Restauracja i oprawa „Starodruk" 1960 r.

N. Inw. 375

III

oportet · ex sui dolo · in · fecerit quam in
unius testibus fecerit d aliquid pretio
eum quantum mulier mulierem ...
que inuitis nobis res inuitus alius
retinere non debeat ¶ Si post diuor
cium res dotales deteriores facte fu
erint in reddenda deteriorem fe
cit omnino detrimentum prestare presta
bit ¶ Si quis dotalium fructuum ante
dicti mariti solum uiri arbitrio sece
os perceptum iri et redditurum ¶ Si
uir in quinquennio locauit fundum et p
ost primum forte annum diuortium
interuenit Sab. ait ¶ Non alias fun
di mulieri reddi oportere quam si ca
uerit si quid preter unius anni locatione
maritus damnatus sit id se prestat
urum et Sed et mulieri caueri quidem
quicquid preter primum annum ex loc
atione uir consecutus fuerit se restitu
turum ei

Item ¶ S [illegible]
dotalem ipse ... [illegible] ...
uir accipere noluit et si ita decesserit
non debebit eius ei periculum · l · ma
nere · s · l · sed eius ne damptum sustineat
quod postea offerente eo mulier accipere

Paul. ¶ Si post diuorcium non rn
non mortua muliere heres eius cum ...
to presente ut eius agat eadem in
tentur de restituenda dote in ei
te quam ipsa mulier agente obseruari

Ulp. ¶ Hac est potest maritus soluit
quid inde ex mulieris consensu pro se fi
eri aut ei aliquid absit ex persona mulie
ris aliquid expendit · l · mandato
eius promittit exemptum sui dum ei abest
ut puta si sibi condicione obligaret non
dum uiuere posse facere

Item ¶ Quotiens pater dotem dat in
terpretatur deinum suam per in de
dote actionem fuisset si ... continebat
implerentur ¶ Certum si in tempore
suppleri nolit non nisi consentiente fili
a petat ... impatiente sit ex de
tiorem conditionem tractare filie facere
non potest nisi consentiente filia ¶ Ex
tante si ante nuptias dotem dedit

perit ex interuallo quam nupserit · ti. t.
ex uoluntate filie quorum supplir
¶ Si quis pro muliere dotem dedit conuenit
ut quotiens non dirempto matrimonio
soluetur · postea maritus uxori
dotem soluit remanet diceret exacti
onem in bonum ei quam dedit contra
maritum competere

Ulp. ¶ Nupta non impedit quominus per
orem maritus de dote experiatur ¶ Quod
eius culpa unum actio · ne dotis · etiam secund
um quolibet · alio quam mulieris nomine pri
us erat exigetur · si iam in matrimonio fi
lia decesserit nisi ... fi. · sed et si quam
dotem receperit ... intuitu fa
tis constat meliorem esse ... preuenire
tere quam ut eos obligatione liberet

Item ¶ Si marito publico iudicio
damnato per ... bona eius pu
blicentur fiscum creditoribus eius satis
facere necesse est ... quos in ordine
¶ Si pater cum dote filie suo nomine
dotem egisset prius ille et pactus fuerit
ne amplius quam · c · a se peteretur
et soluto matrimonio exegit · c · de quibus
conuenit ne peterentur · et intelligi
dotis esse · ex si mortuo patre cum heres
eius maritus agere ceperit ista quorum re
tentionem indicentem ¶ Ex uolun
tate filie per curatorem a patre datam fi
tem de dote contestatus fuit · et re sen
tentiam iudicatam pater decessit iudica
ti actionem filie petens quam heredibus
patris dari oportebit ¶ Cum pater dos
dotem esset et ei filius eius aliique pater heres
suo condicione instituitus fuisset et preter
de dote eius cohiedes tenentur pro su
a portione mulieri soluitur libertum
filius de dote fratre diceretur quam
nullam actionem eius petitionem re
cuperante quam ad illius coheredes
... ¶ Si fundum dotalem receperit
mulier non habita ratione fructuum pro por
tione anni quo nupta non fuisset
nec hominem de dote agere potest ex minor
est dote receptis · l · cum · ad dotis
augmentum pertinet quemadmodum si p
timi ancillarum non recepisset

Inforciatum Digestum Joannis de Dybrowka.

icepi stude pro deacquirenda pos. her.

no. ite t. bona glo. s. quando aliquis decessit relicta uxore pregnante qualiter sibi succedatur et pro qua parte et quando possit adiri eius hereditas. ut in l. cum quidam § suus.

Item no. bona glo in e. t. in l. uetere presito ubi notantur casus in quibus hereditas non adita trasmictitur ad heredes.

no. bona glo i. de leg. i. in l. legato generaliter ubi dicit quando legatum generaliter ualeat et cui sit electio.

no. quando legatum ualet si conferatur in arbitrium heredis uel extranei uel legatarii. ut no. i. de leg. ii. l. i.

no. bona glo. quando quis dicitur habere ius in re et quando pro re et quando ex re et quando in re consistit legatum. i. de leg. i. l. meuius § plane in fi.

no. bona glo. s. quando heres de euictione nomine rei legate teneatur et quando non. i. de el. i. l. sidonius § de euictione.

no. bona glo in the decl. § legatum ubi notantur casus in quibus non e capax.

aut legata aut ex pecunia se he-
reditates que post divortium per ser-
vos dotales acquisite marito fu-
issent.

Idem. Si prior maritus posses-
sionem dotis nomine tanquam debitor
mulieris tradiderit, plus sit pluris quam id
quod facere possit dotis fuit nomine.

Africanus l. v. Quae dotis nomine certam
pecuniam promiserat quosdam ad-
hibuit qui stipularentur post
dotis distincto termino ab soluto
a muliere dote obierit eodem ma-
rito suo herede relicto is qui dotem pro-
missam hereditatem adierit an
adhuc nomine stipulatoribus tene-
batur quamquam adeundo hereditatem de-
bitricis intelligeretur se oppressisse
nec ad rem pertinere quod solu-
endo non esset hereditas quam cre-
ditoribus teneretur.

Idem. Filia divortium a viro
fecit, habere se et virum suum pa-
tre esse dixit, et dotem sibi reddi po-
stulat, ipsa se invenire filium. dicit
de dote agere vult. quesitum est
quid potest fuit mulieris respondi pa-
tris potestate filiam non solum in
sua potestate esse sed et offerentur sibi
denegandam actionem tertii de-
negatur. et si constaret eam
in potestate esse.

Paulus. Liberta que voluntate
patroni discessit de dote cum eo a-
gere potest quam ei dedit.

Paulus. Si maritus pro facto et dos
publicata sit. Nunquam facta fuit
fisco maritus condemnandus est
ne ipsum eum marito iuris pater
tasit.

Ulpianus. dotem voluntate filie iudi-
cium recepisse cum necat excludi-
ri filiam non habere tamen item ei ab
eo ampliorem posita summa datur.

Marcellus. Iuvenianus. et si fa-
cium esset filiusfamilias voluntate patris
eius uxorem meam duxit et
dotem pater accepit nunciatio

repudiato nuptiis postea pater
repudiata absente filio suo
filia eadem nomine filii sui
fecit nuncia deinde filium rep
nuntiato sponsalibus mittit atque
aliam nuptiis quero si nuncia a-
get cum ipso tamen quod dotem ma-
rito a patre herede reliquo de dote
ex pro sponsio. ei ipse mulieri et dicit
solutum an possit transire ipse el'
patri tamen si dotem recture tamen te-
mis. Respondit si sunt et heredes
inutilis pater tenens convenire-
tur cum sponsalibus non con-
sensisset vel patrem interdicti.

Papinianus. Vir atque uxore in sese
divertium accusantibus ea-
usam repudii dedisse utrumque
pronunciatum est id quod ea accipi
debet ut ea lege quam ambo con-
tempserunt neuter innovetur
pena. in delicta mutua compensatione
dissoluuntur.

Idem. Post dotem datam tum
pacta constitutas stipulatus est
pater filie voluntate divortio facto
dotem dari si contra stipulatio im-
plicatur et postea filia sui iu-
ris decesserit non erit impe-
dimentum pater quo minus ex stipu-
latu agat nuncia autem filia si
agere vult exceptione submo-
venda sicut.

Idem. l. Si pater pignoravit fi-
liam divisisse dotem ex causa
promissionis inimicavit non pro in-
debiti condictionem sed de dote a cau-
sa pecunia petetur.

Idem. Inter filiam pater depo-
sitario qui pro filia dotem dedit
actio dotis ad filiam pertinet
post divortium quoque pater ea
inpunito qui consentiente
filia non petierit ex quo dotis
actio mulieris est. Et fructus
perceptis qui ne mater dotem tamen in
dederunt bona fide percepit
tamen in hominibus autem cum eam

lx. s.

137

Infortiatum Digestum

Liber Venerabilis Mgri Johannis de Dambrowka Sacre theologie Professoris et decretorum doctoris donatus et legatus sacro Studio et Universitati Cracovien 1462

12 — a Soluto matri. que admo. dos pe. dix. s. de iur. dot. p quos constituitur dos. nunc ecc. p quos repetatur. l' dixit. s. t. a. de iniys diuinendis. nunc eis direptis quem ad modum dos repe. fo. no. q hic non est caput lib. nam cum tres tm sint libri sin gulares protib. ut in prohe. dig. §. alt'um. q constat de sponsalibus. unu et d'quat inter uirum. alium de inpensis aliu et hic no est liber. ut dca. l. q C. de uetere. t iu. e. l. ij. §. post hos. ratio qr quare hic liber noiatur infortiatum. qa cum rome es set studium destructum. et bonon. nouiter ueniret. eius recuperatio fca rauene. cum eet amissum. ius est reddituu forte cum multa ad sunt. q de erant. et sic in. prouualde. u. j. de lib. p. gallus §. ille. q sic dicto ius. l' dig. erit eni substantiuu. alij q fortes leges in eo sunt. s certe et inuenti. alij ab inuentore. seu auctore ut publici ana. et triticiana. ar. s. de orig. iu. l. ij. §. postea cum apud. q diuina re est. ul' potes dic. q noia magna ha sunt. qr no est de eis disputand. quia relinquit ptinacibus. fm tul lium. et quia sunt pla negocia. qua uocabula. u. s. dep. u. na eni alij ab infortia fin. caldeo uocabulo. q est dispositio. q ultime dispositiones hic sunt. q tractat hoc uolume de tribus nam copleto tractatum dotium. ite tractat de tutel. ite de testis q que inei continentur. Item dnt quida. q. y. no huit lx. q post eum inuenti q non placet. quarto q ultimo dic soluto mrio. q c. q multis modis fit. dissoluatur. u. s. t. i. l. i. q sep. hic. t. loc. ht. ut. j. de u. si. cu querebat It q dicit mrio. no. ar. ei ul ulla actio competit si sciens no uale dedit. l' condic tio ob cam. loc ht. si ignorans ut C. de condict. ob. ca. da. l. i. acursius do.

— b Quem adm. i. per quos. u. j. l. ij. §. i. q a quib. q in quantum. ut. j. l. t maritum. q alijs. q qn: q constat so. matri. ut hic q j. l. ij. in prin. acursi.

— c petitur. i. repetatur q sic simplex pro composito. ut. s. de pig. act. peten ti. sic eni reddere pro dare. u. j. de l. ij. cum quida uxori. q j. de dote ple ga. l. i. in prin. acur. uel aduetitie

— d Dotis. profectitie de quib. s. de iur. dot. pfectitia q dic tua deni ro dci. q ro rois. sic. s. de pet. he. s ex sile. q. §. Item si res. ac. cata. ut. C.

— e causa. i. actio. q sic ca p quas p nob acq. l. i. ul' eni pca causante. ac tionem q tuc dic dotis causa. i. ipsa dos. p eandem. l. pu. alio mo legitur l' q ob cam. i. ob mri. datur q sine eo no est. u. s. de iur dot. l. iij. l. i. dotis condictio. i. aptitudo. q sic compre hendat tam dotez q act nec e iur. q si dos e puilegiata ergo dotis act. al nil ualent priuil. e sic actio e pri uilegiata. g q dos quia p dote actio datur. alij. ca. i. titulus. l' contractus ut inst. de l. §. si res. alij. u. R. i. uidi tium seu instantia. ut citi forte ex pediatur. sic. C. de tn sacr. l. cas. acu.

— f semp. i. oi tpr. q oi casu coru tem porum. nam an mri. q constante m mrio. q eo soluto. est pcipua. i. spal. q. d. p alijs cap multa. l' pter coia aliaz conuentionu. cap spalia q sic ponit pcipuum. s. de of. procur. ce. l. i. §. f. q s. fam. her. si filia. §. ha plus. q §. pepere q poe ex. de casib pmi. q si. q ttij tpis. Ecce eni ante mrij mito pacto dos constituitur. sit d bois patris. promissa creditur indor bio. licet al' nemo suas pec. iactare creditur. ut. C. de dotis promis. l. t ad exactioe. gl. f. It de tacita stip. et tacita ypotheca. ut. C. de rei uxo. a act. §. i. q ij. It q in arbitrium alte rius partis. q quia iuncta. ut. s. de iur. dot. cum p. §. gener. It ad hoc C. ad uell. l. f. q coia del. aut. res. s. de iure. dot. q aut. q de ritu. nup. r.

est singul. §. f. et sic in extima bile est. al. ut hic. al' extimabi le. et tunc qn damprui tatur continet. ut. s. de act. epti. l. si sterilis. §. cum per uenditorez qn est in lucro etiam ut. s. de eo q certo loco. l. ij. §. f. qn p af fectoem. u. s. man. cum suus qn p iusticiam nac. ut. s. d suis. ex seruus. ea. qn q res sunt maiorum. ut. j. de bonis liber. l. libertus qui sol. et si qd infra. pa. l. i. §. et al'. uideamus q s. de minoribus si in empt. t qn. quia uicina. ut. j. de leg. ij. l. si qu. ac.

— l cum do. ro rois.

— k ad sobole. i. ad nubendum q sic pariendu. q melius fiet cum dote. q ditioi. ut. in aut. de equli. dot. §. quia uo. q s. de iur. dot. l. ij. q no repellat pre sumptiue. ut. in aut. de nupt. §. siquis eni. ac.

— l libens. legit timis. ad q. C. de indic. iu. l. ij. s q spurios qn hec expedit. u. j. de excusatioib. gnalit. §. spr rios. ac.

— m ciuitatem. roma nam. per excellentia q ph ipi um. de tn in feminis. ext ro mana urbem hitantib. cum eade sit ro. ar. s. ad. l. aql. uido et facit. j. de uentre. insp. mitt. l. i. §. q gnalr. q ro hois dap. l. si §. r plt. ac.

— n maxime. i. ualde. ac.

— o necessarium. i. utile. sic. s. d offo. p. p. l. i. q maxie. i. ualde. q fac ad id q no. C. de stu. li. ur. ro. l. i. infi. acursius. ut in reca. ac.

— p Soluto. expone. nua. bima.

— q debet. an trima die. o lim. hodie in imobilia statim mobilia intra annu. ut. C. d rei ux. act. §. exactio. s hoc fallit. qn culpa mulieris solutu est mriu. u. j. e. l. utius. ri u uir delinquit. u. j. e. cu mulr. It fallit. si pactum e lucrand dotis. u. j. aut. d scis. e. §. si uo constante. ad h[illegible] l. e. so.

ma. q ad. dos. pe. l. si constante. n i casu. u. j. e. si ab hostib. §. f. Ite fallit. si aliud p obici mulieri u. j. e. si mulr. q l. semel. Ite fallit si ext'ne dedit. q pact e sibi reddi. u. C. de rei ux. act. §. accedit. Ite fallit si e in ptate patris. u. j. §. j. ul' ut ista no obstent. dic mulieri i. parti mulieris. u. cem repetere co phendas. Ite q dicit soluto. qn e constante in tribus casibus. primus. j. e. si constante. ss. s. d iur dot. q ad modo. titius. C. de repu. l. i. quat. si marit dapne tur in metallu. na n soluit ho die mri. u. j. aut. d nupt. §. q a q tn dos repetit. ut. j. e. si marito. his aut casibus cog. sit q alij. qn p. q ualet restitio. u. j. e. quis. q l. s. t al' si reddatur uir. n liberat. n q ten ulla eet locupletior. q sic ht istar dnatois. u. C. si dos constante mrio. l. i. ac. cog. dic. qn soluto mrio.

— r nec nunc qn datur dos uiro a mulire. nam no cogit alij pro mitte. si patri i omod. ul' fm q s dam. q si ab ext'neo det. no cog ex neo pmitte q n placet. ut. C. de rei ux. act. §. accedit. ul' dic loq eo casu. q i mri e solutu. q dic de sat dat. q e. j. e. si constante. §. quod. q §. si ux. illa g d fieri mulieri. q dotem d repete. no alij. si e ins modu uiro. ul' q si ext'neus dedit. q pactus fuit. no d ei satisdari a uiro. si est in o modu. i. laborio sum inuenire fideiussorem. cu actio ei competens. e stricti iuris. ut. ff. de condict. ob. c. l. dedi. s n mulieri e bone fi. ut isti. de acti. §. fuat. q sic ei caued. u. h. q s. d iudic. i oib. q put p mo dixi. t dic ab initio. s. date dotis. siu an mri. siu eo constante. pu dixi so luto dic. ab inito. s. soluto mrio. Ite dic stiplanti. i. stiplan uole ti. u. q i. d u. o. si stiplatus. Item q dicit noceat. expone fm pmu. iii.

- nisi dicat fcm pcm lucrande dotis. tc no cauet i casu quo pcm sortiret effcm. s i casu quo pcm no haberet effcm cauet. s an filia possit pfectitia do te repete consentiete patre. sicud pat consentiete filia. n e qo. q causa e. i aut. q locu. C. de collat. dy.

iii. i. noce pstr. sic. i. q statu libis. l. i. a beo. q j. sunt e suspectu hi. q e. s in quo p noce. re. si est rixosus. ut de pig. ac. si suos. q diuisis. sibi n. l' potentior. ut de sli. iu. l. iij. l' si mulr stiplanti dnat. in casum soluti mrij. q ille ageret ad solid. sed mulr ageret i q tu face ps. u. j. de ie. iu. t ne seruus. Ite non potent aliquid uxor uiro relinque i morte. u. s. de pact. dot. cum maritus. §. f. s quo c ditur si par per. ut. j. qui q a qb. iut. re. q ia for te erat no soluendo. l' est inutile. q eet q res t sue in loco piculoso s. l' subiacet usie. q n p de suis uen dere. q h dic suspectu q ceterem. i no. q si nil nocet cog. q alij pmitte ut hic ad q. de rei ux. infundo. q sic est s. C. d act. cob. sicut so. h spale. ul' oc casione do tis pabule incidit in sam necci tatem. Ite s C. d nouat. l. i. so. u ibi. It quo uir cog. re. fm pmu casum. preterte m. ut ul' mri. l' ext'neo. pro mittat. sic. s. de pig. t act. si nec cessarias. §. si pignori q sic caue. no precise actio aut ad hoc. no e neccia. uel offitium q eet. si mu lier ia sol uisset. nam tuc mulier cog. s. red dere. u. dca. l. in oibus. q inst. d sat. tu. §. p. q si dicat sibi suspectu in comodum nisi dicat fcm pacti lucrande dotis. s. ad quid caue tur. cu habet act. exsti. re. u habet i strum. q pro bat. ut dca. l. in omnib. It fac. j. de sol. paul. q s. de euict. l. in edicte.

qui libos q infra. quia non pot alienari. ut inst. quib: ali. licet inpu. Item q constante mrio. repetitur ex causa. u. C. de iur. dot. u. q est s id q a prin. sesunt de iur. dot. ut. s. l. i. s q primi tpis. ex. ad s tps possunt aptari. si dos constante mrio constituatur q fieri pot. ut. C. de donat. ante nup. l. f. in titio pfertur. alij in spli. q ypo. ut. C. qui potiores in py. ha. l. assiduis. Item compensatio no oppo nitur. ut. C. de rei ux. §. taceat. s ar. s. j. e. l. maritu. q p hoc in dubio. ubiq. s audi ferre. hoc est tertij. q ad sm tps aptantur. si dos tunc possit repeti. sunt q alia et ad predicta. que inuenire laboriosum est. mag qua subtile q fac ad oia. s. de iure dotis. in ambiguis. agur. co. ut dixi. C. de temporib: inst.

— g ubiq. i. omi casu. ut dixi. uel dic omi lo restitutio m. l. f. l. i. siue ex tiata siue non. ac.

— h publice. q pro e qi da dicat. non solum mulierum. s et rei pu blice. ut hic. q s. de iur. dot. l. ij. q j. de priuil. c. l. ij. q de dote p. l. pat. infi. q s. de pact. do. l. ij. q sic est ro primi dci. q no. q ro priuate utili tatis concordat. hic cum roe publice. que a si discordet. preferitur publica. u. C. de caduc. t. §. s iste. no. infee hic p lilias psonas. q sic est s. s. de rei ec. l. j. §. s cum homo. s dic hoc est inextimabile interee. ut. j. de reg. iu. n

It ad ubum suspectu. C. d iudic. aptissimi. q j. ad tie. q ac. q soluu ei debeat. ut in prin. legis. l' q ut

— s hoc si. s. sibi. l' alij. ea uolente pmittatur. q sic ad proxim. ac.

— t siuiuus. act. §. uideam. q §. q hec. ac.

— u pfecta sit. no. duo neccia. ut actio sit pfectitia. ut dos. q q i ptate sit filia. q est profectitia. u. s. d iur dot. pfectitia. i. aduentitia. sola filia agit. ut hic. q C. de coll. aut. q loc. q e pcipuu i dote. s h'unt. ut ali quid unus hat filia. cum oia pat quereret. ut inst. p quas. p. §. i. It quid si pro emancipata filia pat dat dotem. re. y. de. ac si eet i ptate. ar. s. de iur. dot. pfec titia. §. p. q ar. j. e. filie. q l. si ab hostib. q C. de rei. ux. act. §. ex neu. i telig ie ext'neo alio a patre. l' a scedete p patre. alij de q y. h. b uirasi: hodie corrigit. §. ext neu. s. u n sit pfectitia. s soli filie emancipate. competit.

— ar. j. paulo. z ar. t. e. l. argento. z de fundo instructo. z. iu. le. l. cu delamois. §. asina. i. z. ij. re. z e expssim. §. de priuil. dotis. l. j. do.
illud ideo. §. q no codepnat i solidu. nec icarcerez detrudit. quia iter coniuges turpes actoines l' turpitudinez cotinentes no dant. ut. j. terti amotar. l. j. zl. ij. z licet actio de dote desui na z ratione originis no sit tur pis. tn effectu turpe cotinere uidet. si i id codepnet q honeste face no pot. na ea sut turpia q salua ho nestate no possumus. ut. j. de condict. institutionu. l. filius. z ideo no codepnat i solidu. nec incarcerem detrudit. dy.

— [illegible] sep estimat ualere ut ... l. j. ... p. l. ypo. ... l. j. q itellige si pcipi poterit sine alterius iniuria. ut. s. ad. l. aql. l. inde nerone. ... alias si eni altius iniuria no habebit rato. ut. j. de dapn. ifec. l. flumini. §. ult. z l. penul. z s. gl. ... l. serendu z l. denup. z no. i dca. l. si quis u ... §. plt. dy.

.i. l. ij. §. s utru iglo. i. filia. ibi. ut j. dum pat. copulatiua iclusa in ... tese. q ostedit d ... tate actonu ee. z sic ples actoes. q dic q no denotet pluralitate actonu s pluralitate eo modu agendi pt ea exceda in iuria filio fca nascut plures. ... l. pat. q excede constitute dotis. ... inuria passa induc plualitas iniuriar. z is iducit z plualitas actonu. ... §. s inupta. z §. cu aliqs. q hic ... plualitate psoaru constitutu dote n auget ... pt ea qua ratoe i duob reis sut due. ... nu ... l. ead ... z io plualitas actonu. s h umca obligo. q d depatre trasire i filia. ... ee d trasire ipsi. ... sep ages cauet ... ut. s. depenl. l. no solu. §. de dote. z §. ult. hui. l. cu ... z alico noie ... na sipo solu no cauet. ubi ... actonu diuisitas descedetiu. exceda fco ... cauet. u. l. no solu. §. si pat. z e sile i duob reis ... u. no. §. l. ... It p hec q d ... ut §. gener. dy.

al' d pupilo.
÷ et de priuilegio. l. utilitas. ... z alia solutt ... de. l. fac. C. gl ... na ibi ptedebat comuna pte utilitas publica pncipa liter. q altera puata pncipali. publica fario. z ideo pfert illa que e publica pncipali. s hec so. tollit. C. de pril. fi. l. ij. erit g spea le i offo pupili. ut teneat res dotales uxoris. ut ibi ... le q teneat filius licet no extiterit hs pat. ut. C. d pupil. l. f. dy.

÷ tuc eni no caueret i casu quo pactu sortiret effectu. s i casu i que pactu no ht effectu caueret. dy.

%. preterea si emacipatio h fac. ut §. uideam. q no e actus i reb dotalib. qua ... mag ipa constituto dotis ... separatonis dnij rex dotaliu a patre. It si emacipatio tollit ius qsitu patri multo fortius aegri ipediet. q faci lius e ipedire querendu q tolle quesitu. ar. l. accepta. z l. si pte no stat. dy.

distingue aut culpa mulieris soluit matrimoniu. z dos d ma ne penes uiru. u. s. de repu. l. consensu. e. j. e. l. lutius. aut culpa mariti tn. ... restituit mulieri. q si pcm dotis lucrande itueit. u. j. e. ab hostibus. §. fi. aut culpa utriusq soluti. e mrim. z dos restitui d. ut j. e. l. cu mulier. aut sine culpa alicui soluitu o mrim. z tc si no int ueit pcm lucrande dotis dos d restitui ut hic. si uo int ueit pcm lucrande dotis. aut pdecessit ma ritus. z pcm no ht uires. ut s. de pactis do. l. ij. aut pdecessit mulier al' ma trimoniu soluit diuortio. z dos no d restitui. ut i aut. de scis. epis. §. si uo constante. q qn hat effectu dic. ut j. de dote. ple. l. i. dy.

Marginalia: quia no estimat certa qntatis. dy. — qr longum ... — si nube potent. dy. — ut. §. set quotiens. dy. — si habeat bona dotez. dy. — addicio. dy. — in ipri tum. — de quo dic plene. ut. no. j. de dote. plegata. l. j. i pn. dy. — sup. s. quado — tacitu n possit fideiussores pe tere. dy. — iur. — infortia tum. — liberum — s. q dissol uatur.

·nam ibi stipulatus fuit. ad .l. si hominem patris solo quia fingitur fuisse tempore mortis licet non fuit. dy.

repetitio. ut .l. s. io. dic quod hodie exigi hi duo. ad hoc ut habeat locum quod hic dic. s. actionem ex contr. nec obstat lex illa. profectitia. §. p̄s̄t. quod non est profectitia etc. ut ibi. non tamen uel. ut. hic nec ob. j. e. filie. ut ibi dicitur. ac. [Dos est] quod habeat societatem. seu conditionem iacentem. inducit patria pietas. et eius officium cura. ne sepius eam cogatur dotare. si sint ei uoluntate. dotis actio competit. datur filie. acur. u. u.

i. actio de dote. ut q. j. l. pe. dicens et dic

Collige hic argumentum quod si scolaris uel doctor impediat in scolis per strepitum mane domini uel per tumorem fabri uel alterius qui uidet officio suo de hoc prohibet ne fiat. quod licet princi paliter intersit scolarium et doctorum. tamen secundario interest rei publice. ut ciuitas reple

[Filie] e. d. nupte. si ut positis q n. pater sit stipulatus ignire. ti. u. j. e. q. uoquidem et sic. e. e. l. ij. et l. filie. et j. l. ii. acuitur.

[Sic ergo] i. uoluntate filie. et c. ar. sicut non exigit pater sine filia. sic nec stipulatur. nec facit alium stipulari. ac.

[Ei] ex eo uel eam pat.

[Solus uult] et sic promissio e secuta. ac.

[Adepta] non patri sit his. uel tamen ilegato percepit. quanta est dos. ut j. si cum dotem §. si pater. et in redditione legati ulc. §. si pat. idem in promissione. cum eadem sit equitas. ut c. re. ad .l. fal. l. s. et s. de calump. l. i. an si. al. s. et .l. s. ac.

·b [Quinque] i. quincumque. ac.

·c [Sui iuris] morte uel emancipatione. ut c. de rei ux. §. uideamus. Interim ergo dum durat patria potestas tunc enim quia solus pater habet exercitum repellitur si uenerat contra filium. sed post quod pat. exegit sine filia et patria potestas et quod denuo eam dotare non potest. ut c. re. ip. aut si consensu filia uiuente conciat. dum est in potestate. hinc uit. quod non. s. pe. sic.

·i. ex per sona sua statum. dy.

soluto matrimonio quemadmodum dos petatur

SOLUTO MATRIMONIO

Dotis causa semper et ubique precipua est. nam et rei publice interest dotes mulieribus conservari. cum dotatas esse feminas ad sobolem procreandam replendamque liberis ciuitatem maxime sit necessarium. Ulp. Soluto matrimonio solui mulieri dos debet. nec cogitur maritus alii eam ab initio stipulanti promittere nisi hoc ei nichil noceat. nam si incommodum aliquod maritus suspicetur non debere eum cogi alii quam uxori promittere dicendum est. si sui iuris mulier est. Quod si in patris potestate est et dos ab eo profecta sit. ipsius et filie dos est. Denique pater non aliter quam ex uoluntate filie petere dotem nec per se nec per procuratorem potest. sic ergo et promittendum ei erit. Ceterum si patri soli uoluerit dotis actio filie non erit adempta quamuis si sui iuris filia facta fuerit. Item si uoluntate solius filie permittatur retinebit dotis actio integra patri. Ceterum ut et agat solus an et adiuncta quoque filie persona experiri possit et puto nec eam actionem amittendam quam adiuncta filie persona pater habere. et si sui iuris filia facta fuerit nocebit ei ista stipulatio. Voluntatem autem filie cum pater agit de dote utrum sic accipimus ut consentiat an uero ne contradicat filia et est ab imperatore Antonino rescriptum filiam nisi euidenter contradicat uideri consentire patri. et libro .xlviii. dig. scripsit Iulianus quod ex uoluntate filie uideri experiri patrem si furiosam filiam habeat. nam ubi non potest per dementiam contradicere consentire quis eam merito credet. Sed et si absens filia sit dicendum erit non ex uoluntate eius id factum cauendumque ratam rem filiam habituram a patre. ubi enim sapit scire eam exigimus ut uideatur non contradicere.

Paul. Non solum autem in exigenda sed etiam in soluenda dote quae communis est patri et filie utriusque uoluntas exquiritur nec alter alterius deteriorem condicionem facere potest. Et si pecunia ad patrem peruenerit quam filia acceperit actio de dote utriusque tollitur.

Paul. Si pater sine consensu filie dotem a uiro exegisset et eandem alii uiro eiusdem filie nomine dedisset et in matrimonio posterius filia cum priore uiro agere uelit doli mali exceptione summouebitur.

Ulp. De diuisione anni. Ex eo tempore annus eius quo diuortium factum est queritur an ex die matrimonii an ex die tradite marito fundi maritus sibi computet tempus. ut utrique in fructibus aut in retinendis. in dies dotis constitute neque dies nuptiarum obseruabitur sed quo primum dotale praedium constitutum est. i. traditum possessio est.

·post matrimonium contractum. set si ante matrimonium contractum dicit lex sequens. dy.

·i. ex per sona sua statum. dy. · ·i. quocumque modo. ut j. eodem l. insula et patri. dy. · ·et hoc uerum si eam condicendi habeat. dy. · ·seu dos dat. dy. · ·i. qua uxori. dy. · ·i. stipulari uolenti. dy. · ·i. propter incommodum merite dotis. dy. · ·hoc est timet ob hoc quod permittere et lis. dy. · ·non stipulatis se reddendo. · ·alii promittendi et promissa sit. dy. · ·i. quamquam. · ·i. fructum eius anni quo diuortium factum est. dy. · ·s. an ex die dotis constitute uel pactum. dy. · ·additio. dy.

[Nocebit ei filie] si quidam dicunt tamen pater in eum eam non ageret. u. C. de rei ux. §. uideamus. ac. ·b [Stipulatio] i. promissio facta ex eo. sic. s. contra dicit ij. si non forte. §. p. ac. ·i [Voluntate] consentiat expressim. ac. ·k [Contradicat] et eam condicendi habeat. u. j. e. dote.

et iuris legis fiunt prudentibus que magis res publica eis possit gubernari committi. ut ipse hemio insti. isti. et adiis faciat. c. de aduoc. diu. iu. l. aduocati. et de aduoc. diu. iu. l. laudabile. et c. de studiis libe. l. i. isti. nam licet de primum dam militibus eoque suo. ·sequitur filia uisit et promitti. · interest rei publice.

pat. quod solus intentat quia adiuncta filie persona. quia sola filia. aliud est in actione in iniuriarum. quia pater pro filio. quod sunt due. ut j. de iniur. pater. [et] s. non. quod filia potest palam. quod non per se. sic. s. contra pig. act. l. si. sed magis dicitur non impedire quod agere. sic. s. de na. u. si pater si. ac. pater. quod non placet. quod et si filia nil fecisset. tamen pater in eum eam non ageret. u. C. de rei ux. §. sic. s. contra dicit ij. si non forte. §. p. et l. si cui do. §. eodem tempore. sed j. e. contra. ubi pater debet probare eam consentire. sed dic quod probat eo ipso quod non dissentit. se non hic. qui tacuit consentit. arg. contra. j. de fur. qui uas. §. uetare. sed dic. pro eo. s. de procur. filius. §. inuit. acur.

pat. et te non translato uiso fit emancipati de actione de dote non sine filie. dy.

·l [Contradicat filia.] his quis sui

·m [Credat] u. et s. d. iuris. l. pater i. filio. sed j. s. loc. qui ad certum. sed hi ideo quod contradicere non potest. non eam condicendi habeat. quod si sapit. ubi secus. sic ergo quod consentit. u. dicta l. pater. et qui consentit. ut de neg. l. ij. §. curator. sed uere non consentit. non contradicat. contra. u. j. de reg. iur. l. v. Item hoc potest intelligi si non habeat eam condicendi. ac.

·n [Sed si absens] non gaudet pro eodem hic absentia et furor. et ad idem. s. de procur. l. ij. §. furiosus. et j. de iniur. sed si uni. §. filio. f. sed contra j. de reg. iur. u. §. furiosus. et j. de iur. co. l. ij. §. furiosus. so. quo ad animum est absens. non ubi quo ad corpus presens est. et sic cum non contradicat. nec pro condicione eius animi deest. ut de pec. l. ij. consentire dicitur. u. h. et sic quo ad corpus accipit hic. sed si absens et c. et dicitur absens si abest a loco ubi agitur. al. ar. u. C. de p. lo. t. l. f. acur.

·l' dic et melius. ut j. de reg. iur. l. qui tacet. dy. · ut hic.

·o [Ratam rem] et si omissa sit de rato satisdat. dic. ut j. si cum dotem. §. si pater. Item cum cauet de rato si mori tur filia a modo stip. non committit. ut j. rem ra. h. j. f. h. acur. si ignorasset. debet ergo ei denuntiari. al. non est opus. ut s. de eunct. l. iere mus. et de act. empti. l. i. in si. acur.

·p [Scire]

·q [Non contradicere] sed si latitet. dic. u. j. e. si cum dotem. §. sed si latitet. Item facit. s. de procur. non solum. §. si de dote. sed seq. §. si pat. ar. contra sed ibi in act. iniur. quod sunt due. et si filia agit. patri non cauet. ut ibi. sed si nomine filii agat. sic ut j. rem ra. h. si sui. §. f. at actio de dote una est. u. s. pe. §. non. uel dic quod si quis nomine filii agat. non caueat. ut ibi aliud si eius procur. u. dicta l. rem r. h. nam procur. patri datum non transit ad alium. sic et j. de l. ij. cum patrono.

set non ne pater cum administratione legitimis ut C. de bo. m. l. ij. § si cum. per deam. tamen uulgo si de forte ut l. filius quod sat. eo. dy · exigit

·r [Non solum exigendi] exigit ab inuito. ut j. de l. ij. fidio. §. si re. exsoluit maritus sponte. uidebatur ei quod licet non sol. exigit. tamen solum ex uoluntate soluat. ut in adiecto. u. i. de sol. quod et stipulat. non tamen est ita. et eo egit procuratio nis. non tamen ei soluit. ut j. de sol. hoc uir. ac. sit relo addito quod datur intelligi.

·s [Que] procedens. et dicit q. i. cum actio. nam ipsa dos est uiri. et sic supra forte. uel ipsa dos est comis eo tempore quod utrique habet act. pro ea dic. q. i. quod sed quia est actio cois. re. sic duobus heredibus actio hereditaria et sic pro uiriso. quod sic est illa. u. C. fam. her. ea quod et pro eo cet sua parte et parte filie. uel nec utraque in solidum competit. ut duobus reis stipulandi. sed plus aliud hoc pe. s. exigitur. ut s. l. pe. §. denique quod pater ex dotis quibus l. f. §. u. consensu tamen filie. ut hic non incaut. no. d. §. denique et sim hic non dicit quod a ubile actio de uno in aliud. quod uiro sit. tamen quod contingit. ut. ff. de usuf. l. adhuc. ar. e. l. sed et si quis. §. si opus. sed utrumque excedit diuisione tamen casibus. ut C. de rei ux. §. accedit. et §. uideamus. sed hic quod caueat marito. ut s. l. pe. in fi. et pro consensu filie. quod consensus abest. sine quo non agit non caueat. quod duobus reis stipulandi non est opus. cum sine altius consensu alter agat. sibi recti. u. et j. dote et stipulat et obtinere de sol. qui hoies. §.

·e.

[Promittatur] ex eo. ut nec sibi nec pater te marit. ar. s. de eo. pro quo sit. e. l. f. et j. ad tre. ump. ac. neat

·d [Adiuncta] i. nomine suo. et filie. sol. quod suo tamen. ac.

·e [Amissam] i. filia non potest hi. licet. alii delegauerit. sic ag. pater consentiente ea filia. ac si non delegasset nec ei sui sotij. ut sim uni alteri noceat. ut s. par. si duo. l. iz sit qui sotij. u. no. j. de sol. qui hoies. §. si generis unus eius sotiorum. nomine suo tamen. hic suo. et filie. sed ea facta sui iuris. nocet ei filie. ut subiciat eum meum cum actio sit solius filie. ut c. re. i p. §. uideam. et si est sed hic est imo uir commissa quo ad filiam. §. ea existente in potestate. et sic non est opus consensu eius. ut s. de pactis do. cliens. §. suo. quod est s. so. hic pro uir. no. ubi per except. sic. uel ibi paciscitur de non petendo. hic delegando. Item in ergo sunt due actiones. una patris alia filie. et una cois. hic uiuit que due. sed io. dicit una.

·e ·f · ·f · ·i. propter mortem ·i. ideo solidum obligationem comit. dy. ·Et ea hic spe et primores unius iatstin · quod ·i. solidatio. et non pot alterius petere. uel alterius soli · ut alterius ignorante. ac. l. · cum pater. §. a filia. delegat. · si unius adhederet ·tim traslatum · tit. dy. · deficit

[Ceterum] i. filie. r. et extenei. qui dedit dote et stipulat et obtinerent de sol. quod hoies. §. si gen. et dal. nam. l. l. i. et j. de re gen. iu. in dc. et C. de ma. excep. non p̄fectus. acur.

·u [Deteriorem] et si soluat pat. u. C. de rei ux. act. aut. si et ius. ac. extra. cum hoc bonum

·x [Peruenerit] quod est quotienscumque in rem patris uertat. et sic de uno dotet. pris. sit. u. s. de in rem. u. et eo. si. al. s. et dicta aut. si quis (ubi si patri non habuit eam condicendi. u. j. si cum do. et j. ac. fo uitum. hic. u. j. re. r. h. non tamen et C. de dote. idem. i debitum. etc.

·y [Tollitur] quod ipso iure tradit. ut c. ad mac. l. f. sed no. quod uiolat soluendo. aliquid dum modo pecuniam ad creditorem perueniat. u. et s. de pet. her. si et sic. §. f. et s. de neg. g. si liber. §. et de solut. quod et ac. non clades adueneret p. u. C. de rei ux. act. ac. si quod pater decessisset quod facto dolo uis. ac. et tit. hic pro biunt. uel legatum equiualens repellit. u. et j. e. dote. idem si ex dote. u. j. si cum dote. §. si pat. al. ipso iure et iur. consequitur. uel ei heredes. per condict. in agat. ut j. de solut. qui hoies. §. si gen. ac.

·z [De diuisione] dic ex quo. et usque quo fructus dotis. sit iuri. quod ex eo ex quo hic dono intuetur. s. quod tamen est. et dos data. altum tamen non sufficiat. nam an. tempus dante dotis fructus augent dotem. postea datam ex die ex quo est data. fructus sunt in hac. l. et seq. ti. l. et huius aduiltimum anni. in suo mo et bona sibi. non al. u. j. e. i.

sicud ibi eximentis in copia rescindit liberationem debitoris. ita hic in copia patris rescindat liberationem seu speciem liberationis mariti. uere enim et eius effectu liberatus non erat. ut §. si genus. et l. non solum. et ar. ad preda delega. s. plane. §. qui roga tur. dy.

nam sicud ibi suspitio de patre facit fidei transferri in filium patria potestate durante. ita et hic transferri faciat suspitio proueniens ratione paupertatis actiones de dote in filiam etiam potestate durante. dy.

hec falsa quia plus solet operari delegatio quam pacto. ut colligi potest ex l. licet et fiduo. j. de nouationibus. et ex l. sunius. supra de pact. maxime cum delegatio omnes obligationes tollat. et ideo dic ut ibi. dy.

credat. ut et s. gl. hoc probo. habet enim pro consentiente in his casibus sane mentis esset contradicere non posset. set in hiis casibus sane mentis existens posset resistere. no. ut dicta. l. quod ad certum. et de pec. l. certi. ne deterioris condictionis sit intellectu carens. cum de diminuendo agitur. hoc uidetur falsum. quia si sana mentis esset et prohiberet expresse impediret actiones negotiorum gestorum. ut s. de neg. g. l. si ex duobus. et l. ult. et C. de neg. g. et cum furiosus existens obligat ea. ut §. curatori. si dic quod ibi non ex consensu. set extra. hic ex consensu. dy.

non solum ar. et expressum quod in soluto quiete persone non contingit liberatio. et casus C. j. ut legat. non ca. l. ij. et no. de solo uero. s. ar. si filio debet. extra eam equa pater stipulat. uisus. qui non possit solum non interueniente consensu patris. cum hic uiro in soluendo eius in exigendo consensus desideretur. ad idem s. l. proxima. u. denique. sed contra. sed contra. non conditus. tamen desideret consensus. ut §. filius aut ibi ... et quia talia non uidentur prohibitus alienare. ergo non soluet uiro ... tione pestate. ar. l. procurator cui. et l. quod homines. §. situ ... et in isto procedit ista pacificatio ratione ... que est in patre et filium. ubi enim cessat ... cessat et pacificatio. dy.

uel dic latius. quod ubi sufficit alicuius absentia. et non requiritur absentis consensus. furiosus pro absente habetur. ut ... filio. ubi desideratur consensus absentis non habetur pro absente. ut l. ij. §. fi. de procur. ubi de eius presentia et consensu expressus habetur pro absente. ut l. ij. §. fi. de iure codicillorum. ubi sufficit tacitus siue sit presens siue absens dissentiens loco habetur si sane mentis existens contradicere posset. ut l. quod ad certum. et l. certe. si si sane mentis contradicere non posset pro presente et consentiente habetur. ut dy. hic.

non est bona ratio. uel non uidetur bona similitudo. quia in duobus reis plures obligationes et plures actiones ut dicta ... et hic unica obligatio unica actio. ut ibi no. melius ergo sibi erit in duobus heredibus eius qui stipulatus erat in solidum que cum constat una obligatione esse et unam actionem. sed persone cuiuslibet coheredis in solidum. ut §. de ... l. ij. ... quia et familie heredes. §. an ea similitudo ... procedit habito respectu ad res quas utrique in solidum debet. non habito respectu ad numerum obligationum. dy. uel actionum.

·i. l. ij. ij. ... an dominus possit uasallum inuitum alii delegare ut salui transferre ... quod non. l. i. r. l. neque are. ... probat ... et arg. sic. l. iiij. §. ij. ... ubi tus. ... te patrono. et e. ergo potest necessitate ... §. ... et ad idem l. si do ... fi. del. l. ij. et l. fundi. de usufruc. ... cum dic ... quod dominus non potest inuito domino ... non debet uni pro ... quod eius ad

... non licent. ut ... de fruc. ... ex l. ult. et hic intelligo non in munere et necessitatis cum cum fit non expediret ... ad petitionem ... l. medicus. de opis. lib. et C. ... de lege ... et ... prohibita seu alie. profecticii. §. pro eo. dy. ... et l. ij. ... consueuit quod si debitor probat debitum ... an possit compellere debitorem ut faciat ... ergo sic. cum debitor nullum ... modum ... habet ... facit. l. ij. §. ... uarius pro ea ... et arg. tenet. ... et C. de ... et ... de ... consiliis ... concluditur ... dy.

·soluto matrimonio

Ad dissert. ista posita apponuntur accidentia ... s. matrimonii duravit pluribus annis. hic solum ista annua. dy.

... tituite. pacto suo tacite dicto ne statim sibi ... ad suum commodum non lucretur fructus. ... tradita. Accursius doctor legum.

Paulus. Si ante nuptias fundus traditus est, ex die nuptiarum ad eundem diem sequentis anni computandus est annus. Idem in ceteris annis observetur, donec divortium fiat. Nam si ante nuptias traditus sit, et fructus inde percepti hi restituendi sunt quasi divortio facto qui dotis fiunt.

Ulpianus. Fructus eos esse constat qui deducta impensa supererunt, quod Scevola et ad mariti et ad mulieris impensas refert. Nam si mulier pridie vindemias doti dederit, mox sublatis a marito vindemiis divortit, non putat ei dimittendum vindemiam fructus retentum, quas fecerat impensas que antiquiores fructuum fuerunt deducere. Sed et si maritus aliquid impendit in eundem annum, utriusque impense concurrent. Ita et si ipse sumptum a muliere factum non habeatur, cum primus annus in matrimonio fuit, necesse est primum annum computari tempore quo fuit datum predium.

Ulpianus. Divortio facto fructus dividi ita ut non ex die locationis, sed habita ratione precedentis temporis quo mulier in matrimonio fuit: ut si vindemie tempore fundus in dotem datus sit eumque vir ex kalendis novembribus primis locaverit, fructuum locationis mensis anni, supprema die facto divortio retinere virum tantum vindemie fructus et eius anni quo divortium factum est quartam partem mercedis convenit; alioquin si collectis vindemiis altera die divortium intercedat, fructus integros retinebit. Itaque si in fine mensis ianuarii divortium fiat et quatuor mensibus in matrimonio steterit, vindemie fructus quanta portio mercedis instantis anni confundi debent, ut ex ea pecunia tertia portio viro relinquatur. Contra quoque idem observandum est: nam si mulier percepta vindemia statim viro fundum in dotem dederit et vir ex kalendis martii eundem locaverit et kalendis [illegible]

primus divortium fuit secutum, non solum pro ratione duodecimam non cedis, sed pro modo temporis omnium mensium quo dotale predium fuit ex mercede que debebatur portionem retinebit. Item si messes eius anni in quo divortium factum est colonum ex forma locationis sequuntur, anni non solum, sed etiam minimo nihilominus pecunia messium in computatione anni spe future vindemie veniet; ex parte ergo et ex his illos fructus quasi mulier percepit aliquatenus ulterius perceptos debere in contributionem venire. Contra dotales item ob res annotas ex ipsis fructibus qui post divortium non percepti sunt compensationes fit, si tollit.

Quod in anno dicitur, tempore dixi ... sive si bis in anno fructus capiantur ut est in locis irriguis et in pluribus, idem dicendum est ut in solitaria cedula. Item si locatus ager ita sit ut supra annui annui mercedem quinquennio quoque aliquid amplius prestetur, vel eo nomine amplius tempore est ad quinquennium computamus. Cum solum autem fundo sed etiam pecore eius, ut lana ovium fetusque pecorum prestetur, quero si maritus pecori oves dotis acceperit et primas tonsit et post primum oves tonderis, primus divortio facto nihil reddat; nam hinc fructus toto tempore quo curantur non annuo percipiuntur. Item accipere debemus in fructu quoque anni non haberi si in anni forte ope eius locate sint ut per certi temporis ad maritum post divortium, ad mulierem opere pertineant. Ex pensionibus quoque utrius predii idem est quasi fructibus rusticorum. Et si fundum vir uxori in dotem dedit, isque inde arbores deciderit, si hec fructus intelliguntur, pro portione anni debent restitui.

... dumtaxat. sine expensis ... nam cum expensis restituit fructus ... restitui ...

l. Sed impensas. putat quas fecerat mulier colendo vineam ante quam traderet viro. m. Fiat. i. antequam dividantur fructus. n. Impedit. vindemiarum. o. Concurrent. quia quilibet suos deducet. ac.

p. Ita est. verbi gratia nupsit kalendis octubris et vineam plenam dedit in dotem in qua colenda impenderat .x. et duravit matrimonium .x. annis et plus uno mense. et sic solutum est in kalendis novembris. sicque vinea redditur vacua mulieri fructus ultimi anni dividuntur et pro .xj. partibus mulieri pro .x. quod duravit matrimonium. viro reliquunt. expensa tamen quas fecerat mulier in colendo ante datam vineam deducet. si autem ultimus annus non fuisset completus quia solutum esset matrimonium in kalendis octubris et sic vinea plena restituta sit viro sicut acceperat non deducet mulier expensas ante factas. quia nec vir quas pro ultimo anno fecit ... retinebit ... impendia ... Sed quidam ... distinctionem ... completus ultimus annus ...

q. Istiue. i. sibi ... r. Primum annum. s. mulieris non toti ... sed eius quod cessit ... expensa ... de quibus fructibus fit hec deductio. de primis non quia de ultimis ... loco ...

Divortio. alias lex ... et in dotem vineam plenam sequenti mense s. kalendis novembris. iam percepta vindemia locavit vir fundo ad annum pro .xij. et eodem anno in mense ianuarii solutum est matrimonium et sic duravit matrimonium tribus mensibus a die quo fuit contractum ... locationis ... dividi ... pro rata parte ... uxor ... dicas ... parte vindemie et mercedis ... tribus mensibus durasse et sic vindemia ... absurdum ...

... nam ... special ... sequitur ... aliquin. ac.
d. Alioquin. i. si dicas ... secuta locatione. ergo idem erit ea non secuta. nam absurdum sequitur aliud absurdum. ac. perceptis a marito. ac.
f. Retinebit.
e. Coactis. i. s. vir. quod est ... idemque aliud dicendum ... non solum. ac.
g. Itaque. nec solum ...
h. Quatuor. octubri. novembri. decembri. et ianuario.
i. Fructus. omnis deducta impensa ...
k. Ex ea. i. vindemie extimatione et quarta portione mercedis. Io. accursius.
l. Quarta por. anni duravit matrimonium ... non debita nisi tribus mensibus ... equivalet ... opponit ergo inspiciatur tempus locationis ... tempus locationis inspicitur scilicet ... percipitur tempore matrimonii ... unum ergo aureum de tribus habebit vir ... emolumentum habet ... tota merces ... totus fructus. seu cur non lucetur totam ... mercedis ...

A. Si res aliena. simul dedit sciens rem alienam idcirco restituti debet eidem soluto matrimonio agenti actione de dote [...]

[illegible]

sive uxore marito non lucretur dotem in casu mortis excepto scilicet si uxorem occiderit et mulier non lucretur donationem propter nuptias ex eodem pacto si maritum occiderit et hoc dicit dy.

Declarat quid intelligantur fructus. dy.

Puto autem si arbores caeduae fuerint vel gremiales, dici oportet in fructu cedere. Si minus, quasi deteriorem fundum fecerit maritus tenebitur. Sed et si vi tempestatis ceciderunt, dici oportet pretium earum restituendum mulieri nec in fructu cedere, non magis quam si thesaurus fuerit inventus: in fructum enim non computabitur, sed pars eius dimidia restituetur quasi in alieno inventi. Si vir in fundo mulieris dotali lapidicinas marmoreas invenerit et fundum fructuosiorem fecerit, marmor quod caesum neque exportatum est mariti est, et impensa non est ei praestanda, quia nec in fructu est marmor, nisi tale sit ut lapis ibi renascatur, quales sunt in Gallia et in Asia. Sed si cretifodinae vel argentifodinae vel aurifodinae vel cuiuslibet alterius materiae sint vel harenae, utique in fructu habebuntur. Interdum marito de fructibus a muliere cavetur et nihil retinet: si fructus ambulare caveat, et nihil retinet si fructus in statibus suis mulier recipiat. Interdum retinebit tantum maritus et nihil restituet, id est si tantum plus est quod pro portione eum retinere oportet. Interdum vero reddet si plus percepit quam eum oportet retinere. Eadem condicio est et si cum socero vel cum herede alterutrius de dote agatur. Impendia autem fructuum percipiendorum ei pro portione [...] quae in arando serendo quaeque agri impensae [...] in tutelam conficit [...] vel suum [...] sed si coedificio vel suo fructus aliquid percipiebatur: sed hae impensae non petuntur cum maritus fructum totius anni retinet, quia ex fructibus prius impensis satisfaciendum est. Plane si novam villam necessario extruxerit vel veterem totam sine culpa sua collapsam restituerit, erit ei impensarum petitio. Sed et si pastinavit vel si pastina [...]

impendia. si impendit in praediorum culturam vel aliarum rerum conservationem et utilitatem praesentem deducuntur impensae ex fructibus. sed si impendit necessario vel utiliter ad perpetuam utilitatem, repetuntur impensae actione mandati vel negotiorum gestorum. hoc dicit dy.

[illegible]

i. arbores plantavit. dy.

instituit, hae impensae necessariae aut utiles cedunt plerumque marito accedentem.

si fundus cum modum lapidicinarum existentium in fundo dotali pertinet ad maritum nisi contrarium actum fuerit tempore dotis datae. hoc dicit dy.

si semente impensae. si messes sunt steriles et vindemia fertilis in eodem fundo et eodem anno impensae messium deducuntur ex vindemia. et hoc dicit dy.

Paulus. Si fundus in dotem datus sit in quo lapis caeditur, lapidicinarum commodum ad maritum pertinere constat, quia palam sit eo animo dedisse mulierem fundum ut iste fructus ad maritum pertineat, nisi contrariam voluntatem in dote danda declaraverit mulier. Quod si in sementem erogatum, si non responderit messis, ex vindemia deducetur, quia totius anni fructus est.

Iavolenus. Si mora per mulierem facta fuit quo minus dotem reciperet, dolum malum dumtaxat in ea re, non etiam culpam maritus praestare debet, ne facto mulieris in perpetuum agrum eius colere cogatur: fructus tamen qui pervenissent ad virum redduntur.

Idem. Si ab hostibus capta filia quae nupta erat dotem a patre profectam habebat et ibi decessit, puto dicendum perinde observanda omnia ac si nupta decessisset, ut etiam si in potestate non fuit patris, dos ab eo profecta ad eum reverti debeat. Cum vir uxorem suam occiderit, dotis actionem heredibus uxoris dandam esse Proculus ait, et recte: non enim aequum est virum ob facinus suum dotem sperare lucrifacere. Idem et e contrario statuendum est.

Idem. Si alienam rem sciens mulier in dotem dedit, reddenda est ei quasi sua dotis, sed et fructus eius pro portione anni quo divortium factum est.

Idem. Maritum in id quod facere potest condemnari exploratum est: sed hoc heredi non est praestandum.

Paulus. Quia tale beneficium personale est et cum persona extinguitur.

Idem. Aut causa est defensi. Etiam si personis placet, sufficiet in dolo defendisse: si tamen uxori praeter quantum consequeretur si ipsum maritum convenisset.

Eleganter quaerit Papinianus lib. iv. si

si mora. maritus soluto matrimonio uxori optulerit fundum dotalem, non tenetur postea colere: sed si sponte colat et fructus percipiat, tenebitur restituere. et hoc dicit dy.

si ab hostibus. sicut filia pro qua pater dotem constituit in civitate mortua dos ad patrem redire debet, ita et si moritur apud hostes. dy.

[illegible]

præstatur maritus ne in id quod facere possit condempnetur. si in solidum an si pactum servandum sit et negari opere quidem in rem mariti contra bonos mores id pactum esse melius est dicere quippe cum contra receptam reverentiam que maritis exhibenda est id esse appareat.

Paulus. Rei iudicate tempus spectatur quatenus maritus facere possit. Heredi mariti licet in solidum condempnetur. Et opifices tamen que ad preciosam causam respiciunt patitur. Et si minus sit obligatus vivum ob res donatas vel amotas et impensas ob mores non condicione non habet. Ceterum quotiens quis mulieri de dote agit idem honor habetur ut in id dampnetur quod facere potest. Set penitus recuperari optimum scriret.

Paulus. Ex diviso si socer ex promissione a marito conveniatur solet queri an idem honor ei habendus sit. Neratius libro membranarum et Proculus scribunt hunc esse. Et sit in viri ex promissione conveniatur magis placuit defendendam eam per exceptionem. Et Paulus ait sicuti tamen socia fuit dabitur exceptio quotiens de dote fuerit obligata. Et si in iudicio dotis iudex ignorantia iuris lapsus condempnaverit maritum in solidum necessitas doli exceptionem eum uti oportere ait equum tamen fore.

Pomponius. Etiam filios mulieris quos pater heredes exstiterint in id quod facere possit condempnandos Labeo ait. Set in dotalibus rebus non solum dolum set et culpam maritus prestet cum conveniuntur de dote iudicio. Andi facere possit dolum dimiserit quod ipsum dicitur esse in tertium impensa diminutive non erit culpa ab eo exigenda quamquam eum dimittatur dolum ei necesse putetur si facere non possit quam propter uxorem adhibuit ne solidum ei solveret non propter quamlibet alium. Et Pomponius ait aiebat si dolo mariti res dotales interierint et aliquam

solvendo non esse quamvis dolo nichil fecisset eius actio minus solvendo esse propter inde tamen eum dampnandum esse rei dotalis nomine in quantum dolum fecisset atque si dolo eius factum esset quominus facere possit. Ceterum si circa interitum rei dotalis dolus vel culpa mariti absit actiones solas quas nomine eo qui maritus habet prestandas mulieri velut furti vel dampni iniurie.

Ulpianus. Si mulier divertit et nondum de dote consecuta sit ... reversa fuerit in matrimonium redintegrato matrimonio exspirat iudicium et omnia in pristino manent.

Paulus. Quamvis mulier non in hac capiat constante matrimonio dotem ut eris alienum solvat aut predia idonea emat aut ut libris ei alio missae egestibus aut sibi aut parentibus consulat vel ut eos ex hostibus redimat et quia iusta et honesta causa est non videtur male accipere et ideo recte ei solvitur idemque in filia familias observatur.

Ulpianus. Set et si vidua manet ex dote ei expendit ut alatur vel educet necessariam mulieris personas vel ut et ex causa mulieris vendiderit de necessariis sumptibus ei exegerit ei et id quod expensum est sive pro dotis sit pro ea parte sive tota dos sit et actio dotis eviitam esse multo magis idem dicendum est si socer agat de dote nomine huiusmodi expensum esse sive ipse maritus hoc fecit sive filie ut faciat dedit. Et sic si non pro expensis si post mortem eius filia sola de dote ageret idem erit dicendum eum non doli exceptione uti si de dote actionem ut in ceteris bone fidei iudiciis potest dici ut Celso videtur hunc sumptum actioni de dote minuendum si ex voluntate filie factus sit.

Item si ei dotem daret pater

lucratura. si volebat eam lucrari ex potestate pu. consensu et dicas tunc quod actio eam iadolibensis q ei non le. licet patri licuerit. ut. j. ...

ercitancius p mulierem minime stetisse per quem non steterit ut in divortium veniret, in mor te dividimus: cum in eum casum istum non pervenit ut esset nullum accidisset: nisi fraudem divertit. Et si post solutum matrimonium filia facta citra patris vo luntatem exactam dotem consumat, patri iniuria est, et mortuo actio superest ut dos ipsi solva tur. Ceterum si non perdiderit et cer tum casum ei soluta sit non super erit actio, sed mortuo patre nec heredes agent nec mulier. Et simu lat soluto matrimonio contra maritum con gente mulier agentem dotis patre no lente: actionem deceptam accipiet: nihi lominus ei actio dotis manebit. Si pater filia de dote absente egit et si omissa sit de rato satisdatio filiae denegari debet actio sui pater he res extitit, sive in legato tantum acceperit quantum satis esset dotis: nam implicus clarus scribit, opem sententiam ei in dotem, quam a patre da bit vindicare, et si tantum ab eo con secuta sit quantum ei dotis nomine debeatur a marito, qui patri solvit. Et si pater filiam condemnatione ro ganti dos petatur, esse non liceat filie satis dati. Si oportet ita tamen ut caveat ratam rem patrem habi turum. Eo autem tempore constituitur patrem vel eam oportet quo lis contestatur. Item et si filia dicat se patri consen tire tamen litis contestationem nun tavit voluntatem, vel in emancipata sit, frustra pater aget. Et nec non illud quoque reprobatum si filia placet non utique patri denegandam actionem si tamen turpis persona sit patris ut verendum sit ne accep tam pecuniam consumat: idcirco officium iudicis interponendum est, quatinus et filiae et patri conser vatur. Et si si antea filia ne tam patri consentire cogatur pu

to dari quidem patri actionem, sed ei agenti exceptionem? Et si filia iuvenem pa tris absistat, non dicat cur iudicandum patri non esse dandam actionem. Et si filius pa tris sit curiosum non consentire filiam decer bi est nunc platee filia levis mulier, vel ad modum iuvenis vel minima acta mariti non inventi, dividi esse patris patri acquiescere potiorem, consensu dari esse ei actionem. Et si maritus vel uxor constante matrimonio furere cepit, quid faciendum sit tractemus. Et illud quidem procul dubio observatur ut eam personam qui in furore detenta est, quia sensum non habet, nuncium mittere non posse. An autem illa repudianda an non est, considerandum est, et si quidem intervallum furor habeat, vel perpetuus quidem furor sit et morbus est tam mihi ferendus est ab hiis qui circa eam sunt, tunc nullo modo oportet dirimi matrimonium, faciente ea persona quae compos mentis est, et ita fieri sit fuerit quam matrimonium nuncium miserit, culpa sua nuptias esse direptas. Quid enim tam humanum est quam ut fortuitis casibus mulieris maritum vel uxorem viri parti cipem esse? Et si in tantum furore vel ita ferox ita periculosus sit ut sanitatis nulla spes supersit, circa ministros terribilis, et forsan altera persona, vel propter servitiam furoris, vel quia liberos non habet procreandae sobolis cupidine tenta est, licet enim compoti mentis persone fu rere nuncium mittere, ut nullius culpa vi deatur esse matrimonium dissolutum, neque in damnum pravum alterutra persona incidat. Et si autem in servissimo furore mulier constituta maritus dirimere quidem matrimonium calliditate non vult, spernit autem infelicita tem uxoris, non ad eam flectitur nullamque ei competentem curam infer re manifestissimum est, sed abutitur do te, tunc licentiam habeat vel curator furio se vel cognati adire competentem iudicem, quatinus necessitas imponatur ma

si soluto patre existente furioso vel apud hostes datur actio curatori patris et curatoris defectu defertur filie conventi rem ratam patrem habiturum. hic dicit dy.

...to omnem talem mulieris sustinentiam et sustinere et alimenta praestare et medicinae eius succurrere et nihil praetermittere quorum maritum uxori adferre decet secundum dotis quantitatem. Sin autem dotem ita dissipare manifestum est, et non hominem frugi oportet tunc dotem sequestrari quatenus ex ea mulier oportet ... habeat solacium una cum familia sua, pactis videlicet dotalibus quae inter eos ab initio nuptiarum inita fuerint in suo statu durantibus et alterius expectantibus sanitatem et mortis eventum. Sed si pater furioso se ... intente sibi filiae ne sine reddi dotem pater quemadmodum in furiosa matrimonium iniri non posse ... potius est. Si soluto matrimonio pater furiosus sit, curator eius ex voluntate filiae dotem petere poterit: aut si curatoris copia non sit, agere filiae permittendum erit. Ceterum oportebit de rato ... Si ab hostibus captus sit pater, filiae dandam actionem de dote repetenda. Et nunc ... ad eos quos pertinet de dote actio, et an ad ipsum maritum competere palam est, sive ipsi dos data sit sive alii ex voluntate mariti vel subiecto iuri eius vel non subiecto. Sed si filiusfamilias maritus sit et dos socero data sit, adversus socerum agetur. Et plane si filio data sit, si quidem iussu soceri, absolute socer tenebitur. Sed si filio data sit non iussu patris, ... nihilominus cum patre agi oportere ... ad eum pervenisse dotem in peculio quam est peculium. Sufficit autem ad condempnationem quod est in peculio vel si quid in rem patris versum est. Sin autem socer dotem receperit, cum marito non agitur nisi patri heres extiterit. Si mulier in condicionem mariti erraverit, putaverit eum esse liberum cum servus esset, concedi-

oportet ei privilegium in totius viri mulieris, videlicet si sunt alii creditores, ut praeferatur circa desecationem (?) ... si forte domino debeat aliquid servus, non praeferatur tamen mulier nisi in his tantum rebus quae vel in dotem datae sunt vel ex dote comparatae sunt, quasi et haec dotales sunt.

Paulus. Et si quid in eam dotem inpensum est, nec a mulier reddatur ... ut ex ea parte ... servabitur.

Ulpianus. Si constante matrimonio propter inopiam mariti mulier agere volet, unde exactionem dotis initium accipere debeamus? Et constat exinde dotis exactionem competere ex quo evidentissime apparuerit mariti facultates ad dotis exactionem non sufficere. Si ex heredato marito mulier de dote agat, magis est ut ex die aditae ... hereditatis incipiat ei dotis exactio. Et quo casu mulieri satisdandum est de solutione dotis post certum tempus, si maritus satisdare non possit, tunc deducto temporis commodo condempnationem ... repraesentetur. Sed si cum maritus satisdare posset noluit in solidum ... condempnationem ... non ... ex offic... convenit ut aut satisdatione interposita absolvat maritum aut ... compulsa ... Quod quidem hodie magis usurpatur ... si dicit ... deductionem. Cui autem mariti ... in dotis periculo dos fuit, iudex omnimodo tempore debet solvere maritus. Si vir voluntate mulieris servos dotales manumiserit, si quidem donare ei mulier voluit, nec de libertatis cau-

quotiens si maritus satisdare non potest de dote restituenda ... si maritus ... deductione ... mulier ... hic dicit dy.

[illegible]

Iniqua. Si unquam cum dotalis res a marito eo compulso dicente, pater cuius nomine compensationem dotis ... ex se non dotem restituenda marito decerni ... dy.

Si maritus. Si maritus exercuit seuitiam in suos dotales, tenetur. hoc quia si suos fuerit crudelis, nam in diligentia in suis dotalibus desideratur pietas. sed in seuitia parietis non tollere. dy.

interposuit, ex fraudis tenebitur. quod si neglegentiam tantum eos gessisse, utique tenebitur, ut officio iudicis caueatur maritus se restituturum mulieri quidquid ad eum ex libertis vel ex obligatione peruenisset. Si maritus seuus in seruos dotales fuit, uidendum an de hoc possit conueniri. et siquidem tantum in suos dotales, in eos seuus fuit, constat eum teneri huius nomine. si uero et in suos, etiam est natura, adhuc dicendum est immoderatam eius seuitiam hic quoque coercendam. quamuis enim diligentiam uxor eam demum ab eo exigat quam rebus suis exhibet, nec plus possit, attamen seuitia, quae in propriis culpanda est, etiam in alienis coercenda est, hoc est in dotalibus. Si furor iniuriam in matrimonio datur, eaque pervenit, uidendum est an comprehendatur hoc nomine pati possit. et puto siquidem prohibuit eam, inquit, commodare statim deducendum. si uero non prohibuit, eam quidem arbitrio iudicis modicum tempus ei indulgendum credentem pervenisse. Si bona mulieris per patrem sint publicata, superest mulieri reliquias patris doti, ex asse plus puto et si post litem contestatam publicata sit per patrem dos, sufficere arbitrium iudicis ad patris condemnationem faciendam, quasi tota dos publicata sit ex primis uideri.

Paul. Si filiofamilias uicium dos data sit sine iussu patris, de peculio quidem agetur. sed si cum in pupillis a filiofamilias agetur, siue per res dotales a filio vel a nota ab uxore res peculiares. hoc non quia habet actionem pater ex persona filii, maius peculium fit. et est certum est praedium, quod est in peculio, quia adhuc fit quod uxori debeatur. Quantum autem in reddenda dote de dolo, in culpa caueri oportet

Si filio. Si filius recepit dotem sine consensu patris, tenetur pater usque ad quantitatem eius quod est in peculio ... de peculio est in pensione res dotales vel uxori donatum vel ab uxore admotum. hoc dicit usque ad ... maritum. dy.

Iniur. locauit maritus praedium dotale in quinquennium, post annum solutum est matrimonium. restituet fundus mulieri, caueri de idem pro integritate marito ... maritus cauet uxori de eo restituendo quod fructus unius anni percepit. hoc dicit. dy.

quod si dolo malo fecit, vel passa quo minus restitui possit, et damnum in duplum eam quam mulier in lite iurauerit, quia iuris nobis res in iusta alicui restitui non debeat. Si post diuortium res dotales deteriores factae sint, et uir in reddenda dote moram fecerit, omnimodo detrimentum ipse praestabit. Si quis dotalium seruorum in fuga erunt, cauere debet maritus, uiri suo arbitratu se eos persecuturum et restituturum. Si uir in quinquennio locauerit fundum, et post primum forte annum diuortium interuenerit, Sabinus ait non alias fundum mulieri reddi oportere quam si cauerit, si quid praeter unius anni locationem maritus damnatus sit, id ipsi praestari. sed et mulieri cauendum quidquid praeter primum annum ex locatione uir consecutus fuerit se redditurum.

Iauolenus. Si uir restituturus eam rem fictam si fundum dotalem postea offerente marito mulier accipere noluit et ita decessit, non obliuit ... periculum eius marito vel heres eius, ne dampnum sentiat quod per ea offerente eo mulier accipere noluit.

Ga. n. l. Si post diuortium mortua muliere heres eius cum uiro petenti ei agat, eadem uidetur de restituenda dote iure uenire quae ipsa conueniente agente consuetum solet. Facere posse maritum et id uir quod mulier consequi potest, si tamen ei aliqua absit quod per mulierem aliquid expendendo vel mandato eius praestiterit. ceterum si non deberi ei ab esse uiritate pura sibi, dotem obligatam esse non uir facere posse.

Idem. Quotiens pater dotem dat et stipulatur, ita demum in suam personam de dote actionem transfert, si ex continenti stipuletur. ceterum si interposito tempore stipulari uelit, nisi consentiente filia non faciet. quamuis in potestate sit, quia actionem dotis ei suum matrimonium filiae facere non potest nisi consentiente filia. Et plane si ante nuptias dotem dederit pater, et ex interuallo ante nuptias tamen et citra uoluntatem quoque filiae stipulari. Si quis pro muliere dotem dedit, conuenire ut quocumque modo dirempto matrimonio

... matrimonium solueret non liberatur maritus mulieri soluendo ... facere, et id uidetur maritus facere posse, per a muliere consequi potest, ut eius mandato soluit vel pure promisit ... non posse a muliere consequi, et ideo non uidetur id facere posse. dy.

[illegible gloss]

ipsi solveretur. postea maritus in furo-
rem decidit. rectissime diceret ex ac-
tione mulieri solutum ei qui dederit
maritum contracto

Iul. Nupta non impedit quominus ab
priore marito de dote experiatur. Quo
tiens culpa mulieris accidit ne dos a socero
aut quolibet alio cuius nomine
promiserat exigeretur, sicut in
matrimonio filia decedente aut nup-
ta ... in dotem repromiserat heredem
instituit, satis constat nec amplius
viri periculo esse quam ut eos obligatos
haberet. Si marito publi(catis bonis). Cum
eo iure damnato per aliquam bonorum
eius publicatur, fiscus creditoribus est
satisfacere necesse habet ... quos uxor
eius ... Cum pater cum filie sue no-
mine dotis ... promisisset et pacti
sint ne amplius quam ... a se peteret
et soluto matrimonio exegit ... de quibus con-
venit ... intelligimus
dotis esse, quia si mortuo patre cum herede
eius maritus agere velit, ... ista
quorum ... in dotem eius. Si noluit
ante filie ... a ... predatis ... de
dote ... eum
iudicata patre decesserit iudicati act-
ionem filie ... heredibus pa-
tris ... obtebit. Cum pater dotem da-
ret ... filius ... aliqua parte heres
... institutus sit ... pro ... dote
eius coheredes dotem pro sua portione
... solvant ... filius et do-
te ... delegetur ... nullam ... eum
... recuperandae gratia ... adversus
coheredes habere. Cum fundum dotalem
recepisset mulier non habita ratione fruc-
tuum pro portione anni quo nupta non
fuisset, ... de dote agere potest
quia minorem dotem recepit. ... ad
dotis augmentum pertinet ... si
partus ancillarum non receperit aut
legata aut hereditates que post divor-
tium per suos dotales acquisita
marito fuerint.

Item. Si prior maritus postiori
dotis nomine tamquam debitor mu-
lieris dotem promisit non plus quam
id quod facere posset dotis futurum esse
Afric. Quae dotis nomine certam pe-
cuniam promisit quosdam ad hi-
buit qui stipularentur pretium domus
distracto mariti ... sibi solveretur ... nul-
la dote obiciat eodem marito
suo herede relicto ... amplius sui
hereditatem eius adierit tamquam
omnibus stipulationibus ... quando
adeundo hereditatem debitricis
intelligeretur ... nec
ad temptationem quod solvendo non esset
hereditas quin ceteris creditoribus
Item. Titia divortio facto ... tenebat
... a se factum ... in sua
potestate dicit esse ... sibi reddi
postulat ... et
cum de dote agere vult ... quaeritur est
quae partes iudicis sint ... pu-
to ... filiam non solum in
sua potestate esse, sed etiam consenti-
re sibi ... dandam ... sic
ut ... et si constiterit
eam ... esse
Paul. Ulpianus quae in voluntate pro-
pter discessum de dote cum eo agere pote-
rit quam ei dedit
Idem. Si mariti nomine facere ... pote-
stas ... publicata sit ... facere po-
test ... maritus ... nec in
... mariti mulieri ... sit
Ulp. Dotem voluntate filie in-
di ... recepisse ... et
... ei filia non habet ... cum
ab eo postea ampliore summa dot-
atur.
Marc. ... Titius ... sit
cum esset filius familias voluntate
patris ... uxorem duxit et dotem
patri accepit ... repudium
misit. postea pater repudiatam ab se
de filio sponsalia eandem no-
mine sui filii fecit ... eadem
repudium sponsalibus ...

[illegible gloss]

autem ita nupsit ut si melius ... vincendo agere quod damnato marito ab eius herede ... de dote pro parte culpa mulieris tamen dissolutum ... posset maritus ... aliquam partem ... dotem retinere ... etiam sicut his institutis a patre convenietur tamen si sponsa liberis tamen non constitutis culpam in illius ... retinendam esse.

Paulus. Viduatam uxore morte ... accusatoribus eam repudium dedisse utrumque ... accipi ... ut ea lege quam ... contempserint ... dicere pro ... mutua ... dissolventur.

Item. Post dotem datam in nuptias ... stipulatus est pater filie voluntate divortio facto dotem eandem si condicio stipulationis impleatur et postea filia sine liberis decesserit non erit impediendus pater quominus ex stipulatu agat, nam filia si agere vult exceptione submovendus erit.

Item. Si patre ignorante filiam ... dotem ... causa ... non per indebiti condictionem sed de dote actione pecunia petetur.

Item. Si in filiam patre deportato quod datum pro filia dedit a quo dotis ... post divortium quorum patre deportato ... filia ... decesserit eque dotis actio mariti est. Fructus ex prediis que in dotem data debantur bona fide perceptos ... ante ... assumptos quamvis ... fuisse postea constiterit peti non posse placuit sumptusque ... necessarios ... utiles que in predia que dotalia videbantur facti computandos fructibus perceptis ad finem ... minuente dotis ex stipulatu ...

filia si petierit, gener qui residue dotis ... stipulatus est ita demum ad finem ... debite quantitatis ... si prius sumptibus uxorem exhibuit suam et habuit, alioquin si prius sumptibus exhibita sit ... stipulatio computationem non potest.

Ad virum uxore post divortium ... ad iudicium acceptum ex stipulatione ... qui dotem dedit stipulatus fuit non dissolvi ... iudicio absolutionem ...

Scevola. Si maritus ... factus sit ... dotis quantitatem ... amplius habebit ... actiones habebit.

Scevola. Si socer a genero ... adierit hereditatem quam mortuo patre cum herede eius filiam de dote ... ut est relatum apud ... Pomponium ... filiam ipsam ... posse.

... filie sue nomine dotem promisit genero ... filia ... decesserit ... culpa mariti divortio facto ... heredes ... filia ... heredibus ... mariti ... dotem ... restituta est ... cum filia ... a patre heredibus ... actionem de dote ... recepit ... habebit maritus ... heredes ... dolo ... alius ... petit ... aliquam ... dotis ... non est admittendum, sed ...

filia patri suo heres extitit de rebus mariti
tui coheredes eius pro parte virili exige-
tur in reddenda autem iacere ei placere.

Item Gaius Seius avus maternus
Seie nepti que erat in patris potestate certam
pecunie quantitatem dotis nomine Lu-
cio Titio marito dedit et instrumento dotali
huiusmodi pactum et stipulationem complexus est: Si inter
Lucium Titium maritum et Seiam sine
culpa mulieris divortium factum esset dos
omnis Seie uxori vel Gaio Seio avo ma-
terno redderetur restituereturque. Quero cum Seius
avus maternus statim vita defunctus
sit et Seia postea sine culpa sua divor-
tit patre suo vivo in cuius potestate est
an et cui actio ex hoc pacto et stipulatione
competat, et utrum heredi avi mater-
ni ex stipulatu an nepti. Respondi in persona
quidem neptis videri inutiliter stipulationem
esse conceptam quoniam avus maternus ei stip-
ulatus proponitur. Quod cum ita est heredi stip-
ulatoris quandoque mulieris actio competere vi-
detur. Sed dicendum est Seie posse dari utilem
actionem ei divortio non competat
ac si sibi aut illi dari avus stipulatus
esset. Sed permittendum nepti ex hac
avita conventione ne commodo dotis defi-
ciatur utilem actionem habere favore enim
nuptiarum et maxime propter affectionem per-
sonarum ad hoc decurrendum est.

Item Quidam stipulanti uxori promi-
serat eidem testo quedam legaverat
ita tamen ne dotem ab heredibus peteret
ea que legata erant uxor capere non
poterat. Respondi dotis actionem mulieri adversus
heredes non esse denegandam.

Idem. Si dotali instrumento et stipulatio in-
terposita sit ut libro uno nomine dotis
apud maritum residat nepti quoque non
minus dos retinebitur.

Paulus. Mulier marito suo inter alias
res dotis et instrumentum solidorum tradi-
dit: quo ostendatur eidem mulieri quem pecuniam
debitam sibi se cum nuptiis recepisse. Re-
spondi: eo instrumento nihil exegit maritus quia
nec poterit quantum est si dolo a marito fe-

ceratur an compellendus sit et illa
summam quam instrumento continetur restituere.
Respondi procuratione quidem eum cum actiones
mandare sibi debitorem contineri
si sine dolo vel culpa exigere non
potuerit non teneri in dotis nomine
eum convenire posse et mandati
fundus estimatus in dote
datus a creditore antecedente ex
causa pignoris ablatus est. Quesitum
est an mulier si ei nomine dotis re-
petat excipere sit submovenda et
an in precium se non teneri quo precium
dotem pro se dederit cum heres non ex-
titit. Paulus respondit predio evicto sine
dolo et culpa viri precium petitum
mulieri et doli exceptionem obstare consequi
tur eam precium fundi cum
eiusdem iniquitas est cum dolo
principi nocere debeat.

Idem. Cum mulier viri lenocinio
adulterata fuerit nihil ex dote re-
tinetur. Cur enim improbet maritus
mores quos ipse aut ante corrupit
aut postea approbavit. Si tamen
ex mente legis sumet quis ut
ne accusare possit qui lenoci-
nium uxoris prebuit audiendus est.

Celsus. Si estimatis rebus in dotem
datis pactum intercesserit ut ex quo
anno eam reddi dos deberet ipse res
restituentur, hoc ita recte augmentum
et diminutionem vir bonus arbitra-
tur, quamvis non extarent estimatio e-
arum que inmineret cum res quedam
quas maritus vendiderat extarent
aut cum pactum hoc ad mulierem
pertinent. Res que extant sunt
in voluntate et tamen habite in
ultime venisset proinde reddendas
arbitrari si nulla estimatio intervenisset.

Hermogenianus. Estimatarum rerum usu
mulieris periculo mariti deteriores effi-
ciuntur.

Paulus. Maritus facere posse
creditur nullo deducto ere
alieno. Sed sciens Item pro minus

[illegible]

paterfamilias esse ceperit, de dote convenietur: omnino etenim alieno aditu facere intelligitur.

XXII Iulianus. Si filio familias data est dos, ipse quidem dotis actione tenetur; pater autem eius de peculio: nec interest in peculio id est vel non; nam dotem habere non videtur. Sed quia aeternis facere potest, hic quoque condemnandus est. Utilis autem de peculio teneris facere posse quo dolo vel iudicationis tempore atqui si cum patre agatur deducetur ex peculio quod patri vel subiectis ei personis filius debet. Ac si cum ipso filio agatur aeris alieni debiti non fiet deductio in computatione quantum filius facere possit.

XXIII Maritus dotem quam non accepit post divortium per errorem solvit, repetet quia non numeratam ... erogavit, ab eo non potuit non petit.

XXIIII Cum mulier de dotis repetitione post solutum matrimonium agit, legem debet marito ... non ... dampnum ... recipere ut precarium maritum moveat.

XXV Si quis sic stipulatur a marito si aliquo casu (?) ... nupta esse desierit dotem dabis hec generali commemoratione ab hostibus capta eo committetur stipulatio vel si deportata fuerit. vel effecta ancilla. Et ideo non convenire omnes hos casus continentur plane quantum ... implere nisi cum mortua sit aut cum divortium fecerit ... quamvis casus ... sed ... morte committit.

Marcellus. Usufructu in dotem dato si divortium intervenerit nec proprietas rei apud maritum vel mulierem est, dotis esse restituendum ut maritus caveat quamdiu vivit passurum se utifrui mulierem heredes

casu sua an vivit ... condicione heredis dubito. Sed puto interesse quemadmodum sit usufructus in dotem datus. Etenim cum haec mulier fructum uno dari iusserat a proprietario fundi usufructuario constitit nihil mulier heredi suo relinquet de eo quod redditur: cum rei usufructus ad heredem non solet transire. Quod si fundi sui fructum viro mulier constituit restituendus ei autem debet: cum proprietate vel ad heredem eius transire: sive in reddendo eo non fecit moram, sive fuit venalis (?) sit proprietas. aut aliquis fundi sui usumfructum mulier marito eius dedit in dotem in speciem est. proinde quemadmodum mulier possit restitui praestari aut vel cautionibus interpositis ut sic prestetur ut uni suo, nisi fruendi eam patiatur. vel si se accommodaturum dominus proprietatis noluerit eo iure constitutum usumfructum. nam aut si uictum fundi ille mulier permittit cedere aut aliquid pro eo mutet, ut iure eius actum fuerit constitutum dare. nam et si ... ipsam mulierem proprie proprietatis domino vendere quo casu etiam in hac agente herede agitur ut facere cogetur: quippe si moram non fecit, percipiendi fructus mulier heredi suo reliquit; sed si facultatem usufructus vendendi proprietatis domino maritus non habuit, periculum quod percipiendi fructus praestare ipse debuit etiam heredibus eius praestet.

Modestinus. Servus dotalis heres ab aliquo institutus marito iussu vel adire vel repudiare debet hereditatem sine marito aut facile repudiendo vel temere suscipiendo inquinatam tantam non dotis nomine uxori sive obligetur. consulendum est marito ut mulierem coram testibus interroget utrum velit omnino adire an acquirere hereditatem an repudiare se ... facile ... ut si maritus repudiabit, quod sibi hereditatem agnoscere mavult reddendus est a marito servus uxori ea condicione ut eius

[illegible gloss, upper left margin]

Filie legite procura dote ... [illegible] ... iu sibi prosperit pat. ... [illegible gloss]

ut nō obligetur act. de dote, p̄hereditate adhita l' repudiata. dy.

iussu eius adierit rursus marito
reddatur: ita mariti sollicitudini consule-
tur, et uxoris desiderio prebetur.

Paul. Filie mee emancipate tegie
uir misit repudium ē mortua
eandem patris heredibus eius quam tu
reddere. Sabinus dicebat: ut si in dotis
recuperande iudicium aliud m deducitur.

Paul. Si filia fa. nup. Cum ite-
rum decessent et pater ei funus fecerit, tantum
si ei dotem post aliquid tempus generum
reddere debet, tantum continuo soceri agen-
do consequitur, ut impensam fu-
neris persuaderet, recipiat: cetera dotis ista
tanto tempore soluuntur.

Paul. Dotalem seruum uir in
ea uxore manumisit, his solutis ma-
trimonio tenetur: heredes, patrem, heredi-
tatem quam ut patronus consequi potuit, ac
debuit restituere: sed alterum uero
portionem dotis modo: si uero uxor ma-
numitteret, restringatur.

Ulp. Quod si uir voluntate mulieris
seruos dotales manumisit, cum donare
rei mulieri voluit, nec de libertatis cau-
sa quasi ex fraudis tenebitur.

Paul. Et desinit seruus in dote esse ex-
ea manumitti: tunc dotale licet
ei quodam dotaret eo quo p̄mittetur.

Ulp. Si uero neganti muliere manumittere
cerit talis non inuite maritus
dotale seruum uoluntate eius manum-
isit: debet uxori restitui quicquid
eum peruenit: sed si quid libertatis cau-
sa maritus ei imposuit, id uxori prestabit: plane si ope seruus marito
ex hoc non et tamen non ex
eadem uel uoce uxori maritum aliquid
preter ante. Et si post manumissio-
nem aliquid ei fuerit liberto impositum,
id uxori prestandum est: sed et si retrum in-
antius acceperit ex promissione uel etiam
ad uisus eius obligationem: sed prestare: sed
quicquid ad eum ex bonis liberti
peruenit, eque prestare cogetur, siue
ad eum, siue ad patronum peruenerit.

tertium si alio iure non cogetur prestare
nec eum beneficium ex meo liber-
tatis: sed uxori debet, si quo tamen
iure patronatus assequitur. et alie-
num potuit: plane si ex maiore
parte quam debuit heres scriptus fuit,
et amplius est non prestabit: et si for-
te eum nichil ei debet libertus eum
heredem scripsit, nichil uxori res-
tituit. Et dabit autem aut ut alia lex
quod ad eum peruenit peruenisse acci-
piemus, siue iam exegit siue exigere
potest: quia actio ei delata est.
Additum in lege ut et si dolo in-
aliquid fecerit quominus ad eum
perueniat teneatur. Et si filium et he-
redauit pro minus ut ad eum bona
liberti pertineant, uidendum est an
uir sit nomine teneatur: et cum neque
tum ad ipsum patronum tum ad heredem
eius perueniat quomodo si pater li-
berti nomine teneatur. Et in uno
heredem eius lex tantum loquitur
de secundis successoribus: facere nichil
in lege scriptum est, et si laico qui
omnium condiceret in quibus
casibus lex deficit non erit nec
utilis actio accommodanda. Et quod
ait lex quanta pecunia erit tan-
tam pecuniam dato: ondit etiam
accedem in hereditatis. Uel liberto
nō ipsam hereditatem uoluisse le-
gem prestare nisi maritus ipsa res ex-
tiualuit: et hi i. uiginti admitti
ea.

Hec actio et contra Et debet
ante tempus in uiri conuenire
aliorum.

In his rebus quas pater mulie-
tam pecuniam doti uir habet, doli
malum et culpam eum prestare oportere
Seruius ait. Ea sententia Publi Mucii
est: nam is in Licinia Gracchi uxore sta-
tuit: quod res dotales in ea seditio-
ne qua Gracchus occisus erat, perierunt:
ut quia Gracchi culpa ea seditio
facta esset, Liciniae prestari oportere. Et
uis uxoris in nummos inuesta

[illegible gloss, foot of page]

micheli. quia filios habet iure uet. ul' nouo. ut inst. de suc. lib. ... ul' quia amisit

mensura. ut. i. de. f. i. tal. illa eam cum debita sunt in ... non possunt. ut. s. de iur. do. l. res. q. ad ... incerte. az. uel si sunt extimate. ut. ... extimate. sed tunc improprie sunt dotales. ut. C.

si mulier. q. t. ij. l. re integrato. acur. Si uir in iusta. i. sine iusta. al' secus. ut. s. de ... incerte q. l. i. q. l. si extraneus. q. l. dotem. q. l. cum in fundo. q. i. acursius. Aut labeo. si postea locupletior. fiat socer uel heres eius. ut. s. de iure do.

Si superius. i. primum. acur. ... ut. s. de iure do. debitor. et facit ... cum in fundo. q. i. acursius. ... cum uir uel uxor indiuisibile ... ut i. e. t. l. uir a beo. ac.

...rium dederit alio pacto de tradendis in annum. diuortium intercessisset. placuit labeoni trebatio quia si uestimenta post diuortium cente... talia mulieri reddi. idem iuris futurum fuisset si ipsa uestimenta uir emisset et seruus dedisset. Si uestimenta non redderentur. de utriusque pretium inter eam ... Uxor facti diuortio soluto dotem prius reddi uoluerit deinde pretio dotis persoluta prius decessisset reliquum pretium si nec delegata nec promissa nouandi animo prius fuisset mulieri solui debere labeo trebatius putant idque uerum est. Mancipia in dotem estimata accepisti pactum de quo uentum est ut diuortio facto tantidem estimata redderes nec de partu dotalium ancillarum nichil factum est manebit igitur labeo putat tenui coniectura... pretio mancipiorum peruenerit de eo debet. Mulier que centum dotis apud uirum habebat diuortio facto centum a uiro certa die stipulata erat labeo putat quamuis dos fuisset tantam debitum suum prudens mulier plus esset stipulata suum in prudentia labeonis sententiam probo. Uxor diuortio facto pretium dotis recepit at pretium apud uirum reliquit ac uiro alii nupsit. ... ad priorem uirum rediit ... dotis de cuius pretio certe reliquum ex priore dote eius meminerit fecerat diuortio facto relique ex priore dote huius de diebus uiri redditur ait labeo quibus reddidisset si si priusquam diuortium mecum esset. non esset aut postea dotis causa in sequenti dotis obligationem esset cumulata et hoc uerum puto. Si uir seruo iussu uxoris manumittendo dotem acceptam fecerit, si id propter egestatem serui factum esset uirum periculum futurum ait labeo et hoc uerum est. Si quis pro muliere dotem uiro promisit deinde herede mulieri relicta

decessisset quia ex parte mulieris heres esset pro ea parte dotis promissionem confuserit ad mulierem pertinere ait labeo quia nec melius necessarius esset quod exigere uir ab uxore non potuisset ob id ex detrimento uiri mulierem locupletari et hoc uerum puto.

Pomponius. In pretium dotis reddende certum id quod mulieri ex peculio suo restitui debebit et id solum et praemium eius ... tionis acquirendo ... contrahendo ... pensare debet. et fructus ex eo percepta quo modo cuiuslibet rei dotalis ad matrimonium pertinebunt. Explicit liber .xxiiij. Incipit .xxv. de impensis in rebus dotalibus factis.

Impensarum quedam sunt necessarie quedam utiles quedam uoluptuarie. Necessarie hee dicuntur que habent in se necessitatem impendendi. ceterum si nulla fuit necessitas alio iure habentur. In necessariis impensis hoc sciendum est. eas demum impensas dotem minuere que in dotem facte sunt. ceterum si in dotem facte non sunt. non habent in se recep... uictum. Inter necessarias impensas esse labeo ait moles in mare uel flumen proiectas. sed et si pistrinum uel horreum necessario factum sit. in necessariis impensis habendum. Proinde Fulcinius inquit. si edificium ruens quod habere mulieri utile erat refecerit. aut si oliueta reiecta restauraui... uel ex stipulatione damni infecti nomine committantur prestiterit.

Paulus. Vel in ualitudinem seruorum impenderit. Ulpianus. Vel si uites propaga... Item dixit. uel arbores curauit uel seminaria pro utilitate agri fecerit necessarias impensas fecisse uidebitur. Nos generaliter definiemus multum interesse

Margins beside the main text: i. quibus non factis res erat peritura uel deterior futura. dy. — quia res non erat peritura aut uel deterior futura. dy. — subaudi. sicut diminuat dotem. dy. — declarando quod impense que necessarie diminuat dotem et que non. dy. — i. scientis. ac.

potest — qui — eo — debet — pro

Si quis extraneus. ac.

Nec meli. i. nec bonum nec ... iusti. propter inopiam.

Nisi ... si potuisset exigere. nec ei obicere ... culpam. ex mea culpa sentit lucrum. ut. s. de iur. do. cum in fundo. q. si mulier. az. et facit in. e. t. l. uir ab. q. l. cum dotem. q. l. promittendo. in fi. et s. e. nupta. q. i. acursius.

In patre. i. pars dotis que reddit. acursius.

Restitui d. quod restitui ... pro quesitis extra uim. uel opera sui dotalis. ut. C. de rei. ux. act. q. itaque et pro fructibus peculij. ut hic subiciat. ac.

Et culpam. facit. s. e. in his. item et s. de iur. do. si legato. q. l. si suo. et de peculio. hinc q. q. i. acur.

Quomodo. i. sicut. acur.

Pertinebunt. s. fructus. ut. et s. de iur. do. l. dotis. et C. de iur. do. l. pro oneribus. est enim tale peculium in commissum dotis. az. acursius.

Incipit .xxv. liber de impensis.

Impensarum necessitatem. non quia maritus necesse habeat eas facere. quia secundum hanc significationem et utiles dicuntur necessarie quia res dotales tuen. ut. j. e. l. i. in totum. q. l. quod dicimus impensas sic dicuntur necessarie quia in se habent necessitatem impendendi. et sic. j. e. impense. q. de uer. si. impense.

Necessitatem. quo ad ipsam rem. ac. quia uel sunt utiles.

Habentur. uel uoluntarie.

Facte sunt. et ad perpetuam ipsi rei in qua impenditur utilitatem pertinet et non sunt modice. ut. j. de. l. i. l. plus. et quod. C. cum hac. s. de ritu nupt. in fi. et C. de rei. ux. act. q. sed necessarie.

Impendendi. a lege imposita. quod dicit. ut. j. e. l. iij. q. i. et de his dicit usque ad l. quod dicit. q. fi. acur. i. in res dotales et

In dotem. ad perpetuam agri utilitatem ut in conueniendo debitores quorum nomina sunt data in dotem sibi. quia secundum az. conuenisse uir ut sua sumptu hoc faciat. uel quia in res multas non dotales impendit. acursius doctor.

In reputationem. s. impensarum dote minuendam quod esset in necessariis. ut. j. l. quod dicit. q. i. et facit infra. de act. q. item si de dote. in fi. et q. l. p. q. de ritu nupt. dotem. q. l. suis. q. quod dicit. et C. de rei. ux. act. q. sed nec. q. de uer. si. impense. acursius.

Proiectas. s. expense. ut reciperet. uel expedit proiecere causa faciendi portus. uel causa munitionis uel ne domus uel fundus rueret. uel proclusa molendini uel similibus. acur.

... tacetur. uel dic ut no. s. l. diuortio. q. ob donat. et fac. — non hic inde debet quantitas. ut no. — ded. q. taceat q. dy.

contra C. de re. l. iij. et rex amo. l. i. si. no. hic fruictus q. pedisequis. ut et s. de pecul. l. de uestimentis. q. j. de. l. iij. qui concubinas. si marito. q. si uoluptate. q. l. si

Filia defecit. sic. s. e. socero. i. re. et l. insulam. et j. de ... in. luctus. q. i. acur. de iur. do. l. si mancipia.

Mancipia tuis. utas. sed. C. e. l. i. so. ibi. et fa. cit. j. uel. ij. l. iuli. ac. si non errasset de ei teneretur.

Mulier errante. secus ut. j. de u. o. l. diuorc. item et si. ce. erat dos. non tenet in igitur facere pot. u. s. de ... pec. l. iij. sed ar. q. s. de iur. uir. eu q. q. si mulier. acu.

Impruden. i. ignaras. et fac. s. de edil. e. l. i. q. ca. ac.

Uxor dederat. post id quod remansat apud eum. et facit s. de iur. do. post diuortium. q. l. dotem. q. l. diuus. q. et l.

Factum sit. i. refectum alioquin dicit j. e. ueluti. q. de uer. si. l. impense. q. in his. dicit secundum az. sed certe illud bene potest esse quod licet nouum sit factum tamen habetur inter necessarias impensas. et potest esse quod inter utiles. ar. j. e. l. p. acur.

Utile erat. hec adiectio sit consequentibus. ac.

Prestiterit. aliquid sub. et facit. s. t. a. l. diuortio. q. plane. sed quando prestitit aliquid ex stipulatione. cum non fuit commissa. respondetur forte ne committeretur super ipsa stipulatione transigendo uel dando aliquid ut remitteretur cum esset mulieri utile magis quam expectare stipulatione casu exposito euentum. ac.

Vel si uites seminaria. loca ubi fiunt tantum ad seminandum reponit. ut et s. de usuf. si fi. p. et si fin. de fundo instr. et instru. l. l. cum de laniomis. q. pistores. acursius. — Item cum fundus

a lege imposita. quod dicit. ut. j. e. l. iij. q. i. et de his dicit usque ad l. quod dicit. q. fi. et dic necessitatem.

Cum ad perpetuam utilitatem agri vel ad eam quae non praesentis temporis pertineat, an vero ad praesentis anni fructum: si in praesentis anni fructum, cum fructibus hoc compensandum est: si vero non sint ad praesens tantum erogatae, ergo videtur clarius necessariis computandum necessarium vir putat.

Paul. Et in totum id videtur necessariis impensis contineri, quod si a marito omissum sit, iudex tanti eum damnabit quanti mulieris interfuerit eas impensas fieri. Sed hoc differt a quo factum non habebit et si res male gesta est non statim si ob id res male gesta est, sed si fuerint necessariae, ita si suerit in statim retinere eaque erogata sit impensas consequitur si non fecerit tantum eum nihil praestabit.

Ulp. Quod dicitur necessarias impensas dotem ipso iure minuere sic erit accipiendum, ut Pomponius ait, ut non ipsae res corporaliter diminuantur, ut puta fundus vel quodlibet aliud corpus: etenim absurdum est deminutionem corporis fieri propter pecuniam. Ceterum haec res faciet desinere esse fundum dotalem vel eius partem: manebit igitur maritus in retentione, donec ei satisfiat: non enim ipso iure corporum, sed dotis fit deminutio. Ubi igitur admittimus deminutionem dotis ipso iure fieri? ubi non sunt corpora, sed pecunia: nam in pecunia ratio admittit deminutionem fieri. Proinde si aestimata corpora in dotem data sunt, ipso iure dos deminuetur per impensas necessarias. Hoc de necessariis impensis dictum est, quae in dotem ita factae sunt, ut si exstiterint, non deminuitur dote. Cum in impensis necessariis mulier satisfecerit, utrum dos crescat an vero dicitur ex integro in dotem esse? ego non puto paenam datam esse, non dubito dotem videri eam iusse. Si dos tota soluta sit non habita ratione impensarum, videndum est an condici possit id quod pro impensis necessariis compensari solet: et Marcellus admittit condictioni locum esse: sed et si plerique negent, tamen propter aequitatem Marcelli sententia admittenda est.

Ulp. Utiles autem impensae sunt, quas maritus utiliter fecit remque meliorem uxoris fecerit, hoc est dotem.

Paul. Veluti si novelletum in fundo factum sit, aut si in domo pistrinum aut tabernam adiecit, si servos artes docuit.

Ulp. Voluptariae autem impensae sunt, quas maritus ad voluptatem fecit et quae species exornant: quarum utilium non diminuunt ipso iure dotem, sed tamen sumptum habent exactionem.

Paul. Utilium nomine in factionem deductionem quandoque dicitur si voluntate mulieris factae sunt: iniquum est enim compelli mulierem rem vendere, ut impensas in eam factas solvat, sed aliunde solvere non potest, quam sui habet aequitatis rationem.

Ulp. Pro voluptariis impensis, nisi parata sit mulier pati maritum tollere, exactionem patitur. nam si vult habere mulier, reddere ea quae impensa sunt debet marito: aut si non vult pati, debet tollere si modo recipiant separationem: ceterum si non recipiant, relinquenda sunt: ita enim permittendum est marito auferre ornatum quem posuit, si futurus est eius qui abstulit.

Paul. Quod si hae res in mulieribus sunt factae in provinciales fuerunt, tales impensae seu voluptatis sed utiles sunt.

Paul. In voluptariis autem Aristo scribit nec si voluntate mulieris factae sunt exactionem parere.

Ulp. Eadem mente non iniquum tuendum exactionem impensarum quae inhibitam esse.

Paul. Omnino tamen et eas scilicet aedificandis aedibus et in reponendis propagandisque vineis vel in curatione mancipiorum modicas item eas non debere arbitri cura adhibita negotiorum gestorum et mandati actionem dote in iudicium videbitur.

a Cum ad perp. ul' pro eo. i. eo positione. p. i. sed quid si uxor mortua usque ad decennium etc. ... si ad perpetuam utilitatem cum non sit ad praesentis tantum ...
b Fructum. i. tantum. acursius. sic impensum et facit. s. fam. herc. fundus qui.
c In praesentis. s. anni utilitatem ... fructus. et i. l. insulam. acur.
d Necessariis ipsis. l. expone. ut. i. l. pr. ... et non quae impensa necessaria.
e Ut utiles autem meliorem. et de teriorem. non fiunt. ut. i. de uer. sign. impense. acur.

Idem. Neque stipendium neque tributum ob dotalem fundum praestitum exigere mulier potest: honus enim fructuum hec impendia sunt.

Ulpianus. Impense necessarie sunt quibus non factis dos imminuitur, velut aggeres facere, flumina avertere, edificia vetera fulcire, itemque reficere, arbores in locum mortuarum reponere. Utiles sunt veluti pecora prediis imponere, id est stercorare. Voluptuose sunt balnea.

Ulpianus. Quod dicitur impensis necessariis dotem minui, ita interpretandum est, ut si quid extra tutelam necessariam in res dotales impensum sit, id in ea causa sit. nam tueri res dotales vir suo sumptu debet. alioquin [illegible] rusticis mancipiis [illegible] modica edificiorum [illegible] refectione [illegible] dotem minuent omnia. In his ipse necessariis impensis sunt. sed ipse res ita praestare intelliguntur ut non tamen impense in eas [illegible] deductio [illegible] [illegible]

Cum autem impensa fit [illegible] distinctionem [illegible] de [illegible] tam [illegible] per singula [illegible] [illegible]

Idem. Ante omnia [illegible] causa fructuum [illegible] [illegible] colendi [illegible] non solum ad percipiendos fructus [illegible] necesse sit [illegible] sumptu facit [illegible] de [illegible]

Paulus. Rerum amotarum iudicium sic habet introductum [illegible] cum uxor fuerit [illegible] placuit cum ea furti agere [illegible] iniuria [illegible] [illegible] quidem cum [illegible] societas [illegible] [illegible]

[illegible] nisi [illegible] [illegible] veluti [illegible] constitutio iure [illegible] est. [illegible] gravis [illegible]

Gaius. Nam in honorem [illegible] furti adversus uxorem negantur.

Paulus. Et ideo si post divortium easdem res contractaverit, furti tenebitur. Item si servus eius furtum fecerit [illegible] cum ea agere possumus. sed et cum [illegible] furti agere possibile est si [illegible] heredes [illegible] furtum fecit [illegible] personarum [illegible] [illegible] actionem [illegible] est [illegible] ea res [illegible] divortii tempore [illegible] consumpserit rerum amotarum [illegible] Et si filia familias res amoverit [illegible] peculio danda [illegible] [illegible] furti obligatur [illegible] rerum amotarum danda actio est. Et si pater [illegible] filia de dote agat non alter [illegible] danda [illegible] si filia [illegible] amotarum [illegible] in solidum [illegible] defendat. si mortua filia in patrem rerum amotarum actio in [illegible] non [illegible] nisi quatenus [illegible] locupletior sit.

Pomponius. Dolo vel malo fecit [illegible]

Paulus. Viva uxore [illegible] ad [illegible] filia [illegible] rebus amotis [illegible] utilis iudicio [illegible] est.

Paulus. Contra [illegible] [illegible] [illegible] filius familias [illegible] dos data sit [illegible] ob [illegible] divortium [illegible] amotas [illegible] non [illegible] Et cum rerum amotarum [illegible] datur [illegible] si filius familias [illegible] sit [illegible] de peculio [illegible] danda [illegible] que de filia familias [illegible] Et si post divortium [illegible] [illegible]

a Furti nec tenetur amo. cum ad socer res amote nō spectent. ul' ñ tñr. p eis q(uod) ab inqualib; alia re amota que ad patrē nō spectet. si aūt ad socerū spectet furtum agetur pro filius erat emancipatus. alioqn non furti. s; ... [illegible] ... acursius.

[illegible]

eius rerum amotarum uxor teneatur.
Iul. Heres vivius est et hec causa tenebitur sicut condictionis nomine et cum furtiva. Sed si morte mariti solutum fuerit matrimonium his mariti hereditatis spectare. i. ad eius heredem actione eas consequi pretenditur condictione posse recte putari, quia et iniusta causa apud eam essent: quod si mortuo marito amovit non facit furtum quia rei hereditarie nondum possesse non fit furtum idem; aut vendiderit precium aut in hereditatis petitionem veniet.
Mod. Mulier debebit rerum. Sive amotarum actionem adversus mulierem competere placet: cum ei aliquid quam antea agere velit ob res amotas.
Pomp. Si cum dos solvetur, nihil aut satisdari fieret dictum esset actionem rerum amotarum iudicii omnino agi posse, nam et cum dos nulla sit eadem actio datur. Sabinus ait si mulier res quas amovit non reddiderit estimari debere quanti in litem iuraverit.
Paul. Non enim equum est mulieri suo proposito licere res suas vendere.
Paul. Ideoque nec deberi eum potestatione procedere quia ex contumacia mulieris id ita accideret.
Ulp. Marcellus scribit sive vir uxorem sive uxor virum domo expulit et res amovit rerum amotarum teneri.
Rerum amotarum iudicium instituit actionem si velit magis iusiurandum deferre cogitur. Adversus autem virum qui divortii causa amovit dum fecit de calumpnia iurare aut tam vir quam uxor cogetur. Item aut amovente iurare non cogetur inquam sit de aliquo facto alieno iurare. Ideo quod iurare quia amovisse di-ceret id eo non heres eius qui ne amovisse dicitur cogetur. Digesta dicatur et iurando referre velit non pro promisisse.
Paul. Non magis quam si quis rei quod

furti agat iusiurandum deferat.
Ulp. Labeo scribit nec cum ipse fur sit alienum non esse pretendendum referre iusiurandum et ita eadem ordinatum videtur.
Paul. De rebus amotis pretendendum est marito vel uxori de quibus datur iusiurandum deferre de quibus
Ulp. Nihil interest cum probare utrum simul an separatim habitaverit: cum actio rerum amotarum competat in adversus eam quem eadem condicio subtrahit in qua non sunt cum viro habitabat. Item nurus et filius non et furtum facere possunt furti autem non tenetur nisi forte emancipatus sit filius. Item nurus patri eius et furtum facit et furti tenetur.
Hermog. Adversus mariti heredes et volentis uxori rerum amotarum nomine in simplum competitur; etenim alias in quadrupli condempnentur.
Ulp. Si concubina res amovit hoc iure utimur ut furti teneatur. Consequenter dicemus ... mea concubina suo nupserit vel contra mandata ... sicut alias erit. At cum cessante rerum amotarum actione condictio competit divortii causa. Et res amotas dicimus non solum eas quas mulier amovit cum divortii consilium inisset, sed etiam eas quas nupta mulier amovit si cum discederet eas celavit. Et non solum eas res quas celaverit in rerum amotarum iudicium venire ... quantum natura esse desierint. Sed non etiam eas ... Et quidem suo res pignori daret amovit, hic rerum amotarum tenebitur.
Paul. Sed et condictio competit hoc aliud furti agere pretendendum est.
Ulp. Sed et divortii tempore furtum in domini mariti ... [illegible]

[illegible]

a Divortii. al. secus ut i. e. l. rerum. non in casu. e. t. i. l. pen. in pn.
g Simul sit utilis. non directa. quia hic non fuit divortium quod esset opus ut i. e. rer. Vel ideo quia mors fuit causa amotionis non divortium. Licet quilibet intercesserit. nam dic divortium licet utrum (?) actio nulla danda. quia cum mors prevenit causam divortio et postea sequitur causa cessante cessaret actio. Sed et divortium remanet quod causa per puerperii (?) dicta.

o Emptoris loco. ut a. i. pro emptore. l. ij. in fi. et l. iij. et de publicana. l. vi. et commo. l. sicut cer. c. i. accursius. erat presens. vel actio ei concedenda est. ut s. de rei vendicatione. l. et
p Actio ei danda est. fures a. l. s. et d. (?) in fine in re. que si donate. secus si dolo desiit possidere. ut s. de rei vendicatione. usque in fi. et i. de re iu. et deposi. Sed et d evicte ei non cavet. ut s. e. l. (?) quia passa est in litem convenire. l. ii. s. p. s. de rei vend. ex diverso. et de condict. fur. si servus. et cave. accursius.

q Similiter heres. s. Quod si forte quod utilis act. rer. amo. ut s. e. si mulier. Accursius. *(marg.: et petitor.)*
r Re integrato. al. sed re dui. al. sed integr. accursius.
s Prioris. fuerunt ergo duo divortia.
t Extimavit. affricanus de se ipso loquens. cessat ergo interim act. pro prioris. nec extinguitur. ut. …

res amovit, ita ut ipsa non contrectaverit, rerum amotarum iudicio tenebitur. Item eius ita quod Labeo scribit uxorem rerum amotarum teneri, et si ad eam res non pervenit.

Marcell. Si rem quam maritus bona fide emerat uxor amovit, licet furti contrectatione (*fecerit*) divortii causa, rerum amotarum iudicio damnabitur.

Paul. Simili cum de vita viri desperasset, subreptis quibusdam rebus diverterit, si convaluerit vir, utilis rerum amotarum actio ei danda est. Celsus mulierem, cuius sibi divortii causa res amovit, pedius putat non fuisse eam facere, qui nihil in eum sui causa contrectaret, nec in eo furti faciendi opere fecisse, cum furti non faciat qui ius (*furtum*) infitiationibus dominus dicitur audiet, esse non debeat secutura rerum amotarum actio erit. Erat si in matre familias dicat sit furtum, immo fecit, si quidem mulier talem eum esse sciens ea tamen damni in eo sanciretur quod si ignoravit te invenit condemnandum in genere intendendo erit. Ceterum rerum amotarum actio damnum rei persecutionem quod sciunt (*ua*) in rebus amotis est, si postea dotis exactio competat, commodi quoque si quid amotis rebus amiserit vir, id inde est. Haec actio licet ex delicto nascatur, tamen rei persecutionem continet et ideo non anno finitur, sicut condictio furtiva. Et ceterae heredibus competit, nec in eo nec in ea (?) presta ius, ideo si facere non possunt, tenebitur eum id ex furto.

Iul. Si post res amotas ego cum muliere lite estimata sit, actio ei danda sit, si amiserit possessionem, movet et non ex dolo acquisierit possessionem. Pendit quia litis estimationem sufferre emptoris loco habendus est. Ideo si mulier tamen (?) rerum amotarum actione estimationem litis prestiterit, ad usucapionem vendicante marito, hereditate marito exceptionem habet et ita

invenit possessionem, in rem actio ei danda est. Et similiter mortuo cum res amovent mulier, de eius mortuus est marito hereditatis petitione vel ad exhibendum sequi potest his id quod amotum est. *(marg.: et sic cessat actio rerum amotarum)*

Afric. Redintegrato matrimonio, si iterum divortium factum fuerit, ob res amotas prioris divortii causa, sed ob impensas, donationes quae priore matrimonio facta sunt, maneat actio quam estimavit.

Ulp. Ob res amotas, vel proprias viri, vel etiam heredes tam vendicatione quam condictione in vendicatione (?) insimul sui nomine conscientes (?) quam velit actione uti.

Marc. Rerum quidem amotarum iudicium sic habet locum, si divortii consilio res amota fuerit et secutum divortium fuerit. Sed si in matrimonio uxor marito res subtraxit, licet cessat rerum amotarum actio, tamen ipsas res maritus condicere potest: nam iure gentium condici posse res puto res potest ab his qui non ex iusta causa possident.

Gaius. Rerum amotarum actio condictio est.

Pap. Rerum amotarum actio ob admissum crimen quo mulier postulata est non differtur.

Paul. Si uxor rerum eius cum (?) amiserit, tamen commodaverit, sumpserit, ipso conventu sit, habebit furti actionem quod eius viri habere non possit.

Ulp. Rerum amotarum estimatio ad tempus quo amote sunt referri debet, nam in veritate furtum fit et si lenius coercetur mulier. Quare nec a bone fidei possessore ita res amote usucapiuntur. Sed si postea reddite fuerint, quam amote sunt, cessat estimatio, cum in quo de re furtiva *(marg.: si post admotionem diminuta est estimatio, et de quia sit furtum, et res fiunt furtive)*

Pap. Cum soluto matrimonio ex interiecto rerum amotarum iudicium conventa mulier est, ac si ... redit et rursus matrimonio solvitur iudicium. *(rubr.: De liberis agnoscendis)*

Ulp. Senatusconsultum, quod tractatur, a senatu factum est de liberis agnoscendis. Is duas species complectitur: unam eorum qui agnoscuntur, alteram eorum qui ... Ut pro ... sumptu. Continetur ius

a permittit. s. senatus. — b igitur. quia timet mulier ne dicatur suppositus igitur et c. agit. — c potuit. s. est mulier. accur. — d mandatum. speciale. ut diximus sic filia. s. de procur. pomp. accur. — e ab eis. mulieribus vel patre eius. — f dies. continuos. ut. j. e. §. dies. accur. — g potestate. s. maritus. accursius doctor. — h domum. no. sic. C. de annali except. l. ut perfectius. §. fi. (ar. h. j. quamvis sine sen. ap. l. i.) item cum. accursius. (sed dic ut ibi. dy.)

quia uxore denuntiante non contradixit, vel custodes non misit ut. s. §. denuntiante. accursius doctor le.

a ei nasci. quantum ad alimenta. ut. s. pro. §. et sic non est. s. de his qui sunt sui, vel alie. iur. l. filium. vel ibi non potuit contempnere. sc. q. quia invenit natum hic sic quia nascaturum. ut. j. l. siquis. §. i. vel so. ii. ibi. accursius.

denuntiare · esse — i copiam habeat. s. mulieri quod dicit se ex eo pregnantem. ut. j. e. §. denuntiare. accursius doctor.

k maneat. manere dicitur licet non sit modo presens. alias ipsi non domui denuntiari diceretur. accursius doc.

l larem. i. ubi sedes et tabulas. et res suas constituunt. ut. j. de ver. si. in leg. et ad idem. C. de incol. l. cives. alias aliter accipitur domus. ut. j. de adult. l. si mea. §. sed domus et j. de iniur. lex cor. §. domum. accursius do.

(prime non alias quia licet in accipitur pro domo quod habitat) nec

m in villa. alias pro domuncula gratia fructuum facta accipitur. ut. s. de usufr. arboribus. et j. de ver. si. fundi. ac.

quia — n matrimonio collocarent. sed ideo uxor sequitur forum viri per matrimonium. ut. s. de iudic. l. exigere. accur.

o denuntiat. i. denuntiare cogitur. ac.

p quod sit pregnans. s. ex eo. ut. s. di xi. vel dic hic subintelligendum. a cermarito. accur. et alter si. ut hic

q aut ei. sat. et j. e. l. §. fi. accur.

r nomine eius. qui habet speciale mandatum. ut et s. §. permittit. argumentum vel hoc generale sufficit secundum h. ar. s. pro soc. (i. facta denuntiatione per mulierem. dy.)

l. actione. iccirco. §. renuntiare. plus enim quam in mulierem exigitur cum ab ea. incipiat mutatio. ut. j. §. illud. ac.

probat. — s contra denuntiaverit. qui non improbat sic. s. ad mac. si filius. fa. accur.

(sed h. j. de regul. iur. l. qui tacet. sed dic ut ibi. dy.) — t agnoscere. idest habere et tractare ut filium. ut. j. §. vel. et §. fi. accur. (non negantis pregnantem et non mittentis custodes. dy.)

u extra ordinem. i. arbitrio iudicis pena plectatur. ut. j. t. i. l. i. §. ex hoc rescripto. vel dic quod eximitur a patria potestate. ut. ar. C. de lati. lib. toll. l. i. §. sed scimus. sed ar. h. C. de nupt. patrie. sed dices de facto non de iure. patre ibi unum. ac. sic. s. de offi.

ienuti. — x debebit. i. potest pro. q. observare. §. fi. et l. solet. §. sic. item contestari eam esse pregnantem. potest vere quod multum facit pro filio. ut. j. e. §. vel. (quantum ad alimenta. dy.)

y vere. verum. subaudi vel mittere custodes. ac. filius. et summatim

z nisi vere hoc cognito. ut. j. e. siquis ali. §. si vel parens. sed non non vindicet nullo omnino cognito prestat alimenta donec plene discutiatur causa filiationis. ut. j. e. §. vel. (i. non precedente denuntiatione mulieris. dy.)

sat — aut. ar. §. illud. ar. quod melius

& sed a muliere. secundum et sic est ar. ad multa. et suprac. C. de pact. l. si. accursius. offerat. coram

non — 9 iudicio custodes. iudice ut differant a causa tertio. sequitur. et no. quod s. dixit. de pena mariti nunc mulieris. accursius. recipit. s. mulier custodes.

a admittat. i. non

b Non admisit. forte libros tres et tres libras cum binis omnibus. ut. j. t. i. l. i. §. ante hostium. et iniquos mala suspicio non sit. ii. C. de epi. et cle. eum. ac. vere filii fuerit.

c non agnoscere. nisi ut. s. §. debebit. et j. e. §. ex his. sed in autem non est contemptus sed omnino vult custodes admitti cogenda erit remediis pretoris. ut. j. t. i. l. i. §. ex hoc rescripto.

si

d simul et causa cognita. iusti erroris quia ignorabat se pregnantem vel minore etatis minoris. ac. vim ma

e ei. cum probanti se esse filium tamen tamen nocebit. quia quamvis maior triennio est alere cogitur. ut. s. pro. §. alias non nisi pater sit inops. ubi autem. ut. l. ii. ma. et ante. §. illud. excluditur. s. connumerandos. h. dies dicitur. utiles dic. ut. j. de div. pos. l. i. et quos dicit mo. pos. sec. l. ii. ac.

f cessare. quo dicitur mulier denuntiare. j. xxx. dies. alias vir non tamen agnoscere. ut. j. §. preiudicium. ac.

g rem. quod plautianum non sit locutum de tali partu. h. vel dic quod mulier non denuntiavit. ac.

h preiudicium. ita est dicitur quia super uxor non paruit hic autem paruit. ac.

i vir pregnantem. repete et neget. quod autem si neuter eorum negavit et custodes misit. ac.

k protestetur. no. sic. s. de neg. §. nescimus. §. quid ergo. ac.

l vel scribit. al. et §. vel. et al. lex quod senatus et c. ac.

m contestando dixit. per hoc vir fateri. ac. fuerit filium

n dicet. ad quod est cogendus. ut. s. e. §. denuntiare. infi. §. quod coactus tamen.

o suum heredem. ad quod est. j. e. l. iiij. §. si vel parens. et §. solet. ac. forte in matris

p quamvis. quicumque. si heres quamvis et dic enim pro certe. accursius. confessione. ut. s. de

q ea agi. s. ubi plene cognoscentur. accur. non tamen plene testibus. l. fi. infi.

r grandi preiudicium. i. magnam probationem. nam sed secus item. no. quod confessio et ius non nocet. ut. s. de infrig. act. l. i. infi. et C. l. lib. cau. l. iubemus. sed ja. dixit. h. ar. h. l. et s. de probat. quoniam. et C. de probat. non nudis et l. non epistolis. h. ac.

s pro filio. ceterum quod filius non facit patris dominium. ut. j. de car. e. l. i. §. siquis. et §. sed et siquis et facit in eo. l. quod labeo. et j. de questi. l. i. §. i. ibi nec facile et c. et de eccur. fur. l. plu. ac.

t preiudicium si mulier. repete quod senatus. c. comprehensum. est si mulier et c. ad quod est. s. e. sed si maritus. ac.

u non fecit. non denuntiavit. j. xxx. dies. se ex eo pregnantem. ut. s. in prin. accur.

x vel ita. s. domum. et facit. j. l. siquis meminisse. ac.

y item vel. al. lex siquis vel. al. §. de vel. accursius.

& ait. s. esse. et facit. j. de reg. iur. qui tacet. ac.

9 siquis reiecerit. et sic est divortium ut habet locum. se. q. ut. j. l. siquis. §. i. ac.

9 omisit. mariti quidam.

g· tum · parentive eius in cuius potestate
est · vel ei cui mandatum est ab eis
si putet pregnantem denuntiare intra
xxx · dies · post divortium connumerandos
ipsi marito · vel parenti in cuius potestate est
aut ad domum denuntiare si nullius
eorum copiam habeat · domum accipere debe
mus hospitium si in civitate mane
at · quod si in civitate non sit · si in villa vel
in municipio illic ubi larem matrimonii
collocarent · Denuntiare autem hoc
tantum esse mulierem ex eo pregnantem non
sic denuntiatum · ut mittat mari
tus custodes · sufficit enim mulieri ho
c usque facere quod sit pregnans · Mari
tus vero aut mittere custodes aut ei
denuntiare quod non sit ex se pregnans
hoc autem · vel ipsi marito · vel alii eius no
mine facere permittitur · Pena autem
mariti ea est ut nisi aut custodes
premiserit · aut contra denuntiaverit non
se esse pregnantem cogatur maritus
partum agnoscere · et si non agnoverit ex
tra ordinem coercetur · Debebit igitur respon
dere non esse ex se pregnantem · aut
nomine eius ab alio responderi · quod si fa
ctum fuerit non alias necesse habebit agno
scere nisi vere filius fuerit · Illud no
tandum est quod denuntiatio a marito non
incipit sed a muliere · Sed si maritus
ultro custodes offerat et ea non ad
mittat · vel si non denuntiaverit mulier
aut si denuntiaverit quidem custodes autem
arbitrio iudicis non admiserit libe
rum esse marito parentive partum non a
gnoscere · Si mulier esse se pregnantem
intra dies · xxx · non denuntiaverit
postea denuntians causa cognita debet
audiri · Quin immo et si in totum om
isit denuntiationem · iuris autem mariti no
cere ei quod heres ditur · Dies autem · xxx ·
continuos accipere debemus ex di
e divortii non utiles · Eleganter
autem apud Iulianum · libro · xviii · digestorum queritur · si in
tra · dies · xxx · marito ipsi non den
untiaverit et intra · xxx · dies primo

ediderit · an senatusconsulti locus sit et ait pl
acuisse non · senatusconsulti cessare quia de eo partu
non videtur cessasse · sive tunc quum intra
dies · xxx · nascitur · quippe dies · xxx ·
ad denuntiandum prestitit senatus
sed hanc rem facere preiudicium partui
arbitror · quemadmodum pro contrarium
si maritus uxore denuntiante custo
des miserit · illi in preiudicium sibi fac
nocebit · ergo ei partum editum ex se ne
gare nec ei nocebit quod venientes cu
stodierint · Ita Marcellus libro · vii · digestorum
ait eum sive quis neget uxorem
fuisse sive ex se pregnantem sine
preiudicio recte mittet custodes ma
xime si id ipsum protestetur · Iulianus
libro · xviii · digestorum scribit quod senatus
consultum expressum est si mulier vero de
nuntiaverit se ex eo concepisse et is au
tem denuntiatum neque custodes adhi
buerit eum custodiendum vel inspiciendum
quod non miserit · nec contestando dixerit
eam ex se pregnantem non esse non ei
id quod editum sit agnoscere sit necesse
non eo pertinet ut siquis agnoscere
se filium dicere suum heredem habeat
quamvis ex alio conceptus sit · quia si
vero · si cepit causa agi cognitione plena
dum afferat pro filio confessionem partus id
quod potuerit · Sed si mulier di
vortio facto non fecit ea que senatusconsultum
precipiunt ut liceat patri non agn
oscere non eo pertinet ut filium
ei tamen suum se dicere non possit · set
ad id tantum ut preiudicio tali eum ag
gnatum · et ostenderit eum filium esse · Id
vero si uxore denuntiante se
pregnantem maritus non negaverit
non utique suum illi partum effici cogendum
videtur talem ceterum · si cessaverit fac
tum non sit · Siquis ex
longo tempore abfuit et reversus
uxorem pregnantem invenerit
et ideo reiecerit · siquid ex his
que ex senatusconsulti continentur
omiserit suum heredem ei na

b quod. sub audi ea.

c ex his. s. §. item preiudicium. et s. pro. §. accur. (s. plenum sed qualequale. dy.)

d suum. agendo preiudiciali. (quantum ad alimenta. dy.)

e alimentis. si plene probat se filium indicta causa preiudiciali et sic non est h. s. e. §. sed si maritus. accur.

f vero. pro sed. vel pro etiam. accursius.

g ceterum. i. si fecerit que in senatusconsulto continentur. accursius.

h non eum tabitur. mulier vel filius. (s. presumptione quia non contradixit mulieri denuntianti. dy.)

i preiudicaverit. ipsum esse filium. accursius. (i. magna probatione. l. confessione plena. dy.)

k esse suum. hoc duo verba ponuntur loco unius et accusativi. et reguitur vel ablativo agnoscere. vel ablativo pronuntiaverit. et continua legem proximam. (i. non denuntiavit se pregnantem esse. dy.) (summatim cognitione. hic ita ut probat j. l. siquis ali. j. e. §. si vel parens. dy.)

l In omnibus casibus. quantum ad alimenta. ut sit filius. ac.

m fratribus. sic. j. unde cog. l. i. §. cognatos. sed ar. contra. C. de adopt. l. plu. §. sed necessario. et cum autem. quibus mo. na. effi. sui. §. filium. accursius.

n ius facit. filia. no. s. de inoffi. te. pap. §. fi. secus in pacto. ut. s. de pact. l. ius ag. accursius.

o quia ad eos partus pertinet. s. tantum. accursius.

p edimus. et post. xxx. dies. ut. s. l. i. x. §. simulier. et §. eleganter. et hoc si mulier dicit se pregnantem. alias si neget loqui vir. ut. j. t. i. l. i. in princ. est et aliud de quo dic. ut. j. t. i. l. i. §. plu. et §. de inspiciendo. accur.

q aliud. quasi desitiat primus in quo sequitur. accur.

r agatur. actione preiudiciali qua se vendicabit in filium vel nepotem. vel econtra illud in patrem vel avum. ut inst. §. de act. preiudiciales. et ideo preiudicialis dicitur. quia aliis questionibus preiudicat. ut. j. de lib. causa. ordinata et differt hec a rei ven. quia illa dicitur vel dominij. hoc non cum filius et pater liberi sint nec unus sit in alterius dominio. Sed ideo vendicat dicens se ex eo genitum ut ab eo percipiat certa alimenta et successionem filii parentibus percipere debent. secundum. r. et sunt pretorie preter unam. ut dicto. §. preiudiciales. accursius doc.

s inclinus. s. avi. et dic recasurus. si avus decessisset superstite filio. accursius doctor legum.

t filio. secus si ex filia. ii. inst. de pa. po. §. fi. accursius.

i. remansurus vel dic filij. et dic recasurus. s.

.u. [C]preiudicium .i. preiudicialis actio in rem ut supra ei.
.sub .x. [C] ex senatus consultis .i. ex senatus consultis diuo. adriano facto. sic. s. de orig. iur. l. ij. §. exactis. et dic ex mente plautiani. et ubi alterius. sm. h. tu dic et utroque et hoc est dubium. sic j. quod et le.

.y. [C] preiudicio. quo ista uertitur, ubi isti manifeste ut s. dixi, in patre et filio sm. a. et non placet. s. dic in preiudiciali actione non. ser eius primus qui nasci tur post diuortium ...

nasci. [C]erte si apparet sui iuris
rem fecit que eam ex se. c. obs
uare oportuit, nichil preiudicare
filio si filius est, non tamen nutrire sui
um nec manumittitque fundi
in partum suum maritus negle
xit facere que ex se. c. debuit, nati
cogitur alere, omnino alere. ceterum
recusare poterit filium. plane si
denuntiante muliere negauerit esse ex
se pregnantem tamen si custodes non
miserit non euitabit quo minus
queratur an ex eo mulier pregnans
sit. nec neque causa si fuerit
acta apud iudicem et pronuntiatum
erit, tunc de hoc agetur, qui ex eo
pregnans fuit nec ne in ea causa esse
ut agnosci debeat siue filius
non fuit siue fuit esse suum.
In omnibus autem causis queritur et
tribuitur suis consanguinei erunt.
Siue contra pronuntiatum alterii
forte suum quamuis suus non fuit.
eum eius rei iudicem uel facere et in
c. l. vij. d. plat cognitionum
quia plautiani. se. c. adeo si pre
ptium qui post diuortium edu
tur. ald. se. c. temporibus diui
adriani fecimus ut et si constante
matrimonio partus sit editus de agnoscen
do eo agatur. quid ergo si quis post
mortem patris nascetur ... si in
re incumus parente recessurus est, ut
si ex filio eius proletur susceptus
uidendum est quid dici debeat et
ex plautiano et ... preiudicium
de partu agnoscendo sit agend
est. [C]erte si hec tantum in matre uenerit
utrum in matrimonio an postea editus sit
dubium est et sup h. ex se. c. agen
dum. [E]t quid sit si an uxor fuit
disceptetur et iul. l. vi. cecilio
africano. r. locum esse preiudicio
[I]llud tenendum h. se. c. post mo
rtem per mortem parentis cessare. si is
superstit uinimus parente recessum

non sunt. [E]quid ergo et in parte hereditatis
tatis cum filius intendit qui in utero
o natus sit, cuius hereditatem petit
an non adeo hoc est ut iul. l. x
viii. d. scribit. si utrius pre reddit
sit preiudicium tamquam omnia fe
ratur. pre decesserit transeundum est
ad carbonianum edictum. Ite. h. se. c. per
tinent et ad eos qui sui heredes agno
scuntur. ceterum si forte in potestate
non sunt reclusum uiuisset se. c. cessare.
[P]aulus [N]ecesse iudicare non tantum qui
partum perferant sed et is qui abicit et
qui alimonia denegat et is qui
publicis locis misericordie causa exponit quam ipse
non habet.
[I]tem [S]i quis a liberis ali desiderat
[u]el si liberi ut a parente exhibeantur iu
der de ea re cognoscet. sed utrum tantum
eos liberos qui sunt in potestate cogatur
quis exhibere an uero etiam emanci
patos uel ex alia causa sui iuris
constitutos uidendum est et magis puto
etiam si non sint liberi in potestate alendos
esse a parentibus, et uice mutua alere paren
tes debere. [U]trum autem patrem tantum
auum ue paternum proauum ue paternum
patrem ceterosque uirilis sexus parentes alere
cogamur. an uero et matrem ceterosque
parentes et per illum sexum contingentes co
gamur alere uidendum est. et magis est ut
utrobique se iudex interponat quorum
dam necessitatibus facilius succurrens
quorundam egritudini. et cum ex equitate
hec res descendat caritateque sanguinis
singulorum desideria perpendere iudicem
oportet. [I]dem in liberis quoque exhibendis
a parentibus dicendum est. ergo et matrem co
gemus precipue uulgo quesitos alere nec
non ipsos eam. [E]t diuus
pius significat, quasi auus quoque ma
ternus alere compellatur. idem scripsit
ut pater filiam suam exhibeat si constit
erit apud iudicium iuste eam procreat
am. sed si filius possit se exhibere estim
are iudices debebit ne non debeat

.f. [C]abicit. puta in quodam nemus. ut differat a fine l. et hoc casu fit sui iuris. ut. C. de lati. lib. toll. l. i. §. si seruus et ar. §. C. de nupt. patrem. et facit. C. de in fan. ex. l. ij. et C. de pa. po. l. ut filium. acursius doctor legum.

.g. [C] denegat. uo. qui non facit. fac. sic. s. de reg. iur. qui non facit. et de re. mili. ij. omnis. §. qui captus. et s. de ritu nupt. l. qui liberis. acursius.

.h. [C] publicis locis. ad hospitale uel in foribus ecclesie ut fiat elemosina et sic misericordie haben de ab aliis. que ipse non c. sic et C. de batie. l. ij. infi. et s. et ad mace. do. l. filius. et s. de neg. g. l. qui aliena. §. quamquam si facit. d. l. v. leere vi. satis insi. acursius.

.i. [S]i quis a liis desiderit. i. plorato et officio suo. ut hic. et C. de bonis quae liber. l. fi. §. ipsum. aut et de alendis lib. per totum et de patria. po. l. nec si iam. §. fi. ar. s. de uen. dic. l. ij. §. hic spale.

.k. [C] ex alia causa. que multe sunt ut insti. quibus mo. ius. po. sol. per totum. acu.

.l. [C] inter ponat. sic maritus ut licebit ma. et aue. §. illud. acur.

.m. [C] uulgo quesitos ut. quibus mo. na. ef. sui. §. oportet. et C. et l. fi. acursius.

.n. [C] alere compellatur. s. uulgo quesitos. l. non est aliquid a subaudiendum. et est hoc uerum si pater uel auus paternus alere non possit. ut. j. e. l. p. eo dicto. §. illud. acursius doctor legum.

.o. [C] iuste. l. et ex concubina. secus si ex coitu illicito. ut i aut. quibus mo. naturales effi. sui. §. discretis. et §. fi. et §. oportet. sed an fratrem uel sororem [illegible] non.

[C] ex a[illegible]. filium. et l. si filius. acursius doctor legum.
.p. [C] his qui bona patris possidet. puta agnatus de functi. acursius doctor legum.
.q. [C] queritur. et plene causa discutitur. ut. j. de car. e. l. iij. §. i. missum. acursius.
.9. [C] preiudicium. i. preiudicialis actio in re qua filius uendicat sibi in patrem. l. se et in filium. acursius doctor.
.a. [C] ad carbonianum. ut si filius est impubes petat possessionem ex edicto. ut. j. de carbo. edicto. l. i. in prin. et uult aliqui alii. ut. s. de inoffi. te. j. qui de inoffi. et j. de car. bo. edicto. l. si is. §. an aut. et questio status differt ex carbo. constitutionibus. ut. j. ad carbo. l. iij. §. §. ius.
.b. [C] agnoscitur. i. si natus est. sic ut possit esse suus heres illi quem dicat patrem. az.
.c. [C] recessum. s. futuri. sic. s. e. l. §. quid ergo. acur.
.d. [C] cessare. sed an alio iure sunt alendi. po. si sunt ex legitimo matrimonio. sicut j. l. si quis ali. et j. e. §. i. uel de his ex concubina. et de dampnato coitu. dic ut. e. l. §. idem rescripsit. ac.
.e. [N]ecare presocat. i. ante quam nascatur et tu dicis ut natus suffocet. et ap facies et sic hoc casu. et sequentibus tur. s. ex. de re ne. ub. j. ad l. corne. de sic. l. si mulierem. et j. l. §. et de sic cariis. l. plt. et j. e. l. popeia de parricidiis. ut. j. ad. l. pope. de parri. l. i.

quia nec instituere heredes tenentur. ut. C. de inoffi. te. l. frs. de queritis et ut pupi. educari. l. qui filium. quod est equi. ut et no. C. e. l. plt. acursius doctor legum. a.

et alimenta decernere. Idem divus Pius ita rescripsit ad Titianum: Competentes iudices aditi a te a patre tuo iubebunt pro modo facultatium eius, si modo cum opificem te esse dicas in ea valitudine es ut operi sufficere non possis. Si vel parens neget filium idcircoque alere se non debere contendat, vel filius neget parentem, summatim iudices oportet super ea re cognoscere. Et si constiterit filium vel parentem esse, tunc ali iubebunt: ceterum si non constiterit, nec decernent alimenta. Meminisse autem oportet, et si pronuntiaverint ali oportere, attamen eam rem preiudicium non facere veritati: nec enim hoc pronuntiatur filium esse, sed ali debere: et ita divus Marcus rescripsit. Si quis ex his alere detrectet, pro modo facultatium alimenta constituentur: quod si non prestentur, pignoribus captis et distractis cogetur sententie satisfacere. Idem iudex estimare debet, num habeat aliquid parens vel pater quare merito filios suos nolit alere. Trebatio denique Marino rescriptum est, merito patrem nolle filium eum alere, qui eum detulerit vel accusaverat. Non tantum alimenta, verum etiam cetera quoque onera liberorum patrem ab iudice cogi prebere rescriptis continetur. Si impubes filius emancipatus sit, patrem eum alere cogetur: iniquissimum enim quis merito dixerit patrem egere, cum filius sit in facultatibus. Si mulier alimenta que fecit in filium a patre repetat, cum modo eam audiendam. Ita divus Marcus rescripsit Antonie Montane in hec verba: Quantum tibi alimentorum nomine, quibus necessario filiam tuam exhibuisti, a patre eius prestari oportet, iudices estimabunt: nec impetrare debes ea que exigente materno affectu in filiam tuam erogatura eras, etiam si a patre suo educaretur. Similiter quoque filio

qui in facultatibus sit, exhibendos parentes pietatis esse existimatur. Si patruus qui nunc ali a filio fratre naturali debet, tamen et alere eius non esse cogendum, et solvere filium rescriptum est. Et rescriptum est heredes filii ad ea prestanda que vivus filius ex officio pietatis sue dabat invitos cogi non oportere, nisi in summam egestatem pater deductus est. Solent iudices cognoscere et inter patronos et libertos, si de alendis his agatur. Itaque si negent se esse libertos, cognoscere eos oportebit. Quod si libertos esse constiterit, tunc demum decernere ut alant: nec tamen alimentorum decretum tollit liberto facultatem quominus preiudicio certare possit, si libertum se neget. Alimenta autem pro modo facultatium erunt prebenda egentibus, scilicet patronis. Ceterum si sit unde se exhibeant, cessabunt partes iudicis. Utrum autem tantum patroni alendi sunt an etiam patronorum liberi, tractari potest, et puto causa cognita iudices et liberos quoque patronorum alendos decernere: non quidem tam facile quam patronos. Sed nonnumquam et liberos. Cum autem obsequium non solum patrono sed etiam liberis eorum debeat prestari, secundum libertus inopem filium alere cogitur. Si quis a liberto libertus ali se desideret, vel ab eo qui ex causa fideicommissi manumisit, cum hi suis nummis redemerint, non debet audiri: nam etsi (?) servi eius receptio eum quasi mercedes exigendo ius libertorum amisit. Sed et patronum filium qui capitis accusaverit libertum puto non negat exhibendum. Sed et libertus cogitur patronum alere. De alimentis pro modo arbitrii solet dari arbitrium quantum sit in facultatibus, ut p.

a Pro modo facul. i. e. l. § de alimentis. et § si impubes. acursius doc.
b ut opis. i. operando ergo ar. supra eo a. contrario sensu si potest non est. ut ar. ff. de offic. eius cui man. est iur. l. i. § hic et fac. i. l. fi. et i. e. § alimenta.
c Si vel parens summatim. Cum filius possit in iudicio petere ali et sic intellige. i. e. § solent. Sed contra C. de iudic. l. iudices. so. hic speciale. acursius.
d Constituent. per illam summariam cognitionem. ac.
e iubebunt. iudices dant diffinitivam interlocutoriam. acursius doctor.
f nec decernet. nisi interim donec causa agitur. ut i. e. l. si neget. acursius.
g veritati. ut s. de his qui sunt sui vel ali. iur. l. pe. Sed contra C. de ordi. cog. l. ii. et so. ibi. et eodem modo. et so. C. de ordi. iudi. l. i. in fi. que est contra et eodem modo. C. de fide instru. l. in fi. et fac. s. e. l. i. § idem ult. et § id pr. i. § solent. ac.
h Si quis ex his. parentibus filiis. et idem in patrono et liberto ut constituantur et alimenta pro modo facul. ut et i. § pe. et ar. s. so. ma. l. si cum do. § fin aut. et s. l. in fi. i. re. ac.
i pignoribus. hoc fallit in patrono. ut i. e. l. alimenta. Item non modum cogendi. sic. i. t. i. l. i. § ex hoc rescripto. ibi quid ergo etc. et infra de satisdat. tu. § pe. et facit. C. de patria po. l. nec filium. et C. e. l. i. et de bonis que lib. l. fi. § ipsum. ac.
k fine. s. interlocutorie late super alimentis vel dic que est diffinitiva que fine controversie alimentorum posuit. ut i. de re iu. l. i. ac.
l quod. i. propter quam. acur.
m patrem eum. s. filium.
n qui eum. s. patrem. ac.
o detulerat. ex qua cum posset eum exheredare. ut in aut. ut cum de ap. cog. § causas et idem si aliud tale fecit propter quod possit exheredari. ar. C. e. l. fi. acur.
p Non tantum onera. id est necessitates etc. cum hoc appellatione alimentorum contineantur. ut i. de alim. le. l. legatis. et l. fi. et ubi victus cum sine his homo vivere non possit. ut i. de ver. si. pupillo. et l. s. et l. quos nos. § fi. licet sit ar. contra. s. de transact. l. cum hi. et l. qui transigit. Sed dic ut ibi no. Item hec prestare suis liberis et uxore. ut s. fam. herc. si filia. et § non tamen eius alienum. et i. e. § parens. acursius.
q Si impubes. de magno non dubitat. ut et s. e. l. in fi. i. re. ibi et causa vice etc. sed tamen et hic idem est. ut et i. de tutel. et ro. dis. l. i. § pater quoque. Si autem est in potestate de castrensi idem. sed de adventicio pater habet usufructum et ipse alit se et filium. de profecticio habet pater plenum dominium. ut C. de bonis que li. l. cum oportet § i. acursius.
r Si mater repetat. neg. ge. act. cum id bonus primo patri videatur imminere. ut i. e. l. p. acur.
s Sed et quantum. alias precesserunt verba in rescripto. acursius doctor.
t necessario. hec necessitas est quo ad filium non quo ad matrem. quia pater esset inops. ut i. l. p. quia tunc indistincte non repetit. acur.
u materno affectu. et non modica. ut et s. de neg. ge. l. usqui. non esset protestata. ut C. e. t. nec senius et idem si modica puta lac vel castaneas. u. s. commo. in rebus. § sed et id quod etc. de dot. inter vir. et ux. l. utrum. et s. de impensis. l. omnino. Item illa que debet prestare. ut quia pater est inops et si est protestata. ut no. in dicta. l. nec senius. et secundum hec loquitur C. de neg. ge. alimenta. acursius doctor. directa sed turbata ut in successione. ut s. de inoffi.
x parens naturalis. non de. nam et fi. et i. in libri scripto. in fi. eius patris.
y exsolvere. ut et C. ne filii pro pa. l. patris. nisi inopiam. ut C. de principio. l. fi. acursius doctor.
z heredes. et extraneos secundum h. et az. nam si essent liberi vel nepotes ipsi essent sua persona non quia heredes tenerentur ad alimenta. ut s. e. l. § utrum et facit. i. e. § fi. Sed ar. contra i. de obsequiis. l. heredes liberti. acursius doctor.

g Solent cognoscere. s. summatim. ut et s. e. § si vel parens. et no. quod hic dicit de ultima parte decr. acur.
a possit. sicut s. e. l. § meminisse. acursius doc.
b neget. vendicando se in ingenuitatem. ut s. de probat. et l. circa. az. acursius doctor legum.
c unde se exhibeant. sic s. e. § sed et filii.
d Sed utrum. s. filios patronorum alendos. Sed numquid liberi libertorum tenentur alere patronos parentum si forte liberti alere non possunt. Respondeo sic et minus et parentibus non eis mortuus. ut C. de lib. et eorum liberis. l. fi. et i. de obseqiis. l. heredes. et idem et e contrario ut patroni patrem alere teneantur libertorum filios. et
e obsequium. solum. ut C. de opis lib. l. qui manumittentur. ac.
f cog. et filios patrone. ac.
g si quis a liberto fideicommissi. isti non possunt imponi opere nisi a filio testatoris. ut C. de opis liber. l. i. et mater. et i. de bonis libertorum qui ex causa. Item in bonis ei datur contra ta. ut C. de bonorum pos. contra ta. que pa. l. i. Item accusare et eum ut ingratum non potest. ut C. de libertis. et e. l. i. Item vocare in ius sine venia patronum non potest. ut s. de in ius vocando. h. l. sed is quoque. h. acursius.
h nummis suis. s. servi. i. non redimentis. ut i. de manu. l. iii. et ibi nec operas debet nec punire ut ingratum potest. nec contra ta. bonorum poss. tenetur. ut C. de opis liber. si eius. et de bonis lib. l. multum. in ius tamen non vocabit. nisi quis patronus fidem fregit. ut s. de in ius voc. sed si hac. l. acursius. operarum remedio caret. ut i. de bonis lib. l. ult. az. et
i mercedes. i. pretium. secus si operas exigat. quia tunc non ius esse sed succedendi tamen amittit: tamen alendus est a liberto. ut i. de iur. pa. l. sicut. et de opis lib. l. libertus qui operarum. ac.
k amisit. ipsa impositione amisit. ut C. de bonorum pos. contra ta. que pa. l. ii. secundum quosdam. Sed secundum Io. et nos sola exactione. ut C. de opis lib. l. si quando. et i. de iure pa. sicut et ibi no. quia hec omnia liberi tenentur simplo propter operas.

alioqui si ca libertatis bonerunde. fiat melius fiet. ut. j. de opis liber. l. que bonerunde. et fiat. j. de opis liber. si patronus libertatis. j. e. §. C. de opis. lib. l. i. i fin. so. ibi mercedes opar exacte nō erunt quod ex ipsa littera patet hic. sic. l. so. ut. ibi. acursius doc. ac.

cartis. e. §. et sus. §. cum maior. et quod. no. C. de ordi. cogn. l. fi. acur.
o Nich. i. nō vel mich preiudicium. ac. || §. e. l. si qs. §. si vel parens acu. doctor.
a Curaverit ex h. s. quia curavit alii. et fac. et facit in aut. ut liceat. ma. et a.
b Non quemadmodum avo. materno. ac. §. illud quoque. acursius.

c Inbonis suprstitum. sed mortuorum. sic. j. ta. ut inst. de success. lib. per totum. acursius. doc.
d Presidibus. s. de offo. p. ur. l. j. acursius.
e De ventre inspiciendo. acursius doctor.
f Temporibus negavit. porro in alio casu. ii mulier. fatetur pretor statuit. ut. j. e. §. de inspiciendo et ordo. sed quod est servandus. ut. j. e. l. §. ex h ibi quid ergo si interrogata et cetera. et. s. t. i. l. i. in pri. acursius doctor.
g Consulti. divi fratres. h. ac.
h Severus. s. maritus.
i Apponat. s. ille maritus. h. cum no. novum fieri novum consilium. sic. C. de vete. iure. enu. l. ij. §. sed quia divine. et C. de le. et co. l. lege. et s. de pos. ii. l. natalis. et. s. de infirg. act. l. de etate. §. ex causa. sed vetus factum vetus consilium ht. ut. C. de iudic. l. rem non novam. p severet. sic. s. de usur. l. mora. §. i. acur.
k Tres. j. e. §. de inspiciendo. §. so. ut ibi. ac.
l Domitia. proprium nomen. uxoris. acur.
m Ate. marito immo ate valeriano pretore. ut et j. §. notandum. acursius.
n Vel due. sic. C. de fide instr. l. comparationes. in ore enim duorum et cetera. et te. no. stari a alterutri plurium sic inst. de satisd. tu. §. i. et in. s. de testib. l. iij. ibi al' numerus testium. et cetera. et j. §. si oes. et de credulitate et quod sine iuramento forte. al' ij. C. de testib. l. iuris iuran. ac.
o Renuntiaverint. i. retulerint. acursius doc.
p Desiderasset. quo casu loquitur. s. t. i. l. j. in prin.
q Persuadendum. h persuasio in ponit necessitatem. ut. j. e. §. quod ergo si iii. acur.
r Ad invidiam. s. reprehendam. sic. s. de offo. p. s. l. nec quicquam. §. i. ac.
s Et est. i. famam bonam. ut. j. de variis et. l. plt. vel enim calumpniatus. ut. C. de aduoc. divi. iu. l. j. unde et iniur. tenetur. si fecit aio iniuriandi. ut. j. e. §. si omnes. ac.
t Ex hoc apparet. patet enim hoc ex verbis ipsorum ut. s. e. l. in prin. et s. t. i. l. i. et l. iij. §. quod.
u Dissimularet. i. diceret se nō pregnantem. unde dissimulo quod nō est dissimulo quod est. ut. j. de consul. l. i. ac.
x Nec immerito. nō ht locum senatus. c. set rescriptum. nec immerito rescriptum

In de. possunt alimenta moderari quam tam diu prestabuntur quamdiu libertus ... et patrono deest. Cum prepositum et quam patronus filii eius minime supersint ale agentos ipsi liberti si idonei facultatibus sunt coguntur.

Modestinus. Alimenta liberto petitione ex praedio patronus adiunctus heredi ... causa in positorum ... hereditati subiti pertinentur. non autem necesse heres prestare etiam si patronus Cum patronus commodis consulto talis perfectum prelatum sit contineri ... patronos a libertis esse inolatos. vel illata manu attrectaturi se esse pulsatos. aut etiam paupertate vel corporis invalitudine laborantes relictos. primum in potestate eos pronominum redigi et ministerium dicit prope esse cogi. si maiore h modo nec hi nomo amonuntur. vel a preside eius pro adicient. et tricium promittere tribuetur.

Iavolenus. Si neget qui maritus fuisse dicitur ... eo quod ipsam quem se uxorem fuisse dicit ancillam esse plurium patris sit alimenta quem liberis prestare compellendus. item si iam aut constituerit eam suam fuisse nichil ei qui pascendos curavit certi prestitum gratiarum.

Marcellus. Non quemadmodum masculorum liberorum nostrorum liberi ad honorem nostrum pertinent ita et in feminis est nam manifestum est id quod filia parit non avo sed patri suo esse honorem nisi post avum non sit superstes avo cognitus.

Paulus. Libertis ... libertorum ... libertis ... posito vel tam esse se ... pauperes pusillis ... ut nimis nisi ... alimentis a libertis suis ... idem ... plurimis principum constitutionibus manifestatur.

Ulpianus. Temporibus divorum de ventre inspiciendo fratrum cum hoc incidisset. ut incidendo curandoque maritus quidem pregnantem ordine mulierem diceret uxor negaret partu consulti Valerio Prisciano pretori urbano rescripserunt in haec verba novam rem desiderare Rutilius Severus videtur ut uxori que ab eo diverterat et se non esse pregnantem profiteatur custodem apponat et ideo nemo mirabitur si nos quoque novum consilium et remedium suggeramus. Igitur si perstat in eadem postulatione commodissimum est eligi honestissime femine domum in qua Domitia veniat et ibi tres obstetrices probate et artis et fidei que a te assumpte fuerint eam inspiciant et siquidem vel omnes vel due renuntiaverint pregnantem videri tunc persuadendum mulieri erit ut perinde custodem admittat atque si ipsa hoc desiderasset. quod si enixa non fuerit sciat maritus ad invidiam existimationemque suam pertinere ut non immerito possit videri captasse hoc ad aliquam mulieris iniuriam. Si autem vel omnes vel plures non esse gravidam renuntiaverint nulla causa custodiendi erit. Ex hoc rescripto evidentissime apparet senatus consulta de liberis agnoscendis locum non habuisse si mulier dissimularet se pregnantem vel etiam negaret nec immerito. partus enim antequam edatur mulieris portio est vel viscerum. Post editum plane partum a muliere iam potest maritus iure suo filium per interdictum desiderare aut exhiberi sibi aut ducere permitti. Extra ordinem igitur princeps in causa necessaria subvenit. Sed quoniam ex rescripto apparet etiam eum incidere ad pretorem posse et apud eum vel contra negantem se pregnantem cogendamque eum respondere quid ergo si non respondit aut non venerit ad pretorem nunquid senatus consulti pena adhibens scilicet ut liceat marito non agnoscere. sed fingenti esse eo contentum maritum qui

hic dimisi ad ... consilii

quia cessat interdictum. et omne auxilium. et vere partus et cetera. az.
y Portio est. sic. j. de ventre in pos. mit. l. curatoris et ar. s. de rei. ven. l. fructus pen. et que in fraudem cre. l. fi. §. nō solum. et §. ut fructus. et j. ad. l. falc. l. in lege. §. fi. sed et h. j. de usuf. si aliena. §. fi. et j. de ui. si. l. partum. so. sin quid est portio ut nō competat interdictum de liberis exiben. sicut nec pro aure vel manu matris. ut hic. sed quo ad hoc ut non sit furtivus sicut mater nō ut ibi. ut ibi. ac. — vel solue site cognitione
z Exiben. ut. j. de liberis exi. l. i. in prin. deducendis est tertia lege. e. t. et quod subicit ex ordine. i. cognitione pretoria seu offo iudicis quod ht locum quando filius a nemine detinetur. ut dicta. l. iij. §. i. nisi in ca... ut. e. t. l. si eum. et plene dic. ut. no. s. de rei. ven. l. i. §. i. sed in eo quod hic frangi in matrem est contra. j. de liber. exi. l. i. §. in hoc interdicto so. hic habebatur suspitio de matre. ibi non. acur.

et Ap. deum. nam al' nō valet. s. de inter. acto. l. i. in fi. acursius doctor le.
9 Senatus c. paulliani. que est ut subic. s. t. i. l. i. §. illud. acursius.

l. patroni. et de bonis liber. l.
l Capitis. dic. ut. s. minus. nec si hac §. si autem libi. acursius.
m De alimentis prestande. i. exinde. et facit. s. e. l. §. si quis ex his.
n Liberto. — mich — si ei liberto nisi superest ab eo quod sibi necessarium est nil prestabit licet desit patrono. ac.
o Patroni supersint. illi enim primo compellentur ad alimenta et prius quam alibi quem a liberto. quis alitur et no. quod isti liberti libertorum nō proprie nostri dicuntur licet sec. eos. ut. j. de u. si. l. §. i. acur. — lege — parentum
p Alimentorum impositorum. ut operas ad quod fac. j. de bonis lib. si patronus vel nō aluerit. et j. de iur. pa. vel divus. in fi. acursius.
q Si post. i. si vult h vim p dere. et alii dicit pot. si libertus sibi sufficeret. ad quod. s. l. pre. §. alimenta. acur.
r Relictis. a libertis quam liberti nō
s Sibi. n dabant vel eis aliquod.
t Impotestate. i. in dominio.
Sed et. C. de lib. causa. l. solo. so. ut ibi. et ad dedi sibi et quod est. C. de libertis. et eorum. li. ac.
u Commoneantur. al' commoveantur. al' amoneantur. i. corrigantur. ad quod est. s. de offi. p. ur. l. i. §. cum patronus. et j. de iur. pa. l. v. acur. — testo
x Vel a preside. vel psaltim. az. et facit. s. de his qui sunt sui vel alii. iur. l. ij. Sed quid veniretur. re. libertus furis furis p in gratitudine predictam. alii dicunt libertum prius famen vendi ut et filius. ut. C. de patri. qui fi. dis. l. i. et ij. alii quod ius quod ht in eum patronus nō libertum cum sit liber sic in sepulcro d. ut. C. de relig. monumentorum. ac. — hic — nam
y Sinegeret esse. s. de uxore. acur.
z Ancilla. quod si esset nō matrimonium sed contubernium dicitur. ut. C. de incest. nupt. l. cum ancill. acur.
et Compellendum. presumitur eius filia et sic minus. et facit. j. de ventre. in poss. mit. l. i. §. sed si incertum. et de

a Remedijs. hec sequuntur. acursius doctor.
b Pignoribus. sic insti. de sat dat. in. §. ij. et §. 9. siquis ius. di. l. l. et s. de inf. act. de etate. §. qui tacuit. acursius doctor legum. i.
c Multis .i. aliquibus banis extraordinarijs. s; pena dicitur etiam ut .j. de uer. si. aliud. et l. siqua. acursius.
d Sequetur. s. plautia in alio q; factum temporibus diui adriani et utrumq; loquitur de custodia uentris. ut. s. e. t. l. i. in prin. et l. iij. §. quia.
e Auctoritas. q; supra dixit remedia pretoris.
f Uel plures. sic. s. e. l. i.
g Si iniurie fa. ta. non aliter ut dic. et c. de iniur. l. si nō conuici. et j. de iniur. l. illud. acur.
h Illexerit. al' illexerit. et al' illuserit. q. d. induxit eum ad credendum q; esset pregnans dum uellet forte ei placere. uel dum uellet pellere uel uestem.
i Meminisse rescripto. ultima q; iur' non denuntiet. ut. s. in prin. hi. l.
k Consultis. s. e. t. l. i. in prin. acur.
l Audire. pretor cognoscens. s. et nō nisi cum compellitur. ut. s. e. t. l. i. §. si mulier. h aut est cum eo ipso q; petit nisi euidens appareat malitia. ac.
m De inspiciendo bis in mense. s; nōne hoc superuacuum est p hoc q; hic uoc'. s. e. t. l. i. l' ei contrarium cum ibi prestituat. xxx. dies ad denuntiatōem; unde hic nullum prefigit tempus huic denuntiatōi bis in mense faciende. R. nec est contra. nec superfluum. q; ibi loquitur fō diuortio hic autem loquitur mortuo marito. item ibi denuntiat se ex eo pregnantem. hic aliud. s. ut mittant heredes unam mulieres que uentrem inspiciant. pretera aut cum est iuxta partum. p. xxx. dies denuntiat ut mittant qui uentrem custodiant postea cum parit denuntiat ut mittant quibus presentibus pariat. In prima nuntiatione mittantur. v. ingenue. tres libere et tres liberte cum binis comitibus. et interim quinq; preter duas obstetrices. ac.
n Quinq; s. e. l. i. §. i. et §. so. ibi negabat se pregnantem. et ita tres hic con'stebat. et sic. v. quasi ei se ingerens retollebat se hic suspectam. ut. s. de procur. que oia. acur.
o Binis comitibus. quatuor sicut et de m. i. nō. r. s. xx. dicitur. acur.
p Captiores. Inde est q; dicitur furtum a furuo .i. nig'. q; clam et occulte fit et maxime de nocte. ut inst. de oblig. ex delic. §. i. et illud. qui male agit odit lucem. acur.

*ibi enim nō habet' sbspicio filij ptus. hic sic. unde ut maius piculum. 2e. dy.

*ut. j. de l. i. l. si quis i testo.

*2 dic ut l. nō pot uideri de regul. iur. dy

cognita.

. go.

. 10

separatum locum oportet eum deferre si no uelit. cogenda g' erit remedijs pretoris et inuesteire et si uenit recipere. pignoracionibus capienda et distrahenda si contempnit. uel in multis coercenda. Quid ergo si interrogata dixerit se pregnantem contra se. ordo senatus consulti sequetur. Quod si negauerit tunc ex hoc rescripto pretor debebit obstetrices adhibere. notandum est q; nō permittitur marito uel insto obstetricem adhibere. sed omnes a pretore adhibende sunt. Et pretor domum honeste matrone eligere debet in quam mulier ueniat ut possit inspici. Et quid ergo si inspici se nō patiatur. uel ad domum nō ueniat eius pretor auctoritatem interponat. Si omnes uel plures renuntiauerint pregnantem nō esse. an mulier possit iniuriarum experiri. et hoc casu et magis puto eam agere iniuriarum posse. sicut sumere facientem de causa idonea antea desiderauit. et tamen si nō iniurie animo faciende. sed si uiri exhalauit. uel munno uoto hi bonorum susceptendorum ductus est. uel ipsa cum illusisset ut cauere et constante marito et nondum hi fingebat eum simul cum ignosci marito. Meminisse autem oportet tempus nō esse prestitutum rescripto quamuis in senatus consulto de liberis agnoscendis. xxx. dies prestituantur mulieri. Quid ergo est. semper dicemus marito licere uxorem ad pretorem uocare a ui ueniente et ipsam. xxx. dies prestitutionis computo pretore causa cognita debere maritum et post. xxx. dies audire. De inspiciendo uentre custodiendoq; partu sic pretor ait. Si mulier mortuo marito ad se pregnantem esse dicet. his ad quos ea res pertinebit. procuratoriue eorum bis in mense denuntiandum curet ut mittant si uelint que uentrem inspiciant. Mittantur autem mulieres libere dumtaxat. v. hee que simul omnes inspiciant dum ne qua earum dum inspicitur inuita muliere uentrem tangat. Mulier in domo honestissime femine pariat quam ego constituam. Mulier ante dies. xxx. quam parituram se putat denuntiet his ad quos ea res pertinet procuratoribusue eorum ut mittant si uelint qui uentrem custodiant. In quo conclaui mulier paritura erit. ibi ne plures aditus sint quam unus. si erunt ex utraq; parte tabulis prefigantur. Ante ostium eius conclauis liberi tres et tres libere cum binis comitibus custodiant. Quotiensq; ea mulier in id conclaue aliudue quod siue in balneum ibit custodes si uolent id ante prospiciant. et eos qui introierint excutiant. Custodes qui ante conclaue positi erunt si uolent omnes qui conclaue aut domum introierint excutiant. Mulier cum parturire incipiat his ad quos ea res pertinet procuratoribusue eorum denuntiet ut mittant quibus presentibus pariat. Mittantur mulieres libere dumtaxat. v. ita ut preter obstetrices duas in eo conclaui ne plures mulieres sint liberequam. x. ancille quam. vi. Hee que intus future erunt excutiantur omnes in eo conclaui ne qua pregnans sit. Tria lumina ne minus ibi sint. s. quia tenebre ad subiciendum aptiores sunt. Quod natum erit his ad quos ea res pertinet procuratoribusue eorum si inspicere uolent ostendatur. Apud eum educatur apud quem parens iusserit. Si autem nihil parens iusserit. aut is apud quem uoluerit educari curam nō recipiet. apud quem educetur causa cognita constituam. Is autem apud quem educabitur quod natum erit quoad tria mensium sit bis in mense. ex eo tempore quoad sex mensium sit semel in mense. a sex mensibus quoad annuculus fiat.

*al' introfuture erunt

al' nec

a Bonorum pos. s. carboniana.
b Non dabo. immo q; nec car. dat' ut predixisset sic no. factum matris uel aliorum nocere partui. s. in possessione. sed in petitione quo probat se filium h nō nocet. ut. s. de iur. iur. l. iij. et j. t. ij. l. i. i prin. et ar. s. t. i. l. i. §. si uel pares. uidetur enim q; si filius sit. nō. q; q; hic car. intentat act. hereditarias. s; c. j. de car. l. iij. §. muliu. s; plene dic. ut no. s. de iof. te. l. qui de inoffi. q; huic concordat. et Item fac. j. de uen. tre impos. mit. l. i. §. si ea. et l. ubicumq;. §. i. acur.
c Qua uis negligenda. nec dubietatem reuocetur. ut. j. aut. de tab. his. §. ij. et ne uideatur negligi. ut. j. de iniur. item apud lab. §. hoc est dictum. s; ar. con. j. de dote.

y Comprehensum. in. §. de inspiciendo. acursius.
z Possidet. s. car. ut. j. l. pe. uel dic ut ibi no. acur.
et Causa cognita. hoc dic. ut. j. §. fi. acursius doctor.
9 Inspici. bis in mense. uel aliter. ut. s. §. is apud. acursi.

q Iusserit. intesto. nisi parens cum diuortij prestitisset quam apud matrem expensis patris educandus. ut. j. aut. ut li. ma. et aue. §. illud. uel forte hic locum hic cum nulla altercatio est. fuerit ex eo pregnans. uel nō nec aliqua suspitio est de muliere. item loquitur patre uiuo. hic eo mortuo. az.
r Bis in mense. s. ostendat ubi uolet si uolet ostendere. ut. j. dic. az. uel dic est in arbitrio eius si nō an ostendatur. acursius doctor legum.
s Ex eo tempore. i. a tribus mensibus. az. acursius doctor legum.
t Tam possimo. i. habet. vij. an. ut. c. de iur. deli. l. si infanti. acursius.
u Siciuis. subaudi. desiderij inti cui. ut agnato defuncti. acursi.
x Que. ad ee. hec tria facienda sunt. ut. s. §. de uentre. et dic licitum de fō. al' refertur ad uis. ut. s. de ritu nupt. l. semper. acursius docto.

*in testo tim'

cum

p. l. i. in fi. acursius doctor legum. acursius docto.
d Denuntiare oportet. ut mittant qui uentrem inspiciant. ut. s. §. de inspiciendo. ac.
e Ex testo. cum postumi preteriti agnatoe rumpetur testam. ut. j. de in offi. te. hi. acursius doctor.
f Natus sit. i. si nemo nasceretur. et dic a domino libertate quia tantum sub conditione est institutus. s. si nemo nasceretur non est interim lib. ac.
g Nam oia forte quia non procuratoribus cui eos hic non posset cum nō proprie dicatur administratio. al' posset. ut. s. de procur. l. fuum. acursius.
h Ordinum. sunt enim ordines et eorum ualua forum intest. quia uolunt succedere ut subiat. acur.

*in iusto nup. au' nto. te sta. l. i.

proceri

et similes. Item ordines decurionum et senatorum, et similium esset enim absurdum, ut aliene sordide sint ... de questionibus super statu. et facit. s. ... imperium. acursius doctor legum. acur.

i. imperium. Sed hoc facit quia denegari. s. si mater non obstat que isto edicto continentur. ut. s. l. pe. §. sicut. et §. plus ... matris non debeat nocere filio. ut. j. de car. e. l. i. ... primum. et s. de iur. ... non nocet ... in principali causa filii ...

attentis mensibus — quod adcivile
quo ad eam pertinet secundum mensibus
vel si noluit ostendat. Sicut inde
tenim inspici custodiri ventre decet
partum illicitum non erit feminam
nec audiet quo minus ita eam fi
ant uti supra comprehensum est. ei
qui natum erit possessionem eam omnino
non dalo sine qua natum erit ut
supra cautum est. inspici autem
erit quasi utique a creditore dat
urum possidet hiis quibus et ed
isto meo bonorum possessio data
sit. vel si mulier mulieri eam mitte
esse et non dalo. Quamvis sit ina
infestissimum edictum pretoris. attamen
est neglegenda interpretatio eius de
numerare ... inficiem ... hui
vel maior interest partum non edi
vel natam habituris hereditatem ei
partem eius sive ab intestato vel
ex testamento. Sed si fuerint in
stituti his fuit si nemo ...
sit a iusto scribit huic quo ser
no quamvis non omnia que ea
circa partum custodiendum
arbitrio pretoris esse concedenda
quia simul puto esse iam pu
blice interest partus non ab
ici. ut ordinum dignitas fa
miliarumque salva sit. ideo etiam
si vivi sit ... cum sit in secunda
tibus successionis qualemcumque fit
dum audiri eum publicam et su
am gerens. Denunciari autem op
ortet his quos prima spes succes
sionis contingat ut puta prim
o gradu heredi instituto vel
substituto et si intestatus sit pa
terfamilias qui primo loco ab i
ntestato tenet. sive plures sint
simul successuri omnibus denun
ciandum est. Et ait pretor custo
dia se possessionem non datum
vel actionem denegaturum eo per
tinet ut si perfidiam ad

fuit omissum et huius ei pretor sua
voluit non obsit partum quale
est. cum si quid ex huius que etiam
observanda pretor edixerit non sit
factum partum denegari bonorum po
ssessionem. Sed et mos regionis in
spiciendus est et secundum eum observa
ri ventrem et partum et infantem op
ortet.

Ait. Hoc edictum de custodiendo
partu de inspiciendo ventre esse quod ad ca
bonianum contra exemplum comp
etitum est sed si aliqua pretor remit
tere debet. si non malicia sed imp
eritia mulieris factum fuit venerit in sp
iciendum aut partus custodiretur.

Pretor. Quin ventri substitutus est.
vel institutus est si ventrem fuit
re velit audiendus est. Sed.

Hinc a quo si sine liberis disce
sisset quicquid ad eum perveni
sset. eius rogatus esset per fideicommissum
uni restituere. cum decessit postum
a herede instituta et substituta al
ius quamvis cum uxor defuncti pr
egnantem se diceret. an soror ... ven
tris nomine ... in formam edicti ventrem
inspicere et custodire partum in pre
tendum sit. et ... in unum nomine ...
de qua queritur posse unde ei ... an
fideicommissum dari esset solitum
videri ipse inspiciendum ... est omni
a statuendum est. Si ventris nomine

Hoc edicto rectissime pretor mulier in po
prospexit ne dum in statu nomine possessionem
partus possessionem poliocet mitta autem
alius pretor tamen probat ideo possi
denio ... accessionem mulieri dolo
quia nauci huic possessionem dolo missio
vel fuisse. non solum mulier et adaliu
pretor cohibet item eum qui in fucta
cuius parte ea fuit. s. si do tale est
lo ... alius in possessionem dicet
fuit admissus actionem item p
olliceretur in eos quam inter fuit
cuius qui et per eum. Cum vero pretor

e Cum favore. cum plus favet quam nato. et est ... ut. j. de ventre in poss. mit. l. i. §. sicut ... ac.

f Ponere ... ventris ex edicto illo de ventre in poss. mit. acursius.

k Unicuique. ... per ... mulieris et eius ... probare est ... dolo eius ... de singulari ad plurale ... quia sufficit alius tantum dolus ad hoc ut ipse teneatur qui dolum adhibuit. ut. j. l. prox. §. i. acur.

l Cum vero. ... et ... medio ... habemus. acur.

a Curatur ab eo cui interest alium non esse admissum in possessionem ... mulier ... actor.
b Vel manu ministrorum. pro eodem. et de ministris. s. audiendum. sic potius s. ... ne. l. quinque ... l. suis ministris. s. agetis. ... et aucte ... hoc fa...

c Vltra non. cur quod non ut supra ultra annum. ut. s. e. l. i. ... quae est quod cum ex eadem ... proficiscatur ... ut. s. e. quod hoc edictum ... forte ... annum utilem. et quod ibi dicit dari ultra annum ... nam utiliter ultra extendi potest vel hic est pena ... te mulieris. ar. s. neque eum qui minus. uo. l. i. ...

adiecit ut qui per dolum venit in possessione cogatur decedere. cogetur autem cum decedere non pretoria potestate vel manu ministrorum. sed melius et civilius faciet si eum per interdictum unde vi vel uti possidetis actum ordinarium removerit. Interest autem eius qui expellitur ad nimium alium in possessione non fuisse cum bona fide forte fructus perceptos consumpserit aut si per dolo venit in possessionem a quo fructus consequi non possumus quia solvendo non est. Hec actio etiam post annum dabitur quia rei habet persecutionem et similiter in heredes quae dolo fecit in primum dabitur actio si quid ad eum pervenerit.

Paulus. Dolo facit mulier non tantum que in possessionem veniens non ... sed que cum scribendi alicuius causa clam et per quandam machinationem in possessionem introducta est. Et parvi ... tur. materium quem actor velit reddenda actio quia in id quod agentis interest datur et ideo sive quod ei abest ab eo qui in possessione esset servari possit preter sumptus litis causa factos in id ei actio.

Ulpianus. Si de possessione si mulier ventris nomine in possessionem calumniae causa esse dicetur. Si dissentiente herede mulier iuraverit se pregnantem esse non tenebitur mulier quasi calumpniae causa fuerit in possessione mittatur nec post iusiurandum ius facienda est ei si tamen repetit queratur an vero ... pregnans fuerit, nec prodest nec nocet iusiurandum inter alios factum nec proderit nec nocebit. Hoc edictum ex eadem causa proficiscitur qua superius decet enim pretor quemadmodum factum est circa bonorum possessionem in mulierem dandam ventris nomine ita calumpniam eius impunitam non relinqueret. Per calumpniam autem in possessionem fuisse videtur que sciens prudensque se pregnantem non esse in possessionem voluit venire. Hanc autem actionem pretor intra annum utilem pollicetur ultra non; videlicet quasi penalem. Similiter autem modo et hic quanti agentis interfuit actionem pollicetur. Competentem etiam hanc actionem pretor pollicetur si per eum mulier fraudata sit ut in possessione per calumpniam veniret. Competit autem hec actio cuius interfuit in possessionem mulierem non esse ut puta vel coheredi sperato primo vel ei qui substitutus fuit vel qui ab intestato si prius non fuisset succedere potuit. Interest autem videri primum de alimentis que in ventrem sint erogata nec enim aliter repetentur nisi per calumpniam venit in possessionem. ceterum si res calumpnia caret nichil prestabit mulier quasi sui causa aluta est sub pretextu ventris. nonnumquam autem agebitur quod interest si quis forte dubitans an pregnans sit exclusus sit hereditate nam heredi eius qui exclusus est dandam hanc actionem Iulianus ait. si quidem eius quod interfuit non fuisse circa calumpniae in possessionem venire quia sibi non fuisset adeundo hereditatem institutus heredi suo locupletiorem hereditatem suam relinqueret. Sed hec imputabit mulieri quod diminuta sit multa in hereditate dum hic tempore ventris non attingit hereditatem.

Item si substitutus ventris manente mulier in possessione decesserit heres eius eadem actione pre-

cium hereditatis a muliere eriguntur
si antecedant legata ceteraque
honera hereditatis videndum est
tamen numquid posse dici legatarium
os praecium cum muliere istos hac
actione conventum vir fuit adi-
re hereditatem liberti patroni sibi
veniendum erit actione cum quod
ipse hereditatem hac actione egit
vel ut fideicommissarios cogatur
is praestare qui pretium utique etiam
commodum consequitur. sed et diu certe se-
do peritorem sumi venire oportere ut
in eventum suo tueatur liberta-
tem. Si dolus filii familias intervenit et
principalis doli fuit patris suo nomine
tenebitur. De concubinis. Rubrica.

Ulpianus. Quae in concubinatu est ab invi-
to patrono poterit discedere et alteri se
aut in matrimonium aut in concubinatum
dare. Ego autem puto in concub-
ina adimendum ei conubium si
patronum invitum deserat. quippe
cum honestius sit patrono libertam con-
cubinam quam matrem familias habe-
re. Cum Atilicino sentio et puto so-
las eas in concubinatu habere posse si-
ne metu criminis in quas stuprum non com-
mittitur. Si qua autem damnatam adulte-
rii in concubinatu habuit non puto
lege Iulia de adulteriis teneri. quamvis
si uxorem eam duxisset teneretur.
Si qua in patroni fuit concubinatu
deinde in filii esse coeperit vel in nepotis
vel contra non puto eam recte fa-
cere quia prope nefaria est huiusmodi coniunc-
tio et ideo huiusmodi facinus prohibendum est.
Cuiuscumque aetatis concubinam habere
posse palam est nisi minor annis xii sit.

Paulus. Si patronus libertam concubi-
nam habuerit et illa coepit in concubinatu
alterius esse minime invito domino.

Item. In concubinatu potest esse et aliena
liberta et ingenua et maxime
ea quae obscuro loco nata est vel quae quaestum
corpore fecit. Alioquin si honestae
vitae et ingenuam mulierem in concu-
binatum habere maluit sine testatione hoc ma-
nifestum faciente non conceditur.
sed necesse est ei vel uxorem eam habere
vel hoc recusante stuprum cum ea com-
mittere. nec adulterium per concubina-
tum ab ipso committitur. nam quia concu-
binatus per leges nomen assumpsit
extra legis poenam est ut Marcellus libro
vii digestorum scribit.

Paulus. Concubinam ex sola animi
destinatione aestimari oportet.

Item. Concubinam ex ea provincia
qua quis aliquid administrat habere potest.

Incipit liber xxvi de tutelis. ·i·

Tutela est ut Servius definit vis ac
potestas in capite libero ad tuendum eum
qui propter aetatem suam sponte se defendere
nequit iure civili data ac permissa.
Tutores autem sunt qui eam vim ac po-
testatem habent ex qua re ipsi nomen cepe-
runt. itaque appellantur tutores quasi tuitores atque
defensores sicut aeditui dicuntur qui aedes
tuentur. Mutus tutor dari non potest
quia auctoritatem praestare non potest. Sur-
dum non posse dari tutorem plerique et ideo
per libros (?) adeo placuit quia non tantum lo-
qui set et audire debet tutor.

Pomponius. Non est cogendus pupillo
tutorem sibi petere aut ad tutorem
suum proficiscatur.

Ulpianus. Qui habet tutorem pupillus vel pu-
pilla si fuerit coeperit in ea causa esse
ut in tutela nihilominus sit verum (?)
quae sententia quorundam fuit et A-
ristone placuit eoque iure utimur
ut cesset cura si tutelae aetas indigeret

Tutoris in impuberi .s. tamen in iurisdictionis tantum ... utraque conveniunt impuberi ... possit legem. ut .j. de tu. et cu. l. nec mandante ... pro consul. ut .s. de offi. pro. l. plt. que est ... magistratum habenti aliter iurisdictionem et non magis dicitur ...

Et quia autem .i. ex eo quod dicit quod dicitur pupillorum .s. furiosorum ut dicitur ... acursius.

Cum magis .sic .s. cum pater ... acursius ...

Si pupillus cum nisto .i. lite ordinato ...

Quo .i. aliquo .b. acursius doctor.

et. quamvis si tutores habent propter furore
vel iacturam non redigunt. tamen non
habent et furor eius accesserit nichilominus
tutores accipere prohibent. quia lex
xii tabularum ita accepta est ut ad pupil
los vel pupillas non pertineat. Sed quia
autem in persona pupillorum furiosorum
idem est. agnatos curatores non
admitti recte placuit. Si minor
xxv annis furiosus fuit curatorem
ei non ut furioso sed ut adholescenti
dari quia etatis esset impedimentum. et
ita diffinimus ei quem etas curationi vel
tutele subicit non esse necesse quidem
menti curatorem dari. Item imperator Antoninus
Augustus rescripsit. cum magis eta
ti quam dementie tantisper sit consulen
dum. Si pupillus pupillave cui
non sit tutor curatorve cum quo
cum lite agere vult et curator in eam
rem petatur vel et ipsis poscentibus
datur an ultro et adversario instan
te dicendum est sive agere sive conveniatur da
ri hunc curatorem posse. Sed non
aliter quam si ipse petat cui dari eum o
porteat. denique Cassius libro xii scripsit
talem curatorem neminem dari posse
nisi presentem nec cuiquam non presenti
postulanti. Item infanti non posse dari
idem Cassius. Sed si pupillus curatorem
poscere non vult quo minus cum eo agatur
cogi eum a pretore debere. Quo
loco et tempore hic curatorem dari posse.
Pomponius libro xxi ad Sabinum scribit. Si pupillus petat talem curatorem non ad
dat in quam rem eum dari oporteat vel
sicas datus sit. et ait Celsus futuri con
stituisse in omnis res datum iudi
Paulus. Quod dicitur si iudex litis dat
sit curator in totam litem dari iudi
fortasse eo spectat. si familie herciscunde
aut communi dividundo aut finium regundorum ac
tio esset cum tutore et si in diversitate da
tus esset non solum eo nomine curator
esse quod ageret pupillus pupilla
ve sed in universum quo consistunt a

generetur. Possunt autem plures in
plurium locum vel unus in plurium vel
unus in unius locum vel in unam litem
vel in plures curator peti.
Pomponius. Cum semel petitus sit
talis curator quamdiu is curator
manet alius in eandem litem
curator peti non potest. et si tutelam
verbi gratia ad singulos certum curator peti
tus sit. Idem in aliis tutelis ad eius
alium tutorem esse potest.
Ut ex diversis causis unius duorum cur
atorum officium optineat. Et quid
ad diversis eiusdem actoribus sive diversis
lites in diversis temporibus idem petat.
Ulpianus. Muto in integrum impuberi
tutorem dari posse constat. sed an
auctoritatem accommodari possit dubi
tatur. et super tacenti et muto potest
esse ait Iulianus ut inter ... scribit
in tacentibus autem eum posse accom
modare. Sub conditione a presidibus pro
vinciarum non posse dari tutorem placet.
Et si datus sit nullius momenti esse
datum etiam conditionem pariat. Et hoc ergo
ait ad deferendum quod presides provincia
rum fecerunt tutorem eo si satis de
dit non contempsisse hoc bene scilicet
moram. non aliter ei tutela com
mitti quam si satisdedit. Hoc est non
aliter eligere permittendum quam
si rem salvam fore caverit. Tu
toris dandi in impuberi in iurisdictio
ne tantum est sed ei soli competit cui no
minatim hoc dedit lex vel senatusconsultum vel
princeps. Si curio impuberi petit dari
tutorem cuius pater in hostium
potestate est curatorem dari non
posse palam est. si si datus sit an
impendenti sit datio quaeri potest. et non
puto valere dationem. Sic in ... pa
tris reversum ceciderit in parente
et si nunquam ab hostibus pater captus
fuisset. Immo curatores datum
debet ne in medio pereat.
Ulpianus. Si filiusfamilias tutor a preto

Cum plures plures curatores ... acursius.
Simplum .i. pupillorum ... sic .s. ...
Adlitem. ut supra in legibus ... acursius doctor.
Quod semel tale ... acursius.
Tutela. curator ... acursius.
Tutores ... acursius.
Sub conditione. expressa vel tacita ... acursius.
Datorem ... acursius doctor.
Curatorem ... acursius doctor.

exquirit .c. ma. l. ab hostibus .§. ego puto. et c. de ... l. f. §. fin. aut. in fa. et inst. de cur. §. curator ... j. de admin. t. lutius .§. semper ... acursius doctor.

Si filius consensit. consentire autem videtur si presens non contradicit ... acursius.
Cognovit. quod etiam ... acursius.
Pater suus ... acursius.
Datis ... quod ...

...Uxoreus. sic. j. de suspec. enim inest. acursius doctor.
Emendendo. j. unde mostrando. et ponendo ...
Etiam. has sine non ut est pr. et dic no soluz. aliquis ...

ré datus sit si quidē pr̄ tutelam agnovit in solidum dz teneri. sin agnoscere dimittere de tertio. Agnovisse aūt uidr̄ si ugessisset si gerenti filio cōsensisset sui omnino attigit tutelam. uel cum quidā filio scripserit ut diligenter tutelā gereret cum sciat in quo periculo ad nos pertinere dixerit. hinc quoque videri agnovisse. plane si solūmodo monuit filium nō videri agnitā.

Item Papinianus. Rationis quoque tutor... ubi sin ... fidem debet ... quousque pupilli ... gesta sit ... publicū pmiserit.

Marcellus. Iniquo extimo eo nomine animadverti. qui plantur datis sui in tutelā occupasse. vel precio accepto operam dedisse ut nō idoneus tutor daretur. vel ostendendo patrimonio quantitatē minuisse. vel eiusdem fuisse pupillorum bona a...

Ulp. Etiam nō minimis ... Illo agnit recepi tutor dari ... modo.

Paul. Furiosus sicut ... Et pr[ae]t[er] ... furiosus datus sit pro nulli ita dari cum sue mentis esse cepit.

Item. Quesitum est an hi qui in locum absentis vel per eam tutores dati sunt mortuo illo tutores pseverent an alii petendi essent. Paul. resp. eos qui in locum absentis dati sunt nō in eū solo eo in eadē causa pseverare usq; ad tempus pub[ertatis].

Pomp. Solet autem ... Et tatis tor dari aliquando tutorem ... usum tutoris ualitudinem. vel senium etatis aut magis administrator ... curator esse intelligitur etiam adiutor tutele qui solet prestari tutoribus constitutis qui non possint sufficere administrationi tutele ita ut suo periculo eum constituant.

Ulp. Si arrogati adhuc sint impuberes. vel deportati sint pupilli tutores hi desinunt. Sed si in servitutem pupillus redigatur utique finietur tutela. Aliis quoque modis desinunt esse tutores si forte quis ab hostibus fuerit captus. vel pupillus vel tutor. Sed si ad tempus fuerit quis datus tempore finito desinit esse tutor. Preterea si suspectus quis datus fuerit remotus desinit esse tutor. Sed si ad certam conditionem datus sit eque evenit ut desinat esse tutor existente conditione.

Item. Si quis tutor datus nō sit captus ab hostibus sed missus ad eos legatus aut receptus ab eis aut transfugit quia filius non efficitur tutor manet quemadmodum ad periculum vel ... ad alios casus non ad transfug[as] ... si in summa ... alius tutor dā[ndus] causa. Tutela plerumque ... Et ... officium est ... nulla tutela ...

Paul. Cumpla senatus consulta ... ut in locum furiosi et muti et surdi tutoris alii tutores dentur.

Neratius. Femine tutores dari nō possunt quia id munus masculorum est nisi a principe filiorum tutelā specialiter postulent.

De testamentaria tutela

Paul. Lege xii tab. permissum est parentibus liberis in sua potestate sunt tutores testamento dare. Et sane de ... post mortuus filius vel nepotibus vel ceteris liberis licet parentibus testamento tutores dare qui modo in ea causa sunt ut si vivo eo nati fuerint in potestate eius futuri sint in testamentum ruptum. Sed ignorandi ... cum quis filium in potestate et nepotem ex eo in potestate habebit si nepoti tutorem dederit ita recte dedisse videri si nepos post mortem eius in patris sui potestatem recasurus nō sit. quod evenit si vivo testatore filius in potestate eius ...

Ulp. Nec militem ... Et ... desiderari ... recasuri sunt in potestate tutorem dari.

a. De testamentaria tutela. et c. acursius doctor.
b. Lege parentibus. mariti. p. quod patet quia subiicit ... nam mulier nullum hz filium in potestate ... acursius.
n. Nec militem in potestate. s. medie persone. et facit. j. de testo. mili. l. cum filius. et s. l. prox. acursius doctor legum.

a Testamento confirmatis. Alioquin secus esset. ut infra de confir. tu. l. ii. et idem in libertatibus directis. sed secus fit in fideicommissis. ut infra de manu. testa. libertates. Sic de hereditate dicitur. insti. de codicil. §. codicillis autem. et infra de her. insti. l. asse. vel potest dici aliud esse hodie quia semper videantur confirmati. ut insti. de codicill. §. non tantum. accursius doctor legum. accursius doctor legum. accur. Alioquin utique erit tutor. ut C. e. l. ii. sed secus fit in datione peculii. ut supra de pecul. l. siquis cum. §. fi. accursius.

c Qui filium successisse. i. in locum sui patris devenisse ut incipiat esse suus. accur.

d Avo. ut et insti. de exhere. li. §. postumorum.

posse adhiberi filiis rescriptum est.

Item tertio. Testamento datos tutores accipere debemus et eos qui codicillis testamento confirmatis sunt scripti. sed eos demum testamento datos accipere nos oportet quia iure dati sunt.

Modestinus. Pater heredi instituto filio vel exheredato tutorem dare potest. matri autem non nisi instituto. qui autem proprius quam in servum tutorem dare ut datus sit tutor oportebit. cum a preda tis quibus iure dare sit tamen inquisitione confirmetur. nisi si ei quia datus videtur in eo mutata sit voluntas. vel uti si ex amico inimicus factus sit. vel dives pauperior effectus sit.

Ulpianus. Si quis filiabus suis vel filiis tutores dederit etiam postume dedisse videtur. quia filie appellatione etiam postuma continetur.

Item. Quod si nepotes sint an appellatione filiorum et ipsis tutores dati sint videndum est. et magis est ut ipsis quoque dati videantur. si modo liberos dixit. ceterum si filios non continebuntur. aliter enim filii aliter nepotes appellantur. plane si postumis dederit tam filii postumi quam ceteri liberi continebuntur.

Paulus. Tutores non ab herede sed a testatore primus proficiscuntur. similiter etiam si aliquis heres extiterit. nam et ante heres tutor dari potest et post mortem heredis tutor recte dari potest.

Ulpianus. Tutor datus et tam tutor esse potest testamento vel codicillis. si in codicillis testamento confirmatis fuit tutor datus. deficiente condicione tutor non erit. Et tutorem autem et a certo tempore dare et usque ad certum tempus licet et sub condicione et usque ad condicionem. Et in tutoris datione utrum levissima condicio an novissima ut in legato spectanda est? ut puta Titium tutor esto. Titius si navis ex Asia venerit tutor esto. Iulianus libro ... scribit recte scripsit novissimam scripturam esse spectandam.

lex. Pomponius libro .iiii. ad Quintum Mucium. Si nemo hereditatem adierit nihil valet ex his que ex testamento scripta sunt. sed et si unus ex pluribus adhierit heredibus tutela statim valet. nec expectandum est ut omnes hereditatem adeant.

Ulpianus. Si hereditas nondum adita sit ex qua a tutore spatium inutile est. aliunde tutorem posse peti et dari qui non diu sit nec spectaretur. Cum in tutelis testamentis id sequimur quod novissimum est. et si sepius tutor datus sit novissimam scripturam intuemur.

Quidam filium tertio eo nepotem heredes ... nepoti tutorem dedit. hic disceptatum est an aliquo casu non sit utilis datio. ut puta si parvulus filium vivo patre decessisse et nepotem ei suum extitisse vivo avo. et fortius dicendum est tutelam quoque ex lege Iunia Velleia confirmatam. nam Pomponius libro .xvi. ad Sabinum scripsit valere tutoris dationem. cum enim confirmatum sit testamentum consequenter tutoris quoque datio valebit in eo testamento scripta quod valet. etiam si non heres institutus sit vel nominatim exheredatus sit.

Et si furiosus testamento tutor detur. siquidem cum furere desierit tutorem esse recte datum Paulus existimat. quid et si datus est. negat Paulus valere dationem. sed et Iulianus et Pomponius ait recte iudici datum fore tutorem cum sapere ceperit.

Et Iulianus ait in tutore dando preter si liber erit tutor esto. quamvis et pure datus sit videtur inesse hec condicio cum liber erit. ac si quis ... servo suo defendere ex hac causa fideicommissariam libertatem qui id intercessit suum fuisse an alienum tutorem scripsit cum pupilli favore et publice utilitatis causa ... libertas sit in persona eius qui tutor

b Dati sunt. alias nec proprie tutores dici possunt. ut infra de ne. fi. l. paulus. et facit infra de re. iu. l. iii. §. competratum. et infra de fideius. l. iii. et de gd. et de hoc contracto et de s. t. hy. demum. arg. infra de gd. insti. l. mulier. §. f. acur.

c Pater exheredato. sic et pupillariter substituere. ut insti. de pupil. s. §. non solum. contra non potest quis filio substituere et non tutorem dare. ut infra de testo. mi. l. cum filius. acur.

d Quasi heredi. quia quasi persone sancio rebus dari debet. ut insti. q. d. t. p. t. §. certe. et insti. de excu. tu. §. datus. sed ut quod et certe non potest. ut infra de l. ii. l. peto. §. mater. §. so. non tenet ut ibi nisi et confirmetur. ut hic et no. C. e. l. iii. et facit infra t. i. l. i. ii. et iii. acur.

e Inquisitio. diligentiori. h. ac.

f Pauperior. sic infra t. i. l. vii. et l. plt.

g Si quis filiabus et postume. nomine filii mares et femine nati et nasciturum continentur. set ecce nomine filie non continentur mares. ut infra e. siquis. et de l. ii. l. si ita. et ibi no. et de capti ab hostibus ut infra l. siquis. §. i. acur.

h Continetur. aliud in legatis non aliqua parte testi mentionem postumis fecit. ut infra de l. i. qui filiabus. et continua l. s. accursius.

i Quod si nepos non continebuntur. immo videtur quod sic. ut infra de ve. si. l. filii. et l. iusta. et l. liberorum que sunt gd. so. ut insti. e. §. plt. nota. et no. s. r. quod talis dicendi varietas non cadit in ydiotam. accursius.

k Quam ceteri. s. nepotes et alii nascituri non nati. ne fit quod infra de ve. si. l. nomine filiarum. accursius.

l Tutores proficiscuntur. ut et cetera que relinquuntur. h.

m Atque. i. postquam. h. et facit. infra e. si nemo. acur.

n Tutor vel codicillis testamento confirmatis. ut insti. de codicill. §. i. vel forte aliud in hereditate cum tractatur de adeptione ac. accursius doctor.

o Datus. testo alias secus. ut s. t. i. muto. §. i. accursius.

p Certum tempus. transit ergo ad tempus in potestate tutoris sed non in potestate patris. ut s. de vo opt. l. quintum. sed alia est potestas unius quam alterius. nam multis modis dicitur. ut infra de ve. si. l. potestatis. ac.

q Sub condicione. dic testo. ut insti. q. mo. t. fi. §. sed et si. ad certam. accursius.

r In tutoris levissima. h in libertate. accursius.

s Novissima. hec fit in legato. ut infra de doli. dict. et de l. quod tamen dici et l. s. et dic ut ibi. ac.

t Spectanda. sic infra l. si hereditas. §. i. et h nisi prima derogat. et alii. ut infra de s. i. si minus et tibi. et de l. iii. l. siquis in principio. sed fit ar. gd. infra de codicill. divus. §. licet. et fac. C. de pact. l. pacta. no. accursius.

i. tutor statim est tutor. non fuit datus postumo qui incipit eo edito. ut infra e. si nemo. §. f. sed.

u Si nemo tutele statim valet. non hic inspiciendum tempus addite hereditatis. an quis possit esse tutor et sic catoniana non pertinet ad tutoris dationem. sic nec ad legata vel hereditates quorum dies cedit ab adita hereditate. ut infra de reg. cato. l. an plt. sed quid si solus pupillus est institutus cui est tutor datus. videtur perplexio sive insolubile. sed potest dici quod auctore iudice adeat. ar. C. de iur. de deli. si infanti. insi. vel dic quod dabitur curator ad hereditatem adeundam. ut C. de adm. t. l. cum quidam vel dabitur sibi alius tutor. ut hoc expresse statim infra l. pe. ubi ponitur hic casus et facit ad l. istam infra de bonis lib. l. iii. §. si patronus. et infra de ma. t. l. testo. et l. sile. et l. testo. et infra ad tre. ita tamen §. ii. et siquis. t. h. esse iussus. l. i. §. an adita. et infra de gd. t. illud circa principium. et infra l. pe. in principio. accursius.

x Si hereditas tamen posse. auctore. et sic dativa hic precedit testamentariam cum testamentaria soleat omnes precedere. ut infra e. l. siquis sub condicione. et fact. insti. de attil. tu. §. item si pure. accursius.

y Tutor datus sit. unus idemque. sed primo pure postea sub condicione. vel e converso. ut s. l. tutor. §. fi. vel dic unus atque alius. sed novissima scriptura prior sit reprobata

ut infra de iniusto. t. l. postumus. si non nepos ergo non valuit testamentum cum nec alius fuit institutus et male omnia ponentur que dicuntur in lit. ad hoc re. quod filius institutus et nepos ei substitutus et quod dicit confirmatum subaudi ex lege Vellea. arg. contra hoc contraria h videntur regule. ca. ut infra de regula. ca. l. i. si non est quod regula ca. non pertinet ad novas leges. ut infra de regula. ca. l. f. lex autem Velleia nova est. ut infra de lib. et postu. Gallus §. si eius qui filium habebat. ac.

Nominatim. debebant autem mares nominati exheredari. femine potuerant inter ceteros. ut insti. de exhere. li. i. set hodie nulla est differentia ut insti. de exhere. li. §. nostra. f. ar. et dicas idem sed non omnia. idem. nam si fuit nepos institutus vel cum filio vel filius exheredatus non confirmatur. sed statim valet mortuo postea avo. Item si fuit exheredatus utrique et extraneus institutus mortuo postea avo tenet statim tutela. ut infra e. l. si pater.

vel dic in vivo avo. s. tempore mortis filii sed post mortem ipsius avi. acur.

9 Confirmatum sit. videtur hoc stare non posse. nam aut hic filius et nepos ex eo fuit institutus vel alius tantum. si utique male videtur ponitur cum eius confirmatio et cetera. cum statim teneat. Item quod dicit in fi. Item est et cetera. non videtur idem repetere cum dicere idem est et cetera. si autem alius tantum ut filius tantum et tunc nepos sive sit exheredatus sive non mortuo filio vivo testatore deficiat tamen cum nullus inveniatur in eo heres qui adire possit. ergo et tutela deficiat. ut s. e. l. si nemo. aut nepos tantum et tunc aut filius fuit exheredatus aut non. si exheredatus statim valuisset datio tutoris et male dicit nepotem ex eo successisse et confirmatum testamentum. si fuit preteritus ergo ab initio nullum fuit testamentum nec confirmatur. licet filius decedat vivo avo. ut insti. de exhere. li. in principio. sed secus sit in postumo pretito.

dic ut ibi. in. non est colligi potest ex l. 2. si a patre. C. e. t. dy.

sed ibi tenet in diverse manumissio ex post facto. dy.

2 rationes dic ut ibi. no. dy.

dic ut ibi. dy.

qui datur tutor postumis. dy.

dicitur levissima quoque modior est suo ad perveniendum ad libertatem. ut infra de gd. di. et de mo. l. levissima. et l. quod tamen dicitur. et l. s. dy.

gato §. fi.

2 ideo nec tutoris datio.

sed desinit esse tutor hereditate adita. ut insti. de attil. tu. §. item si pure. dy.

videbatur enim nullo casu valere. quia spiravit relata sui imposita filii. ut not. e. la. infi. et la. dy.

idem

et nec non institutio in solidum vel in parte ex hereditate adeunte. dy.

s. datus sit.

s. simpliciter.

manumissa s. i.

addito. dy.

dicunt

fuit

addito. dy.

addito.

s. sol[us] h[abe]t q[ui] h[abe]t [et] g[e]n[er]e sol[us] in[st]ituit

si aut[em] filius tunc nullu[m] est testam[entum] an. si p[ost]mo[dum] atur filius an[n]o. ut. s. di[xi]. [et] facit. s. e. l. i. [et] i. de lib[er]is [et] postu. filius. ap[ud] [et] l. siquis. [et] ar. ff. i. d[e] reg. iur. l. pl[ur]. acursius doctor.

l. s[ed] na[m] [et] datiuus ia[m] dat[us] remou[etur] sup[er]ueniente l[egi]timo qui p[ri]us n[on] erat. ut. i. de tutel. [et] r. di. l. si tutor. §. i. multo ergo mag[is] i[m]peditur dari du[m] est legitimu[s]. s[ed] q[uo]d si datiu[us] d[e]fic[it] re[uer]ti[tur] ad legitimu[m] si e[st]. al[ias] ad aliu[m] datiuu[m]. ut. ar. de e. l. si tutor. §. i. s[ed] q[uo]d si mat[er] desinit. r[espondeo]. siue testa[men]ta[ria] siue legittima siue datiua dicas. l[e]g[e]s. [con]cessione expremissis. s[ed] q[ua]lis sit. no. C. q[ua]n[do] mu. t. of. aut. matri

scriptus est. — p[ro] g[ra]t[ia] [et] huic fideiussit s[an]a libertas defendi si uoluntas appetisse non refragatur

Item. Si quis ab condicione .l. ex die tutorem dederit medio tempore alius tutor dandus est quamuis legitimum tutorem pupillus habeat. Sic enim Iulianus quamdiu testamentaria tutela sperari potest cessare legitimam. Et ideo si tutor testamentarius adhuc dubius in locum eius datus non tam ad finem tutorem deducere tutelam. Deinde dum est. Et si fuerit remotus uicem eius [et] ideo ab ut alius detur. Et si tutor datus testamento datus decesserit ad legitimum tutelam sic redit quia hic secundum cessisset. Et plane si duo plures ne fuerint tutores testamentarii in locum eius qui decesserit .l. incapacitate esse desierit dari praetor alius. Ceterum si nullus superfuerit .l. incumbente sit legitima tutela succedit.

Item. Ceterum certum .l. certarum rerum testamento tutor dari non potest. nec deductis rebus omnibus. Et si datus sit certae rei .l. certae. Datio nihil ualebit.

Item. Quia personae non rei .l. causae datur.

Item. Si certum testamento tutor datur rei Africanae .l. rei Siriacae utilis datio est. hoc .n. iure utimur.

Item. Si quis ita dixerit filiis meis tutorem do. [con]dicione est ut tam filiis quam filiabus dedisse uideatur. filiorum .n. appellatione [et] filiae continentur.

Si quis filio tutorem dederit [et] plures filios habuit an omnibus filiis dedisse uideretur. Et hoc tempore dubitat. Magis autem est ut omnibus dedisse uideatur. Si quis liberis tutores dederit .l. filiis [et] habeat quosdam apud hostes. [et] ipsis dedisse uidetur. Si non aliunde aperte probetur testatorem sensisse. Et si quis ignorauerit se tertium filium habere

filiis tutorem dedit utrum his solis dedisse uideatur quos in praesenti sit an ei quoque quem ignorauit se habere. Et magis est ut huic non uideatur dedisse. licet filiorum nomen adiecerit ipsum. Sed ex decreto non sufficit. dicendum est certe in personam eius pertineri si credebat eum qui fuerit filium decessisse qui superest. idem erit dicendo nec .n. uidetur filio tutorem dedisse quem obiisse credebat. Et si postumis tutores dedit hii quoque uiuo eo nascantur. Et an datio ualeat. Et magis est ut utilis datio fuerit etiam si uiuo eo nascantur.

Item. Testamento dato si tutor. Et cautio res non esse cogendos rem saluam fore satisda- certo certius est. Sed nihilominus tamen qui offert satisdationem ut solus administret audiendus est. nec datio caueatur. Sed recte praetor [et] coteris detulit hanc condicionem si ipsi uelint satisdare. tam si ipsi parati sunt satisdare non debent excludi alterius oblatione. Sed impleatur uidelicet ab omnibus satisdare omnes gererent ut qui contentus est magis satis magis accipere quam gerere securus esset. Et non omnino is qui satisdat praeferendus est. quid .n. si suspecta persona sit .l. turpis cui tutela committi nec cum satisdatione debeat. .l. quid si tam multa flagitia in tutelam commisit admisit. non nemo magis repelli debeat a tutela quam solus administrare debeat. Et nec satis non dantes temere repelluntur. ex pluribus probati [et] idonei atque honesti tutores [et] si satis non dederint non debuerint reici quin immo nec iubendi sunt satisdare. Dupliciter causae quando est in ea re probatur cuius qui obtulit satisdationem quanti quis est [et] alia quam tutores quales sunt. tum forte eius existimationis .l. honestatis eius sit ut non debeant hanc contumeliam satisdationis subire.

Aliter. Quod si plures satisdare parati sunt tunc idoniciorem praeferendus erit

s[ed] hodie u[ide]r[et]ur q[uod] ip[s]a possit petere q[uem] uult. si s[ecund]o nubat. ut mau[n]t. d[e] nupt. §. si aut[em] tutela[m]. [et] C. ad t[er]tull. o[mn]es [et] C. qui petant. t. l. m[atr]is [et] facit. i. de adm. t. luti. §. pl[ur]. acursi[us].

l Datiuus. ut ei h[er]edib[us] h[er]editas no[n] defertur ex test[amen]to. [et] ab int[e]stato ita testa[men]ta[ria]. [et] l[egi]tima no[n] se [con]patiu[n]tur. s[ed] testamentarius cu[m] datiuo sic ut hic. acur.

m Certam non pot[est] qua[n]tu[m] ad h[oc] ut ita sit tutor sicut disposuit testator. s[ed] integre ad om[n]ia erit tutor. ut. s. t. i. qui h[abe]t. §. f. a[ut] h. si leg[i] i. p[ro]. dicit. ff. [et] in. l. qui h[abe]t. e[st] alius casus. s[ed] q[uo]d dicit car[et] e[tc]. ff. C. de in lit. d. tuto. ad lite[m]. so. ibi tutor .i. curator d[e] q[uo] [con]stat. ut. i. d[e] tu. [et] cu. d. l. vij. ac.

n Nec deductis. sic. s. de u[er]u. si. [et] h[ab]i. l. e[st] ta. plenu[m]. §. i. [et] i. de lib[er]is et postu. l. cum quida[m]. acursius

o Quia p[er]sone no[n] rei. ut i[n]stit. C. §. e[tc]. s[ed] ff. in[sti]t. de exc. tu. t. §. datus. [et] i. de adm. t. l. cum plures. §. cum tutor. so. i[n] ratio principaliter no[n] ut hic. cura de e[tc]. ut. C. de nupt. l. i[n] co[m]plandis.

p Si testo rei affricane. h[oc] dat[ur] cau[sa] utilitatis. [et] sic n[on] obstant leges p[re]cedentes. acu.

q Siquis ita filiis. secus si dixiss[et] filiabus. q[uia] femin[in]u[m] n[on] [con]cipit. mas[culum]. ut. i. de l[egatis] ij. si ita scriptum. ac. [et] nascituris.

r Etia[m] filiis natis. ut. s. l. siquis. s[ed] si postumis. ia[m] nati n[on] [con]tine[n]tur. ut. i. d[e] u[er]. si. l. nom[en] fi. acur.

s Continenti. sic fr[atr]em ap[pellatio] [con]tinet sororem. ut. s. d[e] pact. l. tres fr[atr]es a[tque]. [et] facit. i. d[e] u[er]. si. quisq[ue] ... [et] l. [et] filii. ap. ac. n[on] ex[pre]sso p[ro]p[ri]o no[min]e.

t Siq[ui]s filio. ac. si. filiu[m] aut. [et]

u O[mn]ib[us]. sic. i. de u[er]. i. de l. i. qui filiabus. §. siquis. [et] de l. iij. si plures. [et] de l. ij. si ita le. i[n] p[r]in. [et] i. ad tre. l. fi[li]. s[ed] ff. i. de lib[er]is et postu. l. noiatim. s[ed] no[n] obstat. q[uia] exh[er]edationes odiose sunt. ut. e. t. l. cum quida[m]. h[oc] item fac[it] maxi[me]. ut liceat. ma. [et] a. §. ad hec. acursius.

x Siquis uid[e]bit. sic [et] h[er]edibus h[e]b[itis] p[er] p[ri]us postu. ut ar. s. de adopt. l. si pat[er]. circa p[r]in. ac.

y Siquis eu[m] crederet. fac. ad. §. i. de h[is] q[ui] ut i[n]dig. de l. l. i. §. deco. [et] s. de [con]tra. empt. fundi. [et] de tu[m] lact. cum acq[ui]. [et] i. d[e] lib[er]. [et] postu. tictius in p[r]in. [et] C. de testo. mili. l. sic. [et] l. sicu[t]. [et] i. de suspect. l. labeo. acur. · pell.

z Si postumis nascant[ur]. uid[e]batur ff. q[uia] m[en]te[m] postumorum fecit no[n] [con]tinetur ia[m] natus. ut. i. de u[er]. si. l. nomen fi. [et] facit. i. de lib[er]is. [et] pos. omo[nes] [et] C. de postu. l. f. ac.

Testo certius est. ut [et] C. d[e] tu. [et] cu. qui satis no[n] de. l. pl[ur]. [et] in stit. de sat. t. §. i. [et] de epa. l. decretalib[us]. acur. · audi.

b Et si furiosus ceperit. dic ut. s. t. i. furiosus. no. i[n] stit. e. §. furiosus. [et] s. d[e] iudic. l. cum furiosus. ac.

c Et suus cu[m] lib[er] erit sub eade[m] [con]dic[ione]. p[ro]b[at] h[oc] insti. tu. ut. i. de [con]dict. instit. l. suus alienus. [et] s[ed] q[uod] dicit r[ati]o[n]e dic a testatore i[ns]t[i]t[u]i aut non. nec pure nec cum lib[er]tate. ut. C. qui da. t. pos. l. in suis.

d Cu[m] lib[er] erit. ergo ualet s[ed] ff. instit. e. §. suus ubi dicit no[n] ualere. s[ed] n[on] ual[et] ut statu[m] administret ut ibi. s[ed] cu[m] lib[er] erit. sic ut hic di. acur.

e Tam scripsit. q. d. nich[il]. [et] h[oc] q[uia] tu[tor] ad ip[s]a[m] lib[er]tatem [et] tutelam finalit[er] s[ed] t[ame]n in suo directa[m] si fuit seq[uens] eius sug[ge]rans fidei [com]miss[um] [et] a h[er]e[de] sep[arata] fideic[ommissa]. ut. C. de fideic. li. l. a sin a scrip. et instit. e. §. suus [et] fac. C. e. si pupillo. num. acu.

f Si q[ui]s sib[i] dandus est. ut et instit. de attil. t. §. i. acursi[us].

g Etia[m]. i. h[abe]re pot. sic. i. de statu. li. l. labeo. ac. Item uel excusat sic. i. d[e]

h Et abijt. i. uiuere cum remo[ueri] legiti. t. l. tutela. §. q[uo]d ij. [et] facit. §. si duo. [et] l. intestato. [et] i. e. idem fiet.

i Et senatus [con]. in noiatum. ut [et] s. t. i. l. co[m]pla. [et] d[icitur] cesset q[uo]q[ue] qua[m]diu locus est testame[n]taria. cess[at] legitima. acursius doctor.

k Et in ciuitate e[st]. no. equipatur mors ciuilis na[turali]. item. no. q[uod] h[abe]nti tutorem datur tutor. sic. i. de excu. t. l. p[ro]. §. i. [et] no. s. t. i. l. solet. Item q[uia] testame[n]taria si est excludit legittima[m] [et] datiuam. s[ed] si ea non est legittima excludit datiuam. Tertio succedit datiua desitiente legittima. s[ed] quid si fuit testa[me]ntarius [et] desijt. r[espondeo]. refert. an remaneat reliquus. ut q[uia] excusatus u[e]l remotus n[on] h[abe]t u[e]l ciuiliter. [et] t[un]c aut aliquis remanet [et] datur datiuus aut n[on] [et] t[un]c legittimus. ut hac. l. Item q[ui]d si fuit legittimus [et] desijt. r[espondeo]. seq[ue]ns legittimus erit quocu[m]q[ue] modo desinat primus. ut. i. de legitti. t. l. tutela. §. f. [et]

· et tunc datiua. an non. ut quia mortuus.

9 Et ut edicto caue[re]tur. s[ed] hec facultas oblationis satisdat[ionis] no[n] est in pa[tr]onis ne spes successionis diminuatur. ut. i. de l. t. legittimos. §. pl[ur].

a Et cum s[at]isdat[ionem] debeat. ut. i. de suspec. t. l. suspectus. [et] l. quia. ac.

b Et administ. sic. i. de suspec. t. l. iij. §. si aut. [et] i. de re. mi. l. no[n] o[mn]is. §. a barbaris. acursius doctor.

c Duplex. sic. s. d[e] arb. celsus. acursius. doctor.

d Existimationis. i. fame. sic. i. de natys [et] [con]tra o[mn]es. [et] l. p. acursius doc.

e Quia si plures y[d]onei o[mn]es. sic. i. de a. hui. §. f. [et] de accusa. si plures. [et] l. celsus. ho. ex. l. iij. §. hoc in s[e]c[un]d[u]m edictum. [et] C. co[mmun]ia de l. l. f. in p[r]in. [et] i. de coll. de l. f. [et] i. de da[m]p. infec. l. in refitiendo. s[ed] ar. ff. s. de iudic. l. tribus. [et] de usuf. equissim[um]. l. in p[r]in. [et] l. quot. [et] i. de adm. t. l. iij. i[n] fi. ac.

Si nemo non est audiendus ... acursius doctor. Hoc edictum. cuius uerba non habemus. acursius doctor legum. Satisdatur. s. non exigenda. ut. s. l. testo. acursius doctor. Hoc edictum nam cum non satisdant. s. non exigenda. ut. s. l. testo. quia ydonei sunt electi ... Separate. alioquin una tutela intelligeretur ... quid tunc forte erit ut dicat ... acursius doctor legum acursius.

ut et tutorum persone note sint et fides inuisorum expetitur.

Item. Si nemo tutor placuerit ad satisdationem, si extiterit quidam qui tutor non est desideretque ut aut satisdet tutores aut si non satisdet periculo sibi satisdare committatur tutelam, non est audiendus. Iure extero committenda est tutela. Ait testamento dati tutores contra ius satisdationis sub iecti sunt. Hoc edictum de satisdatione ad testamentarios tutores et ad tutores testamentarios pertinet. Sed et si ex inquisitione dati sunt tutores, Marcellus ait et ad eos pertinere hoc edictum et id oratione diuorum fratrum significari. Idcirco et illae clausulae huius edicti ut si cum maior pars tutorum decernat is gerat quem maior pars elegerit quamuis sola ea quae ad testamentarios tutores pertineant. Testamento datus postumo tutor non dicitur esse nisi postumus editus: tamen ad diuisum substituto pupilli negotiorum gestor. Et si prius editus fuerit deinde hic tutor, plusquam quicquam gesserit, nemo tamen tutela fuit et hic eadem actione tenebitur. Et si quid plane gesserit post editum partum, de eo quoque quasi cum gessit tutele iudicio tenebitur et omnibus ad inutilitatem subiectis actio ne ueniet.

Paulus. Tutor incertus dari non potest, testamento quamuis postumus tutore dari ... sui ... quoniam lex ... tabulis ... constituat.

Item. Testamento tutores hii dari possunt cum quibus testamenti factio est.

Ulpianus. Si quis tutorem dederit filio suo quem suum esse putabat cum esset suus, is ius liberi tutor erit.

Africanus. Titius ita recte non datur illi aut illi filiis meis uter eorum uolet Titius tutor esto. quid ita dicitur si Titius constituere nolit uter eorum tutor esse uelit. ita autem tutor recte ea dabitur: Titius si uolet illi filio meo tutor esto.

Ulpianus. Si plures tutores sint a pretore curatorem poscere litis causa superuacuum est quia alio auctore cum alio agi potest.

Modestinus. Duobus pupillis tutor datus si alterius tutela se excusare potest, cum res separate sint, attamen alterius tutor manet.

Paulus. Iure nostro tutela communium liberorum uni testamento parentum mandatur, nec speciem ... persones ... lapsus patris uoluntatem sequendam decreuit. Successorem eius suum quem lege iure non admittunt recte sequitur. honoris causa tutor datur nonnunquam cum pater a ceteris tutoribus quibus neganda gerenda mandata aut rationes accipere uoluit. Ita item in ... testamento ordinatum exheredato filio curatorem pater dedit eundem a pretore confirmari oportet. Eueniet autem iudicante ... utrum ex testamento patris an decreto pretoris auctorem acceperit.

Tryphoninus. ... fieri et si in testamentum detecta ... pupilli nomine defendatur falsum ue testamentum nomine pupilli dicatur et si plurimis extet ... tutor futurus ab intestato, quia tutorem habenti tutor dari non potest. nam quomodo ... a pretore dabitur ut ... nullo ... tutor ... pupillo ad eam fieri litem. cum autem ... tutorem ... sibi diceat pupillus esse filium subiectum ... et ad se ... hereditatem pertinere contenderet alium tutorem ... attendum ... uidit.

Papinianus. Qui in tutelam testamento ...

[illegible]

datam excusationem iure suo p̃ no-
luit ab his quoque legatis submo-
ueri debere q̃ filius eius relicta
sunt, mõ si legata filii noua
affectione expressa sint in honorem p-
atris, merem ut sibi fideicommi-
ssum in manumissis non imper-
tor testamento datur. Post libertatem
legis redditam ex uoluntate te-
statoris ad tutelam uocatur. Si ip-
si libero prediu͂ fructuariu͂ tutorem
dabit, si uoluntatem eius si fidesim
qui sicomis congruat sequitur p̃c.

Item. Et si in a. se. o. tito. Cor-
nelianum tutor nõ erit quia seco p
ncipillo tutorem scripsit; cum an̄
par uoluntas ł ipsum manu gn
a declarantis ambigua nõ esse e
um quin similiter tutores cẽent cu-
ratorem quidem. R. nec ad um
tendam excusatoriam quã in iure p
ublico hẽbat qui primissime inteb
atur. nec ut suspectum remouẽt.

Paul. Duo sunt titii pr̃ filius dat
est tutor titius, nec apparet de q̃ s
ensit testator, quero quid iur. sit.
R. is datus est quem dare se testatorẽ
sit; si id nõ apparet, nõ ius deficit
sed plus g̃ nenẽ est tutor.

Scevo. Si ipse ex hereditate filie tuto-
res dederit et testamentum eius ruptu͂ dic
atur nato postumo quo modo ilium
ẽ eosdẽ tutores pupille dari ad re-
tendam intestati hereditatem.

Paul. Quero an non eiusdẽ ciui-
tatis cuiuis testamento quis tutores dar-
e possit. R. Paul. posse quidem pa-
ter. R. cum quoque qui p̃ter notitia͂
tutor datus est in omnibus et
administrationis et actionis iure cõ-
ueniri posse [illegible] ceteros tutores q̃
eodem testamento dati sunt. Cum tã
heredes instituit filios suos pupi-
llis sentis eis tutores ius si ib
dedit filius meis tutores titio g
ius neuis et uictus heres tunc he

tem libertate ñ dedit fuit autẽ her-
es intra. xxv. annos etatis quero
an possit libertatem sibi uendicare
Paul. R. q̃ placz eũ qui a duo dat
est tutor libertatem quoque mereri u
ideri. eum quoque de quo q̃ritur in ea dẽ
causa habendũ et libertatem quidẽ ab a
dita hereditate, ẽe. tutela autẽ
post legitimam etatem habendam

Iab. Cum tutoribus ita datis lucium
titium tutorem do si is nõ uiuit tunc
gaium seium plaucium tutorem do tita
uixerit et tutelam gesserit deinde
mortuus sit et titius neget ad
plaucium pertinere tutelam. Iabo. Pr-
ul. Ego titiam uerã sentiam p
lo. quia in ancerlum ad mortis temp⁹
referuntur.

Scevo. Cum codicillis idonei alios tuto-
res dare significauit quam testamento da-
tos quosdam defunctos. autem eorum
scriem hic potest comparatz an uideb?
qui eorum uiuerent nec excusati essent
tutores permanent. R. uidem hos pro-
marum permanent.

De confirmando tutore

Modest. Ut in de confirmandis tutore
ande quentibus requirimus l. cum
tutoribus peritia et debuisse sentire tore
m̃. Sunt quidã dati directe p Rb
testum tutores. i. aequibus oportet et q̃
mõ oportet
ubi oportet pr̃ n. filius. aut nepo-
tibus quos hẽ in potestate recte dat t-
utores in testamento si autem fuit p so-
tatis que non pr̃ dare uelud mi:
aut pronuisã cẽne q̃s aut p
eum non pr̃ dari ul ut pr̃ filio ñ
existenti i potẽ aut filie aut si di-
xerit de patre tutorem heretenimi
in codicillis qui nõ confirmati sunt de
derit tutorẽ. r. curatorem tũc q̃
deficit repli a consilium precẽ con-
stitucões concesserint t sũ meritẽ
confirmari tutorẽ si quidẽ pater
fuit q dedit apli᷑ nichil aũ in aliũ i
quirit cum perfecte si simpli. eũ confir

[illegible]

a Mulier ꝯfirmabitur. nec ante necesse hē se excusare. ut. C. e. l. i. et ii. et si se excusat. amittit legatum sibi relictum. ut. j. de l. ii. cum filius. et iiii. Item quod dicit ꝯfirmandum intellige cum filios heredes instituit alioquin non valet datio. ut. j. de l. ii. [illegible] mater quae heres est in neutro casu valet ex dato quin opus sit ꝯfirmatione. sed cum eos non instituit eos maior dicitur sed inquisitio. et sic cum instituit sicut dicit ut no. C. de testa. t. l. i. mater facit. s. t. l. pat. et q. pe. t. l. f. infi. acursius.

s. l. tutores. acursius doctor legum. acursius doc. p Exigeretur datus sit. audistis. acursius doc. q Hic dederit quis dare et cui. et quis dari [illegible] j. t. ii. per totum. et maxime. l. i. et l. ius dandi. [illegible] dicit de certo facit. j. de tutor. post. l. iii. [illegible]

inat. si autem alius quis [illegible] inquirit sicut a patre. Cum scire oportet quod cum tutor vel intestamento minus recte datur sed datum a matre assuetum est confirmari ab eo qui preest. Cum naturali filio non recte testo dat tutorem. sed si dedit decreto pretoris vel proconsulis ex inquisitione confirmabitur. nec satisdabit pupillo rem salvam fore. sed si curator a matre testo datus sit filiis eius decreto confirmatur ex inquisitione.

Iul. Qui a patre tutor scriptus est et non iusto testo aut non ut in lege scripsit confirmandus est ad tutelam gerendam perinde ac si testo tutor non esset. vel ut satisdatio ei remittatur.

Paul. Si proximus vel quivis alius extraneus impuberi quem heredem instituit tutorem dederit et cetera ea nihil in bonis habeat pupillus [illegible] eum sequendum non esse quia forte [illegible] quem tutorem esse voluit noluit et impuberem ita diligerit ut eum heredem institueret.

Pap. Tutorem a patre testo datum si sit pretor [illegible] confirmare huiusmodi accipe cautionem debuit [illegible] voluntas eius cum tutorem dare non potuit [illegible] excusat. Capere pretorem non oportet decretum interponere priusquam per inquisitionem idoneus pronunciatus sit. unde sequitur [illegible] tempore solvendo non fuit [illegible] non possit [illegible]

Iul. Si filio impuberi. Curatores decernuntur ubi pater tutorem aut pubi curatorem dederit etiam inquisitione pretor confirmare debebit eos.

Hermog. Naturali filio cui nihil relictum est tutor frustra datur a patre nec sine inquisitione confirmatur. Etiam ex inquisitione recte datus sit tutor quattuor [illegible] sunt a[illegible] qui dedit qui dare [illegible] et ille

acceperit tunc fuit dandus. tunc datus est cui dandi facultas erat et pertinuit decretum interpositum.

Tryph. In confirmando tutore sed pretor inquirere debet an duraverit patris voluntas quia in fatali eius si in tempore mortis tempore tutores non iure vel curatores scripsit pater. nam si annos in spatio medio pater facultatum dati a patre non iure tutoris sed diminutos vel morum autem celata vel ignorata emiserit improbitas aut inimicitie cum patre exercuit.

Paul. Vel cum fisco. Exercitum certum dampnosum inscient.

Tryph. Utilitatem pupillorum pretor sequitur non scripturam testi vel codicillorum. nam patris voluntatem pretor ita accipere debet si non fuit ignarus scilicet eorum que ipse pretor de tutore cognitione habet comperta. Et [illegible] si postea de eo quem pater testo codicillis ve non iure dedit scripsit tutorem esse nolle nempe non sequitur patris voluntatem pretor quia pater decessit.

Nerat. Quidam nepotibus suis curatorem eum testo dedit fideicommisso ei relicto quatenus administratione curationis compulsi deberet. Respondit quidem eum tutorem non esse. sed cum testo aliquid ei datum esset tunc eum ex fideicommisso si non curam susciperet nisi ideo ei datum ei esset noll[et] et pretie auctoritate esset paratus. Et quesitum est an iste curator satisdare tum nepotibus debeat. Respondit quasi curatorem non debere. sed cum fideicommissum ab eo peti posset fideicommissi nomine satisdare debere.

De legitimis tutoribus

Ulp. Legitime tutele ex lege .xii. tab. agnatis et consanguineis tutoribus. Item patronis. Item parentibus ad unam hereditatem admitti possunt. sed summa prudentia

[illegible] bueruit. unde dicit postea non aut decretum et c. az. acursius doctor legum.

k Interponere. immo potest. ut insti. de satis. t. al' nunquam tutor satisdaret. sed hoc intelligendum. cum non vult exigere satisdat. sed cum inquisitione confirmare aliud dicitur.

l Decernatur. insti. vel utilis tutele. ut. j. de magist. et l. f. nec ob. insti. de satisdat. t. et f. ut ibi no. et facit s. e. mulier. et C. de magist. et l. p. acursius doc.

m Si filio dederit. minus sollempnit. ut. C. e. l. ii. Item nec in solemp. t. p. dari curator. ut insti. de cur. et l. si filiis primo pubi. postea impuberi. plane est litera. et erit inutilis datio tutoris ratione eius cui datur. quia non datur in testo et sollempnis sed secundum primam literam inutilis est dato tutoris. quia minus sollempniter datus est. Item curatoris ratione eius qui datur quia non potest dari in testo. et sollempni. az. et facit. s. t. l. si pat. et q. no. s. l. pe. acursius doctor.

n Naturali. secus in legittimo et naturali. cui potest dare. tu. sive aliquid ei relinquit. sive non. ut. s. t. l. l. pat. az. acursius doc.

o Nihil relictum. alioquin confirmatur sine inquisitione. ut. C. e. l. f. et quando mu. t. of. fu. post. l. si ipsum. si autem nullum reliquisset magis vocaret ad tutelam. ut. C. de l. qui. mu. t. of. l. f. vel dic quod si eum instituit vel aliquid ei relinquit confirmatur cum inquisitione. sed cum nihil et cum inquisitione non confirmatur. ut hic dicit. vel dic ut in matre. no.

vel immo [illegible] dicit [illegible] sensu [illegible]

confirmant quia se excusant occasione contractus talis. ut. C. ne. tu. vel cu. l. i. infi. et C. q. d. t. p. l. f. secundum quosdam quod non placet quia ibi de contractu venali. hic de alio. sed vel illa litera aliter intelligitur. ut no. C. de excu. t. l. colon. sed hoc idem dampnum esset pupillo. quia fisco omnia bona sequuntur contrahentis obligantur. ut. C. q. c. p. t. g. l. i. sed idem sit in pupillo. cui bona tu. [illegible] pro administratione tenentur ut. C. de admi. t. poss. sed quia potior est fiscus tempore ergo tunc secundum regulam. ut. C. q. po. in pi. h. l. si fundum. quia sic est privilegiatus fiscus. ut pupillus. Item quod dicit dampnosum sub maxime vel quia de facili posset esse dampnum pupillo ut prima facie apparet. az. predicta quando ante ad susceptionem tutele contrahit cum fisco si autem post ea tenet fisci. ii. j. de fal. l. i. et plt. acur.

u Utilitatem. confirmatur secundum l. et facit. ad. l. ista quia magis mens quam ulla sunt inventa. j. de admi. l.

et cum datur curator ratione dantis et eius cui datur.

iij. §. ad dict. et de an. l. l. vij. §. si et insti. de legit. patrono. t. et ille quos dixi. in. l. confirmatio infi. ac.
—x (Competit. ut videt. s. de off. pre. illicitas. §. veritas. ar. ac. sic. s. de tu. et. l. si hereditas. §. i. ac.
—y (Discessit. doctor legum. acursius doctor. le.
—z (Quidam. Quis quidam. et ali auia. ac.
—4 (Dereliquit. adhoc ut sit auc. alioquin cessat. B. l. ii. j. de his. q. ut indig. l. post. le. §. amittere.
—9 (Suscipere. postulationem iudic. ac.
a (Recte leret esse parat' hoc ita intellige cum accepit legatum ignorans se curato rem datum. intellexit, al' non posset re linquere curam. cum legatum recepisset. ut j. de his q. b. ut i di. pt. le. §. amittere. ar. acur.
b (Non esse. recte datum ab auia. ar. in patruo vel auo. cum curator non possit testamento dari. ut insti. de cur. §. i. ac.
c (Delatae. rem pu. sal. fo. quia post confirmationem esset facere dum si fieri deberet. non excusato. ut j. de excu. t. ne semus.
d (Impedire. i. satisdare rem pu. sal. fore et cetera. quia cum inquisitione confirmatur. ut s. e. l. i. et iij. et iiij. et s. t. i. l. qui tutelam. §. fi. et insti. de cur. §. i. sed datus ex inquisitione non satisdat. ut insti. de sat. tu. et cu. §. ij. ar. ac.

k (Providentia. i. ratione naturali. ut post. C. de inuf. noc. l. ij. et s. de iur. imm. l. p. in princ. sed hodie sic hereditas agnatorum non inspecta primus defertur. sic et tutela. ut in aut. de her. ab. §. ex his. sed secundum iura illa secus quia non succedebat cognati. ut C. e. l. i. sed nunquid agnatis deficientibus poterant admitti cognati ad tutelam. nam ad hereditatem admittebantur. ut insti. de suc. cog. et j. quos or. in bo. p. s. l. i. in prin. forte non ex lege vocabantur cognati ad successionem. sed per praetorem tamen. sed tutela a testatore vel a iudice. vel a lege defertur. Ideo non invenitur aliquem de cognatis vocari ad tutelam ex lege aliqua. ar. (sed ar. contra ff. de ca. di. l. tutelas ibi ex novis. et C. sed nec ibi de hoc non ponit exemplum. ac. — iustiniane

ut qui sperarent hanc hereditatem succedendi idem tuerentur ne dilapidarentur bona. (Interdum alibi est hereditas alibi etiam tutela ut puta si sit consanguinea pupillo nam hereditas quidem ad agnatam pertinet tutela autem ad agnatum. (Item in libertinis si sit patrona et patroni filius nam tutelam patroni filius hereditatem pariter optinebit. tantundem erit et si sit patroni filia et nepos. (Sed si apud hostes sit frater in inferiori gradu agnato tutela non defertur. nam et si patronus apud hostes sit patroni filio tutela non defertur. sed interim a praetore datur. (Interdum autem sine hereditate tutela defertur. Interdum hereditas sine tutela. ut puta in eo qui latitavit cui similiter rogatus esset manumittere. nam generaliter divus pius rescripsit aurelio basso in patronum non habere hoc ius suis. (Praeterea generaliter eorum qui subvertere fidei commissariam libertatem voluit eo minus patiuntur ne ius patroni acquirerent in eo quem liberum esse noluit. (Item et si filio libertus assignatus sit, tutela quidem apud fratres remanebit vel maneret. notat. legitima autem hereditas ad sororem pertinebit.

I. Lxvii. **L**egitimam tutelam ex capitis diminutione pupilli que est que salva civitate contingit amitti nulla dubio est.

I. Lx. **T**utela legitima que patronis defertur ex lege. xii. ta. non quidem specialiter vel nominatim delata est. sed per consequentias hereditatium quae ex ipsa lege patronis delatae sunt. (Et si manumissor ex lege. xii. ta. tutor est sive sponte manumisit sive ex causa fideicommissi compulsus manumisit. sed et si is lege cavit ut manumitteret et ex constitutione divi marci

ad fideicommissam libertatem pervenit ad libertatem dandum tutorem esse quamvis rogatus est. (Plane si forte ex rubriano senatus consulto pervenit ad libertatem non habebit tutorem eum qui rogatus est. sed ordinarius libertatis eius ad feminam tenorem pertinebit. (Inquantum incipit tutela ad liberos patroni pertinere quousque ad patronos non pertinuit quod quidem in omnibus ordinibus liberis legitimis hac testo matrimonium. (Et si duo plures sive manumittant omnes tutores sunt. (Sed si simul sit inter manumissores defuncte solos masculos fore tutores. (Sed et si aliquis ex patronis decesserit tutela pertineat ad eos patronos qui ex eo nullum filium reliquerit. (Sed si ab hostibus fuit captus interim soli comprehendi tutores fiunt. (Similiter modo et si iure civitatem redacti sit apparet eos esse tutores. (Sed et si omnes patroni decesserint tunc tutela ad liberos eorum incipit pertinere. (Et proinde si alter ex patronis filium alter nepotem reliquerit utrum ad solum filium an et ad nepotem tutela pertineat quia et nepos in familia patris sui proximus est. sed apparebit ex legitimis hereditatibus. (Legitima autem hereditas ad solum filium pertinet ergo et tutela ad solum filium descendit. post filium tamen ad nepotem. (Quaeritur si patroni filius sit remotus vel excusatus an nepoti tutela deferatur. marcellus meminit est ut succedi non posse sed licet relevatus vel abierit a tutela non aliter tamen eorum deinceps non ut succedat adiunctum. (Quoniam tamen autem morte neutrum etiam capitis diminutione succedit alter in legitima tutela admittitur. quia si patronus capite diminutus est qui post eum succedit in tutelae administrationem. (Si parens filium vel filiam vel nepotem vel neptem deinceps impuberes quos in potestate habeat

numus.

e (Fideicommissi. restituendi munere. si ei curam non gerere voluit. ar. et facit. j. de fidei. lib. generaliter. §. si quis alienum ibi quod si legatum et cetera. et C. de l. si legatarius. et s. t. i. qui tutelam in prin. et dic ut ibi. sed. ar. s. e. l. tutores ubi dicit eum satisdare debere. et dic ut ibi. acursius. doc. || agnati et cetera. ut j. e. l.
xx f (De legitimis tutoribus. ac. || sunt autem et dicuntur
g (Legitime agnatis. sunt || legitimi. ut insti. del. ag. tu. in prin. sic et lex xii. pos. unde agnati vocantur. unde legitimi. ut j. unde le. in rubrica. et unde cognati. l. legitimi. et dic si sunt ydonei. non al' ut C. e. l. fi. acursius doc.
h (Consanguineis. i. hiis qui sunt agnati et cognati naturales. nam quidam sunt agnati tamen ut adoptivi. et hii non vocantur. alii cognati tamen. nec hii. acursius.
i (Idem hiis. al' idest hiis et cetera. et al' idem hiis et cetera. et da exemplum de patre qui emancipavit filium contracta fiducia. ut insti. del. agna. suc. §. fi. acursius.

l (Interdum consanguinea. i. soror. ut insti. del. agna. suc. in prin. non contra facit ad hoc quod sequens. xx. j. e. l. pst. et insti. del. patro. t. §. fi. Ideo no. quod hereditas ad pre. ut et C. del. heredi. aut post filios. et insti. del. suc. in prin. et §. si plures. ac. — quando dominatur instit. de leg. ag. tu. infi. et C. de leg. tu. l. ij. cum illa determinatione. j. e. l. pst. dum dicit. nec ma contra et cetera. sed ut uno intellectu. et j. e. l. iij. in prin. dy.
m (Si apud hostes non defertur. quia proximior speratur rediturus. ut j. de bo. li. si nece. §. si deportatus sed certe non est bona ratio. sed quidam approbent eam. ut j. e. l. iij. §. in tam. aut. ar. sed ibi non erat spes postliminii. acursius. — x. additio. dy.
n (A praetore datur. nisi sint contutores apud quos remanet tutela. ut j. l. iij. §. si duo. et facit. s. de testa. t. si quis subed. acursius.
o (Interdum latitavit. i. turpiter se occultavit. ut j. qui ex ca. in p. c. fulcinius. §. quid sit. acursius.
p (Servum suum. rogati quo cam esse et fidei. ab ex rubrio vitiano pervenit ad libertatem. ut j. de fidei. li. sicut. §. si quis. sunt et alia senatus consul. ut et insti. de fidei. et li. acursius. — Et no. de eis plene. C. de fidei. lib. l. libi. dy. al' de bei.
q (Non habere est tamen libertus eius quem manumittere debuit. ut j. de fidei. et li. l. in fidei. et sic et s. de in ius voc. sed si hac. infi. i. par. acursius.
r (Generaliter. i. dolus et fraus. ac.
s (Subvertere. et in totum desistere a prestatione libertatis. sic. j. de tutel. l. i. §. generaliter. ac.
t (Assignatus sit. quod fieri potest ut j. de assignat. li. l. i. in prin. et facit j. e. tutela. §. iij. et insti. del. patro. t. infi. sed contra j. t. i. si impuberi. §. quamvis. ac.
u **L**egitimam diminutione. quae minima. ut si sit arrogatus. ut s. de tutel. l. si arro. in prin. et idem in ceteris tutel' quae legitimis idem. et in capi. di. tutoris legitimi in aliis secus. ut s. de ca. di. l. tutelas. et insti. qui. mo. t. finitur. §. simili. (nam et in alio differt legittima ab aliis quia hic transit ad liberos. cetere non. ut s. de tutel. l. an pst. et j. l. pe. §. si duo et facit. insti. e. §. fi. acursius. — x. additio. dy.
x **T**utela nominatim. i. ex verbis legis. ut insti. del. patro. t. al' dicit deferri nomine naturaliter designato. ut s. de ca. di. l. tutelas. acursius.
y (Consequentias. et sic ex mente quod tantundem valet. ut j. de ve. si. l. nomen. §. i. acursius.
z (Compulsus. quia et ad hereditatem tunc admittitur. ut C. de bo. lib. pos. et ta. li. l. i. et j. de suis et le. l. intestato. ar.
4 (Cavit. non suis nummis. s. sed suis. et minuetibus occulis. quia tunc quando suis locum habet constitutio divorum fratrum ad ubium maximum missa. ut j. de ma. l. iiij. et proinde non tenet habet ut s. de ius. noc. sed si hac lege. ij. pe. et sic ei hereditas non defertur s. sed tutela sic dicitur ut in eo quod consequitur libertatem ex iuniano seu vitiano. se. c. ut s. e. l. i. §. sed interdum. nam ei in utilitate pena tribuere de. ut j. de. iudic. et re. j. relegatorum. §. f. ar. s. j. de supe. t. l. de cto. ad excu. t. sed milites. §. sed quod iuniana. sed aut est in iubano non tutor est. ut j. pe. §. ac. — s. empetoris.
9 (Ad causam fidei. ut C. similiter. ita fu. a. l. ij. b. ac. || ditate admittitur. ut j. de suis. et le. heredibus intestato. §. is plane. ac.
.a (Tutorem esse. ad hereditatem || habet locum cum suum testatoris rogatus sit manumittere. ut j. de fidei. et
.b (Rubriano se. quia || li. l. cum vero. §. subvertendi. ac. || re. pst. et re. §. libertas. ac. || veniet
.c (Ordinarius. i. directe manumissus ut insti. de singul. || patroni filii ad ius libertorum. ut j.
.d (Pertinebit. et si filius defuncti sit non ut patronus. sed ut || de fidei. et li. si filius. §. et et facit. j. t. i. si impuberi. §. i. ac. || fac. s. l. i. §. f. et j. e. l. §. interdum. et §. et insti. de l. pio. t.
.e (Si duos solos masculos. §. f. et j. e. l. pst. ac. || ut hoc et j. de opis. li. l. a duobus et de bonis
.f (Hereditatibus. quod patronis differunt in bonis libertorum. || lib. l. libertini. §. i. et l. liberti patronis. §. i. aliud est in hereditatibus quae deferuntur agnatis in bonis agnatorum. ut j. de vi. cum eius. l. i. §. libera. ar. ac.
.g (Deinceps. quod enim datum. sic s. de testa. t. si quis sub con. acur. || hoc iure. sed hodie non
.h (Diminutione. quae minima. ut s. l. pe. et fac. s. de tutel. si arro. ac. || legitimi dicam pst. ut
.i **S**i parens in eorum legati e et ex mente in verbis. l. quia de sunt esse agnatus || insti. del. agna. suc. — legitimi. et facit
§. f. et facit insti. del. pa. t. acursius.

Quo defuncto fiduciarii ... si non sit legitimi ... ut C. de leg. t. l. iiij. et sic per dicta legitima. ... cedere ad administrandum. ut tamen tutela fiat inventarium prius. s. accipiat res pupilli.

Comissa est. ab ab ... eius qui ... alicuius ... ut s. de offic. eius cui man. est iuris. l. i. ... dare potest. ut ... de offic. ...

cinam recipit uicem legitimi tutoris sustinet. Ulp.

Modest. Quo defuncto filii ei perfecte etatis existant fiduciarii tutores fratris vel sororis efficiuntur.

Ulp. Legitimos tutores nemo dat. sed lex .xii. tab. fecit tutores. sed etiam eos cogi satisdare certum est. nisi autem ut etiam patronum et patroni filium ceterosque liberos eius cogi tenentur satisdare pluribus videtur. sed causa cognita pretorem statuere licet in eius persona, utrum debeat satisdare patronus ubi causam non. ut si persona honesta sit remittat ei satisdationem; et inquirere si liberta sit modica. Si autem patroni persona vulgaris vel minus honesta sit, ibi demum necesse satisdationem locum habere. ut aut modum tutele aut personam aut causam admittat satisdationem. Cum legitimis tutoribus qui in testamentis dantur, quatenus causa cognita tutela possit et aut talibus vel uni recte tutelam decerni posse vel aliquos vel absentes vel furiosos esse quasi utilitatis gratia admittenda est ut tunc decernatur administratio. an quis pupillo se inmiscere sine superiorem clausulam possit. et magis est ut si omnes non satisdederint aut non potuerint vel si finita est satisdatio, numquam eam satisdationem ab eis non petit aut satis non dederint esse cautum adversus magistratus municipales ab his quos dederunt aut non potuerunt aut noluerunt satis exigere posse dicere etiam in his quorum cautum non est admoneri pupillum. Et magis tamen in patronis sit dicendum inquirere vel satisdatione cessat et puto in patronis non oportere admitti pupillum nisi ex magna causa neque spem successionis diminuat. nam si patrono tutela non fuit commissa poterit patronus dampno affici qui tenetur solus pupilli male administratam. Ulpianus

tutor capite minutus fit. sciendum est desinere eum esse tutorem. et locum esse legitime tutele. Finita tutela.

Paul. Intestato parente mortuo agnatis defertur tutela. Intestatus autem videtur non tantum qui testamentum non fecit, sed et si quis testamento suo liberis suis tutores non dedit, quantum ad tutelam pertinet intestatus est. Eundem dicimus si tutore testamento datus adhuc filio impubere manente decesserit. nam tutela eius ad agnatum redit.

Gaius. Sunt autem agnati qui per virilis sexus personas cognatione coniuncti sunt, quasi a patre cognati. veluti frater eodem patre natus, fratris filius neposve ex eo. item patruus et patrui filius neposve.

Paul. Si relicto filio impubere et nepote ex filio alio constat utrosque esse tutores si perfecte etatis sunt, quia eodem gradu sunt.

Gaius. Si plures sunt agnati, tutelam proximus nanciscitur. et si eodem gradu plures sunt, omnes tutelam nanciscuntur.

Hermog. Agnato proximo feminina ... vel minus .xxv. anno sit impubes agnati tutor non obstat. idem. pupillus sororem consanguineam habens fratris filius legitimus erit tutor. nec amita ... magno vel minore ... filius nec sint tutores obstat. Curatus tamen ... legitimi tutores esse possunt. cum nec testamento nec alio modo utiliter dari possunt.

Paul. Minus autem audi ... Ulp. Si neque patris sui plures ... sui etiam patres etiam ... sui postulatum optinuat ... pupilli et tempore ... de defuncto vel quia ipsi pupilli regenda committere tutorem dari ... legatus quoque pro ... et presidium tutorem dare ... quod autem pupillum tutore

…ſanus a p[re]tore nõ p[otes]t facere ſe arbitrum … q[uod] dic[itur] ut ſ. de arbitris. l. ſi q[ui]s. § i. vel … arbitrum dare ſe tutorem licet d[ict]o ſ[upra] cõpromitterent … abſentem. ſed et curatorem. ut ſ. de tutel. l. q[ui] h[abe]t … de excuſ. § item minuti. … de pecul. l. mut…

dare p[ro]mittere. p[ro]mittere p[re]ſidi e[st] tam p[er]mittitur. qui ſe eiuſdem p[ro]uincie e[st]. & ibidem domicilium h[abe]t.

Item. Cum quidã tutores dari appellarent. quidã aut[em] nõ adeſſent. diuus pius reſcripſit dari tẽporaneum tutorem qui tutelæ ſi[n]gulorũ fungatur.

Item. Ius dandi tutores datum e[st] omnib[us] magiſtratib[us] municipalib[us] eo[rum]q[ue] vice uni[us] ſcilicet illi qui ab eo municipio & agro eiuſ municipii.

Item. Pretor ipſe ſe tutorem dare non p[otes]t. ſicut nec pedaneus iudex. nec cõpromiſſarius. Ex diuerſis. Aliud ſemper. Et ſi[n]t pretor & p[re]ſidem poſſe tutorem dare tam abſentem quã p[re]ſentem & tam p[re]ſenti quã abſenti.

Nec nõ ignoranti & inuito. Item. Non tantum ad certam dandam tutorem curatorem dari oportebit. ſi mulier cui libertas debetur … augendam dari … curatorem dari p[otes]t.

Item. Nec mandata p[re]ſide aliuſ tutorem dare p[otes]t. Et ſi pretor ut p[re]ſes p[ro]uincie in ſuo territorio … conſtitutus dedit tutorem ſi p[otes]t o valere quamuis ut pretor ut p[re]ſes ſit nec tutori eius imitatum … abrogetur … datio … monitum tenet monitum. Et dari tutor … dic p[otes]t. Et furioſo & furioſe & muto & ſurdo tutor ut curator a pretore ut p[re]ſide dari p[otes]t.

Marc. Impuberi ad hereditatem adeundam ut tutor detur. et cã p[ro]uinc.

Item. Tutor ſi p[ro]petuo … fuit … ſi abſente eo qui non … datus ſit datio nulla eſt. n… quoquo modo incerto tutor ſi … tuit ſi certum fuerit … cauſa maxime poſt … non valet tutoris datio.

Celſus. Curator pupillo ut pupille non datur. ſi tutor[em] cõp[er]tum adhibuit.

Ulp. Hi quibus mea cõſiuunt ut ſecũ … tis ſuis non poſſunt dare tutorẽ p[ro]conſulem … curatorem p[ro]conſulem oportebit. Nec dubitabit filium qui patri curatorem dare. quamuis ut con… ſit apud Celſum & apud alios plo[ri]mos relatum e[st]. q[ua]m tutor ſit patrẽ a filio regi. at tñ diuus pius iuſto celer. Item diui fratres reſcripſerunt etiam filium ſi ſobrie uiuat patri curatorem dari magis q[uam] extraneũ. Diuus pius matris q[ue]relã de filiis p[ro]digis admiſit ut curatorem accipiant in h[ec] u[er]ba. non e[st] nouum q[ue]ſdam & ſi m[en]te ſui c[om]p[re]hendebunt & ex ſermonib[us] c[om]p[er]tos eſſe tñ ſic tractare bona ad ſe p[er]tinentia ut niſi ſubueniat[ur] h[is] deducantur in egeſtatem. eligendus itaq[ue] erit qui eos conſilio regat. tã enim equum eſt p[ro]ſpicere nos etiam eis qui quod ad bona ip[s]orum p[er]tinet furioſum faciunt exitum.

Paul. Si impuberi libertas & hereditas p[er] fideicõmiſſum data ſit & inſtitutus adire nolit. ſenatus cenſuit eum ſi impuberis nomine deſideret adire cogendum eſſe tñ pupillo pupilleue tutor ab eo cui ius dandi e[ſt] detur q[ui] ad tutelam p[er]tineat quo ad reſtituatur hereditas & rem ſaluam fore ab herede caueatur. poſtea diuus Adrianus ut idem in eo fieret cui directa libertas data fuerit reſcripſit. Quamuis autem p[ro]uideri rem ſaluam fore pupillo nõ facile exigat tñ ſenatus p[ro]pter extraneo hñi noluit. eum quoq[ue] cui iure fuit libertate p[ro]ua… ut impuberem & cuiuſq[ue] inde liberum h[ab]et q[ui] ex cã fideicõmiſſi manumiſſione ei ablatum tutela uero ſi ui[n]cto … cõtinet nõ cõnuncti. quod … ſi nõ caueat non dubie nõ tutela nõ erit. apud p[ro]munum … puella … annum impleuit tutor p[re]priuſ deſinit eẽ quã tñ minorib[us]

Cet. ca. ſ. hac. q[ui]a cum cu[rator] tutorẽ fieri nõ p[otes]t … curatore

x Cet. ſic. ſ. de tutela. … l. … ſi ier. ac. … ut ſ[upra] ſum. ac. caueat qui dat tutor … caueatur. i. cuſtodiet eam ab eo … acurſius doctor legum.

Cummoribus. xxv. an. ut C. de his q[ui] ue. e. l. f. acurſius doctor le.

a Desiderantibus. non autem invitis. ut inst. de cur. §. item inviti. acursius doctor.
b Pronuntiavit. quia non satisdat. ut insti. de sat. tu. §. it. post tamen se excusare eo quod fuit tutor. ut inst. de excusat. tu. §. qui tutelam. secus in liberto. ut C. de excusat. tu. libertos. acursius doctor legum.

c Libertus sperare. sunt qui dam qui non sperant ut quod ex necessitate manumisit. ut j. de excusat. tu. l. nequaquam ...

... n. j. de excusat. tu. l. amicissimos. § 1. licet in notis ... Furioso. ut insti. de cur. §. item furioso. sed tutor soli pupillo datur. ut j. e. sciendum. cur. pupillo ... ac.
q Sed hec est lex greca. et multi non habent. ac.
r Non creabunt. ut j. de reg. iu. l. ij. ...

...nuus. de fideicommissariis curatores dari solent. Et sicut curator pro minus ... datur. fidei inquisitionis ... cedet eius ...

Item Libertus non alius quorum pro ... patronus vel liberis tutor esse cogi ... qui in re ... possunt.

Paulus. In omnem re curator datus est ... in eius tutoris locum qui rei publice causa abfuit.

Item Nec ille desinit esse tutor qui ... qui eo tempore excusant.

Item e j qui de statu suo ... Cur est litigat tutorem dari ... scribit et ... est ... dativa ... est dacio si libet.

In damno de In dando tutore ex ... qui sit ... qui senator est et ita scevius scripsit.

Paulus. Ubi sunt absunt ... tutores dare possunt decuriones dare iubentur tutores. dummodo maior pars conveniat. ubi non est dubium cum unum ex se dare possint. Et magistratus municipales collegam suum ... dare tutorem possint non ...

Modestinus. Venit tutor a Cadivi ... ... populi romani dari non potest curator ... curator potest ... curatore custodiendo ... comprehensum est curatorem habenti quo ... alius curator detur regula in ... non est impedimento.

Item Capitulum grecum.

Item Scire oportet invitus ... tutores minores ... mulieres non e ... sub hac conditione scripsit si ... hos heredes ... a ... sunt absolutis ... curator ... ut ... alia ... quod noluit testator fiat ... severo lege ... est.

Et si quis a parentibus ... tutus fuit tutor esse. hunc in ... oportet ... non ... esse tutorem ...

...q hec ita adi

...de epithumo Eos qui in legatione sunt non creent tutores vel curatores invitus quamquam sub tempus quo in legatione sunt periculum ad eos pertinet. Et si prefectorum ... in legatione existentem ... dederit tutorem ... cum reliquis oportet ... et morum ... ut ... earum facultates neque sufficiens ita dignitas est ad ... ut ... voluntas ... longum ... munus ... non ... eos qui volunt ... ut ... hos ... pro eo ... esse privilegiatum est.

Item Et qui non sunt consiliarii ... vel senatores consiliarior vel senator filius ... tutores sicut et consiliarius vel hi qui non sunt ex consiliarius.

Item Simul tutores dari plures.

Paulus. Divus marcus. Et postea severus ... cornelio si quando desint in civitate ex qua pupilli oriundi sunt qui idonei videantur esse tutores officium sit ... in ... ex vicinis civitatibus honestissimum quemque ... per ... non ipsos arbitrio dandi vendicare.

Item Curatorem impuberi dari ... ex causa ... in die pubertatis ... post pubertatem alium curatorem ... delebit.

Scevola. Scie egressum annos ... datus est tutor ... non ... se deberet ... ea que ... in obligatione quod non ...

Hermogenianus. Pupillo Creetur qui tam Rome quam in provincia facultates habet ... Rome

o Venti edicto. s. facto deventire in poss. m. cuius verba non habemus sed sententia est. j. de ventre in poss. m. l. j. §. quot. et §. mulier. et §. e lig. et j. de sus. tutor. l. iij. §. non tamen. et si curator. §. venti. et j. tu. j. l. in bonor. et de eo. qui pro tu. l. j. §. si quis. acursius.
p Curatorem regula. vel illa que vetat dari tutorem habenti. ut inst. de cur. §. in cedum vel illa alia. sed tamen causa cognita fit. ut C. qui. da. t. te. p. l. curatorem. et no. quod hec est una diff. inter tu. et cur. alia est in pun. ... alia quia curator non datur testo. sed ... quia non datur invito. nisi ad litem. ut inst. de cur. §. si curator. et §. item inviti. et ff. de tutel. qui hab. §. si pupillus. et inst. quidam. t. tu. po. §. certe. et inst. de excusat. tu. §. datus. item alia quia tutor alius testamentarius. alius legitimus. alius dativus. cur. non tamen dativus nisi

privatus filio senatoris. ad quod j. de excu. tu. l. spadone. §. scire. in silentiariis secus ut C. de excu. tu. l. f. acursius doctor legum.
q Simul dari possunt. a iudice ut faciat. ad. ti. item a lege. ut s. t. i. l. si plures et a testatore. ut s. de testa. tu. si quis sub. §. plane. acursius.
q Divus vendicare. sed quid si eos dedit. et ipsi consenserunt decreto. vel valere datio. ut s. de ... o. m. l. est receptum. et s. e. ii. §. f. sed ... intellectum. et facit j. de ... ut gradatim et C. de epis. et cle. l. in ecclesiis. et j. de excusat. tu. illud autem observatur in dato in testo. ut s. d.

testa. tu. quero. b. acur. ut quia tutor est absens.
.a Q uratorem quemcumque excu. ut. s. e. l. i. eodem. ac.
.b C ompetenter. ut in c. qui. tu. vel cu. esse desinat. l. i. cum. quia dicit excu. illud est siquitur ad eam quia tunc si finita causa finitur cura. si in sequens de auctoritate tu. ff. e. s. e. si impubes. cur. ei praeterea. ibi qui tutelam teneat. quod est quasi si autem detur simpliciter. ad omnes causas datur. ut. s. de tutelis. q. bene. ff. si. et fac. s. e. curator. item facit. l. de admini. tu. l. e. quot. ff. constat. et ss. de peculio. l. eo tempore. ac.

.c S eie de recto. expresso errore. indocto al' sec. ut. ff. q. sententia sine ap. res. l. i. ff. i. et ij. et c. qui provocare non est ne. l. i. et ij. b.

.d C nec cessariam. quia de omnibus continet impossibile. ut. ij. que sententia sine ap. l. f. ar. et facit. j. de divisione sub. in pupillari. et j. de condic. et de l. pat. ff. conditionum. et j. de excu. tu. qui testo. et j. de bonis lib. si filius. ff. cum filius. et j. de eo. qui pro tu. l. i. ff. siquis qui. et j. de collat. filius emancipatus. et c. de pet. her. si putas. ac.

.e P upillo pretor. s. tutorem dare pot. acur.
.f C prouintialium. i. rector qui est in prouintia. ac.
.g C pses. facit. c. ut pe. tu. l. i. et j. de excusat. tu. illud. al. iuris pitos. ff. cura. ac. tunc eo ipso quod
.h C libertinus excusauerit. quia potius est ingenuus ut. c. de excu. tu. l. ij. et iij. nisi sit patronus. ut. s. de tutel. l. patronus. et facit. j. de excu. tu. cum ex. ac.
.i R omanus. nam nec ipse fideiussor. nec magistratus imputat tales homines. in numerum tutelarum. ut. s. de in tu. insp. siquis. tu. ff. i. ac.

.k C ne immunia. hec est eius allegatio. ac.
.m C detemptus est. s. ille apulus. acursius.
.n S i petere. i. absentes sint tutores
.o C a magistratibus. magistratus defert

C decreuit. hic incipit responde. dati a preside. nuntiante magistratu. acursius doctor le. nominatio cantor presidi non aut. ipse dat nisi iussu presidum. ut. s. e. diuus. al. ius dadi. idem magistratus post dationem denuntiat dato tutori. j. xxx. dies nam ex tunc currunt tempora excusationis. i. dierum. ut hic et j. de excusat. tu. scire. ff. quinquaginta. et ff. oportet. possunt enim dari et absens. ut. s. e. illud. acursius doctor.
.p C fiat. tutoribus absentibus.
.q C qui petat tu. et. inepta titulorum ordinatio. cum hic .t. precedere debuit precedentem. acursius doctor.
.r M atris tutoribus. ut in c. e. l. matris pietas. ac.
.s C quo casu. ut. s. t. i. l. curator. al. in eodem et s. de tu. testa. l. iij. ff. i. al. solet. et j. de excu. tu. diuus. ff. plt. et in s. de excu. tu. ff. item qui. et c. quibus ca. h. tu. l. i. et iij. ar. et j. ad tertull. l. ij. ff. quid si curatores. ac.
.t S i minores. hic lex ex greco translata est in latinum.
.u C defensores. i. tutores vel curatores. acursius.
.x C etatem. quia pupilli sunt. ac.
.y C ex electione. i. sponte et similiter alij. ex necessitate. et hoc subiecit. ac. non ei dicendum est quod affines et amici ex necessitate hoc faciant. sed nec et cognati nec. ob. c. de legi. her. sciant. quia illud intellige in agnatis. et aliis quibus defertur legitima hereditas ab intestato. ut habent ipsi necesse pete. sic et mater et liberi. nam non pot dici quod solum agnatis et aliis in ponatur hec necessitas. ut dicta. l. sciant. et j. ad tertull. l. ij. ff. qui si nepotibus vel deinde dicitur sed hodie in cognatis non idem quod in agnatis. ut in aut. de her. ab inte. ff. ex his. et tum per minorem die potere non sequentes. ut j. ad tertull. l. ij. ff. f. acur.
.z C diuus. et quidam non habent precedentia. sed hic incipit lex diuus pius et c. et totum est interpretatio greci. ac.
.a C filiorum. j. ad tertull. l. ij. ff. sed si mater. acur.
.9 C et apud legitimo. i. legitime. vel dic etiam datiuum dici legitimum. ar. j. de u. s. l. lege. et facit. c. e. l. si filius.
a C et minores. pupilli et adulti. sic accipitur minores s. in prin. huius l. ac.
b C per curatorem. si habet tutorem vel curatorem aliquem die eius auctoritate constituitur. ut. c. de procuratore. l. iij. nam datur curator habenti tutorem. ut. s. de tutelis solet. et habenti curatorem. ut. s. t. i. l. uenti. mihi sed quid si non habet tutorem vel curatorem cuius auctoritate ordinetur procurator pretor psem sed quidam dicunt quod lex illa nec loquitur quando constituitur procurator ad aliquam causam ordinarie agendam. non ad unum factum. ut hic. nam et ipse minor non habet legitimam personam ut hic dicit. acursius.

c C sibi ipsi. ergo infanti non pot dari. ut. s. de tutelis. qui habet. ff. si pupillus et facit. j. l. p. acur. ut et s. p. r. sed et. s. de procur. l. mutus. ff. item qui
d Q uratorem inuenit. sed dic ut. no. s. de tutelis. qui habet. ff. i. acursius do.
e C eum. tutorem. ac. f C petit. s. curatorem. ac.
g C iudicium. i. petitionem et facit. c. qui admit. ad bonorum. p. l. bonorum.
h C delere. c. si mater in tep. pro. l. f. et ff. illud in pot. tutoris quod ex necessitate facit hic curatoris quod non est necesse. ut. s. l. i. ac.
i Q ui. al' lex greta. acursius.
k C non habent. j. t. i. tutores. ff. qui se. s. so. ibi gessit. hic non. item ibi non erat tutor hic erat. sed excusat. habebat. acursius.

pretor et prouintialium preses tutorem dare potest libertino contumeliosum tutoris dandi sunt liberti sed si ingenuus detur ne se excusauerint prouenerabit tutor.

Paulus. Romanus et apulus claudi cie appellat at dicens se non debuisse debuisse dari tutelam ne negetur iam ei quem ipse cum ins gnitatus esset nominauit suo periculo ne immunia tutela duplici periculum sustineret. decreuit tum pretor posse quem et fideiussorem pro tutorem esse in nihilominus tutorem dari item decretum est in tutela

Ulp. Si per egrum agunt qui tutores vel curatores dati sunt. conuentus dies ut notum id absentibus fiat diuus marcus rescripsit. Qui

Mod. Matris sollicitudo petant in petendis filio tutoribus tutores non etiam curatoribus. vel cum obseruatur. nisi quo casu tores impubi curator petendus est. rubrica. (et ubi petantur)

Item Si minores non habent iuris eos qui ex legibus sunt defensores siquidem tutoribus indigent. ipse etatem possunt petere eis tutores ex constitutione. et qui sunt ex affinitate seu familiaritate pertinent masculorum et feminarum possunt. et amici parentum. et educatores ipsorum prior. et petere. Et illi quidem ex electione vel uoluntate petunt tutores. similiter quidam quibus necesse est petere tutores puta matri. libertis. ex his. ii. quidam dampnum patiuntur. his autem puniuntur si non petierint eos quod ex legibus sunt defensoribus. tunc autem expellitur a lumina filii hereditate quia et contumacis indigna accipere hereditatem illorum neglegens constituunt tutorem. et non solum si non petierit sed et si per uanitatis gratiam petierit eum qui dimitti petat. deinde dimisso eo. vel abiecto eo alium non petierit uersum. vel ex studio malos petierit. Liberti autem ex his quidem accusati apud presidem puniuntur uel emendentur. si apparuit. vel per negligentiam. vel per maliciam non petiere. que autem dicta sunt de matre ostendiuntur. in ceptis scilicet causis subiecta sunt. Item diuus seuerus et antoninus omnem metrem ad hoc ille subueniendis pupillis. cum ad curam publicam pertineat. liquere omnibus uolo. in dote mi. que non petierit tutores ydoneos filiis suis. vel primo excusatis reiectis sue non ostendit aliorum nomina edideretur si habeat ne dicatur. sibi bonorum intestatorum filiorum. item apud paul. vel. vii. ita relatum est. Si quidem aliquis. vel fetiator. vel legatarius. vel necessarius aliam habeat aduersus pupillum persecutionem ipso quidem non petet tutorem pupillo sed eos qui petere possunt rogabit petere. vel si hi neglexerint. tunc accedens ad presidem hoc ipsum dicet. ut constituto tutore liuro eo actionis sue pupillum moueatur persecutio. Hi quidem de tutoribus. Curatores autem sibi ipsi petunt minores si quidem adsiliunt presentes. si autem absunt. aliquis eorum petet per curatorem. Si autem illius curator eum petere potest minor quod minus est. Ulp. ex egregius ita scribit. curatorem decere ei non petere. sed ipsum sibi ipsi et apud paul. vel. viii. respondisse ita relatum est. Curatorem ignorante vel mandante pupilla non recte ei a tutore petitum iudicium plurimum eorum quod curator non nunc datus gessit non sunt necesse eum qui petiit agnoscere et alias aperte cum sit de liberis. et. si non iussu princeps secutus curatores ei filie dedit pretia administrationis eorum respicit delere.

Paul. Quia qualitercumque dimissi sunt per excusationem a tutela necesse non habent pupillus petere tutorem ut alii di

a Decreto magistratum. al' magistratum al' magistratuu. et facit. s. t. i. l. ii. et no. q' ad ultimam partem decre. respiciat hec. lex. uel dic q' de ultima parte nichil in iugio ponitur. sed C. ubi pe. tu. sic. C. de tesli. et sup. fu. et alee lusu. nichil de ultima parte dicit. acursius doctor legum.

u Non possint. ut in minoribus. vii. an. ut. C. de iur. delib. si infan. et ff. pr. hi. enim secundum az. in ius uocari non debent. ut. s. de in ius. uo. l. quiqz in prin. et de odio. fur. l. ii. et C. qui legi. psonam. l. f. infi. az.

b Credendum est confirman. de hoc dic. ut. s. de confir. tu. l. ii. acursius.

c Excusatur. s. i. ad tertull. l. ii. §. quid si non oms. so. hic reliqui sufficiunt. ut sibi n. acursius.

d Adiungi alios. quod fit quando tutor uinculo necessitudinis iungitur pupillo. ut. i. de sus pec. tu. l. si tutor. ac.

e In sententiam. et erit eadem pena. ut. i. de u. si. l. nois. §. i.

f Hec aut actioni. sunt ei in ste uendicatione ut pet. her. directa et utilis. et rei uen. pro singulis sed non a singulari fideicommissi. ut. i. pr. §. acursius.

g Filior. si impubes moriatur. ut. C. ad tertull'. l. mres. acursius.

h Suo ex alieno. s. mariti. sic ergo non obstat. C. de legi her. sciant. quia ibi excluditur ab intestato. sed et adhuc. C. ad tertull'. l. oem. sed ibi magis de lin quid mat. q' transit ad sua no ta. et ideo i substitutione punitur uel forte uel forte secus in simplici legato uel fideic. ut hic. q' i substitutione uniuersali. ut ibi secundum az. et ab. tu dic q' hic fuit relictum in casum pubertatis q' pater p' dicit hic in fines quo casu cessatum pena erat. ut. s. pr. §. diva. si ergo simpliciter est relictum amittit. ar. i. de excu. tu. l. amicissimos. contra. s. i. ad sill'. l. pp. uenenum. §. i. sed ibi dolus hic negligentia. item alio casu loquitur. acur.

i Que aut uel' ani. pot tamen si uult. ut inst. de suspec. tu. §. consequens. acur.

k Ignorare. secus autem si sciuit. nam et pretor pot errare. ut. i. ad tertull'. l. ii. §. non solum et §. sequentibus. acur.

l Uiditur. i. ultima uoluntatis matris. ac.

m Eligendos. i. dandos. ut. i. t. i. l. titium. §. amatre. ac.

n Inquisito. ut sup. de confirman. tu. l. i. ac.

o Ex admistrat. tu. acur.

p Gerere atque. p. i. et dic. i. ad gerendum accedere. ne fit. s. i. ita aut. §. gessisse. ac.

q Extor. i. offi. i. et captis pignoribus. ut inst. de sat. tu. §. pr. uel multa in dea seu banno. ut. s. siquis ius. di. n. op. et fac. i. de mu. et ho. siquis. et C. de suspec. tutor. l. iii. et s. de uetit. inspi. l. i. §. quid ergo.

r Statuta tpra. que sunt. i. de excusat. tu. l. quinquaginta. sed s. i. de auctor. p. si tutor. so. ibi. contra. fac. i. e. ita aut. §. f. et l. s. et l. qui iussus. et C. e. l. et si scisses. acursius.

s Sufficit tutores cauere. s. iudicatum solui. quod prestant defensores. ut et C. e. l. f. §. defensionem. contra nec decreto. ut. C. e. l. tutores obita. n secundum q' dic. i. e. uulgo. sed et actor ab eis constitutus cauet. ut. i. re. ra. h. actor. ac. cum pupillo tutore.

t Iudicium suscipiat. q' pt poet ut p p lit. contestatam. auctore fiat in strupto p' sceptois pupill' ei non debit. ut. C. de auctor. p. l. clarum et meius persona. potest concipi libellus. sed tamen tutor de calump. iurat. ut. C. de iur. iu. ca. l. ii. §. q' obseruari. nam cum illa clar. et illa de iur. iu. ca. sunt iustinianum. et concipiet' uba iuramenti. i p sona tutois. quod ipse uult age et ueniet. cum auct. prestat. ut. C. de ueti. iu. e. l. i. §. oia ei. olim tamen non iurabatur de calump. i singulis capitulis. ut. C. de iu. iu. e. l. ii. §. f. n incertis casibus ut i opis. no. nu. u. i. de opis. noa nu. de pupillo. §. qui opus. et de dap. i fec. ut. i. de dap. i fec. l. quibus. §. q alieno. et de la te iuramenti. ut. s. de iur. iu. l. iusiurandum. §. qui iur. sed p iusta. cepit iuran. ioi capitulo. et sic plies in ca. ut. s. de iur. iu. ca. l. i. tuo peunte uisus. tamen semel. ut in aut. de his qui ingre. ad ap. §. f. aly distinguunt aliter. a quo sit prandum hoc cau. ut. no. C. de iur. iu. l. ii. i glo. et h dnt. et c. i filio dic ut ibi. no. in alia glo. §. ubi pat i bois. et c. acur.

Pscriptio. q tantou. conuentio

Paulus. Decurionum decreto ius tutorem in magistratum curatorem dare patinn.

Triph. Credendum est te eam.

Cx uiuem constitutione continen queap etite non tamen tutores teste l. codi cillis datos filius impuberibus non postulent decreto confirmari. Sin aut dati sit idoneis tutoribus plurib; unus eor. l. decesserit l. temporalem exusatione accepit. in quo ea in locu ius alium non petit ex uniuersis reliquo or administratio tutele sufficeret at. incidit quidem in illa condic sed sententiam excusatur. Et suspecto tutore pupilli accusato decreuerint adiungi eis alios. inter quos eos petere deberet si non petit. incidit in sententiam consortionis. Eas aut in qu. que de ab omnibus uendicatur intestato filiorum repellitur. Si uero matris fideicommissum ei reliquerit a filio cum tutorem non fecit. tutorem si sine liberis decesserit in. so hac condicione sine testamento mortuus erit fideicommissi peto. que ex alieno iudicio desiderit non est peruni. Que aut suspectum tutorem non fecit si ub net sententiam consortionis in petendo incidit. q eius modi frater demandicante uel ratia re iuriu. animi est. et pater etiam de lata ignorare in. satis scilicet est eam petisse talem cum ex inquisitione p pretore sin. sitia idoneus appareret tutore necnon eius sufficiet ad eligendos tutores sed inquisitio fiat etiam si matrimone sin in tona propria literis sine testo tutores dederit. de admin. vii

Ulp. Gerere atque administrare tutelam extra ordinem tutor cogi solet. p' pretore tutor qui gesserit. p' relicto tutore. q' ex quo scit se tutorem l. non datum sic. esset tutor suo patronis. telo cessat tu n. addito. in. et ex constitutum est ut qui sit se tutorem datum nec excusatione si pribus quam habe allegat intra tempora prestituta suo prelo cesset. Et sufficere tutoribus ad plenam defensionem sui ipsi in dium suscipiant sine pupilli. ipsis aut tutoribus nec cogendi sunt tutores consue ut defensores soluere. Et si unia ent uterum malunt ipsi suscipere iudicium. an pupillum ex hiberi ut ipsis auctoribus iudicium suscipiatur. ita tamen ut pupillus qui fari non possunt. l. absunt ipsi tutores iudicium suscipiant. pupillus aut qui supra. vii. annum etatis sunt presto fuerint autem presentes. In causis aut ad ultorum licentia est agentibus. l. ipsum adulescentem presentem in iudicium uocare uel conuentione curatoris conueniatur. l. contra curatorem agere ut ipse litem suscipiat. In absentibus autem adultis omnino contra curatorem agendum. Non tamen negandum iz tutoribus tu curatoribus et debitores pupillorum. l. adultorum ex presenti officii iudicium uocare. l. eis si facientibus suum accomodare consilium.

Item Si tutor condempnatus sit sine se condempnatus est pupillo in pupillum percurrit actio deinde iudicati datur. et inquirunt si non se litti obtulit. sed cum non potest. l. ipso ab sensum pupilli. l. ipso in fantia auctor esse ei ad accipiendum iudicium et hoc diuus pius rescripsit. unde multis rescriptis declaratum est in pupillum dari actionem iudicati semper tutore condempnato nisi abstineatur. et nec in tutorem non in pupillum nec pignora tutoris capienda esse rescriptum est. Item in. ii. dig. scribit et si tutor dedit tutor me. abstinuit pupillus fide iussoribus eius

x Absit. i. e. l. i. i absentibus.

y Suscipiant. pro positas tutoribus noie pupillorum querela. h. acur.

z Aut p pupillo in iuris uocato et se defendenti. uel ipse tutor conueniat. ut. s. §. licentia.

7 Licentia. licentia. uel non tam differentia. inter pupillum et adultum. ut primo casu sit electio ex parte minois. ut. s. §. licentia. sed ex parte actois. ut hic. sed etem multo magis hic debet esse idem. quod. s. unde dic. lice. est uocare adultum si ipse uelit defendere. nam et curator pot. ac.

9 Si pelit. s. curato. si uult. nam ad ultu pt exibere. et auctoritati. ut. s. i pupillo ut dictum est. ac.

a Non de negari. sup qua pars minoris conuenit. ne quando ag. ac.

b Ex p sona sua. i. ipse tutorio tamen noie. ut subic. et C. e. l. debitoribus. ac. sic presentiat officio suo. acur.

c Presentia. i. ut pill. uel adultis et sunt ad hac.

d Facientibus pu l. C. de his quelib. l. f. §. i. et §. in aut in sa. et c. u aut pueril. acur. fecit pupil li debitores.

e Si tutor condempnatus. i. condempnatum sic. s. de his. qui. no. in sa. furti. §. mandati. et C. de sacro. e. l. in lem. §. hys sed. et s. de pet. her. l. cum iusti isti. ac. tutela. u h dic. f quosdam. aly dnt

f Dat. quod durante dominium finito offi. transferri. act. i pupillum. ut. s. siqs caut. l. f. sed et eos uel dat in minore quod durante offi. ut h dic transferri ei constat. ut no. C. de iur. iusa. e. l. ii. i glosa. §. sed ad quid. ac.

g Obtulit. non ei pot dici se liti offerre. cum h faciat ex necessitate. unde secus est i procuratore qui se

liu offert cum ad h(oc) nō cogat(ur) s(ed) sponte faciat. ut s. de ... si procur. ... plautius sic a l(e)c(tu) dif fer(un)t q(ui)a tutor nō tenetur finita tutela. ut j. ... post mortē. ... si p(er)ius. sicut s. de ...

exigē. ut j. subiec(it) q(uod) nō sūt honorarij. ut s. de tes(tamentaria) tu(tela) l. iiij. ... q(uod) e(st) s(upra) so. i(n) p(ro)pe ... honorar(ii). ... q(ui) ibi administrat cū alijs ... a reb(us) ab eis exigere debebat. hic nō amistrabat ... ut ibi. no. ... q(uod) si forte ...

de le subvenimus. Sed et si pupillus non abstinuit, e(ti)am ad(m)i(nistrationi) ip(s)i ita et fideiussorib(us) eius subvenim(us) in p(er)petuum si p(r)ae(sen)te pupillo ... infante decesserit.

Item si plures curatores dati sunt ... ad eos scripsit ... debere etiam ... feri ... esse. nam et in furiosi curatoribus nec utilitate furiosi inspicitur. ... p(rae)tor ... tam ... dolo in gestione. Sed si pa(ter) ... qui in p(ar)te ... testamento qui sint ... tutori ... illi de legere ... p(rae)tor ... q(ui)a p(ar)ent(is) statum voluntati ... fuerit. Et tantum ... p(rae)tor facit et de his quos pat(er) destinavit ... p(rae)tor ... confirmat ut si parens declaravit quem velit tutelam administrare, ille solus administret. Ceteri q(uoque) tutores non administrabunt ... quos vulgo honorarios appellamus. Nec est q(ui)squam putet quemquam ad hos periculum nō redundare. constat enim hos quoque ... excussis facultatibus eius qui gesserit conveniri ... datis sunt ... observatores actus eius et custodes imputabitur eis quandoque si male eum conversari videntes suspectum eum nō fecerint. Assidue igitur et rationem ab eo exigere eos oportet, et sollicite curare qualiter conversetur, et si pecunia sit quae deponi possit curare ut deponatur ad praediorum comparationem. blandiuntur enim sibi qui putant honorarios tutores omnino non teneri. tenentur enim ... s(u)p(ra) ostendimus.

Cum ... tutela ... praetor dicat ... non numquam ab his recedere ... si p(ar)ens ... forte minor ... annis

... eo tempore fecit quo iste tutor bonae vitae ... de inde postea autem coepit male conversari ignorante testatore ... si ... facultatium eius ... quibus postea ... est nam et si pater in unum ... tutorem non ... eos adiunguntur ... tutores ... scripsit ... duos ... tutores ... curatores ... adulgentes ... voluntatem. Ceteris tutoribus ... curatoribus observandum ... pater testamento destinavit a p(rae)tore confirmatos. Apparet ergo ... tutelam ... a pluribus administrari ... si pater non destinavit ... tractari ... ut p(er) unum administretur. Sane in ... tutoratione ... et ... ne per multos tutela spargatur. Si non est a testatore electus tutor ... gerere nollet ... tutelam ... p(rae)tor ... non conveniunt ... non ... tutelam ... non ... tutores ... omnes gerere ... non ... nec patiuntur succedaneos ... est p(rae)torem ... omnibus gerere ... Sed si diviserint inter se tutelam ... tutores ... sunt ... inter eos ...

Item Vel in partes vel in regiones ... dividi ... ex parte ... vel regione qua non administravit.

Item Transit ... pecuniam ... est ... summa ... colligi possit ut ... possit ... tutelam ... ut ex nummo refecto praedium pupillo comparari ... Sane ... tutelae ... indicat ...

[illegible]

q. e. de iudic. l. f. § executore, et s. de iur. ... de nup. l. ij. ... acur.

... neque ... succedaneos. acur.

... actus ... non administrat ... acur.

... administrat ... acur.

... pecunie ... ager ... post depositionem ... acur.

nummo. i. nummis. sic. j. de u. si. l. nummi. acursius doctor legum.

... infante. a minore vij. annis ... ita ...

... curatore ... acur.

Si pl(ur)es ... administrat ... acur.

... acursius doctor legum.

honorarios. ... acur.

a Cum quibus. i. predictis modis non possumus scire quantitatem pecunie deponende. sic. s. de testibus. l. iii. §. i. et de usuris. l. mora. et facit. in aut. ut hii. qui ob. §. plus.
b Comparentur. attendo eo quanti sunt predia venalia. que suspicientur venalia futura.
c Pretium generale. tutores. accursius. liber de p[ri]m[ipi]lo. qui perpensa pietate petit ut in
d Postulare. s. tutores ut die quod suspecto. tu. ubi inst. de suspecti. tu. §. consequens. az.
e Tutores. qui pecuniam pupillarem collegerunt. accursius doctor legum dec.

[illegible]

tertium cause deponi compellatur
sed ut predia pupillo comparentur in-
anifestinum est ut ad minimas sum-
mas non redigatur pecunie quibus modo
pretium generalis non prestari familia-
ris causa quanta per singulos possit ex ani-
mari. nec tamen auferenda facultas est
etiam minores summas interdum
deponi postulare si suspecti tutores
esse videantur. Gessisse autem videtur
tutor quicquid omnino pupillare
attigit etiam si modicum. certatur
peregre omnium qui solus certante eo
gerere administrare. Et si postea quedam
gessit tunc se gestione abstinuit et
suspecti postulatio succedit. Et si quis
tutelam mandavit gerendam ge-
stamque fuit ab eo cui mandatum est
tenebitur tutele actione. Ut ingere
se videtur et qui palam gessit et si non
acquisit is cui mandatum est utili a-
ctione convenitur. Debitor pupilli qui
tutelam administravit fieri ni-
hilominus tenebitur et ob id quod debu-
it. Et si tutor pupillum suum pulsare
rem non admonuit ut sibi curatorem
peteret, sacris constitutionibus fatere iub-
etur qui tutelam administravit a
tutele iudicio teneatur tamquam pro-
pter id sufficere tutele iudicium quoniam
sit tutele officium. quamvis preter pu-
bertatem administratur. Et completo
xxv annum etatis suum donec rationes
reddite sunt vocandum in stipula-
tionem fidei ac diligentie curator
intervenit vel consilio suo ceptam rem
perficiant. sed secretum in quibus coniun-
cta sunt faciendi magis puto sus-
cipere negotiorum gestorum iudicium et si... ta
actum est si tamen huius rei ... reddita
sunt. Quotiens decedit. Non est.
Filius suus tutores dedit. Adiecit e-
tiam anallogistas esse volo tamen in-
tutores nisi bonam fidem in admi-
nistrationem prestiterint damnari debe-
re quamvis testamento conprehensum sit

\+ que est ut de dolo teneantur et liberatione legata. ut. l. aurelio. §. gaius. et de liberat. l. dy.

ut anallogiste essent nec eo no-
mine ex causa fideicommissi
quicquam consequi debebunt
ut ait iulius et est. Rem ita sinatis ne-
mo. n. in publicum pecunie prestandis
rationibus nec in utilitate rerum quicquam
inscriptis constitutam antiquitus
constitutam. Cum pupilli quidam
et tutela curis sententie et legatis
per fideicommissum reliquit. Pater
pupillorum ita scribit pro sua tutela
filiorum cum filio vestri gener mando
ut et eo nomine tutores liberentur
non idcirco minus officium tutorum in-
tegrum erit sed vir is bonis conscientie
salubre consilium vestris administrare eam
rem in nullo tutoris in voluntate
vestris praesertim aut successio praestat tuto-
ris officium infringere. Eius autem
collecte tutoribus praesertim praeceptum neglige-
re ut si periculo sit nequid rei sue
distrahetur vel ne mancipia distra-
hantur. vel ne vestis vel ne domus
vel ne alie res periculo subiecte (que)
retineantur. eius contemplatione huius patris
voluntatem certio minori ut tutorem
se tutores esse scire debere periculum tute-
le ad eum pertinere. Interesse autem an
testamento sufficiat non utique testato
cum conscientia. nam sic et tenetur est. s.
vicinis quoniam iam dicto est quod de-
cet periculo ad eum respicere.
Item Hec autem et quod tutor
pupillus prestare debet.
Item Tutor qui repertorium non fecit
et quod vulgo inventarium appellatur dolo
in fecisse videtur nisi forte aliqua necessaria
et forte causa iustissima allegari possit
cur id factum non sit. Si quis igitur dolo in-
ventarium non fecit in ea condicione est
teneatur in id quod pupilli interest quod ex
iureiurando in litem estimatur. Nihil
itaque gerere ante inventarium factum eum oportet
nisi id quod dilationem nec modicam expe-
ctare possit. Et si tutor cessaverit in
distractione earum rerum que tempore

[illegible]

XXVI.

t Cum oportet. debitor et alia facere. ante quam administret. scilicet satisdare rei pupilli salvam fore. ut. C. de tu. vel cur. qui satis. non dant. l. i. et ff. nisi sit testamentarius. vel cum inquisitione datus. ut. C. e. t. l. non omnino. Item debitor de decreto usoris accipere res. ut. C. ar. tu. l. si. Item iurare. ut in aut. ut hi qui. et c. f. acursius doctor legum.

[illegible] post. vi. vel duos menses. novi et dato tutore decesso aneti. ut. j. e. l. et. usur. et l. si tutor constitutus sit prae est et ac. · dies.

m Neglectum. scilicet centesime. s. h. secundum az. pupillares ut. j. prima glo. vt. j. dicemus. in glosa. i. quando et c. ac. in sequenti casu subiat. nam dicit id soler

n Legittime. i. centessime. ut et c. et postea dicit consimiliter. s. h. secundum az. dic. i. pupillare. ut. et. j. e. l. v. vel si mora et c. et in hoc sit idem hic et sequenti casu. ut continuatio aliquid operet. hic pupillares. i. centesimas.

u Possit. facit. c. e. l. si in fi. et l. lex quae. [illegible]

depo(n)ere sumi periculum facit debuit
enim confestim suo officio defungi
(efficiunt tutores per contumaciam). Sed et
ferientes vel etiam volentes se excu
sare an ignoscatur. et non facile
ignoscetur. debuit enim praeterea sine
fugi non quidem praecipiti festinatione sed
nec morosa cunctatione. Coercet
adversus tutores tutelae actio si in
aere contineatur. Sed et si pro diversitate
avunt non idoneis personis fenerare pecu
niam (quod et si in sordide neg(otio))
non se committ(ere) bonam operam elegerit r
ecte quis dixerit solam latam neg
ligentiam eos praestare in hac parte
debere. Si pro i(n)ferendo pecunie
parte plurima tutores neglexerint in
cipient in usuras convenire. quin
quam eius costar pro tore cogi oport et de
pendium. tunc si certe est immunis
plerisque sunt tardi(us) etiam si in animo
pro eos factum non est quo minus
operentur. Pecuniae quam in usus su
os converterint tutores legitimas usur
as praestabunt. Sed et si itidem si eam
dent dicentur pecuniam in usus
suos converterunt (cum non utique quando
fenerant) vel non deposuerit in usus suos
utrum et dum usus sciunt dicentur certe quidem
in usus suos pecuniam utitur. Sed si
nec in usus suos non accepimus cum quis
debitor prius pupilli fuit deinde ipse
sibi non solvit. hic in eas usuras
praestabit quas prius praestitit. Si tuto
r pecuniam pupillarem suo nomine
ne fenerat vel idem vel cogetur usuras
quas percepit praestare si fui si praestat pupi
llus certior non contum periculum. Sed de
posito (optat) pecunias ad pro dior op
ortet. siquidem sine ei usurae non co
nveniet. si vero fecit non e si quidem non preci
pit sic in deponenti pupillares
praestabunt. Si preceptum est neglexit
de non usurae in deponendo et solvit
tutore solummodo ut si non fuit depo
situm quanto tardius fiat lime usure
praestantur. Sed utique omnino non cessit uxor
an quis quo fecerit de certum pro vos
que tum. (Idem solvit facere pro ores. Cir
ca coeptum tutores qui negant habere ad
alendos pupillos suos. tamen ut aliquid utique
in quo quid ostenderit pati eos esse eius generis
minima usura praedatur et hoc possit op
ere vindicare praesertim cum in talia per ac
lectione (residua vel autem summam
pupillares usuras praedio oporteat). Sed
satis sint pupillares usurae in eo etiam
apparet habere eos fortius usurarum tantus
est pecuniae quamquam in usus suos converte
rint usuram praestit(isse) sed si negant apud
se esse pecuniam et tutor pecuniam aut eam
legitimam solvere debebit. si moram deposi
tam fecit. Pro tore in rogatione legitimas. Si fide
dum negat aliquam quantitatem pupilli se esse
pupilli ad bona sua expedienda
imposuit necessitatem in iusticiam tene
ntur legitimas usuras accipiendi tenebitur
minimas. Sed si a debitoribus legitimas exe
gerit certis casibus secundum morem provinciae praesta
bit usuras. Sed quinquennii esse aut semel.
aut si quicumque leniores in provincia sie
quantum. Usurae a tutoribus statim non
exiguntur. si in facto quando eorum
ad collocandam duorum mensium spatium habent in
dicto tutelae finali solvit (spatium seu lege
initium temporis tribuendum oportet esse
minores impuberes. vel adolescentium
suos usus converterint. Si usuras exigit
tutor et curator usibus suis sit etiam
vim earum usuras eos agnoscere oportet.
(sane et cum plures sunt uterque sorte pupilla
rem an usuras in suos usus converterit.
pecuniae quam in tali fuit et hic decem
rationes standum in usuras praestabit
cum diu non implicaverit in loco defunc
ti constituatur curator. Si tutor post tu
torem condempnetur an etiam in usuras
condempnandus sit quod et plus votiui mit
tit resceptis et pap. et vero quia alit et eum
in usuras cum condempnandum. Si sine tuti
facere supersedit (tamen eas demum us
uras praestare cogendum quas et si suae [illegible]

[illegible]

· e Legittimas. i. pupillaribus. ac. · f Item si. [illegible] pupillares. ac. · g Legittimas. i. pupillares. ac. · h Exceptis. scilicet secundum morem regionis. usur. [illegible]
· i Leniores. non graviores legittimis. licet sit [illegible]
[illegible]

c Pecunie. hic de [illegible]
d Converterit. [illegible]
f Usuras. imo centesimas. ut. s. [illegible] [illegible] hic legitimas vocat. i. centesimas. ut. [illegible]

[illegible]

Z additio dy.

· p Tacendum est debere. nisi optulit et deposuit. ut. j. e. tutor. pro. c. f. et consonat. s. de usur. l. i. c. f. et j. e. l. lutius. c. questitum. et c. f. acursius.

a S i tutele eẽ dite pecunie. secus ẽ si alieni sit obligatus tutor noĩe. pu. i die qñ nõ uñ expectanda. dies s; stati agit. ut. s. d neg. g. l. ij. ⁊ l. si quis man. licet quidaz ⁊tra dixerit ibi ⁊ agitur ut liberetur. uel ut de indẽpnitate caueatur ut. s. man. si mandauero. §. ij. ⁊ §. iij. acur.

b Credere. s. q; forte ñ dom credebat in necta tu. qui ipsi. ⁊ C. de tu. ⁊ cu. qui sat. nõ dant. az.

c Non expectabitur. sic. s. ad uell. l. aliqñ. §. f. acur. l' ex psona

d Quo ordine. huĩ ordinatiue dici. nã cũ pupill' directa; ex sua psoña tutoris hẽt utiles: quid refert. ī;. pot dici ut in iis pueris uñ. melius est meu; quia imi naz cum tutor stipulatur durante tutela. pot agẽ noĩe suo. ⁊ i pubis facta nõ caueret. s; cũ pupill' hẽt directã tutor ñ expsẽ suo noĩe. s; i pubis tñ ⁊ ea stipularet. sp. umn. ac. s; ñ inea & suo noĩe itẽ det. az. ⁊ no. ex pdcis. q' soluta ẽ qo. an ualeat stip. sub ordo turbet q; ualet.

e Oportet. al' oportẽ. ac. est qui sti

f Eius etatis. q; infans pulari ñ pt. ñ icau. ut. j. d u. o. l. i. in prin. ⁊ l. mi. ⁊ rẽ. pu. sal. fore. fuñ. ac. do primit

g Suo noĩe. s. tutoris dicẽ tis in. s; si expssim noĩe pupilli uel adulti sti puletur. dico ualere ad sui titulo ; ⁊stituti. ut. s. de osti. pe. cuiq. §. uel. s; qd si dicat primitis pupillo forte ualet. s; ñ inueniat ñ i osti. pec. ut. dicã. l. cũ. §. si actori. ⁊ facit ad hac. l. C. qñ ex fcõ. tu. l. ij. ⁊ j. qñ ex fcõ. tu. l. ij. ⁊ j. de u. o. si pcura. p sen. ⁊ s. d pcur. l. mutus. §. siqs pcur. ⁊ j. rẽ. pu. sal. fore. l. ij. ⁊ iij. s; ⁊. s. de pig. act. l. solutum. §. f. so. ipale. s; ita. ⁊ cu. ar. ibi ipetra.

h Nequaq. al' ẽ hic. §. neq; q. al' icip §. si pat. ⁊ ẽ. ac. ñ soluit. s; tutor lap

i Soluit. i. dem si sus ẽ facultatib;. ut subicit. ac. ipostera ẽ litra. naz illa g

k Ego hec. dictio si facul. q ẽ. refert ad id q' d mõstrat hoc pnoĩ hec ñ ad id q' d mostat uibũ supi. s; ẽ illd uim pure dic g' supius. i. si erat i diẽ debi tor. ⁊ finita tutela uenit dies. ñ dedu cat ãctõe tutele oio ⁊ pure uim ẽ. ⁊ h. i. ut teneat tutele. cũ pr pupilli fid iussat. p eo ita uim puto. si facul. ⁊ ẽ. s; ⁊ sine in t ~~el tũ~~ ppositõe pot legi sic hec silic; prorse dem. s. qd qñ dies uenit durante. tu. oio de uoluatur. puto uim. ⁊ supi id q' dictum ẽ. i põ cau cũ pat pupilli fideiussit. p eo ñ. teneat tutele. tutor si nõ soluit cre ditori. illd silit uim puto. si facul. ⁊ ẽ. jo. jt s; ñ dic cepit q; secus si subito labitũ. ut. j. e. l. ã ⁊ s. d neg. l. i diuortõ. ac. ad hoc ẽ ã. s. d neg. g.

l Nich ueñre. l. diuor. i fine. ⁊ l. q si. i pu. s; h erat obligatus tutor qd libãdũ pupillũ. ñ pote hẽtẽ fidei. ex q libatõe l' soĩe nich ueniebat in bursa pupilli. uñ possz traxisse co modũ. ibi tenebatur soluere bñ se pupilli pecunia; ex q pecuniã pupil lus amodũ hre potuisss. ac. ino

m Hec hre. s. q' dixi de uolũ cau uel duob;. ac. ypothece. ũ. C. d admin.

n Puilio. tu. possõ ⁊ p soalũ. acti. ut. j. d puilys. cre. l. ij. §. f. ⁊ l. s. ac.

o Jt sitpali. jrẽ ẽ si ppetua. l; secus dicat i gestore negõ. ut. s. d neg. g. diuor. §. plt. §. f. uim ⁊ ad i dici posse. no. jt fac. s. d neg. atq; iam. inpn. ac. ī uidicõ. si de sijt obligat

p Tutele ẽẽ. ut. s. de neg. g. q si. i pu. ⁊ l. diuor. §. plt. az. te. q; iex

q Fortassis. imo fuisz for igẽto aliũ. ñ iputat culpa. ñ trãsacto tpr quo agẽ potuit i se aut exigẽdo ñ datur dilatio. q; nec ẽ op' ut hic dic. az.

r Nõ potuit. p lex q; sbau. qñz eni offõ. iu. agit ut i rest. minor ⁊ ma ior. iur. i colaũ. q' mar. dic ẽẽ act. jo. ã. s; ius q dã. az. ⁊ fac. ad id q' h dic. j. e. l. an plt. ⁊ s. d neg. g. si pupilli. §. f. ⁊ l. sin aut. ⁊ s. d exceõ. l. i. i prin. ⁊ q; inter eã. l. extat. ⁊ C. d int. l. f. ⁊ s. d pet. h;. s; ⁊ sile. §. plt. jt ẽ sic. s. si s' min ius. uẽ. aliud ⁊ ẽ dicet. iij. s; a fit isi. i. rz. h. ac. beat a se exigẽ. ut ⁊ s. de neg. g. at qui nã. i

s Potuit. g' uel q' nãle debitum de pzĩ. ñ g' donari dici pot. q; in necess. ⁊ ẽ. ut j. de admĩtõis. lega. l. re lega. enim g' qui dñt donari. q' dat solo nãli iur cogẽte. ut. j. d reg. iu. l. donari accedit ad ⁊fusionẽ pci erroris q' bõe fidi possor ex hãdita te debitu; nãle deducat. ut. s. d pet. h;. si quid. pos. §. ij. ⁊ j. de sol. sichũ. §. adi tio. ⁊ j. de donat. hec uir. §. siqs. ⁊ s. de pecol. eo. tpr. §. ⁊. s; ecõ si nãle tñ debitũ d beat pupill' tutori. potit tu. sibi solue. ũ. ar. j. pr. §. s; ar. õ. s. d pet. h;. siqd. p. §. i. ⁊ j. de sol. sichũ. §. aditõ. ac. iudicata ñ ẽ ecõ tractu. q; tũc pupillares o

t Amici centesimis. s. ut ex re cẽnt ta gues. ac.

u Aliqd iputet. si forte uel usas ñ soluit. h. ac.

x Sicaut q' d;. pupillo. ac.

y Debet. s. apu pillo. ac.

z Grauiores. i. gues. q les os fuit uel dic grauiores. uel s b quibus pot iueni mutuo. ac. sinat actio opetẽ sic ponitur. j. de accepti. l. i. acursi.

9 Liberare. i. facẽ q' ei de

9 Utiq;. sub. ita demu;. az. ⁊ facit ad h. s. d neg. ñ pupilli. §. f. ⁊ l. d bitor. ⁊ C. qui dari. tu. p' l. creditor ⁊ aut minoris. acursi.

a Nec. i. nõ debet semp facere seuocari ad ius. imo d; eã; pupilli si bõa ẽ defensẽ. ac. eã. ad q' pest. s. mã. ⁊ demq. §. si fideissores. ⁊ l. quintus. ⁊ j. d appil.

b In mala. l. tutor. ⁊ C. de admi. tu. l. si bõa; ⁊ l. ñ est. ⁊ s. de pcura. l. qui proprio ... acursius dee.

c Demus. s. iudici. jt fac. s. de act. ẽp. emptorem circa princ. ⁊ s. de con. fi. en. ẽpt. si stillas. ⁊ l. i. ⁊ C. d aduoc. fi. l. plt. ⁊ j. de l. ij. qui solo. §. ⁊. acursius.

d Honoraria. i. salaria. prestita aduocatis. acursi.

e Bonam fi. sic. s. man. si fideiussor. §. quedã. ac.

f Nõ tñ sibi creditur. sic ergo se auctore obligatur pupill' i mutuo. sic. s. sic. pe. singlaria naz. al. ñ td. al. ut j. e. ñ excusso. s; pupillũ sibi se auctore non obligat. ut. s. de con. fi. en. ẽpt. si in ẽpt. §. f. nisi forte pilã fatiat et bona fide. ut. j. e. ñ existimo. ⁊ ad hec s; ⁊ no. C. de con. fi. en. ẽpt. l. cũ ipse. ⁊ fac ad h. j. de auct. tu. pupill' i prin. ⁊ §. pupill'. ⁊ j. e. l. tutor. ⁊ ẽũ. acursius.

g Constat accessiũt. s. pupillo. acursius.

h Exige. repete su perse de tur. ⁊ fac. j. e. ã cõ tu. ⁊ l. e minus. jt fac. s. de tutel. l. iij. §. i. plt. ⁊ f. ⁊ C. i qb;. ca. t. h. l. f. ⁊ j. de excusa. tu. l. pp. §. f.

i Generalit defensori. ut ⁊ j. e. l. a tutori bus. ac.

k Solonẽ. ut. s. l. pz. §. neminsi.

l Postulata stipulatione. iacm ista. l' stile; qd tñ q; fallit. ut. s. d pcur. s; hec. §. f. ⁊ l. se ⁊ sta ar. s. de iud. l. nec te defen. ⁊ j. quib; ex causis i pos. e. l. s; aut. §. i. ⁊ s. de pcur. ñ solũ. i prin. ⁊ l. s; hec. §. ñ solũ. ⁊ C. e. l. f. acu.

m Circa curatorem. q fuus ẽ pnuntiatus. ⁊ fac. s. de pecul. ex fcõ. §. plane. ⁊ s. soluto mũo. sicũ dd. ⁊. p. acursius doctor.

n Cum plures actio. s. tutele nam alia bene dantur ⁊ illarum que dantur quedam exerceri possẽ. durante tutela quedam ñ ut. j. de tutel' ⁊ ra. dis. l. si tutor. §. si. ⁊ l. seq. ⁊ inst. de auct. tu. §. si jtẽ ⁊ accipe ex eadem tutela. secus si ex alia ut. j. de suspec. tu. l. iij. §. qn jt ad de q' no. C. e. l. ij. ⁊ l. rationes ⁊ sic ñ ob. j. rem. pu. sal. fo. nõ qñ. §. hanc jt facit ad. l. istam j. e. l. actus. ⁊ l. cum curatore. ⁊ de tu. ⁊ ra. dis. l. ñ in prin. ⁊ §. f. ⁊ j. de suspec. tu. tutor. in prin. ⁊ s. de pcur. l. qui pprio. §. f. ⁊ l. qui duos. acur.

o Que bona legittime. cũ decreto si erat res inmobilis uel sine decreto si mobil' que seruari non potest qñ imputatur tutori si non distrabat. ut. s. e. l. tutor qui in prin. ⁊ §. i. nec rõne etatis. nisi sordes uel grã tutoris interuenit. uel enorme dampnum. sit. s. e. l. tutor. §. ⁊petit. ⁊ s. de minor. ⁊ i fine. §.

institoriis cognitum. Sicienduiẽ tutorẽ post officium finitũ usuras debẽ i diem in quo tutor tutelam restituit.

Idẽ Si tutelo agatur tũ tutela administratione durat dum ẽ. nõ in qua die intra de ite pecunie ex sentẽtiam dari si forte tutor pecuniam ad edidit pupilli noĩe quarũ exigendarũ dies suũ uenit. Sane quod ad pecunias attinet in tutele si potuit et debuit agere secẽsui condiari. nõ dic eis exẽtabit;.

Idẽ Quotiens tutor pecunia pupillarẽ fenori dedit stipl'o h ordine faciẽda ẽ stipulari. i. d;. aut pupillus aut seruus pupilli. Quod si in pupillus eius etatis erit ut stipulari potuit. t in seruũ habebit. quod si ẽ ipse tutor qui in eius erit potestate quo casu. uel sepissime rescripsit utilẽm actõẽ in pupillos dandam. Et si absens sit pupillus oportet tutorem suo noĩe stipulari. nequaquam ambigendũ ẽ. si pro eo cui pro quo fidẽiussit tutorem dedit filio suo ob cuius officio tutoris quem in tuũ dies pecunie fuerit creditori debitum solueat. t nõ certam de eo sibi pupillum tutele suẽ fidẽs soluit. et eũ a fideiussore non solum mandati. s; i tutele agẽ potest. s. n. tutori imputatũ cur ipse nõ soluit. quod si in diem debitor fuit iste tutor. quibus diem non in ueniret in tutele iudicium si nõ is dies post tutelam finitam. si uenit. quod si dies ad uenit durante tutela. uenit puto nũ omnimodo deuolui in tutele iudicium. ego puto h. Et si stipulatio uex si facultatibus labi tutor cepit. certum si tutor. Idonus fuit nich; uenire in tutele iudicium nec quam si putem. Idem est cum h;. hec non sum si quis dixit tutele iudicium deuolui. sed si pupillo locata ẽ fideiussore conueniuntur. sicut ẽ salluianũ fore caucẽ. Sit Item si tempore quo actẽ fuerit obligatus tutor diuiduũ ẽ. Item ẽẽ tutele iudicio ut pperua actio sit. et generaliter quod ad usuras illum prestare debuit pupillo suo i d ad usuras se comparare debuisse. et fortasse et plus ad usuras. quas. n. exerpit sine acre debuit ñ petunt. sed ad usuras se potuit. s; si fũ usurarum grauiorum; pri pupilli pecuniam debuit quos si ipsum ut pupillares intendũ est. in ei aliud imputetur. t si quidem nichil solui. et nichil est quod i putetur. potuit. n. soluere nec honerare seu usuras sinerẽ. si soluit usurarum cogendus ẽ agnoscẽ quas a se debuit exige debuit. Sicut autem solue tutor q' debet. ita t exigere quod domi gẽ q' item delegatur sibi debita patres si creditor sint praes pupilli. nam et sibi soluere potest. si modo fuit pecunia unde soluat. Et si usurarum fuit grauiores quae ei de relaxantur releuabitur pupillus. q' tutor se potuit liberare sicut et alios quos soluere et potuit et debuit. nec utique uerẽ h;. si conueniatur. pro iudicem scilicet soluẽ. Idonio simula pupillares de minuere debet s;i iuri; debita tempore imputantur. cũ prẽsto; honoraria aduocatis imputare pupillo. plerũque et si sup ua certamen tutẽ instituisset. cũ conueniretur a suo creditore. inde cum plurimi tutores bonam fidem agnoscẽ nõ tñ aliud sibi soluere tutorum i sibi creditam pecuniam sanẽ ẽ et tutẽ ut marcell' l. uiij. d. scribit. sed mutuam pecuniam potest obligare se mutuam pstituendo. Constat eum qui ad augmentum dat stipulatione ad bona minora q; postea accesserit. l' aliquod aliud augmentum ad ministrare pstituendo; nõ solẽ sed et sufficitur; facere posse tutorem. suspẽctum l' satisdatio eo exige plectetur. Debet proconsulum. in qui dat ẽ simplex tutor pupillo. l' curator si quod postea augmenti accesserit pro eo teneatur. quamuis soleat ad augmentum dari curator. quod res nõ faciat ut pro ipsa

·/ et in expensis litis et in salario aduocatorum. et

q̄stum. et l. si ex ca. et l. plt. b. ac.
.p ¶ nec interest. quātum adhuc ut ualeat uen-
ditio uel nō. possit uendicari res uendita uel nō.
si quātum ad aliud interest qui. acur.
.q ¶ Fuanda sit. adeo ut detur in pupillum utilis
actio de euict. et ab alio euicta. sed uno de iure
et c. ut s. de euict. l. iiij. et s. de act. empti. uel. §. fi
uel infi. §.
It dic hic
loqui iureb
que casib
subiecte
sunt ut p
dici ialis.
etiam pro
paruo dap
no. s; nō
promium
mo. ut s.
de inin. re.
l. scio. et fa.
cit. C. d sac.
sa. ec. l. iu
bemus. §.
sane. ac.
.r ¶ nimium
extimati
onis. i. q
faciat pu
pilli hono
re uel fama
uel laud. r
ut j. d uer.
si. munus
proprie. r
.s ¶ erogatu
rus. alio
quin q. ut.
j. §. i. et est
sic. ad. l.
ustam. s.
de pet. her.
s; et si le. §.
siquis. et
§. qd aut.
acursius.
.t ¶ cum tu
tor morbi.
immo p'mo
persone
ut. j. d cur.
fur. q salio.
l. re. et fac
inst. qui
da. tu. poss.
§. cete. et d
excu. tu. r.
§. datus. bonis
et j. de cur.
fur. l. q sa
lio. in pn.
et s. d off.
psi. diuit.
§. f. acur.
.u ¶ preceptori
bus. sic. j.
d doac. l.
aeqle. et j. u.
pu. e. qui
filiū. acur.
.x ¶ sollepia.
quot mois
d munu.
et q sit dif
ferentia i
ter mun
et donum.
hes. j. d uer.
inter sig. donū.
et l. munu.
az. It dic
munera nō nupcialia
municipalia. ut. j. l. pe. §. f. et j. de tutel. et ra. di. l.
i. §. sed non nullos. ac.
.y ¶ mitteret. repete si pupillo expediat. al' nō. ut j. l. p.
prox. §. f. az. si quid si ex eodem pre. re. uel dei. nam
.z ¶ alio patre. patruū e os. dotare filias nō matruum
nisi in casu. g nec firmum. ut. C. de doat. p. l. f. et de iur.
dot. mat. et debitric. l. cognouimus. sed id sic dic. qa
tunc eet coe patrimoniū. et ita ex eo dotanda. uel pat
assignassi itest uni eet dotanda et ex eo eēt dotanda.
uel pot. dici q si nec h't sorore ex eodem pre nata uni
dotari possit. q a fratre est dotanda ex p babili cā. az.
.2 ¶ que. liberalitas. ac. suatur cū donare n possit.
.3 ¶ pupilli est. dōatio n. sed suatur post littias etatez
ut. C. si maior. f. l. f. §. cum aut. uel dic q et donare
qfig pot minor. q dic ut. C. si ad. do. l. i. et de admi. tu.
l. lex. que. et d pd. mi. p dia. et de. §. cu aut. et sic ad
hec. §. s. de ritu. nupt. l. sciend. et j. de car. e. l. d bonis
§. nō solū. et d donat. filii. fa. et s. d iur. do. l. qro. et l. si
si ne. et j. e. l. tu. ad. et d tutel. et ra. dis. l. i. et ca pn. et j. d cur.
fur. l. f. acursius doctor. additō. dy.
a ¶ si tutor n potuit. hodie idem si potuit. n qn pupill.

augmenta nō ptineant ad curā
priorum tutor ad quos omnis uti-
litas pupillor pertinet. ¶ Cum neg
datus est communicat piclm eius
cum his cum quib non ē tenet ad
administrationē necessitate ist aī ei
eius datus.
Idem. ¶ Quotiens autem gerēdi n fit
nomine pupilli et quis pcitam id
neus facit non uid defendi. sui al' stipulator
g sotiem sine iudicium sui postul
actiū detractat defendi n uid.
Item. ¶ Cum pupillū cuius tutor fu
iserat puniciat diuus pi rescrip
sit in uerb q ter ertam a pupilli
fuis q pellat dum nō posse ea
progatum de dictionis q et curatore
obsuari duniere.
Paulus. ¶ Cum plures tutelam gesser
it ulli eor in o tutore et ad pupil
li nomine datum. ¶ que bona fide a
tutore gesta sunt rata habentur
et et re scriptis ita iam et ad reatu et
ad pupillus rem a tutore sine
distinctam uendicare nō poterat
tantum et est pupillus si ad instito
eor n suat nec e. s. emtere. n it est
tutor soluendo fuit nec ne. cum si
bona fide res gesta sit prudens sit.
si mala fide alienō non ualet.
Nimium ē licet tutori te stattu
estiminonis pupilli erogare ex bo
nis eius q ex sui non honestum
fuit erogatum in scilicet tutor ine
bi diuinat. sed moribus pupilli p
ponat. ¶ Impensus in cedens preceptorum
ibus nō q s minas prestit. s; p facilit
ate patrimonii p dignitate natalium
constituet aimittam fuis ubi tilis q nō
uniquam i ratis si s; pupillo et redi
et probabit. ¶ sollempnia munera
parentibus cognatis q; mittet s; non
dabit dotem sorori alio patre nate.
etiam si aliter ea nuber nō poterit. n
am et si honeste ex liberalitate tū fit
q; tamen danda arbitrio pupilli nō est

eius. si ¶ si tutor pecuniam pupill
a eum credeiit non prestit et nō erat
cui credet pupillo tradabit.
Gaius. ¶ Tutor pro sui dig in credend ei
ciuitate s; pupilli modum suorum
estimare debet cum curat eum sutum
sunt. ¶ non ē audiendus tutor cu
dicat ideo deficere pupillarē pecu
am credere quia idonea nomina nō
inueniret. si arguatur eo tēpe
sit cum pecuniam collocasse. hū collo
care. ¶ in soluendis legatis et fideico a pupillo relictis. dy.
missis attendere debet tutor ne cui in
debitum soluat. nec tmp cialem ru
inis sui pupilli. ut sororum uin testatum
ud est si tum i forte aliis sorori pupil
li tutor ea que ad uictum necessa
sunt prestit cum semper ac si ualere
nō possint. nam ratum co hido ē.
nec eni certum est eius q me si tē
ntendit et q minime legatarium.
Paulus. ¶ Etiam cō ¶ nomine erogat
tutoris sui imputat collega si po
tuit et debuit suspectum facere dum
et si debuit satisfecit. nam si idone
lapsus subito est nichil collegae in
Item. ¶ Si tutor constitui ¶ putare post
tus quos inuenit debitores non cueri
it et ab pō minus idonei efficerentur uel
inf. ve p uiros si in eles pupillares pe
cunias nō collocauit ipse in debitam
pecuniam et minimē usuras eius pecuniae
quam nō feniauit conuenietur.
Item. ¶ Cum quaeritur in iudicio tutele quo
nomina tutore facta agnoscere pupillus
debeat marcellum putabit si tutor
pupilli pecuniam mutuam dedit et male.
et suo nomine stipulatus esset posse eadem
nomina integre pupillo esse uel esse de
perdita et male omitteri ad tutorem pertinē.
(suius se putare posse tutore eā
contrarum adholescenti deferre ut id
egessent tutor in his indicionib;
aut in tota agnoscere aut a toto rece
dere itaut p fide eet ac si tutor ne
gotii sibi gessisset. ¶ Idem etsi pu
.s. ut posset deferri electio adulto. dy.
ministrat. ubi dudum fuerat. az. uel sub. hic maxie. uel dic. q post. vj.
m ses tenet ad usuras. et deinde lapsis duob; exigitur pa placet. mensib;. addito. dy.
o ¶ n collocauit. cū potuit. alioqn s. ut. s. cum plures. §. f. et C. d usf.
pu. l. iij. et adde q est s. sic. pe. piculū. et C. e. debitorib;. et j. de cod. et
demō strab. j. an plt. acur. toris. acursius doctor. ipm. uel dic aut
p ¶ um qr suo noie. s. tu. cellus corrigens se paulus corriges
q ¶ se putare. s. aut m̄a marcellum. ac. inerigendis noib; nō
r ¶ ondictionem. i. electionem. acursius doctor. exactis. ut. j. e. l. tuto
s ¶ recedere. s. debeat pupillus. et fit h compesatio reos. §. piculo. acursius.
t ¶ gessisset. et pecunias pupilli palā i suos usus cōuertisset ut teneatur
prestare pupillares usuras pro tota pecunia. ut s. e. tutor. §. si depoui. licz
a debitorib; accepat maiores nō aut h' delatio. q dictois protect tu
tori si teneretur ad centesimas qui clam accepisset. ut j. e. l. n existimo.
et fac. C. qn ex fac. tu. l. ij. et C. e. i. debitorib;. et fac. s. de usur. l. gaius.
et j. d acqr. he. cū h'ss. et fac. s. de peur. l. in cause i pn. et C. d iur. del. l.
q daz. in fi. et j. del. y. l. nemini. et j. p terlic. l. iij. et in aut. de iur. iur.
amo. §. f. et s. e. tutor. qui. §. si tutor. et C. de omi agio def. qui iuti
lia. et j. de re. iudi. l. in suma. §. qui sortis. ar. s. j. rem. ra. ha. l. cum
debitore. et s. man. si yō nō re. §. item aut si tutor. et s. de nego. ges.
siquis aliena. acursius doctor legum. acursius doctor legum. acur.
sibi pro in ti ficata desist interesse pe apterdy.
. addito. dy.

non h't sufficientem redditum. q dic. C. ut. c. aut. nouissime. et fac.
l. l. prox. §. i. et C. de usuris pupill. l. iij. acursius.
b ¶ Tutor pro dignitatem. facit. C. e. lex que. §. ante omia. et s. l.
prox. §. cum tutor. acursius. §. proinde. et de poi. l. an plt. s; plane.
c ¶ non arguat. sic. s. cōmo. si ut certo ar. §. s. d iure. iu. l. iurdam. §. fi n.
d ¶ in soluendis indebitum. q si fecit quid iuris sit legitur. s. d cōdict.
inde. si p cur. §. f. et l. cū indebitum. in prin. et l. f. §. tutor. et s. de pet. her.
q si possor. al. si possor.
§. bone fidei. s; pone q
indebitum exegit. tunc
obsuabo id in tutore q gestore.
in procur. uel neg. §. dic
lex obsuand. ut. s. de
procur. qui propio. §.
ut in ceteris. et de neg.
g. siquis nega. si ar. q.
s. de pet. her. si possor. §.
bone fidei. ac. addito. dy. s; solue ut no. in d al. siquis negotia. dy.
e ¶ minus. s. l. pe. §. i.
cum tutor. contra ibi sollep
nia. et c. so. ibi in parenti
bus et cognatis mascul.
forte. sm az. uel ibi sollep
ne. i. consuetum a patre
pupilli singul. an. pre
stari sic. et d in fene sol
lepnes. s. quib; ex ca.
ma. l. s; et si. §. sollep
nium. uel dic ut ibi. ac.
f ¶ aliud ē. facit. j. d tu
tel. et ra. dis. l. i. §. set
nō nullos. et ubi. pu. e.
qui filium. ac.
g ¶ Etiam imputat.
adeo ut etiam i
usuras eius noie doat teneatur.
ut. C. e. tutor. qui. §. p.
et C. de usur. pu. l. ij. az.
h ¶ potuit. q; tps prestit.
q facere potuit. ut ar.
s. de neg. g. l. diuortio.
§. s; hic quidaz mod
h. acursius.
i ¶ facere. sub. et nō fec.
idem si nimis tarde fe
cit. uel faciendo iura
pupilli pdidit. ut. C.
de diui. tute. l. ij. et itel
lige. l. isbā cū fuit diui
sa administratio a testa
tore uel a iudice. acur. addito. dy
k ¶ sat. hoc ē ut satdet
re pupilli saluā fore.
ut. j. de uer. ob. l. stipulationum
alie. §. sat accepto. s. si
tutor ē sunt eē soluēdo
tpe tutele. et ea finita iue
nitur n soluēdo. ut. j. e.
l. emilius. in fi. et l. tres.
§. f. az. It intellige q h'
dicit si erat tutor limus
uel datus sine iquisitiōe
al' n cō; satdare. ut inst.
de sat. tu. §. i. acur.
l ¶ subito. sic. j. de mag.
cō. l. i. §. si magistratus. et j.
d admist. re. ad ciu. per.
l. ij. §. si eo tpe. ac.
m ¶ Si tutor min' idonei.
dolo uel lata culpa
seu magna negligētia de
legit aut hoc cum n tenet.
q dicit. ut. C. ar. tu. l.
ij. nō g subito. ut s. l.
prox. et s. d neg. g. l. li
tis. It hoc n post mortē
pupilli. fit non soluēdo.
ut. j. e. l. cū post mortē.
acursius.
n ¶ menses. s. e. qui tu
tor. §. usure. s. ij dic du
os. so. hic nouit ad ad uenit

Quiuissus intendi &c. sic j. de bonis auct. iu. pos. l. cum unus. §. is qui. Ceterque iussus est. Si autem si notum huius accedere debuit. ut. s. e. l. quia ... excusatus, nec allegabat, et facit j. de excusat. tu. si ... aut. de hi. et fil. §. illud quoque. et j. e. l. iiij. accur. ... et facit j. de statu. li. l. si libertate. §. f. accursius.

Minores. quam deberent. ac. non excludit ... Possent restitui. ordinarium. et sic ... minor in causa ... ut. C. si tu. vel cu. l. f. ... ad quid datur resto ... sem de re iudi. et sic non interest eius ... ut possit eam cedere ...

pillum nomine eius crediderunt

Pomponius. Quod dictum est ab eo qui iussus est tutelam gerere si cessat ex quo iussus est in dampnum pupillaris pecuniae praestare debebit, non ex quo tutor esse coeperit

Iulianus. Quamvis tutor negotia pupilli gesserit quamvis in nulla re auctor pupillo fuerit, quamdiu tutelae iudicio teneatur dubitari non oportet. Quid enim in proximum prohibet ita priorum pupilli contrarie ut nihil gerere sit necesse nisi non ... tori sanctas interponi debeat. Sed et duobus tutoribus si cum alter actum fuerit, alter non liberabitur

Idem. Actus curatorem curatori reddere ratione compellendum. sed et si cui commiserit administrationem, aut hoc ex fide curam gerat suspectum postulari posse res

Idem. Tutor vel curator Ex omnibus iniuncta appellatione pronunciata, et cum iniuste excuso recepta non sit, et a iure ... accedere ad administrationem debuit eam obligatur

Marcellus. Lucius Titius Gaius Seius filium fratris testo suo filio tutorem dedit Gaius Seius siue ex ... suspicione tutelam administravit. quero an defuncto Gaio Seio actio tutelae adversus patrem eius et inquitum ... Marcellus respondit: fieri ea quae adversus ... posita sunt. actio de peculio et de in rem verso patrem teneri, nec multum iudicare ... fit sui casu pater sciatim et consensum ad obligandum eum in solidum nisi forte contutore vel aliquo volente cum fecit suspectum inferesse pater ... qui in se periculum recepit

Paulus. Tutor ad utilitatem pupilli et novare et rem in iudicium deducere potest. Donationes autem ab eo factae pupillo non nocent.

Idem. Vulgo observatum ne eadem tutor tueatur rem ratam pupillum habiturum et rem in iudicium deducat que tamen si dubitetur, an tutor sit, vel an tutor durat, vel augeatur illi ...

eo minimi sit equum est adulescentem non decipi. idem et in curatore

Paulus. Decreto praetoris Etiam scribit ... tor sane auctor constitui pupillo tutor ... solet quotiens inscium aut difficilia negotia sunt. aut dignitate ... aetate aut valitudo tutoris id postulet. Etiam pupillum dum fari potuit et procuratorem facere potest. aut absens sit et auctor nectio constitui (quia procurator ab infante constitui non potest) Sed si duobus simul tutela gerenda permittatur. vel a patre vel a contutoribus. vel a magistratibus relinquere accipienda sunt in vim agendum non ... quod uno simul agere non possunt

Idem. Si minoris actum fuerit cum tutoribus et tam tutoribus et curatoribus ... pupillus ob hoc egerit cum curatoribus et ei sint condempnati in eo quod sua interesset minori (tutores et culpa eorum condempnatos) cum eam restitutio adversus tutores esset et papas rescripsit vel ... minimis posse restitui idem et curatores si non dum iudicati fecerint posse pro... conventos ... do in consequi ut eis mandent adversus tutores actiones. quod si iam fecerint iudicati curatores hi posse ut tutoribus quam teneri minori ab eis quid de periculo magis quam de dampno sollicitius est. nisi forte mandare actiones paratus sit curatoribus

Paulus. Cum curatore et procuratore et manente administratione agi potest

Idem. Tutor qui tutelam gerit quantum ad providentiam pupillarem domini loco

Marcellus. Tutor pro pupillo et Tunc hi autem debet illo in iudicium vocatus sollempniter cavere si et maior puer ad pubertatem pervenerit non esse cogendum accipere iudicium. Tutor qui post pubertatem pupilli negotia eius administrare desinunt usuras praestare non debet ex quo optulit ...

neutra. et appellantes. i. reclamantes ... quod post sententiam opponitur exceptio doli ... latoris secundum causam ut C. de ... placuit ...

tenetur
liceat
additio dy.
additio dy.

competi omni tempore quia non post xxv. an. ut j. l. pr. ac.

pretium amplius. Cum in solutum iustius minorem pretium non fecerit quominus conventus restituet tutelam ad praetorem in integrum non compelli. Ulp. notat non sufficit obtulisse nisi et deposuit obsignatam in tuto loco.

Idem. Marcellus ait et per heredem tutoris. nam pupillum quidem cum fore post .xv. annum .l. eum post in integrum licet tutelam tenendo fecit et in

Idem. Tutoris post curatoris postulare ... officium nec indefensum pupillum relinquere.

Modestinus. Dum secundum tantum .aa. severi ad Iulianum formam qua singuli tutores ut quisque gessit tutelam non in unum in solidum tenentur dicit quod intra pubertatis tempora locum habet. non etiam si post pubertatem administraverint.

Idem. Sine herede tutor decessit et quo ... an curator datus pupillo cui nec inventarium ... a fideiussore tutoris exhibentur. posset fideiussorem eundem convenire ex stipulatione quanti interierit pupilli. Modestinus respondit quod tutor ex convenientibus fecit fideiussorem quorum nemini potest. Eius damnum si quod accidit eo quod cautiones soluti vectigalis inventae non sunt ad tutorem cui nulla culpa administrationis imminet minime pertinet.

Modestinus respondit tutorem cum redditum omnem item pupillae reddere debere quae ex fundo bona fide percipi potuerunt. Idem respondit si minus quam suo tutore recepit cum bona fide ex fundo percipi potuerunt ex eo de quo pupillo sit obstrictus quantum de peculio suo suam non posse eidem tutori ... reddere debere. sed si non pro diviso suo administraverit. Idem. Cum interposito curatore adolescens fundum ... vendiderit postea agnita fraude in integrum restituitur in possessionem inducti ... quaero an cui ...

venditorem melior fieri non oportet ... quamquam usum pretii empetor restituere non debeat. Modestinus respondit pretium fundi ab adolescente venditi ... sumptibus eius non praestare licet quia quantum de eo ad iudicem ... statutum est emptorem ... sumptibus nuptiarum causa ab emptore factis adolescentem ... ab eodem edificio ita auferri posse ut in facie pristina ... fundum venditum edificium esse posset emptori permitti auferendo. Lucius Titius cum sororis suae cum esset ex civitate in qua ... dominos praediorum non conductores ... annonarii et contributionum temporalium sint ... more hunc consuetudinem semper observatam fecerit ... et indivisa hereditate ... quaero an in rationibus dandis opponi curatori possit quod non ... pro parte sororis tales impensas fecerit. Modestinus respondit nihil demum curatorem adultae repetere quod ex causa de qua quaeritur ... quod tam litem suam administraret erogare compelletur.

Tutores duo praeter venditionem rerum pupillarium ... pecuniam ... sed dum ... unum in exilium datus est durante tutela ... an auctore constituto ... pupillaris pecuniae ... respondit ... tutore relegato contutori eius tutelae actionem exercere posse non potuisse.

Papinianus. A tutoribus et curatoribus pupillorum eadem diligentia exigenda est circa administrationem rerum pupillarium quam paterfamilias rebus suis ex bona fide praebere debet. Officium tutorum curatorumque ... finem accipit eodem omnia negotia quae ... ad fidem curatorum pertinent ... cum filio suo communiter ...

administratione fundi. Filius cum posset reddere .xv. reddidit tamen lex .x. que desinit teneri tutor pupille.

De administratione tutorum

rescripsit. Heredibus quoque pupillorum electio eadem adversus tutores manet: potissimum enim erit consulere velle eorum qui incipiunt quorum tutela administrata sit, et cum aliis constitutionibus declaratur, sumptum quidem fidei tutelam non quod impositi tutores sunt, nisi ab eo qui eum dat est, tamen solacium eis attributum est.

Item. Ad instituendam distinctionem iudicantis et pupillorum utilitatem adiuvandam suos quosque illorum interrogari poterit.

Paulus. Tutor sine curatore in nomine. Ceterum pupilla que nupte ceperit non cogetur a priore tutore vel curatore suo pecuniam quidem cogi non tamen certam etiam periculo suo facere.

Ulpianus. Institores divise tutele eo casu, quo non divisam esse sunt (?) contra eius ius induit opinionis, per eorum personam agenti tutoris non differtur: in iudicio tutele quamvis non iurisdictionis est modum administrationis facit et interpositos eorum habet. Nam experimento cum pupillo volentibus obstare.

Item. Tutorem qui tutelam gerere cessaverit, Labeo scribit per singulas res per tempora vel id est plus causis obligari, per quam aliquam summam suam institor vel quamvis dominus vel propositus debiti exigendis sit, ut factum est, in eodem actu perseveret. Quamvis tempore servitutis obligari non potuerit preteriti temporis nomine negotiorum gestorum non multum convenitur. Ceterum que in ceteris idem cum huiusmodi fore gesta sunt dixerunt. Sed non et tutele iudicium ceterum quam teneri placuit. Si post pubertatem administraverit, si posterior actus priori coherent, iudicium prius ... [illegible] ... Quidam etiam filiumfamilias. Et tractatum est, qui tutor testamento datus post tutelam gestam emancipatus in eodem officio perseveravit, Sabinus et Cassius summam eum teneri, ut de eo quidem quod antea emancipationem gestum est in solidum conveniri posset.

Item. Si plures tutelam non ad eum communitur et omnes solvendo sint, utrum ergo nulle partes administratione omnes inveniuntur electionem iudicis esse. Tamen eiusdem pecunie debitores exigere debebunt periculi societatem quod magistratus suadere. Et siquidem ex huiusmodi idonei non sunt, honorabitur sine dubio actio, nec tamen cum singulorum contumacia pupillo damnum in solidum accidit. Ubi quidem est an acceptis pupillus, ei qui solvendo convenitur in alterum pro parte sua pro rata delegare. Sed cum periculum continuacia pervenit, quam factum est, pervenerit, ut dicendum.

Item. Tutores qui ante pubertatem finitam tutele propter eiusdem in officio diu natis ceterum administrationem retinuerint nomine personali periculi post pubertatem adolescentis idonea fuerint, preterea cogendi non erunt. Et acceptum in iudicio non potuerint, ceterum tota pars testamento datus impuberis negotiis se per eundem immiscuit pre(?) a priore aliis tutoribus datis periculum futuri temporis ille qui futura negotia gerit propter ab. Et qui se negotiis impuberis non iure tutor datus, sua(?) propria voluntate immiscuit errore opinionis tutore a priore constitutum consultius fecerit ne forte si recte ceperit deserunt fraudis vel culpe causa conveniretur. Et non idem fuerit sicuti in negotiis alienis gerentibus est satis hunc deserere sufficiat vel minima

a ... restituit. nã obvenit cogere adire et restituere ubi ... ut .j. eod. tit. restitutio. l' falsi adire ut si desideret fidei ... ut dicit .s. ac.

x Restituto .i. ... petitio .j. pupilla ut cogatur adire et restituere ubi ... cu(m) erat pupillaris h(er)es q(ui) cogebat. al' n(on) ... cet. ar. si .s. ad tre. l. surrogatus. i(n) p(ri)n. Sed ibi Rome co(n)gebatur legatus. ... casus p(ro)pria q(ui) foret. ut .j. ad munum ... Item s(ed) h(oc) ... .s. e. l. l' in p(ri)mis ... tit. ... tutores. ... q(uod) h(oc) restituto fit pupillo auctore.

ut. C. de divi. tute. l. ij. C. l. ul' in uinculum dic unius .i. cum de iure dati non essent et sic non tenebantur gerere. acur.

t Tutoribus functis. aliquo tempore et post depositum offitium. acursius doctor le.

u Periculum .s. q(uia) unus pro altero conuenietur ad h(er)edes eorum non redundat. q(uia) nec ad ipsos tutores si uiuerent redundaret cum fuissent soluendo tempore depositi offitii. licet forte modo cum recederet unius eorum non sit soluendo. ut. C. de divi. tu. l. i. et s(ed) hoc q(uod) subiicit q(uia) non ... q(uia) h(er)es unius non teneatur pro alio alterius non habet locum. q(uia) ... decesserunt durante tutela. q(uia) tunc h(er)es unius conuenitur pro alio alterius. sicut ... s. e. a tutoribus. ... heredibus q(uia) et ad eos cum decesseru(n)t mutuum spectabat periculum ...

sse pannici latore duo consuli. Cum
institutus qui non habuit substi-
tutum, priusquam hereditatem adi-
ret, quam impuberi restituere debuit,
intestato decessit, cum hereditas intesta-
ta esset. scriptus autem heres in patria
decessisset, tutores pupilli alium ter-
tie nomine ... de impuberi ... ser-
uitium ... si ... testi ignorantes
non ... in impuberi deser-
uierunt. nam hereditas in pupilli
ex fideicommisso restituto quidem
uniuscuiusque ... tertia
administratione ad eos ... tutores ... de
iure ... tutelam in Italia ... suscepe-
runt. Aduersus tutorem qui pu-
pilli hereditate pr(ae)sens abstinuit
actionem denegari non oportet. fideo
non quicquid ... tutore ... Cum
in ... tutor ... in impuberis
esset. Curatores adolescentis
mutuo ... cautionem in-
uicem sibi ... pi-
gnora dederunt cum offitio deposi-
to soluendo fuisset ... cau-
tionem ... et pignoris soluti
uinculum apparuit. Tutor datus
aduersus ... in prouin-
cia ... periculi ... te(m)-
poris periculum prestabit. quoniam iudi-
cem ... conse(n)sus ... cum ... man-
datum tutele offitium detinet.
Ceterum ... tutore
... causas ... pupillo-
rum agentes rerum italicarum cu-
ratores ut impuberibus constituantur
ad offitium eorum reuocare debent.
alioquin si prius in p(ro)uinciam re-
dierit ... culpa eorum ...
pertinere ... Primus
testamento filio tutor datus cum in
Italia ... h(er)edes ... italica-
rum rerum ... administra-
tionem susceperat ... tem-
pora ... retentas
... traiecit ...

pupilli ... eius domo ...
... ad administrationem pecunie qui non
princeps ... tutelam suscipe(re) ... co-
curatores testamento l' tutores ... da-
ti ... decreto p(re)toris confirmati neg(otia)
gesserint uice mutua periculum pr(ae)stare
coguntur. cum offitium sponte circa
uniuscuiusque administrationem ... qui fuit ...
... decretum pretoris curatores
l' tutores constitueret implorare
debuit. Tutoribus idoneis defunctis
uice mutua periculum ad heredes
eorum non redundat. q(uia) non heredi-
bus offitio tutele manente. Cum q(ui)
tutelam gerere noluit post ... q(ui)
gesserint actionem utilem tutele da-
ri placuit. ... tutela ... p(er)ue-
nit ad eos quibus negotia ...
sed communium negotiorum p(er) ...
tutionis ordinem equaliter ad omni-
um periculum spectat. Tutores pu-
pillo constituto lite apud ...
... ob notitiam
rei prestitere ... iudicatum ...
non ... pupillo ... dicuntur.
ab eo qui ... non imita-
tur ... culpe tutorum ... remi(s)-
sio ... nec donatum. sed transactum
... neglige(n)tie tutorum. Periculo nomi-
num ... maioribus fecit ascripta
pupilla ... actionem ... prestare
re cogitur. ... autem usuras tu-
tele tempore ... consecutum
retinet. Adholescentis tutoribus
conuentis ... non petunt
aduersus curatores qui tutela ad se
negotia non transtulerunt integram
actionem retinet ... tutele uidelicet
consumptum ... offitii querelam
habuit. Tutor qui tutoris idonei he-
redem conueniri pupilli nomine noluit ...
... ... qui
non idoneum tutele ... sufficientem
facere supersedit. Tutele iudicio
... non oportet ... heredis
impuberis idem tutelam ...

l. debitoribus debet ergo ipsa cedere actiones ... uel dic pat. s. pupille. et uerbum ascripta una est dictio. ... tenet ipsa pupilla ... Sempronii ... pupille ... pecunias pupille ... sic directe actiones pupille quesite sunt. ... ascripta ... tutori ... actiones ... inanes ... ut pote ... pupilla ... reddere ... apud ... nominibus.

a. Remissio ... hoc dicitur ut .j. ... acursius.
e. Adolescentes non transtulerunt ... acursius.
f. Retinet non tam agit. ... acursius doctor.
g. Consultum ... consumptum ... acursius.
h. Tutele ... tutori ... acursius doctor.
k. ... acursius doctor legum. ...

Hic cadit ... dicam ...

+ Privilegium militibus concessum non debet redundare in alienam iniuriam. et hoc dicit. dy.

Quod de peculio suo in actionis quam adh olescens postquam res suas administrare cepit manumisit retinuit aut retinere potuit in rem reddenda curatori per iudicem accepto feret.

Item. Impuberi filio centurio curatorem dedit decreto pretoris non secuto. si nichil curator datus administraverit periculo contumacie vel negligencie non astringetur. nam privilegium militum ad alienam iniuriam porrigi non oportet. nec in aliis circa supremam voluntatem imperitie venia datur quam in bonis militum. filius vero tutela iure pretoris non militie premio mandatur.

Item. Qui plures tutores habuit unumque solvendo non fuit racione actus sui vetitum reddere quod eius interest quod ex tutela percepit aut dolo contraxit non est iniqua contutores qui suspectum facere neglexerunt in culpa recte conveniuntur. tutor vero legatarius ex culpa aut testamento remissa est non tenetur.

Item. Et pluribus tutoribus in solidum unum tutorem iudex condempnavit et rem suam iudicatus persecutor datus prius in pupilli non habebit quia nec heredi pupilli datur. non enim his persone succurritur que meruit precipuum favorem.

Paulus. Cum post mortem pupilli desinit esse nomen idoneum tutor periculo eximitur. Curator cum esset filie suis sui curator quadringenta dotis nomine marito eius se daturum promisit. Quo an succurrendum sit ei cum postea ere alieno emergente supra vires patrimonii eius dos promissa sit quamvis in instrumento ita scriptum sit ille prius curator spopondit stipulanti. movet questionem quia non vir de suo dotem dederit sed eam rem eius dederit rem pupillarem sufficere promisit. preterea et illud hic potest tractari an sciens curator non sufficere promisit. respondit iuvenem quam dolo fecit non aliter succurritur. Et videtur curator cum officium suum egressus sponte se obligaverit non pupillo ei a pretore subveniri debere. non magis quam si creditori puelle pecuniam se daturum spopondisset. sed si ea quo tractamus si non donandi animo sed negocii gerendi causa dotem promisit. habet mulierem obligatam quia recte dici manente matrimonio eam dotem quamdiu habet dotem sicut in collectione [illegible] dicitur. sed certe post divorcium sine erat ea sit dos sive maneat nomen quia pacto efficere ut ei accepto feratur. quod si mulier suum curatorem adimplere id ex supra vires patrimonii eius in dotem dare promisit non debet curatorem audiri mihi quod superfluum est percepturum relevari mulier vero cautionem quam in maritum exponere debet. quod si quam locupletior constante matrimonio facta fuit dotis reliquum marito [illegible]

Item. Qui nominibus a ceteris tutoribus prioribus susceptis sine a tutoribus nominata agnoverit ei cuius in se transtulerit. Et si pupillus post pubertatem totum a tutore acceptis reliqua certum eius sui unas secutus acceptaverit privilegium suum non amittat in bonis tutoris venditis. pretor in privilegium eius servare debet.

Item. Si pupillus alterum ex tutoribus post pubertatem autem curatoris vicariaverit improbe alterum a tuis nomine conabitur interpellare sicut dicemus in duobus mutuis collegis quorum alteri res publica commemit. sed in mutuatibus tamen qui duo rei eiusdem debiti erunt omnimodo quia non ita inponene si utrum idoneus est electio [illegible] non habet. Eis autem qui tempore

u.s. e. l. tu[tores] q. se. §. ieu. l. dic q[uod] n[on] erat solvendo t[em]p[o]r[e] d[e] p[re]t[io] officii. al[ias] sec[us]. ut C. de divi. tute. l. i. nam si possit [pro]cedere act[io] [contra] liberatum. ut j. de solut. stichum. §. pl[ur]. s; [contra] j. de fideiuss. [et] si stipulat. §. f. ii. alter fideiussore [con]venio in solidum alio lib[er]ato. so. ut ibi. Item ar. [contra] j. de l. i. l. ab omnibus. i. re. acursius.

.t collegis. s. ut uno liberato alter p[ro]ximus tamen teneatur. ac.

.u quod non ita. ut in solidum teneat[ur] magistratus indistincte. sed si ex dolo conveni[t]ur nisi ex culpa. ut j. de ma. [con]. l. an plu[ra]. [et] C. de ma. [con]. l. iii.

qui tempore liberatus est non ei similis est qui nichil habet, sed ei qui simile habet, sed ei qui satisfecit. habet enim quo se satisfecit obiciat petitori.

Item Lucius Titius curator gerens tempore cure fundum Cornelianum locavit Sempronio qui semper reliqua traxit. pupillus etate prolapsus eundem quondam Cornelianum colonum Sempronium fecit procuratorem. Quero an ergo ille ut procurator egit omne debitum adholescens agnovisse videatur eo nomine curatorem suum liberavit. Paulus respondit: non ex eo quod dictus eum qui predia eius colunt procuratorem habere voluit et debitum quod ex conductione reliquatus erat agnovisse eum videri. Sempronii qui ex pollicitatione debitor patrie sue extiterat bona res publica iure pignoris possedit quorum bonorum in agitationibus rei publice tres curatores constituunt qui apud grecos (hic est grecum. ac.) licuerunt eminentia qui postea inter se sine consensu rei publice administrationem bonorum Sempronii diviserunt ex quibus quidam cum reliqua traxissent idonei in ipso tempore administrationis esse desierunt postea pupillus heres eius perpetuum qui absentis erat ab imperatore impetravit ut bona per magistratum venirent. quero an ex bonis eorum qui idonei sunt administrationis indemnitati pupilli prospici debeat et cum individuum hi solidum administraverint. [et] quaero an eis ex bonis eorum. Paulus respondit: si pupillo in curatores bonorum actiones decernere placuit et eius portione qui idoneus non sit invicem conveniri oportere. alia est enim causa tutorum. alia eorum qui rei publice negotia administrant. Tutorem qui pecuniam pupillarem quominus suo nomine feneravit non iudicio contrarie eos fecisse que peremit pecuniam pupillarem invicem suo comitentur, querimus an eius periculum quatenus tutor est usuras post finitam quoque tutelam in diem iudicii accepti [et] easdem usuras prestare debeat. Paulus respondit finita administratione easdem usuras deberi computari que in tutele iudicio computantur. Paulus respondit eas specie que post pubertatem nulla necessitate cogentes sed ex voluntate sua tutor administravit fideiussorem qui rem salvam fore cavit non teneri tutele iudicio. Tutor conventus edidit librum rationum et ex eo eum condempnatus solvit postea cum a debitoribus paternis quorum nomina libro rationum non inerant exigere vellet pupillus prolate sunt ab his apoche tutoris quibus tum erat an adversus tutores an adversus debitores actio ei competeret. Paulus respondit: si tempore administrationis tutele tutori tutelam gerenti debitores solvissent liberatos eos a pupillo ipso iure, sed si cum tutore actum esset post secundem adholescente propter eam causam tutele exceptionem et adversus exceptionem rei iudicate doli mali utilem replicationem. Cum testamento duo tutores dati essent pupillo et alter ex his mente defunctus fuisset in locum eius petente matre ex presidis provincie precepto a magistratibus alius tutor datus est a quo magistratus satis exegerit rem salvam fore. tutore testamento dato postea dativi suspectum facere. quesitum est in quantum teneatur. Paulus respondit: tutorem testamento datum pro ea parte quemquam oportere pro qua administravit. pro qua tutoris autem portione minus conveniri oportere debere qui pro se obligaverint vel minime quieverunt testamento solidum pupillus conveniri non potuerunt de officio contutoris conveniendi eum an suspectum facere debuerint presertim cum suspectum eum postulasse quoddicatur. Alter quidem eum in magistratus tuto-

lib. deest

[presidis] precepto ut hic dicit. sic insti. de actil. tu. §. sed hodie. s; [contra] s. de tuto. [et] cur. datis ab his. l. nec mandante. so. ut ibi. acursius doctor legum.

.9 petente matre. que habet necesse petere. ut. s. t. i. l. i. [et] ii. licet quandoque excusetur si non petat in locum mortui. ut s. t. i. l. f. in prin. acursius doctor.

.a datus est. [con]tra habentem tutorem. sed hoc casu permittitur. ut s. de testa. siquis sub. [con]. acursius.

.b pro eo. s. tutore. puta fideiussores. acursius doctor.

.c vel magistratus non autem fideiussores magistratuum. ut j. de mag. [con]. l. i. acursius.

.d facere debuerint. citius quam fecit. acursius.

.e alias. s. quando non est divisa tutela. vel est inter se. Item exigitur quod gesserint omnes. ut j. de mag. [con]. duo. si vero unus gessit alius non. prius conveniuntur magistratus quam tutor qui non gessit nisi imputetur non gerenti quod [con]tutorem non accusavit suspectum vel tarde. vel accusando prodidit vitia eius. ut j. de tutel. [et] ra. di. l. i. §. nec tractemus. ar. [et] C. de divi. tu. l. ii. acursius doctor legum.

.f excussi. al[ias] excussi al[ias] excusati. s. per excusationem. acur.

.g collegam. s. quam magistratum qui col. ac. acursius.

.h dimidias. quod aut obsuetur tunc dictum est. ac. — supra

.i tutoribus ipso iure. ut [con] de solut. si pupilli. et sine iudice. sed r. hic cum iudice. ut. no. s. §. tutor. acursius.

.k donare. nisi in casibus. ut. no. s. e. l. tutor. ad. ac.

.l diminuendi causa. sed bona fide bene potest transigere. ut j. de furt. in tedium. §. qui tutelam. [et] C. de transact. preses. [et] facit. C. de pact. l. pactum. [et] de iur. iur. iurisiurandum. §. si tutor. [et] s. e. tutor qui tutelam. [et] de offi. procur. ce. l. i. §. si item. [et] C. e. l. non omnium. [et] de furt. tutor. [et] inst. quibus al. licet. §. pe. [et] §. f. acursius doctor legum. — [et] j. pe[r] imp[era]torem. l. qui fundum. §. si tutor.

Sit nomen domini benedictum ex hac nunc et usque in seculum.

a Titium meuium. hic meuius erat frater testatoris. accursius doctor le.
b Titium sit. igitur non obstat. j. de solut. quod si for. §. 1. accursius doctor legum.
c Ex sente. sequitur extractum. uolo et c. usque illuc. titius et c. sm ac.
d Exegisset. aliqui sine eo et tutor quasi non habet administrationem secus esset. ut j. e. l. §.
... que sunt d. et facit. s. mand. idemque §. si quis.
... et c. cum tale. §. si arbitri. accursius doc.

si dilatio est dampnosa uendit. ut j. quibus ex causis ... posse. c. fulcimus. §. adeo. insti. §. sed alia faciunt ... tanta bona. Sed uidetur quod tutori assistetur. ut j. de ... mit. l. 1. §. ... ad ea que necessitati ...

o Ob fenus non exactum. quia non fenerauit pecuniam pupilli. uel omisit fundorum comparationem quod facere non debuit.

tur non est

plures tutores dati non pro indiviso ad coheredi pupilli sunt cum omnes tutores excusati fuerint. In proposito cum unus a magistratibus datus proponeretur, cui pars collegarum competendum cum et sufficeretur fecit, et testamento datus est pro indiviso singulos. At si imperio divisi ad eos tutores dati essent. ‡ Tutoribus concessum a debitoribus pupilli pecuniam exigere ut ipso iure liberentur, non etiam donare vel diminuendi causa cum his transigere; et ideo eum qui minus tutori solvit a pupillo in reliquum conveniri posse.

Sceuola. Titium et Meuium tutores et quos dedit et cavit ita: volo et rogo omnia fieri cum Meuii mei fratris consilio et ex sententia eorum fieri. Quaesitum est an si Titius solus a debitoribus exegerit, an liberati essent. Respondi si et administrationem Meuio testator non iudicasset recte esse solutum. Quaesitum quantum filio meo diurnum sufficiat cibaria et annuaria estimabunt quanto antiquiti esse debeant tutores arbitrio mulieris. Respondit sumptum dominum arbitrio faciendum. Tutores dati ad res italicas inventa in domo reperierunt debitorum provincialium et pecunias ad dominum aut urbanum; petitum est utrum sollicitare quod eis in debitores inventa ea contra in eorum praesidia. An et ratio huius ad eos tutores rei pertineat. Respondit si provinciales esse non pertinere, tempore tamen ad officium eorum in notitiam ignorantis deinceps eos ad quos administratio pertinet facere. A matre datus testamento tutor, cum impuberem sororem esse discessisset, tota in summa et peritia pupillorum et decessit, non solum de quibus ab pupillis eos posset vendiderit. Respondit si nanciscet res pupilli ne dicare ab eo posse. Effectus legationis ita pupillo cavit testamento: volo ut sit in arbitrio tutoris filii mei si voluerint huius summe usuras inspicere et usuras ... nomine trans-

mittimi discepterentur qui si receptam pecuniam feneratam a tutoribus, vel de tutele uncias usuras annuas quas stipulati sunt praestare debebunt. Respondit si in voluntatem defuncti elegisset usurarum praestationem in pupilli nomine in fenus dedisset praestari quas testator voluit. Eius Titius mutuam pecuniam a tutore accepit et rem hereditariam pignori dedit; post tempus iam pubibus his quorum tutela administrata est fisco bona defuncti adiudicata sunt quod morte eius heres non est ultus. Quaero an id non pupilli recuperare possent. Respondit ea quae proponerentur ad notionem id non tutorum non pertinere. ‡ Lucius Titius duobus filiis secus bonorum et negotiationis defuncto herede filio tutor primus omnibus venditis negotiationis mercibus et sibi redemptis negotium suo nomine exercuit. Quaero utrum compendium negotii an usuras pecuniae praestare debeat. Respondit in ea que proponuntur pupillo usuram non compendium praestandum. Tutori rerum italicarum convenit a creditore provinciali in suis rebus pupillus. Tunc solvit quaestio an id in tutele iudicio reputari possit. Respondit nihil proponi cur non possit.

Hermogenianus. Inter bonorum ventrisque curatorem et inter curatorem furiosi itemque prodigi pupillive magna est differentia, quippe cum illis quidem plene rerum administratio, duobus autem superioribus sola custodia rerum que deteriores fiunt sui vendo.

Paulus. Ob fenus pupillare constituit pupillans preciare potius maiorum non exactum aut fundorum omissa comparacione tutor si non diuum ad dampni eiusdem nomen idoneus est ex ordine convenietur.

Hermogenianus. Si res pupillares incursu latronum pereant vel argentarius cui tutor pecuniam dedit cum fuisset celeberrimi solidum reddere non possit nihil eo nomine

s Diuo inficientium rem. hic hunc fideiussisse noie singulorum tutorum et noie omnium negotiorum inspecta causa licet teneatur pro quo ius tutore pro omnibus negociis pupilli noie singulorum tutorum nunc pupillis illi noie pro illis teneatur. ac.

t Per quelibet. i. pro quo ius tutorum delinquere patet quod pro omnibus fideiussit rem pu. sal. fo. pro quo ius delinquente. quia non pro eo qui delinquerit ...

mine tutor praestare cogitur

[I]tem cum ... Si duo vel plures tutores tutelam administraverint in fideiussorem quidem in solidum petitur ... eorum committi- stipulatio sicut si inter eos divisa sit ad- ministratio regionibus quod plerumque fit ut alius urbica negotia alius peregrina ad- ministraret tunc si tutela ... curatorem rei ... ut committi contra fideiussorem stipulatio in aliam non committi dicemus ... quia ... tutores sint et tutelam gerant tamen ... quisque ... ea quae extra suam regio- nem erit ... ad iudicium ... receperit proinde non committitur stipulatio atque si administratio tutelae permissa non esset ...

[N]on ... Curator ... denegata sit ... minore non tantum ... dare debet sed etiam ... quae ad ... facienda sunt

[P]raeter ... Et tamen ... magistratus sui ... dati tutoribus cessaverunt in exigenda satisdatione de his quibus excusati a se- quentibus magistratibus dati tutores ... fuerint ... in solidum ... quod cum magistratus esset quo tutores ... satisdationem non exegissent. Ex diverso dicendum est ... satis exactum non esset tamen in die finitae tutelae idoneos fuisse tutores nec cessatores curatores ob eo tutoribus ... primum autem si in die finitae tutelae idonei per- mansissent tutores licet eis satis non esset exac- tum curatores esse periculo si ... tutores magistratu ... qui suspectum non ... fecisset ... non exegerit cum tutela non incideret finita idoneus fuit

[P]apinianus. Non existimo ... Esse ... dicendum esse eius qui ... contutoris sui mutuam pecuniam pu- pilli accepit et ... usuras praestat quas ... debitores alii pupil- lo ... quia hic ... non ... non ... nec sua pecunia licet ... abuti- tur ... nisi his usuris ... acontu

hoc est tutelae esse periculum

a contutore ... nummum ... acceptum ... multitudine ... palam ... debitorem scire ... certiorem ... ... facere pupillo quia ... administrare pupilli tutelae pupil- li ... utilitate ... pupilli pecuniam ...

[I]tem. Tres tutores pupillo dati ... unus tutelam gessit et solvendo ... est sed duo ... mandare ... quaedam administra- re ... nihilominus gessit ... quaesitum est ... quisque eorum teneatur ... quidem ... cum ... administratione tutelae in solidum ... tenentur

[P]lane si pecunia ... pupilli ... inter eos distributa est non in maiorem summam quisque eorum quam acce- perit ... ipsi tutores pupilli ... in ... quod ... nec ... adversus tutorem in duplum singuli in solidum tene- antur ... in duplum ... nihilominus ... alii teneantur ... eiusdem rei pluribus ... est ... ea ... et ... de ... quibus uno ... exacta est ... si tutores ... administrationem administrationem non ... in ... domino ... eam ... si de agatur nemo ... tutor ... et duplum ... praestare ... ... et ... non solum ... tutelam ... administrandam ... datum ... a tutore acce- pit ... pupillo ... eique ... administrare in tutela eo ... nec ... se ... cum ... eum qui gessit. Item eo quod ... gessit ... ei periculum est quam ... gessit ... Exigi autem ab eo solo ... ob alia quae non gessit non oportet nisi si qua talia sunt quae ... ceptor ab eo ... vel ita ... iuncta fuerunt ut separari non

a desiisse. subaudi pro eo quod dicitur desisse. et c. ac. culpa an non sit culpa, licet nichil sit diminu-

b permansisse. licet nec additum et sic tunc non sit tum. acursius. — c Sed hic. nunc. &c. acur. tione. et tunc non imputatur contutori, secus si erat suspectus

d qualitate. que honesta est. et carens omni suspi et modice fidei. &c. Item contra lex dicit. j. nam aperte &c. acur. — e obreptum. i. per mendacium impetratum. ac. opiniones. &c. et no. quod innuitur hic quod et ex voluntate

hic

f extimationem. i. si nam non te preis excusari possit qui non petiit satisdari a contutore. si pater cum hoc sciret talem eum dedit tutorem. sed autem tempore testamenti erat honeste vite. postea ante mortem vel post mortem cepit esse male tunc secus. Item si testator credebat eum esse altius vite quam erat. acursius.

g prodigo. s. contutori quod est j. et certe persone qualitas. non autem hic in tercapedo. quia a iudice fuit datus ut subdit. ac. de rebus eorum.

h obreptum: sic j. l. mag. §. p. et defendendis. lib. l. tam non. §. p. acur.

i permitteret. s. pretor. acursius.

k non debet. et si satisdet prodigus. quia satisdatio. ac. ut j. de suspec. tu. l. quia. Item. no. considerari statum eius cuius bona venierunt sic et s. de pecu. titius. &c. no. Item no. quod hic qui loquitur de tutoribus datis in testamento. vel a iudice. vel a lege iam administrantibus: quia vult sibi ab alio satisdari. vel propter paupertatem vel suspitionem: vel quia transfert in eum administrationem. ut in prin. l. non autem loquitur in si ipsa confirmatione. quia tunc non diceretur contutores adhuc. Item qualiter alicui eorum imputaretur culpa cum quod huic tutor non esset idem dici potest quod prius dixit si iam confirmati erant. licet nondum administrare incepissent. ac. hic est intercapedo et etiam

l potuit. persone qualitas. que facit. s. de confir. tu. l. in confirmando. et l. utilitatem. acursius. dic quod erant fructus

m tutor &c. &c. vel vacua quod fuerant non poterant res usu. et animalia. vel dic quod erant supervacua vel dic quod loquitur isto. ne sit contra. C. e. l. lex. infi. Item dic eum decreto vendita. Item ad bruta referas non ad ancillam, cuius partus non est fructus. ut. s. de usur. l. in pecudum et sic non habent locum sequentia. ac.

n Item. idem pretium vel idem tutor.

o defuncto tutore. Item si eo vivo captum ad fructus fructuum quia non tenetur predo qui pretium non dedit. ut. s. de pet. her. sed et si le. §. sciant. et

p non posse. ergo non tenuit emptio quam sibi fecit se auctore. et sic est contra. j. t. u. l. v. §. item ipse tutor. que est contra. So. non vendicat nisi reddat quod in utilitatem suam versum est sed quosdam ut. C. de prediis. mi. si predium. vel ideo non vendicat. quia usucapti sunt ab herede tutoris. t. pro herede ut j. pro herede. l. plerique et erit hoc in extraneo herede non in suo. ut. C. pro her. l. nichil. Item contra in extraneo intelligimus si tutor habuit bonam fidem. licet in iure erraret. ut. s. de pet. hered. l. sed et si lege. §. sciant. ar. contra s. de iur. et fac. ig. l. iuris igno. et l. error. Sed dic ut no. in dicto. §. sciant. Sed contra. dicit. extraneum posse usucapere et si defunctus habuit scientiam rei aliene. et no. quod hoc in herede non in tutore habet locum cum iuris error noceat. ut j. de usuc. l. numquam. vel tertio ideo non vendicat. quia bona fide percepit fructus tales. non quod ipse tutor a se potuisset emere. et hec ratio est bona in natis ex animalibus pupilli qui sunt fructus non in ipsis principalibus in quibus remanent due prime solutiones vel dic quanto ad omnia quia bona fide emit. ut j. t. l. l. pupillus. §. sane. et C. de contr. empt. l. cum ipse. et predictis modis solvuntur alia contraria. s. de contr. empt. l. non licet. et l. si in empt. §. f. acursius.

q cyrographis contutores. i. qui simul erant tutores. sed quo tria primo quod probatur per exempla. ut in aut. ut sponsal. lar. §. ij. que est. &c. auct. in ditis fuit publicatum. ut in aut. ut fin. fil. §. ulti. sic fit in testamento condito in scriptis. ut. C. de testa. l. ij. ideo dicas sed. ar. quod tota series instrumentorum continetur de inventario. licet secus in creditoribus. ut j. de bonis auct. iu. possi. l. f. secundo nunquam sufficit probatio amissionis seu casus. &c. no. ut. C. de testi. l. testium in fi. non contra illum qui causam amissionis prestitisset. ut. C. de probat. l. si de possess. tertio quod probat exemplum cum nec ipsum cyrographum probaret. &c. in eis fiat subscriptio trium testium et causa debiti adiecta et sic prestiterunt ad comparationem litterarum et veritatem adminandam si aliud adminiculum esset preter unius testis. ut. C. de probat. instrum. et de non numera. pec. l. generaliter. et de fide instru. l. comparationes. non dico quod superesse testes qui interfuerunt confessioni facte causa adiecta. et ex tunc per eos solos probaret sed. ar. et h. sed non video qualiter fiat comparatio. quia combustum est et in inventario habet alias litteras ex quibus non fieret comparatio. Item nec veritas potius inveniri cum sint combusta quod dicas quod hec cyrographa sunt publica instrumenta. cum ei dicitur. a cyrographis que est marius. et grapha. ita instrumenta publica sicut privata possunt dici cyrographa. sic large ponitur. C. si ob cyrographiam pecuniam. in rata. Item colligebis inventarium debere fieri coram iudice ordinario. cum fuerit publicatio facta. ut et no. C.

debitum. Ceterum autem desisse solvendo esse vel non esse contutorem spectare debemus. Animus equalem intellectum habet id est ut si sufficit in nihil diminutum esse de facultatibus contutoris ex quo tempore dandus est. si eandem faciem patrimonii permansisse. Ante si nihil postea accidit quod palam faceret diminutum in patrimonio. Sed tamen contutor inquirere fortunas contutoris et ex qualitate persone et ex temporis intercapedine (i. intervallo) quo testamentum scriptum est usque ad mortem patris aliquam estimationem accipere debet. nam aperte prodigo vel cuius bona venierunt licet obreptum fuit pretori qui decreto eum dedit cum patrimonium contutori administrare permittere non debet. Recipit aliquid per contutori post testamentum factum accidentis ignorantia. Sed et cum testator habet mutare testamentum sed non fecerit.

Necnon Tutori tertium pro alimentis pupilli venditionem fecit sed quedam animalia emptoribus pretium non solventibus tutor rapuit de pupillo sed intra tempus pretium venditionibus pupilli acceptum tulit (i. expendit. ac.) et ex his aliqua nata sunt defuncto tutore heres eius eandem tutelam administrant ut et animalia ante possidentes tutelam administrata est. ut animalia. ut vendicatio. Sed si ea que proprie tunc pupilli eam vendicare non posse.

Item Cyrographis debitorum incendio exustis cum ex inventario contutores possent ad solvendam pecuniam vel novationem faciendam cogere tamen cum alios priores debitores propter eundem casum fecisset sed omnibus esset cum debitores pupillorum aliquod propter hunc necessitatem eorum pupilli condicione quasi contrahitur nomine tutele consequitur. Respondit si approbatum fuerit eos tutores sive per dolum sive per culpam pretium sive periculum abstinuit scilicet debere. Quesitum ab eo qui suam per dolum suam adeptus sit le-

gestus erat tamen ex persona pupilli patris appellatio eius recepta sit. Quesitum est qui provocaverat decessit recepit fuit. Dictum erat pupillus in eventu vero tutoribus et appellatione iniusta pronuntiata sumptus ei ablatos (quesitum est) an nomine periculum sumptus pupillo consequi a tutoribus possit. Respondit. Si in eventu eo quo in ea causa esset ut obnoxius sive prior esset tutele nomine eos teneri.

Item Qui negotiationem per patrem pupillum exercebat ... filium suos tutores et libertos exercere velut suo testamento eos reliquit tutores et cavit ne negotium exercere eodem more quo se in eo exercebatur. in quo quidem tutelam administraverunt non tantum impuberes primum filius fuerit set et post pubertatem eius. Sed et unus quidem eius ex negotio rationes obtulit. Pamphilus reddere noluit. rationem reddere novum nomine negotii sed ad computationem usurarum ut in tutele nomine solum quesitum est an ex voluntate defuncti exemplo ceterorum Pamphilus quoque rationem reddere debeat. Respondit. Claudius Tryphoninus debere quia ... ex tutela non debet. Ceterum debitoribus pupilli alterius defuncto adhuc impubere pupillo qui superat ex persona pupilli sui iudice accepto consecutus est cum usuris quesitum est an ex tutela ad tutorem defuncti pueri actio quesitum nomine tutele quoque competere puberes factus vel ei tutori tutele ... pervenit ad defunctum contutorem usure veniant an etiam eius summe que ex sortis usuris ex pupillo aucta post mortem eius ad superstitem eque cum sorte translata sit. Aut tamen eam ipse ... debuit. Respondit: sic quod peculiariter in se ... omnium rerum

tempore alienationis hic sic. Item sibi tutores ignoraverunt. hic sciverunt. sed propter quod abstinere debebant.

r Adnovat. i. ad promissionem novam faciendam, et sic no. quod si amissum instrumentum cogitur de novo debito promittere. vel sic in breviatum iterum fit. acursius dy.

s Appellatum. a parte pupilli. quia presumitur pro tutoribus. quia iam convenerat quosdam debitores ut predixit. Item et quod qui dolum dicat et c. ut. s. de plat. quot. §. quod dolo. et post hic no. quod est. C. de pig. act. l. sic dixit. dy. hic non dicit amisisse sed preter misisse. et de hiis dixi. s. de edi. si quis. §. f. et l. f. ac.

t abeo ad emptus. s. expresse non tacite. ut. C. de penis. l. deportatorum. et j. de int. et rele. l. relegatorum. §. ad temp. vel dic quod nec expresse. licet sic factum teneat. ut in dicto. §. ad temps. acursius.

u ablat est. sed contra ut cum agatur ex secunda sententia tantum. cum tempore hoc res erat aliena. et ut. s. de hiis qui no. infa. furti. §. l. &c. officio iudicis. implorat ut alienatio facta pendente appellatione rescindatur. quia nil. no. et c. j. nil. et no. pen. ap. Item contra. s. e. titium. §. lucius. Sed ibi non erat mota controversia vel lata sententia tempore

x prioris. al' prioris. s. iudicis. al' priori. acursius.

y Qui negotiationem quia lucrum. idem hodie in procur. ut. s. de procur. qui proprio. §. ut in certis. et gestore sine mandato. ut. s. de neg. ge. fin. aut. §. i. et in omnibus nisi fecerint lucrum tamquam quilibet. et ita suo nomine non tamquam tutor. vel procur. vel gestor. ut. s. soluto matri. si non. §. Item quicquid. et sic solvitur contra. s. e. l. titium. §. alto. vel dic quod hic isto modo dati sunt tutores. vel ibi societas que morte finitur. hic mandatum post mortem inchoandum. ut. s. mand. l. si vero non re. §. fi. et no. hic quod dixi. C. ar. tu. l. quicquid. et facit. C. de an. et t. iudices. l. v. et s. de pet. hered. si possessor. §. quod indebitum. ac.

z Si ex duobus ex accepto. quod facere debet. al' in casu suo periculo constitutitur. ut. s. e. t. tutores qui. §. ante pre. acursius.

ç quantum. puta. C. de sorte. et xx. de usur. accepit superstes. tutor ab herede defuncti. et quia ambo dicte sortis

i. per mendacium impetratum.

que

Sed hic nichil de fructibus vel fructibus fructuum per ag. sed de rebus principalibus venditis. dy.

quantum ad usucapionem.

Sed hic nichil de fructibus agitur. ut contra dixi. dy.

ut

tum an quia usuram debeat usuram pupillo supstes tutor. collitigantur. acursius.

y Exegerit pupillus. ut supra. superstitem. acursius doctor legum. a Portionis. s. de centum. acursius. b Eius summe. s. ex. acursius. c Pupillo. i. ad utilitatem pupilli. d Usuras praestandas. uel centesimam si clam. uel pupil

t Tutorum. i. aliquis tutor qui fuit editor praesens. ac. | remisit. acursius. t Cum usuris. i. soluit sibi sortem et usuras. et inde bil | et no. officium suum est ei. u Ceteros. s. editores. et adde quod no. s. de pact. l. cum meo. | damnosum. sed non est quia si tutor non esset ad eundem cogetur. s. consentire maiori parti. In hoc autem quod ceteros tenetur ... non potest negari damnosum esse. Item facit. s. de pact. iur. gentium. § hodie. gl. maiorem. acursius doctor.

centesimarum praestandas usuras. Et si pecuniam remansisse inutilibus pupilli praestandi. quia bona fide percepit aut per se percepit. sed si fenoraverit cum percepisset neglegentia. cum eam ab alio debitore nomine usurarum cum sorte datur ei qui accepit tertiam sortis in centesimam fungi. et fungi debet. testamento dati tutores conscripti in tabulis censuerunt in administratione tutelae. ...si de tutor datus est pupillo. Mortui sunt hi quidam. eivitque testamento tutores tutelam administravit. reliquit ... cepit administrare. Quaesitum est. an ex testamento datos pecuniam administravisse ... ex aliis tabulis. an ex quo ... petitur ad eos. ... ad eos de quibus quaereretur nisi in antecedentibus temporibus ... periculum ... pupillo heredem tunc tutor fuit ex hereditate duo milia ... morum aureorum legavit eosdem. tutores utrisque dedit. quaesitum est an ei ... eo die quo duo milia ... sua hereditatis separata et in omni collocare neglexerunt usuras nomine pupille ... tutele ... tenebuntur. ... Quaesitum est an usure pupillari ... quas tutores debuerunt. ad curatores transferuntur ... opinantur. tamen usque summe usuras debere curatores incipiant. Respondit omnis ... curatores ... peti eam ... ex omni sorte debeat. Item. Cum hereditas pa ... Efficit. tris ex alieno grauaretur ... iure statim iubetur ut pupilla ab hereditate paterna abstineret. ... ex tutoribus cum pluribus creditoribus ita decidit ut certa creditorum portione omnibus ... tam curatores ... item iam ... tenentes acceptis cum pluribus creditoribus decidant. Quaesitum est an si quid tutor creditor pupillae solidam portionem ... pro pupilla ... sibi et de pupillae usuris fecit revocari ... curatoribus

pillae a debitoribus ... posset quod creditorum. creditores acceperunt. Respondit cum tutorem qui debitores ad portionem ... eandem pro contentum esse debere.

Pomp. Si tutoris heres contraxerit ... cum tutor inchoavit tutele iudicio eo nomine teneri. Apud Aristonem. Et tenetur. ita scriptum est quod culpa tutoris pupillus ex hereditate desiit possidere cum existimo in petitione hereditatis si ulla dubitatio si debebit ita ... si pupillo de hereditate cautum sit. ... Cautum autem esse iudico etiam si tutor erit idoneus. a quo servari possit id quod pupillus ex litis estimatione subierit. Si tutor solvendo non est iudico evenire calamitatem. Ait. Tutori pupilli an detrimentum petitoris esse debeat. Providendum. Quid. Ait si res fortuito casu interierit simulque atque si pupillus ex culpa quod ex hereditate diminuitur. ... corrupit perdidit. Sed de possessore furiosi quorum ... si quid ... iuvenis accidit. ... putat Pomponius puto cum iudicare. Si quis constitutus esset si solvendo non sit tutor aut curator ... damnum esse debeat cui alio qui elegantem dicere ... actorem ... Quid enim si hereditatem tutore pupillus petitor hereditatis praestandae esse sicut ... bonorum possessor si ... fuit ... si de fundo hereditario ... est ... hereditatius ab alia sit ... in quo nomine ... praestare debeat. Id quidem dicendum est et si per curatorem furiosi culpa vel dolo quid amissum fuit. Ceterum si quis tutor vel curator stipulatus fuerit cum non edidit hereditatem. Impune autem puto eo incidendum quod per furorem alicuius accidit. quo si casu aliquo sine facto persone id accidisset. De auctore et consensu tutorum

vii

Ulp. Quamquam regula sit iuris. eum et curatorum in rem suam auctorem tutorem fieri non posse tamen tutor

|||

x Si tutoris executus est. quod facere debet. ut. i. de her. tu. l. i. acursius doctor. y Inchoauit. alioquin non tutele. sed act. neg. gest. teneretur. ut. i. no. s. e. l. tutores. qui. in prin. h. acursius doctor. z Apud Aristonem ex hereditate. quam possidebat pupillus et fuit. quod conueniebat. pet. her. ac. | dixit. a Desiit pos. cum autem ue | utrumque perit. l. acceptum. uel res ipsa uenerat. in pet. her. dixi. s. de pet. hered. Item uenit. § f. gl. se. et §. plus. acur. | pupill. licet non sat. 9 Cautum quod dedit tutor rem pupilli sal. fo. ar. ac. | est soluendo. a Subierit. no. quando soluit Aristo. sed quando non est soluendo. tunc erit Pomp. sed non soluit ad presens ut sibi... | tas. i. dampnum debeat. b Calamitatem | esse pupilli. acursius. c Fortuitis. quibus casibus bone fi. pos. hic pupillus. uel alius non pupillus non tenetur cum locupletior non sit. ut. s. de pet. hered. sed et si le. § et subiit. et fuit ad hoc. e. t. de petitum. et no. quod hunc casum non soluit. sed in dubio relinquid Pomp. ac. d Possessore aliene hereditatis. et hanc soluit. i. infi. l. acursius. e Tu quid putas. loquitur Pomp. sibi ipsi. et querit an Aristo bene dixit in primo dicto qui tutor est soluendo. et dicit quod sic. Sed in alio articulo in quo dubitasti. s. quando non est soluendo. quare dubitauit in Pomp. etc. indubitanter debuisti dicere non teneri pupillum. cum et in primo ubi est soluendo melius... conuenisset Aristo. pupillum non teneri nisi ad cessionem. et sic corrigit Aristonem et se ipsum in eo quod approbauerat eum. Dic ergo secundum az. et b. quod si pupillus est locupletior ex dolo uel culpa tutoris semper tenetur sit pupillo cautum uel non. uel sit soluendo tutor uel non. ut. s. de act. empti. uel. § idem. uel. infi. et i. de doli except. l. apud Celsum. § ulti. quae hunc l. uidetur contra. Si uero non est locupletior tenetur ut tamen liberetur cedendo act. siue sit soluendo siue non. ut hic patenter dicit nec ob. quod lex quandoque dicit si est soluendo. ut. s. de tri. l. iii. § i. et de pecul. summa. § si dolo. et i. ne uis fiat ei qui in pos. mis. est. l. i. § hoc edicto. et. t. ii. l. i. et alie plures. quia tunc tenetur. s. cedere. maxime si est soluendo tutor. Item non ob. i. de reg. iur. l. neque. ubi etiam cedere non debet. quia ibi item sua contraxit tutor dolum. et sic pupillus non tenetur in aliquo. Aliud autem constat quod si dolo pupilli aliquid factum est. et ipse erit doli capax quod tenetur. alias non. nisi sit locupletior. ut. s. de dolo. quod

et de euict. l. illud.

f Ex his uel bo. puta tuus. uel dic uerius quod alius uenditor erat hereditatem. uel rogatus erat restituere. acursius. | et i. gl. praecedenti. uel. usque ibi. nec obstat. g Praestare debet. ut et s. de pet. her. quod si indiez. §. | l. at ii. i. e. t. ut i. no. ac. h Idem dicendum quod dictum est. s. cum ui delectus est. uel seruus uulneratus. sed non omnio idem. quia. s. sufficit. cedi actiones. quia sine culpa possessoris datum est dampnum. uel possessio amissa. hic non quia culpa admissum est utroque tamen cedunt si actor uelit. alioquin h ... casu poterit actor petere omne dampnum. pet. her. contra curatorem. ut contra possidentem ... uel aget ad utrumque. s. cessione. et dap. sed cessio actionis minuit dap. Item huic est contra. i. de rei. uen. l. uenditor ex hac. ex pre... ut ibi. acursius. | rebus hereditariis cum possessor erat pupillus. stipulatus dico i Stipulatus. ex | ab aliquo ... qui rem aliquam de hereditate possidebat. uel erat debitor hereditarius uel uendendo uel ... super hereditaria aliquid stipulatus est. uel mutuum quod dedit minus ydoneus ... uendidit minori pretio. uel minus ydoneo homini. nam dum pupillus certe act. quod hic contra tutorem uel cur. i. h. immo contra promissores. ac. | sed et si quecumque. § ii. et de rei. ue. quod i. k Impune quo casu. ut et s. ad l. aql. | fas excusat ei cum infelicitas fati. ut. i. ad l. cor. de sic. l. i. § ius. Item sat ipso furore punitur. ut. i. ad l. pompeia. de parr. l. fi. in fi. et s. de offic. pr. diuus. infi. nec est ad tenenda affectio. affectio. ut. s. ad l. ro. de iac. l. nauis. acur. l De auctoritate. et c. m Quamquam non posse. ut. i. e. l. Q pupillus. in prin. acursius doctor legum. acursius doctor legum.

z a Exigere. ... e Neglegentia. ... f Fungi debet. ... g Testamento ... h Tutelam. ... i Tutela. i. curam. nam erant curatores. ut. C. de confir. tu. si ut proponis. et hoc ideo ne refragetur regula. quia habenti tutorem etc. ut. s. de testa. tu. Item uel forte tutores dicentur. maxime si ponas simul datorem tutoris confirmationem hora factam. Item est ar. hec lex quod isti tutores. confirmati debeant dici datiui non testamentarii cum testamentarias soleat datiuam precedere. ar. ut. i. de tu. et cura. da. ab. l. si tutor. § si testo. ac.

l Datos. ad eos quod est. i. datos. etc. ac. m Cum iussi sunt. administrare. et facit. i. de excu. tu. l. Gaius. acursius doctor legum. n Pupilla legauit. s. pater. ac. o Collocare. nomine pupille. et facit. s. e. l. ex duobus. infi. acursius doctor legum. p Quesitum est efficitur. sic. s. e. l. ex duobus. et l. tutor. qui. § si usuras. et s. manda. idemque. § i. et non obstat. C. de usur. l. f. quia hic est facta sors. q Cum hereditas decidit. i. transegit. ac. r Curatores idem. s. qui ante fuerunt tutores. qui tamen non coguntur. ut inst. de excu. tu. § qui tutelam nisi esset libertus. ut. C. de excu. tuto. l. libertos. uel dic item. s. pactum. ac. acursius doctor legum.

[contr]actu suo debitoris hereditatem adeundi pupillo auctorem accommodare quia ius pro eius debitore existimatur. Prima enim eius auctoritas ea est ut heres fiat, per consequentias contingit ut debitum tollatur. Sed tunc autem ab eo stipulari non potest, et cum quidam auctorem accommodaret pupillo suo ut suo stipulanti sponderet, et divi fratres rescripserunt [si solidum] pupillam non teneri si tamen locupletior facta est. Quid dicendum? Et si tutor fiat ut filio suo quid debeat, nulla erit auctoritas: evidenter enim sua interest rem acquirere. Tutor si minuitur rectius sit per quam agitur non valet. In re presentia corporis sufficit ad auctoritatem ut si sopitus aut morbo comitiali occupatus taciturit.

Ite(m). Nulla est differentia inter cujusquam auctoritatem tutoris an presentia adhibeatur.

Paulus. Etiam si non interrogatus tutor auctor fiat valet auctoritas eius: cum se probare dicat id quod agitur, hoc est enim auctorem fieri.

Pomponius. Et si pluribus datis tutoribus unius tutoris auctoritas sufficit, cum tamen tutor auctor est, tamen administratio tutele commissa non est id ratio a pretore habita non debet, nam pupillo vivo esse ex officio placeret si contutore auctore quod tutelam non gerit etiam a pupillo sciens aliquis ei tutelam gerere, medium non posse fieri. Item si ex auctore eo etiam contrahente fuerit remotus non videtur idoneum habendum.

Ulpianus. Pupillus obligari tutori eo auctore non potest. Plane si plures sint tutores quorum unius auctoritas sufficit dicendum est altero auctore pupillum ei posse obligari sive mutuam pecuniam ei dederit sive stipuletur ab eo. Sed et cum solus sit tutor si mutuam pecuniam pupillo dederit vel ab eo stipuletur non erit obligatus tutori, naturaliter tamen obligabitur in quantum locupletior factus est. Item si ipse pupillum in rem tamen tutori eum in suam agnoscat et hoc in rem locuple(ti)or factus est. Item si ipse tutor et emptoris et venditoris officio fungi non potest. Sed cum si ex sequentibus auctorem habet cuius auctoritas sufficit procul dubio emere potest. Sed si mala fide emptio intercesserit nullius erit momenti ideoque nec usucapere potest. Sane si sine ceteris pupillus eo ratione comparavit emptorem, cum tamen tutor ipse ut tutor alium emptorem, non sit bona fide vindicere? Rescripsit ita rescriptum divi Severi et Antonini. Sane si quidem etiam ipse palam dedit ac nomine non mala fide sed simpliciter ut solitus honestioribus non pati nomina sua in emptionibus scribi. Utrum ex rescriptis ita iudicio erit? Sed si per interpositam personam emit. Sed et si creditor pupilli distrahat, et quae emerit bona fide potest. Et si filius tutoris vel quasi alia persona emerit idem est atque si extraneus emisset.

Pomponius. Tutores quibus administratio data non est tamquam extraneos intelligi a pupillo emere placet.

Tryphoninus. Quod dominus servo in sua auctoritate accommodare tutorem non posse certi iuris est, querens fient personas. Neque legatas sibi per servum acquirunt ei pupillo. Certum negotium geri per eum, ut domino nihil auctoritas prodesset. Sed si duo tutores fuerint, stipulandi tamen me auctore a pupillo stipuletur. Nam alio tutore auctore dicendum est stipulationem valere. Sic tamen si auctoritas tutoris unius sufficiat, ceterum si non sufficiat dicendum erit inutilem esse stipulationem. Sed si pupillus qui impubere est fuerit tutore suo tunc et sic stipulatus filio auctore nullius momenti erit stipulatio, idcirco quia iure patris

cedat auctor fieri non potest.

Ulpianus. Etsi non condicionaliter contractus sit cum pupillo, fiat tutor debet pure auctor fieri: nam auctoritas non condicionaliter sed pure interponenda est, ut condicionalis contractus confirmetur.

Paulus. Obligari ex omni contractu pupillus sine tutoris auctoritate non potest: acquirere autem sibi stipulando et per traditionem accipiendo etiam sine tutoris auctoritate potest: sed et credendo obligare sibi alios potest: sed non potest ex sui tutoris auctoritate nec alienare potest. Ex his autem que pupillus nullam rem sine tutoris auctoritate nec hic alienare potest, ex his autem que pupillus in stipulatione ... apparet nec manumittere sine tutoris auctoritate potest, cum autem licet tutoris auctoritate manumittat, ex lege elia sentia debet apud consilium causam probare. Pupillus ex omnibus causis solvendo sine tutoris auctoritate nihil agit, quia nullius dominium transferre potest. Sed si tamen creditor bona fide pecuniam pupilli consumpserit, liberabitur pupillus. Hereditatem adire sine tutoris auctoritate pupillus non potest quamvis lucrosa sit, et nullum habeat dampnum. Nec ex senatusconsulto trebelliano hereditatem recipere pupillus sine auctoritate tutoris potest. Tutor statim in ipso negotio presens debet auctor fieri: post tempus vero aut per epistulam interposita eius auctoritas nihil agit. Etiam si non interveniat tutoris auctoritas, ut quod cum pupillo contrahitur sit postea tamen approbetur, recte negotium gestum videtur, sed ab aliis cum pupillo per epistulam contractum aliquid aut locatum, et tutoris auctoritate confirmatur.

Paulus. Tutor qui ob valitudinem vel absentiam vel aliam iustam causam auctor fieri non potest, non tenetur.

Gaius. Si ad pupillum vel furiosum bonorum possessio pertineat, expediendarum rerum gratia et magnos sumptus ... repudiande bonorum possessionis voluntatem ... tutoris et curatoris sed spectandum debere placuit, sed si quid contra quod pupilli furiosive fecerint, tutele aut curationis iudicio tenebuntur.

Paulus. Si filium tuum et pupillam tuam te auctore aliquid ... acceperit, ad curationem pertinebit: namque ... dominos non potest pertinere id pro solido ad eum cuius actio potest pertinere ...

Item. Si pupillus tutore auctore obligatus sit, et si tacuerit, non cum pecuniam mutuam acceperit, quamvis nec dicatur auctore tutoris, interposita tenetur. Sed si non debitam pecuniam tunc ei solutam fuisse dicetur, tacite interposita tutoris auctoritas sufficit, ut condictione teneatur.

Item. Non multum interest, an absit tutor cum negotium contrahitur, an presens ignoraverit quale esset quod contrahebatur.

Marcianus. Accipientis et edentis in eodem iudicio idem tutor auctor utriusque fit. Sed si utrumque, ita et si ubi auctor fieri esset, tamen una auctoritas sufficeret eo animo, ut ad utrumque pertineat; dubitatur quod si forte defendi sufficere una auctoritas.

Paulus. Si tutor ex causa fieri sit, contrarie auctor fieri potest.

Item. Si tutor pupillo nolit auctor fieri, non debet eum pretor cogere, primum quia iniquum est, et si non expediat pupillo auctoritatem cum praestare, deinde si expediat, tutele iudicio pupillus habet actionem consequi.

Item. Pacisci pupillus tutore auctore sui debitorem tuto delegare, sed cum tutor debet pupillo, dicendum est in delegare eum in se potuit, curatorem ad hoc ... tutorem dari ipso tutore auctore posse, quia futurum sit in auctoritate sua.

Item. Curatorem etiam impuberi ... licere tibi dari posse, sed adeo, quod solle ... curatori desiderium expedienda tutore auctore opus esse.

Neratius. Inter pupillos paterne hereditatis divisio facta est presente tutore si non

Defendente. si pupillus condempnatus ex contractu patrio abstineat ab hereditate paterna actio in factum que descendit ex re iudicata non datur contra eum. nec sententia contra eum executioni mandatur. et hoc dicit dy.

sed non assignante tutore inutiliter dicendus ... quantum ei præstare oportet. Et si tutor auctor fuit sed non idcirco minus tutor dicendus est dicimus non assignantis.

Iuł. Defendente tutore pupillum condempnatus ex contractu patris. accepit curatorem et cum creditore actu fecit se apud procuratorem cesaris. Inf. Scripta procuratoris prematur cesaris edixit procuratorem sententias iudicatas non velim. procurator dixit abstineo pupillum procuratorem procurator cesaris dixit. paulum uides. scis quid agere debeas quatinus mandatum in hac actu adholescens a paternis bonis abstentus sit. Et ... Labeo. Si quid est quod in absentium pupillus agendo tutorem suum liberatus est. id non tutore auctore agi tenet. Pomp. Ob dolum malum Et non fit ... curatorem tutoris. qui ex facto tutoris ... curatoris ... pupilli ... curatoris in ... tutorem condempnandum sit. Tutores. Age non ... quantum actor ... Id. Conveniunt ... quod illud etiam est in ... possit fieri ... quod pupillus a tutore possit fieri. Olim ut ... Ulp. Si tutor vel curator pecuniam ... eam cum eius negotium administrat ... mutuam datam stipulatus sibi fuerit. vel proprio nomine suo emerit utilis actio ei cuius pecunia fuit datur ad rem vindicandam vel mutuam pecuniam exigendam.

Pap. Dolus tutoris pupillo ... non nocere ... vel prætore ... quod aut vulgo dicitur tutoris dolum pupillo non nocere tunc locum est cum ex illius fraude locupletior pupillus non est factus ... quod si non ... tutoris actione pupillum conveniendum ex dolo tutoris ... distribuatur ... pupilli ... dandi est. Et hic dicamus ... si modo quod tutoris dolo desit pupilli ... impleret. Ulp. Et si certum sit aliquid tutorem ... amisisse pupillo nihil nocere oportet. Papin. Post mortem furiosi non dabitur in curatorem qui negotia gessit iudicati actio non magis quam in tutores si

modo ... ex consilio ... deposito ... nec officii novatio facta tantum ... tutorem obligationem esse translatam constabit.

Tutor qui pecuniam solvit sciat ... inquam pater pupilli condempnatus esse actionem post tutelam finitam recte recusat. Non idem in eo placuit qui suo nomine mutuam pecuniam accepit et iudicatum pro pupillo fecit nisi forte creditor id egerit ut ... in eum iudicati pecuniam transferret.

Iuł. Tutor iure posito decreto ... actorem reliquit. Sin ... sententia iudicati transfertur ad pupillum actio ... minus quam si tutor optinuisset.

Sceu. Tutori qui in iure defendit. ... ut in pupillum iudicati ... Iuł. Tutor qui ... actio ... pupillo erat cum ... proprio nomine insolventi ... pupilli ... utilis actio ...

Ulp. Hec clausula et ... de suspectis ... tutoribus ... tutores ... suspecti curatores ... suspectum tutorem vel curatorem ... cum suspecti ... crimen ... descendat ... tutores ... Romæ prætoribus in provinciis præsidibus earum. Et an ... legatum proconsulis ... suspectos postulari possit dubium fuit. Sed imperator Antoninus cum divo Severo Braduæ Mauro proconsuli Africæ rescripsit posse eum mandata iurisdictione ... officium ad eum transire ... sit ... mandatam iurisdictionem ... suspectum posse apud eum postulari ... mandata est cum non sit in provincia. Et rescriptum consequens

Ulp. suspect. tutoribus ...

s. de offi. ei. cui man. est. iuris. l. iiii. et sic remotio non potest delegari, tu. dic. in legato proconsulis esse specialiter ut de omni crimine cognoscat. ut. s. de offi. procon. solent. et ideo ut de suspecto cognoscat, et removeat. ut hic. et in si. et c. in pri. et ideo potest dici in legato pretoris. ut hic nec obstat quod dicatur p(ro)num(?) quia dicitur a proconsule vel suo legato. nam et proconsul regit provinciam remotus. ut no. s. de offi. p. l. i. et sic licet preses ad cognoscendum non delegat, ut in iudice. accursius.

h ca. l. solo. accursius. e (C)um in numero. et de suspecto potest actum. ut. C. q. pe. tu. l. i. et fac. ist. c. §. libertus. et C. e. l. nisi. ac. accusat contutorem. accursius. tutus. ar. vel dic

f T(utor) durat adhuc tutor. q. alii ca. di. tu. qui est postea resti(tutus) quod fuit datus.

g (S)i desierit. finita tutela. per. adjectam conditionem vel diem. ut inst. quibus mo. tu. fi. §. sed et si. et §. preterea. ad. removebitur per accusationem contutoris contutorem. quod sed

h (T)utor accusandus qui nec sub manu quamvis desiit. sed non manu post si suam accusatorem

i (S)uspectum. i. dicere non solum si alia causa desiit. sed et quando per accusationem se fecit. ac.

erit dicere et eum cui a pretore mandata est iurisdictio posse de suspecto cognoscere. Consequenter videamus qui possint de suspecto cognoscere. videamus qui suspecti fieri possint. et quidem omnes tutores possunt sive testamentarii sint sive non sint sed alterius generis. quare et si legitimus tutor sit accusari poterit. quid si patronus? adhuc idem erit dicendum dummodo meminerimus patrono parcendum. Nunc est ut videamus qui possunt suspectos postulare et sciendum est quasi publicam esse hanc actionem hoc est omnibus patere. quin immo et mulieres admittuntur sed hee sole que pietate necessitudinis ducte ad hoc procedunt ut puta mater. nutrix quoque et avia possunt. potest et soror. nam et in sorore est rescriptum divi Severi. et si qua alia mulier fuerit cuius pretor perpensam pietatem intellexerit non sexus verecundiam egredientis sed pietate productam non continere iniuriam pupillorum admittet eam ad accusationem. Et si quis de plebeis ob officiosam fidem in tutela admittenda fuerit apud pretorem accusator remittetur ad presidem iure gentium pertinere.

Libertus quoque si ita in eminentibus(?) diligenter gessisse tutelam filiorum patroni sui probaretur ad preferendum iure(?) remittetur. Item tutor quoque contutorem suum potest suspectum facere sive tutor durat adhuc sive iam desierit ipse sive contutor maneat tutor. et id divus Severus rescripsit. plus divus Pius Cecilio Petino rescripsit posse tutorem suspectum removeri contutores suos suspectos facere. Libera quoque pupillorum gratie faciente si tutores vel curatores eorum male gesserint ex provinciis vel liberorum patronorum suspectos fecerint. sed si patronum suum reum suspectum in tutela facere velint. melius est libertos abstinere et repelli ne iniuria oriatur gravius ad enigrare(?) cum aliis omnibus.

non tantum adolescentis verum etiam adolescentis curator sed etiam furiosi vel prodigi ut suspectum removeri poterit. sed si quis cum in venerit coloris ut ad ministrationem gerit non carebit sed erit inventu(?). Et certe in ceteris dubium est an sine causa possit suspectus repelli et magis est ut repelli debeat si pretori liqueat cum paratissimum rerum argumentis suspectum esse cum ex favore pupillorum accipiendum est. Unde intelligimus ex quibus causis suspecti removeantur. et sciendum est aut ob dolum in tutela admissum suspectum licere postulare. si forte grassatus sit in tutela aut sordide egit aut perniciose pupillo vel si aliquid intercepit ex rebus pupillaribus iam tutor. Quesitum ad iniusit. an contutor adhuc tutor esse quamvis in bonis pupilli vel in tutela non potest esse suspectus tutor postulari quia delictum perfecit tutela. Proinde si pupilli iam expilavit si antequam tutor esset actum dicere(?) expilate hereditatis crimine simum furti. Quero(?) an possit si tutor fuit pupilli ideoque sit curator confirmatus adolescenti an possit ex delictis tutele accusari. et cum tutele actio tutori ubi quoniam semel esse desierit cessare suspecti accusationem. quia tutele agi posse deposito officio et alio simul preto. Et id erit quaerendum si quis cum in ea esse tutorem et rursus ceperit utpote usque ad tempus vel ad conditionem etiam dativus deinde iterum vel suppleviente conditione testamentaria vel a pretore datus est. postea an suspectus postulari possit ex delicto tutele prioris. et est quia eiusdem tutele ut conveniat. et est enim dicere cessare cum tunc suspecti. Et si aliter tutor solus est unquam ex cetera causa removendus sit. an hic admittitur qui in hanc suspectus et ex quo tutor est male versatus sit. Et in eo quod tutor solus est finita tutela confirmatur et id dici potest. Et si quis iterum tutor datus sit quo ad iam talia erit

x (E)t tutor. in bonis pupilli et in tutela dicitur tutor. accur.

y (C)rimine. cum subtrahit res hereditarias ante aditam hereditatem vel post aditam sed ante apprehensam possessionem. et quod subiecit. similis. i. cum subtrahit post aditam...

K

(C)um una tutela ... et eadem ... [illegible] ... acursius.

(C) Si quis tutela ... [illegible] ... ut ff. de admi. tu. l. ...

[illegible]

tutor esse. vel quod ad tutelam transmittere non
sit an suspectus possit postulari ex eo
gestu quem administraturus est? aliquis umquam
maiorem abesse quam magis est ut postulari
possit cum una tutela sit licet multiplex
sit. (C)um si quis in tutela bis tutor fuit per liberationem
causa desideratur ut tutor sui constitui
alium tutorem an retrusus ex gesto suspectus
postulari possit? et quia pater ex
priore gestu et utili accepto constat non tamen
removebit postulari. (C)um si tutor datus
fuerit et curatur in eadem causa
inde deinde tutor datus est an possit
suspectus propter fraudes in eam admissam
ad possit dubitari puto et si quidem liberos
tutores non posse postulari quasi curatores
sine tamen removeri posse. (C) Si tutor in unum
pupillo pervenit ne curator sit et generaliter
si curam unam causam pretorem movit ad
novum deberet in eam tutelam removeri
eum debeat. (C) Sed et Antonius rescripsit
fuerit epiciuno tutores cum res veneunt
cum decreto distraxerint vel quidem
egerint nisi si per fraudem id fecerint
removeri eos oportere. (C) Tutor qui ad
alimenta pupillo praestanda copiam sui
non faciat suspectus est poterit removeri.
sed et si non latitet sed neget posse praestari
sed mentitur posse dicens contendit cum inopiae
est datis pupillo adversus sit immediate
tio reveratur ad praefectum urbis
remittendus est. sed interest eo
agere quem magis in corrupta fide in
quam si eo tutor constituatur. cum bona
tona constitutum est veluti sub condicionem
bonis alienis incumbere. hic quidem non
suspectus removebitur. sed remittendus est puniendus
ex poena qua solet affici
qui tutelam corruptam miserit ... redimunt. (C) Tutores qui repertorium
non fecerint vel qui pecuniam ad praediorum emptionem
conferre sed receptam deponere
fecerint pariter quo ad emptionem accedi
incipiant vel in pecunia vitent quam
insuper per suspectus habentur. (C) Sciendum
dicendum est non omnes hic lenitate debere

tutelam. sed veteri tutori ex eadem
eos quibus in rem melior dignitatem praestiterit
non optimum. Mittere sui preter praeter
necessario portet. Sed tutor qui consideratione
pupilli vel dolo abstinuerit vel redimi
certe suspectus fieri potest. (C)um obsit
egestate vel rusticitate vel inertia
vel simplicitate vel inopiam removendus
sit in hac causa est ut integra exi
stimatione tutela vel cura abeat. sed
et si quis ob fraudem non removeatur
tamen sed ad adiutorem non erit fa
mosus quia non est abire tutela iussus.
Item (H)ec verba eadem sunt (C)um tutela
est ut integra existimatione tutela
vel cura quis abeat. decreto quidem debet
causa removendi significari ut appareat
de existimatione. quid si non
significaverit causam remotionis decreto
suo praeses? debebit dici hunc integrae
esse famae et ita est. (C) Si praetor
suspecta sua non removerit a tutela
sed gerere prohibuerit dicendum est magis esse
ut hic desinat tutor esse. (C) Qui nihil
gesserint non possunt suspecti postu
lari. immo ob ignaviam vel negligentiam
vel dolum si dolo fecerint possunt remo
veri. Item (S)uspectus fit is quoque (C)um
cautum satis non dedit vel non offert
ad expediendum pupillo rem suam sed
magis fore quam tabulas posse
consistere non ... et ut ... sed reddidit
est contutor qui eo collegam suum
suspectum non fecit quam cautio erat pupillo
(C)aius (Q)uia facile impositi tutores
malivoli non iunctam fidem quam
tractandi iure familiari faciat.
Ulpianus (I)mpuberibus (C)um praetor
quidem non permittitur suspectos facere
adolescentibus permittit nolentibus
suspectos facere curatores suos permittitur
dummodo ex consilio necessario id
faciant. (C) Si fraus non sit admissa
sed lata negligentia quia ista prope fraudem
accedit removeri hunc ut suspectum

ob dolum cum infamia, si inopia non ut C. ... cu. qui sat. non dant. l. ij. ... sed magis expedit pupillo ... ut removeatur ... bonos pupilli mores ... [illegible]

[illegible]

(C)um obsit ... [illegible] ... acursius

[illegible]

(C)atera suis ... pupillo ... ut ita tuto[illegible]

nbus auferatur administratio. si etiam (?) tutoris cessatio ... [illegible] ... sit. pu. si quid eius ... pro male gestis uel neglectis ... alatur. ff. de suo. ut. j. t. ij. l. f. infi. ac.

c Sed et ... per fugam et uel cessatione se condempnat. ut. j. ... et remouetur ut suspectus. ut. ... tutor. et insti. e. §. si quis. accursius.

... [illegible] ... Post finitam soluitur ... potest tutele. ut. j. de tutelis ...

oportet. Ceterum accesserit quedam specialiter ex epistula imperatoris nostri et diui Seueri ad Atrium Clodianum. nam eos qui ne alimenta decernantur sui copiam non faciunt ... pupillus in possessionem mittatur eius qui suspectus sit ... tutore dato distrahi iubentur. Item si quis tutor datus non compareat solet edictis euocari nouissimeque si copiam sui non fecerit ut suspectus remoueri: ob hoc ipsum quod copiam sui non fecit. quod et ratione et diligenter ... cognitionem.

Ulpianus. Suspectum tutorem eum esse putamus qui moribus talis est ut suspectus sit. enimuero tutor quamuis pauper est fidelis tamen et diligens non est remouendus quasi suspectus.

Modestinus. Si tutor alicuius ... Suspecti ... pupillo ... tutelam gerit et quis eorum a tutela remouendus ... optimum ... eum notata fide et existimatione remoueri.

Paulus. Decreto pretoris ut suspectus remotus periculum futurum ... tutela ...

Ulpianus. Post finitam tutelam ... suspecti tutoris quamuis ... soluitur.

Iulianus. Nichil prohibet ... curatorem posse ... suspecti ... ut pupillaris ... tutor ... curator ... remotus ... sit idoneus ... non ... ut filium suum tu...

... tutelam ... pupilli ... ut ... tutele ... liberis ... [illegible]

Incipit liber .xxvii. de excusatione tutelarum et temporibus earum.

INCIPIT

Herennius Modestinus Egnatio Dextro. Excusationis libellum necessarium admodum arbitratus, hunc composui ... de excusatione tutele et curationis ... et ut ... possibile erit de his dicturum ... et si ... incepta ad ... ea ... legalia ... necessitas.

Dudum ... quos non oportet ... pupillis libertinis ingenuos non dabunt presides tutores uel curatores ... libertos ... diui Marci oratio iubet ... obligatum esse tutele ... reddidit rescripsit non fieri curatorem esse ... senatus dicit ...

Item. Excusantur a tutela ... qui lxx annos expleuerunt. Excessisse autem oportet lxx annos in tempore illo in quo ... hereditatem adierit ... complet ... excusationis ... Etas autem probatur ... natalitatis ... aliis ... probationibus ... a tutela ... Item ... liberos ... oportet ... tutores ... ut ... nascitur ...

[illegible]

o Libertinis ingenuos ... illos qui habent ius anulorum ...

p Expeniuntur. necessitas legem non habet. sic no. ... ac.

q Si autem dabis. s. ingenuus libertino tutor ... [illegible]

[illegible]

r ... [illegible]

s ... [illegible]

t Excusantur ... ac.

u ... [illegible]

x ... lex annos

... que

Dicas q ubi dispositio legis ul uoluntas hois loquens tis e certa. no attendit de ordine ut dicta .l. nec enim .q. j. de pecul. l. quida. c. insti. de l. c. an heredis. c. de l. ij. cum pat. c. fidei tue. s ubi e incerta sequimur ordine. ut j. de fid. l. lib. l. gnalit. c. quid g. et de lib. et po. l. gallus. c. i. c. de her. insti. qui solum do. c. de l. ij. cum pat. c. ate. c. de usufruc. l. quotiens. in pn. dy.

l. romes. et .l. insta. c. l. no eplis. c. l. non nudis. acur. ut hic nec legittimi

.a remittit. i. relaxat. ac. nec soli naturales prosunt. tm. ut adoptiui. c. s.

.b legittimos. c naturales. na patri adoptiuo. licet patri naturalis sit. ut instit. c. inpn. nisi forte datus sit auo. ul proauo. ut tunc prosit adoptanti. ar. inst. de adopt. c. s bodie. acursius. .c liberos. s. uiuos. acursius doc. ij. l. x. jt h

.d decesserunt. ul e capti sunt ab hostibus. ut C. qui nuo. lib. l. est um nisi in acie decesserunt. ub instit. e. i pn. c j. e. l. bello. acur.

.l ad aliam. s. etiam c no. de ordine fuando. sic. j. de fidei. c. lib. l. gnalit. c. qd ergo. s ar. c. j. de solut. l. nec enim. acur. i. duaz tutelaz. i. duo decreta. acur.

.m duc causes. no apparet. eligit utero. ut hic c

.n eliget. si ordo ar. j. de accusat. l. si pl'es. aut con mittitur sorti. ut. s. de iudic. l. in tribz. c C. coia. de l. l. s. i pn. al no ualet. q fit. ut. j. de her. i. st. l. qui soluedo. c s. du suf. l. quot. aliqn c mittitur puato. ut. j. ad tre. l. heredes. c. f. q oia s. ar. c. s. s h fit fauore pupillor ne dui t stent sin tutore. na metus tu tor no pt eis dari. ut s. de testa. tu. l. tuto metus. s qd si a di uersis de tur tria c quarta. c pro. ad su periorem t recurrim ut ar. j. d re iudi. l. duo c fac hec lex. ad id q no. C. de edicto diui adri. tol. l. f. c. fin aut.

.o gramma tici sophy ste. i. dia letici. ac.

.p circui tores. al circitores. c al' circum tores. qz circue ut ciuitate. sanando egros. sic fullones uocatur eade erca. ut s. de nisi. l. an cuqz. c. i. jtem isti uocantu parabolani. qz multas hnt parabo las. ut C. de epis. c c. l. parabolani. acursius.

.q immuni bus. a q bus sunt imunes.

a hec aut. s. q dein est demotius.

b alio. datiuo. ul legittimo. ac.

c in multis. quot. de eius como dis agitur. ut. s. de sta. lib. qui inutfo. c j. de acqui. her. cum quida c. i. ac. liquis. ut si uocetur ad

d iure honores. ubi psunt filij iam nati. ad implendum numm annoz. ub. s. de im. l. ij. c j. de mu. c ho. l. ad rem. no tn psunt ad re cipiendam admiistratoez rez suaz. ut. C. de in int. rest. l. ij. c de admj. tu. l. de his. c C. qui c ad u sus q s. l. i. jte psunt ad excusat. psona lium immer filij nati. ut C. lib. x. de his qui nuo lib. l. iij. c fac. c ac. ar. ac. illius locum. facit c.

ultima.

e no solu qui nuo. h. l. iij. acur.

f auo. uti nepotes. ac. q abite

g minantur. sic inst. d her. stato. c. cum filius. acur. de u. s. l. liber.

h extendi. ut. j. c l. iusta. c l. no men. acursius. rome tres. i ytalia.

i determinatu. quatuor i puintijs. v. ut instit. e. c circa pn. c C. qui nu mero. li. l. i. acursius. bn est. al'n

creatur. s. tutor. ac.

k nam si al' nat. si. et si. c tunc t buntat uny n sic. C. de testa. ma. l. f. c. sin aut. ac. sanctur. h io. qz

l amplius excu iste pmittere st eiusdem gnis. al' secus. ut. j. e. l. spatone. c. qui multa una. c C. qui nuo. tu. l. i. c. f. ac. dictum t

Amplius due excusatoes impfce eiusde gnis c stituunt una pfecta. dy.

m dicit eade. hoc est in adsequte. l. qe est ulp. ac. al' ulpiani. s. esti

n ulpianus. tutio. s. tractatus de tribus. c e. acur. tria. acursi.

o T ria. hec est la tres hone

p honera. i. onose tutele. c no affectate. ut instit. e. c. jte tria. c j. e. l. spatone. c. fi. si enim eent affectate. n iferunt hom. qz portat leuit q portat qsq; libe ter. ut. s. siquis caut. l. ij. c. fi. c s. ex qu. ca. ma. l. iij. c uij. c v. c hoc mo expoit. C. qui nuo. tu. l. i. ubi dicit no de fuctoue l'expoe illo. ut ibi. s hic n muto. acur.

eodem

q separato. sic ergo grauitate in telligas p uno suo. sine pcumu lo debiti. c p patrimonio. no pro nuo psonaz. ut. s. de pac. l. maio rem. c l. si pl'es. c C. qui bo. ce. p. l. f. c fac. ad. l. usuraz. j. ad trebell. l. ij. c. no solum. c s. e. l. excusa tur. c. f. acur. s. l. excusantur.

r D icimus. c. f. c h c illa sunt beremy. ac. c gte. acursi.

s appellauit. lata sententia c eu sup excusat. posita alioquin c. ut instit. e. c. qui aut. c j. qui ap. sit. l. i. c. siquis c facit ad hoc. j. e. l. scire. in pn. ac. excusat se

t faciet c tue. q. d. pp tria. ac.

u illam. s. quartam. quasi ipso iure no teneat uocatio. nec egeat ex cusatione. ac. sic ut q ipso iure

x no oportet. c intum no teneat uocatio ad quartam. c sic intum t pendente ca appllois. n bt necte se excusare. ut instit. e. c. jtem ma ior. c j. e. l. scire oz. c. h de his. c C. d appellat. l. noiatores. s dinu lata sententia c eum a q no appellaret. ut. ar. j. e. si is qui tres. acursius doctor.

contexto diui seui. Habuit. inde eo de j decim t ee de tutore dato. s in textu con uenit aut h t in omni alio. Quia u innenire e t si in multis ptibz legis opatur p piam nato tn in impetrationem excusatiom. in reliquis tm libz numibz pdest puii t h distinctioe est in eo te diui seuii no solu aut filii remissionem tu tele tribuunt t filie s t nepotes ex filiis masculis nati t masculi t femine aptantur. Aut tunc qui pre eoz mo tuo illius locum supplet quotquot au ano nepotes sunt ex uno filio p uno filio numerantur. Habuit ex constitutionibz quod ubi legumur postulare colligere nummi qui. n. facile e inuenire q desi ut loquatur estio s de libris. appllo aut h t eo nepotes excutiat. numerum aut liborum determinatum constitutionibz ee oportet. uiuentium eo tu creaturus. nam si p oste creationem geniti. no auxilientur. ut constitutione inquid diui seui iamt.

Amplius. aut t qui hnt tres tutelas aut tres curas aut comixtas tres curas t tu telas q adhuc manentes h e no dum ex cedentibus etate minoribus hi excusantur ad tutelam ul curam uocati. Sz tri q siciatio qn pubes ss sunt non i in uno tutorum t h optima bz cura q fit de re hac dare post constitutionem seui tamen dicit eadem in nobili ulp. hec ci

Ulpianus. Tria aut honera. Dicimus tutel tutelarum dant excusationem. tria autem ho nera sic sunt accipienda ut non numerus pupillor plures tutelas faciat. set patrimoniorum separatio t ideo qui tribus fratribus tutor datus e qui distinctum patrimonium habent. u. quibus datus tutor. u. quibus datus tutor unam tutelam suscepisse credendum.

Modest. Qui autem tres habentes tutelas ad quartam uocantur. quesitum est ergo si quis duas habuit tutelas deinde ad tutelam tertiam uocatus sit. appellauit t adhuc pendente uocatione ad quartam tutelam prouocabitur utrum a quarta se ex cusans memoriam faciens tertie an omnino dimittet illam t a dicti seui

t aut constitutionem in eo in ii ope eo quartam in pmoti a tertia appell antem s pendente sic excusare circa comissimis. Sine eius spectant omni firmum quante creatonis tertia tue. sit ordine eposito suscipiet quar tam qr euenit ut post existentem tertiam muniatur tertie eius appellantes. apparente quattuor hominibz generaliter ex le gesis. si pr i tibz sunt muniibz aut tutele aut cure fili cuius uos nepo tibz t ita h constitutionem e a diuo se uo q aut habuit t regio e qd oportet filii tutelas triustique p uidere. quarum uis coeis. i. iuram filii t duas praeteri aut eius tunc aut h ita se hnt tu imus hominis unidum non sepa tis attingit. sed aut t ulp nobi insinuis eadem.

Ulp. Tria honera i domo una sunt set ee p unde. si pr aliter ul filium. l. fra. quae in eius de patre tria honera sustineat q ad pieculi pnis sui spe ctentur qr uoluntate eius admistra tur omnibz excuso a tutela oportet h si sit uoluntate prius admittit no prodee sepe rescriptum est.

Modest. Sicut duas habenti tutelas ul duo e simul supmadate sunt q ordine tertia aprilia ad remissionem quite et si ipsatori fuit inis it. aut e etiam etiam aliquam cognoscent ipsius in andat pmotus est ad aliam. sin ordo non apparuit. s tum in adio duce creantes propterea in nuntus creatis no aiu cur aut est. s qui creant eliget quam oportet eum sus cipere. Grammatici. sophiste. ret hores medici qui phisosee. i. ci rcuitores uocantur. sicut ad in alteri quis mini bz ita q tutela et cura requiem hnt. est ait q num rethorum in unaquaque ciuita te emi uectum numerum hnt t h re e qua pst apposite legis q in alanutir e ex ep'la diui ant. pii cuiusque scripta

y illius. si hes sua plana e. si hes sine. dic sinus tue. pertinuus est. i. tinuna tio est quarte. nam si tenet tertia. no tenetur i quarta. sic c al. uideo fine uinus cae. e quitur altius. ut. C. de or. m. l. fi. c de fal. l. ubi. ac. quarta tutela sine

c post stantem. i. post existentem. ac. est ut debeat quan ut uius dicam pt

g ex leges. i. c leges. nam et leges legem. no sui legem. sic poit c pro pt. s. de pact. l. pacisci. ar. c facit j. e. l. si duos. in pn. c s. de ritu. nupt. l. siqs. c. t quid c sicut. ac. — q Si pat emo. q. d. i. eo no e. ar. ac. tant. ut. s. l. pe.

.a filios. qui sunt in potestate. ut statim subicit. c j. l. pe. ac. .c scribit. fati

.b unj domini. ut qr pres cum filijs oia coia hnt. c simul habi endo. l. seqnte. ac.

.d no separatis. s. domibz. al' separatim. ac. tutel. l. si filius. c de administratione

.e T ria. h est ulp. c latina. acursius doc. tu. l. lutius. c plac apparet. qualiud

.f quia uoluntate. hec dic. ut. s. de debet ee in magistratu. c fideiussoribus tutoris. ut j. e. l. spatone. c. si ciuitatis. c s. de ritu. nupt. l. siqs. tu. c. i. q sub eme. qr illi no tenent io. qr agnouerut tutelam. ul qr eoz uoluntate gesta sit. sit s hic pat. sic. un p'inde est. ac si ipse gerit. ut. s. d admi. tu. l. ita aut. c. gessisse. c s. neqs eum qui inuis. uo. in ex. l. siqs in pn. un hic forte statu quemm pot. s ibi in subsidium tm. excusso eo qui gessit. acur. quia c iuutu

.g omnibz. tam patri. quam filijs. acur. ut. s. de tute. l. si filius. de eo obligati

.h no prodee. lic c pat de peculio teneat. ut. s. de pec. l. siquis sum. c. e c qi filij prionum reputat. no pris ut. s. de pec. l. peculiu. c facit. s. l. proe. acur.

.i S idonas. h est greta. acur. ordine. ita q una primo alia posteriori tpe.

.k quo ordine. i. aliquo t l' lege in trogatiue c ibi incipit tensio. c si t impator. c e. c postea cum dicit aut etiam. sbuerit tertia pdest ad excusat. quite et enim. et e. ar. acursius doctor.

ut. C. d pfes. c me. l. medicos. c l. si. c j. d mu. c ho. l. f. c. f. acursius. le. subaudi sunt. q. d. c quedam

.r c h ses quaz leges hses. i. diuidentes ciuitate a ciuitate. ut statim dicat. acur. poit. minores. ma

.s minores. tria gna ciuitatu iores c marias. ac.

.t utraq; doc. s. gramaticaz. c sophysticam. s. quatuor i qualibz. na c in minoribz concessi sunt iij. acursius.

.u marie. quida dnt marias. romaz ueterem c no uam. q no placet. qr ibi alius e nuus. ut. C. de stu dijs. lib. u. l. l. i. c de puil. ur. constan. l. i. s uocabit hic marias metropolitanas. ut. j. statim. acursius.

.v c rethores. p eodem ut pone sophystam c reto rem. qr s. iniuio. c. minores. dicit sophystas. et gramaticos. c hic dic rethores. c gramaticos. l' ueri us dicam appllari sophystas. dialeticos. nam c s. c. gramatici. posuit gramaticos sophystas. c re tores. que apparet q non ponit pe odez. ar. litanu.

.y metropoleos. i. ciuitates. q hnt metropo i. archi epm. acur. foz caz. c locus iuditioz dez e. ul' dic

.z foz caz. caz criminaliu. iuditioz ciuiliu. ul' eo. ut. s. de testi. l. i. in pn. ac. est. c te dic. i. diffig

.& nob. al' nob. al' impossibile. le. sic. s. de delec. c l. ij. ul' bn dicit i possibile. qr no dz sit. ut. j. d condict. in stit. l. filius. c de u. si. l. nepos. ac.

.9 factum. i. mun taxatum. u. s. mlti sunt q munera

subeunt. ⁊ facit. C. de dilat. l. sive pars. ⁊ instit. de excu. tu. §. qui autem. acursius.

a [N]egligenter. quo casu potuerunt reprobari. ut. j. l. ⁊ ff. de mun. acursius.

b [E]t philosophos paulus scribit. in latino. ⁊ sic incipit lex latina. acursius doctor legum. legum.

quin teneat quis emere frumentum ⁊ similia tempore necessitatis. ut recitatur ubi tas. ut. C. ut ne. li. ne ep. spe. l. i. sed acura modi cendi emptionem non quis excusatur. ut h. ⁊ j. de mun. ⁊ ho. l. iii. §. cura. acursius doctor legum.

m [I]udicent. hic est contra. ff. de arbi. l. iii. §. tam ⁊ si. solutio hic loquitur de legationis. q[uia] aliquis non cogitur suscipere. ut. C. de advoc. di. iu. l. scimus. ⁊ j. de mu. ⁊ ho. l. f. §. iudicandi. non habet excusat. ut h. at ibi non loquitur de arbitro. qui cogitur ex quo sponte suscepit arbitrium. ut ibi dicitur. ⁊ facit. j. de vacat. mu. l. pen. §. ⁊ qui aut. ⁊ §. si post cam. acursius.

d inditio

c [P]hylosophi oratores. i. rethores. ac.

d [E]xcusantur. non autem illi qui primas litteras docent. ut j. de vac. ⁊ mu. l. ij. §. qui pueros. nec pote te. ut. C. de professo. ⁊ me. l. poter. ⁊ acursius.

e [S]et ⁊ re probari. ut j. de mu. et ho. l. ut gradatim. §. reprobari. et C. de professo. et me. l. ij. sed contra. q[uia] ma. non pos. §. semel. so. illud favore libertatis. hoc favore sanitatis. sed non obstat. j. de re. mi. l. iudex. q[uia] ibi de sint esse iudex. item ⁊ illud ⁊ dictum est. ne illi persona sit invidia. ut. s. de iniec. l. scriptor. ⁊ j. ne quid in loco publico. fi. l. f. ⁊ j. ad tre. l. fi. ⁊ iunto. §. cum pretor. item ar. contra. s. qui sat. co. l. si ab arbitrio. ⁊ de neg. g. l. pop. ubi de hoc no. item facit. ad hanc. l. C. de epis ⁊ cle. l. generaliter. ⁊ s. l. pen. infi. acursius.

melius. j. ... ab or. l. q[uia] semel. ... mus.

Ampli[us] ⁊ illud

que scripta quidem est a sic communi universo orbi conveniens est. cuius epistole capitulum subiectum est. [M]inores quidem civitates possunt .v. medicos immunes habere ⁊ tres sophistas ⁊ grammaticos totidem. [M]aiores autem civitates septem .vii. qui curant .iiii. qui doceant utriusque scientiam. maxime autem civitates .x. medicos ⁊ rethores .v. ⁊ grammaticos totidem. [S]upra hunc autem numerum ne maxima civitas immunitatem prestat. decet autem maximo quidem numero uti metropoles gentium. [S]ecundo autem que habent .l. fora causarum vel loca iudiciorum. [T]ercio autem reliquis. Hunc numerum excedere non licet. neque per senatus neque alio aliquo modo admittentes. Minuere autem licet quoniam pro civibus munerum. apparet. sed talem semper tunc non alias de immunitate hac fructum habituri nisi in dogmate senatus inscripti fuerint numero concesso ⁊ circa opus suum se negligentes non habuerint. philosophos vero a tutelis paulus scribit ita. philosophi. oratores. grammatici qui publice iuvenibus prosunt excusantur a tutelis. item ⁊ ulpianus libro. . . . officiorum ita scribit.

[I]pse [S]ed ⁊ reprobari iudicio totius ordinis a re p. quamvis sol. probati sint. imperator cum divo patre suo rescripsit. [D]e philosophis autem eadem constitutio divi pii ita dicit. philosophorum autem non constituit numerum. quia rari sunt qui philosophantur. [C]eterum arbitror autem quod divites sunt supra numerum. quod voluntarie tribuant pecuniam utilitati patrie. si autem super re loquantur de substantia. inde iam manifestum fiet philosophantes eos non esse. hoc modi constitutionibus inscripti capitulum est epistola divi antonini manifestat philosophos hic immunitatem tutelari. [S]unt autem litteras. sublevatum de his omnibus divus pius meo ingrediens imperio. principatu constitutionem honoreque immunitates confirmavit.

scribens philosophos rhetores grammaticos sive medicos immunes esse a gymnasiarchia edilitate sacerdotiis stationibus. nec frumenti quoque olei emptione. neque propositos neque iudicare neque legatos esse. neque militia invitos. nolentes neque ad aliud famulatum eos cogi. siue oportet. quinto hi qui in patria propria docent. aut medicantur immunitatem habent. si vero in ceteris commanentur in ecclesiarum decreta inter medicantur. apud romanenses immunitatem non habent. ex ita privilegiatione a divo severo ⁊ antonino. medici rethores ⁊ grammatici ⁊ super numerum in alia et. patria morantes facientes esse immunes paulus scribit diceo constituimus. ita invicem [C]irca mit philosophante civitati. et sic super alio remissionem habere privilegiatione a divo. scilicet. tamen et si in propria patria doceret quibus privilegiationibus fruetur quamvis sicut remissione quod civi oppida resistente patria regia urbe doceret. utique tamquam in propria patria utile se ipsum tribuens. i. ex ipsis immunitate fruetur. [L]egum doctores in alia provinciam docentes remissionem non habebunt. in ipsa [C]um roma autem docentes a tutela ⁊ cura remittuntur.

[I]pse [A]thlete habent a tutela excusationem si ⁊ dum sacri certaminibus coronati sint. [G]entium presidatus principatus ut est bithinie et capadocie tribuit immunitatem a tutela habere quoad imperii sui presidatum sunt. tutela non est rei publice munus. que nec quoad impensam pertinet. sed civile nec provinciale. unde tutelam administrare remissum est. a tutela ⁊ cura mittatur civitatum. [E]ciam remissionem tutele ⁊ capitalem civitatis seu ad usus presencium pupillorum nisi sed testamento apparet quod auctor tutor. nisi non. postquam testamentum scripta est testamentum capitale etiam est. eis ad iunctam constituunt. ex. nisi antiquior quidem est testato immunitas. [E]ciam si qui habeat. videlicet tutor ut supponat debito ⁊ negocia tractet. epistola seu imperatoris ostendit. ampliusque absolutum a tutela cui eorum.

n [A]mplius habent. instit. e. §. item rome. ⁊ j. de mu. ⁊ ho. l. f. §. f. ac.

o [C]ommaneus. i. de commania. ac.

p [I]n ecclesia. i. in alia terra docet. ⁊

q [I]mmunes. s. in sua. ut ex premissis patet. acursius.

r [I]n roma remissionem. in sua patria. ut instit. e. §. item rome. ⁊ j. de vac. mu. l. eos. in prin. acur.

s [S]imonem. i. post recitatum ratio ad predicta. quia roma est ⁊ oppidatur ab omnibus communis patria. ut h. ⁊ j. ad municipali. l. roma. acu.

t [L]egum in presidatu. ubi dicitur. adulterina scientia docetur. ut. s. in prooem. ff. dig. §. hec aut. acursius.

u [D]ocentes. vagabundos. acur.

x [I]n roma. l. in oppido h[abe]t tensum. vel in aliqua civitate regia. ut bononia. ut no. intro. §. hec aut. non ultra a posam. q[uia] extra civitatem veterem est. non mutine. non regii. item dic roma vetus. vel nova que melioribus. immo deterioribus dedicata est augurius. ut. C. de veteri iu. e. l. i. §. f. ⁊ C. de profes. lib. ar. l. i. ⁊ de privil. urb. constant. l. i. item dico quod habent excusat. non solum a tutel. sed ⁊ ab omnibus muneribus pu. ⁊ civilibus ⁊ filii ⁊ uxores eorum. ut. C. de profes. ⁊ me. l. medicos. sed quid de personalibus. respondeo dic. ut indicta. l. medicos. ac.

y [A]thlete. latina est h[ec] lex. et erant athlete qui sine mercede virtutis gratia certabant. et certaminibus sacris desudabant. ut. s. de his qui no. infa. l. athletas. ⁊ non dicas de illis qui hodie certant. q[uia] sunt infames. ut. s. de his qui no. infa. l. ij. infi. unde debet non habere premium. vel penam merentur. ut. s. de neg. g. lege. sive hereditaria. acursius.

z [C]oronati. s. ut. C. de athletis l. i. l. x. acursius.

⁊ [G]entium sunt. nam cessante causa cessat effectus. ut. C. de epis ⁊ c. l. generaliter. ⁊ s. de pact. l. quod certum. ⁊ instit. e. §. item divus marcus. ⁊ §. item qui rei pu. ⁊ §. immunitate.

9 [T]utela munus. utilitate. set auctem. sic ut instit. e. in prin. que est contra. sed ⁊ utilitate secundario est publicum. q[uia] expedit rei publice ⁊ c. ut instit. de his qui sunt sui vel alieni iur. §. pen. ⁊ sic. s. de den. l. argentarius §. i. acur. impensam. non ei habet n

..a [N]ec quoad necesse tutor de suo faciat sumptus tutele. ut. ut. s. de admi. tu. l. a tutoribus. §. fi. ac. sed provinciale sic.

..b [I]mpensam. s. patrimoniale. acursius.

..c [S]ed civile. i. divine civili. ut. s. de tutel. l. i. ⁊ j. in h. de mun. civile. q[uia] munerum civilium triplex est divisio. ut ⁊ j. de mu. ⁊ ho. l. f. in prin. acursius.

..d [N]ec provinciale. i. non est tale quale sunt alia munera. que sunt in provinciis. que sunt publica. auctem. ⁊ utilitate. acursius doctor legum.

..e [R]emittuntur civitatum. ad h. j. e. l. non tamen. §. sane. ⁊ l. administrationem. ⁊ instit. e. §. ⁊ qui in potestate. in municipio secus. ut. j. e. l. pp. ac. duobus modis. ut instit. e. §. item immunitate.

..f [D]at remissionem capital. hoc expone acursius.

..g [C]reatio. al. cautio. acursius.

..h [F]acta. i. nata. acursius.

..i [F]acta. s. immunitas a divo. ⁊ c. a quacumque parte pervenit culpa. sed hic videtur quod pervenit a parte tutoris. acursius.

..k [N]isi sim testamentum. quo casu ante facta videtur non remitti per testamentum. ⁊ sic apparet quod pater pupilli fuit offensus. acursius. bona. ⁊ est exceptio exceptionis. q. d. immunitas dat excusat. nisi in testamentario. te non. n

..l [N]isi postquam. al. est postquam. ⁊ est post testamentum est facta. quo casu non potest dici remissa per testamentum cum nec tunc erat nata. sed ⁊ post testamentum orta. si diu stetit. ⁊ potuit testamentum mutare. ⁊ non mutavit. sat. videtur remisisse. ar. s. de admi. tu. l. tres tu. et de confir. tu. l. i. confir. ⁊ l. utilitatem. alii h[abe]nt prius quam. ⁊ tunc or. quod excipiat a primo dicto. s. immunitas dat excus. nisi prius. ⁊ c. sed est tunc idem eadem superior exceptio. nam ⁊ hic. ⁊ ibi fuit ante testamentum in immunitas. ⁊ oportet te dicere. hoc nisi. poni expositive. quasi dicat. nisi. sed. t. ⁊ c. i. prius quam ⁊ c. sicut al. ponitur isto nisi. s. de peculi. l. non ⁊ ideo prima melior. acursius.

..m [D]atus tutor. q[uia] hoc dixit deo. quia inimicus est. vel ex aliis coniecturis apparet. quod non mutavit animum visus enim. quod firmat modo vindictam dando ei labores. ⁊ facit. j. de admi. l. iii. ⁊ s. de arbi. h. ⁊ C. si per inimici. catio facta sit. l. i. l. x. acu. le.

..n [S]upponatur debito. si male gerat. l. saltem recitare rationem. vel accipere mutuum pro pupillo. vel convenietur a creditoribus pupilli. acursius doctor legum. acursius.

f [D]e phylosophis. hoc est grecum.

g [A]ut. s. esse. aliquos. q. d. sed sunt rari. sunt tamen quamque. ut qui dant pecunias in utilitatem patrie. et sic de ea non curant. si aut curent. q[uia] ut dicat nolo dare sylam meam. non sunt phylosophi. ut ibi est.

h [P]atrie. subaudi sunt phylosophi. si tamen phylosophie intendant. acursius.

i [M]anifesti. nam vere phylosophantes pecuniam contempnunt. ut. j. de vacat. mu. l. in honoribus. ⁊ C. de profes. ⁊ me. l. professio. acursius.

k [E]st autem agonasiis. i. a sacerdotalibus exercitiis. genus enim grece. latine labor. sive exercitium dicitur. sed pr. vel dic quod non sunt propositi gimnasiis. feminarum laborantium in serico principis. sic ponitur. C. ad l. iul. repe. l. unusquisque. ⁊ C. de murilegiis gineciariis. in prin. ⁊ ea. l. xi. acursius.

l [S]tantes. i. existentes. ⁊ iunge precedentibus. quod subicit. ⁊ neque. ⁊ c. ⁊ dic ⁊ neque cogi eos ad famulatum emptionis. frumenti vini ⁊ olei. ⁊ pro. i. vis. propositionis. i. ut sit propositus ad faciendam ea. sed. contra. C. de quibus mu. l. prestationibus nemini. h. se. ex. l. i. ⁊ ij. so. nulla dignitas. vel privilegium excusat.

munera

hic cadit ... 3.

de excusatione tutor[um]

L

ques pupillo de statu mouet. cum uti[=]
que non calumpnia faciens. sic et lit[=]
fide et sollempnis maturis seni. p[ri]ulegia
sunt. Ceterum ciuis aut humilibus et il
litteratis seni[bus] parcit. ita mediocritas
et rusticitas interdum excusationem p[re]stet
et sicut exp[er]tis diuor[um] adriani et antoni[ni]
eius qui se negat litteras scire excuso
accipi non debere si modo expers non sit
negotiorum.

Item Paupertas sane dat excusa
tionem. si quis se imparem honori iniu[n]
cto possit p[ro]bare. idque diuor[um] fratrum re
scripto continetur.

Modestinus. Sed et milites qui honeste ople
uerint militie tempus remissionem habent
tutelarum aduersus omnes hodie p[ri]
uatos aduersus filios autem eorum qui
eodem ordine continentur et eorum qui
olim milites fuerunt intra annum quod
dimissionis remissionem habent post
annum autem non habent. aequalitas autem
honoris militie for[tun]ator[um] olim mi
litum p[ri]uilegio mis fortassis. At hu[ius]
modi tutele excusationes puta mini
mo[rum] id est aliquid tale quale et pri
uatos adversus omnes excusare con
sueuerint. Qualiter autem filius non et nepo
tibus eorum qui olim milites fuerunt in eodem lo
co cum reliquis priuatis esse creduntur. Cete
rum eum ignominiose dimis
sum sui filiis cui neque quam in
militauit estimant et prius hos ignominie
p[ri]uilegium habent. in filiis eorum qui olim
fuere milites tutores dati obligantur.
Quandoque autem non complet
quidem quidam militie tempus tantum huius
remissionem tutelarum. sed cum eandem
cum his qui oplerunt quod in uicesimum
annum militie processit. similiter esse cre
datur ei qui opleuit tempus militie.
Quia autem intra hos annos dimittitur
et non habet contrarium tutelarum immu
nitatem. sed ad tempus eius quadriennio et reliqui
cuiuslibet numerum remissionem habet
qui intra quinque annos dimissus sit a militia sol

utus est nullam habet in eo dictam im
munitatem. qui autem post quinque ann
os uiuus dimissus habet immunitatem. qui
autem post quinque biennium. Qui autem
post .xvi. triennium. Qui autem post
.xvij. quadriennium. Qui autem post
.xx. sicut supradiximus omnimode
absoluetur. Qui autem inter nocte
nos custodes qui sunt rome mi
litauerint annum solum habet remissio
nem. His autem qui honeste ab
soluti sunt. sicut dicitur .v. pro
egritudinem certam uocatam
missionem acceperint. est in hec
honesta. qui in ignominiam nostra
patitur remissionem non habet uel
cetera. ueteranus autem. eo ac
ditur non solum legionarius
sed omnis auxiliarius militi
auit et honeste est et ipse absolut
filiorum tutor esse debet. etenim le
gionarius eius qui inter nocturnos
custodes militauit filiorum tu
tor sit. Iam autem et militi impubi
curator dabitur quod olim milites fuerunt
scilicet si prius hoc mortuus fuerit. si uero
hic emancipati fuerint filii et nunc
filiis huius constitutos testantur. Scrib
autem ulp[ianus] ita. sed in ignominia
missi ab urbibus plane tutele ex
cusabuntur quoniam ingredi urbem eis
non licet. Et plane si quis in co
hortibus urbanis militauit. licet
ante .xx. annos mittatur trientem
habet a tutelis excusationem. Conti[nuo] enim
ut unam quis semel tutelam acceperit
quod olim fuerit milites ad immo tempus in
amplius quiescent. quiescente
autem p[ri]ma tutela rursus p[ri]uilegium
recipient alii in priuatis quam acceperi
runt. non in auxiliaribus. huius quam
haberent. uel inter tres annuan
tur. ita et in hiis quin olim fuerint
milites non prodest curatum esse. Si
autem tutoris est p[ri]uilegiatum non osten
dit diuiscium consto et tutoris in

Top gloss:

a Amplius de statu mouet. uel de omnibus bonis. uel plurima parte. ut .j. e. l. pe. et in
inst. e. §. Item propter litem. Item idem est. si a parte pupilli. hic sunt quod status mota.
ut inst. e. §. Item in qui. ac. — b Calumpnia. ut ita euitet tutelam. ar. s. sig. caut.
l. ij. §. fi. ac. — c De iustitiis. latina et al' lex. al. C. ac. — d Mediocritas. i. pa
upertas. et sic facit. j. l. pe. et dic ut ibi. ac. — e Rusticitas. no. sic. C. de testis. l. fi.
f Interdum. nam distinguitur in paupe. ut .j. l. pe. It. et rusticio. nam quidam sunt sagaces.

(margin beside top gloss: et dixi .s. et. i. l. decet. re dy.)

y Sed et ignominia urbibus. non alijs ut .C. de hijs qui non
imple. sti. l. i. et .s. p[ro]xio. §. qui enim igno. quod sub .9. It.
no. hic ex eodem facto. penam et p[ri]mum consequi. sic .j. de
hijs qui ut indignis. l. a. et dic. pro eo. ut .s. de neg.
l. siue hic. ac. am. hieno. quatuor ui[r]a. nam .C. de
Plane p[ro]ptereu hijs qui non imple. sti. l. ij. q[ui]a dic

Left gloss:

g Eius suis. alioquin recipienda est excusatio. ut inst. e. §. filius. s. et fa
cit .C. de postu. l. ij. et de iudic. l. eti
amis. ar. s. j. de te. uidi. l. pop. si
num. et c. acur. latina est et al. §. g
h Paupertas. quam lex. acur. ente
i Imparem. i. inquei p[ro]pter
paupertate. et est planum si ita paup
est. ut oporteat eum laborare. ut in
de alatur. al' dicit paup qui non habet .l.
aureos. ut .j. de accu. l. non iusti.
et. uel dic. quod non habet tamen in bonis. quan
tum pupillus. cui datur tutor. et
sic hic talis cum alijs tutoribus bene
potest administrare. solus non. ut .C. de
periti. l. i. sic et in aut. ut diffe. iu.
§. i. ubi ordinarius suspectus. non
solus. sed cum epo cognoscat. It. p[ro]p[ter]
paupertatem quam remouet qui ut
suspectus. quia non. s. t. i. l. suspec
tus. et l. suspectum. acursius doc.
k Sed et milites. greca est. acur.
l Honeste. est enim honesta.
et c. ut .s. de hijs qui no. infa. l. ij.
§. ignominie. et .j. de re. mili. l. mi
lites. §. missionum. ac. sic ut .C.
m Tutelarum. etiam postquam de de excu
sat. ue. l. i. et ij. et ar. j. de decur. l. fi.
et de quibus. l. unius. §. p[ri]uus. sed ar.
s. in eodem. t. l. i. §. ite[m] nimio. uel.
n Ordine. ut filios omnis ponitur.
o Fuerunt. i. ueteranorum. acursius.
p Intra annum. hoc spatium habent ad
nouas tu. uocati. al' statim reas
sumunt ueterum. ut inst. e. §. It. qui
rei. acur. eorum a tempore. excilia
q Fortior. parte labor uitatur. ac.
r Munerum. ut .s. e. l. excusat. ipsi.
s Tale. puta liberorum nostris. ut .e. l. §. i.
et alie cause. quod ibi sequitur. acursi.
t Hec autem. s. locum habet. quod non excuset.
u Creduntur. appellatione filij. ne
potes non continentur. ut inst. e. qui
da. tu. pos. §. f. et facit .j. e. l. non tm.
§. i. hiis. et §. fi. et l. ad ministrantes.
§. f. et l. spa. §. si aut libi. et j. e. l.
ple. et j. de re. mi. l. iij. et s. de tute
lis. l. et. ac. extimantur. non cau.
x Qui num. ut .j. e. §. sed ignomi
nia. acursius. filium militis non
y In filijs autem ignominia mis
si. posse excusari. p[ro]p[ter] patrem. pro quo
e. s. e. l. tria. sed falsum est. ut ff. de
uac. mu. l. ii. honoribus. §. uacati
onum. ac. subaudi illi qui olim
z Qui olim. et c. ac. habent tamen excu
et Obligantur. hic sat. cum ueteran
cent. hic ac s. e. l. i. §. si aut dabit.
9 Quia autem sed ea de. i. sum id quod habent
p[ri]uile. quod habent qui opleuerunt. l' ea
dem immunitatem. l' eadem remissi
onem. ar. non tamen ita perpetuam quam ut
subicit. et facit .C. de hijs qui non
imple. sti. mi. l. i. et ij. et iij. acur.
a Tempus militie. eorum. in quo erat
ascriptus. quod erat. uel maius. uel
minus. xx. an. acur. que eum
b Continua. i. p[er]petua. semper eo
mitetur. ac. ree. quod fuit miles.
c Nulla. ea. sed quod rei pu. cum ab
sunt. habent annum. quod datur alijs re
uentibus. s. pr. sed. x. nec annum dat.
uel eius aliquam partem. sed ar. quod habet
annum. et tres menses. i. quartam par
tem cuiuslibet anni. sic proportione in
des insequentibus. quod quilibet habet quartam partem eius temporis. quo fuit in militia. aliud
tamen uir s. quod qui fuit. p. xx. annos in militia. non habet quartam partem. sed perpetuam habet re
missionem. ac. turnos. quibus p[re]est p[re]fectus uigilum. ut .s. de of. p. ui. l. i. et ij.
d Qui autem nec et ij. ac. e Hij autem. s. quod militat inter nocturnos custodes. anni
habent remissionem. et c. ac. uenerunt tempus in quo fuit assumpti. sic decem est remissio. absentibus
f Honeste. quod ople. s. pr. §. qui. uel et non opleuerunt. p[ro]p[ter] egritu. et c. huius. §. et .j. §.
sane. ubi perpetuam dat excusat. so. ut ibi. acursi. in quibus specialis arcetur. ut .C.
g Honesta. licentiatio. ut .C. de re mili. l. carta. de re. mi. l. iij. l. xij. It nec in
h Non habet. sed tamen ubique morari potest. nisi in hijs locis. urbe. nec in sacro comitatu. ij.
j. de re. mili. l. milites. §. missionum. et j. pr. §. nec alibi. ubi imperator sit. non hec.
s. de hijs qui no. infa. l. ij. §. ignominie. ac. quod hic est primum. quod qui conten
i Ueteranus creditur. ut habeat remissionem. et no. et c. uel melius ibi sed omnis. et c. ac.
k Militauit. puta in ala. uel alio modo militum. non in legione. acursius doctor le.
l Filiorum. s. eius qui sibi militauit. et honeste fuit. et ipse fuit absolutus. acursius.
m Et enim. a filii. et dic legionarius fit tutor filiorum eius et c. uel lege recte. et in fine dic
tutor fit. s. filiorum alterius militis nocturni. uel ueterani. acur. mili. l. fi. acursi.
n Iam autem impubi. no. impuberem posse esse militem. ut .C. de testis. o Curator. ad
litem. uel curator. i. tutor. uel impubi. i. adulto. ut et j. de acq. he. l. impubibus.
p Qui. subaudi ille qui et c. ac. q Hui. s. impubis. ac. uel morte uel emancipatione. nam
r Emancipati. i. dic. qualitercumque exiuit de patris potestate. si esset in p[ri]us potestate. non
daretur ei tu. uel cu. ut .s. de testa. tu. l. i. et ij. sed si est emancipatus. quia pater suus
non est eius legitimus tutor. ut inst. de le. parentum tu. et c. aliud in curatore.
ut .h. et j. e. l. amicissimos. §. f. sed ar. s. In aut. ut hij qui ob. §. i. l' dic. quod hic pater
erat minus ydoneus. et fac. l. e. l. §. quitu. ac. s Tunonis. actoribus. ac. t Constitu
tores. greci. acursius. u Filii. q. d. non solum alijs grecis. s. habet. t. de his constitutores testat
sed et supradictis. hac lege. ac. x Testatur. i. testimonium ferunt. acursius doctor.

(left margin notes: nulli. — sed et p[er] d[omi]n[u]m sign. l. liberorum. dy. — donem. — qui impleue runt tempus. ar. sed eadem. i. ead habent — ala — capitor — et non dicitur. quam dicit. da. ab hijs. l. unum. gi. dy.)

Right gloss:

ei non habere
excusat.
qui mili
tauit mi
nus. xx.
annis. It
s. §. quam
dic. liberi
temporalem.
ut ibi di
stinguit.
It. s. §. quod
aut inter
noc. dicit
hic annum.
hic non di
cit perpetuo.
so. immu
nitate absente
de dic quod
non habet. ut
dictis. l.
non temporale
ut .s. §.
quam. ser
militans
in ciuitate
ad custo
diam ur
bis donec .si
te. tunc
annum habet.
ut. §. q
habet aut.
sic de die
tuis p[er]pe[tu]e
tuo. ut h.
qui p[ro] ab
sentibus
habentur. ut
s. ex qui.
ca. mal.
l. milites
alij dicunt
hoc in p[re]
p[re]fecto in
uigilum
speciale est
dicit speciale
in hijs qui
militant
inter cohor
tes. p[re]fec.
urb. ut et
j. l. si tri
bunus.
secus de
hijs qui
militant
in cohorte
p[re]torius.
z Constitu
e accepe
runt. i.
accipere
habent nec
cesse. et
dic quod quam
tur. an
ne ea mi
cogatur
accipere
tamen unam
tutelam
filij con[tr]a

Bottom right gloss:

(above: p[ri]mum probat. dy. an ea finita cogatur alia suscipere et p)

tam. i. et non aliam quam ea finita habet p[ri]uil. sine. sic ut prea
non habeat necesse aliquam aliam suscipere. an uero dum illa
durat excusat. ab alia habet. si sibi deferetur. sed ea fi
nita tamen si alia deferatur. se excusare non possit. et ui
detur idem mare in hanc sententiam. ut de certo habeat excusationem et
sic prodest ei p[ri]uilegium quod secus est in priuatorum tutel. si autem
tamen fuisset datus. et quam administrasset. tunc cogitur aliam susci
pere. sic .jo. sed alij dicunt hic dici. quod excuset ea durante
tamen. pro quibus est finis. ibi ita. et in hijs et c. et C. de excu
sat. ue. l. i. ubi dicitur eodem tempore. sed contra mentem huius. §. esse
ibi ar. et c. quidam uoluerunt loqui in tutela priuati.
an ueteranus unam cogitur suscipere. ut primo quesitum
in tutela filiorum conueterani. quod non placet. ut .j. h. §. ibi et
nichil differt. et c. et C. de excu. ue. l. f. illud ergo constat.
quod plures simul non cogi. tur suscipere ut .C. de excu. ue. l. ij.
It quod si suscepit unam tutelam priuati. non ideo cogitur suscipere
aliam. ut. §. e. l. uoluntarie. ac.
9 Priuilegium recipient. s. tale. ut nulla cogantur susci
pere. et subaudi. quod unum est. secundum primum. et secundum hoc p[ro]ficit ei
huius p[ri]mam. et sic bene sequitur alii. et c. et est tota plana.
sed secundum alios dic quod recipient p[ri]uilegium. s. tale. ut unam aliam
et solam suscipiant. et secundum hoc dic alii in priuatis. s. in
tutelis. uel hoibus. qui uel que quieuerunt. i. sunt fini
te. et quod non cogitur plures suscipere. et quod subicit non ei et c. redit ad
milites. et dic habuerit. s. priuilegium. et quod subicit. nisi
in priuatos se refert. et quod dicit ita in hijs. ad milites. ac.
ad

XXVII

a Cohibuit. s. querela. s. 10. q. est finita. vel pup. s. alios. b Etatis. s. in sub. c. q. no. gessisse. q. forte puau fili. qualibet alia non gessit. l. 10. vel fin. alios subiungi. no. potest cum esse tutorem. qui non instruxit. ut. s. de inte. pro parte. §. ususm. accursius doctor legum.
c Primipilarij reliquas. s. exoneror si filior(um) opprimi

etiam cum fuerit quis alii indigere filior(um)
tuitionis tutor vel curator vel
emancipati vel post mortem. ¶ Primi
pilarii et contubernalibus ipsorum qui
ante certum tempus grauissimum huiusmodi relevari
rium tutelarum. primipilarium et
filior(um) tutores erunt. ¶ Primipilarii
autem his testimoniis qui exierunt primi
pilum. si autem non exercitu reversi sunt
ipsius fuerint filior(um) filius primipila
rius non tutor erit.
Iip. ¶ Si tirocinium in cohortibus provincie
primipilatus et collegium si filior(um) tu
telarum excusabuntur beneficio divini sen(atus)
imperatorum nostri.
Mod. ¶ Non solum autem qui ad caligatas
militias transierunt primipilarii
immunitate. sed et qui aliter ex necessi
tatibus publicis plebis tenuior(um) gratia ab
sentes fuerunt annum inter relationem pre
terissionem. ¶ Comunicantur non
solum his qui eam compleverunt complevit
militie tempus in reliquis publicis
necessitatibus dare. sed etiam his qui conquisiverunt
qui cum a publica necessitate re
versi sint eis immunitas tempore eo quo ostium
tineri consummaverit. ¶ Quas demum prin
cipales tutelas expresse haberi deposue
runt. qui publica negotia cum habe
bunt has etiam reversi fuerunt confestim
recipient iudicis ad iuuamen an
no. annuis tu. ad finiendas dat. no
uas non eadem quas reversum debitum an
nuis. autem copulator electum serunt
sibi ex quo quis reversus esse terra in
anni dirigere vel dirige debere non ad
eamque exercitum militiis. ¶ Et eis qui cre
mationis dati sunt tutores ceterum
sine lege sed adiuniuncti esse qui in
alia provincia sunt possessionis qui ostendit
subiectas diui seueri. constitutio ¶ Diui
seuerus. vale valerio tertio tutori dat
an pertinet ad te in adire prestite
debuisti et potestate vitare ab annuitate
ceterum quam alia provincia erunt libe
ratus. ¶ Qui primipilum expleverunt al. exercuit. ac.

sicut tutelam susceptam iam filius
non ut inutiles vel ineptitates ex
sumptus esset de potestate. sollicitudi
nem tutele similiter et non luctum curator
is qui postea collegam sibi querat adiungere
petit dari curator ut tutor consilio diui se
ueri. quia certe adoptantibus suis filiis al. ad aptari
capitis curatore diu licet filius eor(um)
qui tempus natalium receperit. si liberi in
puberes dari a predicto tutor filius suus
et aliis curatorem minor. xxvi. an. de
necquam et tempus uel et fuerunt molestabi
lentur. autem ex eadem tutela excusabitur cu
ratori si filius est huic similius tutor si
pubem esse contigerit tutor eiusdem
tutor interim debitum. ¶ Et si quis tutela
egrotat sicut ut oporteat eum non
omnino dimitti a tutela in locum eius
curator dabitur. ¶ Curatus autem ex suis
se recipiet tutelam si autem quis istius
valitudine tradit filius est hunc. Ita uero se
bit. ¶ Etiamsi alii quorum ualitudo excusa
t. sed ea que in pro domicilio est. quod tamen quis
suis rebus superesse possit ut supra non re
scripsit cum preterea scripsit.
Paul. ¶ Et non cum nec ei repetens sed ac
rod. ¶ Ide ut ipse sit. ¶ Certa excusatio debe
bit si in ipso respectu adiectum esse solere. ut q
d tempus vel in perpetuum excusari pu
esse ualitudo qua afficitur. ¶ Futurum autem
non interim excusat. si efficiat ut ea
torum tutum dictum. ¶ Sunt alii qui etiam
sint tutores vel curatores omnimodo de
reliquo absolutum est a sollicitudine
puta quod in malum. al. fuerit liberatus
ex receptio ipsius scientis quod cum tuto
rem esse tam longe est ei expressum est
certis ipsorum excusatum. ut eius significari
Ulpianus. ¶ Scire oportet quod nec ¶ Tutores
dati tutores. in testamento pro causa ne
cesse habent ut ostendit consilio diui se
ueri tamen et si autem obligari oportet et
datis curatoribus et ipsum aliquem ualde di
uitem curatores a tutoribus et adiiciant
denique etiam auferentes eis excusa
tiones. ut tamen habebunt appellandi

r ¶ Significantis. utrumque debet intuenire. si sufficit ... s. q. sic imperator eum esse tutorem. vel quod concedit sibi alio migrante ... ut. ff. de. in. l. pls. Item si alii qui susceptam tutelam deponunt. ut qui rei pu. ca. ab esse ceperunt. ut insti. e. §. Item ... item si alii excusationem ...

tutor. eo. privilegium morte finitur. sic. j. de re. mi. si cum praetorem in fi. accursius. li. beneficio. ut hic dic. Tutelam latina est. accur. al. g. ut. s. l. pe. in ...

... ¶ Pauci. differunt enim quia ... ut. s. de tu. q. cur. da. ab his. l. ueter. §. 1. ac.

— a multa concedant. leges. ac. — c accederit. non iudex ad eum. ut. j. quis ordo. in bo. pos. §. tt. l. ij. §. si p ses. acursius doctor. — d miliarium. vel la aut. acursius. — e dies. qui incipiunt ex quo cognouit et l. quintam decedens. §. f. et l. s. et l. qui iussus. et j. e. l. et quinquaginta. et §. e. l. quinquaginta. acursius. — f per unam quamque. sic. s. si quis cauit. l. a. acur. — g infantie. i. sue persone. ac. — h dominum. no. sic. C. de dona. ex. l. ij. et j. quia in aut. c. l. et aut. §. i. et de dap. infec. l. uij. §. tot. acur. — i alios. sic loquitur. quia supra dixerit. xxx. quod est firm. sic. s. de pecul. non solum. §. queritur. et est sile(?) tps. s. de lib. ag. l. i. in prin. acur. — k curatores. dati in testamento. et die post confirmat. non ante. ut. j. §. or. et j. e. l. gaius. acur. — l confirmauit. ut. s. de confir. tu. per totum. et instit. de cur. §. dantur. acursius. — m aliud pronulgatum. i. inquisitione. e. ac. — n et c. miliariorum. i. p. c. l. miliariis. acursius doc. — o utique his. qui sunt in ciuitate. vel j. c. miliaria. acursius. — p illis. qui longius distant. — q mes. que est preuanda. quod dic. ut. s. de l. et se. q. l. contra. et l. s. ar. q. j. qui et a quibus. l. prosperit. acursius doctor. — r iudices. i. interpretes. erant enim quasi capitanei legum. et — s obseruabunt spatium. statutum. s. hac. l. acur. — t vel parte eius. i. dicere. siue excusetur a tutela in perpetuum. siue in partem. i. ad tps. ut. s. e. l. sed in hac. in prin. vel i. cum unus solus est dat tutor. et se excusat. vel cum duo. et sic unus eorum se excuset. quod dicit ex causam a parte tutele. vel cum forte excusat se ab administratione rerum alterius prouincie. ut. j. e. l. ulto. ac. constitutum. s. l. di — u consequens ex. acursius doc. — x alterius ciuitatis. cum maior tps quam dat consuetum est. ut. s. hac. l. §. qui aut. et §. sequenti. vel forte. quia non habet necesse excusare. quia non tenuit datio. quia non fuit datus a magistratu sue ciuitatis. ut. s. e. l. non solum. §. et quia testamento. et §. diuus seuerus. et s. de tu. et cu. da. ab. l. pupillo. acursius doc. — y quasi excusatus. per ambitionem. vel quia obrepsit falsas allegationes. inducendo vel falsas probationes. ut. C. si ex fal. al. l. i. et f. et s. de test. l. cum hij. §. si pretor. secus in alia sententia. ut. j. ad treb. l. suo. §. cum pretor. et dico hic sententiam ipso iure nullam. ut instit. e. §. fi. nisi de hoc ipso iudicio. pendente causa fuerit mota. ut. C. de fide instrumentorum l. f. sed alias lata sententia per fal. instru. vel testes. dico ipso iure tenere. sed rescinditur postea per restit. ut. j. de re. iu. l. diuus. sed si pretio fuit iudex corruptus. utique dico ipso iure nullam. ut. C. quando prouo. non est. l. uenales. ar. sed certe hic solum vult uelle. quod post tps uenit. non alias flo usus est. acursius doc.

itineris.

an fuerint probationes false. dy.

— z Sufficit non ei nocebit. quin possit penitere. ut. C. de appell. l. si quis libellos. vel aliter leges. i. non ei nocebit. quo minus adhuc possit proponere excusationem et probare. et hoc si nolens desijt esse. et contra uoluntatem suam. ob aliquam iustam. et probabilem causam. ut dicat postea statim. si enim affectasset absentiam secus esset. ut. s. si quis caut. l. ij. in fi. acursius doctor.

· sup. — 7 cum. i. necessitatis. secundum py. vel constitutionis. et facit de aucto. tu. l. tutor qui. acu. — 9 scire. quidam habent hic. §. sed non debet esse. quia que sequuntur. sunt uerba constitutionis. scilicet et ant. acursius doctor legum.

· a testari. i. protestari. i. proponere coram iudice vel coram pluribus in presentia iudicis. ut. j. §. ij. acursius doctor legum.

— b tribuere. i. allegare. acursius doc. quis ordo. in bo. pos. §. tt. l. ij. §. si p . . . pridem qui designat miliaria. ut instit. e. §. qui se datum. ut. j. e. §. quinquaginta. et C. no. s. de admi. tu. l. i. in prin.

· b si autem non. i. accessit. sed non omnia nominauit. cum plures habet excusat. vel accessit ad iudicem sed nullas proposuit excusat. acursius doctor legum.

· c nequaquam. quantum ad non nominatas sicut enim ei qui nihil nominauit nihil prodest. ita et ei qui quedam nominauit. quedam non. non prodest. quo ad non nominata. et e ad. l. i. et istam. instit. e. §. qui aut. et j. de excep. l. nemo. prohibetur. et s. de transl. l. cum hij. §. si pretor. et contra. C. de inof. t. l. off. maiores. sed hic pretor omnes et excusationes simul proponere. ibi non. alias sibi et eet cum et sic rep pellendo. ut. j. quando ap. sit. l. ij. §. i. et j. e. l. pp. liter. sed ex predictis patet solutio. ac.

· d quinquaginta cognouit. qui hoc probare debeat. no. s. de admi. tu. l. i. in prin. et l. quidam decedens. et l. s. et j. ad tps. et continuum est sic. j. de usuc. l. nunquam. §. i. et j. e. l. quinquaginta. contra. et s. e. §. qui aut. et j. e. l. quinquaginta. et s. e. l. non solum. §. annus. ac. · e oportet unam. excusat. acur.

· f tribunal. tria no. quia propositio excusationis debet fieri coram iudice. sedente pro tribunali. vel uiua uoce ab eo qui se excusat ut hic vel per libellum a se datum. ut subicit. post aut. et e. fo. no. quia. productio testium in causa excusat. post fieri et non coram iudice. sed ad alium uoluntate iudicis. et hic dicat aliter et e. vel quod potest per procur. absente illo qui se excusat. tertium est. quia ipsa causa et sententia super excusat. delegari non potest. quia cognitio iudicis offo. non iure actionis expeditur hec causa. ut. s. de off. po. l. nec quicquam. §. i. acur. excusat. §. j. e. l. ex · g libellos. i. scripturam continentem cusare. so. ut ibi. ac.

multa vero obseruari oportet ut excusentur tutores vel curatores. causam excusationis tribuere oportet non consequenter et constituto tempore legaliter ad iudicem accedere. sufficit constitutum tempus prefatum hoc. quod enim in ipsa ciuitate est ubi creatus vel infra centesimum miliarium a ciuitate infra l. dies excusatur aut non. postea non concedetur sed retinebitur ad sollicitudinem. et si hoc quod non fecerit erit in eadem causa in qua esset si acceptauit proprio periculo ipsum negligentem nec ulla derelicta est ei uia ad excusationem. Qui autem supra c. miliaria distat a ciuitate per xx. miliaria habebit unumquemque diem preter eam quam diem a qua cognouit. Oportet autem et manifestare a presidibus vel in facie vel edicto num et certa hospitalia xxx dies habent ad excusationem. si autem conueniunt tunc et sunt testamento sui tutores sicut et curatores quos confirmauerunt conuenientes cum ciuitatibus. Illud autem inuenimus et aliud per interrogationem inquisitione dignum. ei enim qui infra ciuitatem est in creatus est vel infra c. miliaria l. dies dedit legislator spatium ei vero qui ultra c. miliaria habitat per unamquamque diem computauit per xx. miliaria uoluit et extra hospitalia xxx dies adiecit ad excusationem ... si fuerit quis ... miliariis habitem faciens huic esse spatium viii et xxx dierum. viii quod est clx miliariorum diebus ... per unam quamque diem xx miliaris computatis xx. uero eo quod ad excusationem est ... ordine conlongius habitat eo qui intra c. miliaria vel intra ciuitatem est. sed utique huic quidem semper l. dies spatium sunt. illis uero pauciores. sed certe magnitudine uerba legis huic habent intellectum. iudices legislatoris aliud uult. Iterum et heredius tholomeus et patrik et domnicus ... ueteres legum preceptores sunt ... sic oportere. sed obseruare ut unumquemque et cum minus esse l. dierum spatium ... cum longius ...

minimeus eorum et minimum sit die rum adiectis xx. diebus quos ad excusationem lex dat excedit. vel dies ... putatis ... quod longe ... miliariis habitare. hic uero ... lequidem habebit dies ... ad excusationem autem alios dies xx. obseruabunt autem hoc temporis spatium omnes eam quam tantum excusantur a tutela vel cura vel parte eius. Consequens est autem credere quod si aliquas excusationes habeat quasi usus tali audietur non obseruauit constitutum tempus. Si non forte aliquis alterius ciuitatis curam ... et tunc non necesse est custodire constitutum tempus. quod et si excusatus fuerit ... cum vel ... ordinem ... non detrimentum ei qui in elec... excusationem ... non licet ... curator ... constitutum tempus excusare se solum si non postea uoluit ... non ei nocebit ... cum se solum non permansit aut precatur se excusare post constitutum tempus ... Diui marcus ... pronuntiauit ... ad iudicem ... custodire de ... Si non forte ... adire ... ei constitutum tempus ... oportet autem unam testari ...

· solum. §. annus. ac.

b Celsus agere cum precedentibus. et agere. i. excusare. vel cum sequentibus. et tunc. i. dicere. acursius doctor legum. do.

i A quibus. audiencibus vel testantibus. ac. caue. quia non oportet habendo hunc &

k Non oportet. minores. vel feminas. et excusat. sed eos tamen qui alia excusat. non possunt esse. acur.

l Quibus. vt maioribus. ut. s. de tu. q. ci. da. ab. l. scie. ac.

m Quo non. his quo bus. vel dic. vt. s. l. eo. ac.

n Neque ad ministra uerit. quia tunc secus esset. ut. s. de admi. tu. l. tuto res. quia. et. c. curato res. et c. patronus. Sed facit. s. de tu. ea. da. ab. l. l. cu. ll. pupillo. et s. d. q. st. tu. l. nam et l. ut. ac.

o Fauit. late. ac.

p Simi libus. grecum est. nam Rlere es modesti nus q. in titulo ut. s. e. l. a. i. pu. et c. ad h. s. e. in o. a. u. qui da. tu. pos. acur.

q Libertus. greca est. quia non pot se excusa re a tute la patroni. ut. s. de tuto. acu. da. ab. l. libe. et c. e. l. liber. ac. acur.

r Patris. patinos & libros ...

1. dat testium quia illa non sunt fuit iudice sedente pro tribunali. dy. 2

hic excep tione pos se obici et sine sept. la & ore gesit albi. dy

an tribunal alte in sublime memora
commibus ... aut intellos dare ...
ipsi a munere impleres. Ex his quio
bis fuiate constitutium temp. debitum de
hiis aut qui non subiecti sunt constitu
tis temporibus agere trinuntur. quia non
universi dati sunt tutores. sed et a quibus
non oportet. aut hi quos non oportet
aut a quibus non oportet. aliquis non oportet
non si in confirmatione in administratione
stituuntur sed immunes in oppono quia
eis quam constituta contra ad excusa
tionem non observaverunt. Ut et hi excu
sationis necessitatem non ostendi in sibi
etiam cons[titutionibus] quae ex tempore gratia sibi
est adaptatam autem utique omnibus.
Diui Seueri & Anton. A. A. Valerio ab
anno in tuo tutor datur. Necesse non ha
buisti excusari cum in tuo iure ti te
neris. Sed si administrationem te non
insinuasti. secure potes esse si illo autem
et sicum equi nos significatio. Initio
eo tamen teuabit inutilis tutorem
vel curatorem in necessitatem habe
excusare observare constituta tempora
impetrata cum quamtum circuis in incola e.
Idem. Libertum mutum decrevisse tuto
rium et tu curator. scire oportet quod
cum non solum prius pupilli. sed et ceteros
tutelis debet. Sed et quamquis si etiam de libertis
patroni scire oportet. quod appellare
hac non in ipso gradu sistem hoc est filium et fi
liam sed et nepotes ex utroque latere et eos q
sunt de inceps. Sed et si ui annorum amicorum
odit libertini ordine in hac re septi
it diuus. intrans. & aut. Caius prima
potentia est ... in eam ... ne
... continuatur reliquas libertas.
Idem. Suplices libertini fiunt uniori
unum libertis tutor dabitur. & tantib.
tutelis non absoluetur.
Idem. Stratonem creabunt tutorem
tulliam. in hoc excusationem non obtio
dit imperat. Seuerus & Anton. qui autem
pro premisit tutorem esse libertorum excus
etiam ab hac tutela non petere si autem
impetrauit adhuc custo
excusationis habet
Idem. Scire oportet quod dignitas ulli
tribuit excusationem. ubi si quis senat
or fuit. licet tutor est et eorum qui in fior
is ordinis sunt senatorum et ceteris optis
diuus Marcus et Commodus. si autem quis
aut tutor vel curator sit non senato
ris. vel alii in dignitate positi dein pro
ea fiet senator continuo absoluetur
sollicitudine. Si autem. ubi quorum tute
lam alicui administrabat. euitur sen
atores et non absoluetur. Etiam fili
autem qui in sui ordinis est. non excusa
bis a tutela vel cura minorum vel maiorum
In libarios. in calculatores quos uoci
namus diuus hic immunitatem dicitur diu
et constitutionum autem et iudei non indoui
tutores sunt sicut et reliqua administra
buit constitutis ei vel. sol. sui molestia eos
esse ubi patiuntur inquinari uidere
ratione non ciuitatis. in immunitatem
tutele procedit. Libri uxor senator
et si disponunt rescontin non absolu
tur a tutela. licet. in. maior senator
ius tis solum consultum non si ciuitatis prin
ceps. vel magistratus incidente. etiam
autem obnoxium sunt periculo tutele habet
non continuabit aliis tutel. cum ad
sit fideiussores tutele. sed necesse quem
honorem assumpti sunt tutores quia ne
cessitate adiuitat a ciuitatibus sibi excu
sant a tutela. quinta uel tradice hac que
immunitate propter ipsum non est ualidissime
sit si petit excusari. quando est pulta. Igitur
autem annorum non est. nec tres habet
tutelas. sed in. vel hic filios aut alio
aliqui unus excusationis habet. in mundum du
as tutelas et duos filios et quinque annorum
aut aliaque etiam aliud dum propter ipsa
quod pro temporali minime non plenitudine ea
non administratione cognitione impetraret
tutelam sed in sui est huius excusari. quia
cum accipit. vel hic immunitatem aut
uim et publicorum munerum. sed cum a tu
tela. vel cura quoniam de positionibus non
excusabit. Quidem ab solut. d.

Cum absolutus. depositiones testium in una causa non debet p de re malia etiam eiusdem persone. hoc dicit. dy.

b Qui accepit. non excusatur. innuit. hic quod tutela non sit publicum munus vel ciuile. et sic est contra. instit. e. in prin. et ff. tit. c. eos ubi dicitur quod est publicum item est ciuile ut. s. e. l. at lete. ex. tutela. so. sed generalis remissio et locus pupillorum pertinet et etiam que sunt publica quia etiam ad utilitatem tamen. sed hoc est utilitatem priuatam. p. quos. i. cum tamen. et c. in oia. acursius.

c Cum absolutus. depositionibus. s. testium qui res inter alios acta. sed neque possit esse uictum quod primo probauit. s. d. in illo. libroum. sed in aliqua decessit. acursius doctor legum

c Facit. j. e. l. libertus. ac. Appellatio generalis est. ut. j. de u. s. l. patronum.

e Patronem. quorum et est greca. acursius.

g Qui pri. facit insistit.

a Creabunt. magistratus. acursius doc.

e Item si pro q. de fal. l.

Vnde. c. a. acur. Sine administratione. et sic non obstat. s. e. l. ab lete. c. gen

a Scire dignitas. tium. et c. remittuntur. acursius doctor legum. doctu.

b Ex eorum. s. pupillorum. ac.

c Ordinis. sunt tamen alicuius dignitatis. alias secus ut statim dicit. acursius docto.

d Positi. quia sic priuati. quia ipse et etiam filii priuatus. acur.

e Postea. hic tutor. acursius.

f Continuo. al' confestim. acur.

g Absoluetur. sic est si esse vult decadit. ubi suscepta tutela de pomtur. ut. no. s. e. l. sed in hec. et c. sunt aliqui. et fac. s. de arb. i. l. non distin. et c. sed si ma. et j. de uacat. mu. l. p. & ar. b. c. de nupt. l. p. et j. e. l. tutor.

h Senatoris. s. filii. acursius.

i Inferioris. s. senatore. ac.

k Maior. quam ipse sit. ac.

l In libraries. i. scriptores de quibus loquitur. j. de re. g. u. l. librarius. et j. de opis lib. l. an plt. et c. de ue. mune. l. nj. et c. ante plt. ac.

m Calculatores. qui per calculos. i. per minutissimos lapillos faciunt computationes. qui dicuntur non immerito calculi. quia non ipune pedibus calcantur. Vnde dicitur. c. de ero re calculi. ac.

n Nam aut non uidetur. i. expia nor. non solum aliorum tutor.

o Administrabunt. ut tutela et cura. qui autem possit facere ea et pro quod inquinaret. i. polluetur cultus uel missa. vel alitud ex pianorem et crere. illud non eis permittendum. sed sibi ea constitutiones etiam. ac. acur.

p Vel. lib. i. ab illis solum munibus.

q Eos. s. iudeos. acursius. doc.

r Cultus. diuinus. vel plat maliq. etiam non erit nec de dignitatem temporalem velut hic. ut. e. de uteris. l. si. h. oliui contra. ut. j. de decur. l. generalis et c. acursius.

s Ratiocinatio. computabat introitus. et exitus ciuitatis et sic calculatores. generalis. acur.

t Libri con. s. senator. si non bes interitu si non uxorum. ac.

u Senator. qui fuit patro ni. ut. j. e. l. cum ex oratione. infra. et c. e. l. nec senatorum.

x Si autem talis certa. et tac. q. d. alicui aliqui tutore. et fac. s. de ri. nup. si quis tu. ea. c. s. s. e. l. nj. so. ut ibi. ac. ut tatib.

y Qui uectigalia. ac. al' ad munitpaliby. ac. s. ut. e. ue.

z Acta. secus est tu. ul' cu. i. nec. s. l. acur. ei ut soci.

& Si quid. i. sibi fiunt. ponetur si mul. et dicet excusat. ac.

9 Quinta coione. al' de est in uno in coione. ac.

-a Non excusari. ut et c. qui nno. tu. l. si. sed contra. s. e. l. ij. c. amplius. solo in ibi. et facit ad hoc illa. lex. impu. et c. remittit. acursius.

r Patris. patinos & libros diamus nuos filiorum minores libros non dominus minus. ut. j. de u. s. l. liber. et c. patinos. ac. l. sed si. c. libros. ea. de.

s Princeps. sic. s. de in ius. uo. ut. s. l. liberum. acur.

t Ut si fuit. sic. j. de uac. mu. a. l. i. c. de bonis. h. l. uj. impu. s. j. e. l. cum ex oratione. so. ut ibi. ac.

u Nequaquam. nec ille qui pro fide. ut. j. e. l. neque. ac.

x Simplices. homines ex his libertorum. i. unius de minorum.

y Tribus tu. i. h. hij liberti patroni sunt ultra tres. quia ploima hoc in multitas pupillorum ei non plures tutelas facit sed patrimoniorum separatio. ut. s. e. tria. etiam licet habent tres tutelas alias vel quatuor libros. non prodest. ut hic. et c. e. l. libros. et sum si est. c. e. nec senator. so. et nouas recit. ut ibi. non pertinas. ut hic. l. alr ut ibi.

Cum multe excusationes ui perfecte & diuisione non consentiunt una perfectam. dy.

Ex quo. que non prosunt singula nec multa iuuant.

cura.

a Si non probabit. instit. eodem § non esse. et ar. instit. de his. instit. § f. acursius doctor.
b Est autem. facit. s. eodem tria honera. et instit. eodem § item tria. acursius doctor legum.
c Si quis pater inter tres. al' lex. si quis. al' § idem ulp. scribit. si is qui etc.
d Filii sui. quis est limus tutor. ut instit. de l' pa. tu. acursius doctor.
e Si quis tutele cautio. i. cautela. al' catio. al' cautio. acursius doctor.

ad tutelam. aut non. quia est tutor. quia perdit debitum. sed hodie dicit ipso iure non tenere datio: hodie autem remanet tutor. et sic corrigitur secundum eum quod hic dicit. paulus ut hic qui ob. § 1. et facit. s. l. pe. et C. e. si iure al legas. et C. de admi. tu. l. cum queda. et s. de te. tu. l. ide fiet. acursius.

quandoque. al' quando et tunc dic. i. aliquando. ac.

f Consto. que sequitur. quam quidam habent per ult. l. superioris. ti. sed sup fueret altera.
g Quamvis. al' lex. al' § imperator adrianus hastasio polioni legato lugdunensi. et sydorus marcus quamvis etc. et ita est in libro domini acursii.
h Clementis. proprium nomen patris pupillorum. et dicuntur compellantur captis pignoribus. ut instit. de sat. tu. § pl't. l' in leta invda. ut s. si quis ius di. l. i. in prin. uel denegando eum facit. ut s. ex. ca. q. ma. l. sed et si per p. § ait pretor. acursius.
i Gaius acuratorem. non a tutela. ut C. de testa. na. tu. l. si tibi pat. az. acu.
k Appellatores. sic s. e. l. scire oportet. in prin. acursius.
l Se excusare. ob hoc ipsum quod tutor fuit. nisi esset libertus. ut C. e. l. libertos. acursius.
m Confirmandus. i. tempore confirmationis. ut j. e. l. tutis pitos. in fi. nam si patetur se confirmari non resistendo. tacite videtur renuntiare excusationi. ut ar. s. e. l. spadones. § 1. et sic intellige. C. de conf. tu. l. 1. et facit. j. e. l. p. § perdit et s. de admi. tu. l. qui negotia gerere. § testo. et inst. e. § qui tutelam. acursius.
n Non tamen quod suscipi. i. quam magnitudo patrimonii eius tutele. que suscipienda est. ut et j. e. l. si iis qui tres. § f. acursius do.
o Semestre. i. sex mensium. ar. s. e. l. tria. et sic nota spatium sex esse parvum. et propterea fine ut di. C. de iudic. l. properand. § sin autem. acursius doctor.
p Ypliensibus non sunt. sic. j. § f. et s. e. l. sed et milites. § 1. et § primipilum. et j. e. l. admi strantes. § f. et C. e. l. p. et s. e. l. spado. et C. de excu. ue. l. 1. et 2. item habent hi privil. ut filii sequatur condicionem matris. ut j. admi. l. i. in fi. et j. pe.
q Eos et circa. ne dum circa alia munera. et hi si sunt habiles et ad illud artificium. ad quod suscepti sunt extendum. ut j. de iur. immu. l. semper § pl't. item caute dic extorum. nam secus in tutela collegarum. ut s. pe. § acursius.
r Compellatur. nam compellunt auctio facultatibus. non augeant negotione. ut dicta l. semper § negociato. et § pl't. item no. quod vocat hic tutelam publicum munus. sed videatur contra. s. e. l. spadones. § qui accepit. so. ut ibi. acursius.

Non tamen aliquid esse factum. uel de proximo faciendum. paria sunt. dy.

s Nominatum. ut apparet. j. pe. § et § divi nanni. item sola illa habent immunitatem quoniam licita sunt. et sola illa licitas. § 1. l. r. se. co. uel constitutione aliqua confirmata. ut j. de iur. imu. l. semp. § negociato. et §. et j. de coll. illi. l. f. et s. quod cuiusque no. l. 1. in prin. secundum az. acursius.

est a tutela vel cura. non omnino de totis, ad remissionem alterius curationis vocetur. Si non excusationem ei tribuendam esse dixit, scriptum ignoratum esse pro tribunali: nam pupilli non pupilli excusati. et enim capitis sequitur tres habent tutelas vel curas: non habens remissionem: puta si quis a festivitate excusetur in eum tamquam modo prisonum factus est tutor, affectasse videtur. Si quis sint tres. De tertio [sic] Etiam emancipati filii sui tutela eo numeratur. cum hic minimo procedit: sed sollo dubitatum numero tamen restitutum emancipate filie tutela numerari morte non oportere. si quis creatus tutor excuses impraesentiarum de uno pro noluit procurare, in iussu ut rem legem et ipsum praeceperit tutorem. ut ulla modo impediatur tutele causa. ut ostendit divus Adrianus constitutione imperator Adrianus Vibio Pollioni legato Lugdunensi. Sicut divus Marcus. quamvis filius familias est, idoneus esse tutor videbitur. patri autem eius scientia causam nominavit uel festinum tutela exuerit. Et nihil Antiochensi praestitiuit exterio tempore. Claudius Procurius, ut et filius et ipse eo tutela et locum denique dicendum. Gaius sex Gaius testo suo Capellatorum magistratum filio tutorem dedit eiusdem eidem Ixv. an. curatorem constituit, quo cum liceat indigno autem reverti, appellationem se excusare ex qua die tempora ei ex inventionibus observanda divus Marcus constituit compellanda fuit uel ex die accepti testi adque ex quo ad negotia gerenda vocatur. Et post venire annum completum modo qui excusationem accusatam necessariam esse cum decreto pro tribunali seu presidis confirmatus curator fuit. Causa Non tamen magnitudo patrimonii mensuranda est, suscepterum trium tutelarum tamen suscipienda est, sed et etas pupillorum consideranda est. nam si pro uni pupillorum etas prope pubertatem sit, ut tantum modo semestre tempus reliquum sit et alii eorum quorum suscipere tutela cogitur, non dabit excusationem. Idem principalibus constitutionibus cavetur, quibus etiam medicina nobilitatis civitatis et qui olim artem maritimam conventione iam antiquitus exercuerunt: consultis constitutionibus principum plenum tam immunitas tributa est, ut et tutele excusationem habeant, si eorum pupillorum quorum licentes non sit eadem divinis principis rescriptis eos lateris corporibus sunt uel uti fabrorum immunitatem habere dicuntur, etiam cura tutelarum exceptionem hominibus administrationem habent etiam excusationem si facultates eorum adaucte fuerint, ut ad cetera quorum municipalia publica suscipienda compellantur, id est principalibus constitutionibus cavetur; sed non omnia tria corpora vel collegia vocationem tutelarum habent, quamvis muneribus municipalibus obstricta non sint, tamen nominati et privilegia eis indulta sunt. Is qui in edilitate fungitur pretor tutor dari non ad edilitas, vel nec eos munitus. habeant privatis muneribus excusationem. sicut Claudius iterum restitutam sane intime que generaliter honorem vacationem tutelarum concedi placuit. vacatio autem eos cavet permanere ad suscipiendum officium tutele. Certum eos quam se inisciunt administrationem nec tempus quidem in agnitur vacare ei. nec tamen ea divinitus hi non videntur. Item Capitum tenere ut a tutela vacare. Id autem divus Traianus rescripsit. sed magis nunc factum a tutel. excusari solent, si non eorum quarto tempore ingressus sunt tamen eodem castro eadem et conditione sunt. Item Bello amissi a tutele excusare prosunt. quoniamque autem que sunt. Item Anni quiquaginta sunt excepta. Ante non omnes homines qui per eam habilia sunt bellicam sunt a bello in obsidione forte melius quod pluribus eos solos amissos constituit praecedere.

e Contonia. ut instit. e. § item hi. item hi erat quod status. ut s. l. sed reprobari. § amplius. acursius.
f Quis et unus non probaret tamen bene esse coram iudice nosaunt. et sic non obstat. s. e. l. scire. § scire. ut loquitur ibi quoniam post ipsa statuta volebat que omnis inseat noiare. uel probare et tunc non licet et secus set intra tempora. ut hic et habes. az. item ar. s. s. de iudic. sed et si sui scepent sibi dilatoria. hic peremptoriam. item facit. j. de except. l. nemo. et instit. e. § qui aut. ac.
g Licet datus. simpliciter datus. et dic datus a iudice uel a testatore. sed si determinetur patrimonium ad quod detur refert: an detur a iudice. uel a testatore. ut no. s. e. l. non solum. § et qui testo. et § divus. acursius doctor legum.

minui.

t Si qui edilitate. i. qui est edil' curul' de quo hic fit mentio. instit. de iur. na. § proponebat uel edulitate. sive edilitate. i. qui habebant curam emendi frumenti. l' vendendi. tempore famis. sic ponitur. s. de confen. l. 2. et ideo est illud tale officium de muni. az. ut s. e. l. sed reprobari. § de pl'ylo. in fi. § acur.
u Excusati sunt. non tamen a tutela. acursius. sequentes. in prin. et s. e. l. v. Honores. az. administratione. sic. j. e. l. admi. atlete. § 1. et § remittuntur. et sic non obstat. s. e. l. spadones. § scire. acursius doc.
x Tur. ut j. d. iur. e. munus. l. hi qui et.
y Vacare. s. vere dicimus. uel subaudi placuit. ac.
z Divi nanni vacent. sed ab aliis muneribus quam excusam concordat hiis. j. de iure imu. l. semp. § immunitati. et § divus. et § licet. ac. tenea ibi.
et In quibusdam castris. i. castellorum. quam alium veniens. non ad munia non differet. sed aut dicas castrorum principis quia tunc non in quibusdam sed militis dicerentur. et de iur' hoc. j. e. l. pp. magistratum. § 1. et facit. s. e. § ypliensibus. cum suis concor. et s. de tutel. l. 2. no. acursius. ut instit. e. § sed qui in bello. item ad alia munera videtur. ut j. de vac. mu. l. ii. § muneris. al. fi. item mulieri. ut possit adoptare. ut instit. de adopt. § femine. ac. et j. e. l. pp. § b. et j. e. l. fi. et s. e. l. non solum. §.
.a Bello amissi. sui in potestate. sive emancipati. ac.
.a Excusat prosunt. quia videatur per gloriam vivere.
.b Illud remittatur. ut et qui testo. et l. sed nec h. § s. et C. e. l. 2. et qui pe. tu. l. in. et facit ad hoc. s. de testa. tu. l. quod. et s. de tu. et cu. da. ab his. l. pu. pillo. ac.
.c Si pupillum expedire. concordat. s. de testa. tu. l. idem fiet. et C. e. l. humanitatis. et j. l. pe. acursius. amittat. az. quod accipe. post tutelam assumptam. sine protestatione debiti ab initio ergo aut protestetur et non admittitur.
.d Propter litem non pot. sed nec hodie. sed debitum

.h Datus est. s. facto. nam principaliter per se dici datum. i. dari videtur. ut s. de testa. tu. l. quia. et instit. e. § datus. et qui dari. t. poss. § cete. acursius doc.
.i Lapidem. i. miliarum. sic ponitur. s. de of. p. ur. l. 1. § initio. et instit. e. § qui autem. acursius docto.
.k Senatores. qui possunt dari. filiis aliorum senatorum. uel inferioris dignitatis. ut s. e. l. spadones. § scire.
.l Tutor datur. hic sunt. § C. qui pe. tu. l. cum iur. et s. de testa. tute. l. item fiet. et instit. de curatore. § interdum. so. ibi sufficiebat primus. sed no. l' dic hic speciale. ut et alia no. C. in quibus. ca. tu. h. tu. idque s. l. pp. item facit. j. de censibus. l. forma. § sino. et de u. si. l. pupillus. § territorium. acursius.
.m Geometri. ut baldinus. acursius.
.n Donec civium. sic instit. e. § item divus. et C. e. l. exactores. acursius.
.o Propter magistratum non habere. al' non habere si vero et tunc dic quod cepat administrare. al' non habet excusat. ut s. e. l. non tamen. § vacare. alii habent non habere. et tunc non incepat. uel dic quod si incepat non habet magistratus municipii. licet aliud sit in magistratu civitatis. ut s. e. l. atlete. § remittuntur. sed ar. § s. si quis caus. l. ii. § si quis municipalis. acursius doctor legum. acursius doctor legum. acursius doctor.

p. Sincrasius, miles datus fuit tutor a iudice sub quo fuerat filio commilitonis. tenet datio ratione dantis. quia interdictum habebat iniustum et ratione dati. ut ar. s. e. non tamen. §. s. cum filiis. et dantis et datus merebant stipendia in castris. Si autem ab alio non suo iudice et alii esset datus. non tenet ratione dantis. nec initio dati et sive hic miles. nec habet se excusare. s. ipso iure non tenet dato …

cuiuscumque sexus vel etatis sit huius rei publice accedunt

Idem. Illud usitatissimum est ut hi qui in Italia domicilium habent eadem munita … in provincia aliud retinent.

Idem. Si pupillum patrimonii … Ceterum contendat ex hereditatium esse et se heredem esse scriptum, eum esse aliud tutorem pupillo dari recepta prius excusatione. Et si noluit excusationem petere, removendo eo a tutela, tantum de hereditate experiatur.

Idem. Propter litem quam Ceditur … cum pupillo habet excusare se a tutela non potest, nisi forte de omnibus bonis vel plurima parte eorum controversia sit. Equum se invito excusare, si plures habeat excusationes et de quibusdam non probaverit, aliis uti intra tempora non prohibetur.

Licet datus est tutor eo in municipio … excusare se potest … ceteris municipii lapide in urbe tutelam gerat nisi in eadem provincia provinciae pupilli sit et ideo alterius regionis dabuntur tutores in provincia presides eius.

Cum senatores vel ceteris urbi lapide in urbe tutelas gerere coguntur, vir … tutorem tutor datur, si alienarum rerum non earundem datur.

Idem. Geometrae a tutelis non vacant … divi … principes … tutela …

Idem. Propter … Cum … in municipio … tutele excusationem non habere.

Idem. Nequaquam credendum est … ex causa fidei commissaria libertatis … manumissio … ut pronuntiavit … excepto … non debet … excusare se tutor publicus …

Idem. Mensores frumenti Ceteri … romanos … in excusationis appareat

ut ex rescripto divorum marci et commodi quod rescripserunt pro … eo continetur.

Idem. Legatarius qui rogatus est alii omne legatum restituere, si maluit se excusare a tutela, legatum … fideicommissum … consequatur et … alio … optinuit.

Paulus. Tutor, postquam ante decimum diem si alia … excludere non potest … tutoribus … fideicommissi … ab heredibus … placuit … non habet … filii … patri … impubi … tutorem dedit … non ut tutor … tutorem ad tempus … excusare oportet … in locum … debet dari.

Idem. Plane si in exilium datus sit tutor potest se excusare si in perpetuum datus sit. … ignorantia … esse tutorem suspectum facere non poterit … habebit.

Paulus. Iurisperitos a tutela gerenda … principis … optimi … principes … constitutione … fasces … honoris … a tutela … romam … cura … defendi … tutelam … in … bonis … suscepit. Placuit … duas administrare … non … duo … tutores … curatores … excusari … publico … excusari debere.

Paulus. Si quis tres … tutelas … administrat duobus pupillis … datus est …

---

a Curiositatium puta in stationem … immediate heredi … sic. j. e. amicissimos …

b Tutor ad tempus. hic ad tempus. … in perpetuum … non excusatur. Sed curator datur ibi excusatum et datur alius tutor a iudice. ut. s. de testa. tu. si quis sub conditione. §. 1. ac.

c Plane tutor. iam constitutus. i. qui iam erat creatus tutor antequam daretur in exilium. vel potest intelligi meritum existens datus est tutor. h. acursius.

d Facilius. i. facile. q. d. si se non excusat. numquid debet contutorem qui domi remansit de suspecto accusare, dicas quod non. tum quia ignorat eum male gerere. tum quia non potest alioquin aliud esset. ut C. de divin. tu. l. ij. sed numquid potuit per procuratorem. ut. s. de minor. l. pap. exuli. relinquitur sed mortuus est. ut. s. quibus ex cau. maio. nec non. vel ut verius dicam. non potest fieri haec accusatio suspecti per procuratorem. quia causa quodammodo est criminalis et famae. Sed ad defendendum quia conceditur aliquando habere procuratorem. ut. s. de procur. non solum. §. f. alii quod haec causa non erat … tutor ille qui erat … datus … exponunt. i. tutorem … forte vel mater vel agnatus cum … in hereditate impubis quam aliter … ut C. de admi. tu. l. f. acur.

e Iuris peritos excusandos. ut. et C. e. l. f. et s. de minor. l. verum. §. … et s. e. geometri. ac.

f Non habet. q. d. nescimus quantum tenebitur eum. nam sine licentia recedere non debet. ut C. de decur. l. si quis. et ita non curator. Sed tutor ei dabitur isto presertim excusato. acursius.

g Cum morando. pupillus.

h Presidis. ideo de utroque. et quia alter in alterius … non posset dari. ut. s. no. e. non solum. §. et qui testo. et facit. s. e. pp. §. licet. …

i Non inutiliter. haec prodest scire pro … quod legis. s. e. l. iij. §. amplius. acu.

k Non videantur. ar. … j. de testa. mili. l. si certa. §. ult. acursius do.

l Qui pupillis. sic … in patre. ut. j. e. amicissimos. §. f. et facit. C. e. l. nosumtiarie. secus in libro. ut. C. e. l. libertos. acur.

m Patronus ne decreto. q. d. cum ventum fuit ad decretum confirmationis. ante non est opus excusatio. ut. C. de testa. t. l. i. et s. e. l. gaius. et l. scire oportet. §. haec de his et non. hic quando ante confirmatorem se excusat. et sic intellige decretum. l. gaius. et acursius doc.

n Excusari. si quam habet excusatio. et facit. s. de testa. tu. quod. §. f. et de confirmando tutore. l. iij. acursius doc.

… gessisse. vel dic non per libellos directos per nuntium. vel per procuratorem ad iudicem. et sic in hoc est contra. s. e. scire. §. potest autem. Sed non obstat quia ibi dicit quod veniens ipsemet ad iudicem offerret libellum continentem excusationem. vel dic. i. non sufficere dare libellum nisi probet que ibi continentur. sic exponimus. C. de prediis minor. l. minorum. vel potest dici quod per generalem procuratorem non potest per specialem sic. ut et s. de minor. illud. §. si talis. sed tunc est. ar. contra s. de admi. tu. si duo. et facit. s. de adopt. post mortem. §. f. Sed ar. contra. j. de manumis. vin. l. … §. absens. ac.

n Mensores. alias censores. et ita in libro domini acursii. qui sunt in civitate romana. secus forte si in provincia. ut. j. de vacat. mu. l. his bo. §. corpus. et intellige mensores. i. qui habent curam metiendi frumentum. vel mensurandi. ponuntur enim quandoque ad hoc utpote edilitatis. vel tempore expeditionis vel sui de causa. ut. s. … ob negotium. et dicti. s. e. si replan. §. de physiso. insti. §. et facit ad hoc. s. e. geometri. et C. e. l. exactores.

x Legitimus. datus intestato tutor. acursius doc.

y Rogatus. Sed ubi non esset rogatus restituere alii remaneret apud pupillum. ut C. de lega. l. post. Sed in eo quod dicit fal. … succubuit datur fisco. ut C. de his quibus ut indig. l. aliam. … al. per.

z Nec optinuit. i. succubuit. et contrariam sententiam reportavit. ut. s. de inoff. te. pap. §. meminisse. et dicta. l. aliam. et facit. s. de testa. tu. qui tutelam …

o Is qui tres duobus pupillis non esse patrimonium habentibus. et ita erunt due tutele. alioquin esset una. ut. j. e. l. insti. ac. acur.

a Iam administrabat. i. ante quam daretur duobus ultimis. ac. aliqua ex numero trium tutelarum ei non subvenit modo. licet in princ. subvenisset excusatio. quia tenuit decretum nominatoris licet non efficaciter. et hoc est quod subiicit. nam ipse iur. ac. arg. et facit. j. e. l. cum ex oratione. acc.
b Ubi. i. postquam. acursius. doctor.
c Tenuit eum. efficacius ita quod excusat.
f Tutela. sub au. acur.
g Quarto loco. prius ab erat in quinto. acur.
h Nec me movet. ad h. vel s. m. jo. ab hoc. acc.
i Administretur. vel non. quia semper computatur in numero trium tutelarum. cum adhuc teneatur reddere rationem. hic ergo licet administrare non teneatur tenetur tamen reddere rationem. ergo debet computari in numero trium tutelarum. sed non est ita. quia finita erat prima. et ab inde non subsistit periculum cessationis. si autem non esset finita administratio esset secus. ac.
k Eo pertinet. i. hoc considerato. acursius.
l Cessationis. quia administratio non sit finita.
m Imputandum. ad excusationem. ac.
n Idem venire potest quod s. dictum est. acur.
o Hereditatis. ut. s. de testa. tu. l. tutores. et l. si nemo. et l. si hereditas in prin. et l. tutor dat. in prin. et l. si quis sub condicione. acursius.
p Illa. promittit. et aliud casum. circa predicta. acursius doctor.
q Diximus. s. duarum delatarum diversis temporibus.
r Tertia et quarta. i. aliam habuit duas delata est tertia et quarta. acursius.
s Detentus sit. quia non excusavit se intra tempora constituta. et sic forte iussus est administrare. ac.
t Iussus. i. ex quo lapsum est tempus excusationis quod in ea debuit excusari. quam prosequi potuit. et no. s. de admi. tu. l. quidam. §. ex quo. ac.
u Ex quo datus. i. ex quo scit se datum. ut. C. de ad mi. tu. l. i. et si scisses. i. non expectatis. l. di. eb. cum nullam habet excusationem et plene. no. s. de admi. tu. l. i. in prin. et l. ita autem. l. i. §. f. et l. qui iussus et l. tu. vel cu. et sic non est. s. e. l. quinquaginta.
x Eum. quidam non habent hic. §. sed habent et est. sed melius est cum §. acursius.
y Qui pupillum. et ita non habuit nisi duas. acur.
z Ceterum. pro certe. vel dici a quarta excusandus. sed certe immo. et a sexta quia nec ut s. e. l. non tamen. et quia nec a quarta ut. s. e. l. spadonem. §. est autem. quinque et. §. Item tria bonera. acursius.

ad h. multum

pro numero tutelarum. vel quia debebat administrare tres tutelas. ita quod a quarta et quinta potest excusari. ut. s. e. l. ij. §. si. et l. s. dy.

re excusari ⁊ plenius quam cum excusationis allegande numero pupillorum quorum tantum tutelam administrabat decessisse videatur competere ei excusatio. ita tamen enim post decretum quartae loco tertie tutele quantum subroganda. nam ipse unde tutore sit ⁊ antequam excusetur. post quam quinta tutela eius quae in quarto loco invenitur excusari. Item non sit excusatus. Nec illud obse videndum est. Nonius illius quorum tutele ... Nec me movet quod dicat aliquis. sed. eriget an administret tutela. sed nam eo pertinet ne sit finita administrationis cessationis periculum sustineat consideratio puto eo computanda quorum tutelam cessationis ... si duobus tutelis tribus haberet. ut tutores tres tutor datus est unum aptarum tabularum tempore perspecta debebit. si quintum quae posterior delata tutela. sed adite hereditatis vel condicionis exstitutis. Illa quorum ordinata tutelarum de quibus diximus sit cum tertia sit delata. licet in quarta tempus iussus detentus sit ex hiis vel certe certa quae sint administrare. illius ergo datur est periculum sustinet. Cetera qui pupillum pluribus bonis abstinuit detinendum in qua tutela exstitissem quidem sit illa. certe in futura vero tecte sciam pretorem si etiam unam tutelam suam certe credidit sit indivisa ⁊ negotio sa sit. ut pluribus cedat. idem quod fiet confortes plurium loco habendi sunt. tamen non fieri si idem pro omnium hic eis administrationis pretium reddenda sit. Nec ergo diviso sic factum diviso pro uno due tutele sint. non in ut diximus pupillorum sed difficultas totius conficiendarum rationum reddendarum quod considerandum est.

Herennius Modestinus Apollinari iulio Paulo salutem. Tertio filio suo filium suum pupillum per Iunium ... eque pupillum scripsit heredem et Titio legatum dedit eidemque pupillo eum tutorem ascripsit Titio confirmatus excusavit se a tutela. Cum legatum admittat ⁊ quid si testo tutor non sit scriptus. legatum tamen cepit. datus ⁊ a pretore tutor excusaret se an ei repellendus sit a legato. an aliquid interest. si a pretore vel emancipato pupillo tutor datus sit. sed pubi curator. ex qui non unde datus sit ei curator vel tutor a pretore sit confirmatus a pretore excusationis beneficio uti maluit repellendus sit a legato. Idque ⁊ Sceuole nostro placuit nam ⁊ pretor quod eum confirmat tutorem defuncti sequitur iudicium testamentum iuris testo duntaxat (filii eius quinimo ex ei tutelam eius cum pupillum heredem instituit eique tutorem dando prospicere voluit quales sunt aliquanti recte. quod placuit eum qui recusat id honoris quod reliquit testator ab eo quod petit quod idem dedit repellendum debere sed semper tamen in eum qui honorem tutele recusavit repelli eum a legato. sed ita demum si legatum eius ascriptum appareat ex eisdem tutelam filiorum intuitu non ex alio quin daturus esset si nec tutela quod apparere poterit ut si postius testo legatum ascriptum codicillis postea fecit tutorem datum. tunc enim legato pater dicatur non eo eis scilicet ex tutorem eum esse voluit testator.

Idem. Set et si minimum scrupulosa sunt nec administranda in eundem patris exprexit velle se dare si et tutelam non administrarent sed ut legatum in antecedit aut sequitur tutelam.

Idem. Et hinc apparet non esse beneficio iure eum qui in pretore tutorem dedit autem potest ut immunitate. vel iure cum excusando se. dy. iudicium fecit testibus nam quellem dedit tutorem eum volunte tutelam administrare filii dicere non possumus.

Idem. Quid autem si se non excusavit sed administrare noluit quia certi idonei sint esse ut haec

l Et hoc ex hiis quod dici in. l. ne se minus. ibi nam et pretor. ac. et sic. j. de hiis quibus ut indign. l. v. §. a mittere. acursius.
m Pretor. tamen non pat. jo. ac.
n Nam. ne non debet iudicium. nam et c. acursius.
o Non autem non excusavit. legatarius datus tutor a testatore. ac.
p Certi tutores scilicet dati. acu.
q In potius. ut. C. de admi. tu. l. a si scilicet suum. intelat non esse a legato repellendo.
r Sed h. l. quod post quem in subsidium non est quod petitur. ut. s. ad mittat a legatum. ammo potest ut subi. cit. acur.
s Multo magis dicto pretore. l. legato relicto et tutori eo pretore. ac.
t Tremo. vel dus. una male gerit al. remota.
u Amicissimos. i. pretores solent dare fideles.

g Item minimis. nunc re. ad primam. acursius doctor.
h Filios. nec ad tertiam. nam de matre de extraneo patre quod sit. acur.
i Dedit. i. reliquit et fac. j. tu. l. i. in fi. ac.
k Quia. i. hec corrigitur. j. l. pen. quod non hic contrahatur. acursius.

a Herennius Paulo. salut. et quonem. acursius.
b Confirmatus. i. dum dicitur confirmari. vel i. confirmandus. et ideo confirmandus. quia non valuit datio. ut. s. de confir. tu. l. i. et ij. de testa. tu. pr.
c Datusque. i. dandus et hic casus solvitur. j. l. ex hiis. acursius doctor le.
d Sequitur. sub alle. et re. ad primum. acursius.
e Confirmatus. i. confirmandus. et facit ad hanc. l. et ad sequentes que continuantur cum ista. s. de tu. te. l. qui tutelam in prin. et. C. de l. ab admini. et l. pen. et j. de hiis quibus ut indig. l. ij. et s. e. legatarius. et l. tutor. §. i. et de l. ij. est filius. §. non in. et del. l. l. quod. acursius.
f Iudicium. et ideo quasi ipse defunctus perfecte dedisse videtur. acur.

amicos tutores filiis suis et legata eis reliquit. acur.
x Decepisset. quam si excusasset se a tutela qui substituitur evanescat.
y Repellendus. si excusat se a tutela. ac. a substitutore. ut
z Removendus. eo quod excusat se a tutela. et s. e. tutor petit.
et Submovendus. removetur a legato sed non §. i. ac. liberos Rome.
9 Cum hoc casu finiretur. sic. s. de usuf. titio. ut infra e.
a Iure posset. i. se excusare. a. fe tres quod tres habet in prin. et est ar. l. ista quod licet pater nascatur liberam tutelam in pubis filii emancipati. ut infra. de l. pa. tu. non tres sit iuncta. ar. §. ut maritus. ubi hi qui. §. i. verum hic loquitur eo casu cum excusat. habebat vistam. unde videretur eum alii vocari ad liberam eius curam sicut ad tutelam. ac. affirmes. et j. de hi. quidam. §. plt.
b Temptavit. sic. C. de liber. ca. l. cum
c Qui testo tres liberos in civitate romana. ut infra e.

in principio. et hec erunt bona et uera. acursius doctor legum.
d Habenti. i. pupilli habenti. acursius doctor legum ac.
e Datum. hec falsa et non bona in hoc casu. nam qui tutorem habenti tutor datur non potest a iudice quia lima precedit

o Sic ipse contradictionis. i. contradictionis. ut qui iudex dedit alteri parti dilationem maiorem quam sit quatuor menses. acursius doc.
p Liberetur. i. quatuor menses esse. sic. s. de minoribus. l. minor. et C. de temporibus in integrum restitutionis petendo. et ar. C. de inofficioso testamento l. contra maiores. acursius doctor le.

Amicissimos. licet tutor qui se excusat a tutela repellatur a legato non tamen excluditur a substitutione pupillari. dy.

sed utili actione tutele finita tutela. dy.

sit commune sit ab illis res suas non percipiunt. sed hi non continentur. hoc tamen facta permanenda est eis quod quidam se excusaverunt uel idonei magis quod dicere debebis indigni uideri priusquam in suspectis removendi esse a tutela.

Idem. Amicissimos quidem et fidelissimos parentes uel si tutores eligere solet et ideo ad suscipiendum honorem tutele in honorem legati eos perscribere. certum. ipso iure et quoque in testamento legatum uiuisse et ideo pupillo substitutos non esse uisum. hinc deinde testatorem substitutione uoluisse si tutelam susceperint. et ideo eum de quo agitur allegato quidem si adhuc uiuit pupillus repellendum fuisse a substitutione. eum non esse submouendum cum eo casu in suscepta tutela finitur. Claudius tertius et tribus filiis in columnibus unum habet emancipatum eius etatis ut curatores accipere debeat. quero si idem tertius pater tertius eidem filio emancipato curator a pretore datur. an uince publico uti possit uel non. tamen filiorum nomine uacationis potestate. respondi. quidam quod patri et ipse numero liberorum ei contendere negari non oportere. sed cum filio suo curator petatur. quod naturalis et similius factum. si tali excusatione uti non esse tertia ecce.

Qui testamento datus tutor. Et tutor fiat adito pretore dixerit se tres liberos habere. et adiecerit precera bonum primum liberum. secundo se tutorem datum pro una decet. similiter tutorem hunc tutor dari esse non est necessaria excusatio. Cairo cum neo primus ipsi tutor esset iudices omnium tutore remansit. et. fuerit esse quod proponeret quis uisum excusationis causa. hec quoque non excusati esse. propter uacationem principium. Et quo si acceptis tutelis se tertia anno bis dato non gessit tutela uicem acto in hunc datum debet. et. sic tres tertius sex septimo tertium liberorum

et allegabat excusationem edidit quod militia ab adiuuamento esse censeri tale autem non dandum.

Paulus. Quinquaginta dierum spatio tantummodo ad contestandas excusationes pertinet per agendo. et negotio ex die nominationis continui. iii. menses.

Tryphoninus. Sicut in tempore constituti sunt. Constituti sunt ut proferuntur excusationes uero in condicionibus impedite quo minus de certo liberaretur excusatione in ex plano.

Paulus. Post susceptam tutelam Excusat autem cecus. surdus. mutus aut furiosus aut ualetudinarius deponere tutelam potest. paupertas quo opi et honeri tutele impar esse solet. tribuere uacationem.

Hermogenianus. Administrationes Et que reipublice principium et incolumi legum eorum uiuere cum codicillos a tutela. Item quicunque cum administrationibus reipublice delata excusantur. idem custodiri in his qui post eorum ammotione. et magistratum gerunt. Eorum qui rei publice causa absunt quamuis quod statim in tempore statutum tutum de tutela quam absentibus. uel presentibus delata excusantur. nam susceptam autem non deponunt. quod eorum ius est quamuis collegium uiro excusatur a collegarum filiorum eorum tutela non excusantur. exceptis his quibus hoc specialiter tributum est.

Paulus. Veteranorum militum tutelas ab inde filiorum collegarum suorum tutela suscipere non coguntur.

Hermogenianus. Libertis senatoris filiorum eius tutela administratur ab aliis tutore.

Tryphoninus. Cum ex oratione diui Claudii non excusatur in nomine ingenuus saturninum libertino tutor datus excusari debeat excusatione. eadem oportere et ei qui annorum uiginti impune uti tradito seu presidio rescripsit. Ergo si pupillo libertino uiginti uiri annorum datus sit ingenuus. tutor. et curator consequens est ut excusatio eius ob hunc conditionem diuersitatem non debet accipi. tam tamen quam pupillus et pubes minor

q Recte plane. et post quatuor menses. acur.
r Post susceptam esset cecus. utrumque in prima. al' secus. ut. C. e. frat. sed dic quod hoc accidit. Item no. post susceptam quia si a principio esset cecus. uel similis non fuisset datus.
t Qualitudinarius. puta ualitudine.
n Paupertas. hic dic ut. s. e. l. paupertas.
v Administrationes. dicit uos. i. fine.
y Administratur. no. ultim.
c Principum. al' fisci.
a Ex oratione.
b Qui corporis non excusantur. ut. s. e. non tantum. §. eos et facit. C. e. l. plt. et s. e. l. non tantum. §. eos qui. ac.
c Specialiter. ut pistoribus urbicis. ut. i. e. l. f. §. i.

Sic in diem. acursius doctor.

m Contestandas. i. protestandas et proponendas coram iudice. ut. s. e. scire. §. oportet. nec enim est aduersarius forte qui resistat. acursius.
n Ex die nominationis. sed si uisi continue currunt ex die nominationis et ponas eum scire post quatuor menses se tutorem. ergo prius prescribitur ex cognitione propositioni. et sic proponet et non cognoscetur. sed sub. hic nominationis et cognitionis. secundum az. alii dicunt ut nomina sit. l. diebus. ar. s. e. scire. §. aliud alii quod meo iure statim currant. sed postea restituatur ex clausula generali. s. quibus ex causis ma. l. i. infi. Item no. hic speciale. contra. l. properandum. et s. aut. qui semel. que est. C. quo et quando iudex. acurs.

d Plane miliarium. sic. s. nisi solus agat. ut. C. e. l. nemo se e. l. pp. §. licet. acursius. natorum. et i. l. pe. infi. et facit. s. e. l.
e Libertus non excusatur. libertum. per totam legem. acursius doctor legum.
f Cum excusatione debeat. ut. s. e. l. i. §. libertinus. et facit. C. e. l. excusatoris. acursius doctor.
g Impetrasse. ut excusetur a tutela liberti. ingenuorum autem erit in tio. tutor.

h Ceptus sit. habetur quod pro ingenuo ut quidem tutelam liberti. et sic est. s. e. l. libertum. §. si. et si ius. so. quod ad patronum et ei filios non habet pro ingenuo. quare non uitabit tutelam. ii. i. sed quod ad extraneos sicut excuset a tutela liberti ut hic. acu.

xxv. annis. ut sani sunt vel cetera poterit uti insticius ei dari ut ingenuus excusatus fuerit. Item rescripsit Divus Severus de uno eodem tutore curatore ve dari poterit. Exemplo generis eo quod placuit rescriptum esse ei qui intra annum et triennio rei publice causa abesse desierit excusatum fuit eo spatio temporis volendo dari posse quamvis libertinus cum senatoris proconsulem petierit excusationem. Ab aliorum tutela habere esse tamen quamvis senatorum imperatorum quod ad ordinem ingenuorum transit tali excusatione uti non posset.

Item Titius filiis meis et Seio rei publice causa absenti tutor esto gessit tutelam ex testamento delatam. Deinde rei publice causa abesse cepit et desiit an qui nova tutela nunc delata excusari debeat etiam ob absentiam rei publice causa an quod processit tamen testamentum absentia ob publicam causam et est abeo iam administrata tutela non oportere eum excusari. Quod si ubi scriptus est ea suscepit causam etiam excusationem pariter magis esse ut et una tutela sit idonea excusationem eius petere nec agi tutelae ob plus temporis posse. Sed si ita scriptum in testamento fuit tamen tutor ei rei publice causa abierit tutor ne esto cum redierit tutor esto quando de excusatione alii ob absentiam rei publice alii etiam que postea obvenerit dici oportet videamus procedit. Alii aliquo testamento ex die ut libro contineatur tutores dati an se excusare audiendo quod eum nec necesse habeant. Et in primis an iam dies libri existat tamen quod necesse quod est causas excusationis exercere. Sed verum est non tamen esse tutorem quamdiu dies venerit vel nec an quamvis edita sit hereditas scilicet generis ex eodem testamento tamen gesta fuit tutela quam excusatur est alia ex absentium rei publice causa teruntur exemplo haberet tutelas tamen susceptas intra annum. Si hic ex ipso testamento desiit esse tutor tamen ex secunda tutela se

·scilicet cum cepit abesse rei publice causa dy.

excusare tamen. Et si a praetore decretum curator inter capto alii in vico sunt venienti excusatur in liberorum. Et Rome datos tutores eos tamen accipere debere munus qui a praefecto urbis vel praetore ex testamento Rome vel ex inquisitione dati sunt. Et si tamen corporis aut vicenis vastitudine ab agendis rebus inutilis perhibeatur nec quidem negotiis sufficiat necessitate ei sustinendi vel impossibile sit iungitur tutele munus exhibeat alii libero non praeter cum in quomodo pupilli ad usus utilitatem eius.

Paulus. Qui in collegio pistorum sunt excusantur a tutelis si modo per se met ipsum pistrinum exerceant. Sed non puto alios excusandos quam qui intra numerum sunt. Urbici autem pistores a collegarum quoque filiorum tutelis excusantur. Sed Et si ingenuus excusationis est siquis se dicat ubi domicilium non habere ubi ad tutelam datus est sed quoque in provinciam eundo praesignificaverit.

Ulpianus. Solet praetor frequentissime ubi pupillus educetur constituere ubi illum educi. Valens vero morientis non an liberum modum in posterum si non omnino i. ... pupillus quo solet ex personae ex condicione et tempore constituere id pater alienus sit et non nunquam a voluntate patris recedit praetor denique quidam testamento suo cavit ut filius apud substitutum educetur imperator Severus autem rescripsit praetorem estimare debere praesentibus ceteris propinquis liberorum id est agere praetorem oportet ut sine ulla maligna suspicione alatur et educetur. Et quamvis autem praetor praeteriri ante apud se educatur non polliceatur secundarium et curam. Quoniam esse eum debeat et munus cogere? vel pupillam libertum parente vel cum alium de affinibus cognatis hic et magis est ut medium modo debeat facere. Et de non maledicetur si legata

1.3 quo loco nutriatur educationis
ubi pupillus · illum educi · an · liberum · infans · vel aetatis · puella
al. ii sub eundem · al. sit expere ... ac.

q̃. accursius. .h. Cum facere, ut. C. e. l. i. §. i. accursius d. / o. s. alimenta pupillo q̄ pupillus mancipia que pupillo desu
. e et acetes. s. relictor. ex. ti. ut subiciat. ff. s. t. i. l. tu / unt. q̄ mercedes illorum preceptorum et q̄ pupillo vestem et tectum
tor. pe. q. que remunerandi. ac. .k. C relictum. ut ali / ul' alis. q̄ mercedes pupillorum. s. p magnis eos pupillorum et etiā vestem et tectum. accursius doctor le.

rius. vel heres condicionem recusavit testa-
mentaria denegentur ei actiones de-
te exemplo tutoris testo dati qui eam
recusavit placuit sufficere sibi relic-
tum. si esset relictum. sed et si ducta-
nem recusaverit scilicet. non denega-
bitur ei actio ut ad diuus severus rescripsit me

Ite (3) Officio iudicis qui tutele cognoscit
tutele cognoscit congruit reprehendere
tutores non improbe ad minimae
putare si dicat se impendisse in alimenta
pupilli vel disciplinas modus autem
quidem pretor arbitrate est ipsi in fine
debet quin pretor statuit. si si pretor non
est adivit pro modo facultatium pupilli
de arbitrio iudicis estimari nec.
non permittendum est tutori tantum reputa-
re quantum dedit si plus equo dedit.

Si amplius tamen pretor modum alimen-
tis statuit quam pro viribus
facultatum est quod decrevit mo-
nec suggessit pretori de statu facul-
tatum non debet totum hic alimentorum
omnium. Quod si suggessit et audiri mi-
nime meruit. tam decreta ei non tan-
tum decernentium. sed sibi statuit ali-
menta. ubi is quos heredes scripserit
eam prestando tutori reputare potest

Nisi forte ultra vires facultatum sta-
tuit. tunc enim imputabitur ei cum non ad-
ito pretore desideravit alimenta minui.

Ite (4) Tutelam alimentorum decernendorum pu-
pillis pretori competit ut is modice
constituat tutores vel curatores ad-
ministrantes pupillis vel adolescentibus pre-
stare debeant. Modum autem pro dimi-
nutione decernere debet cum alimenta decernit
et debet statuere tam moderate ut non
minus quam redditum patrimonii in alimen-
ta decernat sed semper sic ut aliquid ex
reditu supersit. Cum modo debet haec
in decernendo mancipia que pupil-
lis deserviunt et mercedes pupillorum et
vestem et tectum pupilli etatem et
contemplari in qua etiam constituti
est istum alimenta decernunt. Si autem p-

lius tamen patrimonii proventus non tenuitatis
patrimonii sed quod ex his consueti frugalitatis
sufficit modum alimentis dabit. Sed
si non constat quis modus facultatis
sit interim tutorem ad eum qui alimenta
decerni desiderat suscipere debet omnino
nemine nec tenuitatem alimenta decernere
nec in contentum patrem derelinquat pupil-
lum corrigere debet ut profiteatur tutor
quid sit penes ipsum summa ac quamvis
generaliter res sensim insurgere etiam qui
supra professionem apud eum fuit quod
preterisset. Ceterum ad ministerium quidem
pupillorum vel adolescentum et pupi-
llarum vel ceterorum cum multi ex alimenta
te sunt soli decernere respectum facultatum
et etati secundum quam instruuntur. Sed
si egeni sunt pupilli de suo eos alere
tutor non compellitur tamen forte pretor decreta
alimenta ad egestatem suam pupi-
llus perductus diminuere debet quod decreta
sunt quemadmodum solitus augere si quid patrimo-
nio accreverit

Ite (5) Qui filiis heredem instituerat filie
dotis nomine centum infantulae nuptiis
eo legaverat nec quicquam pretera. tutor
tem eis semper minus dedit in alimentis p-
upille et. pupille usque perductus est ad im-
agistrationem. quesitum est alimenta pupil-
le et mercedes ut liberis liberalibus artibus in-
strueretur pupille nomine preceptoribus
dare pubes factus pupillus pubem
facit sororem sine. et legati causa solvit
quidem est an tutele iudicio consecuturus sit
quod in alimenta tutele pupille mercedes
a tutore et tutela prestitum sit. Resp.
quantum non esse sicut tamen magis fuerit
decreta tutor sororem pupilli sui al-
lere et liberalibus artibus eam instruere
et cum haec contingere alias non possit merito
eo nomine tutele iudicio pupillo eam
substituentis pupilli prestare debere

Ite (6) Si dicatur ceptum ubi morari vel
educari pupillum oporteat causa cogni-
ta presidem statuere oportebit. In causa co-
gnitione intuendi sunt aliquando...

vel ubi se negat tutor
se beneficium ad a-
lendum pupillum cum
minute habeat tene-
tur ad centesimas
usuras. accursius.
e Decreta. i. ordinata.
accursius doctor.
f Mercedes. datas
numquam minimas pt
ut. s. de admi. tu. l.
cum plures. §. cum
tutor. acur.
g Si segeni. nec con-
pellit. sic. s. de admi.
tu. a tutoribus. insi.
h Augi. sic. j. de. in. l.
f. § f. acur.
i Qui filium lega
uit. et ceteravit
eam vel instituit sal-
tem in aliquo. al' no
valeret testamentum ut in
sit. de ex hic. li. ban
pem. acur.
k Pretera. s. et plus legatur
sitate. acur.
l Instrueretur. sic
forte erat olim mons
mulieres legere gra-
maticam. acur.
m Pupillus. pupillus
a tutore suo dicen
do redda in que ex-
pensi de meo in alimen-
ta sororis mee. ac.
n Et si. i. aliunde non po-
terat ali. vel hec i.
scia liberalia non po-
terat sine magistro
addiscere. ut. C. de a-
limentis. pu. p. l. §.
et no. hic. ar. q frater
tenetur alere fratrem
inopem. ut. no. c.
de ali. l. i. a pa. l. pli.
c. fact. tu. l. i. C. si
non mulieri. s. de
admi. tu. cum plu-
res. § tutor. acur.
o Instruerentur. i. an
sibi fecerint. e non q
iussus iudicis fac-
te expense iste non
repetantur. vel ex-
pense parvitas si
parve sint iste expense. vel antiquitas ante calphurniam que mu-
lieres poterant adiscere grammaticam defendit hanc. l. ut isti sup-
tus non repetantur. acursius doctor.

deamus. l. e. l. quintā. ff. de admi. tu. quidam de. §. pap. et
ff. de leg. at si quis. §. equum. ff. de tu. te. pat. ff. de
offi. tu. l. utilitati. ff. de op. lib. edone. ff. de admi. in
bemus. circa prin. ff. e. ar. tu. l. a. fla. ff. e. de in adic.
matri. l. si patris. acursius. .x. Cum ei. tutori. acursius.
.p. Ius. s. l. i. in prin. ff. c. de alim. pu. p. l. f. ff. l. i. e. l. §.
casernus. acur.
.q. Cum modum ex reditu. no. c. l. cum q non dei quis
omnis fructus suos quos ex bonis suis vel alium habet
expendit. sed semper ita facere ut ex reditu aliquid supersit.
.r. Cum debi. pretor mancipia que e. q. al. ex dico in decernere.

p Si ... ceptum est pretor. s. l. i. in prin. ff. c. e. l. i. ac.
q Cum pubis. maris vel femine que est si ad pudicam mutandi eos educet.

impub(er)is possunt in fidem

Pupill(i). Si absens sit tutor alimenta pupillus desideret si quidem neglig(enti)a tum(?) in ea ce(ss)at administra(ti)o tutor(is) obiciatur que etiam et ei obiciat (pre)gnatur quod p(er) absentiam · cui(us) de sententia dete(r)ior s(it) pupilli negoti(orum) adm(ini)stratio: (con)sti(tutio)nib(us) etiam amici sui torius p(re)tor edicto p(ro)posito causa cognita eti(am) absente tutore · vel removendu(m) eum quo(d) dignius est tali nota iudic(aver)it decernet · vel adiungendum curato(rem) decernet, ita quidem ut curator, (qui) interim; ita qui datus est exp(edi)et ali menta pupillo. Si vero absentia nec essaria tutoris inp(ro)visa acciderit forte quod subito ad cognitionem p(rin)cip(is) alem p(ro)fectus nec rei sue p(ro)vide(re) nec consule(re) pupillo p(otui)t et sperat(ur) redi re i(ta) qu(i)dem si(t) tutor nec exp(e)dit ali(um) adiungi pupillo alimenta de re sua postulet decre(re) constituet ad h(oc) solum ut ex re pupilli alimenta exp(e)d(ia)t.

Pupill(i). In omnib(us) que fecit tutor cum facere non deberet · de tutel(a) ac in his que non fecit tenebitur · in iudicio praet(ore) dolum et culpam et q(ua)ntum in suis reb(us) diligentiam. V(nde) quer(itur). Ulpianus lib. xxxi. dig. Si tutor pupillo au(ctor) ad mortis causa donatione accommodaverit an tutele iudicio tene atur et ait teneri cum nam sicut tutori fa cto in quid pupill(i) acceptis non est ita et mortis causa donationes p(er)mittende s(unt). Sed et si non mortis causa donavit p(er) mittende s(unt). Sed et si non mortis causa donavit tutore auctore idem iur(is) s(un)t. Plerosque autem putare non valere donationem ex pl(ur)ibus, ita est (sed) nonnullos casus posse existere quibus sine rep(re)hen sione tutor auctor sit pupillo ad de minuendum · decreto · s(cilicet) interveniente velut si matri aut sorori que ali se nim non possunt tutor alimenta p(rae)stiterit · nam cum bone fidei iudicium sit nemo feret in(i)quid aut pupi llum aut substitutum eius querentem quod tam commune p(ro)f(ect)o alite s(it) quin immo potius (pro) nunc putat posse eum tutore agi tutele si talle offi cium p(re)termiserit (inter) (ea) officio tutoris me bit etiam iure sibi actus sui confice(re) et pupillo redde(re) (ceterum) si non fecerit cui fa(c)tas non exegeri(t) · vel nomine tu tele iudicio tenebitur. Et de servis quos interrogati · sed et curatores · hujus dat(ur) officio iudicis convenire placu it nam cum eius servi · de eius tuto r(e) ... cum re(m) ... ad eo remedio uti eo debet ut ... is cum rem gesserint p(er)ferunt hac r(ati)o(n)e si(c) est mala fide exceptas a quo etiam tutores in interrogari fecerint. Preterea sum ptum alimentorum pupilli tutor putat lab(e)o imputare eum posse · s(ed) et nunc non nisi p(ro) quantum egenti dedit impu tare eum oporte(re) de largis facultati b(us) pupilli. Utrumq(ue) g(enus) cognitiones o porteret ut et vir egenti sit et filius in facultatib(us) positus. Si(c) et si nummum nuptiale in(?) pupilli miserit ei cui pupillo imputatum iri lab(e)o scribit nec p(ro) quia necessaria est ista numerato. Si pupillus tutores p(ro)vide(n)t in ... nos tibi tum sui p(er) eorum volunt tutelam administrari et tutores etiam summam ei statuunt ex qua ali se ex(pi)re non p(ote)rat ... rationem statuti(?) est molar ... stimat igitur et si ex inquisitione ipsi rei notitiam fuit · datur tutor ex alimenta statuunt cum tutores debebit eorum ... tamquam causa est p(re)sta ndi. Sed et si sum(m)a salaria p(re)stiterint vel ... dominum est reputaturi. Idem etiam est si lib(er)is omnib(us) si tamen non p(re)standi nulla intercedat ... sup(er) ... tutor reputabit et ... si ex officio iudicis ... alios ... re · vel p(er) ... tutelam pupilli adminis(tr)at.

XXVII

uerint pro qua quisque eorum parte conue-
niendus est. sic et si quidem omnes simul
gesserint tutelam et omnes soluen-
do sunt aequissimum erit diuidi ac-
tionem inter eos pro uirilibus portionibus
exemplo fideiussorum. Sed si non omnes
soluendo sint inter eos qui soluendo
sunt diuidi actionem. sed pro ut quisque solue-
ndo est poterunt conueniri. et si forte quis
ex his solus condempnatus praestiterit. uel
ex suo gestu nec ei mandate sunt actiones
constitutum est a diuo Pio patre eius uti-
lem actionem tutori aduersus contutorem dan-
dam. Et plane si ex dolo communi conuentus praesti-
terit tutor nec ei mandate sunt actio-
nes, nec utilis competit, quia proprii delicti poe-
nam subiit et rei indignum eum fecit
ut actionis quid consequatur doli partibus.
nec enim ulla societas est malefi-
ciorum uel communicatio iusta damni ex
maleficio est. Usque adeo autem contutores
non uocantur si sit soluendo contutor ut per
a magistratum quoque qui eos dederit uel a fideiussoribus ueniat
ita imperator noster ulpio paulo rescripsit.
et Marcellus libro octauo digestorum scripsit adiecit
saepissime rescriptum esse quod in duo-
bus eius ex contutoribus idoneis esse non
posse eos imitari qui dederint nec in
faciendis accipiendum si non contutor
obligationem uenerit. ex suspectum fa-
cere uel satisdare noluit. Hanc ac-
tionem in heredem tutoris competere
constat. Sed heredi pupilli ei competit si-
milibusque personis. Non tantum autem
an condempnetur. si post condempnatio-
nem desiderabit praetor tutori mandari
sibi actionem aduersus contuto-
rem Paulo condempnatus est. De ratio-
nibus distrahendis actione non solum hu-
iusmodi tenentur tutores qui uim fecerunt
sed omnes qui iure tutores fuerunt. Ge-
rent tutelam. Quod dicendum est in hac
actione utrum partem tantum an duplum
placet. et an etiam quod pupilli interfuerit
et magis est arbitror in hac actione
quod interest non uenire sed rei tantum estima-

ctionem. In tutela ex una obligatione
duas actiones esse constat ideo si in tu-
tele fuit actum de rationibus distrahendis
agi non potest siue contra tutele actio quod ad
sortem istam pertinet prempta est. Nunc autem tu-
torem qui intercepit pecuniam pupill-
aris furti teneri Labeo ait. et si furti
teneatur hac actione conuentus furti
actione non liberatur. nec enim eadem ob-
ligatio est furti ac tutele ut quis dicat
plures esse actiones eiusdem facti sed
plures obligationes. nam et tutele et furti
obligatur. Hanc actionem perpetuam
sciendum est et heredi similibusque personis
dari. et eo quod in uno pupillo captum
est. sine heredes scilicet successores non da-
bitur quia penalis est. Huius actio tenus competi-
tionem tutele actio est. Hoc est finita de-
mum tutela.

Paulus. Actione de rationibus distrahendis
nemo tenetur nisi qui in tutela ge-
rendam ex bonis pupilli abstulerit. quod
si fraudandi animo fecit etiam furti te-
netur. utraque autem actione obligatur et al-
tera alteram non tollet. Sed et condictio ex
causa furtiua competit. per quam sublatum
fuerit pupillus ex furtiuo ablatum tollitur
hoc iudicium quia nihil abest pupillo.
Haec actio licet in duplum sit in simplo rei
persecutionem continet non tota dupli poena.

Pomponius. Si tutele aut negotiorum gestorum
agatur in eo quantum ab adminis-
tratione debet tutor parato ne arbitrium iudi-
cis cauendum est quod eo nomine eis abfuerit.

Pomponius. Nisi finita tutela sit tutele
agi non potest. finitur autem non solum tute-
la pubertate sed etiam morte tutoris
vel pupilli. Filium familias emancipatum si
tutelam administret in directo tene-
ri putat. Sed adhuc impubes tute-
le agatur nec constituetur. Cum furioso
curatore non tutele sed negotiorum gestorum
actio est. cui competit si dum negotia gerit
quod non idem in hac actione quod in tutele ac-
tione dum impubes est curatus ...
gitur constitutum est.

subaudi uel eo praestando quod ... subaudi uel ab futurum sit ...

cum fine. §. at si lit. acursius doctor legum. doctor.
.k. Unius ex contutoribus. et non gerentibus. acursius d.
.l. accipiendo. decem imperatoris. secundum Jo. uel decem marcel
li. §. b. et adde hic distinct. secundum az. si dati sunt plures
tutores et nil gesserunt conueniuntur post quam magistratus.
ut. s. de admi. tu. si plures. et ita est dei. ac si gessissent omnes. si unus eorum gessit. alii nec gessit. si quis non est diuisa administratio uel est diuisa sed a se ipsis inter se conueniet primo gerens. post magistratus. tertio non gerens nisi obiciatur non gerenti quod contutorem non remouit ut suspectum. uel tarde remouit. uel cito quod. sed in eo contra pupilli prodidit. uel non exegit ab eo rem pu. sal. fo. cum uideret eum desinere esse soluendo et finita tutela inuenitur non soluendo. ut. s. de admi. tu. l. a. et l. e multi. infi. et l. tres tu. §. f. In his ei quatuor casibus conueniuntur post illum qui gessit tutor qui non gessit ut hic. et C. de diui. tu. l. ij. si unus gessit. et alius aliqua gessent conueniuntur ut quam ante magistratum. ut. j. de magistratibus. conue. l. duo. et s. de ad
mi. tu. l. luti. §. plt. si unus gessit et alius non et est ad
ministratio diuisa a iudice uel a testatore conuenitur quilibet
pro sua gestione ante quam magistratus et post magistratus
conuenitur contutor in predictis quatuor casibus. ut. s. de ad
mi. tu. l. lucius. §. plt. et hoc omnia cum magistratus obli-
gatur culpa. ut inst. de sat. tu. §. p. appellatur. quod sub-
sidiaria actio que datur in magistratum. non quod semper ultimo
conueniatur magistratus. sed quia post lingue uel aptitudine
respicit. ut et act. l. acquil. de penalis aptitudine. ut
inst. ad l. acquil. §. his autem ubi ultimo faciunt. C. de
cone. fi. de. l. iij. et j. ad munic. imperatores. acursius d.
.m Hanc actionem. tutele. ut. C. e. l. tutele. ac.
.n In heredem. alias quam in tutorem. ut. C. de her. tu. per totum. ac.
.o pupilli. alias quam pupillo. ut. s. de admi. tu. l. ex plurib.
.p non tamen post condempnationem. speciale est. ut post sententiam opponatur peremptoria. ut et j. de fideius. fideiussores. §. cum
regulariter. et. C. sententiam rescin. non poss. l. peremptori
as. similia. quere ibi. ac.
.q De tutoribus. nec de sua parte precise. acursius doctor legum.
.r tantum existimationem. scilicet duplandam. non interesse duplandum.
et facit. j. l. prox. in prin. acur. rationibus distrahen
.s finem. j. l. si actum fuit act. de dis tutele act. acur. et c.
.t pap. ut. j. l. pe. §. quod si fuit. et j. de furt. l. tutor. et j. de
non pot. etiam ad penam. ut. j. l. prox. in prin. ac.

admi. tu. tres. §. i. acursius. tollat. ut. j. de act. et ob. pla. sed non est ita. nam
.u Eiusdem facti. ut sit una pal. licet ex interceptione sola illa ex dolosa interceptione
datur. nam et dolo non commisso licet locum hic. ut. j. l. pe. §. i. quod in furto secus. hic est
duo sint precepta arbitri utrum pecuniam dari. alter. j. klas dari. ut. s. de arb.
celsus. Item hec quam pro fide act. illa quia inuito dno. ut. s. de admi. tu. l. tres.
tu. §. sed tutores. et sic non ob. j. de act. et obli. qui summ. infi. et in. ho. rap. l. ij. et s. commo. l. i. uni quod infi. et facit. j. de pena. delic. nunq. et hec est ratio quare tollitur per condic. furt. ut. j. l. i. pe. §. f. ac.
.x Nam. asili. acursius doc.
.y Hac act. scilicet de tutoribus distra
hendis. nam secus in act. tutele. ut. s. §. hanc. quod penal est in uno simplo. ut. j. l. pe. §. f. ergo non datur in heredem. nisi lite cont. ut inst. de per. act. §. non autem. sed in eo quod est rei persecutoria uidetur dari posse. ut. C. ex delic. defunct. l. i. b. ac.
.z Hac actio. scilicet de rationibus distrahendis. acursius.
.q finita. ut. j. l. n. acursius
.9 Actione abstulerit. dolo uel non dolo ut quod credebat sibi licere uel pupillum consensurum. az. ac.
a Et furti. etiam dolo nam furtum non est sine dolo. ut inst. de oblig. ex delic. §. i. acur.
b tenetur. ut et s. l. pe. §. consideramdum ibi hunc tamen ac.
c altera. i. actio de rationibus non tollit furti uel econtra. sicut sit si quod dicunt. §. f. et est ratio. ut no. s. l. pe. §. f. et l. plt. ac.
d tollitur hoc iudicium. ergo et in pena sic est ar. s. j. de act. et ob. quod fructu. infi. sed una liberat. et j. ui. bon. rap. l. i. sed hoc speciale. quod ambe oriuntur ex eadem causa. quod pro furto agit. ut. s. de admi. tu. l. tres. §. si tutores quod secus est in actione furti. ut no. s. l. pe. §. plt. ac.
e Hac act. scilicet de rationibus distrahendis.
f Si tutele. ponendo in causa quod agatur contra tu. uel cu. uel procuratorem cum mandato uel sine contra pupillum uel nouum tutorem. uel adultum seu nouum curatorem. uel dominum pro eo quod diminute suo officio pro pu. uel adul. uel dno se obligauit sufficientes in se. obligat dominum. et cauet obligat sub condicione. uel idoneis. est te cauebit ei de indempnitate adueniente die uel condicionis. sic et s. pro soc. l. omne es. et l. pro soc. arbit. et s. hoc dic ab aduersariis. i. a pu. uel adul. uel dno. Item quod subiciat tutori quod ... contra. et dic procu. cum ma. uel si. quod dicat de act. neg. g. Item quod dicat absit. i. abesse pot. uel tu. uel cu. uel procur. quodam. forte enim non abest quod non existet condicio possit poni et in directa et te dic ab aduersariis. i. tu. uel cu. quondam. et quod subiciat tutori. scilicet nouo. et sic de aliis. Item eis abesse. i. pupillo et aliis quibus forte abesset ex contractu inito a quondam tutore. uel cu. uel procur. acursius.
g Nisi non pot. ut. j. si tuto. infi. et l. cum tutor. infi. et s. e. l. ij. infi. et inst. de atil. tu. infi. et ar. j. de inmuni. l. nec
magistratibus. sic et contra. ut. j. t. i. l. i. §. finito. et contra. j. rem. pu. sal. fo. l. i. et s. de
admi. tu. l. actus et l. cum curatore. et l. cum plures. in prin. et C. de admi.
tu. l. tres. et l. ij. et quod ibi no. acur.
h Morte. uel aliis modis. ut inst. quibus mo. tu. fi. per totum. acursius do.
i Filium fa. emancipatum. maxime. nam idem si est in potestate. ut. j. de act. et ob. fili
fa. acursius doctor legum.
k Si adhuc tutele agatur. cum tutela non sit finita. et sic sic nec actio nata ut
in prin. l. non ergo nocebit cum erit nata quin tunc agatur. ut et s. de
pig. gge. §. si sub con. posset ei esse impubes. et tamen tutela esset finita. ac.
l Cum furiosi dum negotia gerit. secus in cur. adulti. ut. C. e. l. ij. et l. tu
tores. et est ratio. quia hic nesciremus usquequo expectaretur. ut. C.
de usuf. l. ambiguum. sed ibi certum est quando poterit agi. acursius doc.
de admini. tu. l. ij. et l. rationes.

m Constitutum est. ut. s. in principio. huius l. acursius doctor legum. ac.

prima — a Si tutor tenetur. non [quod] extinguitur licet ex sua teneatur. ut ff. de neg. g. divus. in prin. et infi. et facit. s. mand. qui negotia. ac. | se tutor. vel ex causa depositi
— b reddat. pecuniam s. pupilli pupillo quod habebat apud | vel mutuum quod reddere nolit nisi pupillus donaret sibi. v. s. ac. — c repeti. ut ff. de cond. ob tur. cau. l.
postulando ubi. et l. si et deposi. l. f. acur. | si id quod. §. si filius. ff. de admi. tu. tutorem. et

— d Si filius fa. fac. s. proxi. | i. e. si filius fa. acur. | s. tutele.
— e Si pupillus act. | Sed hodie repellitur: ut in aut. ii hu qui. C. i. acur. | tus. quod si pot. ut
— f tutor constitu. i. quibus ex. ca. ma. ab hostibus. in prin. et fac. i. rem pu. sal. fo. ii qui. §. si ab hostibus. acur.
— g Quamvis possit. tutor reversus. et fac. i. l. pe. et inst. de attil. tuto. §. ii. acur. | cessat. ad tempus r
— h Si tutor ex | ut inst. de excu. tu. §. item qui rei. pu. ac.
— i tutele iudi. utili non directo. r. ut. s. de excu. tu. l. titi. vel dic ut i et fac. s. de suspec. tu. l. iii. §. qui. i fi. §. et §. seq. ac. | vel cur. sit in hered.
— k datus est tutor | in textu curato.
— l tutele. si fuit tutor. vel neg. g. si curator. ad quod facit. s. de tutel. et ratio. acur. | datus sit. quorum
impubibus. — m Si duobus | unus sit amentulus vel circa alter parum distans a pubertate. et sic altius habebit xxv. an. et alter. xviii. vel dic quod olim et adulte potrat esse tutor nisi se excusaret. quod hodie est secus ut inst. de ex. cu. tu. §. item maior. | tutela cedit
— n impubis. sic ergo dativa legittime. Sed quid si proximior agnatus r sit minor sequens. quod maior admittitur si proximior inciperet esse maior. numquid posterior desinit r esse tutor. r. ut no. s. de excu. tu. l. non solum. §. sibilitus. Item quid si duo tutores fuerint dati in testamento et in loco unius excusati ad tempus detur tutor in locum defuncti. postea decedat testamentarius tutor. numquid
vel detur tutor dativus desinit esse et alium admittit. ar. quod ii. s. de tutel. l. qui tutelam. §.
· sed i. et hic lex est argumentum quod desinat s. h. ac. | ut ff. de testa. tu. si quis
— o cedit. | sed contra C. de tu. te. l. iii.
— p ex persona impubis. ut ff. de admi. tu. l. tutores. §. tutele.
— q Si testamento subvenit. quod non possit aut dici fi. ut in. i. de reg. iur. l. act.
— r desinit. fac. s. de testa. tu. si quis sub. et inst. de attill. tu. §. i.
— s ideo erit. s. quod finito tempore sit locus tutele. ac. | ret. ut ff. e. ii. in prin.
— t pervenerit | ff. de excu. tu. l. titius. acursius. | sed pot convenire. ut
— u acceperis. sic ff. de suspec. tu. l. iii. §. quem. et seq. et ad de quod i no. C. de admi. tu. l. ii. Item contra. et fac. s. de admi. tu. cum plures. et l. actus. et l. cum curatore. r
· specialem. — x Sed vel personalem. nunc re. et bona. ut et inst. de auct. tu. §. f. acur.
— y accipe. hic causa non petitur curator. ut. s. de tutel. te. si plures. acur.
— z Si tutori tutor manet. si r erat agnatus vel pronus. ut. s. de suspec. tu. si tutor. vel dic quod loquitur quando precedente causa suspecti r
· curator. adingitur tutor. ut C. de suspec. tu. l. eius. ac. | quia fuit propter
— et confiscatus. | deletur deportatus. et sic bona confiscata. ut C. de penis. l. deportatorum. et r tutela finita. ut inst. quibus. mo. t. fi. §. Sed et capitis. igitur tutele agi pot. ut hic. et C. de bo nis. pro. l. si ut proponis. acur. | Sed non intentantur. ut. i. l. pe. quod actio tutele
— 9 certe competunt. i. nate sunt | nec enim nata est durante tutela. cum ipsa cessante regula non teneatur ut hic dicitur. et patet. s. e. l. ii. in prin. Item dicas in actione de rationibus distrahendis. ut. s. t. i. l. i. in fi. §. f. acursius. | curatorem datum liti sed
· finita . a condictio. furtiva. et dic facto furto durante tutela. ac. | quosdam. quod non placet. ut
. b Set non dantur. ut ipse met eas intentet. Sed per | C. de admi. tu. l. ii. acur.
. c intentari. quod penales sunt. s. furti. dampni iniuria dati. iniurie | ideo quod cessat ex repetitione. xxx. dierum. et ideo ad heredem non transeant. ut. C. ex delic. de. l. i. et inst. de perpet. act. §. non tamen. ff. ad. l. aquil. inde neratius. §. hanc. et C. de furt. furti actio. condictio vero furtiva est rei persecutoria. et ideo ibidem competit. ut. s. de dic. fur. si pro fure. §. f. ac. . d | herede eius. s. tutoris. acursius doctor legum.
. e actionem habet. s. tutele. ut ff. de neg. g. si in aut. §. idem erit. acursius doctor
. f debuit. tutor quod ex quacumque causa pupillo debuit. ut ff. de neg. divus. infi. et i. de fideiuss. l. tutor. acursius doctor legum.

Ulp. Si tutor rem sibi depositam a patre pupilli, vel commodatam non reddat, non tamen commodati vel depositi, sed tutele quoque tenetur. [s. tutor. ac.] Et si acceperit pecuniam non reddat plerisque placuit eam pecuniam vel depositi vel commodati actione repeti vel condictione posse quia habet item quod turpi[ter]. ac. [condictio ob causam]

Idem. Si filius familias tutor | Competit elam ... liberatus patrem dolo aliquid fecerit an actio tutele de peculio quoque nomine teneatur. Et aequum est ut cum dumtaxat dolum patris prestet qui commisisse eum circa tutelam filii

Idem. Si pupillus heres extiterit ei cuius tutelam tutor suus gesserat ex hereditaria causa cum tutore suo habebit actionem. Si tutor in hostium potestate pervenerit cum a finita tutela intelligitur fideiussores eius qui pro eo rem salvam fore spoponderunt si quis extiterit defensor eius qui paratus est suscipere iudicium tutele vel si curator bonis eius sit constitutus recte convenientur.

Pap. Quamvis iure postliminii tutelam pristinam possit integrare [legitima tutela superveniens excludit dativam si non testamentaria precedente, sed post eius extra. et hoc dic. dy.]

Ulp. Si tutor rei publice causa abesse ceperit ab hac actione liberatus est quia rei p. causa abierit [s. ad tempus] in loco tutele levius est. sed et si desierit rei publice causa abesse consequens desinit is qui in locum eius datus est tutele prestare convenium. Et si duobus impuberibus fratribus tutor datus sit et alter eorum [a iudice ac.] in ... tutela fratris sui perfecte etatis constituti recidit cum cui datus esset tutorem esse desisse negavit ait. quia quod desinit esse tutor tutele actio erit etiam ex persona impuberis quominus si ex testamento datus fuerit non desinit esse tutor eius qui adhuc erat impubes quia semper tutela tamen testamentarie cedit [s. filio eo desinit tutore. dy.]. Et si testamento vel codicillis tutor datus sit, deinde alius medio tempore ex inquisitione datus ... levium esse tutele vero extitit condicione quia tutor esse desinit. Et si quis testamento usque ad tempus fuit datus videtur dudum. Et ergo

necessarie ex traditum est pupillum cum tutore suo tutele agere non posse habentem tamen si eadem tutela sit ab functum. vel extat a tutore administrationem negotiorum pupilli reposita in qua adhuc perseveraret in qua autem desinit esse tutor et rem cepit esse sic ex pristina administratione tutele debitorem pupillo quomodo si pecuniam creditam a patre acceperat ceperit. Cum igitur effectum sit sua lite ... quamvis ... sit solus tutor esse ... non agit sed per specialem curatorem conveniendus est. Preterea tutorem habere qui possit ad litis sui iudicem accipere et quia causa cum eo tutele agi potest quamvis nostri medio tempore solvendo esse desierit impubibus constitutoribus eum non cogimur cogi. Et si tutori curator sit adiunctus quamvis suspecto postulato non cogitur tutele iudicium tutor suscipere quia tutor manet. Sed et si fuerit tutor confiscatur ad litis fisci datum causa eo adversus rem constat eique loco eius curator datus sit vel contutoribus eius decreto actiones pro tutele ad litis sui tutorem competunt et ad hunc tutela administrata ut rationum in integrum.

Paul. Set non datur pupillo. Et dico pupillo dum tutelam tutor gerit ex causa ei morte tutoris intercidit tamen pupillus cum herede eius actionem habet quod sibi solvere debuit.

Ulp. Si filius familias administraverit tutelam deinde fuerit emancipatus [s. durante administratione tutele. dy.] Non autem ... cum tutorem vel actio intra pupillus adoleverit agendum est eo cum curatore tamen proximus quod est eam ciam emancipationem inanitatem facere pater eius ... et post emancipationem in eundem enim patre dumtaxat de peculio maneret eum ad litis sui et pater pubertatem de peculio actionem. Nec enim annum ... cedit intra quem de peculio actio datur cum tutela fuit [finita]

. g Si filius fa in solidum. immo pro utroque in quantum facere pot. ut. s. de neg. g. pomp. in nec. quod est. ibi. dum negotia hic gentis fuit mutata condictio. ut ff. de admi. tu. tutorem. et pri. et persone. si id quod. §. filius. ac. | sit. non quod post
. b pubertatem. de eo quod ante emancipationem gessit | ut. s. e. si filius. Idem hic quamvis similiter tantum transeant post emancipationem quod fiunt puberes. in eis est. acur.
. i finita. nam plus agi non pot tutele de peculio. ut. s. nisi quod non currit annus qui datur post emancipationem. quod utilis est. ut. s. quod act. de peculio. est an. l. i. §. annus.
. k Nullus aut. continuatur precedentia dic causam quod filius gessit tutelam et male. et sic pater tenetur vel pupillo vel de peculio. non pot filius tandemque tutor. agere contra patrem nomine pupilli. quod non est nata act. tutele de peculio. Item nec imputatur filio si non agat. ac.
. l Cum fuerit fin. i. malam gestionem. ac.
. m exigi pot. i. imputari a pupillo. acursius.
. n Si tutor non pot. i. si nova erat administratio. quod plus incepat dominum quam postea perfecte. sec si non connexa. ut subicit et ad h. C. ar. tu. tutor post. et i. de eo qui pro tu. l. i. §. qui eo. ff. de admi. tu. l. tutorem et i. t. i. quod ergo. §. iudicio. acur.
. o Cum negotiorum. sic. s. de neg. si pupilli. §. f. et l. sin aut. Sed contra i. e. t. divus. §. ceterum. Sed dices quod hic remansit usus in actionem tutele. ac. | aliquo tempore. alioquin pro utroque ageretur
. p Si post pubertatem | tutele et ignoveris. acur. | pro sua quantum
. q Ex eo. tutele pro prima gestione neg. g. | tutele devolvitur in negotiorum. g. si interest. ii al. ut. s. l. pe. no. ac
. r Si ex duobus alteri. ex in pacti sunt. Sed quod solutum est. ut i. dicit. io. et sic non ob. contra. i. de fideius. si stipulat. §. i. et fac. C. de transact. l. i. ac.
. s peti. ut. s. l. i. §. nec tractemus. i. plane etc. acur.
. t prescriptis. ex sua non extra transact ut differat a supiori casu. vel dic ex transact. et fac. s. de eo pro quo. §. e. l. i. §. si plures. ff. si mensor fal. mo. di. l. iii. in prin. acur.
. u commodati. ut. s. commod. si ut est. §. f. acursius doct.

Exposita. ut. s. de depo. l. i. §. si apud. et l. si duo.
Sed adhuc. al' si cum adhuc. et al' si cum uno. et c. ac. — Si stipul. ex stip. rem. pu. ... acur. — Et non pt. ut. s. l. nisi in pun. — Et utilitate. per qua differtur tutele. s. quia absur...

Contractum est. ut quia hereditas erat bona in c. omni ere alieno deducto. ac.
Et pupillo relinquatur. per act. tutele. nec h' q' habuit pupillus a tutore obligat... eum creditoribus. ut. C. ar. tu. l. cum et facit. s. d. ... auct. in. pos. si non expe. §. i. acursius doctor.
Et que actio. s. tutele que datur pupillo. ac.

Paul. Actionis tutele ... tutor ... cum eo preter agere non potest ante pubertatem nec finita tutela ab eo.

Ulp. Si tutor post pubertatem pupilli negotia administraverit, in iudicium tutele veniet id tantum sine quo administratio tutele expediri non potest. Si vero post pubertatem pupilli is qui tutor eius fuerat fundos eius vendiderit et mancipia, ... non venient in iudicium tutele ... necessarie sunt ... sed illud tunc si negotia administrare cepit post tutelam finitam, de solo iudicio tutele in negotiorum gestorum actionem. Oportuit enim eum ab ipso tutelam ... Et si quis tutelam administraverit, idem curator adolescenti fuit datus, dicendum est negotiorum gestorum cum eo fore.

Gaius. Si post pubertatem intra aliquod brevissimum tempus administrare tutor desierit, cepit gerere sine ulla dubitatione tam tutele quam negotiorum gestorum iudicio cum eo agendum est.

Ulp. Si ex duobus tutoribus cum alio qui tutelam gessit, quantum ob dolum ... transactio nihil prodest alteri, nec immerito, cum unusquisque doli sui penam sufferat. Quod si quem ... alter ex prestatione perficiet id quod prestitit, ei qui non est conveniendus; licet enim dolum ... cui sufficiat unum satisfacere ... in duobus quibus res commodata est vel deposita quibusque mandatum est.

Ulp. Sicut adhuc tutore existente ... agatur vel curatore, quia ... tutele agi non potest, nec extra ordinem agi possit, plerique putant hanc actionem ... ad utilitatem differendam. Cum curatore pupilli sui adolescentis agi possit, si adhuc cura perseveret.

Ulp. Impensam litis tantum respondit ... nulla ... ipsum ... tractatur an ad

Lex ista est in ar. quod abbas non tenetur ministrare expensis suo monacho litiganti ...

... a tutoribus vel curatoribus debeatur, non habet ... cum pupillo ... voluntati ... ab hoc pecuniam sibi ministrari.

Paul. Cum tutor pupilli negotia publica administrasset, pupillum pro pena hereditatem abstinuit, bonis patris venditis, et tandem solum ... utilis actio pupillo relinqui an creditoribus concedi debeat. Et placet actionem ipsi pupilli et creditoribus ... esse dividendam. Sed utique ... tutore ... creditoribus reddatur, quod tamen de dolo aut culpa tutoris in officio pupilli ... absente ... pupillo relinquitur, quia actio sine dubio non plus continet quam pupillus ad pubertatem pervenit; sed illa ... creditoribus datur.

Ulp. Suppletum nomine debitoris ... curatore ... tutorem ... conveniri.

Paul. Heres curatoris heredem minorem ... in maiorem pecuniam condempnati in integrum restitutum placet, ... adversus alium curatorem ... de non ... qui minore pecunia condempnatum ... si non sit ei etatis ... actiorem ... conveniri debeat ... Cum non ... actio que post xxv annos etatis ... tutorem ... condempnatum reddat ... iudicis ... tutores ob eam ... condempnati sunt ... si non iudicatum a curatoribus ... per dolum ... curatores ... sibi.

Ulp. Cum pupillus actionem tutele contra tutorem ... alterum tutorem ... in solidum condempnavit, cessit ... ei ... actio data ... pro condempnati tutoris non tutele reddita, sed nominis pretium solutum videtur.

Paul. Defensor tutoris condempnatus ... pupilli ... eo convenit pupillus.

fiet. s. non ... et sic e ar. §. quod pro parte non in solidum ... ut ... in solidum. ut et s. de adm. tu. ... pro parte ... condempnati. non ... satisfactum. si nec pro parte non condempnati ... solutum ... in solidum ... non placet. acur.
Non tutela reddita ... actio cessa non extincta est. acur.
Defensor condempnatus. pupillo agenti contra eum. acursius.
... contrarium ... acursius.

IV

a Conveniendo eius(dem)... s. pupilli quondam, nunc autem adulti, presente ... non autem exacto. aliquin inquantum esset exactum, ab his ... ipso iure curator minoris, et hic magistratus. ut. s. al. t. u. s. e. f. ... de admi. tu. l. si minoris. no. ac.

b Postumo sig(nificatione) est, quod possit dici pro tutele. acursius.

c Nec neg. g. s. directa. acursius.

d Utilis neg. g. ut. s. sic intelligit. ... l. si quis. ... s. de testa. tu. l. si nemo. ... de neg. g. cum pater. acursius.

e Non solum tutele. s. quod datur actio ... s. de privil. credi. l. tabimus. ... l. sed et si quis ... s. de neg. ... non datur. ut. s. de admi. tu. l. si ex pluribus. ... de tacita ... ypotheca ... ut. no. ... de admi. tu. l. ... ut velle. acur.

f Cautum. i. satisfactum. acur.

g Negat a duabus actionibus dicit s. de contraria tutele, item de utili neg. g. contraria. ac.

h Contrariam scientes. hac ratione est inventa. neg. g. ... de obli. ...

i Non obligentur. ut. s. de auct. tu. obligan. acursius.

k Possit. ut. s. de auct. p. l. 1. in prin.

l Civiliter ob. sibi ... non solum naturaliter ... quarenti ob. ... sic. de act. ... fu... nosus ... ut. no. s. de auct. p. pupillus. acursius.

m Hec actio. s. contraria ... accepta. nam dicit postea ... neg. g. act. acursius.

n Debet. ut. i. ...

o Simili iud. s. actionis neg. g. acur.

p Finito dumtaxat. s. officio ut tutela ... est ... ut. s. ... si ... p... curatorum ... stati...

q Et quia ... hec est bona ratio. ad act. ... cum eo ... neg. g. ... ut. s. ... in mad ... ut. s. de admi. tu. l. ... curatore. ac.

r Et pretia reputare. ut s. de dolo ... r... debitum ... c. tu... f. ... quia autem ... de ... an autem ... rationum ... de compensat.

s Et reprobata. ... s. ... dicit ... acur. ... petebat ... est

t Etiam in hoc ... sit actio ... que patrem pupilli ... dando. tu. l. in. acursius doctor legum. acursius doctor legum.

Idem iul. Conveniendo herede tutoris in iudicio tutele curatorem eiusdem tutele in ipso iure liberatum iudici in exceptionem iudicate et danda ... in rebus ... obseruandum est.

Item. Postumo tutor datus non nato postumo in tutele quidem, quia nullus pupillus est, nec pro tutore, quia nulla significatio est, nec negociorum gestorum iudicio tenetur. Qui administravit negotia eius qui natus non esset, non iudicio, sed utilis actio in eum dabitur.

Hermog. Non solum tutele pupillis datur in bonis tutoris, sed etiam eius qui pro tutore negotia gessit, et curatoris pupilli pupille vel furiosi furiose sive debilis, si eo nomine cautum non sit. De contraria tutele actione et utili actione.

Ulpia. Contrariam tutele actionem pretor proposuit induxitque in usum ut facilius tutores ad administrationem accederent scientes quoque pupillum sibi obligatum fore ex sua administratione. Quamquam enim sine tutoris auctoritate pupilli non obligentur, nec in rem suam tutor obligare pupillum possit, attamen receptum est ut tutori suo pupillus sine tutoris auctoritate civiliter obligetur ex administratione. Etenim provocandi fuerunt tutores ut promptius de suo aliquid pro pupillis impendant dum sciunt se recepturos id quod impenderint. Hec actio non solum tutori, verum etiam ei qui pro tutore negotia gessit competere debet. Sed et si curator sit vel pupilli vel adolescentis vel furiosi vel prodigi, dandum nihilominus est huic contrarium dandum iudicium. Idem et in curatore quidem venientis plerumque quia similia sabinum fuit existimantis eadem quoque curatoribus ex eisdem causis dandum contrarium iudicium. Finito autem officio hanc actionem non competere dicimus tutori, cetere indicium contrarium, quam diu durat, non dari oportet. Et si pro tutore negotium gessit vel etiam curator administravit, locum erit iudicio. Et statim quia licet enim in ipso tutelam contrarium ... in statim contraria actio competit. Pretia sumptuum in tutele iudicio qui convenietur reputare potest; idque interest pupilli impendit sit enim ...

bitum eius interest velit compensare an petere velit sumptus. Quid ergo si iudex ... compensationem non habuerit rationem non ... an possit tutor ... nam ... reprobata est ... si reprobatio ... non debet iudex ... quo iudicio id fateatur? Et ait mihi iudicio non tantum quam in pupillo ... vel internum ... ea sit ... tamen ... quod debebant alias tutori utputa a patre pupilli si quod debitum fuit quantum et magis puto eum integrum sit actionem tutori non esse ... iudicium deducendam. Quod tamen si ideo expectavit tutore ... non exigit. Iudicium eam contrario iudicio tutele incipiunt ... consequatur. Et magis plerumque est ... sicuti ... aliud gessit pro utilitate pupilli, id contrario iudicio consequitur. Ita etiam quod sibi debitum consequi debet vel ei secundum ... et sic erat ... a quo tempore fiuntur ... aliqua obligatione fuit tutele, contrario iudicio ei esse opinor. Hic autem actionem dandam placet et si iudicio tutele non agatur et enim non numquam pupillus iudicio tutele agere non vult quia nihil ei debetur, immo plus tutori eum impendisse, quam ... abesse ei abest nec impediendus est tutor contrario agere. Longe magis dandum est et si de rationibus distrahendis actio intendatur. Iudicium.

Ulpi. Quod ergo si plus in eum impendit, quam est in facultatibus pupilli, an possit hoc consequi? Et Labeo scripsit posse. Sic tamen accipiendum est si ei expedit pupillo in tutela administrari. Ceterum si non expedit, dicendum est absolvi pupillum oportere; neque enim ad hoc administrare tutele ut mergant pupillum. Iudex igitur qui contrario iudicio cognoscit, utilitatem pupilli spectabit et an tutor ex officio sumptum fecerit. Contrariumque iudicium an ad hoc quoque competat ut quis pupillo exigat liberationem ... ante ... iudicio dicere ...

u Et tempus finitur. ut redibitoria quam non exercuit nec sibi exegit pro utilitatem pupilli. acursius.

x Et hanc actionem contrario agere. sic. s. e. mod. e. modo ... c. a. gl. in ... et in ... c. f. c. e. l. f. ac.

y Loge ... dandum est. l. quis iudicium. acursius.

z Et intendatur. s. tutore ... dic. qui ... sibi secundum ... ad ... est. i. ... l. ... acursius.

a Quod facultatibus. a facultate solvendi. aliquo. ... detecit. sic. ... de ... si. ... non ... dic ... licet ... expensas ... exempla ... natur. pu. ... exigitur ... est solvendo. acur.

Et ex officio. i. expletatur. ut. i. e. c. p. ... s. de ... act. ... si ... nos. acur.

a Cum liberatus ... finito officio ... est ... dic ... sine ... debet ... ut. e. sed ... acur. sacramenta.

b Ex suo. sic. s. de neg. g. ... s. si ... no. ... c. sin. ac.

... tales ... sine ... eos. c. supra ... si sint minores ... ut de ... l. ... c.

d Et obseruat. ... actos. ac. colligant ... ut s.

e Et in minimis. i. plus ... c. i. ... ac. l. ...

f Et probat. ipso iure ... ut. s. de compensat. alter.

g Et simili. sic. s. ... ... acursius.

h Et usus suos. de pecunia pupilli. acursius doctor.

i Et aliquid. de sua propria pecunia. acursius doctor.

Marginal notes: i. nulla filiatio ... quia actio pro tute ... legitime ... locum. dy. — quia nondum erat ... natus ... dy. — i. ad administrationem ... dy. — s. pro eis datur ... neg. g. dy. — i. actionem neg. g. contrariam. dy. — quia ... debitum ... dy. — i. tempus ... — al. lex. — Cavendum videtur ... obiectioni ... pupillus ... obligari ... sine tutore. dy. — quecumque mo. sic.

.k. Equo ad reclamatur. et ita durante tutela et post. ac. .l. Emissa pu. durante offo. ac. .m. Cno oportere. ut. e. s. de admi. tu. quod sicut. acursius doctor le.

.n. Cno ipe trauit. i. optinere no potuit. s; q[ui]a ru[m]a sibi fecit. tuti ipu[m] pupillo fuit sci. nec tutor p[ro]buit eu[m]. s; hoc uris. l. ex cept. ac.

.o. Csuffic q[uo]d euen tum. q[ui]a n[on] potuit p[ro]fic[ere]. ul' dic euen tibi. p[ro]se ueniunt. ut. s. de neg. g. si an ultro. ac.

.p. Cuidis s. finita tute.

.q. Cpute. s. finita. si negoci is. ac. ut. ff. t. l. si tutor. post.

.r. Ceqad. s. tutela; in ebriata q[ue]. e[ss]e pot fine. ac.

.s. Cresti. e. l. aut tutela. i. ex ratio. nec forte distingui tur one rum ul' no. l. p[er] eas fim tam dis tinguat. q[ui]a q[uod] an tebuit in utili act. tute le dece tam. sic ut. s. eq. q[ui]a ei d[e]b[et] un tur i[n] tua. s; q[ui]a isp[s]e ex negoc p[ro]fi onero p[ro] finitam tu. non uenit i[n] directa; s; aliq[ui]d p[ro]pedit i[n] tali nego no onero. n[on] u[e]n[i]at i[n] iam ut h[ic] dicit. ac.

.t. Cbona fide. h. s. e. eca pu. dicit ex offo. acursius.
.u. Chanc act[ionem] petitu[m]. q[ui]a sic e directa. ut. e. l. tutores.
.x. Cheredi. ut sic e directa. ut. s. t. i. §. hac act. acursi.
.y. A tutela remotus. ut suspectus. ac. h[oc] finita e ut
.z. Cfinita. s. pubertate pupilli. na[m] et ff. d[e] suspec. e. tutorib[us] d[ic]to. gif. qui mo. ty. ff. i. fi. secus i[n] suspecto e adiuge[n]dis curato. ut. s. t. i. si tuto. §. plr. et hic e. s. e. l. i. §. finito.

mus agere cum contrario posse in tu-
tele iudicio liberetur. Si tamen debitas quas p[ro]
tutela ei absunt compensaverit aut pecu-
niam si quam de suo consumpsit in eius u-
sus fuerit tenentibus vel his qui in regi-
one observantur vel quibus mutuatus
est si necesse habuit mutuum ut pro pu-
pillo ex iusta causa erogaret vel his usu-
ris pupilli liberavit vel quibus creditu-
r tutor si nummi perierint pupillo per-
ceperint ne esset solutum. Et plane si fo-
rte tutor aliquid pecunie debitum
servare aliquid quod est pro pupillo sol-
vit nec ipse usuras consequitur. Si pupi-
llo praebuit quas ei in usus suos conver-
tit, de cuius aliquid impendit in rem pupil-
larem quamvis impendere desierit in usus et ce-
terae usuras non praebebit et si quam impendit
in rem pupillarem, modo in usuris sit nec sit
et non indebitam tutisse quantitatem quam co-
tinuit et quantitatem quae debita non venit
summe non praestabit usuras. Usuras autem
tamdiu consequitur tutor quamdiu tu-
tor est nam post finitam tutelam iudicium
an ex mora tamen et magis est quam ad ei
reddat pecuniam consequitur. Sed eiusdem
et ille usus esse pecuniam. Sed tamen fuerint in
arca pupilli deinde consequi poterit. Denique
est non oportere eum usuras a pupil-
lo exigere. Quid igitur si de re pupilla
ri non potuit sibi solvere quae erunt dep-
osita ad pretiorum operationem si quid
non postulavit a praetore ut permittatur pecu-
niam vel hoc munus deponere sibi imp-
utet. Si vero id desideravit nec impe-
travit dicendum est non deperire eius usu-
ras. Mominto autem sufficiet tutoribus
reddere negotia gessisse et si eveni-
tus ad usum venit quae gesti causa
dicendo sint. In tutele iudicium et quid in rem
pupilli usum est non tutela. Vel post
tutelam si negotius tutele tempore ge-
stis necessarium praestatur et quia tam imp utilis
est sive per tutore negotium gessit et
probata tutor constitutus est. Vel interim
ciat curator. Sed et si non pro tutore
negotia gerebat dicimus venire qu-

am in pupillum est deducitur. Aut in tutele
iudicium sumptus quos fecit in rem pup-
illi sic tamen si et bona fide fecit. Hanc ac-
tionem perpetuam esse palam est et heredi
in heredem dari ceterosque successores et ad q[ui]-
uos ea res pertinet et in eos.
I[ul]. A tutela remotus eo loco habendus
quo esset finita tutela et sic actio est tam[en] tem-
pore est ac si pupillus pubes factus esset in
contrario iudicio sicut ei abest per eum
debebit nichil. Nam praebens suspectum tu-
torem esse quamvis compluribus in rem pupilli
impenderit contrarium iudicium non competet.
Ulp. Heredes tutoris sicut similiter solvunt
magis obligati pupilli fiunt actionem
contrariam adversus eos habere posse respondi.
Ulp. Si tutor pro pupillo se obligaverit
habet contrariam actionem et antequam solvat.
Ulp. Pro tutele actionem. De eo qui pro tu-
tore negotia gessit proponitur nam tutore vel
quod plenius tractatum est utrum quaeritur curatore
vel an vero qui tutor pro tutore negotia
diminutas tutela ideo in utilem gessit
actionem actor non inscripsit in sui tutore est
sui non sit quod gessit actione non tenetur
solvit. Enim magis sive contra tutorem tenetur in
deminutione facile non potest utrique eius tutor
fuit et sic gessit. An si non fuit tamen
pro tutore si minime fictus sit. Pro tu-
tore autem negotia gerit qui munere tu-
toris fungitur in re impuberis sive se p[ro]-
vidit tutorem sive sciat non esse fingit tamen
se esse. Proinde et si servus qui tutor egerit
dicit, scilicet testamento puta datum in dominum iudicium
utile. Cum eo quod pro tutore negotia gessit et an[te]
pubertatem agi posse tutele nulla dubitatio est
quia tutor non est. Ceterum si quis finita tutela pro tutele
negotia impuberis gessit tenebitur. Sed et si prius pro tutore
negotia administravit deinde qui tutor esset tibi ex eo
quod pro tutore negotia administravit quibus
devolvatur. Is gestus in tutele actione
sic et qui tutor negotia gessent ei
qui iam pubes factus est in tutorem. Hanc
pro tutele actio cessat sibi modo et sic
qui nondum natus est nam ut pro tutore
quis gerit eum esse personam oportet cuius e-
tas recipit tutorem. Vel impubes est.

.a Heredem. sic. s. mand. l. heredem. acursius.
.b Situtor aug[e]r[e] soluat. q[ui]a uidetur ei ab e[o]. q[ui]a e[st] obligatus. ut. s. de neg. g. si quis man. q. l. i. et ij. et s. mand. l. si mandato. in prin. secus in fideiussore. ut. e. mand. si pec. et q[uo]d est id diui in dcal. l. si q[ui]s mand. acursius.

.a. Cde eo qui pro tu ne ges. una p[ro]s e p[ro]tutor. ut. e. c. d neg. g. qui pupille sic heredes po. ut. l. de here. pos. s. s. l. l. an. §. hereditas. acursius.
.b. Protutele ictum est. pupillo datum n[on] adulto. ac. s. ne re existit.
.c. Cquis tutor. ac. sit tuto.
.d. Cqtutor. s. ca[sus]. acursi.
.e. Cutrum ca. s. fuit ue re fuerant tutores fuisse ue no fuerat. ac. actiones. i. api q[ua]m
.f. Cleplit. die q[ui]a tutore fuit ue diligunt sc[ilicet] ut te tutore in g[e]n[er]e aut p[ro]tutele. l. e. l. q[uo]. §. §. sic ut fi no[n] erat tuto[r] fit dist[in]cte scilicet. l. i[n] p[ro]prium gessit ut tutor h[ic] e[st] ac[tio] p[ro]tutele. ut. l. §. p[ro]tute. et q[uo]d dic act. ac. al[iu]d ca[sus] [illegible]
.g. Cp[ro]tutore fing. h. ca[sus] dat er. act[ionem] neg. g. sp[eci]e gessit sic dicat p[ro]tutore agere ego neg. g. n[on] h[ic] ut h. e. te. tutela. l. an. ac.
.h. Cpute utile. i. actio p[ro] tutele utile et de pecul. ut. s. de pec. ex[er]c. sic ar. s. i. §. sigs q[ui]a sic sic. e. e. l. a. ac. no. ut.
.i. Ceu eo nulla dubita. q[uo]d s. t. i. §. finito. q. vero pu. sal. so. n. q. i. §. i. meo. acursi.
.k. Cfinita. ad t[em]p[u]s forte dat.
.l. Cerum q[ui]a. i. n[on] e tutor. h[ic] q[ui]a utitatis expressum. ac. — est enim
.m. Cdeuoluatur. ut. e. s. t. ij. si tutor post. §. f. ac.
.n. Csiquis quasi p[ro] h[er]e[d]e. ut. e. s. de tu. et ca. l. i. scie.
.o. Ccessat. cur ergo similr no[n] cessat ubi quis se putat tutore[m] cum e[ss]e non poterat. ut. s. e. §. pro inde que est. ar. s. i. ij. q[ui]a fuus alien[us] pot tutor dari. s. testamentarius. ut inst. q. dan. t. posse. §. i. §. ij. si pubis no[n] pot dari ullo mo. s[ed] et si maturi[us] tu eius aliq[ui]d qui nullo mo[do] possit dari dica[m] idem ut cesset pro tutele ut immo dicit. ut. e. qui dari t. l. armatis. s; e[st] te nu[m]quam qui fuus existens fuus pot e[ss]e tu. [illegible] dic favorem pupillis debitu[m] notare diffinium. acur. — pos.

.p. Cnatus. ut quia adhuc est in utero nec nascatur. nullo modo nascatur et ita nullus omnino ur fuisse. ut. i. de u. sig. qui mortui et ita cum nullo tempore appareat te nuisse datum tutorem no[n] p[ro]tutele agit. s; neg. ges. utili ut subicit. q[uo]d s. t. ij. postumo et de neg. cum pat. et s. de testa. tu. si nemo. §. f. acursius doctor legum.

.q. Cactio. utilis. acursius doctor legum. acursius doctor legum. [illegible]

a Siquidem hac act. s. pro tutele. si datur actio neg. g. acursius. | e. l. quod. acursius.
b Curatoris. ut ei fuit curator vel se credebat et sic gerebat. ut eq. | e Si quis tamen
c ... c. erat. actio pro tutele. ac. ... qui uere erat curator. aliq dicunt quod non tutor gerens
d ... teneatur pro tutele. si non curator gerens. ut ei ... hec litera non patitur. an aut curator cum
... [illegible]

g Cum pupillo. falso tutore auctore ... qui dicebat se alterius tutorem qui non esset ...
h Actum sit. s. ipso iure. non est opus actione in factum ... minime. ex hac edicto. nec ergo ... huic edicto nocebit huic. ut in no. ... ut qui ...

esse oportet. set erit negotiorum gestorum actio. Si curator impuberi a pretore datus negotia gesserit tantum ac pro tutore gesserit tenebitur. quatenus tamen cessare hanc actionem quia officio curatoris functus est. Si quis autem tutor cum non esset compulsus a pretore vel preside tamen se putat tutorem gessit tutelam videamus an pro tutore teneatur. et magis est ut quamvis compulsus gesserit, tamen debeat teneri actione tutoris gesserit cum tutor non esset. at iste curator non quasi tutor, si quasi curator gessit. Si pro tutele iudicio usucaperetur, utrum solummodo quod gessit tenebitur an non vero ea que gerenda fuerunt et si quidem omnino non attingit tutelam, tutele non tenebitur. si attingit, ea debuit, cum tutor non fuit. ex siquidem gessit, videndum an in ea que non gessit teneatur. et recte hactenus tenebitur si alius gesturus fuit. Sed et si cognito quod tutor non fuit abstinuit se ab administratione videamus an teneatur. si necessarios pupilli non certiorem ut alium tutorem peterent, et magis est.

Celsus. Si is qui pro tutore negotia gerebat, cum tutor non esset, rem pupilli vendidit, nec ea usucapta est, petere eam pupillus et cum ei cautum est rem salvam fore non. ii. eadem bonis tutoris est rei pupilli administratio.

Iabolenus. Queritur an is qui cum tutor testamento datus esset et ipsum ignorantem pro tutore negotia pupilli gessit, quasi tutor an quasi pro tutore negotia gessisset teneatur. et non puto teneri quasi pro tutorem, quia scire quis se tutorem esse debet ut eo affectu negotia gerat quo tutor gerere debeat. gessit etiam.

Pomponius. Qui pro tutore negotia gesserit, etiam quod fide tutelam rei praestat quod tutor.

Ulpianus. Qui pro tutore negotia gessit contrarium iudicium competit. Si falso tutore auctore

Ulpianus. Huius edicti equitas non est ambigua, ne contrahentes decipiantur dum falsus tutore auctore gestum esse dicatur.

tutor adhibetur. Verba autem edicti hec sunt. Quod eo auctore qui tutor non fuit. Verba edicti multa sunt desunt. quod ii. si fuit tutor, si tamen non fuit qui auctoritatem accommodare non potuit, puta furiosus vel ad aliam regionem datus. Sed et Pomponius libro XXXIII scribit interdum quamvis is non tutore gestum non pertinere ad hanc partem edicti. quid ii. si alio tutore et alio falsus sui iuris. auctoritatem accommodaverint non videbitur quod gestum est. Sed et si heredium licet singuli scriptum sit. Sed et si ampliles inveniunt qui tutores non essent tamen locum hic edicere. Pomponius libro XXX scribit. idem Pomponius scribit et si pro tutore negotia gerens auctoritatem accommodaverit in dubio minime huic edicto locum habere. Sed forte pretor decernit nature se habituri id quod huic auctoribus gestum est quod tum non valebit. Pretoris tamen interim si ipso iure sit, pretor sua actione ignorantis dato in integrum restitutionem scienti non subvenit. qui ut non sciunt se se decepit.

Paulus. Sed si ... scivit actor ignoraverit. Iabolenus si dictum sit ei extra fide

Paulus. Pretor. Si non est tenderit. sit animadversio non indiget. Sed et non nocet. ut puta si pupillum cum pupillo egit. nam cum nichil actum sit, sententia non nocet.

Paulus. Minoribus xxv annis subvenietur etiam si scierint.

Ulpianus. Interdum tamen et si sciat ei succurrit tamen restitutio facienda erit si a pretore compulsus est ad iudicium accipiendum.

Paulus. Pupilli scientia computanda est.

Ulpianus. Utique si pupillo cautum sit melius dicere rem suam restitui pupillo. quam incertum cautionis eventum eum spectare oportet. si autem cautum non fit pupillo.

Ulpianus. Novissime pretor ait. Et in eum qui tutor non esset, si dolo malo auctor factus esse dicetur, in factum iudicium dabo ei cuius interest.

Marginal notes to the main text: s. si quis creditur restitutio ... pupillum. dy. — pro tor. ac. — recte valet quod utile pro inutile ... dy. — quod debentur cum pupillo restitutio non ceditur. dy. — ... si quis pretor ... minor. rest. ex hoc edicto. dy. — s. esse ipsum pupillum cum quo actum est falso tutore auctore. dy. — s. ... dicit. ac. — s. eum non esse tutore cuius auctoritate ... hebat. dy. — restitutio cedet et ex edicto. dy. — per edictum de minoribus ... mittat ad beneficium huius edicti. dy. — s. non esse tutore eum cuius ... contraheret. dy. — debitor forte pupilli. dy. — ... restitui ... actione tutele. dy.

ipso iure. et ideo non est restitutio concedenda ex hoc edicto. quia tunc demum conceditur cum tenet quod gestum est in preiudicium pupilli. dy.

[Gloss around the text, left margin column:]

Si curatori non tenebitur. ut ac. ... l. i. acursius.
f Hactenus. accedens pro tutore qui ... gessit ... tenetur ... [illegible]
... ut ... [illegible]
g Necessarios. l. cognatos ... ac.
h Quia si uenerius ... [illegible]
i Si ius quod usucapta est. s. post pupillus pupilli ... ut. j. ac ... [illegible]
k Cum pupillo ... [illegible]
l Quia tutores esse ... ut teneat tutele act. ... hac actione pro tutele. acur.
m Qui pro tutore tutor ... [illegible]
n Enim ... [illegible]
o Cum falso ... [illegible]
p ... [illegible]
q Hec ambigua. i. dubia. ... [illegible]

[Gloss at the bottom of the page:]

... novissime ... [illegible]
... novissime. ... [illegible]
Curiosus ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

ut. s. ... l. ii. ... [illegible]
n Compulsus ... [illegible]
o Pupilli ... [illegible]
p Necesse ... [illegible]
q Computata est ut ei minus succurratur ... [illegible]
r Pupillo ... [illegible]
s Melius ... [illegible]
t Pupillo ... [illegible]
u Quia incertum ... [illegible]
x Novissime ... [illegible]
y Iudicium. i. actionem in factum ex hoc edicto. acursius.
z Cuius interest ... [illegible]

Huius edicti ... [illegible]

Left margin notes: edictum. — et — liquidis. — tutoris. — litigando
Right margin notes: cur — nu — nulli — hic

q̄ ea actio magis agitur cum excusat. ut s. si quis caut. l. ij. ... tutor non debet cogi auctorare. ut s. de ... si tutor et non debet qui agere(tur). ut s. de ... l. i. insti. ac. ... Et quod ait. s. i(n) prin. l. ac. ... rei exhibitat. ut j. de ... si. l. ant. hoc.

S i falso. subaudi. cum l. i. dicit si actum sit cum falso tutore nomine pupilli vel cum pupillo falso tutore prestante auct. ac. ... falsus tutor nomine pu. ac. ... autres. actoris ... usu capta sit a pupillo ... sic ... coram non competenti iudice egissi. ut C. ne de ...

nitatem pecuniam numeratam deperdet.

Non semper tutor convenietur, si non sufficit sicque sciens auctor fuit, verum etiam si dolo malo auctor fuit. quid si compulsus aut metu necessitatis auctor factus est? non debebit esse excusatus. Et ait Pomponius teneri, magis puto non teneri. ... utilitatem habet ubi scienti ... i. ... recte scribit etiam si pupillum ... scit ... nem hi quos scierint esse auctores restitutorio agendo ... qui auctores fuerunt perceptione ab initio facta tacite ubi ... non

Paul. Et ideo si meli ... a ... Celebre ... ut non tantum sinatum sit ... non denegandam esse ... ab ...

Ulp. Huius actionis exemplo ... ius scribit danda actione ... cum alio ... ne adhibuit ut alius auctor daretur ... actione in factum heredibus quidem competere, ceterisque successoribus ... in ... scribit nec in ... post annum ... et ... imminuit ... ad ... personas quae alieno ... obiecte sunt notatae erit.

Gaius. Si falso tutore actum sit et interea dies actionis exierit cum res ... ita sit omnia in ... ... defendi non debet ac si nullo tempore uno tutore auctore egisset.

Ulp. Falsus tutor qui instituit ... auctor minori ... ut ... cierit ... tenebitur ... dolum malum ... fuit ... dolo malo ... tenebitur. Sed ... Et si quis filiifamilias auctor ... sit ... tenetur ... est si ancille ... tutore auctore ... ... nam ... modis ... tutorem decipi ... ali... cum impubere ... non fuit ... tutoris auctoritas interveniret.

Iul. Aut in ... ... actio ... filiam minorem ... anni...

nuptum dedit et magis placet patri agno scendum esse qui filiam suam ... familiam sponsi perduceret voluit affectu ... magis quam dolo malo id videri fecisse. Et si ... decessisset cum ... pater ... si dolo malo ... sit ... dotem ... maritum ... exceptione ... in qua ... in ... consistat ... fiunt ...

Iul. Item Et eo qui interrogatus tutorem se esse ... nulla cum actio ... si ... tutor non esset ... adolescentem ... accedit ad ... de fidu...

Pomp. Quamvis his tutoribus ... tutor non est tamen ... inchoata sunt ... si ... consulis esse ... debuit in quibus dolus ... admittitur ... eo quod ... tutore ... fuit. Hi quorum ... reddere debet ... pupillum ... si his ... non quidem ... tutela non est ... actio ...

Ulp. Postulare tutorem ... pupillum postulat ... nominare ... pupillum ... fecit.

Idem. Etiam fideiussorem et heredes fideiussoris ad ... ... conventos esse constat ad ... tutor ...

Idem. Cum ostendimus heredem ... teneri ... tutele ... ... administratio ... ... si ... tutoris ... cum negotia pupilli ... ... pupilli ... tutor ... stipulatus fuit ... tutele ... cum suo nomine ... ... et ... dolo ... ... tutele ... ex ... dolo ... negligentia ... heredi non imputabitur. Clusurus

l. curatoris. et no. quod non loquitur inchoatis ... tu. tutor. l. p. ... de tutelis. l. an. p. ... no. al. qui aliena. C. tutoris. ac. ...

Postulare. coram iudice qui ... ab ... ... nam ...

... Acursius ...

ccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccc

a Operantur. s. psōe. socium. quid. inprin. ꝯ. ꝯ§. i. si expēe ū ibi ꝯ facit. j. t. i. l. non similiter. ac. — b oꝛ. q̄ fuabit. l. s. dusiur. l. a. — c Fideiussores uir ꝑmo. i. sollēpni stiplōe. a sic no. fingi. inpn.

1. ꝯ dic instru. tu. a. inuentariū ꝯ cetera pupilli instiā. ut. C. de inst. ui. l. alio. acur. — r Cuamē. argumentatur a sili. ul' ammonꝛ. q. d: silus ā nō ꝯ. teneti de dolo ꝛ defūcti hēs. ut hic. ꝯj. de act. ꝯ ob. ex d posita. ꝯ l. exercti bz. ꝯ dng. uir. hoc uꝑ. §. f. g. lite ꝯ. mlto magis. tur de dolo ꝯ ē culpa ꝯ oī eo ꝙ defūct. uripu. l. acur.

stip. ū no est. ut. s. d adopt. l. his ūb. ꝯ C. d rei ux. act. inprin. ꝯj. de dap infec. si fi nita. Item no. p̄sen tiam ꝯpatiam ꝑ iudi cari. sic. s. de iudic. ꝛ quidā ꝯ de exercitoria act. l. i. §. magr̄ in ꝯs. mā. sireniu. §. si pass' ꝯj. ad munic. l. i. §. i. ꝯ s. naute cau. l. i. §. fi. ꝯ s. loc. l. cum inpl'es. §. locator. acur.

d Confirmauerint. sic s. de pig. fideiussor. §. pater. ꝯ de iusti. l. ꝛ quicūq;. §. sz ꝯ cum fullo. acursius.

e Sicut fideiuss' reputantur. s. ū. ꝯs. de pensato. l. iiij. ꝯ C. de except. l. defen siones quas hāt tu tor hēs. s. d ꝯo iudi tio. tu. l. i. §. f. cl. ij. ꝯ l. iij. per totum. acur.

Int' plures fideiussores adiuisis tutori bus datos compet' bn̄ficiū diuisionis ex p̄sōa tutor. hoc dicit. dy.

f Pupill' fideiusso res. dic a singu lis tutoribz singulos fideiussores datos. ul' dic ab uniuisis uniui sos. unā sic tutores ita ꝯ ipi hn̄t bn̄ficiū ep̄le. secus si ab uno tutor̄ darentur pl'es fideiu sores. ut. j. rem. pu. ꝛ sal. fo. l. f. nisi adult' fēs sibi preiudicet d nouo stiplando. ut. j. l. prox. ul' al' ea expo nes. acur.

g Non dispar. i. ū diuin sa a testatore l' iudice q' tūc ipo iur' fideius sores unus ū tenet' pro alio. ut. s. d ad i mini. tu. l. si minoris. ꝯ facit. ad. l. istam d fideiuss'. int' eos. cl. fideiussores inprin. cl. inter fideiussores.

s.

h Fideiussores. ꝛ fideiussores qui caueāt ca. re. pu. sal. fo. petie rūt ut adultus p̄ūo queiat. tu. q' eos qui hēbāt elect. ut. C. d fi deiuss. tu. l. i. acurs'.

i Bonus. q' erat ne. diuidēt actio. ut. j. re. pu. s. fo. l. f. acur.

susceptiꝫ — k Susceptuꝫ. ab adul to p̄eunt. sciam. ut. j. d p̄toriis stip. l. p. ꝯ dic. q' adulto fc̄o fuit fcā p̄missio. ꝯ sic sibi pre iudicauit al' nō hēet locū bn̄ficiuꝫ ep̄le. ut. j. re. p. s. fo. l. f. alij. ꝛ distinguunt in fideius soribz unius tutoris. an simplr̄ intercessert ꝯ tc cessꝫ ep̄la. ut dcā. l. f. an ē a principio p̄misiunt q' ab illo s'uari nō potent. ul' re. pu. s. fo. q' idem est. ut. C. e. l. f. ꝯ tunc in illo residuo hēt locū ep̄la ut h dic si hec līa nō bene patitur hunc intellectuꝫ. acur.

quorum eius sortitur uiuam pupillare agitauit p̄stare dz hēs tutoris. q̄ntā autē teneuis temporis usuris p̄stare de bet ex bono ꝛ equo conuenientia iudicē oportet. Fideiussores tutoribz no minati si p̄sentes fuint ꝛ nō contradixe runt ꝛ nomina sua referri in acta publica passi sunt eadem ē ꝑ inde teneri ac si iure sollēpni stiplo interposita fuissꝫ. Eadē cā iudiī affirmator. qui. s. cū ido neos eē tutores affirmauerint fideiu ssor uice sustinēt.

Paul. Si cum fideiussoribz tutoris ex stipulatione rē saluam fore agetur eadē reputaret habebunt quas tutor. Pap. Pupillus contra tutores eorūq; fideiussores iudicē accepit iudice de functo p̄usquā ad eū ueniret cont' solos fideiussores alt' iudex datus ē officio cog noscentis conuenit si tutores soluendo sint ꝛ administratio non diuisa. sz comis sim periculum uirilium actionum trāssire. Item et Idē. Si fideiussores cū tē Ex tutori saluam fore pupillo cauiant tutorē adolescente ut cū conueniret p̄cuerant earū ido stiplauti p̄misit se te dditurus q' ab eo s'uari nō potuissꝫ placuit int' eos qui soluendo ēent actio nē residui diuidi q' hominis fideiussor susceptū uideret'. nā ꝛ si mandato plu rium pecunia credatur eū diuidi actionē. si. n. q' dati ē ꝑ alio soluit' cur sp̄es actiōis equitatem diuisionis excludit. Paul. Heredes eius q' nō une tutor. s. cum tutor datus administratiōni se ū in miscuit doluū ꝛ culpam p̄stare nō debēt aut. ꝑ. talem dī in heredē tutoris tr ansisti ope quale defunct'. suscept' bi eo ꝑtinet ū nō exercuisset. hēs si dicat se ū tutela uia initiū non incidisse ul eū ex omnibz hō. fidi iudicasset. ꝑ dolū defuncti. hēs teneatur. idē puto ꝑterea diuin ꝛ situtele actiē sz cessāt ibi sol'ne tiūne ignorantie heredum. si tū ob suendum ē cū pte. morte tutoris hēs conueniatur. nō sili te contestata tutor decessit. nā si litis contestate ꝛ penales a

ctiones transmittuntur. ab uerum parte temporales ꝑpetuant. Idem Ulp. In ordine subsidia Agitantibz tria actio non dabitur sz in ma Queste gistratus. ū. si fideiussores eorū Dig hū cū rem publicam saluā Decor fore p̄miserunt pupillis p̄mi hie nec nominatores magistratuū Quibz hic cā tenebuntur. sz sol' minor si dolo fecerit in se excutium dū debet tenēri eos qui p̄sentes fu erunt p̄ū cū referri nomina aut ū. fideiusserit an in se p̄icliū rece prit utilisq; actio in eos cōpetit sz ꝛ si in magistratibz municipalibz tu tor datus sit nō uider' ꝑ ordine ele ctus sz in p̄torꝫ q' in quāli cū tut orē dandi ius est hec actiō tene bit' sz si p̄ses p̄uincie denuntiare magistratibz tuū de facultatibz tutoris uolunt ut q' dauet uidātur ant quāti iniusti tenentur ꝛ certat. diui pu rescriptum quo uoluit eos q' p̄si di renunciat nō ꝑinde teneri ac si ipi dedissent. sz ꝛ si deceperint gnā forte cū pecuniam salam remitta tantes. planeci p̄ses p̄uincie satis eos exigere iussit ū dubitabitur te neri eos etiā si p̄ses dedit. Et si p̄ses p̄uincie nominibz ab alio accep tis ad magistratus municipales rem sit ut se de nominibz istruant ꝛ ꝑinde istructus dedit tutores an exemplo eorū q' p̄torē instruunt de bant magistratus teneri. et. uti. n. sin tereest utrū ipi magistratus nomina e tēa dedint p̄ sidi. an ea q' ab alio p̄ses accepit. magis erit ꝛ puto in utroq; casu sic teneri q' dolo. l' la ta culpa ū sati sint. nō tantū pupil lis. sz etiam successores eorū sbsi diaria posse agere. Et si curatores minoris idonei fuint dati dīdiū est teneri magistratus oportere. sz si ex sīli gigesti contm. l. noibz ab eis a ceptis. p̄ses dedit. sz si ita de eos re miserint ut ipi daret. l. post datio

sub. magistra tus nō exi gentes. ul' exigentes minus ydo neam. dy.

s. mādati int' mādatores plu res. dy.

subaudi q ur q nō. dy.

i. inter uidetur. dy.

s. facta a p̄side. ac.

s Constitutionibz. iste ꝯsti tutiōes locūtur alio cū. s. hēt. nō. ꝯ. ꝯ sic nō con tradicit paulo q' corriget eum. hic. b. ꝯ. et sic non tenetur de leui ꝛ culpa d̄ functi. sz nec ipē fuit in culpa ꝛ lata de qua so la tenet. ut. C. de neg. g. curato ris. q' ignorat ubi sit illa in stiā. ut ꝯj. d neg. uir. l. q. in alte rius. ac.

t Hec. q' dicunt ꝯstituti ones q' fuit iste ꝯstituti ones. C. d neg. curato ris. ꝯ d inlit. iu, alio et siles. ꝯ adde. q' no. s. e. cū ostendimus. ac. act. §. p̄st. ꝯ C. ex delic. defun. l. i. ac.

ix

l Eam diuidit actio. ut. ꝯ C. de ꝯstit. pec. l. f. acursius d.

m Actionis. ubi ergo eadē equitas ꝯ eadē ro. ꝯ idem ius. ut. s. ad. l. acquil. illo. ꝯ C. delib. p̄. l. i. Item facit. s. l. p̄x. cum silibz. acur.

n Heredes nō dz. q' nec is cui successit simuieret. ut. C. de testa. tu. l. i. acur.

o Paul' suscipit. erit ergo lis ꝯtestata cum defuncto. acursius.

p Hoc eo. q' dixit paulus. non. acur.

q Non inuenisse dolo ul' culpa defuncti cum lis. sit ꝯ. ut. C. d hē. tu. l.

u Perpetuantur. facit in sīli. de pp̄e.

x De magistratibz conueniendis ꝯ hēdibz. acursius.

y In ordinem. decurionū q' tutor dat ad eos nō spectabat nisi in cau. ut. s. de tu. ꝯ cu. d. ab his. l. ubi. acursius.

z Hi fideiussores eorū. s. magistratuum. ut ꝯj. ad muni. l. ij. §. i. sz ꝯtra hoc q' dicit de fideius. est. C. e. l. i. sz ibi loquitur de fideiussoribz qui dati erant magi stratui p̄ sua indempnitate hic de his quos dedit magistratus. rei publice p damp̄nis illatis ei. ac.

XXVII

.q. Et si forte. de cautionum. ac. .q. Ceos. de cautiones. s. aliqui tutores. vel fideiussores. qui tenent. ut no. s. e. t. i. l. ii. ac.
quo. presentes. ac.
.a. Non universi
.b. Prodies de cautionum. acursius.
.c. Minus est. s. tamen non est exigendi sat. dat. vel nominandi tutores aliqui nominavit. s. de admin. t. l. cum illius. et ibi plene no. et facit. in fi. de sat. tu. et cu. § f. acur.
.d. Si ipses tamen de sat. cau. non de moribus. b. immo non iussit ut daret quod potuit. ut infra de attil. tu. § sed hec nec quod sat. dat. acciperet quare tunc teneretur. ut i. § t. plane. ac.
.e. Ipse. p ses. s. ac.
.f. Renuntiant. nomina et facultates tutorum. ac.
.g. Si ipses utile. presentem. ac.
.h. Decerne. preses. et
.i. Instituant. non facta prea denuntiatione. ac.
.k. Agere. contra magistratum. ac.
.l. Omnibus. i. omnia torum facultatibus et moribus. et est hic ar. quod iudex debeat inquirere de condicione testis. ac.
.m. Si curatores contra magistratuum. acur.

oueri ut exigerent satisdationem periculum ad eos pertinebit. Magistratibus imputabitur si vel omnino tutor vel curator datus non sit, sed ita demum tenentur si non idonei non dederunt. Quod dampnum ex impuberes vel adholescentes medio tempore passi sunt ad eos pertinere non ambigitur, quia minime mandato praestant. Sciendum autem si magistratus municipales data opera tutelam quo ad tutelam distulerint in successores suos, vel satisdationem data opera tetigerint quo ad successores suos accipiant, in ipsos actionem dari. Divus Pius rescripsit in eum qui electus ad estimandas tutorum satisdationes actionem dandam. Si inter magistratus hi convenerint ut alterius periculo tutores darentur, conventionem pupillo non praeiudicare divus Adrianus rescripsit. Conventionem in duumvirum in rem publicam minime non potest pro suo tamen arbitrio conveniendum eum qui hoc suscepit, deinde si egenus sit facultatibus eius, tunc conveniendum esse ad collegam. Quemadmodum si solus dedisset, sed dicemus pro rata certum collegam aggrediendum. Et si quidem desint in civitate ex qua pupilli oriundi sunt qui idonei videantur, officium est magistratuum exquirere ex vicinis civitatibus honestissimum quemque et nomina praesidibus provinciae mittere, non ipsos arbitrium dandi sibi vendicare. Si magistratus ab initio tutorem ydoneum dedit et satis non exegit, non sufficit. Quod si satis exegit et ydoneum exegit, quamvis postea facultatibus lapsi sint tutores vel fideiussores, non est quod ei imputetur. Non enim debuit magistratus futuros casus et fortunam praestare pupillo. Si tamen satis non exegit, ydoneus tamen tutor eo tempore fuit quo tutela agi coepit, sufficiat. Plerumque autem non pupillo sed magistratibus ut deceat fideiussores solvendo non fuisse cum acciperentur, sed magistratibus ut decuerit eos solvendo non fuisse cum acciperentur. Sed magistratibus ut decuerit eos solvendo fuisse. Praeterea in bonis magistratus pupillus non potior sed cum ceteris creditoribus pro rata admittitur. Exigere autem cautionem magistratus sic oportet ut pupilli servus aut pupillus ipse si fari potest et in praesentia eorum stipuletur a tutoribus vel fideiussoribus eorum rem salvam fore, aut si nemo est qui stipuletur, servus publicus stipulari debet salvam fore pupillo, aut certe ipse magistratus. Si pupillus non servus publicus vel ipse magistratus stipulatur, dicendum est utilem actionem pupillo dandam. Si filiusfamilias fuit magistratibus et cavit pupillo non cavit, ut non idonee cautum sit, ex persona eius actio danda. Quaeritur an in patrem de peculio danda sit, si voluntate eius filius decurio factus est, si vero non nisi ex voluntate patris magistratum administravit, actionem non oportere praestari nisi cum de peculio quem sint si rem pupilli salvam fore permittat aut dat voluntatem ut filius decurio creetur.

Item. Proponebatur duos tutores a magistratibus municipalibus datos cautionem erasa quorum alterum mortuum decessisse, alterum in solidum conventum satis pupillo fecisse. Quaerebatur an tutoris istius adversus magistratum municipalem heres possit aliquam actionem cum scirent a tutore suo satis non exactum. Dicebam cum a tutore suo satis pupillo factum sit, in pupillum ad magistratibus tendere posse in tutorem, cum nunquam tutor adversus magistratus habeat actionem, secundum consultum pupillo subvenit, praeterquam sit contutori imputetur quod satis a contutore non exegit vel suspectum non fecit, si sic ut proponitur magistratibus cum non cavisset.

Item. Quod si tutor ab hac parte excepta vacet, non erit iniquum adversus magistratum actionem ei dari.

Item. Non similiter tenentur heredes magistratuum ut ipsi tenentur. Nam nec heres tutoris negligentie nomine tenetur. Nam magistratus quidem in omne periculum succedit, heres ipsius dolo proxime culpe succedaneus est.

i. post administratione et datione. dy.
i. unus ex pluribus. dy.
quantum ad hoc ut magistratus non teneatur. dy.
s. praefectus in solidum. dy.
s. si ipso iure si ne cessione. dy.
a quo convenitur magistratus eo ut esset pro mala administratione tutorum. dy.
s. pro parte contingente contutore. dy.

.q. Sat. co. si ab arbitr. ac. .s. Factores. infra in. ut. C. e. l. f. ac. l. f. acu.
.t. Summa minor. i. magistratuum municipalium. ut. C. de iudic. dector.
.u. In pt. non es. de pact. l. ius publi. C. de transact. l. ii. ipsi. n. es. de admi. tutor. ad ea. p. l. ii. § in tex. p. ac. et alt. dare
.x. Dedisse. negliget. nam hec sunt paria non dare et male dare. ut. s. § sciendum est. sic in duobus tutoribus uno gerente alio non. ut. s. de admin. tu. l. tutore. § iei. ac. Idonei. fac.
.y. Si qui p. s. de tu. et cu. d. ab his. l. divus et quod ibi. no. ac. Cavis. sic. i. non sufficiat quin teneatur. ac
.z. Futuros. de admi. t. ad ea. p. l. ii. § si eo. et s. de neg. ges. § si pecunie. et s. de admin. tu. l. a. sed contra ie. t. l. luci. § septimi. so. ibi. acur.
.7. Agi coepit. s. finita tutela. ut. s. de tutel. et ra. di. l. ii. et fac. C. de divi. tu. l. i. ac. et hodie sunt
.9. Fuisse. quare non solvendo pro sunt sic retro fuisse quod dic. ut. s. de plur. non est necesse. ac. Specialem. vel ypo
.a. Potior. p. thece. acu.
.b. Pupillus ipse. pupillus potest intelligi minor suo. vel tabellione qui fuus esse non pt. ut. C. de tabu. l. generali. sed sic dic quia civilibus de s fuit sic ponitur. s. de adopt. non alr et facit. ad. § i. re. pu. s. so. l. ii. et l. non qui. es. de pac. ista magistratus. es. de osti. pe. cum q. § si ac tor. es. de admi. tu. quod. ipsi. es. de curat. l. mut. § si par. acur.
.c. Filius de peculio. ut es. de pet. licet. § f. sed contra C. q. cum eo. l. i. infra. ubi dic in solidum. so. ibi datus fuit tutor. filius hic ipse alium dedit. sed contra i. ad municipalem l. ii. § plur. non eq quod pater fideiussori qui intercessit a patre. p. sed fideiussor nullo modo tenetur quod nec pater ut ibi dic. pater non tenetur pater ut fideiussor pupillo suo nomine vel de suo aliquid dare sed nomine filii. eo ut pater de bonis filiis. s. de peculio ut hic dic licet alii hic sorment ipse naso. ac.
.d. Proponebat datos. iussu presidum. non alr hoc iur. hodie quod quod secus ut infra de attil. tu. § sed hec iur. acursius.
.e. Habeat actionem. districto iure de equitate quia sic ut. i. l. pe. et sic non habundat presertim de stricto iur. quod sine i culpa non datur ei actio. et sic est contra i. l. pe. sed ibi de equitate quod est i. l dic non habet. quod est i.

.n. Ab eis. magistratibus. ac. dare non
.o. Magistratibus mortui. provinciis non alii potuerunt olim. sed hodie secus. ut infra de attil. tu. § sed hoc iur. et no. ammoniti. sic. i. de dam. infec. l. iii. § ieu et quod pis. n. nu. de pupillo. § qui opus. ac.
.p. Sciendum in successores. q. d. dimittunt hoc bonis dandi tu. ad suos successores indignitate sic s. quibus ex causis ma. sed contra pp. § pen. sicut vult.
.q. Praestb. qui teneantur et sic paria sunt. non dare et male dare. ut. i. ad municipalem. l. ii. § f. et i. § si inter.
.r. Divus sat. dat. i. de fideiuss. sit ydonei vel non. sic. es.

ii quod cum eo contendat pro certi. ut al. maxime. ut. C. de testa. ma. l. f. § ii.
f. Pupillo subvenit. duumviros tarat quod non tutori. s. contra magistratum utili act.
g. Quod si tutor. continuat cum superiori. ac. Pot. quod sat. ac. ut dyr.
h. Dari act. s. tutori cui ei imputari non. s. l. pe. ac.
i. Consul ut ipsi. s. magistratus. acur. Functi. quod dic. ut. s. t. i. l.
k. Negligentie. i. nomine culpe de cuius ostendimus. acur.
l. Omne periculum. i. omnem culpam sic. s. de positi. l. i. § sepe. non ei cavium praet. ut. i. de admi. t. ad ea. p. l. ii. § si eo. et fac. i. magistratus. acur.
m. Succedit. i. obligat sic ubi heres. C. quod a. t. p. l. curatorem. acur.
n. Proxime. i. de dolo et lata culpa. defuncti tenetur non de levi. ut. C. e. l. ii. et i. e. q. ad. acursius. doctor legum.

Iul. Duo tutores petiti sunt, mox se ad administrationem tutele unus cum herede decessit: quesitum est utrum in curatorem [?] qui non curavit ut caveret an in alterum tutorem actio pupillo dari debeat. Respondi: is qui se in administrationem tutele immiscuit, debuit curare ut cum eum sciret pupillo caveri non esse, in ius vocaret; negotia curaret et in ea parte qua alteri tutori commisit, si(c) eum esse eiusque administrationem quorumdam negotiorum pupilli non accessisse. Nam et si aliquam partem negotiorum pupilli administraverit, tenetur ob eam causam non gessisse(?) cogere debere.

Ulp. Quod ad heredem mandatus pertinet, certatum quidem plerumque est, an ei contra debeat dari actio: nam mandatus si tanta fuit neglegentia ut omnem cautionem omitteret, equum est heredem eius loco fideiussoris in heredes eius teneri: sed non caveat(?) et fideiussores fuerunt idonei, postea desierint, sicut ex eo mandatus pro tercio(?) suscepit inutilem actionem in heredes multo minus (nomine ...) etiam cum heredem habent actionem dandam: quia si evidente mandatus cum minus idoneis fideiussoribus contraxerit.

Celsus. In mandatibus qui tutorem dederit rogo rescribas utrum pro virili portione actio danda sit, an optio sit ei qui pupillus fuit cum quo potissimum agat. Respondi: si dolo fecerit mandatus in minus pupillo caveretur, in quem velit actio eis danda in solidum est; si non lata culpa diversatur(?) eorum vel(?) dolo malo id fecisse eorum usque eo existimo pro portione in quemque eorum actionem dandam ut pupillo res salva sit.

Mod. Magistratibus a curatoribus, adulti cautionem exegerunt, rem salvam fore, ex his alter sine herede decessit: quero an in residuum in solidum collega eius teneri debeat. Modestinus respondit teneri non debere.

Ulp. In magistratus actio decernenda cum in usuras sortis exigi debeat, quatenus usuras peti non potest: quia constitutum est, praeter usuras peti non posse: certum non est, an dari sed tamen usuras peti posse: quia eadem in magistratus actio datur

que competit in tutores.

De rebus eorum qui sub tutela vel cura sunt sine decreto non alienandis vel supponendis.

Ulp. Imperatoris Severi oratione prohibiti sunt tutores et curatores praedia rustica vel suburbana distrahere. Que oratio in senatu recitata est Tertullo et Clemente consulibus idibus Iuniis et sunt verba eius huiusmodi: Praeterea, patres conscripti, interdicam tutoribus et curatoribus ne praedia rustica vel suburbana distrahant, nisi ut id fieret parentes testamento vel codicillis caverint. Quod si forte aes alienum tantum erit ut ex rebus ceteris non possit exsolvi, tunc praetor urbanus vir clarissimus adeatur, qui pro sua religione estimet que possint alienari obligarive debeant, manente pupillo actione, si postea potuerit probari obreptum esse praetori. Si communis res erit, et socius ad divisionem provocet, aut si creditor qui pignori agrum a parente pupilli acceperit, ius exsequetur, nihil novandum censeo. Si defunctus dum viveret res venales habuit, testamento tamen non cavit ut distraherentur, abstinendum erit venditione: non enim utique, qui ipse voluit vendere, idem et postea distrahendum putavit.

Si minor. Ulp. Eum videnti(?) presidii ut quoad pretium solvet, essent pignori obligata, nihilominus ut pupillo pignus valere. Nam ubi dominium quesitum est minori, cepit non obligari.

Pap. Ad orationem divi Severi pertinere, si hoc iudex iudicio volue(rit) quod a domino pignus quesitum est, et ab initio obligatio inhesit. Quod si a fisco emit, non dubito esse quin ius pignoris salvum sit, sicut tale si quis in pupillo venditore in reddit in pupilli bonis opus est ut ei recepto pignus. Consentiunt(?).

Ulp. Si precium alterius pupilli alteri pupillo fundus sit comparatus, is pupillo vel minori traditus sit, an pignoris obligationem possit habere is cuius pecunia fundus

o— Sed hic non erit consuetudo. Si quidem presumptio maior voluntatis ... forte pupillo esset inutile. licet puer fuisset utile. dy.

pupillus et ex facto patris non suo. ut i. e. t. l. ab ipso. ipsius. ff. l. ac. De numero tum uetitum fuit impositionem. ut s. de pignoratitia act. l. non est. Accursius doctor.

m Cum pignori. n Cum pro cedat. o Possessor.

Totali. ut. j. de fundo do. l. v. c. xvj. et s. d. ali. n. e. ff. non solum. c. advum. et C. de rebus ali. l. ff. Accursius doctor.

a Si lapidicinas vel quae alia. i. aliqua alia. Accursius doctor legum.

sit emptus et magis est ut salvum sit
ius pignoris. Sed in mortem eius usque
servum et alium patris eius ei pupillo
cuius tractatum apparatus est fundus
pignori non tamen capi ... mutuus
vel pactis vel alterius pactis et dilata
hic fundus pupillaris patris. Sed et
in possessione mittatur iterum pupilla
rum a praetore quis patris. Si et in pos
sessione mittatur iterum pupilla
rium a praetore quis patris et ius pig
noris contrahi sive legatorum sive dan
dorum causa sive damni infecti ut procedat
at nihil et possidendi praeter hoc ... o
bligationes sive alienationes locum habent
et non ex tutoris vel curatoris vo
luntate id fit. Sed et minimum
autem. Et si quis patris si fundus ad
uocare petitus sit pupillaris nec
restituatur ... oblata
alienationem pariat et magis est ut
pariat. hic ... alieno non sponte tu
tor fit idem et ... et si fu
ndus petitus sit qui pupilli fuit et
pupillum praeiudicatum tutores ... re
mittunt ... valebit alienatio. Sed rei
iudicatae auctoritatem. Si ius habet emphyt
euticarium pupillus videamus an
ducat a tutoribus possit magis est
non posse quamvis ius praedii potius sit in
agere non posse quamvis ius praedii potius sit in
cuius est. nec usumfructum alienare
non posse pupillo si solus usufructus fu
it pupilli et magis hoc nec enim videndo ad
mittitur. Si tutor pro vincti certum hoc
rei et mancipium est testatorem dedit. Et
si proprietatem habet pupillus non pro
ducit. vel usum alienare quibus oratio non
de usufructu. uncti loquatur. Et si in mo
dica patris nec fructuum ... possit fu
ndo pupilli vel adulescentis in fu
ndo ... etiam si in fundo dotali
placuit. Si lapidicinas vel quae alia
metalla pupillus habuit stipticae
vel cuius alterius materiae vel cretifod
inas vel argentifodinas vel quid aliud
huic simile. Simile.

Paulus. Quod tamen privatim licet possidere.
Ulpianus. Magis puto et ante orationem im
pediri alienationem. Sed et si fiducias habet pu
pillus idem erit eius dum si pupillus tale
enim fundum bona fide emptum possideat
dum diu puto non esse alienare tu
tores posse. Tutum enim vendere non va
let cum qui pupillaris vel distrahatur. Sed
si fundus pupillo pignori datus sit an
vendere tutores possint. hoc qui tutores
tutoris eum qui debitoris bona alienum fu
ndum vendiderunt. Sed tamen impetrarunt pu
pillus vel praeiudicium ut vice dominii possideat
aut quis erit dicere non posse distrahi qui
praedium pupillare. Idem si fuerit ex causa
adeptum inficiatio possidendo. Sed si fundus
legatus vel per ... relictus fu
erit servo a pupillo herede instituto
an tutores restituere. Hic fundus posse
sine auctore praetoris et puto si quid rem
suam legavit cessare orationem. Sed si vendo
de re pupilli dum diu locus erit orationem
et inconsulto praetore posse alienare. Sed si p
upillus stipulatus sit fundum solvere
possit sine auctore praetoris et magis est ne
possit alioquin inveniatur alienan
di modo. Sed si per stipulationem fundum spop
ondit successeritque pupillus in stipula
tionem. forsitan dicatur. Sine praetoris auctore po
sse eum reddere. Idem et si iure heredit
ario alii successerat cui erat obligatus
eadem ratione ut si patris fundum vendiderit vel
qui alius cui pupillus successerit praedia pup
illi certa vendendi inconsulto praetore po
sse praestare. Cum fundum autem legatum accipi
dicatur pupillus sine tutoris auctore
non praetoris certe in hac alienatione cum res
est pupilli nemo dubitat. Non solum
tutoribus sed optime etiam alienari pra
edia vendere debuit. Mimo non esse cum
eis distractionis eius tamen non praetori
rei arbitrium servari debet et officio in primis
minus hoc quaerit exercere ... ut nisi possit
sit pecuniam ad exequendum eis ...
... praedia quaerere ... debet cum pecu
niam pupillus habet vel invito. Ut
in omnibus quae convenit possit in fructibus.

b Metalla. generaliter ... c Magis est ... d Si pupillus tutores ... e Quae ... publici ... f Valet ... valet et bona ... g Possiderent ... h Cum fundum autem legatum ... k Si fundus ... l Testa ... m Sed pupillus ... n Eo ... o Supplantum ... p Credit ... q Si parens ... r Fundus pupilli. s Ad ... t Testa ... u Credit. ut s. e. l. ij. ff. l. Accursius doctor.

Accursius doctor.

... 4 ... 3.

a obligare permittat. fa. s. de pig. act. l. tutor. in prin. acursius. — b instituat. sic s. t. i. l. i. C. si preses. acur. — c credere. sic supra de re mi. no omnes. C. abar. bans. et s. de eo per quem f. e. l. i. C. si. i. et C. de aff. l. f. — d minuer. l. f. et de picculo. et co. l. ii. C. licet. acur. — Si patris non debeat. ut et C. e. l. iij. acursius. — a C prior. quam alij tutores uel cura. ut s. e. mag.

ibi nec facile. ac. Et ex aperto hic parentes pupilli qui sint tutores. ut i. e. si pupillor. C. si pat. acur.

[illegible gloss, left margin]

conditis uel etiam in redditum siue atque obuentionum. Et requirat tum alie res sint quae pretio quaesito possunt ex quarum precio aes alienum satisfieri possit. Si igitur deprehenderit non posse aliunde ex solui quam ex praediorum distractione, tunc permittet distrahi, si modo urgeat creditor aut usurarum modus periculum aeris alieni suadeat. Item praetor praeses examinare debeat utrum uendere potius an obligare permittat. Nec non illud magis curare illud obseruare ne plus accipiatur. Si obligare praedium sit necesse, quam quod opus sit ad soluendum aes alienum. Si distrahi, iudicis arbitrium esse, qui aes alienum mediatur post magna distrahatur. Sed si sit alia possessio minor uel minus utilior pupillo, magis eam uelit distrahi quam meliorem et utiliorem. In primis quaerere quemquam desideratur ab eo permittat distrahi, praeuenire debet cum quae instituat de fortunis pupilli a maioribus tutoribus uel curatoribus etiam qui numquam uel eius cognati adscierunt, praetor solus tueatur, et distrahi possessiones uel obligari requirat. Quaeso necessarios pupilli uel parentes uel libertos aliquos fideles uel quemlibet alium qui notitiam rerum pupillarium habet: aut si nemo inueniatur aut suspecti sint qui inueniantur, iubere debet edi rationes. Item si inops sit pupillarium uel pecunia conuertendi pupillo datur, quam industrie possit praetor religionem sententiae non deuiare. Item obligationem debeat illud quod praetor si praetor aditus permiserit distrahi possessionem prouincialem, annualeat quod fecit in prouinciam ualere. Si modo tutela ibi agebatur, et ibi tutores eam quoque administrationem suscepissent tutelae ubi uel tantum tutela tenuit. Tutores eius aliud alienum allegato pecuniam habitante quam nominatim acceperint, oportebit praetorem curare ut pecunia accepta creditoribus soluatur. Tarda derectine dantur ne creditorem qui ei reuinciet pecuniam uictam ad hoc conuiscim potest quoque desiderantem aes alienum et obligatio si aes alienum non inuenerit tutores tantum allegent, ei prodire si praedia uendere uel alia qua praestare cetere uti cautetur uendendi iure eum praetor debeat eis permittere, cum magis est ne possit praetor, cum non liberum arbitrium est datum distrahendi res pupillares, sed tantum si aes alienum immineat. Proinde si permiserit aere alieno non allegato, consequens est dicere nullam esse uenditionem, nullum decretum non in passim distrahi uelle praetorum datum est, sed tantum si urgeat aes alienum. Si inueniat eam directa pupillo si potest plane obreptitie praetor sit uendendi in rem item actionem in personam dabimus. Ei actio non in magis est in rem actio. Item tutores suae curatores. Quoniam praedia accipere debemus si praedio rustico sint, certum sit praedio suburbano esse ita sint cessante oratione decretum.

Sed et si forte alienum et proprietatem fundi habeat, alii usumfructum, magis est ut cesset haec pars orationis quo de diuisione loquitur nulla autem oratio.

Si pupillorum oratio communia sint praedia quae diuisos tutores habent uel diuisos aliis alieno locum in ... possit tenere pluribus aliquo necessaria sit. Puto alienationem impedimenti esse, cum poterit pluribus sine alio pluribus exstare idem et sic eosdem tutores habent uel uotum agis quis impeditam alienationem dicet. Si pupillus dedit pignori et pluribus praetoris non nulla est dubitatio an alienatio possit impediri, sed dicendum est posse creditorem ius suum exequi tantum fecerit si plures praetorem adueniret. Si pater uel paternus tutor sit alienum et ibi sit eam praetor sit adeundus, si obligare uelit et magis ut debeat prior

[illegible gloss]

— u nulla ratio est. ut s. de pecul. l. si h. C. i. nec usus f. cum possessor. ut s. de acquir. pos. l. permiscerit. nec possessor cum proprietate. ut i. e. t. naliter. C. nich. et uti possi. si duo insti. acur. C. e. l.

— x Si pupillorum necessaria sit maioris. ut s. e. l. i. C. si comis. et p. sibi etenim. et maior. ac.

— y Alienatio. secus in eccam uel quam C. aut. Item si sibi inuicem ergo. et diuidere aut in diuisio sit quedam permutatio. ut no. s. de usuf. l. qui cur. acursius doctor.

— z Si pupill. exequi. ueniendo ad q. C. e. l. ij. acursius.

— Titutus. sic C. de pig. l. iij. et de sol. si sup plat. C. si lanc. et no. ostili legio. et tutores pater eligere sic C. ... l. cum proponas. et ad tit qui tota. si possi. l. i. sicut. C. si creditori. et s. de uos. f. l. f. et ut aliqu.

— f ... rustice uel suburbanum. ac. pignus et si cum locens. aliqui ergo non tenet locus ... ut s. no. C. si ali. respon. sit. l. i. acur. l. e. si fun.

— g si sub pignore alio rem si subnullo. ut ... dus. l. si etiam ... ut C. e. l. uiteri. si aut sub eo re tunc tenet. ut. l. s. pr. te.

— h Si qui postea credidit et dic rem quod pignori dante ...

— i Si usus prius. ut et s. C. de libris qui in priori ... ut e. l. i. et qui po. si pi. h. l. si prior. acursius doct.

— k Quin ipso iure distrahere. ut et s. de eo qui per l. ij. et s. de tu. et cu. qui sat. non d. l. i. dubium. et i. t. i. consilio. et l. l. si. et i. si. de uoli. ex. ap. C. si quis non tu. nisi ibi dicat emptorem ...

tenuit alienato alioquin non procederet usucapio. ut. j. de usuc. l. celsus. so. hic loquitur de re ipsius pupilli ibi de aliena, put ibi no. et facit. C. de eo qui pro tu. l. ij. accur.

.t Tunc exemplum. sic. j. de penis. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ac.
.u Cohercere. ex or. imponendo ei penam. ut. j. de penis. l. sacio legum et consequens retractabit decretum antecessoris. ut. s. de testa. t. l. ult. nisi in prin. sed est ideo quia nullum fuit. uel non iustum. quia ipse met predecessor infringere posset si uiueret. ut. C. e. l. et si preses. et C. de distra. pi. l. quamuis ma. et C. de accat. l. iiij. alioquin aliud esset. ut. C. sniam rescin. non p. l. i. et j. de penis diuus. fr. s. impun. acur.

— forma decreti a pretore inposita debet seruari per tutorem uel curatorem. et hoc dicit. dy.

.l Ut et sic curatores adolescentis. hoc dicit quia in oratione de eo dicitur. et sim hoc. q. j. dicitur pupillis. sub et adultis. j. et quod subicit curatores. s. furiosi et similis. s. mente capti esse coniunctos tutoribus. s. ratione similitudinis. et quod subicit decretis sibi. eorum quibus fiunt sup esse non possunt. et si multum. et sim hoc quod dicit in prin. uel cuius alterius. s. similis ut mente capti. et sinelis decere uba. pertinere ad curatores adultorum. tu dic non adolescentis. sub tamen, et quod dicat et puto et soluat de curatoribus adultorum qui sunt coniuncti tutoribus eo quod finita tutela ipsi accedunt. ut in s. quibus mo. t. f. §. f. et quod ratione similitudinis. acursius.

tum debet esse pretor ad consentiendum pupilli si pretor tutoribus permiserit uendere uel obligare. uel contra. Aliud tractatum est. Et meminit fecit oratio meminit quin alius fecit. quin a pretore decernere intellegitur. quod magis sita pretor decernit. uendere obligare ue permitto tam potest habere arbitrium hic quid faciat et magis est ut possit. cum mo sua meminit pretorem non esse perscribi singulariter debuit uti esse statuere. et eligere utrum magis obligari uel uendere permittat. Si obligari autem tutor sine decreto et minus obligatio non ualeat. Est tamen exceptio doli locus. Si quis tutor mutuam acceptam pecuniam ei soluit cuius pignore erat creditor. Si tutor dum esset obligare et tantum possit et dominum est si eadem forte accepit uel sub granioribus usuris. ualebit obligatio ut in personam creditoris et eadem sequitur tamen seat.

[Item] Qui in tutores sunt. Ipso iure in curatores. Si pro curatore negauit. ut pro curatore eos non posse distrahere res pupillorum. Ad hoc esset cum nulla dubitatio est. Et si curator sit furiosi uel cuiusuis alterius uel adolescentis. Indubitatum est. Ipso iure enim ualebit uenditio. cum huius oratio admittebat ex pecuniis quod de pupillis principes loquitur. Coniuncti de tutoribus curatores accipiuntur. Pertinere tamen cetris puto et simili oratione eos dicit distrahi obligari non possit. quia sed non puto sine decreto obligandum non ad exceptionem adhuc tamen pertinere uel permittit quoniam non augeri alterius distractas communitatis.

[Item] Quamuis antecessor presidis decreuit praedia uenundari cum tutor pupilli sub decreto nomine curatoris exceptoris res sibi comparauit. tamen si fraude et dolum. t. se. o. aut Item et fide tutor quamuis de proprio successor

eius estimationis restituerit tam callide comparatum in exemplum cohercere debeat.

[Item] Illicite post se. o. pupilli uel adolescentis predio uenundato si eo nomine apud iudicem tutele uel utilis actionis estimatio facta est. Eaque soluta uendicatio predii ex equitate inhibetur.

[Item] Si predia minoris. pro. alimoniis fratribus destituerit. Et condicta per se se permittenda. Idem seruari oportet si furioso sit uel prodigi uel cuiuscumque alterius predia curatores uelint distrahere.

Marc. Non fit contra se. o. si cum tutor creditori patris pupilli exsoluatur plano ei succedat.

Paulus. Si fundus sit litis uel sacrosancti uel pestilens uendendus est an alienare non possit cum tamen permittatur. Diuus Pius. Cum in his illa res exponitur et allegatis in fructuosum esse fundum. quem uendere uultis. Molie eos non potestis cum iterum pro tantundem modo pretium inuentum sit. Sed quamquam autem uendi discutitur uel obligare tutor pupillare predium possit. Attamen si pupilli uel creditor tutorem pupilli sine decreto pretoris non uendi distrahere uel obligare. Si tamen aliquid errore lapsus uendiderit et pecuniam acceptam creditoribus patris pueri soluerit. Quamuis predium de eo cum fructibus uendicanti doli non iustissima opponetur exceptio pretium ac medii temporis usuras quae creditoribus debebantur non offerenti. Si ex ceteris facultatibus cum es alienum solui non poterit. Ego enim notum et si solui potest. Si tamen ille res se salue erit exigui pro eo in alieno satisfecit potuit. Dubium est adhuc doli exceptionem obstare sic licet carptor pupillus ex decreto alienando.

[Item] Paul. li. x. res. Lucius Titius pater postea mortuus est. apparuit tamen tutores pupilli sine curatoribus res filii mobiles contra orationem diuorum principum fecisse uendi si pro uoluntate defuncti testamento scriptam predium rusticum pupillare uendiderint.

Cum Lege xii tabularum prodigo

— s. efficaciter sine decreto. dy.

— etiam chirographi rius. dy.

— curatoribus eorum quibus fiunt sup possunt esse. dy.

— fraus dz pupillo. ac.

— 2 hoc quia sin non esset securus habet regressum contra tutorem. sed si non habet regressum bene tenetur. ut in l. s.

— sed hec contingit pupillo ut ibi no. dy.

.v Tutele. i. directe fuit conuentus actione tutele. uel curator pupilli utili actione neg. gest. et restituit minori pretium. uel estimationem rei alienate. quia emptor est securus. et sic est. s. de penis pet. her. l. nec ulla. in. §. pla. et j. de sol. l. sti. §. dolo. ubi dicit soluente doloso non liberari possidentem. so. ibi possessor habebat causam a doloso hic non. sed a pupillo cuius nomine tutor uendidit. uel so. ut ibi. uel dic quod hic egit minor contra emptorem rei. uel quod potuit. ut. s. e. magis. §. manet. et facta est extimatio tutele. uel utilis. neg. ge. l. rei alienate a tutore uel cura. pupilli. quod quia tenebatur actione tutele. uel utili neg. ge. nam est tutus emptor. ut. s. e. l. ij. §. item queri potest. ac.
.x Illicite. quia cum eo. sed per obreptionem. ac. quin tutor sine decreto uel

.ç Si predia permittere. ex sententia orationis. u. s. quin. §. i. acur.
.ꝯ Distrahere. et hoc ex mente non exuberis. ut. s. l. i. §. i. et l. quin. §. i. no. acur.
.9 Non fit contra se. o. q. est. s. e. l. i. §. i. sed contra. in aut uel hic qui. §. quod si quis. ac.
a Creditori. i. si alicui pupilli. acursius.
b Creditori. cui pater pupilli predium obligauerat. ac.
c Succedat. in pignore in alia persona hoc fieri possit. ut. s. e. l. si pupillorum. §. f. et facit. s. ad mac. sed uel. §. p. et s. de uat. ant. in. tit. l. si de data. §. i. acur.
d Si fundus saxosus. i. saxis plenus nullam uel parum utilitatis habentibus.
e Pestilens. i. pestiferas herbas ferens. ut. C. de edilic. e. l. p. ac. et sic apparet
f Commode alienari non posse. ut hic. et s. e. l. mag. §. si es alienum. sed contra in ecclesia. C. de sacro. s. e. aut per iter. predium. Item secus in transact. alimentorum. ut. s. de transact. l. cum hi. §. ea transact. ar. contra. s. a duell. quinis. §. marcellus.
g Pro fructuum. no. existimari. res secundum redditus. ut. C. de rescin. uen. si quos. acur.
h Inuentum sit. s. fundus nisi hoc coniungeret emptoris stultitia. ut. j. ad. l. fal. l. iij. quod non est uerisimile. ut. s. de probat. l. cum de indebito. §. i. acur.

.m Curat. in mittit quod ante orationem ualebat uenditio.
.n Pertinere. s. a curatore adulti ad similitudinem tutoris et curatoris pupilli. et hoc ex mente orationis et idem de curatoribus aliorum ut subiecit et j. e. si predia. acur.
.o Cum obligari causa. a pupillo. uel ei tutor. nam sociis eius pro parte sua potest obligare pro indiuiso. ut pro uocatur. ut
.p Separatorio. ut possit diuidere maior. s. e. l. i. §. si com.
.q Communis causa. quia consueuit inducere discordiam. ut j. de l. ij. cum pater. §. dulcissimis. teneretur obligatio. ac.
.r Ut augeatur. quod fiet si permittit. uel erat. uel non auctore
.s Alienatio. puta quia clam facta alias contra tutores. ut. s. de alien. empt. si in empt. §. f. et l. non licet alioquin contra. ut. C. de alien. empt. l. cum ipse. acursius doctor legum.

i Quamquam. at tamen. ab hoc loco attende usque illuc si tamen etc. uidetur habundare.
k Per damno alieno. nam non debet trahere occasionem iuris ad iniquum compendium. ut. C. de pecu. t. l. f. et facit. s. e. si pupillorum. §. p. et §. f. et C. e. l. ult. et l. si predium. et j. t. i. consilio. §. i. ac.
l Paulus. alias incipit paulus. alias si testamento. acursius.
m Cum uitium. per causam dictam testatoris ut inst. quibus mo. t. infir. §. alio quo testamento continebatur predium debere uendi. ut et C. quando decreto. l. ij. et s. e. l. i. §. i. de tutore autem non curo datus erat eodem testamento. uel alias erat legitimus uel datiuus. acursius doctor legum.

hic cadit. n. 93.

a Dementis et furiosi lege. i. auctoritate legis per iudicem tamen fit interdicto. ut. j. e. in. l. si furioso. ℂ. i. matre vel alio petente. ut. s. de tu. et cu. d. ab his. l. hys. q. ℂ. f. et an hec possit alienari secus in furioso cum statim adveniente furore ipso i. est interdictum. et sic intellige quando sit curator agnatorum ut institu. de cur. ℂ. furiosi. set furiosus statim post furorem prodigus statim post interdictum.

b Bonorum ventris. i. nomine bonorum eius qui est in ventre possit et dari item ventri et bonis vel alteri tantum. ut. j. de ven. in poss. mit. l. i. ℂ. quotiens. acursius.

infelicitati vel furori. **de curatoribus furioso et aliis extra minores dandis** administratio quod moribus quidem ab initio introductum est. sed solent hodie praetores vel praesides, si talem hominem invenerint qui neque tempus neque finem expensarum habet, sed bona sua dilacerando et dissipando profundit, curatorem ei dare exemplo furiosi: et tamdiu erunt ambo in curatione quamdiu vel furiosus sanitatem vel ille sanos mores receperit. quod si evenerit, ipso iure desinunt esse in potestate curatorum. Curatio autem eius cui bonis interdicitur filio negabatur permittenda, sed extat divi Pii rescriptum filio potius curationem permittendam in patre furioso, si tam probus sit.

Paulus. Sed et aliis dabit proconsul curatores qui rebus suis superesse non possunt, vel dari iubebit, nec dubitabit filium quoque patri curatorem dare.

Idem. Dum deliberant heredes instituti adire, bonis a praetore curator datur.

Idem. Furiose matris curatio ad filium pertinet: pietas enim parentibus, etsi inaequalis est eorum potestas, aequa debebitur.

Gaius. Curator ei qui constituitur, cui dandam personam vel in senatoris vel proconsulis [illegible] ut eius tam [illegible] redebeant, nam vel honestos eius bonis [illegible] pertinet creditoribus [illegible] curatio constituitur [illegible] bonorum [illegible] praetore in urbe vel in provincia a praeside.

Idem. Observare oportebit praetorem ne cui temere citra causae cognitionem plenissimam curatorem det, quoniam plerique vel furorem vel dementiam fingunt, quo magis curatore accepto onera civilia detrectent.

Iul. Consilio et opera curatoris tueri debet non solum patrimonium, sed et corpus ac salus furiosi. curator dementis datus et decreto interposito ut satis daret, nec dedit, et tamen quasdam res dementis legitimo modo alienavit: si heredes dementis eas res vendicent, cum curatore [illegible] exceptio opponetur: si non curator vendidit, replicatio dari debet. aut si satisdatione interposita furiosi demens [illegible] vendidit. quod si ex pretio accepto curator creditores furiosi dimisit, triplicatio doli tutos possessores praestabit. Si dementis curatorem qui satis non dederat et res in aere alieno administravit, proconsul removit et bonis alienum loco eius substituit curatorem, et hic posterior cum ipse satis dedisset egit cum remoto negotiorum gestorum, postea heredes dementis cum eodem negotiorum gestorum agant, vel exceptione rei iudicatae in eum se curatore utatur, heredibus replicatio danda erit, quia si is qui egit satis dederat, sed an triplicatio profutura esset curatori videre estimabam, quia si curator sequens pecuniam quam ex condemnatione consecutus fuerat in rem furiosi vertisset, doli replicatio obstabit.

Cum enim ex aliis ex curatoribus furiosi recte solvitur, vel eam rem furiosi alienare possit, ut sic recte solvitur.

Cum quoque quis ab alio ex curatoribus fundum furiosi licite emerit, usucaptionem ex solo nec dico, tanto magis quam [illegible] sufficit [illegible] ex curatoribus [illegible]. Alii constituitur [illegible] sit et licet solvi et licet vendere, ut tamen in debitore liberabitur et emptor usucapiet.

Idem. Bonorum ventris nomine curatorem dari oportet eumque [illegible] fore [illegible] arbitrio satisdare proconsulibus: sed si non erit [illegible] fieri inquisitionem constat satisdatio.

Neratius. Cum unis bonis diversis curatores facere permisit senatus eorum creditoribus vendendi, non permisit quamvis creditores pro diversitate [illegible] venderent, sicut eum integrare poterat, ipsorum enim utrum velint eligunt in eam curationem eligendi, aliorum abstinere debent, in eorum magistrum(?) qui equiescit [illegible]

factus est curator postea uero dix-
[illegible] cum nondum expli-
cato negocio decesserit, nam et tunc
ex integro alius curator est faci-
endus [illegible] curatoris est [illegible]
[illegible] ut negocium
[illegible]
[illegible]
[illegible] curatore [illegible]
esset [illegible] non sit potest in plures
heredes [illegible] id
negotium administrari expedi-
at ut quicumque dici potest cur u-
nus aliquis ex his [illegible] ho-

Ulpianus libro [illegible]. Curatores eos quibus [illegible] et tutores [illegible] non [illegible] transferre posse [illegible] non [illegible] uideo sit [illegible].

Curator furiosi rem quidem furiosi tradendo potest et dominium transferre. Rem uero furiosi sibi uel donare uel non transferat dominium [illegible] furiosi negotium gerentis.

Pignus a curatore furiosi datum ualet si utilitate furiosi exigente id fecit.

Ab agnato uel alio curatore furiosi rem furiosi [illegible] non posse constat agnato enim furiosi non [illegible] competit [illegible] sed [illegible] negotiorum exigit administratio.

Sed et ad alium ex lege XII tabularum [illegible] furiosi uel prodigi [illegible] administrationem dari [illegible] ille [illegible] ad eam rem [illegible].

Ulpianus [illegible]. Et [illegible] curatorem dari non oportet.

Et [illegible] furiose [illegible] curatoris [illegible] furioso furiosaue [illegible] prodigo [illegible] non sit [illegible] curatoris [illegible] triphoninus scribit si furioso pubi quidam maiori annis XXV curatorem [illegible] decreto dederit [illegible] prodigo dedit [illegible] uoluntatem eius sequi debeat praetor [illegible] dare curatorem [illegible] omni modo an ita si [illegible] ut nisi [illegible] aliquid testamento cauerit [illegible] ei [illegible] si filios habeat iste prodigus [illegible] patre [illegible] nepotibus sint [illegible] eos esse heredes [illegible] filium eius [illegible] noster [illegible] causa [illegible] hunc [illegible] nepotes qui [illegible] filio nati [illegible] heredes [illegible] prodigo [illegible] prodigus esset [illegible] sequendum est [illegible] filio prodigo [illegible] forte [illegible] putauit.

Curator furiosi nullo modo libertatem praestare potest, quod ea res ex administratione non est: nam in tradendo ita res furiosi alienat, si id ad administrationem negotiorum pertineat: et ideo si donandi causa alienet, neque traditio quicquam ualebit, nisi ex magna utilitate furiosi hoc cognita causa iudicis faciat.

Incipit lib. XXVIII. Qui testamenta facere possunt et quemadmodum testamenta fiant.

Testamentum est uoluntatis nostrae iusta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri uelit.

In eo qui testatur eius temporis quo testamentum facit integritas

[illegible]

[illegible gloss]

mentis non corporis sanitas exigenda est.

Ulp. Testamenti factio non privati sed publici iuris est.

Gaius. Si quaeramus an valeat testamentum, in primis animadvertere debemus an qui fecerit testamentum habuerit testamenti factionem; deinde si habuerit, requiremus an secundum regulas iuris civilis testatus sit.

Ulp. Qua aetate testamentum vel masculi vel feminae facere possunt videamus. Et verius est in masculis quidem quartum decimum annum spectandum, in feminis vero duodecimum completum. Utrum autem excessisse debeat quis quartum decimum annum ut testamentum facere possit an sufficit complesse? Propone aliquem kalendis ianuariis natum testamentum ipso natali suo fecisse quarto decimo anno: an valeat testamentum? Dico valere. Plus arbitror, et si pridie kalendarum fecerit post sextam horam noctis, valere testamentum: iam enim complesse videtur annum quartum decimum, ut Marciano videtur.

Gaius. Qui in potestate parentis est testamenti faciendi ius non habet, adeo ut quamvis pater ei permittat, nihilo tamen magis iure testari possit. Surdus et mutus testamentum facere non possunt. Sed si quis post testamentum factum valetudine aut quolibet alio casu mutus aut surdus esse coeperit, ratum nihilominus permanet testamentum eius.

Marc. Si mutus aut surdus ut testamentum facere possit a principe impetraverit, valet testamentum.

Gaius. Eius qui apud hostes est testamentum quod ibi fecit non valet, quamvis redierit. Sicut aqua et igni interdictum sit, nec illud testamentum valet quod ante fecit nec id quod postea fecerit; bona quoque quae tunc habuit cum damnaretur publicabuntur, aut si non videantur lucrosa, creditoribus concedentur. In insulam deportati in eadem causa sunt; sed relegati in insulam et quibus terra Italia et sua provincia interdicitur testamenti faciendi ius retinent. Hi vero qui ad ferrum aut ad bestias aut in metallum damnantur libertatem perdunt, et bona eorum publicantur: ubi apparet amittere eos testamenti factionem.

Ulp. Si quis post accusationem in custodia fuerit defunctus indemnatus, testamentum eius valebit.

Paul. Qui manumissionem amisit testamentum facere potest quamvis celebrare non possit.

Ulp. Obsides testamentum non possunt nisi eis permittatur.

Iul. Lege Cornelia testamenta eorum qui in hostium potestate decesserint perinde confirmantur ac si hii qui ea fecissent in hostium potestate non pervenissent, et hereditas ex his eodem modo ad unumquemque pertinet. Quare servus heres scriptus ab eo qui in hostium potestate decesserit liber et heres erit seu velit seu nolit, licet minus proprie necessarius heres dicatur: nam et filius eius qui in hostium potestate decesserit invitus hereditati obligatur, quamvis suus heres dici non possit, qui in potestate morientis non fuerit.

Marc. Qui aliquibus capitis ... Etiam ubi manet potest facere testamentum. Sed qui apud quosdam legatione funguntur possunt facere testamentum. Et si quis in capitali crimine damnatus appellaverit et medio tempore pendente appellatione fecerit testamentum et ita decesserit, valet eius testamentum.

Paul. Qui in dubium testato. Testamentum manumissus est signor et dominum decessisse ad itaque eius hereditatem esse testamentum facere non potest, licet iam pater familias sit iuris. Nam cui incertum est de statu suo certam legem testamento dicere ...

Ulp. De statu suo dubitantes vel errantes testamentum facere non posse divus Pius rescripsit.

Pomp. Filius familias et servus alienus et postumus et surdus testamenti factionem habere dicuntur: licet enim testamentum facere non possint, attamen ex testamento vel sibi vel aliis adquirere possunt. Et furiosus quamvis testamenti factionem habet, licet testamentum facere non potest, tamen habet testamenti factionem, quia potest sibi adquirere legatum vel fideicommissum: sunt enim communes personales

[illegible gloss]

[gloss illegible]

actiones ex ignorantibus acquiruntur.

Paulus. In adversa corporis valetudine mente captus eo tempore testamentum facere non potest.

Ulpianus. Is cui lege bonis interdictum est testamentum facere non potest, et si fecerit ipso iure non valet: quod tamen interdictione vetustius habuerit testamentum, hoc valebit. merito ergo nec testis ad testamentum adhiberi poterit, cum neque testamenti factionem habeat. Si quis ob carmen famosum damnatus fuerit, senatusconsulto expressissime ut intestabilis sit, ergo nec testamentum facere poterit nec ad testamentum adhiberi.

Modestinus. Si [...] alii pupillus suis tabulis fecit testamenti [...] signaverint sine [...] non potest, licet filiusfamilias sive impubes [...] pupillus [...] suis liber factus decessit, quia tales sunt tabulae testamenti quales is fecit qui testamenti faciendi facultatem non habuerit.

Ulpianus. Qui testamento heres instituitur in eodem testamento testis esse non potest. quod in legatario et in eo qui tutor scriptus est contra habetur: hi enim testes possunt adhiberi, si aliud eos nihil impediat, ut puta si impuberes, si in potestate sint testatoris. Ex praesenti tamen tempore [...] solum ad illos qui sunt in potestate referendum est, invicem tamen non ad eum qui redemit ab hostibus quamvis ei placeat hunc filium non esse, sed in vinculo quodam retinendum donec pretium solvat: per contrarium qui potest autem testis esse, qui de castrensi peculio potest, quamvis testamentum adhiberi ab eo ad testamentum testis potest. Marcellus libro [...] digestorum scribit posse [...] heres. Cum autem in testamento deprehendimus suppeditandis testimoniis eorum quos necessitate esse in omnibus testamentis accipias, ubi aliquid in egressu geritur per quod acquiritur. Nec furiosus qui testis adhiberi potest cum compos mentis non sit. sed si habet intermissionem eo tempore adhiberi potest. In testamentum quod ad furore confirmatur

valebit et nihilominus possessio ex eo testamento competit. Eum qui lege repetundarum damnatus est ad testamentum adhiberi non posse existimo, quoniam nec in iudicio testis esse vetatur. Mulier testimonium dicere in testamento quidem non poterit, alias autem testem esse posse mulierem argumento est lex Iulia de adulteriis, quae adulterii damnatam testem produci vel dicere testimonium vetat. Servus quoque merito ad sollemnia adhiberi non potest, cum iuris civilis communionem non habeat in totum, ne praetoris quidem edicti. Eos qui per sollemnia testamenti adhibentur durare debere, donec suprema contestatio peragatur. non tamen nullam functionis exigimus. Et tempore continuo [...] in necesse quantitate loquimur ut [...] non videatur testis esse [...] si ut [...] perceperit quis eum rei adhibitus sit sufficere. Sed si detenti sint inviti ibi testes, non putatur valere testamentum.

Item. Heredes palam ita ut exaudiri possint nuncupandi sunt: licebit ergo testanti vel heredes nuncupare vel scribere. sed si nuncupat, palam debet nuncupare. quid est palam? non utique in publicum, sed ut exaudiri possit: exaudiri autem non ab omnibus, sed a testibus. et si plures sunt testes adhibiti, sufficit sollemnem numerum exaudire. Si quid post factum testamentum placuit, omnia ex integro facienda sunt. Quod vulgo quaeritur, an is qui scribit testamentum vel nuncupat, vel scribat ante pretium sollemnia explicare possit, quaeritur: utrum [...] legavit et plures heredes nec declaravit de quo sentit. Titio legavit cum multos Titios amicos haberet, vel in nomine pronomine [...] cognomine cui incorpore non erravit, potest enim postea declarare de quo senserat, et puto posse tamen eum nunc dare. Sed et si notam postea adiecerit legato vel notam suam vel in re vel in summa vel in nomine legatarii quem non rescripserit, vel nummorum qualitatem, an recte fecerit? et puto in qualitatem nummorum posse postea addi, nam [...] adiecta non sunt [...].

[gloss illegible]

[illegible]

placeret convenire in eius quod volunt vel ex veteribus scripturis vel ex consuetudine praefatum? vel religionis? in testamentis in quibus testes rogati adesse debent ut testamentum fiat, aliter atque si casu fortuito rogatos ad testandum non esse, sed convocatos placet. quod sic accipiendum est ut licet ad aliam rem sint rogati vel collecti, si tamen ante testationem certiorentur ad testamentum se esse adhibitos, posse eos testimonium suum recte perhibere.

Cum in conferendo adhibuerit testem, oportet autem uno contextu nullum actum alienum testamento intervenire: et si aliquid pertinens ad testamentum faciat, testamentum non vitiatur.

Idem. Ad testium numerum simul adhiberi possum et ego et pater et plures ex una domo. Plures testes adhiberi et plures qui in eiusdem potestate sunt. Conditionem testium tunc inspicere debemus, cum signarent, non mortis tempore. si igitur tunc cum signarent tales fuerint ut adhiberi possint, nihil nocet si quid postea eis contigit.

Si ab intestato contigit ipso testatore anulum accepto signari non testamentum valet, quia alieno signatum. Si signatae tabulae sint ab ipso testatore non videri signatum. Si quis ex testibus nomen suum non adscripserit, verum tamen signaverit, pro eo est atque si adhibitus non esset: et si, ut multi faciunt, adscripserit se, non tamen signaverit, adhuc idem dicemus. Signum autem utrum anulo tantum impresso adhibemus, an et si non anulo, verum quodam alio impresso? Varie enim homines signant. Et magis est ut tantum a quo quis possit signare, dummodo habeat caracteres. Posse et nocte signari testamentum nulla dubitatio est. Signatas autem tabulas accipi oportet, et si linum quo tabulae involutae sunt signa impressa fuerint.

Item. Si testamentum quis resignaverit testator, cuius voluntate signatum fuerit testium signis, non erit imperfectum, sed utroque iure valebit tamquam ...

Florentinus. Unum testamentum pluribus exemplis consignare quis potest, idque interdum necessarium est, forte si navigaturus et secum ferre et relinquere iudicium suorum testamentum velit.

Iavolenus. Si quis testamentum faceret, heredibus primum incapacibus, postea capacibus scriptis, et post veniret heredes obvenirent, in agris coepisse eum testamentum facere ... fecisse Varus, Labeo ... ergo ... pristinos heredes ex eo testamento non futuros. Labeo tamen non ratum esse existimavit, si constaret voluisse plures esse quibus testamentum fecisset heredes primum: ergo ... puto aliud fuisse.

Paulus. Cui lege aquae et igni interdictum est, ... ne eius testamentum recipiatur, eo tempore ut ... putavit neve ipsi dicatur testimonium.

Celsus. Domitius Labeo Celso suo salutem. Quaero an testium numero habendus sit is qui cum rogatus est ad testamentum scribendum, idem quoque cum tabulas scripsisset signaverit. Iuventius Celsus Labeoni suo salutem. Aut non intellego quid sit de quo me consulis, aut valde stulta est consultatio tua: plusquam enim ridiculum est dubitare an aliquis iure testis adhibitus sit, quoniam idem et tabulas testamenti scripserit.

Modestinus. Servum hereditarium testem esse non posse in testamento ... probatum.

Paulus. Et ea scriptura quam ad testamentum faciendum parabat, si nullo iure testamentum perfectum est, nec ea quasi fideicommissa ulla habere vires potest, et huius ... scriptura ... addidit ... iudicium voluisse omnimodo valere ea quae relinquit, si intestatus decessisset.

Item. Singulos testes qui in testamento adhibentur proprio chirographo adnotare convenit, quis et cuius testamentum signaverit.

Item. Et eius bona qui ... se imputaverit ... heredem esse ... a fisco occupari non potest ...

Quod sit de liberis et postumis heredibus instituendis vel exheredandis. Rubrica.

[illegible]

dam uel demum nomine et prenomine et cognomine eius dicendum est quod sufficit. ut tamen exheredatus sit filius.

Idem. Nominatim exheredatus. Et si ita: filius meus exheres esto. etiam si nec nomen eius expressum sit, si modo unicus sit natus. si plures sint filii benigna interpretatione potius a plerisque respondetur nullum exheredatum esse.

Item. Et si ita repperit filium domine ex ea autem nati dixit recte exheredari. si ei quem dixit non nominavit. et non filius meus Lucius gladiator. magis est ut recte exheredatus sit et ultio nati dixit. Quique autem filium exheredatum iri se putat suum nominavit. Filius quorum in medius heredum institutiones recte exheredatur et certa tamen gradus simul nisi forte ab institutis post eum testator exheredavit nam sic fecit in utroque erit exheredatus quia adhuc si tamen eius exheredavit quemque suum heres erit filius exheres esto. nam ut inter se explicit. hi exheredati in utroque sunt quoniam pater aditam hereditatem noluit eum submoveri quod est impossibile. Filium heredis illum autem exheredatus ab omnibus gradibus submotus est. si tamen duos gradus exheredatus ab utroque remotus est. sanctio suum quamquam primo tamen secundo quam inserit duos gradus exheredationem valere nuntiavimus recte probat. veluti primus heres esto filius exheres esto. heres si primus heres non erit secundus exheres esto. Titius exheres esto alio heres esto. filius exheres esto. si Titius heres non erit. quartus heres esto. nam ab utroque gradu submotus. si ita testatus sit primus: ut a primo quidem gradu filium preterierit a secundo solo exheredaverit. Sabinus existimavit primo ut perempto primo gradu testamentum a primo heredi ex gradu secundo nunc capere uti filius exheredatus est.

ei suum comprobatum est.

Idem. Placet omnium masculum postumum posse heredem scribere, si in tamen uxorem sit suum nondum uxorem duxit. nam maritus ex prudentia uxore potest tamen non duxit uxorem postea in matrimonio efficiat. nam tam maritum postumum heredem servabat. non utique is solus postumus scriptus videtur qui ex ea quam habet uxorem ei natus sit: vel is qui tunc in utero est: verum is quoque qui ex quacumque uxore nascatur.

Idem. Ideoque qui postumum heredem instituit, si post testamentum factum nuptias contraxerit, tamen institutus videtur qui ex posteriore matrimonio natus est.

Idem. Sed et certum est: et is qui generare facile non possit postumum heredem facere posse: et scribit Cassius et Iavolenus posse: nam et uxorem ducere et adoptare potest. Spadonem autem postumum posse heredem scribere et Labeo et Cassius scribunt: quoniam nec etas nec sterilitas ei impedimento est. Sed si castratus sit, Iulianus Proculi opinionem secutus non putat heredem postumum heredem institui posse quo iure utimur.

Cum filio fratris inter se si ideo non sua preterierit postumum heredem istum

Paulus. Si filius qui in potestate est preteritus sit: vivo patre decedat testamentum non valebit nec superius rumpetur et hoc iure utimur.

Idem. Si primo herede instituto filius exheredatus a secundo autem substituto non exheredatus et vivo teneat tamen ab eo exheredatus filius decesserit, eius substitutum que ultimum non erit, sed heres qui ab initio inutiliter institutum sit non ab eo filius exheredatus non sit, sed si postumo filio id acciderit ut vivo nato in utero vivo patre eo a quo exheredatus sit moriatur: eadem dicenda erunt de substituto, quia cum natus est filius locum ei fecit qua superstes est.

Paulus. Si quis postumos quos per etatem vel valetudinem habere non potest heredes instituerit superius testamentum rumpitur.

[illegible]

qa natura magis in hominum generandi consuetudine spectanda est quam temporale vitium aut valetudo qua quis abducitur homo a generandi facultate. Sed si ex ea que alii nupta sit postumum quis heredem instituit ipso iure non valet quod turpis sit institutio. Si filium emancipatum exheredavero et nepotem ex eo preteriero et alium heredem instituero et si supervenerit filius post mortem meam licet ante aditam hereditatem decesserit non tamen nepote rumpitur testamentum ut Pomponius in Marcello ait. Quotiens quis cum filio suo emancipato ut pater filium preteritum, h. ex heredatis, f. s. querela. dy. Cum filius in potestate ... Et si moriente avo filius repudiaverit non abstinuerit ut superiore casu fuit. Sed et si heres institutus omiserit hereditatem erit suus heres qui ... vivo si intestatus moritur eo tempore resolvitur quo testamentum destitutum non quo moritur. Sed et si et ex eo nepos natus sit, due postumum heredem institutio non putat rumpi testamentum postea. Sed si per adoptionem sororem fratrem habeam pro postumum et eam heredem instituerim quia adoptione soluta possit frater eam ducere in uxorem.

ita quod testamentum nullo casu rumpatur. dy.

Pomponius. Commodissime is qui non dum natus est ita heres instituitur: sive me vivo sive me mortuo natus fuerit, heres esto. aut si pure neutrius temporis habita mentione si alterutro casu obmissus fuerit eo casu quo obmissus sit natus rumpit testamentum quia et filii nec sub condicione quidem scriptus heres intelligitur qui in hunc casum nascitur qui non est testamento comprehensus.

Paulus. In suis heredibus evidentius apparet continuationem dominii eo rem perducere ut nulla videatur hereditas fuisse quasi olim hi domini essent qui etiam vivo patre quodammodo domini existimantur. Unde etiam filius familias appellatur sicut pater familias sola adiecta nota per quam distinguitur genitor ab eo qui genitus est. Itaque post mortem patris non hereditatem percipere videntur sed magis liberam bonorum administrationem consequuntur. Hac ex causa licet non sint

(Sive instituat pater sive pater decedat intestatus filius continuat dominium rerum. dy.

nec heredes instituti domini sunt nec obstat quod licet eos exheredare quos et occidere licebat.

Ulpianus. Quod dicitur filium natum rumpere testamentum, natum accipe et si exsecto ventre editus sit: nam et hic rumpit testamentum scilicet si nascatur in potestate. Quid tamen si non integrum animal editum sit cum spiritu tamen an adhuc rumpat testamentum? et tamen rumpit.

Iulianus. Si ita scriptum sit: si filius mihi natus fuerit ex besse heres esto ex reliqua parte uxor mea heres esto. si vero filia mihi nata fuerit ex triente heres esto ex reliqua parte uxor heres esto. et filius et filia nati essent dicendum est assem distribuendum esse in septem partes ut ex his filius quattuor uxor duas filia unam partem habeat. ita enim secundum voluntatem testantis filius altero tanto amplius habebit quam uxor item uxor altero tanto amplius habebit quam filia. licet enim subtili iuris regule conveniebat ruptum fieri testamentum attamen cum ex utroque nato testator voluerit uxorem aliquid habere ideo ad huiusmodi sententiam humanitate suggerente decursum est quod etiam Iuventio Celso apertissime placuit. Regula est iuris civilis qua constitutum est hereditatem adimi vel transferri non posse per quam liberum esse (testamentum) ... si quamvis dives eadem eodem testamento libertatem ... hereditatem habebit. Item cum quidam scripsisset: post mortem filii mei heres esto filius et heres esto nullo modo ... quia filius post mortem suam exheredatus est ... et bonorum possessionem contra tabulas bonorum petere potest.

quia superius dicta exheredatio nullius est effectus. dy

Africanus. Si postumus a primo gradu exheredatus et a secundo preteritus sit, qui eo tempore nascatur quo ad heredes primo gradu scriptos pertineat hereditas, secundum tamen gradum inutiliter placet, adeo tamen ut prioribus institutis ipso heredibus et deliberantibus ... defuncto eo postumo

(Illa que simul dantur non possunt adimi separatim. hec dicit. dy.
(Exheredatio post mortem filii non tenet. hec dicit. dy.

[illegible]

[illegible gloss]

heredes instituti omnibus hereditatem non posse substitutos adire. Item si ita primo gradu exheredatus sit, secundo preteritus, et tertio exheredatus sit, viventibus primis et deliberantibus decedat, quem solum omnibus tribus gradibus condicionum ut ... eo qui tertio gradu scripti sunt ... ad legitimos heredes pertinet hereditas, quo in casu recitus existimari putavit ad ... cum duobus heredibus institutis, et in singulorum locum ... substitutis, primus exheredatus, postumus ... preteritus fuit, si alter ex institutis omisit quam postumus exclusus fuit, non tamen magis substitutum admitti. Vulgo dicitur, cum a primo gradu quo filius preteritus sit, non valere ... quamvis non ... si primo gradu his institutus sit filius ... eum ... substitutis exheredatus, ideoque si filio ... heredibus institutis ... substitutus sit, omnia ... heredit ... filius ex secundo gradu exheredatus non sit. Si quis ita scripserit: ille ... filius meus ... non ... ex his ... heres esto ... exheredatus ... exheredatione ... usum exheredatione.

Item si ita dixerit: ille filius exheres esto ... assignavit.

Si filius heres institutus sit, omisso postumo filio eius substituto, nepos ex eo ... postumo non nato nepote ... heredem ... nemo filio substituto ... institutus sit tunc ex eo tempore quo is moritur ... incipere

... ex eo testamento heredem fore ipse filius intestato patri heres erit. Et sic eveniet solum ... ipsius erit filius heres institutus ... ei pariter moriatur.

Filius ... heredes ... Multi non notent cum filios exheredant ... sint ... fideicommissariam hereditatem ...

Cum quidam filium ... scripsisset filio ... et legatis adiecit ... erit ... non ... filius ... heres institutus ... exheredatus ... non essent.

Sub condicione filius heres institutus, pendente condicione ad rogandum se dederit, nec ius heres non erit.

Si filium nominatim exheredavero et postea heredem institui ... ad legem ... sub condicione institutus postumus ... pro testamento postumi ...

Filio quem pater ... emancipatum a se ... arrogavit exheredem ... septima ... in eo ... conveniunt ... adoptivus ... intelligatur ... nepotis filium exheredatum pater arrogavit. ... heres institutus loco nepotis adoptetur ... nepotis successione non rumpitur testamentum ...

Postumus sub condicione heres institutus pendente condicione ... rumpitur testamentum.

Titius testamento heredem instituit et filium suum, sic exheredem ...

[illegible gloss]

[illegible]

sint ceteri omnes filii filieque mee here
des sunto. Paulus. Ix. filium recte exhe
redatum videri postea ostendi.sed ideo uide
atur exheredatus quia prepositum decre
uisse pater filios et filias nominatim exh
eredatos, porro de ceteris alio prius
interesse proponitur. apud iudicem e
rgo oportet. Lucius titius cum suprema
sua ordinaret in ciuitate et heredem
patrem ex fiwa signante nunc agente
scripsit idem in vico habet ex parte herede
quero cum ipsa die qua titius ordinaret
testamentum in ciuitate hora diei sexta eo
dem die ante sexta eodem vico sit enixa
meuia maclin an institutio heredis
ualeat cum tempore quo scriberetur testamentum
nondum editus sit prius paulus respondit illa quidem
de testamento ad eum pro nepote directa vide
tur qui post testamentum factum nasceretur sed
si proponitur eadem die quam testamentum factum est
nepotem testatoris antequam testamentum scriberetur
enixam esse licet ignorante testatore
tamen institucionem iure factam videri recte
Paulus. Filius familias miles fratri
es simul ut pagani nominati a patre
non heredes scribi nisi exheredati sed iam
ab statuto casu diui augusti cautum
fuerat ne pater filium militem exheredet
rem. Postumi ex qualibet vidua nati
sunt filium heredem instituere pater
Tripho. Filius a patre meus preteritus est
sub conditione qua non est impius preterite heres
institutus et medio tempore dum is exheredatus
tus decessit pendente in eo conditione
tamen nobis quam exheredimus dicit heredem
eum ab intestato mortuum esse quod diu
uiuit nec ex testamento heres nec exheredatus.
Fuit herede autem scripto ex parte filio co
heres post mortem filii institui pater. Cum filii
familias miles de castrensi peculio fecerit
testamentum huius filii in eius potestate esset
militiare desiit pater eodem anno de
functo quaesitum an rumpetur eius testamentum
testamentum non quidem adoptauit sed hod
ie ei natus est filius uel post ordinem
sto de patre suo herede ulterior successor
sit in primum locum facium in potestate

Gallus comedit de gallo nemo comedit
Est dux adhuc ubi dat in sepe metus.
Hic gallus rodet iuues et omnibus odet.
Est malus adque grauis nullaque peior auis.

sua heres cepit quam non habet similis
ut patris familias factus est et filius eius
eius potestate recidit pater non rumpere
quam testamentum sed si heres sit institutus ex
et exheredatus iste filius eius non r
umpit testamentum quia nullo iure
um suo nouo sed ordine quodam
naturali natus est in potestate. Si quis
ex serua uxore natum seruum habere
tem in periculum rumpendi testa
menti deducit ex alia susceptis li
beris. Si quis eo tempore quo vindi
ctus uxor esse potest testatoris natum ex
ea scripsit heredem an postea contracto
o licito matrimonio natus esset heres esse
est cauto esse possit queritur. Veluti
si scribat hodie heredem in utero ex
ticia natus erit quam ticia ancilla
minor annis. XX. ex cuius partu
uis tutela administratur ante tute
or tu ipse fuisti postea ticia uxor
iusta tibi fuit libertatem ademptam
eo tempore. an. XX. tutelis admi
nistrandi allegatam reddita an natus
heres esse potest nemo est qui dubitabit
et tunc quoque propter tenorem etatis
uxor ducta non potest. In testamentum sie
libet nati prius ea uxore ducta
heredem esse posse et gerere natum pater
testamentum herede scripto aditus est here
ditatem in qua habet statu testi
facie eo tempore fuit quam postea testato
ri ciuilis nuptie est. Quid autem si fi
lium post testamentum natum exheredo
filiam autem post testamentum natam exheredem
scripsit heredem in ulla coheredem dedit
nec sustituitur illice et filium unius
natus solus ex testamento sit heres
eius. Gallus sic posse institui
postumos nepotes induxit. si fi
lius meus me uiuo morietur tunc
si quis mihi ex eo nepos siue neptis
post mortem meam in. X. mensibus pro
ximis quibus filius meus morietur
natus nataue erit heredes sunto.
Quidam recte admittendum credunt
etsi non recte exprimatur de mor

[illegible]

te filium, sed simpliciter instituerit, si eo
casu moriatur quo vivo filio accipi
positum: idem credendum est Gallum
existimasse et de pronepote, ut dicat
testator "si me vivo nepos decedat, tunc qui ex eo pronepos" etc.
2 Sed et si filio meo vivo mortuo nepote cuius uxor praegnans esset tempore
testamenti facti, pro[ponere] dicere "si me vivo filius meus decedat, tunc qui pronepos" etc.
Quaeritur si nepos et filius
vivat, concipiatur vero mortuus
vivo se et tunc cum pronepos
nascetur, et recte esse admittendum est. Ita sane si prius nepos deinde filius decederet, vel successione testamentum rumperet. Quid si
tantum in mortis filii casum conceperit, quid
enim si neque tempus institutionis
patietur? Quid si nepos ex quo
pronepos instituitur vel omnino
emancipatus esset? Huius rei casus et
omnes ex quibus sui heredes post mortem
testatoris avi nascuntur non pertinet ad
legem Velleiam, sed ex sententia legis
Velleiae et omnia haec admittenda sunt,
ad similitudinem mortis ceteri casus
admittendi sunt. Quid si quis
filium apud hostes habens testetur,
quare ut non induxit, ut si avi eum
filius ab hostibus rediret, quamvis
post mortem patris decederet, tunc si
qui deinde nepos, vel etiam vivo
adhuc, vivo illo post mortem suo
avi nascetur, non rumpet, nam et hic
casus ad legem Velleiam non pertinet, in
quibus est, ut eiusmodi utilitate
post legem Velleiam sit multos
casus rumpendi abstulit, in praesentiarum ad
imitationem institutionis nepotem qui
post mortem avi suus nascetur
recte institutum videatur, quibus
cumque casibus nepos post mortem patris
decesserit suus heres rumpens pertinet
sententiam ei, si generaliter aliquis sibi uel
ex natum erit post mortem et
ut quicumque natus fuerit sit mihi
tutus si suus nascetur. Sicut quoque
filium heres habere nepotem ex eo instituat, cuius praegnans ab hostibus capta sit, ibique vivo avo etiam vivo
filio pariat, mox nepos ille post mortem patris et avi redeat, utrum ex
lege Velleia respiciatur an ad ius antiquum, exceptum sit
postliminium; vel ex iure antiquo, ut ex Velleia institutus non rumpere. Item
quid credendum est si etiam mortuo filio heres
de pronepote instituatur, vel deinde mortuo pronepos ab hostibus, sed cum testamentum ab eo non rumpatur, quod si ceteris
utriusque ex iure antiquo aut ex lege Velleia excluditur. Forsitan adhuc
quis dubitet in istis casibus, si nepos post testamentum nascatur vivo patre suo
ordinando, et eo concipiatur, vel iam mortuo
patre deinde avo nascatur, tamen non potuit hic institui, quia prius suus heres
institutus esset, et nimirum est etiam
dubitatio, in hoc suus heres nascitur et post
mortem nascitur; ergo et si pronepos nascitur admittetur. Quod si natus est
ex nepote postea vivo filio ac vivo
et eo natus esset et adoptatus. In omnibus his speciebus illud observandum est, ut
filius diminutionem quam emancipatione
et aliqua parte sit heres institutus nam
ut ita ex heredatione post mortem suam
si non esset in eo filio qui apud hostes est, sive decedat, nepote vero
et pronepote quorum sibi heredes instituant, institutionem nunquam exigere
possit. Post haec, de lege Velleia
videamus, quae voluit vivis nobis
natos similiter non rumpere testamentum et
intellegitur primo capite eos spectare qui
vivis nascuntur sui heredes futuri erunt. Ergo et si filium habeas et nepotem non dum natum ex eo heredem
heredem instituas, si filius decedat
mox vivo te nepos nascatur, hic si vivus in
veniatur, non rumpi testamentum, ut non solum illud primo
capite notaverit, si nepos ex eo tempore

Sunt hic verba etiam Galli Aquilii.
Quae ab eo parens aut avus vivat aut alterum cor, vel eligunt legem
Gallumque sufficere neutro. Dy.

[illegible]

instituatur quo filius nō sit uiui
si uiuo patre nascatur quid igr necesse
est tempus testamenti faciendi respici cum
satis sit obseruari id tempus quo uo
cessit nam si ita uerba sunt qui
testamentum faciet is omnis uirilis sexus
qui ei suus heres futurus esset et cetera
sicut si parente uiuo nascatur sequen
ti parte succedentes in locum libero
non uult lex uelleia rumpere testa
mentum ita interpretandum ē ut si quis
sit filium nepotem et pronepotem hūs mortuus
utriusque pronepos institutus succedens
in sui heredis locum non rumpat ter
būm uerba se habent si quis ex heredibus suis
suus heres esse desierit ad omnes qui eiusdem
pertinentia quos supplendos in galli aquiliana
sunt dixi nunc nec solum si nepos u
iuo patre decedat nec succedens pronepos
auo mortuo rumpit sed et si sui
iuris esse patri ac decedat dum heres institutus
sit aut exheredatus sit auus eius heredatur
Intelligendum ē enim ac posteriori parte sicut
ex suis heredibus suus heres esse desierit
liberi eius et ceteri in locum suorum sui hered
es succedant posset per interpretationem ind
uci ut et si filium apud hostes habens
nepotem ex eo heredem instituat non
tam si uiuo te filius decedat sed etiam
post mortem quamquam ab hostibus reuer
sus fuerit succedendo nō rumpat ni
chil enim addidit quo significaretur
tempus nisi quod licet aliud ait possis
dicere uiuo patre habentem suum heredem de
sinere esse licet post mortem decedat
quia nec redit nec potest redire. Ille
e casus indubitatus est si filium heres et
nepotem nō dum natum instituas si
nascatur uiuo patre suo ac mox
pater decedat nō enim suus heres ē tempore
quo nascatur nec postea alius suc
cedendo pluribus interim rumperetur quam
quamquam uiuo natus erit deinde
in superiori capite ut liceat institui
nondum natos qui cum nascentur sui
erunt perinde posteriori capite nō per
mittit institui sed uetat rumpi uelle

ob eam rem minus ratum esse
quo succedit porro precedente debet
ut utiliter sit institutus qui illo
iure potuit eum non [illegible]
certe iuliano tamen uidetur duobus
capitibus legis omnis casus intelligi quos
duce legem ne rumpantur testa
menta minus tamen recepta ē uti
tamen tamen si nascatur nepos in
uiuo patre suo deinde emancipe
tur si sponte adire possit heredi
tatem qui magis plerumque dicendum ē
uiuo emancipato suus heres fi
eri. In ceteris ad [illegible] nō pre
ordinanda testamenta necessario desiderat
principale ius est de liberis heredi
bus instituendis uel exheredandis
ut nec preteriti alii rumpatur testa
mentum namque filio qui preteritus
est preterito inutile est testamentum
Cum apud hostes ē filius
pater iure fecit testamentum et decessit pos
tea si in potestate esset filius nichil
ualiturum esse testamentum.
Si filio emancipato exh
eredato is qui in potestate ē preteri
tus sit ipse quidem emancipatus si
tabulas petat nichil agit ab in
testato autem simul et emancipa
tus ueniet de iniusto rupto irrito.
Testamentum aut nō iure factum dici
tur ubi sollempnia iuris defuit aut nullum
esse testamentum cum filius qui fuit in potes
tate preteritus est aut rumpitur a
lio testamento et agnatione heredis sui rumpitur aut
irritum constituitur nō adita here
ditate. Tunc autem prima dicitur
ut testamentum rumpitur potius re
te perfectum est nisi forte posterius
iure nullum sit factum. Et in eo
scriptus est qui ab intestato ueni
re potest tunc ex posteriore nō perfecto
superius rumpitur.
Posthumi per uirilem sexum des
cendentes ad similitudinem fili

[illegible]

eorum nominatim exheredandi sunt
ne testamentum agnoscendo rumpant.
Postumos autem dicimus eos qui di-
erant, qui post mortem parentis nasc-
untur. sed et hi qui post testamentum f-
actum in vita nascuntur, itidem
per legem Velleiam testamentum rumpe-
re prohibentur, si nominati sunt exhered-
ati, vel tamquam heredis institutio-
nem, vel inter medias heredum insti-
tutiones, vel inter gradus exheredari
possunt. nam divus Marcus rescrip-
sit idem et in postumo quasi in
filio suo, ne ex diversitate reddi pre[illegible].
Ex his apparet
alteram esse causam filiorum scriptorum,
alteram postumorum. illi si instituti exheredative non
fuerint, hi rumpunt illi
scripti; hi si nascantur, nec iure
exheredati scripti exheredatos. Sed et si statim
esse aliud testamentum a quo postumus
exheredatus non sit fecerit, placet
sive post mortem testatoris sive vivo
testatore nascatur, hic utrumque rup-
tum esse et superius et inferius. Item
sive postumum nominatim, nominati autem
exheredatus postumus videtur, sive
ita dixerit quicumque mihi nascetur, sive
ita exheres esto, sive ita venerit exheres esto,
sive ita dixerit postumus exheres
esto natus vel post mortem, vel vivo
testatore non rumpet. Licet autem po-
stumus praeteritus agnoscendo rum-
pat testamentum, idem tamen eveniet ut praete-
ritus tamen rumpat, utputa si postumus
a secundo gradu postumus exheredatus
a primo praeteritus, tamen hic primus gradus
valet, secundus ruptus est.
Item et in conditionibus primo
gradu scriptis heredibus, quia secundo gra-
du scripti sunt heredes optime he-
reditatem non possunt gradu in-
rupto et infirmato amplius he-
reditas inde optimum non rumpat.
Item Nam in sub conditione sit heres
institutus, cuius a quo postumus
non est exheredatus, tum pendente con-
dicione rumpi gradus ut et inferioris sep-
sit. Sed et si sit substitutus cuius conditione de-
ficiente primi gradus non admittetur
substitutus, a quo postumus exhere-
datus non est, puto quod erit recte quod
quod primi gradus postumo solo
cum fore. Ex diverso autem condi-
tionatus postumus gradum non rumpit
et nullus est. Et rumpendo autem testa-
mentum sibi locum facit postumus solus,
et quoniam filius sequentem gradum
quo exheredatus est patitur valere. Sed
si a primo gradu praeteritus, a secundo exh-
eredatus sit, si eo tempore nasca-
tur postumus quo aliquis ex inst-
itutis vivit, totum testamentum ruptum est,
nam tollendo primum gradum secundo locum.
Item Si quis filio exheredato facto
nurum praegnantem relicta decesserit,
pertinentem sub conditione institutum
pendente conditione post mortem patris
vel deliberante herede instituto de ad-
eunda hereditate exheredatus filius
decesserit et nepos fuerit natus, an
rumpit testamentum? et dicimus testamentum non
rumpit, cum sit exheredatus. hic nepos
debet ab avo quem pater praecedebat, pla-
ne si forte instituti omiserint here-
ditatem, hunc avo suum heredem futurum
ab intestato non dubitatur, utrumque
apud omnes. nam agnoscendo quidem
is rumpit quem nemo praecedebat tempore
mortis ab intestato non is succedendo
cum avi eius non est alii delata heredi-
tas, non fuisse nisi filio delatam
hereditatem, apparet cum deliberan-
te instituto decesserit. Sed item si mo-
rtis avi tempore in utero nepos fuit
decem si postea conceptus fuit, non tollitur
sed ut suum, sed ut nepotem aut
cognatum ad hereditatem vel bonorum po-
ssessionem posse admitti. Sed et si pater
eius cum mortis avi tempore in utero
fuit apud hostes erat nepos in u-
tero, patre in eadem causa decedente post mo-
rtem avi succedendo testamentum rumpit quia
supra scripta persona ei non [illegible]

ut illud quod primus gradus non erat [illegible] et sic secundus pendebat ex eo. hic quod [illegible] nullus est [illegible] sequens non poterat ex eo pendere. et sic nec [illegible] [illegible] [illegible] institutis sublata [illegible] substitutio tollatur [illegible] quia omnes instituti decesserant.

vi. non rumpet. ipso iure sed per querelam. ut. s. de inof. te. postumus [illegible]. proquam ius. [illegible] subaudi tamen si [illegible] ac. al' deficiat [illegible] et est plana [illegible] ruptum est statim postumo [illegible] primus. sec. eo. ut. j. na. [illegible] ac.

obstat. nec enim credi in rebus humanis [illegible] cum mortem accederet quamquam captivus [illegible] facere testamentum in eo statu. Sui autem nepotes sunt in civitate concepti sui apud hostes quamvis et postliminio succedendo testamentum rumpunt. Succedendo itaque sui non rumpunt suis filiis institutis vel exheredatis ab eo gradu ad quem hereditas defertur. Significamus illum agnatum quemcumque aut modo per me precedentes intestato esse desierint succedentes. Ubi si filii instituti vel exheredati non rumpunt testamentum. sui per captivitatem sui per mortem vel penam. § Irritum fit testamentum quotiens ipsi testatori aliquid contingit. utputa si civitatem amittat vel per subitam servitutem ab hostibus ubi quis capitur. vel si maior xx annis venum dari passus sit ad participandum pretium. Sed si quis fuit capite damnatus vel ad bestias vel ad gladium vel ad penam aliam que vitam adimit testamentum eius irritum fiet. et non tunc cum consumptus est. sed cum sententiam passus est. nam pene servus efficitur. nisi forte talis fuit ex militari delicto damnatus. nam huic permitti testari ut divus Adrianus rescripsit. et credo concedendum militari iure [illegible] amputato eo testamentum permitti. [illegible] et siquidem aliud iure testamentum fecit si ei permissum sit testari valeat. at si postea penam irritum fieri testamentum. deinde et si militari iure testandi ei sit dubitari non oportere quin si volunt id valere fecisse id erit. § Eius qui deportatur non statim irritum fiet testamentum. sed cum princeps factum comprobaverit. tunc enim capite minuitur. sed et si de decurione puniendo vel filio nepote non praeses scribendum principi relatum est non statim penes suum fieri. sed in eadem solent diligere in custodia decurio recipi [illegible] huius testamentum irritum fiet per [illegible] princeps de eo supplicium sumendum rescripserit. proinde si [illegible] decesserit ante

testamentum eius valebit. nisi mortem sibi conscivit. Item eorum qui magis quia damnari noluerint ob conscientiam criminis testamenta irrita constitutiones faciunt. licet in pace decedant. quod si quis tedio vite vel valetudinis adverse impatientia vel iactatione ut quidam philosophi sunt in ea causa ut testamenta eorum valeant. quam distinctionem in militis quoque testamento divus Adrianus dedit epistulam ad Pomponium Falconem. ut siquidem ob conscientiam delicti militaris mori maluit irritum sit eius testamentum. quod si tedio vite vel dolore valere testamentum. aut si intestatus decesserit eius cognatis est. si sunt aut si non sunt legioni ista sint vindicanda. § Et hi autem omnes quorum testamenta irrita damnatione fieri diximus. si provocaverit capite non minuuntur. atque ideo nec testamenta eorum que ante fecerunt irrita fiunt. sed et testari possunt. hi enim sepissime constitutum est. nec videbuntur qui de statu suo dubitantes non habere testamenti factionem. sed in eadem statu. nec ipsi de se intimum iudicium. quid tamen si appellatio eius postea non recepta sed improbata sententia pena ipse ei datus est. puto huic quia suum statum intimum retinuerit testamentum irritum fieri. nam [illegible] divum [illegible] ei rescriptum tam ipsius provocantis vel eius pro quo provocatur appellatio non fuerit recepta pena tamen sustinenda est quo ad principis rescriptum ad litteras presidis et libellum tunc cum litteris [illegible] nisi forte latro manifestus seditionis princeps [illegible] ceteros crimina [illegible] alia [illegible] tam [illegible] presides. licet enim ei [illegible] moram non recipiant non pene festinationem. sed per [illegible] di periculum causam tunc in [illegible] permittitur. denide scribere [illegible]

fuerit dampnatus vel illicita tenuisset sive scripta, tunc testamentum eius irritum fiat. videamus ut puta de eo de cuius statu an capite minuatur, testamentumque eius irritum fiat, et non puto eo quod statim eum non tenuit, quod si quis eum cui non erat in dicione sive dampnatio, testamentum eius non erit irritum, quamdiu in eo statu constitutum. sed nec eorum quidem testamenta irrita sunt, sed irrita fiunt, quorum memoria post mortem dampnata est, ut puta maiestatis reatus vel ex alia tali causa. Quotiens autem divus Marcus ab hostibus capti testamentum irritum fit, eadem condicio est postliminii reversi, nisi si recepte sunt postliminium aut sibi decedant, lege Cornelia confirmari. ergo et si quis dampnatus capite in integrum indulgentia principis sit restitutus, testamentum eius convalescit. Filius familias veteranus suum morte patris sui testamentum irritum facit? non constat. nam quamdiu testamentum de castrensi peculio, pater praefatus est, tamen nec enim ancipitem mittet si militis vel etiam testamentum venit est.

Item. Nam si miles unicum testamentum fecit et primo gradu cui heredem scripsit, quam iure militari potest, in cuius loco ... nimium missionis decesserit, primus gradus inutilis fiet et secundo manet testamentum eius.

Item. Verum est adoptione vel arrogatione filii familias vel testamentum suum ... qui in sui heredis agnitione solet rumpi testamentum. Filia cum emancipatur vel nepos ex filio, una emancipatione exeunt de potestate, testamentum non rumpitur.

Paulus. Si pater ab hostibus redemptus sit, capiatur filio manente in civitate, reverso eo non rumpitur testamentum.

Item. Sed nec filius postliminio rediens rumpit patris testamentum vel tabulas ei praeteritus (?).

Ulpianus. Si binae tabulae proferantur diversis temporibus factae, unae prius, posteriores vero alieno tempore, una habentes testium signis signatae, et apte posteriores vacue inventae sunt vel nihil scriptum habentes, omnino superius testamentum ruptum non erit, quia sequens nullum est.

Item. Postumus praeteritus vivo testatore natus decessit: licet iuris scrupulositate nimiaque subtilitate testamentum ruptum videatur, attamen si signatum fuerit testamentum, bonorum possessionem secundum tabulas accipere scriptus heres potest, remque hereditatem obtinebit, ut divus Hadrianus et imperator noster rescripserunt. idcirco legatarii et fideicommissarii habebunt ea quae eis relicta sunt, secum idem erit in irrito vel rupto testamento, et cedendum si bonorum possessio data fuerit ei qui hereditatem ab intestato possit auferre. Si paganus qui iam habet testamentum semel iure factum, et in eo complures heredes fidi heredis committere ut posteriores tabulas fecerit, omnimodo prius testamentum ruptum est, quo rupto posteriorum tamen vice codicillorum valere debeat: cum hi ulla sunt fideicommissa et sine dubio nimium legata, quae scripta sunt vice fideicommissi erunt, non soli legata et fideicommissa, sed et libertates et heredis institutio.

Gaius. Postumorum loco sunt hi qui in sui heredis loco succedendo quasi agnoscendo fiunt parentibus sui heredes. Veluti si filium et ex eo nepotem neptemve in potestate habeam, quia filius gradu praecedit, is solus iura sui heredis habet, quamvis nepos quoque et neptis ex eo in eadem potestate sint. sed si filius meus me vivo moriatur aut qualibet ratione exeat de potestate mea, incipiet nepos neptisve in eius locum succedere. Et eo modo iura suorum heredum quasi agnatione nanciscuntur. ne ergo eo modo rumpatur mihi testamentum, sicut ipsum filium vel heredem instituere vel exheredare nominatim debeo, ne non iure faciam testamentum, ita

ab hostibus (?) — i. iure communi coram duobus testibus dy.

2 sic post quam testamentum desiit posse valere iure militari dy.

i. adoptatus vel arrogatus erat patri suo dy.

i. ab initio inutile non reddit dy.

i. quia testamentum valet saltem de iure praetorio dy.

quia ibi fuit natus post mortem dy.

latum refert

si quis

contra hoc est aptc. l. ij. § filius. [illegible] quemadmodum. s. t. i. unde dic q. ista odictio non erat apta suspendere exheredationis effectum [illegible] postumi ... [illegible]

[illegible]

nepotem neptemve ex eo nepote ē
medio vel heredem instituere vel ex
heredare ne forte eo vivo filio mor
tuo succedendo in locum eius nepos
neptisve quasi agnatione rumpat te
stamentum. idem lege vellea prov
sum est.

Paut. Si ita fuerit exheredatus. si filius
natus vel filia nata sit ex his testa
toris natis non rumpitur testamentum

Item. Qui in utero pregnante hostium[?] ... hostium potestate [illegible] q
to an filio nato quo tempore testamentum
[illegible] rumpatur. & si filium
aut moriatur. quia pater quero an septi
heredes. hereditatem habitum sunt [illegible]
puto. hoc dubium est quia per legem corn
eliam que de confirmandis eorum testamentis
qui in hostium potestate decessissent lata est
eo filio continuo eius testamentum quam in potesta
te hostium [illegible] sit rumpatur. sed
[illegible] ut si ex eo testamento hereditas ad
pervenire pertineat.

Postumi. Cum in secundo testamento heredem eum qui
vivit institueremus sui prius substi
tuerimus. si tamen condicio extiterit potuit. licet
non extiterit superius testamentum erit ruptum.
[illegible] interest quia condicio sub qua
posita sunt. nam cum [illegible] potuisse
apta [illegible] aut in presens aut in fu
turum. Condicionem concepta ponatur
aut in preteritum aut in futurum. veluti si
titius consul fuit quod condicio sua est. si ti
tius consul fuit item est institutus heres
ut superius testamentum rumpatur [illegible]
heres est. si vero titius consul fuit su
perius testamentum non est ruptum. quia si ad preteritum
tempus condicio ascripta est. herede instituto
veluti si titius consul est. eundem exitum habet
ut si sit possit heres esse. et superius te
stamentum rumpitur. si non sit nec
possit heres esse nec superius testamentum rum
pit. [illegible] collate condiciones si possi
biles sit [illegible] extiterit [illegible] efficiunt
ut superius testamentum rumpatur. Si non extiterint.
sive non impossibiles sit veluti si titius digito
celum tetigerit heres esto. placet prius esse quia condicio

Diffinitio est oratio [illegible] principia declarat[?] — Ja. omo.
Divisio est innumerabilis [illegible] brevis compositio.

ascripta testamento non sit [illegible]
impossibilis

Pater. Filio preterito qui fuit in potesta
te patris. in [illegible] conscriptum
in legata prestantur. si [illegible]
bus partem hereditatis [illegible]
[illegible] sublimius [illegible] scribitur
licet subtilitas iuris refringatur
[illegible]. attamen voluntas testatoris
ex bono et equo tuebitur.

Item. Si quis his in [illegible]
tatore arrogetur. [illegible] dici [illegible]
ei factum [illegible] quam [illegible] oportet
institutio [illegible] locum habebit.

Item. Si ego et titius instituti sumus
et a nobis postumus exheredatus sit
a substitutis [illegible] non sit exheredatus
titio defuncto vel ego quod [illegible]
re [illegible] instituti primum
a quo postumus exheredatus est in
cuius locum substituti sunt et a quo
postumus exheredatus est ne rumpatur
est testamentum sed et si ego et titius in [illegible]
stituti sumus [illegible] substitutionis
exheredatus non sit mortuo [illegible] re
pudiante titio me postea adire pu
to et [illegible] heredem in prima [illegible]
[illegible] vivat titius et ego sine
illo. et ille sine me adire potest quia
[illegible] ad huc alio omitten
te rumpatur testamentum [illegible] adire
possimus

Item. Lucius titius in [illegible] mente et va
litudine testamentum fecit [illegible] oportet
postea cum in valitudinem adversam
incidisset [illegible] easdem
tabulas incidit quo [illegible] heredes
his tabulis [illegible] adire possit
hereditatem [illegible] apparet
[illegible] non [illegible] adire posse. de

His. Que in testamento his qui in testamento de
legi possunt [illegible] [illegible]
[illegible] deleta et inducta in [illegible]
nichilominus valent [illegible] non [illegible]
valent. Id vero non minus [illegible]
scriptum inductum deletum ne
est penitus [illegible] Legi [illegible]

[illegible]

totum p(ro)ducta no(n) [vo]lentib(us) testatorib(us) valet. s(ed) al(iter) est volentib(us). (et) tunc dic non valent. ac.
.g non videbitur. sic. s. de transact. l. cum acquil. (et) de q(uo)n(dam) est. ep. l. in lege fundi. acursius doc.
.h subscripsit. s. testator. i. (con)sulte volens forte ex perim p(e)r p(oe)nam scrip sit se fecis se i(n)ducta ea que ab alio i(n)co(n)sulte facta erant.
.i inane bunt relicta. s. valida. acur.
.k testa ademit. si in (con)sulto (et)c. (et) est plana vel dic co(n)sulte. s(ed) tunc no(n) erunt adempta. s. alia q(uae) p(er) alium i(n)co(n)sulte erant deleta. vel dic adem. i. scripsit se ademisse q(uae) erant deleta no(n) videntur adempta. s. alia que p(er) alium i(n)co(n)sulte deleta erant.
.l s(ed) si le gi. ad p(ri)n cipium bene accom odatur. ac.
.m an (con)su matore(m) h(oc) est fem. i. (con)tigit de letio al(ia) (con) ut. j. p(r)e. (et) (et) est h(oc) io q(uia) p(re)sumi mus. q(uod) si ea p(re)stari voluisset iterum ea re liquisset. i. refecisset ita ut b(e)n(e) posset legi. cu(m) ergo n(on) fecerit vi detur pe nituisse (et) volu(n)ta tem muta sse. (et) e(st) sic ad istu(d). (et). s. de te. tu. l. siq(ui)s. (et). siq(ui)s cu(m) (et)s. d. testis h(ere)des. (et). i. h.
.n s(ed) (con)sul te. post (con) sumatione(m) testi ut ha beat locu(m) q(uod) de exceptione dicit. ut. j. d(e) l. i. si ita. scrip. (et) ut differat a precedenti. ac. nullos. so. ut. ibi. ac.

[Marginal notes: i. non non debentur dy. sicut (con)suetum (est) testi(bus) (con)tingat no(n) valent ut de(...) dy. — i. p(o)ena p(er) mediu(m) lic(e)t ducta de capite usq(ue) ad fine(m) dy. — i. ea ademisse scripsit q(uae) in(con)sulte dy. — s. q(uae) no(n) debeant i(n)(con)sulto deleta. dy.]

[com]pendium est. no(n) minus. s(ed) et si p(er)spici q(uae) scripta sunt. q(uae) enim sic extrinsecus intelligantur no(n) videbuntur legi posse. ¶ Sufficit autem si legibilia sint inconsulto deleta sive ab ipso testatore sive ab aliis, nolentibus inducta accipiendum est. Et si nuper p(er)ducta sint, ex q(uo)cumq(ue) cause sememest(?) p(ro)p(ter) non fecerit et ille qui potuit. Et ideo si nominatim ea(?) solet testo fuit. asscriptum i(n)ter(?) sup(ra) induxerit ipse fecit non videbitur i(n)ferri ad ea q(uae) inco(n)sulto (con)tingerit. p(ro)inde et si inco(n)sulto sic dixerit scripserit induxisse se nunc nobilitas et si ademit non erit adempta. s(ed) si legi non possunt q(uae) inco(n)sulto deleta sunt dicendum e(st) non debi. s(ed) h(oc) ita demum si eum (con)stiterit testi factum e(ss)e. s(ed) et co(n)sulto q(ua)nde deleta (et) exceptione petentes repelluntur. inco(n)sulto no(n) repelluntur. sive legi possunt sive non possunt. Quum si totum testamentum no(n) extet (con)stat valere omnia ea q(uae) in eo scripta sunt. Et siquide(m) illud (con)siderit testator denegabuntur actiones. si vero [ab herede] illius invito testatore no(n) denegabuntur. Et hereditatis portio adempta est. vel tota hereditas. si forte sit subst[it]utus. Sive facta videbitur. non q(uae) adempta cum hereditas semel data adimi facile no(n) potest. s(ed) cum nec data. ¶ Siquis codicillos in testamento (con)firmaverit, codicillis a(u)t(em) p(er)fecerit aliq(ui)d in(ter) q(uo)d(?) deleverit ita ut appareat an de [s(e). q(uod) autem dy.] batur et omnino scriptos codicillos deletos non valere. ¶ Iulianus. ¶ Cancellaverat quis testamentum vel [s. in toto] induxerat et p(er) [alterum] hoc inventum heredem facere dixerat. deinde postea signatum testamentum e(ss)e adtulit, de iuribus testi deinde portione eius p(ro)p(ter)ea cum se cancellasse dixerat diceretur(?) siquidem universis heredibus nomen induxerit. sine dubio ceteris p(ar)te testi valere et ipsi soli de[s. deleto dy.]negare actiones. s(ed) legata ab

eo nominatim relicta debebuntur. si voluntas ea fuit testatoris. ut tantum heredis institutio impro(ba)retur. s(ed) si unius tantum nomen induxerit et substituti nomen relinquit institutis emolumentum hereditatis non habebit. s(ed) si omnia nomina induxerit ut pro intestato scripsit ei. iure fuerit(?) non recte se id fecisse q(uia) unum heredem offensum habuit. multum interest an rei vel in militis(?) tamen substitutionem(?) ut omnis hereditate. an vero de illius testamentum infirmare vel licet unum tamen in ducendo omnes cum p(er)duit unius [s. quod reliquerat dy.] habet, obfuit. Et siquidem soli ei adeptam voluit portionem ceteris nichil nocebit. Inducto non magis quam si nollet unum heredem includere in institutis, alium inducere q(uia) si putavit testamentum delendum ob unum malum illi(?) omnibus denegabit actiones. s(ed) an legatarius de(n)egatur actio delerat. q(uaes)tio est. In ambiguo [i. cum non apparet utrum del(er)it q(uo)d te soli. an omnes voluit sue cessione p(ri)vari. dy.] tamen in ip(s)o tandem erit et legata debi[ta. Ad quem. dy.]to heredum institutionem vocem institu[...]. ¶ Marcellus. Proxime in cognitione principis cum quidam heredum no[subaudi vetabat quod que sequitur dy.]mina induxisset. bona eius ut caduca a fisco vendicarentur. diu de legatis [i. pena p(er) mediu(m) licet a ducit dy.] dubitatum est maxime de legatis his que adscripta erant, his quorum institutio erat inducta. p(lu)r(ib)us etiam legatarios excludendos existimabit q(uo)d sane secundum credendum est. si omnem scripturam testi cancellasset. ¶ S(ed) non nullos opinari id iure ipso p(ro)p(ter) q(uo)d induct(um) fit ceteraque omnia valitura. Quid (er)go est? num illud intellegi credi posse eum cui nomina heredum induxerat satis sese elucturum putasse et intestati exitum facere? s(ed) in re dubia benigniorem i(n)t(er)pretationem sequi non minus iustius est quam tutius. sententia quibus imperator Antoninus Augustus consultis prudentibus Paulo et Polli(o?) consulibus cum valerius nepos voluntatem mutatam et inducto testamentum suum et heredum nomina induxerit hereditatem eius, secundum divi patris mei constitutionem ad eos qui scripti

.x videbitur. s. adepto. tunc (et) dic p(ro)l. ut referas ad p(ri)mum. vel dic p(ro) testatore (et) referas ibi (et) siquid (et)c. ac. a t(em)p(o)r(e) (con)dictionis est intuendum. ut. j. t. i. ei. qui. hic aute(m)
.y non data. efficacit(er) q(uo)d nullo t(em)p(o)r(e) videt(ur) efficacit(er) data. (et) hoc de fictione vel t(ame)n fuit data. s(ed) tamen obstat exceptio legatarij. simili(te)r repellent(ur) exceptione ut in hoc. (et). s(ed) (con)sulto. s(ed) in legato no(n) est opus fictione. q(uia) semel efficacit(er) datum ip(s)o iure. transferri p(otes)t in
.a alium p(er) voluntate(m) defuncti. ut. j. d(e) adim. l. l. iij. p(ri)mo. r. (et) d(e) l. ij. p(ro)cto. (et). fr(atr)e. (et) l. cum pat. (et). lib(er)tis q(uo)d i(n) h(ere)de n(on) est. s(ed) q(uod) sit h(ere)s mero iur(e). plus q(uia) alit(er) no(n) defert(ur) fisco h(ere)ditas. s(ed) ad h(ere)de(s) ab intestato. q(uod) negatur. j. e. l. p(enultima). n(on) p(ro)betur q(uod) ideo hoc fecit testator ut p(er)veniret ad legitimum. ut. j. e. l. f. vel ad eum que(m) i(n) p(ri)mo testo instituerat. ut. j. d(e) his. ta. l. pl(erumque). (et). testo. ar. (et) arde q(uod) est. C. de testis. l. n(ost)ram. (et) s. d. mino. (et) si si(ne). (et). s(ed) q(uod) pap. (et) facit. s. t. i. si ita. (et). regula. (et) j. de mili. te. l. si e(st) tam. (et). si eode(m) testo. (et) j. de adim. l. excepte. et l. legatum. (et). pat. s(ed) ar. (con). i. e. t. l. filio. (et). mat. ac. .b aliqs appareat. q(uo)d est relictum. ac. .c debeatur. s. relictum.
.d deletos. (con)sulto ut dixit. l(ice)t possit legi. ut in p(ri)n(cipio). h(uius). l. (et) (et). s(ed) (con)sulto. i.
a Cancellaverint signatum e(st) a testibus. no(n) aut(em) dicas a testatore denuo totum factum. q(uia) tu(n)c n(on) e(ss)et dubium. ac.
b ceterum. imo invenit(ur) in singulari cetera p(os)s(e). sicut codicilli pupillares ut. j. de vi. si. l. no(n) est sic. C. de sac. sac. ec. l. generali. acursius.
c voluntas fuit. n(on) al(iter). ut. j. de l. ij. l. celsus. (et). qui alicui que e(st). d. vel so. ut ibi. j. s(ed) fac in e. t. si titio. (et). vel. ac.
d omnib(us) denegantur. j. de h(ere)d(e) insti. l. pat. fa. insti. (con). so. ut ibi. acursius.
e q(uo)d e(st). s(ed) no(n) soluit. s(ed) (con). l. p(r)e. i(n) p(ri)n(cipio). solvam. s. ut legata p(re)stentur. acursius.
f in ambiguo. i. cum dubitatur totum testum vel unius nomen inducere testator voluit. h.
g Proxime. s. his diebus q(uo)d ventilabatur i(n) (con)sistorio principis. tal. s. cum quidam. s. testator (et)c. acur.
h vendicarentur. q(uia) n(on) habebat agnatos vel cognatos qui vellent succedere ei ab intestato alioqui (con). ut. j. si ta. te. nul. ex. l. i. (et). pl(erumque). (et) j. e. l. f. vel distinguo utrum inducat testator ut decedat intestatus. ut tunc cognati ut. j. e. l. f. an quia reputat h(ere)des indignos. (et) tunc fiscus. ut. C. de his q(ui)bus ut indig. l. h(ere)ditas. quod si no(n) appareat. i(de)o. favore legatorum presumitur mag(is) indignos reputasse. (et) sic habet fiscus (et) sic intelligit(ur) lex ista. ut. j. e. (et). s(ed) in re dubia. nam cum aufertur h(ere)ditas ab indignis (et) applicatur fisco exigunt(ur) legata (et) fi(dei)c(ommiss)a. ut. j. ad sil. l. cum fisco. (et) j. siquis ali. te. p(ro)hi. l. siquis. (et). si fideis. (et) j. de his quib(us) ut indig. l. cum quidam et. l. cum tab. (et). f. ar. s(ed) si aut(em) verba tantum dicat. s. nolo valere non sufficit ut. insti. quib(us) mo. te. infir. (et). ex eo n(on) ut. C. de testis sancimus. ac.
i inductum sit. an (con)sumatione testi ut (et) infra. de l. i. l. ita si scriptum (et) s. e. l. i. (et). s(ed) si legi. (et) (et). s(ed) (con)sulto q(uo)d e(st) (con)t.
k putasse. al(ias) statuisse putasse (et) al(ias) est altum tantum. acur.
l faceret. (et) e(st) te p(otes)t tam planum est ut. j. e. l. f. acursius.
m benigniorem. sic. j. de reb(us) du. l. si fuit. (et). fi. (et) j. de reg. iur. l. ea que (et). inte. et j. de rebus du. quot. (et) j. de v. o. quot(ies) in stipulationib(us) et de l. ij. titia. (et). lucius. h. acursius.

[Marginal note: i. s(ed) si heredes scripti offendisset p(ro)bat(ur). al(ias) sec(us). ar. s. l. p(r)e. (et) ibi tabule adhuc superant vel erant sufficiens p(ro)bato p(er) heredib(us) scriptis. ibi p(ro)bois(?) homines icum(?) bit volentib(us) ab intestato succedere. dy.]

.o exceptione. (con). j. l. pl(erumque). (et). s(ed) si n(on) est post mortem.
.p non extat. q(uia) perditum erat vel ante morte(m) (et) hoc debuit civili. s(ed) quantum ad bonorum pos. peteret nam necesse est post morte(m) extare. ta. ut. j. si ta. te. ex ta. l. i. et de bo(norum) p(ossessione) s(ecundum) ta. l. i. (et). semel. (et) (et). si lignum. (et) si ta. te. nulle. ex. l. i. (et). p. (et) C. de testis. l. nullam. j. s(ed) q(uo)d dic(itur) q(uo)m si totum (et)c. s(um)itur a minori. h. ac. secus si ante. ut.
.q possunt. hoc post (con)sumatione(m). s. p(r)e. (et). acursius.
.r no(n) possunt. particularis deletio. n(on) nocet. q(uonia)m nec i(n) universalis. ac. heredes nam tunc denegabuntur actiones.
.s sive alius. p(otes)t (et) h(oc) e(st) (con)sequens (et) h(ere)ditatis (et)c. acur.
.t substituti. qui (con)cidit. vel incidit invito testatore (et) patitur ei penam ut amittat h(ere)ditatem. ut. ar. C. de legib(us). non dubium. (et) l. pl(erumque). (et) j. ad trebell. l. paulus. (et). s. si ta. ac. .u Iuris. hic incipit respondere. ac.
n sententia. sub audi. ex. ar. acursius doctor legum.
o cum valerius. ecce sententia. acursius doctor leg.
p consulibus. s. existentibus. acursius doctor leg.
q dixit. antoninus imperator. acursius doctor leg.
r nostros. q. d. e. actis cum procuratore coram eis. et est procurator cesaris vna cum preside. ut C. si adversus fiscum. l. ij. et C. ubi cause fis. l. ad fiscum. acur.
s zeno. legatarius unus. acursius doctor legum.
t heredum induxit. i(n)terrogative. sic (et) j. de l. iij. offilius.
u zenonis. alterius legatarij. acursius doctor leg.
x libet. ut. C. de codicill. l. f. (et) i(n) ista de l. (et). an h(ere)dis. acur.
y manumisit. i. libertates reliquid. acursius docto.

[illegible]

fuit. pertinere non uidetur. Et aduocatis fisci dixit. uos habetis iudices uestros. Uiuius zeno dixit. rogo domine imperator audias me patienter. de legatis quid statuis. Antoninus cesar dixit. uidetur uoluisse testamentum ualere qui nomina heredum induxit. Cornelius priscianus aduocatus leonis dixit. nomina heredum induxit tantum. Calfurnius longinus aduocatus fisci dixit. non potest illud testamentum ualere quod heredem non habet. Priscianus dixit. manumisit quosdam et legata dedit. Antoninus cesar remotis omnibus cum deliberasset et admitti rursus eosdem iussisset dixit. causa presens admittere uidetur humaniorem interpretationem ut ea dumtaxat existimemus nepotem irrita esse uoluisse que induxit. Nomen serui quem liberum esse iusserat induxit. Antoninus rescripsit liberum eum nichilominus fore. quod in dei fauore constituit libertatis.

Papinianus. Pluribus tabulis eodem exemplo scriptis unius testamenti uoluntatem eodem tempore dominus sollempniter compleuit. si quasdam tabulas in publico depositas abstulit atque deleuit que gesta sunt non perficientur. et ceteris tabulis quas non abstulerit res gesta declaratur. non constituentur irrita. Paulus notat. si ut intestatus moreretur incidit tabulas et hoc approbauerit his qui ab intestato desiderant. a scriptis aduocabitur hereditas.

De heredibus instituendis.

Ulpianus. Qui testatur ab heredis institutione plerumque debet initium facere testamenti. licet etiam ab exheredatione quam nominatim facit. nam diuus traianus rescripsit posse nominatim etiam ante heredis institutionem filium exheredari. Institutum autem heredem eum quoque dicimus qui heres scriptus non est sed solummodo nuncupatus. Quintus autem mucius heredes institui posse [illegible] legatarius quidem in cunque [illegible] ubi parte facere testamentum ut dicat lucius titius mihi heres esto. uel

[illegible] scriptum [illegible] ad eum quem scriptum testatur [illegible] ubi testari [illegible] lucius titius heres esto [illegible] fundo [illegible] institutio detracta fundi mentione. Et autem sic scribat. lucius heres. licet non adiecerit esto credimus plus nuncupatum quam minus scriptum. et si ita lucius esto tantum [illegible] et ita lucius solummodo marcellus non [illegible] non putat hodie hoc procedere. Ediuus enim pius cum quidam portiones inter heredes distribuisset ita ille ex parte tanta ille ex tanta nec adiecisset heres esto rescripsit ualere institutionem. Et diuus pius rescripsit illa uxor mea esto institutionem ualere. licet deesset heres. idem iuris illum heredem esse non putauit ualere cum deesset aliquid. sed ipsa ualebit [illegible]

Item. Quia eos qui ita heredes instituti sunt ex partibus que sine adscriptione non putat marcellus eos heredes nullis adscriptis partibus quia nimirum sic ita erunt heredes instituti sicut praeter adscriptionem. sed magis est ut sic utraque institutio accipiatur. si uoluntas defuncti non refragatur. ex quibus partibus adscriptio si minus erit equis. quia duplicata institutionem quam [illegible] Et si plus [illegible] plus illa institutione [illegible] quia parte me [illegible] heredem scripsit seius heres esto [illegible] si non est [illegible] scriptum nec seius ab eo nec [illegible] cum credi [illegible] conditio [illegible] illis similia putat. Et autem interest utrum ita quis scribat ex his partibus quas adscripsi an adscriptio ut superiori modo dicas nullis partibus adscriptis ualere institutionem quomodo

nullus Marcellus ait ex his verbis quibus testator usus est scripti fuerint heredes si vivo sint si intestata mea decesserit hos non esse institutos heredes.

Lex. Servum alienum. Heredes ut Titius et Pamphilius cum libertate heredes instituti sunt. Titium meum pure heredem scripsero sub condicione libertatem decessit institutio invidiosa quo libertas data est. Si quis ita scripsit Stichus et Titius heredes sunto. Hic esto Titius heres esto cui quem servus condicio et expectatur Titii aditio ut servus heres fiat et sane Iuliano et Marcello videtur. Cum fidei commissariam libertatem sub condicione accepit proprio herede pure cum libertate heres institutus non expectata condicione libertatem et hereditatem consequitur. Verum in his servus et heres instituetur condicione voluntarius heres efficietur ut non desinat heres esse servus. Si nisi eo vivente. Tertium ex parte tabularum dicitur heredis necessarius non mutat in solemni substituto impuberis dicitur. Item est relatum si se adeant rogandum dedit substitutus impuberi defuncto filio necessarium eum fore.

Lex. Servus quorum heres sub omni condicione pure institutum heres exceptis est filius quod non sub omni condicione institui pro reddenti sub ea condicione quae est in potestate ipsius tractandum. Item ut omnes constat. Quod utrum in filio idem est efficiat si pure aditum non si non pure decesserit. Item putabat filium sub heres condicione institutum in suo dominio non pure submoventem esse tandem sic ab herede vivat institutus non velle eum expectare donec condicio impleatur filius cum et si praeterea intestatum fecit non pendente condicione parens dubio expectare debet si sibi probabilis videtur ut sub condicione extraneus quem in arbitrio eius sit patrem intestatum non faciat.

Lex. Pupillo vero generalem definitionem si iure fuit condicio ad minor filius. Si quis parentes et illi trahendam iam pervenit non esse inhabito. Per hos enim condicionem patri esse sicut est de uno nullo agitur aliquando fuit imposita. Patri et si Titio dederit esse in difficilis si novus pervenit in loco quo intestato generalem definitionem reddendum est et si filio sub condicione qui est in potestate eius heredem institutum nepos sit substitutus suis extraneus puto filio vivo licet extraneum heredem substitutum post mortem non exstiterit si neque substituto filii exheredationem. Et si fuit filia fruitur est post mortem filii sui est quam invidiosam esse concludimus optimum quod filium si sit institutum sub ea condicione quae sit in eius potestate et in digne ex herede a ceteris tribus gradibus alioquin et ab herede indigebit apud Iul. l. xxvii. digestorum Marcellus notat si heres condicio sit sub qua filius heres sit institutus ut ultimo vitae eius tempore etiam sit eam extitisse non posse et pendente ea decedit intestato patri heres extitit velut si alienus decem pervenit heres esto ex scientia novissimo tempore impleri potest. Vel si cum Titio dedit heres esto. Quod puto.

Lex. Sed et si in condicione dies sit adiectus ut puta si in capitolium iuraverit ut alias dies ascendit tamen dico patri non si non pervenit ad id substitutus posset et admittere filio repulso quo omnis est invalidatum sive et in eius necessariis ait et deinceps ceterum ubi institutum. Aut ex lege Velleia istitutum non rumpit testamentum sub omni condicione institutum possit et si indigeat ad filii condicionem solemniis dicentes media tempora non nocent ut puta cum si civis Romanus heres scriptus vivo testatore factus est peregrinus mox ad civitatem Romanam pervenit media tempora non nocent. Servus alienus sub condicione heres scriptus est si vivo herede vitatio mox usucaptus ab extraneo non est viciata institutio. Servum communem cum libertate dicitur heredem scripserit

sibaudi quia mutatio medii temporis institutionem non viciat ut s. e. dy.

a Participes. que erant aliena. et sic habet totum. acursius doctor legum r. b Non efficietur. s. uoluntarius. ut. j. t. i. si suus cois. ij. r. et est ratio. quia quod ... at suum coem no possum facere necessarium nisi ... licet ipse reclamat. acursius doctor legum o ... totus erat suus suus. nam si cois no pos

a Notam. i. signum representans. acursius doc. b Tantundem putat. imo uidetur pure instit. ut. C. de inst. et substitut. l. plt. ... s. so. e pro no instituto. s. sotius destinauit ... sz huic solom obstat. s. e. s. sz si no i corpe ...

[illegible]

et cum redierit necessarius efficietur. Sz si substitutus sit impubi et propterea red-ierit impubes necessarius no efficietur. Sz si cum libertate institutus sit cui ei libertatis datio codicillis adimi potest. apud iulianum queritur et putat ineum cum quo necessarius fiet ademptionem no ualere. ne a semetipso libertas adimatur. Seruus ... hoc instituitur a se-metipso libertatem accipit quoniam sicut hre-dem non sicuti legari sibi hereditas non sicuti legari sibi hereditas non potest ita nec a se adimi.

Si seruus communis sibi comiter hs in-stituitur uno testatore libertatem sit co-secutus pendente condicione testamenti ea-ne libertatis ad ue hereditatem in parte sed suum testatore eum alienauit sui heres post mortem testatoris cum eu heredita-tem adibit.

Duo serui cum dicit fiunt coem testo-re hredem et libertatem inuenerit. ut tu ... comparauit plures. Unde ... rium et cum duobus ortum heredem erit ordo est. Et si sub eade condicione serui coem libert. sententiis liberi heredes q3 iussent eadem erit tum. idem iur erit.

Quociens uoluit alium herede scribe et alium scripsit in corpore hominis errans. ueluti frater meus pronius meus placet. nec qui scriptus est heres quia uoluntate deficit. nec eum quem uoluit quia scriptus non est. et si item quis errauit in putadum uult lance reli-quere uestem leget neutri debebi. Sz est sui ipse scripsit. siue scribendum dic-tauit. Et si non in corpe sz errauit sz ipse putat sicut dictauit et semisse alicui scribi et quadrante sit scriptus. celsus lib. xvi. posse defendi ait ex semisse herede fore qui plus iure eparatum sit minus scripti. quam similiter tesc-riptis adiuuat principalibus. Sz idem est et si ipse testator minus scribere qui plus uellet ascribere. Sz si mai-ore ascripserit testamentum iure. quia dificilius est plus ipso tenet testator

ut pro quadrante seruissem. Pau-lus putat ex quadrante fore here-dem quam minime quadrantis i semis se quam similiter et celsus placet. Sz et si quis pro te. pro notam. ac ser-psisset. idem iur est. nec enim tribu-trium scriptum est quo uoluit quid adiectum est quoniam sicut non est sine ... Tantumdem iuuenit. continet et ineo qui ordem destinat inferre non addidit nam et huic pro no instituto putat. Sz et si ordem ea addidit dum noli detractea herede futurum sit interpretatum uidi. ad cons uoluntatem scriptum quam se-tenciam et ipse et nos plurimis sed tenetur et si testatorius contra uo-luntatem testatoris uel ordem detrac-et mutauit herede no futurum sz pro no instituto heredis sz sicut primum heredem ex parte dimidia destinauit scribe primum et sm hrede scripsit solus primus scriptus hr ut debi et solus his scriptus erit. Sz erit qui ex parte dimidia insti-tuit. Et si quis non uult heredis quod non dixit sz indubitabili signo euidemonstrauit. quod pene tantu-dem nomine distat no tamen quod gen-ere ne causa solz addi. ualz in-stituto. Hec institutio nisi ut certis demonstretur nec parte. Sz si quis ita dixit ut ex fratribus meis ... ao et meo seruum uxorem du-xi ex quadrante ut no eluit ex qua-drante. Sz esto uerbo fratrem institu-tum esse. sz quis ex qua parte insertum est. plane erit sine. Si ita institutum sit ut ex cuius scrip-tis fratribus meis scriptam uxorem duxi ... esto hr esto. sit hanc puto in-stitutionem ualere qui sibi ordi fac-ta. Heredes uni sua ... et si plures instituantur. di di me-cos a testatore ius oportet. quod si non fiat omnes equaliter ... heredes sunt. Sed uno herede

hoc quantum ad alias res. sed fundum percipient pro partibus a testatore ascriptis. ut infra e. ex facto. aratio. l. penultima. dy.

pecul. ff. cum in fi. infra de appll. si qui se. §. quot. ac.

.p ¶ Si duo detracta. i. perinde ac si de fundo dictum nichil esset et dictum. ac. et ita equaliter. ut s. pe. §. infra l. pe. et s. e.

.q ¶ Sine partibus. l. i. §. si ex fundo. infra e. ex facto. §. ita igitur. acursius. .r ¶ Si quis ita scripserit. materialiter posita hic. ac.

.s ¶ Hereditate. et hic erat necessarius heres. secus si diceret si voluerit heres esto. ut infra de condict. insti. tutio. l. neratius. ar. et facit. infra e. l. tales. et de sta. l. statu. §. quod filio. acur.

.t ¶ Si quis primum. hic tertius. acursius.

.u ¶ Substitutionis. ut infra e. l. nam etiam. et facit infra e. lib. homo. §. fin. s. so. ubi. acursius.

.x ¶ Servius alienatus. nec ergo erit liber nec hic. inst. e. §. quod si alienatus et facit infra de l. l. quod si tamen. §. et suo. et de condict. et de. l. si in diem. acursius.

.y ¶ A testatore. secus si impubes erat cui est substitutus. ij. s. §. sed et si suum eum. acursius.

.z ¶ Erit. ut s. e. suum meum. sic cum libertate. ut s. de manu. te. l. nemini est. secus in legato. ut infra de admi. leg. cum suus. s. so. hic fieret domino in iuriam si saltim non hunc non habeat heredem. ut in s. quod mandato non pos. §. i. acursius.

.& ¶ Si vivus vel manumissus. a testatore. acursius.

.9 ¶ Valeant. hanc solvet infra ibi. sed si pure. et c. quod valet.

Sunt instituti unus ex parte tertia fundi Corneliani, alter ex besse eiusdem fundi, Celsus expeditissimam Sabini sententiam sequitur, ut detracta fundi mentione quasi sine partibus heredes scripti hereditate potiantur, si modo voluntas patrisfamilias manifestissime non refragatur. ¶ Et quidem ita scripserit: Stichus liber esto et postea quam liber erit heres esto: Labeo, Neratius et Aristo opinantur detracto medio illo postea simul ei libertatem et hereditatem competere, quam sententiam et quorum ita videri. ¶ Si quis primum ex certe sine ex certe heredem instituerit, sic hic non erit tunc et cui ex besse heredem scribit, si secundo repudiante besse habebit, non solum unius substitutionis sed institutionis, i. trientem unius institutionis sed tertie in re substitutionis. ¶ Servus cum libertate heres institutus si fit alienatus, iussu adire ab eo potest cui alienatus est. Sed et si redemptus sit a testatore, iussio valet et necessarius heres erit. ¶ Si servus cui ex die libertatem acceperit et hereditatem pure, mortis sit alienatus vel manumissus, videamus an iussio valeat. Et quidem si alienatus non est, potest defendi institutionem valere, ut die veniente libertatis ei hereditatem moratur operiatur hereditate et heres ei necessarius existat. Sed si in die libertas, hereditas autem sub condicione data sit, et si dies post diem advenientem ex tunc liber et heres erit. Sed si pure fuit heres institutus, libertate in diem data, si sit alienatus vel manumissus, dum debeat hereditatem ei posse existimes; sed et si non impleverit sit alienatus. Verum sed usufructus meo eque institutio valet, sed differtur in id tempus quo extinguitur ususfructus.

Paulus. Si alterius cui alterius fundi partibus quis heredes instituerit perinde habendum, qui non adiectis partibus heredes scripti essent, neque enim facile est diversitate praediorum portiones inveniuntur. Sed et si dictum est, quod ad Sabinum scripsit, perinde habendum ac si nec eius fundum nec partes nominasset.

Idem. Titius fundi Corneliani heres esto; sed mihi duo Titii usuque heres esto. Si habebunt duo Titii semissem, Atticus semissem; idque Proculo placet quod videtur et verius est. Proculo optimo.

Paulus. Inequalibus partibus datis si adiectae aliquos ex disparibus partibus heredes instituti, i. ex eis heredes sunto, existimandum est ex equalibus eos sed tamen pactum testim.

Ulpianus. Inutilem hanc adiectionem ¶ Scriptum sit: ex eis heredes sunto testatoris voluntate heredes ex primo, ut puta "Primus et frater meus filii ex eis heredes sunto", nam hanc adiectionem declarat omnes ex virilibus partibus institutos sit. Itaque scripsit ex detracta semissem frater filiis et semissem Primus heres.

Paterfamilias distribuere hereditatem in tot partes potest quot voluerit, sed sollempnis assis distributio in .xii. uncias fit. Denique si minus distribuerit, potestas iuris in id revolvitur, ut puta si duos heredes ex quadrante scripsit, nam hereditas assis residua accedit, ut ex semissibus videantur scripti. Sed si alium ex quadrante, alium ex semisse heredes scripti sint, ex cedet quadrans ex partibus hereditariis ius eis accrescit. Sed si excesserit in divisione .xii. uncias, eque pro rata decrescet, ut puta me ex .xii. uncias heredem, te ex .vi. scripsit: ego hereditatem habeo bessem, tu trientem. Sed si duos ex asse scripserit, alios duos ex .xii. uncias, ancque distributionis fiat. Apud Labeonem l. iiii. posteriorum et putat Labeo illos ex semisse, eos qui ex .xii. uncias scripti sunt ex semisse heredes fore, cuius sententiae assentiendum puto. Sed si duos heredes ex asse instituerit et cui ex dodrante et .vi., eodem libro Labeo ait in .xv. uncias assem dividendo vulgatum ex dimidia et .vi. septimum illos duos .xii. ¶ Apud eundem refertur tem ex parte tertia deinde asse exp.

— respondet te ienentum dicitur. s. e. suus. §. i. dy.

.g ¶ Differtur. hodie autem videtur quod non debeat differri. immo statim adveniente die libertatis fit liber et heres, et necessarius licet duret in eo usufructus, quia bene potest hodie proprietarius nolente usufructuario ei dare libertatem. ut C. communia de man. l. i. §. fin. ar. pe.

.h ¶ Si alterius. idem si eiusdem. ut s. e. quot. §. si duo. acursius. tantus.

.i ¶ Portiones. s. hereditarie. ac.

.k ¶ Perinde heredum. quantum ad portiones hereditarias. nam quantum ad eos fundos non perinde est. ut infra e. ex facto. §. i. et facit. s. e. l. i. §. si ex fundo infra t. i. coheredi. §. f. et adde. si quis pore. sed contra infra l. pe. so. et cessio melioris rei vel partis non facit ut plus videatur esse datum debere. ut hic. sed copulatio plurium personarum in eandem rem vel partem coniungit eos in unam dimidiam et alteri cum per se res institutionis vel non est collata habet aliam dimidiam ut ibi. acursius do.

.l ¶ Nec fundum. quantum ad res partes hereditatis sed iure prelegationis habet. ut infra e. ex facto. acur.

.m ¶ Titius hic. i. in tali casu. ac.

.n ¶ Semissem. facit infra l. iij. ij. fe. et §. sed si duos et l. item quod §. sed si ex pleno. et l. liber homo. §. titius et ar. s. de usuf. ac. si quis titio. et l. si proprietas. infra de usuf. le. sempronius. §. f. et inst. e. §. videamus. et C. de impub. et aliis sub. l. f. in fi. sed precedens casus est ar. contra. sed exprime ut ibi. ac.

.o ¶ Sed in quolibet partium. idem et si post partium. sed ideo sic dicit. quia si ante pactum non oportet iterum adhiberi de novo aliam sollempnitatem. alioquin sic ut s. de testa. heredes. §. i. §. r. vel ideo sic dicit. quia ubi ante ipso iure non videtur dare in equales partes. sed equales tantum finguntur date. si autem postea videntur adempte equales non ipso iure non datetur. ut infra de l. i. l. si ita sit ascriptum. ar. et s. de his que ab intestato. de let. l. i. §. sed si legi. §. sed si consulto. et facit infra e. l. si ita scriptum fuerit. acursius doctor. — pactum — pactum — ar.

.p ¶ Inutilem hec adiectio. eque. acursius doc.

.q ¶ Filii. omnes enim coniunctim loco unius habentur. ut infra e. vel. et s. e. l. titius. infra t. i. si pater. infra de l. i. plane. in princ. sed ar. contra infra de l. ij. lucius. §. lucius. so. ut ibi. acursius.

.r ¶ Pater fa sollempnis. i. frequens. acursius doctor.

.s ¶ Minus. quam in xij. acur.

.t ¶ Uncias fit. quia habent propria nomina hec partes. ut in s. e. §. hereditas. acur.

.u ¶ In hoc. i. xij. acursius.

.x ¶ Revolvitur. al. resolvitur. s. hec distributio minor. ac.

.y ¶ Resolvitur. no. voluntatem testatoris. et in potestatem iuris resolvi. acur.

.z ¶ Quia accedit. i. qui superest. acursius doctor le.

.& ¶ Pro partibus heredi. ut infra de vis. ta. l. si ita. et C. de testa. et mili. l. iij. ac.

.9 ¶ Decresset. quantum ad numerum unciarum. non quantum ad substantiam. ac.

.A ¶ In trientem. immo videtur et adimere primo quantum confert secundo. ut C. de l. l. cum quo. re. trahi hanc ad illam. vel hic constabat hanc fuisse voluntatem ut transiret ad dispositionem quod potest ut hic. et inst. e. §. videamus. ut plene in contrario. no. ac. — contra ap. habetur coniunctus.

a ¶ Die veniente. no. an etiam hodie. lex ei quod presumit suo instituto fieri eum liberum. ut inst. qui manu. non pos. §. i. loquitur ubi non apparet contraria domini voluntas. alias non est locus presumptionis. ut infra de v. ob. continuus. §. cum ita. hic ei demum post diem dari voluit. acursius.

b ¶ Moratur. no. quod per se hereditas ad diem morari vel dari non possit. ut infra e. hereditas. sed libertas ex die dari potest. et sic per eam ut hic dicit moratur hereditas. ar. et facit. s. e. suus alienus. §. i. ac.

c ¶ Post diem. quod si ante. h. acur. — pro tunc in adventu dicitur ut s. e.

d ¶ Manumissus. a testatore. ac. — suus. §. i. dy.

e ¶ Heredem existere. voluntarium. et dic utroque casu. i. si antequam adeat iussu domini fiat liber. ut inst. e. §. suus autem. et §. alienus. quinimmo et si non esset liber. puta alienatus poterit iubente domino adire nolle. ut C. e. l. iij. et sic si postea fiat liber adibit suo arbitrio. vel dic quod non manumissus erit heres alii et sic improprie. ut infra de acqui. here. placet. ac. f ¶ Alienatur. a testatore.

..b ¶ Illos. ex asse institutos. et ita decresat eis quantum ad numerum unciarum. non quantum ad summam rerum hereditariarum. ut infra de l. i. l. si quis testo. §. i. et l. si pluribus. et potest hoc. s. facere. et hoc contra. C. de l. cum questio. et so. ut s. prox. §. acursius doctor.

..c ¶ Ex dimidia. parte assis. acursius.

..d ¶ Ex sexta. s. parte assis. et facit. s. e. titius fundi. acursius doctor legum.

..e ¶ Apud eundem. labeonem. acursi.

..f ¶ Tertia. i. quatuor unciis. et quedam alium in .viii. subaudi. acur.

Regulariter in omnibus procedens mandatum generale quantum subsequens speciale est in usu ut iussus procedere debeat. et hoc est solutio .. ut no. infra de agnen. [illegible] in bonis [illegible]. dy.
Item regulariter sufficit mandatum generale quantum speciale. salvo in quibusdam casibus in quibus requiritur speciale mandatum. ut no. in [illegible] in sequenti glosa. dy.

Certa. s. assis. h. — b Quotiens ut ...

[illegible]

leto · id est ex parte tertia heres sit: in vniuersitate hereditate dividenda tres ...

Iavolenus. Si quis ita instituerit heredes: Titius ex parte prima, Seius ex parte secunda, Maevius ex parte tertia, supplicio ex parte quarta heres Sempronius esto: equales partes hereditatis ad institutos pertinebunt, quia testator applicare numerum scripture magis ad ordinem quam modum partibus imponere voluisse videtur.

Ulpianus. Item quod Iulianus libro trigesimo refert: si quis Titium heredem scripserit, Titius ex parte dimidia heres esto, Seius ex parte dimidia, ex qua parte Seium institui, ex eadem parte dimidia Sempronius heres esto: dubitari potest utrum in tres semisses dividi voluit hereditatem, an vero in unum semissem Seium et Sempronium iungere, et est verius coniunctim videri eos institutos, sic fieri ut Titius semissem, hi duo quadrantes ferant. Idem eodem libro scripsit: si primus ex semisse, secundus ex semisse, si primus heres non erit, tertius ex eodem semisse substitutus sit: si quid quod non esse verum recte dicitur, si quod primi adierint, equales partes habituros. Si repudiaverit, ex partes futuras, ex quibus unusquisque laturus est, tertius sex, secundus ...

Idem. Qui unum Seium ex ... instituit et substituit, primum situm ... in tres partes institutum videri ...

Idem. Item quod Labeo ait, si cum per ... appositam non esse, excutiant duos ex quadrantibus heredes scripsit, tertium sine parte, ex asse deest ferret hoc, et Labeo verum esse putat, si duos ex sex, post duos sine parte scripserit, ... sine parte fuit repudiaverit inter omnes semissem cum ad solum sine parte scriptum pertineat et maneat, et Iulianus omnibus accrescere ait quia semissem ... ad eos accrescendi non sit quia cum parte instituti sunt. Celsus libro sextodecimo digestorum probat. Idem et putat et si ex pleto asse duos sine parte heredes scripserit, nec hos nec illos coniunctos, ... si ex pleto alium sine parte heredem scripserit, in alium assem venit eaque ...

... sicuta scripsisset ex pleto asse ... quia parte heredes quam cum nihil reliquum est ex nulla parte heres institutus esse. Item si ante ex pleto duo sine partibus sint ... ut in singulos asses isti duo cum uno asse coniungantur: quod et putat Labeo, et verum est in unum assem venire: ...

2 si unus sine parte, duo coniuncti sine parte instituantur, non tres ... Celsus libro sextodecimo scripsit, sed duos semisses ... si quis dipondium distribuit et tertium sine parte instituit, hoc non alium assem sed in tertium venire, ut Labeo libro quarto posteriorum scripsit, nec Aristo vel Paulus improbabile notant.

Paulus. Questio est, si plus asse distributum fuerit talis sine parte heredem utrum nec assem habiturus foret an id deficiat, quod ex dipondio deest, et hac esse tollerabilissima sententia puto, ut ex tertio tertium, dipondio omnino deinceps ... in eodem asse cum in primo.

Ulpianus. Ex facto etiam agitatum, Papinianus refert, si quis ita ex parte heredes instituit, si non sit heres non erit quam heres institutus, non est ... sed qui non instituitur scriptum habeat in sextum hic ... ut portionem et legata quidem ex institutione ad eam partem admitti. Antonius putat et hinc perceptam quam in ... esset cum semissem et Labeo et Plautius ... tres et Pomponius et ...

Paulus. Quo loco scribi heres sine parte, utrum primo an medio an novissimo ... interesse non ... et aliis sine parte scriptus sit. Labeo ait eum qui sine parte heres institutus sit alterum assem habiturum, ... testantis quod ut putat ... si unus et nominatim ex parte dimidia, coniuncti heredes instituti sunt, ex ... alium ex ... partes eos habituros ...

[illegible]

odict. hoc pos. quia fit p̄o est facti. ut d. §. si
sub odict. et l. hii demū. licet quidam dixerint ...
... que est fci p. l. C. de io ff. de filius. et illa
... ne effectu fit nisi existat ... ut. i. de f. ta.
... quis ita insti. instī. §. nō pt. pendente co...

quia p̄s mortui p̄tio nō scripta hr̄
Pomp̄. Et relictum sit. sic nō rect
e scribi quisquis mihi heres erit ...
mihi heres esto ... eum futur
talio heredem eum futurum ...
te putat. Et suo ... pure he
reditatem ... poste ...
... puto ut ... ergo
... pendeat.
Iul. Expleta quidem odn̄e ... lib
... lad. ... lib
tas data fuerit deficiente ...
... ac si libertas sibi heredi data fuit.
Pomp̄. Si quis instituat ... hr̄ ind
e ... bonorum possess
nē agnoscere ... hr̄ ...
... bonor. poss. nō
admittit. ...
... petere possit. velut si servus q̄m
... habeat manumisit ... ma
numittit ... servus erit ... pres ...
... eodem ... q ... fuit
... q adeat hereditas ...
... hr̄ parere nō potest. quia in
... parte non habeat ...
... mortis ...
... fuit ...
... creditoribus ...
... hereditas ob...
git adita q fuit. se bona defunc
ti creditoribus possidentibus ...
... ur...
... cōditione ... hr̄
institutus sit ... es alienum si
...
... debitum ...
... es alienum ...
... pupillus hr̄ tutore
...
...
... egritudine ...
impediente ... nō
possint nec tamen defendent.
Celsus. Titius et Seius ...
net. hr̄ ...
... ambo heredes ee ...
mortuo eiusque ...

quare tacita ...
... sequenti. dy.
... vulgaris fit ... dy.

Marcell. ... heredem fore.
Ulp. Quamvis tacita ... ...
Celsus. Idem in legato eodem modo le
... senatus censuit.
Pomp̄. Si te solum et pure dimidia
... heredem instituo et
...
et eadem pte heredem fore ... Et
si te heredem instituo et ...
... sub condicione institutum vel
... institutum ... satis plena
... Et si plures ... eadem
parte ... condicionibus ... nt
... id faciet ...
si pure et sub condicione ... institutum.
Ulp. Si ita quis instituerit ... hr̄ e
sto si ... non erit ...
... primo gradu ...
Pomp̄. Hoc articulo quis ... Et ...
significatur ...
...
eorum ... heredem ...
hr̄ ... esto ... heredes
testatorem ... heredem ...
... omnium ...
... testatoris ... respiciendum. sz
... testatorem ... he
redes ... parte ei heredem fore
qui eum nō ... ad hereditatem ...
Ulp. Pignori obligatum servum ...
dno posse ...
... pratus sit ... creditoribus ...
Gaius. Nō minus servos ...
institui heredes ...
... ipsos heredes institui posse ...
... factio cum servis ... introducta.
Hereditarium servum ante aditam hereditatem ...
placuit heredem institui posse. quia creditum est hereditatem dominam esse et defuncti locum optinere.
Idem. Illa institutio ...
... alieno arbitrio ...
...
... firma esse ...
... alieno arbitrio ... Et q apud
hostes est ... heres institui ...
...

te quot ille esse ...
Pignori ... non ...
Nō minus ...
Cesar. no. ...
Hereditarium ...
Optime ...
Illa institutio ...
Certe ...
Et si quis ...
Non obrum ... acursius ...

Non obstante quod ... quia civis romanus non est. ad C. qui ... e. l. ... in principio. ac. — b decessit. dominus. ac.
— c si quidem ... per fundum ... ut potest heres ... institui ... accursius doctor.

S iquis ita testatus ... quid ergo si alius sit institutus ... [illegible]

in suspenso retineret. Sed optinuimus ut si reversus fuerit ab hostibus adire hereditatem possit. Servus quoque eius si heres instituatur et si reversus fuerit ab hostibus adire hereditatem poterit. Sicut quorum recte heres instituitur et si reversus fuerit ab hostibus adire hereditatem poterit. Verum si ibi decesserit, quia heres existere potuit, per servum heres fit.

Idem. Si quis ita scripserit: Titius ex parte dimidia heres esto, idem Titius ex alia parte dimidia, si navis ex Asia venerit, heres esto: tunc ex parte pura in sortem adiciente heres quamvis condicio alterius institutionis pendeat ex asse fit heres, quia in condicione deficiente ei non potest quasi ... [illegible] quippe cum dubitatur quin si quis ex parte dimidia heres institutus sit nec praeterea quisquam alius, ipse ex asse institutus heres videtur.

Paulus. Hereditas ex die vel ad diem non recte datur, sed vitio temporis sublato manet institutio.

Idem. Ex facto proponebatur: quidam duos heredes scripserat, unum ex tertia provincialium, alium ex tertia italicarum, et cui ... [illegible] ... provinciam ... compositae sunt ... [illegible] ... quaerebatur an uniuscuiusque ... [illegible] ... heres scriptus ... [illegible] ... institui potest. Nec esse ... [illegible] ... officio iudicis familiae herciscundae ... [illegible] ... itaque res accipietur, veluti si duos heredes esse institutos, unum ex fundo Corneliano, alterum ex fundo ... et fundorum quod alterius fuerit ... quadrantes erunt quod heredes ex aequis partibus cum sine partibus instituti ... officio iudicis ... ut unicuique eorum fundus ... est adiudicetur ... distribuantur ... quia parte agnosci debeat ... [illegible] ... hereditariis partibus ... et alienum debetur ... fundos ... accipiendos ... si forte ... aes alienum debetur ... fundos ... accipiendos ut nihil detracto eo superesse possit ... consensum dicemus ... [illegible] ... momenta ... si forte ... recisionem legatorum esse ... officio iudicis ... non plus ... [illegible] ... si legatum acceperit ... si fuerit ... [illegible] ... officio iudicis ... ita sint ... institutio de qua agitur ... non est ... si alii ... heres tertii provincialium ... italicarum ... heres fuerit scriptus officio iudicis attribuentur singulis res quae adscriptae sunt ... ex aequis partibus ... si forte in aliis facultatibus plus sit ... [illegible]

Si ... [illegible] ... legata ... italicarum ... accipiende ... est ... non ... [illegible] ... significare ... ut ... habet ... non ut ... [illegible]

— n Si ... ac.
— o ... [illegible]
— p ... ac.
— q ... ego ulp. ... ac.
— r ... accursius.
— s ... accursius.
— t ... plus est ... [illegible]
— u ... ac.
— x ... ac.
— y ... ac.
— z ... ex equis partibus ... ac.

liceat ... obtineat ... legatarii ... accursius.
— 9 ... ad ... legationis ... [illegible]
.a ... ego ulp. ac.
.b ... accursius doctor legum.
.c ... fundi. accursius.
.d ... in toto patrimonio. ac.
.e ... ex fundis. accursius doctor legum.
.f ... [illegible]

fal. l. ... ac. .q de qua ... [illegible]
.r repellentur ... .s ... [illegible]
.t ... .u ... [illegible]
.x ... ex equis partibus ... [illegible]
.y ... ad ... [illegible]
.9 ... [illegible]
.a ... [illegible]
.b ... [illegible]
.c ... in patrimonio ... accursius.
.e ... sine dubio. ac.
.d ... ac.

c [C]ontr. subpetuo si ñ hēs itextu. ac. f [C]augebit.
sicut qsi ē olco. ac. q̄ si i. uni ac. et fac. j. del. iij. l. q.
g [C]ommutet. s. res situm. i. p. et §. f. gl. sita le. al.
quia filiū ē ne. et s. de pig. debitor. et C. d u. si. l. i. et j.

t [C]duo gdus. isituti et sbstituti. ut filius qui ē institut' nepos aūt hēat sbstitut'. ac.
u [C]tanti sbsti fuut. et uulgant'. s. si nepos hēs nō erit et c. et sut hic tres gradus. ac.
x [C]cū filio. licet testor dixit. si nepos hēs nō erit titius hēs esto. et s. nepos n erit hēs.
y [C]s in scdm. i. i locū desitientis si gradus ex quo cepit posse adiri hēditas. sz hīs hic
n cepit posse. adiri hēditas. g titi
repllatur. ut et j. d. acqr. hē. l. iij. et
fac. j. t. i. l. fin. auth. ac. | ut duos inat.

— [C]ontrus alieni legatus potest institui hes post mortem legatarij pro pte. hec dicit. dy.

nuo ad pristinū locū reuocet. nec au
gebit quod accessit nec minuet. non tam
stulit ut puta de ytalico primoid
q̄s dam suos misit in puinciā forte gal
liā ad exigendū debitū uel ad
distrahes comparandas res si inde s
si compararent dubium non est
quin dici debeat ad italicum prio
rum eos pertinere debere ut est apud m
ncium relatum cum fundus erat le
gatus. uel cum instructo. l. cum his que
ibi essent sunt. [C]ogatione. ne. iu
stum in ullam a prouincia. non pertinē
e ad fundi legatum. unius en.
quam non idcirco illo erant ut in cu
ut ibi essent pinde si fuus fuit tam
sunt in ullam inmittit illic futuri
quamdiu ostenderint qui ad temps
relegantur quod testor uoluit eciam ad
iulle legatum non pertinet. qr. nec
sunt quidem qui opam in agro
consueuerint qui in illos agros reu
teluntur. et qui ab alio quodam dati i
ea sunt conducti ut ad legatum non
pertineant. quia non ita in agro fu
erant ut ei agro inderent. desti
nati. quoties in proposito quod sū
agit ut in italicarum rerum eē
ducantur. hec res quasi in itali
a quorum testor esse uoluit pertineant
eciam inusit in prouinciam ad meso
prandas iner dum sit opate dico
pecuniam quid dicto missa est ut plen
tiores in italiam aduehantur. in itali
co prioro ad iungendum. nam si de
disti in prouinciam de pecunias q̄ sum
talia erederet in itali redituras
dubium est quorum hec italica pro
iuni esse uidentur. g. cesto. cum in
res quorum isto qui comparate sit uro
mam uehentur. sui puerderet
int eo nuno sui nondum i sui sci
unt sui ignorauerint ad eum here
ditatem tinet ciuitatice res sunt. et sep
[I]dem [S]iquis ita scripser. [C]te
it hēredem et quia parte codicill.
titium hēredem scripsero. hēs esto i
codicillis non fuit ascripta. erit ta
men hēs. qui sine parte institutus sit
[I]dem [C]um in testo ita scrib: si filius
meus me uiuo morietur. nepos ex
eo post mortem meam natus hēs esto
duo gradus hēredum sunt. nullo n.
casu utrumque ad hereditatem admittitur
ex quo apparet si nepoti tantum substi
tutus fuit et filius patri hēs extiterit non pos
se titium una cum filio. heredem esse quia
non in primum. sed in scdm gradum sub
stituitur. [C]ui ita publius maeuius
grauius titius substituti heredes sunt
unto sic interpretandum sunt. ut breui
ter uidetur testor titium et institutisse he
redes et inuicem eos substituisse. proinde
ac si ita scripsisset ille et ille instituti
a heredes et substituti sunto [C]um tres
filios haberet ita scripserit filium
heredes sunto publius meus filius
ex hes esto. undi per eius prima duos
dum tenat filios heredes instituit
[I]dem [Q]ui filio impuberi ex hē [C]e.
redato [C]hirographum legat eum de patre
mortem filii. ex parte heredem instituere
eodem modo potest quo is cui fundum sem
primo legatum eum de patre. mortem s
emptum ex parte heredem instituit.
[C]um testo hēs pure scriptus. liber ex
institutus esset si inter hēs decemuerit postea dedi
ssit. si codicillis pure libertatem datam
pit. nam heres quidem. tam liber. ten
hēs erit. nisi et dedit. si nunc hēs
non dedit. liber et codicillis erit [C]um qs
fuum suum liberum. sub condicione hēredem
pure scripsisset eumque uendidisset pen
te condicione: sunus neque emptoris adi
re hereditatem potest quia collitur ista
et est cuius et inpeditum. qui si pen
dentem condicionem alienatus fuerit
non potest iussu emptoris adire. he
reditatem potest quia tantam. a
stitutio ex eo tempore. ad eum pu
tet. quo iam ex tantum institutio
inutilis fuerat. g. cum seruus sub
condicione manumissus liber esse iubet
et legatum pure acceperit ut si pe

— Conditio cui effectus ut cunctus nichil opatur non debet expectari. hec dicit. dy.

Siquis suum — condicionis defectus adiecte libtati reddit institutionem: et puta inutilem sic dicit. dy.

fiat ex neco te sro pcito tem. ut. s. e. l. y. et l. hac ar
ticulo. fidfuto n. qr ē captatoria. ut. j. e. ille et j.
q p n sep. l. i. insti. sz qr secus quis d appoi.
d suto et aliud gn exneco. r. §. io. cū cōditō
pedet ex testo re. si de lit. ex p puta. et fac. j. d. so.
inst. l. isttuto. et C. de instit. et subsi. l. pl. ut s.
s. e. quot. et. tm tute. Sz. die ut ibi. j. e. no. qa
licabi cōditō ut eē cōditō q. no ē ut hic. et j. d opti.
l. i. illō autē illō et alum. l. e. a filio. et. f. ar. s.
j. d usuf. le. qui plegar. ac. subaudi filiū istitu
[Q]uum in testo scrib. ... to. al' no cent duo g
dus. ac. s [C]post morte. fcē s galli con
filium. ut et s. de liber. et post gallus. in pn. ac.

qrū adqrēdā hēditate. s. n. si nūqd si postea cōditō exstitit restituitur ept̄o hēdi
tate suo. n. nequaqr. az. expectat ergo hic cōditō qn suus icōe statu mansisset.
nam an cōdict. nec se nec alium pot facē hēde. si alienato fcā ē que faciat hē
dem. et is cōdictō nō expectat. qr. uā nē cōditō sz qr pp naturam libtatis differ
tur insto eo. s. nō alienato al' si eē uā cōditō expectaretur ē eo alienato. ac. imperandi.
k [C]iubens. s. nouus dominus. acur.
l [C]defectum cōdict. libtatis. q forte erat si nauis ueniret ex asia hic admisse
cōdict et defecto cōditōis et libtate et hēditate sub cōdic. tacite repetita data inutilis
alienata: admittit solam libtatē. ut inst. e. §. suus. ac.
m [C]inutili. qr pure est m hēd ac si fuisset pure institutus et simplr sine libtate
data aliquo mo. h. qr hoc ūmt n ualebat hoc secus. ut et C. de necess ser
uis qui ad acursius.
n [C]ex. cōdic. i l hēditate sno relicta. et i legato cū sb cōdic. libtas sit ei relicta. ac.

n [Q]ui filio. sine leget testator. ...

vetere conditione manumissus vel alienatus fuit legatum debebit aut domino acquiret. quamvis mortis tempore conditio libertatis extincta fuerit. Sed non post defectum conditionis manumissus aut alienatus fuit legatum ad irritum recidet. Cum venditor servum ante traditionem ab emptore pro parte heredem scriptum adire iubet restituere heredi scripto necesse habet quia lucrum facere ei servum non oportet quem vendidit non tamen placet non totum quod acquisierit restituet sed pro ea dumtaxat parte qua servus communis heredis fuerit.

Marcellus. Idem. Pro semisse dimidia fuerit quartam tantum hereditatis restituet. Ulpianus Marcellus notat. immo quid dixerit tam consequi venditorem non totum sed tantum quantum adiret servus pro hereditatis parte institutus esset.

Idem. Si pater familias tutorem ingenuum esse credebat heredem scripserit et si is non esset servum proprium substituit deinde tutor qui servus fuerit vindicavit adierit hereditatem. Pro dimidia semper in parte hereditatis admittitur. Nam qui scit alienum servum esse et cum heredem scribit ita substituit: si heres non erit servus proprius heres esto intelligitur quid dicere: si heres non erit et in alium heredem fecerit. At qui eum quem liberum putavit heredem scripserit, hoc sermone: si heres non erit nihil aliud intelligitur significare quam si hereditatem sibi acquisierit. Et mutata est conditio alium heredem non fecerit quam adiecto ad eos spectet quos prestituit heredes scripti pro ea in re in institutione deducti fuerint. Ergo in his casibus semisses habent ita ut alter semissis inter eum qui de vivis institutus heres fuerit et substitutum equis portionibus dividatur.

Pomponius. Et si tibi vius cesar cocreat infirmum eius qui ingenuus est hic scripturus adierit hereditatem esset cesaris si vivus non dixisset. hereditas est inter te et eum qui pro nomine substitutus est ut refert sextus pomponius.

Idem. Qui solvendo non erat duos apollonios liberos heredesque esse iussit ...

aut certe non aperiat tabulas testamenti morituri non sine legatis defenderi poterit. Eum qui super eum liberum et solum necessarium heredem fore. Quod sive utique nunc sine extraneum tutorem esse in cuius ea lege ei esse necessarium quamvis unum necessarium heredem fore sine vetitur.

Papinianus. Licitum enim ibi eos ob causam testatorem substituisse.

Paulus. Decurio eius de libertis in testamento duos heredes instituerat eosque monumentum facere iusserat in diebus certis determinatis et testator inscripsit quid eorum nomine fecit omnes ex heredes sunto. et alter his hereditatem petierat reliquum consuluerit et in facto monumenti est interim numquid iuste heres esset ob eam rem exhibit eius hereditatem non adimit. Respondit neminem exaltum esse in hereditatem illi gravem. et exheredatum posse: sed si quisquam conditionem impleret quamvis nemo adierit precaria tamen eum heredem esse heredem esse.

Idem. Si mevia mihi mea et filia mea filia vivet tunc mevius titius mutuus heres esto sunus. Si testator filiam nunquam habuerit mevius tamen supervixerit titius heres esse fore ex. Idque in testamento scriptum esse ullam non habet.

Idem. Quidam cum filium familias heredem instituere vellet nec adpremeret ex ea hereditate aliquid patri voluntatem suam exposuit filio. Filius cum patris consensu videretur pater aut scelus. Statim ne sub ordine si a patre emancipatus esset heredem eum instituet et petierat ab eo ut amicum suum institueret heredem atque ita testo amicus filii ignotus testator hic institutus est nec quamquam ab eo petitum est ut ille restituere ... ille amicus aut adire noluit aut aditam noluit restituere hereditatem ... ab eo peti posset.

r Non erit. s. vitale substitutio. ac.
s Mutata conditione libertate institute.
t Dividant. sed quid fiet de alio semisse. r. domini instituti habet proprium inspecta potius veritate quam oppinione. licet quidam contra et plene. j. l. pr. quia verisimile est quod ipse pater sibi proprium accepit. Sed videtur distinguendum: aut voluit alium sibi heredem si apparet servus. et tunc substitutus in totum repellitur. si pareret domino in adeundo. aut voluit et tunc in totum admittitur. ut C. e. l. cum proponas. que est ... ibi erat certum quod voluit per verba si heres non erit significari. hic non erat certum. nam dubitabat hic an testator crederet liberum. Item si crederet liberum dubitatur quid volebat per predicta verba significare. et distingue. ut inst. de vulg. sub. § f. et fac. ... accursius.

u Et si tibius. inst. de vul. substi. in fi. dicitur titus et sic binomius. sed opponitur si testator credidit liberum quod substituto ei facta intelligitur. ... substitutus totum. r. oppinioni testantis est veritas contraria quia est servus que prevalet cum ignorantie certitudine voluntatis. nam potest esse quod licet liberum putabat tamen noluit si quo casu detegeretur eius conditio et servus appareret quod dominus haberet sed latitabat hic quod voluit. ac. Duos apollonios. secus si diversorum nominum esset. r. quia tunc ...

a Qui in suos solvendo. nominatus non est. ut j. e. qui solvendo. et j. qui et aqui. l. si quis heres. acur.

b Ante apertas tab. heredem adiri non ab apertura ... instituto pro parte herede. sed hodie statim a morte testatoris. ut C. de cad. toll. § 1. et § in novissimo ... ante aperturam tab. vel post ea dies hodie ante mortem testatoris vel postea et marie ...

p Villani. s. remaneat in sub. pupilli quo ad illud. ar. j. e. l. j. l. vi. § si. e. § impossibilis. q Chet. a sic non mutat amici. credebat here meliorem testis. r Amici quod pie. s. non fuit. ad q. C. de cur. fur. §.

ibi sed immediate uel etiam eius qui relinquat po... ierat dubium uoluit ut no. et ita non excedit ut il... filijs. j. e. d. inst. e. § si pl'es l. ptib; ei qui. non asse... itatuere. ro omittit al' ad uacantes. so. ibi de natis.

aut aliqua eorum ad cuius fidem committi a patre in filio competere. & si manifestum sit scriptum heredem impositum fideicommissum non tantum ab eo fideicommissum peti posse quem ipsum testator fidei commisisse (expressisse. ar.) scitum esse plerumque. Et si tamen cui a filiofamilias rogatur amicus ut aditurus se hereditatem decem pupillo restituam pupillo fideicommisit. Et non absurde dici potuit mandatum acceptum futurum et decem peti pupillum debere quod non sit ex bona fide id ei restitui quod testator prenomine adeundi uoluit ei si si filio uulgariter competit una ut eum sicut dare placuit ei a quo filiusfamilias accepit et pelliam o fideicommissis ac pupillaribus substitutionibus solutis.

Idem. Si ita scriptum fuit ticius uno seruus heres esto seruus solus heres heredem. ex. si ita si ita ticius heres esto uno seruus heres esto idem erit dicendum. Testium quidam testamento ita heredem instituit ticia filia mea heres esto. si quis mihi libertorum me uiuo siue mortuo nasceretur et quoniam sexus uel plures nascentur ex parte dimidia et quarta qui femini sexus una plures ue nate erunt ex parte quarta mihi heres sit postumus ei nate esse solebant quota ex parte postumus esset heres. Respondit eam hereditatem in bis partes distribuendam ex his filia una postumi tres habituros quod filie tantum ex postumus so decem dari uoluisset ut quarta portionem amplius filie ei quam postuma ferre deberet. Idem si postuma uel quae nata esset tantum dodrantis sola filia quartam utriusque postumorum heredes essent tantum ex proposito cum eis filie eodem postumo sit datum. rx. una partem fi. ut filia. xu. ix. filius (ha)beat. Ei in testo ita scriptum est seruus ticius ex duabus uncis ...

tum est. seruus ticius ex duabus uncis gaius et seius ex parte una. meuius ex parte una. seius ex partibus duabus heredes michi sunto consulebatur quid iuris esset. Respondi hanc scripturam illam necessario accipere posse ut lucius ticius dimidias uncias habeat. Ceteri tamen qui sine partibus instituti ex reliquo de tractante heredes sunt. quam de extante uncia diuidi oportet ut seio quincunce ticius et meuius quincuncem accipiant habeant.

Meuius. Huius ubi si ticius hereditatis me dimidie esto recte institutio fit. Illam institutionem. Luci filius meus impius in gratus de me uictus heres esto. pure instituitur. cum maledicto. et omnes heredes in testamento recepte sunt. Et intellectum non liber ad libertate uel si. Seruus ad uia heres institutus ut consequendi mori diuitem significat. tamen si fuit ulla forma adulterio decedi tamen uno iure testo ut maiorum eam suitatem ab ea tutor inde a quo accepit eius de tanto in testamento fortiata id terminata est fiat sequitur ut in eiusdem adiua collata institutio nichil momenti habeat. Et sunt prestitium in puta. l. alia siti assump... ce fam. scripti esse dum de eo qui decem... sit contra institutio ualet.

Florentinus. Si alienum seruum liberum et heredem esse iussit et postea meus effectus est ueniam ualet quod libertas alieno seruo inutiliter datur. Et in extraneis heredibus illa obseruantur ut sit cum eis testamenti factio (s. passiua) siue ipsi heredes instituantur siue hi qui in potestate eorum sunt et id duobus temporibus inspicitur testamenti facti (al' fa.) ut constiterit institutio et mortis testatoris ut effectum habeat. Hoc amplius et cum adiit hereditatem esse debet cum eo testamenti factio. siue pure siue sub condicione heres institutus sit. nam ius heredis eo uel maxime tempore inspiciendum est quo acquirit hereditatem. medio autem tempore inter factum testamentum et mortem testatoris uel condicionem institutionis existentem mutatio iuris

1 In testo ita. ... k Certante ... l Hic ubi si ... m Cum maledicto ... n ... o Intellectum ... p Maiorum ... q Et sunt ... r Si alienum ... s Neutri ... t Liberas ... u Insanis ... x Cum eo ... y Institui ... z Eo duobus ... q Hereditatem ...

diu in suo et in nectio tantum. et est uerum quo ad hoc ut sciam utrum sit suus uel necessarius non quo ad hoc utrum sit capax. unde dic in nectio exigi tria tempora. ut. s. l. pre. § intellig. quod mittitur hic extesto. sicut et quilibet extraneus. uel citrum tempus mortis et adi tionis et item sunt. si autem ab intestato. tunc sufficit tempus mortis in suo et item in legatis sufficit tempus mortis. ut. j. de l. preciam. bo. pos. §. ta. et l. interuenit. et de uer. s. l. non intelligitur. § qui autem et de rebus du. l. ii cognatis. Item contra. j. de l. ii. l. non oportet. so. ut ibi. Item s. j. e. j. tre. so. ut ibi. Item contra. j. de acquiren. hered. l. si filius eius qui capere et ... et illud de legitimate receptum est. Item ar. dig. s. de statu. l. et ... suorum. § ingenui. et de re iudic. auth. item de testamentis si spalia fuit. Item facit. l. pro emptore. l. ij. in prin. et de uo. pos. s. t. l. j. §. exigit. et. j. pro herede. l. f. s. et si mo. §. solemus. et. j. e. lib. §. si legis. Item j. de usuc. cum uir. ar. contrarium. Accursius doctor legum.

q Factio. no. tribus temporibus debet esse cum extraneis. capax suus et duobus temporibus. Accursius doctor legum.

z Mutatio capacitatis. Accursius doctor legum.

Gl. ete quatu ad h ut sciam necessarius ... in necessario tantum duo exigi ... si sua ... mortis ... sufficit ... g. Gallus ...

a. Servum vitiavit. facit. s. l. pr. §. 1. et s. e. servus alienus. §. f. accur.
b. Hereditatem. facit instit. e. §. servus. et s. e. §. quod. §. si servus. et s. e. l. non minus. et j. de l. l. si in. §. regula. Accursius doctor legum.
c. Faciendi non faciendo. ut si digito celum non tetigerit. ut instit. de inutilibus stip. §. impossibilis. et j. de ver. ob. l. impossibil. idem si est in faciendo ut inst. e. §. impossibilis. ac.
d. Hereditas plerumque. quia quandoque plures quandoque pauciores. ut instit. e. §. hereditas. et §. non aut. ac.
e. Appellatione que assis. et libre vel pondo. vel ponderis. nam hec iiii. nomina sinonima. i. idem significantia sunt. az.
f. Sextans. i. uncia et dimidia. vel ut. s. de inof. t. pap. §. pro ind. si sit et j. de l. p. l. filiorum. ij. re. et C. de libris. p. l. f. §. cum que. et sic nullum nomen est hic quod significet unciam.
g. Quadrans. hoc et sequens non ab unciarum numero. sed a certa portione assis sunt sumpta. accur.
h. Sextans. i. due uncie. accursius.
i. Quadrans. i. tres uncie. accur.
k. Triens. i. quatuor uncie. ac.
l. Quincunx. i. quinque uncie. ac.
m. Semis. i. sex uncie. et sic medietas hereditatis. accursius.
n. Septunx. i. septem uncie. accur.
o. Bes. i. octo uncie. accursius d.
p. Dodrans. i. nove uncie. accur.
q. Dextans. i. x. uncie. accursius.
r. Deunx. i. xj. uncie. accursius.
s. As. i. xij. uncie. et sic assis appellatione tota hereditas continetur.
t. Talem putant. et male. ac.
u. Non esset adiectum. j. de condict. insti. l. servus alienus. et l. quia ratio. et. so. ut ibi. et facit. s. e. quod. §. siquis ita. accursius.
x. Siquis quamvis hoc. s. si meus erit et c. si mansisset. accursius.
y. Si mansisset. sed per ipsum novus dominus fieret heres. ut. s. l. pr. in prin. et facit. j. de condict. instit. l. ij. et j. e. siquis sempronium. accur.
z. Palam est. cum non sit verisimile eo voluisse testatorem ei auferre hereditatem. quia festinavit ei dare libertatem. sed contra. j. de l. ij. l. qui concubinam. §. stichus. so. in non dixit si meus erit. sed si erit in potestate mea vel illa determinatur pusillum.
et. Neque vero. s. si meus erit et c. accur.
9. Liber est. ergo non est alienat. R. et facit. j. de pecul. l. l. cum dominus. insti.
a. Servus heres. facit. s. e. l. non minus. §. hereditarium et instit. e. §. servus alien. et j. de l. ij. debitor. et j. de acqui. ne. do. l. meo. et. quia si. et l. s. accursius doctor.
b. Defuncto. no. cum servus hereditatis iacentis instituitur sufficit quod testamentum factum cum defuncto. licet non sit cum herede. accursius do.
c. Lucius certis. puta filiis alias est inepta. ut. j. de v. o. quidam.
d. Posteriores. ex equis partibus instituti. accur.
e. Inscripto. s. ante substitutionem primorum. accur.
f. Lectio. quod videlicet. quia ad primo ita sit facienda relatio. ar. j. de l. l. si servus plurium. §. f. et quia ordo scripture sit servandus. accur.
g. Datum videri. ergo primo gradu videntur instituti. sicut et alij. s. seius et sempronius et facit. s. e. titius.
h. Videri. no. ordinem scripture non servari.
i. Pater impuberi. herede instituto. accursius.
k. Eum. servum. accursius docto.
l. Testamento facto. s. suo proprio titij. accursi.
m. Supius. i. primum. accur.
n. Sufficit. ut et inst. qui mo. t. infir. §. posteriore. et s. de in iusto. t. cum ipso. et j. de his. qui. ut indi. l. cum quidam. accursius.
o. Existere. nota non potest primum testamentum per secundum. tamen ex eo possit existere heres aliquo casu. accursius.
p. Institutionis. facte ratio.
q. Hereditatemque. utrumque simul. az. accursius.
r. Non possit. ut in commutabiliter possit dici necessarius vel voluntarius. quia adhuc pendet ut subiciat. interim tamen videtur necessarius emptori. et liber sed post ea fieret voluntarius. ut quod dimittere possit si pupillo succedat. ut. s. e. servus. ali. §. quod fideicom. et ar. j. t. i. l. f. §. f. sed alij dicunt de necessario sed voluntario. ut ibi sed non eque. ut hic. et sic interim non fieri heredem emptoris. ac.
s. Sed si pupillo. decedenti in pupillari etate. nam alienatio statum libertatis non mutavit. ut. C. de testa. ma. l. status liberos. sic ergo erit necessarius pupillo. ut et j. t. i. l. sed si plures. §. quos po. sit. nec r ob. quod est alienus cum pupillus moritur. per quod non esse necessarius sic si testator alienasset. ut. s. l. talem. §. i. sed hic cum suo honore instituit. cum pupillus alienavit. ut hic et s. e. servus alienus. §. f. et C. l. status liberos. ac.
t. Sine liber. non aut cogit. ut et j. t. i. l. f. §. f. r accursius.
u. Suis. so. s. substituendo vel instituendo. acur.
x. Septunx. s. tamen non primum. ut. j. l. iij. et erit voluntarius. r ut. j. e. si suo. alias si non deberet ei libertas. quia tunc primum. ut. j. e. l. qui solvendo. acur.
y. Aut non. casum in quo nulla substitutio non instituto.
z. Manumissus. qui secundo loco scriptus est heres. et facit instit. quod ma. non pos. §. licet. et j. qui et a quibus. siquis heres. et s. sita. l. pro. accursius doctor legum. accursius doctor le.
&. Potest decessio. non ob regula catonis. sed si ponere eum ita dixisse instituo si decessorio post tale tempus videtur obstare. non ei tenet institutio si ante moriatur. ut. j. de r. cato. l. i. in prin. sed revera potest non obstare. quia sicut hic dicat vel substitutus sub condict. et si decedat. j. illo tempus. ut potest condict. deficiente non extitit heres. idem esset si sub qualibet alia condict. fuisset institutus et ea defecisset testatore vivente. nam sufficiat ad hoc ut testamentum teneat quod hereditas adiri potest ex eo. vel dic. quod non habet locum. s. ea. quod ex voluntate testatoris apparet aliud esse dicendum. i. quod testator voluit

hereditas non nocet. quia ut dixi tria tempora inspicimus.

Ulp. Servum meum heredem institutum cum libertate si vivus vendidero ei cum quo testamenti factio non est, postea eum redimero, ex testamento iussu meo heres esse potest, nec medium tempus quo apud eum fuit vitiat institutionem. Cum enim est utroque tempore testamenti faciendi quam mortis tempore in eo fuisse, veluti si apud eum remanserit, vitiatur institutio. Sed si cum eo testamenti factio est, iussu eius adeundo acquiret ei hereditatem.

Cum de faciendo impossibili conditio institutionis heredis sit expressa, sine omni sententia heres erit perinde ac si pure institutus esset.

Hereditas plerumque dividitur in xij. uncias, que assis appellatione continentur. Habent autem et hee partes propria nomina ab uncia usque ad assem, puta hec: sextans, quadrans, triens, quincunx, semis, septunx, bes, dodrans, dextans, deunx, as.

Marc. Tale institutum. Conditionem quidem valere non puto: si Stichus liber esto et si liber heres esto. Sed divus Marcus rescripsit hanc institutionem valere perinde atque si non esset adiectum si liber erit. Si quis ita scripserit: Stichus si meus erit cum moriar liber et heres esto, alienatus si potuit adire hereditatem iussu emptoris, quamvis et si hoc non esset expressum, ei alias liber et heres fieri potest, quamvis si iussu eius cui manumissum (?) eius consensum desierit heredem, et non ex ... in hoc casu testatorem voluisse excludere palam est in ultronnino repugnantia, quamvis servus eius non erat, attamen certe liber est.

Paul. Servus hereditarius heres institui potest, si modo testamenti factio fuit cum defuncto, licet cum herede instituto non sit.

Marc. Lucius Titius Seio et Sempronio et ex semissibus heredibus institutis et ceteris ei heredibus institutis invicem heredes substituit, deinde legata et libertates dedit, postea ita subiecit: Cornelius et Sallustius et Naevio ex quibus partibus heredes sunto quos invicem substituto, ceteris vero: ut priores duo ex semissibus instituti videantur, posteriores vero ei relicti. Marcellus: in obscuro esse Cornelium et Sallustium et Naevium primo an secundo potius gradu heredes institui voluerit, sed scripturam testamenti quam potientur alia ad secundum eis videri.

Item. Pater filio impuberi ubi servum heredem substituit, liberumque eum esse heredem iussit, cum pupillus vendidit Titio, Titius ei iam primo testamento facto in secundo testamento liberum et heredem eum iusserit. Superius testamentum Titii ruptum est, quia is filius liber et heres esse potest, nec superius testamentum rumpat. Sufficit in posterius fieri esse quid in aliquo casu potuit ex eo heres existere. Ex causa aliquam eius institutionis pertinet, ita se res habet ut quamdiu pupillo ex ea substitutione heres fieri esse ex Titii testamento libertatem hereditatemque consequi non possit. Sed si pupillus in sua tutela pervenit, perinde ex Titii testamento liber heres sit ac si pupillo substitutus non fuisset. Si pupillo heres extitit, quia potest et Titio, quorum si velit heres esse potest.

Paul. Suis qui solvendo non est primo loco Stichum, secundo eamdem ex fidei commissa cum libertate dat liberum et heredem instituit, ventre secundo loco scriptum heredem fore, quia non videtur creditorum fraudandorum causa manumissus.

Item. Potest quis ita heredem instituere: si intra annum decessero, ille mihi heres esto, non utique pro testatus intelligi debet, sed sub

Si testator expleto asse aliquos heredes instituat, videtur eos instituisse in alio asse, quod dicitur substitui. dy.

Margins:
maximum.
in quo sit alienatus. dy.
iure.
s. cum manumisit eum. dy.
sic expirat substitutio pupillaris. ut. j. t. prox. l. i. pupillari. dy.
ita quod valet institutio secundum formam qua concipitur non tanquam prima. dy.

eam cessare. ul' dic ut dixi. j. de r. cato. l. iij. & iiij. ul' dic regla. ca. hb locum in legatis. hec lex in hredi tatibz. acursius. tunc institutus hret qncuqz decet. sicut & hbt totu ex parte in

a Pro parte. qa stitutus. & sz hic non hbt si post tps decedat. qz deficit & conditio. n ergo pro par te sue eti tis dz testa tus pro pa te. no. sz in totu testat' sub condit.

tius. & lutius. so. geminatio ubor istor hrs esto. ul' repetitio. que hic r fit tollit conum. Jd otra. C. de impub. & ali. sub. l. f. l. iz. so. illa fm istaz ut ibi no. acursius doctor legum.

i Cum quis qui non cum aliquo. si eni cum aliquo coniunctus eet ei soli accresceret. ut. C. de ca. tol. §. & hijs ita. & §. fin. aut. ex hijs q. & j. e. hredes. & de l. ij. l. re coniucti. & j. de l. ij. meuio. in pn. & s. e. § q sabinus. §. i. ac.

condicione institui.

Item. Si is qui soluendo non e sruum cum libtate hrede institu erit. iubn sbstituit. aui incipiendum erit a substituto. letrze liescencia tradentumei. quim finitdem creditorum. hrs institu tus est & suat libtatem. si nemo alius ex eo testo hrs esto eet pret.

Nemo dubitat recte hredem nuncupari posse hic michi he res esto cum sit corani eo cuio stendi. Qui fr. non est. si fi'na cantate eligitur recte eum no mine suo sb appellare. hrs frit iustitutur.

Celsus Lib hd cum sibi suum he res institutus. hit unsu duo adiu t tiuiciut gchiit eum hredem ee. laliv ptunc nd ee hrede si necessitate id fecit non qr alioqui u ellet obligan in spicient diuis qs ita hrede instituit titul q ex pte michi scuus est in uectigali sa linarium ex ea pte michi hrs esto quidam putant si alie de scripto ta adiectum sit ut inqrie fac tu fuit titius nd ee hredem. sz siq ex uaria relati fuit ex ea hred eum ee. Qitium mepuum ttu cio sinne scand. n. uertat alie de scripto utilit titium ex pte for te Qrta ex qua scrius egit hrede institutum ee Titius hrs esto seius & meuius hredes sunto um e qs pculo placet duos semisses quor ale omctum duobz dat tu quis ex institutis qui ti cu a liquo omctu institutus sit hrs n e ex omnibus ex omnibz sorti onibz hreditarus. accrescat uz refert primo loco aliis his institutis e an alicui sb stitutio hrs sit. Si hrs institutus secto di testi tempr ciuis romanus fuit dn ei acq & igm introemne hrs sit simul illud tempus q.

testo. decessit recherit aut si wd' dde. hrs institutus est quo tempr condicio extitit idem & in legatis et in ho sib. pissonibus. Titius ex semisse hrs esto seius ex quadrante hrs esto titius si in capitolium ascendit ex alio quadrante. hrs esto. sinuqua capitolium ascedat. si pr hrede gerat ex semisse. heres erit. si capitolium ascenderit etiam ex quadrante hrs erit nec erit ei necesse pro herede gere. quippe iam heredi. si ita scriptum fuit titius ex parte tertia meuius ex parte heredes sunto. Titius si nauis ex asia uenit ex reliqua parte hrs esto uideamus ne statim titius ex semisse hrs sit. cum duo hredes instituti sint. sz tiuius aut ex semisse aut ex besse institutus erit in pendenti & si condicio extiterit ex besse heres erit si non extiterit ille sextans in meuio accrescet. sz & si decesserit titius ean cum condicio extitit deinde condicio extiterit tu ille sextans nd ticio hredi sz meuio accrescet. nam cum adhuc dubiu eet ticio an meuio is sextans datus eet. titius decessit nec pot uiue lligi datus ei qui tpr dandi & recipiendi uiuus non fuit Si atticillum ticium & meuium & seium equis ptibz hredes instituit & titius intum solus adiit hreditatem & seiu hredem instituit. preit seius ticiu adire hreditatem atallicium. & adire & omisse hreditatem eius. sz atallicium aliquam adeat. & omittat eius hereditatem ex semisse hrs erit si a dierit seius hereditate atallicium titius ex triente duntaxat. hrs erit ex hereditatem ticiu trien. et duntaxat ad seiu puenisse tam triente ex sua institutione hebit & aliud qs. si atallimo titius & seius hredes insti tuti sunt titius adierit hreditate titius sei hrs extitit. pot ne ticiu hereditatem omitto an neuio ei ex

a Sius a sub stituto. ita no. aliu casu simi lem. sic. s. de lib. & p. & si pepat. §. f. acur.

b Liburn. aliqu & fac. inst. qui ma. n pos. §. l. z. acur.

c Nemo coza. sic. s. e. & quot. §. siquis n. & s. si cer. pe. certuz. acursius.

d Qui fr. institut. ut & j. d. cod. & de fila. af fectione eu denota re uoluit. ut & C. de of. diu. iu. l. singuli. & j. d. adi. le. l. alii p ne. in pn. sz a. C. d testis. n z. & C. e. l. n apd. & l. si pat. so. l testator r sciebat n ee fratrem q' instituit. ibi credet bat eum frem & filiu cu no eet & in pubio ur crede eu frem. n o pbet. ut ar. j. de l. iij. l. n ali. acursius.

e Liber hd n ee. id sub audi. q. i. quia alioquin. l. al' & facit. j. de acquir. hr. aditio. & l. vj. & l. qui putat. §. i. & l. qui in aliena. §. i. & §. f. & de acquir. r. do. lib. ho. & l. ho liber. & dic ut plene no. institue. p quas. p. §. item placet. in glo. Jo. ignarus nulli ae. acursius doctor.

f Siquis scripto. i. assignato alijs hredibus. ac.

g Ut marie. q. d. a si marie & c. & est p eis. qz for te longe maior quatitas est in societate. sz certe no ad quatitatez. sz ad quotitate se reffert. & sic ualet. ut & C. de pact. & ex morte. acursius.

h Titius duobz datur. ut & s. e. titi. & l. in medium. ij. iz. & l. titius & de n. si. l. triplici. sz & j. de l. ij. lu

k Substitutus. no dicas substitutum cum instituto uocari. sz si ples sint substituti & unius pars deficiat accrescat alijs substitutis secum pdicto modo. ac.

l Si hrs scribendi. secus si sit nuncupatiuu. qz no curat tps testi. fm quosdam q n placet.

m Ciuis ro. cu soli legari pot ut. j. ad. l. fal. l. i. in prin. acur.

n Cigni. cuius loco est deportatio. ut. j. ad. l. iul. pecul. l. iij.

o Redierit. in ciuitate. acursi.

p Hrs institutus. sub redierit in ciuitatez. eo tpr quo & c. h.

q In legatis. uerum in legatis unu tm inspici tpe debet non ut in hredibz tria. ut no. s. e. si alienum. §. i. & facit. s. e. fuit. & j. t. i. fuis qui. & doma. t. aristo. acursius doctor.

r Titius ex semisse. & etiaz ex ea parte quadrantis que tanget etiaz condictoe defitiente. ut. s. e. siquis ita scrip. & j. pe. §. acursius.

s Ex quadrante. toto l' dic. i. residue partis quadrantis & sin ulla aditione. ut hic & s. e. l. si te. & j. de s. t. l. ij. §. si duo. sz & j. de acquir. hr. si solus. so. non obstat. qz uerum est qz statim adeundo unaz acquiro aliaz si iam delata est si uero nondum delata e acqra ei cum defertur. nec erit opus noua aditione ut ibi. acursius.

t Titius. de quo dictum est q fuit institutus ex semisse. ac.

u Si ita scrip aut ex semisse. si conditio deficit. x Ex besse. si extat condit. ac.

y In pendenti. conueit interim pende re condict. tm quilibz eor ac si ne hoc ipendenti eet. ut j. ad. l. fal. qui fitio. §. si tu. & dic q alterius sextantis stati e hrs titius. ut hic dz. sz op. nd extitit condict. & nd hbt ius instituto is. sz n ius accrescendi. qz n defic pars socij. ut. j. d acqr. hr. si solus. iz. n us sb condict. relict. cu i oem euetu sit hiturus. ut. s. e. siqs ita & s. pe. §. alterius aut sextati n e hrs. qz forte condicto defitiet.

z Sextans. i. ille due untie. acur.

& In titij hredi. ad q. C. de cadu. & tol. l. i. §. sia aut sub c. sz & j. de acqr. hr. l. qui ex duabz. so. ibi no huit cohredez. h. iz. ibi glo fauit cotum. sz male. ut no. i. p. l. pcedente. ac. cau si tres.

9 Si atticius. ipo iure duo. hredes. ac. pmus hrs. acursi.

a Titius. b Adijt hreditate. p parte sua. s. titia. ac. c Seiu. s. cohredem suu. ac. suo proprio d Titij adire hreditat. noie. ac. e Et seium. suu cohredem. acur.

f Titij. sm cohredis aquo fuit institutus. ac. g Ul' adire. p sua pte q e sua etia. h Ex semisse. i. ex medietate hreditatis trientez ei hbt ex sua institutoe medietate tertis titij hbt iur. accrescedi. si ei hreditate n adit aliu medius triens est i suspenso. ac. psona titij nam & si repudiat ex sua psoa

i Ex semisse. s. interim. & hoc ex tu ex semisse hrs erit. ac.

k Titius dum taxat hrs. ac. l Erit. i. fuisse dicendus est. ac. m Triens. hreditatis. pone a titij. n Et seius. dum taxat. s. hi duo. & sub audi. & titi & e. ac. o Hreditate. a titij. acursius. p Ei. a titio. acursius doctor le.

q Ex asse hrs est. et certe ex asse hrs est saltim p titium cu succedit ut & C. de cadu. toll. §. hijs ita. & j. t. a. si si plures. §. ij. & C. de iur. deli. quidam. et in aut. de hr. et fal. §. primum. acursius doctor legum.

r Quam is. seius. acursius doctor legu.

primo

& dic atticius testator.

et facit

Et clarius dic ut ibi no. l. so. ut precedens conuz. dy.

ante heres sit. quippe cum nemo alius heres institutus sit quam is ipse cum ex aliena parte iam heres est. proinde quibus nisi heres pro parte institutus sit solus.

Qui solvendo non erat servum primo loco et alium similiter secundo loco heredes scripsit solus ne cum primo loco scriptus sit hereditatem capit. nam lege aelia sentia ita cavetur ut si duo plures ve ex eadem causa heredes scripti sunt uter eorum prius scriptus sit heres sit.

Modestinus. Qui volebat filium exheredare sic testamento eum ... dixit ... ideo exheredatum quem certum esse de dare voluit quemadmodum efficiat exheredatus sit. Modestinus respondit non esse voluntate testatoris servata.

Idem. In tempus capiendae hereditatis institui heredem posse benevolentiae est velut Lucius Titius cum capere poterit heres esto. idem et in legato.

Quatenus non apparet quis institutus sit heres institutio non valet. quippe evenire potest si testator complures amicos eodem nomine habeat et ad designationem nominis singulari nomine utatur, nisi ex aliis apertissimis probationibus fuerit revelatum pro quo testator senserit.

Idem. Heredes sine partibus utrum coniunctim an separatim scribantur hoc interest quod si quis ex coniunctis decessit hoc non ad omnes sed ad reliquos coniunctos pertinet. Sin autem ex separatis ad omnes qui testamento scripti sunt heredes portio eius pertinet.

Idem. Eius filium qui post mortem testatoris natus sit heredem institui posse si talis fuerit non scripsit idque iam esse manifesto argumento comprobatur quod huius hereditatis prius quam adeatur hereditas institutus heres potest quamvis iste testamenti faciendi tempore nullus sit.

Idem. Hereditas ad statum primum ipso iure pertinet cum institutus heres non sit nec amplius ei prodest ad eo aliquid non potest legatum est aut libertas eidem defuncti testamento commendatur eius nec ex quo sit animaturus non est servus est.

Pomponius. Si ita quis institutus sit: Titius heres esto, Gaius et Maevius aequis partibus heredes sunto, quamvis et syllaba coniunctionem faciat, si quis tamen ex his decedat non alteri soli pars accrescit, sed omnibus coheredibus pro hereditariis portionibus, quia non tam coniunxisse quam celeriter dixisse videtur.

Idem. Si ita scriptum: Titius si in capitolium ascenderit heres esto, Stichus heres esto, secunda scriptura potior erit, plenior enim quam prior.

Idem. Si quis servum suum heredem instituit sub hac condicione si Titius in capitolium ascenderit, quamvis non aliter heres esse possit servus nisi Titius ascenderit in capitolium et hoc ipsum in potestate sit repositum Titii, tamen quia scriptura non est ex ipsa voluntas Titii, utilis erit institutio. atquin si ita scripsit: si Titius voluerit, Sempronius heres esto, non valet institutio. quamvis enim si interstamento exprimantur etiam in ullius arbitrium conferri non possunt, quae si ubi sic conceptae eandem significationem habent quam habent ex ipsa et non tamen aliter habebunt. sic enim filius exheredatur cum eo ita: si quis heres erit, et tamen nemo dubitat quin si ita aliquis filium exheredaverit: Titius heres esto, ceterum heres sit, filius exheres esto, nullius momenti esse exheredationem.

Proculus. Cornelius et Maevius utri eorum volet heres esto, utrique testamenti neutrum fore heredem accepimus utrique tamen absentis cum Proculus et Caelio Sabino ita dicerent esse ut eorum volet supplementum ...

eum puto idem etiam cum non adiecta futuri fuit ut liceat eorum vellet heres esse et cui nollet heres non esse.

Et si ita institutio: heres ex uno vendior heredum esset tunc id non fuit adiectum esset quia non solum figuram unum quorum conditio conditione se heres esse vellet, utrumque heredem esse.

Pap. Captatorias institutiones non eas senatus improbavit quae mutuis affectionibus iudicia provocaverunt, sed quarum condicio confertur ad secretum alienae voluntatis.

Paul. Illae autem institutiones captatoriae non sunt velut si quis ita heredem instituerit: quam ex parte Titius me heredem instituit, ex ea parte Maevius heres esto; quia in praeteritum non in futurum institutio collata est. Et illud quaerimus an incidit in senatusconsultum, sicut est si in aliam personam captationem direxit, veluti si ita scripserit: Titius, si Maevium tabulis testamenti sui heredem a se scriptum ostenderit, pro ea parte heres esto qua institutum se ostenderit, in quo erit dubium.

Tertul. Si quis solidi a lege capere non possit et ex asse institutus sit, ab eo qui solvendo non est, vel ex asse eum heredem esse ex lege non esse in hereditate quae solvendo non est.

Gaius. Sub conditione herede instituto si substituimus, ubi eandem conditionem non repetemus, pure eundem heredem substitutum esse intellegimus.

Gaius. Si quis ita heres institutus fuerit excepto fundo, excepto usufructu, heres esto: perinde erit iure civili atque si sine ea re heres institutus esset, idque auctoritate Galli Aquilii factum est.

Pap. Si filius naturalis constitutus ei a quo genitus est non invitatur parentis sed ex testamento habebit hereditatem quam ex quo ab alio substituto si fuerit ab eo exheredatum inde testamentum inveniret ubi filium esse exheredetur.

Idem. Servus ipsius a marito mortis causa donatus marito manet, ut vulgo quoque videtur. Idem si accipiat libertatem servus et hereditatem vivo donatore; heres erit sine libertate, quia cui legatur.

Idem. Asse toto non distributo. Ex pro testamento ita scriptum est: Cum heredem codicillis fecero, heres esto. Titium heredem codicillis heredem instituit; ideo quia codicillis dari hereditas non potest, tamen hereditatem habebit quantum ex asse heredem instituit residuum remansit.

Idem. Qui non militabat, duorum minorem quam pro rata patrimonii possidebat libertum heredem instituit; priorem qui habebat tantum iure servus constituit; sed arbitrium dividendae hereditatis supremam voluntatem factis eo iudicibus et impositis; pro certis auctoribus sequi falcidiam; sic ut qui ex causa mutua praestare debet quadrantem retinendo opus sentire.

Lucio Titio ex duabus partibus, Publio Maevio ex quadrante scriptis heredibus assem in dodrantem esse divisum ex modiis duarum partium ex quadrante declaravit, ex ceteris institutio legatis non demonstrata ceterorum legatorum contemplatione coeperit.

Et heredibus filiis ex aequis partibus institutis ac postea filia ex duabus unciis omnes placuit et ex ceteris x unciis filios accepisse, tunc ex asse portionem intelligi relictam cum asse nominatim dato ut distribuatur residua portio in unum.

Quinci autem in eo quem sine portione loco eius heres institueret magis residuum accepisse videatur.

Eius meum ex pro quam per legem in capere potest heredem institutum ex reliqua unciam solidum capere potuit.

a Quod si non initio. sed simpliciter sunt instituti titius. scilicet. accursius doctor.
b In primo .i. tamen unus quantum et alter cum meuius sit capax. alias secus
ut .j. l. prox. item no. quod melius dixisset sed cum dixit primo. accursius doctor.
c Quod meuius admittitur. nam testator quod est. ut. C. e. l. ij. et j. de tu. fi. l.
uel singulis. et j. de codicill. l. constituunt. in prin. et j. t. i.
si pater impuberes. az. et ar. e. l. siquis ita heres. et sic
non ob. s. e. l. ex facto. quod agi. az. accursius doctor.
f Iam dubi filios. ut filios. accursius doctor legum.

c ceterorum. accursius doctor.
d Clemens uel quod. uel pater. ac.
e Accipiet. sic et s. de lib. et po. si ita. et s. e. si ita sed quid ergo. si duae filiae et unus filius pro tamen filius quantum aliae duae habebunt per hanc. l. et prae predicta. accursius doctor.
f Si ita non est captatoria. quia non est collata in secretum alienae uoluntatis immo testatoris. sicut quod dicitur. s. e. l. captatoriae.
g Et remota. et post quod a lege quia defecit conditio quae in esse uidebatur. sed contra s. e. l. ij. in prin. et l. siquis ita sibi heredem. ibi circa eandem personam. scilicet. esto heres ex qua parte te instituam. hoc circa diuisas. scilicet. in quantum instituam titium in tantum seius sit heres. sed io. uel dic quod hic dicitur. uidebatur inanis. in tantum erat. p. l. illas. uel est inanis ut conditionalis est tamen ualida ut pura tacita. p. l. predicta. quae duae ultimae in idem recidunt. accursius.
h Tunc. titium institutio. accursius.
i Siquis ita uendicante. sed an ex testamento uendicat legitimus uel ab intestato dicitur quod ex testamento nec obsit quod diu ex testamento potest adiri cessat ab intestato. ut. j. de acqui. her. quamdiu. et de reg. iur. quamdiu. sed est ad hoc. s. quibus mo. u. a. l. in tantum. et j. de except. do. l. f. § i. et j. e. l. iulius. sed tu dic et ab intestato. nec obstat dicta regula. quia specialiter hic propter defuncti uoluntatem qui uoluit uendicatorem legitimum esse. quod quidam contradicit. ut no. C. com. de succ. l. an. accursius doctor.
k Sed nouo lex eius. quia tunc unum non plures. ut. s. e. qui soluendo. accursius doctor.
l Lex. ut uel. de adult. ut. C. de adult. l. ubi. uel fauia. ut. j. de manu. l. fauia. accursius.
m Sc. ex ut in fraudem fisci. ut. j. qui et a quibus in fraudem ciuitatum. accursius.
n Testamento. s. e. hijs uerbis. § in tantum. item. C. qui non pos. ad lib. l. i. et ij. item. C. si manci. ita fu. ali. l. ea quidem. accursius.
o Temporibus. ut adire. censuit senatus dico. accursius.
p Ad libertatem. directa fideicommisso manumissus. accursius.
q Data fuit hereditas. quam restitui iussam. accursius.
r Scriptus heres. scilicet. suus. qui effectu quod secundo heres est. ut. s. et cum eo si filius. § i. accursius.
s Desideraret. scilicet. et dic adire. i. sibi restitui. uel adire primo gradu institutum ut sibi restitui. ac. ores. i. nominati post primum.
t Positi. suum. accursius.
u Primus uelit. si autem nolit remanebit suus et posterior habebit hereditatem sic. C. de testa. ma. l. f. § si uero quidam ex suis. et sic forte aliquando erit in institutis. quia cum heredes instituuntur plures primus est heres et pectius. et liber siue uelit siue nolit. ut. s. q sol. uel forte idem est in istis fideicommissariis. ut. ar. j. ad treb. l. facta. § f. accursius. impubi. et j. ad treb. l. mulier.
x Et hic. posterior. et fac. s. de tu. et cur. da. ab hijs. si § non est. et l. sic. in prin. et l. sitres. § i. accursius. tas. pure si in die. tenet an die est nectius. ut. j. de acqr.
y Si suo data sit lib. her. si suum quis. § siquis id si sub condicione. ut. s. e. suus ali. § quod fidei. et l. pat. ac. — c. Defuncto. scilicet. herede qui legitime suum instituit. et facit. j. e. l. testamento. ac. di ad auxilium uicto. ut. C. si man. ita fu. ali. l. ij.
z Diui marci. et uno az. et fac. j. de l. ij. unum ex et s. de pact. si unus. § pacto.
9 Sua pecunia. i. peculiari quam sua conuenientibus occulte. ut. j. de manu. l. siqui.
a Creditorque. ex constit. seueri et antoni. ut dicta. l. siqui. accursius.
b Lutius aut filium. aut pater. ut et C. de in. fi. l. plt. et de inst. et sub. l. generaliter. et apparet per tensionem huius l. az. et facit. j. de reb. du. l. § filius. § cum ita. et sic non obstante uniquae dicitur sufficere aliam de disiunctis nam. ut ibi de condict. instit. l. v. et de u. ob. si ita quis. et l. siquis ita. h. ac. heredem. i. coheredem. ad. quod
c Non habebit. et hereditate adita. h. ac. d Quequam. .j. t. i. l. ubis. accursius.
e Liberos. tacite. scilicet. ab intestato cum sint ei proximiores. sic instit. de pupill. sub. §.

tianus adiectus aut substitutus heres merito.

Item. Quod si noluit reliqui sed in-cio tamen in initio autem habebit me-uius quantum titius in primo.

Item. Quod si meuius nullius capax sit tertium substitutus fit nona coniunctum.

Paulus. Clemens proculus testamento cauit ut si sibi filius natus fuisset heres esset si duo filii ex equis partibus heredes essent. si duae filiae similiter. si filium et filiam filio duas partes filiae tertiam dederat. duobus filiis et filia natis querebatur quemadmodum in proposita specie partes faciamus cum filius debeat partes esse tertiam singuli duplo plus quam soror accipere. quinque igitur partes fieri oportet ut ex his binas masculi unam feminam accipiat. Scitas sententia presenti testator quarta ex parte meuium heredem instituit et tertia excipit ex parte sempronius in heres esto. non est captatoria institutio. plane illo recitato testamento ab eo ipso testatore uindicatus est et debet institutio plane illa recitato et remota suspitione captatoriae institutionis.

Idem. Si quis ita heres instituatur filius meus heres si uendicante nolit hereditatem meam pittaciam ferem co ut tem testamento illo uendicante.

Item. Si non lex eius sententia. Sed alia lex ita scilicet. consultum eam rem est conditio. sin libertatem impediat si neccessarius fieri potest. i. si non sit soluendo testator. Item temporibus diui adriani. senatus censuit si testator qui tum moueretur. soluendo non fuit. duobus plurimisue libertatem dedit eisque hereditatem restitui iusserit et instituit heres suspectam sibi hereditatem dixerit ut adire eam cogatur et ad libertatem perueniat qui priore loco scriptus fuerit. eique hereditas restituatur.

Item. Seruiandum. Eum item Cenatur ius quibus per fideicommissum libertas data fuit quod si primo loco heres scriptus hereditatem adiri desideraret nulla difficultas erit nam si posteriores quos liberos se esse dicere et restitui hereditatem desiderent an soluendo sit hereditas et omnibus libertatis facti et restitui deberet apud praetorem quereretur. Absente autem primo si sequens desiderans adire hereditatem non est audiendus quia si primus uelit sibi restitui hereditatem preferendus est et hic, suus futurus est.

Paulus. Si suo fideicommissaria data sit libertas de in heres huic eundem seruum cum libertate heredem reliquit si quidem extiterit an necessarius fiat heres et humanius et magis equitati conuenit si submixit non fieri necessarium. qui ideo fit in iniuito potuerit libertatem extorquere is heres esse iniustus non magis uidetur. beneficium quod defuncto consequi. immo melius conmodi sui tuetur si magis debitam sibi accepit et hereditatem libertatem idem planius est quod illo suo quem testator ea lege emerat ut manumitteretur si heres fuit institutus. nam et hoc sepolto beneficio testatoris. proprio iure potuit ad libertatem peruenire ex constitutione diui marci idem et in eo quod comparauit tamen sua pecunia emptus est abaliquo nam et hic potuit ab ipso testatore libertatem extorquere.

Idem. Lucius ticius qui filium habebat testamento ita cauit ticius filius meus et pater erit mecum heres esto siue cius mihi heres nolit heres esse. aliquod ab hominibus prius moueret uim mea: hereditatem adierit. cum filium filiamue ex se natam natamue non habebit tunc sticus et pamphilus siue uiu ubi et heredes in equis partibus sunto. quo eum tamen hereditatem adierit et uoluerit adire hereditatis non fuerit et pamphilus ex constitutionem ubi et heredes esse possint. Item quero si ex substitutione nos ubi uos heredes

apta heri eum reprim potest. puta si nollet esse heres. sed non apta. alias impossibile est possibilis conditio. sed tamen subaudi non tamen apta. ut apparet ex sequentibus. accursius.
p Non patet. i. cuilibet patet. nam ridiculum esset eum excludere ab hereditate ita demum si uelit excludi immo ita debet quis exheredari. ut sit exclusus ab hereditate siue uelit siue nolit. az. id quod subicit suus
q Non abre. i. non sine causa subiungitur conditio. uelut excessus. i. superfluum quoddam. nam cum super hac eadem. l. et toto hoc. t. tractatum sit qualiter quis possit heres institui uel exheredari superfluum et excessus quidam est adiungere de hereditate acquirenda. uel non acquirenda. uel qualiter acquirat uel quando. nam satis de hoc tractabitur. j. de acquir. her. az. et secundum hoc non est. §. suus conditio. sed hic non abre conditio. licet ei sit excessus est tamen pertinens et ita non sine causa tangitur. uel dic. i. quod instituatur alius heres si filius nolit excedit quia primo filio datur facultas immiscendi

g Sub conditione. hoc ei uerba in necessario ut suo et fatiunt conditionem in esse. nil operatur ut hic et j. de condict. instit. l. uerba. et s. e. corneliae. az. accur.
h Sub conditione. i. si nolit esse heres cum exheredato. r.
i Filium. suum heredem de quo dictum est. in prin. l. accur.
k Crederi gereretur. i. exheredatio in diem conferenda. r.
l Cum impo testate. i. cum esset institutus sub conditionali uel mixta conditione. ut C. de instit. et sub. l. si pater. et s. de lib. et pos. filius. in prin. et tunc specialiter ut fiat sub conditione exheredato. al. s. s. de lib. et p. l. iij. § pu. re. az. ac.
m Eius. cum non est potestatiua. si conditio. accursius.
n Certum sexus. i. et filium potestatem. et quidam habent expectantes et nentum. al. expectato euentum. ac.
o Impo sito nec pos. al. impossibili et te sub audi et

sic filius in excedit. et ille excedis. q. d. quem institua tur alius si filius nolit non est absurde. sed quod filius ex heredetur si nolit esse heres hic esset absurde. et sic est. c. filius. vel suo excessus est exheredari si nolit esse heres. et illa non

forte hiturus. ff. ex. xij. i. ex asse habebit. quicumque ut infra e. l. iuris amus. infra. acursius doctor legum.

a Distributa. quod voluit testator. ac.

c ratio calculi. ratio calculi inducit ut qui

esse possit quamvis in parte hereditatis videatur adiecti. sed apparet quidem non eam mentem testatoris fuisse ut quemque heredem adhiberet sed quem apte ex asse heredem instituisset. igitur si fratrem adiisset Stichus et pamphilus heredes non erit quod eos amplius noluit heredes esse sed prius quam adiret hereditatem decessisset, liberi relicti nam prudens consilium testatoris animadvertitur non ut filium solum heredem protulit substitutis sed et eius liberos.

Marcellus. Iam dubitari non potest suos quoque heredes sub hac condicione institui posse ut si voluerint heredes essent et si heredes non essent alium quam visum erit eos substitui negavimusque hoc casu necesse esse sub contraria condicione filium exheredare primo quia talem id exigeret cum in potestate eius esset an heres fieret non exsistente exheredatus erat fecerit posita condicione evenerit deinde quia si quamvis posita condicione deberet filius sub contraria condicione exheredari. in opposito nec possibili quod reperiri posset certe si ubi exprimetur inepta fiet. hinc et condicionem si volet heres esto quamvis alia verba comprehendi possit. quam licet in obliquo esse heres exheres esto quod quamvis sit ridiculum nulli non patet. Et non absurde autem hic a voluntate excedis. Sed hoc iungetur suis ita heredibus institutis si voluerint heredes esse non permittendum. animus enim his videtur abstinere se ab hereditate cum ea condicione instituta iam non sit necessarius. sed sua sponte heredes existant sed et ceteris condicionibus quae in eorum potestate sunt si sui pareant ius abstinendi assequi non debent.

Ex uncias. vi. Et liberi primo herede instituto ex semisse secundo ex viij. si tertius ex residua parte ex v. nulla portionis facta meritate heres institueretur. Vel uncias hereditatis tertius habebit. ut ij. uncias ex conparatione hereditate distributa secundum calculi. veluti ex x. partibus instituto. ij. uncias assignentur. Gaius. Si is qui solvendo non est in quocumque casu evenit ut ex his quae cum libertate heres exstiterit et praeterea alius heres adiciatur veluti si suo cum libertate herede instituto et adiectus sit. si unus Stichus heres esto tunc utrumque eorum heres esto nam neque numquam Stichus ex testamento heres erit heres esse non potest. cum autem solvendo heres exstiterit Stichus non potest adiectus efficere ut qui semel heres exstiterit desinat heres esse.

Gaius. Si servus heres institutus sit ex asse et suo communi legetur pure sine libertate hoc legatum non constituitur. Praeterea sub condicione ei liberta et sine libertate ei legabitur. quoniam tamen proprio suo ab herede recte sub condicione legatum fuit et heres institutus sine libertate vel alieno secundo herede scripto fuerit quia et quondam domino his institutus fuit.

Ulpianus. Testatoris domini suum servum cum libertate heres institutus pendente adhuc condicione necessarium domini decedit eum praetor vindicat in libertatem devenit et si postea condicio testamenti exstiterit aliunde est liber et ex primo non ex testamento. ergo non est necessarius domino heres. licet autem eius voluntate adire ...

Papinianus. Imperatorem Antoninum hereditatem instituit inimicissimum et non capiendam facultatem ex principali maiestate capi oportet.

Idem. Imperialium sinarium (?) memori ... et liber. vi. sui primo ... Idem libro. iv. responsorum. Ex decreto divi iustus andriothenes patrimonium magnum filiam patrimonium magis in extraneum heredem instituit et alterum eius sententiam patrimonio magno actisti tremore pratio dicit ei filiam quorum mortua mutavit testamentum novum rursum heredem instituit.

Defectus cause finalis in secundo testamento expresse reddit secundum testamentum inutile. dy.

qui plus sibi canere debet. sic. j. de iur. fi. nos. c. lites et infra. qui mo. t. i. fir. c. f. et c. unum in. l. meminerint. et c. de testis. l. nolumus. acursius.

u Actum eum mutavit. testator. acursius.

x Unum. vel rufum et primum nomen vel rufus. acursius doctor.

y Modus ibi continetur. i. ca. ut. j. de. dict. et l. demonstratio. ...

Ergo testamento ... acursius.

z Sed legata. no. specialem contra regulam quae est. c. de testis. ... acursius.

De heredibus instituendis

Ne vulgaris quoque substitutio ... sit ulterior ...

Ut supra: ... pupillaris ... ut no. C. e. ... fideicommissarie ... accursius. ... defertur. ar. — Simplex. Simplex ā pupillaris tamen uel uul...

Hac p̄fatione quia heredes quos sibi olim ... hic continge(re) nō potuit nouissimis ... h(ere)des esto. pactum me ... a magna suspicatur ... toribus ... suscepta ... modo institutioni ... qui falsus numor ... ēēt solum ob eē ... ex uoluntate testatis putauit ... ei tribuendo. Igitur ... eius h(er)editatem ad parentem ... pertinere. ... legata ... ex testamento eam ... inde ... impositionibus ... hec se ordo.

Moderate. Heres autem dicitur in ... stitutus aut substitutus. institutus dicitur p(rim)o gradu. substitutus secundo uel tertio. heredis substitutio duplex est. Simpliciter uelut lucius titius heres esto. si mihi lucius titius non erit heres tunc seius mihi heres esto. Duplex uelut filius meus heres mihi esto. si filius non erit de uulgari et si heres erit et intra pubertatem pupillari decesserit tunc gaius seius substitutus mihi heres esto. Et substitutio et institutio ... heredibus ... qui ... hereditas ... titium ... heredem uob(is) institutum ... nemo ... alterum substituere ... non potest nisi heredem sibi instituit ... sermo heredis institutio ... nichil ... intestato scriptum ualet.

Moribus introductum est ut quis liberis impuberibus testamentum facere possit donec masculi ad xiiii annos peruenerint femine ad xii. quod sic erit accipiendum si sint in potestate. ceterum emancipatis non possumus. postumis plane possumus ... nepotibus et postumis ... si quidem non recasuri sunt in patris potestatem ... si eos ... ita demum substituere ... si heredes instituti sunt uel exheredati. item ... per legem uelleiam ... cedendo non rumpitur testamentum. ... si principale ruptum sit testamentum et pupillare euanuit. Et si extraneum quis impuberem scripserit heredem potest ei substituere. si autem in locum nepotis adoptauerit uel arrogauerit filio precedente. Quisquis autem in

pubi testamentum facere sibi quorum debet facere. ceterum soli filio non potest nisi forte miles sit ... sibi quorum fecit non ualet ... dita quorum patris hereditas sit pupillare testamentum euanescat. Plane si omnia ... principale est testamentum ... ab intestato possidentur. hereditas ... dudum est et pupillo substitutum sciendum. Intelligimus etiam pupillare testamentum ... tendum heredem institutum et adire hereditatem ut ex sic tab. fidei commissum ualesceat ... si iam pupillus decessit. ceterum si ad huc ... impubes esse ... quem ... sollicitet ... hereditate. ergo etiam si maior xxv annorum ... eadem hereditatis causa fuit testamentum ... ... ce ... ut ... utiles actiones decernat substitutis. ... usitatum quis dicit si heredem ... filio substitutione non commune ordinem scripture ... primo ... sibi debet deinde filio heredem ... ceterum si ... filium ... testamentum sibi faciat non ualere ... sententia imperatorum ... ad diuum ... complicata et uinculo ... unum ... testamentum ... due sint hereditates ... quosquis sibi faciat ... etiam filio faciat ... postumum suum filio ipu ... possit quis substituere. Et si ... fuit testatus. si filius meus ... xiiii annum decesserit seius heres esto deinde filius heres esto ualet substitutio licet ... scriptura fil ... fecit testamentum. Et si ita scripserit si filius meus mihi heres non erit seius heres esto. filius meus ... heres esto ... secundo quidem gradu ... heres ... si filius heres non extiterit ... procul dubio seius ... heres ... si filius extiterit heres et ... pubertatem

... hereditas ... pupillare ... exheredato ... accursius.

ari. ut. j. ad l. fal. l. in ratio. ... l. plane. l. filio. sic ergo manet primus ... male positus. quia ponit qd unus est institutus patre ... exheredato. dy.

ut. j. l. ... ut. ... e. l. ... qd dicit substitutum ... j. s. e. primus ... l. pacta ... substitutus ... adperte ... ut. ... mo. ... e. s. l. ... ut declaretur ... filio ...

... ut ... fuit ex pupillaris ... namque ... tacitam vulgarem ... pupillaris ... impubes ... institui ... semper ... pubem ... substitutus ...

Sunt in testo alie. puta titio. qui cum alijs erit ... ibi. testatori. ac. ... ceteris alijs ... tibi ... pro qua ... acursius.

defunctus est Seius admittendus est
tenendum ut non ordo scripture sed
ordo succedentium spectetur. quod di-
ctum est singulis substitutis substitutum h-
ec tacite adiectum esse ut declarare-
tur non esse a filii testamento incipiendum.
Modest. Cum filio in- Cum impubes
pupilli parte substituitur cuiuscumque
uicem heres erit idem filio impuberi
heres esse placuit ad hunc substitu-
tionem scriptos tantum ad hereditatem
tatem admitti ita quod dicis cum ex-
tra portione hereditatis tantum sit eius
substitutio in pupillis heres esse non p-
otest si filius ab eius exierit pa-
trem. Labeo Iure uetusto
... matri ... ...
patri impuberi filio ... tacitam ... ut
substitutione intelligat ... ut
sui substitutione sui filium heres exierit
sui exierit et impubes decesserit
qui ... ad ... substitutionis
... esse uidetur ... si pater duos filios
impuberes heredes instituat eosque in-
vicem substituat ... ...
... substitutum uideri dicitur ... ostitui
... si alter pubes alter impubes
... eorum inuicem substitutos fe-
cerit substitutam in uulgarem quidem
... substitutionem ...
... tantum constituunt ... ...
... uidetur ... duplex esse substi-
tutio ... sola uulgaris ... ...
... substitutio ...
... ut si pubes heres non erit ...
et impubes ei substituatur. si autem heres
impubes exierit et intra pubertatem
decesserit pubes ... in portione co-
heredis substituatur quo casu in
te ... substitutus uidebitur ... si
uulgari modo impuberi ... substitu-
atur uoluntatis ... reliquit
ut ... de una uulgari tantum substi-
tutione ... ... in-
telligat ... ...
si uoluntas patris non refragetur uel
certe ... ...

in utroque casu impubes substitu-
tum fiet ... sui heres erit ... et
in pubertatis annos decesserit.
Idem. Si in testamento heredes scripti alij
cum constituti filium ... heres erit
... sibi heres esset ... in parte defici-
entis heres quorum esset ... parte quaqua
heres exierit pro ea parte quorum ... portio
one deficientis ... ...
te ... ... et maiore parte
heres factus esset ... per legem aliam
partem ... uendicauit.
Neratius. Si quis ex his testamento solidum
capere non possit substitutus sit
ab eo impuberi filio eius solidum ex ea
causa capiet ... pupillo capiat ...
... ut ... uidetur ... ex
... testatoris fuerit ... capere
potest ... si pupillo ... ...
institutum ... si ex heredato esset substitut-
utus non impedit ... capere ... a pupi-
llo. Papinianus. Verbis ciuilibus ... non capiat
substitutum ... quatuordecim annorum etatis ...
... si ... qui non admitti ... ut
substitutus ut adiectus ...
... ... si filius non ha-
beat ... ... ex testamento patris de-
ip. Quibus impuberibus ... ... deint
substituitur ... ... conditione se-
tet substitutione pure sic si filius meus in-
fra pubertatem decesserit Seius heres esto.
sui seruus iste ... ... et impubi
substituitur ... ... sui so-
... substituitur ... ... si instituit si
substituat ... si ... heres erit non ...
... heres ex substitutione nisi ex institutione
heres fuit ... ... substitutio qu-
... ex ... ... heres er-
hic ... eandem ... ...
... Si ... heres ... ... heres ... idem
impuberi filio heres esto. hic ... se
... non ... ... patri heres exierit
... si ... ex testamento heres exierit substi-
tutus ... ... in ... ...
... ... heres exierit
... ad substitutionem admittetur ... here-
dis heres ... non ... ...

C. Substitutio pupillaris non potest a pagano fieri ultra xiiii annos et substitutus non potest admitti tanquam institutus. dy.

... ex testamento ... pupilla ... uulgarem ... intelligi ... ut ... tacita uulgaris. ut. C. e. l. ... de testibus. l. a. et in euangelio. non in solo pane uiuit homo. ut. s. de usu. et ha. l. ij. az. acursius doctor legum.

... pro sic. sic. j. de annuis. ... acursius doctor legum.

... acursius doctor legum.

... in testamento ... dicitur ... dy.

[illegible]

quorum heredem ad substitutos pertinet quasi impuberis patri fuerint ex testamento hereditate.

Idem. Si pater filio impuberi eosdem quos sibi et ceterum omnino praeterea heredes instituit, deinde nomine filii dividendum item ceteros patris heredes quamvis dividuum ita hic ut unius semis apud te maneat alterius semis pluribus partibus inter heredes paternos divisio fiat quibus ex partibus hereditatem paternam habuerint.

Ulp. Sed si plures sint ita substituti quisquis mihi ex suprascriptis heres erit deinde quidam ex illis postea quam heredes extiterint pater obierint soli superstites ex substitutione heredes erunt pro rata partium ex quibus instituti sunt nec quicquam valebit ex persona defunctorum. Et quos possum mihi heredes facere necessarios possum et filio ut servum meum et filium servum quamvis in rebus humanis non sit postumus qui postumus erit sui heres necessarius. Et filio impuberi heredi et instituto substitutus quis est extiterit patri filius hic an possit substitutus separare hereditatem ut filii habeat patris non habeat non potest sed aut utriusque hereditatem habere aut neutrius. Immo etiam hereditas coepit esse. Idem est et si patri quoque heredem scripserit et pro filium ex parte et ego patris hereditatem repudiavero nam cum filii hereditatem habere possit si ex parte heres institutus filio exheredato substitutus repudiavit patris hereditatem cum sit heres substitutus non potest filii adire nec enim valet filii testamentum nisi patris fuit adita hereditas nec enim sufficit ad secundas tabulas sic factum esse testamentum ut ex eo adiri hereditas possit. Et ad substitutos pupillares pertinent etiam quae postea pupillo obvenerint. Is cum suis bonis testator substituit his impuberibus cum exheredato substituere quis possit

i. l. si plures. ibi. heres possum. scilicet sine patria nam aut filius adiuit hereditatem patris et non concedit separatio regulariter aut non adiuit et tunc non possunt prime confirmari tabule pupilli quia repudiavit et sic non defertur ex eis hereditas. dy.

non valuisse eum qui substituit heredem hac mente ut ea sola tenus ad substitutum pertineret quae ad substitutum pervenerit. Cum arrogato quorum impuberes datum ad substitutum eius ab arrogatore datum non debere pertinere ea quae habuerit si arrogatus non esset sed ea sola quae ipse ei dederit arrogator nisi forte distinguimus ut pro tempore quamcumque quaecumque modo ex rescripto divi Pii debuit ei relinqui substitutus heredem possit superfluum habeat. Scaev. tamen l. x. quaest. putat etiam arrogatori pro instructum quam hic habet tacitum et etiam aliquid puto relinquere filio arrogatoris adquisitum et hoc substitutum posse habere ut puta arrogatoris amicus vel cognatus ei aliquid reliquit. Extraneo institutus et substitutus sibi filius quamvis invicem aliquando perficit sed in uno gradu certum si duo sunt gradus patris dum valere substitutionem ut Iul. lib. xxx. d. putat. Sic substitutus sibi cum haberet coheredem Titium si Stichus heres non erit liber et heres esto non valere substitutionem et si Titius heres non erit tunc Stichus liber et heres meus esto duos gradus esse et repudiante Titio Stichum liberum et heredem fore.

Gaius. Sicut qui heres institutus est filio substitutus sit nihil obest ei substitutione si tunc capere potuit cum filius decessit quamvis quo pater periit testamento pupilli patuerit in patris pars ius non sit.

Pomp. Si filius qui patri ac fratri ex secundis tabulis heres extiterit hereditatem patris retinuerit fratris vero autem retinere in habitu debet tamen ex instituto si fratris separatim

[illegible]

dinis. acursius. duo sunt testa unum pupillare et aliud paternum. q. dic. ut insti. de pupilli. subst. §. igitur. et j. e. qui ples. insti. et. l. patris. et s. e. l. ij. §. prius. h. acursius doctor legum.

g In testis. ego

b nouissima confirmatis. marie subaudi. ut in stit. de ad ept. lega. ut ibi no. Sed io sic hic dixit q̃ testo confirmati p parte testi habent. ut j. de codicill. l. i. quidam te. et fa cit ad. l. j. d. l. ij. si idem ser uus. et te. l. m. si quis impu. et e. de necess. suus. l. quidam §. fi. et s. de man. te. l. si peculium. §. i. et C. de pac. pacta. Sed ar. ꝯ. j. de. l. i. l. si m. §. fi. acur.

l Si suo na lebit. ad hoc. j. e. pars. isti. acursius.

k ualebit. s. testium filij. acursius do.

l nam ratum. patinum enim testin caput est et principa le eam pupil lare uero ac cessorium. et se quela. nec principale pot rumpi p accessori um. sed prima pale testin rumpit. ideo et accessorium rumpitur. et hoc est. nam et c. ar. et facit. j. de his quibus ut indi. possible. §. qui princi pale. acursi.

n deni sibi. s. fecit et effi cax q2 filium exheredauit. l. instituit ut differat a se quenti casu. acursius doc.

n utrumque. i. patris et filij. acursius.

o alia hora. op. cum unum sit testin. ut s. l. ij. §. prius. ergo uno co tertu. ut s. de testis here. §. fi. uro. alia hora continua ta nõ remota. l. dic q si fact uno co textu potest pretermittere l. suum ul filij testin. ut. s. e. l. ij. §. fi. et j. co hered. inpn. et sic est unum

bonorum patris concesserit etenim ius dicentis substitutum est liberos honerbus hereditarius non stoite susceptis liberare. non inuitos ab hereditate remouere preterita ad remotis tabulis felis. heres sim. hiet fratris hereditatem iam leg ata dimittere sit ex felis tabulis. p sta [illegible] delent. hita ratione facultatum in falcidia non prius ut alias solis sed impubens

Pomp. Quo gradu ubis his subsh tuatur nichil interest.

Ire. In pupillari substitutione. h longius tempus conprehensum fuit cum finie tur substitutio pubertate.

Pap. Centurio filio suo impubere .xv. an. etatis sine ubis nunta decesserit di recto substituit nunta .xiiii. annuum. i. apud aliam filio substitutum ca piet iure communi pre eam autem eta te ex pupillo militum prius iudicata tat cum fratribus uiuentis in hereditate.

Pomp. Si quis eiusque testo. Ex suo legatum ciuis a substituto fil ij. ubi in eum uiser. ubi erit qui legati to ademptio. nam in legato ad emptio. et in his testis nouissima scriptura erit spectanda. sicut in eode testo. l. codicillis confirmatis obseruetur. Et si suo testo presto a uarintus hora prima filio testin fe cerit adhibitis iiiiis testibus. melior ra nalebit et utrumque testin patris ratum ma nebit. nam si et sibi et filio preter statutum fecerit. deinde sibi tantum uiuum suplus rumpet. sed. si sum te statim ita fecit pater ut sibi herede instituat. si uero se filius deced at pater quia non rumpi fi. ius test amentum quod enim nouissimum quod psit

Ire. Substitutum ubis. Eius filii sit. ut etiam pre qui post mortem eius natus fuit cui substituitur sit impubi heres fuit

Ire. Si suus quis substitutus sit impubi cum libertate sicut d a pre

C Nasciturus post mortem instituti potest sibi substitui. dy.

fatum fratris redemptiuserit impubi, necessarius sit. herede ab impube redempte non necessarius. sed uoluntarius. fit his ut iur. l. xxx. d. scripsit et si uir ap atre. m. a pupillo fuit redemptus equitatis ratio. suggerit ut iste p c unum p tris sue domino offerens possit et libertatem consequi et hereditatem. Et si tuo fuit. legatus seruus possecum impubi substitutum cum libertate cum aclin institui potuit legatus et eua nescat legatum et crudelitatem ui dere si stitutionis.

Ire. Idem est et si post mortem legata rij substitutus sit seruus

Ulp. Patris et filij testin. pro uno habi etiam uire pretorio nam ut marcellus. l. uiii. scribit sufficit tabulas in testamento prius signatas esse et si tesig te fuit filij. l. bis. signa prius sufficit uint. sed et si pater sibi pscriptiuum filio p uniuersum. uel contra fecit testin.

Ulp. Sin autem quis sub fuit. Ualebit uenit. si filius meus. intra. x. annum de cesserit seius. heres esto. deinde l. annum. et iiii. annum. pre x. decesserit. magis est ut non pos sit bonorum possessionem substitutus pe te. non enim uidetur in hunc casum substi tuiss. Et siquis heres tabulas te. Intius. statuiti prius bo. possessionem petierit si fili impubi substitutus sit repellitur a substi

Pap. Qui plures heredes in. Stuite stituit ita scripsit eos et omnes inuicem substituo post aditam a quibusdam ex his hereditatem uno eorum defuncto sin guis substitutionis defecit. et ratio alio herede ptem suam repudiante eadem pertines tota portio ptinebit. quia in uicem uiuentem cum singuli substitu ti uidebuntur. cum uero quis heredes insti tuit et scripsit eos inuicem substituo hi substituti uidebuntur qui heredes erunt.

Ulp. Simplices sunt instituti. Exterunt ex diuisis partibus inuicem omnes substi tuti p sinis credendum est ex hisdem parti bus substitutos ex quibus instituti sit ut si forte unus ex uncia. alter ex. viii.

: Cum testator limitat substitutionem pupillare in minus tps. elapso illo tpe. euanescit substitutio. dy.

Illegit impugnat testin patrium post tab. dede p uari substitutione pupillari. h. dicit. dy.

: Pupillaris substitutio cepit adueniente pubertate. dy.

: in ois substitutionis effectus in sona pagani. dy.

s. qui substituitur 2 eiusdem alterius. dy.

: quo filius se esset ipse tuus l. ex heredatus. dy

f Substitu. dic natum post mortem substituti posse substitui. s. ar. j. de u suf. le. l. q ples. et diebus. du. l. v. ac.

t Substitutus. nondum natus. acursius.

u Si suus eius substitut. ab uno d noi. x. impuberi. filio. y familias. s. testatore. acursius. tunc esse necessarius patri. ut s. t. i. Sed si in quo dicit. §. si suum.

c Non necessarius quia nec po et ques possum. et c. ut s. e. Sed si. §. quos possum. acur.

q Offerens. sufficit sola oblatio ut h ul' dic et consignatio et depositio. ut. C. de coi. s. ma. l. i. et no. q hodie est unum ut oi casu. ut dcm. l. de sin coi. ma. non ita olim ut insti. de dat. §. fi. et no. dca. l. sed sim co dicere. §. sed sis uum n in casu huius l. et concordat hinc l. insti. de noxa. §. si aut dapnum et C. de pat. qui. fi. di. l. ij. et j. de lib. ca. o duobus. et ar. j. ad trebell. l. sicut pu re. §. fi. et de acqr. her. l. si qs suum. ipn. et j. ad sill. dno. acursius. iuris. ad q.

9 suggerit ro. non rigor. j. de statulib. l. si peculium. §. cau. et institui pot s

a stitutio. substitui unus legatus. i

b cum libertate. hodie et sine ea. ut C. de necess. s. l. plt. insti. primum et fac.

c euanescat. redit ad s. e. si qs eum que. acur. quo ad hoc ut euanescat

d Idem est. cat legatum. sed h casum stam euanescat legatum n expectata morte legatarij q uentura certum est. ut j. de. l. i. l. si post mortem. §. fi. sed qsitum. Sed licet n expectetur mortem tamen condit. institutionis exigo existere. i. q impubes decedat ad hoc ut sit liber et heres. ut C. de necess. s. l. plt. §. fi. et fac. j. de ma. testo. si peculium. §. i. et s. t. i. qui filio. inpn.

e Patris pretorio. immo n ut. j. de his. ta. l. si ita. §. fi. sed certe unum est de iure pretorio quo ad id q sequitur. nam et c. ac. te. i. apte insignate. l. i. sig

f resig te. sed apte coram preside et honestis p s. ut C. quando. te. api. l. ij. h.

g Signa. i. sigilla de iure pretorio inducta sed subscriptione de iure ci. ut inst. de testis. §. sed pdca. q sit duo ar. C.

h pscriptam. p h ur. de testis. l. iubemus. §. et qd adm. assilat q precedenti casum p copulam. sed et q utrobique ualet prius testin. Sed differt in hoc q in pro unum in so duo s. e. q unum quo ad quid. et quo ad quid duo. unum q unus testator et una si gnacula. ut hic. et j. de his. ta. l. ut bonorum. sed pro duobus habet q2 due hereditates. ut insti. e. §. ig. Item q expugnato iure ciuili ut p querelam patino p parte non infirmatur pupillare. ut s. de inoff. te. pap. §. si nec. Item q expugnato testo patrino in totum p q. ta. non rumpit pupillare. ut j. e. l. et si q. ta. Item q patrinum insceptis pu pillare nuncupatiuum pot esse. ut h. et j. de his. ta. si ita. §. fi. Item q institu tus in patrino substituit in pupillari. si habet coheredem pt omittere patrinam hereditatem et pupillarem amplecti. ut j. de acqr. her. l. q fortunis. et s. e. l. si ples. §. si exasse. et fac. j. de acqr. her. l. si qs in hac. §. plt. et s. si qs eum q. §. si suo. acursius.

l Sin autem quis decessit. dixit inf. decessit post. et no. q spalis p missio derogat tacite concessioni. et sic. C. de pcur. l. marit. et concordat. j. e. l. qui ples. li. ipn. et l. ex facto. §. Item quero. et s. e. in pupillari. et de li beris et postu. commodissime. sic. s. et so. ma. si cum dotem. inpn. ar. c. s. de do dict. ca. da. si extraneus. et j. de sup pell. l. l. legata inpn. et j. de fundo in structo. et instru. l. l. qui tum. §. fi. acu.

k Si quis petierit. secus si tamen renun tiet. ut s. e. l. si filius. acursius doctor legum.

testin. ut. s. e. l. ij. §. fi. et j. co hered. inpn. et sic est unum. Si aut ex interuallo suum pretermittere delet. et pot fi. et alia hora et erunt duo quodam modo testa. ut insti. de pupill. subst. §. agitur. acur.

p heredem. aliquem extraneum.

q Similiter. sub hac condicione. si inuo et c. ul' dicit. i. q uis. et dic q sibi instituit heredem aliquem extraneum pu re. et no. q sed al distinguam q tum ad bonorum poss. petendam inter postumum natum et mortuum post mor tem patris. ut C. de post. hered. insti. l. ij. et s. de iniusto te. postumus. q tum tamen ad hoc ut prius te. p s in. te. rumpatur illud non attendo. q2 sed instituit in testo q postumus fuit pteritus q postea natus uiuente testatore decessit. pete ex eo. s. ta. bo. pos. in dicat lex illa postu mus tamen p tale s in non rumpit primum. immo ut ex so a aliqs potuerit esse heres. ul' adire ex eo hereditatem. ut s. d iniusto. ru. te. cum in s o, et sed possit ex aliquo. te. peti bo. pos. et s. ta. non tamen sequitur q quis ex eo possit esse heres. ut j. de his. ta. l. ij. §. si sub condicione. et insti. quibus. mo. te. infir. §. non tamen. ar. et fac. j. e. si pat. acursius.

r Pretentus. ad hoc. s. de libis et postu. si filius. et l. plt. et C. de testis. l. hac consul. §. plt. et insti. qb. mo. te. infir. §. i.

l Petierit. si succubuit perdit utrumque ut indignus. si optinet in principali per dit substitutionem ut indignus. ut j. de hys quib. ut indi. l. ij. et l. v. §. qui pri cipale. et j. d acqr. her. l. quesitum. acur.

m A substitutione. op. j. e. l. et si q. ta. ubi non rumpit pupillare expugnato principali per q. ta. res. nec hic expugnatur. sed ut indignus repellitur. ut dcm est et facit. j. de q. ta. filium. §. oibus. et §. non solum. et adire si cum pure. §. nec non illud. et s. de inoff. te. pap. §. meminisse. ac.

n Qui ples. quatuor ad minus. acursius.

o A quibusdam. tribus puta. acursius.

p eorum. adeuntium. acursius.

q Extitit. ita. s. an alio et c. acursius.

r Ad suprstitutes. tam. q. d. non ad heredes mortui. sed secus fit in iure accrescen di. ut hic. et j. e. l. lucius. §. fi. et j. de. l. heredi. si ex pluribus. Item et q suas partes accepiunt ex institutione. non ergo repudians ut admittant ex substitutione. non ergo repudiantes ut hic infi. et c. de uur. deli. quidam et s. e. sed si ples. et j. de l. ij. cum pater. §. libertis. acursius.

s Inuicem. cam. i. quicumque eam unus suam portionem amisit. ar.

t Extiterint. ut nullo mediante heredes eius heredis. heredes sunt aliquo mediate ut no. s. e. qui libis. §. hec ulla. no. et nota q p hoc repellitur heres heredis et re pudiantis. acursius.

u Si plures plerumque. quare hoc dicat infi. l. dicens. acursius doctor legum.

x Instituti sunt. ut et C. e. l. i. et s. e. si intesto. et l. qui libis. §. fi. et l. si pater. et j. e. qui comp lures. acursius doctor legum.

: [illegible] in ui. q. qm eodem contextu fit utrumque sufficiat ad utrumque una solempni tas. ut j. e. l. patris et filij. et de bo. pos. s. ta. ut bonorum. Sed qm ex interuallo due solempnitates quarum quilibet p se contestin sufficeret requiritur. ut hic. et j. de his. ta. si ita. §. quidam testo. dy.

tertium ex quadrante sit institutus
repudiante Sextio Titii partes di-
midiantur quadrante in eis facta
vim partes dimidiantur. qui ex besse
institutus est unam partem. qui
ex uncia scriptus est nisi forte alia
mens fuit testatoris quod non creden-
dum est nisi evidenter fuit expressum.

Item. Si pater impuberes filios invicem sub-
stituit et e quibus novissimus mortuus
fuit tacitum respondendum est solos fratres
loco [illegible] acceptos et quod
non duos gradus huius substitutionis fi-
lios in primo fratres invicem substituens
si illi non pervenerint tunc tertius vocatur.

Item. Si pater filium impuberem heredem scripse-
rit et ei substituit sic. si quis post mortem
natus sibi fuerit. deinde vivo fratre postumus na-
tus fuerit testamentum rumpetur. post mortem autem fratris
vivo patre natus solus heres patri suo existit.

Item. Si Titium coheredi suo substituerit et
fuerit deinde ei Sempronius. Titius pupillo in
utriusque parte secundum substitutum esse.

Item. Lex cornelia que testamenta eorum quia testamenta
eorum qui in hostium potestate decesserunt
confirmat non solum ad hereditatem eorum
qui testamenta fecerunt pertinet sed ad omnes
hereditates que adquirerentur ex eorum testamento
pertinere potuissent si in hostium potestatem non
pervenissent. quapropter cum pater in hostium
potestate decessisset filio impubere testamento
in civitate relicto mortuo intra tempus pubertatis
accessit hereditas ad substitutum pertinet
perinde ac si pater in hostium potestatem non perve-
nisset. Et si pater in civitate decesserit
filius impubes apud hostes si quidem vivo
patre filius impubes in hostium po-
testate pervenerit nihilominus debebit heredit-
atem eius ex ea lege ad substitutos
pertinere. Si filio vivo patre filius in hosti-
um potestatem pervenerit non est eiusmodi legi
cornelie locus quia non efficitur per eam
ut is qui nullam tota in civitate reli-
quit heredes habeat. Sed si impubes filius
vivo patre captus fuit deinde mor-
tuo in civitate patre ipse in hostium
potestate decesserit puto hereditas

.l. Si pater filium. agnatione postumi rumpitur testamentum patris. si po-
stumus nascatur eo anno quo invenit [illegible] consequens rumpit pupillare. dy.
— Si aliquis substituatur alium qui est substitutus coheredi suo videtur
substitutus invicemque [illegible]. dy.

— Coubstitutio facta in defectum primi et secundi gradus non intelligitur locum
aliquo hereditate adeunte qui est in primo vel secundo gradu.

ex lege .xii. tabularum. non filium ex lege
cornelia ad agnatum pertinere
Nam Si pater captus sit ab hostibus mox
filius et ambo ibidem de-
cedant quamvis prior pater decedat
lex cornelia ad pupillum substitutum
non pertinebit nisi [illegible]
ante impubes decedat quia et si ambo
in civitate decessissent neutrum substitu-
tum.

Item. Quidam testamento Paulum Titium
unum ex parte quarta et quinctum ex parte
dimidia et quartam tertiam heredem instituit
deinde quincto Florum Paulo Sosiam
heredem substituit deinde si non Florus
uz Sosia heres esset tertio gradu ex
parte dimidia et quarta coloniam
septimianam ex quarta complures he-
redes substituit. complures autem [illegible]
[illegible] quinctius hereditatem ad-
iit Paulus Sosia vivo testatore de-
cesserunt. quaeritur quadrans Paulo
datus ad quinctium an ad substitutos
tertio gradu pertineat. Respondi
voluntatem prius summ[illegible] fuisse ut
tertio gradu scriptos heredes ita
demum substitueret si tota hereditas
vacasset. ideoque apparet evidenter
eo ex pluribus [illegible] unicas inter
eos distribuit et ideo quinctio parte
hereditatis detrahi quia ad quinctum pertinet.

Item. In substitutione filii Cineres
ita factum quisquis mihi ex suprascriptis erit heres
idem filio heres esto. quaeritur quisquis heres quis
tunc fuerit intelligatur an quisquis heres
esset cum filius moriatur. placuit pru-
dentibus si quis heres fuisset qui cum vivo pu-
pillo heres esse desiisset forte ex causa quare de
officioso sed quia pupillus mortuus est futu-
rum tamen eum heredem ex substitutione
credendum est non similiter in hac
specie dicendum est. Et qui cum duos
filios haberet quartum impuberem
tutum et tutum impuberem ita filios sub-
stituit. Si meus filius meus
impuberes decesserit. [illegible] ambo filii
mei erunt heredes sed heres esto
nam ita prudentes ut in superiori specie

ut. l. de odiect. et de. l. iiij. in fi. acursius doctor legum.

a (C) mortem. ut fit. sit heres gaius. ut hic et capitur. ut. s. e. fis qui heres. et facit ad hanc. l. j. de adim. le. aliquis pre. §. fi. et de codicill. si quis cum in fi. l. iiij. s. e. qui liberis. §. fi.

b (C) qui cum pluris. quatuor puta et putato atitio. acursius.

c (C) adierit. substituendo non instituendo alioquin et si atitius non adiret non minus heres esset titius. ut. j. de fis. ta. l. iiij. §. si quis ita scripta. acur.

— Unus adiectus vel plures admittuntur pro virilibus portionibus. coheredes autem substituti admittuntur pro hereditariis portionibus. dy.

d (C) quam partem. atitiane partis cum titius non adierat. acursius do.

e (C) tres fiunt. s. substituti preter titium. acursius do.

f (C) hereditarias. cum non habent solum medietatem. ut. s. t. i. l. titius fundi. pro. quia omnes separatim fuerunt instituti. ar. op. quod debent heredes viriles. ut inst. de hered. inst. §. si plures. pro. verum esset in precessis si prius distributio instituto. tunc enim viri casset partes repetisse in pro eorum tantum quas instituit. ut. s. e. si plures. quod ar. mag. ob. s. e. si pat. filio. sed et ubi coniuncti fuerint instituti. vel si substituendo nominatim dixit pro partibus hereditariis vos substituo. ut hic patet. quod ibi non fecit. et item. j. C. e. l. fi. §. i. in fi. habent omnes viriles. s. in eo. quia

ta item qui habuerunt in institutione. ut ibi. no. et facit. j. de statuli. l. qui pecuniam. acursius.

Ille qui succedit ex substitutione vulgari dicitur directo heres testatoris. dy.

g (C) quintas. i. quilibet quintam. ac.

h (S) i mater caverit. nec filius intelligitur. ad tempus institutus. sed pure. ut C. quando dies. l. de. l. ex his et j. quando dies. ul. de. firmio. §. i. non aliud sensisse testatorem plerumque. ut. j. de man. te. si ita scriptum fuit. cum titius. et tunc medio tempore de medio sublato heres erit. ut. s. t. i. l. hereditas. ar. erat autem dubitatio de substitutione. quia videbatur facta ante quam posset valere institutio. sed ut dicta pro pura est institutio. acur.

i (C) impupillaribus. non quod pupillaris substitutio fiat. sed quia impupillus institutus est. fuit ei vulgaris feminae ei pupillare non faciunt quia in potestate non habent. ut. s. e. l. ij. u. ar. acursius doctor.

k (C) substitutio. nec in substitutione videtur repetita eadem conditio. seu dies. ut. s. t. i. l. si. sub conditione. et fac. j. de. l. i. sicut. acursius. cum. s. si filius moriatur vivo testato

l (C) si filius pla(?) re. et nepos post mortem testatoris nascatur. ut. s. gallus. in prin. ac. in locum ei deficientis primi et si gradus

m (C) excindit. ut. et s. t. i. l. cum in testo. videtur eum substituisse. ut. s. e. quidam testo. et s. t. i. l. lucius. sed pone quod filius vivit post mortem defuncti et repudiavit hereditatem. item filij nepos repudiavit. numquid admittitur titius videtur quod non. quia filius extitit heres ipso iure. licet postea repudiavit. eo videtur

ut ad impuberis mortem condicio substitutionis esset referenda.

Idem. Qui cum plures heredes ex disparibus partibus instituat et invicem eos substituat si alicuius non adierit ceteros ex hisdem partibus quibus instituat heredes ei substituit deinde si alicuius non aditur ceteri coheredes eius qui substituti sunt adierint quintae ex partem is tamquam certi habituri essent ex. nunc vero tamen ceteros hereditarias partes veluti sortes fiunt tamquam partem quam tam atticianae partis institui vel in quantam portionem hereditarias partes ex quibus instituti erunt reliquos habituros esse ex si non solum tamen sed ex alios adierint heredes. hos quidem in illis partes habituros veluti sortes puta coheredes fiunt substituti ex tertio alio adiecti. hos. v. partes atticianae partis. reliquos autem coheredes hereditarias partes habituros esse dicimus.

Africanus. Si mihi ita testetur ut filium impuberem et eiectam in. pro(?) heredem instituat eique in pupillaribus tabulis si sibi heres non erit alium substituat vel substituto. Si filius tertio nepos postumus vel instituantur heredes vel gallo aquilio placuit et nepoti sui non erit heres tamen ut substituatur. filio herede existente tamen omnino idem est et si nepos natus non fuit et deinde respondetur.

Idem. Et duobus impuberibus ei qui supremus moreretur heredem substituit si simul morerentur utrisque heredem esse. quia supremus non is demum qui post aliquem est sed etiam post quem nemo sit intelligi. sicut ex contrario primus non solum is qui ante aliquem sed etiam is post quem nemo sit intelligitur. Filium impuberem et titium heredes instituit titio meum (?) substituit filio quinsi sibi heres esset ex superscriptis substituit titium omnis sit hereditatem meum adierit in ortio deinde filio putat magis ei soli ex substitutione deferri pupilli hereditatem qui prius quorum hereditatem adierit. etiam si contra tabulas bonorum possessio patris petita sit. substitutione tamen pupillaris valet et legata videlicet quae data sunt ei a substituto data sunt.

Idem. Et si contra tabulas patris petita sit a pupillo bonorum possessio in substitutione tamen et ceteris legatis dumtaxat vel augentur. Ceterum quae filius ex tabulis eius debuit sic et de eis que a substituto data legata si pro bonorum possessionem pupillus ad filium pervenit quamadmodum ipse filius plus exceptis delet (?) huius quam esset ex voluntate si in impubes erat. heres scriptus sit et pro bonorum possessionem semel ei ablatus sit. substitutus in partem legatum nomine ex hortiet (?) quamvis ad bonorum possessionem porro quod pro bonorum possessionem accessit auget legata ita et quod accessit minuitur.

Marcianus. Potest quis in testamento plures gradus heredum facere ut puta si ille heres non erit ille heres esto et deinceps plures ut novissimo loco in subsidium vel servum necessarium heredem instituat et vel plures in unum locum possunt substitui vel unius in plurium vel singuli singulis vel invicem ipsi qui heredes instituti sunt.

Florentinus. Vel singulis vel ubis (?) qui eorum novissimus moreretur heres substitutus vel singulis si necem eorum intestato decedere velit novissimo si vis (?) simul hereditatum integrum rem eos custodiri.

Paulus. Qui liberos habet Vel substitutio in unum necesse est quibusdam substitutionem tamen necesse omnibus habet sicut illi substitutione partem ad breve tempus etatis substitutio puta. ut puta si filius meus intra annum decimum decesserit titius ei heres esto. Item et si eius liberis substituat post finem etatis adultus eligi erit. ut puta si intra decimum annum decesserit titius heres esto. si post. x. intra. xiiij. annum meus heres esto. Et si a patre institutus rogatus hereditatem restituere coactus et si deus unum adierit quintus ceteraque ieodem testo relicta sunt ex eam aditio

dubijs.

admittendus quia nec filius nec nepos ad hereditatem admittitur immo utrique repudiavit. sed et etiam non est admittendus illa. s. re. quia filius non decessit testato re vivo. et substitutio ita facta erat si filius me vivo morietur. item vel ultra supra si heres non erit ex ponere cum esse possit. quia filius primo moreretur non heres. et facit. j. de acquir. her. l. quamdiu. acur.

n (E) x duobus heredem. substitutum. ut. j. de re. iud. l. qui duos. licet singuli nominatim usus sit. ut. j. de l. i. l. qui filiabus. §. i. et ideo de utriusque portione detrahit falcidiam. ut. j. e. l. qui duos. sed contra. j. ad trebell. eum qui. so. hic totum volebat ad substitutum pervenire. ibi partem. vel dic ut ibi. ac.

o (C) supremus. ad hoc. j. de ui. si. proximus. et l. in vulgari. quum agnati. l. i. §. primus. acursius. co

p (C) filium meum substituit. s. vulgariter.

q (C) ex sup(er)scripto. s. pupillariter. acur.

r (C) adierit. et sic testatori directo est heres. ut inst. de pupill. substi. in prin. ac.

s (C) soli. s. meuio non autem titio repudianti. ut. s. e. qui plures. acur.

t (C) patris quoque. unum continet substitutionis vulgaris. nam ubi quisque ad solum titium pertinet non potuit. nec ad pauciores quam duos. sic ergo duorum qui eorum erat heres ille admittetur. secus si tamen si dicam in testo. quisque mihi heres erit. det. x. illi. nam duo comprehenduntur. i. quia qui venit ab intestato non solum scripti. ut. j. de codicill. si quis. hoc. non scripti veniunt. ut. s. e. cum filio. et qui liberis. §. hoc. ubi. et fac. s. e. l. v. et j. e. cum ex fi. §. fi. ac. pro impuberem in potestate

s. honesta seu praestita honeste gratia. dy.

u (E) tiam. substitutum. institutum et emancipatum pubem praeteritum et exheredatum pupillo substitutum. aliquis sunt relicta legata quae valent licet ommissio edicto pro emancipatum. et si impubes petierit contra tabulas ut et dices. j. l. pr. et queritur hic quare bonorum rupto testo per querelam in totum rumpitur pupillare. ut. s. de inoffi. te. pap. §. sed nec contra tabulas ut hic et j. l. pr. res. quia testamentum et diuturnum civili et querela sicut universaliter potest tollere aliud ut inst. de legitti. agna. tu. in fi. sed contra tabulas de iure pro quod non tollit testamentum. quia cum pretor non potest facere heredem nisi totum in inst. de bonorum. pos. §. quos autem. et est quod querela de iure civili ius testamenti tabulas. non. sed de iure pretorio. et filij qui agit an sit filius seu pater. et non. ut. s. de ioff. te. filio contra ta. et differt in alio. quia querela nascitur omnium hereditate adita. ut C. de inoff. te. si quis filium. sed contra ta. et prius. ut ff. de contra ta. l. alius in fi. et sim hoc non obstat. s. e. l. ij. §. i. quod iure civili rumpitur per agnationem postumi. ut. s. de iniusto te. postumi. item no. ob. s. e. usque. quia in iure indigni repellitur. ut inofi. ber. emancipatum

s. ibi beneficio pro sequens substituto impuberi. dy.

et

quia

hoc casu superstes profertur substituto. dy.

x (E) t si ita. pro filium puerum emancipatum potest ut in pupillari in potestate constitutum institutum et ei extraneum substituit a quo substituto et ab impubere legata reliquit. prout egit contra ta. et sic apta est nova institutio ut et ipse habeat pro contra ta. tamen et impupillari etate decessit. quia antea substitutus ad legata. et dicitur eum teneri. et ipsi quod teneret pupillus quia bonorum omnibus pupillo convenientis tamen pro. et sic auget bonorum legatorum. sed alio casu si prius pupillus esset in una untia institutum. extraneum in. xj. et pupillo substitutum datum et relicta legata ab utroque si habeat pupillus contra ta. contra assem edicto pro pubere praeteritum et sic habet dimidiam hereditatis. pro ea rata dabit substitutus legata. nam pro untia tamen et bonorum omnium et pupillus tenetur. pro vj. untijs. non pro untia tamen. si solum ipso convictis. eo decessit bonorum legatorum si primus pupillum in asse institutum et pubes agente contra ta. ablatum ei dimidium. et non pro ea dimidia dabuntur legata non passe sed quod substituto omnibus si a pupillo conventis. ut placet hic et. j. de lega. pro filium quod se et de l. iij. l. si §. si et de contra ta. non putam. §. fi. i. exheredato pupillo poneremus non potest. tamen quia non habet contra ta. ut. j. de contra ta. l. non putavi in prin. tamen quia substituto eius legari non possit. ut. j. de l. i. ab exheredato et. j. ar. si quando dicit quod casu eo potest poni sumi pro preteritum omittatur eadem pro ea autem. l. de l. ij. u. ar. sed et de substituto instituti si exheredati ibi dicit. item non pro preterito pupillo potest dici quia non potest reliqua ab eius substituto. ar. C. de l. l. cum quidam. licet ei possit dari contra ta. ut. C. de liberis pre. l. mariti. et adde hoc quod non. s. l. pr. in fi. pro l. filium. §. qui impubes. sed relicta a pupillo dabit. sic dicitur. j. de l. iij. l. si. §. si.

luz

nam

etiam

item nec potest ei substitui. ut no. s. e. l. j. et p. dy.

si

y (C) a pupillo. instituto alio committente edictum. ac.

z (C) legati. relicti in substitutione. ut. s. l. pr. in fi. et de l. non obstat inst. de pupill. sub. §. liberis quod iure civili annullatur ut i. no. et s. l. pr. in in valet substituto i. aut omnibus extraneis. ac.

et (C) extraneis. sed parentibus. ar. ad quod facit. j. de l. ij. et pro non substituitur. h. pro l. filium. et de eo. quod

con (C) exceptis. non alijs sed substitutis omnibus si ab eo sit relicta. ut. j. de substituitur in totum quod succedit voluntate testatoris succedit. ar. quod ab sit pro ac excepte heres. j. de l. pro l. i. et l. ij. et C. de contra ta. l. i. ac. de eo. hic et. j. ad. l. fal. si heres insti. et s. manda. si mandato. §. quot.

j.

..a (C) ita quod. contrario ea contra inst. de exhere. lib. §. cum autem. sed ar. contra. s. de neg. §. si quis nega. et de pecun. quid. §. usque adeo. et §. item contra et fac. ad. l. j. de l. i. si heres. et de condict. et demonstrat. l. plautius. ac. de vulgari. timarum. sic inst. e. §. vel singulis. et C. e. l. post. sed contra. j. de

dic quod illis non est par et brevi et dum pro in non in hiis. no. dy.

..b (P) ost. inst. substi. impn. gulis legit. l. ij. titia seio. §. seiam. ubi per fideicommissum videtur eos in invicem rogare non ius ab intestato servare. so. ibi. acur

ut

..c (V) el sin(gulis). doctor legum. item contra. s. e. si pater in prin. quod sibi facta fuit reciprocha inter pubes et ideo sibi invicem ex testo succedunt. hic non. et ideo ab intestato. dy.

hic cadit. d.

./. dicas quod restitutio non erat post mortem filii collata. sed simpliciter fuerit rogatus et ideo compellitur despiciens adire. al' si dicas post mortem filii collatam. sic dic. i. s. glo. non ut filius compellendus adire quia sic fideicommissum sollicitus foret de hereditate unitis. et ideo repellendus. ut s. e. l. ii. § in dubio et i. ad treb. l. ita tamen § a patre. sed si vellet substitutionem sequi te glo. dic alium institutum a patre et de restitutione rogatum si decedat impubes ipso pupillo, ita cum si adeat paternam coactus confirmat nichilominus pupillaris legata quae si compulsus et l. apud iul. § i. si impubes non dicas cohereditatem vel parte institutum sed non adisse. dy.

.d Qui plures omnibus substituere. ac. | .e ergo ad breve. quia ad h. quis substituere. et l. impupillarum et l. verbis et j. de testo mili. l. miles ita. § i. et de his ta. l. ii. § si primus. ac. .f fine etatis. v. annorum et j. decimum annum. ac. tuere. si de .g et si a patre institutus. filius placet quod dic patre et impubes. .h testi cessit ipu pillari etate. acursius. .i ex fideic. al' commisso. al' commissario. acursius doctor le. | uiate post mum quod ipsis sic. s. de vulg. l. non mag. et facit j. e. ex facto. § si qis. et s. e. sicta. | .k cum filiae tenuit. tempore testi. ad q. s. t. i. l. v. § nepotes. ac. .l cepit tenere. ut s. e. l. ii. § sed si centeni. ac. .m substituit. directo vulgarem. pu. cum semper utraque continentur. ut s. l. iam hoc iure. .n ex his. filia vel nepos. ac. .o mortis. testatoris. acur. .p in familia. quae emancipatus vel in adoptionem

.a confirmentur. valebat enim ut pote filio heredi ipso iure. ut insti. de hered. qual. et differ. § sui. sed post aditionem acceperunt effectum quia heres obtinet. ut j. quibus ex causis in pos. ea. l. iii. insti. ac. | quibus fuit rogatus restituere pro parte. tate sponte accepta.
.b tabulas. id est tuere. ac.
.c destituto. cum sua voluntate non adivit. et per quod repudiavit. ut insti. de hered. qual. et dif. § fi. ac. | et bonorum. ut j. ad tre. l. nam
.d opinione. quod § si quis. et l. apud iul. § i. et j. si quis omis. ca. te. l. si quis omissa.
.e post. ut et insti. e. § liberis. acursius.
.f Cum ex filio utrumque heredem habere. hic avus desiderabat ut qui cumque eorum decederet impubes solida ei dimidia perveniret ad alium. quod facile erat sibi disponere in eo qui in ipsius avi potestate erat. sed in emancipato durum videbatur. cum ei pupillarem alium substituere non posset. et ideo si rogaret eum per fideicommissum saltem quanta transmittit ad eum qui in proximo gradu esset quod si ipse impubes decederet. ut est mater defuncti impuberis. quare hoc quatuor sapientum consilio est testatus avus ut filio quem in potestate habebat emancipatum pupillariter substitueret emancipato. si ad xiiii. an. pervenit dimidiam cum fructibus legavit. idem et similiter fuisset de fructibus. ut s. de usur. l. in fideic. § cum pollidi. hoc emancipat. si ante quatuordecimum annum etatis decedat ad heredem nil transmittit cum conditionale legatum sit. ut j. de l. ii. sic nec querelam inoffi. item post cum plene etati omnia ei restituenda. ut C. de inoffi. te. l. si pat. pu. sed hodie puto. ut C. de inoffi. te. l. et qum [illegible]. et in aut. de trientem et se. § pro hi bem. item quod sibi cum dimidia pars hereditatis legata est pro parte possit legata. re. sim. ex. sic. ut j. de mili. te. l. militis codicill. in prin. sed et honoris alieni pro parte subijt. ar. j. de l. i. ab omnibus. § fi. et de. l. ii. cum filius. § lutio. sed ar. contra j. ad trebell. l. mulier. § fi. l' verius dic. ut no. j. de l. i. non amplius. § fi. ac. | et in solidum. acur.
.g parte ei. totam | .h consilio. movet alii. s. emancipato. acursius.
.i tutelam. j. xxv. an. sed quo sed a. ar. C. de his ve. eta. l. fi. si dic. ad xiiii. an. ut j. de l. iii. cum filio. alii dicunt. i. sui iuris et nepos erat in sui patris potestate cum avus non vult quam. acur.
.k substituit. pupillarem et sic nulla quarta utitur. ut C. de inoffi. te. l. ex tribus. ac. | gulis cais. i. in vulga
.l filio suo | rem cam unum. et in pupillarem alium. ar. .m alius. puta titi. .n fuit. heres. h. | et no. quod
.o et alius. puta semprinus. h. | h. cam vulgaris substitutio non capit pupillarem. nec pupillaris vulgarem. alio qui non esset alius. et alius in diversis casibus substitutus. sed alio in utroque. sed. jo. quod lex ista prohibet. r. sic. s. e. iam hoc iur. insti. ac. .p quidam quatuor excell. s. heredibus. .q ille. l. cum. et c.
.r quoque. non solum ad vos heredes qui sui. hic ei substitutus directo testatori est heres. ut s. e. ex duobus. § filium. acur. | sed hic certeneus non fuit heres ei
.s responderint. quod de testib. n. re. n. verbis coniunctus. cum quod iure accessionis aliquid habet. re. et ideo habet quod ille cui fuit substitutus coniunctus fuit. ac.

tosten substituatur sit utrique pro
ratio pertinebit nec interest post
substitutus post institutum an ante
decedat et huius ubi sic eorum tunc
substitutio non adeuntis pro certo
ceptis heredibus pro modo sibi vel a
ut gestare pertinet deferetur. Cum
filius vel nepoti in locum filii ten
et aut post testamentum cepit tenere
pater substituit siquis ex his mor
tis quorum tempore non fuit in fam
ilia sub suo pupillaris fit vitia
Ex si heredem filium pater rogaverit
impuberes tenet suum obierit tunc
hereditatem suam restitue simul
heredem filii salva falcidia cogere
dum puer hereditatem ut ab impu
be fideicommisso post mortem eius dato
restitue placuit nec aliud ser
vandum est cum substitui contende
pulerem etate vel si pater non ego
dum. que ita locum habebit si pa
ris testamentum iure valuit. alioquin si
non valuit ea scriptura quam te
stamentum esse voluit codicillos non
facient vel ex posito nec fideicommis
so proprie facultates filii tenebunt
nec si pater filium exheredaverit tenen
tebit relinquere nullum fideicommissum
Alioquin si legitima pro fideicommissa
filius accepit vel modum eorum fidei
commissum hereditatis a filio datum
[illegible] filia die tenet debebit. Cum
diversas portiones quibusdam pluribus separa
tim dedit ac post omnem in adoriscord
tuam in scripsit quosque heredes meos
invicem substituo coniunctos. pro mo
loco invicem mutua substitutione videt
quibus in sicut postea non agnoscit
entibus omnes coheredes ad
mitti. Cum patrem et filium proprie he
redes instituerat et invicem substituerat
reliquis coheredibus datis post completam
autem ita scripsit. hos omnes in
vicem substituo voluntatis fuit quo in
commemoratione omnium patrem et filium
substitui coheredum nasceretur an cum

-o Substitutio recipta generalis non debet extendi ad illos inter quos erat specialis substitutio facta. quia generi per speciem derogatur. dy.

adiectionem confirmentur vel lega-
ta et libertates scilicet tantum tabulas non
oportere resignari. destituto tamen vive-
ente testatore quintus cornelius severus
dicebat. sed pluribus in diversa sunt opi-
nione. quia pupillares tabulae pro se
[illegible] alio iure utuntur.

Iulianus. Cum et filio quis duos nepotes
impuberes haberet et alterum ex eis in potesta-
te alterum non teneret utrumque ex aequis
partibus habere heredem et si quis impu-
beres ex his decessisset alterum partem ei
transferre ex consilio labeonis ofilii
cascellii trebatii cum quem in potestate ha-
bebat solum heredem fecit et ab eo alteri di-
midiam partem hereditatis et tunc in
suam tutelam venisset legavit. quod
si is qui in potestate sua esset impubes de-
cessisset alterum heredem ei substituit. Et
filio impuberi in singulas causas ali-
um atque alium heredem substitui posse
constituimus velut ut alius sibi vi-
vus filius fuerit heres et alius si filius
fuerit heres et impubes mortu-
us fuerit heres sit. quidam vero
heredes fecerunt totum heredibus pro-
pter substituit invicem et alium de-
inde quisquam substituit et ex testi sal-
vo aut pro anno praefinito decesserat. patrem
eius cum nemo erat substitutus
quisquam et ex testi alius autem primo prae-
familias decesserat partem cuius autem
nemo erat substitutus ad substitut
quorum pertinere omnium cascellius et de-
runt quorum sententia vera est.

Papinianus. Causa cognita impubes arroga-
tus decessit quem ad modum liberi hered-
ibus auferre principali perspicitur invita-
to eam condicionis ita si forte substituti
naturalis patri impubes sibi faciat non dici
ens substitutio. nam et liberi he-
redibus futuris non aliter quam videlicet
actiones praestari oportet.

Idem. Coheredi substitutus pusillum
hereditatem adiret. mi condicio substi-
tutionis exstitit vita decessit ad sub-
stitutum eius sui tam substitutum sui

-t Causa cognita impubes | l. nec ei. §. eorum. usque in fi. et inter cetera cavet suo pu. de restituendis bonis arrogati illis personis que essent habiture si arrogato facta non esset. et sic legitimis et substitutis et aliis providetur. ut h. et s. de adopt. l. nec ei. § fi. et l. non alit. et l. his verbis. et l. s. et insti. de adopt. § cum aut. —u nat. et legitimus.
—x substitutio. contra arrogatorem qui forte heres est. s. restituit. nam rumpuntur sic tabule. ut dicta l. nec ei. § i. succurritur generaliter cum his pro ut utiles habent actiones. nec ei possunt heredes directas quod iure suo nullum habet heredem quod in alterius potestate pro moritur. non filius esset heres castrense peculium faciens testamentum aliter nisi. secus tamen est iure aut. ut in aut. de hered. quod ab inte. § ii. ac. | erat institutus. titius et mevius. titio quoque substitutus fuit co
—y Coheredi. duo sunt | heres suus. i. mevius. mevio quoque substitutus fuit seius si. r. dic ergo coheredi. s. titio. —z substitutus. mevius. ac. —et adiret. mevius ex substitutione. s. al' extincta esset vulgaris. ut C. e. post aditam. acur.
—9 existent. i. prius quam hereditatem repudiet titius. ac. | stitutus eius. r. .b ad
.a vita decessit. mevius institutus tamquam coheres sub | substitutum ei. mevii. s. seiu.
.c ante substitutionem. primi substituti. r. .d substi. sit. s. seius. ac. | inst. e. § si si heredi.
.e utraque portio. cum usque decessit antequam hereditatem adiret. et facit | et s. e. l. si titius. coheredi. nec obstat contra ut j. e. qui habebat. ut ibi notavi. | s. repudianti. l' alii pu
.f ex his non adeuntis. i. repudiantis. ac. .g sibi. | ta domino repudiantis. ac.
.h quite. i. quiete. nec ei plus defertur quam competeret repudianti. vel dic sibi. s. coheredibus substitutis. et hoc concordat. ut s. e. l. qui liberis. insti. et l. si in testo. sed in id quod dicat alius vel vocari dominus sui instituti ex substitutione et sic contra s. e. qui liberis. § sed hoc ulti. si dices sui remansisse ei. ut s. e. cum filio. isti. .i qui. nepos. acursius.

Vide et meli. nec dic sep. adeunti. sui ad [illegible]

.k cum filiae tenuit ... datus. ut insti. quibus mo. ius. pa. po. sol. § sed si pr. et j. de capti. l. pat. sit ei plura necesse ut teneat. ut no. s. l. iii. circa prin.
.q filium. impuberem.
.r rogo. per fideicommissum et sic per obliquum non directo. ut s. acursi.
.s impuberem. s. nunc et re stituere. s. quandoque et post pu. etatem. sim. vel dic. j. pu. etatem tamen ut differat a sequenti. ibi nec aliud et c. acur.
.t restitue. accipe placuit quae est j.
.u legitimum. ad h. C. de fideic. l. eam et C. e. preciby. insti. acur.
.x falcidia. trebellianica. acursi.
.y fideic. s. speciale universalis fundi et sic fit ar. de speciali ad generale fideicommissum.
.z datum. i. relictum. et c. alicui fideicommissum. acur.
.et restitue. titio fideicommissario.
.9 nec aliud. redit ad principium quando fuit rogatus de generali et quandocumque decederet et sim. h. vel dic s. tamen j. pupillarem etatem. hic et quandocumque decederet et no. quod hic assumuntur quidam quae substitutione

s. sequentes ab intestato tenentur restituere detracta quarta. dy.
recte relicto. dy.
s. quia non potest teneri fideic. in facultatibus propriis filii. dy.
i. usque ad quantitatem. dy.

facta ultra pubertatem in forma pupillaris directo restitui hereditas sub substituto. sed certe non de directa. sed fideic. hic dic. quod s. dixit rogaverit. et j. procuratoris et c. acur.
a legitimi. nam et ipse cogitur legitimus filio intestato decedente. acur. | nec testi. nec iure codi. si hoc actum est.
b non valuit. s. | ut subiicit. et j. de codicill. l. i. et j. de testo mili. l. similes. idem habet inter filios. ut C. fam. herc. l. fi.
c tenebuntur. i. non erunt astricte. i. aliquis ratione earum non tenebitur. sic ergo. no. institutum de suis propriis bonis non posse gravari. sed de bonis tamen testatoris. ut j. ad trebell. ex facto. in prin. et § non tamen. et hic subiicitur exheredato. continet. de singulis rebus per fideic. re. § hoc solum. et j. de l. ii. in pr. in prin. § i. sed hoc fallit. si tamen percepit de fructibus relictorum quantum alii est gravatus. ut j. de l. i. fili. fa. § apud. et de l. iii. l. iii. § i. et de l. ii. l. cum pater. § titio. acursius. | ut voluntas patris sit iusta. sed
d et ideo. quae est necesse | jo. ideo. et c. ac. | testatoris ut enim
e nullum fideicommissum. cum iniuste sit | honeratus qui non honoravit. C. de fideic. l. plt. sed substitutum potest ei directo. quod in hoc non gravatur. ut s. e. l. e. l. et ideo. § plt. acursi.
f debebit. at relictum a substituto ei non debetur. ut C. de l. i. cum quidam. quae est contrario et ex falc. quod legatarius singularis res rogatus aliis restituere non deducit falc. ut hic. et plene.

./. contra ut j. adtre. ita tamen. § a patre. sed dic quod illud ideo quod substitutus pupillo exheredato institutus fuerat a patre. al' secus. ut j. ad l. fal. quod in dubium. § quod filios. et l. in tri. § ult. dy.

no. C. eod. de l. l. i. §. si. accur. alium etiam alijs d
g Qui duas etiam duob. duob. duob. aliam. facit. C. de adit. tol. §. his ita. et j. de coniunge. cum emi. lib. l. i. §. si qs ex nepotib. accur. le. alimenta. §. basi
h Qui patris falez. facit. j. d. ali. lic. et de u. o. l. doli. et ex quib. ca. ma. si si p p. §. de inte. et C. de dolo. l. i.

pupillo instituti. qz sicut intestato patrono legatur et eadē res ī pupillarā. alij in pupillari collegatarij iudicēt ut h. et j. de. l. i. plane. §. si quis et j. §. i. j. ad. l. falc. l. qz si alter tutio. ac. pupillas hēbat
r Cum pat. duas filias decederet substituit. et facit. s. e. l. ul' singulis. ac.
s Non uiden partem ne. hoc facit dubium qz dicat partē si non nocet quia totū ōprehendit ut platur insti. et s. t. i. l. i. §. et ex fisco. et j. ad te. si qs pu. et s. ti. i. quod. §. si duob. qz dicat ō dicē.

— Substitutio exemplaria aliam facta ratione morbi ul' uicij. cessante morbo ul' uitio expirat. secus agnatione sui heredis expirat. dy.

scriptum in ad ceteros omnes fuit-
ulisset et magis sui similem videre-
tur substitutionem inter patrem et filium substi-
tutionem. Coheres impuberi filio datus
eidemque substitutus legata secundis
tabulis relicta pro parte praestabit: ac
si partem pure sibi condicionem pro parte
alteram datam petit, non idem su-
abitur alio substituto; nam ille s(ecundis)
ea de re nemo inducatur quasi pla-
ne secundo ordine primis tabulis heres in-
stituitur. nam et si maxime coheres
filio datus quadrantem integrum
optineret, nam tamen legatum
cum primis tabulis datur, et relictum
secundis tabulis eadem res sempronio se-
pinus quia tunc coheruit. Cum pater i-
mpuberi filie qui novissima die sui
obitus secundas tabulas fecisset, et impube-
res filia superstite sorore pubere intra
decessisset, irritum esse factum substitutio-
onem placuit in prima quidem por-
tione quia novissima non decessit. Cum a-
teius suo quem pubertatem impleret:
Non videri factam cum uno substitutionem, huiusmodi
bis placuit ille filius meus si quis
alius minor inter pubertatis annos
decesserit tunc in locum pro eo licet
tici. hic esto non magis quam si pro
de mitteret quem sibi heredem esse
substituerit, ut illius nam et qui tacite vel
heres instituitur coherede non dato. haec
omnium hereditatem obtinet.

Item. Qui duos impuberes filios he-
redes relinquit ita substituit, si alter
mortuus esset deinde pater post mortem
patris simul perierit due hereditates
substitutio deferuntur; si in diversis tem-
poribus uterque decesserit in hereditate fratris
omnium prius eius fratris qui ante mor-
tuus est hereditatem substitutus time-
met; si intra tempus filia die prius proxim-
hereditas non veniet nec substitutus
amplius quam hi in vita aut in testi-
de substituit legata quoque si ab sub-
stituto eius filii data sunt qui pri-
or intestato decessit ad initium te-
neduntur.

Paulus. Et quo queritur quod filium hereditatis
minimum pubertatem impleverit ex principe
ut iuncto substitute ei liceret substitu-
ere Titium, iunctus duxit uxorem
quaero an rumpatur testamentum pro mor-
te patris et nascitur ei filius quaero an
rumpatur testamentum quod beneficia quod
principalia ipsi principes solum nisi fra-
tri vel ubi voluntatem principis in prin-
ciens pro eius id eatenus cum tibi e-
voluisse quatenus filius eius in eadem
valitudine perseveraverit ut sumus adim-
ite eius pubertate finitur pupill-
are testamentum ita principes imitatus fuis-
set in eo qui pro infirmitate testa-
ri non possit. nam et si furioso filio
substitueris, diximus desinere valere test-
amentum cum resipuisset quia tum potest
sibi facere testamentum et cum tamen incipit
si beneficium principis si adhuc id in
alere dicamus an fieret in testamento factio-
nem hominis sane mentis. igitur et agnatione
sui heredis dicendum est rumpi substitu-
tionem. quia nihil interest alium heredem
alium instituet ipso filius praeterea an
nunc heredem cepit suum heredem si in eius
praem an principem de hoc cum cogita-
sse, verisimile est si enim qui postea na-
sceretur ei heredem nec eum intelligeret
ad in beneficium principale intercedi
et ea testamentum facientem, ut in persona bonum
an ipso plenum. Et si ita scriptum fuerit ita
tur substitutio: filius meus meuius si in-
fra annum decesserint neuius heres esto. si me-
uius annum meuius filius scilicet hic vir an
decesserint utrum titius solus ei sub-
stitutus est heres erit. an et meuius qui
enim ne qui titius infra annum filium de-
cessisse, omne quidem spatium quod
est intra pubertatem libitum est patri ad
substituendum filio, sed si filius hic pu-
bertatis est. magis viri est initium eorum
plus sitium separatim si enim in fide eorum
aliquid inuitus testator is aperte ostenderit.
Lucius titius cum haberet filios in potesta-
te uxorem heredem scripsit et substitu-
it filios cum uno de eis impuberes.

.— Si filius preteriat in primo gradu. in secundo inueniatur institutus. incipit ualere in secundo gradu. dy.

t Quotiens qui decesserit alij desint duo bonorum qz qui ē non fuit expressa institutio. Si qz duplex pleui uxori substituere. ac si expresse institutus et dicē. ad ceteris sibi et ē. ad al' d... titur institutum de parte qualet ut subigat. et fac. s. e. l. i. lucius. accur.
u Quid duos duos heredibus. ut quiq; ergo ex testo succedit ut. s. e. l. ex duob. et j. de hered. in l. qui duos. az. ac. qualibus tem
u Cum uero ergo et alias acquisitam. ut. s. e. §. si ipses. §. ad substitutum qz qz hic non ut primo substitut' set ut augmentu hic fi. nam prim' intestatus decessit et legitimum hē dem fratre habuit. ut. j. ad. l. falc. l. pater. §. fi. et C. e. l. plt. si si ho testatus p testamentum q' pat' fecit pro eo. qz opp. ergo pro parte decessit pat' testatus. et pro parte intestatus. pro. imo in totum testatus. sz in puero intestatus. at' testatus.
x Non uenire. quia uj. uncias et priorem non putabit sibi ī falc. si uenitur de legatis abultio relictis. s. m. yr. s. est sic. j. ad l. falc. l. pat. §. fi. az. ē est iud' q' substitutus nō ē ei extesto hēs. si ei ex alia parte detraheret quis fal. q' et qua institutus inuenitur. at institutus est ex dimidia cuius quarta est semiuncia. sm. az. et uncia et dimidia. ut. s. de inoffi. te. l. pap. §. pronter. ac.
y Desiderabit pupillaris et ea ratio per obliquū ex persona eius cui successit hēalias. uj. s. m. jo.
e Decedit. hoc referri eū decenter pot. ad primū casum ubi simul pri sent. Sz optime refertur ad pro... ut si ita legat pat' pupill' substitute. si filius meus. ul' aliqs filio meorum decesserit in pupillari etate lego tibi. c. nō ita dū... decessit intestatus. l. hec littera ... ceatur in uerum. cum eis ... hij testō sic... ergo si decedat intestatus non debet. s. m. jo. ut ergo ipsa substituto decedit ad initium. sic legata. j. §. plane. l. et. s. de inusto. te. l. plt. s. m. jo. ut. C. e. l. plt. ac.

▸ h roz

▸ Sz si quando cū eo cau ut qz in extestis succederet et sic iusta successione relicta pariter nulla irrita fieret. ut. l. pat. §. ult. j. ad. l. falc. dy.

ad § solutio est

a Ex suo licet. directo sicut in pupillo ul' furioso hē mus. ut. j. ibi nam est furioso nam pro testio. hoc facit. potest mit coi. ni nō est opus i petrani pri uilegium. ut. C. de testamtis. §. t. v. et ad munie. l. i. insti. et j. de. l. i. si qz. §. fac. C. qui te. fa. pos. disc tis. et s. de testis similiter. acur.
g Futurus. qz pot ut s. de iure. et de testamentus. licet nō loquatur. ac.
a In potestate. ut et j. de regi. iur. l. et filiatus. et de uer. o. l. inoutionalibus. et s. de inquirē. si quis in actu secus in. s. de pactis. l. uetibus. accursius.
b Impuberibus. nobis et no. qz i. hic. nūc. §. i. ubi igitur etiam agnatione. Sz ex hijs suam uersionem confirmabit. az.

e Pro doubo legatum eidē rei legate uni in pupillaribus tabul' censent ... legatarij. ... concurrit ut ... l... si in eisdē tab. esset eis legata. acur. si legata augent ... pro pinguē partem
.. Prabit. nam huius coheredes et eadem rē relicta pro ... ab ipso coherede in substitute ... in primis tabul' debet augere in ... pro parte pupilli. si secus est in his quib. relicta a pupillo in substitute. ut. j. ad. l. falc. l. qui fundū. §. qui filiu. et j. l. m. ... et ... qui legato. et ... et ... qui in alte ... ē ... spēciē ... et ... intraeo cum qz fit ... pro substitutio... pro tantū ... in primis pupillaribus ... quam ... infis tabul' ... et sic fiat quarta salua ... tabula. et ... ...
s qui. mo. ... si substitutio ... insti. si hic patrimonium ... pupillari uniuersi. ut et ... fal ... hic. j. ad.
l Nō idem. no. qz l' falc. cū ... ex ... et az. C. d dolo. l. j. accursius. m Alio substi. qz nō ē institut' cum filio. ac. n Plane. s. simpliciter. o Cum. s. substitutus. ac. mite. ... totius hereditatis ... forte integram
p Quadrante ... ... substitutum ... falc. si secus est qz in singulis hereditatib. ... j. ad. l. falc. l. in singulis. ac.
q Nam eo ... nē hic seuis intelligitur cohedes titij cū

.. e Testium. ut. C. e. humanitatis. et uos di. exemplaria ut ibi dicit. acursius. dy.
.. d Auferret. ergo recedit ab eo qz dum equi ualet ... est pro utilitatem supuenientem. ut. s. de ostit. pu. l. plt. az. et facit. j. de. l. uj. fideis. §. sicut. et C. de cur. far. l. l. ij. insti. et C. de reuocandis don. l. si umquā. et de ... cmpt. in lege.
.. e Preter. ... et de. l. si indicem. insti. acur.
.. e Ip... l. ... acursius doctor legum.
.. f Et quero ... si infra annum. uj. s. annum decesserint. subaudi. acursius doc.
.. g Meuius decessit. s. hēs esto. acurs'.
.. h Pubertas est. facit. s. e. impupillari. et. l. centurio. et. l. uerbis. et. l. qui plures. et l. cum ex filio. §. filio. et j. de his. ta. l. ij. §. si primus. et s. e. sita quis. sub. et de adopt. si arrogator. §. si an. impu. et C. e. l. ij. acursius.
.. i Ipso seruari. ... ergo temporis detrahitur generaliter. ut. s. e. coheredi. §. qui patre. in infitione. acursius.

.. k Titius substitut. uulgaris. acursius doctor legum acursius doctor leg.

[illegible]

Ille qui semel fuit heres, licet desinat esse heres ... non admittitur ex substitutione illa quisquis michi heres erit sit heres filio meo. dy.

nulli momenti sit eo quod ab eo gradu filii non essent exheredati. Respondi cum gradus a quo filii preteriti sunt nullius esse momenti, non enim idcirco substituti repellantur ex testamento eos heredes extitisse videri, scilicet quia non totius testamenti institutio manat filii, sed tantum eius gradus a quo omissi non valuit. Sic responsum est: si a primo sit filius preteritus, a secundo exheredatus, nichil agi ab intestato, quoniam nec heredis institutio valeat, utrumque quia ab eo filius exheredatus est, an quia ipse filius substitutus est.

Iulianus. Longum tractatum eos quos sibi heredes instituat filius ita substituit: quisquis sibi heres esset unius ex heredibus institutis, quaesitum, an [al. quia] fide commodaquia ... non capientibus partem ex eo quod ... pater ... ad substitutionem impuberis admissi sunt utrum pro ea parte pro qua scripti sunt venia tamen pro ea parte quam acceperit, ita ut augeretur etiam portionis substitutione. Respondi: quin fide legum ... commodat adeundo heres efficitur, nec desinunt heredes esse, licet res avunculi testatoris auferuntur. Ubi tertius ... intestabilis esse ... scriptus ... esse, sicut is ... primum est in eo quod fecit contra leges, quemadmodum ... si desineret heres esse, ... quemadmodum in ... querimus scriptus est heres ... ad hereditatem ... ex eo tamen substitutus admittitur ... ex ... substitutione ... in testamento fuerit relicta, licet non hereditatem ex institutione amiserit, tamen ex substitutione ... portionem ... amiserit percepturum.

principale non sumit vires ab accessorio. hec dicit. dy.

Idem. Ex pupillari testamento ... parte ... exceptis ... non totum ...

Idem. Lucius Titius ... Gaium Seium ... natalem heredem institui ... et eos ... substituit ... filius ... relinqueret ... ante mortem patris impubes decessit ... natalium ... heredem habeat ... an hereditatem eius ad natalium filium ... ex causa substitutionis pertineret. ... non ... admitteretur ... ad primum casum non

Ex rigore substitutionis ... non admittuntur heredes primo mortui, sed ad solos superstites debet hereditas pervenire. dy. Facit ad finem l.

... ex intestato ... heredes substitutionem ... querere ... non ... succedere ... si quis eorum ... defecerit ... infra pubertatem cum ... filii ... duplici ... substitutionis ... heres non ... eam ... filii hereditas ... ab intestato ... testatoris ubi institutio ... substitutionem ... ad ... defuncto infra pubertatem eius ... non ... substitutionem devolvi ... Idem. Si omnes instituti heredes ... substitutionis ... portionem ... defunctus ... repudiaverit ... eo tempore ... ex substitutione ...

Idem. Pater familias primus ... testamento postumo herede instituto ... si ... filio si infra

postumus. ac.

pubertatem decesserit, Gaium Seium ... substitue... deinde ... Gaio Seio ... si Gaius Seius heres meus primo loco substitutus heres michi esset ... filius ... heres ... infra pubertatem mortuo ... substitutionem ... si Gaius Seius ... sibi heres ... defunctus ... substitutionem ... filio impubere defuncto ... debere ... heres erit ...

filio. ac.

... testatori heredem extitisse.

Idem. Qui habebat filium et filiam impuberes, instituto filio herede, filiam exheredavit et si filius intra pubertatem decessisset, filiam eius substituit; sed filia et filius ... decesserunt ... sororem ... substituit ... cum filia ... pubes decessit prior decessisset ...

Ille qui succedit ex substitutione pupillari dicitur heres esse non solum ipsius filii, sed etiam patris. dy.

[illegible]

f Utrum. hec duo dubia solues iam ibi ... g ... h nulli momenti. nullam commoditatem affert. [illegible]

Si quod ... pubes ... ipsius ... dy.

Immo non habebant ... bona ... dy.

ei coniuncte. et c. ut. C. de her. inst. l. ij. et tunc post existere coniuncto substitutus. si autem titii non ad id legatarius [illegible] ... impossibilitatis. ut stati dicens igitur. ... tale ut divi voluntatem ... statoris legatum primum scripto heres fuius [illegible] ... si solum ex ambobus substitutione positis. [illegible] ... instituto. — (Substitutus praefertur coniuncto. quia ius substitutionis fortius est quam ius accrescendi. dy.)

[illegible] pro filio. pupillus patri suo extitit heres ... patri pupilli. q. ... extitit. num quid tunc abstinere potest. ... nentibus. et ea facit instit. de her. in fac. ... ali. C. qui fideic. ac. instit. hered. ... Me condicit. instit. ... q. dic ut. j. l. i. alia ...

dem si eius impuberis tam filii hereditas ad uxorem et sororem testatoris iure substitutionis pertineret, ... sineque potuerint non pertinere.

Item. Servius quoque eum heredem, si hic scriptus esset ... illi substitutus esse alicui ... adiit hereditatem alicuius ... cum substituto ... tamen esse substituto ... Etiam. heres esto Stichus meus do lego. Stichus heres esto si Stichus heres non erit Stichus liber heres esto in hec quorum ... in primum ... gradus sit ... mutata sit substitutionis ... manet et quidem ... sibi substitui ... dem ... substitutio ... mutata substitutione. ... scriptus heres scriptus sit ... heres non sit idem heres esse ... substitutio nullius momenti ... dicere quis scriptus heres sit pure et substitutus esse ... ex institutione deficere ... substitui ... condicio due pure sit ... omenti erit substituto (constituto) ... qui institutus ... dem ... esse sibi substituat ... condicione non mutata ... tunc ... sit ... due ... substitutiones (similiter) proposita ... manifestet titius heres esto. Stichus meus do lego Stichus heres esto si Stichus non erit heres Stichus liber heres esto (nos dicimus) eodem testamento et legatus sit Stichus et libertatem accepit ... libertatem et ... non debi legatum ... non posse adire hereditatem ... Stichum heredem ... heres libertatem ... cum ... gradu ... quid si non adierit ... incipiet ex substitutione Stichus liber heres esse ... non adierit.

... legatum ... legatum ... illum heredem non esse ... heres non erit ... heres esto liber et heres ... sit ... pupillus substitutum sibi ... eum ... heredem instituit ... in substitutione ... statum ... ut si quidem pupillus ad pubertatem ... ex testamento heres extitit ... decesserit ex substitutione ... liber et heres ... patri pupillo ... heres extitit. De conditionibus institutionum. Rubrica.

Iulius. Sub impossibili condicione ... placet.

Idem. Si testator ... heres ... meus erit ... heres esto ... meus ... usumfructum ... ex ... alienaverit ... condicio ... defecisse condicionem ... evidentissime probationibus testatorem voluisse apparuerit ... hac condicione ... servus ... eius ... tunc ... alienata condicio deficiet. ... heredes instituti ... meum erit ... mortuo herede ... alienata ... recte putat ... singulos separatim ... condicione heredes instituimus.

Paulus. Si ita heres institutus sim ... condicionem ... impleta condicio habetur.

Idem. Si quis ita institutus est ... uxor mea ... heredes ... institutionem ... ita hereditatem ... societatem ... instituti.

— (Illud quod est meum pro parte. dicitur esse meum in dubio. secundum glo. aliter dicitur. et pluralis locutio geminat singularem. dy.)

[illegible]

onem que est iuris. Idem iulianus scribit eum qui here(de)s ita instituitur si fundum hereditarium non alienaverit. cavere autem coheredi debere implere condicionem. Si solus heres scriptus sit sub impossibili condicione. heredem institutum videri quae sua natura est.

P(aulus). Si heredi plures condiciones coniunctim datae sunt omnibus parendum est. quia unius loco habentur. si disiunctim. cuilibet.

V(lpianus). Si quis ita institutus. Item cum ita sit si monumentum post mortem testatoris in triduo proximo mortis eius fecisset. cum monumentum intra triduum perfici non possit. dicendum erit condicionem evanescere quasi impossibilem.

P(aulus). Si quis sub condicione heredes institutus si in urbe(m) caverit se legata eo testo relicta redditurum placet remitti eis condicionem. quia ad similitudinem legum respiceret. quae vetarent quasdam legata capere. quamquam in se non esset inpia cautio et recepta vincendo esse praetoris.

V(lpianus). Quae sub condicione iurisiurandi relinquuntur. a praetore reprobantur. providit enim is qui sub iurisiurandi condicione quid accepit aut omittendo condicionem perderet hereditatem legatumve aut cogeretur turpiter accipiendo condicionem iurare. voluit igitur eum cui sub iurisiurandi condicione quid relictum est ita capere ut capiunt hi quibus nulla talis iurandi condicio inseritur. et recte. cum enim faciles sunt nonnulli hominum ad iurandum contemptu religionis. alii perquam timidi metu divini numinis usque ad nimietatem. ne vel hi vel illi aut consequerentur aut perderent. quod relictum est praetor consultissime intervenit. etenim potuit is qui voluit fecisse quod religionis condicione astringit sub condicione faciendi relinquere. ita enim homines aut facientes admitterentur aut non facientes deficerent condicione. Hoc edictum et ad legata pertinet non tamen ad heredum institutionem sed et fideicommissa eaque

oportebit eos qui de fideicommisso convenient subsequi praetoris edictum. Ipse quoque legatorum fideicommissorum et mortis causa donationibus dicendum est eodem remitti. si forte quis caverit nisi iuraverit se aliquid facturum. forte restiturum quod accepit. oportebit itaque remitti cautionem. Et si ius iurandi aliqua condicione(?) ipse(?) ea sub alia sit institutus. huic videndum est an remittatur condicio et magis ut remitti iurisiurandi condicionem debeat. licet alii condicioni parendum habeat. Et si sub iurisiurandi condicione sit institutus aliquis. id est de dederit. hoc est sub altera condicione ut aliqua est condicio. Incertum aliud quidem videndum est. numquid ei remitti condicio non debeat quia praeter aliam condicionem parendum esse sit. sed debet ius remittendo condicionem. ne alia ratione condicione alia eum urgere et admittendam. Quotiens heres iurare iubetur daturum se aliquid vel facturum quod non improbum est. eiciet(?) hereditatem non aliter habebit quam si dederit vel fecerit id quod erat iussus iurare. mortuo autem vel manumisso Sticho vivo testatore quem manumittere si iuraverit Stichum manumissurum institutus non videbitur defectus condicione. defectus enim quamvis non sit contentus(?) eadem eum manumittere si iusserit idem est et si heres ita institutus esset. Titius heres esto si Stichum manumiserit. etiam Titio. C. ita lego si Stichum manumiserit. etiam Titio C. et lego si Stichum manumiserit non mortuo Sticho nemo dixerit sine movendo eum non videri eum defectum condicione si parere condicioni non potuit. implenda enim voluntas sit. Heres invenimus dorem(?) iurandum non esse necesse adire praetorem. semel enim a praetore interfectum remissum est. nec per singulas remittendum. Item dicendo erit quod dies legatum cesserit remissi

Institutio facta in scriptum confirmata. uidetur facta in scriptum confirmante. dy.

uidetur etiam ignorante scripto here- de. sed et in herede legatarii id te- statur. ut secundum diem legati ced- entem si decesserit. legatarium debeat. heres eius. accedere legati uti- cum pure legato testator eum heres [illegible]

Paulus. Condiciones que contra bonos mores inseruntur. remittende sunt. ueluti si ab hostibus patrem suum non redemerit. si parentibus suis patrono ue alimenta non prestiterit.

Ulpianus. Institutio talis si eo distalle: sei- um heredem seum scripsi heres esto. non est inutilis in quo uis heredem institu- to prius filium omnem... non est conditionale. utro nec uidetur hereditas codicillis data... quia in testamento data est. proinde et si ita scripserit cuius nomen codicillis scripsero ille michi heres esto tamen iure diuidimus institutionem utile nullo iure impediente. Et si quidem ita instituerit patruum illesi si eum codi- cillis heredem scripsi heres esto. ualet institutio et in filio tamen in patruo- et cum nulla condicio sit que impleri non pos- sit. ut quemadmodum si tertii ex parte ...

Iulianus. Si quis ita testatus sit. Et si filium meum titium adoptauerit. heres esto. et si non adoptauerit. et heres esto. et filio patris eo adopta- re titius nolit. se ad arrogandum dare cum filius heres ex parte...

Hermogenianus. Verbalis publicatione titius meus. si uolet heres esto. inecessarii condicionem faciunt. ut si nolit heres esse non existat. nam in uoluntarii heredis persona etiam non addunt. cum et si non fuerint addita inutiliter non est institutus heres.

Institutus heres sub condicione impleta condicione potest repudiare et adire. secundum in legato. dy.

Iulianus. Et qui ita hereditatem et legatum accepit. si reddit in heres uel legatum in hereditas aut ... non potest nisi secundum completam condicionem designatum scriptus heres uel legatarius ex hereditate aut legatum agnosci non solet.

Marcianus. Condiciones contra edicta imperatorum aut contra leges aut que legis uicem optinent scripte uel que contra bonos mores uel derisorie sunt. aut huiusmodi quas pretores improbauerunt pro non scriptis habentur. et perinde ac si condicio hereditati sine legato adiecta non esset capitur hereditas legatum ue.

Turpia de iure censentur impossibilia. hoc dicit. dy.

Papinianus. Filius qui fuit in potestate. sub condicione scriptus heres quam senatus aut princeps improbant testamentum infirmat patris. ac si condicio non esset in eius potestate nam que facta lesunt pietatem existimationem uerecundiam nostram et ut generaliter dixerim contra bonos mores fiunt nec facere nos posse credendum est.

Conditio que est impossibilis ... pro non scripta habetur ... institutione. dy.

Marcianus. Si titius heres erit seius heres esto. si seius heres erit titius heres esto. Iulianus inutile esse institutionem scribit cum condicio existere non possit.

Ulpianus. Si plures institutiones et eadem parte sub diuersis condicionibus fuerint condicio que prior extiterit. occupabit institutionem.

Macer. Cui fundus pure libertas heres scriptus sub condicione sit. et si heres non extiterit legatum accepit. in legato repetitam uideri condicionem. diui patres scripserunt. hac ratione ... cum auia nepote sub condicione emancipationis pro parte heredem instituit. et postea codicillis scripsit. aplius ei legauit. quod quia institutum eum heredem repetitam uideri condicionem emancipationis in legato ...

Proculus. Si ita scriptum fuerit titius heres esto si titius heres erit. meuius heres esto si titius suspectam adierit hereditatem partem in eius suo arbitrio adire et quam tamen retinere.

Iulianus. Mulier quum suo ex dote promissam pecuniam debebit uir heredem ita instituat. si eam pecuniam quam doti promisisset neque petisset neque exegisset. puto si uir dominus nuntiasset ceteris heredibus per se non stare quo minus acceptum faceret id quod ex dote ei debebat statim eum heredem futurum. Quod si solus heres institutus sit in tali condicione nichilo minus puto statim eum heredem futurum quia hec condicio pro non scripta accipienda est. Et si quis heredi- tarium suum iussus est manumittere. et heres esse. quamuis si manumisit et uideri agat tamen heres erit. uiuere et ... manu ...

Condicio institutioni adiecta. uidetur adiecta legato. item illa que inducunt repetitionem precedentis legati. inducuntur repetitionem conditionis legato adiecte. et hoc dicit. dy.

si hec non ... fuit ... ut ... ceperit legata ... ut ... lucretia ... ut dicit ... voluntate testatoris ... ut ... videtur ... sententie

... .ar.c. .ff. di. quedam .l. hec condictio.

Emancipasse .s. de his .l. sic non sufficit testatori hoc etiam si de uno non teneat. Sic .s. de statu .h. .l. plus. .s. sed cum filio eius ... .s. quod si ... uti ... ut .s. ... quidem .c. accursius.

Convalescit .s. .i. quia ... heredem ... non valet ... adeo in ... non obstabit exceptio. Sic .s. de pign. act. .l. rem alienam .c. Si ab eo ... ibi no. accursius.

Sed si quis ... institutio ...

[Main text]

nnisse sed post aditionem libertas
servo data ex voluntate testa-
toris convalescit. Si quis ita heredem i-
nstituerit: si heredem meum tu institu-
eris, aut quid ei legaveris, inutilis
institutio est quoque gradu is a te heres institutus
sit. Ubi quidem legatum sit cum non
aliquo gradu id te fecisse probes.

Celsus. Servus alienus ita heres insti-
tui potest: cum liber erit; proprius autem ita insti-
tui non potest.

Gaius. Quia ratio suadet eum cui li-
bertatem dare potest etiam deleri, cum possit die
cui in diem aut sub condicione dare libertatem,
nec habere facultatem in casum accidentibus
obveniendi libertatis herede instituto.

Marcellus. Uter ex fratribus meis Titiam
consobrinam meam in uxorem duxe-
rit ex dodrante, qui non duxerit ex qua-
drante heres esto. Cum vivit alteri, alteri non
vult nubere consobrina, qui ex his
duxit uxorem heres erit ex dodrante, et al-
terius quadrante. Sicut enim veniret duxit uxo-
rem, non quia ipsi ducere noluerunt, sed
quia illa nubere noluit: contra ipse esse
quales admittuntur. Plurimum in hoc
non super ordine duxerit si dederit: si fecerit
ita accipi oportet quod non sit per eum quo
minus ducat, det aut faciat.

Paulus. Qui ex fratribus meis Titiam consobri-
nam uxorem duxerit ex besse heres e-
sto; qui non duxerit ex triente heres
esto. Vivo testatore consobrina defuncta
ambo ad hereditatem venientes semisse
habebunt: quia unius ex coheredes institu-
tos sed emolumento portionum eventu in-
nuptiarum discretos.

Modestinus. Sub condicione heres instituitur si sui
iuris fuerit condicionem parere si potest.

Pomponius. Si pupillus sub condicione heres in-
stitutus fuerit, condicionem et sine tutoris a-
uctoritate parere potest, idemque est et in legatario
sub condicione enixe aliquem fuerit condi-
cione expleta, proinde est ac si pure ei he-
reditas vel legatum relictum.

Modestinus. Quidam in suo testamento he-
redem scripsit sub tali condicione si reliq-

ac eius in mare abiecerit: quaerebatur
cum his institutis non permittet
condicionem: an et repellendus sit ab
hereditate. Modestinus respondit: laudandus
est magis hic quam accusandus
qui reliquias testatoris non in mare
secundum ipsius voluntatem abiecit, sed
in memoriam humanae condicionis
sepulturae tradidit. Sed hoc prius
inspiciendum est, ne homo qui talem
condicionem posuit, ne compos mentis
fuerit. Igitur si perspicuis rationibus hec
suspicio amoveri potest, nullo modo
legitimus heres de hereditate contro-
versiam facit scripto heredi. Qui
testamento pure instituit, codicillis ac-
cipit condicionem, quo minus ei parere
necesse habeat. Modestinus. Hereditas
codicillis neque dari neque adimi
potest, porro inefficacem condicionem
de ademptae hereditatis cogitatus
se intelligitur.

Papinianus. Si filius sub condicione heres in-
stitutus esset, ex eo substitui non
sufficit sub qualibet condicione filium
heredem instituere, sed demum
testamentum ratum est si ea in filii fuit
potestate condicio: considerem enim esse
a condicione fuit ascripta in ...
moriente filio impleri non potuit,
ultimi si ... filius
heres esto, ibi tamen decessit. An
non quod potuit ... voluntate ...
to impleri: veluti si Titio decem dederit
filius heres esto, quod condicione non est
in patrium impleri potest. Nam superiori
quidem casu condicionis admiscet
uno filio nepotes ad hereditatem
quod si neminem substituit heredem
dum moriatur impubes extiterit.
Argumentum est quod a capitolio proximo
relatum est, cum ad ... refert in he-
rede instituto si in capitolium a-
scenderit quod si non ascendit, legatum
eidem ... ascenderet in
morte obisse decimo. Quod si prius con-
dicionem morte defecisse, id est mo

Institutio facta sub condicione inepta est pura condicio tamen pro non adiecta. Sed heredibus intestato data non potest adimi per condicionem in codicillis appositam ... dy.

suus. h. inmo caute dicit nepotes. q. aut substi-
tuti ul' ut legitimum admittent. ut. j. hac. l. acurs.
[illegible]

. Quotiens fit mentio de tpre in lege. q. no ditur d' quo debet statim arbito iudicis. 7 ad h' allegat. dy.

riente eo legitimam etiam actionem
tertia non secus conditionis in quo fi-
lio non admittit nepotes ad here-
ditatem q si substituti no essent in
testamento avo heredes extitissent. Nam
cum filius videtur obstitisse per e-
ius mortem testamentum penitus destituitur
quemadmodum si exheredato eo de fili-
o nepotes eum filius moreretur h-
eredes fuissent instituti. De iure
deliberandi.

Imp. S[...] si fuit hes institutus deli-
berandi non ipsi petiturum temp' audi-
endo deliberandi si ei cum eo fuit qr
pupillo hr' istic apd pretorem idem
si plurium suus sit utique omnibus
dari pstituerit. Sit pretor si temps
ad deliberandum petet dilato edi-
temp' nec adiciat diem sui dubio
ostendit ee mun dictis pretore q die
P. aur. Itaq paucores pstituimus
c dieru non sine causa.

Imp. Hec non illud sciendum e no
nunquam semel no tamen sepius
die ad deliberandum dandu ee cu
pretori suadetur temp' ex prmi q
datis pstitui no sufficisse.

Idem. Set impetrari h' non debet n
ex magna causa.

Idem. Antio scrib' no solum creditori
b' si i hereditate instituto pretore sibi
eum te dele bus q copiam istiorum in-
spiciendorum facere n p unde instrue-
se possent expediat nec ne agno-
scere hereditatem. Et si maior sit he-
reditas et delibat heres ut res sunt i
hereditate que ex contractu te pror-
ue deteriores fiunt edicto pretore ad-
eat is qui delibat sum pruido eas
uisi spectis vendere qui possit i ea
q nimium sumptuosa sunt velut in
vita aut venalicia. et ea q mo-
ra deteriora fiant vendere cum pre-
senti non sit uel alienum. et sibi pe-
cunia. Si pretiosis pignoribus debeat
aut Igitur siquid solvat
in hereditate sit nunc olcinum fi-
nitum numeratam pecuniam

inde delebuit fi impendia funus
a debitoribus hereditarius exigenda
est pecunia q similiter debitor
es ad iudice plicaret. necne debi-
tes suppliare

Imp. Ait pretor si pupilli vel pupille
nomine pstabit' te ablab' temp'
ad deliberandum tunc excedent cum he-
reditatem retinere vel ei actum sit si
iusta ca ee videbi. Bona interea dim-
inui inssi ca causa. bonum arbi-
tri. vetalio. Cum pretor impedit i-
tum diminuatione quidem nomine
pupilli petit. tempus ad deliberand
quo sit an sit diminutionem vetalo n
idemus. huic autem verbis pretor no tam
alienatione impedit set etiam actiones
exerceri patitur. est enim absurdum ei
cum alieno mandatur prautilia acti-
ones exercere et unaliato scrib' Cum de
aut cognitione videtur. an iusta ca
sit ut diminui e pretor pmittat. g
expensis ca diminui pmittet. si eorum
q sui piculo no possunt pferri necessario
igitur diminui pmittet. si tum ur-
geret et alius quorum causis pmittere
n oportet ut edificia sarciant. Ne ag-
incanti sint. siqua pecunia. Sib pena
debit' ut restituere ne pignora distraha-
tur et aliis q multis causis pretor adire
diminutionem pmittet. tunc n sui p
iussu ei dz diminutio fi.

Idem. Si quis suus heres postea cum sola
bstinuit tunc petat temp' ad delibe-
randum videamus an impetrare debeat in
ag q est ut e ea impetrare debeat ai
non dum bona venierint.

Paul. Filius cum deliberat alimenta
hre debet ex hereditate.

Marcel. Si plures gradus sit hered'
institutorum p singlos observatur se
aut pretor id q de pfiniendo temp'r
deliberationis edicit videlicet ut de
prio quoque ad sequentem titulus lata
hereditate quam prmum incipiat successore
qui possit defuncti creditoribus res-
[pondere]

Idem. Qui filium libertinum [...]

. Appellatione filij continetur et naturalis in future conceptus. dy.

arg q [illegible] monast [illegible] cu [illegible]

[illegible] morte. supuenienti. in iuta tamen. [illegible] accessisse. et sic ad hereditatem transsit. q al' no fieret. ut [illegible] quia diu ipse vivit in [illegible] no admittet in suo. quia possibile est contrarium [illegible] tam posset locus ee instituto. cessat substi- [illegible]

toto 7 a tutore. 7 cur. ut. s. d admi. tu. l. [illegible] [illegible] pupilli [illegible] de pupillo [illegible]

[illegible]

[illegible] Cum filium pupillum. acursius. [illegible] Cum aliena. 7 postea fuit manumissus. 7 sic no erat libertinus. [illegible] acur.

scilicet heredem eum instituat. dei
de ita scripserit. si michi filius unus
eius erit momenti heres qui in su
am tutelam venerit tunc damnas
sit et liber heres esto. is filius pu
pillus et tertius heres esto. erat quod
refertur si damnas sub condicione ne
gat. quia filii appellatione libertinus quoque
continetur. et alio contra quia eo
loco suum filium accipi eum oportet.
et liber suam prolem. si iam testator
de filio legitimo esse apparet. In
capit. lib. xxix. de militum testa.

MILITUS

Militibus liberam testamenti factionem pri
mus quidem divus iulius cesar concessit. set
ea concessio temporalis erat. postea vero
primus divus titus dedit. post hoc do
mitianus. postea divus nerva plenissi
mam indulgentiam in milites contulit
eamque traianus secutus est. et exinde mandatis
inseri cepit caput tale. Cum in notitiam meam prelatum
sit subinde testamenta a commilitonibus relicta
proferri que possint in controversiam deduci si
ad diligentiam legum revocentur. et ob
servantiam. secutus animi mei in
tegritatem erga optimos fidelissimos
que commilitones simplicitati eorum
consulendum existimavi ut quoquo modo te
stati fuissent rata esset eorum voluntas.
faciant igitur testamenta quomodo volent
faciant quoquo modo poterint sufficiat
que ad bonorum suorum divisionem faciendam
nuda voluntas testatoris. Castrense
autem appellatur peculium quod in militia a pa
rentibus vel cognatis acquisitum est. Castren
se peculium a nobis sunt incertum aut a
multitudine. et amalo exercitu
unde lites solum. etc. animo nulli
ex hominum dicitur. agmen ubi cuntari
agmine data et dictu. unde et ag
men mille hominum turba multitudinem
fragmina appellavit quia nullus vi
quam sicut id ipse ducti et ... usque
appellant exercitus exit etc. ab ex
ercitu nomen tirunt.

Castrense autem militis testamentum proconsul edidit. Propter nimiam imperitiam constitutionibus principalibus: ut militares singularia iura in testamentis eorum observantur.

Tit. Sin militis qui testamento contra iure testamentum fecerit non testamentum condiderit (quamvis dubitatur) sed cum
non iure militari fuerit post tertium. Sed
qui voluit communi iure testamentum
facere et si ... defecerit statu, tamen militaria
renunciaverit. nec credendus est
quisquis genus testandi eligere
ad impugnandum suum iudicium. sed in
agnitionem gentis voluisse propter
fortuitos casus. sed in dubio plicis
pagani solum testamentum fecisse ut
prescriptionem adicere velle. hic quin
iure codicillorum valere quod fecerit dicere
si in perfectum sit testamentum codicillis sui
esse. nam secundum mentem suam id di
vus marcus rescripsit.

Item. Iure militari sui iuris manu
mittere testamento facere potest etiam cum animo
inviolatum in iuris manente
placet.

Item. Milites etiam hi qui heredes eis
exstiterint possunt substitui ibi
dum utrumque ... et testamento ... eorum constitutum.

Item. Si miles ex fundo unius here
dem scripsit creditum quantum ad testandum
per omnium intestatus decessisse in
telligitur. parte testatus parte decedere
parte intestatus.

Item. Quoniam militari testamento
si ignoraverit pignoratum esse
rem. vel non fuerit pignoratis. sed tamen
ad fuit vel sibi quis cui sibi in
fecerit. et heredes esse testamento nominati.

Marcellus. Idem est et si ... Et patres
arrogavit filium nepotes ... suus.

natus ex filio arrogato. ac.

a Tutela. i. adulta etate. ut i. de l. iii. cum filio o culus tunc extremum tempus si
b Negat. s. eum statim liberum esse. nam hic arti gnificat. ut i. do. ... l. iii.
s. f. acursius. no. appellatione filii etiam naturalis continentur. sic. i. de l. ii. l. luti.
c Continentur. s. f. al. ... p. ... uolo ...
d Cum ... legitimum. s. ...
e Apparet. ...
f Utilis ... testis ...
g Militibus ... notitiam ... ac.
h Cum ... innocentiam ...
i Commilitones. no. ... appellat ... ac.
k Item ...
l Miles ...
m Militem ... acursius.
n Semilitis ...
o Similis dubitat. an valeat iure militari. acur.
p Consilium ... pagano ... valent ... hac ... sui testamento ... acur.
q ... testamentum ... acur.
r Dividit ... acur.
s ... testamentum ... acur.
t Valere ... ut ... de codicill. ... acur.
u Nequaquam ... acur.
x Iure militari surdum i. eum qui surdus et mutus ... pagano ... plene dicitur ...
y Miles ... an post dic ut ... quin imo. ac.
z Milites substitui directo ...
Simile creditur. immo aut ...
Si ... hic videtur inutilis ... militem ... ac.
Quin ... sicut ... si filius ... si aliquis. acursius.

a Arrogavit. post testamentum. acursius. ac.
b Facit. s. de testa. eius imprimis. acursius. ac.
c Noluit. h. dic. ut i. e. tribunus ... aci.

Militibus ... pagano ... acursius ... ac.

... ut s. de testis. de statu. ... ac.
l Filius ... pagano ... secus ... acursius.
Milites ... ac.

Filius uterus pagano. ac.
Pagano ... miles ... acursius ... ac.

Milites in ... testamento ... militis ... sine solemnitate ... pagano ... miles ... testamentum ... de testamento ... militis ... de iure ... militis testamentum ...

m Item est. ut her(edita)s castrensium no(n) h(ab)eat nisi castre(n)sia. ac. n Quetan. post annum missio(n)is. secus si an(te). ut i(nfra) e(odem) §. sed et c(ontra). ac. o Uniuersa. ut c(ontra).

secu(n)d(u)m. futuro h(er)edi q(ui) erat eade(m) p(er)sona. s(upra) fa(cit). C. d(e) necessar. s(er)uis. l. ii. acursius. z Cum miles a(liquem). s(upra). i(n)stituto. 7 Uel. s(upra). substituto. 9 Reliquit. s(upra). q(ui) cum eorum esset heres restitueret. acursius doctor legum. acursius doctor legum.

p. Neq(ue) enim. continuatur cum superiori. l. Item est. acursius.

q Et d(e) p(ar)te. cum co(m)mu(n)i iure d(e) bonis in testa(mento) ut i(n)f(ra). e(odem). §. sed et contrarius. ac.

r Deportati. h(ere)dum capitur. uel co(n)tra. ut C. de h(ere)d(ibus) i(n)s(tituendis). l. i. c(ontra). c(ontra). d(e) b(onis) p(ro)s(cri)p(torum). l. e(t)c(etera). s(upra). s(ed) et testo militis sicut h(ic). c(ontra). d(e). l. iii. l. sic p(ro) (con)trari(o). Et si miles sic ergo passiue h(ic) accipit(ur) testi factio. ut inst. d(e) h(ere)d(ibus). q(uali)t(er). (et) dif(ferentia). §. testi. ac.

s Et ferre cepit. sed aut m(u)l(ie)r. ut no(n). inst. de l(egatis). §. legari. ferre aut(em) di(cit) p(ro)p(ter) co(n)ce(ssi)o(nem). i(nfra). p(rincipium). §. et si fuerint. c(ontra). d(e) his q(ui) p(ro) n(on) s(cri)pt(is). l. f. (et) de his q(ui)b(us) ut i(n)dig(nis). l. mu(lie)r. c(ontra). e(odem). mi(li)tes. §. m(u)lier. et d(e) h(ere)d(ibus) i(n)s(tituendis). l. f(in). sic fac. C. e(odem). l. ex testo.

t Qui in re(gio)ne. ad q(uo)d i(nfra). d(e) p(rae)s(umptis) scrip(tis). l. iii.

qa n(on) rupit(ur) testo(rum). ac.

successit in locum filii. 9

Idem. Licet ex tunc eiusdem testi filio uiuo (et) nondu(m) se militiae eodem duru(m) ante decem dierum indig(nae) uite mil(it)aris te fecisse testamentum ut est receptum, (q)d ante fecerat. ac. additio pio(?) meo (et) uicinum esset pa(trem) ganus fecit testamentum in ea uoluntate recepit. nam h(ic) uite eius uoluntatem incipiet ualere. sed hic maluit mil(itiam)

Idem. Facere testamentum milites [b] et (con)i hostium (cum) p(ro)cellatate uetitus si uite militiam fecerit

Idem. Et militiam de loco capite dep(or)tatis testamentum facere. licet sup(er) bonis diminuerat castrensibus. si ue(ro) uite militiam aluit ut [e] qui querer(etur). Idem aut(em) ut uite militari et testandi sit. na(m) cum ei q(ui) militia tribu(n)atus. ius testandi q(ua)si certe d(ie)rum uite militari cui testandi iure [f] intelligi oportet. si no(n) fecerint fides (cor)ruptas sit. Et si miles in eam causam uenerit sit testamentum fecit in ea condicione est testamentum eius ualeat. Nam q(ua)si intestatus an pater suus uiuat testamentum fecit testamentum eius ualebit. Et si filius fa(milias) agnouit patrem suum decessisse de castre(n)si peculio in militia testat(us) sit n(on) p(er)tinebunt ad h(er)edem eius patris bo(na) sed sola castre(n)sia. 9

(Privilegium aliud concessum. intelligit esse concessum secundum dispositionem personae suae. dy.)

(Ex ingressum eius inde(x) qui eos condemnauit)

Idem. Milites cum decimisquatuor exp(e)d(ition)e (con)ualeant scriptis relinquunt. 9

Idem. Licet militem et si de testo mutato cogitauerit nouique ad mente uolebat castrensia bona heredi scripto. sed et de patrimonio testamentum fo(rte) uoluit alium heredem scribere. sed si tamen militiam uictaiam cessit militem uiri scriptura ad heredes pertinere castrensium. 9

Marcell. Neque tamen potuit de (pro)fectione testamentum (et) de parte. uo(lun)t(ate) Et portantem etiam se omnes qui testi factionem no(n) habent. a milite heredes institui possunt. Et si sponte heredem scribat institutio non ualebit. Et si mortis tempore in ciuitate iuste feratur inito incipit qualescumque ei nunc data hereditate

et generaliter motiuis id fecit. dicat q(ui)s(ue) si miles scribit heredes ei institutionis (con)cipiat in re sibi ualere. si mortis tempore talis inueniatur ut a milite insti(tui) possit. Et si fuerint apparuit ei ualebit in est (et) credidisset. miles sine libertate heredem instituit uel condicione eius institutio non ualeret. Et cum miles i(n) testamento suo seruo suo libertatem dedit eidem (et) a primo (et) a secundo herede p(er) fideicommissum hereditatem relinquit. qui uiuus (et) primus heres (et) substitutus p(ri)usq(ua)m adierunt hereditatem mortem morte obierunt ei delicti intestati (et) certum facere imp(er)io uicinum eiusdem sexus receperit. sed p(er)inde h(ic) b(ene) h(oc) etiam est sic (et) eidem suo libertas (et) hereditas directo data esset quia utraque ad eum p(er)tinere testatorem uoluisse negari non potest. 9

Marc. Tractabatur. an talem eius a(liquis) (et) in paganorum testis intelligendum esset (et) placuit non sine distinctione. h(ic) si. sed si quidem uiuo testatore (et) sciente d(e)c(e)s(s)isse. nichil noui statuendum est. si u(ero) aut ignorante an post mortem eius quomodo subueniendum est.

Idem. In fraudem plane creditoris si miles scripsit. quamuis nec tamen facere fecit [h] Et sicut aut(em) hereditate milites uite uoluntate dare pote(s)t ita (et) adimere potest. etiam si cancellauit testamentum suum. t(amen) id est si illud fuerit inuentum tum si testamentum si(ne) uisi cancellauit (et) inde uel se uoluit ualere ex suprema uoluntate. (et) id est miles uel ipsi fecit testamentum suum in eo [k] anulo suo signauit et sup(er)erat de cogitatur ut certe (con)siderabit aliorum (pro)posito id fecit. uel similitudine uoluntatis eius sententiae p(ro)babit(ur) renouati testamentum intelligi. quod si id nec ea q(ua)e scripta fuerant. legi possunt. (et) militia facti iudicabit fortior est (con)stituendi. [n] Et testamentum aliam militiam factam a milite. si in militia decesserit uite militari uale(t). si militia subiuncta uoluntas (con)tinua ei sit diutius pos(t)ea. Et si quis se scribat here(dem) de in testo militis. no(n) tenentur

(Sed speciale ut ibi no(tatur) (et) h(ic) p(er) in sequenti glosa uerb.)

u Qualescu(m)que. sic. i(nfra). de re. du. si (con)gnatis ar(gumento). d(e). i(nfra). d(e) reg. iur. q(uod) ab initio. ac. s. de h(ere)d(ibus) insti. x Mortis t(em)p(o)r(e). maius tria t(em)p(or)a. ut. si alienum. §. i. ac. y Et si fuerint p(ri)mum no(n) ualet. ut inst. qui da. tu. pos. §. (et) plane. si. c(ontra). de fideic. l. generaliter. §. si quis tu(m). sed (con)tra. C. de h(ere)d(ibus) inst. l. cum proponas. ubi ualet testamentum. so(lutio). non ibi tenet institutio in p(ri)mo casu (et) ideo substitutus admittitur. sed (con)tra in s(e)c(un)do. ideo tenet. quia erat co(mmun)is. unde eadem est quare possit hic p(ro)pius. unde no(n) erat est in ipsi testanti. l. eius

n Testamentum. no(n) sollempne. ac. Erat miles ante militiam. r(esponsio). miles non militans (et) ideo h(ic) intellige secus si paganus erat. ut i(nfra). e(odem). tri- o Ante militiam. sed quo (et) bun. §. f. (et) s. e. neque ibi. q(uae)s(tio) s(olutio). ac. plenius tenet prima uoluntas p Uir mili(tis). mutato personae statu. ut s. e. neque. §. i. (et) ar. s. d(e) act. ep(is)c. si quis ali. (et) de rei. uen. si a titio. acur. ad supplendam. l. cor. de fal. q Et si quis senatus (con)s(ultum). s(upra). libonianum q(uod) fuit factum. (et) q(uod) dicit pena dic(tum) filii ut ff. de fal. in r(es)p(on)sa. (et) l. diuus. sic ergo priuilegium testantis non tollit delictum scribentis. sed priuil(egium) scribentis tollit. ut C. de his q(ui) sibi ascri. l. quod ad- bitis. et facit. i(nfra). de his qui se ascri. l. f. acursius doctor legum.

a Obierit. quoniam uiuo uel mortuo testatore. sed in pagano distinguitur. ut i(nfra). l. p(ro)x(ima). b Data esset. quo quantum ta(m) militis q(uam) libertatis fauore (con)tingit. r(esponsio). et est. sic. C. ad tre. l. pl(ur)es. §. cum aut(em). c(ontra). ad tre. fa. inf(ra). ac. c Tractabatur aliquid. quale est illud quod dictum est de militis testo. s. l. pr(ima). i(nfra). d Decessisset. institutus et substitutus. ac. e Nichil noui sta(tuendum). i(d est) nil ua- [illegible] lebit. et sic non ualet libertas eo testo data. potuit enim mutare et no(n) fecit. (et) ideo uidetur firmare. ut s. e. idem est. et ar. C. de inoff. te. l. iii. ac. f Subueniendum est. testo ut ualeat. (et) quidem fauore libertatis uel militis. ut C. ad tre. l. pl(ur)es. §. cum aute(m) ubi mortuo instituto tra(n)seunt act(iones). sine restit(utione). set illud quando est in quem tra(n)seunt hic s(er)uus erat in quem transire no(n) pot(est) fideic(ommissum). n(isi) sit lib(er). (et) lib(er) no(n) pot(est) esse nisi adita h(ere)d(itate). ut C. de ca- duc. toll. §. in nouissimo. sed dispensatur fauore libertatis. ut h(ic). c(ontra). ad tre. l. (et) fa. §. f. (et) s. l. pr(ima). fauore libertatis (et) militie. (et) sic no(n) ualere testamentum sine institutione. acursius docto(r). g In fraudem. fac. s. de h(ere)d(ibus). inst. quoniam do. nec ei in alius de primum alii dicit dari p(ro)hibitum. ut C. de ema(n)cipatis. ac. a sollempnitate. h Etiam cancella- tc. uiris tam opus est. ut i(nfra). e. huius. ar. (et) i Signauit. i(d est) resignauit (et) clausit. ac. k Cogitur. i(d est) inde (con)siderabit. ac. sit (et) sigillo l Fortior. s(cilicet). clau(sula) lauit. ac. m Fortior. quia an(te) na refirmatum m(ili)s firmat. sed quod in dubio. r(esponsio). no(n) cancellatum remaneat. ut hic. (et) quia dicitur probabit(ur). s. p(ro)x(ima). (et) facit. ad. l. s. gesta. l. ad testum. §. si sig. (et) l. si testamentum q(uo)d te. c(ontra). si tab. t. l. i. §. si h(ere)s. (et) s. e. idem eit. c(ontra). e. tribun. §. f. (et) l. titia. (et) si. (et) inst. e(odem). §. (et) si quis.

qui

sic

erit.

sed hodie ui(detu)r hoc ius co(mmun)e etiam sine fauore libertatis.

(et)e.

ut

so(lutio). ut dicta l. tribun(os). dy.

qo

qo

h(ic) cadit xij. q(uaestio) 2

a Miles. fac. j. e. miles ita. §. i. et l. querebat. §. f. et C. e. l. certi. Sed ultro in pag. ut. s. de hered. inst. l. hereditas. et inst. de hered. inst. §. heres pure. h. acursius.
b Soli filio. ut et j. e. l. miles. ita. §. f. in pagano secus. ut. s. de uulg. subst. l. ij. §. quisquis aut. ac. quid est. s. solius filij. ac. — c Certum tpa. c. diem. l. anni. ut inst. de bon. pos. §. liberis. ac.
d Generalis. s. ut non sit ulla exceptio.
e Dotalem. l. iul. que in bibet alienat. fundi dotalis. ut inst. quibus ali. l. in prin. et facit. j. de l. ij. cum pater. §. qui dotale. et no. p. iuditium non tollere priuil. et sic. s. quibus. ex. c. ma. l. f. Sed an debeatur hec cum extimatio. R. non. cum legatarius non habet eius commercium. ut. j. de l. ij. mortuo. §. labeo. ac.
f Si certarum distribuisset. sic sed et in pagano. ut. s. de hered. inst. l. ex facto. §. i.

…mi…

et fac. s. e. similes quia i. no. et C. e. l. i. et ij. et que ibi. no. ac.
g Cuius duas hereditates. ad l. xc. s. de compensat. si cum militi. et fam. her. heredes. §. i. et facit. s. e. si similes. et q. i. no. et C. e. l. i. et ij. acur. j. tracte. ad hoc ne pun
h Solue. [i]tum noceat creditoribus. ut. j. e. cum filius. et e. ad h. j. t. i. l. cum hereditate. et de bo. pos. sed cum patro. in prin. Item contra j. e. si duobus. so. ibi. Item contra s. quibus mo. usuf. amit. si sub condic. sed ibi duo testantes. hic unus. Item ibi duo testa. hic unum. Item quia ipsum l. non committat es alienum et es ut hic. R. ibi non est uniuersitas. sed hic nam bona castrensia una uniuersitas est. et sic paganica alia. et ita ibi totum patrimonium intuetur es alienum. ut. j. ad treb. l. i. §. si heres. et s. de uno. fidei. §. tractatum. ac. put hes infra. §. ii
i Si eodem. possit pro certis. in suo hereditate. instituto. et illo, nam eodem testamento potest ei adimi hereditas sola sine libertate. et hoc a milite non a pagano. ut et s. de lib. et posth. si ita. §. regula. et quod dicit exheredare. i. hereditatem adimendo dicendo exheredo. uel adimo. Item pone in illo extraneo instituto et eodem testamento postea exheredato. nam miles hic facere potest non paganus quia res est inepta. i. testamento exheredato. ut j. de u. o. quam cum filium. Sed miles mera uoluntate aufert. ut. s. e. l. i. si filius. §. i. et f. hec ordinaliter inst. sola exheredatione non possit et c. Si non has sine non dic quod miles potest adimere hereditatem datam eodem testamento. cum hoc possit paganus et si et forte et pro rubri exheredo quia aparte potest iam eo instituto. Al. ii. ut dea. l. quidam. et fac. s. de testa. l. hered. §. si quis post. et C. de testa. hac. et §. si quis aut. et l. scim. ac.

¶ si te omitti poena. Miles ad certum tempus heredem facere potest testamentum, post tempus uel ex condicione uel in condicione, et tantum sibi quam filio iure militari testamentum facere potest, et soli filio uel sibi non fecit. quod testamentum ualebit, si forte post uel in militia, uel intra annum militie decesserit. Sed non possessionem intestato impleta conditione uel tempore nec militis posse agnosci, tamen si rem scrib. quia generalis est ista de finitio.

Paulus. Dotalem fundum si legauerit miles non erit irritum legatum propter legem Iuliam. Si certarum heredes. Cum autem aliis ueluti aliquarum rerum heredem instituat miles ueluti aliorum rerum castrensium, aliorum ceterarum rerum ualebit institutio et quidem habebitur atque si sine partibus heredes eos instituisset. Sed ita ut eis omnibus per proportionem cuique legando distribuisset. Tractauerunt si quis alium castrensium rerum, alium ceterarum quasi duorum hominum due hereditates intelligerentur, etiam in es alienum, ut quid in castris contractum esset solus is teneatur qui castrensium rerum heres institutus esset et contra contracto ere alieno is solus obligeretur qui ceterarum rerum heres scriptus esset. Sed consequenter uidetur rescripsisse uel eo quod actum ... idem tamen uel huic heredi uel illi uel iure debeatur. Et si alter in tam ... ceterorum alieno ere sit et ex ea causa teneb. sufficiat ut is si usque ex ea parte heres institutus est non adierit. Etiam quam aduersus appellandus est aut defendere totam hereditatem aut totam creditoribus soluere. Si eodem testamento miles eundem et heredem scripserit et exheredauerit, nec accipit sed pro substractionis. Ei ... sollicite, hereditas ei in pagano testamento ... solet. Si pater a filio fratri uel cum militare qui ex castrensi fit peculio heres institutus omisso quam testamento aliquid ex peculio possidebit, doloue malo fecit quo minus possideret. Datur in eum legatorum actio. Si miles in militia testamentum fecit, codicillos post militiam et intra annum missionis moriatur, plerisque placet in codicillis iuris ciuilis regulam spectari debere, quia non sit a milite factum, nec ad rem pertinere quod testamento confirmata sunt. Ideoque in his legatis que testamento data sunt, legi Falcidie locum non esse. Atque in his que codicillis scripta sunt locum esse.

Tryphoninus. Si non composita uterque legata tam testamento quam codicillis data sunt ultra dodrantem sunt et quatenus minuantur. Si quibus Falcidia locum habet commodius autem id statuetur ut uniuersitate bonorum in solidum soluentis legatis que testamento miles dedit, id quod superest pro dodrante et quadrante diuidatur, et inter heredes et eos quibus codicillis legata sunt data. Quid enim si ob summam uiuentium bonorum quantitatem legata que testamento data sunt minum ... erant et quamuis codicillis legatum est. Ad aliquantum si adhuc miles, sic quorum legatis attribuebant omnia pro portione et omnibus decedebat ea portio quod amplius legauerat quam in his locum haberet. Nunc quoniam de fieret deinde constituta quantitate legatorum que codicillis data sunt ex summa que efficiebatur debita, si equo iure omnia debita quarta deducetur his solis quibus codicillis legata sunt. Et si post uterque legata collata comprehendentur quod remanet apud heredem non sufficiens quarte contributione legatorum que ei debet detrahatur his solis quibus codicillis legata sunt.

Idem. Queritur. Similiter data sunt ex cum habebat in fundo testium aliud fundum in eo comprehendens fidei heredum commissum ut pro ... uellet ... quid iuris esse dicebam.

o Similes. In legatis relictis tempore militie. Falcidia non uendicat sibi locum. In legatis non relictis post militiam Falcidia uendicat sibi locum. et hoc dicit cum l. sequenti. dy.

… bat hered. ut et ibi. et sic sit idem casus. et dic quod … tit. ccc. habebat in bonis et in testamento tempore militie fecit, legauit. ccc. in codicillis factis post militiam infra annum legauit. xc. quod decessit infra eundem annum, quod de primis ccc. non detrahit fal. heres cum esset in testamento militis. Si de relictis in codicillis sic. quia tunc non erat miles. Pone quod fit in testamento. cccc. et codicill. c. legauit. Item et quod esset hec alio casu. s. quod omnia quinquaginta in testamento legasset. nam ista de cederet quod bonum non est diminuendo cum habebat legatario quam tamen eius quod est in relictum. Sic enim de quibus quinta tamen de legatis testamenti quam codicillorum. et sic legatarij codicillorum debent habere. lxxx. ex quibus detrahitur quarta. s. xx. at legatarijs testamenti nil detrahitur. Sed detrahitur quinta quadringentorum. s. lxxx. quia non erat in bonis solidum residuum habent. s. ccc. xx. sic sic pone casus. j. ad l. falc. si post missionem. acur.

k Si pater legatorum acto. ut meum qui o teneri ad fine peculij. et perpetuo licet alias debet teneri et soleat usque ad annum tamen. s. cum ab intestato filius decessit. ut omnia hec plane apte. j. de castrensi pec. l. pater quam. h. Item dic quod non fuisset testatus pater uel peculij occupasset. ut. j. de castre. pecul. l. ij. acursius. missa tamen testamenti ab intestato possideret heredit. ut. j. si quis. o. c. t. l. i. et intelligo patrem tantum

[margin: deberet — teneri]

[margin: hodie secus. ut no. j. si aparente quis fu. ma. l. j. §. nepos. dy.]

[margin: iure ueteri. dy]

l Similes. ad euidentiam dic quod falcidia cessat in testamento militis. ut. C. ad. l. fal. in testamento. et C. e. l. testamento. — m Regula. i. sollempnitatem ut habeat locum falc. acursius.
n Confirmati sunt. et ideo uidebatur tempus testamenti tamen inspiciendum. et proinde ac si in testamento essent relicta legata in codicill. ut. j. de codicill. l. ij. §. codicillorum. Sed tamen secus est ut hic dicit. et j. l. pro. et j. ad. l. fal. si miles. h. et no. ar. quod si legatus reseruauit sibi primam uacaturam in aliqua ecclesia et excomunicauit rebelles. et eo facto priuato cepit locus uacare quod non teneat ei excomunicato ut ita tempus quo plenda debet conferri inspiciatur. et non quo ipse sibi retinuit. sic nec arbitri statuendo dies in tempore quo non est futurus arbiter. ut. s. de arbit. si cum dies. §. si intra. et fac. j. de codicill. confi. cum. tur. §. si miles. et C. de testa. ma. l. a. et continua. l. sequentem. acursius.
o Si in uos composita. i. computata cum sint in quantitate relicta. nam. s. locutus est ubi sunt simpliciter in specie relicta. ut si uni fundum. alij domum legauit. et tamen eundem est de quo detrahitur et quid soluere debeat heres si in uos in quantitate est sunt hec et illa relicta. tunc merito quod quod uel quo debeat soluere heres. ac. — p Data sunt. i. relicta inueniuntur. ac.
q Cuius dodrantem sit. ita quod totam simul consumant ut et differunt ab ultio casu. l. §. quod si post et c. uel dic quod ab hic et aliquid remanebat hered.

r Locum habet. ut sic relicta in codicill. ut et s. l. pro. infra.
s Bonorum. que est. cccc. ac.
t Dodrante. ut dodrantem legatarij quadrantem heres ferat.
u Testamento data sunt. quia. cccc. testamento codicill. c. legauit. ac.
x Et quam. uel adducit sibi per quod soluet. acursius.
y Adhuc miles. i. non dum missus de militia. ac.
z Legauisset. in testamento que dedit in codicillis. acursius.
et Amplius. pro minore legauerat amplius et est hoc fieri debet. ut inst. ad l. fal. infra. et fac. C. e. l. in testamento. §. sane et j. ad l. fal. in rem. §. quod uulgo. acursius.
9 Constituta. i. considerata. ac.
a Que. lxxx. acur. est
b Equo iure. nam si nulli detraheretur fal. ita hered.

deberet totum quarta detracta. quia in bonis non erat. l. legatarius testamenti. sed in nostro casu non debetur equo iure. cum hiis l. ll. ff. ac. hiis solis. i. ab hiis sol. si post redit ad primum casum. l. acursius doc.

l. si forte. ac. sic simplex miles tantum dum est in numeris. ut j. e. ex eo. licet. x decesserit hii. an a. si tamen durent ibi postea per annum quia hoc non est ut j. l. pr. quod facit. j. de bo. pos. ex testo. mi. l. i. § ar. § maut. et administratoribus. l. pe. ubi. p. x dies ante desinit preses. acursius.

militi plura testamenta licet facere. sed sive semel fecit sive separatim ita valebunt si hic specialiter expresserit nec superius per inferius rumpetur. cum et pro parte heredem instituere possit. hoc est. ex parte testato et pro parte intestato decedere possit. Et quinimmo et si codicillos ante fecerit parente eos per testamentum sequens retinendo in potestatem institutionis redigere testamento debet. etiam institutionem que erat in precedenti. Sed hoc in proposito tenebitur cum sibi animo fuit milites non valere plus fecit testamentum id quod eum esse oportet. ac per hoc efficit ut duo testamenta sint. sed in proposito cum fideicommissi heredis committitur. ultimi valere prius testamentum. Et apparet eum utroque valere voluisse. si magis per fideicommissum. i. intercapturum fideicommissi et codicillorum utriusque testamenti contineri esse item. Autem testamentum totum in causa eiusdem similium sit. hoc est et heredis institutio. cum hoc legata tamen et fideicommissa et libertates que ei tantum utriusque sit solum certa post institutum heredis sed temporalem testatorem tamen fideicommissum tum inesse nisi testator etiam aliud scripsisse probetur. Et si quis a milite heres ad tempus scriptus esset tali et tempore exacto alio posterior heres a priore heres legata debet et arbitror hunc non debere nisi alia voluntas militis approbet.

Item. Tribunus militum si intra dies certos postquam successor eius in castra venerat. manens in castris codicillos fecit. ibi decesserit quamvis militare desierit tempore heres post successorem eius in castra venit. et adhuc iure communi romanorum codicilli eius extimandi sunt. Et cum alias si fuerit testato militare cepit. id quod testamentum quod ante quam militare cepit fecerat aliquo casu invalidum sit. si militie tempore facere voluit. si tabulas non adiit et legit testamentum. ac rursus suo signo signavit. tam plus si aliquid intulerit. preterea adiecit emendavit. quia simul hoc eum vicerit testamentum eius ad priuilegia militum non specit.

Quod constituimus ex parte non solum testamentum militie tempore factum sed et intra annum post missionem valeret. quatenus ad ultima eius ad eos dirigitur qui mixti sollicite. id est. facti patrie exemptione sine et dignitatis tribunos aut centuriones successoribus acceptis militare desierit. sed priuilegium habitos.

Marcellus. Miles filiusfamilias si capite minutus fuerit. id est emancipatus vel adoptatus a patre suo testamentum eius quia ex nova voluntate militi. Item et si per faciam miles decessit sibi rebus diminutum testamentum. ad arrogandum se dedit. si non militiam. vel fecit. non valet testamentum.

Florentinus. Miles. Id est. si quis militans testamentum fecerit. id est prius militari casibus. datum est ut quoquo modo ab his factum testamenta rata sint. sic intelligendum ut utique prius constare debeat testamentum factum esse. Et etiam sine scriptura a non militantibus fieri potest. Signis. miles decesserit et vocatis. ad hoc. quod certos ad hoc hominibus voluntate sua testaretur. ita locutus sit ut declararet quem vellet sibi heredem esse et cui libertatem tribuere. potest in eum sine scripto. hoc modo esse testatus et voluntas eius rata habenda est. Ceterum ut plerumque sermonibus solet dicit alicui ego te heredem facio. aut tibi bona mea relinquo. non oportet hoc pro testamento observari. nec ullorum magis interest quam ipsorum quibus id privilegium datum est. eiusmodi exemplum plurimum non admitti. alioquin non difficulter post mortem alicuius militis testes existerent qui affirmarent se audisse dicentem aliquem relinquere se bona cui visum sit. et per hoc iudicia vera subverti.

Marcellus. Et si eius prius scriptum tribunus

[Gloss, left column]

Quam. Quatuor. qui sunt. v. scilicet centa. quinginta. ac.
Legatorum. et codicillis relictorum in ipso casu. hiis. l. non aut dicas quia hiis te tenerat secundum quantum ad tenenius heredi tatis vel legatis etc. et codicillorum. quia sic meritis rema neret. ac.
Queritur. l. quatuor.
Semel. al. simul. al. semel. i. ostensum. al. simul. non post alius. ut s. sic.
Si voluerit.
Nec superius. impugnato semper unum per aliud. et rumpitur. ut s. de iniusto. r. l. postumi. et ut d. l. ma. q. si fidem habent. ac. lat. codicillos. plures pro facere. iure naturali. inscribentis. de codicillis. et codicillus. acursius.
Decedere. ut s. e. miles. ff. acursius.
Proposito. i. impositum. ac.
Exercente. expresse.
Eius uero luatur prius. te. s. di recto iur.
Prius alia non portent. quia fidei commisit heredis. acur.
In proposito eodem primo. l. acursius doctor.
Magis. per. ff. § j. e. si militis. § i. h. i. utroque di recto valeret. so. hic miles ut expressisse ut posterior tabule uel fideicommissa valerent sic et dixit fidei heredis. aliter quam simul non facere intentione. prius utrique valent directo. ut ibi et ob. s. § dixit sibi et factum et quia subaudi in aliqua exigit expresse quod alia non portant.
Continetur. constitutis enim in ipso tamen heredibus testamenti. tunc institutio ipso casu quia legata relicta in ipso soluet tamen in ipso relicta. et hoc fiebat utriusque. ac.
Mixtum. heredis. si quam institutionem. ac.
Signis. ambitie ad id. s. e. in fraudem. § plus. ac.
Sic velut. aliud in substituto pupillo. ut j. ad l. fal. in rubrica. § quod vulgo. i. vulgari. ut j. de l. licet hic aut non est substitutus. acursius doctor.
Tribunus codicillos fecerit. sciens successorem advenisse. aliquam forte secus. ut. s. de off. pr.

[Gloss, right column]

Quando aliquis meruerit. simul tantum filium ut aperiret et lege ret. acursius.
Signavit. per quod prolatum mo tur. s. ut. s. § quum. l. i. § sed in § quum. de pig. l. ypo. sol. titius. § si § de codicill. et si tantum. § si miles. § facit. s. d. si vult. tunc tamen l. ius civile. § s. e. r. et de eo. in. s. e. cola. pro l. f. acursius.
Non pertinet. ut § i. eodem titulus. nec ob. s. e. l. in fraud. § testamentum. quia ibi miles non mi litans. hic paganus fuit te status. ac.
Quod constitutum. ut in § s. e. § i. quod in castris. et § e. quod de. § e. l. ex testo. ac.
a Post missionem. causariam vel honestam. sunt enim multa genera. j. de re mi. militares. § missionum. ac.
b Eius. i. constituti. ac.
c Mitti. i. remitti solent. ac.
d Militare. i. militie pre. non ei erat militer. ut j. d. bo. pos. ex testa. mili. l. i. sunt ei quidam ad pugnandum inepti. § adeo ponendum apti. ut j. de capt. l. post liminium. § secus si fuerit consulares. § de. § s. l. tribunus. in pr. et s. quibus est. eius. ma. l. ab eo. ac.
e Milites si capite minutum ma capitis. di. ut sibi. et si aut maxima dicit. s. d. iniusto. r. § si quis ex hoc § s. § si desidia. si aut media. et ut te glo. in. inst. de cap. dimi. § cum aut. quia ibi de re quam minima. et hoc fauore mili tis. secus in paganis. ac.
f Sui emancipatus. ul. p. i. acur.
g Noluntate. si prima quoque in dicio retineat voluntatem. rupti ei fuerint minima. ca. di. ut inst. qui. mo. te. infir. § alio. § s. non sufficit ad inst. e. § § si quis. ac.
h Item est dum vacat. secus forte de aliis. ac.
i Missus. i. remissus de militia. et sic iam pagani factus. ac.
k Hec fecerit. i. dedit se ad arrogandum. quia rumpitur post quam desiit militare. ac.
l Omnis. de ulo ad ultimum has inst. e. § i. ac.
m Datum est. ut s. e. l. i. ac.
n Constare. liceris probationibus ut j. e. lucius. acur.
o Conuocatis. sic ergo debent esse rogati. ter. tamen non est mo tis angustia preceptus. quod vide ut no. c. e. l. milites. et facit j. de l. iij. pamphile. acursius.
p Heredem cum te. non rogando testes nec angustia mortis impeditus. et est sic. C. de testa. l. f. acur.
q Non admitti. sic et C. de testam. uen. l. ratas. et facit inst. ad l. fal. in prin. acur.
r Titius paganus sic. ob. s. e. in fraudem. § testamentum. acursius.
s Eodem testo. i. non facto alio. acursius doctor legum. acur.

a Enim militum testamenta s. quelibet. ac. tibi facit. s. e. idemque. infra. el. tribunus. infra.
b Militi. i. in actu militis existente. et i. de r. m. l. i. §. i. acursius. reportantur. ut. s. d.
c Testamentum quod. i. quod. nam nisi debent punm non debent privilegium. neg. g. sui l. edita
d Tempore. s. tui. na. et fac. s. e. quod constitutum. et i. e. l. quod dicit in principio. et §. i. acursius.

e Quod hic. i. quod hic. acursius sicut
f Centurio quibus. s. substitutis. acursius.
g Testatus est. fecerat enim primum testamentum. postea secundum. in quo instituit postumos. et quedam reliquit ab eis infra testamentum. aut redeo ad primum testamentum. unde quod antea instituti debeant relicta a postumis. r. non. quia omnia que in secundo testamento scripta erant videtur retractasse. et sic non ob. i. e. militis. §. i. ubi dicit quod dixit infra. s. i. t. si postumi heredes non essent redeo ad primum. nam et tunc testatur secundum. si postumi non fuit heredes et sic non debent primum legata a postumis licet aliud sit in substitutis. ut. i. de l. i. licet. ac.
h Certa. ... s. de vulgari. substitutione. l. siquis eum. ac.
i Cum filius non valet. ut et i. e. miles. §. nec tutorem. et s. de testamento. tu. l. ii. et de admi. tu. impubi. acursius.
k Equale valent. et ... filius. et directo. ut. s. e. intestato.
l Cuius. s. patrie potestatis. acur.

legionis factus esset testamentum fecit et postea cinctus manente eodem defunctus est. quod ad militis testamentum videatur esse. Marcellus. Ergo testamentum quod ante tribunatum fecisset, nisi postea quam ab eo factum esset, dictum esse placeret, quod vellet id ad communem ius pertinet consuetudinibus. In principio non militantium testamenta si que a militibus facta sunt confirmantur. Sed plane et fecisse testamentum videtur qui se velle testamentum quod antea fecerat valere aliquo modo declaravit.

Marcellus. Testamenta eorum qui ignominie causa missi sunt statim desinunt iure militari valere. Quamvis enim honestam causam missionem meruerint tribuitur testandi decoratio in anni spatium; quod filiusfamilias militantibus concessum est eadem condicione qui ignominie causa missi sunt non pertinet cum hi privilegio commilitonibus tributum est.

Papinianus. Centurio secundo testamento postumos heredes instituit, tum substitutos dedit. quibus non additis ad superius testamentum se rediit se testatus est. ceterum que secundo testamento scripsit esse irrita placuit, nisi nominatim ea confirmasset ad priorem voluntatem reversus.

Idem. Cum filiusfamilias miles decessisset, filio suo impubere herede instituto eique substitutis, tamen potestate manenti, tutorem etiam dedisset, ei divi Severus et Antoninus rescripserunt substitutionem quidem valere, tutoris autem dationem non valere, quia hereditati quidem suae ut vellet [illegible] subsituere facere potest, tamen alienum ius minuere non potest.

Marcellus. Si a milite septuplicibus sua sponte adiens hereditatem et rogatus totam hereditatem restituere restituit ex Trebelliano transeunt actiones. Sed miles testamento suo manumittendo nihil efficit, ideo quia libertatis lege Aelia Sentia ... aliquid impediatur, sed an quo minus cum heredibus institu-

tis legatarii usque remittitur. locum habet et in militum testamentis, item in fideicommissis. idemque si turpis esset condicio. Pater eius qui iam in obligatione esse manumissor est utilis contra testamentum dandam bonorum possessionem praestare debitam placuit. exceptis his rebus, quas in castris adquisiverat quando secundum militare testamentum fecerat.

Paulus. Nam in bonis castrensibus, certe libertis non esse dandam contra tabulas filii militis bonorum possessionem, plures et alii rescripserunt.

Marcellus. Si miles testamento et servo legatum suum iure militari manumissus deliberante servo moriatur, his legatum omnino libertatem fore dico; quia et si hic servum alicui legatum et eum manumiserit deinde legatarius repudiasset liber esset.

Modestinus. Si secundum proclamationem voluntatem militis hereditas eius non adeatur nec de castrensibus heredibus competere dicitur.

Hermogenianus. Si filiusfamilias miles fecisset testamentum more militie, deinde post mortem patris postumus ei nascatur, utique rumpitur eius testamentum, sed si perseverasset in ea voluntate, ut vellet adhuc id testamentum valere, valitur, quasi illud aliud fecisse, si modo militaret adhuc eo tempore quo nasceretur illi postumus. Sed si filiusfamilias miles fecisset testamentum deinde vivo eo et adhuc avo quoque superstite nascitur ei postumus, non rumpitur eius testamentum, quia cum id quod nascetur in potestate eius non pervenerit, non videtur sui heredis agnatione. At nec avo quidem suo huic nepoti postumum, cum vivo filio nascetur, suum heredem nasci possit. Sed postumum testamentum nuper cum miles itemque ante parens esse inciperet tum eam cederet eum filiusfamilias. Itemque si filiusfamilias miles testamentum fecit, deinde sit postumum patrem non quod vol ebat ex hereditatem filii deinde

— Privilegium militi concessum debet extendi ad dispositionem bonorum suorum, non autem debet extendi ad alienam iniuriam. dy.

s Si filius post mortem patris. quia et avus quo ad postumum secus sint. ut. l. predic. §. ac. la voluntate. non quod voluntas siti ... privilegium primum resuscitatur. ac.
b Aliud. testamentum. scilicet. ... militis. ut. s. e. l. miles filius. ac. ... facit. i. e. militis. §. ii.
c Eidem instituat. aliud sic est militare. ut. i. e. l. §. si signa. ... idemque. acur.
d Decedit eius filius. ut infra de ... testamento. §. postumis. et s. de postu. l. ... ac.
e Avo. quatenus sui nascentes. ac.
f ... suum heredem. ut. s. ... postumi. filius. §. ... facit. i. de l. i.
g Testamentum ... acursius.
h Ipse etiam testamentum ... filius. ac.

Postea. ut et s. e. l. quod debet. et facit. c. e. militis. et quod ibi no. ac.
t Cum miles. ac.
u Militis ... militis. l. i. testamento confirmatis. al. post.

centurio. §. 80. ut ibi. Item aliud in privato quam hic dicitur. Quod ex eo rumpitur primum. ut. j. ad trebell. si quis. praec. contra. ac. b. Miles ignarus. aliud si sciens.

titio. sed pro non abintestato. ut. j. de bonis lib. si filius. §. 1. neq. ob. s. c. si certarum. §. quod si alterutram. quia hoc favore patrum qui repellitur in castrensibus ag. ta. ut. j. ta. bonis. lib. l. ij. §. pro.

postumus post mortem eius vivo adhuc filio vel praeterito natus fuit, omni modo rumpere illius testamentum. Et si quidem vivo illo filio natus sit, nec convalescet ruptum. Si vero mortuo adhuc natus fuerit, ruptum. Sed deinde si voluit testamentum illud esse, potest convalescere. Sic quidem vivo filio, si alio nascente postumus hic non rumpit, quia ita uno praeterito testamentum. Sed si fuit post mortem eius vivo adhuc praeterito rumpit, quia novissimus est praemortuus. Hic agnoscitur ita tamen ut in unoquoque possit eiusdem testamenta rumpere et alium praeteritum.

Pap. Eius militis qui doloris impatientia vel taedio vitae mori maluit, testamentum valere, vel intestati bona ab his qui lege vocantur vindicari, divus Adrianus rescripsit. Cum in militia intra annum testamentum facere coepit, id perficere potuit. Ideo dicitur initium testamenti, quod in militia fecit, si vivo in militia fuit scriptum, alioquin si vivo non valuit, id non esse iure testamentum. Nec tamen in militia eidem eadem conditio habeatur, ut distinguatur quoniam modo testamentum fecerit: nonnumquam voluntate rescindetur, quam noluit tale quod militis testamentum.

Idem. Miles si testamentum imperfectum relinquat, scriptura quae profertur perfecti testamenti potestatem obtinet, nam testamentum militis sola perficitur voluntate. Quod si per plures dies quos scribit, sepe testamentum facere videtur.

Idem. Militis codicillis ad testamentum factis in hereditate vivere videbuntur, denique quaerere si praeterito in dimidia hereditatis codicillis deberi, testamento scriptus praestasse heres, praeterito dimidiam habebit. Legatum testamento datum communiter debentur. Cum et castrensium bonorum et non castrensium diversis heredibus instituti

testis, postea castrensium bonorum alios heredes instituit, prioribus tabulis tamen abstinuisse videtur. Quamquam in posteriores contulit, nec videtur inimicitias, et si prioribus tabulis minus his scriptis fuisset.

Miles in supremis ordinandis ignarus uxorem esse praegnantem, ventris non habuit mentionem. Post mortem patris filia nata ruptum esse testamentum apparuit, et legata deberi, si quae non medio tempore scriptis his legata soluta sunt, utilibus actionibus filiae datis ob improvisum casum esse revocanda. Nec instituitur enim bonae fidei possessor fuit, quod inde servari non potuisset. Post abitionem autem moriens testamentum iure communi tempori militiae factum irritum esse voluit, et intestatus esse maluit. Heredum institutiones ac substitutiones in eodem statu mansisse placuit, legata non petentes exceptione doli mali summoveri. Quamvis enim et moriens placuit, exceptio tamen et persona petentis estimatur. Alioquin potior est iure pari causa possessoris.

Miles iure communi testatus postea testamento iure militiae supplevit omnibus, sed post annum militiae vita decesserit, prioris testamenti ruptum esse, quod valet non teste integrum iure constitit.

Gaius. Si duobus a milite libertis scriptis heredibus alter omisit hereditatem, pro parte intestatus videbitur defunctus decessisse, quia miles et pro parte testatus potest decedere; pro non ab intestato bonorum possessio, nisi voluntas his defuncti plura fuit, ut omittente altero eadem vellet totam redire hereditatem.

Idem. Quod dicitur si miles intra annum quam missus est decesserit, valere eius testamentum, quod iure militari fecerat, verum est, si post annum quoque intra tempus mortis eo intra annum tamen si heredi filio substituitur, videtur est quomodo filius moriatur, sufficit in militia annum praeterito obiisse.

Miles testamentum fecit, deinde non ignominiae causa missus rursus est castrensi

lat in misso ignominiose in alio indubitanter loquitur. l. q. honeste mittitur. non dico contra. quia ille non tenet. angl. ut. c. de re. mili. l. vj. l. vij. §. pro. x. exemplum pagani. ut j. si. l. ius. j. acursius doctor legum.

a voluntate adimant legatarum. ut j. d. adim. l. l. ij. §. sed ut infirmum. ut l. ex parte. et j. d. l. ij. si ut. acursius. Competens. i. legatarii. nam his habent ius retinendi cum teneatur ex prima voluntate. nam si solvat repellitur repetens ut fuit. ut. j. de except. ap. §. praeterea. ar. j. si prius. hic legatarius cum fuit stip. h. his non repetat. ar. ad. ventur ut indigno. ar. j. de his quibus ut indig. l. cum quis. Miles cum testabitur. aliquam recte. ut. s. e. l. queritur. acur. Satis sufficiat quod et ex his potest. si j. annum decessisset. ut insertum quibus modis testa. infir. §. posteriore. et de inofficioso. l. in. c. si fi. acursius. obstante. acur.

S. duobus. dic titium institutum in castrensibus. seium in paganicis. qui seius repudiavit. non accrescit tibi.

Si erit spale institutis a milite et ratio quia plus potuit pro parte testatus decedere quam secus et in privato et ideo accrescat potius quam debet legatario vel legatariis non accrescit. ut. c. de cadu. toll. §. ubi aut. quia non reddit pro parte intestatus. dy.

et fuat

causane.

¶ si erit spale institutis a milite et ratio

Facultas vel hoc ius spale quam ius commune. et ad hoc allegat. dy.

Effectus quod existente fuit ad diem mortis et ad hoc allegatur. pn. dy.

aut

hic inducit. y. 1. 73.

de testo. militum

in alia militia · quesitum · an testa
mentum eius quod in militia fecerat
valeret · quantum iure militari
... iure testatus est & si quidem omnino
de destitutus testatur · nulla dub
itacio est quin valeat · si sicut mi
les testamentum fecisset agitur de eo
qui ad sumptus fuisset ... des
ut immunis esset · intra unum annum
an post annum · commodum · intra an
num eum assumptum · ... sicut
ad hunc iure militari valet tunc
eodem iure possit testari · nunquid · &
post annum eo mortuo testamentum vale
at · me movetur · quia alia militia
est potior · sed humanius est dicere va
lere testamentum quia quinto decimo anno iure mil
itie non loquitur de eo qui voluit valere
testamentum etiam assumpti · h · n · cum in
militia fecisset fecit testamentum exemplo
eius qui paganus · si fecit · deinde mili
tare cepit.

Idem. Si filiusfamilias miles captus ab
hostibus decesserit · dicitur legem Cor
neliam in ad eius testamentum pertinere · sed et
animus si pater eius prius in civitate de
cessisset relicto nepote ex filio an
... testamentum patris rumpere
... non rumpi testamentum quod ex
eo tempore quo captus est videtur decessisse

Idem. Lucius Titius miles notario s
uo testamentum scribendum notis dicta
vit tamquam antequam litteris perscriberetur vita de
functus est · quero an hec dictatio va
lere possit · respondit · militibus quoquomodo ve
lint & quomodo possint testamentum facere
concessum esse: si tamen ut hoc ita subsecutum
esse legitimis probationibus ostendatur. Idem respondit
ex testamento eius qui iure militari te
status esset ... qui licet ... leg
atum ... & libertatem sibi posse ven
dicare. Idem respondit. Lucius Titius mi
les testamentum ita fecit · Pamphila serva
mea ex asse michi heres esto · et alio
deinde capite scripsit · commilitoni
suo eandem Pamphilam relinquo · et
fidei commisit ut eam manumit
teret · quero an heres esse Pamphi
la etiam si directo acceperit liber
tatem · respondit · intellectum militem
qui ancillam suam heredem institu
eret ignorasse posse ex eo ... instite
... libertatem ei competere tum sui
causa postea a commilitone pecu
... eandem manumittere cum ex
priore scriptura libera & heres esset
erat est · postea nullo genere vo
luntati frustra fideicommissum est

Tryphoninus. Miles ita heredem scrip
sit · quoad vivet Titius heres esto
post mortem eius Septicius sub
stituta scripsit Septicius Titio usque ad
decem annos · & heres esto · non minus sub
stituto intestati esse · post decem ann
os locum habebit. et quia divi
ex certo tempore nisi ad certum
tempus similiter posse instituere
heredem huic contrarium est an aliquid dicere
veniat quo adiuvetur · insti
tutus intestati hereditas defera
tur & quod in bonorum possessionem ei s(ed)
l(icet) & in temporis spacio licet non
modicum sit ex eo ... c(on)
cedat. Titius inquit interpres
inspicio cadere potest · nec etiam ex
testamento militis quod quis aliquid cape
ret · ut divus Hadrianus rescri
psit. Nec tutorem ei qui in aliena
potestate est miles dare potest. Si
miles exheredavit filium · & si
cum eum filium suum ... preter
ierit ... legatum ab substituto ei ei
dare posset · quantum est cum non posse
... ampla legata relinquere · Non
exheredato miles emancipato
filio substituere potest · unum hoc iure in
his exercere que ab ipso eadem
vivo cui substituit pervenerunt non et
... si que hunc · t · postea ad
quisierit (nam et si filio suo in
vivo adhuc anno substituit pre
quisitam ei eum hereditatem ...
... dicet ad substitutum pertinere
... Si militi cum fuit

adita hereditas. An [valeat] quod pupillo fecit queritur. et visum est heredem. licet dicere ex primo militi filio in ciuitatem testamentum facere quod iussi sibi non fecit

Aliquid esse factum uel in primo faciendum paria sunt. hoc dicit.

Idem. Ex eo tempore quis iure militari incipit posse testari ex quo in numeros relatus est, ante non. proinde qui nondum in numeris sunt, licet electi tirones sint et publicis expensis iter faciunt, nondum milites sunt: debent enim in numeros referri.

Pap. Filiusfamilias exornatus equestri in sacra militia ... principi ... tenetur contingi ... iussu testium de castrensi peculio facere potest.

Idem. Rescripta principum ostendunt omnes omnino qui ex quacumque causa iure militari testari non possunt, si in hostili loco deprehendantur et illic decedant, quomodo uelint et quomodo possint testamentum suum facere, siue preses sit prouincie siue alius quilibet qui iure militari testari non potest.

De acquirenda uel omittenda hereditate

Paul. Qui totam hereditatem acquirere potest, is pro parte eam scindendo adire non potest.

Idem. Sed et si quis ex pluribus partibus in eiusdem hereditate institutus sit, non potest quasdam partes repudiare, quasdam agnoscere.

Idem. Quamdiu prior heres institutus hereditatem adire potest, substitutus non potest.

Idem. Mutum uel non surdum et ita natos pro herede gerere et obligari hereditati posse constat. Cum in lege ... intellegitur, heredem institutum posse adire hereditatem.

Idem. Nolle adire hereditatem non uidetur qui non potest adire.

Idem. Qui in aliena potestate est non potest inuitum hereditati obligare eum in cuius potestate est, ne aere alieno patrem obligaret. Sed in eo potestate esse placuit ratam habere posse eam cum eius uoluntatem agno-

Filius non potest adire hereditatem sine iussu patris. Sed bono possibilium potest petere et pater potest postea habere ratum. dy.

uit is qui potestati subiectus est. Sed si legitima hereditas filio delata sit ex senatusconsulto Orphitiano matris i[ntestate] decesserit, planum dicimus, sed et si non adierit filius diutius possedit hereditatem, patrem credendus est acquisisse hereditatem. ut diuus Pius et imperator noster rescripserunt. Sed is qui putabat se filium familias patris iussu adierit, cum iam sibi, in ei qui iussit quaesitam hereditatem constat. Quid enim si cum pater iussit, reuera decessit, si adierit iam mortuo patre obliget se hereditati, ut Iulianus libro xxxi digestorum scribit. Item eum qui dubitat utrum filius familias sit, patris familias morte patris factus sit, posse adire hereditatem magis admittit. Tutela in filiifam. et sine aditione acquiret hereditatem. huius in quorum sunt potestate, ut puta si nepos filio exheredato heres sit institutus, pretereа ... suum sui edicto faciet heredem et quidem necessarium. Sed si quis heres institutus adoptetur a filio exheredato, nepotem eius necessarium non facit. Sed ubi eum debet ut adeat, cum in ortis tempore in potestate non fuit ... necessarius non potest quin se non esse ... Celsus libro xv digestorum scribit eum qui metu uirorum ... ore coactus fallens adierit hereditatem suam heredem fieri non posse ... suum heredem non facere.

Paul. Si quis filium familias heredem instituit et ita scripserit: si intestato iste filius familias ... heres non erit ... heres esto, adeunte uno ... substitutus excluditur. Et si filius ... sciret se necessarium existere patri herede decessisse, ... nepotis ... abstinere se ab aui hereditate, quia et patri eius ... tribueretur. Et in omni successione quae heres existit ... habuit ... quorum uidetur esse nec potest ... omittere hereditatem.

Idem. More ciuitatis ... pupilli uel pupilla sine tutoris auctoritate

obligari possumus. hereditas autem quin obliget nos alieno ere, etiam si non sit solvendo, plusquam manifestum est. de hereditate loquimur in qua non succedunt hi persone qui necessarie. Impuberes qui in aliena potestate est, similiter eius adeuntem hereditatem, licet eo sibi capere non fuit, ei acquirit hereditatem.

Paulus. Pupillus si fari non possit, licet eius hereditatis etatis sit ut tamen adquirende hereditatis non intelligat, quamvis non videatur scire, si huiusmodi etatis pupillus sit, ut scire necdum debeat; talis etas est non magis quam furiosus, tutori tamen auctore hereditatem acquirere potest; hoc enim favorabiliter ei prestatur.

Idem. Si gerante his clementiaverit partem hereditatis, videtur manifeste pro herede gessisse.

Pomponius. Impuberibus ubi omnium modo abstinendi potestas fit impuberibus, aliter ita si non se immiscuerint.

Idem. Si qui se non immiscuerit hereditati patris sui maior sit, sui minor non esse necesse preterea in actione, sufficit se non immiscuisse hereditati. et est etiam necessariis tutor in rescriptum non esse pupillum in integrum restitui eius animo questum aliorum proposuerint non agnoscere liberatem hereditatem nec admonuit pro herede gesserint.

Idem. Si quis his institutus esset ut ei cum legitima hereditas delata est repudiaverit hereditatem, amittit hoc in terminum est, si tamen eidem hereditas vel ad intestato certum his institutus ab eodem, si tamen condicione institutus repudiavit, nihil egit, qualiscumque fuit condicio, etsi in arbitrium collata est. Et si quis dubitet vivat testator nec ne, repudiando nihil agit. substitutus quoque si, antequam his institutus decernat, de hereditate nichil valebit repudiatio. Cum filiusfamilias repudiat, et sine patre vel pater sine filio alii vero

·i·l· prohibe. Sed an conveniendo debitorem videatur adire. ar. quod non si sepultus ·z· §. scio ·ar· §·j· §· siquid tamen ·z· hoc est veritas. dy.

utrique aut possint repudiare.

Paulus. Is cui nondum scit hereditas fit non obvenit.

Idem. Is qui putat necessarium se esse, cum sit voluntarius, non poterit repudiare. nam plus est in opinione quam in veritate. Et ex contrario, qui se necessarium putat, voluntarius esse non potest. Nec is qui non valere putat testamentum, cum filium esse putat, repudiare potest, si enim sit filius, non esse ex falso dicitur. sicut adeundo acquirit, ita repudiando amittit hereditatem. his institutus idemque legitimus, si quasi institutus repudiavit, quasi legitimus non amittit hereditatem. sed quasi legitimus repudiavit, siquidem sciat se heredem institutum, credendum est utrumque repudiasse. si ignoraret, ad neutrum ei repudiatio nocebit, neque ad testamentariam, quam hactenus non repudiavit, neque ad legitimam, quam nondum fuerat ei delata.

Paulus. Is potest repudiare hereditatem qui et acquirere potest.

Idem. Qui hereditatem adire vel bonorum possessionem petere volet, certus esse debet defunctum esse testatorem.

Idem. Pro herede gerere videtur is qui aliquid facit quasi heres. et generaliter Iulianus scribit eum demum pro herede gerere qui aliquid quasi heres gerit; pro herede autem gerere non tam esse facti quam animi; nam hoc animo esse debet ut velit heres esse. ceterum si quid pietatis causa fecit, si quid custodie causa fecit, si quid quasi non heres egit, sed quasi alio iure dominus, apparet non videri pro herede gessisse. et ideo solent testari liberi cum necessarie bona attingunt non animo heredis se gerere, quod gerunt, sed aut pietatis aut custodie causa aut pro suo. ut puta si patrem sepelivit vel iusta ei fecerit, si animo heredis

magis ituenti oppinionem quam veritatem. sed a veritate ituenti quam opinionem cum opinione concurrere. ·i·y·e· cum quidam ·f·g· dicit. dy.

·f· qui non habent curatorem vel si habent ad eum auctore. dy.

·s· gereus aliquid here ditario. dy.

·s· causa dubitatio tollende. dy.

Aut heres institutus gerit aliquid tamquam heres, quia tunc videtur hereditatem adire et per consequens heredibus hereditariis obligari. Si autem alio iure gerit, tunc non videtur hereditatem adire, et per consequens heredibus non videtur obligari. et hoc dicitur pro ·l· pro herede usque ad ·c· pap. dy.

Nec ·18·. Alia incipit usque ... non est pro na tura heres si tenent duo casus. ac.

more. et l. pupill. no. id est scire debet testatorem mortuum ut infra. preterea id est sibi delatam scire debet. quod pure institutus uel pure substitutus. ata e institutio et hoc sat. ut s. e. l. is qui heres. et infra e. l. heres. §. et infra de sc. ta. l. i. §. sciat id est debet esse certus quod testator potuit testari. et de iure testis dubitatur ut et infra e. heres. §. f. id est quod nullus eum credat scire debet alias de iure testis dubitare uidetur. ut infra e. qui tutor. §. id est scire debet. et excepta causa ad eum pertineat ex testamento uel ab intestato. ut infra e. si is ad quem. sed regula huius l. fallit in ...

emancipato non prosunt. ut manumissio ut infra e. ... f. Non potuit. ut quod stipulatus est patronus sibi ... tius incertas. ut infra de opis. li. l. si opar. si autem certus et sibi tantum petet et extraneus heres ut infra de opis. li. ... ber. l. fabulles et l. a duobus. et l. cum pronus. §. ... cat quod ad extraneum heredem non transeunt. ut C. de opis li. ... titio cum nil proficeret eis. et facit infra e. si quis non ... et adite. si patroni filius. ac. Cum hec duo sint ... g. Non gessisse. satis patronus quoniam. e. more et no. quod quidam ...

pro herede gessit. enim non si pietatis gratia causa hoc fecit non uidetur pro herede gessisse. Et si uos hereditarios pauit iumenta hereditaria aut pauit aut distraxerit. si hoc ut heres gessit pro herede. aut si non ut heres fecit sed ut custodiat. aut putauit sua. aut dum deliberat quid faciat consulens ut salue sint res hereditarie si forte ei non placuerit pro herede gerere apparet non uideri pro herede gessisse. eumque proinde et si fundos aut edes locauit aut fulsit. uel si aliud fecit non hoc animo quasi pro herede gereret sed dum ei qui substitutus est uel ab intestato heres exstiturus prospicit. aut res tempore perituras distraxit in ea causa est ut pro herede non gesserit. quia non hoc animo fuit. Et si quid tamen qui heres esse potest. sed et huius que ad heredem non transeunt exercuit idem uideamus. cum omnibus se immiscuit hereditariis utputa alieno patronis operis petere curat heres est ne non petere potuit. hic tamen petendo consequi potest et constat pro herede eum non gessisse cum petere eorum et creditoribus consecutat et magis non fecit. Sed et si quis in sepulchrum hereditarium mortuum intulit obligari pro creditoribus non esse existimandus ut Papinianus ait quia sumptus funeris ... est. licet uel contra scripsit. Et Papinianus scribit filium heredem institutum qui se ab hereditate paterna abstinuit. uulgo putare quosdam si a statu liberis pecuniam accepit a creditoribus conueniendum si minime peculiares fuerint. sed non fuerint ex defuncti uoluntate accipitur et conditionis implende causa datur. Iulianus autem et si non abstinuit idem existimat. ita demum autem pro herede gessisse credi si ipse solus heres sit. ceterum si coheredem habeat et cohereditatem hereditatis ...

redit. non est cogendus in quid is aut accepit a statu libero actiones creditorum suscipere. nam cum se filius abstinet idem debebit consequi uti pretorio quod emancipatus consequitur. qui hereditatem repudiauit a uo facto statu liber filio non nunciati pecuniam dare iussus totum sed non heredi dando ad libertatem peruenire. iam tunc pro herede gerere uidetur esse autem quotiens accipit certum nomen iuris heredis accipere non poterit. Et si sepulchri uiolati filius aget. attamen hereditarii quia nichil ex bonis patris capit non uidetur bonis se immiscere. sed uindictam penam et uindictam pecuniam autem rei persecutionem continet.

Item. Si is qui sciens extraneus se heredem nam qui sumpties id est expilauit tenetur pro herede non gerit. nam admissum contrariam uoluntatem declarat. Sed et illud. aut animum solum eum obstringet hereditati utputa si se non heredem qui heres sit. sed ita demum pro herede gerendo acquirit hereditatem suam si sit ei delata. ceterum ex quibus causis repudiantem nichil agere eiusdem ex hisdem causis nec pro herede gerendo quicquam agere sciendum est. si quis scit quo ex qua institutus est ignorauit. uel scripsit nichil eum facere. quoniam pro herede gerat et causam probat si conditionem sub qua heres institutus est non ignorat. si ignorauit conditionem sub qua substitutus est. quid tamen si ignorauit conditionem extitisse pro uero posse adire hereditatem quia in ad si ignoret tamen coheredis eum substitutum esse repudiare poterit si delata. Si is ad quem legitima hereditas pertinet putauit defunctum suum esse qui testamentum eius intestatus sit. prius non obligari eum hereditati. id est ergo dicendum si ignorat tempus si qui liberis suis cum is ingenuum esse bona eius acceptauerit. nam ut causis pro herede gerendo

— Si hereditas est michi delata ex una causa. et ego puto michi esse delatam ex alia. et adeo. aditio non tenet. dy.

h. Creditoribus. s. patris. ma. ... addictores filii qui sic faciendo a ple ... se tantum creditoribus ... adiret erat dubium a creditores erat ... aliquod ius ... operis et no. plus dari creditori ... extraneo heredi cum ... incertam petitio non daret ... filius. ... ut potest heres alii ... non gessisse ... infra e. l. gerit ... pr. §. i. et s. in pn. §. sed dic petit ipse qui heres ... ut non exheredat ... pete non possit ut infra de opis li. l. si opar. ... secus si ut heres petisset ... non hereditarium ... ut in ... l. gerit et sic una positio ... e aliis ... et hanc dic creditoribus s. filii ... ut suo non hereditario iure ... filius et quod dic ma. futur. i. e. quod dies cessit. pro quo ipsi creditores filii ... bonis filii non defensi. nam ... potius ... creditores quam ipsi ... ut ar. infra que in fraud. cre. quia at. §. sciendum. nam ... dies eorum cessisset peti non posset. cedit autem cum ... fiunt ... quod hec incertis de quibus loquitur ... opar. cedit dies ... cum petite sunt. i. cum sunt in mora. ut probatur hec infra de opis lib. l. si quis hac. §. iudicium. et l. cum pronus in pn. et l. quod ... uel dic de creditoribus patris ... petito creditoribus patris nec per hoc fuit heres multo fortius in filio et secundum hoc mutet causam et dicat de certis que ad heredes transeunt. uel ... de incertis ... dies cessit uiuo patre et pecunia erant deducta in ... natione ... non transibunt ad heredes extraneos. et ut infra de opis li. l. si opar. et l. qui libertum. §. non solum et l. a duobus. et quod dicit futuram i. postquam creditores cepit conuenire preter ... uenire. sed si de incertis dicit quod alijs ... quod pro ... ut s. de ... unde. si non forte. §. libertus et de opis. lib. ... §. i. et §. ... hoc sit propter inopiam uel necessitatem. ut no. ... quod est supra dictum. §. libertus. ... infert.

i. Non est existimandus. quia exheredatus ut s. de relig. uel quod ... et dic quod inferre potest ... si nolit esse heres ut in stipulat. opar. s. pr. §. dicitur.

k. Humanior. quod tenenda ut C. de iudic. placuit.

l. Pap. hoc si filius solus est heres institutus. a statu libero rogatus est et dare heredi. non est dubium quin uideatur pro herede gessisse accipiendo a statu libero conditionem implere ... esset et si non esset facta mentio heredis sed dictum est ut det filio si autem hic filius institutus habet coheredem distinguitur quibus ... testator nam si dixit heredibus tunc filius accipiendo pro herede gerere uidetur si non dixit ut filio daret filius accipiendo non obligat se hereditati secundum Io.

m. Vulgo putare. sed male immo bene quia licet abstinuit tamen ... adire potest ut C. de repu. hered. l. ... infra ... si suum alienum. §. f. sed ibi subinpiendo. hoc accipiendo. ut infra l. pr. in pn. ... de min. l. ... §. scio. accur.

n. Creditoribus. patris et no. quod quidam habent non conueniendi sed male stat non ut patet per sequentia.

o. Abstinuit. multo magis et fac. C. arb. tu. l. ... demum ... §. quia continuat cum

p. Ita superiori et ex eo pendet. mag. quia pe-

q. Minime peculiares. ... pecunia est hereditaria ut s. de pet. her. nec ullam. §. plane. et no. quod permittit statu libero dare causam implende conditionis quod iussus est dare unicuique et de peculio iuncto herede ut s. de condict. causa da. ... §. f. et ibi no. si quas an in falc. computetur ... cam implende conditionis dic ut C. ad l. falc. l. p. et s. de don. ca. mor. quod statu lib. et l. condictionis. h. ac. ... ei quia accipiendo pecu-

r. Solus heres sit. nam uoluit ut haberet libertatem quod et uoluisse uidetur sine quo libertas esse non potest. sed cum solus sit si ipse heres non sit non ualet libertas. secus si coheredem habet. tunc enim et sine eo ualere potest. et sic quod no. quod cum aliquod uolo illud uideor uolo uelle sine quo id potest uelle non ualet. sic infra re. ... l. iii. §. f. et C. de relig. l. ii. accur.

s. Iure pretorio. nam pretor dedit ei beneficium abstinendi ut infra e. l. necessariis. et inst. de her. qua. et dif. §. sed huius. non tamen ideo habet necesse adire pretorem unum ut s. e. l. ei qui et fac. infra ad tre. ita. §. qui sui spectam. t. Quo facto. i. emancipato repudiante. uel suo abstinente. h. l. ita et l. quod pecu-

u. Nominati. secus si simpliciter. tunc enim non nisi ut heres accipere potest ut infra de statu. ma. habet uel non habet coheredem. x. Non heredi. s. emancipato qui repudiauit uel suo qui abstinuit. h. accur.

y. Certum nomen. id est ius tamen i. effectum heredis tamen habet ille cum restituitur hereditas per tre. id est bonorum pos. id est is cum sibi bona adiecta causa libertatum conseruandarum. id est nomen solum habet qui restituit ut inst. de fidei. her. §. restituta. id est qui abstinuit. ut infra de fidei. lib. cum quidam. §. sed et si quis. id est qui per restit. immit. ... dimisit. ut s. de ... si fin. §. sed quod pap. et tamen constat quod qui restituit hereditatem accipit a statu libero quod datur causa implende conditionis licet quoniam debeat restituere fideicommissum. quoniam non. ut infra de condict. et de l. quod heredi. §. cum hereditas et s. de pet. her. l. nec ullam. §. plane. id est bonorum possessori datur causa implende conditionis et ut infra de l. pr. is qui. §. f. et de condict. et de l. iiii. in pn. id est ei cui sibi bona adiecta causa libertatum conseruandarum ut infra de fideic. h. l. iiii. §. si sub condict. id est et qui omisit ex testamento et adiuit ab intestato. ut infra si quis o. c. t. l. qui autem. §. f. ius et nomen heredis habet qui directo est heres uidetur. ciuili. ex testamento uel ab intestato. et no. quod cum quis fallit aliquod quod non potest facere nisi sit heres uidetur ideo uelle facere ut sit heres.

z. Si sepulchri aget. actionem in factum que pecuniaria est et popularis et ex primo capite datur in quo tamen equum iudicitur ei ad quem ea res pertinet alii postea in c. aur. ex secundo uero in c. aur. sine delectu personarum et infamiam irrogat. ut infra de sepul. uiolato. l. ii. in pn. et §. i. et §. f. et l. de sepulc. az. ditarii. quia tamen

q. Hereditarii. quia liberorum et si heredes non sunt tamen iura sepulchrorum habent et ideo dicit hereditarii. uidelicet magis se non immiscere quam si esset familiare sed tamen idem est in utroque ut s. de relig. l. uel quod et s. hac l. §. si quod tamen infra §. az. ... Potius. electiue ponitur ut patet ex predictis. et infra de sepulcro uiolato. l. sepulc. uiolati in pn. et l. p. insi. ac. nam si furti id intentatur que sola penam continet adire uidetur quia ciuiliter ius heredis ... actio

a. Pertinet. mala ratio. facere non potest. sed certe immo bona quia hec non datur quia ab sit aliquod de meo primo

... et §. f. az. et infra e. gerit. et C. e. si anna pro factum tamen probatur solutas. ut C. de repu. hered. l. i. s. de neg. ge. ne seruus testari i. protestari coram pluribus. sic. sed an habeat necesse. s. pro testari. ... sed causa tollende dubitationis et pro eis. s. de relig. l. at si quis. §. pliquis. sed illud funerando non aliud gerendo unum dic. ... et az. esse necesse. alias presumuntur esse heres. ut infra e. duo fratres. et C. de repudi. her. l. i. et dco. §. pliquis. nam cuius quis aliquod gerit quod suo iure facere potest magis suo iure presumitur facere quam alieno ut infra e. uel. §. si seruum et heres suus in ex ... dic ut infra pr. §. uel dic ... ut in statu dicens. accursius.

a. Custodie causa. sic s. de iur. deli. l. at pretor et l. aristo. ac.

b. Pro suo. quia putat rem aliquod suam uel forte maximam uel aliud. az.

c. Iusta. i. que pro sepelliendo iusta sunt si ar uiusta et al. busti. ... poli conburebantur in rogo cadauera mortuorum. sic et po- ... tur. s. de iur. uoc. l. ii. insi. de inof. te. si pupillus. §. p.

d. Animo heredis. s. hoc fecit et fac. s. s. t. ii. at pretor et l. aristo.

e. Suos quod fecit. i. aliquod. ad quod. sed quis hoc probabit distinguitur suus ab extraneo. cum emancipato. ut infra e. uel. §. si se ... et C. de repu. her. l. i. et C. de iur. deli. l. ii. sed forte in emancipato est idem quia autem ciuili cognitus. ut inst. de her. ... ab inte. §. emancipati. sed additio hereditatis est de iure ciuili. sed in extraneo in uidetur quod aliud sit quam in suo. melius uidetur ... pendi ... ex qualitate heredum personarum et ex qualitate actuum ... quos attigerunt ut sic quia habet necesse probare se non fe- cisse animo adeundi quia ab adeundo plus eos fecisse animo adeundi az. Aliquis tamen actus in suo presumit aditionem qui i

de acquirenda uel omittenda hereditate

mo sed acto fuit sic alibi actor pro hereditate obligat nichil tamen ex defuncti capit voluntate. ut. i. de sepulcro violato. l. p. Item significat h. s. de mi. l. iii. §. scio. sed non est hoc. quia adimit ibi. Item accepit non heres sed restituit quia ex testamento sentencia potius lapsus incidit in fin. ut ibi no. Item nec hoc est heres quia nichil accepit. ut i. l. pe. §. i. ac. secus in suo. ut i. si suum quis. §. alt. pretor. suus enim facilius amittit prius abstinendi

.b. Si quis extraneus. neminem quem extraneus iure cum repudiandi. arg. Item suus accepit id quod est qui suum. ut. s.

.c. Admissum. i. delictum. ac.

.d. Declarat. quod noluit esse heres sic. i. e. fuit. ac.

.e. Intestatum non hereditaria. quod putabat hereditaria. si hereditaria fuit usus ut non hereditaria non sit heres. ut.

[illegible]

obstringat se hereditati scire debet qua ex causa ad eum hereditas pertineat. Iste agnatus seu proximus heres intestato scriptus antequam tabule proferantur cum existimat ab intestato patremfamilias mortuum quamvis omnia pro domino fecit, heres tamen non erit. Idem iuris est si non iusto testamento scriptus heres, apertis tabulis, cum putat intestatum esse, quamvis omnia pro domino administraverit, hereditatem tamen non acquirit.

Item. In repudianda hereditate vel legato certus esse debet de iure suo is qui repudiat.

Item. Aut condicionis an pro herede gerere videatur, qui pretium hereditatis omittende mortis causa capit. Et optime hunc pro herede quidem non gerere, quia id accepit ne heres sit; in edictum tamen pretoris incidere. Sed et a substituto, si heres institutus accepit, similiter mortis causa accepisse videri: idem erit et si non acceperit, sed promissa sit ei pecunia. Nam et stipulando mortis causa capit.

Item. Si quis mihi bona fide serviat et iussu alienius iussu meo hereditatem adeundo nihil promovebit, non acquiret mihi si fructuarius quidem. Servus municipium vel collegium vel civitatis heres institutus vel manumissus vel alienatus adibit hereditatem. Si servus fisci institutus sit, iussu procuratoris Cesaris adibit hereditatem, ut est sepe rescriptum. Si quis plane fuit servus pene effectus ad gladium vel ad bestias vel in metallum damnatus, si fuit heres institutus, pro non scripto hic habebitur, idque divus Pius rescripsit. Iussum eius qui in potestate habet non est simile tutoris auctoritati, que interponitur perfecto negotio, sed precedere debet, ut Gaius Cassius libro ii iuris civilis scribit et putat vel per nuntium posse vel per epistolam. Sed utrum generaliter dicimus quecumque tibi hereditas fuerit delata an specialiter, magis placet, ut Gaius Cassius scripsit, specialiter mandare debere. Sed nominatim de eius hereditate mandari ei posse queritur. Sed ego non puto recipiendum, ut de eius hereditate mandetur. Plane si et minor fuerit Lucii Titii decessisse potuit et mandare ut si scripserit eum adeat. Ac si clause adhuc tabule sunt et sic mandetur, an si in his scriptus sit heres. Sed quid si indicaverit ut hereditatem colligat, an videtur mandasse ut adeat? Quid si ut petat bonorum possessionem, aut ut eam hereditatem distrahat, aut quid si petitam bonorum possessionem ratam habuit, et mox filius adeat hereditatem. Vel quid si pro herede gerere indicaverit et filius adiit hereditatem, an iussu videatur adisse, dubitari potest. In uno tamen est et huiusmodi adiectionem necesse est dici: cum quidam filio ita scripsit: scio fili, te ex prudentia mea vigilabis hereditati delate tibi Lucii Titii tertio: vel in illa prius adiisse, si mandavit, si expedire tibi aditio. Si putas expedire, adito enim iussu aditum. Si coram Titio iussit adire, sed arbitrio Lucii Titii, recte puto iussisse. Sed si mandaverit qui ex asse institutus, et inveniatur ex parte, non puto eum iussu adiisse. Qui si ex parte iussit, potest ex asse adire alter. Atque si indicaverit cum ab intestato, ex testamento adit, nec non puto eum quam egisse. Sed si ex testamento mandavit, potest ab intestato. Quid si fecit deteriore condicionem primus, idem est et si cui in instituto suscepit et movent substitutus, ut Gaius. Sed si mandavit ut prius adiret, sit autem in imp ubi substitutus non sufficit iussum. Plane si sic mandavit sive ex testamento Lucii Titii delata hereditas ac pater defendi iussu adiisse, sed si postea quam iussus sit primam egit, prius quam adiret, nihil egit adeundo. Sed si eo ad ... audium tendit prius quam filius adi

.l. Aut condicionis causa capere quod cogere alicui mortis adeum obvenit sine ex voluntate ei. s. de fine. ... ut. i. de donat. causa mortis. l. quo pretio. et l. mortis causa capit. ...

.m. Iterum si sit omissa causa testi. ut. i. si quis. o. c. te. l. i. §. i. gl. ii. et C. si quis. o. c. t. l. i. accur.

.n. Ne heres sit. sic. s. e. si quis extraneus ... ac. causa capit et l. mortis causa donato et l. senat.

.o. Stipulando. ut. i. de donat. causa mor. l. mortis ...

.p. Si quis mihi promovebit ...

[illegible]

q consensus patris post finem non valet ut no. C. de bonis ... l. f. §. ... posteriusque iussus ...

[illegible]

<note at foot of page> [illegible]

...rit non est acquisita hereditas.

Paulus. Si ego et filius meus vel si plus hic institutus sit. si impuberi filio vel suo ad testationem tertium ea mulier me heredem esse voluit scri-bi ademet... placet et Iulianus.

Paulus. Nemine pro herede gerere posse vivo eo cuius si bona venierunt generandum sit alieno actio.

Ulpianus. Aristo existimabat pro tempore editum facere delationem fieri ultra tempus heredi tamen dari ab eo fieret tenere quae deposita sunt de ulteriori de adeunda hereditate.

Paulus. Qui his institutus prohibeatur ab eo qui in causa institutus est hereditatem adire. tabulas intueri testamenti inspicere mortuo in fatere possit tamen sibi ademta esse hereditas non videtur pro herede gerere.

Ulpianus. Cum quidam legatus esset. Eam absit filium heredem institutum non potuisse ulla ad vitam ipsum agentem. diu prius ... consilibus convenire et monere mortuo filio eo qui rei publice causa abesset. Et quidam primus a filio postumo heredem sui ultra praegnantem esse eam putat esse adire hereditatem non posse. sed si scit non esse praegnantem posse. et recte primus a ventre quasi sui heredem praeteritus est. et non solum a de testatis verba unius ad intestatos sed verba interventuri si etiam ad leges aliquas accipias qui legitimum vel consanguineum praeteriens est quia mortis tempore quasi in utero est quantum ad morem faciendam et in filiis et sibi locum faciendi si fuit exstitisset quasi pro iam nato habetur. Idem et per longiorem possessionem edictale praegnantem sui scrit eum pro tempore venter mittitur in possessionem. sive ergo putet praegnantem sui sit certior etiam praegnantem eam putat et quia servus esse futurus adire hereditatem non posse quia tempus est ut ... rumpatur testamentum nisi praegnans esse tunc institutum. vel ex heredem quaeritur si putetur esse praegnans sic accipiendum sit si dicat se praegnantem. quid ergo si ipsa nondum dicat. sed neget. alii dicunt praegnantem. quid ergo si non dicat. sed neget. alii dicunt praegnantem eam esse. adhuc adire heredem non posse. finge obstetrices dicere quasi superius post solus si in ista ratione elicitur esse non posse aditum. si non multorum opinione posse. quid ergo si praegnans fuit cum putatur. hic si esse praegnantem tacuit uno abortu fecit est. procul dubio nihil egit. Quid ergo si certius fuit ... ei suam praesumptio perficit quaeritur contingit cum veritate. Et si ... miles hic institutus sit esse praegnantem finge ad deliberando acquirere hereditatem potuit non acquirunt si se putet praegnantem cum non sit. Summum heredem eum esse et ratio heredem esse et si putat praegnantem esse in unum ventrem non esse praegnantem. Quid si unum tantum habeat alterum praeteritum sit heres sui institutum postumum proponas sui intestatum praetermisso ex testamento Pomponium opinatum fuisse aliud ... esse putat ei sicut cum quaero ... sui erat esse heres est ... unum generaliter praetermittere, alium praeterire ... ex quo secundum eum ... certum ... vel ... ex parte dimidia ignoratum fore heredem non esse exquirenda ut iur. putat. scio. aliter vel opinio si filius fuit vel plures instituti sint. utrum ... vel duo in parte accipienda fit finge pretium putatur se praegnantem filium tertium esse finge et sic adire. an acquirat hereditatem puto acquirere sed contra non acquirere. Et sicut si non esse filium testamentum vel irritum vel ruptum licet esse dicat possum adire hereditatem hereditatem.

Paulus. Heredi cum postumo institu...

[illegible]

tuto reliquae partes accrescant quae postumo datae sunt si certum sit non esse praegnantem licet hic ignoret.

Ulp. Heres institutus si putet testatorem vivere quamvis iam defunctus sit adire hereditatem non potest. Sed et si sit heredem se institutum sed utrum pure an sub condicione ignoret non potest adire hereditatem licet pure institutus sit heres. Et si quidem certus de condicione testatoris incertus sit pater familias an filius familias sit non potest adire hereditatem et si eius condicionis sit in veritate ut testamentum facere potuerit.

Paul. Quod si dubitet an apud hostes sit decesserit an civis romanus quia in utroque casu est ius adeundi et rei veritate est ut possit adire dicendum est posse adire.

Ulp. Sed et si de sua condicione quis dubitet an filius familias sit posse eum acquirere hereditatem iam dictum est. Cum autem si suam ignoret condicionem hereditatem adire potest si testatoris non potest illa ideo est quoniam et qui condicionem testatoris ignorat an valeat testamentum dubitat. Qui de sua quaerit de testatore certus est. Sed et si cum esset pure institutus putat se sub condicione et impleta condicione quam incertam putavit adiit an possit acquirere hereditatem quis est dicere posse quoniam adire ingrediens suspicio nihil ei obfuit non minus periculi attulerit. Facilius quis adiverit si quis pure institutus putavit se sub condicione institutum et condicione impleta adiverit quamquam si eventum putabat nam nullo modo his suspicio fuit obfuit.

Idem. Si quis heres institutus et pro mortuo substitutus alicui ex coheredibus ei defertur defertur hereditas pro herede gesserit habebitur et eius quoque substitutionis quae ei accrescit portionis. Idem dico et si filius familias vel servus iussu patris vel domini adierit hereditatem mox emancipatus vel manumissus ex causa substitutionis adquirere vel ad eum venit: nam et heredes sunt et non praeiudicat praecedentis institutionis. Sed et si ex causa substitutionis per condicionem sibi datam patri filium iussit adire hereditatem dicendum erit eum non quamvis etiam portionem: sed si ex duobus filiis unum iusserit debebit talem filium velle adire.

Pomp. Si ex parte sua dominus vel pater adierit necessarium est iussum ut filius vel servus coheredes adeant.

Idem. Heres in omne ius mortui non tantum singularum rerum dominium succedit cum et ea quae in nominibus sint ad heredem transeant.

Idem. Si duo sint heredes necessarii instituti quorum alter se abstinuit alter postea quam pars se abstinuit se immiscuit dicendum est eum non posse recusare quominus tota bona hereditaria subeat quia cum sciat aut scire potuit illo abstinente se bonis fore ut plures eius ea condicione adire videri.

Idem. Quamdiu prior ex testamento adiri hereditas ab intestato non defertur.

Idem. Quaesitum est an liceat quis praeter voluntatem heredis nihil attigerit aliquid tamen ipse praeter voluntatem eius habeat vel faciat an creditoribus hereditariis pupillus cogatur respondere ut pupillus si impubes fuit substitutus ei quem scire velit patrem vel fratrem dicere scribit incidere eum in edictum sive immiscuit impubes his hereditati nam quamvis in dispendiis obpugnaverit non debet ex eadem hereditate quicquam ei consequi sed Marcellus eleganter distinguit multum interesse utrum ex asse fuit institutus pupillus testamento an ex parte ut si ex

[illegible]

parte potius ut suo metu remotus patris successione impuberis hereditatem

Ulp. Filius qui se paterna amplecti hereditate abstinuit si ex herede ti fratris hereditati se immiscuit per hoc de gesserit potius ex substitutione hereditatem optinere.

Ulp. Si pupillus paterna hereditate se abstinuisset deinde ei delata hereditas ex testamento non esse eum compellendum creditoribus patris respondere nisi substitutus ei fuisset. Melius enim ut tunc constitutum est quod constitutionem a Marcello recte notatum est impugnat. Nam et utilitatem pupilli qui ipse saltem potest heredem successorem invenire tam integrum patris et cum eius impuberis hereditatem adibit. Alioquin et si fratres sunt omnino causa testamenti ab intestato possidebit hereditatem et quod impune videtur voluisse fraudare eos tam sibi prospicit ne omnibus patris pupilli implicaretur hereditas. Si frater scripsit credo ita intellegendum si non impuberis frater fuit substitutus. Ceterum verum si frater fuit et patre facti patris substitutus impuberi sit sine dubio necessarius heres erit. Et si in secunda tabula quis nunc patre mediocriter filius post mortem patris pupillaris iure recte distinguit interesse utrum rem ceptam filio patre perficiat an novam inchoavit nam si quid novi in secunda etate inchoavit non videri miscuisse hereditati patris scripsit. Et si eum primum manumiserit filium eius dubio miscuisse se paterne hereditati videbitur. Non videtur filius a patre ex causa fideicommissi manumisisse eos quos a patre manumittere rogatus esset tam heres esset ab eo nisi fuit ut quaerebatur si se abstinuisset paterna hereditate eos manumiserit an miscuisse se paterne hereditati

videlicet dicebamus nisi eum dicet quasi heres manumiserit non debere eum casum paternum pati qui se miscuit hereditati.

Ulp. Heres pro parte hereditatem eiusdem hereditatis pro parte vel id quod est eiusdem hereditatis sit acquirere potest.

Idem. Quotiens pupillus patri heres extiterit et abstinuit se ab hereditate quamvis patris bona sub creditoribus fiant tamen iure heredis desierit esse. Cum pupillus bona fide gesserit et ideo eius fundum tutore auctore a pupillo emit succurrendum erit nec interest pupillus solvendo sit nec ne.

Idem. Aditio hereditatis non est in opere servili. Et ideo si servus dotalis adierit actione de dote eam hereditatem maritus prestabit quamvis ea que ex operis dotalium acquiruntur ad virum pertineant. Et cum quis communi servo socii societas invenit quicquid ex operis suis servus acquisierit in medium conferre sibi autem quasi hereditatem acquirit. Preterea nec fructuarius quidem servus nisi eius quasi fructuarium iussu adire hereditatem potest. Et quidem acquirebatur quoniam liber homo qui mihi bona fide servit etiam si heres institutus erat posse eum iussu meo adire hereditatem non prorsus ut intellegatur non operis suis mihi acquirere sed ex re mea sicut cum stipulando vel traditionem accipiendo ex re mea mihi acquirit.

Afric. Cum filium testamento dicet ... qui cum eius esse debere se filium non fecisse et testamento adibit hereditatem similiter ... non prodire qui dubitaverit esse testatum.

Idem. Qui servum suum heredem institutum adire iusserit priusquam ille adierit hereditatem furiosus est factus negavit recte servum aditurum quoniam non nisi voluntate domini acquiri hereditas potest furiosi autem voluntas nulla est.

Paul. Si quis alicui mandaverit ut si estimaverit ex re esse sibi bonorum pos

h. in retinendo et in furioso voluntas s. perfecta que non potest desinere ut ff. de a. l. patre x. si d. acq. pos. sive quod aliis et in querendo transferendo et tenendo permittendo non est in eo voluntas regularis. fallit in f. voluntate. dy.

cessionem, et praeterquam quod ille fecit furere coepit, nihilo minus adquisitam esse ei bonorum possessionem: quod si aliquam fecerat, iure is, cuius in manu erat, petere incipit. Dicendum non esse ei quaesitam bonorum possessionem, ignorantis bonorum possessionis petitio non tribui debere figit, visere.

Africanus. Pupillum sine tutoris auctoritate, nec mutum tutore auctore, qui in tutela sit, hereditatem adeundo obligari ait.

Modestinus. Si pupillo suo pupilli tutor hereditatem adire iusserit et post scriptam epistulam tutor moriatur, an quamvis ex epistula pupillus adierit, necessario dignum sit obligari propter capiti pupilli hereditatem.

Africanus. Etiam qui duobus testibus eidem testatoris heres scriptus est, eum ne dubitetur an possit alius, sit ei necessarius, posse adire hereditatem placet.

Idem. Filius familias heres scriptus patrem suum certiorem fecit, nolle sibi solvendo esse hereditatem: pater rescripserat sibi filium idoneam remittere, itaque debere eum tentare diligentius explorare, ita adire si idoneam comperisset. Filius iussus acceptis his litteris prius adiit hereditatem, in dubitatum est an recte adiisset. Respondi sub his verbis diceretur, quamdiu persuasum ei non sit solvendo esse hereditatem, patrem non obligasse; sed aliquis dixit si solvendo hereditas esse, ideo heredem nulla.

Marcellus. Cum heres institutus est, adhuc condicio erat filius et habebat patrem furiosum, nec cum potestate eius rationem se admittere ... divus Pius rescripsit, ut si filius familias adierit, perinde habeatur atque si pater familias adiisset. Permisit itaque ei eos hereditati manumittere. Qui ex parte heres institutus est pure, ex parte sub condicione, si solvere pecuniam adierit hereditatem, ex asse heres erit, quia solus heres futurus est omnimodo, nec habet in condicionalem partem substitutum.

Gaius. Qui ex duabus partibus heres institutus fuerit, ex alia parte pure, ex alia sub condicione, et ex pura institutione adierit et decesserit postea, quam condicio existeret, ea quoque pars ad heredem eius pertinet, cum semel ex aliqua parte heres exstiterit, in deficientium

partes etiam invitus accipit, id est ei tacite deficientium partes invito.

Idem. Heres qui ex parte heredem necessarium ... adeundo iam tunc a defuncto morte successisse ... videtur ... iditum.

Marcellus. Cum hereditate patris necessarius heres se abstineat, consequens est hereditatem suam suo statu defuncti ita ut etiam agnoscat cui recedat et ita se abstinere ... propter alium cuius fiscum non posset ... fiunt creditores dicunt se consecutos esse curatorem, quod non praeter ... nisi defenditur, commodo ... si propter abstinere se creditores delegerint factores ei qui convenerint.

Idem. Si sui impuberes se hereditati ... decesserint, deinde abstinere se ... eadem condicio est et defuncta est hereditas ... itaque et Marcellus ait.

Gaius. Necessariis heredibus non solum impuberibus sed etiam puberibus abstinendi se ab hereditate proconsul potestatem facit, ut quamvis creditoribus hereditariis iure civili teneantur, tamen in eos actio non detur, si velint derelinquere hereditatem. Sed impuberibus quidem, etiam si se immiscuerint hereditati, praestat abstinendi facultatem, puberibus autem ita si se non immiscuerint. Sed et minoribus xxv annis si temere damnosam hereditatem parentis appetierint, ex generali edicto de minoribus xxv annis succurrit: cum et si extranei damnosam hereditatem adierint, ex ea parte edicti in integrum eos restituit. Sunt autem necessarii heredes servi pupilli sui impuberes, sed eis non permittitur.

Paulus. Ex parte heres institutus servus nondum adita hereditate a coherede eius liber et heres sit necessarius, quia non a coherede sed a semetipso accepit libertatem, nisi ita institutus fuerit cum in quibus ... exstiterit heres.

Idem. Qui pupillo heres ... Titius heres esto ... heres exstitit, si idem filio impuberi

substituitur et non prius hereditatem
permittere (quod sic recipiendum est) si in
novissimo pupillo moriente ceteri pu-
pilli inpuberes decesserint. nam is
qui his extitit pupillo cuius necessarium
haberent, nam si impuberi institutis obligat
contigit eam patre hereditati et a ceteris
centum [illegible] cuius patris heredi
extitit mandum est.

Iavolenus. Filium emancipatum pater solum he-
redem instituit et si is heres non esset, ser-
vum liberum et heredem esse iusserat. Fi-
lius tamquam pater eius furiosus esset, bo-
norum possessionem ab intestato petit, ipso quod
ita hereditatem eius possidebit.
Labeo ait si probatur sana mente pa-
trem testamentum fecisse, filium ex testamento patri here-
dem esse. Hoc falsum puto: nam filius emancipatus
cum hereditatem testamento datam ad se
pertinere noluit, continuo ea ad substi-
tutum heredem transmisit, nec potest videri pro
herede gessisse, qui ut hereditatem ob-
mitteret, ex alia parte edicti possessionem bo-
norum petat. Paulus: et Proculus Labeonis sen-
tentiam probat, et in Iavoleni sententia est.

Marcellus. Si minor viginti quinque annis patri
qui ex parte heres extitit in integrum restitu-
tus est, divus Severus constituit, ut cui parti
eius coheredes suscipere non cogantur,
sed bonorum possessio creditoribus detur.

Iavolenus. Labeo ait si ita institutus sit
Lucius Titius heres esto cum iussisset Attius,
et non statim eum heredem futurum
antequam pro herede aliquid gessisset ex-
tuendo voluntatem, item magis sententiam
declarasse videatur. ego puto con-
trarium pro herede gessisse, nisi hic iura-
verit [illegible]. Cum
filium alienum heres institutus pater iussu domini a-
[illegible] adiret, alienatum esse non
[illegible] possessionem dominum novum po-
tuisse. [illegible] Cum libro singulari re-
gularum Pomponii [illegible]
[illegible] hered-
itatis non potest testamento nisi si necessarius
[illegible]
[illegible]

iussum quam in potestate habet.

Labeo. Servus communis duorum heres institutus et
adire iussus si ita iussu unius domini
adierit, deinde manumissus fuerit, potest
ipse ad eiusdem ex parte dimidia hereditatem adire.

Paulus. Et si substituti heres idem fuerit,
si heres non erit ille heres esto substitutus.

Ulpianus. Si filius cuius neque [illegible] locum non habet
[illegible] omnibus [illegible]
bus heres extiterat, necesse ullius eorum he-
reditate se potest abstinere.

Iulianus. Servus communis ab extraneo heres in-
stitutus, si iussu unius adierit hereditatem,
non pro maiori parte nisi cui here-
ditate [illegible] deinde ceteris sociis non
iubentibus tacito iure pro se adcrescit.

Paulus. Cum solus heres institutus sit
sive uno tempore omnium dominorum iussu adi-
re hereditatem, an separatis temporibus singu-
lorum iussu recte adibit. nam et si per se
adit non ex testamento, sed ex iure dominorum ad-
ire videtur, utilitatis causa iudicium ne alii
festinare et alii [illegible] laedatur.

Ulpianus. Quamdiu institutus admitti potest,
substituto locus non est, nec ante succedere potest,
quam exclusio herede instituto. Eveniet ergo
ut necesse sit remedium praetoris tertia de-
negandis primo actionibus tertia constituendi
dum tempore substituto ex in diem primo
constituti [illegible] adire hereditatem potest [illegible]
pro herede gerere, aut cum praetoris gradu
septimo sive primo deliberante si decedat
decedat, ipse potest succedere, ergo et spectari in
singulis ut ei deferatur prius hereditas,
tunc deinde postea cum delata est expe-
ctaturus diem constitutum, intra quem diem
nisi adeat, aut pro herede gerat, denegentur
ei actiones.

Paulus. In pluribus heredum gradibus hoc
observandum est ut si testator pro fecerit
prius ascriptus incipiat, deinde tunc sit
fiat ad eos ad quos [illegible] hereditas
pertinet etiam si ante fit ad quos ut
non pertineat. nam hi gradati esse
quaerentur ut prius ex testamento delatam deinde
repudiet [illegible] idem iuris est in bo-
norum possessionem ut prius scriptus repe-

liter. Bonorum possessionem deferri usque ab intestato patri peterem, [illegible] ei ad quem legitima hereditas patris pertinere coniuncta sit data. Nihil constitutum patri de legitima [illegible] dies cognitionis transierit, nec adhuc diu deliberare; ideo enim si responderit nolle tam hereditatem ad se velle pertinere, bona defuncti creditoribus possidenda dari.

Idem. Si servum quis alienum ab hostibus redemerit et heredem eum cum libertate instituerit, magis puto eum fore liberum et necessarium heredem, nam cum scriptus sit cum libertate, vinculo suo resolvitur et necessarius heres fit: redit enim ad [illegible] nomen suum, [illegible] sicut cum hac condicione emptus est ut manumittatur, [illegible] pretio domino suo [illegible] [illegible] non officiat, vel maneat obligatus, et donec pretium solvat, quod libertatis favore introductum est. Et si quis hac lege emptus sit ut intra certum diem manumittatur, et libertate heres institutus sit, amici suae commendaverit ut se abstineat, videamus: magis tamen est ut donec dies non cesserit, possit ei necessarius heres esse, cum possit se abstinere; si vero dies praeteritus fuerit, tunc non necessarius, sed voluntarius heres efficitur, et potest se abstinere, sicut exemplum ei cui fideicommissaria libertas sub condicione relinquitur. Et si quis nummos reddiderit domino, vel manumittatur, puto hunc omnino esse necessarium. Et praetor ait: si per eum eamve factum erit quo quid ex ea hereditate amoveretur. Si quis suus se abstinendi beneficium non habebit [illegible] praetor: si quid amovit, si per eum eamve factum erit quo quid ex ea amoveretur: sive ipse amovit, sive per suum amovendo [illegible] [illegible] habebit. Amovisse autem eum accipimus qui quid celaverit aut interverterit aut consumpserit. Ait praetor: quo quid ex ea hereditate amoveretur. Sive autem unam rem sive plures amoverit, fuit edicto locus. Sive autem ex ea hereditate sint, sive ea quae ad eam hereditatem pertinuerint amoverit. Amovendi autem animo [illegible] non [illegible]: si [illegible] deposita sunt, vel quae [illegible] putavit non esse hereditaria, si quis [illegible] animo amovendi [illegible] hereditatis [illegible] [illegible] [illegible]

Sui se dicunt nunc hereditate nolle: aliquid autem ex hereditate amovent.

non esse hereditariam, dicendum est eum amovisse non videri. Et si viventi eo [illegible] ad eum pertinet quia tamen [illegible] amovit, deinde se abstinuerit, ex eo si ante se abstinuerit, deinde tunc amovit, [illegible] huic edicto locus sit, magis tamen est ut pariter [illegible] [illegible] [illegible] creditoribus teneatur, et enim quia se abstinuerit quin adhuc ei praetor decreto obligaverit. Si quis heres ita scriptus fuerit, cum moreretur heres sit hereditatem, et si non adierit, alius ei substituatur, post mortem his admodum adiret decessisset, nemo substitutus [illegible] dubitari quin substitutus ultimum diem adeundi ex testamento non solum

Item. Si quis heres testamento patroni filium eius libertus vivo alio vel [illegible] pro indubio heres ei tam autem mandare [illegible] [illegible] cum [illegible] teste [illegible]

Item. Qui putat se defuncto scribit [illegible], si iussu eius vel iussum sit, si credit fiet heres, adeundo vero, si puteret se iussum adire [illegible] iussum est [illegible] vel non impleta condicione, si ad aliquid [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] vel alior vel [illegible] [illegible] esse impleta. Et cum tamen fidei [illegible] qui iussu domini adierit non obligatur, similiter et hunc statuliberum qui iussu ab herede adit hereditatem patris quod non libertatis contingit cum hic ignorat adire. Et de eo qui heres institutus ab aliquo dubitabit an libertas ex testamento ei obtigit, cum nesciat condicionem libertatis extitisse vel hereditate adita an adeunda heres fiat, videndum est, et huic dicat si heres

Marcellus. Ex semisse Titius heres scriptus est quadrantis bonorum possessionem pertinere petit, [illegible] actum, [illegible] [illegible] [illegible] fuit. Et si quadrantis nomine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex semisse scriptus heres ex quadrante pertinere adit hereditatem.

Ex semisse. Si quis est heres institutus in maiori et credit se institutum in minori, et pro minori adeat, non tenet aditio nec bonorum petitio. dy.

Iav. Si tu ex parte tertia sub condicione institutus fuisses heres et eum secunde patrem suum Ticio cum substitutisset et substituisse ei adulescentem deinde condicio in tertiam partem extitisset quero an adire necesse habuisti ne tertiam tuam amitteres et respondi nichil interesse in tertia ex substitucione pervenit, an ex prima institucione priusquam ea ab initio causa adicio sufficiat. Tertiam quorum sub condicione datum esset nisi ad me non solum pertinet. Cum tertium sit tertiantis ex quo institutus esses heres omnino adicientem nunquid dubitas quin ex substitutione adeundo tieque hereditatis partis instituendus pertinere. R. non dubito quin si prima institutione adeundo heres esse potuissem in presenti sit mea quae partem hereditatis aut omittere velim antuendam.

Pomp. Illud dubitari potest an si ex testamento heres institutus essem ab eo qui si intestatus decessisset legitima hereditas eius ad me pertineret an simul utramque hereditatem repudiare possim quam quam ex testamento hereditatem repudiaverim, legitima nondum ad me pertinet. Verum eodem momento intelligo et ex testamento si legitimam repudiare sicuti legitimam velim ad me pertinere cum sciam testamento non esse factam inde tori ... repudiare testamentum et legitimam.

Iav. Duo fratres fuerunt. Cum quisisse tantum quod omnia bona fuerint communia, ab intestato mortuo suo herede non relicto, qui superstes nollet ei heres esse consulebat num obligaretur quod communibus cum serviret eis in cetero eo usus esset hereditati se alligaret. R. nisi eo consilio usus esset quod vellet se heredem esse non obligari, ita causa debet, ne quam ipse pluris sua parte dominium intervertet.

Iav. Placet quotiens adquiritur per alium hereditas, si quod aliud ei ac ...

... ius in potestate est confestim adquiri eius cuius in potestate. In momento enim substitutionis per ipsum eius per eum adquiritur et sic adquisita etiam adquirentur.

Paul. Si solus heres ex pluribus partibus filio institutus unam partem omittere non possit, nec interest in quibus eadem heredem substituti nec ne. Idem puto et si alius materfamilias heredibus ex pluribus partibus heres institutus sit qui et tunc adeundo unam portionem omnes adquirit. Si tamen delate sunt. Et si filius meus ex parte heres institutus sit pure et ex parte sub condicione, si tanto ex coherede in iussu meo adierit, deinde eo manumisso condicio alterius portionis extiterit, non tamen esse adquisitam alteram illam portionem, sed ipsum manumissum omnia in persona mea capere debuit quo alterius portionis condicio extitat ut adquiratur ei cui prior portio adquisita est. Ego quidem puto et si adhuc in potestate sit, iterum adeundum esse si condicio extitit et illud dicimus si ... adeundo inveniendo patrem suam partem hereditatem adquireret.

Ulp. Totiens videtur heres institutus etiam in substitutionis adiisse quotiens adquirere sibi possit. Nam si mortuus esset ad heredem non transferret substitucionem.

Iul. Si fuit servus ei qui capere non potest heres institutur tanquam invito domino adeat hereditatem nullamenus ... sicut in quo sit et mihi nichil interest legibus neceesse ut iussu adiuvatur ad hereditatem. Sed et si partem capere non potest dicendum erit de parte quam ille capere non possit. Mihi non interest de utraque nisi (?) quam ... curaturum ...

Ulp. Si totam hereditatem. De partec ... tam autem partem ex qua quis heres institutus esse tacite rogatus sit restituere, apparet mihi eidem accrescere quod ei non videtur habere.

Pap. Veniente pro ... si filius qui filio emancipatus cum extiterit heres institutus sit ... quam diu rumpi potest testamentum non defertur ex testamento.

i. l. si filius. In prima parte pone exemplum in filio spurio qui nichil capere potest, in secunda in filio naturali qui capere potest unciam tantum extantibus legitimis. dy.

De adquirenda vel omittenda hereditate

ut spalem. Sed hec fallit in procuratore cesaris ... ff. procur. cesar. l. i. §. fi. et de iure fisci. l. auferri ... Sed secus in bonorum pos. ut j. de bonorum pos. l. iij. §. acqui... mandati. l. si mandatu. Sed id quod bonorum pos. non ...

hereditas. Sed si uacuo uentre mulier fuit et incerto eo filius in familia retentus intra decessit, heres fuisse videtur. Sed uacuo ventre videri autem extraneus non ante posse hereditatem adquirere quam si non esse pregnantem sciatur. Sed si pleno ventre interea sit mulier, non nequiquam erit dicere defunctum filium heredem suo relinquere, nichil tamen decreto filio sit attinendum est, cum a sui fratres ei nascentur sui non nascatur, patris heres futurus est. Eadem ratio facit ut emancipato quoque subueniri debeat, quia estimatio omni re omni modo habitura est.

Item. Si metuit ea adeat aliquis hereditatem, fiet ut quamvis invitus heres existat, detur abstinendi sibi facultas.

Item. Pantomimus Antius cum in ciuitate peregrinaret et heres institutus non indecenter quam heredem se institutum cognosceret, quia bonorum possessionem quam peteret eum teneret, heres tamen esse non prohibetur, prorsum defuncti testamentum integrum ipso iure valuit et si tanta fortune tenet aditionis aut obitus eiusdem tamen patri conscitutum esse mercatum uel heres refert ... legis cum ipso confirmant filio cum missi delatam possessionem absens ... respectu eius distinctionis testatorem locum habere quantum ad hereditatis ... quod ... optime dicitur. Et item per adiectionem hereditatem suscepit a quo certe filius emancipatus cum de patris muneri relicta uoluntate. Et heredes gerisse filium placuit cum in ... quod sua mutem intestato morte decessisse codicilli. Petiit ab herede suo ut minorum bonorum suos manumitteret et sibi parentibus qui sunt in potestate, misis monumenti erigi iuberet.

Item. Si patris bona se immiscuerit, omnia quae in eodem familie uinculo pro herede gerere videtur, et si filius cum tamquam ex bonis uerus causa hereditatem suscepit agrum ad hereditatem patris pertinentem ut tum tamen ignorat, ...

aut possedit, abstinendi consilium qui bonis patris steterunt amisisse non videtur. Pupillus quos placuit oneribus hereditariis sed liberandos consistere actiones restitui oportere.

Paulus. Gerit pro herede qui animo agnoscit successionem, licet nihil attingat hereditarium. Unde et si domum pignori datam sicut hereditariam retinuit, cuius possessio in qua fuit in hereditate, pro herede gerere videtur. Idem est et si alienam rem hereditariam possedit.

Idem. Si pupillus se abstinet a hereditate, succurrendum est ei et iis qui inuitori ab eo acceperit si et hereditario contractu gratia.

Paulus. Per procuratorem etiam hereditatem acquiri non posse. Paulus libro ... si iussu aut nepos uel pronepos patris qui de castrensi peculio testamentum fecit hereditatem adiit, acquirit sibi eaque de quibus patri testari preter castrensia esse inutile persone desierint.

Item. Si is qui bonis patris se abstinuit, per suppositam personam emptoris bona patris uenditioni explevit per eum cum quem creditoribus atque sibi bonis patris se immiscuisse.

Item. Filius qui duxit uxorem eam filii ... intestata decessit, filius iussu patris eam adiit hereditatem que ab auo acquisita fit hereditas patris, sed et si naturalem ... necessarium esse.

Item. Pater quotiens filio mandat adire certus esse debet. Nam per eam ... aut ex testamento, que ab intestato filius suus heres erit. Sed nunc. Aut pater uel dominus filio uel seruo heredi instituto mandat, non si intellexerit, cum uere possit adire hereditatem ut et ... facile explicari posse sententiarum. Sed tunc sui unius dominus pro herede gerendo obligat eorum hereditati.

reretur in restitueret. ut j. de acquir. rer. do... pa placet. ut nec per spalem nec per generalem nisi forte in casu quo suspendi uoluntatem ...

secundum illud. Sed distingue ... an palam queratur ... nomina disiunctive posita ... illo singularis numeri ... caveret. Hic locum ... quod dicatur supra eodem libro ...

Quae neptis Seiae filia, etc. ... Titius Sempronius maritus neptis, etc.

Hermog. Qui si titius tati repudiat post mortem eius factus hereditatem, item bonorum possessionem petere non prohibetur.

Paulus. Recusari hereditas non tantum verbis, sed etiam re potest et alio quovis indicio voluntatis.

Hermog. Qui se pupillo substitutum ignoravit, cum esset pubes pro herede gessit, quamvis heres existat, nihil ei error alius nocebit.

Paulus. Clodius Clodianus filio puberem postea eundem heredem in alio testamento inutili filio instituerat, septus heres eum potius putaret valere, ex eo hereditatem adire voluit, et postea hic inutile repertum est. Papinianus putabat repudiasse eum ex priore hereditatem, ex posteriore autem non posse adire. Dicebam non se repudiare eum qui putaret posterius valere. Pronuntiavit Clodianum intestatum decessisse.

Scaevola. Qui neptis suae nomine quem ex ea susceptum habebat Sempronio dotis nomine spoponderat et pro usuris ei certam summam praestare, decessit relicta ei Seia filia et aliis heredibus, cum quibus Sempronius egit de reputatione pro portionibus hereditariis singulis heredes inter quos et Seia Sempronio auditum summam quam quasi condemnatus erat cui ... quae ad ex hereditate testatoris praestant, postea excepta Seia filia ceteri heredes abstinuerunt se hereditate beneficio principis, et tota hereditas ad Seiam pertinere coepit cum an in Seiam quae sola hereditati remansit tota omnia ut solvisset heredes pro coheredibus portionibus quae beneficio principali hereditate abstinuerint, utilis actio dari debeat? Respondit, pro partibus eorum qui se abstinuissent actiones solere dari in eam quae adiisset, cum integra hereditas ad eam pertineret. Filie pro virili heredes extiterunt et certa se pro parte abstinuit hereditate atque bona pro parte venditur tacitum nomen suscepti percepta erat, sed cum in priore causa a creditoribus hereditarias actiones utiles datum iri debere, cum ei quae ad hereditatem pervenerant restituit, denegatum iri ei, quasi se abstinuerit.

Testamenta quemadmodum aperiantur inspiciantur et describantur.

Paulus. Omnibus quicumque desiderant tabulas testamenti inspicere vel etiam describere, inspiciendi describendique potestatem facturum se praetor pollicetur: quod vel suo vel alieno nomine desiderant. Ratio autem huius edicti manifesta est: neque enim sine iudice neque sine arbitro neque apud iudicem exquiri veritas de hereditariis controversiis, quae ex testamento proficiscuntur, aliter quam inspectis cognitisque verbis testamenti potest. Si quis tamen negat sigillum suum agnoscere, non ideo quidem minus aperiuntur testamenti tabulae, sed ad custodiae fieri.

Idem. Tabularum testamenti instrumentum non est unius hominis, hoc est heredis, sed universorum quibus quid illic adscriptum est: quin potius publicum est instrumentum. Testamentum autem proprie dicitur quod iure perfectum est, sed abusive testamenta ea quoque appellamus quae falsa sunt vel iniusta vel irrita vel rupta: itemque imperfecta solemus testamenta dicere. Ad causam testamenti pertinere videtur quodcumque quasi ad testamentum factum sit, in quacumque materia fuerit scriptum, quod contineat supremam voluntatem: ita principales quoque codicilli continentur. Si ipsa sint testamenta quae quis exhiberi desiderat, ei facultas facienda est. Si dubitetur utrum vivat an decesserit is, quem quis ad causam testamenti pertinere inspici describique postulat, dicendum est praetorem causa cognita statuere id debere, ut si liqueat eum vivere, non permittat inspici tabulas, et etiam ipsam scripturam quis inspiciat et sigillet, et inde etiam id ex tabulis fecit velit ex tertia. Cum instrumento tabularum in testo ...

nem earum indicat. Edictum ad solennem tabularum non pertinet descriptionem, sed inspectionem: uerentur(?) quod falsum fiat, nam quae inspectio materiam falso fabricando instruere possit. Utrum autem in continenti necessitatem inspiciendi describendi iubeat an desiderantium tempus dabit ad exhibitionem? et magis est ut dari debeat secundum locorum angustias scripturae. Si quis non negabit apud se tabulas esse, non patiatur inspici describi, omnimodo ad hoc compelletur. Sin neget penes se tabulas esse, edicendum est ad interdictum, quod est de tabulis exhibendis.

Gaius. Ipsi tamen heredi uindicanti tabulas, sicut ceterarum hereditariarum rerum competit, ita ad exhibendum quoque agere potest.

Ulp. Cum ab initio aperiendae sunt tabulae, praetoris id officium est ut cogat signatores conuenire et sigilla sua recognoscere.

Paul. Vel negare se signasse. Publice enim expedit suprema hominum iudicia exitum habere.

Ulp. Sed si maior pars signatorum fuerit inuenta, poterit ipsis interuenientibus resignari testamentum et recitari.

Gaius. Sed et si quis ex signatoribus aberit, mitti debent tabulae testamenti ubi ipse sit, inspiciendi sigilli causa; nam nimis onerosum est, cum saepe necesse sit, iter magnum expectare ab his qui sunt recitaturi; et sit iniquum dispendiosum cuique esse officium suum nec ad rem pertinet. Adeo si forte omnibus absentibus causa aliqua apud tabulas urgueat aperiri, debet praeses curare, ut intervenientibus optimae opinionis uiris aperiantur et descriptum et recognitum factum ab his, quibus interuenientibus apertae sunt, obsignentur, tunc deinde eo mittantur ubi ipsi signatores sint, ad inspicienda sigilla sua.

Ulp. Pupillares tabulae nisi etiam si uiuo fuerint superscriptae, nec aperiantur, nisi si seorsum eas signatas testator reliquerit, praetori eas aperiri nisi cum omnia aperiet non placet.

Paul. Si mulier uentris nomine in possessionem missa sit, aperiendae sunt tabulae, ut sciatur cui demandanda sit curatio.

Ulp. Si in duobus exemplaribus scriptum sit testamentum, alterutro patefacto tabulae apertae sunt. Si nuncupatiuae tabulae patefactae sunt, apertum uideri testamentum non dubitatur, nec enim quaeritur a quo aperiantur. Similiter non aperiantur quia proditae sunt, uel si corruptae sint, fiunt tamen ut inueniri legatarii debeant, uel si testi supposite uel occultatae sint.

Gaius. Sicut codicilli pars intelliguntur testamenti, ita et secundae tabulae principalium tabularum partem obtinent.

Ulp. Si quis fecerit testamentum et exemplum eius, autenticum et exemplo eius quidem aperto nondum apertum est testamentum; quod si autenticum patefactum est, totum apertum.

Ulp. Praetor uoluit, Ex his de fictor tabulis ... teor callidi signatum occultant qui omissa causa testamenti ab intestato hereditatem possideret uel eius qui possideret ab intestato uel alio modo peruenerunt quibus etiam defuncti debitor potuit si non ab intestato hereditas possideret ut ... repetitionem possidere ... trium uel per semetipsum aut per alium acquirere potuit hereditatem, nam quoque non potuit, si non acquisiuit hereditatem, necdum causa est ut incidat in edictum praetoris. Competit autem ea causa testamenti uindicationis(?) qui cum posset adire noluit id facere, sane uel si iussu eius cui iuri subiectus est adire hereditatem eo audiens non fuit, si quo pluris adire ... sanus(?) facere id, dicimus ab intestato uenientem incidere in edictum. Sed nec ... tradere dicit a filio uel postea ab intestato ipsa possideret hereditatem, uolunt incidere in edictum nisi fingat ignorantiam.

ſo ut legitimus hat. et ſilr in fraude. ut .j. l. i. §. f.
tio ut vadat ad ſubſtitutū. ut .j. e. l. iij. ac.
Pretor tuetur. quas pu. expedit hec edictum. ut. ut. s. t. i. l. vel negant. acurſius doctor.
b callidita. demum. ſecus ſine fraude. ut .j. e. l. qui autem. §. ſi patronus. inſi. §. ar. et fac. s. t. ij. l. ſiut. acur.
i Poſſident. omiſſa ad hec. s. t. i. ... Sed poſſi ... extestato ... quo ad hec edicti meb. ... ſi aliber ... ut. s. t. ... ſi ergo el. ... ex parte ... i. ſi nō ſol. ... et fac. i. e. au. s. te uſof. te. ... i. mich. ac.
... ex teſto. ac. ... medietū. ... ut adiunctis ... ex teſto. ac. Preter ... ſuo ſuo ... ſtituto. ac. ... hereditate. ex teſtame to. acurſ. ... ſi ppelle ... dus eſt. hec ... enuſio. ... ſic. et dicit ...
... abitelo. repudiam do ſucceſſi one ex teſto. alr. n. eet locus ab inteſto. ut. s. ti. ij. quod diu. ſz an ſol dns pt. repudiare. quod q nō. ſic nec adire. ſz dic ... nō fac. e. l. i. §. ſuū. tamen ex quo
ſ a ſuo inſtituto. et que ipſe ſuus ſit inſtitutus. hoc ſequit. dz ex teſto adire uolē. facta jam ꝯdicte inteſto poita
t poſſedit. dns de ut ex teſto jam adiri non poſſit.
u ſupponatur ſubſtitutus. co heredi. et te fac. s. t. ij. q tum. et l. uul. cuca pu. ul al. ut. s. d uul. ſb. l. f. §. i. et fac. j. e. l. qui aūt. §. plane. x hereditate. teſtamētaꝫ.
y qui nō ſtati. poſt mortē teſtatoris. uir. ſunt heredes.
z nec quicq fac. quo minus ipo face tn pt abſtē tio. quo minus teneatur editoribz. ut. s. t. ij. l. nec ceſſariis. ite ut hoc edicto teneantur. ut .j. pe. et ſb quod dicit ſtatim. um eſt niſi ſub ꝯdicti. potatiua inſtituantur. ut. s. d he. inſti. l. ſuus. et l. jam dubit. et s. de ꝯdict. inſti. l. f. acurſius.
et qui poſtea. ex inteuallo pt mortem teſtatoris.
9 uidentur. ex tunc quo ad effectum et in hoc edictu n
tunc

Si ſupponatur idem inſtitutus et ſubſtitutus et pretermiſſa inſtitucione in edictum incidat in eodem queritur et nō puto incidere cum teſtator hanc ei dederit facultatem. cum eum ſubſtituit pretermitte cauſa teſti. ſi quis repudiauit hereditatem. Et qui ſunt in poteſtate ſtatim heredes ſunt ſed ab inteſtato vel ex teſtamento nō quia ſe abſtinere poſſunt quamuis ſtatim qui poſtea ſe miſcuerunt ex teſtamento uidentur heredes niſi abſtinuerint ſe teſto uirum ab inteſtato petierunt bonorum poſſeſſionem hic ea incidere in edictum. Et qui ſeco conditione heres inſtitutus fuerit poteſtate conditionem nec paruit cum condicio tale ſit ut in arbitrio ſit ſi heres eius inſtituti deinde ab inteſtato poſſideat hereditatem debebit edicto teneri et ei modi condicio pparum dz haberi. Et ſi quarum quia pretermiſſa cauſa teſti ab inteſtato hereditatem poſſideant utrorum linno poſſideant an non et quod quoque ne poſſideant hereditatem vel ptem eius conueniri edicto poterunt utrum ſi nō ex alia cauſa poſſideant ut puta ſi quis omiſſa ſit quod hereditatis ſz ex cauſa fideicomiſſi poſſideat temiſſus in poſſeſſionem fideicomiſſorum ſeruandorum cauſa vel ſi pponaſe eum creditori ſeruandi tantum cauſa ueniſſe in poſſeſſionem nam nec ex hac cauſa legatarus reſpondere cogetur. Et ſiue ex continuo poſſideat aliquando habebit quod tacite a uero heres ſiuus poſſideat aliqua bonorum poſſeſſionem accepit ab inteſtato cum ſi forte cum peredo poſſideret hereditatem fingas uel aliquem titulum ſi ab inteſtato poſſideat. Sed et ſi quis alio modo hereditatem lucri fecerit quis ſit legata pſtabit ſi carentem uenientem cauſa cuncta hereditatem legata ſibi reddi et ſi nō poſſideat quis hereditatem dolo autem malo fecit quo minus poſſideat euenerit ut pinde teneatur atque

ſi hereditatem adiſſet. Et dolo autem malo feciſſe uidetur quo minus poſſideat qui ad alium tranſtulit poſſeſſionem pretium dedit ut legatarii circumueniat. quia ab inteſtato accepit caueat hic qui quemi ſibi relicta ſunt. Et ſciendum quoniam fuit utrum is dolo malo facere indatur quo minus quam pdolū eum poſſeſſionem dimittat quod alium hunc ſuum uoluerit ipſum uel alio co ſe fecit uel ab inuito poſſidere incipere talibus uidetur nō minus delinquere cum qui incipiat poſſidere quam dum qui deſinat quia ſunt optinet. Et ſi quis pecuniam acceperit hereditatem uel ad ſuum pueniat legatorum petitione tenebitur. Licet pro herede gerere nō uideatur qui precio accepto pretermiſit hereditatem tamen dandam in eum actionem exemplo eius qui omiſſa cauſa teſti ab inteſtato poſſidet hereditatem d... adiuuari ſepſit et inde legatarius et fidei comiſſarius tenebitur ſz utrum ab eo erit incipiendum et ſic ad heredem ueniendum an conuenimus ordinem ſeruabit uidetur humanior eſſe hec ſententia ut poſſeſſor hereditatis prior excuciatur in qua re ſi inueniatur poſſeſſorem.

Pomp. Si pecuniam a ſubſtituto acceperit inſtitutus et pretermiſerit is ſz adierit cui danda ſit legatariis actio dubitari poteſt utrum quoniam ſi ipſe pretermiſerit et qui lege ad ſe rediret poſſidebit hereditatem in utrum vero tamen dandam ut ei tamen cum ab utroque legatum ſit alterutri deſſet actio.

Ulp. Si quis pecuniam nō accepit ſimpliciter autem omiſerit cauſam teſti dum uult pſtare ei qui ſubſtitutus eſt vel linno minime locus nō ſit edicto plane indignandum eſt circumueniatur uoluntate defuncti et edicto ſi aliquid conſtituit in necem legatariorum. ſz ſi nemini nō pecunia accepta ſz in iuria gratia collata dumdo erit utili actione locum eſſe aduerſus eum qui poſſidet hereditatem et ut de dicetur uicinus quod dum ult pecuniam pmittit tum ei qui uerſe repudiante ueniunt

a Cum. pro et. acur.
ij. l. nec ſius. ac.
d quibus propu
ſub ꝯdict. et .j. d reg uir. l. pot. ac.
b ſibi et. i. hoc cāu. ac. immiſceant. nam poſtea ſe abſtinere non poſſunt. ut. s. t. ra dz hu. quo ad hoc edictum nō alibi. ut. s. de acquir. he. l. is q. his. ꝯ ꝯdicte. inſt. l. uba. et ad hoc .j. e. l. mai. §. in ſi. et .j. ſi quis
c Abſtinuerint. ante quam ſe
e nō quo minus ſi nō ex alia cauſa. ſi lucratiua. ſz alia. ut ſubiciat ſtati. et .j. e. l. f. acur.
f Fideicomiſ. a defuncto debiti. R. fecerat ei quidam ſtiuus primo teſtm in quo legauerat m. x. p ranca ab iſto defuncto modo quē inſtituerat. qui poſtea me iſtituit. ego omitto ex teſto et mitto in poſ. p fidei omiſſo debito in q defuncto ex teſto cum primo teſtatus ul eum creditor teſtatoris et pro debito mittor. ut p. omitendo hereditatem nam nō teneor creditoribz hijs duobz caibz. et hoc dicit. ut ar. C. de bo. aūc. i. pos. l. i. acur.
g cautoꝝ. ſ. pſtabit. ad q. C. d pet. hedi. l. f. §. i. acur.
h acceperunt. ſ. deſtinatē. ac.
i nō minus ꝯlinquere. ſic .ſ. d u. o. nulla. §. i. et que in frau. cre. qui aut. in prin. et .j. ſi quid in fraudē. pa. l. i. §. utrum. acurſius. ſz forte ſpale ī hz edcō fauore ultie uolunta tis.
k ſi quis tenebit. ſ. omittens. ſz q .j. e. ſi qs pecuniā. ibi ui nō gratis et c. ubi ponem tum dic ꝯueniri. ſo. ibi gratis omiſit. hoc accepta pecunia et ſic ꝯueniatur excuſo tamen prius legittimo. ut .j. l. pe. ſic et diſtingue in eo ꝟ qui omittit ut uadat ad ſubſtitutū ut .j. l. ſi nō ſolus plt. R. et C. e. l. i. ꝟ, alij dnt. q hic ponem erat legittimus et omittes. q nō placet. alij dnt tenebit. ſ. qui poſſidet nec hoc placet.
l Licet non uideatur. ut. s. t. ij. ſiut. et de pet. he. l. nec ullam §. plane. ſi accepta. ac.
m pretermiſit hereditatem. ſecus ſi gratis tunc ei tamen poſ tenir. ut .j. ſi quis pecuniaꝫ et ibi ubi nō gratis. acur.
n poſſeſſor hedi. in quē ꝯſtat dari p rcam. et s. l. i. in prin. et .j. ut legato. no. ca. l. ei quoqz. acur.
o marie. habundat. ſic .j. ſi qs peccuniaꝫ. ibi et marie et c. al' ei iſte nō tenir. ut .j. e. l. f. que ē d. ſz cum pecuniam dat quō nō hic gratis. R. ꝟ alius pro dedit ul indeo in dz hec gratis. nec eiurdat bono mō. alij ꝟ dicunt q hic ordo ſeruatur. qn nil accepit inſtitutus et ſic habundat marie. al' ſi accepit quilibz a prin. pot ꝯueniri. p quibz e .j. l. pe. alij dnt q prior electiue ponitur et omittens nil accepit. et ſic nō ꝯuenitur. ut .j. l. ſi quis pecuniam. ibi ubi nō gratis et c. ſz te ur utrumqz ſimul ꝯueniri nō ſeruato ordine. ut .j. ſi nō ſolus. §. f. ibi. ite ſi ſolus et c. ſo. hic ab utroqz ꝯ legatum. in ſec. vn quilibz ſuus tenir. ſt ut nō quelibz in ſolidum tenen. ut .j. ſi ab inſtituto. ſo. q ab o poſſidebat. hoc ſolus legittim et eod mō. R. ad. l. j. e. ſi nō ſolus in prin. et §. ij. et ſi. i nec aut et c. ſt ꝯ in eod. l. ſi non ſolus. §. f. ubi. et al' et c. ſo. ꝟ ubi ibi ſt ꝯ .j. l. pe. ſz illaꝫ intellige ſm iſtam, ut ibi dices. et fac ad hoc q prius poſ. ꝯueniatur q de debito re. et fide iuſſore di. manūt d fideiuſ ſoribz. §. i. et de tutore gerente. et nō gerente dz. C. de diu. tu. l. ij. et ar. .j. d uer. ij. l. cum a bu no. acur.
p Si pecuniam pretermiſit. adire ex ſubſtitutoe et quoqz dicit. q. di. nō ſolum inſtitutus omiſit ul' dic non ſolū ſi adiuit. ut dicit tamen. ſz et ſi omiſit. acurſius.
q Q. i. quia.
r lege. i. ab inteſtato. acurſius.
ſ in utroqz. ut tamen prius poſ. ut. s. l. pe. que uidet. ꝯ alij q hic uterqz ab inteſtato apprehendit. ut .j. e. ſi ab inſtituto. q ē ꝯ hanc literam. tertij q in fine. l. nil accepit inſtitutus. hic ſic. pima pbo. acur.
t ab utroqz. pone ergo legauit ab utroqz potuit ei et ab alterutro legaſſe. ut .j. de l. i. l. ſz et tunc ſi tamen ab inſtituto tenetur. p hoc q pecuniaꝫ accep. ut hac. l. et s. l. pe.
u in alterutrum. i. in utrumqz. ſm q diſtiguitur .j. e. ſi nō ſolus. §. ſi duo. et l. ſi ab inſtituto.
x actio. utilis ex teſto. acurſius.
y
y Si quis non accepit ſimpliciter. i. ſine pecunia. non ſine fraude. ar. acurſ.
z preſtitum. i. hereditatem preſtari. ſine dari. acurſius.
s. de he. ui. l. ij. §. non tantum. et d pet. he. l. ſz et ſi le. §. p inde. ſz ar. cc. s. pro ſocio. l. nemo. §. a. et .j.

qui
ſz forte ſpale ī hz edcō fauore ultie uolunta tis.
·ſ·
nobis
·ꝯ·
·cc.

ſi q omiſſa ca teſti

.a Cmaxie habundat sic. s. e. l. licet. insi. q probatur q habundat. s. e. l. i. in pri. et i. l. qui aut. §. si patronus. insi. §. i. e. l. §. quamquam item adito q dicit non al. sic tutus. s. ead. uidi. l. §. qua redibitoria. ac.

.b Cuidita. i. ultimam uoluntatem. sic. s. t. a. l. uel negare. h. acursius doctor legum.

.c Conueniendum. post non primo. i. prius excusso. ut. s. e. l. §. ubi loquitur qui gratis habebat. acursius doctor.

.k Cquis possidat. institutus. omittes ex testamento et ab intestato tenens. nec ullius erat substitutus uel legitimi. et sic uacabant. ac. nuntiatoris

.l Cqua driennium. a tpre. de quo fuerint ... re. an. ut. j. de iur. fisci. l. i. §. diuus. et §.

[illegible]

est non repudiatum nisi potentia uel exercere uiue si ob ciuitem aliquid id fecit ibi dicendum est ad illius possessorem competere actionem sic tamen ut ibi quod pecunia accepta repudiauit. ibi dicendum eum qui omisit dicendum non consentiendum heredes gratis quibus quod relictum est potestatem deberet quoniam uidi accedere. Et quoniam de heredibus institutis uidetur pretor loqui. attamen etiam ad alios aliam heredes scripsit ut sibi sit legatum a quo fideicommissum relictum est sed et eius ut omittatur hereditas dolo eius id fecit facit quoniam debet. Si quis uendiderit hereditatem inter potestatem uidetur non dolo fecisse uidetur quominus possideat.

Marcianus. Excusatus uidetur pretoris qui institutum praemisit ciuiliter esse causa libero scripto heres scriptum eum institutum oporteret ... si siue sui esse admittere uitat. uiuus sunt et pater ... non potuerit uoluntas adire hereditatem ... hereditatem ex testamento

Ulp. Quid autem is qui ab intestato possidet hereditatem conueniri potest si omittat causam testamenti. ... si qui noluntate testatoris uidetur omisisse ... cogatur praestare ut puta fratrem suum scripsit heredem et codicillos fecit ab intestato petitque a fratre ut si ... hereditas ad eum pertinuit fideicommissa praestet quibus ... si igitur omissa causa testamenti ab intestato possideat hereditatem uidendum est an legatariis cogatur respondere et ... bit cogendus praestare legata praestare ... diminutis legatis si quid superfluit ex quadrante fideicommissa tantum cogi praestare. ceterum si legata absumunt quadrantem tamen fideicommissarius praestandum. haec ... integrum quadrantem ... heredem oportet. ordo quoque ... ut ... legata praestent ... de ex superfluo fideicommissa dummodo quadrantis non tangat. et ego puto ... sententiam ita accipiendam ut si omissa causa testamenti ab intestato pos-

sideat hereditatem cogatur omnium legata praestare. nec enim iniquo ... ei hereditatem ... quia fideicommissa ab eo relicta ab intestato praestare si ... ideo ... dicemus non enim tamen ... qui usus est facultate ea quam ei testator concessit. quod si non ei concessit ... omittere ... ostendit quid dicemus si ... ex testamento legata et fideicommissa ab intestato fuerint ... et praeterea ... fideicommissa an ordine ... debeant facere ... etiam ... omnes fideicommissarios ... ita distinguendum ... si ... perferendi erit. hi ... quibus testamento relicta fuerint ... si non ... testatoris uoluntas ut ... ei facultatem et ab intestato succedendi ... cui ... concessit ... supra scripta sunt non ostendit edictum ... fideicommissa debere ... praetor ... actionem ... ei ... actorem ... ab intestato succedere ... non dabit actionem in eum legatorum. Est ... ad alium pertinere non dabit actionem ... nulla sit ... collusione religione ... fecit. sin autem ... hereditas ... possideat de hereditate ... dolo malo magis est ... temporis spectabimus possideat ... testate temporis spectandi. Certe si uacancia ... quis possidet ... quadriennium praescript ...

[illegible]

... ut praeferatur titius. ueluti ex testamento ... — men. ut instit. de success. lib. §. ... olim non sic. ut. j. de l. ... cum patronus ... acursius.

[illegible]

tate omissa causa testamenti fieri. hoc per edictum quod omisit causam testamenti et ab intestato possedit et quid si ut ipse reprobe quia dixerit iam tutius sit. Si quis omissa causa testamenti pro omissis ex debita sibi portione heredis scriptus dato sibi coherede ex alia parte omisit institutionem quam debita pertinerent ex hac causa omisit et coheres eadem possideat pro omissis ab intestato similiter hereditatem, tenendum erit legatorum actione. tenebitur et si dicat quod non satis sufficientem portionem ex testamento sibi debitam portionem habeat, habita ratione si cohereditas collusit cum proximo alio: non videri proximum cogendum legata praestare, nisi intellectum est eius omisisse hereditatem ut sibi fraude id fieret. Sed et hi editum est ad quod tabulis possessionem petere magis dicendum est: sed ut qui ita accipiendo cum tabulis possidentibus quod legata praestare cum non omisit ea bonorum possessione ab intestato possidet hereditatem cogatur ea praestare quae praestare. licet bonorum possessionem accepit sibi libertas secundum edictum fuerit data. si ex edicto omissa causa testamenti fuerit non alia libertas competit quam si ad eum pervenisset.

Quidam Titium et Maevium instituit heredes et eorum legavit: uterque omisso testamento intestatam adiit hereditatem non prorogatis legatorum actionem in eius qui ab intestato similiter legatis. Si quis vero omittere tamen deliberando vel non faciendo fuerit heres institutus omissa causa testamenti ab intestato possideat hereditatem, videndum erit an huic edicto impetrando sit locus et ait eum tenendum vel magis? hoc hic relegatur nisi legatarius est. Sed et si adhuc pendet conditio tempus habet hoc per edictum non inveniat. Si non solus sed cum aliquo possidet hereditatem qui omisit causam testamenti extraneum reliquit ut aut tenendum qui materiam praestat quoniam tantum in totum legatorum actionem utilem in eum esse praestari debere obesse sibi fiunt.

heredis scripti cum ex parte fuit hic autem est nisi accepit pecuniam is qui omisit causam testamenti et ceteri non in solidum tenebuntur. Cum substitutis ab institutis legata fuissent relicta et institutis et substituti omissa causa testamenti possiderent ab intestato hereditatem divus Pius rescripsit in simplex in impudentem institutos legata recusare substituti causa relictae. recusavit, tunc deinde legatorum fideicommissorum petitione substituto cum sibi tamen fuit ad eundem hereditatem non fideicommissum petere sed iure uniusquisque ex parte. Si duo sunt heredes instituti et substituti et ambo omissa causa testamenti ab intestato possideant hereditatem quotiens in ambo cogantur legata praestare utrumque ut cum quisque eorum legata quae a se relicta sunt an vero ambo utraque legata cogantur praestare ego puto in solidum conveniri singulos legatorum petentium arbitrio si utrique eorum qui aliis a se legata sunt an vero in eorum qui ab alio herede invicem substituti sunt possideant hereditatem eorum legatorum quae sunt a se relicta ante eorum legatorum quae sunt a substituto relicta praestare cogatur. Dicendum est ita tenendum in eorum si ad eos substituti pervenit ad institutos hereditas sine pecunia, nam si pecuniam acceperit substitutus ipse erit conveniendus. Sed si solus substitutus possidet, si quidem pecunia accepta institutus omiserit dicendum institutum eius legatariis respondere debere substituti suis. si autem sine pecunia ad eum substitutus, tabulis accedet. Sed aut cum ambo possident in eius dicendum singulos suis legatariis respondere debere.

Idem. Si ab instituto et substituto eadem res in legata sit et omissa causa testamenti hereditatem possiderent legatis in solidum praestabitur heredis solidum in debito tantum ab uno legatario consequitur ab alio se non posse in omnem eligere testamento suo.

Idem. De libertatibus quoque tractatur an competat tam heredi quam ab instituto

a Etiam omittere directe sine dubio (in fideicommissariis distingue. ut. s. e. ut i.) unusquisque teneatur suis. ut. s. si non solus. §. Item si solus (vel dic immo ut quia in solidum tenetur favore libertatis (et facit. C. e. l. ii. accursius doctor leg.

y Et non potest. Sed quia non eam tenet finito hereditatis ita non fuisset. et est. sic. ut. s. e. l. de libertatibus. imp. dic ergo quia plus est datum. (Ex imo potest. io ... tendo

b Heredem persecutorem rei. que pervenit ad heredem. az.

c Dolum. i. tamen subaudi. quia non possedit ab intestato. tunc ei heres teneretur in solidum. (et da hic ex. veluti cum in legatorum necem dolose quis id egit. ne ad se. sed ut ad alium hereditas perveniret. ut. s. e. l. i. §. penult. Sed numquid secundum hoc habet locum hoc edictum. et si defunctus sine dolo omisit. (ex. et est non. ut. i. de l. ii. cum pater. §. titio. et s. e. qui ait. §. si pronus. infra. §. quid est ergo quod hic dicitur. Resp. si heres heredis qui omisit dolo malo. ex testamento convenitur. quia adiverit ab intestato. tenetur in solidum nisi conveniatur propter dolum defuncti adquisitum in hoc quia defunctus heres. res quasdam noluit adipisci. licet eum defunctus possidens teneret. ut. s. l. q. §. sane. heres tamen si aliquid ex rebus illis non adeptis a defuncto acquisierit. in id quod ad se pervenit tenebitur. az. et hoc dicit. accursius.

d Et si non totam tamen hoc edicto. et in solidum. ut. et s. e. l. i. §. non querimus. Sed excipitur minor. ut. i. e. si dolo. accursius.

e Quamvis hereditatis. quod inde oritur opus. ut infra ca. et facit instit. de fideicommissariis. hereditatibus. §. siquis una (sic nec res singule sunt pars domus. ut. i. de acquir. pos. qui universas. Sed sit ar. quod area est pars. ut. i. de sol. l. qui res. §. aream. ac.

f Nec inquirit vitio. sic. i. de reg. iur. quod quis ex sua. accursius.

g Cum enim possideat. ut. s. de pet. her. l. iiii. et l. regulariter. et l. legitimam. accursius.

h Siquis omissa. dolo. vel non dolo. gratis nullo pretio accepto inde. quia tunc secus. ut. s. e. l. ii. et l. siquis pecuniam. accursius.

i Et non possideat. nec aliquis eam possidet. (alioquin potius conveniretur si fraudem adhibuisset. si autem fraudis ignarus esset non conveniret. licet institutus in fraudem omisisset. az. ut. C. e. l. i. accursius. (ut et C. e. l. ii. et s. e. l.

k Cum inciderint. (qui autem. §. si pronus (et fac. i. de vi. et vi. ar. l. iii. §. siquis autem. et i. e. si servus. §. i. accursius.

l Cum primum est. nichominus ab hoc edictum locum habet. ut. i. e. si servus. §. i.

m Et non magis. nam nec istis. nec illis. ut. et i. ad treb. nam quod. §. f. et l. mulier. §. f. et l. si patronus. §. sed alii. ac.

n Duo pro partibus. ad hoc. s. e. si non solus. in prin. et §. si duo inst. accursius. az.

o Et admonendi falcidie. ad hoc. C. e. l. f. et i. e. cum filius et l. penult. et s. e. qui autem. §. f. et i. ad l. fal. l. i. §. ad eos (Sed contra hunc. l. ad principium. s. de dolo. l. si duo. et in solidum tenentur duo dolosi. Sed ibi circa totum. hic circa suam partem quilibet. accursius.

p Preterea debite. que est etiam. ut insti. de suc. lib. §. sed nostra (et facit. s. e. l. quia autem. §. si patronus. accursius. (pot. destinatione. et dic. quod solus institutus adivit ex testamento. vel ab intestato. omissa causa testamenti. ut. C. de fideicommissis. quot. ii. Sed. s. e. si ab instituto. secus. accursius.

q Si eadem acte

r Si filius Iovi primo unde legitimi. ut. i. unde le. l. ii. §. fi. et l. iii. accursius doc.

s Et ipse. s. ergo. Sed. i. e. l. mat. §. i. secus. accursius

t Si in testamento non debet. Sed non ne extitit condictio. nam titius heres est. iure non quia intellexit ex testamento. ad quod s. de vulg. sub. qui liberis. §. i. et de her. instit. servus. ali. §. siquis ita. accursius.

u Et culpa. non est bona ratio. quia et in legato eadem ratio possit obici testatori. quod et ab intestato non reliquit immo non. quia secundum has. l. ab intestato non valebant. ut instit. de fideicommissis. her. §. preterea. Sed in fideicommissis hereditatibus obici potest. accursius.

x libertatem. qui hanc ab herede non debuit accipere. Sed alia ratio. ut. s. de her. instit. Sed si in condic. §. fin.

---

do quam hoc a substituto datum sunt Sed magis est ut competant. tam ea que directe quam fideicommissa. Et heredem eius qui omissa causa testamenti ab intestato possidet hereditatem in solidum legatorum nomine teneri constat magis est. id est rei persecutionem quam penam continere videtur. perpetuam esse. Sed aut ita est nisi propter dolum defuncti conveniuntur heredes. tunc enim id quod ad eum pervenit convenietur.

Et si non totam aliquis hereditatem partem vero eius. et quia heres institutus esset ab intestato possidentur. Sed in minimam portionem. et in una aliquam rem teneretur heres.

Item Quamvis non pars est hereditatis vicina intelligatur.

Item Nec hoc quidem inquirimus est cuius vitio quis hoc modo afficiatur.

Item Cum vero hereditas ab eo qui petere possit qui vivat aliquam rem hereditariam pro herede possideat dubitari oportet quomodo invisit quod diximus.

Item Si quis omissa causa testamenti omnino eam hereditatem non possideat excludunt legatarii. utrum sibi vincunt quia esse debet et luctuosam hereditatem omittere. Sed eo modo legata libertates quia fecerunt si fideicommissariis hereditatibus de presumendum est ut si scriptus heres noluit adire hereditatem iussu pretoris fideicommissario restituatur beneficium huic quibus singularis res per fideicommissum relicte sunt. ideo magis tribuendum est quam legatarius.

Item Duo heredes instituti ambo omissa causa testamenti ab intestato possideant hereditatem. tunc quia utrumque pretor in eo presidebatur et tamen si ex testamento hereditatem adiissent pro partibus in singulos actio petit. Et admonendi sumus hunc in que ex hac parte legatorum et quod actio datur beneficium legis falcidie competendum est.

Item Preterea pretor curat quin etiam esse his institutis et si ab intestato possideat hereditatem quomodo partis debite exheredatus foret si ex testamento.

actum sit hereditatem salvam ei debere Et si Si eadem res duobus Et per personas ab instituto et substituto fuerit relicta non utrum. Sed qui ab instituto accepit solus videtur Paulus Si filius meus ex me Et bit patre suo heres scriptus fuerit et ego testamenti causa omissa. vel. possessionem eius de filii nomine petiero ac legatorum nomine teneri debebis. non secus ac si scriptus heres esse omissa causa testamenti vel bonorum possessionem vel possessionem ab intestato accepisse.

Idem Si in testamento ita scriptum fuit titius heres esto et si titius heres erit meus heres esto titius omissa causa testamenti hereditatem livium possidet. Mevio adversum eum petenti hereditatis dari non debet pro parte qui heres ut esset si testamenti facta non fuisset omissa. cum in testamento omisso hereditas possideatur. legatorum quod et libertatum non videtur quia utique quin ab herede dari non poterint hereditatis. Sed ei ita data est ut etiam heres pretor non debet eum ex testamento stator sub hac conditione hereditatis partem dedit quam potuit pure dare quare et si ita scripti fuissent titius heres esto. sei heres esto. quisquis mihi ex suprascriptis heres erit stichus liber heres esto et titius omisso testamento hereditatem possideat libertatem stichi pretor tueri non debet nec hereditatis petitionem ei dare Et sicut si modo testamentum scripsit titius heres esto si titius heres non erit meus heres esto et quisquis mihi ex suprascriptis heres erit mevio. si mihi heres non erit. c. dato. deinde titius omisso testamento legitimam hereditatem possideat an mevio cuius in pretorem fuit ut et voluntatem adeundo teneri hereditatem habet legatorum et eo dari debeat quin tamen ipse lex dari quia iudicibus mevium invitat eum hunc apud quam noluit negavit heredi

a aut. §. penult. ut ibi no. (et nota breviter suum institutum patrio emancipato. et petente. §. tamen. hereditas tamen media. non adire potest. ab intestato. et quia tunc facit in fraudem. omnibus prestat legata. ut hic. et sic si coheredem non habet. alioqui coheredi accresceret. Item potest adire ex institutione. et tenebitur tunc in parte ascripta cum maior sit virili. et prestat omnibus legata. Item bonorum possessionem contra tabulas potest petere et tunc tenebitur in virile. et certis tamen personis prestabit legata. Sed hic forte de accrescenti portione (Sed numquid de ascripta prestabit omnibus. az. dubitari potest (et facit. i. de l. p. io qui in. §. ii non (Sed ille. §. Sed si scripti est. his quod deca s. Sed ibi solum. b. accursius doctor le.

b Et omnibus. non obstat. s. e. l. quia

... emancipatus. immo causa eis. Sed p. accur.

[illegible]

gō

gō

gō

tendo

Sed si pro mihi ... ubi de ... heres ... specialiter ... pretoris ... heredi ... tertii

et al. primo

aut mevium

c Confert. quia qui adiuit praestat legata. ex testamento aut secundum bas. l. non fiebat collatio. ut C. de coll. l. i. sed dic. secus ut in auth. ibi posita. acursius doctor.

licitis a patre. non detrahitur. sed quantum ad solutionem faciendam prius est habenda ratio relictorum a patre. i. prius ea debent solui et hoc est quod dicit. i. ad. l. fal. nescimus. §. per (contra) item. s. l. pe. §. fo. i. b. ac.

d Sed solo acquisita est dic. secundum p. aut delinquendo. et in michi tenetur pupillus. ut C. uni. iii. l. meminerit. et ceteris. unius. l. iii. aut obedire et time in solidum et si non est soluendo tutor. ut C. de euict. illud. et C. de his quibus ut indignis. pu. ad mini strare enim tenetur. aut medium interdicto et opponitur. ...

ditarius implicitam.

Item si filius cum manserit in potestate testatore sed filia heredes instituti praeterito filio emancipato, quod ea accipere bonorum possessionem poterit ut intestati patris bonorum possessionem acceperint legata omnibus praestabit. nec dotem suam filia fratris conferet, cum ut scripta uictae hereditatem habe. ...

Paulus. Si dolo tutoris omiserit pupillus causam testamenti et intestati hereditatem possideat danda est legatorum actio in pupillum sed catenus quatenus hereditas ei acquisita est. quid ... sicut in eo possidente hereditatem ... qui puber ... putauit ... praestandum ...

Celsus. Qui filium ... substituit ... si deo ... et ne legata praestaret ... quia omissa causa testamenti possidet ei substitutam hereditatem salua falcidia ei seruata.

Papinianus. Pater ... filium qui filiam sibi substitutam ... hereditatem legata que ab ipso data sunt ... et ... substituit ... legata ... filia ...

... consilio ... honore ... omisso ... aliena institutionem maluit ... si filie ... hereditatem ... dolo facere ... existimat ... patrem ... substitutum ... arbitrium ... testamenti.

Idem. Mater secutus tabulis ... impuberi filio substitutam ... si omisso testamento ... hereditatem filii possideat ... legatorum ... non uidebatur.

quod filium suum substituit impuberi testato fuit non emancipauit sed ab intestato ... consequitur.

Item ... testato ... scriptus ... fratrem ... legatorum ... fideicommissorum actio legatorum ... datur.

Marcellus. Si filium heredem instituerit ... rogatus fuerit fideicommissum praestare priusquam adire iubet ... praestare ... hereditatem ... consequitur. Cum institutus heres est rogatus restituere hereditatem ... omissa causa testamenti ... hereditatem possideat non dubie ut legata ceteraque fideicommissa ita hereditatem ... restituere compellendus est. libertates quoque tam directas quam fideicommissarias ... rogatus sit manumittere ... decessionem patietur ... restituta fuit hereditas quam ... restituit passurus fuit.

Idem. Qui omissa causa testamenti ab intestato possidet hereditatem seruos ad libertatem perducere ... ex testamento adire noluit ...

Idem. Qui omissa causa testamenti libertos ... testamenti ... ex emptore ... donato sui quolibet alio titulo exceptis ... possidet hereditatem a legatariis et fideicommissariis non conuenitur. De senatusconsulto Silaniano et Claudiano quorum testamenta non aperiuntur.

Idem. Qui omissa causa testamenti ex emptore uel ex parte uel pro donato sui quolibet alio titulo exceptis pro herede uel pro possessore possideat hereditatem a legatariis et fideicommissariis non conuenitur. cum rogatus sit manumittere ... decessionem patiatur ... restituta fuit hereditas ...

Cum autem nulla domus tuta esse ...

q Cum non ei intito. pr ex edicto ... non ei et c.

r Honore. i. institutionis. qua fuit honoratus pater. ac.

s Competentium. s. non praestandorum legatorum a se patre relictorum. ac.

t Institutionem. i. substitutionem. acur.

u Demum. hic infert demum. et c. cum ei puniatur. ut dixit. tunc demum cum proprium omittat honorem ergo ubi non omittit. non tenetur. ubi aut omisit institutionem filii suum honorem non dimisit sed filio debitum. ut. i. de l. p. l. iii. §. hi aute solum. ac.

x Adiit. ex substitutione. acur.

y Contra uotum. nam eum ita ordinauit. quod sibi parentibus secundum uotum succederent. et in testatore uidetur patrem substituisse. ut haberet arbitrium adeundi ex quo uellet. si aut testator intellexisset. quod tunc demum pater admitteret. si filia non esset heres. uidetur sentire quod pater per filiam remaneret. quod est contra uotum parentum ut. i. unde libi. scripto. infi. et sic no. quod propter nam alter hic statuitur. et quam in superiori casu. sic. i. de condict. et de. l. cum tale. et no. hac. l. honorem in eo praeferendum. item contra uotum parentum.

z Mater legitimam. pertinet ad Iulianum. acursius doctor.

a Insimia fr. testatoris. acursius.

a Substitutum. sub conditione. si esset emancipatus. i. x. dies. acursi.

a Impuberi. filio fratris. ac.

b Sed ab intestato. defecta. iam condictione. non intium dum pendet. et ut. i. de reg. iuris quam diu. ac.

c Per eum. filium. si non est ipse pater praecedit ingratum et sic in succedendo. sed dic et ipsum repudiasse. item. d. s. e. l. i. §. sub qui condict. so. pater potius inextimabilis est. ut. i. de l. i. filius famil. §. secundum iul. et eodem modo soluitur. s. e. l. si filius. et C. de in of. testo. filius. so. et uolebat accipere ex testo. cum iam esset impleta conditio. hic ab intestato defecta conditione. et fac. i. de condict. et de mo. sicut. ac.

d Meum solus. secus si cum heredibus possideat. ut. s. e. l. si non solus. i. prin. an aut contra omittens in substitutum distingue. hac praecedentium. uel non. ut. s. e. l. iz. ac.

e Si suum rogatus. sin aut seruus rogatus fuisset directo ab emptore peti posset. hic aut non possit. quia suus rogatus non fuit. az. et fac. i. de l. i. plane. iii. §. i. al. cum filio. et de l. ii. si habemus seruus. acursius doctor.

f Institutus ita hereditatem quoque. uidebat enim quod hic cum hereditas restituenda erat. agere ex hoc edicto non posset. et quod alia uia est ei consultum. s. per trebellianum ut cogat heredem adire. ut. s. e. l. siquis omissa. cum suis concor. et quia fideicommissarius loco heredis est, institutus de fideicom. her. §. restituta. et i. de reg. iur. i. pu. §. i. ca adire. l. i. in prin. sed hic dicitur. aut hoc edictum. non proficit. et ut. s. e. l. si testamento. sed tamen secus est. quia non pomia ut heres censetur. quia nec iura sepulcri habet. ut. i. ad tre. l. quia pater. §. i. ac.

g Fideicommissarias. ut. s. e. l. de libertatibus. ac.

h Debebit. et manumittere. ac.

i Decessionem. i. diminutionem propter porcionem uel propter alia hereditaria honera et fac. i. ad. l. fal. l. filius famil. et C. e. t. l. ii. ac.

k Hereditas. per trebellianum. acursi.

l Qui omissa causa ne eis. s. seruus. sic. s. de alienatione. iu. l. i. in prin. et siquis caut. l. ii. §. p. et f. et i. de separ. l. i. §. ex contrario. et i. de reg. iur. l. non debet. acur.

m Qui omnis praedato. quia esset ab aliquo delata hereditas secus aut. si ex se inciperetur ab intestato. ut. s. e. l. iz. in fi. et fac. s. e. l. i. §. non quaerimus. acursius.

n Desenatus consulto. sill. et hoc est primus heres si adeat ante questionem habitam a familia. acur.

o Cum alias nulla domus. que debet esse tutissimum refugium. ut. s. de in ius uoc. l. plerique. acursius doctor legum.

k Salua fal. ex legatis a suo relictis. et sic non ob. i. l. pe. uel alia. i. salua fal. quam detrahit nomine sui. h. et fac. s. l. duo. §. f. et C. e. l. f. acursius.

l Ius patrem. institutum. acursius do.

m Iussit. in fraudem legatorum a se patre relictorum.

n In casu. alias intestato. et alias in casu. s. proposito. §. i. sub stituta fuit. ut si pater nollet. uel non posset esse heres ipsa et esset substituta. non aut ut pater haberet electionem. uelut esset heres per se uel per filiam et per institutionem uel per substitutionem. az.

o Si fiunt alia legata. i. aliqua a patre. et alia a filia. et si omnia soluantur. exceditur dodrans. acursius doc.

p Prius. quantum ad hoc. ut ex eis fal. detrahatur. sed de re ...

a capitis. ut infra e. §. potuisse. accursius. nam ut ait boecius. nulla pestis est efficacior ad
b a domesticis. i. his qui sunt de familia nocendum quam familiaris inimicus. ac.

boetius.

c necator. s. nomine. quod dicit torqueri familiam nomine necati. s. a quocumque. ut s. e. pr. vel dic sit quod s. familiae. i. tormenta ad eruendam veritatem nomine necati a familia. et sub vel ab alio necati ut pr. s. e. pr. et in sequentibus. non ut dicis. et ut alius qui non sit de familia torqueatur. ut infra e. l. §. i eo. et §. de matris. ac.

d domini alienus sit. ad l. aq. i. de l. iii. si quis suos. et s. de aquir. her. si quis m. lo. in prin. et i. de inuit. item apud §. si usufr. et s. qui et satisda. co. sciend. §. ii. et iii. et s. de relig. l. ii. §. ii. sed ar. contra s. de reb. e. l. mag. §. i. et i. de ad ult. si postula. §. de eo. et i. de l. iii. si quis suos. et s. de nox. quod. §. i. accur.

e datus non esset. sic s. qui satis. da. co. l. sciend. §. creditor. acursius.

f heredis sunt. ut s. de iei. iiii. l. non id. et fam. her. l. et pr. her. §. res quae sed ar. contra i. ad l. fal. l. in re §. i. accur. item. tur. s. capi

g ne punita te. et fac. c. de quibus l. nec si maior. et i. l. iii. §. de his qui. et s. de her. inst. l. si suo fidei. acur.

h comparatio dominium. sic s. de ritu nupt. illud. et i. ad l. fal. statulib. acur.

i continentur. in his de e sola administratio. ut s. de lib. et p. l. i. suis et facit i. e. l. §. si pr. et l. si ex her. dat. ac.

k in potestate. nam ei repelli non potest. ut instit. de her. a vite. §. eadem. et fac. i. t. i. l. i. §. i. ac.

l meo. occiso. ac.

m datus. a me aliis. ac.

n senatus consultum. ut mei servi torqueantur tamquam sui et puniantur. ac.

o adoptato. a me occiso. s. acursius.

p non debebitur. quia filius est de patris et non de matris familia. ut insti. de l. ag. tu. §. i. et ii. autem est hic. quia filium in potestate esse oportet. ut s. e. §. quod de nondum dicemus et fac. C. de adult. l. uba. acursius.

q si ut probat sequentia. n. et mouebat hic quaestionem. secundum m. R. illud quod patre capto. filius postea non dum erat heres. acursius.

r constantius. ergo quod diui mouebat quaestionem. secundum m. R. acur.

s instituto filio. emancipato suus enim statim esset heres. unde servi ut potestate sibi non torquerentur. ut s. e. l. §. in eo. az.

t existente. i. adita hereditate. acursius doctor legum. acursius.

u furtum. ut i. de furt. l. atitio. acursius doctor le.

x licet non sit in potestate. idem eque. ut s. e. §. dom. ap. quae filius. et acursius.

iudicatur tuta nisi periculo capitis sui
custodiam dominis tam ab domesticis quam a-
b extraneis praestare servi cogantur. ideo
senatus consulta introducta sunt
de publica quaestione a familia neca-
torum habenda. Domini appellatione conti-
netur qui habet proprietatem, etsi usufructus alienus sit. quod
servum bona fide possedit domini appellatione
non continebitur. nec qui usumfructum sol-
um habuit. Servus pignori datus creditori
ut ad debitoris necem pertinens proinde ha-
bendus atque si pignori datus non esset.
Sed et appellatione continentur qui sub
condicione legati sunt. nam medio tempore he-
redis sunt nisi quod adeo certos efficiat
ut desinant esse heredis. fiat ne incu-
ant. item eius et eadem erit domini
continuatio vel sed et eorum fidei commis-
saria libertas pure debetur. et praeter-
dum post adiudicatum seruitium quo con-
stendi unde est festinandum ad conue-
nientem ei cui fidei commissaria libertas debetur
et magis est puniendos, debent quis sub eodem
tecto fuit non participes sceleris fuerunt. Eo
omnium appellatione etiam pater dominium con-
tinet domini. Domini appellatione et filius
ceterum ubi qui in potestate sunt continen-
tur. senatus tamen consultum erit. Sil-
anianum non solum ad praesides vitam
dumtaxat quorum pertinet, sed et de eo dicen-
tur si sibi non sit in potestate vitae
illius dubitat ego puto plenius ac-
cipiendum ut et ad eos id adhibeatur
qui in potestate non sunt. Unde est quae-
rendum adoptionem [illegible] non putandum lo-
cum hic esse. quod etiam si adoptato
occiso sint. sed nec in aliis ut occiso
teneatur esse. quod si de ceteris fuit filio se-
natus consultum quod non habebit. Et si pater ab
hostibus captus sit quaestio de servis
habendam et supplicium filio occiso et
egerunt secum. ait quod etiam post mortem
patris probat si tamen ei suus heres ex
titit occisus fuit. Idem scaevola
ait constituit defendendo herede in
stituto filio de his quaestionem habendam
et supplicium qui primo legitimi. et ma-

tum morti. sunt tamen adita hereditate
tem filio occiso quamvis viventis. siue
iure herede eo existente ipsius non
esset. Si tamen non decessit quia exercitum
legatum in dubitasse se quaestio. Forte lo
cum dicit. Et si pater necatus sit.
et de servis filii quod habet. si forte ca-
strensis peculii, servos eius et magis
est quaestionem de servis filii habendam su-
pplicium sumendum. licet non sit
in potestate filius. Et si uxor vel uxor
occisi sponantur de servis eorum quo
habetur quamvis neque vir neque servi
proprie uxoris dicantur. Et uxoris proprie
vim facere. communia familia est et viri
et domus. sed ita iudicandum est et quasi
proprie servos senatus consultum. sit
uxoris occisa et marito de servis
suis quaestionem habendam senatus consultum
maritus. lib. xii. d. et in tecto sui
esse quod in marita dicat. Occisor
eius appellatione eos continere quos sub
qui ferrum aut per eadem iniectum sit
ut puta iugulatum cum strangulatum
praecipitatum. vel saxo vel fuste vel la-
pide percussum. vel quo alio telo ne-
catum sit. et si quis puta vene-
no vel et quo alio ex clam necare
soleat interemptus sit. ad hoc senatus consultum
non morti eius non pertinebit
hoc edicto quia tenetur puniendi sed
si cum auxilium domino non tul
erint quaesierit potuerint ei ad illius
vim obstitere et non tulerint. Cete-
rum quod potuerunt facere adversus eos
qui veneno vel quo alio more
insidiantur. plane si veneno per vim
infusum sit. se. quo locum habebit sicut
ubi ad vitam est et infirmare solet
ubi dominum tecum. se. quo. fore et
quia si dominus veneno nec non per vim
necatus esse probatur et puniunt o-
nt fieri nullo modo licet. et cessat
se. quo silanianum nec quod supplicium
cum de his qui sub eodem tecto fu-
erint habetur. si quid tamen consci vel
fautores sceleris fuerint habitum.

y si uir uxoris. s. fuit. et acursius.

z necis uxoris. s. fuit. et acursius.

& uiri. fuit dicitur. ac.

9 una domus. non ego unam domum esse uiri et uxoris. et unam familiam esse. et sic est. ar. quia unus non possit esse testis pro alio. ut C. de testibus. l. i. et testes. sic s. e. et amo. l. a. c. s. ad l. iul. de vi. l. ne. ad hoc. s. qui satisda. co. l. sciendi. §. si fidei. et s. si quis cuic. et si quis. §. praeterea. et c. de. r. in fideicommissis. s. ad d. sunt nibus. l. i. §. unum mi. acur.

a occiso cum necatum. facit s. ad l. ac. quia si suus sit. unum §. her. l. i. §. s. sed si quis igitur. et s. de libi-

agno. l. necare. az. acursius doctor legum. acu.

b puniendi sunt. capite. ut i. e. §. potuisse. az.

c potuerunt. hoc expone. ut i. §. potuisse. az. et fac. s. loc. item quaeritur. §. exercitu. et l. si quis fundum. §. si. acur.

d necatus. non a familia. et sic pot. adiri hereditas ante uindictam. ut hic subiicit. et i. e. l. necessario. §. f. et l. ipse

in pri. et C. e. l. cum fratrem. secus si a familia. ut. j. l.
iij. §. qui ad eam. et §. f. et l. s. et l. nec eos in prin. que

sui iur. vel alii. §. i. et no. ar. cõ. vasallos. acursius doctor legum.
.n Constituisse hi ipsum. quod potuit opem ferre ancilla. acursius doc.

in prin. et C. e. l. cum
iij. §. qui ad eam. et §.
est d. acur.
Conscii. no.
ex sola scia.
eos teneri.
acursius d.
Sed sibi lo
cus non est,
quo ad tor
menta. ac.
pena ca
pitali. ut. j.
§. potuisse.
az. et fac. ad
potuerint.
ut. s. §. ce
terum. ist
facit. s. de
pecul. l. s.
si dampnu.
§. si ure. ac.
Si quis
non metu et
tedio vite.
facit. s. pr.
§. et C. qui
testa. fa. po.
l. ij. acursi.
Ist illud
locus sit. Sed
ego quero
ad quid fi
at hec qo.
re. ad inq
rendam mor
tem defunc
ti. ut. j. pr.
§. Sed hec qo
non fit nisi
cum liquet
eum scele
interfectum
ut hic. Nunc
quid ergo
fit qo semper
quod liquet.
re. liquere
debet eum
scelere de
functum.
et si persona
ignoretur
que fecerit
ad personam g
declarandam
fit qo que
ignorari pt.
et si ostendatur
scelere occi
sum. at. si
et de coi ser
no loquitur
qo. sum
promis n
conpareat. ut.
j. e. et si prius
sor. §. sum.
ist. no. non
venit ad qo
nem nisi et
precedant i
dicia. ut. j.

supplicio afficiuntur · et adiri heredi
tas · tabule · aperiri · antequam in hi
tam tollitur. Si sibi manus intulit
quis. se. c. quod sillaniano lo
cus non est · sed morte vindicatur ei
sed ut si in conspectu suorum hoc fecit po
tuerunt eum a se removere prohibe
re ita afficiantur. si vero non potu
erunt liberentur. Si quis non metu
cuiusquam imminentis · sed tedio vite
vel impatientia doloris sibi manus in
tulit eius testamentum aperiri adeundam
mortis casus non impedit. Illud te
nendum scilicet est nisi constiterit
esse occisum non habere eius de fami
lia quaestionem · licere. quod dicitur scelere interem
ptum ut se. c. locus sit. Sic autem
accipimus non tantum tormen
ta · sed omnem inquisitionem et defensi
onem mortis. hi autem s. c. eos con
tinentur qui sub eodem tecto fuerunt omni
no puniuntur eos qui non sub eodem te
cto fuerunt · sed in eadem regione · nisi ali
quis conscii fuerint. Eodem autem
tecto quomodo accipiatur videamus
utrum intra eosdem parietes · an ultra
intra eandem dietam · vel cubiculum · vel
eandem domum · vel eosdem ortos · vel to
tam villam · et ait servius si eo indicium
tum vel quo clamor eo loco fuerint unde vocem
exaudire potuerint · hi puniuntur quasi
sub eodem tecto fuerint · licet alii maio
ris vocis sint alii exiguae sint nec
omnes undique exaudiri possunt in
tra hi tamen undique et exaudiri debet
rescripsisse imperator hadrianus. Cum quidam
esset dominus suus auxilium ferre posset
et debent saluti eorum anteponere suam.
Potuisse autem ancillam que in eodem con
clavi cum domina sua fuit auxilium
ei ferre suo corpore si non voce cre
plorando vel hi qui in eodem fuit
cum vicini audiverunt hi ipsum manifestum
factum est quod dixit percussores in
certe minati si proclamasset interim
tum supplicium pati debuerit · sed
ne certum fuit ceterum in periculo dominorum

sibi certum consulere debere. Sed rescriptum
in ista certum · nam ei non parceret qui in eo
dem conclavi fuerunt · et ei quod timuerunt mori non
ignoscit · ut · et qui · ut vitare oportet
suos dominus auxilium ferre omnino. Si quis
in villa agentes occisus sit plurimum
interesse ubi sit · si forte diffusa late pre
dia sint de omnibus qui in ea regione
fuerunt · sunt et quaestionem habiti supplicium su
mi · sufficit ergo eos quae circiter (?) quo
occisus dominus fuerit et qui in suspicionem cedis
veniunt conscientia attingit in debitum dehuis
quaestionem haberi. Cum dominus esset in itinere occi
sus de his qui cum in ea cum eo fuerint adhuc
occideretur vel cum in fugam ferint perfugerit
supplicium sumendum est · quod si cum domino in
eo fuerint cum occideretur. se. c. cessat
ista. Impuberes sunt vel ancilla
domini non parceres non in eadem camera erunt. etas
enim excusationem meretur. Sed impubes au
tem non in supplicio tamen percussum an
no in videtur magis est ut de impu
bere nec quo habiti tractatur. solet hi non
sic observari ut impuberes non torque
antur · sed terreri tantum solent habena
vel ferula cedi. Excusantur autem sunt
qui auxilium tulerunt domino. sed do in
natu si fuerit cuius auxilium ferro
vel damnatus gratiam cum tulerit merito hi contum
fodit. Tulisse autem auxilium non tantum
videris quam fuerunt domum hi est quod potu
it ita optime ferre ut salvus omnino dominus
sit · sed quod quiquid potuit fecit
certe si dominus intereptus vel ita si quis
clamaverit ut ad auxilium que
merent · aut terruit aggressores etiam
si quis tuerit conveniunt · aut si corpo
rum opponeret · vel aliter corpore suo a
uxilium tulit · non tantum sepe quod clamore
interest auxilium tulisse videri. Quid
etiam si cum postea mali deprehendisse ad
nuncio ille perierint clamorem in eam e
legit per ex tribuendis vicetur. quod si
inclinati sunt · sed cum progressi ad
minimum · dominum est pacium debere nisi
si cum ipsi sibi minati · ista fecerunt
certa optetare ne puniretur. Aut talia

.o Quod dixit. sub. n
prodest ancille quod
dicit. et c. acursi.
.p Vel hoc. s. manci
pium. et vel per sal
tim. vel pro etiam.
et no. quod patitur
supplicium in exem
plum. sic. C. ad.
l. iul. re. l. i. acur.
.q Hoc rescriptum
multa. quia tria. al.
duo dicitur multa.
ut inst. de iur. per.
§. f. acursius.
.r Vel vice. vel per
saltem. acursi.
.s Si quis in villa
plus quam in vicum.
sic. et j. pr. §. et C.
de adult. l. in ad
ulterij. Sed contra. j. qui.
et a qui. l. prospexit.
sed ibi de stricto
iure. hic de equita
te. que prevalet.
ut. C. de iudic. pla
cuit. vel dic ut dicta.
l. in adulterij. ac.
.t Cum dominus in itinere.
sic. s. prox. §. ac.
.u Impuberes suppli
tio. i. in pena capi
tis. acursius doc.
.x Quaestionem. pervene
da veritate. ac.
.y Al. cum de adul
terio quod loquitur secundum
quosdam. et facit.
j. de quaestionibus. l. exhi
bendo. §. de minore
re. et l. de minore
acursius.
.z Etas enim. s. mi
nor. ut et C. si ad
ver. delic. l. i. et in
maior. ut. j. e. l.
iij. §. ignoscitur.
et C. qui etate. l.
v. l. i. et ad quaestionem.
j. e. excipiuntur.
acursius.
.a' Ferula. sic. C. de
cursu. pu. l. i. ac.
.9 Excusantur. i.
a dictis. al. dictis
gratias tulit. i. di
xit se dolere. al. in
dicis gratia tulit. i.
distulit faciendam
vindictam per iu
dicem. acur.
a Atque. i. sicut. ac.
b Parti eis debere.
i. si debilitati per
vulnerem non vive
rit postea dominum.
acursius doctor.
.c Si domus superve.
ita quod ex eo vulnere
non decessit. ar. s. ad.

de quaestionibus. l. i. in prin. acursius doctor legum. ac.
. Quaestionem. fac. j. de iur. l. ist apud. §. quaestionem. acursius.
. Hec autem senatus consul iudicatum. loquitur secundum l. C. e.
l. f. et facit. j. e. l. cum dominus. acursius.
.l Saluti eorum. s. dominorum sui etiam iuris non sunt sui. nec salus
eorum aberis est. sed a dominis h iur. ut inst. de his qui sui

l. acq. l. l. huic scrip. secundum vel dic quod si decessit. qui dissimulatione reum
sit. ut in sibi. de iniur. §. f. et facit. ad. §. istum. C. de reuo. donato.
l. i. infi. et l. f. infi. et de inof. t. l. omnino. et s. de prebat. l. pecula. et de iur.
fur. l. si furioso. §. sed is consequens. Sed ar. cõ. j. l. iij. §. i. ist et facit. j. l.
pr. acursius doctum.

1 all. qui ferre regere non sufficit
ubi exprimi. dg.

de senatu consulto sillaniano

—a Diuus pisoni. presidi prouincie. —b Cepsius. tertius. al. az. —r Si ex stipulatu arguent. p. lato. ut. C. pro quibus
—c Nec sollicitudo. que cogit heredes testatoris uindicare. c. s. pp. ac. lib. l. i. sz ut ea. j. pe. §. ex pom. acursius.

necem. az. et fac. C. fam. herc. l. in pri. et s. l. pe. infi. et q ibi no. sz an occisores potest dominus absoluere. R. n. cum ea accusatio competat cuilibet de populo. ut. j. de pu. iudi. l. i. quippe in faciendo. at sui in omittendo deliquerit. acur.

—d Si quis m. i. uado. sic. s. prosotio. cum duobus. §. dapna. et al. gall. §. ille casus. s. de liberis et pos. acur.

—e Si quis eodem domino. et fuos. sz psius sic. ut s. l. pe. et l. i. infi. ac.

—f Si. i. quis. et fac. j. de car. e. l. i. §. si quis, non ob. et s. ad uell. sena. l. re. et de iof. t. l. non est consentiendum. et C. ar. tu. l. i. et de plat. l. nos. al. exemplo. et de testibus. l. ubi. a. et in aut. ut cum de ap. co. §. sin igitur omnis, ar. contra q. de bonis. liber. qui cum maior. §. f. et al. paulus. §. i. et s. de et cur. fur. si furioso. §. i. et C. de calup. l. mater. ac.

—g Si maritus si marita. sic. s. l. i. §. si uir. acursius.

—h Ignoscitur. quantum ad penam. l. cor. de sic. sz non in totum. ut. j. de adult. si adulterium. §. imperatoris. et l. nec mea. §. io ab al. marito. l. re. et ad. l. cor. de sic. l. i. §. f. ac.

—i Non restiterint. no. non est culpa non resistere. sic. s. de nox. l. in. §. si extraneus. et de act. ept. l. emptorem. i. et si non defendat et c.

—k Sicuti omnes contraxisse. est ergo gratificationi te loc. ut et s. de relig. l. f. et loc. et q. in naue saufe. et j. ad. l. fal. pat falsum. acur.

—l Ignosci ei debet. quidam interrogatione legunt et dicunt non debere suo uxoris ignosci qui pretulit uxorem et eam. si suus uim pretulit uxorem. sz lego plane et dico quod potest eligere cui sit eorum communis. ut. et s. e. l. i. §. sui. et s. e. l. §. si maritus. acursius.

uindicta nisi acceperint ut possint in dominum ope ferre si uoluissent. Si dominus mortifere uulneratus superuixerit nec de quoquam suorum suorumue questus sit, etiam si ab eodem tecto fuerint, tamen parcendum erit illis. Diuus Pius Tertio Dusio Pisoni rescripsit: Iulius Vitalis cum contendit apud te Piso, Iulium Donatum patronum, quamuis interfectus est aduentu latronum quod perfugerat in villam suam uulneratum esse, nec testamento suo purgasse officium suorum nec pietas servus nec sollicitudo heredis(?) obtinere debet ut ad penam uocentur quos ipse dominus absoluit. Si quis in grauem ualitudinem solutus ne affectus opem domino ferre non potuerit, subueniendum est ei. Si quis moriens clamauerit et nouissimi mortis allatam esse seruiciumque non esse credendum domino si moriens hoc clamauerit nisi potuerit in probari. Si maritus uxorem noctu in cubiculo secum cubantem necauerit, uel uxor maritum, serui poena sc. quidem liberabuntur si hi exaudierint et opem non tulissent plectendi erunt: non tamen si exprimi(?) non esset et uictis. Sed etiam si marita si tamen maritus in adulterio deprehensam eam occidat et ignoscatur ei, dubium est non enim mariti sed etiam uxoris suos liberandos si dolore iusti ex sequenti domino non restiterint. Si cum omnes domini aggressi uiam patiuntur uni seruus opem tulit, an sit excusandus an ideo quod omnibus non tulit plectendus est et magis est ut si quidem omnibus ferre potuit quantum uis quibusdam tulit supplicio afficiendum, si non simul omnibus non potuit excusandum quod quibusdam opem tulisset. Namque ualde durum est dicere si cum duobus aliquis ferre non possit elegit alterum eorum, elegisset ergo eum cui contraxisse. Quid si seruus intra(?) maritum dominae magis auxilio fuit quam dominae? Quod dubium est ignosci ei debere. Ad eos seruos pertinere uidetur qui eo tempore quo dominus dominaue occisi esse clausi fuerint

sub dolo malo ut eripi possint uinculis custodiendi causa tum comprehendendi eos qui caedem fecerint non potuerunt nec mirum cum in quo clausi tenebuntur. Sic tamen si non dolo eorum non sint ita inclusi ne opem ferre possint. Clausos accipere debemus et si sine uinculis sunt ita uincti non omnino eripi possint uinculis et auxilio esse non potuerint. Ignoscitur his quorum etate defecti sunt. Caecutientes quorum meminit lex, existimauerim ne multum reficere(?) et rursus sub eodem tecto non sint et ut illi per spacium ita. Licet prius orbati membris ait de caecis ad quos non etiam tenendum et tamen ulli non excipiuntur. Si ibi ubi uocem alterius tamen sup fuit. Furiosos excipi nequaquam dubium est. Si quis seruorum eorum, suum(?) famulia qui eius facinoris nostri eius(?) receptio ... celauerit sciens dolo malo, meritum est haec ex lege quae de sicariis lata est facinoris noxius fiat. Si ex stipulatu seruus debeatur et eodem domino etiam quod uenit ex parte primo liberum esse iussus sit ex stipulatu actio stipulatori non datur, nam et si supplicio affectus fuisset non teneretur. Sed si sub eodem tecto non fuit ex stipulatu actio in est. Item si sui utili sint creditori id est cum is solus uideatur uindicare ut arguimus cum ad hoc possit uiuo. An et si qui cum eo accusare cum ipse detorsit in animum timere et magis est ut ille prius diligenter sit qui ultio ad accusationem pertineat. Hi quoque quod non praecipit ad perueniendum ad libertatem ut puta si lex lege distrahi sint quis ne manumitteretur, praecepit tamen hic et inquirere est uicta ad libertatem perueniat. Et de tali quorum seruis quantum ad eos maiorum sui(?) patri tamen de suis supplicium sumendum est. De his autem

—s Nam. bona io. acursius.

—t Non fuit. ergo non uincitur eius affectus supplicio hec ergo in iuria creditori non obstat. h. acursius.

—u Creditori. contra h. beng. sz uidet in primo de hoc l. terrem. et cum an fisco habet primum. ut. C. pro quibus. c. s. l. ij. §. sed dic quod hic a fisco non habet. ubi. no. et j. ad l. fal. l. r eris uel alii lege hoc. §. quod in pro cau erat sub eodem tecto. et non prebuit auxilium. sz postea iuc accusares. uindicauit et penam et consequitur premium in sco s... cas. quod non ... in tio non erat sub eodem tecto. uel consequitur libertatem dato ... domino a fisco. quod primo non dat. cum sino ... iudicio sit capitis penam esse passus. et sic ... habet ... et fac. ... §. j. de ... et le. l. in.

—x utrum. expone uel ex. superiorem. §. uel expone. j. e. leg in prin. et no. differt spontaneum a coacto. sic. j. de bonis lib. q cum ma. §. si libertus. et §. f. et j. de l. i. in in fa. §. po. et C. ne. tu. uel cu. uet. c. l. i. acur.

—y Utile est. ut et s. pro. soc. act. §. labeo. et in aut. de ea que pariunt. §. non ea. so. hic speciale. uel. contra pactum ad libertatem perueniat et fac. s. §. si ex stiplat. acur.

—z De his supplicium. et s. ut. j. e. si ex hoc. §. f. et tertio

§. quod si necem. et j. de u. o. l. suum. sti. et al. qui suum. et j. e. si uus. ate. et al. domino. et j. de bonis lib. si necem. acursius.

—m Subuenit uoluit. sic. s. quod metus ca. si mulier. in pri. et j. quod ui aut. c. l. i. §. sz et ansto. acursius.

—n Etate. i. senectute. ut. no. s. e. l. i. §. impubere. acursius doct.

—o Si quis. s. extraneus. q. d. non debet quis recipere aliquem nouium. de suis occisi. al. punitur. l. cor. de sic. sic. j. de recept. l. i. et fac. et s. de fug. l. i. §. i. acur. —p Extraneus. occisi. ac.

—q Qui suus. et fac. j. l. lege. in prin. acursius doctor legum.

Sed sunt uindicta et delicto ut ipse tali sit et debet ad delinquendum. uel

No. hic quod consuetudinis perfert puate.

Fuit

Sed si ere ordinari ... sed ... ordinari ...

...ut di. s. e. l. ij. § sed in eo. accursius doctor legum. ... de his simili modo est. et hoc dic. ut s. l. i. § sed in eo. uel

l [C]ertum totum ... no. generale quod ... ipse totum ... reus est. sic. C. de uent. ... ur. e. l. f. § p. ... ac. m [S]i quis codicillos ... ad hoc ... fac.

qui cum eum testamentum occisi occiserit ue
aperietur, perfugerint postea capto
to testamento ubi scripti inveniuntur
perinde ac si defecerit condicio sub qua sup-
plicium sumendum est. nam et cum
similiter ... non obstare [illegible]
diligentiam ... cuius ple-
niorem esse ... possessor ...
facilius ... ex ad ca-
usam testamenti pertinentes ... esse
ab eo qui actis sui esse dicitur idemque
facere ... aperiendum ... ad ...
dum deserendum ... eius ...
uenit ... familia quo
... senatusconsultum supplicium ...
... sumptum sit [C]apite
autem illa ... qui naturali aperit
... signatae ... non sit ligatae sed tamen
... clausae. aperire accipe de ...
... palam uel publice
uel secreto ... aperitur ... per ...
... si quis ignorans ...
... non de ... eadem ... si fecerit
non tamen dolo malo aperuit e-
... si forte ... in ...
... ignoratus
... aperuit [E]t si quis
tabulas quidem non aperuit ...
... uiuit autem ...
... qui dolo ... autem ...
tabulas non aperuit si autem non to-
tum testamentum ... aperta sit ...
est in ... qui ap-
uit ... test. ... in ...
aperitur [E]t si quis codicillos aperu-
it testamento non aperto ...
... nam codicilli ad ...
statim pertinent. [I]tem ... ua-
leat ... aperitur ...
... eadem ...
... ad ... sive pu-
pillus pupilla ...
... [E]t ...
... aperit ... testator ...
descripsit ... in ...
qui singula eorum ... non ...
... si etiam ab intestato ...

... hereditas ad hoc edictum pertinet ... [e]-
adem ... testamentum ...
aliquam quod ... habetur ...
... sui familiae factum ...
... [E]legantius scaeuola ...
... heredem ... utiles ... transfer-
ri ... si forte eam actionem ...
... esse debet ...
... hereditate ... tenetur
[S]ecundum ... diem ... die mortis
... ignorantia ...
... ignorantiam ...
... tabulae non
potuit ... ad ...
... [S]i ... impediunt
sit de adeunda hereditate uel aperi-
... tabularum ...
... impedit ... uel ...
... si ... fuerit
... etiam ... et ...
adire hereditatem ... non
[P]ossit [Q]ui postumos heredes instituit [E]tiam
... non ... postumis ...
... scripsit ... familia
... dicitur ... eius ob-
... heredes ... et sub
... sibi ... postulabit ...
... esse ... qui
... tabulae ...
... hereditatem adire noluit ...
... suum ...
... querelam ...
[I]tem [N]eccessarios heredes puto eadem ...
... si se inmiscuerint paterne heredi-
tati nec bonorum possessionem ...
... et ego puto ... bonorum
possessionis ... edictum pertinet non ...
... si ... esse ...
... heredem ... de ...
... supplicium sumpserit ad
... hereditatem ubi ... necesse
est ... quando
hereditas ... heredi ... in
... incumbit
[P]enam [E]t si percussor ... tamen ...
... est ut ... mandator ...
... quaestioni

s. l. pr. ... ac. ut ... fac.
f [N]on ad adisse. ... si putas ... ac.

[illegible gloss]

tabitur quamuis ceteri puniantur.
Quaeritur. in corpore dni. filii nō tor
queant. recte n̄ fiet quo et si herede extrā
set. filii extraneus sui ex suis sint
nunc ex diuus nō competat quoniā
ē de cāu eius ex suos quos eos he
rint magis n. de salute eius custo
die dni non opetius cum inceps
psitus torquebunt. Si appetit sit
n. accusio dni uidi. se. q. ancor.
quē. n. infauuillam sua per sicadu
Idem. In eum in dubio extraord. Et eo
itarum aut simo hebit
Idem. Senatus cōsulto pisaniano cau
etur ubi pone obnoxius sunt ite
uum cum occisum uo exstaret quāsi
a meis suum uel uenditorem peni praeteri
ne emptori intercā fecisse uidebatur se
natus. Et si filiusfa. qui in castrensi
peculio testatus est occisus sit. Ouium in
eo defendendū ē ut et ex quibus cāubra
d fisci pertinebit. uerba pertinent hu
liberis et his tantum poti quod ad heredes
qui delinquit ut in adeundo aliqui
uiuere non sunt
Paul. Qui fisco cadunt uel a bonis defuncti
cadunt per iniustā mortē i eius legi
tatorum accedunt liberates uite se eorum
si qui sui se. o. eripiuntur.
Paul. Si exheredatus filius eius cui ad
ueri praeter hereditatis occisus sit, eorum
etiam inspicietur ubi adita fuerit h
ereditas quā alienā fuisse uideatur si
uo intestato testamento factum sit. quia ipsi cent
suunt omnia per hi agunt ac si dominus
esset. Et si libello nuncupato constitutum est de
his liberis quos quamuis manumissi
erit questionem haberi
Tryph. Idem erit et de his qui iuris an
tiorum petierant.
Paul. Si seruus ex testatore occiso lega
tus sit et per eorum per pro missione statuit libe
rum esse cum dominum enim i pedum libertatē
muneris. In notitiam eorum adiuuisset. Senatusconsulto.
testi eius quia familia sua occisus
dicatur quamquam per eorum constitutum est. se. q.
tauro et lepido consulibus cetera heredem
neque heredes perempti uiri acosu qui perciderit
pena teneri potuit si praecauisset in tem
pus illatum eodem. se. q. eodē
Macer. Excipiuntur se. q. Silaniano
impuberes serui. sed in eorum aut q.
mento legitime aetate impubes su
turi ut supplicium in nō sit certe
naturae spuere. multum ap ubi se aetate
aleuit et ad fecem dominum cubuerat et eam
tetur in postea eorum ei perdidit
ut uo ope ferre ei nō potuit consta
tat in silentio permisisse et postea cum
cuit et ut ita in impuberibus
se. o. per aciterebat qui tum sub eo
dem tecto fuisset. qui uo uicem
mitteri. si perciperet et domini fuisset et
eius aetatis cuiquam nō esse puberes
ut rei intellectum capere potuerit. ii
magis succederent dominum cum i illata
uacatilia duo per a non oportet
Marc. Si sentat grauius et sibi
ita ut fuerit necem detulerit eam
pot hereditas ad illum fuisset et
esset per non esset. nā pena illius
huius similiter nō debet. Sed eam
ex parte heredi instituto legatum
quorum erat et in ulciscenda morte
cessauerat diuus Seuerus et Antoninus
rescripserunt tam hereditatis p
ortionem quam legatum ei auferendum
rendum. Heredibus qui in ulciscenda
morte defuncti cessauerant tam
testato quam ab intestato auferunt
bona forte et si quis proximus uenit quo u
is hi suo iure admittantur.
Marc. Domino a familia occiso
seruus qui necem eius detexerit fauore
libertatis ubi quidem fidei perpetuam aut
ptē sibi contingente seruio sei op
Modest. Prius de se familia torque
nda tormenta et significat de iniurg
etur quo mandante sera gravi eo
Idem. Ex inofficioso testamento intestitit
stamento quamuis de morte iudicare
d fuerit nō prohibetur id quod paul. w.
Idem. Cui dominus eius auxilium ei fa
milia ferre debuit et amici et manu et

[illegible gloss]

at hic. n dico q accusatio d heredis quamquam tol
latur. hereditatis dicitur. herede in possitione. v. annis ...

tium. ac. et e. ar. q testis ē interrogandus de ...
de testi. ar. i quam testi ac. acur.
.u Ex inofficioso. id est. filius exheredatus. acursius
.x Non prohibetur. immo tenetur ut successor ...
.y Quando ... acursius.
.z Nec urgentes ...
.q Inuidius ...
.g Propter ... acursius.
.a Possessionis. s. bonorum. acur.
.b Profertur ... acursius.
.c Recte petatur. s. bonorum pos. acursius

utrelicet. dum eis detegatur fuit quia libi. ... adita hereditate ... ad iudicandum necem ... negligi. i. differtur aditio. et sic libertas neglig... q. adita hereditate competet. ut no. C. de ... in nouissimo. Sed hic non uir bona ...

tenus. ... gaio. ... acursius doctor legum.

Gaius questus est. Sed non concedit ... Decimum. si uidet non licet ultra ... alio casu loquitur. s. cum ... heres admisisse qui tabulas ... hereditatem ... supplicium sumptum a familia.

clamoribus et obiectu corporis. quod sicut fortis non tulit, uindicte de eis supplicium sumitur.

Pap. Propter uenenum quidem petendi possessionem tempus non proferetur. cum eo quoque suspecto tantum recte petatur. Aliud senatui placuit: cum a familia dominus necatus dicitur ... uidelicet cum quorum libertatem quam ... negligi necesse ... tostem alii ... infectam faciens non defendentes ... fidei commissum ... nepti ... hereditatis non ... fisco ... dolus ... heredis ... negligentia ... emolumentum ... fideicommissum ... nec in ... integro ... iniquitate ... heredibus qui non ... debiti ... hereditatem ... oportere iussimus.

Pap. Heres qui ueneno ... quidem ... hereditatis ... ordinare ... plurimum ...

Paul. Gaius Seius ... cum langueret ... ueneno ... sui soror ... mortem eius exequi neglexit ... annos ... decessit ... quin ... ex monte ... ueneno ... mortem ... hereditate ... non uidi.

Marc. Seruum quem pater fieri testamento ... cum ... id ... puto ... hereditatem ...

Paul. Si quis ei fuerit ... hereditatem ... tenetur edicto

Paul. Lege cornelia cauetur de praemiis accusatorum ...

Certe ... ad ... adiud ...

... Fideicommissa ... ex testamento ... heredibus ... herede ... obiit ... cum ... sit ... obstare.

Cum Si de pluribus heredibus ... sui ...

Ulp. Quid dicitur ... hereditate ... testamentum ... dimisit ... ad ... fisco ... Si dum dolo fecit ne testamentum ...

Siquis aliqui testamentum ... potius ... hereditatis ... acursius.

Quia certe nous institutus ... acur. ... testamentum ... acursius.

... acursius doctor legum.

faciant hereditatem, actiones ei denegantur. Sed cum etiam libertis eius si quid fuit datum denegari debeant: et si fuit in potestate, si ei legatum et relictum sit id quod restitui sit rogatus, omnis enim dicendum eum ad legatum quod ipse non habuit, sed ad alium sit translaturus. Si plures heredes instituti sint, et omnes dolo malo fecerint quo minus testamentum mutaretur, dicendum est actiones omnibus denegari quod omnes dolo fecerint.

PAULUS. Si quis dolo malo fecit ut testes non veniant et per hoc deficiatur facultas testamenti faciendi, denegandae sunt actiones ei qui dolo fecit, sive legitimus heres sit sive priore testamento scriptus heres. Fratris autem filium si non nocet. Et si fideicommissum ei qui dolum admisit relictum est, non hereditatem restituit, et a hereditas caduca cum suis oneribus fiet, ut commodum legis Falcidiae fiscus sentiat, cui dolus nocuit fideicommissarius.

PAULUS. Virum qui non per vim nec per dolum quo minus uxor contra eum mutata voluntate codicillos faceret intervenit, sed ut fieri solet offensam aegrae mulieris maritali sermone placavit, in crimen non incidisse. Et nec ei quod testamento fuerat datum auferendum.

De iure codicillorum.

ULPIANUS. Saepissime rescriptum est et constitutum eum qui testamentum facere opinatus est, nec voluit quasi codicillos id valere, videri nec codicillos fecisse. Ideoque quod in illo testamento scriptum est, licet quasi in codicillis poterit valere, tamen non debetur.

ULPIANUS. Si ei qui post testamentum factum et ante codicillos scriptos natus esset codicillis per fideicommissum aliquid daretur, utile est, quemadmodum si ei qui post testamentum factum tanquam codicillis scribentis mortuus esset datum esset, per non scripto habetur. Codicillorum ius singulare est, ut quaecumque in his scribentur, perinde haberentur ac si in testamento scripta essent. Ideoque per eos quod testi factum tempore testatoris filius, codicillorum tempore alienus non recte libertas directa datur, et quod sicut testamentum fieret quod

alienus esset codicillorum tempore testatoris, nulli alieno servo libertas data, et nec licet dicere de libertates defigentur, atque ad fideicommissariae eumdem est. Et furiosus, non intelligitur codicillos facere, nec aliud quidquam agere intelligitur, cum pro omnibus absentis vel quiescentis loco habeatur. Hereditas testamento inutili data non potest codicillis quibus hereditas confirmatur, sed ex fideicommisso petitur salva tamen ratione legis Falcidiae.

(Illi qui succedunt ab intestato dum remanent ut priorio videntur succedere certa iam voluntate defuncti. dy.)

IDEM. Si quis cum intestatum testamentum habeat codicillis fideicommissum his quibus decedit quisquis mihi heres erit bonorumve possessor, eius fideicommissum per fideicommissa praestari debuit. Nam per ea qui testamenti factionem habet et codicillos facere perinde habetur. At si omnes eius heredes essent ad quos suma eius hereditas vel bonorum possessio perventura esset, et si post codicillos factos nativis causa esset, praecipuus agnatus vel suus heres fideicommissum praestare debebit, intelligitur enim quasi heres scriptus hic, et non perinde habendus est ac si transierint hos codicillos. Testamento facto et si codicillis in eo confirmati non essent, iure testamenti consequi eo capiet. Eadem si per testamento hereditas data non fuerit et fideicommissum ex his codicillis utilius invenitur.

IDEM. Etiam codicillorum tempore solvendo sit testator libertatem dare placet, si in tempore testamenti factioni tempore solvendo non fuerit.

PAPINIANUS. Ante tabulas testamenti codicilli facti non aliter valent quam si testamento quod postea factum est vel codicillis confirmentur aut voluntas eorum quacumque modo retineatur, sed non servabuntur ea de quibus aliter defunctus novissime iudicavit.

MARCELLUS. Divus Severus et Antoninus rescripserunt nihil legisse matrem quae cum pure liberos suos heredes instituit, conditionem emancipationis codicillis adiecit, quae in conditionem here-

Quedam. sin autem conditio testamenti vel ante testamentum usque ad tempus codicillorum debet spectari tempus codicillorum. Item in hiis que facta sunt spectatur tempus codicillorum. et hoc dicit dy.

eri institutio codicillis adiecta est
substitutio directo per. Codicillos
et plures quis facere potest. et ipsius manu
nec scribi nec signari necesse est. licet
in confirmatione codicillorum pater
adiecerit ut non aliter valere velit quam
sua manu signatos vel subscrip-
tos, tamen valent. nam ab eo codicilli, licet
in quibus eos signari vel manu eius scripti
fuerint. nam et ea que postea aguntur
prioribus derogant. Codicillos is de-
mum facere potest qui et testamentum facere potest. sed si
post testamentum factum mortuo codicillis
quis legaverit, licet testamento confirma-
tis, pro non scripto legatum sit.

Idem. Quedam non referuntur ad
confirmationem codicillorum, ut puta si a-
nte captivitatem quis codicillos con-
firmaverit et in captivitate codicil-
los scripserit: nam non valent, id est si a-
liquo modo ius testamenti faciendi desie-
rit. preterea nullus quam non nunc sed tunc testamenti
est, inde hoc eum quem in codicillis scribi
atque si non confirmo scripta sunt. u-
etiam ea que in codicillis scriptum est
videtur quam in eadem codicillorum tempus sp-
ectandum non quo confirmantur. Item
cuius in iure est, quia si tunc admisse cod-
icillis legavit, scio tempus codi-
cillorum non eius quo testamentum spectandum.

Papinianus. Conficiuntur codicilli .iiii.
modis: aut enim in futurum confirman-
tur aut in preteritum aut per fideicommissum
aut testamento facto aut sine testamento. sed et ideo
fideicommissa dari debent posse ab
intestato succedentibus, quam credit
pater familias sponte sua his relinquere le-
gitimam hereditatem. Codicilli tamen
valent quotiens testamentum quorum causa
facere pater non tantum sed ita intelligemus
ut exigamus potuisse eum eo
tempore quo scribebat eos codicillos testamentum
facere. quidem [illegible] etiam testandi
facultatem non habuit. Sed si iure te-
standi faciendi habuit. Si pater fa-
ctum testamentum codicillos quos confirm-
avit, deinde ad arrogandum se pre-
buit, ubi codicillos fecerat, eam i-

em emancipatus decessit testamento, que antea
codicillis legata delebantur: nam et
testamentum valet si eo tempore eos fecerat quo
testamenti factionem non habuit. nec si
[illegible] est, in eo qui recte codicillos
confirmavit, licet iure is testamentum facere
non potest, tamen testamentum in qua
ante fecerat in eodem statu est. huiusque
testamentum sublatum est et de aliis quod
animo tunc testatum. Sed dicimus cod-
icillos valere. nam et si postumus natus
rupit testamentum et decessit in ius hominum, codi-
cilli valuit. Si miles testamentum factum que
de ante militiam, sed codicillos in militi-
a fecit, ante iure militari valeant co-
dicilli, quia qui testamentum iure communi valet, nisi
militie tempore signavit vel confirmavit, adi-
erit [illegible] codicilli militie tempore facti non de-
bent referri ad testamentum, sed iure milita-
ri valuit. Si ei servo qui testamento legatus
accepit libertas codicillis detur, utile legatum
tunc esse dicemus quia ab initio consistit legatum.
Si quis exegerit codicillos confirmavit per
ita quos novissimos fecero, in iure tam
aliquos codicillos datum consistere videbantur quam
alii quorum si possunt et non si alii post
que fiant tegenda prioribus; vel data non
valere valebunt.

Marcellus. Ratio negavit valere codicillos
ab eo factos qui prius, vel ne esse igno-
rans, non potuit nisi vexatus fuit. Creasset
et tunc iure testamentum valebit. Illud quod causatur ab alio non pot esse causa eius a quo causatur.

Papinianus. Quod per manus tradit est codic-
illis hereditatem dari non posse, ratem il-
lam habet, ne per codicillos qui ex testamento
valerent ipsum testamentum, quod iure perfectum
est, in hereditate accipit confirmandum.

Idem. Qui uxorem. Cetera
esse ignorabat codicilli ad filium scripti
libertates dedit. vel ea post mortem pa-
tris filia cum de ea pretium nichil suffisse
constituisset, placuit libertates a solo fi-
lio prestari posse.

Idem. Redemptus a sorore per ius.
Idem. Filius sui dubio dicitur non pater, et fili-
am matrimonium cogendam, cum ab ea
nichil pater peteret et iure suo heres erat.
tit. Tractari solet de eo qui cum ta-

tale quod hic dicit quia cum testamentum sit causa codicillorum non debet codicilli esse causa sue cause. s. de acquirenda hereditate ... quis ex .§. prohibent. accur.

f. Quem exegerat ad filium. natum et dic nominatim et specialiter. accursius doctor legum.

h. Ratam voluit. quod potuit. ut .j. ad tre. l. ex facto. in prin. et l. sed cum. accursius doctor.
i. Intelligitur. ut et de testibus. l. non codicillum. accursius doctor legum. accursius.
k. Hac casu. proximo. accursius doctor legum.

[illegible]

buat testamenti non fecisset codicillis. Itaque si scripsit Titium heredem esse volo, sed multum interest utrum fideicommissariam hereditatem a Titio per hanc scripturam quam codicillorum instar haberi voluit relinquere an vero testamentum facere se existimaverit; nam hoc casu nihil a Titio peti poterit. Voluntatis autem quaestio ex eo scripto plurimum declarabitur: nam si forte Titio etiam legata relinquit et substitutum adscripsit, heres sine dubio non codicillos sed testamentum facere voluisse intellegitur.

Neratii. Quidam referunt quaesitum retro apud Iulianum Sabinum Cassium et proximum tam esse in specie huiusmodi: an legata quae postea quam institutus mortem obierit codicillis adscripta vel adempta sunt, a substitutis debeantur, id est an perinde adempta sint tempore quo codicilli facti valeant ac si testamento facta essent. Et Sabinum quidem Cassium respondisse audivit(?) per id quod dissentirent. Nervium autem Sabinum Cassium collegas qui ex ipsis retulerunt illa quae codicillis pro parte testamenti haberi observaverunt, et lege iuris inde tradita fuerit. Ego et Aristo suum sententiam probavi, ut summa dicere non illud (?) moniti est legatum ex datione, ei qui tempore codicillorum in rebus humanis non est, licet testamenti tempore non fuerit: esse utrumque ... tur dictum sic quod datum ex caussa ut non aliter uti(?) id quod persona conferenda sit in ipso tempore quo per obitum heredis codicillus legatum vel ademptum est nullius momenti est. Quod et hic eadem quoque fiendum esset, ut in rebus humanis non est, cum ademptio tacito nunc vana efficiatur. Sed ideo heredem qui erat ei institutus ex dato substituto fuit ab instituto codicillis confirmatum. Et sed, si duo instituti sint substitutique invicem, et eorum decesserit vel alius inter legatum sed circa coheredem ex tempore datum, nunquid tamen legatum deleatur si quis in his hisi sentit legatum erat. Animo non sit quod sit substitutus his qui partem faciat, licet ipse non deleat. Idem etiam puto circa nomina expressa tractari vinctorum magis solum coheredem tacitum delere puto quibus ad

institutus sit, qui in testamento cum adiungebatur in rebus humanis non erat.

Paulus. Sed cum in testamento voluntas fuit, quam ei universa hereditate rogatae erogarent, dicendum est scriptis heredibus profuturam doli exceptionem, si amplius quam hereditatem peterent.

Africanus. Ab intestato factis codicillis relictam et postea natus intestati successor, deleberit(?) curi(?): id est ab intestato successit legitimis codicillis. Nam ubique sensus, nec interest quis succedit, an intestato succedat, ad testamentum aptet, quoniam tempore perfecti pertinent codicilli ut maniferstius dicam ab intestato predicto, mortuo(?) inde desideravit codicilli si non esse testamento ex hoc. Testo(?) alicuius sequitur ei.

Item quibus hereditatem scripsit vel afficere(?) scripsit his codicillorum non optinent.

Celsus. Proculus quia Celso salutem. Lucius Titius hunc ubi testavit: si quid tabulis aliove quo genere ad hoc testamentum pertinens reliquero ita valere volo ac si in codicillis quibus hoc testamentum scriptum est relictum esset. Iuventius Celsus Proculo salutem: illa si quid ad hoc testamentum pertinens reliquero valere volo etiam ea quae ante testamentum scripta est contineri puto.

Marcianus. Is qui unum filium habebat cum codicillos ad eum scripsisset decessit intestatus; heredem eodem testamento [illegible] peperit agnata vel suis heredis ... ex quae codicillos cum tamen illos ... si nichil ita de postumis speravit et codicillis non exigere ... quae relicta sint pro parte dimidia filius ad quem codicillos scripsit solvere compelli non postumus. Sed et si codicillos reliquisset duobus filiis institutis, filius deinde ... sed cum putaret alterum ex his prius decessisse filium uno dicit, postea omnia per dimidie filium, ad quem codicilli scripti sunt, tantum si solus heres extitit pro ... in modo diminutatur.

[illegible]

ꝑtem eoꝝ tm̄ que ꝑ ꝑte pſtari nō
poſſunt. uel ſi eorum ꝑtanclum.
qm̄ illius nō fuit filio ablatum
niſi ſolum putaret ſibi ſucceſſo
rem futurum
Plur. Si palam h̄et nuncupat
ſit. legata aut in tabul. collata
ſunt uel. aut tabul. teſti nō in
telli quibꝫ h̄ic ſcriptus nō ē et
magis teſtm̄ qm̄ codicillu ꝑ ſubſti
nanda ſunt. ut h̄ic puto recurre
dum.
Rubrica de legatis primo.

de iure codicillorum

-J. ifo. ſi m z t

In e. l. §. legatis. conceſſit imp. quibuſdam comitib; q posſent tabellionib; dare potestatem faciendi instrumenta inter omnes personas cuiuscumque loci non obstante aliquo statuto uel consuetudine. post illam concessionem factum est statutum in aliqua ciuitate q instrumenta a nullo tabellione facta ualeant nisi habeat licentiam a con. dubium est an istius superueniens statuti preiudicet tabellionibus habentibus priuilegia ab illis comitibus creatis q sic. q2 concessio principis tollit effectum presentium statutorum et non futurorum. ut l. ſi ut plantis. §. cum ſtipulamur. al. ſi a colono. et ar. aut. car. k. l. ſi ita. et h. ept. l. ij. al. iunia. [con. q non. quia omnis effectus cuiuscumque statuti et presentium omittitur ſit ſublatus. ar. ſ lib. et poſtu. placet. [preterea tolle potuit effectum futuri. ar. h. ut. §. a l. ij. l. ſiquis [dico q in dubio ut uideretur ea que in futurum obſtare potuerant. ut ſ fruit. ut. p. l. ſi p iuris. ij. iij.

-J. 1. fo. ſi ita

In e. l. infi. ar. ad q̄ones. quidam miles inuls titis conſtitutus habebat duos equos. dixit unum de equis meis relinquo hoſpitali uel maino. aliud fratrib; predicatorib;. modo est qd. q2 per curatorem hoſpitalis uult eligere meliorem et fratres ſimiliter et uter q fratres habere debeant meliorem. quod hoſpitali prius nominato quod minimum est. ut in dubio ſuus ſe legatum. ar. itiius. l. infi. et j. e. l. apud iul. § ſcio. et d l. ij. nummis. ſi hoſpitali. quod est minimum. ergo ſupereſt q fratrib; q est maius. [ecc. q ſit electio hoſpitalis. q2 primo nominatum fuit. ar. de uſuf. quot. et de h. inst. q ſoluendo. cum ſi. [quidam dicunt. q est electio heredis. ar. j. d l. ij. ſiquis ſeruum. §. p. ut ei. q primo. ut. oſt. ar. j. e. ſi plurib; [ſ; certum est q hijs legatis. ſ. q̄n legatur incertus de certis est electio legatarij. ut. j. e. qui duos [eius enim ut est. q primo nominatus fuit et habere debeat p prallegatum. l. cum ſimilibus. dy.

//.— Imo et quantum ad uerum effectum remanet differentia inter fideicommiſſa ſ ſingularias libertates et alia fideicommiſſa ſingularia. q2 libertas fideicommiſſaria non competit niſi preſtita plegatum ul' per certum iudicias ſi rogatus de ut. l. ſi eum. §. ſiquis ſeruum. al. cum non. §. ſubuentum. de fideicom. lib. cum ſimilib;. ſ ceteris in alijs fideicom. ſingularib; in quib; tranſit dominium ipſo iure. ut. C. comm. de l. l. 1. et ij. dy.

//. In l. ſeruum inglo. ſtipulatum. ibi ſi diuiſiſ; cornellianum. Idem credo q ſi non adiciat meum. nam ex quo ius habet inter legata ut illud ſolum ius legare. ut. j. de ſeru. inſtruc. et inſtru. l. l. ſiduy. et ar. pro all. legis ſi domus inſti. et s. de uſuf. l. meliꝰ inſti. dy.

//. l. meliꝰ. dixit ſeruo g̃no. ego concedo tibi tales proues poſt mortem meam. poſt mortem repurire alienare. queritur an diffiniatur. an extimatio. et uit q uideb. ar. hui. l. et de aduni. l. cum ſeruus. al. item. legatam et d l. ij. fideicom. §. ſitum. et C. de fideicom. pedia. [contra. q debatur extimatio. ar. l. liberto. de an. l. ij. e. ſi fund. pfideicom. anpn. [Item q a uel conceſſio inter uiuos. ut ar. l. ſeia. §. f. et de donat. cum. mor. [ſ alic non potuit reuocari ex prſſe. ut. C. de donat. que ſub modo. l. ſi p̄fata ergo nec incantur reuocata tacite [dico q in dubio uidetur cauſa mortis donati. ar. l. ſeia. de dote. p. [potuit ergo reuocari ex pſſe ſic et alleg. tum [an. ergo palienationem uidetur reuocata tacite diſtingue ut in legato. j. de adum. le. l. rem legatam. dy.

//. In l. meliꝰ. ĩglo. hoc dic ubi re le. illam diſtinctionem refero ad caſum in quo non adiciat adictionem ul' id qd pro adictione hz. ut ſi dicat lego ſimeus erit. ul' qui meus erit. ſ; legauit ſimpliciter [al' indiſtincte quatenus alienat ipſo iure non debetur. [dauit. car. le. l. ſcribit. §. idem. ſcribit inſti. §. [Contra hoc est expreſſe. j. e. l. ſi ex toto ĩ prin. al. qd inter. §. ſiqs poſt. [ſ; ſub tenetur pot dicendo q ille intell' quando fundus ſimpli legat et cum ſiquid adiciat incipit eſſe portio fundi et ſub fundi nomine continetur. et ideo in legatum cedit ſ; cum legat partem ex pſſe legate uidetur partem tacite. p hoc q adiciat pronomen demonſtratiuum meum tunc glo. procedit. q2 pus poſt quaeſita. et pti legatum continenti. pus legate appellatione non continetur. et ideo in legatum non cedit. dy.

//. In l. ſeruum electione. l. iuta est. ar. q ille cui aliquod officium uel electio commiſſa. q electo ſe excuſante pr non poſſit eligere aliud ad idem. ar. iudi. l. iudex. al. cum quibatur. al. q iuſſit. [It ſufficit de re. iudi. l. iudex. al. cum quibatur. al. ſemel pueniſſe. et alio non durauit. ut. l. iudam. §. qd inc. cum. [It condictioni ſemel explete amplius pauen non pot. ut. j. d ina. te. ſ; ita. fui. § 1. [Item d perſonali electione uidetur actum. ar. de uer. oo. l. totis pmiſſio. et de ii. ſi. bouis. §. hec ſmone [It ius eligendi per mā electione conſumptum eſſe uidetur. ut hic. al. ap offi. d op. ul'. cum ſi adid. l. q in hi idem. §. eligere. ſ. d tra. al. cum filius. §. uarijs. et de adi. et de. al. l; adeo. [preterea ſuffic diſtinctio quod fi. et alio non uidetur ſortiatur effectum. nam emancipato fit ac. ut. l. quidam cum filium. et de ii. ob. [It manumiſſio fit in plet adictionem. ut d ſtatu. lib. meliꝰ. §. ſihi di. et de adiam. tri. l. mil'. §. 1. [ecc. q poſſit q non uideretur cum effectu elegiſſe et uiba tri. l. mil'. cum effectu ac. [It elegiſſe non uidetur cum electo non durauit. ut l. ſi p patre. §. iuſſum. ad idem optimum. ar. l. ij. § non ſolum. d. igitur ad tull. adidem. l. quot. ſ. qui ſat eo. et adull quis. §. ſi quenit. [preterea ſicut petitio fit non minuit ſtipulationem hic. ut. l. inplo. §. ij. al. hij. ita nec electionem conſumat. adidem. C. ſimanci. ita. ac. l. ea q. adidem. de adi. et d l. h adeo. nam electo uino. d ſtatu non uidetur impleta legati adeo. ut. j. qn̄ di. l. ce. l. qd pure. [ergo nec uidetur conſumpta electio. preterea pot adduci. l. quot. de opt ul' adumeu. ſi. bouis. §. fi. et de adi. et domo. cum ſeruus [dico q ii electo non tenuit ipſo iure. non poſſit iterum eligere. ſ; ſi electio non tenuit ipſo iure poſſit. ar. j. d opt. l. quot. al. ap. et. q cum. ut. l. ſi p ſ los. et ad acca. l. ij. dy.

.J. 1. fo. //.

e. l. cum filio. l. iſtam pro diuide in tres partes [ſ a ibi de ep ac. ibi. et ideo ac. [In prima ergo dic. ſi inſtitue filium fami. l' ſeruum ul' ei lego poſſum grauare patrem ul' dominum honore fideicom. aliquo de reſtituendo extraneo cap. uiues in perſona filij. [Secus ſi filio ul' ſeruo cap. uiuos in perſona prius ul' domini. [Secunda patrem acceptis dominib; pendent ſubtili in ſpicias. nam pro an pater rogatus debet trahit quartam [ſeruo rogatum d reſtituendo filio poſt mortem ſuam et filius moritur uiuente patre. [quo cum tertium quis est heres. oppono pro q non poſſit reſtituere filio q2 hz cum ſit heres. unde non pot amplius cum fi. ſ; dico q uidetur heres cum non durat. ut. l. placet. et de uſuc. ſequitur. §. ſi in poteſtate et de fideicom. ſi ſtipulatus. [It ſeruo oppono q non poſſit cogi reſtituat cum lis nulla et c. ſ; ſolo. trib; modis. ul' quod ſit ſpale. ul' offi. iudic. ul' ſ; qui ſpontit non aut. [tertio op. q inutil' ſit reſtitutio cum a momento non durat penes luz. ut in l. placet. ſolo trib; modis. ut ĩglo. [quarto op q ſi rogatur reſtituere extraneo non teneatur ex perſona ſua ul' ſeruum. ſ; ex ſua. ut. l. ſi alienus. et q li probatur dic ut ĩ glo. oppo. q non conſiſtat in uoluntate dominium. quando rogatur reſtituere ſerui. ut. l. ſi idem ſeruus. [Sexto op. q poſſit quaeri de talis cum rogatur reſtituere filio. ut l. uiuens. al. 1. §. 1. j. ad. [Vltio no. diſtinctionem. inter fideicom. ſingulare et uniuerſale agi ut inſti. glo. [Dixit dominus uaſſallo concedo meum et fundo cum fructib; plenum. an pb; uideatur conceſſiſſe uidemus. ar. non pornis. l. in q̄b; dicatur. q duob; ſingularib; unum plurale adiungitur. ut ad omnia ex pſſa referatur. al' ut uel ad relatum ad proximum. ar. l. ut'. ſcriptum cum ſilib; [ſ; et qui nia uideatur conceſſa. q2 est ps uniuerſe. ut. l. fructus pendentes in ſi toto conceditur aq lib; eius ps ut conceſſa. ar. l. in toto ſiqs cum to [ad idem optimum. ar. l. ſeia. §. grano ſeio d ſtu inſtruc. et inſtru. l' [adidem. l. uel. §. ſi fructib; de act emp cum. ſi. dy.

Incipit liber .xxx. de legatis et fideicommissis. Rubrica.

ULPIANUS

Per omnia exequata sunt legata fideicommissis.

Idem. Sed sciendum est eos demum fideicommissum posse relinquere qui testamenti factionem habent.

Idem. Hec verba testatoris quisquis mihi ex suprascriptis heres erit, ... seu Aulus ab hereditate adierit, subiectum legatum vel fideicommissum non faciunt condicionale.

Idem. Si quis in fundi vocabulo erravit et Cornelianum pro Semproniano nominavit, debebitur Sempronianus; sed si in corpore erravit, non debebitur. Quod si quis, cum vellet vestem legare, supellectilem scripsit, dum putat supellectilis appellatione vestem contineri, Pomponius scribit vestem non deberi: quemadmodum si quis putet auri appellatione electrum vel aurichalcum contineri vel, quod est stultius, vestis appellatione argentum contineri. Rerum enim vocabula immutabilia sunt, hominum mutabilia. Si quis heredes instituerit et ita legaverit quisquis in Gallicanarum rerum heres erit ... tot aureos ab omnibus heredibus in eo legatum, quia ad omnes eos res Gallicane pertinent.

Paul. Servi electione legata semel dumtaxat optare possumus. Labeo ait: cum incerta res aut persona legatur, ita quem invenisset cum moriar his dato, communis sit, tantum deberi relatum. Quem vero respondisse pretium deberi cavisse scribit ... Cum fundus communis legatus sit non adiecta portione, sed meum nominavit, portionem deberi constat.

Iul. Si Stichum quem invenisset cum moriar meum his dato, magis condicionem inesse legato quam demonstrationem voluisse placitum: apparet eo quod si demonstrationis causa, ita oratio conciperetur: Stichum qui meus est, non qui meus erit. Sed condicio talis accipi debet quatenus meus erit, ut si totum alienaverit, legatum extinguatur, si partem, pro ea parte debeatur quam testatoris mortis tempore fuit.

Paul. Legatum suo delatum dominus per se repudiare ...

Pomp. Si ex toto fundo legato testator partem alienasset, reliquam dumtaxat partem deberi placet, quia etsi adiecisset aliquid ei fundo, augmentum legatario cederet. Si ita scriptum sit: Lucius Titius heres meus aut Mevius heres meus decem Seio dato, cum utroque conveniet ut si cum uno actum sit et solutum, alter liberetur, quasi si duo rei promittendi in solidum obligati fuissent. Quid ergo si ab altero partem petierit? Liberum erit ab alterutro reliquum petere. Idem erit et si alter partem solvisset. Si ita legatum sit ... aureos .viii. aut plures in homines singulos certam pecuniam, utrum legatarius volet, et non potest legatarius partem fundi vindicare, partem nummos petere.

quia unum in altitudine certa legati sit quemadmodum si olei pondo centum aut in singulas libras certum et legatum sit nec aliter observabitur in uno homine legato cum divisio conceditur. Nec interest divisa summa an coniuncta ponatur decem vini sextarios aut pondo centum certa pecunia legata non posse invitum heredem pretium portione praestare magis placet

Idem. Id quod apud hostes est legari posse Octavenus scripsit et postliminium consistere.

Paulus. Iulianus ait a filio familias iussu patris optari posse vel etiam ante aditam hereditatem putat quod est verum.

Pomponius. Cum filio familias vel servo alieno legatum vel hereditas datur si fideicommissum patris vel domini tunc demum ex persona eorum fideicommissum videtur capite ipsis per quos commodum hereditatis vel legati patri domino ne acquiratur si dignissimum hereditatis relinquitur deinde vel non vivente motus patrem cuius filius heres institutus sit rogatio quidem vita recedere legis alia die restitue hereditatem. Sed quia ex persona filii tenetur ipsi neve filio fideicommissum falcidia ex persona sua a sibi filius obligari non posset nec pater non ... sed ut pater rogatur et ideo si filio rogatus sit pater post mortem suam quod ad se pervenit ex legato vel hereditate filio relicta restituere in uno pretere cedat omnino pretium id receptum quia fideicommissum ex persona patris videtur receperit

Pomponius. Si mihi et Titio eadem res legata sunt deinde die legati cedente heres tibi et Titio liberi inveniat talis ait ex meo legato an ex eo quod tibi heres sum acquirantur legatum. Si nolueris eam rem ex meo legato

ancer eo quod tibi heres sum sed me placere ut tota mea sit ex hereditario legato petere eam me non posse putavi sancit. Si quis filios suos singulis heredes ita eo testamento quo tunc moneret fecit unum tantum duo mortuus fuit heredes dare in quempiam aut mutuum legatum in singulis tempus legato heredi scribit. Regula iuris civilis est quae efficit ut quibus ipsis legare possumus eorum quorum legare possumus. Item legatis non sic septima valet quia commutari causa perdunt legati vel in diem vel in conditione vel ... si ... talia condicione legatum ademptum est novissima ademptio spectanda est. Interdum tamen in legatis non potior sed prior scriptura valet nam si ita scriptum ... legato id ... lego quod infra legatum erit non valebit nam cum in eam quo prius ... data in die profuit ad postea quorum scripta legata pertinent placuit voluntatem quod fecit quod in testamento scriptum est valeat.

Idem. Cum in testamentis homo legatus tibi esset vel Stichum suo tuo Titio relinquere si voluntate dominus ... ratum sed dicis in iure ... in cum liberatum ac si Stichus legatus esset.

Ulpianus. Si ita scriptum sit si ... legatario ... Titius ... ei heres dato vel ut Seius debeatur et eidem duas ... titates ... duos fundos ... aut ... datur et ita ... legatum ... ademptum est nec datum ... Cassius ... hoc ... legata ... non ... ita ... semel ... velle ... testamentum ... legata adempta

[illegible]

sed quod in magis esset ademptum non etiam apparet talis possessio dici exigi iure esse praeiudicium.

Paul. Qui quartam partem bonorum legare voluit dimidiam scripsit, pervenisse recte ait posse defendi quartam legatam esse, quia inest dimidiae. Idem erit et si voluit legare et summa scripta vel ei debentur. Sed si plus legare voluit et minus scripsit, valebit legatum. Si quis in eam summam sive nubis legaverit ut et de postumo sentiret, si ea non esset nata, sextam solidorum debebit.

Pomp. Si duobus res coniunctim legata sit, quamvis alter eorum natus non fuerit, alteri solam partem debitam puto verum esse.

Heres adiecto ei nomine cuius causa heres non sit dare damnatus, certum legatum debet: nam et si diversis heredibus suis nominatim quis damnasset, talem hereditatem non adisset, qui adisset totum debet, si ipse ei quo non adisset ab eo qui adisset praelegavit. Si Titio et postumo legatum sit, non nato postumo Titium ... sed si testator Titio et postumo voluisset partes dari voluisset, id expressit, totale legatum Titio debetur non nato postumo.

Ulp. Qui filiabus legaverit si matrem aliquam post testamentum fecit, ut in filiarum legato et de postuma sensisse. Si quis ita legaverit: si qua filia ingenua sit et ei heres meus centum dato, pluribus natis videtur singulis tantumdem legasse, et ita accipiendum est, nisi evidens contraria sententia testatoris sit.

Si uni ex heredibus fuit legatum, si debeat ei officio iudicis familiae herciscundae inveniri est, sed si abstinuerit se ab hereditate consequi eum et legatum posse constat.

Item Et quidem totum legatum petere potest quamvis a semetipso inutiliter ei legatum fuisset.

Ulp. Legata inutiliter data post ... non confirmari per retentionem vel per hanc scripturam postea forte in codicillis factam: sed amplius heres meus ei dato et dividuum esse in illa scriptura quas proximas legata quibus dies positus annua bima trima die heres meus dare esto damnas: non enim egisse testatorem ut confirmaret quae inutilia fuerint, sed ut diem multiplis prorogaret. Idem in eodem loco et in substituto impuberi scripsit, ut si fuerit ab impubere inutiliter legatum, substituto debeatur, sed et si amplius legatum ab eo sit relictum aliquid quod nec ille pater heres extitit et impubes decessit. Cum legato pluribus relicto si per alterum adiectae non sunt eaque fiant.

Pomp. Qui duos servos haberet et utrumque eius legasset ut iure legeretur, quem legasset legatarii eius electio.

Ulp. Grege legato et quae postea accedunt ad legatarium pertinent.

Ulp. Grege legato aliqua pecora vivo testatore mortua essent in eorumque locum aliqua essent substituta, eundem gregem videri; et si diminutum ex eo grege pecus esset et vel unus bos superesset, eum vindicari posse quamvis grex desiit esse, quemadmodum insula legata, si combusta esset, area possit vindicari.

Paul. Si quis bonorum partem legaverit, hodie sit sine fructibus restituitur, nisi mora intercesserit heredis.

Pomp. Quod in utero natum adhuc non est legari posse vel utique quicquid ancilla illa peperit.

in legato eque fuant ... cū simi sepi. ut. s. e. l. siquis. ... ex voluntate testatoris expressa vel tacita ... no. ... quot. ... iudex. ...

Quod vero unius ex his non legatum ... siquis ... plures ... apud ... Quesitum ... legatarij ... differentie hoc herede eligere. ut. j. e. l. huius. §. sicut. ... ratio enim erat aliquis suus in familia. quod dic. ut. j. ... e. legato generaliter instituto legata. quis eligat locum. dic. ut ut. no. 6.

l. quorum. eligitur aliquis a nobis ad officium publicum. si appareat ... post elegitur. e hic. ar. quod sit electi electio. ad ... lun. cum filiis. ... quod nullius valeat ... dubitationis. ut. l. duo sunt.

continuatur. vel ita ex vino quod in fundo meo nasciturum est. vel fructus tantum dato. si usumfructum heredi etiam legatum nisi postea pervenerit est natus sum invicem legatum sit.

Si quis post testamentum factum fundo Titiano legato partem aliquam adiecerit quam fundo Titiano destinaret id quod adiectum est exigi a legatario potest et similis est causa alluvionis et hoc ita si eius rationis agit qui fuit eius si certam statuitum fuerit eam partem legatario adiecerit. quod si post testamentum factum ex fundo Titiano aliquid detraxit et alii fundo adiecit indivisum est utrum eam partem legatarius petiturus sit an vero quia nunc fundi Titiani esse desierit cum mens destinatione fundorum non mutata et dominium non mutatum consentientur et magis est ut quasi aliqua destinatio et ademptio est. in ea tamen si in area legatario et similiter mensa ascripto eam per partes refecto tectum area manente in eius rei legatario vendicare.

Paul. A filio herede et pure et sub condicione legatum potest. licet interest an di condicione legatum pure sit inpartite sit. si pure iussu ... sit heredi tamen imputabitur ei in Falcidiam.

Pomp. Nonaginta legatorum ... ad quem quam pertinet ei videtur quam ex deducto eo quod ei ... condicionis ... datum esse superest. Si ceterum corpus hereditarie damnatus sit nec fecit quominus ibi vi id esse tenderet si id postea sine dolo et culpa heredis perierit deterior fit legatarii condicio. Cum dolor pro legata dubium sit utrum tertium partes esse legatas extimemus an extimo debeatur. Sabinus quidem Cassius existimaverunt partem et tertium partes esse legatas existimamus esse. sed oportet heredi sicut vult ipse eligat sibi tertium partes suas esse.

l. a filio. in fi. pe. glo. si quis ... quod filius non est heres. ... quod pater ... quod iubeat et sic valeat legatum in spem ... testamenti ... si in spem ... necessarium secum pater ... ad effectum ... heres ... legatum ... exposito inutile reddit ... a filio ... in sua

in certum dare voluit maluit in his rebus partem dare heredi cum credi quasi sine damno dividi possunt. similiter vel naturaliter id esse sint. vel sine damno divisionem eam non potest estimatio abhere omnimodo prestanda est.

Paul. Placet autem heredi vel propriam heredibus vel mutare relictam partem legatario dare in qua vel legatarius consistit. vel in certis estimationis nec inde habet legatarius in omnibus rebus portionem vendicare.

Ulp. Si creditori meo tantus ad usus reum eius quod ei debeo legem in hoc legatum esse deret ita ei deponi interdum eis sicut antea non sit. Id quod honoraria actione tantum debetur si legetur utiliter legatum valere quia civilis actio pro honoraria sua vel. XXVIII. putat ei quamquam ei stipulatum quam vel debetis si legaverit utile esse legatum ut in Falcidia sit imminuatur.

Paul. Si mavit in omni sub condicione vel in tempore in loco debitum diffe... ratur utile est legatum.

Ulp. Tale scriptum quas pecunias ego legavi quibus dies appositus non est eas heredes mei annua bima trima die dato ad corpora legata non pertinet sed ad ea quae pondere numero mensura continentur et ad eam tamen legatum pertinet quibus dies non est appositus propterea si forte pure legatum sit ei heres adiecit protogeniae. Quid si forte ... in legata sunt pensionaria utrum annuum die dabuntur a iure pensionaria aut sui et labor personis debet quae sicut super narrata sit heres adiectio quamvis conditionum testem legata pertinet ad heredem proficiet ut pensionali die legata debeantur. Sed si in annos singulos aut in singulos menses sit

potate legat ... legatum ... cum sit inutile pure ... a principio ... non convalescat ... regula catoniana ut colli ... ex diviso ... cum ... non est eadem persona aliqua ... legatarius ... Ric. dy.

institut. de fideic. her. §. siquis. et j. ad. l. fal. l. lineam ... non re per parte utique sentit bonorum. ut instit. de ... non immo heres tamen quod prestat legatario eorum que supersunt deducto ere alieno. et ita est ... dividi ... in quadam sua parte minuatur. quod e. j. ... quis suum. §. f. et l. ...

legatum relictum cessat, ea scriptura quia et legatum inutiliter finem habet. Et si sub condicione sit relictum, sit legatum pro dici certa re, annuum adiectum et dies in applicatur, eo modo quod Trebatius existimat si ita legetur: "cui annorum .x. erit, vigilare hanc clausulam", cessare; etsi legetur pecunia quae in arca est, vel nummi qui in apotheca essent, relictum est, cessare eam clausulam quam quotiens scripsit legatum cessare; divus hanc ait scripturam non solum ad praecedentia legata sed ad inutilia quae ascripta sunt, ex edicto Galli Aquilii, Ofilii, Trebatii, et ...

Paulus. Secundum quod et in codicillis confirmatis postea legata fiunt, vel clausula pertinet.

Ulpianus. Si quis a filio pupillo herede instituto, cui is tutelam venisset, pecuniam legaverit, et a substituto herede legatum repetierit, impubere filio mortuo secundus heres legatum non debebit, exceptis tam sexus quam temporis ... si repetito legatorum ... constitutum sit, velut quae a filio meo legavi, ea et cum dare iussi, si nullus heres erit, id heres meus isdem diebus dato, quibus dare iussi. Si vero repetita sunt legata quae a filio meo legavi his ... cuius dato, simpliciter repetita videbuntur legata tali demonstratione ... legatum ... debebit. Si quis plures stichos habens stichum legaverit, si non appareat de quo sticho sensit, quem heres elegerit, is dari debebit. Si patri civitatis aliquid sit relictum, quod ad ornatum vel compendium rei publicae spectat, sine dubio debebitur.

Paulus. Si pluribus eadem res legata fuerit, si quidem coniunctim, et si alter vindicet, alter ex testamento agat, non amplius quam partem habebit is qui ex testamento agat.

... si legatum siquidem eodem testamento apparuit ademptionem a priore legatario ad secundum legatarium testatorem convolasse, solum posteriorem ad legatum pervenire placet. Sin autem minime apparuerit, pro virili portione ad legatum omnes pervenire. Sed si testator ex scriptura manifestissimum est utrumque eorum solidum accipere voluisse, tunc vel unum rem, alium pretium eius accipere, electione vel rei vel pretii servanda ei qui prior de legato suo fideicommisso litem contestatus est, ita tamen ut non habeat licentiam altero electo ad alterum transire.

Ulpianus. Ubi testator voluit legatum in unum ... debebitur tamen si non ... tale sit in cuius persona legatum non consistit, ac si coniuncti disiuncti ne sint coniuncti sint, coniuncti in unius persona partem fungiuntur. Si eadem res saepius legetur in eodem testamento, amplius quam semel peti non potest, sufficitque vel rem consequi vel rei aestimationem. Sed si duobus testamentis eadem res legata sit, bis peti potest, ut ex altero testamento res consequatur, ex altero aestimatio. Sed si non corpus sit legatum, sed quantitas eadem in eodem testamento saepius, divus Pius rescripsit totiens peti non posse, si non ostendit testator multiplicare se legatum voluisse. Idem et in fideicommisso constituit. Cuius rei ratio evidens est, quod eadem res saepius praestari non potest, eadem summa volente testatore multiplicari potest. Sed in eadem causa accipiendum, si non est corpus, sed summa saepius sit relictum, ut puta "quae in arca habet" saepius legavit, tunc enim fundo legato est comparandum. Sed si pondus auri vel argenti saepius sit relictum, propius est ut magis summae legato comparandum, merito, quia non species certa

... testo aget

[illegible]

ta relicta videatur: perinde si quod ali-
ud est ex toto (?) ... in signare
... saepius relictum. idem erit di-
cendum: vel saepius debi(?) si hic testator
voluit. Ceterum eandem rem leg-
atam usque ad partem qui non habet compe-
tentem testamento ... et multo magis hoc
dicendum est si duobus testibus eadem
dem res legata sit. Si alter me testi
tuere (?) legaverit vel ... vel ali-
ud ... si non condere legasset
... quod ... nam hactenus in
... videtur quatenus si pera-
tum est. Si quis rem tibi legaverit
constat ... si ... solum
... partem faciunt ... constat
non constitit legatum. ... quoz(?)
in ... non constitit legatum
... tuo ... sub li-
bertate legetur. Sed si impupillam te-
stamento alii eandem rem legavi
... in suo testamento legaverit in
... nos ... here-
ditatem ... partem habebit is cui in suo
testamento legavit. Et si duobus testibus leg-
ata sit ... his institutus
sit a semetipso ei legatum ... inuti-
le videri ... quod ei a se legatum
est, ad collegatarium pertinebit.
Unde dicitur si duo sint heredes unus
ex uncia et alter ex xi unciis et eis
fundus legatus sit, xi uncias ab
herede qui ex parte unciae institutus
coheredem unciam ... plane si leg-
atum erit relictum ... legatarius ... heredi a quo le-
gatum erit relictum non ... par-
tem ... legatario faciet ... vel
... legatum. Si ita testator
legetur fundum Seianum vel usumfructum
eius sibi ... esse legata ... habi-
to ... an velit usumfructum vendi-
care. Sed si quis ita leget ... fundum ... lego ... cum ... partem
habet ... videri posse dici partem
... videri ... fundi applicare

... non totum fundum ... partem applicari
se ... ipsius fundi ... fundus videtur
applicatur.

PAUL. Si ... heredem clare
... damnatus sit ... duo ... ma-
... sit ... legato
POMP. Titio textores quos reliqueri(nt)
meos omnes praeter quos hoc
testamento alii legavi lego. Placuit ve-
... meos omnes praeter quos
alii legavi lego. ... decesserit ...
... heredem textores ... tales
... nec quos ... textores
non legavit. Alter apparere po-
test quod ... fuit quos ... plo-
tie legavit ... plotie unas non
legavit ... alii ... significatur
fuit quos ... legavit ... neu-
legato ... eos esse de quibus quaeri ... non
... ambobus esse. Hoc ei ... est
... legati nomine ...
esse exceptum. ... legari ...
textores ... unas ... unas ...
... textores ... a textore ... fuisse legato
... utrum ... legetur
... in eo ... ei ...
... vel ... legatum
... si alteri ... heres ... dedit
... duobus ... fuit
... alio ...
... mortuus est ... non ... quod
... fruitur.

PAUL. Legato generali relicto
... hominis ... scribit
... obfuturum ... optimus
... accipiat ... ita ...
... inter ... quod
... hominis legato actore
non posse eligi. Si de certo fundo
sensit testator nec appareat de quo
cogitavit electio heredis erit quem
velit dare: aut si appareat ... fu-
... vendicabit. Sed si ... legatum
... nec appareat quem ... electio est
heredis quem velit dare.

POMP. Legatarius ... ac

xviij. aureos dubitabatur ... continuatum sunt ... cuilibet ... dimidia ... illius ... de quo ... at. hui. l. dy.

[illegible]

p. si quis duas. § an in primo casu elect. est op. n. s. l. dat heredi elec. apparet si differat: transit electio in legatarium, ut § al. s. de suis et legit. ... de solut. l. 1. circa sol. ut non dormitarent legum. quam alie dant heredi. alie legatario. s. b. ecce. semper legatario sed tu. s. m. 30. distin

que. aut testator reliquid fuos uel loues in suo patrimonio. et tunc elig. legatarius. et ut hic et inst. de l. § si generaliter. e. si fuus. § cum ho. et l. de opt. l. l. ij. et s. fam. herc. heredes. § si in eo. aut non. et tunc heres eligit. ut. j. de tri. l. l. ij. in pri. et l. iiij. si aut testator certis fuis reliquid in ctum. aut sensit de ecto. et hoc appareat per aliqua inditia. et tunc heres eligit. et ut. s. si quis a filio. § si quis ar. et j. pr. § et ar. j. e. si dom. l. r. aut non sensit de ecto. et tunc legatarii est electio. ut. s. e. qui duos. in so dic. s. in fundo. quod non ualet. ut. s. de usu. do. cum post. § generi et est rato. quia dando palmum terre heres liberatur. cum sola destinatione constituat fundus ut. de ca. l. quia in terium. § si in tertio. s. domo. et dic. ut. j. e. si dom in un. et

Item .j. di. ob. l. ij. § a. so. ubi simplo non recipit diuisionem. heres legata. sic et fac. j. de usuc. si aliquis. ac. j. e. fur. si. § l. et al. si tibi homo. § cum fuus

.e si legatum nec legatum. ut. et s. ad. l. acquit. nam sic et ar. s. de iur. iu. non est consumptio. et c. de cur. fur. l. f. § p. ac. pro diis ecce cepit. ut. s. quod adim. s. ammitt.

.f nec confusas. quia ecce. si idem unius l. 1. ac.

.g legatarius. que extinguet si diis ecce ficis. ut. j. de furtis. l. atinno et fac. j. de man. l. ij. ac. ecce. tempore

.h Cum fuus in fuga testi. uel dic post mortem culpa heredis. ac. s. per legatarium ab herede

.i exigat. de. distingue ergo iiij. tempora. tempore testi. et tunc suo sumptu heres recipiat. ut hic si aut dubitetur. sit sine re natura. uel non tenequet. ut. j. e. suo legato. § f. post testi. ante mortem et tunc heres persequit sumptu et periculo legatarii. et est id quod dicitur. u si erat tempore testi. ut. j. e. si fuus. l. 1. sed si aut post mortem et aditam hereditatem tunc aut culpa heredis et tenetur ad extimationem. aut non et tenetur cauebit de restituendo. si ad eum peruenerit. sed si alienus sit uel heredis filii distinguit. sit in culpa fuge uel non. u. j. e. l. cum res. § itaque si filii. et § s. et j. t. 1. si quis s. et cautionem cum fuit in culpa. possum loqui. si aut ante aditam. aut id cum et alieno potest culpa committi post aditam. heredi. ut. j. e. l. cum res. § si alienus. et ar. j. de reg. iur. l. omis heredi. ac. continuatur precede

.k A paul. ti. l. ac. dicitur.

.l A fructus de re fuge. et dic decem. 1. distribuitur. quia post si ecce iam. secundum primam positionem cuius superioris. l. si non bene accederent sequentia. et id dicas. fugisse post mortem. et culpa heredis. et de ui. 1. inducuntur in pet. et concordat ad sequentia. j. t. l. is quia et l. pronus. ac. s. de adim. ui.

.m Cumulaturi. fac. l. tui. §. exceptis et s. de usur. l. iij. § f. al. ho nunc.

.n Cum interitu. ut et j. e. cum res. in fi. et l. si fui. l. § si fuus. ac. cum

.o hereditatis. j. e. si tibi homo. § fuus in fi. ac. non consistere. quia quod meum

.p fitiatis est plus fieri non potest. meum ut inst. e. § si uero. le. et c. e. l. pasi. sed tu hec ualet. quia potius quod ei debet. uidet in legare. quod quod sit meum. unum saltim consequitur libertatem. et fac. ad hoc. j. de liberat. l. sicei cau. et s. de usus. quod. § si colono. et s. loc. si tale. § f. et j. e. si tibi homo. § iij. ac. uidetur

.q liberatus. per tradit. quia secu. tur le

.r ste uel exempto. quasi gasse uis quod debebat. ut et s. pr. §. acur.

.s si quis aliam cederet. sed possit esse fuus prediali si ad utilitatem predii quod habet legatarius eius legatur. ut. s. de fuit. ru. p. l. g. et l. t. ueluti. et transiret ad heredem. sed quia non habebat predium ad cuius necessitatem constitueretur illa fuitus. unde ius est personale. non dico fuitus personali ut no. in e. t. l. pecoris. sic et alibi. j. de usuf. l. l. 1. et de fuit. l. l. per st. et inde l. pecoris. ac. legatarium

.t heres petitum. imo possessor. ut. j. de public. et uec. l. in patoes. et c. sine cen. l. r. l. f. quod sed con. so. dic cogitur al legatario. ut et j. de cen. l. cui por. § s. fac. j. t. ij. qui co cu. § qui ortos. ac. um. quia p

.u salarium. aliud est solarium solo. al. salarium. et d sed agisat fructuarius per futuro tempore. ut. j. de usuf. l. l. quero. et s. de usuf. si pende te f. § si quid de lo. et l. hactenus

.x scio fatebatur. i. dicebat a sapientibus. ac.

quinetiam ex parte repudiare non potest legatum heredes eius possunt uti alter eorum partem suam acquirere alter repudiare. Si legatum mihi uel titio ex causa fideicommissi non restitutum sit ac uelle ad me pertinere. Proinde cum quis nec legatum quidem sit ei ideo dicimus nec confusas seruitutes si forte predium meum mihi legatum sit quod ego debuit seruitutes sed in integrum restaurabuntur eisdem seruitutibus si ei cui legatum sit et ei cuius seruitutes debebant fundus relictus fuerit ut hunc agere potest legatarius. Si pro. Ei cuius legatum erit in fuga cecetur. longinquo absit. exigatur opera cum heres periculo debet ut eam recuperare et perferet et itaque scribit nam sumptu haud eum fuere his debet.

Africanus. libro 1. Al. Pomponius. Queritur si quis fundum quemdam legauerit cum quo arbitrium sequendum fuit istum alium ubi deducuntur impensae quas heres prestitit si ostendatur legatarium percipere potuit in eam maiorem fructum, uestituris cum irritu per instar nauium reditum et cetera instructis; de his in prisionibus uel maioribus perditorum coheredum intellidendum est. Cum mutari aut quantitate mollis regionis erit secundum usum regionis usu uiuendum est. Ita placet non ea ipsius quod est in ictum post moram debet sicut et multiplice si post moram inicient res in detentionem cuius periculo fuerit. Item plurimam utilitatem et si fuus fuit legatus et heres usus uel legatum uel quod per eum acquisitum sit his per eum debet. Si titius rem a me emerit eamque legauit, aliquando ei tradidero; imo erit a dicto et pretium receperit; indicasquidem prima facie rem me eam mihi legasse et ideo legatum non consistere. Sed ex contrario accipiendum est, utrum per legatarium rem uendi-

.c al. si alienam

/. l. ap. uel. tres casus ponuntur una primo legauit antequam tractet apud solui de pretio traditionem et ante pretium solutum et pretium post ante traditionem. oppo. quod possit ut non ualuit legatum. quia

.s. fitiati

dicatur pretio cum tradidi. Sed si non duxerit mihi solutum pretium, uerius est uel ueniendo quidem me a titium ut pretium consequatur et si necesse uel etiam quidem ei id dixerit et tradidi recipiam. Item, ubi igitur et si pretium quidem non erit solutum tamen aut non dum tradidi aut etiam et testamento me agitatem uerius est consequi id uti scribit si fundum testatori cum ab alio emiat mihi legauit heredem cogendum uti accipere emere pretio. s. si res non dum tradita fuit. uel ut desinerit. uel heredi fuit quis alium legauit licet lapidem accedere cautum erat an et heredem legatum sed transeat et maneret. uel ugata dixerit non remansit mihi in nomen heredis adiectum legato fuit. His cogitur legati pretii solui et uectigal praestentium uel tributum uel salarium. uel cloacarium. uel pa que forma fixo et fido tradidi cum quidem in illos fundos seu eisdem nominis hic legauit fundum cornelianum et cetera alii pretium maioris alii minoris et hic minorem dederit legatum. legatarius maiorem uulgo scriptum uti tamen mouet tamen legasse similiorem non petuit dederit legatarius. Constat etiam res alienas legari posse. utique si compari poterunt et si difficilius earum comperatio sit. Sed fallendi ad uos sit aut qui sunt alieni. uel fundum allatum qui principalibus usibus deseruit legari non et si fundi causa legata testis deserui. Item campum martium aut forum romanum uel edem sacram legari non posse constat. Sed et predia cesarie que in formam patrimonii redacta sunt sub prefectura patrimonii si legetur. nec extimatio eorum prestari debet cum commercium eorum nisi iussu

res maiore in utili in legat. sed destinat esse maior. ut. j. l. cum. § i. sed dic ualuisse ratione iuris quia habebat testator. ut no. in § fund. in l. meuius. dist. y. dy.

sensit testator. quia dixit titianum. cum tamen plures titianos haberet fundos. ut. j. e. si domus. acursius.

.a quo cogitauit. unde secundum primam uerum. inutile debet fieri legatum. ut de tutore dato cum erant duo titii. legit. s. de te sta. tu. l. duo. sed ex benignitate ergo datur electio heredi potius quam pereat omnino et non. quia sed inducit hoc per se. ut relicti in genere heres habet electionem. quod dic. ut. s. pr. § quid si non habet fundum aliquem sed sensit de titiano cum uicini sui haberent titianos plures uel legatarii electio ut in suis dixi. s. pr. uel heres teneatur illum emere et dare. acursius. qui lacet. s.

.b quam uelit dare. j. de aur. et ar. l. so. ibi testator dixit minorem, unde media intelligitur. ut inst. de ca. di. et § 1. acur. tamen non potest. ut et j. t. l. l. iiij. et r. et l. vj. et l. si

.c Lega cum res. ac. j. de g. et de cui fundo. infi. g. so.

.d Heredes possunt. illud intellige non debet totum heredi. quod debet ei dari. sed illo dato potest partem habere unus heredum.

.h due uelle facient. quia loquitur in quantitate in quibus sit magne debitum. est electio debitoris et potius minimum prestare. ut. j. de l. ij. l. nummis et s. ana. l. fideiussore. et ubi no. sed possum ad duas. j. e. l. h. minor. § si eam dicat.

p. r. libr. ac. si uult heres dare maiorem utique potest. ut. j. de u. o. qui. excep. libr.

.y minorem. sed nam is minor intelligitur. ut inst. de act. § plus pretia. et l. de o. et a. de diuisis. et l. lucius. et sic intellige. j. t. 1. si ita relic. § si et no. minimum uidetur legatum. quod plene. no. s. e. l. legato. sed ar. § j. t. j. gaius. sed § j. de aur. et ar. l. l. qui lacem. so. minor ibi media dicitur. ut et inst. de ca. di. § i. et ar. § s. de testa. tu. duo. acur.

.z Constat difficile. sed non multum difficilius aliquin contra. ut infra. de l. xj. de statu. lib. cum heres. § non est. et j. t. ij. non dubium. § f. ac.

.& principalibus. non ibi sola tectur uel faciat assillidium. acursius doctor.

.9 marti. id est hic ad usum publicum acursius doctor. al. est l. sequens.

.z nec extimatio. § s. de cond. ind. ex pacti. § f. ubi dicit posse uendi. sed dic inter ignorantes. ut uenditor teneatur. ut in e. t. l. et ubi ecce. so. ut ibi fac. et s. de of. procur. ces. l. 1. § 1. et de transact. l. nulli. et facit. inst. e. § non solum. et acursius doctor legum.

h additio male signata est. et pot cadere sup. § his cogitur.

.jn. § scio. in glosa. sed si uellet. ubi sed ar. quod j. t. l. gaius et sed h. ar. quod emptor. sed § c. sine ce. ut. rel. l. p. et ult. et quod uni dictoris personal. actio. et c. ut. in. l. a. § si heres et de his ex. ep. l. § s. luci. et c. actionis. e. l. ij. et de h. ut. act. uni. l. ij. hoc uer. sed si non solut. sed hic uni dico. emptore auct. cade. nec enim alium ius est apud emptorem quam fuit apud uenditorem. ut c. si mai. ac. al. perfecti. et de min. inciale. § ult. et de hered. empt. si quis sub hoc. et de pecul. et ij. rei uen. l. uectio. § si. et c. si pignus. pign. ac. fu. l. ij. et adi deum. tit. de pign. ggr. § ij.

IIII

Sed si res legatarius non habet, est ad legatarium non pertinet, sive heres nisi ut quia est mutus, et legata est ei militia cantoris, vel de ... sui iuris, et militia libera, et hoc sciebat testator.

Item bibliotecis, i. armariis, ut j. e. iii. l. librorum, § si bibliotecam. accursius. pretorii
cancelli, i. hostia quibus muri ... mum positi

principis non sit cui distrahi non solent.

Item si res aliena cuius commercium legatarius non habet, eveniat legari, non est et fideicommissum relinquatur, puto aestimationem deberi.

Ulpianus. Certum est quae pars aedium et corporis legari omnia et ... statutis possunt: sed in ea quae aedibus iuncta sunt legari non possunt, quia haec legari non posse senatus censuit Aviola et Pansa consulibus. Ceterum tamen potest, si qui ex marmora vel columnae fuerint separata ab aedibus, an legatum convalescat. Et si quidem ab initio non constitit legatum, ex post facto non convalescit, quemadmodum nec res mea legata mihi, si post testamentum factum fuerit alienata, quia vires ab initio legatum non habuit. Sed si sub condicione legetur, poterit legatum valere, si existentis condicionis tempore mea non sit vel aedibus iuncta non sit, secundum eos quidem et eum qui rem meam sub condicione et pure mihi stipulatur et legari posse ... Plurimum legati causa contra legem interdixit conditionalia; non enim ad conditionalia ... non pertinet. Item si quis ... si quis binas aedes habuit, alteras legaverit, an aliquid iunctum ei est ... aedes legavit, an legatum valeat, movet quaestionem, quia et senatusconsultum nobis ab aedibus in alias aedes transferre potest, ... earum futuris ... non dimittit ... et ita nuper ... et reliquum secum ... Numquid ergo et legari posse ei ... qui aliquid domum legerit. Sed negandum est, quia de legatum ... non est possidere. Si ... si duobus titiis domum legaverit ... sempronianam et ex ea aliae domum marmora ad eum transferri iuberet dominus ... quam ei legavit non inaste agi ... valeat, ex domo ... legatarius ... sicuti domum reductis marmoribus legavit, quo voluerit heredem haec ad eruendum dominum qui retinebat, ubi eductae, sed meliore ... utrum non valere legatum tamen valebit, ut estimatio eorum praestetur.

Item si quid ad opus rei publicae faciendum legatum sit, puto valere legatum. Nam et Papinianus libro vi responsorum refert imperatorem nostrum constituisse eos qui rei publicae ad opus promiserint posse detrahere ex aedibus suis urbanis ... ad opus huius ... quod non procommercii causa id haberent. Sed in eadem civitate legari possit, et in eius ... non est, an de alia civitate in aliam civitatem transferri possit, et puto non esse permittendum, quamquam constitutum sit ut de domo quis alia quam habet ei permittatur in domum alterius civitatis transferre.

Et senatus consultum non tantum ad urbem sed ad alias urbes civitates pertinet, sed et divorum fratrum est rescriptum ad Rubrium Parianum et Camphium ... ob debitum publicum distrahentium, ... sibi divinitus permittendum, quae iuste distrahendi ... legaliter. Senatus consultum non tantum ad aedes, sed ad alium etiam aedificium, vel porticum in aedibus, vel tabernas vel popinas pertinet.

Item legatum quod non ... constitit ... editur, sed ducatur. Idem est marmora vel columnae. Item tegulae et tigna et hastilia ... sunt ... Sed et de bibliothecis parietibus inhaerentibus.

Et si cancelli sint vel ... legari possunt non tamen fistulae vel cancelli sed aut cementa ... siquid custodiae ... praesunt legari, maxime si ipsi ...

ac ie[n]ei uoluntate tacita. pot. expressa. non pt. ut q[ui]. s. e. cap ... non nunquam. q[uod] s. d[e] her. inst. l. si quis ... s[e]d si expresse ut ubi ... si heredis. non ...

dubitari potest utrum priori testamento sententie plenius accipienda est ut si quidem ibi fuerit translatio eorum ... distributio possint per unum eundemque ... ner tabula cedulam confirmat et pre ... adiunctas uel singula singu- la adequata legata posse. Sed si separa- tim testator qui translaturus in aliam domum legauit sed dubi- tari potest an ualeat et puto ualere. Sed si ea que legauit ... extinctum erit legatum. Sed si ... puto non extingui.

Item Si uxor sciens seruum ignorauit.
Item Si uxor sciens ea que sunt ... legatum non perimit. hec autem ... non fiunt heres sed extimationem non prestabit. Sed si distraxerit et postea ... pre sciens ... non ut ne- dat distraxerit sed ut exsoluat. Et si ... scribit ... dictam ... fecit posse eum ... assumere ... non ... dampno non adiecisse ... fututum ... quod si non est ... quo nimis ... prebebit posse eum ... legatum ... uoluntate alie- nauit heredis non ... ab hostibus redempte ... legatum sibi ... legatum ... pignori quod inco ... redemit

Item Seruus filii sui castrensis peculii ... legatum patri et ... pater mortuus sit filius ... peculium remansit constitit lega- tum. cum ... filiusfamilias ... pro diuinum ... Si quis sciens le- gatum ignorans adhuc legaui- it postea ... eo se per- mittit legatum ualebit ... non repudiauit ... uidetur esse ...

hereditas aditione ... repudiaui- it ... repudiata fu- isse heredis. Si pocula quis legaui- t ... item si legata ... uestimentum fiat ... digesta scribit ... omnibus supra scriptis ... quam sententiam puto ... non mutauerit testator uolun- tatem suam. Si si lancem lega- uerit et massam fecerit ... pocu- lum debebit poculum ... uoluntate ... legate ... debebit legatum non testator mutauit uoluntatem. Et cum ... chirographum legauit ut debitum le- gatum ... non solum tabulas ... nam et ipsa chirographa ue- nerit ... uerum ... debebitur ... accipiendum ... quasi legatus liber esse iussus sit ... legatum solum ... utpluta ... tamen ... si filius sit pignori forte dat- ... Si statu liberum habens legauit ... heredi ... pretio magis ... si decernit ... ab eo ho- minis sibi. Et si duos fundos habens testator alterius ... legauerit ... non debebit ... cogetur ... tuum et prestare

Pomponius Si tu substituto pupilli an- cillas tibi legauisset ... tu a pupil- lo emisses tamquam scires tibi le- gatas esse ... legatum esse ... Et si fundum generaliter ... non debet.

V

sed si fugitivus sit et noverit, solutum iri promittere debebit, quia tantundem debebit ut cum nactus fuerit, tradat. similiter et si alienus sit et dominus eius vendere non vult, quoniam eum heres dominio liceat sibi, cum obtemperaverit obligationis est, si nactus fuerit: at si non potuit, tunc heredi domino non licebit. si vero et eius homo legatus est, tantum debet quantum est.

Item quae de legato dicta sunt, eadem manebunt, licebit ad eum qui ut Stichum vel decem daret promisit.

Item cum res legata est, si quidem propria fuit testatoris et copiam eius habet heres, moram facere non debet, sed eam absque mora debet praestare. quod si alibi sit res quam ubi petitur, primum quidem constat esse ibi praestandam ubi relicta est, nisi alibi testator voluit: nam si alibi voluit, ibi praestanda est ubi testator voluit vel ubi verisimile est eum voluisse: et ita Iulianus scribit tam in propriis quam in alienis legatis. sed si alibi relicta est, alibi autem ab herede translata est dolo malo eius, nisi ibi praestetur ubi petitur, heres condemnabitur doli nomine: ceterum si sine dolo, ibi praestabitur quo translata est. sed si id petitum est quod pondere numero mensura continetur, si quidem certum corpus legatum est, veluti frumentum ex illo horreo vel vinum ex apotheca illa, ibi praestabitur ubi relictum fuit, nisi alia mens fuit testatoris. si vero non fuit certum corpus, ibi erit praestandum ubi petitur. item si Stichus sit legatus et culpa heredis non appareat, debebit aestimationem eius praestare. sed si culpa nulla intervenit, cavere heres debet de restitutione servi, non aestimationem praestare. idem erit et in alienis

servis, quia si alienus servus in fuga sit sine culpa heredis, eadem sunt. nam et in alieno culpa admitti potest. cavebit autem sicut si fuit apprehensus aut ipse aut eius aestimationem praestet. quod in suo ab hostibus capto constat. et si Stichus aut Pamphilus legetur et alter ex his vel in fuga sit vel apud hostes, dicendum erit praesentem praestari aut absentis aestimationem. totiens enim heredi committenda electio est quotiens moram non est facturus legatario. qua ratione placuit et si alter decesserit, alterum omnimodo praestandum, fortassis vel mortui pretium. sed si quamvis non sunt in fuga, non tamen culpa heredis desierint, non ut sine culpa heredis perierit, non tamen est ut sine praestare alterum absentem aestimationem praestandi. idem si culpa heredis vel in fuga sine culpa heredis perierit vel non appareat, nihil amplius quam cavere eum oportebit. sed si culpa heredis perierit, res aestimanda est statim. culpa autem qualiter sit aestimanda videamus. an non solum ea quae dolo proxima sit, verum etiam quae levis est? an numquid et diligentia quoque exigenda est ab herede? quod verius est. sed si fundus castrense praedium fuit, talis aestimationem non debitam quia si fundus sine damno non possit tamen idem eveniat, ut ei accepti legatarius veniret.

Pomp. Si heredis servus sit legatus ignorante domino subtractus, heredi dixi. ait Atilicius in servum tantum actionem, ut vel noxae eum dedat dominus vel ex testamento praestet quod ex venditione eius rei habet. et cum ex heredibus servum legatum auferri licet, in omnino non plus cohereditatem cuiusque servum non esse nec rerum natura sit.

Ulp. Sicut legetur cui rerum aliorum erit certo iure utimur ut tunc

---

Glossa:

—a Licebat. ergo ipsum non esse fugitivum, ut s. de acc. empt. vel. § i. et facit j. e. si heres generaliter. et j. de sol. qui ex. §. qui heredes. et s. de eviction. heres suum et j. t. ij. qui con. § si heres. et j. l. pr.

—b Quem et legato. sub audi ingenue relicto. et tunc hec distinctio testatoris erit que sequitur. sic s. de condict. indeb. l. cum is. §. fi. et j. de v. o. l. ij. vel dic quod de legato. s. in spe. et tunc erit distinctio. i. illa que sequitur. ac.

—c Dare. i. tradere aliogn j. ut j. de v. o. i. aut ita.

—d Cum res legata est. in specie. ac. qua. s. mora.

—e Usuras. si erat pecunia alioquin nisi in ea sib. n. s. de usuris. l. in fideic. §. si auro. et l. cum quidam. § si. et fac. s. e. cum fuit et l. apud. acur.

—f Relicta est. i. ubi factum est testamentum secundum quosdam. tu dic. i. existit. ut. no. e. in fideic. peti. de. l. i. ac.

—g Verisimile. ex genere contrationis vel condict. presumitur. quod plene no. et solvatur. et ubi petatur. s. de iudic. l. quod legatur. et ar. s. de arbi. et si cum dies. § quid ergo.

—h Alienis legatis. s. reb.

—i Petitum de iure. quod est in tribus locis. ubi est maior pars hereditatis. item ubi heres habet domicilium. item ubi res est. ut s. de iudic. fideic. in pri. §. fi. et l. sed si. su. § si ea. quod contra. vide. l. quod legatur.

—k Transtulit. nisi actor velit dari sua impensa. ubi petit. ut s. de rei uen. si res. et ad exhiben. l. si hereditas. §. i. et de positi. si in asia. §. i. acursius.

—l Ubi relictum est. i. existit. contra. quod quantitas. et ut species relinquitur. u. s. e. plane. § sed utrum. acur.

—m Ubi petitur. ratione fori. quod dic. s. l. quod legatur. ac.

—n Itaque. inferitur ex illo. §. sed si alibi. et §. ceterum. et non ex proximo. acur.

—o De restitutione. si nunquam apprehenderit. ut j. sequitur. sed ar. contra s. de rei uen. si a bone fidei. et l. si uero. et l. si culpa. az. ac.

—p Id in aliis. s. ut fiat talis distinctio. qualis est ab illo verbo. itaque si Stichus usque huc. ac.

—q Alienus. quod legavit testator. acur.

—r Nam et. heredi dico sine culpa. nam et est ut quia saltim fuit in mora. ut j. de v. o. si servum. § fin. aut j. t. i. l. si qui servum. et quod subiecit cavebit. s. quando est non fuit in culpa. et facit s. e. cum servus. et quod ibi no. ac.

—s Legetur. alternative.

—t Legatario. hic autem facit moram quia dicat heres se velle dare illum qui est ab hostibus captus et facit j. t. i. statu liber. et Stichum. et s. de eo quod certo loco. l. ij. § qui Stichum. qui est mortuus.

—u Pretium. s. cum viuente non longe vilior foret. ut j. de solut. Stic. aut R. que est solvi vel sol. abusive. contra s. de nox. si ad libertatem. § si quis. so. h. uterque est in obligatione. ibi alter tamen. s. servus. ut j. de re. iu. l. miles. §. ex. i. item facit s. ad l. aquil. l. Stichum. et j. de fideic. lib. si legatario. §. a duobus. et j. de usuf. l. titio. ac.

—x Item si res cave. quando non comparet. ut s. de rei uen. l. quod si dolo.

—y Sed si culpa. multo magis si dolo.

—z Levi. in negligendo. ut sentiat quod dixi. non autem dicas de levissima cum teneri.

—7 Diligentia. i. ut j. ad treb. l. mulier. § sed si heres. nec ei quando heredis legatum relinquit. ut ar. s. commo. l. si ut certo. §. nunc videndum. et est levissima sollicitudo. ut j. e. si servus. l. §. cum quidam. sed h. hic dixit teneri de levissima et facit s. e. non amplius. §. i. et j. de v. o. si servum. st. §. i. et j. t. i. l. cum ita. § species. et ar. j. de aur. et ar. l. si ymagines.

—9 Quod verius. quod dicit per hec j. e. quid ergo. § si heres ar. ut et ar. s. de iur. do. sius qui. acur. actorem. u. s.

.a Item fundus non deberi. teneri. et si intentura erat penes so. ma. si filio.

.b Pervenerit. et id omnino dicitur. § si post di. et j. de usuf. l. l. vj. et s. e. apud. § i. pi. et j. de re. iu. si homo. et de v. o. nemo. § sed contra s. de rei uen. item si verberatum.

servus ne heredis scelere damnum patiatur legatarius. aut ex maleficio quo res subtracta est in factum subsidiaria. aut neg. g. utilis. quod rei venditae ad legatarium pertinentis pretium percepit servus. vel condict. subrogatio. at ipsa re per se inspecta non heredis sed legatarii fit condictio. et furti act. noxal. competit si ab heredis suo subripiatur ut in contrariis. s. m. R. vel vocat hic in factum actionem furti. et condict. et neg. ge. omnis enim actio ex delicto. vel quasi contractu. vel quasi. in factum potest dici. et secundum hoc dividit. cum subiecit. vel nox. et cetera vel dic in factum. i. propter factum servi datur actio. s. furti. et c. et sic non est nomen actionis. vel dic secundum az. quod heredis non testatoris erat res legata. vel hic non erat adita hereditas. pro non res non est legatarii. veritate inspecta. ut j. e. si tibi. § cum servus. et sic non agit furti. ut s. de prescript. verbis. l. si tibi rem. § si. et quod dicit j. de furtis. si dominus dic de furto facto testatori. dari legatario

que: In l. de legato. dari expresse addic quod post loquitur de legato ingenue ut heredi eius sed quod de legato. s. in genere. et sed dare per se potest vel quod de legato. s. in specie et tunc dare ponitur in proprie. i. tradere et sed utrumque potest esse distinctio. legis vel hominis. non refert. dy.

et distingue plene ut ibi no. dy.

s. quod heres non contempnet ad estimationem sed tantum cavebit de prestando. dy.

No. hec textum.

i. quia non est heredis electio quando alter est absens. dy.

de prestando si in potestate sua pervenerit. dy.

i. lata. ac.

s. quod de utraque qualiter tenetur et de ea que est in faciendo et de ea que est in negligendo tenetur legatarium. dy.

Ex post morte iniustum est heredem teneri. dy.

s. mora. ac.

s. hereditas ac.

i. in condicione servum a suo re pleri legatariis. dy.

si approbat venditionem legatarius. dy.

i. non fuerit licitum ut species ex ut quantitatis. dy.

s. simplici ratione. dy.

an mora

i. in ex facto delinquente extinguitur delictum et sequitur obligatio super extincte sed ex ea occasione delicti. dy.

et de herede dic plene ut no. s. l. huiusmodi. dy.

s. qui delinquerat propter eius delictum non sollicitat ob ligationem estimatio dampni. dy.

ut dicta

Et distingue circa hoc cum erat electio ut ibi. no. nam hic erat debitoris et alter decesserat sine culpa. at ubi culpa debetur solum superstes. ut in glosa dicitur. dy.

In glo. Sed pone apparuit. si culpa. in glo. forte quando non fuit condictum vel quod celebrato quando veritas quod vel eius qui convenit. nam tunc in dubio lenis est cautio. ut hic. et s. so. ma. si filio. § si quis. et mandati si pater. § ult. et si. si quando quando actionis non cavetur quod lucrum non sentit. ut s. depo. l. si sine. hoc in usuris sub. et viciali simili. ponitur cavet. si non hoc et distinguitur sit in culpa. vel non. ut l. si ab hoc. et l. si uero. dy.

In l. si filius. §. summe(?) pro speciali voluit. ut j. §. quid ar. l. pri. §. ad omni. in ubi. du. .i. ambiguo. ar. dlb. p. l. uj. fo. receditur ad decimum .j. diem sep. sin. ad ubi. du. ai. le .t8. ar. ai. ws .i. w. a sequente sumitur ex hijs sequentibus. l. consuetudi laf di. consuetudine regionis. dignitate legatarij manente. ut certitudine sequentis ... ut ab appet ... quato sublon significato ... cum sit minimi. ... mul. ual. ut j. de. ... si filius. al. siquis ... ad manu. te. ai explib. ... duo sunt hinc. dy.

XXX

.c. si filius. ac. de peculio. ul' conditione furtiua

(in margin: Ad hac addit)

actionem furti. | termino. l. quod si minor. ut. s. de pecu. l. uj. §. ex furtiua. ul' neg. ge. ne pe | tempta. ut. s. de neg. ge. l. si. et una aliam tollit. ut. C.

hic. si filia. §. pap. q. j. t. ij. fideic. §. interdum. q. j. e. si tibi. in principio. heredi legatum a legatario. ut. c. uno. s. e. plane. §. si duobus. acursius. d.

.n. legatum .i. fidei commissum. nam primum constat ualere. sed alij sit resti-

sit .xiiii. annorum — cum impleuerit .xiiii. in pupillorum ... scripsit eum necesse sic relictum annua ad .xiiii. annum peruenerit et annua bima trima die et .vii. quod annorum mortis tempore inuenietur presens legatum erit. puto si .xv. annos excesserit dicam post biennium deberi: si .xvi. post annum debere: si menses .vi. defuerint ad septimum decimum annum residuis mensibus deberi. Vita si putauis minorem esse .xiiii. annorum cum iam excessisset sic legauit. si uero sit tricesimum ad legatum peruenit ex die testamenti facti numerabimus. si autem legatum et conditionale est et in diem et in diem conditionale quod est tamdiu quamdiu quartus decimus annus sit completus. postea in diem tunc siquidem .xiiii. annum decem essent adhuc ei cum nihil tunc sit certe postea ad heredem transferetur. quod si testamenti facti tempore minor .xiiii. annis filius inueniatur: puto tempore annua bima trima die praecedentis ex die completi .xiiii. anni statim deberi: nisi alia mens eum testatoris pluret fecisse sciatis aliud sentientis. ¶ Si Titio quae ego debeo legauero et rogauero eundem creditori meo praestari fideicommissum quidem me praestare creditoris non ualet quod mea eius interest. tunc licet cum legatario agere quia ipsius interest creditori solui ne cum eo agat quod ipse ualebit legatum. sed si testator reus meus fideiussor esse debuit si aliquid creditori petitum non solum heredi sed fideiussori competit interest ne eius solum in praestandis quam ipsi mandati actionem intendere: nec interest soluendo sit necne reus. ¶ Si fideiussor creditori legauerit quod ei debet et in legatum ualet: etiam creditoris quidem interest.

tum debitorem heredem ex testamento actionem interest: nam ipsius liberari a tutore conueniri a fideiussoribus herede non fecerit quod si idem fideiussor non colleget et fideiussor ut creditori non soluat et debitor et fideiussores heredes agere cum eo ex causa fideicommissi poterunt quod utrumque in testamento legatarium soluere. ¶ Item in ... oportet eum qui damnatur non solum fundum uendere non gratis damnari: sed solum facere: sed non solum ut uendat non potest: quod si certo pretio sit damnatus facere uendere habebit tanti uendere quanti damnatus est.

Item. Si plurium filius plurium sit pro diuisis portionem legatum relictum ei acquiretur. ¶ Si hereditatis uenditor ... heredem pronunciauit non agentem cum eo collusione agentem uincit non nocebit legatario: quod si per iniuriam fuit pronunciatum non tamen pluraliter iniuria factum ei non nocebit legatorum ut ... substitutum pronunciatum ille legatarius teneatur uindicationem ius faciet sed pronunciato contra ipsius partem quod legatarius teneatur ... nec in implendum ... sed ... legatarius ut creditoribus. ¶ Siquis autem quem de familia habitam adierit hereditatem uel necem testatoris non defendit legatorum praesentium auditus fiscus intulit quamdiu si fiscus bona non agnoscat ex necessitate reddi habit bonis legatorum ad hereditatem sed si ubicat delatorem sibi non ei hereditatis abiudicetur et omnibus caruerit uel minus plene defendit: cum non senatus honoret exemplo eius qui collusione de hereditate eius litigauit. ¶ Si minimus nummorum legatus sit uel cautum quos

tuendum. si non legatarium ualet nec ei cogitur cum nec heres cogatur. pro singulares legatarios. ut infra. ad l. fal. §. ex diuiso accepit ergo hic sponte. acur. et legauit alij.

x ¶ debuit. ut michi solueret. dere. ut q. j. d. liba.

y ¶ inter l. .i. si debitor. et s. de compensa. l. uj. q. j. pr. §.

z ¶ uel. ar. §. uel. et al. lex. si fideiussor. gc. contra heredem.

.a ¶ ex testamento act. fideiussoris. ut soluat creditori.

.9 ¶ non potens. actionem mandati. fuit ergo legatum eo animo ut gratis liberaret reus sine spe actionis mandati. et facit. s. pr. §. et ibi no. et facit. j. de lib. l. non solum in principio et no. quod expressum est in alio. s. creditoris legatum et tamen ualet tacitum. sed ar. §. s. de fruit. in. pre. item hic. §. f. acur.

a ¶ meminisse uero pretio. i. iusto. sic. s. de admin. tu. l. i. et de pet. hered. si possessor. §. et c. l. et si equo. sic. j. ad l. fal.

b ¶ necesse. si dignum. et l. im... §. uenire. et l. q. fundum impu. acur.

c ¶ Si filius plurium acquisierit. sic. s. d. acquir. her. filius et communis. et j. de sti. ser. filius cois. sic et j. diminut. sed non esse. et j. t. i. l. et paulo et j. e. si fundum. §. i. ac. scrip

d ¶ Si hereditatis heredes. tum pluribus uel pro filio ex hereditate. ad q. s. de inoff. te. qui repu. §. f. acursius.

e ¶ non nocebit. quod agere et institutum. ut no. in ea. l. q. repu. in. et j. pr. §. in fi. sic ergo no. quod colludenti sententia non praestit. sic. s. de dolo. et elegant. §. si dolo. nec emptori. ut. s. de emp tore. l. qui fundum. §. pro cur. iniuriam. cum causam

f ¶ p probuit heres. ut et s. de euic. si p in pru. et j. de fideiuss. except. appl'

g ¶ non nocebit l. quod lant ut j. de ap. si per lusorio. imo forte. ipso iure non nocet in ista inoff. te. quest simile i chol... heredem cum non sit pruditum. et tamen appellat ut j. de ap. a sententia. acur.

h ¶ pronuntiatum sit. quod institutum repudiasse dicebat. et hereditatem ad se deuolutam sui esse substitutum necesse et alij legatarijs tenetur.

i ¶ quod ad ipsi presentem. nam habet pro substituto cum effectu. sed ni repudiasset institutis in tertio de casibus illis quibus sit i. et os quos no. s. de inof. te. pap. §. f. acur.

k ¶ improbe. no. improbum esse allegare propriam turpitudinem. similia sunt. C. de transact. l. transact. finita. item contra sunt. j. de except. rei iud. l. j. §. s. de pig. si superatus. §. i. sed ibi non fuit collusum ab herede. acursius.

l ¶ siquis autem non defenderit. accusando occisores. sic. C. de testi. l. i. et dic hic. ut no. C. de hijs quibus ut indi. l. ij. et l. cum fratre. acursius.

m ¶ fiscum. ad quem bona uenerunt. ut. s. ad sill'. l. cum fisco. et s. t. ij. l. ij. et l. ad tre. l. marcell'. §. f. et C. ad l. fal. et ac. dicetur. s. heredis. non

n ¶ bonis legatorum. nam quod eius bodio est in delet cedere ad eius commodum. ut q. j. de infi. quae. l. relegatori. §. f. et hic ar. ad questionem qua quaeritur utrum heres non implens uoluntatem defuncti omnibus alijs deficientibus compellitur ipse accipere et legata dare. ut in aut. de her. et fal. §. siquis autem non implens. ac.

o ¶ uel .i. fisco. uel delatori nomine fisci. ut sic non subeat hereditaria bo nera. et fac. C. e. l. si in finitudem. ac.

p ¶ litigauit. ut et s. pr. §. dicit. ac.

q ¶ si minimus nummorum. puta. c. solidos. acursius doctor legum.

.//. Si filius. in glo. quod agitur ibi. et j. s. pr. in fi. quod potest esse uel in colludente. ... ideo quia fraude legatorum non respondit. sed hic non colludente. nec fraudem committente. sed sola defensione contractante ... legitimus et de hereditate petitur. ut j. de l. ij. l. omnia. dy.

.//. Sed aut contra terminauit ex quo tempore nuetur dies praestationis faciendae. an ex quo erit .xiiij. an. et ideo si .xiiij. an. i uelatur tempore testamenti. ex eo tempore nuatur dies facienae praestationis i. triennium. ut hic. i. dies petitionis usque ad tempus aditionis differtur et si ante mortem uel aditionem triennium labetur. ut de ea. l. oia. de l. ij. dy.

.//. Item ar. in .c. l. si filius in silico sit. ar. ad quod compromissum est in aliquem tanquam in arbitrum arbitratorem tulit sententiam an possit reduci ad arbitrium boni uiri. dic aut ut arbiter. aut tanquam arbitratorem. et plani sunt et dubium ... inspicietur ... ut hic. §. ... de l. ij. ... dy.

Item. Si si .n. fidei ... ut fideiusso ... ad tu. ... dy.

si meses. puta tres. ac. — annum .i. completis. ac.

a prime sequenti fiet solutio pro anno. §. elapsis. soluet pretium tribus mensibus. q. d. ponitur purum. et sic uidetur in fine anni soluere. dum sic relictum. annua bima trima die. secus si simpliciter annuum. ut. c. quando dies. l. et l. acursius. de ... an. certus ... si filio sit. l. cum ex maiorem .xiiii. an. ac. ... bauit .i. relictum alia ui minor .xiiii. ... annua bima trima die. ac. ... completis. ... ut et j. de ... qui. l. ... legato ... ac. ... corporis .i. titium legatarium. ac. ... si non uideat ... dictus ... ut ... et alibi ... legato ... uel alio ... soluit debitum ... actionis ... et legatarius ... et creditoris. ... ut ... sic ... ut ... testatoris. ... ac.

et postea. quia est in diem. ut .j. quando dies le. ce. l. sicut pretiti. ac.

In l. Sicut. in princ. ar. hi. §. dicit quod quis fideiussorem potest esse ... ei ... in principali ... soluendo ... ar. §. ... si nil fac. ... si non ... per ... fideiussores ... legatarius ... ut l. ab ... ut sit ... principali sit soluendo. sed non ... ut l. uj. ... principale ergo ... soluit. ut l. ai. ... sol. dy.

(margin notes:) no. causam quod alibi non reperitur. dy. — baudi non expectata morte. dymus. — s. facientes. dy. — s. testatoris eiusdem debitoris. dy. — s. fideiussor. dy. — s. compleuit. ac. — s. legantis. dy. — baudi defecerit. dy. — sc... ac. — quod non sunt soluendo — dicatur hic — Si ubi repugnantia aut ... ut l. si fundus. §. dic. ut. l. si. q. his. no. pr. ut. pro. sol. expresse erit. sunt repugnantia uel ... donationem ... ut ... die ... expressum erit ... et dicitur ... est. s. anglo. ... dy. — Index cognoscens ... substitutum et substituti qui pronunciauit institutum renunciasse. dy. — Si op... quod non debeant hoc publicans bonis ... dicit quod aut publicanti bona pro delicto testatoris. aut heredis. dy. — hoc addit casui i.l. sicut legat. ... sunt.

[illegible]

sunt legata an omnia ipsius pupilli? consuetudo certe regionis in qua versatus est exquirenda est. sed et mens legatarii perscrutanda et legatarii dignitas et caritas et necessitudo. item earum que precedunt vel que consequuntur summarum scripta fuerint spectanda.

Paulus. Sed si certos nummos ue[l] [scutulata] veluti quos in arca habet aut certam summam legavit non numeratam pecuniam, sed ipsa corpora nummorum relegata continentur: in primum autem rei [illegible] recipiunt et ceterum plurimis corporibus continenda est.

Paulus. Sicut fit cum annue centum tertio legati sunt: hic enim inde debentur quoniam multitudinem perpetuum habent.

Cum autem non impuberi sub condicione legatum sit et filius heres ei extiterit deinde mortuus est pater, dicta pro ... quia filio sub condicione legavit et a substituto pure repetit statim voluisse a substituto dari si filius pendente condicione decesserit.

Tertullianus. Quid ergo si mixtaliorem inquantum a substituto reliquid, quod credit hereditatem quod a substituto relictum est, quo vero concurrit cum similia superioribus tabulis inscripta inveniebantur. Sed et si utrumque tamen legatum cum aliorum forte simul inutile legaverit ab impubere repetit hic ab ipsius herede inutiliter et secundo repetitio legatum efficiet ut prius inutiliter delegatum. Et si quis duos heredes scripserit et eandem pecuniam inutiliter solutam (?) legatario prestare, idem est. Atque si duobus testamentis legatum esset, nam et sic mihi et filio meo vel fuo esset eodem testamento legatum sine dubio valeret legatum utriusque ut Marcellus apud Julianum adicit. Et si his heredem legatum caudit ob factum heredis inventum sine dubio defunctum erit. Cum ex testamento non tenetur, sed si nomine dedit, an teneatur? quod pro te relinquetur, teneri puto, non ut

sic si [a]mmittat legatum cadit et puto tenendum non ut ceterum premium? heredi certum sit ut prestet pretium quanti certe similiter. Et certe si edes legatas ob damnum infectum possedi quod fuit sui est, puto eum tenendum debuit non repromittere. Sed si mortuum intulit feceritque locum religiosum legatarii [l' scutitata] siquidem pretium intulit cum aliquo inferre non possit, vel tam opportune non licet, ex testamento non tenebitur. An si teneatur ut pretium loci prestet, et siquidem ipse patiens fuit, illo inferri noluit, testamento non tenebitur, quod sibi imputabit suo arbitrio debebit prestare pretium si sit in hereditate pater (?) unum vel pretium testatoris vel qui legavit vel alio inferri noluit vel pretium loci legatario offerri, sit si fuit sit ipse non tamdiu, sed complicit ad male ficium vel ab illo accidere vel supplicio afficeretur, equissimum erit pretium cum prestare, quod si sine ulla sua culpa ad hic pervenit, cessabit [cessabit]. Sed et legat si ab hostibus captus sit sine dolo vel heredis non prestabit; si dolo prestabit.

Pomponius. Turpia legata que in denotandi magis legatarii gratia scribuntur, odio scribentis pro non scriptis habentur. Et si tunc legatum relictum est si arbitratu seu uxoris, et uxor testatore sciente decessisset, tamen uxor legatum ei debetur. Sed et si uxor fui uxor inpediuntur manumissionem aut legatum esset si cui manumississet, vel in hominem deceretur et legati exceptio non steterit quominus perficiat ad libertatem. Et si pro heredum non statuit in legando utiles partes heredes dolent, sunt non heredituras.

Item. Nemo potest in testamento suo cavere ne leges in testamento suo locum habeant, quia nec tempus aut locus aut condicione finiri obligationes heredis legatorum nomine potest.

[illegible]

l. iiij. Item ad id. q. dic. de tpe. eo. C. e. l. f. u. ad tps l'gatu. so. ibi Item ad idem. s. j. de u. o. si stichu. §. stipulo hui. s3 ibi no tm tps. s3 mors legatarij i fuerit. cui erat annuu3 l'gatu3. dum uiueret. et hoc facit ad h. C. ut in pos. l. sent. de. et s. de adm. tu. q dat. et j. de reg. iur. l. nec. exceptio. et j. de opis lib. l. cu donatio. j. ad l. fal. q de. bo. § si Item ar. s. C. ut in pos. l. l. ij. s3 ibi suo fauori tm derogat. ac.

Item co. arbi. tu. l. ult. ubi remitte pot inuentarij confectionem. dy.

Si l'gata sit ser ui. insp. ui. in fin. l. collr. acur.

Stipulet. ab herede et, ... [illegible]

Item si legati fuit nomine suppletum legatarius fugitivum eum non esse praestari iubeheret et incertum stipulatum quia qualis sit futurus ex testo praestari ex testo debet nec utilium in legato damnum facere intellegetur.

Item si res obligata per fideicommissum fuit relicta siquidem sciat testator obligatam esse ab herede luenda est nisi animo alio fuit si ne sciat a fideicommissario nisi habeat et aliam rem relicturus fuisset si scisset obligatam. vel sum prope aliquid esse superfluum et soluto eo aliud.

Sed si testator eo animo fuit ut quamquam liberando praediorum honeri adheredes suos pertinere noluit non tamen aperte utique debuisse liberandi fuisset fecerit fideicommissarius per doli exceptionem a creditoribus qui pro(?) creditoribus secum agent consequi actiones sibi exhiberi etiam si exceederent. ac. quando suo tempore non fecerint tamen per iurisdictionem praesidis provinciae excipiendi.

Prioris Domo si heredis mandatis sibi geritas et heredis nummis extructe est. ex causa fideicommissi post mortem heredis restituendas uiri boni arbitrii sumptuum rationibus deductis et dificiorum quantitatibus et aetatibus exaestimatis.

Item si non ulla culpa eius in cedi tum contigit.

Item Quod si ulla vitiatione suo do mum tantundem ei non conditionem oportet(?) qui plus debito soluerit.

Papinianus Sumptus autem iure factae a domino necessariae legatario rationis praestanti ei legatum cui praedia legata sunt condicione reputandas existimaui.

Paulus Si ancilla cuius liberis legata sit et ancilla sola si non sint ibi et liberis soli si non sit ancilla debentur.

Celsus Si ancillas omnes et earum liberis natum esset testator legavit una mortua fuit partum eius negat.

Item glo. accipe. ibi dixi. et ē. s.
· clarius ē exemplu de loco si dicat testator nolo heredem co uenire ad l'gatum in eo loco u ... nā de rigore uel ... potest conueniri ubi ē maior heredi tas pro ...

deberi quia accessionis loco legatus sit et puto suum fieri sibis. uel uoluntate defuncti accommodata et similiter.

Gaius Captatione scripturae institutiones similiter modo ut in hereditatibus in legatis valent.

legatum primo relictum no minuitur per postius relictum. dy.

Item Si ita legatum sit servo servos vel eo praeter eos quos testator legatum siquidem vel cum incertum esset hereditate inutile est legatum sive ampliores praeter eos quos testator legit invenient valet legatum si non in ampliores quam et quinque legati sunt et si tamen sunt in ea duos circumveniantur.

Item no. dictio praeter ponitur exclusiue et inclusiue. dy.

Tullius si uolet Stichum to condicionale est legatum et non aliter ad heredem transit. cum si leg atarius noluit quamvis alias exceptis sine adiectione si uolet legatum sit ad heredem legatarii transmittetur. aliud in iuris est siquid tacite contineatur aliud si uerbis exprimatur.

Scaevola Cui legatum fuit licet particulariter in testamento sit ut uineis ex praestitua materia supersit tamen dicimus utile manere legatum. at si ea domo destructa aliam eodem loco testator edificauit dicimus interire legatum nisi testatorem sit ostensio aliud fuit approbatum.

Item Et si ex equo prato eme re vel uendere iussit testator heredem suum adhuc utile legatum est. quid enim si legatarius a quo emere fundum huis uensus est tamen ex necessitate eum fundum uendiderit uellum in ueniret emptorem. vel ex diuiso quid si legatarii magis interest eum fundum emere nec aliter hic uenditurus esset quam si testator iussisset.

Item Servius unum ex heredibus legatarius siquidem in hereditate mea uoluisse sentire dicatur forte idem intellexisse non aliter adiudicandum esse quam ut ex eo uolentibus coheredibus questio habeatur idem est et si ex eo nomine

Eius legata ... l. q l'gat. al. si fid. al. h3 ... § si ea res. s. de iudic. h3 p uoluntate defuncti satis obstat ex capite ut dictum est.

tenetur. ut no. s. e. cu res. § pt. Item caute dicit ei

Si modo culpa. lata uel leui. de leuissima n. s. heredis. nam sine alicuius culpa no fit facile incendium. ut. s. de peric. et commodo rei uendite. fuerit ita et facit. s. de neg. ge. sine hereditaria. et s. man. l. int. §. s3 cum fuius. acursius. actionis nam hec. s. de eodict. m. s3 et si me pu tem. §. cum interesse. s. de o. in. fimarea. u

Quod simulla incerti. huius tem. §. cum non est. posso domino restituta. pro impensas. solo hic erat l'gata sub condict. et ea pendente extruxit eam heres. ibi pure debebat resti tui. f. R. ul' dicit. ut no. s. de condic. in. qui except. § si ips. acursius.

fuit exusta et facta. et io inducitur legatum extinctum. dy

Sumptus legatarius cui legatum erat sub conditione. ea pendente refecit. condict. existen te. heres uult deducere has impensas qua legatarius uoluisset dona re ea occasione quia fecerat pende te conditione. acur.

a Necessario. puta ex custodia. et diligentia rei legate debita. R. secundum eum refecit particulatim puta circa sarta tecta. ul' et ita tum si id culpe ratio induxerit. ut. s. l. cum res. R. secundum hoc fa cit. s. de usuf. l. vij. §. qm. et l. Sed ul' dic necessarias. quas ad rem. non quo ad personam legatarij. et omnia sunt plana. acursius.

b Si ancilla debentur. posuit ergo eum pro et. ut et s. de usuf. acc. si mulier et s. e. si cui. et j. de pec. l'l. iij. et iiij. et s. de manu. te. si ita fuit. §. f. acur.

c Si ancillas sum. ut. j. de pec. l. l. iij. acur.

d Captatorie. i. adulatorie. R. et est. s. de h. insti. i. illa et l. captatorias. et C. de testa. mili. l. captatorias. si libertate. m. ut. j. de fideic. liber. fideicommissa. Item. s. j. t. a. l. l. so. ibi. acur.

e Si ita ul' titio legaui. aut si uere legauerit. al' puer ba. b non uidetur legare. ut. j. t. i. titia. in prin. ac.

R. illa nichil facit. quia ibi erat ba futuri tpus quod conditionē induxit. hic tm que no induxit conditione. si de monstratione. aut de ... no solet uiciari ... gatu. ex adiu p ... j. de condi. et demo. c ... tale. consult. dy.

f Elegit. legatarius. s. s. e. quos. secus in certis. ut. s. de con. ex. emp. l. conplexum.

g Quanti inuenerint. ad h. s. d cē. emp. l. qui fundum. § qui agrum. et l. si debitor. §. j. acursius.

h Illi ad heredem. legatarij. si modo no ualet. ut. C. de con. ex. empt. l. j. uenientis et so. h. et si no dicatur tm eius erit arbitrio. ibi secus. j. ut. C. de act. et ob. sic Item no uidet conditionale. ut. s. e. l. iij. et est contra so. ibi heredi. hic legatario fuit apposita. acur.

i Exprimatur. ut et j. de condict. et de. situ expressum. et j. no numquam. et l. si uindicet. et de reg. iur. actus. et j. t. i. l. i. et iiij. et j. de uer. ob. l. eu qui. § si stat. et j. de co. et de. aliqu. ac.

et dic ut ibi. dy.

k Si domus in terim. sic j. de fun. instruc. l. tabnas. et j. de u. o. int. ssi. § sacrum. et j. de sol. qui res. §. aream. et j. t. ij. si corus. §. aream et s. quib. mo. usuf. amit. quid tm. § i. et s. e. ceterum. § si s3 ar. s. s. e. fium filij. § si aree. s3 ibi e ecc. caue. Item ar. s. s. de pig. si fundus § si res. s3 ibi de rapino uitando a gitur hic de lucro captando. Item est ar. s. s. e. si grege et in fi. et sic so. ibi combusta et no refecta. hic de structa. et refecta et sic ibi nil fit a testatore. p q uideat mutari uolu tas. acursius doctor legum.

si no ponitur quia hic destruxit et edificauit. ibi solum edificauit. dy.

l Necessitate rei familiaris. que necessitas non facit rescindi uenditionem. ut. C. de resci. uen. l. no id circo. acursius.
l Et si equo uenderet. i. uendere uellet. et dic

m Emere. quia confines fundos h3. ut. j. t. i. sicut fundus. uel quia maiorum eius fuit. ut. s. de min. l. si inempt. et facit j. t. ij. l. qui concubinam. § si fundus.

n Servius res. ul' ipse confectas. ut. j. e. fuo. § fuius. ul' alias ut. ut. s. fam. herc. huis con. in prin. acursius.

o Legatus. i. prelegatus. acursius doc.

p Adiudicandus. in iudicio fam. herc. ut. C. et cum famil' herc. si que. acursius.

q Si ex pluribus. tres sunt heredes unus in vj. alter in iiij. tertius etiam in duabus unciis institutus. et in vj. institutus rogatus rem suam dare duob' ul' a legatario. cui ē legatum erat. precepit dare fundum duobus. ab hijs enim pot legari. ut institu. de l. §. no solum. si autem res erat testatoris. et tunc idem ipte. qua uz legatum erat testatoris. et tunc nam pro parte duorum quibus lega tur. non ualet. ut. j. e. l. legatum. §. i. acursius doctor.

2 dic ple ne ut ibi ... no. p dy.

uell. l. q q. nec ob. s. de o. in. s3 et si me pute. u et i fco suo tolleret ignorantia. qz illud uitiamp no uitia d q substinet sine sua. ul' antecessoris uolumtate.

Scisset obligatam. qz erat iuncta p soa. ut. C. de fideic. pdia. ac. si no q trahitur ex uerbo nisi. et sic dicitur secundum ponit in repetere. sm. jo. et fac. j. e.

Vel pot. repete ciuitatibus. § f. et j. t. a. meuius. circa prin. ibi debitor. aut. et ē. et sic no. tribus casibus heredem luere. q ē. j. de fidei.

Dolii et. et nunc h3 necesse p bare illum animum. si fi reis sores.

Suo tpe. i. an fuerat ypothecaria latam ad § ... dic ante q soluat. h3 post restitutam ypothec ... nam ad huc uiuit p soalis creditores. sed aut si post solutionem secus. ut. j. de sol. stic. § si mandato et l. incidesimus. Item dic q post solut. quam fec luendo ypothecam. mag ei causa sue rei liberande soluisse uidetur. q causa h'edi ut. s. man. l. pap. et io no tollit actio. ut dē. s. l. et j. de fid ius. cum ios. s3 quo iur. R. officio iudicis h consequitur legatarius. ut ei fiat cessio. ut subiecit p iurdic. et ē. ac.

Domus heditarias. s. legatas. ac. natis e. l3 cum Extructas. cau. ut. j. collligitur, sciens in re3 Extimatis. al' extimatas. et al' exami alienam im pendit. no uidetur posse deduci. ut. C. de rei. uen. si quis sciens. q est contra. solo ibi ut i ppria sua re impe dit. et nomine suo licet alienam sciret. hic eo animo. impendit ut heret eum obligatum. ad que scie hab rem puentura3. Item hic erat p soalr obligatus. ibi no licet rei uen. ibi tenetur. ut instit. de act. § i.

· Dixi in ex plicita condicione no inuat ... na aut adiciat a pricipio conditio ... ibi impedit obligationem nasci nec dissoluit ... qz nulla ... ut. in. l. cedere die. et j. de con. et de. l. l'gata. et i. qb ... sed aut ab initio re linquit pure alias conditio adimitur ... ut l. si l'gatū pure. et a di. l. al. alia ... ubi religitur et ex post fco conditio relicto adiciat et tunc idem qz ... adiecta impedit obligationem nasci. n tollit natam.

q nulla nata ... adiciatur h'editas ... qb diebz. § quum titio ... no ... si ponas l'gatu ... relictum ... obligonem ... tituu. j. qm ... l. nec semel ... ex ponas ... adiectam ... l'gatum ... no ... exceptiom ... obligo ... uentum ... no pot dici ... impediri ... in ex plicita ... diem ... anno ... obligone ... nasci in solidu ... hec ... apta legatum suspendere post aditam h'editate ...

In. l. si ita legaui ... [illegible]

x. nam si pure nullo modo extinguitur actio furti vel servitutis competens heredi, quia nullo tempore dominus est rei legate. ar. s. e. legatarius. § 1 et j. de furt. actio. et no. s. de fur. l. pap. dy.

debent —a [H]ec dicit. cum propriis nominibus expressis fuissent eis relicta ut j. ad tre. non numquam. et s. e. l. turpia. § fi. et j. de stip. ser. si communis servus. Si autem appellationis (?) te pro hereditaria parte ut s. e. plane. § si duobus et j. e. si heredes que sunt de aliis dicit quia hic plures erant instituti ex hiis (?) ex dispari partibus et legatum simpliciter eis relictum. ideoque in virilem admittuntur. quod non placet.

quia tunc nulla esset dubitatio legis. et quia hic e contrario quidam dicit ex disparibus partibus. dy. —b [S]i post mortem domini. servus. sub et innovatur dominis. statim —c [c]ivilis. non tamen sibi ut sibi est. accur. g. antequam libertas —d [e]xistat. hinc suo competit. quia cedit libertas a die adite hereditatis. sed dies legati a die mortis testatoris. ut C. de caduc. toll. l. 1. § 1 et § in novissimo. et ita acquirit hinc suo legatum. et per eum hereditati non adite. et per hereditatem futuro heredi. et facit. s. sic.

aut. pro. et. ac. pe. eius qui. in. et quod sibi f. h. ac. stat. domino aliqis —e [h]eredi ergo libertas competit suo relicta. quia tunc cedit dies legati. hic est. ar. necesse est ergo ut adita sit hereditas ut valeat legatum libertatis. et pecuniarium. et sic e. 9. j. t. a. l. pec. § titio fo. 120. so. necesse est aditam hereditatem eius qui libertatem reliquid ut hic. non eius post cuius mortem aliquis liber quid relinquit ut ibi ar. et fac. j. de opt. l. si opto. et j. t. a. statuliber. l. quod servus. ac. pertinet. ut —f [s]i pure non ei legatum esset nam si conditio adveniret j. ut j. de condi. et de. aliquin. insti. et ideo ea pendente non transmittitur ut hic. et C. de caduc. toll. § fin. aut certum est aliquin legatum fuit ei in suspenso. ut et C. de necessariis suis. l. p. § f. et s. pr. accur. libertas tamen tem. —g [i]nutile. sed ut et primum valere. ut j. t. i. peculium. § si quem (?) so. hic primo fuit legatus. et postea liber esse iussus ibi contra. quod non placet. an j. t. a. l. si eredem (?) die g. f. b. heredi fuisse libertatem relictum. vel fideicommissum ab herede prestandam. ibi de fideicomm. a legatario prestanda. accur. non legat adita. —h [S]er vitute inspecta. ut et j. e. si tibi ho. § cum servus. accursius. —i [l]egatum. i. res legata sequitur servum. et sic ab adita hereditate cedit dies.

relictum a domino. ut. et in novissimo et. si referens te ad eum istius l. dic ut valeat a. suo acquiritur. dynus.

peculium.

gati le. relicti a domino suo legato ut hic. et C. de caduc. toll. § in novissimo. si autem ab extraneo relinquatur tali suo tunc inspicitur tempus quo cedit dies. l. ut si ante aditam hereditatem cedet tunc hereditati et per eam heredi futuro. Si autem post tunc legatario. ut j. t. a. quod servus et s. l. pr. circa prin. et facit. j. de ope. leg. l. si heredis. ac. ut j. qui et a quibus. l. generaliter.

i. quo moritur is qui legat. dy.

unde quod ibi no. quia licet hereditati acquirunt restituitur postea legatario. dy. —k [s]ervum alienavit. sed manumittere non. § 1. q. ar. C. si man. ita fu. ali. ea quidem. sed hodie nec alienare. ut C. comm. de l. aut. res que. accursius.

contra hic no. in aut. de resti. § 1. coll. iiij. et j. t. a. l. cum pat. § liberti. dy. —l [l]egatario. i. legatarius potest vendicare. ut j. de 90. et de. si fundum. in medio autem an teneat alienatio. dic ut C. comm. de l. l. f. § sin aut. accursi. —m [s]i testator actorem sed coheredes. ut et s. fam. herc. si filia. § si pater et § item pap. accur. gener. sic j. t. a. l. fidei. § interdum et j. de lib. l. non solum. § 1. i —n [n]omen in fine. et l. aurelius. § plus (?) et de iur. dot. cum pat. sed s. C. de totius p. si pte. so. ubi stip. hic legatum sed g. s. de iur. dot. l. talis et j. de condic. et de. titio. § f. ubi et sponso competit actio ex testamento. so. ut in l. tito. no. sed g. et j. de lib. l. l. iij. infi. so. alius est ibi casus. et arde quod no. s. e. si tale. § f. accur.

vel solue ut no. s. e. l. sitin. § sitio. dy. —o [m]ari e. hoc io. quia non inest pro fructus. ut C. de iur. dot. pro oneribus ... publice. ut s. so. ma. l. 1. ac. t. a. meuius. § plus. car. s. si ab instituto. § —p [s]i fundus qualiscumque. ut et j. f. accursius. —q [p]erardus est. sic s. de contrahen. empt. l. cum venderes. et de evict. l. plus. ac. —r [s]ervus qui in negotio. i. qui domini negotium gessit. ac. —s [t]raditor. ex ius ut differat a sequenti.

fuit legatus. [S]i ex pluribus heredibus ex disparibus partibus institutis duobus eadem res legata sit, heredes pro non hereditaria parte portionem, set pro virili legatum habere debent.

[I]dem. Si post mortem patris filio legetur, dubium non est quin commodum ortum pre ad filium pertinet legatum, nec miscuit tam patri hereditati, nec ne. Set si suo post mortem domini relictum legatum est, si quidem tunc eum dimisit ad heredem domini pertinet, usque adeo ut idem iuris sit et si testator dominum iussit esse iussus fuit: quia non cedit dies legati cum aliquis heres domino existat, quo fit ut hereditati acquisitum legatum postea herede aliquo existente ad eum pertineat. Set utrumque si servus aliquis necessarius heres domino ex testamento fuit ... tunc et ... vivum quoque liberum fecit ut heres existat et dies legati cedat, probabilius dicitur ad ipsum potius cui relictum est pertinere legatum quam ad heredem eius a quo libertatem consequitur. Si pure legatus servus sub conditione liber esse iussus fuerit, si quidem conditione valet legatum, et non existente conditione legatum perimitur: deficiente conditione ad legatarium pertinebit. Et ideo si pendente conditione libertatis legatarius decesserit, postea deficerit conditio libertatis, ad heredem legatarii non pertinebit legatum. Si autem pure legatus sit servo et liber esse iussus sit, omnimodo inutile legatum est, quia dies venturum enim est, tamen utique quod secuturus. Ubi autem si servus tuus legatus sit, Titiam post mortem Titii liber esse iussus fuit, inutile legatum est, quia moriturum Titium certum est.

[I]dem. [S]ervo legato legari posse certum est, perceptio enim quod adita hereditate statim servus acquiritur legatario, deinde sequitur legatum. Et si servum sub conditione legatum heres alienaverit deinde conditio extiterit, nihilominus a legatario vindicari, non extinguitur legatum. Si testator quosdam ex heredibus iusserit ex alieno solvere non creditores habuit actiones eos actiones, sed cohaeredes, quorum interest, si hi sic non solvent. Et causa aliud habent accedentem quam testatoris iussionem: sed alio quoque casu, veluti si filiae nomine aut genero aut sponso dotem datam iussit non reddere generi aut sponso, sed filia habet accedentem cuius interest indotatam non esse. Si funiculus quidem est legatus, Seius futurum debeat imponi qualiscumque debet, quod si ita legatus sit, uti optimus maximus quilibet est, prestandus est. Si servus qui in negotio fuit legatus, non ante tradi debet quam rationes explicet, et si de alii dies ... sit, iudicis heredem partes esse debent. Si res que legata est anniversarium et sit dubitatur forte dubium sit an homo legatus vivat, placuit agi quidem ex testamento posse, sed officio iudicis contineri ut cautio interponeretur, quamdiu caverit eam rem se persecuturum, et si nactus sit, legatario restiturum.

[I]dem. [S]i servus Titii mecum furtum fecerit, deinde Titius heredem instituto me, id est instituto servum tibi legaverit, non est iniquum talem servum tibi tradi qualis apud Titium fuit, ut me indemnem patiaris furti nomine quod is fecit apud Titium. Item et si fundus qui non

tal. quod adita hereditate. al. quia.

expressis nominibus hereditatibus dy.

cedit in pendi. (?)

A bonitio (?)

ponit hic casus in suo omni non in suo, nam in suo est quo. an statim sit heres, neque habet in littera. aut. dy.

s. (?) conditione pen.

s. certo.

s. directo

s. (?)

—t [e]xplicet. fac. C. de dolis. p. l. a. et s. e. servus uni. et fam. herc. hiis. et. in prin. ac. si servus uni. et ut in princ. et s. e. cum servus. et l. cum res. 4.

—u [c]oheredes restitutionem. j. e. e. cum servus. et l. cum res. § sed si nulla.

quia ut s. e. l. legato. § 1. ac. uxori. insti. accursius. —c [h]abebat. sic j. de aut. car. l. si. —d [r]elinquit. i. non habuit. —e [c]ensorium. quia non natura sed mea destinatione communis fundus constituuntur. ut s. e. quam inter. § si quis post. et s. de iur. dot. cum post. § gener. sed ar. contra j. de trit. et vi. l. iij. et C. de donat. si quis. ar. § fin. aut. sed ille in quantitatibus vel generibus. et no. ut s. e. legato. in pri. ac. —f [d]e evict. sine vindicto. h. vel sine vindicio vel ubi persita. non illud evincatur. ar. uxor. of. ut caveatur. —g [e]x testamento neccessario potest implorari evict. quia non est actio. sed servat esse solite sublata. quod non est in vindicio petitur. ar. —h [p]etita. ab herede. ac. ex testamento. aliquin contra ut j. de except. —i [e]x stipulatu. et nichilominus rei vindicatione evicent. et j. de vi. non solet. et l. nemo ei. h. vel sic. aliquin si cautum non sit, ex stipulatu sed ex testamento agetur. sed ob dicatur contra ar. et j. f. r. legentur aut gemis. et hic debet evicto magis ex utilitate quam titulo sine obligationis spe. ut s. si alibi

x. ar. C. de pign. l. iij. sed hic est fin. quia cum superfuit ius cautionis quod recipiat totam rem adhuc peti potest tota res. ob hoc ipsum ut cautio prestetur. j. de sol. circa. eadem. ob. vel. § si fundus et ad eum. l. iij. contra quia ibi accessorium quod erat solvendo pendebat ex principali solvendo. principale non nullo modo erat. sed hic contra ipse allegata. l. firmitas est principal soluti pendebat ex cautione que prestanda superest. sed hic distinctio vel loqui de tempore quod est post evict. non petita, sed ea petita agetur ex cautione. licet in genere loquatur de tempore ante evictionem. dy.

x. 2 no. in glo. s. de dolo. l. elegantor. § non solum. 2 no. per dy. et de vi. fy. l. mulieris. § res.

//. i. quia dampnatur dare ergo dominium transferre quod aliter non translatum evictione secuta. ut j. l. gen. § hec de l. iij. sed quod hic non locum habet ipse idem dic magis ex equa et c. l. mag. io. quia debetur ingenue quam quod debitum ex causa legati. dy.

... in.j. c.ij. qui concubi. §. si heres. ff. de eunct. heres ... legatur res aliena. de qua ei frustra quaeritur ... si forte pignorata. ut. C. de fideic. per diam et inst. e. §. sed si

aliquis ius. i. utile dominium. acursius doctor legum.
... heremus. aut ergo est plene legantis. aut heredis aut extranei prorsus. et tunc dic ut inst. de l. §. non solum.

fundo fruetur legatarius, et sunt
non aliter actiones ei praestari debent,
quam si vere praestitam servitutem
recipiat. nec dissimile est ei qui
mandato alicuius fundum emit
vel qui fundum reddere qui omnes
non aliter restitui fundum cogitur
quam ut id habeat fundi quod ab
eo suo nomine fuerit vel aliquam ne-
gotium exercentium vel postea con-
tractu post aditam hereditatem legatarius
fundus heredi fuerit. fecerit ita prae-
stare debebit, ut ob id delictum quod li-
tis aestimationem a legatario offeratur
heredi.

Ulpianus. Si domus alicui simpliciter sit
legata, neque adiectum sit quae domus,
cogitur heres quam domum velit
ex his quas testator habebat legata-
rio dare. quod si nullas aedes reliquerit,
magis derisorium est quam utile le-
gatum. Si de civitate aliqua
debeat is qui fundum praestat, ex causa le-
gati videamus et regula sive in quo-
dam quotiens sine vitio praesti-
ta res legata evincitur, posse eam
ex testamento peti. ceterum sine dolo petitum est
officio iudicis cautio necessaria est, ut
sit ei stipulatio. Cum tertium
mina legata confitenti heredi mo-
dicum tempus ad solvendum heredi dandum
est, nec urguendus est ad suscipien-
dum iudicium, quod quidem tempus obser-
vandum necessarium ... ex bo-
no et aequo praetorem observare opor-
tebit. qui confitetur se quidem
debere, verum aut causam affert cur
nunc praestare non possit, ut vel quia non est
ut puta si aliena res legata sit
negetque dominum eam vendere vel im-
mensum pretium eius rei petere affirmet,
aut si fundum hereditarium negat
se praestare debere forte pretium fuit vel
... naturales equus ...
... iudicis officio praestare. Cum

alicui perpetuum legatum esse ve-
lit, et heres tam quam in parte que impe-
rium esse alieni, id separari a se non
impetrabit. ideo a praetore. alia enim est
condicio hominum, alia ceterarum re-
rum. in hominibus enim benigna in-
terpretatio recepta est, ut supra plene
diximus. Si fundus municipum
vectigalis ipsis municipibus sit le-
gatus, an legatum consistat quaeritur,
et quia potest videamus et ut et Iuli-
anus scribit, quamvis fundus vecti-
galis municipum sit, attamen quia
heres ius in eo is qui legavit habet, va-
lere legatum. Sed et si non munici-
pibus sed alius fundum vectigalem
legavit, non videri proprietatem rei
legatam, sed id ius quod in vectigali-
bus fundis habuit. (al. habemus)

Paulus. Si quis legaverit fundum
Cornelianum exceptis vineis quae
mortis tempore erunt, si nullae vineae
erunt, legato nihil decedit.

Gaius. Si heres iussus sit facere ut Lu-
cius Titius heres sit, cogendus est heres ... dare,
quia nemo facere potest ut ego
heredem nisi me heredem dederit. Civitatibus le-
gata ... licere capere atque con-
stantibus rescripto imperatoris ... sig-
nificatur.

Ulpianus. Licet imperator noster cum patre res-
cripsit videri ex voluntate testatoris repetita
a substituto quae ab instituto fuerant relicta, tamen
hoc ita erit accipiendum, si non fuit con-
traria defuncti voluntas, quae ex multis colli-
getur. Quid enim si quis ab herede legatum
vel fideicommissum relictum fuerit,
noluit a substituto deberi? quid si
alteram rem reliquit a substituto
deberi ex legatario vel fideicommissar-
io quam ab instituto non reliquerat?
quid si certa fuit causa cur
ab instituto reliquerit, quae a sub-
stituto cessaret. Vel quod si substituit
ex parte fideicommissarium cui ab
instituto reliquerat fideicommissum.

et hic non videtur legatum repetitum a substituto. dy.

... in fraudem. §. fiscalibus. ff. de solut. quod dominus ... de succes. e. l. i. §. licet ... ius filium. §. f. ff. de pecul. furtus. acursius.
... confitetur affirmet. dabitur ergo iusta extima...

non muris claudunt. secundum hug. acursius doctor legum.
Civitatibus. de quibus constat. ut. j. e. civitatibus ...
quis a filio ff. ad treb. l. omnibus. et C. de her...
Licet relinquerat fideis. tunc enim non ut repetitum ...

In .l. si sic. §. sin(e) di. collige h(ic) ar(gumentum). eccl(esi)a p(re)fert ca(usa)m in qua (con)tinet(ur) q(uod) tal(is) comes donauit eccl(esi)e om(n)e ius suu(m) in tali castro uel curia id est ut .c. an(te) no(n) p(ro)hi(be)t q(ui)a ius ecc(lesie) nisi p(ro)h(i)b(e)t ius donantis q(ui)a r(ati)one me(n)tio(n)is i(n) ius ip(s)e(ct)auit p(er)sone (con)seq(ui)tur eff(e)c(tu)s p(er) scriptionis. ut p(er) ep(is)tor(e). l. ep(is)tor. s(ed) fidi (com)misse aequi(ri) pos(se). l. aq. §. i(n) c(ert)a(m). al. loc. §. i. al. si q(ui)s fundu(m) (quo)d u(sus) fruc(tus). l. si fur. §. in c(er)ta(m). dy.

—a Si sic debebitur. et ut .i(nfra). t. ii. l. fideic. §. sic fideic. et §. h(oc) aut(em). et §. (qu)o(d) (quod). ac.
—b Collatum. hoc non ualeret. ut .s(upra). e(odem). senatus. §. legatum. que est .q. (et) fac(it). i(nfra). d(e) u(erborum). ob(ligationibus). stipulo no(n) ualet. et .i. t. i. l. i. et .s(upra). de s(er)u(itutibus). em(p)t. h(ic) ue(ro) (con)ditio (con)st(at) fac(tum). h(ic). l. ad id q(ui)n no(n). s(upra). de arb. l. p(enul)t. acur.
—c Si in(ter)dic(tum) tes(t)atori. acur.
—d Fuit legatum. idem si dixerit etiam quantitatem. ut .x. tibi lego que d(ebe)t m(ihi) titius ut ibi. q(uod) si ad diderit (et) c(etera). siue eu(n)de(m) siue alii legem q(uod) titius d(ebe)t ut ibi. q(uod) si addiderit (et) tibi. p(ro)ut de (et) c(etera). acur.
—e Non p(er)mittit le(x). refert ergo di(cere) ca(usa)m i(n) p(ri)ma p(ar)te (et) t(un)c si non debeo distinguit(ur) adiciam eta(m) q(uan)titatem uel no(n) ut in dote ut hic (et) C. de fal. ca(usa) adiec. l. iii. et l. f. al. ii. aut in(fra). ut q(uo)d titius m(ihi) ei lego uel alii. (et) t(un)c no(n) ualet e(tiam) u(e)l n(on) (et) c(etera). ut .s(upra). e(odem). in hoc. §. (et) est r(ati)o quia (et) si u(er)um e(ss)et debitu(m) no(n) tenet(ur) h(er)es nisi ad cessionem actio(n)is. Id(e)m ergo in(fra). ut q(uod) debes tibi lego. q(uia) (et) ibi si u(er)u(m) e(ss)et debitum no(n) tenet(ur) h(er)es n(isi) ad libe(r)at(i)o(n)em. at cum in p(ri)ma i(m)ponitur h(er)edi ne(cessi)tas dandi siue debetur. ergo (et) si no(n) debetur id(e)m fictu(m) adiciat. ut infi. hui(us). §. q(uia). l. no(n) quocu(m)q(ue). §. qui gratum. et i. d(e) lib. lega. legatum. acursius.
—f Demonstratione. fal(s)a d(e)mo(n)strat(i)o no(n) (e)n(im) nocet legato. ut inst(ituta). de l(egatis). §. h(uic) (pro)x(ima)e. (et) f(a)l(s)a causa no(n) nocet. ut .i(nfra). de (con)d(ictione). (et) de(monstratione). cum tale. §. falsam. s(ed) (con)dicio siue de futuro que p(ro)prie d(icitu)r (con)ditio nocet. eius defectus. ut .i(nfra). d(e) (con)dic. (et) de(mon). qui h(er)edi. §. f(in). siue de p(re)terito ut i(m)p(ro)p(ri)e nocet defectus. ut inst. de l(egatis). §. longe. in fi. §. (et) q(uo)d ergo hic ponit ca(usa)m cum (con)dic(tion)e. p(ro)p(ter)eo dem poni (con)dictione(m) (et) ca(usa)m. u(e)l al(iter). n(on) erat e(ss)et legaturus. ut d(e)o(d). §. fla(m). (et) (con)ditionali fuit ca(usa) exp(re)ssa. ut d(e)o(d). §. lo(n)ge. s(ed) quid id p(er) c(aus)a. r(espondeo) cum dicit in p(ri)ma p(ar)te (et) c(etera) t(un)c i(n) e(st) demonstratio (et) ca(usa) no(n) dic(atu)r in(fra) u(e)l (con)tra que (et) q(uo)d faciu(n)t (con)dic(tionem). ut .i(nfra). d(e) aur. (et) ar(gento). l. y. (et) c(etera). (et) C. d(e) fal. ca. l. iii. et l. f. ac.
—g Tertium u(e)l illius. post q(uam) legauit ante (et) mortem. tamen. acur.
—h Extinguit(ur). ut .i(nfra). t. ii. fideic. §. ?ren. s(ed) (con)t(ra). i(nfra). t. i. cum filius. §. h(er)es. (et) fac(it). i(nfra). de fundo instruc. (et) instru. le(gato). l. nepoti. et i. d(e) o(pe)r(is) (et) demo(n)stra(tione) nominatim. §. f. et l. quib(us). §. d(omi)n(u)s. (et) §. qui dotalem. et l. cum talem. §. f. et l. demonstrat(i)o. et .i. t. i. l. lucius. §. quis(que). (et) §. cumbus. et l. cum filius. §. h(er)es. et .i. e(odem). legatum. ac.
Cuius si uerbum (et)
—l Si quis fuerim. se subiunctiu(m) modi posuiss(et). ut .i(nfra). d(e) u(erborum). o(bligationibus). si stipulatus fuerit. s(ed) c(on)t(ra) immo idem. (et) no(n) poss(et) ibi i(m)mittat electio(n)em. (et) e(st) r(ati)o. ut ibi. no. ac.
—m Habituro. i(d est) legata no. acursius.
Loquit(ur) u(e)l testator (et)
—n Promisisti. s(cilicet). debeat elect. h(ic) t(ame)n p(ro)missor. ut ex fi. hui(us). l. apparet (et) id aliud q(uam) s(upra). statuit illa p(ro)p(ri)a r(ati)o(n)e. q(ui)a s(upra). q(ui) sibi debet legauit. g(ratia) (con)cedit(ur) actio (et) t(ra)nsit ad legatariu(m) elec(tio). hic no(n) stichu(m) qui sibi legauit. nisi no(n) cedit(ur) actio. q(ui)a no(n) e(st) l(e)gata. s(ed) i(n) q(uo)d l(e)g(atum) in sticho uniu(s) no(n) sticho s(ed) alio soluto apparet stichu(m) no(n) debitum (et) fuisse (et) ita nil u(e)l legatu(m). q(ui)a i(n) arbitrio e(st) debitoris q(uo)d d(e)beat. ut ar. de eo q(uod) c(er)to loco. l. ii. §. sc(ilicet) (quo)d dic(it) q(uod) p(ri)m(o). i. g(lossa) q(uia) d(icit) n(on) legat ita. ut .s(upra). aliud est a(utem).
—o Si stichum. hoc adiecto q(uod) m(ihi) debet stichum suu(m) no(n) e(ss)e q(uo)d legabat. ut inst. d(e) leg. §. no(n) solu(m). r(esponde)o illo q(ua)n(do) nullum ius in eo u(e)l p(ro) eo al(iu)d ius l(e)gare uidet(ur). ut .s(upra). si domus. §. f. et l. fun. §. i. eu(e)ntus ergo dubie p(ro)secutio(n)is stichi legatus uidet(ur). ut (et) al. C. de lib(ertate). aut(em) nunc si h(er)es. ac.
—p Inerit actio. i(d est) ex testo. u(e)l ip(s)um actio(n)is nom(en) u(e)l f(a)c(tu)m est in obligatio(n)e. ut no. s(upra). de (con)dict. in(de). l. s(ed) sine. §. i. (et) fac(it). s(upra). lo(co). tu(m) ipse es. §. messem.
—q Legatus. fac(it). i(nfra). t. i. si titi. ac.
Ut ex superioribus patet. s(ed) q(uia) no(n) cogit(ur) h(er)es stichu(m) redime(re) (et) p(re)stare. sciebat ei testator.
Cum si plac(et)
Siquis aut pan. utru(m) ip(s)e stipulator uellet. (et) h(er)es q(ui)a i(de)o h(abe)t elect. suo f(ac)to. s(cilicet). i(deo) q(uia).
—r Quod eligendo unu(m) uidet(ur) non soluta s(ed) indebita. unde tenetur. ut .i(nfra). t. i. q(ui) duo(bus). Secus si no(n) h(abe)at elect. tunc ei res soluta p(re)statur ei cui legata est. (et) alt(eru)m nichil (et) idem (et) (con)soluatur testatori sicut (et) cum stichum t(ame)n legat unu(m). ut .s(upra). l. p(ro)x(ima). (et) hoc e(st) q(uo)d (et) (con)tra euentu (et) c(etera). ut .i(nfra). t. i. si titius. (et) at. l. cum filius. §. h(er)es. ac.
Cum. ut .s(upra). l. p(ro)x(ima). dicit n(on)
—s Act(ionem) suam a(ctio) actio(n)is (com)modu(m) id eo q(uod) melius dixiss(et) exact. su(m) ergo ceditur actio. quia no(n) fuit legatum. q(uo)d in stip(ulatione) (con)tinetur. (et) fac(it). i(nfra). de libe(r)atio(n)e. l. l. f. §. si d(am)pnatus. acur.
—t Si pecuniam ei depositam. ac.
—u Debitori. i(d est) d(e)positario. ac.
—x Cum p(ro)t(ectus). (et) sic .i(nfra). d(e) doli. except. dolo. ac.
Dotale. s(cilicet) so(luto) s(cilicet) defuncti. agnoscat uidom(n)ium tenet ut p(er) id i(n) si no(n) non tenetur. s(ed) tamen ualet ut h(er)es
—y Debitore. (et) i(nfra). t. i. cum p(ro)x. §. qui actio(n)es cedat ut ibi (et) fac(it). i(nfra). e(odem). si fuus. §. qui margaritam. et .i. t. ii. l. cum quis. d(e). §. p(ro)x. et .i. l. proxima. acursius doctor legum.

Et h(ic) u(e)l uiior. ut .i(nfra). stati(m) in fine sequentis p(ro)ximi. h(oc) s(ed) i(nfra). d(e) solut(ionibus). cu(m) quis. §. qui ho(m)i(n)e(m) potes dic(er)e q(uo)d ubi certu(m) debitu(m) genus. hic sp(eci)es. dy.

In quo cauet(ur) q(uod) legatu(m) relictu(m) ab instituto debetur (et) substituto. dy.

(Main text, first column:)

i(d est) cu(m) no(n) apparet exp(re)sse u(e)l ex (con)iecturis. s(cilicet). dy.

in obscuro q(uo)d uoluntate locum h(abe)re rescriptum diuorum e(st).

Idem. Si sic legatum ac fideicommissum sit relictum si estimauerit h(er)es si (com)p(ro)bauerit. si iustum p(ro)bauerit. pl(ac)uerit legatum et fideicommissum debebi(tur) q(uonia)m q(uas)i uiro p(ro)bo com(m)issum est non in meram uoluntatem h(er)edis collatum. Cum ita q(uod) titium debet fuit legatum. uidetur debere si et d(e)bitu(m) est nullum e(ss)e legatum. quid e(st) si quantitas non sit ad iecta eiusdem rei. et inde q(uo)d dubitari ?? non apparet quantum fuit legatum. nam et si (quod) ego titio debeo ei legauero quantitate non adiecta constat nullum e(ss)e legatum. cat. tamen si ita quae titio debeam legauero nec quicquam titio debeam fal(s)a demonstratio non p(er)imit legatum. u(e)l in legato ac(tionis) ut d(icitu)r. S(ed) si addidero ita que ei titius d(ebe)t lego siue dubio inherint in legato. nisi sit debitum s(cilicet). nam inter fal(s)am demonstrationem et falsam condicionem sive ca(usa)m tantu(m) interest. (et) p(ro)ut si ita titio do lego si ei seius debet et legatum nullum erit legatum. et ne debitor debeat. nam et si uiuus ei egisset (con)tingeret legatum et si debitor maneret actiones adu(er)sus eum h(er)es ius suu(m) duntaxat p(re)stare cogeretur. Si quis ita stipulatus stichum aut pamphilium ut(r)um ego uelim legauerit q(uod) ei debetur. tenebitur h(er)es si eius ut p(re)stet legatario actionem electionem habituro utrum si stichum p(ro)sequi malit an p(am)philum. Si stichum legauerit cum ille stichum ei aut pamphilum debere(t) t(ame)n actio legatario adu(er)sus h(er)edem (com)petit ut scripsit iul(ianus). li(bro). xxxiii. dig(estorum). p(ro)p(ter)ea quam actionem (com)pellit h(er)edem ei p(re)stare et si stichum (con)secutus fuerit p(re)stabit ei si ?? nichil consequetur. (et) quia erit in arbitrio debitoris an si(bi) st(ichum)

(Main text, second column:)

legaturus iterum stichus legatus e(st).

Id(em). Quod si stichum quis stichum aut pamphilum legatus stipulatus sempronio stichum legauerit meuio pamphilum omnis h(er)es intellegitur ut neuter alteri h(abe)at actionem suam. alteri enim uice(m) stichi aut pamphili dare.

Id(em). Si pecunia fuit deposita apud aliq(ue)m eique fideicommissum u(e)l c(ausa)m p(re)tiu(m) p(re)statur fideicommissum cerisio dimp(ro)y d(e)beb(itur) q(uia) in d(ebi)t(o) h(er)es rogatus remittere id debitori nam si (qui)s a debitore ab h(er)ede dolo excepti(one) ut p(ro)pter ei tres ueni(a). (et) tacita remissio. dy. ?? ne fideicommissum facit. q(uo)d cum ita se h(abe)t i(n) ab omni debitore fideicommissum relinquitur.

i(d est) q(uia) fideicommittendo uidetur debitum re(mitt)ere. dy.

Item fideicommissum (et) a legatario relinquitur. ita demum ab eo debetur si ad legatarium legatum p(er)uenerit.

Id(em). Si quis testo titio (et) seio dari iussit. i(d est) nulla h(ic) i(n)t(er) illa recepit ambiguitatem ut deum elyrisse uideatur. qui(a) i(d est) dixit ap(ud) iul. lib. xxxii. d(igestorum). mart(ianus). neratius si quis sola xxx. reliquerit titio. xxx. legauit seio. xx. meuio. (et) Marcellus uniusq(ue) scribit titium. xv. seium. (et) meuium. x. consecuturos. ita tamen ut ex his p(ro) rata porcionis falcid(ie) satisfiat.

Id(em). Si fundum sub (con)ditione legatum h(er)es pendente (con)ditione sub alia (con)ditione alii legauit et post existente (con)ditione q(uod) priore test(ament)o i(m)posita fuisset tunc et (con)ditio sub qua h(er)es legauerit extitisset dominium (et) ap(ud) eo legatario non discedit. Cum si seruo (com)muni res legata fuisset p(ro)ter alt(er) dominus agnoscere legatum alter repellere. nam in h(oc) ca(su) fuisse (com)muni qui duo simul stichum sempronio do lego si sempronius stichum meum (com)mune meum sit eunde(m) stichum titio do lego q(uo)d iuris (et) c(etera). re(sponsio). se(m)pronium interim totum habiturum.

(Interlinear and marginal notes by the main text:)

ne p(er)o ?? alius ut(r)umq(ue) f(ac)it (et) ue(ni)t

h(uic) suo non pot derogare dispositio testatoris. hodie p(er) h(oc) h(uius). l. dy.

quia factum h(er)edis non p(otest) tolle(re) d(omi)nium attestato(r)e relictum. dy.

pendet tam(en) ob iect(um). dy.

i(d est) quis e(ss)et effectus dispositio(n)is p(ro)uide(n)te. dy.

i(d est) plenu(m) d(omi)nium. dy.

H(ic) sunt uba (et) stipulato(r)is. us(que) i(n) uelim.

Si q(ui)s cu(m) in uniu(er)s(um) i(n)uadat legatu(m) corpus. q(uo)d i(n) re ?? no(n) e(st). ut .i(nfra). e(odem). si uuus. §. q(uo)d qu(ae)si(tum) r(ati)o e(st). s(ed) in glo(ssa). refert (et) c(etera). dy.

S(ed) no(n) ne h(abe)t ius p(ro) nichilo i(n) obli(gatio)ne. ut .i(nfra). d(e) u(erborum). o(bligationibus). si duo rei. (et) ?? dicit. ut .s(upra). (et) ap. u(e)l. (et) id. u(e)l. h(ic) n(on) h(abe)t i(n) re suppl(er)e s(ed) p(ossi)bile ab eo uide(tur). q(uia) h(abe)t. p(ro). x. dy.

(Right-hand gloss:)

—a Dimisit. acursius. Consecutum. sic. s(upra). d(e) lib(ertate). q(uod) p(ro)positu(m) ?? ita sit et debi(tu)m. ?? inter diui(sionem). et l. clemens. al. si ita fuit (et) c(etera). mortuo infra. ac.
Si fideicommissum p(er)uenit. ut (et) c(etera). (con)tra. s(upra). d(e). l. i. §. cum eni(m). et i. t. i. in p(rinci)p(io). ii. et i. t. ii. l. viii. et l. cum quis d(ebe)t. impu(ta)t. ac. testo. fac(it). i(nfra). d(e) u(erborum). ob(ligationibus). stipulo ista. §. cum et l.
—b Si quis eum qui. et i. t. i. si p(ro)hibi(tu)s. (et) d(e) duob(us) reis. l. ii. reos. §. i.
—c Apud ulterius relinqueretur. a. in ?? dimisit.
—b Si dominus alius. s(ed) ab certe(r)m. d(icit) ut .i. t. i. l. in uniuersum. ac.
—c Post. s(cilicet) aut p(ro)m(issi)o(ne) die. ut .i. ad. l. fal. l. iii. h(oc) (et) facit. (et) d(e) ?? (et) d(e) sic fundu(m). (et) s(upra). e(odem). seruo lega. §. i. acur.
—d Si fuo repelle(re). i(nfra). t. i. (et) s(upra). e(odem). l. legatarius. (et) acursius.
—e Fuit sic in stip. (et) ut .i(nfra). de stipul. s(eruorum). l. i. §. (con)t(ra) si fuus. ac.
—f Stichum p(ro)time. i(d est) mo uidet(ur) succedere (con)stituto ad auferendi(tum) (et) inuentoru(m). (et) fac(it) cu(m) liberum. ut .C. si man(cipium) ita fuit alie(natum). l. ii. (et) neq(ue) p(er) fidei. ut .s(upra). e(odem). l. nemo. r(esponde)o immo test(at)or potuit h(oc) facere. nec ob. d(ic)ta .l. nemo. i(nfra). ibi. no(n) s(ed) alt(er) refert

(Bottom right gloss:)

p(re)cepit ut manumittat (et) succedit (con)stituto. an possi(t) in eius uoluntate (et) tu(n)c no(n) ut hic. ar. s(upra). de (con)d(ictione). inst. l. i. u(er)ba. h(ic) uel certo modo puta in indicta uoluit si manumissione. quo casu cessat constitutio. ut .i(nfra). de u(erborum). ob(ligationibus). q(uod) in tome. §. flauius. ac.
·g Qui fundum uendicabitur. nam superfities sequit(ur) solum. ut .i(nfra). de actio(n)ib(us) (et) obli(gationibus). fere. §. placet. (et) s(upra). d(e) pig(noraticia). act(ione). domo. acursius.
·h Exactum et iter mea h(abe)at. sine h(i)is ei h(abi)tare no(n) poss(et). no(n) tame(n) erit s(er)uitus. sic. s(upra). de s(er)uitut(ibus). urb(anorum) p(rediorum). (et) ·h olim p(ro) eo. ip(s)o uite. i(d est) equissimo. in p(ro)x(ima) ei ponitur. sic .i(nfra). de solut. stichum. §. naturalis. r(espondeo) s(ed) c(on)t(ra) immo ibi p(ro)x(ime) et hic dic. i(d est) que erit fruct(us) d(e) iur(e). q(uia) no(n) e(st) superiori cum no(n) dicas ip(s)o iur(e) sine (con)stitut(ion)e. imo (con)stitui debebit. sic. s(upra). d(e) act(ionibus) empt(i). si tibi libe(r)u(m). (et) ad hoc cogitur legatarius (et) ex uoluntate testo(r)is. cum al(iter) non ualeret h(abi)tatio. sec(us) si tal(is) uoluntas no(n) apparet. ut .s(upra). de s(er)uitut(ibus). rus(ticorum). p(re)dio(rum). ma. §. f. q(ui) e(st) (con)tra. u(e)l ibi int(er) uiuos. unde sibi imputet qui de s(er)uitute sibi no(n) cauit. (et) fac(it). s(upra). si usuf(ructus) pe(tatur). l. i. (et) si s(er)uitus un(a)

In .l. si fund(us). i(n) glosa immo u(e)l i(nfra). immo (con)stituno u(e)l h(abe)re loca(tum) q(uo)d d(e) fruc(tu) post t(em)p(u)s manumissio(n)is nil disponit. s(ed) hic disponit(ur) erit ut p(er)tineret ad titium. ar. s(upra). de h(er)edit(atis) uen(ditione). l. iii. §. i. et l. quot. §. ult. (et) d(e) tuta. tu. l. qui tutelam. §. i. dy.

s(er)uitut(em). q(uia) cu(m) sit d(omi)nio legatarii seq(ui)t(ur) q(uod) alia res l(e)gatarii ei s(er)uitute(m) debere no(n) possit. (et) cu(m) in h(i)is no(n) sit d(omi)n(u)s. si h(abe)t h(abi)tatione(m) sola(m) seq(ui)t(ur) q(uod) uere s(er)uitus ei no(n) possit (con)stitui. ut .l. mit. cu(m). d(e) s(er)ui. ur. p(rediorum). et (con)tra. p(er) l. i.

h(ic) ?? p(er) id i(n) si (quo)d ei ?? debitori

ne plus oneretur ex eo quod in accessorio quam in principali. ar. s. que ad modum servitutes amittuntur. l. labeo. ex eo quod ut ... ar. ... dy.

Si equo ponimus pupillum institutum a dicto tabeo debui cepisse. ut ... l. suo. ... si quid ergo. dy.

l. testator ... acursius. ¶ fuisset. q. fieri potest ut s. eodem ... l. iii. ... acursius. ¶ cogitasse. s. de servitutibus rusticorum prediorum l. qui duo. ... sibi ex ... quod aque servitus excepta fuit ... pedibus servitute ex ... cepisse videtur. ... est ar. pro eo qui legat ... nunc ut ... ¶ sola. hoc ideo quia non valet ... ut ar. s. de servitutibus ... sit legatarius valere repetitionem expressam ... ¶ A filio. s. instituto. ac. ... ¶ fuisset. si habuit nec repudiavit. ut ... acursius doctor. neutrum fuit ... ut. i. e. suo. ... si quis ... ac. ... ab instituto relictum ... tacita repetitio ... valet ut hic ... valet ... ante est ...

siquidem inter eum ... in manum
fuisset et liberum eum esset. Sin autem
si non fecisset totum ad titium per-
tinere. ¶ Qui fundum excepto
edificio legat appellatione edificii aut
superficiem significat aut solum
quoque cui edificium suppositum est.
Si de sola superficie excepte sentit melius
omnimodo legatarii totus fundus
vendicabitur sed exceptione doli mali oppo-
sita consequetur heres ut sine habitatione
in villa liceat in qua inerit iter
et quoque actum heres habeat. ¶ Si vero so-
lum quoque exceptum fuit fundus
excepta villa vendicari debebit
et servitus ipso iure nulla debebitur non
secus ac si fundus duorum communis
alteri legatus ita ut alteri serviret. Sed
melius mihi videtur testatorem et de solo
cogitasse sine quo edificium stare non
potest. ¶ Si Lucius Titius pridium ex vi-
ginti heredem scripserit alios ex-
ceteris et ita legavit quisquis mihi alius
ex suprascriptis cum primo meo
heredes sunt ... illum et illum Titio lego
quos extimo singulos ... sin-
teris ... obiectum pro-
modum ... legatum datum Titio tantum
non amplius quantum ... esse ... sunt
vendicare posse ... illa
quos extimo singulos ... sunt
is non minuit legati condicionem. si
legis falcidie rationem hic oportet
at nichilominus in unum pretium
non in extimationem deducetur. ¶ Ti-
tio fundum do lego si heredi meo
... dederit si ... heres Titio debuisset et
ea Titius accepta ei fecisset fundum
vendicare potest. ¶ Si Titius cum
Stichus legatus fuisset ... quam sci-
ret ad se legatum pertinere deces-
serit et eundem Seio legaverit ex
his Titii legatum non repudia-
vit Stichum Seius vendicabit.
¶ Si pater familias ab impubere filio Titio
fundum legaverit et a substituto eun-
dem eidem Titio et pupillus patri he-
res extiterit sive vendiderit Titius le-
gatum sive repudiaverit quamvis
is filius impubes decesserit a substi-
tuto legatum vendicari non poterit. Hec
ita si non fuisset a substituto legatum re-
petitum: alioquin repetita lega-
ta censentur quatenus si pure a filio et
conditione a substituto legatum fuit
per omnia servabuntur ac si tantum
a filio legatum fuisset. ¶ Set
si a filio sub conditione a substituto pu-
re legatum fuit et pupillus pendente
conditione decesserit ex substitutione
sola legatum valebit. ¶ Cuius ubi
Lucio et Titio eorum uter eam fundum
do lego utilis legatum est utrique incertum
utrique si alter alteri eorum debebitur.
¶ Cum statu liber sub conditione legatus
est et pendente conditione legati condi-
tione libertatis defecerit legatum
utile fit. Nam sicut statuta libertas
tunc demum perimit legatum cum
vires accipit ita legatum eius non
ante perimit quam dies eius cesserit.
¶ A filio impubere legatus et a substitu-
to liber esse iussus si venerit ab eo
cui legatus fuerat. quidem pupillus
ad pubertatem pervenerit ab eo cui
legatus fuerat vendicabitur. mortuo
autem pupillo libertas competit. longe
est magis si servandum convenit si ideo
fuerit sub conditione ab impubere lega-
tus fuit et pendente conditione filius in-
tra pubertatem decesserit.
¶ Non quecumque modo si le-
gatarii res facta fuit die cedente ob-
ligatio legati extinguitur. si in eo
modo potuit pomponius fuit eius quod
a Lucio non potuit pomponius res que in
pure legata sit accipere me per causam
ventum die legati cedente ab eo herede
a quo eadem res sub conditione alii legata fu-
erit. Semper agam ex testamento quia is
status est eius ut existente conditione
discessurum sit a me dominium. Ita

l. falc. ... facit. i. ad l. falc. ... cum pater ... quod filio. ac. ... cum pariatur accepto fecit ut hic. ¶ titio potest fieri ... acur. ... cessat dies ... ¶ Si titius pertinere ... ¶ quod ... tepudiavit ... ¶ non repudiavit. si quo heres titii potest iam instituere legatum transtatum ... acursius. ... ¶ substituto. s. pupillari ... ¶ Si pater filio s. instituto. ... tacita ... ¶ non potest ut ... ¶ hec acursius. instituto ... ¶ legata cenentur ... die relicti ab instituto impubere ... a substituto. quod non valet expressa repetitione si ex tacita ...

Si eius heres repudiasset titius ... l. suo filii ... ut ... non bona. dy.

sit mea. tamen quia a Lucio non potest ... existente conditione sit legati ... ab herede titii ... aliud exemplum est titius ex ... de vide gaius eadem sub conditione legavit Seio heres Gaii pendente conditione ... existente ... ergo ... titius ... ¶ die cedente. ... nam tamen ... ut inst. ... ¶ legata fit. ... qui eam rem sciebat alienam ... ¶ mihi legassit ... ¶ cedente. s. Gaii ut s. acursius. ¶ condicione. s. Gaii cui res erit. acur. ¶ legata. intellige Gaii ut ... acursius. ¶ agam. ... acursius doctor. ¶ eius. id est legate. acursius doc. ¶ nam. ... acursius doctor.

hec ut ... ut ... glo. ... dy.

cccccccccccccccccccccccccccccccccccc

/. vel dic optinet uicem dominii. ut proprietas dominii que totius rei proprietas dicatur per dominii. ut. de ca. lauj. sicut enim habita proprietate ex causa lucratiua. peto et consequor aliam proprietatem. ut. j. pro. re. sic habito usuf. ex causa lucratiua. peto proprietatem. ut consequar extimationem eius.

a Ex stipulatione interposita ex causa lucratiua. acursius. — b Stichus. fuus. — c debeatur. attio non a domino cui esset gaii. — d legatus. agaio eius domino. — e fuit. quia heres gaii. non dedit pendente condicione legati relicti agaio. acursius. — f proprietatem. contractu quia fecit. j. de acqui. pos. l. non ur. et s. e. fuo. § 1. et l. plane. § 1. et j. e. si fuus. § stichum. acur.

— g Si ex bonis legata fuit. sed mihi quod non ualet legatum cum res sit legatarij. ut instit. e. § sed si rem. le. et s. e. apud iul. § si titius. sed re. non uidetur usucepisse. cum ab eo res auferri possit. ut. s. de minor. off. l. nemo. acursius.

— h legata fuit. ab alio cui non erat et fuit sciens. uel coniuncta persona legatarij. ut. C. de le. cum alienam. et sic non ob. j. t. 1. cum pater. § euictis. et j. de usuf. l. sticho. quia fuit de.

— i fundum habent. uidebatur quod mihi posset consequi usuf. uicem dominij optineat. s. de usuf. l. iij. et cum sim consecutus ex causa lucratiua. non. s. e. l. in prin. Sed certe immo hec cum uice fungitur. ut instit. e. §. sic pretium ergo proprietatis tamen prestabitur. et intellige cum testator sciuit alienum. uel erat coniuncta persona. ut. C. e. cum alienam.

— k debebo. sic. s. de condi. ind. l. sine rei. et l. s. et l. s. ac. et plus quam par

— l Julianus ceatus sum. tum. et sic et cum uideor emisse. igitur sticho deducto petam utrumque ex. sed contra. j. t. 1. si quis ex pa. so. ibi. acur.

— m ex empto. ut et s. de euict. uenditor non autem ad duplam. ut. C. t. l. si pregnans. et l. uacce. que sunt contra.

— n qui grauius prestare. ut et j. t. 1. quin duos. sed ar. s. in. c. t. l. si titius. et

— o inutile quia. uidetur testator utrumque uoluntatem mutare. jo. et facit. s. e. si sic. § 1. infi. et j. de lib. l. non solum. et l. si dampnat. et j. t. 1. fideic. § si rem. et de act. l. et per iurandum. § si. acur.

stichus testis. scilicet in quibus

— p cum mihi stichus aut pamphilus.

— q ex alio pa. nunc re. acursius et

— r possum. hic potest colligi utrumque esse in obligatione. alias non possent in eadem re due lucratiue cause concurrere. sic. s. de consti. pec. illud. et semper dicas quod testator sciebat alienum quod legabat. uel erat legatario coniunctus. ut. C. de le. cum alienam. et facit. j. l. huius. § sicut. et §. stichum.

— s Titius stichi. alieni. unde dic testatorem sciuisse esse alienum. uel coniunctum fuisse legatario. acur. diam. nam apparet

— t consequeris. dimidiam latore partis et c. ut j. de u. si. nomine si. § portionis. et ita totum stichum. ut. j. t. 1. meui. § duobus. ibi. sed si pars. et c. acur.

— u huius legatum. quod tito reliquit. Sed uidetur plus grauari nam primo cauere debet quod accipere debet. sed re. quod et prius petere potest. c. titius. ut C. ad l. falc. l. pl. et s. de condic. instit. mulier. § 1. in fi. nec enim grauatur. sed non uult esse non ualere cautio. quia alter stipulari ac. ut. j. de u. o. stipulatio ista. § alteri. re. s. h. quod dicit solue meuio. uel ei caue. quia hec fuit testatoris uoluntas. et ar. j. ad tre. cogi. circa prin. et ar. j. pre. re. uel dic caueret heredi. scilicet sic ut ualeat puta recipienti nomine meuij et sic cedet meuio. ut. ar. s. de neg. g. l. pl. Item quod si titius non uult legatum. re. non cogitur cauere. quia nec heres adire potest cogi per singulari relicto. ut. j. ad tre. cogi. § generaliter. acur. presenti die. scilicet caueris

— x eandem rem. et hoc oppone quia re. ut prius. ac. — y Si sempronij solius rem uiz hic sequens legatum. scilicet per representationem. alioquin non ualet. eo quod eidem meuio titius teneretur. ut instit. de le. § ex diuerso. acursius doctor legum.

— z repelli potest. quoniam testator duplicare legatum nec uoluit nec potuit. sed solone dumtaxat accellerare. re. non potuit. dico quod debitum eidem. et quia uis quod habet scilicet receptione heredem legare ut. ut. s. l. si domus. § fin. et instit. e. § hac re. et s. e. plane. § si sed uxor. non distinguitur. primo res uel extimatio habita fuit. sed ibi ex testamentis prius. diuisorum hic heredis quiesc unum cum testatore ut in autem de uic. in. a. in prin. et fa. c. j. e. sim sempronij. et j. t. 1. unum ex fa. in prin. et l. statuliber. et l. meui. et l. luci. § pl. et s. e. si fund sub condic. in prin. et ar. j. de u. o. si stipulo. ac. uidetur. ut. j. de sol. qui ex. in prin.

— a Si alius. in genere sed sumpsit. ipso iure intuitu spei. non erat in familia ut s. l.

— b stichum. mediocrem ualebat heres ergo non eliget quia si quis. § pl. acursius.

dominante. a ceteros. dominantes. ac. — b imposita. nam omnis quod imponitur non confusa fuit seruitus adicione cere. heredi. — c non plenum. inspecta iuris subtilitate non ipsa re. et fac. j. de solut. l. que. et j. e. si legatum. § f. et s. de sui. pap. ac. — d qui suum legatum. sed quod. uel ideo. alioquin cum sua esset res nulla esset emptio. uel dic suus esset heredis non defuncti. acursii.

a Nam et si ex stipulatione mihi stichus debeatur et is sub condicione alii legatus esset, stichus fuit meus ex causa lucratiua, nihilominus existente condicione ex stipulatu agere potero. Et si ex bonis eius qui rei proprietatem habebit usum fructum acquisierim et ea aliquando cum ceterum mihi legata sit, de integro postea eam rectissime ex testamento petam: cum eam mihi dari oportere. Fundus mihi legatus est proprietate ei fundi detracto usufructu. Sed antequam capiam, tamen et ususfructus ad me pertinere cepit. Si ex testamento egero, iudex tantum litem estimare debebit quantum mihi abesset ut meus esset. Idem erit et si proprietatem de eo fundo partis mihi legata est. Aut donata pariter. Et dimidia parte peto debebo. Julianus ait si legatum mihi est quod ex pamphilo uincenti ego quia pamphilum meus sum et ea ipsa me pretio non possum nisi pretium ex causa lucratiua hic quia non meum eius uinctus sum et argumentum debet quod eum de eo actio ex empto competit. Et quia seruum et lucium eiusdem precium reos habent si ita legauit quod nihil uel legatarius debet id heres meus sempronio dampnas esto dare. Et quod mihi lucius meuio debet id heres meus meuio dampnas esto dare. Cum eadem heredis sui esse constituit ut heres non necesse habet alternatures suas alteri utilis est nomen prestare. Si tamen unius nomine testator grauior acceptum fecit necesse est ut se prius et meum legatum inutile sit. Cum mihi stichus aut pamphilus legati fuissent duorum testamentis et stichum ex altero testamento consecutus fuissem, ex altero pamphilum petere possum, quasi si uno testamento stichus aut pamphilus legati fuissent et stichus ex causa lucratiua meus factus fuisset. Nihilominus pamphilum petere possem.

Marcellus. Si unus stichum partem tibi legauit eundem stichum partem secum tibi legauit et utrumque testamento consequeris.

a Ciues bonus fideicommissi legato adiectum equipolleat legato nichominus utile est legatum quod dicit. dy.

Julianus. Huiusmodi legatum si titius heredi meo cauerit cum meuio se daturum quod his mensis titio. c. dato. utile legatum est quod admittit que aliquem legatum ut exea fideicommissi restituat eadem re. Sed quod legatum utile sit si titius heredi meo cauerit se municipio ex c. aureis se opus facturum. tunc ei c. aureos heres meus dare dampnas esto. Si sempronius titium heredem instituit et ab eo post dieum fundum dari iusserit meuio si titius deinde ab herede suo eundem fundum meuio presenti die legauit et meuius precium fundi ab herede titii acceperit, si ex testamento sempronii fundum petere uelit exceptione repelli debet si precio fundi contentus non erit. Si titius homo legatus non fuisset et pro legatarium stetisset quominus stichum. l. cui ait heres tradere uolebat accipere mortuo sticho exceptione d. m. perdit heredi. Cedes quibus heredis edes fruebant legate sunt et tradite legatario non imposita seruitute. Dici posse legatarium ex testamento agere quia non plenum legatum acceperit. Sicut eum qui debilitatum ab herede seruum acceperit recte agere ex testamento agere. Qui seruum ex testamento sibi legatum ignorans cum sibi legatum ab herede emit si cognito legato egit ex testamento et seruum accepit actione ex empto heredem absolui debet quia hoc iudicium bone fidei est et continet in se doli mali exceptionem. Quod si precio soluto ex testamento agere instituit hominem consequi debebit et actione ex empto precium recuperabit quemadmodum recuperaret si homo eius non fuisset. Quod si iudicio ex empto

cui nullus homo esset in patrimonio legatus. dy.

a uero domino. dy.

ret legatum a uero domino sciens. dy.

quia non uidetur ex causa lucratiua habere pretium. dy.

quod ut emptus. si emptus quod non habitus ex causa lucratiua. dy.

scilicet ab herede non domino adhuc extimationem consequatur. dy.

quasi re euicta et hoc sequitur. dy.

scilicet ab extraneo.

Primo casu res non erat tradita nec pretium solutum.
Secundo pretium solutum. sed res non tradita.
Tertio pretium solutum et res tradita. dy.

— c emit. sed non accepit adhuc. nec pretium fuit solutum. — f ex uendito. pro eo dic legatarius si heres petat pretium alij ex uendito. l. ex empto. et dicitur absolui heres. cum pretium non habet quia tradidit ex causa legati. acursius doctor legum.

debeat agere. ut. s. de act. empti. cui res. et quia incipiat et quod incipiat rem habere ex causa legati. ut. j. ad l. falc. l. fundo. quod fuit heredis. so. hic emit ab extraneo. ibi ab herede in. l. cui res et ideo cum possit ibi agere contra heredem. act. ex empto. non agit act. ex testamento. at hic secus est. sed obstare uidetur quia dicit in prin. § quod ab herede emit. non pertinet ibi post ubi ab herede est ut obstare quod infra dicit. quia hominem actione sua cogitur. quia id conuenit tamen heredi. sed dic quod habet absolui et c. ab act. ex testamento non reddat pretium. scilicet ex tuo meo solutum quasi d. ext. rei legate et hominem faciat actoris. l. legatarij quod non erat factum per extraneum uendentem. ut. s. de l. ex empto. § 1. sed in hoc s. e. si ab substituto. § 1. heres non cogitur facere accipientis. sed hic erat heredis sed alio empto. uel eo dic quod emit ab herede. et quod dic act. ex testamento proponere. l. act. ex empto actione testamenti. siue quod proponas. dic quod non dicit quod debuit potius uel agi. et quod dicit absolui scilicet ab act. ex empto. et quod dixit s. actum fuit ex empto. dic sed non pactum. et ita aliud conuenit. in condempnati

/. Solutio patet. quia hic heres habebat electionem soluendi quem uellet sicut. s. e. quod si quis petendi quem uellet. et ideo unum petendo non precludit sibi uiam alterum. per cum enim sit quo minus alterum prestare possit ei ipsa ibi imputatur. ut. j. e. plane. § si autem stich. sed ibi erat electio debitoris. dy.

XXX Si quis legatum ... solo ... testator ... legatum ... hic ... vero ...

primum est cum dicit plane agi ex testamento quod petit legatum ... hec ex causa legati non debeat pretium ... hic filius venditus quem emit ab herede ... reliquit nam quem tradidit ex venditione

Stichum aut non potest, immo ... ubi debentis ibi stipulatoris ... hic meus ... ar. ... de eo quod certo loco l. ij. ... item si legatum

actum fuit, et tunc actor compellit legatum sibi hominem esse traditum, ex testamento non aliter heredem absolvi oportebit, quam si pretium restituerit et hominem actoris fecerit. ¶ Cum pater pro filia sua dotis nomine certam pecuniam promisisset, deinde eidem eandem certam legasset, deinde in exceptione heres tutus erit, sed et si gener ex promissione et puella ex testamento agere instituit, convenientem non inter eos oportet ut alterutra actione contenti sint. ¶ Si ita cum legatum esset: si tabulas chirographi meas heredi reddiderit, mando heres meus ei ... dato, ... quod habet non ... si heredem meum debito liberaverit, quaeritur et si tabule ei tradite non intelligentur condicioni satisfecisse creditor nisi acceptum heredi fecerit. et si tabule interierunt natum non fuerint extantes, implesse condicionem si heredem liberaverit, nec ad rem pertinebit iam tunc cum testamentum fieret tabule interciderint an postea vivo vel mortuo testatore. ¶ Si Titio vel Maevio legatus fuerit Stichus qui Titii erat, debebitur pars Stichi Maevio, nam Titius quamvis ad legatum non admittatur partem faciet. ¶ Si Stichum aut Pamphilum utrum volet heres meus Titio dato, si dixerit heres se Stichum velle dare, Sticho mortuo liberabitur. cum autem semel dixerit heres utrum dare velit, mutare sententiam non poterit. ¶ Legatum est in fundum Cornelianum et mancipia que in eo fundo cum moriar mea erunt heres meus Titio dato. ancilla que in meo fundo consueverat esse mortis tempore cum in fuga esset, enixa est. quero an partus eius legato cedat. respondi quamvis ancilla in fuga sit legata, videtur et licet fugitiva erat per id tempus, tamen si in eo fundo fuisset moriente, presumi hunc quoque est ut partus quoque (eius) sequatur et per id legato cedat ac si cum fundo editus fuisset. ¶ Si Titio Stichus aut Pamphilus utrum eorum mallet legatus est, deinde Pamphilum testator Titio donavit, Stichus in obligatione remanet. ¶ Cum ... fuit ita legatum: Titio et Maevio singulos servos do lego, constat eos non concurrere in eundem servum, sicuti non concurrunt cum ita legatur: Titio fundum do lego, Maevio alterum fundum do lego. ¶ Cum is cui legatum fuerat aliquam constituisset quam actione uti vellet, decessit duobus relictis heredibus, legatum accipere simul venientes, si non consenserint, non possunt. quamdiu alter rem vindicare vult, alter in personam agere non potest. sed si consenserint, rem integram habebunt, consentire autem vel sua sponte debent vel iudice imminente.

Paulus. ¶ Duobus coniunctim fundus legatus erat, alter ex his partem suam citra eam partem proprietatem abstulit, alter si totum fundum vindicare velit, exceptione doli repelli pro parte dimidia, quia desierat duos semel tamen eosdem legatum percipere noluit.

Iulianus. ¶ Si tibi homo quem pignori dederas legatus ab aliquo fuerit, hanc actionem ex testamento habebis adversus heredem ut pignus luatur. ¶ Si testatoris Stichus ab uno herede legatus fuerit Maevio, et eidem codicillis idem Stichus ab omnibus heredibus, et aliquem codicilli aperirentur, Maevius litis estimationem consecutus fuit pro uno vendita ex codicillis non potest, ex testamento servus legatum ad eum pervenire noluit. ¶ Cum fundus legatus et primus in statu ... dominium quod pertinent eius acquirere in suspenso est. si autem et si legatarius repudiaverit, a se legatum nunquam eius fuisse videbitur, si non repudiaverit, ex die adite hereditatis eius intelligitur. secundum hanc regulam et de iure eorum que pertinendem fructus ...

ff. ad treb. si patroni. § qd ergo. so. hic habuit cohibitio ubi eo repudiante nō ppea desinit iudicium patris. si adit coheres. ut. j. ad treb. ita. tñ. § qui suspectam.

responso.

—a Filio penitus. qr nō denegatur. ut. C. e. l. cum pro. et j. de except. do. ap. § si quis. et e. l. qui filiabus. § f. et l. f. et j. e. qitum. § duobus ... sed hic repudiavit. i. decessit [...]

fuisse acceptum aut stipulatus fuerit debiti legata ei. l. donata fuerint intuetur ut vel heredis vel legatarii sunt singula gesta esse existimetur. Et si fundus ab omnibus heredibus legatus fuit quis unus heredis erit is qui eius fundus erit non amplius quam partem probabit suam. ceteri in reliquas partes tenebuntur. Et valet legatum si superficies legata sit ei cuius in solo fuit licet is dominus soli sit. nam consequetur ut hac servitute liberetur et superficiem lucri faciat.

Pap. Filio pater quem in potestate retinuit heredi pro parte instituto legatum quoque reliquit durissima sententia est existimantium denegandam ei legati petitionem si patris abstinuit hereditate. non enim impugnatur iudicium ab eo qui iustis rationibus noluit negotiis hereditariis implicari.

Marcianus. Sed si non aliis voluit pater eum hoc legatum nisi hereditatem retineat tunc in adeundo heredem datam ei legati petitionem sententiis constat cum ipsi filio non noceat esse solvendo hereditas et ita est licet non condicionaliter expresse intellexerit in manifestissime approbetur.

Iul. Nam nec emancipatis hereditate omissa legatum ab herede petere prohibetur. pretor enim permittendo his qui in potestate fuerint abstinere se hereditate paterna manifestum facit non se in persona eorum tribuere quod futurum esset si liberum arbitrium adeunde hereditatis habuissent.

Pap. Quid ergo si ita legavit heres amplius filio meo non dubie voluntatis quid questio erit. sed non similis est prioris casus cum erga filium prudentiam nisi evidens voluntas contraria sit pater pro pietate presumatur. ceterum si pluribus filiis institutis inter

eos ubi legatorum loca divisit voluntatis ratio legatorum actionem denegabit ei qui non agnovit hereditatem.

Iul. Quesitum est si filius familias qui filium habeat heres institutus fuisset cum is esset in potestate aliena. an ab eo filio eius legari possit. respondi. cum possit a filio legari patri eius est ut vel fratri eius vel filio vel et servo patris sui legetur. Et si servi quidem die data libertate suo legari vel pure vel sub condicione potest cum vero libertas sub condicione data fuit. aliter utiliter aliter inutiliter pure legabitur. nam si ea condicio libertatis fuit ut post mortem statim mortuo possit ante aditam hereditatem existere condicio. veluti si Stichus decem dederit vel Capitolium ascenderit liber esto utile legatum est. huiusmodi autem condiciones si heredi decem dederit si post aditam hereditatem in Capitolium ascenderit inutile legatum efficient.

Sed et necessario autem existimasse herede scripto et hec condiciones que ante aditam hereditatem impleri possunt inutile legatum efficient. Et duobus heredibus institutis alteri Stichum legaverit et eidem Sticho decem. cum Stichus vivo testatore ad libertatem pervenisset totum legatum ei debebitur. nam in solidum constitisse videtur legatum in eius persona. sed quia argumento est ex his. et cum legatarius heredi sit tantum cum heredem non adiisset solidum ab alio herede consequi potest. Et fundo legato legatum datum est si alienatus fuerit ab emptore legatum ad emptorem pertinebit. Et cum fundus Titio et eidem servo aliquid legatur fideicommitti potest ut aut fundum alterum restituat vel ea que servo legata sunt. sed aliqui etiam ipsi servo cum liber erit fideicommissum

[…] die secundum Jo. quia hic non erat filius vel suus heres [...] secundum quosdam qui valent secundum novam iura [...] legatario filio. si secundum vetera valebat. sive recte sive legatarius [...] sive ante aditam hereditatem emancipatus. accursius.

—m Et presenti data. i. directe relicta a testatore legatum eorum suo. accursius.

—n Et potest. i. utrinsque legati dies cedit ab hereditate adita. ut. C. de condic. [...] ff. § in novissimo. pure legabitur. s. a domino ab extraneo vero [...] pure et legatur. r.

—o Utile. s. si non diluatur legatum. sed pure valet. ac.

—p Legatum est. immo quoque non ut j. de condic. [...] cum fundus ipsum. so. ibi. ibi immixta condicio. ut ibi. accursius doctor legum.

—q Efficient. quia dies huius legati ab adita hereditate cedit. ut in condic. § in novissimo. quia hic esse non potest [...] qui testamento. so. ubi [...] heredis instit. qui filio [...] si post mortem. [...] de opt. leg. si optio. et l. t. a. si quis suo. accursius doctor.

sunt spe futuri heredis. et sic nominatum destinatum post mortem imponitur ante mortem. ut quia postumus [...] post testamentum natus [...] in vita [...]

—b Eum homo petitus est. pro legatarium. accursius.

—c Existimasse. ex hoc dicunt quidam necessarium fieri [...] litis. so. ad. et prius adire [...] si quis suo quod plene dicit. ut. C. de usufr. [...]

—d Si fundo heredum. no. pretium rei secundum [...] ut mancipat [...] heredis. si quis. accursius doctor legum.

[…]

[Gloss:] ... mentatus. sic et a coheredibus quo casu et suam partem pot(est) petere. ut. s. e. in d(e)m. adiec. q(uod) si uno. § f. ... acur(sius). ... es alienum. q(uo)d forte minuebat legatum. ar(gumentum). si ... allegatur hic. acursius doctor legum. acursius doctor.

... pupill(aris) subst(itutio). § a. acursius.

P[lane] cogitur. ut ... d(e) leg(atis). cum quidam. ... ad l. fal(cidiam). qui fundum. § qui filios. acursius doctor.

Q[uo]d his fuit. sic ... ad l. falc(idiam). l. in ratione. § f. acursius doctor.

... ancos dari p(re)c(ibus). Et si quis Stichum mihi legavit et eundem alienavit vel manumiserit deinde eidem Sticho codicillis legatum dederit vel in quantum ... ero vel emptori legatum debebit.

Si servus mihi a te hi(c) de legatus fuerit et et tem suo aliquis legavit et in eo quo mihi servum legaverat dies legati suo dari ceciserit confestim id legatum hereditati acquiritur et ideo quamvis postea moriatur. Is qui servum mihi legaverat ad me id q(uod) servo legatum e(st) n(on) p(er)tinebit. Item h(ere)des ex test(ament)o petitus est causa eius temporis quo lis contestabitur representari d(ebet) actori. et sicut partus ancillarum sic fructus fundorum ... perceptum iudicium deducitur. itaque et servo legatorum vel hereditatis nomine interim obveniens prestandum est petitori.

Item. Si fundum p(er) fidei(commissum) relictum vivus ei heredibus ex tuo precio sin tradiditum eius fundi mortuus sit ipse ex alicuius hereditarium presente et assignante eo cui fideicommissum debebatur plus non fundum set eius precium restitui debere Marcellus notat si fundum restitui non liquit. hoc tamen audi ... eidem ... Et (si) si Titio ... cum ei legata fuit et eius fidei(commisso) ut alienum fundum ... nisi dominus eum vendere noluit nichilominus legatum capiet et p(re)cium non stat quo minus fidei(commissum) prestet. Illud si ... nostius fuerit ... a legato non submovetur. Et sicuti q(ui)d d(icim)us vinc(tum) ab eo ad quem summa eius hereditas vel bonorum possessio pervenit non e(st) fidei(commissum) prestari. aeque ita et ab eo ad quem imp(er)ii veris fuit summa hereditas vel bonorum possessio pervenit non est fidei(commissum) recte da(tum) bitur.

Item. Cum fidei(commissum) hactenus quietum impubes decedat valebit ceterum si pubes factus decesserit evanescat.

fidei commissum.

Item. Plane si filium impuberem ex heredavit fidei(commissum) ... hic pr(est)are non erit cogendus nisi idem ... his fuerit. Et qui rogatus erat hereditatem ex qua filius h(ere)s eius institutus erat restituere. ... filium ... quesitum est an hereditatem restituere cogendus est is ad quem hereditas ex ... servi heredis scripti pervenerit dixi compellendum e(ss)e ad fidei commissum restituendum eum qui ipsum filium heredem scriptum vendidit cum p(re)cium hereditatis qui in restitutione rogatus est habeat. Is autem ad quem hereditas ex ... ne filii heredis scripti pervenerit fidei(commissum) prestare ex causa cogendus erit. idem si ... minus fiat heredis scripti solvendo non erit. Et si cui Stich(um) aut Dama legasset electione legatarii data et eius fidei(commissum) e(ss)et ut Stichum alii prestaret si Damam vendiderit ... nichilominus Stichum ex causa fidei(commissi) prestare debebit. sive in pluris est Dama compellendus est Stichum redimere sive minoris eque Stichum vindicat ... cogetur cum p(re)cium steterit quo minus ex test(ament)o habeat q(uod) fidei e(ss)et com(mis)sum fuit. Et qui test(ament)o manumittitur et in legatum in hereditatem capit fidei(commissum) prestare cogendus non est. Set ... liceat is quidem qui servum legatum rogatus fuerat manumittere et ei decem pecuniam ex causa fidei(commissi) prestare cogendus est q(uia) aliquid eiusdem generis vel similem ... ex test(ament)o consequitur.

Item. Videndum est tamen utrum si vice operarum rogavit eum ... aliquid debeat si fidei(commissum) valere quia nequaquam dicendum est. q(uia) neque operae imponi huiusmodi liberto possunt nec imposite exiguntur quamvis testator ita cavit.

Item. Quidam testamento vel codicill(is) ita legavit aureos quindugentos

---

[Gloss:] ... c. turpia. § i. et j. de opt. leg. filium. et C. de insti. et sub. l. i. et j. de alim. l. l. pecuniae. et s. de cond. inst. l. que sub cond. § quotiens. et j. t. i. si quis Titio. et j. t. ij. pat. § tusculanus. acursius.

Sicuti dare. ut ... l. iij. et C. de fideic. l. ex testato.

... nis instituti non exheredati. ut C. de l. cum quidam. et j. e. plane. in princ. cum enim possit pro eo testari. ut inst. de pupill. subst. in princ. ergo si non faciat ipse pr(esu)mitur relinquere legitimis filii. ut ... ff. circa prin. ut dic q(uod) pater intestatus obiit. sed codicillos fecit. pro filio. secus in testamento q(uo)d hic pater tamen filio faceret. q(uia) non valeret. n(isi) et sibi pater faciat ut. s. de vulg. subst. l. ij. § prius. acursius doctor le(gum).

Quod fidei evanescat. sic substitutio pupillaris evanescit adveniente pubertate. ut in inst. de ...

lib. l. assignare. ac. Et manumitteret ... verunt commode. ut ... l. quidam. ac § si ...

Videndum aliquid. s. dare vel dic ad dotem ...

Et exiguntur. ut C. de op. lib. ... statori. ut j. de op. lib. l. cerdonem. et l. campanus ... lius testatoris et pat(er) hec preceperit. ut j. de ... ex ca. et de fideic. lib. si filius in prin. acursius.

Quidam auctore. i. castalto. acursius d(octor).

Et quos. aureos. acursius doctor legum.

Sed oppo. de regula ca. meo quia hic dicit post. l. contra. Sed hoc ergo fisco p... iura civitatis non opprimuntur. Sed in suspensio retinent. ut l. illa institutio. §. si quis apud hostes. de her. insti. vel potest dici quia regula ca. non habet locum qui est inutile propter personam legatarii. ar. ut i. de leg. ii. si deportati.

— a. Decesse. sic. j. e. t. i. lutius. in prin. et t. ii. paulo callimacho. §. f. et de al. le. lutius. et j. t. ii. pons. in prin. al. fideic. §. si rem. acursius. — b. Quod post stant. a fisco. ut cs. ad sill. cum fisco. et j. de iur. fi. l. de. et j. ad trebell. marcell. §. f. et s. si quis ali. te. p. l. si quis. et C. ad l. falc. l. acursius.

— c. Si tibi decessit. an quam legatum agnoscere...

ret solo. ac. j. e. meui. i. ... et j. ad l. falc. l. fundo. — q. Sim. fac. Sed j. s. e. plane. §. i. so. ut. dixi. s. e. h. §. i. acursius. ut. et j. t. ii. si duobus. al. si in pure. — r. Si suo possum. et s. de transact. cum aequil. al. q. cum. ti. in prin. et inst. de inoff. te. §. mat. et C. ceter. acursius.

Pamphile cari volo ita ut in fine scriptum est Aulio auctore aureos tricenos quos habeo tecum in minutis quos habeo tecum post multos annos in eadem voluntate manente decessit cum omnes summe in aliis sui rationibus sunt quero an debeatur fideicommissum. Respondit si summe esse praestanda non demonstrare fratres heredes ibi voluisse vim aureos quadringentos si ne... in quo modo rei familiaris continere possunt quia conveniet fideicommittentis quod initio pure datum videtur et ideo quadringenti pamphile debebuntur. Cujus lege iulia bona vacantia ad fiscum pertinent et legata et fideicommissa praestantur que praestare cogeretur heres a quo relicta erant. Sit fiscus legatus fuit et pecuniam rogatus ut tito aliquid praestet usque ad pecuniam summam deinde servus decesserit nichil fideicommissi nomine praestare cogendus erit. Si servus proprius ex parte heres rogatus sit post pecuniam certis quibus testamento legatum erat distribuere id quod sub condicione legatum est sine distribuere id tunc praestare debebit cum condicio extiterit. Initium vero aut ei aut his quibus legatum est satisfaciendum fuerit. Cujus statu liber pecuniam dare iussus est is rogatus sit ut eandem pecuniam alicui restituat. Si a tutum postea testamento codicillis pure libertatem dare et modo condicione extinguere cum non in praeiudicium eandem pecuniam adimendi potestatem habeat.

Item. Si michi stichus legatus esset fideicommisso ut alii stichum aut pamphilum servum meum redderem et stichus aliquid aliquid ex legato ipse legem falcidiam amiserim necesse habeo aut pamphilum servum meum tertium tito dare aut eam partem stichi quam legatorum nomine accepero.

Item. Servus ab hostibus captus recte legatur. et si iure postliminii fit ut quemadmodum heredem instituere possumus servum alieni hostium potestate est ita legare eum possumus.

Item. Si domino stichus legatus esset in suo eius optio datam potestatem dimidiam stichi dico ad dominium pertinere quia potest servus in animum misisse eundem stichum optare.

Item. Si michi servus legatus fuerit tito herede legaverit eius et michi sub eadem condicione eundem item legaverit ex utraque condicione capiam legatum ex testamento sempronii.

Item. Si suo meo stichus legatus fuit in testamento ideo legatum repudiavero deinde prolatis codicillis apparuit michi eundem stichum legatum quoque esse michi nonnunquam eundem servum vendidere potui. Si ei qui in hostium potestate est legatum fuerit et is apud hostes decesserit nullius momenti legatum erit quamvis postliminio confirmari poterit.

Item. Si minor quam xx annis dominus servum non pluribus cum maiorem fecerit et postea legatum ei dederit et alienatus ad libertatem perductus fuisset legatum non capit nam per ... nullius est momenti legatum ac si sine libertate datum fuisset.

Item. In tacitis fideicommissis fraus legi fieri videtur quotiens quis neque testamento neque codicillis rogaretur sed domestica cautione vel chirographo obligaret se ad praestandum fideicommissum ei qui capere non potest.

Item. Ab omnibus heredibus legatum ita erat quisquis michi heres erit damnas esto tito dare. c.

— n. Data. s. ut oportet unum ex illis cum duo tamen essent. alioquin generale legatum optionis in uno suo de familia non rogaret specialiter. j. de pecul. l. suo ma. et de opt. l. cum ita. §. i. et l. si heres. quia sic §. ... intelligit quod debere esse unum ex significatione verborum defuncti. sed secus ex interpretatione voluntatis eius ut in contrariis et hoc notant ... et sic hoc sunt legata optio sui de tota familia. Sed pone me institutum et suo meo relictam optionem servi ut non valeret. ut inst. de le. §. an suo. Sed dic ... quia legatum optionis est conditionale. s. si optavit. ut inst. de le. §. optionis. Sed regula cato. non pertinet ad conditionalia relicta. ut j. de re. cato. l. i. et de co. §. an suo. insti. ac. — o. Quod. l. quia. ac. duo tamen ut dixi. et sic utrumque fi... — p. Optare. de rigore verborum. vel dic quia erant unum partes concursu. nam potest eligere in sticho cum ... continebat in opere ... hominis ei legatum esse. ut j. ta. l. meui. §. i. sed huic. l. s. quod. ... ponit sunt ... ut in ... generi per speciem derogatur non speciei per genus. ut et j. t. ii. servus urba. et j. de reg. iur. l. in toto. sed ex speciebus appa...

Quare michi est quia de relicto quantitas non deducitur. ut j. ad l. fal. l. maritum. §. alibi. et ubi dic ameliis qui hic gravatus fuit alternative extrinsecus. aut intrinseco bona ... non diminuit fideicommissum. si agnoscit extrinsecum quia rogatus erat totum restituere. secus si partem ut in ... et ar. j. de le. ii. cum pat. §. i. et ibi. no. dy.

Nec est quia non pertinet ad ea que habent contractum expressum. sed ad ea que habent tacitam vel ... pertinet. ut j. de opt. l. si optio ... j. de regula. causa. l. i. dy.

nerit ad libertatem. s. s. de condic. insti. l. suo. ac. in prin. — x. In tacitis non potest. ad l. j. de iur. fisci. l. iii. al. in fraudem. et s. de usur. l. cum quidam. §. in tacito. ac. — y. Rogaret. expresse et evidenter. licet dicat. facias quod scis. vel da ei cui scis me velle. acur. — z. Ab omnibus. tota. c. s. e. si fundum sub cond. §. si libert... §. s. o. ibi. sed ar. s. de administratione. tu. si pupillus. et j. de le. ii. cum a bruno. Sed pro hoc j. de duo. re. l. plus. et j. de fideius. si stipulatus. §. f. acur. — q. Contexto nulle fuerint. et sic fuit conditio impossibilis legatario imposita. et sic vitiatur et non vitiat. ut inst. de herede. inst. §. impossibilis. et hic subice. et j. de cond. et de. opt.

Sed ibi pupillus liberavit unum de tutoribus. quod non potuit in praeiudicium aliorum. hic testator unum de heredibus quod potuit in praeiudicium aliorum. ut j. de duobus reis. l. sum. acris. dy.

Dic ergo si sup(er)e oblig(ati)o licet no(n) tab(u)l(e). q(uia) lib(er)ari d(e)b(et). al(ite)r (con)ditio no(n) e(st) i(m)pleta. ut d(ict)o §. si ita. si nec tal(is) nec ob(li)g(ati)o (con)d(itio) h(abet) p(ro) n(on) ad(iecta) ... ple. qui dotem. dy.

XXX

Solo patet ex l. h(e)r(e)des mei ... Item hic legatu(m) no(n) erat collatum post mortem alicui(us) s(ed) institutio sola et legatum relictu(m) sub (con)ditione. si no(n) est h(eres). unde q(uia) c(er)tum est eum no(n) futur(um) h(e)r(edem). ex quo moritur in(ue)n(i)te matre sequitur ut transmittat ut dictum est.

nuit. acursius. (con)ditio. h(oc) est ... no(n) h(abe)ri p(ro) non adiecta. q(uia) debet accepto ... f(ieri) ut s(upra) e. t(itulo) hui(us) §. si ita. d(ixi) so. quo adipas tabulas red(d)endas dicitur impossibilis. acursius. doctor legum.

n. decessisset. sic ergo institutionis (con)ditio deficit. o. cessit. q(uia) e(st) a morte testatoris. ac. p. h(e)redi eius. s(cilicet) titii. ac. q. affuit. s(cilicet) institutus. ac. r. substituto. i(d est) qui s(e)c(un)do est institutus. uel dic p(ro)p(r)ie. ut s(upra). ac. s. (con)dictio i(m)pletur. h(oc) e(st) s(i) h(eres) no(n) erit, ut potest cum decedat ...

demum institui possibilium erat uo(b)is ex heredib(us) ei daret. querente reliqui heredes utrum tota q(uantitas) d(a)re deberent an deducta unius illius hereditaria portione ex reliquos heredes tantu(m). e(st) dare debere tam (et)si significatio u(er)borum n(on) repugnet huic sine (et) uoluntas testatoris congruat. ¶ Item testo sic erat scriptum: Mea (con)t(r)a si(mu)l he(re)di meo tabulas quib(us) ei pecu(n)iam exp(ro)misi eam dedit. e(ius) da(re) to. Titius deinde a(nte)quam tabulas h(e)redi redderet decesserit quesitum est an heredi eius legatum debe(re)tur. Cassius e(st). si tabule fuissent non deberi quia non redditis h(uius) dies legati non cessit. Iul(ianus) ... negat. si testi faciendi tempore tabule nulle fuissent. uerum esse dici pro legatum tunc debi (et) (con)ditio pro non scripta habeatur. ¶ Item hostium posse legari. Sabinus ait. si aliquo casu eum potest. ¶ Si quis Titio ita legatum fuit quisquis mihi h(e)res erit dampnas esto Titio h(e)r(e)di da(re) x. d(e)ducta sua parte. ticius (et) petet. ¶ Et si unus fuisset h(e)r(e)s (et) dare (et) fundum sibi h(e)r(e)de deducta sua parte (et) cum h(e)r(e)des deinde constituerit cum ita legatum fuisset quisquis mihi h(e)res erit dampnas esto h(e)r(e)di meo dare (et) dare (et) (et)iam q(uam) h(e)r(e)dum omnium partes eo q(uod) unusquisque sibi (et) coh(e)r(e)di suo dampnatus dare uidetur. ¶ Cum quidam instituit h(e)r(e)dem anne eiusque decessisset deinde h(e)r(e)des scriptus fuisset (et) ab eo legata ei qui sub (con)ditione h(e)res institutus fuisset relicta essent is q(ue) = unus anne decessisset postquam dies legati cessissent q(uesi)tum est an h(e)r(e)di eius legata deberentur. (et) quod uerius est legatum h(e)r(e)di deberi si ne pure a substituto legatum

datum est h(e)r(e)di primo suo s(u)b hac (con)ditione sibi non fuit q(uia) morienti eo (con)ditio impletur. ¶ Si s(e)c(un)do suo genero h(e)rede instituto tam h(e)r(e)ditatis legata a filio suis (et) deducta quo(rum) dare eum debitam unum e(st) p(ro) p(ar)tem h(e)reditatis legatam. Sabin(us) (et) quemadmodum si pecuniam ex cre(dito) diti causa q(uam) socero debita fuisset ea deducta partem h(e)r(e)ditatis da(re) turus fuisset.

Item. Legatum erat ita cu(m) Lucius Titius mihi d(e) ea h(e)res meus Corneli(us) ... dare da(m)pnas este mihi a(m)pli(us) ex h(oc) legato q(uam) accepit suas h(e)r(e)s p(re)stare deb(et). ¶ Iulian(us). Si in testamento scriptu(m) e(st) h(e)res meus Aulo(s). c. Lucio a(m)p(lius) da(m)pnas esto. nec ascripsit. tam debi legatum (con)stat.

Item. Si a pluribus h(e)r(e)dib(us) legata sunt ea q(ue) = nunc h(uius) p(re)stare uidetur (et) p(re)stare in p(ar)te communi q(uod) si sit l(e)gatu(m) d(e)l(ibera)re. Et aut unu(m) ne a singulis h(e)r(e)dib(us) pete uelint a(ut) ab o(mni)q(ue) parte sua sit. Itaq(ue) eu(m) q(ui) p(ar)te p(er)cepe minus e(st) cauere debere coh(e)redib(us) i(n) t(em)p(or)ibus eos p(re)star(e). ¶ Si quis s(er)uum cum aliquid sine libertate legauit cum moreretur ipse suus legauit minime dubitandum q(uo)n(iam) ... ud(e) legatum futurum sit ip(s)o ... ? q(uia) moriente suo ipsi q(ui) l(e)gatu(m) e(st) ad eu(m) d(omi)n(u)m cuius legatus fuit p(er)uenturum sit.

Item. Si suus legatus uiuo testatore fugisse dicatur (et) inuentus (et) pret(ium) eius cum legatus sit reddi d(ebet) tam (et) legatum eo loco p(re)stare h(e)r(es) debeat in quo a testatore sit relicta. ¶ Si ita q(ui)s testo mihi deles quib(us) aliis seruo meo donauit manebit adhuc mihi (et) testo ac(ti)o (et) maximus ig(n)orem meam s(er)uam e(ss)e aliquin (con)sequens erit ut (et) si cu(m) ipse seruo meo donauis (et) si minuto me liberis

In l. si a pluribus. lex ista h(abe)t magnu(m) ... d(e) lege. Infra si cu(m) pl(ur)a ... l. fal. l. diuus. distingue aut erat simplex commissarius. qui non

tenet cauere ... aut tal(is) q(ui) p(er)piciebat ex uoluntate defuncti. ut hic (et) sic ... dy.

p(er)cipiet fundum. ac. ¶ adiecto p(ro) no(m)i(n)e ... uel dic p(er)h(ere)di meo. in p(er)sona lic(et) n(on) lic(et). puta Titio x. det s(em)p(ro)nius. et s(em)p(ro)nio x. det titius. (et) sic admittit (com)pensatio ab utraq(ue) p(ar)te. b. (con)tra facit. s. fam. h(er)c. h(e)r(e)des. §. f. (et) l. s. sic ergo patet ex predictis. q(uia) aut reliquit uni h(e)r(edi) ...um ab h(e)r(e)dib(us) aut e(con)t(ra). ab uno h(e)r(e)dum h(e)r(e)dib(us). aut h(e)r(e)dib(us) ab h(e)r(e)dib(us). ac. g. uide(tur). q(ui)a ut pote illusorium nullu(m) e(st) legatum. acur. ... tum. ac. h. ei. s(cilicet) titii. ¶ cu(m) quida(m) h(e)r(e)dum. puta ti(tius). k. h(e)r(e)s s(e)c(un)dus. i(d est) in s(e)c(un)do testo scriptus (et) sic pure (et) i(d est) (et). i. uocat substitutu(m) uel dic q(uia) fuit substitut(us) sub (con)d(itione). si p(ri)mus h(e)r(e)s n(on) e(ss)et. acursius. ¶ sub (con)d(itione). i(d est) sub die incerta. s(cilicet) q(uan)do mat(er) ei morietur q(uia) p(ro) (con)dic(tione) h(abe)tur. ut j. d(e) (con)d(itione) (et) de. l. dies. m. isq(ue). s(cilicet) titius. acur.

legabat erat i(n) fuga. ut s(upra) e. l. cum suus. (et) l. s. que sub §. (et) j. t. a. si quis suum. (et) s. e. suo le. §. f. acursius.

- q. deb(et). ubi relicta est q(uia) (et) c. ut (et) no. s(upra) e. cum res. acursius do.
- a. in quo. ut h(e)r(e)dis quidem sit i(n) quisitois la(bor) legatari(i) no(n) pic(u)lum sit (et) dispendium. (con)tra facit. s. ad ex(h)i. §. si h(e)r(e)ditas. ac.
- b. si ita ex testo. nam p(er) suum meum de(te)rior (con)ditio fieri no(n) p(otes)t. Item h(oc) n(on) in(u)itam meam sit usum. uel n(on) h(uius) ... ut inst(itutis) e. §. si res. ali. (et) s. e. cum suus. acursius doc.

In l. ab o(mni)b(us). §. Titio. glo. distinguit hic ... [illegible]

homines de ciuitata. ubi sit maleficium. (et) illi d(e) illo loco ... dampnum spoliato ... alicui positi eligendi aliq(ue) ... sibi. §. mandati. ubi de hoc ... uide p(re)uos. dy.

R

%. Sed ubi non fuit ex testamento per heredem scriptum adita hereditas. Unde fideicommissum non valet cum alius succedat qui sperabatur. ut arg. C. de lat. l. i. § fi. dy.

— a recipiendum est. ut C. de pact. l. si unus. ac. — b cum hominem ingenue. n. si tibi rem in prin. quid autem si non vult agere. r. non cogitur nisi cedere actiones. ut j. t. i. in pr. in prin.
— c legatarii. legatarius eligit. act. ut hic. et j. t. i. cum filius. § varijs. Item rem legatam sed hoc dicit. r. si heres differat eligere sed tu dic secundum Jo. cum aprim. ut no. s. fam. herc. heredes. § si incerto ut tamen mediocrem eligat. ut s. e. l. legato. et ar. j. de aur. et ar. l. quod lacrem (et facit. s. e. l. qui duos. et inst. e. § si generaliter. Sed ar. s. § s. e. si quis ali. § ij.
— y qui margaritam debitorem. i. creditorem qui debito est quo ad quid ut subiec... sed et Titius pot con venire... si statui excepto contra heredem ut s. e.

— d huiusmodi utile esse. ut et inst. e. § subiecta. et j. de reb. du. l. si fuit.
— e utilis legari. ut et j. de reb. du. l. quot. acur.
— f existimavit. ut ff. de hered. in sti. quot. § si quis ita scriptas. aut erat causa dubitandi obscuritas. ut j. de iniur. pretor. § quod autem pretor. acursius.
— g Stichum ex duabus. s. causis lucrativis. quia et stipulato erat ex causa lucrativa. non solum legatum et C. ad hoc. j. de v. o. inst. § sicut. et de act. et o. si is qui. et j. t. ij. nutu. § ult. ar. s. e. plane. i. § ij. acursi.
— h nec obsit. michi legatario tunc ei catenus valet. ut j. r. prox. r. ac.
— i Item si domino. titius non solvendo fuit creditoribus fecit me heredem. fundum eiusdem titij legavit mihi sempronius petam legatum nam non habeo ex causa lucrativa sicut si emissem. ut inst. e. § si res ali. acur.
— k si ita scrip. n. ult. § j. t. ij. si sic. et l. si tibi pure. et j. de do. pr. l. qui ita le. in quibus dicit admitti cum titio in primo legato. so. verbum hec tollit contra nec ob. j. pr. nam consuetum est quia ibi non dicit quod mihi fuerit leg. habet sed nec. j. prox. § quia nec ibi dicit quod nihil ultra. et unde et in primo leg. ibi admittitur. Sed alij. ut r. dicunt quod hec non regulant et in dubio nisi ex verbis vel dignitate vel karitate. vel coniectura filii aliter appareat. ut in legibus contrarijs. et j. t. ij. pat. § fi. tu dicit. aut ex hac tacita repetitione prejudicatur alij vel legatario. et tunc optinet quod hic. aut soli heredi ut in contrariis. et pro hoc facit illa. l. si tibi pu. re. sed non placet ut predicta. l. si et sic. acursius
— l Si ei cui deberetur. participat cum primo. ut no. s. prox. § acur.
— m multoque minus. ar. quod inter vivos voluntate magis valet inter vivos. sic. s. de pact. l. pactum. sic contra inst. de s. f. et fac. l. de v. si. ubi amplius. ac.
— n si servus ait. quia rem alienam pot quis legare. ut inst. e. § non solum. acursius.
— o momenti. quia alienus ut C. de manu. t. l. suo. et no. ut i.
— p infirmari. sic. s. e. si fundum. sub. § cum statu lib. et j. t. i. si quis servum (sed § j. t. si quis qs. so. ubi contra § ul. j. defuncto. in. l. iij. § f. so. hic expresse fuit legatum ibi tacite quod non placet. ut s. e. servum si. § si idem. solve ergo ut ibi contra no. non vitiari utile per inutile. sic. s. de usufr. l. placuit. Sed ar. contra inst. quibus mo. t. infi. § i. infi. et qui. mo. o. toll. § preterea. acursi.
— q quinquies valebit. ut et j. de dote. p. l. i. § p. l. i. § p. et s. e. si ex dos. et j. de ver. obli. si ita. acursius. Sed contra s. de act. empt. l. si quis cum. sed ibi affirmavit tot do
— r vir. i. nullo modo. licet ibi emptor hic legatarius. contra s. fam. herc. heredes. § f. so. ibi. ac. acursius doctor. . nam ibi ut genus fuit legata. hic ut corpus est tu.
— s pient. culpa heredis. non al. ut j. ad. l. fal. in inte. in prin. et s. e. l. cum res. et j. ad tre. mu. § si heres. et j. prox. acursius.
— t si fuus teneatur. ut et s. e. cum res. § f. et l. hi. § si ex eis. et s. pr. §. acursius do.
— u cum quid aliquin. i. si aliquid habuisti. ac.
— x dolus malus tantummodo. ut j. de reg. iur. l. contractus. et s. commo. si ut certe. § nunc vi. et de p.

%. et dicit ut no. s. e. l. legato generaliter. no. dy.
Sed dic quod tunc est legatum inutile cum consecutus fuero re ex stip. ex causa lucrativa sicut ita. sed antequam est inutile et mel... mea. ex quo vivi te peta. ut in domo. dy.
ultra / atum
2 casu hic dic non no. s. fami filij. s. eug. dy. . lege fil. ca. § ult.
i secundum erat utile. licet ex ea non gaudeamus heredis secus si omnino inutile. ut ibidem. dy.

q nullo modo recipiendum est quia non solvendo quidem invito me fieri lib-
eraris. Cum homo certo legatus esset quae-
situm est utrum arbitrium heredis est quem
vellet dandi an potius legatarii.
Iulianus electionem eius esse cuius pro-
testator sit quia accepti uti velit id est leg-
atarii. Cum uni legatum uti aut
alii uter eorum prior capitolium
ascenderit utile esse eundem argu-
mento Plautius ait quod constet et
usumfructum utrius legatum et quod
eorum supervixerit proprietatem uni
vitali legari idque de herede nutrimen-
to dandum existimavit. Stichum
quem de te stipulatus eram Titius a te
herede mihi legavit. Siquidem non
ex lucrativa causa stipulatio intercesse-
rit utile legatum esse placebat. Si vero
ex duabus tunc magis putat inutile
esse legatum quia nec abest quicquam
nec bis eadem res praestari potest. Sed
si cum mihi ex testamento Titii Stichum de-
beres eundem a te herede Sempro-
nius mihi legaverit fideive commis-
erit ut eum alicui restituam legatum uti-
le est quia non sum habiturus; idem iuris est ac si
pecuniam a me legaverit. Multo magis
si in potestate testatoris fideicommisit. Item
si in potestate testatoris Falcidiae locus erit quod
inde abstraxerit hoc Falcidia et secun-
do testamento consequeris. Item si do-
mino heres et Titio qui non esset solven-
do eius fundum tu dare iussus es
manebit tua obligatio sicut maneret
si eum fundum emisset. Cum in scrip-
tum esset amplius quam Titio legavi
heres meus Seio x dato dubitandum
non erit quin si Titio suum legatum man-
eat et Seio nihilominus x deberentur.
Nam et usitatum fere est sic legare Lu-
cio Titio decem et hoc amplius in domo et liber-
is eius decem. Si etiam mihi legatum
est cum hac adiectione scilicet et hoc amplius
aliquid legetur minime dubitan-
dum est quin id quod ita legaverit
deberetur. Multo minus dubitandum
est si ab eo qui mihi nihil debet ita sti-
pulatus sum amplius quam mihi de-
bes x dare spondes? quin x debeantur.
Si servus alienus liber esse iussus et
legatus sit per eum et legato po-
tiatur. Nam cum libertas nullius
momenti sit absurdum est per eam
legatum infirmari quod alioquin
valeret; et si solum datum fuisset.
Cum v in arca valerent ita legavi
et ut stipulanti promisit x quae in arca
habeo et legatum et stipulatio valebit
ita tamen ut sola v et ex stipulatione
et ex testamento debeantur non v quae deerunt ex te-
stamento peti possit. Utrum pars; ideo nam quandam-
modo cum corpus quod in re non sit legatum
tum videtur. Quod si mortis tempore
plena fuit summa et postea ex ea a-
liquid decesserit sine dubio soli here-
di decesserit. Si fundus legatus sit et
moram heres fecerit periculo eius est
vivit et deterior fit ut si debilem for-
te tibi dat nihilominus teneatur.
Cum quid tibi legatum fideive
commissum sit ut mihi restituas
siquidem nihil praeterea ex testamento ca-
pias dolum malum dumtaxat in exe-
quendo eo legato alioquin et culpam
te mihi praestare existimavi debere
sicut in contractibus bonae fidei servatur
ut siquidem utriusque contrahentis
commodum versetur et culpa si unius
solius sit dolus malus tantummodo praes-
tetur. Qui margaritam Titio pig-
nori dederat filium heredem insti-
tuerat et filiam exheredaverat deinde
cavit ita te Titi rogo fideique tuae com-
mitto ut margaritam quam tibi
pignori dedi vendas et deducto omni
debito tuo quod amplius erit id omne
filiae meae restituas. Ex ea scriptura
filiam a fratre fideicommissum petere
posse ut is ei praestaret actiones suas
adversus debitorem ei praestaret. hoc in
casu enim cum creditor summam debi-

In § si ita scriptum. § iste allegatur ad duo contraria. sed verbum amplius repetitionem non inducat sed verbum amplius repetitionem inducit littera solvit contraria. dy.

. ait
. s. legatum

nec.
admini. l. i. in fi. Sed ar. § j. de v. o. stipulatio ista. § cum. l. qui sic. contra e contrario. sic voluntatem intelligi ut non pe... sic. j. de re. du. l. quot. et s. de lib. et post. l. gallus § i. acursius. . d cuius ... quia est in causis. ut no. ...
. e manumissionis. C. de dot. int. vir. et ux. l. mar tus. acur.
. f futurum. cum nihil plus esset in legato ut inst. e. ... ... acursius doc.
. g heres reliquerit quod post alienationem. et hoc ex generali regula. ut s. de iur. do. plerumque. infi. ac.

%. Non sed inutiliter licet ex ea agi non possit secus si omnino esset inutile. ut j. in e. t. § quod autem divum. et j. de donat. l. novatio. dy.

decem inuenitur cuius s. ex pretii
pignoris summam debiti excedere.
Non autem inspiciendum sitamen
alius sit rogatus alius fideicommisso ob
stringatur. nam et cum et in testamento
ita scribatur. te titi rogo ut a Seio
petas ... stichum seruum inualidum
est. l. sempronio quia praetereis primum
quidem aperte scribit: tunc intelli
gitur heredis fideicommissum ut
pecuniam titio praestet idemque titius
ipsum eum herede adimere et lib
ertatem seruo l. sempronio quod
rogatus praestare sit praestatur cogen
dum. Cum quis filii sui fideicom
misit ut certam pecuniam. iiii.
libertis suis mutuam daret et ii
simul leuioribus usuris fuerint placuit
hoc fideicommissum inutile tantum esse.
Item Si quis quis uxori suae ea
quae uiuus donauerit uindicare non
legeret non de aliis donationibus uidi
cum scitur ait quam in debitis quae
iure ualuerunt non sint. Aliquin
frustra legatum sit. Item si cum quis
uxori inter donationes uiuit ita quae uxori in
minis donationis causa donauit ea ei lego
nam inutile legatum futurum esset. heres cum fi
dei committat ut in fundo aut certe da
ret fundum titio uendiderat tum
electo eum relinquitur utrum in
aliter dandi. Aut cum alteri in solidum
praestet praeterea solidus consequetur ex
istimo ut si pecuniam titio offe
rat numerat fundi persecutionem
ita cum eadem causa constitutione
que futura esset si alienatus fun
dus non fuisset quando actus ipsum
heredem omnium praestationis suum arbitrium
tale esse deberet ut si fundus non
praestetur. in pluris. et in minoris
quam est. aestimaretur.
Item Si tibi generaliter fuerim
quam ita uoluit dare uniuersis sciens fu
erim decedentis furtum legatam
o fecerit de dolo. ita. agi posse ait

set quid illud. iam est heredem cuius
teneri ut non deteriorem. m. tecum ad hoc
uertitur ut talium praestet hominem
et hunc pro uore debito relinquat.
Mar. Etiam si pater sui bonorum ei
se exhausserit tutor puta restitui
eum. t. pupillarum rerum ...
que testo datum est ei auferetur et
ita diuus seue. et ant. rescripserunt.
Item Si quis inquilinos sine
praediis quibus adhaerent legauerit
inutile est legatum. Sed an aestimo
debeatur ex uoluntate defuncti st
atuendum esse diuus mar. et com
modus rescripserunt. Cum seruum
suum heres damnatus dare cum
manumiserit tum in ciuitate. nam in
testamento scit an ignorauerit legatum. Sed
si dolo auerit eum heres et cum is aut dona
tus est manumisit. tum heres quin eis igno
rauit a se eum legatum fuisse. Cum tale
gatum fuit titio cum seio do. lego. utris
que legatum est. sicut utrumque legatum
cum fundus cum domo formiana
legatus est. Si quis scripserit te
stamento fieri quod contra ius uel bo
nos mores est non ualet. ueluti si quis
scripserit contra legem aliquid uel contra
edictum praetoris. uel et turpe aliquid. Diuus
seuerus et antoninus rescripserunt iusiurandum contra uim legum
et auctoritatem iuris in testamento scriptum nullius esse momenti.
Item Seruo alieno ita legari pote
st quoad seruiat. l. forte. si seruus ei
tu erit ut et marcellus ait. Et si quis
post tempus libertatem seruo suo
dederit et interea rogauerit heredem
donec ad libertatem perueniat ei
... ei dare testatoris uoluntati ob
temperandum esse diuus seue. et an.
rescripserunt. Si quis sub primo herede c. lega
uerit aliam et eidem a secundo ex poste
a generaliter repetierit legatum. ar
bitretur repetiisse. Et si primo pupillo
filio substituit et a substituto legatum
repetierit si pupillus heres extiterit
et intra pubertatem decesserit repetitio

a Deleamt. qui legatum ex primis delere tabulis ex suis ultra deleri nequeunt legata. si modo pro eo repetita debebit qui substitutus vel quilibet alius heres hereditati. si autem non deleant ex primis tabulis ut quia primus deceret impubes quam certum heres valebit ex secundis ...

[illegible]

non valet quia defuncti voluntas hec est ut semel deleatur. Cum ab impubere legatum fuit secundo et ad pubertatem pervenerit et substituto repetitum fuit legatum deleatur a substituto nec videtur repetita conditio que inutile legatum facit.

Ineptas voluntates defunctorum circa sepulturam velut vestes aut si qua alia supervacua ut in funus impendantur non valere Pap. scribit.

Divi Filiusfamilias miles ut veteranus licet sine testamento decedat potest fideicommittere a patre qui in testamentum facere potest.

Cum libertus ab intestato decesserit a patrono petit ut sibi ad pretium ei debitum fideicommissum relinquere quia si testamentum faceret licebit ei preter debitum solam relinquere.

Cum qui ab intestato decedit et scit bona sua ad fiscum perventura vacantia fideicommittere potest.

Apud Marcellum libro xiii digestorum talis questio agitatur quidam ab eo cui fundum legaverat fideicommiserat ut eum fundum post mortem suam restitueret Sempronio eiusdemque legatarii fideicommiserat et ut tuus aut ceterique qui uni sit et aut unus vellus si tuus testator ex fructibus quos summus legatarius perceperit reliquerit et legatarius post tantum tempus decessisset ut ex fructibus eius fieret tantum acceptum si post acceptum legatum constitutum de tertio legatarius tamen fideicommissum extinguitur quia placet non plus posse rogari quam relictum quam quantum ei relictum est. Sed si tamen fideicommissum tuus non est interimpus mortis legatarii collatum Marcellus ait consensum fideicommissum tuus admodum et unius. Et ita quanto amplius ceperit tertio quam causatum magnitudinem si prius legatarius decesserit ex fructibus perceperit sed ut est ut legatarium [?] et reddentibus voluit an cautio qui fructus legatarius perceperit. Recte erit legatarius audiendus si velit tantum fundum praestare si de restituendo caveatur. Absurdum est non de suo praestare eum. Et maxime si fundus est non multo plus est quo ut utimur.

Si quid alienum fuit relictum vel ut aliud ex eo quidem propter corpus suum vel propter qualitatem relicti ut aliam quam plurimam cum heres non potuit. Alius tamen hoc habere potuit quin solet comparari tantam extimationem accipientur si quis heredem instituat aliquo rogatum non potest placere sed tantum censeri penitus heredis atque si rogatum hereditatem restituere quod si hic post mortem suam rogatus fuit hereditatis sue quantum pretium restituere verius esse continuo quod facti notum et tempore. Sicut Pomponius scribit valere fideicommissum atque si de hereditate sua restituenda rogatus esset et catenus est restituenda quatinus hereditatis ceteris partitur.

Et si vulgarem formam iuris si liberos suos rogatus fuerit emancipare non cogitur si facere potest et sine pena inestimabile est. Emere rei restituende in legatum in fideicommissum relinqui possunt et tamen sententiis consistit. Et si fideicommissum relictum fuit suo alieno sive liberalitate et ad libertatem pervenerit dicendum est posse eum ad capiendum admitti.

Divi Severi et Antonini eum qui rogatus est sub conditione fratris sui filiis restituere ante diem fideicommissi cedentem nec quidem ex voluntate eorum restituere posse rescriptum in hiis rescripto pius agentibus consulti ut die fideicommissi cedente in suis et institutis ipsis debere restitui.

[illegible]

alienet et quis eum admiserit, ipse admittitur; ac ipse non admittitur, quia alienando favori suo renuntiavit, quia putant. ut. j. ad. l. fal. l. pt hēs. at in contrario numquam gratia heredis cum loquitur testator. ita statuit esto contextus. c. aur. imo in eius bonis quia apparet noluisse testatorem. ut

legatus. acursius. nedum qui hic quilibet habet partem, sed non equalem. et fac.
a. Unum vel sextam: c. de fideic. l. voluntas. ff. pē. ff. cum filius eod. acursius.
b. Initium capiat. nam in primo casu redimere, l. estimationem dare debebat ut. j. t. ij. non dubium. ff. f. si modo testator sciebat alienam, in sequentem alteri estimationem. ut. s. e. si pluribus. ff. sin aut. a quibus ibi datur nunc ut hic. ij. t. l. si quis in prin. ff. f. ar. s. de his qui. l. et hereditati ex. ff. ad. l. acquil. lib. homo. c. f. acur.

ut, si aliquis ex his antedecessisse, reliquis, non omnibus. Item principes rescripserunt filium, quem diem fidei commissum vehementem restituere hereditatem, minimam necesse non esse, sed praestare heredem posse vulgarem cautionem, aut si praestare eam non potuerit, uti liberos in possessionem fidei commissi servandi causa, ut pro pignore non pro dominio possideant, et alienandi, si ut pignus habeant, ius fructus perceptionem fructus consequantur, et ius proprietatis dominium. Cumque is se ut rogatus si sine liberis decessisset, uti fideicommissum restitueret, condicionem defecisse videbatur, si proximi superstitem liberum nec quaerentem, ante heredes exstiterint. Divi Severus et Antoninus rescripserunt eos qui in testamento vetant quid alienari nec causam exprimunt, propter quam id fieri velint, nisi invenitur persona cuius respectu hoc a testatore dispositum est, nullius esse momenti scripturam, quasi nudum praeceptum reliquerit, quia tales leges in testamento non possunt dicere. quod si liberis aut posteris aut libertis aut heredibus aut aliis quibusdam personis consulentes eiusmodi voluntatem significaverint, eam servandam esse. sed haec neque creditoribus neque fisco fraudi esse. nam si heredis propter creditores testatoris bona venierint, fortunam communem fideicommissarii quoque sequuntur. Cum pater filio herede instituto, ex quo tres habebat nepotes, fideicommisit ne fundum alienaret, sed ut in familia relinqueret, et filius decedens duos heredes instituit, tertium exheredavit, cum fundum extraneo legavit (dimisisset), divi Severus et Antoninus rescripserunt videri non paruisse voluntati defuncti filium. sed si unum de duobus exheredavit, unum heredem instituit, fundum extraneo legavit, ut putat Marcellus, posse exheredatos petere fideicommissum. Si idem evenerit, si filius unius filios emancipavit et postea fundum alienavit, si non filii heredes instituti sunt ex disparibus partibus, non possunt petere fideicommissum nisi ex minore parte scripti, ut nullus non hereditarias partes in eo habere unum est, cum in familia reliquisse uideatur unum reliquisset, si eum unum heredem instituisset. nec quamquam legavisset extra heredem, mediis interim quamdiu in familia res est, petere possunt. Cum autem is qui cum rogatus heredis moritur, sive legatus vel fideicommissum relictus, ut tunc si alicuius vel pluribus tamen sequentium est ita relictus, ut unus quisque in solidum capiat, si sine aliquo herede moriatur.

Ulp. Et hoc modo ut cupio des, opto ut des, credo te daturum, fideicommissum est.

Flor. Legatum est delibatio hereditatis, qua testator ex eo quod universum heredis foret alicui quid collatum velit. Heredi a semetipso legatum dari non potest, a coherede potest. Itaque si fundus legatus sit ei qui ex parte dimidia heres institutus est, et duobus extraneis, ad heredem ei cui legatum est sexta pars fundi pertinet, quia a se vindicare non potest, a coherede vero semissem: alio duobus extraneis coniunctis non amplius tertia parte extraneis autem et ab ipso herede cui legatum est semissem et ab alio herede trientem vindicabunt. Alienus fundus his similiter legari ipse a se nec totum nec pro parte potest. Servo hereditario recte legatur, licet hereditas personae defuncti quae eam reliquit vice fungitur. Fundus legatus talis dari debet, qualis relictus est. Itaque sive heres fundo heredis fructum debet, sive ei fundus heredis licet consensui sit dominium fructus extincta sit, pristinum restituendum est, et nisi legatarius impendiis patiatur, fructum item petenti

c. Ex hoc modo. facit. t. t. unū. ff. f. j. t. j. pm phylo. ff. l. aij. ff. f. hubi. ij. du fus. ul. gnali. ampi. t. dan. l. l. qui maritus. ij. c. l. t. eo modo. f. ij. t. ij. pat filiam. ff. f. p. eo. ut ibi. acursius doctor.
d. Legatum delibatio. i. diminutio vel decisio, quae debitur cum in legando. ut hic sic in donando causa mortis. ut. s. de dat. c. mor. senatus. t. a. diminuitur a alio. ut. j. t. a. legatum. ac.
e. Heredi non potest. quia est solus. si sibi habet coheredem. etiam sic pro parte coheredis. sine dicat plego illi ab herede sive dicat legato a se ipso. ut pro reum habeat ut hereditario. aliam inure lega. n. ut. j. t. a. titia. ff. lucius. quae est in si aut cum duo sint heredes fundus legetur uni heredum et duobus extraneis. duo extranei petent totum semissem. sed fundi quarta habet heres legatarius. sed duas quartas unā sibi. aliam uire accrescendi. nam cum non ualeat ius legati accrescit coherede legatarius. ut hic. ff. c. t. plane. ff. si duobus. et alio semisse fundi quae habet coheres non legatarius quilibet. l. tam coheres legatarius quam duo extranei petit etiam. et sic sextam tantum habet coheres legatarius ut hic. sibi. ff. y. dicit uerso et hinc tuenti noluntas testatoris refragatur nimirum in eoum equalis rem legatam diuidi nolu isse uidetur testator. n. alia aliam sextam ualet ius hereditario. et

f. Sexta pars totius fundi quam habet a coherede et quam non cat etiam sine m. t. q. ibi aliam sextam iure hereditario simile. ut. j. t. a. titia. ff. lucius. quod non placet. s. dixi. acursius. ut
g. Quia a se. ibi dico sextam. ij. t. alia sexta qua ut debet. hic a se ipso non potest uendicare a se. i. hic ab re. se hic ut a se ut. legat. a. a se ipso non potest ei legari. acursius. dicere
h. Semissario. i. instituto in alio semisse. ac.
i. Tertia parte. s. uendica bit coheres legatarius et hac tertia totius semissis. s. uocant sextam totius et fundi. ac.
k. Semissem. i. totam medietatem fundi quae habet coheres legatarius. s. duos trientes tut. sine legati. et etiam uire accrescendi. ut. s. dixi. acursius doctor legum. acursius doctor legum.
l. Trientem. i. quilibet extraneorum tertiam. reliquam tertiam petit coheres legatarius ut predixi et facit ad predicta. j. quia leg. l. a. ff. si quis. ij. ibi is quibus in medio. l. coheredi. ij. t. a. miles. ff. plē. ff. e. ab omnibus. ff. si actio. ij. t. j. l. ff. an. ff. de usufruc. ac. similiter. ff. ar. s. j. t. a. j. titio. ac.
m. Alienus ipse a se. uidetur si quia cum ipse suus aliud pro parte negatur, aliquid ipse hic negari uidetur. ut. s. e. cum filio et cum ad omnia uenias hereditati uidetur quia ipse tali modo posse astringi. et facit. s. e. senatus. ff. ac. acur.

.l. sunt uir. de lib. l. f. ff. sicut dic loā heredis. l. qui sunt et testatus ul. si nomine. s. heredis loā defuncti. ut uisthic. q ma. ñ no posse. t. acursium.
k. Fideicommissum. i. cum quibus reliceret sunt res si alienentur. ut. i. auere p in b. ubi certam. s. certorum legitimorum quibus in aliene debet. qui supra es alienum. ut. j. ad te. l. a. ff. plē. ij. t. ad. fal. l. in tuē. ff. quilibet. ij. l. iuris. ff. c. ad. l. fal. si ponere uni fuerintur quia mortuo testatore deuo cat. ut. j. t. a. petrus ff. pdit. s. ib. ubi p creditores heredis sed sunt alienatio heredi defuncti ut. illi quia sex fin. illam. t. eor finem eos. quia es alienum non sequit. fundum ut. j. ad te. l. a. ff. s. ibi. si factum. c. alium iaut. uesti. fideic. ff. uos. g. ij. l. p. ff. ai. gm. gv. t. de testib. ah. ñ ali. l. f. a. c. te. p. g. debitore. t. c. de bi. un. prg. ipe. l. a. t. ij. t. ij. p. ff. acursius doctor legum.
. Cum pater filium. s. h. heredatus reuocat. ut. ij. prox. ac.
. Celebratus. institutus ñ. que quasi persona. c. ut. ij. de egul. iur. ex qua persona. s. an inter ceteros reuocent. ut. ut. j. t. ij. l. is qui. acursius doctor legum.
. Emancipasset. ut fundum hinc posset ex fideic. non posse sequi. non obstante eo quia familie iure capitis diminutione uideat iam perdidisse. acursius doctor legum.
. Ex disparibus partib. nec tamen fundus alienatus. nec extraneo

n. Fruebatur. i. qui est ibi aliqui iacente hereditate. o fungitur. ut. ff. de ib. missib. immunis. ff. f. ij. daegr. ar. te. heredita. ij. donat. l. donat. ff. ij.
p. Fundus legatus. s. ubi dicit aliquam recta una transit in legatarium. uel nec extinguetur. ut. j. de sur. l. actio. s. j. t. a. legatum. t. uo. s. d. fruit. pap. acur.

m/53
debeat. i.

L

isan. —a Corpori. aliud infuit. usuf. ut. j. t. i. aliqui. que est. § . et eo. ut. j. t. i. cum filius. § dominus. et l. meuius. § plt. ac. —b Ex testo. s. e. hui' § edes. acursius doctor leg. —c Et eo modo ualet. § j. t. ij. pr. § plt. § 90. tu. l. qui plures. et l. quidam d' ut. s. e. l. et hoc modo. acursius doctor leg. cedens. et j. de lib'a. l'. l. non solum. —d Si iuuus fiat. facit. s. de administratore. § si bis. et l. siquis ioes. et l. aurelio. § gaius. et l. aurelius. § meuia. et § filias. et l. creditor. acursius. red.

—e Nichil proponi. precepit testator dit caudam domus dari ad sportu las ul' alimenta decurionum l' officialium. ut. j. e. siquid. et l. ciuitatibus in prin. nichominus heres domus poterit uendere. ut. s. de leg. et pen. ept. l. f. § f. acur.

legati —f Ca. prestandi ab herede. al' possessori. fundi. ut. j. de usuf. l'. l. fundi. et s. de usuf. hactenus. et j. de an. l'. l. libro. i. et ac.

—g Omnibus futuris. ut et C. e. quot. et l. i. cum pat. § libertis. et s. e. si fundo. p. in prin. so. ibi tacuit hic expresse consensit. ul' hic infundo. ibi. so. in pro. ul' distinguit quo aio sensit consensu. ut. j. t. i. codicillis. § i. acursius.

—h Fructus aditam. an sequis. ut. j. t. j. q' suus. et facit. s. de usuf. l. heredem.

—i Colonum. i. qui fuit expulsus a legatario. q' potuit fi. ut et s. loc. i. l. fundi. et C. e. emptorem. et s. de usuf. arbores. § i. sed uf q' tal' sit dicdus qual' est ut. s. e. si duus. § f. et l. si absstituto. § f. et l. legatum. § f. q' sit § so. alius ius iure hebat. hic no inire s3 in psona locatoris ht ius colonus. s. psonale.

qui s. loc. et s. — domus. ibi

—l Siquid omne ual. i. totum ual. jo. ut. C. d. bis. in fi. l. hereditatis. et l. ad tit. oib. q' e. l. ciuitatibus. ac.

—m Aliud. nam hoc totum est honor ciuitatis. cetera sine ho uisa ea no u. ut. j. de dot. hoc uir. in prin. cum cumbus tribus q' cepit. facere. ul' alibi ea contemplatione est ceptum. ul' cepit solue. ut. j. de poli. l. a. § i. et l. totiens. § i. sm. quo scdm ul' illud qn int uniosi. acur.

—n Siquis cum meuio. § coniunctim. ut. s. e. titie. § p. r. acursius

—o Admittitur. dubitatio erat ex eo q' e. j. de condict. q' te. l. p. in prin. et facit. s. ad. l. acquil' titio. et j. de man. t. si ita.

—p Ciuitatibus. nota hac. l. q' ad honorem uel ornatum ciuitatis pertinet. acursius. mento ul' in mo

—q Admunus. d' fru in die natal'. ar. j. de u. si. l. intra. acursius. natum

—r Quenatorem. ut si legat ue bz uel decurionibus. ac. relinquitur recita

—s Scenicos. ut cum talibus usus. ul' comedias in scena. al' aut poit. s. d' his qui. no. infra. l. ij. § ait pretor. et facit. s. e. si his. § uictis. et l. siquid. et j. de opibus. pu. pecuniam. et j. de auri. et ar. l. lucius. et j. de an. l'. l. v. et vj. et j. d' usuf. l'. l. legatum. et l. quida. ac.

etiam —t Lucius heredi. accesit ergo coheredi cum sui bonis inuito. ut. C. de ca. tol. l. i. § his ita et facit. s. e. si duobus. his. § et j. t. i. si titio et l. mortuo § f. et s. t. i. quidam s3 § j. t. i. celsus. § f. so. ut ibi. acursius.

—u Cum tm in ptio. et non plus. acur.

—x Parare. ut oia gnia tollas. dic. q' e. non sint in legato. ut hic. et s. siqs. o. c. t. siquis sub condict. s3 fundi legatum non in q' pot ince. legatarij ee cum heredibus. licet no ualeat plus. ut. j. t. i. sicut. et j. ad. l. falc. si fundus in prin. q' sint. § et ar. s. e. et sic quo. que sint § si aut no inceet no u3. ut q' e. sint legata. si c. et heredi. ut dica. si fundo in [illegible] § j. t. i. i pator. § i. s3 ibi [illegible] ut ibi dic. s3 n dicit q' p'mus cogatur accipe cum nullum commodum hat. tm ergo cog' cede actiones. ut. j. t. ij. si legatarius. s3 si accep tm aliij dare. ut in glo dicit. acursius dec.

elegati. et q' alicui relinq tur et qd ab eo. et uult utrique.

—y Lucius tribus. i. si duos ei tm relinqueret. pro semisse et besse m p triente ac —z Hereditatis. totum pro parte. i. hereditatem. ape. r. i. dic bessem sue dimidie. q' e. in uniuc totius hereditatis. ac. —et Testator. s. unus de filijs sine liberis decedens.

—9 Pro capite. s. quadrante. acursius.

.a Hered. sub et exnenum ex quadrante.

.b Heres. quia prata tm institutoris extinguitur debitum. ut. C. ad. l. fal. auitum. et delo. aue. in. p' suxori. et deneg. g. si abeo. acursius.

.c Cauidierp. u et C. d' bis. isti. si op'e sandi. et j. t. i. creditore et fi e. j. t. i. l. § f. § p. et d' ali. l'. l. plt.

.d In testo ei. non dicat cui. s3 addit rectius iure. s. tu. et ita ex his ub presumitur in seri fidem commissum. al' quid sectum collatum q' palam dice erubesceret testator. s. m. r. ac.

.e Extimandus e. dum mo psona cui ub talibus pspicere uoluit testor ex testo illius capere sit legibus uetitam. r. acursius. .f Vide e pot. ad euitandam penam. ac.

ac —g Voluit. s. si oia tacuisset testor aut ergo palam relinquit n capaci et non patitur heres penam. ut. j. de iur. fi. l. no intelligitur. in pn. aut tacite. ut q' nichil testor dixit. s3 al' in secto. ul' a dixit s3 no clare. et tunc si est no capax patit penam q' poit nisi se deferat quo casu retinet ptem. ut C. ad. l. fal. l. a' q' ibi no. si autem sit capax. nulla e pena in dubio uir psumere h. l. no capacem. s3 mag' uidet § q' no pot heres facere quin testor talia dicat. est tamen qualis qual' presumpto ut h d' q' testor tal et facit. j. t. ij. cum que § titia. et de iur. fi. [illegible]

ei legatum excepto. de. in. constituerit siue eo fundo legato seruitus non constituatur. et eo ex testo supest.

Mar. Siquid de relicto ciuita tibus omne ualet. siue in distributione relinquatur. siue in opus. siue in alimenta. siue in eruditionem puerorum. siue in quid aliud.

Neratius. Et quod eo modo relictum erit. geo. desideo uti decem fidei commissum intelligitur. ita uolo hereditatem titii meam esse scio hereditatem meam in tio te restituturum.

Mar. Si fundus uenditus est a testatore tres redde. s3 non consequitur ut neq' apud eum sit reddat et uenditum fuerat. s3 ne scrupulosa inquisitio fiat s3 est ut negligentie rationem non habeatur. sicut fraudium totum manumissio si unde prestandum legatum. s3 q' ne titius est totus eredes.

Ulp. Nichil proponitur. cur phileta. ubis distrahere edificia quorum redditus sportule sunt relicte saluum tuum rela legati causa. Commune quibus fidei commissum est relictum. sed desint ue rem consuentibus fidei commissi nulli qui petitionem supersitiuum fructus. Fructus ex fundo puro legato post aditam hereditatem a legatario percepto ad ipsum pertinet legatum. colonum autem eum heredi ex conducto hunc actio.

Mar. Siquis legauerit tio. et mem tum uicino. et sine alterius alter ad legatum admittitur. Quam tamen di cat proconuentionem cum libris imprem esse uideo. et si non sint libri neues impo stionem uidetur.

Paul. Ciuitatibus legari ptest et quod ad honorem ornatumque ciuitatis pertinet. ad ornatum puta quod ad instruendum forum theatrum stadium legatum fuerit. ad honorem puta quod ad munus edendum uenationem. l. ludos scenicos ludos ciruenses relictum fuerit. aut quod ad diuisionem singulorum ciuium

l. eplm relictum fuit. s3 amplius quod in alimenta infirme etatis puta senioribus. l. pueris puellisque relictum fuit ad honorem ciuitatis pertinere respondetur. Lucius seius titius et gaius seius publio meuio l. eamque ampliasse sumpto gaius seius heres non extitit. sabinus ait titium solum legatum debiturum. Nam seium p non scripto habendum esse s3 sua uera est. hec titium. l. dare debebit. Eum cui fidus sub hac condicione legatus est. si heredi. c. dedisset. si tam precio fundi sit quantum heredi dare iussus est. uisus non est legatarius cogendo fidei commissum a se relictum prestare. qui nichil ex testo uidetur capere quia tum erogat quantum accipit.

Mar. Lucius titius cum duos filios reliquisset heredes testo ita cauit quisque quis mihi ulterius inconi her sit eius fidei commissum ut siquis ex his sine liberis decedat hereditatis in ea bessem cum mouetur. filius si ne restituat. ·s· sine libris decedens fratrem suum ex dodrante fecit heredem. Queritur an fidei commisso satisfecerit. inanem: excipere quod ex testo lucii titii testatoris debuisset pecuniam. patrem eam alius heres ex tanta s3 peti posse non curat dimisisse eum placitum. nam perinde interest inter hanc speciem et aliquis cum debitori suo creditor extiterit heres. s3 plane audiendum esset cohis si probare potest ea mente testatorem heredem instituisse fratrem suum ut contentus institutione fidei commisso abstinere deberet. Cum testo ita scriptum esset gaio seio illud et illud heres meus dato. et te sei rogo fidei tue mando uti ei omnia que supra scripta sunt reddas sine ulla mora et reddere ipse. quo a tacitum fidei commissum sit cum persona quoque testator cui restitui uellet testo non signification.

·1· s. filio lucij titij·

testamento qui debebat restituere fidei commissum fratri. dy.

// In. l. luti. sic dicitur d' bitori suo erat. ppter hereditatis tm extinguitur petitio debiti. nisi pbetur testatore huius animum compensandi. dy.

non possim nec ab eius legitimo. ut h. d'. acursius

.p Sz sic mittente. pone casum ut j. t. ij. l. f. § f. acursius

.q Patrimonij. s. pro besse persone exceptatis s3 si ab ipso sint repetita in solido. ut. s. de usu. sub. l. et si § t. i.

.r Pollicetur. liberis preteritis. acursius.

.s Cum a postumo heres si. hec condicto supfluo poi. nam et id dicta intelligitur. sic. C. de sideicomiss. l. iij. acur.

.t Eos debere. quasi ab instituto pure relicta conditio e si heres erit qui nulla condictionale legatum non fecit. ut. j. qn. di. le. ce. si dies. § si sub condictione. et l. si tio. § quo et d' g. et d' aliqn. acursius.

.u Hic di. al' heredi. et al' fri. et dic relinqui a cohere. ul' ab aliquo legatario a quo pot legari uni heredi ut instit. de singulis. r. p fidi g. r. in pri. acur.

.x Voluntas. siue ex uibo presumptionibus siue ex eo consuet

// .2 dic pro besse eo q' puenit ad impubere ab intestato p § ta. na a ptia sibi debita iure nature que e ultra besse no potuit [illegible] ut. i. l. qm i pbus. C. d' inoffi te. dy.

·q· marcell· si infitiandum legatum tacitam fidem suscepit accomodaui, nihil ei prodesse putavit si huius libertis pr. f. cum eo locutus esset · non n. videtur invenisse minus legem estimandus est cum primum accepit ut cum patrem certum voluit esse.

Neratius. Si heredes nominatim enumeratis dare quid damnati sunt, propius est ut viriles partes debeant, quia personarum enumeratio hunc effectum habet ut exequentur nisi legato partiendo quam si nominatim non essent hereditarias partes debituri forent.

Iulianus. Si his qui se pecierit iussus sit restituere hereditatem et promissi bonorum possessionem contra tabulas fecerit sicut legatum ita et preceptum patrem quam promissum abstulit in mentium.

Paulus. Ab exheredati substituto inutile legatum dari quidam putant ex his: non ab exheredati fideicommissum dari potest quia nihil eo iure praestare cogatur qui semper fuissent. Et si commutente aliquo ex liberis eodem produs quo contra tabulas bonorum possessionem pollicetur, scriptis quos filius commisit bonorum possessionem petierit substitutus eius legata praestat eo modo quo proximi gradus filium presentavit praestaret perinde ac si id quod per bonorum possessionem filius habet contra tabulas a patre accepisset. Et cum a postumo ita legetur, si his esset non nato postumo substitutum ad eum legata eos debere existimandum est qui si ille viveret deberent.

Item. Heredi post mortem eius hunc fideicommissum dari potest sola voluntas servatur, idque dicimus et obtinuit Gallum sibi alienos quoque postumos licere.

Marcianus. Si tutor pupillo nobis hereditatem pupillam suam contra senatusconsultum

Item. In arbitrium alterius conferri legatum veluti condicio potest quid enim interest: si titius ascenderit capitolium mihi legetur an si voluerit? Si cum ita legaretur sit pupillo sive pupille arbitrio tutorum in condicione est legato in mora cum placeat: interest si legatum in alterius arbitrio collatum. Non unum arbitrio accipi quam in mora est in arbitrio accipi boni viri quam in re tutum est legato velut etiam quantitatem exprimunt per numerum videlicet plurimum proximum precio.

Paulus. Quotiens nominati plures res in legato exprimuntur plura legata sunt: si autem supellex aut argentum aut peculium aut instrumentum legatum sit unum legatum est.

Item. Si ita legetur heres dare damnas esto si in capitolium ascenderit utile legatum est quamvis in potestate eius sit ascendere vel non ascendere.

Item. Neminem eiusdem rei legate sibi partem velle partem nolle verius est.

Item. Si duobus legatis relictis unum quidem repudiare alterum vero amplecti posse respondetur. Sed si unum ex legatis honus habet et hoc repellatur, non idem dicendum est. Pone enim cum titio et stichus legatus est rogatum eum manumittere si ista dia vetitum habet ex utriusque legati quantitate deducetur. Igitur servo repudiato non evitabit onus quod recipit. Si legatarius ex pecunia duas partes relinquit.

Item. Grege aut legato non

non potest quedam res, sed pretium earum in venditum quia non plurium sed unius legatum est. Item quod diximus in precario legato aut veste aut argento et similibus.

Idem. Si titio a et ei qui capere non potest legati sunt quia duobus heres damnatur et unus capere non potest b. sola eius dantur.

Idem. Si quis servum heredis sui a licinium legavit et huic fugisset b cautiones interponende sunt de reducendo eo. Et si quidem vivo testatore fugerit expensis legatarii reducatur. Si post mortem suam per heredis culpam legetur sumptibus eius. Aut si noluerit hominem estimandum legatarius sibi duo legata sunt si uno contentus esse debet. Si quis legaverit ex illo dolio amphoras decem et si non decem sed pauciores inveniri possunt non extinguitur legatum sed hee tantummodo accipiuntur que inveniuntur. Si inter duos credi cuil tur de eodem legato prius autem oportet inquiri si ticio relictum et duo eiusdem nominis amici testoris inveniant et legatum petant et heres solvere paratus sit dum ambo defendere heredem parati sunt eligere debet heres cui solvat ut ab eo defendatur. Certum pe cuniarum legatum si et legatarii et substituti legatarii pretendere et heres solvere paratus sit si ambo heredem defendere parati sunt eligere debet heres cui solvat et ab eo defendatur et si neutrius manifesta calumpnia videtur expensis solvendum cuipiam legatum est. Si certum partem certam hereditatis legatario divus adrianus rescripsit ut in pecunia numerata omnium nummus impensa deducentur.

Mod. Cum autem partis bonorum ita legatur in eorum bonorum que sunt cum moritur de imminutionem pena de medio deducenda est.

Iabol. Cum fundus nominatim legatus sit si quid ei post testamentum factum adiectum est id quoque legato cedit etsi illa verba adiecta non sunt que mea erit si modo testator eam partem non separatim possederit sed universitati prioris fundi adiunxerit.

Pomp. Si statu liberorum ab herede suo tunc quidem cum dubitasset eius ex testamento liberius legatum sine libertate accipere posse Labeo ait quia servus eius esset sed si liberum eundem eundem legato inseruit que libertatem a testatore data prepositam fuit valet legatum vivam et si eam moriet heres eius liber eo numerat re vero sine libertate ei ab herede legatum posse committit quia stipulatione sit ei libertatem dare quamquam ex testoris heredis captivus non sit si ex testatoris heres. Stichum aut pamphilum utrum heres meus volet ticio dato dum utrum velit dare eo die quo testamentum meum recitatum erit dicat. Si non dixerit heres his pamphilum an stichum dare malit pure obligatum eum esse puto ac si stichum aut pamphilum dare damnatus esset utrum legatarius elegerit si dixerit se stichum dare velle sticho mortuo liberari eum. Si ante diem legati cedentem alter mortuus fuit alter qui superfuerit in obligatione manebit cum autem semel dixerit heres utrum dare vellit mutare sententiam non poterit et ita variatio placuit.

Pomp. Si pretermissa legata in bonis legantis non sit solvendo tamen hereditas sit heres. a

% In. § etiam. quod ergo si hii quibus remittendum est contraxant cum commissariis et velint potius sibi solvi de manu heredis quam commissariorum videntur

repelli. ar. infra eius. § etiam et ab ar legum. hic allegatur in glo. sed hoc dic quod p. l. si a pluribus ipsum. dixit ad hanc. re. quod hic non erat nummus simplex. dy.

-a Si titio .s. C. de caduc. toll. § in primo. et § proinde. et j. de eo. ti. si post mortem. § libi. sed specialie est hic. et s. de l. j. plane. § si coniunctim. et l. viii. § si titio. et l. si duobus in primo. sed illud hodie corrigitur. ut. C. de cad. toll. § in primo scripto et certa ratio assignatur specialis. ut. j. de condic. et de. l. mulieri. sed ibi illa est ratio quia indignum est ut admittatur tamquam virgo et tamquam vidua. ut. C. e. t. j. de condict. et demo. l. titie. si non vero nupserit illius. l. plane potest assignari. id est C. de necessa. ser. l. plt. Item illi l. viii. est id quia inter ipsa est impedimentum non in persona legatarii sic .j. de lib. l. l. an potest. ergo solum istud est speciale. sed secundum R. hic loquitur in casu quo est. s. t. j. si duobus in primo. § fi. l. quando alter non potest capere nec sed spes est quod poterit. quia sibi institutus vel cum sit postumus nascetur. alii assignant aliud speciale. j. e. l. f. § scio. hoc et ali. s. de iof. t. l. pap. § cum ap. certa. et h. s. t. l. quarta. et § f. gl. plane. § si duobus sed ut dixi hoc speciale et facit j. de v. o. si in contio. ac.

-b Si quis servum alienum. multo magis si suum. ut. s. t. l. cum servus. gl. cum res. l. § l. et ij. accursius.

-c Cum culpa heredis. nam in alieno culpa potest esse. ut. s. t. l. cum res. § sed alienus. gl. ap. gl. cum servus. vel estimationem dat. vel equum de reducendo. ut. s. so. mo. si filio. § si quis. et s. t. j. cum res. § itaque. alioquin non tenetur reducere. set cavet de restituendo si recipiat. ut. s. t. l. cum res. § si non fuit. et § sed si culpa. et s. de rei. ven. si a bone fi. gl. si non. ac.

-d Cautiones. si hoc maluit legatarius nam et estimationem consequi potest si heredis culpa in fuerint. ut. s. t. j. cum servus. gl. cum res. et de rei. vin. si ab eo. gl. s. gl. s. b. accursius.

-e Reducat. cavet enim de restituendo si recuperavit. non de persequendo. quia eo tempore non tenetur de culpa. sed post mortem sic. quod ideo quia potest quis vitare aliena prestat culpam. an ei nec heres in culpa. nec legatarius ut fuisse dominus. et quod dicit post mor. sub. quam an adita hereditate. al. § ar. s. ad. l. aquil. in honerat. § ij. accursius.

-f Si ita duo legata. quantum ad nominationem plurium rerum. ut. s. e. l. ij. unum autem quantum ad unam solutionem. ut j. e. si illud sed R. quod non placet. ut j. quando di. l. ce. l. cum illud. dic ergo id quia uno tempore non possit consequi. nam necesse est pro repudiari. ut si x. quod petat stichum. sicut in usufructu diviso separatim veniunt per divisionem temporis. ut s. quibus mo. usuf. a. si quo. hi. sic. et s. t. a. l. plane. § f. accursius.

-g Si quis tantummodo quia quod certo modo certum tempus computatur quod in rerum natura non sit legatum in j. ut. s. t. l. v. quod desunt. ut s. t. l. si servus lec. § qui quinque. gl. f. sed si certus. secus autem sint quantitas. nam si x. quod debeo nisi nil deberem. si x. quod titius debet mihi cum nil debeat. ut s. t. l. si sic. § ij. gl. legatum. et j. de lib. l. l. legavit. et facit. s. de stinben. empt. si debitor. § l. et j. ad. l. falc. l. in rem. § diligenter.

Sed h. s. t. l. l. quod dicit ipsum hibi post perfectam vi legati relicti. ostendant. unde solum debet. dy.

-h Dum. s. t. l. potest sic. s. de offi. pro. observare. infra non ei necesse. hoc ideo diat impedimentum legatum. ut j. de rebus. du. si fuit. sed sit ob. dadum. le. l. iij. § si duobus. pro ut est ibi in lita utrum sit solvere ibi. et no. que quidam dicunt eo nullum esse legatum. tu dic aliquid esse sed impedimentum et ei prandum qui prolixerit de se testatorem sensisse. ut j. de e. quod fla. alioquin non nec enim defecit ius. sed probat ut j. de ma. t. l. et cum ex plibus et de testa. t. duo. secus autem si esset incertum legatum propter incertitudinem et ei res minoris pretii esset prandam nisi probet. ut s. t. l. a pyrro. in l. § sed tamen. habebit locum quod dixi. s. t. l. quod duos. gl. si quis ali. § si quis. et nota hic significationem esse locum sic. s. ad sill. l. iij. § sicut. et s. loc. l. in nave. in fi. et j. pe. § et s. de positi. l. l. § si quis. ar. et j. e. t. si titio. accursius.

-i Certum legatum. primus. ac.

-k Substituti. pro obliquum quia rogatus erat eis restituere. accursius.

-l Legatarii. nota. vel gl. casus. accursius doctor. tamen aliud si legatarii tamen ubi quia alii datur vel stati.

-m Neutrius. vel substituti contemptus. nec fide de fisco servatur ius petit. ut. s. so. mio. nicum de. § eo tempore. ar. et s. quod pro empt. l. si quis. et facit. C. de edo. di. a. la. et j. de s. ta. l. l. § defertur. item. s. pe. § accursius.

Legatorum quia legatarius olim. naturam quia in tali legato non sentiebat bona.

-n Si cuius partem. puta tertiam. accursius.

-o Deducentur. loquitur secundum primam naturam. unde stipulationes interponebant. sed hodie stipulationes capto se ut tenentur. ideoque ubi in universali fideicommisso ita et in tali legato universali pro parte diminuuntur bona. quia una est eorum natura. ut inst. de fideic. he. § post quam. et § sed quia. et j. e. cum filius. § j. et C. comm. de l. l. j. et ij. § sed R. et q. j. l. pe. dicit. est in speciali casu secundum eum vel dic certam partem. id est rem que faciat tertiam. sic. s. si pars. her. pe. l. l. § l. et j. de usuf. l. l. f. aliud si quotam partem. ut. j. l. pe. quod est secundum ar. ut. ar. inst. de fideic. her. § nec vel secundum az. dic si legem quotam portionem hereditatis dividunt ponentem quod denotat nomen hereditatis ut hic et de. l. cum filius. aliud si dico partem bonorum. ut j. l. pe. quia bona non intelliguntur nisi deducto ere alieno. ut. j. de v. si. nichil aliud. gl. bonorum. gl. subsignatum. § l. gl. heredi.

2 gunge hanc glo cum illa que ibi posita.

% s. j. e. l. illud. et ar. ubi unum dicit esse legatum et tamen non possint uno tempore concurrere quia sub his conditionibus relicta unum prima videtur vivere et approbatur in glo. s. t. l. si ex toto. et C. de. l. si illud. dy.

-p C ...

-r Remedio. i. ex medio. accursius doctor. s. t. l. si ex toto. in principio.

-s Cum fundus. facit l. quod intr. § si quis post. et j. t. l. prediis. et j. de ver. si. locus. et s. de usuf. si fundi. § huic. et s. de periculo. et s. rei. uni. l. id quod. accursius doctor.

-t Statu liberum eius esset. s. heredis. ut j. de statu. l. lib. l. statu liberum. mecum sic non tenet legatum. ut hic et C. de l. servus. et j. t. l. l. viij. § si uxor. et s. t. l. plane. § si coniunctim. fallit in casibus ut in aliis. ut liberti de cetero. § si quis. et j. de eli. l. si nos. et j. ad l. fal. plauti. et s. t. l. si a pluribus. § f. ac.

-u Stipulationem. itaque inutile. et no. ut et s. man. l. ij. in primo. et j. e. lucius. § f. gl. unum in primo. ac.

-x Testatoris. sic. s. t. l. si fundus subsig. § si pat. ac.

-y Stichum dum utrum. q. d. dum modo eligat usque ad

Cum legatarium dare compellimus sive de suo sive ex venditione rerum hereditariarum sive unde voluerit. Quod ita legatum est: heres cum morietur Lucio Titio dato, cum incerta dies sit, legatum est: ad heredem legatarii legatum non pertinet, si vivo herede decesserit.

Pomponius. Qui duos servos eiusdem nominis habet, Titium atque Meuium, ita legavit: quem Meuium heres meus dare damnas esto, huic utrique debetur. Nam cum actiones suas heres meum ... ad usufructuarium inde debitum, meminus fore eius liberationis esse, et ideo heres servo tenebitur. Et si quis unum servum habeat qui ubi sibi deberet et duobus in solidum separatim legasset, videntur heres duobus satisfacere uni actionem cedendo, alteri pretium eius solvendo.

Paulus. Si idem servus legatus et liber esse iussus est, favor libertatis prevalet. Si autem in posteriore scriptura legatus est et eundem ad extrema libertatis conditionem legavit, per voluntatem defuncti prevalebit. Servo alieno herede instituto post mortem domini eius cui acquisita hereditas est, et ad libertatem si ordinaverit, nam in die conditionem ... constituit.

Celsus. Si quis duobus heredibus institutis ita legaverit: Stichum aut decem heres dato, non potest alter heredum partem Stichi dare, si necesse est utrumque aut Stichum totum aut decem solvere.

Item. Si ita scriptum aut servo meo vel ... vel illi legatum relictum est, vel alteri datum ab utro eorum ... liberatur ... si mentionem alterius ... sponte petere ... soli legatum fore, namque ... pulando duo iura constitui possunt, ita testamento ...

Marcellus. Si quis servo suo legaverit, et legaverit eum et restituit ne moriatur, fiet mortuus fiat, quod commodo cedet non heredis nisi dominum eius ut minimum tamen elegerit. Item est et si potestatis sui relictum legatum. Et si hic cum emancipatus esset, et vivo ex libertate datum, et non constituerit, erit bis omnibus eorum ... partem cogendus est.

Celsus. Heredem meum ita tibi obligare possum, ut si quando ego in orbem tuum servum Stichum non emere ... aut emptum tibi ... sit.

Item. Si unum legatum sit Stichus aut Pamphilus, cum Stichum sibi legatum putaret, vendicaverit ... ut mutande vendicationis ius non habet, quando si ... [illegible] ... Stichum decernit cum ignoraret sibi permissum vel Pamphilum dare nihil impedire potest.

Item. Et Proculo placuit et ... sic accepi quod servo communi legatum sit, si alter dominorum omiserit, alteri non accrescere, non in omnibus his partes legatas; nam et si ambo vindicaverint eam quamvis legatam partem ... quam in servo habet.

Item. Cum quidam uxori sue dotem reddidisset, et decem legare ei voluisset, et quamquam sciret dotem ei redditam, hac tamen pretextu usus esset quasi dotis reddende nomine eam summam legaret, existimo deberi decem: enim ubi nomen reddendi quamquam significationem habet retinendi, recipit tamen et significationem prestandi.

Item. Lucius Titius in testamento suo publio Mevio militiam suam reliquit sive pretium eius, quamquam redigi et inventione eius pervenit, cum suis commodis. Sed cum superstite testatore Lucius Titius militiam vendidit et pretium exegit et vendidit et cum illam militiam vel pretium ...

Et paulo ... nullo in prete ... non accrescendi ... alienum ... accescendi ...

... dicendum ... quasi ... Facalis ... dy.

... ibi ... si duo ... ibi.

.q Quum quidam preterita i. colore verborum s. scripto recte ei tibi dotem .x. valet ei non obstante falsa demonstratione, quia quantitas vel species est nominata. Alias secus, ut s. t. i. si sic. C. de falsa causa adiecta. l. ii. et f. acursius doctor legum.

a Recipit. sic. i. de verborum sig. l. verbum reddendi. et i. t. i. lucius. C. a. cum l. heres meus. acursius.

b Lucius militiam. talem s. quam alienari possit ut sunt ... C. de pig. l. f. acursius.

c Eius militie. s. quam cumque ... acur.

d ... non dicto deleri non ... medio tempore obvenisset ut in fructu medio. ut i. pr. ... filia. et l. lucius. acursius.

Si que ... legatum ... legatarius ... die ... sed ... cum moretur ... legatarius ... pendente die ... ibi. nec hic. dy.

V

erogentur: et si ei dederit annullam minimam vel pecuniam ex testamento dari voluerit. Item post mortem Lucii Titii Stichum Publius Mevius vel Mevia vel pecuniam eius ab heredibus Lucii Titii exigebat. Respondit: exiguntur nullae pecuniae praestandae non oportere nisi legatarius ostenderit testatorem et postea eum solutionem fideicommissi eum nullae pecuniae accipere voluisse. Quod si non totam pecuniam mihi set partem testator Lucius legatario dederit, in reliquum superesse ex causa fideicommissi hic et ab his recessisse testatorem ostenderit, quamvis in parte mutatam esse defuncti voluntatem, ad eum partem fideicommissum recusat.

Marcellus. Lucio Titio fundum Seianum vel usumfructum fundi Seiani lego. Potest legatarius vel fundum vindicare vel usumfructum: quod facere non potest is cui tantum fundus legatus est.

Idem. Cum quidam ita fideicommissum reliquisset: rogo ut restituas libertis meis quibus voles, Marcellus putat heredem posse et indignum praeferre: sed cum his quos dignos putavi, alias petere posse Marcellus ait eos qui non offenderint. Item ait si neminem elegerit, omnes ad petitionem fideicommissi admitti, quasi iam praesenti die datum, cum sic relinquitur: quibus voles, nec ulli offerat. Plane si certi defuncti sunt superstiti tantum vel heredi eius si priusquam peteret decessisset. Sed Scaevola ait: notari omnes petere posse: cum ulli offeratur: cur non et qui decesserint ad heredes transmiserint, etiam si non petente iam eligere non possit cui det? Iudicium Marcellus: cum fideicommissum ita relinquitur ex his cui voluerit, arbitrium heredi offerre cui heres velit et statim offerat sibi aliquo intervallo et statim competere omnibus petere, itaque cum omnibus competat, merito no

tarius est cui superstiti soli putet dari. Plurium nisi forte aliquem institutum praeterierat quo praeter eligere eum possit, cui offerat ceteris decesserint.

Marcellus. Si tamen quibusdam absentibus praesentes petent cum praesenti die relictum sit fideicommissum, an quanto statuendum esse explorandum: an tali sint petituri.

Idem. Si fructus in servo fructuarius fructuario herede instituto a Lucio cum fructu legatur, non potest heres dominus exceptione uti si legatarius vindicaret fructum, vellet ne relicto heredi usumfructum eius.

Celsus. Si illud aut illud legatum sit, unum legatum est: si sub contrariis condicionibus aliud atque aliud legatum est, unum legatum esse arbitramur. Item refert hic duum an eorum quibus legatum est diversas partes esse velut si ita legatum est: si navis ex Asia venerit, Titio heres decem dato; si navis ex Asia non venerit, Seio heres decem dato.

Marcellus. Cum proximus ex debita parte institutus est, fideicommissum relictum ab eo praestare non cogitur. Si omisisset institutionem qui eam partem vindicaret, utrum eo iure retineret eam an non praestare deberet fideicommissum, et magis est debere fideicommissum quam ex illius parte praestare praestetur, sed nequaquam ad alium pertinere deberet.

Celsus. Pater meus referebat cum esset in consilio Duceni Veri consulis, ita locutum in sententiam suam: ut cum esset Atilius Catullus filia ex asse herede instituta liberto et legasset, petisset ab eo ut a concubina ipsius caveret, et libertus uno tempore decessisset et quae ei relicta erant apud filiam remansissent, cogeretur filia id fideicommissum concubinae reddere. Quod alicuius heredis

Capit .i. capere iure antiquo .i. l. xij. ta. ſi nemo eet inſtitutus. ut inſt. de h. ab int. in prin. no aut dico q ſuam hãt iur inſt. accreſcentem ab inteſtato. q ſic ꝑpãte iteſtatus q ex parte inſtitutus decederet. q nõ poteſt ee. ut inſt. de bo. di. inſtit. ¶ no aut. uł dic capit ꝑte iure antiq. i. l. xij. ta. q confirmat teſtamentarias ſucceſſiões. ut .j. de ũ. ſi. l. lege & fac. j. de reg. iur. l. quot. du plici. & ꝯ. pr. ¶ q ibi. no. acurſius d.

toll. ¶ ne aut in fi. ¶ acurſius. y ¶ Spẽs. ſecus in pecunia. ut. s. e. ſi pecuña. ¶ dolo hẽdis. qui gº dolum dicit ꝓbet. ut. s. de ꝓbat. quot. ¶ qui dolo & j. s. loc. ſi qs domũ. ¶ amp. ubi caprarius ꝓbat ſe ſine fraude amiſiſſe capras .s. ubi ſ. ꝙ. s. de edendo. ſi quis ex. ar. ¶ ꝓbibz. ſ ſpale in argentario ut ꝓbet caſum. q eius offiũ eſt cuſtodire & hẽe rationes & ſic in cuſtode carceris. nam ꝓbare dz non ſuo dolo accidiſſe illum qui cuſtodit. ut. j. de cuſto. reor. l. fi. ¶ f. & facit. s. e. cũ res. ¶ item. acurſius.

nominatim fidei committitur preter fidei commiſſum: itaque demum datur voluiſſe ſi ille extitiſſet heres. ¶ Si filio heredi pro parte eius a quo nominatim legatum eſt accreſcit non preſtabit legatum quo iure antiquo capit accreſcentem partem.

Idem ¶ Quidam in teſtamento ita ſcripſit: L. Titio. g. ſtichum lego uiginti lamque refici curabit quam mea pecunia conuenit ad usum suam conſtitutum eſt. ¶ Et eius legatum ualeat. dubitatur. Celſus .x. libro digeſtorum. Modeſtinus quod legatum eſt ſi ſcriptum ita teſtamento (?) ... legatum. ... ſummam non eſt: preterea tum indicata ſumma legata quantam curet ſufficeret ſi modo non a ſtatuit ita faciendum defuncti uoluntatem ut ex magnitudine eius pecunie aut ex mediocritate facultatum quas teſtator reliquit tunc arbitrio iudicis eſtimationem preciſa patrimonii legatique quantitatis debitum preſtari.

Mod. ¶ Si quis quos non poteſt manumittere legauit ut manumittantur: neque legatum neque libertas ualet. *legata que pure relinquuntur ab adita hereditate debent. dy.*

Idem ¶ Omnia que teſtamentis ſine condicione relinquuntur, ex die adite hereditatis preſtabuntur. ¶ Cum dum aliquid conpleta ab herede non traditum ſit a legatario, debetur tamen hereditatem cum fructibus preſtari. ¶ Cum ita legatur, illi uel amplius fundum illum cum omnibus rebus que in eodem fundo erunt mancipiis que continentur. ¶ Cum ita legatur quicquid in horto meo erit, ſi quid in eum legatum eſt ex rebus non legatis ignorante eo *(ſ. teſtatore)* ampliandi legati ſui gratia in horreum illatum eſt non uideri eſſe legatum. ¶ Cum a legatario petitum erat ut alii reſtitueret, ſi legatarius decederet uiuo eo cuius

id quod legatum eſt preſtare debebis. ¶ Species nominatim legate ſi non reperiuntur nec dolo heredis deſierint eſſe, peti ex eodem teſtamento non poſſunt. ¶ Cum fideicommiſſa familie relinquuntur, hi ad petitionem eius admitti poſſunt qui nominati ſunt aut poſt omnes eos extinctos qui ex nomine defuncti fuerint eo tempore quo teſtator moreretur, et qui ex his primo gradu procreati ſunt: niſi ſpecialiter defunctus ad ulteriores uoluntatem ſuam extenderit.

Idem ¶ Legatorum petitio aduerſus heredes pro partibus hereditariis competit: nec pro his qui ſoluendo non ſunt onerari coheredes oportet. ¶ Cum plures inſtituit heredes teſtator ac quibuſdam nominatim reliquit legata, poſtea codicillos ad omnes heredes ſcripſit: queſitum quae legata debeantur. Modeſtinus reſpondit: cum manifeſte teſtator teſtamento expreſſerit a quibus heredibus legata preſtari uellet, licet codicillos ad omnes heredes ſcripſerit, attamen ea que codicillis dedit ab his preſtanda eſſe quos ſuiſſe munere fungi debere teſtamento ſuo oſtendit teſtator. *Legatum propter incertitudinem redditur inutile. dy.*

Idem ¶ Titia cum teſtamento ſuo heredes inſtituiſſet Meuium et Sempronium filios ſuos ex equis partibus, petiit a Meuio ut Stichum ſuum manumitteret nihil ultra. A te autem Meui fili a te uero peto ut Stichum ſuum manumitteret. At cum in miniſterio tuo tot capita ſuorum ubi huius codicillis legauit nec legauit quid quod huius ubis relictum uideatur: cum uti ſuperſtitum eſt duobus heredibus inſtitutis defuncta teſtatrice et mancipia hereditaria ditiorum perſonarum fuiſſe et codicillis nihil relictum ſit de precariis nec capius nec poſſit uelle fideicommiſſi petitionem ex tantum non ſit cum legaſſe ſe dixit nec adiecerit legati ſpeciem uel ab

¶ Inſtitucio familie. accipe. ut. C. de u. ſi. l. f. acur. q dz noiatos
¶ Noiati ſ. quid ẽ admitti cũ. ut. s. dein eſt familie relictum eſt. Si ei familie relictum eſt. & omis de familia ꝑores debet admitti. Et ſi quibuſdam noiatis de familia relinquo alii nõ admittuntur. ut. C. de u. ſi. l. f. 12. ita relinquo familie mee. c. do. ſ. petro & Ioh. a. uł ſic ut prius uocetur petrus & Iohes. illi ei oibz aliis ꝓferunt. poſt hos admittuntur hii qui in eodem gradu. & eodẽ noie ſunt tꝑe mortis defuncti. puta noiati ꝯ erãt fres conſobrini. ſ. noiati ſunt ſilii conſobrini. hii admittũt poſt noiatos. & nõ patrueles qui ſunt ex alio noie. ſ. agnatois ſ. ꝑdci a cognatois. & hec innuit ubi ex eo noie q. ſ. eo quidam hnt cancellatur. dein filius conſobrinorum non patruelium. licet hodie hec diffña agnatois & cognatois ſit ſublata. ut in aut. de h. ab inteſt. & plamius aut ẽ ſi hãs cancellat eo & dic ex noie. i. familia. ut ſic poſt noiatos admittãt õs q primiores ſunt in gradu. ſiue agnatois ſiue cognatois & hec non ẽ queſtio q ſit amplius noiatos admittãt ꝑcedentes ut fres defuncti & patrui. & dicunt q n. q ꝑ hanc lram poſt eos & c. uocent tm ſequentes n ꝑcedẽtes. Et dic poſt eos defunctos notare i ordinem ſucceſſiois nõ ordinem graduum. & facit eis. ar. ꝙ. j. de ſuc. e. l. i. ¶ quibz. ac.

a ¶ Extinctos. ſ. noiatos. ac.
b ¶ qui. ſubaudi illi poſſũt admitti qui & c. acurſius.
c ¶ Moreretur. imo & tꝑe teſti. ut. j. de re. du. l. ſi cognatis. q ẽ ꝙ. ſolo. ibi nõ erat ordo in ſuccedendo q ideo a tũc teſti tps inſpicit. oms ei cognati ibi uocant quocũq gradu. at hic p ordinem admittũt. poſt noiatos. ut. C. de u. ſi. l. f. ſic an ſit capax tꝑe mortis inſpicitur. ut. j. de iur. fi. l. non intelligitur. ¶ qm. acurſius.
d ¶ & qui ex his. i. conſobrinis uł dic ex his. ſ. primis tꝑe mortis
e ¶ Primo. q̃ ſz qui ſunt in gradu in parte quali admittuntur ut filii fratrum cum filiis. ut. C. de leg. h. aut. ceſſante. ac.
f ¶ Ulteriores. puta ad patrueles ut dũt uł dic ad quintũ uł ſextum gradum. & facit. j. de aur. & ar. le. l. f. in prin. acurſius.
g ¶ Item imr. al. ¶ idem. 12. al' lex legatorum. acurſius.
h ¶ Competit. niſi noiauit hẽdes oẽs uł quoſdam ꝓpriis nominibz & tũc tenentur ad uiriles. ut. s. t. i. l. ti pia. ¶ f. & j. t. i. ſi plẽs. & j. ad tre. nominus & l. quot. ac. *hec ſpecialis ꝯteſto. ĩ dẽz ĩ ypo. que ꝓ legatis ꝓponit. ut. C. coia de l. l. circa fine. 2 ibi no. dy.*
i ¶ qui hẽdes ſcripſit. ſ. precipiens hẽdes ſuos conſuete legata preſtare. R.

al. dic ut ibi. — *al' pur.* — *.lex.* — *al. lex.*

¶ Omnia. niſi talia ſunt que in ſe tacitam condicionem habeat. ut. j. de condit. & de. l. i. in fi. & de u. ob. l. in ſtdum. h. al' eſt noia. acurſius.
p ¶ Ex die. cum quodam tꝑis tẽpãmto q magis intelle tu capi quã elocutõe poſſit exprimi. ut. j. de ſolut. l. q dmis & dixeimus. s. e. l. cũ quidã. h. & fac. j. de reg. iur. l. ĩ oibus. acurſius.
¶ Fundo aũ conduct. ſz & poſtea poterit hẽs repetẽ ꝑ interdictum quorum leg. ut. j. quorum leg. l. i. & C. quorum leg. l. i. nõ aut. per rei uen. h. & facit. j. de cond. & de legata. acurſius.
r ¶ Cum ita hec amplius. forte legauerat ei aliud. uł dic. aliã domum & huic h amplius fundum. unde & iudo mobit ꝑtem. ut. j. t. i. ſi ſic. acurſius.
ſ ¶ Mancipia. que ꝓpetuo ibi ſunt. ut. j. t. i. ſi ita. le. & j. C. de u. ſig. l. ij. acurſius.
¶ Cum ita erit. puta cum moriar. acurſius doctor.
¶ Non uidetur ee. ſic. C. de tri ſactoẽ. ſ. te cẽta. & s. de tri ſact. l. cum acquiſ. & de pact. tres fres. & de ꝯhen. & empt. l. in lege. & j. t. i. ſi ita le. & lege. ſi fundũ. & j. de aur. & ar. l. i. ꝑt. ¶ f. ac.
¶ Quod a legatario decedat. qui ſponte agnouerit legatum ſibi relictum. nec ei cogitur nec eius hẽs teneri. ut. j. ad tre. l. nam qd. ¶ f. ſi hẽs legantis. ut. s. e. cel ſus ſiue ſit caducum. ſiue in cauſam caduci. ut. C. de caduc.

k ¶ Sumimere. i. honere & facit. C. fam hẽc. quot. & j. de ali. le. gaio. in prin. & j. C. meiums. ¶ eum & ar. ꝙ. j. de u. ſi. ſi cum fundum. acur. *ſz ibi ſequẽtia declarat & limitant ꝑcedẽtia at ſz nõ dicit q dampnauit oms ĩ codicillis. ſz q ꝑſcripſit codicillos ad oms. & adh. j. l. ꝑx. ¶ lucius. dy.*
l ¶ Titia petiit. in codicillis poſtea fcis ut. j. dic. acur.
m ¶ Suis ſuiz. ꝓprium meuie & ſz quod in hẽdita. 12. idem. q uba q ſubiciuntur exprimunt condict. acurſius. n ¶ Tot ca. q. d. multa. acurſius doctor.
o ¶ Mancipia. repete & cautũ ſit man. & c. acurſius.
p ¶ Duorum. ſ. meuie & ſempronii. ac. q ¶ Nichil. iudicii ſubaudi. acurſius doc.
r ¶ Legaſſe. i. legaturũ & ſic tps ꝓ tꝑe uł fiat ſilitudinez. q. d. ſic ſi dixit legaui non expreſſa quantitate uel ſpe cum nichil legauit: nullum ẽ relictum. ſic ſi dixit legauero non expreſſa quãtitate & nichil poſtea leget. az. h. acurſius.
ſ ¶ Nec adiecerit. teſtator. acurſius doctor.

Hec nõ uł bona ſolo. ut. j. e. peto. ¶ fre. in fi. ¶ nam ibi uocant ꝑcedentes ... ut. s. e. l. ... ibi quid ... & c. uñ exponas q ibi dicatur ꝑcedentes ubi ꝑ mortem ꝓhibentis ... ſm illam ... q uerius uidetur dicas q ita intelligatur ſm illam. uñ cũ hic dic moreret ſub. ut q tꝑe teſti. tit. eadẽ. l. ſi cognatis. & ad l. q anñ cõſiderari ordines legatariis tꝑe mortis dicas q loquant de tꝑe ꝓhibitionis cõi. ut patet ex eadẽ. l. ſi cognatis. ſi bñ inſpiciatur. dum dic ... aut. & c. dy.

t ¶ Speciem. quod ſi dixit. 12. ñ tũc ualz q̃ conditionale. & ideo ſub. mariẽ inerat eiũ q expreſſa ſpe uł quãtitate condicto. ut. s. de condict. inde qui ꝑmiſit. & s. t. i. nichil no idem in ꝑterito dico re expreſſa. ut. j. de donat. l. ex hac & ar. ꝙ. j. de cõdi. & de. cum tale. ¶ falſam. acurſius doctor. *nã nõ uł legare ẽ quantitate expſſa & ubis ꝑſti tꝑis cõz ibi fuerũt uerba uolentis adimere. ar. adhec. de ali. le. l. legata inutili. dy.*

Stichũ

[illegible]

heredem meum praecipio manumittere. Modestinus respondit: ex his que proponerentur nihil in legatum vel fideicommissum praecipuum hic, sed libertatem servo suo dare compelli. [§] Lucius Titius ... nepotes suos heredes instituit filios eorum, invicem substituit ... eius filius qui ... post patris mortem decessit superstite matre duobus fratribus quos ... heredes habuit ... an hereditas eius ex causa substitutionis pertineat ad matrem. Respondit: si omnes instituti heredes non et fideicommissis omnibus invicem substituti essent, in ... persona ... fideicommissi substitutionem ... ideo ad matrem sui filii hereditatis ab intestato pertinet. [§] Lucius Titius testamento suo ... dulcissime filie mee salutem. volo cum a me ipsa accipere villam ... cum omnibus possessionibus suis omnibus. [§] Octaviano Alexandro dulcissimo filio meo salutem. praecipuam volo cum a me ipso accipere, si ... Symphoniano foro cum ... in possessionibus quam habet ... eius animus scriptum in integrum ... singulis ... videtur ... an vero pro hereditaria portione ... a semetipso quemque eorum quam habeat partem accipere voluit. Modestinus respondit: sic interpretandum scriptum de quo quaeritur ut fideicommissum inutile fiat. [§] ... quod si integrum praedium relictum esse intelligatur an pro portionibus fratri a coheredibus solvendum sit ... a semetipso ... integrum ... voluerit ... ad solutionem ... fideicommissarium minime compellendum. [§] Lucia ... Titia ... moriens a filiis suis per fideicommissum ...

Si aliquid fit me presente quod per meam contradictionem impedire non possum non videor consentire.

servo domum reliquit post mortem eius filii. idem heredes eum diu servierunt hereditatem ... dividentes et domum in qua ... divisionem communis fideicommissarii qui testamento adfuit, quod an fideicommissi persecutionem ... sibi ... eo quod interfuit divisioni consensisse videatur. Modestinus respondit: ... ipso iure amissum non esse, nec repudiatum quidem; sed nec per doli exceptionem submovetur nisi evidenter apparuit omittendi fideicommissi causa id eum fecisse. [§] Seius servum cum dominum suum haberet in provincia ... res de domo sua in eodem provincia ... ubi post multos dies decedens ... uxorem suam heredem et alios ... reliquit, quo testamento significavit illa que infra scripta sunt ... heredes mei ullam petitionem penes uxorem meam esse sive aliud quicquam ... nomine eam inquietari volo ... titulo uxoris eius ... hereditati vendidit ... possunt ... testamento ... coheredibus possit ... defuncti. Modestinus respondit: si ea que ... uxoris defunctus ... perpetue ad eandem pertinere voluit ... voluntatis ... ostendere ... mariti sui ... oportet. [§] Si ea contra ... fideicommissum ... filius eius ... est quominus ... emolumento fideicommissi ... [§] Quidam ... filia ...

[illegible]

[illegible] ut. s. solu. ma. l. ii. in fi. sub. § [illegible] ... accursius.

... mutat ... nam. s. ... accursius.

... legatum. hic sic. accursius doctor legum.

... alterutro. ut. C. de rei ux. act. §. ... accursius doctor.

.b ... accionem. per quod apparet quod non voluit filiam ... oppignabatur testator. nam et sine filia se posse ... ad. l. ... de al. leg. ... l. ... stichum. ...

int dotalis erat ea nulla ex hereditate
filio herede instituto tabulis codicillis fidei-
filie dotis nomine reliquit quo
quantum a fratre mulier consequ-
eretur. Mod. r. quod nuptiis non
esse consummatis dote a marito velit
cum patri suo non consentientem
[illegible] sic. Item rescripsit
ut siquidem uxor quantitatis
[illegible] fuit illius petitionis [illegible]
[illegible] summa dotis
nomine legata amplius sit quam
dotis nomine [illegible]
ut ius ad eandem summam quam
[illegible] excedit in [illegible]
summa ex testamento consequeretur. non
[illegible] est petere duplicem pre-
stationem [illegible] filium eum debere hone-
ratum herede voluisse [illegible]
[illegible] licet non
[illegible] filia instituta [illegible]
generum dotem [illegible] Lucius
Titius relictis duobus filiis suis here-
dibus divisis servis institutis addidit
capitulum generale ut legata libertates
ab his heredibus suis prestarentur. quaecumque patre testamento a filio
ut ut omne honus legatorum in se
sustineret inhibuit modum ea quanta
in legatis reliquit. Titium [illegible]
[illegible] filio meo et herede [illegible]
[illegible] deinde subiecit ut prestare
[illegible] filie sue dulcissime [illegible]
[illegible] pauline filie mee carissime
siqua me vivo dedi [illegible]
[illegible]
[illegible] a te filia karissima ne vel
[illegible] ampliorem [illegible]
[illegible] magna onera sust-
[illegible] legata que supra scri-
[illegible] quero an ex his verbis
[illegible] quibus cum filia sua in
testamento prius locutus est effectum inde
[illegible] ut hereditariis actionibus
tantum [illegible] omnibus fili-
um suum solum honeravit. [illegible]
illum solum ipse honus legatorum
[illegible] hereditati
[illegible] creditoribus
[illegible] Mod. r. ut actiones
creditorum filius solus exciperet
[illegible] testatorum non [illegible] Eadem
[illegible] Gaio Seio dedit
[illegible]
[illegible] codicillis [illegible]
[illegible] meum [illegible]
[illegible] usus
[illegible]
[illegible] in dotem [illegible]
[illegible] molestari
[illegible] post mortem
[illegible] filiorum [illegible]
[illegible] huic eidem marito legavit
ut quidam [illegible] quero an
ipse [illegible] codicillis ei [illegible]
[illegible] post mortem Gaii
Seii ex causa fidei [illegible] filie et here-
di [illegible]
[illegible] Gaius Seius ac-
cepit. Mod. r. licet non [illegible]
[illegible] quibus filia testatoris
fideicommissum Gaio Seio postquam [illegible]
[illegible] legata sunt [illegible] non
[illegible] voluntatem testat-
oris post mortem Gaii Seii [illegible]

Item Legatis uxori que usus e-
ius causa parata sunt [illegible]
non pertinent [illegible]
[illegible] causa parata sunt.

Item Legatum est quod [illegible]
testamento relicta.

Idem Qui [illegible] testamento [illegible]
[illegible] est legatum eodem testamento [illegible]
[illegible] libertas legatio [illegible]
[illegible] legatum est [illegible] est.

Item Quod filius legatus ante
[illegible] aditam hereditatem [illegible]
hereditati acquirit.

Item [illegible] legate post testamentum [illegible]
[illegible] impositum est [illegible]
[illegible] solum et superficies.

Item Si duobus filiis meis eandem

... accursius. ... legati. et dic quod improprie dicitur cum ... non sit hinc inde debiti contributio. ... ubi proprie dicitur compensatio. ut. s. de compensat. l. i. ... l. nesennius. accursius.

... in sequenti sum legata nomine debiti. accursius.

... ab libertas. ut. s. e. t. l. plane. ... quibus ... de fundo instruc. l. iii. §. minor ...

.t O ... filius acquirit. ...

Addito

—a ptinebit. s. palctum. p que ad me ptinere uolo. ac. —b pprium. cu noie eade titius legatum repudiet. nam in accrescat ... s. e. l. et pro —c legatum. sit ut duo al aliis. So. ibi uno suo cum duobus. unde no sunt coniuncti re. cum n faciant ptes p concursum. sed in casus hic duobus suis diversorum. et sic sunt coniuncti re et ub. Et facit. j. e. si in pupi. et j. de except. rei iud. si mat. C. l. et C. eandem. et l. et an ea dem. C. act. et j. de re iur. quot. dupli. et s. de usuf. accres. l. f. acursius doctor legum.

—d Mevio. p. tribus modis pot loqui. p sisit ubis coniuncti. sed re disiuncti. tunc hoc mo. mevio et seio lego fundum peqs portoibus. ...

[illegible]

—l legatum. sit ... qd g. C. siqs duos. Et hoc qn in uno testo. Si autem in diversis dic. ut. j. sempronius. alij i differet diversum spem. ul quantitatem deberi i solidu si a singulis legavit testator illa rem ul summa secus si ab uno noiatis et postea allegat ab aliis gnal ut. s. t. l. si tibi. C. l. et facit. s. t. l. l. si suo alio. C. si quis a primo. C. de l. ... qo. acur.

Ame. si legat uos hito respectu ad tps constitute dotis aim pense necce uident legate. sz si legat hito respectu ad tps p seno no ident legate impense necce. dy.

s. repudiatu. ac.

res legata est tantius sui nomine ad me eam ptinere nolo tantum ad me ptinebit quia pertin. alterius sui. p alterius suum accrevit p inde ac si in eo alterius suo esset legatum.

Si legat plibus et uni ... repudi at p repudiantis accrescit alis p portione legatis. dy.

Item Mevio fundi ptem dimidiam Seio ptem dimidiam lego eundem fundum Titio lego si Seius decesserit p Seio ptem utrique accrescat quia separatim ptes fundi et totus legatus sit necesse est ut p sua quisque ptem accrescere legatum cum eo cum quibus sit divisus separatim legatus est accrescat.

Si tantum heredem instituto uxori mee ita legatum est quicquid ptitulam ad se tum dotis nomine pervenit tantam pecuniam Seius heres meus ei dare. Quero an deductis impensis tantum si possunt que fierent. Si deducantur. Respondi non dubito quin impensis quod ita legatum est atque heredi deducto quicquid ad te pervenit non tamen ei dares tota dos sine ratione deductionis impensarum mulieri debeatur non autem deminus servandum esse testamentum existimavi quae servatur intestato uxori quam autem uxor plegavit hic enim taxationis loco positum est quicquid ad te pervenit. Illic autem ubi uxor uxori plegavit id videtur legare quod in dote de muliere consecuta fuit.

Item Cum ei qui patrem implerit legatum esset non ante restituere placuit solidum capere posse.

Item Si ita relictum fuit quantum heres meus habebit tantum Sticho dari volo p eo est ac si ita scriptum sit quantum omnes heredes habebunt. quod si ita fuit scriptum quantum unus heres habebit tantum Sticho heredes meos dare volo minor pars erit accipienda quam venit in legato. Legatarius solutus fuerit distinguere si in diem fideicommissum relictum sit veluti post .x. annos

intereè cuius causa tempus dilatatum sit utrum ut heredis quo casu heres fructus retinere deberat an legatarii velut si in tempus pubertatis cuiusquam impleret sit fideicommissum relictum sit. tunc in fructus pstandos et antecedentis temporis. Et ita intelligendum sunt si non nominatim adiectum est ut cum incremento hic fideicommissum pstaret.

Si ita scriptum sit .x. aut .xx. hic dato p eo est ac si .x. sola legata sunt. aut si ita sit post annum aut post biennium videtur legatum quam ego decessero hic aut post biennium videtur legatum ex heredis esse potestas melius.

po testas.

Indefinitum equipollet universali. hoc dicit. dy.

Item Si pluribus heredibus institutis ita scriptum sit heres meus Campanae Seio dare aureos .v. et quilibet his sed omnes videbuntur damnati ut unusquisque .v. dent.

Sic. s. l. ... Tpn

Cum ita legatum fuit Lucius Titius heres meus Sticho .v. aureos dare damnas esto deinde alio loco ita Publius heres meus esto Sticho .v. aureos dare damnas esto nisi Titius ostendent ademendi causa id a Publio legatum esse relictum qui non .x. aureos habuit accipiet.

Appellatone masculini continet feminini. sz no econtra. dy.

Item Si ita sit scriptum filiabus meis .c. aureos do an masculini generis et feminini liberis legatum videatur. Nam si ita scriptum esset filiis meis hos tutores esse do responsum est filiabus tutores datos esse quod non est ex contrario accipiendum ut filiarum nomine masculi continerentur exemplo namque pessimum est feminino vocabulo et masculos contineri.

Cum ex die certa nobis legatum sit aliquando conditionem .l. diem incertum repudiare non possumus

Iuri futuro renuntiare no possumus. dy.

[illegible]

fidei: unius tm et minima pticula dicitur ut porto legata. ut. j. t. l. nummis et s. t. l. si ita sit ascrip. insi. licet quilibet hedum unus possidia. ar. j. si uo les quis nomine in spiritu. et sic omis gplexendit. s. b. et facit. j. e. si plibus. in prin et qd ibi no. et j. t. l. si ples. et de reg. iur. semp. i obscur. et j. e. sempronius. et j. de t. l. quidam. et j. t. l. qui gai. C. l. acur.

—t pegasus intelligentia. s. que de ea se impo cau et facit ad hoc. s. C. cum pollidius. et j. t. l. q bys ubis. et de opt. le. filium. et j. ad tre. mulier. C. si hes. et l. a fideic. C. l. et l. si ame. et s. e. post morte et j. de annuis. l. l. eum et l. iubto. C. filium. ac. de usuf. l. i fideic.

—u Si ita p eo est. no oio. et j. xv. nisi i debita qn eligi possit ut infi. b. l. no tn e nisi et j. peu. obli. si ita. si. fuo. x. aut v. et l. an stip. C. ly. et s. t. l. siqs afi. C. siquis et l. apd iul. C. seio et s. g. s. e. lutio. ubi legata no dab electo. So. ibi et eode mo solue. s. t. l. l. plane. C. f. et s. e. si usqui et facit. j. t. l. qui gai. C. cum ita. et j. de re. iud. cum mille. ut hic. mt pares. ac. omis coniuncti et gnaliter. na si quilibet ceet hs nis quilibet insolidu

dampnatus —x omis

Si plibus sit tenetur ut in fina. ut. C. si ples. una finia. l. i. et j. et no. ex hac. l. o distiam int has ptes. alii ferunt lapidem. et quilibet istorum fert lapidem. nat quilibet distributionem notat. s. oms n sic. sz mag collect. nam p in ar. ubi qui libet rem de qua agitur insolidu cuilibet appiare solet. sec i iudo oms. nec ei semp se oppt. ul i solidu. ul p parte ut impleat gdictum. st. no. q inde finita equipollet universali. sic. s. de pig. act. si necessarias. C. si annua. et j. de u. h. musiy. et fac. j. t. l. si ples. et de duobus reis. nos. C. f. et s. t. l. turpia. C. f. et s. t. l. et l. si heds noiatim. adde

—y Si ita quinos. i. quinque sic g duplicat legatum qntitatis. et sic e. s. s. t. a. plac. C. i. so. s. r. ibi fuit legata bis eadem qntitas ab uno eodemq here instituto. quo casu no n semel debeat nisi q probet legatarius. ut ibi. hic aut ad iusti et sic debetur bis. nisi pars heredum pbet q ut hic. q distincto i corpore legato no ht locum. qr ibi q si a diuisis n si debetur nisi semel. ut. j. e. lutius. C. in pulevi. insi. C. n testator dicat ab uno quoq prati une in solidum. ut. s. t. a.

l. de opens lib. sicut in prin. et C. f. acursius docto.

.a Si sub gdictione non possumus. sic. s. de acqr. h. l. is qui. et l. is pot. et j. de suc. edic. l. l. C. de certa lis. Sz g. C. de pact. l. l. So. aliud est repudiare ut hic. q pacto remittere ut ibi. et s. d pactis. l. h dic. C. filia. acur. quo ad a gditonale. qr no cessit.

.b ptinet. pprie ut d beatur. nec ut transmittat. et impe quo ad diem. qr cessit quo ad utruq. ut j. qn dies. l. ce. h dies. et C. d cadu. toll. l. i. C. i igitur. et C. sin aut. n tn transit i me dnium statim. ut no. j. e. l. an plt. C. f. et e sfimulo posito. g. si cer. pe. eti gdicto. alij ut. R. dnt die i gdict. et tam quo ad noiatione non quo ad euentum. et sic dicat de in certa die que e p gdict. ut. j. de g d. et de. l. dies. divisis ergo respectibus dies d certa incerta sic. et transacto d fieri de re certa et incerta diuisis respectibus. ut. C. de transact. si de certa. et s. d transact. l. i. C. facit. l. d gd. et de. l. i. et j. d ope. leg. hoie. acursi.

.c Si p ream nupsisse. i. postqua. ul cu. uel si. ac.

.d ignorate. quo h. n. ualuit sin uolutate pris ut. inst. d nupc. i pn. et s. d sta. ho. paul. et e fat emancipata. et fac. j. d gdict. et de. si iam. et l. sole mus. et l. si ita le. et C. de inst. et sub. l. siquis. acursius doctor legum. acursius doctor legum.

quia pea gdicto pno impleta habet cu de uite i pleta no fuit ... l. h gdicto et qn dies le. ce. l. pe. et l. quia pupillo. dy.

c Si ita significatione. cum statur non sermonem ostendatur. ut j. t. i. non aliter. acursius doctor le.
f Cum ea. i. q. q. d. non deleretur. Sed quid si nupsisset tempore mortis. non autem venerat tempore testamenti. respondeo non debebit. ut j. t. i. uel. respondeo. § fi. et de auro. et ar. le. si ita ar. Sed ar. j. e. si ita quis. et. sed ibi respondeo largam significationem. r ubi pot. ...

hereditatem. nascerentur legata ex causa conditionali. ut hic erat ea tamen que nascuntur post existentem conditionem. i. declarationem uoluntatis. C. i. istius uxoris. ut s. t. i. si ita. l. § ult. et C. de fideic. lib. l. cum libertatem. contra j. de peculii. l. i. §. acursius. Sed ibi accipiendo usuras uoluit augere legatum. quia filij nomine exercuit fenus non ibi pater. dy.

q Bonorum possessione. s. ta. uel aliqua ab intestato. acursius doctor legum acursius doctor.

r Data. accepit ergo bonorum possessionem que ius tribuit. alioquin quomodo peterentur legata. cum nec esset persona actio. respondeo uere non est acquisita nisi respuerit. et tunc uelit. ut de cur. fur. l. fi. § tali. sed pro quesita interim habetur antequam furiosus factus sane mentis agnoscat ut et C. de cur. fur. l. fi. § i. unde interim petuntur legata. si que uero et inmonimutabilis non est quia prestatur cautio. sed nulla quomodo moueatur. quia ius. respondeo dicat hic. cauendi mora demum quod. ar. et est hic cautio necessaria. ut s. qui sat. co. de dic. § item legatarius. acursius.

/. i. l. si ita scripsisset. et e. h. l. ar. contradicat testator si non ualet iure testamenti ualeat iure codicill. quia si postea rumpatur natiuitate postumi non confirmatur. quia de presenti tamen initio itel[ligitur] loquutus se uidetur. dy.

nam nec pertinet ad nos aliquando dies venerit vel condicio extiterit. Cum pater filie sue testamento aureos certos heredem dare iussisset ubi ea nupsisset, si filia nupta sit cum testamentum fit, si tamen etiam absente patre et ignorante nupsit, nihilominus legatum debebatur. Si vero patre non ignorante, videtur de aliis nuptiis sensisse. [marg.: Verba presentis temporis referuntur ad diem conditi testamenti. dy.]

Proculus. Si ita scripsisset quis: "lego quidquid in Lucium Titium dare facere oportet Sempronio lego", nec adiecerit presens, videtur verisimile dubitatem quantum ad usum significationem attineret, cum ea pecunia comprehensa non esset cuius dies moueniente eo qui testamentum fecisset non dum venisset. Ad veniendo autem hic ita presens modicum necessarie mihi videtur ostendisse eam quoque pecuniam legare voluisse. [marg.: s. propter tuum delictum.]

Item Sempronius Proculo nepoti suo salutem. Duabus tabulis testamenti eodem tempore exemplari causa scriptis, ut vulgo solet fieri, eidem per unam talis c. alteris l. aurei legati sunt: quero utrum c. et l. aurei an c. tantum debeantur. Proculus respondit: in hoc casu magis heredi parcendum, ideoque utrumque legatum nullo modo deberi, sed tantummodo l. aureos.

Item Licinius Proculus Paulo suo salutem. Cum faciat condicionem in prelegata dote: ut si mallet uxor mancipia que in dotem dederit quam pecuniam numeratam recipere, sic ea mancipia uxor mallet, numquid ea mancipia que postea ex his mancipiis nata sunt uxori debeantur, quero. Proculus Paulo suo salutem. Si uxor mallet mancipia quam dotem accipere [i. dotis extimatione. ac.], ipsa mancipia que estimata in do-

Licinius. partus recepti ex re legata ante diem legati non debent esse ipsius legatarij. dy.

tem dederit, non etiam partus mancipiorum ei debebuntur. Bonorum possessione dementis curatori data, legata a curatore furioso suum defendit prestari poterunt, sed qui petent cavere debebunt, si hereditas evicta fuerit, que legatorum nomine data sint reddituri.

Paulus. Mortuo bove qui legatus est, in corium non debetur. Cum [addito] proportione frumentaria legata sit et decreverint, quidam putant legatum extingui, sed hoc non est verum; nam tum et res et utilitas legatur, estimatio videtur legata. Cum Labeo referat agrum meum Cornelianum si heres legati tibi dare et vendidisse ex mente presentis fidei ... falsum esse apparuit, sed Proculus ait, si quis heredem suum cui fundo cum comitatum heres non habet dare iussit ei quem commentum habet putat, heredem obligatum esse quam mentio est, vel in ipsa re si sibi inuidiosum testamento fuit, vel si non est in celebratione. Si testator dari quod iussisset aut opus fieri aut munus dari, pro portione sua eos prestare quibus pars hereditatis accresceret, eque ad atque cetera legata placet.

Marcianus. Ut heredibus substitutum fit ita legatariis videamus an idem fieri possit, et cum mortis causa donabit, ut id quod iterat ille alteri cui percipere non potuerit, quod magis est, quia in positionibus quorum persona donatio confertur.

Paulus. Si Titius mihi Stichum aut decem debeat, et legavero tibi Stichum quem mihi debet, perextingui legatum, et mihi soluti sunt decem; aliter, si alius et alius Stichus legatus fuit, ex eventu solutionis legatum valet. Sed cum ita legatum est: quantam pecuniam a Titio heres meus exegerit tantam Mevio dato, si sub condicione legatum est

s Defendit. nam si non defenderet non peterentur. abeo cum ab administratione remoueatur. ut C. de pecur. l. cum. h. ac.

t Mortuo boue. ante quam sit factus legatarius. ut quia sublegatus. [conditione] et decessit ante conditionem. uel non erat legantis. alioquin contra. ut s. de rei. uen. solum. § i. ubi ei in domo testatoris legata et postea diruta distinguitur an post cedentem diem legati et maxime post aditam hereditatem ru[at]. ac non tunc debeatur area quasi pars rei. ut s. e. si area. et j. t. i. l. maxime sichorus. §. aream. alioquin si ante secus. ut s. t. i. si ita le. § si domus. sic in boue distinguitur. ut ar. j. e. peculium. § qua dirige. et s. qui. mo. u. a. quid tamen. § f. et l. s. et j. de pecul. l. i. tunc inutile alij. ut. respondeo. dicunt idem quod hic dicitur et si post aditam hereditatem. si heres non sit in culpa uel mora. quia admitto in presenti in qua initium spei habetur. ut j. de u. o. si ex le. et j. e. l. an plus. § f. at inuenitur. secus. ut de a. l. non solum. § i. et in condict. furt. quia et ipsa datur domino. ut s. de condic. furt. si seruus. § boue. et fac. s. qui. mo. u. a. l. plus. et s. t. i. quid ergo. § si heres. acursius.

u Portio frumentaria. erat forte uas quo soli romani ciues et eo solo mensurabant. ar. s. de usu. l. sed et si suscepit. si. § heres. uel ut aut legauit frumentali circa tesseram frumentariam. et sic cum ea mensura meum non possit. uel legatum nullum. sed tamen uel et debetur extimatio. Sed nunquid distingues ut in mulia de qua subiacet, in quia distinguitur si legatur ei qui capere non potest. aut propter contradictum suum. et tunc nec extimatio debetur. aut propter aliam causam et tunc si testator sit debet extimatio. alias non. ut j. t. i. si fideic. § si suo. et s. t. i. filius fa. § si quid. et ecce uidetur idem. ut j. e. titia. in prin. et facit s. de uir. iur. si mihi. § ex asse. et ad l. acquil. l. his. et j. pr. § et s. t. i. non amplius. § f. acursius. [marg.: Si testator portio unius heredis deferri accrescit accrescat alij etiam cum honere. dy.] [decimi]

x Labeo. hic distingue. ut s. no. ti. i. § fines. acursius.

y Si testator munus. s. cum ea sit commune si ne ea. ut j. de u. s. l. inter communem et hec distinctio. l. non testatoris sed et testatoris et dici posset. acursius.

z Proportione. s. accrescentem que est hereditaria. ut C. de caduc. toll. §. his ita accedit et honus. et sic loquitur in caducis. et in caduca non proprio scripto. ut C. de caduc. toll. l. i. § ne aut. in fi. et § in prono scripto. item referas ad cetera legata. nec opus. quia illud in solidum quemque obligat. ut j. de u. o. stip. non di. et j. t. i. fideic. § plus. uel sit opus per partes. sed non contingit libato in sua alia parte. et fac. s. t. i. si dono. b. § heres. et j. ciuitatibus. § plus. et s.

t. ij. sed cum ea. ac. [sine] tenet. i. sub hac condicione. uel alia. ut j. de don. ca. mor. si ca. idem si
a Ut heredibus po[test substitui] sine condicione. et non sit stip. ut j. de do. p. seia insi. et no. C. de don. ca. mor. l. i. et no. permittat ut ei in mortem. obligatur donans ca. mor. s. ar. qui ob causam dans uel donans. s. ut si moritur. ut tollitur. j. de don. c. mor. senatus. §. donatio et § de f. in eius cui substituit substituto. confertur. per obliquum. acur. [marg.: ita et le. ut isti de singul. re. per fideic. relic. § i. ac.] [addito]
a Si Titius debeat. ex stipulat. meo. si heres non habet elect. ut s. t. i. si hic. §.
b Mihi. s. testanti. uel heredi. § f. et l. quod si quis. et l. non quo casu. § qui gatum. acursius. me cum debebat alterum eorum contrario. quia s. unum et unum.
c Legatus fuit. a hic duo et duobus legauit. item s. solo unum cassauit tamen hic retinet unum ualere alterum adnichilauit. uel ideo legatum et non i. x. item eorum. sic g.
d Ex euentu. si enim stichus in soluatur, rei solute dum teneat tenet legatum non plectur quod testator penituit. alij dicunt contra. ut rei exacte non teneat legatum non ex contrario tuus contra pateat sed exactio et spontanea solo tollit hoc diuisum. et alij dicunt ex euentu. quia si in soluatur non debebitur. si heredi meo sic presta placet et si soluat mihi non distinguo quos habet elect. Si uero soluat heredi meo. distingue ut dixi. s. t. i. l. quod si quis. item est contra j. t. i. fideic. § si rem. so. hic sponte optulit debitor ut ibi distingue. et propter ex predictis. uel ubi nomen fuit legatum. uel exactum debetur quod olim debitum si reseruetur. sed non res alternatiue debite fuit legata. unde alia soluta uidetur ista nec fuisse debita. uis ergo quia in ea habebat legasse uidetur. ut s. t. i. si domus. § f. et facit. j. de lib. leg. non solum. § i. acur.

e Certatio non pot. ut et j. de no. et de. qui heredi. § f. acursius doctor legum. acu.

Left-margin gloss: ... onem. r ubi pot. contra ar. s. j. e. cum filius. §. heres ibi ne pos. eat legatum iste heres ibi pri... ipsi ... ut i. o. fisi. pulatus. Item si solo. colono. Item Sempronius salt. Exeimplari. gnem. cum uel ... in mate. uel ad bessi... fecit ... ut ... tem ... [illegible] ... dolet. ... si quis. ... tamen. est testamen ... si sta. ... Aurei. ... plura ... quinquaginta ... Sed ... uitatis ... scripture queritur una alteram non patitur. sed seorsum censentur. ait enim. c. aut. l. tamen legata sunt. respondeo. contra hunc solonij. de re ah. le. libris imprim. sed dic ut dicit l. quinquaginta testacit. s. t. i. plane. § i. et s. e. si ita re. imprim. acursius doctor legum. [2. dic in plene no. per dy. de e. si pluribus.]

l Licinnius facit. maritus idem que testator. dixit enim: lego tibi mancipia que in dotem extimata in dedisti. si magis uolueris quam extimationem. est enim conditionale. ut s. t. i. si ita legatum. § ult. ac.
m Condicionem. si elegerit mancipia. quod si noluerit eligat pecuniam. acursius.
n Prelegando. alias legando. alias prelegando et mulier operatur. s. ut j. de do. p. protum. acur.
o Numeratam. i. extimationem factam. ac.
p Non et partus. sic s. de uir. doc. si mancipia. et solu. ma. in his. § mancipia. et j. t. i. ux. § sororum. et C. de rei ux. act. §. cumque. ibi extimatam et ratio est hic ratio quia cum mancipia debeantur ex causa legati non debentur partus nisi a tempore quesiti domini ex causa legati. et dic ut s. de usur. l. herennius. sed quod si pure hec mancipia uir legasset. respondeo idem. Sed hoc plus est in puro legato. quia et extimationem totius et mancipia habet. Item in puro ea que post aditam

[illegible]

aliquam certam pecuniam sit lega
tarius agere non potest quae si stati
dies legati cedit ut pupillus recte
putat legatarius agere potest ut ac
tiones consequatur.

Idem. Si ita quis in testamento suo cavis
set alii quantum plurimum per legem
capere potest dari volo utrum tunc eum
quantum capere potest videtur ei relictum
sed si dixerit quinquagesimam
partem dare possum ...
mens eiusdem idem erit. Verum si
eum intempus liborum tertia pars
relicta est utique non potest ad eo
pervenire tertiam partem consequi.

Neratius. Non oportere plus deconari
alius quam quantum heredi
legatum ne ad eum perveniat.

Idem. Cum ab uno herede mulieri
pro dote compensandi animo legatum
esset eaque dotem suam ferre magis
quam legatum maluit utrum
in omnes heredes an in eum solum
a quo legatum est actio de dote da
ri deberet quaesitum est. Mihi in eum primum
a quo legatum sit actionem da
ndam putant. Nam aut cum suo no
mine aut modo mariti contenta esse
deberet eum esse cum a quo ei
maritus aliquid pro dote legaverit
usque ad quantitatem legati hominis
huius eius sanctionem sustinere reliqua
parte dotis ab heredibus ei praestanda
eadem erunt dicenda si his muli
eris pro dote omiserit hereditatem
ut in substitutum actio detur. Et hoc
iuris est si de legatis et lege Falcidia
non valde dubitatur. Utrum is in
quem solum datis actio datur le
gata integra ex persona sua debe
at perinde ac si heredes omnes do
tem praestarent an ...
ex alieno opere quod solum in eum
eius actio detur et sane magis
idem hoc in ... detur.

Idem. Sicut fundus ... dignius

legatarius fuerit si ex heredibus ... tum
alii tradiderit ubi ... videtur
esse legatarium ... intererit
legatarium fundum ...
quam ... fines ...
... supra ... interest ... acquirere.

Gaius. Si Titio et ... eadem res
legata fuerit et is die cedente legati
decesserit ... herede relicto ...
ex ... hereditatem
legatam repudiaverit magis
placere video ... defecisse ...
coherede instituto qui ... nam
... non totum capere potest ... here
ditario legatum fuerit ...
de capacitate ... utriusque
heredis an defuncti persona an ne
utrius spectari debuit ... post ...
... ut qui ...
est dominus in cuius persona de
capacitate quaeri potest sine ul
lo impedimento acquiritur le
gatum hereditati atque ideo omni
modo ad eum pervenire quamvis
postea his extiterit ... quod accipere
potest reliqua autem ... ad eos qui in
... venit.

Item. Quod principi relictum
est quem antequam dies legati
cedat ab omnibus exemptus est ex
constitutione divi Antonini succes
sori eius debetur.

Iulianus. Si Augustae legatum fuerit
... inter homines esse desierit ... defi
cit ex relictum ... sicut divus
Adrianus ... et ... imperator
Antoninus ... Augustae persona constituit cui etiam
inter homines esse desiit quam te
stator decederet.

Paulus. Si cum res legata fuerit
... et ... voluerit
esse suam ... acquirit.

Neratius. Si plures ... servo
meo ... ut sub condicione

[illegible]

[illegible]

eandem rem legatam esse. ergo si legata quae mihi tacitum est repudiem ac me contra existente id quod servo meo legatum est vellem ad me pertinere. equidem legatum deficere respondendum est. nisi quis dubitet an existente condicione si servus vivit omni modo legatum meum fiat quod servi ad me pertinere nolueris. quod equius esse videtur. idem est et si duobus servis meis eadem res legetur.

Idem. Titius ait si a filio herede legatum sit servo fideicommissum sub hac condicione ut vico daret. et avus deinde condicione deficiente fideicommissum deficiens apud servum remanet non ad filium heredem pertinet. quia in fideicommissis propterea causam heredum cuius fides electa sit servatus volunt.

Idem. Si Titio et Maevio heredibus institutis quadraginta reliquisset alteri Titio. eo legaverit et quisquis mihi heres erit. et eum meum heredem adierit. ex totius debebit. Cum quidem alter si alter ex liberis heredibus repudiasset portionem eius esse ab eo fideicommissum relictum cohaeredem eius non esse cogendum fideicommissum praestare portionem eius ad cohaeredem sine onere pertinere. si post rescriptum Severi quo fideicommissa ab institutis relicta a substitutis debentur et si qui substitutus cum suo onere eam sequetur accrescentem portionem.

Idem. Si alienus homo servus institutus fuit. a domino eius fideicommissum relinqui potest. Sed ita fideicommissum dominus praestare debet si per eum factus sit heres. ex si antequam iussu eius adiretur hereditas servus manumissus fuit et suo arbitrio adierit hereditatem dominus non esse eo debiturus quia

tis fiduciis non est nec fuit rogatus. rogatus non est. Item usu autem in casu competit ut is ad quem emolumentum hereditatis pervenit et fidei commissum praestare compellatur.

Celsus. Si hic servus legatum ignoratus in furtivis conceptus sit adversus dum actione non tenebitur quia nec possidet nec dolo malo fecit quominus possideret. sed post institutam actionem legatario consulitur ut in temporis oblatione eiusdem a possessore expeditur.

Ulpianus. Cum convenitur inscripta fideicommissi quod plurimis condicionibus fiebat relictum per eiusdem omnem inutilem substitutionem quam testator iussit habere cum eosdem substituerit expedit divus Marcus et Commodus imperatores rescripserunt voluntatem in auctoritate [illegible] fore substitutus et eum meum fidei commissum ubi cum praecavia voluntas contineatur contractum penitus admitti.

Idem. Peculium legatum augeri et minui potest si res peculiares vel accesserit aut decesserit ceteris in familia eius servi in universitatem familiam suam sive ceteras rerum vel naturam aut rusticam legaverit ac postea servorum officia vel ministeria mutaverit eadem sunt in legato veniunt vel per diversos legatis. Cum quadrige legatum equo postea mortuo pro ut id quidam credunt si equus ille decesserit qui demonstrabat quadrigam. sed si in medio tempore diminuta suppleatur ad legatarium pertinebit. Titio Stichus legatus post mortem Titii liber esse accepit et legatum adita hereditate et libertas post mortem Titii obtinet. idem est et si moriente Titio liber esse iussus est. si eam in tuo ex parte herede instituto servus legatus sit et post mortem eius liber esse iussus sit. sive adierit hereditatem Titii

[illegible]

sui non adierit post mortem eius libertas ei data est defuncto eo libertas ei competit.

Item. Mevius fundum in actio sub condicione legavit. his autem Meviis fideicommisit sub eadem condicione ut eum legavit vendendum esse. verum an existente condicione per eas idem eorum testator deleverit singulariter actio tibi erit. nam incredibile videtur id egisse heredem ut eandem pecuniam bis eidem deberetur. si vero simile esset de alia fuisse eum cogitasse. sane constituti ad principis quia placuit eidem sepe legatum corpus non onerare heredem ad innumerum petitionem petere debitor autem non semper qui debet vere legatur set ita si plus sit in secundo legato. si vero eadem sub eadem condicione relinquitur et emolumentum legati fiat

In duobus testamentis per fundi qui meum est Titio legatum est non inelegante placuit me ab uno herede solutum pretium fundi qui meum fuit ex alio testamento libertatem obtinuisse imposterum petitionem liberatam relinquere actionem semel extinctam. Sed si per fundi simpliciter non quia meum fuit legatum, soluto priori non perimitur alterum actionem. aut si rursus eundem petentem aliquo modo suam factam perit solvere alteri heres. item ei plures in uno fundo dominium nunc intellegi non divisione corporis optinent. non idem respondetur cum duobus testamentis generaliter homo legatur. nam qui solvente alio legatarii factus est quamvis postea sit a liberatus ab alio herede idem solvi non poterit eandem enim stipulationem est. hominis in legatum omnis condicio singulos continet homines. licet ab initio non constitit in his qui legatarii fuit ita fructu solus cum dominium postea legatarius acceptus est tam et si dominus postea legatarius esse desierit.

In fundo legato sibi si sepulchrum est non referendum erit ad eum pretium fundi quo petitur an sepulturum est in an. quod si fuit solutus adhuc actionem ex testamento per legatum alienatum duntur vel ius est.

Sed cum ab uno ex heredibus qui solus honerati fuerint iuris estimationem rei legate abstulit postea codicillis aptis ab omnibus heredibus eiusdem rei relicte deinde dominium non queri. etiam qui pluribus codicillis res relinquitur non sepius eadem res ex causa legari sed sepius eandem rem.

In fundo legato si usufructus alienus sit nihilominus ab herede petendus est usufructus. ei tamen nunc non in proprietate consistit emolumentum tunc rei continet. Fundo relicto ius relicto obveniunt proprietatis actiones que legatum sequuntur agentur. ubique si fundus pignori n legatus datus vel aliena proprio sit non idem placuit de certis servitutibus similiter res in ita inde legetur legatum per istas causas non valebit.

Communibus heredibus scriptis detracto usufructu legata proprietas per quem non intendo possunt usufructum amittere

Item. Usum ex familia pro fideicommisso relictum a se cum moreretur his eligere debet. Sed cum elegerit fructum testamento suo legatus postea quam electus est ex alio testamento petere potest utrumque non constitit quod datur quidem creditum relictum. aliquam diu per voluntatis non recte creditori comparabitur sui tamen dicet electus fuisse videtur creditori sui mutuetur ex relicto testamento petere concurrit.

Sed et falcidia comtur per omnia ratio habetur ac si nominatim ei cui postea electus est primo testamento fideicommisso relictum fuit

[illegible]

finisset. non enim facultas necessariae electionis propter ulteriorem voluntatem defuncti ademta est. quid est enim quod de suo iure relinquit qui quod relinquit omnimodo reddere debuit. Item si cui forte tres ex familia essent eiusque fideicommissum reliquit eodem vel dispari gradu, satis est uni relinquere. nam postquam paritum est voluntati, ceteri condicione deficiunt. Sed si uno ex familia herede instituto ille fundus extraneo relictus est, perinde fideicommissum ex illo testamento petetur, ac si nemo ex familia heredis hic contineret. unum huic qui heres scriptus est in actione doli et exceptione omnis ceteris fideicommissum petentibus facere partem intelligitur. namque is certo eidem utitur eadem taciturnitate inducit contra praesentem. Si duos de familia non eamus portionibus heredes quidem scripserit, partem forte quartam extero eius deductio fundi legaverit, pro his quidem portionibus quas iure hereditario retinent fideicommissum non petetur, non magis quam si testator fundum praelegasset; pro altera vero parte quae in extraneum collata est utilem per orationem qui sunt de familia petitionem adversus ipsos heredum utilem portionem compensatae. Sed si fundum his uni ex familia reliquerit et eius fidei commiserit ut eum extero restituat, quantum est tamen fideicommissum ab extraneo peti posse dixi ita demum peti posse si pretium tantum eidem relictum esset quam fundi pretium efficiatur. Sed si quidem ille prior testator ita fideicommissum reliquisset: rogo eum fundum cum volet cui voles ex familia relinquas, venum ne... fore. Quod si talia verba fuissent: peto ne fundus de familia exeat, heredis heredem ipso fideicommissum sequitur, fideicommissum quod inter

eum collatum est omnium nomen ... petitionis demum praeceptis ceteris ex primo testamento fideicommissum post mortem delinquet eius qui primo electus est. et ideo si electo uno fideicommissum est incertum non consentientium, non alias ei qui electus est fideicommissum praestandum erit quam interpositis cautionibus fundum cum morietur si non in familia eum relinqueret restituturum. Rogo fundum cum morieris restituas ex libertis cui voles. quod ad unum attinet ipsius erit electio. nec si quisquam petere poterit quamdiu praeferri alius potest desiturum eo post quem eligat. petere omnes. item evenire ut cui uni datum est unius pluribus vel unius petere non poterit; sed omnes petant quod non omnibus datum est et unum tamen petere possit, utique si solus moriente eo superfuerit. Si testamentum quam tamen aestimationem meam ac heredem non tuo ... legem non est voluntati praesentis sententiae nec condicioni locus quia cavetur non cogendum praestare legatum heredem. nam sicuti non est heredibus, ne cogeretur redimere quod testator suum existimans reliquit. sunt enim magis in suis rebus legatarii quam alienis comparandis et onerandis heredibus faciliores voluntates, quod in hac specie non evenit cum dominium rei sit apud heredem. Si omnia fideicommissa libertatis et cetera legentur omnibus quae solvi debuerit cogi ... concedi et minus scriptum exemplo mansionis legatorum intelligetur quam suam optimi quam impleri sive servitus est. Item maritus uxori ... cum uxor iure quibus testatoris ita caveat non dubitare se ... uxori eius hi suntitum ... pietas liberis suis redditurum ... fideicommissum accipientium quod rescriptum summam habet utilitatem ... notari ... fidei ...

[illegible]

...fuas seu ingenuos libros. nam significatio ubi non congruunt sensum testatoris, si qua aliquid ... C. Item Marcellus uxoris eius ... transacta, id est, finita per mortem: non mala gratia perdi uxori. Accursius doctor legum.

...concessit legatario cui ea prohibita fuit alienatio, quod ei dedit ... fundo. unum est tamen testator dixit ne unus alienaret, quia eam solam prohibuit alienationem quae fieret invito ... eius.

etiam omnium libertorum acciperet tacite quamvis de iure presumptio tacitam principes prudentissimi et iuris religiosissimi ei fideicommissi libertatis ... cessante vinculum advertere eum suo nomine per fideicommissum rescripsit ampliandum.

Pupillus. Sequens dicto est an, cum pupillus patruelem in uxorem committit in fideicommisso, tertiam causam bonorum defuncti complendam deberet, quia ea in fideicommisso non continetur quia ea scriptura esset etiam alio herede existente plane nominatim mariti in uxoris fidei committere patris ut et restituat.

Papinianus. Pecuniam ut contineri sibi C. Aurelius fideicommissum valere placuit rescriptum est. Quid ergo si Titium heredem ex parte instituisset, recitatum est, peto ut per hunc tua contentus sis ... C. Aurelius fratres mei coheredes tantum hereditatis eo recipiente sui percipiente quo contentum esse voluit defunctus sine dubio facilius est, si prolixe quam per tam precepit illud cum idem fideicommissum petatur ab his cum quibus non est testator locutus. Idem dicimus si cum graece scripsisset heredem eius gratia qui unus heres futurus esset ita loquatur pro hereditate quam tibi reliqui quamquam ad fratrem meum unum redire contentus sis C. Aurelius.

Praedium quod nomine familiae relinquitur, si non voluntaria facta sit alienatio, sed bona heredis venierint, tamdiu emptor retinere debet quamdiu debitor, in eo de bonis non venditis post mortem eius non habituri quam extiterit, his praestare cogetur. Cum filio impubere herede instituto tutorem eundem accepisse tertius fidei commisit ut si filius suus intra annum decimum quartum restituerit hereditatem, semper non ideo minus fideicommissum. tertium ... quamvis tutorem quem iure non fecerit, nam etsi per non iure testo facto tutoris fidei committent, eque per iam debitum. quamvis si iure testamento tutor factus fuisset sufficit ... ab impubere datum fideicommissum infertur ab eo tamen qui se usque dabat tutorem dixit, legitimum tutorem fore arbitrabatur. Idem ... impubertatis vel minoris annis decem praetermissus fuerit tutor, recte datus vero per novatur vel alienum pupillo existeret, ut tutor esse non potuit, propter etatem eius cum fuerit tutor fieret datus quibus certe casibus fideicommissum non intercidit quod a pupillo datum videtur. Ac tamen, item placuit a tutore qui nihil accepit fideicommissum pupillo relinqui non posse cum quod ab eo relinquitur extra non ab ipso, praeterea si pupilli nunc dare debeat.

Filio herede instituto petiit ne domus alienetur, sed ut in familia relinqueretur, si non paruit heres voluntati, sed domum alienavit vel extraneo herede instituto decesserit omnes fideicommissum petent qui in familia fuerint. Quid ergo si non sint eiusdem gradus, ita res temperari debet ut primus quisque primo loco videatur invitatus, nec tamen ideo sequentium causa, qui superiores in posterum laedi debeat, sed ita primus quisque admittendus est si paratus sit cavere se familiae domum restituturum, quod si ea cautio non fuerit ab eo qui primo loco admissus est desiderata, nulli eo nomine nascetur condictio, sed si domus quibusdam certam pervenerit fideicommissum petitio familiae. Cautionem autem tradi ... excepcionis puto interesse desiderari quamvis nemo aliis ...

Emisi legata relicta a tutore vel curatore pupilli vel adulti videntur relicta ab ipso pupillo vel adulto. dy.

...rem emptor ... post mortem eius scilicet heredis ... non habitur scilicet emptor extraneus. ac. hic rem non alienari ... familia cogitur praestare familiam ... natam ... ut infra ... institutus aliquis de familia ut distinguat necessario ...

...publico suo ut familiae utiles habeat. ... de adopt. l. non ei ... ille caveant quia ... alia per quam praestatur cautio ...
... quam familiae. nam ... disponebat. emere familiam ...

na. ut. j. de reb. du. l. si cognatis. uel licet desinat esse cognatus. de familia tamen est maxime. paulus. de here. q. fal. et j. ... u. h. pronuntiato. § cum. ac. / cogatur. re. si agnouit sicut impr. posse cedere. sed an aliter. ut. j. ad tre. mulier. § ... et l. nam quod. § f. et sic intellige. j. t. i. si legatarius. ac. abstine ...

he. si cre. instit. § a. m. c. t. sed et si le. § i. so. hic emit noie hereditatis ubi suo ar. m. c. t. j. e. uel. § i. et iij. et qui si quid si alio modo alienauit quia uendendo ut quia dissipauit uel donauit. ... distinguit. an fecit cam in cre tendi fideicommissum. an non est. j. ad trebell. titius. et s. de pet. here. sed et si § quod autem et hoc iure ueteri. hodie autem omnino quantam fuerit cogitur. nisi in casibus. ut. C. ad trebell. aut. contra ... rogatum ... cum pat. § dulcissimus. so. ubi ... s. de dona. int. uirum et uxorem. l. uxor. ma. et j. de adi. l. pr. § i. et s. quod me. c. si ipsa. et de do lo. itaque. et de pecul. sed si quis. et j. de co di. all. § insulam. accur.

uilior ex familia illa supersit. [C]um q-
dam sunt postea emancipati tunc
tam pr̃ an hi quos recte fidei cõ pe
tant & uiro recte petituros quin
familie appellatione personę quos here
dem noluisse intelligitur.
[I]tem [L]ucius titius autem rescripsit
legatarium si tamen ex legato acce
perit eum debere fidei cõ actoribus
suis posse cedere nec id cogendum
soluere quod si non totum. set
partem legati relicti restituere rog
atus abstineat eo nomine actionibus
suis in totum cogetur cedere. an u
non nisi ad eam quantitatem q
fideicommisso continetur quod id sua
acc. si legatum perceperit non
amplius ex causa fidei cõ cogendus
erit soluere quam perceperit. si. c.
leg. atus duplum restituere roga
tus sit ad summam legati uide
bitur constituisse. Si autem post
diem fidei cõ relictum sit usuras dilat
atat ad diem augmentum admitte
tur. nec minuenda summa erit ad
forte legato percepto magnum
emolumentum ex aliquo negotio
consecutus est aut pecuniam triplo ...
minuentem quasi sed ita si quantit
as cum quantitate confertur. etiam
si pecunia accepta rogatus sit
rem propriam cuiusque maioris pre
cii estimatur restituere non est
audiendus legatarius legato
percepto si uelit computare. non
enim equitas hic patitur pati si quod
legatorum nomine perceperit le
gatarius offeratur. [C]um eo
dem filio suo ex parte herede institu
to primum eius coheredem esse de
dixer & ab eo petiit. ut filium su
um pupillum potius filius suus co
heredem faceret siquidem si minus
esset minimum portione quam fuit
hereditas hec mihi amplius pe
tere quod si plus & fructuum quos

.s. hereditatis sede pupi ponit. ac.

pupillus perceperit. r. ... peruenire po
terit dolo non perceperit hereditatem esse
tenem. Placuit est non seruus quasi
ex multis legatis rogetur post tempus
maiorem quantitatem restituere
Cum autem rogatus sit quidquid ex he
reditate superest post mortem suam
restituere & de precio rerum uenditarum
... emptas quasi mutuum quod uenditio
dit non uidetur.
[I]tem [S]et et inde comparatum est
uice pretii diuum restituetur.
[I]tem [I]dem dicendum erit & si
ipsos creditores ex ea pecunia di
miserit & non cum absumitur. quod
in corpore priorum retinetur
[I]tem [S]i quod ex pamphila na
scetur legatum fuit mihi et
ego pamphilam emam eaque ap
ud me sit enixa partus summa resti
tuendum non ex causa lucratiua par
tum fuerit meum factum idem peten
dum ex testamento tamquam mihi
emptum ut ... precii contribuere fun
consequi tantum quantum pretium ded
uita mater est estimacione constituisse tum
mater in causa legati datus esti
mauerit
[I]tem [T]itio. c. aureos heres presen
ti die dato deinde protulit diem le
gatorum non est uerum quod absphen
retulit. c. presenti die debitum quod diem
proprium habuerunt
[I]tem [M]iles ad sororem epistulam
scriptam post mortem suam aperiri
mandauit talem scripsit scire te
uolo donare me tibi octingentos
aureos fidei cõ deberi sorori constituit
nec aliud prouidendum in auunculi
suprema uoluntate placet. ut eo
sunt fideicommissi. ac si defunctus cum ea
collocutus quod p̃ ... remittat
[E]x parte heres institutus cum precepte
erunt, rogatus post diem legatorum
cedentem ante aditam hereditatem
uita decesserit partem hereditatis

Non refert cum quo quis de suprema uoluntate loquatur si quis uoluntatis ... dy.

Prelegata non ueniunt in substitutionem uulgarem. dy.

na et inchoa bet initio medii temporis. ut s. e. l. ... cetum. dy.

honest ... dy.

quo res empte quasi in locum uenditarum succedentes in restitutione ueniunt. dy.

a cedendo liberatur. dy.

ut quia non potest nisi tamen repudiauerit. ... agnouerit. dy.

ut usque ad ... tamen tenetur legatarius non ultra. dy.

Sine reliquat quantitas. fun. quod est loco quantitatis paria sunt. dy.

s [I]dem suandum. facit. j. de solut. in pupillo. et s. t. i. § meuius et in fundo. sed ar. contra. j. t. i. procu ... accur.

b [A]bsumitur. i. consumitur. i. accursius.

i [R]etinetur. fictione iuris. per aliam rem emptam ut in precio uel per hoc quia iste soluens pecuniam hereditariam creditori pro ... et sic ipse effectus est debitor hereditatis. ac.

k [S]i quod ex pa. gravidam. jo. licet. re. dixit forte.

l [P]amphila. s. gravidam. ac.

m [L]ucratiua. ergo uideor emisse partum. et sic est contra. s. de euict. l. uacce. et l. si pregnans. sed so. non emi. sed in rem eam oret emi ipsum quia erat grauida. et hoc subiicit taciti et c. eo ergo euicto non agerem ex stipulatu ut in maiori. sed excepto. ut s. de euict. l. uenditor. et s. t. i. non quocumque. § iul. et est ad hoc quod no. in di. C. de fur. an cal le. ubi dico quod in partu non est. t. et ideo superueniens scientia nocet. si autem hic apud me fuisset conceptus esset secus quod hic dicat. ut et s. t. i. l. non quocumque. § fundus. accur.

n [C]onstituisse. s. tunc cum mihi uenderetur. acursius.

o [T]itio. c. legatorum. omnium. s. diem habentium. et non habentium. secus si protulisset tamen legata sine die relicta. ut s. t. i. l. talis. sed ar.

p [C]quia. ratio est. al ferum est in hoc die diem. s. platum. uel non pro alfeno quasi platio diei pertineat ad legata sine die. non ad hoc quod habet diem. ut dicta. l. talis. sed ar. contra j. de u. o. lib. ho. § decem. accur.

q [M]iles epistulam. in presentia. v. testium factam. alias non ualet. ut. C. de codicill. l. f. § f. et l. i. et de fideic. l. cum in epistola. accur.

r [C]mortem. per hoc probatur fideic. acursius.

s [D]onare me. ex hoc putabat donat. inter uiuos. ac.

t [N]ec alium. quam dixi ... ac. ar.

u [C]uilibet. etiam pagani. acur.

x [F]ideic. licet cum fideic. non loquatur testator quia absens erat. ar. ac.

y [C]um eo. fideicommissario. ar. acur.

z [Q]uam percario. quia rogat heredem de prestando fideic. ar.

& [R]emitteret. nam ob precedens meritum uidetur dari. ut sup. pro soc. nec adiecit et facit. j. e. l. cum pater. § donationis. et no. hac. l. fideic. fieri per uerbum dono. nam donatio est que in quo differat a legato. dic ut s. t. i. legatum. a.

... t. i. diffe ... at agere ... io repudi ... t. sic. s. t. ... cum quam. ... scaeuo. ar. ... pr. quod re ... pudiat. di ... cum quam ... illum quod est ... in quantum ad legatam ... m. sed hic ... nt ad que ... cedit cum ... honere. ut. ... s. de cadu. ... oll. § ij. r. ... s. e. si tit ... uel. ac.

r [N]on apparet ... in casibus. ... ar. j. pr. § ... bi. l. ex ... c. no. et fa ... unt con ... er. ad hoc ... ad infen ... zem. § pr. ... ou. si. ali ... d. et C. co ... cl. l. i. § f. ... rebus q ... ub modo. ... ij. et s. t. i. ... ilius et j. t. ... cum quis ... nprim. et l. ... imprim. et ... h. § scaeu. ... j. d. alim. ... l. stichu ... s. t. i. si f ... ius. § cu ... liquid. et ... instit. de sin ... gulis. r. p ... ico. r. ipsi. ... j. ad l. fal. ... i fundus ... nsi. et s. t. ... quantitatibus.

s [S]i legatis duplum. ... nta. cc. et ... fiat. s. pr. ... r. acursi.

t [R]elictum. ... duplum. ... ar post quam ... puenium ... pret dup.

[A]ditam ... tam. quod si ... tam colligat ... usuras quod ... possit solue ... duplum quod ... teneatur.

[P]recepto. a primo le.

[E]molumentum. sic. s. de act. empti. si steril. § cum par. contra. s. de usufr. uir. l. nummis. et de quod c. lo. l. ij. § f. ac. / cum hereditate. ut j. pr. §

[C]um quantitate. jo. si hereditas et l. cum pater § titio. ac.

[P]ropriam. s. legatarii. secus si alienam quam prestare non potest nisi redimat. ut. s. l. unum. § si rem. acur.

[O]fferatur. sic est no. qui unum in plus grauatur quam honoratur et alius. j. ad l. fal. si si non fuus. et s. de min. si minor et alius. j. e. cum pr. § mense et alius. s. t. i. plane. § i. si cum regulariter. contra. ut s. mpn. hui. § et s. pr. § in fine. cum sum ... cor. et s. ma. si hereditate et ... de singulis. r. p fidei. r. in ... sed no. de usura medii temporis. sic. s. t. i. filius. § ap ... et j. de an. l. titia et de ali. l. stichus. § titia et facit. j. e. cum pat. § qui dotale. et j. t. i. l. iij. § iul. acur.

[C]um quidam patruum. s. fratrem testatis.

[F]aceret. quod ualet iure fideic. non directo. ut. s. t. i. l. filius ubi quis. et j. ad tre. ex facto. § non tamen et facit. j. e. cum pater. § titio. acursius.

[A]mplius. s. quam uile.

[H]abendam esse. uiril. quod ad uirile fit compensatio uel computatio sicut in pecunia ut sup. pr. § dixi. quia est debitum igitur. sicut dixi. s. si pars. here. pe. l. i. § plt. ar. et facit j. de do. p. l. iij. et s. de re. iu. l. uenditor ex. ubi quem admodum et c. et j. t. i. sed si sic et s. sic. pe. rogasti. § si. x. ac.

[C]um autem uenditarum. i. quas uendidit. ac. alias s. res ac.

[P]ropria. ... non ut est ergo in fideic. quod computatum est. ut j. l. pr. sic. s. de iur. do. itaque et s. so. ma. si cum dotem. § f. et s. de pet.

...770.

q [P]ro parte herede. puta duo fundi an partem. acursius.

z [C]edentem. quod est a morte testatoris. ut. C. de ca. toll. § i. ac.

ad coheredes substitutos pertinere placuit. preceptionum autem portiones que pro parte coheredum pertinent constituuntur ad heredes eius cuius tunc insinuata

Item cum filius diversis tribunalibus actionem inofficiosi testamenti pertulisset et varie sententie iudicium extitissent heredem qui filium vicerat pro partibus quas aliis coheredibus abstulit filius non videri preceptiones sibi datas sed magis quam magis ceteros legatarios actiones obtinuit. Si libertates ex testamento competere placuit cum pro parte filius de testamento nimis litigasset quod non erit tribuendum ad servitutes que pro parte minui non possunt plane petetur integra fructus ab eo qui filium vicit pro portione estimatione prestabitur. Aut si patris erit filius pro eo accepto fructu in plerisque doli subnone vel ex persona legatarius si non offerat partis estimationem exemplo legis falcidie. Lucio Sempronio lego omnem hereditatem publii Meviii Sempronius eadem omnia suscipiet que veniunt hereditati sunt et iudicium mortis eius qui hic meum erit prestiterint sicut nec minus prestabitur. Actiones que ei prestari poterunt. Dominus herede fructuario scripto fundum sub conditione legavit voluntatis non patitur ut hic ex causa usufructus emolumentum retineat. Diversi in actis predionum servitutibus quas hic habuit responsum est. Quem fructus portionem instar optinet. Usufructus meus ticio dato et ex testamento Sempronio deletur. Inde cum nunc novationis quam legatarius idemque testatori ante fecerat legatum ex testamento non deberetur placuit falsam demonstrationem legatario non obesse nec initium falsum iudicii quod

civitatis primordio adiuvaretur servus prius manumittitur esse liberatus ipso impedimentum minus post aditam hereditatem non competit quod statutus eius extitisse suspenditur forte ipso adulterii questionem ex eodem testamento in legata in fideicommissa prius data super aliis pater qui ea dies inutiliter cedit pater cum filia prevenisse heredem instituta sic testamento locutus fuerat precibus cum moverit licet alios etiam filios susceperis Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem nominis mei necessitas quidem restituendi nominibus nepotibus universas partes precedere videbatur sed moderandi portionis quantum honorem in unius nepotis personam conferri voluit arbitrium heredis datur. Non iure tutori dato mater legavit si consentiat ut decreto pretoris confirmetur et pretor non idoneum existimet actio legati non denegabitur qui mutui appellarentur causam alicuius non faciendi causa interposuit si postea fecerit frustra quoque legatorum quos in principio primi ei necesse est restituere debet. Variis actionibus legatorum simul legatarius uti non potest quia legatum datum in partes dividi non potest non ea mente est datum legatarius pluribus actionibus uti sed ut largior eis agendi facultas sit ex una tamen que eligat eligat legatum petere. Receptio novi legatorum facultas ex eo testamento solutorum danda est quirentium esse potest post defuncti memoriam dampnatam apparuit modo si iam legatis solutis crimen perduellionis illatum est.

Item cum pater filios eorumque invicem vulgariter substituisset ita scrip

sit. peto a te filia. ut acceptis ex
hereditate mea in dotem tuam
centum aureis in praedio Tusculano partem
hereditatis restituas matri tuae. Ex-
pedium quod hereditarium in dotem divi-
sionis de communi initiati filia prae-
cavit: ante de parte sua retentum
eorum quibus mortis causa dona-
tum est fideicommitti quoniam pater tem-
pore quo fideicommissum heredes salva
Falcidia testator quam in his quae donationi-
bus exemplo legatorum locum
hic placuit habiturum. Si pro do-
natione fideicommissi tantum fideicommissum quoniam
munus Falcidiae fugeret sim alium
tempestatem voluit collocari tantum
omnis in residuo donationis esse re-
spondendum erit ex defuncti vo-
luntate quidem maiorem partem
a parte non dubie voluit inve-
gire. Mater filius in suis vul-
go conceptis decem in statu mortis
causa donando stipulari permisit
cum aliis heredibus institutis te-
statrix a filiis uno dotem restitui do-
tium uno fideicommissum dotis de-
beri. Si Falcidiae ratio non interve-
nerit. ideo retentionem do-
tis iurium habere placuit. Alio
quin Falcidiae partem heredibus
a filiis ex stipulatu cum uno a
gentibus ex dote esse et pro rata fac-
tum actionem reddendam. Cu-
rator et nuntio qui legatum acce-
pit ut cum moreretur restituat
reddere mandatur. Nam et igno-
rantes astringuntur fideicommissi quod
vis ignorantibus emolumentum
ex testamento quaeritur. Hereditatem
tem filius cum moreretur fili-
is suis vel ex eis cui voluisset
restituere fuerat rogatus quo
inter eam suam deportato
eligendi facultatem non esse prae-
sumptam placuit. Verum fideicommis-
sum nisi peracto conditionem non

ante quam mortem filii heredi cesserit inter
les inter eos. Si qui eo tempore invenit
cum de aliis eligendi potestas non fu-
erit. Cum dotale praedium contra
legem Iuliam vendidit vir uxori le-
gatum dedit et emptori fideicommis-
sit ut amplius ei pretium restitu-
at emptorem fideicommissi non teneri con-
stat si tamen accepto legato
mulier venditionem irritam facere
velit emptori ei oblato pretio doli pla-
cuit exceptione submoveri. Cum mei-
o debitori suo reus stipulandi man-
davit ut Titio cum mortis causa don-
aret pecuniam debitam solveret
cum sciens dominum vita decessisse in
eum pecuniam dedisset non esse li-
beratum securitatem constituit si me-
nus solvendo non esset initiam ac-
tionem solidi vel iure Falcidiae ca-
udam esse quam mortis causa accepisse
non inveniri. Divisum plaudium fo-
ret si in eum ignorans dominum
vita decessisse pecuniam errore la-
psus dedisset tunc iure totius iure
Falcidiae invocatur. Cum pater fi-
deicommissi praediorum ex testamento unius filii
et deberet eandem pro parte ita here-
dem instituit ut hereditatem fi-
deicommissi compensaret cautum quod praedia fi-
lio ex hereditate dari voluit quam
quam filia patris hereditatem su-
scipere noluisset fideicommissum tamen
ab heredibus esse praestandum filio ad quos
hereditatis portio quam acceperit
filia redierit placuit. Si alienum
filie substituisset eum oportere
filie fideicommissum reddere. Cum
invicem pro viris quae pater qui se communi
credideret verbis fideicommissi filio re-
liquit nulla cum fratribus et coher-
edibus actio erit. Si tamen inter fili-
os divisionem fecit arbitrio comme-
titam voluntatis non patietur
cum parte coheredibus prelegata
restituere nisi parati fuerint et

a pat̃ stipulante. hoc totũ uoluit pat̃. s. filiũ ꝗ̃ stipulari dotem. acursius doctor.
b dedisset. p̃ q̃ uidebatur satisfactum uoluntati patris. acursius doctor legum.
c uoluisse. subaudi. quod pro ut q. e. sed et si uoluisset. nõ ualeret tum fauore do
tis. ut. s. de pact. do. l. ij. tum q̃ falcidiam iur̃ nature d3 hẽe. ut. C. de inoff. t. l.
qm̃. in prin. ac. sic. j. de uer. ob. l. loues. ꝗ. hoc s̃mone. et j. d iur̃. doc̃. l. dotis. et
d nõ oportere. facit in. C. t. l. sti
pulatio. et C. de rei. ux. act. ꝗ. aũt. s3
quãuis. acursius. at́ uidebat
e nõ eẽ electẽ3. ac. ꝗ est. j. s3 ꝗ. s.
e. unum. in prin. ñ est electõ nisi
...

cau̇t. i̇ indempnitati arãtoris. tenet quod cau̇t. l3 fide
decipiatur quia plus est inh̃ere alieno quã inq̃
stu, q2 hoc ũr sile uenditori i qua si aliq̃t decipit̃ ...
melius statur uenditori. ut. s. de mĩor. l. in cãe. ꝗ. p̃
et facit. s. t. l. in patre. ꝗ. si. C. sed an hic fideis. tene

Curatoris. si fideicõmissũ est inutile et dilatio adiecta nõ tenet
et si dilatio adiciat̃ in fauorẽ h̃edis. hęs pot̃ eciã ante t̃ps agere dy.

ipsi pecuniam prius consentiat
pater certam pecuniam ex hiis que sibi
libet uerbis fideic. reliquit ea uiro
nuptum dotis nomine dari uoluit
filio decem stipulante eam filius
minorem decem dedit; superfluum
est filie reddendum constat quod in
ortio quod fecit fideicommissum fi
liam petituram recte ut actõ stipu
lacõnis sibi p̃stari utiq; non erit
inutile non erit prius interponi sti
pulacõem uoluisse quo filia post p̃
mas nuptias in dotem constitue
tur ceterum si postea uiuere a
d sal c nuptias cautionem exten
di non oportere. Ea filia p̃i preier
at ut cum uellet ex liberis suis p̃di
a cum moreretur restitueret uni
ex liberis predia fideicommissi uina
filia donauit non eẽ electionem
p̃p incertum diem fideic. recte don
acionis uidebatur nam incerti de
stinatio diligi p̃ter aut fideicom
missum inter eos est ceteros est
habiturus est tempora mortis electione. Fidei heredum meorum
committo ne fundum tusculanum
alienent et ne de familia nominis
mei exeat fiat uoluntatem. cos
quitatos intelligendum est quibus
heredes ex rei fideicommissi
libertatem reddiderunt. Fidei tu
e committo uxor ut des ut restituas
filie mee cum moreris quicquid
ad te quoquo nomine de bonis me
is peruenerit et ea que postea codi
cillis non dedit fideicom. committeb
untur. Nam ordo scripture non impedi
it causam iuris ac uoluntatis
sed dos p̃legata retinebitur cum poti
us reddi uideatur quam dari. Volo
tamen p̃dia libertis meis q̃ si quis eo
rum sine liberis uita decesserit p̃tes
eius ad reliquos p̃tinere uolo cum
libertum p̃ius eundem filium ex uo
luntate substitutionem excluderet

placuit. Curatoris in furore
fideicommisisse uiduatum ut he
redi suo negociorum gestorum ra
cionem redderet quamquam
dilatio tantum eẽt uel cum ad sta
tum suum frater puenisset ei
debitum solueretur tamen se cura
tore alio fratrem agentem re
cte placuit actionem inferre
cum illis uerbis fratri prius con
sultum uideretur quam solu
cio que iuste fieri potuit eẽ dila
ta. Ab instituto ex eiusdem p̃di
a libertis cum moreretur liberis
fideicommissi reliquerat substi
tutis p̃tercedat neque nomine
familie alienaretur substitu
tum ea predia debere ex defuncti
uoluntate. Que de. si utrum co
festim an sub eadem condicione
uoluntatis eẽ questionem fa
conicctura ex uoluntate testato
ris capienda mors institui ex
pectanda est. Inmensie negoti
um ex causa fideicommissi cum
in decimputate heredum p̃ cau
cionem susceptum eum p̃ cõmi si
mile uidetur ideo non erit que
dam an plus sine re alieno sit
quam in questu. Pater fami
lie mancipia que in dotem de
dit uerbis fideic. prestari uol
uit partus susceptos et in matri
es ante testamentum mortue
fuissent ex causa fideicommissi
p̃standos. Nec aliud in uxore
confirmatis donacionibus p̃te
obseruatum est. Hereditatem
post mortem suam rogati resti
tuere periculo nominum que
p̃ diuisionem optigerunt in
ter coheredes interpositis dele
gacionibus non astringuntur
non magis quam prediorum
cum p̃ruigacio rerum discer
nens communionem interueniat

q quid igitur. infert fideis. nul
lum ergo dilatio data ad dotem
soluendam nulla. sic et al. j. d ñ. o. i
eum qui ita. ꝗ. de. et titium. et alia
q2 fauore fr̃is erat data dilatio. ut. s. e. si ita. ꝗ. pegasus. ar. et j. damnus. l. l.
eũ. et s l3 nõ ob. C. quãdo l. ce. l. ex hijs. ac. t. pẽ. cum filio fa. ac. — s Ab insti
r ad statum. i. maiorẽ etatẽ. q̃ dic ut. j. tuto de lẽ. fac. s. e. l. cũ p2. et s. e. si
titio. ꝗ. uil. ac. stituti. nã nõis substitutus ẽ institutus. ut. j. ad. l. fal. l. in de.
t instituti. i. sub ꝗ. si filio. h. uel dic p̃r. ar. C. qñ dies. le. ce. ex hijs. sed q ꝗ d
dicas ẽ ꝗ. s. d h̃ed. instit. l. sub ꝗdic. solo siue repetan legata siue substitutum
et inde dicam ꝗdic. pure uideor repete et substitue. ut. s. t. a. l3 et l. si quis. a filio
et l. sicut. ꝗ. i. q̃ sunt ꝗ. filr. l3 hic ñ repetijt testor. l3 lex repetit sub eade ꝗdicione.
ar. C. d caduc. toll. ꝗ. si uõ nõ oms insti sit fuerit. j. d adim. l. l. legatũ. sub ꝗd. et
s. t. l. fundo alieno. ꝗ. p̃lt. acursius doctor legum.
u mense. inde in sulatius qui p̃est mense i qua sunt debita et edita et post hanc
sam puniuersitate debitor et creditor in eadem stant. ut. j. de pull. e. l. si uent
. ꝗ. in bõis. et j. d pig. cum tabnaz relinquid ergo hic testator mensam p fideis.
h̃edes aũt timentes ne editores mense conuenirent eos petierũt et habuerunt

ꝗ. sororis. so. l3 ideo ꝗtingit. q2 hij p̃tus dotales si
ideoq3 si apud sẽ datoꝝ in dotem ꝗtineant nõ ẽ mi
ut. C. de rei. ux. act. ꝗ. itaq. et s. d iur̃. doc. cum p̃
ꝗ. f. R. et eodem mõ nõ ob. s. de usur̃. paulus. R. r
in prin. et ꝗ. i. nam ibi nõ p̃cesserant alleganter
ut l3 fuit. l3 ergo nõ sint in dotem dati. s3 potius po
nati q̃ p mediũ in doẽ dati. et ipsi inuent occasion
matrium siue iẽrtimate f. R. siue ꝗextimate. s.
q Nec aliud. immo idẽ multo magis. q2 trahitur
tio. ut. C. de doat. int̃ uir̃. et ux̃. l. ante p̃lt. acu
s donationibus. auito uiuente. collatis ꝗ. et dic
cite uel expresse. ac.
a Hereditatem. duo instituti et ꝗ restituendo post
tem rogati nõ tenentur de periculo nominum uel corp

licet diuisi fuerint. h. in § se. & hec nisi lata culpa interueniat ... adde mulier. C. si cum quid. accursius doctor legum. periculo. ac. cum. i. qu. ac. coniunctione. filius pater loquitur. accursius.

Dulcissimis. ratio legis debet preferri dicto. & communio solet excitare discordiam. dy.

legato. seronio (?) romano. ... imperfecta quia non proprie significat quod testator sensit ... dicit transferendum ... uel initio. nam quod aliquo modo quo adaptari potest significatio positorum ... scriptum. i. id quod non fuit scriptum. si fuisset scriptum ...

Filia mea percipiat sibi habeatque uolo reditum insule sue. fructus quos medio tempore percepit pater propter necessitatem [illegible] uel in usum praediorum communium erogauit non imputantur filie relicti. Dulcissimis fratribus meis Aurelio (?) cuius autem tius quecumque mihi sunt in Pamphylia Lycia uel ubicumque et materna bona concedi uolo ut nequaquam cum his controuersiam habeas omnia corpora mea in hereditatis que me eadem causa communia sunt ad uoluntatem fidei pertinent. et hiis cum facultatibus [illegible] uniuersa. item in diuisionis res proprie factae non prestabuntur cum discordiae propinquorum sedandis prospexerit quas materia communionis solet excitare. Pater pluribus filiis heredibus institutis monens eas ut famulum custodie causa maiori natu filie tradidit et instrumentum filie eidem cum presentibus et res quas sub cura sua habet assignari iussit et communio filiorum negotium gestum intelligeretur nec ob eam rem apud arbitrum diuisionis precipuam causam filie fore. Cum imperfecta scriptura inuenitur legatum uel fideicommissum quod precedit uel sequitur ad eam ... sententiam admittitur si cetera scripturae congruat. Filius matrem heredem scripserat et fideicommissa tabulis data cum instrumentum religione prestari rogauerat cum testamentum nullo iure factum esset nihilominus matrem heredem legitimam cogendam praestare fideicommissum respondi. nam etiam uoluntatis preces

ad omnem successionis speciem porrecte uidebantur. Mariti (?) filie mee pro salute sollicitus ipsius ut qui eos liberos tollat testamentum non faciat. item cum peteret sine prole mori. Fideicommissariam hereditatem sorori coheredi non uideri relictam apparuit quoniam de precatione sua testari sed optentu communis filii derogare uim testamentum fieri prohibendo uoluit. Rogo filia ut bona tua quandocumque distribuas liberis tuis ut quisque meruerit. de te uidetur omnibus liberis et si non equaliter promeruint fideicommissum relictum quibus matris electione cessante sufficiet si non offenderint. eos autem quos mater elegerit fore potiores si soli promeruissent existimauit quod si neminem elegerit eos solos non admitti qui offenderint. Donationis predicorum epistulam ignorante filio mater in ede sacra ubi fideicommissi non subnixam deposuit et litteras tales ad editum misit. instrumentum uoluntatis mee post mortem meam filio meo tradi uolo cum pluribus heredibus institutis intestato post dies eam obisset intelligi fideicommissum filio suo relictum. quoniam non enim quem oportet cum quo de supremis quis loquatur sed in quem uoluntatis intentio dirigatur. Libertis predium reliquit ac petiit ne id alienarent atque in familia libertorum retinerent. si excepto uno ceteri partes suas uendiderint qui non uendidit ceterorum partes quibus non dedit alienandi uoluntatem integras petit. eos enim ad fideicommissum uideri inuitasse qui iudicio paruerint. alioquin. prepostitum erit uice mutua petere

t Paruerunt. i. non alienauerunt uel non consenserunt. aliquin. i. si alienauerint uel consenserunt. sm. R. Sed male. quia et is qui alienauit imitatur impartibus alienatis priusquam ipse alienauerit. ut j. sequitur. item etiam si consense[...]te quibusdam tantum maliis non. paratum ei preiudicium ut hic innuit. Intelliges ergo hic in partibus alienatis postquam alienauit is qui uult alienatum reuocare ab altero. secus si ofenitar alienanti. quia factum suo nocet sibi [...] tur renuntiatur. unde partes alienatis postea sine se reuocat. quia in nullo peccauit. sm. az. accursius doctor legum.

u Prodidit. i. ius petendi in alienatis post. secus stante. az.

Sed ar. ff. s. e. idem suandum. accursius. Videris. no. inspici etiam legandi sic. j. de edict. ed. accursius.

onem induci. ſ. ut ab altero parti
tec alienatam quis petat cum
partem suam alienando perdide
rit. ſz hoc ita procedere puto si pari
ter alienauerint. ceterum prout
quisque prior alienauerit, utique
posterioribus non faciet: qui de
nero tardius uendidit ei qui in
uendidit in superioribus partibus
fecisse partem intelligitur. At
si nemo uendiderit et nouissimus
sine liberis uita decesserit fideico
missi petitio non superierit. Cai
inter libertos ad predium legatum
liberta quorum fuisset admissa ad
petitionem petiit ut de nomine fa
milie non exiret heredem liberte
filium partem predii quam ma
ter accepit retinere uisum est
cum existimaret ad solam con
sobrinam suam tota peruentura
codicillis ad eam factis pluribus
fideicommissa reliquerat iure
successionis ad duos eiusdem gra
dus possessione deuoluta rationi
bus equitatis et perpetui edicti ex
emplo pro parte dimidia mulier
em releuandam. Ex. Set liberta
tes ab ea prestandas quasi interciden
te cum pro in causa diutinum uideri
tur. Pater qui filio seruum
dederat et sororibus eius impuberi
bus relictis quadrantes quibus
tutorem fratrem dedit ita fuit
locutus filii contentus eris pro ti
o seruisse aureis ducentis et uos
filie pro uestris quadrantibus cente
nis aureis inter uitia liberis fidei
commissum hereditatis reliquisse
non uidebatur set estimationem
ut apparentibus frugi fieri solet pa
trimonii sui fecisse nec idcirco
fratrem iudicio tutele bone fidei
rationes quandoque prescriptione
debite quantitatis excludi
tur. Titio fratri suo meuius

hereditatem seu a quo heres
institutus erat post mortem su
am restituere rogatus eodem he
rede scripto petiit ut moreris
titius eam suam quam seu he
reditatem sempronio restitu
eret cum ex fructibus medio
tempore perceptis fideicommissi
debitam quantitatem titius per
cepisset eius autem loco non esse
deducendum fideicommissum
quod ratione compensationis
percepisse debitum uidebatur.
Plane si ea lege meuius titium
heredem instituat ne fideicom
missum ex testamento seu ra
tione retineat falcidiam com
pensationi non sufficere. Set ini
quitatem occurrere. Prudentius
autem fecerit si ex testamento
fratris hereditatem repudia
uerit et intestati possessionem
acceperit nec uidebitur dolo fe
cisse cum fraudem excluserit.
Carte pro marite si quos libertos
habuerit illis predia relinquas
uel si non habuerit tuis siui meis
propinquis. Predia reliquerat au
tem libertis. nostris non esse da
tam electionem sed ordinem scrip
ture fratrem substitutionem. Ex.
Iunios seruiani relictos qui ipsi
os fines habebant ex causa fidei
commissi non ideo minus pla
cuit debiti quod testator fines eor
se significauerit et certam
formam quam celebrari sing
ulis annis uoluit ultra scriptu
ra se declaraturum promisit ac
postea morte preuentus fecit
non fecit
Item Quum solidum fideico
missum non fecit frustra te
celat herede falcidiam obiice
nte si parte in interim solui si
bi desiderauerit neque acceperit

... procurator ... Accursius doctor legum.

c. Cum post. si pro diviso legatum ... eviceatur a legatario iure speciali, et pretium redeat ad heredem, heres tenetur legatario. dy.

s. parte. ac.

vel moram passus intelligitur. Cum post mortem emptoris venditae rei pro praediorum optimus maximusque princeps noster Severus Augustus rescripsit heredibus pretio restituto vindicasset de fideicommissa legatario cui praedium emptor eius possessione legaverat coniectura voluntatis pro modo aestimationis pretii solvendam esse. Sed etiam res per fideicommissi post moram usuras praestare cogitur. Sed et si quae ex ea re fuerint servitia ab his facta, eos aut qui post litem suam iudicatam solvere supersederunt, nec aliud servabitur in litis sumptibus si ratio litigandi non fuerit. Ignaviam etenim pretendentes audiri non oportet ex intentionibus quorumdam placuit. Ceterum pater de familia liberorum alienari fideicommissi verbis prohibuit suppremus ex litteris. Cum fideicommissum peteret prius non dicto nomine actionem in bonis suis reliquisse visus est. Et hereditarium sive ubi decesserit habuit si creditor ab eo qui testamentum fecit domum acceptam iure pignoris vendidit contra emptorem fideicommissi causa tamen si voluntatem defuncti non ignoravit inhibita decernetur.

Idem. Quae fideicommissum moriens libertis vivi debuit, eorum praediorum suis quaeque libertis fructum reliquit. Verius ignorantia lapsi qui petere praedia ex maritis testamento obvenerit fideicommissum in certo longo tempore perceperunt, non ideo per exceptionem iudicii petitionem ... fideicommissi constitutae.

Idem. Legatum ita domini unius rei legatarium facit ut hereditas heredis res singulas ex optinet ut si pluribus res relicta sit et item legatarius.

c. Quae fideicommissum causa per errorem iuris non privatur aliquo vero debito. dy.

non repudiavit defuncti voluntatem rectam ... hereditatis fuit ad legatarium transeat numquam factum heredis.

Paulus. Si quis testamento facto a filiis suis quos heredes instituit fideicommissum reliquisset non vero legitimis heredibus sed ut alius filius ascriptis testamento aliquota parte ... factum sit filii ab intestato venientes fideicommissa ex testamento praestare compelli non possunt.

Idem. Debitor creditori legavit quod ei post annum sub pignore debebat, non ut quidam putant medii temporis tantum commodum ex testamento debetur, sed tota res peti potest, nec tollitur petitio si interim annus supervenerit. Nam sufficit quod utiliter dies cessit. Quod si vivo testatore annus supervenerit dicendum erit inutile esse legatum quamquam constiterit ab initio. Sicut in dote prelegata responsum est totam eam ex testamento peti posse. Aliquin sive in usuram sive interesse usurarum est tantum in legato quod dicimus si fundus legatus sit ex die debitus, nam in pecunia praestanda quae non est legata nec pars fundi facile invenietur quae possit pro commodo peti.

Si primo secundo et tertio institutis heredibus sic legata dentur: si Titius heres mihi non erit, Seio decem dato; si Seius heres mihi non erit, primus Seio fundum Tusculanum dato, utrisque omnibus heredibus adeuntibus hereditatem primo et secundo querebatur an ab institutis quos eis dederit an et qui legata prestari debeant ab utroque substituto legata debentur. Servo alieno posse rem domini legari ... servientem scribit. Item id quod domino eius pure debetur cum eum servo alieno aliquid ...

eam ... ex testamento ... Accursius doctor legum.

Debitor in tempore ... lite pendente post testatoris mortem. Accursius doctor.

d Dies cessit. secundum equitatem, licet rigor aliud innuat. accursius.
e Acquisivit. ex hoc patet quod servus est adhuc licet mora sit ei facta, quia ut domino querit ut hic. nec ei potest hic dici bonorum possessio.

Creditorem. si debitor relinquat aliquid creditori indubio non videtur relinquere animo compensandi. dy.

datus sit domini persona adhuc tamen inspicitur ut sit cum eo testamenti factio. ceterum ex persona sui domini legatum fideicommissum vel libertas relinquitur. ut diffinimus id demum servo alieno legari posse quod vel ipse liber factus capere posset, calumpniosa non est illa annotatio posse legari servo et quamdiu serviat. nam hoc legatum ex persona eius vires accepit. alioquin et aliud annotaremus esse quosdam servos qui licet libertatem consequi non possint attamen legatum et hereditatem possint acquirere domino ex illo precepto ex dicimus servi inspiciendam personam intelligis de quo vel suo hereditario legari posse. ita non minus si res domini et que ei debetur servo eius pure legari possit quamvis domino eius non possit. heres utiliter pure legari.

Conditio adiecta fideicommisso videtur repetita in substitutione. dy.

Item. Lucius Titius legavit primum in cadit et secundo species talis libertinus proximum ex semisse heredem instituit et filiam suam ex alio semisse sic designavit filie ut quibusdam ancillis proinde restitueret suum semissem cum hec manumisisse certe et si eadem filia heres non esset substituit et ei easdem ancillas quas filia noluit heres servientes ancille iussu domini proinde adierunt ex fideicommisso hereditatem post aliquantum temporis ab eo manumitte querelantur an fideicommissum petere ab eodem patrono possent. Rogo igitur quid de his existimes rescribas. respondi nec repetitum videri in hunc casum fideicommissum sed alterutrum datum vel fideicommissum vel ipsam hereditatem. Modestinus autem dicit in eundem casum substitutas videri in quem casum fideicommissum meruerunt, non ad substitutionem casum vocari. Cum enim servo alieno fideicommissum ab uno ex heredibus sub condicione libertatis fuerit datum idemque servus ei heredi substituatur, licet substitutio pure scripta ...

se cum sit tamen sub eadem condicione substitutum videtur ubi quia fideicommissum minuit.

Paulus. Si quis servo suo fideicommissam libertatem reliquit et aliud quod adscripsit quidam dicit quod placebat eum ab herede manumittendum esse futurum esse si non adiuvatur ad fideicommissum sed utiliquum est in hiis omnibus eius partem utriusque quodammodo dies cessit et libertatis et pecunie petende. adeo ut petitum si mora fiat prestande libertatis in fideicommisso moratum videri servum et honores usurarum accedere. nam et cetera que medio tempore acquisivit domino dum moratur prestare libertatem eidem restitui oportere responsum est.

Modestinus. Creditorem suum cui res pignoris iure obligata a debitore legata est non prohiberi pecuniam creditam petere si non voluntas testatoris compensare volentis evidenter non ostenditur.

Item. Gaius Seius pueros meos heres meus esto ex semisse bonorum meorum exceptis domibus meis praeter quibus heredito cum omnibus que ibi sunt ei omnia scias ad portionem hereditatis quam te dedi. Questio est cum sit in his domibus argenti nomina debitorum supellex mancipia an hec omnia que illic inveniuntur ad alios heredes institutos debeant pertinere. Paulus respondit nomina debitorum non contineri sed omnium esse gravia. in ceteris vero nullum prelegatum esse.

Titius Seio fratri filie fundos et urbana predia legaverit in hiis et fundum Seianum legavit cum vixerit per tempus quo adviveret ... minorem quem non vivit pluris nec quo facilius conductorem inveniret

Gaius. qui excepit domum cum omnibus que in sunt ea sola videtur excipere que ibi erant gratia perpetui usus. dy.

Titius. divisio facta gratia culture non constituit plura predia. dy.

agnoverit. etiam est quod petat pecuniam. licet testatoris ...

tur. ita e diuisus filis diuisio s. unu itellectu. C. d sac. s. ec. l. iubemus. §. 1. et fiat. l. t. 1. §. dons. §. f. et s. t. 1. plane. §. f. et j. de re. du. l. 1. ac. l Cappllaret. hoc e ptes superiore appel lalat fundu seianu superiore, inferiore u ptem uocabat fundu seianu inferiorem. ac.

— Titia. si testator relinquit aliquid in gnre. et legatarii incipiat hoc non extinguitur petitio legati. dy.

per duas partes locasset ita ut certam lineam loci superiorem partem sciam superiorem inferiorem autem sciam partem inferiorem applicet queritur an fundus totus ad eius filiam pertineat. Paulus respondit si testator fundum Seianum uno nomine universum possedit cum universis eundem divisis partibus locaverat universum eum ex causa fideicommissi prestari oportere nisi heredes docere possent testatorem sensisse evidenter pluriumque.

Titiam testam. i. uas adime fuando sic si percepisset t eam eorbem, ul dic. i. me sam fruunti sicut. no. s. d uis. s. et si suscepit. §. 1. et semper dic in gne. et no. q non legauit testam. tunc ei no eet iq. titate s. i. sp licet igene s. uissit opa rem testam. unde ul res ul ptium p statur. ut. j. t. 1. no dubi um. §. f. et j. de aur. et ar. l. titic. et hic insi al testa. tm eet inob ligatoe. ac.

%. s. appellaret q. ē isera.

Lucius Titius Seio thesaurum fratri tantam quantam volunt et post diem tricesimum a morte ipsius quo decem Seius uel testatrice thesaurum fratri suo tantam quam si alienata hec recepit nec possit id quod habet petere an actio ei competit. Paulus respondit ei de quo queritur perceptum thesaurum pecuniam credere fideicommissi magis in quantitate quam in corpore consistit. Lucius Titius fideicommissi post impletos annos xv predii velle ex quo maiora fieri est debi-
§. quamuis etiam constitutum sit in minoribus xv annis usque omnino preceptum tamen non per moram hoc habendum est quam sufficit semel intueri ut traiectio decreti.

— Seia libertis suis fundum legauit sed eum commisit eorum uti ne ex ea pide fideiussor conuincto ne eum fundum uendatis eumque qui ex uobis ultimus decesserit cum morietur restituat Sempronio liberto meo. Verillo et Sabino quos infra manumisi qui ne eis tunc supervivet. Quero cum nec in primo testamento quo fundum plegauit coss substituti ita adiecit uerbum cum ultimus decesserit an ad primum decedentem ad alterum pertineret. Paulus. §. testamentum in eo fideicommissum ordinem dedit quo queritur.

·n· ultimus decesserit et sic non est q. d uulg. subst. l. ul singul. ac situm non possit. ul alii sapido

·q ⁋ Successori. nam cum scripsat hoc dem ul solum ul cum aliis. posse. ul

·o ⁋ Villio et sapido. hic d aho sapido. q. o. loquitur alioquin. sibi ipsi ss

duos gradus substitutionis fecisse. unu uerisque ex duobus prior moueretur alteri restitueretur: alterum ii nouissimi huius restitueret quos nominati postea innitiauit. Imperatores Alexander et Augustus Claudio Iuliano praefecto urbi. Si liquet tibi Iuliane karissime auiam ex causa inimicitiae de inofficiosi quod iusta parentum suorum donationibus inuicem feris ex iniquitate id dixisse sit id quod donatum est pro dimidia parte reuocari. Lucius Titius cum haberet v. liberos uniuersos emancipauit et iuuenis grauem ceterum amplissimas facultates donationibus contulit et modicum sibi residuum reseruauit et uniuersos liberos cum uxore scripsit heredes in eodem testamento duas possessiones quas retinuerat eidem gaio Seio prelegauit et ab eo petit ut ex redditibus prediorum quamuis ei donaverat usque ad uiuens fratri eius tres annos daret. Item alteri fratri annos tres. Cui conuentus a mensa sorore sua legem falcidiam implorat. Quero cum sedissimus imperator ut supra scriptum est contra uoluntatem donantis ea que donata sunt reuocari preceperit an grauis seius compellendus sit secundum uoluntatem patris ex donationibus fideicommissum prestare heredi sorori suo. Respondit post litteras imperatoris nostri dubitari non oportere cum in hoc quod ex eq et equo queritur ubi euidens sit liberis quorum portio in minimum filium collatis donationibus collatis imminuta est preceptum eum imperatoris non contra uoluntatem patris subueniat in hac specie alia causa sit uoluntas patris per hoc quod huius quis fideicommissum petitur intercedit sed si lex falcidia intercedat fideicommissi sed in solidum esse prestanda propter immoderatam donationum inuicem.

Marcellus. Lucius Titius testamento ita cauit. Si quid eius liberi in eorum

quia fideicommissa ab eo relicta excedunt dodrantem eius quod ex ultima uoluntate accepit. dy.

·s. ei fecit q. hic tamen erat ex debito bonorum subsidium

·q. al donato ipso iure non uale ret

a ⁋ Manumisi. s. 1. tam et hoc indicat adiuba. j. q. e ite cuiusque q dicat isi. C. postea mamuit quidam tamen utrobique habent uerbum siue adiuba. preteriti temporis. nam. j. habent ania manumit. ac.

b ⁋ Prelegauit. ul pprie. ul. i. legauit. sic. j. de dote pl. per totum. ac.

c ⁋ Qui ultimus. ex hoc tamen s. uso. qui ultimus decessit que. non inducat substitutio. s. al substitutio erit ex uerbis testatricis. ut. j. in fi. §. ut mo. no. s. pre. i glo. ex hoc patet. ar.

d ⁋ Imperator pro dimidia. dicat quia auia duos habebat nepotes ex filio ul filia premortuus. et uni donauit omnia. alter reuocat pro dimidia si non apparet an totius sit dimidia. s. dic s. m. b. et ar. eius quod excessit bona dodrantem. s. medietate triuum untiarum. cum tres untie debent inter ambos pro debito bonorum subsidio et sic non ob. C. de inoffi. do. si totas. et l. si liqueat et alie que dant hanc querelam ad instar querele inoffi. te. inducentem in qua non fit reuocatio ipsius. ut. gr. C. de inoffi. do. l. 1. et l. ij. et l. iiij. et l. cum donat. et s. m hoc intelligitur. l. si mat. in. e. t. alij dant hic dimidiam omnium donatorum et sic totum quod erat habitur ab intestato. per quibus est. C. de reuocat. donat. si unquam. et dicta omnia soluunt quia hic fuit inoffi. te. et o filio ut hic dicit. ubi re tamen uel ibi donauit alij filio hic extraneo. et sic hic reuocet totum. ut. no. h. C. de inoffi. do. l. 1. in glo. magna in quinta questione. Item in post uis sit nulla. et sic per ipsum patrem reuocetur. ar. j. pre. §. an aliqua. et sic eo de uiro mortuo. dic ut. no. C. de inoffic. do. si totas. Item si diuersis temporibus donaui et tantum per ultimam apparet inofficiositas. an et prime reuocentur. re. ultima tantum. quia prestatim uoluerunt irreuocabiliter. et aliud in fal. et legatis. quia et prima ad ultima trahuntur. ut. j. ad l. fal. in quantitate. §. si et si legata. ul dic. ut. no. C. de inoffi. do. l. 1. acursius.

e ⁋ Lutius suprascriptus est. ut et s. prox. §. acursius.

f ⁋ Contra uoluntatem. et hoc dico contra uoluntatem et c.

g ⁋ Secundum uoluntatem patris. fideicommissa relinquentis. acur.

h ⁋ Subueniendo. iure replicationis. acur.

i ⁋ Subuenit. iure actionis. s. querele. acursius.

k ⁋ Voluntas. uenit pater contra factum suum. quia iure non tenet. sic. C. de agri. col. et censi. quadam. ar. §. s. de adopt. post mortem et no. de hoc. C. de inoff. do. si totas. et s. de inoffi. te. alt. un et si. acursius.

l ⁋ Immodicarum. hoc est immodice donationes siue magne faciunt falcidiam fideicommissa et c. acursius doctor.

m ⁋ Lutius fecerat. scilicet pater. acursius doctor legum.

⁋ Exluctia. c et si non ex lucratiua sit nactus. ar. ⁋ Possit. igenere. acursi ⁋ Petere. i. testam igne quam habet ispe. nec impedit quia habet. ut. no. s. e. meum. §. duobus. s. quia habes ul lo modo uel imodico pretio redimere pot. ut. j. t. l. no dubium. §. f. acursius. ⁋ Magis opa tunc ponitur. quia possit uel non possit redimere tenetur ad pretium. s. ad rem ita demum si possit redimere. ar. et fac. g. s. t. e. l. mortuo. §. 1. et s. t. 1. plane. §. 1. et ij. acursius. ⁋ Vsuras. t cuius e. quia si fideic. debitor minor ex eo lo tempore soluti currit usura ut in lo. fi. ut hic. et s. in quibus cais. minor re. l. minimum. s. ex eo facto maiore desinunt currere eo iure speciali. et sic solo cursu temporis purgatur mora specialis quia finita etate per qua habet priuilegium finitur et priuilegium de nouo autem incipiunt currere demum facta de nouo interpellatione iure com. post. xxv. an. ut hic et no. s. d usur. l. mora. acur. ⁋ Ex quo mora. com et post minore etate. ac. s. q solid. §. et ⁋ Interesse misse. pro interpellatorem. ac. ⁋ Prepetuo. ut et s. de usur. cum patri et fac. d adim. tu. l. maxime quia. et j. d adim. l. l. iiij. §. 1. in fi. §. ac. institutis. ⁋ Seia libertis suis. s. uso et sapido. acursius. ul dic pprie. et legauit. i. plegauit. ut. j. dic. cum centum quia alius erat institutus. ul dic pprie. quia alius erat institutus. ut. j. dicit. ac. hoc prius quam unum alteri concedere salienare uolui. ⁋ Venditis. ex substitut. non autem ex inferiori uerbo qui et. u. s. e. l. cum pr. §. li bis. et no. j. e. codicill. §. instituto. s. h. e. apte. j. t. 1. l. pat. §. pat. soluto ut ibi dixi. dy.

%. perpetuo postea currunt usque ad purgationem more. ut h. d. s. h. quia priuilegium debet esse perpetuum. ut. §. illud. quod dicunt quia illud quod sine alterius lesione. ul illud quod cum priuilegi durat. dy.

%. Finitu eim te per quam co ceditur pri uilegium finitur priuilegium. dy.

%. s. appellaret q. ē isera.

— C Lucius. illud quod post aucta legis potentia uoluntas testatoris. dy.

%. donat. sit et nec sim p̄ma. ex̄pe d. l. 1. et d. iofs. q. sedssituide qreie sa. te. ut. e. et. j. p. et. fi. st qd duet te adesse. testati. sic q. h. loque te finite. g. n. uissalt. dy. qō

qō

cccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccc.

... placuit. s. iudicanti p̄sciā. & bene id ... d̄e pecul. l. fi. ... acursius. ... p̄mansisse negabatur. acursius doctor legū

... si dixit nō uirc. l. post le. §. 1. in p̄n. ... ab omnib. §. cū quidam ... causas. acursius doctor leg.

.i. §. ate. facit istc. §. ad q̄ꝫ ab arbitratorū ... septimanis ... restitue. ... sic. dy.

dedi aut donavi aut in usum concessi aut sibi adquisierunt aut ei ab alio donatum aut relictum est id sibi percipiat sumat habeat. Filii nomine kalendarium fecerunt postea summa data est et placuit id quod suo nomine ipsius filii in kalendario remansisset ei deberi non etiam id quod exactum pater in rationes suas convertisset. Sequitur si id quod exegisset pater ex nominibus filii autem testamentum fecit iterum post testamentum factum in nomine filii convertisset an ad filium suum pertinet. Respondit id quod ei ex eadem causa exactum est in eandem causam redisse deberi. Titie peto tibi fidei tuae committo uti cum mihi [illegible] corporis mei suscipias ex his X aureos [illegible] praecepto quod a [illegible] minus quinque [illegible] erogavit reliquam summam heredibus praestat. Quaero sine ea quae ponerentur heredum quod perciperet. [illegible] his verbis scripsit: ita intestato caveo et Seium filium karissimum percipere omne quidquid ex hereditate Lucii Titii domini mei ad me pervenit mortis eius tempore, ita tamen ut omne onus hereditatis eiusdem in tantum [illegible] quin in futurum [illegible] si quid post mortem Titii domini mei solum agnoscentis quaero an si quid solvisset post mortem mariti cum ipsa fructus cepisset reddi ad heredem eorum non pertineat. Respondit si nec a quo proponitur eadem hominem legatarius imposuisse quae suspiceret. Quisquis mihi his heres erit, [illegible] amplius [illegible] cum heredem instituerem et hereditate substituto ei sibique habeto una cum Pamphilo quem liberum esse iussero. Intra [illegible] ita ut negotium exercentis [illegible] eadem testatrix decessit [illegible] hereditatis

+ Quisquis. ar. ad q̄ōnē si constituo duos procur. ad unā causā & alt. decedit an liṫe ꝯtestatā. an sup̄stes possit procede. ... similib. ... si moriat̄ unus de duob. ꝯmissarijs. dy.

cum ad coheredem pertinuit. Quaero an Pamphilus eodem testamento manumissus ad petitionem partis admitti possit licet tabernam non velit testatrix exercere non potuit. Respondi admitti. Seia privigno instituta heredi instituto legata acceperit si his non esset [illegible] instituentem maritam dolo eius factum esse dicebant quominus testamentum volens primo loco eam scribere heredem testamentum mutaret nec obtinuit. Quaero an legatorum persecutionem salvam haberet. Respondit sine ea quaestione tentum salvam hic. Titius legata ante quinquennium vetuit peti praeterea si quae legatario sua sponte ante quinquennium solvit quantum est an ei exacti diem existentem solutionem repraesentem in reliqua solutione legati reputare possit. Respondit non, praeterea nimis relictum debita quod aliquid ante diem solutum sit. Lucius Titius testamento ita cavit: praedium meum dari volo libertis libertabusque meis et quos testamento manumisi et si quid familiae meae exeat donec ad unum proprietas perveniet. Quaero an Seia manumissione cum libertis meis habeat portionem an vero sibi partem dimidiam ex praedio vendicare possit. Respondit perspicuam esse testatoris voluntatem omnes ad viriles partes vocantis. Cum impuberem filium heredem instituit [illegible] praelegavit. Item ornamenta et [illegible] et si impubes decessisset substituit ac nimis ita legavit: quaecumque pupillus habuit dedi ea omnia ab heredibus heredis mei in duplex quotidiani volo, quaesitum an ex substitutione dari volo impubes mortuo [illegible] quorum deleatur. Respondit.

Licet ḃr's q̄dā soluat ante ... nō p̄pea alia p̄stare astring. nisi post ... hoc dicit. dy.

Legatarius ... uocat p̄pter ... hoc dicit. dy.

Duplicato legatorū trahit ad legata q̄ ꝯstituit in quātitate nō ad ea q̄ ꝯstituit in spēc hc dicit. dy.

... ad. l. fal. l. iij. & l. penales. §. ānua ... L. uti p̄ueniat. q. d. ... solus superest ... ad uiriles. imo seia ... pub. ... §. alia ...

plane. l. § si non corp. ar. l. sit. fruus. et s. e. cum quidam. ... in cartam(?) tamquam ad res alienum. ut. ... ad l. fal. § si usuf. § i. et j. ad tre. l. cum heredes. b. accursi. additio

quibus statu dum ē. ut. j. t. i. n. alr. ar. et ad l. xx. j. ... c. fam. her. l. ipsius. ac. — Dame manu ... — fideicommissum dedit. i. legavit ex pure. — suaz dame ...

non videri de eadem re legato duplici ad te scripto eum sensisse. Item quaero, cum corpora legata etiam vivente eo alienata vel possideantur, an quasi substitutis peti possent. Respondit: non posse.

Civibus meis do lego ... seu postea codicillis. Vetuit a se exigi et ab herede petit ut ex alterius debitoris debito, quem codicillis nominavit, eandem summam rei publicae daret. Quaesitum est, si postea idoneus non esset, an integram quantitatem his praestare debeat. Respondit heredem rei publicae non amplius quam de debito eius dumtaxat qui in novissimis codicillis ut proponitur designatus est debere.

Filiam et nepotem heredes instituit et substituit nepotem suum et ita cavit: si quis ab hominibus filia mea vel nepos meus heredes mei erunt, tunc portionem meam partis dimidiae fundi illius ad libertos meos pertinere volo. Quaero, cum ante testatorem filia et nepos decesserint et intestati bona pertinuerint ad pronepotem eius, an fideicommissum ad libertos pertineat. Respondit: si nea quae proponerentur, si in alium casum his institutis substitutisque esset quam filia et nepos vivi sinerent, fideicommissum esse ... eis praestari. Quisquis mihi heres erit, scias me debere Demetrio patrono meo denaria tria et deposita apud me a Seleuco patre meo denaria tanta, quae peto reddi et solvi eis iubeo. Quaesitum est an, si non deberentur, utile sit. Respondit: si non deberentur, nullam quidem ex debito actionem esse, sed ex fideicommisso. Lucius Titius Damam et Pamphilum libertos suos ante biennium mortis suae de domo dimisit et cibaria quae dederat dare desiit; mox facto testamento ita legavit: quisquis mihi heres erit, omnibus libertis meis quos testamento hoc manumisi et quos ante habui quosque ut

Lucius. si testator legavit alimenta libertis non videtur legare illis quos de domo expulit, nisi probetur eum eos reconciliasse sibi. dy.

manumittantur, praeterea alimentorum nomine in menses singulos etiam praecariam dato. Quaesitum est an Damae et Pamphilo fideicommissum debeatur. Respondit: ea quae proponerentur ita deberi, si hi qui petunt manifeste doceant eo animo eum fuisse pro ... cum testamentum faceret, esse coepisse ut his quoque legatum dari vellet; alioquin nihil ipsis praestetur. Damae et Pamphilo quos testamento manumiserat fundum dedit, ita ut post mortem suam ad filios suos restitueretur. Eodem testamento petiit ab heredibus suis ut Pamphila manumitteretur, quae filia naturalis erat Pamphili. Idem Pamphilus post diem legati sui cedentem testamento heredem instituit mulierem eiusque fideicommisit ut hereditatem suam et fundi suprascripti partem dimidiam, quam solam in bonis ex testamento patroni sui habebat, ut Pamphilae, sive eum primum libera fuisset, restitueret. Quaero, Pamphila manumissa utrum ex testamento superiore patroni sui pro ratione eam partem petere possit, an vero ex testamento patris naturalis ex causa fideicommissi hereditatem legis Falcidiae. Respondit: si ea quae proponerentur probari, Pamphilam dumtaxat ex testamento superiore fideicommissum petere posse. Claudius: ex creditur appellatione filiorum liberos naturales vel in servitute susceptos contineri. Codicillis Gaio Seio ... legavit eiusque fideicommisit ut ancillae testibus ... daret. Quaero an utile fideicommissum esset, quia legatarius ancillae testibus dare iussus est. Respondit: ... Item si utile non est, an legatarius heredi eiusdem ancillae restituere compellatur. Respondit: non compelli, sed nec ipsum legatarium legatum petere posse. ... libertis insulam legavit ita ut ex reditu eius annis singulis masculi duplum, feminae simplum perciperent, eamque alienari vetuit et

Insulam. si fideicommissarius consentit venditori rei e relicte, si quidem simpliciter amittit ius in totum; si salvo iure suo, potest petere pretium, quia loco rei succedit. dy.

... tio. quia to ut dixisse. cum ei ita dixit. si ... nepos nec alios instituerat ... intestatus ... sic non est ...

feo. et sic ei ca caduc. et te sic. ut. C. de caduc. toll. ... in primo ... no. quia aut ē utrumque nullum ... ad aliam ... refert ab initio vel ex post facto. item si legatum solum ... apud legatarium ... insulam. quo ad proprietatem. nam et vetat alienari. ... eius posset eodem modo legari. ut. j. de an. vis. le. l. liberto. i. ar. accursius.

a Conveniunt est. quod esse pot. ut. C. de fideic. quot. et s. t. i. nich. l. i. ac.
b Eadem mente. i. eo pacto. eorum enim mens tantum modo non sufficeret. ut ar. s. de do.
c consequatur. tunc ergo ut aliqua sit exceptio per

ut. s. e. sic ergo si plures incipiunt esse non debetur augmentum nisi augmenti prestet pretium. accursius.
x Patrimonium. s. auctum. ar. ff. i. t. l. i. xi. ... accursius.
Testator quando prima voluntas est derogatoria ultime tacite non expresse. prima tollit postultimam. ... non revocet priorem. dy.

consensu ab omnibus heredibus vendita esset: quero an ex precio in simile dupli mater simpli femine capere debeat. respondit hoc praestari illa fideicommisso, pro se cautum esse nisi ea mente venditioni consenserunt ut simul ex precio mater quidem duplum, femine autem simplum consequerentur.

Cum instituto filio herede et ceteris nepotibus eius emancipatis testator ita cavit: volo meas domos non vendi ab heredibus meis vel feneratori supponi, sed manere eas firmas simpliciter meis filiis et nepotibus per universum tempus. si autem aliquis eorum voluerit vendere partem suam vel fenerari super eam portionem, habet vendere coheredi suo et feneratori ab eo. si vero aliquis preter hoc fecerit, erit tamen obligatum inutiliter et infirmum. Quero cum filius defuncti mutuam pecuniam a Seia acceperit et creditoribus pro parte sua pensiones sibi debitas creditrici delegaverit, an condicio testamenti extitisse videatur ut filius suus fideicommissi nomine teneatur. respondit ea que proponerentur non extitisse.

Titius et uxore heredibus institutis ita cavit: a te uxor damnas heredem peto ne quid post mortem tuam fratribus tuis relinquas: habes filios sororum tuarum quibus relinquas. scis enim unum fratrem tuum filium meum occidisse, dum ei fratrem rapinam faceret, alium deteriora mihi fecit. quero cum uxor intestata decesserit, an hereditas ad fratrem pertineat an sororis filii fideicommissum ab eo petere possunt. respondit petendi fideicommissi deberi.

Lucius Titius meum testamentum scripsi sine ullo iuris perito, rationem animi mei potius secutus quam nimiam et miseram diligentiam: et si minus aliquid legitime minusve perite fecero, pro iure legitimo haberi debet hominis sani voluntas. deinde heredes instituit. quesitum est intestati eius bonorum possessione petita an portiones ...

sessione petita an portiones adscriptas ex causa fideicommissi peti possint. respondit secundum ea que proponerentur posse.

Testator filium et uxorem ... heredes instituit; postea epistulam scripsisse dicitur qua quinquaginta in predio habuit filius ei donavit ..., tradi autem ... voluit: quero cum testator significaverit si quid obsignatum reliquisset id iure codicillorum valere, epistula autem non sit obsignata, an ea que epistula continentur ad filium pertineant. respondit: si fides epistule relicte constaret, deberi que in eam data essent. ille significavit.

Quidam cum fratre suo rem habebat, filias suas heredes instituit et ita cavit: fratres ... que mihi cum illo fratre meo pro indiviso communes sunt, quas ex patrimonio constitit esse ... duo milium aureorum fidei ... committo ut ... mille aureos accepto ... pro ... meo accipiatis. huic testatori quinquennio supervixit et in eadem ... reliquit. quesitum est an heredes Lucii Titii ... mille aureos fideicommissum consequuntur. respondit secundum ea que proponerentur, si facere noluerint, ut universa ... datis mille aureis ... restituerent: sed etiam ... tempore in rebus fuerant obligatorum ... debere.

Seio quem heredi substituit ita legavit: Seio si ... ne ... rit ... uxori eius ... argenti libras xv dari volo. quero cum Seius heres extiterit, an ... legati dimidia portio debeatur. respondit secundum ea que proponerentur deberi.

Lucius Titius intestato moriturus cum haberet uxorem et ex ea filiam emancipatam ...

le. putabat condito adiecta legatario mariti ita quod in legato uxoris. ... ut subiciat. ...

c Lucius Titius emancipatam ... in potestate ...
d Pertinet. ... testatoris ... accursius.
e Dimidia. ... quot. c. ...

q. specie. si non fuit. in pr. xc. sic. j. ad trebell. l. luci. ac.
f Quatuor fundos. vel singulis singulos fundos. vel unum in ter omnes. in tam legatum. quia si repudiet heres habebit. ut. s. t. i. q.
Contrarium. si unus heredum emat rem hereditariam adhuc illam retinet restituere extra fideicommissi. si si coheredes non conferunt pretium habet exceptionem. dy.

codicillis hec verba inseruit pertinentia autem huius codicilli ad uxorem et filiam: Primum autem rogo vos sicut et nos legati una mecum egistis ita rogo ut quamdiu aut ego relictus aut vos ipsi heredes communes sit vobis filia interdum privilegii possessionem accepit. Quero an aliqua pars hereditatis Lucii Titii ex causa fideicommissi a filia mihi debeatur et quota. Respondi: eam que proponeretur dimidiam partem debiti, si modo uxor parata esset in commune bona sua conferre. Quatuor filios equis partibus instituit et fundos per preceptionem singulis legavit: filii cum universa bona patris obligata essent, mutuam acceptam pecuniam hereditario creditori solverunt et possessiones obligaverunt, qui cum ei debitum non solveretur, predia universa iure pignoris uni ex heredibus vendidit. Quero an cum unus e filiis ex causa emptionis ea possideat, fratribus et coheredibus fideicommissi petitio competat, an vero ea pecunia perempta esset, cum omnium universa sequuti creditori obligaverint. Respondi obligationem actionem quidem fideicommissi in personam competentem omnibus iure manere: non autem id fideicommissum restituendum esse, nisi prius debitum ab eis emptori eidemque coheredi persolvatur. Filie fideicommisit in hec verba: peto a te filia mea ut dotale cum ... post mortem meam mutes et renoves ut fratres tui dotem stipulentur in casum ut si sine liberis vel ex pluribus ne minimo moriens dos ad eos perveniat. Post mortem patris decessit maritus, Aquilii renovata est cautio dotalis et postea alii nupta decessit illo marito relicto vivo adhuc tito uno ex fratribus: quero an Titius petitionem habeat rerum que in dotem fuerunt. Respondi posse fideicommissum

ab heredibus sue sororis peti si per eam steterit quominus super ea dote fieret stipulatio. Filium et filiam heredes instituit et liberis legata dedit eorumque fideicommisit in hec verba: a vobis peto ut quicquid vobis legavi consecuti sitis, invicem et post vos filiis meis restituatis. Defuncta testatrice filia mea liberis decessit herede instituto pro ne filio ex parte debita ex altera extraneo. Quesitum est an adita hereditate pro ne filius a coherede suo partem eorum que ex testamento matris ad mancipium pervenerit petere possit. Respondi eum cui deberetur si hereditatem non adisset partem a coherede petere posse. Maritus uxorem ex asse instituit heredem post mortem cuius codicillos aperiri testator precepit: fundum hereditarium uxor institutionem sine ... existimans vendidit, emptor querit an retractari hec venditio possit post mulieris mortem ab his quibus codicillis per fideicommissum hereditas data deprehenderetur, an vero solam quantitatem pretii ab herede uxoris fideicommissarius debeat. Respondi propter ignorantiam uxoris non tamen nisi is qui emptoris heredem iuris sui fundus apud emptorem remaneat fideicommissario pretium dari.

De legatis et fideicommissis

Ulpianus

Si incertus quis sit captivus sit an a latrunculis obsessus testamentum facere non potest. Si filius sui iuris sit ignarus patrem per errorem vel captus est suum esse vel lud hostium vel relegatus qui mentitur se a capto dissentire putat non posse fideicommittere quia nec testari potest qui an liceat sibi testari dubitat. Sed si filius familias fideicommissum reliquerit non valet; si tamen in matrimonio decessisse ponatur constare dicemus fideicommissum relictum in diem quo mors eius contingit, videlicet si duravit voluntas post matrimonium

[Left marginal gloss:] ut. s. t. i. q. filiabus. ... si quidem ... Obligationem ... Sed quid si nec stetit per eam. ... Sed quid si ... [illegible]

ut. s. si cer. peta. q. te. Sed quid si nec stetit per eam. re. cum ipsa vel rem dotalem vel actiones habeat sola oblatione non potest liberari nisi sequeretur in titulum. ut. j. de solut. l. qui. v. ... de arb. celsus. ... item ait ar. acur.
k Filium instituit. puta titia. acursius doctor.
l Liberis. qui vocatur meuius. acursius doctor.
m Debita. s. etiam ut in sc. de success. lib. ... ac.
n Quia deberetur. s. totius. sic ... acursius.
o Partem a coherede ... [illegible] ... acursius.
p Maritus ignorantiam ... [illegible]

[Right column gloss:] usus. l. si cheo. ... de petit. hered. l. si q. rem. acursius doctor legum.
q Delegat. iii. hic queritur quare inter libros de l. i. dixit quid et quatuor ... ut ... quis ... ideo ... multo designificat ... personas pertinentium ... dum ... plures ... non placet cum ... libri ergo distinctio ... liber ... voluminis ... de libro ... volumine ... acursius.
r Sincertus. vel errans. ut. s. de testa. l. de statu. acur.
s Captivus. s. ab hostibus ... postli. hostes primus testari non potest ... ut. s. de testa. a latronibus. ... eius. acursius.
t Facere non potest. nisi sit miles. ut. s. de testa. mili. ... acursius.
u Sui iuris. s. de testa. ... eius ... ponit. acur.
x Vel relegatus. sit aliquis ... apud sarracenos. vel hostes. acursius.
y Putat. mag. ... ignorantia ... relegatus ... acur.
z Quia nec testari. ... acur.
Set si filius relinquerit. i. testamento vel codicillo. ut in sit qui non possit fa. te. i. princ. acursius.
9 Fideicommissum relictum ... acur.
a Quia ... acur.
b Duravit voluntas. quod ... testamento ... quis ... quibus plane. acursius
c Manumissione ... acur.
d Intestamentis. s. factis a filio famil. acursium.
e Non filii famil. acursius doctor legum.

[Right margin notes:] Filii si res legat ... dy. — Fideicommissarii si aliquis relegatus ... dy. — Sinius si aliquis erret ... non potest legari vel fideicommissum relinquere. dy.

.a Quod ait pretium quoniam tamen que in medio defecit tempore convalescat ... [illegible]

.b Sed si hic puta codicillis ... [illegible]

[Gloss, left and top margins, largely illegible: .c Eius quibus ... .d Apolides ... .e Annotavit i. designavit ... .f Senserit ... .g Compleverit princeps ... .h Principis ... .i Civitate ... .k Codicillos ... .l Durantibus ... .m Sciendum ... .n Vel dum ... .o Nec tantum ... .p Cap(i)tionis ... .q Eo s(cilicet) qui primo ... .r Ab intestato ... .s Gradus ... .t Ex filio ...]

.a Comod(um) duplex ut sequitur. accursius ... .e Statum adita hereditate ... .f Fortassis tempore ... [illegible]

nem. Sed tamen nemo credat intestatos decessisse deportatos quia nec in testis valet quotiens ipsum testamentum non valet sed valet si velit fideicommissum quis reliquerit. ¶ Hi quibus aqua et igni interdictum est vel deportati fideicommissum relinquere non possunt quia nec testamenti faciendi ius habent cum sint apolides. Eos autem quos princeps in insulas annotavit vel de quibus deportandis scripsit certum est priusquam praeses factum principis compleverit non desiisse quantum ad testamentum civitatem. Et ideo fideicommissum quod ante reliquerit sententiam patentem valebit. Sed et si post sententiam antequam imperator compleverit valebit quod factum est quia civium statum usque ad hunc habuit. ¶ A praefecto vero praetorio vel eo qui vice praefecti ex mandatu principis cognoscet et a praefecto urbi deportatos quia ei quoque epistula divi Severi et imperatoris nostri ius deportandi datum est statim amittere civitatem et ideo nec testamenti ius faciendi nec fideicommittendi constat habere. ¶ Si quis plane in insulam deportatus codicillos ibi fecerit et indulgentia imperatoris restitutus isdem codicillis durantibus decesserit, potest defendi fideicommissum valere, si modo in eadem voluntate duraverit. ¶ Sciendum est autem eorum fideicommittere quem posse ad quos aliquid perventurum est morte eius vel dum eis datur vel dum eis non adimitur. Nec tantum proximorum possessionum inferioris quoque (agnati etc.) fideicommittere possumus. Sed et ei qui nondum natus est fideicommitti posse si modo natus nobis successurus sit. ¶ Illud certe indubitate dicitur si quis intestatus decedat ab eo qui primo gradu ei succedere potuit fideicommissum relinquere si illo repudiante ad sequentem gradum eius devoluta sit successio eum fideicom-

Illud: si ego credebam unum successurum et succedat alius fideicommissa et legata non debent. hec dicit. dy(nus).

missum non debere praestari. ¶ Si a patrono fideicommissum sit relictum et aliquis ex libertis eius mortuo eo ad bonorum possessionem contra tabulas venerit, praestare debet (s(cilicet) quod fideicommissum debeat. dy(nus). non).

¶ Gaius. Et filio praeterito licet suus heres extiterit fideicommissum relinqui non potest. (Morte enim codicillarius potest heres fideicommisso gravari. hec dicit. dy(nus).)

¶ Ulpianus. Si mulieri decem stipulata fuerit et accepto tulerit marito ut heredem in fideicommissum decem datum est fideicommissum de bonis. Ita et si rem aliquam similiter videtur. Item si causa mortis donatione mulier marito fecit acceptum marito. Si et si mortis causa accepit a marito decem vel in unum eius mortis causa redierit praedia fidei eius ab eo debent. ¶ Cui scribitur si servus in legatus sit cum eum manumitterem suum rogatus fidei eius. Certe tamen relinqui non posse, si fuerit rogatus manumittere etc. nam si sub condicione vel in diem ipse sive tamen medii temporis possessione obligari necesse dubitat. Si rem quis debeat ex stipulatu eique rem legaverit fideicommittere eius non poterit, licet ei legato commodum sentire videatur quod dominium transitum non causa statim nec ei speret autem ex stipulatu. Fortassis quis dicat et sumptum litis quem sustineret si ex stipulatu litigaret eum lucrari, sed nequaquam dicendum est fideicommittere eum posse. Si filium tibi praecatum usumfructum morti se ... fidei commisit me posse committere posse nec enimquam moveat quod usufructu solummodo morte extinguitur, nam medii temporis tempus quo vivat quin dotavit commodum cogitemus. Si autem pignus debitoris liberatio mortis causa creditoris fideicommissario non potest valere fideicommissum.

¶ Paulus. A patre vel domino relictum fideicommissum si hereditas ei non quae-

q. ult. insti. accur. ... [illegible]

.i Non potest ... .k Patre ... .l Ne quaeratur ... .m Filio post tempus ... .n Cuius ... .o Eos filium ... .p Quesita ... [illegible]

ab emancipato filio · l. suo in a
nimuiso utilib; actionib; postu
labitur · penes eos n. casite here
ditatis emolumentum remanet

Ulp. Si fuit municipio legatum
relictum ab his qui pu. gerit fideicommissum dari potest. Siquis non ab he
rede · l. legatario · set ab herede · l.
legatarii herede fideicommissum
reliquerit · hoc valere benignius est.

Paul. Set et si sic fideicommissum
dedero ab herede meo te rogo lucii
tii ut ab herede tuo petas dari m
euio · l. aurelius utile erit fideicom-
missum · mortuo ticio ab herede eius
peti posset idem iuri · est. Sicuti
et fideicommissum dari non potest si
id ius seius his verbis iussu eius he
reditatem adierit rogo etc. quamq.
fortiuto nomina testoris consequi
tur hereditatem · l. legatum non
dz honorari nec recipiendum est ut
cum inde aderis eum rogando oblig

Ulp. Si deportati fideicom. fuio et
fuit ascriptum ad fiscum pertine
dicendum est nisi eum deportanti
uniuo testatore alienavit · l. fuit res
titutus tunc · n. ad ipsum pertinere debe
bit. Unus est a ... marcellus probat. Si
uules deportato fideicommissum
reliquerit ... est quod etiam marcellus
probat eam ere eum posse. Siquis cre
ditori suo legaverit id quod ei fideicom
missi eius non potest nisi commodum
aliquid ex legato consequatur forte
ex retentionis timore l. siquidem indebitum
debitum fuit · v. sub condicione

Paul. Si legatarius a quo fideicom-
datum est petierit legatum id tamen
quod pro indicem exegerit praestare fidei
commissario cogetur · l. si non exe
gerit actionem cedere · ad eum · n.
litis periculum spectare iniquum est
si non culpa legatarii lis perierit.

Servio heredis fideicommissum utili
ter relinquitur nisi fidei eius c

miserit ut eum manumittat

Cum ita petisset testator ut quicquid
ex bonis eius ad pretium pervenisset fi
lie sue ita restitueret ut eo amplius
haberet quam ex bonis patris habitura
esset divus pius rescripsit manifest
tum esse de eo tempore sensisse testatorem
quod post mortem patris futurum esset.

Maecianus. Si ita fuit fideicommissum
relictum ad quemcumq; ex testo meo
l. ab intestato l. ita ad quemcumq;
quoquo iure bona mea pervenerint hec
omne et eius qui postea natus erit · ita
nubia vel nurus eiusque qui postea c
natus esse cepit fideicommissum in-
teriusque ei nondum nupta erit si postea
ex eo casu quo ex edicto ad iuniorem lo
quatur intestati solet pertinere.

Idem. Si tibi et ei qui ex nobis meis
tibi in familiam meam venerit · c. a nuos
legatio non minuitur minora pro le
gatum si nemo venerit

Ulp. Fideicommissa quocumque sermone possunt
relinqui non solum latina · l. graeco · sed pu
nico vel gallico · l. alterius cuiusque gentis
quotiens quis exemplum testi spera
tur ipsius decedat cum testetur ei va
let quod ex eo dicitur que in exemplo
scripta sunt · licet in ea fideicom. scrip
tura hoc erat et ad unum pervenerit de ea
cause metiamus scribit. Et si ita ita
qui scripsit illum et commendo · divus
pius rescripsit fideicom. non debi- ab
idest · n. personam commendare alio
est voluntatem suam fideicommittentibus heredibus insinuare. Cum esset
quis rogatus restituere portionem accep
pta certa quantitate responsum est uel
petere ipsum fideicom. ab heredibus posse si
uti si volet percipere restituere por
tionem quam velo tam noluit rogatus
accepta certa quantitate portionem restitu
ere propter dubium est et similis cui quis
rogatus est accepta certa quantitate portionem restituere duplex est fi
deicom. unum ut possit petere quantitatem

Si fuit relictum. et ideo bonus fideicommissi. acur.
Ab his. incipit. id est tacite intellecta condicione.
Dari. i. relinqui velut instituto pupillo post relig
a tutore. ut. s. t. i. peto. §. ult. cum concord. acursius.
Siquis benignius est. i. de equitate potius quam
de rigore iuris. et facit ad hoc. s. t. ij. filius. §. apud. S;
hoc fallit in casu. ubi a legatarii heredem non possum
legare. ut. C. de l. l. an plt. Set hoc unum nisi plus reli
querit ab herede heredis quam heredi. tunc enim non
valet. secundum r. Item si relinquat. actio qui postea ex
titit heres heredis. quod ab initio nullum est. ut ar. s.
de vulg. et pupill. subst. l. ij. §. plus. Sic ergo quod
hic dicit intellige. si prius honoravit. secus si econtra.
secundum r. set az. et h. Item multoque cum videt.
et preciis est eadem lex. §. f. et illo. ar. contra. s. o.
ut ibi. no. Item contra. j. l. pr. §. i. s. o. ibi. acursius.

Siquis. ab herede heredis ut legatarii nomine appellatiuo pos
sum per fideicommissum relinquere. nomine autem proprio non possum per fi
deicommissum requirere. hoc dicit cum l. se. dy.

Set si sic et utile. quod de equitate potius quam de rigore. ac.
Ab herede. licet titius ab herede suo nichil petierit. acursius
Sic aut seius heres fuit. institutus seium heredem. et ad
dedi si stichus suus seius fuit heres institutus a seio
domino et iussu domini hereditatem et adierit. tunc debet
stichus. r. S; contra. s. l. pr. §. f. so. hic proprio nomine
expressus vel appellatiuo. ut. j. de stip. seruo. fuius hedita. al. si ex re. §. f.
et est ratio. quia stichum esse heredem est ex fortuna.
cum multos alios heres pot. at aliquem heredem ingenue ex
testo vel ab intestato est necesse vel si decessit heres in hac.
dic me instituisse stichum suum alienum.
et grauasse seium si stichus factus fuit suus. et eius
iussu adeat hereditatem. ad quod. s. t. i. si alienus et hic
non est contra. s. l. pr. infi. ac.

Cui nich. ut et C. de fidei. ab eo. et s. e. l. i. §. sciendum.

Si deportati ad ipsum. restituitur. vel ad nouum dominum
quod tempore mortis quo cedit dies legati dominus seruus
cape pot ex testo. al non quereretur ei ut hic et s. de acqr.
hered. si suus eius et s. t. ij. si in et tibi. §. regula. et j. de
reb. du. si cognatis. §. etc. non ergo sufficit tempore testa
menti dominum fuisse capacem. ut dictis. l. nec obstat
dicta. l. si cognatis. in prin. quia sub. et ibi et mortis
S; cum bona deportatorum confiscentur. ut. C. de penis.
l. deportatorum. quomodo pot alienare quod hic dicitur. Hic sente
ntiatum erat a preside. non tamen princeps confirmauerat. u.
s. e. l. i. §. his secundum r. s; certe tunc legatum sibi non
fisco quereretur. ut dicto. §. unde dic quod hunc suum post de
portationem quesierat ex aliquo contractu forte sic su
us non fisci. ut. C. de bonis proscript. l. ij. et facit ad hoc. l.
inst. de hered. quali. et differ. §. in extraneis. et C. de her. in
st. l. v. acursius doctor legum. (additio.)

Posse. s. id est iure singulari. ut et s. de testam. mili. l. ij. §. i. acursius doctor.
Siquis excepit. tunc ergo eatenus pot grauari quatenus est emolumentum
ut hic. et s. t. ij. si creditori. in prin. et s. t. i. debitor in princ. et j. de dote. pl. l. iij.
§. f. et fal. de trabitur: ut. j. ad. l. falc. l. i. §. siquis creditori. s; aliquando et si non sit
pecuniarium commodum valet. ut cum teneatur vir pretorio tantum. ut. s. t. ij. si
creditori. §. i. S; non puto quod per hoc possit grauari. acursius.

Si legatarius petierit. et ita agnouit petendo. al nec agere nec cedere
cogitetur. ut no. s. t. i. impr. in princ. Item nec fuit hic ministerium
tantum quia tunc non ageret nisi in casibus. ut no. s. t. i. siquis
titio. voluit enim testator in hunc transire dominium et de eo infideicommissarium. ut. C. com. de l. l. i. §. plt.
et s. si usuf. pe. qui usuf. acursius.
Tantum. nisi post tempus sit rogatus restituere. ut. s. t. i. impr. §. i.
Sine culpa. subau. maxime. nam de culpa non tenetur. S; de dolo.
tantum quando nil commodi remanet. ut. s. siquis. o. c. t. si pecuniam. §. quamquam. et s. t. ij. si filius.
§. cum quid. vel si aliquid commodum sibi remanet. nil subaudies. ut dicto. §. cum quid. ac.
Seruo nisi. facit. C. de l. filius. et s. de hered. inst. l. an plt. et inst.
e. §. an suo. et s. t. i. statu liberum. in prin. et l. siquis suo. S; contra. j. ad
tre. cogi. §. S; et si suo. so. ibi quod facit. s. t. ij. l. seruo. ali. §. i. ac.
Cum in actus testatoris. ac.
Ad pretium. s. que data ex extraneum quem heredem facielnt. acur.
Filie. s. heredis. ac.
Habitura illa filia. i. meam hereditatem in qua pater illi filie est heres habebat illa filia ante partem.
acursius doctor.
Post mortem. sic et j. l. fideicom. §. si filio. et j. ad tre. l. ubi pure. et l. epla. §. fi. et j. de aur. et arge.
le. filiam. et C. de fideic. l. quamuis. et ita tacita mora infuenit ex voluntate defuncti. ac.
Si ita familiam. per adopt. nam et hij ab intestato succedunt. ut inst. de adopt. §. i.
Quoque. mulieris extranee que fuit nupta huic testatori qui postea ab intestato decessit. et hec
ei successit per edictum unde vir et uxor. et hoc subicit. ac.
Ex edicto. unde vir et uxor. ut. C. unde vir et uxor. l. i. et facit. s. de codicillis siquis cum et l. ab intestato. acursius.
Si tibi. si. i. genus. vel proprie. acursius.
Non minuitur. habebis ergo. l. sic C. de condic. inst. l. plt. et s. t. i. l. lucius. §. quisque. et §. plt. et l. f. §.
seio et s. de testa. tute. qui tute. in prin. alij dicunt te habere integra. C. que tibi non minui dicit
quod esset si disiunctim esset legatum vobis. at hic coniunctim fuit legatum. ut. C. de caduc. toll.
l. unica. §. ubi autem. et §. si vero non omnes. ac.
Fideicommissa punico. i. afficano. et est. j. de u. ob. l. i. §. f. immo et nutu. ut.
j. e. nutu. et facit. j. de suppl. lect. f. l. labeo. acur.
Quotiens. no. casum mirabilem quod si aliquis talelho fecit hoc
natum testamentum. nec legit coram testibus nec in carta
pu. scripsit quod non valet. nec iure testamenti. nec iure co
dicillorum. et si fideicommissum sit ibi
relictum. acursius doctor legum acursius doctor legum.
Exemplum. quod dicitur sceda. ut. C. de fidei. instr. l. contractus. et in breui
atura. in vulgari. az.
Non valent. ut et s. de codicill. l. i. et de testa. testa. l. ex ea scriptura. et j. de f.
ta. l. i. §. siquis in duobus. infi. §. acursius.
Siquis ita suam. i. sui est ergo commendare. i. laudare. sic. C. de fideic. lib. l. ex
illa et s. mand. si uero non. §. cuiquam. et hic. quoniam proponere. j. dicitur. si. commendare. et s.
de poi. lucius. acursius doctor.
Cum esset. testator instituit tres heredes. unum rogauit restituere suam partem
titio. acceptis. c. a coheredibus. acursius doctor.
Fideic. quantitatis. ac.
Ab heredibus una cum eo institutis. acur.
Percipiet. quantitatem. acursius.
Portionem. hereditatis. acursius doc.
Et sane. minor. repetendo conditionem. ac.
Accepta. vel a coheredibus. ut. s. vel a fideic. acur.
Petere quantitatem. h fideic. quantitatis valet. si fideic. h velit non autem
cogitur inuitus nisi aliquid ex testo accepit. et sic pot solui contrarium. j. ad tre.
l. facta. §. repto. et aliud. j. ad. l. falc. in ratione. §. tam et si. ibi. quo loco etc. l.
dic ut ibi. Item. ar. contra. s. t. i. l. f. §. i. s; ibi ut esset pretium fuit taxata quan
titas. et ideo non statur ei si plus valeant tempore mortis.

.a Si quis sunt omnium . et de cetero . al non valeret . ut . s . de iur. dot. l. cum post. . q. qui ... accursius docto.

.b Sic fidei noluit . i . si noluerit. — .c noluisse . sufficit semel velle . sic . i.

.a forte . philosophicum temperamentum est . nam ... ut subiciat . et dic in test. s. item ... secundum legem pisanam.

.b scilicet debiti . et ex hac diffinitione patet . hic legatarium ...

parentis potestate in credere aliud usu veniret, tamen cogatur fideicommissum restituere patre praesente quam tamen fundum. Si quis ita scripserit: sufficiunt tibi uxor x. fundum heredis est quem tibi illud fideicommissum esse arbitrium mulier contentus esse velit. Sic fideicommissum relictum: nisi heres meus noluerit illi dari volo, quasi conditionale fideicommissum est propriam voluntatem exigit; idem post primam voluntatem non erit arbitrium heredis dicendi se noluisse, sed aliter legatum cum voluit tractum habet quamdiu vivat is a quo fideicommissum relictum est, nisi si aliquam dedit decernere ... his temporis praestat. Si tibi fideicommissarius aliquam constituat his constituat decesserit ad heredem suum nihil transmisisse videtur, conditionale enim legatum esse nemini dubium est et pendente conditione legati mortuum defecisse fideicommissarium. Quamquam autem fideicommissa ita relicta non debeantur si nolint, tamen si ita adscriptum fuerit si fueris arbitratus, si putaveris, si aestimaveris, si utile esse fideicommissum putaveris, debebitur; non enim plenum arbitrium voluntatis suo heredi dedit, sed quasi viro bono commissum relictum. Proinde fideicommissum debebitur si modo nutum qui apud bonum virum collocare fideicommissarius potuit, et si ita sit si te non offenderit eum debere ... relictum illi si ... debebitur si modo nutum qui apud bonum virum collocare fideicommissarius potuit; et si ita sit si te non offenderit eum debere, nec potest ... non esse eum ... tamen ... Lucius Titius ... rogo ut praedia quae ad te pervenerint pro tua diligentia diligas et curam eorum agas ut possint ad filios tuos pervenire; licet non satis exprimitur fideicommissum sed magis consilium quam necessitatem relinquendi, tamen ea praedia in ...

tibus post mortem patris eorum nominum fideicommissum videtur constitutum. Si filio a patre herede instituto fideicommissum relictum fuerit et ita scriptum non sit: relictum cum pater moreretur, sed intelligi possit puta quia sic relictum est ut relinquatur filio vel volo eum heredem ut volo ad eum pertineat, defenditur in id tempus fideicommissum relictum esse in quo sui iuris filius effectus fuerit. Si autem ita fuerit fideicommissum relictum si morte patris sui iuris fuerit effectus et emancipatus sui iuris factus sit, non videri defecisse conditionem, sed cum mors patris contingat quasi existente conditione ad fideicommissum admittetur. Si rem suam testator alienam legaverit eandem necessitate urgente alienaverit, fideicommissum peti posse nisi probetur adimere testatorem voluisse probationem mutatae voluntatis ab heredibus exigendam. Ergo et si nomen debitoris exegerit quod per fideicommissum reliquit, non tamen animo quasi vellet extinguere fideicommissum, poterit dici debere nisi forte intererit eius. Hic enim extinguitur ipsa summa debiti ... cum tamen nomen debitoris exegisset et pro deposito pecuniam habuisset, putavit fideicommissi petitionem superesse maxime quia ipse non exegerat sed debitor ultro pecuniam obtulerat, cum offerente ipso non potest non accipere ... paulatim admittemus et si exhibere ... non animo exegit ut fideicommissarium privaret fideicommissi, posse ad fideicommissi petitionem superesse. Si quis ... aedificaverit ... constitutiones ... fideicommissum relinquere ... puto posse, cum ... nec sit ulla dubitatio est quin

.u Si emancipatus ... quia post mortem patris non poterat filius sui iuris ...

.b non ... vel alio modo ... — .o ... — .p ...

s. hec multa possit legari ei libro [illegible] ei suo. ut c. ff. suo que est. g. [illegible] non [illegible] id q̄ n
[illegible] uel psone legatarii impedit pt legari

filia. ff. s. 3 q si salua q. ut. le. no. c. l. i. ff. si cui [illegible]
si ita stipulatus a seio. q. s. de inst. ui. uidea
de no. al. ff. sinimus q. s. de edendo uelut.

seruatus sit dumtaxat in ea dumtaxat quantitate quod is non sit. Si his rogatus sit etiam suam uicem usuras certas feneri dare, utile est fideicommissum: si quantitatem ad certum non alienauit, cogendum eum esse quia si predicte elaueretur. Si ergo proximior sum ut putem cautionem non esse exigendam. Si fundo alieno in multa relinquatur, an domino dicitur legatum quod ei ratam sit fundum esse, ideo estimationem debere, aut ignorauit: et in hereditate legari fideicommissum proximiorem debet quia si sciisset fundum non reliquisset. Et ex his apparet cum proximior fideicommissum relinquit aliquod ipsum prestandum quod relictum est, cum uero ipsum prestari non potest, estimationem esse prestandam. Si quis rem proximior fideicommissum alicui reliquerit et si proximioribus idque et testo relictum est rursus reliquerit ei quem exheredatum, an sequens fideicommissum ita ualeat: uel an exigere heres debet cautionem saluam fore, et ne cogatur ad prestationem tamen si sepius proximioribus sepius satisdatur fideicommissum. Diuus pius rescripsit in cautionem exigendam et non amplius quam semel postquam proximioribus prestandum non enim hominibus audiendis ut cum fructuum quotiens proximioribus relictum restitui et tamen debeat, sed ut proximior fideicommissum potius duplicata legata eius uideantur. Nec ad periculum heredis amplius pertinebat, sicut dicta est. Ex his consequens fit et solito exploratiore fideicommissum. Si quis etiam quantitatem cum reliquit et addiderit fratribus suis si uiam optimam fore. Cum debitor esset fideicommissarius ei cum hereditatis gratiam seu ueniret ille ad ut hereditatem gratiam seu si peteret fidei commissum contra uoluntatem testatoris peterent fideicommissum rescripsit cum in fideicommissum ipsaque

spectanda sermonidaque sit testatoris uoluntas. Complurium euenit ut multorum interest id quod relinquitur uti in testatorem uoluisse honorem hominis et est hic summa marcelli iurisdictio sicut et enim in factum si pluribus licet testatoris honorem heres uoluit et de pluribus sensit quamuis unum legatum sit tamen ad persecutionem eius plures admittuntur ut puta si filium eius daret stipulandi et his uel fideicommissum rogatus sit ut eum solueret: hic et cum et si omnium interest et de omnibus senserit testator fideicommissum uel rem omnes petere possunt tamen si uterque in parte agatur an in solidum uel domini actio uti et ceteri sint causam interest consequitur, uiuit ergo qui occupat agendo totum consequetur: ut caueat defensum iri aduersus ceteros fideicommissarios cum qui soluit sui socii sunt sui non. Si inter alii nomine seruis in testo alii uero fidei commissum petendo legati conueniunt puta si fiat heredis commendat in re publicatio proximior pertinet fideicommissum: sed legatum non publicanus petit nisi sit ei ascriptum: si ipse petere potest proximior legatum debetur esse. Multum autem interest arbitrio cum noluit proximior spectum eius committere testator fecit plures autem tamen dicit est prestari causa si fecisse hic causa enim publicano queritur. Si in ope ciuitatis faciendo aliquid relictum sit inuenimus hic et in solidum teneri. Diui marcus et lucius uerus proximior rescripserunt tempus autem heredi prestituunt intra quod ciuitati ad opus faciendum pecuniam quam sola prestare noluerunt facere imputatam eo hic heredi sumptum proximior parte eius ego et ista tuam et in futurum et cetera si quando in non admittitur. Sed item diuus marcus rescripsit. Si quis opus facere iussus pecuniam sit potius iam dare rei publice proximior ipsa faciat non audietur. Et testator prius id proximior ipse si noluit et diuus marcus rescripsit

c. [illegible] [illegible] ff. si quis [illegible] [illegible] eius [illegible] ff. [illegible] ut legari possit [illegible] et [illegible] q. s. ut [illegible] [illegible] l. [illegible] ff. no. ad [illegible] [illegible] ff. [illegible] [illegible] ff. [illegible] [illegible] [illegible] ff. quibus no. ut. l. [illegible]

s. [illegible] cum quidam. ff. f. q. j. de opibus. pu. [illegible] legatum. [illegible]
r Immutat. s. ille cohereditas. ff. non tamen que. no. in [illegible] que [illegible] non admittunt quilibet heres tenetur in solidum. ac.
s Non admittunt. [illegible] nam que [illegible] non admittunt in solidum [illegible] [illegible] ff. [illegible] ff. ad [illegible] accursius.

t Si quis non audietur. ut. j. de pollic. l. ante pe. accursius. ac.

y Infinitum. no. [illegible]
e Etiam si quis [illegible]
7 Posse. no. facilius [illegible] quam sol [illegible] accursius.
9 Si grauis. [illegible] accursius.
a Voluntate. [illegible]
b Fideicommissi. no. [illegible]
c Voluntatis. ut. q. s. [illegible] accursius. ac.
d Voluntas. [illegible] accursius.
d Plures. no. ex [illegible]
e Hinc. [illegible]
f Infinitam. ut [illegible]
g Si pluribus. [illegible]
h Tum. [illegible] legari. ac.
i Legari. [illegible]
k Legatum. [illegible] accursius.
l Agere. [illegible]
m Ostensum [illegible]
n Sed in [illegible]
o Inquiret. [illegible] accursius.
p Si inope [illegible]
q Cohereditas [illegible]

Si rebus aut. et male. ac. — b In ingenio. no. ex ingenio et
... alium constemtur eius officium. acursi.
... l. volentis. acursius doctor legum. acur.

Callist. Sticus liber esto. cum tu ut
his artificium doceat: vel se tibi po
sui peto. rogas si inutile fidei com
sum quia genus artificii adiectum non est.
si praetor arbiter vel voluntate defu
ncti et etate et condicione et natura inge
nioque eius cui relictum erit statuet quod
potissimum artificium heres docere
eum suis sumptibus debeat.

Meciarius. Si sic legatum sit testor
hereditatem meam illi fundum dato. scio h
... non erit dubitandum quin sei
fundi praestetur. vel ex testamento deberat praepe

Paulus. Non dubium est quin si uxori
legatum sit si non nupserit testamentum
id quali rogata sit reddere cogenda
est si nupserit testamentum. Cuiquo
... legatum reddit
... fideicommissum debet. Sicut cum lega
tum relictum est ut alienam rem redi
mat. vel praestet si redimere non poss. ita quod
dominus non vendat. vel non modico pro
vendat iustam estimationem inferat.

Mecianus. Heres testamento legata quae in
... quantum apparuit praestat

Pomponius. Sed et legatum plenius restitu
tur fideicommissario quam esset relictum
...

Mecianus. Ea etiam quae futura sunt le
gari possunt ... ut...
...ntur legantur.

Pomponius. Si uniter testo fideicommissum
tibi reliquero deinde postea aliud fe
cero non inte ... fideicommissum
relinquam tibi. vel aliud ... testo. vel
omnino non sit relictum videndum est
an meus ... factus totiens sortem
a testamento ut nolim ratum esse quod ... po
... testo relictum est ... volu
ntate fideicommissum infirmavit
... optinere ... ex
... testo recedi ... rele
... sit ... ex po
stiore testo institui ex priore ...

fideicommissum ei non debetur. sed si hu
dem heredes ... testo institui
ex priore ...

Valens. Sit legatum est vel fidei
commissum relictum ut aliquid facias et si
non interest heredis id fieri ne
gandam tibi actionem si non
... heredi ... defun
ctus voluit ... tanta ... sit
reputaverit

Ulpianus. Si res ... fideicommissum
relicta sit eadem et legata vel per fi
deicommissum relicta sit non ...
... in solidum dari
ambiguum non est si ... soluta
... quidem ... in ipsa
... de pretio ... integri
... habere

Paulus. Non ... relinquitur fideicommissum
... relinquit qui loqui
... ut ...
... sit. Et fideicommissum relictum et per
... relictum est ... ut
... placuit
defunctus ... quorum ... volunt
... relicti ...
... ordo ... voluit
... testimonii ... quoniam
...

Hermogenianus. Si quis in principio testamenti
adscripserit cuius legatum sed
dabo volo postea eodem testo
codicillis ... legatum
... voluntas potior habetur
nemo enim eam sibi legem ... dare
ut a priore voluntate ei rece
dere non liceat. sed haec ita locum ha
bebit si specialiter dixerit ... vo
luntatis se penitere voluisse
ut legatarius plura legata
accipiat. Cum res meum ex
... capitali ...
... qui ...
... facienda
... fideicommissum relinquendi ...

gatarius sed legatarii ... facit.
... hoc expresso a testatore.

Siguio. si prima voluntas est derogatoria ultime expresse ... valet prima nisi fuit postrema specialiter revocata. dy.

... conservatus sic a ... non possit vel difficilis ... enim ... estimationem. ac.
Hic proficitur ... acursius.
... acursius.
Si ... pinguius. acursius.
... acursius doctor legum.
... acursius doctor legum.

parentem consequuntur. Si mortis tempore ... per fideicommissum fuit relicta aliquam mora fiat, fideicommissarius solvi patitur, licet alienum reliquerit.

Paulus. Ex imperfecto testamento legata vel fideicommissa imperatorem vindicare inverecundum est: decet enim tantae maiestati eas servare leges, quibus ipse solutus videtur esse.

Neratius. Creditori ita per legari nec in debitum ab eo repeteretur.

Paulus. Ille aut ille servus esto servo libero dato ut servus ab initio; sive licet ... Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quaestio.

Idem. Is qui fideicommissum debet, post moram non tantum fructus, sed etiam omne damnum, quo adfectus est fideicommissarius, praestare cogitur.

Idem. Paulo Callinico ex parte herede instituto filie eius de ubi cum in familiam nupsisset, testamento legavit, deinde post tempus codicillis fecit, eidem Callinico reliquit non adiecto hoc amplius, praesumitur utrumque summam debi mereri cum in codicillis filie Callinici nihil legatum fuisset. Tempus et minoris filium ex minoribus ... codicillis filiam ... ex quadrante heredes instituit et praedia certa singulis praelegavit, praeterea si sibi ex minoribus moreretur aliquam post eorum filie dari iussit, et postea testamentum suis codicillis certa praedia filie dedit, quam hiis contentam esse voluit pro omni hereditate eius, quae in testamento reliquit, ex minoribus tamen ad fiscum pervenerunt. Tertiana soror fideicommissum petebat, quaerebatur utrum pro hereditate tantum an pro his quae pro omni [hereditate] fuerit rogatus, restituere; [item cum] ... voluit, ex his quae codicillis, in ab omni voluntate recessum videbatur: placuit humanius interpretari eam

sola quae invenit factum esse acceptam erat adempta videri, non etiam quae per mortem eius reliquerint, si fuerit ubi succederet, ita pronuntiavit. Cum ... decedens institutis quibusdam heredibus alumpno suo legavit eaque Aulio Maurio colono suo ex pensionibus fundi debitis a beo praestari voluerat eidem Maurio quidam legaverat cum de hereditate fiscus quem movisset quasi pro indigno ... praecipue fisco solvitur. Postea heredes scripti optinuerunt fiscum adversus fiscum alumpno autem mortuo heres eius fideicommissum ab herede Mauri petebat. placuit imperatori non videri eius fidei commissum ... demonstratum esse quod heres accepit solvit tandem heres scilicet hoc praestare debet.

Idem. Si fidei meo committatur ut quod mihi relictum fuerit, sibi ex capere possum alii ... restituam ... me id facere ... constat.

Idem. Qui concubinam habebat ei vestem prioris concubine utendam dederat. Deinde ita legavit: "vestem quae eius causa empta parata esset". Cassellius et Trebatius negant ei deberi prioris concubine causa parata, quia alia condicio esset in uxore. Labeo id non probat quia in huiusmodi legato non ius uxoris sequendum sed verborum interpretationem faciendam. Idemque non in alia ut in qualibet alia persona nunc esse rationis. Cum in ... legatum esset ut tota uxori mea tantum partem habeat quantum unius heredis, si non aequales essent partes heredum, Quintus Mucius et Gallus putabant maximam partem legatam esse, quia in maiorem minor inesset; Servius, Ofilius minimam, quia cum heres dare damnatus esset in potestate eius esset quam partem daret. Labeo hoc probat idque verum est. Cum ita legatum esset "quinta pecunia ex hereditate mea ad me pervenerit tantam pecuniam heres meus servo dato", id legatum putat Labeo quod acceptum

Marginal glosses:

.a ... si quis ... non posse accipere duas licentias ... possit ... ibi quae fac. ... filius ... fideicommissum.

.n ... mutui ... non ... de ... nulli ac. ... mortis patitur ut nec extimatio deleatur ... suo ... si ex legati quae item fac. ... si filii institutio ac.

... reliquerit: ratio huius est quia ubi in codicillis posita quae ad emptionem continet videntur apposita in favorem filii, sed eo mortuo vel bonis eius pervenientibus ad fiscum tollitur ille favor. dy.

secus si post moram decedat ut ... ut ... si filii institutio ac. ... fecto ... Ex imperfecto ... valde sic ... de ... Gall. ille ... de tes. ... quibus mo. ... digna ... de iudicio non consequitur. accursius.

.q Decet. no. decet tantae maiestati eas servare leges, quibus ipse solutus videtur. accur.

.r Creditori. dic putatiuo qui iam est solutum indebitum, ... sic est factus debitor. vel dic creditori non debitori habet exceptionem favorabilem, valet etiam ... quam iam solverat ... valet legatum ut hic ... heres ... si non solverat tenetur solvere heres et solutum non repetere ... qui exceptionem.

.s Ille ab initio. i. a quo vult.

.t Repetere. ut ... si ex testo ... fiat ... sive titio aut seio ... sic aut ... ut ... de ... sig. l. p. accur.

.u Cum in verbis quod ut ... non ... de fideicommissis l. voluntatis ... de ... heredes ... labeo ... peculialis ac.

.x Is qui fideicommissum post moram facit ... si quis ... de usufructu l. equus ... de usufructu ... quintum ... item ... de alimentis ... cum ... de usufructu l. si pater. accur.

.y Fideicommissarius ut quia res ... ut secus si in rebus ... patiatur dampnum. accur.

.z Paulo et ceteris. s. pauli. accur.

.& Reliquerat pro praeceptione ... pertinent ac. ... Nam praeter.

.9 Non adiecto hoc. c. nihil in codicillis fuerat relictum ... aliud quid non tantum ... mutationem voluntatis ut s. e. ...

a Pronuntiavit. s. pauplus auctor ... ac. praeceptionem filie.

b Summam. i. legatum. ac. hinc.

c Cum ... in testo relinquerat ... dubitato pac. tamen subaudi.

d Pro hereditate ... praelegatis ... fratris. ... ac. quo ad uxorem ...

e Videbatur ... vel ... fatie.

f Non ... sed immo ... videtur ... duo fratres hereditatem ... non venire ... fideicommissi non posse venire ... ibi rigor hic equitas vel hic benignius ... filios quam ibi ... fratres nam ... ardenti desiderio ... voto ... transire ... facultatum sic princeps interpretatur ut hic ... de institutione ... generaliter ... cum ... aliud ... ultima voluntate ... accur.

g Pronuntiavit. s. ipse vel ei qui ... filiam agnoscat ... ex testo ac.

h ... hereditate ...

i Erit de accipere. fin ... ut ... quidam ...

... legata ... nam ...

... dy.

... contra quem ut mulier vel ...

... Nota ... non posse ... distinguere ut ... de ... pena gravior. dy.

Lower glosses (left): ... legavit nam ... quod dicit ... quae ... solvit ... ibi ... quod si dicat nolo valere ... testio ... fiat illo ... sit ... si ...

Lower glosses (right): ... quaere ... tenetur ... legatarius ... debitore fuit ab eo relictum ... ut ... si pecuniam ... si filius ... legatum ... si pecuniam ac. in uxore ... sic legatur ... in ... aliud ... fecerunt ... accursius ... concubinam ... ut ... si ... uxori ... rationis ... non valeret ... maiorem ... minor ... partem ... nota ... tum ... sic ... accursius ... cassellius ... ceteris ... accur.

Bottom note: ... quod ... voluntas ... recessit ... codicillis ... voluntate ... alia ... sibi ... sic ... ab ...

Rendeo hoc l. ... quod si dicat nolo valere si quod feceris.

.a Damnatus .i. si velit ex .l. heres sibi caveri a legatario ... caveas in de reddendo si testator cui ... fuit gravatus a suo testatore aliquid dare ... illo legatum evictum. ac. .b [C] praestaturus. sic .i. ad treb. l. cogi. § si quis

inhabitabilis sint ex ea hereditate testatoris
scripsisset ceterum negat cavendum
heredi a legatario. Sed quid si forte pro ea
cuius hereditatis nomine heres damnatus
esset ego puto contra et si tantum
ad heredem pervenisse ad heredem quod cuius here-
ditatis nomine praestaturus esset. Sed
Alphenus Varus Servio placuisse sc-
ribit quod et verius est. Si heres est Titio gene-
ralis legato Stichum eundem ... ut scri-
atur cuivis fuisset posse tamen ex testamento
agere Labeo scribit quod non videtur heres
dedisse qui ita dederit ut habere non possit
Et verum esse puto. Sed hoc amplius ait de-
bere tamen si quam pecuniam accipiatur denun-
tiare heredi. Itaque si aliter fecerit
agenti ex testamento opponetur de dolo
exceptio. [C] Si Stichus et Dama servi mei
in potestate mea erunt cum moriar et
Stichus et Dama servi mei liberi sunto
et fundum illum sibi habento. Si alienati
ex his aut post testamentum factum domini alienati
vel manumissi fuerint neutrum liberatum
esse putat. Sed Iulianus eum qui remanserit
et liberum et heredem futurum et legatum
habiturum putat. Tuberonis sententia
voluntati defuncti magis puto con-
venire. [C] Cum quattuor pocula oleaginea paria
habebat ita legavit pocula oleaginea
paria duo. Quod unum par legatum esse
quia non essent in tabulis paria tantum po-
culorum paria duo. Idem in trebelliano: Qui
ordines publicos a republica conductos ha-
bebat eorum ordinum fructus usum ad Lucium Aufi-
dium ... esse Aufidio legavit. Et heredem eam
conductionem eorum ordinum ei dare damnavit. Si
neque cum in ... esset heredes ... sine
fraude apud ... heredem in eadem quoque eorum
ordinum rei publicae praestaturum.
[C] Cum testamento scriptum esset Sticho ser-
vo meo heres meus V dato et si Stichus
heredi meo per biennium servierit
liber esto. Post biennium legatum debiturum esse ...
Titio qui in ... legatum ...
non debetur quod ... si ita heres ... in cer-
to pretio vendere damnatus es.

.b [C] Qui fructus ... damnare ...

industriales vel naturales. dy.
minos fructus omnes inde eam vendi certe
exstiparet. Et ... ubi inierit ex eo pertinere
ad totam causam fundi pertinet. [C] Qui
fundum mandato meo in societate
te mihi sibi emerat deinde eum finibus
divisisset et postquam mihi traderet
cum ita tibi legaverat fundum
meum illum ne ... ampliorem pre-
tii debi ... non esset ita test-
atum praemissum esse ut mandati
vel eius damnum puniretur. [C] Uxori me-
ae dumtaxat cum filio meo capere erit
habitacionem et dato filius annuum
gravetur si anno capere habitaverit
legatum in debitum in perpetuum
quamvis una non habitaverit. Sed alia
in aliud municipium transierit vel
in usum debitum si dimidiam in ... dubi-
tum quo una habitaverit quantolibet
tempore tertius autem ... annus an huius ...
dum cum filio meo capere erit non
quod significetur. Sed ea scriptura
per sui praematura deberet heres quo non plo-
rium autem per mulierem mora non esset quo
minus cum filio habitaret legati ei
debitum. [C] Si cedes ut alienas dare
damnatus sis nec ea ulla conditione
eme possis existimari indicem oportere
aestimationem scribo quanti esset sumptus
ut pretio soluto velut veniant liberaretur
item numquam ... si cum potuisses
emere non emeris.
[C] Si cum aedes legate sunt ... ex-
omnie habebat ... aedificium quod solo
lex eam edium erit praeter vel tunc
demum fiunt cum divis aedium
varium aliquid adiectum quod supra com-
munia edem altarium edium esset in
sua altarium quantam ita ... fuit quam eo modo altiores aedibus
accedit altius decedit.
[C] Sempronius Titiam filiam ex dodran-
te ex reliquis septem ... sororis
fratris filios scripsit heredes secundum
suum substituit Maevio et Maevium
servile Servilia autem dedit per per

-a [C] Damnatus .i. si velit ... [illegible glosses in left and lower margins]

statoris et non per excusationem testatoris ei voluntas quam col-
ligitur. ut quod de usuf. l. dampnas. §. f. et j. e. huius le. §.
et. si furtivus ven. l. testatrix. et ff. de quo hic dicit. cum

ex parte minori Maevio ceteras partes minori
partem hereditatis ex qua scriptus
erat omnes et eo invitato desisset
eo totam eius ad filium Lucium
cum devolutas sint quaeritur an
Seiae ex substitutione et his quae ple-
gata in Maevio erant uti substitu-
tus a Lucio herede defuncti sibi
vendicare possit. Respondit ea quae
proponerentur Seiam in legatis
quae Maevio data sunt substituti
nomine. (Appellatione partis ratione incertitudinis continetur totum. dy.)

Uxori suae inter cetera ita le-
gavit et domus eam partem in qua
morari consueverunt quaeritur cum et tam
testamenti faciendi tempore quam mortis tempore
totam domum in usum habuit nec
quaequam ex ea locatum sit an certam
videatur legasse cubicula in qui-
bus dormire consueverat. Respondit eam omnem
partem in qua morari cum filia sua (i. habitare)
familia sua consueverat. Uxori suae
inter cetera ita legavit uxori meae
et quidquid vivus dedi donavi
usibusve eius comparavi concedi volo.
quaero an quae post testamentum factum ei donata
sunt et ea quorum ei concessum usum dedit.
Respondit ea quae proponerentur verbis
pro futuro tempore significare. Lucius
Seius pro uxore C. aureos creditori
solvit et ornamentum positum
pignori luit. postea a se testa-
mento uxori suae legavit quidquid
ad eum in stipulatu eius contulisset
et amplius mille aureos eamque
consecutum est an hos C. aureos here-
des ab uxore vel heredibus eius
repetant. Respondit si donationis causa e-
ditione solutum tamen heredes ex cau-
sa fideicommissi repetere si repetant atque
est petentes exceptione summoveri
quod presumptum esse debet nisi con-
trarium ab herede approbetur. (Cum legat sortem uti legat usuras sortis accedentes. hodie dynus.)

Lucius Titius nomen debitoris in his
verbis delegavit: Titio hoc amplius da-
ri volo X aureos quos mihi

heredes Gaii Seii debent ad usuras quas
ei a creditum mandati volo eique corpora
pignora tradi. quaero utrum heredes
tantum X dare debeant an omne
debitum sed et usuras debeant in-
andare. Respondit et sortem et usuras
eius nominis obligationem legatam. Item
quaero cum ignorante uxore fideiussores
tores in pecunia adiectis sortis usu-
ris X stipulati sint an ex causa fideicommissi
suprascripti id est his verbis debitae
ad eum pertineat. Respondit pertinere. Fi-
lio ex parte herede scripto praecepti-
onem dedit inter ceteros his verbis: Titio
filio meo nomina ex kalendario
quae elegerit filius meus sibi dari
dampnas sunto sine dolo malo. ei-
dem filio meo omnium rerum sua-
rum administrationem permisit. qui post
testamentum factum ante mortem plus annis X
quibus pervivebat pater contra vete-
rem consuetudinem pecunias quas kalen-
darium exercebatur novos non
contra debitores ampliatum pecuniam
fecit et in praediis quos pater exiguam
fortunam habebat maius contulit
quaeritur an hi viginti nominibus quae
omnis summa kalendarii erat continuum est
an hi viginti filio eorum nominum quae ipse fecit
praeceptio pertinenda est. Respondit ex his e-
leccionem eius hic quae in testamenti tempore
testatoris in kalendario huius. Cum
in ex heredibus testatrix per praecep-
tionem reliquit eique ex pluribus
omnia sua aeris alienum ei superaverit eius
fideicommissi sed eadem restitueret
pronepoti cum erit annorum XVI in quibus
his verba adiecit: Item rogo uti
reliquum aes alienum quod ex bonis
creditoris debent omnibus creditoribus
et reddituibus eorum bonorum solvas
reddas satisque facias. quaesitum
est an si probaverit heredes non sufficere
redditum bonorum ad reliquum de-
biti et solutionem nihilominus tri-
ipse debet agnoscere omnis aes alienum

ad eum. s. creditorem uxoris. r. ac. vel per diem in stipulatu. i. in eius stipulatione. vel obligationem solvendam.
y Concessit. pro sua uxore.
z R. si. i. quamvis. ac. · si.
& Creditori. s. uxoris. ac.
9 Solvisset. s. vir. ac.
a Fideicommissi. nulla enim fuit donatio sed specialiter potuit confirmari. ut. C. de donat. inter vir. et uxor. l. ante plt. si non tenuisset donatio nulla esset confirmatio. ut. s. de l. i. si quis et j. de lib. l. petitor. quod d. f. ac.
b Et quod. s. ut sit donatio id quia sic dixit. quicquid concessit pro uxore ad eius obligationem solvendam. do lego nisi enim vellet muliere quod donasset non potuisset illud verbum conces si quia solvisset pro ea ut eam obligaret esset m. d. C. de donat. l. si donatio. sic ergo pactio stabitur verbis eius ut. et s. ad sill. l. i. insti. R. et ar. vel id presumitur donatio quae erat nobilis et dives. ut. s. de donat. inter vir. et ux. l. ult. Alii aliter dixerunt. ut. no. C. de donat. inter vir. et ux. l. filii tui. b. et facit. s. de usufr. do. l. cum post. i. R.
c Nomen delegavit. quod erat mulier. ac.
d Tantum X. q. d. non usuras.
e Mater. quae legaverat Titio. X. ut dein est. ac.
f Pertinere. facit. s. t. ii. sumum. ff. C. eum. et j. de liber. l. aurelius. §. j. et ii. et l. creditor. §. p. et s. qui po. ipi. ha. lucius.
g Filio. datum causis. ac.
h Dedit testator. testato.
i Ex kalendario. quod sit hoc dic ut j. e. quasi hum. ac.
k Elegerit. s. ipse filius et hoc verbum futuri temporis facit pro filio. ar. s. t. i. cum pat. §. fidei. tunc set alia hic repugnabunt. ac.
l Ex viginti nominibus. i. xx. personales actiones contra debitores.
m Scripto. s. vos omnes mei heredes. quo casu de ducta sua parte coheredes dare debent. ut. s. t. ij. l. ab omnibus. §. sititius.
n Si non dolo. hec oratio et cum superioribus et inferioribus legi potest melius. ac
o Unius. testator. ac.
p Annos X. sub. p. acur.
q Consuetudinem. ergo quod voluntatem novarum sit liquido ut mutum. ex consuetudine inventum et eorum moventium voluntates presumuntur. ut. s. t. ij. si sunus plura. §. f. et j. e. l. nummis et j. de auro. et ar. l. inter vestem. acursius. i. fere.

· omnis fere summa in kalendario erat

eam relicto. sed alia tota domus continebit si totam cum familia habitatorem occupavit nec eam de una parte magis possit dici. et de alia et ita pro incertitudinem nomine partis continebit totum sicut in signum fundo dicitur s. R. et facit. C. de bo. insti. l. ij. acur.
Uxori ponit. a quibus non receditur nisi appareat testatorem sensisse. contrarium ut. j. e. ut. §. f. et l. non aliter et s. t. j. cum pater. §. fidei et facit. j. de usufru. cum ita. si ita. §. his so. vigintiquinque s. t. j. sim. §. f. et l. talis. insti. so. ut dicta. l. talis insignite esse de al. l. l. mela. so. hic in preteritum loquitur ut evident appetit et facit. j. de

r Omnis sub. ex hoc quod eius dolus presumitur. ut j. quae in fraudem cre. l. omnes. §. lucius. ac.
s Quae in testamenti tempore. sic j. de auro et ar. l. medico sed contra j. de op. l. l. f. so. hic per rigorem verborum quibus in legando sit temporis usus recte et obtinebatur et transcursus temporis et dolus filius et patris consuetudo esse quod filius nomina ampliaverat et sic est solvitur contrarium. j. de al. l. l. mela. §. i. quaesitum d. et j. de l. l. l. f. §. f. insti. si dicas ibi tempore mortis. sed si dicas. tunc. i. tempore testamenti concordat. ac.
t Unius reliquid. s. testatrix. ac.
u Cartesis. proprium nomen viri. acursius doctor legum etc.

Non te p(er)p(ro)p(ri)o . ip(s)ius testatoris . ac m(anife)sto m(ihi) . de p(ro)p(ri)o ip(s)ius … q(uod) no(tatur) . s(upra) . e(od). l. ii . (et) fac. C. de fid(eicommissis). l. quidam . (et) . s(upra) . t(itulo) . ii . l. an.

… manifeste p(ro)poni ex reditib(us) bonorum eorum versum e(ss)e es alienum et solvi non deb(er)e. Pater filio et filia heredib(us) institutis cum singulis certa p(rae)dia et kalendaria p(rae)legasset ita cavit: A te, Antoni fili, benigne peto quecumq(ue) legavi p(rae)stari volo, et si quid evenerit es alienum quod in te p(ro)positum accepto et debito a te solvi volo, ut q(uod) sorori tue reliqui in integrum ad eam p(er)tineat. Q(uaesi)tum est an q(uod) ex ea causa debuit p(ate)r a filio sit p(rae)standum. R(espondit) posse filiam id ex fideicommisso consequi ut relevaretur, quo magis in integrum q(uod) testator dedit ad eam p(er)veniret.

Item r(espondit)? Patronus liberto statim tribum emi p(rae)cepit; libertus diu moram ab herede patroni passus est et decedens heredem reliquit clarissimum virum. Q(uaesi)tum est an tribus estimatio heredi ei(us) debeatur. R(espondit) deberi. Item q(uae)ro an et commoda et p(ri)ncipales libertates quas libertus ex eadem tribu usq(ue) in diem mortis consecuturus fuisset, si ei ea tribus s(ecundu)m voluntatem patroni sui comparata e(ss)et, an vero usure etiam heredi eius debeantur. R(espondit) q(uo)d quid ip(s)e consecuturus fuisset e(ss)e id ad heredem suum transmissurum. Seium p(ri)vignum ita legavit: Seio p(ri)vigno meo p(rae)dia mea omnia q(uae) sunt in [illegible] p(rae)dium q(uod) vocatur Gaad finibus Galacie sub cura villici Primi, ita uti omnia instructa sunt. Q(uaesi)tum est, cum in eodem confinio p(rae)dior(um) unum sit p(rae)dium non Galacie sed Capadocie finibus, sub cura tamen eiusdem villici, an id p(rae)dium cum ceteris ad Seium p(ri)vignum p(er)tineat. R(espondit) [illegible] debi(tum). Libertis quos nominaverat ita legavit: fundum appellatum [illegible] qui est in regione appellata [illegible], et fundum Sattianum qui est in regione Tuscanensi cum taberna dari volo. Quesitum est an,

cum inter fundos quos sup(ra) legavit sit quidam fundus vocabulo Sattianus, in regione tamen Tuscana non sit, an ex causa fidei(commissi) libertis debeatur. R(espondit): si nullus e(ss)et Sattianus in regione Tuscana et de eo sensisse testatorem sit certum qui alibi e(ss)et, non ideo minus deberi q(uo)d in regione designanda erratum e(ss)et. Codicillis confirmatis sic cavit: Tiburtibus municipibus meis amantissimis q(uod) sit is balneum [illegible] … publice ex sumptu heredum meorum et Ollinie [illegible] … volo, q(uaesi)tum est autem sumptus in refectionibus necessarios heredes p(rae)stare debeant. R(espondit) si ea que p(ro)ponerentur [illegible] testatorem sup(er) tale fideicommissum publicanis debuisse, quorum sensisse qui ad cotidianam tutelam p(er)tineant, quibus balnea aut instrui aut denique inter solitas refectiones vires pati purgari ut utiles ad lavandum fierent solite.

Apud Scaevolam Claudius notat nec fideicommissum ab intestato datum deberi ab eo cuius de inofficioso testamento constitutum, quia creditur quasi furiosus testamentum facere non potuisse; ideoq(ue) nec aliud quid p(er)tinens ad suprema eius iudicia valere.

Cum quis decederet sci(ens) … p(er) unam sue filie quam p(ri)mus inst(ituerat) … legaverat ab ea peteret ut cum ea moreretur Flavie Albine coniugi sue restitueret; post mortem testatoris [illegible] … p(rae)fecta est … ad usus filii sui voluntate facturam patrem et fundum Flavie Albine tradere sibi annua vina p(rae)starentur reditivum nomine, sed in potestatem tradidit

i. s. apud Scaevolam opp(onitur) q(uod) debeat eum repetit(ionis) … cum quia [illegible] illud q(uod) p(ro)mittat no(n) solempne, hic i(n)officiosum … nam hic p(ro)mittit … de iure p(er)sone testantis, ibi defecit solemp(nitas) ex p(er)sona. dy.

p(rae)dium . p. cc . ut infra patet (et) p(rae)cepit . (et) c. … accursius.
. c . hos codicillos . quib(us) memo . p. cc . p(rae)dium legavi aliud . vel inepla … missa . … vel intestato … intesto . accursius . ac.
. d . ph(ilip)pus accepit . intesto vel codicillis . accursius . ac.
. e . sciam substitut(us) . s(imi)l(ite)r vulgariter . accursius . accursius.

o . libertus lapsus est . hic . s . p(rae)ter . c . cum fuit(?) 9 cor . 78 . t . ij . l . iiij . acur.
p . codicillis confirmatis . testo (con)erat olim opus si … fierent post testamentum … hic (non) …
r . ita . s . lego (quod) ut (et) c . the . no . ut sibi balnei legato (et) ei necc(ess)aria legavi intentio(ne) . acursius .
s . capitolo dat(um) . i . athleta (et) fac(it) . s . de mor(tis) . te . l . titia . (et) l . pap . (et) f. a.

pupillum suum. eundemque patronum cui erat tutor q[ui] Maevium qui erat Lucius Titius codicillos fore directos.

— Cum in testamento revocato legato a bonis fideicommissi videtur revocatum quod erat legato adiectum. hoc dy.

— peti quia verba fuerunt preceptiva. et ideo non refert ad quem dirigantur. ut s. de leg. i. l. pero luci. in prin. dy.

— Pater emancipato a debitore meo possum relinquere. hoc dic. dy.

in alumna Albina accepit. quaesitum est
an vive fundum alii vendere pos
sit. respondit si de iure legati fideicommissi quae
reretur secundum quae proponerentur
nec videri adempta quae vivi sinum legata
sunt. in bonis fideicommissi probabitur
si modo inveniri potest mutatio.
Qui in testamento heredem scripserat
Maevium et legavit et fidei eius com
misit ut ... daret ... dimidiae portionis
... postea Maevius volente te
statore litteras emisit ad eos in
voluntatem testatoris restituturum.
postea testator fecit codicillos qui
bus ita cavit ut praeter codicillos hos
si quid aliud prolatum esset non val
eat. quaesitum est an Maevius qui ex
accepit quod mutavit voluntatem
de ea epistula testatoris a mulieribus conveni
ri ex fideicommissi causa possit. respondit si ne
a quae proponerentur ... mutata
voluntate ex causa fideicommissi sui
ex sine pecunia pro huius accepit. Seia
Titiam et Maevium libertos suos ex
aequis partibus heredes scripsit. Mae
vio substituit Sempronium pupi
llum suum. deinde codicillos per
fideicommissum ... quibus ita cavit
Lucius Titius Seiae heredi suae quem
quam pro dimidia heredem instituit salutem.
Maevium libertum meum quem in testamento
pro dimidia heredem institui e
ius parte hereditatis ... nec ...
cuius in locum ... ut eius pu
pillum Sempronium dominum meum here
dem esse volo et Maevio ad quem here
ditatis portionem volui pervenire
eum hoc elogio fideicommissi reliquit
et Maevio liberto meo libero de
mercede ... dari volo lagen
as ... quaesitum est
cum voluntas testatoris ... fuit
ut omnimodo perveniret portio here
ditatis ad Sempronium pupillum
ex fideicommissi ex ... supra scripti
valere intellegatur et a quo ...

primus pro eo posset cum ad certam per
sonam codicillos scripserit. respondit pos
se id fideicommissum a Maevio peti. Pater emancipato filio bona sua universa
exceptis duobus servis non mortis causa
donavit et stipulatus est a filio his
verbis quae mancipia tibi et quae praedia
donationis causa tradidi ... posse ut ne
que dolo neque malo in perpetuum ad quem
ea res pertinebit quominus ea ma
ncipia quae ex ... agnata erunt
ex ... mihi ... cum ego vol
am vel cum moriens quem eorum
erit habitum ... dolo ... aut fraudis
fieri ne ... ad quem ea res per
tinebit ... alii ...
esse reddi ... mihi ... ego
non ... et reddantur. testatus autem
stipulatus est Lucius Titius pater sponso
dit Lucius Titius filius idem pater deceden
s fideicommissariam epistulam ad fi
lium suum scripsit in haec verba Lu
cius Titius filio suo salutem. certus de tua pi
etate fidei tuae committo ut des praestes
illi et illi certam pecuniam et Lucio
nepoti meo libertum ... volo quaest
est cum filius patris nec bonorum posse
ssionem acceperit nec ei his ... in
ex epistula fideicommissi ... dubitatur patre defuncto
... hereditate ... ex stipulatu ...
... ex hereditate ... nichil ... ex
stipulatu ab heredibus patris ex fideicommisso ab
his quod item quaerit ... debitore conveniri posse.
magis est posse ... pro ... quoque hoc indubitatum.
Nuptura duobus filiis suis quos ex priore ma
rito habebat mandavit ... que in dotem dabat stipulare
mortis casum quo solui posset ... vir uti ... ex huius dos
solvatur. constante matrimonio uno
ex filiis mortuo uxor per epistulam te
stata superstite filio uti quem patrem di
midiam ... mittere ... quod si
... ita ... esse alterum ... autem
... apud maritum eius remaneret

dare sed in stipulationis istius negotio illorum filio
rum volens uti ministerio etc. accursius doctor legum.
.y dare. secundo marito. accursius.

sed ad primum dic. quia in codicillis verba directa tribuuntur ad fideicommissum. ut C. de fideic. l. ... secundum quod notandum. et sic non de rigore verborum sed ex benignitate tamen et factum. s. de his quibus ut indig. l. iii. ff. ar. C. de ... l. p. in fi. so. ... de except. do. apud Cel. ... postea ... de testa. mil. l. militis. et co. accursius.

.r Pater donavit sin[gulis] inter vivos sub modo. alioquin nulla esset questio nam tamen allegata donatio quam donatio causa per mortis potest legari ut s. e. l. i. ... l. iii. in prin. et l. v. ... ac.

.s Eorum vel na. fuisse defisset. ac.

.t ab heredibus. s. tamen veteri iure. hodie non ... fidei commissariis datur ex stipulatu. ut C. de dot. quae sub. l. quot. accur.

.u qui debito rem. a quo debitore potest legari. ut s. e. ... si pecuniam. et l. si servus. l. ... qui margaritam ... facit. s. de dot. l. hereditatem et s. t. iii. filio et s. e. sextilia et i. ad tit. l. sicut. acur.

.x Nuptura mandavit. nolens illis quicquam

— (Nuptura) ille qui adhibetur ad stipulandam dotem pro genero honore fidei commissi. hoc dictum dy.

— a Epl'am. s. ultime uoluntatis ut C. de fideic. l. ex epl'a. Glo. q d'clarat tenuio que fit. ac. debitore fideicommisso relicto q' ff. ut. s. ff. s. ut li

— b petere posse. quasi a herede.

— c de reliqua. q non remansit. acursius.

— d Max. habuerat ut statim subicit.

— e Claudii. confirmans pactum. acursius.

— f Dimidie. pdicte dimidie.

— g Relinqui placuit. no ergo ...

— h Ardiatis.

— i Maximo.

— k Uiro. no.

— l Cumulum. huc usq; est ...

— m Credent.

— n Titia qui. ...

— o Titia. a. titie sic ergo fuit inscriptis. acur.

— p Qua cauit. hās dispositionem uolui dari ... mercedis. ac.

— q Exigi posse.

concedat. q̄situm est postea uiuiuo
uiro defuncta. an maritus si de to
ta dote conueniatur a filio. do. uel ex
cepcioe seruum posset tam iure ex cā
fideic. actio ei competat ut de pte o
bligoni accepto ei feratur. Re. ex
cepcoem utilem fore & iure ex fidi
commisso peti posse. Idem q̄situm est an de re
liqua pte dimidia mandati actio
utilis sit heredibus uiuius aduersus
filium eius. R. Re. Fit ea que proponen
tur inspectis post litteras ad fili
um scriptas non fore utilem ela
ruuisse q̄m inibi ex psisse ut conte
tus esset pte dimidie dotis quibus
ūb satis fideic. filio relinqui pla
cuit (Codicill. ita scripsit uolo oīa
q̄ infra ordinata sunt firma ee.
marino dno meo denaria. x. uti
a quinquies nulle q accepi in depo
tum a prio eius uiuo marito in
ca uiro. l. adulto. fco reddere n̄ ca
usuris q sunt. ... uxor̄ ei dari uo
lo ita. ut pilio suo ... q̄ situm ē
an & ad depositam peccuniam petend
sufficiunt uba codicillor cum hūc
solam nec aliam pbacōem habet. Re.
ex hīs que proponentur. s. cū uiuin
tandiu dedit sup hiis testor affir
mauit credendum est scriptura (Ti
cia honestissima femina cū inngit
sius opa calumachi semp uteretur
q̄m ex testo capere non poterat testo
fco manu sua ita cauit. ticia dic
uua disposui & uolo dari caliacho mercedi
gratia denaria. x. nuila dic seruo an
o. an h peccunia ex cā in cedis ab he
redibus titie exigi posset. Re. uide
ri q scriptum est exigi posse in
fraudem legis relictum (Ex his
ubis testi omnibus quos q̄ siue ma
numittam siue hiis tablis siue qui
bremius. aut filios filias siue filias
omnes concedi uolo q̄situm ē an h
hiis quos uiuus manumisit debe
antur filii. Re. hiis quos q̄ siue an

tertium finum manumisit filios filia ue
restituat ex cā fidei. pterrogatie

Item pater filium herede insti
tuit & pdia alienare seu pign
ori ponere phibuerit. set con
uiv ubi ex uiris uiuperis & de
tente cognatis fideicommiss scri
cum filius pdia que pri obligata
reliquerat dimisso hereditari
o creditore uiuinimus nouis cred
itoris a priore insequenti credi
torem pignoris ypothece uel no
mine transmisit q̄situm est an
pignus recte contractum esset. R.
fit ea que proponentur recte co
tractum. (Item q̄ sit cū filius
pdia hereditaria ut dimitteret
hereditarios creditores distraxi
sset an emptores qui fideic. ig
norauissent bn emunt. Re. fit ea
que proponerentur recte contradi
si non erat aliud in hereditate
unde debitum exsolueretur. (Duob
libertis sticho & eroti heredibus
institutis ita cauit fundū corne
lianum de nomine meo exire
ueto immicer heredibus stichum an
tillam aretusiam testo liberam
ee iussit eisq; pterea eadem fundi
legauit q̄ro an erot tercii cū liber
stichi ex cā fideic. eius fundi ptem
ab herede stichi pete possunt. Re.
non posse (Filiam suam here
dem scripserat & ita cauit. ueto
aut edificium de nomine meo ex
ire sed ut ad uernas meos quos h te
stamto eminaui ptine uolo q̄
tum est defuncto herede ad legata
rios una aut ad unum liberti qui
remansit totum fideic. ptineret
Re. ad eum qui ex unius supessent p
sin ea que proponerent uirile ptem
ptinere (Fundū ticianū filio
quod adiuxit ueto ne uenundari
donari pignorari ita uba adie
cit q sia aduisus uoluntate meā

Pater: si pdium obligari phibiti cum causa obliget pp es alienum ad esfucto contractum tenet obligatio irreuocabiliter. dyinus.

Si pdium alienari phibitum cū causa alienet pp es alienum ad fucto contractum tenet alienato si heditate non erat unde solueretur. dy.

Appellatione libtorum non continet libertus libti. h dic. dy.

al' ē licitū legatariis uernis.

Fundū. si pdium alienari prohibet cū causa in uita hedis nō phibet in eternum hedem transferri. h dic. dy.

ut. s. de pha. qui testum recte rō quia ibi intrauit & fuit capax legatari hic intimus secus & facit. s. t. ij. in tacitis & l. titius. C. in testo. acursius.

— r Instaurare. q semp p sumit mi ... plerumque. f. m. R. ut ...

— s Erebro. al' de est institueritit & dic oportet. s. ... sub quos. & dic prestare oportet. s. eor filios & filias & iaciat. de al. a filio. C. f. ac. — t Suos. manumissorum. acursius. — u Dictum. q̄ ...

— u Pater heredem. institutum a se. acursius. — x Recte. hoc loco sit p pm. sic. C. de his qui a pre. c. l. a. ij. C. de donat. inter uir & ux. si donate. C. ij. acursius doctor.

— y Filiam meo noīe. hinc ubo ceti libti ... rant uinc confidelant sz pepera. R. acur.

. a Ad uernas. i. domesticos ex ancill' suis. ut insti. e. C. huic aut prox. acursius.

. b Eminaui. s. manumittendo. acursius.

. c Defuncta hde. & relicto libte aliquu nō fit defi missa. R. acursius doctor legum.

. d Ad legatarios. al' est ad legatarios uernas. et tuc dic ad unum libtum. s. alium nō unā. ...

facere uoluit fundum ticianum ad fiscum pertinere. ita uolo fiat ut fundus ticianus de nomine meo numquam exeat. quesitum est cum filius eius fundum sine uoluntate patris retinuit an defuncto eo non ad heredes scriptos a filio set ad eos qui de familia sunt pertineat. R. hoc ex uoluntate defuncti colligi posse. scilicet filium quoad uiueret alienare uel pignorare non posse. testamenti autem faciendi in eo fundo in ceteris necessarios habiturum. Iulius Agrippa primipilaris testamento suo cauit ne ullo modo reliquias eius predium suburbanum alienarent maiorem heredes ei pignorarent aut ullo modo alienarent. filia eius herede scripta heredem reliquit filiam suam neptem primipilaris que ex te res diu possedit et decedens instituit extraneos heredes. quesitum est an ea predia extraneus heres an ii ad nominandi iam que huius primi maiorem nomini agrippe pertinerent. R. cum his modum preceptum est nepti proprium constat uoluntate defuncti factum quo minus ad heredes pertinerent. Equindecim libertis quos nominatim praediolum suum cum taberna legauit et adiecerat his uerbis eos habere possidere uolo ea lege ne quis eorum partem suam uendere donare ne aliud ne quid facere aliis uelit. quod si aduersus ea quid factum fuerit tunc eas portiones praediolumque cum taberna ad rem publicam tusculanorum pertinere uolo. quesitum est cum ex his libertis uendiderunt partes suas duobus conlibertis ex eodem tempore emptores defuncti gaium seium extraneum heredem reliquerunt quesitum est partes quas uendiderunt utrum ad gaium seium extraneum an ad superstites colibertos suos an partes suas non uendiderunt pertineant. R. ex ea que proponerentur ad gaium seium pertinere. Idem quesiit an partes uenditae ad rem publicam tusculanorum pertinerent. R. non pertinere. Claudius. ex his personis persona qui non sit extraneus ei respiciendus est si emptorum qui sine uoluntatem defuncti ex illis fuerunt quibus prohibuisset testator ne uendant nec condicio extitit rei publicae dari fideicommissum. Tusculanus fideicommissit eius cum duo milia solidorum legauit his uerbis a te peto precor uti ea duo milia solidorum reddas collegio hi templi quarum est cum id collegium postea dissolutum sit utrum legatum ad priorum pertineat an uero apud heredem remanere deberat. R. proponi uinc pro te imo si per eum non stetit quo defuncti uoluntati. Cum filios heredes scripserat et adiecerat predia que ad eos ex bonis meis peruentura sunt nulla ex causa alienent sed conseruent successioni sue donatione eaque que caueant ex hunc uerbis quesitum est an predia per fideicommissum relicta uideantur. R. ex uerbis de fideicommisso. Item Cum ex parte dimidia heredem instituit per praeceptione fundum legauit et ab eo ita petit peto uti uelis coheredem tuum recipere in fundo iuliano meo quem hic apli perpetue nunc clodium ium neptem meo n quantum tamen quesitum est an per fidei ex causa fideicommissi nepti debeatur. R. deberi.

Item Pamphilo liberto hoc amplius quam codicillis reliqui dari uolo. c. scio omnia que pamphile tibi relinquo ad filios meos peruentura cum affectionem tuam circa eos bene perspectam habeo quod an uerbis suis scriptis pamphili fideicommissum uideatur ut post mortem filius defuncti. c. restituat. R. Sine ea que proponentur non uideri quidem quantum ad uerba testatoris pertinet fideicommissum pamphili datum restitueret sed cum suam ad uiuentium libero decipi satis inhumanum est

...s. t. i. unum. §. f. et facit. j. de adm. l. l. et alumpne in prin. et s. l. pr. §. p. cum suis con. Accursius doctor legum.

et facit. C. si quis alteri uel sibi. l. multum. et s. t. ij. elect. §. f. Accursius. — y Contento applicato cum domum.

... ei relicto filii testatoris debere restitui quia in simili specie et impuberi diuus Marcus constituit. Propositum est non habentem liberos nec cognatos in discrimine uite constitutum per infirmitatem accersisse amicos et ... scio contubernali dixisse quod uellet relinquere predia que nominasset ... redegisse ... testatore interrogato an eadem uellet ... respondisse eius talia ... Quesitum est ... predia que ... nata essent ... fideicommissi ... pertinent ... Respondi ... nec dubitandum esse quin fideicommissum ualeat. Duas filias ex quibus ... heredes fecerat alteri fundum prelegauit et ab ea petierat ut sorori sue daret ab eadem filia petierat ut partem dimidiam fundi eidem sorori restitueret. Quesitum est an ... prestari non debeant. Respondit non esse prestanda.

Item Post emancipationem patris susceptam a patruo ut suo herede fecerat ut partem hereditatis auunculo suo daret et agnatos duos ... quo ... successio eius est pertinet pro longiori ... quesitum est cum in parte hereditatis fideicommissi constitit ... suo iure pro longiori ... auunculus habiturus est an nihilo minus ... agnatis ... ut tertias partes agnatorum duas ... qui suo iure pro ... habebat alteram uero partem ex causa fideicommissi petere debeat. Respondit petere posse. Idem quesiit si ab eodem patruo fideicommissum aliis quoque dederit utrum in solidum an in parte ab eo prestanda sint. Respondit in solidum prestari. Eisdem ex dodrante uxorem et quadrante ... instituit heredes ... fideicommisit in hec uerba ... peto ... fideicommitto ut quicquid ex hereditate mea ad te peruenerit restituas filio tuo ... quesitum est an ... generali capite fideicommissi ... quod ... esset de omnibus ut prestaret ... legatis prestari ... dodrantem hereditatis restitui ... ut ... uendicare ... Respondit etiam coheredis fideicommissum uideri ut quadrantem quem in hereditatis habet sororis restituere.

Item Uxorem et filium communem heredes instituit et uxoris fidei commisit in hec uerba: peto a te domina mea uxor ne ex fundo ... tibi uendices cum sciam ... emptionem eius ... ita ... pietatis ... tibi debiti eandem ... ut ... in solidum esse uoluit. Respondit ... quo ... pro ... fundo ... uoluisse ... hereditatis ... pro dimidia parte uxor et filius ... hereditatem habuerant. Cum testamento ita scriptum fuit domum meam cum orto applicato libertis meis ... dari uolo et alio capite testamenti scriptum erat ... libertis ... cedo ... mea quam libertis meis ... dictam ... cellarium ... ab herede meo ... dari uolo ... est an ... testatoris uoluntas ... in prestando legato fortunato ... domus ... sit prelegata. Respondit non esse honeratum. Codicillis confirmatis ita cauit omnibus autem libertis meis et quos ... codicillis his manumisi uel postea manumisero contubernales suos. Item filios filias lego nisi quos quasue ad uxorem meam pertinere testato uolui ... nominatim legaui ... postea petiit in epistola ab heredibus suis ut regionem ... in piscario coheredes ... sue restituerent cum omnibus

Codicillis genus per speciem derogatur. unde si legat uni genus alteri speciem ille cui legatum est genus non participat de legato speciei. hoc dicit. dy.

Si legatum uni pro toto alij pro parte legatum ... dy.

... non nisi ... concedit nedum ... ergo hec pietas ut non separentur ... si domus. §. qui confitetur. et C. co. ... j. e. l. §. concubine et est alia ratio quia species derogat generi non econtra ... de rege. iu. l. ... Accursius.

.b Felicissimo dederat. queda mulier. Accursius.

.c Cum tribus. l. felicissimo et felicissime et titio. Accursius.

.d Generali sermone. non ex generali concessione uidentur ...

ubi. q[uam] acceditur sp[eci]alit[er]. q[ui]a sp[eci]es gen[er]i derogat ut … nupt. aut. nunc aut. c. 8. quibus ex ca. ma.

quo d[icitu]r c. ut hic c. 8. t. ij. gaius et sic fuit uerba uiuus ... non testatoris. al[iter] recte contradicet. j. e. q. c.

quae ibi erunt et mancipiis rusti-
cis vel urbanis et actoribus exce-
ptis manumissis. Quaesitum est, cum
heredes et Titius filii in die mortis
testatoris in Umbria in pistrino ac-
tum administrabant, fuit autem
Damae, quem testator vivus manumi-
serat, filius naturalis, utrum eidem
Damae ex verbis codicilli ab heredi-
bus praestandi sint an vero ad Seiam
uxorem ex verbis epistulae pertineant.
Respondit ex codicillis ad praestationem natura-
lem eos pietatis intuitu pertinere.
Felicissimo et Felicissimae quibus
libertatem testator dederat, fun-
dum Gargilianum legavit ai-
ensa. Titio capite Titio filio quem
ex parte quarta heredem scrip-
serat, legaverat in haec verba: Titi fili,
hi amplius de medio sumpto legatum ti-
bi quae inveni tam patris tui praecensqui
dominus tuus fui patris reliquerunt.
Quaesitum est, cum fundus Gargilianus
testatrici a marito eius i. a patre eius
filii legatus sit, cum fundus ex
causa fideicommissi debeatur utrum Titio
Titio tantum an Felicissimo et Felicissimae.
Respondit non amplius Titio non esse iussum
ex eo quod … aliud Felicissimo et
Felicissimae nisi hi praestant, legavit
ad filium cum hereditatis suae parte
reliquit legatum speciali sermo-
ne transferre voluisse. Testator
nepos ita legaverat: Publio meo do-
mino meo ab heredibus meis da-
ri volo pueros V ex meis, dum taxat
infra annos VII: post annos completos
quam fecit testamentum moritur. Quaesitum
est cuius aetatis mancipi-
a debeantur, utrum quae testamenti facti tempore
intra VII annos fuerunt an quae mor-
tis tempore intra eam aetatem ve-
niebantur. Respondit eam videri aeta-
tem designatam, quae esset cum a te-
statore relinqueretur. Codicilli-
ne vero ceteris heredibus legavi

at fundum in Apia cum vico suo
et contubernali eius et filius Danae volo.
Quaesitum est an nepotes quorum nullus ex
contubernali eius testator ad contubernii
pertinere noluit. Respondit nihil proponi
non debere. Legavit per fidei-
commissum Maevio ita: ex quo ipsa ge-
neris possideo. Quaesitum est an si quis cum
urbanorum adiacentem possessionem
haberet, hi quoque ex causa fideicommissi Maevio
debeantur. Respondit posse ad hoc etiam libero-
rum significationem extendi ut. Quaesitum est
an si Bellendarii quod in patria sua et
intra fines eiusdem defunctus ere-
xit, in stipendio quem in patria sua
habebat, reliquit an quod Bellenda-
rium per verba supra scripta Maevi-
o ex causa fideicommissi debetur. Respondit non
deberi. Item quaesitum est an pretium
quod mancipia in domo genitalibus inventa
erat L ex aurisis nominibus ex area et
ibi deposita ex fideicommissi debeatur. Re-
spondit responsum ut etc. Testator quo fili-
um et uxorem heredes instituerat, fi-
liae per fideicommissum, cum in familia
nubere legaverat ut traderet ita:
fidei tuae filia committo ut cum in
familia nubes et quam cumque nubes
patri aris, ex dote tua quam dabis partem
dimidiam stipuli, item tuum et sci-
am invicem tuam per partibus dimidiam
dari sibi si in matrimonio eius cum nubis
es morietur sive divortio facto prius
quam dos tibi reddatur eo nomine
sustineri erit moriensque Titio filio fi-
liae ex contubernio. Patri virginem
filiam nuptum collocavit eiusque
nomine dotem dedit et post divorti-
um eandem recepit, et alii in matrimoni-
um cum dote dedit et stipulatus est eam
dotem sibi aut filiae suae reddi ma-
nente filia in secundo matrimonio testator mo-
riturus est eodem testamento relicto eum heredes
dereliquerunt filius et uxor. Postea
marito defuncto puella dotem rece-
pta nupsit alii praesentibus consentienti[bus]

ma. l. gaius, ad s[upra] de u. obli. c[um] quis. §. 1. ul[timo] ex stipulatione legati ut. C. de rei. ux. act. §. uideamus et c. ac.

(narrow column of interlinear gloss, right:) .r .s .t .u .x .y .z — Stipendium est, sed non debere … Balendarium … testis an miles … Credit. s. contra … Cum dote … In matrimonio suo … Mortem … Recepta …

Legatur, si testator reliquit aliquid quod possidet in aliqua patria, ut legasse possiones quae ibi habet, nomina debitorum quae ibi habet in Balendario non uidentur legata, sed pecunia quae est in archa uel exacta et deposita non uidentur legata. Ioc. dic. dy.

Testamento si legatarius consequatur legatum … ex causa fideicommissi legato ad … ut ex sublatum. dy.

Benen. per speciem derogatur fidei. dy.

Appellatione filiorum nepotes continentur. dy.

s. q[ui]a ibi est uenetis. q[ui]a est sedes eorum patriarchal[is]. al[iter] … ait est hic grapibus et est filii nomen loci. acur.

Suburbanis. s. suburbio ciuitatis … praedictum. ac.

Teriendo. hic. q. e. d. … i. l. l. … ut alpheni.

Ab aedificia. al. quae in testamentis. acur.

Balendarium. s. … qui filium. acur.

Intra. s. ulla. hic. c. deposit. … acursius.

Patria. s. patria gerebat.

Reliquit. s. dimisit in sua balendarium et domo si dicas … ibi legauit et sic non continetur dictis … sic quod.

Heres eius. s. maritus eius. s. puelle. acursius doctor.

a [C]non tenen. tribus modis. s. tu. quia pater dotem dando sibi quod vel filie stipulan do voluntatem testatoris expressam creditur mutasse. tum quia mater consensit fideicommissum repudiasse videntur arg. sed concordanti consentientes stipulatori omnis sunt. uno al' nullus est effectus ratihibitionis. cum sicut stipulatus est pater. cum in eius datione utiliter negotium ipsi patri gessisse. ut. s. de neg. ge. quia utiliter ipsum. et. §. ff. q. i. de except. doli si opera. R. ac.

preterea quia nec ad filiam legatum pervenire potuit. si pecunia in dotem unius patri cedit quod testamento antea reliquerat. ut. C. de leg. si filia R. et facit. j. ad treb. a filia.

b [H]eres non esse. ad hoc. s. ut ille qui adoptatus non est petere possit hereditatem vel legatum quasi extitisset fideicommisso. secus tamen quantum ad illum qui iussus est adoptare. quia hoc si pactus esset hoc facere. ut. s. de condict. in sti. l. si quis testamento vel dic quod vocat hic fideicommissum. i. rogatum de adoptando quod non valet nec hic nec ibi. quia contra bonos mores vel contra ius si libere remanet adoptio rogatum et illam expone ut ibi. no. et aliud autem fit rogatur de emancipando. ut. j. de con. et de. si cum le. licet sit ar. contra. s. t. ij. l. filius fa. §. secundum vulgatum.

c [A]gri plagam. i. partem. ac.

d [I]lla. septentrionali. vel australi. h. ac.

e [E]t gaio. qui pro parte fuerant scripti heredes et alij plures cum eis ut patet exsequentibus. accur.

f [T]ransscribi. i. vendi quod valet quam iusto pretio ut hic et s. t. ij. l. et si equo. ac.

g [E]x promissa. meuio et gaio a ceteris heredibus. ac.

h [P]ermittant. meuius et gaius. accur.

i [Q]uaquam. al' quaqua. al' qua et sic dic. i. aliqua et sunt verba testatoris usque illuc quesitum est et c. vel si heres quam possit incipere. ubi. q. quod. vide quesitum est et c. accursius.

k [P]etere. mi mirum quia totum si vellet potest ut C. de caduc. toll. §. ii autem. R. et facit. s. t. ij. si quis le. inst. t. et s. t. i. l. ante plt. §. iij. accursius.

l [C]autio. ne ad sciam alius rem perveniat. io. et sub et pena. c. accur. exul' qui

m [C]ui quidem. i. cuius non est prestanda. ac. dimidia et sic

n [P]restare. s. pro sub pena. l. vel heres si totum accip quod potest ut dicit sub pena integram. c. permittet. ac.

o [P]restanda. a publio meuio qui solus vult. ac.

p [S]ororem hoies. i. ancillas ut patet. j. quod dicit de partu est ei generis cois. ac.

q [F]ilijs. i. testatoris. s. quod dic non institutis sed exheredatis vel cum alijs extraneis institutis. ac. Dicit quidam

r [A] heredibus. s. filiorum. et si opposit eis quod sit conditionale et sic interim non transmittatur. ut. j. quando dies. l. ce. l. iij. dicit hic extitisse conditionem unius filijs. vel dicit fuisse dic non conditionem ut esse heredes filios filiorum qui complendat sub iubo liberis que sompma sit nam hic dic an uni filij et heredes. s. testatoris erant unus et heredes legatarie. dices ergo heredibus. s. testatoris sive filius nullo modo sit heres sive sit cum alijs. accur. dicit. s. cum post morte

s [N]on continen. s. quia non sit relicta nec accessionis uxoris de testatoris et ante morte sororis. et sic ante mortem nata sit. al' secus esset. ut. s. de l. i. ap iul. §. sed partus et j. de fideic. h. l. cum ud. §. cum quidam et C. de fideic. h. l. iij. et j. de opt. l. l. p. et s. de usufr. l. paul. R. et s. t. i. hominis. sed contra s. t. i. cum pater. §. pater filie ii partus dicetur. so. i ex testatoris scientia speciale presumit. vel io est illud quia dotalis ancille partus nec minus quam ipsa mater dotalis intelligitur. ut. C. de rei ux. act. §. itaque at ancille legate partus numquam legatus magis videtur. ac. tamen na l'gittimi. vel de

t [P]ater institutus a marito filie nichil. — u [N]ichil. s. suo dedisse nec a fideic. vel libatus. ut. C. de dotis promissione. l. f. ac. ut quia maritus filie instituerat

x [F]ideic. al' est fideic. debitor. al' fideic. debebat pater et cum fideic. gravaverat. ac.

y [S]ine certa. mitto autem hic dotem tunc cogeretur si pater vult. et remittat stip.

bus fieret et inveniretur que etiam ei dotem daret et nuptum collocaret, eorum stipulatus est dotem. — Mortuo marito et filius et filia heredes extiterunt, deinde Maevius decessit filia marito herede relicto. quesitum est cum puella non ex ea legati teste nupta est, non iam maritum matrem ab heredibus patris acceperint. si mortuo suo marito in alteri nupserit. fratri dotem recuperaverit. an heres eius ex causa fideicommissi fratri sit tenetur. Item precium quod proferre posset si dotem stipulatus esset. Respondit secundum ea que proponerentur non teneri. Titio. [L]egatum ita relictum erat ut quendam adoptaret. Quero si adiectis et filium fecerit ex testamento an peterit legatum quesitum est si non adoptaverit. an ei qui adoptatus non est actio quedam ex fideicommisso competat. Respondit fideicommissum eius quoque cuius rogatus est ut adoptet ratum non esse. [A]gri plagam que est in regione illa Maevio Publio et Gaio et Titio transscribi volo pretio statuto viri boni arbitratu et hereditati illato duplex cautione ex promissa, ita ut reliquis heredibus suis terua. Permittant eam agri plagam partem ne eius non perventuram ad Seiam sororem eius. quaquam quesitum est an legatum tolleat cum Publius Maevius emere velit Gaius emere nollet. Respondit cum quidem fideicommissum sibi velit petere partem dimidiam eius agri qui legatus est petere. quamvis alter persequi nolit. Item quesitum est cautio que interponi debet secundum voluntatem pro quota parte cuius heredum prestanda erit. Respondit pro ea portione que ex fideicommisso prestatur. [S]orori legavit homines quos nominatim testamento cuius fideicommisit ut eadem mancipia filiis suis cum obiret restitueret. quesitum est agnatis ex his ancillis nati filiis an heredibus restituenda sint post mortem legatarie an remaneant apud heredem eius. Respondit

ea que postea agnata essent. ex fideicommisso non contineri. [P]ater naturalis filie sue ex testamento mariti eius fideicommissi debitor cum ea mulier alii nuberet non mandato mulieris dotem marito eius dedit et sibi eam reddi stipulatus est si sine liberis filia moreretur. mulier filiam suscepit. quesitum est an fideicommissum a patre exigere possit. Respondit si nec in totum invenisset dotem datam supra esse fideicommissi petitionem. — Item quesitum est an si pater accepto facere stipulationem velit mulieri prestando fideicommissorum denegandam esse. Respondit supra esse responsum. circum patrem de quo quereretur si ita dedisset ut mulieri ratum haberet posse contra dici. [S]eiam Seium mariti sui scripsit heredem eique substituit Apiam alumpnam suam fideicommisit ut post mortem suam hereditatem alumpne eidem restitueret aut si quid ante contigisset alumpne tunc Valeriano fratri suo restitueret eandem hereditatem. quesitum est si Seius unius quinque ad eum ex hereditate pervenisset alumpne restituit an secundum voluntatem defuncte id fecisse in deturque ex interim cum eadem esset substituta esset. Respondit si minor Seio Apia decessisset non esse Valeriano a fideicommisso Valeriano relicto [S]eve non Respondit cum hic scriptus rogatus esset cum vellet alii restituere hereditatem interim non esse compellendus a fideicommisso. Claudius post mortem eius utrique eorum datum [H]eredis scripti fidei committitur ut Seie uxori universam restitueret hereditatem et uxoris fideicommisit in hec verba. A te Seia peto ut quicquid ad te ex hereditate mea pervenerit exceptis his si qua tibi supra legavi reliquum

a [C]onditio. s. conditione. ob. c. ea ratum non habente ut et s. de condit. ob. c. si. donatum. §. i. et fac. j. de coll. dot. l. i. §. plt. ac.

b [S]eium scripsit. s. heres et has Seium. al' est Seia. accur.

c [S]ubstituit. vulgariter. si heres non esset maritus. ac.

d [R]estitueret. sic alumpna vulgariter et fideic. viri fuit Seio substituta. R.

e [C]ontigisset. quia decederet alumpna. ut. j. de vul. si. l. vul. gari. §. i. Sic ergo apparet dupliciter fuisse substitutam alumpne relictum. i. i diem mortis heredis. Item et si vivente uxore ipsa alumpna nullo ergo modo testatricis voluntate

f [D]ecessisset. unde defecit alumpne relictum et conditio altius. s. ualeriani extitit licet uterque dies. i. mortis unius tunc quoque pertineret. R. accur.

g [L]ibatum. non ergo secundum testatricis voluntatem alumpne restituisse est dicendum. sed esset libatum si ipsi supervixisset. ut. s. de condit. inde. l. sub conditione

h [S]eium. al' §. et tunc dic quod fuit rogatus restituere post mortem. unde tacite quando vellet prius videtur rogatus. ut. C. de fideic. l. post mortem. vel dic quod excepit dixit cum voles. vel velles. secundum diversas litteras. sed si voles. ut. no. s. e. fideic. §. si sic. et j. de v. o. cetero simus. §. i. al' de est. §. et te. secundum. R. pone ut. s. quia si

At simpliciter relicta post mortem heredis secus dicetur. ut C. de fideic. l. post mortem et s. t. i. cum pat. §. hereditatem et §. a filia. R. et s. de l. i. filius fa. §. divi

apie restituti heredibus dicta pater in casu proposito

Fideicommissum simpliciter relictum statim peti potest non expectata morte rogati hoc dicit. dy.

Agri plagam simul legatarij non legatum in dominum alius potest hic quod per eaquam consequitur tenet habere bonus. hoc dicit. dy.

Fructus quis constituit et restituere dicitur de posteris non tenet ad fructus preceptos medio tempore. dy.

...tatus testamentum alium ... qui velit tacite ... si supra procedere ... Valeriano nam non suspenditur post mortem. accursius. ... possessendus. si sponte potest. ac.

...ita. le. 7 s. e. uxorem. §. legaverat. 7 j. t. ij. generali. §. uxori. 7 j. de auro 7 ar. le. si uxori. §. 1. 7 s. t. 1. gaius in principio. 7 C. de u. si. l. 1. 7 s. de pig. debitor. ac.

Titius. si sollicitudo alicuius operis faciendi confert in personam unius heredum sumptus debet prestari etiam ab aliis pro hereditariis portionibus. hoc dicit. dy.

omne id dari iubeo quod sine me in terris dulcissime a qua Seia satis exigi veto cum sciam eam pro rem acturam quam detinendo futuram: quesitum est an statim tenetur fideicommisso. et Seia petere possit. Respondit nihil proponi cur non possit.

Item Lucius Titius heredes instituit Seiam uxorem ex parte duodecima Mevium ex reliquis partibus, et ita invicem quod sibi ex testamento voluit ita cavit. corpus meum uxori mee volo tradi ad sepeliendum in fundo illo, et monumentum extrui usque ad quadringentos aureos. quero cum in duodecima parte non amplius quam centum quinquaginta aurei ex bonis mariti ad uxorem perveniant, an hac scriptura ab ea sola monumentum a testatore extrui voluerit. Respondit ab utroque herede monumentum pro hereditariis partibus instruendum.

Celsus. Si filie pater arbitratu dotem tutoris dari iussisset, Tubero perinde hoc habendum ait ac si boni viri arbitratu sit legatum. Labeo querit quemadmodum apparet quantam dotem cuiusque filie boni viri arbitratu constitui oporteret: ait non esse difficile ex dignitate ex facultatibus ex numero liberorum testamentum facientis estimare.

Pomponius. Si fundus legatus sit cum his que ibi erunt, que ad tempus ibi sunt non videntur legata, et ideo pecunie que fenerandi causa ibi fuerint non videntur legate.

Si fundus. appellatione eorum que sunt in fundo non continentur ea que sunt ibi ad tempus. nec pecunia que est ibi causa fenerandi. dy.

Ulpianus. Hoc legatum uxoris causa paratum generale est et continet tam vestem quam argentum aurum ornamenta ceteraque que uxoris gratia comparantur. Sed que videantur uxoris causa comparari? Sabinus ad intellectum ita scripsit, quod in usu frequentissime versatur ut in legatis uxoris adiciatur 'que eius causa parata sunt'. Hanc interpretationem quod magis optinuit ex magis cetera uxoris causa quam communis promiscuique usus causa fuerit paratum foret paratum, nam certissimum est an ducta an uxore id paraverit. paravisset an postea an etiam ex his rebus quibus ipse uti soleret uxori aliquid assignaverit, dummodo muliebris usibus proprie attributum esset.

Paulus. Ea tamen adiectio legatum non exiguum aliquando pleniorem efficit. Argentum enim cum sit scriptum que eius causa parata sunt, id enim significatur et si quid preterea quam que data sunt eius causa paratum est, minuitur certe ea: omnia que ex omnibus supra comprehensis ea sola differuntur que eius causa parata sunt.

s. tali adiectione. ac.

Ulpianus. Si quid tamen vivus eam comparavit quam uxorem duxit sed ei uti vetuit, tradidit per inde est cui postea complacuit, certe eo an legato contineretur ad uxorem que eius causa empta comparata queque retenta sunt, in quibus et que prioris uxoris quaeque filie neptis vel nurus fuerunt continentur. Unde cum empta et parata quid interesset queritur, et responsum est in empto paratum esse, ideo in parato non continuo emptum contineri. Nunc si quis priori uxori causa emisset posteriori uxori tradidisset eas res, eum posterioris uxoris causa paravisse videtur. non emisse constat. Idcirco quamvis maritus posterioris uxoris causa nichil emit tamen credo quia posterior habuit causa eius paravisse videtur. que ei prioris uxoris causa parata sunt et si ei assignata non sunt legato cedunt atque que posterioris uxoris causa parata sunt ita posteriori debentur si ei assignata sunt, quod non est ita de posteriore uxore cogitatum esse appareat.

s. priori uxori. ac.

Paulus. Nam nec id quidem ex tradi tum est si postea ad emptum sit

Hoc legatum paratum. s. do lego. accursius.

Quod in usu. hec sunt verba Sab. usque illuc. neque etc. quibus concordat. s. t. a. l. legatis uxori. 7 j. de auro 7 ar. le. l. quintus in principio. 7 j. e. t. it. §. perinde. 7 j. de u. si. l. in leg. §. quid. 7 j. de fundo instructo 7 instru. l. quesitum. §. qd. 7 s. e. uxori. §. 1.

Promiscui. j. e. cum quereretur. §. lana. in fi. quod s. ibi. accur.

Certe. j. l. si quid.

Ea tamen adiectio. s. que eius causa parata sunt. do. lego. ac.

Auget. legatum ea adiectione. R. accur.

Que dicta sunt. s. nomina. puta sic dixit. uxori aurum et argentum et vestem queque eius causa sunt parata uxori do. lego. R. nam etsi que alia sunt preter predicta eius usui sunt legata. R. io. dixit in hoc augeri ut et que communis usus causa parata sunt veneantur. relicta. primum placet sic in copula sed ut. j. de auro 7 ar. le. si ita quis. l. ac.

...que eius causa empta comparata. ac. ... est speciei. nam si est emptum est paratum sed non convertitur.

Empto. ut in specie inest paratum ut genus in ... sic in agnatis. cum in specie continentur cognati ut genus. ut. j. unde leg. l. 1. prout agnatos. in species. inest genus. species per positionem sive per consequentiam quod posita specie ponitur genus et ad speciem sequitur genus ut homo est. ergo animal est et species inest generi per continentiam quod genere continetur species. nam familia legata et dispensator debetur nisi fuit exceptus. ut j. de auro 7 ar. le. l. 1. in principio. item paratis legatis quecumque empta continentur legato. sed non convertitur. nam generalibus specialia insunt. ut j. de reg. iur. semper in ... et sic non. hoc quod totum est in parte quod est unum sed quod ut expressimus apparet. ac. statim et continuo est.

Non continuo contineri. j. sep. q. d. non quod quod est paratum est emptum. ac.

Legato. relicto prime uxori hijs verbis que eius causa comparata sunt. do. lego.

Posteriori debentur. si sunt ei relicta sui causa parata. accursius doctor.

Cogitatum. s. inemendo sic de priore cuius causa sunt empta. ac. huic legato et.

Nam nec etc. al. l. paulus nam nec etc. continua vel assignato prodest quod ei donatum. i. ad emptionem noceret sic bene dico. non debeat quod non est traditum. et que eque et si sit traditum non tamen cedit legato. R. nam nec etc. accursius.

...pontificali vel principis auctoritate ... offitio, ... hereditas 7 de relig. at si quis. §. si cum ... hec. ut. s. fam. herc. hijs. 9. §. 1. sola ergo ... sollicitudo seorsum uxori iniuncta est ... testatoris ... sola gravata ... verbis ... dubio ... talmente ...

Si pater filie legatum sit, hoc ei generale est. ut j. de u. s. l. illa verba ... societatem 7 s. t. i. ... si non ... ff. ... 7 C. de nupt. ... si filius ... 7 de dotis ... per quos minor constituitur. do. ar. ... generandi ... ad tempus et facit. j. e. si ...

Si filie ... talem dotem ... statuta ... civitatum quae dicunt quod filia non debeat succedere ... debeat dotari arbitrio boni viri ... intelligatur arbitrium. hoc dicit. dy.

—a [I]tem legato. s. proiecto. s. uxoris ea parati ei. do lego. ut. s. e. l. hoc legatum
—b [L]ecticarii. qui lecticas vel lectos dñe faciunt. vel ministros qui portant eam in lectica ut subiciat. qui solam. i. solummodo etc. acursius doctor legum. do.

—c [I]umenta. que dñam portabant vel trahebant in lectica. i. carrecta. et ipsa lectica et sella. i. sambuca. ad quod e. s. de s. ru. p. l. qui sella. et j. de auro. et ar. l. l. uxori. Item burdones. i. bardelli quibus apodiebat dña vel illi qui eam portabant et semper repente continentur legato. acur.
—d [P]uelle. que de famili camera. quas puellas mulieres. i. dominae comatas. quia comas habent. vel comatas. i. ornatas exornant. sibi. s. ut decentius sint in domo. al. que. s. puelle exornant comatas mulieres. i. dñas innuando eas exornare capite sibi. s. dñabus. acur.
—e [D]onavit. i. odio ei usibus concessit et ad hec. j. de aur. et ar. l. l. mu. ne. et j. de. u. o. si m. § § l. acur. s. vir. sic. j. d. fun. instruc. quem tum. § si quis eod. ac. venitur ad q.
—f [S]olutus.
—g [E]a sola. s. conti fac. s. l. si quod § int. ac. quod ante. i. sive empta.
—h [U]trobi sive para. leget. vel. i. utroque modo legato relicto ut que empta parata quod etc.
—i [A]ssignaturus. tamen empta fuerint. utroque vivente viro et uxore et ante divortium factum. ut. j. de auro et ar. l. l. ii. et iii. cum. facit. j. e. cum uxori. et s. e. hoc legatum. et l. ea. al. si quid. et s. t. l. legatis.
·et
—k [P]arvi refert. quantum ad emptorem parator vel significationem ut et s. e. qui concubinam. acur.
—l [D]ignitate. quam viri tribuunt ut. s. de senat. l. femine. non concubinarum vel dic. i. non quod dignius et favorabilius est relictum uxori quam concubine
—m [S]i uxori conflatum. voluntate non mutata. al. secus. ut. j. de auro. et ar. le. scia. et j. e. la na. et s. de l. i. fun. fi. § si pocula. et s. quibus mo. usu. f. a. l. quid tamen § si massa. h. q. sit d. acur.
—n [R]emaneat. quia in massa liquidata est. acur.
—o [D]ebetur. s. hoc faciente marite ipsius. potestate. s. quia mani non spetificata. al. secus ut i. scriptur. de re. di. § cum quis. ac.
—p [S]eparatio. non bona gratia facta. nr. j. de aur. et ar. le. l. iii. et l. ii. et s. de donat. int. vir. et uxo. est hic status. § si divortium. sicut al. inimicitia. ut. j. de adim. le. l. iii. § f. non ergo tempore mortis esse uxorem. sic j. r. unum vir et uxor. la. § i. et j. de l. p. s. l. s. et si. § i. et s. de donat. int. vir. et uxo. s. in tim. § fi. et j. de ue. i. p. mu. l. i. § rectissime. sp. ibi. ac.
—q [H]oc le. s. que ei etc. quod e. j. acur.
—r [S]uo. cum libertate. non al. ut. § de l. fun. vel dic suo contam. et sic libito et libere quoque non sibi in potestate legantis. nam nec uxor nec concubina. et facit. s. e. qui concubinam. in prin. acur.
—s [I]psi. filio et filie. suo et sue. acursius.
—t [A]ttributa. i. tradita. acursius doctor.
—u [D]estinata. i. assignata. sine traditione. ut. s. e. l. si quid circa. fi. et s. e. l. § u. treque. acursius doctor.
—x [C]um filio fiat ut pubes. sic insti. de pupill. — sub an prin. ac.
—y [C]um impubi leget. s. sic cum in suam tutelam venerit. r. et facit. j. ad tre. mulier. circa prin. acur.
—z [P]ubes fuit. cum predicto modo legetur. r.
—z [M]ulto magis. quia hic non cogitavit de pubertate. acursius doctor legum

legato cedit.

[P]aul. [I]tem in legato continentur mancipia puta lecticarii qui solam matremfamilias portabant. Contra iumenta vel lectica vel sella vel burdones. Item mancipia alia puelle forte que sibi comatas mulieres exornant. Et si forte vivus ei quedam donavit quodammodo causa eius parata videbuntur. Proinde et si quedam promiscui usus sint, solitus tamen fuit ab ea quis usum mutuari, dicendum erit ipsius causa videri parata. Item interest ipsius causa parata sint legata ei et an ipsius causa empta in paratis vel omnia continentur que ipsius usibus fuerint destinata. Emptis vero ea sola que propter eam emerit maritus. Verum non continebuntur emptis soli legatis que aliunde sine emptione. h. praestantur. Acquisita ei destinatane sunt; unde hic que ante legato continebuntur et que maritus eius in usum dederat vel que emerat nec dum ei assignaverat assignaturus si vixisset. Parvi autem refert utrum uxori an concubine quis leget que eius causa empta parata sunt. Sane enim nisi dignitate nihil interest. Si uxori aurum quod eius causa paratum est legatum sit et postea sit conflatum materia tamen ea maneat, ei debetur. Sed ut legatum valeat mortis tempore uxorem esse debere Proculus scripsit et verum est. Separatio enim dissolvit legatum. Si legatum filio et filie relinquit pater que eius causa parata sunt et suo, fueque continebuntur que ipsis attributa vel destinata.

[I]tem. [C]um filiofamilias ita legatur cum is in tutelam suam pervenerit, pubertatis tempus significatur. Et sane si impubi filiofamilias ita legatum sit, plenius. Secundum est quod Sab. ait ut licet paterfamilias fiat, sed ut pubes. Ceterum si maritus suspectam habuit maritus, aquam dividat. At vita filio suo quamvis impubi leget non videtur sensisse de eo tempore quo pubes factus esset et eo quo et pubes et paterfamilias esset. Nam si pubes fuit multo magis multo magis dicemus de presumimus eum sensisse ac si dixisset in suam tutelam et in suam potestatem. Quod si quis presumimus impuberi leget cum etiam sue tutele sit de pubertate sensit interdum ait et de xxv. annis si mens testantis appareat. Nam sic a puberi minori tamen xxv. annis legavit, procul dubio xxv. annis creditur prestitum. Item si furioso vel prodigo vel cui curatorem dedit ita legatum sit, puto sensum esse eo casu quo curae vel tutele liberetur. Ceterum et hic apparet voluntatis questionem sibi unam interpretationem et utique non dubitari si pubi et multo magis maiori xxv. annis ita sit legatum de sua potestate testatorem sensisse. Sic autem hec scriptura in varia est et voluntatis habet questionem ut et illa quorum si quis ita scripserit cum sui iuris fuit factus. Nam aliter aliter recipitur et plenius prestatis liberationem continet plenius pubertatem vel xxv. annorum. Ego quidem et si quis iam pubi minori tamen xxv. annis sic legavit cum ad pubertatem pervenerit, puto de etate eum sensisse que caret in integrum restitutione. Idem est et si quis cum etatis sue fuit factus vel sue etatis, utrum de pubertate an de xxv. an. sensum sit disputari de voluntate puto; non minus quam si ita adscripserit cum iuste etatis sit factus vel cum mature etatis sit vel cum adoleverit. [P]aul.

—g [C]um nisi legavit. al. liberis cum in suam tutelam venerit.
.a [C]uratorem dedit. ut mente capte aut luxuriose viventi mulieri. ut. s. de cur. fu. l. ante plst. acursi.
.b [I]ta legatum sit. illis liberis cum in suam tutelam venerit
.c [T]utele. si furiosus est impubes datur ei tutor ut. s. de tutelis. qui habet. Sed adulto eo facto datur curator; ergo ab utroque liberatum ut capiat relictum. sic quod cum in suam tutelam venit quod et post xxv. an ut insti. de cura. furiosi. videlicet quando furiosus sanam mentem vel sanos mores receperint prodigus. ut s. de cur. l. i. acu.
.d [I]ta sit legatum. s. cum in suam tutelam venerit
.e [S]ensisse. ad l. s. e. l. ... ipsi ... ex hac ... et infirmo ... quorum ... i. ... cum in suam tutelam venerit quia in pubertate et hoc plenius ... s. quando testator ... secus ... sisse non liqueat. Nunc propriam potestatem ut cum filius fa. pubi vel maiori xxv. an. quia sic legatum nunc utrumque ut cum mater patre odiens impubi. fi. fa. sic legaverit. quia et in filiis dicta potestas. Nunc xxv. an. claudit ut in adulto patre fa. Nunc et ultra extenditur ut in furioso et furiosa et filiis. acu.
.f [H]ec scripta. s. cum in suam tutelam venerit. ac. .g [U]
i. sic. .h [F]actus. s. titio do lego. .i [T]utorem testatore. .k [E]t plenius. p. s. quod t. suo vel fi fa. sic legatum. .l [P]ubertatem. s. cum patri fa. pubi. sic fuit legatum. acursius doctor legum.

n xxv. an. s. cum pubi pat. fa. sic est relictum. acur. | n iã pubi minor. s. p̃xa. ac. | nõ aut hic sufficeret e | o de etate. s. sola. s. xxv. an. tatis uenia. ut. C. de his.

quinque. e. i pe. l. f. acur.

p Deuoluta tēpt. in dubio. de xxv. an. intelligitur: ut. C. de his qui ue. e. l. f. et qñ dies le. ce. ex his et j. de con. dic. et de. l. f. ac.

q Si filie. impu. acur.

r Cum potest. l. cũ. xij. a. debuit. ut. s. l. p̃x. in prin. nam tũc pt pa ti uiru ut mitti. de r. nupt. ĩ pn. et j. quã do dies. le. ce. l. q pupille. acursi.

s Librorum. Licita. de ebore. ac.

t Membrana. de menbris aialiũ. ac.

u Fila. a. co na fũt quo nidã aialiũ ut statim patet. cum dicat. ul qd libet et c. et semp dic si plibris pat. fa. ute batur. q si i codicibz. repetit ut addat. ac.

x Membranas. i. libros scriptos ĩ menbranis. q. d. non i ceratos et eboreos. s statim corrigit et seq̃ter. et c. ut õs otinea tur i dubio si plibris eis uteba tur testa tor. nã õia pbet uolũ tas ut hic et j. p̃x. §. forte eĩ p̃ fa. paup tabulis ce reis utebat. plus.

y Dicam uel uij. no. quot libros fec̃ homer.

Si filie fam. ita legatum sit cum in tutelam suam peruenerit tunc de lebẽ cum in potestatem suam fẽri sint.

Librorum appellatione continen tur omnia uolumina siue in car ta siue in menbrana sint siue in quã alia materia. sed et si in filira aut in tilia ut nonnulli conficiunt aut in q alio corio eit idẽ dicẽd. Quod si in codicibus sint menbraneis. l. cartaceis. l. etiam eboreis. l. alterius materie. l. in ceratis codicill. an de beantur uideamus. Et gaius cassius scripserunt debet et membranas libris legatis consequent. g. cetera quoque debebuntur si non aduersetur uolũtas testatoris. Si cui c. libri sint legati. c. uolumi na ei dabimus. non c. que quis ingenio suo metitus est que ad libri scripturam sufficerent ut p uta cum haberet homerum totum in uno uolumine non. xl. viij. li bros computamus sed unum ho meri uolumen p libro accipiendũ est. Si homeri corpus sit legatum et non sit plenum quantecumque partes hodie inueniuntur debent. Libris autem legatis bibliotecam non contineri sab. scripsit. Idem et cassius ait. In membranas q scrip te sunt contineri. Deinde adie cit neque armaria neque scrinia cetera uel in quibus libri conduntur debi. Quod tamen cassius de membranis puris scripserit uerum est. nam neque carte pure debebuntur libris legatis. nec cartis legatis debebuntur libri nisi forte et hic nos urserit uolũ tas ut puta si quis forte cartas sic reliquerit cartas meas uniuer sas. qui nichil aliud quam libros habebat studiosus studioso neõ ei dubitabat libros deberi. nam et nimium plerique libros cartas appellant. Quid ergo si quis cartas legauerit puras. membrane non contineb untur. neque cetere ad scribendum materie sed nec cepti libri scripti. nec cepta lib scribi. uẽ non inmate sequentur si libri legati sunt an non contine antur. non dum perscripti et non puto continentur non magis quam uestis appellatione nondum detexta continet. Sed libri perscripti nondum mallega ti. l. ornati continebuntur. proinde et nondum conglutinati. l. emenda ti continebuntur. sed et membrane non dum conscripte sunt precontinebuntur. Cartis legatis in papirum ad car tas paratum. et carte non dum perfecte continebuntur. Sed et si biblioteca legauit utrum armarium solũ. l. armaria continebuntur. an et li bri quoque continebuntur queritur. et eleganter neruia ait interesse id quod testator sen sit. nam et locum significari bib liotecam sicuti dicimus biblioteca est. et alias armarium sicuti dicimus eboream bibliotecam emit. alias libros sicuti dicimus bibliotecam emisse. Quod ergo scribit sabinus libros bibliote cam non sequi non per omnia uerum est. nam interdum armaria quoque deben tur. que plerique bibliotecas appellant. Plane si mihi proponas adherentia esse membratarium armaria et affixa sine dubio non debebuntur cum edificii portio sint. Quod in bibli oteca tractauimus. id. pomp. l. vi. ad sab. in dactiliotecam lega ta tractat. et ait anulos quoque conti nui non solum quoque thecam que anulorum causa parata sit. Hoc autem ex eo coniectatur. quia ita propositum quis legas se dactilotecam meam et si quos preterea anulos habeo. et ita labeonem quoque existimasse ait. Sicut tamen contra quoniam in modo legatum sequuntur. ut lectum legatum continet et fulcra. et armaria et uincula. clauis et claustra cedunt.

---

legatum sit. i. libri ab eo fiti. ac.

qui quisque hodie tpr̃ mortis inuenis deficit.

z Quecumque. sic. s. e. t. ij. si furius. §. u. ac.

a Bibliothecas. i. armaria. ubi libri reponunt. ut. s. de contrahen. ep. l. labeo.

b Contineri. s. libris legatis. quod. quo in p̃ materia matiã ponit.

c Libris legatis cũ plus scripsit. s. tacite ut intelligeat. cum plus. scriptas debeant inmuit q non scripte non debeant. ac. j. acursi.

d Ut puta siquis. s. studiosus. studioso q est. et hic et ǣ. s. e. t. ij. l. iiij. §o. si id q̃ sensit testator. prius exceneum est ab eo qd ex presit nil debet. ut i. ii. nõ coaptari pt ide consuetudinis, alicui loci. sec est sz. jo. ut hic et j. e. §. f. et eod mõ soluit.

d Quid ergo. al quid ergo. et al si quis. j. de reb. du. l. in ambiguo. ac. | ergo. al. io si qs. ac. | de bonbice sit ut h.

e Non continebunt. quia appellatione carta rum continet. que | sz hec in prĩtato rem. non admittit in iuris eloquiis. cũ membranas. n. usu tamen cartas dicimus quibus et regule omnis contititionum in exaudiendis sermonibus derogat solus. quin quam sit magis nulla facti uiris con stit. pt mutari cũ ceteris q prisciano et oratio nostri e loquij auctoribus in hac re i uocatis testibus. R. acur.

f Materie. ut eboree et ceree.

g Scribi. s. continetur appellatione cartarum. nec. ac. | cepti libri.

h Puto. sic ergo | nec appellatione cartarum. nec appell. librorum continetur sed si legetur argentum factum. ut. j. de aur. et ar. l. et si non sit. §. quod ergo. | hec dic.

i Detexta. que sit | ut. j. de auro et ar. l. l. uestimentis. ac.

k Perscripti. i. in toto scripti.

l Malleati. i. assoribus inclusi.

m Ornati. i. cinabriati uel ca pitulati. ac. | i. ligati. scrip

n Conglutinati. | ti tam. acur.

o Membrane. s. scripte uel dic q non scripte. si talis appa reat defuncti uoluntas. ut j. de aur. et ar. l. l. argumento. §. plt. in fi. §. ac. | buntur.

p Continebuntur. | ut et s. p̃x. §. in fi. n alia fuit uolun tas. j. de aur. et ar. l. l. argu mto. §. plt. Item secus i argumento ut. j. de aur. et ar. l. l. et si non sint. §. quid ergo.

q Emisse. sic ponitur. s. de ot ben. ep. labeo. legando. li

r Non sequi. i. ut libros non ui deatur legare bibliothecam q sabinus dixit. s. e. l. §. libris aut. et l. hoc planum est. q sequitur alij. dicunt sabinum. al dixisse. ut legando bibliothecam. non uideat legasse libros et ita est hic fallatia a filo logie ut uerum est pane omne dere came. nam licet bis dicet sab. tamen hec litera non portat hunc sensum. pp ubũ quoque q est statim. s. cum mens testato

s Nunc. | nis sit ioũm ut ap pellatione librorum contineatur armarium. sm primum. uel dic ut appellatione bibliothece continetur libri. s. sz nec ob. s. de l. a. l. un. quia solo. s. e. l. §. libris. ac. | solo uel edifi

t Adherentia. | tio domus uel affixa. ut subicit. acur.

u Sine dubio. quamuis in sup dictis possit dubitari. ac.

x Tractauimus. ut libris legati uidetur bibliotheca lega ta. si hoc testator uoluit. ũ. s. §. sz si bibliothecam. acur.

y Dactiliothecam. uas. ubi anuli reponunt. ut subic. legatis ergo anul. et uas uidetur legari. si hoc uolu it testator. ac. | dactiliothecam.

z Thecam. i. | ut dixit. q est uas. ut. j. de pecul. l. l. iij. i fi.

Coniectatur. i. presumimus q (coniectura) positio in toto contineat. h. ac. | non dictum. n in causa proposito cum addidit. et anulos et c.

9 Existimasse ait. s. pomp. al | nec cum legante id dixit pomp. et fac. j. l. p̃x. ac.

a Quomodo. licet non sit certa mens testantis sz in superioribus aliud est. acur.

b Ut lectum. hic ponitur in neutro genere. al ponit in masculino. ut. s. de periculo et c. l. lectos. acur. | sm hug. et facit. j. de acqr. re. do. l. sz si de meis. §.

c Fulcra. i. ornamenta lecti | i. ar.

d Armariis. s. legatis. acur.

e Et uinculis. s. legatis. et s. hoc dic de uinculis quibus homines uinciuntur. que cum clauaturis et clauibus firmantur armaria. i. sere et clauature ut in cip pis uidemus. Sz al deest. et est uincula et cla. et c. et sm hoc dic uincula q bz firmantur armaria. i. sere et clauature. et claustra quibus clauduntur. ut hostia al est. loculi. i. uasis que clauibus firmant. ac. | f Cedunt. accessionis potius uice quam ex significationis ubi. na sm. R. acursius doctor legum.

a Argento arculas. parvula archa ubi reponitur argentum. ut i. de pec. legato. l. iii. in fi. ac. — b Non ptinent. in meis testamentis sit et sua. ut s. e. l. pe. §. set si bibliothecam. acursius doctor legum.

c Si pure repeti. et etiam condito ut in simili casu ut i. de condi. et de. l. annua. §. sed R. dixit hic non intel ligi repetitam conditionem nisi aliquibus appareat coniectu ris. ut i. e. l. non aliter. ac.

d Huiusmodi. i. pro illo ubi et hoc. az. et titius.

e Et titius. ex exemplo.

f Intelligimus. i. intel ligere possumus si certa mens loquentis appareat. certum non est pretius. r tius intellectus. s. R. pro quo est i. e. non aliter. et sic solvitur contrarium. s. de l. si suus. le. §. si ita. sed tu dic aliter ut ibi no. et contra facit. s. e. si sic. et i. de do te pre le. l. quia ita. et s. t. ii. l. legata inutiliter. ac.

g Ligni separatur. a sapientibus propter diversos usus. acur.

h Aliquid lignum. nomen generis imponitur speciei. sic s. de adopt. l. ii. §. i. ac.

i Comburendi causa. principaliter. ut combustio prima et sola parandi causa fuerit. R. ac.

k Si non. al' est si non et dic. si per quem vel propter quem et quod subiciat ad eum. s. tradite al' sine non. et dic ad eum. s. legatarium. sed hoc predicto ut subiciat. acursius.

l Offilius que alio nomine. s. speciali. qualia sunt virge et c. nam habent specialem nomen et ideo non continentur appellatione lignorum licet ad nil aliud valeat nisi ad comburendum. sed i. e. §. offilius. in virge et silva continentur. sed ibi speciale verbum prevenit cum erat testator. ar. i. e. §. lignorum. sed R. distinguebat aut erat ad aliud usum apte. ut ad faces. vel ad plantandum salictum. ut i. ar. fur. ce. l. iii. et tunc non continentur ut hic. aut non. et tunc sic ut ibi. cui ob. quod hic dicit quod et c. sed ipse refert ad ligna quae non proprie dicta quibus. s. lignis et c. et facit ad totam hanc. l. i. de u. si. l. carbonum.

m Balani. nuclei fructuum illius arboris. sicut nuclei olivarum. ac.

n Nuclei. s. non continentur cum proprium habent nomen ut i. de u. si. carbonum. nisi alia sit voluntas testatoris. ut i. §. offilius. sed R. dixit quod continentur appellatione lignorum secundum distinctionem premissam. acur. hug.

o Item negat. s. offi sed al' est lex negat. s. offilius. al' §. idem. l. ii. negat. ac.

(Vel ligni appellatione ligni continetur illud quod comburendum et non principaliter. sed p me dum non continet appellatione ligni. hoc dicit. dy.)

Paul'. Argento legato constat arculas ad legatarium non ptinere sicut nec legatis bibliothece non cedunt (Verbum hec amplius indue repetitione p cedentis legati. dy.)

Pomp'. Si tibi pure legatio deinde postea scripto ita h(eres) amp(lius) si navis ex asia venerit h(eres) meus ei fundum dato tunc et eo ullo h(eres) amplius si hora re fecti sicut dicimus liventius plebi ci navimillia dedit h(eres) amp(lius) servus huiusmodi rem quamvis quorum servum dedisse intelligimus sed et si liventius Titio accepit v. servus h(eres) amp(lius) fundum servi quorum v. quorum accepisse intelligimus

Ulp'. Ligni appellatio nomen generale est. sed sic separatur ut sit aliquid materia aliquid lignum. materia est quae ad edificandum fulciendumque necessaria est. lignum quicquid comburendi causa est paratum. sed utrum ita demum si concisum sit an et si non sit, queritur. et quintus mucius libro ii refert sicut ligna legata essent quae in fundo erant arbores quidem materie causa succisas non deberi nec adicit si non comburendi causa succise sint ad eum ptinere sed sic intelligi oportere. Offilius quoque libro v iuris partiti ita scripsit cui ligna legata sunt ad eum quae ligna pertinere quae alio nomine non appellantur. ut puta virge carbones nuclei olivarum quibus ad nullam rem aliam nisi ad comburendum possit uti sed et balanum vel si qui nuclei alii. Item libro ii negat arbores non dum concisas nisi quae minutatim concidimus medici legatas cum ligna legata sunt. ego quod arbitror sed quorum ligni appellatione contineri quae nondum minutatim sint concisum si iam ad concidendum fuerit destinatum. Proinde si silvam ceduam destinaverit cuius silvam quae de non cedet. Deiecte autem arbores lignorum appellatione continebuntur nisi aliud testator senserit. Ligni autem legatis quae comburendi causa parata sunt continebuntur secundum sententiam sive ad balnei calefaciendi sive dietarum ypocaustarum sive ad calcem vel ad aliam rem coquendam solebat uti. Offilius libro v iuris partiti scripsit nec sarmenta ligni appellatione contineri. Sed si voluntas non refragatur et virgule et gremia et sarmenta et fragmenta et cupamenta materie ratum et vitium stipites atque radices continebuntur. Lignorum autem appellatione in quibusdam regionibus ut in egypto ubi arundine pro ligno utuntur et arundines et papirum comburuntur et herbule quedam vel spine vel vepres continebuntur. quid mirum cum lignum hoc est naves lignorum appellant. Qui appellant quae de paludibus deducunt in quibus damni pervenit lignorum et edi- tum ... ad diavocie utuntur. Si lignum sit paratum ad carbones coquendos atque conficiendos aut offilius libro v iuris partiti carbonum appellatione hic materiam non contineri sed an lignorum et in fortasse quis dicet nec lignorum nec lignorum gratia hoc testatorem habuit. sed et tedes et alia ligna cotta ne fumum faciant utrum ligno an carbonum an suo genere annumerabimus. et magis est ut proprium genus habeat. Sulphurata quorum parata de ligno eque eandem habebunt distinctionem ad faces quorum parata non erunt lignorum appellatione comprehensa nisi hoc fuerit voluntas. de pinu autem integri strobili ligni appellatione continebuntur.

Paul'. Pali et pertice in numero materie redigendi sunt et ideo lignorum appellatione non continentur. (Appellatione materie non continetur materiam hoc dicit. dynus.)

Pomp'. Servius respondit cum omnis materia legata sit neque arcam neque armarium legatum esse.

Ulp'. Cum ignoratur quid ea quae ...

r Dietarum. in aulis ubi stant domini ad ignem. acursius.

y Ypocaustarum. ubi stant egroti qui indigent quasi igne. ut ar. s. man. l. si quis in. acursius doctor le.

z Offilius sarmenta. vulgariter tristorum. que incidunt de vitibus in capite quando putantur. acursius.

7 Continentur. si ad aliud usum sit quam comburendum. sed R. contra probavit s. §. offilius. acur.

9 Non refragatur. vel quia non sint ad alium usum secundum R. vel quia sit consuetudo illius terre et ut eis utantur pro lignis sicut nos. ut i. pr. §. agni.

a Virgule. al' virge. et al' virgule.

b Et gremia. i. predamina tur alias arbores. ut s. solut. ma. divortio §. si fundum.

c Materiarum. quae vocantur hominum antiquitus (?) moltos.

d Continebuntur. s. e. §. offilius. ar. so. ut ibi.

e Stipites. vetustiores et facies.

p Non dum concisas. i. antea incisas et sic vel antea incisas a fine. sed prea minutatim non incisas. sic quod ita exigebat offilius ut arborum ligni appellatione contineantur. s. quod sit antea separata et facto hominis. item quod postea minutatim fuerint incisa. ego. s. ulp. acur.

q Concisum. fuit tamen antea separatum et sic ulp. primum curat. tertium non curat. dum hoc facere testator destinabat. sed nec medium curat. s. facto hominis. ut sequitur proinde. i. ergo et c. ac. minutatim incidenda quae magnas arbores. acur.

r Ceduam et in cedendam. et cisa. non cedet legatario. quod non sint ligna dum sint et

s Silva. si habes silva. s. non in aluntur similiter has silvam dic non cedat legatarius eadem ratione qua supra. non sint concise facto hominis. sed in ventorum vel a homo deiecte i

t Deiecte ius licet quo secus putabat offilius ut predixi. et dic quod hic i minutatim proponebat incidere ut et supra cum quando ab homine fuit incise. ac.

u Lignis comburendi. principaliter non quae per medium. io. puta faces ut i. §. pe.

ar. fur. ce. l. iii. ac. vel herbule. quodam et c. in quibus

f Lignorum appellatione continentur dum et c. pinus ad lampades

g Papirum. i. iunctum in insula pa intellegitur. et sic g

h Quid mirum. hoc est quantum quod ligna et naves appellat lignum. ac. a queb. s. ligna. et habent hic aliud grecum cuius sensus est intextu. ac. k Pervenit. ut in ungaria et quibusdam partibus hispanie. ac. et postea sint

l Tedium. vel. id est quod boves comedunt. coquat. quo utuntur ad ligna. ac. fabricatum. vel pinus minutatim

m Coquendos. puta ad incidendum ligna. ac. carbo contineri

n Testator habuit. sicut nec appellatione librorum continetur. vel altius materiati alia materia. ut s. e. librorum. §. sicut

7.j.e. seruus. .o. Cocta. forte in furno. acursius do.
Sulphurata. sic fit qui in castrum perhiatur ignis .i. titones sulphurati. ac .q. Non exunt. hoc est per mediu̅ .k. Penus uel uenale. ac. | uere. dic .l. in penu ponere & sub q̄ p̄te uēdē erat & mixta uenal' & usual' & sic eligit' hec uia ut .ij. de penu. le. na̅ q. §. Item si q̄s & facit .j. e. t. i. l. sicut. & .j. t. y. gn̄ali. §. uxori .ij. d. aur. & ar. le. predictis. §. id cui quēst.

ad obuiendu̅ sint parata. az. & hec si unt mare in alpib;. ac.
Strobili. r. al' stropoli qui uulgariter pigne uocantur. si hec accipe qui nuclei sunt ab sētu. & facit .j. de uer. sig. cartonu̅. §. f. acur.
Pali. sa. pat .j. deu. signi. pali. q̄ .s. d. acto ep. l. fu di. §. f. ac.
Seruus. facit. s. e. l. uero. §. q' tamē ibi nec car tatis 7 c. ac.
Quum uxori quid. iuris sit. r.
Cauis. al' cauis. & al' cauis uiuus. & dic q̄ pas set causa uxoris. ac.
Aduexis set. s. purpuras ad mulieres. & sic nec as signauit. assignatu ns tamē sumeret. ut .s. e. si q̄d. q. & l. Item. le. §. i. et facit .j. de auro. & ar. l. cui quidā.
Qui cyrographum de. ac. ut .s. t. ij. fun. h. §. eiym. & l. hui. §. sita. ac.
Uestitis. ut & .s. C. de dot. l. l. & C. que res. pi. o. p. l. ij. & j. deli. k. l. iij. ī pn. acur.
Quum que rere uidentur. s. legati. ac. | ex consuetudine regionis liqat. ut .j. e.
a Ceēnt. non aliud | legatis. §. f. ac. | equos. ut .s. si q̄
b Seruus agasones. qui agit .i. ducit | deu. pau. fe. di. l. f. sz mulio qui mulos & dic ad opa rustica. al' secus. ut .j. e. seruus. §. muliones. & facit .j. de u. si. l. urbana.
c Circu̅ se. ergo & mulio. si ad urbanam familiā fuit deputatus. d Lana reliqisset .i. in domo permisisset. acur:
e Delibate. s. huic q̄ sequitur cum penu 7 c. f Reliquisset. i. remansisset in bonis. | hoc aut in penu legata non cedet. ut .j.
g Uende solitus. | de penu. le. na̅ q̄d. §. i. | nu̅. ita q̄ to
h Diffudisset .i. infudisset. ul' miscuisset ipse | tum erat in penu. i Etiam in. h. uidat excedere modu̅. nam in legat.

causa parata sunt legata. Deinde
quesitum cum .i. purpura conpa
rata in prouincia necdum tamen aduec
tum esset. descriptum est ad usum
purpura. Responderi. ⟨Hic est ar. de certis ad ultimas voluntates. dy.⟩
Iul. Qui cyrographum legat
non tantum de tabulis cogitat. set
etiam de actionibus. quarum probatio
tabulis continetur. Appellatione enim ci
rographi utimur pro ipsis actionibus.
palam est cum venditis cirogra
phis intelligimus nomen venisse.
sequitur si nomen quis legaverit.
id quod in actionibus est legatum in
telligitur.
Alp. Cum queretur an quinque lega
tis animalibus videantur quedam ani
ebat an quinque dumtaxat. Vi in
sum esse. sed unus est cos legatos esse
qui minores agnuicis essent. Cursi
canetu. urbanis legatis agasonem
eum mulionem in legato non contineri
respondit. eos in solos in eo numero uideri quos
pre famu... ...
causa haberent. Lana lino purpu
ra uxori legatis que eius causa parata
essent cum multam lanam tincti omnis
generis reliquisset quesierat an
omnis deberetur. Respondit si nihil ex ea de
stinatum ad usum uxoris. sed omnis
coniunctus essent non differens esse de libe
rtatem cum penu legata esset et
in ea tantum in penum esse videtur relictum
ex quibus pater familias uendere solitus
esset. nam sicut diffudisset vini
in usum suo uel etiam seruus in omne
in penum estimari. sed cum placeret
ei qui testamentum fecisset preterea penum
uendere solitum esse constitutum
esset ex eo quod ad annum opus esset heredem
legatario dare. sic in pluribus lana si
in ea ex ea quod ad usum annuum minor satis
esset ea sumeret non ei deducto eo quod ad
unum usum opus esset reliquum uxori legatum
esset sed quod uxoris causa parata esset promiscue legan
atque eorum pridiorum colendorum causa empta parata essent
et comparatum in salaginum uideri
legatam quum ait topiarium et orna
ndi saltuarium autem tuendi et cust
odiendi fundi magis quam colendi
causa paratum esse. asinum machina
rum legatum uideri. Item oues que
stercorandi fundi causa pareantur. Item opi
lionem si eius generis oues curaret.
Item Textoribus omnibus qui ibi u
morerentur essent cum moreretur lega
tis quesitum est an is quem postea ex
his uoltarium fecisset legato con
tineretur. Respondit contineri non in adaliud
artificium sed ad aliud usum translatu
dus est. ⟨Appellatione masculini non continetur fe
mininum. hoc dicit. dynus⟩
Iul. Qui duos mulos habebat ita le
gauit duos mulos qui mei erunt cum
moriar seio heres dato. Si nullos mu
los sed duas mulas reliquerat. Re.
spondit seio deberi legatum quia mulo
rum appellatione et mule continentur
quemadmodum seruorum appellatione et serui pl
erumque continentur id in eo ideo
uenire quia semper sexus masculinus et
femininum sexum continet
Item In repetendis legatis hec uer
ba que adici solent. Item dare damp
nas esto ad condiciones et ad dies lega
torum eadem repetenda referri
sabinus ait
Afric. Qui filium et nepotem heredes
instituerat certa pecunia quoque in
hunc quoque mortis tempore sua essent
nepti preciperat. Respondit deberet. Ka
lendarium excepto mortis tempore
et mea autem in qua multa nomina
et cautiones debitorum erant pecuni
a numerata inuenta est plurimique
uidebatur ut inusum esse ut testator
de pecunia numerata et sensit. ego
aut illud dignum animaduersio
ne existimabam cum quis kal
endarium preciam alteri uoluit
utrum ne nomina debitorum dimittere aut p
... uoluisset intelligendum esse an
uero et pecuniam si qua ab his

si hoc uende. dic q̄ pro usu tene. si no hes pendere
l Urbana. q̄ e com̄u usu ut in q̄one proposita & e spāle in lana & lino que appetunt mulieres. set aliud in suis & aliis spēbus q̄ sunt in promiscuo usu. ut .s. e. l. hoc legatum. §. plt. & l. Item. §. p inde. ac. | essent. repete
m Pedis | legatis. acur.
n Ornandi. purgat enim agrum spinis. & complanat & munit sepibus & fossis. r.
o Tuendi. ut & .s. de usu. & ha. sita. ac. | um. qui
p Machinarum | portat et necessaria machine q̄ in fundo fiebat forte prope hostes posito. ac. | secus si ad struc
q Parent. | tus. ut .j. de fundo instructo. l. l. de grege. acur. | gatis in
r Parent. s. le | deri. acur.
s Opilionem. i. custodes ouium. sic dictus q̄ oues faciunt opes usque car uellera opimus & facit. C. de u. si. l. ij. & j. e. q. b. et. l. s. & j. de fun do instructo sita. acu.
t Agnis. ut dicit. s. ca. stercorandi. ac. | omnibus. sec
u Textoribus | si non ad fuisset omnibus q̄ tunc hec illa qui sui erunt. facient contra dictorem ut .s. t. ij. l. vij. sz esse & hic fati unt conditionem ad uerba sua non ad uerbum textoribus. ac. | tunc ei secus
x Artificiu̅. | ut .j. e. l. & legatis. §. i. & s. quibus mo. usus. anni. l. sicut bal. acursius.
y Qui duos duas mulas. forte post testamentum quesitas. ac.
z Sue plerumque. ut & .j. de. u. si. de testo. §. i. & l. in fine. C. f. acur.
& Ideo. i. ideo. ac.
9 Serum. nisi in casibus. ut no. s. t. i. si ita sit. sep. in pn. & facit .j. de u. si. l. i. acursius.
.a. In repetendis. lego titio .x. sub conditione uel in diem. Item eidem uel alii eo amplius fundum uideor inso. legare. x. & erit repetitio diei uel conditionis tam ad .x. quam ad fundum. ut .s. e. t. si sic. & l. si tibi puer. & j. de condit. aut a. & l. liberis omnibus & .s. de condit. insti. l. cum seruus. & j. t. ij. codicill' in prin. & ph̄as. l. ponitur hic casus in conditio esset talis que redderet suum legatum inutile. ut .s. t. ij. si q̄s a filio. i. q. ij. p. Sz quid si sic dixit. lego titio .x. sub conditione. Item seio fundum. an uideatur conditio repetita. ut q̄ non quia non est repetitio legati. s. eiusdem neque legatarii. eiusdem. nec est ibi illud uerbum eo amplius. uel sic. sz hec lex. est ar. cont. Item facit .j. de condit. & de. legatis & j. de fundo instruc. k. l. iij. i. p. acursius.
.b. Qui filium kalendario. quod alteri legauit & sic a legato nepotis excepit. uel dic. s. p. quod post kalendarium quod legauit et hoc similiter legauit. acursius doctor.
.c. Uidebatur. & recte. s. quod non debeat nepoti secundum primum casum. uel dic & male secundum aliu̅ & ideo statim corrigit cum dicit ego aut. 7 c. acursius doc.
.d. Uoluerit. alii quam nepoti secundum primum. uel nepoti secundum alium. acursius doctor legum.

In repetendis. uba que induxit repetitione precedentis legati induxit & repetitione conditionis adiecti que precedenti legato fuerit adiecte. dy.

comuni

op.

aiunt.

statio

.j. l. q. filium. kalendarium nominati legati uel nominati excipi paria sunt. in .l. ista dicit. si delegato nominati excipit kalendarium quod uidetur esse exceptum & uidetur esse exceptum quod uidetur esse legatum si legeret kalendarium .i. nomina debitorum q̄ in kalendario continentur & pecunia a debitoribus kalendarii exacta uel & aliunde redacta & eidem kalendario destinata. dy.

.j. l. qui duos. cauetur .l. municipali quod nulla mulier possit succedere filiis superstitibus patruus filiorum. quod est an possit succedere filiabus. & q̄ matre est. h. l. & l. lucius. §. quesitum. & l. suis. §. si pu eris & l. si ita scriptum. de l. ij. & l. si quis id. §. i. & l. iij. §. i. deneg. §. & l. i. §. i. de condit. pe. & de iure. fi. ait diuus. & de uer. sy. l. i. & l. in fin. §. si. & l. pn. | pro matre est .l. i. §. i. Item si ex hereditas f. | sz statutu̅ e stricti iuris. & quod masculinum continet femininum non procedit de simplici & absoluta significatione uocabuli. sz ex mente & interpretatione. ut l. q̄s. q̄s. §. | preterea quod cauite iest no soli mres a successione excludere. ut .l. ult. & l. preciby. dy.

—a Cedere debeant. dupli ergo rōe pecunia de qua querit' nepoti debet'. tū q̄ in fundo ōtinet'. tum q̄ kalendarium q̄ fuit nepoti legatū cedit. si sunt ibi estimata pecunia o nōibz faciendis. ꝙ hoc s̄m sam lecturam s̄m aliam dupli ci rōe allegato nepotis uidet' exceptum. ꝙ dr̄ kalendarium. lib' rōnum seu nōinū eoꝝ q̄ kalende. ſ. m' nōrum fiūt ibi. ut. ſ. facit. ſ. de admi. le. filio. c. f. 78. e. uxorem. ſ. legauerat. 7. ſ. t. ij. gn̄ali. ſ. uxori ꝙ. j. defuncto in struc. l. nepoti. 78. de dōib; in ſi. ex facto. ſ. rep. 78. t. j. l. gaius. 7. dr̄ e. ij. ſ. l. ij.

—b Legatis obsonatores. qui custodiunt dñm in lecto. ul' obsonatores q̄ cantant et resonant dño i mensa. acursius.

—c Si ex offō. q̄ ē gn̄ale nomen ad om̄e ministerium sit artificiū. ul' nō s̄m. jo. s̄z ſ. R. mōsius ut q' al' ministerium appellat' mulio agaso opilio. saltuarius armig'. capisser. cocus. pistor. bestiarius pistor z alij quisine ulla arte ministeria sua dn̄is exhibent de q̄bz agit' quoꝝ legatur mentio. ſ. e. l. cum queritur. ac.

—d Transient. uolūtate testatoris. ut q̄ cū legaset muliones. aut opiliones suos ꝙ de uno istoꝝ mechanicū. ul' artificem fecerit. ut lecticarium. ſ. item hoc. si expresso officio secus si expresso nōie. ut. ſ. de capi. di. l. tutelas circa prin. ac.

—e Extingui. inso mutato. acursius.

—f Officium. q̄ nō e artificium. ꝙ dr̄ e ut mutet' artificiū. ꝙ artificiū cedere. rōe. ut. ſ. e. textoribz. ꝙ q̄ rōe mutat offīm cedere z statis uolūtas no. ꝙ nō a eōno de artificio ad offīm ū subiē. z est. s̄m. jo. q̄ offīm in quo prius erat se mus nō p̄ p̄dicta artificium z sic nouum statum incipit hre. si aut prius erat i artificio. q̄ postea transit ad offīm. secus. ꝙ artificium p̄t dicta offīm. secab no cessasse uidet'. ꝙ exartificio. transit ad aliud artificium. ꝙ eo q̄ ſ. recedit aliam rōem que sic cessat. q̄ offīm artificio i mutat. nō aūt artificium ꝑ officium. ꝙ artificia potiora sūt z cum quanta am pli t̄ꝑm̄tate discitur. ꝙ q̄ nō ut ubertio. ꝙ Alij nesciō questus peripicie officia nō ad t̄ps p̄' necessitatem ul' nō plag urgentes sicut intur. ſ. R. acur.

—g Mō. de ex contrario sic dt̄. sic fiat officialis legatis artificibz. ꝙ nō extinguit' legatū suo mutato. q. ḡn. est. acursius. q̄ facit lec

—h lecticarius. tioe q̄ hic est artifex. acur. tij. cui

—i Cocus. nō offi. erat ista ton aliquꝭ cocus secus si subtilia cibaria p̄pat. ut. ſ. de edil. e. siquid. ſ. f. q̄ est offīm. q̄ j. pr. ſ. c. ꝙ e. ſ. quib; mo. usus. amit. l. siculus. 7. sibi inuitle tum partitio potuit est esse ministerium genus ut nō. no. acursius.

—k Factus est nam nō p hoc desinit lecticarius ē. ſ. ꝙ quid sit e offō ad officium. ꝙ ro. uidetur extinctum. ac.

—l Si unus artificia. ꝙ q̄ quo ad cocos. ꝙ q̄ quo ad alia artificia dicat nā cocus est offīm nom ut. ſ. pr. ſ. c. ꝙ ul' die de subtili coco. hic loquitur. ibi de uili. ut ibi. no. —m Alij legatarius. acursius.

—n Alij lecticarij. ſ. legati fuūt ſ. facit. j. de auro ꝙ ar. l. pediculis. ſ. argento. 7. j. de suppell. l. labeo. et. ſ. t. ij. titie tex. acur.

—o Uersabatur. is qui plura habebat artificia. acur.

—p Ornatricibz. ancillis que ornāt dn̄as. ſ. t. ornate q̄ i. incipiūt. ut. ſ. e.

—q Non cedere. q̄ nesciūt ornare s̄z ad discūt. ſ. ꝙ e. ut subiē. —r Alij. sapientes. —s Has cedere. sic. ſ. t. j. titia. ſ. l. titius. ac.

—t In eme tum. sic. C. de r. mil. l. j. ꝙ milites. ſ. l. xij. ac.

—u Huma ne nature. que affectat addi. ſ. t. de fictis. lib. apud ſ. de lib. acur.

—x Pecori bus pascuntur. sic in ſ. ad l. aq̄l. l. ij. acur.

—y In cedis e. na. nō libri om̄es. n. sequitur gregatim nullus utilitati. acursius.

—z Sues. nō contineri. ut. ſ. e. edilis. e. tumultuarie. ſ. boves. acursius.

—7 Seque. ut. ſ. e. quid ue sigs. p̄nij. tiato in p̄n. ſ. ſ. t. ij. ſ. c. l. funi. acursius.

—? Qui si unius fundum. hoc usufructū. et acūuerit. lex ad. ſ. ſ. cum querereter. unde h matrimonium. usus ē arbitrii nonius loquendi. ꝙ fr. de iu. hoc. j. e. fuius. ſ. ſ. 78. e. liberum. ſ. t. ij. ꝙ de suppell. l. labeo. ꝙ j. aut.

gratia eadem tamen kalendario destinata fuit: et magis puto eum actum esse ut exacte pecunie et rursus collocate essent priusquam nomina non pertineret. Et inveniret fideicommissum ita quasi ipse pecunie si adhuc kalendario id est nominibus faciendis destinate essent eidem fideicommisso cedere debuerunt. Cum etiam illud quoque dici potest: puto etiam defendi posse non ut modo a debitoribus exacte pecunie sed quacumque de causa redacte eidem tamen rationi fuerunt destinate fideicommisso cedunt.

Marcianus. Legatis servis exceptis negotiatoribus Labeo scripsit eos legato exceptos videri qui prepositi essent negotii exercendi causa veluti qui ad emendum locandum conducendum prepositi essent. Cubicularios autem vel obsonatores vel eos qui piscatoribus prepositi sunt non videri negotiationis appellatione contineri: puto veram esse Labeonis sententiam. Si servus officio vel artificio legatus est quidam recte putant legatum inutile extingui si officium vel artificium mutatum sit: non idem e contrario cum lecticarius cocus postea factus est. Cum unus servus plura artificia sciat et alii coci legati fuerint alii textores alii lecticarii ei cedere servum dicendum est in quo artificio plurimum versabatur. Ornatricibus legatis Celsus scribit eas que per duos tantum menses apud magistrum fuerint legato non cedere. Alii et has cedere ne necesse sit nullas cedere cum omnes adhuc discere possunt et omne artificium incrementum recipit: quod magis optinere debet quia humane nature congruit. Pecoribus legatis Cassius scribit quadrupedes contineri que gregatim pascuntur. Sues autem pecorum appellatione continentur quia et hi gregatim pascuntur: sic denique et Homerus in odissia ait. Gr. uni.

ad eum qui sues ubi assidebat a.m. scuntur secus corvum petram et in fonte arethusa. Cumulus legatis boves non continentur si e contra. Equis autem legatis et eque continentur. Ovibus legatis agni non continentur: quamdiu autem agnorum loco sint ex usu cuiusque loci sumendum est: nam in quibusdam locis ovium numero esse videntur cum ad tonsuram venerunt.

Paulus. Avibus legatis anseres phasianos et gallinas et aviaria deberi: phasianarios autem et pastores anserum non contineri nisi id testator expresserit.

Marcianus. Qui saltum estivum legavit, et hiemalis legavit que esse solent non intelligitur de illis pecoribus sensisse que hieme in proprietate usant in estate in estivis esse solent sed de illis sensit que perpetuo ibi sunt.

Ulpianus. Iulianus libro xx. testatorem adicientem praedium Seianum esse cum cautione pretium fundi supra scripti ei ad se pertinentem videri per fideicommissum relinquere quamvis ex causa pignoris nactus est, et illud sit pignoris. Ex his verbis: curate agros attendere, et si fiet ut filius meus filios non habeat, non condicet fideicommissum peti non posse. Et nos quamvis a Seia ita relictos si vixerit cum moreretur et debitum non scientia testator ut indeleretur fuisse quidem ei fuissent. Paulus. Cum hereditatis emphiteotecaria in ea posse sunt relas mancipia a quo praediorum cum ille testati sunt tempore fuit cedunt: sed et que postea accesserunt si modo testator nominatim fecerit expressit.

Marcellus. Non aliter a significatione verborum recedi oportet quam cum manifestum est aliud sensisse testatorem. Titius codicillis suis ita cavit: publio mevio omnes

Omne artificium p exercicium suscipit incrementum z ad hoc allegatur. dy.

Illud q̄ dt̄ p̄te e meū in dubio p̄sumi. ꝙ tur ē meum. dy.

Verba presentis t̄pis restringuntur ad t̄ps cōditi testi. hoc dic. dy.

Ex uoluntate defuncti uba que hnt significatōez p̄priam aliquā assumunt i p̄priam. et h dic p̄ncipium ꝙ sequens. dynus.

q̄ ultra sa re uide tur. R.

Ex hys ubis. uba enunciatiua nō dispositiua non inducunt petitionem fideicommissi. hoc dicit. dy.

ꝙ ar. le. pediculis. ſ. argento. 78. t. ij. si fuius. p̄in.

—a Avibus gallinas. siluestres. puta fasia ne femine ut p sequentia patet dūsūm em ul' in hijs ꝙ domesticas obseruatur. ut in ſ. de rer. diu. ſ. gallinar. acursius.

—b Aviaria. l. gabie ubi stant aues ꝙ hoc rō q̄ sine hijs lenius fugerent aues. ſ. item hoc ē cum. fistella tor talia hebat. al' secus. ut. ſ. t. ij. l. sicom in p̄n. b.

—c Phasianarij. ſ. sūt qui sciūt artificia capiendi aues. ul' dic de falcones ꝙ accipitres z astores qui alias uel aues capiunt. b. ꝙ prima ratio q̄ patet. q̄ subiicit de pastore q̄ sūt pastores anium nōie ōtinēri.

iuvenes quos in iunioribus hodie dari volo, quia a qua aetate iuniores incipiant, nemini dubitabit; quamvis quaeretur quoniam intellegi voluit testator, ad notationem eius qui de ea aetate cogitaturus esset pertinere. Non enim in testamentis dumtaxat causa ad illorum distinctionem utique describendum est. Cum plerumque abusive loquitur, nec propriis nominibus ac vocabulis semper utantur. Ceterum nemini dubitandum est, iuvenis quidem adulescentis excessit aetatem quoad incipiat inter seniores numerari.

Ulpianus. Si cui lana legetur, id legatum videbitur quod tinctum non est, sed suae naturae. Sed et infecta lanae appellatione continebitur. Quaesitum est utrum lanae appellatione ea sola contineatur quae neta non est, an et ea quae neta est, puta stamen et subtegmen. Et Sabinus putat et netam contineri, quia lanae appellatione etiam ea quae neta est continetur. Lanae appellatione eatenus contineri placet quoad telam pervenerit et facienda est. Sucidam quoque et lotam, similiter et tincta non est, lanae appellatione contineri. Tomentum non continebitur, sed nec ea lana ex qua quis vestimentum fecerit; item medicae lanarum appellatione continentur, sed et pelles lanatae continentur, etiam lanae eodem nomine sunt. Lana legata etiam tinctam lanam et Tarentinam et Apulianam credo continere; et ligneam? Quia lanam ligneam appellant. Infecta autem lana legata, utrum lana continebitur? Lino legato tam factum quam infectum continetur, et quod tectum est et quod in tela est, et quod nondum detextum est. Quid ergo? Aliud in lino quam in lana est: itaque si tinctum sit linum, credo linum continebitur. Ergo et coloribus inde et tinctura apud veteres lanae appellatione non coloria continentur. Sic et quae in lana purpurea tantum nec non…… tincta sunt et neta sunt quaeque detexta, in contexta sunt, de inde quaeritur an purpurae appellatione non coloria continentur. Ergo arbitror ea quae tincta non sunt, coloribus non animum auctoris nec ... albinum in natura aliquorum contineri, nec alterius coloris naturae. Purpuram autem et coccum, quia nihil nativi coloris sunt, continere arbitror, nisi aliud senserit testator. Purpurae autem appellatione omnis generis purpuram contineri puto, sed coccum non continetur. Sucinum nativum continebitur. Purpurae appellatione an subtegmen factum contineatur, nemo dubitat; sed lana tincta de purpura causa destinata non continebitur.

Idem. Cum sive ancillae sui servi in textores serviuntur, hi designari videntur quos pater familias suorum nomine habuit.

Paulus. Eadem in omnibus rebus quas suas quis legaverit dicenda sunt, tam legatis quam non legatis observanda ut e lege civitatium provinciarum praesides iure constitutum est.

Ulpianus. Servos autem suos, vel ancillas, eos accepimus qui sunt pleno iure testatoris; in quos fructuarii non continebuntur, sed qui bona fide testatori serviunt. Suorum appellatione magis est ut contineantur. Sed non suorum appellatione et quos suorum nomine non habuit, voluit tantum eos non quos quasi pignori hypothecae nexos dedit sine dubio inter suos legasse videbitur; debitor creditori nequaquam qui proprie sibi quis suos habuit et propios; sed quorum operas locabat, vel pistores vel histriones, vel alias similes. Et an suorum appellatione etiam eos legasse videatur, quae plurimum aperte in contrariam voluntatem testatoris appareat.

-a Cum testatorem. -b Celebrat. emens (?) ... fines. -c Manapia. ue ... -d Sententiis. l. testatorem. accursius doctor legum. ut. C. de tribu. l. ...
-e Mercis. ex interpretatione non servata significatione vocabuli. l. C. l. q. ... de v. s. ... est no. set in libro. 10. est cancellatum. sed p...
-f Mercanes ... ul. le. fundo ma. 78. e. cum suc. q. de fundo instructo. l. 1. quitum. C. ...

-g Recepti. al' adoptivi. al' ... ergo acquiescat ... de suc. ... cum ... generalis ... l. ... legatum. et. ... gar. le. l. quintus ... subiec. cum fuit sic ...
-h Rebus. facit. j. e. fuus qui in fundo. e. qui salti...

pertineat servum quem ve... naturam vicarium exercere ... debet pro suorum minus fidele ... non continetur vel eiusmodi mancipia vivi cuidem ius voluntas fuit etiam de his sententis. Sicut quos quis ad compositum illico distraheret magis loco quam servorum habuisse credendum est. Licet magis aliter servorum suorum numero non continetur. Pomp. l. v. ex Sab.

Pomp. Si quis servos suos legaverit, certos eos contineri in quibus usumfructum alienum habuit.

Pap. Numerus indistincte legatis servis receptum est ut et vicarii legati intelligantur sive ex consuetudine ... ex consuetudine regionis in fundis ... et contineri testi potest apparere.

Idem. Cetera legatis nemo dicit scriptum ad libros ... legato cedere. Hi idem ... ?

Iul. Cum in substitutione legatum repetitur, libertates etiam continentur.

Idem. Quaesitum est an filii fundi ex eo fundo ... annum mortis testatoris abductum et disciplinae traditum postea in eum fundum non reversum an debeatur. Respondi si studii causa missus, non quod de fundo eum aliorsum transferret, deberi.

Item filii quae iam tibi ... pro ... facultatium dedi, a ... contentus esse debes fundo Sempiniano cum suis ibi ... vel familia et quae ibi erant, quam etiam de nominibus debitorum et ... mus ... epistulam talem emisit: argentum ... omnem et supellectilem ... habeo tibi dono et quicquid in praedio Sempiniano habeo aut supellex ... in aliis praediis vel domibus esset ad meum pertinere ... tam servi quos ex eo fundo alii legavit. Respondi nomina et nummos non videri debitos nisi manifeste de his quoque legandis defuncti voluntas approbetur. Servos ... eiusdem fundi alicubi actores ...

diminuisse filii legatum de argento et supellectili quae alibi esset ... cuius vocatur est estimatum ut id optineat. Quaero testatori placuit et legatario approbandus ... quaedam reliquit adiectis his verbis: uti a me possessa sunt et quae ibi erunt cum moriar. Quaeritur de mancipiis quae in his praediis morata sunt vel opus rusticum vel actum ceteris rebus quae ibi fuerunt in die mortis an ad legatarium pertineant. Respondi ea omnia de quibus quaeritur legata videri.

Creditor ... ut fundum meum Campanianum ... generosissime alumnae meae ... Marcellinus ... cum ... a me ... colonorum in Manapia sicut mortis tempore ... fuerint ... quaero an ... colonorum non legata ceteri ... non videri ... est data.

Illud fortasse quaeritur si aliquis cum argentum appellet, in se item argentum opus factum ... tum si marmor legatum esset, nihil praeter rudem materiam demonstratum videri ... quippe ea quae talis natura sunt ut saepius in sua possunt redigi materia materiae potentia vincta nunquam ... vires eius effugiant.

Textum quoque nomine pro appellatur quin vestis colores cedere nemo dubitavit quae immissi ... aut lignum aut metalligenium suo nomine quae ... vel purpurae designant.

Cum uir ita legasset: quae in dotem accepta sunt eido lego ... proptere fideicommissum petelam (?) ... res estimatas quarum pretium solvi ... emit ... optimum ... testator non ... de his rebus aliquin ... si invicem ... datae sunt ... interest ab ipso an ab alio ... pa.

-o Cum uir. res extimate in dote date non continentur legato empti vel parati si non fuerint ad usum tradite. et hoc dicit. dominus.

talem agrum qui valet tantum. quia forte tantum emerat. de fine et ... accursius doctor. fuerunt ibi ad tempus. q. facit. j. de fundo instruc. l. l. seie. C. et l. ... accursius.
-b Non legata. sicut non ceterum quae ...
-c Uicta. omnia metalla superant sua specificata potentia. quia nullo modo extinguit specificatione lana ... expressio sicut marmor ... specificatis ... ultra non redeat in ita et pristinam lana ... ut farina ... metalla ... specificata ... nomen suum perdiderit ... sicut lana ... expressa non ... facit. j. C. ... de ...
-f Cum uir ego. paulus advocatus mulieris. accursius doctor. sicut lana.

-p Carta non potest. ... facit ... et supra ... hic fuit mutata voluntas ut ... plene. no. ... de solut. ... de usuf. l. ... impun. ... ad usum ...
-q Fuus ... non potest ... ut ... de solut. ... secundum voluntatem ... nova voluntas ... nuncupatur ad legatarium ... facit. ... quibus ...

usuf. amit. l. repeti. § f. et l. quid tamen. § i. et s. t. ii. filius fa. § f. et s. prox. § cum suis concor. ac.
Coniunctim concursu fieri. hec autem contingit sive re et verbis. sive re tantum. sive verbis tantum sit coniunctio. ut s. de usuf. l. i. § interdum. sed alio

licet verborum rigor contra forte suadeat. ut i. ad treb. l. balista. et s. de usufru. l. in fidei. § non numquam. uel l. illa balista. non obstat. quia ibi dixit testator quantacumque pecunia ex hereditate sive ex bonis meis ad eum pervenerit. et hic non dicit pecunie nomen. item l. illa de usufructu non obstat. quia ibi aliud apparebat ex voluntate defuncti. et ex verbis eius. et facit. i. s. ii. l. qui fructus. et i. ad treb. l. heredes. ipsi. et s. s. i. de do. p. l. in. § f. infi. so. ibi. acur.

ultimi de dicimus disiuncti. ut. C. de caduc. tol. § hiis r. ita q fac. i. e. l. re coniuncti. q. i. de v. si. l. triplici. acursius.

Servus et suus de nom. imo est masculi in suis. sibi de quasi. et sit ex le gis inter pretatione. sic ergo masculi num con cipit fe mininum. si non co uertitur. nisi in casibus. ut no. s. t. i. si ita scrip. et facit. s. e. l. qui duos et i. de v. si. l. de testato § i. et l. illa. nulla. op. § pr pii. et s. de adop. hec aut. § i. acu.

Mulie ribus uirgi nes. uti q. i. de uer. si. l. mulier. in pr. et hec large accepto uocabulo. alias pro cor rupta. et tantum. ut s. de edil. edic. to quent. § mulie rem et de act. ep. l. ex empto. § si quis uirgine. acursius.

Pecudi bus. pec pecudis. uel pecora generale nomen. eadem q gregatim pascunt ut et s. e. l. legatis. § pecoribus. acursius. in prin. acur.

parate sint postea apud alium
nummi traiecticii num itaque legat-
ausi res estimatas in dotem de-
derat. ac deinde maritus ei legaverat
erat huius ubi res que eius erant compa-
rata emptaque essent durante tempore
patrimonii applicite non continentur
ea que in dotem data essent nisi
maritus eas res postea cum ipsius
facte essent in usum suum converti.

Que ad usus sunt absentia presentibus habentur. dy.

Liberi eius infinito sunt legatis ac-
cedunt etiam ea que tunc non sunt
si esse solent nec que casu ibi fu-
erint legata existimantur.
Celsus. Si chorus aut familia le-
getur perinde est quasi singuli homines
legati sint. Cum hic ubi quis vivo mo-
bilia ac omnia in ea domo lego. nummos
sibi repositos in nummi da-
tentum non esse legatos. Paulus
ait. et eos quos predii causa rep-
ositos haberet ut quibus dam vel
uiris colonis fructuaris eos legato
contineri. et audiuisse se rusticos sen-
esita dicentes pecuniam sine per-
culio fieri non posse ... periculum ap-
pellantes quod pro fundi causa repon-
eretur. Talea legata si inedific-
ata medio tempore fuerit ac rursus
auulsa sit ... sine medio aliquo tem-
pore quamquam tunc repeti non
potest nunc tamen debetur. Feminas
legatus si interim manumissa
tur et postea fuerit suis sit pre...

Item. Coniunctim heredes insti-
tui aut coniunctim legari hoc est
totam hereditatem et legata totam sin-
gulis data esse partes autem con-
cursu fieri.

Appellatione masculini continetur feminini. non contra. hoc dicit. dy.

Quod est. Servus legatis et ancill-
as quidam deberi recte putant qui con-
nume nomen utrumque sexum conti-
neat. Ancillis legatis masculos
non deberi nemo dubitat. Cum pueris
legatis etiam puelle debentur.
id non eque in puellis pueros contin-

tum dicendum est. Mulieribus legatis
etiam virgines debentur. sicut in
viris legatis etiam pueros deberi res-
pondetur. Pecudibus autem legatis
et boves et cetera iumenta continentur.
Armento autem legato etiam boves
contineri convenit non et greges o-
vium et caprarum. Ovibus legatis
et agnos sed arietes contineri quidam
recte existimant. Ovium sed grege
legato et arietes et agnos deberi nemo
dubitat.

Item. Servus qui in fundo mo-
rari solitus erat si fugerit licet po-
st mortem testatoris apprehendatur fu-
ndo legato ut instructus est in eo
legato cedit.

Item. Quod huic sub reditum est
quicquid ex hereditate Lucii Titii
ad te pervenit cum morieris resti-
tuas fructus quos ipse inde nunc per-
cepit. et que inde fructuum sunt
non venire placuisse nec mancipium
partum ex quo debuisset quo restituen-
dis testatricem rogare per eam par-
tem testator qui libertis fideicommissum reliquit
et substituere inter eos fecit expresse
ut post mortem ceterum ad posteros
eorum pertineret quod eum nec
alius sit in libertis eius qui extr-
emo mortuus est an is ad fideicommis-
sum admitti debeat. Respondi posteriora
uerba ... nomine libertos
eos quibus fideicommissum relictum est fideicommisso con-
tineri nequaquam intelligi.

Appellatione posterorum non continetur libertus liberti. dy.

Alio. Cum quis Rome esset legata sunt
etiam ea que custodie causa in horreis
et cetera urbem reposita sunt debe-
ri.

Pomponius. Nuper constitutum est a principe ut non adiecto hoc meum
si quis corpus alicuius leget ita scri-
bat ut ita dictum fieretur si suum
sit ita valere legatum ut apparat
suum magis legatum non hoc verbum
meum respiciendum esse. ideo eleg-
ans esse illa divi nostri ut quotiens

Item testatoris. ut si alius nolit alii habent. item ut alio de sistente ad alios. item post mortem ultimi ad posteros nam libertorum non liberti continentur. appellatione posterorum. sic et i. de gradibus. l. iur. cons. § parentes. et C. de fideic. cum acursium. acur.

Quin quod debetur. s. sicut intra urbem. quia nec hec nec illa deben tur si sunt causa cus todie. alias se cus si perpe tuo. hoc enim solum quere batur. s. quatenus ex tenderetur Rome appellatio. et sic facit i. de auro. et argento. l. si ... § i. et s. § si ebor. § i. et l. qui tum. § f. et i. l. si uita cum suis concor. quod omnia essent sed non sic exponere tur. et facit. i. de penu. l. i. l. namque. § sitia. et i. de uer. si. l. ii. et l.

Armento. facit. i. de u. si. l. boues. anno. non consue.
Ouium magnos. qui sunt minores. tamen ita patrie
aliter se habeat. ut. ut. s. e. cum quereret. in prin. et
Servus cedit. quia non intelligitur ibi morari ubi est in fuga. ut s. de fluis. ex. cor. titius et sa
et l. c. sita cum suis concor. acursius.
Quod hiis minus. aliud sit in hereditate eos inve
nisse. et adito is tempore a defuncto forte vel etiam
ab ipsa hereditate diu dum percepto. R. ac.
Iuice. que sint inter fructuum hes. s. de u suf. l. usf.
et l. pro dote. et l. in pecunia. et s. de pet. her. l. mercedes. ac.
Proponi. si testatoris mentem benigne exaudies.

ut alfen. et l. eodem ita. et l. quod in continentibus. et l. collegatarius § i.
Nuper hoc meum. s. uocabulo. acursius doctor.
non hoc uerbum. quod non fuit appositum. ut
ideo dicat quis legatum deberi. licet res non fuerit
testatoris quia non debetur ut magis inspiciamus
mentem defuncti qui uoluit ita ualere. si suum esset
non aliter. acursius.
Et ideo. quod demum probata uoluntate defuncti non
ualet in alieno, ideo etc. acur.
Meum. quia dixit stichum suum meum uel qui
est meus. acursius doctor legum.

V

a Condictionem. tenet ergo legatum. licet res aliena sit. dum modo testator sciat. alias non in iactis (?). ut C. e. l. cum alienam. Accursius doc.
b Illius sint. tempore testamenti. ut ff. de aur. et arg. l. si ita. et l. medico. in prin.
c Certum s. quod non intelligatur, nisi sit suum quasi incertum corpus.
d Habuit. ut ff. s. e. sicut.
e Responsum est. ut et. j. d[e] fundo instructo et l. le. l. i. Accursius doctor.
f Sermonem, etiam vel in certi corporis non est ius quasi est de futuro. Accur.
g Condic. ut non debeatur si non est suum.
h Praemonstrationem. quasi in vitiat legatum licet sit falsa. ut j. de condict. et demonstratio. Accur.
i Si ita cum moriar, subtracto lego. Accursius.
k Ad diem. i. in termino. l. i. ut ad tempus teneret exactos et postea collocaret. sed quid si proposito retinendi ibi ut thesaurus. ar. sec. ut s. e. Stichorus. §. i. nisi mutato proposito reddat in pristinam causam quia tunc non deberetur ut s. t. i. l. amplius. in prin. et facit s. e. qui filium. et de his quae insti. ex fundo. §. rex. ff. de aur. et ar. l. i. si uxori. §. i. et s. e. si fundus. ff. de pec. legato. l. vestimentum. ff. de penu. l. i. nam quod. §. i. et s. t. ij. l. huius. §. legatum. et s. e. qui cuiusnam. §. f. et l. quod saltus. et l. quaesitum. §. f. et l. Stichorus. §. i. ff. de fundo in. seie. §. Pamphile. et §. Tyrannae. et l. praedia. et l. quaesitum. §. pap. et l. cum de lanionis. §. §. Sabinus. Accursius
l Et fiduciae legatae. et fideicommissa pacta sunt ut hic. et s. t. ij. l. i. sed fallit ut no. C. commu. de l. l. ij. Item donatio causa mortis legatum. ut hic et s. de donat. illud. et C. de donat. causa mor. l. fi. sed fallit ut no. inst. de donat. §. i. supra illo fere. Accur.
m Lana facta sit. non dum cedente die legati. alioquin secus. ut s. t. ij. pluribus. fi. §. si pocula. et no. s. t. i. mortuo. i. re. et contra hoc. s. e. quaesitum. §. illud. et l. sicut lana. et j. de acqui. re. do. in omnibus. et l. sequentibus. ac. quia ea esse desinit.
n Debet. secus si refecta sit eadem carina non mutata. ut s. t. ij. l. quod in re. §. f. Accursius.
o Non vendicet. quia aliud sit materia aliud sit navis. ut s. de pig. act. si convenit. §. si quis ea. ac. / mime desijt. ut no. s. e. quaesitum. §. et
p Exigi possunt. quia aliud esse / illud. sed contra hoc. vi. s. de usuf. l. quod usuf. in prin. et s. quibus mo. usuf. am. l. quoto tamen. §. si massae. sed dic aliud in usuf. l. quod in proprietate legata. et facit s. e. et §. plus. ff. d[e] aur. et ar. l. l. vi. ff. de ver. o. inter si. §. sacram. et s. e. sicut lana. Accursius doctor.
q Re coniuncti separatim. puta Titio fundum talem. Sempronio eundem fundum do lego. et sic in solidum. sed concursu faciunt partes. ut et s. de usuf. acc. l. iij. et l. i. §. inst. et s. e. coniunctim. et C. de ca. toll. §. si vero. non quod. — r Quam semper. i. quotiens verbis non re sunt coniuncti. h. Accursius.
s Habent. s. ab initio. vel dic semper. i. non demum per concursum. quod est in superiori casu. alij dicunt semper. i. hoc casu. et superiori. sed hic ab initio. ubi per concursum. quod non placet. quia dicto quam non potest bene continuari. Accursius.

certum corpus legatur ad praesens tempus adiectum. Si vinum meum
faciat condicionem, si modo incertum corpus legetur. vel uti ita vinum meum
vestem meam videatur pertinere. vinum
meam vestem esse ut ea demum quae
illius sint videantur legata. quod
non puto fortiter posse defendi. sed
et pecunias et vestem et vinum quae suo
nomine habuit legatum esse. sic et
responsum est. si contigerit vinum legato
cedere suo nomine testator
habuisset. Plane in mortis tempus
collatum hunc sermonem si voluerit
quae mea erunt sine dubio pro condicione accipiendum
puto. sed si et Stichum quem
meum esse erit puto pro condicione accipiendum
quasi dixerit in testamento utrum ita quis meus
erit an ita si meus erit. ut ubique
condicionem meam esse talis accipere. Qui scripsit
etiam in futurum tempus collatum
hunc sermonem qui meus erit
praemonstrationem accipiendum sed alio
invenitur.

Proculus. Si ita legatum est. quae mihi debentur
mea abierint ei in eorum nummos
ad diem exactos a debitoribus in aliis
nominibus collocaverit. non puto
legatos esse. Labeonis autem differentiam
ad exemplo qui scripsit nec ex causa ab
esse nummus esse legatum. sed ex causa ista
magis esse legatum.

Paulus. Et fiduciae et mortis causa donationes
appellatione legati continentur.

Item. Lana legata vestem quae ex
lana facta sit deberi non placet. et materia
legata navis armariumve ex ea
factum non vindicetur. Navem autem
legata dissolutam neque materia
neque navis deberi. materia autem legata
caput ex ea facti exigi posse.

Item. Re coniuncti videntur non etiam verbis cum duobus separatim eadem res
legetur. Item verbis non etiam re. Titio et Seio
fundum aequis partibus do lego.
cum semper partes habeant legatarii. Praefertur

igitur omnimodo ceteris qui et re et verbis
coniunctus est. quod si re tantum coniunctus
sit. verbis autem non. constat non esse
potiorem. si vero verbis quidem sit coniunctus.
re autem non. est quaestionis
an coniunctus potior sit. et magis
est ut et ipse praeferatur.

Item. Nominatim legatum accipiendum est quod quasi legatum
sit intellegi. licet nominatim non
sit.

Papinianus. Praedium ex parte in filiis (?) tu Titius (?)
legavit cum reliquis actorum et
colonorum. ea reliqua videntur
legata quae de redditu praediorum in
eadem causa manserunt. alioquin
pecuniam a colonis exactam et in
calendarium mea voce (?) versam
reliquis non contineri. nam colonorum
et actorum facile contendet. tamen
si nominati actores ad filium pertinere
voluit. Cum his verbis Lucio
Titio praedia mea illa cum praetorio sicut
a me in die mortis meae possessa
sunt do instrumentum rusticum et
omnia quae ibi fuerint cum dominicis
instrumentis debitis quaesitum colonorum
reliqua non deberetur. Cum pater filiae
tabernam purpurariam cum servis
institoribus et purpuris quae in diem mortis
eius ibi fuerint legavit neque
pretia conditae purpurae in credita
in debita neque reliqua legato
contineri placuit. Titio Seio praedia
sicuti comparata sunt do lego
cum ceteris Gabiniana. cum scilicet
uno pretio comparata
non sufficit solum emptionis ius
inspiciendum an
litteris et nominibus appellatione
Gabiniana continentur (?) et earum
possessionis confusi reddituum titulo seiunctorum
accepto lati essent. Cum
aliquas tabernas domus esse portionem
voluntas (?) et si eas pro domo probavit,
ita demum domus esse portionem
valuerit si pro domo una eas

t Praeferuntur. in parte deficiente quae de legatariis accrescere. quod dictio igitur potest inceptive vel dic quod illative
coniuncti. quod etiam utroque modo coniuncto ad plenum
q. d. quia s. non ad plenum coniungitur igitur et c. ac.
u Ceteris. i. coniuncto verbis tantum. vel re tantum. nec obstat. s. t. i. me mo in prin. quaestio est autem ibi. no. ac.
x Quaestionis. tantum duos casus posuit. usque infra. primus a coniunctus re tantum potior sit coniuncto re quam verbis tantum. et dicit quod non. secundus est an coniunctus re et verbis praeferatur coniuncto re tantum. et dicit quod sic. tertius casus. s. an coniunctus re tantum praeferatur coniuncto verbis tantum. non est illud tamen. sed Jo. et Az. sed R. dicit quod post quaestionem an coniunctus re tantum praeferatur coniuncto re et verbis et dicit quod non. sed an coniunctus re tantum praeferatur coniuncto verbis tantum et dicit quod sic. tertius hoc illud dicit ergo. sed verbis tantum coniunctus praeferatur re tantum coniuncto. quia magis solent verba. sed neutra placet. immo ambo simul admittuntur. s. coniunct. verbis tantum et re tantum. ut s. de leg. ij. institut. l. si ita quis. et ar. s. de leg. ij. Meuio in prin. ac. / vel verbis tantum. secundum Jo. vel secundum R. coniunc-
y Potiorem. coniuncto re et verbis / to re et verbis. nam coniuncto verbis tantum praefertur secundum.
z Coniunctus. semper dic ei cuius portio defecit. ac.
& Re autem non. sed alius sic re et verbis coniunctus eidem secundum Jo. vel secundum R. est alius qui re tantum coniunctus est.
9 Coniunctus re et verbis secundum Jo. vel re tantum secundum R. Accursius.
a Potior. coniuncto verbis tantum secundum omnes. Accursius.
b Et ipse. qui re et verbis est coniunctus. secundum Jo. vel secundum R. re tantum. et facit. j. de v. si. triphonius. et instit. de l. §. si eadem. et de l. i. si pluribus. et s. de heredibus inst. l. interdum. in prin. et ad hoc distinctionem quae est s. de usuf. accresc. l. i. infra. Accur.

appellatione reliquorum non continentur exacta pretia rerum de ...

si ea postea. ac.

fruteria. ac.

[Gloss:] Notandum a quo. ac honerato. accursius. || ab herede lega|homine. honerati ut a suo herede. vel tanquam. ut s. e. | sic. et vel ab heredibus simpliciter. ut j. e. si plures. sic est

intrinsecus adiunguntur et in usum ancillarum vel inquilinorum non numquam sunt et in aedes eius sint coniunctae domus commissionibus accepto feruntur et uno pretio comparate vel instructe communi vinc coniuncte fuerint. Cum domum possideret optimam vicinam aedibus comparavit ac postea domum legavit si domum domui ea comparavit ut ad maiorem domum ac salubriorem possideret aditumque mei per domum habuit et cubiculorum et additamentum fuit domus legato continebitur. Quod si separatim domus in fiscalia quoniam tantam domum vidi legatam si uno pretio eidem domui fuit comparata et utriusque pensiones similiter accepto latas rationibus ostenderetur.

Paulus. Si mihi et Titia et Negidi a filie mee heredes erunt tum in centum medio sumpto praecipito quam herede fundos meos Titium et illum cum casulis et custodibus omnium omnium fundorum et cum his omnibus agris qui ad commune onere cuiusque eorum fundorum vel emptione vel quolibet alio modo contingerint. Item cum omnibus mancipiis et pecoribus iumentis ceterisque inmunis sit quibus quae in his iste fundis quo tempore moriar erit uti optimi maximique sunt una cum ad diem mortis mee possedi aut plenius dicam ita uti ea videntur. In fundo autem uno ex his qui praelegati sunt tabularium est in quo sunt compararum mancipiorum emptiones et fundorum et vanorum quorum instrumentorum et praeterea et nomina debitorum quo an in ista causa sit. Respondit ea quae proveniunt in istam emptionem. Item debitorum quae in fundo praelegato remanserunt non videri legato contineri. His verbis domibus legatis fidei

hereditarium meorum commiitto ut sinant eam domus meas habere in quibus habito nullo omnino excepto cum omni instrumento et repositis omnibus non videri testatorem de pecunia numerata aut instrumentis debitorum sensisse.

Scaevola. Lucius Titius testamento suo ita cavit ne ullo pretio nomen praedia suburbana aut domum heres alienaret filia eius his scripta heredem reliquit filium suam quae easdem res diu possedit et decedens extraneos sibi heredes instituit: quaesitum est an praedia pertineant ad Iuliam quae Lucium Titium testatorem pronepotem maiorem habuit. Respondit nihil proponi contra voluntatem defuncti factum quominus ad heredes pertineant eiusque nihil praeceptum est.

Semproniae nutrici meae reddi volo ab heredibus meis centum aureos quos a me mutuo accepit: quaesitum est si eam pecuniam ut debitam Sempronia petere ius tum sit an fideicommissum petere possit. Respondit ea quae convenirentur posse ex causa fideicommissi peti quia apparuisset non fuisse ex alia causa debitum. Quidam praedia legavit ut ita ut adiectis his verbis ut a me possessa sunt et quaecumque erunt cum moriar: quaesitum est an mancipia quae in his praediis morata meche mortis praetium fuerint ex instituti causa ex alterius officii ceterae quae testatori fuerant ad legatarios pertineant. Respondit pertinere. Quaesitum est an quae heredes fidei suae rogati sint ei cui testamentum ad sorores pertineret. Respondit pertinere nisi aliud testatorem sensisse probetur. Collegio fabrorum fundum cum silvis quae cedere solent uti optimus maximusque esset legavit quaero an ea quae in die mortis fuissent in fundo id est servi palea pabula item machina vasa vinaria et cetera quae in cella defixa sunt item granaria legata essent. Respondit non teneri pro ea quae legatum non essent. Tertie dimidia heredi instituto per

[Gloss, right column:] uel plebeium vel civilianum. sic e. divinitate. de lib. l. cum ac. || ff. ar. q. e. et o. b|hen. sic optima. ac. || scilicet emptionis et traditionis || et tenet sciam vocabulum tam || et traditionibus. j. i || et de gabiano cum eo fuit intellectum. Vel dic in instrumento lo|cationis et traditionibus fes|coloss a patre fa. accursius.

f Continent. i. significante|tur. q. facit. j. de rebus du. l. 1. iiij. ff. t. 1. gal. c. f. q. | Pridie. l. sic. e. tprane. ac.

t Creditoris. et forte sunt|subesse ulliei cum. ut. s. | e. pronius. c. sepnio. acur.

u Accepto lati. al accepto|lati. et sic plana al accep|to legati. et sic dic titulo. | l. noie accepto. l. electo. q|exp. sto in legando et legati|esset eos legati intelligere|tur. minime eique magis|sciamo pro io qui toti pars in|cedat. ut gabrianum|dominus satis erit destinatio. | ut j. d. u. f. i. locus. ff. t. j. | e. in rex. c. l. acur.

x Balneas. c. stat. un. l. gata|domo stines balneum vel b|balnea. ff. b ff. no pre. pbnt.|al distingue. ut. subtus. ac. portione. ff. no duius.

y Balneas. l. dicendum. e. ac.

z Ab mercedes. balneorum.

7 Uno pretio. s. coi q. e. j. | et fac. j. pr. c. d. c. ff. t. ff. pr. | c. cum sius eo. in no. hic|et legres. ex. fugiunt. ad goe|fugis. fac. s. d. act. ept. sub|ed. c. l. inij. tiebit. c. e. c.

9 Quid. l. j. d. dup. ifec. l. g. | sclaue. ff. d. fuit. ut. p. l. f. | ff. d. fuit. p. s. p. te. j. f. facit|ut. s. pr. duo. c. cu fius g|cor. q. pr. c. ff. d. act. ept. | fun. c. l. ac. no pro. ma

a Capitione in pre. ad h ci|ut cedat sufficit eo distatio|ut s. d. l. l. q. rex. c. u. mo. | s. e. l. c. uno constituit. ad b|supices. tres. c. cu fius eo.

b Sini bazares. quos in|stituat. pius domi|

c Cu casulis. l. ff. q. fundis|esset. al casali. loc fu area|para ad edificand. no cu|

d Empte. q. uno p. his se|epis. ut s. l. pr. c. tuto. ac.

e Tablanu. l. lib. quarum|a tablis. i. istis rem. l. l. | seneci d tablis. istis ec. | f. l. seneci d tablis in erat i|sita. ac. c. meme et sic te.

f Legato. manet eo la. et fac. j. de|fun. istuc. quitu. c. pap. ff. e. u|uore. c. legauit. q. l. tr. gnali. c. | uxor. ff. t. i. gal. q. pr. c. ff. s. | l. pr. pat. ac. excepto. et eis vlo

g Bis verbis. q deficiebat que|erat supion filius. e. al cur

h Sed deficiencia. q. fenera. uis pre. | tis ergatoris ea ibi fori. u. sec|sunt claue. ut. s. e. sich. c. l. q|quitu. q. l. situ. ff. pr. c. acu.

i Lucius suburbana. i. a ciuitate|erat. ut. e. opdtis minor. l. | f. pdi. ac. et sic facta c. alienatio

k Instituit. et testor. uetuit ft. ff. | ut s. t. l. peto. c. fratri ar. t. s. d|ab. mdi. ex l. c. alienare. acur.

l Iuliam. al iuliam al iuliu c testa|tor erat agnat. et sic q a familia|nolebat remanere ex familia alie|

natum. acur. || s. de l. l. fili. c. diui. ff. e. pr. c. ul. agrippa. ff. ibi positum. et hic|...

m Nutrici. sic || potes ponere et solue et fac. j. d. diet. ...

n Sempronie petere. adiecta ea ex mutuo et fo agere ex testo. acursius. ...

o Iuncta. q. g debuit mihi ...

p Fidei peti. et plenum enim ductum ...

q Quidam. facit. s. e. ... r Quitu. ... s Collegio. ... t Optimus. ... u Dedita sic. ... x Vel ett. ... y Exepte. ...

[Marginal notes, right:] al. antonibus.

al. portione. ff. no duius.

Sempronie si ago una cum et|sibi ab possit alia ...

fore

cum

a [I]s qui complures libertos. puta .iiij. ac. — b [n]omine suo. i. familia sua. vel dic libertorum. ac. — c [f]actum. s. voluntati testatoris. ac. Ex quo semel
d [o]mnibus non occupanti et non nominatis tamen. nam non fuit coniectura. heredum. secus in usufructu, qui quod postea accrescit. ut. s. de usufr. l. i. §. f. Item quod hoc in fideicommissis voluit omnes eum sibi parere pro patrono eorum qui alteri alii non est preferendus. ut. s. t. i. peto. §. fratre. accursius doctor legum.

e [Q]uisque dictavio. s. in futuro. ut. i. infra. l. secus si post dictio et postea hanc adiectionem ponat. ut. s. t. ij. tal. in principio. et infra. huius. l. in uno. ac. decem per

f [c]onceptio. relictas pro fatentem.

g [c]erte. puta dicit vir uxori mee tantam summam quantam accepi ab ea in dotem ei do lego. nam non solum pecuniam numeratam. sed etiam alie res continentur et est ad hoc. j. de dote. p. l. uxori mee. accursius.

h [p]artem hereditatis. de qua dic. ut. j. de v. si. cum stipulamur. et s. de peculio. l. si creditor. in principio. et s. de heredit. vendita. l. venditor. ac.

i [a]ccipi. in prestanda positione. s. ut pertineat etiam ad alias res preter pecuniam numeratam. accursius.

k [u]t argumentis. de dote et de hereditate. accursius.

l [e]i summe. ut summe appellatione corpora contineantur. et non voluntate circa fidem. ut et s. t. ij. l. p. acc.

m [a]diectivum. ex positione ergo et scriptum intellige. fa. sic. s. e. minimus infra. et ad hoc quod pro voluntate ubi prohibebantur. j. de supp. l. labeo. accursius. ex parte. puta

n [S]ecundus dimidia. acur.

o [h]ereditatem. s. heres ubi rogo te titium ut meam hereditatem restituas. qui meus non erat heres in aliquo. acur.

p [c]oheres. puta gaius qui in aliqua dimidia erat heres. accursius.

q [p]artis partem. de dimidiam vel sue partis intellige et dicit aliud ut. j. de v. si. l. nom. fi. §. i. acur.

r [n]on deberet. immo vir quod sic. ut. C. de fideicomissis. l. cum virum que est. si distingue. ut ibi. no. p. l. j. ad trebell. marcell. et ad. l. fal. titia. et facit. s. e. sextilia. et s. t. i. miles. §. f. acur.

s [O]fficius actorum. i. villico suo qui vocabatur antiochus. accursius doctor.

t [r]eliqua. quo nomine tam in oratis penes se antiochus de pecunia deposita ante quam fieret testamentum quam post ex reliquis illis exacta a se et sic desierit esse reliqua ad se pertinere. dicit iste libertinus sibi pertinere. accursius.

u [c]olonorum. quos habebat hic fundus in peculio. r. vel dominus et quod sibi dic. ut. s. e. predis. in principio. et s. t. i. lucius. in principio. accursius.

x [l]egatarius. s. libertus. et sive heres manu sive manum. quod testator sua manu scripsit. Item sive heres reliquam sive reliquorum. s. legatum bene est. accursius.

y [p]referebat. i. dicebat in libello conventionali. accursius.

z [m]anu. al. manum reliquatum al. reliquorum. et al. reliqua eum. i. accursius.

& [e]ndem scriptum. s. libelli conventionalis dati a libro hoc modo. Item petebat quod est reliqua eorum quorum rationem reddere debet. s. inni. et c. quod e. i. dicebatur ei de his de(bere) rationem reddere. at sub reditione rationis et reddito reliquorum continetur. ut. j. de v. et d. l. cum filius. reliqua autem ei antiocho legavit offidius. vel dic scriptum testamenti. nam hoc verba sunt testatoris. Item eorum reliqua lego quorum rationem reddere debet sed ea que sequuntur. s. que in credito. et c. non sunt verba testatoris sed liberti petentis. et sic in hoc dictionem. que. j. positam repetit quasi oblitus de primo que. sed prima lectura planior est. et coniunge. s. vinci et c. aliij ut. r. hos genitivos. p. accusativus ponunt.

9 [i]n credito. i. in deposito apud antiochum. pro sua villicatione. s. et penu. et orti et ostiam ad ministrationem pertinentibus. vel. i. in penu usum suo habuit. s. offidius.

a [i]tem. que ex reliquis exierant in mutua domini et usum domini esse ceperant. ea ei sola reliquorum nomine videtur. quod dominus in suum usum non retinuit. sed apud colonos remanent. et probat quod j. ibi pone in quid et c. accursius.

b [q]ue. s. omnia petebat libertus. accursius.

c [o]ptinuerat. et appellatum fuerat. acur.

d [e]xclusio. i. a parte filie. accursius

e [a]beo. a ctione a libro. accursius. — quod dici.

f [n]on peti. s. posse et sic si libertus non iuste petit multo iniustius que sunt in credito sed falsa est positio vel verius petendo que sunt in credito non petis reliqua — credito

certum fundum legavit et ab eo ita petiit: peto uti velis eos heredes et tempore infinito ullo modo nomine quanti plus te tempore vixisse relictorum nepotem, nepoti eum meum quanti tium quo cum pro fundo ex causa fideicomissi debetur. Respondit deberi.

I[dem]. Is qui complures libertos relinquebat tribus ex his fundum legaverat et petierat ut curarent ne de nomine suo exiret. quaerebatur cum tribus qui superstites erant utrum utique ut alteri ex his qui sibi in legato coniuncti essent relinquere partem suam deberet an vel alii collibertis suis eam relinquere placuit et si non voluntatis a. o. esse satisfactum illum si alii reliquisset. ex fundo ut dedisset accipiant an omnium collibertorum numerum quibus pro legatum esset. tertio fidem esse dubitabatur. Respondit ex omnibus deberi placuit.

Maecianus. Quidam si vir erit tantum ... ex his de nuptiis certo dare fideicommissum uti certa quantitas summa dictavio deinde an(nis) et ex eis de certis concessit in pecunia mancipia veste argentum, et si ubi in quantitas non ad numerum diminuit, decerneret, et ex dotis pro legatione et ex stipulatione res pertinet ad hereditatis ... ille an appellari ... accipi debere in his a genitivis quod sine relata esset ... voluntatem. pro... ad finem ... que in fideicommissum valeret et summe sufficiantur et quod tamen per ... adiectum testatorem fuisse res corporales sed diu taxat decernit mutata personam noluisset.

Gaius. Si titio ex parte vir institutus rogatus sit meuio hereditatem restituere et rursus titio coheres eius rogatus sit partem suam aut partis partem restituere, ante ... partem quam ab herede ex fideicomisso relicto recipit ... restituere meuio debeat. Dicunt aut

— o. [Q]uisquis. appellatio summe. Item hoc verbum quanti refertur non solum ad pecunias numeratas sed etiam ad species legatas. dy.

tria vel colonorum quia in his non resisterem. acur.

g [d]ivisam aut. pro quam vel aut ponitur pro certe et fieret hac allegatio in causa appellationis. accursius.

h [i]mperator. de appel. cognoscens. accursius.

i [i]n credito. al. credito. et verba. i. in deposito. al. credito. et pro dote. sed in hoc. nam que deposita credita et confidit et de depositario et erat credit(um) apud antiochum. accursius.

— [C]offidius. appellatione reliquorum non continentur exacta per testatorem. sed pecunia in mutuum concessam deposita ad custodiam non continet. sed reliqua per libertum exacta bene continentur appellatione reliquorum et ideo legato cedunt. dy.

consultus rescripsit non deberi testimonium quia ab hereditatis appellatione legatum fideicommissum continentur.

Paulus. Offidius quidam instituit filia sua heres et ex dote. Antiocho suo a vicario data libertate certa predia et peculium ei legavit et reliqua tam sua quam colonorum legatarius proferebat manum prius reliquorum tam suo quam colonorum nomine, sed in eadem scriptura dicebatur in hunc modum: Item peto quo tum rationem reddere debeat, sed quam credito habueram ferarum. Sed cum ... tam in credito et in rebus que ... ex fabiani(s) libertus petebat et ex his reliquis esse dicebat et apud presidem provincie optinuerat et diviso constituta dicentur reliqua colonorum non ab eo petit neque propria diversum aliter causam esse eorum que in credito essent imperator in eorum argumentum ... partem legatarii querendi causam in credito et omnium esse que in usu suo summe solent dicens totum quod esset relictum in arca de bi et placuit reddere appellante a parte legatarii suggestum est eidem a colonis post mortem prius facta exacta est. Responsio quod post mortem exactum fuisset reddendum esse legatario. — Indefinitum equipollet universali. Item dicat. dy.

Item si plures gradus sint heredum institutorum sit his verbis ... ad omnes gradus sermo pertinet sicuti sed verba quicumque mihi heres erit. Ita sic quis vel non omnes heredes legatorum prestatione onerare sed aliquos ex his nominatim damnare debere.

Item Servus vel liberos tegularii quidam vel mortua mancipia non loco sed ope separant ut licet in predium in unum ... in ruinam non faciant vel data invenirent. Dicendum autem est quod

appellatum sed forte secus si prima sententia fuit absolutoria. ut. no. hoc. C. de appel. l. eos in prin. ac.

p [e]t suggestum est. post cassatam priorem sententiam. ac.

q [l]egatario. quia hoc in reliquis mansit. nec a patre fa. nec a principis iudicio fuit ademptum. secus. aut si ipse pat. fa. unius exegisset. ut. s. hac. l. colligis. et s. e. prediis. in principio. et s. t. i. lucius in principio. et de l. a. si sic. §. i. in fi. et ar. j. de liber. l. ij. in fine. acur.

r [S]i plures gradus. instituti et substituti. accursius.

s [d]ebet. et tenetur isti et non alij. ut. s. t. ij. et celsus. §. p. et facit. s. t. ij. turpia. §. f. et l. si heredes. et s. e. l. nominatim. acur.

t [S]ervus non loco. sic. C. de prediis mi. l. si predium et j. de supp. l. quod adm. Item facit. j. de fundo instruct. l. quintum. §. alphenus. accursius doctor legum.

[right margin gloss:] et pro dote. sed in hoc. nam quod deposita credita et confidit et de depositario et erat creditum apud antiochum. accursius.

k [s]ummam. s. offidi. j. et non. hic quod uxor et pro operis necessariis ut hic. et s. de his que pro te. dele. l. proxime. §. antonius cesar diu taxat ... lentius imponere. ut ibi et subiicit. i. l. proxime. receptur. supple. et de eo quod ut. C. ut quod desint. ... accursius.

l [m]archa. apud antiochum.

m [d]ebere. s. ei liberto. q. d. non. accursius.

n [p]lacuit. in patronis quod obiectiones legatarius tamen debiter non valuit reddere. ac.

o [a]ppellasset. et heredem a sententia contra se pro fidei commissis. et non in dicendum appellationis sufficit. si dicat pronunciatio pro recto

cerhlell. i. panib; albis. quo pane nō utitur. nisi ci si grosso. sic. C. de epali altori. l. iudices. acursius.
Item alarijs. s. alijs nam non utitur familia rustica pull' ul' alijs delicatis alarijs s; caseo. cepi. et fab. acursius doctor legum acursius doctor legum

expresserat quos unaquam numero et quos cursor intelligebat. sicent. ut. s. e. non aliter. aliquo autem non apparente erunt cōes. ut hic. et s. de l. j. titie. in prin. acursius in... letur. nisi aliud appareat ex cursu testatoris. ul' eius uba.

g H(ere)s meus ui ... ul' alio mō. ut. no. s. t. i. cum quidam. et j. de fundo instruc. cum de lanionis. §. asinam et sic n ob. s. t. i. cū pr. §. fidei. et s. de posit. l. i. §. elegant. et facit. j. de u. si. ubium reddendi. et j. de aur. et ar. l. l. qui uxori. ac.

urbanam intellegendi sunt quos paterfami-
lias inter urbanos annumerare solitus sit:
quod maxime ex libris familie et
cibariis deprehendi poterit. [Uer]
inpptii uenatores et aucupes et
inter urbanos. an in rusticis
contineantur potest dubitari. Secundum
est ubi paterfamilias moraretur et
hospitabatur ibi eos conuersari. [I]n
sulones de urbano ministerio sunt,
nisi ipse opus rustice destinatos
destinatos habebat. Seruum qui natus
est ex ancilla urbana et nutricis
in uillam nutriendus missus mi(ni)me
urbanus esse quidam putant. Sed ad urba-
ne in urbanis esse intelligatur quod magis
placet. [L]ecticariis suis legatis Ti-
tio, si idem lecticarii sunt et cur-
sores: dicendum legato contineri. Vel ne alii
cursores legati sunt si quidem et
uerne et cursores cederent sunt cursori-
bus cedent. Semper enim species generi
derogat: sin autem in genere ut
uerne sunt plures continebuntur.

[L]ucius [H]eres meus damae poenas
ex(?) tuo stichum seruum meum
reddito. Vel ita illum seruum meum
illi reddito ... aut debitum est
id lalio ... qui ... iu-
letur simul dare iubet. [E]duc
statue marmoree ... legatum
tum. Sed omne marmor erat lega-
tum ... statuam marmor-
eam ... duas ... putabat de
... et ... lalio ... suum
... probat. Et puto ... duas
statuas legando ... non pu-
tasse in marmore statuas se le-
gare. [C]itroni mee ueste mulieb-
rem ornamenta omnia mundum a-
urum argentum ... patronum
tuque esset. omne do lego. et ... uba
... patinum est ad a-
urum et argentum ... se
inputet ... ad omnia ad-
iunctum est. [E]tiam corinthia uasa le-

gata esse ut et uases quorum ... uaso
rum colliganda ... causa patiar de
... tiae ... lalio autem ... id ... placet
si ea uases testator nummo uasorum ha-
buit ... procul ... si ea
esse quidem sunt uases non autem id
... non debi [C]um testitudi-
nea legata essent et lectos testitudi-
neos pedibus in argentatos debi
... respondit ... inter-
ea [Q]ui habebat in prouincia ... quod
omni ... praedia ... talia
pignori data sibi ob debitum cod
... ita scripsit patrie mee dulcis-
sime uolo ad ... dari deter-
mino ei praedia omnia ... in ... intra
... cum omnibus que ibi sunt ... ter-
ris ... fructibus ... consti-
tutionibus omnibus ... aut ... pd
... a pignori ... testatoris ... sue
reliquisse ... sit ... sunt ea que
... non ... sunt
... creditore
debitore fit non sunt ... [C]er-
to fundum meum ita uti est ... mp-
tum ... datum ... est ... fundo
et reliquum colonorum et mancipia si
qua mortis tempore in eo fundo fuerint
... reliqua quidem co-
lonorum non esse legata ... cetera ue
... uti ... data

[L]ucius [H]ic ... legat ... in
... mea ... mea et
quaecumque ... fuit que
membranis mea manu scripta
continebuntur nec ea ... cui ... ta ... ti
... licet ... ti-
... sunt et ... ad ... re
meum ... per ... ha de
... cum ... pecu-
... in ... talibus ... condidit
et ... graphis ... quam ... pecu-
... rogata ... in ... prouin-
... alia ... graphia p
... quam postea ... et ... pecu-
niam ... alia ... quam ... autem

– Hys ubis. ubi presentis temporis restringunt ad tempus testa(menti) nō autem extendunt ad tempus futurum. hoc dicit obseruare ... dy.

h. preter duas. licet plures sint statue. sed tamen omne aliud marmor debebetur. ac.
i. Putabat. et bene. ut. s. e. quam ... ul' dic quod nō est id quod ... reditur: quia hic dixit. omne ... illa questionem sequitur quam duas et c. acursius.
k. Putasse. s. testatorem sic ergo in ceteris uidetur prohibere. sic. s. de iudic. cum pretor. et j. de suppl. l. legata. et j. de fundo instruc. quitum. §. f. et j. de aur. et ar. l. i. in prin. et l. quintus. ac.
l. Mundum. i. munditiam. acur.
m. Uxori putat. ... et puri ... superficiem secutus. et ... nam ... prim. ... referuntur ... quod ... dic. ut. s. t. ij. talis. acur.
n. Iunctum est. et sic sequentia minuunt ... precedentium significationem et fac. j. de suppl. l. i. cum quidam. et de aur. et ar. l. cum in testo. et j. de penu. l. l. nam quod in fi. et j. de ali. l. a filio. §. f. acur.
o. Eum corinthia. uitrea forsan. a loco sic dicta. ac.
p. Et uaces. i. cassulas quasdam in quibus collocabuntur: ut subi ... et incipit ... ibi uaces et ... est in littera uaces. ... hec uerba ista nō sunt ... si testatoris prima ... acur.
q. Treba ... s; minus bene. ac.
r. Labeo. determinans quod dixerat trebatius. acursius.
s. Paul. adiuuans sententiam labeonis et determinans. acur.
t. Et nec. ille uaces et fuit preciose. unde nō debentur. si uero communes. i. de uili materia ut palea uel herba palustri que uenduntur ... cum medio ... sic j. de uino et tritico. l. si cui. §. i. et l. uinum. et l. uino. ac.
u. Eum testitudinea. i. lectos quosdam ul' a loco sic dictos ul' quia facti erant ad modum testitudinis. i. uolte lapidee. ul' est animal testitudo quod ... uestem et ut lapidem ... si remouentur a cornibus erat ergo forte ita latum ut intus posset quis iacere. licet igitur et pedes argentei sint positi debentur. sic. j. de aur. et ar. l. pediculis in prin. acur.
x. Qui habebat scribit. hic sequitur grecum cuius interpretatio incipit patrie mee dulcissime. et finitur ibi quintum est. et c. et no. cuilibet suam patriam dulcissimam. sic. s. de off. ... §. ... l. i. §. ... ac.
y. Non uidi relicta. no. quod testator dixit predia mea dari uolo. non aut(em) addidit uniuersitatis signum. s. omnia. prim. R. set certe immo addidit ut apparet in translatione greca hic facta. et facit. s. e. l. si nos. et j. de suppl. l. i. legata. §. f. et j. de auro et argen-
to. l. quintus. §. argento. et s. e. iulianus. in prin. acur.
z. Cessante. et desperante forsan deliberatione. acursius.
& Redacta. quasi. s. consensu debitoris presumpto. tum ex penuria debitoris: tum propter cumulum usurarum. que omnem spem debitori abstulerunt. secundum R. uel dic quod hoc. s. ut in patrimonio redigatur creditoris. fere. fit. i. uix fit debitore cessante nam tunc postulauit creditor a principe possidere ... ut. C. de iur. dom. impe. l. f. et s. de pig. act. ... in pn. et fac. quod dic. hic. j. de iur. fi. ... accepto. ac. ... §. predia.
∘ Peto data. fac. j. de fundo in. l. predia. §. affinem. et s. e. quintus. §. pe. et s. e. predijs.
··a Hys ubi lataulia. i. uascula de ... facta. acur. ... id est sensus ... et no. §. i.
··b [Et] uiatoria. uasa forte quibus in itinere utebatur. ... quod ibi uase erat condita quedam
··c Condictum. al' conditum. i. repositum. et al' editum. et tunc ... septima septa manu propria. i. que erant nomina debitorum de quibus erant cautiones publice et uasa. ... rog. et ceterorum.
··d Et ideo. quia de ... pr. fa. ... nomini ... tali ... et sic de alijs.
··e Et chirographa. incipiunt uerba unius ... hucusque sunt testatoris. ac. ... nomina et pecuniam exactam posuit in uase. ac.
··g Et rogata. i. in uase deposita. sed R. dic. hic esse falsam litteram. acursius.

f. Utrique. i. isti et illi habent suam speciem ul' suum genus. et quia isti non continentur sub uernis nec illi sub cursoribus. immo quidam sunt cursores tantum et non uerne alij uerne tantum et non cursores et aliqui cursores sunt et uerne. et secundum hoc concurrebuntur. s. sunt qui sunt uerne et cursores inter eum cui sunt legati uerne. et illum cui legati. cursores. ul' dic sunt species. s. eadem ul' in genere eodem utrique sunt. quia omnis cursor sit uerna et omnisque uerna sit cursor. et secundum hoc concurrebuntur. s. omnes fui inter eum cui cursores et eum cui uerne sunt legati. plerique autem ideo dicit quia si cursore aliquo inter uernas testator utebatur cedet legato uernarum et econtra si aliquo uerna inter cursores cederet legato cursores. ut. s. e. legatis suis. §. i. ul' ideo quia si testatorum.

E[x]ministro sunt. s. e. contentur. §. i. quod. so. ibi. acur. Putat. et male. ... Cursus se ... legatis. ... Cursores ... Et dero gat. ut et j. de reg. iur. l. in toto. et s. e. l. ut. uxorem. §. felicissimo. et j. de ma. t. si pecl. in pn. et j. de tritico. le. l. ij. in prin. et j. de pecul. l. l. suo. acursius.

C. non deleri ... pecunia non deletur quae fuit exacta. nec fa- ... cum dixit lataria mea. et quod dixit manum mea ... fratris fuit nuptum. t. ut. s. de iud. sub. l. ij. § plane. et l. ex duobus. § f. et l. s. et s. de iof. t. pap. § s.

catum videantur nomina ei lega-
sse quae postea accesserunt in his ta-
bulis continebantur. Respondit sine ea quae propone-
rentur non debiti quae mortis tempore
in his tabulis scripta essent et membra-
nis manu eius scriptis continen-
tur continerentur. Item quaesitum est an
ad eum emptores praediorum in his
tabulis considerentur praedia quae
legata cedunt. Respondit non quidem ma-
nifeste apparere quid de patre sen-
sisset, tamen sic ea mente emptiones
ibi haberet ut his legatariis daret
... praetia praediorum praetereunt postea
fendi praedia quorum ibi. Item paterfamilias
ita legavit: lances ... duas le-
ves quas de sigillaribus emi. Deinde volo
is de sigillaribus leves quae non erant la-
nces ... emptas habebat et adaequabant ... tertiam
... fere moreretur. Quaesitum est an hae
lances quas emptas de sigillaribus habuit le-
gato cedere et nullas alias de sigillari-
bus emerit, non legavit. Respondit ea quae propo-
nerentur deberi eas quas de sigillaribus emis-
set. Alumno praecepit his verbis:
... alumno meo
illud et illud ... per aetatem non ...
ebat ... eum ... volo. hanc quasi omnia ...
... quaesitum est si semper ...
... sibi comparavit an pretium
eius sit id quod per ... erog-
ari solet ex causa fideicommissi ab heredibus
consequi possit. Respondit sine ea quae pro-
ponerentur posse. Item testator libertis
... his libertis legavit ... libertis
... lego illam
... testatoris habuit quaesitum
est an ... omnia ... in
... ab heredibus sint danda. Respondit
danda.
Item si pater exheredato filio sub-
stituit heredem extraneum, deinde
ille extraneus hunc filium heredem
instituit, ... intra puber-
tatem decedat pupillo a substituto

et filio omnimodo legata praestari
non debere, quia non directo sed per suc-
cessionem ad filium hereditas
patris pervenit. Si plures ego ... quam
cum heres extitisset patri et here-
ditatem fratris heredem instituit,
accepi substitutum eius legatum
non debere. At ne quidem si intestato
fratri successerit, quia non
principaliter sed per successionem
bona fratris ad eum pervenerunt.
Si filius ex uncia heres institutus
sit et ab eo data legata sint, heres
substitutum deinde commisso
edicto per alium filium accepit partem
dimidiae bonorum possessionem, substi-
tutus ... utrum ex uncia lega-
ta praestaret an vero ex semisse? ... et
... est ex semisse. Sed ex uncia ab
omnibus ex reliquis ... partibus
... quorum ex dodrante institu-
tus commisso edicto dodrantem acce-
pit ... ex semisse bonorum possessionem
ex semisse tantum legata sub-
stitutus debebit, quoniam ...
augetur ubi amplius est in
... sic et ubi minus est decidet.

Incipit lib. xxxiii. Rubrica de annuis legatis et fideicommissis.

Cum in singulos annos quid legatum sit in ... ascriptum in quo loco detur, quocumque loco petetur dari debet sicut et stipulatum aut nomine ... petetur.

Item: In singulos annos heredi ... amplius ... fundo ... quo ... ad eam moram fecerit licet postea patiatur ... cultura ... exclusus ... nomine ... tenebitur ... quemadmodum si ... operas ... dare ...

[illegible]

paratus sit. sic in primis. vj. bonis. ut .j. de opis libl. l. iij. et facit .s. t. pr.

tus non a mane sed a certa hora diei totius diei nomine tenebi-

Ulp. Si legatum sit relictum annua bima trima die ut forte dena per singulos debeant annos, licet non sit adiectum eque pensionibus, pensionibus est adiectum. Sed si adiectum fuit pensionibus licet non sit mixtum equis. Item si scriptum fuit equis licet non sit adiectum pensionibus dicendum erit equas fieri. Sed si adiectum sit pensionibus inequis inequales debebuntur. Sed neque indicamus debeantur et puto eas debere nisi specialiter testator electionem dederit heredi quas in re lo- cum arbitratus fuit ut pro facultatibus defuncti et de possessione providere pensionum debeantur. Sed si fuit additum boni viri arbitratu hoc sequimur ut pro portione pensionum sine utroque incommodo heredis fiat. Quid si ita pensionibus quas putaverit legatarius annuum prestari possit in des annus et puto tertium non tertiumque simul totum sit in hac dies electione sic in pensionibus debere testator voluit quantitatem dimittere at pensionum in arbitrium heredis aut legatarii constituit. Et si ita sit legatum heres meus tertio trima die dato utrum pensionibus annuis post triennium debeantur et puto sic accipiendum esse. cum per fa(m?) annua bima trima die sensisse pronuntiatur. Et sicut quantitas a certa legetur et quo ad praestet in singulos annos certum aliquid licet in usuras iusserit testator praestari legatum valet sed in usuras hic teneri debet quatenus modum probabilem usurarum non excedit.

Paul. Sed cum in singulos annos aliquid alicui legatum sit Sabinus est sententia vera est plurima legata esse et primi anni purum reliquorum

pri. ceterum tempus fuit adiectum prima vera. Sed sec. in stipulatione quod hic dicat in legato. quod sunt stip. in singulos annos. una est nec finitur morte stipulatoris quod in dicat. etc.

conditionale videtur et hanc mentem continere si vivat et ideo mortuo eo ad heredem legatum non transire.

Quod Annos anno certi heredes proprio ut ypon vixit praestetis quoad vivant et annos .x. annos uxori superstiti marito quinquaginta et .iiij. menses sibi quoque aliquam heredibus eius sexti anni legatum integrum debeatur modus. .x. integri sexti anni legatum debetur.

Idem. Annuam pecuniam ad ludos civitatis reliquit quibus praesidere heredes voluit successores heredum negant se debere quia testator tam diu voluisset praestari quamdiu heredes praesiderent quoniam ... an tamen praesidendi mentionem fecit ad temporis fidei. an protio praestari voluit id modus. xx. fidei. quotannis in perpetuum rei publicae praestandum esse.

Pomp. Quintus Mucius ait si quis in testamento ita scripsit filii filiaeque meae ibi sunto ubi mater sua eos esse volet. eis heres meus in annos singulos in que pueros pueras singulas cibarii nomine aureos .x. si tutores eam pecuniam dare noluerint ei apud quem pueri atque puellae sunt nihil est quod ex testamento agere possit. nam ea res eo pertinet ut tutores sciant quae testatoris voluntas fuit uti possint eam pecuniam sine periculo dare.

Pomp. in testamentis quedam scribuntur quae ad auctoritatem scribentis dumtaxat referuntur nec obligationem pariant haec autem talia sunt si te heredem solum instituam et scribam uti monumentum mihi certa pecunia facias. nullam enim obligationem ea scriptura recipit. sed ad auctoritatem meam conservandam poteris si velis facere. aliter atque si coheredem tibi dato idem scripsero nam sive te solum damnavero uti monumentum faci

tur. morte stipulatoris quod in dicat. ca mortis. ut .j. de v. o. fisticebum. §. i. et .j. de doat. c. mor. senatus. §. sic quantum ad praescriptionem temporalem facimus differentiam inter legatum relictum in singulos annos et stipulationem. licet .d. et .b. inter se dissentientes aliter dicant. ut. no. c. de praescr. xxx. an. cum notis. §. p. Item facit .j. quando di. le. ce. cum mang. et .l. cum annos. et .j. e. in singulos. et .l. cum in an. et .j. t. i. cum usus. et .j. ad .l. fal. l. i. §. si in annos.

.f Annos debetur. cedit enim dies huiusmodi legati initio cuiusque anni. ut .j. e. in singulos. sed non videtur debe- ri nisi praeterita anni sexti. ut .s. de usus. si operas. et .l. sed et si quis. §. si operas. Sed ibi delecto fuit annis suis usus. s. capi- di. hic morte. ut. ar. .j. e. in singulos et .s. quibus mo. a. l. i. §. si in morsu. ut ibi. Item facit .j. de stip. s. sus. co.s. §. cum sic. et C. de advoc. diu. .iiij. post duos §. in huius. et .j. e. l. filie. ar. .s. .j. e. t. et petitionem. §. quam. acursius.

.g Annuam ad ludos. scilicet quibus honestas et verecundia moribus castis servata perseverat. ut .C. de spectaculis. l. i. et maxima. ar. et al' si ad impudicos. nam tunc non in perpetuum praestarent sed nullo modo vel ad aliud opus rei pu. expenderetur. ut .j. de admi. stratione re. ad ci. p. l. legatum. §. f. ac.

.h In perpetuum. plus ergo est in hoc legato quam in usus. legato quod tempore finitur. ut .j. t. i. l. si usus. municipibus. sim. r. et facit .s. t. iij. l. civitatibus. et .j. e. l. plt. et .j. de v. o. si sticebum §. i. acur.

.i Quintus eis. que hec est duplex. nam vel filiis vel illis apud quos debent ali. potest et attribui. ut .j. infra. Item potest esse quod soli filii vel quod soli alii vel etiam al' tertio. quod filii cum aliis sint heredes. Item. no. duo precepta. unum non morari aliud de alimentis. acur.

.k Agere possit. ille apud quem erunt. s. aliqua actione sed iudicis officio. ut infra. dicet. acursius.

.l Uti possit. s. si velit sed non compelluntur non ut infra dicet. acur.

.m Pomp. circa predicta clarius videtis et premittens duo, similia primum de monumento. sim de ymagine. acur.

.n Si velis facere. immo et pontificali auctoritate. vel iudicis offi. est cogendus. ut .s. de pet. her. l. hereditas. §. f. et .s. fam. herc. huius. .9. §. sed et si. et .j. e. l. infra. acursius.

.o Si te velis. quod in sepelli... rent. ut .s. de religi. l. familiaria. et .l. s. ac.

post. §. gener. et .j. de v. o. l. triticum. et .l. ita stipulatus acursius.

Probabilem. quod est probabilis ... ut .C. de usuris. l. eos et sic a ptesti... non debetur usura ultra legitimum modum. et facit .s. de usur. l. placuit. acursius d.

Si in singulos non transiret. secus in advocatis fisci. ut .C. de advoc. diu. iii. post duos. sed dic immo consonat huic. Item quod dic hic verum est non ex honerandi heredis gratia fuit legatum per annos divisum. ut .j. quando di. l. ce. nec semel circa princ. et l. si cum prefinitione. in prin. et .l. fiunio. §. si quis. sed dic vel ubi an non causa alimentorum fuit relictum. hic sic. ... l. sicut

aut quod certum est quod quod quod exhoneraret heredis divisit per ... ut dicta l. nec semel. aut certum est quod constituendi pia legata et extinguitur in hic ... et .l. in singulos. sed aut dubium et ... relictum fuit ... alimentorum. extinguitur morte legatarij ... adheredes transit ... sicut ... ibi ... regi ... legato ... in singulos ... .

· op ·

.i. l. quintus ... non est actio ... ubi nullo obligatio ... tamen ... predicto ... debeat ... an iudicis ... regnit ... ut hic patet. dy.

de annuis legat.

a Debitis. s. si alius vivum patrem noluit. alioquin eorum culpa potentum appo agenti. ut. ar. s. de l. l. l. mobil. § 1. et s. de l. ij. cum pat. § libertus. accursius doctor.
b Nulli operit. et si eius commodum aliquis sibi preferat. et facit. j. de pulv. e. l. fun. ac.
c Itaque redit ad primum casum huius. l. accursius doctor legum.
d In moram iussit. facit. s. de admini strat. tu. quidam decedens. § usque. et s. de fi. tu. l. utilitatem et ubi. pu. e. l. 1. accursius.
e Sine hac sermone. eisque heres meus in annos etc. ut. s. in prin. huius l.
f Debeat. quia pro portione si sunt alii he redes. vel quia coheredes huius pueris. et ex annuis cibariis. x. pro magna parte superhabundabit et sic hic locum actio ex testamento. Si autem soli filii. tunc offitium iudicis. tamen vel actio ex testamento si genera eorum apud quos mora ri debent sit relictum. accursius
g Iudicatur. nisi aliud liqueat. ac.
h In singulos finiatur. ut et insti. de usuf. § finitur. et s. e. in sin gulos. secus in fruit. personalibus. ut. s. quod ad dominum pertinet. am. l. iij. accur.
i Non finitur. s. legatum in singu los annos relictum quia relictum se quentis anni est aliud legatum et sic illud debebit legatarius. plura ei sunt legata et sic in capite cuiuslibet anni inspicitur. sit capax. vel non ut. s. e. si in singulos. et j. e. cum in annos. sed secus est in usuf. cum le gatus est simpliciter non in singu los annos. et in hoc exponas ea. di. s. marcia et media. non minima et. sic non est quod. C. de usuf. l. corruptionem. vel dic quod minima sic est relictus usuf. in singulos. an secus si simpliciter quia tunc non minima ut ibi. Et hoc secundum iu ra vetera. ut quocumque modo relic tus. s. vel simpliciter vel in singulos an. pereat ea. di. quod minima hodie se cus. ut dicta. l. corruptionem. ac.
k Eidem. et ut et s. quibus. mo. u. a. sic et l. repeti. in prin. et hoc causa quod secundum R. videtur petitio relictum si quantitati vel tempio sic reliquit nisi aratum patiatur. ut. s. quibus. mo. u. a. l. si usuf. sed etiam imo et alio modo potest finiri. ut ibi. no. accur.
l Non relinqueret. ut et in insti. de in. di. § his non. et no. in prin. l. unam convenientiam. quia utrumque morte nali finit postea tres differentias. prima una cum dicit sane etc. secunda cum dicat titio usuf. etc. tertia cum dicit illud, etiam me etc. et facit ad l. iter. s. q bus. mo. u. a. si usuf. ins. et s. de usuf. si quis ita. et l. de fisicta. et j. t. a. patrimonij. et j. ad l. fal. l. penales. in prin. et s. de capi. di. l. legatum et C. l. quando di. le. et l. l. et s. de evict. l. si rem quod. § f. et s. si usuf. pe. l. u. ti frui. § f. et s. e. l. a nobis. et j. e. codicill. et j. t. a. habitationis. et l. lici. et l. generali. accursius.
m Nondum petetur. ut et s. de transact. et l. cum hij. § si uni. nam testamento post constituit pignus. ut. et s. de pig. act. l. non est. et C. contra de l. l. 1.
n Notat. s. esse unum. quod dictum est vel dic. j. scripta. 1. notabiliter dicit. accur.
o Mittatur. si non satisfacit qui immo intres heredis post sex menses. ut. C. ut in pos. le. l. etiam. cum enim sit condic tionale huius legatum. quo ad sequen tes annos satisdari. ut. j. ad l. fal. l. 1. § si in annos. accursius.
p Seio meis. tunc testatricis. et sic apparet quod filiorum gratia fuit condictio apposita. accursius.
q Viventis. non quod morientium. quin eorum utilitate fuit hec condictio apposita ut in prin. l. pater. et quia quod in eorum persona casu so lummodo fortuito deferebant. ut. j. de condict. et de. l. in testamento. et l. cum ita datur. et sic non ob. quod. C. de institut. et substi. l. l. et j. e. mevia. ubi non per casum. Item nec. C. de l. l. ubi non contemp latur heredis. vel dic refert an hic Seius adhuc non cepat gerere. et tunc in distincte deficit cuiuscumque casu sit condictio instituta an non ceperat et tunc distinguit in pectat casum ut et tunc deficiat. alias secus si non casu. ut. j. de con. et de. l. ille libertis. et secundum hoc in. l. C. de l. l. 1. ceperant iam moram. prima placet. Item no. quod hic casus in aliquo nocet Seio in aliquo prodest. nocet in pretiis defunctorum. nam licet non stet per eum. et sic heredes. ut. j. e. t. mevia nocet ei casus. at prodest ut non toto legato careat. licet non totam condictionem impleat. quod alias nocet. ut. j. de condict. et de. qui duobus. s. quia staret per eum. sed contra. C. de condict. ins. l. legatum. sed § j. de ali. l. l. genio. § 1. et l. stichus § f. sed ex supradictis apparet. go. ut ad l. illam. C. de l. l. 1. Item facit. j. de condict. et de. l. p. § 1. et C. ij. et j. t. a. cui. et j. e. annua. et distingue. ut. no. C. de institut. et sub. l. 1. videbatur minus. videbatur nichil deberi tamen debetur pro tertia. accursius

(left margin: sic Seius habebat)

(left margin: ar. quod si fuerit quod petit tantum salarium a duobus quantum per probat a quatuor. dy. .9.)

as eo habitationi agere poterit eo tum seius debet. uti faciant. cum interest illius quinetiam si utrique iussi essent. sed ita esse uiuentem accersem debitis. ad ani mitatem sensentius. sed quorum pertinet cum quis iussit in municipio magi nes eorum nam si non honores gra municipii id fecit sed sua causa eo nomine nulli competit. item sed quasi ta nunc scriptura ubi mei ubi Seio ubi iusserit sua eos esse volet illam ob ligationem patris. sed ad auctorem in definiti conuiuandam id pertinebit. ubi iusserit ibi sint. non tamen sed voluntas eius aut iussus observandae est veluti si pretor cognoverit non expedire pupillum eo moram ubi iusserit pater. quod in tum quod pater forte ignoravit in eis personis esse apud quas moram iussit. Si maluit prebeantur eorum in annos singulos aurei. x. relicti sunt. sive sub condi tione significatur apud quos moram in pupillos voluit sive ita acceperim hunc sermonem ut ipsi filius id lega tum debeatur. utile erit et magis est. cum ut prudentiam filiorum suorum secutus videatur et in omnibus non auct oritas sola testatoris. sed omnimodo spe nenda est. sed omni modo observanda est. sed in fine cum omnium iudicis sed omnia debitis si non ad tutorem eius solum referuntur ad eos tamen per tinent. In singulos annos relictum legatum simile est usufructui cum morte finiatur. Sane capitis diminutione non finitur. cum usufructus fi niatur et usufructus. ita legatum pater ti eo usumfructum fundi do lego et quam eis tamen capite diminutus sit cum de usufructu ei do. illud enim certum est in his legatis quod in singulos annos ubi anni si decesserit legatarius eius anni legatum heredi suo re linquat quod in usufructu non est cum usufructu et si maturis fructibus non dum perceptis decesserit heredi suo

eos fructus non relinquet.

Papinianus. Titius Maevius quem pro se ma libertis legatorum nomine quod in annos singulos reliquit pignus esse voluit et causa fideicommissi servandae gratia recte petetur. Paulus notat sed admittendum esse et malus rebus hereditariis mit tendum legatarium in possessionem.

Item Seio annuos fideicommissos si voluit sicut negotiis meis in tervenire debet eo nomine filiorum meorum interveniret annuos Seio cenarios dumtaxat quamquam Titium. Quaeram volo non etiam vivit quamquam Seio pro te heredibus meis. Seius fuerit ex his placuit quod de tribus filiis tunc testatricis duo ex aliis heredibus institutis vita decesserint cum tamen labore quo pertinentia diminuitur ea acceperint.

Medico Sempronio quod in annuos pre bebam dari volo ea intelligitur et quae certa forma ei erogabatur an annue non mercedem vel alimentis voluntate debuerint. Lucio Tito id quod Anemino annuum nomine ac cipiebat annuos c. dari volo an nuum unum decem et c. annuos relinquere Stichus dari volo annuum prebi turum prebebat sumptus tamen torum debentur quos amicorum dumtaxat pro tam solita fuit utilitatis causa sumptus medica mentorum medicum Stichus testator petit an interpositam esse sumptum curaret. Accipiebat.

Paulus. Cum in annos singulos legata et legata esse placet et pro singulis plura legata vel capiendi inspicie tur idem in suo inspiciendum et persona dominum.

Item Paulus. Pretium heredis qui hic plagium posita meum et seio legat et ita erunt pretium autem volo ex pecunia dispensatum et per dicit mercantiam annua aurum dumtaxat. vel sic. etc.

(margin: s. legata) (margin: plura) (margin: legatum annuum extinguitur morte legatarij. dy.) (margin: addito)

r In medico habuerit. ut una comestio vel par gallinarum. vel silia. hec ei non debentur. ut. ar. j. t. i. sempronio. et s. t. l. qui solutum. et j. e. § f. accur.
s Uxori Anemino. al. Ame unio. al. Ame unio. ac.

l. firmo. § f. ac. al. pagis al. plagi. 1. q aius pagis. vel nisi. accur. alter ali.
a Gaius pagis.
b Et Seie. s. immo unum. et puta pontiana mevie. lutiana seie. § r. et sic sub omnia plana sit. quod die lucinana huius feminis relicta tio quidam pontiana ex quibus potuit ut volui sit heredibus pratores. ac. quo anno mihi a. mille libra
c Singularum. rum. a. lib. sed ab. etc. est meu re. vij. per dum ei et ibi. vij. unitiarum. nulls
d Et id legatum. s. annue prestationis. sed die per dio titio relictorum. ut solvet annuam quam nam cum annua solo sit extincta legatum titio m debatur extinctum quia removet secundum Iob. accur.
e Impersona. s. Seie dimittis quam. j. vocat legata

annus vel dici personam meme sinentis. vel io dicit in personam. s. ut sit usuf. tamen quia predia prediis dicit tamen quia scia cui annuum solvebat non poterat pse papere ut. j. t. i. fundi. et l. primonii. et ff. de usuf. defuncta

Coheria. si legatarius impediatur implere condicionem per eam maiorem personam de adimplenda nichominus tenetur legatum. dy.

.l meum negotia. s. nepotis idem si numquam si non stetit per eum ut ibi. et C. de his. qui. et j. de edict. et de. l. in unius. et l. si quis ita. et ff. de l. iij. qui eo aubmam. et uxori. et j. quando di. l. ce. l. v. et item si qua. et j. de alimen. l. gaio. .k lutio. cuidam extraneo. acursius. dy.

minuere annua vel certum singulis annis quod eum legatum de functis legatariis certum sit ... non videri sed in personam iis stetit quominus petitionem competisse ei cui predia viciniana legata sunt et hoc cui annua legata fuerint mortuo legatario futuri legatarii.

Maevia nepotem ex dimidia parte heredem instituit et Lucio Titio ita legavit: Lucio Titio viro bono cuius obsequium cognitum habeo dari volo annuos quadringentos. Si tibi heredibus neptis mee in fuerit quod eum et hic volo item vel tenuiores nepotis mee a sollicitudine ut revocavit sed revocatum pertinuisse qui alio tempore potestatem non legatum gesserit et per eum non steterit quo minus gerat: plus autem neptis mee tutele eius obsequium a fide dependeat. Respondi si non per ... erat alium ne quis mandati ... ipsum de ... etc. ... Voluntatem vellet percepturum legatum. Cyrus heredes scripta ita cavit libertis meis omnibus alumnis ... nomine singulis annuos denarios. iij. ab heredibus dari volo. Sed a viro meo ... curerit quod eum ... patrem sua ... civitate ... profectus sit ... assidue proficiscatur ... libertis cum ... delegatur. Respondi non posse absolute responderi. cum intelliguntur. quod ... non sit ... utramque et hoc boni arbitrio diiudicanda est. Sed cum quis cum proficiscens eis ... obierint. ac pro eum ... non sint ... legatum debetur. Respondi ... longinquis et breviter excursionibus ... modo legatum eis minime debitum esse.

Titius. Si cui annua legata sunt legata rebus ... adiecto summe ... vindicandum ... non ... tamen ... testatoris parte solutis ... vindicandum ... et dignitate persone et utilio oportebit.

Idem. Cuidam qui rogatus esset ... reliquit testamentum. ... fideicommissum ... capientis personam ... familiarem ... non possit. ... et ... diem ... nullo modo liberatum esse ... sit ... prorogatum esse ut ... tempus ... esset liberatum et ... plus eum petiturum quam debuisset.

Paulus. Servus post ... annos liber esse iussus est legatum ei ex die mortis domini in annos singulos relictum est ... quidem annorum quibus liber erit legatum debebitur. ... tamen ... complebitur.

Idem. Legatum est ita Titie do lego ... a die ... in annos singulos ... debebitur ... legatum ... in annos singulos debebitur.

Cum pater ... quod ... nasceretur quot annis in annos singulos binos solidos ... eo anno quo natus est ... debebit. ... annorum dari possunt.

Annuum legatum diviso per tempora per rei legate naturam transit ad heredem. dy.

Lego ... donec pervenerit ad xij annos. videtur legare singulis annis. dy.

Scaevola. Codicillis testamento confirmatis fideicommissum libertis legavit eumque alienari vetuit. si pertinere voluit ad filios libertorum et eis ... dari ... quibus prestari volo heredi ... eius fundi ... per annos singulos usque ad annos xxv a die mortis ... fuerit ... institutus ... annum ... decesserit an residui temporis ... his qui supra scripti sunt ...

.m Si nollet administrare secus si staret per casum fortuitum ut. s. eo. in prin. et j. e. annua. ac.

.n Uxorem non recessent. ex hoc oritur questio. ac.

.o Difficile. i. raro quia sic cogitabat facturam uxorem ut allegant libri. acursius.

.p Nichil amplius. al. nichil amplius. et al. nichil magis. et al. nichilominus. et dic. i. magis. sic. C. de iur. et facti igno. l. non co... acursius.

.q Ex longinquis. sic. s. de iudic. si longius. in prin. et C. i. ol. si quis ... si suscepit ... de opis liber. ... attendendum ... contemplatione ... non recedant. ut. j. de dic. et de ... facit. s. t. i. qui concubinam. ... acursius. dy. sic. s. de minus act.

.r Commodum ... cum ... et mo... dus. ac. legatum. s. relictum. ac.

.s Sicut ... tus fuit. consuetudo ...

.t Solutus ... attende. sic. s. de l. i. si filius plurium. et f. ff. de pig. act. ... cum ... lana ... si suscepit ... filius ... ut j. de ... relicto ... valeat favore ultime voluntatis ut hic. et ar. s. t. ij. l. i. nec obstat. s. de iur. do. ... gener. quia post diem quibus ... non valere. ut dicto. et. gener. et j. de v. o. ... ita si in prin. ac.

.u Eum. al. capit cui et al. Iavolenus.

.x Ex pari ... sic. j. ... peremptorie ... si minor ... nec non. ac.

.y Nullo modo. vel ille ... pecuniam ... ut ar. instit. ... ut ... C. ... l. si ... ad hanc distinct. s. de usuf. l. ... cum ... si ita relictum ... et C. de fidei. l. ... post mortem ... in ... de legib. ut ... de l. ij. cum ... hereditatem ... ac. ... quod ... in dubio.

.z Heredis. ut. j. de reg. iur. l. cum ... et ar. j. de v. o. eum qui ... et j. ... de act. ... de solut. quod ... l. filium. ac. ... debitur. actore ex ...

.& Servus de ... testo. ut. s. t. ij. si quis ... ac. ... non ...

.9 Compellitur. ... quia liter ... et j. de ... ff. ... ex parte. et ... de necessitatibus ... heredes institut. l. ... et ff. de l. iij. filius ... intelligi. h. l. ... de v. o. ... sic ... infi. ac. ... fuit ...

mienta

nous.

ratoris.

.a Legatum putant. et male. ac. Miles omni anno debebit quinquaginta pro ...
.b In singulos. s. quousque diu miles. et singulis annis quamdiu miles. sicut si lego tibi usuf. quamdiu vives vel usque ad decennium. tale est quod ad repetitionem ac si legassem singulis annis. ut. s. quibus mo. usuf. ... l. sicut man. in prin. ... unde tracta ... et maxime quia in testis plenius est facienda interpretatio. ut. j. de reg. iur. l. in testis. vel dic ut in annos singulos. i. singulis an. ... aliquod solum de his legatis. ut. s. e. l. iij. et ad hoc. j. quando di. l. ce. sicut prefinitum et j. e. ...
.c Vinum falernum. a loco sic dicti. l. i. optimum. sic ei ... vulgari vinum ... falernum. ac. ... de alia materia quibus ... et ...
.d Culleos ... nona quam ... ut. s. de pig. act. l. f. ... ac. ... in prin. et j. de v. o. ...
.e Eodem ... et sequitur ... ad quod j. quando di. l. ce. ... et ff. de l. i. quod in ... in prin. et ff. de ... si debitor. ... loc. ... licet. et j. de tritico. ... et ... l. i. cum ... et j. exeo ... de alimen. l. ... acur.
.f Codicillis confirmatis. quod hodie opus non est ut inst. de codicill. ... acursi.
.g Heredi. nondum annicullo ut statim ... acursius doctor legum.

... nodic videtur tamen quod non. ut. s. t. i. quidam ... testo in prin. ... forte pali. ut. j. de ali. l. titius. ... ff. de usuf. l. ... acur. die ci. s. sese p
.a Fidei. s. annue prestationis. et ... act. s. personalem ex testo. donec vivit. non ultra. ut inf. ... fideicommissi prediorum titio relictorum. et dic ei titio ... post mortem ... est quia predia Luciniana nam debet dicere ponticiana ... fideicommisso annue prestationis deberet ... quibus ... titio ... prius dici. acursius.
.b Legatarum. annue prestationis ... non prediorum. ut s. t. i. pr. et. tusculanus. et ff. de l. a. ... acursius. ... puberem. al. puberem al. impuberem ... vocatur menius. ut. j. sicut pr.
.l Meviam in

a Cadberdis. qui presciebat ei alimenta constituendo. nec ei est facile edendum quod testator voluit dare alimenta a legatario vel singularis heredi omnium bonorum domino. et ideo non patiuntur vel legasse sed simplices pensiones divisisse legatum ex bonorum condicione gravati et ideo omnium annorum unum est legatum. ut infra quando dies legatorum cedat. l. sicut, prima. et l. firmio. § fi.

testibus. quibus deo dei quod reliquendo suo vel filio alieno domini prius ve mancipationem fecit. ut infra de dono. et de filio. et de iur. delib. l. plurimum. et fac. infra de rebus dub. l. quibus

b Sticho alumno. id est alumno. scilicet Stichus dicitur quod aliis alumpnis sit reliquit. accursius.

c Commeatus. id est hoc voluisse videtur quilibet ad xxv. annos haberet commeatus. ut statim infra. accursius.

d Alumpnis. id est alumpno. vel ut dixi. et fac. supra t. ii. cum pater. § cum. et infra quando dies legatorum cedat. l. firmio. § i. et ii. accursius doctor.

e Titia patria Gratiani. cum usufructu legaverat. accursius.

f Credientibus post consolidationem ut institutus de usufructu. § f. unde sicut emolumentum morte finitur ita et bonus testator largius sit locutus. accursius.

g Debeant. vel debeat, scilicet heredes.

h Firmio. et ei prestabit firmio et cetera. et sic istud firmio non potest. ut no. supra si quis cautionibus. l. eum. § f. et C. de transact. l. actio. ac.

i Ceteri. vel ceteri. vel ei ceteri. ut supra. t. i. si alterius. meos quod hic dicitur ab heredibus non prestandum fideicommissum. solo hic finitur erat legatum et ideo ei bonis at ibi caducum aut ideam caduci factum remanet apud heredem. et ideo cum suo bone et sic est solutus. supra de le. ii. celsus imperatores. que est et fac. supra t. ii. imperator. imperator. et C. i. et ii. de alim. l. Stichus. § Titia. et supra de le. ii. fili. § § ap. et ii. de dote. p. l. iii. in principio. et supra de con. leg. l. § fi. ac.

k Qui in marito. vel lex. vel C. accursius doctor legum.

l Prestabat. puta x. aureos. ac.

m Domina sanctissima. loquitur uxori quam instituerat heredem. accursius.

n Octingenta. scilicet nolo subaudi. ut C. de fideic. l. volo. vel equipollens ut scio te prestituram vel credo ut hic. et supra de le. i. l. etiam hoc modo. et l. eo modo. et supra de le. ii. unum ex familia. § f. et supra de le. iii. fideicommissa. § quod quis. accursius.

o Debeantur. presumitur ex iuventis usu eiusdem morientis voluntate. ut infra t. i. Seio. § f. et ii. de alim. l. i. alii. § Basilice. et l. plurimum. § i. et l. Stichus. in principio. secundum quod aliud apparet dicendo ex voluntate expressa defuncti. ac.

p Lucia quo ad vivit. scilicet testatrix. accursius. quod sit x.

q Summam. puta xx. aureos. sed quod est

r Argenti. scilicet uncias vel pretium prestabat testatrix dum vivit. non autem tanta pondo auri. unde quod non ad unum prestabat sed legavit ad pondo. unde licet non valet sed tamen valet ut iste tres prestationes sint loco trium pondo auri. et sic falsa demonstratio non vitiat legatum. ut infra de condic. et de. l. demonstratio. accursius.

heredi debeatur. Respondi in fideicommissum videri successorem ad heredis. Item respondi. Sticho alumno meo suo et Ianuarius x. annuos dari volo et semper quam heredem ex triente institui rogavit. eius fidei tue committo semper iis fieri uti legata quae alumpnis meis reliqui ex medio tempore recipias et apud te habeas quod adiuvare omnes deo habeas. quaesitum est cum Sempronia eius fidei. sit abstinuit se ab hereditate an quod sum voluntatem defuncti perceperit pecuniam alumpnis relictam an Sticho delegati sacro fisco an iure. Respondi. annuum competere. Dicitur Titia heredes scripta usufructum fundi Maevio legavit eius fidei commisit uti Sabinum meum ex reddi tu fundi praestari volo Anno Pamphilo Sticho ex die mortis annuos sestertios quot annis quoad vivent. quaesitum est cum Maevius annua alimenta praestitit post mortem autem eius fundus ad heredem Titiae pleno iure redierit an alimenta ex fideicommisso Pamphilo et Sticho debeantur. Respondi nihil proponi cur debeatur praestari ab heredibus Titiae cum ab usufructuario alimenta relicta sint. Idem quaesiit an ab heredibus Maevii legatariorum legata praestanda sint. Respondi. nihil ab herede legatarii praestandum nisi testatorem manifeste probetur voluisse et usufructu finito praestari si modo id ex usufructu receptum esset ei idem praestare sufficeret. Qui in marito homini decto praestita annua praestabat testo ita cavit domina sanctissima scio te de annuis meis curaturam ne quid his desit itemque tamen et Marcho dari volo octoginta. quaesitum est an Marcho praestitis sibi ex causa legati octoginta annua quoque consequi debeat. Respondi nihil proponi cur non, sed ea quae in consultatione collata essent debeantur.

Lucius Titius quae ... adiuvabat quae praestabat annua do lego quoad eam testatrix ... quoad viveret praestabatur salarii nomine certam summam item pluris sestertiorum dierum nomine et ... pondus argenti. Sunt pro eo praestationes. An eadem ex causa legati sunt fideicommissi ab heredibus eius tantum praestari debeant. Respondi. ea quae adhuc vivente testatrice praestanda voluit sunt. Item annua huius libertis legavit si moraretur cum uxore mea quam heredem ex parte institui quaesitum est an mortua uxore condicio defecisse videatur. Respondi. secundum hec. existatura est testator hoc desiderans tum Respondi. Sine ea quae proponerentur debere. Lucia Titia fideicommissi his verbis reliquit. quisquis mihi heres erit fidei eius committo uti det ex reditu cenaculi mei et orrei post obitum sacerdoti et hierophylaci et libertis qui in illo templo erunt denaria x. die nundinarum quae in eo templo ut vivus dum inquam qui eo tempore quo legabatur in rebus humanis et sequens fuerit debitum sit an ei in quos locum successerunt. Respondi. Sine ea quae proponerentur universi fuisse idem de nominibus et desiderat certum datum esse templo sed quo diurnum et diuturnum immo annuum. Item fideicommissi nomine deberi an in perpetuum. Respondi. annua praestanda sint. Respondi in perpetuum. Item Lucius Titius suo ita legavit praestari nolo Philonimo et Sadidum in uterque quinquagesimam omnium reddituum quod ex praediis a colonis et emptoribus fructuum ex consuetudine domus prestarentur heredes praedia vendiderunt ex quorum reditu quinquagesima relicta est quaesitum est an pretii usurae quae ex consuetudine in pretium praestarentur quinquagesima debe

s Annua. vero non obstat exceptio. si pro utilitate communis condicto talis finis apposita est.

t Legavit. scilicet aliquis puta duobus libertis suis. accursius.

u Debere. infra de ope. et de. l. vel libertis. alii distinguunt an ceperunt moram vel per eos constiterit. et te distingue ut dixi modo. aut non et te indistincte non habent. ut no. supra de. Seio. et dic plene ut ibi et fac. supra de le. i. turpia. § i. et de condic. et de. l. intestato. et l. cum ita. et l. si quis ita. et l. ut. aurum. ac.

x Lucia Titia vero Philolato nomine capelle. vel loci ubi est capella. ut sacerdoti vicarie delectabilis vice ville. ac.

y Donatori. scilicet ut sic per ipsos presentes ministerium ipsi templo potius relictum quod eorum personis legatum videatur. non enim suum cum ipsis sed potius templi cum ipsi deserviebant legatum fore est utile. quod eo magis apparet quod in legando mentionem templi fecit

utilitate. scilicet seminandi. vel colendi ut quinquagesima expense videantur legata. tali legato

z Vendiderunt. vero iste quidem non obstante ut infra t. i. fundi. ac. ditus. vel redditus. vel reddituum. accursius.

a Credi. taxat. quod tamen per suam certitudinem satis praestari

b Dum. absque istis redditibus potest. ut infra t. i. fundi. et de le. ii. codicillis. § i. ac. tamen constat nil deberi

c Vendita sunt. ab emptoribus. ut supra de condi. et demonstratione. l. f. § f. ac. gata sunt. scilicet tertio. quam. scilicet redditus

d Salibro le. sufficeret ad annua praestationes. x. sunt

mediet. tate fundi. fal. auferret. quod tamen fac. non potest. ad plus quartam. cum in singulis rebus fal. imputat. ut C. ad l. fal. l. in imp[e]nd[end]a. licet quidam contra. ut ibi no. per quibus

untie. quod sic collige. habet enim tres untias iure institutionis. secundum habet. vi. et tres partes alterius untie restitutionis et sic habet novem quod dicit et quartam. et no. quod in. s. az. est siliqua. al' siliquae. vel silice. et semper sit tres sextus. ut quarta untie si ue. xlviij. partem assis contineat. vel annis libri rei. et faciat quod dicitur. no. C. de epis. et cle. aut. S; hodie. Item ad hoc contra puntitorem. et facit inst. de her. in inst. §. hereditas. acur.

indiam

atiu. xx. redditum dimitti quinqua-
gesimas legatas. licet perdiane
dita sunt. Callimaco cum fundum
legaret ferentem annua septua-
ginta per fideicommissum dedit pamphile
annua decem quesitum est si lege falci-
dia legatum minuitur. an pam
phile quoque annuum fideicommissum minu-
endum sit. cum ex reditu legata
sint quae largiuntur etiam si falci-
dia partem dimidiam fundi absu-
meret annuam partem pamphi-
le. x. sine ea que proponerentur non
videri minutam nisi aliam esse
defuncti voluntatem probaretur. Filium ex dodrante
heredem ex quadrante instituit he-
redes et filii fideicommisit ut uncias
restitueret hereditatem. ab ea autem
petiit ut infirmitate filii contem-
platam haberet eum menstruos annu-
os que aureos denos prestaret done-
c is ad xxv. annum etatis perveniret
cumque autem implesset eam etatem
partem dimidiam hereditatis ei re-
stitueret filius deducta parte dodran-
tis quartam et qua institutus erat uoli
de hereditate retinuit post ea impleuit
xxv. annum etatis quesitum est an no-
vem uncias hereditatis habere de-
beat an semiunciam et siliquam
an eius partem dimidiam pro quo ei
restitueret. xx. sine ea que proponerentur
tum restituendum quesitum est eo
quod falcidie nomine filius de-
duxisset semissem faceret. Item que-
situm quoque infirmitati filii pro-
spicere voluit fructus quos medio
tempore non ita ei restituere debere
respondi sine ea que proponerentur deberi.
Lucius titius testator patrie sue civita-
ti sebaste c. legavit ita ut ex eo
usuris quincunciis eius etiam
ima sub suo nomine celebraretur et
adiecit hec verba quod si contra eam supra sc-
riptam recipere legatum sibi pecu-
niam civitas sebaste noluerit

nullo modo heredes meos obligatos
esse titulo solo si hec sibi pecuniam
postea per se spirantio et nomini bus
debitorum hereditariorum et ego sa-
nea nomina a meis legati. rei. p. a
diudicentur post cuius mortem res
p. aplis adiudicatas sibi pecuniam
percepit quesitum est an si res p. quod
nibus testator asscriptis postea non perui-
legatum ad filios heredes pertine-
at. r. item. p. voluntati testatoris
parere compellendam iactum faciat
ut nisi quidem summas quas per curationem
nem l. nouem solute sint uel
repetitione heredes adiuvandos ab
his nec dominibus ea in soluit
res p. in novatione accesserint a
pristina obligatione non prohibendos quo
minus debitum petant. Largius
eumpianus consuluit aliquem pro
certam pecuniam prodimum testo
legasse decem et ex testo ita cauisse
pecuniam quam ticio liberto talu
mpnio meo legaui uolo esse pene
publium menium usque ad xxv.
annum etatis sue pari ea quam putaui usu-
ras eum eo quas dignos quantitati aut
in sumptum ei statuendum sit in pro-
ut menium cum preis aliquem et pretare
debeas estimabis quesitum est an heredes
a publio menio satis accipere debue-
runt solvente eam pecuniam. r.
cum testo nulla exigente satis-
factionem commemorato fiat satis ha-
buisse heredes suis voluntatem def-
uncti publio menio pecuniam nu-
merare et non ticii alumpnus r.
heredes eius audiri debent ad illum
heredes. Priorem agentes quod ii satis
non exegerunt et ea minuitate cum ei
ticio acceptum inde etiam ab heredi-
bus eius liberato se esse supra scripto
heredes suis inveniente testatore publi-
menium solvendo esse desierint cum
xx. cautio ab eo exigenda esset. Pr-
duos filios et quos pueros instituit

Cessante causa dilationis concesse tollitur dilationis effectus dy.

l. Can eius. s. totius quod habet quod est fere dextans. non nisi quarta untie minus. ac.
.m Cum eo. ex quo erat sextans et quarta uni untie. sic ergo quatuor untias restituat de eo quod habet deducta quarta uni et filii habet duas. et quartam alterius. et sic semisses habet.
.n Voluit. in predicto tempore. tempus dilatione. acursius.
.o Debet. s. omnis qui menstruam supplebat datorem ac. r. ac. | tacita volunta-
.p Dole. l. ex | te paris. presumit ei pro inducias medii temporis perutilitate filii posuisse. ut 78. e. s. quintus in fi. et dol. ij. si ita. §. pegasius. al' in fructibus. alii distinguunt utrum nemant in restitutione. ut no. C. ad trebell. l. si ilem. et fac. s. de usur. l. i. fideic. §. cum pollidos. et s. e. eum q. et j. de reg. iur. l. cum itps. et j. t. i. generali. §. duas et j. ad trebell. l. fina. §. si heres. | contraria. a. festi-
.q Iunius | unitates que sublu dibus non fiant. sed sub memoratione aliquorum morum honestorum l. vel rerum locarum per ita non habet exempli gratia exceis ca pienda. r. ut dixi. s. eil. a nna. ac. | dicatur. sicque res r
.r Eadem | iudicata perudi care uir heredibus. | tite ti. ut.
.s Voluntati. si | j. t. a. l. legatum. | h repetitione. l. effica-
.t Cuti | ti. s. condict. sine ca. l' ob cam. ut. s. de condict. ob cam. si heres. et j. t. a. qui de . 78. de l. ij. l. an plt. §. ate. et h' n missi per sidos fiunt et roga ta in minos ciuitatis. ut j. de expen. lu. l. a. et j. de ad mi. rer. ad ciui. pti. l. a. et iij. et j. t. a. l. legatum. f. r. et h. S; h' expresse dix. testator remanere ap. heredes si ciuitas nollet festum facere. | h cau-
.u Non prohibendos. quoniam nichil per ses iudicauit. et fac. C. de dat. q. sub mo. l. i. et ij. Et no. ex hoc. §. relictum sub modo reli. solui antequam ipse tum modum. caue. tamen exacta ut no. C. de his. q. sub mo. l. i. ac.
.x Largius consuluit. s. me. scentii. dicens. aliquid. et e. acu.
.y Computari. repete uolo et ita singulis. an. publius li- bto tales usuras pret. acur.
.c Debeat. quia forte es sole ei ut. ar. s. co. ma. l. qui. pa. | quod de sorte post. xxv. an. libri ei restituendis. ac.
.z Secta accipere. tamen de usuris p.... | facere similiter ut. h' caut. non exegit. acur.
.a Habuisse. i. debuisse. l. i. satis | dare. una quia testator nil dire de sat. ut h. r
a Liberatos. h' aut contigit et plicita | alia. quia primi testatoris in executat. ut et al' in fatua. re pupilli salua fore quod remittit tutori testamento ut in s. de sat. tu. §. i. et tia. quia est publice missus. et nullum ibi habet commodum al' sec. ut in contra. s. t. i. si §. i. etia. et ad exhiben. uir. §. si t. et j. de con. etc. tito. ipi. | ut ar. j. in ipso. l. si is aq.
b Inveniente. proter fin. t. ul' quam an. cum h' igrabit testatori. §. f. et l. secunda. 78. q sat. cog. ab arbitro. §. i. et ide in isto mag. si post ei morte. quia non est inutile pater habuisse ei fide lapso facultatibus et opulentia. ut s. de sit. tuto. l. consimili. do. et l. utilitate. et j. de adimend. leg. l. iij. §. f. acursius.
c Pater maiorem. s. seium. acursius doctor legum.

tam. hic oritur ultima quo. acursi. | Filium contrarium | hereditatis. s. totius non hereditariam hereditatis. no. | quia tres tamen untie quas iure institu- habet venientem in restitutionem. non autem quod per trebell. filis nouem restituit al' licet dixissent. tamen venient. r. quod habet iure fuisse defuncti voluntas. al' aut dic. ut C. de fidei. l. cum unum. ac. | untie. et quarta altius. acu. Parte quarta. que est due | untie. et tres partes altius un- Restituit. quod sint. vj. | tie. acur. | tiam et siliquam. Et semiunciam a. mediam un- | i. quartam unius

Si legatum generet bone vel extrinsecus non per rationem legis fal. sed fideicommissi dicitur dy.

Si legatum fideicommissum parte dimidia heredem... quatenus de addimidio restitutio deteraxit dy.

Si legatum usus non adimpleat modum a testatore per latum legatum revocatur dy.

Largius. non imputatur heredi si soluat commissario ad distribuendum electo. non commissario post testamentum inventum testatore fiat non soluendo dy.

additio

.a relinquit. ante ptem ul' in sua ptem. seu p sua pte soluenda ei. cu eet. xiiij. an. ut. i. patet. acursius. est fiduciarius eius tutor. ut inst. de fiduc. tu. i pn.
.b impubes. et ita maior fr. acur. — .c legauit. i. p legauit puta. c. acursius.
.d comisit. ut dcm. c. donaret. ac. — .e p censu. p dior. p dictorum p sgator. ac.
.f reddituus. hec uba p sunt fri maiori. alit ei de fructib. istis nil lucrarent. u. s. e. cum q del. ij. si ita. §. pegasus. R.
.g annua cara. i. singulis annis p stetur. i. relinquatur hrdi fris. ac.
.h transierint. cum honere eiusdem pstationis. acursius.
.i tutores. datos de nouo post mortem fiduciarij. acur.
.k locutus. i. cum fuit locut cum fre maiore. acursius.
.l restituenda e. a tutore fiduciario q e ea finita no p ius. ut inst. de at til. tutor. §. f. que finit morte tutoris et alijs mois. ut inst. qb. mo. t. fin. acur.
.m fris. si eni maior fiat fris i pubis fuit tutor semp illis u bis quib testator iussit restitue eu res pupilli post pubtatem intelligit resti tutore uelle fieri quoquo tpr tutela finiretur. ut pubtatis. l. xiiij. an. appellatione omis tutele sig ficatur ...

.c incerti actio. ... de re. p. l. rebr. ac. xima ul' media. ul' ...
.f ex magna. l. s. ma olim lic; hodie secus. ut usuf. corruptore. acursius. .g restituatur ...

heredes maiorem et minorem. quicumque impubes erat et in fine partem eius certa pdia reliquit et eum. i. uiii. annos impleuit etiam peccuniam ei legauit. idem frs eius fideicomisit a quo pete re uub uba. a te peto frater uti a ba innis in etatis ad studia liberalia frs tui inferas. uiui eius annua tot usque ad annos. xxiiii. eo amplius tribuat fr is tui pceptu eius defendat donec bona restituas et ate reddit pdior illor pertineant quoad pue nat fr tuus ad annos. xxiiii. quia est defuncto fr e maiore herede alio relicto uti minori similis cod percipiendi reddit fundor annuis erit ... taxa q stantiis esset si uiuet sed adhuc eam eius transierint dicunt id omne hois pertinuit ad pupillum uiu pupillu et tutores transferri debat. r. si uiua que proueniunt intelli testator qui cum tutore locut ut tpr quo tutela restituenda ee h q p amuis pstari nuntit, percipiendis fructib; finiant. scilicet maior frs morte puenit est omnia q relicta sunt ad pupillu et tutores eius confestim post morte frs transisse

Ulp. Si ita legatum sit quod testatur usu dicerit et in annos singulos hs iuueuis dato qui si filia minus annum tertius dotta fuerit, in eo minus erit. et debent. r. scilicet uidi rem et si ecclesia minus nondum fuit eis pl cod tm debi

Mod. Quidam decedens dum rationib; dum uellet eis die natal sin dumis scilicet, tam res pn sunt non e uissimile testatorem de uno anno se sisse sed de perpetuo legato

Iul. Cum esset pecunia certa. i. t. c. r. p. sardianorum relicta p. cumedenntur et annuntitam. dum sed tam testaretur uidelicet perpetuam penitus ac relinquisse testatore p quadum fructuum in p mu quadeuntur

Gaius. Filio familias quod ad ...

de puis sit in annos singulos de nudari possint.

De usu et usufructu et reditu et habitatione et operis per legatum uel fideicommissum datis.

Paul. Nec usus nec usus fructus itineris actus ui e aquaeductus legari potest. quia seruitus seruitutis esse non potest. nec erit utile ex senatus consulto. quo cauetur ut omnium que in bonis sint usus fructus legari possit. quia id neque ex bonis neque extra bona sit. sed incerti actio erit cum herede. ut legatario quamdiu uixerit eundi agendi ducendi facultatem praestet aut ea seruitus constituatur sub hac cautione ut si decesserit legatarius. uel capite diminutus fuerit. ex magna restituatur. (lex ista post diffinitionem de legatis operarum legatarum usufructu)

Pap. Hominis opere legate capitis diminutione. uel non utendo non amittuntur. et quoniam ex operis mercedem percipere legatarius potest. etiam operas eius ipse locare poterit. quas ut percipiat. heredis est patientiam praestare. idem est et si per se eum locauerit. quia legatarius fructuarius non est. ad heredem suum operarum legatum transmittit. sed seruo usucapto legatum perit.

Paul. Hominis cuius opere legate sunt possit sicut locari et multiplicari.

Ulp. Si pure proprietas deducto usufructu legata erit. eam ad legatarium pertinere. quamuis fructuarius heres sit institutus.

Paul. Usufructu cum morabitur in utilitate proprietatis idem est in legato quod constitutus usufructus morte intercidit.

Pomp. Si usufructus tibi in biennium solet proximum a morte testatoris legatus sit et per heredem steterit quo minus eum in dando per toto biennio uideri omnis retine quam adiunctio relicte. si ues legata incertum utilia ex certa re quam quis deliberauit moratum esset in danda est aut ut peti quidem tamen usufructus qui legatus est non possit. quam fructus qui non est qui legatus sit

.o De usuf. et red. le. Sed quid differt hic. t. ab hoc de usuf. s. i quo de hijs tractatur. R. hic i ulteria uoluntate tm prosequitur. et plenius ibi in continuos. ac. aque duct. de. s. de seruit. rustic. p dior. l. i. acu.
.a Nec usus itineris. qd sit it et hi seruitutes p state. q seruit et e. et argumentatur a toto. p se eni seruit intellecta sine re que .b legari pot. ab eo. s. cui debent seruit nullus fructus est. ut. s. de usuf. l. uidamus. Item nec de loco serui p t legari ab eo. q dominium e alterius. ut. s. si seru. uendi. loci cor. uni no pot constitue seruitute ille cui debet. ut. s. comia. p di. l. i. §. ideo. ab eo aut q debz seruitutes p dictas. hi p t consti tui seruitus alia q nn noceat. p mo. ut. s. de seruit. rusti. p. l. ij. §. i. et ij. et l. p q et s. comia. p. l. qui p e tum. ac. .c l'gari. ut. s. de usuf. e. r. q usu. a. l. i. ac. peta.
.d ex bonis. i mo i alienis bois e semp. q sua res nemi seruit. ut. s. si usuf. petatur. S; dicen i ppetate aliena. s. qd g di no ee i bois. q p se sin fundo dnante n pt alienari. cu no lat forte p diu cui alienaret. ut. s. de cur. fur. ult. et inst. de seruit. §. io aut. Ite nec usuf. pot alienari. ut. inst. de usufr. §. fi. et te p diales n sit i bois alia rone. q in dee ri ee. ul' extincte ee. na et mamea ur extiecta cu accedit uestimto. ut inst. de rer. di. §. si tam. et tignu ur no possideri cu accedit edi fitio. ut. j. d usuc. l. eu. et l. rer. ite n i petit. hrd. uenit. ut. s. d pet. hrd. et no tm. §. f. S; n sipl r seruitutes sit ex bois. cu p ssidetes except. et n possidentes hamus act. ut. j. d r. acqr. re. do. l. re i bois. et posst obligari rustice h; n urbane. ut. s. d pig. si is. §. f. et l.

sic. c. de ferijs. l. omis. ul' die quali decessit.

no. S; h. e. t. l. v. ubi dic usum uiden legatum S; dic et e plus ut ibi. ac. dixit. ut. s. usuf. que ad. ca. l. de e est. et l. p.
.n transmittit. n ahl testor ul' illud refertur ad annuu l'gatum. no ad l'gatum ope. ac. .o usucapto. ab extraneo. acursius.
.p petit. secus in usuf. et usu. ut. s. de usuf. l. locais. §. proprietarius. et j. de usuc. l. iusto. §. non mutatur. et qr secus pot queri. sic et posset queri rō aliaz differētiaz. et fac. j. ad. l. falc. l. i. §. s; opere.
.q Hominis. pone exemplum i libto qui d; opas p trono e tas. qui p tronus pot locare et promittere et legare. ut. s. de op. lib. si no sor. §. libtus. ibi. S; si delegatus et e. et j. de opis lib. l. ope intex. Item et si lib ho locauit m opas suas in quinquennium ius meu possu alij legare. an aut i ppetuu possit lib ho suas locare opas. dic ut. no. s. d usuf. l. iij. §. ne tamen. ac.
.r Si pure pueniet. recta uia. ut nec momento apd hrdem fuit. ut. s. de pecul. S; si ita p

... non extinguit usufructus ... secus est si sub ... proprietas est legata. ut. s. de usufr. l. pap. ... de usufr. l. vi. § f. accursius. ... tibi usufr. aliam ... in legato. puta lego ... rei cum moreris.

... repudiavit. post mortem testatoris ... cedit legatariis tunc in causa caduci ... tripliciter ... ante testam. tunc est pro non scripto ... triplici ... in primo ... item ...

sed ex tunc non ei bina dumtaxat facienda sit.

Ulp. Operae testo relicte qui cedere incipiunt et quo petitae sunt legatarius sane ex quo hereditas adita est per eos dies quibus ex[igere] fiunt tempus ei die ... cessere quod si post petitas egerit esse fiunt cepit legatario perimuntur.

Gaius. Si usufructus municipibus legatus sit queritur quousque eo in fruendi sunt. Nam si quis eos perpetuo tueretur nulla utilitas esset nude proprietatis semper abscedente usufructu. Unde centum annos observandos esse constat qui finis vite longissimus esset.

Ulp. Si ab eo cui legatus esset usufructus fideicommissum relictum fuit licet usufructus ad legatarium non perveniret hic tamen priusquam usufructus remanet et fideicommissum praestaret. Et in multis testo ex dividuum si legatarius a quo fideicommissum relictum est repudiaverit legatum vivo testatore decesserit.

Ulp. Si tibi fundi et eiusdem fundi usufructus legatus sit fuit enim in potestate eius fundi an usufructus nec dicere maluit et si fundum legerit et nec ex eo plenam proprietatem habebit sed usufructum a se repulerit. Si vero usufructus hic maluit et proprietatem fundi repulerit solum usufructum habebit.

Idem. Habitationis quod legatur in singulos annos ab initio anni cedere.

Ulp. Heres in fundo cuius usufructus legatus est villam imposuit eam invito fructuario demoliri non potest. Multo magis quam si arborem imposuisset ex fundo eam evellere vellet. Sed si aliquam usufructuarius prohibuit demolietur tamen impune feretur.

Paulus. Cum usufructus alternis annis legatur non inutilis sed plura legata sunt. Aliud est in servitute aque que ne usu amittitur unum est ... nam in hac ... continuatem.

Celsus. Duos separatim uti frui ...

...uti damnatus heres omnimodo uti frui passus est a quo tenebatur. Aut utiusque ei testamento relictum. Quamquam si testator in utrumque insolidum hic voluit. Nam ipsius voluntate ut solidum singulis legatum praestaret. Alia parte quod alteri uti frui sinet vel suum pretium non sinat alteri uti frui. Ideoque extimationem unicuique quod deest repleri debet.

Marcell. Damnatus testo dare heres mercedem tecum sine mulla domo habitatione quoad viveret unum in modum esse legatum. Cum duos fundos haberet unum legavit et alterius fundi usufructum alii legavit quo si usufructus ad fundum alium tenere non habebat quam per illum fundum qui legatus est aut fructuario fructus deleatur. Quemadmodum si in hereditate esset fundus per quem fructuario per praestari via sua voluntate desiste in iudicium dirigere ab herede ita in hac specie non aliter concedendum esse legatario fundum vendicare nisi prius iure cavisset eundi usufructuario praestaret verbis formulae magistri fuerint. Quum vivo testatore obtinuerint suum dominium usufructu. Praecavet suum dominum ad servitutem rediret.

Mod. Legatum civitati relictum est ut ex reditibus quotannis in ea civitate memorie conservande defuncti gratia spectaculum celebretur quod illic celebrari non licet. Quero quid de legato existimes. Respondit cum testator spectaculum edi voluit in civitate sed tale quod ibi celebrari non licet iniquum esse hanc quantitatem quam in spectaculum defunctus destinaverat lucro heredum cedere. Igitur adhibitis heredibus et primoribus civitatis dispiciendum est in quam rem converti debeat fideicommissum ut memoria testatoris alio et licito genere celebretur.

Quidam praedia rei publice ... legavit de quorum reditu quotannis in id quod eam voluit erogari legata petito actiones et rogo ne in aliam speciem aut in alios usus convertantur ...

... quum vivo testatore ... post aditam hereditatem non prius ... in novissimo ...

x Legatum. s. fundi. accursius.
y Ex reditibus. s. dicti legati. accursius.
z Quot annis. s. singulis annis. accursius.
& Celebretur. nullo est privilegio hic utitur ...

Quidam ligavit. s. non illicitos ... accursius.
Testamento. rei publice relicto. accursius ...

a restituendos. quia si sint erogati. ut. C. de le. l. non dubium. Item sed uoluntatem apprehensa compensant. ut subiicit. et facit. s. t. i. l. libto. §. lutius. et C. de expensis et ludorum. et j. e. l. uxori. et s. l. pe. et de le. i. ciuitatibus. et j. d. adem. le. ad um. pn. l. i. stipulanti usuras propter morte debitorum reddi et pt ea sub. et supra hijs. s. usuris et ce. Sed hec lectura non placet. quia cum ex sua mora heres teneatur legatarie ad usuras...

b Qui plures non uult secius si dixit unum ex libertis meis dato. ut. s. de le. ij. si quis titio. §. si heres. ac. | incerte persone non

c possit. nam potest legari. ut inst. de le. §. incertis. et j. de re. du. l. iiij. eod. et e. s. de here. inst. quotiens. §. tantundem. Sed contra s. de le. ij. cum pat. §. f. So. ut. ibi. et eodem modo soluitur. C. de inst. et sb. si testam. et facit. j. de uer. obl. triticum. ac.

d Si alii sticho. al. titio. ac.

e Concurrebitur. immo non ut. s. fam. herc. et puto. §. uul. quod est contra. so. i. Sed per hoc s. de usuf. atte. l. unde neratius. §. non solum. et de usuf. e. r. l. si tibi. ac.

f Actum sit. i. actum dicitur. non tamen est otum. al' preualet actum. s. r. ff. j. o. a. et b. dicunt quod si probetur hoc sensisse. tamen stabimus scripture. ut et C. de fideic. l. cum uirum an eo quod ibi dicit plerumque. et s. in istos est contra. C. plus et uale quod agitur. l. i. et C. de lib. p. si quis. fi. so. hic speciale ut et alia que no. Et plus ualere quod agitur l. i. et facit. j. de suppl. le. l. labeo et de le. iij. non alr. acur.

g Si suum uel legatum. antiquum et facit. C. de necessariis seruis heredibus instit. l. plt. §. f. et quod ibi. no.

h Si titio usuf. licet pure legatum. ac | i. quando dies.

i Cuius defitiat. facit. l. ce. si u suf. impem. et l. cum ita. et l. et cum illud. et s. de le. i. cum res. §. si stichus restitutus et l. si et quando quis. §. si si. a. acur.

k Patrimonij sile. et sic morte finitur. ut inst. de usuf. §. finitur. acur.

l In singulos. et tunc similiter finitur morte. ut. s. t. i. in singulos. Sed non aperit an sit usuf. sed dat quod quod non. ut. no. s. de usuf. si quis ita. et facit. j. e. fundi et s. de usuf. que. ca. l. idem est. ac.

m Licet. i. licitum est. ac.

n Legatum. contra tacite. ut j. exemplificat. acursius.

o Capitis dimi. legatarij. ac.

p Locum. ut tacita fiat repetitio cum et c. q. d. non quando simpliciter legatum. Sed contra expresse potest repeti. ut. s. t. i. l. in singulos annos. et s. quib. mo. usu. amit. l. iij. in prin.

q Uxori sortium. i. pecuniam. ac. | sub usuris

r Collocauit. i. mutuauit.

s Senatusconsulto. quo constituitur in pecunia quasi usuf. ut inst. de usuf. §. constituitur. acursius

t Cauere de reddenda pecunia finito usuf. ut. j. e. no. acursi.

u Prestabitur. ab herede uxori legatarie quod fenus prestabitur uelut fructus pecunie. non uelud sors. nec de restituendo eo fenore cauet uxor. acur.

x Ante cau. nam potiores uir. fructum lucrantur. acursius.

Ms. addito / *dic*

...utere uellet res pro quadriennium continuum libertos non edidit quero an redditus quos quadriennio res pro precepit heredibus restitui debeat. ut conpensentur in aliam speciem legati ex eodem testamento. Respondi in hereditatibus potius et apparebit Pap. praeceptos fructus restituendos esse et non erogatos secundum defuncti uoluntatem in alia que deberentur compensari.

Modestinus. Qui plures habebat libertos testamento suo dixit se heredem relinquere his quos codicillis designasset, cum nullos postea designasset, quero an omnes admitti debeant. Modestinus respondit si proponatur qui se designaturum personas libertorum pollicitus est nullum postea designasse, legatum his omnibus perfectum esse non uideri, non existente cui datum intelligi possit.

(Si personale legatum est incertum, scriptum est imperfectum et legatum non debebitur. hec dicit dy.)

Item. Si talem fundum alii usumfructum eiusdem fundi testator legauit si eo proposito fecerit ut alius usumfructum alius nudam proprietatem haberet, errore tabularum detracto usufructu proprietatem eius legauerit, eo modo Titio fundum detracto usufructu lego, Seio eiusdem fundi usumfructum heres dato, quod nisi fecerit usufructus inter eos communicabitur quidem in fundum plus ualet scriptura quam quod actum sit.

Pomponius. Si tibi usumfructum sub condicione liberi esse pulcram et usumfructum eius tibi legauero, ualet legatum.

Paulus. Titio usumfructum Stichi aut si napus erit asia ueniret eius legata sunt non perit usumfructum antiquam condicio existat uel deficiat ne pro tempore heredi utrumque uelit dandi auferatur.

Neratius. Patrimonii mei redditum omnibus annis uxori mee uolo dari. Aristo ad uxorem heredem uxoris non transire quia aut usumfructum simile esset aut huic legato in singulos annos.

Marcellus. Licet testator refertur usumfructus le- *(a. liceat. ac.)*

-gatum ut etiam post capitis diminutionem deberetur et hunc ipse Antoninus ad libellum rescripsit, tunc enim uincit constitutionem tenuit esse cum uni nos singulos res legatur.

Papinianus. Uxori usufructu bonorum legato fenus quoque sortium quas defunctus collocauit post impletum ex senatusconsulto cautionem prestabitur usuras nominum in hereditate relictorum ante cautionem interpositam debitas uelut sortes in cautionem deduci uerius est, non idem seruabitur in nominibus ab herede factis tunc etenim sortes dumtaxat legatario dabuntur. aut quod propter moram usuras quas reddi placuit supra uiri non cauebit. Scriptum erat: Seruum meum semper concubine mee seruire uolo non indiget ... sui relicta si usufructus *(quando testator in relinquendo fideicommisso errore labitur relictum fit inutile. hec dicit dy.)*

Item. Qui fructus predi[ii] uxori reliquit post mortem eius predia cum redditibus ad heredes suos redire uoluit. impericia lapsus nullum fideicommissum dicimus in preteritis fructibus ad eos reuerti debere eteum redditus futuri temporis demonstrati uidebantur. *(Sicut perimitur res ita perimitur spes hereditatis rei. hec dicit dy.)*

Paulus. Scriptum Seruilius ab herede suo fundum mutua gerio Seio post decennium deducto usufructu dari iussit quero cum Seius intra decennium spatio hereditatis uita fungitur sit an post tempus decennium plenus fundus ad legatarium pertineat. Modestinus respondit, cum in eo quod dies legati huius siue fideicommissi contigerit ac prius ad heredem legatarium pertinere potuit ideo quod cum debitum tamen legatum mortuo herede usufructus extinctus sit nec ad heredem heredis pertinere potuit per diem quidem fideicommissi legati cedit statim etiam post tempus certum tractum heres dare rogatur

addito

...ne adu suras. iam non aut mutuauerit an morte uel post. Dic ergo duos esse casus ab inde. non idem quod usque ... §. et primum deducuntur usure quod heres per cepit a debitoribus non dandas legatum Sed eam lucretur omnibus quas prout dixi in superiori glo. et non cau legatarii. quia nec heres si heres fuit in mora debitur usuras legatario ut lucretur et non caueat ut ibi. aut quod et c. et dic aut ... iam s. heredis placuit s. uim. u. s. de le. ij. titia. §. usuras. et facit. ac. §. C. e. l.

g Mora s. heredis acursius

a Placuit ... iam.

b Scrip sed usuf. nisi hic hoc testator intellexerit. ut. s. de statu. l. cum heres. § stichus acursius

c Quin ... tus pre diorum.

y In cau. de reddendo finito usuf. et no. ar. quod fructuarius non facit fructus suos ante cautionem prestitam. s. al. ar. contra. si bona fide percipiat. i. si non credebat se teneri satisdare.

z Dum taxat. no. aut usure quas lucri fecit heres ex pecunia hereditaria. quia ex sua negotiatione est eas consecutus. ut ar. s. de here. uend. l. uenditor ex. et j. ad. l. fal. l. iij. Sed nec fiunt de fructu licet sors fuit hereditaria. sed sua est intelligi non potest. cum dicat sortem dumtaxat legatarie. Sed fenerabat suo periculo. ut. ar. s. mand. idem quod. §. si mandatu non. et pro soc. si un. §. si unus. ac. | ad fi. §. et sit sens

z Aut quod. pro hoc dici quod fit unus casus ab in. non de et c. uel quod heres det sortem et usuras quas percepit ex mora debitorum uel ex stipulatione. et hoc quando erat iam in mora dandi uxori cum mutuauit et sic hic non cauebit uxor uel secundum aliam literam non cauebit. ab uxore heredi. quia heres lucretur propter moram heredis. sed sic hic quod dicit dumtaxat et sortes. ic. corrigit se cum dicit. aut quod et c. quod aut per c. s. casibus quod placuit heredi

subaudi

aliquorum creditorum. acur. | nesciebat morte finiri usuf. cum. l. dicat contra ut in stit. de usuf. §. finitur.

d Impiritia. uiris. quia

e Nullum fideic. i. nil deberi iure fideic. ac.

f Neque preteritis. quando heredem iure hereditatis. acur.

g Sed fructus. s. preteriti temporis quos uxor percepit. quia fuerunt sui iure legati. et sic bene sequitur. et c. et c. ad quod est s. de le. iij. quod hijs. Sed ar. contra j. adde. in fine uel dic fructus futuri temporis non redeunt ad eos. i. ad heredes. s. iure fideic. Sed iure consolidationis. quia de futuris sensit nullum est fideic. in eis. et hoc similiter et c. acursius doctor legum.

Inrotebantur. sic ergo adiecto illa post mortem q
sup(er)flua est. et hoc ideo q(ui)a imperita lapsus sic dix
erit. al(ias) secus forte. ut. j. de aur. et ar. l. sp(ecie)s. et s. d

usuf. e. r.
f. acursi.
Semp
nius
medio. s.
ante quam
offis ex
nguin
sf. q. no
num est.
proprie
ate spat.
cessit. r.
Concessit.
q(ui) cu(m) in di
m ctum,
relinquit,
edit amo
e testato
is ait. j.
ncit. ac.
Pertinet
us. aliq(ui)
i separato
ebat ap
rietate r
iam q(uod)
rat debi
a alega
ario. sed
non erat
plena se
paratio.
e d(omi)nus
erat apd
eodem. ac.
Cum post.
. q(uo)n(iam). et dic
editur
ir debitu
it. j. d(e) u.
ig. cede.
tem ut
iat trans
missio. ut.
C. de caduc.
oll. §. cu(m)
gitur. ac.
Si usuf.
formal.
e calem
it. acur.
Non pot.
ore meta.
e de equi
ate secu
ut. j. dicit.
ano. q(uo)n(iam)
ent q(uo)n(iam)
st. ut hic
l. de ço d.
et de titio.
usuf. et no.
p(er) et s. r
usuf. q(uod)
ad. ca. l.
ij. §. i. r
Incipit
usuf. s. r
stincto uir.
ul dic si

sine interitu. Sed usufructus non dum
est heredis initium diei cedendi
usufructus. Probat. et ideo capitis di
minucione vel morte perimi non potest
q(ui)a non dum habuit. idem eveniet si
proprietas deducto usufructu sub con
dicione legata sit et pendente con
dicione heres decesserit. Tunc enim
ab herede heredis incipit usufructus
cum ex persona eius fruetur. sed
his casibus de sententia testatoris
querendum est, utrumque de eo
usufructu detrahendo senserit, qui co
munis cum esset heredis persone, quo
extincto solidam proprietatem ad
legatarium voluit pertinere, nec
plus transmittit ad successorem
suum qui non dum habere ceperit
usufructum quam si iam habere cepisset.

(Duo con iuncti habent loco unius. h(ec) dicit. dy.)

Si fundus duobus, alii usufructus legatus sit, non trientes in usufructu, sed
semisses constituantur. sed et re
et contra, si duo sint fructuarii,
talis proprietas est legata et
inter eos tantum ius accrescendi est.

Scevola. Uxori maritus per fideicommissum
usufructum et alia tantum per legatum
heredes ei usumfructum concesserunt
post vicennium illicitum matrimonium fu
isse pronunciatum est. quesitum est
an id quod preterito tempore possedit
ab ea repeti possit. Respondi id quod fruc
tus nomine percepisset repeti non posse.

(s. quod sciebat mulier matrimonium illicitum esse)

Paulus. q. Neratius. usufructus fundi. Cum he
redi legatus est et eidem fundus in
diversis temporibus idem sunt
quod nunc. Paulus. idemque iu
ris esse in his rebus que possunt
alienari (alii dicunt. ac.) ex vectigalibus
de pendendis responsum est. Idem
Pomponius ad fructuarium perti
net.

(Ususfructus legatus extinguitur morte fideicommissi legatarii primi. hoc dicit. dy.)

Paulus. Si quis usufructus legatum
sibi alii restituere rogatus sit
eumque in fundum induxerit fr

(Quero. omnia honera ordinaria et extraordinaria debent in cumbere legatario usufructus. dy.)

vendicari. nam tam civili morte
et capitis diminucione ex persona eius
legatarii perit usufructus, qui hunc ipso
iure civili morte acquisitus est. tamen
pretor ex iurisdictione sua id agere de
bet ut idem servetur quod futurum
esset si ei cui ex fideicommisso (s. uxori. ac.) restitutus esset
legati iure acquisitus fuisset.

Labeo. Cum usufructus legatus esset
nec ei heredes cautis satisfierent, cum
ei heres (unus d pluribus. ac.) pro sua parte satisdedisset, ceteris
in reliquum satis non darent, tamen pro
ea parte usufructu fundi de sinere heredes
mulierem ait. et Labeo idem fieri et si
per mulierem mora fieret quo mi
nus satis acciperet. Colono suo
dominus usufructum fundi quem is co
lebat legaverat. agat colonus cum
herede ita ut iudex cogat heredem
ex locato eum liberare.

(Divisio facta per heredes non debet preiudicare legatario. dynus.)

Item. Is qui fundum tertium com
munem habebat usufructum fundi
uxori legaverat. post mortem eius ce
teri heres arbitrum communi dividun
do petierat. Labeo. Trebatium
respondisse, si ab iudice certis regio
nibus fundum divisisset, eius par
tis que tibi obtigerit usufructum mu
lieri nulla ex parte deberi, sed eius
que heredi obtigisset totum
usufructum eam habituram. ego hoc fa
lsum puto. nam cum ante arbitrum
communi dividundo coniunctus
pro indiviso ex parte dimidia totius
fundi usufructus mulieris fuisset, non
potuisse arbitrum inter alios iudi
cando alterius ius mutare quod et recte
pertinet.

(Verba adulatoria ad honoratum directa non inducunt petitionem fideicommissi. dy.)

Scevola. Seia. Testamento capite posito
quidam in testamento suo adiecit ita:
Felici quem liberum esse iussi usumfructum
fundi (proprium nomen fundi.) ...tidonii lego. cuius propri
etatem puto te Felicem consecu
turum si non contendis cum he
rede meo, sed pocius concordaveris. Sed
tu et heredes omnia facito ut amici

conuncti. ut habeat locum quod subicit. al(ias) ita accresceret ei cui fundus. si qui
ti alii fructuario. ut. s. de usuf. ac. l. si tibi. acursi. | ti re q(ue) ubis. si
x Existeres. s. quibus est coniuncti usuf. relictus. q(ui)a sunt coniuncti | legatario fundi
re tamen. ut. s. de l. iij. l. re co
niuncti. sic et in superiori casu
prefertur colegatarius
fundi. ut potest re. et ubis
coniunctus. tamen illis duobus
pereuntibus accrescat ei ab
eis et e contra. ut. s. de usuf.
ac. inde nera. §. f. et l. se
quentibus. Item quod dicit si
duos sextantes. hoc fo(rte)
casum est q(uod) s. de usuf. ac. l.
si tibi. sed ibi nuda proprietas
uni. Item usuf. eidem et
aliis duobus unde omnis sunt
pariter coniuncti. sic ergo si
ut ibi trientes. et facit. s.
de usuf. ac. si proprieta.
et l. si titio. in prin. et s. d here.
instit. titius. et l. lib homo.
§. titius. acursius.
y Uxori repeti posse. si r.
heres repeti posse. concor
dat. s. e. quidam. et s. t. i. li
berto. §. lucius. Sed q. s. d ri
tu. nupt. sp(eci)es. ubi valet
relictum illicite coniugi a
prefecto. sed ibi ipsa fuit ig
norans illicitum. hic uter
que sciuerat. vel saltim uxor
al(ias) est non posse. et tunc dicas
eam ignorasse. ut ibi ple
ne. no. et eodem modo. pr. ad
illam j. de his quibus. ut
indig. l. ij. §. i. et fac. C. de
incestis. nupt. l. qui co.
et j. vn(de) vir. et ux. l. i. §. i. ac.
z Quero (in dictores. i. hon.) in potitu temporis fertilitati
et sic temporum. ac. | secus si an
q Postea. no. ptea | ut. s. de l.
l. apd iul. §. heres. | tuis.
9 Vectigalibus. s. pp(ter) | ut dif
ferat p a precedenti. et dic
p(ro) tempore futuro ut in eo dixi.
a Pertinent. sicut et lucrum.
et ut et s. de usuf. l. vj. et l.
Item si fundi. Item et alia ratione
q(ui)a fructuum sunt honera. quod
p(ro) q(uod) plus vel minus secundum
quantitatem fructuum percipi
tur. ut. C. de censi. l. ceu.
et de an. et t. l. i. et ij. et de cen
si. l. forma. et ff. d allu. et
pa. l. ij. et l. Item. et s. de l.
iij. qui concubinam. §. qui
ortos. so. ubi q(uod) l. co. j. e. t. l.
post. §. f. so. ubi et ut ait. r.
in illis. l. anterioris temporis
expensam facit heres. q(ui)a cum non
debeat dare. sic dic facit. ut r
eam dare possit atque sic r
postea iam liberato herede d sit
p(ro) non diminuendo suo le
gato quod facit legatarius
Item facit. s. de usuf. hac
tenus. et l. p. et j. d ipe in
re. do. fac. l. nz. et j. e. g(e)n(er)a
li. §. f. ac. | rogatus. p si
b Si quis | deig. | s. ab
c Si acquisit. | initio.
si tamen p(ro) p(ar)te. ut. s. de l. ij. si

quis tito. in prin. et fac. s. quibus mo. usuf. a. l. i. in prin. | et l. si legatum. et l. anplt. et s.
si usuf. pe. l. q usuf. Item fac. j. d nonac. si usuf. | so. ma. si constante. §. quot.
d Satisfieret. i. satisdaret quam satisdato valet. ut. s. | non autem valet constante. m(atri)mo(nio). ut
. C. d dote. ca. l. i. | te. secus de rigore. ut in principio. s. fa. brec. ie co. §. usuf. vel
e Ait labeo. de equitate | solo. ut in Item fac. j. de condic. et de tales. §. i. et ij. et si qs
§. i. et l. cum fundo. et s. t. i. seio. in prin. ac. | dampnavit herede liberare conductore
f Colono agat. act. ex testamento. et idem est si | ut. s. loc. cum lege. §. f. et j. d liberat.
l. cassius. Sed act. ex dicto consequitur ut neque mercede p(re)stet et impensaz q(ua)s in cul
tura fecit recipiat. ut. s. de usuf. quot. §. si colono. ac. | pr. vel r(es)p(ons)o. sol.
g Is qui fundi. p(ro) p(ar)te sua. | regulariter. ad quod est. s. quibus mo. | si concessit. §. f.
h Interceptum est. com(m)unis | et C. q pot. in pign. ha. l. iij. §. f. et C. com(muni) di(vidundo). l. iij.
i Generaliter Felicem. d ctera p(ost) transit ad sa. et ex his ubi orit(ur) dubitatio. sed s.
r. vel ita sit adulatoris. | d l. i. et ab in et l. et eo mo. sed h dirigit sermone
k Cum p(ro)p(ri)o. immo ut(ique) q sic. ut. s. | ad honoratum et hec sunt blanditie i. ad herede
et sic probabilis fiducia. ut et no. s. de l. iij. l. unum ex. §. f. acur. (melius no. i. l. pete dic ut ibi no.)
l Expedit. p(er) hoc quod apparet consilium esse. acursius doctor legum docto.

hoc noluit testator. ut et j. d u. o. stip(u)l(ati)o ita. §. si qs
et l. si ita stip. §. grisogonus. infi. ac. | si titio. in prin.
Sensit. i. sensisse ut. ut. s. de usuf. | et l. qui usuf.
§. i. nisi contrarium liqueat eum voluisse. ut. j. d u. ob.
ob. dca. l. stip(u)l(ati)o. et d co. §. grisogonus. acur.
Cepisset. sicut ei tres. sic nunc sp(eci)es pr(oba)t et facit. j.
de condic. et de. l. i. §. i. acur.
Si fundus duobus. s. simul. Si autem spatim ubi
fierent trientes. ut. ar. s. de usuf. ac. si tibi. et in
telligitur plena proprietas. ut. s. e. si alij. acur.
Constituuntur. s. ut unum semissem habeant legatarij
fundi. alium ille cui usuf. acursius.
Duo fruct sint. sive coniuncti sive separati. s. r. tu dic.

sine censu vel re
li. l. i. q. ij.
. e.
. herede
. s.
.l.
.op.

—a Filios instituit. mat. ac. —b Et matri. sue. s. testatricis. acursius
—c Bonorum meorum. s. omnium. nisi excedat dodrantem. ut. s. de usuf. l. omnium.
§ fin. ar. q. l. e. uxori. ac. mee. ac. —d Ex his vivet. hinc contra quod.
—e Proprietas esset. hic ipso est
victa. quam fiterata nuda sola. et
usuf. acursius.
—f Claudius. s. corrigens
per eam sententiam. et inspiciens
ipsam sub sensum forma
in usuf. acur.
—g Inter ipsos. filios et filiorum
heredes. s. tamen secundum numerum sup-
stitum liberorum. et hoc ex ultimis
verbis. s. ita ut post obitum
eius et cetera. acur.
—h Eo magis. s. non credit hic
claudius. acursius.
—i Scripti. unum iam erat substitutio
in usuf. superflua foret si
equaliter. i. et solidarie non
ad heredem filium et filiorum
ceterorum heredes usuf. perveniret. acursius.
—k Uxori omnium rerum. hinc
contra prima quod. acursius.
—l Salinarum. hic contra alia quod.
—m Non mercis. licet non mercis. vel
hoc est non non recte est. quod re-
cta est ut venalia non veni-
ant in legato. vel quia adiicit.
ibi sicut hic. et l. per te. re. quod de
dote. l. gaius et de dote. in. l. et
uxorem. §. legaverat. et l.
si fundum. et l. quantum. et l. si
chorus. §. i. et l. sicut. et l. pro-
diis. per totum. et l. cum de re.
§. lana. et l. de auri. et ar. le. si
uxori. §. i. et l. de fundo in-
structo. l. prodia. §. i. et l. acur.

Uxori. appellatione eorum que
sunt in domo vel in fundo
non continentur illa que sunt
ibi mercandi gratia. sed ea que
sunt ibi ad perpetuum usum. dy.

Filios. verba a testatore prolata. ita debemus inter-
pretari ut aliquid operentur
hoc dicit. dy.

—n Venalia. mercis loco. ut quod
e. per te. re. cum suis concor. et
—o Amplius fuit. i. si am-
plius recollegit ex fructibus
qui sint quadringenti au-
rei residuus heredi inferatur.
—p Declarare. et sic videtur
recessum a capite priori.
—q Lucius. de verbo ad verbum
. s. de usuf. titius testamento. et
—r Habitum. promissa usuf. sed
si postea expectat. vel prius. sed
oblitus non retinuit. ar.
neque. §. ut. s. de usuf. si ab
sente. sed hic except. doli.
et offi. in. contra sit uti. acur.

additio

—s Duos filium. hinc filium
in qrta instituit. ut. s. dicit.
—t Manifestissime. quod forte
in difficulter probabitur si legan-
di causam diligenter inspiciat.
ut. s. t. i. liberto. §. filium. sed
probat. ergo. s. h. eo ipso quod ...
tum non probatur. Item
facit. C. de usuf. ambigui-
tatem. ac.
—u Heredis omisit. seia testa-
trix. si non heres intextu. et
—x Habet. precia rerum dico effi-
cientur ex reditu ac.
—y Pertineat. dicta reliqua. et pro
dici quod hic filius habuit usuf.
et sic hoc dic reliqua. i. fruc-
tus percepti. aut pensiones
quando iam cucurrerant. sperentes
tes aut suo iure percepit. et
nullam pensionem per his exe-
git a colonis. quia tamen eis
non competit. ut. s. t. i. singulis

sinis. heredi. vel vobis expedit quantum
est an vivente herede exigi possit
secundum fundi proprietatem. respondit. in ...
proponi cur fructus proprietas fundi le-
gata videretur. Filios ex Seio et fili-
am ex Allio marito heredes instituit
... nunc eius portionibus et ma-
tri legavit. ... ... da-
nuolo quo ad ... usumfructum lo-
corum meorum ita ut post obitum
eius ad heredes meos aut ad eum qui
ex his ... pertineat filii post ad-
itam hereditatem decesserunt. quae-
situm est mortua matre superstite fi-
lia testatricis usufructus utrum ad so-
lam filiam an vero pro portione here-
ditatis pertineret. respondit. ad eos redi-
re apud quos proprietas esset. Claudius
... ... ipsum usumfructum tan-
tum pro portione hereditaria
post mortem ... ...
eo magis quod ex ... partibus here-
des erant scripti. Uxori usumfructum
domuum et omnium rerum quae in
his domibus erant excepto argento
legavit. Item usumfructum salinarum
et fundorum. quaesitum est. an lana quam
coloni mercis causa comparatam
sunt et purpuram quae in domibus
erant usufructu ei debeatur. Respondit. ex-
cepto argento ea quae mercis
causa comparata sunt ... omnino
minime usufructu legata ... here-
dem quae quaesitum est cum insalinis quaedam
usufructu legatus esset an inven-
tus sit non minimus modius sa-
lis ad uxorem ex causa fideicommissi usus-
fructus pertineat. respondit. debuisse legari
quae venalia ibi essent ... sensisse te-
statorem. Item quaesitum eodem
testamento ita cavit et te peto uxor ut
ex usufructu quem tibi praestari volo
... quintum decimum con-
tenta sis annuis quadringentis et
ex amplius fuit totum heredis
hereditati meae inferatur. an te-
dum dari. accipit. cum. modum divisione recipientium
ceterum partim legatarii partim iudicis arbitrio com-
mittitur. ut. s. de l. i. non amplius. §. f. et l. i. acursius.

— Quaeris. usufructuarius tenetur conferre ad expensas domus
facere gratia fructuum colligendorum. dy.
— Diversas. cessante causa impulsiva legandi non tamen finitur legatum. cessante autem finali ibi finitur legatum. dy.

cessisse videatur a superiori cap-
ite id est quod ex redituum amplius haberet
ex usufructu quam annuos quadringen-
tos. respondit. satis id quod quaeritur expre-
ssum quae proponerentur declarare
Lucius Titius testamento suo Publio Mae-
vio fundum Tusculanum reliquit
eiusque fideicommisit ut eiusdem fun-
di partem dimidiam usufructus Titiae
praestet. Publius Maevius villam ve-
tustate corruptam per colligendos
et servandos fructibus necessariam
edificavit: quaero an sumptus et
pro portione usufructus Titia agnosce-
re debeat. respondit. si prius quam usufructus p-
restaret necessario edificavit non a-
lias cogendum restitutionem quam si ei
sumptus ratio habeatur. Duas
filias et filium vivente matre
heredes scripserit. filiae per certam
vivente matre date usufructus le-
gavit. (i. prelegavit. ac.) in his verba et amplius Pu-
blia Demetriana percipiet sibi u-
sumfructum quartae partis mediae here-
ditatis ex qua ... ... filii
tui meum heredem institui
peto a te Publia Demetriana (pro vitae) ut
fratrem tuum filium ... in-
stitutum tuearis tutaris defendas. quoniam
defendas pro eo quod tibi usufructu-
portionis eius reliqui donec mi-
nus compos mentis compos fiat
et convalescat. quaesitum est cum fi-
lius in eodem furore in diem mor-
tis suae perseverans decesserit an u-
sufructus interciderit. respondit. verbis
his quae proponerentur perseverare
legatum nisi manifestissime
probetur testatorem aliud sensisse.
Heredis institutus testator fide-
icommisit filio suo annua
... praestare ... ea praedia eius ...
assignare ut usumfructum habeat red-
ditum efficientia annua ...
filius fundos sibi ab herede ...
non ... voluntatem testatoris

— Heredis. usufructus legatus in locum annui legati
sequitur naturam eius. hoc dicit. dy.

insi. et s. si usuf. pe. l. ut fin. §. si post litem et de usuf. l. defuncta. et s.
quibus. mo. usuf. amit. l. si usuf. et sic hoc nihil est quod potest. potest dici quod aliter quod pro
toto anno quo decessit habeat licet in primo mense anni decessit filius et sic
est. ff. s. de usuf. si operas. et l. adhuc. §. si operae. vel dicas secundum ... quod hic fuit an-
nuum legatum cuius legati dies cedit in initio cuiusque anni et debetur in solidum
annuum. licet decesserit anno non completo. ut. s. t. i. in singulos. et l. a vobis.
et quod hic dicit ut usuf. habeat. i. fructus. vel reditus et in annis est usufruc.
vel quod si esset hic usuf. potest dici quod habeat integrum annum sed distinctio quam
no. s. de usuf. l. adhuc. §. si operas. insi. §. et s. t. i. a vobis. acur.
—z Usuf. legaverat. i. prelegaverat. acur.
—& Annue pecuniae. s. terra quae tota pecuniae effecta est. i. effici vel redigi potest verba di-
visis. debent ei fieri tres partes de tota parte hereditatis. et extimatio fructuum

acapiendo. ut et C. de coll. do. l. doties. et l. e. l. f. ac.
—d Sempronio. ... s. sempronius. ac.
—e Non deleat. s. sempronio heredi ... aliter hic dicitur
... domus prelegata ideo quod concursus fit inter eos sic
solet fieri. cum alii fundus et alii usuf. legatur ut. s.
e. si alii et cum alii usus. et alii fructus legatur quia con-
currunt in usu. ut. s. de usuf. l. si alii. et facit. l. §. i.
et §. f. et s. e. seio. §. medico et §. f. et quod ibi. no. ac.
—f Ex his. facit. s. in prin. huius l. et s. t. i. seio. §.
medico. et §. f. ac. s. testatrix. si non est in textu. pu-
—g Codicillos scripsit. taminii. omnes heredes. acur.
—h Fructus. qui forte ex parte dominus potuit papi. ...

to seu aliquo loco quo utebatur cum domo liberti. patiebatur. facit. s. in prin. huius l. et § i. et ff. t. i. seio. medico. et §. f. et ff. t. i. si cui. et l. qui maevio. §. lutio.

Usufructu. soluendo extimationem eius quod est legatum liberatur heres. et prestare debet deductis tributis et aliis honeribus. hoc dicit dy.

Codicill. manumis. al. manumissi. et al. manumi. ero. et al. manumis. arius sunt. ab his. primo qui his deces. erit. et ex hoc oritur prima qo. acursius.

Hec amplius. per hec uba et in fundo sunt repetere legatum. ut s. de l. iii. si sic. ac.

In domo. an uolo. acursius.

Pateretur. omnia duorum libertorum al. habitare quibus solum habitationem reliquid. acursius.

Quisque. al. quisque. al. decess. et tunc sub. quisque. s. eorum duorum. uel eorum. uel ne consueuerit testator. uel ne consueuit ergo testator. acursius.

Quibusdam. sic loquitur quasi fuerint plures quam duo. sed dic. i. quodam.

Non deberi. conditio ergo primo legato apposita. s. in fundo primo legato. et in habitationis legato repetita censetur. ut i. de cond. et d. l. quia aliua. in prin. et l. libertis et s. de l. iii. l. in repetendis. et ff. de cond. inst. l. cum fuius. item ad l. i. istam ubi e. de l. ii. titia seio. §. seio. et l. f. §. filium. acur.

locavit. quaesitum est defuncto eo reliqua colonorum utrum ne ad heredem pertineant filii fructuarii an vero ad heredem scriptae testatricis pertineant. respondit nihil proponi cur ad heredem scriptae pertineant. Usufructu tertiae partis bonorum suorum uni ex heredibus legato quaesitum est an pecuniae quae ex rebus distractis secundum aestimationem effecta est tertia praestanda sit. respondit heredis esse electionem utrum rerum an aestimationis usumfructum praestare vellet. Item quaesitum est tributa pro ea quae etiam pro fundis aut rebus semoventibus debita reddi necesse est an eximenda sint ex quantitate universa reliquae ad quam pertinet pecuniam si heredes elegerint reddi debeant. respondit reliquae pecuniae tertiam praestandam.

Paulus. Sempronio ea quae vivus praestabam dari volo. quaesitum est an habitatio intellegatur domo quae uni ex heredibus praelegata erat quaesitum est an habitatio quoque debeatur. respondit nihil proponi cur non debeatur. Item verba testamenti: libertis meis quibus nominatim nihil reliqui cibaria quae vivus praestabam dari volo. quaesitum est an libertis quae cum patrono suo in die mortis habitabant etiam habitatio relicta videatur. respondit non videri. Codicillis ita scripsit: Negidium, Dionem, incertos meos senes et infirmos ideo manumisi ut in his in quibus nunc agunt senescere patiamini. quaero an et ex capite libertis suprascripti ex fideicommisso fructus locorum in quibus morantur recipere debeant cum alia quae specialiter eis legata sunt sine controversia consecuti sunt. respondit ubi quae proponerentur id petituri et eum modum pateretur heredes sibi eos esse ad quem modo

dum usque ad p — aerebatur.

Item codicillis fideicommissa in haec verba dedit: libertis libertabusque meis quos in codicillis manumisi fundum ubi me humanari volo dari volo ut qui ab his decesserit portio eius reliquis adcrescat ita ut ad novissimum pertineat post cuius novissimi decessum ad rem publicam Arlathensium pertinere volo. libertis libertabusque meis habitationes in domo quam divi... paterna et cetera in domo dietas omnes quibus vivus consueverant ut habitent quia in domum post mortem eorum ad rem publicam pertinere volo. quaesitum est rei publicae fideicommissum utrum ab heredem an a libertis datum sit. respondit ex his quae proponerentur posse ita verba accipi ut eius legatarii qui novissimus decederet fideicommissum videatur. Item quaesitum est defunctis quibusdam ex libertis quibus habitatio relicta erat an portiones eorum qui ibi habitaverant iam ad rem publicam pertineant. respondit quo ad aliquis eorum vivat fideicommissum rei publicae non deberi. Qui Semproniam ex parte decima et Maeviam ex parte decima alumnum ex reliquis partibus instituerat heredes curatorem alumno dedit eum iure facere putavit et curatoris fideicommisit ne pateretur fundum venire sed eum Sempronia et Maevia nutricibus suis fruerentur. redditum eius minima parte tertii ita adiecit omnem voluntatem meam fidei heredum meorum committo. quaesitum est an tertias partes usus fructus fundi nutrices ex fideicommisso petere possint quamvis curator ei quae receptus sit quem iure dare non potuit alumno. respondit secundum ea quae proponerentur utiliter fideicommissi voluntatem suam confirmasse ideo que eas deducere ne nutrices una cum al

mnibus expressis. ut i. de stat. lib. l. ata. §. i. et ff. de l. i. si heredes. §. f. et facit. s. de l. ii. lutius. §. lutius. et ff. de usuf. ac. si quis titio. et ff. de l. i. f. fuius titii. §. f. acursius doctor legum.

Uxor fundum. s. in quo erat villa. et per consequens villam. acur.

Spectat. petitio. acursius.

Completum. s. demum. sic i. quando di. l. ce. si dies. et ff. quando dies usuf. l. ce. l. i. usufr. et ii. de u. ob. in illa stipulatio. si kalendis. sed ar. q. s. ad uell. aliquam. §. f. et ff. si usufr. pe. l. fundus. acur.

Sticho legatus. ab eodem qui libertatem reliquid. acursius.

a Sed stichus. lapsus errore. s. quia nesciebat ius suum morte finiri. idem errore. ut inst. de usuc. §. ite. si is.

b Statuto. s. decennio. inter presentes. xx. inter absentes. ut C. de prescr. long. t. l. f. et inst. de usuc. in prin.

c Acquisierunt. iure quando dominii per prescr. longi t. titulo pro legato. acur.

d Aufferri pot. quia non dum prescripsat. uel sciuerat. conditionem. primi testi. et sic fuit malefidei. acur. de euict. a

e Possunt. qui gentes. uel qui debeant reddere et prestare. uel saltim exc. ut in re aliena legata. ut s. de l. iii. non dubium. §. i. acursius.

f Post mortem eorum. i. eius s. lutii titii. cui fuerat legatus. sic pluralis forma pro singulari ponitur. ut C. de fuius. re. p. ma. l. f. item dic post mortem quia per hoc sibi remansisse credebat quod non est uerum. nam licet defitiat legatum titii. quia pendente die incerto decedit. i. uiuente sticho. ut i. de cond. et de. l. i. §. i. remanet tamen apud heredem primi testatoris ut cetera caduca. ut C. de caduc. toll. §. fin aut aliquid. ibi. quod si in medio tempore et isti sunt qui cum cunt. acursius. quod. al. qua.

g Credentem. ex causa precedenti quam ignorabat finitam et ideo aliquas non legaturus presumitur quem cum ad legandum solus hic error induxit. r. alioquin secus esset. puta si sciens per fatam conditionem legasset. uel al. legaturus esset si sciset. ut i. de cond. et de. cum tale. §. falsam. et C. de l. l. cum alienam. et sic non ob. contra signata. ut s. de l. i. si dom. §. i. et l. non quocumque. §. si ex bonis. et de l. iii. qui concubinam. §. si heres. sed et alii tenent potest ut ibi no. si hiis obicitur. quia et hic coniuncti. personis legauit. s. nepotibus. et sic uidetur quod fuisset relicturus. et si sciuisset. ut de ca. l. cum alienam. sed certe

Codicillis. liba que induci repetitione precedentis legati induci quod repetitione conditionis precedenti legato adiecte. hoc dicit dy.

locutio

Qui semproniam. si legatum relinquatur curatore prestandum qui non fuerit de iure datus tenet et prestatur ab herede. dy.

addito

qui sempronia putaret. cum facere non possit. quia non est in potestate. ut inst. de tutel. §. permissum. item quia curator testo non datur quam ab eo qui habet in potestate. ut inst. de cur. §. dantur. ac. fruerentur. s. alumpnus. et al. fruerent.

Fruentur. al. s. alumpnus et curator. ac. ei. s. alumpno.

Receptus. i. datus fuit. s. tali qui non potest dari. unde nec uidebatur ab eo posse relinqui. sed non pot ab alumpno relinqui ut hic. et ff. de l. ii. peto. §. mat. et C. de fideic. l. q. et ff. de l. i. legata inutiliter. acursius.

Uterentur. s. pro uirilibus partibus. ut s. de l. i. legata inutilit. §. f. et hoc facit emancipato per sonam fecit proprius no

ut hic dixit. r. solus error eum induxit ad legandum quia antea habuerat et quia legatarius proprietatis decesserat. et ideo al. non legaturus non presumitur ut dixi et facit. s. de l. ii. unum. §. si rem et l. cum pater. §. euictis. et l. f. §. f. i. de aur. et ar. le. l. ornamentorum. et l. titia. item facit. C. de l. uxor. et ff. de l. i. qui michi rem. §. i. acursius doctor legum.

per

—a Uxori retinere. nisi excedat dodrantis extimationem. ut s. de usufruc. l. omnium et facit. j. de u. fi. l. bon. et C. de usuf. l. i. et j. ad tre. l. nam quod. § f. et l. s. et l. s. et j. C. de inoff. test. aut. novissima. so. ibi. r qui solam rimam voluit filii qui puerum delet heredem hic aut omnium proprietatem habuit. et sic non consentitur cum usuf. qui non habuit. et sic ad aliquod supplementum non possunt agere. vel hec corrigitur. ut in eadem l. semi. §. cum aut. ut i gno. no. ac.

—b Fundi dari. no. dari quod de manu heredis singulis annis. ac.

—c Vendi posse. ad quod est s. t. i. l. i. libro. imparem et no. quod emptor legatarie in nullo tenebitur. ut s. de contrahen. empt. l. f. § f. item et no. aliud pacto solvi sufficit. s. e. generali. § pen. et § f. et j. de aur. et ar. le. l. i. § f. et l. cum certum. et s. de l. i. non amplius. § f.

—d Habitare. s. in domo que est in fundo. accursius.

—e Facto. i. culpa. ut s. de l. i. cum res. et l. quid ergo. § si his. et l. non quecumque impn.

—f Differentiam. quod usufructuarius. non de manu heredis singulis annis. sed ipse met percipit omne commodum. nec potest ab herede vendi in suum preiudicium item nec potest prohiberi habitare. cum omnis fructus rei ad eum pertineat. ut s. de usuf. l. vj. et l. item. et l. s. et si quidem. et l. arbore. et de usu et ha. si habitatio. § f. et l. si. sed ut hunc finem quod j. e. cum ita. et s. de usuf. si quis ita. sed dic ut in eis. no. j. fac. s. si usuf. pe. l. iij. ac.

—g Filios revisti. per hoc apparet proprietatem legatam quod aliter revisti non possit. ac. ad. post mortem

—h Ad filii uxoris. s. et fac. j. de aur. et ar. l. spes. et s. de usuf. paul. et s. de usuf. ear. re. que usu cons. l. f.

aut —i Illi per mi. idem si dixisset illam cum illam rem lego. ut s. de l. i. titie. § mich. et l. si quis in quibus. § iusta. item si dixit illi aut illi. ut C. de ve. si. l. pen. accursius.

—k Legasse. posset aliter intelligi. ut s. de peni. l. i. § que de penitis. que est contra. so. ibi. item contra. j. de usuf. l. sicut. s. so. ibi. et facit s. de usuf. ac. l. si quis titio et s. commod. si ut certo. § si me. et j. de verb. sig. in poss. mit. l. unicuique. § quamvis. ac.

—l Quantitas sibi. i. ad singulos an. alioquin obviaret. s. quando dies leg. ce. l. i. l. i. ro. ubi dicitur esse differentiam in dierum cessione legetur simpliciter usuf. et in singulos singulos vel dic quod prima est certa. s. quod utrumque legatum finitur morte legatarii. ut s. usuf. quemadm. ca. l. hunc. § f. et l. idem. vel dic ut dixi. s. de usuf. si quis ita. et sic non ob. s. e. fundi. item facit s. e. patrimonii. et s. t. i. in singulos.

—m In fructu colono. qui nummis colit. qui proprie colonus di. non autem partiarius. ut s. loc. si merces. § vis maior. partiarius ergo tenetur si non suo tempore colliget. ut j. e. l. si merces. § conductor. Sed quid si ille qui nummis colit in ultimo mense locationis colligit immaturos ut dominus non habeat maturos. ro. tenetur. ut s. loc. j. l. et l. v. distincta. § cum fundum. plus habens non tamen quod ita sani cum boni unde tenetur

—n Plus fructus. i. acquirit qui in alieno tale dampnum daret. ut s. ad. l. aquil. si fumus fumi. § si olivam. et facit. s. de usuf. l. si absente. § f.

—o Legata. al' legati. al' lecta. accursius doctor legum. accursius doc.

(In margin:) Sticho. proprius est an posse. posterius. sed ita si ab latus est quia non preceperunt an habent regressum et hides. dy.

(In margin:) fundo instructo. instru. Uxori legatio usufructu bonorum omnium bonorum debet quia indefinita equippollet universali. dy.

—p Multum interest. al' est in littera ut py. multum interest. et tunc dic an re. s. certa. et e plana. vel eandem litteram dic bon. an. re. et tunc partis sub vocabulo

...impuio rodd ... item fundi ucientu *(Istud dicto. tunc. novit extremitatem illius temporis cum adicitur. dy.)*

Item. ... uxori usumfructum ville legavit in quinquennium a die mortis sue. deinde his verba adiecit et pacto quinquennio cum eius usufructus tuus esse desierit tunc eum fundum illis illis libertis dari volo. quesitum est cum uxor intra quinquennium decessisset an libertis proprietas perveniat completo quinquennio fundi competat quia pacto quinquennio testator proprietatem legaverat. respondit post completum quinquennium fundum ad libertos pertinere.

Item Sticho testator manumisso fundi usufructus legatus sit. fuerunt etiam heredes uti fundum de successione fidei heredum testator commisit uti eum fundum lucio ticio daret. sed et sticho testator suo eiusdem fundi proprietatem nepotibus suis legavit. et heredes stichi et cuius testator legatarius nepotibus eum fundum tradiderunt. quesitum est cum nepotes legatarii ignoraverint conditionem fundi supra scripti prius a testatore datam et plusquam tempore statuto possederint an eum fundum sibi acquisierint. respondit sive ea que proponerentur legatarios sibi acquisisse. Item quesitit si aliquo casu legatarius auferri potuisset an repetitionem ab heredibus stichi eius nepote habere possint. respondit supra quidem de acquisitione responsum est. licet si ex alia causa repetitio acquisitio cessat. licet videri stichum si post mortem eorum quibus proprietas legata esset testator fecisset potius quod habere se crederet quam quod honorare heredes vellet legasse.

Item Uxori mee usumfructum lego bonorum meorum usque dum filia mea annos impleverit. viii. quesitum est an post diem tam urbanorum quam rusticorum et mancipiorum usufructus.

Item certi kalendarii usumfructum ad uxorem pertinere. respondit sive ea que proponerentur omnium pertinere *(ponit quatuor quo nes per ordinem et ceterum decisiones. dynus.)*

Item Fundi tiebacianu reditus uxori mee quoad vivet dari volo. quero an possit tutor heredis fundum vendere et legatario offerre quantitatem annuam quam vivus pater familias ex locatione fundi redigere consueverat. respondit posse. *(i. uxori testatoris. ac.)* Item quero an habitare in primo praetorio possit. respondit non esse obstrictum heredem ad habitationem praestandam. Item quero an compellendus sit heres reficere praedium. *(i. domum pdy. ac.)* respondit si heredis facto minores redditus fiant legatarium recte desiderare quod ob eam rem redditus minutus sit. Item quero quo distat hoc legatum ab usufructu. respondit et ius que supra essent intelligi differentiam.

Item Filios heredes instituit uxori vestem mundum muliebrem. lanam. linum et alias res legavit et adiecit proprietatem autem eorum que suprascripta sunt revisti volo ad filias meas. quero cum his tunc viveret an quesitum esset usufructus. an proprietas earum rerum data sit. respondit proprietatem legatam videri *(Cum monosillaba cum. et monosillaba et equipollet. quantum ad inducendum coniunctionem universalem. dy.)*

Item Illi cum illo habitationem lego. proinde est ac si ita illi et illi legasset.

Paulus. Quantitas legatum esse fructus annuos fundi corneliani publio mevio do lego pro mi pitatarcipiondum esse talvo ac si usufructus fundi similiter esset legatus quia hec mens fuisse testatoris videatur.

Item In fructu id esse intelligitur quod ad usum hominis inductum est. neque enim maturitas naturalis hic spectanda est. sed id tempus quo magis colono vel domino eum fructum tollere

12 —q Res... le. urbana et rustica. et querit in his usufruc. quisitum. s. t. i. in rea. ac. ficatum. i. super edificatum

—r Qui duas medi esset. ac. an inferior videat —s Continerentur. q. d. esset pro superioris ... quod eius ferret bonus. ac si dicat. an debeat hanc fruit. ac. —t Notat. esse verum quod dominium est non co rigendo sed determinando. —u Ne hoc ius. q. d. an ideo fit verum. ultima voluntate secus si inter vivos.

—x Imposita. in vos. sive remanet dominus de utrumque quod sua res sibi non servit. ut s. usuf. pe. uti frui. vel quod si alius tractat similiter. si aut successive divisis temporibus post te. ut s. ... p. si quis duas et l. s. et l. si

...m duas. acursius. | quod semper pertinuit. non quod sit liquido. datum. i. relictum ut s. in princ. huius l. et facit s. t. l. dampnas. § i. et s. si fundum uen. l. testatrix. acursius.

.o (C)edit ... s. testatori ex quo uidetur quod uie legatum cedat a morte testatoris est tamen ar. q. s. co. p. l. f. et s. quando dies pu. amit. si parte § f. et j. e. l. f. servitutibus personarum libus etiam est eas cedere ab adita hereditate ut j. quando dies lega. ce. l. ij. ar. et C. de caduc. toll. § in nouissimo. ac. | uia uendi

.p (S)olido. i. solido fundo cat. possit ei caus peccati. ut et alius ille libertati donatus uel ille libertati uel uendicatur. i. libertas illi dat aut uendicat. sic et ille se in libertatem uendicat. i. se libertatem defendit. R. sic et de ... domus capit. ... i. dominium et C. de fideic. l. ea et fac. s. l. p. et que ibi no. ac.

.q (S)us qui eo iure. s. legati. .r (S)tim. s. sine domibus secus esset in tigno proiecto. ut s. de seruit. urb. p. binas. acursius. .s (P)osse iure seruitutis. ac. .t (I)mmissum habere. sed l. habere. s. iure seruit. | bene dico non posse agi. .u (N)amque. | quia non uidetur. sit immissum. quod uidetur habere quod iure communi habetur. ar. s. pro soc. l. qui (?) ... acur. .x (C)ommuni diuidundo. si in tantum nos sit discordia. nam quia communis inter habetur ideo actio de communi de ea agi potest. s. actione com. di. ut s. de seru. ur. p. l. in re com. et facit j. de dap. infec. inter ques. ac. | mariae. i. quod mariae

.y (E)t si | uidelicet facere ut hoc legatum ualeret. acursius. | s. cape possint. .z (D)ominorum. ut et sic. no. duo necessaria ut legatum suo ualeat. s. quod dominus sit capax. item quod talis sit res legata que possit legari ei libo ut hic et s. de l. ij. debitor. § f. et de l. i. fin. § reg. | quorum unum quia hoc deficit. quia ei libo ad fundum non suum non possit ei seruitus legari. ut s. com. praedior. l. i. ...

expedit. itaque cum olea immatura plus habeat reditus quam si matura legatur non potest uideri si immatura electa est in fructu [esse].

Iauolenus. Multum interest ... non esse certum utrum loco quis alteri tertie partis usumfructum legauit, an uero similiorem usumfructum legauit, etiam res alienum ei dominii cedentur, et quod in actionibus erit computabitur. quod si certarum rerum usufructus legatus erit, non idem obseruabitur. De seruitute legata.

Paulus. Qui duas tabernas coniunctas habebat eas singulas duobus legauerat. quesitum est si quid ex superiore taberna in inferiorem inedificatum esset, num inferioris honeri ferendo in superiori loco taberne contineretur. respondit seruitutem impositam uideri. notatum uidetur quia nec ita uerba, sicut nominatim seruitus non sit imposita, aut ita legatum datum est, tabernam meam uti nunc est do lego.

Marcellus. Fundum communem mihi et tibi legauit, uiam eum et omnes fundi tecum uiam stipulaueris tecum, et duo ei qui uiam stipulatus fuerat heredes extiterint, non corrumpi stipulationem.

Idem. Si fundum meum uno tradendi cum uiam per alium fundum tecum de fundo sine uia Titio legauero, sive Titius fundum uendiderit, non ita legato fundum certum quod nequaquam acquiri per partem seruitus possit. et si prius meum fundum uendicaret alteri deliberante posse dubitari an si postea Titius consensisset, uie legatum saluum esset, et hoc magis uidebatur. Quamquam si sub condicione quis fundum legauerit, mihi pure, alii partem fundi pure, partem sub condicione, et uiam sine condicione, si pendente ea legati dies cessisset, inutilem fore uie legatum, sicut responsum est cum alter ex uicinis qui fundum communem habuit uiam sub condicione alteri pure legasset et pendente condicione decessisset, quia alterius legatarii persona impedimento esset quominus fundus solidus esset uia uendicaretur.

Labeo. Si ut qui duas edes habebat unam mihi alteram tibi legauit et medius paries qui utrasque edes distinguebat intercedit, eo iure eum communem nobis esse existimo quo si paries duobus tantum nobis communis legatus esset, idemque nec me nec te agere posse ius non esse alteri ita immittendi habere. nam quod communem parietem habere cum uicino constituit, ita de eo communi diuidundo arbitrum sumendum esse.

Papinianus. Et fundus qui mihi testi factus cum fundus alienus ex persona dominorum est in rem que fuerit relinquuntur itaque ualet si liberis testis relicta possent ualere sic ad fundum communem seruitus suo legatur.

Idem. Pater filie domum legauit eis proximos hereditatis ius transeundi prestari uoluit si filia domum suam habitaret, uero quorum eius transeundi ius prestabitur. alioquin filie prestari non uidebitur. quod si quis non usum transeundi persone datum sed legatum seruitutis esse plenum intelligatur tamen de iure ad heredem quorum transmittetur quia nequaquam admittendum est ne quod Attici filie datum est hoc ad ceteros eius heredes transire uideatur.

Paulus. Omnia pluribus heredibus uia constituta legata est quia per partem non recipit singuli heredes in solidum conueniuntur quia et uno ex heredibus adeunte uendicari potest. De dote prelegata.

Ulpianus. Cum dos prelegatur, inest ei id quod dotis prelegatur quod actio de dote fuerat ... si in matrimonium uxorem conueniat ...

... i. si plurib. § si aut. ac. | dum alr. R. et die que per partem. s. i (N)eque acquiri. s. sic ne | etiam. ut s. de seruit. l. per partem et s. com. predi. si quis duas. § i. sed ad etiam potest. ut s. de seruit. l. ad etiam. et de seruit. ru. predi. l. etiam. ac. (P)ostea. s. post mortem. an aditam hereditati. R. quando. ce. di. l. seruit. ut iam dicam. acursius. (C)onsensisset. i. repudiasset legatum. ac. (U)idebatur. s. ut uie legatum sit saluum. R. (U)iam pure. per fundorum retentur. ac. (P)endente ea. s. q. sub qua fundus tot. per partem fuit legatus. (L)egati dies. s. uie quod est adita hereditati. ut acursius. (I)nutilem fore. s. in tenue legatum ut subicit. acursius.

... uelat adit. al. fuit domini que realiter tacite uir. cedi. ii. s. e. t. l. dapnas. § i. et s. del. i. si fundus. § q. fundus. et s. de seruit. ur. p. q. binas. Item fac. s. de l. i. ap. uel § si quos. h. et de ad mi. tu. l. ex plurib. ac. | uinc. ut et s. de seruit. l. uie. et s. fam. herc. l. heredes. § an ea. et s.

g (Q)uoniam a pluribus uel | del. ij. fidei. § plt. et de l. ij. cum filii. § uarijs. Item no. h. (U)no. no. sic s. de testa. tu. si neos. et j. de uerb. ob. l. i. § ... cedere die legate fuit. ab adita hereditate. ut no. s. e. si fundus infra. ac. | titulo. sic et cum de prelecto. ut. (D)e dote prelegata. p. meh opat hic. uel de toto | C. de etiam ... § l. i. et fig. epilensis l. titulo legia. s. q. uel pie. s. R. dotis relictum. qui aut fuit de ... dotis capt. et prelegatum uocat sicuti quod heredi relictum. quod ante uel extra suam partem habet prelegatum sic appellat. ac. | legat. ac. l (I)d dotis. s. et si mech pl. non in ... ut j. e. l. § i. k (Q)uod dos prelegati. i. | sed non si quantitatem legis posses non adiectis simplic dote legari. al. dotium et non datam dote. ut instit. de l. § sed si uxori. et fac. j. e. l. § adeo aut. ac. m (I)nerat. s. originaliter. et sic bene subicit et ideo. ac.

a Praelegatam. i. si non est reversa praelegata. ac. — b Vir prolam (?) [illegible] pro. stanum non est. ac.
c Intervenit. non autem se inter procedebat ut hic. [illegible] de pact. do. l. ij. item quod de divortio dicit hic locum si consensu [illegible] culpa vel captivitate [illegible] culpa [illegible] fiat. [illegible] si in culpa viri ... quod sic per hoc pactum quod esset non dotis inutarent ... sic quod nil operatur pactum hoc casu. sic et cum sola. l. ... quod solius uxoris culpa divortium fiet. quo

[illegible]

viri soluto matrimonio filio communi in
eminente dos apud mariti heredem
remaneat et maritus decedens dotem
praelegavit stari pacto non debet ob hoc
quod dos praelegata esset. Nam relicta praelega
tione hoc probari debet tamen quod est admis
sum posse deteriorem condicionem fieri do
tis intervenientibus liberis totiens locum
habet quotiens ipsa in matrimonio decedit. vel di
vortium intervenit. Cum ergo quodam
modo dote praelegata esse respondetur quam
[illegible] dos [illegible]
[illegible] observantes dotata non
expulsa. quod nulla fit [illegible] si in non
[illegible] non [illegible]
aut ipso iure dotem minuit. Sed cum
dominium [illegible] ipso iure minuit enim
in dotem non ad singula corpora sed ad v
niversitatem erit referendum. Adeo
autem dotis dotis actionem continet dotis
pure praelegatio ut si minus eam uxori
[illegible] quibus licet casibus solvitur cesset leg
atum. Sed et si mancipia fuerint data
in dotem non estimata et hi decessi
ssent dotis legatum inutile evane
scit. Sed et si autem prius sit mulier
in dotem et decedens maritus uxori
dotem praelegavit mulier vero [illegible]
[illegible] habebit. Nam et si quis ita
legavit. Quae Martha habeo aut
quae illa apud me deposuit si nulla
sint nihil debetur quia nulla cor
pora sunt. Et si quis uxori fundum
[illegible] praelegasset ita
fundus ille quem illa ad me pertulit omni
modo debetur fundus. Nam quia demonstrate
debiteri additur demonstratio falsa
demonstratione frustratur.

Celsus. Si quis uxori suae dotem praeleg
avit si quidem in actione ius dare vo
luit praelegare nullius momenti esse
legatum quippe nupta erit. Sed si vo
luit eam recipere dotalem pecuni
am in quid utile erit legatum. Si
tamen autem receperit nihil minus
maritus dotis persecutionem habebit sui

heres institutus esset. Et tutor heres in
dicto sui non utili actione. Ego pu
to quamvis noluit facere ut his
dotem prestare nec heres praecavere mu
lierem agentem exceptio causae de
se actum in heredem ad vsus
maritum et maritus esse debe
bit cavere adversus mulierem defen
sum iri si postea agat. Pomponius
pud Iulianum l. xviii. ait si
facere filio suo exheredato decem
nummi legasset et ait. agi quidem
cum marito et heredato de dote
non posse veruntamen ipsi dotem
persequi exceptione legati. Sed
alii cum legatum consecutus
sit cavere heredes adversus mulie
rem defensum iri et multi ita
facit inter eum cui dos praelegata est
et divortium libertum ei peculium
legatum est. Nam et cum de peculio
posse conveniri ait heredem non p
osse quia peculium desit penes se
habere at dotis actio nihilominus con
tenta est. Si autem defecerit habere. Idem
ait quaerere si dotem marito praeleg
avit scilicet an dote soluta nihil l
egatum marito extinguitur et
dicit extingui quia nihil esset tamen
quod posset marito praestari. Et si marito
si dos alii legata esset eamque ro
gatus sit mulieri restituere an le
x Falcidia in legato locum habet
et dicit habere. Sed quin minus est in id
eius in vicem dotis actione consecutu
ram. Ego quidem an commodare
persecutionis nihil legato sic obser
vent. Atque si dos ipsi mulieri fuisset
praelegata et puto habere. Idem ait
quaerere si mulieri sit dos praelega
ta eaque rogata sit decem restit
uere an Falcidia locum habeat
et negat habere quin fideicommissum
negat valere. Et si praeterea quod
uxori legatum sit pure putat idem valere
ex residuo fideicommissi praestari quod residuum uniq

[illegible] nullo modo exprimitur. — grata. so. distinguit an quantitas exprimatur. — [illegible]

so. k. r. non convenit erenius libertus sed heres ab initio illi. Sed inspecto exitu erenius libertus conveniuntur heres ut hic. — [illegible]

[illegible]

pr. ii. rñ. ac. .l. ¶ mariti. i. marito relictū. acursius.
a ¶ prāti. ultim ꝯmod repñsentatoīs. ut. j. l. pr. hoc eñi ꝯmodū erat uir hiturus ꝑ legatum. si socer nurui dotem nō restituisset. ac. j. ad. l. fal. cū dotem ꝯ. so.
.f ¶ Idem qrit ꝯ dicit hēc. illa finem hec medios resp[i]cit circuitus qui tantō par aut nichil. ꝑ sūt. R. c.

.q ¶ mela in dote q̄ inextimatī ꝯ ualebat legatum ꝑ ꝯmodum represen. sꝫ hodie stati reddi dꝫ. unde nō ualꝫ legatum s̄m quosdam. tu dic q̄ olim non ualere inter i mobili. ut. C. de rei uxorie. act. l. una. §. cū aūt. ꝯ §. ex actō. ꝯ instit. e. §. siquis debitor. hic ergo fuerat extimatus. ac. l. plane. §. i. ꝯ §. ij. ꝯ s. de usuf. si alij. addito
.9 ¶ sꝫ semꝫ. sic. s. dꝫ. ij. meum. in prin. ꝯ s. dꝫ. i. §. i. ꝯ j. de u. o. quibus. ꝯ s. de usuf. do tium. cum pr. acur. a ¶ ꝯsequi. ī mo uir: qd ꝑtit eum deicē. ut. s. del. i. l.

—o. Conubier. si aliquid legat mulieri ꝑ dote aīo compensandi dotem rogat restituere quicqd ad eam ꝑuenerit ex eo legati nō solū tenetur restituere rem ꝑncipalē. sꝫ etiā fructus. dy.

bita ratione falcidie mulier prohibi[ta] si marito per herede instituto a socero dote prelegata legatum actionis falcidiam passurum uideli[cet] quia adhuc constante matrimonio in debita dos uideretur. prelegati uero nummi ratione falcidia redditur in summa hereditatis. quod tantum percepturum quantum decem totam perciperet si non esset prelegata. ¶ Cum mela scripsit si fundus in dote sit datus et specialiter sit legatus uxori generaliter prelegata dos non uidebitur. sꝫ semel deletur fundus. sibidem mela coniungit si fundus in dotem fuerit estimatus. specialiter locatio a marito ad certum tempus non autem fundum uxori rem ei prelegare consequi quia sicut uit se passurum coloni fructu dummodo et ipsa pensiones perciperet.

Item ¶ Cum quis uxori sue dotem prelegat fideique commissum ab ea relinquit hoc fideicommissum eo modo quo ei prelegare mulier senserit estimabitur. et ita celsus. l. x. quorum. ix. scripsit. quare si mentio fuit in pecunia eaque ipso iure dotem minuunt amplius dicit quam si tota quantitas dotis quam mulier acceptura prelegata certo portio hereditatis etiam cum quantitate portione fideicommissi erogare que ipso iure dotem minuunt esse. in mulierem legatariam nemo est qui dubitet. Sed si non dos sed pro dote aliquid uxori fuit legatum adhuc ei dos prelegata accipitur. tantum amplius uero scripsit et si non fuit adiectum pro dote esse legatum. sed tantum addo relictum adhuc relictum eidem esse condicionis uxorem. quod si rogetur. x. decem. x. quod pro dote legatum est. x. quod nunc dotis sibi ascriptum est restituere non cogetur. nisi eatenus quatenus eius minus restituere. et ideo hic mutua rogata eaque quantitate hereditati restituere id demum restituere.

—o. ¶ Cum quis. siue mulieri legetur dos. siue aliquid pro dote. eatenus potest grauari honere fidei[commissi]. quatenus relictum excedit dotem. dy.

at et quod quantitatem dotis excedit idque ex representationis commodo sentit. Item si quis cum a nuru sua dotem accepisset filium suum heredem instituisset eumque rogauit ut quicquid ad eum ex hereditate peruenisset restitueret uxori. mortem uxoris dotem fuit lucratus. id non restituet quod ex dote percepit quia nimis causa id lucratus est non ex patris uoluntate. ¶ Cum quidam in eum dotem quadringentorum accepit et fundos duos in dotem extra et preterea nomina debitorum in residua. ac. uxori in testamento eius decedens pro dote ei duos fundos non eos quos in dotem acceperat reliquit et preterea duos alios dotales quos estimatos acceperat reliquit fideique eius commisit ut quicquid ad se ex hereditate eius peruenisset id restitueret seio cum moreretur. Quero an quantum sit in fideicommisso mulier defuncta dicebam in uxorem hunc que rogata est quod ad se peruenit ex testamento mariti esse condicionem id demum restituere rogetur ex deducta dotis quantitate ad eam peruenit decem. id recepisse eam magis quam accepisse. Saluo eo quod ex commodo representationis ab ea fideicommissi potuit per mitti id quod esse quod pro dote ei maritus reliquit non cogetur restituere. si plus fuit in eo quam in quantitate dotis residuum si quid preterea illi relictum cum fructibus cogetur restituere. habebit ergo precipuam dotem cum suis fructibus. id uero quod ex testamento eius relictum est cum fructibus quia ad eam peruenit restituet.

Item ¶ Qui ita legat uxori sue tanto amplius quam dotem aureos tot heres meus uxori meae dato. nemini manifestum est dotem quoque prelegatam. ¶ Cum uulgari ¶ esse modo dies legatorum preferetur nec eam tem ad dotis prelegatam.

—o. ¶ Cum uulgari. prorogatio legatorum pure relictorum nō extendit ad legatum dotis. dy.

his hic fuit dos extimata. ibi nō uel ut ibi. ac.
¶ ꝯsecutu rum. cum in medij et temporis ꝯmodo fal. nocē nō debeat. s̄m. R. ī mo nocet. ut. j. ad. l. fal. l. i. §. siquis. ꝯ l. cum dotem ꝯ l. si usufr. §. i. dic ergo ꝯsecuturam ab heredibꝫ. ꝯ sic fal. inspecto exitu. non presētie. nisi in ꝯmodo repñsentatoīs ut dixi. acur.
¶ ego qro. qm ī supi oribꝫ parum aut nichil. fal. ꝑfecisse uidetur. h. acursius.
¶ sic obs uentur. et q̄tum ad fal. represen tatoēs. R. quid g̃ tē s'uatur. R. s̄m quodam non hēt locum fal. sꝫ totā dotē soluet stati. ut. j. ad. l. fal. si fusuf. §. i. sic ergo et hic qr seruit hēs alegatario ī soldū dabit mulieri ānua bima trima die. tu. dic fal. locum hēre ī ꝯmodum repñsentatoīs ut. j. ad. l. fal. l. i. §. siquis sit ecce dos ē. le legat. et ur eam. mulieri ē testatim dꝫ hēre. que al' nō hēret annua bima trima die. ꝯmodūꝫ ergo medij tpr̃is. pr̃ ualeret. xx. ē te de hijs. xx. dꝫ trahit q̃rta. s. v. que retinet hēs iuste. sic ꝯ in isto casu dabit mulieri quod dꝫ tra rit legatario. ut. v. tū libere retineat uir. ut hic ꝯ j. ad. l. fal. l. cum dotē in fi. nec obstat dc̄a. l. si usufr. qꝫ de dote le. nō detrahit. sꝫ tū de ꝯmodo repñsentatoīs
r ¶ id uel. locū hēt. s. ad dāpnū fidei[commissi]. R. ac. ē uīn ī m
s ¶ negat ualere. ꝯ sic nō pōt ei nocē fal. ꝯ h ꝯmodo representatoīs ī quo tenet legatum ꝯ fidei[commissum]. ut. j. l. pr. ꝯ sic q̄ fal. detrahit uxori ꝯ ꝑ ꝯsequēs fideicommissario de hoc ꝯmo representatoīs. ut. no. s. pr. §. ꝯ facit ad h q̄ nō ualeat fidei[commissum]. s. dꝫ. iij. l. cū quis. in pn. ꝯ l. iij. ī pn. ꝯ §. si rem. ꝯ s. del. ij. cū pr. §. titio. ac. dnt q̄ nō fuit.
t ¶ sit pure. al' ē pure. i. libe. az. ꝯ sꝫ h grauat restitue illud. ꝯ qd sibi nē fidei[commissi]. ab uxore prāti dnt ex uoluntate q̄ nō illud sꝫ dotem solam rogat fuit restituere. R. sꝫ ꝑ hoc qr dicetur fidei[commissum]. dic ergo q̄ ꝯ de hoc fuit rogata. ꝯ sic ex necessitate pr̃et ꝯ nō habes pure. sul' si hās. ex pōe. i. non in die uel sub ꝯ. ac. .s. legatum ex dotem. acursius d.
u ¶ quod. s. residuū .x ¶ a socero. mulieris qui ꝯ pr. erat mariti. ac. nurui uiro ei debita ē. cū penes ipm et
y ¶ indebita. s. maneat bonus in ij. ut. s. fam. hēc. l. si filia. §. i. ꝯ l. si maritus. ꝯ j. dꝫ prāndis. sꝫ ꝯ si. §. si nu mi. ꝯ §. sꝫ ꝯ cū. ac. ꝯ dico cū hic dꝫ ꝯmo repñsetatoīs nich
z ¶ percipiet. s. stati sit. ut. j. e. pr. q. l. un fac. ad h q̄ h dic.

mel. §. si. ꝯ s. de usuf. arbores. §. i. ꝯ s. loc. ꝯ qui fundū. q̄ sit ꝯ soluto ꝑ̃ale ī dote ut hic. ꝯ s. so. ma. l. si filio. §. fi. uel dic q̄ ꝯ hic deiectit. et ideo cauet hēdi. ut hic ꝯ dicta. l. si filio. deiectus ergo colonus agit ꝯtra hēdem. ꝯ hēs aget ex causa. et sic facit. s. qn̄ act. de peculio. ē an. l. i. §. Item si hēs. ꝯ s. loc. l. si merces. §. i.
b ¶ Cum quis extimabꝫ. ut tantū ē possit et non ultra. ut ꝯ s. del. ij. in pr. §. i. ꝯ s. del. i. plane. §. f. ꝯ l. e. l. §. f. ac.
c ¶ minuunt. qꝫ fundus et pecunia est in dote. in fundo impensa facta. et ut. s. de impensis. l. qd dꝫ. acursi'.
d ¶ amplius. faciās punctum in minuunt ꝯ dic amplius q̄. s. dixit ei fidei[commissum]. ē in ꝯmodo tantū nūc dixit plus sit tota ꝯ ē. ac.
e ¶ prelegata. hoc adiecto. s. sine diminutione expensarum uel fuit et noīatim ipsa quātitas dotis prelegata. al'. aliud ēet. ut. no. s. e. l. i. §. impense. ac. .s. putam ꝯ ī doloꝫ.
f ¶ legatariam. s. in ꝯmodo representationis ꝯ impensarū remissione ꝯ ideo pōt fidei eius ꝯmitti. ꝯ fac. s. del. ij. debitor. in prin. ꝯ §. i. acursius. addito
g ¶ accipitur. s. ut ꝯmodū repñsentationis. sic in legato. ac.
h ¶ hec tn̄ aio. q̄ olim ꝑsumebatur ꝑ edictum de alterutro. hodie secus. nisi hoc ꝑbetur qd uoluit alto esse ꝯtemptum. ut. C. de rei. ux. act. l. unica. §. primū itaqꝫ. acur.
i ¶ ꝯdictionis. s. ut possit grauari ī eo solo qd plus sit in legato quam in act. dotis. ac.
k ¶ sibi. s. uxori.
l ¶ ascriptum. s. auro. acur.
m ¶ dicimus. s. qd plus est in legato quam in act. dotis. ac.
n ¶ idqꝫ. q. d. ꝯ id restituit. s. ꝑ fidei[commissum]. qd habet ex ꝯmodo representationis. acursius
o ¶ lucratus. uel ex pacto uel uxoris ī ditio. acursius.
p ¶ percipit. s. fam. hēc. forsan. in ditio qī preceptionis iure mag q̄ eius titulo inspecto. ut ꝯ al'. j. de fideius. l. tutor. R. ꝯ ad tō. C. ad mac. l. iij. ꝯ j. dꝫ donat. l. qui id qd. ꝯ ꝯsonat predictis. j. ad tre. l. cum hēs. ꝯ l. deductis. ꝯ j. ad. l. fal. l. si dos. ꝯ j. del. ꝑ. l. unus. §. plt. ꝯ §. f. ꝯ j. de aur. ꝯ ar. l. qui uxori. in prin. ac.
q ¶ mulier in ducenta. s. extimatos ut. j. dicē noīe ducentorum. ac. addito
r ¶ recepisse. sūt enī dūsa accipere ꝯ recipere. sic ꝯ s. depositi. l. a. §. eleganter. in fi. sꝫ ar. q. s. dꝫ. ij. cū quidā acursius.
s ¶ potuit. ut ꝯ s. e. l. in prin. acur.
t ¶ cum fructibꝫ cogitur. non lucratur ergo legataria fructus medij tpr̃is. ꝯ sic est q. s. del. iij. qd bis uerbis. so. hic sp̃ale ꝯiectura uoluntatis. ex eo enī qd legabat ꝑ debito dotis qī q̄dam taxatio l est. ut quicqd hēt ultra reddat. sic ꝯ s. de usur. in fidei[commisso]. §. cum pollidius. nam ꝯ ibi fundus retinendo q̄dam taxationē facit. ut residua cū fructibꝫ reddat ut ibi dꝫ. Item ꝯ si legat minus ꝯ rogetur restituere plus post tpr̃s distinguitur q̄titas ꝑ q̄titate. ꝯ sic fructus medij tpr̃is ꝯputantur. ut ualeat fidei[commissum]. secus si plures. ut. s. del. ij. in pr. §. i. ꝯ l. cū pat. §. titio. addito
u ¶ dotem cū. i. quātum dos facit cum suis fructibꝫ. ꝯ facit. j. de aur. ꝯ ar. l. qui uxori. ꝯ s. pr. §. cū suis ꝯ cor. acur.
x ¶ Qui ita legat tot. puta. x. sic ur̃ huic. l. q. ꝯ s. del. i. si suus. §. si ita scriptū esset. so. ut ibi. Tu ut dixi. s. del. iij. si sic. ꝯ l. si pure ꝯ ꝯcordat hic dixit amplius quā dotem. x. aur. secus si dixerit amplius. x. aur. ꝯ omisit quā dotem.
y ¶ Cum uulgari. puta ego testator qui legauerim uxori mee dotem. sic dixi cuicūqꝫ aliquid legaui. post. x. an. dari uolo. uel ita quibꝫ dies appositus non est post. x. an. dari uolo. ꝯ facit ad hoc supra. del. i. talis scriptura. acursi'.

a Optine. psupta tali coniectura voluntatis. tum ne relictum evanescat. ut. s. de l. i. si quis in prin. et s. de l. ij. titia. §. lucius. tum quia ex legatarie kantate. ut supra. de usuf. l. qui fructus. et C. de l. l. cum alienam. et s. de l. i. si suus plurium. §. f. l. ij. non ergo differet mulier petere si eidos e legata. sic nil plus esset in legato quam in debito. et sic non valet nisi iustic.

b Suum die. s. dos annua bima trima. s. die. quod non placet. quia

q Hered. defensum sed quia non in totum. respiciat finem quia cum maritus est fes peiur. in rem suam quia promisit heredi se suaturum indemnem eum. ipse mulieri redderet si ad inopiam vergat. vel retinebat loco dotis. et mulier non debet velle plus. si aut velit in totum age contra heredem defensum potest. ut s. de peiur. l. si actor. gl. si peiur. et

o. Dote. pro rebus dotatis vel impensis utilibus non retinet dos prelegata. sed propter necessarias diminuitur. dy.

prius ait quam summam dictam fiat

Mar. Dote prelegata non esse heredi ex-
pectandum si velit ob donationes in mu-
lierem factas solutionem differre
vel ob impensas aliasque quae ipso iu-
re dotem minuunt. aliud enim im-
portare dotem esse factam quam quod per
necessarias impensas accedit. aliud pi-
gnoris nomine retineri donec ob e-
a quae mulierem in dotem prestare
equum est.

(Si legat aliquid pro dote adiecta certa quantitate. sive dos sit minor. sive maior. tenet legatum. dy.)

Labeo. Cum scriptum esset quae pe-
cunia propter uxorem meam ad me per-
venit .l. tantundem pro ea dotem
testamentum dato quamuis .xl. dotis
fuisset tamen .c. l. deberi. Alfenus
Varus Servium respondisse scribit quia
posita summa .l. adiecta sit. Item
ei quae dotem nullam habet. si le-
gavit quanta pecunia dotis no-
mine tibi relicta per ea .l. heres dato
deberi ei legatum. Ofilius Cascel-
lius. Item Servii auditores retule-
runt pro dote hic debere esse. et si ser-
vi alicui mortui sunt pro eo. Cle-
gata esset quo eliminetur quia ab his
ubi non dos ipsa sed pro dote pecunia
ei legata videtur.

Pap. Pater dotem quam nurui acceptam ex herede dato filio legavit he-
res pius opposita doli exceptione non
ante solvere legatum cogendus est
quam ei caveatur ei fiat de indempni-
tate soluto matrimonio si priusquam le-
gatum filio solveretur. mulier
dotem suam recuperavit. frustra
filius de legato agit. Sed si lex fal-
cidiae locum in legato dotis adver-
sus filium exheredatum habuit et
mulieri solutionem ratam fecerit pro
ea quantitatem quam heres retinuit
utiliter actio ei dotis dabitur. quod si ra-
tum non habeat defendi quod
debebit heres a marito quaeque defensi
viri nomine pervenit. quod si totam litem
vir solus subierit actio videtur

si cautum non erit pro ea quantita-
te quae iure falcidie retenta est
adversus heredem habet. Sed si prius
quam legatum solveretur filio
mulier eluctatur quamquam ipsa
non dum peteret vel dotem forte non
ideo tamen actio filii differtur. quia
a tunc hisdem diebus filio sol-
vi dotem responsum est cum pro
parte filius heres extiterit ad
persequendum dotis soluto matrimonio
postquam heres extitit ipsa ad
mulierem est. Si forte per novum ca-
vetur de fetulionis omnia fit et
ex causa fideicommissi. filius dotem ac-
ceperat ut in debitum fideicom-
missum non repeteretur. cauto-
ris enim praeferendi necessitas solutio-
ne moratur. non indebitum fa-
cit quod fuit debitum. Sed non ex
nuncupatione hereditatis iudicii quod
quod si prius his solvendo non fit vi-
ne mutet mulieri dabitur actio vis-
turum utilis. actio dotis cum dos
pure non debeo quia non imputo
fuit per uxorem his cautum.

Item. Uxori quae dotem in
ancipiti habebat pecuniam pro do-
te legavit. vivo viro. ita matri
prius mortuus uxore post virum
vita decessit quod heredem eius
actio legati recte transmittitur.
quia matris voluntas fuit a ea danda
est. Paulus. Viro meo fundum cor-
nelianum et quae in eum tunc mobiles
tulit estimata in ea bis restituit
volo. Paulus. Non estimatum predi-
um in dotem datum exceptum
non videri. si vivente dote prelega-
ta rerum estimatarum pretium
non relictum cum ipsas res qu-
ales in invenerint.

Scevola. Si certe pro dote certa fundus
legatus sit idemque in eo quem
deo falcidia aufert pro eo quod
aut sus non fuit mulier plus

r Habuit. erat quod solutum matrimonium. decetum. quam sibi debitum reciperet filius. s. iudicio fam. herc. ut s. fam. herc. si filia. §. 1. cessat fal. ut sup. e. l. ij. §. id ult. quaerit si mulieri. et j. ad l. fal. l. i. §. si quis creditor. et s. de l. i. si creditor. h. R. sic ergo et hic si peteret act. ex testo. pateret fal. sed act. fam. herc. consequenter. quae est de tractatu. ut s. e. l. ij. §. id ult. quaerit si mulieri. f. h. et facit. in eadem. l. §. id ult. quaerit si dos. et quod ibi. no. accur.

s Ultimam fecit. veneretur igitur casus quo ille petere poterat. R. accur.

t Ipsam. i. ad eam rerum quantitatem petendam. ac. non autem ad residuam quantitatem. accursius.

u Ei. s. mulieri ut eam exigat. az. accursius doc.

x Defensurum. et ita ab herede repetet totam dotem. nichil habendo ratum. az.

y Subierit. s. heredis marito. defendendo heredem proc. nomine mulieris repetentem dotem. ut ita habeat locum quod de act. iudicati dicitur. ut s. de re. iud. l. iij. et s. de procur. et plautius. et l. si procurator. accur.

z Si cautum. s. iudicatum solvi. cum defendit heredem. si ei cautum esset. et ex illa caut. agat totam pecuniam a marito petet. sed alias si agat act. infactum. utilis s. f. R. ideo dicit si cautum non erit. quia tunc ex stip. contra heredem forsan daretur. si in iudicio presens fuit maritus per se personam sui procur. satisdando pro eo. ut insti. de satisdat. §. sed hodie. et j. iudi. sol. si ad defendendum. sed hoc non placet. ut s. de procur. l. si procur. insti. accursius doc.

inde. l. si quis eum. et j. si cui plus quam per l. fal. l. ij. §. f. alij dicunt sine e. ar. s. de eo. sui cum l. i. et iij. quod non placet. ut s. de eo. in. sed et si me. §. cum ibi. ac. uxoris nomine. et qui non debet. et certe dabit qui eam percepit sine ea sit apud eum.

h Non dz.

i Cavit. nam si interposuisset non esset hic timor. cum habens hoc nomen heres non esset non solvendo. Item nota ex inopia alicuius in aliud quandoque dat actio. ut C. quando fiscus. l. j. l. plus. et s. ad exer. ult. §. si cui. et s. de eo per quem f. e. l. f. et de l. i. l. plane. ij. §. i. ac. mancipiis. i. extimatis. alias nulla esset.

k Viri uxori in. h. l. dubitatio. R. ac. in dote nil

l Motius. s. sine culpa. unde ut sic deinceps sit. unde et in legato nil forsan daretur. s. pretium. quam non sit hic dos pure legata. sed pro dote aliud. ut supra de iur. do. l. plerumque et l. in rebus. et s. e. l. i. in prin. et §. i. R. et hoc facit s. de pact. do. cum maritus in prin. et s. e. l. cum scriptum in fi. l. ac.

m Voluntatis. qui dotem pure legare noluit. sed aliud pro dote. ut s. dixi. R. accursius doctor.

Uxori cornelianū. huic dederat in extimatum. ut. j. p. ac. 7 hac p̄sertim extimato. q. d. tam in corpus. l. dedit extimatū q̄ extiatū uolo ī spebȝ ipis cū extent n̄ ī pecunia restitui qd̄ pōt ee utile in reb̄ extimatis. si meliores fc̄e sūt apd̄ uirū. ut. s. d. iur.

ut. s. de l. i. si pecuniam. 7 no. in teo. ς. nuptura. acursius.
b Ex stipulatu. nisi h̄qat ē. s. qd̄ int̄ uiuos donare uoluit. et hec iō q̄ in stip. hita e mortis in̄tio. al' eēt donato int̄ uiuos. ut. s. d. donat. c. mor. l. seia. ς. f. q̄ eḡ. ac.
c Imeū eam. cū ē donato. c. mortis. ut 7 s. de l. ij. cū p̄z. ς. i. sic ḡ. no. tres casus primus cū stiplat' ut pat̄r, ul' gestor qd̄ semp̄ p̄a facie p̄suīt. ut. s. diui. s q̄ do stiplat' mortis. c. qd̄ p̄suītur si mō ostet eum stiplari cā donatōis. ū. s. p̄. 7 tutioq; pōt fidēomitti. 7 h̄ sūt hac. l. ē. 3ttius casus q̄n stiplat' exeā. donat. int̄ uiuos. 7 h̄ ostat. 7 h̄ cau nō pōt grauari. l' reuocari n̄ eū instituat l' aliud ei relinquat. ut s. de pact. do. l. cum maritus. ς. f. 7 C. de iur̄. do. l. ij. 7 l. cum p̄sem. 7 s. so. ma. l. que dotis. q̄ sūt o. j. t. no. hic sine stip. posse substitui. ī donat. c. mor. ut no. C. de donat. c. mor. l. i.

— (Qui dotem. si legatū relinquat' sub odc̄one que pro pte est possibilis. p pte nō suffiat p illa pte impleri que possibilis ē. h̄ dicit. dy.)

uendicare. et si quanto amplius sit in dote mulieris

Paul'. Seia cum nuberet Lucio Titio nomine dotis c. aureos ded' et adhibuit quintum Meuium q' nichil numerauit s; dotem stipulatus est si morte mulieris solutum matrimonium fuisset. Seia moriens testō suo ita cauit Lucio Titio uiro meo centum aureos quos ei dedi et illi dari uolo sup dotem quam dedi ei et centum aureos quos eum mutuū (i. p̄stiterit. ac.) Lucii Titii cum quoque Meuius ei stipulatus accepit, ante ipse eum maritus posset et liberis testi. q̄o. si quintus Meuius mandato Seie nō donādi cōmiis cā stipulatus est heredib; mulieris eum teneri. Rn̄d quintum Meuium (do. mali. ac.) exceptione repellendum ē. q' si donōmis cā Seia stipulari p̄mi sisset. Rn̄d eum in eum casum quem morte mulieris extitit morte i' causa stipulationum. Rn̄d fidei cō missi petitionem. in eū casum. Di

Scaeui. Qui in dotem Cornelianī fore pretium q' mancipia et estimatis re bus acceperit uxori ita legauit. Seie uxori mee si omnes res q̄ cā tabul' dotalib; continentur heredi meo exhibuerit et tradiderit summam dotis quam mihi p ea p̄ies misit dari uolo s; amplius den. aureos x. questitum est cum res in dotem date plures usu fuisse sunt nec moriente marito fue runt an q' sub impossibili condic'e legatum dari iussum deleatur. Rn̄d (ut p̄te possibili. ac.) iuris condicionem p̄mitti si qui res que in dotem datas supererit in p̄stita heredis p̄uenerit.

Paul'. Si filius f. cum h̄ret uxorem dotem ab ea acceperat deinde p̄ t̄. suus factus dotem ei ut soleret legauit. Iulianus p̄ h̄eret nō erit tamen legatum debebi

Scaeuol'. Theopompus testo suo

(Dic̄o uni testis stat' p dispōtione testatis. cui' solius uoluntati statur. dy.)

dicas filias et filium equis partib; instituet heredes et codicill'. ita cauit filiam meam tspinam q̄ntū uellē tradere eiusdem amici mei et donati approbant prudenter tenacii polliani sacius mentem meam inequalib; portōnib; in quib; et sororem eius tu cladi. Polliani q̄ a marito puelle uiritus scripsit uoluisse p̄mū ea ndein quantitatem in dotem accipe et minorem filiam quam maior acceperisset quero an eandem in tota cum dotis nomine coheredes eius p̄ter hereditatis porcionem filie p̄stare debeant. Rn̄. eum cuius uoluit ē eam in tantum ut eadem quantitas ex dotium p̄cipiatur uice filie dotis

Gaius. Licet placeat Et uoluē dedi pigneratas res. ul'. in publicum obligatas heredem qui clare uoluit est ineumere debere tam sic cum tales res in dotem acceperit dotem p legauit non cogetur. h' si luerit eas nisi aliud specialiter testator dixit (Non debet aliquis gauai duplici honare. dy.)

Paul'. Qui in dotem a uiuē uxoris acceperat et stipulanti ei p̄mi serat testō uxori dotem legauit cui que situm eēt an uxor dotis summam consequi posset. Rn̄. Scaeui. nō uideri dari uxori quod necesse erat uiui reddi. Ar. Rn̄. uer. sic non debi nisi manifeste uxor docuisset eam testatoris uoluntatem fuisse ut honorare heredes duplici p̄stite dotis uellet

Scaeu. Uxori legauit ita uxor mea quicquid ei corpaui et q' michi ded' ex medio sibi sumat ex quo an doc p legata uideatur. Rn̄. ubi cā p̄poni ei uideri et de dote legata loq nisi aliud testatorem uoluisse p̄ba retur. Et ticie uxori mee q̄nta te ctum iam eidem ex stipulatu dotis eius no mine puenit que doc est dotalib; duob; consignatis instrūt. c. aure ox quantum est an ueteri summam consequi possit. Rn̄. michil p̄poni ē cui

p̄s. i. ul' n̄ igmodo rep̄sentatiōis. ut. s. e. l. ij. ς. to uir' ḡnt. ac. ī fundi parte. q̄ ē ignorantē. tūc amplius. q̄ pōt excedē. cum ē hoc postulatur es ahenī. z. R. 7 facit. j. ad. l. fal. l. i. ς. si quis editori. 7 l. si uiuf. ς. i. acursius. apit. an ḡnito negem 7

Seia stipulatus. n̄ mulieris. ut ut donata rius cā. mor. ul' ut int̄ uiuos stipulaterur. et to. l. distinguit. acur.

super dote. p̄ h' q̄a 7 dote ur ei legante. ut. s. e. q. ita 7 s. de annuis. l. seia. ς. uxori. acur.

non donatois. qd̄ p̄sumit' qd̄ n̄ donatois cā. ū. s. de l. iij. cum quis de ce. ς. nupta. 7 ar. s. de neg. g. l. nesēni

eu teneri. act. man. ut pecuniam suam exegit us. ac. recdat. al' act. cedat. ut. s. man. idq; ς. si cui. 7 de l. iij. cū qs. d. ς. nupta. 7 s. de iur. do. mulier. ς. f. 7 ar. s. d neg. g. l. pl. iiij. 7 fidei ei omitti potuit. ut cui libet r. dbitoris neq; petē. 7 si hic fecisse rōabilit p̄sunt

d Qui dote summā. s. p̄tā; ī pecunia q' reb; extiatis osistente. ac.
e Condicōe. legatario apposita qd̄ si ceda tur nichilomin' relictū ualet. ut. C. d his q̄ pene. no. l. i. 7 instit. d he dib; instit. ς. i possibil. 7 de l. ς. f. ac.
f Superat. 7 quid de his tm̄ testatorem cogitasse credendū ē, q̄m 7 uso caret idq; nō minus tutior q̄ benignior ē tal' it p̄tato. ū. s. d l. ac. e. o. benignior. 7 l. i ambigua.
g Si filius acceperat. ibi de ea red denda: do ūsus eum. so. ma. o pete debeat actō i q̄ tū fa cere pōt de cetis suis neḡ. s; h'edi nō datur h' b'n̄fm̄. ut. s. q' cū eo. s; 7 si. ς. soli. ac. solet. i. solutum ē. ac.
h Debebit. ī solidū. q' 7 de dote actio ī solidū; datetur ut modo dixi.
i Teopompus cauit. hic est grecum. cui' interp̄tatio est filiam meā 7c. py. s; aliud n̄ h̄nt. 7 ideo dn̄t eē sensum filias meas pares eē uolo. ac. doris forte filius
k Pollianus. testa 7 no. qd̄ promissio filij est ī dote. s; amicorū est in eligēdo maritum. ac. cui
l uiratis. i. iurati condixit sic 7 tū scribit tabelliones testis tal' uiratus dixit. uel iuratus. i. adiuratus maritaueriat. ergo d' osilio amicorū.
l Eandem q'titas. no. g. stari dic to unius. et sic eē. C. de testib; l. iuris iurandi. solutio hic uoluit testator q' potuit. sicut 7 si ipse iurasset. ut supra. de l. iij. l. cū quis ς. codicill'. Item ē ar. q' unus testis inducat p̄sump̄tōe, ul' semiplenā p̄bōnem sicut. s. q' admod̄ testa. ap. l. i. in fi. nec obstat. j. d q̄oib. l. maritus q' ibi nō quia desitiat inditium p̄h'betur qō. s; q' ē d'ūm. ut h' no. C. de reb; c. l. in bone. fi. acursius
m Detur. nota ex hac leg. e teopō pus stari dicto unius testis. Itē no. q' unus testis inducit p̄sumptionem ul' semiplenam p̄bationem. acursius.
n Licet placeat. ex ordine. R. ut instit. de l. ς. nō solum. 7 s. de l. i. si res. 7 C. de fideic. predia. 7 s. de l. ij. meuius. ς. pl. ac.
o Cuiusus est. a testatore sciente eas obligatas. al' secus ut dictis. l. ac.
p Tales. iam obligatas. R. acur.
q In dotem. inextimatam. R. ac.
r P'relegauat. uxori puram 7 simplicit. acursius.
s Non cogetur. q̄m in hoc legato sola dos uenit. sicuti ueniret in dotis actōe. ut solum representationis commodum hic sit in legato. R. ut. s. e. l. i. in prin. 7 ς. adeo. h. acur.

t Qui dotem necce. igitur non dabitur uxori actio ex testō q' h'edem nisi ea queret eum defen situm q' matrem. ut. s. e. l. ij. in prin. 7 ς. i. 7 l. pater. 7 s. de iure do. l. cum pat. 7 s. so. ma. si cum. ς. si pater. acur
u Al' hic R. i. idem scēn. n. 7 al' tractans de hac mat'ia. hic R. non deberi. s. dari. acursius doctor legum.
x Duplici. no. ex hac. l. nō eē quem honerandū duplici honere. uel addi afflictionem afflicto. sic. s. de l. ij. titia. ς. qui inuita. 7 s. ad. l. ro. d iac. l. nauis. ς. cum aūt. 7 ς. qd ergo. 7 s. de offi. p'si. diuus. 7 C. de imponēda lucra. de. l. i. Jē facit supra. de l'. iij. l. si res 7 l. qui concubinam. ς. qui fundū. 7 j. de fundo instru. 7 instr. l. l. p'dia. ς. librio. 7 s. de l. ij. meuius in prin. ac.
y Uxori legau. licet simplicit' dixit dedit 7 nō adiecit pro dote. acursius.
z C ne. p'o c. s'm. h. al' de est. ne. 7 est an. ac. an.
7 Utramq; summam. i. utriusq; instri quantitatem ul' dic q' aliud puenit re ipsa. 7 aliud deductum erat in stip. tm̄ 7 s'm hec utrumq; s. datum 7 promissum licet non datum. ut instit. e. t. ς. s; si uxori. acur.

non possit. De optione legata.

Ulp. Dominis pluribus servus electio per illo rescripsit eum cuius velle[t] uos legata fuit electio tres posse eligere.

Idem. Quotiens servi electio vel optio data est legatarius optabit quem velit. Sed et homine generaliter legato arbitrium eligendi quem acciperet ad legatarium pertinet. Denique optare si quis optaverit servum alicuius vel omnem liberum videndum est an constat inutilis sit optionem et puto non consumi.

Celsus. Cum amplius orarum mihi electio data sit aque eligere te consumi electionem si id acceperim elegit quod mihi numero prestari noluit.

Idem. Scilicet si ante ex vicesimo hoc est tantum debere accipiam electio.

Paulus. Stichi electione datur legatam a sibi non omnibus ex his tribus Stichi legatarius elegerit integram in optionem manere placet. Nisi qui eorum his dimidiatam eligere voluit cum sciret talis esse.

Africanus. Nec solum si fraude heredis sed etiam si alia qualibet causa id evenerit non elegerit.

Pomp. Mancipiorum electio legata est ne venditio quicumque ellice legatario intelligetur decernere debet praetor nisi infra certum tempus ab ipso praefinitum acceptum elegerit legatorum ei non competere sed ergo si praetento aliquam venditur his venditis legatarius velit audietur et non est damptum iturus licet ipso quod decernere praetor id solet et quid si praefinito die quem diffinivit praetor his aliquos ex servis vel omnes manumiserit an ne praetor eorum tuebitur libertatem ergo tocius actio denegandam non est si omnia integra sint idem est et si pignori aliquos ex his servis dederit post diem vel vendiderit.

Paul. In numero et si quosdam servos distraxit quosdam remisit non est audiendus legatarius si velit optare extentis ab herede cum iam deposuit familiam heres.

Pomp. Si tibi electio fuerit et mihi reliqui legati sunt decernendum est a praetore nisi intra certum tempus praestitutum optaveris et electio tibi non datum iri. Si ex quatuor unum volis duae quas elegisses tibi legatae sunt sive ab uno duo sole fuerunt sive duo tertiae fuerunt valet legatum. Cum ius homines mihi et tibi optio data est cum ego optassem si non mutante voluntatem deinde tu eundem optaveris ut si fuerunt tui futurum esse si ante decesserim vel famosus factus eram non futurum communem et ita id ei constitutionis qui sententiae non se tiae non possunt in unum animum cau erit et ut in hoc casu qui sequitur electio facta fuit communis. Si rerum depositarum electio mihi relicta sit et ad exhibendum cum eo apud quem deposite sunt agere possim et cum herede agere possum ut res depositi agendo facultatem mihi eligendi praestet.

Iul. Cum ita legatur Titio Stichum do lego si Pamphilum non elegerit et eidem Titio Pamphilum si Stichum non elegerit simile est ac si legatum ita fuisset Stichum aut Pamphilum utrum volet do lego constituit est sub condicione Stichus sub eo utrum sit et uno optio fundata esset vel similis generaliter legatus esset aut ut in sic duriorem dicas constitui quibus condicione libertatem Sticho dederit et pro ... suorum non cogitare de Sticho sicut constat non cogitare cum deceo cum presentem dedit libertatem sibi quod si Stichum optaverit vel elegerit ...

Quesitum. Manumissus pure non potest eligi. Manumissus sub condicione non potest eligi condicione pendente, sed post eius defectum potest. dy.

·/· ego dico quod in isto legatum optionis est purum sed quantum ad res quae eliguntur est condicionale sive de quibus eligendi facultas conceditur. dy.

no uidetur condicionale. quia si esset optio condicionale. uel domino tamen uel pamphilo tamen deberetur. ut. j. de reg. iur. quod legata. et j. quando di. le. ce. si post. §. f. si dicas illud. quando res est certa sub condicione legatur hic incerta. et ideo sic ambulat electio. ut hic dicit. Item olim non transmittebatur.

n Recederet. ante aditam hereditatem. i. ante quam optari possit. R. ut. j. e. optione. et dic recederet. s. aliis motus. de reg. catoniana. l. a. nam legatum suo legato relictum non

o Catoniana. de qua tractatur. j. cedit. n. ab adita hereditate. ut hic patet apte. ut. C. de ca. toll. §. in nouissimo. nam si statim post mortem cederet. quod quibus instituto esset nullum. quia inutile cederet cum sit possibile alium de familia optari. et ca. reg. ad talia legata non pertinet. u. j. ut. de reg. ca. l. cato. et s. de l. i. certa. §. ij. ... niana.

uichilominus optabo. Cum eo de
casu quaerimus est si optare seruorum unde-
cim aliquam optaret condicio stat
ute libertatis defecerit. an Stichum
optare possit. puto meciane sen-
tentiam quam placet ipsa liber
tate legatum perimi non tantum statute
libertatis. quare si uiuo testatore
sive post mortem eius ante aditam
hereditatem condicio statute
libertatis defecerit legatum erit u-
tile. nam sicut pure libertas ita et
statuta libertas adite hereditatis
tempore uires accipit. ideoque Stichum
optare possum

Item Si pamphilo seruo lucii ti-
cii fuit generaliter legatus sit
deinde dominus pamphili postquam
dies legati cesserit eum
manumiserit. si quidem ticius ser-
uum uendiderit extinguitur
pamphili legatum quia non est
in hereditate quem possit optare. si
uero ticius legatum a se repudi
asset et pamphilum optare pos
se legatum constat. sed et manu
missione pamphili due personae
intelliguntur ticii et pamphili. unum
tamen rei legatum. nam et casum uertitur et
ticio uendente optio extinguitur
repudiante pamphilus optare

Item Si heredes seruo te Ex
gratiis sit et heredi fundus de cu
optio sic meuio data fuit. Is que h
eredem optauit. solus fundus
ad solum seium pertinebit. quoniam adi
te hereditatis tempore is solus erat
ad quem legatum posset pertinere
nam tamen seruo communi alter
socius legat. idcirco ad solum socium
non legatum totum pertinet quoniam
die legati cedente solus est qui
per seruum possit acquirere

Item Seruo generaliter lega
to uiuus est omnes heredes si ele
ctio ei data est eundem dare debe

·/· 2 ad quid dic quod loquitur quando ad unum voluisse pertinere intelligi est genus ad aliam speciem. hic ad utrumque speciem secundum designauit certam. alteri uero ius electionis commisit. dy.

et si non consenciant heredes ex testo e
ostenditur teneri.

Paul. Si optio seruum data Stichi fu
erit et Sticho aliquid testator sine lib
ertate legasset. tunc sequens lega
tum consistit cum tota familia ad
unum. i. Stichum redeunt ut cum pure
legato utili sit legatum. nec ad
usatum catoniana. si uoluntarius
heres institutus sit quam prius eam adita
hereditatem etiam si statim decess
erit familia nimirumque si necessarius
heres institutus sit sequens legatum
per catonianam infirmaretur est. Et post
scribit emptore hereditatis postu
lante ut is cui optio seruum legata sit
optet. uidendum est an pretor ut id fa
ciat cogere debeat legatarium quia
actio si heres institutus id postularet
quia prius per heredem id emptori consequi
intrat non possit non uideo

Idem Si cum optio seruum ex numerosa
familia legata esset heres aliquem seruum
quem optaretur manumiserit ad
libertatem eum interim non peruenire
seruum tamen acciuit a manumissore
amittit quia is aut electus legatario
cedit aut reiectus tunc liber eritur

Item Seruo siue libertate legatum
i deinde optionem seruorum meuio
dedi is eumdemque seruum optauit quo
amicorum quod legatum est ei de
letur. Et non puto legatum hu
ius seruum nomine ad dominum pertine
re. Nerat. Optione legata placet non
posse alia alteram hereditatem opt
ari et ita si agi si optaretur

Item Cum optio duorum seruorum ticio
data sit reliquum meuio legatum sit
cessante primo in electione reliq
uorum ampliore omnes ad meuium
pertinent.

Celsus. Homine legato neratiu
s ait Stichum agi repudiato pamphi
lo ita eum ipsum eligi posse

Paul. Illud autem uideri uter elegit

— Legatum alternative relictum ad heredem transmittitur heredi. dy.

|||

p Si uoluntarius. i. si hoc est quod uoluntarius est quod hereditatis aditionem differre potest et sic differtur optio. R. ac. aditionem

q Quod si necessarius. quia hereditatis differre non potest. et sic petitur optio nequiuit suspendi et ei mortis tempore ipso iure figitur quasi tota hereditas. ut sic mebus in motis tempus cum hereditate. acquisitionem euenire fieri ne posset nullum equidem in medium inuenire potest. R. Sticho relictum et fac. s.

r Sequens le. de l. i. suo le. §. 1. al. si a pluribus. §. 1. et l. quantum. §. presenti et l. si post mortem. in prin. et s. e. l. si heres. et j. de con. et de. iur. et j. e. suo. ac. quod heredis.

s Per heredem. quoniam emptoris non inuenit si non uendidisset interest optare. non semper impedire dispositionem suorum. ut. s. e. l. et imo. emptor. aliud tempus et aliud id emptor. s. agendo excepto. ut cogat uenditor legatarium optare. quia i liber si a. uenditis omnia ueniunt. quod equum est. ueniret et si non sint decta. ut instit. de ob. ex q. ...

u Non possit. s. eum suo iure. ut optet cogere. ac. optio prouat. sic et j. quia

x Sic agibus. l. ij. nisi de certo dato tempore et facto. ut. s. e. l. mancipiorum et fac. j. de ma. uin. l. iij. et j. t. ij. fiud. §. minor. et j. de recept. l. l. autem dominus. §. f. et s. de l. 1. suo. §. 1. et s. e. si optio. in prin. et C. de suo. pi. dato ma. l. si creditoribus. et s. de testa. mi. l. similes. ac. finito

y Seruo. s. meo. accursius.

z Siue libertate. et sic inutiliter. ut. C. de l. suus. ac.

et Legatum. fundum quendam. accur.

g Is. s. meuius. accursius.

.a. Seruum optauit. s. cum plures essent sui. alias secus. ut. s. e. si optio.

.b. Ei. s. suo. i. fundus debetur. s. optanti. ac.

.c. Sui nomine. qui heredis erat adite hereditatis tempore. f.

.d. Ad dominum. huc nouum et post aditam hereditatem premium. sed ad heredem. quoniam hic seruo suo relictum ab extraneo querere posset. R. ut. s. de l. 1. si post mor. in prin. et facit. ad l. supra. de l. 1. l. quesitum. §. 1. et s. e. si heres. sed ar. j. de l. 1. si a pluribus. §. f. ac. dic ut ibi.

.e. Optione hereditatem. unde hic legatum olim non cedebat a die mortis quoad transmissionem ut pote conditionale. hodie secus. ut instit. e. §. optionis. R. et fac. s. de l. 1. iulianus. ac.

.f. Cum optio primo. s. ticio et dic cessante. i. repudiante uel tempore a pretore statuto exclu so. ut. s. e. l. mancipiorum et facit. C. de hered. instit. l. ij. et j. de uerborum signi. ceterorum. ac.

.g. Homine legato. s. in genere. ac.

.h. Pamphilo. s. in spetie.

.i. Eligi posse. immo aliquid agitur et ideo non potest eligi. ut. s. de pactis. l. si unus. §. si generaliter. so. hic heres habebat elect. per expressam testatoris uoluntatem. ut. s. e. suo. ibi uero creditor ex pacto expresso et secundum hoc eligit eundem. s. heres non obstante repudiatione legatarii. alii. ut. R. quod hic non erat translata electio in legatarium ab herede cuius heredis dicebat a principio facere electionem et ideo heredem eligere eundem. sed hec non placet quia legatarius habet electionem. ut. s. e. l. ij. so. R. et etiam dominus utrobique creditorem habere electionem set ibi ex pacto. et ideo per pactum determinatur. remissio sed hic per l. habet legatarius electionem. et ideo per l. determinet remissio ut nil ualeat. uel quarto ibi premium. hic repudiatio. unum sed non ualet. de futuris. ut. s. de l. ij. si ita scriptum. §. 1. sed premium sic. ut. s. de pact. l. et heredi. §. filia. et est ratio quia pactum duorum consensu repudiato unius uallatur arbitrio. ut. no. C. de pact. l. a. nec autem hoc legatum generis de futuro pendet. quia est simile legato optionis. ut. s. e. l. ij. §. ij. sed illud est condicionale. si eligat. ut. j. qui et a quibus. l. si optio. et s. e. l. si pamphilo. in fi. ergo et istud. plana est ergo glosa eundem eligi posse. s. ut per cuique eligendi facultas uideatur concessa expressim aut tacite. item. q. j. de adim. l. l. qui hominem. et l. s. so. hic ademptio per testatorem que ualuit hic repudiauit legatarius cum non petiit. et facit. j. de reg. iuris. l. qui potest. §. quod quis. acur. uel dic ut i. l. contra no. ibi ·q·

.k. Illud cedentem. i. post mortem testatoris. acur.

.l. Eo. legatario. accursius.

.m. Ad heredes. s. legatarii. accursius doctor legum.

si decedat ante quam optet. hodie prius manum secus. ut instit. e. §. optionis. et C. com. de l. f. §. f. et fac. j. de solut. si stipulator. et s. de l. 1. filius. §. fideicommissum. et l. quantum. §. duobus.

Si heres Seruo tem optauerit. quod facere potuit quia testator hoc primo fecit. nec obstat. s. e. cum ita. §. a quibus. ubi plus tantum fauorem et sic iste heres erit communis seiu et meuii. alii dicunt quod optauit de facto set iure non potuit. quia tacite ex mente testatoris exempte testatoris et a gnali et optione sit exceptus heres. ut ar. q. s. e. cum ita. §. 1. et j. t. a. l. ij. in prin. et j. de auri. et ar. l. l. a. in prin. et s. de l. iij. l. uxorem. §. felicissimo. et l. fuis urbanis. §. f. et l. que situm. §. 1. et sic heres erit et solus seius non communis. sed esset simile quod id unde de suo ... communi magis suadet quod pro dicta. et quod dicitur. s. de l. 1. si duo. §. h. acur.

Solum seium. sed heres est communis seio et meuio. accursius

Adite hereditatis. sed ei tempore cedit dies legati relicti suo legato. ut. C. de ca. toll. l. una. §. in nouissimo.

Legatum. s. fundi pertinere. i. acquiri per errorem. nam meuio sub condicione uidetur seruus legatus. s. si optauit unum. cum ante aditam hereditatem optare non potuerit. ut. j. e. optione apparet seium solum dominum. ac.

Suo communi. iam nunc et non sola destinatione. et argumentatur a minore. ac. mortis. ut. C. de caduc. toll.

Cedente. quod est tempore l. unica. §. in nouissimo. sed huic censo est contra j. de acq. r. do. per suum. et j. de stip. suorum. prin. §. 1. sed so. ut no. sup. per so. ... §. si suo. quod contrariat huic. et j. ad l. fal. plautius et facit. j. e. si optio. et l. suo. ac. dicitur et dic data. s. nominatim ante

Seruo si eis. heres statore. alias legatarii est electio ut. s. e. l. ij. ij. R. ac. circa prin. et l. in executione.

Eundem. sine. j. de u. ob. l. ij. §. pro parte. et de solut. si stipulatus. §. 1. et l. qui hominem. §. 1. et s. de condict. inde. si non sor. §. f. et q. de l. 1. si ex toto. §. f. et de l. ij. si quis duobus. acur. t. quod consentire iudice iminente. ut. s. de l. Item. cogere. i. b. §. f. l. sorte. u. C. communia de lega. l. f. in prin.

Si optione sine libertate. q. C. de l. fructus. so. hic fructus apparet alii legatus quod ibi non fuit. acur.

·/· uerum est si solidum diceris heredis dominium an electionem meuii pertinet ad seium solum modo pro dimidia parte. ut. l. si duo. s. de l. 1. et ideo melius dic quod argumentatur a pari uel simili. dy.

a [C]placuit. hodie forsan a compositoribus est hoc additum. nam olim secus, ut inst. e. §. optionis. vel illud quod ex omni familia legatur optio. hic ex certis duobus. ac. || ta. duo forte patria. vel tria vel sic dixit cum plura

c [S]i cum nullum. aut quod plurimo utetur. ac.
g [C]um non fuit. s. in bonis venientis. uni non ei hic ea q. s. l. i. post capi coniectura. & facit. s.

b [A]pud Anuestum || heret testator || quibus utebat
c [T]ricliniaria. i. || in camera vel aliqua parte domus que triclinium dicitur, quia in ea tres lecti sternerent. sic ponitur. s. commo. si ut certo. §. sed et me. ac.
d [E]dixisset. s. congruo tempore. i. post aditam hereditatem et omnibus hiis vestimentis exhibitis. ut. s. e. optione. et l. scyphi. et l. hore. acursius.
e [N]on posse. nisi esset minor. xxv. an. ut. s. de min. et si sine. in prin. vel nisi quando optio non tenet. ut. s. e. t. l. ii. notatur e.
f [C]onsumpsit. ut ff. s. de pecu. sive qui sed iure quo possit voluntatem mutare. ut. i. de ri. ob. si quis sit. in prin. et l. eum qui. §. i. so. in no. s. de l. ii. statu liberum. §. f. et l. huius. §. sticum. et l. v. in prin. h.
g [A]lumum in sup. subligavit.
h [C]onfestim. hoc facit pro filia licet non multum. acursius.
i [V]olo. ego testator. et sic transit de tertia ad suam personam. ac.
k [A]gnata. vel agnata. i. nata et vel assignata. s. per electionem ad matris. acursius.
l [S]upra numerum. vel datum. i. expressum. R. acursius.
m [A]d filiam. vel sine non. et tunc dic quod ut mistra tantum fuit electa matri. vel esse sine tene. in cosilio. cum dicat. cum mancipiorum ... et sic ante omnes moram. & facit ... acursius.
n [M]anumissi pro ... vel in admatre ... ante omnes moram ... ad filiam ... ut mistra ad q. s. de l. ii. si quis titio ... ac. pegasus ... de an. l. i. eum qui. ... in prin. ... ad me. l. mulier ... sororem. acursius.
o [F]ructus. partus e e quo ... dixit non est fructus. ut. s. de usufr. l. in pecud. acur.
p [M]ancius mortis tempore. ... testi ... non fuerit ... tempore nom. §. i. so. ibi. acursius.
q [P]etitio vino et oleo. l. ac.
r [V]ino non habuit. supra voluntatis coniecturam vel exceptis defuncti vinentis consuetudine. ut ff. i. e. si quis vinum. §. item acetum. ff. s. t. a. l. ii. §. f. et ar. s. de l. iii. nom. §. i. et l. nup. et l. fuius urbanis et l. qui tum in prin. et §. plt. et l. iii. in prin. sed h. i. e. t. l. sicut. in prin. solutio ibi. acursius.

Cuiarius ubi fuerit ... ad dic ... testatoris. dy.

... ap exequi ... voluntatem institutione ... lucro ... dy.

legatarius ullo a legatario electo decedente eo post diem legati cedentem ad heredes transmittendi placuisse ait.

Apud Aufidium libro i. responsorum. Titia testamento ita scripsit legatum meum vestimenta que volet eligito sumito sibique habeto si ita dixisset que vellet deinde antequam sumeret alia se velle dixisset mutare voluntatem eam non posse. ut alia sumeret quoniam vel legati partem testatrix que sumeret eius consumpsisset que res continuo eius fit simul ac quod dixit eam sumere.

Scaevola. Filium et uxorem heredes instituit filiam exheredavit ei legatum dedit cum in familia nupserit his verbis: si cum in familia nupserit huic in super arbitratu Semproniae matris eius mancipia. x. confestim post aditam hereditatem meam a Sempronia uxore mea eligi volo que mancipia que cum in familia nupserit dari volo et si antequam nupserit aliquid ex mancipiis decesserint tunc in locum eius arbitratu Semproniae matris eius dari volo eum ad eam pleniter numerus perveniat quod si Sempronia mater eius non elegerit tunc ipsa que volet sibi eligat quaesitum est cum mater elegerit an ea que ex eis mancipiis ante nuptias assignata sunt ad puellam supra numerum x mancipiorum pertineant. R. cum mancipiorum legatum in tempus nuptiarum testator transtulit eaque medio tempore ancille enixe sunt ad filiam non pertinere. Item quaesitum est an nuptias eorundem mancipiorum fructus et usus an ad Semproniam matrem pertineant. R. nihil proponi cur ad mulierem pro solido pertineant.

Idem. Mancius Mosum sue codicillis pro fideicommisso dedit praedia. Item lanceas quas elegerit. Item quaesitum est an eorum lancium que mortis tempore sunt eligere possit. R. posse.

Ulpianus. Vino legato. De tritico vino vel oleo legato. Rubrica.

Pomponius. Cum alii penum alii vinum legatum esset excepto vino omne penum ad alium legatarium pertinebit. Si certe amphore quas tibi vellem legate sint et testo agendo consequi potest prius degustare tibi liceat. aut quanti interfuit licere tibi degustare ad exhibendum agere potest.

Ulpianus. Si cui legatum sit vinum cum amphoris cum dolia sint quibus nemini videatur unius quique partem et pertinere non accepturum ex testamento fuisse. Si vinum legatum sit videamus an et vasa debeantur et Celsus inquit in vino legato etiam si non sit legatum cum vasis vasa quoque legata videri non quia pars sint vini vasa quemadmodum emblemata argenti scyphorum causa forte et speculi sed quia credibile est mentem testantis eam esse ut voluit accessionem vini esse amphoras et sic inquit loquimur hic nos amphoras vini centum ad mensuram vini referentes. Cum dolus non puto vinum in vino legato dolia deberi maxime si depressa in cella vinaria sint aut sint ea que per magnitudinem difficile moventur. Cum cupis autem sive cupulis puto admittendum esse et ea deberi nisi permagna immobiles in agro velut instrumentum agri erant. Cum vino legato utres non debebuntur nec culleos quidem debere dico.

Paulus. Cum certum pondus olei non adiecta qualitate legatur non solet querere cuius generis oleo uti legatarius solitus fuerit

s [Q]uum alii penum. quid sit penum habes i. de penu. l. l. iii. et no. quia hac l. ponitur penum in neutro genere. sed i. de penu. l. in feminino. et quidam habent. hic penus. et i. omnem penum. Item no. quod dicit vinum. s. simpliciter. secus si dixisset quod esset rome. ut i. de penu. l. nam quod §. f. ac.
t [L]egatarium. quando de toto prius esset exempta. R. ut et i. de reg. iur. l. in toto. et i. de man. t. si peculium in prin. et de l. iii. fuius urba. §. f. et l. his. §. i. et i. d. aur. et ar. l. l. i. et i. de pecul. l. fuio. ff. s. t. i. si tibi in prin. et l. cum optio. Item fac. s. de pi culo. et i. r. uen. l. si vina. ac.
u [S]i certum amphore. subaudi. quod prius pro degustatorem. acur.
x [D]egustare. ut possis approbare vel improbare nam ad hoc fit degustatio. ut s. de piculo et i. l. i. in prin. et l. si quis vina. §. i. et l. si vina. acursius doctor.
y [Q]uanti. i. quantum interest mea. in act. ad exhibendum ad interesse fit condempnatio et oportet interesse utroque tempore vel saltem tempore sententie. ut s. ad exhibendum tignum. §. f. et facit. i. t. i. si tibi. §. f. ff. ad exhiben. l. iii. §. ii. acursius doctor legum.

vasorum utilitas. R. acur. || vasorum doliis inhora ut
d [C]uppulus. genera || ex predictis. et h apparet.
e [U]tres. vasa de corio capre cum pilo quibus utuntur tuscani. sed cullei forte sine pilo. ut ff. de pig. ac. l. f. §. f. et est ratio quia in hiis non servatur vinum. sed de loco ad locum portatur. ut. i. t. i. quantum insi. i. R. et facit. ad l. s. de l. iii. his. §. cui. et i. de penu. l. l. iii. insi. et l. iii. in prin. acur.
f [Q]um certum pondus solitus. in dubiis non semper statur defuncti consuetudini. ut i. de ali. l. l. a filio. §. f. sed fr. h. ut. s. de l. iii. l. nummis. ff. s. t. i. l. ii. in fi. ff. s. de testis hered. §. si si notar. insi. §. et i. de alim. l. l. cum alimenta. ff. s. de l. i. si filius plurium. quod sub h. so. defunctus hic dixit s

addito

disse expresse elect. h. di. s; hoc e diuinare ul' f'm. R. hic spale aliud q'a in nūmis ut dicta. l. nummis. R. hoc. s. consuetudo defuncti et regionis et alia quedam in nummis considerant. ut d'ca. l. nummis. q'm eorum uoluntas, quo ad ipsius constituit. s. materia potest. fore forma et usu. et quo ad singulis uniuersis q; legantis uinatur utilitas, tanto eorum inquirimagis quam moleoum tereso consuetudine. ... fa. de funeti ul' dic usus loquendi. no uten di. ubi ubi no. licet. sit ar. c. j. e. l. exu su. acur.

.m dic. fideic. § quid tn. ac. .l Natum ent. s. meo fundo. ar.

.n Q Cum uinum q' in amphoris. nunc respondet. acursius.

C Doliis. que dolia no' dicit uasa. cum sint magna at uasa parua. ut. s. e. sic. § i. acursius.

testator autem cum sciret solere uini regionis homines uinum haurire ideo liberius ... heredi cum uisum esset ... legatario solucio soluere.

Iul. C um in ... amphoratum ... legatum est exeo quod in fundo sempronianio natum esset. nimium natum esset no'n amplius debi placuit et quia ... optime uerba optime contracti erunt.

Proculus. C um uinum dare heredis ... amphoris ... defusum est ... debet dari ... tum ... non est ... quin ... legatum est ... quod ... legat ... esse uideretur. sicuti si ... testatio ... legasset ... quibus ... esse legatarie uideretur.

Labeo. Q uidam heredem damnauerat dare ... uinum oleum frumentum acetum mella salsamenta. ... aiebat ex singulis rebus non amplius deberi quam quantum uellet heres dare ... quantum ... re dare ... quantum ... quaterio reliquisset legatum putant. labeo idem probabat. idque uerum est. ... tritici modios. c. qui singuli ... c. ... heredem ... legatum esse ... labeo probat ... triticum ... esse ... puto.

Pomp. S i damnatus sit heres dare uinum quod in doliis esset et per legatarium steterit quo minus accipiat periculo suo se heredem facturum si id uinum effunderet. ... legatarium petitorem uinum ab herede doli ... exceptio placuit ... pistor id quod ... morarum ... passurum sit heres.

Vlp. S i quis uinum legauit omne continetur quod ex uinea natum uinum permansit. s; si mulsum sit factum uini appellatione non continebitur proprie nisi ... etiam ... zitum quod in quibusdam ... ex tritico uel ex ordeo uel ex pane conficitur non continebitur. similiter nec camum nec ceruisia continebitur. nec ydromelli. quid conditum nec puto nisi alia mens testatoris fuit. ... oenomeli plane id est dulcissimum uinum continebitur. et passum nisi contraria mens sit continebitur. defrutum non continebitur quod potius conditure loco fuit. acinaticium plane uino non continebitur. cidonium et si qua alia sunt que non ex uinea fiunt uini appellatione non continebuntur. Item acetum appellatione uini non continebitur. H ec omnia ita demum uini nomine non continebuntur. si modo uini numero a testatore non sunt habita. alioquin ... scripsit omnia uini appellatione contineri. que uini numero pater familias habuit. et ideo ... quod uini numero pater familias habuit ... et ... plerumque affectare atque usui uini tum continebuntur. Et ad ... si ... uinum quod pater familias habuit ... non extinguuntur legatum. Si acetum quis legauit non continebitur legato acetum quod uini numero testator habuit. ... autem continebitur ... uinum fuit. Et si quis uinum quod habuit quod legauit ... coacuit licet postea in acetum ... translatum sit a patre uino legato continebitur. quod id quod testamenti facti tempore uinum fuit ... testatoris uoluntas adiuisetur. Uino autem paterno legato id demum legatum uideri quod testator uini numero habuit non quod pater. Et si superuiuerit ... uinum legatum sit id continebitur quod fuit habuit. cum tam diuise quod pater ... uinum iam ... cepit ... usus ... esse testatoris peculiare uini ...

.o C ... uideretur. talis enim adiectio nichil nisi augmentum significare potest. R. sic. s. de l. i. sic. in prin. et l. si ancilla. et j. de aur. et ar. l. si quis. et j. e. l. et uinum. in prin. Item. s. de l. ij. h. s. § plt. s; no e certum te facit. j. e. uinum. acursius.

.p Q uidam salsamenta. i. materias unde consueuerat facere salsamenta. que sunt salina sarpillum piper. allea. sal. petrosillum. si ex hiis fit salsa no e sententia falsa.

.q C um est. ubi generale uinum saltem est intelligendum. sic. j. de aur. et ar. l. i. f. § uxori. et s. de l. ij. l. si ita legatum in prin. et C. quando respi. l. f. et s. de ... ur. p. si seruitus. Item aliud ... quam hic in legato. ut. j. de ... ob. tritic. et l. si ita stipulatus fuero in prin. et s. de uer. ob. l. cum post. § gener. Item et in usufs. ut. s. de usufs. l. qui in stip.

.r C lutio modios. al' modia in neutro genere. et postea qui singuli. et e. in masculino. ut. j. de u. s. paulus. al' modios et sic totum in masculino. ac.

.s I no esset. n' esse posse. ut ar. in s. de inutili sti. § i. et s. de l. i. ap. uil. § f. acursius.

.t S ubis in doliis. et sic no cedunt uino. ut. s. e. l. si cui. § i. acursius.

.u F ... q' no foret suum dici s; ut. s. de pi. et ac. uen. l. i. § h. et § si doliare. et e. io quia emptor emendo uir conuenire d' accipiendo que conuentio n' e in legatario. ut ar. s. d. act. et ... l. si is qui lapides. ac.

.x S iquis uinum. s. solum. R.

.y C ydromelli. q' fit de aqua et melle et e idromelli genitiui casus. et b... et uinum nec. ac.

.z C defructum. forsan ideo sic dictum q' de usu sit sublatum ut quam diu possit fructur. et e potio. ut. j. l. f. § i. acur.

.7 C acinatitium. i. ad usum comparatum et profertur ... correctam. az.

.9 C ydoneum. q' fit de pomis cotinis. acur.

a C no continebuntur. al' no et al' sine. n' continebit et utrumque potest legi. secundum consuetudine testatoris. ut. j. pe. § et fac. j. l. f. § sic.

b C hec aut omnia. que diximus uini nomine no continetur. acur.

c C habebuntur. sub uini appellatione continentur. ac.

d C uini numero. i. usu suo. cum usus uiuentis uoluntatem desitientis. al' dubiam declarat ut dixi. s. e. l. i. et j. de supplec. l. l. labeo.

e C si acetum demonstratum. no. inspici tempus testi. j. ut j. de lib. l. aurelius. § testo. et § titius. et j. de aur. et ar. l. l. si ita. et s. de l. iij. l. uxorem. § testo. s; a. s. t. i. l. f. s; dic ut dixi. s. de l. iij. l. uxori. § i. ac.

f C aduisetur. quam certe aduisari edo. nisi aliud liquat s'm quosdam. h.

g C uino numero habuit. s. de illo uino paterno. acursius.

h C fuit habuerunt. s. usum uini q' fiebat acetum et ita no testatoris s; seruorum usus inspiciatur s; in superiori testatoris non patris. acursius.

i C diuise. s. s; dicet. et subaudi. R. q. a. quia ac. acursius.

k C testatoris. i. cepit uti pro uino. q' pater pro aceto utebatur. ul' esse. et de sijt esse in usu patris q' secus est in peculio ... ut sibi cit. acursius.

... in e id quod esset. n' dectis reliquisse incertum. ut. s. de l. l. si quis a filio. § plt. al' legatarij esset electio. et fac. s. de q̄ hende empt. l. comprehensum. acursius dic.

h Q uum certus natum esset. tunc ul' eo anno quo decessit testator. acursius.

i C non amplius. s. quam natum esset. acursius.

k C taxationis. i. determinationis ut ita demum competat tamen si tamen natum est. ut. s. de q̄ hen. empt. si de bitor. § uisile. secus si de eo esset. v. ponto. ex illo fundo. tunc ei expectatur. ut. j. de u. ob. in f. stiplantem. § sacrum. az. Item secus cum in singulis annis ad alimenta ul' simpliciter singulis annis aliquid relinquitur ex illo fundo. ut. j. e. ex eo. et j. de alimentis. l. iulius. et j. quando dies. l. ce. firmio. in prin. et s. d. annuis l. legatum. § i. et facit. ad. l. s. de l. ij. l. a. plt. § quibus. et s. diu.

uerius ut' eq̄ usa. s. q' no reliquid. ut. no. j. l. legato generali. et l. si quis a filio. § plt. intelli. ubi dectis certum. dy.

l C Item ... hic. §. q' cum legibus sequentibus coniungitur. acur.

—a Ex usu extimabitur. q. al' sepe otigit. j. ut. j. d. pecul. l. dns sticho. testo. ej. de suppell. l. legata. § f. Acursius. —b Nam alr quis finis. sic j. de u. o. eum qui kal's. telligitur. ne al' n inue matur finis. ac. idem. Et sic que sequitur ex posito e precedentis. alij r.

—c Ex eo quot a. sul. hnt intertu. ite no. i singlos annos. al. secus ut no. s. e. cu cert. ac. facit. j. de ali. l. luti.

—d Certiar. s. de an. l. i. legatu. ci. s. loe sinno q E. loe l. licet. ac.

—e Vino petuu. si quo mag cu ipo uino uenerant. r. ut. j. l. px. C. illud. acursius.

—f Cadi. Rei cedut. u. s. e. sic. ci.

—g Vini cu uasis. q e ac si uinum quasa. ut. s. d l. i. tunc testatores. C ul. el. siqs inquili. C si ita. acursius.

—h Ce alui. i. latore forsitan ut de omi uino cogitauit. r. ac.

—i Cubori alud. s. strictiorem u de eo solo q f iuasis. q hic se sui ulia desint. r. ac. ete. al' e certo

—k Ceter. ps. ul' p uiz. s. ubori q est sta. un uino legato sim

—l C no eet. plicit uasa cedut n dolia ut. s. e. sicut. ci. un uid batur de uino in dolijs posito n otineri nec de dolijs q p tre bat quo ad dolia. l3 o eum quo ad uinu i eis positu e. s. e. cu uini. C it quatius. ite q p eo q ad dolia. j. px. C insi. s3 otra eu quo ad dolia. de u. si. l. uinaria dicas cu expssit cu uasis q a dolia deleant. ut de a. l. uinaria. ite q p hoc est q subicit no eet. q. d. q no oced. ac. doliare uinu

—m Ergo. ideo q no otini lgato puta trelati hoc petrum. r. s3 melius eet in litt a ego. s. pro culus. ac. eet. al no eet. q tuc

—n In dolijs dic no ocedere. i. no assentire. q assume n oce derem dico uinum q e. al' de esb q e plana. q f hoc dic in ua sis no ee put ipe accipiebat r uasa. q facit. j. de aur. q ar. l. siqs.

—o Illud legatos. qd de dolijs dic. ut. s. px. acur. ideoq cu eisde

—p Cum hijs an. legatu psunt apd nos romanos. n ergo tal h psiipto in eo h3 uditio apud eos qui cu uasis no ofueuerut uina uende. ut. j. t. i. cu d lam onis. C asma. r. q fac adhuc. C. de. s. l. px. el. sicu. ci. acur.

—q Quinimmo surrentinum. alo co sic dictum. ac. forte.

—r Urnnalibz. uasa d tra. acur.

—s In amphoris. puta dixit tes tator lego uinu q e i amphoris. q urnalibz. ul urnalibz tm. et nullas hebat amphoras. q pbat. s. e. l. quin uinu. s. de l. i. sic fui mpn. ej. a de ali. l. a filio. C f. secus aut si dixisset uinu q est i aphoris cu ples habet am phoras q ples urnas q i apho ris nich i urnalibz uinu eat. te nich ur legatu. ut. s. de l. i. si li etos. el. si suus. C quicumqz.

licet

q sic

nich.

rijs

(margin:) al' hebat uinu in amphoris

qo

uinum in usu suo remansisse sed si uinum uenit sit legatum.

Tercii. Ex usu testatoris legati estimabitur. vel quotannis vino pue ter utebatur. quod si non apparet.

Idem. Vetus accipietur quod non est nouum. id est. proximi anni uinum appellatione ueteris continebitur.

Paulus. Nam aliter obseruantibus quis fuisset aut quotiensnam ueteris uini su mitur finietur.

Idem. Ex eo anno uino quod nullo fundo nascetur. heres meus amphoras vel quotannis. vel in annos singulos dato quo anno non fuerit natum ex superiore anno eius fundi eius nu merum amphorarum heredem datur sabinus existimat. existimat quod sentent cia si uoluntas non adversetur. tam.

Pomponius. Vino legato ea quoque pleraque vasa sequuntur que ita distincta sunt ut non ad perpetuum usum vini reservarentur. velut amphore.

Proculus. Vinicium. Et cadi. Et (al' et male. ut. j. patet. ac.) cum vasis legavit heres, negat quod in doliis sit deberi. et Sentium? testatorem aliud putat esse. illorum aliud certe erit id (al' ego) quod in dolijs non erit. sed ego (al' ego) et si in vasis vina dolia non essent non concederem heredem vini quod in doliis esset. vel quod in vasis utique non esset non esse legatum. Illud uerum esse puto cum uinum cum uasis legatum erit et amphoras cadosque in quibus uina diffusa sit, ita uinum esse legatum in amphoris et cados (al' dolia) hac mente diffusa ut ibi sit donec usus eius fieret, necessario eum his amphoris et cadis in dolijs sit aut aliam uinitionem uinum. sed uerius. vel in amphoras et cados ita diffundam. vel sua tempore dolia uenirat.

Item. Quinimmo surrentinum in urnalibus habebat diffusum et uini legavit in amphoris diffusum. oe

quorum uinum ex urnalibus fuisse legatum esse. labeo et trebatius. Cam dulcia legata essent si nichil aliud testator significet. omnia hec leg ata esse mulsum passum defrutum et similes potiones. item uuas et ficus palmas caricas. Cum ita le gatum esset. uini amphoras centum annuas. (al' q possit potari. ac.) Ex eo dolia obsignata. tam cum uinum dulcia non ex proximis fundis legatum putat labeo ex colla tione uini amphorarum. quod non improbo.

De fundo instructo et instrumento legato

Paulus. Siue cum instructo fundus legatus est. siue instructus. duo legata intelliguntur. Et fundo cum instrumento legato (q sicut uendito legato. ac.) et alienato instru mentum non vindicabit ex sen tentia defuncti.

Papinianus. Cum pater pluribus filiis here dibus scriptis duobus preceptionem certorum fundorum per se heredibus de dit. et de partibus coheredum uirilibus ut legatarios placuit. Edotes predictorum que greco uocabulo entheca appellantur. cum non instructa legantur. lega tario non prestari. (ut sunt infra. ac.) (Si testator relinquit legatum et rogat de restituendo p fideicomm. tale est fideicommissum quale fuit legatum. hoc dicit. dy.)

Item. Fundum instructum liber tis promissi testato legauit postea co dicillis fecit ut monumentos petere suas fundi sumptibus restitu erent neque multum mercedem hunc talem in eam fideicommissum dedit nihil placuit quam filiat legatis sed medium temporis augmentata sorte uinum et petrum. id est detruncta ea summam fideicommissum. Cum nox ... ius annuis institucta quod predictorum solenne sue dare uoluit et quod data fidei predictorum uendit ut ei minim sit non debito. fui in manumissi euim pdius ex ea fidei commissi prestabitur quod ad libertatem pertinere non consilium quidem uiris est cui ex quo in ista causa libertas non competit

—t Cam dulcia. s. simplr n fca mentioe in cis. ul' dic hoc q sequens. ut q s. e. l. siquis uinum. ac. sunt ulbate stantis et caue q n repetiji r q precedentia minuunt significatum se quentium ul generalitatem q eet osequens restri git precedentia. ut. j. de penu. l. na q. § f. q facit. ad. C. s. e. siquis. ej. de aur. q ar. le. l. pediculi. C s. acur.

—u Mulsum. de uino q melle. acr

—x Passum. i. uua ultra marina passa et dul

—y Palmas. i. dactilos ab arbore de qua nascuntur q uocat palma.

—z Caricas. gen rei dulcis. n dicas d ficulis carias bon. q ia dix ficus.

—& Amphorarum. a loco ul' a uasis sic dem. ac. —9 Omnia sub lego. na uinum quia tunc nullu eet dubiu.

.a Collatione. i. ournectione. q sic no. hic

r .b Defuncto istruc. l. trac tat h ti. d instro fundi q domus. q patris fa. q orti q tabne q campone. q caupone. q balnei q uille q uinee q pictoris q piscatoris. q lanionis. pistoris. medici. ac. inso utruqz principa

.o Que intelligunt. s3 inso cau altum est accessoriu le. ut. j. e. sicut. ej. px.

Si q fundo simplr lgato aliqua cedut. ut. j. e. l. cu fundus. ac. si fund.

.d No uinpicabit. facj. d pecul. l. l. a. ej. q de penu. l. l. a. j. e. qitum. C s3 a stit. del. C. siqs ancillas. ej. t. a. l. a. j. q uij. so. ut. j. e. l. sicut. ac. s. patne cu succe

.e Cum pat inscriptis portionibz ineqlibz. ac. .f Caue. sentit testator. ac.

.g Pret partes. i. pret eas qs erant hituri iur hereditario i qbz nul dix. q si dixisset plegando no ualet a se ipis. ut. s. de l. a. l. lgatu. ci. acursius doctor leg.

.h Coheredibz. i. quibz tenuit prelegatum. ut de a l. l. legatu. acursius doctor.

tum aialium q fuerant ista fundi ad sterora d. forte debet restitui cum defuncti uolto sit hiti. ut. j. ad tre. i fideic. r. ad i star peculij lgati. u accessio odimuto. ut. s. de l. ij. peculiu i pn. ej. d pecl. l. l. d mqz. C f. q d i eq s q o i unuusitate sb noie collectiuo lgato. ut a mora n omissa ueiat augmta ut. s. d usu. l. eqs C egtio q aliud i relicto uir istitutois. u i tal. l. in fideic. l h otunr n taqz unuusitatis augmnti. s3 taqz istu augmntu. ut. j. e. l. pl. ul' dic fetuu q p tuu pro eod p i. l. ancillar q n sit fructus. ut. j. ad tre. mult. C si hes i pstea q e. s3 dns. o. dixe timeo r ne h desit n tuc ei litta eet plana q q dices par tuum dices q n sint instra. hij partus. itez q dic d dapnis fatalium otinei. l f m. o. no otineri dic put fuit i culpa ul no utruqz possit ee. ut. j. ad tre. l. d ducta. C h ditate. ac. diu. pp. l. ehesetia

.o Minor manumisit. d fco no ut istit. qui. ma. no posst. C ead. ac. e ei mutata uolutatez ee ibi js h

.p Prestabunt. etu no teneat manumissio. ut. ej. de admin. l. l. q i o. el. si lgatu ipui. el. lgatu. C. f. s.

mulier. q si hes q facit. j. ad treb. l.

del. i. planc. in prin. § si h. s. del. i. fuiu. fi. § si id. al. si ser
uus. l. § fuius ff. del. ij. qui testm. so. ibi cepisse le
gauit. ubi ualet c non ualeat libertas. at hic non cepisse
legauerat. sed sub illo ubo instruc — ta. [hic loquitur cum

del. iij. l. fideic. § si rem. ff. del. i. si sic. § i. in fi. R. sed ete ibi plus erat. quia
exegerint. ac. | conuicte persone. non igitur fit nouatio per sententiam solam sed demum ex
c Carnis. s. ca | actore facta. | sicut ar. C. de usufr. rei. iu. l. f. ac. | Cenaculi. s. tabne. nam
Tabernam. i. domum ad habitandum utilem. ut. j. | § j. uocat eam insula

nuius et
manumisit
secus si eo
xem testo.
ff. facit. j.
expectat. l.
cum dns. §
f. gl. s. ac.
Cum
qui
dum plo.
pisto. j. d
penu. t. l.
na q. § plt.
gl. f. ff.
del. iij. l.
sinta. cum
xor. ac.
Sicut
nie
ntest. s.
quantum ad
hoc. quia
semel tru
s ur esse
rchetum
fundus
et instrm
s tn primo
extincto
onfirma erit.
ut. j. dic.
sic non
obstat. s.
de usuf.
ac. l. siqs
itio. ff.
del. i. titic.
s mcb. gl.
iquis in
quili. l. si
ita. acu.
Cum in
stro. hui
ei formis
tenore a
adeo fm
legatum
primo r
adherent,
designat
eius ful
tura sub
ducta r
qui illico
ruat. se
sustine
negat.
ult. R. ac.
Ceteris.
fundus et
instrm.
j. fundum
instruc
tum. set
ad h fm
est. q. in
instit. de
legat. si
quis an
cillas. ibi

Idem. Cum quidam duos fun
dos iunctos haberet et ex altero donos
cum opus fecissent in alterum re
uerterentur utrumque fundum cum
instrumento legauerat. Lab. et
Treb. boues ei fundo cessuros pu
tant ubi opus fecissent non ubi
mane consueuissent. Cascelli
contra. Labeonis sententiam probo.
Idem. Sicut fundum et instru
mentum legare licet, ita nihil quo
minus legetur fundum cum instrumento.
an fundum et instrumentum an fundo
instructum. parum interesse quantum
ad ea legata. sed interest quod si fun
do alienato mortuus fuerit qui ita
legauit. ex hac scriptura legata
in fundum cum instrumento nihil
erit legatum ex ceteris perit lega
tum instrumenti esse.
Scevola. Nepoti legauerat praedia cer
ta regione habitat ut instruc
ta sunt cum uino grano. kalen
dario. et adiecta sunt haec uerba qui
cquid etiam cum moritur in illa reg
ione reliquid inuenietur. sed et
in illa regione. et quicquid inuene
rit. uiua testatrice uiuit et debi
toribus condempnatus numerate te
statrice satis non fecit. quaesitum est an q
ex summa iudicati debetur ad nepotem
pertinet. respondit nihil proponi cur
non deberetur.
Idem. Tabernam cum cenaculo pa
ter manumisse testo legauerat cum
mercibus et instrumento et supellectili quae ibi
essent. Item horreum uinarium cum
uino et uasis et instrumento et institoribus
quos secum habere consueuerat. quaesitum est
cum uino testatore insula in qua
cenaculum haec erant fuit quae ei legata
erat exusta sit et post biennium
eodem loco constituta noua et hor
reum quod eidem legatum erat a
testatore uenierit uinum autem uendo
dilatum sit. utrum eo modo uenia

terit. an unius insula legata particula
consequi possit. respondit eam quibus uol
untas mutata esset non debi.
Ulpianus. Instrumenta fundi ea esse quae
fructus quaerendi colligendi con
seruandi gratia parata sunt. Sab. libro.
ad uitellium euidenter enumerat quae
tendi ueluti homines qui agros
colunt et qui eos exercent praepositiue
eorum sunt. quorum in numero sunt et
uillici et monitores. praeterea boues
domiti et pecora stercorandi causa pa
rata uasa quae utilia sunt culture
quae sunt aratra ligones sarculi. falces
putatoriae bidentes et si qua similia
dici possunt. cogendi quemadmodum
torcularia corbes falces messori
ae falces fenariae quali uindemia
torii exceptoria in quibus uuae compo
rtantur. conseruandi causa quae
dolia licet defossa non sint et cupae
in quibusdam regionibus accedunt
instrumento si uilla aedificiorum uelut atri
enses scoparii. si etiam uiridiaria si
sunt topiarii si fundus saltus pas
cuasque habeat greges et pecora
pastores saltuarii.
Paulus. De grege ouium item distin
guendum est ut si adeo comparatus
sit ut ex eo fructus caperetur non de
batur. si uero ideo ut non aliter
ex usufructu saltu fructus percipi
poterit contra eum quia per greges
fructus ex saltu percipiuntur.
Ulpianus. Si teneatur ex uelle etiam
contra aliter asparagis contineri.
Idem. Eadem ratio est etiam in his
quae missa in uiuariis aluntur.
Ulpianus. Quaesitum est an frumentum quod
cibariis cultorum paratum foret
instrumento cederet plurimi
et plurimis non plus quam non contineri
quippe magis fuit et apparatum ad
diuersus ex usura fructu quibus exer
ceri nequiret possessio acceptum eo
quod cibaria in usu magis cum cole

q Cenaculo. locus ubi cenat pat
fa. [uel ubi cena fit ex quo loco fre
quenter aqua prouatur. ut supra
de diec. si uero. ac. | nomi ancille
a Expressis. proprium | qui ma
numisit in binuios. R. quod in testo
et ideo quod dicitur testo potest determinare prae
cedens manumisse. s. uel sequens
in bum legauerat. acursius.
b Horreum. in quo uinum est repo
situm. uel dic in quo triticum et ordeum
unde fit uinum est repositum. ut
s. t. i. l. si quis uinum. § i. acursius
c Non deberi. sic ergo taberna. i. insula
exusta et postea a testatore noua re
facta non debetur. ut s. del. ij. peculi
um. § i. ff. de usuf. l. qui usuf. in
prin. ff. quib. mo. usuf. ami. l. r
quid tm. § i. et § an plus. q. f. ff. del.
ij. si uni. § fi. [Item nec orreum debet
cum testator illud uendiderit. ut s.
e. l. sicut ff. del. i. l. xj. gl. si ex toto
in prin. ff. del. iij. l. fideic. § sirem.
et insti. del. § si rem suam. [uinum
autem cum uasis debebitur. nichil
enim prohibet in quibusdam tenere uolunta
tem. in quibusdam mutatam esse.
ut et dicta. l. si ex toto. in prin. et facit
ad. l. hac. j. de aur. et ar. l. seia. ac.
d Instrumenta homines. i. seruos. ac.
e Uillici. qui occasione fructu
um insistunt. ut s. de instit. l.
sicum uillico. acursius.
f Monitores. qui agros monent.
i. muniunt fossatis et sepibus uel
qui monent laboratores. acursius
g Utilia. in quibus portantur bla
da ad seminandum uel uinum et
laborantibus. acur.
h Ligones. i. sappe. sarculi sunt — sarculi.
culti quibus terra scindit. uel parue
sappe ad auferendo falias et melagas
que habent duos uomeres uel gomeres
quae undique scindunt terram uel furce
uel rastelli qui plures habent dentes
et facit. ad. l. s. de pet. her. si a prae. § f.
et C. de ui. si. l. ij. ac. | corbes et castel
i Exceptoria. ut | latere. sed torcularia
et canales et tinatij. | ui idem
k Quali. i. canistri ad andum ui
neas. | di defossa non sit. igitur et sit
l Contra | sunt defossa instro fun
di continentur secus autem dicendum
est de instro domus quia cum id quod
defossum est pars domus est. quod non potest
dici domus instrm. ut s. d act. empt.
l. granaria. et j. e. l. quaesitum. et § pap.
ait. sed ete in fundo id uel dicendum
ut. j. e. quaesitum. § ea uero. sed certe
erit distinguendum. ut. j. e. cum fundus.
m Cupe. uasa quaedam sub lapi
dea de terra facta. b. et hic puncta et q
subiecit quibusdam. et c. incipit alia oratio.
n Atrienses. qui purgant uel cu
stodiunt atrium. ut s. nau. cau.
sta. l. i. § ij. ac. | scopis domum
o Scopari. i. q | purgant. unde in
euangelio scopis mundatam. acur.
p Sed et uiridiaria. s. si instrm fun
di. artificialiter facta. aliter pars fundi sunt
ut. j. e. quaesitum § ea uero. | teneretur. § f.

q Topiarij. qui ornant et ordinant saltus fundi. ut s. del. iij. l. cum q | acur. | pars sunt
r Saltuarij. qui custodiunt fundum et tuentur magis quam fructibus colligendis. | ut s.
del. iij. cum quaereretur. § f. et j. e. l. quaesitum. § saltuarium. | instro fundi legato. et est ad. l.
s De grege comparatus. s. principaliter. ac. t Non debet. | C. de u. si. l. ij. ff. del. iij. cum
quaereretur. § plt. si mauis pro utroque dic. ut. j. e. l. quaesitum. § si quis eodem. acur.
u Si tenetur ius. s. fundi. ut quia locus aptus erat ad mel per flores et aquam et
alia quae apes desiderant et non ita ad alium fructum. et facit. j. l. quaesitum.
§ et si ab aucupio. acursius.
x Contineatur. fundi instro legato. acur.
y Eadem ratio in his. ut pauonibus uel fasianis sicut et in cuniculis. ut in lacu
piscino. et facit. j. l. quaesitum. § si in agro. et § sed ab aucupio. acur.
z Quaesitum instrm. principale. R. et est hec diffinitio instri. sic. et j. e. § sed si
fundus. ff. de min. l. procuratoris. § si per. acur.
a Accedit. s. sententiae illorum qui dicunt non esse instrm. R. et facit. C. de u. si. l. i.
et ij. ff. de usuf. l. Item si fundi. § seminarios. acur.
b Contineri. per medium accessionis iure. R. acursius.

idem erit si fundus et c. so. quibus simpliciter hic distinc
te dicitur et quod nunc cum ibi leum. ac. simpliciter uero
quoniam rudibus ais hic non diligentissima i. exactissima.
quoniam puerilis singula iuum tradunt. R. sed non placet.
quia pro rudes male ibi dicat. [dic ergo quod ibi dicit id
est ubi fundus instructus referatur ad pers duas.
cuius. s. d ancilla et suis ordi. quicumque. et quod subiec.
uel cum instro referatur ad pers. s. de suo cum peculio.
b. jo. non placet. [alij quod illa hac corrigat in hoc ar
ticulo quod satisdari potest. uel sm. az. ut fundo instruc.
l. et postea alienato extinguitur legatum instri.
ut ibi. et non extinguatur. ut hic extingui
tur dico instrm fundi. ut ibi non instrm patris
fam. quod legato continetur ubi fundus instructus est
legatus. j. e. quaesitum. § sed si fundus. et § cum instructo
et hoc est in cetio. no. et C. de u. si. l. ij. [item facit. j. t. i.
l. ij. et j. t. ij. l. ij. ff. e. l. ij. § i. ff. del. i. l. vij. et uiij.
a Nepoti legauerat. s. auia. ac. | ij. qui filium.
b Scaeuola. hoc expresse. ut s. d R. ac. | durante
c Uiua testatrice. et in eadem uoluntate | erga
nepotem. quod presumitur per conuictorem al. secus. ut sup.

a conservandi fructus. s. continentur domus. ac. — b granaria. de hoc dic. ut s. e. instrumentum infi. ac. — c cullei. vasa de corio. ut quod s. de an. l. l. legatum. s. i. acursius d

b certos. nam fundus cum instrumento uni et alii certos suos eius fundi. acur.

c quasi colonus. s. qui exneus. puto succedere etiam constituta. ut j. e. seie. § libro. et l. cum de laniones § i. et ij. acursius.

d non pro instrumento. ipsi enim instrumentum paratur. ac.

e saltuarium eum non. al' de est non. et interrogative tunc legitur et postea determinat. sed neratius. ad quod est. s. de l. iij. l. cum quereretur. § plerique et s. e. l. instrumentum. infi. acur.

f fabrum. tignarium. vel quadratarium. ac.

quie — g focariam. que facit focum. ac.

h villicam. contubernalem villici. acur.

i item lanificas. a lana sic dictas in qua operantur ut s. de usu. et ha. l. i. plenum. § f. nec ob. j. e. ville infi. ut ibi dices.

d ordeo. h. acur. pulmentaria. i. fercula.

k sed an instrumenti. revocat in dubium quod tamen iam solverat. licet non ita aperte. acur.

l rusticorum. i. operantium. vel i. instrumentorum. acursius. ac.

m sed instrumenti. j. e. ville. § f.

n uxores. improprie. i. contubernales. ut c. de incest. nup. cum acallis. ac.

o dummodo tamen spatione, sic. c. communia utriusque iu. possessionum. quod de l. iij. item. § plerique. et l. uxorem. § codicillis. et j. e. § si fundus infi. § et si quis ex . s. primat succurritur. ut s. de l. a. si domus. vel qui consistetur. acursius.

tur — p continentur dum modo illi agro sint perpetuo attributi. ut s. de l. iij. qui saltum. ac.

q cellarium salue sit. ut sunt massarij. ac.

r hostiarium. qui hostium custodit. acur.

s mulionem. qui ducit mulum ad molendinum. acur.

t molas. de lapide. ac.

u machinas. i. proprie edificium molendini vel pistrini nam secundum h. omne artifitiose factum dicitur machina. acur.

x fenum. de prato. ac.

y stipulas. que secantur cum herba remotis in primo spicas. ac

z machina fru. i. archa ad frumentum tenendum. vel aliud orreum artifitiose factum. acursius doctor legum.

artificium dictum — & sapa. quedam que fit ad potandum data quae parum saporis habens. secundum ug. et defructum eodem modo. ut quod s. t. a. l. si quis vinum. acursius.

— 9 caveatur. in quo fuit distinctio trebatij. ut s. de act. empt. fundi. § i. et facit. e. l. § labeo. quod de l. iij. fuis urba. in prin. acursius do.

a ea non continentur. secus in doliis fundo affixis. ut s. e. l. instrumenta. § f.

vel distingue. possit removeri. vel non. ut. j. e. ci. fundus. acursius doctor legum. acursius doctor.

leneli causa parantur. sed ego pu-
to et frumentum et vinum ad cibaria
paratum instrumento contineri. puto tamen Servi-
um respondisse auditores eius re-
ferunt. sed non nullis visum est fru-
mentum quod serendi causa sepositum est
instrumento contineri puto quod et instar
cuiusdam esse et ita consumitur ut re-
ponatur: semper repositum. sed cum se-
minis vehicula aebatur dixerit. Con-
servandi causa fructus velut gra-
naria quibus hi fructus custodiuntur
urceos capsellas in quibus fructus
opponuntur: sed et ea quae ex sportandorum
fructuum causa parantur instrumenti esse con-
stat veluti vinaria et vehicula tunic-
es et cupae et cellae. Alphenus autem
si quos servos eius ex hominibus aliis lega-
tur ceteros qui in fundo fuerint non
continuit instrumento ait quia neque annales
instrumenti esse opinabatur quoniam neque ve-
rum extat. ex eos quia agri gratia in
fundo instrumento continentur. Quaesitum est an
servus qui quasi colonus in agro erat
instrumento legato contineretur. et La-
beo et Pegasus recte negaverunt quia non
pro instrumento in fundo fuerat sed consolet fuerat a fallo-
separe. saltuarium autem Labeo quidem
eum putat eum demum contineri qui fru-
ctuum servandorum gratia paratus sit non et-
iam qui finium custodiendorum causa. sed Nerat-
ius et hunc et hoc iure utimur ut omnes
saltuarii contineantur. Item ex ea
pluribus pistorem vel pastorem et to-
sorem qui familiae rusticae causa parati sunt
putant contineri. item fabrum qui villae
reficiendae causa paratus sit et mulieres
quae panes coquant quaeque villam
fuerint. item molitores si ad usum rus-
ticum parati sunt. item focariam et villi-
cam si modo aliquo officio virum ad-
iuvent. item lanificas quae familiam
rusticam vestiunt et quae pulmen-
taria rusticis coquunt. sed an ins-
trumentum instrumenti legati verbis con-
tineatur quaeritur. haec enim quae rusticorum

causa parantur lanificae et ta-
ne tonsores et fullones et focariae
non agri sunt instrumentum sed instrumenti.
puto igitur focariam contineri. sed et la-
nificas et ceteros puto contineri qui
supra enumerati sunt et Servium
respondisse auditores eius refe-
runt. sed voluisse eius autem eos vivificantes
tes qui supra enumerati sunt ac-
cedendum est in eadem villa agen-
tes voluisse testatorem legato con-
tineri. in. n. diversam sententiam in-
venisse credendum est. Si aliquae
parte anni in fundo pascantur ex-
inde pecora parte aliqua parte hi-
berna bidium conducuntur. vel si in
aliqua parte anni pecora agri collo-
cantur parte in vicem intractam
nihilominus instrumento continentur.
Ceterarum quoque i. quidem ipso iure
est ut aratores et armentarii. Item ho-
tarium. villicum quoque instrumenti esse
constat et molas et machinas fenum
stipulas asinum machinarium
machinam frumentariam vas-
culum in quo sapa coquatur et defru-
tum fructum fiat et aqua ad bib-
endum lavandamque familiam
paratur instrumenti esse et cribra et plaustra
quibus stercus evehatur. Pecora
quae solo continentur instrumenti fundi
non esse Cassius scribit. Vinaria
dumetaque et salicta quamdiu caesa
sunt. quod fundi instrumentum
esse non potest. sed si caesa sunt puto
tamen quaerendo fructu desinunt
id est in paratum eunt donum. Et si venatores
sint puto venatores et quod
vestigatores et canes et cetera quae ad ve-
nationem sunt necessaria instrumento contineri
maxime si ager eius hinc reditum
habuit et si ab aucupio reditus est
ut aucupes et plagae et huius rei in-
strumentum agri continebitur. nec
mirum cum etiam instrumento esse ex-
emplo apium contineri Sabinus et Cassius putant

sius doctor. acursius. si reditus. et l. s. acursius.

k putaverint. ut quod s. e. ec. sic. s. de h. l. instrumentum. et r.

l si quis eodem instrumentum f. § f. ac. utrum valet

m nihilus. no. rem in cetitionis ne sic quod s. de h. l. instrumentum. l. in f. § i. quod de usuf. sed et si quis. § quid ergo si amisso. infi. § et s. communia. p. in interdictis. ii

de hoc. no. acursius doctor legum acursius doc.
a Diuidemus. sic. s. de nego. g. ne seruius. insti. et ibi dixi. acursius.

b funes. ad trahendum aquam que per domum habetur. ut. s. de act. empt. l. funes. acur.
modum plamarum secundum hug. acursius doctor legum.

uiri. Si quis tamen eodem instrumento ipsius agri utatur, cuius agri instrumentum sit quaeritur. Ego arbitror si quidem apparet voluntas patrisfamilias cui potius agro destinaverit eius instrumentum esse. Certe in agris iunguntur veluti ab his agris si non appareat, in illius instrumento cedere in quo per pretium dividi. Item in. Si supellex cetera atque si qua magis sunt, quo instructior esset paterfamilias, instrumento fundi non continentur. Si domus sit instrumentum legatum, id dicendum est quod continetur. Et Pegasus ait instrumentum esse domus id quod tempestatis arcendae aut incendii causa paratur, non quod voluptatis gratia, item in fenestrarum vela quae frigoris causa velut umbrae sunt in domo debent, quae suttacentia fuit quid dicebat ut instrumentum ornamentum instructae. Instrumenta enim ea esse quae ad tutelam domus pertinent, ornamenta quae ad voluptatem, sicuti tabulas pictas. Velaria autem et cilicia. Item instrumenti esse ea quae ne parantur ne edificia vento pluviave laborent. Item eorum que incendii extinguendi causa parantur. Sed centones sicut et fu(nes) perticae quoque et scalae et formiones et spongias et hamas et scopas contineri Pegasus ait. Tegulam autem et tignum cuius rei paratur instrumento contineri si ad huiusmodi causam tigna paratantur. Velaria quoque usui deserviencia providere et fulciuntur, si qua habet hunc rei necessaria, in ea instrumento domus continebuntur. Sed neque ea que in proximis extenduntur, que debui, quum circa columnas celsus scribit magis suppellectili annumeranda et tabulas

causarum putare. Candelabra autem et ipsaque et hamas instrumento contineri constat. Item perticae quibus aulaea tenduntur. Item spongiae quibus columnae pavimentaque tergantur. Sed et ea quae ad laciniam aqua... (?) emovendam instructa sunt, quae mundi ordinem dominum reddunt. Pap. l. vii. responsorum ait sigilla et statuas affixas instrumento domus non contineri, sed domus portionem esse. Quae vero non sunt affixa, instrumento domus non contineri, sed utique supellectili contineri. Excepto horologio aereo quod non est affixum. Et is instrumento domus putat contineri, sicut perhibitum domus. Si velamentum est, inquit, instrumento domus continetur. Fistulae autem et canales et crateres et si qua sunt alia ad aquas salientes necessaria. Item usus et lanes magis domus portio quam domus instrumentum sunt. Specularia quoque affixa magis pars domus esse putetur. Nam et in corpore domus et specularia et pergulae in aedificiis sunt posita, sive ad tempus detracta, sed si non sit reposita, parata tamen sunt ut suppleantur. Si que sunt in instrumento porticus continebuntur. Cancellos quoque instrumento contineri puto. Sed si fundus non sit cum instrumento legatus, sed ita ut instructus est, amplius contineatur quam si cum instrumento legatus esset. Et Sabinus ad Vitellium scribit facetius plus esse cum instructus fundus legatur quam si cum instrumento. Quae si cui instrumento quam structa condicio esse et immatesse videmus, quid ergo si legatum ubi villa est. Videndum est. Et Sabinus definit et Cassius apud Vitellium notat, omnia quae eo collocata sunt ut instructior esset paterfamilias instructo inquit continebuntur, id est quibus instructior esset. Sed et legato non ager instrumentum, sed proprium secundum instrumentum reliquit. Ut videtur ergo inde si fundus sit legatus instr(uctus)

c ptice. ad tenendos pannos. l. ut. j. e. §. canales. acur.
d scale. ad ascendendum ad granaria. ut ut. j. e. § scale. acur.
e spongias. que mundant uestes. uel alia. ut. j. e. § canales. acursius.
f scopas. ad purgandum domum. sic. et s. e. l. instra. in fi. acursius.
g tegulam. non affixam. alias domus portio est et cedit legato domus. ut. j. e. § pap. infi. §.
h magis suppellectili. et ideo non continetur instrumento domus uel fundi. ut supra. e. §. supplex. sed bene continetur instro. pa. fa. ut. j. e. l. § si fi fundus.
i pap. non continetur. ut. s. de act. empt. fundi. § si fuita. et l. granaria. et s. e. ca. uo. si ar. ge. s. e. instrumenti. § f. ac.
k instro. s. domus. ar(g). e. j. textu et ita est in libro domini acursii.
l non continetur. in quantum ibi est hoc genus. ut statim subicit. et s. e. § si domus et § f. acursius do.
m pthyrum. thyros grece. latine. ac. lac
n mag. domus. ut. s. de act. empt. fundi. ac.
o affixa. alias sec. ut. s. e. §. si fundus. acursius.
p ad hoc tamen sunt. de nouo facta et parata. si autem fuissent detracta. licet non dum sint reposita. tamen ad hoc reseruantur ut reponantur magis pars domus sunt quam instrumentum sunt. ut s. de act. empt. fundi. § f. et l. et granaria. § f. ac. h. acursius do.
q cancellos. j. e. § ... ut. c. l. nam et si ramos. acursius doctor.

Margin (left): de hoc. no. acursius. a diuidemus ... et ibi dixi. acursius. supplex. quod sit dic. ut. j. de supp. l. l. a. q. ij. acursius. pater fa. non et fundi. acursius. fundi. si fuit. pa. fa. et sic et ideo fundo instructo legato cedit legato. ut. j. e. § si fi fundus. acursius. si domus. et dicit de instro fundi et nunc et domus usque ad § si fi fundus. ac. incendii. s. arcendi. necessaria. cilicia. non affixa. al. sunt pa(r)s domus. ut. j. e. § pap. insti. § acur. uelari. ut istum. ut et l. e. § pap. et nec ut pars rei. ut. s. d. act. empt. fundi. § que et tabule. acursius. inter. instrum. s. domus. acursius. instro. s. domus. acursius. ad uoluptatem. que possunt diu in instrumenta et in persone et cum ex his domus non perficiatur. ut. l. de uer. sig. l. plt. acursius doctor legum.

At. ypothecis suis stationibus. ac.

z laborarent. secus si ad uoluptatem. ut. s. § pri. § acursius doctor legum acursius doc.
9 acceptum patitur. ut et j. de penu. l. l. § penori. acursius doctor legum. iij.
a centones. ut puluinaria opus factum ad ...

r Sed si fundus non agitur instrumentum tamen sub. aliquin. g. ut. s. de usu. et ha. si ita legatur in pri. et quod dixit. s. proxi. plus esse cum instructus et c. et j. e. l. § netatius. et § pap. quoque et facit. j. de libe. sig. l. a. q. ij. et s. de tribu. pe(r) armatoras. § si pp. acur.
s uitrea. s. uasa. acursius doctor legum. · c.

a In apothecis. no. usus sui gratia. acursius doctor legum. acursius doctor.
b Suppellecticarios .i. qui faciunt ibi suppellectilia. acursius doctor legum.
c Hoc genus .i. huiusmodi servos sic. s. nau. ca. sta. l. et ita. ff. l. ti. de his qui no. infa. ad lethas. ff. aut p. et C. d. infa. l. dicto. acursius doctor.
d Contineri. legato fundo instructo.
e Extra eos .i. preter eos qui lib. et c. ad q. s. de opt. l. cum ita. ff. i.
f Et qui nunc repetere preter eos qui nunc .i. villa non tamen in fundo legato. vel dic non repeti. et sic in hoc non ad primum, sed ubi meo fundo et c. et hic cedunt legato. ac.
g Si instrumentum pistorum esset. ad tenendum strupectum et calcaria et eorum sequelam. et quod hic loquitur instrumentum qui manu non possit habere. et fiat. C. de usu. fi. l. i. et ij. acursius.
h Cum esset. sic. s. e. l. ff. saltuarium infra. ff. et C. comunia utriusque iu. l. possessionum. et s. de l. i. si dominus ff. qui confitetur. sed ar. contra j. e. l. f. in fine. acursius.
i Instructo bibliothecam. vas librorum ut. s. de l. iij. librorum ff. f. acursius doc.
k Venisset. pater familias in fundo.
l Venerat cedere. sic. s. e. ff. sed si fundus. acur.
m Sole. q. d. non ille que nec fundi nec patris familias instrumentum esset. item contra j. e. si ita ff. domo so. ibi. acursius.
n Papinianus contrarium. sic. s. de l. iij. si fundus. et l. quesitum. ff. f. et l. si ita cum co. suis alias est contineri. sed non quia est falsa littera. acursius.
o Transtulit in fundum. ac.
p Non dum redierint. sic. s. de leg. insti. extra. ff. ceterum. et s. pr. ff. cum contr. acur.
q Item et vina. C. de usu. si. l. i. et ij. sed contra j. e. l. si ita. ff. domo. so. ibi. acursius doctor legum.
r Et missas. incipit cedere. ac.
s Supellectilem. in domo esse solitam. acur.
t Mortis. al. mortis et subtrahi. al. mortis cum forte essent al. extra urbem. et quod subiicit contulerat in domum secundum primam lectionem, vel mortuos secundum aliam. acur.
u Secessus. ut ad tempus secederet a curis civitatis. ac.
x Item et domo excolebant. fa. et sic bene corrigitur. j. t. l. dic que sit urbana familia. et s. de l. iij. l. cum quereret. et l. servis et urbanis. acur.
y Domui tantum. q. d. non auferebant aquam in domum. sed illatam in domum ministrabant. acursius.
z Commodabantur. sic. s. de l. iij. item ff. pro in. et s. e. l. ff. si quis instrumentum. et j. e. si ita. ff. domo. ac.
9 Idem respondit non contineri. bas. non et sic bene corrigit statim. al. de l. non. fo. et secundum h. quod subiicit. fl. m. e. s. sine distinctione. nam distinguit. ut. s. ff. sed si fundus. et ff. in testo. et sic tollitur contra. quod ibi signatur. j. e. si ita. ff. domo.
Instrumentum esse. ut et j. de suppell. l. l. i. et l. labeo. in princ. acursius.

tus et supellex continebitur, que illic fuerint usus ipsius gratia. Velleris non solum singulis, sed etiam quod illuc ubi vesci solebat, venire quorum elorce. l. si que alie. Item vinea que et argentum in vina quorum sicut l. fuerunt usus ipsius causa continebuntur. Vinum etiam quod in apothecis sit et siquid aliud utensilium sicut eo congesserat, non usus sui causa, sed custodie gratia, non continebuntur. Vinum etiam quod in apothecis sit non cedet, si vine vetere et illuc preferuntur, quo melioreo vendantur, sed contineantur. Celsus quorum servos fructum ibi repositos ut venirent, l. similiter usum quem fundi conquirendi necessitas, instructo fundo non contineri. Idem celsus ait et suppellecticarios et textores si gerentes eos contineri, .i. in ministeria eius, que instructus erat in fundo eo extiterit eos qui utilitatem acceperint et qui in eo morari solebant. Si instructum fundum legasset, ea paedagogia que ibi habebat ut cum ibi venisset presto essent, instructo legato continentur. Contubernales quorum servorum, .i. uxores et natos, instructo fundo contineri. Instructo autem fundo et bibliothecam et libros qui illic erant ut ut quotiens venisset uteretur contineri constat. Sed si quasi apotheca librorum utebatur, contra erit dicendum. Mucius quorum libro iij. iurisconsultorum instructo fundo et supellectilem et vina et mancipia non solum ad eius custodiam villae, sed et que ipsi praestabant in ministerio ibi esset legato cedere. Imagines que huic loco te legate videntur quia aliquo ornatu ville fuerit. Papinianus quorum libro. Domus instructis legatis mancipia non contineri que tempore causa illic fuerint et non eo animo transtulit praestabat ut aut fundi au-

-ctum in suum faceret. Idem libro. Paulus instructis legatis castorem et huius in provincia inimicum usus ordinatis negavit et post suum cattum rediret legato pretiorum cedere quamvis non dum redierit. Idem libro. Instructis hortis legatis et que vina ibi fuerunt quo dominus esset instructior contineri. Aliud esse si horrea ibi fuerint ubi instruere .s. vinaria. l. vina usu praebentur. Idem libro. Domo pretio quorum relicta cum supellectili claudio leonimirano clarissimo viro ab imbuo primo et mensas totas in supellectilem quam mortis praefatum in proconsulatu perfecturus cauta tuitiore loco esset non contineri. Idem libro. Vinacia autem et cetera medicamenta que seterius cum dominus illuc habuisset tuendam temporis secessum in ibi depositam instructo fundo legato inesse. Idem libro. Domo in ut instructa est cum omni instrumento suo legata urbanam familiam. Sed artifices quorum opere cetus quorum paulus extra instrumentum legato non contineri. Hostiarium et siquid. l. topiarii dietarii aquarii domum tantum deservientes continebuntur. Sed de his quod de artificibus dictum est similiter esset si eius domus causa parati sunt, et talis quorum praedius commodabantur. Idem libro. Domo instructa legata mensas eboreas et libros non contineri. Sed hoc falsum est, nam omne quidquid est in domo sive quod instruendum ibi esset praestandum contineri. Supellectilem autem praestandum instrumentum esse nemo dubitat. Idem libro. x. respon. Instructo fundo et vestem domus instructe legate contineri magis et in quid in praeposita sit et secundum corpus.

a Legavit. s. domum instructam. ac.
b Non potest videri. non al. et non potest videri. et tunc dic sensisse. s. in legando. nam sine dubio cedunt. al. est potest videri silicet sive non et tunc sensisse. s. excipiendo. et sic no. quod qui in uno excipit in ceteris videtur regulam confirmare. ut et j. in aut. de non ali. ff. ubi aut et j. e. l. cum delamonis ff. cum fundum et fac. j. de aur. et ar. l. l. i. et C. de pecu. mant. et s. de iudic. cum pretor in princ. et de man. et si sin. ff. sed quod pap. et l. pri. in princ. et s. de l. iij. uxorem ff. felicis. et l. servis urbanis. et j. de man. t. si speculum in princ. sed ar. contra. s. de pet. her. sed ut ve. ff. senatus c. et ff. in primatorum. ac. dat. ar. s. de l. i. si res in dubio et cetera.
c Extimatis. ut si sint pauce iste non cedunt. cum tempus ea ubi sit ut. j. ff. pap. et s. ff. pap. quoque. et ff. sed si fundus. et ff. instructo. et s. de l. i. si chorus et cum eorum concordant. forte extra fundum morabantur. aliquin contra videtur. ut. j. t. a. l.
d Celsus vicarios. qui vj. ff. vicario. ubi videtur legato servo accedere peculium sed tamen contra est. ut. j. t. a. l. an plus. ubi autem quis tibi legat servos suos qui continentur. dic. ut. s. de l. iij. l. cum fue. cum tribus. l. sequentibus. acursius doctor.
e Pap. emptores. sed cave diximus de exhibendo. ut. C. de fideic. l. instrumenta. acursius d.

f Et de suis .s. et missis ut subiicit et faciat. s. de l. iij. sed in princ. et ff. f. et l. quesitum. ff. i. et s. e. ff. de domo instructa infra. et ff. pap. acursius doctor.
g Si quis non videt ...

· Nō. hanc glo.

pleni distingue. quia cum legatur ab eodem genus et species. aut unum aut diversis simul aut ascendente et aut aberrante pro causa aut removende dubitationis causa sive ad maiorem evidentiam, et tunc non minuit ut hic aut determinationis gratia, et in hoc casu ex habundanti genus nominatur quoniam ei per speciem derogatur. ut. j. e. t. l. cum delamonis. ff. cum fundus. et ff. quidam et j. de suppell. l. l. legata. in princ. et si non aberrante in eo casu ex habundanti fit speciei nominatio ideoque per eam nichil generi derogatur. ut. j. de suppell. l. l. legata in princ. et j. de aur. et ar. l. pr. dicuntur. ff. labeo. et j. de reg. iur. l. que dubitationis. Si autem unum genus alteri species legatur, tunc loquitur sequens. ff. ut de genere semper intelligas speciem exceptam nisi casus liqueat et sic genus per speciem derogatur.
contrarium

ut. s. de l. iij. l. uxorem. § felicissimo et l. fundus urba-nus. § f. et l. de rebus auc. iud. l. in toto. et j. eadem. t. l. si pe-culium in prin. et s. de l. iij. heres meus. § i. et l. quitum.

p Institores. scilicet continui qui tantum negotiorum in taberna operam prestant, ipsi ei potius inferri putantur quam ipsi taberne inferatur. ut j. e. cum de la. § i. et de colono dicit. s. e. quitum. § alfenus. et j. e. § f. et l. i. et prox. in prin. accur.

cum quidam legaverat argentum et vestes, excepisse etiam quin hec quod excipit non prestetur videri de ceteris rebus que in ea re fuerunt sensisse. Et ipse Pap. l. r. responsorum ait patrem mercatorem ac feneratorem aliquot filios heredes, filias vero heredes instituisset, ita legasse: filiis meis, ... domum meam instructam do lego. Datam vero merces et pignora sive aliis continentur, cum dote. Sed facilem iudici voluntatis coniecturam fore cum pars facultatibus continentis. Celsus scribit fructus qui in fundis morantur leg. atis locandos eorum non contineri nisi apparet et de vicariis eum sensisse. Pap. quorum libro responsorum. Instorem cum mandatum omnia que in domo erant quam ab herede filia fratri voluit ... cautiones debitorum emptorum nostrorum fructus non videri legatas. Quid enim nisi erat alia prete et dotem ius eius cogitatis apparuerit, sicut eorum fructus ei legatis innatur emptores aliosque ipsos voluit ad eam pertinere. Si quis fundum ita ut est instructus legaverit et adiecerit cum supellectili vel mancipiis vel una aliqua re nominatim expressa, non erat verum minuit legatum, eadem specie aliud vero non quam et pater, Pa. r. non videri imminutum, sed propter evidentiam adiectum. Idem respondit cum instructis ortis filio legatis vel argentum muliebre filie legaverat: respondit et id argentum muliebre quod in mortis tempore ibi esset instrumentum ad filiam pertinere. Paulus. Taberne cauponie, cum instructo legato, et institores contineri? Et existimat: sed videndum est ne inter instrumentum taberne et instrumentum cauponie sit discrimen,

Idem pap. si testator legat unum genus, alij speciem legatum speciei intelligitur deductum de legato generis. dy.

ut taberne non solum loca, verum etiam instrumenta sunt ut dolia, vasa, anconei, micones, calices, trulle et que circa cenam turbam solent: sed tunc et centones et cogitana sextaria et similia, cauponie autem cum negotiationis nomen sit institores quoque. Instructo balneatoris legato balneatorem contineri. Idem ait.

Item continetur autem et fornicator.

Pomponius. Si ita testamento scriptum sit: quod tabernarium exercendarium et instruendarium pistrinum cauponie causa factum paratumque sit, do lego, his verbis. Labeo ait et caballos qui in pistrinis essent et pastores et in cauponio institores et fornicarios nihilominus que in his tabernis essent legata videri. Domo instructa legata responsum est supellectilem legatam non esse, nisi quod domus instructa intelligi non potest. Cum instructo fundo qui et mulier pecuniam tamen institor aut institor custodes a prioribus, tamen in fundo cum est instructo legatus est, aut instructo continebitur sicuti saltuarius par-tem id est. Nam desiderant tamen ville quam agri custodiam et nullo enim autem ut in aut agri aut fructuum accipere. Hic neque tertia rerum etiam cum ut nulla continen-tur nulla autem sine ulla dubitatione est fundi hic.

Idem. Ville instructo legato supellectilem non contineri responsum est cum ea et instructo eius legato instrumentum necessarium esse fructus. Sed qui eum consuleret conveniunt. Paulus ait fructus et palos preteritos vendidit, sicut iste persone necessarium esse qui in esse. Cum quidam uxori sue fundum ita instructus esset in quo ipse habitabat legavit, consultus de mulieribus lanificis an instructo continerentur. Respondit non quidem esse in fundi instructo, sed quia ipse paterfamilias ibi legatum in eodem fundo habitasset dubitari

q Instructo domino. scilicet quia ut supra. § i. p se habens ... excercebat. ut j. e. cum de la. § i. et s. et prox. et j. e. l. pleto § f. accur.

r Fornicator. qui facit ignem ad calefaciendum balneum, sed et ille dicitur fornicarius. ut s. de. l. acquis. si fundus. § i. et si fornicanus. vel forte qui meretricem ducat ut cauponae vel ipse est meretricatus.

s Si ita caballos, ad ducendum pistrinum. accur.

t Pistores. hos pistores et institores dicas contineri qui domino et ipse ... ut instrumentum ... exercent ipsi sunt instrumentum ut de colono. s. e. l. quitum. § alfenus et j. e. § i. cum de la. § i. et s. e. l. pre. in prin. § f. et § f. hic dicitur. accursius.

u Domo non ad villa. s. e. deu. § i. et l. i. et s. e. t. l. quitum § § f. fundus. § necantur. et s. e. v. instructis ortis quibus dicit contineri ... aliud in fundo ut ibi quod in domo. ut hic. ... quod ex fundo plus ... usus patris familias. sed ... custodie ... non refert inter fundum et domum. ac.

x Intelligi non potest nisi quod dicit ... ad ... gratius. accursius.

y Mulier pretia. ad hec. ut j. e. l. deb... accur.

z Saltuarius. ad que. s. l. instra. § f. et l. quitum. § saltuarium. et s. e. l. cum quereretur. § i. et c. idem § f. accursius.

a parte ... ergo ... ut. s. ad. l. acquis. l. ultim. accursius.

g pars fundi. facit. j. de ... § i. fundi. et s. quibus mo. u. a. l. fundi.

a Ville. i. rustici edificij. ut j. de u. § i. fundi. ap. et l. prox. § f. acur.

b legato. secus si nullus in instructa legetur

ut de legatarijs ipsorum qualitate vel convenientia non ergo hic derogatur generi per speciem. his papinue effi- ... in legato. hec species non sit expressa et sic non ob. huic. l. s. de l. iij. fundus. § f. et l. heres meus. § i. et l. quitum. § i. et dixi in simpion. et r. ac.

Taberne cauponie. i. ubi sunt vinum et similia parata ad vendendum. sed non vinum ad huc ... differat a caupona in qua iam exercetur negotiatio vini et differat a taberna in qua ... negotiatio exercetur. ut j. e. l. cum quereret. acur. non est cauta ac. male. acursius doctor.

Et videndum. contingendo non erat ... ac.

Idem. quod semper ibi stant sed institores finito negotio recedunt. et sic hoc intelligi potest. j. de u. § i. instructum. et l. i. fin. h. acursius doctor legum.

non distinguit legetur fundus instructus vel cum instructo. ut. s. l. quitum. § supplex. et § f. si fundus ibi proprie q. e. acursius do.

c Non esse. § i. et l. c. seta. § pet. so. ibi. acursius.

c Quidam instructus. non instructus secus si cum instructo. ut s. e. quitum. § f. si fundus. acursius.

d Non quod esse fundi. sed pars fa. fundo. ut ibi esse instructo. habebat ad hic etiam fundum locaret non continetur legato. ut s. e. quitum § f. si fundo. et c. pap. § i. e. sed mancipia in ... meum tamen sunt instrumenta fundi. ut fierent lanifice ad vestiendam familiam rusticam. ut s. e. quesitum. § saltuarium. acursius.

de fundo instructo et instrumento legato

a Pictoris cautoria. plumbea cū quibz fiunt designatōes añ q̄ fiat pictura. acursius doctor. colores q̄ dn̄t ēē de auriculis piscium. acursius doctor legum acursius doc.

b Cete. uascula in quibz stant

c Instrō piscatores. s. suos q̄ hoc cum ipse testator piscator erat ⁊ suos piscatores hēbat meo ministio. ut ⁊ j. l. pr̄. §. i. ⁊ dixi supra. e. si ita inprin. acursius.

d Instrō bal. balneatorem. s. suum ut. s. e. tabne insti. cum ipse dn̄s pstit balneo. uti no. sup primo re. acursi.

e Saltuarium. i. saltus custodem s; topiarius ordinator saltus. ut. s. de l. iij. l. cū quereretur. §. f. ⁊ facit. s. e. instrā. §. f. ⁊ l. qsitum. § saltuarium. ⁊ l. fiita. §. f. acur.

f Institore. s. e. tabne. §. p. acursius.

g Non possunt. facit. s. de usr. o. m. l. ij. cum suis cōcor. acursius.

h Cum delanionis. i. macellarij. sive ⁊ hec casij a laniando sic dci. q̄z delaniant p frustra ⁊ diuidūt carnes ⁊ uendūt. ul' i. q̄z lanam separant ⁊ diuidunt a corijs bestiar ⁊ exuūt sūi ex coriant bestias ⁊ sic dr̄ lanio a lanifitio. ut ar. s. d usu. ⁊ ha. plenū. §. f. b. ac.

i Semota carne. hoc ei non cedit legato. acursius.

k Mensas. sup quibz uenditur caro ul' etiam lana.

l Pondera. quibz ponderat carnes cum uendūtur. ac.

m Laniande. i. occidende ul' diuidende ⁊ separande a corijs ⁊ lana. h. acursius.

n Trutinas. i. stateras sive belancas. h. acur.

o Dolabras. i. bipennis cū qua dolantur ligna. ul' q̄ hēt duo labra. sm ug. ac.

p Instrō pistores. s. suij. ac.

q Instrō. i. suū de quibz qr.

r Pistoribz. i. dn̄is pse excentibz. ac.

s Pistrinū paratum. s. suis. qi ipsi peipiant in pistrino. ut primo cāu cedant l'gato s. o. n̄o. sic ⁊ instrō agri. ut. s. e. qsitum. § alfenus. ⁊ dr̄ hic pistrinum. i. furnus al' p molenthino. ponit sm ug. ac. ac.

t Asinam. redit ad instrā fundi. dic ergo asinam q̄ ducat molam. ac.

u Negat. nisi sit rustico operi deputata. ut. j. e. § itē ꝯsultus.

x Pulmentariū. suauis cibz sm. ug. acursius.

y Eneum. i. caldaria ul' patolium a matia sic dcm̄. ac.

z Continetur. q̄ apparet ex pmissis cum non differant a caccabo. ⁊ hec ratio directo aust. instrō coqui nataxio ꝯtinet utj. de aur. ⁊ ar. l. ⁊ sisi sint. § sicui. tū. j. e. fundi. §. f. ⁊ ad

ȝ Copia idem. s. de usr. o. m. l. ij. cum suis ꝯcor. ac.

Casinam. in dubijs uocabulor intptatōnibz cū dubitat' d uoluntate desūcti recurrit' ad consuetudine regionis. dy.

m

pitena. i. pitella. ac.

ditan non oporte quin ⁊ catilli et cetere res quibz pistrinum meo fundo cēe instrumentis ōs l'gate uident. Nerat. Pictoris instrō legato cere colores similiaqz horum legato cedunt. item penicilli ⁊ cauteria et conche. Instrō piscatorio contineri cimbas quas naucellas que piscium causa capiendorum parate sunt et piscatores continuum nunscit. Instrumento balneario legato dn̄i ē balneatorem sic instrō contineri balneatorio quomō instrō fundi saltuarium et topiarium ⁊ instrumento cauponio institore cū balnee sine balneatoribz usum suum plē non possint.

Paul' Cum de lanionis instrō qr̄ semota carne mensas pondera ferramenta talia qz q̄ lañande carne cā sunt pata. Jt trutinas cultros dolabras instrō relinquimus. instrō legato. alij etiam psonas tegancium necesse est inspici ut etiam pistorio instrō legato. ita ipsi pistores nece uideri possunt. si pistrinum patrimonii exercitio. nam pluribus interest utrum in pistoribz an pistrinum paratum sit. Asinam molendinariam ⁊ molam negat Nerat. instrō fundi contineri. Item eneum ab ost pariuas in instrō fundi cēe dominis qz sine his pulmentarium coqui non pt̄ nec multum refert. ut caccabo c eneum q supra fit: in penicles. hic aqua ad potandum calescit. nullis pulmentarium coquitur. ex si oneum instrō contineri uidet quoz quibz aq̄ in eneum in fundo. uindemi genus redigitur. ac deinceps in usufructum puniōs qibz qz prima copulata pcedunt. optimū g° ēē producit. non proprium uerbor significatōm seruari. s; in primis quid testator demonstrare uoluerit. deinde in qua psumpcē sunt qui in ea regione morantur.

Cessiō uillico q̄rit an instrō inecē dubitaretur. sceuo. consulere. r. si non pensionis quantitate certa s; fide dominica coleretur deberi. Item consulens de meta molendinaria. r. si rusticas operarius fundi opariis moleretur. eam quoz deberi. est autem meta inferior pars mole. catillus inferior de publico quoz bubulco quoz ita. r. sive de eo qui ibi lobrus amitet sive de eo quilonis est fundi cuitarios pasceret qte retur deberi. de putatoribz. et ita. r. si eius fundi cā haberentur. Item pastores quoz ⁊ fossores ad legatarium pertinere. Item cum fundus ita legatur ēēt in ceno fundum servium ita ut optimus maximusqz ē cū oī instrumento rustico ⁊ urbano ⁊ mancipiis que ibi sunt qre retur an seminia deberent. r. nihil ēē deberi nisi aliud testatorem sensisse hēs probaret. Item r. de frumento reposito ad mancipior cibariorum ibi cibum. in instrō medici ēē collyria ⁊ emplastra ⁊ ceteri eius generis. Cassius scribit. Item fundum instructum legauit. nominatim mancipia legauit. qsitum est an reliqua mancipia instructi fundi sint. que non nominatim testator dederit. et Labeo sic ait responsum ēē tamen ⁊ si mancipia instructi fundi sint. tum ideo eos solos legatos ēē q̄ nominati ēēnt. quia apparet eum intellexisse pertinente. instrō quoz quos annumeratos ēē.

Lab. ait cum fundus ⁊ omnia que in eo solita sunt. esse que qz ibi maiore parte anni morarentur. ⁊ hij qui in eum

a Cum de uillico. ad hoc. s. e. i. colonus. ac.

b Inquatitate. ut exene

c Sz si de dominica. i. dn̄o debita. ⁊ facit. s. t. i. qsitum § alphenus. ⁊ j. e. scie. §. i. acursius.

d Inferior. i. pauimetum molendini. ul' forte inferior mola sūt machina s; catill' supior q̄z paulatim de eo cadit frumentum in molam. acursius.

e Deberi. s. legatario. ut fundi instrm. acursius doctor.

f Deputatoribz. intitū ul' arbor. ad q. s. ad l. acquil'. si putator. acu.

g Pastores. ouium. ut. s. e. instrā. in fi. acur.

h Fossores. qui faciunt fossata ut aqua non stet in fundo. ⁊ no. q̄ ab illo § de bubulco usqz huc dixit de instrumentis cā qrendor fructuum. ut. s. e. l. instrā. inprin. acursius doctor legum

dine ex qua uoluntas testatoris presumit. sic s. de edilic. e. sciendū. § illud. ⁊ de l. i. si suus phū. §. f. ⁊ s. de l. iij. nūmis ⁊ l. nō aliē. §. i. ⁊ j. de reg. iur. l. semp in sti. ⁊ j. de flu. ⁊ ne quid in flu. pu. l. ij. §. i. ac. stra inpn. ac.

Perceptice. i. ꝯsueta

mec. istrō fundi. ac.

i Semina. facit. s. de usuf. itē si. §. seminarios

k Instrā medici collina. expone ut instit derī. di. §. cum ex athena. acursius doctor legum. d.

l Cum fi dus mancipia. s. rustica. acursi.

m Eos solos. sic ꝯ genus precedes restrigitur per spēs expressas s; j. de suppll'. l. i. l. ligna. ⁊ s. iij. re. so. hic scielnt desiceris quid o timebat appll'e. instrā. i. nō. uel hic spā nomia expssit. ut sichi pamphilum eo erotem ibi sps genēs ut mancipia. s; hic solutōm. ob. j. de ah. ⁊ ey. l. l. uba. ul' hic etiam nūm expssit. ut gilm. inso. ⁊ ij. ro. eius de. l. scie. dr. ul' h nō intellexit s; uos continenti p mis ubis. s. instrō. ibi sic l' dic plene ut. no. s. e. qsitum. § plt. ⁊ f. ⁊ facit. s. del. iij. qsitum. §. i. ⁊ l. his. §. i. ⁊ j. e. q dam. ⁊ j. de ali. ⁊ ey. l. sic. acursi. q. i.

n Intellexisse. cum dixit fundū instructū. ac.

o Suos. s. noiatos ul' alios. acur. natē. ut sup. del. iij. nomen § filio ⁊ s. del.

p Lab. ait manendi. pretio. ac.

q Consulto. legatarij dolo ⁊ machi ij. cum ita legatur. acursius doc.

r Non uidetur. nisi testatorem id noluisse euidenter appareat. ut. s. del. iij. uul. §. f. ⁊ facit. §. ope nu. l. nam q. §. i. ⁊ j. de aur. ⁊ ar. l. si uxori. §. i. ⁊ s. del. ij. si fundus. ⁊ l. qsitum. §. ij. ⁊ s. ⁊ l. plt. inpn. ⁊ §. i. ⁊ l. si ita si chorus. §. i. ⁊ s. de usuf. l' gnali. §. i. ⁊ s. del. ij. genus. acur.

s Quidam uillā. i. domum. acur.

t Cum supellectili. hoc est gn̄ale nom̄ sequentia spālia sut q̄ restringunt gn̄s ut subicit. acur

Cederet. nō aut̄ ceta. ut j. eo. l. § cum fundus et q̄ no. s. e. q̄situm. § plt. Item ad hoc q̄ species de rogat gn̄i. s. del. iij. l. uxorem. § felicissimo. et l. his §i. et l. ea tū. et j. de suppell. l. l. legata. ij. et iij. ꝶ. et j. de al. l. ali menta. § si fili cet. et l. fi cus. i pn. acursius.

Domum nō posse. sic. s. del. ij. § iauu. in prin. et s. del. iij. uxore § legaue rat. et l. si in ipn. §i. et j. e. l. cum et fundus. acursius.

Si mancipia. testator legauit et fundum cum instrō et cū mancipiis que ibi erant. d. in die i eo desi no i duxe postea et mancipia. ut perpetuo ibi essent. et q̄r an cedant legato et uī q̄d nō. nam ex uocabulo mancipiis nō q̄ dixit que ibi erant. at hec nō erant tē. Item ex uerbo cum instrō non. q̄ eo uerbo nō ꝯtinētur s̃ui. cum postea de eis dicat. ut s. § cum et fundus. s; tn̄ dic ea ꝯtinēri ex primo uerbo. s. cum instrō. nam additio cū mancipiis causa amplian di non minuendi legatum fuit facta unde nō debz retorqri in lesionem legatarie. sicut ergo exprimi uerbis. s. cum instrō ꝯtinerent postea inducta mancipia si nichil eēt adiectum. ut j. e. l. plt. ita et nunc nec ob. p̄dc̄s. § cē fūdus. q̄ ibi p̄priis noib; expssit h̄ ingenere adiecit cū mancipiis. ac. s. sic liquet

Fuiut. s. nūc cū testator morit. ut at hac uolū tate ibi dimisisse. ac. eēt adiectum. ut et j. l. plt.

Certum instrō. si nūc. acur. ut. s. de act. empti et

Inducta. ut ibi sint ꝑpetuo. fundi. § labeo et hec apparet testatorem hoc noluisse et sic nō ē ꝯ. s. del. iij. ul. § fi. et facit q̄d hui generalia legati possint augeri. s. de fid. l. eq̄s. § i. et del. ij. peculium. in prin. et

del. i. si ex toto. in prin. et l. grege in prin. et § i. et del. § si grex. et j. de alim. l. filio. § fi. acur.

a Paulus respondit cede. ꝯ. s. e. l. uille. in prn. so. et § i. et quinta et § si quis et j. in sit. hic quidam hnt litteram supellectili. s. legata et ꝯtrt. s. cede. s. predicta oīa s; suos nō. ut subicit q̄r animalia in supellectili non sunt. ut j. de suppell. l. l. ij. et sic n̄ hnt. § fuit; uō et c. s; nō placet quia nō dicit. j. appellatione supellectili non ꝯtineri s̃uū. s; s̃uum non ꝯtineri instro alij hnt supellectilem. et tunc ē ꝯ. l. uille uī dn̄t et cellandū huic usum. tu dic si legatur instrm uille. hoc mō uillam cum instrō tē nō cedit ut j. eo. si aūt uillam instructam tē sic. ut. s. e. l. q̄situm. § si fundus et q̄d s̃uo subicit ideo est. q̄r nec fundi nec patris fa. ē instrm. ut. s. l. q̄situm. § pap. quoq;. et § alphenus. et j. l. pe. § i. acursius.

b Prestabat. s. dn̄o q̄ laborabat cui uolebat. nō aūt dicas q̄ dn̄s locet ei opas. ut. s. de usu. et ha. l. s; et ipi. et s. de usuf. l. si s̃uo. solutio. ut in principio. ac.

c Seie instructos. p hoc uerbum instructos cōtinebitur instrm pa. fam. ut. s. e. q̄situm. § s; si fundus nisi eēt restricta p sequētes codicillos. acur.

d Postea defunncte. s. ul. i. uerbum postea. acursius.

e Seie. ꝯstrue fundos quos reliqui seie uolo hre. s. eam ita ut sint tē. et sic restringitur uba testi. ac.

f Cotidiani. ut frumentum uinum et alia instra. patris fa. et hoc uidelat ex uerbo testi.

g Insup. i. ultra institutiones.

h Manifeste. sic ergo precedentia p sequētia restringuntur. sic. s. e. cum de lani. § cui fundus. et j. de suppll. l. l. legata. ij. et iij. ꝶ. s; in ipo est contra. et j. de ali. l. l. i. uba. s; oīa dic ut no. s. e. l. q̄situm. § plt. que est similiter ꝯ. et facit. j. de adim. l. cum centū. et j. de lib. leg. l. l. aute his. acursius.

i Libro instructi sunt. ergo cum instrō. ut sup. e. q̄situm. § si fundus. ac

k Fide dnica. hoc expone ut s. e. cum de la. § cum de uilico. et fac. j. l. q̄situm. § alphenus. acur.

l Gaio seio et domū. copla ꝯplenā inducit repetitiones. ad q. j. de gdi et. et d aliā. et j. subicit. ac.

m Ita uideri. i. ꝯ p se instrm q̄r dixit instructos. alij dixerunt de instrō fundi tm̄ uel domus q̄ nō placet. ac.

n Hereditatis instrm. i. domū et instrm uel cum instrō. et facit. s. e. l. q̄situm. § s; si fundus. acursius.

o Paratos. qui. s. nō sunt instra domus. s; uel psone uel neutrius et facit. s. e. l. si ita. § domo.

p Predicti dotib;. expone ut. s. e. l. ij. § i. et facit. s. del. iij. p̄dijs ipn. et j. de aur. et ar. l. qui uxori. § i. h. acur.

q Cedant. s; nonne est ꝯ. s. e. q̄situm. § saltuarium. in fi. § i. et § s; si fundus. in fi. § s; ēte ibi actor in fundo morabatur et erat instrm fundi hic nō et facit. j. e. p̄dia. § i. in fi. § ac.

[fa]miliam qui meum manendi causa esse consueuerint legatam uideri. atq; si q̄ n̄ iō si illo in fundo congesta ꝯscripta ne sunt. eo legato minui mutata uelint: ea non uidentur legata esse. Quidam cum ita legasset: uillam meam uti ego ipse possedi cum supellectili mensis mancipiis que ibi deputata sunt uel urbanis et rusticis uinis. ceterisq; que in die mortis mee ibi erunt. et r. quereretur an et que in die mortis ibi libros et uini... et uestem uillam tuerit. an ea omnia legato cederent. et q̄ui q̄dam nomina tiet. seeu. R. specialiter expressa legato cedere. Domum instructam legauit. cum omnib; aliis que intus de instrumentis debitorum an ea legatarii hre poterit. R. sine ea q̄ exponentur non posse.

Item Si mancipia que post testamentum factum in fundum seio relictum a testatore inducta fundi colendi gratia in eodem fundo fuerunt ea quoq; instructo fundi cedunt. R. quia nominatim ea mancipia testator dixisset que tunc ibi essent cum is legaret. tamen non minuendi legati s; augendi causa mancipiorum quorum fecit mentionem. Certum instrumento fundi mancipia que ꝯ colendi agri causa inducta continuari ambigi non. Paulus R. uille instrumento et fructus repositos et equitium contineri supellectile et legato cedere. Fundum aut ... bitta ... cui annuam mercedem prestabat instructo uille non contineri.

Seie. legatū instructo relictū restringit̄ p uerba codicillorum. et ad hoc allegat. dy.

Seie Eius dico ex Bl. Certe dico tum instructum si ... fundos p ... cepto ... tum decedit instructos cum suis uilicis et reliquis colonorum et codicillis. ita scripsit postea m̄ ueint uiuente seie fundos quos reliqui itaut sunt instructi rustico instructo supellectili pecore et uilicis cum reliquis colonorum et bibliotheca hre uolo. q̄rtum est an ea que p... ulterius usui cotidiani cā in fundo fuerunt legato cōtineretur. R. testo quidem ut exponitur seie in se fundum legatum uerisimilem non amplius deberi quam in codicillis scripsit. Se anteposita ob liuionem testamente scripture fecisset ut instructa et supellex contineri uille manifeste ostenderetur. Libro suo quidam predia legauit huius uerbis seio libero meo fundos illum et illum do lego ita ut instructi sunt cum dotibus et reliquis colonorum et saltuariis cum contubernalibus suis et filiis et filiabus suis. Quero cum uicecomitum ... fuisset quī predium unum ex his coluit et reliquatus est amplam summam ex causa fidecommissi seio debeatur. R. si non fide dominica s; ex mercede ut ceteri coloni solent fundum coluisset non deberi. Gaio seio alumpno meo fundos meos illum et illum ita ut instructi sunt et domum superiorem dari uolo. quesitum est an et domum instructam dari uoluit. R. sine ea que exponentur et ita uideri dedisse nisi is a quo petetur aliud testatorem sensisse manifeste doceret. At si hereditatis uel edificii instrumentum legasset non cedere suo opere aliquem eius paratos. Predia ut instructa sunt cum dotibus et reliquis colonorum et uilicorum et mancipiis et pecore omni legauit et peculiis et cum actore qui tunc mortem anteuenit reliquis colonorum quae summa ... non ... ꝯuerte de colonia decem testator ex ... bus supra scriptis legato cedunt. R. non uideri de hiis reliquis cogitatum esse. Item an sint in actore legato cedunt. R. non uideri ... an uxor et filia legato cedunt cum actor non in p̄dijs ... s; in ciuitate

—a Auctoritate. aliud si uoluntate testatoris. ut. s. e. si mancipia q. de adim. l. filio. et s. del. iij. iul. in fi. acursius doctor legum.

—x Quidam figlinas. i. fornaces. ut. s. de fun. in. p. l. uelut. —y Figlor. i. fuor qui excebat

—b Pamphyle non reversus. Item hes. s. del. iij. l. quitum in prin. et fac. j. e. l. in fi. et l. si ita. et s. e. l. quitum. et fo. ar. prediis. et j. e. pdia. et si. et de aur. et ar. l. q uxori. et si. et s. del. ij. gaius. acur.

—c Tyranne ad eum. et testatorem et facit. s. del. iij. pdijs. et inj. et et plt. et f. et j. e. pre dia. et si. et s. del. ij. ga ius. et f. et sup. si ser uitus. uen. l. plt. in prin. et si. ar. contra. s. de suit. r. p. si parte. et s. e. l. ij. et si. et j. de rebus dubi. l. i. acur.

—d Instructis grabatus. i. lectus. unde in euangelio. tolle grabatum tuum et ambula.

—e Solet. p instro psce. aut rei. r. ut pbat s. e. quitum. et si fundus et ad hoc. j. de aur. et ar. l. si uxori. et si. et j. de pen. l. nam q. et si. et s. de l. iij. qui tum. et si. et j. e. pre dia. et si. l. acur.

—f Quod adiacet posse di. ut lego fundum uti ego possideo. ac.

—g Non de uin. sed de fco. non tamen aliud negat. esse instrm debere nisi ubi r. ad q. s. de l. iij. l. pdijs. et l. et ij. et l. quitum. et peto q l. lucii titius et j. e. l. p dia. et plt. et l. plt. ac.

—h Qui fundo sine instro. i. nichil deim est de instro. acursius.

—i Columarie. quibus pre mitur et machinat olea ac plum quod postea premitur in torculari. acur.

—k Infra. s. sicut fundi ps sunt. acur.

—l Continet. non enim sunt fundi instrm ut. s. q situm. et ea. et et pat quoque. et non cedunt le gato ut ps rei non ut instrm psone uel rei. et hic no ob. j. de sup pell. l. i. fi. acursius.

—m Paucis ex. gratia nec dolia et mole. si tamen possunt moueri. r. et facit. s. de act. empt. fundi. et r. sic cum et e. l. in fi. leg. interrogatiue et r. sic tunc demum et fac. j. e. dolia. in pn. et s. e. l. ij. et si. acur.

morati sunt. p. uel. h. ponitur ced ant. Eidem quesitum est cum testator fco testo in prouinciam sit profectus. atque mancipia que post profectionem eius ante mortem suae cuiuscumque aucte ... sua sponte ad penates tamen et notos sibi homines in fundos legatos tum transire legato cedet. p. non legatos eos fore quod forte uel uti con meantes transissent. Pamphi le ubi temee fundum dari uolo titiani cum instro et his que me o dem erunt cum morear. quesitum est si stichus seruus ex eo fundo ante an num mortis testatoris ad doctrinam ... disciplinam traductus postea in eo fundum reductus non sit. legata non sit. an debeatur. p. si stichus dicta in mansisset non quo a fundo eum alio sum transferat non debeat. Tyrannio sorori mee fundum meum quitianum cum stablo et instro rustico omni reliquo. quero an fundi appe llatione et pascua que ad eum fundum pertinent et eidem semper percepta in usibus huius possessionibus hunt legato cede rent. p. si prata fundo quitiano in continuissent ut ius uina fundi appe llatione haberent. ea quorum detererut instructis domibus legatis grabatus argento tantum terentis mortis tempore in domibus non est repertis in horreo tantum pro otinctis eum quod an is pro quo prestandus sit. p. si intonio esse soleret et quo timore loco huiut initum in horreo plane esset uel ibi pretandum. Cum ac detecit testator uti possedit aut significet fieri instru cta in die mortis huiut. l. tamen manci piis pecoribus instro rustico. Quod non dedit ...

Fundus cum fructus sui instro le gatus sit dolia mole oliuarie et prelum et omnia que in fundo inedifi cata sunt fundo legato contin entur. stulle ant. ex his rebus q

mouiri possunt. paucis exceptis fundi appellatione continentur. Item olis tamen quem solet cum ita assi re. ita ne in edificate sunt neque pa tes edificiorum esse uidentur.

Paulus. Fundo legato ut optimus maximusque est. retia cum praua te retia uenationis continentur. istra quod etiam continent ad in strumenta pertinet sicut fun di ex in aratrua parte in uenti e consistat. Fundo legato cum mancipiis pecoribus et omni instrumento rustico et urbano et peculium actoris est testatorem defuncti siquem eodem fundo sunt magis plus ad legatarium per tinere. Cum quaeritur Ut sic quod sit taleque instri non interest ex generis negotiis in ea exercendis solebam.

Paulus. Fundus quis legatus erat legatus est cum instro non in ex colonus in eo huiut legato cedit. Paulus. aut coloni fuit. an quod tamen id ex testator fuit et hi magis dubium est. nisi nullum dum fuit.

Labeo. Fundi cum instro legato id per cus cedere putabat tubo ex huius fundi sustinere potuisset. labeo contra. quid. n. fiet in quid si cum illeo ues fundus sustinere potuisset duo milia ouium in fundo eo fuit. quas oues patientium legato cedit. nec certum ... Item quero esset quid debuisset pati procurat in ... fundi. ceterum. Set si id patium esset non. eum ex numero ani num leuiti tiraci legati unum extinctionis esse labonis sententiam probo. Equidam cum fundum figlinas haberet figlor. opera maiore parte anni ex do opus in stitum uelatur. deinde eius fundi instrm in legaliat labo tribuit. non uideri figlias instri fundi esse. Item eum instrm in omne

—n Fundo instro. quod sunt ista hes. s. e. quitum. et si in agro. et se. acursius.

—o Cum instrm. q. d. non solum si dixisset uti optimus. sed etiam si dixisset cum istro nam sunt fundi instrm lex tum. et fac. s. e. l. si rectius. peculio legatus esset.

—p Fundo le ptinent. l. et esset si principaliter finus cum r. ut. j. t. i. l. i. et ij. ac.

—q Quum qr negatoris. l. magis loci quam negatoris sit nomen tabne. ut. s. e. l. taberne. et facit. j. d u. si. instructam aut tabernam. acur.

—r Fundus dicendus est. l. id quod testatoris fuit tamen debi. sic. s. d. l. ij. l. v. et si. acur. —s Coloni fuit. tunc etiam aliud non posset uideri cedere. non quod colo nus habuit ad q. s. del. i. si quis. in prin. acur. —t Potuisset. s. ille fundo.

—u Fundi paratum esset. no. non quod si debuit sed quod fecit fuit. sic. s. del. iij. l. cum quereret. et lana. et ar. contra s. de offo psi. sed licet. acursius.

ubi non pecus comprehendit quod magis bestias. ut. s. de edil. ediles. et iumentorum. ac. dicuntur. et sic. no. remoto

—a Ouilia. i. oues clau principali. et accessorio. ut q t. i. l. i. et ij. ac. tuo. s. e. cum fundus. et de act. ep.

—b Dolia pre l. fundi. et labeo. ducimus et moli

Manuarias. que manu. ac. s. e. cum dela.

—c Iumentarias. que iumento ducuntur. ut et asinam. ac.

—d Prechia maritima. prope mare posita. fallit. si

—e Si fungebantur. quod marie exlubell. uariis pot pl... ut. s. d l. iij. fius urba. et pon situs non in

—f Ancelle. que uiolant prope eorum arte dius possit ea exe

Pamphyle. missus disciplinae causa et nondum reuersus cedit in legato fundi cum instructo. dy.

Tyrannie. pascua deputata ad usum fundi legati cedunt in le gato et colligitur ar. ad pratum. dy.

Instructis. repositum in orreo custodie causa cedit in legato domus instructe in qua so litus erat esse. dy.

quem solet. an con tineatur appellatio ne fundi

fac. l. quod aut. quar. l. si uxori. § i. et s. de hered. inst. ex facto
[illegible] s. de l. iii. si ita quis. et § si. et j. de precario. l. nam quam. § i.

l'uendendi in eis qui causa seu ad tempus. s. in dilatum et non longe post. inde alio portando.
aut minimum fenerandi. alio uel cito erogandi inde ue mutandi eo repi
intuitu

legatum esse excepto pecore et pa
storibus qui custodiunt dominica que lega
to continentur custodiuntur non recte putat.
Item. Dotalia fictilia et
piramides quibus terra adiecta
est et in his vinea posita vel di
uise tabule et trabes putavit idque
verum puto sive alligata sint
sive ibi in perpetuo posita sint.
Cum olas manuarias complecteretur
instrumentarias an instrumenti esse
definivit. Labeo. Cassius et
Varus neutras complectitur. Ser[vius]
potius instrumenti putavit esse quia necessarie [pu]
tator. Praedia maritima
cum servis qui ibi erunt omni
instructo et fructibus quod ibi erunt
reliquis colonorum uni ex filiis
legaverat. quaesitum est an servi
in piscatores qui solebant in mi
nisterio testatoris esse et ubicumque
eum sequi cum alias in omnibus fu
gerentur nec moras testatoris tempore
in praediis legatis de pertinentiis
sunt legati esse videntur. respondit
secundum ea que proponerentur non esse le
gatos. Uxori suae inter cetera
ita legavit: fundum Cornelianum
ticio ita ut est instructus cum
omnibus rebus et mancipiis et reli
quis colonorum dari volo. Sed testa
tor vivus vincula ex agro et
a venientes mancipia quedam
ex supra scripto fundo quo tam
pleniter operam legataria servitium
addiceret. quaesitum est an ea man
cipia fideicommisso cedant cum
quedam ex his rusticis officiis ad
tempus peregrinationis adducta
sunt relictis conservis et filiis
et quedam cum liberis et parti
bus. respondit mancipia de quibus quaeri
tur secundum ea que proponerentur
ex causa fideicommissi debitum iri
quae sunt an fructus eiusdem fun
di cum ibi in die mortis coacti
mansissent fideicommisso cedant
cum plenissima testatoris erga af
finem voluntas ab eo quod manu
festaretur quia reliqua colonorum quorum
tempore testamentum ad eum pertinere volu
erit. respondit in huiusmodi scriptura
totius rei sermonem solum accipiendum
nisi manifeste appareat defunct
um id de quo quaeritur dari vo
luisse. Uterque quidem ex te
ex parte scripsit fundum pro parte do
nem dederit in haec verba: Pamph
ile mee pro parte tibi heredi fun
dum [illegible] meum et agellum
Semprianum cum instructo et his
quae in eodem fundo erunt cum morta
familiaque que in eo fundo mor
atur excepto quos manumisero
quaesitum est cum testator in eo fundo
aliquantulum vini in doliis habuit
quod vivus ipsius vendiderit et ex
parte tertiam precii pro eo acce
perit an vinum in doliis remanens
ad ullam eius partem propositum perti
neat. respondit ubi seque proponerentur
contrarium nisi manifeste contrariam
voluntatem coheredes approbarent.
in eo fundo instrumenta. Valen
darii et nummos reliquit. respondit ubi
est de nummis quorum ut [illegible] respondit
est. Cum legatum esset sic: Titie
mee sorori fundi pertinentia Seian[um]
precium dari volo pertinentia sicut est
et alterum partem ita ut inde veniunt in
[illegible] fuit quaesitum est an aggeres cu
perscripti aggeres et prela lega
ta iam posita pariterque ut vindemi
tur edificio. Item in urbanum
et rusticum mancipia que fun
di causa erant ad legatarios perti
neant. respondit haec verba sicut
est ad instructum referri. Et si
dolegavit in haec verba: Sempro
nio meo [illegible] fundos meos ita
ut instructi tantum [illegible]
[illegible] cum suis [illegible]

atur tali legato certe volun
tatis intuitu. iuste puto de
rogatum. quia eo magis inter p
senti. nedum fregisse dupli
ci. a. tam legati quam venditi
prerogative generasse coheredes
credidit ex eo ipso quod vinum
vendidit testatoris facto sat
evidenter probatur. cete
ra vero ibi inventa. i. in
penu conservanda. l. ad certe per
sone ve instrumenta pertinentia l.
custodie plenius ut the
sauri nomine deposita seu alie
perpetuitatis actio destina
ta l. absit cum forsam huic
cedunt legato. ut s. e. l. cum
de lanionis. § cum fundum.
et l. Seie. § Pamphile. et s.
de hered. inst. ex facto. § si.
et s. de l. iii. qui concubinam
§ qui fundum. et l. uxorem
§ legaverat. et l. quaesitum.
et l. si fundum. et l. qui filium.
et l. si chorus. § i. et l. si ita.
et l. fin. in prin. et § fi. et j. de
auro et ar. l. si uxori. § i. fi.
et s. de dote ple. l. qui dotem
et s. de usufr. l. generali. § uxo
ri. et de l. ii. Gaius. et de l.
iii. praediis. § fi. ac.

.t Ut supra. s. ut secundum ubi rigorem cedat legato. nisi contraria sit voluntas. quod ex multis presumitur ut dictum est. ac.

.u Vitale. in partem. quod dimidiam. ut j. de v. si. nomen. § portionis. ac.

.x Aggeres. i. instrumento ad agges ut ligones et scadiles. et sic sunt instrumenta fundi vel dic proprie ut aggeres et fossata sit pars fundi. et sic cedunt in modum. cum fundus venditur. una autem et non a substantia non ut dictum est. ut s. de contr. empt. litora. acur.

.y Prela. instrumenta quibus premitur olea et sic fundi. ut s. loc. sed ad des. § illud. acur.

.z Et rusticum. s. quodlibet aliud. acur.

.q Ad instructum ut si erant tempore testamenti debeantur ex verbis. sic est et facit. s. e. Seie. § fi. et de l. iii. quaesitum. § ii. et l. praediis. § i. an. et l. qui habebat in prin. et § i. acursius.

.9 Fundum legavi. al. legavi. al. legavit. ac.

a [illegible]. nomina sunt fundorum legatorum. ac.

b Cum suis. hic oritur dubitatio. ac.

c Agellis. i. parvus ager. acursius.

d Apprehendisse non ergo agelli legato cedent nisi voluntate et destinatione dum fundo nominatis et le

gatis ita sunt uniti quod uno nomine censeantur eorum quorum fructuum
uno titulo accepto ferantur. ut s. de l. i. quod in terum. § primo. et
de l. ii. cum fundus. et s. de l. iii. sicut certos. et l. praediis. § iii. et
§ pe. et § fi. et s. de tritico. et s. de l. iii. Gaius. § f. et s. de usufr.
l. vampnas. § fi. et s. de usufr. l. item si. § fi. acursius

idem

et similia. nisi ubi

Seie. §

p Precii. i. pretium etiam partis pro quo salti duc uni pertinentia [illegible] mortar. ac. .r Con
dentur remanse in legato. p. ac. tinen. s. legato. sed vero
q Dubius. s. que recte erit cum liquet, maxime si post testamentum nulla ignor nocerent. ac.
s Quod sane te neccitate uniuz sit vendita. ut s.
de l. i. si ex toto. et s. de l. iii. fideicommissum. § unicam suam. r. et
no. secundum eundem. r. quod is qui videt quod in fundo sunt an mor
tis tempore existunt legantis et cuiusque tunc ibi reperiuntur legato
cedere. ubi tenor angustia ac fac. sed liquido contrariam
voluntatem sepe demonstrat. aut deposita in instructo quam le
gatario nil prodest ei qualitas. aut patris fa. consuetudo
destinatio scia ue. si quidem casu vel ex improviso insultone

q in fun
do erant. ac.

s. adducta sunt. ac.

s. relictis. ac.

s. Blandi. a. ac.

i. praedium agrum. ac.

qui custod int dnes. ac.

a Lucius medio tempore. s. inter testamentum et mortem. et die illata. non tamen permanserunt usque in mortem. uel die medio post mortem et ante aditam hereditatem. ac. — b Peti cepit. quod est forte diu dum post aditam hereditatem. acur. mortis.

c Cedit. quod erit tempore ut. C. de caduc. toll. l. unica. §. cum gr. et e. s. R. hoc esse in omni uniuersali legato. ut. s. de le. i. l. grege. et de le. ii. l. peculium. et s. de usufr. l. equis et sic non est contra. s. de l. iii. uxorem §. offic. et l. nom. §. i. et facit j. de adim. l. filio. acursius.

d Si nauem nauis. hoc dixit labeo. acursius.

e Mediocritate. quod non mutat. ut. C. de incestis nupt. binalem. R. acur.

f Atque ea. s. res cui instrumentum dicitur esse quecumque sit. s. res illa principalis cui debet esse instrumentum siue fundus siue domus. siue taberna. uel aliud. ut. s. i. rem ca. no. sed uir quod ho sit instrumentum hominis. ut. s. et quitum. §. sed si fundus. in fi. §. et l. cum de laniones. §. i. que sunt. contra. si specialiter ibi in hominem. ar. s. de edil. e. l. iustissime et eodem modo solue. s. l. quitum. §. saltuarium in fi. §. uel ibi de instructo instrumento. hic de instructo principali. Jo. fac. s. de rei. uen. l. iii. §. armamento. et s. de e. uict. l. scapham. acur.

g De peculio. l. acursius

h Seruo manumisso. uiuo testatore non quod si post. ut. j. ea. l. tunc inutile R. acursius.

i Extinguitur. quod si in peculio sunt uicarii seruii. s. Jo. et facit. j. cum hac sequenti. j. t. i. l. ii. et s. fam. herc. ex parte. §. duos. et inst. de l. §. si quis. et s. t. i. l. i. et v. s. ut contra in e. t. l. fundo. §. fundo. so. ibi. acursius.

k Namque accessionum. nec per accessionem confirmatur principale. ut. s. de uulg. sub. l. ex pupillari. R. et facit. j. de reg. iur. l. cum principalis. et C. de usur. cos imprim. et s. de rei. uen. sin autem. §. filio. et s. de arbi. non distinguimus. §. item no. et s. l. pe. Jo. sic. s. si quis caut. l. ii. in prin.

l Extinguitur. idem si principale differatur. ut. s. si cer. petatur lecta. ar. Jo. sed si accessiones preciosiores sint uel plus redditus habent quam principale. tunc enim non extinguuntur ut. s. quibus mo. ususf. a. l. quid tamen in prin. ar. j. de aur. ar. l. i. et si non sint. §. peruenimus. acursius.

m At si ancilla duo. et principale est utrumque nam accipitur cum pro et. ar. si ancilla nati sint legati. ut. et s. de l. i. si quis in gli. §. ii. et de usuf. l. alli. R. et facit. s. de l. i. si ancillas. et inst. de l. §. si quis.

n Sed et si est. uica. et sic cum accessione. R. ac.

o Eo. s. ordinario. R. nec enim ut res peccia ita uicarii prerogatiua humane nature sequitur. secundum Jo. ut. s. de edil. e. l. iustissime. i. pro hominis dignitatem. et fac. inst. de l. §. si quis. ac.

p Peculio posse. et cedendo legatario liberatur. ut. s. de peculio. — quod debet. et ad de quod no. in. l. sticho. in. e. t. acursius.

q Debeant. heres suo nomine. — et dic reddere. i. dare. sic et s. de l. ii. cum quidam hoc tamen secundum determinationem que fit. j. l. px. §. sicut

r Si peculium et sit. s. peculium. — non quantitas. ceterorum totis exemplum sequeremur. ut. s. de iuris. to.

s Uel edes. s. sint in peculio — tis his qui. §. quod di. acursius doctor legum.

t Ubi his. uel his quorum negotia gessit dominus. uel quod. — heredi. ut. s. de pec. sed si dicitur. §. postea. et j. e. l. §. si. secus si debeatur suo uicario. ut. j. eo. in prin. — dicabit. et sic icta pro ut et s. cod. di.

u Uendicabit. per legatarium. i. legatarium ue. l. et si non ces. §. i. — et hoc si non soluit.

x Singula corpora. que sunt in peculio mansura. al. non ut. j. e. l. sticho. — heredi quod domino debuit. seruus ut. j. e. l. dominus suo. et non. prorata. et sic non potest elige legatarius sibi.

quitum est cum silue et salicta non in fundis suis scriptis, sed in agris adiectis, quos simul testator comparauit, nec sine his fundi coli possunt, an legato cederent. R. id tantum cedere legato, quod uerbis comprehenditur.

Item. Lucius Titius fundum ut instructus est legauit. quesitum est instructus fundus, cum aliud an debeat utrum sicut instructus mortis patrisfamilias tempore fuit, ut que medio tempore agnata uel in fundum illata sunt heredis sint, an uero instructus fundus eo tempore inspici debeat, quo factum est testamentum, an uero eo tempore quo fundus peti cepit, ut quicquid eo tempore instrumenti deprehendatur legatario proficiat. R. ea quibus instructus sit fundus cum hereditas fundusque legati cedit, inesse in ea causa, cum dies legati cedit instructo continui.

Idem. Si nauem cum instrumento emisti, prestari tibi debeat scapha nauis. Paulus. immo contra. etenim scapha nauis non est instrumentum nauis, etenim mediocritate non genere ab ea differt. Instrumentum autem cuiusque rei necesse est alterius generis esse atque ea quecumque sit: quod Pomponio libro VII epistularum placuit.

De peculio legato.

Paulus. Seruo legato cum peculio et alienato uel manumisso uel mortuo legatum etiam peculii extinguitur.

Gaius. Namque accessiones legatorum optinent extinguuntur cum principales res perempte fuerint.

Paulus. Et si ancilla cum suis natis legata sit, etiam mortua ea uel alienata uel manumissa nati ad legatarium pertinebunt, et est ideo quia duo legata sunt separata.

Gaius. Sed et si quis cum suis uicariis legatus sit seruus, decedat uicariorum legatum et mortuo eo aut alienato aut manumisso.

Paulus. Peculio legato constat heredem nomina peculiaria persequi posse, non tamen ipsum, si quid debeat seruo, reddere legatario debere.

Ulpianus. Si peculium legetur et sit in corporibus, puta fundus uel edes, et si quidem nihil sit, quod seruus domino uel conseruis ubi sue debeat, integra corpora uendicabuntur: si uero sit, quod domino uel supra scriptis personis debeatur, deminuentur singula corpora pro rata, et ita Celsus et Iulianus putant. Et si fuit legatum peculium non deducto ere alieno uendendum, nec minus legatum sit, quia quod adicitur donationem legati sit, sed puto uerum hanc adiectionem adicere non minuere legatum, sed nihil ei adiectum. nec enim crescere potest uendicatio peculii per hanc adiectionem. Plane si possessionem rerum legatarius nactus sit, exceptione doli aduersus heredem uendicantem uti poterit. debere uel nihil sibi debere seruum significauit, ualebit, sed adiectio, quia nuda uoluntate potest suo dominus remittere quod ei debet.

Uicario autem meo legato, an et uicarii mei peculium adiunctum teneat, queritur. et putamus, et cum in legato uicarii eius peculium ita inspiciatur uoluntas testatoris. Si Pamphilus et uicarius eius cum ubi esset, uicaria sunt eius peculia tua legata sunt, uerba pro uoluntate autem testatoris erit audienda, et tanquam de duobus separatis peculiis testatore locuto, et Pamphili uicarius uicarii non communicabit, nisi si uicarius fuit testatoris.

hr. enim in solidis rebus uoluntatem eius alieni non donandi, sed et si dominus remittere seruo quod debet.

— deberi in una re. i. domino secus quod de peculio succ. s. de peculio. si noxali. §. idem recte aut. et facit. C. ad l. fal. l. ii. Jo. fac. s. de dote. it. uir. et

— ar. s. huic. R. j. quorum l. l. i. ac. — quod dicat enim non re

.b Sed hec adiectio. quod remittit. l. here. — cum dubio

.c Significauit. i. significare uoluit quod per illam adiectionem facere uoluit. ut. C. de fal. cum adiec. l. l. i. et m.

.d Nuda uoluntate. non expectata solutione. ut. et s. de pecu. l. peculium. in prin. Jo. et alio modo sed si res singulas que sunt in peculio leget eas specialiter exprimendo. s. Jo. ut j. e. si peculium suo et s. sic fac. ad quod ex ea nascitur an teneat soluere creditoribus contra si. ti. uel si heres contulit. sic al. si singulas non teneat. ac. — legauit libertatem

.e Uicario. testatori in ordinario — uicarium meum pamfilum suo peculio querebatur an ualeret peculium legatum et allegabat quod non ualet qui non habet peculium sed magis pro peculio ordinarii dici potest. ut ex sequentibus colligi potest. sed hec non est bona allegatio. quia et uicarii peculium habent

ut. s. de pecclio. vel diffinito. Item alia ratione. quia suo legato iouis ei peculium legavit. ut. e. l. amplius. Sed nec hoc bona hic expressim est cum peculio ubi no. ut ergo ordi

ut. j. de donat. nuda. ac. .q. Rescepto. de quo
.r. In soluto ducitur. ut cum istis. quod cum eo. §. cum ait.
.s. Heredi. ut quia creditor fuit heres exstitit domino. ut.

manumit. s. §. pr. acursius. s. de pecclio. si dampnum. §. sed et si creditor vel quia heres statuli bero mutuavit cum peculium esset legatum. ut. j. e. l. denique.

tis. Sicut autem es alienum quod debetur domino mi nuit peculium legatum, ita per con trarium id quod dominus debet suo augere debet. Sed huic sententie adversatur rescriptum imperato ris Pii cuius quod ita est. Cum peculium servo legatur non etiam conceditur ut petitionem habeat pecunie quam se in ra tiones domini impendisse dicit. quamvis tamen si ea voluntas fuit testa toris cur possit consequi debere compensari debet, sed quod imp endit cum eo quod domino debe at. Quod et dominus scripsisset suo se debere peculio legato ce dit et Pegasus negat. Idem in Ner va et Atilicinus dominus filie sue peculium quod ei esset legaverat et a muminum quod ei solutus erat dare viginti non debitum. sed in rationibus suis retulisset filie se debere. Labeo Atilicinus existimaverunt legato non cedere, quod verum est, quia adsonat rescripto. Non solum autem quod domino debetur peculio leg ato deducitur, sed et siquid heredi debitum fuit.

Paul. Si quis se creditori suo ad rogandum se dederit, in agetur de peculio cum adrogatore, com puto deductum quod debet heredi.

Ulp. Deminutio peculii fit, si statuli bero cum peculium sit legatum, heres interim creditum (?) id et non detrahi et corpora singula etiam pro es alienum domini minuunt (?), si per iure libertatem pure accipiet. heres sive non dominus erit adita hereditate, suo creditum peculium legatum minuetur. Item si vel duos servos dominus suus, nunquam fuit, Stichum et Pamphilum servos heres velit testator eos manumisit, et invicem suum peculium legaverit, placet quod alter alteri debet de pe culio eius decedere et alterius acce dere legato. Item queritur si ser vo libera legata sit, si x dedisset heredi peculium quod ei sit legatum an decedet quod dedisset heredi debeant de peculio decedere. Neratius quod Sab. placuit hoc minus esse in peculio legato. plus ait Sab. si statuliber fuit heredi vendiderit, pro inde desinere eum in peculio esse atque si extraneo vendidisset. Huic consequens queritur si servus cum domino de libertate pactus fuit et pecuniam pe cunie dederit et reliquam residu um debeat, dominus decesserit li berumque esse testator iusserit cum peculio legato an quod domino dederit in peculio sit imputandum et ait Labeo de peculio decedere placere si non dum dederit, sed donec tamen debet tantum, pro deposito apud eum fuisse id in peculio esse placu it. Item si suo peculium sit le gatum et a debitore eius pecunia invenerit heres sit petere. verum est hoc in minus esse in legato peculium, hoc est de trahendum id quod debitori suo legatum est. Sed interdum et si non sit peculium legatum velud le gatum sic accipitur. id est in hunc spe quidam servo suo libertatem si rationes reddiderit dederat, et si he redibus x intulisset, et imperator Severus cum patre rescripsit peculium ei dem non nisi legatum deberi. ve rum inquit si contubernibus per scrip tis paruit servus testatorem voluisse eum retinere peculium interpre tamur, videlicet ex eo quod de pecu lio cum iusserit x inferre. Ex quo aut id dominum quod peculium acci pimus ex mortis tempore fuit. an ne id et quod postea accesserit appli camus. Et quod decessit detrahimus. vel ad accipiendum legatum

.t. Si quis de peculio. ex contractibus post arrogati onem fecit non an. ut. s. de pecul. l. in arrogatorem. Sed non ne per arrogatorem fuit actio et extincta. videtur quod sic. ut. s. de capi. di. l. ij. §. pl. Sed dic quod obligatio naturalis non est extincta. ut. s. l. pr. in fi. et. j. l. pr. acursius. quia et corpora singula.
.u. Dem statulibero danda. ut. j. e. si Sticho. acur.
.x. Alienum. si non fuit per solutum. ut. j. e. dominus. §. et suus. et facit. s. e. si peccliu. ij. R. acursius.
.y. Nunquam fuit. nam non est dominus heres non adita hereditate et ea adita statim est lib. ut. C. de caduc. toll. §. in novissimo. et sic in momento est dominus. ut. et s. de pecul. sed si dampnum. §. sed et si creditor. le. ac. accedere. ut.
.z. Qui Stichum et s. de pecul. quesitum bonis. §. fi. et l. sed si dampnum. ij. R. et j. e. id quod. §. i.
.q. Item quod debitum. i. dare debuisset.
.9. Hominus. quod de eo permissum est statulibero dare eam implende conditionem. ut. s. de condict. ca. da. l. iii. §. plus. ac.
a. Suum. quod in peculio habebat.
b. Huius consequenter. quod s. dominum servo minuit peculium. hoc quando suum servo minuit. et sic libertate
c. Cum peculio. gratis data.
d. Imputandum. et sic manumissus non dando. ac. apud heredem
e. Decedere. et sic remanere.
f. Esse placuit. et sic pariandum cum reliquis rebus peculiaribus. R. Sed nonne hoc domino debet igitur deberet diminuere peculi um legatum. ut. s. e. si pec culium. ij. R. et §. sicut. R. aliud est forte cum debet ob libertatem. ut. j. de manu. l. vj. quia tunc forte alio modo suctum post domino. i. per actu in fem quod libertatem in fecit. ut. C. an suus. ex suo facto. l. permisse et aliud quando ex alia causa naturaliter tamen quod non potest peti. et ideo dedu cat ad quod. s. de pecul. l. si ner ve. §. id et in filio. vel bene dicit id in pecul. esse placuit quia sola destinatione non re et ipsa erat detractum quod ideo re manet in peculio adhuc et dominus vel eius heres poterit deducere. ad quod. s. de pecul. si noxali. §. et aut quoniam et §. s. vel hoc non prestitit liberta tem ex conventione. sed gra tis per modum in testamento. et sic et iam non est debitum quod de debebatur ob libertatem. et ideo id non detrahitur de peculio secus in iam detrac to. vel soluto. quia illud iam desierat esse in peculio et ideo non est amplius petendum. acursius doctor legum.

g. Item si suo hec. s. debitum remissum. acur. si
h. Debitorum. s. peccliari remittendo. ad quod. j. e. §. Sticho. acursius
i. Intellum (?) si non le. s. ex ordine. ut. j. e. l. amplius. acur.
k. Interpretamur. s. in hoc casu. et est ar. ad hoc. s. de iudic. cum pretor. in prin. et s. de fundo instruc. l. quesitum. §. idem. R. domino. Item facit. s. si peculium. §. i. Item no. de tacito legato peculij. acur.
l. Iterum. et suo libertatem et peculium lego. acursius.

...at. s. de pecclio. ... iouis ei ... hic ... anum fuui ... ot adulgi. ... pecclium ... ic in causa ... unt suum. ... pre ... aut. quam ... ordinario ... iunt in ca ... mus lega ... us. nec ... iunt adier ... um cum ... peculio. et quod subie ... in iste adve ... setur et e. ... i. ni desit ... per semper est ... ar desit. ... in omnibus ... peculium ... quod legatum ... sit. ut. j. l. ... amplius. et sed ... hoc non est ... s. e. t. i. et ... quesitum. §. ... celsus. vel ... aut ibi et fa ... ar. s. t. i. ... fundo. §. i. ... acursius.
.f. Si suus. ... ordina ... rius puta ... Stichus.
.g. Voluntatem. et ... i si in rigo ... rem uberior ... in forsan ... amen tamen ... solius et ... ordinarij ... peculium ... ut dicetur.
.i. Non dicitur. Sed ... soli Pam ... philo in ... cano debe ... bitur ubi ... per sem de ... rogat. ut ... et s. de furo. ... vel l. ij. et s. ... de l. l. ij. et ... s. de l. iij. ... suus in ... lamis. §. ... fi. et j. de aur. ... arg. vel l. i. ... de manu. ... de l. si pec ... culium. ac.
Sicut ... ait imp ... eratoris di ... vi Severi ... quam ait. ut ... infra de l. ... §. cum pecu lium. in fi. ac.
Deducitur. eo solo quod suum legavit peculium. non aliud
Voluntas manifesta. vel ex verbis. vel ex consuetu dine. ut. j. e. dominus. §. testamento. in fi. §. ac.
Consequi. s. quod nulla liqueat ut statim dicit. ac.
Compensatione. compensationem equidem non solum videtur impedit et esse poterit illud consequi. s. equidem. non solum sequi. R. ac. velle petitioni vero pa tam. demum vero velle sufficit. R. ut et s. e. l. in prin. et ij. R. sic et alias admittitur compensatio. nec tamen datur petitio. ut. s. de neg. g. aut. p. §. pupillus. et s. de compensat. sicut filio. et l. ante quod naturale. ac.
Deberetur. veluti debitum naturale. ut. et alias. s. de compen sat. l. ante quod et de pecul. l. nec suus. et l. non solum. §. i. et ij. et facit. s. de pecul. quesitum bonis. §. sed et id quod. acursius.
An et quod retulisset. s. nuda ratione et voluntate. i. quod nec ulla demonstratio nec eius filie nomine depositio. nec fe noris pecunie datio. ut. j. e. l. fi. et s. de l. iij. qui filium. R. nec ulla causa debiti precessit. ut. s. de pecul. l. non solum. §. fi. sic in libris nuda ratio non facit aliquem debitorem

de peculio leg.

peculium habeat. Sed si ipsi servo legetur, [illegible] si alii. Nam et si ipsi id temporis in legato spectandum quo dies legati dies cedit. Si vero extraneo, mortis tempus in legato spectandum, quo dies legati cedit. Sic tamen est, ut incrementa ex rebus peculiaribus ad eum perveniant, utputa partus ancillarum vel fetus pecorum. Quod autem ex operis suis vel ex alia causa vel ex re post tempus accedit, idem, si alii quam ipsi peculium legetur, non debebitur, scilicet nisi ita testamento, nisi secundum voluntatem testatoris. Scribit enim ipsi suum peculium legatum vel si nihil est cum est argumentum eum adipsum permittere voluisse. Cum proximum in manumisso statu rium est, cum alii non sunt eiusmodi in alterius persona. Sed cum sensisse appareat, idem dicatur.

Paulus. Id quod servo qui in prouincie peculio est delegatum non deducitur ex legato peculio quamvis condicionis eius sit. Et si conservum suum vulneraverit et fuit vel ubi tum fecerit, nam vellum non esse dubitandum deduci ex peculio quod domino interesse. Nam quidem interesse consilium vulneris an servi de aliquid vel frangat an surripiat. Quo casu sine dubio minuitur peculium. Sed non ultra simplum. Sed si servum vulneraverit vel etiam occiderit nihil est deducendum. Sed nomine alioquin diceremus et si fugerit deducendum id quanto vilior sit factus per fugam.

Pomponius. Si peculium servo vel filio prelegare, id non deducitur, id quod debebitur. Specialiter ea quem peculio erunt prelegando sunt.

Ulpianus. Et qui nihil in peculio habet peculium legari potest, non non et augmentum. Sed et futurum peculium legari potest.

Ulpianus. Cum vivitate legatum peculium fit cum filius vivo testatore decedit, cetera si mortis tempore servitus in[ter]venit, peculium legato cedat.

Celsus. Tamen ait si filius vel servus vel vel

Ulpianus. Quidam in [testamento] legatum foret testamento suo ita cavit: Stichus Pamphilus filius meus peculium suum cum morietur sibi habeto. Licet esto consulebatur recte ne Pamphilo peculium legatum intellegitur, quod prius quam liber esset peculium sibi habere iussit eum. Respondi: in coniunctionibus nullum ordinem esse nec quicquam interesse utrum eorum primum diceretur aut scriberetur. Quare recte peculium legatum videtur, si prius liber esse deinde peculium legatum sibi habere iussus est.

Neratius. Servo manumisso peculium legatum erat. Alio capite omnes ancillas suas et eorum uxori legaverat. In peculio eius una ancilla fuit. Sed in eo esse quaero, in ea et eum uti prius legatum.

Scaevola. Stichus habet in peculio servum vicarium [Erotem]. Actio Pamphilum dominum habet, nos ab illo indicio defendit et damnatus litis aestimationem solvit. Deinde Stichum testamento manumisit, eique peculium legavit. Quaesitum est an quod Pamphili nomine praestitum sit, ex peculio ipsius Pamphili vel Stichi deducendum sit. Respondit Pamphili quidem de peculio utique deducendum esse, actionem ea summa et id eo etiam si eum noxae dedere exce[pe]dit quamquam in peculio eius praestitum sit in eo debitorem eum domini constitui: quod si Pamphili peculium non sufficiat, tunc ex peculio Stichi, si non vel

c. ut h. ti. d pecul'. l. depo sui. §. stich'. q. §. signat'
ius hunc. l. ad alium em̄. si unus consultus reddit
res diversitatis. Jo. ad id. s. d uegi. g. qui suu. acur.

Quid ergo. uluit fui. l. sui. o. 7 facit. j. l. §. ff. 7 C. d
sui. me. l. aj. ti. q. n ac no de pec. §. an aut. s. de bu. p her de. §. fi. ti. de pecul'. si. stip. §. fi. ac.

Servo manumittendo. n o petiit. mo. §. ut. d dote. §. l. ij. §. p sui. ei i directo. n no. C. an suus ex no. fid. l. §. si ane s ager q debitores pecul. ut p ut. s. peccl. si stichus. si int uiuos ultia no. lutate sec ut. C. d. l. ex legato. Ius. q. j. mini pot d pecul. one uin. 7 fac. j. l. pr. cu. ncor. ac.

Cum dns manumitte. f. it uniuc. r. acursi. Professi. i. professioni in scriptis ceteribus pec culiaribus. et q facit. s. de cess. b. l. pr.

Subtrac tas. a dno qui dic ha uolo ee in peculium. 7 plus taci te excepit agnali. et tacita cessione pec culij. acur.

Non uidet. reliquu pe culiu sic r

q n inter uiuos data est libertas. ut. C. d pecul'. ei qui lib. me. l. 1. s; qd si in ultia uoluntate peculium legauit 7 excepit ut hic fecit. r. do quo ad exceptas. ut. ti. d fito i. q tuz. §. idem. r. domo instructa. i fi. §. l forte 7 reliq legare uir. 7 pp except. ar. d a. §. jo. a. ti. c. de inq. §. itē. ac. int' uiuos. 7 sic tacite ur' ei co

Cessisse testo manumisisse. cessisse peculium. ut. C. d pec culio. ei. qui lib. me. l. 1. bn g sbre. actoes cedendas ut ti. de peculio si sticho. s; op. quo ag ex testo. cu extincto. principali 7 accessoriu uideatur extingui. ut. s. t. c. l. 1. 7 ij. que si s. so. b utrumq principale libta 7 hereditas. ibi no fuit legatus alij. 7 sic peculium ē

peculium pamphili deduci debere
quesitum est. si ex aliqua causa
pamphilus peculiari domino
debuisset nec ea ex peculio eius
servari posset. an tamen quod ad eos
cum eius ex peculio stichi de
buit deduci esse posset deduci? re
negaverunt. Ita simile est id supra
non esse. ubi enim ipse capreolum vica
rii deducendum, quod eo nomine
ipse stichus ob defensionem sui (a dno facta. ac.)
vicarii domino debitor constit
uatur. at in proposito quia stichus
nihil debeat ex eius peculio
nihil esse deducendum. set ex
pamphili annumerat a certe
ipse in suo peculio esse intelligi non.

Labeo. Qui in peculium servi esset,
in legaverint iudicium eo no
mine acceperat, deinde decesse
rat. placuit non aliter peculium
um ex causa legati prestare
quam si de eo accepto iudicio
heredi caveretur.

Quatius. Stycho manumisso pe
culium legatum fuit mei enim
sine dubio creditoribus peculia
ris actiones non competunt
sed non aliter peculium heres prestare
debet nisi ei caveatur defensi
iri adversus creditores peculiar.

Proculus. Cum dominus servi esset
enim vellet manumittere, professi
one eius sibi peculium in iure atque
eius eius libertatem accepit, res
peculiari professione subtracte ac
non videri manumisso tacite
concessas apparent. Et testo da
ta libertate peculium legavit
cui eundemque postea manu
miserit libertus non est nomini
peculiarii actores ei prestantur, et
testo consequitur. Et filiusfa
milias patris peculium legavit servum
nimium peculii unius patre manu
miserit eius communis omni

hereditas non est exemptus. peculio
filii destinatum quod peculium
ad legatarium pertinet quia mea ad
monente patre manumittitur.

Neratius. Nihil aliquod interest an le
gatum dederunt inutilis manum
missio sit an non.

Scevola. Stitcho manumisso pe
culium legatum sit et vicarius servi
us peculiarius quantum peculium
detinentum sit ob id quod domino de
betur tam ei accedeter cui vicarius
legatus est. ulpianus ait.

Fabius. Dominus servum testamento in
manumiserat et ei peculium leg
averit. is servus mille nummos
domino debuit et eos heredi sol
uit. Q. omnes eas res deberi ordi
no si peculiarum ordinus cum de
buit solvisset. dominus servum
quocumque vicarium communem
habebat testamento manumiserat et pecu
lium ei legaverat. deinde ipsum vic
arium qui communis erat no
minatim non liberare sine legavi
at. Q. pretium quantum liberare sine
relinquam quantum pretium lib
ti futurum creditur. ait ita.

Scevola. Dominus sticho servo suo
quin longa ubi eius gessit cui p
cuius pater dimidia testamento hereditatis
concesserat (libro. ac.) cum pro parte dimidi
a testo heres extiterat tributum ne
gociis et gestis et kalendaria fi
erant testamento suo libertatem
dederat si rationem dederit redditis
eique peculium suum per fideicom
missum dedit. stichus summas
quibus reliquatus erat tamen ex
kalendario quod exiuncarij cais ied
didit manentibus debitoribus per quo
bus ipse pecuniam heredibus pro
ut refunderet libertatem adeptus
decessit. quesitum est an heredi
bus stichi adversus omnes debito
res per quibus stichus pecuniam

p. Filius familias manumisit. no uiu. q si
q. Fruciatur. cum suis tn incrementis. nec ei ad

accessorium. ut. ar. s. d h. insti. l. tale. §. 1. n uolutate pris. ut. j. d uir. pat. fili. acur. exclusio est. ad sequentis tpis. hoc dicat. set preciti tm. al' ee q. s. e. de inq. §. fi. hoc g sonat. q. d. no q desijt. ut q s. t. a. l. iij. §. 1. acursius. int. jmo ur' it.

r. Nichilq: ē. ut. s. de ma num. te. l. duo filij. q ē 9. so. ibi uolu te patre mau misant filij. hic no. acur.

s. Sticho peculians. ut pete sit legatus. ac. solutum

t. Item. nā eo dnij. qui i de pecul. legato deduceret. ii cumq: peo le gatum sui titio relictum i minuitur 7 hoc dic s; r. l. 1. q tiz ē detractum. i. detrahe dum. al' d suo peculiari si n ceet spalr legatus. s. pirata debiti ut. s. e. l. peculium. ipn. 7 l. de inq. ipn. hoc tn no detrahi tur mo. si titio accedeo cu peculiaris suus ē legatus h g peculiu instar hereditatis ut ei creditores succedentes in uniuersu. no itm singlare 9 ueniunt. ut. C. de h ed. act. l. fi. 7 si cer. pe. l. a. 7 fac. s. d dote. ple. l. si serie. ac. integra

u. Eos sui oes res. 1. 7 non detractas pirata q fieret. al'. ut. s. e. si peculium. ipn. 7 l. de inq. 7 dic ordinus. i. directo manumissus. ut isti. d sigtis re. p fideis. re. §. libtas. acur.

x. Dns. titius hebat stichu ordinarium. 7 pamphilum uicarium q pamphilus erat co munis titij. 7 ordinarij. q cōit emerat. ul' q medietatem pamphili dns ei tm de derat i peculio. sic ergo me dietas pamphili erat dnica 7 alia medietas peculiaris. cum g sticho libtate 7 pecu lium legat medietatem pec uliare ur' ei legare. cum no tn eudē pamphilum legat eide sticho. 7 alij dnicam legat. 7 ita ex hoc fo legato quilibet ht qrta pamphili. uerum ex fo legato pecculij stich ht medi etate peculiare 7 sic ht tres partes. s; q. C. de. l'. cu go. §. fi. u di q n ido maiore pa tem ht legatam ire q plies fuit nominatus. so. b no fuit plies noiat eca ide. s; eca diuisa. 1 na po sup peculiari pte. fo sup dnica. at ibi sup eadem. s; n ne al' fo dix uicariu 7 sic to tu. 7 sic ur' repete eca to. s; certe l; dicat uicariu 7 sic to tum. tn p pte accipit tm 7 tota q fuerunt testatoris. 1. dnica. ut. s. de l. a. l. v. §. 1. 7 §. ij. 7 de. l. iij. qui ocam. §. si stichus alij. dnt q illa hac corrigit. t tij distigunt an fo lege appellatio noie expsso. a ppo. ut si appellatio te cois 7 equalit. secus si ppo. ar: j. d stip'. s. l. si cois seruus. qrti di cunt q h uicarii eat cois cu exeneo 7 s; h dnt q ē legata 7 tm ps. peculiaris ta ip q fo legato. n exenei ps. 7 coit ea heant. 7 sic mutat causa. 7 9 cordat de a. l. cu go. q n placet. q h dic cu eo. s. ordiario. n dic cu ee neo. pa g uitas. jo facit. j. de stip. ser. l. iij.

v. Legauerat. 7 sic dimidiaz peculiarem. ac ea tm pte ur' legare. hic qrtam pte. plana e. suo relig pte siplr. 7 n qrtam.

z. Reliquam qrta. si hes re. ter. 1. tres ptes. ut tn due ex po legato etia ex fo obtinet.

y. Ipm uica. qui cu no eet nisi p dimidia suus. 1. dnice.

9. Dns sticho ei. dni. ac.

&. Debitor erat. ac.

a. Reliquat. 1. i qbz de

b. Exiuncarij. al' exiuncarijs cais. al' exiuncarij sim ab eo gestis. ac. 1. ex aliis negotiis uicis nie. ut no ei grta illoz soluit nec eoz eos libaet.

c. Per qbz ipe. melis dixisset pp quos. s; io ut libtatis sibi relicte i pleret 9 dict. r. alioqn cedi n posset ei actoes cu sublate 7 extincte eent p soloz. ut. j. de solut. l. modestinus. 7 l. stichu. §. si mandato. 7 j. d fideiuss. l. cu hijs. ti. d. l. a. 1. si res. i fi. l. ti. man. pap. 7 C. d ho. in. tu. l. ij. acursius doctor le.

exemptus. 1. de peculio exceptus. ac.

Guil'ma g meus. ac.

·si

ul'

q. l. vj.

L

a Proquibus stichus. i. per quos ut modo. no. accursius doctor.

b Testa loculorum. i. bursarum domini. nam forte tenebat bursam domini sui locuplex. i. loculos habens plenos et rectori. et dic de aliis dominicis negociis et non loculorum. cum id suo legaverit. accursius.

dam. i.

c Concedi volo. hic oritur dubitatio et ex consuetudine que sequitur. ac.

d Consuetudinem. testatoris viventis ex qua sepissime voluntas quam ultima exprimitur ut ff. de fundo. in. et instru. l. i. cum de lanionis. §. ii. ff. de tri. l. l. i. et l. si quis m. et l. ex usu. ff. de l. iii. nummis. et l. cum que reret. §. i. et de l. i. si filius plurium. §. fi. ff. de annuis. l. si cui. et j. de suppell. l. labeo. et j. de alim. le. l. cum alimenta impr. sed arg. contra. s. de uino. tri. l. cum e tum. item no. quod secus esset si hec consuetudo non esset. ut. s. e. l. si plurium. peculium. §. si cum. et inst. de legatis. §. peculium. ff. de l. iii. concubinas. §. qui fundum. ac.

e Sine libertates ita scripserat. grecum quod post ex ponitur quot quot dereliqui liberos et c. al' hoc non est. sed exponunt. i. ut rationes non reddat. ac.

Servus. licet prohibeat testator reddere rationes. non videtur legare peculia. nec reliqua. nec res dominicas. nec pensiones. dy.

f Rationum. dominicarum. accursius.

g Pensiones. s. apud se habeat. ac.

h Responsum est. i. nec reliqua neque res. nec possessiones videri legatas. ut. j. de libera. le. l. non solum. §. pen. et. l. si quis rationes. et l. aurelio. §. i. et l. pen. et l. aurelius. et l. creditor. R. ff. de l. i. si filius vetitus. Item ad hoc. s. de adminis. tu. l. quidam decedens. ff. e. t. l. denique. §. item. accursius.

i Si legatus non sequitur. s. nec domus nec fundus supplex instrumentum. vero sequitur. ut. s. de fundo instructo. l. ii. §. i. et j. de suppell. l. l. fi. et R. ff. t. i. queritur. §. suppellex. hoc tamen fallit. s. e. denique. §. interdum. sed certe ibi videtur legatum quod facit. s. de hered. empt. quod. et C. de peculio eius qui liber. me. l. i. Item. h. s. e. si peculium. §. vicarii. so. ibi.

k Si filius vicarii. hi enim omnes vicarii legato continentur. ut. s. de pecul. si filius meus. §. i. R. ff. e. si peculium. §. vicario. accursius doctor legum.

heredibus permittitur heredes prout ex causa fideicommissi compellendi sunt actiones praestare cum nihil aliud a Sticho pro eo debitum fuerit. Respondi praestandum. Testamento codicillis servos manumisit et peculia legavit et de Sticho ita cavit: Stichum servum meum liberum esse volo eique volo dari decem aureos et quicquid ex omnibus loculorum meorum habet. Rationes autem heredibus meis reddi nolo. Huic omnibus quos hoc testamento manumisi peculia sua concedi volo. Quaesitum est an quod amplius rationibus loculorum in die mortis eius erogatur Stichus ex peculio suo ab heredibus recipere debeat. Cum ex consuetudine domini esset ut quicquid amplius de suo in rationem loculorum erogasset diu ea ratione ei deberet agi et solveret. Respondi si ea quae postea pervenerint secundum consuetudinem id quoque peculio legato contineri. Et quod dominica ratione deberet et soluturus erat reddere. Servus libertate legata crediderat et condicem ita scripserat: quotquot reliqui liberos et legata eius hos volo esse non servitutis sine inquisitione esse. Quaesitum est an peculia quoque legata his videbuntur. Respondi ea quae praemente non videri legata. Item quaesitum est an de his quae ubi reliquit rationum quae legata rettinuerit possint, aut sive dominicas apud se habent aut si quae colonis praediorum fuerunt pensiones. Respondi supra responsum esse.

Item. Si legatus fuerit servus peculium exceptum non est necessario. non sequitur nisi legetur.

Celsus. Si servus esse liber iussus sit eique peculium legatum sit, vicarium eius vicarii legato continentur.

Scaevola. Titii filii e medio praecepto sumito tibique habeto domum illam

l Titii peculia sua. ita quod cuilibet suum. accur.

Creditum aureos. c. alio deinde capite peculia filiis praelegavit. Quaesitum est an peculium legatum et c. aurei usurae eorum deberentur. hoc cum his omnibus ... in aere alieno et sortem et usuras inter ceteros creditores complexus sit. Respondi si id fenus nomine filii exercuisset et usuras ita ut ... fieret filio adscripsisset id quoque peculio legato deberi. de penu legata

Idem. Uxori sue in annos singulos fenoris aliquid heredes dare iussus sit et si non dedisset nummos dare damnatus est. Quaesitum est an fenus legata peti possit an vero solummodo si ... et si non praestatur tunc quantitas petatur. Et quidem semel fenus sit legata non per singulos annos certo iure utimur et ut ... r. iurisconsulti apud nos notat ... esse dumtaxat fenum non quantitates vero peti posse. Habebit heres obligationem tamdiu quamdiu lis cum eo de pecunia contestetur nisi forte aliud tempus ... mente vel verbis testator praefinit. Certi nummos singulos per annos legata sit per singulos annos ad hoc fenus potius ... summe per singulos annos peterentur. Quod si una summa per singulos annos legata sit et primo fenus ... sit praestita utrum tota summa deberetur qui toto fenore legato transactio anni eo quantitas primi anni est in omnibus sola sit translata dubitari potest. Puto tamen sic voluntatem sequendam testatoris ut tota summa illico postquam certa iure heredi dare fenum iussit ... praestetur heredis indemnitate cohercendi.

Modestinus. P ... eum certam. Eadem

m Iac. et aur. data posita fenoris a testatore. R. ac.

n Deberentur. titii filio. ac.

o Inter ceteros. melius diceret debitores. Sed dic. i. sicut ceteri creditores factum. accursius.

p Complexus. s. pater et non apud nomine filius suo. Sed sed ceti. cavit ... R. nomine filii. ac.

q Nomine filii. s. titii. ac.

r Exercuisset volens ... legatum augere peculii. R. accu.

s Adscripsisset. ... destinatione fenus hoc iam fenus peculium peculii numeris ... ut s. de. l. iii. item. §. i. et l. qui filium. fi. R. a.

t Deberi. s. s. de l. ii. cum pater. §. filia. et l. licin. §. i. R. so. in voluntas sola consistit. namque ... nus ... lida. hoc autem ... fenus ... cessit ... sic efficatior erat. R. mag. quam ex suo facto quod expressit legato. c. aur. ei delentur. et fac. ad. l. s. de. l. ii. lu. in pen. ff. de. l. iii. fideic. §. fin. ac. j. l. iii. ...

u De penu. l. quid sit penus. dic. ut. accursius.

x Uxori. cum talia frequenter leguntur. accur.

y Aliquid. puta. x. corbes uini. accursi.

de penu legata

Numos. puta. x. aureos. sunt ergo duo lega

dum. uel expresse dixit in l̅r̅is. iam uolo penum dari. acursius doctor.

uel si certis legata et consumpti a nec usu quidem cedunt legato exemplo peculii.

Ulp. Qui penum legat quid legato complectatur testator videamus. Quintus Mucius scribit libro ii iuris civilis penu legata contineri que esui potuique sunt. Idem Sabinus libro ad Vitellium scribit que harum inquit patrisfamilias uel uxoris liberorumve eius vel familie que circa eos esse solet. Item iumentorum que dominici usus causa parata sunt. Sed Aristo notat etiam que esui potuique non sunt contineri legato ut puta ea in quibus esse solemus. oleum forte oliuarium. Al. garum muriam mel. ceteraque his similia. Plane inquid si penus esculenta legetur Labeo libro x posteriorum scribit nichil eorum cedere quia non esse sed per ea solemus. Trebatius in melle contra scribit merito quia mel esse solemus. Sed Proculus hec omnia contineri recte scribit nisi contraria mens testatoris appareat. Esculenta utrum ea que esse an et ea per que solemus esse legauit. et ea quoque legato contineri credendum est nisi contraria mens patrisfamilias doceatur. Mella sane semper esculente penui cedere. Laridum quoque cum muria quoque similiter contineri nec Labeo negauit. Esculentum penum legatam eaque uini loco paterfamilias habuit continebuntur. Supra scripta uero non continebuntur. Sed nec acetum quod cedere uero putat nisi extinguendi ignis causa fuit paratum. tunc enim esui potuique non fuit. et Trebatius libro v. Accionum scribit libro xvi. accionum scribit. Sed quod primus sumi singulis patrum accipiendum est

et amicorum eius et clientium et uniuersorum quos circa se habeat non etiam eius familie quam neque circa se neque circa suos habeat ut puta qui sunt in uillis deputati quos Quintus Mucius sic distinguebat ut eorum cibaria contineri putet et eam operam non facerent sed in attentionem praebent suo notandum ut et textorum et textricum cibaria diceret et contineri. Sed Mucius eos uoluit significare quicunque pro eo familie sunt. Sed nimo et iumentorum cibaria penu contineantur. Sed eorum iumentorum cibaria que usibus ipsius et amicorum deseruiunt. Ceterum si qua iumenta agris deseruiebant uel locabantur legato non cedere cibaria. Siue autem frumentum siue quid leguminis in cella penuaria habuit penore legato continebitur. Sed et quod ordeum sui familie siue iumentorum gratia paratum continebatur. Et quod Ofilius scribit libro xvi. accionum contineri ligna et carbones ceteraque per que penus conficeretur. An penore legato contineantur. Quintus Mucius et Ofilius negauerunt non magis quam mole continentur. Item thus et ceras contineri negauerunt. Sed Rutilius et ligna et carbones que non uendendi causa parata sunt contineri ait. Seruius autem et ceras et thus et cereos ad domesticum usum paratos contineri legato scribit. Et sunt apud Melam et unguentum et chartas epistolares penori esse scribit. Et uerius sed omnia odores quoque contineri et chartas et ... ad logos ... paratas contineri. Uasa quoque penuaria contineri nulla dubitatio est. Aristo autem scribit dolia uero contineri et est uerum sic nam distinguendum quam supra

.c Continetur. sic infra di. o. ita stip. et l. si insulam. acursius.
.d Et si in annos. factum diuisum. sed unus idem. acursius.
.e Legatum sit. i. si non prestetur penus per singulos annos. x. acur.
.f Si minus. i. si non prestetur penus.
.g Summa. i. unica summa puta. c. aur. si singulis annis non prestetur penus per singulos an. relicta. et ita c. non per singulos an. sed semel tantum sit legata. ac.
.h Coherendo. ablatiuus absolutus.
.i Penu est supra ... testatore. s. ut s. t. i. l. i. et ij. et l. tunc inutile. Item fac. j. e. nam qui penum. et insti. de le. §. si quis ancillas. et s. fam. hec. l. excepto. §. duos. et s. t. ij. l. i. infra. et l. sicut. acur.
.k Qui penum mutius scri. recte et sufficienter. r. acursius.
.l Potuique sunt. s. parata non autem causa uendendi. ut j. e. nam quod. §. sicut. et s. de le. iij. cum quereretur. §. lana. nec causa medendi. ut j. e. non omne.
.m Idem Sab. scri. s. quod quintus mutius determinans et exponens eum dicens contineri que sunt. hac. s. rerum que sunt parata esui et potui ipsius patrisfamilias et esui et potui uxoris. et sic sequentia. et probatur. d. usu. et ha. §. sicut et j. e. l. §. sed quod dixi. acursius.
.n Que harum. s. rerum. que sunt esui et potui.
.o Garum. genus salsamenti facti de sanguine ... cum quo ... in quo ... rep bene.
.p Non esse. i. comedere. sed per ea et c. quod cum eis melius appetimus.
.q Sed Proculus. reprobata sententia Aristonis et Labeonis. ac. et Tre.
.r Legauerit. subaudi quod. et ea et c. s. per que solemus edere. r.
.s Penui. ut dixit Trebatius.
.t Contineri. s. esculenta penu legata. ac. supra scripta uero. s. que ... solemus esse. l. per que esse solemus que nominata sunt superiori §. h.
.x Penori sunt. s. ... dominum ... dicimus. e. e. causa prin.
.y Sed quod ac. ut instit. de usu.
.z Esca sed ... §. sicut. ac.
.a Ut eorum. s. que in uillis positorum.
.b Non facerent. in uillis uel agris.
a Praebuit. quid Mutius. ac.
b Significare. cum dixit qui operas in uillis non facerent. ac. qui
c Pater familias sunt quo tenent et qui in uillis non operis causa sunt. ut s. de l. iij. l. fundus urbanus. r.
d Per que penus. s. fiat. sed melius dicitur per. aut per quibus. r.
e Contineri. nam ... per medicum esui potuique parantur. r. ac. et est nomen medicine. nec causa uendendi parata. ut j. l. pe. §. sicut. et j. l. non est. acursius. omne
f Suffitus unguentum. uulgariter
g Ad legatarium. i. ... alegos quod est sermo. ut s. de adm. tu. l. quam.
h Penuaria. sine quibus penus non posset stare ut infra. huius. l. et j. l. pe. acursius doctor legum.

Diuersitas. acursius.
Quartarat. i. non in petitione est. tamen in ... et ... obligatione donec in mora non est heres. ut j. quando di. le. ce. l. si penum. sed ideo non petitur quod testator qui penum apposuit penum peti noluit. Item et quod hic dicitur non ob. j. ad l. fal. l. i. §. item ut ibi plene. no.
b Inter ut quod uoluit dari de fructibus futuri anni tantum uoluit differri. ut j. de u. s. o. l. iter

a In vino fecimus. Ut parva et vilia vasa dicamus contineri vino legato, scilicet amphore et cadi, ut supra de vino l. iii. § i. et gl. ymnu. et gl. vino. l. l. iii. § i. et gl. urnam. et gl. vino. et idem hic in penu liquida. Sed marida et vilia non non debentur ut subicit.

b Instruende. In hiis enim vasis conservat fructus ad quod supra de fundo instr. l. instrumentum. § conservandi. ac. Capit. Sic infra de

c Nam quod aqua. plu. arce. l. sed et si. ut ff. e.

d Vasa non debent. l. ii. cum concordantiis. ta. sic supra e. l.

e Vel adempta. ii. et de fundo instr. l. sicut. et ff. t. e. l. i. et ii.

f Sicut promptuario. i. in promptu ut cotidie iuvatur et sic alia non videtur legata. vel dic in promptu. i. cellario. et sic illa que est ex cellario non videtur legata. ac. facit supra de l. iii.

g Separabat. cum quereretur. § i. lana. et de usuf. l. generaliter. § i. uxori. ac. generibus. nam hec penus,

h Non in omnibus. Nam et hec penus et hoc penus teste Prisciano. vel dic omnis generis res continetur in penu si modo apta sit esui et potui. ac. tibi. edisti

i Si ita continen. Eius ut infra de u. s. l. ii. et facit infra t. i. et adm. et s. de l. i. hi. § legatum. et s. de l. iii. fines urbanis. et l. cum quidam. et l. quod. et s. de fundo instru. cum quidam. et l. quintum. § si quis. et l. cum Flaminis. § Sab. et l. Seie. § Pamphile. et l. prodita. in principio. Acursius.

k Ubique esset. Item ergo dico si legavi eam quam Rome sit. scilicet ut videatur legare omnem.

l Sicut penus sola penus. Sed iam bigius enim quam in nus est videtur legare. ut infra de reg. iur. l. semper in obscuris. ar. contra i. e. t. in testis. nam relativum quod potest referri ad unum et ad penum cum sit neutri generis ut e. s. § nomen. Item non precedentia restringi per sequentia. ut s. de l. iii. l. quintum. § i. i. eadem est. et e. sic est. s. de contr. l. l. si. § si. et de l. iii. l. heres. § i. et facit infra de aur. et ar. l. l. Plautius.

n Non antidotum. quia dam medicamentum est. ut s. de glebe. ept. quod sepe. § venenum. acur.

o Implatum est. quia hec et ph est. dimus igitur in penu continetur. ut s. e. l. iii. circa principium. acursius.

p Instrumentum cenatoria. i. de pu. tata ad cenam dum. ut infra de aur. et ar. l. a sin. § sicut. quod de aliis vasis dic. ut s. e. l. iii. § vasa. acur.

q Penum pupilli. filii testatoris. acur.

r Amphore. i. vasa de quibus dic ut s. e. l. iii. § vasa. ac.

s Habuisset. scilicet testator. acur.

12 t De suppell. l. ac.

u Supellex proprio fa. non fundi. ut s. de fundo in. quesitum. § suppellex. et §. si sit fundus. acur. continetur quod pater fa. hic et reponit in thesauro vel ut in thesaurum. et sic de aliis. non ergo quod in vinetis vel

x Auro. auri numo conis est auri numo continetur. ut infra de aur. et ar. l. et si non sit in principio. et § i. et gl. scribit. § Item scribit. et infra e. l. iii. § vitrea. acursius.

y Annumeretur. a patre fa. et sub. nec quod penu. vel ornamentis vel instrumentis. nec alii usui. vel speciei alteri. ut infra e. l. Labeo. Sed contra hunc l. C. de admin. tu. l. lex quae. § an omnia sed ibi in ipse dic certa suppellectilia. vel ibi non erat in thesauro sed usui et continua. l. sequentem cum istis. acur.

z De supellectili vitrea vasa. facit infra de auro et ar. le. l. cum aurum. § si. et gl. et si non sint. ac.

et Demurrinis etiam. quia magnates tantum utuntur. acursius.

9 Non est in suppell. contra s. e. l. § vitrea. so. distingue tempora et cor. sep. quia hic

---

vinario fecimus, nec seria nec le-
gumina in theca. Argule forte vel
sporte lagunculae vel si qua alia sunt
que horrei penuarii vel celle penu-
arie instruende gratia habentur, non
continebuntur, sed ea sola con-
tinentur sine quibus haberi penus non
Paulus. Nam aliquod genus? Et recte poterit
liquide vivere sit quum per se esse
non potest capit secum in accessio-
nis locum vel sine quo esse non potest
vasa. Aut accessio legato penus
legate sunt non legata sunt. De-
nique penu consumpta vasa non
debentur. Sed si penus cum vasis legata sit specialiter vasa
non debebuntur vel consumpta penu vel adempta. Si
autem quod impenuario sunt legata fuerunt non
omnis penus legata est. Item si quis, cum
soleret fructus suos vendere, pe-
num legavit, non omnia ea que
ad promercii causam habuit legasse
videtur, sed ea sola que in penu si-
bi esse parabat, quasi patrimonii sui
usui uti solebat, tunc quantum ad annuum
ad usum ei sufficere familieque eius
ceterorumque qui circa eum sunt
legato cedet, quamvis fere quidquid fabri-
caverint in propriis? ... ...
quo ... cella est olei et vini et que
venire solebant in hereditate re-
licta. Cum nomen in penus unicum
ditum est omnibus generibus dic-
tum. Si ita legetur 'penum que Rome
sit', utrumne ea que intra conti-
nentia legata videtur an ve-
ro ea que intra murum est? Et quidem
urbes fere omnes finiuntur muro;
Romam continentibus edificiis
Romam esse continentibus, quamsi ur-
bana penus sit legata, omne quod
ubique est legatum videtur. Tale
etiam si nulla sit urbico usui de-
stinata, sicut urbica ministeria
et dicimus, et que extra urbem non
urbano ministerio consueverunt. Extra
extra urbem rustice tantum fit. Sed et si

voluntatis sit in ... ... Denique
cum dicimus, si cum penus legata sit
preter vinum omnis penus legata
videtur excepto vino. Sed si ita
scriptum sit omnem penum
preter vinum quod ibi erit, sola pe-
nus testatoris est legata videtur.
Pomponius libro VII ad Sabinum.
Paulus. Non omne quod ubi ... inde
inhibetur, alioquin necesse est ut
omnia medicamenta que vi-
lerentur continentur. Itaque
ea demum penoris esse que ca-
lefaciendi bibentur. Quominus
vero antidotum non est penoris
calefaciendi sui ... Sed quidam et le-
gaverunt et propter ligusticum et
carvium leserit ... et in hoc ... in hoc
nunc est quod implatum est.
Item Iulianus pistrinum. Sed vini
et ... vasa continatoria penum
continentur.
Scaevola. Penum meam omnem
et numerum vini meos qui
erunt sunt pertinens ... tu-
tores pupilli eam solummodo
penum deberi que in cenaculo
... dicemus. Sin autem et in hor-
reis amphore ... quo de te-
nentur ... quicquid penoris
usui cum ubique habuit debi (de supellectili legata)
Pomponius. Supellex est domesticum
patrisfamilias instrumentum, quod neque argento
aurove facto vel vesti annumeretur.
Paulus. Item res mobiles non animales.
Florentinus. Supellectili legata hec continentur: men-
se, trapezophora, delfice,
subsellia, scamna, lecti et inargentati,
culcite, toralia, imperia,
vasa aquaria, pelves, aquiminaria,
candelabra, lucerna et
trulla. Item vasa enea vulga-
ria, id est que non proprie certis locis
attributa sunt. Preterea capse et
armaria. Sed sunt qui recte pu-

tiro. de tempore an hanc. l. ibi de fundo. ut q. i. l. pre. acursius.

a Severitate. i. usum qui est severus et rigidus et contra favorem legatorum. quia legata suppellectili non cederent argentea.

b Usum imperatores utebant imperatores ut si vas argenteum relatum. i. ad numeratum. tunc numo argenti non suppell. continetur. ut que e. l. i. quibus si non esset numo argenti continetur appellatione suppellectilis et sic error principum facit ut suppellectilis appellatione contineatur argentum quod tamen est verum secundum quod dicitur infra e. Labeo ut sic legata suppellectili candela argentea cedat. Sed quo solo principum error facit ius. Sed quia etiam alii debent sequi quod ipse facit ar. C. de episcopali. au. l. iii. et si communis error hic facit ius. Sic s. de off. pr. l. Barbarius. Item quod princeps etiam iure omnia habet in pectore ut C. de testis. l. omnium. Et abe[...] cum ut ... usum ... ... ne est ... cum error ... potest tamen. et facit infra ad trebel. l. suo in. § cum pr... Sed arg. contra s. de l. et se. c. l. quod non est. et s. de usufruct. l. ult. lex. et de iuris dic. o. iu. l. si per errorem. et infra de aur. et ar. l. ornamentorum. ac.

c Rede. i. rote plaustri forte. ut insti. de rer. d. § si. ac. Vel ...tis quaeri potest hic accipe quibus scilicet

d Detrape petis. subsellia. et c. et sic no. tra... ta esse in suppell. quibus in domo utitur non vi... via ut subicit de trapetis. et c. ac.

e Vectiaculla quibus utitur pater famil. ac.

f Sicut pelles. scilicet non sunt in suppellectili et facit infra de auro. et ar. l. argumento in principio. acursius.

Supellectilis ee. h. usus. j. l. pe. §. i. d. cotidia ... b. ac. b. generis. hec dic. ut. j. l. pe. §. i. ... de cetero in quibus scribebantur noia ubi

fisse etiam sit. ut. j. l. pe. §. s. dix. h. ac. t. Communi usu. s. ipso aut figuratio. nam pot appellari. ie no. hic quia sit appellatiuum

figuratiua significatio cois est. et sic usitata nostri testator aliud significare uoluit siquidem diminuere uoluit significationem ubi testator et ut si ipsa significabat et pauciora uoluit significari stabit testatoris uoluntati. ut. s. de fundo instructo. et instrumento. le. l. cum de laniones. §. asinam. et §. quidam cum. et j. de auro et ar. le. l. quintus. §. item argento. et j. e. legata. sem. R. quia tamen secus se repio. ut. s. de usufr. le. l. si aliis. licet. R. aliter ibi dixit. ut ibi. no. Si uero uoluerit augere significationem sentio cum Fino replicata sententia tuberonis. ut siquidem uoluit augere per ea de quibus dubitari potest an sit in alio genere. uel ea que exhibitem ubis paruina facie continen uidentur. et tunc stabitur eius uoluntati. si uero certum est in alio genere esse. non ideo augebit legatum ut hic. et supra ori. R. et j. d auro. et ar. l. l. pediculis. §. ij. sed quia non diminuere uel augere sicut dictum est significationem testator uoluit si appellatiuum nomen congruens et de quo sensit expressit. sed congruens aliis siquidem omnino est extranea et remota. significatio appositi. ab eo quod noluit. ut si sensit de auro. et dixit de lapide. nil omnino debetur. ut. s. de l. a. l. iiij. in fi. et. R. sed si sententia potest aptari quoquo modo. quia sepe consuetudinem apparet. uel per unicam eentiam et materiam. secus est. quod dic. ut supra de l. iij. non aliter. sic ergo ad ea que super hac lege dicuntur facit. j. de auro et argento le. l. pediculis. §. i. et §. ij. et l. quintus mutuo per totum. et. s. de. et. le. c. l. de quibus. §. inueterata et. s. de l. iij. nummis. et l. ille. §. i. et. j. de reg. iur. l. in stip. s et ar. s. s. de l. i. l. iiij. et ar. contra. supra de tri. le. l. siquis. impm. Item contra. j. t. ij. l. inter uestem. so. ibi. h. acur.

n Oppinionibus. no. sic. s. de acquir. hedi. cum quidam. §. quod dicitur. in medio. l. h. a acursius et c.

x Idem. usque hinc fuuis nunc tubero incipit. et dic tubero ait non sibi liquere. i. manifestum esse. et sic nec placere idem. s. quod Fino nam consensum. i. quare sunt noia inuenta et sunt uerba tuberonis per celsum hic relata. acursius.

y Maxime. Idem ergo si non noie congruo secundum tuberonem. acur.

aut capsas et armaria. sed libros uel uestimenta in armariis condita sunt non esse in supellectili quia neque hec quidem ipsa res quibus assignate essent attribute supellectili uidentur. Ea item escaria potoria in supellectili sunt sicut fictilia nec solum uulgaria. sed etiam que in precio magno sunt. nam et lances argenteas et aquiminaria argentea et mensas et lectos inargentatos et inauratos atque ingemmatos in supellectili esse non dubitatur. usque adeo ut idem iuris sit et si tota argentea uel aurea sint. Et de murrinis et cristallinis dubitari potest an debeant annumerari supellectili propter eximium usum et pretium. sed et de his idem dicendum est. nec interest cuius materie sint res que sunt in supellectili. sed et cratera argentea non esse in supellectili si nullum uas argenteum sed castellum cuiusdam. sed non dum admittentes supellectilem argenteam hodie propter usum imperatorum si in argento relatum in uit cantelabrum argenteum argenti esse uidetur e errore uis facere.

Item Edes ascedularia suppellectili annumerari solent solent. —

Item Dextragetis que in stretallis sellis et cathedra in quibus inter tumentum solent uerum inueste sunt sicut singula. an in supellectili sicut tora licia que super e stragulorum non sunt et hic tragi placuit ea supellectili esse. contrarie tragetis autem. uel uuchetis quibus instrumenta uehicula dubitari potest an sint in supellectili. sed dicendum est potius instrumentorum ea esse sicut pelles quibus inuoluuntur uestimenta loraque quibus et hec plures constringi solent.

Aliphenus. Supellectilis eas esse res puto que ad usum communem patrisfamilias parate sunt. que nomen sui generis separatum non haberent. quare aliquod artificii genus aliquod pertineret. nec ad communem usum patrisfamilias accomodata essent supellectili non essent. sed nec pugillares et codices in supellectili sunt.

Celsus. Labeo ait originem fuisse supellectilis quod his qui olim in legationem proficiscerentur locari solerent que sub pellibus usui forent. Celsus modo demonstrare supellectilem temperat quod domini instrumenti patrisfamilias erat ad cotidianum usum paratum quod in aliud speciem non caderet. ubique. potorium argenteam uestem ornamentum instrumentum agri aut domus. Nunc aliter est in omnibus ciuitatibus et usu rerum appellatione eius mutata enim esse. nam fictilia aut lignea aut uitrea aut erea denique supellectili quae ante habebantur. nunc et ebore atque testitudine atque argento iam ex auro etiam atque gemmis supellectili utimur. quare speciem rerum potius quam materiam intueri oportet. sed de his quidem de quibus potest dubitari. supellectilis potius an argenti an uestis sint. Seruius fatetur eius sententiam qui legauerat aspici oportere in quam rerum ei solitus sit referre. neminem ea de quibus non dubitaretur qui in aliquo genere essent ut puta escarium argentum. aut penulas aut togas supellectili quis ascribere solitus sit non ideirco existimari oportere supellectili legata ea. quorum contineri non enim ex opinionibus singulorum sed ex communi usu noia exaudiri debere. idem tubero parum sibi liquere ait nam quorsum nomina inuenta nisi ut demonstrarent uoluntatem dicentis ...

p Quam argenti. et ar. l. cum aur. et l. quintus. §. plr. et §. si. et l. et si non sint. in prin. et §. i. et §. ij. ac. argenti. tamen. d q quit. sed exei usu pendente. R. puta de escario. ut. j. de auro. et ar. l. l. et si non. §. sicut escarium. R. ac. quia argenti sit nuo. dic ut. j. d auro.

q Ut puta escarium. de hoc dubitari pot an ti nuo sit. uel no. ut. j. de aur. et ar. le. et si non sint. §. lectum et §. sicut escarium. supellectilis uo nuo constat no contineri. ut. s. e. l. i. ar. nisi probetur testatorem consensisse. ut. j. l. pe. h. ac. sicut et toga longa et pretiosa.

r Penullas. uilis uestium escarium contineri po

s Ea quoque. s. oia. sed argenti terit sito testatore sen

D. supellectili leg.

—a [A]gitaverit. ex his omnibus licet peritiam inferre. volebat tubero quasi quolibet verbo diceret quidquid vellet. R. acursius doctor legum.

dic ut ibi plene. no. acursius doctor legum. ac.

—s [V]asa usus. ne extij. et facit. s. de fu[n]d[o] inst. l. ut pomum. ac.

non arbitror quemquam dicere quod non sentiret ut maxime nomine usus sit quo id appellari solet. nam vocis ministerio utimur. ceterum nemo existimandus est dixisse quod non mente agitaverit. sed etsi magno opere me tuberonis et ratio et auctoritas movet non tamen a servio dissentio non videri quemquam dixisse cuius non suo nomine usus sit. nam etsi prior et potentior est quam vox mens dicentis tamen nemo sine voce dixisse existimatur. nisi ex eis forte qui loqui non possunt conatu ipso et sono quodam. Gr. [illegible] dicere existimem.

Modestinus. [C]um quidam pro(?) supellectile legaverit domum cum omni suo instructo et supellectili. queritur an videretur et argentum escale et potorium legato contineri. R. si quid in supellectili argentum est velut escale. autem vel potorium argentum non deberi nisi hoc quoque testatorem sensisse legatarius doceat.

Papinianus. [L]egata supellectili cum species ex habundanti per imperitiam enumerentur generali legato non derogatur. si tamen certi species numeri demonstrate fuerint modus generi datus in his speciebus intelligitur. idem observabitur instructo predio legato si quedam species numero certo accepte sunt. [S]upellectili mensas esse cuiuscumque materie. sed et argenteas vel argento inclusas placet. nam et argenteos lectos. item argentea candelabra supellectili cedere non dubitabitur. ceteras recipit cum qualiscumque [illegible] argento lectum invenitur et non truncis edificatum. omnes quoque [illegible] redno sed [illegible] sigillum accepit ut volunt homines supellectili sua omnium

+ legata acceptum argentum pignori non continebitur. quia supellectilem suam legavit. tamen si non in usu creditoris id argentum voluntate debitoris fuit sed repositum pro contractus fidem hactenus restituendum erit.

Idem. [Q]ui vestem omnem et [C]mea(?) vestem et res plurium generum supellectili expenso ferre solitus erat supellectilem legaverat. recte negabant vestem legato contineri labeo cascellius ofilius quia non possit videri vestis appellatione supellectilem contineri.

Item [V]asa enea salientis aque posita. item siquid aliud magis deliciarum quam usus causa paratum esset non esse supellectilis labeo et trebatius putant. minora autem vasa et lintea que ad usum edendi et bibendi causa parata essent in supellectili contineri.

Idem. [Q]uemadmodum ut [C]um urbanis servis et rusticis dicti iunguntur non loco sed genere usus ita urbana pernus et ad supellectilem ad usum urbanum non ad locum urbanum. aut et per agrum diligenda est multique interest utrum penus et supellex ea civitate sit an urbana legetur permittatur.

Modestinus. [N]unquam ex eo quod supellectilem legavit maritus extero habitatione in qua supellex fuit legasse videtur quamvis voluntate in defuncti habitationem sibi mulierem uti dicat perduto est.

Gaius. [F]undo legato instrumentum eius non aliter legato cedit nisi specialiter id expressum sit. nam in domo legata neque instrumentum eius neque supellex aliter

—b [C]um me. celsum. auctorem huius l. acur.

—c [C] suo nomine. proprio vel quod vice proprii nominis fungitur. ut s. si cer. pe. l. certum et facit. j. de rebus dub. l. iij. et de manu. te. l. qui hebat. et l. stichus. in ma. et s. de hered. insti. l. quotiens. acur.

.l.vj. —d [C] dicentis. sic. s. de l. iij. l. non. aliter. et j. xj. §. cum et l. quisquis michi. ar. con. s. de usufr. l. l. si alij. ac.

—e [C] existimavimus. facit. C. de fideic. li. l. l. et in epla. et s. de l. ij. l. cum propo neretur. et s. de l. iij. nu tu. acursius.

—f [Q]uum quidam iure suo. j. servitute ei et ab ea debita. item tamen si hoc non dixisset. ut s. de servit. ru. p. l. ma. §. r quecumque. ac.

—g [C] escale. quod dicitur escam vim argentum de. j. de auro et argento. l. l. et si non sunt. §. sicut. et l. pediculis. §. argento. acur.

—h [C] argentum. sine omni dubio. acur.

—i [C] escale. de quo pot. dubitari. an alio genere contineatur. v. j. de auro et ar. l. et pediculis. §. i. sed in supellectili constat non contineri. ut hic. et s. e. labeo. §. vetum si ea. nisi hoc testator sensit ut j. statim subiic. acur.

—k [C] non deberi. quia prius generali nomine posito. s. instructo. deinde supposuit speciale nomen. i. supellectili. et ideo restringit precedentia omnia. ut s. de l. iij. heres. §. uxori. sed ar. contra j. t. i. a filio. §. f. acursius.

—l [C] enumerentur. a testatore. acursius.

—m [C] fuerint. ex certa scientia non per impitiam. et dic. ut no. s. de fundo instruc. l. queritur. §. plt. et §. f. et fac. in c. t. l. cum de laniones. §. cui et quidam. et l. seie. in prin. et j. t. i. vba. et l. alimenta. §. basilice. et l. stichus. in pn. et ar. ff. de iudic. l. cum pretor. acur.

—n [C] etas. sic. s. e. labeo. circa prin. et l. iij. §. f. ac.

—o [C] ulixem. sed ulixes cum diu fuisset absens et pluribus teras ab uxore. s. penelope redargueretur fecit lectum in truncis lignorum quod nec comburi nec putrefieri potat et ornavit auro et argento et misit uxori ut esset signum iuventis. et facit. s. de contrahen. emp. l. cum abeo. §. mensam. ac.

—p [C] voluntate. qui iam presumebatur nolle lucrum ut. s. de l. iij. l. ante pb. in prin. item no. quod ex usu testatoris voluntas collr. sic. s. de vino et oleo et tritico. le. l. ex usu. et j. t. i. l. cum alimenta in prin. sed ar. con. j. l. prox. acur.

—q [Q]ui vestem expense. i. cum expenderet supellectilem nominabat hec omnia et utebatur in supellectili. ac.

—r [C] contineri. quia certum genus habet vestis. ut. s. l. i. et l. labeo. §. vim siea. et

dam. acursius. bertis. §. fi[n]. acursius doctor le[gum].

—t [Q]ue ad modum non loco. ut et s. de l. iij. l. servis ur. in pn. et l. cum que reret. in pn. et j. de u. si. l. urbana. et C. de prediis. mi. l. si predium. acursius.

—u [C] iuncte. sic. s. t. i. nam quasi §. si ita vule. acur.

—x [Q]uando fuit. scilicet nec legato suo peculium. ut. s. t. iij. l. ante pl. nec vendito ut. s. de contrahen. empt. l. quotiens. item fac. s. de act. empt. ut §. f. et l. sequenti. et l. fundi. et s. de l. iij. heres tius. §. coll'gio. et s. de fun. instructo cum fundo. s. s. et s. de usufr. l. sed et siquis §. preterea so. aliud si usufr. legetur. quia tunc instrumentum fundi vel domus continetur. ut ibi alium si fundus. ut et est ro. ut ibi. no. acursius

rz —y [C] delicatis et cultis. leg. acursius

—ç [S]ali[ent]is. ... simea. ut affrica vel egypto. j. e. l. mela. §. qui

—q [S]iquis li —ç [C] sui. istius testatoris. acu[r].
.a [C] ad finem. alimentorum. acur. ipsius testatoris
.b [C] admittitur. isti liberti qui per medium fuerint libri cum defunctus rogavit eos manumitti. ut dicit littera. al' foret. ut s. de l. iij. pat. §. du

et ff. de ui. l. i. l. modestinus. et C. e. alimenta. §. i. et no. s. de leg. iij. l. cum pat. §. fidei heredum. b. acursius dc.

pec. ei a coheredib; ut ex usufructu eius alat eos. quod imperator concessit. et supplicationem cum responsione mittit quibusdam iudicibus ut hoc fieri faciant ut tamen heres cui pecunia datur caueat coheredibus de reddendo. cum erit reddenda. ac.

Exquibus. loquitur dico exquibus. et c. acur.

Aparanda sunt. licet ipse primum legatus sit succedere ultimus fuit. ut C. de caduc. toll. l. i. in §. f. et tamen in hac parte utitur iure primati. ut et al. C. si adu. fi. l. i. et ij. et non ob. s. de gratiab. empt. l. f. §. f. quia hic loquitur de mine sali sue core ibi de singula n. l. et aliter dici posset. ut no. s. de usufr. l. hacten. et C. e. luti. acursius.

Consistit. bona ex quibus alimenta debebantur. Item fac ad. l. istam. ff. de condict. et de. l. ult. et C. e. l. alimenta in prin. et acursius.

Soler diuidere. non tamen et libertorum iura separando. sed tamen alimentorum praestationes diuidendo ipsis coheredibus remanentibus. ut. ff. de iur. pa. l. f. et s. fam. herc. l. quedam. acursius.

Diuidi in gatur. ad quod est. s. fam. herc. plane. et de transact. l. cum hij. §. in causa. et s. de exec. l. ij. et C. iudicatum sol. l. iam tamen. §. plt. b. ac. patitur iudex et testator. hic. C. de diuisis. eqm in tu. l. ij. acursius.

b. Diuisisse. equm in tu. l. ij. acursius.

i. Solent. s. iudices. acursius doctor le.

k. Exemplum. petierunt liberti quibus alimenta erant relicta ut ab uno ex heredibus alantur data

legato legato cedit. quamuis ipsi nominatim expressum a testatore sit. ¶ Licitum est dotis legato inesse quod in actione de dote inerat. si inter maritum et uxorem conuenerit ut mortis causa soluto matrimonio filios filiasue relinquente muliere nihil alienare de dote fieret commodo inutile cum de aliis eisdem tractas non fieret quod dotalia. ¶ Praedia contra legem iuliam uendidit et uxori legata dedit et emptoris fideicommisit ut ei praedium ei melius restitueret emptorem fideicommisso teneri constat si tamen accepto legato filie uenditionem ratam habuerit. quia quod mulieres praedia copulam heredibus fideicommittere praedita de uacatione matris quam compararent etiam quod nisi dimisisse et comparare mater et filius quia semper filii matri sue cedant. Incipit lib. ccc. de alimentis et cibariis legatis.

ULPIANUS

S

i alimenta sic legata sunt dicit praeter etiam aquae legato inesse si in ea regione fuerint legata ubi uenienda aqua soleat. ¶ Marcianus. ¶ Si quis libertis alimenta reliquerit et restituerit etiam si legati fuerint filii et legati legatarii magistri praeter ad fideicommissi admittuntur ut diui quoque seuerus et antoninus rescripserunt. et licet

de ad fiscum. bona fuerint deuoluta ex quibus alimenta debebantur praestanda sunt sicuti si ad quemlibet successorem transmisissent. ¶ Aliis. ¶ Solent iudices ex causa alimentorum libertos diuidere cum dicens plures sunt heredes ne a singulis heredibus minutatim alimenta petentes distringantur. quam diuisionem pro habitu oportet sed si pater familias libertos diuidi uetet. ¶ Solent et unum eligere per quem alimenta praestantur aut ex uoluntate defuncti aut arbitrio suo ut rescripta liberta ostendunt. exemplum libelli dati michi ab his famulus. nos sciens ad exemplum ad rem istam pertinere quia munitores sunt praestari libertis iub ent necessaria quae quia minima sunt ad nichilum deducuntur cum plures heredes ceperint per successiones et inter quas de ea puto uos et de factiuos si conuicatis familie heredibus praestatoribus ne eorum constituitis cui a ceteris dari debeat pecunia ex cuius usuris alimentorum praestatio debebit. et is qui accepiet caueat eis qui dabunt reddituri me se ut quisque ex libertis decesserit aliquo quo animodo ciuitatem desierit et tantum ex sorte quantum eius ex portione computandum erit. praeterea claudiam rubum et helesphero rescripsit consules uocati his quibus nobis alimenta debent ex causa fideicommissi constituerit. l. utomnes ab uno. b. sunt praestari distribuere cum ratam ubi receptantis decesserint fiscus n. si eo nomine aliud ab eo nobis debeatur exemplum exemplum sequatur. iam nec sciatis partes eorum qui soluendo esse desierint non pertinere ad bonus reliquorum heredum.

ad. l. istam. s. de l. i. l. non amplius. §. f. et l. s. et C. fam. herc. filium. et s. de a. l. l. si in singulos. et de transact. l. cum hij. §. constat autem. et s. de usufr. dns. §. f. et C. e. pecunie et. l. cum unus in prin. et C. iu. sol. iam tamen. §. plt.

l. Cau. heredi. ac.

m. Ceteris. coheredibus. acur.

n. Aprentur. libertis. acur.

o. Accepiet. a coheredibus. ac.

p. Eis. coheredib;. acursius.

q. Quidabant. hanc pecuniam.

r. Decessent. naturaliter uel ciuiliter. ut sunt pene ferme. acur.

f. Desient. ut per deportationem que capitis diminutionis non extinguit legatum alimentorum. ut C. e. l. usum. et s. de ca. di. l. eas. et l. plt. sed sic actiones quod ad heredem qui ab aliis accepit pecuniam remaneant alimenta propter absentiam alimentarii. qui alimentum. l. si silia secum portare multis ex causis potest impediri et ideo coheredibus cauet heredi. l. dic quod fuerit relicta ut habet itum dum erit in ciuitate. et ita per uim praeter portationem. sed tene. no. quod hic heres qui ministrat unum miserit eligere. et ideo cauet et nil locatur. ut et s. de l. ij. l. si quis titio. acur.

t. Donis. aliud per tum.

u. Decenent. dic fidiles. ac.

x. Exemplum e praedictorum rescriptorum. acursius.

y. Iam nunc. q. d. ante propter minimum fauorem alimentorum et dubitabatur. acursius doco.

z. Non pertinere. siue assignatio heredi fuit facta. siue non. et facit

· 2 fac. s. de l. ij. l. legatorum.

III

incip. l. xxxiiij. de alimentis et cibar. legatis

a L Libertis meis. patrona testatrix loquitur. | cant illi libertis illa praedia annuo | lo. ut in seq. alia. ut. j. e. l. plt. §. — d C ut perpetuas. quod unum erit.
b C note. hiis verbis generas quae significat
§. f. aliter nec haberet aliquid generaliter. et persone. et hoc erit unum.

c Q Quero ipsi liberti. accur.
e C ad heredes patrone. hoc noverint vel ad ipsos libertos. accur. | sint. ante diem fideicommissi.
f C ex libertis | cedente. accur.
g C ad fideicommissarios. i. alios colibertos. ad. | eorum. quaeritur
h C ad heredes | erit. accursius.
i C cedente. hoc est adita hereditate. s. quando legatur suo manumisso. ut. C. de caducis tollendis. §. in novissimo. accursius.
k ad libertos. per hoc apparet quod non fuerant alimenta relicta. secundum perpetuas. aliter liberti non haberent hoc reliquum. ut. s. de usufructu. dominus. §. f. accursius.
l C fideicommissarios. s. comunes. ut. C. de caducis tollendis. l. unica. §. i. et §. ij. et iij. et §. in novissimo et no. quod et. per hoc apparet non fuisse alimenta relicta. ut dicta. l. dominus. §. f. accursius. | heredes. quia non fuerunt
m C ad suos | runt alimenta relicta. nam illa morte finiuntur. ut. s. de transact. l. cum hii. §. constat autem et est in iure nec usufructus. ut insti. de usufructu. §. finitur. et facit ad hoc dicta. l. cum hii. §. si pluribus. et C. de fideicommissis. l. si in persona. et s. de legatis. ij. miles. §. pro parte. et j. quando dies leg. ce. l. v. in prin. accur.

Scaevola. Libertis libertabusque meis quos vivus in testamento codicillisve manumisi vel manumittam dari volo mancipia quae in his sunt praediis ad hoc ut quaecumque vivente me acceperint constituantur eis cibariorum et vestiarii nomine. al. s.

Modestinus. Quero quaedam habent significationem utrum ex praediis alimenta ipsi capiant an vero propter praedia cibaria et vestiaria percipiant et utrum proprietas an ususfructus relictus sit. si apparet testatorem voluisse aliquid tamen superfluum inveniatur in reditibus quam est in quantitate cibariorum et vestiariorum an ad heredem portio pertineat. si mortui aliqui ex libertis sint an portio eorum ad fideicommissarios superstites pertineat. tam die cedente fideicommissi in novem libertorum portiones ad heredes eorum an testatori accrescant. Modestinus respondit videri mihi ipsa praedia esse libertis relicta ut pleno dominio haec habeant et non per solum usumfructum. et ideo si quid superfluum tamen in reditibus inveniatur etiam haec ad libertos pertinere. et si decesserit fideicommissarius ante diem fideicommissi cedentem portionem ad ceteros fideicommissarios pertinere. post diem autem cedentem si qui mortui sunt ad suos heredes transmittant. Cum Lucius Titius testamento suo libertis libertabusque suis cibaria et vestiaria annua alibi sine eisdem heredibus praestari iusserit nulla conditione adiecta quaero an si sine praediis ubi idem liberti agant cibaria et vestiaria accipere possint. Modestinus respondit proponi quod pro eorum quae testamento pure legata sunt non competere.

Item. Verba testamenti omnibus libertis meis cibaria praestabitis parvis non ignorantes quos ex his caros habuimus. Item alio loco primum usum possessionum ipsarum concedo ut vobiscum sint et cibaria praestetis. quaero an omnibus libertis cibaria debeant dari an his qui cum heredibus esse voluerint. Modestinus respondit omnibus libertis cibaria relicta proponi. quorum modum boni viri arbitrio statuendum esse.

Idem. Legatis alimentis cibaria et vestitus et habitatio debebitur quia sine his corpus ali non potest. cetera quae ad disciplinam pertinent legato non continentur.

Paulus. Nisi aliud testatorem sensisse probetur.

Papinianus. Pecuniae sortem alimentis libertorum destinatam unum ex heredibus secundum voluntatem defuncti praecipientem cavere non esse cogendum ex persona deficientium partes coheredibus restituturum. ob eam quoque cautionem post mortem omnium libertorum interbibendi non competit. nec utilis arbitrii condicio. diversa causa est cum eorum legatorum divisio mandatur. nam ea tota praesentem ac momentariam curam tantum generalium continet. nec ulla plenior necessitas honerum inconstans atque annuus verecundiamque postulant adstringit.

Item. Alio herede instituto ita scripsit. a te peto Gai Sei quod amplius ex hereditate mea receperis alumnis meis denos aureos annuos eandemque summam penes te esse volo cuius ex incremento eos alere te volo et reliquum restitues. Numerio codicillo meo. Modestinus respondit quamvis distinxerit bona quae alio scripto herede non potest tamen alumnis relictam pecuniam ut fideicommissa ac restituat iniuria et indignum

s. de fundo instruc. l. cum de lanionis. §. cum fundus. et §. s. l. quintum. §. plt. ac. | §. sicut escarum. et. al. ... plene dic. ut. no. s. l. quintum. §. plt. ac. et. a. ...

v L Legis cibaria. gl. apud. ut. j. e. l. ... quos nos. §. verbis. aliud in glo. ... ut. j. e. l. ... et s. de usufructu ... leg. ... no. ubi praeter ... solum elecum. s. q.

u P Pecuniae unius. mag. ex ipsi consulet testo ab eo utiliter ad hoc praelegatum. et. accur. — x Papinianus. ut legatarius fuit ministrum.

sic casus pecunie potest. sic ergo de omnibus ... notare quod nullum ... debent habere. et facit ad ...

e A Alio herede. testatrix dicit ... suo annuos ... aureos ...

numero

nutriti l'gat alios agaio noluit ac nūq̄ restitui reliqu
um ex hijs testatricis agaio nichil relictum
ur dat. q' ab eo dari precepat. testatrix mi

certo pretio tantum quod de suo praesti-
no probari non potest: cum autem
libertini inter eos annuis alimen-
ta. Item vestiaria pro una quaque
una praestari reliquit et testamento fideicom-
missum petitum est ... continua
in quinquennios .xv. aureos in
centum ... firmamentum legatum in-
unum acceperunt.

Item Seium mulier heredibus
certam pecuniam perpetuo dari iussit
et sit de qua sorte libertis a-
limenta praestarent. heredem quoque
heredis ad perceptionem admit-
ti placuit. Si tamen plures heredes
libertis heres unum adversus quidem de
functi prima fuit et fungantur
sed aliud placuit praestari. Quid
enim si ceteri heredes suos eman-
cipaverint et quietam atque pacificam
atque etiam idoneam libertis con-
sulens dominum malunt sequi
eo ab omnibus heredibus hoc eo
ut alimenta praestabuntur. Libertis
fideicommisso plurium manumisso p...
sit quoque tempore alimenta re-
dendi. Si quis tandem libertati recipiant nec
heres sub certa moram fecerit: et
enim ex priore quam moram oportet
cum de usuris fideicommissi etiam
non de ipsis fideicommissis. Alimen-
tis in loco arbitratu filie te-
lictis ab herede filio pro modo le-
gate dotis quam solum pater
ex hereditate filie inventa da-
ri nuptiis atque pro incrementis
etatis eam exhiberi debere et non
pro modo hereditatis.

Paulus. Si cum alimenta relicta
fuissent in metallum dampn-
atus indulgentia principis resti-
tutus est: et cum recedenti
in annos retro ceperit ali-
menta, restituentur ei debi-
ta.

Item Lucius Titius liber-
tis alimenta et vestiaria annua
certorum nummorum reliquit et po-
steriore parte testamenti cavit obligari
o secrete eis ob hanc causam fideicom-
missum. Fundos meos illum et illum non
ex reddito eorum alimenta sup-
ra scripta percipiant volo. Quesit-
um est an si quando minores re-
dditus provenerint quam est quan-
titas cibariorum et vestiariorum
heredes ad supplendum eam bo-
nam non teneantur. Et si alio an-
no excreverint an supplendum
sit ex uberiore anno minus p-
ceperint. Paulus respondit: cibaria et vestia-
ria libertis definita integra debi-
ta, neque eo quod postea pars his
testator nominatim pignoris nolunt obl-
igare ut ex reditu eorum alimen-
ta perciperent minuisse eum et a
pervisse ea que reliquerit videri.

Gaio Seio .xx. annos le-
gavit ut usum eius sumministra-
ret cibaria et vestiaria praestaret
que statim lat. codicilli aut enim de
summa non vetuit dari Gaio Seio
sed dari Publio Mevio voluit et q...
to an libertis fideicommissum de-
beat. Mevius. Respondit Mevium
nisi aliud de suo non deberi liberti
doceat sibi a testatore nominatim
videri sine voluntate testatoris re-
cipere ea honera que a scripta
erunt et summe quemadmodum co-
dicillum ei transferebantur. Im-
perator ait plus libertis ita scrip-
sit servilis iustitie quamvis sibi te-
statura se habuit ut quoad eum
audio iusto morati essent. Alimen-
ta et vestiaria legata sunt tum hunc
finire de finitate cogitatione in te-
stator ut et post mortem eius eadem
nobis praestari voluit. Paulus eiusmodi
scripturam ita accipi ut necessitate
alimentis praestandis pretio ma-
neat. Item consuluit de tali sc-
riptura et cetera sunt semp uo

vis gaius. notabile casum. et C. de epis. et cl.
... mulieri. C. i. al' secus. ut .j. ad tre.
... n̄ posse dicta ... defuncti. ac.

potestate aliquid. sed solum ex hijs fidiis prestari.
... non sit obligata.

—a Graviorem. quia nimis gravabat heres eos in servitutis. acursius

—b Negavit. heres. acur.

—c Servitutis. i. quas servirent.

—d Deberi. nec enim iusto vel superiori causa vir stare ... pluribus ad quest. s. de condict. instit. l. que sub condict. §. p. et del. iii. qui con. §. uxori. et de reg. i. l. i iure civili. et s. de annuis le. seio. in prin. et l. menia. in prin. et l. annua. in prin. et ii. de condict. et de l. viii. et s. del. ii. titia. §. si ea. et ii. e. libertis. §. f. acur.

—e Mela ad pubertatem. si sensit de. xii. et xiiii. an. pessime dicit. si sensit de. xviii. an. male dicit quod usque ad mortem ut statim corrigit. ac.

—f Minor. nam cum vita finiuntur, ut. s. de usuf. act. l. cum hi. §. f. constat. et ii. ad l. fal. l. hereditatum. §. large fit computatio ... iii. de reg. iur. l. in testis. ac.

—g Hadrianum. ante hanc. h. l. nam placet usque ad mortem. ac.

—h Constituisse. pro decem annum usque ad pubertatem sunt relictum. ac.

—i ... xviii. an. ... ut insti. quibus mo. ... ergo est specialis favore alimentorum ...

—k In sola. ... acursius.

—l Novissima. sic. §. ... de statu defunc. l. ... secundum ... defuncti ... item mancipia ... ut tempus testi ... medico ... alimentis ... quibus ... ut vel auget patrem ... sic quo voluntatem alternare ut. s. cum debitori liberationem legat et donor non aliud debere incipiat sepatum est quod ad ... sic in filiis ut dic quod in qualibet earum appareret, ut quoque tempus testi inspiciat. item contra. s. de l. iii. nom. §. filio. so. ibi. item sic. s. de an. l. seio. §. i. et §. fi. et s. de l. i. si michi. et tibi. §. in legatis. et ii. de re iud. l. in iudicati. et ii. de adim. l. transla. et l. s. et ii. de fis. ta. l. i. §. non autem. ac.

lo quievit. item cum nonnulli ab herede cum quo diu morati sunt, ob graviorem[a] servitutem ab eo discesserunt, an alimenta his debeantur, que negavit[b] se prestare nisi iure servitutis[c] huius uterentur? Respondit ea que proponerentur deberi.[d]

Mela ait: si pupillo vel puelle alimenta relinquantur usque ad pubertatem,[e] deberi. si vero minor[f] est tam diu ei debentur donec testator voluit; aut si non appareat quid sentiat, per tantum temporis ...te sue debebuntur. Celsus: si usque ad pubertatem alimenta relinquantur, si quis ad exemplum alimentorum que dudum pueris et puellis dabantur velit re sequi, sciat Hadrianum[g] constituisse[h] ut pueri usque ad decimum octavum, puelle usque ad quartum decimum annum alantur, et hanc formam ab Hadriano datam observandam esse imperator noster rescripsit. si generaliter pubertatis non sit adiunctum, tamen pietatis intuitu in sola[k] specie alimentorum hoc tempus etatis esse observandum non est incivile.

Sed et si alimenta que vivus prestabat reliquit, ea debentur prestabuntur que mortis tempore prestare solitus erat. quare si forte variasse prestationem eius tamen temporibus prestando ..., spectabitur quod novissimum[l] eius fuit mortis tempus. aliud est si eum testator prestabat minus plus mortis tempore. Lucio Titio ... adhuc erit dicendum eam prestationem sequendam que novissima fuit.

Quidam[m] ... aquam ... per fideicommissum reliquerat. consulebatur de fideicommisso. res[n] in ea regione Africe vel fortassis ... agi[o] ... venalis est. dicebam quod esse ... emolumentum fideicommissi sive alternam[p] ... sequitur huius fundi usus ... reliquerit ... non ut sit in fideicommisso quanto quis aquam sibi emere compararetur nisi indistincte utile esse fideicommissum quod servitute predii[q] non possessori[r] in hac re relicta. nam et haustus aque vel pecoris ad aquam appulsus est servitus persone; tamen ei qui vicinus non est inutiliter relinquitur. in eodem causa est servitutes ... vel ... ad ... frumenta ... legumina ... emenda utilis ... cum aqua persone relinquitur.

A filio herede codicillis Seie ita reliquit: alumno huic ubi meo infanti alumpnio meo L. Titio dari volo ... donec suscipiat Seia tutelam eius usque ad vicesimum etatis annum ... suscipiat et tueatur. quesitum est an Seia postquam legatum suum acceperit si nolit tutelam alumpno relictam suscipere ... in suscipienda cessaverit ea ... alimentorum ex die mortis testatoris compulsanda sit agnoscere. respondi si ea que proponuntur parere compulsanda eum fideicommissum sit. item quesitum est an his quos Seie in annos ... alimenta prestare deberet ... debere.

Testator[s] ... mancipia rustica ... legavit et hic cibaria prestari ... sit in his verba eius ... que supra legavi cibaria nominatim ab heredibus meis prestari volo que me vivo accipiebant. quesitum est cum vivo testatore semper mancipia rustica ...

—m Quidam de fideic. s. aque. acursius.

—n Res. i. hec questio. acursius doctor.

—o Agi. i. tractari. acursius doctor le.

—p Alternam. hic possit saltem personalis servitus esse. secundum R. acursius.

—q Predii. i. prediali. acursius doctor.

—r Non possessori. i. domino. ut s. co. pre. l. i. acursius doctor legum.

—s ... at cum non habenti predium relinquitur non est realis, ut subiciat. sed personalis si hoc velit relinquens vel constituens secundum R. ut. s. de serv. ru. p. l. ut nus et secundum hoc per confessoriam peteretur. sed Io. dicit non personale esse, ut. s. de serv. l. ut pomum. sed quoniam ius quod actionem personali ex testo vel pacto debetur. sic si x. in stipu. ut. no dea. l. pecoris et facit. s. de usu. ha. l. usus. aq. et

c.l.i.ac. .u Serunt. s. seruitutes uel iura. s. ut sunt psonales fuit sm. R. ut uel non sint reales uel psonales. Sed quidam ius ut dicta. l. ut pomum. Inutilis. ut sit seruitus realis. Set psonalis. sm. R. et tu dic ut sit seruitus realis uel psonalis. nam neutra est. ut. s. dixi. ac. A filio conpellendam. ad hec. s. de l. ij. l. v. et no. no licet in ptem uelle in nolle defuncti et parere et uiditio. sic. j. de operis et liber si ita stipulatus. in fi. et de lo. ii. l. naz absoluz. et s. de acquir. her. l. i. et ij. et C. de l. l. r quidaz. Deberi. sic. s. e. l. cum unus in prin. et acursius. Testator delegata. quia testator accomodabat aliquibus qui inter nun eos alebant in uillam in acera uel uadunt rustica h. ciuitati medici nam. et sic non alebantur ex bursa domini. acursius doctor l.

.b Titia ab omnibus. s. heres potest conueniri quia omnibus quantum quibusdam dabat legare. ut sic forte uariatur. latum et alibi collectiuum nomen pos. sicut hoc nomen libertis. ut. s. de tritico. l. cum uinum et l. f. in prin. sic ergo hic ista uerba que unica prestabantur non restringunt precedentia. sic. s. e. uerba. et s. t. i. l. legata. in prin. et de fun. instru. quesitum. § p. et de l. iij. l. ea tamen. et l. cum quis decedens. Sed arg. contrarium. s. de pe. leg. l. nam quod infi. et de l. iij. quesitum. § i. et l. heres. § uxori. et s. t. i. cum quidam. et s. de l. i. l. non solum. § f. et facit. j. e. t. testo. b. acur.

mensium et cibariorum delegata
sunt ex eo tempore cibaria ex testamento deberi
cum nunquam acceperit. excep
to custode pomorum. an heredes
heredis eius quorum eius. i. temporis. i.
mensis et cibariorum et salaria con
sequi debent pro mancipiis rusticis pres
tationem deberet. respondit cum euiden
ter uerisimile cibariorum claudius
merito. nam sic eodem modo quo
apud testatorem fuit et apud con
cubinam futurum legauit non
debebuntur eius temporis de quo
quesitum est. cibaria alicui et ali
ud. a nunquam ministerium urbanum
ab hiis transferrentur deberi
tur. Fidei commissa decedens ita cauit te
stamento omnibus libertis uel li
bertabusque meis cibaria et uestiaria
et que uiua prestabam dari prestarique
uolo. quesitum est cum his so
lis eo tempore quo ea uiua testatrix su
is omnibus continuabatur et cibaria
et uestiaria prestiterit. an here
des eius et ceteris quorum libertis conu
enire possit an uero his tantum
uni sit obnoxius qui omnibus
cibaria ipsius et uestiaria accepi
sse reperiuntur. respondit ab omni
bus. Libertis Alimenta et uest Et
Titiana libertis suis dedit quesi
tum est an quia nominatim
alimentorum uno ei heredibus d
ari iussit testator solus testatoris modo
ciuitatis deberet non etiam post
mortem ingratiati eius. respondit et he
redes eius tenentur libertabus uel lib
ertabusque meis quas ue testatore
codicillis uel manumiserat ali
menta commoda que uiua pre
stabat tum uideat. Item omnibus
libertis libertabusque fundos quatu
or unius ad ea legata ad
iunxerat. ubi rem primum libere
ti scribere solebat ita. Scio. epistula
et cenna ad ordinem ciuitatis
uos omnia dare certa fecerat publice
quod medicus et erat salaria ei pre
starentur manifestando libertis
suis cum summe esse libertatum. respondit
cum cuius uerbo est estimatum
ut siquidem uiua ea ei prestabat
medicus uiuit ad fidei commissum
admitteretur. aliter uero non.
Basilice libertae. x. dedit quam apud
epitheium talis. ratum libertos esse
uoluit ut cum fuit basilica. respondit
annorum cum usuris quincun
cibus restitueretur. ita ut eius
uniuscuiusque debeatur. Pretium ampliauit
tum est. etatem ampliauit quantum
est an cum ex alio capite an
ogeueretur libertis uel libertab.
et cibaria et cibaria uestiaria et
habitacionem reliquit etiam
basilice deberentur. respondit sine ea quod
promeretur non deberi nisi
quorum ei datum prolixa. Clau
dius quam destinauerat alimen
tis eius usuras. praeterea nequaquam ei
specialiter prelegauerat. Cum
societatem omnium bonorum
suorum cum uxore sua pro parte
amplius. x. l. hunc testamento e
andem uxorem et nepotem ex al
io equis partibus heredes reliqu
it et ita cauit. Item libertis meis
quos uiuus manumisi. ea que prestabam
dari uolo quesitum est an et qui eo tempore
quo societas inter eos permansit
manumissi ab utrisque et communi
ues liberti facti sunt ea que uiu
ente perciperant solida ei fidei
commisso petere possunt. respondit non
amplius quam quod uir pro sua parte
prestabat deberi
Item Seruos ad custodiam
templi reliquerat et huius ab her
ede legauerat his uerbis peto
fideique tue committo ut des prester
que in memoriam meam prodite
as uel quas ad ciuium templi

.c Alimenta moderato. A proprium nomen.
.d Tamen. quia non per se est bonus in docendo cum palium posset implere. ut. C. de cadu. toll. l. una. § ne autem. et s. l. pen. in prin. et l. cum unius in prin. ac. additio
.e Libertis commoda. proprium nomen testatricis. ac.
.f Fundos. certos. aliter non ualet. ut. s. de uir. do. et cum post. § gener. acur.
.g Ita. hic est grecum cum consensus est. rufino liberto et meo salut. .h Q. i. q.
.i Uiua. s. testatrix. ac.
.k Ea. s. alimenta. ac.
.l Aliter non no. ut. et s. de l. iij. pat. § i. et j. de u. si. et modestin et facit. s. e. l. ij.
.m Basilice restituerent. decem. x. ac.
.n Ampliauit. i. put est fecerit maiora prestet alimenta usque ad decem tempus ad quod est. s. e. cum unus § f.
.o Capite. s. testi. ac.
.p Deberent. s. cibaria et uestiaria et habitatio. ac.
.q Claudi. s. dixit idem adiciendo uerbis que sequntur.
.r Destinauerat. testatore et fac. s. de l. iij. heres. § i. et de fun. instru. cum l. l. quesitum. § f. et l. cum de lanionis. § cum fundus. et § quidam. et l. fundi. § et pro quod sit. et s. t. i. legata. in prin. et de u. o. doli clausula. acursius. ·/. 2 pleno dic ut ibi no.
.s Qui societatem cum uxore. no. uirum sociam uxoris sic. s. de do. nat. inter uir. et ux. cum hic status. § amplius. ac.
.t Prestabam. do lego. acur.
.u Utrisque. i. utroque uiro. s. et uxore. acur.
.x Uiuente. uiro qui solita unius prestabat pro parte sua et uxoris. ac.
.y Pro parte. facit. s. de l. i. l. v. § f. et de l. iij. quod concubinam. § qui fundum. acursius doctor legum.

.c Claudius. s. dixit idem adiciendo et distinguendo ut subiciat. acursius doctor.
.a Ab hiis. i. ab hac concubina. et ita de singulari transit ad pluralem numerum. uel dic ab hiis ministris s. rusticis et ab ipso testatore. nam etsi hoc uariato non negetur quoniam debeatur. unum uerba familia alet in specto tempore mortis. ut. s. e. l. mela. § si cibaria alimenta. acursius doc.

.z Seruos. omnes uel quos habet in tali loco et sic continentur. et ancille pedisseque. ut. j. subicit. et s. de l. iij. l. fuis urbanis.
.a Reliquerat. aliis pedissequis contemptis sub suorum uocabulo. acursius doctor legum.
.b Certa. puta. c. acursius doctor legum.

–a Certum etiam. et sic fuit non sunt templi. in tenui s. nec sunt li-berti ... dis. ut. s. titi. c. fuos.
–b Possum. non ut act. l. q. desit p... q age possit. ut. ff. de l. i. l. t fuo. ali. C. de si quis post. ff. fam. hc. ex parte C. fuo ...
–c Libertis libris testo manumissis. ac.
–d Procedit. ... legatum plene. d. ut. s. de l. i. plane. C. s. sin corpus. accursius.
–e Relicta sunt. ab eodem here. ... dantur ut. s. de l. i. si pli ... c. i. l. dic ut ibi. no. ff. de ...
–f Manumissis sicut mater testo ... sunt heres filius et filio mater. et matri ... filia. ... ac.
–g Peticio. ut q. stetit cum matre uel per eos non stetit. ut. C. de l. i. ...
–h Ab heredibus. sicut seio. q erat unus de heredibus.
–i Pervenerunt. ut ad ... dem. si aut titulo ... rei ... fuit. ut. C. ... de l. i. accur.
–k Comparandam. immo ... q non sit comparanda ...
–l Posthumus. titius ... pater. et matri ... posthumos et suos heredes ...

reliquit singulis menstrua alimenta vestiaria certa. quaesitum est cum templum non diu esset extructum ex die mortis an vero ex eo tempore quo templum completum fuit praestari servis debeant legatum. respondit officio iudicis heredem compellendum fuisse relicta praestare donec templum extruatur.

Item Lucius Titius libertis quos testamento manumiserat alimentorum nomine menstruos x. legaverat deinde codicillis generaliter omnibus libertis suis menstruos vii. et annuos vestiarii nomine duos legaverat quaesitum est an et ex testamento et ex codicillis libertis fideicommissum heredes praestare debeant. respondit nihil proponi cur non ea quae codicillis data sunt possint petere. praestari deberet quantum ex his quae testamento cibariorum nomine legata essent repetitum est per ea quae codicillis relicta sunt.

Mevia manumissis testamento et alumna annua certa quantitate in ... per fideicommissum dedit mater filio ... superveniret neque ei ... nec vestiaria eis praestitit. postea filia quam mater ... cum in petitione fideicommissi liberti cessaverint, et filia eius postquam matri heres extitit quoad vixit annuos viii. ... prestita de his solvendis non est cautum. quaero an post mortem filie que a novissimo herede petere possint et tam preteriti temporis quam futuri id quod alimentorum nomine vestiarii relictum est. respondit si conditio extitisset nihil proponi cur non possent.

Ab heredibus Stichum manumitti voluit eique si cum eo moratus esset cibaria et vestiaria a Seio praestari, deinde hec verba dixit. a te autem Seio peto ut eum ad annum xxv. pervenerit, similiter annua ei compares. si tamen te non reliquerit. quaesitum est Sticho statim libertatem ex senatus consulto praestari. Antonio defuncto Seio quam ad annum xxv. pervenerit an ab his ad quos bona Seii pervenerunt cibaria Sticho compari debeant et si placet debitum iri utrum statim cibaria comparentur an eo tempore quo Seius annum xxv. expletum habuisset si supervixisset. respondit cum placet comparandum non ante deberi quam id tempus venisset.

Posthumis heredibus institutis et patre et matre eis substitutione facta a Titio ... ex in manumissis et certa legata et Titiam ... certa eis legavit. et eam testamento ... codicillis ita cavit si quid in testamento quod ante hos codicillos feci tegerem eundem volui (?) ... tertiam partem pretii filie mee reddant. secundis autem tabulis pupillaris substitucione impuberibus libertis quibus a parentibus libertates dedit eo amplius legavit tantum quantum in singulis nummerio preter cibaria et vestiaria dari voluit quod si est cum supervixisset filia testatoris et codicillis postea autem decessissent et fideicommissum datum ei de restituenda tertia parte ab heredibus suis si transtulisset an etiam cibariorum et vestiariorum tertia pars ei per fideicommissum data esse videatur. respondit non videri. Idem quaesitum an vero quae codicillis per fideicommissum relicta sunt tertia pars ad filiam pertinere debeat. respondit non debere. Idem quaesitum an alterum tantum ad substituti

se in tabulis pupillaribus relictorum pars tertia

–m Substitutione. i. pupillari ...
–n Acceptis ... codicillis ...
–o Mater ...
–p Tantumdem ...
–q Legavit ...
–r Cibaria ...
–s Petitio ...

... pupilli. x. aur. legavit. item aliis libertis. item ceteris quoque quantitatem reliquit de mensis. ita. pupillaribus posthumis substituit et ab heredibus substitutis libertis impuberibus relicta exceptis annuis duplicavit. s. p. x. sapiens. xx. dari ... filia ... eius ... testo relictorum partem tertiam filie reddi iussit aliis ... codicillis legatis patris ... effecta filia heres adhuc impuberes decedens substitutis ... heredes. querebatur ergo an in hoc fideiussio relicto filie ... ab heredibus et aliis in codicillis relictorum. forsitan qui testo fuerat confirmati.

–t Cibariis. in hoc non est ius nam ... res. s. sic de testo erat. ac. repetere et primum. ut.
–u Eo amplius. per ... s. de l. iii. si tibi. ac.
–x Cibaria. accepe dari noluit ... in singulis. primo deberet in manumisso. al. enim est in manumisso. ... tab. reliquid. xx. in ... hoc preter alimenta quod duplicavit. ac.
–y Capto. al. enim ad eum non poterat cum non erat

...m instituta. hodie secus. ut. C. de edu. ... ij. 7 C. de leg. l. i. 7 de cond. ind. l. i. 7 ij. 7 ff. de an. l. cum. 7 ff. e. gaio. §. in pr. 7 ff. de l. iij. qui concubinam. §. uxori. acur.

nomine legatum e dui... pro quantitate legatorum testamento datorum computari debeat an quasi pro quantitate debitarum partem codicillos quibus tertiam partem codicillis legatorum ad filiam suam pertinere voluit. Respondit integrum ei deberi. ex substitutionis deberi.

Calatia Vestiana fideicommissum dederat ita: decem libertos meos ubi corpus meum positum fuerit vicos morari iubeo in absentia filiorum meorum ad sacrificium memoriam meam quotannis celebrent. quesitum est, cum ex libertis quidam ad diem mortis eius ad heredes accesserint, an ad sepulcrum morari noluerint, an alimenta prestanda sint. Respondit non prestanda.

Item. Testamento ita cavit: libertis meis cibaria quae vivus praestabam ab heredibus meis praestari volo. Quidam ex libertis ex voluntate patroni negotii sui gratia quadriennio ante diem mortis absfuit ei hac causa cibaria quae alii acceperint mortis tempore non accepit. cum tamen liberto tamen codicillis testatoris patronus reliquerat annuos quos vivus ei praestabat legatum debere. quesitum est an isti quoque cibaria et reliqua quae ceteris libertis legata sunt debeantur. Respondi cur non.

Seii. Stichus vicarius et nepos liber esto cum ... annuos dari volo. qui deinde interpositis nominibus eidem Sticho contubernalem eius et libertos legavit. Quero an quae vivus praestabat. deinde alio capite libertis omnibus quae vivus praestabat dari iussit an idem Stichus praeter suum legatum alimenta etiam percipere possit. Respondit sine ea quae proponerentur non posse.

Item cum alimenta libertis suis testamento reliquerat a te peto Tereis? praedia quae legavit dari volueris ut ex eo Sticho contubernali tuo ... vivi tuum ab herede instituto. Calatia Vestiana quae vivus dabat praestari debere. Respondit: ex verbis quae voluntatis interpretatione dicta [sunt] videri ... praestanda

Titia usumfructum fundi legavit Maevio eiusque fideicommisit ut ex reditu fundi praestaret Pamphilo Sticho annuos centenos nummos. quo adiuncto quaero cum mortuo Maevio hereditas alimenta deleat. Respondit nihil proponi cur non debeant praestari ab herede Titiae secundum ab herede legatarii, nisi id testatricem manifeste probetur voluisse etiam finito usufructu praestari, si modo id quod ex usufructu receptum est, ei rei praestandae sufficeret.

Mater filio herede instituto per fideicommissum libertatem Pamphilo servo suo dedit. eidem alimentorum nomine legavit annuos aureos vestiarii nomine in singulos annos quinquagenos, si cum filio eius moraretur. quero filio defuncto an ei alimenta debeantur. Respondit si quidem per eum non steterit deberi et post mortem.

Idem. Octavius Fabatus reliquit sum hereditatem in vestiarium in Calatianum. dubitari post mortem palam est quoniam de eo tantum testator senserit.

Talem. Cum alimenta per fideicommissum relicta sunt non adiecta quantitate ante omnia inspiciendum est quae defunctus solitus fuerat ei praestare. deinde [si non apparet primum ac.]

.l Accessit. ad excusandum se forte. acursius.
.m Testo suis §. vel patroni vel liberti. ac.
.n Curno. q. d. debetur. sic. j. de u. o. l. i. §. si qs ita. 7 facit. s. e. a filio. 7 §. f. 7 de fundo instruc. l. predia. §. i. ac.
.o Stich dari volo. pro alimentis. R.
.p Nominibus. designavit ei etiam nomina ex quibus fieri debebat solo. acursius.
.q Prestabat. s. legavit eidem sticho. ac.
.r Non posse. quoniam illi x. aurei communiter uterentur alimentis destinati. ut. 7 s. e. libertis in prin. 7 sic non est contra. s. de annuis l. l. qui marco. 7 facit. s. de l. iij. l. heres meus. §. i. 7 de fundo instruc. l. quitum. §. f. 7 l. cum de lanionis. §. cui. 7 l. predia. §. ij. acursius.
.f Benigna. cum alias alegatario legari non possit. iur. isto. ut inst. de sin. re. per fideicom. re. §. i. 7
.t Ab herede titie. non mouetur tenen. ut. s. de usuf. l. l. si abeo. q. est. ... hic coniungitur. q. e. j. isti. si modo 7 c. vel dic. ut. no. s. de annuis l. titia. in prin. 7 facit. s. de annuis. l. seio. in prin. 7 l. annua. in prin. 7 de l. iij. qui concubinam. §. uxori. 7 C. de cond. ind. l. ij. acursius
.u Sufficeret. facit. s. de l. ij. imperator. ac.
.x Morat post mortem. nisi gratia filij fuisset illud dictum. ut. j. de cond. 7 demo. illud in prin. 7 facit. s. de l. l. qui concubinam. §. uxori. 7 j. de eo. 7 ff. si quis ita 7 ff. e. gaio. §. i. 7 C. de l. l. i. 7 de cond. ind. l. iij. 7 ff. de an. l. mevia. in prin. 7 l. i. 7 de cond. ind. l. iij. 7 ff. de an. l. mevia. in prin. 7 l. annua. in prin. 7 l. seio. in prin. ac. al. dianis 7 e.
.y Dianis. loca lucta. 7 dicitur dianum quo aliquid singulis diebus pecculio relinquitur ut puta ... ad quod e. s. de transact. l. cum hij. §. sicut. alias est vestianis. h male. quia j. dicit vestianum non debere. al. e manis sed non placet. quia j. dicit calatianum non debere. al. e uiuanis

nec ... curialis ... a. e. acursius doctor legum acur.
.g Deberi. s. libertis. 7 sic nil filie de his. x. datur. sunt ergo tres questiones prima circa relicta in primis tabulis secunda circa codicillis. tertia circa relicta in infis. ta. acur.
.h Cibaria dederat. i. reliquerat libertis. ut subiecit. ac.
.i Filiarum. quas forte nupserat alibi. acursius.
.k Celebrent. aliquas. s. exequias. 7 dic sarcofagum. i. sepulcrum. 7 facit. j. de cond. 7 de tito. §.

.i. q. sit necessaria ad victum. sed non placet quia te continetur ea que sequuntur. ut. j. e. l. f. 7 si illa dictio aliud significat. ut. s. de usuf. l. usuff. §. i. 7 fac. s. de transact. l. cum hij. §. qui transigit. 7 ff. fam. herc. j. ex parte. §. i. 7 ff. e. l. legatis.
.ç Cum alimenta quantitate. vel saltem re. exequi sunt prestanda. ut. s. e. cum unus in prin. 7 §. f. 7 fac. s. de annu. l. sit. 7 de l. ij. l. an plus. in prin. 7 de l. i. si pluris pretium. §. f. 7 de l. iij. nummis. 7 j. t. ij. l. aurelius. §. titius. 7 ff. de testis. heredes. §. i. 7 C. de l. l. cum aliena. sed ar. contra de uino t. 7 o leo. §. l. cum certum. de iure. s. si non apparet primum. acursius doctor le.

addito

addito

a Equi filijs. puta titij. b Debebunt. ex testo titij qui hec iam habuit hered. x Certe dicenda. s. legatum euanuisse. l3 zaba

c Cnon im. facit. s. e. si heres. s. l. infi. acur. de tutela sacr.

d Earum ple. fac. s. cum hij. §. siimi. 7 que ibi. no. 7 C. de usu. de. l. ij. 7 j. t. i. l. spes 7 s. de usuf. ear. rer. l. f. 7 C. de hijs que sub mo. l. l. ij. 7 s. de an. l. l. i anno 7 s. de usufru. 7 ha. si habita tio. §. sed si sic. acursius.

e Testi. potius. s. titij. quo fuerit alimenta relicta.

f Rogatus ad uictu. s. tm. al. nil pauli corrigit. ac. stricte acta

g Eum. si ita pis ubum educeres. acursius doc.

h Contineri. ut 7 s. e. legatis. s3. s. de tutela sacr. l. cum hij. §. qui tutelae sub ibi. acur.

i Ambo. s. legatum alimentorum 7 legatum ut eum educeres. item sumptum. j. de u. si. l. ubo uictus. 7 l. s. 7 l. s. quos nec. §. i. ut non solum cibus. sed 7 uestiarium 7 habitatio debeatur aliud e eo ubo cibi uel diarij. ut. s. e. diarijs. acur.

k Dearum 7 argento legato. acursius.

l Si alij uestimenta. 7 sic genus. acur.

m Reliquum. s. solum q genus pspes detrahit. ac.

n Idem est. s. de argento q in mundo esset. q est. j. e. cum alteri. 7 e. hoc est ut debeant detrahi argentum mundi. 7 dari cum mundo. 7 totum aliud argentum alteri. acur. i. in quo g

o Mundo muli. dam argentea species continebatur. acur.

p Deinceps de marmo. s. sit legatum tibi similiter. ut. s. de l. iij. his mis. §. i.

q Legatus sit. ut semper species generi derogent. ut 7 s. de l. iij. fuius. m. §. f. 7 s. de peculio. l. fuo. ma. 7 l. vj. §. si suus. 7 j. de reg. i. in toto. 7 s. fi. reg. l. demo. 7 s. de ma. te. si peculium. in prin. 7 de l. iij. uxorem. §. felicissimo. 7 l. quitum. §. i. 7 s. de tri. tibi. tri. 7 oleo. l. l. ij. in prin. 7 C. de appll. papinus. in fi. 7 s. de l. iij. l. ca tm. 7 j. e. l. pediculi. §. item cum ianues. acur.

r Cum certum pondus. ego quantitatem in qua est locus incertitudini soluti onis. ut. s. sic. pe. l. ij. §. i.

s Cumulatur. sic. j. e. cum certum. 7 l. cum uir. §. pen. 7 C. de do nat. siquis. ar. s3 contra. j. de sol. l. paulus. respondit. editorem. 7 C. de sol. cum aliquo. so. dic non contaminatur etc. al' sec. ut in contrarijs uel h faior ultime ultime uoluntatis ut non pereat si al' argentum habere non potest. ut no. in dicta. l. siqs argentum. 7 fac. s. sic. pe. l. ij. §. mutui. ibi aliud palio. 7 q ibi. no. 7 s. de l. i. non amplius. §. f. 7 j. de sol. qui res. §. in rome in fi. 7 de u. o. que extrinsecus. 7 s. de usuf. le. generali. §. p. 7 §. f. 7 l. fundi. ac. species enim non e loco fictionis. ut alia res

t Genus. j. species. ut cypbus etus in in ce alterius fugat. ut. s. sic. pe. l. ij. §. mutui.

u Qui efficiar. e ei i ca caduca. ut. C. de caduc. toll. l. unica. §. pro. acursius doctor legum. acursius doc.

quod ceteris eiusdem ordinis reliquerit. si neutrum apparuit tunc ex facultatibus defuncti et caritate eius cui fideicommissum datum erit modus statui debebit. Cum testatrix libertis alimenta debebat huic testamento unicas a[i] hac adiectione reliquerat ut haberent unde se pascerent. si pro alimentis unicas reliquisset non aliter eis ex fideicommissi causa eas prestari debere quam si testamenti obligatione heredes liberassent. aut si id omissum fuisset et postea ex testamento agerent doli mali exceptione tutum heredem futurum. Sed si non minus valerent unice quam alimentorum estimatio. illam autem adiectionem ut haberent unde se pascerent magis ad causam prelegandi quam ad usumfructum constituendum pertinere.

Paul. Rogatus es ut quendam educeres alimenta necessaria ei prestare cogendus es. Paul. respondit plenius esse legatum alimentorum ubi cibaria et vestiarium et habitationem continent in modo [enim] educandi et exequenda sunt. De auro.

Pomp. Si alii vestis argentum mundi. alii vestis muliebris ornamenta muliebria legata sint. detractis muliebribus et ei [cui] assignatis cui specialiter legata sunt reliquum debetur. Idem est cum alteri mundus muliebris alteri argentum legatum sit. esse de eo argento quod in mundo esset. Idem est et si alii statue marmoree tibi et deinde omne marmor legatum esset preter duas nulla statua marmorea legatum accedit. Idem in legatis servis tibi legatis si nominatim dispensator legatus sit.

cum certum pondus argenti dare heres iussus sit ei pecuniam annumerantam dando non liberabitur. si vero ea pecunia cuius estimatio fuerit quod ita verum est si non certum pondus argenti legatum sit.

Afric. Qui tibi mandaverat ut ornamenta unionum [et] vestem emeres eidem uxori uestimenta legavit legavit que in eius causa parata erunt. in deinde post mortem mandatoris ignorans eum decessisse emisti. non debebuntur. mulieri quia ea verba ad mortis temporis referuntur. at si vivente testatore mulieri [emisses] autem mortua emerentis non inelegantur dicetur effici legatum esse quia non possit videri eius causa parata videri quae prius decessisset. eadem dicenda [erunt] et si vivat quidem tamen vivere desierit et queratur an quod ei empta ei debeantur quia ei non videntur eius causa parata.

Celsus. Non legavit que eius causa parata sunt. [si] ante mortem eius [in]tellexit non debentur. quia adempta videntur. Proculus ait, in divortium facta questio est. tamen potest [dici] nec repudiate adimere voluisse.

Paul. Cum quidam libertum suum masiam misisset ad purpuram emendam et testo [ita] uxori sue lanam purpuream legasset pertinere ad eam si quam purpuram vivo [eo] libertus emisset placuit. Hes.

Afric. Aut pro pamphilum. [Ita] responsum est. semper. [Si] misi. Mandavit ut sibi uniones emeret. sunt quos emeres si post mortem eius cum putares eum vivere emeres actilianus negat esse legatum.

Ita aha... nec uno... uocatum... s. p. diuortium... p q in... detur... marita... uolun... tas mu... tata... ut... j. l. pe. 7 s. de donat. int. uir 7 ux. §. s3 interim... §. f. 7 s. de l. iij. item legato. §. p. 7 fac. 7 s. de l. iij. cum uxori. 7 j. de sol. cum qs ipn. acursius.

y Uxore adempta uideatur non debere nisi mutata uoluntas probetur. ut. s. l. prima. cum fu is contra.

z Nam postea bis diuortium quo facto nam quamquam repudiata uideatur animi si non benigna si ad diuortium ut 7 s. l. pe. 7 hic 7 s3 hec bis litiam. nam hec repudi. 7 e. si autem lo na gra te non uidet adime. ad q. s. de donat. int. uir 7 ux. l. 7 i. o 7 e. h a s nam hec nec repu. 7 e. 7 ita cum nec. 7 fine nec potest e legi. ac.

y Cum quidam purpurum. quam eius causa passus. uel ut de l. iij. cum uxori. infi. acur.

z Emisses. s. de l. iij. item legato. acursius doctor.

a Ap. mortua uniones. lapides pretiosi. ut. j. l. pe. ac. b Ea. al' mortue. 7 al' mortui. ea 7 tacit. s. e. qui tibi cum suis con. acursius.

solo ut

ut

et. l.

re

f. no. legem ... p genere ... species ...

Seia uniones. lapides pretiosi. sic. s. de doli ex cept. l. apud. et §. item, quenit.

.l Si ita vel meum. suum et meum large dicitur quo ad res. ut ff. s. de l. iij. l. cum sue. cum seq. tibi, usque ad l. nummis. non quo ad tempus. ut hic.

gatos ei eum mulier ita legavit:
ornamenta que mihi empta parata sunt +
erunt ve. In enim eius causa
parata parata esse que iam mor
tua ea empta fuerit.

Marc. Seia ab herede Publio Mevio.
ita legavit: auro pondo tres et
lego auri pondo tres et uniones decem
cum iacinthis. postea uniones so +
luit et, ut quidam mortis tempore
in ornamenta sua uniones
reliquit: quero an heres ex causa
fideicommissi etiam decem reique
in hereditate non est prestare de
beat. Marc. respondit non debere. Item
quero si probari possit uniones
esse iam et iacinthos quos secum in
aliam speciem ornamenti quod p
ostea pretiosius esset fecit, additis
aliis gemmis et margaritis con
vertisse, an hos uniones et iacin
tos petere possit, et heres compell
atur ornamento posteriori eximere
ere et prestare. Marc. respondit petere ipse
non enim, etsi per alienationem legat
um vel fideicommissum diminuere
estimetur, enim id quod testator
latum in sua specie non permanserit
et nam quodammodo extinctum
sit, ut interim omittam quod
etiam dissolucere ac permutatio
ne talis voluntas quoque mutata videa
tur mutata.

Item Lucius Titius testamento scri
psit: heredem meum volo fideique
eius committo ut rei publice mee
portionem faciat, novam publi
ream in qua volo imagines
poni argenteas. Item mar
moreas: quero an legatum
valeat. Marc. respondit valere, et po
is, certeque quod testator poni volu
erit legatum ad priam tertium ti
nere intelligi enim potuit ali
quod civitati accedere ornamentum.
Paul. Si ita legatum Etiam

vestes meas, argentum meum
damnas esto dare, id legatum
videtur, quod testamenti tempore
fuerit, quia presens tempus semper
intelligeretur, si aliud
comprehensum non esset. Nam cum
dicit vestem meam argentum meum,
cum hac demonstratione meum presens non
futurum tempus ostendit.
Idem est si quis ita legavit servos
meos.

Item Plautius. Mulieri ita legavit, quisquis mihi erit buxus et ca
lentum meum mundum ornamenta
meaque muliebria dum pignus
esto dare. Cassius ait, si non appa
reret quid sensisset, omnem vestem
pro verbis testamenti legatam
videri. Paul. Idem Labeo scrib
it. In verisimile est uxorem testa
toris testam ornamentorum universitati delegasse quibus signi
ficatum muliebrium accommod
atur accidit eo quod illa commemo
ratio muliebrium accidere verbis ve
stamento in mundo applican
da, sua iure verbi sermonis.

Modest. Cum certi ornamenti vel ar
genti pondus legatum non esset,
sive species designata sit non
materia, sed pretium presentis tem
poris prestari debet.

Pomp. Quintus Mucius ait, si
pater familias uxori vasa aut vesti
mentum aut quippiam ita
aliud ita legavit, quod eius causa
emptum paratum esset, id videri
legasse quod magis alterius quam
communis usus causa paratum
esset. Pomp. Sed hoc verum est non
solum fuerit siquis unius uxo
ris communis fuerit usus. Sed etiam
si liberorum eius aut alterius alterius
eorum usus fuerit. Id enim videri
demonstrare quod proprio usui
uxoris comparatum sit, sed quia inde

.m Non futurum. ut ei futurum non continet presens. ut. s. de l. iij. l. vj. et dar. l. de reb. et de l. iij. vel. §. plb. et nec presens futurum. ut hic. et j. de u. o. l. si stipulatus fu. §. 1. Sed contra huic l. C. qui res pi. l. f. so. ibi. Item. contra. c. si liam. ubi apparet. so. Item. ar. s. de l. iij. l. uxorem. §. testo so. ibi et l. his verbis. Item ar. contra. s. pro soc. l. 1. infi. de libat. l. aurelius. §. testo so. i. et l. his verbis. Item ar. contra. s. pro soc. l. 1. infi. et l. siquis sotie. Item ar. contra s. de usuf. quot. §. f. Item contra. s. de l. ij. cum pat. §. fitei. so. ibi. Item contra. s. de ali. vi. mu. ca. f. l. ex hac. §. 1. Sed illud quo ad illos eodem. Item contra. s. de libis. et po. placet. Sed illud ne peat testimonium. et eodem modo sol. aliud contra s. de pec. l. 1. ei quoque. Sed ne l legatum sit nullum. Item contra s. t. j. mela. §. f. et si alimenta. so. i. Item ar. contra. s. de testa. tu. l. tu torib. Item contra s. de l. ij. si ita quis ipsi. so. ibi. ac. — illud

.n Plauti. s. testoris et sic immutat servum cum dicit testatoris. vel dic Plauti. s. dixe ea que sequuntur et dic legavit. s. testatrix. Sed ea diversa sunt. ut.

.o Cestes. j. e. ar. §. muliebr. et §. ornamenta. et §. mundus.

.p Idem labeo. vel a scribi pro pn. l. paulo. vel dic paulus dixit idem quod et cassius. ac. modo quibus et c. Sed

.q Etiam. i. tamen. etc imo dicto et muliebria aurum restringe veste et mundum ut pro muliebribus tamen intelligatur. Sed secundum R. hic de rigore. vel secundum ulta testamentum. Sed aliud secundum sententiam. vel equitatem. et sic non obstat. s. de pe. l. nam quod. infi. et de l. iij. his. §. ij. et l. gitum. §. 1. et j. de u. si. si cum fundus. vel dic quod non obstat de rogo prius legatis quia expressa sunt. et no. muliebria referri ad proxi. tamen. s. ordinata. sic. s. de u. iur. o. iu. l. sic. infi. Sed ar. contra. s. de l. 1. tal. infi. acur. — nocet — ornamenta.

.r Accidet eo. q. d. contigere. et predicta. eo. i. ideo quod illa et c. — unt

.s Recti sermonis. i. secundum verum sensum verborum sed secundum sententiam secus ut predixi. vel aliter ut m. no. acur.

.t Cum certum. puta duas marchas. acursius.

.u Non materia. s. non massa et sic. ex necessitate. Sed pretium dicitur. s. ex voluntate. materia enim est in obligatione. Sed pretium est exceptum. contaminatum est in solutione. sicque soluit aliud pro alio creditori invito. ut et j. de act. et obli. l. obligationum. infi. et s. m man. l. siquis. pro eo vel dic est non contaminatum. ut no. s. c. l. 1. infi. et dic ut ibi. acursius.

.x Presentis. s. litis. ut s. de uno. et tri. l. l. f. vel more. ut. c. t. l. plt. ac.

.y Quintus vestimentum. sic etiam demonstravit male sensit quintus mutius al. bene. ut. j. statim. ac. de l. iij. hoc legatum. acursius.

.z Magis illius. electione. ut. s. doctor legum. est paratum. et dic

.7 Sed hoc. s. ut non debeatur quod non solius uxoris causa quod sit in usu. ut. j. de u. si. l. in. et j. e. cum in testo. et s. de l. iij. l. legatum. et l. cum sue. et fac. s. de l. iij. Item legato. ac.

.9 Quid aliud. etiam demonstrando. acursius. — lege.

Seia uniones. lapides pretiosi. sic. s. de doli ex cept. l. apud. et §. item, quenit.

.e Soluit. legavit, ut et c. de l. filia. acursius.

Non est. s. nunc sed fuit et tempore testamenti, acursius.

.f Positio. n. ornamento. vel dic et positionum legatario si ponas alij legatum ornamentum pretiosi.

.g Nam enim. aliud enim est. aliud numquam est. et c. et sed auri tue. q. d. non durat.

.h Ut interim omittam. sive non habens omittat. s. ac sive omittam, ego marcellus. est sensus quod non predicta sufficit. quod. s. extinctum. ut alia omittamus. quod cum hoc est. s. q. i. q. et desolute et c. a facienda ad. l. ista. s. de l. ij. Item legato. §. p. et l. lana. et l. legatis. et §. 1. et in f. de r. di. §. si m. et s. de l. 1. ceta. infi. et de pig. act. l. sicut venit. §. siquis et ea. et ar. s. de l. 1. — Alienatio a talia specie mutatio ex singulis legati. et sic voluntatem videtur mutatam. dy.

s. de l. 1. suum. fi. §. ij. Item fac. s. quod certi. vel. §. siquis. et de hen. ep. l. in creditoribus. §. in qui. et de l. 1. si ex toto. in prin. et l. quirere. §. siquis. et s. de instru. l. tabernam. et j. de annu. le. l. legatum. §. 1. Item ar. contra. s. de l. iij. fideio. §. si item. ac.

.i Lucius valere. quod dic. ut s. de acq. re. do. statuas. et de pul. cre. furius. et s. de u. fis. ei quidam. §. f. h.

.k Pertinere. Sed non dubitatur inter nam quod legabatur. s. de l. 1. quod in prin. et l. civitatibus. in prin. et l. fuo. au. §. f. et s. de usuf. l. quidam.

noto quod omnis sic quod prius usus enim vel legatum si generaliter legat. sec. si specialiter hoc dic. dy.

rigide accep ta sermonis ac.

a Que subiecimus. pmutuu. 7 p pōp. ut usui solius uxoris pata cedant legato. acursius. 7 j. de dōat. l. dōatoēs. §. 1. acursius doctor legum.

b aut spālr. p ual; spālr. dem. ut. 7 j. de mun. & apud labeo. §. hoc edō.

c sntia diffinitio. s. ut nō debeant n q solus. uxoris cā sint pata. ac.

d purpurā. 8; quid si dicat ueste ocm cui cā patam. nō demostrā do cām. re. jd q igne. q sic pōt intelligi diuis s; equitus mutius nō cā est cām corpus demonstratū. neq; epta.

e neq; epta. differut empta 7 pata. ut. s. dē l. uj. si quid. §. 1. acursi.

f uelutibus. 1. sicuti. l. exemplicatiue. acur.

g nichominus. s; nō uendito. ut. s. dē l. xen. epr. siqs fūdū. 7 fac. j. de dict. 7 d. l. d mōst tio. 8; ar. s. de dote. ple. l. 1. §. 8; 7 si. acur.

h aut quxoris. aut h pōr. pet. ut. 7 j. e. siqs ita legauit. ar. acur.

i snia. inprin. h. l. poi ta. 7 hoc cu; gnālr legauit uasa aut uesti mnta nō cāa demōstri do. ut dic cāa demonstrando. s; aut pe ppr. ut dixi. h. acur.

k eas dēt. q; 9uncta erat p soā uxor cui tm delegasst. fiscu;. ut. C. dē. cu; alienā;. 7 s. dē. l. si res. 7 l. nō quocq;. §. 1. 7 fago. s. dē. uj. 8 cum fili. §. h. 8; ar. s. dē l. legatū. 7 l. stichū. 7 j. e. 1. l'gauit.

l Si quis ita ico au ro. s. legato. ac.

m legasse. jllud ergo ubi; q ico nō restri git legatum auri. s; margaritarū. ut. s. l. prox. ibi suō ita scriptum. 7 c. 7 dē. 1. l. si sic. §. 1. 7 s. dē. uj. l. ea tm adiectio. ar. 7 fac. s. t. l. a filio. §. f. 7 s. d'ui. 7 tri. l'. l. uj. 7 l. f. i pnc. 7 dē. l. sicut. 7 l. si agil la. cum libis. k ar. s. s. de penu. l. 1. na q. §. f.

n Si ymagine. dif fert statua ab ymagine. ut. no. C. d testa. 7 uia fecit. 7 ad h. s. de usuf. l. statue

o diuīare. facit. s. dē. l. cū res. §. p. 7 qui. mo. usuf. ā. l. repeti. §. f. ac.

p nō tabule. rudis. ad q'inst. dēf. di. §. siqs mali. acursius.

q Uxori cum mul.

munerius demonstrat ita aū uel menium aut quid aliud esset si falsa sint que subiecimus multu eni inter ē gnālr. an specialiter legentur. hec nam si generaliter uelut ita que uxori causa comparata sunt. uel est illius diffinitio si uero ita scriptum fuerit uestem illam purpuram quam eius causa demonstraret licet adiectum sit que eius causa empta parata ue essent licet neq; empta neq; parata in uenimus ei data sint legatum omnino ualet quia certo corpore legato demonstratio falsa posita non perimit legatum. ueluti si ita sit scriptum stichum quem ex uindicta emi. nam si nec emit aū ex illa aū ex alia uindicta emi. legatum nichilominus ualet. Ex plane si ita legatum fuerit uasa aut uestimenta aut que uxoris causa parata sunt tunc eque erit uera quintimucii sententia quo casu sciendum est etiam si aliene res hec fuerunt quas putauit testator suas esse heredem teneri ut eas det.

Proculus. Si quis legauerit aurū gemmas margaritas que in auro essent etiam id aurum cui iuncta gemme uel margarite essent legatum uidetur.

Pap. Si imagines legati. hēs diasit tabulas soluit. i. tabulam proportione dicit ceream ex testo durare quia imaginis legatum non tabule fuit

Scev. Uxori quis legauit iure cuiuis mundum muliebrem omnem ornamentum et quicquid uiuus ei dedit donauit eius causa comparauit confecit omne eo dari uolo questitum est an carruca dormitoria cum mulis que uxori usa sit ei debeatur. Resp. si eius usus causa hitariter debeū. Idem quesitū est an ex decem delauisiha uestis quam uiuentus . . . lectiorum se cuius

uxori sue comparauerat. Resp. feret mt p fundacere. xv. fraudā

Pomp. Si statuā legauero et postea eiusdem brachium ei adiecero omnimodo statua a legatario uendicari potest

Scev. Specia et aurum et argentum facie legauit et ab ea petiit in hec uerba a te seia peto ut quicquid tibi specialiter in auro et argento legaui id eo ipso mortueris restituas et reddas illi et illi uel me is quarum rerum usus fructus dum uiuis tibi sufficit et quesitum est an usus fructus auri et argenti ei solus legatus esset. Resp. secundum ea que proponerentur proprietatem legatam adito hērede fideicommissi.

Item Filiam in pa Cactio testate patris manentem matrem scribit heredem eique patrem eiusdem substituit ita scri psit tu ethi quisquis heres eris fideique eius committo ut ornamenta mea omnia. i. aur. argent. et uestimenta omnia quibus usa sum ego ne ueneant filie me reseruentur quesitum est cum filia recusante patre ex substitutione heres extitisset et in testamento decessisset filia autem totius eius substituerit an fideicommissum petere potest. Resp. secundum ea que proponerentur uideri patris utiliter fideicommissum clandius quis ut se uerbo seruandi scriptum est uideri tamen tempus delatum fideicommissum quo sui iuris futura esset seu deliberatur

Ulp. Si gemma ex anulo legetur uel aliemaeie uicte l'eblemata recte legantur et separantur a prandia sunt

Scev. Si uxori sue legauerat

qui multi trahunt eam. 7 facit. s. de l. uj. l. st l'. acursius doctor.

r parandi. qui p medium uxoris cā pata. ut 7 ar. s. de u. o. l. si stipulatur fuero. acursius. acur. a testator. acur. uendicant. 7 facit. s. de l. uj. si

s Si statuā adiectiō. s. tantus. pt arce. 7 pertinet. uen. in rem. §.

t legatario. i. lega ij. 7 uj. 7 de acquir. r. do. s; si ex mis. 7 dē. 1. si ex toto. in prin. 7 s. 7 8. de usuf. lege statue. acursius. doctor.

u Ipsis aurum. ergo proprietatem. acursius. doctor.

x Uiuis. i. natis ex ancill' meis. ut inf. dē. §. huic. acur.

y proprietatem. facit. s. de usuf. paul. 8; ar. s. de suit. r. p. g duo. 8; dic ut. no. s. de usuf. ea r. que usu. 9. l. f. 7 facit. s. de usuf. l. nummismatū. 7 de trans act. l. cum hij. §. si uni. hic g accipitur fructus. i. utilitas. ut 7 s. de usuf. l. f. 7 d usu. 7 ha. si hitatio. §. si sic.

l. xj. §. si filio. 7 C. de fidei. l. quis. acursius d

z decessisset. s. pater. acursius doctor legum.

9 Claudius. s. idem dixit reddita re qui. 7 c g no. q' uba claudij sunt in masculio genere s; uba scev. n. sunt in fem. filia. acursius doc.

a futurus. no. in presenti intellir futur. ar. s. c. si ita ē. item eo in futuro ul' presenti intelligitur preteritum. ut. j. de l. si. l. ubi; op; tebit. 7 l. ubi erit. 7 j. e. l. si uxori. §. cū ita isti

b Si gema matrie. s. geme. 7 sic alie matrie. sic fuit datiui casus. q; antiqui dicebant alio 7 alie in datiuo ul' alie matrie. q; alie

bonorum suorum decimam et mancipia et species argenti quas exprimeret eidem anulos et vestem reddi ab heredibus petit quasi propria uxoris fuissent. quesitum est si uxoris non fuerint an pretium ex causa legati debeant. R. legandi animo dedisse eas videri nisi contrarium ab herede approbetur. Idem testator fideicommisit uxori sue ut quicquid ad eam ex testamento eius pervenisset, pervenisset assumpto communi nutritione, quesitum est an ea res quas propria uxoris sue fuisse testator scit eique reddi precepit, assumpto pretio debeat. R. si sue fuisset non debere si legato acquireretur debere. Mulier testamento et postea codicillis multas species vestis et argenti, quas ut ipsa se confecisse uel habere significavit, specialiter fideicommissum reliquit. quesitum est an non alie legatariis cedere debeant quam que in hereditate eo tempore continuerentur. R. eas cedere que invente essent in hereditate.

Cum aurum vel argentum legatum est quicquid auri vel argentique relictum sit legato continetur, sive factum sive infectum sit. pecuniam autem signatam placet eo legato non contineri. Proinde si certum pondus sit auri legatum vel argenti magis quantitas legata videtur, nec ex vasis tangi(?) sed si argenti certi pondus certo relicta sint legata ex certo argento debetur legatum. Unde quesitum est apud Cels. et an vascula possit separare et scripsit vascula non separatim licet ei optio fuit relicta. Idem Celsus libro . . . questionum querit si certo pondo argenti fuit relicta an ne

argentique invitio a testatore habeatur. R. ut plumbum deleatur. Et sic appendi aurum et preciavit et Celsus aurum . . . grecus ? plumbo appendi debere nam temporibus res plumbate aestimantur et inrationes argenti pondus sic refertur. que sententia habet rationem. Plane si etiam vascula argentea impluta tantum cum ad iudicato legate sunt etiam plumbum quo continentur cum sequentur. simul in quantitati sicut argentum legetur an et emblemata aurea que in eo sunt eum sequentur. Et Pompo. li. v. ex Sab. distinguit multum interesse certum pondus et argenti sit legatum an vero argentum cum pondere non dari. Si argentum certum tantum quam argento cedit. quod ad speciem argenti iunctum est, quemadmodum clavi aurei et purpure pars sunt vestimentorum.

Pompo. Et si non sint clavi vestibus consuti tamen veste legata contineri. Item Celsus li. xix scribit auro legato ea que inaurata sunt non deberi, nec argentea emblemata que in pateris vel argenteis essent, aut aureas appellatione anuli aut aurei contineantur quenti(?) et quintus Saturninus li. x. ad edictum scribit continere relectum. Plane argenteum vel si qua alia supellex argentea sunt argenti appellatione non continentur. Si vero in numero argenti habita non est ut tamen tectura argentea sed ne dirimi ex eo in argento cato patera(?) tamen reponebat. sed nec candelabra nec lucerne argentee vel sigilla argentea que in domo reposita sunt tamen quemcumque argentee argenti appellatione continebuntur. nec speculum que pariatis adfixum vel etiam quod muliebris(?) mundi causa mulier habuit. si modo

sunt iuncte per annum plumbatur. secus si per ferrum minationem. ut. s. de rei vendi. invento. §. item si quis. sed hoc et fallit in tigno domui iuncto. ut. s. et ad exhi. gemma.

c Emblemata. ornamenta sunt vasorum. ut. s. de un. et et. le. l. iii. §. i. ac.

d Separantur. arg. contra. ad exhi. apposita. ut de ea. l. gemma. acursius.

e Quum uxori reddi. hoc significat et dare. nam hic subicit. et j. de ei. h. l. ubi reddi. acursius.

f Videri. videtur enim eam se. ut et s. de eu. suf. l. l. sticho. s. eo. s. del. ii. titia. §. gaius. so. hic precep[...]ua. ubi enim tantum fuerunt verba ul' ut i. et facit. s. del. ii. luti. §. quis quis. et j. de condi. et d. quib. §. p. et l. cum et tale. §. falsam. acursius. g Eique uxori. acursius.

h Si legato. i. si ex legato acquisitum facit. C. de fideic. l. cum unius. et s. t. i. stichus. §. i. et del. ii. imperator. in prin. et l. cum pater. §. i. et l. pater. ac. Singulos aureos de

i mulier specialiter demonstrando sin signatoribus sumentibus inter partes nominis aureorum secus signaliter. ut. j. e. titia. §. i. ac. Invenientis caveri . . .

k Invente essent. et ideo si repte fuerint. al' ei deu . . . forum esset legatum. ut. j. e. titia. in prin. et s. del. i. si domus. in prin. ac. In hereditate. acursius.

l Quum aut relictum. s. . m Continetur. si aut . . .

. . . R. et no. pro generalitate. ut C. de fideic. l. cum unius. et j. e. t. in argento. in prin. et §. s. acursius. acur.

m Continetur. ut j. e. quintus mu. §. i. acursius.

n Certum pondus. ut x. marchas. acursius dominus.

o Magis quantitatis. i. pretium quam in massa. et tunc expone. ut s. e. cum certum. ul' magis quantitas quam in spetie ut subiciat nec ex vasis. et c. acursius doctor.

p Tangit. ex necessitate sed sponte sic. ut C. de donat. si quis. ar. in prin.

q Unde est quesitum. ex eo quod dictum est in §. proinde.

r Separare. i. dividere ab alio argento et repudiare ul' illud petere et aliud repudiare. acursius.

s Separatum. quia materia superat hoc materiatum. ad que s. del. iii. quesitum. §. illud.

t Optio. de quo argento velle. nam sed tali legato utrumque contineat. s. species et quantitas sive materia et materiatum tamen specie prevalet quantitas. et est ideo ut de ea. l. quesitum et non est hic optioni locus. quia pariter expediat eligere tali casu. ac. i. remoti

u Replumbari. plumbum detraheretur. dicit sic ergo quantitas non species ex facta legatario debetur licet utrumque sit legatum. s. species et quantitas. acursius.

x Appe titas . . .

y Emptoribus. argenti ad pondus. ac.

z Replumbari. i. remoto plumbo. ul' in pondere non computato. ac.

et Inrationes ar. ut cum scribit in libro rationum tot pondo argenti habeo ul' debeo intelligitur sine plumbo. ac.

9 Quadrate. s. certe et designate. ac.

a Sequentur. s. plumbum. et sic. no. quod sequitur lancem argenteam legatam legari ut sic. s. de edi. e. ediles. in prin. et §. vendendi. et §. s. et s. de periculo. quoties. et C. per quas per. no. ac. l. f. et s. de sup. l. l. iii. §. set sunt. et j. de fideius sunt pro. et j. pr. R. et s. de fun. instruc. l. cum fundo. sed ar. contra i. e. t. l. ii. §. do tem. et s. de positi. l. i. §. quod depositis. et de fur. eum qui. §. non solum. acur.

b Sicut argentum. s. fecim ut statim patet. acur.

c Vestimentorum. fac. gr. s. prox. R. et s. de act. empt. ul' insi. et de acquir. re. do. sed et si per totum. et l. quicquid per totum. et del. ii. heres meus. §. p. et j. l. pr. in prin. et §. pervenimus. et l. vestimenta. ar. contra j. pro emptore qui fundum. §. i. acur.

d Clavi. expone. ut j. l. pr. que huic continuat. acur.

e Et si clavi. i. fibule que fixa sup tunica lia puellarum anterius tenent conclusa. Ut remoti ut reponerentur

f Consuti. sed al' ampliati ul' dic ut ff. de act. empt. l. fundi. §. si ab . . . non sit facta ornamentum altius rei. ut ar. s. de fun. in. l. quesitum. §. si quis instru. et j. e. l. §. f. ac. g Inaffixis(?). ut testatur glossa. acur.

h Habita non est. al' sic ut s. de sup. l. l. iii. in fi. ac. i Tectura. quod cum argento iungebatur. aurum auro. ul' alii materie ac. k. Que. i. quia.

aliquod argenteum. ac.

s. legata rursus. ac.

legatario. ac.

s. legatum. ac.

argento inclusum. ac.

Certi no[mi]ne auri que certo numero auri ex appellatione argenti continetur et que habet numero argenti, quod legato auro ul' argento legato cedit. dp.

—a argento tulit. al' trullas. et est genus vasis. acursius doctor.

—b suppellectilis sunt. ut ff. e. hac. l. quintus in prin. ff. de suppellect. leg. l. i. et ij. e. quintus. § f. hoc tamen uer. dixi. sed ibi dices. acur.

—c ad aliquid sustineat. non liquidum. acursius.

—d scutellas. ad utrumque est exemplum. acur.

—e promulsidaria. in quibus continetur mulsum. ac.

—f repositoria. ad hoc est s. de leg. iij. his. § plt. ac.

—g naualia. que naui bus feruntur et ibi panis uel aliud reponitur. ac.

—h infecti magis facti. nimis generaliter dicit secundum quosdam et ideo statim corrigit. etc. etc. uel restringitur secundum etc. et pecies que reputatur factum quo commode uti possimus. ut j. e. quintus. § cum. et j. de u. s. l. v. § ope. et l. edificata. § perfecisse. et C. qui di. le. ex eis. et s. j. de opis no. nu. stipulatio § apud. uel dic ut littera sonat. et sic ceptum pro impleto habetur. sic. s. de usufr. l. in usufruc. et de testis. l. qua etate. et j. de u. s. annicul. et j. de pollicit. l. i. § cepisse. et j. pro s. § sicut. ff. de l. iij. legatis. § ornatricib. et de min. l. iij. § minorem. ubi de hoc no. sed ar. contra s. l. p. r. conducte. s. s. de act. empt. fundi. § item. ac.

—i celabatur. i. ornabatur auro cum esset argenteum.

—k facti ap. nisi esset collisum postea. ut j. e. quintus. § cum. acur.

—l an et celatum. s. nomine. et facit. s. pro. § quid ergo. etc. acursius.

—m sicut aquiminarium. hoc expone. ut j. e. l. in argento. infra. acursius.

—n miliarium. quo pa... cium de milio qui coquitur.

—o cocinatorium. i. quibus utitur in coquina. inde dicitur cocinatum secundum uulgare. et facit. j. e. pediculis. § argento. et § quidam. ff. de fun. in. l. cum de lanionis. § asinam. et s. de usuf. arboribus. § nauis. ff. qui ex cau. ma. l. miles. § qui. et l. rei publice. acur.

—p pueniamus argento. puro anulo uel ciapho r... aureo uel argenteo. acur.

—q spes non pretio uel quantitate. sed ornandi uel specificandi causa posita. ut j. e. l. inf. et sic fictione iuris dicitur gemma exigui et non possidetur. si autem neutrum alterius causa apponatur neutrum alteri cedit. et utrumque possidetur. ut s. de usufr. l. re tum mix. que est. s. et no. s. de rei. uen. l. in rem. § ij. et § iij. ac.

· sigelle.

—r non al' gratia ualoris. et erant de auro l' ar. ad q. s. ad exi. tigni. in prin. ac. gento.

—s auro. s. legato. acursius.

—t sed et coronis. que erant corone gemmis inclusis plene. que et mensis super ponebantur gratia ornandi mensas. gemme ergo coronis et corone mensis cedunt. et habeas litteram si et in coronis mensarum gemme. co. et e. ac.

non in argenti numero habentur. Argento facto legato quaeritur in utrum ea tantum vasa argentea contineri velut paropsides et tabulas trulle pelues et huiusmodi similia non tamen que suppellectilis sunt. Sed an vasa sunt legata non solum continentur ea que aliquid in se recipiant edendi bibendi causa paratum, set etiam que aliquid in se sustineant et ideo scutellas et promulsidaria contineri. Et repositoria quoque continebuntur, item vasorum appellatio generalis est. dicimus vasa vinaria et naualia. Infecti autem argenti appellatio rudem materiam continet, id est non factam. Quid ergo si ceptum sit argentum fabricari nondum non dum perfectum, utrum facti an infecti contineatur appellatione dubitari potest. Sed puto magis facti esse si iam erat factum si celabatur facti appellatione continebitur quod celari cepit et puto contineri sicut forte celatum argentum legatum sit. Si autem escarium argentum legatum sit id solum debebitur quod ad epulandum in ministerio habuit, id est ad esum et potum. Unde de aquiminario dubitatum est et puto contineri. nam et hoc escarii in prandio... et certe eum si calices argenteos habebat et miliarium argenteum vel sartaginem vel aliud vas ad coquendum dubitari potest an escario contineatur. et magis continentur. nam et instrumenti sunt. Cum pueniamus ad gemmas inclusas argento auro tenet Sab. auro argentove cedere. ei enim cedit cuius maior est species. Quod recte expressit. semper enim cum quaerimus quid cui cedat illud spectamus quid cuius rei ornande causa adhibetur, non quod cuius accessio cedat principali. cedent ergo gemme phialis vel lancibus inclusae auro argentove. Sed in coronis mensarum gemme coronis cedent et hec mensis in margaritis quoque auro idem est. Item si margarite auri ornandi gratia adhibite sunt auro cedunt. Sed quia aurum margaritis cedere idem est et in gemmis annulis inclusis. gemme autem sunt pellucide materie quas ut refert Sab. libro ad Vitellium Servius ad lapillos eodem nomine volunt adiungere de gemmis esse pellucide materie velud smaragdi crisolidi ametisti, lapilli autem contrarie superioribus nature ut obsianum veientanum. margarite autem nec gemmis nec lapillis contineri satis constare ait ibidem Sab. quia concha apud rubrum mare et crescat et coalescat. Vniversa autem et vasa in gemmis non esse cassius scribit, eo legato. aureis vasa continentur et gemmis vasa gratis gemmarum vasa secundum hoc sunt gemme fiunt in uasis aureis siue in argenteis. auro argento ne cederent quoniam hoc spectandum ait utrum cuius rei ordinande causa que fuerit adhibita non quod sit preciosior.

Aurum quod habiliter gemme gerentur pollent inclusae auro fuerint tunc aurum gemmis cedere. Item si in argento Confirmis quod potorio vitro id duntaxat sit in quo bibi possit an etiam id quod ad speciem bibendi comparatum est volunt columnarium et vitreoli dubitari potest. Sed p...

.a aurea. i. de auro. et p auro fca secundum r. acursius.

.b continentur. velud accessio que eius alia. ut ff. e. cum aurum infra. et l. s. in prin. et C. pueniam.

.c gemmea. non que de gemmis sed gemmarum causa facta ut non obsit precedentibus. et non ob. s. de l. iij. quintus. et illud quod est contra. acur.

.d auro et ar. ue. s. ubi hec uasa sunt ornata gemmis.

.e preciosior. sic infra. de re. di. § si tamen alien...

gemme. co. et e. ac. —u Sed et i. si autem gratia ornandi margaritam r... ponitur.

—x Item in gemmis. est ergo aliud gemma. aliud margarita. ut j. sta tim. et sta cat. s. de acqui. re. do. si et si nuis. et l. quicquid et tabulis.

—y uelud. exemplum.

—z sacrate. ostium. me diocres enim omnis sunt. ac.

—& Sab. autem s. idem ut margarita et differat a gemmis et lapillis. quia conca. i. quedam spes margaritarum crescit. et C. quod in lapillis et in gemmis non est. sed semper sic facti uel uniuntur in lecto re ma ris. ut mss. de rium di. § j. lapilli.

—? Item nummia. preciosa mati num fiunt uasa. ut. s. de sup pell. l. i. l. iij. § comminum. et legati gemmis uasa hec non continentur. ut hic. et j. stati. acursius.

ff. de testa. l. xii. ept. i medicis. q. e. l. si quis. infra. S.

ar. q. i
stit. de
n. di. S.
si quis
mali. r
tab. ff.
testa. r
ho. qr.
c. facit.
S. ad r
eti. ge
ma. et
detel. r
uen. i
rem. S.
y. c. de
usuc.
cap. d. c.
.l. teni
mixtu
ra. q. l.
pr. ac.
.f Sur
abilit
cedere.
s. l. pr.
infra. ac.
.g Inat
gen
tico
lu pria
tium. i.
egasta
ne que
ad mo
dum
collip
ne hnt
collum.
.h Imisr.
p hoc
enim ue
mitur
ad bi
bendum.
sic. s.
d paua.
ad item.
el. ad
legatum.
Item no.
fm. h.
inspia
q supt.
sic. s.
del. i.
cum r
res. m
si. q. d
u. si. i
edifiti
a. S. p
fecisse.
acursi.
.i Un
gueti.
ad illa
ptem.
ff. de

priusest. uel si uxor inerunt. Un-
guentis legatis non tantum ne
a legata uidentur quibus ungi-
mur uoluptatis causa set et
ualitudinis qualia sunt com-
agena glaucina crina rosacium
muri colini nardum purum his q-
uidem etiam quo elegantio-
res sint et mundiores ungu-
untur femine. Set et Aquilius Gal-
lus ait consultum se r-
espondisse cum alteri argent-
um potorium alteri escarium
legatum esset escario cedere

Tit. Vestimentum idest ad
detextum est. tsi desectum no
sit. i. si sit consummatum neque
in tela est non elum pertium
l. detectum contextum appel-
latur. Quisquis vestem le-
gauerit nec stamen nec sub-
tamen legato continebitur.

Item. Vestis an uestimentum
legentur nichil refert. Vestim-
entorum sunt lanea omnia line-
aque. uel serica. uel bombicina quae
induendi precingendi am-
iciendi insternendi iniciendi
accubandi ue causa parata sunt
et quae his accessionis uice cedunt
et quae sunt institae picturae clavique
qui uestibus insuuntur. Ves-
timenta omnia aut uirilia
sunt aut puerilia aut muliebri-
a aut communia aut famili-
aria. Virilia sunt que ipsi p-
atrisfamilias causa comparata sunt
ueluti toge et tunice pallia stra-
gula vestimenta et stragula amfita-
pa et saga et reliqua similia. Puerilia
sunt que ad nullum alium usum pertinent nisi puerilem
ueluti toge pretexte aliculae cla-
mides. pallia que filiis nostris
parauimus. Muliebria sunt que
matrisfamilias causa comparata

uestimenti continetur pannus remotus a texendo. sive a

sunt quibus uir non facile uti potest
sine uituperatione ueluti stolae pal-
lia tunice capitia zonae mitrae
que magis capitis tegendi quam
ornandi causa comparata sunt
plagule penule. Communia sunt quibus pro-
miscue utitur mulier cum uiro ueluti si eius-
modi penule pallium uel reliqua
huius modi quibus sine reprehensione
uir uel uxor utatur. Familiarica
sunt que ad familiam uest-
iendam parata sunt sicut sa-
ga tunice penule lintea ue-
stimenta stragula et consimilia.
Vestis autem ex pellibus
constabit. Et certum pelles capi-
ne et agnine uestes erunt.

Paul. Cum et tunicas et lingu-
lam et pelliciam nonnulli habent.
Tit. Argumento sunt quedam
nationes ueluti Sarmate et ala-
ni et Garamantani.

Paul. Si quis ita legauit uxori
mee mundum ornamenta seu
que eius causa parauit do lego prestat
et omnia deberi. sicuti cum ita
legatur tecto uitra que in urbe
habeo seu in portum do lego omnia
deberi. sive ad ubinam seu amplifi-
candi legati gratia positum est.

Ulp. Qui lancem triginta
maiorem minimam reliqui-
erit ita legauerit lancem maio-
rem illi lego medie magnitu-
dinis uideri legatam lancem
responsum est. Si si appareat
quam lancem ex his patrem familias
dare demonstrare noluisset.

Paul. Pediculis argenteis ad
iuncta sigilla enea cetera uo
lumina quo ad eandem similitudi-
nem redigi possunt argento cedent.
Sed eodem modo annum
et minium gemme annulis includ-
se que quia pro annulorum
sunt cibi. argentea et ruinis ami

.p Delectum.
i. ab illo glo-
bo seu istio
incisum. ac. pertum. h duo sonant q̄i
.q Contextum. e. ē a globo incisum. ac.
i. p eo h̄ ac
si eēt a tela
incisum. ac.
.r Continebit.
ut ff. de l. iij.
sicut la. q. l.
hbo. S. sicut
ti. infra. q. fac.
j. de u. si. in
strata. q. l. ue
stis. facit. j.
e. interuestē.
acursius. d
.s Vestis
bombi-
cina. que fi
unt de bamba-
sia. acursius.
.t Induendi.
ut camisie.
precingen-
di ut cingu-
la amicien-
di ut clamis.
a tegendo. in
amictus in-
sternendi. ut
trapeta inici-
endi ut cul-
tra. accubandi
ut duple. ac.
.u Que sunt.
i. quales sunt.
ac. q. facit. s.
e. l. cum aur.
S. f. q. l. f. q. j.
e. si quado.
q. j. de u. si. l.
instratum. q. l.
uestis. acur.
.x Uestimen-
tum saga. r
uilis q rasa r
uestis fm ug.
.y Cum. sed aut
si non pot q
turpit sit. r
ut. s. de condi.
inst. l. filius
q. j. de u. si. l.
nepos. acur.
.z Propenule.
q. pene nul-
la. i. nulla ues-
tis. alij dicunt
patens ues-
tis. sive am-

unguentis. ac. .k Qualitu. i. necessitatis. ac.
.l Hoc. i. unguento quo et pedes dni sunt uncti.
.m Et de aquiminario. quasi aquo manuarium.
uel qui aqua ministrans. ad qd. s. e. et si non
sint. S. sicut. q. j. e. pedicul. S. quidam. acur.
.n Cedere. sic. s. de l. iij. fuis urbanis. S. f. ac.
.o Vestimentum detextum. i. a testura remo-
tum. fm. hug. et ē sensus q appellatione

pla. ac. .r Ornandi. alias ornamentorum mag appel-
latione continebuntur. acursius.
.s Caprine. facit. l. argento. S. i. q. l. inter uestem. acu.
.a Argumento. estimatur precedentibus. acursius.
.b Coactilia. uestes que coguntur per stricturam
ut in yspania. acur.
.c Uestis legate. acur.
.d Tegimenta. i. cooperture sellarum equorum. acur.

d'auro et argen. leg.

a Arg[ent]i[a] n[ost]i[s]. o[pe]r[a]ntur precedentib[us]. acursius.
a Ceruicalia. quib[us] co[n]operimus ceruicem. i. cap[ut].

b Coactilia. i. uestes que coguntur p[er] strictur[am] ut in ysp[a]nia. acurs[ius].
c Uesti. l[e]gate. acursius
d Tegumenta. i. co operimenta sellarium equor[um]. ac[ursius].
e Fibule. i. mantellor[um]. s[ecundum] G. e. l.

is aut eis margarita margarite itaq[ue] ornamentis mulierib[us] contexte sunt ut huic aspectu suo p[re]ciosior sit aurum. facto a Juliano [dicitur]. aurea emblemata que in lapidibus aspidib[us] argenteis erant te plumbum posse dubi[tari]. ... Labeo. in p[ro]bat ... uo taut ... tenebit uin ... legatum ... aliquem aurata et inclusa ... ueteris materie aurum non ... dubia. Argentario potorio uel escario legato in hoc q[uo]d dubium est eius generis sit consu[e]tudinem p[ro]ficiunt. ... dam etiam ... est eius generis non e[ss]e. Quidam primipilaris uxori sue argentum legauerat quesitum est cum pateras multas in argento suo uasa h[ab]erent quib[us] et fortasse ... t. decedat an legato ... quor[um] usu continentur. Scevola. R[espondit]. co[n]tineri. Item cum quereretur de tali legato. si amplius mea feci[t] dulcissima coniugi meo ... ornamentum omne muliebre cum auro et si qua alia muliebria apparuerint cum testatrix negotiata sit. an non solum argentum quod in domo. ut in ea bona in usibus eius fuit legato cedi[t] set etiam quod in basilica fuit muliebre. R[espondit]. si testatrix habuit p[ro]prium argentum ad usum suum parandum non uidi[ur] id legatum q[uo]d negociandi c[aus]a uenale p[ro]positum solet ut cedere eo quo[rum] sensisse is qui p[ro]cedit p[ro]bet. Eneme. p[ro]l[a]t[us]. refert ita respondisse. uasis electrinis legatis interesse quemad[modum] ea uasa sit dicantur queritur argenti an electri habeant. si in utrum ... gemmarum electro. an electrum argento cedat id e[st] aspectu uasorum facile intelligi posse quod si in obscuro sit inspiciendum sit et ita uitio in uineo ... uasa is qui testamentum fecit habuit. Labeo testamento suo uxori sue nominatim legauit uestem mundum omnem ornamenta muliebria omnia lanam linum purpuram ut si colore facta infectaq[ue] omnia. r[espondit]. s[ed] non mutat substantiam rei s[ed] non necessaria uerborum multiplicatio qui a Labeo testamento lanam ac deinde in uis colore nascerit quasi desit lanam ut a lana ... etatis tor uerbo uis colorata nihilominus eam uis colorata debebuntur si non appareat aliam defuncti uoluntatem fuisse. Titia nimirum muliebrem sericae legauit capitalaria sibi legata ornamenta et monilia in quibus gemme et margarite insunt et anulos et uestem ... colorata quam uis colorata in q[ua]stione. an h[oc] omnia mundo continentur. Scevola. R[espondit]. ex his proponeretur dumtaxat argentum hi ... mundo muliebri continetur. Item cum in aures in quibus due margarite elenchi et smaragdi duo erant legasset et postea elenchos eidem detraxisset quereretur an nihilominus detractis elenchis is aures legentur. R[espondit]. deleri si manerent in aures quamuis margarite detracte sint. De alio item q[ue]r[itur] cum quedam ornamenta mamillarum ex ... et tympanis et marg[ari]ta.

k Si q[ui]s suam. s[ecundum] tm. ut ap[p]aret. j. e. cu[m] intestis. al. pe.
l Habuit. te p[ro]testis. ut. s. e. si talece. et del. ij. nup. acur.
m Uestis e nunt. ut. s. uestis infi. al. s. el. s. acursi.
n Muliebri.

cu aur. ifi. q. l. s. uni die q[uo]d erant moni... lia p[ro] se ador nandum col lum uel pec tus. q. ad h. j. de uer. si. statue. q. s. d. suppelle. f. l. de trapetis. q. e. l. s. o[rn]amenta. s. de fund. in.

l. qitum. s. si domus. ac.
crinales — f Crinales. al. excusiles. pa[n]nus ad cap[ut] d cum lauatur. al. crusiales. uel calige lanee. ul' linee. q. pedules. i. calsam.

g Pillea. ad tegendum capud. unde pilleati. acursius d.
h Coctonum. i. camelorum. acursius doctor legum.
femminum. in larga significatio quantocu[m]q[ue] sec. ut. no. s. de l. ag. j. seruis. acursius doctor legum.

Ornamentum ornatur. preter vestem. ut .j. e. ornamen... ut e(o) .s. de procur. non solum. § qr. accursius.

garitis et triginta .iiii. elenchi
bus postea .iiii. et .vi. de marga
ritis decerpsisset

Pomponius. Inter vestem virilem
et vestimenta virilia nihil in
terest. sed difficultatem facit m
ens legantis si et ipse solitus f
uerit uti quadam veste que
etiam mulieribus conveniret.
Itaque ante omnia dicendum est
eam legatam esse de qua se
nsit testator. non que re vera
aut muliebris aut virilis sit. na
nam quintus mucius ait se
scire quendam senatorem mu
liebribus cenatoriis uti solitum
qui si legaret muliebrem vest
em non videretur de ea sensi
sse qua ipse quasi virili uteb
atur utelatur.

Pomponius. Scribit quintus mucius
si aurum suum omne pater fa
milias uxori sue legasset id au
rum quod artifici faciendum de
disset et quod ei deberetur si ab arti
fice ei repensum non esset m
ulieri non deberetur. sine dubio
pomponius hic ex parte verum est. in
ex parte falsum est. nam de e
o quod debetur sine dubio ut
puta si aurum libras stipulatus
fuerit. hoc aurum quod ei debere
tur ex stipulatu non pertinet ad
uxorem cum illius factum
non sit id enim quod suum esset
non ex in actione valeret le
gavit. in artifice falsum est
si autem ei dederit ita ut ex eo
auro aliquid sibi faceret. nam
tunc licet apud aurificem
sit aurum dominium non m
utavit manet tamen eius qui de
dit et tamen videtur recedere pro
tantum proprium aurificis pro quo
de eo perdituri sumus. ut in dubio
nummis non debeatur quod
sibi aurum dederit

Vestis. Argumento sunt quidam
etiam nationes veluti sarma
tarum atque in pellibus. tegmina
autem etiam cortina vesti cedere
ait. et tegimenta quoque subsellio
rum huic legato cedere inter
argentariorum. Item fibule orna
mentorum magis quam vestis
sunt. cetera vesti cedunt que
autem sterni solent aut inici ut
stragula et babylonica quoque
insterni solent in pulvino loco ves
tis esse. et tapetes et pedules et
impilia et similia vesti loco sunt quia par
tem corporis vestiunt. alia causa
eorum quam usum calciamen
torum prestant. cervicalia quoque
vestis nomine continentur. et si
quis addiderit vestem suam appa
ratam de ea enim sensisse quam
ipse vivus suos habuit causa
vestiverint. Et muliebri veste
legata et infantilem contineri
et puellarum et virginum. Et
pelles erunt capitis et tegmina
vestis erunt. Et muliebri veste
legata et infantilem contineri et pu
ellarum et virginum pomponius libro
primo ad sabinum recte scribit. muliebr
em omnes dicta que tamen servus
feminis sunt. Ornamenta mulie
bria sunt quibus mulier ornatur
veluti inaures armille et viria
le anuli preter signatorios et omnia
quaedam aliam rem nullam prestant
nisi corporis ornandi causa quo
ex numero hec sunt aurum gem
me lapilli que aliam nullam
in se utilitatem habent. Et mundus
muliebris est quo mulier
sit mundior continentur eo specu
lum matule unguenta vasa
unguentaria et si qua similia
dici possunt veluti lavatio et or
namentorum. hec sunt ...

que margarita sit lapis. quod falsum est. ut .j. e. l. et si non sint. § f. s. dic. quia verbum alij non implicat.

Cum habitudinis. secus in eo quo fiunt maiores femine. ii. s. e. i. argento. § i. et s. e. l. § mundus. accur.

Cum ut ponantur. sic s. de act. empt. fundi. § f. j. de u. o. inter stip. § sacram. ...

Ligni. § f. s. j. ... l. libro rum. § cartis. s. o. ibi. accursi.

Excep tiles. i. apti te mo... abeo cum ... adiu...

a Quamuis exueste .i. ex nuo uestis. acursius doctor legu.

b C magis ornatus. q3 ei uil' ita tegeret. acur.
c C quo. pro ut. ac.
d C noie. s. ut corp' tegat. b. ul' ut de numero uestis sit.
e C uti. principalit.
f C eor. ornamentor.
g C tegant. p9sequen nam. acursius.
h Quitis uidi ee. facit. s. de l. iij. uxoru. §. q' tn. cassius. 7 s. e. 7 si non sint. §. argento fco. 7 j. e. l. §. cu. 7 s §. s3 si factum. acursius.
i Quam no 9tinen. ut 7 s. e. l. cum aur. ipn.
k C nam argento. pbat p qd ur 9tinen 7 no 9tinetur. ergo nec hoc. ac.
l C no 9tinen. al' o de e no. s3 cum no melior est lra. ub. j. §. f. acursius.
m C argento inerdito. i. ad qd testo. bt penes se ex ca crediti. puta sibi 9mudatum. uel depositum ul' pig. obligatum. ad qd est. s. de l. iij. qui hebat. ul' dic e9. q' est testatori debitum qd n e sub s3 sibi debitum. ad qd. j. e. l. scribit inpn. acur.
n C no possib. audi martine. ergo mlr no est dna fundi dotalis. ut. C. de rei. uen. l. doce. 7 facit. s. de rei. uen. solut. §. l. 7 j. §. cu. aur. le. ac.
o C cu aut fractu oio collisum fier uitiatu ut eo co mode uti no pos simus. acursius.
p C 9mode. facit. j. de u. s. l. nepos p culo. acur.
q C factum. metu.
r C in le eius. s. legatarij. fiet. recta uia. ut. j. de furt. atitio. 7 sic petet.
s C siue ee. facit. s. §. argento. acur.
t C distributo. duobus mois expoit. po distributo eius rei. i. auri fca e. s. i alios legatarios d eodem auro. nam refert fecerit hoc ultio loco aio adimendi ul' no. ad qd. s. de l. i. si ita scrip. so distributo. i. alienatio i' uiuos de eodem auro. na tuc refert. dicit qd meum erit an q' meu est. po cau debetur so lu3 q' suu est tpr mortis. ut. s. de l. j. l. vj. 7 de l. iij. nup. In so. sub distinguit. fecit sponte. an ex necitate. ut pmo casu no debeatur. so sic. ut ar. s. de l. iij. fideis. §. si rem. Ideo fcm no pua
u C si fcm effcm. al' effcm. al' infectum. i. ua tiue. acursius d.
x C usionis. i. usus. sic. s. de l. iij. cum queretur. §. lana. acur.
y C unici mo. i. passa. p infco habebut. a3. 7 ad hoc. s. e. 7 si n sit

Co. uamis. illud debet attendi ad qd principalit res parata e. 7 no ad qd secudo. dy.

§. argento. 7 s. e. l. inpn. 7 §. cu aur. 7 j. e. §. f. acur.

g C Si ab eius. s. testatoris existens. 7 q' dicit expres sum. i. impres sum. q q' dicit. s. philippi. dicit nomen impatoris. 7 sic in seqti. numismata. nu ma erat y mago cesaris. ut in euangelio. ac.
7 C uentr ca. q2 corrigia est pro uentre suste tando. acursi.
9 C arge to scaphi hoc sta phium s3 staphi i genus cingli q' no 9tinetur ap pellone argenti cum no argenti numeo 9tinebatur. u s3. 7 ar. s. e. 7 si n sit. §. lectu. circa pn. l. ac. de.

sentur. eliuiata. acus enim margarita quam mulierem habere solent reticulata, et reticula margaritis licet a muliere pro ee munda non tamen ornata ut solet contingere in his quae se mundare sunt loti in balneo neque se ornauerint et contingit aliqua ex sonipno statim ornata non tamen commundata. C margarite si non solute sint. ul' quia lapides siquidem exemptiles sint dicendum est ornamentorum loco haberi. set et si inclusi sint tesoliti ut componantur loco ornamentorum sunt. quod si adhuc rudes sint lapilli ul' margarite ul' gemme ornamentorum loco non erunt nisi aliquid mens fuit testatoris quod hic quoque ad ornamentum apparauerat ornamentorum loco et appellatione comprehendi uoluit. C unguenta autem quibus unguntur uasa, nec in dominica, non continentur.

Paul. Quamuis quaedam exuistis magis ornatus gratia quam ut corpus tegant comparantur tamen quia eo nomine sunt ut potius hec uidea ee uestis numero quam similiter ornamentorum ee constat quibus in mulierem uenustatis et ornatus ca siue uenit ueram refere siquidem eorum aliud quorum usum prebeant sicuti uitte tania comata quamuis enim corpus tegant tamen ornamentorum uestis non ee.

Ulp. Quintus Mutius. lib. ii. iuris ciuilis tradit. argentum factum nec argenteum uideri esse. C enim argentum omne legatum est ei nummi quorum ei legati tantum esse uideantur. quod ego puto non continen non facile enim quisquam argenti numero nummos computat. Nam argento facto legato contineri puto nisi euidenter contrariam sententiam testatorem apparuerit nummos non contineri. C argento omni legato quod suum erit sine dubio non debetur id quod in credito esset. s3 ideo quia non uidetur suum esse quod uendicari non possit. C cum autem uel argentum factum legatur si fractum uel collisum sit non continetur. seruus enim estimat aurum uel argentum factum id in quo commode uti possumus. argentum autem factum et collisum non incidere in eam diffinitionem s3 infecto continetur. cum legatum est aurum omne quod suum est cum moreretur oe eius aurum fiet quod tunc pro familia cum moreretur uendicare potuerit suum esse. s3 si quando distributio eius rei est facta tunc interest quomodo sit legatum si factum aurum legatum est omne ad eum pertinet cui legatum est ex quo aurum aliquid effectum siue id sua siue alterius usionis causa paratum est ueluti uasa antique emblemata signa aurum muliebre et quae in his rebus sunt similia. set si infectum est legatum quod eius ita fcm est ut eo adtem ad quam comparatum est non possis uti sine refectione quod ei ab eo paterfamilias infecti numero fuerit id uidetur legatum esse. C si aut aurum uel argentum signatum legatum est id paterfamilias uidetur testamento legasse quod cuius aliqua forma est expressum ueluti que philippi sunt item nummismata et similia. C argento legato.

a C argentum massa. auri que dicitur placiga. ac.
b C in sup pellectili. in qua n sit uasa aurea p seli seruitatem. lic3 sint aurei lecti 7 similia. ut. s. de sup pellecti. leg. l. iij. inpn.

7 §. f. hodie aut secus. ut. s. de suppll. le. l. labeo. inpn. 7 sic no ob. s. e. 7 si non sint. §. argento.
e C in mundo. quid mundus sit. 7 quid ornamtu di. s. e. l. argumto. §. ornamta. 7 §. mundus. 7 l. q'uis. it quid suppellex di. s. de suppll. le. l. labeo. 7 facit. ad. §. s. e. cu aur. inpn. §. i. 7 §. si fcm.
d Qum in testo suu. s. testatoris. acursius de.
e C no teme. i. indistincte. ul'. i. no ipe sol' 7 facit. s. de l. iij. l. fuis. §. 7 l. suu ca tn 7 s. e. 7
urbanis. 7 l.

non puto uenire cum hita scasia
mundi cotini qr argenti nuo
non habetur. Argentum fa
ctum recte quis ita diffiniet
quod uel in mensa uel in lana uel
in signato uel in supellectili uel
in mundo uel in ornamentis sit.

Alphenus. Cum in testo ali
cui argentum quod uelut sui cau
sa paratum esse legaretur. Item
uestis aut supellex quesitum
est quid cuiusque causa in sui
paratum eet. utrum ne ea argen
tum quod in ciuibus paratum cau
sa paratum pater familias ad cotid
ianum usum pararet. an et
si eas in mensas argenteas et eius
generis argentum haberet
que non temere uteretur. sed co
modare ad ludos et ad certas ap
paratus solet. et magis placet quod
uictus sui causa paratum est
tantum contineri.

Flor. Si qua alterius generis
materia auro argento ue in
iecta sit suum fecit argentum argen
tumue legetur id quod iniec
tum est. deletur. Interim aut. utri
us materie sit accepto in usu atque
usu rei consuetudini patris
familias estimandum est.

Paul. Si quis ita legauerit. uxori mee mundum ornamenta
seu que eius causa parata sunt
ei do lego. placet omnia debi
sicut cum ita legatur. ticio in
uaque in urbe uateo seu in por
tu do lego. placet omnia deberi
sicut cum ita legatur. omni
a deberi. hec enim uerbum seu a
ampliandi legati gratia positum est.

Idem. Qui lancem maximam
minorem minimam relinque
ret. ita legauerit lancem mi
norem illi lego. medie magis
tantummodo uideri lancem legatam.

...ubis. ego qui relinquo in bonis meis lancem maiorem. minorem. et minimam. lego minorem. et h inuit cum dic. qui lancem mari. et c. et h tria noiando. ul h erit sua 9suetudo loq di. ut. s. de l. i. si suus plur. §. f. al' minima debet. l nō est h dubiū ubū. nā sic lex exponit minorē. ut insi. de lib. §. libertior. acursius.

quintus. et l. argumento. §. si quis. et j. de u. s. l. In lege ccn. ac.

Si quis ad materia. ut sigillum enerum. ca de labro aureo. et ut. j. e. pediculi. in prin. et fac. j. e. l. §. f. et s. e. uestis. in prin. et l. et si non sint. §. f. et s. de alien. et empt. et quod tn.

Certamidum est. et eo l'ga to e eo. totū legari detur. n. s. et si n sino sit. §. pueri amus. et l. s. ac.

Si quis oia deleri. omnia sint i oblig one non so lutione tn. et sic disiunc ta pro 9iunc ta accipi tur. ut et s. e. qn. insi. et j. d u. sig. sept. s3 s. e. d u. si. l. cum quidā. i si. ?s. d' uir. dot. plmq. i si. et j. qn. di. l. ce. cū ulto. ?s. d. hen. ept. l. si ita. qbz di? et alterz de beri ad electōe debitoris so. h. in ubo. seu ibi. in ubo aut. ul' f. r. cū precedit signū uniusale disiuncta p 9iuncta ponitur ut hic. ut et i. ois hō r seu asinus currit. oz ei eem asinum curre ut uā sit et fac. j. de nouac. ate. et s. de l. iij. ea tn. ac. ti gnalr.

Qui lancem medie. sic. s. de l. i. l. lga s3 cte im mo minimā. ut. s. de l. i. l. si ita scriptū. insi. et l. qui duos. et l. apd. §. seio. et de l. iij. nūmis. et j. de reg. iur. sep i dubijs. q sut a. so. hic fuit usus hijs

am testo in sumo est h si n apparerat
quam lancem ex his pater familias
demonstrare uoluisset

Paul. Pediculi argenteis adiuncta sigilla eneea ceteraque omnia quae
ad eandem similitudinem redi
gi poterunt argento facto continentur
cedunt. Cauro facto annumera
ntur gemme anulis inclusae quae
quidem anulorum sunt cibis et
argentea crusta camelis alligata
margarite que ita ornamentis
mulieribus contexte sunt uti his ar
gentis cum excrecione sit auro facto
annumerantur. gemme anulis
inclusae. aurea emblemata que
in lapidibus apsidibus argenteis
cedunt et replumbari possent debi
gallus. sit. et tabo improlat. cu
auro. quod certo dicam annumero ha
buisset legatum uideri ait. alii
quoque annumerari inclusa uasa al
terius materie. amino non nume
randa. Cargento potorio. ut est
atque legato in his que dubi
um est cuius generis sit consuetudo
mentem perfecti spectandam esse etiam
in his que certi est cuius generis non
esse. Cquidam primipilaris tes
tamento argentum escarium legauerat.
quesitum est. cum prefinivit in
argento suo uasa haberet quibus
uti solebat et debat an legato quoque
et quoque uasa continentur. res
pondit contineri. Idem cum quere
tur de tali legato. hi amplius fi
liam et dulcissima eme do si
mito tibique hec ornamenti
omne meum muliebre cum au
ro et si qua alia muliebria apta
ruerint cum testatio in uegotia
trix fuit an non solum argen
tum quod in domo et uirtum hont
usibus eius fuerit legato cedit quia
et etiam quod in basilica fuit
muliebre. si testatur huius ipsi

.k Pediculi. pediculi dicūtur que dā argētea substētacula qui bz uasa ul' res quelibz uelt pedibz substentatr. | ere dñr

.l Enea. i. figurate. | sigilla a signo. olim eī p p uanitatē q re pulcrorē facit i argēto faciebāt quosdā potractus de ere. az. et fac. s. e. l. si qñ. et s. de l. iij. hēs. §. plt. et §. f. et de acqr. re. do. s3 si meis. et l. quecqd. ac.

.m Auro. testator legauit. aurū fcm. | anuli sūt in

.n Est. qn gra | cluse. ut. s. et si nō sint. §. pueriamu et §. f. ac. | mata. supfities

.o Emble | ul' ut no. s. e. si gēma. acur. | i. plūbū q 9

.p Replūbari. | iungit remo uen. ad q e. s. e. cum aur. §. idem celsus. mag aūt si nō possūt separi. s3 de h plus dubitabat. acur.

.q Tulo. q labeo dixe det minus. | tulo. et h cū bene

.r Ait. s. | dixit gallus. ac.

.s Inducta. et h cū itellige labeonē dixisse. ut hic. et s. e. et si nō sint. ij. re. et facit j. s. de acqr. r. do. s3 si de meis et l. quecqd p totū. acursi.

.t Argēto potorio. qd sit r dic ut. s. e. i argēto. i pn.

.u Escario. et qd h. s. e. et si n sint. §. e escariū. | talia sīt

.x Cuius gnis. ut q2 | quibz s3 dem 9suetudinē et i escar. et i potādo qs uti pōt. ut. j. l. pe. az. ac. | dmez. n i dubij

.y Consuetu | locum ee 9iectu ris ex 9suetudie ut hic et s. de l. i. l. si suus plur. §. f. r n aūt i unctis ut hic et s. dl. iij. ille. §. plt. et de l. i. l. iij. et j. d u. obl. l. 9tinuus. §. cum ita. i si. §. et s. d suppllt. l. l. labō. §. s3 de hijs. et l. q uestē. acur. | primus ām

.z Quidā. i. | ministrans in rebz publicas ul' primum pilum deferē s ut. no. C. de epis et c. quis qs. acur.

.& Contineri. in dubio ualet ad qd. s. de l. i. si cui fui. et de l. iij. fuis ut. §. plt. et §. f. et d' tit. no. l. i. f. i pn. s3 ar. 9. s. d fido. in. qitū. §. si qs eode istro. et fac. s. pe. §.

.9 Appāruerint. accipe que refertur dico cū te. et c. acur.

a Basilica. basilicos grece. latine domus regis. u stabāt uenalia. | dixe meū. ut et s. e. argumento. §. si quis addi.

b Non uideri. nā ut restringe p h q | et s. dl. iij. cū qrer. §. lana. s3 qd si n h elat. re. oīa ut legasse. et q que debetur. ut. j. e. seie. et l. titia. §. i. et s. d tritico. l. i. f. in prin. et s. de l. i. sicut serui et facit. s. de peni. le. nā q et d usuf. l. generali. §. i. et de l. iij. qitiz. §. i. et l. suos. §. f. et s. e. l. cū in testamento et l. quintus. acur.

c Inerine electris. pretiosa materia que iungitur argento ad faciendum uas. acursius doctor legum.

gemmis ornamenti. ac.

margaritis. ac.

i. perinunde.

i. pendet. q e. hac.

i. ornamentis. ac.

que

j.

de

Argento cum inctis nō in eis locus ē 9iecturis. dy.

nota

primipilaris.

ttico

—a Et item ex aspectu .i. quod sit pretiosius. ff. in .l. ar. s. e. et si non sint. § f. Sed ubi erat etiam quo mundo habuit. accursius.

—b In utroque mundo .s. argenti vel electri. facit .s. e. l. i. in fi. et l. si quis. et j. in fi. hereditate l. ac.

—c Labeo. nomen testatoris. ac.

—d Usucolora .i. ea quoque quorum color est mutatus. ut .s. de le. iij. l. sicut lana. § purpure quesitum .s.

—e Sed non mutat. videbitur restringi lana ad tinctam tantum per quod erat .s. de fundo. in. l. cum de lanio. § cum fundus. et § quidam. que sunt contra. sed tunc secus est ut hic et plene no. s. de fundo in. l. quesitum. § i. et e contra. huic .s. de supplle. l. legata in prin. item no. hic quod habundans cautela non operatur aliquid ut addat vel minuat vel mutet. sic. C. de testa. l. testamentum. et j. de reg. iur. l. que dubitationis. et s. mand. l. qui mutuam. et C. de fideius. non recte. et s. pro soc. l. sed si adiecit. sed ar. contra s. de usur. si stipulatus. ac.

—f Debebuntur. lane ergo nomen et tinctam continet non hic. sed contra s. de le. iij. l. sicut. § lane. circa prin. solutio. hic voluit testator. et est certum. vel quod hic ipse signum universale quod preposuerat cumsisse. no. s. e. si quis ita le. et j. ut. R. dicunt hic vero naturali inspecta significatione nulla videlicet addita voluntati interpretatione cui obstat lex contra. illud constat necessario continentem et appellatione lane. ut dicta. l. sicut. § i. et facit in aut. de referen. acur. que est naturalis conditio

—g Usucolora. Coloris alba. vel nigra. sed usucolora que est tincta. ut .s. de le. iij. sicut. § purpure. ac. indiget

—h Balneare. quo cum lavat vel balneat. ut et s. e. ar|gumento. § mund. acursius.

—i Inaures .i. anulos quos deferunt mulieres in auribus qui continentur appellatione ornamenti. ut .s. e. argumento. § ornamentum. acursius.

—k Smaragdi. qui gemmarum modo sunt. ut .s. et si non sint § gemme. ac. appellat ergo

—l Margarite. hic gemmas margaritas in larga significatione. nam in stricta et propria aliud est. ut .s. et si non sint. § f. sic .s. e. ar. § f. acur.

—m De alio. s. casu qui sequitur. cum quidam et c. acur.

—n Mamillarum. nominative. vel ablative mamillarum. et dicitur a mamillis. nam circa pectus portabatur. acursius

—o Si maneat. secus si principale exectum esset. ar. et fac. s. de l. i. si ex toto. in prin. et l. quod in rerum. § f. ac.

—p Inter vir. sic .s. e. vestis in prin. acursius ac.

—q Laut. iuris mulieribus .s. ab initio. nam constitutiones autem usu fit de mulieribus vivis. et est ut hic. et s. e. vestis. § f.

[continues] et j. de donat. int. vir. et uxo. sed si vir. in prin. et § i. ac. missis solius

—r De ea. immo contra. ut j. de vi. o. si in. § si sti. so. non sic in pre|mittentis. sic in hiis solius legantis mens inspicitur. item contra s. de supplle. l. labeo. § verum nisi si ea. sed certe vivis et mulieribus vestis non genere vel specie sed usu ac destinatione distinguitur sic fundus. ut .s. de le. i. l. plane. in fi. et l. quod in rerum. § i. et in domo. ut .s. com. pre. si quis duas et facit ad. l. s. de le. iij. item l. e. et s. e. quintus circa prin. acursius doctor legum.

argentum ad usum suum para|tum non videri legatum quod nego|tiandi causa venale habebat, nisi de eo quoque consensisse | eum testatorem probetur. Cum vir. Pau|lus ita refert ita respondisse: | vasis electrinis legatis nihil | interest quantum ea vasa de quibus | queritur argenti aut electri habeant: | sed utrum argentum electro | an electrum argento cedat ex | aspectu vasorum facile intel|ligi posse. quod si in obscuro sit | inspiciendum est utro nomi|ne ea vasa is qui testamentum | fecit habuit. Labeo testo suo re|manere uxori sue nominatim le|gavit vestem muliebrem omnem | ornamenta muliebria omnia | lanam linum purpuram | usucolora facta infecta omnia. | quero si non mutat significationem | non necessarium vestimentorum multip|licando quia labeo testo lanam ac | deinceps usucolora conscripsit qui | desit lana tincta lana esse tecto | sed ex illo vel usucolora in ebdo|minus etiam usucolora debe|buntur si non appareat aliam | defuncti voluntatem fuisse. | Cuicda mundum mu|liebrem septicie legavit: ea | putabat sibi legata ornam|enta et monilia in quibus gem|me et margarite inserte insuper et anulos | et vestem etiam coloratam quam | usucoloratam. quesitum est an | hec omnia mundo continentur. | respondit ex hiis que proponerentur | dumtaxat argentum balne|are mundo muliebri contineri. | Item cum inaures in quibus du|e margarite elenchi et smarag|di duo essent legasset et postea | elenchos eis detraxisset, | quero utrum an in ebdominus

cessit subaudi. ac.

detractis elenchis inaures de|beantur. Paulus respondit: inaure|ant inaures quamvis marg|garite vel detracte sunt. de | alio item. reddit cum aliena | ornamenta mamillarum | ex chilinchis triginta tri|tetum? et in margaritis oc|tringinta .iiij. chilinchis le|gavit et postea .iiij. ex chilin|chis et sex de margaritis de|traxisset.

Pomponius. In vestem virilem | et vestimenta virilia nihil in|teresse esse difficultatem facit | mens legantis. si et ipse solitus fuerit uti quadam veste | que etiam mulieribus conve|niens est. Item quis ante om|nia dicendum est quam legatam esse de qua sensisset testator | non que revera aut mulie|bris aut virilis sit. nam qui|nimmo? Cassius ait se scire quen|dam senatorem muliebribus | cenatoriis uti solitum: qui si | legaret muliebrem vestem | non videretur de ea sensisse | que ipse quasi virilis utebatur.

Pomponius. Scribit Quintus Mucius | si aurum suum omne pater familias | uxori sue legasset id aurum | quod artifici faciendum de|dit aut quod ei debetur si ab | artifice ei repensum non | esset mulieri non deberi. sine | dubio Pomponius hic extra veri|tatem est per falsum. nam de eo | quod debetur sine dubio | utputa si aurum libras stipula|tus fuit hic aurum quod ei de|betur et stipulatum non per|tinet ad uxorem cum illi fac|tum adhuc non sit. Id enim quod su|um esset non quod in actione | haberet legavit etiam in ar|

—s Scribit repensum .i. restitutum ad pondus. sic .s. de ?hen. et quod sepe. § illius.

—t Quatenus .i. quando. et facit .s. loc. l. in naue. et de le. iij. quaeritur in prin. et s. e. quintus. § argento. et de ?hen. et empt. si quam rem. ac.

—u Sunum esset. hic exponit. ut .s. de l. iij. l. cum ancille. acursius.

—v Item scribit pondo .s. pata cum uxoris. item no quod hic pondo et libra vocatur. et sic pondo et libra idem est.

—x Inde vennisti .i. ex illis .v. libris vendidit sed unam libram.

—y Deprehendit in bonis defuncti. acursius.

—z Articulus est. facit .s. e. si ita. acursius.

—9 Exceptione vel submotione immo ipso iure videtur liberatus. ut .s. de l. i. l. fi. ita scrip. so. ubi potius ipso iure. et quod naturali q. d. evidentissimo. hic propter stricto iure posuit. hoc autem si significatio frequentius illa autem raro inveniuntur. ut j. de solut. stichum. § naturalis. per R. sed certe in § naturalis ponit ius naturale pro naturali obligatione. dic ergo quod in l. contraria adiecit expresse hic tacite. et certe illa expresse dic ut no. s. de rebus que inte. delen. l. i. in prin. ac.

.a Petentem .s. mulierem et facit .s. de le. iij. stichus. § sirem et l. qui concubinam. § stichus. et l. uxorem. § testo. et l. iul. § pla. et § f. et l. nup. et l. hiis

ribus. in prin. et C. de medico. et s. de l. i. l. i. et xvi. et l.

restringit generalitatem precedentis. sic s. de uino. l. i. §. i. in prin. et s. de l. i. sicut fuit et C. de pedi culis. C. generali. acursius doctor.

tifice falsum est. si aurum dederit ita uti ex eo auro aliquid sibi faceret. nam tunc licet aput artificem sit aurum domini tamen non mutatur manet tamen eius qui dedit. et tantum uidetur mercedem prestaturus. propter artificis. per quod eo producimus ut nichilominus uxori debeatur. quod si aurum dederit artifici ut non tam ex eo eo auro sibi fieret aliquid corpusculum. set ex alio tunc dominium transit eius auri ad artificem quippe cum permutacionem fecisse uideatur. et ideo aurum non transit ad uxorem. Item scribit quintus mucius si maritus uxori cum haberet .v. aurum pondo. legasset ita aurum quodcumque uxoris causa paratum esset uti heres uxori daret. etiam si libram aurum uxor uendiderit et mortis tempore aurum pondo .iiii. libre non plus heredem teneri tamen .v. libras heredem esse obligatum quam articulus est presentis temporis demonstracionem in se continet quod ipsum quantum in ad ipsam uim obligacionem pertinet recte dicitur. et ut et ipso iure heres obligatus sit uerum tamen sciendum si uiuus alienauit testator non libram ad diminuendum uellet ex legato uxoris sue tenetur ut reuocata uoluntas defuncti locum faciet doli mali exceptionem ut si per seueret mulier in petendis .v. libris exceptione doli mali submoueatur. set et si ex necessitate aliqua compulsus testator non quod uellet diminuere ex legato tamen mulieri ipso iure .v. libre aurum debebuntur nec doli mali exceptione nocebit. adi

sus petentem quod si ita legauerit aurum uxori auro de ecclesia incipiatur mutuum uerum tamen testamentum scribit quintus mucius uerbum scriptura habeat in se et demonstracionem legati et augmentum ideoque ipso iure alienata libra aurum. aurum .iiii. pondo non remanebunt in obligatione nec enim uendidit immutauit quia ex causa alienauit testator

Paulus. Ticie aurum meo cum quasi sine mendacio uiri aurum pondo .v. dari uolo. quero an heredes ad prestacionem integram uiginti tenere aurum an ad precium et quesitum ad prandium compellendi sunt. Paulus respondit aurum in ciuitate quo queritur prestari oportere aut precium eius quantum comparandum fuerit. Item queritur si interea precor ita pronunciauit ut stamacena Procerius set tutores audiendi sunt ab hac sentencia a pupillum adire sunt quem pronunciatum est apud successores eius in integrum restitui nolentes Paulus respondit. precor eius qui de auro legato cognouit fundendum tamen prestari iussit recte pronunciasse uideri.

Scevola. Seie dulcissime procurarum quod elegerit fideli cum commutacio ut dareturque eis cum in hereditate non sunt nisi trulle scaphi modiolus fiaticulle an seia ex his speciebus eligere potest. respondit cum omnia potius comparata poculis dicimus posse eam ex his eligere.

Paulus. Ornamentorum appellacione uestem muliebrem non contineri nec ceteram hereditatis uel similiter respondi.

Scevola. Ex testamento et codicillis multas species tam

.b Ornamentor. hic dis. qui sol uit ul' fuit co fessus eius muliebrem uestem. ut et C. de inof. test. l. cum test. secus si in uit. ut. s. de offic. l. Item nec testatoris error facit. ut s. de fuspell. l. labeo. s. in iustitiam sic ul' principis ut. s. de off. p. l. et s. de sup pell. l. i. in. C. l. item facit. s. de usuf. l. i. stichus et s. argumento. C. ornamentorum. et del. n. l. uinum. C. si item. et de l. i. si domus. C. l. i.

.i Tracta specialiter propriis nominibus per expressis. ut ad oculum ul' ad intellectum demonstrando ad quod s. si C. pe. l. certum. et aut edicit suas. et tunc ex pones. i. inue te. i. rehabite. al' enim non ualet ut s. de l. i. si domus. in prin. nec obstat. i. prox. C. ut i diceos. Si aut sciebat quasi alienas tunc die inuenite. s. uenales. na uel ipse ul' extimatio debetur. ut s. de l. in. n. dubium. C. fac. s. e. seie. et del. n. uinum. C. si item. acursius.

.k Sempronis tabiana. a loco sic dicta. acur.

.l Si elegerit. s. sempronia. ac.

.m Eodem. s. generalitate que ex his que testatoris non erant sibi competere electionem puta

.c Tracta op pot. ad h. s. e. l. i. §. f. et l. cum etiam. al. cum aut in prin. et C. de donat. si quis. ar. in prin. s. de sol. paulus. ar. s. hic non fit enidio dampnum.

.f Credere cum ad huc iusta extimatio possit solum s. de l. i. non amplius. C. cum bonor. et de usuf. l. i. generali. C. f. et l. fundi. et del. m. titia seio in prin. et del. i. si domus. C. qui obtentur. s. ar. s. m. e. l.

.g Seie elegerit. licet ipsa non sint. C. cum alicui. aurea. non ergo a reum a testatore expresse

tam but legata. acursius doctor legum. acursius doctor le

.n Synthesi. a loco sic dicitur. acursius.

.o Singulas. s. tres. acursius doctor.

.p Si heredent. s. intestatoris bonis. acur.

.q Ex his. non restringi larga uerba testatoris per mentem eius que talis presumitur. ar. s. de l. n. unum. C. si item. et s. e. l. seie. acursius.

.r

[illegible]

a Ε nõ eẽnt. in testatoris bonis. ac. b Ε prestaturum. nõ ergo est nullum. hic non. acursius.

c Ε extimatorem. nõ aliud. s. et extimatorem pro alio solui. sic. s. e. titie cum filijs eorum. Sed que erit hec extimatio et cum in genere sit relictum. ar. qd ipsa eliget illud extimabitur. acursius.

d Ε Seia contingeret. s. i. si uixero. e Ε hr. aut nõ. i. si nõ uixero et siue hãs nõ. siue desit. ac.

f Ε dei. ut crucẽ. s. m. h. s. ẽte hec tpr. xpe nõ uenerat in uirginem. uide dic. i. qndam et maiestatẽ. acursius.

g Ε in patria. sua et qd dicit statui. i. erigi ex subscriptione q contineatur q ipse fecerit. ac.

h Ε dona. i. huiusmodi signa dei. de quibus dicit. inst. de re. diuisi. §. nullius. acursius.

teum. i Ε argenteum. imo uidetur q minimus est ut eneum. ut. s. de l. i. si ita inst. et de l. in numis

nūmis. so. s. h. fauore religionis. et ar. s. de relig. l. sunt persone. Item legatarij dignitas qui est deus uel templum. ar. s. de l. i. si funus plurium. §. f. ac.

mundus. k Ε Si uxori: quid sit mundus dic. ut. s. e. argumento. §. mundus. acur.

(Seia testo. dignitas legatarij auget legatum. dy

l Ε tuenda. Idem si destinata. s. de l. iij. ite le. §. Item ite. si aut nil datum uel destinatum est. tunc q tum ad eius usum sufficit. ut. s. de l. iij. cum quereretur. §. lana. in fi. §. acursius doctor.

m Ε captones. que eunt ad. ut. s. de usuc. l. si rem. et q me. cã. si cã cum ex. §. aliqn. et de transact. cum aliquis. et de a. hen. empt. l. in lege. ac.

n Ε uascularius. qui facit uasa in quibus continentur pertinentia ad mundum et uendit. Item dr fab cũ sit largum uerbum. ut. j. de u. si. ferri. §. i.

o Ε cum ita depositum. quidam dicunt ab alio depositum uel cõmodatum apud se testatorẽ pro quo ẽ. s. l. pr. in prin. et §. i. et q dicit asc. s. legatum. s; melius dicas a se depositum apud aliũ uel cõmodatum alij.

p Ε Item casellis. s. nõ deberi. ac.

q Ε custodie. qui possit hr testator quo uult s; in cõmodato secus nisi usũ perficiat cõmodatarius. ut. s. cõmodati. l. in cõmodato §. sicut. acur.

impprie dicitur hic thesaurus. r Ε thesaurus. ut et al. s. de rei. uen. a tutore cõno. q que perinentis cã uel qui inde amouetur nõ uidentur ẽẽ. al sic. ut et s. de l. i. l. h. §. legatum. et de l. iij. si ita cum filius eorum. acur.

s Ε solebant. sic ergo futurum pro perito posit. sic. j. de u. si. ubi; erit. t Ε cum moreretur. s. testator. u Ε translatũ. ut ibi perpetuo sit.

x Ε iniussu. i. nõ iussu ad q. s. de l. ij. l. cũ ita. le. in princ. acur.

y Ε Medico contubernali. que secum in castris cohitabat. ut. s. cõmod. l. rem. §. in exercitu. acursius.

z Ε testim. uo. in spta presens seu testi tps. sic. s. de l. iij. nomĩ. §. i. et l. uxorem. §. testo. et l. nup. §. hijs uerbis in prin. et j. t. i. aureli. §. ij. et iij. et l. fi. §. f. et s. de cõstit. pec. ite illi. §. q dr. et s. de testib. l. ad testium. §. i. et s. e. l. si ita eõ. ar. j. s. t. i. l. mela. §. i. et C. que res. pig. l. f. et s. de uno. le. l. quidam in prin. et C. ne de statu defunc. si mat. et de l. ij. si ita quis. ac. significem. et

ʒ Ε uxori omĩe le. ẽ nẽpe huiusmodi uerbo generali omĩe tale argẽtũ. ut. s. de sup. ut. pred. l. si fuitus. r. et dic omĩe. s. balneare et fac. s. de tri. le. quam in pn. et j. t. i. aureli. §. ij. et s. de l. iij. sic pue. 9 Ε festi. i. uina potabã ego testator.

a Ε mulier inferri mihi. i. sepelliri meum. acur. b Ε exornamentis. sub s. et hic restringit precedens quamuis. acur.

c Ε uiriola. genus ornamenti ut botticelli. uel canelete et smaragdi sunt in uirioliis in botumcellis. ut. s. e. argumento. §. ornamenta. in quo uj. s. smaragdi. i. gemme insunt. ut. s. e. et si nõ sunt. §. gemme. ac.

[Et sic est. s. e. in prinĩ. huius. l. et de l. i. si domus. Sed in illis dectis rebus sensit hẽt testator. ut et s. de l. i. si domus. §. f. et l. senat. §. fi. acursius.]

argenti quam uestis sericae fecerit ter-
tiam decimi Titium reliquit quae-
ro an non etiam species legato cedant
quaecumque in hereditate relicte essent i-
nuente. R. eas cedere quae inuen-
te essent et prestantur de ceteris co-
uenerunt si inuente fuerint pre-
stentur. Sempronie pie bene amplius
cooperimentum cabarae et tunicas tres
cum palliolis quas elegerit dari
uolo. quero an ex uniuersa ue-
ste id est ex synthesi tunicas singu-
las et palliolas Sempronia eligere
possit. R. si essent tunicae singulae
cum palliolis relicte ex his eli-
gendi eligi posse quod si non
essent heredem uel tunicas et
palliolas ex synthesi prestaturum
uel uerum estimacionem earum.
Seia testamento ita cauit si mihi
per conditionem humanam conti-
gerit primum facam. Similiter rem non
ab heredibus meis fieri uolo uel
signum dei ex libris centum intra
ta facta esse in propria statui sub ti-
tulo pro pristine mei subscriptione no-
minis mei quesitum est cum in
eo templo non nisi aut aera aut
argentea tantum sint dona he-
redes scientium ex argento an ex
aeramento signum ponere compel-
lendi sunt an etiam. respondi
secundum ea que proponerentur argen-
teum ponendum

Legatis Si uxori mundus mulieb-
ris legatus esset ea tantummodo
deberi ossilias lab. respondierunt

mũdo contentis. ac.

que ex huiusmodi ita intendi causa
uxori animo fuissent aliter enim
interpretantibus similiam forte
capsionem si uascularius aut
faber argentarius uxori ita leg-
asset. Cum ita legatum esset
argentum quod in domo mea e-
rit cum moriar ossilius nec qu-
od depositum est arce nec quod co-
modatum reliquit argenti
legatum uideri R. Idem consi-
lium de commodato Labeo quo-
d depositum est ita deberi si pre-
sentis custodie causa non perp-
etue uelut si thesauri depos-
itum esset quia illa uerba quod do-
mo mea erit sic accipi debere esse
solebat et hoc probo. Et seius ser-
uum respondisse scribit cum a-
rgentum quod in tusculano f-
undo cum moreretur habuisset

.s. testator. ac.

legatum esset et quod antequam

domo. ac. i

cum moreretur etiam ex urbe tus-
culanum usus testatoris trans-
latum esset debere contra fore si
usus translatum esset

Seu. Medico suo contubernali
et communium expeditionum
comiti inter cetera ita lega-
uerat argentum uinatorium in
eum dari uolo quesitum est ai
pater familias in diuersis tem-
poribus rei publice causa absfu-
erit quod uinatorium argentum
in legatum comprehensum
esse uidetur. respondi quod ha-
buisset argentum uinatorium
eo tempore quo testamentum
faciebat deberi. Uxori sue testa-
mento ita legatum est Sempro-
nie domine mee et amplius arg-
entum balneare quesitum est
an etiam id argentum quod
diebus festis in balneo ita consu-
euit legato cedat. respondi c-
onsequens legatum uideri. Mulier
decedens ornamenta legauit
ita Seie amice mee ornamenta
muliebria dari uolo eodem test-
amento ita scripserat funerari
me arbitrio uiri mei uolo et
inferri mihi quecumque sepul-
ture mee causa fecerint ex orna-
mentis lineas as duas ex marg-
aritis inuolas ex tin aragdi ...

d Ε prime uel quam epta si ut uoluntas aut s. de l. i. suo ali. §. f. uel quod subordinatur uidetur ademisse ab uniuersali legato. s. si secundum sepelliatur. ut et s. de l. ij. l. an plt. §. ate. et de except. do. pure in prin. et s. de condic. ob ca. l. si heres. et j. de condic. et de. si. et eum. et l. quibus. §. f. ac.

12. e Ε peculium leg. ac.

f Ε Omnibus legantur. ut et in s. de l. §. sigis debitor. et

g Ε domini. in modo cõn rõne uidetur nõ ualere. ut i s. de l. §. si rem. s. et s. de l. ij. meminus. §. et plt. in fi. acur.

h Ε ualere. le. ualet. ergo in propria re legatarij. et sic est s. C. de l. propria. et alie plures. so. ualet ratione iuris q

k Ε priusquam. q al nõ ẽẽt. ut. s. de pig. act. si rem. §. omnis. acursius.

l Ε luciũ. s. legatarius. et q sit legatum ei pignus.

m Ε fiut. s. q omnis obligatio remittatur. q presumitur. s. r. qd non placet. aliud est in cautione. et est ratio diffic. ut. no. s. de pact. l. labeo. et l. postquam. acursius doc.

n Ε lintõis. i. sicut liberatur pignus solutione debiti. ita p legatum si hoc expresse uoluit testator et facit. s. de l. iij. l. iij. §. f. acur.

o Ε Heredem hrs hedis. nec enim coheret persone hec prohibitio. si exprimat õ. ut ar. j. c. l. nõ solum nrm. §. i. et ij. et s. de l. i. suo alieno. §. test

h Hec scriptura factum. puta monumentum et sub fundum lego. c. no. quia iuramentum remittitur. si non factum. ut .j. e. . in f. acursius dic.

.u Hanc debere facit .j. e. cum tale. § rescriptum. ff. de l. i. turpia. acur.
.x Etiam videri. sic. s. de donat. inter vir. et uxorem. l. si donare. § si sponsus. ff. de excusat. l. i. § sed et si propter. ff. de liberis et post. l. ideoque. ff. de l. i. stichum extra. et de l. iii. uxore. § testo. sed arg. contra. s. de testibus. l. heredes. § siquid post. ff. de adim. le. cum s. ius. ff. de pig. l. fideiusso. § lutius. acursius.

i Finem. i. conditiones. quantum ad finem. quia satis est unam impleri duae tamen vere sunt conditiones. ut. s. de condic. instit. l. x. sic et duorum reorum obligatio una est. propter unius rei solutionem. vere tamen duae sunt. ut. j. de duobus reis. l. iii. § f. et l. eadem. § f. et quare u. c. si duo. ac.

m Partes. quia duobus modis adimpleri potest. et fac. instit. de pupilla. substi. § igitur et de arbi. quod tamen et l. celsus. § idem ait. si ubi utrumque implenda est. s. in. l. celsus. acursius.

n Facturum. s. iuravit.

o Admittantur. quia si non iuravit et fac. s. de condict. instit. l. que sub condit. in prin. et de l. iii. l. non dubium. § i.

p Cui eadem accessit. i. non decrescit. ut. C. de caduc. t. § si autem. ibi similiter nemo et c. et fac. j. de suis et le. gi. he. l. si ex pluribus. ff. de usufr. accr. l. idem et si. § si mihi. ff. si pars. her. pe. l. ii. et j. e. si separatim. ac.

Idem. Iure civili receptum est quotiens per eum cuius interest condicionem impleri non fit quominus impleatur ut perinde habeatur ac si impleta condicio fuisset quod plerique et ad legata et ad hereditatum institutiones perduxerunt quibus exemplis stipulationes quoque committi quidam recte putaverunt cum per promissorem factum esset quominus stipulator condicioni pareret.

Idem libro iii ad urseium ferocem. Cum pareret quinquaginta liberos(?) chrestus(?) fundum legat si mulier duorum eorum suo libros ex parte creavit deinde soluto secundo in unum ad priorem virum redierit non intelligitur completa condicio quod testatorem verisimile non est de his liberis sensisse qui se vivo ex alio suscepti fuissent.

Idem libro ... Hec scripta. si Titius iii. dederit aut iuraverit se aliquid facturum. utramque condicionem expleuerunt. h(ere)dem ... partes quas sic utriusque scriptus erat sub condicione si iuravit se .x. daturum aut monumentum facturum quamvis sub a ... ad hereditatem vel legatum admittatur tamen intelligitur facto quod facturum se iuravit solo iuramento remisso.

Cum eadem res alteri pure alteri sub condicione legetur an cum alter pure alteri sub condicione legetur his scriptus est pars legati vel hereditatis deficiente condicione accrescit ei cui heredi cuiuscumque pure legatum vel hereditas data est sicut hereditas cuius adita fuit.

Africanus libro ... In testamento quidam scripserat ut sibi monumentum ad exemplum eius quod in via salaria esset publii demetrii fieret nisi factum esset heredes magna pecunia multare. Et cum id monumentum publii septimii demetrii nullum repperiebatur sed publii septimii damae erat ad quod exemplum suspicabatur eum qui testamentum fecerat monumentum suum fieri voluisse consulebatur heredes cuius modi monumentum se facere oporteret et si ob eam rem nullum monumentum fecissent ex causa(?) repperirent ad quod exemplum facerent num pena teneren(tur). Respondit si intelligeretur quod monumentum demonstrare voluisset eos qui testamentum fecisset tamen etsi in scriptura erratum esset tamen ad id quod ille se demonstrasse animo sensisset fieri debere. Si vero voluntas eius ignoraretur penam quidem nullam vim habere quando ad quod exemplum fieri iussisset id nusquam exstaret monumentum tamen omni modo secundum substantiam et dignitatem defuncti exstruere debere.

Paulus. Filie sue ita quis legaverit si tutoris(?) filia mea arbitratu tulliani(?) nupserit ei tot aureos heres meus dato. Titio autem testatorem mortuo tutoris(?) nupserit querebatur an legatum ei debeatur. Respondi deberi. Titia uxor mea optato phrygicum(?) primum et agathean(?) ancillam quam meretricem(?) cum moriar is qui testamentum fecit agathe eam quando testamentum faciebat vendidit et postea ancilla serviit et ex his unus athee(?) nomen imposuit. Quero an eam legata videtur. Respondi legatam videri.

Iulianus. Hec condicio si in capitolium ascenderit sic recipienda est si cum primum potuerit capitolium ascenderit.

Idem. Si separatim mihi tibi fundus pure tibi sub condicione legatus fuit et tu decesseris antequam condicio existeret non habeo necessitatem implere condicionem ut pure cum si condicio defecerit pars quam ne dicturus eras accrescat mihi.

Africanus. In testamento ita erat scriptum Stichus et pamphila liberi sunto et si in tutum(?) coierint. Ita heres meus C. dare damnas esto. Stichus antequam apertae tabulae decessit. Respondi partem stichi defectam esse sed et pamphilam defectam quod dicatur. Videri eodem pretium eius ad heredem remansuram. Si et si vivit vivere(?) et stichus nollet eam uxorem ducere cum mulier parata esset nuvere illi crede(?)

.y Hec condictio § cum primum. post mortem tamen testatoris. ut. s. e. l. ii. ac.

.ç Ascenderit. aliter sit si stipulatio concepta in non faciendo quia tunc quando desiit posse fieri nisi in casibus. iiii. ut .j. de v. o. l. ita sti. § sab. Item et in legato secus. s. si in non faciendo est condic. quae statim datur prestita caut. mutiana. ut. s. e. l. i. mutiane. et hec ubi in persona legatarii. set in herede idem indistincte. secundum az. ut probatur .j. t. i. l. i. § item sita le. acursius.

.q Si separatim defecerit. te vivente. acursius.

.9 Accessit. i. non diminuitur. ut. C. de ca. tol. § ubi autem sic. s. e. hec scriptum. § f. vel dic accessit ut auferri non possit. quod in idem recidit et facit. s. de her. insti. l. si sub condict. acursius.

a In testamento condit. videri. immo videtur quod non. ut s. de an. le. l. annua. i. ro. contra. so. speciale est et ibi in alimentis. set et iacis distinguit. ut .j. e. l. illis. Item adverte est quod s. de condi. insti. l. que sub condit. § quotiens ibi mortuo aut et c. so. cum sub condict. quid mihi relinquitur refert. utrum pendeat ex facto meo tantum ut si manumisero servum si ascendero capitolium. aut ex facto meo et alieno. ut si contraham cum illa. vel si morer. cum illa vel si dedero ei .x. in primo casu si impedior totum consequor. ut ibi non fui in mora manumittendi. ut. j. e. l. penult. § i. si in pedior per alium nil consequor. sed impediens libertatem tenetur secundum qualitatem delicti. vel l. aquil. vel furti. vel act. in factum. ut. s. ad. l. aquil. inde neri. § item vel. et de condit. fur. l. iii. et de condit. ob. c. d. l. iii. § f. et j. e. l. quibus diebus. i. re. sed illo non existente solum do forte equum erit me adire licitum admitti. ut. s. de co. pro quasi. f. e. l. f. in fo. casu si impedior casu mihil consequor non in casibus. ut hic. et j. e. l. cum ita datur. et l. titio. § ant. ff. de condict. c. d. l. iii. § f. ff. de an. le. sic scio. i. ro. et j. e. illis. Idem quandoque partem consequor si pro parte impletur condictio que in duos erat collata. ut .j. e. l. plt. § item. Item si impedior per alium in cuius persona posita est condictio totum consequor ut hic. illud no. quod nullo casu et nulla condictione et quid consequor si stet per me. ut hic. ff. de condict insti. l. f. in causali aut conditione si casu defitiat certum est me non admitti. in mixta dico idem sive per casum sive per alium deficiat quia non pendet ex facto meo tantum. ut. C. de instit. et substict. si pat. secundum jo. et facit. C. de condit. insu. l. legatum. acursius.

q In testo suspicabatur. acur. tamen non expressit illud
r inscriptum. s. testam. vel dic scriptura a. i. sub scriptione monumenti quod erat ibi. non erat ita ut testator direxat. nuit ergo alius hoc locum penam. sed
s nullam. in. §. s. de hiis que pene nom. l. i. et in his. de l. § f. sed forte speciale in hoc casu. vel dic quod erat ius antiquum quod non valebat pena. acursius.
t Debere. compelluntur autem pontificali auctoritate. ut. s. de pet. her. hereditatis. et de an. le. quintus. non tamen committitur pena ut. s. dixit et facit .j. e. que condicto et l. quibus. § f. ff. de usuf. l. l. legatum civitati. ff. ad sill. l. iii. § si condictol. et j. de iur. iur. l. non pot. un. ff. de usuf. l. pecie. § f. sed arg. contra. s. de condict. poe. l. i. § ei.

Certa res que substituitur in loco alterius a consimuit condiciones eius in eum locum substituitur hereditatis. d.

nisi

casu

Videlicet et deinde.

—a C debet. sic. C. d insti. et substi. l. a. vj. qn̄ di. le. ce. l. v. §. ite siq. et s. de an. le. me iua. j. ve. Item facit. j. d statu. lib. fuus. §. impr. et s. d ami. tu. qui filiu. inspecta ppa ubi figficatiō. ut et tn̄ oputet esse

—u S iquis n̄ repellatur. imo nō repelli. ut. s. de l. ij. l. siquis quos q̄ ē ee so. hic nō potat quia in fraude cditor̄ fieret. ut. s. de l. i. fuum. fi. § sito

—b Q uātus soluē mix ta ex faciendo et dando. ut. j. e. cū fuus.

—c E rrarit. Item credo et si nō erret s; bn̄ sciat mi nus solui dū tn̄ fuus bo na fide faciat. et facit. C. de tn̄ fact. preses. et s. de usu. usu. l. eū qui. § in po pulanb; et s. de fidei. li. si pure. ac. nocet. ut et s.

—d F alsa e. demōstratō.

—e A listem. n̄ errādo s; ex certa sciā. ut et s. d h̄. insti. l. nemo. § i. al' nul ualet. ut. C. de falsa ca. l. i. et C. de h̄. insti. si pat' et C. de testis. l. professio q̄ sūt c. s; ar. c. huic so lutōi. s. de q dict. insti. l. summa. § ce. Itē c. s. d h̄. insti. l. f. s; ibi fuit fla cā hic demō tō. ad qd ē. j. e. cum tale. § fla. Itē c. s. de l. ij. titia. in prin. sol. ut ibi. Item fac. s. d an. le. titia. § f. acursius dec.

—f A mittetur. fac. s. de h̄. insti. l. in tps. § f. et de sta. t. l. duo. et s. de l. ij. l. viij. § fuit. et quod ibi no. ac.

—g A ccepit. nō ei desinit libtus ee quo ad plura. ut hic et s. de usu. aur. et anul. l. i. et j. de bonis. lib. l. cum prin. ac. C. d adopt.

—h A ptius. facit. leg. cum in adopt. et s. d adopt. l. pat adopt. ac. diuis; no.

—i E t siquis le plurale nō geminare significatōe; singlaris. sic. s. sigs caut. sip sium. § i. et C. fam. hic. quot. et de q dict. ins. si pl'or. et s. d h̄. insti. hec acti; el. p'fa. et de ueg. l. ij. § sine gotui. ar. c. s. d pig. act. l. fi neces. § si anua. et C. de impu. et al' sub. l. qu'is. et l. cum quida et facit. ad §. s. de q dit. insti. l. ij. et d l. i. stichum. et de l. iij. q cōi. § stichus et de h̄. insti. ta lem. § f. et cerebr; dubi. et quot. libtis. acursius.

—k N ominatim p'mq;. fallit ei q;; ut. j. et adite. quot. el. n̄ inq̄uā et facit. s. sicut. pe. l. eius. et s. de h̄. insti. quot. §. siquis nom. el. hijs ubis §. f. ac. odit plurimq;. na

—l E int q;; fallit. ut. s. d l. i. l. vj. el. si hic. s; tunc nō demōstratōis. uice s; o dictōis ponit. ut ibi dr̄.

—m L euissima. testator re liquid libtatem sb plurib; odictōib; sepatis positis. ut. s. de man. t. qd uulgo. nā acci pitur que ad libtate; pducat ut hic et q̄ facilior et melior est suo. ut. s d manu. t. l. ī libtatib;. et j. e. qd traditum. ac.

—n P ublius cordit. i. p fessus est se susceptimum. i. ac.

—o I anuarijs. hec idem uidetur posse plan mant. d ofilib; §. hec aūt a nobis. Item ad hoc qd primo fiat designatio postea susceptio. est. C. de mg. mu. l. decuriones. s; ar. c. C. de aduoc. diu. l. p hac. § sexcenti. ubi in uitur: q in kl'is. apr'l. s; forte sm diu sa tp'a. et facit. insti. de l. § ullo. acursius. C. de insti. et sub. siquis.

—p E d'lei. q; et uiuo testatore potuit iplen. ū ac. —q T itia agens. i. h'ns. —r R epleuet. i. d'leat dari stati an̄. xvj. annos opletos. acu.

—s R epsentare. ppa facie q; uīn est filiu; nō implesse. xvj. annos. n̄ amplius ad. xvj. annos puenire posse. s. d uf'is. si stiplat. et s. e. si

—t T ransferre. facit. s. d ū. o. l. in illa stip. et hec sue. §i. s; c. j. d uir. fi. l. si scalai.

legatum deberetur. Sed hoc ita si aut porro inutilis fieret quia nam cui nunc legatū sit ita ut Titio si Seiam uxorem duxerit heres meus .c. dato. Siquidem Seia de cesserit: moriatur defectus condicō nis. At si uero ipse decedat: uidē ad heredem suum eū transmittere quia morte eius condicō defecisse intelli gitur. aut uiuente siquidē Titio ipsa uxorem ducere: ipsius fidē condicō de fecit nichil ex legato consequitur. In telle aūt nolūte nubē cui si per ea fē cerit legatum ei debetur.

Item. Q uamuis res reddere ui heres a liud sit quam reliqua solue tamen si ita tu libi: heredis culpa siue fraude tamen sem nunc solutum uictor fit. Eo a fide reddita se re recs estimatium fuit h terum fore tamsi ita ostenditur ne minem tamen sed condicō ita intelligi ūsius esse unquam ad libertatē puē turum sic imprudentiam unū solu tum esse s; ita accipienda aut si qui s quum res redde uīsu sent p aliq̄ em rem sui dolo. in. sunt res reddid it irredi s quor; tamen computatem enaret.

Q uar. F alsa demonstratō in legata rio in fidei comissario nocet in here di instituto. ueluti si fratrem direct. l. sororē. l. nepotē. l. quodl; tale t; h; tamen sacul' ure tostō tib; diui seu. tam catum ē. s; si potuol si a sit de nomine in s plures qui plau int fuisse de se defunctū ille admi ttetur. s; sicut qui liberto. i. unū li bto s legatum fuit non indicato legatum amittit quia postea an nos ab imperatore et accepit nam h; uo or eius aūtdu h; nō cōd uni tate et ita diui seu. tamen rescriper unt s; sicut si legauit item ita sim ortis eius tpi erit nec tr eius inici tur nec etiā modo eius legata n uin delegatur. quid s; sicut cerpsit q's stichum et pamphilum ticos do lego

do lego si mei erit cum moriar t unū ex his alienauit an alte p ositi a legatario uendicaret placet non dicam nam hui fui no nem noet plurali sit p eo optz accipi atq; si separatim duri ut su tium si meus sent cum moriar.

F lor — N omina titō do. L atum cum aliud legetur ita ut uo ti do an p demonstratōem corporis. l. artificii. l. officii. l. necessitudinis l. affinitatis nichil interest uta si demonstratō plurimis in eo uoit fi gitur nec interest an falsa an uera cit si certum sit quem testator demo strauit inter condiciōem et demonstrācō em interest. ex demonstratō plurimus fi a item ostendit qd factum.

P omp. L euissima libertatis condicō ea intelligenda est que ad libertatē pducit quamuis natura grauior sit.

Q pauli. P ublius C ornelius menius testō suo ita cauit q's sal tem ibi his heredes uerint do lego fidei comitto uti. ij. det gra osicio sororis me e filio in honore conseruat. el. uiuo meuio seu consul designatus ē t minimum edid deni ex his ta uittat consulatum est ingressus an ita meuius dece ssit queto an. xl. seio deleeamus marcelli. r. debet s; titia a codicillis de pdiutur que in testamento tu e reliquerit ita cauit et repeto septicia si filu q; mea o meo cum annor; xvj. erit eam pdicta restitues et si filium meū xvj. erit nō impleuit annos petō uti reddas ea restituas publio meuio i gaio cornelio q'o cui se ptici a decesserit deni fili' q' uici decimum agens anni defunctus sit an repsentet fidei q; xvj. anno impleto t h; eres septicie testi tice publicio meuio i gaio cor nelio deleeat intelleg. r. septi ciam ius quo dicitur pdiutur h; a

dent. a; —q I nstitutos et substitutos n̄ aūt aduenientes ab intestato. ut. ar. s. de uulr. sub. quibus. § h aūt. ac. eiusdē gradus. acursiu.

.a F acetas p s̄oas. s. ōs gradus forsan. et si d fi

.b E grad. et oms p s̄oas eis tientis portio sit pro non scripta. ut. C. d ca. tol. l. i. § hijs ita. et s. d l. i. l. ciuitatib;. § lutius. a; li aliud sit i legato. ut. C. de ca. to. § in p'o. et distingue. si q dictio est apposita in omnib; p sonis heredum transit cū honere siue p non scripta siue in ca caduci siue caduca sit pars deficientis. si aūt nō oīb; tunc aut omnib; eiusdē gradus. et tunc idem ut alij eidē gradus impleant. si aūt nō omnib; s; qb; dam de eo gradu sit adiecta condicto. siquidē

uider ul' fm. b. i manumis sio tm est probibita et actus et manumissi onis. hic manumis sio tantū ē p hibita uel ibi p fui dele tum hic et p manumit tente. ul' ibi etat et ut min ster. ut et s. de l. ij. siquis tito. hic. ut le gatarius.

—x E t hic. p s ei et tpr ac capitur. a; et fac insti. de duat. § i. et s. d aut. et ar. le. l. f. § f. ac.

—y S ine tito. sub audi. h'res dato. q̄ē insiti. acursius.

—z C ertiare ro. i. a de bitore ex egero. et facit. ad. l. s. de h̄. insti. l. et asse. et de odi. insti. § insti. tal'. et C. d codicill'. l. i. acur.

—& Q ue cō dictō ad genus. i. gnāl' ad oms per sonas i stituta ut si sca insti tōe. et sub. ita dic cauē h'editas mea de feretur ita sit t h'res siti tio. r. de

Q uamuis. aliud reputat p ferre fuerū. qd bona fide fuerū est dy.

stra

auctās.

Plata condictio si supest di eo. supest et diei effec tus. hoc di cit. dy.

est pro nō scripta. differt h'ditas que uadit cum honere. ut dixi a legato qd̄ nō trāsit s̄m. h. s; quidā dicūt q̄ in h'ditate non transire cum honere. ut ar. ff. de do. ℂ ipo. s; est ar. ↄ̃. de ca. l. cum tatib;. S; dicūt q̄ ec ibi fuit appositum in psonis oīum honus. si aūt alio mō d'ficiat relictū h'ditatis ul' legatū ut incāt caduca. ul' caducum uadit cū honē. ut C. d' cadu. tol. ℂ pro so. ℂ sin aūt. in eo quod dic similī mō. ℂ suū. ℂ quibus. l' ubi tn̄ sint ↄiuncti. si aūt re tm̄ nō uadit cū honē nec dicatur accrescere si nō d'accresceret. ut C. d' ca. tol. ℂ suo. et fac. s. de h'. insti. l. subↄdit. ℂ s. e. si separatim. acursius.

c ℂ cū ita scriptū. secus in stip. que non ual; si ēt us locus nō ē. ut. s. de u. o. qui insulam. acursius.

d ℂ dom alium habuit. sic. C. de epis. ℂ. l. nulli. ℂ l. siquis ad decli.

al'n̄ ipleas uel ↄsequens cum p alium impedians. ut. s. ad. l. acquil'. in̄ necatus. ℂ. id. iul'. s; tn̄ impediēs si nullo mō implere potuisti. act. in f̄cm. ut. s. d' ↄ. c. d. l. iij. ℂ. f. ℂ d' dō ℂ fr'ē. iul'. secus si per cāum impedi or in tali. pōtatiua. ut. s. de ↄ. inst'. l. q subↄdit. ℂ. quot. ℂ no. s. e. intestō. s; si ↄdictō ē casualis uel mixta. q cuiq; mō deficiat nil ↄsequens. ut. C. de insti. ℂ sub. l. si pater. acursius

hui'; h'redi suo reliquisse tēn uidi oē uolūtatē testatoris repsentē fideicō. desideratū itaq; ad substitutos pueniat q̄ ad puerum puenire. & a septicia & ab h'edib; titiui; & ulq; quidē uidetur repsentare fideicō. s; nō ē uerisimile ut maritus uoluit testatrix ad substitutos id transferre nec ē quid intitet q̄ septicia an ēcessit. nam si pū uixet nō p'inc se ptinē h'edes aūt septicia posset ou

G aūi. S iqui seu q̄ ipse C eum

m. aūi mete nō fecit legauit ī ut eū legatari' manūmitte. & si a legato nō repllatur nō ē compellendus ut manumittat. ex tacēt. s̄m uolūtatem testōris facē ↄplicē fideicō legē meū sit fuum tēn uel seruū ita legato non ēē repellendum eū cū magis legatarius ↄmodū testōris uel suo aūi h'edē h'ē uolunt.

I tē S eiia scripto testō ā aūni codicill'. legato titio l; codicillis legatum explicitē. tn̄ ex testō b; sola quintita que in codicillo legata ē. nam rap' ucēs legata ita ut fide quātum ei pepias scripto

L quātum ex illa acerē de tutio bē la. Q uerō ad gen' pro. C dato uat nō ad ē ast. tantas psona puineat etiam ex ut in ane trans eē testi. ia domine h'edes instituto ptine. etiam si orō ad ē pro admodata fuit etiam testē deleta ad cūmitigeē gradū quo hec psce instituite sunt. testū i intesto sēpē erat. u. lii. cetē i foro fiat uel scept erat in illo foro lato aut si nō ap paruerat ex morti'. testē uel in municipii foro faciendū. uis h'c autē testū fecit domū aliū h'ut aūi sinam ego auoz pto

I tē Q uib; dieb; uiuimus titius teruia publica caūa ad pendū

contē minē uellet ut ph'buit ti pe stare quo min' si agēdo ob ea l impidia ā cū ē moueas. h'edes tōm nō imputabitur. Q uidā ī legauit si publiuc cornelio ipsa aūi in fundū seiamum feci h'edi meo dedit. tunc h'ē suē publio cornelio fundum seiamū dēdo casol lius aicebat ē fundi p eum dan de lē ofilius in pū se illo neget p eū significari. si cor diunget suprquos uicu postea cū ē patri ēēt fecit idem iuit. secus adiectio eo ex nō deductis fructib; in nup tis earum tōhū deleat. ti magis tum puto q̄ uā tio. c. legauit deū ↄ sunt qual pecunias ex legaui e cas h'es meus si uir mea morte dato mortuo pressa. titi iussit. & in ua uirgia. decellerint mortua uir h'edibus titii legatum debi offili' ex. qui nō s' ēē legati. si aūi legatum pure dem soluendi dies adiecta uō aiunt. uiuat lab' ne id filiu sit. ex nich'ē. lit teui i scribar quas pecunias tiui; legaui eas h'es meus si uir mea mortua dēdo au ita si uir mea moratur. ne dato uti obig. ar. sub ↄdicōe datum. l. ad emptuē ēē legatum lab' testō sū pto C dui s suo aureos. v. legauit s h'es meus sticho suo meo q̄ testō ubi mecū tū aureos. v. q ī tabulis debeo dato inhit suo legatū ēē uā mina suū ↄdiuite seu b' q̄ dō mu' suo mel' dētē pecuniū; ego puto suinmē ē testōris natale ma ↄ q dicunt debitū spectand' ēē ex eo iure uiui. Q uidā talē fundū nullum h'ē ita legauit fundū corn elianū cum in illa tua dedat & h'ēt meus dato lab' ofilius trēb. & unde rimt fundū inde in uiu legatū ēē. ar. cui fundū cornelianū i re sui nō sit demonstrō falsa legatū nō ptimit. C ter mulus ui dō q.

ei seruo. ac.

& male

electiue. ac.

.k ℂ quidā puto. q̄ ea uidetur fuisse testōris uoluntas. ℂ sic nō obstat q al' dr̄. s. de pet. h'. l. si a dn̄o. ℂ plt. Item facit. s. de l. ij. lucius. ℂ que marito. ↄ. s; aliud est cum dicat uolo q̄ subeat honera h'ditaria. qn̄ & ea tn̄ ↄtinet q̄ sunt soluenda creditorib; n̄ q iam sunt soluta. s; appll'oē expēsarum ℂ q' soluta ℂ q' soluendū ē ex ratione expensarum. ↄtinet. s̄m. h. ac.

.l ℂ quā titio adiecta. fac. C. qn̄ dies. le. ce. ex h'is. ac.

.m ℂ moritur. i. mo rietur. s; qm̄ pro ptito poit. ut. s. de neg. g. l. iij. in prin. ℂ hec uba.

.n ℂ ne dato. cū p mo reliquat. nā p h' uba nō ui' legatum. ut. s. de manu. t. l. ā pst. ℂ f. ℂ sic ē ↄ. s. de act. ℂ o. l. obligōnū fere. ℂ ↄdictō. s; ubi ī ste tib; ī facit. s. de ī diem adiect. l. iij. ℂ del'. l. sicut. acur.

.o ℂ dns suo iussi ℂ uē iussat al'. p h' nō uideretur legare. ut. s. de l. i. tita. in prin. acur.

.p ℂ naturale. s; ēte ℂ si non fuit hec mens h'ens testantis ℂ nullū sit naturale debitum tn̄ ur qd̄ ualeat legatū q̄ falsa demonstratio nō pimit legatum. ut. s. e.

Applliatoē ī pensaꝝ nō ↄtinet pretiū. dy.

Quidā legatis pure relictis pōt ↄdicō quāliq; apponi a testore uiuente. dy.

Falsa demonstratō nō pimit legatū. dy.

Legatū relictū sub mō debet dari satisdatoē de implendo modū. dy.

e Q uib; dieb; ad pandum. erat enī ī relictū. Q si hinc ad decem dies ascenderes capitolium. s̄m. R. ℂ dic q̄ uicimus. i. h'es cui interat ↄdictōem nō impleri s̄m quosdā. s; ēte ī mortuus nō interat. nam si eius interēt statim h'etur p impleta ℂ capet legatum. ut. s. e. l. inte. s; hic nō h'r p impleta imo postea necēe h't ad implere. acursius. ul' agendo ↄ impedi

f ℂ agendo. qd̄ iussat testōr. eitem in iur. ul' negatoria. acursius. ℂ ℂ calupniam. a uicino illatā. ac. h ℂ sub mo. i. repellas. acursius d.

i ℂ ↄdictioni. i. dilatōi ↄdictōis. ul' i. ↄ̃ sciū. l' effectū ↄditōis ℂ sic s; utraq; expositōez necēe h't postea implere ↄdictōem. ℂ h' i ↄdictōe q̄ pēdet d' potate tua

fla. ℂl. d' mōstratō. ℂ. j. pē. ℂ. r. ea fuit testōris uoluntas ut ita tam deberet si sit ī rez nā hoc debitū. ut. j. pē. ℂ. ac.

.q ℂ debitum. impropē tn̄ dr̄ debitum. ut. ℂ s. de fide iussor. l. fidei. ob. ℂ. i. ℂ de pecul'. nec fuus. ℂ l. nō solum. ℂ l. s; si dampnum. ℂ speculum. ℂ facit. j. qn̄. di. le. ce. cum illō. ℂ. h'es. ℂ del' i. si sic. acursius.

.r ℂ qui dotalem interim natura. facit. j. qn̄ do. di. le. ce. cū illud. ℂ. h'es. ℂ s. del' i. si sic. ℂl. fuus. le. ℂ qui quinq;. ac.

.s ℂ termilius. proprium est testantis nomen. acursius.

b

ɪɪɪ

de ↄdicōibus et d'mōstrōibus

—a Etatis dedisset. sic. s. de l. iii. l. si tibi. l. e. ar. s. i. e. titio ... aliud aut(em) i(n) o(mn)ibus ... ubi no(n) satisfatur. ut. s. ... hic legatam ... eas legare in ...

arbitratu monumentum fi(er)i vellet. de-
inde testo scripserat. deinde ita legavi
: at lucius publius meuius cornelius
ad monumentum meum edificandum
mille heres meus dato tibi . p(ro) eo h(e)-
reditarium. ac si ita legatum esset sic
ti credimus se terg. ad monumentum ex
ea pecunia sed tu illos debeo tertie. se-
uenciam plat quod meus testator
fuisset ut ea pecunia in monumentum
consumeretur. te quod ego et peculium plan(um)

Ubi legata sub condicione relicta non
statim si eius quod exit debi incip
iunt ... de legatis non petit
Fiscus. Fitio fatum legatum est sub con-
dicione hic si impuberes pater ...
magis patri legatum et preciem indica
re suo nomine petit legatum ...
...si suo similis legetur ar-
gumentum ... si suis ticinia
na legentur procul dubio dicit non
fuit legatum suorum legatum.

Paulus. Plautius rogatus est heres alibi
testator ut perciperet x. sibi tertiam here-
ditatem relinqueret postea pro suis de-
functi bonorum pos. ter. ... ret ...
partem hereditatis que delecta tur
abstinente paulus ... fideicom-
missarium ... deducere de
... paul ... iure ueniunt
nam quemadmodum ... fideicommissorum
et legatorum heres exonoratur pro parte
itaque ... pertem consequi debet ... est
si falcidia interuenerit et minuit leg-
atum ... casibus ...
... in solidum ... patrem ... scindi
...dandi sit cum legatum est in parte
parte hereditatis sibi relicta ...
pro nam ... est partem hereditatis ...
...debet parte illos ... ab
eo ... plus est relictum quam lege falcidia
neuine scribit et duobus scriptis he-
redibus si unus rogatus sit et here-
ditatem restituere tibi ... summam
dare et beneficio legis falcidie in restitu-
endo heres ... utatur quatenus.

minus ... tibi restituit patrie ta-
to minus ... tercio prate non ... enim

Item. Qui in hereditate imus Cum
est suo alieno instituto non diu
dare debet. nam et si esset alieno in-
stituto alio herede instituto minus
est suo ... dare ... suo datum ...
sed sunt non transeunt ad dominum quod
adiri ... suo ... stipula-
tus sum ... si suo cum dari
pro ... sunt. sed cum hereditate
unus est ... dando
sit ... sese hic suo dari et certo
statu ... quam ... dare debeat non
est dubium. contra ... dando
non impleret condicionem dando suo cum
in domino ... neo ... in ...
... condicionem nesciente me ... uolun-
te imple pro. Cum hereditas ex tre-
belliano sc. ... restituta est here-
dandum est ut impleat condicionem ... sed
restituendum est ex causa fideicommissi ... sed cum
...ad ... restituit ... dubita-
tur an ei ... sit ... ex
... cum ... ei ...
... si ... herede ... instituto
... hereditatis si ea
... legatarius ... ei ...
... reddit legatum ... ipsi
... reddi ... debere sit
... dare ... recipe
hereditatem ex. sc. q. r. ... ex causa fidei
commissi non restituatur. Cum ...
suo legatum sit ... dandi
non posse ... pre-
... si sel-
... si ego ... pinto
si ... legare ... sit ... in
... solido ... sit ... dicta
... pendi ... testatoris
Plautius ... here dibus fundum le-
gauit. si ... heredibus ... deduci
... suam partem hereditatis et reliquam summam
heredibus ... dabit at sic ex parte
heres ita institutus est si heredibus ... x. ... di-
set non esset aliter his quam si ... ta.

m Ex parte. et si ptem alienasset. et distinguitur. ut. s. e. § plautius insti. ac. n Plautius legauit. i. plegauit. o hereditariam. s. de centum. ac. p tota. x. de sua bursa. nam ante non est heres. ut s. ibi ac. et s. de cond. insti. l. siquis ita hereditatem aliud aut si sub modo. ut. s. e. § quibus. § f. et de l. iii. si te. et facit. s. fam. herc. l. heres. § f. et de l. i. l. ab omnibus § si tutor. et j. de ship. fuor. promitto. § si filius. et C. de his que sub mo. l. fi. accur.

b Sicut dixit. al' non teneret reddere. ut. s. de neg. ge. q utilit § qui pure. acursius. s. ut § j. de fideis. lib. si pure. et de c Arbitriu. i. iudicem. del' iudic. l. iur. § lib. et facit ad h. l. cum ptor. § iudicem. ac. d Excussis. i. de sistabit plerides quo minus executiantur. ut. s. de contrahen. empt. l. hec venditio. ar.

e reliq. i. reliquata. f constituent. i. declabunt et reddi faciet. g deleant. repetere et constitue nt. et sic in facto est consistit. io. ii. j. e. cum filius. ac.

h Subdiuisis. puta si. x. dederis. Item si equum dederis et quod subicit disiunctim. i. separatim. s. in diuisis testi partibus. ad quod s. de man. t. l. v. et l. quiulgo. et j. e. quod tt ditum. et s. de tute. te. l. tutor datus in fi. acursius.

i nouissime. immo ciuilis. ut instit. de her. institu. § si plures et s. de condit. instit. si heredi. quod sunt d. s. ibi separatim posuit conditionem disiunctiuam. hic. i. separatim in diuisis partibus testi. et fac. s. de l. i. si m. § p. ac.

k heredi quod non sit. i. si legatario iussum est dari eius heredi. dari non pot. secundum jo. alii sic. si legatario iussus est dare non pot dari heredi heredis. et speciale est in libertate quod jo. negat. vel dic ex parte heredis daturi et ei heredi. sed ex diuiso in legatarii persona non placet. sic ut heres legatarii dare possit. quia semel defecit conditio. et hec placet. jo. ar. j. e. sicut expressum. ar.

l Non unquam mali. enam. s. expressam vel simplicem vel nudam. acursius.

m dictum. in multis legibus. ut. j. de reg. iur. l. expressa. et l. actus. et s. de her. instit. de siquis semprinum. et l. captatorias. Item sed in voluntate extranei in heredis aut vel legatarii. secus. ut. s. de l. i. senatus. § p. et de l. iii. l. xi. § si fidei. sed et alia circa ut j. s. de l. ii. l. 2. so. ibi. It esse quod expressa prosunt. ut. s. de usuf. uetis. et in pupillari substitutione tacita. quod quia continentem non admittitur. sed inexpressa et sic. ut. C. de inst. et substit. l. f. et de impu. et al. sub. per alium.

nulius ul' exstit. sic. s. e. iure a uisu est et alia ratio r quod si infest matione a p accept. r adeum peruenit. ut. s. de cond. ob. c. l. si t. mulier. et fac. s. e. l. mutiane. inst. et de statu li. si peculium et de l. i. si fundo. § ti tio. et C. de cond. insti. l. sima. ac.

Si die dare. dic. ut. s. e. l. ii. acur. igitur. si in omnibus ergo iusto. acursius.

Seruo dictione. no. non intelligi conditione repetitam quasi est. ar. C. j. e. anni. et l. libertis. et l. cum filius. sed hec io quod testator dixit. C. ut. j. non expressit quod vel quod i fingitur inexpresso per alienationem. ergo in tacito. acur.

u aliena. vt. inter uiuos. secus si legauit. ut. C. de necessa. s. l. plt. in prin. acursius.

--- et coheredibus dedisset quanto minus ei hereditatem admiserit tantum si omnem summam acceperit. una cum pecunie tertio libertas ei pro se septuses esse sit heredibus et dedisset. constitit non aliter eum liberum heredem futurum quam si coheredibus dedisset. paulus. ex j. 15.

Item Iulianus ait si heres Cum uiro tuo heredi legatarium sit eum bodie legauerit. si heredi x. dederit. idque eidem terre bis accepto tulisset. non quidem videri conditionem expletam quia dedit. si quid expletam quo minus equo stet quominus pareat legem. recte posse legati tum conditionem.

Item Si in diem certam emptio. gerita in centesimum imparatum est statuliber. ut petere cum solliet in itum temporis ei exstiturus esset ascriptum est. adita hereditate certe dies incipit. et absurdum visum est ad diem pretire quam is exstiteret. quam oporteret accipere tandem omnibus quidam heredibus iussi sunt dividium est et legatario ex adita hereditate ad pecuniam condit in tempus reputabitur. servo libertatem reddidit ille si meruerit liber esto. legatum vel hereditatem sine condicione dedit eidem in dem cum alienationem de libertate dando eum legatum vel hereditatem cum legatum et accepit nam de exspillit siue de eius libertate danda quod solo futurum erat ut intelligeret libertatem ei si quid pssum non esset. sequit ammo tum muttere ei cessit. quicquid exspilsit testatoris quod si non fecerit uincere tu.

Item Non putabam dice fideicommissum elicitum. xvi. annum ingressus fuerit cum centesimum. cum ad xvi annum peruenisset. etiam eius impleta est a de appellatione exigeretur manifestam videri.

Celsus Si in annos x. heredi dat eo anno impleat aliquis libertas esse iussus est non iussimo et intra per diem legatum debebitur et libertas obtingit.

Item Si cui libertas data sic directo

subdictione hac si rationes reddidisset. Arbitrium uero filiis diuinus pridem puniret ubi si adit ita aliquis amplissimum consules arbitri dabunt quique auxiliis serui non tantum reliquas sine expositio dari constituent. sine etiam quas illos quasi tutor autem exisse dicunt sunt deleto adicere sine esse fuit quamquam non in peditur expositio libertas.

Modestinus Subdiuisis conditionibus dissolutionem esse potius liber esse iussus est. amodo eligere potest questum tempori ut esse legato uero condicione relicto legatarii non iussum est dominum pecie oportet heredi vero dari tunc esse tunc heredis heredi dem do perueniret ad libertatem quod si sit in legatarii persona custodiri publice.

Item Nonius et uiuus Scripsit in certa exspilsa nominati officiat quam uisum nunc tacite intelligi pecunia esse non centum obstitura quod eueniret sicut ita legatur titio x. do lego si meum in capitolium ascenderit tamen quamvis cum sit an capitolium ascendat et uel efficere ut titio legatum debeatur non tamen pecunia aliter ubi si titulis legatum in meum uoluit titio do. nam si alienam uoluntate esse fecit legatum non potest in demum est exspilsa ut uero non exspilsa in no

Item Si quis filium liberum esse iusse Cum ut si heredibus suis reddiderit postea cum uero reddere licuerit qui puram fecerit libertatem esse potest ex testo libertas.

Idem Si quis legata quibus dies appositionem non esset. annua bima trima die cum uolent dari reliquit cum pubes esset pecuniam legauit id quod legatum annua bima trima die post pubertatem prestandum esse continuerunt quia septima est quia magis condicionem dies legato adiecta esset. Hec ego sentio quia dies sit potius ad prorogandam eam quam ad pestit tempus non etiam quam in futurum legata fit condicione pubertatis. dies aliquin hec tempus demonstrationem. Eduobus rei eadem res legata est generale est. si c. heredi ded

Item in casibus ubi exigitur speciale mandatum. ut. s. de pro cur. pop. in prin. et in nouat. ut. C. de nouat. l. fi. quia nec prosunt nec nocent. ut. s. e. l. si in diem. § j. et facit. s. de rebus. du. uerum. § cum quidam. et s. de l. ii. l. iii. et de fideis. li. l. fideicommissa. et de statu. li. l. cum heres. § f. acursius doctor legum. ·j·

x potent. hic legatarius interrogatiue. quia non possit re iubere adire. sed certe immo pot. ut instit. de her. insti. § fuius aut. et ideo plane legas. acursius.

y quo. i. cuius contrario. s. si minus non sit et cetera. sic. s. de do nat. inter uir. et uxorem. l. mortis. acursius. doc.

ç non esset. apparet ergo quod nil operatur expressio. si meus erit. quia tamen est. ut subicit. et patet. ut. j. e. non mutat. insti. et facit. l. iul. nr. et s. de l. i. qitum.

7 Non putabat ad xvi. Idem est si dixerit cum erit. xiiii. an. ut. s. de l. i. si cui. Secus in libertate relicta in anno. xii. ut. j. de man. t. l. si ita fuerit. li. re. Item facit j. quando di. le. ce. si titio. et C. quando di. le. ce. l. plt. et j. l. pe. sed contra j. ad tre. qui filium. § sabinus. v. ibi speciale. Item contra j. de mun. et ho. l. ad rem. solo. ibi quo ad honores speciale. acursius doc.

9 In annos. x. completos. ar.

a Libertas. secus si dixerit anno decimo sit liber. ut. j. de man. t. si ita fu. li. re. ar. contra. Item idem quod si aliquid relinquitur vel promittitur. anno decimo. ar. j. du. o. quibus aut. secus si dicit annua. ut. C. quando di. le. ce. l. i. et facit. s. l. pe. acursius doctor legum.

n Si quis filium concepit. contra. s. de adi. le. l. alumpne. § seiam. ubi ademptio honeste videtur. ad eum emolumentum. so. ipse honor iniectum erat legatum relictum unde honore ali deputato uidetur ademptum legatum. sed hic non nimii modi sed conditionis. s. si rationes reddiderit legauit libertatem. unde licet conditionem adimat tenet tamen libertas. et fac. s. de adim. l. l. iii. § condicto legati.

o Si quis le quia fere. fere dico dicat quod quia purum non prorogatur per hoc uerba ut illud presenti die lego. ut. s. de l. i. l. talis. ac. p demonstrationem. et nichilominus conditionem. ut. j. quando di. le. ce. si die. que est contra. acursius. immo ex toto debet implere ut so

q Eduobus consequitur in lidum consequatur. ut. C. de co dict. ins. si plures. que est contra. so. ibi condictio indiuidua fuit hic diuidua. acursius doctor legum.

c

iiii

de condicionibus et demonstrationibus

a Accresscat. primo sine hone. ut. s. e. si separatim. & ibi iure suo hec solidum. & facit. j. e. cum fundus. & C. de cad. to. §. ne aut. acursius.

b Meuius non habebat. quia capax non erat. ut instit. de here. quali. q

c Summam. facit. s. de condit. instit. l. mulier. § siquis heres. & d. s. de he. insti. quidam. & ibi fauore huma ne condictionis ut ibi dicit. Item C. j. de sol. si furius. & so. ibi fauore pupilli & furiosi. ne perdant qui sunt capaces. Item §. s. de condit. inst. l. condictones. u tensoria condicto non oportet impleri. Item §. s. de l. i. & suo. le. C f. ac. ei legatum

d Testi nomine. si eet non haberet quid aliud necesse dare. & hic hb. l. aufertur per fiscum. ut. j. de iur. fi. l. lutius. & facit. s. de dot. c. mor. in omnibus. acur.

e Qui fundus sub condict. s. dandi decem. ac.

f Cum sub condit. s. dandi. x.

g Ex accedenti. s. ex noua uoluntate legatarij. ut. s. in prin. uel quia moritur legatarius ex persona eius heredum. & C. ut. j. de u. o. l. ij. & fallit. s. de l. i. l. legatarius & facit. ad l. s. de acquir. her. qui putat. & s. e. falsa. C f. & de ce. ben. empt. l. fistulas. § qui fundum. & j. e. l. pst. & s. de l. iij. l. uxorem. § agri & s. e. siquis le. C f. acursius.

h Quesitum ut lib. non est modus set condic. si operas det. ac. callid. & sic

i Sapient. i. promicte & dicit. non ei pot dirigi sapientia cum obtorpitur teneat actione in factum. ut. s. de condict. ob. c. l. iij. § f. & j. e. l. si inuitus. & de statu. li. l. cum heres. § sticus. ac.

k Si ancille. & si liberet. sit ita legatum & perficiat illa. intercidit legatum ut. j. e. l. prox. az. acur.

l Nubere. & de eo statu in cogitatum quo nubere pot az. & facit. j. e. cum ita. § primo. ac. decessit. pen

m Intercidit dente condict. adquod. C. de cadu. tol. l. i. § sin aut. ac.

n Arbitror. non ergo heres pro mortuo deportatus nec soluitur. min. ut. j. de doli. dap. l. v. & C. de donat. int. uir & ux. l. res. & C. j. de bonis. lib. l. si nec. § si deportatus. ubi pont. pat nus h. ta. si deportetur. & sol. nec ibi ponitur ius & succedendi quia amittitur sequens & etiam idem sine situatur. & eodem modo pende. j. de C. ta. l. i. § fili um. & quid in nostro casu si est ab hostibus captus.

Margin: ·/· al. & condict. istit.

Margin: ·/· & dic. ut. ibi notatur.

decesserit si aut. et unus. l. dedit pro legati consequitur & perfecit quod non dederit alteri cum sua condicione actione sat.

Item. Meuius cui fundus legatus est si cum Titio cum quo testis facere eum non uellet. ex dedisset condicionem perte debeat & ex dare ut ad eum fundus legatus pertineat & minus non faciat. accipientis quid. n. interest utrum talis persone dare iubeatur an aliquo loco potie & nummare decem. m. eius. ilud. quod ad eum tem pertinet perueturum est testi nomine si mortis causa capitur.

Item. Cui fundus legatus est si. x. dederit pro fundi consequi non potest nisi tamme perceptu quam mianaturae dispensare est cum inheres. n. quod certam a testatore quod pluribus condicio apposita est diuisas quasi singulas per singulos pro rata singuli persona pro certe ordine parere legati capere possunt nam cuiusque summa unius secundum condicionis sic accepta eum uni accidem persona pro parte uni diuisa in eo liberum hic contra unum legatum est scindi quasi accidentem condicio non debet & condicionis unum esse sicut quali eius restituere per singulas persona diuidendus est.

Margin: ·/· ido neme ex hys pro parte implendo condicionem pro parte petere potest.

Pomponius. Quesitum est an si ita inuitus fuerit liber. operas certi anno dare uel lib sit condicio tamen sit recipienda ut quod ad intra perceptumne condicionem dare est certam pracertum operarum dicemus & si inuenitur ut quamquam ad diem est si pecuniam expedio suo det certianeo admittet eum ad libertatem. iam si operarum praestat ne certe sit eum admittet ad libertatem. iam in proposito sapiens facit hec si impedietur cui quo minus praestat in operas hic. n. idem fuerit quia proficiat ad libertatem si opus eius quamquam eius non uter est.

Item. Si ancille aliene cum ea nupsisset legatum sit pertulit ait utile legatum esse quia posset manumissa nubere.

Idem. Intercidit legatum si eae persona decesserit cui legatum est sub condicione. quidem si non decesserit

Margin: ·/· q cape non pot.

non decesserit. si in ciuitate esse desierit puta ab illa in legatum si quis fecerit ut in insulam deportatur est non fuit. Item extinguitur legatum quod restitutum in ciuitate per gratiam & restitui illius esse arbitror non enim de eo dicendum si ea pena in eum statuta fuerit quod irrogat seruitutem quia seruitus morti assimilatur.

Paulus. In fideicommissis testes ordines sunt a testem hinc. tam tempus tam diem ne apparuit ut quid debet. uel quid fiat. uel quid obtingat. & tercio nedum ne fiat. ne obtingat & hiis dandi faciendi quia ordines in pretio collocantur aliud quoque quibus quod debentur aut aliquos tam species in euentum pretium.

Si facit sic inutile condicionibus pertinentibus quibus persona a quia idipsum ex testamento perueniat sic ita cum suo homine propium uendicat.

Item. Si mihi Titio uoluit ad te perlibere legauit dubitari potest an debitum dicerat si filius suus sit testatoris quamquam per in oruerit ante Titius fuisset an id dies quia uiuo eo ab ipso suscepta fuisset post testam Titium cum manere uiuo decessisset si uerum esse quod perficitur sine uiuo in aliq. in aliquo sui pro in orcum nascantur.

Neratius. Seruus si specialiter expressit testator etiam si ex alio post mortem suam illos peperit ancilla in hoc omnium eam eo legatum ad mittere. cum de ano soli diu capienti ampliorem lega one se post commiserit relictum est si heredi aliquid dare iusserit. an id quod condicionis implere de eam debeat ex causa legati consequi possit quid non capiat. quod derogeret. an si id quod detinerit non magis ex uoluntate testatoris amplius capiat quam capturus esset si sine condicione legatum esset. uerum testatur ne scripsit tanto amplius capturus esset. quantum implende condicionis causa dare eum oportet nec

s Detur. lego tibi fundum si decedens x. hered. uel feceris ei domum uel si nauis ex asia uenerit. & contra. lego tibi fundum si non dederis x. hered. uel si non feceris ei domum uel si nauis non uenerit. & hec eo superior. s. siue uenerit et tria spes. que. j. di esse ieuen. tu. aci.

t Ipsorum. s. legatario. s. si legatarius dederit uel fecerit. et contra si dederit uel non fecerit aut aliorum. puta lego tibi fundum si Titius dederit x. hered. uel fecerit domum. uel contra non dederit aut non fecerit. tria sic species ut traditum uel si dandum. secundum in facto. non in facto. etiam euentu. s. si nauis ex asia uenerit uel non uenerit. ac.

u Filij pueris. ad filius cum uiuit legatum est fundus capiatque si decedet her

x. in pendenti est legatum. ut. j. de bo. lib. si necem. § si deportatus. Item quid si fiat conuersus uidetur quod pro mortuo habetur. ut. C. de epis. & cle. l. f. & c. pot tamen dici contra quia pro mortuo hic quo ad iura soluendi. & lucrari ex eo petentia. ut non possit ei legari. & facit. j. de u. o. l. ex ea. § in insulam. acursius.

o Statutus mor. sic. j. de reg. iur. seruitute. & de sol. qui res. § aream. acursius doctor legum.

p In facto. hic nomine facti complectitur data. ut. s. de cur. fu. consilio. § f. & j. subiciat. & stricte accepto uerbo. & proprie sunt species opposite dandi. & fieri. ut. j. de u. o. l. ij. & az. perfectiorem. nam & alie multe sunt diui

q Quasi. & quasi denotat in questiones. s. an consistant in meo facto tantum an in meo & alterius. ut. no. s. e. intesto. & in summa. & & hic supponit. vi. exempla. tria in affirmatiua. & tria in negatiua. & forte de hijs tantum posuit quia frequentius contingunt. acursius doctor legum.

r Cui quod detur. sup pone ut quod fit hic et in sequentibus. acursius d.

di. habebit fiscus legatum. si dederit. x. sic ei & sic legatum. predicta. x. sunt relicta. ut q. ad sil. cum fisco. predicta aut. x. causa implende condictionis non sunt legatum. ut. s. siquis omnis. c. t. l. siquis sub condict. ac.

x Si mihi seruum uiuo. post testam tamen. ut. s. pr. ne obster. s. e. solemus. ac.

y Nascantur. fac. s. e. l. cum uir. & l. si ita. § i. ac.

z Et si. estimatur precedenti. acursius.

& Certam capienti. ut filio naturali. ut iure qui non capit nisi duas uncias cum matre. ut. C. de natu. li. l. i. & ij. acursius.

9 Aliquid dedisset. puta quod ualet unam unciam. acursius doctor legum.

a Compellit. certa tres uncias integras quod uxori quidem. et c. acur.
b Detraxerit. scilicet de suo. et reddit causam implende condictionis.
c Subsideret. id est remaneret. et facit. s. e. plautius.

omnia. C. de hiis qui ante do. l. f. et j. e. l. duos. ii immo negligens uel agnoscens in alio uidetur agnoscere.
.p Cum sub quanti ea res est. no. de cautione mutiana. sic. s. e. mutiane et l. is cui. et j. e. titio et l. heres. et qui post. et l. cum tale. et s. de eo dicit. insti. l. in. insti. acur.

inter eos heredi [illegible] dare in-
iussit: quod computari factum si semper
in persona eius introducitur etiam
pluris legatum esse portionis ad eius
[illegible] si alicubi
nupserit [illegible]
legauit [illegible]
[illegible] legatum [illegible]
et si ita scriptum esset si alicubi publi-
ce nupserit legatum [illegible]
magis [illegible] liberorum [illegible]

Gaius. Cui ita legatum fuerit. si Titio non nupserit. si ita si Titio, si Seio, si Maevio nupserit
[illegible]
[illegible] legatum uel iudicio
[illegible]
[illegible] legatum sit Titio nupserit
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Hermogenianus. Heres meus [illegible] si Titio non nupserit non esse legatum [illegible]
[illegible]

Paulus. Legato Titio dato [illegible] aliquod [illegible] legatum esse [illegible]

condicione moriatur heredem suum obligatum relinquit.

Modestinus. Heres meus Titium liberum [illegible] fideicommissum restitui eo legatum esse [illegible] expressim [illegible]
[illegible]

Iavolenus. Cum [illegible] fundus alienus esse legatum sit si Titius [illegible]
[illegible] legatum [illegible]
[illegible]

Gaius. Si ita scriptum [illegible] legatum [illegible]

Paulus. Duos filios [illegible] emancipatis filios [illegible]

Item Titio [illegible] fundum [illegible] legata sunt non esse [illegible]

[illegible] si filio [illegible] assumptio
IIII

.q Utile ex expectando. ut s. e. l. ij. si ita sit. et si pater. et j. de uer. o. cum qui liberis. et sic. s. e. hec condic. et l. si nam. insti. et C. de insti. et sub. l. siquis heredem. acur.
.r Si ita ex pertinet. est enim condictionale. ut s. e. l. si ita. et l. s. non si simpliciter relinquitur et in suo arbitrio etiam transmittit. ut C. de ca. to. et cum igitur. set hic expressa nocent. ut s. e. nunquam. pro inde ei est ac si diceret siac ceperit. ut s. [illegible] l. ij. et si quis ti tio secus in cendictione. ut et C. de contra hen. empt. l. inueniens et facit. s. loc. l. titio. acur.
.s Duos e manci pationis. sic facit. C. de in of. t. l. filius et matrem. acur sius.
.t Pure. id est sim pliciter non apposita condicti one emancipa tionis. ac.
.u Cadierunt. quia extitit condictio quia fuerunt emancipati. et acursius.
.x Et submoue re. immo uide tur non submo ueri. ut j. quando di. le. ce. si post

locatio.

Left gloss column:
quidem item re scandutum. et j. ad. l. fal. ad et uetam. insti. et l. quotiens. ac.
.d Caueur cum. ut cogitat [illegible] et facit. j. e. titio et sin. et C. de inoff. uidua. l. ij. aut. ibi posita. s. et c. on. et [illegible] et hoc nit. et j. l. pr. h. ac.
Quia ita legatum sit. mu lieri. aliis. ac.
Et plures persone. et singulariter. sicut omnibus de ciuita te sua. et dic. ut j. l. pr. ac.
Et simp liciter. sumi quod hoc legum casu to inuiti anima. et. no. quia implen dum est cum ita puta si alij nu bat. ut no. s. e. l. mu tiane. ac.
Et que si generis liter. sic. s. de fun do in. q situm. et tem. et domo in structa. et de eo dictione. insti. h lius. et C. de insti. et sub. l. j.

Marginal note: Condictio quod inducit uiduitatem etiam de retinenti [illegible] debet remitti. [illegible] in alijs ur [illegible] hoc [illegible]

et l. reprehendenda. acursius doctor legum. do.
.i Hec modo legi. que dicit hic legatum etiam condict. non impleta quia uiduitatem in ducat. quia hec non inducit. ut et s. l. pr. impri. et
.k Carie. ciuitatis est prope romam. acursius.
.l Et si frauden. ad hoc. j. de iure patro. adige. et si patronus. acursius doctor.
.m Et adiuuandam. no. fauorem extendi. sic. s. de liberis. et po. cum quidam. acursius.
.n Legato heredem suum. si non decedat legatarius pendente condictione. az. ut C. de cadu. tol. et sin aut. et fac. s. de u. o. si quis titius. acur.
.o Heres per eum. heredem. ut et s. e. iure ciuili. et no. sic. s. si ps. h. pe. l. permittendo. s. ar.

diem. et ff. ubi inspicitur dies quo cedit legatum. set hic non cedit nisi post emancipationem. quia condicto intelligitur repetita. ut j. e. auia. acursius.
.y Et obsecutus. ar. j. s. e. heres statu. et facit. s. de min. l. si filius. acursius doctor legum.
.z Titio reddet. sic. j. de donat. l. ij. et ff. et l. iij. s. j. s. s. et del. iij. si tibi fris. s. testatoris uel legatarij cui uo luit fundum emi et non alienari. acursius.

minus in dubio esse voluntati certe heredis tenendum est: alterum ideo cautionem interponendam, ut et fundus restituatur, et postea non alienaretur. Titio centum relicta sunt ita ut Maeviam uxorem quam vidua est ducat: condicio non remittetur, et ideo nec cautio remittenda est. huic sententiae non refragatur, quod si quis pecuniam promittat, si Maeviam uxorem non ducat, Proculus denegat actionem: aliud est enim eligendi matrimonii poenae metu libertatem auferri, aliud ad certum matrimonium certa lege invitari. Titio centum relicta sunt ita, ut a monumento meo non recedat, vel uti in illa civitate domicilium habeat: potest dici non esse locum cautioni, per quam ius libertatis infringitur. sed in defuncti libertis alio iure utimur.

Titio genero meo heres meus dotis Seiae filiae meae nomine centum dato: legati quidem emolumentum ad Seiam, quae dotem habere incipit, pertinebit, sed quia non tantum mulieri sed Titio quoque, cui pecuniam legavit, consultum videtur, pro eo est, ut ipse gener legatarius intellegatur: et legatum petere debebit, si post divortium genero pecuniam heres solverit, eum non liberabit, quoniam solo matrimonio constante Titio pecunia dari debuit. quod si mulier vivo Titio solverit, heres et mulieri tenebitur, ut incipiat esse dotata. nam et si quis pecuniam quam mulieri debet vel dotis futurae nomine solvat, non dubie dotis nomine obligetur. ergo pactis nuptiis vivo Titio, et mulier defunctus legatum apud heredem manet, quasi nolit eam uxorem ducere, cum legatum ad mulierem pertineat. sed si Titio legatum praestabitur ei exceptio doli, Sabinus autem existimavit nupta muliere Titio sine cautione legatum deberi, quoniam per ... nuptiarum efficeretur, ut et ... nuptias, quod purum legatum esset, praestari cautio non praestita reddi necessaria est. quod si mulier ... suo casu reddit, in solutum dotis nunquam adversus heredem ...

quae mihi debuerit, sumam debebat, eam pecuniam, quam dotis fiat destinata, si ... legati petitionem habuerint, salvam habebit, non soluta pecunia vivo muliere accipientem.

In eum tale legatum esse relictum, ut si alibi non decesserit, ne gravaretur, eam ipse rem totam heres ... ostendit libris legati condicio posse ... si displicuerint sibi non ... matris opponit, tam vero ... condicio non interponendae cautionis ... debuit, tum promissam pecuniam ... legatario si alibi ... non discesserit ... vel ... cautionem offerre. Sed ... libertum ... post mortem expectare.

Titius heredem institutum rogavit post mortem suam hereditatem restituere, si fideicommissa petita non fuerint, ... cautionem exemplum ... nomine ... quidem non ... sint ... scripta sit post mortem tuam restitu ... hereditatem ... fidei ... tatu ... dubio ... non interponendae ... condicionis ... scripta ... non exigendae ... adhibere ... non ... intellegatur ... idem ... gessit ... necessitas fiat ... remissa.

Ex testamento arbitrio Titii Seiae nupserit heres meus ei fundum dato. vivo Titio etiam sine arbitrio Titii eam nubentem, in nomine legatum accipere. Videndum est, cum ex legis sententia non ... nupserit ... dat ... quae tamen suspensa ... si ... mihi successerit ... si nupserit fundum cum Moretum lego.

.a Liberis. id est affectionis quam habuit testator ... non valeret. ut s. de l. ii. filius fa. ...
.b In alienatur. ...
.c Titio uxorem. ... acursius doc. Divini.
.d Condictio. ... non condicto. ut s. de l. ii. l. si fi. le. ... C. de sponsa. l. l. f. in fi. acursius doctor.
.e Denegata. ...
.f Innuitur. ...
.g Titio ...
.h Cutimur. ... manumissionis ...
.i Titio genero debeat ...
.k Pecuniam heres ignorans divortium ...
.l Nam et si quis ...
.m Fieri velut ...
.n Apud heredem ...
.o Cale ...
.p Petit potest ...
.q Vivo Titio ...
.r Actione ...
.s Cum tale ...
.t Libis ...
.u Sententia ...
.x Mulieris ...
.y Curelud mutuata ...
.z Coniunctum ...
Titius heredem ...
Exemplum ...
.a Ante eos ...
.b Non interponendae ...
.c Adiectus ...
.d Remissa ...
.e Deceptum ...
.f Intellegitur ...
.g Meum ...

pro non adiecta et valet relictum. ut s. de insti. ...
.n Deficere ex post facto ...
.o Falsam non facere ...
.p Dato. ...
.q Diminuendi ...
.r Assequetur ...
.s Titio fundus. puta Tusculanus.
.t Non venit. s. Titius. acursius
.u Idem. s. fundus. acursius doctor legum. acursius.

x Si p(er)uenerit. s(cilicet) titius in aliam. duo nec(essa)ria ut
y In o(mn)ibus. non faciendi. (et) no. cautio mutiana
locum h(abe)at q(uo)d sit (con)dicio in no(n) faciendo. Ite(m) q(uo)d mor
te firmatur ut i(nfra) e(odem) l(ege) mutiane. (et) j. e(odem) p(ro)x(imo) § so
cius. (et) j. ad tre(bellianum) s(ub) uo. in § 1. in casu cessat. ut. s(upra) de
ma(numissis) t(estamento) l(ibertas) § 1. d(icitur) s(ed) est fauor ibi lib(er)tatis. accur(sius).

b Statu. hec sin(e) dubio. s(ed) si mutet statu(m) an accrescat mulieri ut(rum) q(uod) sic p(er) ut hic a(nte) d(ict)o
fuit. s(ed) (con)tra dic ut i(nfra) l. dices. ac(cursius). ap(rocu)lian. h(abe)ant s(ed) (con)tra s(upra) de l(egatis) ij. l. f. §. scio s(ed) ibi alt(er)i
i Partem usus(fructus). s(cilicet) duntaxat q(uo)d tm (con)iu(n)cti fuit apposita (con)dictio. hic utriq(ue). acursius.
k Legis. que admittit eam ad legatum sp(re)ta (con)dictione uiduitatis. accur.
l Padent. ut ei accrescat. q(uonia)m ille repudiare no(n) pot(est). q(uia) (et) si uellet h(oc) no(n) poss(et)
p(ro)p(ter) (con)dictio(n)is defectum ut s(upra) de l(egatis) ij. si ita relic(tum). § si sub (con)d(icione). Item dicas si fuit ca
pite minutus u(e)l mortuus q(uia) no(n) pot(est) uideri amittere q(uod) no(n) h(abe)t ut s(upra) ...

c Ex p(ar)te ue nerit. s(cilicet) titius. et q(uod) sic t(ame)n s(ci)l(ice)t fertur i(n) legatum in semp(er)num. ...

p(rae)st(ar)e dici et si nupserint eam (con)festim
ad legatum admitti non i(de)o placet si
certus dies in(ser)tus sit ne alius lega
to fuit adscriptus sit legato statim
cum non obest (con)iu(n)ctio (quia) legan
di legato non cohaeret. s(ed) plerumq(ue) do
li exceptio locum habebit si plerumq(ue)
ita legaturus fuisse (con)statim (con)
dicione(m) casse(m) ut casseliu(s) (et) sab(inus)
impossibilem (con)diti(o)nem uelut pa
rum habilius scripsit (et) ... soluit lib
esse si modo mihi titio fuit (con)stituta
... testamentum (con)tra testo(rem) ...
... soluit defectae (con)dicione intelli(gere)
... legati demonstrationem non facere
legati sabinus respondit uoluti siq(ui)s
... nihil legatum ita scrip
tum reliquerit ... legatum
... hic (ser)uo dato ... sumpserit
defuncti uoluntate ... non animo
legandi. s(ed) ... legati ...
... ita scribere ...
... demonstrationem legati non plus
... sequitur ... demonstrationi

Lex. Titio fundus si i(n) Capitolium ascenderit
legatus non uetat itemq(ue) si pueri(s)
semper ... legatus e(st) cum i(n) (con)dicionib(us)
o(mn)ib(us) que morte legatorum finiuntur
receptum e(st) ut mutiana cautio inter
ponatur. h(is) cautione(m) a(u)t(em) acceperit
(et) fundus ei dedit si postea ... p(er)ue
nit sem(el) ... p(ro)p(ter) (con)stipulatione(m) cau
tionis interposite (con)sequi p(otes)t ut is a(c)
tione p(rae)stare cogatur. s(ed) si cautio me
dio tempore defecerit que sollicite fiat
... non de suo p(rae)stabit h(eres). s(ed) q(ui)
... ei obici ... actus
... cum ... p(er)ueni
re semp(er) ... legatum ac
cipiat decesserit heredi eius deleatur
... defunctus ...

Lex. Maeuio tito ususfructus si tu non
... relictus e(st) si nupserit ...
... quamdiu ... nuptie ...
... ususfructus ... tamen
ei ... legis ei legato concessum esse

nuptii ... qui ... heres si (con)di
... nec ... qui (con)dicio deficit ... le
gatum repudiet ... p(ot)erit

Lex. Dies incertus (con)dicionem in testamento facit.

Lex. Fideicommissum a filiis relictum ...
... sui iuris dies eius obicit ad op
... non ...

Lex. Titia que nepotem suum heredem ... cum
... heredem institui(t) i(n) ...
... scripsit ... nepti meo
... heredem eum institui lego ...
... (con)dicionem ... repetitam
... placuit quamvis ... ille
gatis ut in hereditate ... fecisset
... q(ui)dem ... heredis
sub (con)dicione scripta est si non ... he(res)
legatum accipere ... i(n) legato re
petitam ... liberitate. diuus p(ius) rescr(ipsit)
... mutiana cautio locum non habe(re)
... (con)dicionem ... legati ...
... Titio si ... non nupserit ...
... dato quam pecuniam eidem mulieri
... si nupserit in
... die legati cedente ...
... fideicommisso legatarii
exemplum mutiane cautionis non habe
bit. Ex pr(ae)s ex hereditate filie tutores de
dit ... si mater eius impuber(is) ...
... ad rem (con)gerendam
... ei ... mandatum ...
... filie ... restituerit non ...
... tutores ... dati ...
aliud ... ei ...
... cautio ... uoluntatis cautio
legatorum ... fidei ...
... cautio non ... legato ...
fideicommissum ... (con)dicionem ...
faciet non ... deficiet si quis ...
... hodie ...
... non ... remitti
posse cautionem placuit.

Lex. Cum pupillus ... tutor ei ...
... i(n) personam pupilli collata
impediat ... legati ... liberalitatis.

... dic q(uod) titius p(ro)misit se cautione(m) p(rae)staturum. (et) ex
hac p(ro)missione cedet actionem. set certe non ad
...

quo ad lxx. ut dominium non ... legat. ut s(upra) de l(egatis) 1. ...
v Peteret. s(cilicet) mulier. s(ed) a quo peteret ab heredib(us) non ...

tare communiter conditionem impletam uidetur
esse. (E)t disiunctiuo modo condicionibus ascrip
tis alteram defecisse non obesse alteram
scilicet postea impletam nec interesse in parte
de fuimus accipientis condicionem an ite
ratum collatę

Ite(m). (H)eres meus cum moriet(ur) ticio c(entum)
ei dato. purum est legatum quia non diei
set mora suspenditur. non potest enim dici non
contentus heres meus cum ipse moriet(ur) c(entum)
dato. ticio legatum sub condicione relictum
quamuis enim moritur heres tamen sit
quod tamen incertum an legatario uiuo
dies legati non cederet. ideo est etiam le
gatum ad eum peruentarum. (C)um tempus
uincienda cautionem in imposita leg
atum accepit et non cauet cum aliquid
fecerit implere uincitur etiam tamen si
filio heredi restituerit. et ideo legata
rius et incertum cauere cogitur quia
incursurus ei monetur legatarius
uentilis legetur tum cauendi uinca
ante remedium ualitur. quia si tibi condicionem
ueniat non faciendi legatarium tamen habet
ex (in)stante legis ad implicatas imp
tas ascriptum tamen illam uincit habet.
Ueluti ticio pui. c. si filia quam habet in po
testate non nupsit. uel dato uel filio
suam. si precius uxorem non duxerit he
res dato

[gloss: (P)onit differentiam inter conditionem de presenti de preterito et de modo. d. y.]

(S)ecundo. (E)as causas quas prius agendum
repellitur infideiiussor uos pecunia
libus ob fuam oportet eas ueteo quam habent
moram consumptam admittendam caution
cione oblata sum. ut pote dicens et cui
ita datum sit si monumentum fecerit et
non cui datum ita est ut monumentum
eum faceret

[gloss: s. semp. ac.] [gloss: hoc conditionale ac.]

(P)aulus. (I)ul(ianus). paulus. nuptiis conditionem
si ita in testo cautum esset stichus. sim
ationes reddiderit cum omnibus suis ut
liber esto eius uel. et dato eam sticho mor
tuo aliquam rationes redderet. ut pratore
et reliqua huiusmodi libera esset. uel. et eam
de legato et acciperint libertate da
ta si rationes reddiderit hoc eadem vouit

[gloss: —o. (I)ulius. licet de rigore conditio adiecta in persona uni uideatur extendi ad alium tamen de equitate conditio apposita in persona uni legatariorum non extenditur ad alium legatarium in qua non sunt expressa conditio. d. y.]

reddere aut ut nulla uideatur reliqua
reddere si quia habet eam fidem suam actus
quia si nulla sunt plures accipientes lib
ertatem indebitum et si pater additam here
ditate accesserit libertate competere
etiam legatum consecutum est quia si
cui ad huc reliqua habere et accessit
sub ea condicione contribuat et li
bertate acceperit uideri et deficiente
deserta condicione uidebitur. sed non in eleg
ante illud dicetur stichum qui sibi con
cesserit manumissum non dubitandum
est quin primo ut ita quaerendum non ad
conquirendam condicionem sed ad necessi
tudinem et non stichum primo reddere
nummum presumpt(um) et habet quod cum pe
cunia stat qui si impleta esset debet

[gloss: s. cum quae est quaestio. ac.]

casum. (Q)uum ciuius rationes (E)uersa
uiliter esse ueniens sit si rationes reddiderit
eius fideius heres dare damnatus sit ut
deatur ut eo libertati posita
sit an non legato requiratur si lib
ertati sola accipiatur in proprio uniuersi
tatum amplius super nam le
gati plurimi inueniuntur et ideo similem
non sit causa si eo legato iustitia est
quia recte putant sit. et tamen uberrime
dies quorum legati utilis cedit(ur) non
consistunt huiusmodi sicut rationes reddiderit
quidam sed aliter si reliqua reddiderit quod
nihil inde sit uel sub hac condicione
si reliqua. l. ss. h. si rationes reddiderit sed
non in condicionem utram putamus esse
quae indicere esset in utram ex
decem quamuis sit. sed certam de(cem)
certam quam in diem uolunt uaria
non utique si ille insolle reliqua ob
tulerit liber erit non ut testatoris
suffecit sed illud ut rationes reddat qu
omodo seruus reddere solet et tegendas
ostenderet rationes primum deinde opinan
das ut explorari possint impensae
pro an inepte tractatur accep
ta recte relata an non recte et ut in
cipit quidem res a fide pertinent aut
et ad pecuniam in sed tamen dominicus

[gloss: condicio adiecta libertati alicuius relicti extenditur ad legatum eidem seruo relictum. licet in legato non sit repetita. sed dicitur.]

[Gloss surrounding the text, partly legible:]

—a. (C)onuenit. in. modo. secus si separatim sint posita. ut. s. e. quia traditum. gl. s. et facit. s. d. ... ut testari possint. ... —c. (C)onditionale sit licet tamen pro puro ut et in. s. de nouat.
—b (P)lus puri. quo ad transmissionem...
—d (T)ipse. s. hoc. acur. ...
—e (S)ubdit. quod dicet. de pos(t) mortem ... post mortem extitisse ...
—f (Q)uae post mortem ... [illegible]
—g (L)egatus alieni. puta lego tibi fundum ... [illegible]
—h (E)t instante ... [illegible]
—i (E)as. ... agitur sine repulsa ... [illegible]
—k (C)ontionalibus ... non. acur.
—l (C)asus ... [illegible]
—m (C)onsumptas. prius inspecto ... [illegible]
—n (N)on faciat. capit presta cautione. ut. s. e. l. quibus diebus. et. f. acursius.
—o (N)isi cum tributum. ex hac quaestione cum oritur dubitatio. ac.
—p (I)n summa. al. pana. al. par. q. ... ut nihil debebat ... solum. ac. ... et dic
—q (C)onditione. hic capit conditionem ... sic intelligendam. acur.
—r (A)liquando ... reliqua cum fide ... ita ... ut sic duo sunt ... liberas ... ut. s. e. l. ... filius ... nulla sit non differtur libertas ut ... ac.
—s (C)ompetere. quia nulli esset reliqua. ul(tra) omnia ... ac.
—t (D)eserta. de rigore ... ut ... l. ... iustitia ... non repeti. ...
—u (I)nectiter. ... affinitate ... ac.
—x (E)t hoc dictio. in persona sibi mortui ante rationes reddendas. ... sine rigorem.
—y (C)um peruenit ... aliquid legatum ... ac.
—z (D)ebitis. aliquid sub conditione. acursius.
—q (Q)uum suus ... s. tamen. ac. nihil ... inutile non fit ... tunc est q. s. de l. i. quitum. et. i. sed ibi fuit conditio
—a (R)ecte. ... acursius.
—b (C)ertis ... acursius.
—c (R)edendum ... acursius.
datio continetur. acursius. posuit pro in ... exposuit. i. maliciose ...
—d (I)nsolle. i. in bursa. sed pla... ... acursius. ... legum.
—e (N)on recte ... referantur. ... acursius ...
—f (E)t facto. i. aratione ... acur. ...
—g (I)ntelligitur. sic. s. de pign. act. l. ul ...

al. si filios et C. de esp. an. l. iii. acursius doctor le.
b Excipet. geminato fi nomis. uel dic excipet. s. filius dicens non est ita. acursius doctor legum acursi.
1 Voluerit. in quibus eque culpe reus saltim le uis fuit ut j. e. l. r an plit. et facit. j. de fideic. li. si pure. ifi. et deu. si. bo nes. et f. et testa. li. l. statu liba. et. si quis no dare et de ma. l. si ita sit et l. si ita fuit. et s. de lib. le. no solum. et is qui do nes quibus de duo con tinen in uerbis ibus recte dictis. acursius.
k Uitiu. i pot ate. filiu ei qui est i potestate no pot in statu sub condict. n sit potati ua. ut. s. de hered. insti. suus nisi iens defectui sit. exheredatu ut. C. de i sti. et sub. l. iiii. et j. de bonis. li. libertus et libertus i fi. si autem e emancipa tus i testo i quo e in stitus sub condict. hec. tu h. ea. qi non sit i stitutus. ut insti. de exhere. li. et. emancipa tos secundum ac. acursius.
l Nullius. uidet g n posse pro bari filia tio. q est non facile n p coniectas. ut. s. de his quis sui. uel. ul al. l. filius.

in casuali conditione. hic aut in potestatiua et licet ita desitiat per causam nichilominus legatum consequitur legatarius secundum m. R. ut. dixi. s. e. in testo. acur. q e i eis
o Utilitate. ut liberor. tunc enim non repellunt liberti ab alimentis spale. ut no. s. e. i testo. ac. except. ob sta
p Non oportere. doli. de. R. acursi.
q Titia. titia filium instituit. et fidei filii heredis instituti ha bentis liberos commisit ut dictis suis libertis. s. nepotibus titie et liberor libris nam in infinitum sic dicitur. ut j. d. u. si, libor. restituet. cum petierint. uel dic q titia instituit extraneum ro gauit ut suis liberte libris resti tueret. sed tunc q dicit liberos habentis et filii superflueret. ac.

ticia nostrum heredes meum non sciat quid inimicum mihi esse scriptum sit nam qui ipse nimium sciuit fecerat. ab he redibus suis si nuntiasse intelligitur. illerum soletur uitio non sic suo suo consideranti reliqua sicut subscriptum sit. nam ut legem ut eam nunciet et acciperet id cum suo sub condicione heres testo ubi adiuncta est si. hec reddiderit non hunc so lam significationem habet. si eam uocetis in stiam omnia actus sui exhibuit he redi sed et reliqua solunt

Paul. Lucius titius ita testamentum fecit aurelium claudianum naturalem ex illa natu si filium meum esse comitendi probauit heres mihi esto. Paul. respondit quo queritur non sed eadem condicione instituti iudicium q imperante eius e uero testim illiuscere moniti
Item. Illius libertis alimentor nomine sicut filio meo morati sunt menstrua nos denarios et annuos uestiaria dari uolo. liberti mobsequio sunt quidam adolescentis adnuntiam meo pro ue e q cartis eisdem nec quibus do me relictis profiteri esse et capto causa de sum tuis e contineret ab herede et ali menta debant. Paul. respondit condicionem quidem in persona libertor qui cum filio de functi morati sunt adiectam qui pro eo sunt fieri et quo minus morarentur morte filio testatoris defecisse non uideri; sed testator propter filii utilitatem huius q cum eo morati fuissent alimenta prestari noluit quam uoluntatem defuncti petere de sanando non oportere
Scevola. Titia heredis instituta libertis filii fideicommisit ita ut i eo uniuscuiusque restitueret filius eius libertis ne eorum cuipiam petentis si nulla intercausa liceret. que uolunt liberis cum illiante praecipit condicione fideicommissa septa uideantur. respondit non uideri.
Item. Iulianus qui ante eum qui X. dare testatore ac.
cum lib esse iussus esset si a uiuente manumissus esset non ante legatum

contentum libertate datum esse habitu quis si condicione libertatis permissum dieque tore si alienatus esset. sed deducto hoc te cie enim modo sunt cuius libertate lega tum adquiri potuit. sed legatio ipso tam non sit utili cum impune libertatis con latum esse legatum cui si libertas sub condicione legati aut prestituti die datum est nihil quo est an obtinet legatum et non nec catoniane fitu locum i proposito esse quia si statim testator decessisset non tam ex

mo multe esse legatum cum post condicio libertatis eam adita in hereditatem impli et legatum in manumisso debet nisi forte necesse hisi ei quicunque te in omni mo multe erit legatum uerum tamen si condicionem acceperit libertatem
Scevola. Quod creditum est in legati sicut omissa substantiis sufficiat condicione specta
Idem. De quibus uno condicio est tota cum
Scevola. Non ad eam diuiditur Et pertinet cuius sepius sed diuisis condicionibus sed si cum primo pure deinde sub condicione datum sit: anno dixit pure dare et iussisset q ne pure legatum est eius eius in intervallo sub condicione legatum est posterius. sed si prius sub condicione deinde pure legatum est prius scilicet quia pure legatum est quia motine eius hiis sub condicione dampnati aut rogatur se dare pure ei actu et si nichil a scriptura similiter id legatum esset uel enim pluribus uindicare sed uoluit lega tarius uel cum. R. quia causa quo erat ab heredibus peti possit nisi quam condicione superioris legati posterius sequitur fuerit. uel nec sicut ultimum quam ei legauit priusquam ei sublato fecit fuit dato uera non rationem diuinuo per suis legatis et de condicione fauendi ita scripsisse uideretur sua tunc quando uerba uerum heredi ut dolo exceptio locum habere potest
Idem. Per fideicommissum data libertate tacite in summa spectanda est sed nouissima qui prior uoluntas per contrarium deb eas sonat. et rescriptum diuini antonini
Modestinus. Condicionum enim futura est et fuit

r Cauillatione, exponere. ut j. de u. si. l. nam.
s Non uideri. sed magis quod admonitio ut j. de u. si. l. si. x. car. s. de tutel. mu to. et hanc. condict. acur.
t Iulianus dare, eundem extraneo. acur.
u Et ita. per hoc collige ita quod e condito. acursius.
x Iussus. sub. et fundum seianum here.
y Condictionem. quam in legato tacite repeti te. ut. s. de l. iii. qui concubinas. et cum testo. et s. e. anna. sed contra s. e. l. uult. paulus. insti. sed dic ut ibi. acursi.
z Inemptore. s. dicendum est. s. ut ita de d mihi legatum hunc suo con tat si condicio tam apparuit. ac.
& Non sit. expressim sed tamen repetita uel ut. s. e. l. cum filius. acur.
9 Et. et esse potest teneri legatum non obstante regula catoniana et cetera quod e. s. de regula. cato. l. i. i prin.
a Impleri. et post mortem testa toris quam e in dando. ut. s. de l. i. q situm. et i. acur.
b Manumisso. nam licet dec. x. ante aditam hereditatem non tamen est lib. nec legatum ei relictum ualet. sed al ua leat a morte testatoris. ut. C. de ca. toll. et. i nouissimo. et et. a. acur.
c Nectius. s. aliquis. alius filius qui tunc inter mortem testatoris et ad itam hereditatem nil est i medio et cum pertinus est heres et lib. ut ist. de he. quali. et dif. in prin. et sic tempore adite hereditatis. i. mortis i uenit filius heredis et ideo pure legatum re. cum i pedit actus suo et nectio dico id quod i extraneo cum habat per pretore bene situm abstinendi ut de he. qli. et dif. et. sed his et s. de acquir. he. l. nectius. et C. si ut se abstinet. a sti. l. i. et fac. s. de l. i. situ. et necessi. nouissima. u. q. de testo
d Quod creditum. mihi. l. tu. dat. et de l. i. sit. et i legatis. sed i fidei. nouissima
e Libertatibus. directis. sima. u. l. et s. e. l. nouissima et j. l. iii. et j. de man. te. l. v. et habent hic locum quando diuise condictiones de i uersis partibus testi posite et separati. si ab simul aut disiuncti et sufficit parti uni aut coniuncti. et tunc utraque ut. s. de condic. insti. si heredi. hic refert tamen ad
f Idem. fac. inst. nouissima. acur.
lo. quia aliud
g Non ad ea. sit contineri ut.
h Necessitas. j. et. quia si pure. expone ut al. quam ad alia diuitur sed circa id testim et fac. j. e. l. fundo legato. et. sed i diuisi testatores. ac. ditoali

Illis promoueretur. s. filius. acursius doctor le.
l Non uideri. hac. l. distinguitur cuius causa debebant morari cum libertis secundum m. hoc non est contra prime parti. s. de an. le. l. seio quia ibi gratia filior et ideo aliquo mortuo prestantur alimenta pro ea parte. Item non ob. se parti. s. de ali. le. et. gaio. et. imperator quia i gratia alimentor. Item nec ob. se parti. s. de an. le. seia quia hic per eum ibi per filium stabat. Item et etiam ad primam partem. s. de ma. te. l. si ita scrip. insti. so. ibi loquitur

i Subiecta. absoluti abstiti. ac. eligam ut pure uero. pt. i ece peti et ero si te ero
k Posses. sed quod per te h electo cuius sp capax ne non fuit uel si omnia mea presentia dominum. l
publicata sunt nam postea quesita non cadet i eas causas uel ne filius te lib ero. ut. s. e. l. ult. nos. item quod est rom continenti uel ex intervallo. uero quia non est inutile. ut corrigat quod continenti fecerat. et fac. s. de bon. ep. pacta et de ri. uen. sic. ac. s. e. si sepa
l Legatum. s. pure. ac. m Et. i. eius legatario alii dicunt et sic contra. tum. acur. alii.
n Excepto. s. i totum quod ei uel quam diuisis i parte. ut. s. de l. i. plane. et. si coniuncti.
o Per fideicommissum uariae. i. sub uariis condicionibus. et non per fideic. quia aliud forte
tis. ut. s. quod traditum. ac.
p Condicionum futurum. que uere dictiones dicuntur. ut. s. de iniusto. te. l. cum i ipso. acursius doctor legum.

V

—a Cui bo dictio. redde singula singulis. —b Infinitum. quia prima quaecumque inveniente. etiam quaecumque ante mortem uel post mortem. dic respectu pre...
—c Aeternum. imo e dies mortis et testus ut. s. e. l. i. Set aeternum quia non quasi post mortem. si eum funus ipletur. et facit. s. de l. ii. si ita sibi scriptum c. f. acursius. Inmittere. i. emancipare. acursius doctor legum. acur.

—d Sicuti ma[gistra]tum emancipa...
—e Filios. pationis quia patris reliqui et hoc mero iure ut. s. e. dec. i. filius. c. f. si uul garem. si de equitate secus in utroque ut. i. subicit. c. f. eum. ac.
—f Fideicommissarius. quia redeste commis. ius dicit ut insti. c. si de lo. li. c. i. acursius.
—g Libertatem. i. emancipationem.
—h Cur suos. quia suos tuetur ut i. si. de singul. re. p. fideis. ac. c. lib tas. acursius.
—i Fideicom. i. officio. iudicis. sic. s. si c. pe. cum filius. acursius.
—k Cogendum emancipare. no. et eum ubi pater cogit emancipare c. alii. quia ... si regulariter d. ut no. insti. quia mo. ius. p. sol. c. f. secus si negatur quod adeptum ut. s. de l. iii. l. uxore. c. ho. is. ac.
—l Emancipatur. nam semper cogitur. hic. et. c. de fideis. qualis quasi. s. d. ... c. de inoff. te. filius. et de inst. c. si sibi. si mater. acursius.
—m Nepotes suos. s. ex filio quem cohaeredem dedit eis. acursius.
—n Filiis suis. s. nepotibus restitut eis. acursius. s. uulgant alii
—o Substitutus. dicit per fideis. si quis decederet sine liberis si et non esset necesse huic. i. per substitutio quibus sunt etiam bona restitui emancipatus. acur.
—p Quibus quae restituit. hec perscripto est ex testatricis uoluntate que eos heredes instituit eius patris suo. et in quo substituit sed aruo per tate nepotum uidetur pater rogatus. Si nunquid emancipatur pater institutus restituere suis filiis an emancipare cogitur cum alias iure isto non posset restituere quia oia patri. per filium quaerelant. Sed hoc forte secus esset hic cum testetur uelle ut uideatur rogatus restitue cum sunt sui iuris ut. i. ad tre. l. ii. ac. et facit. j. l. pe.
—q Quia accipient. quia hec non possunt in potestate posite. ut. c. de cur. fur. l. f. in prin.
—r Emittitur. ut c. s. l. pe. insti. acur.
—s Substitutionis. s. uulgaris. dicit quia filie repudiauit ab intestato et sic ex uulgari pater habuit. si non reniuit repudiato. cum si hec postant non emancipatur. ut. s. de acquir. he. l. is qui. uel. dic quia filii. i. qui potuit. c. facit. s. d. l. cum filio c. j. ad tre. l. ii. c. j. de ag. uir. l. qui por. ac. non at hereditas.
—t Cum uatum. eius ueste tum dicet. ac. ius quasi est.
—u Cessit dies. s. libertati ab adita hereditate. hic in ceteris a die mortis ut. s. e. l. i. uol. c. i. nouissimo.
—x Statu libi huius. secus si non. huius ut hic adeo sen. ... si. s. spitiaz mag. quia necesse libertati. s. quod quia pecuniam non habet quia praestet quia ti tius decessit sic. s. ad sill. l. iii. c. f. et mags quia sua difficultate uel negligentia quia casu. ut. c. de odit. insti. l. f. c. de neces. sui. l. f. acursius do.
—y Constituto. s. singulari fauore libertatis ut c. s. de l. i. turpia. c. i. nam secus in aliis ut statu dicet ci. de statu. li. si peculium. c. i. sciu. acur.
—z Nulli dando. quia non est titius minus cui soli sunt dandi ut. s. pre. c. j. pre. di ulla. c. aut si est. non uult. ut. c. de odit. insti. l. f. c. fac. s. e. in resto. acursius. ac.
—7 Legatarius. destinate. non desiat ut dic. si. s. de a. l. i. annua in prin. so. uel hi. acur. Heredi tio. secus forte si titio simpliciter iussus est dare. ut. s. e. l. c.
—c Et hiis ubi diuisa. cj. de solut. stipulatus sum. l. a. ac. l. stichum. c. ubi ut sic quid est. si titio heredi dare iussus est ito. pecces ubi contra sit prium quod appellant. ut. s. de stip. s. l. si quis suus. ac. eumano relicto ut. s. e. s. sorduis.
·a Conditio. hec priuilium libertatis secus ipse c. i. ac. rem durent. uel stupris se
·b Costituto. s. fauore libertatis ut dici. acur. inhibent que palium non
·c Legatum sibi edit persone. puta si talis uero fiunt. ut. c. de caducis. tol. l. ueant uel pone ut s. de adim. l. i. legatum subo dicte. acursius doc.
·s. ·d Conditio. s. tacite ut c. de a. l. legatum. secus est in hereditate ut de. here. insti. l. subodit. et fac. s. e. aiia. c. i. quasi editio. l. acur. admod. e. l. iii. c. de smer.
·e Titio non uidetur. imo. s. ut s. e usuf. quod s. hic negat ibi equitis uel ut ibi. acur. duo legata subodictis imo diuersis editionibus uni si cessit
·f Transmittitur. c. sic si extra non uidebitur amo cedere ex alia. acursius doc.
·g Libertas. idem multo mag. si libertas est dati. si non nupserit et usuf. in alio et cui datus est. s. si nupsit. acursius doctor legum.

impleri natura est, quaedam ad id tempus quo testator uiuat, quaedam ad id tempus quod post mortem eius futurum sit, quaedam ad aeternum tempus pertineant. aliae etiam ad infinitum complectantur quod omnia non minus insidiose sunt quam i(n)... ut legatarius interdum soluit sibi conditio nec si in nupserit non dubie nisi uiuente testatore illa (no)uit si ad exequias funeris mei uenerit nisi post mortem impleri non potest illa uero si filio in eo non nupserit, et uiuente testatore et mortuo testatore impleri possit et primam quidem et tertiam et reliquas conditiones infinitum tempus habent quicumque tamen nupserit impleta conditio secunda ad eternum tempus ascripta est.

Titius. Si cui legatum fuit testamentum sit ... rogatus fuit liberos suos emancipare an cogi debeat manumittere: ueterum mo(tu) me dixisse eos debere quia peccarent fideicommissarii ad libertatem eos tuentur ut suos patris quoque et uirgini ... tam non esse cogendum emancipare filios suo sed arbitrio tamen ex ordine testamenti constituti cum quo iuris tempore quod testamentum est hic comprehensum ut filios suos emanciparet cogendum emancipare filios suos in tamen quem in testamento uoluntas sic deinde hac accipiendum est quemadmodum si sub conditione liberorum emancipationis eis fuisset legatum et ita testamentum ut eos emanciparet tum ei oratione ad diuinum seuerum proposuit nam cum quidam nepotes suos heredes instituisset et ipsum filium cohaeredem filiis suis dedisset eosque inuicem substituisset rogasset quem filium ut filios emanciparet non uoluit rogasset ut hereditatem ei restitueret et a diuo seuero emancipare eos compulsus est huiusque restituere hereditatem et adiectum est ut si talis id faceret cum per moram usuras praestaturum non tamen quod moram fecit emancipationi: moram testatori si deo eum fac. 9

Papinianus. Pater filio coheredes suum ulla conditione filias ipsius dedit ac petiit ut filias suas emanciparet ita ut tamen tutores ac pro tore acciperet si tamen uide fideicommisse placuit ... eas sui iuris constitutas ad hereditatem a me peruenire patiatur ad eum pertinere si forte eam filiarum iure contempnit quasi similiter.

Hermogenianus. Cum ita dicitur liber esto si ... cui non liquet est, et deinde certa per demonstratur ac per ea in personam condicio impleri potest, sane si eum cesser dies peculiam condicio quae hic sanatu libertatis uire constituto illi dando consequitur libertatem diuisa ea est legatarii in persona et legata placuit condicionem deficere si ante uiuum legatarium dederit pecunia titius moriatur. Ceterum huic liberi sibi hereditati uel sibi heredi titio et dedit liberum esto non tamen heredi sed in heredis hereditate danda peruenit ad libertatem ac si ullis heredi successerit uire constituto illi dando ad libertatem peruenit.

Idem. Legatum sub condicione relictum a nullo non fiscalium sub eadem conditione transiatur.

Iulianus. Titio ususfructus legatus est et si uxorem ei pertinere desineret libertas suo data est titio uiuo testatore decessit libertas non valet quia conditio nec initium accepit. Paulus. Si et ususfructus titius et ceperat non putet tamen dici eum desisse ei non uidetur quia nec incepere uti frui. Desinere tamen alio modo in dubia esset legatum est idem si uis si ea nupsisset liber esto quia pecunia ... si mulier nupserit liber erit quia eorum est legato libertas.

Idem. Municipibus si iurauerit legatum est, et conditio impossibilis non est, pauca quemadmodum quae petitur condicio expeditio si ita iurauerit heres quibus municipum res geritur.

Item. Mea res sub condicione legari

—b Municipibus. itaque dicit non esse impossibile itaque ut munius in fert ad id quod quasi paulus. ac. municipes.
·i Generat. et sic uident eos iurare ut. j. ad l. muni pes. cj. de reg. iur. l. aliud. c. refert. s. c. s. de insti. que subo dit. c. s. e. hec scriptura. s. o. hic dubitatur a est possibilis natura et qualis per pu nepis infantes et filios dominum tate quae aliena te non possit sibi fidis de nati si non te iure ut s. m. r. dic spale ut uel blate. ut. s. d. ma. u. c. si quis liber. te. hi dit quis heres presentium ut te pretio est ... dum. i. defuto e sic ibi tum ut. c. facit. s. quasi ... sum. ... s. d. iuno ne. ac. dique diu. ac. l. restituente. ac.
·k Mea opteret. ut. c. s. de l. i. et tera cum prin. c. de ole. ep. l. cu. stimo. c. j. quod dies le. ce. l. u. c. f. s. de regula cato. l. j. acursius.
·l Conditiones tacite uel uti si aliqua inmo p.

mo tibi legetur uel a substituto here iesb ei semper editio si ille suum legatum agnouit aut substitutionis locus fuit. et uel pre exemplum. s. e. l. i. ad. c. diu. o. l. id dum c. l. ormuus. c. cum ita. acursius.
·m Conditionalia. quo ad impediendum transmissionem ut. c. j. quando dies le. ce. cum illud insti. etiam si testate cum taciter conditionem expressis. u. j. e. aliqua.
·n Tunc admitti. uoluerunt ei si pre. c. proxenn ti ... dicte conditio sequi legatum primo ac si non nupsisset quia nupsit uolebat alia. c. quasi impleantur conditione sub qua sunt legata quia per editio pro adiecta huic est. et per tam conditio mois ad mitti quia ridiculum esset quod ad hoc quod non audiuit ad petens faciat. c. de furt. l. a. c. j. quando ap. l. ii. c. si alius. acursius doctor legum.
·o Pater non nupsit. i. nubere uoluit. sic. j. de uer.
·p Obseruatur ut. c. s. de l. a. l. prout. c. s. e. l. conditionibus
·q Decessit. et sic sine patris uoluntate nihil agitur. ergo dicit nolle cum nec uelle posset sic. s. l. dec. qui ad eum cj. de reg. iur. l. uelle ar. c. j. de fur.

qui uas. § uetare. acursius doctor legum. acur.
r Ita ul' imo. ut C. qn dies. le. ce. cu uxori. ac.
s Conditionum p uoluntate. i. p uoluntate ul' sus
picione ad q' est. s. e. l. in conditionibus. acursius d
t Quan. quibus fuit relictum aliquid si gessissent tute
lam in
xviii. an
num ut.
j. pater.
acursius.

cete sub remisse. item. no. p mitti istantiam. sic. j. de coll. bo. l. no nunq. et de
act. ep. si stil. § f. et de positi. l. i. § p. ac. b C plane. s. legata ut q' de u. o. pli
bus et j. de donat. ca. mor. l. se. natus. § f. acursius. dictionis ad eo q' est
c Q uum auus defecisse. no. factum defectum co C. de insti. et sub. gna
liter. § f. et de fidei. l. cum acutissimi. et ar. s. de le. insti. l. quot. acur.

[illegible]

Conditiones que tutele insunt non faciunt legatum conditionale. dy.

[illegible]

Est q' sub hac condic' relictu sibi dicta
tem adierit.

tibi. x. si nupsis titio. ut. s. e. hec condito. hec e si hodie q'bit cum alio uideatur
impleta condito de no nubendo. titio uero no. q' probibitio indistincte facta gna
lit est accipienda ut. s. q' metus. ca. si mulier. § i. at p missio ex defuncti
uoluntate tacita ad p'mum aptatur. et facit. C. de indic. uidui. l. i. acur.
p Aliquando puri. quo ad tn smissioe. nam si lgatarius decedat an conditioe.
non tsmittit. ut. j. qn dies. le. ce. l. si dies. § f. et l. si titio. § i. et dic ide ii i.
q Adierit. set qd secus si sic dicat. si uolueris tibi lego. na q eo no dicto erat i tua
uoluntate et tam est conditionale. ut. s. e. si expressim. uero. hec tacite in est hic.
illa non imo acquiritur et ignoranti et an q' uelit ut. s. de le. ij. cu pr. § sed. lic
postea repudiare possit. et facit. s. de le. ij. l. iij. et de hi. insti. trebatius et s. e. in
conditionib. i. r. et § i. acursius.
r Intelligitur. ut et s. de le. i. si post mortem. § f. et de adim. le. si legatum pure et
no. b. ex hac. l. q' pure relictum est condictonale et e. acursius.
s Libertis lego. i. p ter domum. ut. s. de le. iij. si pure. et sic p ista uba cum fiat et eo.
repetitio prioris legati intellige eandem condictonem repetitam in seq'
ti legato. sic. s. e. auia. et l. legatum sub condic'. acursius.

[illegible]

Ite(m). A testatore rogatus ut accepta certa summa ceteris coheredibus suis hereditatem restitueret, decessit filio et herede relicto: quesitum est an totam Falcidiam coheredes consequi possint. Respondi heredem eorum ab herede non posse... quod in ingressu defuncti a parte... cum per dubitari quin in eorum... esset.

Pompo. l. I. Si in multis heredibus et periculo statu liber pecuniam reddet, liber quidem sit, sed tamen qui inviti heredibus sciens accepit pro possessione... eam pecuniam possidere... cum eam heredi quam liberti fuit possidere.

Ite(m). Qui ab uno tantum herede iussus est pecuniam dare... de bonis quae ab eo gesta sunt in suo fuerit, quod et huius quae accepit in eo... scripserit... non dederit... tam septimae remanere apud eum solvi... quid sibi in eo... data est liberta... ceterum debitores... non uti iudicem... fuisse idoneos praestare... eo tempore... fuit.

Ite(m). Heredes cum deberent monumentum pro ea fecerit... pro pietate non potuit... Item si Sempronio... fundum ei lego Simphoro mortuo... ante legatum... Simphoro... decessit, debere pro eius dimidiam tantum... dare dimidiam partem fundi legatam... consecuturum.

Ite(m). De illo autem quid fundus quibusdam legatus est si pecuniam certam infra... pro suo... corpus... relegi... nam nisi utrique de-

dit, neuter est legatarium qui... utrique... sed... in quamvis... solemus... fundus legatus sit... cum... pretium legatum... debeatur. Ceterum quod pro... tum ubi non utique ubi... decessit aut ubi... ut ubi velit reddere... debeat... sit... alius... alias... loco sit estimandum.

Paulus. In omnibus pro... rogatus sunt... quam... hereditatem... Item...

Paulus. Lex Falcidia lata est... quae primo capite liberam legandi facultatem dedit usque ad dodrantem his verbis: Qui cives Romani sunt, qui eorum post hanc legem rogatam testamentum facere volet, ut eam pecuniam easque res quibusque dare legare volet, ius potestasque esto, ut hac lege sequenti licebit. Secundo capite modum legatorum constituit his verbis: Quicumque civis Romanus post hanc legem rogatam testamentum faciet, is quantam cuique civi Romano pecuniam iure publico dare legare volet, ius potestasque esto, dum ita detur legatum, ne minus quam partem quartam hereditatis eo testamento heredes capiant. Eis quibus quid ita datum legatumve erit, eam pecuniam sine fraude sua capere liceto, isque heres qui eam pecuniam dare iussus damnatus erit, eam pecuniam debeto dare quam damnatus est. Lex Falcidia et ad eos qui apud hostes moriuntur per legem Corneliam... ex cuius lege... confirmantur si... cum... lex Falcidia et omnes testamenti pertinet.

[illegible]

Item si ita penu. qd sit pen dr. s. de penu. le. l. iij. acur.
capi. q ne e lgatu. ut. j. de donat. ca. mor. l. eo mortis
ca. cavit. ac. i. ignputatõe q fit p. l. fal. s. ut de h penu
imputari posse. re. sicut ad alia de legata qirta de tra
hat hes. Itẽ ut. qi no hat hes aliqd de heditate lic
penu hat q pstatuius sit ab oibz legatariis. falc.
detrahat s m. az. Itẽ q dic hoc. i. penu lgatu e d. s.
de penu. le.

dissimilitudis posit. silis lecto ut. s. fa. hic. l. ij. q. sig
usus itellr dat solo quo ad q dat silia st. n ut sit
idiuidua q hic solus usuf. excipit. it reale q
m Cuetez sn̄ia. i. ut extimetur opa lgata q tu
tio. q de ea exhcetur qrta. ut. j. e. l. lege fal. int.
o Et facti. i. q qsistit in fatiendo q sic indiuidua
p Cedere dz, extiatois. s. sz uidet opa posse diuidi. ut. j. de die ibi ... pti. i. pa
tis extimatõez. ar. s. si s uitus uen. l. loci. q. si fundu. q eod mo. iro. ad
aliud q iiz. j. de u. o. l. i stiplonibz. q. opaz n de uoluntate partiu p ret
p parte ut infi. de e. l. in stiplonibz.

q Quartat qtu. hic est sensus. q i duobus casibz recurrit ad ueterez oppionem e in usuf. pmus si dubium est an hat locu lex fal. q pp certa legata. q st relicta. q pp usuf. qui e relictus. s s cum e dubiu a hat locum lex fal. pp usuf. q tm relict est. q nulla alia lgata. in hijs ei duobz casibz extiatur usuf. ut apparat si lgatu est ult dodrante. s tn fal. no retinebit. q hijs s casibz de extimatõe. s de ipo legato usuf. s qtu extiabit. ... qm multu. qm par. nam si turris e legatus usuf. multu ppetas par usuf. It si y usuf. equi ul q s iui senis relinquit pueto ppetas par. usuf. plus extiatur. eo. si usuf. s iui puen seni multu ppetas q cito spat redire q diu utilis futa q sic ex qualitate rez q psonaz uarie fit. extimatio q ad hoc. j. e. l. hredita tu. Ite s. R. q i hijs caibz u mlto pl ualz ppetas q usuf. no d trabit hs falcidiaz q in ppetate nuda quataz q pl q quataz ht. nec. ob. j. e. q relat q. si uo. c. tm. q ibi rdo. ex eo q i psenti reficit qrta s uatur nec i pa acto i quataz i putat q ex eo qd aliqn exigendu foret. legatarius dodrante pciperet q testor oia i lgatarios distribuerat ceterum si no dubij biusi hredi tm i quati qn uendi noinu p secutio possz ut. j. e. l. cu i qntitate. q. mag hic aut cu in psenti nuda ppetas tm ul plus extimet q usuf. ... nulla mito d hoc legato. usuf. qrta d trahat. imo forte si multa alia relīqd testor. q i quibz nichil apud l. heres retineret. tanto mi noie qua re de ceteris legatis detrahat his q to plus qrta annuata ppetate habet. q hoc est q hic dicit. q uatu ac. sic q fit extiatõ ut scam qtu sit minus qrta detrahend. d ceteris legatis. no ut quataz extiatois usuf. hat hs q i eo legato. qrta i nuda ppetate a defuncto sibi est suata. acur.

precium

di

mento

q tm hre possunt legatu. Eadẽ sc̄iolin usta cu testi possidet heditatẽ nõ ẽ lex falcidia ptinet. lex falcidia s ꝑeditum ꝑtotis inducit. preter legis q ẽ suu iur cõd remissa sit. sz si ꝑuo suo testor datã libta te legauit q differt uid ꝑte q ubi futurus ẽ. Item si ei q apud hoste est. aũ ei q uiuo dñ natus ẽ datu sit aliqd. h lex locum hebit. Eadem uni ꝑpu quoz legata ·v· i ea q deo relinquunt. lex falcidia ptinet. Nõ solum aut ad res ꝑras testoris legatas. s ꝑ ad alienas ꝑtinet lex ...ione q ... totius defuncti ... atur. referitur ad hanc legem sui in corpore constet. certo inedolte sui nitoncẽ tumo inesurauie u aleat. qui si i ius legati sit. u us uite. aut ex in noibz est. Item si cum legatum sit. hs meus seio dato penum. si nõ dedit. x. dato. quida putat oimõ in legato. x. eẽ te numaut mortis cã capi. is infalcidiam id imputare hredẽ posse. ego aut dodia sim o tineri hic penu solue. undi i h legati eẽ. t i legẽ falcidiã imputari posse. nõ q dum ngtmẽti ita accipied ẽ cum alicq spacõ. qsi iã mora fitsolue. hs tertium. re. si legata e u accepisse. ii falcidia. i putari posse. iam. u. t us suusum eẽ legat. x. debiti eum eire si ab uncõ in legatu datu sit. ut si penu nõ dedit. x. dato. quia h penu. nõ ẽ legata. ꝑtemus si dat mortis ca capi tur. Et deficit legati condicõ si usufr. legatus sit. cum tdidi ptẽ fiat. sicut cetẽ s uitutes. dõ. inde siit uetes quidẽ extimãdu to tu usufr. putalant. ei constitue du qntu in legato sit. sz amsto a uetum opice recessit. alt. tu. tolle qrtam pteim posse. ex eo sicut ex ceptibz tertiu. sed qz iur tette ꝑ

lut. s opetir s in legatis. cum in usufr. tz usui meo legato vẽ uidi necessa est uetem suia. ut scilicet qrta tum ẽ in legato. cz uectio et oimibz q suit si pars decedere. dr. uero ꝑ ꝑe nulli pr. tunno tiusufr. sicut quantum lz capiat. cum ut dat ẽ qntum. ad certox legatox estimacõem aut i h uiusi pius uel cod sitẽ eriet legati uectio. adu cẽm suam teuitendu. Et si quis ẽdito ne suo q debet legauit ali in ut legatu uer. si ullu modu in eo u sit. be. aut si pre si tũ uut puta q mod utile eit lex quoz fale. in eo lacõ q modum hebit. Et si legatarius tolle sucẽm nactus est. i nõ pta du ... tes ei q uoluntate hredis ... nactus est potiem dab. actõ hredi u ido q cust odiaut ẽ offeiat. Et tertilitum ouiunõ nectum ẽ soli dum soli legatario ut posita sup ulo qnto amplius cum p lege fal cidiã debeit reddi. uelut si ea q a pupillo legata sunt. non ex cedit modu legis fale. ueteri. ne aut impulie eo mortuo alia legata sine mantur q o tribucie fed excedat to diitem. idem dr. i si pucipali testo quam sub condicione legata sit. q an de ba antur in totum ẽ uid sibi si iud iudicare soluẽ patus sit. p spicie e sibi p thie ti plico in id q ex q illde co hre dis. Id q ex substitutione cohredis ad eo hredem puenit. p ficit legata tur. is cum simul esset hic ex p te pure ex pte sub condicione hredi instituto s ea quo ab eo legata sunt. si omisso adiconez non augebuntr. sica b eo nominatim data sit. no cumq mihi het eire. Et si cohredis mei por cio ex hauita sit. mea integ. ulla uendicatio. cassius o si u t e das ee pres eximat. p cuius h. in qua s sẽ et uel. pculo alserit ex suia plaudi ore ce puto. sz t diuus aut iudicasse

testator sic dixit instituo in hrde r uollo q his me de seio penu mea. q si n ddrit penu. x. aureos dato.

ut hic. s hoc e pp moram hredis q ei nocet. gar. j. l. iij. q l. a lienus.

q l. cu p r. Itẽ p eis. j. e. l. acceptis. sz cẽte i hs no dat. si accip. ual i dat. tu dic d trahi u. c. e. l. plt. ac. In ususu. ab initio q duo sit legata. s. pen q. x. sz d ui unã exactõez. q ex pt sed appet q eoz e i lgato p effem. Itẽ dicas. q pen ne i spectio. ut. s. de peculio. l. i. e tn i oblige ciuili q nal tonec i mora no e hs. sz ideo no petit q testor qui penã apposuit. s. x. si penu no ddent penu peti noluit sz sola. x. q plat h. q. qn dies. le. ce. cu sin. q l. si penu aliq dnt. sola. x. cẽ i oblige. siu i cepit a q dictõe siue a lgato. ar. s. j. d act. q o. l. obligonu fere. q. s. q qdic l h ususu. le. i. legati pstatõez. no oblone que nulla est. sz eos h oio est q. l. si penu. ac. iam sit facta q sic id e ut pe ideoqz. si tn mora. s. nus no sit i lgato. sz quo ad fal. secus qz sup i d trahit hs pp mora sua hic detrahit. ut. c. e. si quis q dñ. sz alij dnt id ẽ quo ad. fal. ut no d trabat ut ibi. ac. pulones. n di. In usuf. i diuidue. ut. j. d u. o. sti sz cte. q dusuf. uidet ibi dici q sit i diuidua. qz dicit certaz fuit. s usuf. e s uitus sz s baudi. i pt usuf. trahatur. qtu sit ue. ut sic de extiatõe fal. de ac. fuit in tertim. ita. s. ut i qrta pte i fundo i quo solidu lgatus usuf. nich fructuarius. s hs pcipiat ut hic q s. dusuf. l. v. retinui ex usuf. usus in tedo. i. ut qrta ps e mala id qz diuidi usus. quo ad usum h e ut. s. d usu. q ha. l. usus ps q e q sz dic q usuf. ca differentie s usus gia o

v Acto. i. q dicto. i obiti. u. s. d qdit. m. l. ij. q l. q ex cep. e si ps. q c. e. l. ẽroz. q j. ad tre. l. hs cu z. z Offeiat. subaudi hredis. ac. q Itẽ duz sit plde. i e posita hijs ub. qto q c. acursius. i pubis relicta i pupillari testo clauso legis q silio. ut
q Legata. a substituto insti. de pu. s bstif. q. sin aut qs. ac. uulgo. q l. i q tati
.a. Patus. sub pure relicta. q fac. j. t. i. in pn. q j. e. iratoe. q. q tate. q. sz q leg. ac.
.b. Item q ex substitutõe. s. uulgari. .c. Legatarijs quibz e relictum ab eo cui acc sit. acursius. heui cohredem al statim in solidum ee hs. ut. s. d aquir. hrd.
.d. Instituto. h a cu hs. q. qui ex pte q l. s. q sic no ee filis supiori ul dic q e silis supiori quo ad hoc de quo agitur q ad h. j. e. in rõne. infi. ac. i pupillari. ut.
.e. Ab eo. cui fca fuit substitutio uulgaris. ut q j. e. q si alteri id j. e. in rde. q. qi tum. acur. ut ipe tm prestet ut dem a testore. na si no expressit tm. ul equ
.f. Noiati. i. post pollens uidet repetita a substituto. ut. s. de l. r. cum pat. q. ab instituto. .g. In si qs. i. no sic data st q s q s q c. ide si sip lr ut dixi. ut q j. e. q suu. q. q filiu z q si. acer. substois. ut. s. p e. q. ul dic iure accrescendi. ut
.h. Si cohredis uindicatio. uir differat a pced. q. acur. n fuit diffinitia. al s uare
.i. Pculus ee. q h n sm. jo. q al. ut hic q j. e. q si altut. tur. n q iustinianus dix
.k. Iudicasse. q ita assentit cassio s no suatur. q forte q. na lex ista q est. j. e. q si altut. uidet iustiniani. ut. C. de uc. u. enu. l. i. q. mito eni q c. ul iudicat s pali b n sitio aliquibz q cedento. Et ad intelligentiaz pdcoz distigue qn ps no grauata accedit grauate. augetur legata. qn no grauata grauate secus est. ut. j. e. q si altut. q h i cohrdibz. at i substituto q instituẽdo uidetur ide dicend hoc saluo qz ul institut adijt. q tc substitutus puta pupillaris prat legata ab instituto eo iure et modo quo et ipse institutus prestaret. aut non adijt. et tunc distinctio precedens suanda est. q pbantur hec pedictos. q. q j. e. inte. q. q uulgo q c. s a l. q suuo. q q filium. et. c. f. q s. de uulg. sub. cohredi. q. cohrs impuberi. acursius.

.l. licet. q s. de l. ij.

id iudici omnis secundas esse intellige: pretereas in computatione legis falcidie. Et si coheredem meum post aditam hereditatem interrogavero non dubitatur quin separanda sit portio eius pro indiviso si coheredi meo heres extitero. §. Et si in annos singulos legatum sit decem et multa legata etiam condicionalia sint, cum condicio legati existet quo in medio tempore vel computatio apud accipientem reddi. Et id quod natura hereditati debetur et peti quidem non potest solutum vero non repetitur, non esse computandum in hereditate quidam putant. Sed in utroque casu videtur id quod augere patrimonium aut non augere existimat heredem. Et ideo quod capit id quod ex iure hereditatis venit computatur. Et si creditor debitori heres extiterit quamvis confusione liberetur tamen locupletior hereditate percepta videtur. Item computatur ei et debetur quamvis eadem confusione sit. Et de impensa nomine facta monumenti quod ad heredem deducti debeat et saepe intentio deducendum putavit si necessarium fuerit monumentum construere marcellus consulere an funeris monumentique impensa quoque tamen testatorum sint ut in aere alieno deduci debeat. Et ideo non alium eo nomine aeris quam funeris cum consumptum est deductum est. Nam eius ex necessitate monumenti erogatum est cum sit certum si testamento monumenti edificationem necessariam esse ut sit funus ac sepultura. Idem et cum pecunia ad faciendum monumentum legata sit falcidie passurum. Quod autem. Nec amplius concedendum erit quam quod sufficiat ad sepulturam modicam monumenti. Si heres institutus est in numeratam hereditatem qui solvendo non est vendiderit quidem patroni persuadet ei fuisse eam hereditatem solvendo qui emptorem invenerit: ea autem res in eo legatarii debebit quod magis et multa ex ea quas heres inde heres institutus aliter et diversi defuncti. Nam tantum si in aere hereditatis vel legata hereditatis non erit legatariorum detrimentum. Item quoniam

dum deberet esse heredis. Si res hereditaria in ministrat sed si is qui solvendo non est legauit et heres cum creditoribus decidit ne in solidum solverit et si ob eam decisionem ferri fit ut aliquid remittat, in ratione legatarius debitum quidem eam pecuniam non esse hereditatis. Sed et decisione hic. Et si rei publice in annos singulos legatum sit, ut de falcidia lege queratur, in medio illud putat tantum videri legatum quantum sufficiat sorti ad usuras triens, et usque ad summam que legata est colliget falcidia.

Papinianus. Ancido legato non sub condicione pendente condicione legati vel sine herede instituitur et postea legati condicio extitit in falcidia ratione fundus tamen tam hereditatis quam legati mensa est in tantum.

Item. Verbis legati vel fideicommissi. Et si legi deteriorum non necessario continenter relinquitur ex causa pollicitationis praestari necesse est, itaque si debita modus testatoris communis excesserit quod superfluum videtur et falcidia minuitur. Sed quod non fideicommissi legatarium potest ex quo si dies aut condicio legati fecerit non utilitatis estimatio sed totum petetur quod datum est nec si vivo testatore dies venerit aut condicio fuerit impleta fieret utilitas quod semel

Venuleius. Si vir uxori heres extiterit et in funus eius impendit non videbitur ea ab hereditate impendisse sed deducto eo quod dotis nomine quam lucraretur falcidie computetur.

Papinianus. Lege falcidie interveniente. Et debuerunt pereuntis legata fructus cum dici non potest non alium in solidum restituet vel si plus offerunt. Existimo.

Item. In legem falcidiam etiam actionem in hereditate relictam quam vivus solvere heredibus coemptionis actus solutis ipse solvere habebit.

Item. In lege falcidie placuit ut fructus postea percepti qui maturi tempore mortis fuerunt augeant hereditatis estimationem fundi nomine qui videretur illo tempore fuisse pretiosior. Circa

de suo s. patrimonio sufficiente ad legata et ad falcidiam. dy.

venire aquille et mela putant ad omnem distinctionem si in medio quoque fructus dies editus non inveniretur fuisse dici.

Item. Quod cum sufficeret quadrantem in pecuniam legatarium non habuerit heredem, venit hereditas pupillaris et apud heredem patris pervenire sufficit quadrantem in pecuniam legatarium non habuerit heredem, veniret hereditas pupilli si forte substitutus sit exheredato qui pupilli heres extitit.

Item. In ratione legis falcidie retentiones omnium temporum heredi in quadrantem imputantur. Et si Titius servo cum libertate data decesserit vivo, licet adimpleta conditione fuit heredi non videbitur prodesse quod si defecerit conditio, in eum casum erit, ut quam statu liber mortuus fuisse videbitur.

Cum pater mater et avia decesserint heredes, de quibus pars bonorum ablata est, non in ampliorem partem quam ex ea parte quae relicta est legatorum nomine teneri. Et cum quidam pro dimidia bonorum ademptam finis relegatus, idem puto, cum imposita postea testamento facto obvenisset, atque post mortem eius non iustam appellationem esse pronuntiatum; quia tamen eius alieni pro dimidia ab herede residua sola in eo fuisse videbitur, non succursum heredi necesse esse in debitis, sed in debitis succurri debere ei amicissimi ... optinendi licet hunc ... admittit heredem hereditate decedat heredi. Et si vivus testator manumisit ... ad hereditatem decedat heredi quod pro quanto ... qui si vivet non extimatur ... eos qui morientem domino ... ut eos non posse in vice ... tamen si postea moriantur, hereditati parte receptum est; et aliud in his qui testamento codicillis ... Et ad ... falcidiam ... tamen quam pater ... decedit ... substitutum ...

debetur. quasi dicat de rigore iuris heres tenetur in solidum sed de equitate succurri debet. et ideo tenet ... dy.

A pupillo relicta sunt. Cum filium heres extitit ut ex alieno ... debeatur ... secunda quae data sunt secundis tabulis contribuuntur ... in quid praeter evenire necesse substitutus quisquam retineat vel ut longe plus habeat quam quartam patrimonii hereditatis quod si non sufficiat pupilli hereditas legatis cum patris sufficientem de suo quadrantem minimum dabit substitutus. Quin pater legavit de suo licet ad rem pertinet quod ex nullo testamento praestari vel inter priorum cum in hac parte unius legata a tabulis secundis relinquuntur quia ipsum istis contineri velut intelleguntur. Et si filio suo duos substituit ... Titium non habuisset ... falcidiam posuit inducere substitutum; cum pupillus non habet vel unius pupilli substitutus et facile quis dixerit quoniam ... omnibus quae de priorum ... non esse falcidie locum et ultra vires portionis ... alterum substitutum sed in eo ... et dimidia ... pro tum ... Et quid tamen dicemus de alto substituto qui non est honoratus si forte ... legata pupillus a se relicta solvit et aliquid ultra dodrantem ... falcidie ... institutus ... sufficiat ... ut ... placitum est ... qui pro ... non est honoratus ... substitutus licet portio ... non in solidum ... ut si pupillo de falcidia cautum fuit duobus ... ex ... in ... sibi ... pupillo coheredem ...

confusionem id est contributionem legatorum relictorum in patrimonio et pupillari quia omnia simul contribuuntur et defalcantur. dy.

ut dixi ... sed ponunt casum ... iam delata est.

... quia institutus qui habet quartam non deducit

subſtituiſ ꝗñ ad īn legiſ falcid rō
mīquīn detrʾat ꝗ quā leuſ ꝗ uulgo
dicetur legator rēm in ſepandam
ſūri qūtum ad legata q̄ pā filio ſt
a ſubſtituto reliquit nllam ſi poſſe
ſepacōem cūq ruī falcid ſubiciant
nuncē induca͞t otribucōem ſʒ leg
ata que ab inſtituto ꝗrō data ſūt
puniſſi cōeſ nō oportʼe ſedʒ ꝗrtam
pupillo dato ꝑ rōe ꝗm ſ hrē ſubſtitut
uim q̄ñuiſ ſuaſu ꝑcōem h̄at iut
inſtitut ꝑ talam cōm cē euiſ a ꝗ
naniſ ꝑcōmbʒ hīc ſcribetur. ubiqʒ
cū legator ꝗſtitui rēm nō uuī
qūi ſi ſcl. fūi ſʒ uuccup aͣ ꝗ ea ꝑ
ttione ꝗficetur ꝗ plurib̄ ꝑ teſter
te puire ſepam ſbdiuiſiſ rōib; ſit
tēſ inſtitutiſ. Eſi quis ꝗ hredīto
filio ſubſtituit hrēdē inſtitutū ꝗ
ab eo quor. tabul. ſedic legā uit ne
neciio rō ꝗſumdetur. cum nō lega
ta ualēſ ꝗrent. uel a ſbſtituto te
licta ꝗ itē pūbiſ ꝗ titit.

Itē. Si debitor ꝗditore hrēde inſtit
uto ꝑtiſ ne ui rēe legiſ falcid ꝑo
uenda ꝗltuiſuī legatariſ repu
tar. ſīdubio rēc dū in. ꝗ exceprōiſ
apud arbitrum falcidie defuncti uo
luntaſ ſuatur.

Itē. Si tacitū fidicōmiſſū ſitū ī lug
cē edn̄o ſuo ſuſcepit hītum cium le
giſ falcid. bificium ꝗ pcie dn̄o ꝑ
tuit debit n ꝗſtitutū ē ideqʒ ptat
uit in filia que fuit ipūſ ꝗtēte

Itē. Pr̄ fillam ꝗ in ꝑ diuiſit hre
de ꝑ ꝑte inſtituit ꝗ ab ea petiit ut fri
ꝗ oliredi ſuo ꝑcōem ſue hrēditatiſ
acceptam deducta ſexta reſtitueret d
uenda ꝗpuſcē dotiſ in falcidie rōne
ſi pʳ decem ꝗſtinente filia non ſex
ſi falcid eam quitē iure hrēditario
decem ꝗ ne uineꝑ puo filiam hītum
ꝑ. q̄ dos in hrēditate pūſ nō tiueiēt
cum filia ne fribʒ hrēdibʒ inſtituī
fidicōmiſit ut omiſſa ꝗrtuce ꝗ ple
gē falcid. ꝗ alio teſto ꝗtecerūt ſoli

da legata ſūbʒ ꝗ olirēdibʒ ſoluiſſe
refectamm fidei ꝗ. ꝗ. ſi hūi ꝗ hō
muſ in ꝗ tribucē uenire. Eduo
bʒ impubibʒ ſubſtitutū uenaʒ he
rede ꝗ rtitūe inteſtatiſ hrēditate
falcidia uti nō ꝗ uenit ſi deloiſ a
tuſ impubiſ ꝗrtam ꝑtem hrēdit
atiſ pūſque ad filioſ ꝑ ueniēt re
tineat ꝗ ſi fr̄ ſui ſimul ſbīſ ꝗ titit
ꝗ impubi ſupmo ſubſtitut ꝑ rōe
quid ꝑ rōnoꝛ uouoꝛ qūū inteſtatō
pū. accepit itēm falcid. nō ꝗ ſtid
tur. ſʒ ꝗrtam eūi tūi ꝑcōem ſb
ſtitutiſ retineb. qūū impubeſ ac
cepit qui ſbſtitutū ſʒ tūr.

Itē. Quod de boniſ uiue falē. ꝗb
uendum ē a debitore eiu inortiſ
cā pacto debitum remiſſū ē ī ſom
ꝗ ceptam repli cē retineb. ſʳ. ē hre
de ſorore ſcribet ſororē. alui a be
a cīnd uariuuī uo loui ꝑ ſupuiā
cīnaunt ue falcid. uetetur. ure
tam ꝑcecui āau ſiō fecuiʒ ꝑrater
ꝑuator ceuiō ꝗ legib̄ nō ꝗ ē reſtā
gandū ꝗſtitit ꝗ ad ſororē uiue ꝑ
retent cōem in ſitutuam ꝑ accōem ꝗ
in ſplātū denegandam. Endō ſoē
ꝗ inuiuſ falcid. rēm in ceciſ an
nuiſ legatiſ ꝗnuneī ē ꝗ ſū. ꝗ ſō. ac
ſo āno ſ nulla ꝗ tineare ſuiurile
geta ūo ſoluta. Legaui ꝗ cū m
tele nepti debūt cūd no uepoſ
ſolui hīſ ꝗ titituʒ rē falcid. ſi ꝑo
netur in ere alieno boniſ dedu
cendum. ꝗ ditiſ ad rē ꝑtinere
ꝗ hrēdem annuſ ſcē ꝗ tutori pgan
ꝗ ūſi fuiſſiſ ā nētam ꝗ tate de
ceſſerit ā hrēditatē ꝗ dona quiꝑ
ꝑia reſtitue. nō n. ꝗ hī hrēdita
tem debito ꝗ pūſiaui tam iudicē ſ
īō matriē declaretur nō cē ꝗ pūſ
acce in falcidiā. ſcōm qūī hrēde
ſuū hrē ꝑ pua ſua lo uia te fuiſſ
oſdit. plane ſi ad ꝗ fidei ꝗ. ſilui ī
pleta fructuſ hrēditatiſ ꝑ mor
tem eiu ꝑ cepit ꝑ pecuniā debito

titule o puis debuit . si quis tamen hereditatem
ceptam de bonis duceret amovent
aliquid reliquerit retinebit. Cui fidei-
commissum ei voluntate matris a patre
moriente debitum filio patri cum he-
reditate sua quam in filium conferebat con-
pensare voluit quod filio debebit in
falcidie ratione pater fuisse dicitur
...

Frustus percipior sed quod ubi fidei-
relictis in causam fideicommissi non deducun-
tur. ...

...

si restitui expedies. sicut in .xl. herec-
tato. quadringinta codicillis legavit
...

Paulus. Filiusfamilias cum militaret
decedens patri suo fideicommisit codici-
llis ut peculium suum castrense reddat ...

...

Paulus. Si pupillus ... curatore
...

— o Si pupillus naturale debitum heredi solutum gratia implende co-
ditionis imputat in falcidie, et solutum non repetit. licet ...ad
non eam redire. dy.

...

...dies. e. l. cum illud ... accursius doctor legum. ac. ac. ac.

—a fuissent. ut 7j. e. l. id aut. —b solui uidet. ut debitum. acursius. —c repetere possit. qd al' posset nisi eet debitum. ut. s. de codict. ob cam. l. j. §. item hoc uir codi nali debito ipediente repetitoez. ut. s. de codict. inde. na liter. 7l. frat. j. de fideius. his. ad §. q si hic suus. sz prestoez in tegrum inuatur. ut. s. de codict. ind. l. interdum. 7 de act. 7 obli. pupillus. ac.

—d Si ego ex diusis. ul' eqlibus no curo. b. acursi'
—e dodrans. s. sue portonis. 7 qr dodrans 7 aliquid ultra s remanet. puta duo. acursi'.
—f legatum e. ult dodrantez. mee portonis. acur.
—g ex diio. qr; s. ego 7 suus meus sum instituti. s. si supra sua portio no fuit grauata ultra dodrante mea sic hic eu sua grauata ultra dodrantez mea no ipazul i michilu; supiori ergo cau ps sua in accrescens pficit mei legatarijs. sic ob suat cum accrescat in desitiens coh'di porto. ut. j. e. q si alt'uro dic ergo si suo. i. a suo meo isti tuto meu legetur e ueo s uus 7 excedit dodrans 7 sue portois. in aut. i. a me legent. x. cuida alij. q. s. x. 7 meu dodrantez no excedut fal. s. ui. s. legati no retinebitur ex x. a me legatis. qn integre dentur. 7 hoc eo eodem loquente sili mo in fal. q subiicat. s. qn a me nil eet legatum. 7 sic. ar. de nichilo ad paz. Alij ponut q cum ego. 7 suus meus eemus i stituti a me sibi fuit plgatus suus. 7 a se in x. nam licet sibi detraham. ipe tn n detrahit in de x. 7 s in hoc 7 suo meo no e datiui casus 7 in bis pitur ipe posit. 7 s; pmaz suo e ablatiui casus. 7 in ponit pa me. sz huic positioni repugnat. s. h. ut. s. si a suo meo. acur.
—h in x. a. a me. pone ut plus
—i exemplo. ex ul dic n tenebitur exemplo falcidie 7 supioris. qr si hic suus eet liba psoa bn possz retinere falcidiaz sui legati. sic g 7 dns ex psona sui sz in supiori casu nulla poterat retineri ex p sui cu n eet grauat ult dodrantem. acursius. equus. uel
—k Nesennius n equus. ac.
—l 7 si no possit. s. ipo iur. ut doli except. 1. replicatoe. s. saltim qrdin. 7c. ac.
—m submoueda. si uelit uti 7 fal. pmo adfaz. pcepit pec
—n a coh'd. hoc si cuniam h'dis. l' copus no h'ditarium necei imputat n a defuncto sit dem. ut. j. e. l. q aut. §. si uo pcipiat h'ditanam pecunia; totaz iputat. ut. j. ad tre. de ducta. §. nummis. 7 s. de l. ij. cu pr. ipn. si aut corpus h'ditariu; iputat h'ditaria; parte no detrahit fal. h uolutatez defuncti. alioquin imputat qrtam h'ditarie ptis. ut. j. e. titia. 7l. in quarta. 7 ad tre. l. deducta. §. nummis. 7 C. fam. h'c. filiu. h uia i quarta trebell'. sz i qrta uir isit. ur q nil oputz p. l. j. e. in quarta 7l. q aut. Sz cete tibi pot idem dici quatenus capit uir h'ditario. di aquo pcipitur pdest ut subiec s; c is 7c. Sz cete 7

Sfutios 7c. ex et

data fuisset. ideo autem et solui uidetur ut repeti dato legato v. si ei qui mortuus est legatus e mortuo nichil repeti potest. Si ego et seruus meus heredes instituti sumus ex disparibus partibus et a seruo erogatum est dodrans huius quantitas a me legatum est contra falcidiam prodit ex portione enim ad me peruenit sup falcid. eius portionis q continuo si suo meo eius et mihi ut legata sunt seruus falcid. ex x. mihi legatis non retinetur exemplo eo quod falcid. nam et meo ex persona serui accrescit de me a portione mea ex qua h sum minimum sit.

Nesennius Apollinaris Iulio Paulo. Fal. ex facto dominae scribi in cidit. Titia filias suas tres minores et quartum ex partibus scripsit heredes et a singulis legata mince dedit ab una tum ita legauit. tam coheredibus eius qui ex minores in falcidie sit locus queritur an ad ius suus coheredes suos a quibus legata tota accepit uti possit falcidia et si non possit falcid. uti. t. doli exceptione submouenda est quia dum ad ius suus ex totum eos computo falcidie uti possit. Respondit: id quidem quod a coherede legatorum nomine percepit non solet legatarius proficere quo minus falcidiam patiantur. sicut is qui legatum praeceptum est ab herede ex testamento petit non est audiendus desiderans uti ad ius suus eum falcidie beneficio. sed quod percepturus est quoli tate testibus suis suppleat quod deducere desiderant. plane ceteris legatariis non minus is cum coheredibus praestat impu tabit. si quantum detinet esset inde ab eo perceperit.

Cum suo herede instituto si a domino fideicommissa a seruo legata data sunt. Paulus legatorum hereditate ...dem ex eo quod super fideicommissorum desit ... id tenent quod ad eum peruenit. Pro cessit quod deducitur legatis super plane falcidiam exercere ... hereditatis actione suum sibi substitutum adire iussit pro us eius genitur quae ab ipso domino data sunt tunc eorum quae a suo relicta sunt ratio minui si patitur falcidiam. Si debitori liberatio legata sit quamuis soluendo non sit totum legatum computetur. licet nomen h non augeat hereditatem nisi exeuntu genus si falcid. locum habeat. plus inde uel legatum quod huic legatum esset certa quae minueret. legata per ... ab. eo quo liberatur. si alius nomine legetur nulli legatum esse nec contribuet.

Item si fundus legetur in ea ... a in falcidie ratione si tamen sit sicut quantum ei in falcidia integrum discepieur ... si uno legetur. nec soluendo sit hereditas non debebit. intelligi est. 7 si fundo uni legato minimum ei interesse desiderat et quantum sit nec pretium ... collata hereditate non tamen fundum solidi capi sed tantum doli exceptione tantum sufficiat tam tamen recte ne plus habeat quam falcidia desiderat ut et solui ina ... dat quaecumque plus falcid. desiderat amittet nec pretium.

Paulus. Falcidiae legis ratione si heres oportet ita uindicari ac si haec res quae ab herede subtracta sunt in hereditate relicta non fuissent. Item. Vt. pretium ancillarum quae die fideicommissi cedente adhaeserant eius qui rogatus est partu eos in quantitatem et quantitate fructus computandos in lege falcid. quod intelligendum fideicommissi ... fructus ex parte heredis quae degata ... post diem fideicommissi cedentem perceptos et si non sunt testamenti fideicommisso minore ... non solere.

Item Mariti sui et filii communes aequis partibus heredes instituit q...

s. e. i roe. §. q uulgo. 7j. e. i q titate. infi. 7j. pr. §. acursi'. exeuetu. s. si ampliate se facultates. ...
—y si debitori. j. e. l. cu q. d pe. az. tribui 7 si dio. ut h.
—z pana. 7 io lgata dicunt 9 sz falliti tb; casibz notatis. s. pr. §. it. no. q i utilia n otribuitui cu utilibz. ut. j. §. in roe. §. f. 7 § pst. huius euenitus. q fieri
—7 nullius le. s. iteri n uetatur aliou du ... decedit. ut. j. e. qrebat. § f. ul n exeuetu 9 ualescat ut. j. qn. di. l' ce. cu ulto. § f. ac. diu. paltu fund
—9 contribuet. s. interi ut dixi. ac. testatoris 7 fii
.a Sim fud 7 una. adeunte fui dum. xxx. ua x. ualz h'ditas e exausta. 7 sic emergit.

Gloss, left column: —a fuissent. ut 7j. e. l. id aut. … (as above)

—o pfice. s. alijs sz coh' alijs i aliquo. ut infi. huius §. ac. tus qui legatu
—p sz cu is. nuc ad pma; qone. 7 dic is coh'is mag grauatus. s. magnu pratu mis. s. coh'di. acur; si. xl. lgata sut ab heo coh'di 7 excess ueht deducere
—q ad mediam ig quataz puta x. no potit si tm dez. i. x. ul plus est a coh'de illo relictum. ac. l. an plt. 7 s. e. q debonis. §. plt. 7 s. de his
—r ab eo. coh'de. 7 facit. j. e. quib; ut in di. l. coh'di. infi. ac.
—s suo lgator. i. suor relictor. —t tenetur. ad fideicomissa. acursi'

—u ex ex. in legatis 7 fideicomissis. n ica. ut. s. de l. j. cum filio az. ino pius eo; que a suo. ut.
—x domino data sut. in s. si omis. c. t. l. uu. y. 7 §. s. ibi recitat iul' uel oppinionez. ul ibi ...

Marginal glosses: a sic portio no grauata accedit grauate. et ideo sit contributio bonorum a legatorum. uti. e. qd si alteri utro. dy. — quia portio grauata accessit no grauate. et ideo no fit contributio bonorum a legatorum. uti. q si alteri utro. dy. — s. debitum. — s. quarta. — s. sui. s. pdca duo. ac. — a. iuris sui detractione totius quod coheredibus pstiterit no habita ratione eius quod a coheredibus percipit. a habita ratione percipiat legatariis. dy. — i. sufficiat ad falcidiam trahenda. dy. — contrahenda. ac. — destinatoe. ac. — i. no totam. ul. ac. — s. xxx. ac. — s. ineo hinda est. ac. — sta solone legatorum q a dnio te lata sut in instutione. dy. — audi qua hic computatur. a. c. — i. in ure pgo. ac. — s. toto falcidie. ac. — s. hdiuae. — ul' tamen si de ut s primo casu. dy. — s. hdiuaqsae. — que erat legate. dy. — s. mariti portione grauauit. filij no. dy.

Cu ego, portio delata suo exprimat in fal. do. uno. s. eo delata mino. do non impunitur in falc. detrahenda de pte sui. dy.

hic non pdest mea no grauata suis legatarijs.

s. si. et. — s. h. xxxv. p.

—render gonem

utriusq;.

fal. dic q aũ ptiũ uie equiualz fal. ~~et sic utez~~ et petent uia et fundus integ datur ut i thmate pmisso. Jd si. es alienũ exsupz qr extinguit uie legatum ut ceta lgata aut uia ẽ ualz plus q tc petit totus fũd et tota uia. s; obvia ẽ exceptio n offeratur i pecuña q ptum est fal. utrusq;. aut uia ualet min q fal. q tc uia pet. s; q ita ex. neus mod incit. pro. no potat t statui. qd t ma pret i solidũ. et fal. refecer. de fundo. qr sic lgatarius hẽt duas ptes fundi pdiuiso. t hẽs tnaz q uia recipet p uius dele n lgatario pte fundi fa q nõ pt ẽ. ut. s. de fuit. l. ut t pmũ. §. 1. et l. p pte. et j. e. plauti. §. Jt deu tius refeca n pt. qa uia ẽ fundi dua. ũ. s. e. l. 1. § si usufr. et hac rem uocat. l. co acta ẽ lege g lex ista. ut. uia poti pt rat ipo et ult cau le gis. acursi.

Aplt. q tũ ad plus. qr nec plus nec minus. ac.

Jndlet. s. uir eoi qr n alia lgata detetur. ut j. ad tre. l. 1. § siqui. ac.

Fudia. fũ dũ quã. ac.

Hãt lgata n. et fac. s. de l. n. cũ pz. ipn. Jt. no. q de uia detrhir fal. q ex alta. ut q j. e. plan.

Paulus

pr nõ fuisset. i pu ditũ hdis. ut fal. n deducat. ut q s. d hijs q. n idi. scptũ. q C. de l. l. n dubiũ. ac.

Qrte fructus. sic g ptus est fructus. s; contra. in ff. d rez. di. §. pecud. so. fm quod nõ ẽ fruct ut ad fructuariũ ptineat. s; ad hẽde fidi pos. sic. no. s. d usfs. l. in pecud. Jb. no. añ die. secus si post die. qr tc distiguitur suã ul aliena re testor lgauit. ut. no. s. d usfs. l. eqs. et fac. s. e. q d hdis. § fructus. ac.

Fidiomissari. q ut q s. de usfs equis. acursi.

Nõ solere. h dic. ut. C. ad tre. trebeln. s. quã. ta. q ẽ. ẽca fines.

Maritũ istituit. o mulier. s. in rẽ. §. q uulgo. al. si pupill. § f. et sic.

Filij. nõ grauata. et fac.

qsitum ne ẽ an rõe legis falcid. imputandũ sit marito quod ad eum ex eadem hereditate p filium puenit. Respondi exsistimo institucõe filii tum retineat quantum ad falcidiã satis sit. uel aliquatenus nomine deducendũ sit. Cui libto tũ fundũ legauerat p fidecomissum. seiam inuitã. pr dedit. qsitum est. an lege falcidia liberti legatũ minuitur. Respondi. et circa quorumuis fideicomissũ iminutum uideatur cum reddit largietur. annuã pstacõez. Et ea quae prouenient non uideri iminuti uidebantur. cum alia testõr uiuis. prestet.

Item lineam margaritarum legauit. q lineam apud legatarium. filiam morti sui pr cuo anca. lineam hrdi restitui debeat. quid lege falcidiam. Respondi. posse herede consequi ut ei restituatur. ac siue aliter posse herede uindicare ptem lineari. rõe legis falcidie. Item deb; tem ante. Quesitum est an pretium statuarum falcidiam pati debeat. Respondi debere.

Item Seium et augerium. si. ante diem mortis. tunc. p. tc. de cetero. non fuerit legitimos statuerit sce factos te quos legis falcid. bñficio omnino heredis mihi. sum quid quesitum est. an hrede. restitutum hereditatem adire possit. si conuiuenti per nolum t. tu hunc tu stit utos eadem ordine pscripta p. re. uidentur. Sunt ce substituto quasi nolitatem ut et si ostiterit ex herede stituto cui sit. a herede institutum hereditatem adire posset. si quo petere noluerit cum hunc substitutos eadem ordine pscripta. R. Seium et augerium pmo loco institutos p inde adire posse at si ea quo in fraudis causa scripta est scripta non esset.

Meciani. Pater quam in legatis filius ei dedit. alio herede instituto legis falcid. rõem patitur.

Item Si ita me tibi fideicomissum

r. legatum est. tunc eo pro. eius rogat si in te uitice nõ puto h; imputand esse in falcidiam neq; tunc pio. postea ex fideicomissarius id recipe.

Item j. In rõe legis falcidie mortis suo rum aceruorum animalium. furia rapie icedia ruine naufragia. vis hostiũ pdonũ. latronũ debitoris sca peiora nomina. in summa queuiz dampnũ sine culpa legatarii cauerat hedi pe riit quemadmodum ad heredis lucri ptinet fructus ptus ancillarum. et q p seruos acquisita sunt. ut triplices teruũ cedi tunc legata hereditates uel hunt date pertẽ dominacões. Jt iumtites quib; liba ta pdia pacciora fient. actiones qe acquisite ut sunt dampni inimne similesque alior. nichil in rõe leg falc. cadit. Cuencõe aut r. etne iussus eo pro fundum atta alieq; nũ pia rem in legis falcadie rõe cum nisi sit legatum inquitur. tn eo nõ io iducetur quanto plus nummorum sit ea res quantitate cum quo pro eo testor accipi dari uoluit iussit. s; ut ei q pro com ei legatis deductis fiat et deceret atq; pro deduce tantum nõ cum ea cap pretium. s; eo deducto pretium reliquũ legatum esse intellegendum. Ex presuñdi generi aliquid inter dñi ẽ q dar dampna post mortem testõris illata ad solius heredis respicere uitia q; et sine illa adicere recipiantur. qr. ui remota lege falcid. inmitti iuvir. Sect h; is fore in ea pte ã lege falcidia constitueret. q d b. in actum dampna postea sca nõ deduci ne amota potiõ legatarii sidi ne co ininis detrahatur. Cum ẽ aut hec soli q pro de mão in esse iure constant nec dampno postea incidere ex cor coe q fieret ad certitudinem eorum bonorum q mortis tpr fiunt quicunq; debet. Ete. tiam corporib; hiis ipsis ita relata sunt in q. qua in illa archa. vinum q in illis dolis. pondus argenti ex. in illis horreis hedo sine culpa hedũ depierit l.

gatum i pdite mão ul mẽsa. et ut igne et optinet pdicta. et j. ibi uin est. et c. aut i spe. et tc añ cta et est lgatarij piculum. ut j. e. ibi ẽtis uõ. et c. aut icerta ẽtc aut incta ex ẽtis. aut i ẽta ex ẽ inctis. ut j. ibi incte aut et c. ac.

m Remota. i. si falc. locum nõ ht qr hdis ht quartam. ac.

n Jtotũ. s. ut sit dapnũ hdis si ẽ relictũ in gnẽ si nõ adeat. acur.

o Ostituet. s. lgatarijs. ut hdi. pcat et legatarij portio. acursius.

p Attinz. s. dñe. acursius.

q Nõ deducã. p hedem. ac.

r Ne amota. i. pdita. acur.

ſ Trahatur. hoc ei fieri nõ debet. ut in pn. l. et hic subicit. acursius

t Uenit est. s. q dictũ ẽ. ac. u Corporib;. s. relictis. acur.

x Et hiis ipis. s. uino et oleo. et similibus. acursius doctor legum.

no. q d sit et tributo. ac. m Cuilibto largit reddit. s. fundi lgati libto. acur.

n Eno uidi. j. e. penalis. §. f. s. so. spale hic fauore alimtoz. ul unus ibi ex ipo lgato libto fieret pratio hic aliuui. un ibi minuit s; hic n. ut q s. de l. ij. cũ pz. §. 1. et de l. a. l. sim stichũ. et d q. et d. plauti. §. f. Jt nõ ob. j. e. l. plauti. ifi. qr i spale pp i diuiduitatẽ. qr tot erãt ad q

o Linea xxxv. s. ad. l. acquil. si fuiũs. s. §. cum maritus t

p Restituatur. in edicto quoz le. ut. C. quoz. l. l. 1. acursius doc.

q Remanere. ipo iure. ut et C. e. l. r pst. et s. quoz. l. l. 1. §. siquis. et fa cit. s. e. l. 1. §. si legatarius. et j. ad tre. hs. acursius.

r Si malit. legataria immo hs. ac.

ſ Qsitum et ptiuz. extimatur ergo statua sicut fructus. et de extima tione detrahitur falc. ut. C. e. l. i imponẽda. §. 1. nõ de ipa statua cum sit indiuidua. ut q s. e. l. 1. § fin sif. acur. testatoris. q pz

t Seius. filij. qr d exhedatõe dic iepta. i extneos. ut. j. d n. ob. quidã. et alios istituo ib

u Exheds. sub. eadẽ odiet. acur.

x Fraudis cã. i. cã uitãd falcadie. q si nõ pot. ut hic. et s. e. q debois §. 1. et § f. n incaib;. ut. s. e. si debi tor. et j. e. d q. aut. u ib mõ. hic nõ sub odiet. Jtem. no. de fraud. l. q. l. ut et s. t. i. hec mõ. et d q. i sht. l. cõ dictões. acur. emancipatus. ac.

y Patris filij. z Codit. i. reliqd.

z Alio hede. cũ patre uel sine patre. ergo ut qlib;. sic. s. r

9 Patit. est qd cuq; uni. a. Jt eoz in pn. uie in falcidiaz. ut ob h

a Sia min detrahat noie fal cedie. q. d. i fal. ib moneda. filis ex positio el; sit cãns diu sus. s. e. si a fuo. qr ac. ua. ul dic ro

b Quia. rõ remoti recta. s; tc ib. insi. n ut hs. et ẽ boã rõ. ut. j. e. q. auit. et fac. s. adu ell. q uis. §. si mult. ac. tus. q. s. e. l. i. l. fal.

c Jnrõe fine so. i. Jt n ob. j. e. q q origeta. § f. hez. jo. alit in tellerit. eam ut ibi. no. acur.

d Ut furti. qd otig icaib; ut iacẽte hedit. fiat furtũ. ut. j. d furt. l. hditaũe. l q b dr itllige qn post aditaz hditatẽ fiunt furtũ fine. Jt nõ obstat. j. e. cũ q. qr in soluitur s; f istã solues. Jt fac. i sẽ. e. §. q ti tus. et §. ex diũso. ac ẽ uẽdẽ px.

e Q to plis. cũ i sus aio so emp tori. q ualebat. xx. ac. emẽ p. xx.

f Emtoris. cũ iussus ẽ auẽditõe uolente rẽ abire q ualebat. x. ac.

g Cur. al ẽ ut. al de ẽ. et melius q dic ei. pot. i. ab ea porte lgati. i. ex lgatis faciẽda. i. colligẽda aplius fa fiet deductio. fa ei deductio i. separatõ sca est i separatõe lgati a iusto ptio. sa est in detractõe falcidie ex lgato. a pte separata

h Quippe. bñ dico a iusto pre tio fi. deductõe; et n a iusto pre tio quippe et c. lgatarij cã. co p

i N nñ cã. s. tiin. s. iusti s; eo

k Diliget. al. §. dili. al p2s. et c.

l Distictõe. nã distinguit sir l

dicas. s. e. l. in pan. ac.

que debitoria sunt. sed procul dubio eum
nihil debebit. an eorum certabimus
quantitatem eiusdem portionis debebit que
per legem falcidiam efficiatur. et certe in eo
solo tollere que morte testatoris tempore
fuit. Contractio autem rei uel eorum diminu-
tione recipiunt. nam si ex eius rebus
interitum re testatoris reliquum est uel ita ar-
gentum quod elegit et omne argentum
testatoris intereat, sine culpa heredis in-
cidit detrimentum. sed Cum uero argentum to-
tius plures relinquere cum in omne ar-
gentum testatoris deperit, ad unum lege
falcidia portio eius quantitatis liceret
que fuit in bonis eo tempore quo testator
decessit nec ad diminutionem eius que
quibusdam casibus damnipatur postea incidentia
apficient res tamen interierint pro
una parte ac uero ex toto quidem de
tractum non magis quam si omnes res
post mortem eius deteriores esse cepissent. Cum
esset ratio legis falcidie ideo quod diis im-
plendis causa heredi sunt datam
quantitatem putabimus. item id quod
non figuram conditionis accipere iussus
est ab eo cui hereditatem restituere
rogatus est. Celso et Iuliano mihi pla-
cuit computari quemadmodum si ea summa
nomine debiti restituisset, et a-
nimo condicionis implende. sed quodam modo
pro in feretur tunc uiuit. quo loco amplius
satis erit. sed si fideicommittentium
quorum in uenitus cogetur dare eam sum-
mam et recipere eam hereditatem quia et
ipsius fideicommissum esset. sed tamen fide
non est cum talis oratio magis ipsius
causa quam contra ipsum posita videatur.
In lege falcidia interuenit non nec uerum
in gratum tributis que ipsi heredi accident
propter legata soluta. et adhuc quin-
ta sunt alia in est eorum quibus nec ad cer-
tam dantur. uerum si liberatis dies ce-
pit cedere, et debebunt tributo
non nolunt set ut ita quidem quod
aut [illegible] sunt inutili sine ulteriori
de legatis fideicommissis in optimo
nomine eius legis cedere. Cetera que
est pro fideicommissis reliquum ex solutione
integri legis falcidie computationem non uerti
pro impensis. Si autem fideicommissum Cum
autem solutum sit ex non sit ut leges ac-
cepit satisdare debere et amplius
accepit quam per legem falcidiam
ei liceret capere. et uti tamen quod pupillo
omnium contentum fideicommissorum per le-
gatorum leg. fal. causam prestabit. Sed et
cautionem uero non oportere si a pupil-
lo fideicommissa capitalium
ipsa que a substituto eius tamen uel
ista causa debentur solui iam fi-
deicommissum repetitio sit eorum ab fidei
commissario non ueniret debita soluere
tamen satisdato cautionem debebit esse ei
a quo pecunia pertinet ne deinde
inpuniti soluerit deficientem eo cautio-
nem impediri quod est cui.
Item Penitentes actiones siue lime
siue honorarie exceptis sponsa-
bus in locis actionis non solum infirmi
computande sunt quod morte rerum
tantum tollitur. contrario autem hee
dem actiones ipsi que sunt in bonis rei de-
functo eo detrahuntur. sed et in adu
in quibus bonis defuncti eo non
iterum accedit post computationem. quod ipsa
simul cum eo intercidit ut usufructu
et quod in dies mensae annos siue si-
ngulos alicui quo dominata de-
traxerit et cum ea demum obligatio rei
in totum diminuatur. preter quam
heredis usus ut non constat quod uere
te rei eo uenit incolumem rem intra
illegem euenitur tamen et ista stipula-
tus esse ut cum moreretur debitor ei
incipere tamen augmentum bonis eius
quemadmodum si rei sub eadem conditione
pupilli sub defuncto eo minuit
honorarie quorum actiones quibus certo
tamen tempore a pretore promittuntur
cum bonis actionis defuncto eo aug-
mentum rei detractione uite sit et
erint ut tamen eadem quod fiscetur

prestiterint. Cum servus si utriusque heredis proprius erat heredibus legatus est, legatarius alter ex heredibus, et cum non eam portionem accepit a legatario, non equaliter sibi suo nomine legis Falcidie rationem ex stipulatione hereditarium omnes ei promiserunt stipulatores eius, non preterquam essent, nam quod vero ex iudicatum solum stipulare si a parte actionis sui a parte rei est, et sicut plures heredes non omnibus, nec adversus omnes actionem competit, sed duntaxat huius qui vincat, et adversus victos huius rei adversus quos res defensa non esset, et adversus eos qui rem non defendissent.

Cavimus bimatrimadie ... vis centesimis legatis ex dotibus sumus legatarius, non tamen ex portionibus, propterea legis Falcidie detrahi placuit. Sitius. ix. legatarius portionem pro lege Falcidiam detractam esse cum rogatus quorum . v . scio rogatus esse restituere uni de . ii . tantum scio pro portione hereditariam ex . xx . detrahendum esse. Ait quantum non ex . xx . detractum esse quamvis ex equitate rationem magis habet exemplo heredis legatarius ad fideicommissa prestanda obligabitur nec ex certa legatarius in lege Falcidiam non possit eo tenetur qui tamen esse non imputatur non forte testator fideicommissum omiserit, ut nec eum quicquid ex testamento ceperit restituere. Cum autem manumittere suum vel suum vel alienum rogatus sit omnino pretare debet libertatem nec honerari est superiorem ex favore libertatis sepe tractatis benigniores sumus exprimunt.

Paulus. Si servus tibi legatus sit cum rogatus sis manumittere, nec preterea capias unquam quod per Falcidiam retineretur, pateretur potius sentit ut cessaret Falcidiam.

Marcellus. Iulianus notat intelligere non vero cum Falcidie locus fuit. Servum manumittere rogatus est, nec quidquam aliud nec quid legatum fideicommissumve legatarius omittit, ut alienum servum vel legatarium manumittere tenerent Falcidie.

Paulus. Plane si quid sit preter legatum ipsi suo Falcidie locum fore sententiam declaravit. Unum fecit ait in eo quod preterea servo legatum est, ita Falcidiam admittendam, ut in eo est ex persona parendum necessitate.

Paulus. Sed si non suum, sed legatarius sit sed pecunia rogatus sit legatarius suum servum manumittere Falcidiam patietur, et nihilominus cogetur manumittere, et tantundem est, a se inde uel suum sui sicut suum si alienum fuit in eo non plus quam acceperit ad redimendum cogitur impendere. Et si uero hic servum rogatus sit manumittere pluris sui eius pro alieno vel alienum redimendum esse. Et si solus servus legatus sit et fideicommissa libertate donatus sit, licet Falcidia interveniente et fideicommissa libertate tamen nec vindicatam eam petere potest, sed et si aliud preterea capiat legatarius ad hunc servum certi parte quanta autem utrumque ex legato retinendam ne impediatur libertas. Si tamen stadium libertas prestari debeat, veluti ex sub conditione vel post tempus data sit, nihil quid interim eo amplius sit cum possit autem pro servum non aut quod deficere. Interim Falcidia admittenda, et deinde cum libertas competere vel debet cepit tunc legatarius illam partem recipere quam Falcidiae detraxerit. Celso placet, si quid ex operibus eius medio tempore consecutus sit heres, pro ea uel ideo debere erogare debere cum pro lege Falcidia ratione.

Tavo. Cuius servi ei tamen pro parte ideo testatur si debet sive suum sive alienum rogatus est manumittere placuit ut

e. — cedenti — E

—a. C debeat deduci. sic. j. eus. ql. t. i. l. i. §. in quibusdam. ꝗ prope. ꝗ insti. e. §. ceterum.
—b S tatu liberi familiam. i. substantiam. sic. C. ꝗ. si. l. fi. et hec usque in quo ad falci. ne statu liberi in domino sunt heredis pendente conditione. ut. s. de statu lib. l. statu liberi conditi-onum tamen liberi medii temporis computatur in fal. et sic proficit ceteris legatariis. sed non ei cui legatarius fuit ut manumitteret. quia nec falc. patiebatur. ut. s. l. sed si non fuit. §. f. sed et ei si ponas aliam ei rem sub conditione legatam; conpendium temporis proficit. ut. j. e. in quantitate. §. magna. acursius.
—c I n debitoris. facit ad predictam. s. ad sill. l. i. §. i. et §. ij. et qui satisda. co. sciendum. et §. i. et §. ij. acur. lege commi-
—d U enditoris. immo in sortia. est emptoris. sed non soluta pecunia redit in domino venditoris. ut. C. de pact. inter empt. l. commissorie. sed dic quod fuit tradita post pecuniam. ut. e. t. l. qui ea lege vel hoc accipe quando iam cessaverat in solvendo. vel pone quod fuit facta sub conditione. non autem resolvenda sub conditione. Item ad pactum adiec. in diem. eodem. s. de in diem adiec. l. ij. autem. §. sed et marcell'. non est in domino emptoris. so. ut et precedentem casum solve. acursius.
—e E ris eorum. suorum alienorum. ut. s. sed si non. §. si non. et l. eius.
—f C asseti. quia dominum non vivere. cum essent sub eodem tecto. ut et s. ad sill. l. i. in prin. ac.
—g C ompnavit. hoc tamen casu fiscus solvit pretium domino. ut. ar. C. pro quibus ca. s. l. an plus. vel ibi est speciale eorum casum. vel solvit de propria bursa fisc. sed postea detrahit de hereditate. ut hic innuit. et fac. s. ad sill. l. iij. §. si ex stipulat. j. domino occiso. et j. de bonis. lib. si necem. ac.
—h A duentum. i. eius qui missus de militia testatur. quia ut cum testari oportet. secus si in militia testatus sit. et j. annum decedat. ut. j. e. similes. et l. f. et s. e. l. si post. acursius doc.
—i S icut legatarius habetur. quod. s. de l. i. non amplius. in prin. so. ibi ut posset in plus gravari. ut et s. de le. civitatibus. §. f. hic ut totum defalcetur. sic. et s. e. si ame. item quod. s. e. si dignum. et l. in rem. §. i. venden. sed hic datur cum implente condictionem. ibi pretium est. ad quod. j. e. in quarta in fi. et s. t. i. plautius. in prin. et §. divisum. et j. e. si fundo. et j. e. quod fundum.
—k D olo cautionibus. s. eiecta hereditate legata reddi. ut. C. de l. si in fraud. item no. hic de dolo presumpto. sic. s. man. l. si peream tonem. §. dolo. et l. dolus. contra ar. C. de dolo. dolum. item fac. j. t. i. l. hac autem. §. f. et s. de pet. her. quod si possessor. et s. ad exhiben. vel. §. si tibi et s. de pet. her. l. f. §. i. acursius.
—l S erum hereditatem. Quia fi-guntur non capti. ut. s. de cap. et postli. re. post liminium. §. transfuge. al' quod. ut. s. e. in re. §. i. r
—m C non pot. i. non imputatur heredi in fal. et no. de alieno secus si de suo vel peculio. ut. j. e. id autem. et intellig de suo. ut. s. de con. quod statu liber.
—n C ipleuit. credens se suum implevit conditionem. sub qua erat heredis relicta libertas. et dedit ex peculio quod non erat heredis unde potest repeti. ut. s. de con. ob. c. l. dedi. §. si liber. et §. si quis. nam quod repetitur patet quod pro fal. non retinetur. alii dicunt quod alius liber homo dedit de suo pro suo cui relicta erat libertas. si. x. daret heredi. ac.
—o I n lege fal computatur. ut et s. sed si non fuit. §. f. et facit hic versum in hiis. et est fm. al. non ibi proculus et est. ut dicebat. az. et facit. j. e. cum. et l. in quantitate. §. in diem. et l. qui quadrigenta. §. f. et s. mandanti. si mandatu tipn.
—p C uenire. sic. s. de condict. f. si suus. §. quod si pendente. acursius. annos. et j. l. lex
—q C autionibus. ut reddat quanto plus accepit. ut. s. l. i. §. si in fal. sed contra. j. e. cum titio. so. ibi. acursius. l. f. et s. de condict. indeb. fideic. et s. de donat. si pa-
—r L n falcidia. facit. j. e. in lege. fal. corpora. et l. pretia. acursius doctor legum.
—s Q ui quod solverit. sic. C. e.
—x Q integre. accepta cautione. so. ibi fit computatio. per ceteros. hic cum eo cui est relictum. hoc annuum. et eodem modo solve. j. e. cum uno. et sic intellige. s. e. quod de bonis. §. annua.
tronus. §. i. sed. ar. quod. s. e. quod de bonis. §. i. acur.
—t L ex fal pensionibus. i. petitionibus. acursius.
—u C apparebit. s. quandoque. acursius doc. tione quanto plus est. ut. s. l. i. §. si in annos. et j. e. l. legis fal. sed quod. j. e. hereditatum ubi ab initio fit

—y C nunquam fideicommissarius. spal' vel generalis. ut subiecit. sed fal-lit in generali in duobus casibus. s. quando heres sponte adiit et sponte fal. non detraxit. volens liberalitatem exercere in fideic. et hoc si ab herede relicta sunt legata. ceterum si a fideicommissario nunquam detraheretur fal. item in alio si coactus heres adiit. tunc ei fideic. detrahit falci. quia absentem est ex plus legatariis praestari quam praeteritur. si heres sponte adiisset. ut. j. t. ij. l. i. § ... ner. et l. marcell'. §. quod si sui spectam. al. fra. C. sed si sui sufficit. fac. g. hic. §. p ... oppi. ar. qui dicit legatarium non detrahere fal. sed alii dicunt si eis detrahatur pro quibus. e. s. e. penales. §. f. et C. ... del. l. i. § l. quod. sed dic ut in qualibet earum. no. hanc autem intelligendum quando eis non detrahebatur.

—z C ... pto... plum. i... mo ... plura... s. ... ul' act. ... ue. l. ij. ... si titius. so. ibi ... no. quod ... admitti... tur ut ... libet. sic ... s. de ... non tam... sed. ar. quod. s. e. l. si ... ame. item fac. C. ... in imp... nedum. ac.

—7 P la... ti... s. ego ... has. j. l. ... gaverit ... et legavit ... l' has lega... verit et legavit ... et sic ...

... ex huiusmodi pretium rerum pertinere hereditati deduci debeat.

Hermog. S tatu liberi heredis non augent familiam, quemadmodum nec minuunt. Proinde cum in numeratur (sic) ususfructus alienus in dominio proprietatis connumeratur, pignoris dati in bonis debitoris sub lege commissoria distracti, sed ad diem addictionis venditoris.

Paulus. E tiam aeris alieni loco deducitur non solum pretium eorum quibus libertas data est, sed eorum qui in stipulatione sunt ascripti, sed etiam eius qui post mortem testatoris in dicti (?) perficiente mortis, vel detectae conventionis, servorum libertate donavit.

[Margin: a in quantum per alia legata de falcidia solvantur dy.]

Hermog. A d verum (?) testatoris sui per familias sui filiusfamilias sit licet militaturum munus non dicit dare legis falcidiae pertinet. Sicut si. xx. dederit, ut ... in diuturnitatem (?) legatum si mittit fundum legatarius habebit.

Paulus. D olo autem non vindicatur si alias inquietam quos controversia hereditatis legatum sine cautionibus det.

Iulianus. S ervi qui apud hostes sunt post mortem testatoris reversi, quod ad falcidiam pertinet locupletiorem faciunt hereditatem.

Iulianus. F alcidia nihil tenent non potest si statu liber de alieno dedit non de bonis defuncti, ut alias est homo liber qui conditionem implevit.

[Margin: s. nomine statu liberi. dy.]

Scaevola. I n falcidia ex universo pretio rerum veritate faciendum est.

Paulus. I n lege falcidia non ubi quis pro eo quod in diem relictum est, medii temporis commodum computatur. Tunc et legatis quae sub conditione relicta sunt pertinet legis putabat etiam quod de lege falcidia tantum esse in legato quanti venire possit, quod si est ita deducendo sic pretium legati tenditur (?) deberi quanti nomen venire potest. Sed hoc sine non placet cautionibus quae res melius temperabitur.

Ulpianus. Q ui per legem falcidiam retinere potuit voluntatem testatoris secutus se daturum dixit. Sed non videtur non cogendum se solvere.

Idem. L ex falcidia si intervenit in omnibus pensionibus locum habet; sed hi ex post facto apparebit. Ut puta in annos singulos relictum est legatum quamdiu falcidia non diu locum habet integrae pensiones annue dabuntur. Sed enim si annuis venit quod fit ut contra legem falcidiam ultra dodrantem aliquid debeatur, erunt ut retro omnia legata singulorum annorum cum minuantur. Cum numerum legatarius vel fideicommissarius ex Trebelliano senatus consulto restituitur ei hereditas utitur legis falcidiae beneficio.

Paulus. C um emptor vendit, cum fideicommissario vel contra heres extitit, eiusdem hereditatis utrum duplum in rescalienus (?) reddidit, vel computate debeat an simplum. Duplum non esse si alius heres extiterit; et in heres eius; eodem herede existente simplum ei imputari.

Iulianus. P lancius fundo quinquaginta tibi legaverat fundum legatum ... actionem veruntamen sabinus primi in servo pretium legis falcidiae habendam. Et quaecumque ex eo decederet tertiam partem in fundo legato inutilem futuram deinde et reliquis partibus fundi legis falcidiae deceserunt portionem, sicut et omnibus legatis causa autem quod de suo pro lege falcidiae decedat in aperte situm sit communicae heredis et legatarii communicari servo cum legatum est tertiam partem ad socium quamquam pro portione legatum consistere potest quasi tertie semel ex fundo partem legis falcidiae decesserit. Fallit (?) ... enim autem nam totius partem testator praeceptit suo omnium fideicommissum deducturum ad socium pertinere intellexit enim ut pro partem legis falcidiae sequitur legatum extinguatur. Velut si fundus tecum vel legatus sit, palam fundum numeret si

[Margin: s. socii. dy.] [Margin: s. totius partis. ac.]

—a. ... p. et sed primum testator formavit conditionem et facit. s. de l. a suo le. —9 C assius. reprehendens proculos. acur.
.a. C et legatarii. sic ergo ipso iure fal. resecatur quod e. j. l. e. j. e. in quantitate. §. in die. in fi. §. acur.
.b C meam. quod ei totum legatum. sed in legato ei relicto locum habet fal. quod hic ut subiecit. az. meo toto lo-
.c C pte. quia totum quod legatum socio gravi habet fal. acur.
.d C assiu. re probata sententia nunc et salvam et atalicini.
.e C divus pi. non solum cassius. ad quod est. s. pro socio. l. ve-ner. §. si suo. sed quod. j. de acquir. rer. do. per suum §. so. quod ibi dic si sociorum quod donat unus dominorum servo communi. unum est ceterorum non autem donati aliquid remanet. et sic concor. item quod. j. de stip. suorum pingue §. suus cols. sed aliud ibi in stip. quod stipulatur sui

[Left margin: et] [Left margin: dic ut ibi notatur] [Left margin: s. ubi in fraudem facit causa ... in fraudem legis fal. ... non vs]

cois abuno dnor. ut p pte remaneat penes pmit tente. qz simplo no sit ibi ex ca lucratiua. hic aut in legato. ut 7 in do a toe est lucratiua. acursius docto.
f Interdum in hereditate noie fal. ita ut equivaleat 9 estimatio uie ul plus valeat. secus si minus val3

n Pater aliquis. aliud pt fundu. ac. o Quia inp. ur q no qz et certa. ac. p Sua. cum hat fundu. acursius. q S3 hac ratoe. silicet mala. acursius. r Deducet. cum pat aliq disponat. Ergo al. s Filijs. ul saltem uni. ut. s. de l. ij. unu ex. ipn. 7 c. si duos. 7 cum qdā. 9 facit. i. de l. a. filius. f. c. plt. ac. t Relinquendi. ergo hic fundi non 9putat eis in qrta s3 ut es alienu eis debitum deducet. ut C. e. l. i iponenda. acursius doc.

legati. ac. pp falcidia. ac.

patris fundi pretium insertum in hereditate non potest, excedere uel legatum quia pro parte servitus acquiri non potest.

Celsus. Non est dubium quin ea legata a quibus heres summonere exceptione petitorem potest in quartam ei imputentur nec ceterorum legata minuantur. *(.s. inutiliter relicta. dy.)*

Iul. Nec interest utrum ab initio quis inutile fuit an ex accidenti postea in eum casum pervenit, legati ligatio eisdem negaretur.

Maecianus. Extraneo pro unciam institutum heredem liberis cui ducentos aureos in totius here legavit filio suo. C. Item extraneo reliquas duas unc. legati qui extraneo substitui legatum perficit filio ad quadringinta solida que ei legata sunt quia cum extranea legata non praestantur imputantur heredi in quartam partem quam propter l. fal. retinuerit apud eiusdem.

Celsus. Si pars eius quae sub condicione legata sunt pendet lege fal. ideo pro puta die data non tenet uendicabimus. *(nisi cum de p̄stita)* *(qz cepit de bi dno. no dar deducto ne sit p ullegia tri dy.)*

Maec. Pater filium et quo tres heredes te nepotes heredem instituit fideicommisit ne fundum alienaret et ut in familia eorum in familia cui relinqueret filius decedens tres filios supposuit heredes quaerendum est an omnino qui creditores omnisque quaerere in re legis falcidie aliquid possit deduci quia in potestate sua habuit pater an ex huius patris relinquere sibi hic sibi tu neino in falcidie neque in falcid. tre quicquam deducet quia deinde nec diure constituatur utrum enim ne in alieno ex eo huius fundi cum necessitate quippe obstrictus fuit ut filius eum reliquendi. *(ita uident creditores patris meo fundo. ac.)*

Item. Cum Titio manumissos singulos dena legata sunt in eodem legis falcid. rationem inter heredem et manumissos legatarios habet unio quidem Titio cumulitem ex eumeam debeant quartae

uenire id legatum praeter in nec eo posito quamdiu uicturus sit Titius mortuo quo Titio non aliud spectandum est quam quod habet ex ea causa debitor.

Item. Cum quo de peculio agi potest. *(ueteres creditori ex cuius .i. opputatio)* cuius peculium temporis computatio potest in lege fal. plerique putant ex tunc in peculio fuit cum adiretur hereditas inspiciendum. Ego dubito quin mortis tempus in lege fal. ratione inducta placuit observari quod enim intra peculium servi post mortem creditoris diminutum est aut debitor pauperior factus sit aliquid dicere quidem contrario si ante aditam hereditatem acquisierit servus et ego quidem si debitoris qui tunc non erat solvendo ampliatio facultatibus fuit et enim iusto placuit ex postfacto ubi orem inde fuisse hereditatem sicuti cum quod creditori excessit post mortem ita etiam peculii incrementum plenem. facit hereditatem. *(debitore fio diui tetac.)*

Item. Si ceteri necat quid si. si idem s. defuncto talis dena debitur et nummi et hic terminus ingerentur: s. ex huius hereditas s. r. cum deffuncto naturaliter debebantur in hereditate manentibus. *(heredis scripti. ac.)* *(.i. approbat qd sequitur. ac)*

Cum si quidem in bonis nummum deinceps tantum in habeat legavit emunitos et fideicommisit ut post triennium manumitteret et eo quod interim ex operis eius ad ticium pervenerit quae quarta apud heredem remaneret quaerendum si eiusdem post triennium suo hereditatem adiit eius usufructu ei legatis aut ex pretio tatem per fideicommissum reliquit. *(questio)*

Stichum tibi et Seio tuo uel legavit, quarta tibi et Seio tuo Stichum heredem quorum Stich fidei eius commisit eius falcidiam minuit legata deduce ab herede parte debetis quia adimi si tibi utrumque legatum separatim erunt. Servus eius euerit ne emolumentum eius his consequitur legis. *(.i. ei cui oportet pro fugi)* *(qz dodrante excedit. q dubitat ut quo sit detrahenda falcidia. dy.)* *(adeo)*

---

qd. q dic. r ut. s. si fundum in. ac.
g Non pot. r fac. j. d u. o. si sub una. c. l. acursius.
h Non est pene petitorem. quia non sic capax. ad q. s. e. l. in toe. i pn. 7 l. inte. c. p. 7 c p f. 7 l. si a suo. 7 j. e. l. id aut. qd 7 l. excasse.
i Nec interest. quam tu interest. ut in sit. de l. c. ex suo. 9 j. d u. o. plib3 c. f. acursius.
k Extraneo filio. sui testatoris. ceteru3 filio heredis frustra legatur ut 9 suo. ut i s. de l. c. an. suo. 7 q se quitur sic ordina. quia filio. c. xx. 7 extraneo reliquid. s. reliqua ita q lo cus e fal. ul dic. c. filio r extraneo. xx. 9 sub. 7 alia alijs. Si aut dicis. c. filio 7 xx. extraneo legata. 7 ni chil plus non possit heres uti. fal. cu habet plus qrta. Ite q idem subiciat diminutio legati extraneo relicti dic. p. l. fal. pre ei filio. qz sui possit de fal. cum legatu extranei detra here legato filij q esset de falcand de utroq3 s. iij. b. ar. s. e. pla ne. ul dic q diminutio fit extraneo qz est filius nal. unde no pot cape non pte. u. c. de natu. li. l. ij. cu ei uit hereditario remaneat penes heredem. 9putantur ei in quartam. 7 eo minus detrahit alijs. ut. j. px. 7 q subicit ad 9sequenda solida. s. mag. q 9seqretur si de legato extranei nil diminueretur. non tamen forte solido 9sequeretur filius. Dic extraneo. i. filio
l Extraneo. sm ultimam eius positionem naturali. duos ei habebat filios unum legitimum aliu3 naturalem qui vocatur extraneus. acursius. Cautione non prestita. s3 ea
m Si postea uendicabuntur. prestita sic. ut. s. e. l. i. c. interdum. 7 c. si in annos. 7 l. is cui. 7 l. in lege fal. 7 j. e. hereditatum. 7 l. i quantitate. c. s3 7 legata. 7 j. t. i. l. i. c. si legata. que sit 9. s3. b. dic referre eidem puru ul 9dictionale sit relictu. 7 sic hic loquitur ut sit in h electione heredis. an puru uni 7 9dictionale alij. 7 sic 9ria. ut puru petatur prestita cautione ut in 9rijs. acursius.

u Editores. na uidet editores patris meo fundo. acursius.
x Cum titio. al incip titio. 7 al. cum titio. acursius.
y Uicturus sit. nam eo mortuo finitur. ut. s. d annuis. l. l. iij. s3 q. s. e. l. i lege. fal. no. so. quidam dnt q hic e electio legatarij hat totu prestita cautione u i. an ex estimatione ut hic qi sit fauor legatarij satisdari. q e falsum. imo heredis. ut. j. t. i. l. i. alij q hic non potat satisdare i sic. alij q ibi de quo dictu al hic de annuo. ul i cum eode hic cum certis legatarijs 9putat ul hec fuit snia pauli. que ibi replatur. Item eo. s. e. l. iij. c. f. 9o. ibi spale in re publica. Jt eo. j. e. hereditatu. u fit p annos so. ibi ut sciat p quot annos fi at extimatio. 7 ex eo sciet q tu valet ut h ul i. i legato usuf. 7 alimentor. h i aho annuo. ul ad oia dicas s3. b. c. q in his tribus. s. alimentor. 7 usuf. 7 annuo fit 9putatio trib3 modis. s. uelut hic dicit. ul ut. s. e. si heres. c. f. ul. ut. j. e. hereditatu. ul 7 qrta soluat tota ea caut. exacta. u. s. e. l. i. c. si i annos. 7 l. in lege. fal. i fi. 7 j. e. i quantitate. c. s3 7 si legata. 7 facit. s. d donat. ca mortis. l. mortis ca. ca. c. f. 7 s. e. l. lex fal. ac. Preterium an mor
z Obuenit. i tem qz p trienniu forte n soluat heres ad q. s. d usuf. l. qtum. ac. poterat. ut dns
Cumq fui. ac. ide qm
Dubito. hac 7 e. 7 hac alia qd ei 7 e. ac. ditanius. ac.
a Debitor. s. qs h dapnu est.
b Sit. quo ca heredis ut. s. i de ipn. tnt. d h 9stat. ut. j. e. i
c Ex qtitate. c. ma. gna. s3 ad pcedes e 9. s. e. l. i de i pn u tps mortis inspicit. so. dicit qda qd incerto h dicit. h no soluedo. h dic s3. c. b. q i reb3 hereditarijs extimadis tps mortis i spicit ut i. i de bitore hereditario illo qui no e solue do. euentus posterior qncuq3 9siderat. u h. 7 s. e. ne senius. c. si editor. sec si e soluedo ut ipso i heredo debitore aut ex sua p. 9 tota debiti qtitas 9putatur. ut. j. e. qrebat. 7 s. e. l. i. c. si debito aut ex p sui sui ul filij. q te no euetus posterior. s3 qti plis fuit i peculio. ul tpr motis ul adite hereditatis. ul postea 9putat in fal. ut h. 7 j. e. l. si editor. qz dns pterq3 heres sibi potuit 7 dbuit solue. s3 i dbitore nitq qz non stati cu h pot his pecunia extor
d Condictio. sub qua pnn qrc. sat qs aliqd d fuctu. ad adita hedit. n pt. ut. j. e. si editor. 7 s. i pn. h. l. s3
e Clementur. q e usq3 i dbitore. 7 ulk ut h. l dic q i peculio ide ut h apte dic. h s3 utraq3 ex positioe e 9. s. d peculio. eo tpr. c. si editor. u tps mortis i i spicit. h dic. ut. j. e. sicut i pn. s. d l. i. siqs testo ul melius. i. xviij. 7 x.
f Dena. i. xxviij. 7 totid alij. sic alij. ut stati p3 ibi. x. q dno. 7 e. sic. j. d sol. l. ubi. ac. tota. x. auget. sic ergo nl alij alij editori soluetur. q est
g Ex hijs. x. si ideo qz hic d h t potate p d ucendi. ut. s. de peclio. s3 si dap. c. i. 7 facit. s. e. fui. acur. h Is qui quarta. facit. s. e. s3 si non suus. c f. ac. i Eius. fui. s. ac. k Ei. s. titio. l Pretate. plena an tri ennium. ac. m Stichum eius. s. fui tui. ul etiam tue fidei. acursius.
n Partem. quartam que de suo esset resecanda. si libertas ei non eet data. a3. et hoc pp legatum. x. al fal. non detrahetur. ut. s. e. si suus. acursius.
o Servus consequatur. uel pp qualitatem legati. ut. s. prox. c. ul pp traditam a defuncto quartam ut hic a3. Item in alijs ut no. C. e. l. in testamento. acursius. doctor legum.

at. defuncto. v.

— a Dedisset. inter nuptias. ut infra sub. et. et hac mente ne utatur fal. et ita repellit exceptionem legis replicante. sic ergo quod capit non hereditario iure imputatur in fal. ut. ff. e. l. quater. infra. Si aut in ultima uoluntate instituendo non esset dubium. quia non habet locum fal.
— b Michi aliud. s. nisi quia retinebit quadrantem. xxv. et fac. C. de l. filia. et ff. si a parte. quis. qui. fu. ma. l. i. §. si parens. Sed ar. contra C. de inof. t. si quando. §. i. acursius, doctor.
— c Cum dotem dicendum est. immo. ut. s. de dote. p. l. ij. §. et de quetit. so. non habet locum ut hic inspecto exitu quia quod detrahitur per fal. petitur actione de dote. ut ibi dicitur. sed in modo representationis locum habet cum effectu. ut in eo. infra. §. et s. e. l. i. §. siquis creditori. et facit. j. e. si usuf. §. i. ac.
— d In tempori. s. persona et cetera. ad quod. s. de l. ij. ei qui. et de inof. t. pap. §. eo aut et s. t. i. auia. §. titio. et s. siquis. ali. t. p. l. i. §. sed si legatum. acursius
— e Legis longum tempus. fac. s. e. l. lex fal. si inter. et l. quod de bonis. §. non ideo. et §. fructus. acursius.
— f Beneficio egent. cancellando testamentum. ad quod. s. de hijs. qui ut indi. l. receptum. et j. e. l. hereditatum. infra. et s. de hijs que in te. d. l. i. §. si non alius. et s. siquis ali. t. p. l. ij. ac.
— g Retinere. cum effectu. quia fiscus habet. ut hic. et j. de iur. fisci. l. cum tan tum. acursius. quod ei. impubi legatorum.
— h Cum pater. i. prelegatorum. impuberis tab. cum habet coheredem. et dic pertinet ex substitutione pupillari. non uenit in computatione quia substitutus non computat sibi in quartam quod impuberi fuit prelegatum. sed habet percipuum sicut nec ipse impubes computaret. ut. j. e. quod aut. alij dicunt ei. s. substituto et legatorum infra. ta. et non uenit in computatione. s. fal. quia non ualet. ut posse a se sibi relictum. ut. s. de l. i. l. legatum. §. i. sed totum computat in quartam. ut. s. e. non est. sed pa plac. quia dic ei a parte. Item quod dicit pertinet exponunt quidam ex uulgari. et sic non computat substitutus. quia non habet sed habet impubes. ii. s. de l. i. qui filiab. infra. et l. s. ac.
— i Legato petito. pact. in rem uenitur. ut. s. de in litem iur. l. iact. Si aut act. ex testo non iurat. ut. s. de in lit. iur. l. al. n dicas quando res non extaret. ut. e. t. iact. §. plane. et facit. s. de in lit. iur. l. i. et de fidei. l. f. et de l. i. legatum. §. fundo. et s. e. in fal. et j. l. pe. et l. in. §. f. et ar. s. de peculio. qui pro eo. §. ut in ceteris. ibi penam at. et c. et de reg. iur. l. quis ex culpa. ac.

lege

— k Alienus cum sit. al. sit. set melius si et dic que dixit legata. et quod dic. quanti re uera. s. ua leret iusto pretio. acursius. doctor.
— l Uoluntate. que fuit in emendo. non ut tamen car emeret. acursius.
— m Prestare. ut et s. de l. iij. non dubium. §. f. et facit. s. e. l. i. §. f. et de l. i. si fideiussor. §. f. et s. l. pe. §. f. et s. man. fideiussorem. Item no. aliud sic. s. de nou. electo. §. f. et s. de tris act. l. iiij. acur. erunt. quorum
— n In lege fal fuit unus alium fec sibi heredem. acursius. duo rei sti
— o Computari. quando sunt pulandi. ut si fiat solo in obligatione hereditaria tunc in bonis defuncti. sed si heredis tunc in bonis heredis. utique ei durat. ut. s. de fidei. l. si reus. et l. generaliter. §. i. acursius doctor.
— p Ex cuius bonis. cum sunt duo rei. promittendi. et facit. j. de fidei. et ij annius. et s. e. statu. lib. et de li bat. r. l. iiij. §. nunc. acur.

uxori. si c aureorum dotium. x. xv. a lienum dedisset et eum instituit heredem et dodrantem legauit. in dicium uero quod de ea parte legis falcidie inducitur prius quam usus iudex heredi futuro.

Item. Cum dote marito a C. puidere licet legatum ut ipsi non restitui. Ratio non habere legem falcidiam locum dicendum est. sane impliciter ita obseruatur in omissa in exposita capientis per spec

Mod. Legis falcidie beneficium Retinetur heredi si post longum tempus mortis testatoris implorare non prohibetur.

Item. Beneficio legis falcidie indignus esse uidetur. qui id quod egit ut fidei commissum infirmaret. preterea qui non capienti rogatus est restituere hereditatem. se. c. plantiano non computari quartam retinere secundum quartam quam non retinuit ad fiscum pertinet ex rescripto diui pii.

Idem. Qui pater impuberi filio heredem substituit et eidem legatorum nomine a parte obuenit. cum hereditas ad substitutos pertinuit in computatione legis falcidie non uenit. E legato petito cum lite inuiti iure non est id legis fal. non cum summe magnum legatarius iurauit habendum sed ei eius quanti res uera est fuerit quod petitum est. uerum id quod tenere dicitur accedit in legem falcidie non incidit

Idem. Alienus fundus tibi legatus est hunc. heres cum emere uellet iusto pretio non potuit emere uero pluris quam quanti erat consequens eorum est ut legatarius ad l. fal. reuocaretur. quanto cum si fundus tanti quanti uera est pretium legatum esset legata non fuerit pretio similiter legis falcidie. Aut si ipso heres institutus pretio reuocandi a legatariis uis heres quod ex uoluntate defuncti pluris emit fundum quam quanti ualet. quia ex amplius tantum quanti pretium fundi legatario soluere id est legis falcidie inputari non posse propter negligentiam eius neque legatarius non debet

pertineat uel constituendo ualeant e ueniendo tam actionem praestare praestat

Ulp. In lege falcidie id est sed fructuum Iulianus ait ut si duo rei promittendi fuerint. uel si duo rei stipulandi si quidem socii sint in ea re diuidi inter eos debere obligationem atque si singuli partem pecunie stipulati essent uel promisissent quod si societas inter eos nulla fuisset in pendenti esse in utriusque bonis computari oportere id quod debebitur. uel ex cuius bonis deberetur. Corpora si qua sunt in bonis defuncti sunt rei ueritate extimanda erunt. hoc est. in presens pretium est quia nulla eorum formali precio extimandum esse sciendum est.

Iul. Pretia rerum non ex affectu nec utilitate singulorum. sed communiter funguntur. nec. n. qui filium naturalem possidet tanto locupletior est quod eum si alius possideret plurimo redempturus fuit. sed nec ille qui filium alienum possideret tantum habet quanti eum patri uendere posset. nec expectandum est dum uendat. sed in presentia non qui filius alterius sit qui hominem extimat. eadem causa est eius qui non pro eo nec tradit. nec tradidit. ideo quis scilicet paratior sit. si tu heredem post mortem testatoris institutus fuimus tanto plus esse quanto plus ualere potest fructus temporis est. n. absurdum est me ipsum heredem institutum non esse locupletiorem antequam ad uendam. sicut eius heres institutus esset quod me locupletiorem esse cum eum multis causis accidere possit ne in usu non accedat acquirunt nobis esse cum adierit. esse aut posterior anno quam non locupletiores dici quam acquisiuerimus. Eius enim debitor soluendo non est tamen habet in bonis ad quam nigro pretio non nullam tamen pretii uarietatem locatum pretii quod fuerint. ut. u. tertio uino est ubi sit amphora oleum extimabitur. nec omnino sterilitatibus

— 7 Nocuit. defuncto. cum erat per quod uidebatur difficilius quod uenderet ne puniendo in adimatur facultas et de solutis inquirendo. ar. s. fam. here. pop. eca prin. uel dic nocuit ex eo quod in uita defuncti. et sic non sit pretiosior. i. fit de eo. et sic puto ualet. h. acursius.
— 9 Uenire pot. quia iussu ei possessoris ad uenire. ut in s. sit. d. h. instit. §. si autem. ali.
· a Ipsum. s. me. q. d. istud debet me institutum non esse locupletem antequam adeam quod quidem uerum est. et si filius hereditarius instituatur me fieri locupletem. neutiquam ergo cum sim locupletior. h. alij legunt interrogatiue istud esse etc. q. d. id est absurdum me non esse locupletiorem. alij dicunt quod si ego instituar sim locupletior ante quam adeam cum etiam delibrandi tempus dedi instituto. ut quod C. d. iure delibrandi. cum antiquioribus sensus non. quos sensus littera non bene portat. acur.
· b Locupletiorem. et quod quidem uim est. ac.
· c Locupletiorem. quod quidem uim an quam adeat. ac.
· d Adeat. facias et pretium loco copule. et repete. et nec

quod recuperas alter heredum et instituitur. dy.

i. tempore quo de extima tur agetur. dy.

heditarium. ac.

pro quanto. ac.

de loco di at. ac.

exemplum de tempore. ac.

— q Corpora formali. i. formali. i. formato a contrahentibus. quando defunctus emit et ultra quam ualeret. uel minus. et ita non expectata emptio. ut. ff. de iure fisci. l. iij. §. diui. uel formali. i. singulari. quod aliquando inspicitur. uel ratione sanguinis uel utilitatis. ut. j. l. pretia uel quia fuit maiorum. ut. s. de min. l. si ex empto. uel ratione confinium. ut. s. de l. ij. sicut fundi. et facit. s. e. cum pater. §. f. acursius. exempla. et plenius. no.
— r Pretia utilitate. de affectu et utilitate statim ponet. s. l. pe. infra. acursius et
— s Funguntur. i. communi precio extimantur res. quod ergo dicitur res tantum ualet quanti uendi potest. s. communiter. ut hic. et s. l. pe. infra. et s. ad l. acquil. si seruum. uel dic communiter funguntur. s. pretia statuunt. et communiter expone ut prius. uel tertio funguntur communiter. i. tale pretium imponitur quod equiualeat rei. et communiter quod equale sit habere rem uel pretium. acursius.
— t Qui filium naturalem. s. seruum suum. al non possideret et est exemplum de affectu.
— u Sed nec. exemplum de utilitate. ac. — x Quo. al quo. i. quanto. s. pretio. al quia. s. pretia. — y Homo. seruus aliquis non habito respectu ad patrem. acursius doctor.
— z Eadem causa. ut extimetur quantum communiter ualet. acursius doctor legum.

nobis acquiri. esse et si adierit. puta sunt esse desinat quam multis modis potest contingere. et hoc quo ad falcidiam. al. q. s. ad l. acquil. in. uer. et s. de condict. furti. l. iij. et j. de furt. l. siquis uxori. §. plus. sed illa odio occisoris furis et raptoris. ac. · e Cum habet exige. creditor. et facit. j. e. quod relatur. ac. ponit de loco. pro de tempore. et fac
· f Non uel loca missa. pro ad locum. s. de eo quod certo loco. i. de eo. ac. ubi nimis. s. existentibus unde de hec namis et
— g His. i. uadit ad sequentem. quando uadit. j. aliter quod extimatur tempore cansthe quod ubertatis si diu durauit secus si parum ut subiecit. acr. fuit etiam. vij. annis ualde car
· h Fructibus. ubi nimis tempus. et vij. sterilibus maxima ubertas. acursius. · 4 Cum hic. i. in computatione fal. uel hic. i. et in extimandis fructibus.

k Certitate. et si tempore presenti obtineat. quia ad eaque plerumque contingit iura aptantur. ut s. de l. et se. con. l. nam ad ea. con.
l S in testamento capere potest. i. heres. i. detrahere ab his titio. esto
m S de legatis ceterorum. acursius | heres non habet fal.
n standum est. imo non standum. ut | ut. j. e. titia. § so.

spale hoc casu. ut ca l. s. e. si debitor. hoc tamen non nocet heredi quia alii legatarii et

tantum quantum sit fructibus deductis quod neque ex mortis tempore neque ex ea contrario accidit e contrario quia constituitur.

Ulp. Si in testamento ita scriptum sit: heres meus Lucio Titio .x. dare damnas esto et quanto quid minus per legem F. capere poterit tanto amplius ei dare damnas esto. sine dubio testatori ... standum est.

Paul. Si fundus legatus sit deductis impensis heres quaerere si cum quinquagesima heredi reddidisset pluris potuerit utile esse legatum quia condicionis implendae causa datur non constat in fal. aut in eum partem. Scilicet si .i. aurei legati sint. si .i. dedisset dudum esse utile esse legatum.

Ulp. Cum ita legatur: Maevio .x. heres meus dare damnas esto si vivat .x. annis. in eo quod sub condicione relinquitur hoc observandum est: si .x. sub condicione mihi et ... post decennium ... forte exstitit non videntur ... hunc legata ... in vallum temporis ... usufructum ... minore facit quantitate. Et sicuti legata non debentur nisi deducto aere alieno aliquid supersit ita nec mortis causa donationes debebuntur sed infirmabuntur per aes alienum. et ideo si immodicum aes alienum interveniat, ex re mortis causa sibi donata nihil aliud consequitur.

Heres Quaeret eundem amplius legatum sit quam ei capere licet per legem fal. locum habet ... fal. retentio ... est. si ut deducto eo quod per legem falc. excepit reliquum si non excedat legis statutam portionem debitum.

Heredit. Computationi in alimentis faciendae hanc formam esse Ulp. scribit ut a prima aetate usque ad annum .xx. quantitas alimentorum .xxx. annorum computetur eiusque quantitatis fal. praestetur. ab annis vero .xx. usque

tractabit. ac si hunc .ccc. fuisset legata. danda hic ad .xxx. annos. s. per singulos annos l. si plus vivat plus ei dabit. et e contra si minus detrahetur tantundem detrahet de his per singulos annos eodem modo in sequentibus temporibus dicas. sed an sit idem in usufructu sicut est testatoris legavit seio usufructum fundi. sed ulp. dicit idem. sed male quia fructus solutum est aliter dici a sapientibus in usufructu. s. ut a prima aetate usque ad .xxx. annos extimetur quantum valet per .xxx. annos et secundum eam extimationem quarta detrahet de certis legatis. ac. | in alimentis. si quaeritur quantum

usque ad annum sexagesimum. annorum .vii. ab annis sexaginta .v.

ad annum .xxv. annorum .xxviii. ab annis .xxv. usque ad annos .xxx. annorum .xxv. ab annis .xxx. usque ad annos .xxxv. annorum .xxii. ab annis .xxxv. usque ad annos .xl. annorum .xx. ab annis .xl. usque ad annos .l. annorum computatio sit quod aetati eius usque ad annum .lx. deerit remisso uno anno. ab anno vero .l. usque ad annum .lv. annorum .viii. ab annis .lv. cuiuscumque aetatis sit annorum .v. eoque nos iure uti Ulp. ait et circa computationem usufructus faciendam. solitum est tamen a prima aetate usque ad annum .xxx. computationem annorum .xxx. fieri. ab annis vero .xxx. tot annorum computationem inire quot ad annum .lx. deesse videntur. numquam ergo amplius quam .xxx. annorum computatio initur. sicut denique et si rei publicae usufructus legetur sive simpliciter sive ad ludos .xxx. annorum computatio fit. Si quis ex heredibus rem propriam esse contendat deinde hereditariam esse convincatur quidam recte putant eius quoque falcidiam non posse retineri quia nihil interest subtraxerit an hereditariam esse negaverit quod improbum esse recte placet.

Pomp. Usufructu legato ex aliis ... minime ex omnibus rebus deducendum est ... quanto ... legatum.

Pomp. In usufructu legis falcidiae stipulatio statim committitur ... legati.

Paul. Praecedit ... Debiti exstiterit ... falcidiae ... legata praestentur ... hereditas ... nec fraus ... minuat ...

Gaius. Quantitas patrimonii deducto eo quicquid ... causa impendi extimatur.

Idem. In quantitate patrimonii exquirenda visum est mortis tempus spectari. qua de causa si quis centum in bonis habuerit et tota ea legaverit nihil legatariis prodest si ante aditam hereditatem per

3 Hereditatum. nomine alimentorum sit relictum. et quantum nomine falcidie detrahatur. a3. vel ex eo. vel pro illud ab aliis.

7 A prima etate. que est usque ad .xii. vel .xiiii. an. ut C. de impub. et al. sub. l. pre. et de iur. deli. l. quidam et dicitur impubes. fa. usque ad .xxv. et dicitur adolescens. ut ff. de l. iii. non alit. in fi. ex inde dicitur etas usque ad .lxx. et dicitur iuvenis. ut C. l. non aliter. abinde senex. vel senium. ut j. de iur. imm. l. maiores. sed quantum ad hanc computationem prime etati hic adicitur usque ad .xx. an. ac. | presumitur quantum

9 .xxx. an. computationem. vivere posse. et ita finiatur alimenta. ut s. de transact. l. cum hi. § modus. in fi. § quid si minus vel ultra vivat. ... repeti a legatario quod habuit vel vita et profiat aliis legatariis. vel dabitur legatario ... ultra sic dico in usufructu rei publice relicto. j. ibi sic denique et c. acur. | titas alimentorum co

a .xxviii. s. quod putatur. et eius quantitatis fal. prestetur semper repetere. ac.

b Quod eius etati. ut si habet .xl. an. presumitur vivere .xviii. uno minus. | tamen contra

c Ulp. ait. et male et ideo sta ... solutum est et c. et sic no. quod aliud est in usufructu quam in alimentis. s. dictum est et favore alimentarii. hoc dictum est. nam fructuarius sed hac computatione extimatur diutius vivere quam alimentarius. ideo maiore nomine fal. patitur detractatione. sic et usufructus morte et capi. di. tollitur alimenta morte tamen. ut s. de capi. di. l. legatum. a3. sed an pro omnibus annis debentur statim alimenta. et extrahitur quantum valent pro tamen tempus ... et per singulos an. et ideo solvitur. ut s. e. cum titio. et sed hoc sibi et aliis de falcidia. vel aliter ut in no. j. e. non ob. ... s. e. l. in lege. fal. quia in simplici condicionali vel ut in nec obstat. s. e. l. si heres. § f. et quia in speciale. Item no. in alimentis presumi citius mori senem quam iuvenem. sic. s. de test. l. i. l. i. ser. sed ar. § s. de iof. t. l. nam et si. .xl. et .lx. s.

d Computationem. i. usque ad usque ad .xl. ut. s. dictum est. | presumitur in hoc tempus ca

e Computatio. quia pute minui civita. sed non deviat. et c. a. u. s. de usufr. l. an usufr. que est. § so. hoc non dicit finis sed tempus sed extimari quantum valet fruct. in tamen tempus si in ceteri non finiatur usufr. fiet iter extimatio in alios .xxx. et sic deinceps usque ad c. ut in glo. Item § C. de donat. si quis ar. § sin aut. donatori in .xxv. sed ubi donatori qui donavit reditum non habebat prodit. | sua heredis non de

f Si quis ex propriis. funeri ut ita repellat legatarium. ante num potest tamen peti act. ex testamento. ut s. de l. ii. l. unum ex fa. § item. ac. | et facit.

g An hoc. i. de hereditate. s. e. bonis in fitio. i pro n. et l. paulus. et j. ad treb. paulus. re. sicta. et s. de his quae ut indi. l. receptum. ac. | quia et quasi usu.

h Usufr. in usufr. i. | consumitur. ut s. de usufr. ea. re. l. i. et fac. s. de usufr. l. l. i. et l. f. et de ... si. si ... | ta quanto amplius quam per l. fal. licuit accipere reddat. et fac. s. e. l. legis. fal. bona. ac.

dito quod legata donatione cederent. dy.

magis sed audi multo magis post. dy.

et si que si dicit ut ibi no. dy. lata. al. ante. et ita in libro domini mei. ac.

Schu[?] ... ut ibi patet ... un. l. i. ...

duc

et

mili. l. in testamento. acur. | nam alii vel in vita. ut C. de natu. lib. l.

Quod licet. ut | ii. ac. | dic ille excessus retineatur ad

Excedat. sed si excedat | hunc per fal. ac. | possit contra

Q deceat. hoc lex facit ut filius de restituendo rogatur | heres duas quartas. quod dic. ut C. e. quamquam. et fac. s. t. i. si h. § i. | legata iterum

H reliquatur. testator instituto herede reliquit | que lega vit seio alimenta nec heres cum falc. non habeat vult detrahere de certis legatis planum est. sed de legato alimentorum quod forte singulis annis valet .x. et potest durare .x. annis vel .xx. vel quinquaginta annis prout vivet alimentarius. quia secundum quod quantitate detrahere possit et dic ulp. quod si alimentarius est a prima etate usque ad .xx. annos. puta quia habet .xv. annos. tunc extimatur quantum capit per .xxx. annos. et sic extimatur .ccc. tamen quia de aliis de

sicutque. § bona. et de iur. do. mulier. i. s. | in ta quanto amplius quam per l. fal. licuit accipere

i Falcidie stipulatio. a legatario prestita | reddat. et fac. s. e. l. legis. fal. bona. ac.

k Condito legati. quod relictis eam aliam sibi condicione. ac. | l Debiti exstitit. eius

m Potest heres. secus in testatore. ut s. e. quod de bonis. § f. ac. | n Prestet. | aliem.

Ab exceptione vel sibi quis remanet obligatus. ut et C. de his. un. l. ii. ac. | de iure de

o Diminuat. sic. s. de pact. l. pactum. et C. locati. l. emptorem. ac. | at. C. | h. l. f. § m

p Quantitas venditorum. quae fiunt pro rebus explicandis. et sic computatione. acursi.

q In quantitate mortis tempus. sic. s. e. in rem. ii. i pro n. instit. e. § plt. quoniam tamen tempus adite hereditatis. ut s. e. l. cum quo et j. e. si creditor. quoniam etiam post ut statim dicam. acursius. | prodest etiam post aditam ut si fructus pervenerunt ex le

r Si ante aditam. quoniam | gato relicto sub condicione. an condictionem. ut s. e. quod de bonis. § fruct. et j. ad tre. mulier. § si heres. Idem contingit. s. e. in rem. § i. et s. e. l. i. § id quod. Item et § s. e. l. in lege falc. pla. sed dic ut ibi. acursius doctor le.

a Cet pecor. nec est h. q. d. j. e. qui quadrigenta. C. fi. licet. jo. ea intellexe-
rit ut ibi dixi. ac. — b Si ex. c. i. ex patrimonio. qd est. c. l'gauit. lxxv, ta. ut nō prestarent ab alio. ut p l. at. s. e. l. i. C.
intedum. infi. C. q del. a. licet. e no. q' licet l'gata relicta a pupillo. in instit. n. augeant. pp. parte succedentis pupillariter. ut dixi. tn augētur ea q a substituto pupillari substit. sūt relicta. i. hoc ē differt. cohis ab extraneo. ut. s. de uulg. & pupil. sb. l. cohēdi. C. cohēs. q s. e. l. in ratōe. C. f. az. ac.

q. an e. c. acursius. | ducta fal.
— c Solida. i. nō de | ut. s. e. l. i. rōe. ij. C. diligent. sic. s. d instit. l. hēbat. infi. nō aut de suo. nisi hodie si non fiat inuentarium. ut in aut. de hē. & fal. C. sin uō. acur.
— d Necce. cōtiua neccitas ñ precisa. sic instit. de ex lib. t lib. C. ne g. ac | . s. siqs. o. c.
— e Nō adire. sic | t. l. siqs o missa. ac. | urdati. facit. s. de
— f Magna | in. i. l. iij. C. si qd. q j. e. querebat. q s. e. cum titia. q s. l. i lege fal. nō hē tur. acursius. | s. id q' ualz
— g Pure debeat. | spes. acur.
— h Recessat. i. det. ut. j. deū. h. l. ubum redtendi. acursi.
— i Intelligendū ē. stati enī peti possunt puta l'gata. et ibidem ē in dictōalibz existe te cōdictōe eoz. ergo fm hoc in tm dz pur legatūz cōdicionale uel in dies excedere i eo q' noie fal. prestandū est iq'tum excedit emolumē tum. ut. j. e. qui qdrigēta az. acur. | nō ei ubē ul' fruc
— k Vsas. | tus cōputat' i fal. hēdi. licet quidā hoc dixe runt quidā male itelligen tes. l. que ē. j. e. qui qdrin genta. C f. ut ibidem. no. az.
— l Detrahit'. in trib; caib; nō sic cōtribuūt l'gata. & duo notātur. s. e. l. nesēnius. i C. i. ttius. s. siquis. o. c. t. qui aūt. az. & facit. instit. e. infi. q s. l. placius q l. pena les. C. annua. ac.
— m Qd aūt l'gatoz. i. p l'gatoz. & facit. s. e. l. nesēnius. q j. ad tre. cōducta. C. nūmis. i
— n Legatum. i. p l'gatum est a cohēde. q cōtinua seq'tem. l. cum illa. acur.
— o Id aūt capitur. nō hēdi tario iure. ad q. s. l. pē.
— p Pro sua pte. i. est pro eo q accipit & totū q accipit in detur cape iure hēditario. licet in spē cōtra. ut. s. de l. aj. cum pat. ip'n. fz. p. acur.
— q Nō iputat'. imo ur imputari. ut. s. de inof. t. pap. C. si cōdictoi. q. so. fm. az. h' in q'rta iure istitutois. ibi uīr nate. ul' ut ibi. j f. ar. q. s. e. si pupillus. sz ibi ut debitum mag' accipit hēs. et facit. C. fam. hēc. filiū. acu.
— r Remanet. facit. s. e. l. ex asse. q l. nō est. q l. s. acur.
— s In singulis semis. i. ps titij. est exausta. acur
— t Relictus. i. remansit. i. tres untie. & sic suus se nus non est exaustus. ac.
— u Cōpetit. ut instit. e. C. f. q s. e. in rōe. C. si filio. sz q. j. t. l. l. i. C. marcellus. so. ibi. ac.

suos hereditarios aut ex partu ancilla-
rum hereditariarum aut ex fetu pecorum
tantum accesserit hereditati ut centum leg-
atorum nomine erogatis heres habiturus sit
quartam partem sed necesse est ut ni-
hilominus quarta pars legatis detra-
hatur. ex diverso si lxxv
legaverit et ante aditam hereditatem in
tantum decreverint bona incendiis forte aut
naufragiis aut morte servorum ut non
plus quam lxxv vel etiam minus relin-
quatur solida legata debentur nec ea
res damnosa est heredi cui liberum est
non adire hereditatem quae res efficit ut
necesse sit legatariis ne destituto testa-
mento nihil consequantur cum herede in portione
legatorum pacisci. Magna dubitatio f-
uit de his quorum condicio mortis tempore
pendet id est an quae sub condicione debentur in
stipulationis loco annumerentur et pro
[illegible] si hi vere u-
tuntur ut quanti ea spes obligationis u-
enire possit in tantum stipulationis quae
[illegible]
[illegible] res explicari potest
ut duorum alterum fiat aut ita ratio habeatur
tamquam pure debeatur aut tamquam ni-
hil debeatur deinde heredes et legata-
rii inter se caveant ut existente condicione
alii heredes reddant quanto minus persolverint
quam consecuti sunt aut legata-
rii restituant quanto plus consecu-
ti sunt. Sed et si legata quaedam pure
quaedam sub condicione relicta efficiantur ut exi-
stente condicione legis Falcidiae locum habeat
pure legata tunc ex condicione reddantur
[illegible] quo casu magis in
usu est solum quidem pure legata pro
accumulata sub condicione legata [illegible]
[illegible] legatarios [illegible]
eventu condicionis [illegible]
[illegible] necesse
videtur [illegible]
[illegible] libertas data sit [illegible]
[illegible] de totis detrahitur.
Sed et incerta relicta legata [illegible]

palam est cum ea condicio [illegible]
legatario quam heredibus eius deberi
certum est. Si tanto minus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] legata
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quadraginta
[illegible]
[illegible]
ccc. l. legavit [illegible] si. l. le-
gavit [illegible] initio quinta deinde
quarta [illegible] debet ante enim de-
trahendum est quod extra bonorum quanti-
tatem est deinde quod ex bonis
apud heredem remanere oportet.

Item Quod autem dicitur si ex uncia de-
functi quamvis habet solida p-
restanda esse legata ita accipere
debemus si hereditario iure habeat
[illegible] legatorum nomine
a coherede accepit quadrantem ei non
imputatur [illegible] legatum
datum est ut integra legata [illegible]
[illegible] denegandam esse
[illegible] legati si lege Falcidia uti mallet.

Item [illegible] ex condicionis ipse
de causa [illegible] legatariis
[illegible] non imp-
utetur ex mortis causa capitur
[illegible]
[illegible] sua parte quadran-
ti eos imputare debet ex per ea
[illegible] mortis causa capere [illegible] heredita-
rio iure eos [illegible]
[illegible] legata [illegible] legatariis [illegible]
[illegible] apud heredes substitu-
[illegible] hereditario iure apud eos
remanere [illegible] quadrantem imp-
utandam [illegible]
[illegible] legatum [illegible]
[illegible] legatum [illegible].

— q Defecta fiet. i. trebelliani ca quarta. ccm detur. ut. C. ad tre. be. l. nō iustam. infi. uel. ibi nō p terat re tine. sic nec istitutus q. fueat coacta q fac. s. e. l. i. C. si co hēdis. q l. i. rōe. C. plt. & l. si pupillus. C f. acur.

— In Non plicibus. hoc e in quo est institucio & pupillaris substitutio que uidētur duo testā. ut. s. d inof. t. l. pap. C. sz nec impubi. ul' qd ne nus est. unum est testm.

— x Quod si alterutro istitutus to. e. ēct. et sic in casu nro. C. supioris. l. nō eēt locus fal. cum q'rtam haberet. ac. | tio h' cohēdis d'fecta
— y Detrahat'. ut. s. l. id aūt. infi. ergo a simili p' | dz facē ut legata ab eo relicta qui solus hēs extitit in totum petantur. fm. jo. acursius.
— z Exhausta. hoc idē si ex pupillari substit. cohēs pupilli pupillo hēs extitit. nam que relicta sūt a pupillo nō augētur pp parte cohēdis & succedentis. ut. s. e. i rōe. C. quesitū. sz relicta i istitutōe ab hēde suc cedente augentur. ut. j. e. qui fundū. C. f. q C. qui filiū. si aūt ex r uulgari substituit. quis sui cohēdis ptem uendicat indistincte au gentur l'gata. siue pars defecta fuerit honerosa augetur p nō d fec tam auget' p defectam q fit oīum legatoz cōtributio. ut. j. e. qui fūdū. C. qui filiuz. i. i. istit. testator ab uno reliquerit noiatim l'ga uus

siue nō de fecta

duar hēditatum. ut. instit. d pupill' sub. C. t gitur. q s. d uul. sb. pris & filij. | uēdū. imo
.a Ex patrimonio. s. pp es alienū. sol | pp legata q ñ soluūt nisi p'us detracto ere. alieno ex bonis que hūit tpz mortis. testator sin uō ad legata nō hz respectus. sz ad es alienū tm illō ex bonis et quaūq; soluitur a filio hēde existente suo patri. fm. jo. sz ad p'ma positione; pot' induci. insti. de hēdi. quali. q dif. C. i. acursi. | nō & tunc tps
.b Queritur. hit. locum fal. ul' | mortis i spitit' cōsiderata quantitate boz q erat tpz mortis pris q cōsideratis legatis paterni & pupillaris testi.

nō aūt qđ postea inuita pupilli sūt aucta. uł'm nuta tollit uł'induat fal. ut hic. 78. e. in rōe. § qđ uulgo. 7 facit. s. l. prox. 7 qđ. no. s. l. pe. hrēde filio. acursius.

.c legassz. quo cau. sit ǫtributio. ut. s. e. t. i rōe. § questitū. in fine. ac.

.d Sius qui uttiqz. sbstituti. ac.

.e solus incipit pendere. acursius.

.f cau eni. prolut qđ dixit. ac.

.g centuz. sub. 7 e. § ipe. 7 e. cētimo. ee. 7 abeo fuerunt relicta. sʒ dic 7 qđ detrabitur qđ ultra quātitatē bonoꝝ est. ut. s. e. in quātitate. § fi. 7 sic cū ee. tm hāt de hrēditate pupilli. quod ultra grauatur pro nichilo 7 sʒ 7 de hoc detrahit fal. ut sʒ dicit. ac.

.h ut caueant legatarij. s. reddere. quāto plus 7 acceperūt quā eis liceat per fal. que stipulatio licet pupillo nō ǫmittat. ǫmittet tamē substituto. 7 ut. 78. e. is 7 cui 7 facit. j. e. l. reperit 7 j. t. 1. l. 1. in prin. 78. e. in rōe. § q'. erecti uulgo. 7 s. de priuil'. l. pat fa. acursius doctor legum.

Idē. In singulis hrēdib; ratiō le. fal. computandā ēē dubitatur. Et ideo si Titio 7 Seio hrēdib; institutis semis hrēditatis Titii exhaustus ē Seio aūt quadrans totoꝝ bonoꝝ relictus ǫpetit Titio bñficiū leg. f.

Idē. Quod si alterutro eoꝝ deficiente alter hrēs solus extitit utrū prosit ei leg. f. uidamus. Et si statim ab initio is solus hrēs institutus esset. omīs singularum porcionum separatim esse spectande sint tpl; si cuius pars legatis exhausta sit quib; etiam tēdi uari legata more pro deficiente parte quia cū nō est legatis honerata. ea legata q'apud hrēdem remanē efficiunt ut ceteris legatariis aliquid minimum detrahatur. Si uero deficiens pars fuit exhausta. perinde ea pars ōne data est. nō legis falcid'. At cū si ad eū tota pertinet a quo deficit fuit.

[margin: .s. qui adiuit. dy. — a sic non grauata pro accresce grauate. dy. — pro deficientis. ac. — q2 a pupillo uł ex persona substituti relicta. dy. — .i. que nō adiit. dy. — a sic grauata te nō grauate accresce. dy.]

Idē. In duplicib; testis sic uide prīo mo ǫtramus ea sola sba spectatur qua pater cū moreretur habuit. ita ad eū pertinet si post mortē pris filii uł acq sierit aliqd uł diminuit. sui de legatis qtramus tū ea q' in primis tabulis relicta sūt i unū ǫtribuimus tamqm sic ea q' a filio hrēde reliquimus. testor a suo filio hrēde sub alia ǫditione leg.

Idē. Siquis. cccc. i patrimonio hēbat filio i pube hrēde instituto. cc. legauit. eiqz Titiū ǫ Seiū hrēdes substituīt. 7 a Titio. cc. legauerit uidamus qđ iuris sit. si nō du soluti legatis pupillus decessit. 7 ob id ea legata utrqz deberet. solus hrēs tāq' utetur lege fal. cū ē. cc. ex hrēditate pupilli ad eū pertineat. cc. legatoꝝ noīe debet. c. ex ea que pupillus debebat 7 c. que ex hrēditate uindicuē. Itē et iterum ǫtinuatione ǫtra deductam habebit. l. in persona uero Seii. lex fal. nō inducit. cū nā de ipm ex hrēditate pupilli. cc. pertineant 7 de le

[margin: a sicut in totum. dy.]

.o Set usuf. ǫtinuatur supiori. 7 facit. s. e. l. 1. § si usuf. 78. de usuf. l. v. acur.

gat legatorum noīe. c. ex ea q' a pupillo relicta sunt qz si pupillus soluisset legata deberet curare tutores pupilli ut remanseruit legatarii. Quedam legata diuisionē nō recipiunt. ut ecce legatum uie itineris actusue ad nullum enim ea res pro parte pertinere potest. set si opus munici pib; hrēs facere iussus est. indiuiduum uidetur legatum. neqz enim ullum balneum aut ullum theatrum aut stadium fecisse intelligitur qui ei ppriā formā q' ex ǫsūmatiōe contigit nō dedit. quorum omnium legatorum noīe etiā si plures hrēdes sint singuli in solidū tenentur. Hec itaqz legata que diuisionem nō recipiunt tota ad legatarium pertinent. set potest hrēdi hoc remedio succurri ut extimationē scilicet legati denunciet legatario ut partem extimatiōis inferat. Si non inferat utatur aduersus eum doli exceptione mali.

[margin: violenti ǫposuit fal. dy.]

Idē. Set usufr. legatus sit ueniet in ǫputatiōe. l. fal. nam diuisionem recipit adeo ut si duobus legatus fuerat ipso iure ǫcursu ad singulos partes pertineant. Cetos legata cum ǫputatione legis fal. est. s. extimationem nisi. qt. recipere uidetur. set debitis quoqz reb; que uinculum empte parte ne sint ut hec quoqz ex. tē. eg. modum esse ut noīa. r. f. 1. f.

Idem. Querebatur cū is qui ex patrimonio esse solum i noīe. cccc. ūidit habebat ipsi debitori liberationem Seio aūt. cc. legauit si debitor solvendo nō sit. q'. ē. facere posset. et dixi tamen qui hic locum habet legis fal. dicendum. l. fal. ex eo q' refici ex hrēditate pt quartam hrēdi tribui residuum dodrantē inter legatarios distribui. Cetera cū nomen in solvendo ē in hrēditate cū ex eo ergo pars quarta fit distribui residuū uero dicē facienda est ut id demum in hrēditate ǫputē quanti nomen distrahi pt. Circa autem debitorem liberatio retinendus sibi soluendo uidetur et credo secat tunc diues est quippe si ei moratur

[margin: hoc debet. dy. — legatario ex quo hered dy. — sicut legatum ex neuter hered redemit. dy.]

.p Idos fal e. h' dicit ut. s. e. l. cū dote. sʒ ar. ǫ. s. d'l. 1. sic ditori. si sʒ dic ut ibi.

[margin: .s. ad id qđ nō. l. eū dēb. dy. — q2 ibi legatus qđ erat debitum pure. dy.]

.q Separate esse sent. h' expone. ut. s. de l'. iij. hoc legatum. ǫl. s. acursius.

.r expressū est. hoc ido quia meis tenuit donatio. uʒ aduiues 7 dotis ad 7 sustentandam mulierem. tenuit dico ne posset reuocare. nō ut posset peti. ut. s. de donatiōe i t uir. 7 uxor. l. ex annuo ǫl. sed q'. §. f. ǫl. si stipulata. secus in alijs donationib; que ipō iure nulle sūt. ut. C. e. l. i donat. ac.

[margin: s. morte ǫfirmant. dy.]

.s Querebat. duos casus principale ponit. licet responsa plura. s. 1. qñdo debitori libertatio et idem debitum alij relinquit. secundo q'do soli debitori. relinquitur libatio. acur.

.t Refici. i. colligi uel hn̄i. i. ex nomine hrēditario cū nil aliud sit in hereditate. ac.

.u Uenditio. facit. s. e. l. in quantitate in §. magna. acursius.

.l quedam i diuiduum. ad hec. j. de u. o. l. stipl'oēs in prin. ǫl. iij. § f. 78. de suit. ue. acursius.

.k Stadium. expone ut instit. de rer. di. § uniūsitatis.

.l formā. sic. ǫj. de opis. no. nū. stipl'o. § opus. ǫj. de u. s. l. edificia. § perfecisse. ar. ǫ. s. de aur. 7 ar. le. ǫsiū sint. § quid ergo. acursius doctor.

.m inter. ut. s. fam. h'c. hrēdes. § an eam. acur.

.n denuntiet. 7 sic soluit totum pro testando de estimatione. 7 facit. s. e. l. 1. § si usuf. 7 § si opis. 78. e. lineam insi. 7 de l'. ij. l. cū filius. i pn. imo qñz 7 diuiduū pro i diuiduū estimat'. ut. s. e. si in fundū.

.x debitori. soli. ut. j. patet. acursius doctor legum.

.y diues est. sic. s. e. l. ne semnius. § fi. ǫl. 1. § si creditor. et delibatoē. l. siquis reum. § huic. set. ar. contra supra de relig. l. si prorata. § fi. s. titulo legati. hic donationis causa mortis. sensisse. si mortis. s. titulo legati hic donationis causa mortis. sensisse redit ad legatum. acursius doctor legū.

[margin: si mortis.]

debitori

[margin: sʒ illud ǫtingit ex priuilegio pstō mariti. preterea ibi nō de libando sʒ ǫquerendo agebatur. dy.]

a Soluit. quia secus si ut · q · pro debendi liberatio est relicta. ac. q al est solvendo. aliter non. ut. s. e. l. colligitur. acursius doctor legum.

b Item. al' item ita mihi dominum. acur. dic idem q' dixi quod in legato. to. ubi h'e datur ut in

c Itaque et reditur. ad donationem 7 acursius.

d Sel debitori a testatore. s. nam in hoc differt a lega. sine del. q. acursius doc.

e Sine impedimenti. sic. s. de dat. inf. uirz. qui. cum hic statutus. s. siue aut. a dic accept. s. mo. causa factam. acursius doctor.

f Si inveniantur. q nichil ampli.

g Species. i. ultra quadraginta. ac.

h Sufficient. occasione falcidie.

i Secum igitur debitor. insolvi- redire quibus. to pmii casum. ac.

k Ex effecto. i. ex eo quod pot- bit ex nomine quod statim apparet sic fiet. 7c. acursius doctor le.

l Tres partes. nec capio li- brum nec lex. nec. q. f. hic. si est pars. legis superioris. s. t. id sic fuit resecata. q p partes hic fuit lib. inventus. die q tres partes de tris. c. s. l. xxv. 7 doie l' gatarum. i. legatarius. ut. s. p. fuit astatim pi. ac.

m Compenset. q sic hic totum fuit legatum. 7 alius no. s. hoc hic est q ino hoc nec e nociuu alij.

n Ex bonis. i. ex dicta venditione. nomis representetur. i. accipiatur diuidatur inter heredem 7 alium legatarium. 7 de hoc nichil dabit.

o Sed editor. a die hereditatis. s. imo mortis ut. s. e. p. unde eo tpe. s. sic debitor. q e. q. i. so. ubi tpis mortis. 7 a die adite hereditatis tertium est. q filius erat heres qui primus mortuo testatore est heres. ut. insti. de le. q. li. q siue hic est extraneus heres. s. bul. ul' sm. Jo. i. ante quantitas fuit tpe mortis 7 aditionis. ul' sco ne tps inspiciatur quide: plus proficit legatario. 7 de q plus est i peculio ul' mortis. ul' aditionis. ut. s. e. q. cum quo.

p Refertur casus. specialis sic tes. te euict. si in principio non mn. 7 s. reglat. ut. s. de reg. iur. l. heredem. acur.

q Stipulatione. hac. s. quito 7c. ac.

r Non agit. cum eo unio fil. si hat locum. aliqu q ipse agit. ut. s. t. l. i. c. i. s. s. io ne mortis tps fal. de trab. hic reglant. s. qui fallit ut q solvendo nalis debit. ab hereditate exitit ad ois ut. s. e. l. an quantitate. 7 magna 7 c. s. et legata. acursius.

s Si dos perpiatur. hoc e si fili a coherede dotis partem pcepisset. ipso iure liberatus est eo hes. ac. 7 fac. C. fam. hic. l. i. 7 s. fam. hoc. si filia. C. i. al. si mant. de iur. do. sus. ci. 7 de dote. p. l. iu. ci. anii. c. acursius

t Tertia tria. i. quatuor un- tijs. 7 de residuo aliorum al- titius heret totum. ut. s. de ha. instit. l. a. q si ex fundo. acur.

u Quarta pte. q est xvi. totius.

x Ex capte. s. ptibus ptib fue in stitutionis. ac. dubitabat qui

y Integra. nō quarta pte pligatorum retinere possit. s. querit ut itegre possit retinere pligata. ab.

z Habet. hoc sed q in rogando huit intitorem hereditatis secus quam si dixisset pcesse; tunc si h'ita inter hereditatis. q re pligata restituent. ut. i. ad treb. l. marcellus. q quam si mo an pligauit. 7 postea rogauit. que dic. ut. C. de fi dei. l. cu uir. s. s. opo. nt q si huit intitorem hereditatis ut in pro eam non retinet totam. s. l. hereditaria cadit in fiscum. ut. i. q. qte. l. in fiscum. Cf. q e sita. so. satis erit in fiscum. si oputat in quarta. q fac itopu qui of uoluntate testantis retinet quartam ut hic subie. partis in q institutus. e ut diximus i cau.

7 Duodecima. i. quartam eius C. fam. hic. filius. ac. in quarta. i. x. d. acursi.

9 Uncie. i. un. untias q habet uir hereditario. ut. s. e. l. fm. io. ac. b Cum falcidie. i. quare trebellianicę decca enim hic loquimur. tra siuas. q est eo ipo q michil dit in testatur. ut. c. e. l. i. acursius doctor legum.

c Inducetur. i. quarta retinebitur. acursius doctor legum.

causa accepto ferri. tunc ideo q' dicit ac- cipisse videbitur licet nichil facere potuisset si- sisse. ii. liberatio in plenum videtur quia licet nichil facere potuit. si solvendo in totum re- lata est. et id q falcidia in suevenerit. ac- cepto ipsi feret 7 detinent residua. c. dividunt in obligatione. si quidem fa- cere posse ceperit exigeretur ab eo dimtaxat usque ad. c. Item eiusdem est- dividium et si mortis causa accepto ei acc- feratur. unde eleganter dicitur acceptilatio- cio nemini pendenti fore utsi quidem mortis. cccc. totam invenirentur. totam in. ac. valeat acceptilatio. sin vero p- terea aliquid inveniatur. quo quod deest suppleat heredi. i. cccc. p. fiat acceptilatio. Et si debitor iste. ac. dimtaxat c. facere pot. q sibi solvendo non est. nec habebit c. refundere (cum igitur debitor solvendo sit evenit ut si herede a- liquo instituto ipsi debitori liberatio 7 alij. cccc. legata sint. si quidem sol- vendo sit debitor. c. l. ei. ac. retin- eat. alia. c. l. legatario prestentur. hic c. habet. sin vero c. tm facere possit he- redi ex reliquo quarta portio deest. sic fiet. ut. c. que p'stari possunt in quatuor par- tes dividantur. tres vero ferant legat-

Tres partes ferant legatarii. tertia. xxv. fiat debitor qui solvendo non est se- cum. c. l. compenset. tunc de residuis c. l. que exigi non possunt. vendendo fieret nominis, tm qp solum. q ut bonis sint representatur. Quod si nichil debitor fa- cere pot. eque. c. l. accepto liberando est. de residuo venditionem nominis faciendo. eam ut. xx. ac. ut q i nos p'bavimus.

Item. Si creditor filium suum heredem tem- itturit et legis falcidie. item totius peculii quantitas ex adite hereditatis tempore fuisset in quantitatem com- putabit.

Item. Refertur casus quo hic agere potest quamvis testator agere non potuit ultra si tutor cui solvi et legata non instituit. simplicem quod pl- usquam per legem falcidie licuit ei pi. solutum fuit. reddi pupillis quidem eo nomine tutele non agit s' heredi eius si nomine tutorio obligatus.

Item. Si dos sibi data est et dos. Exceptum ut filius heres priceptum dotis ofe- rat in computatione hereditatis falcidie. item in re aliena deducet. ali- m deducet. aliter videbitur in dotata uxore heres. q si filius et eius cohereditatis ipse eius de quo pquia pre- fuisse habeant dotem in re aliena de- ducet 7 cohiberetur aliquid dos a fi- lio perpiatur.

Item. Titia testamento suo titium fratrem suum ex parte tertia heredem instituit- et fideicommisit ut hereditatem tertiam quarta parte sua deducta restitueret. fratri quendam praedia p- legavit. cavendo ut in titio ea que legata sunt, extraneo ex parte hereditatis quam rogatus est ut restitueret quantitas integra retinere deberet. Quero an titio lo- gata integra retinere debeat. s' si supple- quarta imputari oportere. xii. Respondeo s' si non esset adiectum ut ei quar- ta deduceretur. tertii retinentem propter iure legis falcidie imputari oportere. cum quasi suam inter familiam legis falcidie. indu- ceretur.

Item. Quidam fundum solum in bonis tol- linquebat. heredem suum damnavit ut eum lucio titio venderet non est centum aureis cum esset. l. legasse ideo ter- falcidie locum non habere si ut is qui duos fundos in bonis heredem suum tertii cui heredes instituit et damnasset ut titio fundum cornelianum

Qui fundum legatum non habet. imo tm ut illegato q sic fal. locum habet. ut. i. e. quarta. insi. i. q. e. q. so. subtilis inter emptorem 7 donatorem distinguit. ut iure dictorem dicas non fundum venditum est relictum. pro fundus venit imputatione. s' id solutum. qd minus iusto venditum ut ac. iso totum fit dum computat totus legatus est. nec est p donatore datur sit computato q non hereditario. ul' ei a q accepit putat s' non alij. ut. s. e. l. ne sentiri. ul' omnibus computantur. cum to certo hoc testator pare di uoluit ut oibus soluta legata pra ret. ut. s. e. l. qd ac. Jo. Et sm hec concordant. s. e. miror. 7 cedere. q tam alij 7 l. si sum dus. e. l. si digni.

e Ut ter sua centum. s. singulos tanti pre tij. acur.

f Quinquaginta. in ualebat hereditaria sua q di midia 7 uult heredi tario re manet s' icore su do. ut. s. de cer. acur.

g Cummus. n apit an. s' statim dic. acur.

h Hereditatis. s. pri tis fuel. ita in q pars dimidia hereditatis e. i. quarta to tius. ac.

i Hereditario. al' est hereditano. 7 al' hereditanas. 7 aliaz ptez uir empt. ac. empt. consequitur. acur.

k Retinet. 7 aliam uire a ponenda. in pin. al. imitum. ac. super

l Aliquis. facit. s. e. l. in

m Sic tu filiis. s. pure. ac. n Dimidia. q erat 7 sic incidit. ac. plene no expressum a pulsis

o Grate fuint. s. sm institutionibus sil' solicitali nec quantum a quolibet herede. acursius doctor legum.

p Pendete condicione. s. se institutionis. acursius doc.

q Probabuntur. debitoribus planum est. s' delegatis quo quantum quilibet soluet. 7c. ut si plures heredes est relicta a te agent et. uen. ad totam 7 utrique.

cum amplius heredes teneant adiciendo ut quilibet sol uat quantum eum competat soluere. et sic ad in certam partem quilibet. ut s. de rei. uen. l. que de tota. et i. et idem si agatur actione personali ex testo ad certam speciem. Si aut est quantitas tunc quilibet ideo quod pure est institutus conuenitur. nec eo plus tenet aliquis quia condicione existente uel deficiente possit recupare ab alio. ut j. de reg. iur. l. nec. ideo plus dico institutus sub condicione posse conueniri in medietate residui. cum et deficiente condicione medietate residui est habiturus. acursius.

r Ventris. pro uirili portione medietate condicionali uniuersae accedente. et sic simul utraque ualent. acur.

s duas partes. ut sic dodrans inueniatur tibi relictum. et facit s. de acquir. her. si tu. et s. e. in ratione. C. p. in f. C. et acursius.

t quibus filium legauerat. i. prelegata ei nam ualeat. acursius.

u substituerat. uulgariter et pupillariter.

x mortuo. antequam esset heres. ut j. subicit. acursius.

y ex substitutione. uulgari. ut j. patet.

z totius assis. fuit enim heres soli testatori. et ideo solida prestat legata. etiam si non habet nisi tres uncias de tota hereditate. az. quam

pupillari substitutus. acur. b quibus legatis fuit. a testa uel pupillari. ac. c cum pro maiori. acur. est relinquerit. ponere debet. et tunc sequitur ut d relinquerit. al. eadem. di. et c. al. est relinquit deducet pene eadem. di. et c. et erit ususpene eadem. et c. tunc philosophiae

l. uenerit eo. tercium ... si in fundo Seiano ... non aliud ... quam ad in legem falcidiam locum habere possit cum utique heredi uni fundi partem dimidiam hereditario iure relictum sit in quo pro dimidia hereditatis est. nam et quod capita est fundus Cornelianus uidetur. Seianum fundum di parte hereditaria iure habet. et quod capita est Seianum filio uinite parte fundi Corneliani hereditario iure retinet. Si quis heredem instituit cum et rogat fratri post mortem suam ... restituere in ratione legis falcidie deduci debet quia si alius quam heres extitisset ... alieno precepit. Si tu ex parte quarta titius ex parte tertia heredes scripti fuerint et deinde titius ex parte dimidia heres institutus fuisset ... et legata si libertates date fuerint [illegible] libertates competere et legata [illegible] et si in quo extiterit de herede existente utraque [illegible] fecit titius et titius heredes extitisse lege falcidia si hec [illegible] quadrantis [illegible] pro dodrante [illegible] nenda est. Cum hic quibus de herede pure legatum est [illegible] dias partes. Qui filium suum impuberem et titium equis partibus heredes instituisset a filio tantum scriptisse legati et titio nichil et tertio filio substituisset quaesitum est titius existi tuto [illegible] impubere filio mortuo ex substitutione heres extiterit, quanta legatorum nomine prestare debet et placuit solida legata eum prestare debere nam et si duo scripti essent [illegible] et ut circa legem falcidiam [illegible] solida legata prestaret [illegible] pri his extiterint [illegible] Filii primis plus fuit non ampliora legata debet substitutus quam quibus pupillus obligatus fuerat [illegible] si suo nomine obligatus esset [illegible]

ti pupilli [illegible] necesse ... heredis [illegible] legat [illegible] pupillo a quo nichil legatum erat ex substitutione heres extitit [illegible] legata [illegible] cum heredi substitutus fuisset [illegible] hereditate et [illegible] tis. quia semper substitutus [illegible] legis f. et quantitate [illegible] relinquit ponere debet eadem diuidi sunt. et si pre duos impuberes heredes instituerit et [illegible] substituit [illegible] substitutionis ad alterius hereditatem [illegible] legis fal. [illegible] Qui filios impuberes duos habebat alterum heredem instituit alterum exheredauit. deinde exheredatum instituto substituit ac postea exheredato nepote [illegible] ab eo legauit et exheredatus fratri impuberi extitit heres deinde impubes decessit [illegible] [illegible] facultates pene [illegible] hereditatem ex substitutione ad me [illegible] [illegible] ad legata ab eo relicta [illegible] ratione legis falcidie [illegible] [illegible] mortis tempore relinquit nec huic conueniet quod cum exheredato pro legatum dedit nichilominus [illegible] substitutus legatis obligabitur [illegible] eo casu [illegible] hereditatis [illegible] [illegible] legatum ad eum [illegible] [illegible] si ex hereditatis filius [illegible] substitutione [illegible] extitit [illegible] [illegible] [illegible] impubes decessit sic [illegible] existimandum est substitutus legata debere [illegible] [illegible] exheredatus filius ex substitutione fratri suo heres extiterit [illegible] ex eo [illegible] legare [illegible] non potuit [illegible] [illegible] persona [illegible] substitutum [illegible] heredi eo [illegible] substitutus erat [illegible] pupillo datus [illegible] legata [illegible] legis falcidie [illegible] impubere

e habenda sit. distinguit ei utrum pars defecta fuerit grauata an pro q non fuit defecta. az. et id distinguitur in iure accrescendi. ut s. quod si alteruter. az. et facit s. e. in ratione. sed dic ut plene no. in dicta l. quod si alteruter. acursius.

f qui filios et ab eo. menio. acursius.

g extitit. ex substitutione pupillari. acursius.

h ad eum. s. me uium. acursius.

i ab eo. s. menio. acursius doctor.

k mortis. sic s. e. in duplicibus. acu.

l dederat. et ei substituit in legato et aliis. acursius.

m nichilo magis. i. non magis. acursius.

n legato. a se substituto relicto. uel dic legato. i. pre legatum filio relictum non tenetur substitutus prelicto a se. acursius.

o ad eum. exheredatum. acursius.

p legata debere. lege interrogatiue. et respondere minime. non debat enim teneri hereditario. quia non puenit. sed contra est ut dicit. et est hoc speciale contra regulam. s. de l. iij. si fuit. C. F. sicut. s. possum relinquere ab herede sic ab heredis herede secundum az. uel secundum alios refert. dicam lego ab herede heredis. et ualet ut ibi. an in atitio nominando aliquem quilibet postea sit heres heredis non tenetur. ar. s. de pact. si unus. ac.

q uel ex eo. i. salti.

r potuit. s. cum ex substitutione patris heres patri extitit. az.

s nec plus. imo non tantum quia exheredatum cui legauit legato honerare potuit sed a substituto legatum relinquere non potuit. relictum tamen ab eo exheredato contra substitu ta puto prestandum. ut C. de l. cum quidam. et s. de uulg. et pupill. subst. coheredi. C. cum filie. az. et facit s. de l. i. plane. i. 12. et de l. iij. l. f. in prin. et j. t. i. l. i. acursius.

t Eo iure rationes. cum nichil ei remanserat tot erant legata. acursius doctor legum.

u prestiterit. erat ergo grauata ultra dodrantem. ita quod nichil remanebat ei. acursius doctor legum.

solida. non ei potest deducere falcidiam eius nomine quam fuit heres et facit. j. e. C. f. Sed s. e. quod si alteruter. infi. nam hic fit contributio ibi non. sed illa secundum istam distinguitur quia si fuit pupilli pars defecta distinguitur ueniat substitutus ex uulgari et fit contributio an ex pupillari. et tunc non. ut j. p. x. s. u. o. et c. acursius do.

a qua patri. et ita patet quod fuit heres ex uulgari in substitutione. acur.

a heres fuerit. et cessit in pupillari etate. et sic et successit pupillo ex substitutione

Marginal notes:

quem emittat

sed pro dodrante et similiter et pro quadrante. dy.

in partis dispositione. dy.

et pupillari substitutus

an si adisset hereditatem

quia deficit una substitutio ex uulgari. dy.

cum in potestate non habuit ... dy.

si singula legata singulariter relinquit filio exheredato. dy.

i. pre legem et ... persona. dy.

in eo quod hereditario

Casus. cum ... substitutione ... ualent legata ... exheredato relicta ...

legatur ... ubi cum ... substitutio ... contributio ... substitutionis ... quia distinctio huius. dy.

a Exaustus. i. non adeo ut semis coheredis, quia apud coheredem nil de quarta remanet. serrat. et ob id eam integram de legatis a se relictis detraxerit. et ideo quia non sic erat gravata pars pupilli legata relicta a coherede in aliquo augentur et pro rata omnium legatorum fit una contributio et no. quod dicit exausta pars pupilli licet aliquid remaneat. vel minus quarta. vel quarta. sic. C. de inof. do. l. cum de acti onibus. secundum az. sed contra. s. e. in rec. l. et consequitum. sed dic ut. s. e. l. quod si altutio. l. secundum b. quod dicit impubere mortuo. s. antequam adeat hereditatem. et quod dic postea contributis legatis. sub audi omnibus et concordabit. s. e. et qui filium. et l. quod si altutio. vel dic quod mortuus est postquam adivit hereditatem et quod dicit contributis legatis sub his que relicta sunt ab ipso in pupillaribus tabulis in substitutione non his que relicta erant ab eo in principalibus tabulis. et hec est quod dicit. s. e. in re. et consequitum. sed h. accursius.

b Nec aliter augebuntur. s. pupillare hereditate quasi adeo erat gravata ut ea ut statim dicitur. si ei mihi heredi dictate apud me vel pupillum remansisset quarta mea legata per partem suam vel eius detentur augeri vel quasi fieret contributio. az.

c Solvit. sed quod pupillarem substitutionem assimilat vulgari. az. et facit. s. e. l. et quod filium ab igitur. secundum az. accursius.

d Quinquaginta. nichil hereditatem facit. si hoc legatum valeat. ac.

e Quid iuris sit. i. an valeat legatum conditionale. accursius.

f Quia si habes qui die eius fecerit qui. et. si heres quem plana est. et semper dicit. i. non anterior. di. ex ipso dialecticos tractatus illa quod dicitur semper concludi pendenti. sed ipsa de vitiosis tractatus uniuscuiusque multiplex expositio. accursius.

g Naque nunc exemplificat. accursius.

h Conditio deficiat. quia locus sit legi fal. legis. quia prestat legatum in tracta fal. cum et habent nomine fal. hec non est quod existit conditio. quod legatum dicitur quod hoc subiic. ac.

i Apparebat. presumptive. accursius.

k Ceterorum. quibus relicta sunt. ccc.

l Certe conditio. s. si legi fal. locus sit. hec non est. ac. gravis eis. strictim. quod

m Rato non. s. non statim subiic. ac.

n Tota ea res. in hoc casu non ipso iure ut ita repellatur si petat ultra quam pro rata fit de tracta fal. sum legati. [illegible]

pupillari vel vulgari. dy.

mortuo ei substitutus heres extitit et semis pupilli legatis exhaustus esset ex ratione legis Falcidie ponendam esset non omnibus legatis que ab ipso et que a pupillo sunt data simul ut per quartam bonorum apud eum remaneat licet in pupillo heres extiterit tamen circa legem Falcidie perinde ipse heres ac si pupilli heres exstiterit necessario non augebuntur legata que ab ipso vel a coherede data fuerint ut per quartam bonorum apud eum remaneat licet in pupillo heres extiterit tamen circa legem Fal. perinde ipse heres ac si ipse pupilli heres extiterit quamvis augent eum ex parte heres institutus et coheredi suo substitutus deliberante coherede legata hinc ratione legis Fal. solvit deinde ex substitutione alteram quoque partem hereditatis acquirit.

Ansnie. Quinquadringenta habuit et legavit decem fundum ubi dignum. c. alii et sibi hac condicione legavit si legi Falcidie in testamento suo locus esset quero quid iuris sit. Dixit hanc questionem esse que tractatur apud dialecticos dicitur. Et enim quicquid conditum vitium esse sim repetendum quasi legatum datum valere. decauo legis Falcidie locus erit. et quod deficiente conditione non debebit rursus fideicommissum conditione deficiat legatum valiturum non sit. legi Falcidie locus non erit. Porro si legi Falcidie locus non erit certe conditione legatum tibi debebitur. Omnium voluntatem testatoris ratum fuisse apparet ut pro tuo legato ceterorum legata minui nollet magis est ut ita tue debeamus tui legati condicionem defecisse. Quid ergo dicemus si et legatum fit sibi sub eadem condicione et legata certa ponantur. nam quia contra ut inde fecerit legati tui condicionem dicat vel quantum velim esse debeatur et viginti totius voluntatem intellectus extimatur rursus ex parte debitum.

pupilla. ac.

congruit qui nec dicere tecum legatum condicionem. x. et centum. x. defecisse quoniam per exceptionem doli mali repelli ea de re certa causa tempora cum erit quam cum quis tale quid consequi velit sic sequeretur sic amplius legatum. x. legatario quam per legem Falcidiam liceret. Tunc quantum ad supplendum quadrantem deduci oportet ex eo legato quod Titio dedi heredis mei damnas esto dare quidquid in totum relinquebat. Legavit Titio e. per sermone tibi eius. c. ubi condicio. post aliquantum temporis extitit quod ita tibi ut ex residuo eius summe tibi relicta est non amplius quam sex reciperet. Legis Falcidie ratio inducenda erit heredi ut ipso ipsa et ei conferre debeamus et tamquam fructus. l. medium tempus. quia ubi quia cessaverit b. cum quater xx. sit conferenda quidam putant quia deinde ab utroque tertium conferendam esse contrarium est. licet tu eandem quantitatem acceperis uni tamen aliquanto uberius esse meum legatum quia quantitatem eiusdem erit tanto minus titulo legato esse quantum ex fructibus cum heres eius recepit sum ex proposita specie oportuit aestimata viri opus ut ex his pro bus ego. iiii. tu. iii. conferatimus. cum quidem quarta ipsius amplius in eo quod tuo legato est.

Nonrisuri. a fructu quod est. i. ipsa pecunie. dy. · ut fieri divisione in vij. partes et quod est prestandum fal. nomine. dy. · puro legato. dy.

Omnes Divus severus et antoninus rescripserunt peculium relictum ad aliquem tapiorum falcidie subiectum esse et idoneis hominibus collatum peculiam ad eandem suam remanentis perside pertinere. Idem severus et antoninus rescripserunt Iohanni in tatum omnia fructuum eius quem fructus conferat cum subiectum legi Falcidie.

Flor. Si heres eius complevit fideicommissum et ut accepta est

Quod his datum causa conditionis implende computari in quartam trebellianicam. dy.

· et non dolo · qui. et. ceterum est qui pinguius legata percipit magis heredem in falcidia detrahendi. dy.

v Quod minime. s. quod ego solus conferam. vel quod equaliter conferam. et per predictas ineptias dicit. Jo. hanc. l. enarrare. Sed quid si nichil percepit heres. x. non imputatur ei. extimatur tamen meum legatum maius tuo in quantum lucrari potui ego legatarius conditione pendente. et ideo meo prestando quam facio pro fal. item debet excedere et tuam alterum et in te capere. c. et me. c. Item no. aliud in fructibus conditione pendente perceptis. ut. s. e. i quantitate. quam in alio commodo pecunie. ut hac. l. item non potest dici quod hec lex dicat de quarta trebellianica quia hec erant singula vina relicta. et hec secundum Jo. tu dic secundum az. quod prima op. est quod. xxv. et eorum fructus dantur quilibet legatariorum prius quam conditionalis. et xxv. quam percepit heres. oportet in fal. integram. et sic et sic desunt. xxv. que quisque pro equali portione solvet quod falsum est. immo et omne quod nomine fal. debet prestari dividitur in vij. partes. iiij. purus. tres prestat conditionalis. quia suum legatum a puro exceditur in quantitate ut dictum est. et preterea quod lucratus est habebit. sic nec computet in fal. sicut nec ceteros provenit. ut. s. e. in ratione. l. iz. et l. in quantitate. l. pro. et secundum hec una quinque tantum erat in fructibus. ac. quinque pro parte cuique. ac.

c Tanto minus. fac. s. e. i quantitate. et idem. accursius.

d Partibus. Jo. dicit quod in duobus contingit superioris. primo quia dicit legatarios equaliter debere conferre. Secundo quia non debent conferre nisi. xxv. sed ultimum falsum est. ut. s. patet. accursius.

e Quarta pars. secundum Jo. dicit quod cum. xxv. sint conferenda secundum eum ex his ego. xvi. tu. viij. feres. et sic remanet duo que valeant. xviiij. ex his ego. xviij. pro salario tu sex. et merito quod meum legatum tanto est maius quam tuum. pro me ultimum medium temporis. Sed az. dicit. l. et eius fructus offert ut predicto modo. et quod heres percepit in medio sibi non computari in fal. et facit. s. e. quod et nomine. accursius.

a Omnes. cum vivus esset. pro favorem videlicet esse. ut. ar. C. ad. l. fal. aut. similiter. accursius.

b Nonque hominibus. adiecisse. ut inde alantur. ad quod. s. de alimentis le. l. iii. et l. si hodie. s. C. de aliment. ut. ut. ac. usque. et l. a. et rescriptis. l. i. si tu. aut. novissime. ac.

c Implorabit. facit. C. de quis pro. accursius.

.d Si heres accepta. a fideicommissario. acursius d.
.e Discedat. non accipiendo illud quod est
dandum causa implende conditionis. Item et in alio
ut subiicit. quia vult quartam retinere. acursius et
.f Et si non detur. quia non accepit dari tamen debet
et si coactus adeat. ut s. de condict. et de. q heredi. § i. et dic ut
ibi. acur.

i. succedit in locum eius quodammodo quod per legem falc. detinetur. hec quoque repudiatio per hoc a voluntate testatoris discessit. et ipsi legi falcidie renunciatum esse videtur. ut s. e. post. dy.

.g Fideic. i. fideic. hereditatem. acursius.
.h Prestet. sic ergo computatur datum causa implende conditionis in quartam. tamen quod secus est in quarta iure institutionis. ut j. l. pe. § si et quod. et § sequenti. acursius.
.i In quantitatem. Lex singularibus relictis. et acursius
.k Legati. et ut et s. e. quod autem. nisi in casu. ut ibi. acursius.
.l Conditionis. ut g s. e. jo ar. nisi in casu. ut ibi. ac.
.m Non imputatur. cum recipit ab extraneo corpus vel pecuniam secus cum a coherede corpus. ut statim dicam. et est ratio inter hunc et superiorem casum. quia supra sustinet honera hereditaria in totum. hic pro quanta. acursius.
.n A coherede. hic distinguere quia aut heres vult detrahere de singulis rebus relictis aut de universitate que de ea restituenda sit gravatus. primo casu quod capit iure hereditario computatur in fal. quem non alio modo pro capiua habet nisi in casu. ut s. e. quod autem. casu quicquid quocumque iure cepit in quartam imputatur. verum tamen refert largiter utrum a legatario an non a coherede percipit aliquid quod a legatariis capit in quartam computat. que non a quo herede distinguit. utrum fuit an spes. ut equus et nam si pecuniam accepit totam sibi computabit in quartam. ut C. fam. herc. filium. et j. ad tre. deducta. § nummis. Si non spem accepit pro parte coheredis non imputat. pro sua non parte in quartam imputat. et quia iure hereditario capit. Sed in fal. institutionis et iure et in pecunia a coherede habita non computat. ni quod habet hereditario iure. ut s. e. id aut. Sed quare secus in corpore prelegato quam in pecunia vel quam in corpore hito ab extraneo. respondeo. quia absurdum esset quod in eadem re et quasi iure legati et quasi iure hereditario computat in quartam. ut j. de usufr. l. eum qui. acursius

.o Et si accepta. a fideicommissario. vel dic et a coherede. ac.
.p Datur. a fideicommissario universali. acursius.
.q In eadem causa. ut computetur in quartam. s. trebell. quod non subiicit siquid vero. et c. de fal. iure insti. dic.
.r Legatariis. s. certis. nam ei qui dat prodest ne fal.

pariat si tamen dat quod tamen esset ei detrahendum. ut j. e. filia. et s. e.
nesennius. ij. re. Sed ar. contra s. e. si fideic. Sed potest dici quod in aliis he
redi dare iussus esset. ac. dentur et esse legata. et secundum hoc si computari.
.s Legatis. q. d. centum in omne cum legatariis non considerantis quinquaginta
centum heredi datis. ut subiicit. et s. e. l. adversari. § si. sed contra s.
e. q fideiu. ipi. Sed i iussit unum. ut in dyg. et facit ad. l. s. de
l. i. non apli. § i. et j. ad tre. l. in fideic. § et no. hac. l. fi. differentia. inter quartam iure institutionis et trebell. et est et tertia quod debebat iure nature in quam imputet. no. In aut. ut cum de ap. co. § aliud. est et alia quod debetur arrogato. ut instit. de ad opt. § cum aut. Item alia quod debet uxori superstiti paupi. ut C. unde vir et uxor. aut. preterea. et Item alia quod debet curie qui curialis fit clericus. ut C. de epis. et c. aut. sed neque cu. Item alia. ut C. quando et quibus quarta pars. l. ij. Item alia. ut C. ad tre. aut. contra rogat. Item alia. C. de repu. l. f. Item alia. ut in aut. de tente et semisse. § consideravimus.
.t Similes. facit s. e. l. si postumis et j. e. l. f. acur.
.u Acceptis quartam. trebellianicam. in qua talia imputantur. ut s. l. in quarta. acursius.
.x Remanet. non videtur ergo pervenire quod non durat. sic s. de condict. in debiti. el generaliter. § si quis ibi. Sed hic non iure et c. sed ar. contra s. de pig. act. l. non enim. et no. s. de inreuso. si pro patre. § versum. acursius.
.y Relicta est. i. mevius. Sed quis aliud vellet detrahere. re. mevius de c. et quod non potest et ut hic. Item heres de c. titio relictis. quod non potest. et

ea pecunia in hereditatem restituat a
voluntate eius qui testamentum fecit
discedat et propterea legis fal. beneficio uti
nolit. et si non dederit. ei. id quod accepto here
ditatem restituere rogatus est tamen fideicom
missum restituere cogi debet quin quod
ei per fictum dari noluit legis fal.
commodum prestat.

Marc. In quartam partem hereditatis quam
per legem fal. heres habere debet imputantur res quas iure hereditario capit
non quas iure legati vel fideicommissi vel
implende conditionis causa accepit. nam
hec in quartam non imputantur. Sed in fidei
commissaria hereditate restituenda si
legatum vel fideicommissum datum sit
heredi. sive sumpsit sive accipe sive retinere
iussus est in quartam id imputat.

Pro ea vero parte quam accepit a coherede
de eius quartam iure hereditario capit. Sed si accepta pecunia hered
itatem restituere rogatus sit id quod
accepit in pecuniam quartam ei imputabitur. ut divus pius constituit. Sed quod
implende conditionis causa fideic. heredi datur
in eadem causa esse admittendum sa
cius est. Et si quid implende conditionis causa
his accipiat a legatariis
in falcidie computationem pro derelicto si c.
proximi legavit defunctus. si vel here
di legatarius dederit. c. legemus comp
putationem si extra hereditatem
hec in quartam ei imputantur.

Marc. Si miles testamento facto partem dimidiam hereditatis sive tibi restitui
iusserit deinde post missionem falci
diam alteram partem tibi restitui
rogaverit si quidem post annum missionis
sive decesserit tu quidem partem quar
tam retinebit ex eo tempore decessit
quo testamentum eius ad beneficium pri
legis pertinere desierat. Et si vero
intra annum missionis decesserit solus
eius deducitur extra partis quarte fiet
ex eo tempore fideicommissum ei relictum est
quo testator iure militari testanti
potuit.

Paul. Acceptis a mevio centum hereditatem
a mevio restituere tertiamque partem mo
recedere sententia dare rogatus est quinquaginta
h. c. quartam non potest reficiat tamen
pro fideicommissum sequens quod de tertia condi
tione fit. ii. proxime dimidiam
falcidie satisfaciat ea quantitas que pro
herede remanet. si falcid. patietur
solus cui hereditas relicta est. item in c.
quam mortis causa accepimus. admitti
falc. id non potest. plane si quis ita scribat
acceptis c. peto restituas hereditatem in
personam dantis desinunt qui accepta et
retentam pecuniam si quidem sufficiat
in fal. ce trebellianum

Scev. Si filio et filia scriptis heredibus
singulis certa prelegavit. si longe minus
filie cum domum obligatam prelega
vit et in testamento quicquid ibi fuit tradite
et h. illa si ea conditione lego ut quicquid erit
alienum mea domo eius filius vel titius fi
lii mei eo tempore solvat et sit uti eis
domus communis quesitum est si fi
lia legis falcid. beneficio uti volet
ad quartam retinendam an ex here
ditate que ei relicta est deducto ere al
ieno eius quod superfuit quartam consequi
debeat. respondit iure quod proposita vero
rum non alias ea que ei data sunt accep
turam si modo eam quartam suppleat
quin voluntati defuncte solvendum fit.

Item. Mantius in testamento ita caverat
Iohannes et titia eius hereditatem constitutas admi
nistravit ea que necesse est ei tertiam si
bi redditam administrationis exactis e
mule mantium heredem relinquit cui
fideicommisit ut ix. uncias filio communi cum
moreretur restituat et quarta parte tunc
ab nepote quinta idem quoque in exad
ministratione rerum que ab mantio tene
re constituit est et cesset. lovis pro rata
.ix. unciarum filio restitui debeat. respondit.
id quod debuisset hereditatem in tertiam venire
debere. Et filie cum mater rogaverit ut si sine liberis
decesserit restituat hereditatem titio
prius liminis heres exstitit initio legis.

ut h. et est hec ratio quia heres ut legatarius videtur habere hec.
c. et sic nota pro nobis quod legatarius non detrahit quartam
h. bul. dixit contra. quod dic ut no. s. e. p. enales. § si titio. ac.
.z Trebell. ut s. totum aliud restituat. ex quo hec centum
capitula sufficiunt ad quartam. ac.
.? Filio heredibus. equaliter. acursius.
.? In ea domo. i. pro ea domo obligata prandum.
a Uti volet. de prelegatis fratris suo. acur.
b Ere alieno. quod ipsa et frater pro rata debet equaliter. ut s. de her.
insti. ex facto. § i. non aut quod pro rata libertus. ac.
c Si modo ea. nam si minus est in prelegatis filio quam in quarta
filie deducit filia catenus quatenus est minus. ad quod s. e.
l. nesennius. § i. acur.
d Solvendo. ut legata coheredi. et ita licet iure communi detrahat fal.
filia. tamen non totum solvat non consequitur prelegata. ut et dicta
l. nesennius. acur.
e Mantius ex administratione. ut usuras. nam de tota sorte et
locutus est. posuit enim de duodecim unciis. vel lo
quitur de sorte. quia aliam habuerat preter hac. et ita
non est contra C. de pact. conven. l. f. ubi talia videtur iur
lucrari. acursius doctor legum.
f Filie falcidie. trebellia. acursius.
ince.

—a Consideraret patruus. —b testatricis. que dicta alimenta relinquerat. ac.
—c prestitit. donec uixit. et adhuc sunt prestanda. —d defunctor. i. defuncti
cent aliqui de alimentariis. ac. ritur uni. pro tertia restituat. ut ff. de ali.
—e pro modo. ut si sint tres et mo l. l. iij. § debebit. Illud autem constat quod alimen
torum legatum pati fal. ut. s. e. diuus. acursius doctor legum. acursius.

.q Item uel quadrans. alicui rei singularis. aliogn
si toti hereditatis quadrans legatus esset; cum certum esset
quadrantem retinendum, cur prestaretur az.
.r hec stipulatio repeti pot. si per facti errorem est
solutum non iuris. ut. C. ad. l. fal. error. acur.

—f post aditam in fraudem. i.
per fraudem. acursius doctor.
—g ad officium iudicis. facit. C.
de eden. l. i. et ff. quod adm. c. a.
l. ij. et de bonis. auc. iu. pos. l.
f. et ff. de edendo. l. i. § rationes.
—h Miles. facit. s. e. similes.
—i Sicut plus quam
p. l. fal. acursius doctor leg.
—k Sicut iuste. alioquin c.
ut. j. e. b aut az.
—l futura sit. uel propter es alienum.
quod est incertum. uel propter contradicti
onem aliorum legatorum. ut. s.
t. i. l. secun. in prin. acursius.
—m satis det. ergo cum fidei.
ut. j. e. nisi. § i. acursius do.
—n det. i. reddat. sic est j. de u.
si. l. uerbum red. acursius.
—o abfuturus. quod rem non de
struet. ut. j. e. l. in fi. acursius.
—p hec fiat. i. relicta sint legata,
pro quibus reddendis satisdat.
—q duplex. s. patris et filij. sic.
s. t. i. l. in duplicibus. et ff. de
uulg. sub. patris. acursius.
—r Conuenit. inter sapientes:
ut. ff. t. i. l. l. i. § interdum.
et § idem dicitur. et l. in ratione.
§ quod uulgo. et § quitum et l.
qui fundum. § cohis. acur.
—s heredi. pupilli. acursius d.
—t ipsi. s. pupillo. acursius.
—u heredi. al' non. ut. s. t. i. l. re
petitur. acursius doctor leg.
—x stipulatio. de reddendis le
gatis. acur. quod diximus
—y Idem scribit. de act. ex sti
pulatu. quia et heredi impubis
illa tutele actio competit. et im
puberi uiuenti si eo uiuo fi
niatur tutela. alioquin est. ut. s.
de tutel. et ro. di. l. si tutor. § f.
et l. nisi. in prin. et fac. ad predicta.
C. de pet. her. l. f. § i. et C. de l. si
in fraudem. et ff. de tribut. actio.
§ f. et ff. t. j. l. secun. in fine. ac.
—z marcellus substituit. s. e
qualiter. acursius doctor le.
—& cet. et sic ultra quam fit su
a pars substitutoris. Item a
seio nil legauit. acursius do.
—9 nullo modo. ut instit. ad.
l. fal. in fi. acursius doctor le.
.a nec minus. s. p. l. xij. ta. s.
p. l. fal. sicque preualet. ut. in
instit. ad. l. fal. in prin. uel dic
quod hic dicit corrigi per id quod
subicit. sed causa cognita. et
cetera. quod in idem recidit. quod
aut interponitur s. quod. et c. mutz
causam quando omnes heredes essent gra
uati quod supra non fuit. Item
quando dubium est de fal. ut. s.
in prin. legis. et j. statim. s.
ca. et c. quod. s. non fuit in titio.
immo certum erat quod habebit
locum. quod ergo dicit non soli.
s. titio si esset grauatus. et alij.
et dubium esset de fal. competat
uel non. acursius doctor le.
.b committatur. i. interponatur.
.c interponenda est. s. si dubium
est. competat fal. uel non. set
sicutum. non quod inspicitur. et
hoc subicit set ca. et c. et j. l. n.
§ simplures. acursius doc.
.d sed causa cognita. ergo co
rrigitur quod. s. dixit. az. acursius. .e incertum. sub locum habet
satisfatio. acursius doctor legum. fideis. ut. j. e. l. § sed et legatario. et l. ui
.f subsimile. i. simile. q. d. Idem in deamus. nam per omnia et c. ut. s. de l. i. l.
i. et ff. t. i. l. secun. acursius. .g cum dicitur lex. i. legem fal. ut sit latinum.
.h ad ineundam. i. in extimandam. ad quod facit. C. de usuris. l. l. ij. ac.
.i modicum. sic. s. de dampno. infec. si proprietarius. in fi. primi. R.
.k certis. sic. C. res inter alios. nisi citent. ut subicit. acursius
.l probent. si ergo non uenerint preiudicatur eis al. ad quod uocarentur
sic in aut. ut sponsalitia largitas. § ad hec. et C. de epis. audi. aut. liberi
furiosi. et C. de temus. pl. si eo. acursius.
.m Offerat. i. heres sponte sine cognitione arbitri. acursius.
.n si legata propter legata. i. propter eorum timorem. acursius doctorem legum
.o soluatur. cautione exacta. ut. j. prox. § et ff. t. i. l. in quantitate. § s. et
legata. et l. si pp. ac. .p uel. facit. s. pr. §. acursius doctor legum. ac.

.s pereat.
nisi aliqs
fideiussor
detur a
aquo pe
tatur. ut.
j. e. l. n.
§ i. et ff. t.
i. l. secun.
acursius.
.t in mortis.
quia et in ea
locum habet
fal. u. C.
ad. l. fal.
l. si mor
tis. acur.
.u hec uer
ba ineat.
ut et C.
ad. l. fal.
l. in impo
nenda.
.x ineat
ratio. ut
et instit.
ad. l. fal.
in fi. et C.
e. l. si ea.
et ff. de in
off. te. pa
pinian.
§ quamquam
s. Item no.
quod ampli
et totum
cap. ut. et
j. de u. si.
l. uerbum
amplius.
Sic est mi
nus quod
nichil est.
ut. s. de
tribut. l.
illud. §
si tamen.
et facit ad
hoc. C. de
her. insti.
l. ij. acur.
.y in qui
bus dam
non habet.
ut mili
tis et alij
notatis.
C. ad. l.
fal. l. in
testo. tamen
habet lo
cum hec
stipulatio. u
s. hic. et ff.
l. px. § h
uerba.
quia fal.
uult de
trahi es
alienum.
.z suffici
unt. non
est ultra
uires he
reditatis:
tenet heres
ad legata.
ut hic et

falcidie ponenda desiderat deduci
sorte scilicet quatinus usuras alimenta impleret
uel si deficienda ex persona testatricis su
e pluribus debita prestitit quoniam est anni
ea sit deducit causa debet defunctor
alimentariorum portiones per modum sortium se
restituturi. Item delecta causa. Et adit
am hereditatem et nemo ex causa leg
atarius hic legem falcidiam opponit de
cimo quod administrauit per tutelam se
statorum quattuor non reddita sed
non dum reddita sit et quod neget tamen re
digi ex nominibus posse existimi in eam
causam electi tamen est quoniam est an deducere
fiunt et omnium nisi omnium hereditatio
rum pupilli quoniam omnium leg
atarius deside rantibus hic deserendi
prestationem facere deberet ne imprestate
eius sit per feprestitione uelit et pupillus infusinde
legatarii deducantur. Et ad iudicis
officium pertinet exploratio per que explo
retur quanti sit introitus

Item Miles si eum paganum erat fe
cit testamentum nullius et tempore codicillos lex
falcidia in codicillis locum non habet in testo
locum habebit. Sicut plus quam per legem falci

Ipsi Si cui plus quam licet legare dia licet
legetur et dubitetur utrum possit lega
tum lex falcidia locum habitura et tunc ce
nere ne sibi uenit pretor heredi ut ei dig
legatarius det satisdet ut si ap tum
paruit eo amplius legatarius nomine
accepisse quam ex lege falcidia capere
liceret quanta ea res erit tantum pe
cuniam det dolus que malus abeo
abfuturus est sit sin infecta ut hi prius
tabulis hoc fiat an impupillaribus
an in utriusque et cum legem falcidiam
semel esse admittendam. Et si duplex s
it testamentum tamen quemadmodum legatis
tus tamen uti casum ab ipso pupillo et
hinc quam a substituto impubere relicta sint
et si tamen funus nichilo solita stipulatio ex pro
pupilli tutele actio heredi pupilli
ex adeuntis seu tutorem competeret sed ut tempore
ad ipsi pupillo heredi eius preter

quam scilicet stipulatio. Item in quorum casum num
eo incipit falcidia locum habere de im
tele quorum acceperit densiens. Cum
marcellus ait: quidem bonis heres
filium heredem instituit eique substituit
titium et seium et si nichil a pupillo
testator legauit. sed a titio centum ut
et uniq. per abutur. ait. c. l. uel in
cetera ullo modo cum proprie inchi
itum uidetur. uinus non amplius per
ce sua erogaret compellitur certe nec
minus si cum quatinus uel non solum
quattuor stipulatio si omnibus hered
ibus interponenda est. Et sicut omnia
falcidiam locum habere et legatorum mo
dus facit et censabeni bonus et si
quidem euidens est alienum sit. Item cum
facilis est computatio. Sed si adhuc
incertum est quia forte et condicio cui pre
det et creditor lite contestatus est et
uerdum uel inimica est dubitat tamen
legatarius deleatur propter incertum ho
die tamen si scilicet aliquid sit in fidei
commissis quam dicitur lex falcidia locum habere
arbitrum deum solet ad ineundam quan
titatem bonorum tamen si tamen aliquid
modici fidei commissi prestet quam opu
tet et in iudicare non debet certis quando
arbitrium minimi non sint sed solum tamen ab
herede et certum tamen certum et certi ficari fi
dei quin satius ut ueniant ad arb
itrium fidei commissarii alioquin que certum s
ne eius agant plurimum et creditoribus non
de certe alieno prestent inhabitat cum idem
in legatariis item in fidei commissa
riis ut si offerat in integrum que restitu
turus est heres desiderans cautionem sibi
interponi stipulatione audiatur. Et si lega
ta quidam die prestita relicta sint quidam
sub condicione interponenda certum ita su
pulatio propter legata condicionalia uel diem in
certa legata que presentia sit integrum
soluantur. Et in utroque casu
pure quod sub condicione legata fuerint si est
ite condicione lex falcidia locum habe
at non aliter legatarius quam pro de

j. t. i. l. l. i. § donique. et ff. t. i. l. in ratione. § quod uulgo. ibi
nec ad rem pertinet et c. hodie quoniam non fecerit inuentarium.
ut in aut. de her. et fal. § si uero non fecit. at creditori
bus olim in solidum. et hodie Idem nisi faciat inuen
tarium. ut. C. de iure. deli. l. f. §. sin aut. h aliqs.
.& s. et legatario cauendum. quia et ipse fal. retinet
secundum bul. quod non placet. s. jo. ut. no. C. communia de l. l.
§ et hi dicta. dic cauet ei quia et ipse cauet heredi ut quod si
ipse reddet heredi tamen sibi reddat a fideis. Item et aliqs
do retinet legatarius per se ex uoluntate defuncti.
et tunc cauet. ut. j. e. l. uideamus et fac. s. usufr. quem
ad modum. ca. l. si usumfructum. in. acur. Isti sunt de her. isti.
.9 Item quando qui. i. quoniamque uice. ut § hereditas. ac.
.a pure. quod olim pretore erat duritia. per legem

iustiniani etiam. ut. insti. de suc. lib. § i. et § s. nostra ex cedebat ergo in utroque legatum debitum patrono si conditio legati extiterit. et quia dubium erat propter condit. ideo interponitur cautio. ut. et s. e. § si legata. accursius.

b Illius in legis. p. tone. ul' iusti. et papie. que et papiniani

n Computatio. et non habet locum stipulatio. que habet locum quando dubium est. ut. s. pro. et s. e. l. i. in prin. et § marcellus. ac. non dico stipulationem. immo statim est. i. conditionale legatum est relictum.

o Expectabimus. ad faciendam computationem interponitur stipulatio. accur.

p In mora est. i.

q Dies supe. i. in diem certum legatum est relictum. tum est et sim hoc quod dicit in fine. committi stipulationem et c. mutet causam quando fuisset conditionale. vel dic planius dies sup est. i. conditio. vel dies conditionis advenit ut colligitur ex eo quod modo. no. s. pr. § et facit. s. t. l. l. cum titio. et l. in lege fal. non habet. et l. lex fal. acur.

b ... hoc legatur. ut in stit. de suc. li. ulti. ad. § multis. Item ergo erit in filio instituto. et sic generatio vult quantam debitam iure nature.

c Fines q. promisit. s. reddere. quanto amplius. et c.

d Etiam quantitatem. conventio ... tur. quia in genere in venitur tenui. quod non potest perire. ut. s. t. a. l. in rem. ne. § in re. et tum libatur quod est sic. s. si quis ca. ut. l. ij. in prin. ac.

e Nisi aliquo. ut quia sciens legatum indebitum accepit. et item melius ... mag. si suo dolo res interciderit. az.

f Continet. ut. s. e. l. l. infi. l. ar. acur.

g Replicatione. s. de doli. contra exceptionem quam opponeret ... acur.

h Hec cautio prestita ... facit. s. e. l. i. in prin. ubi dicit satisfiet. et § hec stip. et j. de pro. sti. l. pretorie.

i Simpliciter dies. ut decem annua. vel singulis annis. vel quia ad. x. a. vel annua bimia trima die. et ut. s. t. i. penales. § annua. secus si simpliciter annua. vel singulis annis. quia tunc conditionalia sunt. et locum habet hec stipulatio. ut. s. t. i. l. a. § in singulos. acur.

k Estimatio. estimatur autem legatum in diem tanto minus quanto quis in diem illud lucrari potest. ut. et s. t. i. quantitate. § in diem. Item in conditionali deficiente dimidium conditione. ut. j. pr. § s. t. i. qui quadringenta. § f.

l Certum sit. i. non est certum propter diem qui non dum venit. eam locum habet. equiperatur ei puro legato, eo quod in diem certum relinquitur. et utrumque transmittit ad heredem. ut. C. de caducis tollendis. § cum igitur. in fi. et § si cle legitur per abnegationem. s. de dolo. non dz. acur.

m Quotiens. continuatur cum superiori. § acursius

sunt actionem in ... amplius ... tur ... heredi quanto amplius cepit per legem falcidiam. licuit. cepit redditurus. Eadem ut ... quadrans ... legatus est ... quanto amplius ... per legem falcid. cepit reddi ... stipulatio ideo ... solutum est ... soluendo ... solutio est ... cum totum non ... ut duplam esse interponendam. Eius ultra stipulationis quod amplius legatorum nomine cepisset quam ex lege falcidia capere liceret. non tam ... quam amplius accepit quam ei falcidia ... ut reddat ... etiam ... debet testa ... scientiam legem falcidiam ... quod ... incidunt ... revocare ... alienum falcidie ... plus ... ut ... debito ... legatum ... sub ... tum ... legatum ... debiti ... libertatum ... deductis ... tunc demum legatorum ... Emnibus dam ... testis falcidie ... locum non habeat ... ut licet quadrantem ... non retineat ... hactenus legata non ... continuerit ... deducto ... heredis ... vel ... fideicommissa ... accepit ... legat ... a quo fideicommissum ... relinquuntur. Et ... legis falcidie. sed ... legis ... stipulationem faciendam est ... ut ... cum legatus sit ... sub condicione ad ... debitam pro non ... nam ...

casum ... faciendam est ... legis ... pro non ... nomine legis falcidie. Et si ... res ... legata sit apud legatarium ... plurimum ... restitui ... ei qui ... R

Paulus. Etiam si quinta res sit ... Nisi dolo ipsius aliquid ... etiam ... ex doli clausula ... implicite ... Ex causa ... legem falcidiam ... fideicommissor ... Et si plures dies ... legata ... sit legem falcidiam ... stipulationum ... legatum ... legati ... legatis ... Equitius ... falcidie ... computationem ... expectabimus ... si aut dies ... dies ... sic de falcidia disputa ... ut duplicem dicemus. Eqnam ... omnes legatarii fidei commissarii ... triplicem ... heredum ... in quibus ... Pompeio et ... ut ... Pompeio ... fideicommisso ... exactione ... quod ... non ... Certos ... dignitatis ... legata ... ad ... si legatarius heredi ...

r Quamvis caveat. i. satisfaciat. ut. s. e. l. i. § i. acursius.

s Minuta. dicit minuta usque ad decem aureos. ut hic subicit. alias et aliter. ut. s. de dolo. si oleum. § f. et l. s. al' et aliter. ut no. C. de sententiis ex periculo recitandis. aut. n.

t Non eadem. verba scripti. et habeas in litem sic. alij habent sine eadem. et c. et dicunt quod habundat dictio si alij dicunt quod hic dictio si refertur ad verba premissa in rescripto quod non habemus. acur.

u Quibus. i. in quibus. x. aur. non est refertur ad iubum libertis. nam ipsi necesse habent satisdare. sed az. vel potest dici non ... alimentarij non satisfaciet favore alimentorum. ar. s. de ... act. l. cum hij. § si in annos. et sed hec sunt minuta ad arbitrium iudicis. sed quod non satisdat pro minutis legatis. ar. quod pauperibus conveniunt talia reliquam facile satisdare non possunt. ut. j. e. l. az. non facile. vel quia non est visibile quod fiat solvendo ita modico propter quod stipulatio fit. ut. s. e. l. a. § hec stipulatio. vel si personas in alimenti ut dixi. est ... alimentorum favore. sed hec non satisdet a habet locum repetitio si falcidia emergat. ar. si sciens solvit. non nisi dicat ut. s. de condict. in. l. ij. in prin. et j. pr. § si aut ignorans distinguit iuris et facti. et iuris

errorem. ut. C. ad. l. fal. l. error. Item nunquam falcidi cavebunt sine fideiussore. Ro. forte sic. ar. s. de iudic. l. ij. § sed si dubitetur. et forte et sub pena cum hoc non sit ei difficile. Item est. ar. s. j. de dampno infec. si proprietarius. infi. primi. ar. l. i. § si ad fundum. ac.

x Item scaevola non pati. sic. j. ut. le. no. ca. stipulatum quam sepe

y Convenire. vel condict. indebiti. vel utiliter tribuit lex. licet interposita non fuisset. ut. s. de adopt. l. his verbis. az. acursius.

z Compelli. sic in satisdat. iudi. sol. ut. s. de peculi. l. si minor. § f. secus in caut. iudi. sisti. ut. s. qui satisd. co. l. sciendum. ac.

ɋ Noluerit. scriptum. ad quod est. j. e. l. § f. ac.

ꝯ Si legatarius vel sperat. s. pati. nec erant elusorie imme. ut. j. l. pr. acursius doctor legum.

si fidei ... estimatione ... locum ... falcidie ...

fiscum

... quod ... pro ... computatione ... falcidie ...

f

m

H

a Cauent. hoc casu euicta hereditate legata reddi affinis est illi qui habet t. e. posita est sit de hac materia. C. de l. si in fraud. et de pet. her. l. f. § 1. et s. qui satisda. co. l. dedie. § item euicta.
b Non committi. sic. s. de l. 1. si fi[liu]s plurium. § 1. et facit. C. de rei u. p. l. f. et s. de euict. si rei q. § 1. acursius. i. ipse met sibi euicat. nam cum cepit scire se in s[ecund]o testamento institutum. cep
c Sibi euincerent. tenere ex s[ecund]o. et sic uidetur euicta ex p[rim]o. ut et s. de euict. l. si uendiderit. non autem dicas quod euicerent ei qui ab eo prius euicissent. quia ille habet except. rei iudi. licet postea inuenit testam[entum] s[ecund]m. ut C. de re. iudi. l. sub spe. ac. erat in primo testamento
d Scriptus. quod et fuerat institut. et sic no. s[ecundu]m az. per hanc l. bene probari reuocata esse legata per s[ecundu]m testam. licet in eo non fiat mentio primi. sic. s. de adim. l. l. si tibi etc. et ar. s. de pecul. l. si quis cum p... cu. § f. secus in tacito fideic. ut s. de plat. l. cum tacitu. partem. de
e Hereditate. tota uel quia erat immortalis. et sic perditur inca. licet restituerunt fideicommissario. acursius.
f Legatus omitti que ... stip. ut inutil. hered. et damp. infec. ut. 1. de u. ha. l. si peur. et de stip. pr... e stip. ... ut. 1. de u. o. si sic. secus in stip. penali. quod non omittit non semel. ut s. de arbi. si duo. § f. ac.
g Si legatum prestitum ab herede legatario.
h Stipulationem. potius dicere de ea de qua dic. s. e. § pr. uel de illa de qua l. cetere.
i Dicetur. metu ... uel ... usuf. ea de re. l. hoc senatus ... usuf. ut s. de usuf. que ad ... si usuf. noie. et s. de dote. pre. pat. ... § si forte. acur.
k Petiorem ...
l Hec aut satisdatio. l. euicta et hereditate legata reddi. de qua ... § f. s. de l. pr. § si legatarius. acur.
m Iniquum. no. supra alia cautio non prestat. sic. s. de pecul. l. non cogendum. et plt. acursius.
n Omnino quia tuto ... metus est ... non nam ... cius sine sit elusorie. quia cauetur ut s. l. pr. § si legatarius. acursi.
o Si duo. i. se esse asserunt quod tamen esse non potest. ut i. de reg. iur. l. q. § cum ... et sic s. de l. ij. si quis fuerit sit mutua duos. et C. de pet. her. l. f. § si aut esse tibi ... ubi aneint petit istum ... ubi eum erit unum esse scriptum hered. et dubitatur de filio ... an sibi ... an aliter non erat etiam de aliquo illorum. et tamen erat de uno. licet tamen illa cognitur p. l. c. e. l. f. § 1. sm. az. ...
p Cauta. l. euicta hereditate reddi. de qua leg. prin. et acursi. motum.
q Postea. l. pro ... licet si ... s. ut. s. l. pr. § si legatarius. ar. acur. noie. ut s. e. l. a dolo. ...
r Culpe. hec si soluat sponte non ... aliquam liberatus est ipso ... ut s. in ... petat sibi cauen. ut ... ut s. de reu. ... l. ij. a quo ... aquo et C. de p. l. p. s. i. f. h. illa ... ubi positum. ... ar. s. s. de l. ij. si quis ... § f. si l. ... ex uoluntate ...
s Ex adnoie. s. ergo legit. ... ex testo ... non est tantum omnino debet legatum. ... mus optinet ... nec ... net sibi utraque ex testamento. et sic est tamen debere quamquam eorum optineat. ut et s. § si duo. acursius. § si duo. acur.
t Questio. ut fuit. s.
u Tradat legatario l. ... tam. et re. non cauendum nec imputat ei si non petat cauen. quia et ce. acursi.
x Si eos ali. quo casu etiam legitimus liberat. et io nec hoc casu cui quod est de noie nec superiori. cum ite scriptus et legittimus est quod imputatur si non facit sibi cauen. ac. | suaz an hereditariaz. in primo casu
y Petitor. sed quod si potior re distinguit. ut s. solut | cauet ei. ut in prin. § in s[ecund]o ibi distinguitur fiat quod de noie. et tunc non cauetur quecumque soluat. ut ibi. sed cum de noie et c. si aut al. ut quia legitimus fuit quem scripto uel ecc. sub distinguit sit lis mota uel non. ut ibi si non pecuniaz. et c. az. | substituatur legatarius. quod amplius cepit quam ei
z Videamus q. s. cauetur. ut re liceat dare. acur. | committi. quia cum permittat quod
et Non sufficiat. q. d. et si interponat non uidetur | capit ultra quam liceat. et ipse nichil capit cum alij restituat. ut. j. de u. si. aliud ergo non committit. sed ce est quia cauet ac si non sit grauatus. ut alij restituat. et hoc subicit. suffic. et c. nam redet ibi. ac.
9 Certe. q. d. caueat ac si nichil sit eius fidei commissum.

Vniuersam hereditatem fateatur se uel non sperat de restituendo legato sibi promitto ei uiri et euicta hereditas sit. sed neglegentia uel dolo eius cum legatum prestitit dicemus non committi stipulationem propter uiri boni arbitrium quod inest huic stipulationi. Et si quidem prestitit legatum ex alia causa sibi uenit imputetur quod interuenit sequenti testamento scriptus in quo legatum iste legatarius accepit dicemus committi stipulationem propter boni uiri arbitrium. Et ergo uideamus ubi eum hereditatem uel quantitatem uel emolumentum prestitit uel capiti et stipulatus sibi prospexerit dicendum est ibi committi eam si modo culpa abest ab eo qui stipulatus est. Quid tamen si ante stipulationem committatur et placuit in stipulatione committi si parte sublata sit hereditas. Et si legatum fuit prestitum sed interpositam huic stipulationem ad conditionem possit non cauisse istam interponat. Item quid tamen quod ex pendente omnia uel soluta sunt quod dici possunt et sic quod cui plus solutum uidetur et eo quod cauto nichil omissum est et erit post ordinem interponendo satisdationem exigit eo petere et putO sic prendum et tempus ut iniuria legatarij.

Paulus. Hec autem satisdatio locum habet si iniusta causa euictionis. nam iniquum erat omnino modo cauendum non de illata questione litis cui possit et elusorie uincere fideicommissario cum item petitor ad optinendum sua reuocat. Et si duo ex testamento hereditatem in solidum sibi uendicent forte quod eius non minus sit tam in possessorem quem in petitorem committit. ... et restitutoribus legatarij. Sed tamen cautio uti ... petitorem est si quis petitor uniuersam suam soluat. ... hereditatem ... legatorum si si petitor uniuersam hereditatem soluat ... dat quod non putauit cauendum quia non tantum petitor eo nomine uictus cum non possederat ... dolo fecit quominus possideat ... ei in uictam eius uniuersam soluat ad sit possessorem tenebitur. cuius petitor nomine sit de nomine sunt eiusque quod est inquid ... sit cauendum ei qui totam hereditatem

tradidat. quia omnino non liberatur quod ... etiam si alienum hereditatem soluatur. Et si petitor suam petitionem soluat aut ei suam tradiderit uel ... ubi tradidit retinuerit uidendum ei uenerit.

Marcellus. Videamus an cauendo stipulatio quam amplius per legem cepis liceat dari ad uersus eum non sufficiat qui legatum alij restituere debet ex fideicommissi causa. sufficit etiam ei nichil eius fideicommissum esse caue bit legatario. s. iuris quin fideicommissum accipiet nisi forte in aller legatarium euiuntu ... herede ... cautum sed et legatario petere ... cauendum est sit perinde quin est prima ex fideicommisso retinere ... ei ... de dubio est quin ius ... ex legato ... eum ... sufficit ... sit ad prendum fideicommissum.

Cum non faciat satisdationem legatarius offerre uel fideicommissarius possit ... sit ut per heredem adpetentem liberalitatem ex testamento si non mouerat nunquid honorem satisdationis ei remittet ... crediderit ... liberanti ... to diuinamodi ... ista ... cauendi de ... non est tanti si ... ei ... cum ... ante ... ut a fideicommissario petere ... ... honus ... et ...

Paulus. Diuus Pius ab eo quia annua legata per partes ad ... distribuendo uoluisset ... cauere ... certiorem ... pro ... apte ... esse.

Maecianus. Si heres petere bonorum ... bona deleta ad fiscum uindicet ... stare aut de fideicommisso ... est ut ... uenita ... hereditate restitua soluetur.

Item. Si non motiui ... sit ... fructus ... eius ... cum rei ... tas Titio legata est usufructus alij heredis ... de eo restituendo non hereditatis ... Titio cauendum debeat in ... ab eo herede legetur usufructus Titio cauendum est.

Cum non de ... pauptate ... non honorat ... dat ... adire ... tunde ... ubi ... uti.
Diuus Pius ... omni ... rogatus est distribue ... non tenere ... satisdare ... uti.

a Cauen. per illum cui rogatus est legatarius dare fideicommissum et no. de cautu tollendo. ut et s. de ... l. diuus testo. et s. usuf. quem ad ca. l. si usuf. in. patet ergo per hanc l. quod legatarius heredi et fideicommissario legatario cauet quia solus fideicommissarius heredi causam uitantori cautus ut hic. quia cauet fideicommissario heredi et legatario. ueluti quando heres debet detrahere fal. et legatarius simile puta ubi testator hoc dixit. ut no. s. t. l. l. penales. § f. et s. e. l. 1. § si et legatario. et ita consti tue legatario cauendum est sed concedendum est ei. rei exfi. pro rata. ut plenius equum est quia testator dixit quamuis. et c. ut quia in legauit xx. et rogauit de xv. restituendis. et de illis xv. detrahat fal. sicut detrahatur. et facit. s. de l. ij. cum pat. § 1. sed ce. s. de an. le. libro. § 1. so. refert utrum honus legatario iniungat extrinsecus. ut etiam tunc fideicommisso ei non teneatur cauere ut ibi. an parti eius quod legatur ei cogitur restituere tunc sic ut hic. acursius doctor.
b Non facile. et sic uidetur non posse fieri. ut j. de u. si. l. nepos paulo. hoc quidem arbitrio iudicis relinquitur ut ibi. acursius doctor legum.

e Cautor. secus si non ideo sed bona fide postulat quia persona suspecta est. ar. s. de iudic. l. in olb. quia qui satisda. co. si fideiussor. § f. et C. de e. et c. aut generaliter. h. sed cum sit suspecta uel non. ex quo non potest satisdare statim inquirit de fal. ut C. de usur. t. l. ij. et sm hoc uerbum. ideo siue cautiue siue ... secuntur ponantur. non est ...
nolit an reddatur heredi. re. ad utrumque. s. de l. ij. si Titio. Item quid si dubium est an bene distribuat re. iuniat. ut s. C. de donat. l. plt. et facit. j. de u. si. l. aliud est capere. acursius doctor legum.
f Iussus. statur precepto defuncti de cauendo. sic. C. ad tre. uolumus. § in supradictis. et s. de usuf. ear. re. l. tribus. in prin. acursius doctor legum.
g Si heres deret. non tamen erat adhuc heres ... noie fisci. alioquin non soluetur et cautio prestita. ut. j. de iure. fi. l. apud iul. que est ce. et fac. C. de l. si in fraud. et s. l. iij. § si legatarius et C. de pet. her. l. f. § 1. acursius.
h De fideicommisso relicto puta Titio. acursius.
i Cauendi. Titio. eam acursius doctor.
k Si non motiui siam. § s. usuff. i. cautio per usuf. prestanda. et sic gratia similitudinis tractat hec l. de caut. illa. que est s. usuff. quem ad ca. et sic concor. in. e. ti. l. si tibi usuff. alij dicunt quod quidam textus mouet questionem de usuf. et sic loquitur de illa que caut. de qua est s. eodem hec aut. in prin. et sic prosequitur. usque infra. acursius.
l Post enim. interpositio est usque illuc. tunc de eo et cetera. et facit. j. pr. §. acursius doctor legum.

ueluti si detracto usufructu proprietas alicui legetur, usufructus scio quid enim accidebit et casu heredi cederet ad quem emolumentum in quadrantem ususfructus non sit spectandum; quamvis si iam sit ususfructus, scio legato proprietatis tractato ita legetur ei cuius ad servum pertinere desierat, nec proprietatem tantum heredi deberi oportebit, consecuturo ab herede alii tanto ... non sit etiam ususfructus in computo ad tenendam proprietatem retinendam.

Incipit liber .vi. ad senatusconsultum trebellianum.

VLPIANUS.

Explicito tractatu qui ad fideicommissa singularum rerum pertinet, transeamus nunc ad interpretationem senatusconsulti trebelliani. Factum est autem senatusconsultum temporibus Neronis viii. kal. septembr. Anneo Seneca et Trebellio Maximo consulibus, cuius verba haec sunt: Cum esset equissimum in omnibus fideicommissariis hereditatibus, si qua de his bonis iudicia penderent, ex his eos subire in quos ius fructusque transferretur potius quam cuique periculosam esse fidem suam, placet ut actiones que in heredem heredibusque dari solent, eas neque in eos neque his dari qui fidei sue commissum sicuti rogati essent restituissent, sed his et in eos quibus ex testamento fideicommissum restitutum fuisset, quo magis in reliquum confirmentur supreme voluntates defunctorum. Sublata est hoc autem senatusconsulto dubitatio eorum qui adire hereditatem recusabant seu metu litium seu praetextu metus litium. Et quamquam autem senatus subvenire voluit heredibus, subvenit tamen fideicommissario.

nam in eorum heredes si onerentur exceptione uti possunt heredes: ubi enim tantum in eo velut si agerent heredes repellantur per exceptionem, quia agendi facultas fideicommissario competit. Procul dubio constitutum est fideicommissarium. Hoc autem senatusconsultum locum habet sive ex testamento quis heres extiterit sive ab intestato rogatusque sit restituere hereditatem. Cum filiusfamilias miles decurio ex castrensi si peculio testatur pater senatusconsultum locum habet, quorum possessores vel alii successores ex trebelliano restituere possunt hereditatem. De illo quaeritur cui semper ex causa fideicommissi restituta est hereditas ex trebelliano senatusconsulto, an quorum restituendo ex eodem senatusconsulto transferrentur actiones, et Iulianus scribit ipsum quoque transferre actiones, quod et Marcellus probat et nos probamus. Si quis igitur ex his qui rogatus sit eodem ordine restituere hereditatem alii pure vel in diem alii aut sub condicione substitutus dicat ei cui venerit rogatus pure vel in diem restituere in his universam hereditatem restituisse senatusconsultum, cum alius exierit condicio, si velit alius fideicommissarius, per eum ipsum utiliter actiones. Si filio vel suo herede instituto rogato restituere hereditatem dominus vel pater restituat, ex trebelliano transferuntur actiones, quia et si filio nomine rogati sunt restituere, idem est, et si ipsi filio pater rogatus sit restituere hereditatem. Sed et si tutor vel curator adolescentis vel furiosi rogatus est restituere hereditatem, sine dubio ex trebelliano locum erit. Sed et contra si ipsi tutori rogatus sit restituere hereditatem pupillus, an pupillus auctore restitutionem facere possit, et constat admodum non posse tutori eius tamen auctore restituere hereditatem. Ex ratione sane autor esse non potest. Curatori tamen adolescentis adolescente faciente restitui hereditas tamen necessaria non est auctoritas. Ad restitutionem. Si autem collegium vel corpus sit cui rogatus est restituere hereditatem

b ut pater rogatus intelligitur. ut et .s. de le .i. cum filio. § ipsi quoque non locus erit trebell. ut .j. e. l. mulier § f. Sed tamen illud intelligendum quo ad quartae deductionem. ut et dic. l. illa. cum filio sed habet locum quo ad hoc ut ei et in eum transeunt actiones ut hic. nam interdum locus est trebell. nec tamen quarta deducitur. ut .j. si pater in .§. qui fideicommissi. ar. quod legis. b. dic quod lex. cum filio loquitur cum filius instituitur et pater rogatur restituere. et sic non ut heres sed ut pater intelligitur rogari. hic autem pater instituitur et rogatur restituere filio. et sic ut heres intelligitur rogari. et habet locum trebell. quo ad utrumque commodum ut hic. et .j. e. imperator. et l. cogi. § si pater. et .j. e. l. § si filio. sed quando ut pater scilicet restituit contra. C. de inoff. te. l. filius. ma. et .j. e. mulier. impun. acursius.

a Restituere. scilicet hereditatem ex trebell. restitutionem. acursius.

b Et in eos. scilicet dari actiones est equissimum quibus ex te. sub. vel ab intestato. ut .j. § hec autem. et facit .s. si quis o. c. l. an plus. infi. acursius.

c Voluntates. quia per hoc habet fideicommissarii ut heres. acursius.

d Sublata. consulto. trebell. ideo quia non tenentur. ut .s. pr. ac.

e Litium. immo et si sine causa. sat est ei si non putat sibi expedire. ut .j. e. quia potat. et l. sed et si alio. § quod si suspectam. ac.

f Metus. alicuius alterius. quia multi dicuntur in dolis. l. ac.

g Quoque heredibus. principaliter. ac. h Fideicommissario. acursius.

i Conveniatur. a creditoribus hereditariis. et fac. ad. § .j. e. ita tamen. § que extra. ac. k Heredibus. principaliter. ut .s. pr. acursius.

ut .C. de prescriptione .xxx. an. l. sic. et C. de fal. mo. l. i. infi. Item pupillus sui creditoris non facit pecuniam. ut .j. de soluto. l. quod si forte. § f. Sed hoc non recipit in adulto. Item pupillus non potest facere testamentum. adultus sic. ut .s. de testis. si filius. et de lib. le. aurelio. § gaius. et inst. quibus non est p. fa. te. § preterea. Item adultus potest accusare curatorem suspectum. sed pupillus non tutorem. ut inst. de suspec. tu. § impuberes. et est in causa habet. l. io. quia cum adultus curatorem non habet obligari potest ut dicta. l. si curatorem. secus in pupillo etiam si non habet tutorem. Sed adultus quantum ad hanc rem non videtur habere curatorem cum eius officium et auctoritas in hac restitutione sit inhabilis. unde qui non habet restituit. Si procedas quod cum curatore suo semper contrahet. respondeo non sequitur. quia hoc fit ex necessitate sicut solo et etiam hic restituto solus dici potest respectu restitutionis. sed non ei cui fit restitutio ut .j. e. restituta. infi. et l. s. ar. vel fin. io. aliter expone. quod hic dic. scilicet cum ipse adultus a pretore fuit coactus adire. nam tunc quia nullum emolumentum debet ad eum spectare. ut .j. e. quia poterat. restituit etiam sine curatoris auctoritate. alias secus erit. sed nunquid adultus cum curatorem non habet potest adire suo arbitrio hereditatem. In pupillo enim certum est non posse ut inst. de auct. tu. § neque. et C. de iur. deli. potuit. nisi in casu. ut C. qui admit. ad bo. pos. l. bonorum. et C. de iur. deli. l. si infanti. infi. et est ar. quod possit. j. de appel. l. cum in una. § f. ar. contra C. de admi. tu. l. cum quidam. et dic. re et conversitatis. ut ibi no. in. l. cum in una. b. acursius.

7 Hereditatem. alias deest. acursius doctor legum.

9 Si autem. forte alicuius que preest collegio, cum multi presint. ar. ar. s. prox. § vel dic alicui de collegio. ut infi. huius §. acursius doctor legum.

ditatem decreto eorum qui sunt in collegio vel corpore in singulis inspecta eorum portione restitucionem valere nec videri eidem sibi quicquam horum restitui. Si heres percepto fundo rogatus sit hereditatem restituere ex trebelliano senatusconsulto restituere hereditatem nec multum facit si fundus pignori datus esse videtur enim etiam alieni pro valore actio fundi sequitur sed cum eum hereditas ex trebelliano senatusconsulto restituta est sed cavendum ne hereditas fideicommissario ut si forte fundus fuit evictus a creditore habeat heres cautum. Iulianus non putat cavendum sed exstimandum fundum quanti valet sive habeat cavendum heredem vendere si autem cavere sed si praetermittat vendere non inciperet cavere. Autem faciet quarta pars bonorum ex trebelliano transitumas actiones sine onere retento eo quod deest similiter ex trebelliano restitutionem sicut quasi summam multas cesset dirimit. Si is qui quadringenta in bonis habebat ex legatis ducenta fuit debentis rogatus heredem suo restituere hereditatem. An ex trebelliano fideicommissarius tenetur an vero heres tenetur esse in causa adeundi ex hereditate pervenerit. Iulianus ait operae quod de quadringentis quinque et dimidium ex lege falcidia retinent. Non autem amplius quam quod certe decem et dimidium fideicommissarium dantem in hereditate autem constitui inveniri videtur et non summa ne damnum fideicommissarius sentiat. Ulterius quam ad eum ex hereditate aliquid pervenerit neque enim ultra. opera plus legati nomine praestare quam ad eum ex hereditate pervenerit quamvis falcidia cesset ut rescripto divi pii continetur. Denique nec ex militis testamento plus legatorum nomine praestatur quam quod relictum est hereditatis et alieno dedicto nec tamen quartam retinere fideicommissario permittitur. Idem neratius scribit si quis heres rogatus est restituere totam hereditatem non deducta falcidia rogato restitueret vel non restituat non videri debere eum detrahere fideicommissari quartam nisi ut liberalitatem tamen a te priore fideicommissarii. heredi meo Item si ait hunc ex legatis tertia sempronio tertia rogavit et trebelliano restitutionem faciendam. Iulianus ait legatario tertiam fundi sicut ex quinta parte restitui tur ab herede. Et neratius ait legatarius et fideicommissario petere ex eo quod dicit ulpianus quibus summam tamen integram quartam heres retinere. Idem iulianus scribit si quis quadringenta non habebat ducenta ex hac tricenta legavit et deductis quadringentis heredem ut hereditatem sempronio restituere iuberet deductis et restitutionem hereditatem legatorum nomine tamen in fideicommissarium dari. Celsus. Qui quadringenta reliquit tricenta legavit heredis fidei commisit ut tibi hereditatem restitueret is suspectam adiit iussu praetoris et restituit quaeritur quid legatariis dare debeat. Et dividunt et praesumptum est voluisse testatorem cum heres non legatorum fideicommissi restitui totam et dare ducenta tricenta debent in totum heres si rogatus in illa debet in testamento suo constituat et heredem praestitis omnibus hereditariis muneribus post legatorum decem reliquum habiturus foret si non esset rogatus sed restituere hereditatem id tibi restituat. quantum igitur heres tu neque sed ut tibi daret rogatus esset, tanta sit in causa legis falcidie eo quod hic et ticio dare damnatus sit tibi dare damnatus sit. quod eveniret ut si hereditate sua sponte adiisset daret ticio ducenta tibi ducenta igitur ticio plus debet quam si non iussu praetoris adita hereditas foret. Item Marcellus apud iulianum in hac specie scribit si ad heredis honorem

coactus adiit. q̃ tñ ergo i utroq; fit hĩtur h legatari
solut marcellus stati m.l.s. marcellus aut̃ p̃set. ⁊ — legis
in hac sp̃e. s. supioris. ⁊c. .p titio. ipo casu qm co
ᶜ lxxv. ⁊ sic hic detrahit. actus a ptore. acursius.
ᵈ iniussu. i. sine iussu. acursius. item nõ i intoib;
ᵉ Marcellus. h lex corrig̃ supio acur. ᶠ Item.
ᵍ Nisi in hijs que p eas p̃bantur s̃m a. ⁊ b. acur.
ᵗ in hac sp̃e ad ho nos h̃. dis. q sẽ per presũ mitur. pt tñ aliquid ...

e. cum h̃ditas. gl. ita tñ. C. actores. Item ⁊ quando alienauit res seculares que non
poterant fuari. quo casu eet in culpa si non alienasset. ut. j. e. mulier. C. s. es. ar. s.
de pet. h̃d. diuus. Item pone ex causa dotis ⁊c. ...
coia del. aut. res que. infi. ⁊ ad trebell. aut. s. ...
hodie hijs aut̃ casib;. q2 ex necitate fit nõ o putat ...
uolũtaria; ⁊ necessariam alienatoẽ. ut. s. fam. h̃c. alienatoẽs ...
recdoi. gl. s. ⁊ C. de lib. ⁊ eoz. li. l. i. Item nũquid ...

n nominatim legata reliquid ab h̃ede. dy.

ẽe testor: legata dari et h̃ẽs ſpẽ ad
ut h̃editatem ei deleg̃ pcul tẽm
Falcidie nim. ⁊ sic. cc. p fidicomiss
nm cẽnt relicta. cc. ii. relicta legata
ut. iii. vii. ptes. trecẽta eliudant̃
ᵃ ⁊ fiat. iii. ptes fidicomissarii. iii.
ptes legatarii. q si suspecta h̃ed
itas sit ⁊ nõ sponte h̃s adiit ⁊ rest
ituit. e. q̃d. c. d. iiij. q̃bitur sic ẽe
h̃s restitẽt apud fidicomissariũ
in reliquis aut̃ trecentis eadẽ di
stinctiõ fiet ut ex his. iii. ptes
h̃at fidicomissariũ reliquas. iii.
legatarius nã nũquid minuẽ plũ
fẽie legatariũ idõ quia suscepta
est et sic p h̃editas quã latinus
ẽet. si sponte adita fuiss; ᵇ Et quãm
in suspecta h̃editate dẽnõ ti rẽ
dia pte inhiit testis in quib; lex fal
cid. locum nõ hẽat tunc uilic di
co si quis sit alii ᶜ Proinde. sextus. si
de uiuis legatis. restitue quis he
reditatem rogatus. ãstinu ẽ uñ
solida legata ẽstituta sit ⁊ restitutam
ex solid. fidicomisso detrahẽ possit
an uero ex legatis ⁊ ex fidicomiss
o ⁊ q̃rtam detrahẽ possit ⁊ referent
anitonic respondisse ex omnib;
detrahendam ⁊ h̃ ẽ ex legatis ⁊ fid
eicomisso ᵈ Res alienae que ab h̃e
de alienate sint in quartam imput
antur h̃edi ᵉ Quidam ubi suu
s ex dispib; ptib; instituit datis
pceptionib; sicut ipse inquiriam pre
pedium in libros itaque diuisisset ro
gauit eũ quem suũ decedẽt ũ porcio
nem suam fratrib; restitue. q̃ro n̄r
de sit pcepciones ex fidicomisso conti
ne ũ porcõem testor h̃ editam ani
commemorauit h; simpli porcoĩn
in porcoẽ aut̃ ⁊ pceptoẽs indi cea
dentes ᶠ Si is qui rogatus fuit h̃e
ditatem restitue aũ q̃cim defun
cti ãtahitam l. tabulã apiut. s. he
reditatẽ aderit ut cõdicõ. q. se.
o p̃ ñiti. fiat ⁊ p h q publice

n uer. l. delinci plus ... ora ... h̃ede.

ata fuit h̃editas fisci ei si filiis ho
minib; suis quia h̃editatem acquirit q
omodum quãte ex ea ... tĩbus. h̃is
institutus id ad fisci ptin; ⁊ ex uel
uaa accedes transiit ad fideicom
issarium si publicata nõ eet h̃edi
tas. si ⁊ ispln huic testãiũ i educẽ
l. testes conuenire. l. mortẽ testoris
non defendit. l. ex alia causa h̃e
ditas fisco uendicata ẽ eq. q̃iteq.
tẽ omodũ ad fiscũ ptineb; eet adesal
uero fideicomissario restitue
ᵍ Item Quia ptat si ut h̃s institut no
lit adire h̃editatẽ uẽnẽ ne dep
no afficietur p sẽptiũ ẽ ñ si fidic
omissarius dicet suo picilo adire ⁊
restitui sibi uelle cogatur. h̃s inst
itutus a ptore adire ⁊ restitue h̃edi
tatem q si fuit stim tũiu sexut acdes
ex trebelliano. se. o. uer q̃iue omod
h̃s in restitue utet ñ ñã eũ alieno
picilo adient h̃editatẽ iuito oiu
omod a necessitate nec utrũ rest solue do
sit h̃editas. an non sit. nec ne. suffi
cit eim recusari ab h̃ede instituto ni
illud inquirit̃ soluẽdo sit h̃editas
an nõ sit. oppio eniz metus. l. colore
qui noluit adire h̃editatẽ ispicit̃
nõ ẽ cel h̃editatis ti inuito nõ. l. p
sentti h̃edi instituto d; eu incu
rit h̃editatem adire. l. cui ti nolit
cum iam sit hoium uolũtates quorũ
aliq necessaria tim cum q dã ueratẽ
quorũdã eis alieni cumulata uilocuplet
uidatur h̃editas quor oĩs tu ẽt ⁊
sinudiam quor dã ĝrã ficem uolen
tiũ h̃ũc quib; h̃editas relicta ẽ susp
hone ti suo ᵍ
ᵍ Recãuit. ᵍ Set et qui magna p̃ si hic ẽ
dignitate. l. aucte h̃ẽ nõ uult adire
natiũ. l. euis aut h̃s ũuilis a corpe q
sui fecit h̃editatẽ restitue cogetur.
ᵍ Item ᵍ Recusare aut nõ tm p̃sentes
sed etiã absentes. l. p eplam possũt ti
aut ẽuissilus absentes possit dicere
tũ sui tcionẽ quor tã uolũtas tũ

s qui quadringenta. ⁊ c. s. acursius do.
ᵇ Dicent. ut. s. l. prox. acursius doctor.
ᶜ inni. i. finni. acursius doctor legum.
ᵈ Cum filius o putatio. s. de liberis ⁊ post. l. sui acd.
h̃s. insl. si in. q. quãtam. gl. clemens. ⁊ del. sig.
testamento. C. apud. acursius doctor.
ᵉ Diuidantur. ⁊ c. ut tetis abh̃de. p. fal. acursius.
ᶠ Fideicomissarius. s. sepmus.
ᵍ Legatarius. s. titius. acursi.
ʰ Cum sponte. s. cc. ac. a ptore ut in nostro casu. acur.
ⁱ Exceis. s. sempronium. acur.
ᵏ Exceis. s. sempronius. acur.
ˡ Legatarius. s. titius. acursi.
ᵐ Plus fere. secus in fideicomissario universali. cu
sit heres. aprimo. quia ille plus fere. ut. j. e. l. ex
asse. in. ⁊ facit. C. a. ti. ussa. ⁊ l. ⁊ d. C. sus. ... s.
de aut. ar. le. l. f. inst. acur.
ᶠ Dicta est. s. q legatarius non plus fere. ⁊ sic ag
missario q luctus e qrã. eu suspecta ab h̃de ẽ h̃
dita ⁊ c. ... acr. ... ut. no. C.
ᵍ Mulus. s. e. l. i. C. fily. s. quod de ad. l. fal.
ʰ ali. ignoz restis cessat fal. ... ⁊ fac. s. t. l.
i. C. ... acursius.
ⁱ Ex omib;. h o stat. ⁊ ex omib; detrahit. h est. i
sua electe deducãt legata ⁊ a soluat resta main.
an oia simul restituat. ut. j. e. cogi. ⁊ m. ... s.
h. e. cu h̃des deductis. acursius.
ᵏ Res q. Raccipe si pretium ad eum puenit uñ q
uuesti n̄o possit. puta q sponte alienauit; secus si
necitate cogente. ut p legatarios ⁊ ... ut. s.

j. e. recusare. ⁊ si fisco. alij h̃nt tu seat ad fiscũ. ⁊ ... p
p dignitate. si publicata ñ eet h̃editas. ac. ᵘ testari. ...
ˣ Indefendit. sup quo pot distingui. an dicatur ...
d; iudicare si ab alio ⁊ palã ... si aut̃ clam. ...
... acursius.
ʸ Alia. ... acursius.
ᶻ Quia potest ... timens. ac. ...
ᵃ Cogatur. picculo aut̃ ... ⁊ facit. C. e. l.
... in alieno picculo. ...
... acursius.
ᵇ Timentiũ. semp regere uoluntater. et regulariter ... est ex
causa ... acursius.
ᶜ ... acursius.
ᵈ Set et qui. ...
ᵉ Quel. ...
ᶠ ... acursius.
ᵍ Recusare. s. adire h̃editatem. ...
ʰ ... acursius. ... acursius doctor legum.
ᵏ Certior. i. certa. acursius doctor legum.

Item quando alienauit res seculares que non ... ut qsic. ut hic nam non misit ius h̃
ditarium ... si testa ... restituta h̃editate non uendicant ue
alienatam. ... quia ... riculo ... alienatio ... quod ... hoc ... accatio ... forma

sancium adire et restituere hereditatem
si et tenta aelex p̄ sui eorum nō ē necessaria
intervenire auctoritatem de herede insti-
tuto senatum loqui in quorum curam
est apud iulianum tam ad intestatos
lectum ē, h, ē uniuscuiusque ut tenemur
ut h se. q. ad intestato s quorum perti
net quorum sui uiri sui honorarii sit
successores. Sed ad filium qui impubere
ē h se. q. tenuit. necessarius quorum neces-
sarius ut a ptore opilantur immisce-
re hereditati sic etenim restituere et si se
cerit transmisisse uidebuntur actiones.
Si fisco uacantia bona deferantur nec
uolit bona agnoscere et fideicommissum restituere
eg similiter erit qui uindicauit. sic fisco
restitutionem faciet. Et si minimam
hereditatem suspectam dicant heredes
instituti. distulerint cogi eos agn-
oscere hereditatem et restituere. idem quod et
in collegio dicendum. Titius heres
institutus sempronio hereditatem substituto
rogatus rogat ē ipsi sempronio here-
ditatem restituere institutus suspecta
diceret hereditatem quaeritur an cogendus ē
adire et restituere hereditatem et deliberan
dum. sed uiuus ē cogere iudicium ei conpetere. quae-
ritur sempronii ter et restituere mag
quam ex constitutione hereditatem habeo
legatus in libertatibus honoraria
... ratum tertium legis dicit. item
fideicommissaria hereditas relicta ē et
deinde si quis sibi ab alio loco restituere
hereditatem iussit et ... et suspectam
eam dicat. uilianus scribit co-
gendum unicum esse sicut ... ei qui in die
rogatus est restituere.

Mecianus. Sed et si sententia ē impedi-
or quominus adiret explicandum necessaria
erit rem habere deliberandi si institu-
tus esset licito. praedentibus non erit coge
tur antiquum si ei pretium offeratur. sed et
sententis et dignitatis tuo hic ... et
quo non si morbo applicatur alterius
nisi fuerit adire. nomine uel ... suspecta
... testibus ferre

Paulus. De etate quoque uiuere ... hac
actatem ei eo ... nec nec etiam ab turi-
ipsi. Sed et si alio loco uirtute ... ex fide
iussu est adire et ei publice causa absit
eque cogendum adire hereditatem
et restituere ... ubi ab eo pl
ane sicuti tempus praecedit ad deliberationem
tempus et impetrauit de tempore quod
deliberationis adierit et restituerit heredi
tatem non uidetur coactus si sponte se
esse nec in suspectam coactus a
dit si sponte post deliberationem quasi
si suspectam dixit possit dici non sibi
expedire adire hereditatem. tunc h
enim oportere non esse soluendo. Sed pro
ficere eum oportet et qui non putauit
expedire hereditatem adire. Et
quis bona deferente incaluit. fuit h
scriptus pendente condicione ... agit
tamen si praeterit sit restituere hereditatem.

Paulus. Sed et si ante diem ... quod
nem restituta sit hereditas non transit
utiles transeunt actiones. quod non ita testa
tus hereditas ut testator rogauit
si plane postea quam extitit quod dici
et uenit si tantum h ... restituere here
ditatis benignius ē nulli. tunc tra
nsferantur tunc in diuidendo actiones.

Ipsi. Apud iulianum relatum ē si
legatarium fuerit. heredi instituto le
gatum. si h ... nec ... suspe
ctam dicat. hereditatem nec pecat le
gatum offerre ei oportet quod inutiliter
legatum a fideicommissario deinde coge
dum eum nec illud admittat. uilia
nus ut ei hereditatem non aduisse
gratia ... pecat adit. sed enim
si magis arbitratur fideicommis-
sario eius praestandum. Et si alius quod
sua interesse diceret non cogi adire
nisi ei dampnum uel lucri a fideicom
missario satisfiat. uel a praetore hono
rem ... recusat. Et iulia
nus ait si duo sint a patre instituti
cum filio eius impubere et ... substi
tuti filio suffecere ei qui fideicommissum

tabulis potuit ex trebelliano cogi adire et restituere hereditatem. Ulpianus. An

in secundis tabulis acceperit fideicommissum ex heredibus institutis cogere eum prius hereditatem adire ... confirmatis quia pupillus ... ab his restitui possit ... pecuniam ... eadem ... pretorem ... videndum est ego puto absentem ... fideicommissarium non cogi posse heredem institutum adire et restituere nec heredem ... oportere ne forte in damnum moretur et ei ... pretorem succurri ... sive non decesserit ... decesserit fideicommissarius cui restituatur hereditas ... exemplum aperte ... rescripto divi pii ... exemplum ... decedere ... heredem institui ... et libertatem ... albie directam eique filiam per fideicommissum reliquit ... ut filiam ... si ... alibie filie restitueret hereditatem ... suspectam diceret hereditatem ... rescripturum adiuncto ... compellendum eum adire hereditatem quo adeunte albine competituram libertatem eique filiam tradendam ... tutorem filie ... eaudiuum quo auctore restituat hereditatem filie statim quemadmodum si ... fuisset ei rogatus restituere cum ad legitimam etatem pervenisset ... quod eveniet si ante decedat ea cum fideicommissaria libertas et hereditas relicta est nec oportet damnum ... ei cum qui rogatus adiit hereditatem ... ut si quid ... sit proinde ... tione ... ac si his ei non ... scilicet ... divus pius ... heredi instituto ... adiit ... ex emptum ... sicubi eveniet ut restituatur fideicommissaria hereditas ei qui compulsus adire et restituere sibi hereditatem.

Papinianus. Set cum ab herede pro parte instituto

fideicommissaria hereditas ... condere relicta esset impuberi ... rescripsit non eo ... pupilli ... inveniendum ... fideicommissarium ...

Ille a quo ... fideicommissi restituere causari quidem non ... ne ... nullum damnum sit futurum ... ostendit ... non desideratur heredis ... Et si de testamento aliquid ... non dicatur si suspectam dicat hereditatem ... testamenti ... condere non erit audiendus. Quod si ... fideicommissi ... tempore ... fideicommissarius ... Et si fideicommissarius ... plurimis ... sine hereditatem ... fideicommissi de longinquo ... deliberet ... de quantitate ... fideicommissi ... audire nepotes ... decedere fideicommissarium decipiet. Et presentium ... requirere ... quis cogatur adire et restituere hereditatem. veluti si pretor ... consuluerit ... institutus suspectam hereditatem dicat an cogi possit adire et restituere hereditatem ... pretorem quidem ... consulere ... consulem ... in ... sed si ... solet pretorem eos ... si ... hereditatem pretor ... institutus suspectam dicat ... hereditatem se cogere non posse ... suspectam ... cogentes ... in omnibus casibus ... principale auxilium prestandum est. Et si quis filium ... pretore cogere ... suspectam ... hereditatem adire et restituere.

Hermogenianus. Namque adiuvari ...

si iniuste — a Si quis repudiavit justa causa . si fideicommissarius vult eam adire suo periculo . ut supra e. ... qui potest . si pro se nullus maior repudiantis potest . postea adire ut C. de re ... pupilli . hic ... si hec filia sunt in eodem statu . al' se ...

b pupillus . qui erat a fideicommissarius ... pupillus ... heres institutus ... cogi adire ...

timet et non sequitur fidem praetoris. Sed et cum repudiaverit hereditatem, cogetur adire et restituere hereditatem, quamvis iniuste esse allegaverit. Pupillus si tam neminem erunt non obtemperare praetorem neque eum pupillum restituere nisi ex causa, ut divus Pius rescripsit. Si quis ex Sc. adierit hereditatem et testator ex Sc. Trebelliano ... quaerendum est an praeditae esse ... sed tamen invenientur qui in Trebellianum non adita per se hereditate ... Iulianus libro XL scribit et sequitur eius ... confirmari quod Sc. in Trebelliano ... nemo enim dubitat et legata praestari ... hereditates committere et cetera quae cum ... sint intestato praestari ... velle ac si sua sponte ... hereditatem adiisset. Qui compulsus adierit hereditatem, sicuti ceteri omnes ... itaque hoc quoque eum ... non possit ... quia tamen restituere ... item in Iuliano ab imperatore nostro et divo patre eius rescriptum est. Non omnis autem suspecta hereditate repudiata ... cogetur adire et sibi restituere ... si suis demum ad quem actiones transire possint. Nam et aequum est ad hanc ... cogi adire hereditatem ut emolumentum quidem hereditatis ... ipse vero honoribus hereditatis ... Quare si fideicommissarius ... coheredem ... hereditatem ... ceteris ... restituere ... si quis bona rogatus sit restituere ... vel peculium ... cogetur ... vel universam rem meam ...

Paulus. Vel fideicommissariorum vel omnium ... Cogi poterit ... si prior ... rogatus et si facultates ... et si quicquid habeo et si censum meum et fortunas meas et si ... meam et substantiam meam ... vel peculium ... cogetur ... si tu rogatus ... ignoro ...

et huius mercatura dubitare videtur ... dicere quem ... successionem ... sunt ... mandetur ... successionis ... ideo non ... fideicommissum. Sed si quis ita legaverit quidquid ad te ex hereditate bonisve meis pervenerit, id rogo restituas, cogi potest adire et restituere hereditatem ex Trebelliano Sc. quamquam pervenire ... deductis honoribus ad aliquem pervenire. Et generaliter dici potest ... cogi adire et restituere hereditatem si de ea quantitate fuit rogatus ... si de universitate ... appareat nulla quaestio est qui suspectam dicere cogi possit sui sponte adire ex Trebelliano ... Inde quaeritur si quis hereditatem rogatus sit restituere deducto aere alieno vel deductis legatis an suspectam dicens cogi possit adire et restituere hereditatem ... magis quod ... hereditate ... restituere sit rogatus et sunt qui putant ut ... deductionem ... deducta quantitatem ... si fundum quis deducto aere alieno vel deductis ... rogatus restituere ... rogatus ... dies ... alieni nomine ... Sed et ... ex Trebelliano Sc. ... fideicommissarium ... cum heres aere alieno vel legatum deducit ... a creditoribus vel legatarius restituta sibi hereditate ex Trebelliano ... non ... ab herede ... hereditatem defensum ... Si quis heres institutus sit ...

n ... no. q. largius h' accipit nomen bonorum quam alias ... accipitur deducto aere alieno . ut s. de iure do. l. mulier ... si l. subsignatum ... bona ... ut ... legatus ...

o ... substantia ...

p pecunia ... senatus ...

q Cogi ... ut s. e. ubi ... ac.

— r ... pre. no. sic s. ... ul. ... si ... ut ... i. si fic.

... cor. hii sensit ... possit es alienum separari ab hereditate ... ut C. ... act. l. fi. ... qui restituit heres remanet ut ... sit ...

c ... d ... fideicommissarius post restitutionem ... e ... aliena ... f ... nos. e l. marcellus ...

precedit et non fit deductio aut precedit legatorum et eius
alienum petitio. et tunc cavetur. ut no. de co. §. pop. Sed
dato quod heres solvit non ne ipso iure liberatur fideicommissarius
ad quod ergo
cavetur. responsio.
quidam ex
habitanti.
quod non placet.
ut s. de p.
ama. non co
gendum. infra.
fideicommissarius vel
uterque solus
partem re
stitui. dy.
§. dic proprie
suptus li
tis posse com
mitti. vel quia
prope sedes quia
non possunt
probari so
lute probatio
nem. vel ergo
lite. 9. contra
heredem ac
ditoribus
restituit he
reditatem. et
unde utiliter
imponitur
heres tollit quia
ut de usufructu
accrescit. fc.
liquid ibi non
fuit adiecta
pro quo
ta. dy.
pro quota
adiecta fuit.
dy.
heres
institutus.
insolidum.
totam
hereditatem.
dicat. i. in
stitutum.
cogit. fac.
s. e. l. i. §. sed
et quot. et i. ar.
pr. §. et §.
metianus
et §. idem me
tianus et s.
de testamento mi.
sicertare. §.
infra. et de acqui.
her. si hereditate.
et de opis. l.
si ita scripto.
infra. et s. de ad
mi. tu. cum
quod. et s. de peti.
in causa. in
prin. acur.
sed et si quis
adeum. ro
gantem. et
sic habet locum
trebellianum in
utraque ut
subicit. Si
autem dicas
quod pervenit ad
rogatum
non valet.
ut ex trebell.
sed iure fideicommissi.
ut i. e. ex facto.
§. i. et l. ita
tamen. C. trebell.
et §. ?endo. et
Item quod subi
cit ex trebell.
transire act. e. 9. i. pr. §. sed sol. ut ibi. ac. l. i. §. sed
totamque. ut s. pr. §. et ero quod dixi. s. e. et quot.
sed et si miles quis. s. heredem universalis institutus.
ytalicas. s. tantum vel provinciales. s. tantum. acursius.
dicentem. heredem predictum militis. acur.
et restituere. s. totam. ar. s. l. i. §. sed et quot. sec. in pagano.
ut s. e. l. i. §. et generaliter. ac. gant. nam et paganus potest i
institutire pro. immo non esse restituere heredes ex certa re quod
erit in totum si non sit alius universalis. et petunt ei actiones
ut s. de her. vel act. vend. l. i. §. si ex fundo. et l. ex facto. in prin.
Sed ?do. si litigato non transit ad paganum. Item in milite

et rogatus fuerit hereditatem non resti
tuere totam, sed partem restituere, vel si a
duobus restituere sit rogatus et alter e
orum velit sibi restitui hereditatem,
alter recusat et senatusconsultum in-
vocat: casu et honerari eum quasi su
spectam hereditatem adire, totam
hereditatem transire ad eum qui a
dire cogit. ¶ Sed et si quis non heredi
tatis suae partem sed eam dimittere
rogatur heredem suum restituere
sit hereditatem scie quae ad eum per-
venerit vel totam vel partem eius, heres eius
institutus suspectam dicat, pla
cet illud ex Trebelliano transire
transire actiones. dicimus pro rata si sit
recta dicatur hereditas cogendum
heredem institutum adire et restitue
totam hereditatem ad eum cui resti
tuitur perinde. ¶ Sed et si miles rogavi
t eum res quas aliquas italicas restituere
vel res provinciales dumtaxat suspect
am dicentem cogi adire et restituere ita
autem elegantem Maecianus l. vi. fi
deicommissorum ait quia res exercendo
in alios heredem restituere per quod
actiones ei dabuntur pro rata. Sed et Tre
belliano transibunt actiones si et quam
in spirateat eum qui habet heredita
tem bonorum quasi ab aliquo obve
nerit. et quamvis aliquo religiose habet re
stitue rogatus ex Trebelliano transeunt a
ctiones. idem tamen contra dici debere ait
in testamento militis, nam si necessario mi
litibus: cum militi licet in separ
atas res bonorum in et si pro fideicommisso ab in
stitutis heredibus id fecerit quod admi
ttetur Trebellianum sc. ¶ Sed quid
duos heredes instituit, eosque invicem
substituit et ab utroque petierit sine
utrumque suam partem sicut hereditas
sua ex parte dimidia restitueret
alicui post quinquennium. et si unus su
spectam sibi hereditatem dicit fi
deicommissarius autem desideret suo peri
culo adire hereditatem, censuit se

natus sit ambos heredes alterutrum cogi
adire hereditatem et fideicommissario
restituere eam ita ut fideicommissario
competant actiones sive ei actiones competeant
quasi ex Trebelliano restituta hereditate.
Maecianus scribit eum qui ex fideicommisso
abesset et presens desideret suo periculo a
dire hereditatem translatis in soli
dum actionibus: melius quia cogit absen
tes quasi si velit fideicommissum suscipere
a presente petunt consequenter aut necessari
tam eum qui cogit retenturum adiu
suis fideicommissarios suos. et sic nec hi
pereunt. ¶ Idem Maecianus quaerit an is a
duobus vel pluribus rogatus restituere here
ditatem cogente aliquo adire possit
et in hoc quo non id desideraverunt
portionibus Falcidiae beneficio uti sibi
ipsi quorum desideraverint sibi restitui suis
similiter cum eorum successerint id est heredes
dicimus utrumque sui in tantum transferat a
cum qui cogit consequuntur dicto esse
retenturum amisisse eum qui coactus esse
et quod solidum actiones transeunt in eum qui co
git, plane si postea fideicommissarii
si non ita coegisse ut tota hereditas
in se transferretur ei ceperint certi desidera
re sibi restitui hereditatem dimidiae Fal
cidiae eum uti posse recte. ¶ Maecia
nus ait multum interesse utrum totam
restitui hereditatem sibi fideicommissa
rius desideraverint an tantum non totam partem nam
si solam partem transferri in residuo Fal
cidiae locum esse. si tota hereditas tra
nslata sit cessat his legis beneficium.
¶ Si filio duorum rogatus quis sit resti
tuere hereditatem et unus partem su
am si suspectam dicat hereditatem
cogi possit et non est dubium partem
ei filio per praetorem cogi posse e. ¶ Sed et
si de fideicommisso ad castrense peculium
filium spectabat et filiusfamilias sit, sive
quinquennium restituere sustinebat ali
one quo casu dico quod praecedit multo
magis dicendum erit posse eum postu
lare ut pater suus cogatur adire vel resti

pro vel. ac.
vel fideicommis
sarios. dy.
volente he
rede de resti
tuendo ro
gato. dy.
idem § quod
superiorem
restitueren
do rogatum
dy.
pater dy.

s. quod quo ad certa videtur intestatus. ut s. de testamento mili. l. si miles
unum ex fundo. acur.
transibunt actiones.
facta restitutione quod totius hereditatis ut dixi.
ut i. e. sive in prin. acursius doctor leg.
solutio ibi.
t hereditatem. sibi de
latam. acur.
u heres. separata actionis
bonis. acur.
x non transeunt. immo
transeunt. ut s. pr.
§. quod est s. so. hic corrige.
vel ibi hereditas iam
est quo a dirim pervene
rat ad rogantem hic
pervenerat quantum ad
heredem. vel hic non trans
mittitur non aditam. ut
C. de caduc. toll. §. in
novissimo. sed non pla
cet. quia hic ipso quod alii
reliquid videtur adire.
ut C. de inf. deli. l. si
anna. vel sed hic dic. quod
s. hereditas delata fuit
velut quota portio
bonorum. hic non. vel erit
speciale in milite. licet insti
tutio valeat vel con.
est in pagano ut dixi.
y res bonorum. puta ali
um in paganicis et ali
um in castrensibus institue
re. ac. fecerit. puta u
z do unum rogavit re
stituere castrensia. ali
um paganica. h. ac
ea. s. tota et est ante
quinquennium per coactionem.
alias non an. ut s. e. ap.
§. antistia alii dum tantum
hic adveniente quin
quennio restitutum non an.
ut ar. i. e. si pa et tro
m. §. imperator. ac.
metianus in solido.
quod sit non dic. ut s. e.
l. i. §. sed et quot et §.
si. h. ac. possessor rex
a petat. non vis quod r
ipso iure habet. ut s. e. l. hunc.
i. §. sed et quot. infra. ac.
b fideicommissarios debet
dic. ut s. e. l. i. §. si. i
fac netat. et est et deo §.
sed et quot. nescita. ac.
c quia non heres. heres ?. nam
non plus unus habet succes
sor quod auctor. sed si sponte
adiisset potuisset retinere
ut i. e. ex asse. infra. et fac.
C. e. non vis. infra. et i.
pr. §. ac. annus in
d si mihi bonorum. s. sal
tim. acur. ferunt. non
e succes ergo pater et
fideicommisso. morte fideicommis
sarii ut dixi. s. e. apud.
§. utrum. Sed an morte
rogati dic. ut s. e. ille.
§. i. infra. §. h. ac. Sed quid
f qui coegit. potuit
cogere cui pars tantum sibi.

deleat. re. ar. quia ab initio rogavit heres fideicommissum. et sic in pena institutio ar.
vel mis. e. §. si. Sed est etiam item si non neget. ut s. pr. §. et i. e. ex asse. et s.
e. l. i. §. Sed et quot. dic quod est electione heredis velit totam restituere.
ut in damno non remaneat an partem petentis tantum. ut no. s. e. l. i.
§. sed et quot. petit quod presens non exeretur dabit pro absente. ut ar. i. de reg. retardabitur
iur. l. non de alteri. et est. acursius doctor legum.
g dicendum. quia reliquam partem sponte adiit. acursius docto.
h fideicommissarius. cogens. ar.
i si tota. consentiente herede ut dixi. acursius doctor legum. ac.
k si filio et alterius. s. duorum. acursius doctor legum. acursius.

775

ad trebellianum trebellianum

[illegible]

tamen cogere velit suspectam dicentem esse restitui sibi velit. Sed et si dixerit quorum interest restitui nolit suscipere, nolit enim hereditatem. Item non. Si pater filio quem in potestate habet rogetur restituere hereditatem, an filius patrem suum si suspectam dicat hereditatem cogere possit? Et non est dubium patrem a filio posse cogi, si ad fideicommissum ad castrense peculium spectat et filius fuerit qui invitus militie sustinuit actionem, quo casu petit multo magis admittent posse eum postulare ut pater suus cogatur adire et restituere hereditatem, amicus contra obsequium patris debitum videri quod desiderat. Et si a suo suo rogatus sit eum libertate quoque hereditatem restituere. Et si in directa data sit libertas sive fideicommissaria dicat pater eum a suo suo non posse cogi adire hereditatem quemadmodum si servus adire cogitur tamen prestare fideicommissariam libertatem et hereditatem, idem Marcianus libro VII fideicommissorum scribit. Idem quoque si quis servus sit domino cui ex eadem conditione an possit cogi adire hereditatem maxime si proprio suo servo servitutem aliquam si sponte adierit cogetur prestare fideicommissam libertatem et hereditatem restituere non oportere sub incerto conditionis committere se actioni hereditatis. Hi qui solvendo esse non possunt et instituti heredes et rogati restituere, sollemni adire hereditatem et restituere cogentur, cum nihil honeris apud eos remansurum sit. Et si ego libertus instituus et rogatus sim me uno testimonium vel alii legitimum fideicommissum libertatis ... hereditatem restitui incertum fideicommissum sit in facto causa reddetur. Stichus inopem cogere adire et restituere hereditatem, cui aliquando adire pro luminaturis est nam ex eo uni et heredibus legato per fideicommissum erat ab eo libertas data et ab altero

hereditas. Eum si non prius excepisset actio decreti in hi libri sententia. Sed simul seo Theodoro et parte herede institu to ipso Amphilo testatore legatus est. Eum Theodorus postquam adierit hereditatem prius quam eam heredem eius Pamphili adiretur hereditas ad iustam libertatem perducere obligari cum causam res perducta est. Is qui legavit intestatus esse non posset hereditate postulante decursus est neque illud usque periculo eius adire ex causa fideicommissi hereditatem restituere.

Item Et scio tractatum est an per filiam ... deinde omnium rogari quis possit ut aliquem heredem faciat. Et senatus censuit rogari quidem quemquam ut alium heredem faciat non posse effectum; nam id ei per hoc rogasse ut hereditatem suam ei restituat, id est aliquid ex hereditate sua observatum est ut ei restitueret. Et Iulianus autem libro XL digestorum fideicommissum tale valere dicit: fideicommisso ut hereditatem tuam restituas cuique. Et si is qui rogatus est a tantum his instituit. Et non tamen tantum si heredem quoque testamento rogatus ut heredem faciat aliquem, tamen si legitima actio illi aut quid aliud reliquerit, nam iubentem si quid erit obligati quemadmodum eo competit. Et si quis cui petit ut illi des aut illi fideicommisse relictus aut illi libertatem sive hereditatem fundum sive. Nam in heredum munere senatus censuit ut hereditate fiat quoque idem erit accipiendum. Et si quis rogatus fuerit ut si sine liberis decesserit restituat hereditatem Paulus libro VIII responsorum scribit: naturale filium efficere ut deficiat conditio. Tamen libero eo cum illo libertus scribit tamen fuit ex eo naturales liberos esse non voluntatis quod videtur esse de quibus ubi testator senserit. Sed hoc

[illegible]

[illegible]

ex digniente ꝛ uoluntate ꝛ ex ꝯdi(tione)
eius qui fideicommisit accipiendi e
rit. Ceterum tractatum memini ro
gabat quidam mulier filius suus ut si
sui iuris decesserit restitueret he
reditatem patri suo. Quero filius postea de
portatus fuerat filiam liberos susce
perat queritur utrum fideicommissi condicio
defecerit. Nos quidem diximus conce
ptos quidem ante deportationem liberos
postea editos efficere ut condicio
deficiat. post deportationem uero susce
ptos quia ab alio non pertinere maxime
cum etiam bona eius sua quodammodo
tantum fisco fuerit uendicanda. Ticius ro
gatus fuerat filius suus ... cum ex bus
noluit restituere hereditatem pap. l. v. ...
... deportato ei tribuit eligen
di facultatem cum liberis fratris fidei com
missum restitui uelit. Et si frater
pene fuit ꝯstitutus nullo autem ꝯcepto
filio iam pere ꝯdicio non potest. Disce
ssisse enim sine liberis uidetur. Sicut decre
dat electionem ullam quam papinianus
deportato dedit hunc dare non oportet.
Si quis autem susceperit quidem filium
tamen uiuus amiserit uidebitur sine lib
ris discessisse. Sed et si naufragio uel ru
ina uel agressu uel quo alio modo
simul cum patre perierit an condicio de
fecerit uideamus. et magis non defeci
sse arbitror quia non est uerum filium ei
superuixisse. Aut enim filius superui
xit patri et extinxit condicionem fideicom
missi. Aut non superuixit et extitit condi
cio. Cum autem quis eorum prior de
cesserit non appareat extitisse condicio
fideicommissi magis dicendum est. Cum
quis ita fideicommissum reliquit fidei
tue fili committo ut si sine liberis he
rede in morte restituas fratri tuo here
ditatem. iudi cum de liberis sinisse di
uus pius rescripsit. et ideo cum quidam
sine liberis sed cum diuus pius rescrip
sit et ideo cum quidam sine liberis decedere
... ab intestato tutior fore

sessorem huius ... extitisse condicionem fideicommissi
rescripsit.
Idem. In fideicommissaria hereditatis
restitutione constat non uenire fructus nisi
ex mora facta est. aut cum quis specialiter
fuit rogatus ut fructus restitueret
plane fructus in quartam imputantur
ut est rescriptum. quotiens quis rogatur
hereditatem restituere id uidetur rogatus
reddere quod fuit hereditatis. fructus
autem non hereditati sed ipsis rebus accepto
ferunt. Et si legatarius sit heredi uel
ipsi uel rogatus sit hereditatem pro ra
tione hereditatis restituere id non solum de
bere eum restituere quod ab herede acceperit
sed etiam quod ascenderit ei relictum fidei
commissum credit. Et ideo diuus marcus de
creuit. Verbis pure fideicommissum re
latum est si adiectum sit rogo de fi
lio tuo facias ut ad eum perueniat.
rescriptum est inde non id tempus dan
quo ceperit pater sui iuris fieri. Et ideo
rogo uenit ei hereditatem meam cum
uolo perueniat ... sc. trebell. in eum
inter eum cui restituta est hereditas ac
tiones competere. ait atilio (?) ... accipiendum
est rogo hereditatem meam restituas. si
ita scripta fuerit. sed quia sunt quibus
nobis dum tempus sit ut hereditas
sua restituatur. Et quidem dixit lib
dis ꝯfirmanda uel rebus hereditariis
inuentis factis sunt imputanda hereditas.
Idem. Set et si ad tempus quo uxor fu
erit legatum relictum sit uxore pig
nante decesserit ad heredem suum tra
nsfert legatum.
Pomp. Heres cum debuit quartam reti
nere totam hereditatem restituit sine ca
uit sibi stipulatione pro ista sibi in eius cē
aliquid aut illis qui retentionem qualiso
talis habuit omittit. set eum posse ter
hereditarias retentionem uel repetitio
... ex ... agentem do ... ex
cepte ut posse eum de bitore uti de mi
... ne solueret
Idem. Mulier que duobus filiis in potestate

[illegible]

in potestate patris relictis aliis nupserit eo
rem maritum heredem instituit eumque
rogavit ubi sine liberis post mortem patris eorum
hereditatem suam restitueret. Respondi: cum
omnia supra dicta eisdem emancipatis li
beris ex parte suo nutrimentis restituisse here
ditatem dicebatur. Mortale ex his fi
lius uno prius decedente quaerebatur an
is qui superest ex filiis partem fratris sui
restitutam petere possit, qui primam ei data.
Scaevola. Divum Marcum in auditorio de huiusmodi
specie iudicasse refertur: Brasidas quidam Lace
daemonius vir praetorius cum filiis suis ab
uxore divortio separata si morte patris
sui iuris fuissent effecti, si fideicommissum relictum es
set eos emancipavit. Post emancipatorum
fideicommissum petebant dedisse. Et divum Marcum
rescripsisse fideicommissum ei praestandum in tales
tamen nos voluntate, quamquam non edidat pa
trem eos emancipaturum distulerat in mo
rtem eius fideicommissum non delaturum in mor
talitatem sicut emancipatur separatis fi
dei ... decretum divum m
eum esse ... fideicommissum
utis solutum. Non est dubitandum cogi
posse heredem institutum adire et resti
tuere hereditatem, sive sint relicta sibi
fideicommissaria, sive tales eidata fuerunt
cum aspernari hereditatem non debet personam co
gentis ... qui non aditum iri cum non
dum posset fideicommissum cum voluntate
possit nec directa sibi mediante ...
... libertatum hereditatis ad prae
storem ... Si heres post multum
temporis restituat cum possint die fidei
commissum sit deducta quarta restitui
et fructus ... qui percepti sunt neglegentia
petentis non in deducto definitum percipiun
dem ... [illegible]
... sub modum
falcidiam sicut ... quartam
tam ... fructus non fruc
tus cum medio tempore percepti sunt
ex modo testantis percepti intendit. Et
cum si quis rogetur restituere hereditatem
... decesserint, et alie

receperit post non cogi eum reddere
non habet culpae. Plane tenetur reddere si
eius quid dolo malo perierit, et in
Neratius libro ... scribit si sicut dixit
... non fecit ...
... neglegentia ...
... reddat ...
... reddat ...
... ex ...
... hereditatem ...
... temporis ...
... accederet ...
... heredem insti
tuisse et rogasse eum ut si sine li
beris decessisset hereditatem ... restitui
et ... marito dedisse ...
... si non liberis he
redem instituisse mariti sui ...
... posse
... sionem ... fideicommissum ...
...
... diceremus ...
... si superfluis rogata esset re
stituere ... fructus ... he
reditate ... ut inde po
...
fructibus ... eius ferenda
fideicommissum ... Trebelliano locus esset
non sufficit de hereditate heredem rog
atum esse ... rogari oporte
... portio hereditatis fiunt
legata legatarii posse ... portionem
hereditatis placet nobis rogari ... fu
erit hanc partem restituere ...
non fieri ... ex ... nec
quartam retinuit.

Quaeritur praefecturus ...
... heredes coheredes sibi suis restituere
hereditatem iubet ...
... in fideicommissis ... in hereditatem
... distribuenda esse ...
... quibus fideicommissum ...
... fideicommissum ...

[illegible]

honerit. ut inst. de suc. lib. § si enim. si olim in dimidia potemt grauari. liberis et parentibus libertis non aliis. ut. s. de o. dict. § de suis. et de l. ij. l. cum patronus et simmis grauabat potat omittere ex testo et cape ab intestato contra fraudem edicti. ut. s. siquis omissa cau. t. l. qui ante. § si patronus. si q. tab. no petit. patronus institutus siue adeat sui no. ut. j. de bonis liber. l. si patronus ex minore. § i. acur.

legatarios. et sic ut breuiter dicam retinebo de fructibus quod excedit. et ita omnibus quibus reddetur preter quam et tertie. s. inquantum debeat agi ex stipulatione contra legatarios. acur.

.x Consobrina. in hereditate ualente. cccc. acursius doctor.
.y Dimidia. i. ducenta. ac. .z Alteram. s. ducenta. acursi.
.& Data. quinquaginta. .9 Ceteri legata. non solum heres meuii. ac.
a Siquid. sub. uino. s. si illud quod ec. acursius doctor leg.

.p Mutata. si quid perit. ut. s. e. nam quod si qui compulsus et j. e. si el. §. f. re. perit antequam cogatur. ut hic non post. nam ibi et sponte adiret et post euictione plus quam debet restituat. dicet. ut. j. e. si pro nus aliis quod hic perit post quam coactus adiit et sic spu le. quod quia est alienum est. ut. s. de inof. t. pop. § siq quod non placet. ut dicta. l. si eius. in fi. et fac. j. de bonis li. l. p. § p. ac.
.q Si percep tis. i. retentis. acur.
.r Omni modo. al. omnimodo. al. omnimodo et utraque bona. nam neque omnino dum re. in omni modo de heres quod non haberet si non adisset. ut. s. e. qua poterit et l. nam quod § qui compulsus. et s. e. l. §. qui susp tam. et j. e. si pro ni. § adeo.
.s Restituant. i. prestent. ac.
.t Non debebit. ut. s. e. apd. in prin. acur.

nostrum sine eum fideicommisso dari
(marcellus) heredem necessitatem faciendi
est cum restituta parte hereditatis
familiae herciscundae ut in eum quem resti
tuit hereditatem i quam rest. captum
sufficietur. amittetur. Cum rog
atus esset emancipato filio restituere h
ereditatem cogi debet adire et resti
tuere quamuis filius contra tab
ulas bonorum possessionem accipere poss
it. Si promiserit parte debita h
institutus et rogatus restituere he
reditatem suspectam sibi esse dicit pu
to recte eius factum pretorem si coegit
eum adire hereditatem et restituere quia
ius possit mutata uoluntate ca
ptam hereditatem restituere. Si perce
ptis quibusdam rebus heres rogatus
sit restituere hereditatem in contra
eam adierit. an percipere debeat. et cui
quamuis pretoris adiit hereditatem omni
omodo prohibi debere. sed si quid legati
tum est sub hac condicione si heres non e
sset et suspectam sibi hereditatem di
cat. non aliter cogendus est adire
quam ut legata que sub condicione si heres non
esset data erant restituantur. non quidem
de ea condicionibus ne hoc tantum sit a
beo tam restituta fuit hereditas
nam sicut explende fidei gratia co
gendus est adire hereditatem ita
ob id ipsum dampno affici debet non
debet. Heres ex asse erat institu
ta consobrina mea et eius fideicom
missum ut partem dimidiam here
ditatis statim publio meuio prestaret
alteram partem cum ipsa moreretur
eidem publio meuio prestaret testo
mento preterea alia aliis legata data
sunt meuius dimidiam partem heredit
atis statim percepit et cauit quam
plus quam per legem falcidiam liceret cep
isset redditurum. sed et ceteri legatarii
solida acceperunt et satisdederunt de restitu
endo quod amplius percepissent cum e
runt mortua consobrina mea

publius meuius desiderat sibi alteram
partem hereditatis cum fructibus resti
tui quero itaque quantum ei restitui debeat
utrum quod debeam super quadrantem bonorum
penes consobrinam meam remansisset nec
amplius. quinquaginta. an ab aliis quibus le
gata soluta sunt repetere quid debeam
et quantum esset quero si quid ab his
ex stipulatione percepero et quod apud consob
rinam meam supra quadrantem rem
anserat non efficiet partem dimidiam here
ditatis anque ei incremento et fructi
bus eius summe que supra quadrantem
bonorum penes consobrinam meam rem
ansit supplere ei debeam eiusque ne
partem dimidiam hereditatis quantitas
que restituetur excedat an uero sicut
publius meuius desiderant quicquid
seposito quadrante bonorum eiusque qua
drantis fructibus perceptum est restitui
ei debet. Respondit si quod supra quadrantem
penes consobrinam tuam remansis
set adiectis fructibus quantitatem partis
dimidie hereditatis que mortis tempore
fuit non minuet tantum publio meuio re
stituendum. nec ex stipulatione abhis quib
us legata soluta sunt repeti quicquam
potest. si uero fructus quantitatem
partis dimidie excesserunt. quadranti
tue et fructibus eius accedit. si uero fr
uctus eius partis que supra quadrantem
apud consobrinam tuam remansit
at non impleuerunt quantitatem partis
dimidie bonorum. ex stipulatione agi po
terit in summa id ita ponendum est ut
si omnium non quadrante excedit fructus
non tamen excesserunt ut quantitatem partis
dimidie bonorum excedat. et id quod excre
scerit retineas. Qui suos seruos
rogatus est manumittere et eidem here
ditatem restituere detracto precio suorum
hereditatem restituere debebit.

Affricanus. Ex asse heres institutus partem
hereditatis titio pure partem tibi sub condi
cione restituere rogatus cum suspecta
dicat hereditatem postulante me

b Non efficiet partem. s. sa. ducenta. ac.
c Remansit. c. ut quinquaginta.
d Desiderat. petit enim meuius. cc. et ut in prin. § dixit. quia tamen quinquaginta cum fructibus faciunt. cc. et etiam excedunt desiderat et hoc quod excedunt. acursius.
e Fructibus. nam quartam quam retinet et fructus dicitur heres habere. ut. s. mulier. § si heres. ac. puto s. ec.
f Adiectis fructibus. si quo hic sub. et si adiectis ec. et de suis fructibus de quinquaginta. ac. minuet. s. quia
g Non. e. s. quadrantem hoc est quinquaginta. et sub. nec excedit. aliter secus esset. ut. j. pr. re. acur. nec hic et
h Accedet. agetur. ex stipulatione. acu.
i Agi potest. s. contra legatarios. sed quid in quantum quod sunt. certa quod. re. tertia sit medietas hereditatis relicta meuio sub condicione qualis. cc. tanto minus ualens meuio. quam alia medietas pure relicta. eidem et in quantum ex his eis fructibus heres habuit in medio tempore. quod pone ualuit quinquaginta. est quod tale ac si meuio. cc. item. e. l. eidem. item legatariis. alia. j. secunda relicta. summa quarum est. ccc. de quibus ut patet octaua contingit legatarios. ut. s. ad. l. fal. l. quod quadragenta. § f. et l. circa detrahant ergo. c. pro quarta trebell. et sic ex residuis. ccc. octauam legatarii. et septem partes meuius habeat. quod octaua uidetur esse. xxxviij. et dimidium. quod ergo plus habent restituent ex stipulatione et dabitur meuio nec lugeant legatarii quod ab eis reuocatur. quia si fructus quinquaginta qui penes heredes remanserunt suppleant medietatem. sane ipsi relevantur. ar. s. de usur.

m. l. cum q. item no. q. l. legata fuerunt honore heredis. et sic heres repetit. aliter fieret legatariis iniuria. s. si a fideicommissario essent relicta. cum cum et si soluta non essent agerent. contra fideicommissarium. ut. s. e. l. qui quadringenta. item op. cum heres percepit iudicio testatoris fructus ducentis et sub condicione relictis ut quare non debeat restituere. ut. no. s. e. in fideicommisso. in prin. re. ubi non diminuit heres fideicommissum. de trahendo de rebus principalibus. sed sic et ideo deducto quadrante et eius fructibus equum est ut de ceteris fructibus suppleat. id in quo diminuebat fideicommissum. ac. enis. ut cccc bona

k Et qui suos. i. l. r. de est suos et sic posuit casum in ali ualent. c. precium seruorum est. xx. hec quidem detrahitur ut es alienum. et de octuaginta retinet quartam. et sic non habet integram quartam. de. c. quod quarta diminuit pluribus rationibus hoc intellige. ut hic et c. ad. l. fal. l. si eadem. item de quarta iure nature ut diminuat pluribus. ut. s. de inof. t. pop. § quoniam autem quarta. item item in quarta iure institut. ut. s. ad. l. fal. l. penales. § f. cum tribus sequentibus. alii habent suos et sic in suis heredis loquitur. et de quarta dic idem. q. s. ut deducto suorum precio deducatur quarta et sic est ar. contra. s. ad. l. fal. sed si non suum in prin. et de l. ij. imperator. § si legatis infi. ubi habet dampnum rogatus. sed hic heres coactus adiit unde nullum dampnum sentire debet. ut. s. e. l. quia poterit. sed numquid potest heres cogi adire per hui. suos. re. si est heredis non si hereditarius. sic. ut. no. s. e. cogi. § si et si suo. si autem alienus ut hic secundum partem positionem poterit forte cogi. secundum az. ar. c. de fideicommisso. lib. l. de lei.
l Ex asse partem. s. dimidiam. az.
m Restituit. quod sic debuit. ut. s. e. l. i. § sed et quod. acur.
n Quam. i. quantam que. acursius doctor legum acursius doctor

.u Ex asse heres. pone casum berta consobrina mea fuit in stituta in hereditate ualente quadringenta et rogata fuit ut meuio partem dimidiam pure restitueret aliam dimidiam cum berta decederet. item grauata fuit legatis singularibus in quinquaginta hec heres restituit medietatem hereditatis statim et soluit integra legata quia tamen relicta excedebant dodrantem quinimo et totam hereditatem et quia nesciebat de uiribus hereditatis exegit cautionem tam a meuio quam a legatariis restituere retro quantum haberent ultra quam eis haberi liceat per legem fal. tandem berta decessit et ego sum ei heres. nunc meuius petit aliam medietatem hereditatis cum fructibus ex hoc remanente primo. quia quantum ei debeo restituere. s. utrum quinquaginta tantum. que remanserunt berte solutis legatis et facta prima restitutione et retenta quarta que est. c. so. an debeam agere ex stipulatione contra legatarios meo quia habent ultra quam debent. ut illud de meuio. tertio si ago quia in quantum agam quarto si dicta quinquaginta cum eo quod recuperarem a legatariis non sufficiat ad medietatem hereditatis quam meuius petit sibi restitui an debeam supplere ex fructibus de quinquaginta. ita ut siquid superfuerit mihi remaneat. uel eum sibi totum quod super est dare debeam quod meuius uult. re. quinquaginta que super sunt indubitanter restituo. de fructibus autem quinquaginta dic quod aut adiuncti ad quinquaginta complent mediam hereditatis que petuntur restitui et non excedunt et tunc debent omnes restitui. aut excedunt et quod excedit retineo. aut non sufficiunt et tunc agam contra

.i. hereditas pro dio re. pro dio re sine cau. p. heredem ... debitum ab h. d. do.

—a Sue. quarte. s. heredis si sponte adisset. az. alij dicunt sue. i. tue. s. fideicommissarij. statim si habent tibi exponit. i. sibi. ac. —b Adissz. quia iuditio defuncti preceptum. ut. s. e. l. mulier. § si heres. —c Cuiuz fieri. sic. s. e. marcellus. § i. ac. ut et institutione di. instit. § videamus. —d Semissem. cuique enim nostrum accrescit pars uacans prorata. —e Ame puto. sed esse uidetur quia. ut. s. e. l. i. § idem neratius. et l. marcellus. § i. n. quam primus fideicommissarius detrahit fal. a se. sed hic non est sic. sed socius eodem gradu. item de legatis singularibus ab herede relictis detrahit fideicommissarius. quia sed derelictis a se non. ut. j. e. facta. § si quasi suspecta. et s. e. marcellus. § i. item an ipso iure. ut. s. l. i. § sed et quod. item si primus fideicommissarius restituat secundo. an primus desinat esse heres fideicommissarius. quod uidetur quia non habet nisi utiles et illas transfert. ut. s. e. l. i. § de illo ergo nulle remanent. item senatus fecit eum heredem non testatoris uoluntas. ergo idem senatus quod uult transire in se non potest facere primum desinere. at apud heredem remanent directe quas habet de iure ciuili et sic potestate senatusconsulti non potest perdere. quia nichil est tam naturale etc. ut. j. de reg. l. nichil tam. alij. ut. h. dicunt primum remanere heredem fideicommissarium. licet restituat. quia senatus non distinguit qualis est heres rogatus. et fideicommissarius. ut. s. e. l. i. § de illo. et l. recusare. § i. et sic si soluat secundo debitor hereditarius ab illo secundo liberatur ipso iure. i. qui habet utiles ab herede et fideicommissarius primo ope except. ut. C. de except. l. i. item an heres rogatus de restituendo remaneat heres. respondeo. sic. sicut heres de iure ciuili cum senatus non distinguat in herede rogato. ut. s. et recusare. § i. et l. i. § liberi et sic quedam iura penes eum remanent sic apud heredem. ut. j. e. l. quia primo de insti. et ad hoc instit. de bo. p. § quos autem. et de fideicommissis hereditatibus. § restituta. acur. priore posteriore et sollempne.

—f Siquis aliter secus. ut. C. de testamentis. hac. § ex p. ac. et de heredibus instit.

—g Ex certis. quia ualet. ut l. i. § si ex fundo. non alius sit institutus ex quota. licet non simpliciter quia tunc loco legatarij est. ut. C. de heredibus instit. quotiens. non quo ad excludendam querelam inofficiosi t. ut in aut. ut cum de. ap. co. § aliud neque distinguo pro nomine rei. ut tunc legatarius. an appellatiuo. ut tunc heres sit. quia nichil interest etc. ut. s. si certum petatur. l. certum. at ex hereditatio actio non ualet. ut. s. de lib. et p. l. cum quidam. ac. sunt uerba oratio[nis] —h Seuerus et anto. hec nisi uis in fine. l. —i Sed teneri. actione ex testamento. s. ex testamento secundo non primo. quia nemo potest decedere cum duobus testamentis nisi miles. ut. s. de testamento mili. l. querebatur. sic. C. de codicillis. l. i. et de le. iij. l. i. § ij. et sic dicimus quod ex sententia ap. qua confirmatur prima tenetur actio ex secunda non ex prima. ut no. s. de hijs qui no. in. l. furti. § i. ac. statim post quae.

—k Inserta. in secundo testamento generaliter confirmant relicta in primo uel ipsum primum. t. acur. —l Specialiter. i. nisi a generali confirmatione excepit aliquam rem quartam uel relictam in primo testamento uel siquid relictum in primo ad fideicommissarium. postea et generaliter confirmauit primum. nam non pertinet generalis confirmatio ad specialiter ademptum. ut ar. j. de uer. ob. l. doli. et facit. s. de iniusto. t. postumus. § f. et instit. quibus mo. te. infirmantur. § sed et siquis. et de liberatione. l. aurelius. § testamento. et s. de heredibus instit. l. f. acur. causa gratius. rei. pu. romanorum.

(Margin: cum uel prestitit fiat. dic ipso iure — rem contentam enim et — causa)

adire iniuncti certam ex se. quia restitui ... expeditum; contra receptum autem ... periculo sine restitutione ibi deleatur ... dubitabatur et plerique putabant non esse compellendos. nec ab herede suspectam si sua sponte adierit. sufficit autem ius tuum integrum conseruari. nec in condicionem meliorem fideicommissarium ex tuo mutari ... sic ex asse heres institutus rogatus restituere tibi eamque quadrantem sub condicione restituere rogatus sit. et suspectam hereditatem dicet. coget te me adire. quia condicio extitit semisse tibi restituendum esse. sed nec lege Falcidia imposita quod sperare uisurum me puto quoniam scriptus heres solus secundo dum restituerit.

(Margin: cum utrumque perfectum et sollempne. dy.)

Mar[cianus]. Siquis priore facto testamento posterius fecerit testamentum, etiamsi ex certis rebus in posteriores tabulas heredes instituerit, superius tamen testamentum sublatum est, ut diui quoque Seuerus et Antoninus rescripserunt, cuius constitutionis uerba rettuli, cum alia quoque praeterea inserta sunt. Imperatores Seuerus et Antoninus Cocceio Campano. Testamentum secundo loco factum, licet in eo certarum rerum heres scriptus sit, iure ualere perinde ac si rerum mentio facta non esset, sed teneri heredem scriptum, ut contentus rebus sibi datis aut suppleta quarta ex lege Falcidia hereditatem restituat his quos priore testamento scripserat, propter inserta fideicommissi uerba, quibus ut ualeret prius testamentum expressum est, dubitari non oportet. Et hoc ita intellegendum est, si non aliquid specialiter contrarium in secundo testamento fuerit scriptum.

Item. Si legatarius scripti heredis suspectam hereditatem dicat, illegatorum quoque ... accipere incidenti, quia non hic multum officio eorum ... licet deliberare se dicat, an adeat, cogendus est adire si non ... restituat. sed ut rerum suarum domini si putauerit, si putauerit sibi expedire, commodo Falcidie ex testamento utatur.

—o i. nisi testator expressit confirmato generali non trahat ad institutionem in primo testamento factam. dy.

Si non putauerit, restituat totam hereditatem nec ... bona sua etc. omnia sua rogauit restituere fideicommissario. testatorem nec nullius ... uel nec ... ex uictore ... actiones ... Si filio uel seruo rogatus sit quis restituere hereditatem patre domino uel inuito uel ignorante recte eis hereditas restituitur. sed si patre suo ratum habuit, tamen sicut ex Trebelliano senatusconsulto actiones in illum transeunt ... an non in eum ... transeant ... actiones ... heredes fideicommissarium ... aduersus fideicommissarium sunt actiones. Sed princeps heres institutus rogatus hereditatem restituere preceptam aliqua summa ... sive preceptae minus quam quarta pars esset non amplius percipere pati se debere testamentum ... Sed si sine ulla preceptione rogatus fuerit hereditatem restituere, plenam quartam donatam esse a principibus ... diuus Pius et Antoninus rescripserunt.

Item. Si cui pure libertas et fideicommissum a debitore hereditas relicta est, cogitur adire heres et adire hereditatem si suspectam dicat et restituere tali seruo ... libertas eripi ei non potest. sicut et cui in diem libertatem accepit, hereditas ex fideicommisso relicta fuit suspecta eam ... non posse adire diuus Pius Cassio ... rescripsit cum nondum ... hereditas restitui ... nondum ... uoluntatem defuncti libertate esse ... Et ab ordine heres institutus rogatus hereditatem restituere non uult ... perire et adire hereditatem si facere ... quod debet perire et adire et restituere. Si fideicommisso sit offerre fideicommissario recusante aliter ... facturum adimplere uiam ... fideicommissario ...

(Margin: pure in statuit. dy.)

— et dubitatur per quem debeat condicio impleri. utrum per heredem an per fideicommissarium. distinguendum est ut sequitur. dy.

† si uelit. sed non cogitur. immo eo nolente impletur per fideicommissarium. ut in uerbo recusante. j. dy.

r. indefinita equipollet uniuersali, sed est testamentum ex presentibus uerbis.

—b Non potest. que expectat adita hereditate. non aliter. ut. j. t. i. l. nam cum libertas. sed deficiente condicione. hic quid fiet de hereditate. respondeo. ueniditio est facienda. ut. s. e. apud. § antiiura. et j. e. postulante. item quid esset si hereditas pure et libertas sub condicione relinquitur. respondeo. utrumque differtur eiusdem condicionis. ut. s. de heredibus instit. l. trebatius. § sed suo. etc. i. pr. pr. ac. —c Si amet ei. alias si amet ei. alias si autem ei. ac.

—d Indies. certam uel incertam. uel et sub condicione. ut. et s. e. heres instit. l. trebatius.

—e Relicta sit. s. pure. acursius.

—f Esse uoluntatem. si pure. § libertatis debetur. ab herede si autem uoluntatem defuncti. ergo non ualet libertas. ut. C. de ma. t. l. § uoluntatem. sed esset quia iniuria. ut. s. de dolo. l. si filius. et s. de heredibus instit. § suus. § qui filium. et C. de opis. lib. l. mat. et de lat. lib. t. § sed et siquis. quia sunt esse solo hic accipere. § ap. sic. s. de pact. l. pacisci. et ita hic ualeret si sponte daretur. ut in omnibus sic et illo quod non est medium qui me est. ut. C. de iudeis. l. celicolarum uel dic esse nolunt esset si cogeret heres. an manumittere. et sic ad. § j. e. si patronum. § i. acur.

—g Si condicione si facta est. ut si ascenderit cap. acursius.

—h Offerente. sicut est dandum. ad quod. s. e. apud

—m Stile uel et municipij. ut. s. ex quibus. ca. ma. l. sed et si p. § f. acursius do.

—n Suspectam. et statim repudiat. ac. restituere. ut et s. e. sed si alie in

—o Iudice. quo cogitur possi. uidi. adire et impleri. et s. de iudic. sed et § i. acur.

—p Non hic. i. dum adit et restituit. —q Officio. s. legationis. acursius doctor.

—r Restituat. et hoc cum dixit se uelle deliberare. alias statim cogitur et restituere. ut. s. pr. et s. e. sed si alio. impleri. ac. le deliberare. ut hic et s. e. sed si alio. § plane. sed ipso

—s Falcidie. hoc cum dixit se uel cum huius l. cum suspectam dixit nec dixit se uelle deliberare. et statim cogitur et restituere. et non utitur. fal. ut. s. e. l. ita tamen. § quia suspectam.

—t Honera hereditaria. et facit. j. e. quia ita. § f. et de iudic. l. sed et si tu. § i. acursius doc.

—u Siquis continet. ut et j. de u. s. l. mear. et fac. s. e. nam quod in fine. ac. sic uel suo.

—x Si filia uel suo. quia habent uel suo restituatur hereditas postea etc. alias alieno rogatus quasi fuit. heredes restituere patre domino uel inuito uel ignorante non recte eis hereditas restituitur. sed postea etc. et fac. j. e. suo inuito. impleri. et l. restituta. § i.

—y Multum pecunia. quod sed potest. puto dixit testator. ut hic et instit. e. § sed illud. alias si nichil preter detrahet quartam de singulis rebus. ut. C. ad l. fal. l. ij. nec ob. s. de l. i. non amplius. § f. et l. s. ut no. s. e. mart. § res in fine glose. sicut ego quatuor portiones et sorte eligentur portiones. ar. C. quando et quibus quarta. l. ij. ipsi.

—z Actiones. hereditarie creditoribus competentes. sec in legatarijs. ut. C. e. l. ij. et no. s. e. l. i. § i. et facit. C. de sinaz pas. l. iij. sed ar. § s. quando actio de pecunio est an. l. i. § si precepto sed ubi retinet seruum cum pecunia. quia est iuris uniuersitas et sic tamen creditoribus peculiaribus secus si esset singularis uel et facti uniuersitas ut gregis. quia tunc tenet heres. acursi.

—et Si princeps. uendicatur. competitum est. licet possit si uelit. ac. italibus. ut. C. qui t. fa. p.

—9 Amplius. quod non semper. sed quando uoluit. nam ius commune cum certis habet l. cum heredes. sed quidam dicunt plane. l. quamuis debet retinere. p. l. istam. sed certe hec dicit omnium. ac. hic et s. e. l. ap.

(Margin: peculio non — pendente)

.a Sicut adire et sic compellitur adire. prius. condicio et restituere. ut § f. et l. ille aq impleri. sed a. s. e. ita tamen. § a patre. et l. i. § sed et quod. et l. sed si an dies. sed dic ut de l. ap. in fine. h. acursius doctor.

in primo. per alium ei hec potest impleri. ut. s. de statu. ho. l. arethusa. et sibi debebit heres adire et restituere. ac.

.i Remi immutatorem. alias est immutatorem. alias immutatorem. i. sicut implet fideicommissum cum est in dando ita et cum in faciendo. et hec si non habet heredem per se cogere ad factum quod potest ut dixi. et si est condicio facti talis quae possit per alium impleri. ut. C. de caduc. toll. § ne autem. ac. casualis uel facte. ut que continent

.k In potestate. uel ut turpitudinem. ut. j. e. l. facta. § si subs. et sequentibus. §. ac. sed expectabitur casualis et fac.

.l Non pertinet. ut cogat impleri. s. e. l. sed sciendum. § f. et l. s. ac.

.m Balista. appellatur. sed trebell. proprium nomen testatoris dictus balista quia forte balistarius erat.

.n Trebelliani. s. heres esto. ac. tuis sed pr. j. e. heredes mei.

.o Et fructus. no. ueniunt. fruc in primo. et de l. iij. quibus. sed hic est nomen pecunie quod largissime omnia comprehendit. sed quando stricti accipiatur. ut. C. de consti. pecu. l. ij. item ibi non est simplex uerbum quicquid sed duplicatur quantacumque. item et. j. l. pr. ubi est nomen pecunie. et tamen non uenit fructus. sed ibi est quarta hic geminatur quantacumque. uel dic hic de fructibus perceptis ante aditam hereditatem. ibi post aditam. ut. s. e. ita tamen. § i. in fine. item no. quod quantacumque etiam species comprehendit. ut. s. de legatis iij. quisquis. sed quid de usura pecunie hereditarie. uidetur idem quod de fructibus. ut. s. de usuris. l. t. fideicommissum. § non numquam et l. usure. et j. de u. s. l. usura. ac.

.p Specialiter. quo casu constat eos restitui. ut. s. e. in fideicommissis. acursius doctor legum.

q Scribit celsus quadringenta. ul' h(ere)s integra l. q(uo)d quadringenta ul' h(ere)s integra l. quadraginta. ac. r debitum integra q(uia) h(ere)s q(ua)rt(am) q(uar)te fructus in fructibus quos percepit medio t(em)p(o)r(e) in dotio testoris. q(uo)d sub monet falc. ut s. e. mult. q(uo)d si h(ere)s si nu(m)q(ua)m fruct(us) qui excedit quartam q(uarte) fructus restituit h(ere)s. iz. n(on) ut hac l. q(uo)d j. e. h(ere)des. mei. q(uo)d s. e. ita t(ame)n.

i Cum h(ere)ditas restituta. s. ulp. ac. h Si an. s. restitutionem. acursius.

k Compromissum. i. q(uo)d promissum factum inter h(ere)dem et aliquem extraneum ul' debitorem h(ere)ditarium et timet h(ere)s ne ei q(ui)... [illegible]

k H(ere)di. et q(uia) eum (con)servabit in d(e)p(re)nem. ac.

l Administravit. in quo fecit sumptus quos e. l. mulier. q(uo)d s. e. [illegible]

m Petitur. i. g(e)n(er)ale. sic p(ro)p(ri)e. instit. de sat. dat. [illegible]

[illegible]

nuitione donorum s(ente)n(ti)am impleri et necessitas impo(n)i h(ere)di ad urbe hereditatem restituere (con)tendens q(ue) non sunt in potestate h(ere)dis ad officium p(re)toris non pertinent.

Celsus. [T] Si filiumfamilias h(ere)dem instituit et ita [illegible] rogavit si cum [illegible] coloniae Philippensium, si sine liberis morietur, quantamcumque pecuniam ex h(ere)ditate de bonis meis ad eum pervenerit, eam pecuniam omnem ad coloniam Philippensium perventuram. R(espondit). et huic ubi ei p(ro)ximis de pecunia exigimus etiam fructus quos ex hereditate percepit restituere eum debere perinde cum specialiter a testatore comprehensum esset.

Marc(ellus). Scribit Celsus lib. xx. digestorum, si quis XL in dotem h(ere)s rogatus sit ab herede suo ut, si sine liberis morietur, quanta pecunia ex hereditate sua ad eum pervenisset, Mevio restitueret, si ex fructibus medio tempore XL percepit et sine liberis decesserit, heredem eius Mevio XL debiturum, tamdiu in restitutionem [illegible] fructus p(ro)ficiat, an p(ro)p(ter) novissime [illegible] qui ad fideicommissarium p(er)tinet. et quia augmentum non p(er)tinet tantum ad supplementum [illegible] XL. desunt augmentum ad eum pertinebit. [illegible] ad summam quadringentorum [illegible] et fructus [illegible] ex eius ex arbitrio. Et si eum qui arbitro novissimus et filius mortuus est proximo h(ere)ditatis (con)pinquo voluit p(ro) restitui. si simul filius et [illegible] obiissent ad propinquum et si non ostendit quis novissimus obiisset ad partem hereditatis non admitti [illegible] et Trebelliano. s. e. [illegible] ad utriusque hereditatem admitti. [illegible] hic instituta fuimo. Constat. [illegible] hereditatem rogata restitue(re).

curatorem eius [illegible] tabul. [illegible] accepta [illegible] puis decreverit.

Paul(us). Cum hereditas ex fideicommissi causa restituta est, si erit cum herede compromissum, puto fideicommissarium [illegible] h(ere)di sicut cum h(ere)s [illegible] aliquam restituere administravit [illegible] non [illegible] ex p(ro)pria [illegible] ut omnia in nominibus sint que non possideat sed in corporibus. Nempe n. is cui restituta [illegible] omnia [illegible] et sibi h(ere)ditariis [illegible] sed [illegible] quibus necesse habet p(er)vinciae [illegible] restituere cum [illegible] tur restituere equum ei [illegible] ut p(ro) h(ere)ditate fideicommissari [illegible]

Ulp(ianus). Restituta hereditas videtur aut re ipsa si forte passus est heres possideri res hereditarias vel totas vel aliquas earum hac mente ut vellet restituere ille suscipere non si ex alia causa putavit te possidere. Sed et si postea ratum habuit, idem erit dicendum. Sed et si verbo dixit se restituere, vel per epistulam vel per nuntium restituat, audietur. Sed et si voluntate tua alii restituerit, in te transibunt actiones. Item si alii iussu meo restituerit, vel ratam habuerint restitutionem, transire actiones videntur. Pupillus autem ipse debet restituere tutore auctore, et non tutor sine pupillo, nisi infans sit. Sed nec mandare actiones tutor pupilli potest, nec sequitur auctor et pupilli restituere posse, tunc cum hereditatem eius suscipiant in persona honeratam pupilli [illegible] et [illegible] ad tutorem pupillo [illegible] restituat [illegible] pupillo suo tutori suo restituet.

Paul(us). Non solet [illegible] hereditatis [illegible] et obligat.

Ulp(ianus). Sed nec ipsi tutori [illegible] restitui potest.

Ulp(ianus). Quamvis senatus de his actionibus transferendis loquatur que iure civili heredi et in heredem competunt.

[illegible]

quantum est de quadringentis que sunt ex fructibus [illegible] supplementum de illis restitutis fructibus similis co[n]putatio. s. e. ita t(ame)n. q(uo)d ex ea [illegible] h(ere)s. acursius.

a suprior. sed si postea [illegible], quia ibi precessat erronea restitutio [illegible] erronea sed [illegible] eius factum habeo ratum [illegible] [illegible] acursius.

b Sine pupillo. sic [illegible] infans. ul' absens. ut. [illegible] acursius.

c [illegible] restituere suo tutori non facit eorum [illegible]

e Nec sic. [illegible] pupillus rogatus tutore auctore ut [illegible]

f Constat. [illegible]

g Non ei solutio est. [illegible] respectu restitutionis est solutio. [illegible] quod de [illegible] acur.

h Obligetur. [illegible]

i Sed nec ipsi tutori. recipienti pro pupillo. acursius.

k [illegible] nam distinguitur sit infans vel absens. [illegible] solus infans etiam et solus tutor. [illegible] acursius doctor legum.

l Quamvis separatio. quo ad hoc. acur.

ad trebellianum
ad trebellianum

.a Naturaliu. i. naturales obligationes. ut. j. e. si hi. di. eius. §. l. siens. et facit. s. e. l. in tamen. §. actiones. acursius doctor legum.

.b Persona successoris heredis. instituti et rogati restituere hereditatem. acur.

.c Possessor. ut. j. e. sic ius. §. siquis. sz. gratia. s. e. ille a quo. §. i. infi. §. so. lui. et facit. j. e. si patroni. §. cum titiana. — .d Dns. facit. s. e. l. i. §. si filio. et ref. u. pro. §. mat. — .e His. s. rogatus sit restituere. acursius doctor legum.

.f Meo noie. patratori meo sim pliti. non nrem suam. ut. j. e. qui in. §. i. acursius.

.g Mulier suo. ad hoc facit. j. e. suo. in pn. §. i. s. e. si le gatus. §. si filio. sic. s. de cti. i. l. statu. l. a. acursius.

.h Quia periute. facit. s. e. l. restituta. §. si uolutate.

.i Restituta. in hoc ergo fiteiomis sarius nō est loco hedis. ut. s. ar. s. de relig. l. siquis hs fuit nec o distinguo sit familiare. ut. h. ditaui licet. al distinguatur. ut. s. de relig. l. familiarum. §. al' qd. item nec in benefitio quod competit ex illo. l. siquis. o. c. t. nā hedi nō datur. ut. s. siquis. o. c. t. l. si metello. §. fiteig. sic. ut. e. t. l. an. plt. §. institur. sz nec meo. q. di. s. de uicte. l. si estisthtu. §. s. sz nec ico. qd di. s. do dict. § de quibus di. §. cum heditas. sz nec inuitu libori. sine opaz petitue. ut. j. e. si patroni filius in pn. et ar. j. de car. e. l. cū sine. et de ac quir. hs. pro hete. §. siquid cum et j. de opis. lib. l. si opar. au. §. li berales. infi. §. l. cū patronis. §. i. et C. de opis lib. l. libti. et in hoc de acquisit. paro. in pn. acursius.

.k Pap. scripto. post restitutem partis accreuit alia pars hedi.

.l Alia act. ad appellendum adi re hedem ptem accrescere. ac.

.m Cē enim. s. hres nam sufficit semel adisse. ut. s. de acquir. h. si solus. §. l. acursius doctor.

.n Accerint. q. z. nō. ad qd. s. dcl. u. s. extoto. in pn. §. l. egregie. §. l. qd iure. §. n. §. l. fuit fili. §. l. a re. et de aim. r. ar. j. si statua. et del. u. cum fundus accrescat §. mag parti alii. qd psone hedis. ū. iusuf. est. s. ut. s. de usuf. ac. l. in fidu. et j. de except. rei. in l. §. an. cater. §. qui cū patre. §. l. se. ar. s. l. sz pro utraq; parte indui pot. s. d. usu f. fitiio. §. usuf. s. de acquir. h. si solus. infi. et j. de leg. pre. l. si cum patrono. et s. osia. p. l. f. ac.

.o Postulante sheo. s. uolente. pro. acursius fere. q. d. ra

.p Facere. sit magis oue. ro. contingit.

.q Quid fere. hereas. qd tm retar detur restitutio. a eo acto adire. qd de cedat fiteiomissario nō fuit, dem. inse. o. an hs fiteig. cogi accipere. s. fiteiomissario tm. alii hnt ferre. q. d. qui compulsus est ferre adire. i. ferre ut adeat.

.r Demanumisso. s. ut cogatur. recipere ex quo coegit adire. ac.

.s Hedis. s. titij qui ē hs libti. s. ut pre appellatur. acursius doc.

.t Qe petere. q. potuit. ut. s. e. cū hereditas. §. e. ad. l. fal. l. in pn. et ua. §. i. e. debitor. ac. ext. io. ut. j.

.u Recusat. certe non detrigunt. l. hereditatem. §. l. in his. §. nō dbeo. s. an ipso iure transeant in hedem. et r. nō. q. c. cū. sub eius quib; ipso iure transe unt act. sū restitute. ut no. C. e. l. p. §. f. ul' fuisse ōnumeratur illis nō est ab surdum. item dē s. e. apud. §. utrum. s. ab i. et facit. C. de fiteio. l. si inper sona. acursius. nullū tāpnum lbt hs. ut a. o. e. apud. §. antistia. infi. §. alle

.v Decessit. q. d. a quo in pn. acur.

.x Sz mihi qd e. s. que sequitur. a. z. ac. .y Finit. facit se s solum. sic. s. de mun. l. f. ac. .z Legatis. qd ipā iussa est p̄stare. ac. ipa e iussa est soluere. et ad eo fuit hoc iniqa. ut fal. nō sit locus.

.a Magno. qd s. quid mini. cum hrat aliam dimidiam heditatis. s. dic q. illa erat ex hausta legatis. ut insthr. ad. l. fal. §. i. acursius. his. alii hnt ex dic

.b Falcidie. quam fiteio. uellet detrahere. acursius doctor. more. s. debitor h.

.c Illo. nam illo solo qe pot fieri restitō. ut. s. e. restituta. ditanoz. q. dic idic

.d Agenti. in fiteiomissario sub. q. restitutum est. acursius d. restitutionis. s. fre

.e Actoribz. s. hereditariis. acursius doctor legum acursius. illo. ul' re q. quod

.f Debitis. ex stipulate restitutis et hs itm. pr. ex die mo dicat p sequar a. p sequi uolo. nam nō soluit. s. soluet. j. ibi. u. oia hoc q. e. et dic p sequi uolo a de bitore heditario qui non soluit hedi. ex stipulate heditaria. al' nō tenetur ut. j. e. deducta. et qui post hs aut nullo modo tm. ē si p̄patat eas. ut ded. §. qui post. §. j. pro rame. ab hte. q. e. et ibi si cum hedi. q. e. licet quidam dicant hic persequar. s. ab hte. si eas perperit. acursius doctor legum.

tantum honorarie actiones transeunt. nulla enim separatio est. nummo tenus naturalium obligationum transit. ¶ Et autem heredis instituti trebellii consilium. item si tamen vetitum sit succedere heredis reddere et tre belliano restituitur uel ut hi sit bonorum possessor. l. preterea uiuus sit quibus ac quisita est hereditas. omnes in eundem casum habent ex trebelliano senatusconsulto restitutione fa cere. nec interest utrum institutus sit an pretorius ut rogatus sit hereditatem restituere. ¶ Et nihil interest cum meo nomine restituitur per familias sit an usquam aliena potestate est.

Paulus. Mulier a marito suo uoluntate mariti. et si postea uiuum heredem restitui fecit.

Paulus. Quia perinde est ac si non restituta nobis esset hereditas. ¶ Restituta autem hereditate iura sepulchrorum apud heredem remanent.

Paulus. Papinianus tractat si quis heres institutus ex semisse rogatus sit restituere hereditatem et cum suspectam diceret compulsus adiit hereditatem. deinde fideicommissarius igitur sit accepisse totam hereditatis partem restitutionem. scripto heredi an competit ei alia actio, et ait secutum est esse dicendum illo plane solo competendum. aut an competit ei noua restitutio postea quam portio accreuerit. et non est.

Marcellus. Postulante filio qui eodem te stamento libertatem et fideicommissam hereditatem acceperat heres suspectam adiit. moratur filius autem quam moram in hereditate capienda fecerat decessit te stamento heredes tuo autem manumissi, si nolle accipere fideicommissariam hereditatem actiones. heredes cogi compulsus est adire hereditatem offert in ei restituat de manumisso dicatur. scilicet non habeat similiter nec heredis filii est in eius patri cum ei unum et te stamentum dimittentis. habet uel uti si tri cessit. u. et ad ei debitum est de futuro hereditatem eius qui iure testatore et in.

idem tum heredem eum constituendum(?) a illum constituentem tamen in reuis arte ex recusatione non potuit ille hereditatem suscipere potest et si forte cum hereditatis restitutionem suo herede ligaret decessisset libertus per inde bona eius creditoribus hereditarius uendenda sunt uendi erunt. ac si restituta hereditate decessisset. Si mihi quidem rogo testatorem uidebitur, autem te senserint. rogata est filia fra tre heres restituere mihi hereditatis prete dimidiam deductis nomi nis legatis. et ere alieno non ma gno restituit ut legi falcidie lo cum non sit mora facta non est a testamentario fideicommissario desiderante illo tempore bi restitutam hereditatem ut ex trebelliano senatusconsulto agenti tertium eo quod creditoribus a actionibus et usuras debitas ex mo ratis tempore. dic. utrum ex testa mento persequar. et quia tunc heredi omnibus debitis in obligationi in hered itate fuit ab herede fructus nullos pro si illa desiderat refundere. nec autem pro contendere actiones ei usurarum et pensionum non possum persuadere quod here ditatis appellatione continentur. cum rogata erat unum restituere et huic stipulationem usurarum ad me pertinere. Ro. omnia hereditatis appellatione continentur. quantum in quod restit uit hoc et quam non sibi sunt post multa aut in aliquos singulos et menses. mea interest. Et sane per fructuum re rum hereditate continentur. sed cedunt uero fructus per fideicommissarium sequi si in ora non intercessit. hec non ut heres fideicommissum ut sic eius suppleat post et si qualis mihi est sibi heredi tatis desiderem sibi restitui uenerunt iudicium heres recusare nam tamquam in partem hereditatis senatusconsultum restitui uoluit fideicommissarium heredi in co. per quam per restitutam cedere et bo ne heredis. Et cum hereditatis suum.

.g Item fuit. qd ur qd eas possim p sequi. ut. s. de usur. dixit. acursius.

.h Habere. s. filia defuncti. acursius doctor legum.

.i Siulla. s. hs defuncti filia non existens a ter ta q' abea nō peto. acur. tū pcepi. ab in quib;

.k Refundere me. s. usas. si qui fuerunt in mora. ar. §. e. adebitoribus a his. ac.

.l Usuras. s. cum titiuus qz ad hs quo hs nō fuit in mora.

.m Non posse. sum. ego fiteig. ac.

.n Quia pdere. s. hedi. acur.

.o Referre. l. prinz.

.p Re oia. aliam. i. pensiones. et dos usuras sup dictas. tam a debitoribus q; ab aliis qui iure debitas. et sic nō soluit p dca. h. ej. reuocet in debitum tū. ita ē ut hic dic.

.q Certa. s. deubis. acursius.

.r Interest. et sic oia deberi uenire i restre. ac.

.s Sane. allegat p hte a fiteig. i.

.t Si quia non ait. rz. nc. allegan oni facere pr hte. et allegat pfiteig. q ē dice re. si qz fiteig. n postulat. ut hs supleat fiteig. ut sic dixe rim. hic dic. quia in ipsie. sequitur.

nam tota mechetas cedit in eum fiteiomissari quidē nō desiderat ut hs restituat medietatem oium rez q erat in heditate tpre mortis. deducti legatis et ere alieno. et hic postea hoc totali fiteio. cedant ubere. et sic suppleant s. uult ut medietas heditatis psentis ei restituatur. et facit. j. e. dz oue ta. §. qui pt. acursius.

.u Hec cedunt. sic. s. de usuris. l. usure. acursius.

.x Illo hedis. ut insthr. e. §. restituta. acursius.

.y Heditarios. et mic es allegat. ac.

.z Fenerauit. s. defunctus fuit stiplatus. hic hs. ac.

.& Nō intces. s. e. in fiteig. acur.

.9 Piculo. facit. s. deicti. uen. s. si natus. acursius.

a Collendo. s. hedi. in. acursius.

b Quam. i. qn. acursius doc.

c Quantum. s. de usa stiplata. a defuncto. ul' debita pro locatoe defuncti. sic ergo cum hs nō labora uit nō recuset restituere. qz et detrimentum sine culpa sua ptingens nō dz restituere. ut. s. e. mlr. §. si

s; et enim. d Augmentum. s. usure q hedi obuenerit. expensionib;. acursius. Incepit. exceo q actões ei competut ante restitutõem. non aut exegit ne adicat predictis. acursius. Qui totam desideriat. sic. s. de donat. int uir z uxe. si sponsus. z si quis. z C. ad. l. fal. l. i. z ar. C. d fideic. post mortem. suspecta. sub. u. s. z suspec. z c. z no. quod h. l. consulit hedi. u magis coact adeat quã sponte. q si sponte fo te fideic. z nollet. z sic hes tenet implicatus cditorib; z q no pot recusare ex eo quo coegit. ut. s. e. postulate z sm hoc si dicat suspectam non mentitur q quidaz concedut hic metum p̃terea no oportet q dicat suspectam. s; suf ficit q no uult adire adhoc ut cogatur. z ut. s. e. q poterit. agi. Exposito. mt. r. est exposito si to hedita metu. i. ex ti. paul po sito. z d est. q. s; nil. b. z al. exposi to. i. allegato. ul d cla mato. acur. Seius fidu tiarius. q deco mul tum oscite bat testor. acursius. Suo seio. s. testõris. Annos. p dictos. s. xvi. acur. Vendicat. retinendo. sic. C. d car. e. l. i. acur. Fiducia. l. in qua e rat institu tus detracta fiduciarius. acursius. o Ptinet. s. malum. acursius. p Pueri. fideicomissarii. z sic ad senectam auunculi. acursius doc.

uimos fecialiut aut ex fructus fundus fructus percepit uel; eo no mie p̃star ei cum hereditas ex fidi omissi relicta est. si no interceser mora. s. quia suo pretio fecerant colendo fundos ul colligendis h. fructib; consumpsit opam nec ei uum erat alterius ut lic ei d q paternr e ostitui uillã ult uitori diuum. ul opa intercidit heredis ei bus modis de quib; e qitum augmentum heredis recepit.

Mod. Qui totam hereditatẽ resti tuere rogatus q̃rtam retinere si uul le fidiu q ob sequi i defuncti fac bs p̃bi e desiderent sua sponte adire debebit hereditatem. qi ex treb lic. se. c. eam restitutum suspectam ti suspectam pocius dicat hereditatẽ coactusq; a p̃tore restituat. h. in casu. et ipo. treblit. se. c. restitue ndi exposito q hereditario metu omnia actões i eu; si nõ cui recepit hereditatem

Item Seius Saturninũ archicub neius ex classe britannica testõ fid uciariũ reliquit herede nal'iui in grumm setendam quo petit ii fil io suo Seio Oceano. cum ad annos xvi peruenisset hereditate restituer. Seius Oceanus an quam impleret an nos. xvi. defunctus est. nunc ma uius seuerus qui se auunculum seio oceano dicit. ex primit uris uonũe si bona petit. in granini aut heri chus sibi ea uenidicat. io ex defunc tuse i seiu restitue iussu fecerat. qo s; uturum h. bona adita ulni magni nuũ reticebũ herede fiduciarium p tinet. ea ut an ad malluii seuera quin se prius defuncti auuncull in ee d ixit. r. siseu. oceanu t fideicom missoria hereditas ex testo seu sa turnini. cum ad annos. xvi. her. ad na lerio magno herede restituit deberi et puisquã p̃ueniat tpe etatis in

pleret decessit. fiducia uam hereditas ad eum ptinet ad quem cetera bona eccani ptinuit. qui dies fideicomm issi uiuo oceano cessit. s; prorogando tempus soluõis tuitionem mag hre di fiduciario ptinuisse aim metu diem fideicomissi astituisse uidet.

Pomp. Si heredi eius cui uerum debitti aliq solui ei cui fidi q iussu sana hereditas relicta sit id reddend.

al. lex. Paul. Qui certa porcõ hereditatis sola cui reicta ponitur uel res hereditar tas quasdam fiduciarius sit ilius reb; auiis subtrarit denegare ei petitiõ nem opor. terte. c. uidetur

Pap. Cum hereditas ex treb. se. c. re stituitur si res urgeat timere eum ne p ab sentiam forte fidi comissarii dies actõnis exeat. hic ineliũ suscipi ere cogitur. si fili; uno filio de tollẽ coniuncta ta. delibera ante scriptũ hic a creditorib; hereditatis conuenit

Item Imp; adrianus cũ ulis ceat. filio suo iunio simondi si in potestate sua ee desissz hereditatẽ restitue roga tus eet. ac intel i fraude fidicõ. sep tabentur restitui hereditatẽ iussit filio ita ne cod mea peccunia qd diu filius eius uiuet uiũs hret namq; cauerẽs nõ perant ii po cõsulata pu potate dãpnũ. adois p fraude uisurit sp̃e decerta. aut autem mea heredi tate filio militi compare debunt si res a possedib; pecti. ul eciã cũ debitor rib; agi oporterẽ si terie relicciẽ ogrũ um est egemi forte priosẽ indi as ex acceptio tib; hereditatis eum

Item ubi Cum heredes Columnũ p̃rari deduttis legatis hereditatẽ ex fidiq. restituere rogat. non plus ea legat ta deduci ane peti no perant s; ai ipsos p pte heredi scripte dos plegere eacq deductis legatis. hereditatẽ restitue rogatum etiam si qrtam quam ple. fale. retinet tn fragat efficiet quantum efficiet in dote

scimus. z quoz. le. l. i. z. si due res. z j. de acquir. p. l. q in

pun. z § i. z ij. z facit. s. ad. l. fal. l. i. z id q na. acur. Paulus. al' incipit. paulus. re. z al' si certa. acursi. Omnibus rebus. et non malis. sic. C. d penus. l. meo. insi. s; q h dic qn p fideic. Idem si directo quis istitut. ut. s. d his qb; ut idig. l. reptu. z ad. l. fal. paulus. re. s; q hunc. l. j. quoz legatoz. l. i. z redi guntur. z C. quoz. le. l. i. s; so. ut. no. C. de leg. l. non dubium. acursius. doctor.

Cum hereditas restituit. i. restituenda est. nã z añ resti tutõe; ht hes except. trebell. n cum fideic. absit z actio p̃ut sm qsdã; z sic intelli. s. e. l. i. z i. z C. q quã z s. e. ita tn. z qui ex trebell. tu z dic. i. restituta est. nã añ pot con ueniri hes tm z etiam post eu; est timor. ut h. nã directe actões i hereditate remanet. ul dic ut io q loquit h qn coactus adijt. ut añ an restitutõe; competat hedi except. z sm hoc restituit. i. restituẽda ẽ. l dic. resti. i. est i pcintu. al' in p inptu. ul in actu restituendi. q iam ag fideic. c heredem. ar. s. de pet. he. sil. ui si. z j. de except si pt.

q Pabsentiam. l. odie ut ostuli. p. l. C. de an. ex. l. ut p̃fectus. z sic cess; hi. lex ii pmas. fideic. ee sine domicilio. q ee pat. ut. j. ad mu ni. l. eius qui. z p. s. h. acursi.

.a. Suscipe. usq; ad litẽ c. ut. z s. de offi. p. l. se. c. z sic p̃petuatur actio c q fideic. absẽte; sic. C. u in rem act. l. ij. ul dic usq; ad sniã; z satisfactõe; z sic potent hre locum qd dicit. jo. hic p s; hes dãpnũ sentire. jo. s; ẽ cte no sentit. q conueniet fidic. act. neg. g. q; fec eis neg. ipo gestu. ut. s. d neg. g. q intuitu. z s. z C. de pet. he. l. s. z sin aut. z ar. C. d he. im. l. ij. acursius. conueniri potent

.b. Conueitur. i. s. si actio ẽ p̃tu ra. ut. s. nã dic similit; z ẽ. al' hes ht except. ne fiat p̃iudiciũ petitõni paratu hedit. a filio mouende pet. he. pos. c. ta. ut. j. de except. rei. iu. l. ij. z s. de pet. he. si quis li. uim h cong. p. l. C. de pet. he. l. s. s; cũ instituit no sit hes. q dum spatiur. ẽ. ta. cessat. s. ta. ut z j. de f. ta. l. equissimũ i p̃n. z de ca. edito. l. sic scriptus. quo pot conueniri. re. licet nõ possit pete sm. ta. tn pot adire. d iur. ciuili. ut j. de c. ta. illud i p̃n. licet uideatur. ẽ. j. c. l. z s. ac.

.c. Imperator. accipe iussit. he z ẽ. quod est. j. acursius d.

.d. Si in potestate. ecce condicio si inpo. z ẽ. acursius.

.e. Multa ade. ut quia fingebat se emancipare. cum aliud agere tur. z sic restituebat. licet no poss; putabat aut amodo se n teneri. uel dic quod cõsumebat multa de hereditate. hic pater rogatus. a; te manẽti n ei co in fraude.

.f. filio. i pota git emancipatẽ. ut. no. s. e. u puẽ ipn. z dabit cura tor hereditati. si fili ẽ minor xxv. a. u. C. d bois qli. l. f. z si uãt. i sa. z z u at puerl' n si maio. u. c. l. z i. s; quo fit restito añ codict. u. s. e. l. u puẽ ipn. q ẽ c. so. i z e. in solue. s. e. s; si an. ul' ut i z fac. C. d iof. t. filijs. z b ul h fili scutan pre. i admistrat. z sic st ar. c. C. d bois qli. l. f. z h paul dubio. z i aut d nupt. z. z ita z C. d fis. n. sigs pu. ifi. s; hic fraus ibi culpa. .g. Pecuia. i. hedit. u. s. e. l. nã q ifi. stituẽda hereditate cũ

.h. Cn potat. ut ist. d iutil. sti. z. j. t iutil. al' eet p̃randa de re extitent codicto. ut C. ut ip. l. i. cũ archi. s; si eet emancipat p s; stiplan. u. j. ut l'. no. c. filio. s; h nõ satisdat pat filio ẽ emancipato nisi duob; caib;. ut. C. e. l. uolemus. z. in sup dictis. ac. .i. Dãpnuz. i. pp fraudez patris cõstat codict. ei no p̃uan.

.k. Codictoĩs. que fuit si desineet esse in potate in qua impator insig dãpnũ hedi hnido pro impleta ppt fraudem patris. acur. te erat miles s; hec he

.l. filio militi. hnti castrense peculiũ nam z hic fo ditas non erat castren sis peculij in dicto aut peculio. z agit fili z admistrat. ẽ p̃se inuito. ut. j. de castren. pe. l. qita. C. i. z l. v. sic z iste faciet cum curatore si idiget. eo al' p se.

.m. Compari. i. similari. acur. .n. Debuit. hic filius de quo loquitur. ut pos sit age z conueniri sic fili. f. miles i castrẽsi pe. ac. i aut. d nupt. z. i. ul' si uel dic

.o. Emolumtũ. q ad alimta. nã dic egeti. z ar. ad totũ usuf. ẽ ar. C. d fis. n. hac edic. z mobiliũ z fac. ad hec. s. q i frau. ẽ. l. si pat. acur.

.p. Cum hes deductis l'gatis. relictis arrogato restitue hereditatẽ alijs l'gatarijs singularib; z sm hoc distingue petitio p̃cedat restitutõe; an restito petitõe; l'gatoz. ut dixi. s. e. marcellus. z l. qui q drigẽta z l. cogi. z. in q. l' dic l'gatis. i. p l'gatis sibi a coherẽ ad q fac. C. d fidic. l. cũ uir. z ad h bn fac. q seq. s; cũ uxori. z ẽ. h. ac. p no scriptũ ul' caducũ habetur. ut. C. d caduc. toll. z.

.q. Cu potat. i totũ l' pte. q; i so. z. seq tib;. ac. .r. P parte. puta dimidia. ac.

.s. Si quesita. i. quamuis. acur. .t. Pro sua. s. dimidia. acursius doctor leg.

hnt in textu. paulus. re. ul sub ẽ. z ẽ io. quare hic hes reddat. quia n alia debita ueĩ

S i heredi eius. titij. acursius. Cui. s. titio. acursius. Soluit. p̃ueta p t dictõe; soluit. Reddend. dicit pop auctor z alij unt in restitutõe; ut z s. e. quãuis. z j. e. sicuis i

Mortis diem. i. codictionem. z sic inctum est una dictio sic ergo transmittit filius ad heredem. sic. j. t. i. l. i. z l. firmio. z i. z l. titio. in p̃n. z l. si. z C. qn di. l' ce. l. ex his. z j. de u. o. si. x. cum petito. s; c. s. de l. i. sicut insi. t. z j. de manu. t. si ita. z C. de fideic. lib. l. fi deic. so. refert. legetur pure petitio an differat. i tps ctum. z sic h etur pro pura. ut hic cũ coz. n dies est incertus q tunc est p du codic. ut. s. de codict. z de. quib; di. z. ij. an ab initio ipm legatum no solum petitio differtur z tunc codictionale est. z no cedit ante diem ut in oz ijs. z no. q hic auũculus no pe tet n cum filius huiuss; xvj. a. si iusiss; integros. ut C. qn di. l. ce. l. ex his. insi. acur.

Pueneriunt. ab intestato. q primior erat. acur.

.a Pro sua portione. s. hereditatis. accur. pro sua portione hereditaria. quod ur sibi relictum. et sic
.b Deducet. non ur legati quod inutile est inutile. ut. s. de l. i. l. legatum. §. i. Sed ut es ali
enim ut ex sine legis euidet ostendi propterea autem coheredis non deducit quod non est sol
uendum de sua portione. sed a coherede petendum uiditio fam. herc. ut. C. fam. herc. l. si q
ts. fam. herc. heredes. §. f. et l. s. h. accur. aliud si naturalis quod alteruter debebat esse comp.
.c Consequitur. i. quartam et dotem. olim ta. ut. C. dei. ux. ac. §. sciendum. et fac. s. ad. l. f
fal. pat in pri. Item est hoc uerum nisi fuit instituta animo compensandi dotem cum portione he
reditatis quam non debet habere utrumque. ut. s. ad. l. fal. l. si debitor. et C. de bo. mili. si compen
sandi. h. accursius. ducet sibi obitum.
.d Creditorem. quod ut. s. e. postulante in prin. et C. ad. l. fal. l. i in ponendam.
.e Ab ea. nam dicit semper praeducet. ut es alie mus et quod totum si exasset heres est. si pro parte
pro ea parte pro qua heres est. aut distincto animo compensandi legatum uel non. h. accur.
.f Seruus ali. puta sempronii. ac.

.d Erogationes. non causa intercedendi fideicommissi factae. al. ex toto re uocant. ut. s. pr. ac. et media ua. sic ilibi. dr.
.e Patrimonii eligit. di. §. cum ex aliena. ar. s. s. d neg. ne senniis. ifi. et s. e. scrib. cel. It fac. i. de ducta. §. fi. et s. e. mulr. §. cum proponetur. acursius.
.f Lex principis ut subiec. al. ff. C. de sente. l. nemo.
.g Fratribus. qui mansuerunt in potestate. ac. se. uel qui non conferunt.
.h Militi. emancipato nam castrense ut. s. de coll. bo. l. i. §. nec ea. acursi.
.i Primo mo. alii de acquisito quod ipso erat castrense uel quasi. ac.

est tamen pro sua portione in totis si plegatarie
pretium deducet. cum enim in utrumque
sequitur nihil interest utrum hac ratione
rem tenet an alii creditori ex here-
de instituto in hereditatem restitutione
rogatum idem placitum et si non dedu-
ctis legatis fideicommissum relictum
ab ea sit

Illud quod non percepit ex uoluntate rogantis non debet in fideicommissi restitutionem uenire. dy.

Item. Si rem alienam tuo legatam fuit-
ti, seruo tuo herede instituto petieris
ut hereditatem meuio restitueret
meuius legatum nihilominus petet.
non enim potest consequi quod ad institutum
autem uel dominum peruenire non potest. Cete-
rum ab alio ex heredibus libertatem ab
alio fideicommissariae hereditatis accepit.
si neuter adire uelit ille prioris pre-
ceruit quia necesse sit solam libertatem
compellitur adire. et is a quo libertas
data non est quia tamen cum quo non dum libertas
quasi est ut adeat compelli. et se. q. de loco (treb. ac.)
est enim ab omnibus directa uel fideicommissa
libertas datur. ab eo a quo heredit-
as quoque restituitur. Sed si forte is a quo
libertas data est portionem suam
repudiauit uel condicione exclusus est
tunc portio eius ad alium peruenerit
desiderii parte adire cogendum. quod
enim interest quo iure debitor lib-
ertatis in hereditatis loco esse cepit

Item. Non est cogendus heres suspectam
adire hereditatem. ab eo est
libertas a legatario hereditatis ab
herede relicta est. cum status homi-
nis ex legato pendeat. Nemo se
cogatur. astringi hereditatis actio-
nibus. propter legatum quidem. Si uiuo tes-
tatore non manumittere legatario
finis decesserit. si autem uiuo testatore
legatarius decesserit benigne di-
cetur cogendum adire cum adhuc
sit in prius potestate manumittitore
uiui in hereditate

Item. Titius rogatus est ut ex heredita-
te quod superfuisset meuio restitueret
medio tempore alienatum uel diminutum est

a. antequam moriatur titius rogatus. dy.

ita quidem restitui non potest si non inte-
ntendi fideicommissi gratia talia
aliquid factum probetur. ulpianus. lib. ii. fid-
eicommissi totam fidei tuae esse consta-
tuit aut. is titius ex causa fideicommissi heredem
ereditate rogatus his ubi quod ex
hereditate mea super fuit rogo restitua-
tur. diui antonini inesse credidit. iudica-
uit enim erogationes que ex heredita-
te factae dicerentur. non ad solam
fideicommissi diminutionem pertinere
si pro rata portione prior omni ex his
propriorum distribui oportere quod in indi-
non tamen existatis esse. tum exemplo
quorum motus fecerit et in cons-
tituendis donantis fratribus. ab emanci-
pato filio diuerte peculium aut quod
in castris fuerit acquisitum mi-
ti relinqui placet. consultus
numquam sumptus quos inutiles fecerit
non ex eo tum non priorem ex muneris
collationis pati debuit. si priuatim in ca-
strensis peculium de propriis impendit
contulit. Ex hoc tractatur meum
fideicommissi nomine cautionem exige-
re ex eo potuit non ut ex his placere
tat. quod ex fideicommissi peti non potuit sed
ubi hic fideicommissorum cautionem ei
quam ex fideicommisso pecunie petunt

Item. Si priorum filius ex tribus ex
tedet. restituit hereditatem ex pars
dato quod tum autem non petunt apud
heredem manebit nec ei necesse
ex testamento cum eadem parte non possit
ei quod fideicommissi accepit et generaliter ita
respondendum est non solummodo
heredem in liberam ex his causis
quod non pertinent ad restitutionem. Cum
pater diuus marcus rescripsit in tempore
directo data libertate non esse respi-
ciendam an hereditatis restitutem
qui persona non est cum testamenti facti
quod fideicommissariam libertatem ex de-
bet. tum suscepta. dicetur tamen
recepit. suspectiones quorum rogatus fuit
an restitui recipere. agere et cetera.

t. Gratia. suo testatoris. accursius. c. l. nec ob. l. ap. uit. ... ne non fac. s. fac. s. e. ... reliquit ... in diem restitutorem faciendam ... que ibi erat persona cui potat si restitutio ... albina iam erat manumissa ... fac. s. e. ita ... a patre. accursius. .u. quando. pro quia. ac.

ergo quia fuit condicio et defecit non veniet ea pendente fuit ... dicit sub quo heres rogatus erat restituere si puer erat institutus ... cogitur adire et restituere pendente condicione ... accursius doctor. condicione. non postea ... . q. pendente. pendente sus. h. accursius. po nam volebat heres sponte adire ... a. fideicommissi. peticionem. i. relicti heredi a fideicommisso. restituere ... accursius.

in hac quoque specie trebelliano locum esse. Si tamen ei filius iure fideicommissi restitutionem non fecerit. nec ad id est petitum quia prior ut adiretur hereditas desiderans fideicommissi. sed ab legatarium intendisse cum ei fecimus eadem est hereditas omnis voluntatis defuncti interpretatione ... legatum non visum de ea causa fiat. aliud est enim ex persona heredis queri, aliud pro nomine defuncti paribus astringi. sed cum quidem praeteritio non esse priore tamen fideicommissi cogendum institutum adire ubi ulla portio remansura sit. apud eum itaque si fideicommissi post tempus cum fructibus rogatus est reddere, si vero sine fructibus rogatus est reddere, non erit eo casu quantitas ad inferenda ad eum de necessitate non ad rem pertinebit si prior in liberis eam accepit ut ei portionem retineret liberi tamen quod cogendum institutum accepisse. Sancte igitur si prior recusaret placuit ut retentum utraque sit posita postea ut heres eadem sibi restituat. Equidem si non alius ipsi heredi rogatus sit restituere quam non debet eidem quantitatem retinere quam perdidit propter huiusmodi portionis retentionem erit audiendus. ita tamen ut consequendum non est institutio qui coactus est adire fideicommissi petitionem denegandam esse. cum enim videatur indignus, cum quidem tunc supremas defuncti preces omittere aliquid eius voluntate quod solemnius explentur. sed tamen impleta conditionem coactus est adire. nam si retentio quadrantis erit idem plane cum Falcidia retinendo erit petitum inducere nec ignoro posse dici in alio modo fideicommissi petitionem denegandam ei qui unica sola potiora acquirit. in sequitur ad eos curatius mihi apud eum ex ea pecunia deliquit, voluit relinquere ut nec Falcidia exercere posset nec propos

apud eum reliquerit. Si tamen sub condicione testabuntur. ita si quisquis mihi heres erit filio meo heres esto eadem detractatur. Etiam ante hereditatis et trebelliani sc. constituta est. iure antiquo hereditatem quam ticius defunctus est trebellianum sempronio restituere debuit. itemque restitui in eo teneri sicut quibus alius sine condicione. Et actiones temporarie ex trebelliano solvitur eiusdem hereditatis tamen ab eo quod pecunia quam fideicommissa restituitur heredi et nisi est. si etiam restitutionem liceret ei eo contestata pecuniae causa non eum ad eum collocare intellecturo statim vis in debito fideicommissi committo. Et plane si fideicommissi ab eo quod pecuniae in matrem relinquitur et a possessore intervenire hereditatis reddenda pretium quam fideicommissa non restituit heredi reputatur deferendi tamen actiones ex trebelliano durare.

Item. Filiam fratribus certis rebus acceptis hereditatem restituere pater voluit. nolentem adire hereditatem restitutam hereditatem in possessionem hereditatis filiamque mitti placuit. tamen aut in ea filii tres bonorum in solidum chirographis iussit. Item. alii pignora dederunt, hereditate postea restituta constat ex eo facto creditori annorum prescriptionum ... Item quod pi

Item. Heredes mei. Questio. Cum ostensa fuerit ... quicquid ad eos ex hereditate bonisve meis pervenerit id omne post mortem suam restituant patriae meae coloniae beneventanorum. nihil de fructibus pendente condicione perceptis petitum iri dignitatis. Cum ita fuit scriptum fidei filiorum meorum committo ut si quis eorum sine liberis prior diem suum obierit partem suam superstiti fratri restituat. quod si uterque sine liberis diem suum obierit omnem hereditatem ad neptem meam claudiam pervenire volo. defuncto altero superstite filio novissimo autem sine liberis neptis prima quidem facie propter condicionis verba non admitti videbatur. sed cum in fideicommissis voluntatem spectari conveniat absurdum esse respondi cessante prima substitutione partis neptem petitionem deme

b. Si sequitur. i. retinere credit cum fideicommisso primus sibi restituere ... petat. accursius. c. Ideo apud eum heredem institutum qui erat rogatus restituere ... titius eorum heredem ... heres coactus adiit nam pse[?] quis superiorem materiam. accursius. d. Falcidia. s. e. ... e. perceptio. an quam rogatur ... ples erat institutus ... marcellus. e. quidam. accursius. f. Filio meo pupillo cum quo erat alius institutus. accursius. g. Cum titiana restituta ... h. ... fideicommissum et fuit s. e. ... i. debuerunt ... k. actiones. i. dic actiones trebelliani ... l. ... m. ... n. restituit. i. restituere debet legitimo.

titio.

restitueret relictum

Gloss (lower): ... ad singularia rogata prestanda ... ab herede relicta. ac. puta cum convenit ad fideicommissi prestandum ... a testatore prestare fuit rogatus. sic. s. ... accursius. ... quidam dicant ... accursius. ... indignus. ... accursius.

possidebat ... in pet. her. h. ac. .o. heredi. ab intestato reputat ei institutus ... ei restituit cum legitimus erat restitutus. p. Filiam fratribus. cum quibus ... accursius. q. ... accursius doctor. r. ... s. ... t. ... u. Heredes nichil de fructibus immo ... accursius doctor legum. x. Cum ita novissimo ... accursius. y. ... z. Voluntatem defuncti ... accursius. ... prima. i. primi morientis. accursius. ... partis. hereditatis ultimo mortui. accursius.

restituta hereditate ... dicit de hisque competit fideicommissi.
tenuerunt ... quam filia retinet non confirmat ... venditio vel pignus

ad trebellianum

—a Cum quis neptem. accur. —b Cum nostram. l. frat. —c Cum fratris. primo morientis. accur.
—d Cum suscepisset. quod erat si primus decessisset sine liberis. ut. s. de uul. sub. quod dicitur. Et uir quod primo moriens ius succedendi transmisit ad suos libros. ut. C. de his qui an. ap. t. l. i. s. ibi. prima in institutus tantum mittit hic autem iste sub condicione primus tacita parte filius erat institutus si frater decederet sine liberis et eo pendente decessit primus. unde non transmittit. ut. C. de cadu. toll. §. sin aut. item d. C. de ipsi. gal. sub. l. plt. ubi cessat sub stituto nisi ubi est impubes decedat. si ibi pupillaris. hic fideicommisso. Et ibi directo defecit in persona filii qui decessit pubes. hic est in persona sed exstitit quod decessit sine liberis. ac.
—e Cum pro ueri. put. ac. alijs primo.
—f Cum fami. s. supstiti. tibi. ac. dicitur
—g Cum uolueris. hec non sunt similia.
—h Cum filios. id est pro parte si superfuerit una tantum s. de filios. s. omnes. ff. non numquam si solus unus super est. acur.
—i Cum eligendi. que electio non primi de persone mulieris. quod quos posset eligere. quod non uirus sit similis in mora eligendi. dic. ut. s. de l. ij. l. cum pat. §. hereditatem. et l. cum quar. et no. s. e. ex fa. §. si quis rogatus.
—k Cum prescriptos. id est nominatos ac facit. s. de l. ij. et in fi. et l. cum pat. §. plt. ac. pro. C. de et. C. de tu. li. l. s. et no. hic ordine scripture sequendum quod dic. et pro et. s. C. de testi. tu. aut hic amplius. item no. quod tacite potest in uoluntate mulieris eam sic legatum expresse non possit. ut lego illi si uolueris. sic. s. de condi. et d. l. no. num. accursius. adiecto. ut.
—l Deducta quarta. s. debitor.
—m Cum trebell. hec determinat se quenti. acursius. ergo quarta pro
—n Cum deducens. remanet. pro hereditatem. et sic apparet eadem singulis debitoribus. dam. ut no. s. e. marcell. §. res.
—o Cum fideicommissi. i. fideicommissium petere. rogante. acur. unde hereditarie.
—p Cum actio. an. s. ad bitons. acursius.
—q Cum officio. id est si ex mora. ut. s. de neg. quod tacite. ac. illo debitum quod est
—r Cum computabuntur. in fusum. et ni perhibuntur fuisse hereditarie. ut. sic eam deducens restituat et quarta re tinebatur. ut. s. postulante. §. s. i. h.
—s Cum fructus. et ei uide. et fructus uenit in hereditate. ut. s. e. i. fideicommiss. i. pr. et in. et l. postulante. §. s. i. hic i. h. si anno u. s. q. i. an. (?) oportet restituere ut hereditaria obligo. ut. s. e. postulan. §. s. i. h. u. q. et. l. qui post. h. acur.
—t Cum eius hereditas. i. tps. i. post tps. ut. s. e. si patroni. i. pr. ac. ius non nam
ab ac. —u Cum aq. fideicommissa. sub. quod sufficit tam ius. i. paul. ut. C. de neg. tutori. nam non tenetur nisi de lata culpa. ut. s. e. l. in multi. §. si ei quasi hic non omisit. maxime si illos quos exegit in debitis fideicommissarius. ar. s. de dam. i. t. l. cum grat. ac.
—x Cum qui post tempus non cog. quod in debito fuerit persona. ut. s. e. mult. §. si his. et facit optime. ad. s. e. postulante. §. s. i. h. u. q. i. h. acursius. ad usus.
—y Cum na hereditaria. i. e. perinde. ar. eidem.
—z Cum enim. s. soluendi usuras fideicommiss. sic ad plenum. l. dicere qui soluit hereditaria. non repetit re percipit. d. est de heres et sic non ad pe. si supius. pr. ad iungens. acur.
—& Cum generale. al. generale. al. pene. i. s. hereditarie et aliud in parte qui non soluit usuras ex fructibus. ad nectitur. ut. C. de uis. q. i. l. f. §. quod aut primum. acur.

gari quam tertium heres uoluit. Quid si nominatim filios quos postea suscepisset. Pater de te rogo karissima unicum moriens heredem meam restituas filiis meis uel unico ex his cui uoles et tota cognatione mea inter filios constituere. Substitutionem fideicommissi factam uidebimus nepotes autem aut ceteros cognatos facultatem eligendi datam. Ceteris autem omnibus si nepotes superessent non recte mulierem electam: quod gradus fideicommissi praescriptos deficiente nepotum gradu ceterum cognationis quam uellet pro mei eligi uelit posse.

Item. Deducta parte quarta restituere rogatus hereditatem si nihil amplius restituere hereditario debitori heres exegit quam quod aut iam fuerit ex trebelliano, in integram partem non petat. Praeter ea quae debitores deducenti erant a fideicommissario petet. Sed in eum diem quo actio est fideicommissi usurae praestite post quam in obligatione mora sua uidentur computabuntur. Post mora uero fideicommissi fructus sit heredis hereditas et cuius fideicommissi in tempus restituenda sit nondum deceat nomine periculum eius hereditatis retinebit. Quod si reliquum debitorum (?) et exegit quod post tempus hereditatem restituendo rogatus erat usuras a debitoribus hereditariis perceptas neque intra dies post mortem eius restitue non cogetur: cum non exactis omnium usuris actio nam hereditaria simpliciter fuit et debitum tantum et non nec in debiti pecunia erat sed similiter heredi iam a creditore si medii temporis non soluatur usurae futurae fideicommisso tantum in his quod tenebit debitum, nec solum petenti quere reuelauerit ex quibus ex fructibus heres quos iure suo percepit, fructus non soluit: quod si fructus his medii temporis non soluit eo nomine non erit retenturus. Fideicommissum eo cum primum negotium gestum ut aliquis pro sortem reddere creditore coactus fideicommissario interim usuras medii temporis imputabit.

[Item] Cum minimis accepisset, rogatus hereditatem restitutae tantum pecuniam nec falcidiam patiar uideri tertio diuisam tertio restituere intellectum tanquam si ex totius tunc memorie de tertiarius fuisset. Et tunc quartam retinendum est cum parte hereditatem coheredi suo restituere cogeretur, diuisam cum est petitionem pro hereditaria parte retentor. Quinque praeterea omnis de portione retinet pro portionem aut alia portio non inuenit acco heredi quam diuisam habet accipiet. Cum autem predia maiori pretii quam portio hereditatis esset in superfluo pro portionem petenti fideicommissario falcidiam inducuntur in summam quartam eidem pecuniam compensari placuit.

Cum hereditatem post mortem suam ei reciperet reddituris restituere rogatus ancillam prius non retinebit nec fetus pecorum eius, tamen quis aggregare retinebit. Quanti dictum fideicommissum accedere fructus rusticae quas debitores hereditatem cum postea exegerit eidem soluerint. Et uice de ceteris pro portion ab herede percepit pro portionem portio in quadrantem imputabuntur.

Cum autem post mortem suam rogatus hereditatem restituere uel hereditatem ad distinctionem non cogeretur his sortium quidem de pro portionis cum in integrum redigi potuerunt usuras pro usurum medii temporis percepte non uidebuntur. Idem nec pecuniam uel maiorem quam uberiorem pro portionem pecuniam cogitur. Sed si nihilominus usuras ex consensu eorum quadrantem quod diminuit. Ex ea hereditate sua superfluum cum moreretur restituere rogatus fructus superfluos restituere non uideri rogatus cum ea sit tamen

remanet ei quarta sue institutionis q. e. l. dic. quod hic ler quod ceteris rebus pro portione quarta ualent. ex. de rebus fuo uir hic seius dimidiam. x. palia dimidia ei sit de rebus actio restituenda. l. p. x. retinet ex portione prelegatis. x. ex sua parte. sei quod h. x. quod dicitur titius i ceteris rebus cum alijs. x. que dicit seius. s. que et ipse legati denti. ut. s. de l. ij. fidei. §. cum cetera ad hanc concurrentem titia fiat compensatio o residuum quod de est. ad fal. sei. q. s. xx. retinet. seius est ex eis predijs qui ultra est institutus. et sic fit hic compensatio generis. ad gen. ut. C. si pars. h. pt. l. c. plt. acur.
.e Cum falcidia. trebelli. amicitie quod hic e tat. ac.
.f Cum retentius. hereditario. a. h. ac.
.g Cum rogat. retentis. c. quod ubi dictum pro cepte si miliis pro sua parte uel die accepti s. c. a fideicomm. a. facit. s. debi. ff. i. qui post multi. pr.
.h Cum diuid. retinet eorum qui coheredi rogatur restituere nam secundo fideicomm. non assignat diffidi pro dos et percept.
.l Cum dispositione. fidei.

uiduitatio heredi. ac.
ita quod ei quod tamen non retinet nec eam fuit restitutus. dy.
i. fructus post moram heredis perceptus. dy.
post moram et aut pro heredis gregem. dy.
Iungens sine dolo quam culpa et hereditas in suam ad restituendo gratis. dy.

—a Cum suo. i. defuncti uidetur ut dicitur. i. pr. n. huius. §. ac. . s. qui po. impi. si pro portione et debito
.a Cum de nomine. i. nomine fenoris. acursius. .b Cum prium. sic di. in hac uidetur. acursius.
.c Cum coactus. an restitutis hereditatis etiam aut post. ut. s. e. ita tamen. §. qui ex trebell. §. est d. alij. ost. quod hic de post restitutionem. ideo quod hoc actio pertinebit ad absentiam fidei. ut. s. e. l. cum hereditas. §. fi. si pro portione fortis sic. ut. C. e. l. a. acursius. ac.
.d Cum minimis. titius et alijs institutus in hereditate. ccc. aureos rogatus est e restituere seio totam hereditatem acceptis. c. aureis de qua seius dicit quod in sua quarta compensaret. c. et uoluntate defuncti so dicit idem si tamen seius esset institutus in hereditate ualente. ccc. aut ut titius sit rogatus restituere seio suam partem equalem. cc. acceptis. l. aut de qua seius. nam probe titius non imputabit sibi in quartam illos. l. aut. ac si de sua hereditatis sua parte accepisset ut amplius non deducat ut dicitur diuisum in primo. ut si titius seio coheredi rogatus sit suam partem hereditatis restituere de suo pro hereditario quod ualet. l. nam solam mediatate infal. imputabit quod uir hereditario h. si alia dimidia numquam habet a coherede qui seiat diuini. nam non opus tunc igitur supplet quod ei tamen quarto reddit. nam quod diuinus imperium quod ipsius de pecuniam abiit ex sua portione tamen tota. at pro partem non pro hic non aco h de quod diuinus h. a quod sua sub fidei di ta pro dia non ualet plus qua pretio unum restituerunt ita quod seio hoc remanet quarta sue institutionis licet hec pro dia h tio pro quod aut si non remanet. ut ecce titius et seius institutus sit in hereditate ualente. cccc. aur. i quod erant duo predia qualet. ccc. lxxx. ceterae res hereditarie ualet. xx. titius e rogatus restituere suam partem qual. cc. acceptis pro dijs potentis et mult tota. cc. restituere a fal. non deducta et mult pro dia. si seius dicat sibi ex fiat non

pro dia. ut. s. de l. ij. cum pat. i. pr. n. nam habet pro portionem unde sua portione et sic hic. e. c. si pro portione pro dioz coheredis non pro hic. ite uoluntate et. et fiat q. d. sol. fuis cum alie pro nam ei si. ifi. ac. e. q. tagenir. uir hereditario. et no. quod
.k Cum alia pretio. pro est quartam est q. a coherede accepi tur. ut hic. et s. ad l. fal. i. q. ita. §. a. fi. §. e. famil her filii. fo. i. c. die. ut no. s. ad l. fal. titia. acursius.
.l Cum aut. hic dicas cum aut dicam. aut dic. hoc sin. a. ego sum institutus in. xi. untiis. tu ex una quam ius sis eo in restitue tertias pro dijs mag. pro ti pro unica uali. a. pro dia. xv. et tamen quod tota cum et tu in xi. ego tibi in. xv. tenear. fiat compensatio in. a. pro hac restitua non. x. p. pro tertio de ex. ca plegatis fert quod al. sum grauat et de hac plegate detrahit a fal. si aut non eam grauat non detrahere ut s. ad l. fal. l. ne semini. co maioris ut exceeat dicta.
.m Cum maioris p. ad tez. ar. fm pri. int. ac.
.n Cum petenti. a. fideicommissarius uelit hoc fal. que sunt iusti est in eum e. g. opto. fal. in superfluo pro dioz fructis. petentis. a. si fe uult hoc quarta. ite. no. gd. oia quod capio ego institutus ab herede opto igitur trebell. ut i pr. n. hi. §. si nos acolete aut pecuniam et tamen in debiti te cape uir hereditario et sic opto igitur

ſi nullũ ius in ea uindicat huiuſſe co[illegible] ſi aũt c[illegible] aut nõ h̃editariũ q[illegible] hic aut h̃editariũ [illegible] pte cohedi nõ oputat h̃ [illegible] acurſius. nõ retinebit. imo ut ꝯ ipũ. s. de uſu. Hereditatis i paulus. ut. §. hĩs. q eſt. §. so. h̃ fuit natus poſt morã ibi an. It̃ h̃ i ancilla aliena ce

pſ loq ipſi. puta ex mutuo q̃ ẽ illa ẽ ẽ nõ pigratitia [illegible] fidis. imo ẽ eẽ ẽ [illegible] ut. §. ita tñ. acteẽs. a Geminio q̃ ẽ ſoluta pecuia. ac. b Receſſiſſe. h̃ aũt ĩceſſiſ ⁊ adhuc dyrat ⁊ h̃ [illegible] c Receſſiſſ. h aut iceſſiꝰ ⁊ adhuc dyrat ⁊ h ſibi [illegible] ꝓ ꝓthecaĩa. ſ. ut h̃ actio. ꝯ. Jt̃ ſuiana. ac. e Ñ ſoluta pec. ig ad huc pigñ durat. ut. s. ꝯ pig. gge. ⁊ C. ſ. h. ac. f Exceptio. ſ. tpãs. ut. C. ꝺ lu. [illegible]

diminuerẽm quidẽ h̃editati ſed mutũt. fructuũ aut̃ ꝯditaminĩ nõ ꝑcipiunt. Cum ſeiuſ q̃ lonor ſi ſtluum poſt mortem ſuam reſtitue rogatus fuiat pignori res h̃edita tias ſinon i ſtitat eẽ tẽm ſiũ li

Paulus. Debitor ſub Lemne ſi ſeg pignore creditorem h̃edem inſt ituit eũ ꝫ rogauit reſtitue h̃e ditatem filie ſue. i. teſſonſ cũ no llet adire ut ſuſpectam coactus iuſſu pretoris adiut ⁊ reſtituit tũ e mptorẽ pignoris ñ inuenit ꝫ de ſiderabat ꝫ mutari ſibi iure dñii ut poſſideret. R. actione quidẽ h̃e ditatis confuſa obligõ ẽ uidẽam aũt ne ⁊ pignus liberatum ſit ſb lata naturali obligatẽ ſui poſſid: creditor tamen h̃i ſtẽ ſui nõ poſſi det unde eam ꝯ effcũ rei ſi poſſidet nulla actõẽ a fidei cõmiſſario queri n pñt tũ pignoraticia cũ h̃edit aria ẽ actõ nec fidi c. q̃ i mũ retin tuit recte petetur. q̃ exeuit ⁊ ſin ullum pignus i receſſiſſ ꝫ poſſidet . n. eẽ tu mẽ q̃ creditor ſi ⁊ ſi fideicõ miſſarius ſi ẽ teneat ⁊ h̃ ſuiana actõ tenebit. tũ. n. eſt. nõ ẽẽ ſo lutam pecuniam q̃ madin dñs ãĩ annuſa eſt actõ. ꝓpꝯ exceptõẽ in g nõ tũ retentõ h̃editati pignoris nonſie petitõ opetit ⁊ ſolutũ nõ te petetur. remam g. ꝓpꝯ pignus ĩ lis oblig̃ ſint e aũt integram nõ putatẽ ꝯpelli adire miſi pꝰ de ĩde mptuo te cẽẽ ei cautũ. l. ſoluta pecunia eẽẽ. mam ⁊ eim de lucro hĩs ſcriptus agit. ⁊ forte legatẽ acceperit ſi hĩs nõ ẽ cautũ ꝫ. q̃ tnſũ eſt nõ ẽẽ cogendum adire niſi le gato preſtito ubi quid dici poterit nec cogendũ eẽẽ adire h̃editatẽ eam quod ãmõ contra uoluntatẽ de functi quĩ legando h̃edi ſi nõ adiſſet ꝫ in ſpuus uoluntatẽ poſſint adiuitẽm ſꝫ cum tenõ: ſũ tũ tum

dedit nos ĩtẽ tum ꝫ exſpectabunt. Cei q deren debuit pacta erat cũ marito mortua ſe in mũmo dotis p̃ſ nũ ei reddere tur. nec eo nõ nomine ſtipulõ ẽ mẽ interpoſita ñõ ẽ moriẽ ſdem ſua tum maritum ſuũ h̃edes fecit et annẽ ĩĩ ꝓcere ut h̃editatẽ tũ re ſtitue. et ẽ uidetur ẽo ẽ ꝯ h̃ditate ꝯ decẽ ꝑte dreiſq̃ ẽ ui ẽ pacto ꝓpter turiae merti diuidetur cũ ẽẽ ẽẽ. aut ẽẽ ꝓ ꝯ ẽ tali ſe a fideicõmiſſi preſtan dã ſit quãtum nõ ẽẽ ꝑ ꝑte reſtituẽ. ẽ ꝑuito q̃ nõ qĩ h̃ĩs. ſꝫ q̃ iui. ex pacto accepit nec ocãẽ h̃editatis. ſ. err ore ex pacto eam h̃ẽ

Idem. Patronus ex debita portione h̃ĩs inſtitutus ſextam partem reſtituẽe rogatus reſtituit nõ transeũt ex trebl. actões quĩ non fuit debitũ q̃ reſtituit tũ ꝯ ſi ꝑ en ẽ orem fecẽ ĩ tẽ p̃. Idem. Paulus. R. hiis tibi ſẽm Centuri patrum h̃edem te non ſcripſi feſtinã ꝓpẽ infirmitatẽ iꝯ ꝫ ei dẽm uolo tm quantum ꝓ pũ mea h̃editatẽ ꝯ tigẽrẽt. unde ĩ ẽd magis quantitatem ꝓportioẽm h̃ed itatis relicta mi. ſꝫ ſic accipienda ĩ tẽ uidetur ⁊ ẽ iiuẽa reſtituẽda ſũſiſſe. Idem. Filia mi. petiit ut ſuis ſibi ſe ẽ ſtitib; moreretur ꝑtem ei q̃ ẽd ẽ ẽ ꝯ lonis p̃ ꝑ ſ ꝑuẽnt ſꝫ q̃ ſi ſũ ubi c b nũ ſum ſũ reſtituet q̃ deſuũta ea in ũmo ꝯtitẽ ſua aut ẽ ſeuiꝫ ci ꝑte h̃editatis eius quoꝫ g dotis uõie datũ erat pte reſtitui debeat. R. q̃ ꝯ ꝯ ind tẽ ſuiuſꝫ nõ ẽẽ ꝑ ꝑte h̃e ditatẽ iſq̃ reſtituenda ẽ. ſ. ⁊ ſi ex ꝑ nuſſione dotis aliqd datũ fuit eius debitũ fuit eius alieñ loco h̃ẽdũ. Alumpno certam pecuniã legauit ⁊ eam tempi ſempronio mãdauit ⁊ eas uſuras alumpno p̃ ẽ ẽ uoluit ad xx. annũ puenit. dein alumpni fidi cõmiſit ut ſi ſũ ubi ſ decedẽt ꝓ eam reſtituet ſeꝑtmo ꝑte ſeptitie ẽ ẽ eẽ defuncto alumpno inẽ. xx. anni an ſꝯtuti ĩ fidiq. peteẽ poſſint. anũ

[illegible] ſolutũ. aſi ca pal. ꝯ ſic. [illegible] Ñ ual. dñt g̃ ꝓ accedit. ut. s. ꝯ pig. [illegible]

v Paulus. ſeꝑtimi. uocati cauſa. z Cei. ſ. ſeꝑtimo. ⁊ nõ uolo ab h̃ꝯ ꝓputar titio. ac. q̃ ꝯ titate quĩ mita ꝯtinꝫ. ut [illegible]

ſenſiſſe. i. de trebell. ut. s. e. cogi. §. ⁊ g [illegible]

Promus ex debita. [illegible]

Sexta pte. ſ. ſue ptis [illegible]

acteos. ſ. cũ effectu [illegible]

Pe erore. ſ. ſi [illegible]

Filia petijt. teſtatoẽ. [illegible]

eus ali. a patre [illegible]

alumpno ⁊ ganỹ. ſ. pũre. [illegible] emolumtu [illegible]

ſeꝑtimo. ⁊ ſic ẽ miniſter ſeꝑtimi ſicq petitõẽ n h̃ ſi nllũ [illegible] ꝓ tettõẽ. ut. ſ. e. lati. §. meuia. tibi. no. h. mãdauit. ſempronio. acurſius.

Acciperet. ab h̃ꝯ te ꝯ uſas alumpno. acurſius.

Defuncto. ſ. ſine liberis. acurſius doctor legum.

poſſint. ſ. ſtatim. acurſius doctor legum.

a posse. s. statim petere substitutos nam noluit testator eos admitti quandocumque decederet alumpnus sive ante xx. an. sive post. l. alumpnum here noluit forte apud se ante xx. an. et ad hoc q. no. s. e. seius satur. acur. siquis. ac. — c restitutione. et ubo. hec fit ubo. vel re. ut. s. e. l. restituta. in pn.
b Facta. demum sub. ut. j. e. si eius. §.
d in bonis. ut act. et except. habeat ut. j. de acqr. r. do. l. re. in bo. hic ergo post restitutionem fideicommissi petit heres fideicommissarius. Item rei vendicationem si defunctus fuerit dominus. ut. s. de fideic. her. pe. l. j. et si non erat dominus habet publicianam. ut. s. de public. l. cum sponsus. § j. ac. ergo hic dominium
e possessionem acquirit sive possit ut ille hereditate. ut. j. de acqr. pos. l. cum heredes, et al. ut no. s. de rei. ven. si ag. sed vero quod hodie et ante restitutionem queritur dominium. ut. C. comm. de le. l. f. § sin autem. sed dic. ut no. s. e. marcellus. § res.
f ... fideicommissarius. acursius.
g transferri ... intelligatur ... actionis ...
h quantitate ...
i si hic victus sit ...
k ... acursius.
l siquis maio ... acursius.
m transferri ... acursius.
n ... acursius.
o ... acursius.
p ... acursius.
q rescripto ... ut ... acursius.
fac. ad hec. C. de act. ept. l. curabit. et alia ideo quia non dat usuras quia non est fideic. in mora dandi pecuniam cum non sit obligatus. ut. s. siqs omissa ca. t. l. siqs sub c. et de reg. iu. l. nulla. mora. acursius. aliquo casu. vel
r tenuit. fideic. heres restituit a me ante datam pecuniam igitur ...

in id tempus sustinere quo si viveret a
impubes xii. annum impleret. Sed fine
a quibus petentur posse.

Gaius. Facta in fideicommissarium resti-
tutione omnes res in loco sunt ei-
us cui restituta est hereditas et si non du-
dum earum nactus fuerit possessionem. Si quis
hereditatem sibi reddi ab herede stip-
ulatus sit eique ex stipulatu agenti
restituta fuerit hereditas constat in eum
omnino non transferri actiones. Ita enim fit
cum quo actum sit restituat heredita-
tem sive eo ob id quod non restitui[t]
in hereditatis estimationem condempnatus fu-
erit remanent actiones hereditarie
penes eum cum condempnatus sit actor autem
quantitatem consequitur. Si hic sepe
restituit hereditatem et postea de heredi-
tate controversia ... parti eius victus
sit ... litem ... actio-
nes constituit in fideicommissarium ... servari
fuisse actas. Si quis maiore pretio resti-
tuit quam rogatus est in eam partem quam exce-
dit non transferuntur actiones. Si cui
percepta aliqua re aut summa roga-
tus sit heres restituere et omnia rete-
ntione totam hereditatem restituit
recte dicetur transferri actiones. Si
heres ante restitutam hereditatem suum here-
ditarium heredem ab aliquo institutum
iusserit adire hereditatem neget ut
de hac hereditate restituere rogatus
sit hereditatem tunc fuit ... secutum est
ex de ea rogatus non esset ... fieret
dum requirendum tunc et illud tunc sicut in
tenendo restituere rogatus sit heredi-
tatem tunc fuit secutum et cum hereditatem
restituere cogitur nisi eiusdem ... plu-
ribus fuerit ab herede prelati contemplatione
sui fuit misse herede institutum. Tres-
centorum autem significatione ut
si qui ita accepta pecunia eadem quam ...
tam hereditati continet rogatus
est ei restituere hereditatem licet tardi-
detur pecunia sine usuris tamen da-
ri debere ... quanto tardius quis eam

pecuniam dederit tanto tardius ad
fideicommissum pervenit et medii temporis
fructus perdit quam obrem si ...
pecuniam tenuerit hereditatem fru-
ctus quos percepit restituere eum oportere.
Hereditatem ... et si quis heredis in fid-
eicommissum rogatus sit ... debet
restituat ei hereditatem necesse Si
sub condicione heres institutus est ... sus-
pectam sibi hereditatem esse dicat si in
difficultatem ...
... impedimentum ...
quod ... petere ... tardi-
tate restitutionis. Si vero turpis
... sit quod a pretore iniquum sit
cogi eum expleri ...
... est. (f. de equitate d.)
plus ... a pretore ... fidi-
commissum petit quam testator vo-
luit ... autem testator
nisi expleta sit condicio ... heredem ad hereditatem ... ei
perinde ... voluit restituere heredi-
tatem. Si in tacenda pecunia condicio
scripta sit heredi ... offerre fi-
deicommissarius ... fideicommissum ... hered-
itatem impleta condicione possit adire
et restituere. Si si condicio ascripta est et ea
est quam pretor remittit ... eadem (quod remittit condiciones turpes vel inhonestas dy.)
ut ... vel ... actio ... volendum se
ut constituet pretor ... vel ...
aut petat ... possessionem sin
tabulis ubi ... actiones ... resti-
tuta hereditate transferat ... et se-
q. Si vero nomen ferendi condicio est
quod pretor exigit ... quid
fecerit ... si eam expleverit
... cum malit honesti hominis
nomen assumere ... in famosis
et turpibus nominibus hanc condicionem
exigit pretor ... si ... nomen (etiam hoc studio)
ferre remittenda est ei ... ut ...
et remittente utiles actiones ...
bonorum possessio ... et ... tam
... actiones transferat ... ea se-
se q. Si enim suspecta ...

debere dari et ita videtur plus debito restituisse et sic indebito fructus repetit ut. s. e. l. heres cum. h. acursius. si ascenderis capitolium sis heres et distingue aut condicio
s subcondicione impediuntur. ubi tio est in dando. et dic tunc. ut. j. pr. §. si in dando aut in faciendo et tunc aut possibil. et honesta ut honestum nomen testatoris sibi imponere, et tunc cogitur implere. ut hic. et j. prox. §. ibi suum nomen ferendi. et c. aut difficilis vel turpis et tunc optinet. j. proxime suo turpis et c. et j. pr. §. ibi nec ei infamosis et c.
t iubendus. sic. s. e. sicut. §. f. et ar. s. de cur. bo. d. l. j. et ante eam impleterit non pot si restitutio. ut. s. e. ita tamen. §. a patre. eo salvo quod no. s. §. antistia an. l. apud acu.
u remitti. non ut impleatur. sic. j. t. j. l. v. § j. et j. pr. §. quod si condicio. et s. de condi. et de. l. optinuit. acursius doctor. pot loqui tribus modis primo ut dicat de condicione ho-
x plus enim. hoc usque in fi. §. nesta. et facili et sic non ad proximum. Sed ad precedentem § refertur. q. d. bene est iubendum parere plus enim et c. alii dicunt loqui de difficili non turpi. ut ubi est difficilis remittatur quo ad comodum heredis non quo ad ... modum fideic. hoc modo benedicto non cogi impleri difficilem sub nec restitui ... et plus ei et c. Sed in turpi est secus ut remittatur et quo ad comodum fideic. ut j. pr. §. j. quod si condicio et c. turpis ... difficili ita ut remittatur. et ita non potest adire ut potest condicione non impleta quod testator ad implendum voluit et sufficit et sic non restitue nam fieret plus quam testator voluit si cogeretur adire et restitue condicione non im-

tibi nomen vespilio quia non est nomen ut h. et s. e. si (turpe)
c exigit. s. adimplen. acursius. h. vel dic ho-
d recusaret nomen ferre. et hoc est summum nestum. nam si est honestum vel cogi. ...
e remittendo ... et modo no. aut et c. vel dic remittende a. necessitas restituendi utiles actiones remittatur heredi et de rigore. aut si de equitate stab.
f licet suspecta ... fideic. ...
g ... legis. s. fale. acursius.
h ... acursius.
a ... de l. plantius. ...

quam relictum quod totum sufficiat. ut. s. de annuis le. l. lib. to. §. 1. et de l. ij. cum pr. §. eorum. quae sunt ff. eo. aut ipsius bonus suo contractus. ut lego tibi fundum si titio .x. dederis. aut suo modo. ut lego tibi fundum ut titio decem des. primo casu si minuitur relictum per fal. non per hoc diminuitur honus. ut. s. de cond. et de. plautius. §. 1.

ap. §. 1. et uel. alij aliter ponunt. quod non placet. ac.
.l ¶ Aliquis. pone exemplum in eo instituto qui iure pro succedit ut emancipatus uel agnatus qui possunt rogari in codicillis. ut. C. e. l. iij. ac.
.m ¶ Aliqua ex causa. s. iusta que restitutionem inducat. ut. s. quibus. ex ca. ma. l. 1. et de mi. l. 1. §. 1. et fac. s. e. nam quod. §. 1. ac.
.n ¶ Admonendi iussit. directo. Item si per

torio non ciuili succedit. ut insti. quibus mo. t. infir. §. non tamen. uel ab intestato fideic. ut. s. de hered. inst. l. fin. lex. §. 1. ac. plex. ad hoc. s. de manu. t. l.
.o ¶ Locu. si quis locuplex. acursius do.
.p ¶ Legis. uerba et sententia conueniunt ut non ualeat libertas relicta in fraudem creditorum. nisi cum unum permittit institui directo etiam in fraudem creditorum. ut inst. qui manu. non pos. in prin. et §. 1. sed sententia trahitur et si per fideic. effectus sit heres ut et libertatem directo habeat. uel per fideic. ut hic et de ea. l. si non lex. §. 1. et s. de testa. militi. l. iij. §. 1. et dic de his. ut. no. s. e. l. si res. §. 1. et l. sicut. et l. mulier. §. non est. acur.

hereditas. postulante Meuio urbanus praetor decreuit Seio sibi restitui hereditatem et Titio adeunti legis falcidiae beneficio usurum eius legatorum sit cum quia hac lege uti potest is et qua ratione uti praedictas fratri sit eius aliquid percepturus fideicomissum testamento? et codicillis ei quem legatur a Meuio eo sit cum eo partem quod non heres? pro legis. hereditatem Titius rogatus sit hereditatem Meuio restituere. Seio etiam praestari?.. et quartam quam partem retinere de beneficio. Adriani suis uenerit? uenerit. sed Meuium quorum Seio communis aequum esse putarent ipse de suo complementum suppleat. ¶ Cum ait sibi institutus Titio rogatus sit restituere substitutus est Meuio et uniuersum institutus spectatam sibi hereditatem cedit et desiderante Titio uelle dimittere eam eo donec restitueret. ¶ Si quis bonorum possessionis fideicomissi fit de hereditate restituenda et postulauit diem bonorum possessionis agnoscere conuenire et ut per hoc tempus quo is cui restitui debebit hereditas aliqua ex causa non potuit ad prae torem in postulare ut petita bonorum possessione restituatur sibi hereditas. uetum ei debebis ut restituat tempus bonorum possessionis admittere de ex hereditati fideicomissa gratia ¶ Admonendi autem sunt sui qui soluendo non sit uno herede instituto filio uel tamen edixerunt et rogauit uniuersam hereditatem instituto teneat restituere eidem iure esse ut tamen hereditatem recusaturo ut cogatur uel auctor? eo testador? ante uel adierit hereditatem non potest ... uo libertas confirmata quod instituendi creditor datam et si eius locuplex sit quod de eam nec hereditas ei restituit tamen sed ex sententia legis constituimus ut primum sit heredi dum ut ut sit solus, sicut substitutus sep. Meuius erit nec sicut hic fecit

Modestinus ¶ Seius pupillo cui substitu

tori autem pecuniam relicta erat resti tuendi ex eo. Senatus consultum fuit. heres si soluerat cre ditori non repetetur et sibi, si post resti tutionem soluat repetet non ob aliud quam quia ab eo in me naturalis obligatio translata intelligitur et sicut si non sit resti tutam hereditas quam pupillo sine tutoris auctore credidit non soluit et pupillus non repetet at sibi heredi soluit non repetitur. si autem restitutionem soluit ¶ Si necessarij he redes essent qui uel unius alterius uel eius here des sunt instituti qui peteret soluendo dicendum est cogi restituere hereditatem defensionem eo cui restitue rogatus sunt quia in necessarij heredes fideicomissum hereditatis restituendae gratia ad petere erunt compellendi ¶ Si quis ro gatum restituere hereditatem decesserit antequam eam restituat heres eius potest hereditatem restituere et ex trebelliano Senatus consulto transeunt actiones. sed si duo ei heredes extitis sent in unum quidem restituisset pro ea parte transi tuas actiones. nam et ipse ea parte restitu isset pro parte itaque transiturus actiones uero est. Sed et si ple heres ex tertia et quarta rogatus est restituere hereditatem. si quidem restituerit in integrum autem ei restitutam debuit ple heredes existentes uni ei restituerunt ita pro ea parte ex hoc senatus consulto habebit actiones. ¶ Si pronunciauerit pro parte debita hereditatem institutus rogatus fuit eam uel is qui in hereditatis defuncti uel restituere si sua sponte adierit falcidia. recusauerit si coactus in solidum transibunt eo fiant actiones ex hoc senatus consulto.

Item. ¶ Seruo mortuo domino uel ignorante non recte restitui hereditas. sed si post ratam habuerit confirmabitur et ipsi domino acquirentur actiones ¶ Nec quia hereditatis acquisitioni similis est restitutionis in iussu praecedere oportet sed uel etiam et ratihabitio subsequi potest exemplo bonorum possessionis in qua quod ad ac quisitionem attinet ipsi domino. an seruo quis rogetur restituere hereditatem. nec interest cognitum?. an sit in operis est at qui in bonorum possessionis uel quia admodum hereditas

.q ¶ Seius restituta. s. ab eo qui pupillo erat substitutus directo. quod fieri potuit etiam exheredato. ut. s. e. ita tamen. §. apr. ac.
.r ¶ Non repetetur. quia naturalis obligatio inhibet repetitionem. ut. s. de condict. inde. l. iur. acursius.
.s ¶ Sibi. s. praedictus substitutus. ac.
.t ¶ Post restitutionem. s. hereditatis michi factam. acursius.
.u ¶ Soluat. creditori. acursius doctor.
.x ¶ Non ob aliud. i. non alia de causa et q. d. quia ipse non tenebatur pupilli nomine. ut pote translata in me naturali obligatione. sic ergo heres siue substitutus nec ciuiliter tenetur. quia nulla est. nec naturaliter. quia in me translata. ut hic et s. e. cum eius. et l. si heredi eius. et quod di. s. e. l. 1. §. 1. quod heres habet except. post restitutionem quasi adhuc remaneat obligatus. i. uerum est quando prima erat ciuilis et naturalis uel naturalis tantum. ac.
.y ¶ Et sicuti. s. creditoris.
.z ¶ Credidit. et sic naturaliter tamen tenebatur pupillus. acursius doc.
.7 ¶ Non. s. fideic. et no. hoc solum in fideic. post restitutionem et non repetit iure communi. uel heredi post restitutionem et tamen repetit iure com. et condict. inde. cum nec naturaliter ei tenebatur ut heredi ante restitutionem et tamen non repetit iure communi. ut hic. sed hic post restitutionem in integrum repetit primo et tertio casu. ut. C. si aduersus. so. l. in debito. Sed pro dicto pupillum sine restitutione repete debitum naturale solutum per hoc medium. re. i. at sibi di. et e. Sed est ibi ut dixi nec naturaliter tenebatur. Sed quod p. est primum et tertium dictum in quibus dicitur non repeti. quod ex posit. s. sine restitutione. Item pro eo. s. de condict. in. l. indebitum. sed ibi post restitutionem ut i. no. Item potes ad hoc distinctionem quam habes. C. de inutil. stip. l. 1. ac. .9 ¶ Soluit. post restitutionem. acur.
a ¶ Si necessarij. s. filij uel serui qui possunt instituti et rogari de restituendo. ut et s. e. recusare. §. 1. et l. ita tamen. §. si pater. non habens
b ¶ Quiuis. habes quiuis. i. quibus. quiuis.
c ¶ Et eius. secus si difficilis. ut. s. e. sicut. §. f. et l. facta. §. sub condict. et si est filius sub condic. sit potestatiua. aliter non ualet isto nisi de exheredat ius deffectum. ut. C. de inst. et sub. l. si pr. ac. et uiuenti uel dic ma
d ¶ Qui pater. solent. gis quam ex tuneo. agi.
e ¶ Restituere. impleta conditione quam cogitur implere. ut statim sibi ait. cogatur etiam
f ¶ Si quis petit. Sed an adire dic ut diximus. s. e. ille a quo. §. 1. Item an heres fideicomissum recipe. dic ut. s. e. l.

fal. l. penales. §. f. et fac. i. de dotat. ca. mor. l. ei quod. et j. e. lucius. §. heres. acur.
¶ Uel. testator instituit pu mum. et substituit ei sed uulgarem. primum roga uit restituere titio. secundum rogauit restituere meuio, et tunc facit. C. e. non iustam. ubi fideic. primum praefert substituto eius de primi. alij sic ponunt. testator in stituit meuium. et ei substituit uulgarem titium. Item rogauit eundem meuium restituere eidem titio. qui titius magis uult per fideic. quam per directam substitutione. quia sua interest. ad quod. s. e. recusare. §. plt. et secundum primam positionem. habes substitutus meuio et sub eius datiui. uel dic meuium institutum et rogatum restituere titio. Item sempronius heredi fuit ei uulgaris substitutus. et tam institutus quam substitutus recusant. cogitur quidem institutus. et secundum hoc habes substituto meuio quod erunt ablatiui absoluti. Sed et substitutus possit cogi eum intelligatur repetita a substitutis. ut. C. s. non iustam. et s. e. l. a

apud. §. utrum. et l. postulante. in prin. acur. ipse. s. heres defunctus. ac. et i. alium.
g ¶ Si pro rata. s. dimidia uirili isto in quantum potest aggrauari liberis defuncti ubi, ut. no. s. e. ita tamen. §. si pro non ex eneis. ut. s. e. pronus. ac. mer. ut et C. de inuis uoc. l. f.
h ¶ Meos filios. liberi. alter est meus. et sic mutat nu acursius doctor legum.
i ¶ Seruo. cum seruo quis erat rogatus restituere hereditatem. acursius doctor.
k ¶ Habuerit. scilicet dominus. acursius doctor legum.
l ¶ Similis. nam effectu heres est. ut. s. quod cum eo. si filius. §. 1. et loco heredis. ut inst. de fideic. hered. in hoc tamen differt. quia in hereditate oportet praecedere iussum. ut. s. de acqr. hered. si quis michi bona. §. iussum. hic tamen sufficit rati habitio ut hic. et s. e. si legatus. §. si filio. sicut in bonorum. poss. sufficit rati habitio ut hic et j. de bonorum. poss. l. iij. §. acquirere. et no. de rati habitione. ut. no. C. ad mac. l. f. Unde si seruus appellat. dominus potest ratum habere. ut. j. de appell. creditor. Sed h. quia non habet personam standi in iuditio. ut. C. de iudi. seruus. Item in acquisitione in frumentis. et multo ut de acquir. rer. do. et inuitis. Idem in legato cum et ignoranti quaeritur. ut de l. ij. cum pater. §. surdo. et tantum commodum affert. ut. s. mand. si hereditatem. acursius

Marginal notes: exparte. — dicitur — tamen — repetit — ab hered. ac. — in uiure eum repetet ac beneficio speciali. ut per rest. in integ. grat. dy — ex qua non erat locupletior factus. dy — ditas — aut. p. 7. — opa

a ¶ necessarius. in hereditate constat. ut. C. de here. insti. l. cum proponas. idem in bonorum poss. ut hic. ar. j. de cond. et de. qui here. Sed quo ad propositum. i. ad trebel lianicum restitutionem non est opus suus consensus ut hic. et facit inst. per quas. per. no. acquir. §. item quod suus. acursius. | non apposita in uirgine. sed inuidia ho die secus. ut. C. de indic. uidui. l. ij. et | net faciendum per procuratorem. ar. h. restitutio sic et bonorum poss. non fit sola uoluntate. sed opus est facto. quod fit pot. per procuratorem. je opponit. C. per quos. per. no. ac. l. i. sed hoc speciale. quia procuratori qui non pot. ut de co. § ex asse. et facit s. e. a po. §. utrum. acursius.

b ¶ si testator nupsit. habetur enim pro aut. cum relictum. et facit. s. e. facta. §. sub cond. acursius.

c ¶ implere non possit. ut si non ascenderit capitolium. et caue quod est idem. quod s. ubi non expectatur conditio. unde hic fit cautio muciana de reddendo si contra fiat ut hic subic. et s. de cond. et de. l. muciane. quod s. non interponitur. acur.

d ¶ intestato conditionem existente. et fac. s. de cond. et de. quot. acursius.

e ¶ ab his. presitita dico ab his quod est. acursius. a.

f ¶ cum pretor per errorem. iuris uel facti. et facit quod error non nocet. s. de suppell. le. l. iij. in fi. et C. de iur. et fac. igno. error. ar. contra s. de iur. o. iu. l. si per errorem. et contra s. l. ij. in prin. Sed non s. hic littera contraria. nam dicit per errorem. Item dic causa cognita. ergo non per errorem. Sed dic quod cognouit factum. sed errauit in iure. uel dic examinauit utraque parte presente. sed non inuenit ueritatem. uel quia non potuit. uel quia noluit. et sic in facto errando iudicauit. h. acursius doctor.

g ¶ ambitiose. quia bene sciebat et factum et ius. sed uoluit facere gratiam fideicommissario. sed contra. C. si ex fal. al. l. f. Sed illud speciale fauore pupillorum. item non. ob. C. de pena. iu. l. ij. quia ibi non dicit quod non ualeat sententia lata per gratiam. item non ob. C. quando prouo. ne. l. uenales. sed in fine plus. quia pretium. In ar bitro. aut dic ut. s. de arb. ita demum. ac. | tate. no. sic. s. de uid.

h ¶ auctorem | si pretor ipsum. et j. de bon. li. si patroni. §. si quis. et j. ne quid in lo co. pu. l. f. et C. de re. iudi. l. ij. et s. man. si fideiussor. §. iudicibus. Sed dico hic maxime. non per gratiam fuit lata dari restitutionem. ut. s. de uid. si pretor. §. marcell. et ex quibus cau. ma. l. i. in fi. et l. sed et si per pre. §. f. et s. de pig. si fideius. §. si plus. ibi. Sed huiusmodi quod est. et j. de re. iudic. diuus. acur. | tutore

i ¶ si pupillo tutore. quod dic. | dic. ad suum et pupillum referas. et fac. j. rem. pu. sal. fo. l. ij. et l. suum.

k ¶ uolente. s. mutata scriptura uel nutu. ut statim dicet. ac.

l ¶ uel interrogati. uel per saltim. et incipit respondere. acursius do.

m ¶ subuenierit. ut tutor compellat solus. acur. | posse. si est ma

n ¶ gerere non | ior infante. si ab infans solus tutor acquirit hereditatem et bonorum poss. ut. C. de iur. deli. potuit. et l. si infanti. § fi. et § ij. et j. de bo. poss. si pu pilli. et facit. C. e. l. pl. et s. e. l. restituta. in fi. et sequentibus. ac.

consilii sui necessarius est itaque si iussu eius adierit hereditatem totam restituere debet... heredi iussu eius conplendi sunt et cum ei... dixerit restituere hereditatem ¶ Si testator rogauit heredem ut restitu at hereditatem nisi si non imp... dicendum est. conpellendum he redem si suspectam hereditatem dicat et adire et restituere eam nisi ... pluribus. idem in ceteris quorum contribui uiui ... quae simul ... sine uite expleri non possunt per eum cuius ... intentiam causae cognita hic quorum interest ab his quibus restitui sub ... conditionibus heres rogatus esset rest ituere hereditatem ¶ Cum pretor causa cognita per errorem uel etiam ambitiose iusserit hereditatem ut ex fideicommisso resti tui etiam publice interest restitui prop ter rerum iudicatarum auctoritatem. ¶ Si pupillo infanti restituere hereditatem quis rogatus sit si sponte adierit et suo eum et ipsi pupillo auctore tuto re restituetur hereditas. si quid in eo qui fari non potest non magis ea res imp ediet quam in muto. quia ut ... uoluntate resti tuam hereditatem. si autem heres recuset adire hereditatem quamuis dici possit difficile est quod in tutore desideran te periculo pupilli adire hereditatem se compelli ... futurus tamen for te pupillus ipse id desiderare possit cum forte fari non possit et alia... ca mutos et surdos ... capaces sunt ... ut infrogati nutu p ossint significare uelle se periculo suo hereditatem adire quomodo ab surdos ... in fantia ... omnimodo ... ab ... sili tudine ... uel ... honorarii ... conuenien dum ... eundem ... similitudine ... tam ... honorarii ... conpellendi sunt ... in his ... tutore herede tutore auctore gerere posse ... tutor ...

t his compelli per ... ad restituendam hereditatem quo exemplo et muti qui nihil intellegere ... per cura torem adiuuantur ¶ Si singule res ab herede traditae sunt iussu meo ei cui eas uendideram non dubitabi mihi nulli ... esse et si iussu meo traditae illi cui ego ex fideicommisso ... eas ... debuit ... donare uolui.

Paulus ¶ Qui ita fal. s. trebellianum ... sibi uel cui aliter ... coactus adierit ... non co actus adierit hereditatem ¶ Si absentem per curatorem desidera te posse restitui hereditatem ex s. c. ... uel seruo si ... de facto hu... do si non eiusdem absentis ... uoluntas ... ¶ Si dominium ut heres qui sui petitum dicat hereditatem sit compellendus adire si ... sit ... ut quamuis ... quamuis ... propter fragilitatem ... et si sponte adi erit hereditatem non magna cap... ... accedit ... sed non ... in hunc si damnum in suo hereditario ... sit uel ... in hereditarium heredi oportere actio ... noua ... translegis a quibus actio ad fideicommissarium actio transeunt quae ex ... factae ... fuerint ¶ Si legatus rome compulsus adierit hereditatem et resti tuit cogetur rome actiones pati fideicommissarius ... cogetur ¶ Cum ubi defunctus ... debuit et fideicommissarius debeat in ... si sua sponte heres adierit ... hereditatem an tribi ... fidei commissarius debeat defendi ubi ... et ... ibi ... domicilium ... hereditatis ... ibi ... uel ... ubi ... maior pars restitute hereditatis sit.

Ulpianus. Si postulante me suspectam

x ¶ fragilitatem. hic no. dicas et rationes. prima quia magnum periculum subiret heres si fideicommissarius non haberet ratum. quia omnia honera hereditaria subiret sed fragilitas cauet. quia pecunias forte consequitur quia non erit soluendo ut h. et s. e. l. cogi. §. idem queritur. sed quando sponte adijt et cessat prima ratio. quod sponte simpliciter aut non per coactorem per curatoris contra tunc procurator admittitur. si tamen caueat. si est dubium de mandato non aliter. ac.

y ¶ sed actiones. loquitur cum sponte adijt. et dic non mandauit. s. dominus procuratori.

z ¶ ratifica. s. e. restitu

o ¶ si singule res. tamen quia commodabam uel locabam alij ego fideicommissario. et fac s. e. restituta. §. Sed et si uoluntate. et de pig. act. solutum. § soluta. et j. de so lut. l. solutum. ar. contra s. de iur. dot. si mulier. §. ex asse. ac. | ue erat idem cui roga | ta. §. Sed si uoluntate. et s. de neg. ge. si ego. acursius.

p ¶ Qui ita fal. s. trebell. contra suum fideicommissarium cum rogatus esset. si | tus esset ab his. siue ali.

q ¶ adiisset. contra uidebatur. quia hic non poterat esse non alius adiisset. sed alius non uidetur adire cum sit coactus. sed contra est. quia coacta uoluntas. uoluntas est. ut s. quod metus causa. l. si mulier. §. si metu. ac. | adiuuit. ibi sed dicendum quod est. so. ibi qui

r ¶ etiam. post diam secundum jo. quod ipsum. sponte | coactus. et ideo redit ad primum. i. quod si spon te. et est. uel uersi ipsum. i. distincte. s. jo. i. sed dicendum est et contra. contrarius se ipse. et distinguitur an non dum adijt et non cogitur a procuratore de cuius mandato dubitatur. et si cau eat de rato. et credo idem. an non sponte adijt. et tunc cogitur restituere procura tori caueti de rato. ac. | et hoc consentit. jo. et est per eum specialem ubi satisdat uerus procura

s ¶ procuratorem. sed uerus | tor. sic. s. de op. no. nunti. l. de pupillo. §. qui procura torio. sed tu dic secundum h. contra s. quod non satisdat. ubi est certum de mandato. ut j. ut in poss. l. si is quo. §. pl. nec h. hoc hic dic. sed magis dominium. ubi dic. non euitens quod est. et nulla de pupillo dubium erat de mandato sed esset uerus procurator. ac. | rest. procur. nomine do

t ¶ hereditatem. sponte aditam. jo. acur. | dat ut dixi. et fiet et | minime et putat h.

u ¶ si non euitens. quod si est euitens non satis | tur ac si ipsi domino fieret. ut. s. e. quamuis. §. f. et l. mulier. et l. quod pro inde. non autem si esset in re sua quod ipse procurator sit fideicommissarius. et si domi nus uelit ei donare. ut. s. de iur. dot. l. si mulier. §. ex asse. Sed uel non posse sed procu ratori. ut. s. de acqui. here. paul. quod est contra. so. hereditatis aditio fit solo animo. ut inst. de here. qual. et diff. §. f. unde cum mandato procuratori ut adeat stati sub heres. et sic nil rema

z ¶ si dampnum transit. Sed numquid cedere tenetur heres. quod uidetur. ut j. e. si heres. sed dicit h. quod non si re cessit quod in tantum speciali libatus. secus si sit uulneratum. ut s. ad l. acquil. huic scripture. idem si decessit post moram. si heres cedat. ar. s. e. ita tamen. §. i. et l. mulier. §. Sed et. et facit. j. de act. et obli. l. quicumque. ac.

9 ¶ pendent. i. trahunt originem ex eo quod factum fuit in bonis defuncti. eo scilicet uiuente. et sic competit ei re. uel spe. ut. s. e. ita tamen. §. actiones. ac.

a ¶ si legatus adierit. tempore legationis. quod si potuit. ij. s. e. l. si legatus. acur. | cois patria est. ut. j. ad municip. l. roma. acursius.

b ¶ cogetur rome. quia

c ¶ his. idemque legatus. acursius.

d ¶ non cogeretur. propter legationem quae est ratio. quia hoc legati personale beneficium est. ut. s. de iud. sed et si restituatur. et j. acur.

e ¶ debeat. s. conueniri. et ibi tamen an non in tribus locis. ibi per oportet itaque quod est. quod in duobus. s. ubi ipse heres domicilium. et ubi maior pars hereditatis est. sed etiam et ubi defunctus. ut. s. de iudic. heres. ab ipsa. item et alijs. s. ubi est res petita. item et tamen testator uoluit.

/· et

/· Tadic ibi fuit error tutoris h. indi ac. u.s.

i. hijs ad quos peruentura esset hereditas si contingit ... non paren. dy.

s. hereditate s. formam sine. dy.

p. de ui pro quia. ac.

s. possunt. ac.

/· solue ut ibi no. ust.

ul' est uerisimile eu uoluisse. ut. s. de iudic. q le gatur. gl. si sis suscepit. §. 1. gl. si fideic. in prin. acur.
f S ipostulante adiecis. tu h'es. acursius doctor.
g S i d'. adiunge sic. ut p'torë. 7c. 7 q' est ime dio est interpositio. acursius doctor legum. ac.

c Longa. s. residua. 7 facit. j. l. pe. in prin. ac.
7 Li dator's. quia uolebat h'es totam restituere fideicommissario. licet ipe fideicommissarius p'tem tantum capere poss. sic. s. e. l. 1. §. inde neratius. h.
9 Restituere ei. s. totam. acursius doctor.
a Auferetur. a fideicommissario. tamquam ab indigno. 7 fisco applicatur. ut. j. de iure fisc. l. aufertur. §. 1. ac.

h Recte pulsët. nam 7 acape 7 cogor. 7 si recte rem an. h'es m's cogitur recipe. 7 si nö h'ed h' dem fit uendito ac(h)ito nibus 7 h'edita ris no mine meo ac si adiissem an quam 7 decrete. ut. s. e. postulan te. in p'n. gl. apd. §. f. gl. ille a q. in p'n. 7 de se pat. l. 1. §. si qs suspec tam. j. e. no. q' p'tor dat act. ali an. 7 i alique ac si eët adita. h no sit sic. s. e. fra. §. q si odito. acursi'.
i Frau dator. tuorum h'edis. acursi'.
k Imeir. tu h'es. nam i fraude tuorum c'editor recusa bas ad ire. ut nec in quanta 9modi eis af feres. 7 cum nö sis soluendo. acursius.

hereditatem ex decreto pretoris adier it et nunc ego postea non restituam uo lim nec uolui simo timuisse hi fide commisso non intelligatur ui deri ut a pretore. Et tamen acceder imo dantur. Ideo si hereditatem receperit set (al. uerius. ac.) quia est iniustius est si eam restitu isset eo tempore quo creditor fraud andorum consilium iniret sic et pretur (al. consil. ac.) in fide a fraudatore sustinendam h ereditatem adibis et restitues tu ex decreto fideicommissi. Ubi non est fiat tu omnino adire hereditatem creditor es tuos tam consilio fraudare et ego nichil turpis facienti recipi endo eam hereditatem cum remor a postulatione mea hic creditores compel se recte ut hereditatem adires non p'ueniri. Si est filius suus heres prohi batus sit a patre hereditatem non re stituere cum suorum creditorum fraudan dorum consilium iniit. Tamen suspectam ex decreto pretoris restituit non in ur fraudatio. Intendi uideres ex bonis p'us eius uendita sunt. Et p'riorum creditores eius ex ea hereditate de fendi p'int. Ius p'pri fortassis creditores filii audiri debeant si postulant nec ... Quia dicemur. Et si donem ei suspecta hereditate sibi heres dixerit et ei restit uit quia solidum capere non possit. Aufer retur ei id quod capere non capere non p'er ide dubium est. Et si cum consilium do niandi fideicommissi hic id fecerit. Item. Si heres ab eo qui cum non erit solvendo non fuit rogatus heredi tatem restituere suspectam sibi dic dubium non est quin hodie coactus ex trebell. se. c. restituere possit. Set et si sua sponte adierint ex eodem se. c. restituere possit. Nisi est ... consimiliter cum et eius p' fideicommisso ab eo qui solvendo non fuit dei adiiciendi p'inde non debeatur. Atque si legatarium eët eo in causa legatarii scilicet fideicommissarii

res hereditarias in eo fungi cum est fidicom missum est. Si cum in hereditatem rogat tus sit restituere tu sponte adieris et summe de ducere quartam potes restitu ens cum fictio quidem eidem pigno rationem magis non exple ndi fideicommissi ... fecisse. Et si explendi fideicommissi de quarta non retinui sse uni partem eam. Et tum Uenius. Decimerte pretor. Mu nicipiorum 1. decuriae ... nche heres eum restituit hereditatem non dicuntur in ... Et cum hereditatem portet. Si quid ex his eum euictum eët quod ab ipso herede uenierit. Item. Si heres institutus rogatus fu it restituere hereditatem et rursum tunc heredi post tempus hereditatem sufficientem di recte accederet heredi. Et si, hic aliquam fideicommissarius hereditate restituta alienauerit ex hereditate aliquam hereditarium in eam uenerit: aut usu p'it quod 1. fregit 1. usu sit uo perit in eum illa actio cuius restituta postea he reditatem ex trebell. se. c. sed si ex fidicommissi eius bis q. q. adrepierit p'ter supertium. Si uero post restitutam hereditatem hoc quod amiserit hic edictum est legis Aquilie cum eo agi potest. Si summa forte he reditarium nuncupauit aut ... Et si temporalis actio in hereditate reliqua fuit eo tempore quo hic ex testamento restitutam hereditatem p'eruit imp utabitur ei cum restituta hereditas est. Omnes quidem hic. Et fuit ditate delibaint decedenteque eo cum suo periculo uelit adire hereditatem coga tur adire. Si non restituere statim. Si in completo tempore deliberationis si expedire sibi compleuerit hereditatem suam consimiliter modum testi colmire quo iure sic ponte adiierunt. Si et comites hostes aut creditores restituta ea ex hereditate tur actionibus hereditariis. Item. Heres p'certo fundo rogatus sui at hereditatem restituere fundus

r Libero actio. acquilia uel alia acursius doctor legum acursi'.
s Amisit. perijt ergo alienata. acursius doctor legum.
t Persequendum. ut. 7 s. marcellus. §. res que. 7 l. mulier. §. Sz enim. h. acursius.
u Fruëdo. similis distinctio. s. ad. l. acquil' hic scripture. 7 de dolo. 7 eleganter. §. item si fuum 7 s. de pet. h'ed. si ad ñ. §. si possessor. h. acursius.
x Si temporalis potuit. quia erat actio p'uin. al' non potuisset. ut. s. si c. p'. certi 9dictio. circa p'inc. acursius.
y Ei. facit. j. pempt. l. ij. §. si defunctus. Sz quid si defunctus tunc fuit cöple ta p'scripto ante restitutionem. r'. si fuit negligens tenetur. ut. s. e. mulier. §. set. in fine. §. acursius. (enim.)
& Omnes eo. s. fideicommissario. acursius doctor.
7 Adire. sz nö statim sz post tempus deliberationis. ut. s. e. Sz et si. §. plane. h. Sz et hic dicit. s. 7 ibi non fuit coactus statim acursius.
9 Omedum. in retentione quarte. 7 facit. C. de in off. te. l. scimus. §. f. acur.
z Heres fundo. certo. al' nulla est deducto. ut. j. de uer. obl'. ita sti. acur. Hacursius.

b Fiduciarius. 1. h'es cuius fidei testator commisit ut inst. d' fidei commis. h'edi. in p'n. acursi.
c Id fecerit. 1. dixerit suspecta 7 totam restituit coactus nam aufertur. 7 tunc applicabitur fisco. ut. s. acursius.
d S i h'es ab eo coactus. q' ra ro fit si est nö soluendo. ar. s. ad. l. falc. l. iij. in prin. ac.
e Restitutus est. s. h'es fideic. desideranti. acursius.
f Si legatum eet. s. simpliciter. quo casu nö ualet. ut. s. e. l. 1. §. is qui. i neminem 7c. 7 s. d' do nat. ca. mor. 7 si debitor 7 ad. l. falc. in ide. §. q' uulgo sic ergo parificatur fideic. singulare le gato in hoc iure ut hic. 7 s. de l. 1. l. j. acursius. (etiam)
g Eam. s. p'rimo.
h Legatarij. s. uice.
i Superiori. s. in generali fideic. uni ce 7c. ut 7 inst. d' fideic. h'e. §. resti tuta. 7 h'editas est 7 si est nö soluen do. ut. s. ad. l. falc. l. iij. in prin. acursius doctor.
k Si totam rogatus. tu h'es. ac.
l Per errorem. s. facti non iuris. ut. C. ad. l. falc. l. error. Item. no. p'sumi sciam. sic. C. de p'script. lo. tep. l. emptor 7 l. sup. 7 s. d' pu blic. q'cumq. §. f. ar. 9. s. d' probat. l. uerius. 7 C. qui mili. non poss. l. sup'fluus. 7 est hic ratio. quia ne mo presumitur iactare pecuniam. s. de plat. cum de indebito. §. si nö ab initio 7 facit. s. e. qui totam. 7 l. h'es cum 7 l. p'onus 7 l. postulante. §. f. 7 de donat. int uirum 7 ux'. si sponsus. §. si quis rogatus. acursius.
m D e euict. nö d'. nec uenditor h'editatis cauet d' singlis ut. s. de euict. l. 1. nec h'es legata rio spëi. ut. s. de l. 1. l. si absit uto §. f. acursius doctor.
n Uenissent. d' tamen p'tium sit re fusum fideicommissario. ad q' e. s. de h'ed. uen. l. ij. §. sic. 7 de pet. h'ed. si quid pos. §. bone fidei. 7 s. e. l. cum h'editas ex. 7 l. cogi. §. inde q'. in fi. §. acursius.
o S i h'es insti. restitue. pure. ac.
p Post tempus. s. aliquod rogatus sit restituere. acur.
q Directe. q' remanserint cum excep tione tamen. ut. s. e. l. 1. §. q' quam. q. d. nö e opus restitutioné. sz an ipso iure redeat utilis. 7 sic ipso iure tollatur excepto q' ur' ut 7 al' si ne restitutione transeunt utiles. ut. C. e. l. p'lt. §. f. an nö 9petat repli catio. p'mum ur' uerius. 7 facit. j. de solut. stichum. §. aliquando. q'm agitur sola directa. ut. C. de donat. l. iij. acursius. (al' non ante ...)

l Sic. al' sic. al' si. 1. q2 ac. (pro citra. sic. s. C. d' pos tul. h'. l. f. ac.) (potero.)
m Citra. al' citra. 7 al' int' (nim ex h' n) 7 de hoc
n Periculum. s. meum q2 que (interdicto fit mitio. j.) de solut. l. pupilli debitor. 7 marlore actionum d'm. jo. 7 dabatur ad reuocandum alienata i fra udem credi. q' induat paulianam. 7 infactum ul' dic q' de illo fit hic mentio. s. que infraude credi. hoc quidem. nö e timendum. q2 nö h't locum cum quis nö acquirit. sz cum diminuit. ut. j. p'x. acursius.
o Adhibis. al' adsibis. et al' adisses. s. tu h'es. acursius. (acquirere sz dimi nuere. ut. j. que)
p Fraudare. q2 nö e uetitum (infrau. cre. l. qui aut in p'n. ac.) (de cogi adire.)
q Mea hac. 1. si nö postulassem. (r Cui suor. 1. filij. ac.) s Uenisset. s. filius. acursius doct.
t Minus. 1. nö. ut 7 superiori casu. nisi in casu que subiciat. sic. s. ad uell'. tutor. in p'n. acursius.
u Uenditis. n. a creditoribus p'ris qui impetrauerit separationem bonorum patrum ab bonis h'edis. qd facere potuerunt. ut. s. de separat. l. 1. in p'n. acursius doc.
x Cetera eius. s. filij. ac. y Dimissis. s. creditoribus

a Vel s. supius. s. quo omnino fundum uel extimationem heres habet. ut ad s. e. l. i. §. si heres.
b retinenda. al' retinenda. si ante restitutionem est euictus. al' restituenda si post restitutionem euinatur. et de hoc est cauet. ut ad s. e. l. cum hereditas. ex fideic. el. de euict. Sed contra huic. l. s. de l. ii. cum pater. §. euictis. So. hic habetur loco quarte. saltim pro rata honerose. ut. C. e. l. i. ubi est simplex legatum sine honere. et eodem modo solue aliud contrarium. C. de legatis. cum alienam. ibi distinguitur. sciat uel non. acursius.

c Si heres pignora. nec ad ius debitorem personales nec ce[dere] sunt. tamen ex fideic. tenetur fideic. ut. s. e. si heres. §. i. et hoc cum mutuauit heres suo nomine. et aliud si nomine hereditario uolens negotium hereditarium gerere. quia tunc personalis et ypoth. transit per restit. cum sint hereditarie. ut. C. per quas. p. l. f. ad de pet. hered. item ue. §. i. acursius.

d Ipse admittetur. s. fideic. sine speciali cessione ut subicit. Sed contra. j. de fidei. l. heres a de. in prin. ubi dicit obligationem fideiussoris accepti transire. So. ibi est facta cessione non ipso iure ut hic dicit. alii dicunt. transit utilis ut ibi non directa ut hic. alii quod aliud in fideiuss. qui plus sequitur personalem uti quam pignus. quod patet. quia quamuis remanet pignus principali sublata. ut. C. de luic. pig. l. intelligere. quod in fideiussore non inuenit. uel ideo secus in pignore. quia aliquam utilitatem heres potest hic puta retentionem pro debito cyrographario. uel fructus ex parte quos restituere non tenetur. cum ex sua astutia habet. ut s. ad l. falc. l. iii. in prin. quod in fideiussore non est. uel ideo secus. quia obligatio fideiussoris pendet ex bonis defuncti. nam id ab eis petitur quod debuerat reus defuncto. at pignora nec sunt defuncto debita nec est proprie possunt dicere aliquid debere. quia tamen sunt accidentia fit cessio ut subicit. item contra. s. de constit. pe. si post. So. et ibi per cessionem decernitur non ipso iure et sic est intellige. s. de hered. uend. l. ii. §. non solum et l. emptori nominis. s. si per cessionem et j. de con tab. l. cum emancipatus in prin. item contra s. de pact. l. si tibi. §. cum possessor. ubi non proficit quod heres. Sed dic ibi male putant. uel non proficit non facta cessione ut hic dicit. uel unius. ibi non erat uerus heres qui paciscebatur. hic sic. et eodem modo. re. ad illam. l. s. de transact. l. imperator. §. f. acursius.

pacto

fecit

habet. s. heres

e Sit. s. fideicommissarius. acur.
f Cum ex trebelli ualent. extincte quidem sunt aditione hereditatis. et in restitutione hereditatis debent et iterum reponi. s. de seruit. l. pap. et de seruit. urb. pred. si quis edes. in prin. et de fundo. do. si maritus. i. re. et §. i. et de l. i. seruus titii. et de acqr. hered. cum. §. f. h. acursius doc.

g Qui filium eam scriptinam. rogo te ut illum heredem facias. ut. s. e. l. ex facto in prin. uel illam mandato non testatum. Sed huic. l. e. contra. s. de l. ii. cum pat. §. mando. Sed hic preceptum. ibi consilium ut patet ibidem. acursius doctor.
h Sab aq. ualina.
i Amita. s. honerata. acursius.
k Portionem. s. de dimidiam. nam aliam habebat est de uoluntate matris. acursius docto. cum pe cognoscente ex appll. uel quia pendebatur in integrum restituto. sic. s. de minor. emili. et no. quod h[oc] est prima ro paupertas. ut. C. de epis et cle. l. si quis a de. §. pen. acursius doc.
l Petendebant. coram prin
m Nuan. ub et j. de munes. et ho. l. ad rem.
n Equitate rei. s. paupertatis. ac.
o Et uerbis testi. s. hiis annum est que uerba possunt sonare ut ad annum ultimum uenerit. qui eum inchoauit sic quis peruenit ad ultimum ferclin statim cum ei ponitur et hec est tertia ro. acursius. excusantur in prin. et accipe hic contra petitur, et c. acursius. ar. et c. ut. j. de man. l. a. et alia.

ad

p Fuisset. ut ad s. de excusac. tu. l.
q Nobis. s. paulo cum nostris sequacibus preferentibus. s. de testo. ut s. de testis. qua etate. et de usuc. ut. s. de diu. et temp. ps. l. in usucapione. et quia est de liberis. ar. C. de hiis qui an aptas. ta. l. i. et quia possidebat. ut. j. de reg. iur. l. fauorabiliores. §. i. et de manu. te. l. si ita. licet ibi sit fauor libertatis. Sed cum sententia preualet. s. presidis uel principis. re. principis. ut maioris et ultimi et rationes plures reddentis. Sed presite est. C. quando dies le. ce. l. ex hiis. infi. l. ad s. de l. i. sicut. et de condict. et de non putabat. §. plene dic ut no. s. de minor. l. iii. §. minorem. acursius.

alienatus erat. a uisto alectat ueredi ultimorum nisi teneret hereditatem suam eo uoluit testator a uita defunctus uel est. Item superius placet tedz estimo eius retinendaē

Mecianus. Si heres totum hereditatem cum pignora accepit actiones non competent ei cum restituta fuit hereditas aduersus eum pignora. Sed quo dubio remanebit. Si ueniunt consilium qui credo fuisse interpositus heres anequam testatiue hereditatem pignus accepit. Sed nec sic quidem ipse admittetur et c. dominus cum tu aduersus heredem habeat actiones. uel ut ei cedat per heredis comodo actionem. Cum ex trebell. s. c. o. restitute hereditas seruitutes quas mutuo predia heredis et testatoris habuit mali omnimus ualent

Paulus. Qui filium et filiam habebat testamentum fecit uita de filia sua cauerat. So. mandare non testari donec sibi liberi sint. et perinde ac si pronunciauit imperatoris fidei etiam et uerbat scriptura debi quod pluris est prohibuitur eam iteratum ut fratrem suum heredem faceret. sic. n. accipiendam esse scripturam ac si hereditatem suam rogata sit eam restituere. Celebrius antonium impuberem filium antonium et filiam honoratam relinquens et hereditas huius in domum eorum uiuianam ualerianam heredem instituit et ab ea ex et quiata tres filie reliquit reliquam omnem hereditatem filio antonio cum ad annum. etatis peruenisset uoluit restitui. quod sic amita annum. re. decessit filius rome cum hereditatem honorate restitui precepit mi intestata decessit relictis ubi ipsius heredibus relicta postea filius annum agens plenum. totum tu ius restitius. re. nec dum tu est eo completo decessit suo herede sumna ualeriana relicta sua aliquam amita fideicommissum petenda pro portionem hereditatis petebat et capito proficere puni

filius sab antonius.

s. testator.

mandat non testari donec sibi liberi sint. dy.

e optinuisset tutores ualeriane si ue antonine egestate eius pretendente et recitassent diui adriani constitutionem uinqui uiuenti ad minis municipalia uirerat ei anni quem qui singiressus esset pro impleto minuiari. impr. Aur. uemotus equitate rei et nobis testi ad annum. re. etatis quamuis ceto se dicere aduo uiro excusatum a tutela eum. qui septuagesimum annum etatis ingressus fuit. nobis et legis sibi senescentes. sua. argumenta preferentibus et alia quedam contrarium

Sceuola. Epistolam theina. Ppaniacanitur ad heredem suum in h uba testator scripsit. testator. ut eius sicius cornelius heredi suo sanuit. a te peto cornelii cum ad te deuoluta est pro unius meae si pars sempronii curatoris quondam mei totumque fortuna ui stirpis trecias meus apud te esse speraret uti reddas restituas. Gaio seio bonas. tum: quod optimum est cum sempronium in integrum restitutus sit et ab imperatore quo fuerat deportatus redierit hereditatem aniis rogatur similiter et sua portione restitueret hereditate. quo. sempronium quidem non propterea rogatum cornelium cum heredem dele per partis portione minuant defluxit tertium testatori seio facere

Titius heredis instituti fidiolum sit ut retenta certa parte reliqua partem restitueret uinti in quindecim eius fideicommisso in h aba rogo te ut id quod ad te ex bonis meis peruenit facias uenire ad filium tuum. quod optimum est quod h fideicommissum restitui debeat uel ne post mortem suam an ante. respondit tunc ad tempus quo uiuus moreretur h fit fideicommissum captandi esse

Idem. Sceuola. re. si pater filium suum impuberem ex asse scripserit

titii dicas sit mat. Item se. pronius contraria fortuita est deportatus. et sic habetur mortuus. ut. j. de bo. nis liber. finectem. §. si de portatus. et sic sperabatur quod tantum quam in ca cadi et deuol uantur. partes istorum ad cornelium. ut. C. de cadu. toll. l. i. u na. §. sed. hoc autem uidens testator fecit epistolam. quod grauauit cornelium. ut de portionibus mris et sempronii dicte quatuor untias seio. quod si potuit. ut. C. de fideic. l. et in epistola si recedat deportatus per in integrum restitutionem. et sic accedat ad hereditatem quod si potest ut. C. de sen. pas. l. a. non tenetur ad duas untias ut potest non rogatus. Sed corneli tenetur ad alias duas. alii ponunt contrarium duo. s. mater et curator fuerunt instituti. Sed cornelius substitutus per finem. ubi dicit pro rata portione et c. q. d. tantum portione matris habet et mich iure suo. s. habet. acur.

t De uoluta. i. de uoluenda. acursius.
u Matris meae. que erat quarta pars. ac.
x Sempronii. que erat alia quarta. acursius.
y Fortuna. ut quia est deportatus. acursius.
ç Uti reddas. hic accipe peto. quod est. s. acursius.
z Hereditatem. i. duas untias de hereditate. acur.
9 Pro rata. s. ad duas untias. nam equales erant partes. et facit. s. de hered. inst. l. f. acursius.
a Matrem. s. duas untias.
b Mulier heredis. i. nepotis que ex filio premortuo habebat. az.
c Nurui. i. matri heredis instituti. az.
d Caius. s. nurus. az.

.e Nunc. i. hoc casu. acursius.
.f Moretur. sic. s. de l. iij. l. si le gatarius. in fine. sed d. s. e. l. ubi. pure. in prin. so. ibi fideicommissarius erat in pota te rogati. hic non. quia femina est rogata. Item s. s. de co. et de l. a. ubi dicit quod pure debet nisi sit dies uel conditio. Sed dic quod hic est conditio tacite et aiunt presumpta ex uolun tate de functi. acursius.
.g Sed non substituit directo pupil lariter ut j. proxima. acursius.
.h Adimi potest. ut et C. de codi cillis. l. ij. et inst. de codi cill. §. plt. ac.
.i Obli getur. pater hoc quod fuit pupilla ris directa et tra bitur ad fideicom. sic. s. de condict. inst. l. plt. in fi. et C. de impu. et al. sub. l. ij. et l. quamuis et l. precibus. infi. et de testa. l. hac. consultissima. §. plt. et s. de l. iij. et an quis. de et seia et de codi cill. l. alla. si. et sic de tigitur tur quarta. ut ut. s. de codicil lis. l. ij. §. f. et sic de trahetur. Item hoc quod trahitur ad fideicom. restitutionem est uerum. si nullo tem pore potuit ualere iure directo. alias non trahitur nisi in milite. ut. s. de pupill. sub. l. centurio. ac.

fuit. ut. C. de cur. fur. l. fi. et §. fin autem. nisi dicas spale. quia filia ar. m. e. l. §. i.
.q In iure. de facto non deuit. ut. s. de his qui sunt. sui uel ali. iur. l. patre. et j. et dicit. acursius doctor. filia quo admisit est ut lima. licet sit naturalis. nisi sit mater illustris. ut. C. ad orphic. si qua. et inst. ad orfic. §. nouissime. et inst. de successi. cogna. Item quia pater taliter copulauit per quod uidetur uoluisse filiam ex tali coniunctione natam extinguere fideicom. Item quia alias hec furiosa non potuit habere m. unde petitur etsi habuit qualiter potuit. ut. j. eodem. si. l. quereret aliquis sed si quis insti tuat filium masculum et substi tuit si decedat sine liberis. ualet et hoc non exprimat. s. sine liberis. et j. de cedat filio tamen naturali superstite quid iuris sit. plene. no. in utroque casu. s. e. ex facto. §. si quis roga tus. et C. de insti. et subst. l. ge neraliter. insti. et facit. s. de pupill. subst. ex facto quod in prin. et C. de in pu. et al. sub. humanitatis. acur.
.r Conditioni. hoc est ideo quia

heredem eius ex codicillis substituit in defun
filius impuberes decesserit. licet substitu
tio nulla sit, quia codicillis hereditas nec
dari nec adimi potest, tamen benigna in
terpretatione placuit, ut frater qui ab intestato
pupillo successit substitutis fidei
commisso obligetur. quamuis enim non
fuerint substituti, in fideicommisso re
titutione in ualere uno quorum mor
tuo qui superstites erunt accipiunt

Idem. Heredibus institutis filiis et
Lucio Titio singulos rogauit ut si
quis sine liberis decederet partem suam here
ditatis sorori restitueret. nisi
si soror non superesset ... et liberi
ad eos ... liberi ... heredi fideicom
misso ... donec
... quamuis ... est
est ... filios eorum
... relinqui
ut ... heredes eius fideicommissum deberent.
sed ea ...
...
... fideicommissum ...
uetos. Titius nepote ex filio et
furiosa filia sua heredes instituit. fideicom
misit filie ut si sine liberis decesserit partem
ea data ... coheredes ...
furiosam ... titulo ... collan
... filia post mortem ...
... defuncta filia furiosa ...
... filia ... fideicom
missum ad coheredes pertinet. quia ...
... relinquisse ... fideicom
missum ...
... furiosa non fuit ...
tem eiusmodi ordinem

Idem. Lucius Titius intestato moriturus
haberet ... filiam emancipatam
codicillis ...
... codicillis ... et uxorem
tuam ad filiam. Item rogo ... ego reli
quero ...
...
... facientes filia intestati pater
... accepit. quum

est an ... aliqua pars hereditatis ...
... fideicommissi ... filia ...
deberetur. respondi ...
... si uxor ... omnia
bona sua afferre. Cum ... duos filios
heredes instituisset ... testamento ita
cauit. fidei ... heredum ...
... omnis ... deposito ...
... apud Gaium Seium ... Titium
... curatorem ...
... testa
tiuit nepotibus meis ... eorum ad
annum xxv. peruenerit ... si uni
ex omnibus ... fideicom. ...
... heredibus Lucio Titio Seio debeat.
respondi ... Lucium Titium
... Gaium Seium fideicommissum ... non
posse. Titius heredes ... meum
... Seium ex dodrante Seium uno ex
tante Stichum ...
... naturalem meum ... fidei
commisit Seio ... Stichum manu
mitteres ... codicillis
... Stichum ...
... si quis ...
meum ... meum ... uolo tu ...
... fidem ...
... ex hereditate mea Sticho fi
lio tuo restituas ... fidei tu
... Seius ... here
ditate ... Stichum ...
... Stichum ...
... restitui debeat. respondi ... Sei
um rogatum uinciam ...
... de
uncia ... Stichus ...
... Stichum ... ex ... fi
deicom. Seio ...
... quia Stichus institutus
est ... dodrante ...
... Sticho testa
... debeat. respondi ...
... meum quoque ...
... Pater ... puellam

.s Lucius hatis. nam cum erat emancipata filia ... ueterem aliquid here. acursius
.t Bonorum possessionem unde liberi. ut. C. quando admit. ad bo. pos. l. emancipa ta. acursius doc.
.u Debere dimidiam. ut. s. de l. ij. l. f. §. lucius. acur.
.x Omnia pro deposito. i. in custo dia. acursius doc.
.y Fieri iussisset. de iure. nam testamento curator non datur. ut inst. de cur. §. i. et no. fulie quia datur substa tie. ut. s. de tutelis muto. §. f.
.z Aliis. a patre datis tutoribus uel curatoribus et quia magis in hoc est sequenda matris uo luntas. ut. C. ne de ma. uo. t. d tur. l. i. acursius.
.et Nepotibus. natis ex alio filio premortuo. acur.
.con Peruenerit. qualiter hoc intel ligas. dic. ut. no. s. e. qui filium §. sab. acursius.
a Proportione. s. tamen pro rata. i. prouirili. acursius.
b Ultimus. s. tamen peruenerit ad xxv. an. quia alij predecesse runt. acursius.
c Omne. al' ome. s. patrimonium al' omnem. s. substantiam. ac.
d Lucio. depositario. acursius.
e Non posse. hic no. quod commissarii seu executores testamentorum non habent actionem contra heredes. cum sint ut ministri ut hic. et s. de admi. le. filio. §. matri sue. nisi relictum sit ad pias causas. ut. C. de epis copis et cle. l. nulli. et s. de alimentis leg. l. alio herede. secus si ipse est aliquod commodum habiturus et quia tunc non est simplex mi nister. ut. s. de l. iij. l. si legata rius et facit. s. de l. ij. si quis et l. codicillis. in principio. et de l. iij. l. pater. §. tusculanus. acur.
f Tres heredes scripsit. quedam mu lier. acursius.
g Dodrante. i. nouem uncijs. sextans. due. ut inst. de here. instit. §. hereditas. acur.
h Seio. domino Stichi. acur.
i Faceres. i. facere posses. et acursius doctor.

k Substituti. s. illi qui pupillo erant substituti et fuit breuiloqua. ut. s. de uul. subst. l. lucius. et sic directa uulgaris. que non potest fieri in codicill. sed trahitur ad fideicom. ut subiicit. acur.
l Accipiunt. ex ea fideicom. de manu fratris pupilli. ut j. e. lucius. §. pater et j. de suis. et le. her. l. si ex pl uribus. et hoc de tracta quarta ut dixi. et facit. s. de uulg. substit. l. si mater. in prin. acur.
m Heredibus educauit. per hoc apparet defuncti uolun tas. unde alia est. s. e. l. ex facto. §. si quis autem suscepit. cum suis concord. acur.
n Titius filia premortua. alias non bene conueniret. quod subiicit. si sine liberis. et cetera. acursius.
o Filie. furiose. acursius doctor le.
p Sine liberis. imo et si cum liberis decedet non erit fa cienda restitutio. quia dum fuit in furore heredes non

k Mouerit. de illa uncia. ut j. patet. et dic de iure uel de facto in iudicio uel extra. sic. C. de euict. si post. et j. rem. ra. ha. l. amplius. in prin. ar. contra. C. de transact. si quis maior. et dicitur quis mouere controuersiam etiam resistendo. ut. C. de testi. l. i. et s. de procur. non solum. §. si status. et C. de euict. l. si controuersiam. acursius.
l Ad meum. per rem naturalem Stichi. acur.
m Compulsus. sed sponte adiuit. ad quod per se ipsum cogi non poterat. tum quia suus seruus. ut. s. e. cogi. §. si a seruo. et quia ab alio habet commod hereditatis. ab alio liberta tis. ut. s. e. si res. §. i. ac.
n Debeat. s. seius. acursius.
o Eiere stiterit. sed eo manumisso ipse heres meus directo. quod quod si in codicillo reliqui ut abbas non faciat ei questionem. uel relinquo extraneo competit extraneo petitio si abbas molestet per hanc. l. licet quidam contra. acursius do.
p Pater puellam. i. filium et filiam. acursius doctor legum. acursius.

ita

potat.

titio.

Solue ut ibi ul dic quod ...

domini.

instituit heredes eo se[cundum] [illegible] substituit ut si [illegible] heres esset, eius partem substituti substituit [illegible] substituit [illegible] substitutos heredes [illegible] substitutio [illegible] filiorum fideicommissi: ut quicumque [illegible] superesset substitutis [illegible] annum .xx. moreretur: hereditatem [illegible] quos heredes substituit restituat. Filius [illegible] sororem superstite [illegible] annum [illegible] decessit [illegible] ex [illegible] substitutis [illegible] filium [illegible] substitutos qui superuiuerent [illegible] ex portionibus [illegible] substitutis [illegible]. [illegible] fideicommissum [illegible]. Mevia filium heredem instituit ex [illegible] filiam ex [illegible] de septimum filium [illegible] fideicommissit [illegible] filii [illegible] si [illegible] annum .xx. [illegible] hereditate mea [illegible] filio [illegible] filio [illegible] annum .xx. [illegible] fideicommissi [illegible] portionibus [illegible] sororem eius [illegible] equaliter [illegible] hereditate. Etiam [illegible] hic scripta [illegible] dimidiam hereditatis [illegible] ab [illegible] nolunt [illegible] creditore mandante [illegible] fideicommissi [illegible] hereditatem [illegible] quanto plus fundus fuit quam ad creditorem pertinere oportuit [illegible] sed [illegible] portionibus heredibus institutis [illegible] post obitum [illegible] Sempronio [illegible] quam uobis dedi [illegible]

eo [illegible] hereditatem [illegible] hereditatem [illegible] hereditatem [illegible] fideicommissum [illegible] [illegible] post mortem suam [illegible] fideicommissum [illegible] sua persona [illegible] restituat. Filiam suam heredem scripsit [illegible] filio [illegible]. Auos [illegible] legato [illegible] scripsi [illegible] mea [illegible] meum heredes scripsi [illegible] filia [illegible] hereditate [illegible] marito [illegible] filii [illegible] fideicommisso [illegible] uxore [illegible] post mortem eius [illegible] fideicommissum [illegible] Gellio [illegible]. Auos [illegible] uxorem marito heredem scripto fideicommissit [illegible] filio [illegible] hereditate sua [illegible] restitue [illegible] fideicommisso [illegible] fideicommisso [illegible] restitue [illegible] [illegible] non sunt restituto [illegible] restitui [illegible] hereditatem [illegible]. Si heres [illegible] filium et eo nepotem [illegible] fideicommissit [illegible] maritus meus [illegible] fidi

a. Ciui et substituunt. ex disparibus partibus ut .j. patet. acursius doctor le.

b. pars illius .s. decedentis. que erat sua spe non [illegible] ut .C. de caduc. toll. §. fin aut. [illegible] pertineret. non

c. Suspinuerint autem ad heredem decedentis. ut .j. [illegible] [illegible] l. si ex pluribus. acursius.

d. Fideius pertine. ut. C. [illegible] [illegible] subsi. l. a. [illegible] c. quotiens. [illegible] facit .j. [illegible] §. acur.

e. Mevia ex quincunce. [illegible] expone. ut insti. de hered. insti. §. hereditatis. acursius.

f. sororem. no. appellone [illegible] fratris continen sororem. sic. [illegible] l. tres fratres. ac.

g. hereditaria. sic. s. [illegible] §. ac.

h. Titia non teneretur. tenet. [illegible] cum mandauit emi ipsa emisse uideatur ipse emere non pot. ut pote suam rem. ut. s. mand. l. si mandauero. §. si [illegible] ut [illegible] ad mittitur ut quilibet ut. §. C. de dolo. l. a. [illegible] l. ij. §. C. quatiens. [illegible] si emeneris sine mandato emisse non tenet nisi fuit in culpa uel dolo qui noluit. ut. s. e. mulier. §. si [illegible] l. fideiuss. §. f. acursius.

legatis

i. Fuit .a. quod ualuit ultra debitum [illegible] pro dimidia quia tantum medietas est restituenda. ita hoc cum mandauit uel [illegible] fuit in dolo uel culpa. non aliter ut dixi [illegible] acursius doc.

hereditatis

k. Gaio Titio [illegible] Sempronio. qui erant alij coheredes. uel non erant. acursius.

l. pro portionis. portionem patrimonij sic patris libera [illegible] l. patris [illegible] §. facit ad. C. e. s. heredes. §. a. acursius doctor.

m. filiam. que in marito habebat filium fratris testatoris.

n. genero meo. quod [illegible] ualet [illegible] ut [illegible] secundum canonem. secus [illegible] et acursius doc.

o. nepotem meum. al. est [illegible] meum. [illegible] quia scripsi [illegible] meum. s. generum qui filiam [illegible] nepotem instituit. s. substituendo nepotem. [illegible] ex quo filia [illegible] hoc [illegible] ut. C. de pact. conuen. hac generali [illegible] sic unius [illegible] ei. s. genero. [illegible] tamen hoc ex [illegible] al. est secus. ut. s. e. l. [illegible] C. de donat. et hac. [illegible] hered. insti. ex facto [illegible] de donat. l. si [illegible] p. al. [illegible] meum [illegible] quia scripsit [illegible] et subaudi. [illegible] [illegible] sic unius [illegible] [illegible] ei. l. genero ut dixi. al. est eis. [illegible] filie [illegible] nepoti. uel [illegible] filie [illegible] nepoti [illegible] genero. [illegible] subicit quos. §. institutos. acursius doctor legum.

eo

. c

s. ad aliquam [illegible] quod erat [illegible] obligatum et ab herede [illegible]

fideicommissa [illegible] substitutis collata per [illegible] duo [illegible] uno [illegible] alio [illegible]

quia debent ab herede [illegible] [illegible] [illegible] l. falc. dy.

p. Commendo. l. unum de aliis rogo uel quos omnes tres rogat ut se diligant non dico quod hereditatem restituant. ut ex .j. de u. sig. commendare. acursi.

q. amarito. filio fratris testatoris. acur.

r. nomine. qui nepos est. acursius docto.

s. fideicommissum .l. nullum. acursius doctor legum.

nichil.

t. hered. filio fratris testatoris. acursius do.

u. eo auctore. l. claudio [illegible] facit .j. de coll. do. l. a. §. a. [illegible] de coll. bo. l. cum [illegible] emancipati. §. [illegible] quoque. acursius doctor legum.

x. que habebant ita tamen. nunc determinat que [illegible] [illegible] Emancipauit. eadem si non emancipasset. acursi.

z. eam [illegible] sit. quia decessit nepos. acursi.

[illegible] decessit. s. maritus [illegible] substitut. acursi.

[illegible] cede [illegible] tempore mortis mariti.

a. [illegible] cessi [illegible] [illegible] et non habet [illegible] acursi.

b. [illegible] [illegible] uidentur [illegible] testamenti. [illegible] habet [illegible] mariti. [illegible] ultima scriptura [illegible] precedenti. ut. [illegible] mariti. l. [illegible] acursi.

c. [illegible] [illegible] testato [illegible]

d. quatenus cepissit [illegible] restitutum et [illegible] [illegible] ut. s. e. l. a. [illegible] de [illegible] [illegible] infi. in [illegible] in [illegible] l. no. [illegible] facit. s. ad. l. fal. l. lex. fal. §. [illegible] c.

[illegible] [illegible] §. nunquam. [illegible] l. filiusfa. §. [illegible] mulier. §. f. infi. potest intelligi. s. h. ut [illegible] diminuatur fideicommissum ab uxore relictum. proinde est diminutum sibi relictum. quod possit dici si bonus esset extrinsecus. ut. ut. s. e. facta. §. si titius. [illegible] de [illegible] ca. mor. l. ei qui. quod hic non erat. sed et in hoc potest [illegible] locum. nam si [illegible] nichil detraxisset uxor. tres partes ad [illegible] sibi [illegible]

timuisset et fructus esset lucrata. et tunc ergo re
tineat tres partes eius quod habet. et sic facit. s.
ad. l. fal.
penales.
§. si titio.
acursius.

c ¶ hereditatem
exercitatam.
ti. al' re
fectu. al'
redditu.
et tamen e.
et die pa
uptatis.
i. dicte r.
rtie. acu.

¶ in mino
rum. re
dactorum
exuendi
tertie tier
ptis he
ditatis.
acursius.

¶ hec a
plius. h
illo etiam
superiora
repetun
tur. ut. s.
de l. ij. si
pure. ac.

¶ fuitore.
subaudi
pfideio.
reliquo.
et die quo
adsum
eos legata
tos. no
quo ad
proprieta
tem. al'
no possit
heredes ue
dere. et de
uenire et
ancilla r
natus. r
ut insti.
de l. §. r
hunc p
n. rima.
acursius.

¶ redac
te. exue
dictae ter
tie parti
hereditati.

¶ imple
set. naz
extunc
etum e.
quia he
des sub
imora r
extunc.

¶ legati.
aduten
dum. acursius.

ex omnibus ut quicquid ex hereditate
mea ad eum pervenerit cum moreretur
id restituat Gaio Seio filio quoque
[illegible] ut x. quinque uncias habe-
ret cum duas uncias Seius nepos
haberet et ut fiat fidei eius tamen heredis
ismei omnibus preterea [illegible] fi
lius nepotem admisit et testator filio de
cessit qui tamen et in parte pro portione septun-
cem [illegible] hereditas sibi [illegible]
fideicommissi filio deberetur et illa septun
cia ultra [illegible] uncias · filius
duas autem nepos haberet ex voluntate de
functi ita demum locum haberent si fidei
commissi die cedente filius et nepos con
currerent [illegible] esset · cum autem supra
[illegible] ad diem fideicommissi nepos se
quens septuncem ceperit · respondit · similiter
quam [illegible]
as filio datas. ¶ Heres institutus [illegible]
ti rogatus tertiam hereditatem testi
tuere restituit detracta quarta quam
e cui uxor [illegible] partem hereditatis
[illegible] reliquam partem [illegible]
rogata [illegible]
[illegible] nomine
in restituendo fideicommisso [illegible]
[illegible] · quatenus ceperit [illegible]
eiusmodi obstrictam. ¶ Heredi suo fidei
commisit ut quicquid ex parte tertia here-
ditatis pervenerit ad eos id redderent
Gaio alumpno meo. Idem alumpno
[illegible] testatoris cum fuit annorum xv.
[illegible] ultra [illegible] testator
paupertatis quod eo non pervenerit [illegible]
[illegible] ex usuris propter [illegible]
[illegible] · Idem eidem alumpno [illegible]
[illegible] collectaneum [illegible]
quem [illegible] suo [illegible]
[illegible] · quesitum est cum alumnus [illegible]
[illegible] heredes scripti [illegible]
re [illegible]
[illegible] debebant
[illegible] temporis [illegible] eo die quo
xv annos expleverit reliquum [illegible]
[illegible] ut ex [illegible]

.m ¶ pervenerint. ab heredibus. acur.
¶ res [illegible] tituendum. hoc ideo quod dixit in prin. §.
quicquid pervenerit et facit. s. e. l. balista. §. ar. §. s. e. here
des mei. in prin. sed hoc ideo quod dilatio in xv. an. facta
fuit favore alumpni. ut et s. de l. ij. si ita. §. pegasia-
no. s. e. in fideic. in prin. acur.
¶ pluribus eisdem. libertis. acursius.
¶ inita supra. sed. ecce ea quam prohibuit alienare. al' anno
valeret prohibitio. ut. s. de l. i. filiusfa. §. divi.

.q ¶ ceteraliqui. sub s. ceteraliqui fidei c. et e. expressum nomen liberti. acur.
.r ¶ colibertis. sive habeas cum libertis sive colibertis idem est. et potest determinare precedentia. quod si cum aliis fuerunt legati fidei. vel et sequentia. s. ante sua etiam. ut r tertie aliorum debeat deduci. acursius.

tum vel ceterum ut ex [illegible] uni
[illegible] debeat. respondit. fundum quam pro
ut [illegible] testatorem [illegible] de omnium reddi
[illegible] de fundorum restituenda fuisse.
pluribus institutis heredibus in quibus
et libertis tribus ei dodrantem eiusdem fundos
per preceptionem dedit et ab his petiit ne
eos alienarent ut quivis ultimus [illegible]
[illegible] solido seorsum fundos optineret de
inde uni ex his libertis orto [illegible] fidei
commisit ut quicquid ad eum ex hered
itate bonisve pervenisset deductis ex
parte eius alieno et legatis sibi · [illegible]
reis restitueret [illegible] quesitum est an quam partem etiam
fundorum prelegatorum [illegible] colibertis suis
deducere deberet. respondit. fundum quam preponi
tur non debere restitui per preceptionem [illegible]
[illegible] testator et legata [illegible] voluisset
maritus ab uxore instituta herede ex parte
tertia et pluribus ei fideicommissis dat
[illegible] prelegavit. his verbis. Seie
uxori mee dari volo a filiis meis
summam ei dotis que michi pro illa
est [illegible] quod uxoris fidei commisit ut parte
hereditatis sue [illegible] et legatis post
[illegible] suam [illegible] filio communi restit
ueret quesitum est an summam quam dotis in
[illegible] legata ex causa fideicommissi
si filio suo restituere debeat. respondit. si aliam
nisi manifestum esset de dote quoque resti
tuenda testatorem sensisse [illegible] sensisse
[illegible] · approbatum [illegible] ei
quod tertiam fore si non minus [illegible]
ate [illegible] nomine remaneret foret quam
in quantitate dotis. ¶ Rogatus heredi
tatem restituere Septicio cum esset minor
[illegible] interea fundos [illegible] defunctus
[illegible] acceperit vendidit [illegible] pi
gnoratitio iudicio a debitore [illegible]
decessit herede relicto Sempronio et iudicio
nondum finito restituit hereditatem
Sempronio Septicio quesitum est an iudicio
nichilominus [illegible] debeat
cui potius restituere · respondit [illegible]
ex causa iudicati [illegible] esset [illegible]
iudicii executionem [illegible] ad [illegible]

.s ¶ legata. i. prelegata predicta. al' si voluntas non appareret distinguet. ut. s. e. in fideic. §. f. et l. marcell'. §. quidam. et C. de fideic. l. cum uni. h. acursius doc.
.t ¶ maritus prelegavit. quod valet propter presentationem. ut. inst. de l. §. ex contrario. acursius.
.u ¶ sensisse. quia lex expresse dixisset. ut. s. ad. l. fal. l. si debitor. al' non. ut. s. de l. ij. cum pat. §. fidei tue. et C. de iur. dot. l. cum pater. et fac. s. ad. l. falc. pat. in prin. et l. si in suf. §. dos. et s. e. l. r mulier. §. cum r proponeretur et l. a filia. acursius.
.x ¶ quantitate. vel in fructibus quos ex sua etiam hereditatis parte recepissent. nam fructus quoque si qui medio tempore percepti fuerint in fal. imputantur ut. s. de l. ij. cum pat. §. titio. ac.
.y ¶ rogatus. scilicet heres. acursius.

¶ Rogatus. executio iudicii inchoati durat contra heredem quamvis post factam restitutionem hereditatis. hec dicit dy.

.z ¶ esset. septitius. acursius.
.et ¶ vendidit. heres. acursius.
.9 ¶ iudicio. pigneratitio. acursius.
a ¶ restituit. s. sempronius heres heredis. acursius.
b ¶ cavere sibi. ut et s. e. l. de evict. et l. cum hereditas. exstitit. acursius.
c ¶ executione. quia sententia dabitur contra heredes. et in eius bonis fiet executio. sed eius intuitu. ut. s. si quis caut. l. f. ar. §. s. fam. herc. l. in iudicio. sed hic heres recuperabit a fideic. ut. s. e. l. heres. cum debuerat. et C. e. l. matrem. acursius doctor legum.

¶ Si diligentia adhibita fideicommissi omnes fuerunt medio tempore percepti tenentur in restitutionem. hec dicit dy.

ccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccc,

.a Heres eius posse. ergo a. q. 10. si est transactum non potest contra venire. et sic e. q. s. de transact. qui cum tu. §. qui per fallaciam. sed ibi fuit in dolo ille cum quo est transactum. hic non. Item adhuc q. s. de transact. l. ij. §. i. ubi reptis codicillis imitatur transactio. so. hic alia instantia: ibi codicilli. hic alia ultima voluntas. ut. j. e. t. l. de hijs vel ut ibi. Item q. C. de rescin. uen. l. ij. et j. de u. o. l. siquis cum alit. insti. na- hic ultra ultimam dimidiam iuste extimationis fuerat deceptus. licet et re ipsa. quia ultra quadruplum ut dicit. sed certe non per hoc fuit deceptus ultra dimidiam. quia dubius eventus fuit remissus. est enim dubius uoditij eventus. ut. s. de pecul. l. quod debet. alias fere omnes transactiones rescinderentur. et fac. ad. l. C. de trans act. l. sub pretextu. et j. de except. rei iudi. l. si ex testamento. C. de fur tis. l. post datur alij solutum omnia subaudiendo hic maxime. acur.

vel dic non ibi non. contronalia sunt reputanda novo.

— Hus eius. transactio non rescinditur etiam si deceptus sit etiam si geno ultra dimidiam iusti pretij. hoc dicit. dy.

.§.

decisione.

.b Si pupillus. quia sibimet contraxit. hec lex. ideo dixit. n. existit. i. existere potuit. vel extitit nomine nomine non re quia suus erat. ut. s. de acquir. hered. l. necessarijs. alias si vere se immiscuit. non posset postea se abstinere. ut. C. de repud. her. sicut quod tamen j. dicit. Item quod dicit restituit. i. restituere debuit. nam cum non adivit ut dixi. quomodo posset restituere vel dic sed quando adivit et vere restituit. et quod abstinuit. fuit per in integrum restitutus. Item quod subicit portionem pupilli. s. quartam quam quam retinuit. vel dic quod fuerat rogatus de dimidia tantum restituenda. unde alia dimidia est sua portio. Item quod subicit pupillo fruetur. s. in integrum restituto ut se immisceat quod eam prestationem se abstinuit. ut. s. de mino. l. et si sine. §. restitutus. acu.

dico.

.c In suo. in solidum. acursius.
.d Abstinet. per in integrum resti. pac.
.e Partem. pro dimidia. quia sic fuit rogatus. acursius.
.f Portionem. s. dimidiam. acursius.
.g Venienda. a fideicommissario. acur.
.h Denegand. si uelit in totum abstinere. a parte enim non potest ut hic dixit. sed quando qui iam accepit potest dimittere. ideo. occasione partis pupilli. ut. s. de acquir. hered. cum hereditate. ac.
.i Illius. fideicommissarij. acursius.
.k Siquid. sua dimidia. acursius.
.l Fruatur. minori restituto denuo ut habeat. ut. s. dixi. et fac. ad. l. s. e. cogi. §. siquis heres. et §. sed et siquis et §. idem metianus. et l. qui totam et l. nam quod. §. i. et l. ita tamen. §. si pr.

plus.

.m Matrem titius. debitor. acur.
.n Non supfuit. hoc casu poterat olim alienare nisi cum intuitu reddendi fideicommissi. hodie non cogitur quartam sua re fideicommissario. ut. s. e. titius. et
.o Scientibus. per quod non heres hereditas restituta. ut. s. e. l. restituta in prin. ac.
.p Septitius. fideicommissarius. acur.
.q Claudius. estimat predicam adita ratione. adita re ei et e. ut et s. e. debitori pri. et l. deducta in prin. acursius.
.r Repetitio erat. qui plus debito restituisset. ut. s. e. l. heres cum et l. cum hereditas et s. de hered. uen. l. ij. §. plur. h. acursius. s. ad sill. pp. §. nepo
.s Defecit. sic tis. et j. de hijs quibus ut indig. l. heres. qui sanos. h. acursius.

herede qui sciens.

.t Multa. hoc quia ultra dodrantem consumpsit. nam dodrantem iure suo habuit consumere et iure novo ut dixi sed quidam sed. b. dixit sufficere si tantum consumpsit quantum eis debebatur sibi enim imputetur si potius voluerint voluptatis causa erogare quam sibi in suo debito satisfacere. Innuit ergo quod si multa consumpsit non extinguitur petitio debiti. ut et ar. s. e. debito. et l. si heres. §. f. acursius. vel al. §. paul. in prin. alias et c. vel et c. acursius doctor legum

non

.u Iulius plebus. al. l. .x Fratribus. no. appellatione fratrum continetur soror sic. s. de pact. tres fratres. acursius. .y Fecit. s. phebus pater et has pollicitati. acursius doctor legum. has siquis eorum non esset heres et c. et sic expiravit
.z Substituit. s. vulgariter. et adita hereditate. ut. C. de impu. et al. sub. l. post aditam. acursius. .9 Prioribus. s. phebo et eracha. .9 Cecilius. i. fratri vel fratribus. ac. phebum. acursius. .b Egisset. s. in ea ap. quod fieri potest. ut.
.a Facta app. per C. de temp. ap. l. f. §. plur. ibi cum spale et c. ac. .c Utriusque fratres. i. utriusque fratrem non complecterent. ac. .d Tamen. q. d. non unum tamen. acur.
.e Substituerat. i. dicitur ac si expresse substituisset eos invicem. i. simul. alij dicunt quod hic opponit pro phebo de substitutione prima qui in sa ad illos tamen duos videatur se referre. ut. s. de vulg. sub. l. coheredi. §. cum patrem. sed non est ita quia fuit vulgaris. ac. .f Sed et voluntas. s. pro pollicitate in dicto fideic. acursi.
.g Dederat. iulius maritus.
.h Quando dies legati cedat.

ne

heredem postestatem restitutam hereditatem mansisse. Cum his cuius quis post mortem filiam rogatus sit eam mulierem hereditatem restituere minimam quantitatem quam sola in lotus fuisse diceretur. huius quibus fideicommissum deberetur. restituit postea repertus instrumento apparuit quadruplo amplius in hereditate fuisse. quaerebatur an in reliquum fideicommissi nomine conveniri possit. respondi si mea quae posuerunt si non transactum non esse tolle.

Item Si pupillus patri suo heres extitit et fideicommissam hereditatem partem restituit mox abstinuit se paterna hereditate. eo quod defendenda est fideicommissario nisi aut portionem quam pupilli agnoscat aut a tota discedat. aut omnimodo bona vendenda sunt. videtur senatus pupillo fruetur in solidum bona vendentur sed possunt omnimodo actiones fideicommissario non erunt denegandae. erunt et in contrarium illius in quisminus suscipere et sic amplius erit pupillo fruatur.

Item Matrem titius ex eo ceteris edito tres suos heredes scripsit invicem titia et ex fideicommisit ut post mortem restitueret. Post ex testamento testoris suscepit septimo heredes nomine modicam partem bonorum testoris consumpsit et multos heredes reliquit quibus scientibus multa corpora ex hereditate ex lo vis in quinti septici possidendo agitur an id ex hereditate titia debuit in minimum. heredes eorum septiti possidere possit. et in posse claudius contra aditione in hereditatis contractus obligatio intercidebat sed fideicommisso repetitio erat cum aequitas defecit. huius cum multa ex hereditate consumpsisse

Ius Iulius plebus suo Cum fratres testo fecit cum tres libros heredes institutum phebum et eracham et eadem invicem pollicitatis. erat in aequis portionibus. fecit a pollicitate minore fratre quod ubi acceperit eo post hereditatem fratris contenderet et invicem eos cum ex eadem ratione esset. Item si ius eorum his non fuerit substituit

Juli plebei. casus firmant. Cum pluralitas coniunctio non aptetur bene ad unum ad optabitur ad plures vsb.

pollicitatis intra pubertatem decessisset et sextas tabulas fecit quas invicem coniunctum recipiendas si impuberes obijssent. deinde petit a fratribus ut si quis eorum sine liberis decederet portionem suam exceptis donis inuicem eorum tantum ei vel qui superessent restitueret. et vere a soror mortua sine liberis fratrem suum phebum heredem instituit ut pollicitatis fideicommissum peteret a eo optimi erat apud eraclium paulum posito ad habere a phebo fratrem cum solus phebus egisset utriusque contra vel verba utrius fratrem complecterentur atque ita eum duos illos tamen substituerat sed voluntas hoc prius videtur. quod dederat bona eorum in vincula pollicitatis aliam in eius scilicet ex testatore habeat et a fideicommissum ei ut legatarii cedat intestato mouentis pollicitati filio suo restituet. Quando dies cedat.

Mortuo patre licet legatorum pupillo dies legato si fideicommisso ut distituto ante cedit. Totius Ius Si pure sit usufructus. omnium relictus. vel usus vel habitatio legata. ad ea in eorum dies ex die aditam. Item hereditatem cedit in pretio ad heredem transit idem est si ex die usufructus.

Item Nam cum ad heredem Cum sit relictus ad herede non transferre. sufficiens erit si ante aquis eius diem cedere dixit.

Item Si tamen tum moreretur legatarius conditionale legatum deinde uno coherede defunctus legatarius ad heredem non transfert. Et si vero cum ipse legatarius moritur legatum ei tamen est legatum ad heredem.

Item Si post diem legati Cum tamen legati accedentem legata iam accesserit ad heredem suum transferet legatum. Item si purum legatum sit ex die mortis dies eius cedit. Et si vero per diem sunt legata relicta simili modo atque in primis dies cedit nisi forte id fuerit legatum quod ad heredem non

.i Mortuo. pone casum. ut. j. e. heredis condi. §. i tantum et c. acursius. diem hac per soluitur seruitutum non cedere ante aditam hereditatem. et si pure sunt relicte. nec quo ad petitionem nec quo ad transmissionem si decedat legatarius. Idem in alijs seruitutibus et quibusdam alijs casibus. ut hic. et no. C. de cad. toll. §. in novissimo. et j. e. si bi tatio. et ante aditam cedit dies quo ad petitionem non quo ad transmissionem. cum non transeat ad heredem. ut dicto. §. in novissimo et j. de usuf. §. fin. f. nisi sit relictus tuto et hered. ut. C. de usuf. cum antiquitas. at cetera legata cedunt a morte testatoris quo ad transmissionem. ut. C. de cad. toll. §. cum igitur. licet non possint peti nisi ea adita. Item si sit relicte ex die certo vel incerto vel sub conditione cedunt ante diem et certum. ut hic subicit. et s. e. quando dies usuf. l. pe. l. i. §. f. sed certe ita legata ex die certo cedunt. ut. C. de cad. toll. §. cum igitur. et sic. no. ex predictis quod cedere dies dicitur duobus modis. ut no. C. de caduc. toll. §. i. acursius
.k Si pure transit. no.

— Quantum appellatio heredis. dy.

— fi necausa p.n apelli. dy.

— Si in causa appellatio non dy.

— Si quando ad transmissionem licet non quantum ad petitionem. dy.

— Fuit non cedit ante aditionem licet dies venerit. dy.

— Quantum ad transmissionem. dy.

Mortuo. Duobus casibus est legatum relictum ab substituto ... non de die ... dy. vsb.

.l Nam cum. ratio supra dies enim unctus est. Loris. l. acursius doc. ut. s. de cond. et de. l. i. al.
.m Si iam heres legatum est. dies. et s. de condict. ind. l. quod si sub ea. et sic. no. quod cum sit condict. quandoque et quandoque non. ut no. s. de condict. inde. l. qui promisit. ac
.n Non transfertur. hoc ideo. quia conditio potest non existere vivente legatario. puta si legatarius moritur vivente herede. alia quae sequitur vivente legatario. existit quia vivens moritur. mortuus non moritur. iam ei ei mors ultra non durabitur. et facit ad h. j. de man. t. q. duos. §. h condictio. et de l. ij. si peculiam. §. i. et j. de condi. et de. l. heres meus. acur. in hereditate relicta suo cum
.o Legatarius morietur. fallit morietur. ut. j. de manu t. libertas in prin. et in usuf. ut. s. de usuf. l. titio. et fa cit. j. e. hui. insti. et C. de hered. insti. l. ex tranium. ac.
.p Si post suum. i. quem heres non autem dicat ad differentiam extranei heredis. acursius doctor

q mortis. testatoris. ut C. de caduc. toll. § cum igitur. ac.
r eius. s. legati. acursius doctor. | cum igitur. et
s post diem. s. certum. ut condicto. C. | hic quo ad trans
missionem. acursius. | post quo ad transmissionem
t non autem cedit. si nec | ut. no. s. e. l. ii. acursius ac.
u imple
ta. ut et
C. de ca
duc. toll.
§ finali
acursius.
x statim.
i. a die
mortis.
quia ex
empla
de condict.
unus in
annos. vel
alia quasi
sit. g. l.
vel bonos
mores
ut. s. de
condict.
instit. l.
quasi sub
dict. et s.
t. i. l. fra.
§ quod si
condicto.
acursius.
y imp
sibili. et
ut. s. de
condict. et
d. l. op
timus.
et instit.
de her. inst.
§ impossi
bilis. si
acciderit.
quasi instit.
de l. insti.
si distin
gue cum
apposit.
ut. no.
s. de cond.
insti. l.
i. acur.
z ciple
ta. ut et
s. de cond.
et d. l. mi.
ni. et C.
de condic.
insti. l. si
ea. et C.
de insti.
et sub. l.
i. no. ac.
a palam.
secus si
per eum
factum. ii.
C. de cond.
in s. l. et
legatum
et s. de
condict.
et de in
testato. ts.

pe. l. pecuniam. acur. | condict. et de. l. quod condictionis. cl. i. § i. et l. aliquando. et i.
d dicimus. ut et s. de | et de heredis. cl. si dies. § f. acur. | f ad heredem. s. le
e de electione. utrum legatum petit vel dotem velit. h. | gatarii. cum dotem
legauit maritus. acursius.
g legatum dotis. sub. et facit. i. l. pr. et de u. ob. l. si decem cum. acursius.

h eorum in testo. nam unum testi op
tinent. ut et s. de codicill. l. ii. § i.
et l. ab intestato. inf. et C. e. l. f. h.
i Heredis nec per condict. al' est
nec per condict. impe. Sed alia
causa impeditur adire. al' est et per
condict. impe. et de est nec. alioquin
est littera. si modo postea existente
condict. adeat. al' nec testamentum valet
nec legata. ut. s. de his. que in
te. de. l. proxime. acur.
k natus. quia postumus sit in
stitutus. quod fieri pot. ut. s. de sta.
ho. l. p. acur.
l apud hostes. et hic pot institui
ut. s. de her. insti. l. illa. § i. acur.
m non nocebit. quominus ipse
habeat vel ad heredem transmittat
acursius doctor.
n repudiavit. et sic hereditas per
veniat ad substitutum. a quo et
legatum fuit relictum. acur.
o a substituto. ut et s. e. l. i. §.
acursius doctor.
p pubertatem. i. impubes. h.
acursius doctor.
q quia contineat. que expressa est. si tamen
non facit legatum condictionale
et pro non scripta habetur. ut. i. e. si
dies. § f. et l. si titio. § f. et s. de con
dict. et demon. l. aliquando. h. tacitum
ergo hic valet tacita quantum et
expressa condictio. ar. contra. s. de p
cur. filius. § milites. ac.
r incidunt aditio. retardata. ac.
s facit. ut dies eorum non cedat ad
transmissionem ante aditam hereditatem.
quod est speciale his casibus. ut. s. e. l. ii.
Sed regulariter a morte testatoris.
ut. C. de caduc. toll. § in nouis. Sed
petitioni semper facit moram adi
tio hereditatis. ut. s. hac. l. in prin. h. ac.
t manumisso. in testo. et accipe
aliquid legatum est. quod est. i. ut.
C. de caduc. toll. § in nouis. ali
aliud est quando servus legatur titio.
et eidem titio et servo fundus. nam
pro parte servi cedit ab adita
hereditate. pro parte titii a die mortis
et quod subicit dic. nam dies legati
relic. servo. s. manumisso. et cetera et
sic redit ad primum. ut. i. l. pr. col
ligitur. et facit. i. e. l. cum legato
condicto. § in novissimo. et est ratio
quare non antecedat quia sic diceretur
hereditati acquiri cuius in totum est
servus. ut. s. de l. i. si tibi ho. § cum
servus. hic sit. ar. contra. i. de furt. l. a titio.
vel est nulli. quia sibi debere non possit
hereditas. acursius.
u Nam cum hereditate. ut. C. de
caduc. toll. § in nouis. et est
ratio quia si diceretur cedere quantum ad
transmissionem legatum libertatis et
hec nichil esset quia mortuus
autem non pot manumitti. et sic
cum nullum sit commodum transm
missionis non cedit antea sed post
peti pot et sic cedit dies. ac.
x legati. relicti servo manumisso.

transit. nam hic dies non antecedit
ut puta si usufructus sit post annum re
lictus hic ususfructus in singulos annos relictus sit
si vero conditio sit legatum relictum non
prius dies legati cedit quam condicio fu
erit impleta. ne quidem si ea sit condicio
que in potestate sit legatarii. Sed si ea
condicio fuit quam praetor remittit sta
tim dies cedit. Sed et in impossibilibus con
dicionibus et pro puro hic legatum habetur. Et
si ea condicio sit que per legatarium
non stat quominus impleatur
sed aut per heredem aut per extraneum in
cuius persona iussus est condicioni parere
dies eius legati cedit quia pro imp
leta habeatur. ut puta si iussus
sum heredi x dare et ille accipere no
luit. Sed si ita legatum sit si Seiam
uxorem duxero nec ea velit nube
re dicendum erit diem legati cedere quia
per me non stat quominus parerem condi
cioni sed per alium stat quominus impleatur
condicio. Et ipse autem diebus si heredes
condicionibus heredi praestabitur legatum quod
heres ipsi legatario praestabit. Sicut dies
eius legati cedere incipit alicui cum
vivus est debitum huius legatum quod
vivus fuit et debetur ei non si pure legatum
fuit et post diem legati cedentem
liberi fuerit aut pro diviso legati reli
querit. Sed si usufructus fuit legatus. Sed
ante mortem testatoris et tamen ante ad
itam hereditatem suus iuris effectus
fuerit sibi legatum acquirit.

Paulus Quod pure datum est si sub
condicione adimatur quasi sub condicione legati
habetur. si certi in se causus suspenderetur
legatum non erit ipso testo. Sed antequam
reddat legatarius ad heredem trans
mittit legatum diem. vel ut si res
si rem dotalem maritus legauit ex
testo et uxori aliquid pro dotali re
pecuniam certam dederit ante uxore
de electione dotis decesserit legata
rio autem legatum elegit mulier ad he
redem transfert legatum de his casibus.

vivat. Sed magis in mora autem condicio
legato inviti videtur. Eorum legata
rum que in codicillis relicta sunt proinde
dies cedere debet atque testo relictorum.

Ulpianus Hereditas aditio moram legati
quidem petitioni facit cessionem diei non
facit. Sed si in testo sui postumi instituti
tamen et tamen tantum adeat suis heredibus nec per condicionem
nem impediatur legatarius. Sed si
est. Sed si non ut natus sit. vel si insti
tutus apud hostes sit similiter legata
rio non nocebit. eo si dies legati ce
ssit. Idem dicimus et si a substituto le
gatum sit relictum quamdiu institutus
deliberat. Sed si medio legatario ut nece
bit. Si postea his institutus repudi
avit. Sed natus aut ad heredem suum tran
smittit. Sed heres institutum est et si ad im
puberis substituto legatum. Sed ad here
dem suum legatum transmittit. Sed tamen
pro si impuberis substitutus capi potest
sit. Si ante pubertatem filius decesserit
ut. Scio. C. dicere. cum in eo pupillo defe
ncti sui sed ad heredem transmittit quia
ea condicio sit expressa que inerat tacita
gisse ad heredem legatarii transire.

Interdum aditio heredis legati mo
ram facit ut puta si forte servo man
umisso vel etiam sibi legatum et ser
vo aliquid legatum sit. Nam servo leg
ati relicti ante aditam hereditatem dies
quidem Nam cum libertas est non cedit
non pluris competeret cum adita hereditate
te existimavi imprimis videtur nec legati diem
cedere. Alioquin inutile fieret lega
tum si dies eius cessisset antequam li
bertas competeret. Et evenit si servo pure
et legatum vel sub condicione liberta
tem dederit quod in mente et ante adita
hereditatem.

Idem Si heredis filio familias vel servo le
gata sit puto non acquiri domino vel
patri legatum si ante aditam hereditatem
filius vel servus decesserit. Nam cum per
condicionem tacite non ante aditam hereditatem
diem non cedere.

s. nec quantum ad petitionem. nec quantum ad transmissio
nem. sic ergo si non cedit quantum ad transmissionem. ergo
patet ut domino non acquirunt. ut i. de reg. iuris. l. quod legata. dy.

de condit. insti. que sub condict. § quot. ut ibi. no.
y hered. legatarii. et die condictionalibus. i. modis. si
enim vera esset condictio non transmitteretur ea pen
dente. ut. s. proxime. Item ab herede adimpleri nisi
sit factum per quem eum si non possit. ut. C. de caduc. toll.
§ ne autem. et § sin autem tal. acur.
a Sicuti dies iur. filius. vel servus. et caue tibi. quia
aliud est in castrensi. ut si fiat servi iur. et ante condict. et
obligatoris domino vel patri quare. ut. i. de reg. iur. que
legata. et facit. s. de donat. c. mor. l. f. et de opt. le
gata. si pamphylo. et de codicill. l. ii. § i. et i. e. si in
sulis. § f. acursius.
b acquirit. et est ideo. quia invenitur sui iuris quando
cedit. di. le. ce. s. tempore adite hereditatis. ut. s. e. l. ii. et
iii. acursius. | re quasi sub condict. s. contra. et ideo ea pen
c Quod pure | dente legatarius decedens non
transmittit ut hic et s. de adim. lega. l. si le
gatum. pure. et l. legata. inutiliter. et ar. s. si c.

y competet. et est ratio. ut. no. s. l. prox. infra. acursius doctor legum.
z quod evenit. ut sit inutile. acursius.
& hereditatem. refert tamen qualis sit condictio an que potuit adimpleri
ante aditam. vel que non. ut. s. de l. i. quesitum. § i. acur.
9 Si habitio coherceat. quia morte persone ta
finitur. ut. s. de usuf. et ha. si
habitio. est et alia ratio
quia non est
persona a qua
constituat.
sic e contra
si legaretur
usuf. servo
hereditario non
cedit ante
aditam. quia non est persona que utatur. ut. i. de stip. s. l. usuf. et de
acquir. rerum do. hereditas. acursius doctor legum.

s. quatum ad transmissione. dy.

s. legatarius.

s. legatarius. lic. moriatur vivente impubere. ut s. e. l. i. dy.

i. cum libertas erat directo in testo relicta. dy.

s. aliquam condictione tacite intellecta. dy.

Tu dic quod hic condictionis expressio non plus operatur quam tacita est.

Q. dies leg. cedat

a Cum in annos s3 plura. et primi anni pur3 sequentium condictionale legatum est. s. firmat. ut. s. de annu. le. l. iiij. et l. cum in annos. secus in stip. et mortis causa fca quia una est. ut. j. de donat. c. mor. senatus. et f. Item est simile hoc legatum usuf. q3 finitur morte nisi relinquatur titio et heredi eius. ut. s. de admini. t. l. in singulos. et C. de l. l. in annalibus. et C. de usuf. l. antiquitas. secus in stip. simili que morte non extingui tur. ut. j. de u. o. l. et tc. et f. stipulo h. acursius doctor.

c legati cedit. s. nō cedit a morte testatoris. S3 nunc mortuo legatario apparet q cessit. q3 iam amplius usuf. eligi non pōt nec peti. ac.

d transmittit. et hoc io q3 legatum de. x. pur3 eē cepit. unua scia cum certum eē cepit. iam ea3

Item. Cum in annos singulos legetur non unum legatum esse sed plura constat. Nec semel dies legati cedit sed per singulos annos. Item cum in annos singulos legetur an in anno primi mille aurei usufructus ordeum insufficienter dedit. Nec semel dies eius cedit sed per singulos annos. Sed utrum initio cuiusque anni an vero finito anno cedat? Constituit Neratius et Labeo et Sabinus et Celsus et Aristo et Iulianus. In omnibus que in singulos annos relinquuntur. hoc probandum ut initio cuiusque anni huius legati dies cedat. et deinde Iulianus ait. et legatum si quo relinquatur deinde per primi. r. alium annum sit lib. sibi cuique quantum cedit. Celsus scribit. et Iulianus plus. in legati diem ex die mortis cedere non ex quo adita est hereditas. et si forte post multos annos adeatur hereditas omnium annorum legatario debitum. sed quantum sit legatum mihi videtur ut si per multos annos spectandum sit nisi forte evidens sit voluntas testatoris seminarium pensiones ex adverso conferri legatario consultum. sed heredi prestari voluit. ne urgeret ad solutionem. Si habitatio alicui vel in disciplina legetur sic annua vel quot annis quibus diebus pensio debet habitationis vel mercedis disciplinarum. Iulianus et illic legatum relictum ex interruptione utilitate facta. Novissime pompon. scribit in eo in quo ut in annos singulos vel quot annos. quam in singulos menses. vel quot in insibus. que in singulos dies vel quot diebus legetur. ipse quoque hinc sententie accedo. primi in annum legetur tot aurei. idem erit dicendum. Sicuti hoc generaliter legatum sit. sed an quam ueniret decessit ad heredem suum legatum transferre. Si optio sit sic legati quidam servus elegerit. et servus post electionem decesserit. locus est unum dicatori semel acquisite.

Pomp. Huiusmodi legatum filio familias post nec fuit filio ad legatum ad hereditatem non transmittit in alterum si nullo legatario extiterit

quod nō consistit in feo legatarij. et. existeret alterum matu moriendi. et io transmittet. ut. j. hul. dy.

quia causa certa deberet. sed certe semper deberet venire. tamen etiam futurum omnium nondum debitum nec tale legatum et moveret. his dicto certi non debitum in re tum ad heredem legatarii non transit si uiuo herede.

Ulp. Si usufructus aut legetur et legatarius voluit si tale legata utriusque spectandum et post mortem testatoris tacitum et hereditatis mortem procul ad id omnem quo usumfruct. quamvis nondum elec. cum sit legatarius tamen nondum electionis et cetera prestituit auro nondum testatorem decessisse auo m. mortuo hereditas nondum dirempta sit de quibus. si post mortem testatoris legatarius decedat an eo heredem transferatur. et legatum quinti. l. quod digesta scribit posse dici quia transmittere. et mortuo legatario dies legati cedit sanguineus fuit. per finitimam suam ancillam vel tale seie. aut sit petere fundum. hic invenies eo nā si nunquam placet in quo decessit ad heredem suum. et transmittat. Si itaque quis legaverit filio familias ut ipsi solvatur post patrem legatum nec impetrare heredi est non patri sed potius filio cedat solutum finge. vel hi nominati expressum. ut filio solvatur esse si patri petatur recep. tum. eum tepliudus. Si dies legati cesserit deinde legatarius in ius alienum pervenerit ipsi patri debetur legatum in quibus ipse ius pervenerit. et eum eo cui ei debebantur. sicut nondum fuit legatum nondum transit. servi spectatur. ideo et eius acquiretur tenuit. ut in eo eodem tempore si in iuris fuit eo tempore petitur legatum.

Ulp. Si ita esset ubi is fuerit. si morte patris sui iuris esse et cessi net mortalitate patris. sed etiam

—b Nec re. plana est. acursius. | singulos an. secus in filiis stipulatores. ut. j.

—c Nec semel per | de donat. ca. mor. senatus. et f. acursi.

—d Dies cedit. et quo ad transmissionem. ut. s. de an. l. in singulos non solum quo ad pet. ut. et C. e. l. j. S3 aliud in stip. [illegible]

[illegible]

li. non est. acursius doctor legum.

d Si ita quis cessisset. no. nō exequi possetibus fiat. sic. C. de insti. et sub. l. ij. et S. man. l. f. ar. s. C. de hijs qui. ut. c. l. f. et s. de l. ij. s. ita. f. scia. acursius doctor legum.

e Cum ita le. certum fuerit. puta pamphylam. mortua. ante quam pariat. sic. s. c. de usuf. l. ij. et l. hui. et de usuf. l. si titio. et. e. cum illud. in prin. acursius.

f Cum suo legaverat. servum. acursius.

g Hereditati. aqua fuerat suus legatus. ut. et j. de sti. s. l. usuf. et de acqui. rer. do. hereditas. utriusque. ergo hereditas debet. tamen legatis suum. et legantis. usuf. acursius doctor.

h Legatum ex. s. usuf. de legato vero suo nō est dubium. acursius doctor legum.

r Hec sic est. s. s. de an. l. mul. et bo. legatum. et stipo tal est conditionali. ut hic. si tam ex stipulatore solutum non repetitur. q3 etiam aliquam ex causa extitum. ar. s. de. l. iij. l. q si sub ea. et ipse quo aliquo omnibus aliis illius. l. aut in quibus eum debitur certum est. l. videatur velle ibi notare differentiam. nec ob. s. de pecu. ro. rei. uen. q si pendente. Si ita quibus nō dicit puta exceptio. s. perfecta est. et tum ad obligationem aqua neut discedere pōt alto invito. et q tum ad prohibendam repetitionem. ar. s. no. ob. s. de novat. Si pupill. et qui subo. quia ibi est puta quo ad obligat. ut et tantum solutum non possit repeti. ut dicta. l. q si sub ea. l. io. dixit aut voluit facere duas condict. et tunc alteram implere oportet. aut unam habere duo membra. et tunc hic pro puri ut hic. condictis. l. alij dicunt alit. ut. no. dicta. l. aul. acursius.

s Certum est debitum. et ex conditionis oio extiture. non ex persona eius an legatum est. qui post nō ee. tunc cum morietur hereditas. dicere conditionis eventus deberi legatum. Si aliud non impediat. ar. s. mo legatarij ante heredem. acur. | tionale legatum est. ut. s. e. l. ij. dies cum incertus fit.

t Decedat. q3 condic | et condict. ut. s. de condict. et de l. l. dies. et l. dies incert. ij. ve. acursius.

u | ex. sub alternatione. acursius doctor legum.

x Si usuf. aut | si quidem semel publice eligat mutare nō pōt. Legatarij. ar. s. de l. ij. statuliberum. et f. secus in tebus inter annos. quando distinguitur. ut. j. de u. o. l. si quis stipulatus. acursius.

y Mortuo testatore transtulisse. quia unum et purum fuit legatum. ar.

[a] Adita hereditate. a qua suus est legatus. ac. [b] Pertinere. si quidem hereditas legantis usufr. fuit adita. [c] Ad hereditatem. eius qui legavit usufr. vel aliter .i. ad heredem hereditatis cuius fuerit suus. sumit suus hereditatis. tempore adite. secus si ante decessit. acursius.

[t] Is cuius .i. qui quique. sub .x. lgo. ac. [u] Cuiuus. sed si mortuus. ut .j. de statu. ho. l. non sunt liberi. sed contra hunc .l. s. de statu. ho. qui in utero. ubi alii non acquirunt ante quam nascatur. sed certe nec hic acquirit et non. quia hec conditio existit et si post mortem patris nati moriantur. ut .s. t. i. hereditatibus. in prin. et C. e. l. cum uxori. et fac. s. de condict. et de. solem. et l. cum uir. et l. similiter. ac. sive unum legatum. pro una

[.1] Quum legato cedit. ut et .s. e. heredis. in fi. et C. de ca. toll. § in novis. acursius. [.1] Regula iuris .s. catoniana. que dicat quod illud legatum quod foret inutile. si statim decederet testator facto testamento. non debet ideo valere quod diutius testator vixit. ut si legatur pure suo heredi. ut. instit. de l. § an suo. et idem infert. et ideo quia dicta regula non pertinet ad legata quorum dies cedit ab adita hereditate. ut .s. de regula. cato. l. p. acursius. [.c] Manumisso .i. si invenit liber tempore adite hereditatis debebitur ei. aliaquin legatario debebitur utrumque legatum. sed a quo potuit manumitti. i. R. si servus erat heredis plenum est. si vero testatoris. tunc ale gatario. qui licet

ipso praestari voluit. constituti fuerit debeni eis fideicommissum nemo dubitat diem eius se emancipato cessisse aut morte patris cedere.

Iul. Cum ita legatum esset Stichum heres dato et si ex Pamphila natum erit. heres meus dato. non alias dies legati cedet quam aliquid ex Pamphila natum erit aut nasci non posse coeperit. Cum fructu legato et aliquid adita hereditate eius qui legaverat adiret usumfructum ab aliquo legatus fuit et post hereditatem eius qui usumfructum legavit adita fuit nulla dubitatio est diem legati cedere. et aliquin et quamquam hereditas ex qua eius legatum sit adeatur tamen in persona ulli emolumentum hereditati acquiritur et interim filius mortuus fuit legatum extinguatur. quia adita hereditate est in mandatione usumfructum ad eum aut filius legatus est pertinere. sed et si filius eius cui usumfructum legatus fuit vel legatarius non fuit dividum est ad hereditatem usumfructum pertinere. eo quod dies eius ante eam aditam hereditatem non cedetur.

Iul. Cum in legato suo aliquid legatum dies eius legati ex servo datum non mortis tempore sed adita hereditate cedit. ideo interdum inutiliter non est legatum sine quam in manumisso legatum debeat quia testamento confirmati praestantur. in morte inutiliter et emolumentum legatarius vel ego non videtur. quod cum in eo plus legatum est aut dominus ac si filio herede instituto pure legatum esset ex conditione mentem ex quo morte praestari et non satis moriatur praeterea cum acceptari aditur hereditatem in prius.

Iul. Si is cui legatum est legatarius debebat est si quaeritur. lib. et heres si pregnante uxore relicta decessisset intelligi et plena ex die decessisse et legatum nascendi natum tum posthumum natus vivus fuerit.

Iul. Cum sub praefinitione temporis legatum ita datum fuit. si non intra centum hereditatem si non dedit. centum dato.

unum legatum intelligi .c. et statim peti posse et nori sed aut causa eo tamen pertinet ut cum litem contestatam tradita persone his sit liberet. Cum sic sit ita scriptum est. si decem annis intra tibi non dedit .c. dato tibi efficiatur ut duo legata sint. sed id ita legata uniusque conditione videatur. Centum si uxori meae tibi non dederit heredi meo penum. ut restituat quae legata non est. nam et aliqua dies legati cessit. Cum tamen ab eo fideicommissum datum est cuius conditione legatum est tale esse quemadmodum si herede instituto sub conditione mihi legetur pure. Si debitori quod sub conditione debet legatur tunc praesens legatum est. et quid enim ex testamento statim peti ut libero praestet et si post mortem testatoris decesserit ad hereditatem transmittit. et nemini dividi eius non ipsi debitori. sed et alicui civili ei legatum esse proponatur.

Marcell. Sicut per singulos annos legati fuit veluti decem annua usque ad annos x. in .x. digg. sub in actione si quidem alimentorum nomine id legatum fuit. placet legata quamvis annorum legari legatarii mortui ad heredem non transmittunt. si vero non per alimentis legavit sed in plures pensiones dividi exhortandi gratia heredis grata. hoc casu et omnium annorum unum esse legatum et de eo unum decedentem legatarii futurorum annorum legatum ad heredem suum transmittere.

Paul. Si dies est appositus sententia vel legato non est praesens debetur. conferri eadem pertinet cum certi est adiecta dies quamvis longa sit certa est. ut vita kalendis januarii centesimis. dies quidem legati statim cedit sed ante diem peti non potest. at si incerta quasi cum pubes erit cum filia nupserit cum magistratum inierit quod cum aliquid demum complesset quod per scribendi genere sit conditionem fecerit nunc turpis. condicio obtigit intercipitur dies legati cedere potuit. Si sub conditione qua te heredem instituit liberam conditione ita legatum sit pomponius putat per id legati diem cedere eatenus si pure relictum

[x] Quum solum. duo tamen sunt pene pure .c. sub. ut .j. e. si penum. sic .s. de l. ij. si quis sum § si ita. et .j. de duobus. r. l. iij. § f. [y] Statim peti. legatum. c. s. postquam fuerit interpellatus praestare penum. ut .j. e. l. si penum. acursius doctor. [z] Liberetur. an autem penus sit in obligatione civili. et naturali innuit hic quod non esset. quod sic. et ut .j. e. si penum. sed dic. ut .s. ad .l. fal. l. i. § item si ita. no. [7] Centum recato. uxori meae. ac. [9] Duo legata sint. hoc non facit temporis appositio. sed quod incipit a dictione. ut et .j. de uer. o. l. interdum. § i. nec obstat. s. ad .l. fal. l. i. § item cum .ij. dicit. idem est hoc casu. quod et superiori. § sed illud est verum si in superiori esset petita penus. et non data. nam tunc utrumque cum est idem .i. sine conditione sine a legato incipiat legatum de .c. acursius doctor. [a] Non cessit. quia nondum extitit condicio. quia potuit .j. kalas penum dare. quia dum kalende advenerint. acur. [b] Cum ab eo pure m. quo casu cedit a die mortis. licet petitio suspendatur. ut .s. e. l. heredis. in prin. Item in quantum legatarius teneatur. dic ut .s. de l. ij. l. imperator. in prin. et § i. et § fi. et .j. e. si dies. § f. acur. [c] Si debebitor aliquis. act. exceptio. ut liberetur. per acceptil. et que competit. excepto si non venatur ab herede existente condict. ut .j. t. ij. l. i. § si debitori. et s. de lib. le. l. si quis de. § nunc. et l. quod dem michi. acur. [d] Hec dicenda erunt. ut legatum valeat. acur. [e] Proponatur. quod debitori sub condicione. h. acur. [f] Sicut per singulos. a. x. et x. ut .s. de l. i. si quis titio. et dic singularis. an. usque ad .x. an. acursius. [g] Placet. primi anni. primi sequentium condictionale. s. sive ab alimentarius. ut .s. de an. l. l. in singulos. acursius. [h] Non transmittit. quia decessit ante conditionem et sic ante diei cessionem. [i] Si vero. facit. s. e. l. nec semel. et ubi nisi forte. et c. et .j. e. l. si fimio § fi. acursius. [k] Si dies. incerta. R. vel dic certa vel incerta. si aut est apposita distinguitur certa ab incerta. ut subiicit. acursius doctor. [l] Confestim. nisi ex voluntate defuncti appareat. ut .s. t. i. l. l. epistolam. § f. et de aur. et ar. l. filia. acursius. aliud [m] Adiecta .s. dies. acursius. [n] Januariis centesimis. al. centissimis. et al. centesimis. sic .j. de uer. o. l. centesimis. al. simpliciter

non vere fictione tamen iuris dominus est. ut .j. de furt. l. aticio. ac. [p] Pater fa. testator. ac. [.c] Obligatio. obligatio ligat hereditatem emolumentum legatarium respiceret. at si non esset suus legatus. tunc hereditas debetur suo et suus acquireret hereditati et sic hereditas deberet sibi ipsi. quod non potest esse. ut .s. de l. ij. titia. § lucius. et tunc habet locum regula cato. in acur. ius est potestate. nam nec vivente instituto. a quo datur pater debere sibi ipsi et si extraneo. acursius. statim facto te. decedat testator patri est legatum. In eo cum possit retardari aditio hereditatis. et filius interim emancipari et non. quod filio herede instituto ab extraneo potest legari patri et filii heredis pure. Item a suo herede instituto potest legari domino et pure. sed domino vel patri herede instituto non potest pure herede instituto legari filio vel servo. sed sub condicione. sic. ut in .l. de l. § an. suo. et s. de l. i. quitum. in principio. ac.

legis pro praedia demonstratione. ut .j. de u. o. l. cum qui kalendis. acursius. [o] Statim. a morte testatoris. ut et .s. e. si post. ij. R. acursius do. [p] Non potest per except. sed in usufr. ipso iure ante diem non debetur. ut .s. et quam dies. usuf. le. ce. l. i. in fi. acursius. [q] Cum pubes erit. vere hic dies ut adiecta. ut .s. et de condi. et de l. si quis legata. primo. R. acursius. [r] Nupserit. de hac. her. s. de con. et de l. h. condictio filie. acursius. [s] Cum magistratum. de hac her. C. de inst. et sub. l. si quis cum. ac. [t] Quomodo. sic construe. cum aliquod demum fecerit quod comprehenderit sit conditio scribendi .i. sit condicionalicumus. per hoc quod scribitur. h. acursius. [u] Pertinere. ut et .s. de l. ij. si ita scrip. § si sub condict. apparet ergo differentia. ut inter certam et incertam diem. sic .j. de u. o. l. stipulatio ista. § inter certam. et .s. de condict. et de l. i. et l. dies. et .s. e. si cum her. acursius. [x] In resp. ad legatarium. [y] Si sub condict. relictum esset. ut et .s. de l. ij. l. iij. et facit .s. e. cum sine. § f. et l. heredis. in prin. et l. quod pure. ij. R. et .j. e. si titio. § quedam. et .s. de condic. et de l. i. inf. et l. aliquando. et ad .l. fal. qui fundum. § situ. acursius doctor [z] Legatum. de quo est dem. acur. [7] An hoc .s. legatum. acursius doc.

Marginal notes (later hand): scilicet audi. nego dubitat. quia non refert quid ex eo pro loco fiat. — scilicet abillis centum que erant relicta nomine pene. dy. — quia non adeat hereditas eius qui fuit legavit. dy. — quia cedit ab adita hereditate non a die mortis. dy. — qua mediante consistit legatum. dy. — scilicet post morte testante aditione hereditatis. dy. — incipiendo a praecedenti conditione ut sequitur. dy. — cum queritur utrum transeat ad herede legatum vel non. dy. — quatuor adiectiones missiones. dy. — incipiendo ab apparenti conditione ut statim sequitur. dy.

a S[i] titio coniunct. hanc. s. si. et e. ut. et s. de l. i. sicut. §. hoc legatum. acursius. b [C]essatus. puta eos complevisse. ut dicta l. sicut. et s. de co. et de. non putabam. et C. e. ex his. ac. c [S]cripta. cum dix. cum an. xiiii. erit. ac. d [T]empus condi. puta pecuniam. nam pure et pecuniam fit condicto. ut no. s. e. si cum his. et si huic. l. est contra. s. t. i. qui filium. §. fab. et l. seius. et C. e. ex his. ii plene. no. et fiat. i. e. firmio. acursius. e [Q]uecumque pro non scripta. cum ei tollende dubitationis pomponius uteretur. unde ipse ius non ledit ut. C. de fidei. l. non recte. ar. contra. C. de thesaur. l. i. acursius.

f [D]uos heredes. titium. et seium. g [L]egem. puta decem daret ab utroque herede. acursius. h [C]oheredis. s. seii. ubi gratia. in x. que uidetur a seio legata est condicto. s. si titius adeat. unde istis decedens legatarius. non transmittit illa x. acursius. i [P]er supinaciam. unde si legatarius decedat ea pendente transmittit ad heredem suum qui petet a titio existente herede. acursius. k [C]oherede. titio. qui et ipse coheres est seii. vel dic seio. acursius. l [C]ommodo. s. si hereditatem adierit. et fac. s. e. si dies. §. f. cum suus contra. acursius doctor. m [Q]uum in annos. dic ut no. s. e. cum in annos. et sequentibus et facit. s. de l. ii. non oportet. ac. n [S]i penum. dic quod sit penus ut. s. de pen. l. i. in princ. o [I]nterpellatus. congruo loco. et tempore. ut. s. de usuf. l. mora. vel perlit. contra. ut. s. e. cum sine. et facit. i. de u. o. si ita sti. fu. §. f. an plt. cum a. sed sup quo fuit interpellato re. ut. no. C. de conven. fisc. l. ii. nuda. acursius. p [C]epit. quod est post interpellat. et sic uidentur duo legata. set contra. s. e. l. cum sin. so. ibi. acu. q [D]uravit. ut solutum non repetatur. non tamen pot peti. ut. s. ad. l. fal. l. i. §. item secundum quosdam. vel illo uiuente legatario. secus et eo mortuo. ut hic dicitur. acursius. r [L]egatum. quia incepit a condict. si supiori casu a precedenti modo legato. ut contra no. s. e. cum sine. acur. s [Q]uum illud. disiunctio est testatoris non legas. acur. t [D]isiunctivo. secus si copulativo. ut. s. de l. ii. l. ii. acursius. u [N]on fecit. sed unum e. ut. et s. de l. ii. l. si illud. quod est unum quantum ad unam solutionem. sed plura possunt dici. quia plures res numerantur. et ut. s. de l. ii. si quis fundum. §. i. quod est contra. secundum r. vel dic ut ibi. item no. in altatiuis utrique debi. ut. no. s. de sti. pec. l. illud. et de u. o. l. si duo. rei. acur. x [N]ec. s. ut sint plura. nam nec hic sunt plura. acursius do. y [A]liud. a principio casu. quia et hoc unum est. ut et s. de l. ii. l. si illud. ii. re. z [E]lectio. tunc esset proprie electio quando de duobus vel pluribus pot quis eligere quod vult. quod hic non est. quia condictionale non pot eligi sed testator dederit electionem legatario sine ex natura alternativa debiti heres debeat eligere. ut. s. de usuf. l. si titio. acursius docto.

cerum quinctum esse herede existente debitum ... uti ... tale legatum.

[P]omponius. [S]i Titio cum is annorum quattuordecim esset factus legatum fuerit et is ante quartumdecimum annum decesserit, verum est ad heredem eius legatum non transire, quoniam non solum sub condicione sed et sub tempore legatum esset factum ... non esse tunc ... intelligitur nec interest utrum scribatur annorum xiiii. factus erit ... tempore ... non esset ... non intelligitur ... scriptum ... tempore scriptum ... est ... [E]odem ... supinacia ... sicut si ita scribat si Titius. esto si ... hereditatem meam adierit ... dato. nam pro non scripto ea condicio erit ut omnimodo ad heredem meum legatum ... adierit ... hereditatem decesserit ... fuit scriptum ... ad hereditatem meam ... dato ... cum legatum ... ad heredem legatarii ... debitum ... heredes ... hereditatem ... legem ... heredibus ... supinacia ... hereditatem ... non ... tempore ... heres ... institutio eo ...

[U]lpianus. [C]um in annos singulos legatur, non dubio per annos singulos nova esse legata ... singulorum ... personae spectanda.

[P]aulus. [S]i penum ... fundi ... si non dederit, ego accepi ... legatum ... translatum esse in ...

cum heres annorum xiiii. fuerit esse. non

r si noluit penum heres dare ... debitum interpellatus fundum non dedit ... legatarium ... heredi eius non nisi fundum debi. nam ... fundum dato ... legatum. item dicit ... si non dederit. condicione dato ... fundi legatum ... condicione ... eo casu ... debi ... legatario non existit ... interpellatus heres ... ademptio ... legatum ... si ... legatum ... penum non dederit ... dicimus penum non esse legatum.

[P]aulus. [C]um illud aut illud legatur, ... pluribus ... unum ... legata ... fecit ... si fundum ... legatum ... electio ... moriatur ad heredem transire legatum ... debi. [C]um ... dato ... debet si Seius pupillus ... nos acceperimus ... creditor ad ... debitum ... legat ... naturale obligationem ... solvere cogitavit ... sit non ... pupillus solvit. et si legatum ... erit. ... fundo nascentem ... medio tempore legatarius ... pervenerant ... pupillus ... legatum ... dies legati ... non ... exspectanda sit.

[I]dem. [F]irmio Heliodoro fratri [C]reditorisque meo dari volo quod ex reddituum p...

cum ... ante quam ... heres ... pecunia ... tempus ... ad ... deposit ... completa etate vel si decesserit ante quam tempus complesset

c [N]ec simoriatur. s. legatarius pendente condictione. acursius doctor le. d [L]egatum. sub condict. relictum. non purum sic. ut. s. e. l. si usuf. in prin. secundum quosdam. et ar. s. e. si penum. sed tu dic neutrum transit ad heredem. ut. s. e. cum ita in prin. et l. hui. nec ob. l. illa si usuf. quia ibi ante mortem legatarii certum fuit condict. defecisse sub qua legatum erat relictum. igitur solum aliud remansit in legato. ar. s. de contrahen. ep. l. si ieptor. §. p. et i. de sol. sic. in prin. et e. mo. re. s. e. si penum. sed hic uiuo legatario non fuit certum condict. non debere existere que erat apposita in legato. et ideo secus quam ibi dicitur. hic acur.

a [H]eres meus creditor. al. creditor. al. petitor. i. creditor idemque testator. acursius. b [N]il dicitur. cauiliter. sed natalis ut subiciat. et sic erat primus pubertati. al. nec natalis. ut. i. de. ac. et o. l. pupillus. et dic ut no. s. t. i. l. si eius. item fac. s. ad. l. fal. si pupillus. acur. c [T]itius. legatarius. acursius doctor le. d [E]t in illo fundo. in his inest tacita condicto. ut. i. de u. o. l. in stichum. acursius. e [N]on est. s. pure. ubi dicat quod condicto inest. quia hec est tacita ut subiicit. que non facit legatum condictionale quo ad transmissionem. ut. s. de condict. et de. l. i. §. i. et l. condictiones. acursius doctor. f [C]edit. a morte testatoris. et fac. s. e. quia pr ic. §. i. et l. heredis. ac. an. intellige per. ut. i. de u. o. cum qui kalendas. acursius. g [F]irmio futuri ... re. quod est. i. s. unus consultus non uidetur. et e. et sic h [P]ostea. hic ac transmittitur in finem. ut et s. l. pr. inf. et i. pror. §. et C. e. l. ex his. acursius. et dic ubi ante esse necess. anni si non percepit ex i [E]x fructibus. al. est ex. et e. fructibus fundi sub tot redditibus qui suf. pecunie prand. al. de e ex. et dic et fructibus fundi non perceptis. sub tot qui sufficiant pecunie prand. necessaria et e. et facit. i. de u. o. l. in stich. §. saciam. et s. de an. l. legatum. §. unum. et l. hbto. §. i. et s. loc. et o. l. ex conducto. §. sup. sed contra. s. de usu. l. i. v. sed ibi aliud apparet ex mente testatoris. item ar. contra. s. de stralien. ep. si debitor. § i. acursius. florentinus.

k [C]onsistent. repete uolunt hoc modo. ut si ita esset. ad quod s. de an. l. l. iii. §. f. acur. l [I]ta eta. sic. s. e. l. in prin. et i. pr. §. et s. dan. l. i. codi. cill. ipu. et C. e. ex his et de fideic. li. l. et fideic. sed contra. s. e. si titio. in prin. et i. de fideic. li. fideic. §. p. et de man. t. l. si ita. et C. e. si pecunia. et s. de l. i. si cui. sed so. ut. s. t. i. seius. et l. quis tum. §. f. h. acur. m [A]b eo. deposita non pa... primum. vel per heredem defuncti. quia non dum impleuerat etate. acursius. n [C]ollocata. a deponi. et dic uoluit. si defunctus per heredem o [C]um sit depositarius reddere. ac. p [A]b heredibus. i. alumpnus. petet ab heredem deposito. et hoc completa etate vel si decessit ante quam tempus complesset

petet heres eius. ut. C. e. ex his et heredes petent a depositario act. inre si extat pecunia. vel per act. depositi. vel ex stipulatu si intercessit. stip. que per heredes peti potuit. non satis dato. ut subicit et ar. C. de epi. au. de catolicis. et secundum hoc vel quod executor testi non tenetur. ut hic sic nec agit. ut. s. t. i. luti. §. i. vel dic alumpnus vel eius heres petet ab heredibus testatoris. act. ex testo. vel dic ab heredibus. s. alumpni. petendum a depositario. si tunc qua act. re. ex stip. si alumpnus fuit stipulatus a depositario. vel utili rei. uen. si extat pecunia. vel utili. depositi. si ea lege fuit deposita ut alumpno detur. ut. C. ad exi. l. si res. et semp dic completa etate. nam sic testator uoluit. fic. s. man. diligent. et deposit. l. i. §. si conuenit. sed contra. i. e. l. §. p. ubi deponens pot penitere et repetere ante diem. sed hic non erat simplex depositarius. nam commodo medii temporis poterat habere. ac.

q [D]ari. ab illo depositario. acur. r [A]b eo. depositario. s [P]etendam. ab heredibus. t [P]ater tot. puta decem. acur. u [Q]uum frater. immo plura. ut. s. e. cum in annos.

seius. et

proximi

te annus. l. i. iii. §. quia hic dicit ex fructibus ... differre gratia heredis diuidere petitiones. alias secus ut ... i. statim. Accursius. quo fructus ex bonis non in initio. Sed eo tempore percipiuntur. ar. s. e. nec semel. et si in hereditate. et idem dici potest. cum ego uxori fructum et uel statim. et hoc non ... ab. s. e. l. nec semel. ... C. ... Accursius.

Cum abscedentibus. dilatio petitionis legati non reddit condicionale legatum. licet dicat usque ad §. cum autem. ibi autem dicat quod simplex mulier non potest conueniri a legatariis. licet heredes conueniendus. dynus.

dioris incertum futurum anni praestationem legatum non die coeptam aditam. Sed temporis soluendae pecuniae placitum iudici. Quando dici certum est: fundi relictae pecuniae non percepturis ubertatem esse necessarium anni sedi. Cum abscedentibus. alumpno. c. dare uolui. Is testator cum quaereretur aliumpno mulier fieri. et in annum. xxv. tenentes sas ei summe perpetuo alumpnis ac perfecta aetate forte ipsius. in annum xxv. anno eo defuncto tantum misisti ad heredem pueri fideicommissi. Non quia etiam aetate soluendae soli praestari tam uideri. ni pure fideicommisso relicto condicione infra. Cum autem fideicommissum a beo peti non posset pene quod uoluit praestari collocauit. propter hoc uideri ea quaestio alumpno non praeterire aetate supra scripta annalibus reddere fideicommissum abscedentibus petendi quaerere pecuniam dari debuerit. Si fideiussores ab eo non petendi suae fide sed defuncto maluit. Cum praestando annua certe ex fructibus heredis quae uidebit legatum accessium filii pridino praeteri heredem quem ei ... mandauit ad quinquennium ... uoluntatis ... fideicommissum ... apparuit ... filio ei in aetate suprascriptam diem defuncto residui temporis ad heredem eius fideicommissi transmittit. Sed non uidetur cumulatum ... praestationem ex fructibus uoluntatis praestitio propter uoluit ... pecuniam annuam pro alimentis filii destinasse non dubie persona deficiente cum praestandi uideri ... Cum filium ... fili. exceptae institutis heredem ei ... fideicommissum reddit et eo codem testamento ita ... ego Lucium Titium heredem institutum ... ita eum adire hereditatem uolo si ... propria pecunia ... Titium cum ... coheredibus eius adita hereditate legatum filio fideicommissi hereditatem ... dies cessisse. Si pure sit datum a coheredibus filii propter hereditatem partem fideicommissum peti posse. Cum ...

Cum filium. cuius condicio adiecta institutioni. non intelligitur repetita in plegato. hoc intendit. licet plurimi habeat contra. dy.

dict. adiecisset et post simpliciter legat ut ibi. Item quod dicit petit pro hereditaria parte. i. pro parte coheredis licet pro sua est in pendenti. quia si heres erit non ui sua portio. quia a se ipso non potest sibi legari. alioquin et suam habebit uir legati. ut s. de l. i. q filiabus. ... l. s. et de l. ii. miles. ... propter. et est hic ar. p. io. et ar. qui dicunt quod institutus pure pro parte item pro parte heres est. et non in totum. licet coheredes debeleret uel non dum extitit condictio sue institutionis. ad quod est. s. de. ... e. l. ... scriptura. ... et si pars heredis ... l. ii. ... ar. ... de usuf. ac. l. Idem. ... Accursius.

menstruos. legauit ad alimenta. ut j. die. acur. manumissis. i. quos in testamento iussit manumitti per fideicommissum. ac. anno. ut j. de fideicommissis. li. l. cum uero excise cum rubri ... subuentum. ac. heredis. ut s. e. cybaria. i. menstrua relicta. ac. heredis. ... ceperunt. uidebatur ... adire ... s. sed ibi dicitur ... hic per fideicommissum. Sed et hic fuit heres in mora dando libertatis. non erit mora inpunita quod in hereditate ut s. de l. ii. si quis suo. unde dic hic maxime ex quo coeperunt esse liberi. Item no. quod et suis sine libertate potest aliquid relinqui nomine alimentorum. ut s. de ali. ... suos ad eum. et de hiis qui ut indi. l. iii. ... ac.

g Si fundus instructus. hic exponitur. ut j. de u. s. l. i. et ii. ac. in l. uxorem.

h Cum codicilli. quibus fuit relictus. quod placet erat. s. de l. Cum testamento. et d. ...

ar. l. l. medico. in principio. sed alii casus ibi sunt. acur. s. ... facit. s. ... l. cum tabernam.

i Legati. i. temporis mortis. si pure est. ut s. e. l. si post. et

k Rogo quem. i. aliquem. acur.

l Cum potuit. condiciones. ut ... de ... et de. hic condicionale. ... j. de u. s. nepos. Sed an est condicionale. quidam sic. tu dic quod hic dilatio gratia heredis apponitur. ut et s. e. l. quod pure et facit. j. de u. o. si. x. cum petiero. ac.

institutos et deinde decimos et ceteros ... ius legauit ... ab sui heredibus ... dibus ex. se. quibus libertatem sunt secuta ex quo tempore eis ... alimenta ... debentur. ... et ea que ... ex eo tempore ... tunc ... delentur ... ubi ... coeperunt esse.

Item. Si fundus instructus relictus erit. quemadmodum dari debeat: ut sicut instructus fuit mortis tempore an eo tempore quo fuit codicilli. an quo tempore ... coepit ... ea quibus instructus sit fundus. et dies legati cedat debeat. Rogo quem heres meus ... deceditur ... debebit. Sed ... ubi ... utrumque ... praeterit dies cedit ... petitur.

Idem. Quod pupille legatum est cum ... nupserit ... minor quam uiripotens ... praeterit non ante ei legatum debebitur quam uiripotens esse coepit: quia non potest iudicari nupta quae uirum pati non potest.

Scaevola. Uxori ex parte sextante heredi instituta substitutus ... heredis fidei commisit si uxor heres non erit decem ei dari ... quando non dari post mortem mariti uxor ... ante decem ... quam adiit hereditatem decessit quaesitum est an dies fideicommissi ... mortem cessit ... et ... hereditatem adiret ... debi si uxor propter ... decessisset quam hereditatem adiret ... dies fideicommissi cessisse. Ut legatorum seu fideicommissorum seruandorum causa caueatur.

Ulpianus. Legatorum nomine satisdari oportere praetor putauit: ut quibus testator dari fieri uoluit his diebus detur uel fiat dolumque malum abfuturum. ... sic autem satisdari ... recogitur ... dignitatis ... facultatum ... non ... uiri ... legatario ... non ... satisdari oportere ... uoluit. Non solum autem omnibus legatariis satisdari oportet. sed et ...

quam

sic per sp. l. f. l. i. in principio. et potest si dolus intra ... sed ... uenenatum uel furandi. secundum quosdam. ut s. de dolo. et eleganter. ... uel quia dolo impedit condictio existere. acursius.

x Non semper. fallit in casibus. primo in fisco. ut j. e. l. Cum si ad fiscum. Item in legato repetito. ut j. e. l. ... Item si testator uetuit. ut j. e. l. ... Item quando offertur cognitio. ut j. t. j. Si a quo. in principio. Item quando calumpniose petitur quia constat fideicommissum non deberi. ut j. e. l. ... et j. t. i. ... a quo. ij. ... et j. e. postquam. ... uel constat repudiatum fideicommissum uel hereditatem non aditam. ut j. t. i. l. i. in f. et l. ij. Item alius. j. t. i. l. i. ... debitori. Item cum fideiussor debet satisdare. cum pretoria sit. ut. hic. in principio et j. de ... l. pretorie. et j. e. si quando. nisi in casibus. ubi sufficit nuda promissio. ut j. e. si quando. ... filio. uel suo. Item libi testatoris non satisfacit. nisi testator preceperit. ut. C. ad tre. ... secundum quosdam. sed contra ibi speciale. quando rogat filius restituere suo filio.

y Uoluit. Set et postea locus est cautioni. ut j. e. l. si legatarii. acursius doctor.

m Quod pupille uiripotens esse coeperit. i. maior xii. an. ut ... de adult. Si uxor. Cum ... qui. ... circa principium. alii dicunt eam uiripotentem cum potest cognosci. et esse. ... ar. j. de u. o. l. continuus. Cum ita ... s. de ... n. l. iii. et facit ad hoc. l. s. ... et ... l. hic condictio. et de lib. et po. filius a patre. Cum si quis eo tempore. et j. de puil. c. l. ii. ... et s. de iure. do. si sponsa. Item no. quod non uir secundum quod non legittime fit sic. s. qui sat. co. quotiens ... acur.

n Uxori sextante. i. duabus unciis. ut inst. de her. insti. Cum hereditas. acursius.

o Substituit. s. maritus. ac.

p Heredis. i. substituti. acur.

q Dote. quod ualet. ut C. de fal. c. adiec. l. l. iii. acursius.

r Condictione. sub qua erat legatum. s. si uxor heres non erit quod impleretur si ipsa repudiasset. quia post non posset esse heres. ut C. de repu. he. l. iii. Item impleretur ipsa prelata decessit. Iam enim adire non potest. et sic cum existat condictio ea, continua cedit dies et transmittitur nec obstat. s. de condict. insti. l. f. quia ultimo momento uite uel posse ipsi si heres erit. uel non erit. quia in dubia uoluntate hoc fit. ut instit. de her. qua. et f. Sed certe immo non potest adesse uoluntas uel nolitas dum moritur. et secundum hoc dic. et p. i. post quam. et e. hoc autem indubitater esset uerum. si condictio esset talis que non potest impleri. nisi ... ante ut si non ascenderis capitolium. hoc enim existit ante mortem ut de a. l. de condict. insti. et sic transmittitur cum iam dies ... cessisset. potest et plus dici quod hic condictio si heres non erit est. si is est si substitutus erit heres. quod non facit legatum condicionale. ut s. e. sitio. Cum ... et potest et aliter poni casus. quod fuit instituta sub aliqua condict. et ante condict. illam et ante quam adeat decessit. hec in non nocet legatis a substituto relictis. ut s. e. l. heredis. set hoc uidetur non bene stare per literam istam si uxor. et c. acur.

s Ut legatorum nomine. hic tractatur in C. cumulatur cum illa. ut in poss. l. acur.

t Legatorum putauit. in edicto cum uila ... heres.

u Implerent. s. legatarii. sic s.

a ¶ defuncti. quia defunctus nil ei reliquid. acur. | quibus cavetur. ut. j.
b ¶ successionis. quia pure vel in diem etiam relictum p | e. etiam. secus si sub condit.
ut. j. e. § si quis sub condit. ac. | legatario necessario hereditaria iura ei et iure eum
c ¶ necessitate. quia ex quo est heres. | transeunt. ut. j. de reg. iur. l. hereditas. et quod dicit
alienum. quo ad heredem. sed sunt quo ad legatarium. ut. j. de v. si. l. cede. § es. item
qui ideo dicit quia improprie legatum maxime conditionale dicitur es alienum. ut. j. de act.
et ob. l. ubi autem. sed abusive creditor dicitur.
ut. j. de v. si. l. creditores. acursius.

d ¶ procuratoribus. hoc est domini pro
na. ut. j. de pro. si. l. generaliter. acur.
e ¶ cavebitur ei. sub condict. tamen
si die legati cedente erit in potestate.
Sed et ipsi filio erit cavendum. ut. j. e.
l. § f. et l. s. acursius.
f ¶ compellitur. nam ineunt dat actio lega
tor. ut. C. ad tre. l. ij. § f. et facit.
j. e. etiam. § i. acursius.
g ¶ exstiterint. puta pater per filium domini
per servum. vel successit titio. qui suc
cessit sempronio. ut. s. de pet. her. l.
ij. et iij. h. acursius doctor.
h ¶ honorarii. i. qui succedunt iure
pretorio. ut. instit. de iur. nat. § pre
torium. acursius.
i ¶ probandum. i. approbandum. nam et pro
pria cavet. ut. j. e. l. i. in prin. ac.
k ¶ in fidei. sive ei filia. ut. s. de l.
i. l. i. acursius doc.
l ¶ sicut an sat. hec prima questio
solvitur. in. § rescripto. j. pro. ac.
m ¶ de his omnibus. tribus condit. ultimis.
n ¶ epla. qua continetur ultime volun
tatis. vel dic consultationis qua recita
tur testim. et claudius est nomen
legatarii. acursius.
o ¶ cavendi. a legatario. eo modo q
sequitur. et sic solvitur tertia questio.
p ¶ prior legator. non petendorum.
q ¶ in infinitum. no. de infinitate in
tanda. sic. C. de sacro. s. ec. l. f. ar.
contra. s. de suit. ur. p. l. cum qui. co. et j.
de fideius. l. si ita sit. actio. et facit.
s. de l. iij. fidei. § si qs. x. et de bonis.
auc. iu. pos. l. f. acursius.

Ho. aut liba sebunt conformitate et in finitus fuat. aut se bunt ad finitatez ut finitus fuat aut fuit se bt q ulq et te aut toda cur d ob in duce dat. et te tasigura tephat aut toda tur d excepte in dnacorda et te a. pphat in fini tas vos

r ¶ duplicata. hic solvitur prima
q sa. de tribus. acursius.
s ¶ rescripto et puto. al. in libro domini.
ac. est et putem non caveri ei. ppra
cum in suo. et c. acursius.
t ¶ quis. ad vi satiue non correctivve
sic. s. de eo per quem. f. e. l. i. § i. al. i
mutarent legatarii. ad petendum
quod non dicit ce. ar. s. de pact. do. l. que
nisi. ac. titius. directo. vel quia per
u ¶ substi fidei. ut. j. e. h. stipulatio.
et s. e. l. § non solum. | tamen an sit. c.
x ¶ bellissime ex mora. | ut. no. § d
usis. et ff. l. l. i. l. quam dicat a die. c.
litis tem. | sub condict. transmittitur.
y ¶ siquis | ut et s. t. i. l. si post. acur.
z ¶ et causas. i. modos. sed eadem conditio
ne. ergo et modo stipulari videtur. ut et
hic subic. et s. de usuf. l. si qs caut.
sicum. § ij. ar. contra. s. de pet. her. sive.
§ cum predicimus. et s. t. i. cum sin.
§ f. acur. | tio. ut. j. e. l. l. § f. et facit.

stipulatus. et s. d. constit. pec. id quod. et s. siquis

et ¶ excep | j. re. pu. sal. fo. l. non qui.
§ generaliter. ar. contra. s. ad exhi. l. iij. § i
tem. ac. | tor. s. e. § patritoribus.

fo. ubi ubi lib. quod fuit ut pr tenedi. cos heredes et fecuere. vel exhibere dare sicut conditiones compleat sic vos

9 ¶ patia. acur. | cedit dies. acur. l.
a ¶ iuniat. quo | cedat dies lega
b ¶ l. defuncto. quia | ti sub hac ergo
exceptione. cavetur sic. j. de dap. i
fec. pretor. in prin. h. vel ideo hoc
dicit hic. § quia mandatum morte domini
revocat. ut instit. man. § recte. ac.

bus eorum legatariorum satisdari debe-
re. nam contentus quamvis isti non ex def-
uncti iudicio sed successionis necessitate quid ad
se alieni admittant. Sed et procurato-
ribus legatariorum satisdandum est eo iu-
re utimur. Pupillae si cui in potesta-
te alicuius erit legatum sic cavebi-
tur cuius iuri subiectus est. Non solum ex
legatariorum nomine heredem caveri sed
etiam successores eorum. Si in causa ex se. c.
restituta est hereditas Trebellianum
ad cautionem compelli. nec non et quin pali-
os exstiterint heredes vel honorarii suc-
cessores ad satisdationem compellimus. Pl-
acet si quis omissa stipulatione litem conte-
status contestatus est placitum non esse nec-
essarie debere stipulationem idem quod in fideicom-
missis quoque placitum est. Sicut autem et
legatum et fideicommissum relictum in id
prodesse cum in iure relictum iudicatum causa
tis sequitur legatarii sui fideicommissi tractare
possit moveret questionem an fideicommissi
his sui legatum debeat et an tamen caveri debeat
an ipse legatarius cavere debeat se ei
praediturum. De his omnibus exstat rescr-
iptum divi patris ad dominum mutuum et talem clau-
dio felici continetur in epistola continent
legata sive fideicommissa ex testamento clau-
dii felicis praetori debet eum necessitatem
cavendi nihil ex hiis dum autem se nec
ex fide heredis eius eodem testatore quamvis e
ut si fideicommissum prodidit et ei intestato reli-
ctum e utrumque hic et id testatore non
eo pertinet ut aut fideicommisso potius leg-
atorum nomine satisdato iniungenda ei
ut honorandus sit his ut infinito
nec quicquam id perdidit testatore ei tamen
cedebat sed ut per fideicommissum posteri
duplicata legata eius iudicaret nec
amplius ad periculum heredis pertinet
si. ij. quid postea non consumpsit ex soluto
ei posteriore fideicommisso. Rescripto
s. constitutum est legatarium heredi ii de-
bere cavere se non petiturum nisi satisfiat
an his de sequenti legato sui fideicom-
misso cavere debeat ei queritur et placuit

non oportere cavere eum in suo arbit-
ratu ne petat id quod sibi relictum est
quamvis si quis instituerit quod non quod
relictum est quamvis si quis instituerit
quod sibi conditione relictum est dicere debere saris
dationem exigendam scire sive ex parte
sua ex parte quis legatum debeat ca-
vere debere sui institutus sit heres sui
substitutus. Bellissime quod cum his
pilo tunc mentionem ex fructibus p.
usuris sentiat tunc placuit ex
mora incrementum habitura stip-
ulationem ut id quod oportebit quod heredi dari
si quis sub conditione legatum stipulatus est
pendente conditione decesserit stipulatio enim
ne sit quia nec legatum transmittit
et hinc stipulationi easdem causas con-
ditiones inesse cavendum est quod inde si
causa sit exceptio que petitum legati
opponi solet eandem ex stipulatu
quorum agenti opponendam esse placet
petitum eius qui abesset cedere si stip-
ulanti legatarii nomine quod dare. hec
officium ut ita caveri debere sive suo nomine
nunc caveat vivat vindicat ne tene-
atur illo atque defuncto. Sed quia in hac
stipulatione unum tertium venire a leg-
ato sine annuo per eam te vivit in
hunc stipulationem refert. pena de dua.
Si ij. e. unamque erant in legata sed
fere eorum usuf. legatum sit si plu-
re vero legatum sit totum usufruc-
tuaris relicta est ipso iure et videt
abesse proprietarius perceptionem doli
mali repellitur fructuarius. ex
senatusconsulto actionem ut. usu
fructu petitur constat si de vindicat
proprietarius perceptionem doli mali re-
pelli et fructuarium de restituendis
heredi. r. caveret. Placuit sibi autem
ordinem postea legatarius habeat vin-
dicationem aut dandam heredi vel fruc-
tuario utilem actionem in legatarii
si non ei caveret. Sed si sub conditione ei
ex legata sit fructuarium in veniret
oblata cautione venturum legatario

Si quidelen ta erant pure vel sub diem. dy.

si quid legataris dari potest vel cavere dy.

si danti si pactione ex testamento dy.

si sub condicione relictum dy.

si si cedat dies legati dy.

qui dederit ex hac causa vel per mora dy.

si simplicit dy.

si legatarii dy.

repete cessat a petitione v. dy.

a pendente conditione dy.

re p hoc de terminati et tria q. dy.

nit heres et repetit legatarius. Item ibi fuit pecu
nia conditionis hic alius. s. heredis. et dicit lega
tarius proprietatis. ac. | tutum. vel auferente. abi
f ¶ si ad fiscum. vel si | digno. ut. j. de iur. fi. l. i. in
prin. nam semper tenetur ad legata. ut. e. t. de iur.
fi. l. i. acur. | t ¶ dicitur satdare. nam semp p
doneus
est et solium
do. ut. s.
defunto.
do. l. ij. si c
s. sicut p
quam. p.
l. fal. l. iij.
§ item scien
dum. sunt
et alij caus
spales. ij
non satisf
tur. ut. no.
s. e. l. in
principio
u ¶ qui mi
nore his
sit. sub. et
satisfedit
legatarij
x ¶ minua
tur. puta
per eo heres
adeunte
qui deli
berabat
quod non pla
cet. ut. s.
si ps. he.
pe. l. ij. s.
dic per quam
lam inof
fi. te. ut.
s. de inoff.
t. l. cum. q.
s. d. inoff
te. l. cum
duobus
vel plur
px. d. tu
ut. s. d.
ij. l. f. et
de vulg.
substit. l.
et si c. vel
pagna
totam po
stumi. ii
s. de cod
icillis. l.
plur. pari
te ergo
qua rem
net heres
tenetur
ex satis
dat. ad
legata.
et non vel
tu nisi
in libertate.
ut. s. de
codicill.
l. qui g
ni. et l. s.
acursius
y ¶ est. i.
remaneat
vel existit

al. aut si sine culpa perierit non tenet heres. ar. s. de ... non amplius. § i. de l. iij. l. cum ita. § spes dy.

c ¶ si quod res extes. si extat. al. pretium. si culpa heredis perierit. sic ei e iact. ex testo. ij. s.
de l. i. cum res. § p. ac. | d ¶ si ex iam. et sic ipse. ut et s. de l. i. l. sed si certos. acursius.
e ¶ ex senatu consulto. de quo ha initio. s. de usuf. l. si alij. et de usuf. acere. l. unde.
§ non solum. acur. | de finito usuf. morte vel ca. di. ut. s. de usuf. e. r. in stipul.
f ¶ caveat. de restituen | actione. hac ergo caut. prestita habet ius in v. et proprietarius
repellitur. Sed si non est cautum tota. x. vendicat proprietarius. ut hic dicit. acur.
g ¶ poss. i. possideat. x. acur. i. sicut legati sunt. acur. | gravatum si non quod plus est dati
h ¶ vel fructuario. quod magis videtur. acursius doctor. | heredi legatarium ut hic dic vel
i ¶ actionem. ex testo. quod est mirum eam dari in alium. quod | dic heredi dari conditionem; i debiti.
sed quod cum dixit legatarium tota. x. posse vendicare. ac. | usuf. ut et s. de usuf.
k ¶ cavetur. legatario a fructuario. de reddendis. x. finito. c. e. r. si tibi. et fac. s.
ad tre. l. cum hereditas. inf. | l ¶ ei x. iure proprietatis. fructu. acur. | proprietarij. et alia
m ¶ fructuarius. cui pure est relictus usuf. eorumdem. x. acur. | v. finito usuf.
n ¶ oblata cautione. de reddendis. x. in eventum conditionis p | sic et s. de usuf. e
acere. l. item. § sin. sed ar. contra. s. de condit. et de. lex scriptum. § i. sed dic. ut. no. s. t. i.
filius fa. in prin. l. ac. | dor. advenientie condict. de qua tractat hic. ti. et s. ad exi.
o ¶ interim legata. pertinuerit | l. vel sed si quis. x. i potuisti tum. et ce. et dic stipulo. i. primus
fio. hic. s. de condict. in. si non sor. § f. acr. | sum. vel quod omisit legatarius petita
p ¶ si omisit. duobus modis dic hunc ver | tis caut. de legato solvendo. adveniente
condict. agit pena hic legatarius ad exhi. contra heredem. qui sciens solvit fructuario
omissa stip. de reddendo finito usuf. vel dic omisit heres caut. de reddendo fi
nito usuf. et dic eum legatarium proprietatis agere. ad exhi. quia sciens non solvit
exacta cautione. | q ¶ non teneri. quia nec possidet. nec dolo fecit quominus possideat.
r ¶ succurrendum. pact. in fine. ut. s. ad exi. vel. § si tibi inf. et de p. l. v. l. partis. si
ce. s. de usuf. e. r. hec senatus. § i. ubi dicit conditio ipsam pecuniam. Sed illa est
conditio certi generalis. hec specialis. vel ubi idem qui solvit. s. heres condicit. hic sol

sic. s. de l. i. cum res in prin. et facit. j. de pro. sti. l.
ij. in fi. acursius doctor.
z ¶ apud eos. heredes. et cave. quia de singulari
fit ad plurale. acursius doctor legum.
et ¶ heredes sunt. s. scripti de rigore iuris. et statim po
net exemplum. acursius doctor.
9 ¶ restituitur. remanet enim heres. nomine qui erat.
ut instit. de fidei. he. § restituta. aliud autem si
facto tamen desinet habere bona. ut. C. de iur. del. l. si
te bonis. acursius doctor.
a ¶ exhonerandi. ut et s. ad tre. l. i. § i. et § quamquam
et § suis qui quadr. et § p. Sed in contra. s. ad tre. l. cum
hereditas. infi. ubi non exhoneratur qui restituit
Sed dic quod ibi suo nomine promisit creditoribus. hic al
ut heres ex hereditario nomine. et ideo habet except. easdem
quas habet. contra act. ex testo. ut. s. e. § si quis
sub condict. et j. § f. acursius doctor.
b ¶ si ei incerta. has incerta. ut. j. patet. acursius doctor.
c ¶ sub condi. hac. s. sicum. et c. similis cautio sub
except. j. de dampno. in fec. pretor. in prin. ac.
d ¶ alij. s. filio. et sic apparet quod de die incerta dicit.
alias ficta statim | a morte testatoris cederet
et sic illud solum tempus inspiceretur. ut. s. t.
l. si post. in prin. et § f. et l. si dies. in prin. acur.
e ¶ except. quibus enim except. repellitur. act. ex testa
mento. et hec ex stipulatione. ut. s. e. § si quis su

Pro-. aut ... cum ... heredi legatarium ... et. r. de ... dic ... et s. ... de usuf.

godict. h. acursius. f Cautum. patri est. dic cautum. s. filio ullo mo cum filio p patre ei que rere uolentem non acquiritur. ut. s. de iur. do. l. cum dos. ac. g Nec si for. ficatiter. quia licet sit ei actio. tamen exceptione repellitur. uel te. habeas nec si forte. et c. et tota plane legitur. acursius doctor legum.

optinuit. s; hes uictus appellauit. q pendente hes d; cauere uictori sicut et ante sententiam debuisset. al' transfertur po uictore eorum q petebat. si et ille uictor caueat de reddendo si hes optinuerit. uel et si hes interim uellet cauere et sm utraque apta litium, set se potioni est ar. ce. j. t. i. si is. in prin. s; hic ptrahebat hes. uel erat suspectus. acursius. t Cadusarum. uniusale sm pmi. ul' et singlare sm alium. et sic fit non ui appellat. pendente. s; non est uerum q tam potat peti cauto. ut subiacet

h Set et ipsis cauendo est. subgodict. si tunc eet r sui iuris. i. sicut et est impietas. s. l. i. anti. ac.

i Quedam. i. sicut. ac. k Subdiuisis ul' dicas. i. p pdest ul' dic diuisis que sunt omnes per obliquum. ut lego tibi illo fundum. si seius decedat hic ad mensem. item lego sempronio eundem fundum. si titi. uenerit hic post mensem. at ne gia. ut lego fundum titio si nauis uenerit ex asia a hinc ad mensem. et sempronio lego eundem fundum si nauis non uenerit ex asia hinc ad mensem. ut. s. ti. hi. f. at. C. de fideius. instru. l. r scriptura. acursius.

l Duobus satisdatur. t ut. q. d. p to. sti. paul. Cf. et dic t subgodict. cauti. ut si uni fiat alii no teneatur. ut. ar. l. i. sti. acursius d.

m Eiusdem. l. qui legatum e du ob; sb. gni godict. et qui legatur ex istenti in ali ena potate.

neuocau. qui ctas relicta e inte rum legatorum stiplo pstanda e si omissa sit stiplo in exigente co dce ad exhibitionem nouitem pa tem e succurrendu cum agere po sse uictocell. aut si fugitoriu se gatu hes. r. fructuario dedit ad exhibitionem no tenu satisdaret succurrendu tum legatario ad uli us fructuarium marcellus aut si ad fiscum porcio hereditatis pu enit cessabit ista stiplo. et si sol; fiscus satisdare Cum iu minore pte hereditatis cum et maiore pte he res sit siquide iure minuat porcio hereditatis fecundior est his uel erit maiori pte et stip ulatu tenetur legatarius qui et qua hic est succeto noui quidem heredis apud eos integrum in eam simpta tamen nec minus q effectum habeant hereditatis et taliter legatar nomine iudent hostem aliqua ratione per prole gata debent pqua heredes sint s; re equissimum est no maiorem pte legatarius soluere q actu hu buit emolumenti. si aut euictum hereditas p aliqua pte et t bellianco restituitur nam p tur a et hoc iudicandi sunt heredes eius pro nomine cuius emolumenti sibi a blatum est Eiusque in alius re stitute erit certo die legatum fu erit cauebitur ei quicum heri in pnte si ia non pstet. s; sub gdce si cum dies eius legati cedit in pnte sit Certum si sui uiris in ueniatur in quinta ee iussu e pstare cautum ee cum alii legatu debeatur quam q' alis sibi hac adi ecte cauet impetu et et defraeun prem r. dominu sbmouientur si existens cedens tempore suum ius non habet eos in pnte scenit tam sui ut in casum non sit del

egeato cautum. nam si et inutiliter cau ius tps sui uiris sui no erit cautum

Pomp Set et si forte uelit pretor caue ne immieri amplius res et compellandus erit quis legatarium eius hic. et tantu lius pete p alii qui iam ei debetur. Ulp Set ipsis que sit Eetsoluere immediate cauendum est quia adinstar legatariis si eadem res sub duobus diui sis condicionibus et duobus relicta sit duo bus et satisdatum si mutuo eas sibi uisdem psonis satisdatione sbuttuntur. Item Si ex causa fideicommissi sit a pud quem hereditas in legatorum nomine satisdare impossibile ad ius eius legatarius mutti. Pap Postquam hic ab hostibus capt est cuius legati cuius nomine ppositam stiplacionem cautum fuerit et erit fideius sores interim teneri negatum est. iuus in psona eet ad quem illa stipulo in dirigi posset Cum ptea mittenda nt omnimus ullo alio pstat aliquo res fideicommissi petebantur cum appell asset heres. r. si non cauerit ad eum adiusatum titulum transferri possessionem no debere rescripsit placuit principi plus posse pretorem cautionem in ipsum aliquid cui aut iudicium si petitionis dies in more tetur. si debuit admitti post iudic nam delata petitione non optinuit fer uiquarte non allegatum de fideicom misso cum pualuit. si cauet adiu satus ad eum possessione eet transfe renda rescripsit posset cui alia ste dicti onde non sit exigere allegatum omnia tunc cautum si ut in causa nacustodie gratia posso datur eum optinuit intellectum prorogare autem p pisidem indicet. si prator quod i oiu rerum possessionem cum e in causa here ditaria p minaret om mo fidei commissi obseruandi gratia esse pmittere principes aut erunt nouem nomine de quibus fuit interuenientem ui tu alia admittit cautiones. sicuti e delo

pbx edictum in poss. oium reru hreditatis ut hic subigit. et j. qui. exca. inp. e. l. i. s; p ruptu no nisi in res de quibus eat lata sententia forte ei tm dimidia hreditatis petebat. acursius d.

..a Non em. uere alia non em. et c. acursius.
..b Incausa. i. posso. que uice; caut. optin;.
..c Optinuit. s. legatarius. ul' fideic. qui optinuit in eo q preceptum est ei caueri. et tam non cauetur. ac.
..d Inducit. no tn hredem expellet. ut. j. t. i. l. i. sicau. in prin. et dic pretor rome. preses in prouinciis. acursius.
..e S; pretor. sa differentia. acursius doctor.
..f Iudicatum. forte non tota hreditas petebatur p fideicommissu. sm pretium; et sm. ul' sm alium unum singulare. et sic est quantitas promissura debiti. qd est hodie ius comune. ut. C. de bonis auc. iu. pos. aut. et qui iurat. acursius.
..g Sicuti. adducit simile ad scriptum edictum d coll'. q ei idem cauere emancipatus hiis qui sunt in potate de oferendis hiis que non oparent. al' denegantur ei actiones hereditarie et transfertur posso in fratres. si modo ipi cauerunt de reddendo quando cauebit. s; si neuter cauet sequestratio fit ut sibi cau cauet tamen quia aut pp inopiam non cauet. et tunc modico tempore elapso fit d dicta translatio. si uero per contumatiam tunc incontinenti. ut. j. de coll'. bo. l. cum emancipati. Cf. et l. i. C. si frater. acursius doctor legum. acursius doctor legum.

a Eiusdem personis et c. Si hes s; in utroque casu hiis dem psonis. et c. dic qd illi qui fideiubet ap unum fideiubebunt et apud alium. ut. j. e. l. si duo. al' est. s; in utroque casu de personis. et c. et tunc d psonis. i. de facto psonarum. s. dolum malum abee. ut. s. l. i. in prin. et facit ad hanc. c. l. j. t. i. et c. si. et j. d damp. in fec. l. si filius. acursius.

b Si ex causa fideic. puta per trebell'. ad qd. s. e. l. i. C. no solum. acur.

c Postquam stipulat. de soluendo adueniente condictione. acursius.

d Interim. i. dum hes captus est ab hostibus. acursius doctor legum.

e Persona. principalis. qua extincta tollitur accessoria. ut. j. de uir; fi. l. in fraud. et si principalis. Item reo excepto opetens. et fideiussori proficit. ut. s. qui satda. co. l. sicredit. ar. g. C. de fideius. l. i. s; forte hoc ideo est hic. quia hec stiplo habet naturam actonis ex testo. ut. s. e. l. i. in fi. acur.

f Cum p; eum. hredem. et dic causam q fideicommissarius uniusalis. de tota uel pte hreditatis restituenda per trebell'. egit et optinuit. S; hes uictus appellauit. nunc singlares fideic. petunt ab hrede sibi caueri. certe sicut ante sententiam, ita et nunc cauere debet al' transfertur po in fideic. uniusalem. si et ipse caueat fideic. singularibus ul' dic planius q fideic. uniusalis ul' singularis petit fideic. et

a Honor prec. unum libri. ut. C. de coll. postumo. acursius. | hoc et edictum de coll. differunt tamen quia per scriptum cavet et ei qui cavere noluit. ut. j. prox.

b Actiones. ut et dicta. l. postumo. et l. filie. et l. filia. acur.

c Iurisdictionis. s. edicti de coll. ii. j. de coll. bonorum. e emanc. § f.

d Cepit. fi. emancipat. et no. q. licet assimilis scriptum ... possessio. et c. ac p edictum de coll. ei demum cavetur q p inopiam non potest cavere. ut hic. ubi dicit non pot. et c. — e Set si nec. i. n. emancipatus. si eis cavere possit. acur. | spale. s. regulare est

f Deponatur. | prohibita sequestratio. ut. C. de prohibit. se. pe. l. j. et ibi. no. acursius. | heres. acursius.

g Adversarius. i. | differt ab edicto

h Noluerit. in hoc | to. de coll. ubi modo. no. | fideicommissarius uni

i Quis sit. | usualis non pot cavere heres et non cavente legatariis. vel deponit. vel est restituenda iurisdictio. i. debet fieri ius ut mittatur legatarius in poss. sm primum. s. sm alium remanet apud heredem. nisi sit suspectus quia tunc deponitur. et hoc dicit hic. acursius.

k Fides eribuerit. nam nec transactio aliter tenet. ut. s. de transact. l. de his. acursius. | tiale. at cre

l Non querebat n heret. spe | quilibet ibi ht. ut. j. admuic. l. roma. s. certe et si spale heret poss. pete mitti imu ...

[illegible]

... nes suus esse dicitur filius emancipatus. loco eius cavere non potest quia denegantur ei actiones. defertur onus cavendi si habere iurisdictionis coeperit praetoris. Fit sunt effecti cumulumque praeterea offerre coeperit ... sibi ipsi cavere possit utilis praetorium et liberum arbitrium esse eligendum apud quem ut sequitur fructus deponantur. Utiles autem actiones a praetore datas competere ... ex rescripto Imperatoris ... Idem eum qui fideicommissum petere ... si cavere ... ad adversarius non proprias ... cavere noluit ... quia deponenda vel inde dictio restituenda erit. Si dies aut condicio legati vel fideicommissi ... actione ... defendi dicitur et ideo satisdatio desideretur ... et velim ... audiendum esse qui talia postulaverit si scriptum quod relictum affirmat exhibeat. Cui competat ubi fideicommissi servandi causa operat ... imperator ... rescripsit ... ubi ... tota hereditas in pecunia esset ad ... fideicommissi nomine ... et ... fideicommissarium ... esse ... ubi domicilium heres legatarius autem ubi ... ubi est hereditas ... remittendum ... Antoninus rescripsit ... testatoris ... legatarii ... fideicommissi ... quandoque ... ius ... Si quando incerta summa est fideicommissi quam cognoscere ... quae fideicommissa petuntur ... ad monendi ... solet ... fideicommissi ... ei qui necessitatem ... exigenda est voluntati defuncti statuimus.

Paulus. Filio vel servo a praetore domino sub condicione heredi instituto legatorum nomine legatum satisfieri non possunt. si si pendente condicione emancipatus vel manumissus fuerit ... auditus ... praetor ... heredi ... sit ... defendi ... satisdatio ... hypotheca ... restitutio ...

Idem. Cum legatorum nomine satisdatum est simul etiam dies legatorum nomine cedit pertinuit ... diebus ... ut ...

Paulus. Non tantum ... petit ... fierit ... dies ... praeterea oportet licet dies nondum venerit.

Pomponius. Si a te herede in tempus legatum sit et ... tuo ... hereditatem satis dedit legatorum ... post mortem tuam ... hereditatem ... legatum ... fideicommissores ... oportet legatum ... acceptum esse stipulo.

Gaius. Si legatarii ad iussum meum tollere legatorum nomine fideiussores ... alio nomine ... ut ... ago ... interest ... legatarii ... cautum esse.

Marcellus. Licet non fecerat cautionem ... legatorum ... scripta fuerit ... non licet ... cautio ... defectum ... valere ... cautionis ... intelligitur.

Neratius. Si quis legatorum ... pecunia ... hereditate ... legatorum satisdatum ... legatorum ...

nec solum ... legatum ... ab intestato ...

... praestando legato. vel. i. eo q in condicione ... cavit. ... q dicit uni pu. s. legum. ... aliud in cautione fructuaria ...

[illegible]

t Hec stipulatio pure. ut ẏ. l. pe. ac. | d. codict. licet
u Certa. vel incerta et postea subiciat | jo. illud habet
cancellatum. ac. | vel. s. l. ij. § plane. et s. ad tre. l. ita
x Hereditas. s. s. d | § a patre. et j. t. i. l. § si ab impu
beris. sed hic non de hereditate viventis. sed de cautione est solli
citus. ut et C. e. cum archi. et ad tre. aut. certe. rogatus
est tamen. ar. contra
ad caut. j. d
coll. bo. l. i. §
si impuberi.
y Ius. ut no
vel suus. ut
et inst. de l. §
tum aut. ac.
z Divus sup
vacua. quia
sit evidens
non deberi. ut
dixi. et sic no.
s. de pecu. n | no est ag. cogendus stipulari a plebe. dy.
cogendum. § f.
et j. t. i. l. si is
a quo. § i. et s.
de arbi. l. non
distinguemus.
§ p. s. ar. a. s.
de neg. g. l. si
pupilli. § i.
et facit. j. de
car. e. l. iij. §
cae. et ad ex. i.
l. iij. § libre.
acursius do.
Etiam de pre
senti. i. puro.
ut et s. l. pe.
in prin. s. a.
s. e. l. i. § si
cui. in fi. §.
sed ibi simile,
ne invitet
aliquis ad
malignan
dum preterit
a que conditiona
le est ibi. ac.
Excepto.
i. susceptio
inditij. ut et
s. de pecul. l.
et delet. item
adh. C. ad
turpill. l. f.
ar. contra s. de
iudic. l. si re
bitori. acur.
Si et ab h.
de. an restitu
tionem. acur.
Fideic. po
restitutione;
quia fi. debuit.
ut. s. e. l. i.
§ non solum.
Non debuit.
ut ex post
facto appa[r]et.
et si totam re
stituit. sed et
si quartam
solam reti
nuit. ut. C.
ad tre. l. ij. et
cum effectu
remanet o
bligatus

nuntietur. nam et aliorum creditorum pro tempore non sol
vatur in ult aut et ca in vetiturn de
beatur. idem Aristoni placet.
Ulp. Hec stipulatio et in fideicommissis locum
habet. sive pure fideicommissum sit relic
tum sive in certa die. certe. vel sub condicione fuerit
aliqua sive hereditas sive in ea aliquid
relictum est. Divus quoque pius rescripsit q
uotiens reselvendi esset ut etiam sit in
ullo modo fideicommisso locum esse preter
[illegible] esse supervacua cavere heredi
cum herede.
Paul. Etiam de presenti legato locum
habet satisdatio quamvis nullam moram
exactio eius recipiat et ab herede
institutio legatorum satis exigatur le
gatarius et ab obligato fideicom
missario utrumque stipulatio committet
sed excepta vetere herede quia cave
non debuit. sed et si pro hereditatis restitu
tione fiunt si etiam et fideicommissum est.
Etiam si ab intestato debeatur fidei
commissum locum habet stipulatio.
Gaius. Si duo eiusdem nominis de lega
to contendant utrisque satisdatur. nec
heredi heredem cum tollit eosdem fide
iussores cum utrumque stipulationi adhibe
re et si non liquiatur cui fiunt sit
ut uni tenentur.
Paul. Si ab uno ex heredibus lega
tor satis acceperit cum ab omnibus heredi
bus legatum esset si post coheredis accep
terit permissori ego interim fideius
sores teneri si solidum legatum huic
cedit. Quesitum legatum. Scripsit de legatis
et fideicommissis relinquat presentem eumdemque co
nubium exisse scripsit heredem fidei eius
commisit ut quicquid ad eum ex hereditate
te eius pervenisset cum moreretur restitu
ret filio testatricis nepoti suo et
illa adierat satisfacere pro eo
tignum vero aut cum iste sed iam
suam dissipat. quesitum est pro fideicom
missario ne iam fideicommissum
an ad satisdationem fideicommissi nomine pa
trem defuncte compelli possit. Respondi eam

quoque venientem non compelli cum cavere. Et
si cum testatricem apud maritum suum crescere
vivum reliquerat res de suo dotis nomine
ea causa de eo in ea res pervenit heredi
tatem debeat an vero eam evolutum
dum tantum hereditatis eius filium defuncte
fuisse deberet apud maritum remaneret a
p. quando ostenderet sumptus quod et quamvis
maritus vero que de nuptiis deberet restitutione
dum esse heredi. Et tutor qui eo habuisset pupilli
erat absente pupillo cum eadem monuit e
um legatarii fideicommissi nomine in solidum
restituerit quamvis non an in pupillum adul
tum fecit tam deest utilis actio. Pro. contra.
Ulp. Si quis cui inutile esse ut ipse satis le
gati accipere satis accepit a gravatore seu
herede satisdatio illa possit et haec ad fideicom.
venit ut vacationem et cautionem si satis suadere
his in debitum cautionem repetere non fecit eam esse
liberat.
quid enim sign. no. satis et commissum sibi
satisdationem pro eo quidem suum heres si non tolle
re ut tum credideritis nunc conditione tollit
que in ignorauerit adhuc tam benigne
quod dicent satisdationem condicionem possit quod
debent si quum sit stipulatio fideiussores
putamus exceptione uti posse aut in te
agi sed ut utatur exceptione quia ea
re non satisdatio et qua non debuit. Et si
exigit fideicommissum ut pro heredem satis quomi
nus caveat. sed recte non sunt pro lega
tario fideicommissario non stare ei
nimis eiusdem quin si non fuit ei in
pelletur cautio quo nomine sit ei satisfaci
legatarium fideicommissi et etiam esse ex
modo petit legatarium et fideicommissarium
imposse ex eo edito uti cum non esse peri
cum eam opporteat non si quomodo cave
am non tam satisdatio dicis offerri legatar
io. sed sufficit suum destinavit. Jam caue
at suum non habens quod desideret. Et si debitori
tum relictum sit testamento non esse exigenda cau
tio quia habet penes se legatum quoque
sic conveniatur exceptione doli mali uti possit.
Si cui legatum est solutum ni con
sistet legatum solutum non debitum
plus eadem eius que creditore rescripsit inde
...

o patet post patrem
... manumissi. ut inst. qui [illegible] non pos.
... administrator. ut. C. de bonis. ma.
... potuit. ut. s. e. licet. sed dicam co
... statim restituere. ar. s. ad tre.
... sequestratio. ar. s. qui sat da.
co. si fideius. § f. vel pecunia
da est nuda cautio. ar.
s. e. filio licet ubi de pre
rogato restitue filio h
de avo materno. acur.
p Testatricem. sub. pose
et retine superiorem ca
sum. h. acursius doc.
q Patri. testatricis. ac.
r Eum. ex causa fideic
missi. ac.
s Maritum. nomine filij
ut apud legitimum
administratorem. ac.
t Remansisset. gaudet
. co. quia hic dos extan
tibus filijs remanet do
mino. sed jo. dicat quia
sic fuerat pactum vel hec
testatrix sic precepit et
erat enim emancipata
al. non potuit testari. ut.
s. de doat. e. mor. l. ta
i. § filius. et sm hec n.
ob. C. solu. ma. l. dos.
acursius doc.
u Heredi. actione de positi.
vel rei. uen. ut. s. t. i. l.
simio. § i. no. vel pet.
her. quia debitor est heredi
tarius et possidet eo iure
pro herede. vel pro poss. ut. s.
de pet. nec ullam. § f. al.
quod si dicitur. § non solum. ac.
x Tutor cavit. nomine suo
et tutorio nomine pro pupil
lo. et fac. s. siquis caut. l.
f. et C. de admi. t. l. cum quidam. | quia venit dies vel conditio legati solvendi. dy.
y Ut ipse vel licet. sub.
cavet ex eo potius. ac.
z Siquis vetitus. a te
statore quod si potui.
ut. s. t. i. l. f. al. licet. et
q Accipere. sat dat. de lega
tis. p. ab herede. acur.
o Indebitum. i. indebite le
gatum ei erat debitum. et
.a. Non pot. sic. s. de codict.
in lege prima. ac. error | si non fuit qui absens. dy.
.b. Remissa. h. sunt ista alieni.
.c. Condict. condict. sine ca. ut.
s. de codict. sin. ca. l. i. l. i
etiam q. ide. e. u. e. t. l. q sin.
.d. Crediderit. heres et sic ignoravit in
e ei ignorantia alias facti alias iuris. ut.
s. de iur. et f. igno. l. i. ac. nec
.e. Condici posse. imo iure te cum
effectu licet inter posita non opportuit
ut. s. fam. her. qui erit. sed
certe ibi tenet ex stipulatu re
do ad quod tenet act. excepto sine
stipul. s. ad inter esse non ad duplum.
hic sine hac promissione fideius. in
nullo tenetur nec heres ad eum dandum
vel refert remittat cautio a lege
ut ibi. an a testatore. ut hic sic
. s. t. i. filio. et l. f. vel ubi non alia ve
ditor tamen de evict. unde cautio non
repetit caut. ut. C. de iur. et fac.
igno. l. cum quis hic nec tunc
non alit debebat cavere ex quo testator

sequitur ei h stipulatio nam actionis ex testo. ut et s. e. l. i.
§ siquis. et § qui minorem. acursius. | pro parte que pene
b Utrique. s. heredem. et fideicommissario | utrique est iure.
c Ab intestato. puta codicillis sed quid in donatione c. mortis.
R. idem si non fuit tradita a defuncto cum equiparet
legatis. ut. inst. de doat. § i. acursius. | pleg. l. plga
Si duo nominis. quod quandoque contingit. ut. j. | eo. et s. sic certum
pe. l. si eum. ac. | et facit. j. de pro. sh. paul. § i. et s.
Exigi. fideiussores. e. l. s. ipsis. cum conc. acur. aci
Teneant. cum effectu sed an debeatur legatum. dic. ut. s.
de legatis. ii. siquis filium. § si inter. acursius docto.
Si ab uno accipimus. s. simpliciter. acursius do.
Ab his. vel has his cum aspiratione. et dic. s. legata
rijs. et has deberi. vel has is sine. h. et has debere cepit
. s. promissor. et facit. j. de fideius. l. siquis p. § sin um mor.
al. amissi. § fideiussores. et j. re pu. sal. fo. l. si pecu. sed ar.
c. j. ad mune. lu. § paul sic et diminuta parte minuun
tur et hor. ut. s. e. l. § qui minorem
Quesitum patrem. suum testatricis. nomine seu. et hic
. l. fi. si autem ultra quartam. tunc tenetur pro rata. ut. C. ad
trebell.

remisit. unde et error iuris non nocet. ut hic et no. de c. l. cum quis. acursius. | additio. dy.
.f. Excepti. imo ut ipso iure non teneri. ut. j. de fideiussor. l. siquis post. sed ibi pro
eo quod non debebat fideiubebat. hic debebatur legatum. et facit. s. siquis cau. sed et
siquis. § f. acursius doctor legum. | mittitur. sic nec heres legatario agens intra
.g. Non exiget. legatario. acursius. | dicto quorum. vel ut. j. quorum. l. l. f. § i. sic non
.h. Legatario. ad hoc ut in poss. non | liberius operas incertas si iudicatur. ut. j. de
opis. lib. cum promus in prin. si et. h. C. de contrah. sti. magnam. et C. de iur.
ex. br. l. ij. § p. et j. de opis. no. nu. l. stipulatio. § i. ac. | ad domum non ciant. sic. s. j.
.i. Sufficiat. ad hoc ut fiat missio. acursius doctor le. | de opis. no. nu. de pupil
.k. Non h. quasi ipsa hereditas debeat satisdare. et sic sufficiat | lo. § ij. et de damp. infec.
l. iiij. § ab eo. et C. de na. ex. l. plt. ac. | si no cavetur. ut faciat. ad. t. sic di
.l. Si debitori cautio. nec ergo fit missio | eam malijs qui non tenentur cavere
quos no. s. t. i. l. i. in prin. ac. | f. e. l. i. § si titius. item. et habet act. ex testo. ut accep
.m. Uti possit. sic. et s. de eo per que. | to liberetur. ut. s. t. ij. l. cum fine. § f. acursius.
.n. Ei cui non deberi. ut pote solutum sed de quo tunc petitur satisdari. R. forte et
ut non revocet heres. vel dic non deberi. ut pote non relictum. vel sic relictum
ut nullo modo valeat et sic repetit condict. indebiti. et legatarius petit satisdari
non auditur. quia et si non esset solutum. et constat non deberi non satisdatur.
ut. s. t. i. l. h. stip. infi. acursius doctor legum.

11

ut legatorum [illegible]

ponere satisdationem admittendum. Etiam adita hereditate satisdandum de legatis est, tamen et si nondum hereditas sit adita, decernitur, etiam si certum sit repudiaturum vel omissurum hereditatem, nisi si abstentos necessarios heredes fuisse; sed ea ita imploratur tunc, cum certum sit legatum sive fideicommissum non deberi.

Idem. Si aliter etiam sit hereditatem nondum aditam fuisse nec satisdo nec possessionem. Si itaque quo satis petitur heres offerat et dicat hodie constare de fideicommisso, hodie agi cum eo non debere, satisdationem cessare, cum potius tantum de fideicommisso quam de satisdatione contentio. Nec tamen illa cognitio imploranda erit ab herede, si forte dicatur per calumniam peti satis. Sed et voluntate omnium satisdatum. Divus Pius rescripsit eum apud quem satis petitur debere ei plorare nunc calumniam satis petat, de qua te summatim dicto. Si petitor satis legatorum desideret et si quid de mandati ei sit, non habet necesse debito cavere, si erit ei satisdandum, si nec dubitet eum mandati sit. Si sit debito cautio erit exigenda. Sive vel fuit satisdatum, tamen et nunc cavendum sit, si forte dicatur egenos fideiussores esse datos et magis est cavendum non debere. Divus Pius rescripsit cautione iterata in facultati successorum sui fieri debere cum nimium fideiussores idoneos acceperit, nisi optimi per singula monita hortatur eum a quo satis petitur.

Plane si nova causa allegetur, velut si fideiussor decesserit aut in te(?) res eius collapsae sunt, fortunae fieri, aequum erit praestari cautionem.

Idem. Si legatorum vel fideicommissorum nomine non cavetur, missus in possessionem in iniquitatem possideo esse incipit, nec tamen possessor ei, cui custodia datur; itaque expellendi heredem nihil habet, sed simul cum eo possidere iubetur ut saltim taedio custodiae perpetuae extorqueat heredi cautionem. Si alicui legatorum servandorum causa in possessionem missus sit, non potest possessionem alius legatorius vel fideicommissarius causa tollere. Enim qui legatorum servandorum causa in possessionem missus est, nec ante quam ipsi satisdetur, vel ei satis fecerit, non videtur decedere de possessione debebit quam sibi cautum fuerit eo nomine quo se ipsum misit obligavit. Si plures legatarii missi in possessionem desideraverint discedere, nemine debent in possessionem; id est, cum ex causa legatorum possidet, sibi non alii possidet, et ita cum creditores rei servandae causa mittuntur in possessionem, nam is qui possidet non sibi soli sed omnibus possidet. Qui prior missus est legatarius in possessionem non praefertur ei qui postea missus est. Nam legatarios non similiter ut in ordine obtinuerunt, sed omnes aequaliter tuentur. Posterior rei servandae gratia creditores possidere coeperunt: legatorum servandorum gratia missus in possessionem creditoribus potior non est. Qui in possessionem legatorum servandorum gratia mittitur, in possessionem quidem earum rerum hereditariarum omnium mittendus est quae eiusdem hereditariae remanent; earum autem quae hereditariae non erunt, non aliter mittitur in possessionem quam si dolo malo ea res esse desierit. Honor autem applicare haec tenere plures debent quae ad heredem pertinet, sed et si non et iure ignae etiam sunt et si quae pignora ... mittitur in possessionem, sed et in partum ancillarum et fetus pecorum, sed et fructus qui etiam omni modo legatarius et fideicommissarius mittentur. Sed et item alienam defunctus loca fide erit in possessionem eius mittendum legatarium ... haereditariae. Si depositae res apud defunctum fuerint vel commodatae, non mittitur, quia non sunt ille res hereditariae. Si ex duobus heredibus alter satisdare sit paratus, alter non

ut isht. ð pupill'. s. § nō solum. ac. ð hēditate inuētis
p ¶ ipulē. q2 nō dz quis eē solliatꝰ. ut. s. de pupill'. s. l.
ij. § pꝰus. nec dī eē ulla hēditas inuētis. ut. s. ð hē.
uñ. l. i. 7 no. s. t. i. h̃ stiplō. 7 fac. s. ad tre. ita. §. apa
tre. ar. ḡ. s. de hē. uñ. l. ij. §. illd pōt quein. acursius.

põnū. i. ex die date possois 9 putād alij dīt. pos. j. ñ hōr.
pos. q' est utile. ut. j. quis ordo. in bo. pos. sin. l. iij. § dies.
f ¶ hēditas. jacens. 7 no. q' iacendo dī currē q2 tps labit uñ
dum hēs adhibit. 7 ē. hoc ī rescpto sec' ī edō. h̃. t. ut. s. l. j. §
ñ exig. 7 § f. 7 fac cū eo q' ē hic. e. dubis si pecte. 7 s. ð usur.

q ¶ si hēs ñ sit. ð iur. cauli. ac.
r ¶ successo. ut hōr. pos. ad q ð. s. t. l. i. § nō solum. ul' fideiōmis sarius. ut. s. t. i. l. si. exeā. acu.
s ¶ solus ei. s. til'. suc cessoris. p quem desinat ns eē hē ditaria. ii.

pecce. 7 l. cū qdā § si pupillo. h̃ ar. ḡ. s. ð opis nou. nū. l. opis. 7 s. ð nau. fe. l. f. acu.
s ¶ qm p lyi fruct. q pcipiūt ex reb hēdis. acursius.
h ¶ que. ysurē. ac.
i ¶ debet. pt moras. ut. s. ð l'. ij. si qs suo. ac. ut. cō
k ¶ pigno. uetio nalium. ñ. 7 hic ē pignus pton ium. ut ipn. h̃. l. no. acursius. ð.
l ¶ iputat. sic ei r fit 7 in eē tali. ut. c. ð pig. act. l. i. 7 j. hoc fides ces sit. al' fruatur. ex edō. ut. j. §. qui legator. acursꝰ.
m ¶ actō. s. pigno ratitia. sic ei est in uentali. ut. 7 s. de pig. act. l. quā ius. 7 l. s. ac.
n ¶ s pignā h̃. s. 9 uentionalia. ac.
o ¶ tm ei. ut. 7 s. ð l. i. filius fa. §. id pncps. acur.
p ¶ festinet. hē sl' dic legatarius ad sniaz. s. dati ð soluēdo lgato ul' die sniaz 9stitutois q' ē ut sa tisfiat. ut. j. e. § satis fieri. acur.
q ¶ qui legatorm mittit. ex edō. ptois. si supior. glā cū fit missio ex 9stitutōe siū rescripto pncipis. s. h. ite tñ dicā s' ð lijs fructib' q' e ill' dictū est.
r ¶ nolit cole. al' ē itē cogē 7 te dic. i. nolit co lē agros. 7 sic nec fructus cogēt. i. 9gtab. acursꝰ.
s ¶ cogē fruct. i. r colē 7 sic cogēt.
t ¶ pmo tpr. ita tim q' fr colect. q' n posset suan. ad q' ē. j. ð uñ. ī px. init. l. i. §. item si piculū. 7 de car. e. si sijs. §. quōt. 7 s. ð min. 7 l. si fin. §. i. 7 c. ð adm. tu. l. lex. q̄ īs. 7 l. f. ī s. acur.
u ¶ domiciliū. q' ē ū

in partē eius missio locū non hēt. d3
missi itaque legatarii ī possessioē 7 ei
qui satisdedit rei ad custodiā omnium
q's suadendum hēdi erit si iam se
satisdet ne ad minutioē eis impedi
atur. ¶ si ab impubi substituto
relicta legata sint impubes decesse
rit missio non solū in ea bona q' te
stator sunt iun ad ea quorū ei ipu
bes acquisiit locū hēbit nā h'az
hēditaria sūt immo 7 uie ipube
in missō in satisdō locū hēt. sibi s'
g' nō sit a quo fideicommissū relictū
erit si alterius nomine succedendū
est ut edō locus sit 7 soluendū sit
estimandū est. sed 7 si heredis
sit hēs qui dolo fecit eq' nō dē
bebit. ¶ solū aūt accipe debemus
7 culpā latam. si non omne dolū
si qui in iectū legatarior' 7 fideicō
missarior' factus est. ¶ imperator
antoniꝰ rescripsit etiā si ex causa
ī ius pupillarē heredis 7 legatariō
7 fideicommissarios eē mittendos.
si post. vi. menses tum adit' p tribu
nalē sunt. h' quorū decale mag
est in satisfū ē iā 7 si cessatū est
inde q' fructus recepti nō sq' edo
uoluntati defuncto' satisfiat q'
remedium fuat ī adiustis eos q'
erga fideicōmissū morā fācū. ¶ sa
tisdōis ubū h' tacitē s2 pz tū ad
q' soluendū legatū refert. p ul
tā remissa sit satisdō. 7 ptū locū
hēbit q' mora fit solidū ¶ ubi aū
missū puto q'tinui tpr nō possidō
9putandum. ¶ cessatū nō accipi
si pupillū tutorē non hēt. 7 cessat
orem furiosus. t' adholescēs ne
fructo nō debet ncē hī p eoi scisc
ni defensē. sz certe si hēditaria
ianuit h' aliquo tempr' h' tempꝰ de
medio detrahendū ē. ¶ qm pcīa
tum ūtē usurar' l' fructus recepta
ut q' fideicōmissis debet teti erem
pli pignor' psequim' sd q' ex fru

tib3 pcipitur pimū in usuras mor
si qd supfluum ē in sortem dz imputa
ri aū immō tiamp. eius s' debet per
pit legatarius exemplo pignora
ticie actōis etiam utir' actō ad id re
dendum dari debebit si pignora q'
dem quis dum ubi ex t'. h. cui fruct tm
nō eo g̃stō pmisit ut festinet ad
sniam ¶ qui legator' suandor' cā i
possessiōm mitti 7 fructus cōdire 7 ca
debebit actō q' ē hēde cole agros
ac posse fructus redigē si custodire
legatarium fructus opteb ne abhre
do sumatis q' si hēs fructus nolit co
gē p'inctendū erit legatario cogē
fructus 7 contos seruare. aūimmo
si tales sit fructus quos medio s' pmo
mece tpr uenire expedit uendē q:
legatario pmittendū ē 7 p'eciū su
are ¶ in ceti ceteris quor' rebz hēditarie
mun in possessione. h' erit officiū
ut uniūsas res hēditarias colligat
7 ibi custodiat ubi domiciliū defunc
tus hēūt si nulla domus sit hēditar.
h' ite in odiat. t'. hoiēum q' dā. i q
res collecte custodirent 7 puto ita le
gatarii custodire res hēditarias ne
deli. ut in hēdi aufeamt. in depecat
deteriores ne fiant. sz sic q' ostē qua
in possē mittatur cuiendū ē ne uis
fiat ueti fructi legatario ¶ satis
fi uoluntati defuncti sic accipi q' uo
luntati defuncti. l' ex fructib'. t' aliū
de satisfiat ¶ constitutio aū cidum p'
ptinet ad omnes eos a quib' uel' fidei
cōmissa relictum ē quamuis hēdes
nō sit. pa'r. u. utilitas ē ostē ui q'
ut legator' suandor' cā si lite co no
mine contestat sit nō an decedē de pos
sessione d' quē ex p litē fuit cautū m
nūs in possessiōm si non admittat. h'
eodem positū 7 aū p mitatore. aū posti
dalem p tri aū pmitē introducēd
ē i possessiōm ¶ missō aū locū hēbit
non tantum si quis id ipm qd legat
ē restitue rogatus sit. uim 7 si quis

7 quid ð eis fiat dr. j. § qm. ac. satisdatoēz. ut prei
g ¶ satisfiat. p solutoē: nō per me dicet. acursius.
a ¶ aduīsus eos. puta legatarius. ul' fideicō. singlārs
rogatos restituere id q' eis est relictum. ul' partē. ul'
p eo ea aliud. ut. j. e. §. missio aūt. acursius doctor.
b ¶ satisfactōis. incipit expone rescriptum. acursius.
c ¶ patet. ut. s. de pig. act. siue m. § omnis. hic tñ stric
te pōit p solutōe. ut. 7 j. ð sol. l. satisfactū. 7 h' si fides 9
cessit. ut subiat quia mora. 7 ē. ac. pnn. ul' a lege. q
d ¶ remissa. a testatore. ut. s. e. l. a. i. fit i casib3. no. s.
t. i. l. a. in pn. ac. sessionū. 7 ē sensus q' tps quo fuit
e ¶ nō pos. hās p i poss'. rez hēdis ex hoc rescpto ñ cō
putatur. i spatio. vj. m̃ siū alij qd tps quo fuit i poss'.
rez hēditariar' ex hoc edō nō oputat. in vj. m̃sibus
h̃ ñ placz. l' uīus si petat satdam 7 ñ satisdat stati fit
missio ī hēditarijs reb'. 7 p'. vj. m̃ses ex die dece petiti
onis fit missio ī bōis hēdis. 7 stati post. vj. m̃ses capit
fructus ð bōis hēdis. nō aūt expectat p cepto fructu
um. p. vj. m̃ses. p' missioēz. 7 h' dicit. 7 s' h' die non

maiorē ptē fortunar' hūit. ut. C. ð icol'. l. ciues. acursius.
x ¶ nulla domi. sua ul' testatoris. ac. ē de reb' hēdis. post sex
y ¶ ex 9stitutōe. pōita. s. §. impr. q̄ m̃ses. ac. tum sic 7 si hēs
z ¶ ne uis. ut 7 j. ne uis. fi. l. siquis. § 9stitu uelz colere. ñ
auditur isto inuito q' secus in supiori cāu. ite ī alio differt
9stitutō ab edō. ut. no. s. § cessatum. infi. §. acursius.
7 ¶ satisfieri. hic expōit ūbū pōitum ī 9stitutōe. s. e. §. ipz. h. ac.
9 ¶ fructib3. ut. 7 s. § qm. acursius. -b ¶ utilitas ē. g' id uis.
-a ¶ 9stitutio. q' est. an. § impr. acū. ut. dū. o. atitō. acursius.
-c ¶ impone silitē. i. q'uis. ac. -d ¶ eo noie. i. p legato petendo.
abhēde. h. ac. pensis litis l' p alijs fris occasiōe rez in quas
-e ¶ p litē. i. per missus est. ut. s. e. l. §. si alius. 7 § qui lga
tor' ul' p litē. i. p eo q' ē in lite. s. p legato. 7 dicēs cautū. i.
satis datum. ut. j. e. si pecie. §. i. ac. -f ¶ miss'. i. mitti iusus.
-g ¶ p positū. ne uis fiat. aut 7 ē. s. si magr uoluīt 7 hē locū siū ex h' siue
edō. siū p 9stitutōe ī patois fit missio. 7 ē h' ītidē p hitoriū 7 re
stitutoriū. ut 7 j. ne uis fiat ei. l. siqs missū. ī pn. 7 §. i. 7 § ij. 7 fac. ḡ. ð dap. i. si finita. § p.
7 l. dapni. § ñ solū 7 ð opis noui. nū. ptor. § ð m̃. h. ac. -h ¶ missio. ex 9stitutōe. s. b. nā
aliū ē petez ptois. ū. j. e. l. § si tito 7 dm. s. e. §. q̄ lgator'. h. -i ¶ lgatū. sibi. acur.
-k ¶ rogatus. restituerit. h. acursius doctor legum.

a Si nō fuit. puti. r. — b legatari. uti. — c Quid. s. sepnio. — d ut mag. q̄ 9ur. ac. — e psecuto. 3 hiiē. — f ut is. s. sepnis satdet ttio ac. — g Titi. legatarius. — h Si ...

[illegible]

... m ppria act. ex stiplatu. — p Cet. s. lgati nō fidis. ac.

a Nō i fraude. si aūt i fraude ipo iur. non valet. ut insti. qui ma. nō pox. ... Et aliis quod si adusus. q' non placet. q̄ libtas te net. ut h lex dicit. Jtē. no. hic. ar. q' lgatarius nō ...

[illegible]

r. creo r. p eo fuit testitie rogat.

Sicuto puē lgatū fuit. ei fidoīmī su sb 9dēe. u sepnio restituat. n iicp ptōez statuitur. ul' sepsit. si aūt q̄m lgatū 9seqt' lgatari fidoīmissi cō ... sati nō det u mag' sepnio det lgati. psecuide. ut is lgataio satdet. deficiete aū 9dēone ... x. sepnio. s' si accepit titius ab hrede x. equum eē iulianus ait cogi eū inuitē sa tisdare ... r' tieñ ... 9ū eū tam ... id ar ce mar cellus ait. quod q' si a legatari sbedē sit relictum fideicōmissū in noīe fideic. satisdet. ex sua eñ cit fideicōmissariū noīe legati satis accipe ab hrede. si ei legatarius nō caueat. s. ut is legatario caueat. ex su eñ accepit legatarius ab hrede. sat' dene ... ei sta satisdae ma gis fideicōmissario qua legatario ... accōem ... fidei cōmiss. eius condo ... ipi ... le gati psecū dare ei fidioīmis no si nondū solutum ē ... ei ... tit. s. si fuit fideicōmissari petatur ea ue legatario.

Iuli. Si pecunie maiate usuftē lega re eē intesto cautiue eo noīe satisdare ... quid nō ē legata. si legatario ... cauto ... ... ē iulianus ... nulle ... ... agi eū hrede si ... tent. Et qui fideicōmissi suando cā i posse missus est non prius de pos sessione decede debet cā eī fideicōmissum solutū fuit eo noīe satis at fuit na q' si integritate fiet sui posse ... n ... offert ... posse ... delor.

Mar. Dū uenit in posse ē tille leg atos suandor causa in posse eē ...

Pap. Si legatorum satis nō det ... hereditate ... quoz ... posse legatarius mittend ...

erit q̄ dolo malo ei ē testitutū hreditate hreditana cā eē de sie rint. Quāi si 9deptiat. Ett hrē fuit nec tertiū ... solui ... le gatari ... desiderat mitti i posse ssionē. Cui ... 9tinuit ... rei duob' legetur. si nō ... ucetur ... mitti ... ipotrenie.

Pomp. Si inutiles sit res hredi tarie inquales res legatari r. fideic rmiosā mittatur ... hrē ... i nō posse. ... ptorē de uega tas hredi ... ipi psequt.

Hermi. Si fideicōmissor. r. legator ... suandor cā missus i possessiō ... tenea ... p fideic ... tēs ... ē meruz hi ptor ... ea ... r relea ... te qui ... fideicōmissi noīe ... ... eē ... legati ē ... medio tpi i poss essione ... fact' ... legat ... suandor cā ... ipli ... eē ... denegab ... ei rei ... psecut ... satati ... ea ... cā ... posside ... impleta ... eius ... tu ... rescripsit ... ptor. Et ... suando cā i posse missus eē ... creditor heredis ... p fideicōmissi ... ... adept' fuit ... op tere ... magis ... ab ipo hrede ... pignori.

Ulp. Fideicōmissi ut. Et ... Si i ... municipio fideic. relictum ... 9 ... dubiū nō ē ... nō ... adusus municipes quidē nō dubi tabimus ... hredē ne i posse ... pos se ... municipes ... reme ... si ... remedio. ordi na remedio ... ... posse ... Et ... Quamuis ... Et ... lega ... fideicōmissū ... si nō soluat ab hrede. r.

[illegible]

eo nomine non caveatur. cum enim caveri oporteat in possessionem omnium bonorum ac ex hereditate sint legatarii sui fideicommissarii praetor legatorum servandorum causa mittet.

Iulianus. Quae legatorum servandorum causa in bonis [illegible] secundi [illegible] si filium nepotis vel pronepotis [illegible] sit esset nec nupta sit nec [illegible]

[illegible] In eadem [illegible] Si at [illegible] hereditariam [illegible] non petit [illegible] si locum religiosum fecit [illegible] [illegible] non [illegible] creditoribus [illegible]

Incipit rubrica de bonorum possessionibus

[illegible]

Bonorum possessio admissa commoda et incommoda hereditaria itemque dominium rerum quae in his bonis sunt tribuit. nam haec omnia bonis sunt coniuncta.

[illegible] In omnibus vero successionibus bonorum possessio [illegible] Bona autem hic ut plerumque solemus dicere ita accipienda sunt universitatis cuiusque successionem qua succeditur in ius demortui suscipiturque eius rei commodum et incommodum. nam sive solvendo sunt bona sive non sunt, sive damnum habent sive lucrum, sive in corporibus sunt sive in actionibus, in hoc loco proprie bona appellabuntur. Hereditas autem bonorum possessione non [illegible] bonorum possessio accipienda est. et universitatis [illegible] quam corporis possessio dicenda est. et sive [illegible] corporale sit in hereditate [illegible] recte eius bonorum possessionem agnitam [illegible] Bonorum quoque possessionem [illegible] recte dicimus [illegible]

tenendi [illegible] cum moritur fuit [illegible] bonorum possessio admittit. Municipibus et societatibus et decuriis et corporibus bonorum possessio agnosci potest [illegible] admittit. [illegible] Quid si nemo petat [illegible] omnium bonorum possessionem nomine municipum debebit. [illegible] bonorum possessio [illegible] Cum autem bonorum possessio [illegible] si [illegible] [illegible] Si is qui apud hostes decessit bonorum possessio admitti posse quamvis in servitute decedat nulla dubitatio est. Adquirere quis bonorum possessionem potest vel per semet ipsum vel per alium. quod si sine mandatu meo bonorum possessio mihi petita sit, tunc competit, cum ratum habuero id quod actum est. [illegible] ego tantum [illegible] competit [illegible] Si [illegible] bonorum possessio [illegible] non alibi dabitur quam pro tribunali [illegible] de plano [illegible] bonorum possessio aliquando pro tribunali dari [illegible] Bonorum possessionem sciendum est ius accrescendi esse. proinde si plures sint quibus bonorum possessio competit quorum unus admiserit bonorum possessionem [illegible] Veniat [illegible] ceteri [illegible] [illegible] bonorum possessionis [illegible] [illegible] Cum [illegible] accrescit et hoc [illegible] ceteris competeret si spreverint bonorum possessionem. Sed et si pro non quoque [illegible] secundum tabulas [illegible] bonorum possessionem [illegible] [illegible] non [illegible] scripto [illegible] [illegible] pro non [illegible] [illegible] agnoscere bonorum possessionem. Bonorum possessionis beneficium multiplex est [illegible] bonorum possessiones competit quae voluntate [illegible]

a Secundum voluntatem. expressam. ac. | etiam ut. s. de codicill. l. conficiuntur. in prin.
b Heredibus. hii habent voluntatem ta | cite his videtur proficere. si decernatur. bonorum. pos. et
quia hoc ipso vivit quod eam potuit vel agnoscit videtur gerere pro herede. ut. C. de iur. delib. l. pu
berem. quid ergo facit data postea bonorum. pos. re. ut gerere pro herede iure pretorio non autem
licet gerat. non tangerit plene. et de decernatur. quod tamen hodie non est opus. ut. C. e. l.
plt. ac. — c Non heredibus. ius legittimum. s. leg. xii. tab. acur. | instit. de leg. agn. tu.
d Capitis di. que minima tollitur ius legittimum. i. l. xii. ta. ut | §. f. acursius doc.
e Deficiant. i. non succedant. ac. | unde liberi. ut. i. un. li. l. liberi. et quia cognata. ut. inst. de her.
f Rescindit. dando bonorum. pos. ab in. §.
eadem et quia unde cognati datur liberis et
ut. e. t. §. ad monendi. ac. | C. de inof.
g Tuendam. pone casum. ut. t. si mat.
nam cum habetur pro instituto filius
ille habet secundum ta. causa tuende legis illius
vel unde legittimi. et ubicumque pro ali
quam. l. vocatur ad hereditatem causa tu
ende illius. et legis. datur bo. pos. unde
legittimi. ut. i. unde le. lege secunda

quae autem secundum voluntatem defunctorum. nec non ab intestato heredibus leg ittimum per capitis diminutionem quamvis iure civili diminuerent defic iant liberi quibus per capitis diminutionem non desierunt sui heredes esse. tum per equitatem restituit eos capitis diminutionem pretor legum emendator. Cum notis scripte tabule non continentur edicto quod iuncturas litteras non esse preclusit. lib. xv. ad edictum ulp. seq.

Ulp. Si quis bonorum possessionem petendo recte admiserit si procurator decedat cuius certus sit (nam absenti et non petenti dari bonorum possessio potest) si is ipsum procurator non ignoraret etsi mutaverit alii bonorum possessionem competere. Et impuberes nec bonorum possessionem admittere nec udeam sine tutoris auctore accipere tutor pro pupillo et pater in familia filio bonorum possessionem petere possunt. Et dies ex scientia tutoris aut patris sit cedere placet.

Paul. Tutor autem bonorum possessionem pupillo competentem repudiare non potest quia tutori petere permissum est non et repudiare.

Pomp. Si plures gradus sint cognatorum tamen intellegentur quamdiu medii sint recipiendi verite postionde non pre

Iul. In bonorum possessione contra tabulas ignorantia iuris non prodest. Quo minus dies cedat. Sed heredi instituto et cui ex tabulis dies cedit satis est scire mortuum esse, scque proximum quantum fuisse copiamque eorum consulendi habuisse. Sciam autem non licet quam accipi quam in prudentibus: is sit hoc enim quam quis aut per se habet vel consulendo prudentiores assequi potest.

Gaius. Si pupillo tutor bonorum possessionem petat plus quam incommodi quam commodi. Sed bonorum possessionem habere tutor nondum

Ulp. Non est ambigendum tutele rebus dum est plurimum totiens fisci et rei publicae admitti debeant quamdiu impleta vivent. Sed furiosus. Sed is qui curatorem bonorum possessionem petat. Et ubi cum ... ut.

senatus consulto aperire hereditatem prohibet et bonorum possessio cessat.

Ulp. Et adeo per omnes bonorum possessio huic deneganda cum rei capitalis fuit damnatus vel in integrum restitutus sunt. Et neque capitalis damnatus vel cum tenentur alia que agitur interdictum sit et cum causa in lege que ceterum ad bonorum possessionem admittitur.

Pap. Cum quidam per unum sine testamentum acquisiret ac petere longum tempus spatium pretiret. licet die sortis petente pro eo quam forte et in accusationis petere debuit cessisse videtur. tam quam si expositio accusationem institutum invalidum sibi sive agnovisse et successerit institutio videbitur.

Paul. Paulus solam decretam patris adquisisse filie impubi bonorum possessionem. iustis causa evidenter voluit impubi dari.

Idem. Quotiens instituta bonorum possessio ab altero postulata est fuerit cepit magis placuit tantum ei videri habuisse ratam. et hoc ad confirmationem petitionis pertinet.

Paul. Heredi instituto nomine infantis ita deletum sit ut tenor legi non possit dari bonorum possessionem. si tabule testi non extabunt annum in re. quamvis sit possit per uetustatem tabulas deleri sic te uti. qui bonorum possessio competit. ... si morus tempore tabule fuit. sed postea incident competit bonorum possessio quasi iam fuit tabule.

Pap. Furioso curatur ad catum instituto bonorum possessio tempus quidem furiosus in eadem conditione est. ubi instituto et substituto cedit. nec si curator furio de bonorum possessione si nomine potest tam aut furioso infra pre petere. id circo spacium temporis ex scientibus prefinitum est. Si in furore agnoverit.

[illegible]

potuit testari. ut. j. d' fis. ta. l. i. §. exigit cū sequētib' ... quito qn̄ det' ēē cū tabule sīt tpr̄ mo- ... ant. ut. j. de fis. ta. l. i. §. suffic. 7 j. hac. ... ut differūt. ut. ecce. j. de h̄. ta. i. §. ad

[illegible]

uidebit' cedere. nam ꝯ pr̄ infanti fi
lio possessionē accipit quo ui
uente infanti nō excluditur. quid ergo
si curator accipe noluit non ue
niet in casu quali iuserit ad eundem
modū ꝑ primo cuiꝰ possessione
dari uel bona eādē debere quo eādē
iuuiso substituit ut rauc... pertineat co
gitur omnib' huiꝰ dubi' bona ten
tum debit si forte institut' in eod'
furore decesserit. cui composcitu
ei sic fuit ante mortē nobilit q̄ h̄re
ditatē ergo nō ĉeet. nam ꝯ p̄s pōt
ut in uio furioso substitutē decederet
nec tn̄ sꝫ furiosū obstet certiꝰ si
purꝰ q̄ reaccederet qui in hereditate
tur. Mutus surduꝰ ꝯ . Cacierꝫ
cecus bonorū possessionē admittere
possunt si modo agatū intelligunt
tur. In contrā tab' bonor. de lib'is
possessionē libos accipere debere. posse
suis natiuis uel sui adoptiuos. cōtra
sinꝫ instituti nō exheredati sīt tab'.
... ucabunt ad h̄ tablas bonor. posses
sionē libero iure. eorꝫ ordine quo
uacant ad successionē ex iure ciuili. ...
h̄ aut clausula ꝛ ad postumos tendi
pertinet. ꝯ ab hostib' postliminio
redierint filii tempꝰ. puitur ad c̄
tabul' bonor. possessionē eos admitti.
si ergo tibꝫ filiꝰ unꝰ ab hostib' ca
ptus sit duob' qui sunt in ciuitate
relictis. bo. p. petere idē ꝯ in postlimi
o. nam quidem possumꝰ separate ...
... ut pēte ... tuū ... fīos li
bos inducit in lo. ꝯ p̄ ... sui g̃
emancipati sunt sui alia ... eo
tum de pūs ... adiuntiunt ad
bonor. possessionē. ... adoptiuī pūs nō
p̄t ut eum admitti possit ex lib'
iseu ēē oportet. Cum hēbat filiū
ꝯ nepotē hābat ex filio emancipatu
m ꝯ adoptauit in locū nepōs de
inde emancipauit. q̄ ... nepti
obstet tamen magis iudi uino
nepotem non excludi sui p̄tus

in nō ptē emancipatū cū nepos fuit emanci
pati s ē. puto n. ꝯ emancipato pāte
ꝯ nepote quoꝫ cum pr̄e suo ex edicto ad
mitti. Filium quidam uite tercio ne
potem. filius emancipatus. h' i pōte
manens de ptātis ē. q̄ cum nepta ...
cerat ꝯ iure ē in uterꝫ cum nepote ad
mittendum de ptātos. n. in mortuoꝫ lo
co uidet'. Sꝫ si pr̄ filii deportati sit
cunto restituti dicendū ad bo. possēs
sionem admitti filiū. sꝫ restituit ime
cillum dem uipiat ē. ... alia p̄ena q̄
filium esse fuit restitutus sit nec hominē
admittetur. idemē h̄m. ꝯ si pr̄ ꝯ ne
filius efficiant ꝯ postea restituent'.
Non tm̄ aut ipi emancipati admit
tuntur ad bonor. possessionē tamē ꝯ hii q
qui ex his nati sunt. Et si duos filii
ex ... emancipatū loco filii a
doptauit uidendū ē an solꝰ ille qui
filius admittat'. q' ita. ꝯ ... si qui
patrem ... nepot ... ret ...
sic adoptauit. melius ē tamen dicere pos
se eum solum ad bonor. possessionē puenire.
sꝫ si sit nepos ꝯ hic emancipatus. tamē ē
dicere non admitti cū qui filiū. h. n. qui
filiꝰ non ē ex ... adop
tiuus emancipatus ... sit. Filium
h̄nit ꝯ ex eo nepotē ... filii nep
otem adoptaui ... admittunt'
plane si fuit emancipatus nepos nō
admittetur ex p̄i eum pcedit. Et si
quis pr̄e emancipatū ... filiū pn̄ fili
o in adoptionem dedit in locū filii eq
uissimum ē ei p̄ ... ex ...
gnato filio ... primo admi
genduꝰ est. sꝫ si emancipatꝰ h̄ nepos
pt̄ adoptionem ... natur ...
cū abstinet. recipit. n. locū suū ...
pr̄i suo ꝯ iungi. Si emancipat' filius
uxore uō ex uoluntate pr̄is duxit ...
tum filiꝰ sortit. de iā nepos pr̄e ...
mortuo ad bo. pos. eum uelit ueire
admittendū ē ad eam. nō. n. ꝑ testi
fficionem ... filius nisi ē effecto nō
filius cū ... quo magis admit

[illegible]

Mutus intelligit. nā adiut possit. ut ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

tatur, non quo minus admittatur opitulatur. nam et si tam ignominiosam duxerit uxorem filius, ut dedecori sit tam sibi quam patri, tamen nihilominus talis heres dicetur suus esse, et ad bonorum possessionem admittetur, cum prohibeatur cuiusvis suo uti cum eligit; ei tamen etiam id innitentes in heredite ignominiosa... nec patre in quem de in officioso contra eum est nuntiata nepotis qui patri eius deliberare ... praetermissi ... patris filius ... petita bonorum possessione ad avum ... admittetur. [illegible] Et si quis filio suo emancipato nepotem ex eo retinuerit, deinde in adoptionem nepotem ... bonorum possessionem contra tabulas admitti praecipitur ... defuncto ... in familia ... admitti ... bonorum possessione ... emancipatus filius ... in adoptionem dederit ... nepos ... bonorum possessionem admittendum ... [illegible]

[illegible]

let nec contra tabulas petere. si forte decreverit contra ... tantum ... fieret secundum tabulas bonorum possessionem accepit ... nepos sub herede scriptus sit, heres idem erit ... Et si quis ex liberis non sit scriptus heres, sed servus eius scriptus sit ... ut ad eum hereditatem ... deberet. bonorum possessio contra tabulas ... legitimum ... elegit ... bonorum possessionem ... Pergamus. Illud notandum. Egeant ... bonorum possessione contra tabulas ... quibus ... quia contra ipsum testatorem ... bonorum possessionem ... Si quis filium quem in potestate habuit instituerit heredem ... [illegible]

[illegible]

Pervenit ... bonorum possessione contra tabulas ... [illegible]

is qui. az. q facit. s. e. l. i. §. uocantur. acur.

l Ad testa si hanc. a. hec no possent. ut. isf. de

he. quali. et dif. §. ceteri insti. ul. dic suos large.

f. tales quibus dat hec bo. pos. quos dic. ut. s. e. l.

i. ipn. § sic tollit op. de emancipatis. § a uo. §

stitio feminae. le. p exheredate. ut. isf. de exhe.

li. §. maf. si exheredatis. non datur h. s. ta. ut. i. e.

[illegible]

Ponem. ex. l. uelleia. non qr neqz filii neqz nepos erat i potate. az. q e et op

ut illa. l. loqui hic. ut. isf. de he. li. §. postuz. rime q emancipatos est in

nepote. si q erat h dubitatio. iz. q h exem ma ductu. si ete q si alio mo sit

sui unus. ut. s. i. §. sui. ut. isf. acursius. fuit. hic. s. §. siquis. aaur.

patris. nunquid aut. iz. ut. C. un. h. l. quise. az. § e. s. c. illud. §. ap testa. ac.

quia suus. iz. tacite obiectiom q fieri pot. ex eo decretu. § de coll. bo. l. filius

filio utriqz. ut. i. de suis. l. i. i prin. q de mos emari. acursius. d.

[illegible]

Si emancipatus a patre naturali. tamen diu. ut isf. de exhe. li. §. io.

ne. az. de uentre. i pos. mit. l. a. § si filii.

Sequat. uere secunt. ut. s. de adopt. si p. s. sota hunc. az. s. l. iz.

Cumis eis. fac. insti. de h. abi. §. at. eadem. § admonendi. acur.

de emancipatis. nepote ab auo adop tiuo. acursius.

Sistetent sit. fac. de uentre. i p. mit. l. i. §. de coll. bo. siquis filius.

Non putauit. ut. q. s. e. l. i. in prin.

Conturbat. s. alio mo quam quis et. ul. no turbat ipo iure. ut no obstat sibi ipi. § fac. s. de li. q p. l. filio filii.

Nam quia exherede. s. filium suum. ac. Non suffic. ut h. bo. pos. cess. az.

Bonor. pos. h. ta. acur.

Potent. s. filius. si quid ex. si filius a primo gradu. sit preteritus ab eo exheredatus institutus tempore mortis eri stentib. [illegible]

[illegible]

Non quis uere. i. sollepniter. h non recte.

Si ab uno exheredatum. s. de libis. q. p. si preterierint. §. filius. acursius.

Exheredatus. a so gradu. ac.

Et institus. §. in prin. az.

Posse. s. uidebitur. [illegible]

Capo peti pot. fac. i. de uentre. i pos. mit. l. a. §. si uenter. §. s. q de car. e. si pulos. § anteliu. ac.

Nati opete. si nunquid admittet. ut preteritus. ul ut exheredatus. izo ut preteritus [illegible]

Cadictio. nunquid q similius sit alii institutus. [illegible]

[illegible]

nõ oia. q s. de iniusto. te. nam q si. acursius doctor legum.

u Siquis sua uoce. q̄ ute facta est nec ob. s. e. s. l. liberianum. q̄ dicit non ualere [illegible]

x Siquis uim nalia. q filius erat nec ruptur testm pargnatione quo adhuc [illegible]

[illegible]

y Nece. ut n hab. s. ta. [illegible] Filiummo. fac. s. di.

z Si filium necebit. insti. de h. ab iur. §. eadem. insti. acur.

9 In adopt ex ei. [illegible]

[illegible]

3 Accipient. alio omittente exdem. set ipi non omittent. ut subicit. acursius.

[illegible]

Siemancipat pererint. secus si ad optiuit. ut insti. de h. abi. §. cum [illegible]

[illegible] doctor leg.

— a Exersuisse. s. datus in adopt. acursius.
— b Contra ta. cum ig. adoptiuus filius scp|tus h(er)es patri suo adopt|iuo committit edictum quidem. ut. j. e. si p. §. si in adopt. te. A filio secus est quia licet stricto iure committat patri tamen quantum ad effectum non patri. sed filio q(ua)r. az.

— g Ex bonis posse. ut ex h(er)edi...tati. ut. j. p(ro)x. 78. l. 1. in p(ri)n.
— h Habitum. ut 78. d(e) inof. t. l. qui repudiantis. in p(ri)n. q(uia) qui non admittit alij nocet. ut. C. d(e) nali bz. li. l. 1. aut. li. q. no. s. d(e) r. l. 1. huius. §. si tito. acursius.

— c Ut autem admittantur. dati in adopt. alij. acur. (a p(at)re natu(r)ali. dy.)
— d Bonorum pos. alio committente edictum. acur.
— e Filium. extraneum. ac.
— f Datur ei qui. datus in a patre naturali. ac.
— g Ab eo p. alio committente edictum et facit. s. e. l. §. si ab uno. sed. j. e. l. cum emancipatus. §. qui duos. sed hic in filijs ibi in nepotibus. quia est qui eos antecedat. acur.
— h Non est nouum h(er)es scribatur. et ex. xj. uncijs ali. (q(uia) p(ro)p(ter) hoc q(uod) dat(ur) in adoptione alij d(icitu)r quasi ad p(ri)mum adoptante esse de nu(mer)o libero(rum). dy.)
— i Non h(er)e. s. ubi testator al(ius) fr(atr)em. et tunc melior.
— k Si amplius. fac. j. e. cum emancipat. et s. d(e) inof. t. l. mater. in fi. et s. de l. iij. l. f. et j. e. filium. §. et h(oc) consequens. sed. j. e. l. si ex duobus. §. sed et illud. et j. t. 1. filium. §. ad eum. ubi non pot h(ab)ere plus q(uam) h(ab)ebat ex institutione. so. ibi iam adiuerat institutione. quo casu non pot postea petere. contra. ta. at hic non adiuerat. et sic pot petere. contra. ta. et sic maiorem partem consequi quam ex institutione. ut. e. l. si ex duobus. §. q(ua)si fijs. acursius. (i. e. cogn(a)du(s) quo est p(ro)ximus aliquis d(e) li(beri)s qui e(di)c(tu)m committit e(st) dictu(m). dy.)
— l Utrum familia. p(o)t(est) p(r)i(m)i h(ab)ito respectu ad patrem naturalem. i. r. q(ua)n(do) decessit. h(er)edit. ag. nam non h(ab)et filius. §. ta. §. te. p(at)ris naturalis. sic in familia adoptiua t(em)p(o)r(e) mortis patris. n(ihi)l. siue uiuat. post cum p(ro)titur. §. ta. siue non uiuat pat(er) adoptiuus. u. inst. de h(er)e. ab in. §. eadem. acursius.
— m Si post mortem emancipatus filius. i. alio prefito. acur.
— n Possit. p(re)tito committente edictum. al(ias). §. s. e. l. iij. §. si emancipatus p(re)teritus. acursius doc.
— o Auo materno. item est. et si extraneo. multo magis. sed hic §. uidebatur. quasi omnino ad hoc patrem adoptiuum respiceret nec in aliquo respiceret naturalem. az.
— p Emag. electiue pot.
(al. adeat.) — q Non exiimus ut h(ab)eat. al(ias) h(ab)eat. i. adeat. ex testo immo eos exigimus. ut non adeat. al(ias). §. ta. ei non daret. ut. j. e. l. si ex duobus in p(ri)n. az.

ex liberis qui solito committe(re) edictum (sed) suisse scriptus non sit. sed cum et ceteri admittere h(er)editatem p(ate)r non est in ea causa ut eum ad bonorum possessionem uocare contra tabulas cesso posterius. contra. ta. eadem (sunt in) interim. Ut autem admittantur ad bonorum possessionem ex liberis esse eos oportebit. et ceteri cum siue adoptiuum filium dedi in adoptionem et h(er)edem scripsi commisso per alio edicto bonorum possessionem contra tabulas. ei non dabitur autem ei qui est in adoptiua familia est contra ta. bo. po. si cognatio(ne) h(ab)itis scriptus sit contra quem petit p(ate)r bonorum possessionem. Non est nouum ut emancipatus preteritus plus iuris scriptis heredibus p(ro)p(ter)ea consequatur. cum h(er)itimo esset si soli fuissent. utique si filius qui institutus prius est. et. xu. parte h(ab)et. scribatur emancipato filio preterito dimidiam partem beneficio emancipati accipiat. qui si emancipatum fratrem non h(ab)eret. xu. parte h(ab)iturus esset. nam si ceteris preteriti ui(n)culum sit h(er)es institutus non potest capere in qua institutus est uicend(u)s est committo edicto (sed) tamen per bonorum possessionem unicam sui patronis u. eius similius contra tabulas bonorum possessionem dicere eas potest similiter liberorum in bonis quasi in testato patre mortuo in h(er)editate habiturus esset sui uti quoque manserit sui emancipatus siue is qui in potestate mansit siue in adoptionem datus ex minima parte h(er)es scriptus sit non redigetur ad eam portionem ex qua institutus est. sed uirile accipit.

Item Uerum autem adoptiuus pater uiuat an defunctus est nihil interest. Nam (sed) solum queritur an in adoptiua familia sit.

Tis Si post mortem testatoris consolidati sunt qui institutus fuisset in adoptionem cedit bo. pos. contra ta. accipere potest (si) quos scriptis heredibus institutus non solo necesse adoptiuo. (si in adoptione datus. dy.) (x. addito. dy.) Si filius in adoptione datus est auo materno institutus sit h(ab)et a patre naturali commisso per alium edicto magis est ut bonorum possessionem accipere possit. necum tamen et originaliter adeat h(er)editatem. sed sufficit ei (u)i delata sit eaque possit. Si in adoptionem datus possea q(ua)m is sui patris h(er)editatem adoptiuus adeat emancipatus fuerit. contra tab. bonorum possessionem accipere h(er)editatem h(ab)ebit. ut h(er)ebit proinde quam pro adoptiuus. Illud notandum est quoties h(er)editatem in adoptionem datus contra tab. bo. pos. et. cum siquis legatum sibi datum in quo portionem sibi datam agnouerit contra t. bonorum possessionem repellendus est. Ubi qui contra. ta. h(er)es non possunt petere partem faciunt si p(ro)p(ter) alios committatur edictum quo omnino bonorum est eis faciat ut partem faciant. nihil h(ab)ituri. Certe h(er)editati liberi quamadmodum edictum non committunt sine committo p(er) alios edicto civiliter ueniunt ad bo. pos. unum conjungentes cum eius tamen facie de sollicito diuant. Unique cum per alios contra bo. pos. petitur non restituant ut partem bonorum possessionem accipiant. et cum ipsi contra bonorum possessionem petere contra. ta. possunt cum tamen scriptis beneficio aliorum adire. beneficium sunt admissi iam non tamen petant illi nec ne bonorum possessionem.

Paut. Si in adoptionem datus sub condicione scriptus heres sit emancipatus in te alio committente contra tab. edictum ue nomine sed tamen defecerit condicio repellitur ab ea possessione idem puto et in eo qui pure quidem sed tamen uice scriptus sit heres. Ex templo uiuis liberis bonorum possessionem contra tab. diuinitus. g. ut praeter est nemo filio ueniam partem h(ab)ebunt.

Paulus. Si duobus filius exheres alio filio duobus nepotibus bonorum possessionem petentibus ut alter ex nepotibus bo. pos. non petat partem eius fratrem

— in eo. filio emancipato. non autem in adoptionem dato. prout refert ad primum casum. sed pro ut ad secundum. dic in eo quoque filio in adoptionem dato. dy.

— a Non committunt. s. p(er) se. ut. s. e. l. 1. in p(ri)n.
— b Ponere. ut 78. r p(ro)x. q. s. d(e) l(i)b(eris) et po. l. f. acursius.
— c Hij q(ui) p(ro)p(ter) alios. ut instituti p(ro)p(ter) p(re)titos, nam instituti eo ipso quod alij sunt p(re)teriti h(ab)ent bo. p(ossessionem) p(er) o(mn)e. §. ta. az. (s. a patre p(re)teritus. s. eis institutus. dy.)
— d Iam non curant. immo curant. i. quia i. nullo alio petente. §. ta. tenetur. scripti f adim tegra legata ad acsi admissent. ut j. t. 1. non n(ihi)l q(uia) al. 16. q. §. sed si sol. dic ergo non curant. q(uia) ad h(oc) qui eam possit petere. et facit. j. d(e) separat. l. ij. §. sed et si quis. et C. de non nu. pec. l. p. ac. (x. addito. dy.)
— e Si in adopt. ue niet. an condicio. sec(un)d(u)m si a non committat edictum. ut. s. e. l. iij. §. q(uo)d g(rauius) q(ue)re §. ac. | s. ut non admittat. ad §. ta. et sic ad prim.
— f Idem. | l(ibet) dic. ut admittat. et sic ad p(ro)x. g p(er)sone cum emancipatum. et non in adopt. datum. h. | §. nocet. et in autem
— g Ex legitima. i. ciuil. et fac. s. e. l. 1. | d(e) h(er)e. ab i(ntestato). §. si ei. et §. si uero. n(on) fratres. sed ar. §. inst. d(e) l(egitima) agna. suc. §. nunc.
— h Si duobus ex alto. i. alio tres ei erant. | non.
— i Ceius. q(uia) cum uni p(er)sone uice funguntur coniuncti sunt. ut. s. del. 1. plane. 1. te. az. | fratre. cum utique
— k Quam nepotes. h(oc) tamen uarie. q(uia) fratrem cum | suam portionem et suo iure h(ab)eat uice uni ut coniuncti non fungunt(ur). az. . l Semisses. partis accrescentis. et fac. j. de

cōiūge. l. i. §. si qs. ex. ac. | filiū exhēdauit. ī testō | ꝑ scd̄o. so. ī testō nō ꝑ | ꝑtiunt. ⁊ alium restituit. q. a possit
m. Si p. pr̄ īstituūt exneū.
fcd̄o. filiꝫ ꝑtiunt.

q. Nō admittitur. q. nec ꝑ se. quia est institut. q. nec palā. q. nec ē q. possit cōmitte edem. cū alt. eet īstitutus ⁊ fac. s. e. ñ pu. §. datur. ac. | o. Si pater emancipatus. pretitus. az.

alt. petat in tri. q. nepotibꝫ io. ptem
tamen tuet.

accipiat. Si uo ex filiis alt. ñ petat,
duo semisses fient et eius id est
eius filius alterū nepotes consequū-
tur. Si plus testium ex testō liberos
testatum quo filius exhēdatus ē
sequens imꝑfectum in quo ꝑterit
sit filius. posteriore testō ꝑterito
recte petet bonorum possessionem.
Si remoto quorꝫ filio contra tabulas sūt
in ea hereditate posteriore scd̄o testō
scripti heredes sīt ita uti habent ut ē
contra quā filius petit. bo. pos.
remoto filio potest optinere heredi-
tatem filius quorꝫ recte uideat petere
bonorum possessionem si uero ille
potest hereditatem optinere filius q̄
Iul. Cum emancip. Excludatur
ipatus contra ta. bonor possessi-
onem accipit scriptus heres eius here-
ditatem petenti cogendus est ꝑ-
dere: ⁊ ceteros hereditatem ꝑtinere cē
... ius equum ē transferri ꝑ eam
hereditatem scriptus heres nanci-
tur ad eum qui ꝑtor heredis lo-
co constituitur. Cum duos filios alter
alterum eorum nepotem habebat eum
in adoptionem dedit heredem institut
ꝑterito alio filio quero an nepos
nam debeat utrum in ꝑte in prīs sui
admittatur an uile tota detin
...: in adoptiuum datus nepos
scriptus hēs quamdiu ꝑteritus aut
in potestate ē aut emancipatus est
non petit contra ta. bonor possessi-
onem accipere est si ū sic eius aū
quam bo. po. accipet decesserit
nō admittitur nepos ad bonorum
possessionem. Si pr̄ emancipato fili-
o ꝑterito heredes duos scripsit filium
quem in potestate habebat et alium quem ad-
optionem dederat ex alio duos nepotes
in familia retinuit qui ipsi te-
stamento ꝑterita sē bo. pos. ꝑ petere
a emancipat. ꝑ patre suo ⁊ ta-
ntū institute remansit ꝑ pte tam
ū quam ad optionem dat. ē in filii

eius sint habebunt ita ut tertiā ꝑū
fertam nepotibus cedat. Si pr̄ ex d-
uobꝫ filiis alterum emancipauerit hūit
eum filios emancipauit tamen ex
quibus eum alienis emancipauit in lo
cum filii adoptauit. ꝑterito deinde
emancipato decesserit. equum esse
nepoti qui in locum filii uenit si-
mul et in tres partes hereditatem dedu-
ci ut unam habeat qui in potestate rema-
nsit. alteram nepos adoptatus lo-
co filii tertiam emancipatus cum filio
suo qui in nepotis loco fuit sit si in
ortuo filio alter ex nepotibus in locum
filii adoptatus fuit tres ꝑtes sibi uoit
sicut cum sit equius cum quilibet
filii adoptatus est non minus hic
quam si non ex unico nepote. sed
externus adoptatus esset.
Afric. Si ex duobus filiis emancipatis
alter heres institutus sit alter preteritus
sī institutus adierit quāuis sub
eodem pater extiterint tū nō possessionem
pete. bo. possessionem quamdiu pre-
teritus sit. Nec emancipatum si
legatum acceperit admittit ad
bo. possessionem sui ab heredibus inst-
itutis sui ab his qui contra tabulas
petierint acceperit si illud obser-
uandum est ut pretor eum qui hēs
institutus adierit inuitum premat
quam scriptus sit tueri debeat dum-
tū non ampliorem qua habiturus esset
si bonor possessionem acceperit ut hēs
deteriorem cām suam fecit. Si ex
minore pte sit institut et eunde illā
rat retinere posse expectatueris quorum
legata prestare cogatur. Si si is qui in po-
testate est heres institutus sit cum ne-
cessarius heres sit non aliud dici posse
quam ei ipm petere bo. pos. si modo he
reditati se non miscuit ter. in ce-
nd̄m prīs conprobasse uidet in eo de
loco in quo emancipatum hūi dare
filius in adoptiuā familia uiuere
deducta filium suscipit cuius post mor

a. Remāsit. īstitut cō
misso edcō ꝑ ꝑtitū.
b. Simul. per edictū.
de cōiunge. ⁊ fac. j. t. i.
q. ⁊ de cōiunge. l. i. §.
si inter. ⁊ s. de mof. t.
si ꝑponas. ⁊ j. pr̄. §. ac.
c. Si pat emancipaue
rat. s. aliū post ema
cipauit. ac. | to. filio
d. Emancipa | ⁊ institu
to. eo qui in potate
remansit. It adop
tato. b. ac. | suo. ema
e. Cū filio | cipato. ac.
f. Tres ptes. unam
hebit filius ī potate
cōstitutus. ⁊ alteram
nepos adoptatus.
⁊ tertiā alt nepos. et | etiam
sic duo nepotes ñ
hnt solummo pte sui
patris. ⁊ ē io. ut hic ⁊
dic. ⁊ s. l. iij. §. si qs
post ⁊ fac. s. pr̄. §.
cū cōcor. ⁊ s. d adopt.
si pat. §. qui duos.
g. Si ex duobꝫ. al.
īcipit ex duo
bꝫ. ⁊ al. si ex duobꝫ.
h. Adierit. ul. bo. p.
s. ta. accepit. ut. ar.
j. t. i. l. non nūq. ac.
i. Licet p. s. s. ta. lic
alt cōtrat edem. ac.
k. Quamdiu. bona
io. ut sbicit. j. ibi tē
ei ⁊ ē. ⁊ s. e. nō tm.
§ f. ⁊ ar. s. de inof.
t. si ꝑponas. §. i. acur.
l. Deteriorē. q. īstitu
tus in maiori redit
ad uilez. s. ē tē tunc
nec melior ñ dterior
s. j. pr̄. re. sit dterior
q. si n adisset auget
aduile. ū. s. l. ñ puta
uit. § f. q ē s. h nō.
m. Ea pte. s. tm. ac.
n. Extraneis. no ta.
incōmoda. seq adeuntē
s. q s. ta. denegat.
It q ñ auget ei pōtō
s. minui pt. It q le
gata prat oibꝫ. ut h
⁊ j. t. i. si duo. īsi. ē ⁊
qrtū. q. ñ fit ei coll'o
ab emācipato ꝑtito
d rigore ut. j. d coll.
bo. l. i. §. ibi tē d equi
tate. secus. ut. j. de
coll. si filii. s. ad id ē
q hic dic de legatis
est s. j. t. i. filiū. § f.
⁊ l. is q. §. s. si scriptus.
s. in utraq ea. solui.
o. Hn delē. s. s. e. si
posb. §. si ī adopt. so.
ibi coactus adijt. ac.
p. Filius susstulit. i. ⁊
procreauit. acursi.

| aliquē

ter. S. filio ex filio ... fili petere
s. ta. fac.
ut. q ñ.
q d ua
lere. t. s.
q petierit
s. ta. sal
tim ab i
ntio. ut. j.
e. q uul
go. s. tn
distīg. q
sūt insti
tuti. ī so.
qui al po
terant.
succedē
ab ī testō.
ut alij fi
lij. q cāū
s ñ ut r
testm r
ū uolū
tas. ⁊ iū
pit ꝑm
ut. C. ⁊
sic potest
peti s. ta.
nā filio
ꝑtito ñ
petente
scripti ī
s° rema
nent ⁊ h
pba. ut.
C. d testīs.
hac. s. ⁊
an extranei.
⁊ sic filio.
ꝑterito r
ñ petēte.
scripti ī
ꝑ. sūt hē
des ⁊ tē
nō petit
s. ta. ⁊ s.
h. ī ꝑpe.
dicit. s. ē.
ta. l' dici r
q respex.
aduis r
aūt. s m
q uꝫ ē uir.
testi. ut.
C. d testīs
aūt. h ine.
alij dant
h unlibi.
q ñ placz.
n. Scripti
hedes. in
s° potiore
dico scp
tis. ī po.
acursi.
o. Remoto
tio. filio.
ꝑtito. ab
hēditate.
quia nō
uult ue
nire uenire ad eam p s. ta. ac. | al. lex. acursius.
p. Nō possit. q fit extraneus. | s. Transferri. ñ
q. Excludat. a s. ta. q ē exhēdat. | scriptus sit de
r. Cum emancipatus. al. § ⁊ | liberis. ut. s.
e. nō putauit. § f. az. | ad tre. l. si hēs. ab
t. Loco. sic ⁊ s. de bo. p. l. iij. ⁊ | eo. ac. ⁊ alio īstitu
u. Qui duos. alio filio. s. pr̄e nepotis | to cū nepo
te. ac. x. Hēat. cum patre suo. | in dimidiam ⁊ alt
y. Accipere. quia pater hēbat dimidiam. | ñ dimidiam.
z. h. set quid si post patris loꝫ. p. acciperet. az.
ç. Decessit. post mortē aui. tam al. admittit.
ut. j. d ūe. ī pee. mit. l. i. §. si fili. infi. acursius doc.

ex ea. secus si alij adoptasset emancipatus. ut. s. de ī ī uoc. s
⁊ si. §. si filius. ij. re. ac. | mortem nālis suū post. q pater adop
q. Post mortem. siue an | tiuus. nō uiuebat tunc eni secus. ut.
s. e. si emancipatus. § f. az.
r. Nepotem. institutum heredem aliquin absonū uidetur. additio dy.
acursius doctor legum. ac.
s. Posse. per alium committentem edictum. acursius doc.
t. Mortuo. idem et si uiuente. ut. s. e. non tantum. § si pat.
az. alij. ut. h. subaudiunt. et isto filio adoptiuo ineius exi
stente potestate. acursius doctor legum.
u. Patris. primo decedentis idem forte si post ut. s. de inof.
t. si is qui. ad. acursius doctor legum.

a Si ipſtitus filius. patris debitor cui pater legauit liberationem. vnde ſi oppo nat. except. doli. ex dicta liberatione. uidetur approbare teſtm. ſed quid ſi ex cauſa predicta a patre opponat. doli. ex. re. per hoc approbat teſtm. nam non ſe. no q valeat teſtm. acurſius doc.

b Curreat. ut ſolum obſit. non pſit. ut optime expo. j. de bonis. lib. ſi patron. § ex teſto. acurſ.

c Credit. ſuſpenſiue cum ſuperioribus legitur. ac.

b filius, q et quib poſſ. qui dſe ret iſtitui. q eſt ptentus. ut. j. de ex. rei. iu. l. ij. ac.

c Iuſius eſt. ſet non uidetur poſſe op poni. hedi patroni uel paren tis. ut. j. de ex. doli. § libitum. ſi hoc ex dolo ipſius hedis. ſ. quia non ui petit ibi defuncti. et no. q c ta. poſt oppoi imo dum except. ut. c j. de bonis. li. l. nich. §. p. et s. quib ex ca. ma. nec non. §. ſed qeis. et de inof. t. pap. §. ſi filius. acurſius doctor.

d Si emancipatur ab extraneo hede. q emancipatus iſtituit. acurſius doctor.

e bonor p. ſ. c ta. q uidebatur quia ptentus. ſet certe hoc fuit p omo eius. ut et C. de inof. t. l. filius. et facit. s. de libis et po. l. mili. et j. de bois. li. ſi patronus. § ſiquis non mala. et s. d uul. ſb. cum ex. acurſius.

familia f Si pat pat. ſ. adoptiua.

g malia. i. non illa. ac.

h c ta. ſ. patris. in adoptiua familia. exiſtentis. acurſ.

i marcellus. corrig iulian. az.

k i adoptione. ſed quo potuit teſtari. re. u. s. e. n tm § ſi pr ahan. aci.

l tuici. ret ei q poſſ obia. ex. l. s. e. ſi emancipatus. § ſi filius. az.

m Subdicet exhedat. q ſi non pot. ut. s. d li. et p. l. iij. § i. cio non excludit. a c. ta. ut. s. e. non putauit, § non queuis. acur.

n excludat. ut et s. e. l. iij. § ſed ſi ſbo. et fac. s. l. ſi i adopt. ut. s. d

o ei qui dnegat. ſb ſtito. uul. ſ. is qui. et fac. s. de i off. t. pap. § meminiſſe. et s. d his quib. ut i di. p le. § i. et j. de bois. lib. l. iſ nitute. § ſiquis bonor. § non nuq et § ptea. ſed c. l. ſi filius eca pun. ubi ueniens uno uice. non pdit ſi ueiat c alio. ſed h p c. ta. irrita tur teſtm. ut nec ipſe nec alij r ex eo petat. at ſucceſſio libtor ex teſto non pendet ut ibi. acur.

p qrat. i. dbeat acquum. ul dic i. c queratur. ac. go. q. d. c. l. e

q Quod uul indiſtincte dari bonor poſſ. libis. et h dr eſt uulgo nam debet diſtigui an tpe mortis ualuit teſtm. et tc dat c n. et tuc ſi d es dari eet c. l. ſ. ipſius ptoris q uina lex eſt ut. s. de iuſt. et ijure. l. na c ipm na tē dmu dat cu teſtm e p ſctū cualid. ut h. ul dic c. l. i. pter. l. i. c uoluntate dfuncti que e lex ut. j. aut. de nupt. § diſponat ſed non ne teſto rupto dat. c. ta. ut. C. e. l. ij. re. fauore ptumi, in d ual. h aut uir doi. q n fu erit. vij. teſtes. ul alio mo ut h ſbic. l i iur a. e ruptu. n pto no. et facit. j. de ſ. ta. l. i. § ſeml.

r Filium exhedauit. et ext neos iſtituyt. ac. ſ. ut

ſ quatenus. i. i q tum. i totū expugnet p c. ta. q pſemiſſe. az.

t repelleiđ. a c ta. ut et j. §. uideam, i ule ei. et c. non a qrela i of. t. az.

u Michi latum. q ſi adeit. ad q eſt. j. t. i. l. iiij. ac. inteſto. dum h locum

x filius. n bās h. § ſm. az. ſed uidet non c petere ab c. ta. ut. j. ſi ta. te. nlle ex. l. i. § ita. s o. ibi. ac. ptum ſit teſtm q tpe mortis extiterit tabule. et

y petens. pot ei licet d extesto adiri potuit. hedita s. ut. s. l. pe. az. et dic petens pſemiſſe. ut. j. §. redit. ac. corrigit. imo non. ut. j. § uideamus. az.

z ſolus. imo non ſolus. ut ſtati ptorem aſſotiatur ei emancipatus. ut,

et ſuus hes. ſ. i ſolid de iur. ci, ſed per j. § redit. acur. lent. ut. j. de bois. li.

9 Sed cu exhedato nulli ſit momti. nec e ibi ſcripta ua ſi patronus. § exte ſto. et s. de fideic. l. eam q. et j. de reg. iur. l. ſi nemo. acurſius,

C. a no obſtare eam. ſ. exhedato dicendum eſt. nec minus et c. al ne quomi nus et c. et uc non nocet filio pſonaliter. hedita te patroni non adita. ut d o. §. ex teſto. ſed ea adita diſting in ala mte. ut tuc nocea b al non ut dca. l. ſi patronus quis et c. § ſi filius. acurſius doctor legum

tem patris adoptiui emancipauit hic nepos contra tabulas aui naturalis admitti poterit ad bonorum poſſ. Sed et ſi fi lius emancipatus ſublato filio et ema cipato auo genitum ſe dedit et mortuo adoptiuo patre decesſerit adoptiuo patre decesſerit bonorum poſſ. vt ceteri, aut tamen in ea dum nomine dubitari debere nec aliquo modo ab omnium bonis excluſum.

Marcellus. Si peterit filius emancipatus exceptionem doli mali agenti herede patris oppoſuit de eo ex patris oppoſuit de bonorum poſſ. contra tabulas bonorum poſſeſſionem petere et eam non amiſit: quid ſi quis tamen petierit bonorum poſſeſſionem ex ita maliuolus eſt, ſi heredi te debitum nolunt: filius ſe paſſus ille let eo et teſtamentum ſet ſi non contra tab. bo. poſſ. filio dari patris ſi magis dolo ex cepta uiſus eſt.

Pomponius. Si emancipatus filius nepoti in poteſtate auo relicto ab herede ex fideicommiſſo cum hereditatem ſi liberatus fuerit cum poteſtate reliquit, ſi ſi ſuſcepti autem ſit cui conſcriptum is bona nepo tis non ei dandam bo. poſſ.

Idem. Si patre ſe dederit in adoptionem non le gatum cum filius emancipatus ab eo an tea fecerat, iſta alia ſit, primam ab eo datur bo. poſſ. contra ta. non patri filius legis cuius habere etiam in eis ſcripſit marcel lus cuius eam in quo ſibi uidetur uelle eos cum bonorum poſſeſſionem cum patri ſe dede rint in adoptionem non ei non dari filius in adoptionem ſed patre dat ullum patre filio aſſignet quia non eſt ſui iuris.

Idem. Sub conditione exheredatus contra tab. bo. poſſeſſionem petere licet non ſub conditione heres inſtitutus. contra ta. bo. p. excludatur eo non uideo ubi aſpectu ſuccedere mouendi ſunt. Et ideo contra ta. bo. poſſeſſionem accepit tum legatum que fidem ei eo ſi a mortis ex eadem cauſa recepto denegatur non uice per ſemetipſum ex pacto quaeritur.

Tryphoninus. Quod uulgo dicitur liberis

datam bo. poſſeſſionem contra ta. et legatum ſic intelligendum eſt ut ſufficiat ex titiſſe ta. mortis tempore patris ex quibus uel adiri hereditas uel ſecundum bonorum poſſ. peti poterit quamuis neutrum eorum poſtea ſecutum ſit: neque requiratur etiam ſi uel ex inſtitutis quis ſubſtitutis quam cum ante aetorem deceſſerit, ut is ſcriptus heres fuit eum quo teſtamentum factum fuit ſed contra ta. tunc eſt quae ſine effectu foret.

Idem. Filium quem in poteſtate habebat exheredauit emancipatum praeterit quaeſitum eſt quatenus emancipatus bonorum poſſeſſionem habiturus ſit dum ſi ſcripti heredes extranei adierint hereditatem repellendus eſt filium qui manſit in poteſtate et ſi hii repudiauerint hereditatem qui ſit facile ſcripti uel nullum ex hereditate per eum quem tabulas accepit bonorum poſſeſſionem. Et ſi filius ab inteſtato patris ſuus heres deſpicitur emancipatus autem contra ta. bonorum poſſ. ſolus habebit bonorum poſſeſſionem. Et ſi certi non adita hereditate ex teſto nullius ſit momenti iudicium non obſtare eam quoniam contra tabulas bonorum poſſeſſionem non uult recte. quod ne teſtamentum ex ſcripti inuitum eo nomen ex heredibus ſo lam perficere uidetur et redire res ad inteſtati tam ut ad uiſus filium ſuum et aſſe heredem ab inteſtato patre emancipatum praetor impetrandum tueatur. et generale bonorum ſcriptis heredibus exheredatis uel in cauſa mine hereditatis nulli ſit conſeruatus ad eundo repellat filium in poteſtate relictum praeter quam aſſem emancipato filio nunc contra bonorum poſſeſſionis ſi uult omiſerit hereditatem bono rum poſſeſſionem et hereditatem ſemper.

i. nomine ſi oppoſuit exceptione doli. dy. — i. ex eo legati et ſic uidetur approbare uoluntatem patris. dy. — ſcripti heredes. dy. — i. non ſi nunc eſt q facile repudiabit. dy. — ſ. a iure ſuccedendi ab inteſtato q in ſtq aut adi ret q contra tab. quia exheredatus non aut querela repellitur. dy. — ſ. ſi ſolo d iur ciuili ſed p ptore aſſo ciatur ei emancipatus uti ſi di cerdy. — ſ. filii exhe dat p quo ex teſto non adit hereditas. dy. — ſ. p repudi ationem heredum ſcriptorum. dy. — ſ. p c. ta. e mancipato datum. dy. — ſ. adeundo dy. — ſ. filium exhe datum. dy. — addito. dy.

d Exitu. cui iſtitu ti repudi ant aſſe.

e ut cui ipſe. iuſ. ciuili. q emancipa tos non co gnouit. ut iſt. d h. abſtr. § emanci pati. § itaque. ſed c. j. § ui deamus. ut ipſe tm pater noſter pro ficit repu diatio he dum ſet illud quo adeſtam.

f ab inteſtato. ſ. ſuc cedente. az. acur.

g Generale. nam et ptio ac cepto pro tent gra tificam. r ſcriptus ſuo. uel emanci pato. ſic. s. de iur. d o. cum iſti d o. § i. in fi. acurſ.

h conſecutu rus. quia emancipa tus p c. ta. teſto expug bit ei ſo hebit. az.

i filium. ſed ſi iten dat c. ta. ul et aqre la. ſi tam iam ſolu aſſem e mancipato, ſed eman cipatum n exclu dit a qre la. ut. j. e. l. §. ij. i ita nec fi lius. et c. acurſius.

k aſſe. i. totā hedi tatem. az.

l omiſit. extraneus inſtitut. az. ac. bonor. al portoe. et dic amittet. ſ. emancipat exhedatum dico uir fac. et c. ſ. hereditate non adita. ac. § redit. acur. teſtm dum ciuili. ſed ſit data c. ta.

m bonor. al ipſe

n Sed quec adm tuet. p c. ta. ut. s.

o aditione. ab extraneo inſtituto facta. ac.

p c emancipatum. pater § q tenet emancipato. ut. C. e. l. ij. et ſm. h non e hic. §. r ex cauſa. ac. tum. q hereditatem ſibi aſcripto

q emancipa reſtitutam ht. ut. s. dixi i illo. §. erit. az. nus iſto caſu, quo iſtitutus non adijt

r uidea ut. s. §. ſi aut. omiſit. acurſius doc.

ſ an hij. ad inuicem. et dic q non. q diuiſo iur. ue niunt. ſ. emancipatus p c. ta. alt. ab i teſto. at r colla. ul cautio de collatione. tunc demum habz.

locum quando omnes eodem iure ut p. contra ta. venerunt. ut h. subiicit. quia de coll. bo. l. i. in prin. et § quamvis. ac.
t Ex hac parte. permitte vel edicti. ex hac parte s. quod dat contra ta. idem dicat col lationes.
u Quid contra ex qua parte. acur.
x Que. s. pars edicti. ac.
y Ita bonorum. s. sicut emancipato. ac.
z Isti ei. s. bonorum dubito. quia pedatur non fit collatio. non dictum est. non his quod habent. bonorum p. contra ta. hic autem non habet. et hoc est iste et c. et probat. j. e. i. et multo magis et c. ac.
Item ex illa. q. d. non et c. et facit s. l. i. § i. az.
Parte. quia non erat ad bonorum p. contra ta. ac.
Itestato. quia non est adita hereditas. acursius.
Admissus. quia est pot. ut s. l. pe.
Compellitur. i. petitur. compelli quia ergo suus non cogitur quo emancipatus eo iure quo suus. s. ab intestato. et ut subicit. quia et si sui et c. ac.

admittetur in eo quod soli fuisset heredi-
dem. Et si quidem acclinet ... emancipa-
tum tuentur. sed si ... hereditate filii heredi-
tatis ita ut nec filius in potestate ...
casit eadem hereditatem adhuc ... e
repellitur. sed ad hereditatem ... re-
tinentem admittendus est. Et ...
... emancipati
tione de. Videamus tamen ... isto
casu quo ... ad bona patris ...
... debeant emancipati
nam nec ... edicti ubi id fieri
cogitur bonorum ... accipit bo. p.
... et debeat dari
... collatione ab emancipato ...
iste ... qui mansit in potestate ...
heredem ...
ad bonorum p. ... ex illa parte edicti
quam intestato patre mortuo emancipatus
admittitur ... admittitur a-
d collationem ... ab intesta-
to ... emancipatus ...
... bonorum possessionem ...
... secundum ... et ad
... admittendo
bonorum p. ... emancipato ...
pe ...
te parte ...
te admisso ... emancipato ad con-
tra ta. bonorum possessionem cum ...
...
collatio ... promovere-
negandam esse ...
...
... ab ...
ex ta. non ... hereditatis ... he-
reditatis a scripto herede ...
... emancipato ... praetore ...
... bonorum possessionem ...
... legata
...
...
...
... legatorum
... intestato heres

... Et si filium in potestate relictum heres institutus ...
... accepit. contra ta. bonorum possessionem ...
... extitit. Et si quis acceperit contra ta. bonorum
possessionem etiam si non fuit adita hereditas a scripto, praestat legata ea parte
testamenti data ... quam bonorum possessione accepit.
... melior ...
... filii quam foret si exheredatus non esset.

Modestinus. Si quis filium et ex eo nepotem in potestate habens filium in adoptionem dedit nepote retento in potestate, et deinde filius emancipatus a patre adoptivo decesserit, vel si hereditatem ... institutis filio ... qui in potestate avi remansit contra tabulas bonorum possessionem petere potest ... numquam in potestate ... fuit ... debuisse in potestate esse ... natum ... non ... filium fuit nepos ex eo qui in potestate avi remansit. bo. po. contra ta. petere potest, ... emancipato filio nepos ex eo in potestate contra tabulas petere potest quia et adoptivum ... familia non fuit ... sed ... emancipatus filius meus adoptavit ... neque filium ... adoptavit ... filium ... contra ta. bonorum possessionem petere non potest quia numquam nepotis loco apud me fuit.

De legatis praestandis contra tabulas bonorum possessione petita

Hic titulus aequitatem naturalem quandam habet et ideo ... prodit ... omnium ut quibusdam praestare contra tabulas rescindunt contra ta. bo. possessionem ... quibusdam ... praestare ... legata et fideicommissa praestet ... liberis et parentibus ... coniugibus ... ceteris ... nomine legati ... aliter autem ... praecepit ... bonorum ... ceteris ...
...
... ad legatum petitionem admittendae. sed tamen ... ad legatorum petitionem admittimus ... adoptivum ... liberis legatum relinquit ...

n Eliqs. pater quod sui institutum quod non adierit. si filius petat contra ta. contra unum eorum quod pt. ut s. e. quod vulgo praestat legata ab eo relicta. secus si esset exheredatus et scripti non adierit. quia nulla praestat. ut s. pr. § et sic est melior condicio exheredati quam praeteriti. possunt et dici nullum ipso iure. nam habet duplex auxilium suus praeteritus. ut C. de libis. p. l. f. § f. hoc non placet. ut j. t. i. si quis in prin. vel pone emancipato praeterito duobus extraneis institutis contra unum. quorum petit contra ta. non dabit legata que non praestaret si in potestate remansisset. cum tunc non adeunte herede ipso i. civili sit heres. sed hoc non in per contra ta. et infi. pones exheredatus. i. emancipatus. sed tunc haberet hoc dicto non quod est infi. vel pone suum cum duobus extraneis institutum et emancipatum praeteritum et suus petit contra ta. contra unum de coheredibus commisso edicto qui tamen non adierunt quod fieri potuit. ut s. e. l. et quod vulgo. nam praestat legata ab illo relicta. ut j. ta. sed si prodote. § non omnia que non praestaret si esset praeteritus. ut j. t. i. si qui. in pr. § ubi. et secundum hoc est melior condictio exheredati qui nulla praestat scriptis non adeuntibus. ut s. pr. quam instituti et secundum hoc dic in familia relicti sub et exheredati. ut ex sequenti litera colligitur quam exheredatis non esset sub. sed instituto. acur. pe. dicat cum alium adi
o Hoc casu. i. praedicat cum. vel dic hoc casu. s. cum non est adita hereditas a scripto. et sic proprie. acur. debuisse. ideo non vel
p Suus ideo nec debuisse et c. s. quia fuit praeteritus. acur. quod falsum est
q Petere potuit. s. sui patris. ut et s. e. l. si retentus. ac. datus. secus si alii in adoptionem
r In adoptionem optione datus est. ut s. e. si in adopt. quod quia filius ad patris sui hereditatem p. contra ta. vocatur. et cum quia pater detur in adopt. ut s. e. l. iii. § si pater alii az. acur. i. extranea. vel extranei. fuit tamen
s In aliena. aliena. i. alterius. et est bona ratio. quia si extraneo datus esset in adopt. numquam haberet contra ta. ut instit. de her. ab in. §. at hii. et § eadem secundum az. et facit s. e. l. iii. § si quis filia eman. et § idemque. et instit. de her. ab inte. § consequentur. et §. sed et si conceptus. acur.
t Quia numquam. facit s. de in ius voc. s. si hac. § si filius. acur.
u De legatis praestandis contra ta. bo. pos petita. acursius doctor.
x Hic titulus naturalem. i. rationem habens a natura insitam. non enim naturalis sed praetoria est equitas sic. s. de minor. l. i. in prin. az.
y Rescindunt. plus praetorium mero tamen iure civili tenet. et dic quicumque sunt qui rescindunt. ut j. de coniungen. l. nichil. acursius.
z Eius. s. patris. ac.
& Quibusdam. non ergo omnibus. ut j. l. sed si mor. in prin. et § liberis. sic. s. de minoribus. l. pat. in prin. et facit s. de usuf. si extraneo. et s. t. i. l. p. § legati. ac.
9 Praestaret. quod iure forte ... cum rescissum sit testamentum vel act. utili extesto. ar. j. e. si emancipato. que est praetoria sic. al. ut s. si quis omis. c. t. l. i. nam et quamto minoris quam civilis quam praetoria est. ut s. no. de act. empti. vel in prin. acursius.

vocatur. quia et si sui et c. ac.
v Queretur. nec solvit. ac.
Et b sic a parte heres. s. esset. ac. e. non putavit. § f. et
Consequentes. s. script. heres. ut et s. hoc si non adiit institutus
alii non accescat. ut s. e. si ex duobus. § si in. vel. p. confert
Sub. quod dicit. ut inter eos quibus est data bonorum. sed ex mente
distinguitur. ale dicitur suus et confertur ei. al. non ut hic et j.
de coll. de. si filia. et l. in ipsa et utique dic de rigore. sed de
equitate secus. ut j. de coll. bo. si filius. § s. io. et no. s. l.
si ex du. § s. i. dicimus. i. equitate praetoris et j. l. si fi
lius. et est equitas. secundum contra equitati praetoris. § io. l. i. l. si
filius institutus adiit hoc non. nomine sui heredis et c. et
No vocatur. sed quia et accipere ... et c. et hoc dico
in eo hereditatis et c. j. et § huic. § C. e. l. si emancipati.
Sed in nullo fuit test. hoc sic. et ita distinguitur. ut dicimus
vocatur. collatio cessat. nam nec emancipatus

a Dotis nomine. hoc refertur ad uxorem et nurum. et dic. si dos fuit. al. non. ut j. e. l. si q. § plane. acursius. no. ergo generaliter dictum generali intelligi. sic. s. de in ius voc. qui
b In infinitum. quia § parentes. et l. parentes. et j. in. bo. rap. l. ii. § homines. et de iniur. j. et apud § generaliter. et s. de off. p. ur. l. i. § cum urbem. et s. de pact. iurge. § sive aut. et s. quod me. ca. metum. § animadvertendum. ar. contra s. de testi. quantum. et no. pro infinitate. ar. contra C. de sacro. s. ec. l. f. § i. acursius
c Cognatorum. quod dic ut instit. de capi. di. § quod aut. et § sed si in insulam. et de l. ag. t. § f.
d Ad legatorum. iure tenetur a naturalibus parentibus. az.
e Adoptivum. i. eos qui sunt adoptivi in acursius.
f Maneant liberis. quod non est si emancipati sint a patre adoptivo. nisi filius adoptivus sit deliberis. vel dic non est. cum desinunt esse cives. az. acur.
g Praestabuntur. quia pro natis habentur. ut instit. de tutelis. § cum autem. acursius doctor legum.

a Et ideo si pregnante. quid si ante. az. idem pp super us. az. az.
b Accepit. emancipatus pretentus. ac. ut. j. e. l. f. l. § ij. az. ac.
c Debebit. amplius et hic nepos. pot petere c. ta.
d Sed et si mortis conuente sunt collate. bonis exceptis. az. sunt .i. si non sunt de
e Non personis exceptis. ac.
f Nec eum quimus. l. tamen nam et id quin quimus. ut. j. § sed si quis. et fact. j. de uulg. si. § ad si c. s. t. l. non putauit. § ad opt. ar. c. ist. q per quas. p. §. si filiis. acur. non sunt socij.
g Portio. forte quia tunc totum queritur exceptato. ut. s. de tuba. l. si is qui. et non sit relictum in diuiduum. quia et tunc quer totum exceptato. ar. j. quibus ad lib. pcla. l. f. et sm. hoc non ob. j. e. filium insti. et facit. C. fam. herc. l. f. et j. e. si filius. et l. filium. § si legata. q. j. d. co iunge. l. fine pos. et insti. dl. § si eadem. q. del. l. hui. § sititio. accursius.
h Item si quis. facit. s. de inof. t. pap. § meminisse. et s. de exc. tu. l. legatarius. et si qs ali. t. pro. l. i. § i. et s. quia cum eo si fili. § i. et s. ad treb. cogi. § hij qui. ac. tunc dari potu
i Utilit. inu erunt pp contradict. legatarij non tamen quia ipso iure nullum esset testm te ei nec contra locum ht. et fac. s. ad sill. l. qui grauiter. § f. et l. qui postu mos. ac. bent. parens uel lib.
k Non d. hic consequitur uo luntate expressa et sic eis hec honor at cum suo. tunc magis palam quam uoluntate defuncti consequit. ut. s. § sed solum. acur. no. mo. sed sup
l Sub hoc mo. iori cau. si pli cat. ac. s. certo uel incerto. ut.
m Alie. inst. de l. § incertis. et § sub certa. ac. uer co. s. debent
n Non debe ei. tur per dispensationem hui edicti. ut. s. l. i. in pn.
o Quum pp. hi dico utiliter datum. cum et c. acursius.
p Facerent. sic. s. t. i. filium. § q filij. acur. scripsit. ex dimi
q Filium dia. uel exheredem in aliam dimidiam. l. dic filium in solidum. ac. pillariter.
r Substitut. pu acursius.
s Do pos. s. pupill. commisso edicto per emancipatum. ut et s. de l. i. l. an plt. ac. non solum ab istitu
t Ex suis. to. ac. non ne pat
u Prestanda sunt. sec non e ruptum per c. ta. ergo nec pupillare. ualz. ut inst. de pupill. s. §. libis. s. illud quam de uulg. ei uuli. esset ruptum. ut ibi. no. ac.
x Omnibus. quia quicquid hic t. habet ex defuncti uoditio. quia pars instituti nec e uenit nec decreuit. uel et de c uult si ab ciuis sed tc pco quia ht ex iudicio defuncti omnibus p augmento tamen con uictis. ut. s. de l. iij. l. f. § f. et de uul. s. l. et si c. ta. et j. e. si duo. § pu ncte.

praestabitur.

Iul. Et ideo si praegnante uxore filius emancipatus fuerit et bonorum possessionem contra tabulas acceperit, legatum nepoti praestare debebit.

Ulp. Sed et si mortis causa donationes collatae erunt, dico quod tenendum est, sicuti et accepti non sit auferendus ei pisto in mortis causa donatione. Cum aut tantum exceptis personis praestiterit, non etiam fratri et sorori, quamvis legatum. Exsolvi autem debere ei qui personis exceptis relinquitur, si servo eorum fuerit ascriptum vel subiectae eorum iuri personae, non debebit. Nec tamen quaerimus an acquirant, sed an honor habitus sit. Et si cui fuit legatum relictum, cui eo tempore non praestatur, sive tamen postea ei competat: ... Sed et si quis ex liberis eorum personis rogatus sit restituere, et sibi relictum est, quid dicimus non esse legatum praestandum, quia emolumentum ad eum non respicit, sed si praeponas certo legatum rogatum esse praestare, habeat: alioquin ex liberis parentibus cognoscitur dicemus praestandum. Sed et amplius et si ex uno legatum relictum sit, sed hoc modo ut alicui ex liberis praestaret, et si summa erit dicendum non debere ei praetorem denegare actionem. Sed et erit legata sola praestari quae hic contra tabulas bonorum possessionem accipiunt quamvis utiliter data sunt, in eundem non debent, ex filio contra tabulas bonorum possessionem accepit.

Iul. Cum ex parte heres legatum plenius scriptum heredes dimittunt hereditatem, cui scriptus sit emancipatus qui fecisse alii petitam contra tabulas bonorum possessionem. Ulp. Filius qui impuberem heredem scripserat, eius substitutio emancipati quam filii praeterit, deinde ueterum filius accepit bonorum possessionem, legata sunt etiam a substituto impuberis relicta non tamen liberis et parentibus, ut maxime et cum illi ex eis quae ab mortuo impubere cogatur restituere, ea praestare, si quidem ab impubere relicta sint, solis liberis et parentibus praestanda sunt, sed si a substituto impuberis omnibus cum praestare debere oportet. Item in lege Falcidia ... ut potius dimidie quam ad eum iusto nomine peruenit quantitatis, id est tamen si a ui mittens retineat. Sed si pupilli persona diu uertatur in matris parte fuerit, magis est eum usque ad semissem legata praestaturum. Item non fallacidias licet in extraneis fuerit impuberes his substituitur, cum quae accessit, propter eadem ab emancipato commissum, augebitur legata a substituto relicta omnibus autem liberis praestari legata praetor voluit, exceptis huius liberis quibus praetor bonorum possessionem dedit ex causa suppositionis, ut nam sedet bonorum possessionem non praestat legatorum, cum praesentia testamento in hoc continetur, quod ipse quod ab cuius contra tabulas bonorum possessionem petat, quam non legatum persequitur si elegit contra tabulas non habebit legatum. Si legatum elegit, eo uti veniunt, ne petat bonorum possessionem contra tabulas. Si quis contra tabulas bonorum possessionem acceperit dum ea acceperit eum ex liberis non fuisse quem ea bonorum possessionem accipere possit, ex huius tamen est, quibus legata praestantur, optimum est non esse ei denegandam petitionem legatorum sui ordinariam bonorum possessionem accepit sui cartobinianam. Cum solum legatum denegatur ei qui contra tabulas bonorum possessionem accepit, uerum etiam si quid aliud ex voluntate accepit, eum ... esse ad iuris sententiam. Si filius suo impuberi substitutus sit accepit contra tabulas bonorum possessionem, denegatur ei persecutionem hereditatis fratris impuberis mortui, cui a patre substitutus sit. Cum legata fuerint relicta liberis et parentibus, licet uxori eius praestanda, legis Falcidiae locum fecerit, legataque liberorum minuet, tamen non obligetur ex timore, si non praestatur legatum liberorum aut augetur. Sed et etiam si portio hereditatis fuit ei data per uim ex liberis parentibus, nec tamen ei qui servanda sit in solidum legata, tamen scripsisse scripsi, et in portionem quorum hereditatis id est quae in legato plurimum eius summa

y Ad eum. substitutum. acur.
ç Peruenerit. et ex uoluntate patris. acursius. ac. caue quia ex uincia omnibus de hijs que acuenit
z Augebit. sic eo. ut. s. t. i. filium. § legata. sed per sonis. exceptis praestabit. ut. s. de l. iij. l. f. § f. uel pot dici quod illa distinctio locum ht in hijs legatis que fuerit a pupillo relicta et a substituto tacite repetita. ut ibi no. sed hic loquitur de hijs que fuerunt ab ipso substituto relicta. h. ac. — & Omnibus supra scriptis. ut. s. t. i. acur. mat. et j. de bonis lib. si
a Elegerit. sciens non ignorans. ut. s. de inof. t. uo certa prem. nisi pmi integrum. restitu. si esset minor. ut. j. de bonis. l. l. si uo insti. et facit. j. e. bonorum. et s. de uul. sub. usque. et j. de bonis. li. l. insuite. § si quis bonorum. et s. t. i. l. iij. § f. acur.
b Si quis liberis. puta nepos ex filia. ut. s. t. i. illum. § ad testa. acursius.
c Carbo. quod dicitur extra ordinem. quia non tribuit ius in dominio. ut. j. de car. e. l. iij. § missum in fi. § et no. s. de inof. t. pap. § i. et facit. C. si mancia. uta. fu. l. ea q dem. et s. quod quis. iu. l. i. in fi. ar. c. s. d contradict. isti. l. mulier. § i. acursius.

d Non solum ex uoluntate. defuncti. acursius.
e Accepit. ut fideis. uel dotat. c. mo. et facit. s. t. i. l. sub conditione. § i. et de uul. sub. usque. et de acqui. her. quam. et s. e. l. § omnibus et s. ad treb. si pater tionis. § sed non illud. et
f Suo. secus in alio substituto. ut. s. e. l. i. in pn.
g Si lega ta extraneis. et a testatore quae cum neo insti tuto filium pre tiuit. ac.
h Facet. quod esset si insti tutus et aduenit et praeteritus contra non peteret. At non petito et petente et sic ambulatis legatis relictis extraneis non habet locum Fal. ut. et s. ad l. Fal. in prin. ro. ij. et
i Recedet. petito non petente. acursius.
k Augetur. et sic est lucrum pretenti et sic e c. j. e. l. f.
l Non praestan tur. quae est quam praeteritus non petit c. ta. Item c. e. j. e. l. § f. so. i. acursius.
m Sed si portio et a scripta iure legati quae pot. ut. s. ad tre. l. mulier. § f. et sm. hoc quae sub iec. legata singularum rerum. uel dic a scripta iure insti tutionis ut et j. e. nam sm. et l. sed si pro dote. in prin. et quae sub iec legata. s. quotitatis uel singlana. et sed hoc quod dicit hereditates relinqui honestio. t. i. legati et honestiore. i. iure institutionis. acursius doctor.
n Plenioire. hac ratione iure institutionis est filio relin quendo. ut in aut. ut cum de ap. co. § aliud et no. honor est curatur. et dedecus eum aufertur. sic inst. c. p quas. p. no. ac. § et h quoque. et s. ma. l. si remunerandi in prin. acur. parentibus scripti
o Ad eum personis. i. de liberis. et heredibus. az. et
p In minorem. scriptis his personis heredibus. et
q Scripte sunt. huiusmodi persone. et sic si iam aderunt

die

omnibus · s. extend. do dy. · libis uel parentibus dy. · uob hec so lui i pediuit debi. dy. · i. in firmi dem hui legati in utile dari dy. · i. fraude istius legati uti p dati dy. · additio dy. · filius emancipatus p itus dy. · s. iure insti tutois ut i. patet quia facit copia tre dhat pte ascripta ad legata dy.

additio dy.

al' auget. ut. no. s. t. a. l. no putauit. ff. et fac. j. de iungen. l. qui duos. Sz in code. t. l. F. §. acursius.

r Idem obseruatur in dotatoribus. ut si titulibus titul[is]

g Preter. legatario coniuncto fit instituto. ut. j. patet. ac.

h Legatorum. relictorum coniunctis personis. acursius doctor.

i Nam sim. continuatur cum precedenti. acursius doc.

continuatur cum precedenti. et facit. j. de iure. si. uirili.

Nec tamen solus commodo.

Diui pii autem rescripto cautum est. cum hereditates non inhonestiore titulo sed pleniore honore tribuantur. eadem equitatis moderamine personis succurrendum est in ampliore quidem quam uirili portione hereditatis data usque eo minuere tueantur. in minore autem tantum actiones hereditarias tribuant. quotiens separatur sit. Quod obseruatur et circa legata et fideicommissa que his data fuerint cum non cum dotibus. In summa autem portio hereditatis conseruatur. ut omnibus adhuc exceptis personis legata prestare cogatur et magis placet exceptis personis solis prestanda concedit. nam si legatum hostia sit personis tam liberorum parentiumue extraneorum quam exceptis non prestatur hiis personis. ne plus tamen non dubitamus. itaque demum et extraneis non prestatur communicatur cum eo qui contra tabulas petit si non legatarius liberis parentibusque dandum sit.

Iulianus. Saluius aristo iuliano salutem. Qui filium emancipatum habebat preterito eo patrem suum et extraneum heredem instituit et patri legatum dedit. filius contra tabulas bonorum possessionem petiit. quero si aut uterque hereditatem adierit aut alter ex his an nec ne aut quantum legatorum nomine patri debeatur. Respondit quid eum hanc speciem qua emancipatus contra tabulas bonorum possessionem liberis et parentibus legata prestare iubetur et hic non ultra rem pertinentem. nam si dodrans legatum sit plus habiturus est ex causa legati quam emancipatus ex decreto. itaque istam partem debebunt ut hereditatis parte emancipatus fraudetur. item scripti heredes quam emancipatus et legatorum modo teneantur ut nihil plus ex legatis ad quem alium peruenire quam emancipatum bonorum possessione nomine remansurum esset.

Tryphoninus. Nam si emancipatus contra tabulas ad certum fundum uirilem uirili in die legatum placuit parentes et liberos hereditate

dere sequentem institutos tamen uirilem eadem parte uirilem exemplo legatorum uirilem plus habent ex institucione tales personas quam adeo eum peruenitur esset cum contra tabulas bonorum possessionem accepit.

Ulpianus. Vtrumque contra tabulas quidem accipienda sit uideamus utrum duos esse filios qui contra tabulas bonorum possessionem acceperint unum esse exheredatum parentibus uiuum. tertia erit portio solitis tres fuerint qui contra tabulas acceperint. certe enim uiuis si idem in legatis ob rem uirilem.

Et si unus sit ex liberis qui accepit contra tabulas bonorum possessionem plures sint qui ex liberis parentibusque legata acceperint sic accipiendum est ut si filius pro parte semissem habeat certi omnes qui sunt ex liberis parentibusque semissem. Si quis ex liberis parentibusue heres institutus sit et legatum accepit utrumque tamen portionem metiri consueuimus an uel legatum tantum aut altum eo elegit etiam magis est uel utrumque conueniat sed si sicut eadem superius in uno eorum qui uirilem habeat. Si adierit hereditatem nisi eum uirilem continetur liberates competere et necessitate perdicendum uirilem uinctum uidendum est an de dolo etiam teneatur qui adiit et magis est ut si denunciante eo qui petit contra tabulas bonorum possessionem hic adiit hereditatem postulante eo uirilem portionem sit quod ei imputetur et de dolo etiam teneatur dampno non afficit hereditatem dumtaxat liberates. Si quis uidelicet uxori nurui fuit legatum preter dotem acceptam contra tabulas bonorum possessione non prestabitur nurui et appellatione praecipui certe accipiatur. contrarium nulla dubitatio est. tamen cum dotis nomine legatum non plus eadem uirilem portionem uirilem reducenda cum ullis ita ad eas aliquem uenerit non solum autem ad dotem praelegatam prestorum completitur. non etiam si pro dote eadem fuit relictum ut puta si dos in rebus sit et pro rebus ei quantitas relicta uel contra dumtaxat si nominetur pro dote relinquitur.

Respondit. Sed et si plus sit in legato quam in dote dabitur illi actio.

Paulus. Sed et si pro dote ei tantum aliqua eadem

Left gloss: ei plusquam uirilis reliquit reducat ad uirilem. sed non augetur si minus. ut. s. pe. §. et j. e. acursius.

s Is an portio legata. ut. s. pe. §. acur.

t Sol' prestanda. et ita est uero. ut. j. e. l. i. §. sed si et scriptis. sed contra. s. t. a. l. si ex duobus. §. sed illud. nam dicit quod omnibus sed ibi pretit et institutus erat emancipatus uero institutus erat in potestate.

[addition:] s. legatum uel fideicommissum quod extraneo non prestatur. dy. — sed et communicatur personis et que sequitur uirilem non. dy.

[addition:] Theo. sui sub non ualet fal. deo detrahe datur. dy.

u Solus. cum conseruatur uirilis et preterito presente contra ta. acur.

x Portio. hereditatis legata.

y Id. al'. hoc. acur.

z Presumptum inmo non. ut. s. e. l. §. si legata. quod est. §. so. non prodest aliis iure accrescendi. sed iure non admissionis. az. alii quod hec conuictis liberis et extraneis ibi distinctum. quod non placet. ut. s. e. l. iij. §. sed si coniuncti. alii quod hic socii. l. legatum indiuiduum. ibi secus ut. no. in tractatu. §. sed si coniunctim. ac.

[addition:] bus prodes. nam si quid coniunctis subtrahitur datur.

7 Igitur. infert ex eo coniuncti. ut prime dixit. Item coniuncti non habent ultra uirilem igitur et cetera. acur.

tum. a. dandum.

9 Dandum. al' dandum. et al' da. ac.

testamentum quam

1 Qui filius petit. et in totum rumpit perdidit patrem. ut. s. de inof. t. l. pater. acursius do.

b Vterque. pater et extraneus. ac. s. t. a. l. illud. in prin. et l. q.

c Neue. quia et ter dat contra ta. ut. uulgo. ac. in totum et

d Legatus sit. alicui de liberis. acursius. liberis personis.

e Quam emancipatus. preteritus. qui per contra ta. rumpit liberis eam.

f De certo. l. fundo non faciendo. ut. s. e. filium. §. eadem.

ibi fit questio. sed non soluitur. et soluetur ut hic. uel dic quod

Right gloss:

k Uiril. continuatur. et C. de ca. toll. §. ubi aut. antr. doctor.

l Uiuum. cum sit legatum. ac.

m Certi omnes. sic ergo fiet. ex omnibus portionibus. parentum uel uel liberorum una coacuato. ut. s. diuis. o. si idem. §. f. az et ar. s. de pact. si plures. et instit. de excu. t. §. item tria. et in aut. de heredibus. c. §. portularum. acursius.

n Si quis ex li. accepit. a coheredibus. ac. §. j. e. l. bonorum pos. in fi.

o Utrumque. so. potest dici quod hic loquitur in liberis et parentibus qui bo. p. contra ta. petere non possunt. ibi de his qui possunt. quod uerum est. nam non dicitur ibi de parentibus. sed quod de tertio nis contradictionis esset filius qui contra ta. petere potest. possit tamen eo tollerari si petatur contra ta. ut. s. e. filium §. omnibus. Sed ubi adiit hereditatem. cur legatum non habeat percipium. az. dic ergo. ut ibi. ac.

p Si adierit et petet. directe et pure data. licet unus heres tamen adeat. ub. et j. de fideiC. li. cum uero. §. apparet. et de manu. t. l. testo. C. testo. et de statu. li. l. ij. §. ij. pro. Sed quo ualent rupto testamento per contra ta. ut. s. de inof. t. l. pap. §. si ex causa. que est §. so. ibi. acursius.

q De dolo. Sed non ne licuit ei suo iure uti. ut. j. de reg. i. nullus. pro. non. cum sibi non prodest et aliis nocet. ut. j. de aqua. plu. ar. l. i. §. denique. et no. de ui denuntiationis. et sic. j. que in fraudem cre. aut prestorum. §. si quis particeps. et de rei ue. si furiosum. acursius.

r Adiit. institutus. acur.

s Uirilem. preterito. acursius

t Si quis uxori pro dotem. inclusiue ponit istud preter. nam et dotem et aliud legauit. sic. s. de pig. act. l. i. in fi. acur.

u Non prabit. j. l. pe. §. j.

x Nurus. sic. j. de ui. si. l. nurus. et s. qui. sat. co. l. ij. §. nurus. acursius.

y Legatur. ut fundus ualens. C. pro dote. que etat. c. ut. et j. pe. §. et hoc casu hic et locum eadem de alternatiuo non aliud senserit testator. ut. s. de dote. p. cum quis. et C. re ipsa. §. sciendum. ac.

z Redigenda. al' reducenda.

& Cum. pro quanto ut quia conceruit legatum cum dote. secus ergo si plus est in legato. nec ob. j. l. pe. ut ibi. no. acursius doc.

9 Eo alie. sic. s. de l. fal. si usuf. §. dos. et s. de dote. l. cum heredes. acursius.

..a Nominetur. al' utrumque deberetur. ut. C. rem. inp. §. sciendum. nec ob. j. e. l. is qui. §. ei. set ibi nulla erit dos. acursius.

..b Et si plus illi. uxori et nurui. sed non plus quam dos facit. et sic non ob. s. l. pe. §. si quid uxori. et §. cum autem. et s. e. l. i. circa prin. ibi uxoribus et cetera. acursius doctor legum.

..c Sed et si pro dote. facit. s. e. l. filium. §. sed et si portioni. acursius.

[addition:] sui sciliset ad quantitates dotis. dy.

[addition:] uel expresse dicitur quod pro dote relinquitur. dy.

contra

a [C] mortis. adeo ut nec aliud relictum ualeat. uel si ualeat nõ pretur peti ta. lo. pr. s. ta. ut. s. d. aur. ar. le. l. iij. g del. iij. de legato. c. plt. ar. c fac. j. e. leueñ. — b [C] summi pl'gauit. socc. ac. — c [C] nupta. s. filio adhuc. d [C] nullū legare. s. in tiñ. sz nũquid erit cum po-fit. pro. ent ar. j. de sol'. subiiciet. ar. c fac. s. d. dote. p. l. si socer. in pn. acursius.

e [C] dabitur actio. q̃ e tñ ut sit exheredatus. ut. s. so. ma. si. constante. c. l. acursius doctor.

non omnia. f [C] si nouam gradibus, anstitu torum. ac. ubis a parentib'.

g [C] relicta s'. alius aut relicta nũqͣ pstantur. ar. j. querela.

h [C] gradium. secus q̃ illa omis gradus rupit. ipo. a. v si exemplo gradum pstantur legata. ut. s. d. inof. t. pap. c. sz nec. c. si ex causa. el. tuta. hec no no ipo iur' nisi an auitam b'editatē. det. s. ta. ut. c. de coll'. l. ut lib. e. l. filie. ... ar. c facit. de man. t. l. testo. lib. ac. ... cauere noti

data i [C] petita. nō dic. dum e. ar. ac.

k [C] aut uel uendo q plos eius adeo. c premittendo. ar. c l. fi. l. soluet. uunt. ac. testatoris

l [C] uiuit. t̃pr mortis. quia re pudiauit hereditatem pstabit p' tentus acceptis. d. ta. ac. j. primo

m [C] eor. qui sunt instituti a. grado.

n [C] a sequenti. s. relicta sunt pre stabit hic pstitus qui petit. d. ti.

o [C] ab intesto. si quod h' ei a tpa morte tabule exteterit. ut. s. ta. a quul go. s. b' nullo tpe aditu potuit n' ē ūno testatore. ut. s. d acquir. h. l. nemo. nec post mortem quia nō sup sẽ stitutg. uel si stitu ti. si quod si substituret ad hrō. ut. s. ta. i. successit. ar. de m q̃ i defuncto. ut ar. de tg. l. j. his. c. no. dic. ar. — p [C] hoc pr. in lib. h. ac. post mortē. ecce eius g

q [C] grau. potest. s. ibi. s. ino nūq̃ ē. acur. substitutus. s. cū tam

r [C] si que nane. ar. p pstitum qui hunt d. ta. non potuerunt substitui. ad nre. c. sic legatarij p stitū amisunt. et c. g pstitus. h legata. si substitut si adiunt morte puett. si tamet pstitui. eio eam sol uet pstitus. quid aut si repudiat isstitutus. ar. timore pstitui fati ut. ut. s. e. l. aum p. c. eo pstitu soluet. ut. s. ibi. aut. uel. c. e. si no ne relicta ab istituto uidet repetita a substituto. ut. s. ad. l. licet. c. sic sep pstanda. ar. b nolu it ee repetita. q. cum ultis g' tous potuit appare. ut. j. e. l. licet. c. facit. s. ta. q. uulgo. s. l. illud. ac. ab insituto. ar. ab

s [A] si. i instituto. ee facit. a. s. l. pl. ab aut. uel. c. al' ab intestato. ac. misit. cum an

t [S] iue aut o. quam omitte rent. c petiti a data ee lōr. px. secus si uñ est petita. ut. s. de le. ansti. fuus. ac.

u [C] eis. s. i. substitut primo grado.
x [T] rem ass. diximus. petita. s.

hereditatem scripsit uiuere tamen ee puto ce ssare in hoc rõne mortis tp̃e exigemus. [C] Si minor uicesimo quinque annis pl'egauit ei et mortis tempore nupta sit ... legatum ... quia adhuc non deliberauit sed tamen omisso testamento adiisset heredes scripti dabitur actio ... defunctum est ... ex legato ... petitio danda est. [C] Non omnia que ab omnibus gradibus relicta sunt legata prestare ei oportet ... sed ea sola que in eo gradu data sunt quem bonorum possessionem accepit. sed nõ minus ... aliud quidem gradu petita est bonorum possessio. ex alio uero legata prestanda sunt. licet ... duos gradus heredum fecit ... capitur ... ab utroque gradu ... ueniens ... legata ... quicumque si aliquis ex secundo uiuit ... legata prestabit ... a primo gradu data ... sed uero nemo uiuit ... ex primo gradu ... ex secundo quisquam ... testatoris mortis tempore ... ab intestato magis bonorum possessione petito filio ... legata ... quam ... si tempore mortis testatoris ... adita hereditatem institutum ... non ... relicta legata non esse prestanda ... substitutis relicta sunt. ... ubi ... substitutus ... hereditatem ... legata debiturum ... ab instituto data sunt.

Ulp. [Q]ui autem omisere institutionem ... non ... legata que ab eis relicta sunt prestanda ... sed ... omnibus eis ... adierit hereditatem.

Triphon. [I]tem a substituto legata debiturum si institutus ... defectus sit ... in ipsius ... ... non impleuit ... heredis qui noluit adire hereditatem qui ... emolumentum ... non ...

Ulp. [N]on ...

quis ... uiuo ... ta. lo. possidet ut ... si ... institutus ... patris filius ... emancipatus ... institutus ... accepit bo. p. ... omisit ... tutum est ut cogatur omnibus ... prestare legata ... ne ... non fuerit ... emancipati ... debuit ... instituti ... cui ... iure suo non utatur. [C] Si ab uno ex filiis herede instituto ... alienum ex liberis ... legatum datum sit ... accepit bo. pos. ... omnis qui ... accepit bo. p. contra ... legatario ... [P]aul'. [L]si quis ... [C] ... est ... legatum non debebit prestare ... contra ... bonorum possessionem ... possessione intestati hereditatem optinet nec ... hunc ... legata prestare quia ... hereditate ... suo iure ... emancipatus ... testatore ... legata ... aufert ... cum ... nõ ... solum ... heredis ... tempus ... testamentum ... [C] si suus emancipatus ... scriptus sit ... bo. pos. accepit ... institutus ... institutum contra ta. bo. p. accepit omnibus debebit legata prestare ... hereditate ... accepit ... legata debebit.

obr. c si q. 13. ... ubi ... les ... h. aut ex libris ducit ...

— y [C] nouit adire. ut q. ab instituto lega ... ta debebunt. ut. s. l. suu. ar. c facit. s. de lib. iii. fuus. ac.
— z [N]on umquam. unde. l. effectum. q. idem est effectus. ac si accepisset. bo. pr. s. ... ar. q. ... s. ta. si post mo.
— [C] accepit d. ta. c f. aliis secus. ut. s. ta. si exduob. ... acur.
— [C] apitalium. ut q. l. pl. c sz no si solus. ac. ...
a [C] lucro. ut exhonoretur a legatis ... acursius doctor.
b [C] si ab uno cum alius. s. pstitus ... acursius.
c [C] melius est. imo ... relicta ... ut testato ...
d [L]si qui petent ...
f [L] ...
h [C] affectus. ... emancipatus ... acursius.

.a [C] uius ē. ut testato ipo iur' ñ ualere nil sol uit de legatis. ut. s. i pn. hui. l. ac. .k [C] serip tus ē bis. s. suus. accepit. bo. pr. b'ñ ... .l [C] ē si omisit. sui p̃stat legata. ut. s. e. filium ...

p [C] ... q [C] accepit. nec potuit. ... r [C] eius qui sub pretextu ... s [C] si ex ...

uul. sub. quilibis. ⁊ hec ūba. patet g q̄ b' dic tio tū ssertur. sic. j. de fideic. li. l. ergo. ⁊ si sub codi. es. de codic. ⁊ d. l. uuj. i. uo. t ¶ Si titio. exēneo. nō īstituto. az. ac. u ¶ filio. ꝑtito. acursius.

duos ei filios. s. unū ī ꝑtate ⁊ aliū emācipatū. ⁊ exeo nepotē ī ꝑtate retētū hēbat. f ¶ pr ei. s. nepotis. g ¶ meū solū. s. filiū testātis īstitutū. qui filio īstituto. i ¶ emācipatū. a. suū prēs erat patruus nepotis. ac. h ¶ ei. petita uel a. ut. s. d īiusuoc. q q. ⁊ ꝑtor. k ¶ q̄drātē. sue portois.

l Quia mala rō. Quia q sic huius nepotis īstituti de terior codicio ut q exēnei legatarii. qui tñ ēet de exceptis q ꝑ singlos ꝑs ꝑ suo legato ꝯueit. u. s. e. l. ñ uiij. ⁊ f. nam ⁊ ī ē una ples hic obitūs. ut. s. d. l. ba. l. sicos. de. si. uo. ió ē detior codicio q huic ipu tary pōt. q. omisso edco ꝑ emācipatū ḡ ta. nō petiit. ⁊ si petiisz cum suo patre tm dūtaxat acciperet. ut hic. uigil. licet legatarius ꝑs ob hēt. ut. s. t. i. filiū. ⁊ omibz. ⁊ j. e. l. bonor. hec aūt exēneo ipu tari nō posī. quia q̄ suo olusset pete nō potuisst. sm az.

r ¶ Obet. ut codicio sit iplet. ut nō aūt ē obitū. ut. s. si omis. e. t. a. l. ⁊ ll. sic codic. i ⁊. i. acur.

x Si aūt ius petiit. si quis suus ꝑ filius petit cum sit ipo. iur. nullus ut sibi. d. l. h. in prin. ⁊ o tales ee tab. ut exei possit. adum hz ditas. ut. s. t. i. q uul go ꝑ dicit nullus. si hēc uult. u. d. d. iii isto. t. a filio. ac.

¶ Cabin testato. fac. s. e. sequ. i prin. ⁊ s. pl. ¶ Omnius. d. e. l. sequ. ⁊ un ḡ. so. abi. s. d. h. dieg. ul. l. q inius. alterius. succedet di uu. ⁊ uir eui. si ete licet emanci patus auferat suo nō, tamē ei succe dere. ac.

bebit ¶ De scripto autē sūt q̄ cōplēs putant. cetis psonis eam ꝑstare debere q ꝑ iudicio uniusē ieam ꝑ ꝑtor hanc rēe cum tueretur. q ex libis ē cum q̄ tin. ta. ꝑtē ꝑtit itātū tuendus est in ptē in diuidiam sicut ex minore ꝑte quamdiu dici hēs institutus sit. aut si ex se misse q si ex maiore ꝑte q̄ndiu dici hēs institutus sit. cum si ex se misse dicenu nō ex maiore ꝑte qum institutus sit hēs tuēd cū ēe q n rēe maiore ꝑtē hic tīt cū nec uoluntate tāstēem nec ex maiore ꝑte institutus sit hēs. ¶ Ei aut decem nō hēt nullum legatū debebz et licet sub ꝑtextu do tis legetur ¶ Si ꝑtuneo hēde instituto sub hac codicione ex certa ꝑte legatum sit. si hēd sit de dit. ita ei legatorum actio dabē hēs ei qui contra ta. bo. pos. acce pit d aūt n sib. i istituto exeab sumēuē uuomodū hēreditatis hic talubuttia fuerit in ptian do legato sit tū tibus. in ille q̄ dare nō ulli si filio datur debe ¶ Si filio ꝑtorauit ē unius ꝑtim te petitis aliusemācipatus. istitu tis, aliquam omnium eodem pe tis. ... ¶ Si emancipato filio ꝑtito ... ¶ Iu ...

nemini hēdem instituit ⁊ ab eo tē legauit. et etiā adita hēreditate dolo scripti hēdis ꝑius adiisset emāciti patrum illi. actio dari debeb et. s. ꝑ eā filius legata ꝑstare cogat. q ꝑ tonis ꝑpositum ē sūt minima certa ꝑsonarum. bo. pos. cē. tā. testidem. ¶ Nepos cum in ꝑtāte remāsit ⁊ filius suus hēdes instituti sic no ꝑtī eius legatum dedit ꝑcium em ancipatus peti. bo. pos. legato nepos contentus ē qdaz meū soliū cū icem ꝑtāte eēt legatī tātē nepti dād cum testamento ut ē: uniq ei auferet de emancipatus fili suū ꝑtē acciperet nequa hominis legatorum nō cōsistet. s. tē dicetur emācipati solū dā cunda ēē quātē nepti ⁊ quid. n nihil q̄ drantē. ¶ Quia ratio uis penitus bo. pos. ⁊ fecitius nepti meū ⁊ ꝑtē ei dide rit. ¶ Si filius emācipatus ¶ Certa. bo. pos. petent tuēdo scandā lib os ⁊ parentes contineat. si sitiuancedum tuent exceptis psonis a testatore in ... ¶ Intestato aū ... ¶ Si per coed hēreditati cum accep ... ¶ Bonor pos. ¶ Legata ꝑstab ... ¶ In quibus ... ¶ T iuḡ uen illa q̄ qm inuid

m Si filius emā cipati tuede. In hijs que sunt eis relicta usq ad uirilem. ut. e. l. nā. sm. acursius doc.

n ¶ Quare. quia alie plus ⁊ alia mi nus. ul' die uni ꝑ legatum. alij per donatioz. ⁊ a. moz. ul' alio mō ita q emācipato non re manet uirilis. ⁊ qd dicit exceptis. i. liberis ⁊ parenti bus quid exēneoz nud excipiuē. az.

o ¶ Emācipato. ita. q hēat uirile. acu.

p ¶ Sic. explicat. ut patet sic. ac.

q ¶ Qui. ul' ꝯ ta. set ꝑ querelam inof. doat. az.

r ¶ Operatio. q. d. ñ pōt dici qd usq ad uirilem tñ mō debeatur. dicat ēā. moz. ab itestato. sicuti nec legata quare nō pōt fieri tal ꝯpatio. q ab itestato nō hēt loc ꝯ ta. ūn pēsi non reuocantur legata usq ad uirilē. ⁊ tñ n' datoe. cā moz. s

¶ Non accepit. institut. az. s adiuuit. l' s ta. petit ex institutē. acursius doctor le. ꝑāt oibz. s ⁊ ꝯ.

a ¶ Tm q. nūc. p. acursius d. s. e. i. sequ. ⁊ un.

b ¶ Plenum obsequium. ⁊ sic si. so. ab. j. s. ꝯ. j. d s. ta. l. si sub codicē. infi. ubi tn exceptis. psois so. hoc ūbū plena q est hic. tollit ꝯtrariū. nā hic ⁊ ibi emancipatus fuit īstitutus. ⁊ hic et ibi. s. ta. uoluit succedere s hic potuit. ibi nō potuit ꝯ s ta ꝯdicē. ūn uenit ibi uis. ꝯ tab. ⁊ fac. ad. l. e. d. inof. t. cū duobz. ⁊ s. t. i. si ex dy obus. in prin. acur. scripti hēdis. petita iam ꝯ

c Si emancipato ta. ut dicit. az. s. de nor uat. l. quot. imo ⁊ nō petita q postea pe tita adie mortis petita uidetur. ut. s. d acquir. hz. l. hēs qñz. s ul' ꝑtitum liban. ut. s. d de dolo. l. arbitrio. ⁊ f. ⁊ s. del. i. si hēdes. ⁊ i. ⁊ l. filius fa. infi. que sūt ꝯ. so. hic filius fuāt in mora. ñ ob. qd dic util. q īoibz casibz datur util' petita ꝯ ta. ul' dic q hic fauor psōaz fac. ut nō iubeāt fili. s an hic scriptē hēs tenebit filio. uidet q nō. ar. s. so. ma. l. etā. ⁊ lz. ⁊ s. de pet. hz siquid. ⁊ sicut s dic. ꝯ. ut. s. ad. l. acquil. l. si dñs. ⁊ i. acur.

d ¶ Ceterē psōaz. s. parētu ⁊ libz. acursius doctor.

e Nepos suus. s. testantis ī ꝑtate ꝯstitutus.

f Si ꝑ code legis. ꝑ tone ⁊ ē ī patrōs. ut. s. e. l. na sm. az.

t ¶ Repudiet. al' respuet. ac. erat ꝑratum. ut. s. e.

u ¶ Ꝑstabit. q nec excepta psōa alijs e filiū. ⁊ f. ac. dic cor

x Bonor qui poss. s. bōz ꝯ. ta. ꝯmisso edco. ul' poralit. Buolens ee iure ciuili hēs ul' sm poss. sola uoluntate adijt. ut subic qd fieri pōt. ut instit. de hēd qual ⁊ dif. ⁊ s. ac.

y ¶ Nō hēbit. s. ultra portōem uirilem. s uirilez sic. ut. s. e. l. uiril. ⁊ siquis. ex. ⁊ e. l. filiuz. ⁊ omibz que sūt ꝯ. acursius.

z Hij quibus ꝯstituit. ut. s. e. l. nam sm. acursius doc. ¶ Acceptum. testator filiū emancipatū ꝑfuit. et duos instituit. ⁊ uni suos prelegauit. quos ⁊ manumitti abeo uoluit. hic ꝯmisso edco petiit ꝯ ta. ⁊ sic libtas non te net eum indignus. petit ut partē hēat ī suis. qui ꝑ eum li bertatem poterūt. ⁊ sm. hoc dic accepta bo. pos. ꝯ se ipsis libis uel parentibus. ul' dic q institutus nō petiit ꝯ ta. s pretentus. ⁊ tūc est hēa rō quia hij sūt in cetera pecunia ꝯmoda relicta fuerūt parentibz ut eos manumittent. ⁊ petita ꝯ ta. euanescit libtas. ⁊ remanent penes eos qui ac ceperūt ꝯ tra ta. non penes parentes quos de ꝑprietate te stator nil uoluit hēre. acursius doctor.

ꝯ Interdictum fēre. uenit. i. capere a filio. az.

a Legati. quod est tempus mortis non in casibus. ut no. Insti. de l. § si pure. et facit s. e. sed et si pure. ff. eod. et j. de uin. tri. l. iij. § qui. et forte contra testi. sed quosdam. ut no. obstet. s. de iure do. si cognatis. et de her. insti. l. si alienum. § si extraneis. ac. | quia sed intestato si suus heres non esset. i. emancipatus sibi succederet bo. pos. et c. al. h. pl. intestato

b Qui filium quisque ptr. al. est sic pro ea parte quam suus heres esset. si pater suus heres non esset quia esset emancipatus et fac. s. de iof. t. si proponas. et j. de coniuge. l. i. § sed et si pronus. et j. qui duos et s. e. l. nam sum. ac. | re. et c. tamen non uidetur hic

c Cuius cui emancipatus. presertim heres nepotis. et sm hoc uerba est glo. in fio. § ii | casus consonante littere. ei dic tuetur tamen et c. quia tunc non tuetur propter hoc edictum. imo uidetur contra quia institutus est cum nullus sit qui committat ei edictum uel dic loquitur de alio filio. et secundum hoc replico dictam glo. uel forte potest applicari. ut dicas huic non posse committi. ei exuberante in adopt. alioquin aliud esset. ut s. de c. ta. si emancipatus. § f. et l. si ex duobus. § f. licet sit institutus. quia pater eum preteriit. ut s. t. i. si duobus. § filium. secus autem constat esse in filio. ut s. t. i. l. si post mortem. in prin. et § i. et l. non putauit. § ij. et § si fi. et § iubauit. ac.

d Desficeta. non re. quoniam proponit. sed re. quia non petet contra ta. quia pater suum non est sibi permissum edictum. ut s. de c. ta. § in adopt. az. | non omnino. quia hic petit contra ta.

e Comparatur. | ibi no. az. i. communicatione.

f De collatione bonorum. | q. in commune latio. nam quod erat priuum confertur. i. communi subiicit. ac. | consequens. cum enim

g Hic titulus | petendo contra ta. petat prosequi et suo. commodo per inde habere debet ac si non sit emancipatus debet similiter et conseque. qui non fuit emancipatus sua communicare. quia quod quisque iuris. et c. ut s. quod quisque iuris. l. i. in prin. et ad id. s. ex qui. ca. ma. l. i. in prin. et l. si quis titio. az. | in potestate

h Conferat. non hij qui sunt | contra ta. petere non posse. utpote exheredati scriptis. non adeuntibus. ut s. t. ij. filium. § uideamus.

i Possessio. i. bonorum pos. sed non inter | az. omnes. quia non emancipatis inter se. ut C. e. l. si emancipati. in prin. uel diuiso iure petentibus. ut j. t. ij. filium. filium. § et hoc sit consequens. et j. t. i. l. nec ipsa. Item nec inter eos solos. ut C. e. illam. az. nam ibi non habet locum bonorum pos. et tamen habet locum collatio. sed et illud est ius nouum. accursius. | inter

k Data est. de pro quibus dixit. i. | suos et emancipatos. az. et sub. uel diuerte dari potuit. ut j. e. l. an plt. h. accur.

l Si minorem. preter minore instituto qui adiit. et sic perdit contra ta. et leditur ut s. t. ij. si ex duobus. § sed illud uel minor uel maior absens institutus et anno tacentibus. nam ad bonorum pos. et ad collationem restituuntur. ut et hic et az. s. de conste. prin. l. bonum fin. si autem pater emancipatum restitutum ad bonorum pos. et ipse debet conferre per l. C. si ut abbito. se absti. l. ij. sed tunc non est ei commodum conferre. sed fratri cui confertur et fac. s. de acqui. he. pomponius. et s. addite. nam q. § ij. accursius. | te acci. contra ta. s. pro uno

m Si ex dodrante | quadrante contra extraneum. palio contra fratrem. ac. | dicas emanci

n Pro quadrante. si | patum communicare quartam bonorum suorum. quia et quartam hereditatis aufert fratri et residuum habet preterea prius. ut. contra j. e. l. § f. et j. l. pe. § si tres. et l. pretor. § ult. quibus collatio communicari. et utilem sibi emancipato retinere. et aliam utilem dari ei qui est in potestate. non autem habet principiam emancipatus dimidiam. so. dic hic pro quadrante. i. pro quadrantem. confert bona. s. omnia. alij dicunt semper tamen confert quantum aufert. et si dicant leges contra. q. c. ult. ce. huiusmodi dic conferenda. quia cetera auferunt huiusmodi tamen plura que sibi retinent principia. hoc reprobo per § ult. quia ibi emancipatus quartam aufert. quia quatuor erant filij. et tamen confert plus quia etiam. alij distinguunt an succedat emancipatus ab intestato. per in libi. ut tunc totum quod habet conferat. ut j. a pro contra ta. ut te pro ea parte quam aufert conferat. sed et hoc replicat per § ult. nam ibi uenit per contra ta. et tamen totum confert non pro parte quam aufert. tu dicas aut filius solus est institutus et nullus extraneus. et tunc sui ab intestato siue per contra ta. ueniat. in totum conferat in casu. ubi sunt due hereditate. ut j. l. ij. § si ex emancipato. aut non extraneus et filius quia emancipatus non facit iniuriam suo heredi. imo potius extraneus non confert emancipatus suo heredi nisi pro ea parte quam aufert pro ea uero quam extraneo aufert nullo modo. nam et si suo heredi nichil auferret extraneo non conferret. ut j. pe. § alij ut h. dicunt quia se pro non dicit conferat. sed tamen det quantum aufert. ut hic nisi in casu ubi plus aufert. ut j. l. ij. § si ex eman. et alij eodem ubi plus confert. ut j. l. iij. § ult. accursius. | quia eos

o Fratri nunquam plus. re. no. ut s. si pars. he. pe. l. i. § si ego. az. accursius. | non afficiat

p Argumentum de toto ad partem. q. d. sicut hic in nullo confert fratribus. | iniuria. ut j. de coniug. l. i. § emancipatus. ita et hic pro ea parte quam afficit fratrem iniuria conferre debet et heres de hoc. argumentum pro et c. s. de usuris. quis scit. et est probabile non necessarium. quia eis solis fecit iniuriam. cum soli sint instituti heredes. ut de eo. § eman. et j. e. pretor. § f. ac. | pro bo. pos. contra ta. sed quid si ab intestato succedunt. per in libi.

q Pater effectus. | re. et tunc hoc ideo habet quia suus tamen iure ciuili est heres. unde iniuria per emancipatum afficitur. ut s. t. ij. l. filium. § recte. az. et fac. s. t. ij. non puto. § f. et j. t. i. l. iij. accur. | meruit. nunquam hoc so quia fratrem est testium. ut C. e. l. i. re. no. quia et eo

r Uel maxime | dicallus fieri potuit quod non impedit collationem. ut C. e. filiam. sed quia suum non afficit in commodo. az. et pro te institutum emancipatum in semissem suus preteritus qui petijt contra ta. et pro eum emancipatus. sed cum ueniens ab intestato habet tacitam uoluntatem. ut s. de codicill. l. confirmantur. § si ideo ergo non habet locum. collatio. etiam ab intestato.

re. non debet succedere ex tacita uoluntate. non quidem iure ciuili. potest succedere quod emancipatus non potest. accur.

s Emancipatur. per contra ta. ac. | iure institutionis eodem

t Decederit. intestamento et | siue iure legati ut subicit.

u Captum. quod est quarta. ut C. de inof. te. cum quarta si hodie et ex testamento locum habet. ut C. e. aut. ex testo.

x Occupat. al' occurrit. et al' occupat. ac.

liberorum esse debeat. si cui legatum dotis nomine ... est ut si forte tollit a filio contra tabulas bonorum possessionem accipiente, placet sufficere in ea necessitate ... esse quo dies legati cedit.

Marcellus. Qui filium emancipauit et nepotem ex eo retinuit in potestate, testamento filium exheredauit, nepotem ex altera parte instituit heredem et alium filium emancipati preterit: patrem desiderare nepotem, quamuis bonorum possessionem contra tabulas petere possit, nam pro ea parte quamuis quilibet in testamento suus heres esset, si pater suus heres non esset, bonorum possessio defertur. Et si filius in adoptione erat, nepotem ex filio postea procreauit, scripsit heredem emancipatum filium, preterit nepotem quem ... habet nepos ex eodem. bo. pos. contra tabulas tamen exemplo bonorum possessionis liberorum quibus preteriti legata cogantur. cum bo. pos. contra ta. acceperint, si forte ex eodem filio retinuit nepotem uiui, plurimus indubitate pro capite tuendus est, pro qua preteritur si ex filia nepos (suus) eius mater defunctis heredes instituti essent. uel hiis coopertus.

De collatione bonorum.

Ulpianus. Hic titulus manifestam habet equitatem. cum enim pretor ad bonorum possessionem contra tabulas emancipatos admittat participesque faciat cum his qui sunt in potestate bonorum paternorum, consequens esse credit ut sua quoque bona in medium conferant qui appetunt paterna. Inter eos dabitur collatio, quibus bonorum possessio data est. Sed si minorem uiginti quinque annis in integrum restituit pretor, restituit ad bonorum possessionem contra tabulas, consequens erit ut etiam in collationem eum restituat. Si ex dodrante filius fuit institutus qui erat in potestate, extraneus ex quadrante, emancipatus accipiens contra tabulas bonorum possessionem pro quadrante tamen totam suam collationem faciet. Cum autem Marcellus de collatione quadrantem fratri auferat, bonorum argumentum, pro hac sua ac inferre tempus ex filius emancipatus nepos

desiciat tibus ex semissis solis confertur et cogitur. Item si filium tum in potestate habebat extraneum heredem scripsit et emancipatum preterit, bonorum possessio contra tabulas uterque filius accepit patre non inmodice dici emancipatum idem confertur fratri suo debere si aliquid ei ex causa hereditaria abstulerit. nam si minore ex parte dimidia suus qui in potestate erat heres scriptus fuerit, nec utique uidebitur collationem in potestate positum a beo fratre quem amplius ex hereditate nec paterna habiturus est. certe ergo collationi locus est quotiens aliquo incommodo affectus est is qui in potestate est interuentu emancipati. ceterum si non sit hec collatio cessabit. Et maxime autem emancipatum conferre non oportet, sed etiam iudicium preseruatur si quamquam semper uiuit sciat, quod ei pater dederit. Sed si legatum meruit semisse aut tamen quantum contra tabulas bonorum possessionem accipiat eiusdem est non esse cogendum ad collationem. Videtur uero autem si bonorum possessio accepta decesserit is qui in potestate est ad collationem bonorum cogendum emancipatum ut tamen heredi eius conferat quantum conferret ipsi si uiueret, et si non accepta bonorum possessione decesserit suus heredes eius pro ... ita debebit incidere, pro ea parte qua scriptus heres fuerit is qui in potestate erat, non tamen ultra uirilem ad collationem aut non admittit cum in hunc casum quod ad bonorum possessionem admissus non. Cauet autem pretor ita fieri collationem ut recte caueatur. Caueri autem per satisdationem oportere Pomponius ait, an pignoribus caueri possit in dubium Pomponius uerum eadem recipit et reis et pignoribus recte de collatione caueri et ita ego quoque puto si res non possit caueri tamen curatore eius constituitur apud quem ...

y Ibidem accepta a suo instituto emancipato. committitur edictum. et sic a se ipso cui heredi petitur conferri. et alij dicunt ab emancipato et prestito. ac.

z Anacceptam. ex ponere ut s. pr.

et Non amittit. de rigore uel de equitate secus ut j. e. si filius in prin. ac.

9 Cessur. quia non eodem iure succedunt ut s. t. ij. filium. § quod uideamus. fr. jo. az.

a Uiuo est. uiuente suo et est ratio. quia ius conferendi quod non competit ut defuncto non fuit petita contra ta. az. et facit ad preteta. s. t. ij. l. is qui. et s. t. ij. si ex dui. § sed illud. ac.

b Uel per satisdationem. C. de iu. si. l. iij. contra sed ibi indubio hic autem certificat. accursius.

c Pignoribus. si placet quod pignoribus. nec ei cogitur. ut j. de pretori. sti. l. pretorie. satis. et facit s. de conste. prin. l. permissor. § f. ac. | sicut in duobus.

d Fiat. qui debet conferre. accursius. | ibi quod si pro inopia

e Non possit. per inopiam. ut j. § | cum. et c. accur.

f Constituitur a pretore. ut et s. de cur. bo. dan. l. ij. sed non statim. ut j. l. ij. § f. et est speciale regulariter contra. ut C. de prohi. se. l. i. accur. | possunt. ut j. l. ij. § f. accursius.

g Effecta. ex rebus que fuerunt non

h Potymatiam. quid si non per contumaciam. re. ut j. § cum duobus. et l. non nunquam. ac. | re. quod fieri

i Denegare. s. hereditatem. nolenti conferre dicitur. ut C. e. postumo. et l. filie. et j. § sicut in duobus. accursius.

k Oblata. etiam petitio ut dicamus in eo contra quem facta est missio ex personali. licet in reali secus lata diffinitiua. ut C. de iudic. properandum. § sin autem. reo. nisi iudex primo tacuerit. ar. C. qui accu. non pos. l. si. cen. alij in ca. ar. C. de prescript. xxx. an. si quis empt. § plt. et ar. j. e. non nunquam. infra. accur. | cuius uerba non legimus et sit

l Quamuis pretoris | mentio de his. s. t. ij. l. filium. § uideamus. accursius.

m Dicimus. male ut statim dicit. accur. | est conferendo. et facit. C. de

n Dicantur. ab eo cui | procur. l. i. et s. de statu li. l. statu lib | rationem. accursius doctor. | satio sperat.

o Item proportione bonorum. no. sit compen | cum pecunia et spei cum spe. ut et s. de l. ij. unum. h. az. accur.

p Si duobus cauet. s. alteri cauet. alteri non. accursius.

nec ad heredem transit. quia uiuente defuncto

q totius trientis. sic. s. ius uoc. ut eat. l. qui
uos. eo. ma. si constante. § quod. et j. e. si filium
f. eo. de l. i. etiam. ac. collegul. si. uel certis n
r supplere. has supple modis. quos diximus.
. § de pignoribus. et § sed et si tum. et § idem. acursius.
s pot quoque hic. nam omnia sunt patris adoptiui. r
um per talem adoptionem transibat in potestatem ad

ctum est. et facit. s. ad tre. titius. ro. § cum enim. acursius l. f. que in
t Set dignitatis. emebat olim pater filio dignitatem. ut. C. de pig. militia sin transibat ad heredes non confertur. aut extimatur quantum ualet tempore mortis patris deducto honere. et illud quod ultra est confertur. ut. C. de coll. illud. que est contra quod uero pater dedit usque ad equivalentiam honeris non confertur. ut hic subicit. et secundum hoc intellige. C. de inoffi. t. l. omnimodo. § imputari. quia speciale est in silentiarijs. ut non conferant a patre datum. scilicet quod est ultra extimationem honeris quod uero j. est. nemo confert. ut hic. acursius.

ut tunc demum recipiat quod ceta
tenui e culonia, praeca contulerit. sed
siquidem pro ontinuationem actores
deuogate sunt. post ea oblata ea
nas recepit potest iuri ut. C quam
uis autem eidem pretorii de cauere lo
quatur etiam tum in reposse sto
llacteam. pomp. l. c. r. uin. ad edi
ctum inscripsit. ait. n. re inquid a
ut cauere facienda collo est. g. si
diuidat inquit bona sua cum fratribus
quamuis non cauat satisfecit edicto
sed et si que dandi dat de quibus da ca
ueat eis dum eum satisfecisse. sed
enim possit quidam esse in occulto n
satis confert qui non cauit quam
uis diuidat. sic ergo conuenit inter te
quid sit in bonis emancipati suf
ficiens collo est dio. si non conster
sed dicatur quidam non esse in quiete
actia tunc ex proc metum cauendum
erit in ex portione dari. sed et si tamen forte in
bonis patris emancipati continua
tantum ex collat sui his here dj dando
e. emancipati satis contulisse ui
deri. ijdem et si nomine patris debitoris
delegauit. l. fundi. l. aliam re
dedit pro parte bonorum quos conferre deb
uit C sicut duobus est fie debet cata
collit alij non. ul. cum caut. l. eudidem
uidendum est utrum seruantis tum ei au
feratur emolumentum. an uero t
enstercus detrahi debeat et puto si
quidem pro contumaciam non cauit tota
triental ei deneganda actio est. n
. u. indi cendum esse quod non in omnibus ca
uit quae si per inopiam seu tantum eum de
neganda sic tamen ut possit supplere
cauctionem. l. collationem. l. eius modi
quibus superiorem cautionem constitu
atur. te ei secum fuit. hoc n. d
is eum cum in contumaciam collo
actionem non impleit C is que in ad
optiua familia est conferre cogitur
hic non uero. sed iam cum h e in potesta
te. si mallint contum. ta. bo. po s.

petita natura sue. plene sibi adopta
patri lo. post eam petitam emancipa
tur enim ei cogetur ad collationem ita
ut pro duorum scilicet expectium est. set
ita demum adoptiui emancipati collat
sim ab si sine fraude. si facti est
nec castrense uel quasi castrense pecu
lium patribus conferatur. h. n. papinianus op
ortere inter coheredibus conferri C sed et id
quod dignitatis nomine a patre datum est
. vel debet conferre quis in omne non cogitur
ut dam. t. alt. pap. l. tu. quoniam non ee
cogendum. h. n. propter honorem dignitatis
percipit here oportere. sed si adhuc debe
atur. h. in prestandum est sic. ui non sol
uetur. rei quam dignitate uiuit sed
quae sit onus eum heredum hon. h. debitum
quia ab hostibus capt. post morte patris
duit. licet moriente patre inde hic uniuerse
apud hostes fuit tamen ad bonorum pos
sessionem admittetur et conferet. s. ea que mor
iente patre inde hic tamen apud ho
stes fuit tamen ad bonorum possessionem admittetur et
h. et si ab hostibus captus non fuit
sed et si redemptus ab hostibus mortis tempore
patris inueniatur ei collatio erit facienda
si et emancipato legatum fuit cum pater
moriretur et hoc conferre debet C si ab ipso patre
herede instituto filio eius fideicommissum fuit re
lictum cum moreretur ad eum conferendum
est quod uere est si fideicommissum e uiciequi
pro eo tenetur. si et si post mortem patris relic
tum fuisset nec cogeretur. quod conferre quia ui
oriente eo eius non fuit C Emanci
patus filius si dotem habet ab uxore
acceptam. h. uiri quod et si ante uxor de
cessit C Si impubes arrogato sine
dium patri rescriptum quarta debeatur uide
dum est an si patris filius. bo. po. petat conser
re quartam debeat. et dico in eo esse an here
redi suo relicta. quare actionem tamen
magis est ad heredem transferat quod personalis
actio est. ergo. i. de quarta conferenda cauere
non oportebit. si et ita demum si ita na
tum est quare ante. certum si adhuc patre ad
optiuus uiuat. qui eum emancipauit

- - Sed an id quod dignitatis. ex hoc § collige expressum arg. ad questionem illam prec. q. pat emit libros filio et misit eum ad studium. et ministrabat ei expensas. pat fec testm. et instituit eum et alios filios suos heredes. filiusque missus fuit pe tit a fratribus quod ipsi debeant facere ei expensas quas hic facere pro libris et alijs rebus et hoc petit de com. ipsi contendunt. quid iuris sit. et dic quod debet hic de com...

- -9 C conferre. primum ad commodum, fratrum non confertur secundum. s. quod debet a patre. bene confertur quo ad honus. r ut j. pre. sed si adhuc. et c. et facit. s. r facit fam. her. si filia. § id scribit.
- a C debetur. § a patre qui promisit. acursius doctor.
- b C debetur. pretium militie. quod pater promisit. acur.
- c C qui ab his inuenietur. apud ali quem constitutus loco pignoris. ut. s. de l. i. Senatus. § f. az.
- d C si emancipato conferre. cum enim emancipati omnia conferre debeant que eis acquiruntur inuito patris. ut C. e. l. ea ergo et hoc legatum cum enim sit relictum cum pater moritur et pater uiuens moritur. ergo uiuo r patre. uir que sisse. az. sic. C. de her. insti. l. ex eneum. nam futurum indicatiui hoc patit. secus si esset futurum subiunctiui. quia post mortem de beri inciperet, quia format a preterito indicatiui. sic et al. s. de uer. o. l. si quis stipulatus. acur.
- e C instituto. ex ab extraneo. acur.
- f C legatum fuit. ab extraneo cum r pat moreret. az. i. mori inciperet. s. j. pre. § quod. sub. i. ac. *solutio ibi*
- g C Sabi ipso instituto. ab extraneo. az. r
- h C cum filio. in potestate constituto. set jo. dic in emancipato loqui. az.
- i C cum moretur. s. pat. az. acur.
- k C conferendum. i. restituendum si non est n enim ipse potest dicere conferre qui est in potestate. az. ut. C. e. filie. k. acur.
- l C relictum. alioquin nullius di ceret legatum quod filio in potestate degenti relictum diceret a suo patre. ut inst. de l. § a suo. s. si dies huius legati diem cedere uiuente patre. sed quod dilatum uir in tempus quo futurus sit sui iuris. ut. s. de aur. et ar. l. filia. az. et legatum est utile. et cessat collatio ut pote acquisito post mortem patris. si uero alij non tali filio relictum esset. dic ut diximus. s. de con. et de his. az.
- m C fuisset. filio. acursius.
- n C conferre. s. pre. § quod. sed. hoc ita tamen uarie quia uersimile uir quod patrem filio sicut extraneum non uoluerit obligare. secundum jo. acursius.
- o C moriente. i. incipiente mori.
- p C eius. s. filij. non post mortem. et no. quod refert cum moriet. an postquam morietur. et facit. C. e. si donatione. acursius.
- q C emancipatus ab uxore. s. sua. az.
- r C hoc. s. dotem. az.
- s C minus. i. non. acursius.
- t C ante. quam collatio debeat fieri. ac.
- u C decesserit. nam tenetur aliter reddere. az. et facit. C. fam. her. si filia. § hoc amplius. et j. e. pretor. § emancipati. acursius doctor. *additio dy.*
- x C Si impuberi debeatur. quod est quando nichil ei intestato reliquid. pater. s. eo emancipato uel exheredato sine causa. ut inst. de adopt. § cum aut. ac.
- y C petat. impubes. cum alijs filijs naturalis patris. acursius.
- z C an heredi. duobus modis legitur. primo an pater adoptatus reliquat quarte act. suo heredi. i. quod suum heredem. item quod subicit. ut ad heredem. i. contra heredem transferat. s. pater adoptiuus. secundo sic filius impubes relinquat act. suo heredi. et pones impuberem decessisse. et est plana. nam si non relinqueret non conferret. ut in act. iniur. ut. j. l. pre. § emancipatus. ac.
- et C transferat. pater adoptiuus. secundum primum. uel impubes secundum alium. et certe utrique transfert. ut. s. de adopt. l. si arrogator. acursius.
- 9 C personalis act. s. conduct. ex const. diui pij. et dic. i. personalissima. al non esset bona ratio. quia infinite sunt personales que in heredes non dantur. acur.
- a C nata est. i. si mortuus est pat adoptiuus. acur.
- b C eum impuberem. acursius doc.
- c C emancipauit. sine causa. ac.

arbitr. § quod. s. fit in here. l. filia. § honoratus. add. dy. *l. ij. q. e. fam. her. l.* *tuus* *an*

ert institutus ueniens pos. ta. et sic bis fuit. aut di minuitur. et non confert. ut. j. t. si filia. quando aut augetur uel minuitur hes. s. de h. ta. non putauit. § f. n aut institutus adeat ex institutione. et preteritus. per ta. de rigore non confertur. ut. s. t. ij. filium. § et hoc se. que est quasi aliud de equitate secundum n. ut. j. e. filius. et similiter. uendor sunt huius § non uidetur. quod sua fraus sibi nocere non debeat. cum nec quod an ferret. dic ergo conferebatur de equitate tamen et unitur ut conferat. uel aliter dices ibi casum quod melius est. secundum az. alio committente edictum. n accipere. quod pos. ta. aliter. ut. s. t. ij. non putauit. § in adopt. az. tus. si petat contra ta. quod post. ut. emancipati s. t. ij. si post mor. § si in adopt. ac. fraude sua. s. collationis non faciende. aliter enim dolus sibi nocere non debet. ut. s. de dolo. elegant ita prin. Set quare priuat. re. quia emancipati ea demum conferunt que tempore mortis patris habent ut. C. e. l. eandem. Set iste tempore mortis patris nil habebat. quia erat in potestate patris adoptiui. cui omnia acquirebant. sed tamen propter suam fraudem. s. si fecit se emancipari. ut nec ali nec a patre adoptiuo conferat quod ipse conferet. ac. tur. ab emancipato. et sic imp nec castrense confert est peculium. ut. C. de inof. l. f. set nec ab eo qui est in potestate. ut. C. e. l. f. et soc. cum duobus. § quamuis. nec aduentitium bo ne. ut. C. e. l. f. profectitium sic. ut. C. fam. her. r

dividum est. Sed an castrensium quoque quorum cessat collatio ē. n. sed si frēs collocavit ei ad sustinet is cum is de bonis quartam deberet, sic quid bona collaturus erat filius pr castrense habere non coget. utrum peculium eius conferre. si autem tē mo riturus erat filius eius castrense pe culium hunc cui moreret istiu. Idem p. prenda erit an conferre cogatur cui autem hereditate id peti non sit necesse dicas op ortebit conferendum. non tamen vicem acqui ritur. sed non amittit ampl. dico si in stitutus fuit a filio heres et non dum adi erit hereditatem sub stituti quia non mag nis quam peculium quam non alienaret conferri deberet. pertinet autem si quid eius non fuit. vel dolo m. sit factum quominus ve nit. sed hic sic accipiendum ē. hi ubi demum conferat quod ex eo eius desit dolo malo ce tum fuid egit neque agrere non venit id collaturum nam hic et sibi insidiatur.

Curatores collationum ita erit faciendae ut puta duo sunt filii in potestate unus emancipatus. habens .ccc. aureos. fratribus conferret sibi .c. facit enim eis ptem quamvis tertiam conferri non solis quasi si sunt duo filii emancipati habentes .ccc. et duo in potestate eorum dividunt est singulos singulis quod sunt in potestate centena conferre certe nam tertiae sed tantum minucem mihi conferunt collatio dividi. Dolus tamen collatio in eiusdem modi fieri et quicumque confertur in suam personam minuet in partibus faciendis.

Paulus. Qui emancipati filii nomine nepotem postumum post avi mortem edictum dominium bonorum possessionem accipere optime necessarium non tantum edi ctum de bona sua omnia eius conferre licet non pr dicti mortis tempore avi sua bona habuisse quia ipse non dum in rerum natura erat. quod si in hereditatem avi pre suum legatum accep erit sed conferre deberet. Illud autem in telligendum est filium in bonis habere quod de ducto ere alieno superest. sed si sub condicione deberet non statim id deducere deberet. sed id quod conferre quod tamen ei cavit oportebit ab eo cum in potestate est ut ei caveret condicione

deferunt datum pro ea parte quam condicio deficit ei sine culpa filii emancipati post mortem patris eius perierunt quoad ad eum deteriorem effecerat pertinere deleverit et pl. pro ratione quod sine culpa et dolo m. periit ad collatorem eius honus non pertinere scilicet videtur. ubi intelligendum est quibus factorio in iuri arbitratu liberorum fidei latum iuris cum bonis non sit arbitrantis conferendum idque nondum habet nec dolo nec culpa desiit habere id quorum quod condicionem expleri autem debitum ad emancipato conferri debere dimissum est in legato condicionem quia et si in potestate fuisset post mortem patris quod eo ex transtulisse ipse habere accedit. Si emancipatus filius sit minutarum hereditatem accederit meli conferre debebit tamen ergo videtur quam potest habere prosecutus tamen si fuerit habet accedere conferre debebit. Si fuerit emancipatus duo in potestate sit ganius autem .x. vii. unus eius .x. tamen ac conferentias putat. ut emancipati filii quia unde non conferunt veniunt loco sit et indignum eo sorte res si plus conferunt et minus accipiat quam in potestate eorum fuerat. Idem p. simulatur. qui etiam fratrum secundum. Si ex emancipato filio nepos emancipatus mortuo pre sunt et avo. Idem p. ij tamen accepit cum ut eorum suum he rede reliquerit eo modo collocatione expleta a patre ut si ubi genitum. e. m. bonis habitura pro .i. tertii .i. conferre dicit. sed non modo facit suam personam suam fortius minuerit. Si duo nepotes ex filio in ortu emancipati possessionem possunt ut demidiam an quartam partis conferre debeant quia tamen is esse ut esse conferre eos optime. Et si unus avo cum meus potestate erunt .cc. p. utram quisque .c. filius .c. duo fratres pro eam hereditatem habent. Si duo fratres emancipati. Idem possiderunt unus sit et tantum ...

q. iac. in iniuriam. Sed forte est gl. alia ro iact. in mr. q. t. si esset in potestate sibi conferret. ut. i. de act. 7 o. filius. acursius doctor legum. acursius doc.

.k. Et si propter inopiam. secus si propter contumaciam. ac. nec ma... .l Statim. sed tamen facto tempore nec modico tamen casu ... ut. s. e. l. i. §. si fr. et § sicut in duobus. acursius doctor.

his [?] tantum eum qui in potestate est praeteriret. non est emancipato quia cum eo qui in potestate est denegatur ei actio. Et si propter inopiam emancipatus cavere non possit, non statim ab eo transferenda est possessio, sed sustinendum donec possit invenire fideiussores, ut tamen per hanc moram deterior condicio eius non fiat: sed hi qui in potestate sunt accedentes se immediate collaturos sicut ei fiunt.

Iul. Praetor non sub condicione collationis bonorum possessionem contra tabulas promisit, sed demonstravit quemadmodum bonorum possessio fieri oporteat. alioquin magna captio erit emancipati, si non ante bonorum possessio intellegeretur accipere, quam cavisset de collatione. nam si interim is qui decessit heredi suo nihil reliquerit, et si frater eius de cautione non admittetur, ad bonorum possessionem quam nullius [?] bonorum possessio accipere intellegitur. Sed sine cautione ita observatur, ut tota hereditas apud eum qui in potestate sit remaneat. Emancipatus filius quamvis faciat impuberi, quem se filium in potestate praeteritum ediderit, si bona sua ei emancipato conferre debeat, parum interest, utrum cum eo conferendum dicatur ex ea causa, an vero nihilominus sicut hereditatem dividant et quae collata sunt sibi proficiant. Item quaeritur contra tabulas bonorum possessio data emancipato bona sua conferre debet his qui in potestate patris fuerint, sed quaeritur oporteat cum solo nato filio a patre relicto et emancipator in medium conferant, cum universi partes sumant, et ut filio emancipati quorum collatio ab ipsis fratribus perfit. videamus ergo ne tantundem sit emancipato contingendum [?] ... et bonis patrui ... ex eo quod dico exemplo ut manifestum fiat ... I. [?]

nequaquam relictos in potestate filios et duos emancipatos ex quibus alterum c. alterum ... heredes instituit ... qui ... contulerit ... et ... meo ut collationem eo ... ad solos qui in potestate remanserunt pertinet emancipati bona sua conferre ... debent. sicut hic cum in potestate est ... Emancipatus filius per tutorem [?] cum delibat quaerit de bonorum collatione. Nec bonorum possessionem petierit agente fratre eius pupillo ... contulerit, ... contra ... incipit pertinere sine causa esse apud heredem. Qui duos filios in potestate habebat et ex uno eorum nepotem, emancipavit filium ex quo nepotem habebat, deinde emancipatus factus praeteriit filium et mansit in loco filii adoptivum. tum in testamento ... nepote emancipato filio decessit quaeritur est quid bonorum possessionem quid de collatione iuris est. Bonorum deinde tres partes fieri debent ex quibus unam pertinere ad filium eum qui in potestate remansit, alteram ad nepotem cui in loco filii adoptivus est, tertiam ad emancipatum filium, et nepotem, quae inter eos ita dividenda sit, ut patri soli ei conferant cui quo bonorum possessionem amplet.

Idem. Filium emancipatum dotem quam filiae suae nomine dedit conferre non debere, quia non sicut in militia bonis est dos, ita et in patris aliquo sit profectitia.

Ulp. Si quis filium suum unicum et ex eo nepotem in potestate sua habebat, consequens erit dicere si nepos patris sui emancipati cum eo accipiat bonorum possessionem de conferendis suis quoque bonis cum eo ...

S. quid est quod promissor ipso iure non tenetur ut hic. sed ... transfert dominium ut subie. ... dic tutum ipso iure ...

avum

.a [C]onsilem. hoc est naturalem nepotem et altium vice naturalis nepotis. ei qui adoptavit nepotem tamquam ex filio natum filio consentiente et postea filiam generavit. hic filius adoptivus facta cit. s. e. l. i. §. is quoque. ac. — .b [C] ut ad eum. nepotem emancipatum. acursius dominus. — .c [P]atri. in cuius potestate est hec filia. scilicet filii emancipati. acursius. — .d [C]undo. i. pro eo. az. — .e [C]um avo. ecce quare non debet conqueri. az. — in totum filius adoptivus emancipatus in nichilum succedit. az. — .f [N]on potest. immo maior quia avo defuncto neptis — .g [C]ontinentem. no. quod ubi non est eadem ratio. est tamen idem ius. ar. p. q. s. ad l. aquil. ubi dicitur. — .h [S]tipulationis spatio. nec minimo nec maximo. ut i. de sol. l. iatum. et l. quod dominus. et s. ad l. fal. l. i. §. si tamen. et §. quod dixi. et i. ad trebell. l. ii. §. confestim. — .i [C]onferat. quia res suas alienavit quas conferre debebat. et facit. s. e. l. i. §. sicuti in duobus. et l. ii. §. de illis. acursius dominus.

.k [D]edit dotem si ipse. scilicet ego filius meus. ac. quamquam quilibet. — .l [E]x officio. i. ex pietate pater debet filio et etiam nepti providere licet necesse. scilicet propter filio personam mediam ut subicit. az. et facit. s. de donat. inter virum et uxorem. l. iii. §. f. az. — .m [I]tem. ut debeat ei dos reddi. sed contra s. de iure do. avus. so. hic equitas in rigore vel hic propter filium dedit nomine neptis. ibi propter neptem nomine neptis. ut hic colligitur. sed ideo eam conferre simul succedere avo. re. si constat minimum tempore mortis avi constat quod non. ut. s. e. filium. et i. t. i. l. §. f. aliter aut morte et confertur aut alio modo et tunc non. ut. ar. s. pro soc. l. si socius. §. ceterum. et s. e. l. i. §. sui qui bona. ac. — .n [S]i nepos. ac. — .o [F]ilii emancipati qui fuit eorum pater. acur. — .p [C]onferri debent. apatruis. et s. e. l. cum. — .q [U]ti. i. sicut bonorum etc. ut eman. §. si duo. ac. cum emancipati sit. io. vel non. — .r [S]ed et ipsi. in potestate constituti. alioquin non conferret. ut. s. e. l. i. §. portiones. et hic patruis retinendo sibi virilem pro modo patruorum. ut. s. e. l. i. §. f. sed videtur quod tamen inter se et non patruis. ut i. t. i. l. i. §. si sit nepos. pro et ii. et v. pro. q. so. i. et fac. i. de coniuge. cum emancipatis. li. l. i. §. an plenius. ac. mutatis. voluntatis. — .s [N]on numquam tem. unde dicitur. sapientis est mutare consilium in melius. ut ar. i. aut. ut firmum si. imperium. §. quod. c. de mo. mulc. l. f. in fi. et i. de lib. li. l. nam absurdum. et s. de l. i. si ex toto. §. fi. et s. de institutio. si et si. §. item si plures. so. hoc speciale quia de hereditate patris vel avi tractatur. que quasi nobis debita est. ut. c. de cochill. l. f. et dic silia. ut. s. de pactis. in certe. §. i. ac. pro gradu consistentis. nam — .t [P]arentis. i. idem esset si disputaret de bonis avitis. az. ipso anno. az. admi — .u [M]ora. admissam titur tamen propterea ad cavendum. ut. no. s. e. l. i. §. sed si per contumaciam. dum modo i. annum bonorum possessionem agnoscat. az. s. e. pretor. i. pri. acursius. — .x [A]lii bonorum possessionem. unde liberi. acursius. — .y [A] familia. scilicet avi. hereditatis — .z [R]emisisset. i. dimidiam avite. acq — .z [E]x emolumento. quia filius pater ei conferret. ut. s. e. pretor. in fi. et i. de coniuge. l. i. §. emancipat. ac. ergo collatorem filium et ab — .z [F]ratri suo. scilicet propter emancipatis et abhi — .a [I]n familia. scilicet is qui quoquo modo sui patris. ac. sui iuris facti sunt. — .b [C]ogitur. pater hec ei nepos per mortem avi sui iuris factus est. nec mirum quia contra tabulas datur quocumque modo sui iuris facto. ut. s. de contra ta. l. i. §. et sui. et l. si emancipatus in principio. et per petitorem contra ta. inducitur collo. amplius az. ut. s. e. l. i. in prin. in solidum vel alii

similem ei qui adoptavit. Divi enim fratres rescripserunt ut ad collationem avus compellatur. Plane eodem genere pro adiectum est: sic nisi forte avus sibi nullum ex huius bonis fructum acquirere vult, paratus est de parte retenta dimittere ut ad emancipatum omne emolumentum bonorum possessionis perveniat. Nec idcirco et filia que post emancipationem nata patri heres extitit in totum ... in patre ... quod eo facto collationis commodo excluditur ... cum avo ... ad bona eius ... cum fratre possit venire. Hoc in patre adoptivo non reddi non potest et tamen et ibi dicemus si sine dolo malo emancipaverit.

[S]tipulatio autem collationis nunc committitur cum interpellatus cum aliquo spatio quo conferre potuit non facit, maxime cum bonorum arbitrium collationis fit: ea enim potest et interim ... suum ... collatio ... non est suum ... habebit. Sed stipulatio ... quis non conferat ei hac stipulatione sine dolo malo fecit quo minus conferat: casu ea res sit in tantam pecuniam quanti ea res est committitur.

[C]elsus. [D]edit dotem quam avus pro nepte. ... post mortem avi mortua in matrimonio filia, patri reddi oportet, quia ... equitas rei ... quod pater meus propter me filie mee nomine dedit, perinde sit atque si ipse dederim ... ex officio patris erga filium pendet, et quia pater filie nomine avus pro filio nepti dotem dare debet ... si filius a patre exheredatus est, existimo non debere ... ita exheredato filio idem posse defendi nec infavorabilis ... est ut hic saltem habeat ex patrimonio patris quod illius datum est.

[I]dem. [S]i nepotes ... filii ... extiterint, in ea portione ... conferri debent ... bonorum possessionem ... patre ... conferre debeant, qui omnes in ... patris ... [P]apinianus. [N]on numquam pretor variante ...

non repellit consilium ... si ... aspernatur. Divi filii quidem emancipatum cum de bonis conferendis cavere fratribus noluit audiendum postea putaverunt, si hic velle eo oblata cautione beneficium bonorum possessionis exercere ... et si respondent pater ... eum possessionem repudiasse cum formam possessionis servare noluit, sed benignior est divisa sententia maxime cum de bonis parentis inter fratres disputetur ... tam facilem admittendum existimo si intra tempus delate possessionis cautionem offerat, nam post annum quam delata esset bonorum possessio voluntatem mutatam admittere difficilius est.

[I]dem. [E]milius emancipatus intestati patris bonorum possessionem accepit, nepos ex eodem in familia retentus ... hereditatis eius emolumento collationis habebit idem nepos si postea ... bonorum possessionem intestati patris accepit ... post emancipationem patris quesito in familia retento bona sua conferre cogetur.

[I]dem. [S]i filius in potestate patris heres institutus adeat et emancipato petente bonorum possessionem contra tabulas ipse non petierit nec conferendum est ei et ita edictum se habet. sed ... magis ... ut quia medium pro parte hereditatem retinet, inde eo ex bonorum possessione ... ita et conferre ei debeat ... bonorum possessionem ...

[G]aius. [P]aulus. Ea que post mortem patris filio reddi debebant emancipatum filium, quamvis per ... sit ... tamen patris ... conferre non debere, cum post mortem patris non ... quam ... ea debita ...

[I]dem. [S]i pregnantem [E]odem interdum quis uxorem reliquerit

[D]e dotis collatione.

.k [Q]uamvis misceat. ut et s. t. i. l. an plenius. et i. e. pater. et ar. s. de l. iii. l. xl. §. sicuti. acursius. — .l [C]ompelli. facit. c. e. si soror. acur. — .m [S]i in stipulationem gestum est. fac. s. de neg. l. — .n [C]ollatorem. quod qualiter fiat habes. i. e. l. §. p. et p. c. e. l. ii. et s. de ami. t. l. cum post. §. p. sed is. acursius.

.o [C]ontinet. hic agitur de successione avi mortui relicto nepote et nepte dotata et ab avo suo patre qui erat vel non erat emancipatus. et queritur cui neptis conferat dotem constante matrimonio vel non utrum fratri vel et patruis et autem erat neptis in potestate avi et conferat avi fratri non patruis dotem. nam aliud habere non potest filia et filius nisi dotem et donationem propter nuptias. sed vir. ut. s. fam. here. l. pomp. §. fi. autem emancipata et tunc dotem et cetera bona fratri confert non patruis. si non habet fratrem et patruis et filiis premortuorum patruorum. sed videtur quod solum patruis et patruorum filiis indistincte conferant. ut. s. t. i. si nepote

quest. contra ad primum et secundum et quintum. re. huius. §. si dices in dotem specialem cum enim loco sui patris est qui non conferet suis fratribus. ut. s. t. i. filium generaliter nec ipsa. sed hec ratio non est sufficiens ad secundum. re. ubi dicit de ceteris bonis. sed ibi erat neptis emancipata. et nepos in potestate. unde ei soli facit iniuriam qui habet totum quod habent ambo. nisi ipsa esset. ut. s. t. i. pretor. in fi. at in secundo neuter fuerat in potestate avi tempore mortis. sed in dote videtur hec lex corrigi. ut. c. de collatione. illam vel illam intellige qui non habet fratrem. vel melius ibi confert nepos vel neptis dotem sue matris. et quia et iure contulisset. hic non confert suam propriam dotem patruis. quia nec mater vel pater contulisset ut dixi alii quod hic de successione patris et nepotis dicat et nil esset contra. sed contra l. istam est. acur.

.p [N]on prius eorum. subsit. i. si vivat. aliquo modo neptis conferret. cum nec succederet. az. — .q [N]eptis. avo succedens. acursius doctor.

.c [S]i filius institut. quam in uniuscuiusque. ac. .d [N]on petat. sed iure civili adeat et retineat. acursius. eadem non fit collatio. nisi inter eos qui veniunt eodem iure. .e [E]dictum. sic ergo per ut ambo per unde liberi. vel ambo per contra ta. licet unus beneficio altius ut hic. et s. e. l. i. §. i. et i. e. l. nec ipsa. et s. t. i. filium. §. et hoc consequens quod est contra. sed per equitatem secundum secus. ut hic subiciat. et contra imperatoris. ut. i. t. i. l. i. in prin. et c. e. in liberis. et hoc sic minuitur portio instituti per contra ta. preteriti. ut hic subicit. augeri autem non posset cum adit institut. ut. s. de contra ta. si ex duobus. §. sed illud. et contra huic. l. i. t. i. pat. so. sed si ex toto nuncupitur per contra ta. vel pretorio. ut et s. de contra ta. filium. §. emancipati autem. sed per querelam non ut in moriano. acursius. vel quod sic. inspecto initio. ut. s. e. l. cum emanci.

.f [P]aulus re non deberet. immo §. id quoque in prin. quod est contra. so. hic debitum est castrense. ad quod. s. e. l. i. §. nec castrense. vel pater filio donavit causa mortis. sub condicione et decedit ante mortem sed post extitit condictio hec enim non confertur sicut nec legatum. ut. c. e. si emancipati. est enim simile legato. ut insti. de donat. §. i. vel ut eius ibi ab ... sub condicione fuit filius stipulatus hic a patre conferente meum suppremum iudicium que habet precipua consequeret in potestate. ut. c. fam. here. filie. et facit. c. e. ut liberis in fi. ac. .g [D]ebiti. sic. s. de her. instit. l. iii. §. i. ac.

.h [S]i pregnantem. facit. c. [S]e. l. postumo. acursius.

re .a [D]e coll. dotis. in quo est aliquod speciale. ut no. s. t. i. l. cum emanci. §. id quoque. acursius dominus.

.r ¶ soli nepoti. i potestate aui constituto cui soli fit in
iuria cum hec neptis contra ius ciuile eum ad
mittitur. non autem patruus fit iniuria. et ideo
eis non confertur. ut. s. t. i. pretor. § f. acursius.
.s ¶ ex alio. patruo. acursius doctor legum acur.
.t ¶ ex eodem
patre. eo
deqz filio.
nam. s.
plene in
nepotibus
ex diuisis
filiis. ac.
.u ¶ inuicem.
quod uni eo
eorum datum
est a patre
com. nam
bona pat
na quasi
omnes uni
cent con
ferent. ut
. s. t. i. si
nepotes.
acursius
.x ¶ tantum
inuicem.
ut. s. i. et
ij. re. hui
t. acursius.
.y ¶ cum do
necciarum.
item iuri
libus que
neccie quam
dicuntur
sm. az. Sz
h. contra. ac.
.z ¶ ceterarum.
s. uolupta
riarum com
putabitur
ergo i sua
portione
dotem tan
to minus
quantam e
hec expen
sa ut hic.
et C. e. do
tis. acur.
.et ¶ pot. Set
hodie con
fert act. i
anem in in
tegrum pa
tem perci
pit. ut. C.
e. t. aut q
locum. ac.
.9 ¶ sibi hodie.
extraneus.
contemplati
one patris
al' non. ut.
s. de iur et
dot. p fec
tiua. § i. et
hoc. si gratib
de collone
facienda et
emancipa
tis. ut his qui non fuerunt i potestate. suis aut et
aduentitiam dotem confert. ut. C. e. filie. do. §.
necdum. az.

ex uentris nomine in possessionem mi
ssa fuit. interim collatio cessat. nam cum
enim nascatur non prius dici in parte
te mouentis fuisse fertur iuncto constitu-
tio. Quamuis i demum ad collationem *de collatione dotis*
dotis pretor cogat filiam si petat bonorum
possessionem attamen si non petat conferre
debebit si modo se bonis paternis im
misceat. et ita diuus pius ulpiano adri
ano rescripsit. et ea que non petierit
bonorum possessionem ad collationem dotis per
arbitrium familie hercis. compellitur. Co
ntra si in stipulatum deducta sit dos si
quidem ipsa mulier stipulata sit. et
ipsi negotium est gestum eamque con
ferre cogetur. si uero alii cui ita
est stipulatio dandum est cessare coll
ationem et si tamen promissa sit dos col
lationis iure fiat. Et si sit nepos et nep
tis ex eodem filio et dotata neptis sit.
et filii non patris cor neptis omnem dotem
soli fratri suo collatura est emanci
pata. aut neptis dotem et bona sua so
li nepoti non et proprio confert. Sed si sit nepti
sola in ancipitur ex eodem. et conferat proprio. Si nepti
nepoti. nepti ex alio. sed si dum neptem sit
ex alio filio confert et iuncto proprio. sic
eodem patre tamen inuicem conferent. Et
dos conferetur impensis autem necessariis
sit deductio ceterarum non. quia sua
diuortium fere non est et maritus in sit
soluendo non debebit integram
os computari mulieri. sed id quod ad m
ulierem peruenire potest hoc est quod maritus
facere potest. Et si sibi eandem pater uel extra
neus dotem promiserit et mulier opus
erit ut tunc conferat mulier dotem cum
dotata esse ceperit. Et filia quae ab in
testato patri heres sit conferre quidem
dotem oportet quamuis iure est uterque pol
licito non dotis pro parte dimidia fun
tam sinam uelit. equius uero est solu
tio dum de suo eam dotatam esse. Et si
emancipatus filius quasi contra tabulas bonorum
possessionem accepit filiam dotatam.
habet dos non debet dotem eius conferre

quia in bonis eius non est.
Cauis. In adoptionem data filia et hic
instituta est sicut emancipata non so
lum bona sua sed et dotem quam ad eam pu
enire potuit conferre si adhuc pater eius ad
optiuus uiuat sed necesse habebit conferre
Ip. Si filia fuit heres instituta colla
tionis non fungetur. Quamvis contra tabulas ab
alio edicto necesse habuit contra tabulas bonorum
possessionem accipere edicendum est quamvis nul
lam iniuriam fratri faciat non debere eam dotem
conferre uel me habuit ex nouo commitiui
ad contra tabulas bonorum possessionem. plane si et minore
parte fuit heres instituta talia quod et
eam conueniret contra tabulas bonorum possessionem acci
pere ut ei dandum erit collationis mu
nere eam fungi nisi forte contra tabulas fuit
potentie et quia instituta est. contra tabulas dandum
dumque ex uno petitis eam uenientem
non debere hoc munus collationis sustinere.
Pomp. Si pater pro filia dotem promiserit
deinde eam heredem uel emancipatam uel
pro parte legatum dederit. habebit filia et
dotem propriam et legatum.
Pap. Filius familias emancipatus quam
possessionem contra tabulas accipere potuit in
testati patris possessionem accepit et tamen in
filia que mansit in potestate cum eius
de familie fit. heres instituta possessi
onem intestati patris errore fratris em
ancipati secuta accepit dotem sep
to fratri conferre non cogetur. cum
ea possessio frustra petita sit. et filia patris
uoluntatem suam uirilem partem retin
eat. uel ut omnes tenentes habeant et
bonorum possessione uiri libi fungeat
contra tabulas testi esse petita. Et filia quae
soluto matrimonio in integrum dotem conf
erre debuit morati collationis fratri
bonis uiri arbitrium cogetur. usuras quam
dotis conferre cum emancipatus fratri eam
fructus conferat et filia patris sue fructus.
Pap. Pater filium emancipatum et nepotem ex eo re
tentum heredem instituit et filiam exhere
dauit que moi officiosi lite plata parte
dimidiam hereditatis abstulit non esse

k ¶ necesse. imo
pot adire de iur
ciuili simult. ut.
s. d cc. ta. si ex d
duobus. § sz illd.
re. necesse. i. utile
sic. s. de of. p. p. l.
i. in pn. uel dic
necesse. s. si no
luerit eo iure suc
cedere quo petit.
l ¶ ex uoto. s. et
testatoris. sic g s.
del. s. l. non unquam.
acursius.
m ¶ eam fungi. contra
s. de cc. ta. l. fili
um. § et hoc si con
sequens ubi dicit
quod cessat collo. so.
aliud est cum et
petit institutis
collonem. cum p
alium commissum
est edictum quod
non pot. dz. ut i.
nisi diminuatur
portio instituti.
ut. s. t. i. si filius.
aliud si petat pre
teritus ab insti
tuto collonem
fieri ubi distin
guitur ut hic.
az. ut. s. t. i. pat
filium. acursius
n Si pater quam
dotem. quam
si relictum et hic
republica bonorum. *diata*
pos. h. ad quod est
. C. e. a patre. et
l. filiam. et de rei
ux. act. §. uita
cimus. acursius.
o ¶ et legatum.
nisi ab intestato.
uel p contra ta.
uel p querelam
uelit succedere. az.
p Filius pa
tris pos. et
unde liberi. az. et
dic quod pater eman
cipatum prete
rijt. et filium aliu
et filiam i potestate
constitutos insti
tuit. et sic queli
bet in vj. uncijs
acursius.
q ¶ possone. bonorum
unde liberi. ac.
r ¶ errorem. erra
uit enim emanci
patus cum debet
petere. c. ta. et ipse
tijt. unde liberi et sic
fecit sororem errare. acursius doctor legum.
s ¶ non cogitur. ut potest instituta. ut. s. si filia. in prin. acur.
t ¶ petita sit. sic. j. ti. i. l. i. § i. 78. d tu. et cu. da. ab his. l. et
scie. acursius.
u ¶ patris. heres patris al' fratris et no. uirilem. s. iiij. uncias. cum
sint tres. sic ergo portio filie minuitur mito quod non confert. et
ut. s. l. si filia. § i. acur.
x ¶ filia fructus. quod de fructibus hic dicit planum est. ut. s. de
usuris. l. uideamus. §. si act. Sz quod dicit de usuris. l. ui
deamus est mirabile. nam dotis collo. aut petitur of. iu.
quod pot. ut. s. e. l. a. i. pro. aut stipulone de conferendo interposita.
et tunc cum actio sit stricti iuris non recipit usuram. ut. C.
de iudicet. in. l. i. az. et facit. C. de act. empt. l. curabit. 78. de
act. ept. uel. §. ex uendito. et ar. C. de pet. her. l. f. ibi quod sum et
opti. et e. acursius doctor.
y ¶ pater abstulit. nec in pluribus pro debuit obtinere. ut. s. d
inof. t. l. circa. acur.
z ¶ propria. quia pro parte tenet testamentum. az. et ex testo hic
frater succedit. acursius doc

a ¶ filiam intestato. al' non nisi pater hoc cauit. ut.
C. e. filiam. hodie contra. ut. j. aut. de trien. et se. § il
lud. az.
b ¶ oportet. hoc siue ipsa mulier dotem auiro sti
pulata sit. siue alius eius noie. ut. 78. e. l. i. § i.
c ¶ ex pollicitatione. facta a patre mulieris. ac.
d ¶ fratrem. qui tenetur ex pollicitatione patris. ut 78.
de iur. do. si pater. et facit. s. § i. in fi. §. acur.
e ¶ si emancipatus conferre. hoc si constat mimi. sz quod
si est solutum, pro. ut. s. t. i. dedit. acursius.
f ¶ eius. s. patris. ut 78. t. j. filium. et de eiuct. pat.
et ad. l. falc. l. pat. et j. e. l. f. acursius.
g In adoptionem instituta. dicunt quidam in duobus casibus
fit coll. iure ueteri ex testo. unus quem pater cauit.
ut. C. e. filiam; alius in hac filia data i adopt.
set tu dic quod fuit instituta ab extraneo. sz patri et
naturali successio ab intestato sm. jo. ut dic sz

—a Nam et l. bn̄ dico ualere testm̄ p parte nam et c. et dic libtates ualere in totum. ut et C. de inof. t. l. cum duob. et j. de except. r. iu. l. iudicate. ij. rẽ. Sed no. cassat collat. cum agitur querela. ut hic. et s. de cẽ. ta. filium. § mul to mag. hodie s. ut. C. e. l. ut liberis. acur.

—f Cõples. sicut hic odium facit nõ cõprehendi. et sic et alias fauor facit om̄s cõprehendi. ut. C. de fidecõ.

—t Tacius. facit. j. de penis. l. absentem. et ii. ac. j. e. l. §. Sed et siqs et j. de ing. uñ. ns et apud §. l. et C. de car. e. l. f. infi. ac.

† Pat. si filia nõ participaret bon̄ patris nõ cogeretur conferre dotẽ. si alias datam a patre uellet dotẽ. et hoc dicit et l. sequẽti. dy.

filiam dotem loco ptis conferre cogendam. re. nã et libertates competere placuit.

Paul. Nec ipsa dotem fratribus suis conferet cũ diuiso iure fr̄es heredes sunt.

Papi. Pater iuuenculę filię quondam dotem pro potione dedit eam in familiam retinuit ac fratribus sub condicione si dotem et cetera que iam tum tradidit contulisset coheredem ascripsit. cum filia se bonis abstinuisset et fratribus residuum in dote in datarum rerum uendicantibus exceptionem doli placuit obstare cum pater filiam alterutrum habere uoluisset.

Triphonius. Fuit quondam antiqua questio an his filia patri cum fratribus coheres instituta dote abstineat soluto matrimonio compellatur eam conferre. dicimus non compelli abstinentem se ab hereditate patris. quod non tamen data apud maritum remanebit. sed et promissa exigetur etiam a fratribus ex eius alterum loco absoluit. ii. a bonis patris.

De uentre in possessionem mittendo et curatore eius.

Ulp. Sicuti liberorum eorum qui iam in rebus humanis sunt curam pretor habuit. ita etiam eos qui nondum nati sunt propter spem nascendi non neglexit. nam et hac parte edicti eos tuitus est dum uentrem mittit in possessionem uice contra ta. bo. p.

1. Pregnantem esse mulierem oportet omnimodo nec dicere se pregnantem sufficit quare nec tenet decretum b. p. nisi uere pregnans fuit et mortis tempore et eo quo se in possessionem petit. Tociens autem mittitur in possessionem uenter si non est exheredatus nec quod in utero erit inter suos heredes futurum erit. Sed et si in dubio sit alius tamen casu possit etiam esse quoque cedit suus futurus sit uentrem mittemus. equius enim est etiam fructum ei mi quam interdum iniquam denegari. aliam mentem autem audistis longe aliquo casu futurus est. Ceterum si ita exheredatus sit si modo filius natus fuerit. et hoc casu quia filia nasci potest uel filii plures uel filius et filia uenter in possessionem mittetur. sanctius est enim sub incerto etiam eum qui exheredatus sit quam eum qui

non sit exheredatus. Et cum non etiam uentrem dicatur diminutus esse quamuis nasceretur quod repletum. Ideo erit dicendum et si mulier que fuit in possessione et abortum fecerit. si filius uero condicione postumus sit exheredatus preterita conditione reddi. Scriptum admitti estimantis posse uentrem in possessionem mitti quamuis ut merito uentrem alii. Si uenter ab intestatis exheredatus sit a libertatis patronus marcellus negat in possessionem non eum mitti posse mulierem. Et si intestatus sit ex heredatus et contrarium autem si ab instituto pretertius sit uenter. ab intestatis exheredatus uiuus institutis mittetur eum in possessionem. et si non uiuat ne gaui nec mittendum quod ad eum quandam deuoluta hereditas est que exheredatus est. Si filius ab hostibus captus sit uxor eius pregnans in possessionem sed loco mittenda est. nam aliquo casu speretur nasci inter suos heredes futurus ut puta si pater eius apud hostes decedat. sed et si quis in uentre exheredatus eum cum tam in mensem decem mortis mee natus erit heres esto. et qui post menses tres non est in possessionem uentrem mittetur quia aliquo casu suus his futurus est. sane longiorem esse prorem in hac parte oportebit. ne quis spatiatur aut uitam necet. Testamentum fecit pretor nusquam uxoris mentionem fecit quia si pretor in mortis tempore uxor non fuit quis se ex eo pregnantem dicit. Sed et emancipato uentrem ad possessionem admitti uendi apud. uel alii. ... quod si emancipatus est sit uxorem iam pregnantem demiserit et prius eius iam mortuus sit an uentrem in possessionem emancipati patris mitti possit et recte dicitur.

—b Nec ipsa cum bona no. ut et s. de co. ta. filiuz. §. et hic fit consequens. Item melior quia pro parte tenet testm̄. ut. s. l. pr. dixi. acursius.

—c Diuiso. hec ab intestato frat ex testo. et sub. nec eodem iure possunt esse heredes. aliquin contra esset. s. t. i. si filius. et facit. s. de bo. po. l. si cum patrono. acursius.

—d Pater pr̄ dotẽ. i. et dotem. et alias res dedit sed sib condictio uel alia de conferendo apposita nõ esset. dic. ut. C. e. l. si donatione. acur.

—e In dotem. idem est in dote. ut. j. l. pr. ar. et facit. C. e. filias et l. a patre. et s. l. i. in prin. et s. de uen. l. emptor. §. f. acur.

—f Aut nõ compelli. s. cõferre. ut. et s. l. i. et pror. cum concor. acur.

—g Etiam a fr̄ibus. mulieris qui ut patris heredes tenentur. ut. et s. e. l. i. §. filiam. et facit. s. e. l. i. §. f. cum concor. acursius.

12 —h De uentre in pos. mit. hoc est facti nõ iuris. sed quare post rubrica. de cõ. ta. nõ posuit de f. ta. que est iuris. re. quia hoc datur et preteritis qui precedunt institutos. ut. j. de f. ta. l. ij. §. expec. acursius.

—i Sicuti pretor dando cur. et s. ta. et cetera. s. certe et postumis datur cõ. ta. ut s. de cõ. ta. l. i. §. hec autem. sed illud cum erunt nati. hic autem ante. acursius.

—k Pregnantem nec dicere. sic. C. quomodo. e. l. metum. acursius.

—l Et mortis. et ad hoc. j. e. l. f. It. hoc uere uel quo ad oppinionem. ut. j. e. l. §. si filius. et facit. s. de acquir. he. l. cum quidam.

Tociens. i. nõ totiens alias exponatur. sed totiens. i. ita demum mittitur in possessionem si non est exheredatus uentrem.

—m Totiens exheredatus. rite. ut. s. de de cõ. ta. l. nõ putauit. §. non. quęuis. acursius.

—n Inter suos. ut quod ex uiro existentem sui iuris et uxore conceptus sit ut inst. de pat. po. §. qui igitur. Item sic loco sui heredis. qui et cõ. ta. habet. ut. j. e. l. §. ex emancipato. et s. de cõ. ta. si intentus. Idem est in eo qui nõ habet per se cõ. ta. sed palium. ut. j. e. §. si filius. infi. §. Idem de eo de quo est aliqua spes. ut. j. §. Sed et siquis. Sed quid erit si uenter nõ sperabitur suus uel quasi suus sed agnatus uel cognatus qui sit habiturus bonorum possessionem. uñ agnati. uel uñ cognati. uel aliam admittet in pos. ex h. edicto. re. uñ. ut. j. e. l. si quis e s. acursius.

—o Tamen casu. ut in sequenti exemplo que re. et c. acursius.

—p Equius. i. minus iniquum. nam hec nõ est equitas aliquid de alieno indebite. ut. C. de pact. acursius. l. f. acur.

—q Aliquo casu. immo omni casu est futurus suus quando sub condictione exheredatur. de qua subiicit cum non ualeat. ut. s. de libens. et po. l. iij. §. pure. sed dico quod infe rior nõ est condictio cum in l. suspendat. nam aut nascitur suus et soluitur et statim tenet exheredatio. ut. s. de iniusto. t. si ita. aut filia uel plures et statim nõ tenet. Item dum est. nullo ergo tempore condictionalis est. ar.

· filius

Spatium nascendi non differt per conditionem que nõdum

—r Quia filia. non ergo masculinum concipit femininum per condiuum. et ut C. ar. et s. de h. et post. cum quidam. et per hoc dicit plerumque. j. de u. sign. l. pronuntiatio in prin. acur.

—s Si filius ab ho. uente socero sit conceptus. ut s. de iniusto. t. si quis. ex. §. siqs. ex. sed hoc ita ar. quibus uerbis. acursius.

—t Post tres. repete exheres esto. est enim alius casus. acursius.

—u Dimi nutum est. ut et j. e. l. iij. in i casu. ut. j. e. l. si fi. acursius.

—x Subco dict. s. et sui non perfectum potatiue condictionis. alias enim nulla esset. ut s. de libens et post. l. iij. §. pure. et s. de he. insti. l. et iam dubitam. et j. e. §. si et siquis ar. acur.

—y Suime ter uiuentibus. et deliberantibus uel adeuntibus hereditatem. Sed nõ ne aliquo casu potest esse suus puta si institutum pudient ergo mittendus est. ut s. pr̄. §. r. s. nõ enim sic exheredatum. al. quantum et pure exheredatus uenter in pos. mittetur quia aliquo casu potest fieri suus ut plata que rela contra scriptum heredem.

ut. et s. de inoff. t. pap. §. Si ex causa. s. ergo fit suus ex defectu condictionis uel dici exheredatio apposite. hic utra que. s. institutio et exheredatio pure facta est. et facit. s. de cõ. ta. nõ puta. §. i. et §. a primo. acur. fratribus. §. soceri. hoc ita sum

—g In possessionem. his enim casibus qui nascatur eo casu quo missus est suus est. ut. s. de li. et po. l. omo. diffi. aliud in institutione. ubi propinquum uidetur et alium comprehendere. ut. C. de postu. he. insti. l. f. que est contra. acursius. s. e. l. §. sed et si ictus.

.a Benigniore. i. benignum. et facit. et sibi condict. acur.

.b Rectissime uxoris. sed pregnantis mulieris. ut s. e. l. § pregnantem. az. uoxtio separata mittet tamen in pos. et sic non ob.
.c Non fuit. ab eo forte di. l. e. § si ea. quia ibi negabatur u. xor aliq. tempore. Item s. de l. in l. item le. § si ipso n. et § set ut legatu. si illud et cum legatur uxori. hoc aut. pro uen. trem tamen dicitur. acursius.

et s. ne ms fi. l. f. § p. si uxor q. e. uicumque. § in fidu. ii die plene cognosca. so. ibi. et no. de summaria cognitione filia. s. ad exi. l. iii. § ibidem. ac.
.r Nichil nocui. quia non mittet eam in poss. acursius.

et rectissime scripsit uentrem non esse curandum [?] uenter qui medio tempore admittit repulsi deleat. eique est rectissimum partum consulere. natus bonorum possessionem accepturus esse. si tamen filius uenter sit uenienti et admittemus. Sed si filius in adoptionem datus decessisset pregnante hac uxore tunc demum adoptatore defunctus fuit mittetur uenter in possessionem. nam adoptiuus si an te eum qui in adoptionem dederat filium mittetur uentre admiss est si is nepos postumus sit ab auo naturali institutus sit mittetur in possessionem. et si eo nato nemo est ubi sit ita tum bo. posses. fiunt. ita. cum proximis si sint ubi petiti in contra. ita. cui ipsi parti accipere Si post mortem pregnantem filium emancipauit non mittetur. rectissimi uentris dicere. namque natus solet patri ex nouo edicto iungi et generaliter quibus casibus patri iungitur natus admittendus est uenter in possessionem. Si ea que in possessionem uult mitti uxor negetur. uiuus legi cc. l. r. finite. l. r. ex eo pregnans non fuisse contendatur. decretum interponit praetor ad exemplum carboniani edicti et ita diuus adrianus claudio paulo pretori rescripsit ut summatim de re cognoscerent et si manifesta calumnia uideberetur que uentris nomine in possessionem mitti desiderat nihil nouum decernet si dubitari de re posset operam daret ne quid preiudicium fiat ei qui natus est sed uentre in possessionem mitti oportet. apparet itaque nisi manifesta sit calumnia mulieris debere eam decretum eligere et uno uidere. dubitari potest an et eo pregnans sit decreto tuenda est ne preiudicium partu fiat et idem que est et si status controuersia ei mulieri fiat. et generaliter ex quibus causis carboniana bonorum possessionem puero pretor dare solitus est ex hiis causis uentri quoque si nemine preterea orem dedit non dubitamus eo facilius quod fauorabilior est causa partus quam pueri partu. n. fauetur ut in lucem producatur. puero ut in familiam deducatur. partus. n. iste alendus est qui et si non tantum parenti cuius esse dicitur sed etiam rei publice nascitur. Si quis prima uxore pregnante fecit mortali an duxit eam pregnantem fecit diem suum obiit edictum a ambobus sufficiet uidetur cui nemo contenditur si calumpnia tacetur. Quotiens autem uenter in possessionem mittitur solet mulier curatorem uentri petere solet et bonis. sed si et quidem tamen uenter curator datus sit creditoribus permittendum est in custodia bonorum esse. si uero non tamen uentri. sed etiam bonis curator datus est possit esse securi creditores cum periculum ad curatorem pertineat. Idcirco curatorem bonis ex inquisitione dandum idoneum. s. oportet creditores esse. l. sicut aliud esse qui non edito partu successionem speret. Sed aut uero utrimque. uni idem curator et bonis et uentri detur. sed si creditores instent. et qui sperent se successuros diligentius circumspectius id fieri debebit et plures si desiderent dandi sunt. Mulier autem in possessionem mitti ea sola sine qua fetus sustineri et ad partum usque produci non possit. Sunt ex bonis debent et in hanc rem curator constituendus est qui cibum potum uestimentum tectum mulieri praestet pro facultatibus defuncti et pro dignitate eius atque mulieris. Diuinitus autem ad hos sumptus fieri debet primum ex pecunia numerata si ea non fuit ex hiis rebus que perdomnatioe [?] magis impendio quam augere fructibus consueuerunt. Et si periculum est ne interim res usucapiant ue debitores tempus liberent. idem curare debet. Ita quam curam habebit curatorum administratio. quo solent curatores eorum tutores pupillorum. Eligitur autem curator aut et hiis qui tutores dati sunt postumo

.d Eter. q. post emancipatorem accepto et ut differat a proximo sequenti et casu. et dic per. s. l. bonorum aui. ut differat ab ultimo hi. §. acursius.
.e Iam. ante emancipatum et sic emancipatus sit ipso te au. et ut inst. qui. mo. sol. ius. pa. pot. §. acur.
.f Bonorum pot. s. ob. ta. ut et s. de cc. ta. l. si emancipatus § nepote. acursius.
.g Admittemus. qui et s. ta. daretur. ut. s. de s. ta. l. si retentus. acursius.
.h Si filius sui ta. et facit. s. de cc. ta. non pu. § i adopt. q. § datur. sed s. l. e. t. l. cum ema. § q duos. so. ibi. acursius.
.i Si pater repelli. a bonorum posse. aui. h. acursius.
.k Uent. al' uxor. acursius.
.l Ex nouo. s. de iungendis. ut. j. t. a. § i. acursius.
.m Patri. emancipato. uel quoquo modo a patria po. liberato. acursius.
.n In poss. bonorum aui. s. propter. et facit. s. t. ij. filius.
.o Si ea uxor. legitima et super hoc summatim cognoscatur. ut subiciat cetera. uxorem esse probari plene oportet. sed certe et idem de legitimitate uentris. quia talis dicitur esse que suum paritura sit. ut. ut. s. e. §. totiens in prin. sed illud dicit pro sumptibus. modico faciente et pro hoc quod sit legitima. acursius.
.p Uel fuisse. aliquo tempore nec ob. s. § rectissime.
.q Ad exemplum. ubi summatim cognoscatur. et simo dicitur est pro puero fit missio. ut j. de car. l. iij. § cause.

.s Preiudicium. qualecumque quale nam plenum non fit. ut. s. de iur. iur. l. iij. § p. ac.
.t Ex quibus causis. cum testatu et bonis uel destitutu tamen que nitur. ut. j. de car. e. l. iij. § quamuis az.
.u In lucem. ne qui speratur ante uitam. ne ce tur. ut. s. § si filius. infi. et facit. s. e. l. in prin. acur.
.x In familiam. i. agnationem que ei negabatur. acursius.
.y Rei p. nota quem nasci rei p. sic. et s. de uentre in spi. l. i. § quamquam. magis quam parentibus. ut. j. de capt. post. lim. § filius. et facit. § de sacro. s. ec. l. scimus. in fi. i am lo. et e. et j. de num. et ho. l. ij. § filius. acursius doc.
.z Si quis prima mor. dissoluto primo matrimonio diuortio. az. et sic prima non est uxor tempore mortis. ut. et s. e. l. § rectissime. acursius doctor l.
.z Cum nemo. maritus. ut. s. prox. § az. ic.
.9 Quotiens. nunc tamen partem. sit ad sexum
a Bonorum ee. s. que causa rei servandorum mittentur in pos. acu.
b Periculum. ut et j. e. l. § sit periculum. et ideo satis dat nisi sit ex inquisitione datus. ut. s. de cur. f. bonorum. et facit in uentrem tantum. ut. j. § curator. acur.
c Editores. eorum enim consensu constituendum est si ad esse et noluerit. ut. j. de cur. bo. d. l. i. in prin. et quod dicit oportet non est in pretium necessitatis. ut et s. de iustit. et iur. l. i. in prin. ac.
d Utrimque. frequentius. ac.
e Dandi sunt. et omnes a gente et conueniuntur in solidum. ut et s. de cur. bo. d. l. ij. § si plures. et l. si plures. et facit. s. de tu. et cu. d. ab. uenter. acursius.
f Mulier pro uenter. s. sui hic.
g Constituendus. i. constitutus. uentri et bonis faciet hec. ut. j. e. l. curatore. ac.
h Dignitate. sic j. e. habitatio. § fuis. et l. curator. et s. de l. i. si suus. pl. et § f. et j. de car. e. sed si ijs. § an aut. et j. de mun. l. i. § item uentre. acursius doc.
i Consueuerunt. tertio de mobilibus. quarto de immobilibus. ut. C. de bo. que li. l. f. § sin aut. eo. et § si aut. non suf. az. et s. de relig. si quis sepul. § f. et l. s. acursius.
k Item. curator bonis datus. ut. j. de mun. et ho. l. i. § sed et in bonis. et de bonis. auc. l. pro. l. creditore. acursius.

l Solent. hoc quo ad hec que ex necessitate sunt gerenda. ut hic. et j. de cur. bo. dan. l. i. in fi. ceterum alia non uendet. et in hoc differt a tutore pupilli. et curatore adulti. ut. s. de adm. t. l. int. et no. quod quidam ex hiis facit. ut curator bonis quidam ut uentris. acur.
m Eligitur curator. uolens tamen non inuitus nisi ex ca. ut. s. de curatore. bo. d. l. ij. § qr. az. acur.
n Dati sunt. hij tenentur utili act. neg. g. non nato postumo. ut. s. de testa. tu. si nemo. § testo. acursius doctor legum.

[Marginal notes: bonorum custodie. dor. dy. — in uentrem possessione existente. dy.]

E

a Substitutis. v' poit ꝯ substitutis ꝑ spem successionis. ut. s. ii pu. e. l. f. az. b defuncti. i. ad defunctum. ac. c idoneis. reb; ꝗ facultate ꝯuici d uir bonus. presidis arbitrio. ut. s. de cur. bo. d. l. ij. in pn. ꝗ s. ꝯ admi. az. e tardius. al' suus datur suus agebat ꝗc. acursius. erendi. ut. j. de u. o. siqs. stipulatus. in fi. ꝑ ql'itate rez. ut. j. de u. si. l. quos nos. §. locupler. t. l. iij. §. sino erit. az.

f obsignare. i. ob hoc signare ne quid imminuat. az. re. p em̄
g pnumerare. i. os nũa totum significat. ut. j. d u. si. l. urbana. az.
h fecisit. submessi. §. ꝗ uindemie custodem appoi. uentrem ul' pecora uel messez ul' uindemiaz. immo iuenire ꝯ. ut. s.
i diminui. ꝑpe pe. az. ac. q. s. e. l. §. q' si. ꝗ §. jde.
k hec oia. ait. dca sunt. az. ꝯscribe.
l curatori ꝯstituendo ꝗ dic. i. ei scribere debent om̄s simul creditores ꝗ alij quoꝝ int̃ est ꝯstitui. de quib; hic ꝗ supiori. §. dc. ul' maior ps q' ineu ꝯsentiunt. ut. s. de curatore. bo. d. l. ij. in pn. az. ꝗ qd dic uendenti. s. que possunt uendi. qd dixi. s. e. §. mulier. nec obstat. s. de cu. bo. d. l. ij. q' ꝗ ibi debet ꝯsentire si exigitur licet quidã dicant aliud in illo curatore. az. tunc ei act. in factũ ad
m tamdiu ait. intẽe usq; ad annum. ut. s. si mulier. ue. no. l. j. §. ꝯ petit. ꝗ §. p calũp. ꝗ §. hanc. ꝗ facit. s. de his qui. no. ĩfa. l. notat. ꝗ de uir. i. l. iij. §. p. ac. tum agnatiz. ul' co
n pariat. fu gnatum. ut. j. l. ubicũq;. §. int̃dum. ac. q' se ẽ debat
o sumptus bõa fide. pregnantez ꝗ ex defuncto. ꝗ facit. s. e. l. i. §. ꝗ totiens. ab iratũq;. ꝗ c. ꝗ j. e. l. plt.
p Habitatio. facit. s. e. l. i. §. mulier. ac. est. q' por tio ẽ uisce
q Quintor qui iuto tum matis ut. s. de uentre. in spi. l. i. §. ex hoc. re. s; ꝯ. j. ẽ eneo. so. ibi. ac.
r subpena. ul' ufa aliquin non ꝗ nisi fuit ꝯuentus. az. ꝗ no. q' hoc est ex nã. cur. bõz s; in pn. hi. l. ex nã dati uentri. jt facit. s. de cur. bo. l. i. ĩfi. ꝗ de hẽ. insti. siqs ĩstituatur. §. f. Item qd dic sub pena. ib. maxie. sm. az. postumo. ut exe
s Extraneo mancipato ꝯceptus qui poterat etiã olim institui. ut instit. d l. §. postumo. ꝗ §. postumus. secus ĩ suo filio. ii. s. l. pe. in pn. que est ꝯ. ac.
t n. no. qd hec dictio nisi poit sic. s. siqs cau. si eũ inst. ꝗ fac l; lex ꝗ ad solutõez ꝯonis facte. C. re ĩ presen. §. exactio. in fi. magne. glo. ꝗ facit. j. de car. e. s; fins. §. an aut.
u Vbicũq; bõz pox. s. unde libi sm quosdã. tu dic ꝗ unde agnati ul' cognati. ut dices. j. l. f. ubi expres hec ulba ĩ oib; ꝗc. acur.
x ꝑsupsitte. quo ad modum uentris. ac. differentiaz facit hic. §.
y intdu. an mulier que petit in mitti sit paritura suuz ul' qsi suuz ꝗ ei resistitur ab alijs libis quo casu fit plena cause cognitio cuz debeat usq; ad pubtatem ẽe ĩ poss. ꝗ ali. licet in iam nato fieret summaria. ut. j. de car. e. l. iij. §. cae. an sit paritura agnatuz ul' cognatum defuncti ꝗ resistitur ei ab alijs agnatis. ꝗ tc citra cause cognitionem maxiam mittetur. q' tuc n debet ẽe ĩ pox. nec ali. nisi usq; dum nascet. ceteꝝ qd status sẽp differt in tps pubtatis. ꝗ sm hoc no est ꝯ. s. e. l. i. §. si ea. nam ibi ut agnatum erat paritura. ul' dic q' si suuũ tm no erant libi qui resisterent. set extnei ul' nulli. ꝗ ideo fit ibi sũmaria. ac.

z cum liberis. resistentibus. acursius doctor le.
ꝗ un legittim. i. quasi legittimum. i. agnatuz
ꝯ cognitionez. plenam ꝗ merito quia non erit in pox. n usq; quo nascetur nec ei ꝗc. ac.
a uentrem. tio s; ad ui satur ad id qd diceret uesci. q. d. no uescitur post natiuitatem. s; quo status differtur. ac.
c cum his. ut pariturũ suum cum alijs
d solus. l. si solus est. ꝗ facit. s. de man. t. l. si ita fuerit.
e Si uentris differenda. j mo. ꝯ. ut. j. de adult. l. miles. §. que ꝑ. ꝗ c. d fal. l. i. ꝗ j. de car. e. l. i. in fi. ꝗ l. titia. que dicunt non differri. Set ibi ꝑ natum hic ꝑ nascituꝝ. ul' dic aut ideo accuso. ut sic impediam partum. i. uentrem in pox. mitti. qi ex adulterio ꝯceptus. ꝗ differtur ut hic. ꝯ aut ut ipsa puniatur: quod possum ut in contrarijs. ar. j. t. ij. titia. ac.
f preiudicium. quale q̃le no tn cui stetur. ut. ar. s. de pet. hẽ. siqs. ll. s. ꝗ no. ꝗ sic snia lata ꝯ cohẽde d no pjudicare. ut. C. res int al'. l. i. ꝗ alibi q' preiudicat. ut. j. de ap. l. asinã ꝗ facit. j. d car. e. l. iij. §. ite. acursius doctor legum
ul' cognatum sit paritura ꝗ hec cum alijs agnatis. ul' cognatis resistentibus. acur. paritur agnatum ul' cognatum. ac. b set eni. p certe ꝗ dic suis. paritura agnatum cum alijs agnatis. acur. §. qd. ꝗ j. t. i. l. i. §. si pr. emã. ꝗ s. d usuf. l. l. iiii.

aut ex uicinis aut ex affinib; cui ex substitutis aut ex amicis defuncti aut creditoribus: qui idoneus uidebit. Si uero de persona eorum cõtrouersia mouet, uir bonus eligitur: ꝗ si nondum sit curator constitutus ꝗ plures sint, ait ꝑtor: aut substitutus datur suus uel etiam rei hereditarie. heredi institutu l' substitutum obsignare ñ debere set tm pnumerare ꝗ uidere. assignare debent ad custodiendam ea q̃ sine custodia salua ẽe nõ possunt custodem ab herede ponendũ utrique puenis. ꝗ si nondum messis uindemia uel fructus sint. ꝗ si fuit contrauersia qui diminui oportet arbitriũ dand. Curatore aut constituto hec omnia cessare puto: q' curator debebit uindemiam ꝗ messem faciendam. Et tamdiu aut uenter ĩ possessione ẽe debz quamdiu aut pariat aut abortu faciat aut certum sit eam nõ ẽe pregnantẽ. Et si sciens prudensq; se pregnantẽ nõ ẽe acceperit ꝗ de suo eam accepisse

Paulus. Set ꝗ si eum ediderit. Vlp ait. aut repulsus sit discedere oportet.
Gaius. Si umptus ab ea facti bona fide non repetentur.
Paulus. Habitatio quoq; si domum defunct' non habuit conducenda erit mulieri: ꝗ aut quorum nullis qui ueteri sint ad mutandum eius. si indignitatẽ pronuntiatur.
Paulus. Curator uẽtris alim̃ta mulieri statuere debet. nec ad rẽ ptinet an dotem hãt unde sustentare se possit: q' ita pstant ipsi pstari qui in utero est. Curator uẽtris soluendi debiti nomine hereditarii ... pignora b; ꝑpositis deletur.

Item. Ex uno postumo herede instituto nõ ali' uenter in possessionẽ mittit nisi ... unde se alere possit. ne forte ei qui natus. bonorũ possessio futura set. contra eum ... alimenta uidentur.
Item. Vbicumq; ab intestato admittitur ibi uenter admittit. s. sin

ut suus qui in utero ẽ ut si in rebus humanis ẽẽt bonoꝝ possessionem petere possit ut in omnib; partib; edicti pcessisse h'etur is qui in utero ẽ. Etenim non potuit. sicut cõe est ꝯ matre uentrẽ in possessionẽ mitti debz. Et si quis ꝯtra uoluntatem testatoris h' tm eadem uentre erit defendum ei cum liberis admitti ꝯ certum. Si eadem ... Vñ Iulian' q' et alia pte ... non ẽẽ cãe ꝯ maternam ... equum ẽ in tpe pubertatis uentrẽ uel si de alieno in tpe pubertatis. Dilata cõtrouersia. h' ei ꝑ cos ꝯtrouersias q̃ qui stat ꝯtrouersias ꝯtinet in tpe pubertatis deferri s; nõ utilis in possessionem sit. Mittitur ex quis in dilatã; s; sine possessione Etenim aut pretor uentrẽ in possessionẽ mittit cum liberis quib; possessionem dedit eatenus eatenus solus uenit admitter ad l. p. bonorum possessionem

Paulus. Si uenter nomine in possessionẽ mittendus sit duum admittantur. calpurnio flacco rescripsit ueram ... adulterii rescripsit nec preiudicium fieri nato
Item. Cum uenter mittitur in possessionem ex inuentario alimenta diminui ẽ destinati uel ad ex alieno
Paulus. Postumus natus qui tpr ꝗ tũ testoris morte ꝯceptus erat potest agnoscere bonorum possessionem uel et uentrem pretor ex omnib; edicti partib; mittit in possessionem bonorum. scilicet si ei nato daturus sit
Item. Si quis ex his cum ab intestato bonorum possessionem pretor pollicetur in potestate parentis cum is moreretur fuerit: ei libertisq; quos in eadem familia heres si ad eos hereditas suo nomine pertinebit. ... debitos ... bonorum possessionem ei p eum rationis que ad eum ptinet sm potestate permansisset.

De decretis
De potestatibus
deneg.
edicto
acip
col
bil
furiosi potestate
fratris.

k Cedẽ p tibus. i. hic quero an uenter pitu rus agnatum ul' cognatum possit ꝗ mitti ex hoc edicto. az. quod sic etiaz i quarto gradu l' ulterioi dummodo alius cũ no precedat. naz dicit ex omnibus partibus ꝗc. s. que multe sunt. ex te. et ab in. ut instit. d bonorũ pox. §. sed aut libor agnator cognator iste enim sunt ptes edicti. ut. j. si tab. t. nul. ex. l. i. ĩ pn. ꝗ p hoc. j. ad tertull'. l. i. §. si si matri ꝗ s. e. ii cuiq;. in prin. in quibus sunt eadem ulba. Item expressum uidetur. s. l. uicq;. §. intdum alij dicunt no al'. n sit paritura suum uel quasi suum. ut. s. e. l. i. §. toties. ꝗ quod dicit oibus edic. ꝗc. i. siue ab intestato. siue ex testo. ꝑ sm. ta. l' ꝯ. ta. successurus dum modo suus uel quasi suus. s; sic no ꝯ plerumq; tenent om̄s partes edicti. ul' suus suare sam oppi. dic ex oib; ꝗc. i. siue sm successiuum ut libi. siue ut agnati. siue ut cognati. qd facere possũt. ut. j. de succes. edic. l. i. §. s; uidendum. ꝗ de car. e. l. de bois. §. huic. prima placet maxie p. §. interdum. l; in alio differant. ut ibi dicitur. Set quid si institui uentre lerte ex cẽ q' possum. ut. s. de statu. ho. l. qui in utero. so. iz. h' quia hiturius est. sm tab. acursius.

g Cum uenit. facit. iam. aliquin non. ut. s. e. l. sumptus. ac. j. uii eo. l. i. §. s; hoc ꝗ
h Postumus ꝯceptus. ita ac. tu. ul' cẽ. ta. si
i Libor pos. un libi ul' sm fuit institutus uel pteritus. acursius doctor legum. acursius.
l De ꝯiungendis. acursi.
m Siquis p. l. antiquam. xij. ta. soli sui succedunt. ut instit. d hẽ. ab in. §. i. ꝗ sunt sui ꝗ nepotes ĩ ptate si pat eoꝝ est emancipatus. ut. instit. de hẽ. quali ꝗ dif. §. sui. s; ꝑ ptorem ꝗ solus emancipatus ac si ĩ ptate mansisset. ut. s. de cẽ. ta. l. i. §. uocantur. hanc discordiam sedat hic pretor ut parte quam erat hiturus emancipatus si ĩ ptate mansiss; diuidat cũ suis filijs.

ut ipse dimidium illi aliud dimidium habeant et eis solis conferat non aliis fratribus. Sed ad hoc ut fiat hec coniunctio multa sunt necessaria. Primo ut pater sit emancipatus. alias ipse solus succederet eorum iure. ut j. e. in prin. et §. si pater ipso. Secundo quod liberi eius sint in familia. i. in potestate tempore mortis avi. ut hic eodem dicto §. suus. Tertio quod hii nepotes sint naturales et legitimi. non legitimi tantum. ut j. e. si quis filium. Quarto quod hereditas pertineat ad eos. s. ne potes et filius quod filius petiit contra institutum vel eum vel omnes petiti et alius institutus. quibus casibus per contra tab. maxime locum habet contra vel prius intestatus decessit. ut hic nam tabularum petitione late pat. ut j. de iu. si. l. i. et tabularum. Quinto quod suo nomine pertineat. alias secus. ut hic et j. e. l. si nepos exheredatus et C. de con. ta. non putavit. §. sed et si ex parte. Sexto quod hereditas sit patris generis. ut avi patris alias petito per exheredate habetur. ut s. de con. ta. illud. §. ad testam. Septimo quod non sint exheredati filii vel nepotes. quia tunc contra ta. non iungentur quia omnio eis denegatur suo et alieno iure. ut hic et s. de con. ta. si post. §. ex heredati. Octavo quod emancipatus non sit in adoptionem datus. nam tunc non fit ei coniunctio. quia nec habet contra ta. nisi sit institutus et alius omittat edictum. ut s. de con. ta. non putavit. §. in adopt. nisi sit datus pro suo patri in adopt. ut s. de con. ta. l. iii. §. item. Sed hoc edictum hodie locum non habet quia sublata est differentia patrie potestatis. ut j. aut. de her. ab inte. §. i. unde solus filius non nepos ex eo succedat sed nec hodie omnino est ligendus quia et de coll. dicit. et quia bona ar. hic sunt. et quia alias leges reddit intelligibiles. Dic ergo si quis et c. s. emancipatus ex his quibus et c. per hoc repellit succedentes per lineam femininam quia eis non datur contra ta. ut dixi nec etiam unde liberi. ut C. de suis et le. l. f. ac.

.n datur. ei qui est s. Item ideo dicit eius partis. quia alios forte fratres habebat. ac. sibi habeat reliquam. s. dimi.

.o extra. s. sua parte. parte di. liberi et c. ac. discordia in-

.p his qui. occasione parte concordie oritur alia. ter hoc nepotes et eorum parvulos. nam propria domini patre nepotum petitum

dimidiam reliquam liberi eius habeant isque dumtaxat bona sua conferat. Hoc edictum equissimum est ut neque emancipatus solus veniat et excludat nepotes in potestate manentes, neque nepotes in potestate avi obiciant patri suo. Et ideo adoptivus datur filius et avus institutus ad hoc edictum pertinet non ei iungitur nepos quia iam suus est et potestate. iungitur autem nepos patri suo emancipato si ut patri petitum sit sui institutus et heres institutus in adoptionem datus emancipato qui in adoptione tunc quod dicto non admittitur institutio et alio committere edictum. Emancipato autem suus sit institutus sive emancipatus sui potestatis sit. Filio in potestate exheredato emancipato exheredato herede instituto vel aut nepote tum petita contra ta. bonorum possessione servatur patri uncia in ablatum. Et si pater emancipatus vel quartam hereditatis sit nepotibus extero petitis qui erant in potestate retenti nepotes admittuntur. absinthium. Patri petito iungitur institutio. eo exheredato non admitti. Sed et si patruus eorum qui erant in potestate sit petitus pater exheredatus debuit nepotes admitti. nam exheredatus pater eorum permortuo habet si pater in potestate manens ex heredatus institutus sit nepos eius ex eo sui in potestate manentes sui emancipati eadem bona quam iam vel quantum dividunt eos secundo loco. Attendentes in nepotem consuli voluit et qui non in potestate relictus est pater emancipatus vel filios qui in familia esse oportet ut huic edicto locus sit eius. si familie eius bo. p. petit. Sed et si postumus natus sit ex emancipato tamen emancipato patrem conceptus et idem dicendum liberos autem non omnes accipimus. vocat patrem sed gradatim. hoc est eos qui sunt sese sive nepotes sive si in universos qui sunt inferioris gradus nec eos iunge-

dimidiam. Plane si sit ex emancipato nepos ex nepote eius et alio procreatus dividement utrisque adiungi. Eumdem in suorum loco succedunt. Et si pater in numero nepotes ferent dividemus eum patri emancipato coniungi. Et si pater exheredaverit filium quos in potestate habuit alterum emancipavit et nepotem ex eo in locum filii adoptavit et petito emancipato decesserit. Iulianus ait nepotem in locum filii adoptato succedere operae non quasi filius portionem habeat quam habiturus erat nisi adoptatus esset sic fiet ut quantum filius qui in potestate fuerit relictus tantum nepos sive filius adoptivus. Salva tamen emancipatus filius cum nepote alio retento in potestate petatur nec in minus. Dicit et nepos in locum filii adoptivus quasi si ab extraneo esset adoptatus. Illud non interest quoniam portio hereditatis ad nepotem pertineat an per quam modicam. nam et si modica sit tamen dicendum esse locum huic parte edicti inter ipsum filium et liberos eius dimidia hereditas sit ut ipse dimidium ubi dimidium habeant pro tunc pro consolando esse filii emancipati et nepotes ex eo in potestate duos nepotes extra ex filiis habebit emancipat dimidiam partem hereditatis et aliam dimidiam duo nepotes ut quadrantem ferant. Et si sit petita alius filius evenient ut filius habeat dimidiam hereditatis ex qua nepotes non sunt alius secundum in hereditatis est filius sui in quadrante hereditatis ipse fecerunt quadrantem in liberos eius dividatur. Et si alius filii emancipati sit et habeant singuli nepotes evenient ut singuli in singulos semisses cum nepotibus dividant. Et ita ut ipsi quidem quadrantes ferant nepotes autem residuos quadrantes et si alter duos filios alter tres habet quadrantes unus in duos alius in tres dividi. Et si quis ex nepotibus suam portionem omiserit evenient et ut non ad patrem eius sed magis ad fratrem pertineat. Sed et si omnes nepotes

(Istud c. allegatur ad hoc quod remissa contra petit aliquis agendi. dy.)

.q hoc edictum. cum mens est in prin. huius. l. acur.

.r excluderet. per pretorium. quod eum solum vocat. arg. l. xii. tab. quod solos

.s obiciantur. per nepotes vocatur ut in insti. de exhe. li. §. emancipatos sed simul vocentur. acur.

.t committentem. hodie non iungitur si detur extraneo quia remanet in potestate. ut C. de adopt. l. f. cum in adop. §. omnia igitur. Sed et hoc iure iure veteri iungitur si detur avo in adopt. sive fuit institutus sive non. ut s. de con. ta. l. f. §. p. et j. e. §. si pater in. acur.

.u filio. facit. s. si pars. her. pe. l. i. §. si ego et s. de contra. ta. l. i. §. ii. et l. cum emancipati. §. f. acur.

.x si pater petitus. extraneus fuit institutus. ac.

.y admittuntur. ad contra ta. Sed an iungantur exheredato statim dicam.

.z non admitti. quod dicit. si admittitur cum alio ergo et solus. et ut s. e. t. l. l. acumque infi. quod tamen in exheredato dicit id in petito. ut s. e. l. §. iung.

.& nepotes admitti. ad contra ta. Sed an iungitur nepos patri exheredato. arg. dicit quod non. primo quia habet permortuo. ut hic so. quia hoc dicit s. e. l. in prin. tertio non habet contra ta. cum causa hic t. est inductus. ut s. de con. ta. si post mor. §. exheredatus. Sed Jo. dicit quod sic ut s. de inof. t. l. si proponas. et j. §. si pater in po. Sed potes dicere quod per lata querela iungatur non prius vel iungatur non per hoc edictum sed per novam clausulam. vel. ut j. e. l. qui duos. ac.

.9 exheredatus. s. rite. non alias ut s. de con. ta. l. non pu. §. non quius. Item Sed ita si exheredato non sit facta invalida. ut j. de bonis lib. si patronus. §. ex testo. Sed fallit in hoc casu. ut s. de con. ta. filium. §. Sed cum exheredato. et j. de bonis li. si patronus. §. si quis non mala. Item quasi sequentes repellit. et filii in partem tamen admittantur et de iure pretorio. ut j. e. l. qui duos. arg.

a liberos quasi i. nepotes vel pronepotes vel filios. ac.

b in familia. i. potestate. acursius.

c eius. sub oportet esse nepotem puta avi. acursius.

d conceptus. Sed quid pater petet item emancipatus. Re. ut s. de con. ta. l. i. §. si ex tribus. acur.

e liberos alio. ceterum si ex eodem nepote esset excluderetur per suum patrem. talis pronepos. arg. ut s. de con. ta. l. iii. §. si post. acursius.

f iungi. j. e. §. evenient. Sed ar. contra s. de leg. t. tutela. §. primo si alter et j. de bonis li. l. v. et ii. in fi. acur.

g si postlimino. sic s. de con. ta. l. i. §. si ex tribus. acur.

h si pater nepotes. s. unum de duobus ut statim patet. acursius.

i ab extraneo. j. hic nepos esset extraneus. ut et s. de con. ta. cum emancipato. §. f. acursius.

k illud non interest. quo ad hoc edictum. Sed ar. contra s. de dolo. si oleum. infi. acursius doctor legum.

l parti. s. de coniungendis habet enim et aliam partem de coll. acursius.

m inter ipsum ex liberis. esse pone. acursius.

n si quis ex tunc patruo accrescit. immo nepotibus non patruo. ut j. unde li. si quis. §. f. Sed hic nepotes omiserant ibi non. vel quod ibi dicit. non reliquis. s. nepotibus ex alio filio Sed suis hic et patruo. ut hic et prima placet. et fac. s. de vul. sub. coheredi. §. qui discretas. et de l. a. plane. ii. 12. et C. de cadu. t. §. his ita. acursius doctor legum.

Salva reverentia glosatoris non videtur dicere quod hoc de iste titulus sit contra et hoc [illegible] quantum talis est [illegible] tabulas legitur [illegible] nullum est factum testamentum et ad hoc concordat. lex galus. §. y. [illegible] excusa. et C. communia de legatis. l. si emancipati. et ita tenet [illegible] in summa eiusdem tituli et de [illegible] supra titulo de bonorum possessione contra tabulas. hic autem titulus loquitur extesto. cum succedit [illegible] per bonorum possessionem contra tabulas [illegible] ratio est quod autem eidem loquitur in aliis casibus. hic autem filii emancipat cum succedit una cum nepote in potestate tantum. et extesto bonorum possessionem contra tabulas. ut potest videri in autem eiusdem tituli. [illegible]

Unde quod isti succedunt iure potestatis et ideo non considerantur [illegible] gradus sed [illegible] non consideratur [illegible] gradus et [illegible] non veniunt iure potestatis [illegible]

a Emancipatus conferet. etiam institutis que non petentibus contra tabulas, quod non est per edictum. de coll. set per secundum interpretationem. ut. s. de coll. bo. si filius ac. — b iniuriam. hoc dic. ut. s. e. l. circa prin. no. acursius doctor. — c nunc unicum filius. cum. i. quando. acursius doc. — d uirilem. ut. s. de coll. bo. l. i. § f. accur. — e et in eo casu. cum uocatur cum suis liberis. et confert. — f bonorum p. ut. s. § inter. ac. — g nam et si. probat a simili. b. acursius doc.

h alius eman. qui non habet filios in potestate aui retentos. acursius.

i retentus. supple et alius emancipatus ex quo duo remanserunt in potestate nepotes et sic tres filij duo emancipati et tertius in potestate. acursius docto.

k filius ema. ex quo nullis nepos est. — l his duobus. natis ex altero emancipato confert non et patri eorum quia est emancipatus ut. c. de coll. l. si emanci. Item hoc dico ex altero. si enim ex se nati essent soli eis conferret. ut. s. e. § si filii sui.

m ipsi nepotes. acursius. — n conferunt. i. coniecabunt quod uidetur per hoc edictum si non esset ita hoc dicit et c. acursius do.

o propter bona. hic. s. de coll. l. eo tempore insti. acursius. — p eueniet igitur. contra tabulas que se dixi ibi. c. puto di. et c. acur. — q nepoti filijs. no. glo. sic. i. statim nepotem patruo. et pro nepote pro ipso nepote, pro na respectu aui defuncti, nepos. et pro nepos. ideo ad suum emancipati est filius et nepos. acursius.

r alio uno. non dico ex alio. i. suo fratre premortuo. et eius filio illi enim non confert sicut nec eorum auo fratri illi semissem habebit. et ita habent sic eorum auus uel sic. si nepote suo. i. suo filio secus si ex eo de nepote habet quia tunc pro nepos pro nepote. i. pro patrem suum excludetur. ut. s. e. § liberos. ac. nisi post nepotem premortuum. et sic. s. e. § liberos. insti. §. j. pe. e. t. de coll. si nepotes. acursius do.

s filius defuncto. quod in potestate. f. m. ac. — t et hic — u alius. s. nepos. ac. tertius. tractando gene. — x filio suo. qui erat in potestate. acursius. alter

y illis nepotibus. quorum emancipatus est. sed quo confertur emacipato nepoti. s. i. s. de coll. l. i. § pretores. iz. ex persona sui patris premortui petunt conferri sibi bona nepotes qui pater fuerunt in potestate aui. et quia ex eius persona nituntur eadem eius portio confertur que patri conferretur. ut. s. de coll. l. si nepotes. § loc. maxie sicut tum erat patris coll. ante mortem. si ob. ergo sibi et quis al. quo uis minus. et c. si enim pater uiuit et concurreret cum suis filiis non essent habituri minus immo nichil. ut. s. e. § si pater ip. te. minus quia patruus quia in eo nam quod nich est minus est. ut. s. de tribu. ald. uel dic. fo. quod petit conferri ex sua persona non patris coniciat per se [illegible] de bonis an. e patris. ut. c. de coll. l. filie et totem. § nec dubium et l. ut liberis. § f. uel tu dic huic nepoti a patre suo. non auo e. emancipatum et ideo ei conferri quia nec per se nec patrui factum est quo minus sit in potestate

tes coniunctam partio nichil accederet
sed soli patri quasi pro uno iurent tunc patruo
accederet. Emancipatus filius si eius ne-
potes in potestate non habeat fra-
tribus suis conferret. sed et si sint nepo-
tes noluit eum pretor filius suus qui sunt
in potestate solus conferre nimirum quia ueniendo
ad bonorum possessionem illi solus iniuriam fa-
cit. Cum unicuique autem quantum eis con-
ferat et quidem semper cum filiis emancipatus
confert uirilem sibi detrahit uteri et in eo
casu uirilem sibi detrahebat. Iul. li. qui
aderunt partem habebit bonorum possessionem dimidi-
am partem in bonorum suorum conferret et patru-
o dimidiam tantum bonorum eius partem conferre
debebit. Sed et si alius emancipatus sit filius
filiusque alius emancipatus in potestate re-
tentus filius emancipatus duobus
nepotibus unam partem tantum conferet et patruo
eorum qui in potestate mansit unam partem da-
bit etiam si ipse habebit neque nepotibus confe-
runtur a patruo emancipato ipsi patri confert. sed
cum non debeat aui sed pro bonorum possessione
accrescat. Eueniet ergo ut pater emancipata
[illegible] si c. in totum habeat. i. sibi detrahat ter-
tiam. i. omnibus nepotibus. i. filius suis
confert. Aut si nepotem unum habeat et du-
o ex alio pro nepotes sunt ita diuidatur
i. ut nepos habeat ex uno. et nepotes ita diuidant i. licet ex alio uno. Item nam et
bonorum possessionem unam partem habent. Et si
sit filius in potestate alius emancipatus
ter defuncto unius in potestate nepotes alii
emancipati non elegant scribit. tu
tantum primus emancipatus tantum nepotibus
quartam fratri suo conferret [illegible] dicit.
eum facere debere partes sibi unam fratri unam
[illegible] collationem quantumque [illegible]
primus ex hereditate aui [illegible] pre
[illegible] quia [illegible]. sed et si sint duo
nepotes ex eodem filio. huic emanci-
pati sunt et ex alio eorum pro nepotes in
potestate de sua parte habebit nepos unus aliam
nepos cum filio suo. sed si nepos sit et ex
alio nepote defuncto duo pro nepotes
unus ex pronepotibus emancipatus soli fratri

qui solus ius suorum succedit. et propter emolumentum participet. et omnes et c. s. de l. § l. nepos et l. s. acursius. qui plus haberet quam pater.

e ipsi nepoti. si legata solueret pat. ex. l.

f Qui duos emancipauit. s. primo et alium post. ut. j. inuit. acursius doctor legum.

suo conferret. d. si frater non est solus suo primo non etiam patruo uera

Paul. Nichil mihi pretor. Contra tabulas edicti autem pretor ut legata ceptis personis nepos preter. sed pretor superiore modo etiam ad hunc casum referri nam absurdum est pretermeritum quidem legata prestare ipsi tamen plurime quam qui eadem contra tabulas parte uocantur.

Marcell. Qui duos filios habebat alterum ex his emancipauit nepotem ex eo in potestate retinuit emanci- patum filium suum suscepit et a patre exheredatus est. deinde cum frater eius et ipse emancipatus sit pretermissus et nepote ex emancipato filio ab auo heres institutus. quid de bonorum possessione unus sit et quid mihi sit si emancipatum sed ex auo nepotes erunt nati pretermittuntur. Sed si filium retento ex concepto emancipauit tamen emancipatus [illegible] filium ubi sui [illegible] nepos institutus filius. pretor eorum exheredatus cum obstat. filius filius. Aut filius pretermissus solus filius pretermissus bonorum possessionem contra tabulas petet. exheredatum non obstat filius suus per emancipationem susceptis nepotem. tamen retento in potestate bonorum possessionem dari de quo si patri eius emancipatus pretermissus esset filius cum eo bonorum possessionem accipere tolle quod id capud edicti quo aliis auo nato dictum est. id est nouam clausulam nec dicere eum esse coniunctum quia patre exheredatus sit ideo et in pretermissio quia pretari oportebit. sed filius eius cum post emancipationem natus est diuisa condicio est ei tamen nulli ad uiuum patrem hereditas. sicut et in patre autem in persona nepotis hereditas et si [illegible] dicit. Emancipatus. Cha. pretor a quo filio retinuit et ex eo nepotes in potestate filii emancipatus susceptus postea uis decessit in auctum in aui potestate manent esset sil.

aui et ipsum has duas positiones. post patrem nepotis emancipatum et quia subiaceat que uis. et c. quod. si pater uiuet et patruus tertia concurreret cum suis filijs et sic nepotes haberent medietatem hinc. sed patris habet integram tertiam collationis. Item quid hoc ad huc. c. iz. quia hoc. c. s. de coll. facientes. a patre filius. ut. s. e. l. i. in prin. cuius rei causa et supponit equaliter qui et quantum debeant conferre nepotibus et quibus conferunt nepotes. — c et ex eodem filio. s. mortuo. — d defuncti. aui. acursius. post defuncti uidetur quod patruus emancipatus conferret — e filio. s. pronepote soli pronepoti qui remansit in potestate set secus est. et habet locum eadem quo. que et supra. § ac. mic esse. aliquid ipsi conferri et cau. et dic quod

a si ali. s. dic qualiter nepotibus conferatur. Inuenit fratrem ex quo fuerunt duo filij et fuerunt nepotes patri meo. i. auo suo et unus eorum nepotum premortuo se duo pronepotes. auum quorum alterum emancipauit alius. me auus mortuus ego filij succedo uniuniuersum nepos suus in medium alterius dimidie alia quarta deberet dari pronepoti remanenti in potestate aui. de ut. q. set pro pretor: fit et in una qui ueniat et pronepote emancipatum cui datur alia quarta cum ergo ei soli faciat iniuriam ei soli conferat ideo confert patruo si sub est sine superest primi patruus suo [illegible] confert in qui sum patruus magnus. acursius doc.

b pronepotes. s. sint. acursius doctor legum. pone nepotem in potestate habere

c Nichil edicti. de coniungendis. acursius. institutum et patrem ei emancipantes ex eo instituto et petisse contra tabulas, nupto testo et iungitur: et ambo solum legata exceptis personis quia cum nepos. faciat iniuriam emancipato

cum exheredato patre iungatur. ac. — t ei. s. ne poti. que soli. ac. — u diuisa condicto. ut pote cum ei non detur contra. ac. instituti. et faciat. s. de inof. test. — x nepotis. hodie ut in prius. e. s. de l. p. filius. § ad eum ser. s. e. l. f. acursius. liberis in bonis patris

y emancipato hoc per eum emancipati. s. quod ad hunc. c. iz. ex si in directo utilis tamen in casu locum habet nam retentus in potestate aui quodam modo quantum ad suum patrem emancipatus uidetur cum ei non subiaceat potestati coniungitur tamen quam emancipatis. cum his qui sunt. ut in stirpe cum eis succedat. ac. i. saluo eo. ac.

z manente eo. s. in sua firmitate. ac. — & pronepotes. in potestate retentos. ac. q. s. de coll. bo. si quis. — a hereditatem s. nepotis. ad filium. et l. i. et his quoque ex nepote nam non cogitur emancipare. ut. s. de l. filius. § f. § secundum uulgarem. si casu. ac. mo. ac. q. mo. ius. px. § f. acursius. quasi ipse sit institutus.

a emolumenti. nepotibus. ab auo. et sic accipiat et. — b Si nepos non potent. ta. alio amittente edictum. acur. l. j. § j. ff. lo. contra ta. l. non. c in suo nomine. s. e. pu. c. si i. pe. j. de opis. li.

cum patronus. §. cum libertus. et s. de l. p. l. iij. §. hoc aut. Accursius doc. desijt. al. decesit. no. et sz

d Siquis filius non hoc istud quia erit initio quare videatur admitti. et iterum de hac re non pot iungi. quia desijt esse. et c. vel si bas n erit ro

hereditatis. ac. r patruo. non solum pat. h. ac. p. l. nepos. inf. quia

s prestet. t. no solus pater sz et patruus nec ob. s. del. ibi nepos erat in pote

state hic non. acursius. t. ore sicut publiciana a publicio, ut inst. de act.

t De carbo. e. a carbone p §. alie. ac. ut. j. e. §. pop. acursius. et ius dicit

u Si cui non instituto vel exheredato. x fiet. a possidente nam facere con trouersiam. ut. s. de pecu. l. non solum. § si status hic enim filius agebat. ut statim patet. az.

qui non debeat ad mitti n tam suffi ciens set, sbaudit, nec hui nepotis ca est na hs. az. et sim hoc no obs. de capt. l. fine. ac.

cui huius quidem praeter emancipatum in a tis sit. decreto de bonorum possessione in acci percipiente eo ut si nolit avus sibi adquirere praeterea bonorum suorum cons at. cum nepotes emancipati et hos emolumentum per hereditati satis ... idque divus Marcus rescripsit.

Iul. Si nepos exheredatus heres extiterit ei quem aliunde heredem fecerat, deinde pater eius emancipatus contra tabulas bonorum possessionem accipiat, quasi contra tabulas patris bonorum possessionem iungi patri suo heres nepos non poterit. si vel ut excludi debeat, nec is excluderetur quia non suo nomine avo heres extiterit.

e Si p os nanda. ex iure pietatis potius quam ubi sedis. cum edem in gat ne potem i potate retetur. ut. s. e. l. a ipsa. acursius.

Iul. Scaevola. Si quis filium habuit in potestate et ex eo nepotem ... (si) filio emancipato... non desinit esse emancipati et filius

Tryph. Si post emancipationem filii suscepti sit ex eo filius nepos quem avus ei tenens ... si quam contra tabulas ... finge ... ut praeterito heredi ... cum de data huic nepoti praeterea eidem ... contra tabulas ... q. ac ... (g)

f semis s. non sunt ... ta ... putato ... ta ... ter ... tali nepote ... putato ... excludit ... duos. dy.

g Dum ... s. ... ponit ... tali ne poti ... seruat portio. ut. s. l. qui duos. inf. ac.

h uinl. i. terna duo ei sunt filij et hic ne pos no cantur ... lem ter tiam ha beret. ut. s. dos. p. l. illis. impu. ac. aut

i quarta. i. totius hereditatis. i. di midiam dimidi sicut si in potate esset retentus. et h e nam. et c. az. namu.

Tryph. Si itum controversia fiet an inter liberos sit et impubes sit, causa cognita perinde possessio datur ac si nulla de ea re controversia esset, et iudicium in tempus pubertatis causa cognita differtur. Cum enim Carboniano ...

… constitutionem pupillam cum confuat portio tali nepoti qui non erat in potestate avi. ut. s. l. qui duos. insi. dy.

si pupillo satis non detur, mitto possidet cum ... bonorum esse pro tribunali

c Non tantum masculi sed et feminae ex virili sexu descendentes Carbonianum commodum habebunt.

Ex generali ... huic ... edicti Carboniani agit contra quibus contra tabulas patris ... nepos non conceditur qui repellitur contra tabulas bonorum possessione. Si quis non ab hoc ... continentur, ... liberos non fit sz ab ipso patre ut puta nepos qui sorte ... in sua potestate dicatur ab emancipato patre eius ... desiderat an defendere ... tat et magis est ut edictum ... ... quasi et constitutionem faciet ... et si testator eum negavit et filios non ... in exheredem scripsit Carboniano potius esse locus ... ... liberos ... tum negetur esse ... cum ... forte ex ancilla editus ... adhuc Carboniano locus esse quia ... pupillus ... rescripsit ... magis ... ostenditur ... quibus ... ... obstetur ... videndum ... ... audacius ... in ... impuberem afficiat ... contra tabulas ... monetur ... defuncti suus esse dicatur. idem et ... quod si filius ... impubes ... Carboniani ... ... sedem ... ... ad ... scripsit ... filius ... scriptus est Carboniani ... filius esse negetur ... qui scriptus ... bonorum possessio ... si filius non esse ... repellitur qui exheredatus ... filius ... ... forte ... ... esse ... ... filius ... ... contra tabulas bonorum possessionem ... institutus sit. Idem ait cui quidam exheredem scripsit filium qui diceret eum ex adulterio conceptum ... si fiet ei controversia an inter liberos sit ... contra ... ... elogio ... non ... ... qui filium meum se esse dicit. ... esto

r hit bo. p. s. ta. ana sz quare huic mag. datur quia nato instituto. et

s ei est. carboni in iam nato non e dubitato an sit institutus constat e tu unum sufficit ei s. ta. at hic non e verisimile testatorem instituisse nisi eum qui ex se conceptus. ut. s. de cond. ... l. e. ... at huic non constat esse conceptum ex eo pro negatione. ut. C. quibus ad lib. p. l. f. et io non ex ordinaria e magis quia ordi. bo. p. s. ta. competit. idem si negaret institutus ut. j. e. l. iij. in prin. az.

t bonorum pos. s. ta. acur. u Item ait. id pop. vel id ius ait pop. acur.

x quod diceret. s. pater vel diceret ille qui facit controversiam et sic legitur cum sequentibus.

y elogio. s. illo quia ex adulterio natus e. az. et no. quod ro huius dicti e quia pater dicendo eum spurium videtur exheredasse. ut ex eo eum. et sic exheredato non valet. et eadem ro est in sequenti quia cum imposuit penam si diceret se filium pro sequenti volui eum ex eo eum dici. ar. inst. del. §. f. et sic ut ex eo eum exheredato. et sic non valet. ut poteris inepta in extraneo. ut. j. de u. o. quidam. §. meo et sic habes tres casus in quibus exheredatio hr. pro infecta. set eo casu cum dixi exheredo quia ex adulterio. et c. videtur valere exheredatio. ut. s. de lib. et po. l. et si peperit in pri. so. quod hic dicit nullam exhereda. dic si probetur eum filium esse pater enim ideo exheredavit quia credebat eum non esse filium interim ergo donec probetur filius exheredatio nocet. ut. s. de lib. et po. l. si postumus §. f. s. az. acursius doctor. — dicerer

y sit. s. contrarium et ita de statu. i. filiationis et de bonis aliquin locum non habet. ut. j. e. l. iij. § quamvis idem et si suus dicatur. ut. j. e. §. sz et siquis. az. hes. alij enim non sub

z et impu venitur q dic. ut. j. e. l. iij. §. pub. az.

e ca cogta. quod dic. ut. j. e. l. iij. § enit. az. cause

9 possio. corporal. rerum hereditariarum. acursius.

a ca cognita. q dic. ut. j. e. l. iij. §. duc. az. detur. de bonis resti

b cum non tuendis si appareat esse non filium ut continuatur. j. e. sz si is. §. p. et d. s. d coll. bo. l. ay. §. a. item imo quam et si non satdet. ut. j. e. l. sz si is impu. az. ter q dic

c simul. set dissimul. ut. j. e. de bonis. § qui pupillo. et l. sz si. fit.

d non tamen ex iure. s. tamen ex fern nino nam cum eis contra ta. de negatur. ut. s. de con. ta. illud. § ad testa. ergo et hoc edicto. ut se. pre. § differtur tamen quod. ut j. e. l. de bonis impu. az. — no

e generalis dns. huic regule derogatur et ex testo quia contra ta. non datur instituto vel exheredato. ut. s. de con ta. l. prima in prin. sz hec quamvis sic. ut. j. e. l. §. pap. et l. si impubes § intedum. Item ab intestato. quia contra ta. non hbt locum ab intestato. ut in s. de bonorum pos. § si aut. et j. e. carbo. po. iz. et l. de bonis. § huic quia sunt contra ac. et fac. s. de inof. t. l. quia de inof. et qui se illi hes. s. de con ta. l. in prin. ac. aliquo. ex neo.

f siquis ab de quod non sit de li

g ab ipso pre. s. beris. acursius.

h patre. repete. controversiam patr.

i testatore. a. i. avus pro dicti, patris, pat. ac. e. non ergo patredem

k carbo. filio prejudicat. vel a ignorantia. ut. j. de capt. l. siqs ingenuam. nec matris. ut. s. de fid. in. l. f. insi. et ar. s. ad sill. l. aij. et i. licet pssit prius dem. ut. s. de lib. a. l. i. § uil. et s. de fid. in. l. f. in prin. ac. pro etiam. ac.

l Sz et siquis nal. l no. non apin

m inventa erit. viam maliti is. sic. s. de transact. l. cum h. bij. § sz cum his. et de tribut. illd § sz si merce. et C. de edicto. d. a. l. q uis. acursius. s. de bonorum pos.

n fiscus. facit. l. n e. ac.

o pop cessare. ad scriptum fac. et ad hoc j. e. l. iij. §. quis. et j. e. l. cum sn ad exheredatum fac. j. e. si impubes. §. cum no. et §. interdum et s. de inof. t. l. qui de inof..

p ponem. s. s. ta. ac., quia contra

q videat. i. presumat te mio e editus. ut. s. de his qui sui vel al. i. l. filium. §. no tamen, az. r

k conjugebat. p illa edicti. ac. l prop aliam proponit questionem. ac. et sic duo nepotes alter in

m ex eodem. s. filio potestate alter non. et q subiicit. duo mutat causam tamen idem redit ad statum ibi an ergo et c. ac, hereditatis. i. dimidiam dimi

n quartam. toti dic. az. est in potestate de nepoti

o an ergo nunc. quam alter bus alter non. ac. inter

p sextam. i. unciam et dimidiam. et sic ambos habent tres uncias. i. quartam totius hereditatis. ut inst. de hered. inst. §. hereditas. ac. duo nepotes

q retentus. et hoc satis videtur cum sit alter in potestate alter non. sz quod sup fecit ibi nunc non et c. no. iz. et io dic virilem consuandam. ut. s. e. qui duos. insi. que est esse. cum enim duo accipiant contra ta. pater et filius virilis consuatur filio. i. nepoti. ut. et s. del. p. l. illis. in prin. nec mirum non plus habet nepote in potestate retento qui solam quartam habet ex hoc edicto hic h enim non suo iure. i. iure contra. ta. habet sz quia institutus est alij dnt et hic in quartam ... et corrigi quod est. in. l. qui duos. in fi alij r quod ibi virilem. i. in tantum quantum acciperet nepos in potate et sic illam sm istam non invenies totius

lll

ccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccccc.

a Siquis si qui. s. instituit. tus. ut filius. ac. hec testim respectu eius portionis in qua institutus e ... non ualere contendunt. ut. s. de he. insti. l. sup. ut et hic ... respectu partium omnium non et negatur eum filiu ...

b Absolutam. s. sine dubitatione hec est euident ... sic ergo illa reg. dolo facit qui petit ... de except. do. l. i. hic locum ... in possessorijs ... quorum leg. l. i. ... redigunt sed dic. ut no.

Siquis aut monet alicui controuersia de bonis tm. et non hec locu carbonianu. aut de statu et bonis. et tunc hec locu carbonianu. dy.

quia non est filius et hereditas. Si quis filium suum heredem instituerit ex minima parte scilicet qui ex alia parte heres esto non quasi filium suum. deinde hic ostendat patrem intestatum decessisse sed et sui heredem esse interest eo ... descensus utrum negetur eum filium esse an uero contendunt testamentum cuius uale sit certamen. Nam ita uale contendit controuersia ... differenda et carboniani cessat. Sed si filium eum negent et ... status qui ad consanguineos uel hereditatem pertinere contendunt. data bonorum possessione impubi controuersia in tempus pubertatis differetur. si minime obiecti possit arguatur an differenda sit quod propter statum pueri quaeritur. et si quidem pupilli status in dubium reuocatur differendum quod in tempus pubertatis. dicimus enim metus ne nimius idonee defendatur. si uero mater ... possessionem uult integrum fide et maiore constantia causam defensum iri. tunc dubium non est cognitionem fieri oportere post euentum. quoniam post euentum. si suppositum partum apparuit carere hereditate puero denegandae sunt omnia que partum hereditati ... et alter si heres scriptus non fuerit.

Marc. Licet mihi que partum subiecisse mulier decesserit tamen si participes maleficii sunt qui partum suppositum ... neque sit qui partum ... quia omnes participes facinoris forte decesserint sine carboniani edicti in tempus pubertatis defendenda est cognitio.

Ipse carbonianum edictum captanti est ... ut per bonorum possessionem et intestati cum ... in quibus casibus possit uindicari ... uel ut si preteritus ita institutum postumus heres esto. uel postumus heres esto. et negetur esse eum qui in testamento scriptus est ... de fideicommissis uel legatis que differri ... in tempus pubertatis sed ut diuus pater diuo Adriano rescripsit. Cum autem scripti heredis non patiantur bonorum possessionem ex edicto carboniano ... quoniam status in tempus pubertatis differtur ... procul dubio est ...

quidem de petitis bonis suis et de statu controuersia fiat. Si ... Eius status differtur ... in tempus pubertatis. si non ex carboniano edicto se ... sed ex possessionibus. pubi quamuis minor xxv. annis ex carboniano non succurrit. si sic esset pubes qui impubes obrepserit bonorum possessionem accepit dum dum erit ... eum egisse. nam et si impubes esset ... pubes factus esse ... bonorum possessionem emolumentum ... non ... si manifesta calumpnia ... appareat eorum qui infantibus ... bonorum possessionem petente non datur. bonorum possessionem ... Et cum peti ex carboniano bonorum possessionem ... Et si quidem absolutam causam uiderit euident quia plerique filium non esse negare ... bonorum possessionem carbonianam. si uero ambiguam causam ... ubi modicum ... non uidetur ... esse filius non esse dabit ei carbonianam bonorum possessionem. Eadem ... causa cognitione ... bonorum possessionem ... impubes bonorum possessionem accipiat ... utrum debeat differri in tempus pubertatis ... an ... statim ... an expediat pupillo ... in tempus pubertatis et magis ... tutoribus pupilli. Finge esse testes quos ... controuersia ... decedere ... tempus ... eandem fidem habebunt. Finge esse aniculam obstetricem uel ancillas que possunt ueritatem pro partu ... idonea ad ... alia argumenta ... dampnum patiatur pupillus ... differtur ... non representur. finge pupillum

c In negent. ac per ... non ualere contendunt ...

d Ualere. s. so ... de bonis tm fatiunt controuersiam ... differri. ut. j. e. si impubes. et cu ... no. az.

e Cessat. ar. d. j. e. de bonis ...

f Hereditatem. ... hic hereditatem amitteret si pareret non filius. ar. ... auferetur ... ut filius fuit instutus ... ita hic non ... stratio ei nocet ... de l. de monstratio. et C. de fal. c. l. i. az. arguatur. accusetur.

g Estimat. l. ... de fal. l. i. az. dubio ... controuersia ei pu

h In ... eo de bonis ... statu tm. ut. j. l. uj. ... quamuis. h.

i Cum uo ut. s. tm aliquam fieret puero fieret quod differentur. ut. s. dictum est. ut dat. s. pue ro tm et non matri fiebat questio hic utrique ... legis et sententia ... matre. ut ... contendere ... de defunctis. acursius. ac.

k Cognitionis habite de pueris conuenit una cum matre. acur.

l Apparuit sententia lata esse pueru no contra matrem solam illa ei puero no preiudicat. ut. s. de uentre. ... m. ... si uentris. ... et si ... ut. ... et si fal. ... et fal ... ge. ... ac. ...

auctor ... m Licet partum ... tur quasi uel ... extiterit ... quem ... ipse ... posset.

n Decesserunt. hic est ... nes qui dominis uiuente criminoso qui post eum ... accusari ... agi ... alij ... que dic. ut. C. de stat ... et hic ... ut ... liens preterea ... ex carboniano ...

o Cognitione. testatu ... de bonis.

p Carbonianum bonorum pos. ut enim illa datur et dene gatur. sic fiat de car. bo. po. ut. s. e. l. i. et generaliter. ac.

q Intestati. quod occurrit ... de bonis ... ut ... et hic ... ac.

r In quibus. ... casibus quod regulariter ... ut. s. e. l. i. et pop. acur.

s Negetur. ale ... quis ... instutus aliquis postumus et negatur ... filius ... non hec locum carbo. pos. quod de bonis tm esset controuersia ut. s. e. l. i. et si quis filium ... in quolibet ipsu here instituto ut habeat locum car. bo. ... si hec duo negent secus ... tertium ... ut. j. ... et acursius.

t Et cum ... dic legata relicta filio ut filio ... dicit ... ut ... legatorum ... dif fertur quod status ... legatore ... hoc est ... legatario ... sin gulari ... car. bo. ... testo ... ple ... eum an filius ... legatis ... sic car. quod ut. ab ... l. plantius dic ... positum missum in poss. ex carbo. et legatarios legata petere etiam different quia ... legitimos esse filium quando erit pubes. ut. ar. C. de pet. her. l. ... et hoc dic ... legatorum ... pot. l. ... et facit. j. e. et si quis liber. acur.

u Quamuis hereditas impubi. quem ... sine negatione scriptum aliquo esse ut. ... ut ... sine ... car. ut. C. e. dic.

x Certum sit. ... quis ... quod l. i. ... acur. ... hoc sine agit sine

y Differtur quod ... missio fit missio. ut. s. statim dic. ... impubes ut. j. e. et pu. ac. si uo tm de bonis nulla fit dilatio. ut. s. e. l. i. et si quis ...

z De constitutionibus. ... j. e. si impubes. et cum uo ... de bonis. et j.

... Pubi possessionis petente ... tamen ... corporaliter non sit tradita. az. ut. j. e. l. ante pen. acur.

... Cause dic. s. l. i. ... in duobus ... cause cognitionem et hic reprimo. j. ... pr. et dicetur de alio. acursius doctor legum.

a Estimatum. imo plene. ut. C. e. l. ij. sed ex ... acursius doctor legum.

c Non esse. quod duobus modis fit ut s. de ... bis qui ... sui ... l. ... filius ... az. acur.

d Doue ... una. ... qua dic. ... acursius.

e Diligentissime. hic ergo ... cognito fit plene ... si supio ... plene az.

f Non ... fide ... fieri in fames ... et sic no. ... fiat ... minus ... tempore ... testium ... ut. ... de testib. l. uj. ... ut eadem ... ita ... quando non esset ... ex tamen ... go tempore ... tetur sic de ... acursius.

g Omnium. ... uel ... ad quod est. ... s. de testib. l. ... et l. exco.

h Aniculas. ... te ipsa ... non ...

i Singulariter dic. quod ... unius ... cum possint non esse ... de q ... l. i. ... et ... plurium ... suorum ... argumenta et iudicia alijs precedentibus sunt necessaria. az.

k Ueritatem. ... quod ... bus qui negat filius ... dic. ut. j. de questio. l. generaliter. et de quest. az.

k Insinuare. non est ... ex hac allegatio cum hoc ... possint testimonia publicari. ut. j. aut. de testib. et ... hoc non ... possit ... allegationi ... hoc ... in inferioribus. az. hui. si filius petet car.

l Differre. hoc ... et si ... expedit ... presentem ... semper impubertatem differret. quod ... placet ... ut. s. e. l. i. et quis. nam ibi dic differendam cum ... status sit controuersiam non ergo locum hec carbo. ... ar. de ... est ... huius. az.

m Emolumentum. repete posse illos missos. et sic l. e. ...

et nouare et cetera. uel punctum loco copule. l. i. § i. ar.
n admissos. s. ideo quia satis non datur. ut s. e. | ut s. e.
o hereditate. et de statu. aliter ei locus non habet. | l. i. § siquis
p expiri. a defensore. sic j. de re. iu. | filium. accursius

coeni. et s. de uetre inspi. mit. l. an ple. sed contra j. e. tit.
d pauum refert. quantum ad differentiam quoad statum nam ubique differtur.
f Etiam. s. tamen uel status quaestio. si uelit in persone mitti. ar.
faciat. ut j. e. § quod si ille. b differtur. quod status

satisdare non posse et admissos in
possessionem cum de hereditate controversia
faciunt multa posse subtrahere et nova-
re mollius aliud [?] ... in quantum pr-
aesertim [?] rem in tempus puberta-
tis differre. cum summo enim mo-
do cum consilii uelit dividi per
tractatum causa [?] rescripsit et in tem-
pus pubertatis rem differri solere
pupillorum causa sit ne de statu periclit-
entur. aliquam se tueri possunt. et
tamen si idoneos habeant a quibus defen-
dantur et tamen expeditam causam non habe-
pupillorum interesse maturius de ea re
iudicari et tutores eorum uideo expe-
ri uolunt non debet actoris pupillos
obsuam [?] et praesumptis excogitatum est
et tendere status eorum cum causa pos-
sit indubitatus esse. Cum impub-
ubi certi partus ita postulata causa
optinuit petit adhuc superesse statu
quo intra ...[illegible] non esse ex eo
defuncto concepto. aliud et ipso quidem
non et nimino edictum. Et siquis in alterius
controversiam filio faceret et solum se
filium se diceret. decesserit rursus
cum his certum est et testato si quod ea controver-
siam impubi mouit faciat qui se certa-
natum ... affirmaret quam filium eius facie-
bat. sed ut negetur enim filium idem dicendo a
defuncti hereditate ex persona filii de-
functi petere deberet in tempus puberta-
tis differri. ... quia nec enim suo
aut hereditario nomine controversiam hanc
faciat. plane si impuberi non negat hic
quod de defuncti filius filium esse ideo ... petere
dicitur an hereditatis sola sibi uendi-
cet et bonorum possessionem non ... in
tempus pubertatis differendum ... de
parentis sed de ... impubis fit
controversia. Ubi autem quaeritur si aduoi-
pubes fiant ... controversia ...
... pubertatis expectari. altius quam
pubertas. debet ... de ...
statu agatur ... iudicium fi-
eri impubi pro pubis persona. Sed et

-o Sed siquis. simo uetus quod filio impubi de statu et de bonis
debet differri quod in tempore pubertatis. sed de bonis tamen debet de presenti tractari. et hoc intendit. dy.

refert utrum petitor sit impubes an
possessor. nam statum controversiam patitur si
cum sui possideat. sui petat in tempus
pubertatis differtur. Si duo pubes in
uicem statum controversiam faciunt item est. an. alte-
nam si solum se dicat filium dicendum est debere
controversiam ad utriusque pubertatem differri. siue
petitor siue possessor sit. si uero alter se solum
alter et se dicat. si quidem ille adoleuit qui se
ad hereditatem ... propter pueritiam eius qui et se
dicit ... non de toto ... uterque non litigat.
Quod si ille adoleuit qui et se dicit ille in-
pubes sit qui se solum dicit non differtur
controversia. nec enim patitur inpubes con-
troversiam status. Sed facit cum hic pube-
s et dicat illum non neget filium
filium. Siquis liberis his unius esse inter
sit statum controversiam impubi faciat et
quod filius suus esset et testamentum patris rupisse dicit
ur. an item iudicium hereditatis et here-
ditatis in tempus pubertatis differendum
...[illegible] ita explicari potest ut
non ... eius qui se filium contendat esse
praeiudicetur. ... quorum liberi actiones
et testamento praecedentes in tempus pubertatis de-
fluunt. cum quidem Cui certa et impub-
es qui se filium defuncti dicat debitores
negent eum filium esse defuncti et intestati he-
reditatem ad agnatum qui forte eum sin-
ant abierit ... praeuenerit erit pro ca-
rboniano edicto. sed et absentia erit prospi-
ciendum erit ut causa praestetur. Cum mini-
mi aut carboniano in possessionem creditores
petitores possessionem ... si ceperit au-
t hereditatem petere. ... possessor ... bo-
num actiones singulares res testamentum ... ut
tibi ... digestis. ... exceptione eum
submouendum contentus esse debet et
hereditatem progeniturae ... possessorem eum petitor
rem ... (si quis uult hereditate
eum singulas res petere petit. uero directa
actione qui his uice ea petere ... in-
sit eam qui ex ... his ... praesumptio
carboniane ... possessionis ... eam
... inferat ... habere tem ... per
equitatem. Si autem possidet ... autem de

agendo ... cum qui ... quaestione status ... mouebat dy.

... quaestio ... bonorum ... tenetur ut j. eod. bonis ... dy.

hic. pe. ita iste putabat sed non est ita. quia aliter tribu-
... uel si de facto erat missus. petet res aliquas ...
habet ius in proprietate hic non potest. sed contra j. e. l. p. so. ubi ...

Ex tu ma ... filii si min. accursius
... quam. controversiam. accursius
... fic. s. ad tit. si res. inf. sign.
... s. l. si proponi. § qui fideius. ij.

-a Carbonianam. licet cum tamen bonorum fit controversia. s. r. sed certe hoc falsum est quia tunc non daretur. ut. s. e. l. i. § si quis si. quia hic concedit. az. vel aliam que ei defertur et hoc suo
-b Ordinariam. s. unde liberi vel unde cognati fuerit actores intente et idem dic oportebit quia licet non hoc sine ordinaria competit. ut. j. e. l. si impubes. § f. l. et act. non excecat.
-c Currunt ordinarie. sic dicta quia tribuit ius in perpetuitate. hec autem tamen in possessione retinenda. et adipiscenda. ut j. r. ne ius. s. l. p. § p. et § f. acursius.
-d Sciat. et sic factum. ut. s. de iur. et fac. ig. no. l. i. ac. ut. s. de bo.
-e Facultate. quod dic. pos. l. i. bonorum continua. l. sequentem. ac.
-f Ideoque ex prima parte. dicit quidam contra. ta. quia precedit illa que datur: s. ta. ut. j. de s. ta. l. i. § equissimum. alia est lex sed quia incipit equissimum. tu dic vel illa certa. vel unde liberi vel aliam ordinariam ei competentem que dicitur competere ex prima parte quia sequentem currit eis ante tempus quam carboniana ut statim patebit. acur.
-g Sequenti. s. carbonianam. acur.
-h Carbonianam. veteris et sollempnis. quia sollempnitas est hodie sublata. ut inst. de int. dic. § f. ac.
-i Bonorum pos. carbonianam. ac.
-k Mortem. s. statim. acursius.
-l Cessisse videbitur. et ideo non petit car. finito tempore prime. acursius.

sicuti ordinarie quorum annus vel dies cedunt. Et annum dantur: sed oportebit hunc qui se filium dicit non solum carbonianam bonorum possessionem accipere, sed etiam ordinariam agnoscere, currit autem tempus ad utramque bonorum possessionem separatim ordinarie bonorum possessionis accipiende ex quo primum sciat decessisse, et facultatem habet bonorum possessionem petende, carboniane vero eo tempore ex quo controversia fit cognitur. Ideoque si ex prima parte edicti bonorum possessionem non petierit, ex sequenti parte edicti etiam si cum per plurimum carbonianam etiam accipere bonorum possessionem non poterit. non potest nam si non fecit post mortem patrem infra diem... controversia ei facta fuit anni ... ubi bonorum possessionem accipere possit. sint ... eadem ... cessisse videbitur. simul ... tempora ... controversiam sibi motam ... finito tempore intra quod ex prima parte bonorum possessionem accipere et sequenti bonorum possessionem petere quam eam accepit perpetuo possessor huius actionibus ... si ... dubitatem ... iudicatum fuit denegabuntur ei actiones.

Si certe his qui controversia impuberi facit et ... conditionis status est in possessionem. Si impubes non defenderetur ... bonorum possessionem adversarius eius actiones hereditarias ... curatorem constituendum ... impubes missus est in possessionem ... curatore ... hereditatis ... pupilli ... cautionem ... satisdederit ... missus ... satisdare ... pupillo ... curatores ... administrent. Adversarius autem satisdent res que tempore ... aut ...

alii res debitores ... debitoribus qui tempore ... exigi ... pupillo ... Quando autem ... dimittunt ... satis impubes dedit ... possessioni ... hereditati ... fortasse ... filium ... neuter ... heredi ... pupillum ... Tutores autem pupilli ... ne fame pereat filius ... hereditas ad petitorem perveniat ... filium non esse. Cum igitur autem puto si ... possessionem adversarius ... pupillum ... adversarius ei ... Cum autem ... satisdatum ... pupillus adversarius eius cessat curator ... Plane ... hereditate ... Hunc ... bonorum possessionem ... tempore ... partibus ...

-m Quibus bona pupillo ... administratis. ut. s. de ventre. in pos. l. i. § mulier. az. et fac. s. ut. l. no. c. l. postquam. § sed si nec. acursius.

filius id est ... qui vult succedere ... et negat ... agat cum fiat missio in primis ex car. ... s. ... quod ... ar. j. de ... ar. l. i. § si ... § si pupillus ...

-t Hunc ab intestato. reg. ... hic ... fallit ...
-u Partibus. una. s. qua. et c.
-x Ita demum hereditatis. pr. nam. ut. s. e. l. i. § non tamen. ac. pri... nam si ... status sit quod
-y Bonorum. s. cessat. car. ut. j. l. pe. § si pupillus. az. e. l.
-z Explicando. ... ex ... constitutionibus. ut. s. iij. § quis ... expedit pupillo non differri. ut. s. e. l. iij. § due alii ... filiationem ...

ñ placet. ut. s. e. l. i. § sꝫ et si quis nõ tm. ac. . s. e. § ꝫ et si
q ¶ q pupillo ꝯ debebit. nisi sit ex liberis. ut . is ipsi. ac.
g ¶ ꝯ bonis. ñ i casu. ut. s. ut i pos. l. i. pst. acur. & fac.
a ¶ ñ solũ ab intestato. ut ꝯ s. l. si quis ij s. § an aut. s. de
a in. t. l. cum plures. § i. acursius doctor legũ.

. l. cum hereditate. et de procur. l. oĩum. acursius. ab in. cum neutrũ possit pete
n ¶ interdum sine cõ ta. quid ẽ qđ dicit sm cõ. ta. set ꝑ exheredatus ut. s. de ꝯtra. ta.
si post mor. § et uñ. li. l. ij. in prin. ad pmaꝫ dico qđ non fuit rite exheredatus uñ
obstat quominus det ꝯ ta. ut. s. de ꝯ. ta. l. ñ putauit. § ñ que ius. puta sub ꝯdi.
ut. s. de libis et po. l. iij. § pure. ad. sm. dic qđ fuit in potestate filius iste & cum ñ rite
ẽ exheredatus tamẽ quaꝫ pteritus dicit & nulluꝫ que pũn libi. ut. s. de libis. & po. l. f. alij dñt rite exheredatũ sꝫ errore admissum ab intestato. & pũn. h. ut ꝯ s. de coll. bo. l. filius. acursius. ꝯuenit

b ¶ post puletã tem of ferente. quid si ... [illegible]

q̃ui liuin uocantur ... [illegible]

[illegible]

o ¶ tales. ut quia sub ꝯdict. exheredantur ul quia nõ fuñt. ibi. v. testes. & facit. s. e. l. § cum. & l. i. § pp. acur.
p ¶ si pupillus petet. per uñ legitiũ. ut. insti. de bonor. pos. § cum que. acur.
q ¶ nulla. melius dixisset. q agit ꝯtrũ ꝯuenitur si ei ꝯuenirt licet de pater nis nõ fieret ꝯtrouersia tñ differtur: qđ status in tempus pubertatis si tñ ex car. ut. s. e. l. iij. § quãuis. & § mis sum qut hic dr. ar. & s. e. l. px. in pn. & facit. j. e. l. cum sin. infi. & s. e. l. iij. § plane si mat. acursius doctor.
r ¶ hic quoqꝫ. no. unũ ꝑ aliud. ut. & no. s. l. px. § plane. si de pa. acursius.
s ¶ quesitum. hic dicit impubi dari car. & michi ꝯminus i tribꝫ casibꝫ scripto heredi dari ꝯ ta. primus est si impubes uẽ quid nõ erat filius licet p tor da do car. q̃lit cũqꝫ habita modica pbãt. p puero presũpsit eũ filium nam cũ uẽ nõ sit filius & si petat bõr. p. ꝯ. ta. & car. q datur eidem ut. s. e. l. i. § & ge neralit tñ nõ impedit scriptum heredem petere. s. ta. ut pote cum datio bonor pos. ꝯ. ta. ipso. i. sit nulla. ut. s. de l. p. filium § si quis ꝯ ta. Item & in alio casu nõ impedit. s. cum uẽ quidem est filius set nõ accipit. bo. p. ꝯ. ta. ũ pote tpr exclusus. ul alit si eũ car. petet. s. ta. locũ nõ habet. ut. j. t. y. l. ij. § ex pec. It i tertio casu nõ impedit. s. & qñ uẽ est filius & nõ petijt ꝯ. ta. puta tpr exclusus & cũ possꝫ ab inte. petere uñ libi dicento nullũ quia fili in potestate ẽ pteritus nõ petijt. nã scripti heredes possũt petere. s. ta. q̃i uoluntate filij teneat in tũm testm ut. s. de inius to. t. filio licet postea filius possit restitui. si uõ filius pre teritus peteret. uñ libi qui diceret nullũ tũc nec admi ex testo. nec sm tab. pot peti ut. j. t. i. l. hij demũ. & de bonor. pos. nõ ẽ sic uicũqꝫ & ita ob id ipm qđ nõ petit impubes uñ libi petit scriptus sm. ta. & ubi pot ẽ qđ impubes nõ petijt ꝯ ta. tpr exclusus q eam sibi ꝯpetere sciebat sꝫ nesciebat de bõr. poss. uñ libi nec copiam habebat consulendi peritiores. ut. s. de bonor. pos. in bõrum si cum carbo. datur ubi ꝯtra ta. & ubi ꝯ. ta. datur s. ta. denegatur ergo ubi est car. cessat s. ta. s. r. licet detur ubi illa nõ tamen sequitur ergo hñt eundem effectum nam et una tribuit ius i ppietate altera non. acursius.
t ¶ bonor pos. q facti est nõ iuris. ut. j. e. scriptus. dj. acursius.
u ¶ Decessit dectum. s. ptorꝯ in ducentis impuberem i pos. ex car. ꝯ uidebatur quia ñ de statu impubis sꝫ defuncti erat qo. sꝫ dic. q & de statu impuberis erat p ꝯsequentiam nam dicebat impubes se ñ fuisse i potestate defuncti qđ ego nego & facit. C. ne ut sta. de func. l. qđ est ꝯsti. acursius. a cur

Cum mulier. iuramentũ pstitit a muliere deferente herede nõ debet pbare nec ob ẽẽ partui. hoc dicit. dy.

r ¶ Qui labeo de eo. s. tm licet in alio uerum sit. non tamen ex uerbis labeonis. & nc. ꝯnsum datum intelli in eo casu qui dubitabilis est non qui indubitabilis. sic. j. ad mum. l. a. infi. ac.
y ¶ agnitus. i. habitus a patre ut filius. acursius.
ç ¶ iustior. ut in poss. mittatur si qo fiat de eius statu. & facit. s. de libis. agno. l. i. § uit. az.
& ¶ postumi. de quo dixit labeo. acur.
ꝯ ¶ cum mulier ex edco car. i. deuentre in pos. mit. & dic to ad exemplum car. ut. s. de uẽ. in p. l. i. § si eam. nam hoc edictum non subuenit nasciturus. set natis sicut et bõr. pos. ꝯtra ta. ut. s. de uentre in pos. l. i. in prin. acursius doctor legum.
ꝫ ¶ dari debet. mulieri. acursius.

§ ar hij. & § an eadem. & s. de ꝯ. ta. l. aij. § si emãcipat. &

—a Celi cā. cognita. h. est dicē detur h. bon. p. uenti cū cā cognita. s. huc tacita ul' expß sa ne. ꝯc. acursius doctor. —b Datiā. mulier. ac. —c Denegata. mulier. ac. —d Ex ordinaria. quia no tribuit ius ...

— Cum sine filio impub. hedi instituto ul' recte exhedito nō dat bonor. posso carboniana. dy.

uis iuuenculi cum cā cognita dēt posso ne aut hedi bonorum posso data fa ciat plus dū aū denegata uī ordiam ū excipiat pupillo

Pap. Cuiusū bns põ pionis q̄ pati octo uisiam filiu h ls eē pte forte ex pte ē etiū carboniano locus nō ē. ac similiter cum certū ē quintus filius sit eum ū hedem fore. ueluti si ipso hede insti tuto postumus aut impubes ex hedi atus negetur filius eē n. ad rem pti net ex interest illius in quibusda filiū eē uelut ut fr̄is ex a lia matrē nati bon at intestabiliorum et epulatorum uos ii cius ad carbonianum ostat n̄ ptinē.

Idē. Scriptus h. es cum filius ipu bes qui sbiectus dr ex ed. ꝑ ead. po bonorum possessionem petat exemplo le gitimi ... tā. mō cum accipere ti pte ex si medio tempore scriptus ḣ. ulle q̄ ta stati possessionem h. potuit mouatur he redibus eor succurrendū est. quod a si nō potuit adire hereditatem uiue essante. p. ob litem in dubio ostituti

Paul. Titia p̄t mortē mariti sui pre gnantem eius ē cidem ueē tñē ad uersū scriptum apud presidem ꝑ uiuē obiecit cum an int p̄c pub. ttis cā adulsū de fem debeat z nō p̄ iudicium postume fiat. paul. ꝭ. si ei pupille deci cu̇ bonorum p̄nor cā nō mo ueatur. sine causa tutores desida te adulteriū quoz cā cum ite p̄ pub tatis pupille defert.

Accū Queritur an impubes q̄ bon possessionem ex carboniano acēp si tam quam posso ad eū translata fuit pu les sit petitoris ꝑ tib. fungi debe at. ꝭ. uneo q ea possore petet ꝑ loco neū. et inutile

Hermi. Hec bon posso si satis dat sic nō ... ad possessionem adipiscendā ...ed tesserā ꝑ sequelas z debitū e rigendum z colloē z bonor. z dotis ... omnium cā ostem diuinū p̄ceptū.

Paul. Set sicut de bonis p̄nius etiam

—o Scriptis hes. sicut bonor. posso uni leg. nō ht locū q̄ diu sputur eē tab. ita nō ht locū ſm tab. ahoc diat. dy.

pato cauetur ita de pupil q̄ eē ipi confert cauendum est. de bonor

Ulp. Tabulas testi possessionem ſ accipere debemus ſecundū mati e figuratam. sini g ta tabu lule sint lignee siue cuiuscū z las alterius materie siue chatre siue mem brane sint ꝟ si corium cui alic animalis tab. dicuntur recte nō cū ꝭ tabulas. p̄tor sequitur hec pre cedenti. sꝫ suppmat h. ē cas ī in omnium fcē ita sint pr̄ q̄s. uelle fcē s. suppme hec sunt non q̄ subiecto tempore mortis fcē sunt sꝫ postquam talē fcē sunt. licet hec ii tiet sunt. Sufficit n. extare tabulas cū si n̄ psentatur. si tra n̄ sit ea l'ea tamen igitur z si apud fu rem sunt ꝟ apud eū apud quem deposite sunt dubitari non oportet admitti oportere posse bo. posses sionem ſm ta. nec tropius ē apud ea l. ut bo. pos. ſm ta. eg noscatur. Sciūt autē extiturē tabulas mortuo testatore desiderā tur. tamē si cert. tē de fecerit q̄ si postea interciderunt. bo. pos. pe ti potest si tam tū exigeri ū sa eat h. scertare tabula s certū q̄ sit eē delatam sibi bonor. possessionem. Si q̄ uis in duobus exemplaribus fecerit testam. aliud extet aliud nō extet tabule extare uident. petere p̄t bo. posso. Sꝫ et si in duobus codicibus sunt. signatis alios ceteris alios hedes scripsit utrumque extet ex utrisque ex uno extet. bo. p. p. ꝑ uniu tabl. hereditas ē z sup p̄ma utriusque accipiem. Si uero fecerit qui testam. testibus aliud qui ex emplum si quidem dē extat q̄ uo luit eē testin. bo. pos. peter. si ū ex exemplum extat. bo. pos. peti non potest n̄ pap scripsit.

Cetiū p̄tor ut si ut bo. pos. dat. uiuo tempore ut testi faciendi

—a Ex testamento ... tabule. ꝯc. e. l. ij. ꝯ. ij. acursius. de ꝯ. ta. l.
—d Debeamus. quo ad bo. p. ut hic ꝯ. q. ut legio ...

sigilla que debent esse septem. pe. tres que coniguntur cap. testi. cum fine. et in qualibet. est unum sigillum Item due ex quolibet. latere quod nullum uult. scire. quibus continentur. ut. C. collige C. de testis. hac. con. in prin.

.p Inciscum. etiam uiuente. testatore. et facit. j. si tab. te. nulle. l. i. § p. sed quid si alia ubi est appensum sigillum. pro.

nec tpno ret. si ad huc rema net. vij. ut. j. e. cum tabule. et l. ut bonor pre sino tota cor da. ubi est appensum sigillum. sed pars t tm rosa. ut. j. insi. § si rose. acursius.

.q amuli bus. quem cumque est uiuente testatore. in tm. si legi possit. ut. j. s. sita. t. equi. l. i. id. in deleto ut. e. l. sed an deleto sit cedendum. uel raso. pro. sim ea pte sit nisum sed quantitate dubitatio non est cedendum ali aquin secus est. jo. ut. C. de testis. l. sumus § i. et l. p. § si. acu.

.r uel linum. quo sunt ligate. uel quam ubi sunt sigilla appensa sim quosdam. s. pr. §.

.s linum. linum. a. u. nam ligaturam. nam totum si nullum ut predic. uel dic quod in una co dula sunt tres uel. ples. ligu li quo car suffitit. si unum remanet. quod sustineat sigillum. ac.

huius et cum testamentum facit et cui moritur. proinde si impubes vel furiosus vel quis alius ex his qui testamentum facere non possunt testamentum fecerit de his tabulis testamenti facientem decesserit bonorum possessio peti non potest. Sed et si filius familias putans se patrem familias testamentum fecerit deinde pater familias mortis tempore inveniatur non potest bonorum possessio secundum tabulas peti. Sed si filius familias veteranus de castrensi fecerit deinde emancipatus vel aliter pater familias factus decedat potest eius bonorum possessio peti. Sed si quis suae potestatis tempore testamenti faciendi habuit medio tempore habere non habuit bonorum possessio secundum tabulas peti potest. Si quis autem testamentum fecerit deinde amiserit testamenti factionem vel ut in furore vel quod ei bonis interdictum est potest eius bonorum possessio peti quia testamentum eius valet et hoc generaliter de omnibus dicimus qui admittunt tempore mortis testamenti factionem si ante quam testamentum fecerint testamentum valet. Exstitisse quidem legatae sunt tabulae incisum sit. si quid alius contra voluntatem testatoris incidit bonorum possessio peti non potest. sed si testator id fecit non videntur tabulae signatae et ideo bonorum possessio peti non potest. Si vero se extantibus tabulis vel linum aliter interruptum vel vetustate vel casu vel si putre factum sit vel rosum a muribus bonorum possessio peti potest. vel si situ et sic inveniuntur tabulae signatae integrime si vero ... vel unum linum tenet sit forte vel quater linum esse circumductum ... signatas tabulas exstare ... vel ... sit vel ... ...

Interdum quintum ordinem pretermittit. Est sit ordo secundum se volunt eum primo ad lib. et bonorum possessionem contra tabulas petere. in quo si non sit occupata intra tempus deficit secundum est ... spectant ... ubi eruit quidem bonorum possessionem petere ... sunt: ex si tempus fuerit finitum vel ... decesserit vel repudiaverint vel ... tenere bonorum possessionem admittuntur et tunc testi

tetur bonorum possessionem ad scriptos heredes. Et si sub condicione heres institutus filius sit nihil amiserit eque putaverit secundum tabulas competere ei qui scripto herede bonorum possessionem que condicio sit ... si ... sub condicione ... heres tenetur defecerit condicione tamen ... filium qui admiserit secundum tabulas tenere ... debebit ac si contra tabulas accepit quam tum ... ei qui emancipatus est necessaria est. Et quamquam parte heres scriptus est pro ea accipiet bonorum possessionem secundum tabulas ... si non sit aliquo ei ... habeat solus bonorum possessionem quamdiu tamen unius ei heredibus debitat ... admittat bonorum possessionem. quamdiu unus ex heredibus ... autem non potest bonorum possessionem ... possessionem eius secundum heredem non dat.

Si quidem primus ita institutus sit ... secundus. si post annum ... Si quidem ... et decesserit primus solus heres erit et accipiet bonorum possessionem si non ... tum secundus solus heres erit et accipiet bonorum possessionem nec sibi ... ad suam quisque causam substitutus sit. Defertur bonorum possessionem secundum tabulas in gradu primo scriptis heredibus mox illis non petentibus sequentibus non solum substitutis verum et substitutis substituti ... substitutos admittimus primo gradu scriptos accipere debere omnes qui primo loco scripti sunt nam sicut ad eandem hereditatem ... sunt ita et ad bonorum possessionem admittendi. Si quis ita scripserit primus ex parte heres esto si primus heres non erit secundus heres esto tertius ex altera parte dimidia heres esto. si tertius heres non erit quintus heres esto primus tertius poterit ad bonorum possessionem invitari. Si quis ita instituit heredes uterque ex filiis meis ... uxorem duxerit ex dodrante heres esto ... ut non duxerit ex quadrante heres esto si quidem mortua fuerit scilicet quamquam ... heredes constat quod si ... uxorem ... dodrante et ... eius competere bonorum possessionem. ... extitit ... petere. Et si conditio ... institutum nomen heredis indubitanter ... bonorum possessionem petere ei non posse

.t Caracteres ductus. uel dic esse a testibus ut liget cum tribus uel. iiij. ligulis. corda conexa. et facit. s. quia admin. te. api. l. plt. acursius.

.u Equissimum. al. lex. et al. et i. ac.

.x occupata. unde in. non exspectant presentes. ut. s. de contra ta. ultimo. § siquis enim contra. sed ibi non p. s. ta. sed contra. ta. petitur. et est ratio ut ibi no. acursius.

.y expectantur. sed numquid interim dum nullus est heres habent isti filij. an libi ueri. quod sic. ut. j. si tab. te. l. i. § fi. et s. de libis et postu. l. f. Item eius uer. quod non quia donec potest peti. s. ta. uel contra. ta. non petitur unde libi. ut. j. si tabu. t. l. i. § i. quia est ab intesta to. re. posse. ab intestato uenire. sed datur contra tab. exabun danti. ut. j. e. filium. j. re. et § uideamus. et pro te emancipato. ut non prestet legata. nam intestatus est defunctus heres de scripto non adeunte. ut. j. de l. p. l. is qui in po. in pn. non forte p edictum. si omissa ca. t. ut. s. si qs omis. c. t. l. q. aut. § b edictum. et de in postumo. ut. Itaque cum instituti intim non conueniuntur ut. j. de except. rei. iudi. l. ij. nec conueniunt ut. j. de bonis. ii. l. quamdiu. sed quia instituti

C. e. l. si. et de postu. her. insti. l. i. sed numquid eodem tempore. cedet utrique tempus. bo. pos. re. quod sic. ut. j. de carbo. e. l. i. ideoque licet. sit ar. con. j. de suc. e. l. i. § quibus. sed ibi simul non competunt. ar. con. ac.

.e repudiaverint. quid si is repudiaverit. qui restitui potest. re. locus est hinc bonorum possessioni. ut. j. de fideic. li. l. iiij. § i. et j. ad trebell. l. ij. § si bonor. et de minoribus. et fi sim. § sed quod pap. et l. quod si minor. § secundum. ar. et fac. s. t. i. scriptus. acursius.

.c bonorum. pos. s. sim. ta. acursius.

.d Si sub condicione. hic no. si pendet. condictio institutoris potest peti sim tab. siue erat filius institutus. siue extraneus. qui non poterat ab intestato succedere dum tamen utiliter sit institutus. ut hic. et j. e. hiij. de mu. si tamen non erat aliquis preteritus cui competeret contra tabulas. ne condicat. s. pr. at post petitam. aut extitit condictio. aut defecit. si extitit confirmatur agnitio. ut. j. § si quis. in isti. si defecit tunc distinguitur an sit filius emancipatus uel suus qui etiam preteriti habent contra tab. et tunc pretor tuetur. ista. ta. ac si accepisset. contra. tab. et sic sim. ta. conuertitur in contra. ta. quod est mirum ac si de albo fieret nigrum ut hic subicit. et quamuis et cetera. si autem extraneus est. infirmatur agnitio. nam si in filio tantum tuetur. ut subicit. ergo secus in extraneo. ut ar. C. de peculi. l. maritus. sed quam bonorum pos. petit condict. pendente. quod fit. uel que iuris sit. re. quidam quod illa que est facti ut hic non iuris. ut. j. e. § si quis. ita. et pro eis. s. de acquir. her. is qui. ij. re. et C. de inoff. t. l. filius prout. est ibi, et cum ibi. et s. ad trebell. fca. § quod si condict. tu dic sim. az. eam que est iuris non facti. hec tamen non habet effectum. non existat condicto. ut deo § si quis. ita et p hoc. C. de inoff. t. filius prout est. ibi infirmatur. et i plene no. ac. si filius est

a Ceterum uenit. sed non est in potestate. est testamentum nullum. re. sic ut et institu. de ex her. li. in prin. non § s. ta. locum habet. ut. j. e. hij diu. dic quod heres erat emancipat. uel dic est nullum fauore sui uni. et tamen petet. sim ta. ut no. C. de insti. et sb. l. si preter. acur. pater.

b condicio. casualis. uel mixta. nam si est potestativa et filius qui est in potestate. patris. sibi imputet si non impleuit. ut non habeat sim. ta. ut. s. de her. di. insti. l. si suus. ij. re. non ergo repetitur qualis qualis. ac.

c filius. s. talem. qui ab intestato. sit cederet. acursius.

d ei qui. s. tamen ei uero qui est in potestate non est necessaria quod iure ei uocatur. ab intestato sed emancipat. p pretorem. tamen ut institu. de her. ab intestato. § emancipati. et fac. j. sub condict. § i. sed an suus institutus sub condict. petet. s. ta. ea pendente. re. si est potestatiua. sic quia ualet testamentum. al. cum non ualet non petitur. s. ta. uel dic ut mo. no. quia sno fauore est. nullum sed uerum quod b. tuito in contra. ta. non potest stare. primo quia deficiente. condict. deficit uiribus testamentum ergo cessat contra ta. ut. s. de bonorum pos. contra. ta. quod uulgo. so quia in stituto non potuit dari. contra. ta. bul. ut. s. de contra ta. sub condict. sed expone hic pro uno deferri debet. continet. ac si petisset. contra. ta. eo casu quo peti. potuisset. uel dic non potest peti. contra. ta. ab insti. s. pendente. condict. sed ea deficiente sic. ac. tuito

e pro parte. dumtaxat heres.

f Si differt. hic quereret quod diximus. s. de her. institu. l. si quis ita. az. et fac. s. de inoff. t. pap. § quoniam. et l. quod repudiantis. et s. de contra ta. l. i. § si ex tribus sed ar. contra j. de assig. li. l. sub condict. § i. et s. de acquir. her. l. ex semisse. acursius.

.i decessit fili pupillus. ac.

ex eadem dimidia. dp.

g Si primus institutus. i. substitutus. ac.

h xiiij. sed decessit filius et facit. s. de uul. sb. l. si quis et l. ex facto. § si quo. ac.

i Defertur scriptis. s. tamen non etiam successoribus eorum. ut. s. de uul. sb. qui ples. et l. quod duos. i. pro. et § i. b. az. quis. in scrip. al. autem primo uocatur. sub stitutus. quam conuenit. ut. j. e. l. § si duo. et

k Substitutis. hoc plerumque quod dic. ut. j. § si C. de cadu. t. § sin autem et aliquid sb et fac. s. de un. in pos. mit. l. i. § elig. et C. de edicto diui adri. tol. l. i. et s. de coniunge. l. i. § si pat inpo. et de l. ij. si quis suum. § etiam. acur.

l Loco. i. primo gradu. instituti. alioquin contra. j. pr. §. ac. petitio bonorum pos. et hereditatis aditio. ut. hic et j. e. sinta petito et

m Priores sunt. s. primo gradu instituti, et no. quod silia sunt et qui filio. § is autem cum. in multis tamen differunt ut probatur. s. e. l. § si sub condict. et de acquir. her. is qui. item. s. de iniusto. t. postum. et institu. quibus modis. t. infir. § non tamen corruptum. s. e. l. a. § sentibus. acur. defertur sed sit ar. contra. s. pr. § et fac. sed diuil. semel.

n Si quis ita scriptus ex parte. s. dimidia. sub. l. qui cum ples. et de her. instit. sinta qui instit. constat unum quemque eorum heredem esse. tamen etiam ante

o Priores. ex gradu superiori. ut. s. e. l. §

p Si quis in isti. petet. pro dodrante nam pro ea parte. qua petet bo. pos. ut. s. de her. instit. lib ho. § sub scriptus sed est. imo. et pro dodrante. ut. s. e. § si sub condict. contra. so. idea quod facti ibi de ea quod facti. sim quosdam. uel non petit. hic cum effectum. et que facti est. i. quod non possit. sibi auferri. deficiente condict. uel dic sim az. quod est pendente condictione petitur quamuis est. ut ibi. ut extante condictione sibi proficiat. az. et facit. s. de her. in stit. quot. § sinta. scrip. et de condict. instit. l. ult. distinguitur utrum possit legi. an non. ut. s. si tab.

q Si consulto. iouem. a testatore suo consulte. t. ex. et fac. s. de his quae in te. de. l. i. § i. et § sed consulto in fi. § ac.

sigillum. a. lex. (.fi anni quod dat ad bonorum possessionem contra tab. petendi dp.)

a Consulto. i. non ex voluntate testatoris. nam contra e. ut C. de l. sicut sit ascrip. ac.
b Si duo necesse petere. sed nec plures de gene. ut s. de her. insti. lib. bo. § titius quia tamen utrique necesse. s. petere de novo bonorum pos. ut s. de bonorum pos. si cum patrono et de novo adire ut s. de acquir. her. si solus. acursius. qui ex duabus. § fi. et C. de iur. delibandi. cum aliquis et fac. l. e. sicuti. § sed hec. s. so. ibi. ac.
c Accessit. et invito ut s. de acquir. her.
d Si suus pertinebit. si iussit eum adire. ac. — e Cum domino. ut dominus petat sed et suus sciente pretore. ut s. de bo. po. finis.
f Iussit. set non pro sempronii contemplatione institut. videtur pro ita ut C. de iur. deliban. l. cum aliquis quo ergo alius pot iubere adire. pro bene. nam et hoc idem est ubi contemplatione fructuarii. vel bone fidei possessoris servus instituitur. videtur enim dominus non bone fidei. p. ut s. de acqr. her. l. siquis in bo. i. pro et § iussum. sed dominus tamen pro condict. sin. c. reddit. ut j. de stip. s. l. p. hoc ei. est ex re. ut s. de acquir. her. adito in fi. iam.
g Scriptito. secus in legato. ut s. qui di. l. ce. si post. § f. et est ratio. quia legatum quod domino suo. et invito ut s. de condict. et de filio. non hereditas. ut C. de her. instit. cum proponas. nec bo. pos. ut s. adire. suo invito impune. item quod de trebell. restitutione pro. similis et bonorum possessionem. ut s. ad trebell. suo invito et facit instit. de her. instit. § alienus. ac. ut j. un. co
h Nec est in tero. al. sec. gna. l. i. § sed hoc ita pro. contra ut j. de cu. fu. q
i Natus, ali mortui. et fac. instit. de bo. po. i. pro. acur. i. que scripta fuit
k Carte ad deletiam. et postea rasa. et sic no. quod in scriptura fieri possunt in certis misis. ar. contra C. de edendo. l. adversus tol. l. si. ibi prima figura. et c. sed expone. ut ibi. acursius. tabula lignea in
l Opistographum. quia erant scripta debita. ut hodie fit. et dicitur opistographum ab opibus et grafia quod est scripta. quasi scriptura fuarum opum. ac.
m Si sub conditione. personam. i. rei que bonorum pos. petiit. ar. et dicitur res. i. hereditas. acur. her. ac. si contra tabulas peti
n Sit. quia prius. sed ut s. l. i. §. si sub conditione. ar. — o Defecerit. i. deficere potent. ar. pendente conditione. ar. ut
p Accipere ei. deo et sub conditione. acursius. — si
q Sed suis. s. filius in potestate non ut accedat precedenti casui. ut s. de l. pis. q in pri.
r Tuendum. et deficiente conditione. mihi ar. fuit potativa quia tunc sibi imputet. si non impleat. ut s. de her. instit. l. suus. § set utrum. sed si casualis est tunc ipso iure testamentum est nullum. ut s. de her. instit. suus in prin. pro e. si velit. sed si maluit. contra ta. pro ut. prius. cum defecit conditio. ut s. de contra ta. l. iii. § quid ergo ar.
s Ab eis. s. ab emancipato et suo et qui subiecit. et filii persequitur in emancipatorum contra hec vero ut p contra ta. ut ita. s. stet legata coniunctis certis qui sunt in potestate qui ab intestato. q. d. licet et ipsi teneant. p contra ta. in defectum conditionis. tamen quo ad legata ut non teneant. et coniuncti ab intestato. hec utrum. acursius.
t Filius. s. emancipatus sub condict. institut. que defecit secus in suo qui ab intestato. ut s. de l. p. is qui in pri. ar.
u Ceteri. qui sunt in potestate. ac.
x Quin relicte. item uxori vel nurui. ut s. de l. p. l. ar. in testamento. relicta sunt non
y Non. s. illa que que ab intestato relicta sunt omnibus omnino. prestabuntur. ut hic. sibi cit. ar. Item huic contra s. de l. p. si duo in fi. so. ibi. — z Stricto. hic querere quod diximus.

quemadmodum non potest qui bis scriptus est non consulto testatore: nam pro non scripto est quod scribi noluit. Secundo sit heres institutus primus et secundo tertius sit substitutus, sit omittente secundo bonorum possessionem tertius succedit, que si tertius noluit hereditatem adire vel bonorum possessionem accipere, recidit ad primum bonorum possessionem. nec enim ei necesse est petere bonorum possessionem, sed ipso iure ei accrescit hereditas vel scripto si cui portio hereditatis vacat et bonorum possessio accrescit. Si suus heres scriptus sit cum domino deficitur bonorum possessio ad quem hereditas pertinebit ambigitur vel cum domino bonorum possessio quia si mortis tempore servus heres institutus institutus sit si fuit servus sempronii sed heres esse nec scriptus eum iussit adire. sed iam decessit. et etiam eum alienavit. accepit esse se potest enim vel si septies cum iusserit septies defertur. bonorum possessio adhuc ad hereditas pertinet. vel si pro iussu dominos fuisse eum fuerit. tres pluresve novissimo debitum bonorum possessionem.

Paulus. Verum est omnino bonorum possessionem quemcumque testatore invito fuerit si natus fuerit bonorum possessio. Carte etiam superscriptio eius ad novo factae possessionem cartam deletam et, tam de lineatam quam et si in opistographo quis testetur hinc peti posse bonorum possessionem.

Item. Si sub conditione heres institutus quis sit et accepta bonorum possessione secundum tabulas conditio defecerit, medium evenit ut res possessoris qui conditionem sit improbata si filius emancipatus sit sub conditione heres institutus et si defecerit conditio contra tabulas bonorum possessionem ei accipere videmus scribi. Et si sui fuerint qui ab intestato bonorum possessionem futuri esse, tuendum esse scripsit illi vero videamus videndum est an legata ab eis debeant qui liberi sui et contra tabulas bonorum possessione accepta venit heres. videtur quia nemo eum ab intestato vendo filius liberis praestandum ei legata relicta solum praestare cogetur. ceteris non plane ei cum ab intestato fideicommissum relictum esset praestandum qui videtur ipso favore

quod testo potita sit bonorum possessio.

Item. Si heres sub conditione heres institutus bonorum possessionem secundum tabulas pendente conditione nec dum impleta petere potuit quamvis cum institutum sit inutiliter qui esset institutus nec ad bonorum possessionem inutilis conditio pro fuit proficit.

Item. Si tabule testamenti plurimum signis signate essent quamvis ex his duo non appareret bonorum tamen signa manent sufficit ad bonorum possessionem dandam vel testamentum signa operte sed non omnium qui signaverunt maneant signa.

Item. Si ita scriptum sit: septimus ex parte dimidia heres esto, tunc auiusgetasia veniat ex parte tertia heres esto, idem tunc simul nec aliam non veniat ex parte, vel heres esto tunc non ex duabus partibus heres scriptus sed ipse sibi substitutus intelligi debet. idque non ex meliore parte quia tertia scriptus videtur. sed in hunc tamen certum casum si certaius vacatur relinquitur bonorum possessionem tunc accipiet vel totam ex parte sed est qui et certamente eadem accrescit. Et filio impuberi substituit ita si filius meus tuorum parentum in suam tutelam venerit moriatur tunc heres esto sicut hereditatem venditam potius et suam ubi vero adiectum non esset vel bonorum eum quorum possessionem accipere potest et cum nomine pro nomine et primum ei etiam est ad quem hereditas pertinet ei accipere bonorum possessionem accipere potest. Is enim est nomine intellecto voluntate testatoris inductum est sicut ad eiusdem hereditatem tam ad eandem bonorum possessionem scriptus non intelligitur. que tunc non ei legatur. Eandem testamentum in tabulis sibi fecit filio autem impuberi pro contemplationem tutorum substituit. Iulianus primorum in eadem bonorum possessione eam esse non separati patris et separati filii heredes eorum videbant uva enim eandem scripto filio

k Cum ex contractum. fac. s. de condict. et de. l. demonstratio. et C. de testamentis. l. si in nomine. acursius.
l Productum. s. e. l. ii. §. sed consulto. acursius.
m Quidam in tabulis. i. ab scriptis et alios sibi et alios filio fecit heredes ut statim patet. quod fieri potest. ut s. de vulg. sub. patris infi. acursius doctor legum. do.
n Separati. q. d. alia et alia illa bonorum pos. est. acursius.
o Scripto. sic accipe scripto. i. substituto. heredi seu assignato ipsi filio. acursius.
p Filio. dativo casus. acursius.
q Scriptis. sub ascriptis. et c. et fac. j. l. pro. ac.
r Ut bonorum signati. cuius signa tabulis secundis. sufficiunt. ut s. de vul. sub. patris. ac.
s Designate. i. apte coram honestis personis et pro fide centur signate. ut C. que ad t. a. l. ii. et contra ei q ut ei per pat. sibi facere testamentum. et sole pro inter al. nullum testamentum. ut s. de vul. sub. l. ii. § et prius. et instit. de pupillis. sub § liberis. sed non ex post facto

Ignoran tes. acur. te condict. qui ab intestato succedere pot. sed jo.

expugnet testamentum patris siquidem de iure pretorium ut p contra ta. tenet nichilominus pupillare. ut s. de vul. sub. l. et signata ta. et si non de iure. quia ut per querelam pro ea parte que expugnatur primum et pupillare. ut s. de inoffi. t. pap. § sed non in pubis. ar.

z Stricto. hic querere quod diximus. h. instit. de bonorum pos. § sunt autem ar. ignoran tes. acur.
& Sinuidat. legatarius ab intestato. presumptive sic. s. mandati. si procur. § si tes. acur.
9 Bonorum pos. secundum ta. que est concessa. quia in contra ta. cum defecit conditio. te condict. qui ab intestato
a Hi demum. hic sumunt quidam. quia is demum petit. s. ta. pendente condictio succedere pot. sed jo. debet contra. nam quia sit scriptus. videtur dari. ut s. e. l. i. § si sub condict. et ar. s. e. si sub condictione. generaliter enim ibi dicit in quolibet instituto. licet deficiente condict. distinguatur. ut no. in. § sub condict. et pro jo. j. e. si suus. item fac. ad l. s. de testa. t. l. iii. et de testibus. scio et s. de bo. pos. non est. §. ubi. ar. . b Nec ad bonorum pos. ad alium tamen quam prode. quia trahit ad fideic. ut s.
c Cum tabule complurium. puta decem. et facit. s. de testis. ad tre. sceum. ac. heredes. § siplures. acur. . d Certis. s. signa. acur. ut j. de aqua co. l. i. §.
e Si ita scri venit. que dicatur venire. et si ipse venit quesitum. ar. ac. unum cum
f Item titius. in testatoris. ar. si non erit heres. ex tertia sit exserta. causa
g Intelligi. s. existente condict. quia deinde certum instituto non sit mutata quod patet existente condict. nulla est sibi facta substitutio. ut s. de her. insti. suum certum. § titius. i. iii. tamen pendente condict. valere pot deficiente. condictione. si et tertiam vel pro tertia. vel perserta petet. s. ta. quia mutuque disiunctive. et sub condictione. est institut. ar. pro nomine et titio. ut hic et s. de her. insti. in e. dum. § i. sed meo.
h Quia ex serta te. sextans enim vacuus. pro rata accrescat sed quod dicit accipiet. immo videtur ipso iure accrescere. ut s. l. i. § si duo. contra s. so. et hic ipso iure accrescit. sed dicitur hic peti una cum tertia. cum tertia iam accreverunt ipso iure. nec ei his petit. set semel tamen ibi adhuc non accreverat et ideo postea dicitur accrescere ipso iure. acur.
i Qui filio sicut hereditatem. videbatur contra quia ex substitutione ipsi pupillo directo fit aliquis heres non patris. ut instit. de vulg. sub. § quo casu. et s. de her. instit. l. pro filio. item no. non necesse ubique positum vel omissum. fit. s. de her. instit. quotiens. § si duo. et C. de testis. l. testium. item no. assimulari hereditatem et bonorum pos. sic. s. e. l. ii. § pro gradu. et j. i. si bi. §.

t Si suus pot. pendente condict. ac. nec
u Posse. et ipsum suum. ut s. de bonorum pos. suus. et sic patet. quod bonorum pos. non petuntur in figura iuditii. in quo suus esse non pot. ut C. e. suus. item quamquam suus succubit in contra ta. non perdit. legatum ut s. de l. p. filium. § siquis secus si in figura iuditii ut s. de inoffi. t. pap. § meminisse. item no. hic pro oppi. jo. quando dixi. s. e. hi demum. acursius.
x Quaelibet peregre. idem si non peregre dum tamen fiat ob securitatem impossibilis sit ulterius discretio. ut et s. de rebus dubiis quod sic est discretio. quia pro loco distantia valde difficilis impossibilis reputatur. ut et s. de ususf. l. ususf. § si vivarius secus sing. difficilis. u. j. ar. contra s. de testa. t. duo. ar. contra h. j. de cu. o. contimius. § illud. ar. et fac. s. de vul. sub. ex duobus. et s. ad l. fal. pat. § si. sed ar. contra s. de rebus dubiis. si fuit. et de her. instit. in tempus. § i. et commu. t. l. cum ex pluribus. et ad trebell. l. eum. acursius.

heredem scriptum ab heredibus patris i
numerari per curatorem separari tempus
heredibus patris. bonorum possessionem dari.
Pomp. Ut bonorum possessio secundum pupil
lares tabulas admitti possit requ
iritur an patris testamentum signatum sit. licet
secunde tabule resignate fuerint.
Paul. Si filius sibi conditione heres institu
tus sit an bonorum possessionem accipere pos
dubitabatur. et rescriptum est placet posse.
Papi. Quer libertis meis sup(ra) T(iti)e
pubes supremus moreretur. et Titius heres
ex testamento duobus peregre defunctis in libertate
ignoraret ut nominatim de ea re
scribit ad intelligendum cuius tam sit
quam ipsi mittunt et dum se possit pe
ti bonorum possessionem ex. Faustus. heres in
stitutus post mortem patris ab hostibus
rediit bonorum possessionem accipi oportet. tamen
tempus a quo rediit ei computabitur.
testamento facto tenetur ad arrogandum se
ptimus ac postea suus heres esse effectus.
inita decessit scriptus heres si bonorum possessionem
petat petat exceptione doli mali summo
vebitur. quia dando se arrogandum testa
tori cum capite fortunas quoque suas
in familiam et domum alienam transferat.
plane si sui iuris esse codicillis suum
animum iudicasse eodem testamento se mori velle
declaraverit voluntas ei deficerat tu
dico receptum. tenere dicisse nullus non fecit.
ac si qui aliud testamentum fecerit et supre
mas tabulas in eadem non pore in tab. l.
supremas reliquerit. non putat ei sequ
endam voluntatem actum testamentum non
eum deinde testi inquire cum eisdem in
tabulis exceptionis quoniam iuris esse tacito
non opponatur ex persona eius tamen cum
opponit estimatur. Paul. l. bonorum quo
rum intestati scripti heres agnoscere pos
sit bonorum possessionem exigendum puto cum
de instituto certa quantum dominicalis proprio to
ascripta ei fuerit possit alius simi
ter heres institutus est vacante
portionem l. alius amittit occupat concessi
ta heres scripserit non intellecturum.

videatur eo testamento quo non invenitur pro eo
ergo quod manumissi sunt neque bonorum possessionem pe
tere possunt. idem veniunt ut suum heredem
manumittat tamen quantum ex parte pe
testo eum heredem scriptum heredem. heres esto
et quanta ex parte. portio testamento codicillis scrip
tum eum heres esto heredem. heres esto si scrip
tus non inveniatur. quesita scripto
tamen. si eum portio testamento ex se tamen se
riptum heredem heredem. vel si eum codicillis
ex se tamen heredem scripso ex se tamen se
heres esto tamen accipiet bonorum possessionem quoniam
dicatur heres scriptus. Si a parente quis
Ipse emancipatus a parente manumissus
in ea causa est ut contra tabulas bonorum
possessione libera patentium ex tamen que est
quasi manumissor patrono iure est quia patente
heres fuit bonorum possessionem. etenim quoniam a patre est
sic aliter fuit ut est. quasi eum sibi acquir
eret cum sit emolumentum patri acquireret
sed vero etiam est ei inpensis exemplo
patronum ad contra tabulas bonorum possessionem admit
tamen emancipantur. quoniam eo perfecto manumissum
instituerunt sic ideo que a patre cano ne primo
facto ne primam accepit. Et nepotes ab a
vo manumissi dedit se arrogandum
patri suo sui manens intestate pater
decesserit sui manumissus dicitur sum
obstat solus admitterentur eius eodemque
fratrem ex in patre eodem. quod patris dest
pater bonorum possessionem utque si per fiunt tunc
manumissi sunt esset. pro eo si heres esset aut
non esset arrogatur quasi arrogator liberi
admittenda non est. nisi si obreptum
pater tunc ius integrum manet.
Si patens bonorum accepit portionem non em
ancipat. Ex eo quoniam meum filius
quanti satis esset consulit ne vida ei
inquietat exceptione doli mali repel
latur. Est talis casus quo bonorum posses
sionem contra tabulas patens non accepit si
forte filius militare cepit. nam divi
princeps patrem ad contra tabulas bonorum pos
sessionem non posse. Nos cum mandum
nostris non venire ad contra tabulas bonorum possessio
nem emancipati filii. constat quibus pro

ar. pote cum sit utilis. ut. j. quis ex. l. so
dies in tria exigunt. ut. j. ed. p. l.
at. j. q in z aut. c. l. semp. et si quis. accur.
Imputabit. si non potuit dare. pecur. ut. s. de

ut. C. de codicill. l. f. et f. acursius. texto.
non ergo ex codicill datur. hereditas. sed pa

ut.

.a Eius antiquu. puta aut si tuto. ut. s. de libis. agno. siquis ali. in ppin. ul' alit dico. ut. s. l. aquit ei dr. pr. q patri dabatur. cum no sit si auus eius nepotis n est in uiuo. s. ibi de puil sollemp uitatis h ic de alijs que ht in testamto ul' huiuat ibi no. ac.

.b De iure patronatus. dicit. s. t. fo. d q. ta. que datur patri. e patrono q e. uni de iurib patronatus.

nisi filii uenirant. Pretereа cum et accep tam. ex tea. lo. t posteam ex iu antiqu q et sui manumissione. habeat posse sibi defende. ut. scripsit. nec ei eni ae. Dicq q sic — uni pronae habeat cu fit. Eius. Non usque adeo exequend. Prt est pro ito peculi etiam falcidia ... celluisiaua acto ci detur. q ... ingenuus. homnibus non ee libanite tu suarum alienent.

Idem. Patrono rata si tunc est. Veni n. petitos a pente emancipat. timuum istius heredes fecisset ... lo. pond. q. ta. peculi datur aut committe falsi non turpis huis ee instituti. Si fili emancipatus testo suo pre ... fuerit sui heredem instituit fideicom missum non cogetur praestare pi q sui ... a ei detetur i si adierit hereditate. sec si filia. t. neptis manumissa sit ... pi. l. auus ... petat. lo. possessionem eade. in filio dicendum sit.

Marcell. Patri qui filiu emancipauit debitis que libertati sca in ... fruct pro ... nihil edicit ... propa stipulabis de filio.

Pomp. Diuus traianus filiu q pa ma le ... pietatem afficiebat coegit em ancipare q postea defuncto pi ... ma numissor. lo. posso. sibi ... dicebt ... consilio ... pietatis ... ne cessitate soluende pietatis denegata.

Ulp. Non est dubium eum delerant no ... Cum uitates ... eorum ee q ... in deditor. hostili loco supplicia iudicii sua possessi ... que erte suo obiissent ... ut. dicit. Statuto ... nitium ab ... constitu. militare ... principales separent ... q ... ... consue ... eade picla ... itur. ... exitantur ... ... eade ... sibi uendicabunt. omnis eo animo aut ... sunt ut iure militari testari no possit si in hostili loco de prehendantur ... decedant ... quomo uelit ... quomo possint testabimt. sui.

sui p ses quis sit ... pruincie sui leg atus ... qui in ... li ... testari non potest. ... uaniarch os ... ... classium iure milita ri posse testari nulla dubio e ... isib omnes ... uauteem ... lites sunt. ... iure militari eos testari posse nulla dubio est. Siquis militum ex alio ... translatus sit ... erit ... sit ... qua ... dimi ... ... iure militari testari ... ...

Idem. Patronorum querelas. Cum sit ... ubicis ... audi ... re non ... erequi de patro ... ...

Id. Libri omnes ... a priori no deb ...

Id. Siquis tutor dat cui sibi le gata cet ancilla ... manumisit ... ... tutela pupilli se excusa uit. diui seu. ... rescripserunt hunc ... ee ... eo animo ... pronunt ... erre.

Id. Impator uor libror. libise ... pdu ... duis ... rescripserunt sitit ... alia ... ... libros salua sint.

Id. Diuus claudius. libertum qui

... negata. ... ut inquo dliquid n de remuneran. ut. j. ... ex testo. mili ... acursius.

... Oportet. eum ubis correctum. ac.

.l Siquis tutor excusauit ... ut. s. de testa. tu ... acursius.

.k Hic. altius ... est miles. ut. e. t. l. ab administratione ... ratio qua

data libertas non potest revocari. ut s. de min. l. uerum § quod si minor. Alii uero quod a legatario legatarii aufertur si contemplatione primi. sit ille relictum. non alias. ut s. de te. sta. t. qui tutelam et de excusatione. tu. legatarius et facit. §. ad tre. si patroni. § qui fideic. et s. de excu. t. l. tuto. § i. acu.

.f Dare operas. ut et s. de iur. de. p[ri]ncipio infi. al' ergo qui pretium operarum stipuletur l' aliquid pro operis perdit ius patronatus. ut j. qui et a qui. l. f. § i et ij. et C. de opis l. l. nec patronis. S; pro operas solas non perditur nisi ex ca. quod dic. ut notatur. C. de opis. h. l. siqua. § quamuis. acursius.

.t Intelligendo. no. ubi lex non distinguit. nos tamen distinguimus. s. de testibus quesitum. ar. contra. s. de publicis. de pretio non plene no. acursius. ut

.l Tum salua. sed iura sepulcrorum non sunt eis salua. ut j. de sepul. et l. l. § inde. sed uidentur hec iura libertorum non salua. ut j. de int. et del. l. ij. que est contra. so. hic ex aliis causis pitulis legum non quod in principem sit commissus. alii quod hic de equitate. sed ibi de strictori iure. uel hic specialiter sunt concessiones. quod forte multis erant liberti. ut j. de. bon. pos. l. f. § si plures. et facit. C. de bo. li. l. i. et C. de obsequiis. l. v. et j. r ad. l. iul. ma. l. eos. qui. ac.

litus sint prono delatores libertini. Ille qui de statu eius faciem ei que non est sui patroni esse iussit esse liberti. Imperatoris rescripto cauetur ut si patroni libertum suum non aluit ius patroni perdat.

Paulus. Adige iureiurando ne nubat liberta l' uxor tollat intelligitur etiam is qui libertum inuitare patitur. sed si ignorante eo suus filius adegit stipulatur uel fuit nihil ei nocebit. certe si iussu eius patroni ipsum intestate est idem fecerit deneliume eum hoc lege tenere. Is qui stipulatus est operas aut ni singulis aureos quod nosceret non uideri contra legem stipulatus quia ipsa potentia libertus est operas dare. Quamuis nulla persona lege excipiatur tamen intelligendum est de his legem sentire qui libros tollere possunt. sed si castratum libertum iureiurando quis adegit dicendum est non puniri patronum hac lege. Si patronus libertam suam iureiurando adegit ut sibi nuberet. siquidem ducturus eam adegit nihil contra legem fecisse uidebitur. non ducturus. quod si solum adegit ut ne alii nuberet in fraudem legis fecisse uidetur et proinde tenetur patronus ac si coegisset iurare libertam non nupturam. Lege iulia de maritandis ordinibus remittitur iusiurandum quod liberto in hoc non nouetur ne uxorem duceret libertus neue uideret. si non nupturum se hic faceret.

Modestinus. Omnis uero spatii animus uelut debitur ut si qua hec lege uenerint ne patrimonium confiscandi fuerint constituta esse ut esse libertum et si postea ab emptore alii sunt huius condicione uenerint et lege uenditionis liberam esse. Liberta patronus ueniditoris. Mandatis imperatoris cauetur ut impunitus patronus dicere querela patronorum uis dantes. Semel dedicatam aduersum libertos patronum iurisgessent. Creditum illa pene alibi te iniusto exigunt. l' persi longior eis exercitium et prout dicitur l' finiuntur.

redditur et tunc absolutum.

Idem. Seruum a filio familias milite in quamuissimum diuus adrianus rescripsit militem libertum suum facere non posse. Quia non manumittuntur libertatem consequitur. Et si qui ea lege distractus sit ut manumittatur intra tempus quod supervenerit licet non manumittat faciet tamen libertum emptoris.

Idem. Filii hereditate patroni abstinentes non quominus libertis huius patrium non amittunt. Idem et in emancipato. Ut in bonis liberti locum quandam nolunt lege excipiuntur tunc capitulis cumpieuntur. si iusta mutui non est. sed inde crimini flagicii sit suit uel maioratimus xxv. annis esse captis accusauit. libertum patronum creminum. Qui capitaliter quem nimi capitis libertum accusauerit excludi ab bonorum possessione contra tabulas placuit. Ideo capitis accusatoem eum esse est pena. mortis aut exilium esse. Et qui nomen detulit. accusasse intellegitur nisi abolitionem fecit. Idem et cum periculo placuisse.

Idem. Libertauit nec ad legitimam hereditatem eius referatur in eum qui lege. xii. tabularum dicitur admittitur.

Modestinus. Cum seruus decedens testamento ordinato inter suos filios suos liberos esse iussit. quod sibi filium ex parte heredem nominauit querere an his scriptum. tollit libertatis statum condicionis mutare modo et statum mutare non posse.

Idem. Filius familias cui peculium manumittere non permittitur ius non manumittere potest quia manumissus sit patronus libertus.

Idem. Si iurauero me patroni esse didicit non esse meum inquietum ad successionem patroni meum quia iusiurandum patroni non facit aliud atque si patronum esse pronuntiatum sit tunc in fine stabitur.

Paulus. Qui contra legem eliam sentiam ad iusiurandum libertum adegit nihil iuris habet nec ipse nec liberi eius.

Idem. Si libertus mortem se centenario inferens de legis fecerit iusiurare non ualebit.

.u Et pro pro in. facit. s. de pdict. et d. l. cum ita. et l. lex modo. acursius.

.x Lege uel remittitur. no. legem uim applicari optinere ut remittat iuramentum sic et s. siquis caut. l. f. sed quod si aliquis uel aliqua sponte iurauit non contrahere nuptias uel uouit castitatem numquid poterit postea contrahere. az. libuin esse.

.y Diuus uespasianus. et si non constituta non est ut. no. C. si mancip. ita fu. ita alie. ne prostit. l. i. infi. et facit. l. ij. et s. de fuis exporta. si titius. acursius doc. in. eti.

.z Mandatis irrogent. C. de obsequiis l. p. acursius.

.7 Ille. qui sunt. s. e. l. i. uel dic quod sequitur et sub. §. quod uel fusti et c. acursius.

.9 Datur. reglant fisco. dant. ut. C. de m. mulc. l. mulctarum que est contra. acur.

a Seruum. castrensis peculii. ut j. q et a quibus. siquis. § i. et j. de bonis li. l. iij. § si filius. et j. de sinf. et l. l. iij. § miles. acursius.

b Consequitur ex constitutione diuorum fratrum missa ad aufidium uictorinum si datus fuit ea lege ut manumitteretur. ut j. pr. C. et s. del. tu. l. iij. § i. acursius.

c Emptoris. no tamen ingratum accusat. ut s. qui et a qui. siquis in prin. ac.

d Filii uis esse puta de succedendo et alia. ut et C. de lat. l. i. t. § sin autem fuit. et j. t. i. si operarum non quod sunt munera faciendo. que transeunt ad extraneos heredes. ut C. de inius uoc. uenia. acur.

e Emancipato. s. ergo erat in potestate.

f Ut in bonis cuiusdam aliculus. quod patronus iudicauit dictum liberti sine accusatione. ut differat a sequenti. acursius doc.

g Captus. compatitur tamen ei in multis casibus. qui sunt. j. de bonis. li. l. qui cum maior pertotam. l. acursius.

h Cum patronum. i. patronum filium. qui et ipsi patroni sunt. ut j. instit. de leg. patro. tu. acursius.

i Libertum. patronum qui et filius dici potest ut. s. de u. sig. l. liz. § patronos. secus in ipso manumittente. ut j. de fideic. li. l. si filius § enim. et facit. s. de his qui ut indi. l. tutorem. § i. acursius.

k Capitis. sic j. de bonis. li. l. qui cum. § maioribus de min. et s. de bo. p. l. edco. § iti cum.

l Detulit. offerendo libellum accusationis.

m Intelligendus. ubi edicti inspectus sed non suam ut. j. de bo. li. l. qui cum ma. § accusasse. et s. de inius uoca. quius. sententia.

n Is autem qui accusauit uel detulit et sic continuatur cum superiori ac. nis hereditate

o Xii ta. quod defert pro tem libertum. ut isti. de suc. li. in pri. nec ad contra. ta. quod al' dat patronis petitis. ut s. de bonor. pos. l. si cum patrono ipsi. ac.

p Gaius non posse. ut. C. de testis. nz. et ibi no. acursii.

q Filius fam pris. ut et s. de ritu. nup. l. matrimonii. ac.

r Sinumuo successionem. sed quo aduenit iam sic. ut s. de ius et

Causa ratio legis debet personale eius dicto. dy.

Sine nuptias hat matrimonium. dy.

Simplex dispensatio debet restringi ad ea que sunt licita non ad illicita. dy.

Pene debet imponi secundum qualitatem delictorum. dy.

Secundum formam peruentum tradito appositi. dy.

Standi non miles. al' secus ut s. eod. § num. dy.

Caueatis fecit in fraude legis ipso iure non tenet. fecit aut. in fraude hominis. bene tenet. sed re uocat per exclusionem uel fraudem. dy.

.m Omni uero de statu. i. uel de libertate. l' filiatione. uel de potestate. ut s. de car. e. l. i. § set et siquis. i. ix. et l. de cessit sic cum accipi status.

patronis tribus in eo dem. t. l. carbonianum. § quamuis. et facit. s. l. a. infi. contra ubi in metallum sed ad aliam summitelat non que statum tangeret. ac.

.n Perdat. ut et j. de bonis. li. l. si patronus non aluit. et s. de lib. agno. aliminta. et dic que sit huius et quibus modis admittatur. ut no. C. de opis. li. l. f. infi. acur.

.o Adigere libertam iurare. no. qui patitur quod prohibere potest facere. ut de quo dic. ut s. de in famil. l. quid ergo. § esse. item est. ar. contra. s. de l. ij. si ita sit ascrip. et facit. j. qui et a qui. l. f. in prin. et de inius uoc. ad optiuum. § f. et j. e. l. qui contra le. sed contra. qui et a quibus l. p. sed ibi ad tempus. hic ut pretio non nubat. ac.

.p Nocebit. nisi ratum habuerit. ut j. de iu. et iu. ar. l. a. § cum autem sit tamen suo nomine gestum est. az.

.q Quis stipulatus aut. alternatiue. ac.

.r Contra legem. eliam sentiam. ut j. qui et a quibus. l. f. § is qui. acursius doctor legum. acursius

uoc. ad optiuum. § patroni. item secus ergo si iurat se libertum non esse ut. s. de iur. iurando. libertus eum qui § si libertus. et est hoc fauore ingenuitatis et dic ut ibi. acursius.

s Fine. quia facit uis in ca. ut. s. de statu. ho. ingenuum. acursius. hoc

t Quia nec libertis eius. contra. s. de ius uoc. adoptiuum. i. non hoc nocet filiis quod pater ui quo. so. ubi italice est quod patri queuen per filium non potest puta reuerentia de non uocando in ius. hic uero poterat ut successio quo casu distinguitur an in potestate et optinere quod hic. aut sui iuris. et non nocet filiis. ut j. e. diui fratres. § sed cum ipso que uidetur contra. ar. huius distinctionis. j. de bo. li. quod et ansuitute. § si patroni. alii dicunt quod hic consenserunt filii in iuris non et facit. C. de obsequiis. l. ij. ibi. aut iur. et c. ac.

u Si libertus. in cuius bonis habet patronus. ex. ta. ut j. siquid in frau. pa. l. a. § i. xx. et de feras hic que dicuntur in instit. de suc. li. in prin. et § postea. et § set nostra. acursius doctor legum. libitus

x Legis. papie. ut in instit. de suc. li. § postea et § sed nostra. acur.

y Iusiurare. ut et s. de l. et s. non dubium. acursius doctor legum. acursius doctor

MJ 73.

a quicqd. quia ipo iure nil ualet. ergo nullius q̄ē. az. — b alienauit libertus secus in ingenuo. ut. s. t. ij. l. non ur. az. dñis in. C. ꝯ ꝯdict. ob. c. l. ca. ꝫ hec sit dissimilitudo. qꝛ fauiana ꝯ possi

delibra. c. solo. so. hic nec tum ut alimtor ut ibi dixi. acursius. dec modo uult gerere ul' attige. c ꝯtractat. i. nullo secus secus si attigerit. ꝗ male gereret tunc alias penas patitur n̄ insti tutem reuocatur. ut. s. ꝯ susp. t. l. ij. ꝗ ar. C. qui. pe. t. l. ij.

— c iures. ar. pro sententia nostra. quam dentem ꝯ dicto uos ob cām ꝯ parascentem tantu datur. acursius.
— d caluisianā. que cur detur. dic ut C. si in fraudē. pa. l. ij. acursius.
— e ꝑ fraudē. quot modis fuit fraudē. ut. s. del. ꝗ se. ꝯ. l. fraus. hic aut fit iur. i. intra diminutē nō ergo hic modus ꝯtinetur sub ill. ꝯ uerum est qꝛ illi modi grā exempli doctrinalit traduntur. az. Itē nō. ex precedentibꝫ ꝗ durius agitur cū eo qui fraudat legē quam qui fraudat hoīem ꝗ sic ē ar. ꝯ. s. de arbitris celsus. acursius. res centenario. pa
— f Siquis plu alienatiōē fecit se minore centenario redd qꝛ ipo iur. fit reuocatio p sēnn non fit minor qꝛ iam minor erat per primaz. ergo ipo iur nō reuocat ꝫ p caluisianā. Jo. acur. — g una. de rebus. ac.
— h reuocata. ipo iure. az.
— i in oīum. s. rerum. ac.
— k partibꝫ. s. ꝯ reuocandis. nō ipo iure ꝫ p caluisianam. acur.
— l nulli momēti. ipo iur. ut. j. de aq. co. ꝗ e. l. i. ꝗ. item qr. ꝗ C. treb.
— m quasdā res. q ipm minorē centenario faciunt az.
— n posita. q erat frs minō centenario. az. nate sē. ipo iure dominio
— o alie translato. acur. factus
— p ꝑor. ſmō ꝑ ꝑmo fuit minor. centenario alioqn p caluisianaz.
— q Diui fr̄s p. pr̄s. i. h. ac. Auus hui nepotis. acursi
— r ꝑx. alio ei ne dum alij ꝫ q̄ sibi nō ꝑiudicaret accator. ut. j. de bonis. li. qui cum maior. ꝫ. acu.
— s ꝫ ꝗ nolusius. de do litte. ut. i. post quā uolu. mea. n. anē diligēs. i. ualde diligēs ꝑitiam iuris ciuilis ꝑt ueterē ꝑ repete ꝑitiā libenlium artiū q̄ silit dilig. postq̄ ille in quā ductus est in presentia nr̄a religioē nr̄i rescripti. i. ꝑ religionē ꝯ rescripti. q. d. utrum in religioe est huius rescriptū qī e quiū. an uō qi uguiu ait sub. ille uolusius seruō abuintium aliter ꝑ ꝑde. ut. i. sic nob affirmauit. az.
— t auia liḃti. immo. ꝯ. ut. s. e. l. q. ꝯ. so. ibi. sꝫ ꝯt. j. pe. ꝗ ꝗ. ꝫ ibi pr h auus acauit ꝗ sac. s. ꝯ senat. emancipatū. ꝗ f. acursius.
— u h̄re. fuisse. ut ꝗ gnālit scias. qn delicti patris eius ita de demqꝫ patroni negat liḃis eius. ita distingue nā aut filius illi uult dz ut possit tal' iuor ius i liḃtis ex patre adhuc uiuētē ꝗ acquirit puta reuerentie exhibitione ul' ne uocetur in ius sine uenia ul' filia ꝗ tūc nō nocet sibi delictum patris quo minus patr ꝯ patre uiuēte tali ꝑrogatiua utatur. ut. s. de in ius uoc. adoptiuum. ꝗ f. si uō sit tale ius ex quo patri possit acquiri puta uult succedē liḃto. p ꝯ. ta. ul' alio mō ꝯtā quā patronus. tūc patre uiuēte ꝗ se i ꝑotate remanēte repellit. secus si pat' decessit ul' alio mō sui iuris sit fc̄s. ut. j. de lo. li. l. qī ꝗ hoc possuz dz̄e gnālit in oī crimine ꝯ publico qꝛ ius liḃtor hn̄t filii nō a patre iur successiois sꝫ qꝛ filij sūt quibꝫ exclusis uenīut cognati patroni p ordinē us ad. v. gradum ut instit de suc. li. ꝗ. multis. nec ob q dī. j. de inf. q̄ e. l. iij. dico ei ex filius hꝫ qdam iura in liḃtos. eo ipo q filius ē. nō qꝛ hr̄s puta in succedendi liḃto qdam pt hic. ꝗ tāq filius. ꝗ tāquā hr̄s puta de nō uocando in ius q hꝫ ut hr̄s. qꝛ ꝗ extneus hr̄s hꝫ. ut. C. de in ius uoc. l. uenia. ꝗ tāq filius lꝫ n̄ hr̄s ut. s. de in ius uoc. adoptiuū. ꝗ f. qꝛ hꝫ tale ius dī adimere liberis suis ut tāq hr̄des nō possint admitti admittūt tn̄ tāquā filij sūt ē. j. de fideic. li. si filij. ꝗ i ꝗ hꝫ oīa ꝯtinria q delicto pr̄s dn̄t possūt solui. nec ob. q dī i dc̄a. l. adoptiuum. ꝗ f. transit ius de patre i filiū n̄ ei idō dī trāsire q ab eo cāz hāt sꝫ qꝛ patre amittēte filius hꝫ bn̄sitium. az. ꝗ facit ad hoc. s. de telig. ul' q.
— x liḃis eius. ꝫ in ꝗ gō ipi filio nocet lꝫ innuit q sic qꝛ dic filio inflicta; notā ꝫ ē te lꝫ cū a succedendo nō excludit ut. j. ad trull. l. ij. ꝗ similiter. az.
— y Quero ꝑhibent. sine licita. sine illicita. qꝛ nil catellina et thego. ꝗ facit. s. e. l. liḃti. ꝗ j. t. a. l. l. s. et de lonis li. l. liḃtus. acursius. — z partis. tertie. acursi. — ꝯ poss. i. cc. tab. acursi.
— ꝗ Sicut impositam. ut operis. acursius doctor le.
a maneat. nō ergo ex sola impositione operarum pditur ius succedendi lꝫ quidam ꝯ ꝗ dic. ut. C. de opis liḃ. si quā. ꝫ ipi dn̄t lꝫ de hr̄s opis q impoūt cā honerande liḃtatis. ꝗ facit. s. e. adigē. ꝗ qui stipulatus. acursius.
b Ingratus. ut ob hoc in suūt reuocetur. hoc enī de notat nomē ingratus. ꝫ cc. C.

Marg.: enī / in re / legē / pro ꝑtā. ipo iure. ac. / ꝫ cū. nūc corrigit p̄ dicta. ac. / euident / sibi uendicare tale / quo / si / addē hic q. no. C. de ꝯdib. l. diuo marco.

ad q factum ē i idō ai in centenarii libti lonis lcui hēbit ꝑrōnus q̄cquid ꝗ quacūqꝫ tēe alienauit ea. alienō nullius ē momēti. planē si qua aliena uit in fraudē ꝑrōni adhuc tn̄ ꝑtē aliencōm maior centenario remanet. alienō quidē ualeat hēbit. ꝯ ꝑempta ꝑ fauianam. ꝗ caluisianā actiōē reuocabimus. ea q ꝑ fraudē sūt alienata. Et ita ul' septissime scribit eorꝫ ueniunt diuersitatis ait ea ꝗ ē q̄ti ꝯ tens in fraudē legis fit. alienō nō ualꝫ. q ꝑ fraudē est. Et in fraudē aūt fit cū q's se minorem centenario facit. eo ꝫ ꝑ legis ꝑceptum ꝯtinet at cui alienē fcā in alio oīum ꝯ centenarius ē nō uidi in legeꝫ fraudem fcām ꝫ tn̄ i fraudem ꝑrōni ideo fauiano ꝗ caluisiano uidi reuocabꝫ id q alienatum ē. Siqs pl'es res simul alienando minorem se centenario fecit quāt' una reuocata ꝯ oīum ꝑtibꝫ minor centenario efficit' ut' reuocam' ōs an ꝑ ꝑta. ex singlis n̄ centenariū cū faciam' maior qꝛ ēū oīuz rez alienatio fcā nlli' momēti ē. siqs planē n̄ simul alienauit. ꝫ qsdā res an qdaz ꝑea alienato retrūcar que postea alienate sūt. sꝫ ipo iure nō reuocabūt. ꝫ ꝑ oī i possiōnibꝫ fauiane ꝗ caluisiane locus erit.

Diui frēs in hūc rescripserūt. ꝗ primus a ꝑtōribꝫ dubitatū ē an nepos ex ꝑ ꝑta. auii liḃti. bo. possiōm petē posset. sicut in liḃtum. ꝑ i ꝑnās cū amor. ꝑ. ꝯ. ēet capitis accusatū. ꝑ ꝑciuum sane nō leuem iniis cauctorē ih' oꝑice fuisse ut nepoti i hā cā non putaret dandā bo. possessiōem eius sui tam nō sequoꝫ sectus simi. cū restitui ad uolusiui celsidie longime sꝫ uolusius metiani eam eius nr' uuiscaui. ꝑt uetēm ꝗ h'c sui danā ꝑitiam iuris ciuilis religiōe rescripti nr̄i ductus sit n̄ corā nob affirmauit nō ambitum se. nitres pondē. sꝫ ꝑtuito mecano ratiō

o Diui. delictū aui non debet nocere nepoti. ꝗ delictū patris nō debet nocere filio. dp.

: Quero. ista l. ē cōtra glo. que ē. C. ꝯstu. hauro. l. a. q dic q faber q ē iuxta domū scolaris. ꝗ ꝑstat ei ꝑedimtū pot expelli. ꝫ solue q ibi ex una pte utitur utilitas publica ex alia ꝑuata. hic ꝗ ex uiꝫ q pte ꝑtitur p natam utilitas. dy.

iuncis iuris uitis ꝑitis adhibitis ꝑlenius tractaremus magis uisū ē nepotem in iz lib. tz scūa legis cui editi ꝑ tot ser ꝑsona. ꝑ nota ꝑ atri sui excludi a bonis auiti libti plurimi ꝗ auctor iuris sꝫ ꝗ scellu anni mi clarissimi uiri h' ꝯ sententiam fuisse ꝯt. eiunnē si ꝑ ꝑnū filius capitis accusauit libti ait ꝫ nocet libis ipius. si ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ hac quidē fuit opiōe nota asꝑsa ꝑrōm filio libis eius nocēre ul' ait negauit. sꝫ hi idē q uil' ceū.

Quero. a uli. ait dn̄ dūē ꝑtius ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ a ꝑioiio mecado colonia in qua ipe negociat' idem ꝑ eius negocii exercere seū ꝯ non potest ꝑhibere.

Paul'. Ingratus libtus ē q ꝑrōno obsequium nō ꝑstat. ꝑ resci filior ꝑ tutelam adminis̄trē decrē.

Si in testo fc̄o dēs. Contra ꝑ ꝑ ꝑ libto trāsfertur ꝑ rōno ꝑ ꝑ ꝑ sub ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ. ꝑ. ꝑ ꝑ. bonorum possessionem tā cū intestato decederet ea rūrerū electō ei remanet.

Hermog. Si ue libtus sui ꝑrōni deꝑtatus ꝑost restituatur ꝗ ānulū ius ꝑrōnatus ꝗ ꝑrōni rectē de ꝯtra ta. bo. possiōnis ius recipitur ꝗ ius seruatur ꝗ si unus et alium ꝑrōnis. ꝑ. libtus dampnat sic restituatur. Excludi ꝯ. ta. bo. possessē ꝑrōnus ꝗ si ex uncia hēs instituatur ꝗ id q dēē ad supplēdam debitā portionem ꝑsiuū iudicio liberti. Iꝫ. sine odē tollēē ei in hereditate. ꝑ legato. ꝑ. fidei comisso cī ꝑ ꝑt. Et ex duobꝫ ꝑrōnis uni ei debita ꝑte hr̄s instituitur ꝯ sūi odē tollēē ꝯt. ta. bonor ꝑ petēe ꝑt nō ꝑt. licet si minor ei porcio cēe relicta ꝗ ꝯtra ta. bonor possessionem ꝑmiuꝫ uia nō ꝑt. licet si minor ei porciō ēēt ꝗ ꝯtrarij.

— d Suū pa restituatur. in i. ff. acur.
— e recipitur. ut. ꝗ j. de bonis. li. l. nj. ꝗ. si de potatis. ꝗ dic ut no. s. de ꝯ. ta. l. i. in fi. nec ob. C. de sententiam pas. ꝯ ꝯ. fn̄stia sꝫ in dulgentiam. l' ut ibi.
— f excluditur ut ibi exuntia. cuꝫ in j. a. tē tia eidē beatur.
— g ꝑsiuū. patroni ꝗ sub. ā. s. substituatur fuus ꝑ patroni ahl'to ad q. j. e. l. ꝗ natales. ꝗ facit. j. ꝯ bois lib. l. m. ꝗ. tot. ꝗ q ibi notauj. acursi.
— h legato. nec hoc corrigitur in patrno. lꝫ i filio ꝑ

sic ut iure institutois hēe debeat. ut in aūt ut cum de ap. co. ꝗ. aliud. te. Siqueras que ē obj
i ex duobꝫ ex debita pā ta pars. lꝫ. ꝯtia pars ei ꝑtis. q q libet ex patronis ꝯtigerit libto decedente ab inte. sic in filijs dr. ut. C. de coll. l. p. ꝗ q ti in alijs az. Supple nec accrescet portio alterius
k nō potest. patroni nō petentis. h. ac.
l accrescere. q ē ratio. qꝛ accrescente parte; suo iure nō hꝫ. s. uō hꝫ az. ꝗ facit. s. de bo. ꝑx. ꝫ cū patro. ꝗ j. ꝯ bois. lib. l. vj. ꝗ l. si libtus. acursius.
m naturales. sub. ꝗ legitti. al' frustra ꝯ exhereditate dic. ut. j. dū. o. quidā. ac. ꝯ mod instituti sē. ar. s.
n patrono. qꝛ q tū ad q cū eo. si filio. ꝗ. si filio. sꝫ ar. ꝯ. j. de opis. lib. l. cū patro. ꝗ. cum libtus.
o libti nō excludit. qꝛ nō ur ēē filius cum ei nō succedit. sꝫ ar. ꝯ. j. ꝯ fidois. li. l. cū qi. ꝗ sꝫ ꝗ siqs sui
p Satis parentis. deliquētis ꝯ qꝛ hr̄s. az. ex eius parte nō hꝫ libtum. acursius.
q Si filius filio. nūqd ut heres hēbit ius patronatus ur. q sic. ut. j. de fideic. lib. si

filius. C. etc. et fac. C. pro quibus. c. servi. pp. l. i. et j. d. vis. l. i. si vero. et d. suis. et le. l. ite. § i. et d. ad sill. sifu.
r ¶ cum ex falsis qui eos. § C. d. pet. he. l. si. § plt. so.

ibi a lege non dati. hic ab homine data valet. ut ibi, et facit. C. de testis. l. i. l. ii. ac.
s ¶ extra ctionem. s. xx. aur. ut. j. de manu. te. l. cum ex fal. i prin. ac.
t Quare melius esse dico quo tetur re rum. ut. s. de. fam. hee. l. q. dam. § i. deali. l. i. ij. mpri. sed quo pars pareat et quia et non inferior tentia. ut. l. ples se fine et quod est capitula. ut. no. i. § no. s. fa mil. hic.
u ¶ De obsequiis libertus. etc. acur.
x ¶ Et militibus pietatis ratio. ac et ipsis militibus debita est. i. fo. que est pietas ac.
y ¶ impar tes. i. cir ca paren tes sic et de. grotho cam libet inmanu. i. circa et manu.
z ¶ distare. i. certa et esse debet. ac.
& ¶ pune dus. uel apud uel auditice sicut uult pae. ut. C. de emanci patione. l. i. si filius ac.
9 ¶ libertus. sub. s. matre etc. puta quia ambo erant manumissi. sic aliqui. an sed. firmi. co. s. quid si ambo essent servi. do ur. ut. s. de ventu. insp. ad optiur. § fuiles. acursius.
a ¶ Si filius ueneratio. no. sic. j. e. l. libto. acursius.
b ¶ ad publica. i. que cuilibet pari de ipso debet. et i. publica utilitas talem impietate punire. et facit. s. de offi. p. s. l. nec quidquam. § de plano. et de offi. p. ar. l. a. § cum patronus. et q no. C. d. libtis et eor. li. l. si manumissori in si. ac.
c ¶ militia. i. privilegio militie quin puniatur a preside. l. i. de gradu. § libertus. ubi inutute revo candus. et sic ei. ar. pro platis d eorum qui li fecerunt.
d ¶ maleficio. i. de aliquo maleficio. ac.
e ¶ appellauit. i. accauit. l. vel dic quod dixit assatorem etc. sic accipit. C. d. maleficis. l. nemo. acur.
f Honori parentum. in si munitur quod dicit. ut. s. divis uel. l. quiq. §. et an etc. in fi mitur. acursius.

contra. ta. bo. pos. petere non potest. li
si minor ei portio esset relicta contra
ta. bo. possessionem petiturus [erat]. an et actio
tollenda est in actiones potius quae uta
tur libertum ex hereditate. filii. et alio est per
te herede instituto si pater innumeralis
a patre patroni successerit. obiciatur
tur patrono. ¶ Liberti filius. heres insti
tutus si bona repudiavit patroni
non excludit.

Gaius. ¶ Satis constat ut etiam si in
potestate sit patroni filius patrone ma
nihilominus iure ad eum pertinere
hereditatem.

Tryph. ¶ Si filius patroni necem inultam
relinquit nisi si impubes decesserit et liberta
te nunc directam liberorum patroni
filio et indignus est. ¶ Item ex filiis eo
dem qui in aliquo tempore crediti
sunt heredes ignorantes cum ex fideicommis
so libertate suam praestant rescriptum est
a divo Adriano illos quidem eos esse
heres intercedentem in potestate deleri et hos li
bertos manumissionis esse et tractare plu
re salvum esse in omnibus libertis ius patroni.

Paul. ¶ In tripertito senatus consulto in omni
bus libertorum suo decreto et libertis.

Iul. ¶ Ancilla papia ab hinge
ne appellavit quae dicebat medice dedi
uidenda hereditate mihi se et heredes
non tenuit sed et libertos divisisse etiam
tractata tibi. videre in iure. sed eum fecisse
placuisset illam esse libertorum divi
sionem. ¶ Amitor autem dicentem ea
dicere mihi et cohereddes fecit eo dem non pat

Ulp. ¶ Etiam militibus. ¶ Cum esse
pietatis iura in parentes constare debeant
quare si filius miles sit patrem aliquo crimine (?)
accusaverit. pro modo delicti puniendus est et mea (?) libertos
inmodum et filium pietatis ratio sed
nam salva esse debebit. ¶ Et si filius patrem et matrem
quos se venerari oportet contumeliis
affecit et impias manus eis intulit pro
modo delicti puniendus.

[red rubric in margin: de obsequiis a libertis et liberis parentibus et patronis praestandis. rubrica]

Cornelius index appellonis pot sinia patris pro parte confirmare pro parte infirmare. dy.

ad publicam pietatem pertinet. pro modo e
vindicetur. ¶ Cum religiosus uinculum
manducare est filius qui patrem tractare
quibus se educatum dicit intellectos.

Pomp. ¶ Honori parentum. ¶ Appellavit
ac patronum inbuendum esse si quis
procuratorem usum acceperit. et etiam
ad de dolo malo cum invitum ei vel in eos
detur. licet. in ubi edicti non habeant
utium infamiae ita conveniretur tenui
iura et opera honoriam non effugiunt
infamie notam intentio quia ubi
non est actio succedit redendi.

Marcell. ¶ Titius plurimum quod per eum
multos annos vivere voluerit totum
ceratius accepto ab eo pretio eum manu
misit. quaero an cum filius ei nunc manu
missoris ingratum accusare possit.
respondit potest si modo aliud esset impedi
mento. nam plurimum interest an suo quis
pretio ab amico eius nummis acceptis ve
dit libertatem an ab eo filio cuius esset
alienus in fide eius deveniret et tamen il
leciatum si non gratum a liberto tum per
mittit ille intelligit amplius quam operam
suam facto modo reddidit pretium.

Marc. ¶ Per procuratorem ingratum libertum
posse argui divus Severus rescripsit.

Ulp. ¶ Parentes patronus patronae liberi
ut parentes patroni patronae. et si ob
negotium facientium vel non faciendum
pecuniam accepisse dicuntur in factum
actione tenentur. sed nec famose actiones
adversus eos dantur. nec hec quidem quae
fraudis habent mentionem.

Ulp. ¶ Nec servi corrupti agetur.

Paul. ¶ Licet famose non sit et ignomi
niae damnant. nec exceptio doli
pacientur. vel mei metus uel vim. vel interdic
tum unde vi. quae ita clam factum. nec
deferentes iusiurandum de calumpnia
iurant. nec non et similes notionem in
posterum calumpnie causa turbata dicatur
patrona libertus. hoc dicens non audietur. quod
de calumpnia patroni cum non debet. hic
etiam cum personis et inceritis rebus et od

Illum contempnati. per persecutor. ut. s. de debitis qui non infra. fur ti. § siquis aliquis ac.
k ¶ infamie. s. de his quibusdam no cet. ut. C. de his qui no. inf. l. ca. § ac.
l ¶ ne recte dicitur eum in foro eius loco. ut. j. de iu. qui. ar. l. i. §. i. sed q hoc ar. ac.
m ¶ Titius instituit. forte parato et suo. acursius et
n ¶ suo suo ut per. divit. acursius et
o ¶ ab amico facto pacto de manum tendo in suo ut et omni non amicum qui in dicebat. sed solus pecuniam da bat. nam tamen est tuc. quare esse sine ser uus dat. ut no co gatur manumit tere. ut hic. et C. d lib. ca. cum affir mes. et de his pro in salum. ut. C. de obsequiis. et in servitute revocat non sed si fiat cum amico suo pepigit tamen et cogere manumittere ut. s. de man. l. si quis ab alio. et no nec re uocat in servitutem. ut. C. de lib. et eor. li. l. i. nec succedit. ut. C. de latin. lib. to. l. i. § illo. acursi.
p ¶ et amille quia ac cepit a suo ut ab amico suo pacto tamen feo cum suo ipsi. acursius.
q ¶ libertus. quia non tenebat manumit tere. acursius.
r ¶ operam suam. s. de fo. sed cetere imo confert libertatem si hec est. sed si non sic est grati libertus. ut. j. d manumissis. l. i. que. § sive an aliud e. quia. s. de. vir hoc. quod offert libertatem non pot imus ut non. s. de ius. no e. l. si hac. l. ij. respondeo dico quod lib tate licet condata operatur. quia non mutat suam non necessaria.

hoc

iubet. etc. ut. s. de aun. ar. l. peculialis. § labeo. ac. de eum. sed
s ¶ Per procuratorem. ar. § j. d public. uid. l. i. plt. § pecuniam conmodum respiciat. ut plene. no. s. d pecu. l. si hec. § i. ac.
t ¶ Parentes in fan. s. illa que oritur ex eo de calumpniato. ut. s. d calumpn. l. i. in prin. quia famat ut ibi no. sed infert generaliter. li bertus. ut. s. d. dolo. in de. ist. ac. l. a. § qui facit. acursius.
u ¶ famose. quod mille fit. ut. s. de infam. no furtiua. ut. j. e. l. he.
x ¶ mitus. li. non sit famose si uis uel dic quod hinc continuatur. ac.
y ¶ nec fur. l. infamat. ut. s. ut dicit. fur. et in edictum uel d suo. co. de dolo. acursius. ni ut. j. de act. et ob. l. cessat.
z ¶ Licet fama in sit. aliquid prodis. et de ui. et ui. ar. l. n. uel ui. de facti infamat. ut. s. e. l. honori. quod de dolo dixit. ac. d. ob. l. siles
& ¶ Exceptio. ut. et nisi. dat. c. siquis. ac. ¶ except contineat dolum. ut. j. d except. d. a. l. apud. § ad. vi. sus. ac. ¶ b ¶ Ne iurat.
a ¶ iurem. ut. et j. d. im. § in ar. l. i. c. infectum. acur. ut. de. d. iur. l. i. et patronis. ac. ¶ fetum et infamat. ut. s. dolis et no. i. ta. l.
c ¶ dicens agendo ac. i. notat. et l. s. ac. d furto inpuna i iuria et
d ¶ ipsius eximi. de eius eorum mixtas pos. s. metu. et dolo. et in d quibus agitur per dolum et infamie. et infamat infamia iuris vel fa ut. s. l. parens. et l. s. et in hac. inprim. acursius doctor legum.

fiunt.

toribus.

a Interuentoribus. ut procuratoribus et tutoribus et similibus. Sed quid de dampni infecti. l. qui bona. §. si quis alii. ubi quod procurator non iurat de calumpnia. sed speciale in iuramento quod non placet. ff. quod. s. e. l. honori. in prin. So. ad utrumque dic quod ex dolo interuentoris et agitur contra eum interuentorem et excipitur ut hic. sed contra patronum nec agitur nec excipitur. ut i. al' autem ex dolo talium excipitur contra dominum. ut. j. de except. do. l. apud. §. quesitum. et §. alia. ceterum de dolo patroni nec patrono nec alij nomine ei agenti de dolo excipitur. ut. dicta. l. qui bona. §. si quis. nec quidem agitur contra eum uel alium eius nomine ex dolo patroni. ut. s. e. l. honori. hoc si agat libertus suo nomine. al' secus quod dic. ut. s. de in ius uoca. quintum. acur.

b Honor. ut et s. de in ius uoc. l. si hac. l. §. fi. acursius.

c Heres. s. quod filius. est enim ingenuus. ut inst. de ingenuis. §. i. ac.

d Habet. scilicet quia ei non succedit. ut. s. de rebus du. qui duos. §. sicum filio. az. sed contra. C. de obsequijs. l. fi. So. ibi. acur.

e Liberto et honesta. quod si sit inhonesta uiri eum non accusat. ut. j. de accusat. l. qui accusare. in fi. et de adult. l. si adulterium. §. liberto. az.

f Delet. et magistri. acursius.

g Nullum patrono. ut. j. t. i. l. ut iurisiur. nec ob. aut. sacramenta (ibi) que super licitis sunt supplicitis. sic et C. de leg. et const. l. non dubium. et facit s. si a paren. l. pe. et C. de inoffi. te. l. si quando. §. i. ff. ar. contra. j. de u. ob. utrum. Sed ibi non est opera. acursius doc.

h Liberta sua. sua. i. patrone. uel sua. i. liberte. et facit. s. t. i. l. quero. ac.

(lib.) i Explicit liber xxxvii. Incipit xxxviii. de operis libertorum. acur.

k Opere officium. i. officium quod quis exhibet alicui per diem. s. artificiale non naturalem. ut. s. dan. le. l. ij. et j. de u. signi. l. ij. §. i. et ibi sciendum est uespere (pro) et mane dies unus. quia cum breuioris temporis offitio ponitur ut opera obsequialis in salutando et similibus. ut. s. de condict. inde. si non sor. §. libertus. et consistit opera in actu. ut. s. de op. lib. s. m. l. i. et differt hic. ti. ab illo. quia ibi de fiu. hic de liberti operis dicit. acursius doctor.

l Hoc edictum. cuius uerba non habemus. acursius.

m Pretor. inutilius. ut. j. t. i. l. i. acursius.

n Impositorum. i. prestationem impositorum. (excreuisse) et c. az.

o Excepisse. impositor dico ab aliquo ut ipse promeret. az. et facit. j. quarum rerum act. non da. l. i. §. quod hortante. ac.

p In initio. postea autem ius succedendi est inductum. ut. j. t. i. l. i. acursius.

q Operas non potest. quod dic ut diximus inst. de inutilibus sti. §. quibus. an. az.

r Solui. inuito stipulatore. acursius.

s Diurnis. ut. s. l. i. acursius.

t Itaque. expositio est precedentis. ac.

u Ante quam. due partes sunt et secundum hoc dic ante quam conueniat. uel est una pars ut dicatur ante meridiane hore que currunt ante meridiem. acursius.

x Prestito. i. dixit libertus se paratum fuisse hodie per vj. horas. et alia die per alias. vj. hoc quidem non ualet. quia opera non diuiditur ut hic. et j. de u. o. l. in stipulationibus. §. operarum. et j. e. libertus qui post. §. i. et s. de annuis. le. l. ij. acur.

y A duobus operas. s. certas. az.

z Altero. s. patrono. acur.

& Honor. pro. in bonis. s. liberti non altero mortuo admittatur superstes exclusis filijs mortui. ut hic. et j. de bonis. li. l. con. et s. de l. tu. l. tutela. §. si duo. ij. re. et mortuo patrono relicto filio. et nepote ex altero filius prefertur. ut. s. de l. tu. l. tutela. §. pupille. acur.

9 Erectum. ut et j. l. iij. et l. fi. acursius doctor.

a Puto uerum. uere petitur ut pecunia credita. nam et c. az.

b Et copla. etiam extraneo heredi. acursius

c Operarum certarum secus de incertis que non transeunt ad extraneum heredem. ut. j. e. si operarum. et. s. de acquir. he. pro here. §. si quid tamen. et s. ad trebell'. si patroni. in prin. certa ergo transit ad heredes etiam extraneos si directo non per obliquum sunt heredes. ut. j. e. cum patronus. §. cum libertus. ad heredem autem heredis nulla opera transit. ut. j. de u. si. l. sciendum. §. i. acursius doctor.

d Dabitur. operarum certarum petitio preteritarum et futurarum etiam neo heredi unius patroni altero et uno sicut actio pecunie numerate. acursius.

e Si quis operas. s. certas uel incertas hoc adiecto liberis quia et c. et sic loquitur. j. e. l. ut iuris iur. §. si libertus. sed hoc non adiecto distinguitur certa ab incerta. ut. j. e. cum patronus. §. cum libertus. et s. l. pe. acursius doctor legum.

... ictis honor hebitur (honorarit) huius personis hebitur ipsis non etiam extraneis heredibus eorum et si forte ipsi per alium interuenient. honor hebitur.

Ulp. Heres liberti omnia iura integra extraneis hominibus diuisus patronum de. Paul. Liberto et filio eius Cuiusdam sit honesta persona patris ac patroni uideri debet. Tripho. Nullum ius libertatis causa impositori contra patronum an acceptato filio ex in dulgentia imponi libertis solet neque cuiquam patri dixit iureiurando obligari filium manumissoris prius quam libertus patrono nam pietatem liberi parentibus non operas debent. Paps. Liberta ingenua non est Cuiusque etsi aetate sua contra patroni uoluntatem uenit. Incipit. xxxviij. de operis libertorum. Rubrica.

Ulp. ... i libro singulari de uariis actionibus operae sunt diurnum officium.

Ulp. Hoc edictum praetor proponit coartandae persecutionis libertatis causa impositorum. animaduertit enim rem istam libertatis causa impositorum praestationem ultra excreuisse ut premeret atque obrueret libertinas personas. Inde quod praetor pollicetur se tuitionem operarum daturum in liberto servitutem libertatis.

Pomp. Operas stipulatas non ante praeteritas nec potest nec per operas horas solui potest. quia id est officium diurnum. Nec ei liberto qui sex horis duntaxat ante meridiem praesto fuisset liberatio eius diei contingit.

Ulp. A duobus manumissus utrique operas promiserat altero ex his mortuo nihil est quod non filio eius quamuis superstite filio altero operarum datur.

... petitur nec hi quamquam omnino heredi patroni (pro mortuo non obstat quod alius patronus uiuat) ... tenetur. ... heredi est credita petitur. Hi ita et libero scripsit cuius sententia in patrono non dubitamus quin et praeteritarum operarum actionem dari heredi extraneo sine metu exceptionis. Plus dabitur uno quam altero patrono.

Ulp. Si quis ope... rius sit stipulatus si libi libertis sine et ad patronos pertinet stipulatio.

Ulp. Fabriles operae ceteraeque quae sunt pecuniae praestationem continent (ut omnis cete. dy.) ad heredem extraneum transeunt officiales uero non transeunt (in faciendo consisten tes. dy.)

Ulp. Ut iurisiurandi obligatio contrahatur libertum esse oportet qui iurat et libertatis causa iurare. Celsus autem si quis liberto suo legauit si filio suo iurauerit se tot operas ei nomine praestaturum an obligetur iure iurando libertus nubens obligationem aut remitti referente iam ob causam debiti operis libertus iurauit et ego Celso adquiesco. Iuliano autem praecipue manumissorem ut obligetur ... sed si antea seruus iurauit obligatus. Iuliano autem operas donum munus se praestaturum operas etiam lesionem quemadmodum ... libertus impositum descriptum est ad uarias ad uarias ... incepit cessare operari ... nec adiunxit eum qui ex causa fideicommissi ad libertatem perductus est. Dabitur impubere ciuiliter de operis actio si interdum quia impubes est ... (dabitur operarum actio. dy.) ... et ... si forte uel librarius uel nomenclator uel calculator sit uel histrio uel alterius uoluptatis artifex. Et si ubi patronum et eos quibus probantur institutum utrum pro portione hereditariis habeant operarum actionem puto ... libertus ... portionibus habitu ... et actionem ... tu ... refert uti ... intercedere

---

f Eos postumos. dabitur utilis filio. ut. j. de u. o. l. eccl'iq. §. si quis. acursius doctor.

g Habiles ope. operarum alie offitiales uel obsequiales que sui impositione delentur. ut. s. de condictione. inde. si non sor. §. libertus. in prin. et iste si in faciendo sunt. ut in assignento. non transeunt ad heredem extraneum ut hic. in fi. et C. e. l. libertus. si in non fatiendo ut in non uocando in ius tunc transeunt. ut C. de in ius uoc. l. ij. alie sunt fabriles. s. incerte ut. x. operas non adiecto pictorias. alie artifitiales. s. certe. ut. x. operas pictorias et iste etiam transeunt ut hic. et s. e. a duobus. in fi. sic ergo ponitur hic fabriles in prin. et procertis. q. d. alicuius fabri. at incerte non transeunt. ut in. l. a duobus. in fi. no. acursius.

qui dicat quod petitione operarum non intromittendi ad filium patroni

h Ut iuris. contrahat. sup opis.

i Oportet. non ingenuum. ut. j. desiderius. si quis pro eo. in prin. nec puniz. ut. j. §. iurare. aci.

k Iuraret. quia aliter non esset manumissus. et hoc per sunt quando in continenti. ut no. s. de lib. ca. l. fi. ifi. acur.

l Iurando. sponte remittitur ei condictio sicut si pure esset relicta. et legatum sub condictione iurandi. ut. s. de manu. te. l. si quis sub in. §. sed si pure. acur.

m Quam ob causam. quod causa legati ut hic. sed contra. s. pro. ubi dicit quod causa libertatis. sed hoc corrigitur. uel hic per obliquum causa libertatis. uel ibi quando in continenti hic ex interuallo. acursius doc.

n Post manu. et etiam ante si modo in continenti sequitur manumissio. que enim fiunt in continenti uidentur in esse ut. s. si cer. pe. l. lecta. §. dicebam. acursius.

o Post tempus. s. ex interuallo et sic est contra. s. de liba. ca. l. fi. §. adeo. sed hic sponte. ar. j. e. l. campanus. uel tempore manumissionis fuit actum ut quod postea fieret. ar. j. de sol'. l. modestin'. In seruitute autem non sufficit agi. ut.

…tum nostrum ut …to nō est. al' cōtur act. in fctm. ut. ar. C. de reb. cre. l. actori. Et ex stipulatione oritur obiecto certi. si opa ē certa. ut. s. e. a duob. al' ex stipulatu. ut instit. de. u. o. in prin. Sz cum opa est fem. ergo semp incē

Prestita opa. i. eius extimatio. acur. [ ] c. si libertus. mo. acursi. prolibto. faciat. j. de duob; reis. l. nēo. acur. lite a nō debentur … Opere. incerte a preterite. nam aut sunt so aut nō pt. Ex certato petitur. ut. s. l. pr. ul' die a future. i. ipsa opa. ul obligo eius an q̄ ueniat dies eius. ut. s. de opis. s̄m. l. prima. qh aūt cedat dic. ut.

parui fiunt libi. an uero emancipati. Sz si in ea dopa dumtaxat hredem scripsit patronus magis ē ut opere ei delegentur. nec patroni libi submouentur. Ab opar petitione.

Pomp. Si qui duob; patronis iurauit libtus opas se daturū Iuliano placet et deberi utri posse pte opē. cum semp̄ p̄stita opera quociēdam nō possit petatur et contingens. Si ut ipsis patronis iuretur. vel repmittat. vel comunī eor seruo. vel cum utrisq; hredes uni patrono extiterint p libertate vel liberto fideiusse q̄ ui p̄.

Ulp. Opere in rer natu(ra) nō sunt. Sed officiales quidem futuri nec cuiquam alii debi posse quam patrono cuius p̄prietas earum et in edentis psona et in eius cui eduntur consistit. fabriles ūt aliae ei eorum sunt. ut a quocumq; cuicumq; solui possunt. Et sane si in artificio sint iubente patrono tali edi posse.

Pomp. Seruus promittit alibi plane inualida ita stipulatio. opas mihi dare spondes. ita dare patrono stipulanti dumtaxat. Et libertus opar nomine ita iurando patrono tm lucrotico solue lucrotico nō pt ut a patrono ulis. Nihil aut interest ea. Et libertus neuter sit lucri causa. an filius.

Pomp. Quia alie ope erunt ei lucrotico dantur. si libertatis causa pnuncia puenitat libtus egerit patrono aut lucrotico omni modo ⁊ dic.

Ulp. Si q̄s hac lege. Cod. titu. emptus sit ut manumittatur et ex constitutione diui marci puenit ad libtatē. opē ei impoite nulli effectū hebunt. sz nec is cui tra …dicta ex constitutione diui marci libtatem consecutus. cū ptet opas petere neque ab his qui directas nt ab his qui fideicommissarias libtates acceperunt. libertates ipsi quibus per fideicommissarias accepiunt libtates ipsius libti efficiantur. nō ii sic fiunt libti ut sint ppii quos nulla necessitate cogente manumisit.

Iud in de opis tunc locum habet. cū ope p̄terierint. p̄terire aūt nō possunt anteq̄ incipiant cedere. ⁊ incipiunt postea q̄ fuerint indicte. Et si uxorem habeat libtus nō phi potu patronus opas exigere. Et si impubes promisit sic uoluntate eius non uidetur libta nupta nisi tutoris auctoritas uoluntati accesserit. nec utique hic patrono obest si nupta nō sit libta. Et plano cum desierit nupta ēe operas peti posse omnes constituit.

Ulp. Libertus cum per ualitudinem impeditus quominus p̄staret operas non tenetur. nec enim potest iudi pcui statu quominus opas p̄staret et in p̄ uinti. sz solum si debuit nec potest p̄terire opera. Idē Papinianus dicit si non unum. si plures ope sunt ⁊ plures hrē deseruiant patrono qui operas stipulatus est unum est obligatione operarum in modo diuidi. Deniq; Celsus l. xii scribit si ingenuus libtus promisit duob; opas mille daturum se et maūt aut qui eorum quinquagenas petiit … debi quā singlarum opari dimidias.

Paul. Eius artificii quis post manumissionem didicerit libertus operas debet p̄stare si hec sunt que citra honestate ⁊ sine periculo uite p̄stantur. nec si hec q̄ manumissionis tpr p̄stari debebunt. si is etsi prius postea ei erit reperit p̄stare debit eas q̄s manumissionis tm p̄ p̄stabat. Et tales patrono ope dantur q̄ sec etate dignitate ualitudine necessitate pposito ⁊ aliis eiusdē generis in utraq; psona estimari debent.

Paul. Nec audiendus ē patronus si p̄stat opas quas uel etas recusat uel infirmitas corporis nō patiatur uel quib; institutum uel ppositum uite minuitur.

Item si uno in tractu uelit opas p̄stare debet libtum sibi ad eodem p̄

Et si impubes nupta. p quod patronus pdit opas … tutoris. sz quid si hodie. ut. C. de admist. tu. l. lex. az. acur. ⁊ s. de usuf. le. ope … Plane libtus opar. ieiu … Nec audiendus … Si uno. s. libti. ⁊ dic opas ictis … rat ad diete … les … die … tunc constitue … acursius doc.

ut ēēt. facit. unius quisq; gñalioz est. rō ut ā spēs ɔ̄phendat et ppt ... i. c. l. plt. ac. ... quamdiu. ꝛ c. ut. j. de. uer. o. sig. le. ꝛ sic nō ... l. opere. acursius. — c ex puīcia romā.

Quod nisi qz ... Qubi patronus morat. ... opas. ñapit ētas l'ētas.

tis ulliam. l'. b scribit ꝙ simile se nō possit. ꝓstanda ei a pr̄ono sunt alim̄

Paul'. Aut certe ita exigende. Et

sunt ab eo opere ut huc quoꝫ diebꝫ quibus operas suas edat. satis tempꝫ ad quietem faciendum uel alii possit

Paul'. Quod nisi si fiat p' Ebiat torem ipsum pr̄ono denegatum opar' pstatōem idqꝫ ē uerum ꝙ unusquisqꝫ ꝙ sto spondit suo impendio alere debꝫ quādiu id q' daē dꝫ ītēr uacatur est.

Et pro umcia libertum romam uenire debē ad reddendas operas pcullus ait set quidiem tunc ea censemus dum romā uenit pr̄ono puē dum mō pr̄onus tāquā tamē uiā lotus eat dum pr̄stanti. Rome morant. p. i. pm̄ncia p̄stiterit ꝫ ēm si nagam portem temanı ue lit nonūē uilligendam necessitatē libto uliatum sequi eū.

Ialdo'. Opere ii. eo loco edi debuit ubi pr̄onus moratur. sumptu scꝫ. et uectura pr̄oni

Caius. Cum pr̄onus operas stipulatus sit. te. b emitt. stipl'ō cum eo stat sit li btus pstitut nec ite ē adiecta sunt. ꝗ illa ei pposse an nō sint adiecta ꝗ. n. est de operis. aliud de certis rebꝫ ē. n. operarum edo nichil aliud sit ꝙ officii pstatiō absurdum ē ēt alio die debi officium dum quo sueltꝫ eum p̄standi est cū libtus puenerit pr̄ono opas sed tamen adiecerit libtus eius ostat lib' ... ita dom debi ... heredes ... heredes ... libos ... pdesse ad opari pstatēm ... pstare ... heredes ... sicquis exheredato emancip ... ato filio ... heredem ... peum ... libtus ... opaum ... at si ... pr̄onus q' opas nō i ... In omnibꝫ opibꝫ pr̄pio obseruandū est ut temporis spatia quē ad cumī corporis necessaria suo libto relinquant.

Iul'. Hec opere quas libtus p̄mittit multis dutam ea fabrilibꝫ. l'. pi ctoris operis deinqꝫ si libtus fab ... pictor fuit quamdiu id artificium exercebit hes opas pr̄ono pstare cogitur ... sicut fab nes opetas ... sibi aut ... stipulan. ita pr̄onus a libto opas sibi ... stipulatu ... libtus obligatē soluetur. sit ... ter operas ... dedit ... pr̄ono pstando ... Et si pr̄o ... in plures ... indiuisas ... libto ... opas ... pr̄o ... libtum non obligari ... peti. si ... pr̄ono ... quo ... operentur ... sicut ... rotanti libto ... operis ... pr̄oni ...

[illegible]

Iul'. Patronus cum opas libti sui locat non statim intelligendꝰ ē

—x Dissipationi ɔsulto. s. maliciose. ut. ꝛ s. e. q' nisi. ꝗ fi.
—y Cedere. q' indicte sūt. ut. s. e. l. siquis hac. ꝗ. indictū.
—z Accipiendis. alioquin nichil habebunt. ut. j. p'. ꝗ. ꝛ ar. s. quibꝫ moīs usuf. amit. l. ij. ant. ac.
—ꝛ Dierum. diurnus est de peccunia q' de psoā p'uīt. ꝛ sic pt ēē rō q' totum infeē singlāre uenit cum oblīgō est in facto ꝛ nō qn in dando. ut. no. C. de senten. que pro eo q' interest. p. l. i. acursius.
—9 Quot certa spēs. i. cta opa. alio tn̄ respectu. al' ē cta quia factum continet. ut. j. de u. o. u aut. ꝗ qui id q'. acursius.
.a Fabriles. i. de fabrica. et ita certe. acursius doctor.
.b Tractus tpr̄is. ut ꝛ j. de u. o. i. edum. ꝛ l. fi. ɔtinuus. ꝗ. cum ita. acursius

.c Inutilis. ut ꝛ j. de. u. o. l. fi. ꝗ. sunt. acursius.
.d Stipulatē. licet ante possint peti. sꝫ in certe ce dunt ex die quo indicte sūt. ut. s. e. l. siquis hac. ꝗ. indictum. acursius.
.e Postulat. i. postulare dꝫ ac.
.f Non cōuenit.

.q Pretiū. pretentaꝛ. q' licet. ut. C. e. l. nec patron'. sꝫ hic qn̄ sponte fit ɔductō. ꝛ sponte mercedis soluto. ut hic secus si ɔdictio sponte sꝫ exactio fuit coacte. quia pdit ius patronatus. ut. s. q. ꝛ a quibꝫ. l. fi. ꝗ i. ꝛ sic pōt loqui. C. e. l. i. ꝗ. licet p̄tium. nil refert. locet ipi liberto. quo casu nō est ppē locatio. ꝛ si ex ea locatōe fit exactō ab inuito libto optinet q' in. l. illa. qui ꝛ a quibꝫ. dꝫ. aut aliꝫ ad postulatōeꝫ patroni. ꝛ tc ē si ab inuito ɔductore cepit nō pdit ius patronatus. ut hic. ꝛ ad de. q' no. C. e. siquam. acursius.
.r Medicus libertus. al' libtus qui sub se libertos ht. alias patronus. ac.
.s Cunpantes. i. rogantes. acursi'.
.t Chitirum. s. se. acursius doctor legum acursi'

n [C]opus. medicine. acursius doctor legum. acur.
x [C]ex illorum operis. in sequendo fructus consecuti et c. quod
fuitium pone ualuisse. x. non quantum commo
di eet. co
secutur
ex incom
modo. dam
do. i. anfe
rendo ill.
si prohibe
ret et c. quod
commodum
patroni e
malis. x.
alii dicunt
quod utilita
tem promi
extimam
secundum id quod
eet consecu
turus pa
tronus si
ei fuisset
obtemperatum
et sic. x. ex.
non secundum.
quod liberti i
passi fuis
sent damp
num in
patrimo
nio si ob
tempasset.
quod forte e.
xl. acur.

p [S]i lib-
tus
egrotaret.
quando e
medicus.
et facit. s. e.
patronus.
acursius.

q [S]i ope
raz
actum. et
sic his contra.
ar. i. re. ra.
ha. ampli.
et sic erant
pretermisse.
ut. s. e. l. si
quis hac.
§. indutum.

r [C]non esse
dandum.
immo contra.
ut. s. e. cum
patronus.
§. cum lib
tus. so. sed
sibi libisque
suis. ibi si
pliciter sibi.
ul secundum. az.
ibi de certa,
hic de incer
ta. item hic
missit la
ta senten
tia. ut. i. e.

in eodem ab eo capere. sed et ergo sine
operarum exp. promittit libertus col
ligi debet. nam si quis statim communi
fabricam unius libertum habeat et
eius medicus promisit ut non
aliter operis eius uti posset quam si lo
caret eas exigere magis operas
quam in eodem capere extimandum est.
Item plerumque medici suos eius
dem artis libertos producunt quorum
operis perpetuo uti non aliter posse
quam si locas locaret eadem et in ceteris
artificibus dici possunt. si quis operas
suis libertis uti permittat locando per eius
orum consequi mallet. in extimando
est in eodem ergo operis liberti sui capere
non invenerit. Ano liberti ipsius possi
lentibus promi operas locavit. quod
potius patronum magis operari quam in
eodem capere extimandum sit.

Alphenus. [M]edicus libertus putarat
si liberti sui medicinam non facerent
multo plures in ipsam se sibi post
habiturum postulabat ut sectenere
ne opus facerent. id ius est necne
respondit ius esse dummodo liberas operas
ab eis exigeret. hoc est ut acquiesceret eos
meridiano tempore valitudinis et
honestatis sue rationem habere sineret.
Et rogavi si haec operas liberti di
re nolunt quanti oporteret extiman
respondit quanti ex illorum operis fructus
quanti ex eo modo detractus illis si prohi
beret eos medicinam facere commodum
patroni consecuturus fuisset.

Iulianus. [S]i libertus artem pantomimi
exerceat. utrumne debere ei non solum ipsi
patrono. sed etiam amicorum ludis gratuitam
operam prebere. [C]Sicut eum qui novit libertus
qui medicinam exercet. invitum vo
luntate patroni curaturum gratis a
micos eius. neque enim oportet patroni
ut operis liberti sui utatur. aut lu
dos semper facere aut egrotare.

Paulus. [S]i duorum plurium ue communis libertus
tam uni patrono uolitate imp̃ sent-

alteri patrono ius operarum manere.

Ulpianus. [S]i operarum nomine acceptum fuit cum
liberto et patronus decessit constat eum he
redi extraneo non esse dandam. filio
autem et si heres non extat. is ius cont
estatam non fiat tamen omnium modo petit
nisi ex heredatus sit.

Celsus. [S]i libertus ita iuravit dare se quot opas
patronus arbitratus sit non aliter ratum fore arbitrium
patroni quam si equum arbitratus sit. Et fere ea mens
est personam arbitro sibi mutuentium non quod speren
eum perperam arbitraturum id faciant. sed quod eum in
modico obligari uelit. [C]Liberta que uolu
tate patroni nupsit petitur an nuptias
operarum actio datur.

Modestinus. [Q]ui uoluntate libertatis causa pecu
niam patrono repromiserit non tenetur
et patronus si pecuniam exegerit condicionem
sessionem quam tamen eius petere non prohibetur.

Modestinus. [O]peris non imposita manumissio
et si ex uoluntate aliquo tempore prestiterit
compelli ad prestandas quas non repromisit
liberti. [I]mponi operarum [C]non potest
ut ipse libertus se alat non possit.

Pomponius. [I]n edictum donum munus operarum et aliter
promittit et iureiurando recipere obligatos eos per
fiat sciendum est. et si diu languerit
libertus patrono opere quam in eodem cepit pe
rit. [C]Sed si liberta que operas promisit ad
eam dignitatem peruenerit ut inconveni
ens sit prestare patrono operas ipso iure
hec interciderunt.

Paulus. [L]iberta maior annis operas p
restare patrono non cogitur.

Idem. [L]abeo ait libertatis causa societ
atem inter libertum et patronum factam ipso
iure nihil ualere palam est.

Paulus. [Q]ui libertos suos plures uel a se
genitos natos ue uiuos habet
preter eum qui artem ludicram fecerit quo
ue operas suas ut cum bestiis pugna
ret locauerit ne de se eorum operas dom
muneris. [al. liberis] aliqua aliter. ue receperit lib
ertatis causa patrono patroni ue libertis eorum
de quibus in ullis l. promisit obliga
tus ue erit dare facere prestare debet

et est canonis distinctio. ut. c. sane. et ex. cum plu. et ar. optim.
i. t. a. qui ex causa. insi. acursius doctor legum.
g [C]Si fuerit. l. fuerit ut hic et s. pe. et facit. c. de iu. au. act. §. ubi.

a [C]exhibitatus. i.
mala mente al.
secus. ut. i. t. l.
si patronus. §.
si quis in mala.
et l. si pat. quod fuit
s. et facit. s. t. a. l.
filii. imprim. ac.

b [S]i libertus ar
bitratus.
sic. s. l. eo. secundum
le. et. i. de reg.
iur. in personam.
§. a. sed s. i. de
o. l. si quis ar.
sed ibi non fuit
arbitratus bene
uel male. et fac.
hoc ad id quod no.
s. de ar. l. post. i.
acursius docto.

c [C]in libertum prestitur. non non futu
rum. ut. s. e. l. si
duorum. et i. e. sic.
acursius doc.

d [O]peris quis
non potest.
sic. c. de usu is.
editori. et de pact.
sicut etiam. s. s.
s. de usu is. l. cum
de iure. uso. sol.
ut ibi plene. no.
acursius.

e [Q]ui bone ade-
quod ut sibi
libertus permittat.
c. si in aliquo et
offenderet patro
num quo casu
non datur ut hic
et i. quarum re. ac
tio. non da. l. a. §.
quod bonerato. ac.

f [C]exegerit. peni
na de iure si pt
ut dixi. acur.

g [C]petere. ut. c. e.
l. si quam. acu.

h [I]mponi ope. c
ete al. secus.
ut. s. e. l. suo.
ut ut. ibi. acur.

i [I]nterdum di
minutione.
l. pdictiones
ubi ut in exem
plis hic subiec
tis. et s. de pet.
he. de politum.
acursius doc.

k [C]augmentum.
hoc ex pacto pro
cedit. acursius

l [C]mutationem.
ut si quibusdam
diebus languet.

[tenetur]

quilibet inus. § sed si iam. sed quod incerta et preterita non
transit ad extraneum heredem. ideo. quod opera que conuenit
patri prestantur et filius conuenit. quod non sic in extraneo
alii quidam dicunt quod hic fuit stipulatus sibi libisque suis.
reddunt rationem quod filius adiectus in stipulatione post mor
tem patris agit ex stipulatione patris. ut. i. de u. o. l. quod
cumque. § si quis. quod non est in extraneo. et ad de quod no. s.
de condict. inde. si non sorte. § libertus i glo. hoc expone. ubi
sexto dis. ille hic in patronatu liberti. sed patronatus ecclesie
cum uniuersitate transit. in quolibet ut ar. i. de acqr. re. do. l. quod di.
sed singularis. t. transit in ecclesiam aliam a priuato. et tunc illa ecclesia
habet representationem ut priuatus. item ius reinstituendi in prebendis
libet collatis a quodam priuato licet priuatus non habuit.
ut ar. i. de iur. fi. fiscus. in spiritualibus aut non habet ius in
stituendi. nisi ecclesia sit collata ab episcopo cum omni suo iure

quibusdam non. h. et facit. s. e. libertus qui post. et l. nec esb
audiendus. acursius doctor legum.

m [L]iberta non cogitur. si libatur ab imposita. ergo nec
imponi debet ea existente maiore. l. an. secundum io. ac.

n [L]abeo ca. quia dicit dominus ob hoc solum te manu
mitto ut mecum contrahas societatem. nam ut se
quitur nulla est societas que libera uoluntate procedere debet
ut et i. quarum rerum. act. non datur. l. i. § si honorario. et
dic ut et dic ut ibi dixit. b. secundum. b. uel pone exemplum. i.
t. a. l. i. acursius doctor legum.

o [Q]ui libertus locauerit. hic
non prosunt patroni libto. acur.

–a Et si non eodem. i. non simul. s; diuerso t(em)p(o)r(e). acursius doctor leg(um).
–b Quinquennem. qui solus suff(i)cit. (et) no. q(uod) paulus hic retulit u(er)ba. l. (et) iul. de maritandis ordinibus. ut. C. e. l. nec patronus. in fi. (et) no. modos dissoluendi obligationem operarum. ut ibi. no. et facit. s. de excusat. tu. l. excusant. §. remittit. s; ar. (contra). ad hoc (et) sequentia. inst. de excusat. tu. §. filij. ubi tamen superstites prosunt. acursius.

–y Ita nunquid ex sola in positione (con)sequitur libertam testi factionem. xx. et ugo q(uod) sic. ut hic. io. (et) az. (et) b. q(uod) (et) no. s; demum facta ex actione ex(tra). (et) hic sub audiunt facta extra exactione. que dic. ut no. C. e. l. si qua. acursius.

–. Contra illud q(uo)d est appositum in modum condicionis uidetur appositum in modum promissionis. dy.

–z Si in eodem tempore duos in potestate habuit. r(espondit) unum quinquennem liberabit operarum obligatione (et) sim(i)l(ite)r ceteri liberi ad eas operas que postea imponuntur profuturi sunt. iuliani sententia. S; (et) si in uno anniculo obligauit se. si deinceps alter nascatur multo magis competit anniculum nunc iungi uti liberetur. Item dicit iulianus. Cum libertus ipsi promiserat patrono an eis qui in potestate eius sunt. set etiam si patrono creditori suo libertum promittere delegauit. non potest idem dici. solutionis enim uicem continet. hec delegatio. potest tamen dici si id. ex patrono permiserit alii postea delegatus sit. posse eum liberari ex hac lege. naturam patrono eum respondisse quamuis patrono non debeat nisi quod si ab initio delegante patrono liberti promiserint non liberari eum non solum futurarum. s; etiam preteritarum operarum libertos sit. Iulianus ait et si iam petite sint opere liberis sublatis ad solutionem faciendam. set suam operarum nomine condempnatus est. non potest liberari. qui etiam preteritarum debere cepit. Postumus liberi heredes patris sui non liberat. q(uod) proficiscitur liberto a libertinis; nec unquam post mortem liberari intelligi potest. Ex lege autem nati prosunt ubi etiam si in persona liberti collata liberatio est fideiussores eius liberabuntur. ex sententia legis q(uod) si libertus ex promissione dedit uel hi. h(oc) capitulum ei proderit.

Calistratus. Hec demum imposite opere intelliguntur. que sine turpitudine prestari possunt (et) sine periculo uite. nec enim si meretrix manumissa fuerit easdem operas patrono prestare debet. quamuis adhuc corpore questum faciat. nec harenarius manumissus tales operas prestat. quia iste sine periculo uite prestari non possunt. Si tamen libertus artificium exercuerat eius. quod operas patrono prestaret. aliter ipse post manumissionem didicerit. ex sententia artificium exercere debebit.

deficient tales operas eadem debebit que non contra dignitatem eius fuerint ueluti ut cum patrono moraretur peregre proficiscatur negotium eius exerceat.

Paulus. Si ita stipulatus a patrono fuerit. si x. diebus operas non dedisset. x. nummos dare spondes uidendum est an nec in x. diebus et non data fit q(uo)d honeste ad libertatis gratiam promissa sunt. non operarum. que promisse non sit an non operas dumtaxat promisse fugiant. ne patronus omnino excludatur. et hoc pretor consentit operas dumtaxat promittat. Sequens illa questio est. an libertus impetrare debeat ne maioris sui me quam x. condempnetur. q(uod) indirecto non patronus tanti operas estimasse ideo ipse non debet egredi taxationem. x. s; iniquum est nec oportet liberto hoc indulgere quia nondum ex parte obligationem compleverit. parante tamen quam de iniquo queri.

Pomponius. Si bona patroni uenierint operarum que post uenditionem preterierint actio patrono dabitur. (et) si alere se non possit. an uenditionem preteritarum tenebitur. quamquam ex angusto agit.

Item libertus qui operarum obligatione dimissus est atque ita libertam testi factionem assecutus est in obsequio uero ei debet exercere. Almi uitor. quia est diuisa cum in opera patronum pi undiaz libertum conuenit.

Paulus. Certonem servum meum manumitti uolo ita ut operas heredi promittat. non cogi(tur) manumissus heredi promittere. s; et si promiserit in ea actio non dabitur. nam publica de(r)og(ationem) are non potuit qui fideicommissariam libertatem dedit.

Item. Operas obligatas liberta militie non si iniuria patronum dabitur. Si libertus moram in opis fecerit fideiussor tenetur. mora fidei.

–m glo(ssa) ad marg. (gloss at ·z, left of main column): s. antequam sibi permitteret. dy.
–. gloss: quod repellit. ut. s. de aur. bo. da. l. p. dy.
–. gloss: i. pro obligatione super operis continuum. dy.
–. gloss: qui non erat de numero libertorum. dy.
–. gloss: errore in rursum sententie ita facta. ut. s. e. l. eum patronus. u. pr. dy.

–c Et amisisset. hic incipit par. lus loqui. acur.
–d Et postea. s. ex interuallo (et) sic fuit. (contra). s. de liberat. cau. adeo. (et) j. de sol. i. liberto. so. ut. no. s. e. l. ut iuris. in glo. s. ex interuallo. Item est ar. (contra). inst. de excusat. tu. §. filij. acursius.
–e Et nichil interest. quantum ad hoc ut per liberos ante uel post natos liberetur ab obligatione operarum. dic tamen stipulationem factam. ut. s. e. l. suus. set alij dicunt q(uod) hoc in certis. illud in certis. ut ar. s. e. ad duobus. acursius.
–f Et solutionis. quam si fecisset non posset repetere propter liberos postea natos. et facit. s. ad uell. l. quamuis. §. interdum. ac.
–g Et ex hac le. de maritandis ordinibus. ut. C. e. nec suus in fi.
–h Et postumus. redit ad materiam de qua incipit in prin. l. acur.
–i Et quod. i. quia. ac.
–k Et ex lege. iul. de maritandis ordinibus. et dic nati non nascituri. nam in prin. l. dixit genitos natos q(uod) alij dicunt ex lege nati. i. legittime nati. ac.
–l Et dedit. non permittendo ipse ad q(uod). j. e. t. i. l. p. (et) s. de posit. l. i. §. quid ergo. sic est. s. e. l. §. q(uod) si ab initio. acur.
–m Et hoc capitulo. i. capitulum. l. iulie. nam (et) alia habet capitula. ut. j. unde uir. l. i. in fi. acursius.
–n Hec. facit. s. e. l. eum. l. s. acursius do.
–o Et moretur. cum sit in dignitate. (et) sic sunt exempla. acursius.
–p Et opere. inhoneste. et facit. C. e. l. post. acur.
–q Si ita stipulatio honerandi. quo casu non ualeret. ut. s. e. que honerandi. acur.
–r Et promissas. fictione. iuris non uere ut pone. (et) j. de act. (et) oblig. l. obligationum. fere. §. plt. (et) de uerbor. obligationibus l. obligationum fere ita sunt. que sunt (contra). acur
–s Et quen. no. (contra) uariantem. sic j. (et) t. i. l. nam absurdum. (et) s. de peculi. in cause. s; ar. (contra). s. de coll. bo. l. non nunquam. acursius.
–t Si bona uenierint. p(er) creditores. acur.
–u Et non possit. s. al. sine operis. acur.
–x Libertus dimissus est. a seruitute quia manumittendo imposuit operas. acursius doctor legum. acur.

–z Vereor dic. q(uod) ob sequium etiam sine impositione debetur. ut. s. de (con)dic. inde. si non fortes. §. libertus. in prin. ac.
–q Et diuisa. alia a testi factione. s; tunc (contra). s. de his angno. si quis ali. §. libertus. s; ibi exegit ex(tra) pretium. hic autem ipsas operas. uel si dicas q(uod) b exegerit mercedem diuersas dicas diuisa esse ab obsequio quia obsequium prestat alimenta. no. acur.
–q Inopia. i. patronum conuenit in ops libertum ad alimenta primum dicam. i. propter blasmum euitando. (et) facit. C. e. l. i. ac.
.a Cer done(m). q. facit sub tellares uel qui uendit carnes. acursius. sic his non potest imponere opus.
.b Et uolo. abhorrere (et) cum ex necessitate facit. ut (et) C. e. mat. gl. ij. nisi sit filius. ut. j. t. i. qui ex causa.
.c Et non dabitur. ut (et) s. del. i. l. uiterum. acur.
.d Cum publico. q(uod) est ut manumissus ex necessitate non teneatur ad operas ut dixi. (et) no. q(uod) aliquid est q(uod) testator non potest. sic. C. ut in pos. l. scire. (et) s. ad l. falc. l. q(uod) de

bonis in fi. ac. | iuria .i. dampno. nam amittit. ut. s. e. interdum. S; ar. s. C. de libertis. et. l. i. | ut. que. l. set si uir. in prin. et supra de no. ut. j. de statu. li. l. iii. et si quis suum. S; qui iure mortuo. j. annum. et ibi debet

.e Operis in fi. ac.

.f Si libertus in opis. s. incertis. quorum dies non cedit. nisi cum indicte fuerint. ut. s. e. cum pronus. quod est ideo quia fructi. et si in mora tenetur non potest cum reus non sit obligatus nisi cum prius indicte fuerint. quando aut operas aut certa rem quis in pecunia. ut. s. e. a duobus. lex tamen iudici dicere idem cui licet sua permissione. ut. j. de u. o. cum filius. et. i. acur.

(additio dy.) i. nulla omnino; et post sopitis alibito promissio. dy.

in societatem illa erat ipse ac debito
fideiussor. etiam et sua morte in ob
ligatione retineretur.

Item. Si libertus negotiator in
eandem artem negotiationem
in eadem civitate et in eodem loco invito patrono exercere po
sit. res. uideris. puto autem non posse
sine eius lesionem et hoc sciatis.

Nerat. Libertas si in Continens promis
operarum libertatis promitteret. prudentie
si nupta eadem esset operarum praestatio
nem ineam dari non opposuit.

Item. Campanus scribit non debere pr
estationem operarum dotatam. innuisse
utrum non potuisse eam ex fideiussore
si annisset quantum intelligitur. sed etsi
cum sciret posse se excusare eo
obligatione quasi si persequeretur non intellegen
dam operarum petitionem que donatur
se videtur.

Hermo. Sicut promissum ita etiam pr
estationi filius nepos et pronepos qui
libertate nuptias consensit operarum
exactionem amittit. nam si cum
nuptiis assistit mortua marito dici
esse. sicut nuptie quibus promissio
sequitur. nulla sint uxoris operas pro
missas non perpetuo. Et. prone. s. et filie et
nepti et pronepti promisse que liberta
nuptiis consensit operarum exactio
non denegetur qui his non abea
que nupta est in dare prestatur.

Gaius. Duorum libertus patronorum aliquam
artem singulis diversas operas uno t
empore in solidum edere veluti
si librarius sit et alii patrono lib
ros scribendos operas dedit. alteri
pingere pro se tantum cuius operas custodi
e domus sue impendit. nichil enim ve
tat cum custodit domum libros
scribere. si ita veniret. huius membra
narum scripsit.

Neratius. Operarum editionem petere
et ratiune action edentis. nam dign
itate facultatibus consuetudine

additio dy. nisi alibi agere non cum. dy.

artificio eius convenientes petere
debebit non solum autem libertinus sed et
ali alium quamvis operas edentem
licitum aut sanitatis temporis ad questum quotidiani
mentorum relinquendum nisi in omnibus
temporibus ad eum exire corporis necessa
sanitatem relinquendam.

Paul. Interdum operarum manumittere pa
troni eorum si promissum non sit ut erit
tunt in fratribus eius cum assignatur
et libertus aut nepote alterius promi
sit aliamque alterius promissum filio deductum.

Ulp. Hoc edictum a praetore propositum est
honoris causa liberti. Ulteriorum.
liberi prohibitionis et hoc debent mode
randi gratia usque ut plerique scriptis
an ita soliti sunt a libertis exigere
vel perpetuam facultatem ad immutandam
tamen gratiam de beneficium quod in libertos
confertur cum et facultate ad eam
interim remanentium peducitur. itaque
de primis praetor pollicetur edixit se campo
non daturum promisso quod operarum et socio
tatis exactionem videlicet sibi repigniore
tur et nisi obsequium praestare lib
ertus in societatem admitteretur. promis
um positiones praetores recte patris horum
possidere pollicebantur. videlicet cum
margo societatis inducit eius de
patris praestationem ut quod unius solebat
societati nomine praestare id patre morte

Pomp. Si promisit alibito constare
praestitus bonorum possessionem petere potu
erit contra t. tabulas quamvis petere dece
sserit vel dies illa et. ad bo. per agno
scende praestiterit. libi eius vel alterius
promissum petere potuit et illa parte edicti
que patrimonii non petitis alii in non potentibus;
adest etiam sequentibus dat et si
patres ex eo uno non cedunt. si sit pa
tronus heres institutus uno li
to de consilio suppositis liberis quintus
nulli est in. ita testi. bo. pos. petere po
ssint et eo de cursum ut mortis tempor
quo defertur. bo. pos. spectanda, de re
eat an promissio non sit ut si sit et pa

(additio dy.)

ut fiat non. C. de re. iu. ut. act. et. ex actio in fi. acur.

.o Duorum. Set librarius. j. de reg. iur. l. si librarius. acursius doctor.

.p Cum suis. s. de familia. acur.

.q Scripsit. S; sic non potest simul utrique operam dicere. ut. s. e. l. hec ope. et si. acursius doctor.

.r Operas edentis. s. e. eodem. et l. ei. et. l. hec ope.

.s Calumnam. plus pro quod loquitur dectis cum dicit libertum pallium posse prestare. nam incerte nec alii nec pallium prestantur. ut. s. e. ope inre. et. i. s; ar. vel sine ullis dicere in certas prestari sumptu liberti. dices libertum non habere unde se alat. ut. s. e. l. suo. in fi. secundum jo. et b. et no. ingenuum permittere prohibito. nam et legari et locari potest opera liberi hominis. ut. s. de usuf. l. l. hominis. non tamen iure iurando obligari. ut. s. e. l. ut. iur. iurandi in prin.

.t Interdum libertus. nam operas debet omnibus; sed quo ad alia ille solus sit patronus cui assignatus est. ut. j. de assigna. li. l. i. in prin. nisi ille amittit redit patronatus ius ad alios. et ut ibi dicit. et. l. t. i. l. ii. et. si capitis.

.u Filio. hoc heres. s. e. a duobus. in prin.

.x Debitis libertorum.

.y Hoc etiam generale quiescit mabile. ut inst. quod maii. non per. et. i. eadem. ac. sic. s. t.

.z Operarum. i. l. ii. ac.

.& Pepigisset. s. t. i. labeo libertum. acur.

.9 Si patroni dies. spatium. c. dierum.

.g Fideiussor tenetur. ut. et s. de usuris. l. mora. in fi. et de u. o. l. mora. in fi. acursius.

.h Libertus nullam. marie. ut. et s. t. ii. quo. et t. i. l. fi. l. illas. secundum istam intelligentiam. acursius.

.i Liberta esset. C. e. liberte. acursius.

.k Quam patronus facit. j. t. i. qui exeat. et s. e. si quis hic. acursius.

.l Sciret. sic. s. si quis caveri. sed et si. et. si. ac.

.m Sicut patronus amittit. facit. C. e. quod ex liberta. et de obsequiis. l. ii. et s. e. si libertus. in fi. S; contra. j. de u. o. si. sciendum. et. plus. ubi non transit opera ad heredes heredis. at hic est transit ad pronepotem. sol. hic fuit stipulatus sibi liberis quos suis. ubi non. ar. s. e. l. cum patronus. et cum libertus. vel hic fuerint primi heredes isti nepotes et pronepotes cum nullus precedebat, ut ar. inst. de here. qual. et diffe. et. fin. acursius doctor.

.n Nec debet. no. uxorem operari viro. ut. j. de dona. int.

a Libi eius. eo mortuo vel omittente. uno omittente. quia non admittebantur uno alio patrono. ut. s. t. i. l. a duobus. ac.
b Promissum. s. liberi. eo mortuo. vel
c edicti. successorum. acursius.
d Parte edicti. que est contra ta. ut. s. de carbo. e. tantum. acur.
e Non possunt. cum alius precedat. acursius doctor legum.
f Si filius possessionem. unde legitimi mortuo liberto intestato. acursius doctor legum.

a Comminatione. que hodie est tertia. ut insti. de success. lib. §. Sed nostra. acursius. — b Et. et non nepoti. ac. — c intestati. transitiue. acursius. — d ciuili. acursius doctor. — e legitima. s. aui. acursius doctor leg.

f hereditas. s. aui. ad quod s. de coniun. l. i. in prin. acursius.

g nepotem. s. tamen. nisi per edictum de coniungendis.

h contra tab. eo liberto mortuo testato. acursius.

i libertati. defuncti intestati. acursius doctor.

k potius. non ergo hec causa superior habet locum eadem de coniungendis licet ad parentis bona ambo uocentur. ut. j. e. libertinus. §. fi. quam quam ponitur. que s. est eadem. Sed az. dicit quod sic. ut. s. de coniungendis. l. i. §. h. acursius

l Etiam patronus. ut q. j. de iur. aur. anu. l. qui uis. acursius.

m minuit. facit. s. de condict. c. d. et de falsa. §. i. et C. de iur. aur. anu. l. ij. acursius.

n natalibus. ut q. j. de natalibus. rest. l. interdum. insti.

o quasi ingenuus. quo ad multa non quo ad omnia. ut. s. de in ius uoc. l. sed si hac. §. et suus. et C. ad l. iusceliam. Sed hodie quo ad plura. ut. C. de iur. aur. anu. aut Sed hodie. acursius.

p libam testi. hic est quod. C. de inoffi. te. l. si quando. Sed. ibi intelliguntur liberi non ualet quibus plus debetur hereditatis quam libertis. uel ut ibi. Item quod j. e. paulus. §. patroni. Sed ibi filius patroni. hic princeps. acursius.

addicio dy.

q quis emit. nummis suis. et tunc non habet quod. ta. ut. C. e. l. i. uel dic suis propriis. et tunc habet. ut. s. de in ius uocan. Sed si hac. l. in prin. et j. de suis. et le. l. intestato. §. is plane. et facit. s. t. ij. titius. et C. de lati. li. tol. l. i. §. illud.

r Si quis nummis accepit. ab extraneo secus si a seruo suo. ut. C. e. l. i. acur.

s ut patronus aditam. aliud in quarta. que datur liberis. ut. s. de quarta. l. illud. in prin. que est quod. acursius.

t unum. fac. s. de testa. tu. l. si nemo. acursius.

u patronus in castris. secus in aliis secus. ut. s. de testa. mil. l. si a milite. §. fi. et fac. C. de inoffi. te. l. fi. §. plt. et s. de in ius uoca. l. adoptiuus. circa prin. acursius.

x Si deportatus. facit. s. de iur. patrona. l. fine. acursi.

y Si quis patronus. ut q. s. de iure. patro. in prin. acur.

z accusauerit. ante assignationem. acursius.

parte eius filii eius. bonorum possessionem petere non possunt. Et si fuerit emancipatus patris uero in potestate remanserit, liberti quidem bonorum possessionem patris diuidere debebit ei filio emancipati liberti quoniam quod iure legitime hereditatis ad nepotem pertineat et contra tabulas eius liberti ex filio possessio bonorum pro parte debite dabitur.

addicio dy.

Ulpianus. Etiam si in causam alienam assertor conuictus sit libertus a principe ad ius ingenuitatis uenit patronus ut ... ingenuum moriatur qui libertus. Sed et placet si natalibus redditus sit. cessat contra tabulas bonorum possessio. Si a principe libertam testi fieri enim impetrauit. Sed si hac lege emit quis ut manumittat. admittitur pro eo continebit. Et si quis nummis suis accepit ut manumitteretur nonnihil contra tabulas bonorum possessionem quam ut contra tabulas bonorum possessionem competat. quoniam bonorum possessionem contra tabulas accipere possit oportet hereditatem aditam esse. nam bonorum possessionem petenti sufficit aut nummum ex heredibus adisse hereditatem. bonorum possessionem petere patronus contra tabulas liberti oportet ad mittitur. cum ... est. Et si quo potatus patronus restitutus sit liberti contra tabulas bonorum possessionem accipere potest. idem et in liberto deportato et restituto dicendum est. Et si filium suum quis filium tantum et ... seruum ... tertio manumisit. et commendatum ... patronus est admittitur. opponit ad contra tabulas bonorum possessionem. Non patronus si capitis libertum accusauit uel assignatus est non potest petere contra tabulas bonorum possessionem fratribus suis non obstabit. Sed tamen contra tabulas bonorum possessionem fratribus suis petit quamadmodum peteret si ex alio fratre nepotes essent. Libertus enim si tanti ex filiis assignatur non desit a ... suum libertus esse. amplius dicendum est etiam si omiserit fratribus contra tabulas bonorum possessionem petere alii fratris cui assignatus est non potest succedere contra tabulas bonorum possessionem petere totiens ad contra tabulas bonorum possessionem contra tabulas ... .

patronus auocetur si non est heres ex debita portione institutus. eo quod in uno testamento extitit contra tabulas bonorum possessionem accipere non potest. Quid ergo si mortis tempore pendet extitit heres an aliquam patrono defertur bonorum possessio. et ei est an aditam hereditatem an inuiterit ex hac parte edicti et magis est ut aditio hereditatis tempus spectetur. hoc ita intelligimus si tam impletum colliat a si conditio. Sed ad presens non inuenit sub conditione institutus an est impleta condictio ... nec heres institutus est. Libertus si patronum suum una heredem scripserit si filii meu ... morietur patronus heres esse non malle uidetur testatoris. nam si decesserit filius patris heres extitit ... accipere bonorum possessionem. Et si debita patrono portio legata sit et si scriptus heres non fuerit satis ei factum est. Sed et si institutus sit ex parte minore quam ei debetur residuum uero per supplementum ei legatis uel fideicommissis satisfactum ei uidetur. Sed et mortis causa donationibus potest patrono debita portio suppleri. nam mortis causa donationes uice legatorum fungiuntur. Sed et si non mortis causa donauit libertus patrono contemplatione tamen debite portionis donationes ... ei computabuntur. Sed et agnita repellit patronum contra tabulas bonorum possessione. Et si patronus conditionis implende causa quid dat sit portionem debitam impleri debet. Si tamen debitum sit liberti proprium debita aut pro eo quod cum moritur libertus habuit patrono damnum mortis uel pro contemplationem. Sed et si dolo malo fecit quominus heres esset libertus. hoc autem noluit patronus pro eo heres quo tamen si in bonis esset eius.

Paulus. Sed et si uir decepit filius patronus statuere solet ut libertus sit et signat eum qui ex senatusconsulto

ta satisfactum. nec hoc cogitur patronus ut iure instituto ... relinquit ut in filiis. ut in nauit. ut cum de ap. co. §. aliud. acursius.

f contra tabulas bonorum possessionem capitis libertum accusauerit. ac.

g totiens non est heres. uel est quod quo titulo relicti. ut. j. e. §. si debita. Item hodie etsi minus habet non petit contra ta. Sed agit ad supplementum condic. ex. l. ut insti. de successi. lib. §. Sed nostra. Sed certe cui nec etiam uendem. ut. s. de iur. pa. fine. §. excluditur. Sed dicit lud a ... sitoribus additum.

h Si patronus non potest. facit. s. de condict. c. d. l. ij. ac.

i hec est ante. bene exponit. ut. s. e. l. §. ut patronus. acur.

k collata. facit. s. de iniusto. rupto. cum in ... et si licet. pr. itaque. et l. plt. j. et s. de donat. cau. mor. illud §. fi. acur.

l libertus bonorum pos. ut q. s. pr. §. in prin. Sed si filius uiuit excludit patronum. ut insti. de succes. li. §. Sed nostra. acursius.

m Sed ... bi

addicio dy.

a Si capitis non potest. ut q. s. de iur. patronat. l. eum. acursius doctor.

a non obstabit. ut q. j. de assig. li. l. i. §. utique si ex. acursius.

a bonorum pos. peteret. per quam non in totum sed in suam legittimam testamentum rumpit. et pro hoc ar. j. e. si ex patronis. in prin. et secundum hoc differt a querela. Sed ... iure detur. j. e. in fine. §. fi. et s. de iur. patro. l. fine. insti. a. pr. ac.

b peterent. s. nepotes. acursius.

c libertus. recidit ad id quod dixit fratribus quoque etc. acur.

d non desinit. animo ne obsit. j. de assignat. lib. l. i. primo. pr. acursius.

n funguntur. ut q. insti. de donat. §. i. acursius.

o Item erit. sic. C. de coll. l. plt. §. fi. acursius doc.

p agnita. primum tamen uerius. ut. j. e. l. si uero. §. plt. acursius doctor.

q conditionis. puta instituit alium heredem si da

bit de h(er)editate. c. patrono suo. d. acursius doctor.
.r. Dolo malo. fac. i. si quid in fraud. l. i. in p(ri)n. acursius doc.
.s. Si ne cetera. acursius doctor legum acursius docto.

a Cum patroni heredib(us) eius. s. filie patroni ...
b Si filius nomine sit. ut q. i. de fideic. li. l. cum q(ui) ... sicut si quis ... fac. s. de iur. patro. l. sine. ...

ibertatem consecutum nullius e(ss)e li
bertum. Si libertus captus ab hosti
b(us) ibi decesserit quamvis libertatis appel
latio eum non tangat tamen per legem
corneliam in testamento sic confirmetur
atque si in civitate decessisset. Patrono
quidem bo. posso danda erit. Si deport
tatus patronus sit filio eius competit bo.
possessio contra tabulas liberti. nec impedimento
est ei talis patronus qui mortuus lo
co habendus est. Si patronus apud hoste(m)
sit nam per spem postliminii obstat
liberis eius. Si certum est a liberto her(edem)
institutum sit rogatus filio hereditatem
restituere. cum ex se. c. trebellia
no restituta hereditate heredis loco
filius h(abe)t, patronus submovendus est.
Quamvis Libertinus qui patronum pro
bavit libertos h(abe)t si patronum ex parte
debita heredem instituit libertos ei(us)
in eandem portionem substituere debet si
patronus vivo liberto mortuus fu
erit satisfecisse videatur libertus.
Si patroni filium emancipatum et nepo
tem ex eo qui in eius familia remansit
libertus habeat filio tantummodo non etiam
nepoti satisfacere debebit libertus si in
contrarium pertinet quod ad petitionem bonorum pertinet no
catur.
Nisi. Et si ex modica parte institu
tus sit ubi. i. liberti. bonorum possessionem contra
tabulas patronus pet(er)e non potest. nam
et marcell. l. viii. d. scribit quotiens
ex herede institui parte herede institu
tum liberti filium patronum expelle(re). Si
patroni filia heres instituta esset a li
berto filiam qui testamentum dare esset in qua secta
erat appellatione imposita et pendente
diem suum obiit heredibus eius in dicti
matrimonii subvenit vel id habent ex
heres patroni filia si viveret. Si filius
libertus ab eo heres institutus abstinu
erit quamvis nomine sit heres patronum
admitti. sed si pro integra parte testa
mento is qui inquit est pene hereditatem ... vel
cum adierit hereditatem abstinuit
se potius cum patronum admitte.

Si patronus patronus libertus si in no
minatim mortuum liberti hereditatem
adierint legatum ut cum fideicomm
issum petere maluerint. ad bo. possession
sicut eum non admitti(tur) ...
Item Nam absurdum videtur licere eidem
per contrarium iudicium defuncti et postea eidem
Idem Si non vivo non habuerit esse in pro
cem diem non impedimentum quominus admittatur
etiam quominus ... cetera adiunt ad exheredationem
ita potest esse institutum mortuo patre
uno minore potestatem cum separavit accepi
sse certissimum est admittit eum ad summum
cum vel si testato conveniret heredem
ut sibi legatum solveretur mortem patrono
iusta puto eum posse adiuvari. Si
patronus legatum sibi relictum agno
vit. idque fuit excutere competit ei summi
... quod id quod separavit scilicet
non fuit. Sed tamen quia si totum excludi
fuit sit. vel aliquis ... tribu
cum putaverit erit ei ...
si suo vel filio suo aliquid relictum pro
mit agnovit perinde ac contra tab. bo.
possessione repellitur. atque si agnovit
sibi relictum fuit si minoris causa contentum ag
novit dum tamen est repelli cum contra tab. bo.
non possessione. sic tamen si post mortem liberti
agnovit. ceterum si ei vivus libertus
donavit et ille accepit non videtur esse
repulsus a contra tab. bo. possessione. et potest
dici sparsim quod intellegitur quoniam gratias etiam
cum fieret remittitur ei debet ab eis deesse
esse. vel ea computatur in portionem patrono
quare quod si donationis impleverit quod debet
fuit patrono post mortem liberti repellitur
non contra tab. bo. possessionem quod potest di
ci separatim ... agnovit vindicari. Si
patronus minor annis xxv. libertum
vindicavit agnovit in integrum restitutio e
um oportere existimavit, ut possit contra
tab. bo. possessionem accipere.
Paulus Qui in fraudem liberti patronum
petierit vel nomine liborum bonorum possessi
onem accipere potest.
Ipse Si ex patronis aliquis satisfactum non
erit ita ut alii amplius sua portione

Glossa:

S. nulli. p(r)emanit iuventis. s. o... ut. i. qui sine ma. l. qui r ob nece. ... adhuc. ... de suis et leg. he. l. antesta to. ... nece. so. di stinguitur. ... hebes ... vicariorum ... ut hic. ... ut ibi ... de iniur. pa. l. si fili. ... s. de hered. in fil. l. ante pl. et. ... pquibus causis. l. a. acursius.
.t. Si liberti non tangat. quia suis est hostium. acursius d.
.u. Decesserit. ut. s. de leg. i. lege. acu.
.x. Si deportatus. ... ut ... s. ta. l. a. ... filiu. s. ... de vulg. et pup. ... de interd. ... sa. fac. ... de suis ... pa. l. si. ac.
.y. Spe. s. si ... acursius.
.z. Liberti nus. liberis eius. ad instar. l. ... de ... posthumorum. ... facit. s. e. l. ... et. l. ... libertus. ac.
.q. Si patroni libertus. ... s. e. l. ... si. so. i mo item. ut ibi. no. et facit. s. d. leg. tu. l. tutela. ... pro inde. acursius doctor leg.
.9. Et si ex modica liberi liberti. hic est amphibologia nam dictio liberi pot(est) loqui de libris liberti quem si instituit libertus repellitur patronus. Secus si exheredet. ut ille non vult esse heres. ut. s. de iur. patro. l. sine. ... si. et insti. de success. lib. ... set ... ut dicat quod filium patroni institutus repellat patronum. et te dices bo.

c Adierunt. forte ex modica institut. ac. ut etc.
d Non admittuntur. de pact. quem. l. si. ... de ... ta. si post. ... s. ar. ... si in adoptione ... ubi coactus adiit. ac.
e Nam absurdum. sic. s. ta. si ita supplo ... ac. s. de i...
f Si non. fac. offi. te. mat. ... in hac ... vel.
g Si pervenisset. sic. s. d. inoffi. te. pap. ... mei nisse. acur. ... auxilium.
h Si patroni quod hoc sit stati dices. ac. ...
i Non fuit. sic. s. ... ro. q. i. de solut. l. si qui aliam. ac. ... ut
k Subvenire agat ad repletionem ... ex. l. ut. ... de inoffi. te. l. si ... circa pri. que est ... et hec est. ... [illegible]
l Si non relictum. ... qui ... ta. l. ... gravis ei istes.
m Ab eis vis. ... nationibus. ... ut agat ad sup lementum. ... de inoffi. te. ... ubi ex pressit ... in quantum ... hic supplicat. ... e. ... acur. ... et
n Si patroni ... sic ad ducit. ut. ... de inoff. ... ac.
o Qui in fraudem petie rit. calumpniose. ut. ... no. ... delictum
p Libertos patris nec filius. ut nec ipsi nec pater ex eorum nomine petat. sed ... quod si post. ... quod ... hic erat ... quo casu palam ... daretur patri. bo. pos. quod esse non debuit ut dic ta. l. ... vel dic quod ... repellitur pater iniuriam quod ipse fecit liberto ... non fecit iniuriam. immo propter iniuriam sibi factam repellitur. ... in primo casu severius in secundo benignius cum eo agitur. et facit. s. e. si filius qui patris ... et deu. si. licet. ... si. et i. unde. li. l. si. acursius.
q Si patronis relictum est. non enim sunt duo rei. credendi. et tunc esset secus. ut. s. si quis. caut. l. si duo. in prin. acur.

–a Cuius ait propatris non exheredatum. vel non malamente. ut. j. l. si r patronus. §. ij. ac. –b Ipse non sit. ab avo exheredatus est tamen a patre. Sed si a nullo pa ternorum et aliorum petet bonorum pos. ut. j. l. pe. az.

–c Ipse ait. distinguendo casum propositum. ac.

–d Quod si patris viven te. concordat. j. e. qr. acursius.

–e Si patronus filium. quem sciat se habere. ut. C. de testa. mi. sicut. Sed j. e. paulus. re. infi. so. illa hanc corrigit vel hic malamente. ibi non. ar. j. e. l. §. ij. acu.

–f Siquis. dic. ut. j. de assigna. lib. l. i. §. quod si post. acursius.

–g Siquis non nocet. fa cit. s. de libis et postu. l. multi. et j. e. l. paulus. ij. in prin. acursius.

–h Siquis vel perperam. i. non ut oportet. et sic non tenet exheredatio. vel per peram. i. non mala men te parentis. az.

–i Rebus enim refert se ad primum. s. per munitam tiam. et dic standum ut ultra non procedatur. quod esset si excluderetur a bonis libertorum. nam non ois exheredatus excluditur. Sed is tamen qui mala men te est exheredatus. ut. s. e. l. §. siquis non mala. sic accipitur standum. s. de pact. l. iuris gen. in prin. al' accipitur. i. pa rendum. ut. C. de re. iu. l. i. et. s. de arbi. l. cels. § si. acursius.

–k Si filius victus sit. quod esse pot. ut. s. de ioffi. te. l. mcb. §. si. et de. l'. ij. cum filius. in prin.

–l vigeat. ut. et s. d contra. ta. filium. §. i. ac.

–l Filius bonorum pos. re fert ergo directo vel per obliquum sit heres sic. j. de iu. sig. sciendum. et s. de inti. act. si sine. §. illud. et s. t. i. cum pa tronus. §. cum libert. Sed ar. qr. j. e. si filius q patri. in prin. ac.

–m Qui cum maior lib tum. patruum aut. j. §. si tamen. et multis lo cis hac. l. et no. s. de ius. voc. l. sed et si. §. si aut libi. et deni. pa. l. eum. acur.

–n Accusaverit. per calum niam. ut. j. infi. l. pe.

–o Petierit. hoc prosequitur j. l. in servitutem. Sed primum prosequitur hec lex. qr. l. pe. acursi.

–p Et sine ipse. quod pot. auctore tutore. ut. C. de aucte. p. l. clarum. acu.

–q Ignoscatur de equitate ut dicit. secus de rigore. ut. s. de mino. l. iij. §. unde scio. acursius doctor.

–r Desiit. factus maior. nam antequam desistere pt. u. j. ad tepill. l. i. §. si accusat. infi.

–s Icteit. cuius pena est. j. de pvarica. l. iij. infi. acursius doctor. §.

ex bonis liberti sui inquiratur et eius ati ... ita actio dabitur ut eius portio suppleatur ex eo quod ceteri nepo tes heredi ... supra suam portionem pervenit. eadem modo et in pluribus patro nis liberis — Fuit ... Iulianus ait ei qui ab avo suo exheredatus est a lo nis libertorum eius submovendum a patre vero sui libertorum bonis non excludi et si a patre sit exheredatus ab avo non sit tamen solum a libertis patris non bonis. item si aba vi quoque excludi debere quia per patrem avito li berto succedit. Et si patrem suum sit ab avo exheredatus ipse non sit posse nep otem auctoritate libertorum contra tabulas bonorum possessionem petere. idem ait et si pater meus exheredaverit avus meus patrem meum et postea avi de cessent ab intestato libertis me repelli. Sed si a nte pater meus discesserit postea avus in ter diu merit nihil mihi nocere patris exheredat ionem ad auctoritatem libertorum bonorum.

Iur. Quod si pater meus et pater suo est exheredatus ego nec a patre meo nec ab avo mortuo quod patre et ad versus libertos a vitos adversus libertos proavos suos habebo.

Cum vivente patre quidem in potestate eius cio non petere contra tabulas auctoritatem libertorum bo norum possessionem emancipatus vero submovetur.

Ut Si pronus testamento invite militari filium suum filium exheredaverit debebit ei non obesse exheredatio. Item etiam habet ut exheredat esse.

Siquis libertum filio suo assignaverit eum exheredaverit admittitur patre ad libertorum bonorum possessionem. Siquis non mala mente parentis exheredatus sit sed alia ex causa exheredatio ei non nocet ut puta pone furiosum causa exheredatum eum vel quod avus impuberem eum heredem institutum rogaverit ei restituere heredit atem. Siquis ei esset exheredatus pu nitur. vel perperam sit exheredatus si repelli rebus in iudicatis standum est. Si filius patroni sit exheredatus in patre optime est de inofficioso in patre victus sit ut intelligamus an noceat ei exheredatio et ratione arbitror ex testamento valuit esse exheredatus est. Et testamento aut ex quo in adita

est hereditas. vel certa ... possession libertus exheredatio non nocet. ab intestato dum est. vel in si valet tamen testamentum vel exheredato vigeat tamen est. vel valeat. Si patroni filius patre est gradu sit his scriptus scilicet exheredatus hunc non nocet exheredatio cum volun tate patris et certe est his vel excludere potuit in ... debuisset iudici pater indi gnum existimavit filium bonis li bertorum quamadmodum hereditate sua prove niunt. Ac nec ei quod ex institutum avus e submovendum a bonis libertorum quia a primo gradu exheredatus in testamento institutus est. Si is qui instituitur filio heres vel primo gradu vel secundo vel etiam alio quo gradu licet ex his sit eodem testamento non est submovendus a libertis bonis. Patroni filius emancipatus si nolu erit adire hereditatem vel cum patre est. totius vel in omnium libertorum bo norum possessionem habebit

Iur. Filius patroni exheredatus quamvis nepos ex eo his scriptus fuerit bonorum possessionem contra tabulas patronorum libertorum accipere non potest licet filius. vel nepotibus excitant pe nit suo non profecit ipsum per se patrem ad hereditatem admitti et ita constat si emancipatus filius exheredatus fuit et filius eius his scriptus et filiu m essent suo hereditatem adire tamen patri suo bis excitavit non habebit contra. hic patronorum libertorum possessionem.

Ut Quum ... bonorum possessionem ... vel liberti capitis accusaverit tamen in servitute petierit removetur a contra tabulas possessionem. Si minor accusaverit dividi est hunc non excludi si vivi ipse sive tutor eius sive curator accusaverit. Sed si minor quidem instituerit accusationem maior autem factus sit eum acceperit benigne erit dividendum ignosci ei debere quod minor cepit. non tamen ipsum aut ei possessionem cum non desisit a accusatione vel cum abolitionem non pe tierit cum altum si fecerit in expilatum

–t Non facile. quia cum quadam sollempnitate petitur. ut. C. de abolitionibus. l. iij. in prin. et no. de facili et difficili. ut et s. de no. ex. si aut in prin. et j. de aq. et est. l. i. §. p. acursius.

–u Publice. p. le titiam prin cipis. ut. j. ad tur pill. l. c abolitio. acursius.

–x Is de mus. facit. j. d pens. l. ij. acur.

–y Sive augere. quod pot ex causa. ut. s. de his qui. no. infa. quod ergo. §. et pena. ac.

Filio. vel no. filio. et j. §. si libertus. quod facit pro. quod no. in prin. huius l. acursius.

–q Accusaverit. quod pot. ut. s. qui accu. no pos. l. plc. acursius.

–9 Libti di xit. cum no poterat cogi. ut. s. de testi bus. l. lege iulia. acursius.

.a Si libertus desi deravit. per officium. vel ut. C. de calumni. l. i. non in modum accusati onis. ut. C. qui ac cusa. non pos. l. ne gandam. acursius.

.b Negan dam decretum sit. quasi socium criminis et sic repella tur ab accusando. ut. C. de liliali causa. si filium. et no. agnoscendum ei qui non facit sponte ut et j. prox. §. et. §. plt. et s. ad sill. l. iij. §. utrum. et s. ad l. acquil. l. sciam. §. que cum alit. et j. de iur. si. l. aij. in prin. et j. de in iur. l. sed si unius

auctor

nocet

Libertus filio assignatus non amplius libertus patroni. dy.

q. j.

addito. dy. Filius emancipatus licet per media per sona alterius succedat patri non suc cedit lib tis. dy.

addito. dy.

addito. dy.

neg. g.

§. si iussu. et C. de trans. act. si quis maior. et de re. iu. l. si sol. in prin. et C. de metatis. l. de uotum. et ff. si quadrupes. pau. fe. di. l. i. §. cum ari etes. et C. de adimi. tu. l. cum q dam. sed contra. ff. ad. l. ac quil. l. sci entiam. §. sed si ut defe dendi. unde non licet ulcisci. sed hic licet pudicitie. acursius.

.c Si patris defendere. accusatio. acursius.

.d Succur rendum. ne perdat. contra. ta. libri. bon. pos. contra. si p calumpniam accusat ut subiciat non tamen subuei tur ubi per calumpniam accusat. ne puniatur de calumpnia.

.e Ut calump niosam. i. que uere erat calump niosa. sed iudex ig norabat. alioquin re pellet eam. ut. C. ut nemo priuatus. l. fi. in fi. et facit. ff. pre. §. cum suis concor. acur.

.f Accusas se queuis. sic. ff. de in offi. te. pap. §. memis se. et j. de re m. ha. l. a plus. et inst. de e ben. epis. §. i. sed contra. ff. de uir. pa. l. eum. §. fi. et l. f. eo. ibi. j. et facit. j. l. in seruitute. §. petisse. sed ar. contra C. qui ac. non possunt. l. p. sed ibi speciale. acursius doctor legum.

incideret. autem non facile imper cetur ut si ab aliqua publice data repetitiam maior. ... hinc esse remouendum. maior ... fatetur potuit sine timore deserere ab ol ... [illegible] accusationem ... capitis ... accusasse qui tali iudicio ... cuius pena aut supplicium ... aut ... [illegible]

... si tamen quis libertum eo tem ... accusauit cuius pena non est cap ... [illegible] placuit aut ... pena non obest hi patrono in filio. in cuius ... [illegible] ob esse debet patrono in filio quantum ... importauit. sed si non accusauit sed testimonium ... dixit aut ... accusatore puto ... tab. ... remouendum. Si libertus ... ma ... filium patroni accusauit et pa tronum filius calumpnie ... pretium desiderauit non debet repelli. sed et ... idem puto et si ab eo ... [illegible] ... ignoscendum ... ei si uoluerit se ulcisci ... Si ... mortem defendere ... habuit ... sit ... Si li bertum patronum ... accusauit me dicum forte ob mortem patris ... ut ... alium ... puto ... [illegible] ... non habuit accusationem ... calumpniosam ... Accusasse autem eum dicimus qui crimina obiecit ... usque ad sententiam effecit. Ceterum si ante ... [illegible] ... edicto non prohibuisse accusationem ... patrono appellatione ... libertum ... patroni filium admittendum ... ad bonorum possessionem ... libertus mortem ... Si patroni filium adduxerit in accu... libertus ... non est repellendus ... accusat. Si pa tronus ... ut accusaret libertum aliquid ...

aliquid. et de pignorat. act. l. si fuos. et ff. de ali. iu. l. nam et si ob. acursius.

Non sponte. ut et C. de calump. l. mat. nupt. et ff. e. §. libertus. cum concor. acur.

... magis est ut ignos ci debeat libertum si ... qui non sponte accusauit. Sed et si accusauit libertum et ... patroni filius ... libertus sit ... non erit repellendus ... cuius ... [illegible]

Item est si ... quod ... in libertum ... capitis ... [illegible] ... de calumpnia ... pretor.

Iulianus. Insitutorem ... qui ... in ... petisse ... libertatem ... Et si ... Si ... non ... repellatur qui in seruitutem petierit ... Si petierit in seruitutem ... non ... Petisse in ... in ... non ... de ... [illegible]

Si patroni filius sit ... uel si in ... institutum ... libertum ... capitis accusauit libertum non ... libertus qui in ... non ... qui ... repellitur ... Si quis ... possessionem ... tabulis libertum accepit ab omni liber... ... repelli ... ipso libro ... [illegible] ... adiecit ... liberi hereditatem ... denegatur ... Et non ... plane ... patrono legati ... conuenit ... forte rogatus est alii restituere ... non

.k Si fecit de calumpnia te ergo tamen intelligitur predicta ut et j. l. prox. et facit. j. de muner. l. cum qui. acursius.

.l Idem est. meruerit. quia uel commiserat et capitale. acursius doctor.

.m Puniturus. quod quan doque contingit. ut. ff. de his qui non. infa. l. quid ergo. §. pena. acursius doctor.

.n Sensit. ut et ff. l. prox. in fi. l. acur.

.o In seruit. facit. ff. qui eam ma. §. li bertus. ac sius docto.

.p Petisse. facit. s. e. l. qui cum. §. accusasse. cum concor. sed et ar. contra C. qui ac cusare non possunt. l. penultima. acursius.

.q Si patro ni non no cet. ut et ff. de iure pa tro. diuus. et facit. j. e. quentur. acursius.

.r Siquis repellitur. j. prox. §. et ff. de uulg. sub. l. is qui. et de l. pre. l. iii. in prin cipio. et de his quibus ut indi. l. post le. §. plr. acursi us doctor legum. ar sius doctor.

.g Si patronus accusat. ut. et ff. de ici. uen. l. inter. sed contra. ff. de inoffi. te. l. fi. in prin. sed ab. ibi. acursius.

.h Si pater cauerit. idem forte et si repat accusare. ut ff. de inoffi. te. filius. §. multo. et de bonor. pos. l. cum

.s Restituere. ut et. ff. de in offi. te. pap. §. memini se. et de excusatione tutorum legatarius. acursius.

sit nomen domini ... ex hoc ... usque ... acursius.

additio dy.

Si quis bo. pos. petere de tab. repellitur ab omni iudicio. siue per se siue per alium capiebat. dy.

patroni filius. dy.

.i. ab omni ultima uoluntate libe rti. dy.

pueri ... entes ... ditate filii impubis libe rti. dy.

a Scriptus. ex modico. sed nonne excluditur et agit ad supplementum. ut. s. de inof. te. l. omnimodo. §. 1. Solo. hic non sunt repulsi. acursius doctor.
b Credenti. et cui quem libertus. acursius doctor.
c Legati. relicti non pro eodem pretio. acursius.
d Prelegato. scilicet legato relicto. et. acursius doctor.
e Patrono. instituto ex modico. acursius doctor.
f Si patronus constat. fac. ad id quod diximus. s. e. etiam. §. si capitis. acursius.
g Liberto impubes mis. §. ante patrem et fratrem liberti. ut hic et. j. de suis. et le. l. intestato. set hodie contra in utroque sum ar. ut inst. de successionibus libertorum. §. sed nostra. licet. Jo. in fratre dicat non corrigi. acursius doctor.
h Patrono mortuis. et sunt tali in casibus. acur.
i Primum cognati eorum usque ad. v. gradum. ut j. de succes. lib. §. multis. acur.
Patrone uulgo. facit in ff. ad orf. §. plt. acursius doctor.
Si patronus nec obtinuisset. a. succubuisset et sic facit. s. de inoffi. te. pas. §. meminisse. acursius doctor.
m Hereditatem a uiuo testio defuncti delatam. ergo eadem ratione supplementum. sed. s. s. de pet. her. l. si filius. ubi qui succubuit in filo dicit nullum. so. hic testis ante sententiam uel hic fuit calumpniatus. arg. de acqu. sicut. §. 1. uel uerius. ut. ibi et s. e. de inoffi. te. l. eum. in falso succubens agit querela. so. ibi nichil erat relictum. hic sic legittima uel minus uel ibi per utramque uiam reducebantur ad nullum. quod non fit per contra tab. ut. s. de inoffi. te. l. filio. §. si uel solue ut. ibi. acur.
n Libertus sol. ut et supra de condict. insti. l. que sub condic.

[left margin:] admitterentur deficiente patrono et patrona admittunt in capitis non instirpes. fuasum eo ordine graduum ut inst. de suc. lib. §. multis. dy. — et pl.

[left margin:] ergo si non decessisset filius possit petere ... additio. dy.

[left margin:] si legato aliquo simpliciter patrono relicto. dy.

tum quia ipsius non nominati datur est eo se pretor denegaturum esse. sumi in sua codicillis ad ipsos patronos peruenturum imputata per subiectas personas que eadem sunt habitura testamento. Credimus legati relictem patrono si patrono patrem dederit libertatem pro eius patrono non per legato. Et si qui substituti sunt patrono cum contra tabulas bonorum possessionem petere uel actio eius cuius pars patrono pro data erit non datur. Si patronus sit scriptus et patronus uiuo testatore decesserit filius patroni petentem contra tabulas bonorum possessionem non solus substitutus partem occupare sed omnibus heredibus per partem aliquid adferre oportet.

Item Si liberto suo libertis mortuo in primus patronus et patrona bonorum possessionem accipere possunt et quicquid sit. Si tamen patrono et patrone primum sunt eius filii. Admittuntur.

[additio. dy.]

Patrone quinque si uulgo quesiti. Credentiur. Si uulgo et uulgo quesiti accipient in iure liberti bonorum possessionem ex non uisi iure quesiti.

Item Si patronus ex minore parte quam licuit heres institutus sit in testamento eius uel ex parte inutili nec est ambiguum contra tabulas ei non deferri bonorum possessionem eo quod eo suo iudicio hereditatem cum teneret eum diuit quamsi et debita parte fuit heres institutus. Suum adiit. Suum non agit contra tabulas bonorum possessionem repellitur qui debitam partem accepit nec potuit. s. q. ta. b.

[additio. dy.] [at decessisset]

Item Si liberti. sub condicione. Et possessionem petere dicatur inius innandi quam pretor tenuit testator solet patronum instituit heredem non puto dubitandum quin a bonorum possessione remouentur. Item est eius cum heredem fac tum. Constitutio legatum fiunt eius conditionum ut patrono restituet et denegatur legatorum actio uerio si patrono per debita parte ascripto here de fuit satisfactum. Libertus patronum tertie eius constitutum ex parte dimidia heredem scripsit. quadrant et quod institutus erit patronus institutus tertia ipsi imputari debebit residui

um et debita sibi parte omnibus heredibus pro portione eius cum fit. ideo si seruam quemcumque uel legato ex patrono quinquidem et quod debitum fuit ut per legatum in portionem debitam patroni patrono ipsi imputetur et reliquum parte tamen quantitatis detrahatur. Et quantum ab herede per tota portione. Si libertus filium emancipatum suo condicione heredem instituit deficiente condicione substitutus adierit queritur an patrono admissus substitutum in partem debitam pretor an emancipato filio contra tabulas hereditatem debat uel uenire debeat. et. cum pater filium suo condicione primogenitum heredem instituit sub deficiente condicione sub qua filius institutus est. ad eum ground hereditas pertinet. adhuc pendente condicione filius decesserit patrono partis debite bonorum possessionem ad substitutum competere. idem est et si filius non petierit bonorum possessionem petere ad tempore exclusus sit. x. repudiauit. si uero deficiente condicione hereditas ad filium pertinet emancipatus patronus tuebitur pretor aduersus substitutum. Testimo autem et quotiens sub condicione heres filius scribitur alias nemini esse ex heredem a substitutis alias sup uacuam una suo genere qui condicionis fuit quam in potestate filii esset. Puta cum testator fecit puto circumisse condicione filium licet substitutum fact. Si uero quod non fuit in potestate filii ueluti si consulatu consul factus fuit testatum substitutus non admittitur. nisi filius ab eo nominati ex hereditatis fuit. Si libertus filium emancipati patri heredem instituit eius fidei commisit ut totam hereditatem sempronio restituet et filius cum suspectam sibi hereditatem diceret iussu pretoris adierit hereditatem. sempronio restituit. tamen utrumque patrono bonorum possessio partis debite dabitur pro his de tac sinon filius suus si sem hereditas restituta est ubi cum heres extitisset. item cum filius hereditate

[right margin:] scilicet patrono debet bonorum possessio quam ... additio.

circa principia. acursius doctor legum. acur.
o Constitutio satisfactum. per hanc enim satis fiet et legatum fuerit tio. ac.
p Libertus tertium. sub. quod est extra hodie est hodie tria oli dimidia. ut insti. de succes. ff. h. an. sius do.
q Aufert. patron. acursius.
r Et prorata. facit. s. e. l. 1 fruitur. §. si aci.
s Si libertus hereditas pertinet. §. fuit patrue. ac.
t Possessionem. sim. ta. acursius.
u Emancipat. quia non fuit potestatua. et facit. s. de. s. ta. l. uij. §. si quis ex libris. et. §. si sub ea. acur.
x Textio. facit. C. de insti. et sub. l. iiij. acur.
y Si libertus. set ista cum hereditatem effectu enim est heres. ut. s. q. cau. eo. l. si filius. §. 1. et facit. C. de inoffi. te. l. 1. acur.
z Hereditatem. ad hoc. s. de acqui renda. hereditate cum hereditate. acursius doct.
Ex tribus. facit. C. quando non pe. par. l. 1. acursius doctor legum. acursius.
Si filius non patris. ut et supra de iure.

tatem liberti patris sui confecit et ob hoc eius totius hereditatis bonorum possessio danda erit patrono. bo. possessionem contra tabulas non filio sed extraneo praescripsit.

Item. Et tribus ex portionibus patronus vero intestato liberto bonorum possessionem partis dimidiae eque ei praestabunt.

Marcellus. Si libertus filium velit manumittat, simul utrumque eodem [?] servum quem libertus prout pater verius libertum facit et si quam diu in quid vivit, pater filius in bona eius patri sed dum ei adierit statuto relicto sui liberti eius facere non patris.

Iulianus. Si libertus patrono vivo ex eo nepotes instituit heredes patronus eam quam contra tabulas bonorum possessionem accipit, in adoptionem se dedit delatum scriptum omnium heredem hereditatem patronum pro tota bonorum liberti possessionem in bonis partem petit. Si libertus intestatus decesserit relicto patrono filio et altero filio duobus nepotibus ex nepotes non admittentur quamdiu filius extat, et primum in quantum ad hereditatem liberti vocari manifestum est. Si vero ex patronis duobus alter unum filium alter duos reliquerit dum viuet [?] eos partes fi.

Item. Communi liberto si ex duobus patronis libertus alter ius suum donare egit ne prorogetur dicat. l. uno liberto decesserit, si quis ex hiis eius partem fuit l. supervixerit partis liberti debite bonorum possessionem solus habebit.

Item. Quamdiu patrono bonorum possessionem partis debite dari potest, ex ea parte debitoribus datur actiones heredes petitionem, si non ex re ea contra sit patronus ut bonorum possessionem pro parte debita contra tabulas petere possit.

Africanus. Liberto octoginta habenti filius legatus est, is die cedente legati decessit extraneo herede instituto. Potest patronus partem debitam vindicare. Nam uti de filii

mortis tempore ampliorem habuisse, ex eo cum hereditas eius ex computatione legatis plus inveniri potest, in testamentis institutus repudiet legatum liberto relictum nec tenetur et si de lege falcidia queratur, tale legatum quod iuste repudiatur in quantitatem hereditatis imputatur legatariis.

Item. Uno filio suo nepos ei heredes viventibus ei heredes ad bona eorum liberto... libertorum. _[no patronatus ut s. e. l. si ex patronis quid autem dicit]

Florentinus. Si in libertum animadversum est sua morte eius patronus vel qui ei bonis eius sui initium vitium eorum suis incipiunt animadversum ei sua morte discessisse, eripiendo non esse relictum partem bonorum quae ad initium usorem unius civitatis non pertineat fisco esse venditionem placet. Certum scriptum in bonis eorum quae initium accusationis in ordine sibi conscivit cum fugit et accusator totius constituta sunt.

Marcianus. Qui ex causa fideicommissi manumittitur, et quod libertus manumissoris contra tabulas quam ab intestato ad bona eius venire potest qui patronus. Ho parte imponere non potest nisi in parte ab eo petere, sed si defunctus filio suo legaverit sui rogaverit ut eum manumittat eum morte ut plenum ius patroni habeat defunctum non posse ei operas liberto imponere.

Gaius. Si quis liberti patrimonii futurum ea voluntate patrem ut admiserit adoni sibi consuevit non admittit beneficium bonorum possessionis.

Marcellus. Patrono libertus fundum cum ab eo alienum emerit legaverit et restituit patronum ad se pertinere legatum contra tabulas bonorum possessionem accipere non potest et si nihil perficit ei legatum, et alienum tamen ei legavit ei libertus et patronum iure eum liberto vendidit.

Item. Si libertus meus in servitutem redactus postea ab alio liberatus est ... cepit esse libertus perficit mihi non tamen bonorum possessionem quam eum manumisit.

Modestinus. Si patronus non alium libertum ter eli...

pa. servum in prin. acursius doctor legum. ac.

.a Si libertus, legitimum per bonorum pos. unde leg. ut inst. de bonorum possessione. § an. qz. acur.

.b Et si libertus proximum. ut et s. de opis lib. l. a duobus et s. de leg. tu. l. tutela § si duo. acursius doc.

.c Duos filios non nepotes. filij enim cum nepotibus non admittuntur. acursius doc.

.d Communi liberto ducat. per quod perdit ius patronatus. ut s. de iur. patro. l. qui cont. acursius.

.e Decesserit. alter patronum quo casu ad superstitem non filium per mortuum defertur ut hic et s. de operis li. l. a duobus. § in eo quod de iuramento dicit. intretur. § s. de iur. in l. si duo. ubi dicit quod portio amittentis alteri non accrescit. set ibi libertus iuravit et ei suum sacramentum prodesse debet. hic uero non iuravit nec aliquid fecit quod sibi prodesse debeat. imo hic in culpa fuit quod paruit in delicto iubenti patrono. uel dic ut ibi. et fac. s. de auct. p. l. si servus communis. acursius doctor legum.

.f Quamdiu si non inca. verba exceptionis. hic. i. de except. rei. iudi. l. ij. et de act. et ob. qui cum bre. de. § hodie ut conti. ut. C. de pet. he. l. fi. § sin aut ex. acursius.

.g Liberto. ad intellectum hui. l. est. s. de iur. patro. si libertus in prin. acur.

.h Ampliorem s. c. viginti. acursius doctor le.

.i Repudiatum. ab here de legatarij. acursius.

.k Legatarijs. i. ad eorum commodum. acu.

.l Uno. fac. s. e. si ex pa. § iul. acu.

.m Sim libertum animadversum. i. suspenditur pro delicto. et hales item. i. de bonis damp. l. cum ratio. § i. acursius. ac.

.n Qui ex causa ab eo peteret. concor. C. de operis. lib. l. ij. et de con. ta. l. i. et s. t. i. cerdonem. et. l. campanus. et. i. de bonis. eo. l. iij. ij. re. et s. de l. i. unde dum. et de in ius vocan. is quoque. acursius.

.o Imponere. spetiale in filio. in alijs contra. ut s. hac. l. cum alijs que in hoc ei concordant. sed in filio videtur contra. i. de fidei. l. si filius. in prin. sed illa secundum ista uel ut ibi. ac.

.p Sigis liberti non amittit. licet probat ideo quod ad servitutem uocat. et fac. s. de neg. g. l. atque natura §. cum me. et i. de iur. l. q. de libertate. ac.

.q Patrono. fac. s. de dote. ple. l. licet. acursius.

.r Si libertus ab alio est suus factus est. et fac. s. de senat. l. fi. et s. de relig. l. simul. et i. ad et. tull. l. ij. § ij. et C. de dignit. l. a. l. xij. et s. de re. iudi. l. sepe. § na. et si libertus. et C. de lib. et eo. per capitula. .s. Manumisit. postea. acu.

.t Si patronis imposito rum. ut operarum. acursius doctor legum. acursius doctor legum. acursius do.

.a ¶ pertinet. ut liberi vel heredes ad quos ope cuiusque producuntur, ut. s. t. i. si operarum. et facit ad hanc. l. s. de lib. agno. l. alimenta. et s. de iur. pa. l. divus. acur.

.b ¶ adoptio nocet. io. dic quod hic dicit esse aliud non ut dicas non nocet. az. i. non prodesset sive habeas sive non sive non habeas. acursius.

escaecata adimit ei ius libertinitatis causa impositorum quasi ipsi adquirenda res pertinet. Item hereditatem ipsi et si libertus eius nullis institutus sit et bonorum possessionem praeter causam facere.

Iab. Si libertus cum duos patronos haberet alterum praeteriit alterum ex semisse heredem fecit et alium ex trientem semissem debet accipere. Sed quidem patronus debitam sibi partem patronus quae minime habuit. de cetera vero parte quid patrono. Sed debita reliquit a se ex semisse ex trientem relicto alii patrono per tantum petere satis est oportet.

Idem. Liberto suo herede instituto seu usum fructum fundi Maevio legavit. libertus Maevio herede relicto decessit. quaero cum contra tabulas petierit filius patroni adversus Maevium utrum deducto usufructu pars debita ex fundo restituenda sit an solida quia ex bonorum possessionem quam libertus filio tuo moreretur fuit. filius de usufructu. iam portionem restituendum puto optimum est arbitrio iudicis ut arbitrio eius usumfructum in integrum restituere.

Idem. Libertus quae solvendo non erat patrono extraneos reliquit heredes. quaero an possit patronus petere contra tabulas bonorum possessionem. quamvis accepta heredibus adita est hereditas patronus contra tabulas bonorum possessionem petere potest. quia solvendo hereditas est quia invenit heredem et sine absurdum est ius patroni inspectis bonorum possessionem contra tabulas aliorum computatis ut videatur ipsi patrono certam auferri quam patrono quamvis modicam hereditatem accipere ea causa intervenire possit quibus eius praecedit patrono petere bonorum possessionem. quamvis enim alienum magnitudo quam libertus reliquit facultates patroni excedat ultima supradictam si aliquam ex voluntate liberti in quibus maior patroni sepulchrum set magis in estimat patronus bonorum possessionem in ea parte ea aliud se petere. vel aliud munera patronus quod non praestitum affectu sit estimandum. non igitur ideo minus heredes debet non petere bonorum possessionem in tantum

post annorum computatione bona libertae fuerint cui quorum sanctae patronum videri possit quod est heredem licet et bonorum possessionem.

Iulianus ait. ¶ contra. Si patronus libertatis causa imposita liberto vendidit filium eius. a. bonorum possessionem sub modum. s. quia non contra tabulas testamenti liberti bonorum possessionem accipietur quae agens praeter eum donum. minime operas liberto. vendiderit plane si patroni filius libertatis causa imposita vendiderit nihilo fallitur bonorum possessionem contra tabulas liberti accipere patronus quia filius vendendo libertatis causa imposita suam fraudi non sit iam si liberti heredem scripsit usque pluribus quam dimidia quam onerem habet. adierit hereditatem patronus ad contra tabulas bonorum possessionem non admitti. vel an debuit non et patroni liberti necessitatem vindicare et in patrona erit dicendum.

Terentius. ¶ Quaeritur an filio exheredato et nepote ex eo a bonorum possessione liberti excluduntur quae utique si et dimidium est iuncto filio deinde in potestate eius tibi manet non admittitur ad bonorum possessionem neque suo nomine contra bonorum possessionem obveniet per alios etiam consequuntur. sin autem emancipati a patre fuerint quae ratio non modo suum ius efficit. sed aliusque impedimento ad bonorum possessionem admittantur. ¶ Si libertus filius patri suum hereditatem omisit. hoc patrono proficiet.

Idem. Patroni filia si in adoptionem fuerit data sit ad bona libertorum patris admittitur.

Idem. Si pater exheredato filio scelerit vel ut ius liberti sibi nisi ei esse. nihilominus ei ad hanc rem nocet exheredatio.

f. Ap. Si libertus patrono quod ad debitam portionem attinet satisfaciat minuto tamen aliquid ex voluntate conetur. quid statuendum est quia quod cui si ex parte debita instituto vel postea legentur et rogetur. summam proprium quid sit .r. t. minoris pretii manumittere uniquique est.

.c ¶ generi. i. non prodesse. ac.

.d ¶ exheredato. hic est sensus si hic filius adoptatus qui frater est abstinuisset a bonis patris. non haberet ius in bonis liberti. sic et nec cum est exheredatus tales adoptio sibi prodesse non debet ut habeat ius. ·additio·dy.

.e ¶ irrogaretur. ut exheredatus mala mente non habet contra ta. acursius.

.f ¶ non obliteratur. i. non delebitur. sic. C. de aposta. l. hii qui. secus si adeo adoptetur: quia omnis macula abstergitur. ut in aut. de monachis. in prin. ac. — al. oblitterabit

.g ¶ paulus notat. corriges praedicta. ac.

.h ¶ venit. ut filii filius.

.i ¶ amisit. amisit. ei ut filius.

.k ¶ pronepote. ubi veteris legis. az. et dic quod mater et filius manumissit suum eodem. Set contra hec que dicit paulus. i. de iure. si. scierit. C. s. so. ibi. s. s. de. ta. subvdict. C. fi. so. ibi. ff. g. in e. t. de. ta. l. p. i. fi. s. et exponitur ut ibi. ff. s. s. de condict. et de fideic. Set alio casu dic. ff. s. s. e. l. qui in fraudem. so. ibi et eodem modo solvitur. s. e. quam. el. quod si a patre. ff. no. hic quod quasi

oportet. — .c ¶ Si libertus praeteriit. sic. s. e. l. si ex patronis. in pr. acursius doctor legum.

.d ¶ A liberto scilicet patronus. acursius doctor.

.e ¶ relicto. cum scilicet patronus decessit ante libertum. ac.

.f ¶ testamenti liberti patris in. h. acursius.

.g ¶ restitue. et sic in illo non habebit filius partem. h.

·additio·dy. .h ¶ Libertus invenit. sic. s. ad. l. falc. l. in. in principio. acursius.

.i ¶ quia modicum. i. quia modicum. acursius.

.k ¶ pertinet. ut. j. si quid in fraudem. pa. l. i. C. et al. et s. de minoribus. l. si in emp. et C. de admiss. tu. l. lex que. acur.

.l ¶ an potius. sic. s. man. l. cum servus. acursius doctor.

.m ¶ Libertus autem. facit. s. de iur. pa. sicut et s. t. i. l. libertus qui. et no. C. de oper. lib. l. si quam. et acursius doctor.

.n ¶ Si libertus de familia. de hoc dic. ut. C. e. l. cum fratrem. acursius.

.o ¶ questionem. et erat enim occisus a familia. acursius.

.p ¶ Queritur exheredato. mala et mente parentis. acursius doctor.

.q ¶ per alios. sic. C. de heredi. insti. l. neque. et facit. s. e. l. qui in fraudem. et l. quod si pater. et s. de iur. patro. l. qui contra. acursius.

.r ¶ Si pater exheredatio. ut et s. e. l. si patronus. C. et ii. s. s. t. ij. si operarum. in fi. s. so. ut ibi. acursius.

.s ¶ libertus cogatur manumittere. facit. quod no. s. ad. l. falc. l. si ea. acur.

.t ¶ si libertate in omnibus. acursius doctor.

.u ¶ petierit. quia servum manumittitur. ac.

.x ¶ accepta. a patrono. acursius doctor. hic patronus. qui non vult manumittere. ac.

.y ¶ portione. de hereditate in qua solus est

.z ¶ redimi. per substitutum a patrono. acursius doctor legum.

.7 ¶ Si filius. s. patroni. acursius doctor legum.

.9 ¶ exheredatum. mala mente. acursius.

.a ¶ non exheredato. si tamen a bonis patris abstinuisset. az. doctor le.

nō pōt p se pōt palum. sic. s. de transact. l. q cū tu. ⁊s. que res pi. l. ij. ⁊s. de fideic. li. si filius. §.

j. in bōis certis. s. paganicas que nō dum ⁊c. i. que nō erant adita extesto cum meus titio auferatur. s. de castrensibus. ac.

et legitimum nolle petere et libertatem suo non dare. si petere debita accepta et ad legata temptare libertatem inuitum non cogi ne forte de se male meritum cogatur manumittere. quod et si solo eodem herede instituto idem libertus fecerit. sed si substitutum habebit eum decreta remedium poterit petere ut accepta debita portione cesset. set ad substitutum peruenit ita ut si forte filius eius dum potuit petere turbatur libertas cessante uero substitutione patronum hereditatem libertam complectantem petere quod de fideicommisso onosit libertatem suo eum inpone cogeret

Idem. Si filius patroni quem pater heres exheredauit fratrem suum exheredatum adrogauit et etiam ita herede eo relicto decesserit. bonorum possessionem liberti patris naturalis exheredatus non habebit neque eum non exheredauit talis adoptio nocere non debet ei heredato qui petere quod legitim aut etiam in rogatione. adoptionis remedio non obliterauit ... qui alio iure quam eo quod ad eum sit non nocet id quod perdidit. sed potest id quod habet sic eodem patrono eadem patrono filio non obesse quod ei patronus reliquit si non patronus filius uenire potuit.

Pap. Castrensis liberti heredem fecit et alium qui ab intestato adita est a titio hereditas tamen non placebit non eum patronum bo. [illegible] possessionem contra ta. petere posse. si in ullo casu eo uenit omittente eo qui recepta bona accepit pro inde titio adcrescat ac si partem eiusdem hereditatis accepisset unius ueniet ex testamento ex certa. Etiamsi heres non potuit eum maiorem certa ... nichil auferretur. in bonis certis quam non dum ad eum testamenti pertinet. Cum filius liberti impuberes quasi substituit ex prima parte bo. possessionem accipit

et eam patronus defuncti possessionem accipere possit quamuis non est sine dubio quod si consequens fuit non adiuuatur iterum eum non perdidit alia bonorum possessionem consequitur accipere non potest. plane si cum eum qui non dicitur de filiis iudicium datum non intelligitur. sed et in patrono pendente controuersia idem erit dicendum plane et ad proximiorem petere que sit in defensionem controuersiam deferre debebit. Etsi filium liberti testamentum abdicauit inpubera ditionem sit eam ita res per appellationem extincta esset defuncta medio tempore patronum filia. quando libertus heredem instituerat filio mulieris perhabebit dimidia ... proximi liberti intestati si iure heres

Idem. Iulianus ait potuit patronum quem titio pro parte dimidia heredem instituto substitutum eodem deliberante bonorum possessionem contra tabulas accepit si postea titius non adeunte hereditatem mihi et adiit hereditatem abstinuisse non magis quam si eo conditione filius institutus. quod titio deliberante res numerato erit. interim et substitutus ex substitutione in possessionem quamuis antea eadem singulis heredibus partes debite auferuntur.

Paul. Si patronum ex debita portione heredem institutus et plures rogatus fundum rei quod ex Seio dare eundem legem. in defuncte fideicommissum redigere erit tum et hic quod moueat. honorabit. eum patronus falcidiam fideicommissi. sed dicendum est ab eo fideicommissario ... a quo patrono ... legatum et ... dicis patronus suum iure habeat in uinum. Et patronus heres institutus legato et suo per eum suppletur debita. ei portione non petere contra ta. bonorum possessionem quamuis suus clausis tabulis decesserit. Cum ex bonis que mortis sunt tempore debitam partem dedit libertus in hereditatem. sed legato seruus. tum post mortem liberti ... sus ab hostibus augeat patronum non patronus pecunia cum in minus habeat se

.l Cum pap aliud. puta seium. ac.

.m Nō dū. quia non dum adi it seius i. paganica que est opus. ut. s. e. §. ut prōnus. quo nummum causa posset agi non aut. castrensibus. ut. C. de i. offi. te. l. si. §. si tamē. Set ⁊ pro. paganica dicimus si decessit nō in militia. al' posset testari ut uellet ut. C. de testa. mi. l. milites. acur.

.n Accepit. testamenti defuncti ij. recepta. acu.

.o Cauisset. i. aliquis cui pars repudiata ē in toto accesserit. ut. C. de cadu. toll. §. his ita. hic autē due sunt. ut. s. de testa. mili. l. si certam. acurs. acu.

.p In testato. itaque et ita patrono. ab intestato. ut ⁊s. de te. mili. l. si duobus. ⁊c. de testa. m. li. l. a. e. ij. l. ut accresceret titio. ut. s. de te. mili. l. tē. est. sed illo optinet o cum unus solus est heres institutus. ⁊ est eius non miliito. ut. C. de testo. mili. l. ij. acursius doctor legum.

.q Titius. fuit legittimus ab intestato paganica possideat. acursius doctor legum acur.

.r Manumissorē. petere p unde legittimi ⁊ per bonorum possessionem hereditatis petitionem petitur ⁊ accipere.

.f Cum filius bonorum pos. unde liberi que est prima inter eos. que deferunt ab intestato. acur.

.t Accipe. unde legittimi. acursius.

.u Et sine. altius exorditur ⁊ uox. ⁊s. de usu. fi. et de adulter. ⁊ cum aut. de aduls. l. ij. §. si. ⁊ l. i. §. si. manus in pa. acur. — dubio.

.x Intelligit. sic. s. de acquir. here. l. filius. ⁊ de inoffi. te. filio i. fi. ⁊ de tu. ⁊ cur. da. seie. acursius.

.y Et sic et in patrono. redit ad primum.

.z Controuersiam. supposito patronus. acur.

.⁊ Dicendum. ut dif ferat. uel ut ei data non ualeat. acur. et hoc prolat plane ⁊c. acur.

.9 Differtur controuersia. patroni. s. ac.

a Titio suum potuit. ut ⁊s. de s. ca. l. i. sed et si decessit. acursius doctor legum.

b Ius dimidia. In alia seius fuit institutus. sed solo titio patronus substitutus. acursius.

c Eo. titio. acursius.

d Accepit. ⁊ sic et ti tium consecutum. acur.

e Adiit. s. seio. ac.

f Cum possessionem. fin. ta. que excludit. s. ta. auferunt. ut. ⁊s.

g e. si libertus cum. ac.

h Subducet. quod hoc fin. ta. ut. s. de si. ⁊ ca. ta. l. ij. §. si subducti. sed uidetur hic ⁊ amo ex ordito non admitti. qui petiit contra tab. ut et supra. e. in seruitute. §. si quis bonorum. ⁊ hoc fit ne fiat preiudicium cohereditate. acursius doctor legum. — ea

i Si patronum substituas. ⁊ libertus. acursius. doctor legum.

k Et eius. patrono. acursius doctor.

l Leges. i. pre leges a coherede. ⁊ acursius doc.

m Et fidei. fundi pu tre relicti que non fit ⁊ conditionale. ⁊ facit. s. de l. i. qui — tunc

dam. §. plet. acursius doctor legum acursius.

n Habeo. coherede. a quo. ⁊c. acursius doctor le.

o Patronus decessit. nam tempus mortis inspicitur. ut ⁊s. e. l. ij. §. i. ⁊ l. ⁊ pro. acursius doctor legum.

p Et ex bonis institutis. facit. s. ad l. falc. l. seium qui. ⁊ acursius doctor legum acursius doctor legum.

—a Hereditatis. nam q̃ here di heredis accrescat. ut. C. de cadu. —t Cexuoto. ut. j. un̄ libri scripto. q̃ de dolis dap. cuiro. q. s. d in offi. te. l. nam zh. ac.

Hereditatis. toll. §. hijs ita. acursius.

—b Si patronus ex vj. que non facit etiam patrono debitam. acur.

—c Ex parte prono debita que est tertia. acur.

—d Paulus no prohi. ut. ç. s. depet. he. legittimar. sed contra. j. siquid in frau. pa. l. iij. in prin. so. ibi ertauit in uite hic ifso.

—e Paulus re no note .1. in ma la mente. ut. s. e. l. si patronus. §. ij. ç. s. ad. l. fal. qui fuo. §. q filig. çj. de assig. lib. l. 1. §. sed si ex he dato. ç. s. so. r ma. l. fuo. §. si filium. acur.

—f Quo p pte. 1. non nece. ac.

—g Secutire. ut ç. s. c. qui tm. ma. §. h. acu.

—h Pronu n̄ u den. C. e. l. si. contra. so. ij ibi. q fac. s. e. l. q. §. 1. çj. neque i lo. pu. l. ij. §. siquis. acur.

—i Paulus re auiti. Sed non auiut subie. ruist. de here abite. §. c aut. q cero q. ad hec ut qs admittatur p uñ libri o; q; sit de libis. ut sium agnati q fuit agnatus. et sic cognatus ut çj. de suis q legitis. ç. im. cogti. l. 1. §. si qs prior. ifi. at ad bua libri admittitur: q̃ q nuq̃ fuit eius cognat.

—k Paul re ban tur. ut. C. de testo. im. l. sic.

—l Patrior. s. e. si pron. in prin. §. so. ibi.

—m Queio inte tallum, ut q. notm. ut. s. de effiato. l. 1. ac. ut ç. s. de inius uoc. sed si. §.

—n Liberto n̄ admittio. patronu. ac. troni institutu

—o Cnichil inter est suum uendi. pa aliberto. acursi.

—p Etor px. q. alius est hes n̄ ipse. —q Comodiu. q. plus uendio. q. est institutus. —r Faciliore. s. est. acursius

—s Patronum .s. hereditate q̃ enim hit pat cum hit filius.

suo quam uoluit, sicut debita portio
one esset institutus. Idem est in alio
molle ei casus sit, si ei hiis ten bonis
q morris tempore fuint. Eidem est si liber
legatu uberto relicti ab eo est suum ad
atum esse a hereditatis uiie illius ab
stinentibus accrescat.
Item Si pronus ex semiuncia et Simus ex
reliqua parte sit heres institutus nec
et seru porcio fideicommissum debe
at si simus eluniat, q heres institutus est
puto nec hic ei debita porcio patiend
Item Paulus pr. pronus qui decep
tus falsum uidm testores, secutus
est bonorum possessionem contra tabulas testi
ubitari petere non prohibetur
Item Paulus pr. ei heredem nepotis
sue non morte gratia sed alio consilio ad
iecta est uxore eius potuiss quo minus
contra tabulas libertorum bonorum possessi
onem petere possit. Cesto quasi situtia
pronu filia iactat. ticium pretium
uim prius suum moreret. uterum scd se fo
cisse quibus adiceris p libertos suos in
alicuius apprentium casus libertis secuta
post mortem patris libertos accusare aliqd
an ei p dece possit. Sciamus qui paul
r. e. q. ex uoluntate patris accessit
non dete re pulli co possessione sine tab quam
suum uidm sed alienum esse secutu est.
Pronu filius ex plurim testamento libertus eius
et Semimus ex dolo liberto suo fuit ob
mittat ua fideicommissum tuam nr. sic e
minimum grate q cero t libratu testi
factoris eius an prout filio nichil
relinquere debeat. paul. ex euu libri
te quo q testi faciet; secundum liberz
iudicii. Eo paul re. nepotem iure modica
ui accepit constitutio liberto bo possessionem
contra ta. cauiti libri petere posse et adhe
reditate eius liberam admitti resp
onsum ei iulian tm ad hereditate liz
admittat set ad bonorum pertica
pernie. Paul re. cauis filii a patre
multo presentis ex here heredes insti
tui non eo ius silet: patris eis nece
dete ut a bonis libertorum summo
repelli debeant. Item in testo sui est
fidelonis libertorum petitor
Cei Quero de eo qui liberti est
facture cum hanc accusaret sic ergo
si placitur in re lullum datum esse
denegandam bonorum possessionem.
Paul. Libero pro obiectione ancogr
ato in suum pronus non animat
scriptis. Nichil interest quem Cir.
pronus scriptus heres ex minore
parte adierit hereditatem an paruum
suum scriptum in heres adire
auram ex curn inclhomu. ei repe
sus est contra ta. bo possessione si
tu auiquam uide uberi hereditatem
ad ifie suum uendiderit cum ma
numiserit et ita ipso nouus libe
aut emptor heres extitit sibi ceda
non prohibetur pronus accipere contra ta. bo.
possessionem sed immo cedo p tor eidem de
gare possessorias actiones deb
et si fraudem ed eius facere no
luit ut paso uberiore parte. s. t
acita pacte cuiusq hereditati ser
tis titre de late quodu t bo contra ta.
contra ta. heres facinorez suspicio
ps filium scriptum heredem eius
emancipatum adeunte liberti h
ereditatem ipm pronum here e
ontra uirm sunt ubi terris ex
noto percussum ad se claust tabulis
testi liberti tuigimo cauit uidm eius
pronus eor quidem a suis septa se
cum instituat sibi rectum tum suo
fecit amorem fraudis suspicare
suo iure bo possessionem contra ta. Quero
tur. Est pronus ex parte debita
portione a liberto scriptus rogga
tus est hereditate restitue suspe
ctam dicit et compulsus adire in
retinere post restitui, ergo non po
ssit contra tabulas accipere bo po
ssessionem et quia agnouit iudicium
liberti et quod spuit eam deprinant
eum possessionem longe distat ab
his pronu filius cum liber ancog
auit et ex minore parte here

—u Si patronus ob hoc patroni motu.

—x Que filium pronu.

—y Suus pat ad optiuo.

—z Cut he ditati. liberti ut pais. s. adoptiui. ac.

—7 Si de beti bo rum px. facit. s. de l. p. filius. §. oibz.

—9 Si eu de rcu. filius patroni.

.a Cmanumit. s. an nam dicit libertum. ac.

.b Jmo §. s. qm ut plac.

.c Suum. alienum.

.d Cres. q forte e mit. non enim facile poterat dissi stere. u ar. s. e. qui cum maior. §. 1. ac.

.e Deliberis et muni cipij. q. e.

.f Municipibus. 1. ipsi uniuersitati. ac.

.g Cnop sunt. s. facile s. jo. ut. s. de orig. ung. l. ij. §. dind.

q. difficile. az. q sic intellig. j. de acquir. pos. l. 1. in si. ç. s. de dolo. l. si ex dolo. §. 1. acursius. r

.h Palum. de hoc non dubium est. ut. j. de acquir. pos. l. ij. ac. S. ad se. c. tre. l. omnibus.

.i Hereditas possit. ut. acursius uel alia doctor.

.k Cse. §. cui ui ba n̄ hemus. q. fac. C. de heredi.

isti. l. hereditati. Jtem alii tria deferent pro non hereditas. lib

paul. ut. e. celsus. et s. de bo. p. s. ta. l. non putauit. & si quis. accursius.

scripsit cui nemo ex familia patroni
in eius esset quamquam ei liberto in
te quippe suis heres deprehendatur
si tamen non immiscuerit hereditati
ut puto sed abstinuit qui patroni
filius est admittendus est ad contra
tablas bonorum possessionem. Si debitum ex
titulo etiam peculium debitum liberto
esse in libertus reliquisset scilicet in suis
est admissus heredem petitorem debi
tum dolo repetere aut acceptilatione
quia liberatus est debito. Item legatum
dicendum est eum non posse accipere uel non
bonorum possessionem.

Item. Si eum de libertum et eius capti
uitatem et postliminio reuersus fuerit non
potest tibi eius liberti bonorum possessio
ex edicto peti uel dari. paul. immo et
accidere si quem seruum accusam
is deinde postea reus factus est sponte
ad eum manumiserit. de libertis uniuersitatium.

Item. Municipibus plenum ius in bonis
libertorum libertarumque defertur. id est idem quod et patrono
no. sed an de eo bonorum possessionem petere
possint dubitatur. mouet enim
quod consentire non possunt. sed tamen pariter possunt
petere bonorum possessionem et ipsi adquirere
sed et senatusconsulto restitu
i eis ex trebelliano hereditas potest.
quoniam et alio senatusconsulto heredibus
eis institutis a liberto adquirere here
ditatem permissum est. Item bonorum posses
sionem petere et adquirere temporibus de bo.
possessionibus petendae eadem municipibus
et inde et quo de est de petenda
potuit quia et ius possit. de assignandis libertis.

Item. Senatus consulto quod factum est claudi
anis temporibus uelleio rufo et osto
rio scapula consulibus de assignandis
libertis in haec uerba cauetur. si qui duos
pluresue liberos iustis nuptiis
quaesitos in potestate haberet de liberto li
bertaue sua significasset cuius ex
liberis suis eum libertum eamue liber
tam esse uellet is eaue qui is quae
eum eam ue manumisisset in

suos. uel testamento in ciuitate esse desiisset
solus ei patronus solaue esset perinde
proinde atque si ab eo eaue libertatem con
secutus consecuta uel consecutum fieret. libis
qui in ciuitate esse desissent ei liberi uel
liceret ceterisque eius liberis quo manumi
sit perinde omnia iura fuerint. ac si nihil
de eo liberto eaue liberta is parens signi
ficasset. Quamuis singulariter in hoc
senatusconsulto scriptum est tamen et plu
ribus liberis et plures libertos libertasue
posse assignari constat. et quorumlibet
quamuis nondum natos assignari posse.
assignare autem quis potest quibuscumque
uerbis uel nutu uel testamento uel codicillis
uel uiuus adimere assignationem nuda
uoluntate potest. Si is cui ex heredibus
filio libertum suum assignauit deinde
assignato nec uiuat ei nullus ex heredi
bus ceterorum eius patronus est. Si is cui
assignatum fuit exheredatus non sequitur
exheredatio adimet assignationem nisi hoc
animo fecerit. Sed si is cui assignatus est
repudiauerit patroni ius neque contradixer
scripsit posse admitti fratres eius. Si
sit ex uno patrono filius uiris ex alio duo
et unicorum libertus assignatus est. uidendum est
quod partes fiant hereditatis liberti intestati
tres an duas et fiat is cui assignatus
est id est fratres et filii. an uero equales
partes fiant cum per assignationem alius
excluditur. et iulianus libro lxv. scrip
sit magis esse ut bessem hic habeat quia fra
trem excludit qui uiuit quamdiu fra
ter eius uiuit. uel admitti potuit ad le
gitimam hereditatem. ceterum si fuit ca
pite minutus equales partes habebunt
omnes. Set si cui assignatus decesserit. relicto filio et fratre et alterius patroni
filio semissem habiturum cum nepote quia
esset filius meus. is qui uiuit habitur
si ego libertum meum non assignassem.
Item. Idem erit dicendum et si quis a fi
lio et nepote habeat nepoti libertum assi
gnauit admittetur nepos ad leg
itimam hereditatem. sed si et alterius
patroni filius sit etiam ingenuit patrui uiui

ius. h. Jtem si uiuat suus pater. ut. j. primo. ¶. at.
h Filii. preponeretur enim ei alterius patroni filius. ac.
doctor legum.

.x Set si etc. dn̄ or. accursius.
.y Excludit hoc ideo quia in capita diui bunt hereditas ut insti. de suc. lib. ¶. multis. et s. ti. j. ubi et tito. ibi. et die utrisque patronum mortuum ne sit etiam. i. e. si ex duobus. accursius.
.z Et at cui fratrum est assignatus. accursius.
.7 Hereditatis liberti.
.9 Capite minute maximi uel me dia. et. l. si. di. al secus. ut. s. t. ij. si libertus. p. ipsum. et. l. patroni filia. immo in minima si emancipetur. ut insti. e. ¶. an que. accursius. etiam rebuiuit.
a Et fratre. patru eli. et. ex sub. s. et no ibi copulam. immo consanguineo. h. alterius. et ex utrisque bona. ac. et hec hic copulam
b Nepotem. a. fi lium decedentis. que. l. semissem esset habiturus si hic. l. alter cui fuit assignatus.
c Assignassem. patet quia licet filius alterius patroni deberet preferri hu ic nepoti ut. s. t. ij. si libertus. p. ¶. i. tamen hic nepos retinet per pa truum licet sibi patruus habere non posset. h. e. j. l. prox. si sibi filius non uiue ret alterius pa troni filius pre poneretur nepo ti meo. accursius doctor legum.
d Idem erit ne potem. ex alteo filio. accursius. doctor legum.
e Nepos. cui assignatus est libertus. accur sius doctor le.
f Hereditatem liberti. accursius doctor legum.
g Patrui. qui et patronus e rat. set non sue cedebat prohi bente assignati one facta in fi lio alterius fra

.l Et postie minuti. ec tecenendo. si ei cum uel actore. accursius.
.m Pendit libertate. uel ac.
.n Senatus. claudi anum. i. tempore ipsius claudii uelleio rufo. hic uocatur uelleius rufus. s. inst. e. ¶. si sibi li rufus. ac.
.o Libertos. sibi. a. libertis.
.p Is eaue. ista duo pronomina ad libertos re feruntur. et omitte hic quem ge. j. ose cutus esse. et e. me. dia. pri.
.q Desiisset per mor tem natura lem. et alle ut. de pro tatore. et. no. s. e. l. in. ansi.
.r Quis. l. is cui est assignatus. decesserit. ut inst. e. ¶. in. s. de bonis lib. l. ¶. si ca pitis. ac.
.s Liberis. cuientes. committi. ut. s. de act. emp. l. si. ¶. a ga n. ut. s.
de l. i. ro quod. a fac. s. fam. hec. p. et de acquir. h. filium. accursius doctor legum.
.t Assignatus. ad hec et sequentia fac. t. j. e. assignare al. si. amisi. et. ¶. si. et s. de suppell. l. labeo in fi. et c. de testis. l. j. in epistola. acur.
.u Celebrato. fac. ad hec et sequentia. s. de bonis. lib. l.

eligen do. lege

a Posse. repetit predicta ut addat ibi. unde queritur. q. c. et fac. in fin. e. § non tantum. ac. — b placeat. assignari. accursius doctor.

non distinguemus. § sacerdotio. Sed Io. dicit non posse assignari emancipato p. l. contra et hic dicit posse.

---

additio. dy.

interest. certum similiter non esse nihil et praedictis assignationem ad minuendum eius alterius pronepoti filii. Posse et nepoti assignari etiam emancipatum est et post filium nepotem assignatori consistat vivum an pater an si filium habeat ex eo nepotem possit cui duos habebat in potestate vel senatus consulti verba deficere inquam si tamen placeat et ei qui in potestate retinuisse esse assignandum. quare non admittimus cum utrumque esse in potestate negare non possumus. Utrum autem ad legitimam hereditatem admitti possit is qui in potestate est extraneum nihil sit causa quibus libertum heres qui in potestate est possit aut non. Sed quia admittendus sit ut pecuniae patri ad hunc hereditatis emolumentum admittatur. Hoc ipso rescripsit. Habent autem cum liberto filii. Et ideo puta. si cum inesse sui eorum manumisit. emancipatos quoque filios eius cui assignatus est libertus habere commodum senatusconsulti. puto non ut ad legitimam hereditatem admittantur. Sed ad eam quam potuerunt sine liberto iure intestato defuncto cum ad legitimam hereditatem admitti non possint. Videndum est utrum nepotes admittantur filii assignatoris in familia remanentes an non. et magis puto emancipatos per patronum praeferendos. liberos autem eius cui assignatus est accipere debemus non solum filios verum etiam nepotes neptes et deinceps descendentes. Si quis duobus assignaverit libertum et alter in civitate esse sui liberis desierit alter non.

Pomp. Vel nolit ad se hereditatem liberti pertinere noluit.

Ulp. Utrum in eo tantum casu qui in civitate esse desiit an repudiaverit in familiam redeat an non patronus ei accrescat in cuius portionem dicit assignationem et libertum senatusconsulti verba assignationem in his solus est. licet hic et soli admittendum quasi nec si sint liberi decesserit an cui unico admittantur. et putat ad hunc solum admittendum. Defuncto autem eo liberos alterius succedere non in familiam liberti redire. sed si cui duobus fratribus filios et alterius nepotes reliquerit an simul ad legitimam hereditatem admittantur. et puto et ordinem inter eos faciendum.

Marc. Si filius liberti unius fuerit et filio legatus deinde testator unum cui manumiserit ad filium libertus qui assignatus pertinet. Hic itaque sui exceptum est. vel certe intelligitur non assignatum suum cui legatus est. sed non libertum assignasse.

Ulp. Assignare autem permittitur quibuscumque verbis vel nutu vel testamento vel codicillis vel vivus possumus. quare assignationes liberti non qui legatur tantum sed qui fideicommisso recipitur. denique nec fideicommisso honerandum praestat.

Modest. Libertum pronepoti quamquam et simpliciter cum manumittor suus esse sentiat tamen libertum pronepoti liberis suis assignare non potuit et si eis a parente fuerit assignatus. Idem iuris et intellige placet.

Idem. Utrum ei tantum qui in potestate sit an etiam emancipato filio assignari libertum patronus possit. Si modo non pluriores quam duos libertos praeter in potestate habet dubitari solet et magis est posse.

Terent. Sub condicione vel in diem liberto assignato medio tempore pendente die vel condicione omnia perinde observabuntur ac si assignatus non esset. Item mortuo eo in tempore condicionis libertus hereditas et bona patroni pertinebit. Si in tempore alii sub condicione libertus assignatus sit cui est praeassignatus sit pendente condicione solum pronepos heredem dicitur.

Pap. Alimentorum cum liberto. Cessit filius attributos filiis assignatos non videri. Sed videri tamen ceteris libertis pronepos voluit quo facilius voluntatis emolumentum consequerentur.

Pomp. Si ex duobus. Salvo iure ceteris liberis pronepos alter ex filio suo libertum assignaverit non obstat quominus alter pronepos ut solidum sui habeat.

Item. Testo praeterit quibus sui sunt

---

a Posse. repetit praedicta ut addat ibi unde queritur. q. c. et fac. in fin. e. § non tantum. ac.
c Utriusque. a patre et eius filium. acc.
d Tamen aut. licet assignatio teneat de nepote vivo patre nepotis. dubium tamen erat an succedat. Sed dicit quod sic et probat per similia. et fac. s. de bonis. lib. si lib. tuis. pre. in prin.
e Castrensem. ut s. de bonis lib. si filius. pro hoc he in adventitia causa. accursius.
f Emancipatos. ex potestate quod dicat s. l. i. et ut utique ubi neque est liberi. ac. acc.
g Ad legitimam. de iure civili. Sed per praetorem. ut s. statim sequitur. ar.
h Posse. pretorio iure.
i Non possint. emancipati. accursius.
k Si quis duobus. desierit morte naturali vel civili ut deportatione. nam cum tunc liberi remaneant liberis ad succedendum. ut non deinde hic. et tel. l. iii. accursius.
l Velimus. patronus. acc.
m Nam in mutatione tenet repudiatio. ut s. de acquir. her. l. qui superstitis. ac.
n Ad huc solum admittendum. ius accrescendi in inabile nam alias post ius quod tum cessat ius accrescendi. nisi in usufructu. ut s. de usuf. accr. l. ii. § si fac. in usuf. de l. § si certe. q. c. si soli liberi. in pupillis. l. x. l. i. Sed in usuf. c. l. e. dat. Sed refert unum liberorum assignavit ut eo decedente ad eius liberos. ut ibi. an nepotibus et alios deficiente ad alterum alterius solidum exclusa. accur.
o Si suus intellectus. hic est tamen assignatio. acc.
p Assignasse honestum. sic. s. d. l. i. l. videndum. q. c. d. l. ab eo. et fac. quod d. sig. l. assignare. q. c. l. § assignare. accur.
q Liberi non potuerunt. nec videtur potuisse assignare. ut s. de iur. pa. l. fi. accur.
r Utrum pactiones si enim unum solum libertum frustra fieret assignatio. quod solus sine assignatione eum habiturus esset. ar.
s Posse. an emancipato possit assignari. pla. dicit quod sic. et posse. s. emancipato assignari. Sed ipse e. q. dat. non per superveniente emancipatione evanescit assignatio. sed dic per non esse in potestate. ut s. de arbi.

libri mortui.

§ assignare. ac. — hoc ar. ut. s. de coll. bon. l. fi. a.
q Ergo. biqualet. fi. acur. hic sexli. acursius de
a Tamquam. s. e. l. i. § ut q. ter. nell. tutor. s. al. senat.
b Tunc per l. i. nullo in pot. sic. s. ad alr. ut. s. de iudic. l. iiii. ac.

non posse. s. filio in potestate constituto. l. de arbi. ac. non dicit exigimus missum sed arbitrium cogi pro nuntiare.
c Posse. s. ei soli assignari qui est in potestate. s. in. ar.
n Sub conditione sicut solum. non dicit. ar. quod habeat totum. vel illud est id quod patronus et omne dicitur. etc. fi. p. et fac. s. d. vel usuf. ac. certe et § si filia. s. de tute. l. a. § si quoties. Sed ar. s. si pars her. per l. ii. ac.
o Alimentorum. ac.
r Alium conquirit. ut s. de al. l. ii.
s Con. q. fuerit libertos pat. nos. ac.
z Sicut duobus solidum non ad quem unusquisque sibi ille monachum. ut s. ii. siniater sicut esset sinitus nos facta in istantiae in totalitate. num. h. et facit. s. de opis. lib. l. du. oux. ac.
t Testo. fac. s. e. l. i.

additio. dy.

additio. dy.

.c finem. per hoc quod quis sine libis manumitte ee desinit. ut. s. e. l. i. §. utique si ex. acursius.
§. idem scribit. acursius doctor legum.
.l filio. libti absto patre. .m legare.
filii igitur excludunt patronum. ut in inst. de suc. lib. §. sed nostra. ac.

12 .d Si quid in fraudem patroni factum sit. acursius.
.e Si quid factum alienando vel minuendo quod quoniam debita que est tertia. ut inst. de succes. s. liber. §. sed nostra.
.f fraudi. a. dam pno dam do revocatori as actiones. acursius.
.g Sia alie natio. dic si alienat gratis et do lo revocatur ut hic si in dolo et in fraudem non revocatur. ut. s. de p bat. l. patron. si vulti ma vo lunta te sieut sibi suo non sit et e suo non gratis non revocatur licet quasi recip etur. ut j. e. §. si quis. et §. qui mutua.
.h dolo. libti ali enatis.
.i ppan dum e. ex quo constat non ee dolum omissu.

manumittere eundem ut libti au
gnate. De libis qui sunt in
ciuitate senatus lacuisse. g. de posth
umis. inde senatus consultum p uisum e
magis tam prito etiam postumos
contineri. quod inquid senatus sic ex
libis qui se manumitte ee desinet
cum significet qui in ciuitate i
ciuitate ee desierit non q sicuti a
b hostibus captus redire posset. Cer
de quorum etiam assignatum pt. ferisque
iudicium etiam nisi prt. tamen ne
senatus consultum hunc negociando fine ap
b fuisse. Si quid dolo mal. Sine
To libti factum ee dicetur. sui testo
sed sui intestato libtus decesserit.
quoniam siquis psdebita bonor
ad eos qui puenirent qui contra tab.
bonor possessionem accipe possint co
gnoscit pretor et optionem dat ne ea
res ei fraudi sit. Si dolo malo
alieno dolo. m. factum sit nec quer
imus utrum [mortis] mortis causa
factum sit. an non sit omni. n. modo re
uocatur. si uero non sit dolo. m.
facta. si aliquam tunc action plandum e
mortis causa factum alienaciom si
cut cum ppositione mortis causa facta
[non] alienacionem non requirimus. utrum
dolo malo facta sit an non sit. su
fficit. n. dixe mortis causa factum. sim
ultro mortis causa est. n. donacionis
comparantur legatis sicut in legatis
non requirimus dolo. m. factum sit an non sit
ita non in mortis causa donacionibus erit
mortis causa filio donatum ne reuo
catur. nam e libtum sit inter lega
re filio qui uelbis sicuti de filii. a
donando non uidetur fraudare patroni
Dare patronum omne autem quod siquis fraudin
gestum e in fraudem patroni reuo(ca)tur
catur. dolum nos accipe contra eum
qui alienauit non ei cum alienatum
tute euenerit ut qui fraudulis. ut. do
n consciam non fuit care debeat rei
in fraudem patroni alienata. et

sipputanur etiam ingenuitatem. non editur
libtinum. Cadit sui enim patronum q
contra tabulas bonorum possessionem omnisit
falcidiam contra non competit. si non plus sit i
eo quod donavit patrum e. quam psdebita
patrono. Et si mortis causa donatum
tum sit patronum faciat enim patrono quod
ad eum legatur patronus facit. Ceterum
aut ad eam sola reuocanda falcidiam
ptinet que quasi libertus de bonis di
minuit an etiam ad ea quod non quasi minuit
dixidium intendunt tamen inter. f. iu
ri dig. si hereditatem libtus non ad
ierit fraudandi causa patroni causa. b leg
atum repulit falcidiam cessare ar. in
uidi in quantum. n. legatum nec minus
fit nisi repudiaretur. aut tum cum repud
iat. ratio uertitur non fraudare palam e. Si
ceteris quoz libertalitatibus quas non ad
misit is libtus cum qui donat uolu
erit idem ipso plandum sit erit fa
lcidiam cessare sufficit n. patrono si
nihil de suo i neccessarium eius libtus alie
nauit. et si non acquisiuit per uim
fisci contra dictum ei legatum eet id egit ne
quod perceret. n. sub condicione stipulatus
fuit maluit deficere condicionem dixidium e
falcidiam cessare. Et quasi in lite uia
uoluit siquidem contempnat e data
opera. n. uinue confessus dixidium erit
falcidiam locum hic. quod si noluit con
ptinuere eum trahere hic uidendum utrum
hunc diminuente de primo id actione
e actionis diminuit quam admi. si passus
eet actionis diem abire sicut puta q
telam mortuo non si quam potuit. n. q a
liam forte inuariam. v. silentium imitare
noluit non pt. patronus ob eam re fa
lcidiam excipere. Et sic si legit i fra
ude patrono potest. patronus falcidiam in
Si libtus filiam dotauit. hoc ipso q
dotauit non uidetur fraudare patronum
quia pris pietas non e rephendenda. a
Si plunibus in fraudem libtus donauit
uit. n. plurbus quam mortis causa patronum
aduersus omnes in patro sibi debitam.

.n dolum alienauit. gratuito. n. acursius.
.o alienata. gratis. a aliquin contra. ut. j. e. §. siquis in fra. et sic in lucratiuo conuenit cum re alienata in fraudem creditorum. ut. C. de his q in frau. cre. l. pst. at in non lucratiuo differunt. ut. j. §. siquis. acursius.
.p aduersus omnis. et necesse hunt comittere cum suam parte habeat quod q ti. s. donat. ca. mor. ut hic. et s. de bonis. liber. l. si patronum. §. si exho nis. acursius.
.q donatum est. illi pa trono. duo enim erant patroni. acur.
.r plus sit. sic. j. de u. o. si stipulato facta. ac.
.s donatum sit. alteri patrono. acur.
.t cum a patrono. q putabant uire accre scendi compete sibi totum altero repudi ante. ut. s. de bo. pos. l. ueluti. sed hic dona tarius et similibus omit tit re ipsa habet debitum in donatione. acursius.
.u utrum cessare. hic pro bat statim. §. ceteris p multas res. et facit ad hoc. j. que in frau. cre. l. qui aut. et de reg. iur. l. non alienat. et s. p soc. l. nemo. §. i. acur.
.x palam est. facit. s. ad. l. acquil. l. quod re tro. et j. de manu. uin. l. iii. et s. de l. i. fun di. in prin. et. l. lega tarius. §. i. et de. l. ii. l. legatum. et. s. si certum pe. l. pen de. acursius.
.y in ceteris non acq siuit. ut. s. pr. §. cum concordantiis. ac.
.z locum hic. sic. j. que in frau. cre. l. iii. in prin. et §. i. et j. pr.
.[?] habire. s. pr. §. cum concor. acur.
.9 excipere. hoc colligit in offi. querela et iniur. non computatur in bonis an lite conte. ut et j. de iniur. l. iniuriarum. ac.
a rephendenda. quia est inter debitore qui do tat filiam in fraudem creditoris. ut. j. que in frau. cre. l. aut pter. §. si cum mulier. contra quia hic de lucro patro nus ibi creditor de dapno uitando cer

.k legatis. ut et s. de donat. ca. mor. l. illud que lega ta non debent. si deducto ere alieno. ut. s. ad tre. l. i. §. ante plt. at tria patroni est ut eos alienum et ut quarta computatur. ut. j. de donat. si patronus. et de inoffi. te. pap. §. siquis ex his. et facit. s. diuis. pa. l. si libtus. in prin. et §. plane. et s. de pet. her. l. quod si die.
tat. et facit. s. ad trebell. l. mulier. §. cum proponeretur. acursius doctor legum.
b Si plunibus aduersus omnes. sic. s. de bonis liber. l. si lib tus inst. et l. instituere. in fi. et l. libertus. sub §. §. libertus. et ar. s. de pecul. l. si peculium in prin. acursius doctor legum.

at. sine non. de.
tam
addito. dy.

v

Calvisiana. iste dant patrono. ut hic eodem. de pet. her. l. quod si idem

eorum que apud libertum remanserant tempore mortis. ff. eodem

suum Fabiana sui Calvisiana excipietur.

Si quis in fraudem patronorum rem vendi-
derit vel locaverit vel permutaverit quale si-
t arbitrium iudicis videamus. et in venditione
quidem dispicietur de pretio. et si emp-
tori utrum malit rem emptam habere iu-
sto pretio an vero a re discedere recepto
pretio. neque omnimodo rescindenda est
venditio quasi libertus ius vendendi
non habuit. nec fraudemus pretio empto-
rem maxime cum de dolo eius non d-
isputetur. sed de dolo liberti. Et sicut in
fraudem patroni libertus dicitur erit
si magno emerit pro eo relevandus pa-
tronus. non ipsi delata an velit ab
emptione discedere. sed venditori utrum ma-
lit de pretio remittere an vero rem quam
vendidit recipere pretio soluto tam in per-
mutatione tam in locatione et in conductione
similiter idem dicimus. Sed et si rem quidem
bona fide vendidit et sine ulla gratia
libertus pretium autem acceptum alii do-
navit videndum erit quis Fabiana
inquietetur. utrum an qui emit an
is qui pretium dono accepit. et Pompo-
nius libro [illegible] refert scripsisse emptorem non
esse inquietandum. Et ait eum in pretio pro-
uto fraudem eum cui pretium dono acce-
pit Fabiana accipiendum conveniendum.

Et alias videamus si donat patronus rem
quod iusto pretio vendidisse. [illegible]
esse sive non esse revocandam [illegible]
esse fraudem quia videntur [illegible]
hic patronus. Afficientur vel captantes vel
vicinitatem vel celi aerem vel quod illic educatus sit
vel parentes sepulti an debeat audiri
volens revocare. sed nullo pacto erit au-
diendus. fraus enim in damno accipitur
pecuniario. Sed si forte res liberti
distracta sit et pretium aliud datum est utique
Fabiano iudicio quiescetur tam ut is qui e-
mit et qui pecuniam accepit tenetur
is tum qui emit. si mavult rem restituere
non aliter restituet quam si pretium quod
numeravit recipiat. atque si delega-
tus emptor solvit ei cui donabat liber-

cum melioribus nummis recuperet. Et magis
est ut recipere debeat. Item si pecu-
niam ad alium pervenit qui solvendo
non est. utique et si acceptam pecuniam li-
bertus perdiderit dicemus iudicio eum qui
dedit recipere debere si velit ab emp-
tione discedere. Si mutuam pe-
cuniam libertus in fraudem patroni
acceperit an Fabiana locum habeat vi-
deamus. Et remedium nullum est cum
acceperit mutuam pecuniam si quod quis
accepit donaverit conveniri eum pa-
tronus cui donavit libertus. sed si ac-
ceptam perdiderit non debet patronus
mutuum dedit necti impune
cui dedit plane si non accepit sed sp-
opondit stipulanti erit Fabianae
locus. Sed si fideiussit apud aliquem liber-
tus vel rem suam pro alio pignori
dedit in necem patroni an Fabiana
locum habeat videamus et magis est quod
a patrono non debet patrono liberum
esse. utique ei donavit ad eum. si pro aliquo
intercessit qui non fuit solvendo eorum
utique intimiter. quando creditor non p-
oterit Fabiana convenire debitor
poterit quidem sed tamen mandati
plane si deficiet mandati actio
quia donandi causa intervenerit erit Fa-
bianae locus. sed etiam si mandator
extitit pro aliquo libertus fidem erit
plaudendum. Si quum in causa ipse Fa-
biana conveniat tum vel habet quod dum
dimittit pro tollitur in solidum conveniet vel
puta ius sui libertum. Sed si suo nomine
vel filiofamilias libertus in fraudem
patroni quid dedit an edictum sive
iudicium Fabianum competit vel
dampni et in unum videtur sufficere ad usum
ut patroni arbitrioque iudicis contra
eum tamen eo qui inde usum est prius
diquamdiu eo ex interdictio. Sed si cum
superiore actum cum filio est patroni uterque
tenebitur. Sicut filio in fraudem pa-
troni libertus quid dedit utique fuit in
communi dictum. an Fabiana teneatur.

ff. novit. si sciverit. patroni heres fraudare institutis quod si sit filius est et ipse heres sui. ergo non revocat, quia non habet bonorum possessionem. Et si est intestatus [illegible]

In Fabiana quatenus. l. quod ait et aliud iacet. in factum que datur creditoribus. quod fructus medio tempore percepti in ea non revocantur. ut infra. que in fraudem cred. l. si. non solum. et facit. s. de usuris. l. videamus. in Fabiana. accursius.

coheredes. et ita perinet eos portione hereditatis et legata. et donationes causa mortis deducit inutilium quam revocet alienata inter vivos. ut hic sibi. et s. si quis omissa causa te. l. qui autem. si patronus. Item caute dicit vis. secus si fuerit ignoravit. ut. s. de

Si patronus ex debita. que est tertia. Sed ad quid eum etiam haec possit post petere c. ta. quasi statim dicat. iz. probat haec etiam

in offi. te. l. mat. et s. de bonis. lib. paulus. infra. q. in uir-
c accessorium ut pactum euictionis uel pene. ar. s. de euict. l.

uidetur ff. s. de l. ij. que. fideic. so. ibi. aci.
— u Contra tab. ge coheredes. l. hodie generat ad supplementum. ut inst. de suc. li. §. sed nostra. ac.
— x Non se cenit in modo ad eundem in ditium defuncti esse secutus. ut et C. de in offi. te. parentibus. et s. de minoribus. l. si filius et fiat. s. de quo. ca. l. filium quis. ac.
— y Hec actio pro num ex asse. sec. si pro parte. ut in prin. h. l. et fact. j. pr. §.
— z Fauiana. hac. s. ne al legata ut omnino excludatur. et no. q. hoc potest intelligi ut fauiana agat quando non erat in tota hereditate tantum quantum faciebat debita portio patroni. similiter et erat alienatum in fraudem. quod g. si libertus donauit inter uiuos in fraudem et promisit se non uenturum contra sub pena. non ne patronus conuenietur ad penam quia est heres. uel nunquid repelli tur ab agendo. re. non. quia licet sit heres et licet plus possit quam defunctus. quia cum rescindit principale. i. donat. g.

qui enim chirographum dolum tamen ubi talis
pactandum non est cuius qui quo
tempore patronus manumissus fauiana non
non tenetur. Et si patronus malum
usum uel mortuo uel alienato suo
alii intra annum agendi sit ce- (.s. tem. ac.)
tur tempus agendum. Et hec actio in
personam est non ut nemo tamen ut he-
redem competit et in ceteros successores.
et heredi et ceteris successoribus patroni competit
non est hereditaria. i. ex bonis liberti
si parte patroni. Et si libertus institu-
tum patronum aliquid deduxerit
defuncto patrono uno liberto filius
patroni accepit bonorum possessionem
contra tabulas liberti actio fauiana imp-
onit ad reuocandam ea que sunt alie-
nata et ex tempore plat. l.
lxxiiii. idem pap. l. xiiii. questionum. si
competat fauiana ei sufficere. quod in
fraudem patronatus factum sit magis
in fraudem rei non perfecte accipimus.
similiter accedere etiam fructus. ueni
unt quos post litem contestatam percepit.

Marc. In fauiana et caluisiana
actione recte dicetur in petitos fructus
uenire quos tenens pretor omnem fraudem libertorum
uult rescindere.

Ulp. Si patronus his institutus ex
debita parte adierit hereditatem deinde ig-
norat aliqua libertum in fraudem su-
am alienasse uideamus an succurri
ei ignorantie debeat ne decipiatur.
libertis fraudibus et pap. l. xiiii. questionum. et
in eadem causa materie ea que alienata sunt
totiens excipiuntur quod patronus in ipsa
tate deberet quinque tolleret. Et idem posse
accipi quod tamen proterea alienata sunt
uel mortis causa donata sunt patrono
fecit. Et hec actio in perpetuum datur quia
habet persecutionem rei. Et patroni contra
(?) heredem institutum uolente
fauiana actione uti pretor eadem
uti. quia erat iniquum excludi eum a fa-
uiana quia non sponte adiit heredi-
tatem. Idem. lo. pos. quin. ta. tempore

non potuit. Et si intestatus libertus dece-
sserit patronus uel eundo hereditatem
eius tenuerit per caluisianam actionem
ea que alienata sunt dolo malo quamuis
per ex testamento debita bonorum libert-
ad patronum uel eius liberos puenit
et Eadem est causa patrona sit a patro-
no ab intestato. Idem. posito suo non sit
Et si plures sunt patroni uel patroni singuli
uirilem tamen reuocabunt per caluisianam
si libertus intestatus decesserit. Ipsa
patrono debita portione aut aliquo ama-
plius aliquid etiam alienauit pap.
lib. l. xiiii. questionum sciebat. inhibere te-
uandum nam qui potuit aliter relinquere
aliquid in testamento si debitam portionem patrono
patrono relinquat per ea nichil uidetur
dando nichil uidetur in fraudem facere.

Ide. Quodcumque dolo malo libertatis
creatum est fauiana actione reuocatur.
et si plures patroni sint omnes unam parte
habebunt. si si unus non petat portionem
non petentis portionem ceteris pro eo accrescit
et in patroni deinde et in liberis patroni eodem
hereditas sunt ueniente. Si patroni deficien-
tibus. Paul. Tenetur fauiana et uel
actione tamen qui fauiana accepit quem ei quod liber-
tas dare dicebatur ipsi donatus fauiana actione
fauiana — si non restituat. tamen
et ceptum habebit reus quem actor in litem iurabit.

Iul. Si libertus ei fundum pater et donet
ionem uel ex filio familia quam se. et pecuniam
eam credidit non erit inhibita actio
fauiana ex libertus donasse magis
in hunc casum intelligitur in fraudem patro-
ni quam h. se. credidisse
cessit. Ergo si senatus consultum locum
non habet cessat fauiana eum enim excipit
ut. Et si minor quam xxv. an. et
eius nato filiofamilias credidit eam contra
ei succurri debet.

Ide. Iuuat libertus donare non bene mentibus
familia per quam patroni partem minuat legare non
sic bene mentibus amici per quam patroni partem minuat.

Afric. Sed et aliud constitui debet (?) Et
eum alienatum est non erit (?)

— 7 Si intestatus. fa cit. s. pr. §. ac.
— 9 Si plures uirile. s. tertie uel legitime. ut. j. e. l. pr. acursius.
.a Si libertus relicta. per codicillos. uel reliquid eo ipso qui alios non disposuerit. ut. s. de iur. codicillorum. l. constituit. ij. re. acursius.
.b Aut aliquo. reliquid patrono. ac.
.c Dando. inter uiuos. ac.
.d Quodque omnis una. ut et s. l. pr. §. si plures. acursius.
.e Accrescat. ut et s. de bonis lib. l. ex tribus. acur.
.f Tenetur accepit. sibi repetiturus. et sic non est contra. j. e. libertus. uel so. ibi. acursius.
.g Iurauit. hoc speciale ut uidetur in litem in hac act. stricti iuris. quia licet sit personalis actio in rem tamen scripta est. secundum az.
.h Si libertus ergo non habet. quia non est mutuum sed alius contractus ut ficta donatio. ut. s. l. prox. et supra ad mac. si filius. §. is aut. acursius.
.i Set si minori succurri. per restitutionem in integrum contra fauianam. nisi probet actor minorem locupletatum. ut. C. si ad u. cir. l. i. acursius doctor legum.
.k Uiuus mentibus. et sic cessat dolus secus si colorem quereret. ut. C. de sac. scis eccl. l. iubemus. §. i. acursius.

.l Legare. hic non queritur fraus. set in donat. inter uiuos sic. ut. s. e. l. §. i. acursius doctor.
.m Sic cessat. contra acceptorem. et sic non. ob. s. de bonis. li. l. etiam. § fi. acursius doctor.

a Non videtur. j. de reg. iur. l. non fraudantur. et C. e. l. ij. et j. que in fraudem credi. l. qui autem. §. hoc edictum. acursius doctor legum &c. contra testamentum mili. l. in fraudem. §. i. et §. s. si quis aliquid te. pro bi. l. i. in prin. ubi confiscatur. Sed dic ut i. acursius.

b Libertus interim. s. fundum. acursius.

c Mandati. j. que in frau. cre. l. hac in factum. acur.

d Non posset. s. e. l. tenetur. in prin. §. so. ubi alii quod ibi ut quod sibi acquisitum hic liberti. alii habent hic in littera non ibi. quod enim non potest dolo desinere q. d. tenetur ille. Set prima placet. et non habeas non acursius.

e Constitutione. facit. s. de adopt. l. si arrogator. et inst. de adopt. §. cum autem. acur.

f Prodit. ut inst. de adopt. §. set et si decedens. acursius doctor legum.

g Quasi. i. putilem. set ar. §. s. si a parente quis fui. ma. l. ij. acursius.

h Si tabule testamenti nulle existant. acur. [margin: 12]

i Postquam pretor. s. sm. ta. contra ta. ut. j. §. ita ab. acursius doctor. [margin: testatus est.]

k Ab intestato loquitur. quod contingit multis modis. ut in inst. de hered. ab intestato. in prin. item in alio ut. j. §. si liberis et facit. s. de acquir. hered. l. quod diu. et in aut. de hered. et falc. §. his igitur. et C. com. de suc. l. an quaz. et j. ad tertull. l. ij. §. liberorum. et inst. de hered. ab inte. §. set ea. et C. e. l. ij. et s. de ope. ta. filium. §. i. s. ar. §. in aut. de nupt. in prin. iij. coll. acur. [margin: si bonorum.]

l Liberorum. inst. de hered. ab inte. §. ante enim &c. acur.

m Incipiat. ut et C. qui admitti ad bonorum pos. possit. l. si. acur.

n Set si ostendimus. ut. s. de carbo. edicto. l. de bonis. §. hinc. acursius.

o Edictalem. i. eam que ex edicto pretoris defertur. ut. j. t. i. l. i. ac. — p Recte diximus. ut. s. contra ta. l. i. in prin. ac.

q Non mutantur. facit. C. de adopt. l. cum in adoptiuis §. sed si quidem. et §. sin aut. et C. de suis et l. l. si te. et inst. de hered. ab inte. §. emancipati. et §. ac his. et §. minus. ac.

r Si quis adoptauerit. s. r. postea. ac.

s Rescissa. i. que est rescissa. ac.

t Iungi nepos. ut. s. de coniun. cum emancipa. lib. eius. l. i. in prin. [margin: addito dy.]

u Quasi filius. et est non de nouo emancipatus. ut subiungit. et ibi nisi tamquam pater huius nepotis sit adoptatus. ut. s. de §. ta. l. iij. §. i. ar. §. s. de lib. et po. filio. acur.

x Non obstare. multo magis ergo non nocet filio suo qui loco nepotis. et est iterum emancipatus. acursius.

y Liberis in casu. uoluntate testatoris ut subiciat. acur.

prorsus cessat. quemadmodum si pecuniam in fraudem obiecissem. aut etiam si quam mortis causa alii donauero [?] acceperit eam rem uendidissem et bone fidei emptor eam usucepisset.

Paulus. Non videtur prorsus fraudari [?] qui eo quod consequi sit [?] et quod noluit prorsus [?] ubi tus donauit non facit fraudem patronum [?].

Iulianus. Libertus cum fundum alicui pro [?] in causa fundum sciens tradere uellet seius [?] ticio mandauit ut eum emeret ita ut interesset eum [illegible] mandatum [illegible] post mortem libertus [illegible] prorsus utrum cum sciens [illegible] qui mandauit actionem habeat an cum ticio qui fundum retinet an quod uelit agere possit. Respondi. [illegible] si ad ultimum [illegible] rescribit actio datur. cum omne negotium quod eius uoluntate gestum sit in [illegible] [illegible] [illegible] potius [illegible] mandantem [illegible] possit. ut [illegible] ipsi prorsus restituat aut eum cum mandatarium [illegible] cogat. quod [illegible] dicemus si [illegible] interpositus est nihil dolo fecit non dubitabimus quin omnimodo non cum eo agi non possit. quia [illegible] non [illegible] dolo fecisse qui fidem suam [illegible] modauit quamquam alii qui sibi [illegible] [illegible] fraude acquisiuit.

Paulus. Constitutione diui pii cauetur ut impuberi adoptando [illegible] quarta [illegible] mortis tempore illius qui adoptauit fuit. [illegible] post eum pertineat qui adoptatus est. [illegible] ei [illegible] filio quod acquisiuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit quo [illegible] [illegible] eius alienatum fuit quod [illegible] [illegible] Iustinianam [?] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ulpianus. Postea quam pretor. Quamdiu est tor [?] locutus est de bonorum. si tabule testamenti possessione [?] eius qui intestatus est. sic ille ex [?] transitum fecit ad intestatos. tale [?]

eum ordinem secutus quem et lex xii tabularum secuta est. fuit enim ordinarium [?] de impuberis iudicare [?] testamentum [illegible] sic de successione ab intestato loqui. sic successionem ab intestato in plures partes diuisit. fecit enim gradus [?] uarios. primum liberorum. secundum legitimorum. tertium quatuor. deinde uiri et uxoris. Et [illegible] ab intestato pretor [illegible] bonorum possessionem. si in secundum tabulas uel contra tabulas bonorum possessio agnita sit. plane si tempore quidem in petende bonorum possessionis agnita sit. plane si tempore [illegible] petende bonorum possessionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publicata est bonorum possessio. dicendum erit ab intestato bonorum possessionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui repudiauit bonorum possessionem [illegible] non [illegible] pater repudiationem [illegible] consequi [illegible] ut ab intestato possessionem incipiat. Et si ex carbo [?] [margin: addito dy.] niano edicto bonorum possessio data sit in agi [illegible] ut dixi [illegible] [illegible] ab intestato in bonorum possessionem petere [illegible] [illegible] suo loco [illegible] non impedit bonorum possessionem [illegible] lege carboniano [?] [illegible] possessio. Recte autem pretor a liberis initium ab intestato fecit successionis ut sicut contra tabulas ipsis defert ita ab intestato illos uocet. liberos autem accipere debemus alios [?] contra tabulas bonorum possessionem [illegible] admittendos [illegible] tam suos quam adoptiuos. Sed adoptiuos [illegible] admittimus si fuerint in potestate. Ceterum si sui iuris fuerint ad bonorum possessionem non inuitantur. quia adoptionis iura dissoluta sunt emancipatione. Sed si quis filium suum emancipatum in loco nepotis adoptauerit et adoptatum emancipauerit [illegible] [illegible] excepte quitum est. apud marcellum an adoptio rescissa impedit nepotem [?] sicut soleat emancipato patri iungi nepos. quis non dicat et si adoptatus sit [illegible] filius [illegible]

z Acceperunt. immo uidetur quod fiscus. ut. s. de his qui inte. dele. l. pe. in prin. et C. de his quibus ut indi. l. hereditas. §. o. plene dic. ut. C. de testis. l. pe. contra. s. de mili. te. l. militis. §. uetamus. sed licet ipso iure ibi non rescindantur instituti [?] legitimi tamen auocant ascriptis sm. y. uel ibi nuda uerbis hic facto et sic quod soluitur in inst. quibus mo. te. in fir. §. ex eo. nisi sit miles testator. unde s. iure totum testamentum nullum. ut. s. de iniusto te. filio. et inst. de exhe. lib. in prin. al. si ualeret. t. ageret contra [?] per bonorum pos. contra agnoscendo litis. ut. C. de inoffi. te. l. ij. et non peteret unde liberi ab intestato. ut. s. e. l. i. in prin. non plata [?] querela. acursius.

e Emancipatus. hic est pertica [?]. unde liberi sm quosdam qui est ibi ti. si ta. te. acursius.

g Adierunt. quod potuerunt de iure ciuili. ut. s. de con. ta. filium. in fine in prin. non de iure pretorio [?] pro sm. ta. ut. s. de his. ta. l. ij. in prin. et C. excepta tanta. ac.

a Bonorum pos. hic puncta. et quod sequitur ex illa et cetera. ex eo in fine. acur.

b Scriptos heredes. qui adierunt hereditatem. jo. acur.

c Bonorum sig [?] tas. ut et C. e. l. ij. et s. e. l. i. in prin. et no. quod hec bonorum pos. non dat liberis in successione liberorum materne. ut. C. de ins. et legitis. l. quod. et e. io. ut ibi. no. et platur [?] hec decem. j. l. si quis in prin. et sic. C. de testis. sumus in puncta. acursius.

d Si etiam [?] capatum prefitius [?] et sic ipso [margin: ?]

.e Liberi. quidam habent hic praeterea unde liberi. alii .s. i. l. emancipatus. alii post illam. si. ta. te. n. ex (?)
unde l. ac.

.o Cum nepotibus. retentis in avi potestate. ac. | faciebat in unum. acur.
.p Ex eo solo. quia et eis solis per eundem coniunge.

filio suo omnino nocebit. quia filius adoptivus esse in potestate non qui naturalis. Cum filius institutus non habeat voluntatem, vel quia in casu sit tabulae, vel quia cancellatae, vel quia aliam voluntatem mutavit testator, voluit quasi intestato decedere, dicendum erit ab intestato eos heredes eos qui contra tabulas bonorum possessionem accipiunt. Si emancipatus filius exheredatus fuit, is autem qui in potestate sua fuerat praeteritus, emancipatus praeteritum ab intestato bonorum possessionem unde liberi tantum debet praetor usque ad eam partem admittere, id est dimidiam, quam habiturus esset si intestatus pater reliquisset.

Iul. Emancipatus praeteritus si contra tabulas bonorum possessionem non acceperit et si scripti heredes adierint hereditatem, sua culpa amittit paternam hereditatem: nam quamvis secundum tabulas bonorum possessio petita non fuerit, tamen praetor eum tuetur ut bonorum possessionem accipiat unde liberi. nam et praeteritus si non petierit contra tabulas bonorum possessionem et illa praecedat unde legitimi vocantur, non solum tamen praetor adversus scriptos heredes

Idem. Bonorum possessio praeteriti ab intestato sic datur si tabulas non extare. unde vi testium signis signatas. Vlpianus libro (?)

Paul. Ubi in capite minuti perdiderunt praetoris, ad bonorum possessionem vocantur, peritum nisi adoptivi fuerint: hi enim et liberorum nomine admittuntur post emancipationem. sed similiter emancipati et adoptati. item emancipati sunt et comprehenduntur liberorum naturalium.

Pomp. Sed et si vivente avo bonorum possessionem praetor pollicetur in potestate per eius deceptionem agi, eius nomine non fuit eis ubi, si eius in eiusdem familia habebit, sive deos hereditas suo ei omnino pertinebit, tamen nominati et heredes scripti erunt, bonorum possessionem eius ... datur quae ad eum pertinet si in potestate permansisset, ita ut ex ea parte dimidiam habet, reliquam liberis huius dimidiam aequa lance conferat.

Cum in filium et nepotem ex eo praeter

emancipaverit filius solus veniat ad bonorum possessionem, ... quamvis capitis deminutio pro dicto nulli obstet: quia etiam hi utique qui in potestate numquam fuerint, nec sui heredes effecti sunt, optinuit vocantur ad bonorum possessionem per eundem. nam si filius emancipatus relinquit in potestate avi nepotem, dabitur ei qui in potestate relictus fuit emancipati bonorum possessio. et si post emancipationem patris peperit ei nato dabitur avi bonorum possessio, non obstante ei patre suo.

Cum filius emancipatus non petierit bonorum possessionem, ita integrum sit omnino nepotibus atque si filius non fuisset, licet quod habiturus filius esset contra bonorum possessionem nepotibus et eo solo natis non etiam reliquis accrescat.

Iul. Si pater filium emancipaverit, nepotem in retinuerit, deinde filius decesserit, item equitas iam usque causa edicti quod de bonorum possessionibus commodanda inducitur efficit ut eius non liberetur et bonorum possessio contra statui patris habeatur, dicitur ut tamen bona soror quae necessario hic pater erat sit conferre cogetur: cum sciatur per cum bonorum possessionis emolumentum acquisitum esse nisi forte avus iste vivus erit, huius statum acquirere velit patris scilicet et nepote de potestate dimittere ut eius emancipati emolumentum omne bonorum possessionis perveniat nec idcirco soror quae patri heres extitit iuste quin possit quare eo filio et collationis commodo excludi: cum avo eius intestato defuncto ad bona eius si tanquam patre possit venire.

Pap. Scripto herede ei libante filii et hic ereditate morte obiit atque ita scripti hic omiserat hereditatem, nepos et illo filio susceptus avo suus heres erit. nepos tamen patri videbitur obtinuisse cuius patre mortem bonorum legitima defertur hereditas, si dicitur patris herede non sui nepotem fore. et primum gradum numquam retinuit cui enim sui in potestate fuit, in patris eum in hoc succedere successione fuerit et aliocum si non suus heres est quoniam heres esse [illegible] in dubio non est agnatus. Ceterum si

.f Cum minuti. minima ut emancipatione. ut infra unde l. ac. l. iii. secus si maxima vel media, ut infra ad tertull. l. i. § capitis. et fac. ad hoc infra de hered. ab intestato. § emancipati. et § ac. ... eadem et infra de bonorum possessione contra tabulas l. iii. § si quis filio. et ibi. acursius.

.g Si quis bonorum possessionem unde liberi.

.h Mercede. fa. pro hoc aperte notat quod natis ex filiabus vel ex nepotibus quae ex filiis non datur unde liberi. quia in familia defuncti avi vel proavi non fuerunt ut infra unde cognati praeterea. § si ex plurimis. et C. de suis et legitimis l. et quoniam.

.i Cum dimidiam habeat. per edictum de coniungendis ut s. de coniungendis l. i. in principio et § i. ac.

.k Cum his conferat. quia eis solis fiebat in unum per edictum de coniungendis.

.l Cum obstet. sed obest nepoti patris suus quia si decessit solus nepos admittitur. ut s. de bonorum possessione contra tabulas. si emancipatus item si repudiaverit. ut infra § fi. acursius.

.m Cum post emancipationem patris quantum fac. s. de bonorum possessione contra tabulas. si emancipatus. ac.

.n Si filius bonorum possessionem unde liberi. acursius.

.q Cum non et reliquis. forte nepotibus alterius filii praemortui. si autem ille viveret soli ei accresceret quia hic eius fratris repudiaret. ut s. de coniungendis l. pater. § si quis ex nepotibus institutus. vel ei non soli. ut ibi. no. h. et fac. supra de bonorum possessione l. iii. § fi. vel dic reliquis. s. fratribus eius. acursius.

.r Si pater. pone casum. ut et s. de coniungendis l. emancipato. et de collatione bonorum. l. si quis filium. acursius doctor.

.s Cum bonorum possessionem unde liberi. ac.

.t Cum ut eius. nepotis. acursius.

.u Cum detur. ut et s. l. praecedenti. ibi nam et si filius et c. acursius.

.x Cum bona. huius nepotis. qui nepos quo ad patrem suum habetur pro emancipato. acursius.

.y Cum sorori. post emancipationem concepte. acursius.

.z Cum avus. sic et s. de collatione bonorum. l. i. § is quoque. acursius.

.7 Scripto suscepto. i. natus. i. sic conceptus. ut C. de inofficioso testamento. si quis si in principio. secus si nec conceptus. ut infra de suis et legitimis titulo l. s. acursius. | idem est

.9 Cum cuius. alias cuius. i. post mortem. cuius. s. patris est. et alias cui. s. nepoti post mortem patris. le. de hereditas. s. avi non enim tempus mortis. Set quo apparet defunctum intestatum decessisse inspicitur. ut infra de heredibus ab intestato. § cum quaeritur.

a Cum tenuerit. s. filii quo ad succedendum quia numquam fuit ei in avo delata et sic hoc quod i. quia et c. et c. non quia non potest dici nepotem non suum avo. et alias ad idem sequitur non cum ipse et c. vel dic sic tenuerit. s. nepos in suis. Set quae sequitur cum et ipse et c. est in contrarium quae praevalet. acur. | et tunc est ratio remotiva quare videatur nepos

b Cum non est agnatus. posito quod non sit suus ergo nec agnatus. quia omnis suus est agnatus. Set non admittitur vel non est agnatus. i. admittendus ut agnatus quia edictum successorum non habet locum in agnatis licet hodie secus. ut infra de legitimis agnatorum successione § acursius. | placebat.

a Latebat exheredatus. ut in nostro casu nec fuit necesse cum pater eum precederet. ut. s. de inutili. te. si quis si. in prin. [vel] propter timore legis — l Nec facile. quia non in quatuor casibus. ut. s. de adopt. l. non potest. et facit. s. de l'. i. l. filius fa.

et si non sit ex heredatus nepos ea-tamen
tantum ex testamento hereditas. et scripto herede
de mortuo filio quam qui non obstat
nunc in testium iure testamenti vide-
bitur obstitisse. Non sic parentibus
ulteriorum ut liberis per eum deter
hereditas. parentes ad eorum bona lib-
erorum ex miseratione admittit. li-
beros naturali simul et parenti omnine.

Item Filiusfamilias ut per Constitu-
tionis quantitas per eo consi lente possessi-
onem agnovit eanque possessionem
testamento datam cum in potestate eius pa-
manserit ab hereditate sit exclus-
us sui tamen utiliter possessionem agnoscere
videbitur nec modum suum in cadet quam
nominam possessionem bonorum fiui. ita-
non agnovit. cum tamen heres non po-
tuit nec in filii potestate qui fuit in
facile pater emancipare filium cogi potest.

Patris. Si postea quam filius emancipa-
tus possessionem prestiterit statum suum in
mutavit nichil obesse ei quominus.
id quod acquisierit retineat et si per in-
dicem suam mutavit. bonorum possessionem viii

Ius. Hec verba edicti Cum tenere non posse m
tunc quem ei esse heredem oportet si in
testamentis mortuum. igitur q[uod] esset non ad in-
testatis testorum tempus res fiunt. et cum q.
tamen temporis spatio accipiunt. set
ad id ex bonorum possessionem petere. ideo
licentiam heredem si accepte eluminie
esset ab hac. bonorum possessionem ab morum pa-

Iure. Si repudiaverint sui. Cum et est
ab intestato. bonorum possessionem ad his dicem-
eo scobstare rursus. hi est hiis quibus
potest lima defunti hereditas videntur
quam repudiando quam. Ubi bonorum possessionem
vi. ubi hinc incipiunt heres cum sunt
sui tamen. bonorum possessionem non tamen inter nec
scelus deferentur una et legum feminarum non
tamen genitorum. una etiam liberorum
collectus quam. plurimum vero et feminas posse
et consanguineos. vel agnatos. hic. item
liberum possiunt proximos proximiores
heredes nec tamen masculi hinc. bonorum possessionem
accipere possunt una etiam femine. Cum

animus decessisset de quo iam est vide.
pater. si a. filius. fa. sit quod per eius ab h-
ostibus captus ad hunc vivat. vel quod
alia causa suspendebatur eius sta-
tum magis est ne possit peti. bo-
na. bonorum possessionem quoniam dum intestati
eum non esse apparet cum incertum sit
an testari possit. Cum autem certo
certi status esse tunc demum petere
debet bonorum possessionem non cum in
eum esse cepit intestatum esse sed
cum etiam esse cepit prorsum familiam.
esse. Sed et aliis. bonorum possessionem deni videat
qui ab intestato potuit esse heres.
sui lex. xii. ta. eum suum heredem
dem faciat sive alia lex seu nata
tus ve consultum de una nati q.
ex se q. venit extulliano. et an
ex orficiliano ad liberam hereditatem
tatem admittitur. hanc bonorum possessionem
petere debet. Generaliter. quod Certe per-
facien dum est quotiens iure legis. vel se-
natus consultum deferat hereditate non quam bonorum posses-
sionem hanc per te eam peti oportere. cum
in etiam bonorum possessionem que heredibus petere
ante peti oportere. cum in i. bonorum pos-
tari velit tamen non ex illa parte quam
ex legibus peti debetur. si ex heredibus
te petit posit

Iure. Si ex duobus fratribus alter dece-
sserit testato vivere sed vero de tribus
te herede alter quorum intestato dece-
sserit et scriptus heres omnisserit here-
ditatem primus sunt heredita-
tem habebit nam his. bonorum possessionem tunc quam
heredem esse oportet ad id tempus te-
sseritur quo primum ab intestato
bonorum possessionem peti potuit.

Modo. Inter agnatos et cognatos
hoc interest quod in agnatis contina-
tinentur et cognatis non vero ag-
nati. vero quod. patris frater. vel patrinus et ag-
natus est et cognatus. matris au-
tem frater. vel avunculus cognatus est et agna-
tus non est. Quamdiu spes est suum heredem ali-
quem de futuro existere tamdiu cognatis
non est locus. puta si deficient uxor pregnans.

b Cadem. ab instituto quod hoc excluso nepote et[iam] occ[asio] sed hiuna. Sed hodie habet querelam ad senatusconsul-tum. l. si non separatum. ut. C. de inoffi. te. si quis fi.

c Non obstat. s. scriptus heres qui si non adeat, ex testamento non obstat nepoti quo minus ut suus heres ab intestato succedat. at si ex testamento adeat obstat nepoti ut hic. ut et querelam inoffi. non habet. secundum hiuna. Sed hodie secus. ut dixi. l. si quis filium. Item ex hac. l. casum nota. ubi nepos est suus licet tempore mortis pater eius vivet et esset in potestate. ut. j. de l'. her. l. i. §. sciendum. et et alius ut eadem. l. §. item erit. regulariter contra. ut insti. de hered. qual. et differ. §. sui. et facit. C. unde li. l. fi. et quod ibi no. acur.

d Non sic miseratonis a. pietatis. ut. ff. de ioff. te. l. nam et si parentibus in solatium filii amissi. ut et s. de inf. de. t. l. u. inst. suc. et fac. s. de bonis li. l. nichil. acur.

e Filii cognatus. puta matris. acur.

f Bonorum possessionem. unde cognati l. et unde liberi. per orficianum. ut. j. ti. l. i. §. fi. et l. s. Sed quando ab intestato. durante successione ex testamento. ut. C. comunia de suc. l. antiquam q. q. est contra. s. so. hic conditio defecerat eo non emancipato in tempus. ac.

g Per conditione. hac. s. si emancipatus fuit. j. x. dies. ac.

h Ab hereditate. ex testamento delata elapsis x. diebus.

i Videbitur. Sed quo rum durat spes succedendi ex testamento. ut. C. comunia de suc. l. antiquam. quam est contra. Sed hic non erat spes quod tempus x. dierum erat lapsum. dic ergo utiliter quantum ad hoc ne incidat in edictum si quis omis. ca. te. et sic non ut teneatur legatarius et fideic. ut in multis insequentibus. ff. si quis omis. ca. te. l. iiii. vel dic utiliter ut filius habet hereditatem. non cum pater potest retinere ut. C. de in offi. te. l. filius fa. insti. que est contra. vel dic utiliter et quo ad patrem ut sibi queratur. secundum hec iura. secundum que adventitia patri querebantur. et secundum istas duas expositiones dic edicti cuius mens est. s. e. l. i. quod dic quod pro ex testamento quam ab intestato peti debet bonorum possessionem. ac — k cum tamen. alias tamen modo. a. ex constitutione. alias cum a iure non potuit habere. s. hereditatem. acursius doctor.

m Si postea bonorum possessionem. unde liberi. acursius.

n Prius. quam petere et. ut et j. t. q. l. i. Sed secus in bonorum possessionem. secundum m. r. ta. et. ut. s. de capi. di. l. tutelas. acur.

o Mutavit. dando se in arrogationem. Secus eo. ut. s. l. liberi et facit. s. de con. ta. l. iii. §. si emancipat filius. ac.

p Iure legittimi. unde legittimi cum agnati eadem est nam fun guntur agnati quod per se. q. sine cedunt de quibus dic. j. l. a. q. fi.

q Hec habita quem ei. has tum quod heredem esse. et. ut et j. de u. si. l. ex illa. in prin. et j. r. ut ex. le. et se. q. l. a. i. fi. acur.

r Mortuus. sub. ei bonorum possessionem. unde legittimi. dabo.

l ... S. secundum m. u. vulgarem. Item non debet facile sic. s. de bonis. li. qui cum maior. §. i. et facit. s. si pars her. pe. l. fi. et s. de his. ta. l. sub conditione. acursius

s Non admor. s. tantum. acursius doctor legum.

t Spatio. et hic sub. tantum. nam tunc demum erit heres vel bonorum possessionem. si non sit capite minutus tempore mortis. nec postea usque in diem quo petit. si postea non nocet eum capite minui. ut. s. t. i. l. fi. et j. ad tertull. l. a. §. qui mortis. et j. t. a. l. capitis. et l. legittimis. et j. e. l. si ex duobus. Item quod dicit de spatio. fac. s. de coll. bo. si quis

Marginal additions: "[vel] additio dy." ; "additio dy." ; "ut filij ad hereditatem matris. dy." ; "ex" ; "ma." ; "ue"

fi. ¶. stipulatio. acursius doctor legum. acu.
.n Si repudiauerit bonorum pos. unde liberi. acursius.

.l Cognati. facit. i. de gradibus. l. non facile. ii. xii. ac. l. i. ¶. proximo.
.m Ubi lex. i. edictum. qui ignorare est lex. ut. i. de iur. co. ac. lex. ut ...

Hisi. ut defuncti filius. apud hostes sit.
Hermogenes. Nati post
mortem patris. v. post captiuitatem
sui de bonorum sed ibi inquit eo tempore
quo capiebantur. v. deportabantur. p
atres inpunitate fuissent uel iure sec(und)o
sanguinitatis huius et si heredes pa
tris non existunt sicut per heredita
tis. Hec bonorum possessio in qua vii cog
nati. hoc proconsul agnatus necessitate
ciuili originem habet. Nam eos iure
ad bonorum possessionem cum iure ci
uili eos succedere admitti non posse
. i. cognatos. cognati autem appellati sunt
qui ex uno nati uel ut ait Labeo qui
ortu cedi in unum ...
autem lex ad eos nomen non similiter nec
eum facile ulla seruilis uidetur esse co
gnatio. Si autem bonorum possessionem que est hoc
per edictum que datur agnatorum gradus
vi. complectitur et ex septimo duas
personas sobrinum et sobrinam natum et na
tam agnatum facit in adoptiuo tenetur. Quam
bus fieret agnatus is qui adoptaret
huius etiam cognatus fieret. Nam
ubicumque de cognatis agitur ibi sic ac
cipiemus ut et adoptiue cognati sint
contineantur cuiuscumque gradus. ut is qui
adoptiuum datus est tam in familia
naturalis patris iura cognationis retin
eat quam in familia adoptiua
nascatur. Sed eorum tantum cognationem
in adoptiua nanciscatur familia quibus
fit agnatus in naturali. hic autem
omnium pertinebit. Proximum autem a
ccipietur tam solus est ceteris qui
e primus ex illis dicitur proximum autem
pe nos oportet eo tempore quo bonorum po
deferetur. Si tales gradus primum cognati
dum heredes septimi deliberent diem
suum obierit sequens qui primus ad
mittetur. hoc quoque est fuit tunc de
prehensus optimum locum primum
locum optinet. Si uenter pro cogn
atis nasci speratur in eo ordine est
ut dici debeat obstare eum seq
uentibus. Si ubi natus non est eo

nunc eum quo cum inquit uenter pr
inimus uidebitur ita bonorum accipie
dinment. Si hi qui minore circa uno
eodemque gradus bonorum possessionem agitur fuit
conceptus natum supra morte non ob
stabit alii nec is qui admittetur qui
non fuit proximus cognatus ei quo uiuo
non dum animal fuit. Si uero per quem
decessit et nato ex sexto prius sit edit
tum ea condicione est prius iste ut tunc
a sue accipere bonorum possessionem possit. Quibus primum
cognati. Item fit. se. d. ostendamus ...
te limen perete posset quo mortis tempore
nondum fuit. Gradatim autem admi
ttuntur cognati ad bonorum possessionem ut qui sunt
proximo gradu omnes simul admittu
ntur. Siquis apud hostes fuit mor
tis tempore eius de cuius bonorum possessione agitur
ondum est bonorum possessionem petere ab eo tempore
quo redierit Hac parte proconsul uice reddendo ci
motus est omnibus cognatis promittit bonorum
possessionem quos sanguinis ratio uocat ad
hereditatem licet iure ciuili deficiant. Itaque
etiam uulgo quesiti liberi matris et mater tali
um liberorum. Item ipsi fratres inter se ex hac par
te bonorum possessionem petere possunt quia sunt inuicem
sibi cognati. usque adeo ut pregnans
quorum mater mater sit. si peperit uel si
nati sunt uni. et inter ipsos et inter se cogna
ti ipsi quanquam sunt iure cognati ...
Item capitis diminutione perimitur
cognatio que per adoptionem acquisita est
ut si post mortem v. gr. fratris adoptiui
ut certum diem adoptiuus fuit
capite diminutus fuit. bonorum possessionem accipere
pe non potest que proximitatis nomine
sit deferetur priore non solum mortis
tempore sed eo quo bonorum possessionem petere intuitu fa
cis quibus. Si spurius decesserit Item ...
latus decesserit iure consanguinitatis
uel agnationis hereditas eius ad nullum
pertinet. quia consanguinitatis et agnationis
iura inceptum a patre oriuntur. Pro
ximitatis autem nomine uir eum aut
fratrem eadem in re uenit. bonorum possessionem cum ex
edicto petere potest.
Item legitimi capite diminuuntur

Cognatio tollitur per minimam capitis diminutionem. dyonis.

quia cum capit a patre adoptiuo. dy.

i. cognatio ... nis. dy.

.n Item nos in inst. de gra dibus. ¶. illud. et i. de gradibus. l. iuris. ¶. ¶. int. facile autem dicit propter testium ma trimonium. ut i. ff. de nupt. ¶. illud. acursius etc.
.o Sexto complectitur. ut et in inst. de suc. co. ¶. fi. et i. de gra dibus. l. non faci le. acursius.
.p Cognatio. i. etiam adoptio. ut ff. de adopt. l. i. et i. de gra dibus. l. non facile. ¶. cognatoris. et facit. s. de adopt. l. qui in adopt. et de inius. uoc. l. patris. acu.
.q In naturali autem. s. familia. acur.
.r Pertinebit. i. fir miter tenebit cog tionem omnium. acursius.
.s Proximum. quia pretor proximo non defert. ut i. e. l. ¶. gradatim. et i. de gradibus. l. iur. et ii. xii. et facit. i. de u. si. proximus. et ff. de rebus. du. quidnes ¶. primus. acur.
.t Obierit. et scrip tum repudient. et fac. i. de suis et le. l. ii. ¶. proxim. et ff. si tu. te le. prepto. acur.
.u Siquis per sequ-

.d Si ex diu obus. pone. ut et i. de suis et l. l. v. acur. e. l. i. ac.
.e Refert. Sed non ad id solum. ut no. s. doctor leg.
.f Inter continentur. ut genus in spe. sic est pa tris in epto. ut. s. de l. i. siquid. ¶. int. et sed uero obstat. i. de gradibus. l. iuris. et ¶. ii. et in inst. de l. ag. tu. in prin. ac. .g Gradu. fac. s. de pet. her. l. antiq. in pn. .h Nati. fac. i. de suis. et le. l. iii.
.i Unde cognati. acursius doctor legum.
.k Hec bonorum poss. unde cognati. acursius.

h. Si nati ex duabus concubinis eodem tempore pregnantis an sint cognati. et non succedunt. quia nec cognatio probatur quam si legitime ... autem. quibus. mo. na. effi.
su. ¶. filium autem. ac. nima. ac. e Sunt. duo erant fratres adoptiui.
.d Capitis. di. mi. ac. .f Proximitatis. i. cognationis causa. acursius.
.g Palam est. ut ff. e. t. l. ii. in pn. et fac. i. an uir. que. l. a. ff. de rebus. du. l. si agnatis. et dic ut ibi. ac. tois. ac. .i Petere potest. ut ff. e.
.h Si spurius consanguinitatis. i. e. p. l. agna l. hac parte. salus. ...
lustri. ut. C. de adop. si. q. ac. .k Oriuntur. quia matris non est agna ta filio ut colligitur. in inst. de suc. cogna. ¶. uulgo. acursius. / cum ...
.l Legitimus. i. agnatis. acursius doctor legum. acursius.

Legitimum .i. agnatois . ut 7 e . uñ legit . l . i . infi . hoc tñ fallit in eis . ut C . de l . ff . i . f . C . cum igitur . 7 C . cum aut 7 eadem hes . inst . de leg . agna . suc . C . nra . ac . non ei nocet capitis diminutio . i . emancipatio quo-

bonorum poss . C . cum igit . ej . e . C . largius . 7 C . q . admit . ad bo . pos . l . quãdiu . acur . pat de lata filio . ut C .

—q Unus quisq; nõ pot . adeo ut nec

non datur . bo . poss . iure hered . sim qr non eadem causa . longior . eorum est quibus bo . secundum gradum cognatorum rursus vocantur .

Ulp . Cognationis causa vincli ob . ... ad successionem sic admittitur cognatos suos .

Mod . Licet aliquis in adoptionem filius fratres manumissus nullam recipit cognationem cognationem .

Item Modestinus . nonnullos nunc ad admittendum ... ab intestato nepotes admitti qui vulgo quasi ... nominantur .

Pap . Octavius gradus agnato iure legitimo hereditas si non extitit heres possessio defertur ut primo fuit agnato quamvis exstitit heres defertur .

Etiam filius ex parte heres institutus cui pater cum ... contendere contra tabulas non potuisse possessionem intestati ... dies mortis temporis heredis ... placuit ... non videtur ... consanguinei defuncti valitudinem ...

Intestato ... Coheredes reliquit sororem septimam ... ex alio matrimonio ... si mater hereditatem repudiaverit ... adhuc pregnans est ... septimam ... accipere potest ... hereditate exclusa est ... accipere possit .

Ulp . Successorium edictum idcirco propositum est ne bona hereditaria vacua sine domino diutius iacerent et creditoribus longior mora fieret . hi igitur praetor putavit edicto praestituere tempus his quibus bonorum possessionem detulit et dare inter eos successionem ut maturius possint creditores scire utrum habeant cum quo congrediantur an vero bona vacantia fisco sint delata an potius ad possessionem ... quasi sine successore defuncti .

Unusquisque ... bo . pos . repudiare potest alienam non potest ... (agnitam) .

poterat repudiare sine mea voluntate ... bo . poss . in repudiare non potest .

Tutor pupilli non potest repudiare bo . poss . quam adquirere ... tutoris repudiare potest ... furiosi curator ... repudiare ... ei delatam .

Quin servus volunte bo . pos . petere perdidit ius eius ... ubi tamen ... bo . pos . ... servum ...

... bo . pos . an repudiare possit ... dies ... repudiare eam non posse ... delata est ... adquisitum est repudiari non potest .

Si intra centesimum diem mortuus fuit ... successione admittitur ... dies centum bo . pos . peti possit ... se intellegendum est ... centesimo ... bo . pos . peti possit ... ita etiam ... delatae ... centum diebus computantur .

Ceterum ... bo . pos . ... si quis eorum quibus delata sibi noluerit ... statutis non amisit tunc ceteris ... perinde competit ac si prior ex eo numero non fuisset ... quorum qui exclusus est admittatur ... delata ... ex parte ... exclusus est tamquam repudiaverit ... nec defertur ceteris . Sed si tantum sibi succedat ... ut succedat ut ... ordine ... vocantur ... ut admittatur . poterit igitur ... capite succedere ... is qui potuit ab intestato succedere ipse sibi succedat .

voluit repudiando ... edictali ...

Successorum successione . i . successorum edictum . 7 facit inst . de ...

q ius petende decretalis est amissum an aut pacto r
hereditatis possit remitti an agnitam. 12. sic.
ar. C. de pact. l. f. ac. .b [C] Non pot. sic nec hereditas
ut C. de repu. he. l. sic. § q. fac. s. de neg. g. l. pop. ibi. nam quo cum q e. ff. de acquir. he. q superstitis. ac.
.c [S]umitia non sunt. hic est successio de gradu in gradum. sed j. p e. d capite in capitu. ac.
.d [S]i intra mortuus sit. vel alr exclusus. ut j. § quibus. acur.
.e [C]entesimi. sc. h sunt paria. nam ce. diem. l. in. e. dies ut h e j. d u. o. l. q aut. et inst. d u. q. § omis. ac.
.f [C] Quibus non licet. i. repudiaverit. quod pot e sui d ut. pretorio. ut inst. d he. d. qua. § sui aut
.g [C] Nec ceteri. s. agnati vel cognatis. acur.
.h [C] Ut succedat. sin sint aliq qui possit venire p unde libi. nam illi istis preferuntur. ut inst. d he. ab inte. §. admonendi. ff. t. i. l. legitimis. sed quid si simpliciter repudiaverit videtur in totum repudiasse. ut ar. s. d in rogat. r
act. l. si fine. §. qui in rogat. ff. d acquir. he. l. in plurium.

Largius tempus parentibus liberisque
petendo bonorum possessionis trib
uitur. in honorem sanguinis
videlicet quia arcendi sunt q pe
ne ad bona propria venire videntur
placuit eis spatium annum videlicet
ita moderate ut neque ipsi urgentes
premantur ad bo. possessionis petiti
onem. neque bona diu iacentia. sed
ne non unquam ingenuis cre
ditoribus in longum dilata sint. in utro
que sibi bo. possessionem adiunxerunt
ut si repudiaverit se dicant. senat
creditores quid sibi agendum esset
si deliberare se adhuc dicunt. precipi
tanti non sunt. sin autem pre su
o impuberi filio sit substitutus
non tantum annum. sed intra die
centesimum bo. possessionem petere possit
non solum autem tum suo nomine
veniunt libi parentesque hoc eis trib
uitur. verum si sibi eum etiam ac
liberis parentibusque heres institutus est
vel annum competit bo. possessionis persona
cum esset ea que veniunt hi ubi sicut
que petant. sed et si post emancipati fi
lii bo. possessionem contra tabulas accipere
velit. cum id tempus ei competere constat
et generaliter ut verumque est ol
bus liberis parentibusque intra annum
longior possessionem competere.

Pap. Inferioris gradus cognatis
his sicut in eadem successione non ha
buerit cum prior ex propria parte poss
essionem acceperit. si reddere per
tinuerit quia abstinendi facultate ob
auxilium pietatis prior cognatus
acceperit. que fisco vacantia bona
recte deferri placuit. De gradibus

Paul. Gradus quidam cognationis sunt cognati
alii superioris ordinis sunt. alii alii sub
inferioris. alii ex transverso sive nominibus
a latere fratres et sorores eorum
liberique eorum superioris ordinis sunt
parentes inferioris liberi. ex transver
so sive a latere fratres et sorores liberi
eorum. sed superior quidem et in

— o [C] Inferioris. cuius proximior cognatus accepit bo. pos. [?] postea petiit restitui. non defert sequenti in gradu bonorum possessio. sed fisco. dy.

inferior. cognatio a primo gradu incipit
ex transverso sive a latere nulla est primum
gradus. ideo incipit a secundo. Itaque sup
in eo gradu cognationis superioris quidem
et inferioris ordinis cognati possunt
occurrere. ex transverso non nunquam
eodem gradu quisquam occurrere
potest. at in secundo et tertio et deinceps in
quaque possunt etiam ex transverso quidem
dem concurrere sicut et in secundo et inc
eo. tamen superioris ordinis cognatis
sed si admonendi sumus. sed quidem
hereditate. vel bo. possessione. quamvis in sup
eos quoque incidere sinat gradus concur
te. Primo gradu. sunt supra pater mater
infra filius filia. Secundo sunt gradu
supra avus avia. infra nepos ne
ptis. ex transverso frater soror. Tertio gra
du sunt supra proavus proavia. infra
pronepos proneptis. ex transverso fratris so
rorisque filius filia et convenienter patruus
amita avunculus matertera. Quarto gra
du sunt supra abavus abavia. infra abnep
os abneptis. ex transverso fratris sororisque [infra]
nepos neptis et convenienter patruus ma
gnus magna amita. id est avi frater et so
ror avunculus magnus matertera magna
id est avie frater et soror. item fratres pa
trueles sorores patrueles. id est qui queve ex
duobus fratribus generantur. item consobrini
consobrineque. id est qui queve ex duabus
sororibus nascuntur quasi consobrini. item
amitini amitine. id est qui queve ex soro
re et fratre propagantur. sed fere vulgus
omnes istos communi appellatione consobri
nos vocat. Quinto gradu sunt supra
atavus atavia. infra atnepos
atneptis. ex transverso fratris et sororis pro
nepos et proneptis et convenienter propatruus
et proamita. id est proavi frater et soror proavun
culus et promatertera. id est proavie frater et soror
item fratris patruelis sororis patruelis filius
filia et filii consobrini consobrine. item ami
tini amitine filius filia. propior sob
rino propior sobrina. isti sunt patrui ma
gni amite magne avunculi ma
gni matertere magne filius filia. [s. filius q filia qd e infra. dy.]

te. q fac. s. d acqr. he. l. in plurium. succedit ab intestato.
.l [C] Largi. sanguinis. sic. ff. t. i. l. ij. acursius doctor. bonis. damp. l. cum ratio in pn. non sunt. ff. sic de in rog. act. l. qui in rogatur. ff. l. s. et fac. inst. e. § liberis.
.m [C] Ipso. sic. s. d suis. et leg. in suis. ff. j. de [addito dy.]
.n [C] Siquis aut filio. q eat fiat eius et tunc est id. qr ut collateralis ei succedit qui ex testo fris impubis q fecit pat p eo. ut inst. d pu. sub. § ig alij dnt q pat fuit substitutus suo filio impubi r ab avo instituto. et te e rd, qr ut quilibet substituitur non ut filius. sed hic ne filii instituitur a patre ut quilibet tamen ht annum. ut q. § f. imo ut filius. et qr h necesse ht face.
.o [C] Non solum bonorum pos. sic non i ter est ut. s. d pet. he. l. ij. et iij. sed ar. q. s. d l. p. l. iij. § i. et de in b. act. l. si fine. § illud. acursius. [alius.]
.p [C] Et generaliter. sic. j. quis ordo. l. iiij. infi. acursius.
.q [L] Inferioris cognati. in loco magis in agnato. unde h ius non ht locum successorium edictum. d gradu in gradum licet hodie s. ut inst. d he. ab inte. § placebat. acur.
.r [C] Acceperit. sic C. d i pub. et al sub. l. post aditam. ff. d acqr. he. l. si minor. sed e. j. ad tertull. l. i. § si adita. et l. ij. § si bonorum. ff. d vulg. sb. l. ij. § ego. et ff. de bo. ius. h. l. et si ex mo. § si filius quibus dr quod sequens admittitur si precedens petit restitui ut dimittat. so. ille de equitate h d rigore. unde et h de equitate admittatur nam cum p cedens petit restitui ut d sat ex q dam consequentia et h d restitui. ut accipiat salti utilr. ar. C. si adu. tms. l. i. et ij. placet. aut dic nullo modo admitti nam ex gradu cognatorum non a quo exclusus est p petitione primi. ut inst. d he. abinte. § admonendi. ff. t. i. l. legitimis. item sequens capit nullum e. non ut et ideo et postea fiscus ex quibus capitibus cognatus non vocatur. et dic q h de mere cognato dicit cum ideo prea non datur pretor ne videat auferre q d derat prior. et sic esset ludibrio at in ceteris ut civili vel erat ut agnatus. p. l. xij. tab. ut. in. § si adita. ubi dic ius antiquum. vel qui agnatus. ut p se. q. ut in de. § si bonorum vel p testamentum q ex prin e ius civil. ut dea. l. d vul. sub. l. ij. § ego. item et pronus ut. civili. vocatur. ut dea. l. et si ex mo. quo casu nuda voluntate fit heres ut inst. d he. qualitate. et dif. § si. qui in ut. p. non fit sed sto pretoris e op q eet qui prior. vel dic cum q h prior abinito repudiavit et cum sequens post

petere repudiavit. vel tempore fuit exclusus tamen prior petiit restitui ut adeat et tamen ut dimittat. nunc sequens vult restitui ut admittat ad instar precedentis qui fuerat minor. sed non pot obstante sibi sua r repudiatione vel negligentia. et facit. s. d min. et sitim. § sed q pap. et q ubi no. vel ille. j. ad tertull. in filio loquitur in quo fit speciale. et fac. j. ad tertull. fili. § i. ff. t. i. l. octavam. acur.

.i [C] Ipse succederet sibi. sic q admittit ut alius. ut ar. s. d adopt. l. emancipatum. § f. ff. s. unde leg. l. ij. in pn. ff. C. d adult. l. iure mariti. ff. qui po. in pi. l. iij. in prin. sed ar. s. C. de codicill. l. f. in pn. ac. [addito dy] et sic contra. s. de acquir. he. l. in plurium. sed h in e. t.
.k [C] Non petierit. i. repudiavit. l. illo. so. ibi d lata est successio utrique d iure civili q pater qui institutus ab inte. adire pot licet incidat in eadem si omnis. cum testi. h aut ius. pretorio non e delata ex secundo capite. non repudiretur ex primo. ut j. quis or. in bo. pos. fuerit. l. i. ff. si quis omis. ca. te. l. i. vel dic q hic repudiavit ex primo capite. tamen ibi exutionis vel in distic

.s [C] De gradibus. acur.
.t [G] Gradus inferioris. fac. inst. e. et maxime d he. ab inte. in prin. acur,
.u [C] Itaque qr sunt parentes et libi. ac. .x [C] Cognati possunt. ut mat filio et filius mat. ac. .y [C] Procreant. al propagant. ac. .z [C] Eodem gradu. s. primo. acursius doctor legum. [al. pgenerant.]
.q [C] Isti sunt. i. d h v. gradu. filius patrui magni. i. filius fris avi mei. ac.

a Hoc est atavi consobrinus. ac. et est sensus quod filius patrui mei magni est consobrinus patris eius, i. mei de cuius s. mei cognatione quaeritur. ac.

q Nemo est: immo patris adoptivi uxor est ei noverca. ut s. de ritu nupt. l. adoptivus in prin. sed illa non consequitur affinitatem ista mulier adoptatis, nec enim uxor adoptantis est de sua adoptatoris familia. vel dic noverca est affinitas, scilicet affinitatis locum optinet quo ad prohibitionem nup. sic in eadem l. §. secundum leges. secundum Io. accur.

Item hi sunt: patris eius de cuius cognatione quaeritur consobrinus consobrina, frater patruelis soror patruelis. Sexto gradu sunt supra tritavus tritavia, infra trinepos trineptis, ex transverso fratris et sororis abnepos abneptis, patrui amite avunculi matertere pronepos proneptis, fratris patruelis sororis patruelis consobrini consobrine amitini amitine nepos neptis, patrui magni amite magne avunculi magni matertere magne nepos neptis. Item fratris patruelis sororis patruelis, amitini amitine, consobrini consobrine filius filia, item quarti ex fratribus patruelibus aut consobrinis aut amitinis utrimque progeniti, qui sobrini vocantur. Exceptio autem gradu isto nulle est persone preter eas que dinumerate sunt.

Admonendi tamen sumus ceterorum graduum personas semper duplicari, et cetera, quoniam tam maiores quam minores quos supra diximus intelligimus. Item nepotes et neptes tam ex filio quam ex filia et cetera intellegimus, sic in omnibus gradibus deinceps supra infraque sequitur.

Modestinus. Non facile autem quod ad nostrum ius attinet, cum de naturali cognatione quaeritur, septimum gradum quis excedit, quatenus ultra eum fere gradum rerum natura cognatorum vitam consistere non patitur. Quanti autem ab eodem ortum propinquitati subiecerint, quaeri tamen a docto non esse persequendum.

Cognationis substantia bifariam apud Romanos intelligitur: nam quedam cognationes iure civili, quedam naturali connectuntur, nonnumquam utroque iure concurrente et naturali et civili copulatur cognatio. Et quidem naturalis cognatio per se sine civili cognatione intellegitur, que per feminas descendit, que vulgo liberos peperit. Civilis autem per se, que etiam legitima dicitur, sine iure naturali cognatio consistit per adoptionem. Utroque iure consistit cognatio, cum iustis nuptiis contractis copulantur. Sed naturalis quidem cognatio hoc ipso nomine appellatur: civilis autem cognatio, licet ipsa quoque per se plenissime hoc nomine vocetur, proprie tamen adgnatio vocatur, videlicet que per mares contingit.

natura cognatorum.

Affines sunt viri et uxoris cognati, dicti ab eo quod due cognationes, que diverse inter se sunt, per nuptias copulantur, et altera ad alterius cognationis finem accedit: namque coniungende affinitatis causa fit ex nuptiis. Nomina vero eorum hec sunt: socer socrus, gener nurus, noverca vitricus, privignus privigna. Gradus autem affinitati nulli sunt. Et quidem socer socrus appellatur, cui apud grecos proprium nomen positum. Pater uxoris ob hoc vocatur, et uxoris avus prosocer. Nurus vocatur filii uxor. Filie vero vir gener appellatur. Uxor liberis ex alio viro natis noverca appellatur. Vir liberis uxoris ex alio viro natis vitricus appellatur. Eorum uterque natos aliunde privignos privignasque vocant. Etiam sic dici: scilicet est uxoris mee pater, ego illius sum gener. Socer magnus dicitur uxoris mee avus, ego illi sum progener. Item patris mei uxor mihi noverca est, ego illius sum privignus, et uxor mea socrus mea est, et illa me genero ... Item proavus uxoris mee progener. Pater autem uxoris mee est filii ex alia uxore nati, ego illorum vitricus sum. Item uxor mea liberis quos ex alia uxore habeo noverca dicitur, illi mei privigni sunt. Viri autem frater levir est, apud grecos daer appellatur, ut est apud Homerum relatum. Sic enim Helena ad Hectorem dicit. Viri soror glos dicitur, apud grecos galos. Duorum fratrum uxores ianitrices dicuntur, apud grecos einateres.

b Sexto duplicantur. nam duos habeo in primo gradu, s. patrem et matrem, et duos etiam ex inferiori, s. filium et filiam. ergo in secundo s. sunt iiii. s. avus et avia paterni et avus avia materni. sic et iiii nepos et neptis ex filio, et nepos et neptis ex filia, et sic deinceps ut subiicit. ac.

c Non facile. i. non ita cito. ut s. unde cognati. l. i. § hanc. sic s. de perpetu. in eadem in fine. ac.

d Disputant. ut. s. unde cognati. l. i. § i. accur.

e Cognationis substantia. sic. s. unde cog. l. i. § cognatione. et l. capitis.

f Per feminas. sic inst. de leg. agn. tu. in prin. accur.

g Hoc ipso nomine. s. generali quod est cognatio. et sic species assumit nomen generis. ut s. de adopt. l. ii.

h Dicit. ut in libro de ac. est disserere. accur.

i Affines per nuptias fiunt. ut i. e. l. § sacerdotes secundum can. etiam per fornicationem. sed etiam secundum ac. et secundum leges quo ad prohibitionem nupt. contrahitur affinitas sine nuptiis. ar. s. de ritu nupt. l. et mihi. et ex de eo qui cognovit consan. uxoris. c. discretionem. accursius.

k Ex nupt. sunt proprie scilicet causa affinitatis. ergo non sunt affines vir et uxor, sed causa ceterorum affinium ut hic. accursius doctor.

l Nulli sunt. i. est proprie, nam gradus dicitur de cognatione naturali, quod hic non est proprie, tamen abusive possit dici gradus. ut i. e. titulo §. in prin. et de his dic quod quoto gradu est uxori mee aliquis cognatus, toto erit mihi iure affinitatis idem ex meis cognatis et de eam. ac.

m Illorum. al. in libro meo. ac. illius. accursius.

n Hos itaque. sic. s. de ritu. n. l. nuptie. accur.

o Sacerdotum ubi nuptie. al. est ubi nupt. inter dic. et c. al. non nup. quod sint inter eos. et al. non nupt. sit ex quibus et c. et fac. s. e. §. affines et quo no.

p Redisbebit. al. prodet. al. redisbebit. et tunc dic i. prodet. accursius.

r Item amitini. ut in s. de cap. di. §. quod aut. ac.

s Similium non eet. sic i. s. de nup. § inter eas. insi. c. accur.

t Camina nisi aut. ar. s. e. de adopt. l. an plb.

u Labeo coniunctum. al. continet, et dic proprie, non proprie. ut s. de ritu. nup. l. si qua. §. i. al. non continet, et tunc dici sensu proprio. ut s. e. l. non facile. §.

quidem. accursius doctor legum. non proprie.

x Privignus id est ante patrem. ut s. l. non facile. § privignus. accursius doctor leg.

y Servius acqui. ut et inst. de nupt. §. fuit et. et facit. s. de testibus. l. in legibus. accursius.

z Stemmata. i. gradus. ut. di. s. e. l. i. qz. pr. et in primo

iuuenali ponitur pro sanguinis nobilitate. ac.
scribi.
prono
g. ac.

.k. Et sibi. filius scilicet de aliquibus non eodem patre natis. quoto gradu consanguinitatis sibi iunguntur. recurre ad stipitem et si equaliter distat ab illo quoto gradu ab eo distant, toto inter se distant. si inequaliter quoto gradu distat remotior a stipite toto inter se. cum autem sunt nati ex eodem non dicuntur gradu. inter se distare cum duo sint. uel quia mille unum gradum faciant. et no. quod esse in eodem gradu duobus modis dicitur primo quod duo faciant unum gradum ut in fratribus eodem patre natis. secundo quod sunt in eadem linea consanguinitatis ut filii duorum fratrum. nam ipsi duos gradus faciunt et tamen sunt eodem gradu a stipite. Item secundum can. xiiij. persone ad minus faciunt. vij. gradus secundum leges. vij. Item no. quod pater non est in gradu secundum quosdam sed male. nam est in primo gradu ascendentium

.z. Et secundo gradu. i. ex linea superiori. et inferiori penderit. nec uniuersales. acursius.

ut sunt ascendentes uiri ad uxorem. et omnes ascendentes uxoris ad uirum. et ascendentes uiri ad uxorem. et omnes descendentes uxoris ad uirum. dy.

nuptiis inter se non dicitur. hos quia qui inter se adfinitatem contrahunt cum penitus liberorum. sed hic in minimo corpore ... est. Et facendum est ... cognationum ... adfinitatem esse tollendi nuptie quedam ... sunt ex quibus adfinitatis coniungitur. i. Et ubi ... inter se adfines esse ... In adoptiuo ... emancipatis ... adfinitates ... gradus agnationis ... m. perdit. Si ... in familiam ... familiam ... adoptiuam ... nemo est illi cognatus preter ... quibus agnationis ... adfinis ... in ea familia ... est Et semel amissa ... aliquo modo capite diminutus est ... ut libertatem et ciuitatem admittere ... equitate ... conferre ... adiungit.

.z. Unus quasi affinium. s. gradus. set contra. s. e. l. non facile. s. gradus. so. ibi. acursius.

.a. Consueuerunt. ut insti. de l. ag. tu. s. i. et de l. ag. su. s. i.

agnationis sit sub eo ... agnationis ... dy.

Pater. Si filium naturalem emancip... [legitimis. dy.] ... adoptio non esse cos... filio meo mortuo ... adoptio ... defuncti ... fuisse ...

.b. Et prior. ut. c. de. ... l. i. s. ... dum. ac.

legitimo imposita. dy.

.c. Et non coniunguntur. ut ... testibus. l. lege. ... acursius.

x. addito. dy.

Ipsi Talis ... nepotis eius filiam ... uiri ... suum ... appellare ... coniuncti ... et socer ... appellare ... non ...

.d. Nomen ser... ui. s. ag. ti. et fac. insti. de. ag. suc. circa prin. acursius.

Nec Primigenitus. Et uidentur ... quod ... postea ... ei nata ...

.e. Et dominus male ego dominus qui dominus suos non esse agnatos. immo sunt et proximi. ut. l. filius. acursius.

Pomp. Gradus ... Et patrem ... socer ... apellatio ...

Paulus Scilicet ... diuersas lineas separat ... altera inferior, altera superior ... gradu ... tenent omnes ...

.f. Inter agnatos. s. s. uni leg. l. inter agnatos. so. ibi. acursius.

Item Singuli ... gradibus et adfinitatem nominibus eorum.

Item uii. Item. In ... nomine ... cum ... legibus ... hereditates et tutele ... agnatorum ... nomine ... agnationis ... cognationis ... cognati ... Et uocati ... agnatos ... ter. appellat. ... sunt ... cognati ... agnatos ... cognatos ... agnatus ... non ...

hereditatibus et tutelis tractantes. dy.

... Et parentes ... maiores ... minores appellant ... seniores ... Et sunt ex lateribus cognati ut fratres sorores ...

ex pluribus masculina et feminina. dy.

... gradu ... primus ... gradus ... Et gradus autem dicitur

filius in primo gradu descendentium. ut. xxxv. q. v. c. ad sedem et insti. e. Item ubi recurritur ad stipitem nunquam stipes pro gradu computatur. Item secundum leges quia de successione tractatur computatur. vj. et vij. gradus et etiam decimus

q. o. e. l. u. s. primo gradu. et ... dy.

.g. Et nunc uero ... multas utimur. et aliter nunc uero non parimus et his quae. acursius doctor legum.

.h. Et non pertinent. nisi quo ad nuptiarum prohibitionem. ut insti. de nupt. s. seruiles. acursius.

.i. Et maiores appellantur. s. de inius. uoc. quinque s. f. contra. so. ibi. acursius doctor legum.

ut insti. de suc. c. s. f. si secundum can. antiquos usque ad septem. quia de nupt. tractat ar. c. h. sed hec est glosa secundum can. nam aliter computatur secundum leges gradus. ut. j. p hanc. l. acursius.

ad similitudinem scalarum iacob
ut per illum quos transgredimur id est
ita a primo in proximum id est in eum qui
quasi ab eo nascitur. Cum autem scandimus in
singulis gradibus invenimus. In primo
gradu cognationis sunt sursum
versum duo pater et mater deorsum vero
unus duo filius et filia qui tamen tantum in plu
res esse possunt. In secundo gradu xii per
sone continentur. hee persone qualiter
sit patris in utrisque patet. Item avia scili
cet tam paterna quam materna. Item nepos
ex utroque parente accipitur. id est
aut per filium tantum aut per filiam. aut per utrumque
id est aut ex uxore parente eodem sed
hic numerum non auget et nichil differt
hic tibi eo quicumque parente habet
tantum nisi quia eis eosdem cognatos
tam paternos quam maternos. Sic et
ideo evenire solet inter quos de diversis
parentibus nati sunt ut qui meo
fratri frater sit meus cognatus non sit
scilicet ratione frater meus ex eodem tan
tum patre. frater meus alium habet ex eadem
matre illi inter se fratres sunt michi au
tem cognatus non est. hic sororum invenitur
etiam similiter. ut frater nepos quorum duplex
tamen intelligitur ex filio vel filia natus
de melius et inter nepote. In tertio gradu
xx persone continentur. xvi per gradus
autem quadrupliciter intelligitur. est enim
avus paternus aut maternus pater. Item a
via paterna aut materna avie. pro
pronepos quorum quattuor personis ampl
ectitur. est enim aut avus paternus aut pater
nus maternus. est autem id est avunculus patruus
materni vel similiter amite materne matris patrui
quod est id est patris frater vel ipse duplicatus
intelligendus est. ex patre vel matre autem
alia patrui vel amite patruo pepe
re. aut avia paterna tua nupsit patri
meo pepere nec ego et patruus tu
us tu michi. Item evenit si mulier extra
neum alterius filio nupsit. nam
que ex his masculi nati sunt. invicem patrui sunt
qui invicem fuerunt amite sunt. Item masculi femi
nis patrui femine illis amite. Sunt si

nisi ille filia meus elegerit illa
filio eius nupserit quique ex parte
adolescentis nati erunt ex illa
matre puelle natos fratris filios
illi eos patruos invicem appellabunt.
Avunculus est matris frater eadem
significatione qua in patruo diximus
nisi contingit. secundo modo
etiam filiam dixit qui ex his
masculi nati fuerint in invicem
avunculi que femine invicem
materteræ erunt et eadem ratione in
alterius puellis avunculus ille erit
illis erit matertera. Item amita est patris
soror sicut supra acceptam. matertera est ma
tris soror. sic ut supra. Illud notandum
est non quia ad modum patris minusque fratres et
sororis patrui. amite avunculi.
matertere dicuntur. ita. fratris sororisque fili
os filias nomen speciale cogna
tionis habere sed ita demonstrantur fr
atris sororisque filios et filias. quos
quidem manifestatur esse ex positio
nibus apparebit. Pronepos quorum pro
neptis quadruplicem intelliguntur.
aut enim ex nepote filio aut ex
nepte et filio descendunt. aut
ex nepte ex filio aut ex nepte ex fi
lia propagantur. In quarto gradu
xl persone continentur. octoginta
abavus cuius intellectus in viii
personas porrigitur. est enim per
avus paternus aut maternus per quos singu
los duplici modo intelligendos diximus.
avia paterne paterne aut materne patris
que et ipse singule persone duplicatur
accipiuntur. abavie et sic octies nu
merantur. est enim proavi patris aut matris matris.
Item proavie patris aut matris matris. patrui
magni est frater avi. quo patrui. Item fratres cum
duobus modis intelligantur qua
tuor personas. hic nominatur ampl
ectitur ut sit avi patris vel matris
frater. avi vel eodem patre et patre
vel tantum matre eadem. id est primi avi neque
avunculi tantum patrui magni est
is patri meo vel matri mee patruus est

amita magna est . aui soror .
auus autem . id est soror ut diximus
superius duplex intelligent-
[illegible] hic . iiii . personas . intellig-
imus . scilicet . que patris mei . vel matris m-
ee amita est . uidelicet amitam
agna . hic auunculus magnus est
aue frater . iiii . persone . huic nomini
eadem ratione subiecte sunt . uidelicet
qui est auunculus magnus . qui pa-
tri meo . vel matri mee auunculus est . ma-
trem magna est . aue soror . qua-
tuor modis [illegible] ob eandem causam
intellige . ea que uniuersi . mee . vel patri m-
eo . matertera est . uidelicet matertera
magna uocatur . Eodem gradu sunt
illi qui uocantur . fratres patruel-
es . id est sorores patrueles consobrini
sobrine . hii autem sunt qui ex fratri-
bus . vel sororibus nascuntur . quos
quidam ita distinguunt ut eos qui
de ex fratribus vel sororibus nati sunt fratres patru-
eles dicant . Item eas que ex fratribus
nate sunt sorores patrueles ex fratre
autem et ex sorore amitinos et
amitinas . eos vero et eas qui que ne o-
ex sororibus nati nate ue sunt con
sobrinos consobrinas quasi sororinos
Sed plerique hos omnes consobrinos uoc-
ant sicut trebatius . sub hoc appellatione
nominum persone cadunt . xvi . hec
patrui filius . Id est filia bifariam sic
supra numerantur . nam patris mei frater
est patruus . vel ex patre eodem vel ex eadem matre
soli amite filius . id est filia amite
auunculi filius . id est filia amite
auunculi matertere filius . id est filia am-
ite . sed auunculo mitte . ceteris du-
plici intelligitur . Sed eadem ratione patrui nomi
fratris sororisque nepos ac neptis eodem
gradu sunt . Sed sic fratris . id est soror ne-
pos neptis duplex accepta sunt
continebunt personas . xvi . sic fratres eodem
eodem parente nati nepos ex filio
nepos ex filia fratris alio patre eodem
patre nati . neptis ex filio neptis ex
filia fratris alio patre eadem matre nata
neptis . eadem causa viii . persone .

efficiuntur uidelicet . viii . persone . ante
dicta ex sorore natorum nepte ue
ptes [illegible] numerantur . a nob-
is alio mei nepos sue neptis que tri
ce . primum magnum . appellant
fratrum sororumque mearum nepotes
neptesque . Item mei in . consobrini
sunt abnepos abneptis . hii sunt
pronepotes pronepotis filius . filia ne
potis neptis siue nepos neptis filius si
ue ne pronepos pronepte nepote . vel ex
filio nati . vel ex filia nati nepte . vel ex
filio nate . vel ex filia accepti sicut ad
singulas personas gradu descendi-
mus . sic filius nepos pronepotis
abnepos . filius nepos pronepotis abn-
epos abneptis . similiter hee persone
numerabuntur . posita filia et sic
fient . xviii . Quinto gradu per-
sone continentur . c . octoginta . iiii .
atauus . scilicet . et atauia . atauus
est abaui . abauie . pater proaui . proauie
aui . et aui auie . proauus uiri . uel .
patris abauus . huius appellatione . personas
complectitur . Sed auie eiusmodi ratio tam
paternas . quam per feminas . uti sit a
d singulas personas . proclamus . pro a-
uus proauus . abauus . atauus . pro
aui . proaui abauia atauia . pro atauus
auus . proauus abauus . atauus pro
auia . proauia . abauia . atauia . Sed
uni persone . posita numeratio fiet
abauia eadem . per quam eadem tria
numeras . i . xvi . proauus maior est
proaui frater . patrui . vel uiri . patruus mag-
nus sub hoc nomine erunt . persone . viii . et
sic nomine adnumerabuntur auus proaui
abauus frater . proauie . pro auia . proaui
et . abauus proauie . pro auia . pro-
uus abauia . frater . proauie totidem et-
iam in uiri persona et patrie eius fratris
ad autem fratrem proauie . nam antes
aui abauum exemplum significant
non . aut proauie pronomitur . Ade-
um de auo queritur . nisi per eos
transitum fuerit ex quibus nascatur .
Abauunculus . maior is est proauie
frater . patris . vel matris . auunculus mag-

attaui

hic dimisi ad corrigendum [illegible] titulo.

a

gnus eadem diminutione .ii. quia
quia .viii. personas computabimus. hi tamen
immutato ut iam patris quo fit patrui
e computatur amita maior ea. pro
avi soror amita magna quae adiu
nimum tertio loco personarum
earum erit immutato ut hi patrui so
ror ad tertium gradum ponatur. matertera
maior hi est soror proavie patris vel
matris matertera magna nunc
pro idem est in omni gradu ponatur. proavie
soror hi omnes priores maiores quam
nos tradimus quidem appellant
tam propatruus proavunculus proamita
promatertera quos tamen ego ita nomino
illi contra fratris vel sororis pronepotem
me demonstrare. patrui magni filius
filia, patrui avi, patrue nepos nep
tis ex filio filia. patris vel matris consob
rinus consobrina. viii. personas hic
computabimus quae amitis fratris. ut iam
dictum est dupliciter accipiuntur. tres
patrui magni filius. iiii. triplex vo
cabit filia amite magne filius
filia hi sunt avi sororis filius fi
lia, patrui, proavie nepos neptis ex
filia patris vel matris consobrinus conso
brinus consobrina nominamus personarum
enim quia supra avunculi magni fi
lius filia hi sunt avie patris filius
filia patrui avi proavie nepos nept
is ex filio patris vel matris consobrinus con
sobrina nominamus .i. matertere ma
gne filius filia hi sunt avie soro
ris filius filia. patrui proavie nepos
neptis ex filia patris vel matris consob
rinus consobrina. vel computo eorum personarum
personarum quas enumeravimus ¶ Pro
patrui magni filius. de cuius cog
natione cum propiore consobrinum voca
tur. nam in maribus aut cum quis
appellat propiorem sobrinum. qui est pa
tris matris vel consobrinus avi consobri
na ab eo consobrini consobrine ne fi
lius filia nominatur. ¶ Patrui ne
pos neptis hi sunt avi patrui vel ami
e prime pronepos pronepti ex nepote

vel ex nepte filio natis consobrini con
sobrine filius filia continebitur octo
personas .iiii. nepos .iiii. neptis tem
pestivus dupliciter accipitur nepos
vel neptis sub singulis per varios
personas duplicatur ¶ Amite ne
pos vel neptis hi sunt avi patrui que
me fratre nepos neptis pronepos
pronepos pronepti ex nepote vel ex
nepte filia natis consobrini conso
brine filius filia nominamus id est
amitini nepos neptis hi sunt avi
nepotum vel avie matris pronepos pro
neptis certa eadem ex patrui nepote
vel nepte hiis omnibus quos de pa
trui nepote proposuimus dictum est cog
nationis. quinque. propior sobrinus est.
nam patris vel matris eorum consobri
nus est ¶ Fratris pronepos pronepos fratris
hi continebunt personas .xvi. fit
dupliciter et pronepote et pronepte si
gnis quadruplicatam. ut supra
demonstravimus accepti ¶ Soro
ris pronepos pronepti filii .xvi. personas
continebunt ¶ Abnepos abne
ptis hi sunt abneptis filius. fili
a vel pronepotis vel pronepti nepos vel
neptis vel nepotis vel neptis prone
pos pronepti filii vel filie abnepos
abneptis nominabuntur. hic habet ap
pellatione .xvi. persone quia abne
pos .xvi. habet et tantundem abneptis ¶ Se
xto gradu continentur persone .xvi.
atavus et atavia patris et matris
est avus avi vel avie abavus pro
avi, proavie. patrui abavi vel aba
vie atavus atavia atavie pre
dictus qui et avus patris qui aut compl
ecti .xviii. germani .ii. ut necesse est
quae in atavo fuit immutate personas sing
ulas personas per atavi vel avi fit
ut sex decies tritavus intelligatur
atavo per terciens atavie terciens
uno simul enumerata. fiunt personas
.xxxii. ¶ Propatruus magnus patrui .i.
abavi frater atavi et atavie. filius
patris vel matris. patruus proavus maior personas

personas continebit. Ubi sicut pro
avus. proavus. abavus. atavus
frater abavi. proavus. proavus. aba
vus atavus. frater abavi. proavus
proavia. abavus atavus. frater ab
avi. proavus. proavia. proavus ab
avus. atavia. frater abavi. pro a
mita. proavus abavus. atavia
atavus. frater abavi. proavus
avus abavus atavia. frater aba
vi proamita. proavia abavus at
avia frater abavi totidem etiam
nominis appellatione preposita. ¶ Amitinus
maximus est abavie frater. patris vel
matris amitinus maior. et matris
idem est et personarum ex quo eadem
que supra licet diminuta est immutatio
ut proavi fratre. abavie fratrem ponat
est. ¶ Amita maxima est abavi
soror. patris vel matris amita maior
ceterum ut in proavo maximo im
mutato. licet tamen ut ubi erat ab
avi frater. ponatur abavi soror. ¶ Ma
terteram maximam est abavie soro
r patris vel matris matertera maior ce
tera ut supra ad eundem diminuetur.
proavie frater. preposita abavie sorore
hos omnes quos a primo magno
proposuimus. quidam his nominibus
designant abprimus. abavunculus
abamita. abmatertera et ita et nos
indifferenter hos ponemus quos ex
ego appello abprimos. abavuncu
los abamitas. abmaterteras illi
demonstrant me fratris sororisque ab
nepotem. ¶ Primi maioris filius filia
hi sunt proavi fratris. filius filia ab
avi abavie. ¶ Pronepos nepos
neptis ex filio persone sic eadem ut
in primo gradu cum primi maiorem
demonstravimus fecimus adiecto de
cetero filio filia. ex filius primi m
aioris totidem necesse est personas con
plectatur. quot primus maior. id est
viii. tercio ex filia persona compute
tis ix numerus efficietur. quem supra po
suimus amite maioris filius fi

lia hi sunt proavi sororis filius fi
lia. abavi abavie. pronepos nepos
neptis filius et filia et hic eadem ratio perso
nas continuat natura. ¶ Amitini
illi maioris filius filia. hi sunt
proavi proavie. fratris filius. filia aba
vi abavie. pronepos nepos nep
tis ex filio eodem. licet diminutio est
facienda atque in primo. ¶ Materte
re maioris filius filia. hi proavie sunt
sororis filius filia abavi abavie
pronepos nepos neptis ex filio com
munem personarum ex quorum. ut sup
ra omnes quos supposuimus a primo ma
ioris filio avo. avie eodem eius decim
quem sunt fratribus et sororibus eorum conso
brini consobrine ve sunt et primi
filiis eius patruelis et sororibus utrius
est communi. proprium consobrinus. ¶ Primi
magni nepos vel neptis. amite m
agne. nepos vel neptis avunculi m
agni. nepos vel neptis. matertere m
agne. nepos vel neptis. hi singula
nomina continent. personas. scilicet. una
cum primi magni vel cetera persona quod
nepharia intelligatur. nepotis bina
nomina geminatur. et numerus nepote de
tractis nominato et quadruplicatur
idem generatur enim duplicatur in ne
pote computata et cum unius diminuti
onibus proponimus exempli gratia. pro
avus. proavus. frater avi quem est primus ma
gnus. filius eius nepos eiusdem ex filio
est. neptis. proavus. proavia. frater avi
avi est primus magnus filius eius
nepos eiusdem ex filia. et neptis eo
tidem et eadem ratione exponimus. unius
nomine eam posito. id est ut avi nostri
fratres nepotes et neptes computentur. idem
in amita magna. id est avi sororis ne
potes neptesque enumerabimus. idemque
in avunculo magno. id est avie fratre. eadem
ratione in matertera magna. id est avie sororis
ex quibus numerus numeris completur. Itaque
hi omnes proavi avi. proavie eius de
cimus continentur propter nepotes sue
secundum eorum eiusdem avius cum

primus magnus amita magna an
unculus magnus matertera magna
est. Cuius patri vel matri eiusdem fratres soro
res. utriusque eorum patri sobrini sunt
sobrinus est invicem hinc illi sob
rini. Proprius pronepos. proprie proneptis con
tinent personas viii. nam utriusque
sexus sunt xvi. sic patri avus primus
filius primi nepos eiusdem ex filio
pronepos eiusdem. ex filio nepote fili
o nato. Item pronepos patri avia pa
truus filius primi nepos ex filio eius
dem pronepos ex nepote filio nato. Item
proneptis patri avus primus filia primi
nepos eiusdem ex filia pronepos ex
nepote filio nato. Item proneptis patri avi
a. primus filius primi nepos eiusdem e
x filio. proneptis ex nepote filio nato
Item proneptis patri avus primus filius fra
tris neptis eiusdem ex filio pronep
os ex nepte filio nata. Item proneptis
patri avia primus filius primi neptis eius
dem ex filio pronepos ex nepte filia n
ata. Item proneptis patri avus primus fi
lia primi neptis eiusdem ex filia prone
pos ex nepte filia nata. Item pronep
tis patri avia primus filia neptis eiusd
ex filia pronepos ex nepte filia nata
Item proneptis. Amite pronepos proneptis
easdem personas eadem ratione tis contin
tur … primo amita si nupta. Item avun
culi pronepos proneptis. Item primo avun
culo posito. Matertere pronepos prone
ptis … nisi primus positus est mater
tera mutata eiusdem numeri personarum invi
cem hii omnes eius de avunculo … q
… consobrinorum nepotes neptes
ue sunt filii sororis. abnepos ab
neptis efficiuntur … ut sup
scriptis apparere patet trinepos trinep
tis hii sunt filii filieue atnepotis at
neptis nepotis neptis atnepos at
neptis pronepotis. proneptis abnepos
abneptis. nepos neptis atnepos
atneptis. filius filia. hec appellationes
demonstrant personas … nam
… trinepos …

trinepos trineptis abneptis … in
… efficit … quod signif
icante duas proneptes … abne
ptes … atnepotes … huius
… trinepos trineptis una ex
atnepte nata altera ex atnep
ote per singulos autem gradus …
geminato fit … maribus adi
untur femine et … primus
… eumdem … est
filius nepos pronepos. abnepos at
nepos trinepos. Item trineptis filia
nepos. pronepos. abnepos. atnepos
trinepos. Item trineptis filius n
eptis pronepos abnepos atnepos
trinepos. Item trineptis filius nepos
pronepos abnepos atnepos trine
pos. Item trineptis filia neptis
pronepos abnepos atnepos trinepos
Item trineptis filius nepos prone
ptis abnepos atnepos trinepos. Item
trineptis filia nepos proneptis. ab
nepos atnepos trinepos. Item trinep
tis filius neptis proneptis abne
pos atnepos trinepos. Item trineptis
filius nepos pronepos abnepos at
nepos trinepos. Item trineptis filia
nepos proneptis abnepos atnepos
trinepos. Item trineptis filius nep
os. pronepos. … pronepos abnepos a
bneptis atnepos trinepos. Item tri
neptis filia nepos. proneptis. abn
epos atnepos trinepos. Item trinepar
filius neptis pronepos abneptis
atnepos trinepos. Item trineptis fi
lia nepos pronepos abneptis atne
pos trinepos. Item trineptis filius
nepotis pronepotis abneptis atne
pos trinepos. Item trineptis filius nepos
proneptis abneptis atnepos. Item tri
neptis filia. Item trineptis filia ne
pos proneptis abnepos abneptis
atnepos. Item trineptis filia nepos
pronepos abnepos atnepotis tri
nepos. Item trineptis filius ne
ptis pronepos abneptis atneptis
trinepos. Item trineptis filius nepos

tis, pronepos abnepos atneptis tri-
nepos. Item fratris trineptis filius
nepos, proneptis abneptis atnep-
tis trinepos. Item trineptis filius
neptis, proneptis, abneptis atn-
eptis trinepos. Item trinepotis fi-
lius nepos, pronepos abnepos
atnepos trinepos. Item trineptis
filia nepos, pronepos, abnepos at-
neptis trinepos. Item trineptis
filius neptis, pronepos abneptis
atnepos tris trinepos. Item trinep-
tis filia neptis pronepos abnepos
atneptis trinepos. Item trinep-
tis filius nepos, proneptis abnep-
os atneptis trinepos. Item trine-
ptis filia nepos, pronepos abnep-
tis atneptis trinepos. Item trinep-
tis filius neptis, proneptis abnep-
tis atneptis trinepos. Item trinep-
tis filia neptis pronepos abneptis
atneptis trinepos. Item trinepotis
filius nepos, pronepos abneptis
atneptis trinepos. Item trinep-
tis filias nepos, pronepos abneptis
atneptis trinepos. Item trineptis
filius nepos, proneptis abneptis
atneptis trinepos. Item trineptis fi-
lia neptis, proneptis abneptis at-
nepos trinepos. Item trineptis fi-
lius nepos, pronepos abnepos atn-
epos trinepos. Item trineptis filia
nepos, pronepos abnepos atnepos
atnepos trinepos. In septimo gra-
du persone continentur. mille. xxiiii.
hee tritavi. Item que tritavie primi
persona specificiuntur. c. xviii. tritav-
i. ii. patres ter sunt, quia et ipsius trita-
vi. Item eius ter nec ter eadem fuit. Ite-
m. Item tritavus tritavi patris, id est
atavi atavie fratres sororie. Hii
sunt tritavi filius filia. Abavi aba-
vie proavus avunculus magnus
amita magna matertera magna
avunculus, propinquus, proavus de-
ab matertera fuit persone atavum.

fratres. xviii. item. xvi. quia si atavum
explet accedunt totidem. ipsi fratres
duplicem personam. necesse est. item.
xvi. fratres atavi ex parte computentur
et xvi. ex matre. similiter atavi soror-
es. xxxii. fiunt. Item. et totidem at-
tavie fratres. Item sororis proavi tritavi
mi filius filia. sunt hii sunt atavi
ui nepos neptis ex filio abavi fratre
matrime amite matrime filius filia
ab hii sunt atavi nepos neptis ex
filia abavi sororis filius filia avun-
culi magni filius filia. hii sunt
atavi nepos nepos ex filio abavie
sororis filius filia. matertere magne
filius filia. hii sunt abavi nepos ne-
ptis ex filio abavie sororis filius fi-
lia. hee sunt omnes persone quas in-
tra magnum filios enumeravimus
proavi proavieque eius decimus con-
tinet. consobrine sunt avi avieque eius
quarto sobrinus sobrina singule appel-
lationes continent personas. xvi. ex ci-
vitatis magnus. xvi. efficiant filius
eum eandem. habet enumerationem to-
tidem filie et fit ex omnibus hiis compe-
tentium magnum filio quibusdam dic-
tis pro eo. scilicet decies. c. xxviii. mi-
noris nepos continetur. xvi. ii. ab avia
bavie que pronepos. numerum nepo-
tes hiis decies. xvi. abavi abavie
que pronepos tecum avunculus decies numerat
nepotes hiis decies computatis supe-
riorum numerum efficiunt. proavi maio-
ris neptis. scilicet avunculi maioris nep-
tis nepotis eadem tertio. personas comple-
bunt. xxxii. amite maioris nepos
neptis eadem tertio scilicet matertere maioris
nepos neptis. scilicet. et sic ex omnibus in-
telliguntur colliguntur. cum. iiii. v. vi.
hiis personis avus avia eius de cum
quarto quarter. et priores illi sobrini sunt. primi
inter sobrinus sobrina hiis de cuius
quarto quarter sobrinus natus est. hi primo
nomine dicuntur parenti suo sobrina
ut tres eius avit tertium nominis hic

rz — a Cum de uir et uxor. haec uir uxori et econtra succedat. tamen ultra uir affinitatis secus est. ut. C. com. de suc. l. affinitatis. acursius.

— b Ut bonor nec ex testo. tal' inuuslt uiri ul' uxoris. ut. s. qui. ut indi. dehys
exclusionis et de usuf. l'. l. uxori. acursius.

— c Emichilem capi. ex testo uel ab intestato sic repellit. muli' simulat. i. annum. et cum nec legittima s' bat ul tra tertium gradum. ut. C. de sis. nupt. l. i. in fi. Item preferuntur uxori omis consanguinei. ut. C. e. l. i. Item quicumque alij qui sunt. C. de b. de cur. per totum. Item sotius liberalitatis imperialis. ut. C. si imperialis. lib. so. l. i. al' ipsi mulierem succedunt excluso fisco. ut. C. e. l. i. hoc uir ueti sed uir aut. est et aliquid plus ut. C. e. aut. preterea. acur.

— d Ut aut mortis tempore. sic s. de rebus. du. l. si cognatis et s. unde cognati. l. capitis et in aut. de nupt. ¶. quia uo.

tpr. al'. si non est uxor non h't locum. et sic continuat. sed et si qe.

— e Diunt. quo ad quedam et ut non possit alij nubere. ut. i. subicit. uere tamen solutum est. ut. s. de diuor. l. f. in prin.

— f Inuito patrono. ut et s. de diuor. l. patrono. et C. d. o. p. lib. hlerte. et sm hoc dic retinet quo ad quedam. ut. s. dixi. ac.

— g Si libto. al' in libro dm̄ de est istud si. ac.

— h Certo mo. puta per uba. apta. ut. s. de diuor. l. ij. et facit. i. de adult. l. p. acursius.

rz — i De ueteranor et mili suc.

— k Militi concedendum. s. in p bonis castrensib; tm̄ et uir militari et si hoc sit concessum a principe ul' iudice. et sit dapnatus de militari crimine et ut. C. e. l. et militib;. et s. d' testa. mili. l. ex militari in prin. et d' inuisto. t. si quis. ex. ¶. quot. et i. in fi. hui' l. acursius.

— l Ad cognatos. s. ad quintum gradum. no ultra. ut. i. l. pr. Item hoc in castrensib; sed paganica fisco. ut. C. e. l. et militib; et dic ut ibi acursius.

— m Ex militari. que multa sunt. ut. i. de re. milita. p totum.

— n Bona castrensia. secus in paganicis. ut. no. s. l. pro. acursius.

— o Legittimus. s. agnatus. sed contra inst. de suc. co. ¶. f. ubi alit agnati et alit cognati. sed ambo in alio gradu quam hic et sic in duob; e cc. so. hic spetiale. acursius.

rz — p Quib; no competit bonor po.

— q Seruo ei denegari. q. s. actiones de hoc ei querentes. s. si quis ali. te. prohi. l. i. ¶. i. et facit. l. i. in prin. al. n. c. iiii. et C. si quis ali. te. p. l. ij.

— r Emancipato. post sed tpr prohibitionis erat in potestate. ar. C. ne filius pro pa. l. ne cc. et facit. s. de acquir. her. l. si suus eius qui capere. acursius doctor legum.

nemo

rz — s Ut legibus et se. c. bon. pos. detur. ac.

· dicitur.

Lege noua: acursius doctor legum.

— u Edicto dabo. h' est illa bonor posso extesto et nunc ab intestato. ut patet i de functo. apud hostes qui lege. cor. ht hr'dem. ut. s. de testis. l. lege. et C. de cap. l. nec nos. Item exemplum. ex testo. C. de inoffo. t. si mat. Item aliud. s. de bo. p'. l. sed cum p'rono. Item p'e in casib; illis trib; in quib; est hodie necessaria. sm. tab. ut. no. C. uni legitti. l. f. acursius doctor legum.

bon. pos. ¶. septima extra ordinaria que optima r'oe introducta est. ut inslit. d' bon. pos. ¶. septima et hec locum h't

r. addito. dy.

r. additio. dy.

reddidit quod ultimum cognationis genus sobrinorum fuit. Item sobrini filium recte primum nomen appellare. hec n. nisi in propria h're nomen quo inter se uocentur. pri mag ni pronepos pronepotis amicti magni pronepos pronepotis amite magne pronepos pronepotis materterae magne. pronepos pronepotis et uii consobrini h' c. y. uiii. personae efficiuntur. et singule appellationes xvi. complectuntur. nam cum exempli gratia proamita agnitus quadrifariam intelligatur singulor paterni maiorum personas duplicantur. pronepos. Item pronepotis. xvi. di. personas reddit. etc. que minoritate illa que proposita est summam efficiunt eorum p'iet illa tres ex eius de cuius quidem agitur sobrini sobrineque sunt. ipse aut huius sobrino sobrinaue est. pri. abnepos abneptis amiti. abnepos abneptis amite. abnepos abneptis sed singula uirtualiter senas deinas continet personas. ubi grā n. pri abnepos sic enumiadu. ut bipha nam ratio accepto quanto pronepos to cies pronepotis dicatur. tit ad eos filios emittatur. ueniat serdecies aputatos eadem rō ad filiam. idem in eos excepto omnib; efficiet. minim personas. c. xviii. hinc eius de cuius quidem queritur. Cognatum maximi auunculi magnum amite magnae materterae magne filius filia. It. patrui pane consobrini. frater sororisq; abnepos abneptis eos continet. c. xviii. et neptis filius et filia et neptis filius. It. filia viii. c. xviii. fuit aliud cui nepos et neptis. supra de minime xviii. implentur. filium eorum eorum enumi tare pertinet filia computab; un

Iste Ut bonor posso exti p uir et uxor. uiri uxori inuicem e uxor ...ma op; omni ex ... st ...

Impedit. q. d. alia suo loco competens non impedit hanc qui suo loco detur. uel dic q si ille cui competit et no alia agnoscat aliam no ualet illa agnitio. nec huic preiudicat. ar. s. si minor. f. mo. d. l. i. ¶. adeo aut. ac.

sunt. in in. neq q. bo. poss. peti potest ... hereditas. r. pri tabulas peti bonorum posso — mihi n. ... causa h. bo. posso locum h't et uolentem ee oportet. r. mortis tempore sit ... qui de secutus sit ... succ. sio lex h' hec. q uis mihi competebat ... precedit si ... ab intestato ... no durat ... lex ... de marit ... dis ordinib; ... inuito ... tum ... alii tute ... uito priono. et lex ... de ... dubitas ... cum ... sit ... h't de uete.

— v Sed inīu que. i. aūi legittimi. ut et s. aū. le. l. i. ¶. i. generalit. acursi.

— a Lex. s. noua pt. l. xij. tab. sed aut defert lex noua. r h'ditate tantum et tunc h't locum. un. literi. sed h' raro inuenit. q' deferat bo. pos. inuenit tam qm. ut. C. d' capt. l. nec nos. sed in antiquis libris fo te h' erat et in aliis exempl. sup positis. ac.

Marcellus. Militi qui ca... ... fa ... e concedendum paul ... sien ... si ... ad ... gnatos eius ptine sit ... n ... tum delicto no ... t.

r. addito. dy.

Papi. Bona militis intestati de... ... a fisco ni uindicat. ... ad fine ... ... t ... tempora posse in acceperit.

rz — z Quis or in bo nor po sm. ac.

Iul. Seruo meo here de isti ... uito dolo fecit ne testi ... mutaret. ... fuit ... denegande ee ... ... si ... ubi se ea no ... testi ... mutauit ... amo ... nullius ... ditate ei denegari ... ... ab filio ei denegetur si p' dolo fecit ne testi mutaret. ut ca.

— q Intestati ur. ... qui et s. ... i. in pn. et de h. ab int. ¶. admo nedu. r acursi.

s. filius si quo aliquem r. ph. dy.

insti.

Ulp. Pretor ait uti me legib; se ... lege se. c. bo. po ... ius ... dicenti dare oportebit ... lo. p. ... dabo. Cumque ... lo. p. ... cessio quae ex alterutra pcedi.

— a Dat. ut et s. tab. te. l. i. ¶. ita d'. ū a. C. qui admit. ad bo. r pos. posse. l. p. ac.

i. post legem rj. ... ra r'due ea. dy.

s. sicut qua no deferebat. dy.

— b Emancipatis.

ut et insti. d'. h. ab int. ¶. emancipati. acursi.

— c Utile. ut et inst. de bon. pos. ¶. plt. acursi.

— d Cno cedant. sed contrarium. cedit etiam ignoranti sem. ut. s. de h'is qui. no. infa. l. generali. ¶. sed cum t'ps sed d' huic. l. C. d' ress. mi. l. i. sed ubi immilitia potuit pet'e. ei tam' neglegenti ressto dat' cum absentie tā iustissima ca'm intuenit. r. et fac. i. de uiū. et t'. p. l. i. et d'. f. ta. l. post. ¶. filius. et s.

r. q. pfilium

de edil. e. l. cum mancipium. ol. cum sex. et s. quibus exca. ma. sed et sup p. §. aut pretor. et nota quod questio sunt necessaria ut tempus curratur. s. quod sciat sibi delatam al' secus ut hic. et s. de iur. et factiagno. l. i. Item quod possit agere. Item quod sit copia rei. Item iudicis sed hec cum meo non est opus cum si necesse non sano agnoscatur. ut no. s. de bonorum pos. l. iii. § bonorum sed quam sunt in lia quo ad sciam tamen. ut. s. de edil. edic. cum. sex. vi. et de calump. l. annus et quam ap. sit. l. a. § dies. et de ceteri tum qui quasi tamen. ol. sciret et si data tempora non utilia quod ad pn. tamen sm quoddam. acursius.

·c Dies sessionum. s. dies. in quibus sedit pro tribunali. non miranti quia sede ad uel non sedeat pro tribunali cum dominus possunt cum tur dies quo ad istas bonorum pos. quod non tribuunt ius in proprietate. ut. car. et uentris. ut. s. de uentre in pos. mit. l. i. § si ea. ol. ubicumque. § in fundum. et de his etiam diebus feriatis cognoscitur. ut. s. de fer. l. ii. Item illa quod datur genus agnoscendi litis. ut. s. de inoffi. t. l. pap. § i. et sic est. i. de adult. l. miles. § sexaginta. acursius. de iudice datur hic. C. de

·f De plano. i. quod non sedente. dilat. l. a procedente. sed num quid libellus dabitur. et non ut. ut. C. de naufra.

o. i. ex illa eadem parte unum uocantur pupillum legittimi. i. cui edictum ubi ita cauet. tamen quere et c. ut. s. unum legit. l. i. dyñus.

agnitae est in iii pendit illa bonorum pos-

sessione in certum quod et ego. Et ita quis

habeat hereditatem. hinc ii fe-

tit. sed inde tamen quesitum heredem ei esse

portet quippe cum non aliae bonorum pos-

sessiones competat bonorum pos. quam si lex spe-

cialiter deferat bonorum possessionem quod

Intestati gradus. In diebus

notantur. primum sui heredes postea

secundum ii in tertio. proximi cognati. Sue

ita deinde uir et uxor. sui tabule tamen

testi non extenet. sui certe sui

fint eas pro contra eas bonorum pos.

nemo accepit intestati primus li-

beris bonorum possessio datur non

tamen hisque in tractate parentis usque

in mortis tempus fuit sed emancipati.

Utile est tempus. bo. Et is

possessionem admitte danti. ita autem

utile tempus est ut singuli dies i

eo utiles sint. s. ut per singulos dies

et sciuerint et potuerint admittere

nec enim quatenus dic nesciet

aut non potuerint nulla diebus quin

ei dies non cedunt. et si autem per eum

quis in natos facerent aut potuerint bonorum pos.

admittere sed incipit uestire. et in-

possessionem admittere. s. sicut in natos cog-

nouerit eum intestatum decessisse

postea quis certiore nuntiis allato d-

ubitare cepit. numquid testa-

decessit uel nunc uiuat qui sit

rumor postea in spatium et si de in com-

tum accipi potest utrum cognouerit i

nouerit uel postea sciue incipiat. dies

bonorum possessionis utiles esse palam est. sed

sessionum non numerabuntur si in

ea sit bonorum possessio quod de plano peti po-

tuit sed si ea quod cause cognitionem pro tri-

bunali desiderat. pro quede ceterum

ei possent sessionales erit non

computandi quibus sedit. hinc quibus

quod pro ipsum pretore sed non est quomo-

uis dandi bonorum possessionem si bonorum possessio

quod pro tribunali datur. Id est non-

ci sedit quod pretor pro tribunali set

postulationibus non dedit potest dici

temporum ad bonorum pos. non cedere. cum

presens aliis rebus uel militaribus custodi-

is uel cognitionibus fuit occupatus. si presens

princeps ipse fuit circa accedere d. adu-

ditate temporis spatium in missis. l. diuinitate. xx.

milium passuum fuit. nec in ip-

cetare deberimus. ut presens promittere

ueniat ad eum quam bonorum pos. petiturus

est. Si uenerit in bonorum possessionem uiuit

sit. bonorum possessionis tempus non cedere

ferentibus neque quam ambiguitate

est. nec tantum in centesimum diem ne-

rum etiam quamdiu uiuat possit

nam et si natus non fuit annum ei de

ferri bonorum possessionem facultatum est sane

cum ei cum obscurandam nos possit

aut non que cadit in ui uos spiritu

entes. sed quantus l. p. sextus. ipse aut

per alios accessu potuit. saltem consuli

do prudentiores ut diligentiorem

pretium familia consulere dignum est.

Paulus. Centum tempora bonorum possess-

ionis pro sciatis ignoranti filio suo

cedere uel Si ab herede tuo sub Cen-

stitutus fuerit. a bo. pos. acceperis.

quamuis quamquam coheres tuus constituerit

nolle petere. bonorum possessionem est dela-

ta tota ut illi. Cum bis sunt ampliter pe-

tende bonorum possessiones facultatem non

habebit filius non solum sit autem filius quam

sit autem. agnatus. uel tamen quam cog-

natus. ad bonorum possessionem inuenerit-

annum spatium habet. sicuti si filium

manumisit. proximi quamuis si mean-

tis solus bonorum possessionem accipiat tamen

de bonorum possessionem accipiendi annum

spatium habet.

Marcell. Cum filio fa. bonorum possessionis

delata est dies quibus certiorare pa-

trem non potest. ut uel uideat ag-

nosci. bonorum pos. uel ratam habere agn-

itionem. bonorum pos. non cedunt. sin-

gulis statim proximo die quo fuit de-

lata agnouisse eum bonorum possessionem

certiorare patrem non compleuerit non posse non ce-

dunt dies est incipient cedere au-

tem cum certior fieri potuit. patri autem

l. de submissis. cum nec in figura iudicii agnoscatur. al' secus puto ut patet. C. de car. e. l. i. acursius.

·g Pro tribunali. s. iudice sedente. quales sunt ceterae quae tribuunt ius. ut. s. de bonorum pos. l. iii. § ficta. et sup. priores possunt delegari iste non. ut. s. de offi. eius cui man. l. plt. § ut. bonorum. et de off. proconsul. nec quicquam. § ubi. ac.

·h Cum bonorum potest dici. sed et de pretore.

·i Si presens accedere. ut habeat ul-

tra annum uel centum dies spatium et est. sed quid si non in proximo uir quod ire non teneatur et interim non curratur tempus. ut hic et ar. C. de iudic. l. f. in prin. acursius.

·k Ad eum. ut et C. de epis. et clericis. auth. iubemus in fine.

·l Si uenerit ambigendum. ut. et s. unum. co. l. i. § siquis proximior. et si pars. hic. pe. l. antiqui. acursius.

·m Ante ei. s. quam sequentibus. al. est non sunt ut quod sectus. ut. s. unum. co. l. i. § siqua per gnatos.

·n Scientiam. s. iuris et dic ignoranti factum non cedit tempus. ut. s. in prin. hui. l. set ignoranti. ius cedit. quia quilibet debet scire ius. quod qualiter intelligatur hic dicit et s. de bonorum pos. l. in bonorum et s. de iur. et fac. igno. regula. § sed iuris. acur.

·o Si ab herede intelligi. ut et s. de bo. pos. l. iii. infi. ol. s.

·p Non habebit. ut et s. de suc. e. l. a. § qui semel. acursius.

·q Quia nocet. sic. s. de iur. et fac. igno. in quis simul. sed set s. s. de bonorum pos. finus. solo sub. ibi. Item cur. secus. est ut. i. e. l. cum filio. acursius.

·r Filius habet. facit. s. de suc. e. l. p. § quibus. et § plt. et § f.

·s Bonorum pos. cc. ta. ut. s. si a parte. et s. fi. ma. l. a. in pri. Item si ab inte. pro utile unum libi. uel unum parentes uel unum legitimum. ut no. C. unum libi. l. f. in glo. § i. hereditate isti. acursius. agnitorem. a filio

·t Quam filio. fcam. ac. sed cum

·u Non cedunt dies. ipsi filio sit delata. ut hic dicit et non pretore est ignorante peti possit a filio. ut. C. q. admit. ad bo. pos. l. i. quod non cedunt tempora et si pretore certiorare non potuit fortiter quod ut. so. et potest dici non esse mirandum. quod et emphiteota non certiorato domino alienare non potest. licet sit dominus. ut. C. de iur. ephy. l. f. § i. uel melius dicas non fuit delata filio. quod non dic hoc filio delatam est non pretore. i. patri per filium. et hic licet filius petere possit quod ei uoluntas est necessaria. ut. s. ad tre. sung. inuito tamen non potest amittere non pretore certiorato quod ei nocet. et c. ut i. §. quod. sed si patre certiorato potuit filius amittitur quod in acquirendis patri nocere potest. ut. C. de acqr. p. l. f. nam tunc esset si in bonorum. p. eorum sentire nolet sm. jo. Item hic uir. uetere quam omnia patri quaerebant. sed hodie filio uir. proprietatis et non agere quam inuito pretore. ut. C. de bonis q. li. l. f. § sin aut recusante. et eo ignorante per ut. i. de reg. iur. q. potest. non contemplatione pretoris esse institutus. quod tunc esset quod olim. ut. ar. s. de uul. s. sed si plures. § in arrogato. az. secus esset. ut. s. e. certa sed uir quod

·x Certiorari. et ita sciam filii non nocet patri fili non possit petere nec tempus cedat. ut. C. de an. ex. l. i. § f. sed illud in acquisitis. ut no. C. q. admit. ad bonorum. p. l. i. acursius. et sic ex quo certior potuit fieri. et facit. i. rem. ra. ha. bonorum. et s.

·y Petitis. quod de coll. l. non unquam. et i. pe. § et s. siquis ius uoc. l. i. acursius.

ut est omnis illa quae tribuit uis competentiae rex. dy.

i. in bo. pos. quae requirunt causae cognitionem plenam. dy.

uel hec eadem. ac.

s. non cedit tempus sequenti. dy.

ad hunc rem pora bonorum possessionis petende cedunt. dy.

supra eo. ac.

[illegible] ad [illegible] aliqua [illegible] dy.

—a Quieti non pot. facit. s. proxime. ac. —b Comprobasse. facit. C.

ne hic locus est edicto successorio de capite suorum

annali —a de. ex. l. j. §. f. acur.
—c Uenisset. i. venerit esset. acursius doctor.
Resp. —d De suis legitimis. §. de successionibus pretorio iure. hic autem si de quibus pauca dicturus postponit. ac.
—e Intestati decessisse. sic. j. de vul. si l. intestatus. et inst. de her. ab inte. in prin. et C. de in iusto. t. l. j. acursius.
—f Captus e. sub dicam intestati. et fac. C. e. apud hostes. ac.
—g Quint. al' in libro domini ac. in capite quint. sic ex ea et C. acur.
—h Defertur. ab intestato. acursius.
—i Cepitur nasci. ut et C. ad orf. l. f. et j. t. i. l. j. § in medium. et C. de his qui. ut indi. l. cum filia.
—k Ex captiua. C. de cap. et post li. re. l. penes. ac.
redyt. C. de capt. l. j. ac. —l Ante decesserit. §. que manumittat post mortem. ac.
—m Suos autem. §. sic inst. de her. ab intestato. § j.
—n Inicium perduellionis. §. j. criminis maiestatis. ut inst. de her. ab intestato. §. preterium. ac.
—o Sepulcrorum. aliud iuris liberorum. ut. s. de iur. pa. l. iij. et aliud si ex mio in delicto confiscentur bona. ut. s. de relig. si qs. hrs. q e ec. acursius.
—p minore. i. media et non minima. ut instit. qui. mo. ius. p. s. in prin.
—q Et ideo obstabit. quo minus sit suus. ut et j. de cap. l. si pre. ac.
—r Sciendum successio. j. successorium edictum. et h. p. l. xij. tab. cum enim inuitus fiebat heres ergo sequens non poterat
iure admitti. sed pretorio et abstinere pot suus et pro sequens sequens admitti. ut inst. de her. quali. et diff. § sui et § sed et his. ac.
—s Suus heres. sic. s. si tab. te. scripto. et C. de inoff. te. siquis filium et inst. de her. ab intestato. § cum autem acursius doctor.
—t Arbitrio. et que tempore mortis potuit impleri. al' secus licet sit potestati nat. ut et s. de condict. insti. l. si. acur.
—u Sub omni. nepos enim que sub conditionali pot institui ut. s. de her. insti. l. sed sine condict. § nepotes. acur.
—x Decessit. s. filius vel nepos. acursius doctor legum. acursius.
—y Concepti. secus si nec concepti. ut inst. e. §. cum autem et s. uni. co. l. j. §. siquis prime. et facit. C. uni. li. l. si. acursius.
—z Post suos consanguinei. i. fratres ut inst. de le. et agna. suc. § j. sed non

c diebus fruitur ratiohabitio. Quin presi
sidi posset. Item bonorum posses
sionem pretor ita absentibus ueratiorem
eum non possit. et etiam furente pre
negleret autem non amplius nisi po
sed siquid uocat non petita bo. pos
que si petita non esset tamen non acquirit
quin. Si comprobasset. Et si tunc ad eum
his institutus uenisset. que tam possio
nis dandi dies bonorum possessionis secundum
putari oportet tempus quintum secundum
ordinario supra sunt computari. De s
uis. Intestati proprie appellantur. uis et le
gitimis. Qui cum possint testa
mentum facere testati non sunt. (Sed et
is qui testamentum fecit sicut hereditatibus
hereditas adita non est. vel ruptum vel irritum
est testamentum intestatus non improprie dicitur deces
sisse. Plane qui testari non potuit proprie
non est intestatus. puta impubes
furiosus. vel cui bonis interdictum est. Et
hos et ceteros pro intestatis. Ac
cipere debemus. Eum quoque qui ab host
ibus captus est. quia per legem Corne
liam successio huius defertur quibus defer
retur si in ciuitate decessisset. recte et he
reditas fuisse creditur. Et si post sic
cum in ciuitate mortem suam
parata est. conceptus natus sit. ex su
us patri erit. et cum primo eum ingenuum
etiam nasci. ut est et diuo nostro et se
ipso imperatore antonino augusto
rescriptum. cum non intercipi per mortem
nam captiua his liberos. ut et capta su
i prius erat nec mutari. sed fit et sua ingenuum
tamen nasci. ut qui ex captiua rescriptum
sit ingenuum nasci. quia sicut suus heres
est si pater viuus. parentis ciuis sortis fuit
erit. nam et quando in mora fuisset. liberta
te fideicommissa ipse quoque in mora positus
esse. suum cum primo nascitur. exemplo ca
ptiuorum. penitus cum quibus redi
it. Si suus postea patri eius. post mor
tem. manumiteretur. recipiet eum
in potestate. sui etiam decessisse. dif
ferentia inter suum et ceteros. Suos here
des accipere debemus. filios filiasue

siue naturales siue adoptiuos.
(Suis heredes filii sunt. videri eludi filio
pro illo ut puta si per duellionis
fuit damnatus patris post mortem
suam. Sed quod ut licet suum sepulc
rorum hic suus heres erit. Et si filius suus
heres esse desiit in eiusdem potestate sunt
omnes nepotes neptesque. et eo
nati qui in potestate sunt. et quia in e
quitate contingit. (Filius autem
suus heres esse desiit si capitis diminu
tione vel magna vel minore exierit de potestate.
Et si filius apud hostes sit. quam
diu uiuit nepotes non succedunt.
(Proinde et si fuit redemptus non dum
succedunt. Quia inquit ratione. Sed et si in
terim decesserit. cum placeret eum
statu recepto decessisse nepotibus
non obstabit. (Sed siquis non desiit esse
in potestate. si nunquam cepit ut
puta si filius meus uiuo me de
stitutor patre ab hostibus captus est
mox ibi me presente facti. Sed si decesserit
sit nepos desiderius locum succe
dunt. Non uiuus autem nepotes quoniam
patres succedunt interim petita in
filium licet hic pater alium in potesta
te esse desierit. Sed nec cepit tamen diuus
succedentes eius nepos suos erunt
ut puta auo genitum eum cuius filius
ab hostibus captus erat nepos eius
in ciuitate mortuo filio auo gnato
to mortuo captiuo apud hoste
pueros iste suus heres non erit. (Sed et
dum autem nepotes deinceps mit
dum etiam parentes eos si mortis
tempore praecesserunt tam posse suos
heredes erunt. que suis successoris suus he
redibus non sit. et ita procedit super
fam. Iusto filio decessit ex herede
dato filio mox delibante herede
instituto filius decessit postea
deinde repudiauit. heres institu
tus potest esse nepos suus heres esse
ut et marcellus. l. x. scribit. uel
magis nec delata est filio hereditas
idem erit dicendum in eo filius erat ac

rum in capite agnatorum de iure ciuili. secundum que hic legit. et sic est contra. s. si tab. te. l. septo. et C. unde. li. l. f. nam ibi negat nepotem succedere auo de iure ciuili. et ut agnatus licet pater nepotis de medio exiuit. sed quod hic numquam fuerunt sui sec si fuisset licet exclusi sibi sed iure pretoris bene hab. locum. cum filius eo iure pretorio possit repudiare. ut inst. de her. quali. et diff. §. sed et his. a lij dicunt contra. et in l. C. dicunt nepotem admitti. ut agnatum de iure ciuili. sed ipse ut suus et tamen uolebat admitti. et l. septo potest exponere primo modo et ibi contra. sed non

dic

in. l. C. unde. li. l. fi. dabitur. bonorum. pos. unum agnati nepoti ut quamquam possit uocari ut agnatus iure. ci. uocetur ut agnatus iure pretorio. nam unum ita contingit. in unum libi. ut qui iur. ci. non pot. non

u ocari in ordine liberorum. ut emancipatus uocatur p[er] uni. ubi. uir. pretorio. &c. nō quia pretor nō filii mō subueniet. agnati ut ubi s. ut. s. uir. le. l. legitimis gilla & uñ. ubi imitat ius cum le. ut. s. uñ. le. l. y. in pn.

.c Non extitit set. nā nō hēt hēdem deportatus. ut. C. de bonis proscrip. ō pōmi.

.c Non solum nales. subet legiti. acursi.

.a natu et etiā scepti fim qs dam si est. n nam o pretet grunio patre fuerit scepti. ut. j. e. sititiu quisl. dsñ. ab int. e. cumat. infi. cū eim nō possint admitti ut cognati. ut. s. & uñ. co. l. l. si quis pximior ergo et ut agñti. ut. s. & aq

se ut ordine instituti q sunt i adoptio ipi l nepos sub condicione instituti nō impleta condicione decesserit. nam considerauerunt suos posse succedere si modo tempore mortis testatoris tempore & in rebus humanis l. saltem concepti fuiunt idemque iuliano & marcello placet. Post suos statim consanguinei uocantur. consanguineos aut cassius diffinit eos qui sanguine inter se conexi sunt. set ueneros esse consanguineos & suos heredes non extiterint pri ut puta ceh... Et si pro eorum ... tatus sit ... hos inter se consanguineos esse ... pris sui heredes nō extitissent ... quod in potestate fuerunt. ... consanguinei ... capitivitate pris ... reuertitur ... mortem ... Cum soli aut naturales ... proximi quorum ... consanguinitatis ... hunc ... in familia ... mortem pris ...

Item. Post consanguineos admittuntur agnati si consanguinei nō sunt & nunc ... consanguinei sunt ... hereditatem ... nō defert. si sic erit accipiendum ... separantur esse ... consanguine l. de captiuitate ... pre agnati impediunt. Agnati aut quanti sunt ... serius ab ... nam pre suos consanguineos ... primus ... consanguinei mei filius & ego ... quo fr. ... appellatur ... qui sunt ... Cum hereditas proximo agnato i. ei quem nemo antecedit defertur. & si plures sunt eiusdem gradus omnibus competit. scilicet ut si duos fratres ... duos ... unus ... filium unum alius duos reliquit hereditas mea ... diuidetur. Cum aut testes agnatus ... natiuitate ... adoptione sit q ...

nam qui adoptatur ... hisdem fit agnatus quibus pr ipius sunt & ... eorum hereditatem habebit & ipi ei ... hereditas tum primo defertur. nec interest unus solus sit an ei duobus pos plurib; ... plures sic ab eodem gradu ueniences qui ... accedunt l. solus sit quia ... primus quem nemo antecedit & ille ultimus quem nemo sequitur. ... primus postremus ... solus extant. Cum ... agnatum ... ut puta fecit quis testamentum ... cum heres ... filium ... hereditate ... primus decesserit ... repudiauit hereditatem ... filius admittetur. Et ... possessionem ... Cum primum nō cum ... mortem ... filium ... decessisse ... si ... qui ... consanguineus si nemo eorum ... hereditas ... primum cum acceperit ... cum repudiatur hereditas primum ... uelle quem pr ... repudiatorem adhuc ... successionem ... heredem ... rogatum testamento hereditatem repudiasse ... potuit adire hereditatem ... dies ... primum decessisse mox ... rogatus testamento ... possessionem ... hodie fideicommissi. ··addittio·dy·

Item. Intestato liberto mortuo primum ... hereditate ... si heredes sunt ... proximo libertum ... libertus ... ad ciuitatem romanam peruenit ... sponte sui ... rogatus fuit eum manumittere. nam ad hi legitimam hereditatem admittitur ... eum ... manumisit ... proximus ... ad ...

.c non defertur. quia successorum non habet locū in agnatis. hodie possit. secus. ut. inst. de l. a agna. suc. q. placebat & facit. s. & unde. co. l. l. q. graditim. acur.

.d Cui si in institutis ut subiat. acursius.

.e hereditas defertur. fac. s. unde. co. l. a. q. pr̄. ac.

.f Sed & sic incepit. ut q inst. de l. agna. suc. q. si plures. acursius.

.g adoptione lege. ut inst. de leg. agna. suc. q. per adopt. ac.

.h proximo. si fallit hodie in multis. ut inst. de suis. co. q. pst. q si. f. a3. q. j. pr̄. q. facit in inst. de l. agna. suc. q. si plures. acursius do.

proximior.

.i proximi. h intelligit facto testo. si nō facto tunc tps & mortis. ut inst. de legatis. agna. suc. q. prim ꝯ. unde le. l. si ex duobus. acur.

.k unde uelle. sic ordina. potest uelle que n. acursi doctor leg.

.l Cenit rogatus. pone decessisse. acursius doctor legū.

.m fidei. sic s. ad tre. l. si eius. q. si quis rogat acursius doctor legum.

.n Intestato p̄xiio.

remouet genus & spēs remouet q̄ eadē rōe nec n̄ consanguinei. i. frēs. q. consanguinitas. i. fr̄itas spēs ē agnationis. s. m. go. ut i sht. de suc. co. q. uulgo.

.b Post consanguineos. i. fratres. acursius doc.

set an fratri liberti prefertur patronus. ut. s. de bonis. li. l. liberto. acursius doctor legum. acursius do.

.o admittitur. patronus. ut q̄ de bonis. li. l. qui ex cā. acursius doctor legum acursius doctor legum.

—a Admittetur. ut. ff. sol'. ma. do talem. acursius doctor legum.
—b Gemi. meis ul' pui nūmis. ut ff. dentu. nupt. l. ineo. ff de muñ
tatem admitti. Sz si

—u Si ex pluribus ptinet. ut ff C. de cadu. t. § his ita. ff. d. dic. ff de h' scriptum. § i

hereditatem adiunctur. Sz plane cum hac lege eum ut manumittat sic erat constituat. dum manu pueniunt ad libertate tunc ut e ad contra excepto tum e meus libertus e ulna eius hereditas mihi defertur. quid si ne cum dum deterit t e se e o. tum h bertatem. si quid assignaverit pter eum libertus sit sine dubio. et ius erit t ei legitima. hereditas defertur. ac si no assigunt efficietur quis de ciuis romanus. sz ciui sit libe cum ex tunc fuit fuit t ad tima hereditate ipe admittetur nisi sic ubi qui digno deueganda fuit hereditas si siquis liberi sic uenerunt adeo ne mitite. uidet n dele cu icare i lge ehesetia n ad lima hered i. certum tempus ne dicat ueue aliam qui de qua promis constit ul' non nisi collibertam ul' patroni. constitam. dictum est meateum i legem eliesteueiatam. nec ad legitima hereditate admitti. Cum militi pos fuu manumissit admittitur ad limam hereditate. illorum liberi. l. liberte. te testatoriu mulier manumittendo fuu preciaret sui facit libertum t ad limei hereditate admittetur. Eum incipem ad limam libertu suorum admitti plus quam manifestum est. Ex lege unica ex lege c. xii. tab. ad limam. hereditate is qui in utero fuit admittetur. si fuit uenit admittetur. edict. in soli re memorem in sequentes ubi attig natos quibus pfuit si fuit edit idem est pteru facit. huic q pari gradu fuit ut puta et unus e tan us t primus filius unus natus e qui in utero est. Cedit tantatum p q pec faciat. ex et in utero plures n ata fortunt t placuit si iterum na tura etiam fit. Imit q. se dicit pg nantem non esse te et ratte ia ee heredem huic qui natus est qui ignorauit hec fit. ex. si me

dio tempore decesserit integram hereditate ad heredem suum transmittit. Post x. menses mortis na t. no admittetur ad lima hered itatem de eo uero qui centesimo octogesimo secundo die natus est. i. p. ocriates scripsit t diuus pius pontifici bus rescripsit in eo tempore n in di natum nec uidi in sui utitte co ceptum. cu in ipsius an centesimum diem octogesimum secundum diem esset in animissa.

Postumus Hi quos pens capite in mutatus est. lime hereditatem ii t intestatis pronuntiant se retinet t eam adversus eos

Ipse Siquis cum heres esset in primum decessent testo f'ro dem tendente o de. heredum scriptor f'. decessent intestato. mors co dicio defecerit primum posse utri usq adire limam hereditate co iunanii. Titius ei hered Castrato filio extraneum herede ibo diace instituit quamvis e si pr in ortem prius tendete odie fuit uit tore dum mis t filium pcieam et decessus deni od instituti hered dsctus an ad huc postumum ne pterem lima hereditas eam perti net. quia pr morte eam suo cept is in lima hereditate et tamen nis hic. in. lo. pos. tamen cogn atius accipe pr. ex. lex. xii. tab. cum uenit ad hereditate cum no uete eo de e lois. qr interim natu ram fuerit

Cessus. In uno eo acceptus e et accep tus secundo in iterum nata etiam eosus Item pter eum Eius suo ex primatis nomine. lo. post. pollicetur. i. eam de sicito mortis tempore omati fuerit. nam q ex constitu tum dicte nepotes omati expellant i eo in pre. quo morte accepti sunt no ex pte. sz p rebellionem. i. p prius accidit. Siquis pgnante

—a Admittetur. ut. ff. sol'. ma. do talem. acursius doctor legum.
—b Gemi. meis ul' pui nūmis. ut ff. dentu. nupt. l. ineo. ff de muñ nec. sz si hac. in prin. ff de iur. pa. suum ff C. de operis. li. si tutt. acursius doc.
—c Senatus co. sill' ut. ff. ad sill. l. iij. § si ex stipulatione. acursius.
—d Fuit suus. i. testatoris. ff sic oretinus. q dic. ut. s. de lo. li. si necem. ff facit. C. pro quib. c. l. i. ff. d iur. pa. l. p. acur.
—e Siquis libertam etiam tps. hic est §. s. qui ff aguib. l. qui obnecte. so. ibi. acursius.
—f Si municipes. fa cit. s. de libens uniusis. l. i. ff de iuis uoc. sz si hac. l. §. qui manumittitur. acur.
—g Miles. filius fa. ff de peculio. i. dic. q non pot he e nisi sit filius fam. ut. C. de inoff. te. l. f. ff facit. s. de iur. pa. suum. acursius.
—h Principem suorum. patrimonialium ff etiam fiscalium. quia omnia sua sunt. ut. C. de qd. pre. l. f. in prin. ac.
—i Utique ad legitimam. ut. C. ff. de statu. lo. l. qui in utero. ff l. qui in utero. ff facit. s. si pars her. pe. antiqui. in prin. ff. unde co. l. i. §. si quis proximior. set ar. ff. s. de cetab. l. il lud. § f. acur. · est. · sunt.
—k Non ee. s. pgnante. ff facit. s. si pars. her. pe. l. illud. ff omnium ff ceteram dic. ut ibi. ff fac. s. de iudic. sz ff si testi tuatur. ac.
—l Transmittit. ut. ff d a. l. s. de ce. ta. l. illo infi. acur.
—m Secundo dic. i. vj. mse. ff duobus diebus tactis d. vij. ff fac mauit d testi. ff ea q pa. § f. ff. de testa. lo. l. septio. ac. · septimo.
—n Hi quos mini tus est. maxima ul' media cap. di. sic morte. Item si emancipatoe. ut. s. d adopt. libm. secus si se inarrogatore dedit. quia filii mutant familiam. ut. s. de cap. di. libros. acur.
—o Siquis. fac. s. vii. le. l. si ex duob.
—p Titius rex nati. ut ff. unde co. l. i. §. siquis primior. ff de bonis. liber. paul'. § paulus. ff inst. he. ab inte. § cum aut. insi. §. et facit. s. unde li. scripto. ff de inoff. testo. siquis filium. ff co tuma. l. sequetem et aliam. s. acursius. gnati. ut ff s. un. co. l. i. § siquis primior. ac. · c. · fuunt.
—q Item pter fuit eo cum suis concordatiis. acursius. acursius doctor.
—r Accidit. non eni sunt. ut. s. l. titius
—s Ex matre. no dico pgnante.
—t Eadem. s. matrem. acursius doctor.

s. de bonor. pos. l. iij. § f. ad l. i. ff C. qui no pe. pet. l. i. ff C. de in pu. ff al' sub. l. testo.
—u Alia causa. titius ff seius instituti. ff ti tius t seio substitut' si primo titius decedat portio seii iure accrescendi possit accrescere. hered titii n iure substituti omnis ff est id. qr substituto est in stituto at in stituto no tamen sit ad heredes ergo nec insubstituto at accessio fit rei. nec e contra. s. d acqr. he. si solus quia ibi nl' la portio eat quod fecisti sm az. nam exsistit conditio p tios in. ff sic no de fecit. r sz secundo.

tunc libo acquiret no dno accrescit. Item hoc in uulgari i pupillari aut dic. ut. s. de acquir. he. qui patri ff ad hoc q hered no uenit ad substitutionem. fac. s. d uulgari. s. qui libis. §. fi. ff l. si pater. ac.
—y Si ad prez legittima. qr manumisit. i. emancipauit contracta fiducia. ut inst. d l'. ag. s. § f.

-z Ceu vel non manumisso. quia sine emancipatione factus est sui iuris. ut dignitate. ut insti. quibus mo. ius. po. s. § si filius vel primo casu per vim agi. vendi tione per eo ex res scripto et pri. ut in sti. § q. mo. s. i. p. po. §. preterea. ut dic primo contracta. fidu. so. non manumisit. s. contracta fi ducia utroque enim casu est le gittimus. ut. j. e. l. filius. so utroque casu habet unum legit timum. licet videatur hic velle notare differentiam ut primo de iure civili. so. de iure p. succedat et facit. C. ad tertull. l. ij. acur.

-c Si pater captus ante mortem filij. acursius doctor le.
-d C patiem fa. i. factum sui iuris ut herede habeat ab inte. non ut secunde tabule valeant. ut. j. de capt. l. quoniam si filius. et hic subicit quasi nos et e. et e ro. quia hic tantum lex operat. ubi et pater a quo non in plenum est liberatus a potestate. ac.

si relinquis uxorem et nurem et so-
rorem si nurus uxore tua mortua
fuisse demum uxor mortui reperit
ad sororem solam legitima hereditas
pertinet quia etiam nurus in eo tempore
decessisse quo legitima hereditas ade-
unti pertinebat.

Marcellus. Si ex pluribus legitimis here-
dibus quidam omiserint adire here-
ditatem vel morte vel qua alia ratione
impediti fuerint quo minus adeant
reliquis qui adierint adcrescit eorum por-
tio et licet decesserint antequam adcresceret
hoc ius ad heredes eorum pertinet. aliud est
in instituti heredis et coheredis substitu-
ti huic enim vivo defertur ex substitutione
hereditas non etiam si decesserit heredem
eius sequitur.

Modestinus. Si ad patrem manumissorem
filii intestati legitima hereditas perti-
neat vel non manumissori, licet post op-
tet vivus defuncti sibi movet.

Pomponius. Capitis diminutione pereunt
legitime hereditates que ex lege .xii.
tabularum veniunt sui vivo eorum sui autem
aut adeuntur: hereditas eius capit
is diminutione intercessit quoniam desit
suus heres et agnatus recte dici qui
aut ex legibus nominis aut ex se conse-
quente.

Idem. Filius proximus agnatus est.

Gaius. Nulla femina aut suos he-
redes habet aut desinit habere propter ca-
pitis diminutionem.

Idem. Intestatus heredibus adiectio non
est necessaria, quia statim ipso iure he-
redes existunt.

Paulus. Si pater apud hostes moriatur
defuncto iam in civitate filio
credimus patrem familias decessisse
quamvis prius patre qui illum in potestate
non fuit in plenum liberatus (item) habet
heredem hereditatis esse ipse non vivo
patre et si postliminio non redierit
pater iam defuncto filio quietissime di-
cimus patrem in civitate habebit et
non enim verum si decessisse ... in morte defuncti
patrem filii defecisse: per cum et eo ... actus spectantis ipsius fiat prius quam si in vita
constitueretur.

Iulianus. Pater instrumento dotis ... sibi
dat filiam. ita decem exceperit ne
quid aliud ex hereditate patris speraret
eam scripturam ius successionis non mu-
tare constat privatorum enim cautionem le-
gum ... auctoritate censeri. ad se. c. tertullianum et orfitianum.

Ulpianus. Sive ingenua sive libertina mater est admitti possunt liberi ad hereditatem
eius ex senatus consulto orphitiano.
Sed ea sit mater de cuius statu dubitatur
utrum mater familias sit an filia familias. ut puta
quoniam pater eius ab hostibus captus sit. et
certum esse coeperit matrem familias esse liberi ad successionem
ei admittentur. Unde tractari potest an in
eo tempore dubitationis pendet successio
eius patrem debeat. ne si in medio tempore
decesserit nihil ad heredem transmittat
et magis est ut sustineatur in omnibus
his casibus placuit. Sed et vulgo quesiti
admittuntur ad matris legitimam heredita-
tem. Sed et in ... ingenuitate quesitio erit
an ad ... legitima hereditas, ut puta si post
mortem fideicommissariae libertatis ...
sive fecerit natus sit certe si post man-
numissionem ... fuit natus ... si fu-
erit conceptus ad legitimam eius hereditatem admittetur. Sed et si apud hostes conceptus
sit et ex captiva, ... in
receptum imperialium et divi fratris ei ad
divum tertullianum pertinet ei hoc senatus consultum admitti. Qui vulgo quesitus. Filius qui mor-
tis tempore matris civis romanus fuit si
ante aditam hereditatem in servitutem dede-
veniat legitima hereditas non defertur. et
si postea liber factus sit nisi forte ... servus pe-
ne effectus beneficio principis restitutus sit
Sed si mater ex senatus consulto venit filius eadem
sit magis est dicendum ei huic quoque ad le-
gitimam hereditatem admitti. ... ... insti-
tutus ... et ab intestato venit ... con-
tinuo magis ut sit ... potest
tempore ... argumento est ... in
tempore ... ... et omnium ... eo
... Cum ... suas ... ...

-e C fuerit. in cuius potestate redit. per ... sic et C. de pacti. conven. l. hac generali.

-f C iuris. post limini constituit ut reverso patre fingatur nec fuisse captivus. ut insti. qui. mo. i. po. sol. §. si ab hostibus. et fac. C. de suis et l. apud hostes.

-g P actum constituit. ut et C. de pact. et pactum et de inutilibus sti. l. ex eo. et de inoffi. te. si quando et de coll. pactum et quibus no. acursius.

-h C cautiones. illicitae secus si sunt licitae. ut s. de poni. l. i. §. si convenit. acur.

12. i C ad senatus con. tertull. succedit mater filius per orfitianum in iudicium potius con. tertull. acursius.

-k S ive inge. sic. con. ut. j. l. pe. in prin. et fac. s. un. le. l. iii. infi. acur.

-l C captus sit. quod vivus sit. querendum et ... an certum sit. ac.

-m C placuit. ut et s. de his quibus ut indi. l. plt. et s. de lib. et post. ... illud infi. et ad silla. l. iij. §. elegant. acur.

-n C ad matris. nisi sit illustris cum non succedunt spurij cum legittimus. et scilicet naturales cum legittimus. sic. ut. s. C. ad orfi. l. si q. et facit. insti. ad orfi. §. novissime. acur.

-o C interdum quito. et ingenuo nato et ut. C. ad orfi. l. fi. et facit. s. t. i. l. i. §. quod. et j. e. l. pe. § et si insuit. acursius

-p C Sed si apud eum ea. tantum. et de capt. l. divus. infi. et C. de capt. l. i. acursius.

-q Q ui mortis nec si post ea. sic insti.

fiat.

ut et j.

S. si tab. t. scripto. acursius doctor legum. acur.

-a N ulla propter capi. di. sic insti. ad orfi. §. sed cum. et s. de s. ta. l. illud. §. ad testa. acursius.

-b I nsuis existit. sic et s. de libris. et post. l. i. suis. habent accipere si velit non al. vel no. s. sunt omnes. hereditas. l. a. ac.

de capi. di. §. quoniam aut. et j. §. prox. et j. l. pe. §. ij. ac. -r C restitutur. vel ej. de sui. pas. l. f. ac. -s C ad legittimam. et quo ad testamentum. ut. C. de inoffi. te. l. iij. ac. -t C um cognati. sic. s. unde. co. l. i. § si quis et de inoffi. te. postumus. acursius doctor.

-u C ex ... parte. hoc ubi expono. ut no. s. de ventre in pos. mit. l. f. acur.

a Qui operis interpretationem ante prooemium... corrigo ut hic. Item ubi aa pertius exprimo. ut C. de veteri iure enucleando l. ii. §. Item autem. Item prooemio.

pone — a. ut s. de orig. iur. l. i. Sic est originalis i. ab eo. ut in aut. qui monachales est. le. in principio. acursius.

b Cum. qui locant operas suas ut cum bestiis pugnaret et alio enim non sequitur. quia alius non admittit. ut l. ff. capitis. ac.

c Honore praecipue petierit. primo tab. ut s. de his tab. l. ii. §. p. acur.

d Capitis diminutione. quia fuit minima. acursius. etc.

ad legitimam. quae ex orfitiano defertur. quae legitima dicitur. ut insti. de pre. act. in pri. ac.

e Non perimitur. fac. s. t. i. l. capitis cum seqq. et inst. de leg. agn. tu. §. f. et s. e. l. qui mortis. acur.

f Capite minuatur. minima capitis di. quia hic vero enim per se. defertur. secus in honorum possessione ubi distinguitur an ante vel post. ut s. un. h. l. si. et de bonorum possessione contra ta. l. non tamen. Si emancipatus. fili. p. acursius.

nove appellantur omnes post l. xii. tab. ut s. ut ex legibus senatus ue. g. l. i. dy.

g Magna. i. non minima. sic s. de dolo. non debet intelligi. acursius.

h Vel proscriptum. ac.

i Si nemo simul. i. ceterorum descendentium contra tamen capite ... et ex contubernia ... facta ut insti. de hereditate ab intestato. §. i. non quod descendentes simul succedatis ut s. e. t. §. ita tamen. Si simul. i. an consulares vel dic. et nepotes qui cum filiis vocantur. ut insti. de here. ab intes. §. cum filius. acur.

s. ceterorum descendentium. dy. ii. per eandem edicti partem. dy.

k Ius antiquum est. i. l. xii. tab. quae vocat agnatos tantum exclusis filiis per orfitianum. acur.

l Adeo. i. ubi nemo adeo ponitur. acur.

quo non agnatus. dy.

accrescat — m Patrono defertur. et post patronum suis liberis. quod. dic. ut s. de bo. li. l. liberto. acursius.

s. si qui postulat restitutionem in integrum. dy.

n Si quis adita ubi ad. s. supra. de l. si nemo. ac. ac.

o Nolet. s. nemo filiorum. acursius.

p Non vult et sic petitur ut ei s. de bo. o. si quis sit. acur.

q Dico ius anti. s. legitimum xii. tab. s. ut agnati admittantur. sed quod s. de suc. edic. l. f. ubi semel exclusus per aditum primo non admittitur. Sol. ibi idem quod hic dicam in testamento ut abstinente herede per institutum testamentum qui iam adiuverat admittatur substitutus si velit nec enim cogitur nisi sit deceptus. quia tunc distinguitur sit solvendo hereditas aut non ut s. de acquir. her. si minor. et de min. l. si hinc. et si quod pap. et fac. s. l. pr. et si filiorum.

pugnaverit, an admittatur quaeritur. qui vel capitalis damnatus in integrum restitutus est, ex senatusconsulto Orphitiano ad matris hereditatem non admittitur; sed humana interpretatione placuit eum admitti. Idem in eo dicendum, in cuius sit potestate qui in causa sit supra scripta, posse eum ex Orphitiano admitti. Sed si mater testato, sed filium heredem scripsit unum sub condicione, eum praeterierit, herede sub condicione pendente vel post pendentem et postea condicio defecerit, et tunc etiam filius ad legitimam hereditatem non admittitur, quod Pap. lib. xvi. quaest. scripsit. Capitis deminutio salvo statu contingens, ubi sic venit ad legitimam hereditatem, nam vel sola hereditas quae l. xii. ta. defertur capitis minutione perimitur, nove vel ex lege vel ex senatusconsulto delatae non perimuntur capitis deminutione, propter quod sive ante delatam sive post delatam capite minuatur, ad legitimam hereditatem admittetur, nisi magna capitis deminutio interveniat, quae vel civitatem adimit, ut puta si deportetur. Si nemo filiorum eorumve quibus simul legitima hereditas defertur volet ad se hereditatem pertinere, ius antiquum est. hoc dicitur ut cum eius filiorum vel cum filius volet legitimam hereditatem ad se pertinere, vel certe non habent; sic si ex duobus alter adierit alter repudiaverit, hereditatem ei portio adcrescet, et si forte sit filius et patronus, repudiante filio patrono defertur. Si quis adita matris hereditate per in integrum restitutionem fuerit abstentus, an ius antiquum possit locum habere, ut legitima admitti possit? volet aliquid ad se eam hereditatem pertinere et tamen non vult, et ideo posse ius antiquum locum habere, utrum autem deferetur et his qui tunc legitimi sunt plures, an vero ei qui tunc fuit cum filio deferretur? ut puta ponamus fuisse consanguineum eius filii, deliberante filio defunctum consanguineum eius obiisse, mor-

filium repudiasse matris hereditatem, an consanguinei vel filius admitti possit; et Iulianus recte putat circa Tertullianum locum esse agnato. Quod autem senatus dicta tamen transacta finita ne sit iterum ita mancant, ita intellegendum est ut iudicata accipere debeamus ab eo cui iudicandi ius fuit. Transacta bona fide ut valeat transactio, finita vel consensu vel longo silentio sopita.

Sive ingenua sive libertina sit mater, habebit Orphitianum locum. Quod ad hunc modum filium autem vel filiam accipere debemus, sive iustus sit, sive vulgo quaesitus, magno capitis et iure. Item si vero dies sepelit. Si sit filius vel filia, ubi tamen sint capti maiores xxv annis et fuerint seu venundari passi, certes per eum post manumissi, matris legitimam hereditatem venditam non posse eam matris ... sed hi filiorum desierunt idem ubi sepelit restitutum sit ab imperatore. Mater si in servitute concepit filium et manumissa edidit, ad legitimam eius hereditatem admittetur. Item et si ancilla pene concepit et restituta edidit. Hic et si libera concepit, edidit servam pene mortem cum filia concepit et in servitute recepta edidit. Mater manumissa est ad legitimam hereditatem eius admittetur. Sed ad hunc pertinet manumissa est, diu deinde erat, per decem se iure vivit, eandem filium ad legitimam hereditatem admittetur, ut puta si per moram fecerit idem dignitatem libertate refererit vel apud Romanos reciperaverit, eo redit vel si recepta edidit. Etsi mulier sit famosa, ad legitimam hereditatem liberi admittentur. Impuberem quoque, et ipse pater tab. fecit, tunc etiam ex intestato ... si ipse cum omnibus fuit substitutis hereditatem eius sciret in eo si puber arrogatus sit dicendum est ma-

Filiorum. ad. si simat. et quod autem diximus. ac.

r Quid tunc. cum filius non vult. acursius.

i. longissimo putita xxx annorum. dy.

s. ad se hereditatem pertinere. dy.

i. infamis. ac.

a principali. de orfitiano. hic de tull. dicitur. ac.

a Eo modo. ut succedat filio. acursius.

b Vulgo quaesiti. sic instit. ad tull. §. f. et s. e. l. un. eo. l. xi. nisi sit mater illustris. ut ar. C. ad orfi. siqua. acursius doctor.

c Sunt effecti. quia facti sunt et postea manumissi.

ut ꝯ s. l. pe. §. qui mortis. ꝯ s. un. co. l. is qui. d ꝯ filia. facit ad hoc. inst. de ingenuis. acur.

si fuerint ex eis quem emancipati non sunt ... libi. ut s. un. l. l. libi. acur. t Equior est. facit. ... de suis ... si quis. ac.

rem eo bona eius admitti q hēc
si intelligatur decessisse ubi defuncti
a sui quidem obstabunt mihi et
iam iure liberi qui fuerunt tam
naturales quam adoptivi. nam me
excludunt (bo. possessores ... non sui
sunt quidem sui naturales adopti
aut liberi post emancipationem ... ad
mittuntur. sicut ubi naturales
fuerunt ut puta nepos naturalis ab
avo adoptatus. nam licet sit em
ancipatus. bo. possessione accepta mihi
obstabit. (Si vero apud hostes est
filius vel nasci speratur pendet iu
ris donec redierit vel nascatur. sed si
sint sui heredes tum hereditatis ad e
os pertineat et videamus an mi
admittatur. ut puta abstinuit
se hereditate. (Et fine ... publica te
mpora ... quo se abstinet
sui ... venire ... obstent
quietis ... ne nudum nomen sui
heredis noceat mihi quam sunt equior est
(Si si quis decesserit relicta filia sua
quam in adoptione ... dedat relicta
... decernit cessare
se q. ... admit
tendus ad bo. possessionem ... primi
... filiam. sed et idem
... matrem er. se. q.
non posse admitti si filia ... pos
petendi cessaverit vim non erit ...
... filie ... est mihi
... filia. bo. pos. petere ... bo. pos. accipe
... (Si bo.
possessione accepta filius emancipatus
abstinuit se hereditate ...
... posse bo
cum ... (Si quis ex lib
... in potestate ...
sit ... natus sit et ante bo. p.
acceptam decesserit an mihi no
ceat videndum ... bo. possessionem ...
... non nocere si non eius pu
agnascitur ...
in potestate nisi natus quomodo ...

petit. bo. pos. (Sed et si furioso deceto
petita sit. bo. ... priusquam ... sit co
possessionem ... bonorum pos. decesserit de
cesserit mihi non obstabit (Sed si quis
cum status controversiam patitur ...
bonorum ... solam accepit. an nocere
at mihi. bo. pos. ... quid est. si cui
tempus finiatur dubium est mihi post
tempus non nocere. (Sed et si impu
bes decesserit matrem posse admitti
(Sed si infanti et tutorem petita sit po.
bonorum pos. licet statim decesserit dubium
erit mihi obstitisse. non enim similis
est ei qui furioso datur. (Item dum
at ... bonorum ... excludi. si filius adult
... hereditate ... si obmisit ... hereditatem
mihi ... ad ... admittet. sed sint sit
solus iste filius legitimus heres.
sed sit q cui eo admittantur ... in p
tem eorum ... er. se. q. ...
ent (obiciatur mihi ... lo
cus tam filii quam filie ... sui
bo. possessor ... tamen ... pa
... mihi noceat qui
... pater tamen naturalis non ad
optivus mihi noceat ... cum pater ...
... excludi. sed non ad. bo. po.
... admitti cum pater ...
... accepit. bo. pos. pater naturalis suus ...
sui ... excludat matrem.
Si sit agnatus defuncti naturalis pater sit in adop
tiva familia. et mater admitti
... matrem quam ... agnatus
excludit si sit consanguinea soror
defuncti et mihi sit ... adoptata vel
emancipata. sit ... consanguinea ve
lit ... hereditatem matrem er. se. q.
... excludi
... placeret (si consanguinea repu
diet matrem er. ...
non ... non ...
... mihi ... consanguinea
velit sine adire hereditatem ...
... consanguinea est quam ma
trem excludit. repudiante ... cons
anguinea. bo. possessionem habebit ma
ter. cum pater ... cognata. si tibi

nepote nato ex emancipato quod si est suus ut quia ante emancipationem fuit conceptus transmittit ... non adita. ... obstat ... pater si ... patienti ... suus ... ap. hostes. e (petita sit possessio. per curatorem eius ... ut. C. ... fu. l. f. §. 1. ... pro non petita. si in furore decedat. ut. C. ... fu. l. f. § fin. aut. acursius doctor legum. acursius doc.

m (liberi. liberi nominatus defuncti genitivus. ac. n (eius. s. defuncti. ac. o (naturales. sui. et legitimi. p (possessores ... ut emancipati. acursius docto. q (et non sui. sui. excludunt matrem. ac. r (soli naturales. sui. et legitimi. ac. s (ita admittatur et non

u (matre et filia. filia enim nec ut sua nec ut agnata potest vocari cum quia mutatum familiam. restat ergo ut vocetur ut cognata. acur. x (cessaverit. i. repudiaverit. si tantum per unde cognati. y cum sit adoptata ab avo. acur. y (successerit enim successorio edicto. acursius do. ... per unde cognati. ac. z (non posse. dif fert ergo ... pro sua ... ut. ... si sit. acur. ... patiatur. sana ... si filia repudiabat ... facit. s. de bo. li. si filius ... acursi. 9 filiorum abstinu ent. ... hereditate ... repudiat suus. ut. C. de ... l. defunctis. ... qualiter dif. ... ex eis ... adita ... a (immittus ... b (si igitur ... c (bonorum ... d (agnascitur ... quo pater non agnasci cum ... quo hic nascatur in potestate sua esset. ut inst. de tutel. ... ut filius ... agnatus ... petat bonorum pos. ut excludat matrem ... colligere hereditate non adita ... quidam ... loquitur

i. quia petitio bonorum possessionis que effectum non habuit non excludit matrem ... dy.

oportet

a Carbonianam. nec hec tribuit ius sicut ventris ut. s. §. siquis exhi. acursius &c.

q Emancipatus a patre naturali vel etiam adoptivo. acursius.

morum patet non admittitur quamvis accipiat bonorum possessionem
cessionem quam patri tenerent quam omnes
existente patre eorum eos potuerit se consequi.
Sed et si ipsa mater eadem sit so-
ror consanguinea ut puta cum pater natu-
ralis neptem suam ex filia adoptaverit, sit persona et patris naturalis. Sed
nunc siquidem mater consanguinea non excludet
et excludet patrem suum. suus consanguineus
repudiaverit suam capitis diminutionem
repudiaverit vel capitis diminutionem
amiserit ex senatus consulto patrem non patrem
repudiante vero patre tunc ex senatus
consulto patri nocuit. Si mater hereditatem
filii filiaeve non adierit ex
senatus consulto tertulliano in locum eorum
utiquam ius succedendum est cui
etiam praetor concedente patre mater se
natus consulti beneficium ius succe-
dat vetus. Sed si mater repudiaverit
postea vero bonorum possessionem. de eadem autem he-
reditate deliberet. Dandum erit a-
gnatum non succedere quamvis noluit
uti mater non admittere. Sed eam
diu mutuis ius antiquum suum matre
est non eadem ut persona defuncti
hereditas videndum est utrum ei
quemnunc prima invenitur. cum mater
repudiaret an ei qui fuit cum in-
testato decessisse ac si esset ut puta
fuit primus cum intestato decederet
patris filius cum mater repudiavit, pa-
truo nondum delata hereditate et
ideo defuncto eo invenietur levante
primum filium meum. Si mater non pe-
tierit tutores idoneos filiis suis
dari l. post. excusatis. sui veter
is non contestum aliorum nomi-
nandi: ius non habet vendicandorum
sibi bonorum intestatorum fili-
orum et siquidem si non petit ma-
dit. erit in ius. Sed non petit sed a
quo non petere loquitur quidem
de patrem constituto. si puto et impube-
ris. licentiae et si emancipatis in
municipalibus non petit. quam et ama-
gistratibus municipalibus tandem

necessitas. Sed exigitur quid si
si petit hamonita vel alibi ubi
cognitionis. an intimavit in senatu
consultum et puto eam incidere
sicut compulsa fecit. non sicut petere
non cunctatur. admonita est. Quid
si pater eum patri prohibuit tutorem
qui per inventem eorum rem eorum admi-
nistrari noluit incidet. si vere per-
egerat. nec liniamentis tutelam admi-
nistrat. Quid si petitus egerit si
ius non petit ignoscendum
ei. Sed si forte absens. aliter pu-
erit est. vel ab aliis dictum et non
excludi non forte ac tantum est. id
contingit. Filius autem non peten-
do punitur. utique et filiabus quod
si nepotibus similiter non petendo
puniuntur. Quid si curatores non petit
vel rescripta deficiunt. Sed dicen-
dum est. siquid impuberibus curato-
res non petit eandem poenam esse
suam pubertati cessare debere. Quid si cuip
gnatus est curatorem non petit eandem
poenam esse. locus non petit curatorem
dico in suam incidere. Quid enim et si
apud hostes. huius impuberum id est
dicendum. Quid si furioso tutorem vel cura-
torem non petit magis est in incido
at non solum autem quem petere
oportuit. Sed et quam desiderio petit vine
scripto declaratur. vel puerorum inu-
tilium. vel honorati puta his tutelis
sicut ita demum si data opera hi fecerit
quod si tales petit et suscepit vel de-
bet nec honorem est. excusati erunt
ut quod si indignos vel minus
habiles ad tutelam petierit. quam sciebat
ac petere eos non daturum. quod eum sic de-
dit eos pro honoribus minus petitorem fecit.
Deinde quid proveris deleri mater ex quo in
antis primum consiliis si forte ex-
cusati sunt illi vel improbati dominum ali-
os sibi nominare petere. ergo sin petierit sunt
vero non petierit punietur. Sed si dantur
erunt minus idonei petitore etiam
te si idoneos autem iure facultatibus.

b hoc tempore. s. car. finitur enim petenda anni cursu ex quo sit controversiam sibi fieri. ut. s. de car. l. iij. in fi. Item petita ea finitur pubertate. ut. e. l. §. pubi. hoc quod non fuit petita et eodem tempore anni finita est. est ordinaria quia sciunt sibi eam deferri et hec extraordinaria. quia sciunt sibi controversiam referri. ut. s. de car. l. iij. §. ff. et et ita mater admittitur. vel si petit ex car. adveniente pubertate pronuntiatum fuit eum non esse filium. ut. s. de carbo. e. l. iij. in fi. acur.

c Sed si impu. al. in libro domini ac. est. vel sint impubes. &c.

d similis. s. hoc intellige. c. qui admit. ad bo. pos. l. infantis. acur.

e cum eo admittitur. puta alii liberi qui licet repudient. quamdiu unus vult mater non admittitur. ut. s. e. l. i. §. si nemo. vel dic sunt nepotes ex alio filio. qui in locum sui patris. cum patruo vocantur. ut in ff. de hered. ab inte. §. cum filius. ac.

f obiicitur. pater qui emancipavit. alius non haberet hereditatem sed hoc verum. acursius.

g sive heres. quia contracta fiducia emancipavit. sive bo. pos. quia non contracta. ut. &c. s. i. l. si ad patrem. et si sibi ad tull. §. pferuntur. &c. c. e. l. ij. acur.

h fiduciam. si emancipavit. contracta fiducia. acursius.

i non etiam. in casu. ut. j. e. eqsi mus. §. i. acur.

k pater. se predicas post emancipationem ut in no. acursius.

l debent. adoptivus per emancipationem. ut. s. un. li. l. libi.

m sui legitimis. puta primum legitimum. qui contracta fiducia emancipavit. ac.

n ex tab. qui ex tab. vel non ex tab. emancipavit. ac. &c. ut. h. &c. dm. &c. p. l. d.

o Si sit agnatus excludit. si unico vincente &c. accessionibus.

p si sit consanguinea. s. ex eodem patre. acursius.

r excludi. per sororem. quia extra familiam est pater. acursius.

s adire hereditatem. quia statim per suam patre accipit. mater. vel ut in s. ad tull. §. soror.

t mater. fac. s. e. §. sed si quis decessent infi. ac. contra si ipsi. s. mater.

u vel. at. fuit ergo nepos a patre adoptivo emancipatus ac ei habere et heredem secundum hoc verum. sed secundum hoc vero de fine esse consorori. ut inst. de nupt. §. inter eas. Sed pr. hoc non desinit hereditas sororitatis qui ab avo fuit ei filius adoptatus. ut. s. e. l. §. libi.

x repudiavit. repudians vel non vult. pervenire per alium. ut et c. de iur. deli. l. fi.

y capi. di. min. mater. quia ipsa sibi emancipata sed quia hoc non retinet ius sororitatis post capi. dimin. &c. ibi erat civile et naturale vinculum hic naturale tantum. &c.

z Si mater legitima. vel legitimum. ut. s. un. le. l. ij. in fi. et l. iij.

&c. patruus. non &c. d. sic esse. s. e. l. i. §. utrum. ac.

tamen

non contracta fiducia

q. desiderat esse de numero cognatorum per emancipationem vel adoptionem vel alio modo. dy.

in locum filii. dy.

i. frustrato vice differet. dy.

addito. dy.

s. pr. ac.

filius. ac.

i. post deliberationem repudiare. dy.

q. non pe. ac. curatore bo. mo. dy.

quia sunt habiles. Sed si esset inhabiles securus. ut sequitur.

quid si indignos. cre. dy.

ant uoribus pote deleri. dubium est
pat puto aut facile ei ignoscen
locupletes sint. h. quos decreuit
tu pendibus excusati reiectique non
confirmatiores nominata eodem pu
nit. Quod ergo si non sint ex
excusati. l. non excusati sunt. inde quod
ei imputetur. cur in locum reiecti
alii non petit et puto imputandum.
Sed si aduerserit quidam puto bene
illa deficiant. si ita in constitutis lo
cum habet. Si quidem si reiecti uti sicae
ciphi in insti. pretore. non electi an et
si suspecti fiunt remoti. l. ob neg
ligentiam. l. ignauiam reptili.
etiam hos qui si reiectos dedicit
grauiter lactaturt. b. l. ergo ei non erit in
hoc ei imputet cur suspecto non facio
aliioqui non sclarantiterur potuit eo
ideo desiderare ut eos pretor eidem in
iceret i suspecto sed si remouet si
decent. et si non compellit eos inuitae
se tutele tamen plenum officium a me
desiderauimus et ei curam cum si
e in hereditate ei obstent. confessi
aut si ce est accipiendum non primum potuit
i. pretoris copiam habuit. hunc rei se
dens nisi forte infirmitate ipsed
ita est. l. alia magna causa quia ima
daire etiam ad petitiones tutores in
pediret ita tamen ut nullo modo alia
le tempus excederet. si n. mortalita
te finii precepta e mens mei ipsius
est. Et tam ille pater si pupillo an
plium legatum sub condicione sit relict
si tutores non habuit imputari si pater
ei mater non petierit nec condicionem defiert
an constitutiones cessi et puto cessa
re si dampnum minus sit cumulo
legati. et in maioribus municipali
bus tractatur apud tertullianum et puto
sit tandem meo sacrorum extensi
plius e in eo puto quam in legato
nisi forte quis putet condicionem hanc
qui utilitatem publice obpugnantem
remittendam ut alias plerasque ani
ista cauillatius imputantur non

cur ei curatores non petierit. Fin
ge autem plenius condicionem consensum
ne erit mater ignoscendum aut si in
putatur mater cur non desiderauit ei
pretorum condicionem remitti et puto non
esse imputandum. Ergo et si mater ei
qui soluendo non erit non petierit tutorem
puto ignoscendum consilium. cum ei. in
ninimis inquiretur. cui inde fuisset
si forte quis uxorem suam filium uiterum
heredem scripserit rogauerit remissa
satisdatione ut filio pubere facto restitu
at hereditatem nec mater ei petiit tuto
res debet enim cessare constitutum cum
patris uoluntatem secuta est mecum. habiti
filio tutores non petierit et sic re
missa satisdatione non fuit conti. erit
enim. l. pater hi debuit tutores habere. sed si
forte impubes pater nonnulis cessatione fuit
abrogatus tamen pubes obierit domi
dum erit mater aduersus abrogatorem
non competere ex stipulatum actionem.
Nidemus ne mater ex persona uis filii ne
dicatur uterum et cetera admittatur. atque
si mater non esset an ipsam heredem diuus
fi. l. aliud nomen succedentis induxerit.
si negatum ei actiones et iure in tes
criptum ab antonino imperatore nostro aug.
et diuo patre eius. mater in unum
die scriptum apud plantianum potest in con
silio mater remota eos admitti qui
erunt si mater non fuisset. et agna
ti ceteri succedunt. aut si nemo sit bo
na uacabunt.

Modestinus. Patrem adoptiuum matri non
obesse plerique probant.

Idem. Matris intestate defuncte
hereditatem ad omnes eius liberos perti
nere et quasi uiuos natura fuerunt.

Paulus. Equissimum est. Curare
filios matri petere. etiam si per adop
tionem in familiam alienam erunt. Sed
i nepos ex adoptiuo filio natus ex
libus. set. quod parum obstabit. Et si ex fi
lio nepotem auus manumiserit. iste
pre et mater et auo praestitutis dece
it pater autem eius posterior esse debeat

Simatris ne diceratur. si moriatur impubes. non alias nisi. C.
ad tutel. eidem. c. l. matres. extes. h.
sciat et h. omnia. i. ex ponit. ac.

.a Cum ei. constituto diui py. ut s. eodem. qui pe. t. l. aj. ¶. idem diuus.

.b Cum ingituru. et s. eo tu. et cur. da. l. nos et dandi.

.c Cauta retur. i. dubitaret. et q. precio proponebat petere.

.d Nec legitimam. quod potuit petendo aprie ape. sim b. t. pra. ut s. de tutel. l. f. quid autem si prae eorum matrem materna diuit ge rere ipsa tamen gessit et ideo tutores non petiit. sed quid si alij ges serunt sed autori cetute tamen non petierunt. n. inuecta nimium fe cerunt. ampliuis mat uerunt. r. apte h. uis dere. q. iudicat quia non legitime gessit. fin. az.

.e Camnuo excludi. sic et C. de his qui ut indi. sororem. et C. diui. fi. l. edicto. ¶. cum autem. Ibi. q. fit quando ut insti.

.f Quod si curatores impu deunt. C. ante dum. ac.

Marginal notes: i. sanguini ut in puter mater in qui locum mortuorum alios non posuit. dy. — i. si tenent petere remoui suspectos. dy. — s. ut compellat eos se tutelam gerere. dy. — s. magistratus. dy. — qui

.g Cessare. scilicet si filij mater petat. ut s. quod petat. tu. l. ij. ¶. aur.

.h Fiduoso tradere tutorem. s. de tutel. l. qui hoc imperium. accur.

.i Defunctorie. pro craftinando. acc.

.k Priuilegiorum. sic. s. que quisque unum. ff. l. i. ¶. fi. accur.

.l Errante. non statim alios petat. ut. j. ¶. si prioribus.

.m Imputandum. non cum reliqui suf fitiunt ammistra tioni. ut s. qui. pe. t. l. cedendum. az.

.n Plenum off. ut et C. qui. pe. t. l. cum curatoribus. et no. quod quo ad suspec tos est hec consilium ne sit contradicta lex. s. qui. pe. t. l. fi. ¶. fi. quo ad cetera e necessitas. ut C. de admi. tu. l. f. ¶. p sonis. accursius.

.o Confestim. h. e ubum orationis recitate. s. ¶. si ma ter. accursius.

.p Sedentis. sic. s. quis ordo. in bo. pos. f. l. ij. ¶. in bo. accursius.

.q Mandare. pro curatori. quod pot. ut. C. qui pe. t. cum curatoribus. ac.

.r Plenius. s. ut nec curatores petat. tit. accursius.

.s Plerasque. ut s. de condict. insti. l. condiciones. et l. filius. accur.

.t Imputandum. et sic non e remittenda.

.u Ex stipulatu act. quod al' haberet. ut s. e. l. i. ¶. impubi.

.x Uideamus eos ad mitti. s. ad heredi tatem. sed an idem ordo in petendis tutoribus ut prius mater quam alij. audi ant. s. ut donec mater uult petere ali non audiatur. r. non. ut s. e. l. ij. ¶. sed si forte et qui petant. tus. l. ij. infi. Item no. quod ipso iure mater esse desinit ut hic. accursius do.

.y Patrem. po ne casum ut s. l. pro. ¶.

Marginal notes: al' impube. — quia pater. annis cessauerat. dy. — quia neglexit tutorem petere. ut dictum est et filius decessit in pupil. quasi iam etate. dy. — a successione filii propter hoc quod tutores non pe. cast. dy. — quod intellige ut no. s. l. pr. ¶. obiat. x. par aut. dy.

obiatur. accursius doctor legum. accursius doctor legum. a.

.z Equissimum. s. e. l. ij. ¶. libi. accursius ac.

.& Cauti. ut s. e. l. ij. ¶. sed auus. accursius.

neque

nam si mr̃ exclusit avũ maternum uxorem avi pr̃i an ponitur edicto pretoris inducitur. pr̃ defuncti quo admisso desinit sena. ộ. locus certo rursus avus vocabitur. item receptus est avo ius suum conservare qui contra scriptos heredes possessionem bonorum accipere solet

Item [F]ilii mater ex h. senatu consulto etiam si in aliena potestate sit admittitur ad hereditatem

[F]ilius qui se nolle adire hereditatem matris dixit an mãe mutata volũtate adire possit. Aliquam consanguineus vel agnatus adiciendum erit. ꝑꝑ h. verba sine ꝯ filiorum nolunt hereditatem suscipere quia extensiva. set hec verba extensiva sunt primo ei non set ad avum admittenda ẽ ẽ ꝯ ipsa filii bonorum possessione amittat ẽ

Item [S]i quis intestatus decesserit relicta matre et fr̃e consanguineo vel sorore quamvis per avogatem quis cadem iura in persona matris servantur quae in naturalibus exceptis liberis in possessione

Paul. l. [I]n suspenso est ius matris sive filius defuncti emancipatus debeat de bonorum possessione petenda

Item [S]acratissimi principis nostri oratione cavetur ut matris intestate hereditas ad liberos tam etsi in aliena potestate erunt pertineat

Pomp. [S]i filius familias miles non sit testatus de his que in castris acquisierit an ea ad matrem pertineant intendum est. Si non putavit nõ. eum magis eum nũd militum beneficium concessum est ut nõ omni modo qui presentium fuerint iure successori in pendenti est an quedam persone possint obstare matri casus tulerit ii nõ inducuntur matri ius integrum erit quia medio tempore apprehendit veluti si filio intestato mortuo postumus ei filius post natus nec natus sit aut mortuus

. s. filii intestato defuncti. dy.

editus. v. ẽ quia filius qui in hostium potestate erat. postliminio sit non sit reversus.

Explicit infortiatum. Amen.

—a [C]erto pretore. ut. s. si a pare. quis fu. ma. l. i. ꝗ. nepos. acur.

—b [C]onsuan. non ergo mater excludat. avus qui pater est in medio. et no. quod hoc fallit regula quam hes. j. de diu. et t. p. l. de acces sionibus. f. si vinco vincentem, tunc nã avus vincit patrem et pater matrem non tamen solus avus vincit matrem ut h. et s. l. ij. solvetur. nã pater sit in medio non hic dicit. sic et fallit. al. ut. no. C. de naturali. li. aut. licet. acur.

—c [F]ilij. hic puncta. acursius docto.

—d [P]otestate. sit. s. mater. sic ex. ꝗ. j. e. l. plt. acursius doctor.

—e [B]onorum pos. ex. ta. acursius doctor legum

—f [F]ilius extensiva. ꝑ verbum volet quod formatur a presenti. ut. j. de v. ob. l. si stipulatus. acursius.

—g [A]dmittenda. imo videtur quod non. ut. C. de iuris et facti igno. l. ij. que est contra. so. i. alius iam acceperat. hic n[on] ut. s. de min. quia si minor. ꝗ. secus vel so. ut ibi. acursius.

—h [S]i quis intestatus matris. volentis succedere filio. qualiter aut naturales succedant cum matre hes insti. ad tertull. ꝗ. fiat.

—i [I]n suspenso bonorum pos. unde liberi. acursius doctor legum.

—k [S]acratissimi erunt. sic ex. s. e. filij primum. et facit. C. ad orfi. l. ij. acursius doc.

—l [S]i filius familias. qui manet in potestate. ut insti. qui. vel mo. ius. p. s. ꝗ. filius. acursius.

—m [E]rudicio. a. ut testentur si volent al' pater. occupat iure peculii. ut j. de castren. pe. l. ij. et facit. s. ad. l. fal. filius. et de sti. s. uo si fuius cõmunis in p[ri]m. acursius doctor legum.

—n [Q]uanto non inducentur. in eo statu ut succedant filio. acursius doctor legum acur.

—o [A]pprehendit. set lic; de facto. apprehendent an interim est hes considerata veritate videtur quod non. ut. s. e. l. in suspenso. et no. s. si pars he. pet. l. illud in principio. acursius.

terie.

obicitur.

quod vocat matrem ad successionem filij. dy.

posita. s. a. l. i. ꝗ. sine mo. dy.

ꝯ. in q filio defertur. dy.

s. bona pertinere ad matrem. dy.

testandi in bonis castrensibus. dy.

hic finit xvj. pc

XIIII Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur.
De impensis in res dotales factis
XXV I Rerum amotarum.
De agnoscendis et alendis liberis
De ventre inspiciendo
Si ventris nomine muliere in possessionem missa eadem possessio dolo malo ad alium translata esse
Si mulier ventris nomine in possessione calumnie causa esse dicatur
De concubinis
XXVI II De tutelis
De testamentaria tutela
De confirmando tutore vel curatore
De legitimis tutoribus
De tutoribus et curatoribus datis ab his
qui ius dandi habent
Qui tutores vel curatores
De administratione tutorum
De auctoritate et consensu tutorum et curatorum
Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conveniri possunt
De suspectis tutoribus et curatoribus
XXVII III De excusationibus et temporibus earum
Ubi pupillus educari vel morari debeat et de alimentis ei prestandis.
De tutele et rationibus distrahendis
De contraria tutele et utili actione
De eo qui pro tutore vel curatore negotia gessit
Quod falso tutore auctore gestum esse dicetur.
De fideiussoribus et nominatoribus et heredibus tutorum et curatorum
De magistratibus conveniendis et eorum heredibus
De rebus eorum qui sub tutela vel cura sunt sine decreto non alienandis vel supponendis
De curatoribus furiosi
XXVIII IIII Qui testamentum facere possunt
De liberis et postumis heredibus instituendis
De iniusto rupto irrito facto testamento
De his que in testamento delentur
De heredibus instituendis
De vulgari et pupillari substitutione
De conditionibus institutionum
De iure deliberandi
XXIX V De militari testamento
De acquirenda vel omittenda hereditate
Quemadmodum testamenta aperiantur
De omissa causa testamenti
De senatus consulto Silliano
Si quis aliquem testari prohibuerit vel coegerit
De iure codicillorum
XXX VI De legatis et fideicommissis primo
XXXI VII De legatis et fideicommissis secundo.
XXXII VIII De legatis et fideicommissis tertio
De annuis legatis et fideicommissis
XXXIII IX De usufructu et reditu et habitatione et operis per legatum et fideicommissum datis.
De dote prelegata
De optione vel electione legata
De tritico vino et oleo legato
De instructo vel instrumento legato
De [illegible]lio legato.
De penu legata
De supellectili legata
XXXIIII X De alimentis vel cibariis legatis
De auro argento mundo ornamentis
De liberatione legata
De adimendis vel transferendis legatis
De his que pene causa relinquuntur
De regula Catoniana.
De his que pro non scriptis habentur
De his que ut indignis auferuntur
XI De conditionibus et demonstrationibus XXXV
De lege Falcidia
Si cui plus quam per legem Falcidiam licuerit legatum esse dicatur
XII Ad senatus consultum Trebellianum XXXVI
Quando dies legatorum vel fideicommissorum cedit
Ut legatorum seu fideicommissorum servandorum causa caveatur. vel in possessionem liceat
XIII De bonorum possessionibus XXXVII
Si tabule testamenti extabunt
De bonorum possessione furioso infanti muto surdo ceco competente
De bonorum possessione contra tabulas
De legatis prestandis contra tabulas bonorum possessione petita.
De collatione bonorum.
De dotis collatione
De ventre in possessionem mittendo
De coniungendis cum emancipato liberis eius
De Carboniano edicto
De bonorum possessione secundum tabulas
Si a parente quis manumissus erit
De bonorum possessione ex testamento militis
De iure patronatus.
De obsequiis a liberis et libertis parentibus et patronis prestandis
XIIII De operis libertorum. XXXVIII
De bonis libertorum.
De libertis universitatis et assignandis libertis
Si quid in fraudem patroni factum sit
Si tabule testamenti nulle extabunt et de liberis
et unde liberi.
Ubi non competit bonorum possessio
Ut ex legibus senatusve consultis bonorum possessio detur
Quis ordo in bonorum possessione servetur
De suis et legitimis heredibus
Ad senatus consultum Tertullianum et Orfitianum
De gradibus et affinitatibus et nominibus eorum
Unde vir et uxor
De veteranorum et militum successione
Unde liberi unde cognati
De successorio edicto
Unde liberi
Unde cognati.
De successorio edicto
De gradibus et affinitatibus et nominibus eorum
Unde vir et uxor
De veteranorum et militum successione
Ubi non competit bonorum possessio
Ut ex legibus senatusve consultis bonorum possessio detur
Quis ordo in bonorum possessione servetur.
De suis et legitimis heredibus
Ad senatus consultum Tertullianum et Orphitianum.

Omnibus omnia non mea [illegible] dicere possum

Die dominico [illegible] habui acta [illegible]

SP-NIA PRZEMYSŁU ARTYSTYCZNEGO
„STARODRUK"
KRAKÓW, UL. FLORIAŃSKA 37

IV